Gabriel Biel super canone misse. 1524

Simon Vincent.

Eruditissimi viri Gabrielis biel sacre theosophie licētiati: nostre tēpestatis ꝓfundissimi: sacri canonis misse: ⁊ oiū mysterioꝝ q̄ de ritu ecclesie catholice i missa fiūt tū mystica: tū literalis expositio optimis quibuscꝫ sacerdotib⁹ necessaria; nuperrime maxima diligētia iterū atcꝫ iterū reuisa: et castigata: adiectis marginalib⁹ adnotamentis ex opusculo prestantissimi viri Gaufridi Boussardi theologi doctoris eximij excerptis: ac a prioribus hoc signo * distinctis.

¶ Habes etiā cādide Lector copiosum Indicē oīm rerū scitu dignarū que hoc in opere cōtinētur: quo facilius q̄ scire volueris tibi occurrant.

¶ Accessit huic operi ex eo Joānis Trittenhemij abbatis Spanhemensis libro: cui titulus est. De scriptoribus ecclesiasticis ipsius Gabrielis Biel vita.

Vita Gabrielis Biel ex Joannis Trittenhemij Abbatis Sphanhemeñ. de scriptorib⁹ ecclesiasticis libro.

GAbriel Biel natione Theutonicus: ordinis eorum qui se fratres de cōmuni vita: vel in cōmuni viuentes appellant. Vir in diuinis scripturis eruditus: et in seculari philosophia egregie doctus: ingenio excellens: vita et conuersatione preclarus: qui gymnasio Thubingeñ. ab exordio sue institutionis prefuit annis multis: vbi tam in philosophia ꝙ in sacris literis multos discipulos erudiuit. Scripsit quedam non spernende auctoritatis opuscula: quibus nomen suum notificauit: Scilicet

In Canonem misse. lib. j.
Super quatuor lib. senteñ.
De passione domini. lib. j.
Sermones quoqꝫ varios. lib. j.
Et quedam alia.

¶ Claruit senex prouecteqꝫ etatis apud ducē Vuittenbergeñ. maximo in precio: sub Maximiliano Romanorum rege: et Alexandro papa sexto. Anno domini. M. cccc.xciiij.

Index in hoc opere contentorum.

Magistri Gasparis ha-
lachij ad lectorem admonitio.

Cum iuxta Plinij vetu-
tissimū (vt vulgo fertur) adagiū: maxime quid gra
uitatis in se habere dicitur: si vetusta nouitati: no
uū autoritati: abolitū nitori: obscura luci & cetera.
quis studeat in patulū vsq; pferre: illa cō plusculu
q; noster vir olim peritorū Gabriel biel facile doctis
simus psiderās: nō solū vetera prodēs: noua illumi
ās: grauia leuitati & saniori intellectiōe cōmēdās:
ectūctiā & obscurioribꝰ illis ex philosophica & theo
ogica doctrina excerptis: indicē seu inuentariū (vt
a dicā) curiose apposuit: quo minori labore: ol cu
i semora: qcqd in hoc suo opere cōtinet lector qui
is modica saltē diligentia adhibita inuenire pōt.

De litera A

Abolitio vide in lex.
Absoluere: cōfessio: vide i ptās ecclesiastica: et in eucharistia.
Accidēs. Qd accidēs absolutū per diuinā potentiā esse pōt: produci & cōseruari sine subiecto: tā
ostantiali q accidentali. lectione. xliij. E
rū accidens possit stare sine subiecto: & si sic: quo
odo saluatur definitio accidentis.
m tunc posset esse substantia sine subiecto.
m respectus sine fundamento et termino.
z homo sine qualitate & figura. lec. xliij. G. H. J
accidens possit esse subiectū alterius accidētis.
tione. xliij. L
us virtuosus vel vitiosus in quo subiectatur. le
one. xlviij. O

Actio passio creare.
lla trāsmutatio acquisitiua pōt fieri a causa na
ali sine subiecto presupposito. lec. xlv. H. Secus
Oclrā: q; licet creatura non possit creare: pōt ta
annihilare. Sed cōmunior opinio habet q ois
tus creata presupponit subiectum in omi actio
sua tam deperditiua q acquisitiua.
io corporalis & actio spūalis quid est. lec. xlv. K
ad actionem & passionē requiratur q quodlibet
sit extēsiue magnū & in loco circūscriptiue pau
er distans ab agere aut passio. lec. xlv. Q. R
nis christi actio nostra est instructio: quomodo
igitur lec. lxiij. T. lec. lxx. T. xlviij. F. lxxxiij. L.
io aliq dr iusta vel iniusta dupliciter. lec. lxxij. J
cquid deus in creatura misericorditer agit: di
tiōis est & nō debiti: nec ideo agit aliquid: q; bo
: sed ideo bonum q; a deo volitū. lec. xxiij. E

Actus meritorius.
actu meritorio aliqua considerātur que se tenēt
arte dei aliqua ex pte nostra. Et quō ois actio
itoria nr̄a dici pōt & eē dei: & a nobis deo reddi.
lē q requirūtur ad actū meritoriū. lec. xxix. L
minus est opus meritoriū: si est satisfactoriū.
one. xxviij. G

Adorare: adoratio cultus dei.
rationis tres sunt species: sc; latria: dulia: & hy
ulia. Et quid est singulū eorum. lec. xlix. F
ria quid est: quotuplex est: latria iterior qd est.
d est colere deū. Quō deus colitur fide: spe: cha
e: sine latria interiori: multū pulchre habetur.
Quid est deum adorare actu interiori.
Latria exterior: quid est. Et q signa latrie exterio
ris sunt equiuoca. Q; q; latria qō q; sumitur pro ha
bitu et virtute. lec. xlix. H
Dulia qd est: Quot modis accipit. Que sūt cause ob
quas holes qñq; dulia adorantur. lec. xlix. J. K. L
Dulia cōmunissime sumpta extenditur ad latriā. L
Tametsi signa dulie siue adoratiōis exterioris sint
equiuoca: aliqua tū soli deo reseruanda sunt: et que
sunt illa: & ob quam causam. lec. xlix. K
Nō sunt diuerse rationes adorandi in deo: quāuis
nomen adorationis multiplicetur: & quandoq; cō
municatur creature: quādoq; vero nō: sed soli deo
sm speciem appropriatur. lec. xlix. M
Licet vna sit adorationis ratio in deo: infinita scili
cet bonitas & maiestas dei: multiplex tamē ratio de
biti est in creatura. lec. xlix. N
Dulia vt soli creature debetur: diuiditur i hyperdu
liā et duliā minorem. Quid est hyperdulia. Cui de
betur. & similiter dulia minor. lec. xlix. O
Adoratio analogice attribuitur deo et creature aīa
te vel inanimate rationali & irrationali ex certa rō
ne. Et sm hoc nomē latria: dulia: hyperdulia solēt
aliter & aliter notificari. Et quomodo. lec. xlix. P
Habitudo rei inanimate aut isensibilis ad naturaz
intellectualē adorabilē: multiplex est. lec. xlix. Q
An creature ratiōales & res insensibiles vtputa ima
gines sanctorum: crux christi: & similia sint adoran
da et qualiter. lec. xlix. P. Q
Imagines quomodo: et ad quem sensum dicuntur
tur adorari ea specie adoratiōis qua adoratur pro
totypus: sc; analogice. Item quomō eodē actu ado
ratur imago et id cuius est imago. lec. xlix. Q. R. S
De imaginū adoratione ratione; representationis.
lec. xlix. Q. R. vsq; in finem lec. per totum.
Cōtra illos qui plus sanctitatis credūt esse in ima
gine tali vel tali: in loco tali vel tali &c. & ob hoc ali
ter & aliter hic vel ibi adorant. lec. xlix. U. X
Ibidē de miraculorū ratione & diuersitate: cur fiāt
corā tali vel tali imagine vetusta vel pulchra &c.
De adoratione rerum ratione specialis vnionis ad
naturam rationalem adorabilem. lec. l. per totum.
Sctōr reliqe quō sint adorāde dulia adoratiōe exte
riori & iteriori. lec. l. A. Ibidē qd est sctōr reliqas du
lia adorare exteriori vł interiori multū pulchre. Et
quō ē ibi idē actꝰ exterior cū latria: sz nō iterior. De
armis triūphalibꝰ vestibꝰ sepulchris &c. De sputio
xpi: de eiꝰ sanguie i terris forte derelicto. De lancea
clauis &c. B. De cruce xpi. C. De hūanitate xpi reci
tāt opiniōes quō sit adorāda. D. E. Veritas ostēdit
pmisso q refert loqui de hoie xpo: et hūana natura
xpi. Silr de adoratiōe hois xpi: & hūanitatis xpi. F
Ponūtur quatuor propositiōes responsales ad du
biū: sc; q christus adorādus est latria proprie dicta
humanitas christi in se considerata dulia maiore:
cōsiderata vt diuinitati vnita: latria cōiter dicta. G
H. Ubi in fine ponit predictarū opinionū ꝯcordia.
Agnꝰ: Xps dr agnꝰ multiplici ratiōe. lec. lxxxj. K
Alleluia: Quare interpres in trāsferēdo nō muta
uit nomē alleluia. lec. lxxix. G
Altare debet esse lapideū: cōsecratū: integrū: non
enormiter fractū &c. lec. xiij. K. L. De hoc plura vide
ibi. Item quō altare violatur. Quādo est denuo cō
secrādū. De altari ligneo i ecclesia lateranēsi. Unde
dicit altare. Quis exhibuit primū altaria ritū. Ite;
altare debet esse tectū duabꝰ pallis & corpali cōsecra
tis: nō de serico: sz lino formatis: & quid hoc sigr. M
Item debet esse lumine fulgidum et splendidū ibi
dem. Uide amplius in eucharistia.
Amen accipitur multis modis. lec. lxxix. G

✠ 5

Analis dictio. Quare interpretes non mutauerũt
in aliam linguam.
¶ Anniuersarius. Suffragia pro defunctis.
Anniuersarius quomodo põt licite institui vt euite
tur simonia: vide in simonia: vide etiã l applicatio.
Ecclesia quare orat pro defunctis. lec. lvj. A
Ibi quare dicuntur dormientes ipsi defuncti ꝛc. C
Quare ecclesia orat in genere pro defunctis: cũ ta-
men multi non indigeãt suffragiis. F
Utrum viuorũ suffragia defunctis prosint. lec. lvj.
G. Recitatur error quorũdã ibidẽ. Improbatur er-
ror multipliciter. H
Respondetur ad autoritates tenentium partem ne
gatiuam. I. K
Ibi quomodo opera viuorũ possunt dici esse ipsorũ
defunctorũ. Soluuntur rationes hereticorum. L
Ostenditur etiã quomodo aie in purgatorio quãtũ
ad aliquid sunt in termino: ꝛ quãtũ ad aliquid nõ.
Quib9 defunctis psunt viuorũ ꝛ ecclie suffragia. M
Suffragia ecclesie non prosunt beatis: sed constitu
tis in purgatorio. M
An prosint damnatis. N
Ibi an omnibus damnatis vel aliquibus tantum.
Et ad quid prosunt dãnatis recitantur opiniones
primo. prepositiui. P. Cantoris parisiẽsis ꝛ stepha
ni cantuariẽsis. Q. Wilhelmi altisiodorẽ. R. Sancti
Thome ꝛ aliorum cõmuniter. S
Ibidem an in aliquo sensu concedi possint suffra-
gia viuorum prodesse dãnatis: scʒ de venialibus hic
non dimissis: aut de mortalium hic quoad culpã di
missorũ pena. Itẽ de machabeis: de traiano: de san
cto machario seu capite per eũ inuento. An illi fue-
runt dãnati et suffragio viuorũ liberati. V
Quõ dãnatorũ pene augeri possunt nõ minui. X
Datur modus saluandi ꝙ suffragia viuorũ prosint
dãnatis: ꝛ improbatur. Y
Quib9 suffragiis aie defunctorũ iuuari possint. Po-
nunt̃ q̃tuor modi gñales: ꝛ ostẽdit̃ ꝙ suffragia viuo
rũ dupliciter possunt prodesse defunctis. lec. lvij. A
Que opera magis proficiunt defunctis.
Suffragia habẽt effectũ vel ex gñe opis: vł ex dispo
sitiõe operãtis. B. Ibi: suffragiorũ q̃dam valẽt ex ope
operãte tñ: ex ope opato tñ: ex vtroqʒ sil. Ibi de ho
ris canonicis. Oratione dominica. Eleemosynarũ
largitiõe. An aliquid valeant ex opere operato. B
Ad dubiũ rñdet̃ multis ppositiõib9. C. D. E. F. G
Ad defunctorũ liberationẽ excellit eucharistie obla
tio: inter oĩa alia genera suffragiorũ. lec. lvij. C. D.
quod late ostenditur: quia in ea oẽs rationes suffra
gandi concurrunt scilicet charitatis cõmunio: intẽ
tionis directio: meritũ ꝛ pia supplicatio. C. D. Exẽ
plis etiã ostenditur. E
Utrũ ad liberationẽ aie per suffragia ecclesie: ꝛ pre-
sertim per oblationẽ eucharistie: idem et tantundẽ
valeat missa a quocũqʒ sacerdote bono vel malo ce
lebrata lectione. lvij. E. Ibidẽ si idẽ sit legere de do
minica pro defunctis: vel de sancto: aut requiẽ ad li-
berationem anime a pena. F
Ad oblationem eucharistie pro defunctis reducun-
tur cerei: thura: oleum: ꝛ cetera ad diuinum cultum
pertinentia. Et quid innuunt talia sacra dũ fiunt
a viuis pro mortuis. lec. lvij. F
Oratiões: ieiunia et eleemosyne quomodo prosunt
defunctis. lec. lvij. G
Utrum indulgẽtie per modũ suffragii valeãt defun
ctis. lectione. lvij. H. I. K. Et quomodo dicitur va
lere per modũ suffragii. Ad quẽ sensum. L. Ubi etiã
respondetur ad dubiũ: ꝛ soluuntur rõnes pro oppo-
sita opinione adducte. H. ꝛ nõdũ solute. M. N.
Quomodo respõdendũ est ad illã autoritatẽ. Quod
cunqʒ ligaueris super terrã ꝛc. Et quomodo pote-
stas pape se extẽdit ad purgatoriũ. N. Quõ defendi
tur papa a negligẽtia: si eius potestas respicit pur-
gatoriũ: ꝙ ipsum prorsus nõ euacuat: ꝛ animas per
indulgentias modo suffragii non liberat. O
Cur indulgentie nunc temporũ crebrescunt: ꝛ olim
latuerunt: ibidem.
Cur fiunt suffragia ꝛ exequie in ecclia magnis sum
ptibus et laboribus: cum omnia per indulgentias
facile tolli possint.
Cur deniqʒ pro pueris: ꝛ ad quid sacrificium offer-
tur altaris. P
Et an exequie sint omittẽde habitis indulgentiis.
Q. An magis proficit animabus liberari per opera
satisfactionis: ꝙ per indulgentias. R
Ad quid suffragia valent defunctis: rñdet̃ p aliquot
propositiones: ꝙ non valent ad status mutationẽ:
nec ad nouorũ meritorũ cõparationẽ: sed ad beati
tudinis accelerationẽ: ad pene remissionẽ: ad acci-
dentalis gaudii augmentationẽ. lec. lvij. S
Suffragiũ vni aie impẽsum: quõ valet oĩb9. Et qñqʒ
plus aliis: ꝙ illi pro qua specialiter fit. lec. lvij. T
Suffragiorũ valor ex duob9 attẽdi põt: scilicet ex ra
dice charitatis: et intentionis applicatione. lectio-
ne. lvij. T. Item lec. lviij. A
Quorũ suffragia prosunt defunctis: ibi de multipli
ci differentia suffragia facientium: cũ auisamento
et doctrina volentium suffragia pro se fiẽda ordina
re. lec. lvij. V. X
Utrum ordinans aliquid in testamẽto: si id postea
negligat̃: nihilominꝰ fructũ consequatur: lec. lviij.
Respõdetur per aliquas propositiones notabiles:
ex quibus clare sumi põt: quãdo omisso suffragio-
rũ priuat fructu: ꝛ qñ nõ. Ibi multe doctrine de te-
stamẽtorũ editione: ne priuetur testator fructu suf-
fragiorũ ꝛ legatorũ. Quomodo testator fideliter de-
bet testari. Auisamenta eorundem. A. B. C. D. ꝛc.
¶ Suffragia pro defunctis.
Utrum magis prosit statuere anniuersaria vel elee
mosynas perpetuas: ꝙ si semel vnavice omnia pau
perib9 vel celebrãtibus impenderẽtur. lec. lviij. G. H
Utrũ suffragia pro defunctis facta: tantũ valeãt fa-
cienti: quãtũ valerẽt si intẽtionẽ suã ad aliũ nõ diri-
geret. lec. lviij. I. Respõdetur per q̃nqʒ ppositiões.
K. L. de premio essentiali. De pmio vero accidẽtali
ꝛ pene remissiõe. M. N. O. Late ostẽditur ad q̃d va-
le opus factum pro defuncto valeat actori: scʒ ad re
missionẽ pene: ad augmentũ gratie: ad perseuerã
tiã in bono: ad primã gratiam impetrandam.
¶ Annihilatio: desitio. Annihilare quid est: et quot
modis sumitur annihilare. lec. xlj. A. B. C. Ibi quo
tupliciter res dicitur transire in non esse. A. Anni-
hilatio quid connotat. E
Desitio rei fit quandoqʒ a causa naturali: quando-
qʒ a causa supernaturali. lectione. xlj. B. De pa-
ne si annihiletur in cõuersione vel non: vide eucha
ristia: et lectione. xlj. F
An creatura possit annihilare: et an requirit in om
ni actione sua subiectum presuppositum. lectione.
xlj. H. I
¶ Antistes vnde dicitur et de eius officio: ꝛ pro quo
episcopo sacerdos in canone orare debet. Et ꝙ no-
men exprimi debet in canone. lec. xxiij. S. T
¶ Appetere. Aliquid dicitur appetibile multipli-
ci ratione. lec. xlviij. D. F
¶ Applicatio fructus misse ꝛ sacrificii.
Utrum applicatio fructus ꝛ virtutis sacrificii subsit
celebrãtis potestati. lec. xxvj. L. per tot̃ in lec.

Sacerdos offerens sacrificiũ in persona ecclesie po est eius fructum aliquibus specialiter applicare. Et quod sacerdos super hoc habet ius assignãdi cui voluerit.lec.xxvj.B.C.Non ex merito vel personali anctitate sed ex officio.ibidem.D.Nõ est eñ solum organũ ⁊ ecclesie instrumentum:sed minister et di pensator.D.E.Hec omnia late determinantur.
Utrũ sacerdos p libito suo possit applicare ⁊ distri uere bonũ misse qđ debet ꝟtute sacrificij.lec.xxvj. Veritatis opinionib⁹ rñdet sub distinctiõe.G
Missa dupliciter valet:ex opere operato:⁊ ex opere operante.lec.xxvj.G
Offerens sacrificium misse duplex est mediatus scȝ immediatus.lec.xxvj.H
Missa ꝑt alicui applicari tripľr:spãlissime: gñalissi me ⁊ spãliter.lec.xxvj.K.L.P.Q.R.S.T.V.X
In ecclesia possit arcere sacerdotẽ ne applicet sacri ficiũ pro excõmunicatis. Et quod suffragia ecclesie valent excommunicatis.lec.xxvj.K.L
Applicatio misse cui in quo gradu fieri debet: cum solutione multarũ rationũ ⁊ comparationum hinc inde.lec.xxvj.P.Q.R.Doctrina generalis pro cõ scientie quietatione:quod fieri dȝ applicatio.S.Quo ordine fieri possit applicatio specialis.T.V.X.Ibi de intentione quam habere debet sacerdos in hu iusmodi applicationis ordine.X
Applicationem specialem misse sacerdos omittere non debet.lec.xxvj.S
Utrum applicationem virtutis sacrificij impediat malicia vel suspensio celebrantis ministri.lec.xxvij Et responsio negatiua si alia rite ministrat:breuis et optima responsio.lec.lxxij.E
An sacerdos hereticꝰ porrigẽs ꝑces p ꝯgregatione orum cõplicũ:possit sic spãliter applicãdo eis ꝓfice re.lec.xxvij.A.B.Ubi exponit dictũ Greg.Cũ isqui displicet ad intercedendum mittitur ⁊c.
Cur ecclesia plerosqȝ sacerdotes ꝓhibet celebrare: si eorum malicia applicationẽ virtutis sacrificij:seu fru ctũ misse nõ impedit.Et qui ꝓhibent.Quod deniqȝ celebrãt mortuũ iuuere põt vitã.lec.xxvij.D.E.Ibi est differẽtia inter participationẽ influxꝰ vite mẽ brorum corꝑis mystici ⁊ naturalis.E.F.Itẽ quod sacer dos suspẽsus aut excõicatꝰ põt esse nũciꝰ ecclie: cuȝ ei ecclia nõ mittat:sȝ ab officij executiõe ꝓhibeat.G Quod lȝ alicui ordinare vt missa spãliter p se celebre tur:cũ quilibet tenet diligere ꝓximũ sicut seipsum: ite determinat.lec.xxvij.M.vsqȝ in finẽ:cũ solutio ne multarũ:rationũ:q̄ vident in oppositũ sonare:⁊ opinionũ recitatione.Responsio in litera.S
Obligatꝰ celebrare p duobꝰ:obligatiõibꝰ distinctis: non satisfacit celebrãdo vnã p ambobꝰ.lec.xxvij.O
Meritum misse est finitũ.K.Nõ equiualens passio ni christi in cruce exhibite.lec.xxvij.L
Obligatꝰ ad celebrãdũ missaȝ spãlr pro vno:non sa tisfacit si adiũgit alios l eodẽ gradu.lec.xxvij.O.P
Anniuersaria quod ꝑñt licite institui:⁊ misse priores ꝓuenientibꝰ sine iactura priorum applicari l collegijs .vbi dat notabilis doctrina.lec.xxvij.Q.R
Utile est alicui volenti saluari pro se missas speciali ter procurare.lec.xxvij.R.Idem habetur.lec.xxv. G.Pro viuis et defunctis et seipso cum ceteris li mitationibus et conditionibus.
Manet sacerdoti pro aliis celebranti ius suum sal tem ad beatitudinem:que correspondet actiõi per sonali meritorie quoad premium essentiale:nõ ob stante applicatione facta pro alienis delictis tollẽ dis pro alio.lec.xxviij.G
Sacerdos quãtũcũqȝ applicet sacrificiũ suũ pro sa tisfactiõe pctõrũ suorũ vel alteriꝰ; nõ minuit sibi ꝑ hoc premiũ essentiale:tametsi opus illud sit satisfa ctoriũ pro alio ⁊ alteri applicatũ.lec.xxviij.G
Sacerdos recipiens temporalia cum obligatione ad rependendum spiritualia: caute videat quid li ceat:deceat aut prosit:vel expediat:ne temporũ suc cessu ex oneris grauitate omissis suffragijs:benefa ctores defraudentur iustis obsequijs.lec.xxviij.O
Utrũ tãtũdẽ valeat missa mali sacerdotis sicut boni. lec.lvij.E.breuiter ⁊ succincte rñdet. An ad libera tionẽ anime a pena tãtũdẽ valeat missa boni sacer dotis sicut mali:⁊ econtra.lec.lvij.E
An idẽ sit legere pro defuncto requiem:vel missam de domina:aut sancto aliquo.lec.lvij.F
Archon quid significat.lec.xxxiiij.P
Ascensio dñi:quare celebratur decẽ diebꝰ.In quos celos:⁊ ꝙ gloriose ascendit.lec.liiij.D
Assimilatio hominis cum deo triplex.lec.lxiij. O
Attentio vide in oratio.Orare.

¶Attributa diuina:deus.

Deus attribuit deo vero:homini diabolo et imagi ni seu simulacro:sed differenter.lec.xxix.M
Attributa diuina.Eternitas:veritas:vita quomo do appropriantur personis:et quibus.Et quomo do per ea innuitur totam trinitatem operari in hoc sacramento:attamen per appropriationem opera tiones que fiunt circa hoc sacramentũ de singulis personis dicuntur:⁊ quomodo.lec.xxix.N
Nihil qđ est l deo cõicat creature:nisi solũ ſȝ nomẽ Et hoc ſm rõnẽ gñalẽ:nõ specificã.lec.xlix.M
Attributa in deo nullatenus distinguunt a diuina essentia.Probatur autoritate et dicto beati Augu stini.lec.xlix.M
Nõ plures mie:sȝ vna mia est in deo.lec.lix.B
Deo soli vere ⁊ proprie conuenit esse.lec.lxv.A.Ui de latius in nomen dei.

¶De litera.B.

Beatitudo.

Nemo põt cõsequi btitudinẽ cũ obligatiõe ad penã quãtũcũqȝ sit a pctis absolutꝰ.lec.xxvij.R
An priuet ad btitudinẽ essentialẽ vel accidẽtalem btõrum:videre oſoncs vlatorum in terris:⁊ alia ꝗapõ ho mines hic aguntur.lec.xxxj.Q.R
Quod beatitudo cũ sit vna omnium ⁊ impartibilis: petitur per partes.An illa partialitas sit referenda ad visiõis actũ:an ad obiectũ visum.lec.lix.C.D
Beatitudinis commendatio ⁊ notificatio gaudio sa.lec.lxvij.F
Utrum anime ante extremum iudiciũ vere sint bea te.lec.lxvij.I
Arguitur ꝙ non. Respondetur affirmatiue. K.L. M.N.O.⁊c.
Btitudo tã vie:ꝙ ꝑrie sumit multipľr.lec.lxvij.N
Beatorũ gaudiũ est duplex:essentiale ⁊ accidentale. Et qđ illorum augeri potest.lec.lxxxv.M.Ibi de quo gaudẽt beati.Et an tristẽtur de malo.M.N
Bellum ingressuri prius debẽt deo recõciliari peni tentia et confessione ⁊c.lec.lxxv.D
Benedictio vide in expositio misse in fine.
Bonum quanto cõmuniꝰ tanto diuinius: quomo do intelligitur.lec.xxvij.T
Ordo bonorum fratris ꝗo ẽ ſȝ maiꝰ ⁊ minꝰ.lec.lxxiiij.P
Oñ ꝓpter maius bonũ acquirendũ: negligẽdũ est minus bonũ:⁊ita de malo.lec.lxxiiij.O.P.Q

¶De litera.C.

Calix simul ⁊ patena dȝ esse aureus:argẽteus:vľ sta nneus:nõ ligneus:sȝ neqȝ lapideus: licet dñi sepul crũ ⁊ lapidẽ suprapositũ representent:nec oportet signans ⁊ signatũ in materia cõuenire.Ibi quod rñ detur ad autoritates patrũ sonãtes in oppositum.

lec.xiii.N.Nomen calix tripl'r accipit.lec.lii.B
Canon.De canone quid est:eius diuisione: expositione &c.vide in misse seu canonis expositio.
Caput.Capitio conditiones quot et que sunt.lect.xxiii.L.vide in ecclesia.
Character q̄d est:q̄ est inauferibilis: nec repugnat peccato mortali:nec potest per peccatum quodcunq; corrumpi.lec.ii.A.
Charitas fraterna.Charitas quod bonū et quale: cui.& quali iuste prefertur.lec.lxxiiii.P.Q
Catholica veritas quid est.lec.xxii.L
Castitas.Castitatis magna commendatio:vtilitas et necessitas.lec.xii.E
Causare.Causa.Aliquid dicitur fieri ab alio tripliciter.s.naturali potestate:meritoria actione: & adsistente virtute. lec.iiii.F.G.M. Item.lec.lxxxvi.N. vide amplius in facere.
Causa est ad cuius esse sequitur aliud: dupliciter intelligitur.lectione.xlvii.V
Cā sine qua nō:& cā naturalis q̄d est.lec.xlvii.V
Actio merito:ū quō sunt cā future btitudinis: & general'r sacramēta effect' gratuiti.lec.xlvii.V.X
Celebrare celebratio:vide in eucharistia.Vide et in missa.
Celū q̄d est:& q̄ multiplex est celū.lec.lxv.D
Celū dīr viri scti & apli.Et q̄re hoc. Quō deniq; in hmōi celis spūalib' inhabitat trinitas tota.lec.lxv F.G.Et q̄d operant tres psone in hoīe celesti:cum cum per gratiam inhabitant.ibidem.G
Certitudo Dubium.
Certitudo triplex.Et q̄lis sufficit & req̄rit in actiōe morali nō culpabili.lec.viii.B.C.D.Et quēadmodum certitudo moralis cōpatitur quandā vacillationem & animi hesitationem.F
Certitudo se esse in gratia:aut liberatum a peccat̄ vñ colligi pōt.Et qualis certitudo.lec.viii.E.F
Dubium probabile et non probabile quō differunt Et quo illorum stante committit se homo discrimini peccati mortalis.lec.viii.G
Bonarum mentium est formidare culpam:vbi culpa nō est:quomodo intelligitur.lec.viii.M.
In moralib' & dubiis tutior via est eligēda.lec.ix.A
Cibus.De cibis delicatis an sint a deo petendi. Late de ciborū lauta preparatione an sit mala: vel nō. Si aliquādo excusentur sic delicate viuentes vel nō lec.lxx.C.D.Quibus hoc plus liceat: & ob quā causam.E.F.G
Clauis scientie et clauis potestatis quid est:in quo fundantur.lectione.i.D
Clementia:virtus quid est:quorum est esse clementes.lec.xx.G
Clericus
Clericus pōt vltra ea q̄ ad propriū statū pertinēt:p pia releuatione egentiū & pauperū bona tēporalia colligere & retinere.lec.xxviii.I
Clericus beneficiatus infirmitate grauatus an excuset nihil prorsus faciēdo p beneficio:s; dūtaxat vinēs de puētibus beneficialib'.Et qñ tenet puidere per alium.lec.xxviii.M
Clericus sufficienter dotatus nō potest nouas obligationes: et noua suffragia persoluenda assumere prioribus incompassibiles:committeret enim fraudem.lec.xxviii.N
Clerici volētes ecclesias suas per assumptionē temporaliū & nouorum onerum grauare:notent regulam Cancel.parif.lec.xxviii.O
Clerici in beneficiis plurales: qñ possunt excusari: & quando non.Item ex qua radice non possunt excusari.Quam multa mala committunt plurales clerici.Inuectiua contra eosdem:qui se tuentur beneficio dispensationis:& similia multa q̄ respiciūt pluralitatē beneficioꝝ.lec.xxviii.P.Q.R.S.Ibidē qñ dispensatio papalis valet:& qñ nō.Et ad que se extēdit in pluralitate beneficiorum.Q.R.S
Coactio.An mali sint ad bonum et ad diuine legis obseruantiam cogendi.lec.lxxv.I.K
Cognitio:noticia.
Cognitio matutina:& vespertina quō differunt. Item in verbo:in genere proprio.lec.xxxi.& quorū sunt ille cognitiones.E.F.G.&c.
Cur non ponitur cognitio meridiana media inter vespertinam et matutinam.lec.xxxi.G.De differentia illarum trium.H
Cognitio dei cognoscentis omnia intuitiue potest dici meridiana.lec.xxxi.I
Qua cognitione sancti cognoscunt & vident orationes nostras mentales aut vocales.lec.xxxi.K
Sicut in angelis ponit cognitio multiplex:ita & in animabus beatis eedem ponunt.lec.xxxi.I
Angelus siue beatus vtrū cognoscat naturaliter et intuitiue cogitationes nostras:recitatis opinionibus: cōcluditur q̄ sic.lec.xxxi.K.L.quod late explicatur & determinatur vsq; in finem lectionis.
An sit in potestate diaboli videre cogitationes nostras:et quomodo impeditur:et per quez ne videat lectio.xxxi.L
Solus deus quomodo dicitur scrutator cordiū: si admittitur locutio angelorum.lec.xxxi.L
Improbatur opinio Grego.de ari. de locutione et cognitione angelorum.lec.xxxi.M.N.&c.
Angelus custos hominis an videat secreta sui cordis.lec.xxxi.O
Angelus quomodo loquitur angelo:& quomodo videt vel audit angelum loquentem.lectione.xxxi.O
Et an possit alteri celare suam cogitationem.ibidē
Et idem tractatur de locutione et visione animarum beatarum.ibidem.
An cognoscēs v̄bū:cognoscat oīa i v̄bo.lec.xxxi.R
Cognitio dei sine obliuione.lec.lvi.B
Item quomodo deus dicitur habere vultum super nos:non cognoscendo ad penam vel gratiam.lect.lv.B.Ibidem plura de intuitiua dei cognitione omnium que sunt:fuerunt:aut erunt.
Confessio
Cōfessio premittenda est eucharistie sumptioni peccatorum mortalium:secus de venialibus. Et quare hoc.lec.vii.E.F. presertim habita copia confessoris. Sed quid si confessor haberi nō potest:an liceat & qñ:celebrare vel cōmunicare.ibidem.
Confessio generalis ad quid valet.lec.xv.I
An liceat confitenti detegere coram confessore personam cum qua peccauit.lec.lxxiii.S
Consecrare.consecratio:vide in eucharistie consecratio.Sumptio &c.
Cōtraria opposita.Que ꝯtraria lferūt ꝯtradictoria an q̄litates cōtrarie vel ppositiones .lec.xlvi.I
Qualitates cōtrarie an possint esse in eodem subiecto adequato.H.I.K.
Priuatiue opposita an possint dici d̄ codē.Et qñ p̄dicata p̄uatiue opposita lferāt ꝯdictoria.lec.xlvi.L
Ibi.d̄ m'ltiplici acceptiōe termioꝝ p̄uatiuoꝝ.L.M
Conuersio:vide in eucharistia.
Correctio.Correptio fraterna.
De fraterna correctiōe & ei' ordīe.lec.lxxiiii.& totū tirrū correctio fraterna sit p̄cepti.lec.lxxiiii.B
Quando obligat:& quando non.ibidem.B.C. ibidem.D.quando correctio est vitiosa.
Correctio delinquentis est duplex.lec.lxxiiii.A

Omissio correctionis fraterne potest fieri cum merito: aut cum peccato.lec.lxxiiij.F
Ad correctionē fraternā que requirunt̄ ex parte corripientis.lec.lxxiiij.C.D. Que ex parte peccātis.E
Fraterna correptio cui cadit in preceptū.lec.lxxiiij.G
Quis debet fraterne corrigi et pro quali peccato.lectione.lxxiiij.H
An inferior superiores teneatur fraterne corripere. An correctione potestatiua.J. An querēdi sint qui indigeant correctione.K
Pro quo peccato debet quis ex precepto fraterne charitatis corrigi.lectione.lxxiiij.L.An pro peccato occulto vel publico.ibidem.
Cōtingit aliquē corripere quadrupl'r.lec.lxxiiij.M
De modo et ordine correctionis fraterne.lec.lxxiiij.M.ec.late habetur et recitantur opiniones.Finis correctionis fraterne quis est.lec.lxxiiij.O
Casus nouem in quibus nō oportet seruare ordinē fraterne correctiōis a christo designatū.lec.lxxiiij.R.S.T.ec.
Quādo potest prelatus mandare suo subdito:vt reuelet sua vel alteri' forefacta secreta que aliqualiter sunt manifestata.lec.lxxiiij.R.S.T.V.vide late de examinatione prelatorum in visitatiōibus religiosorum.ibidem.
In correctione fraterna quatuor sunt obseruanda.lec.lxxiiij.X
Preceptum correptionis fraterne quomodo intelligendum est.lec.lxxiiij.X
Epilogus et summarium de modo et ordine correptionis fraterne.lec.lxxiiij.Y
In fris correptiōe ad qd assumunt̄ testes.lec.lxxiiij.Z
De correctione potestatiua seculari et ecclesiastica quoad fratris correctionem.lec.lxxv.per totum.
Utrū correctio criminū pertineat ad potestatē secularē:vel solū ad ecclesiasticā.probat̄ primū q solū ad ecclesiasticam pertineat potestatem.lec.lxxv.A
Sed q etiam pertineat ad potestatē secularem: late probatur ratione et autoritate.B.primū ratiōe originis ptātis.B.Ex parte finis regiminis.C.D.E.Ex parte persone principātis.F.G.Soluuntur rationes priores.K.L.Probatio quarta exemplis extenditur.L
In correctiōe ptātiua criminū et diuine legis trāsgressorū q sunt obseruāda.M.N.Soluūtur rationes tenētes q correctio ptātiua criminū non pertineat etiā ad potestatē secularē.O.vsq in finem lec.
Ad ecclesiam pertinet duplex correctio scz in foro penitentie et contentioso.Quodq eiusdē peccati correctio spectare pōt ad diuersas potestates.lec.lxxv.O.Ibidē q omnia peccata quoad forū penitētialē spectāt ad ecclesiasticā potestatē.Non aūt ad forum contentiosum nisi in casu.Item ibidem.V
Spiritualia quomodo pertinēt ad potestatē secularem quantū ad defensionem.lec.lxxv.P.sed nō quo ad ordinationem.Item etiam quantum ad repugnantiā oppressionē.ibidē.Quomodo fidei defensio ad omnes pertinet.
Crimē ecclesiasticum multis modis dicitur ecclesiasticum vel seculare.Et quomodo sm diuersam acceptionem:crimen ecclesiasticum quandoq pertinet vel non pertinet ad potestatem secularem.lec.lxxv.Q.plura vide ibidem pro solutione rationū in oppositum.

Corpus.Pars integralis corporis.

Corpus in quod conuertitur panis quid est: late recitatur sm opiniones de pluralitate formarum.lec.xlij.A.ec.per totam lectionem.Respondetur.H.J
Corpus accipitur tripliciter sm Gregorium de ari.lectione.xlij.C
Corpus vt est pars altera essentialis compositi: sumitur dupliciter.lec.xlij.D
Corpus vt est pars compositi organizata:sumit̄ dupliciter.lec.xlij.D
Caro:Os accipiūtur dupliciter.lec.xlij.R.Ubi etiā habetur an sit eiusdem rationis in viuo et mortuo.ibidem.S.Et quid connotant.Item.lec.xliij.M
Corporale:Materiale.Aliquid dicitur corporalis res seu materialis tripliciter.lec.xliij.F
Creare:vide in actio passio.
Credere:vide in fides.
Crux:Crucis christi laudes explicantur.lec.xx.C
Cruces in canone misse sacre ante vel post consecrationem quid representant.lec.liiij.G.
Cultus dei:vide in adoratio:adorare.
Custodia angelica.Angelice custodie effect' p christi mediationem perficitur:et eorum lapsus reparatur.lec.xviij.FI

De litera D

Desitio:vide in annihilatio.
Deus:Attributa diuina:vide in attributa diuina.
Deuotio.Deuotiōis gratia cur sepe subtrahitur iustis a deo.lec.lxxxvj.R
Differentia contrahens.Quelibet res seipsa est hec et non indiuiduatur per quantitatem que est seipsa hec.Alia vero per quantitatē.lec.xliij.F
Diligere deum et proximum quid est.In quo consistit dilectio dei et proximi.Quando quis diligit proximum.sicut seipsum.lec.xxvij.S
Dispensatio papalis:quando valet:et quando non.Ad que se extendit potestas dispensandi.lectione.xxviij.Q.R.S
Diuitie.Utrum licitum sit a deo diuitias petere.Diuitie an sint bone vel male.Que faciūt diuitias malas.lec.lxx.Q.P.ec.
Quare diuitie in aliquibus condēnātur: et ob quas causas.ibidem.R.S.Diuitie quomodo sunt contemnende.Et quid est diuitijs renunciare:et eas relinquere.ibidem.T.Habentur ibidem expositiones quarundam autoritatum de contemptu diuitiarum.T
Doctor:Scripturā.Dictis doctorum quando standum est:et quando non.lectione.xlj.R
Dubium:vide in certitudo.

De litera E

Ecclesia.Caput ecclesie.

Ecclesia est multiplex: et multipliciter accipitur nomen ecclesia.lect.xxij.C.D.E.F.G.Ibi de ecclesia triumphante:militante:vniuersali:particulari:vera:representatiua:christiana ec.
Ecclesia cur et quomodo dicitur sancta.lec.xxij.H.J.Allegantur multe et presertim nouem rationes sanctitatis.H.J.K.L
Ecclesia cur dicitur catholica et ibi de vniuersitate ecclesie.lec.xxij.M.N
Esse soli deo vere et proprie conuenit:et nulli creature mutabili.lectione.lxv.A
Eucharistia:de requisitis ad dignam eucharistie cōsecrationem,sumptionem ec.
Ecclesie ordinata adunatio ad caput xpm:et q per ordinem omnia reducuntur ad vnum.lec.xxiij.A.B
Ecclesia toto orbe terrarum diffusa est: et ex omnibus gentibus collecta.lec.xxiij.F
Extra ecclesiā existentes:et quibus fides nunq est predicata: an excusentur de fide ignota ignorantia inuincibili:ita vt saluari possint sine fide eis predicata.lec.xxiij.F.G
Ecclesie caput christus est: et similiter papa ei' vicarius sed multum differenter.lec.xxiij.L.M.N.Ibi que sunt capitis conditiones.L

Ecclesia mortuo papa: nõ est acephala: sed nec conuenientẽ monstrosa et biceps: habet enim vnum solum principale caput. lectione. xxiij. O
Ecclesia romana quomodo et quare dicitur habere principatũ respectu aliarũ eccclesiarũ. lec. xxiij. T
Ecclesia fundata dicitur supra petram: et que est hec petra an christus vel petrus. lec. xxiiij. D. E
Ecclesia adornatur et roboratur ex diuersitate officiorum et ministrorũ in ea existentium. lec. xxvj. C
Ecclesia determinãdo articulũ fidei: nihil noui addit fidei veritati: sed quod erat verum: declarat esse verum. lec. xlj. K. L
Ecclesia determinando articulum nouum cui innititur. ibidem. M
Ecclesie multiplex acceptio. lec. lxxv. V. X
Ecclesia triũphãs: militãs: dormiẽs: qd ẽ. lec. lxxx. J
Ecclesia quãdoqꝫ laudabiliter aliqua potest instituere cõtra morem primitiue ecclesie ex certa ratione. lec. lxxxiij. vsqꝫ in finem.
Eucharistia. De requisitis ad dignã eucharistie cõsecrationẽ sumptionẽ etc. potestas ecclesiastica: cõsecrandi: ordinis iurisdictionis etc.
Ordini sacerdotali que cõueniũt respectu corporis xp̃i veri et mystici. lec. j. B. Ibidem quid est corp⁹ xp̃i verũ et mysticũ. plura ibidẽ vide de ptãte ordinis sacerdotalis respectu corporis christi.
Potestas ecclesiastica quid est definitiue cum singularũ clausularũ explicatiõe. In quo fundatur: an in charactere: an in gratia gratũ faciente. lec. j. C
Potestas sextuplex data discipulis a christo pro se et eorum successoribus. lec. j. D
Potestas consecrationis quid est. lec. j. D
Potestas administrationis sacramentorũ: que et potestas clauis dicitur: quid est lec. j. D
Potestas clauis duplex est. lec. j. D. Ibidem quid est potestas clauis et scientie.
Ptãs administratiõis sacramentorũ et cõsecratiõis qñ fuit pmissa aut data discipulis. Et quõ sunt ptãtes ordinis sacerdotalis. An distinctis verbis et actibus pariter et tpib⁹ cõferãtur. An sit vna et eadẽ potestas: vel an sint distincte. Et quomodo. lec. j. E
Potestates ordinis sacerdotalis: cõsecrationis scꝫ et clauis: sunt equales in omnibus sacerdotibus rite ordinatis: et inauferibiles. lec. ij. A
Potestas conficiendi et ligãdi fundãtur in charactere indelebili: et non in gratia gratũ faciente. Ideõ errãt dicẽtes sacerdotẽ in mortali peccato existentem non cõficere: nec absoluere posse. lec. ij. B
Gratia necessaria est ad dignam potestatis ordinis executionẽ: sed non ad susceptionem: nec ad executionem potestatis ordinis. lec. ij. C. D. E. F
Quomodo et quare christus collaturus potestatem ordinis pmisit: Accipite spiritũ sanctũ etc. lec. ij. D
Ligat⁹ peccato mortali quõ põt aliũ soluere. lec. ij. D. E. Ibi de duplici ligatione: reali scꝫ et precepti. F
Exercẽs actũ sui ordinis siue quoad executionẽ: siue quo ad susceptionẽ per pctm̃ mortale. lec. ij. F. G
Quare dominus noluit impedire potestatem ordinis: siue quoad executionẽ: siue quoad susceptionẽ per peccatũ mortale. lec. ij. F. G
De potestate ordinis plura vide. lec. ij. per totum.
Potestas dispositiua ministrorũ ecclesie quoad determinationem iurisdictionis ecclesiastice quid est: cui et quando collata est a christo. lec. iij. A
Iurisdictio quid est: in quo consistit. lec. iij. A
Ptãs iurisdictionis in quo cõsistit in sua plenitudine. Et quõ requiritur ad absolutionẽ pctõris ministrãs materiã ptãti ordinis. An episcop⁹ vel curat⁹ possit absoluere alienos sibi nõ subiectos. lec. iij. A
Potestas iurisdictionis est duplex. lec. iij. A
Potestas iurisdictionis in foro anime interiori nõ est ptãs ordinis: nec confert in ordinis susceptiõe: fundat tñ in potestate ordinis sacerdotalis. Et mutuo sibi coherent potestas ordinis: et iurisdictiõis quantum ad forum anime. lec. iij. B
Sacerdotes simplices an possint se mutuo absoluere in casibus nõ reseruatis: cũ alter nõ videat in alterũ habere iurisdictionẽ. lec. iij. C. D. E. Ibi q̃ opinio est tutior: et magis tenẽda: late disputatur. D
Consensus tacitus prelatorũ quomodo cẽsetur dare iurisdictionẽ sacerdotibus ad absoluendũ se mutuo sine licentia expressa prelati. lec. iij. D.
Quõ consuetudo q̃nqꝫ dat iurisdictionẽ. lec. iij. D
Quia ad exercitiuꝫ seu executionẽ iurisdictionis in foro anime requirit duplicis materie subiectio scilicet peccatoris et peccati: ideo sacerdos non põt subditum suuꝫ ab omni peccato absoluere sine autoritate superioris. lec. iij. E
Potestatis clauium et sacramenti penitentie materia est peccatum et peccator. peccator materia remota: sed peccatum propinqua. lec. iij. E
In reseruationibus casuum aut concessiõib⁹: ptãs clauiũ nec restringitur: nec extẽditur: sed illimitabilis manet in sua radice: dũtaxat autẽ vsus illius potestatis: materie sublatione impeditur. lec. iij. E
Potestas clauiũ et potestas ꝯsecratiõis multũ differẽter se habent: quantuꝫ ad earũ exercitiũ. lec. iij. F
Potestas predicandi quid est: quãdo et quibus est a domino collata. lec. iij. G
Potestas predicandi an sit potestas ordinis. Et an solum sit diaconorum. Et quomodo datur eis potestas predicandi. lec. iij. G
Ad potestatẽ ꝯsecratiõis eucharistie plura requirũtur: tã ex parte ministri: q̃ ex parte sacri. lec. j. A. B
Potestas coerciue correctionis quid est quomodo exerceri potest: et in quos. lec. iij. H
Potestas acapiendi vite necessaria vbi est a christo tradita: Et que fundãtur in hac potestate. lec. iij. H
Potestas cõsecrãdi corpus dñi: nobilissima est operatio inter oĩa cõcessa ecclesie militanti. lec. iiij. B
Potestas cõsecrãdi cũ sit omniũ ptãtũ dignissima: q̃re nõ ẽ solis summis põtificib⁹ reseruata. lec. v. A
Potestas consecrandi quare est omnibus sacerdotibus cõmunicata. Et quale cõmodum venit ex frequenti celebratione. lec. v. A
Ecclesia quare plura officia: et actus plures solẽnes solis episcopis reseruauit. lec. v. A
Potestas consecrandi cuꝫ magnã afferat ecclesie ex sua frequentatione vtilitatem: quare non est etiam laicis iustis et deuotis data. lec. v. B
Potestas consecrandi quare non est data omni homini: sicut potestas baptizandi. lec. v. C. D. Itẽ cuꝫ cõmunicare sit omniũ hominũ: quare non etiã cõsecrare est omnibus concessum. ibidem. D.
Cuꝫ iustus et sanctus laicus sit dignior peccatore sacerdote: et potestas consecrandi est potestas dignitatis: quare nõ est cõcessa laicis sctis et iustis. lec. v. E
Potestas consecrandi consequitur dignitatem autoritatis non meriti. Et sicut datur bonis in bonũ ita malis suo abusu in perniciem et exitium perpetuum. lec. v. E. Item lec. xxij. A
Ad consecrationem ex parte ministri requiritur facultas sermonis: ideo mutus aut elinguis cõsecrare nõ põt: tametsi mutus gest⁹: signa et cetera pficeret: et alius verba cõsecratiõis proferret. lec. vj. A. B
Simile est si mutus puerum in fontem mergeret: et mancus verba baptizationis proferret: tũc eñ nihil sit ibidem. A. B

An plures possint eandē hostiā cōsecrare: cū simul ꝓferūt cōsecrandis verba: vel nō. Et si alter alterū ꝑuenit: quid tūc dicēdū ꝛc. lec. vj. A. B

Ibi qualis debet esse intentio sic cōcelebrantiū epī scopo de cōsecrationis actu ꝛ tempore.

Ad cōsecrationē ex parte ministri necessario requiritur intētio. Et qualis intētio requirit̄ ꝛ sufficit. Et quare requirit̄ intētio consecrātis. Insuper qd̄ debet intēdere sacerdos cōsecrare volēs. Itē intentio cui⁹ esse dꝫ vt obiecti. lec. vj. C. D. E. ꝑ totā lec.

Hereticus habita intentione recta: etsi fide careat: potest ceteris paribus conficere. Non enim requiritur fides ministri: sed sufficit requiritur fides ecclesie: ceteris paribus. lec. vj. D. E

Intentio generalis faciēdi qd̄ ecclesia facit: sufficit ad cōsecrationē: ceteris paribus. lec. vj. E

Ad necessitatē sacramēti: siue ad potestatē cōsecrādi: necessario requirunt̄ ex parte ministri prāsordinis: facultas sermonis: integritas intētiōis: de quibus in sex primis lectionibus diffuse habetur.

Ad ordinate ꝯsecrādū plura requirunt̄ ex parte ministri: q̄ sunt impedimētorū multipliciū pene ꝛ culpe remotio: ꝛ cōueniētiū appositio. De quib⁹ oībus in lec. vij. ꝛ deinceps diffuse habetur.

Celebrās in mortali pctō peccat mortaliter. lec. vij. Et ſm aliquos duplici peccato mortali. C

Sumens eucharistiam in mortali peccato: peccat mortaliter. lec. vij. E

Celebrare volēs: ꝛ sciēs se habere pctm̄ mortale nō dū cōfessum: nō tn̄ habēs opportunitatē cōfitendi: quomodo se habebit in celebrādo vel cōmunicādo vt vitet scādalū pusillorum. lec. vij. E

Celebrare volens digne an sicut tenet̄ prius cōfiteri mortalia habito confessore: ita teneatur ad cōfessionem venialium. lec. vij. E. F. Ostēditur quod venialium neqꝫ contritio: neqꝫ cōfessio necessaria est ad dignam celebrationem. ibidem.

In eucharistie sumptione aut cōsecratione quō cōtingit nouum vitari peccatū. lec. viij. per totum.

Quantam ꝛ qualē oportet: ꝛ sufficit premittere conscientie examinationem. ibidem. A

An necessariū sit se esse certū: ꝛ quali certitudine (vt nouū pctm̄ euitet) q̄ nō hꝫ pctm̄. per totā lectionē. Item an requiratur ad dignā eucharistie sumptionem: q̄ sumens sit in gratia. E

Refert esse indignum eucharistie sumptione: ꝛ indigne eam sumere. lec. lxxxij. D

Inter dignum ꝛ indignum accessum ad eucharistie sumptionem datur medium. lec. viij. E

Accedens nescienter ad eucharistiā in mortali: premia diligenti conscientie examinatione: quid consequitur. lec. viij. E

Qualis ꝯsciētie trepidatio ꝛ dubietas de nō sufficiēti preparatiōe repellere potest hominē a digna sacramenti sumptione. lec. viij. G. H

Preparatio est duplex. Una ſm sufficiētiā: alia ſm veritatē ad eucharistie sumptionem. lec. viij. G

Utrum ppl's volēs cōicare: teneat̄ sacrm̄ sub vtraqꝫ specie sumere. lec. lxxxiiij. I. K. ꝛc. Et an cōicare sub vtraqꝫ specie sit preceptū a xp̄o. ibidem.

Pene canonis impedientes dignā eucharistie sumptionem vel celebrationem: que ꝛ quot sunt. lec. ix. per totū. Ibidem quando ꝛ qualis ignorātia huiusmodi penarum excusat accedentem. A

Ad eucharistie dignam sumptionem requirit̄ ieiunium nature: secus tn̄ de infirmis. Item de sacerdote qui casu ꝛ ex negligentia aquam pro vino consecrato in altari sumpsit ꝛc. lec. x. A. B. C

An liceat post cibū sumptū sine dormitiōe media celebrare: aut post potū sumptū post matutinas de sero lectas: mane cōicare vel celebrare. lec. x. B. Ibidē de reliquiis ciboꝝ dētib⁹ adherētib⁹: ꝛ filib⁹: an impediant cū degluttiuntur: a communione.

Qn̄ ꝛ in quot: quibus casibus licitū est nō ieiunius cōmunicare. lec. x. C. D. E

Preceptum ecclesie de sumendo eucharistiā ieiuno stomacho: est minus strictum: q̄ sit preceptum christi ꝛ ecclesie simul datū sacerdoti de non diuidendo sacramentū: dimissa sumptione sub specie vini: ideo minus preceptum in casu cedit maiori. lec. x. D. H. ne perplexitate ministri.

Sacerdos cum sumpsit aquam pro vino: quō agere debet cum id perceperit ne sacramentū diuidat: et populū scandalizet. lec. x. C. D. E

Usus cōicādi sub vna specie vetustissim⁹ est. Et quare sic introduct⁹ est vsus talis. lec. lxxxiiij. N. O

Corporalis immūdicia q̄ ꝛ qualis: ꝛ qn̄ impedit dignā eucharistie sumptionē vel celebrationē. lec. x. F. vsqꝫ in finē: vbi late habet̄ an lepra: an pollutio: aut fluxus mēstruoꝝ: ꝛ filia impediāt ſm mentem diuersoꝝ doctoꝝ. Itē de pollutiōe nocturna diffuse tractat̄ ſm mētē diuersoꝝ doctoꝝ: ꝛ tradit̄ finaliter regula ꝛ doctrina moralis in litera. O. Qn̄ ꝛ q̄ pollutio impedit. N. De cōmixtione cōiugatoꝝ: an impediat cōmunionē. De fornicationis peccato subito ꝑpetrato ab eo q̄ est vere cōtritus an impediat. N

Digna sacerdotis celebratio certas requirit vestes benedictas: quarū vsum ecclesia recepit partim ex veteri: ꝛ partim ꝛ nouo testamēto. he vestes sex sunt numero. de ratione earundē. Itē quid significant per allegoriam. per totam. lec. xj.

Uestimentoꝝ sacerdotaliū significatio vt conuenit christo capiti per allegoriam. lec. xj. C. vsqꝫ in finē: et primo quomodo representant ea que christus ꝓ nobis passus est. De hic allegorice virtutes capitis ostendunt. Quid vero per tropologiā significēt put cōueniūt mēbris christi: explicat̄ lec. xij. per totum.

Scđm hāc enī rep̄sentant vestes virtutū quib⁹ anima sumētis ꝛ celebrātis debet intus spūaliter ornari. he sunt fides et fortitudo per amictum. Sobrietas ꝛ vite mundicia per albam. Castitas mentis et corporis per zonam. Humilis obedientia per stolam. Uigilantia contra acidiā per manipulū. Charitas gemina per planetam representatur. Hec late explicantur lectione. xij.

Mensa sacramentalis cena magna est et nuptiale cōuiuium. lectione. xij. A

Sacerdos non in persona sua tm̄: sed totius populi circunstantis celebrat: ipsiqꝫ populi sibi suo modo cōcelebrant. lec. xij. A

Senarius numerus vestiū sacerdotaliū quid significat per tropologiam. lec. xij. A

Feminalia quare nō cōputant̄ mō in no. le. inter vestes sacerdotales sicut in lege ve. lec. xij. D

Digne celebrati nō ꝓmittēde sunt hore canonice: et quedā oratiōes: de quo late. lec. xiij. A. B

Itē de ꝓparamētis ꝓmittēdis precib⁹ ꝛ collectis ac cōfessione publica. ibidem. G

De loco triplici cōsecratiōis. remoto: q̄ est ecclesia ꝯsecrata: ꝓpinquo q̄ est altare lapideū cōsecratū et itegrū aut ligneū ꝛ mobile necessitatis tpe: ꝛ ꝓprio qui est calix aureus: argēteus vel stāneus. Silr̄ est de patena. lec. xiij. H. vsqꝫ in finem.

Celebratio missarū quare debet fieri in loco consecrato: ꝛ nō alio. lec. xiij. I

Altare sup q̄ celebrādū est: quare dꝫ eē lapideū: ꝯsecratū: ꝛ itegrū: nō enormiter fractū. lec. xiij. K. L. M

Cū figura debeat r̄ndere figurato: quare altaria nō

struunt nõ de ea materia de qua fiebant in lege ve. Itẽ de altari ligneo in ecclia lateranẽ.lec.xiij.R
Celebratio fieri debet super duabus pallis ꝛ corporali consecratis nõ tinctis: nec de serico: sed lino sacris: presente lumine. Ibidem de significatione omnium illorum ꝛ qualificatione.lec.xiij.M
Ptãs ꝛ dignitas duplex l ecclia reperit: ꝛ de officio ac necessitate cuiuslibet. De excellẽtia deniq3 ptãtis et dignitatis ecclastice sup secularẽ.lec.xxiij.P.Q
Eucharistie institutio qñ facta est: recitatur error grecorũ ꝛ improbatur. Dehinc veritas ostenditur. Ubi etiã determinatur de fermẽto ꝛ azymo in quo posset fieri cõsecratio.lec.xxxiij.per totum.
Eucharistie consecratio fit in azymo: licet de facto posset fieri in fermẽto. Christus cõsecrauit in azymo. Et vnde ille ritus peruenit ad romanos.lect.xxxiij.E.F. Itẽ quare ecclesia romana nõ indifferenter conficit in vtroq3: scz fermẽto ꝛ azymo: sicut conficit in vino albo ꝛ rubeo.G

Consecrationis materia.

Eucharistie seu cõsecrationis materia est panis et vinũ.lec.xxxv.B. An pasta sit materia apta cõsecrationis.B. An ols panis ꝯm subam sit materia apta C.D.E.F.G. An sacerdos posset cõsecrare panem quãtũcũq3 magnũ. Et an panis quãtũcũq3 magnꝰ sit materia cõsecrationis.H. Materia cõsecratiõis calicis seu sanguinis: est vinũ viris.I. An inagresta in vino pomoꝝ: an vuarũ: in aceto: in musto: posset fieri cõsecratio.I. An solũ vinũ sine aque admixtione sit materia ꝯsecratiõis sanguinis. An necessaria de necessitate sacramẽti vel ministri requirit aque admixtio.R.L.M.N. Utrũ aqua vino admixta conuertat l sanguinẽ xpi.O.P. An oporteat aquã priꝰ naturaliter conuerti in vinum: priusq̃ cõuertatur in sanguinem.ibidem.
Quãtũ aque imponẽdũ est calici.P. Rationes mystice appositiõis aque cũ vino.Q. Sz qd fiet de aqua si in istãti post cõsecratiõis nõdũ cõuersa est l vinũ. Itẽ vñ aqua post cõsecrationẽ: vel ab accidẽtibꝰ: vl a deo conuertitur in species vini: an sub illis speciebus etiam incipiat esse sanguis christi sicuti sub cõsecratis. An sicut aqua non benedicta admixta benedicte censetur benedicta: ita hic dum vinũ nõ cõsecratũ admiscet ꝯsecrato: fit ex hoc cõsecratũ.R. Itẽ an sumẽs calicẽ in quo adhuc est subã aque p hoc soluat ieiunium. Qualis debet esse aqua apponẽda: an sufficit admisceri in dolio.S
Eucharistie cõsecratio q̃re fit sub distinctis spẽbꝰ: ꝛ quare in parasceue nõ fit cõsecratio.lec.liij.X
Quare dñs instituit hoc sacrm̃ sub materia panis ꝛ vini: plures ponunt cõgruitates.lec.xxxv.T.U. Ibidẽ quare occulte tradidit corpus suũ sub specie panis ꝛ vini.U. Itẽ.lec.liij.D.E.F.G.H.I
Qua forma verboꝝ xp̃s cõsecrauit. An aliquo signo sensibili. An sola virtute diuina.lec.xxxvj.C.D. ꝛ recitatis opinionibus respondetur.D.E
Manducatio corporis dñi spũalis multipliciter intelligitur: et quomodo extenditur ad patres veteris testamenti ꝛ ad pueros. Et ꝙ multiplici ratione dicitur spiritualis.lec.xxxvj.H.I.K.L.M
Mãducare xp̃m spiritualiter vt etiam cõuenit paruulis: quid est.lec.xxxvj.M.N
Utrũ iudas fuit vnꝰ ex sumẽtibꝰ sacrm̃ corporis xp̃i recitantur opiniones pro ꝛ contra: ꝛ respondet ad questionem.lec.xxxvj.A.B.C.D.E
An eucharistia danda sit vel subtrahenda occulto peccatori.lec.xxxvij.D.E
An dominus iude eucharistiam dedit in bonuz vel in malum.lec.xxxvij.E
Utrũ christus dedit discipulis corpus mortale vel immortale.lec.xxxvij.F.G.H
Utrũ christus sumpsit corpus suũ ꝛ sanguinẽ in cena: ac deinde apostolis tradidit.lec.xxxvij.I
An christus seipsum sumpsit in cena sacramentaliter vel spiritualiter.lec.xxxv.L

Consecrationis forma.

Consecrationis sacramenti eucharistie forma q̃ est. Et quõ refert loqui de forma eucharistie: et de forma eucharistie: et de forma cõsecrationis sacramẽti: et ꝙ hoc singulare est in hoc sacramento: et quare.lectione.xxxviij.B.C
Ibidẽ q̃ est forma eucharistie: ꝛ an habeat aliquaz formã.A.B.C. Que ꝛ quot verba sunt de necessitate forme consecrationis panis: et que de necessitate ministri.F.H. Non vacat mysterio ꝙ quinq3 sunt verba consecrationis.F. Differentia forme eucharistie a formis alioꝝ sacramẽtoꝝ.G. Que sit forma cõsecrationis: ostẽdit ratiõe ꝛ auctoritate.G.H. An illa forma. Hoc est corpus meũ: ad cõsecrandũ sufficiat: pretermissis verbis precedẽtibus ꝛ sequentibꝰ in canone: recitant opi. doctoꝝ: ꝛ respondet ad dubiũ.I.K. An aliqua forme mutatio: ꝛ q̃ impedit cõsecrationis effectũ.L. De mutatione ꝯm substãtias M. De mutatione ꝯm quantitatẽ.N.O
De mutatione ꝯm qualitatem. ꝯm vbi.Q. Summarium.R

De forma consecrationis sanguinis.

Utrũ ad perfectionẽ forme cõsecratiõis sanguinis pertineant omnia verba ab eo loco. Simili modo. vsq3 ad illũ. Unde ꝛ memores.lec.liij.A.B.C
De forme veritate.D. Et quale tempus importat (est et effundetur) ibidem.
Utrũ ille due forme ꝯsecratiõis sese expectẽt mutuo quãtũ ad eorũ efficaciam.lec.liij.E
In quo precise consistit effectus forme consecrationis sanguinis.lec.liij.F
An in sanguinẽ in terra derelictũ (ex suppositione) cõuertat hodie vinũ calicis. Itẽ de carne hꝑutẽ. Et qd si in triduo qo celebrasset: an vinũ ꝯuersuz fuisset tũc in illũ sanguinẽ sparsuz i terrã.lec.liij.F.H

De cõtentis sub speciebus vini.

De cõtẽtis sub speciebus vini cõsecrati: de cõtentorũ ordine sub speciebꝰ panis ꝛ vini. Quid est ibi per se: quid p cõcomitãtiã: ꝓpinquã aut remotam. An idẽ sit sub speciebꝰ vini: nõ plus vel minus qõ est: ꝛ q̃ sit sub speciebꝰ panis. Et quis est ille ordo: an rẽ poris nature vel presuppositionis.lec.liij.G
An vinũ vel aliꝰ liquor infusum calici cõsecrato cõsecret: ꝛ in sanguinẽ christi cõuertat: cũ ad cõsecratũ nõ cõsecratũ qd infundit. Et an tingat sanguinẽ xp̃i. An xp̃i sanguis fluat in calice extra venas corporis.lec.liij.G.H. Ibi quõ accidentia derelicta dicuntur afficere causaliter.
Quomodo sanguis dat nobis in potũ: si nõ est fluidus extra venas.lec.liij.I
Deitas fuit vnita suppositaliter carni ꝛ anime: nõ sanguini: ꝛ tñ est sub speciebus vini per concomitãtiam. Et quõ.lec.liij.K.L
Quõ eucharistie sacrm̃ dr̃ vnũ. Qua vnitate.lec.liij.M. Et quõ btũs Greg. ea notat sacra pluralr.ibidẽ.
Eucharistia quomodo ꝛ quare dicit mysterium fidei. Et quare non mysterium charitatis.lec.liij.P

Forme consecrationis panis efficacia.

De ꝯsecratiõis panis forme efficacia. Et qd sub spẽ panis facta ꝯsecratiõe cõtinet.lec.xxxix.per totũ.
Sub sacramẽto eucharistie est verũ xp̃i corpꝰ. Hec propositio explanat ꝯm decẽ predicamenta.

Quantum ad predicamentũ substantie.

Utrum sub sacramento sit verum et substantiale cor
pus xpi.lec.xxxix.per totum.
Qua substantiali mutatione incipit corpus xpi esse
sub sacramẽto. An per cõuersionẽ alicuius in ipm.
An sine cõuersione incipiat esse corpus xpi cũ pane
manentibus substantia et accidentibus: vel acciden
tibus tm̃.lec.xl.per totũ.et recitatis opinionibus.A
respondet ad questionẽ.B et c. Qđ substantia panis
nõ manet: sed realiter in substantiã corporis xpi cõ
uertit: transsubstantiat seu cõmutat. Conuersio qđ
est. Que et quot cõnotat sm Sco.lec.xl. C.D.Quid
in quid cõuerti põt. An quodlibet creatũ in quodli
bet. An in deũ aliquid põt cõuerti. Unũ in aliud cõ
uerti quid est. An sit vnum fieri aliud. D. Auctorita
tes que vident sonare in oppositũ soluunt. E. Con
uersio est multiplex.G
Qua specie cõuersionis panis cõuertitur in corpus
xpi.lec.xl.F.G.H. Transsubstantiatio quid est defi
nitiue sm Sco.G.Responsio ad questionẽ: q cõuer
sio panis dicit transsubstãtiatio.H.An virtus crea
ta habet transsubstãtiare in sua potestate: vel solus
deus.H.sm Sco.An sit de ratione transsubstantia
tionis esse presens accidentibus. Et an substantia
panis possit transsubstantiari in corpus xpi vt in ce
lo sm Sco.H.J.Successio quid dicit sm Sco.lec.
xl.L. sm Occham.Z2.Trãssubstãtiatio sm Occham
quid est.lec.xl.Z2. Ad transsubstantiationẽ quid re
quirit.ibidẽ.An substantia panis possit transsubstã
tiari in corpus xpi vt in celo sm Occham.
Conuersio panis que dicit transsubstantiatio: quo
modo dicit transsubstantiatio: cũ tm̃ (vt videt) eius
terminus formalis nõ est substantia: sed vbi presen
tia.s.corporis xpi.lec.xl.mouet dubiũ.L. et respon
det.N.O.P.In transsubstantiatione panis in cor
pus xpi cõcurrunt due mutationes et vna successio.
lec.xl.N.Ibidẽ an vna possit ab alia separari vel nõ.
Transsubstantiatio sm Sco.duo cõnotat: sm occhã
vero tria.et que sunt illa.lec.xl.O.Ibidẽ quotuplici
ter põt fieri transsubstantiatio sm hũc vel illũ doc.
Trãssubstantiationis terminus formalis quis est:
an vbi acquisitũ vel substantia cõseruata: aut succe
ssus.lec.xl.P.Ubi est terminus formalis mutatio
nis localis: sed nõ transsubstantiationis ibidem.
Conseruari ad desitionẽ alterius quid est.lec.xl.P.
An id in qđ fit cõuersio oporteat esse in loco cõuersi
adequate et precise. An desinitiue vel circũscriptiue.
lec.xl.Q. Transsubstantiationis possibilitas osten
dit multipliciter: vbi etiã diuina potẽtia circa verũ
mutationẽ multipliciter explicat.lec.xl.R.S
An panis cõuertat in solũ corpus xpi: an etiã in cor
pus et sanguinẽ: aut deitatẽ. Et an de facto panis cõ
uertat in aĩam et sanguinẽ.lec.xl.T. Respondet per
multas propositiones.U.X
Transsubstantiatio et cõuersio sumit dupliciter.lec.
xl.T.Terminus formalis cõuersionis dupliciter ac
cipit.lec.xl.T.Tot possunt in eucharistie cõsecratio
ne poni cõuersiones: quot incipiũt esse de nouo sub
speciebus panis.lec.xl.U.Qũo aliquid dicit esse sub
speciebus panis vi cõuersionis aut per cõcomitan
tiã. Ad que intellectũ. Et quid est ibi vi cõuersionis
tm̃. Quid per cõcomitantiã. Et an p quolibet tẽpo
re eadẽ sint presentia facta cõsecratione panis.lec.
xl.X.Y.Qualis mutatio est panis desitio. An annihi
latio vel corruptio.lec.xlj.A respõdet.E.F.De an
nihilatione latius vide annihilatio.
Cur ad tam difficilem intellectum limitauit eccle
sia articulũ de eucharistie sacramẽto.lec.xlj.G. Ibi
primũ recitantur opiniones: et presertim rationes
sancti Tho.et improbantur. Respõdetur vero ad du
bium.J.Ibidem verum ecclesia determinando illũ
articulum: fecit de non vero: verum. Aut an solum
quod verum fuit: declarauit verum.Z2.L.Ibi an ec
clesia per suam determinationẽ: faciat nouum arti
culum fidei.L.M
Quid intelligitur per corpus in quod conuertitur
panis: late tractatur.lec.xlij.per totum.
Scđm diuersitatẽ opinionũ de pluralitate forma
rum: respondetur ad quesitum sm opi. de paucita
te formarũ gaudentẽ.H.J
An cõuersio panis in corpus xpi: fiat in instãti: aut
successiue.lec.xlij.L. Quomodo et quando operatur
virtus diuina ad successiuam verborum prolatio
nem.L.M
An totus xps fiat presens in altari facta cõsecratio
ne.lec.xlij.N.Respondetur quoad omnẽ totalitatẽ
que potest esse in xpo: et sm vtrãqz naturã: multum
pulchre.P.Q.R.S.T.Et ibidem quid est esse ibi p
concomitantiã quid vi conuersionis. P. Item du
pliciter aliquid dicitur esse sub eucharistia per con
comitantiam. R. Quid vero est sub sacramento re
spiciens humanitatẽ xpi: late habetur.S.T.U. De
partibus essentialibus et accidentalibus corporis et
anime. Item de sanguine et c. Summarie respondet
de contentis sub sacramento.T.U.multũ pulchre et
succincte. Itẽ an sub qualibet particula fractionis
totus christus contineat.lec.lxx.O.et c. Siue hostia
diuidat: siue nõ: sz maneat integra post cõsecrationẽ.
¶ De respicientibus corpus xpi quantũ ad predica
mentum quantitatis.
Utrũ corpus xpi sit sub sacramento altaris quantũ
et extẽsum: late disputat per totã lec.xliij. et recitatis
opi.cõcludit cũ occham: q nõ est ibi circũscriptiue:
sed diffinitiue.huius possibilitas late ostendit. lec.
xliij.Et q multa in hoc sacramento sunt supra na
turã et intelligentiã nostram.D. Recitatis diuersis
opinionib'.E.F.G.H.Et ipsis improbatis a Sco
to.J.Z2.ponunt rõnes occham cõtra Scotũ.L.M
Opinio occhã recitat. N.sm eã respõdet. O.P.Que
modo saluari põt partiũ organicarũ distinctio: et or
do in corpore xpi: cũ nõ est in sacramento quantũ et
circũscriptiue: sz solũ desinitiue.P.Qũo saluat figu
ra partiũ: cũ nõ est ibi quãtũ.O.In quo dissonãt: et
quõ pñt cõcordari ille opiniones Scoti et occhã.Q
R.et aliorum.
¶ De respicientibus corpus xpi: quantum ad predi
camentum relationis.
Accidẽtia siue species sacramẽti eucharistie in quo
subiectantur. An maneant eadẽ ante et post consecra
tionẽ.lec.xliiij.A.B.C.Cũ autẽ nõ sint in substan
tia panis aut vini: aut aeris circũstantis: nec corpo
ris xpi: an sint in aliquo subiecto accidentali: puta
in quãtitate. Recitat opinio.C. Improbat p Sco.
D.Rñdet sm occhã.E.Soluunt rõnes alterius opi
nionis.F.G. An de facto in sacramento altaris oĩa
accidentia stant nude sine subiecto: recitant opinio
nes: et sz eas diuersimode rñdet.lec.xliiij.Z2.L. Ibi
an accidens vnũ possit esse subiectũ alteri' accidẽtis
de pdicamẽto qualitatis.Utrũ oẽs qualitates sube
panis et vini inherẽtes ante cõsecrationẽ: maneãt sa
cra cõsecratione.lec.xliiij.M.Utrũ oẽs qualitates
corporis xpi: imo oĩa accidẽtia absoluta corpori xpi i
celo inherẽtia: quorũ rõnib' formalib' modus exi
stẽdi sub sacro desinitiu' nõ repugnat: inhereãt cor
pori xpi vt in sacro.lec.xliiij.N.O.De hoc.B.lec.xli
p totũ.Utrũ in hoc sacro cõtraria sint simul in eodẽ
loco vel subiecto: puta humiditas et siccitas panis et vi
ni.lec.xliiij.O.De pdicamẽto actionis et passionis:
prout respiciũt vel christum in sacro: vel qualitates

corporis christi:aut sacramentalium specierum.
De actionibus ⁊ passionibus accidentiũ tam sacramenti ꝙ corporis xp̄i.per totam lec.xlv.
Utrũ accidẽs possit esse principiũ generãdi substantie.Et utrũ ille qualitates sacramentales nunc habent eandẽ actionẽ extra subiectũ quã habere poterãt in subiecto.Et similiter de trãsmutatione passiua circa species sacramentales: an nunc fieri possit ab agente naturali in eas: sicut dũ erãt in subiecto. Recitatis opinionibus.A respondet̃ sm ockã.B.C Et sm Alexandrũ.D.Itẽ an species pñt videri:tãgi odorari:calefacere:humefactare ⁊c.Muscã incidentem in calicem occidere:inebriare ⁊c.D.E
De trãsmutatiõe passiua circa species:nota aliquas regulas bonas.lec.xlv.F.G.Que trãsmutatio passiua specieꝝ facit corpus desinere eẽ: ⁊ q̃ nõ.lec.xlv.F Que trãsmutatio passiua circa species fit a solo deo miraculose:q̃ a creatura.Et an oẽs passiue trãsmutationes nũc aut fiant circa species facta cõsecratione:q̃ prius fieri potuissent.Et a quo agente.An nouo miraculo.lec.xlviij.G.H
Productio substantie noue ad specierũ desitionẽ:a quo fit:puta dũ species desinerẽt informare panẽ:si esset ibi panis substantia.Et an fit sm materiã ⁊ formã:vel sm alterũ tm̃.lec.xlv.I.K.Ibi an prior materia vel forma reproducat̃:q̃ fuit ipsius panis:ante cõuersionẽ.Aliter ⁊ aliter r̃ndet̃ sm Sco.⁊ ockã de transmutatione passiua specierũ quoad substantiã. An nutriat̃ sumẽs eucharistie species.Et a quo.vñ producit̃ substantia in alendo cõuertẽda per nutritionẽ.An sacramentũ nutriat.lec.xlv.L.Et q̃to sacerdos sumendo species sacramentales:nõ soluit ieiuniũ:licet nutriat̃.M.Ibi ad quẽ intellectũ dicuntur species sacramentales nutrire.
De transmutatione passiua accidentiũ sensibiliũ eucharistie que fuerunt in pane: aut eis successerunt. Per quẽ fit mutatio specierũ ad locũ.Respondetur sm duas opiniones de motu.lec.xlv.N.Ad quãtitatẽ.O.Ad qualitatẽ acquisitiuã ⁊ deperditiuã ibidẽ dicit̃ sm varietatẽ opinionum.
De actione ⁊ passione corporis xp̄i:⁊ accidentiũ ei⁹: que sibi primo cõpetunt vt in sacramento: dato ꝙ nullibi esset nisi in sacramẽto. An oculus xp̄i seip̄m videat in sacramento. Et an aliqua operatione careat spũali prout est in sacramẽto.Aliter ⁊ aliter respõdetur sm Sco.P.⁊ ockã.Q.lec.xlv.
Ois operatio spũalis pura intellectus ⁊ voluntatis põt primo inesse xp̄o vt in eucharistia.lec.xlv.P
Quãdiu manet xp̄s sub speciebus sacramentalibus ⁊ cum desinit esse:quo peruenit.lec.lxxxiij.A.B.⁊c. Recitant̃ diuerse doc.opiniones.Oẽm actionẽ tam corporalẽ ꝙ spũalẽ:quã põt habere corp⁹ xp̄i si esset in loco circũscriptiue:põt etiã habere cũ nõ est in loco circũscriptiue: sed definitiue:passis equaliter dispositis sm ockam:secus sm Sco.lec.xlv.Q.R
Utrũ:⁊ in quo sensu cõcedi põt ꝙ corpus xp̄i vt in sacramento videat̃ corporali oculo.lec.xlv.T.V.Ibi ostẽdit̃ ꝙ aliquid quadrupliciter cõtingit videri visione sensitiua.T.V.De visione intellectuali corporis xp̄i sub eucharistia.An possit videri ab intellectu separato ⁊ nõ separato.A bono ⁊ malo angelo.A beato ⁊ nõ beato. An diabolus ꝓhibeat̃ videre presentiã corporis xp̄i sub eucharistia:⁊ q̃o.X.Y.An angeli ⁊ beati in celo videant existentiã corporis xp̄i sub eucharistia in verbo.Z.An intellectus cõiunctus viatoris:possit videre corpus xp̄i sub eucharistia:aliter ⁊ aliter dicendũ sm Sco.⁊ ockam.Z.ibidem.
An alique trãsmutationes corpales passiue:possint naturaliter fieri circa corp⁹ in eucharistia:vt ꝙ percutiat̃ ledat̃ ⁊c.Et quid si adhuc ibi esset mortale:vt in cena dñi:an aliqd agens naturale possit in ipsum agere.Aliter respõdet Scotus.aliter ockã.lec.xlv.Z
¶De respicientibus corpus xp̄i in sacramento:⁊ in genere:quantum ad predicamentum vbi.
Utrum corpus xp̄i simul possit esse in diuersis locis circũscriptiue.Et idẽ querit̃ de quolibet alio corpore.lec.xlvj.per totũ.Recitat̃ opinio cũ suis motiuis ꝙ nõ.B.Responsio vera ꝙ sic cũ suis rationibus et ꝓbationib⁹:q: nõ includit cõtradictionẽ:ideo non est a diuina potentia negandũ.C.D.E
Quid cõcedendũ:⁊ quid negandũ est de corpore xp̄i in diuersis locis existẽte.Et de quolibet alio corpore sm Sco.ibidẽ.F.sm ockã.G.Respondet̃ ad rõnes oppositas.H.Ad incõuenientia inducta.I.K.L.vbi late habet̃ de terminis priuatiuis ⁊ eorũ multiplici acceptiõe:⁊ qñ cõcedunt̃ de eodẽ: qñ p̄dicata priuatiua inferunt cõtradictoria:vel nõ inferũt.L.M.⁊c.Utrũ desinẽtibus speciebus:dicatur corpus xp̄i localiter moueri.lec.lxxxiiij.H
Utrũ corpus xp̄i localiter mutet̃: dũ vi cõsecrationis incipit esse sub speciebus panis.recitat̃ opinio ⁊ improbat̃.O.Et ostendit̃ veritas.R.S.lec.xlvj.Et si est ibi mutatio:quale sortit̃ nomẽ.S.An debeat dici mutatio localis.Quid est mutatio localis.ibidẽ. S.Ad idem lectione.lxxxiiij.H
Utrũ corpus xp̄i in hora cõsecrationis descendat ꝑ mediũ localiter ad species sacramenti altaris.lec.xlvij.C.Cũ aũt corpus xp̄i añ cõsecrationẽ est in celo:q̃o põt venire ad locũ specierũ:⁊ nõ moueri per mediũ.B.C.late ostendit̃ ⁊ declarat̃.Existentia corporis xp̄i sub sacramẽto nõ necessario presupponit sm Sco.eius existentiã sub modo naturali: immo posset post incarnationẽ desinere esse modo naturali:⁊ tm̃ manere i eucharistia.C.potuisset quoq; eucharistiã instituisse añ sui incarnationẽ cũ eadẽ efficacia signi ⁊ signati;sed tunc in cõsecratione corpus xp̄i incepisset esse a nouo.D.E.F
Utrũ corpus xp̄i in hora cõsecrationis descendat localiter de celis ꝑ media ad species sacrales iuxta verbũ Grego.in lib.dial.Et q̃o tpe cõsecrationis dicunt̃ celi aperiri tripliciter.lec.xlvij.G.Utrũ corp⁹ xp̄i motis speciebus:localiter moueat̃ ⁊ ꝑ quẽ:an ꝑ sacerdotẽ:vel virtute diuina.Aliter r̃ndet̃ sm Sco. lec.xlvij.H.I.Aliter sm ockã.K.An a xp̄i põt corp⁹ suũ mouere in celo organice:sed in sacro nõ organice.K.L.Summarie hec epilogant̃ sm vtrosq; doctores.L

¶Consecrationis forme efficacia.

Utrum verba consecrationis formam integrantis habeant aliquam virtutem effectiuam naturalẽ vel supernaturalẽ respectu presentie corporis xp̄i.lec.xlvij.recitantur opiniones doctorum ⁊ motiua eorundẽ.In quo deniq; cõcordant.M.N.O.quorũ dicta breuiter improbantur.P.Q.Et respondetur ad questionem.R.Si vero omnia illa fiunt virtute diuina adsistente: quomodo verba dicuntur consecratiua:⁊ quomodo corpus christi fit presens speciebus panis ex vi verborum.Ad quem deniq; sensum dicitur sacerdos consecrare.R.S.Quod consecratio fiat diuina virtute non insistente:sed adsistente: deducitur exemplis miraculorum christi.T
Uerba consecrationis dicuntur cause sine qua non transsubstantiationis.Et quare sic dicuntur cause sine qua non.V
Quomodo pactum fecit deus cum ecclesia in no.testa.In veteri cum patribus.X
Quomodo sacramẽta causant quod significant per virtutem adsistentem non insistentem diuinã.X.Y.

¶ De forme cõsecrationis veritate ⁊ cõueniẽtia.
Et quid demonstratur per (hoc) Quale tempus importat (est). A. B. lec. xlviii. Opinio Inno. ꝙ termini forme consecrationis accipiantur materialiter. B. improbat opinio. Et soluuntur nihilominus rationes. D. E. Inducitur alia opinio. F. ꝙ ṽba sumant significatiue. Quid autem tunc demonstrent (hoc) ⁊ (est) recitant opiniones multe. Rich. de sctõ vic. ⁊ Richar. de media villa: ⁊ aliorũ. G. H. Opinio Alexã. de Ales: ⁊ altisiodorẽsis. J. Opinio scti Tho. Egidij: Bonauẽ. K. Cõparãtur opiniones adinuicẽ L. M. Ostendit maior difficultas de copula est. N. Circa qð recitant opiniones Sco. ⁊ ocãm. O. Positio et mens collectoris Gabrielis. P. Q.
Quid demõstrat (hoc) Est quale tẽpus significat: et quãdam spacium tẽporis ſm mentẽ Gabrielis. lec. xlviii. R. S. Finalis responsio breuis ⁊ clara ꝗd significat hec propositio. Hoc est corpus meum. Hoc est corpus meum: an sit consecratiua inquantũ vera vel falsa significatiua vel nõ significatiua: aut vt a deo instituta. Et qua intentione proferri debet a sacerdote celebrante. lectio. xlviii. S.

¶ Consecrationis forme congruentia.
Pulchre ostendit consecrationis forme cõgruẽtia. Quodqꝫ oĩa illa quatuor ṽba apte ⁊ cõgrue sunt posita: nec supflua: nec diminuta: qð late ostẽdit quoad singula verba in eo posita. lec. xlviii. T. U. X. Y.
Conuersionis panis et vini in corpus et sanguinẽ domini apta expressio seu locutio.
Conuersio panis et vini in corpus et sanguinẽ dñi a diuersis sanctis diuersimode exprimit. lec. xlix. A. Ueritas tenenda circa conuersionẽ premittitur et summatim epilogatur. B. Dehinc ostenditur ꝗ propositiones in hac materia circa panis conuersionem sint proprie: aut improprie: admittẽde: vel respuende: aut exponende. B. C. D. E.

¶ Diuinissimi sacramẽti eucharistie adoratio.
Quo cultu: quave adoratione diuinissimum sacramentũ est venerandũ et adorandũ: vide latius Adoratio: adorare: de hoc habes lec. xlix. F. vsqꝫ in finẽ lec. de adoratione in genere et eius speciebꝰ. Respõsionem ad dubium de adoratione eucharistie. lec. l. L. Ibi multũ bene quõ latria interiore xp̃s adorandus est in eucharistie ostensione: fide scꝫ spe ⁊ charitate. Quomõ adorãdus est latria exteriore. M. vbi late habetur de gestu corporis in eleuatione eucharistie: de capitis nudatione: genuũ flexione: pectoris tunsione: manuũ eleuatione ⁊c. Reprehẽsio hec negligenter tempore eleuationis omittentium. N. Ibidem de meditatione quã formabit sacerdos eleuando et ostendendo populo eucharistiam.

¶ Diuinissimi sacramẽti visio.
Quare ecclesia instituit eucharistiã in alta eleuari debere vt ab oĩbus videat. An peccator peccet vidẽdo eucharistiã: sicut peccat eam manducando: ꝙ si non: que est ratio diuersitatis: ꝙ peccat mãducans in peccato: et non sic videns in peccato. lec. l. O.
Quid de tangente eucharistiã in peccato siue sit laicus siue ordinatus. P. De oza tangente arcam calcitrantibus bobus. Idẽ de bethsamitis videntibꝰ arcam reducẽtã: ⁊ pcussis plaga magna. Q.
Quid de videntibꝰ hostiã nõ ↄsecratã eleuari quasi consecratam. An sufficiat illis habitualis adoratio ad euitandũ idolatriã. Et qualis intẽtio debet esse in adorante: dum hostia eleuatur. lec. l. R.
Quid de adorante diabolum transfigurantem se in angelum lucis nescienter. ibidem. R. S.
Quid agẽdũ si in loco hostie appareat species aliena: puta carnis: cruoris: pueri ⁊c. lectio. lj. A. Ibi de multiplicibꝰ apparitionibꝰ ꝗ multis facte fuere de corpore xp̃i ⁊ eucharistia. Quare fiũt ⁊ ad ꝗd. An ibi sub illa effigie xp̃s vere ptineat: et quõ. A. B. C. Ibi quõ saluant hmõi apparitiões a fictione falsa ⁊ mẽdacio. C. D. recitant varie opiniones hincinde. D. E. F. G. H. J. Sed ꝗd agẽdũ dũ tales apparitiones fiũt sine reuelatione diuina de corporis xp̃i pñtia. K. Et ꝗd si sacerdos ante cõsecrationẽ reperiret in altari carnẽ pueri: aut sanguinẽ in calice: vtꝝ ne mãducare: aut abstinẽdo inter reliq̃as recludere. L.

¶ Eucharistie prefiguratio multiplex.
De sacramenti eucharistie prefiguratione: ⁊ de figurarũ ratione ⁊ cõgruentia: numero et sufficientia: ordine et excellentia. lectio. lv. E. F. G. ⁊c.
Eucharistia quid est. lec. xlv. F.

¶ Hore canonice.
Hore canonice ad quid institute sunt. Quo tẽpore dici sunt legẽde. Et quẽadmodũ deputate sunt illis horis quibꝰ dñica passio incepta: cõtinuata: et consummata est: vbi sentẽtiosissime ostẽdit ꝗd dñs qualibet hora: ⁊ vbi: ⁊ a quo passus est. lec. xiij. A. B. C. D.
Hore canonice ex causa rationabili possunt preueniri. Et matutine sequẽtis diei nocte legi stante rationabili causa. lec. xiij. E. Ibidem quomodo ante finem naturalis diei sunt terminande.
Legens horas canonicas extra tẽpus legitimũ: ad quid diriget suã intentionẽ. lec. xiij. F.
Que hore canonice legẽde sunt ante missam. Ibi de diuerso more celebrãtium: vel ante tertias: vel ante sextas: aut ante nonas. lec. xiij. F.
Hore canonice an aliq̃d valeãt ex opẽ opato. Similr oratio dñica seclusa dispositione orãtis. lec. lvij. B.
Hore canonice quõ sunt dicẽde: qualis in eis reqritur attẽtio vel intellectꝰ. lec. lxij. K. Ibi de distractione in horis canonicis: q̃n est pctm: ⁊ q̃n nõ. L. vide latiꝰ de orõne ⁊ lectione. eadẽ lec. M. N. O. ⁊c.

¶ Hostie seu eucharistie fractio.
Causa fractionis hostie post ↄsecrationẽ multiplex est: ibi multa dicunt de fractionis: ac partiũ significatione. lec. lxxx. H. J. K. Ibi etiã de mõ fractionis.
De veritate fractionis. ibidẽ. L. Et recitant opiniones quatuor: veritas determinat. rñdet ad rões in oppositũ: ⁊ saluat dictũ berengarij. N. Itẽ an sub qualibet particula fractionis totꝰ xp̃s cõtineat. O.
Itẽ an sub qualibet parte sacramẽti indiuisi ⁊ non fracti sit totus xp̃s: recitant opiniones. O. P. ⁊c.
Utrum sit verũ dicere ꝙ in sumptione eucharistie est vera manducatio. lec. lxxx. N.
Utrũ corpus xp̃i multotiens: an solum semel sit sub vna hostia consecrata. lec. lxxx. S. T.
Utrum corpus xp̃i sit sub parte pũctuali. lec. lxxx. U.
Utrum sumẽtes particulas in cõmunione: accipiãt idem vel diuersa. lec. lxxx. X.
Utrum eadem hostia sit in diuersis altaribus. lectio. lxxx. Y.
Utrum partes hostie fracte sunt eedem vel diuerse. lectio. lxxx. S. X.
Eucharistiã indigne sumentium pena: peccatum ⁊ periculum. De pena ⁊ periculo indigne sumentium eucharistiam. lectio. lxxxvij. A. ⁊c.
Peccatum indigne sumentiũ eucharistiã cõparat peccato pditiõis iude. lec. lxxxvij. B. Quare hoc. C. Cõparat secũdo ingratitudini ⁊ blasphemie iudeorum. D. Immo indigne sumentes aliquid amplius faciunt ꝗ iudei. E. Comparatur peccato crucifigẽtium. F. Duodecim mala propheta enumerat cõsequentia indignã sumptionem. lec. lxxxvj. G.
De grauitate peccati indigne cõmunicãtiũ: et vnde colligitur grauitas peccati. lec. lxxxvij. H.

✠✠

¶ Eucharistie frequentatio.

Utrũ expedit frequẽter cõicare. Et an eligibili⁹ sit nõ abstinere ꝙ̃ abstinere a cõione ceteris paribus. lec.lxxxvij.I. Arguitur pro ꝛ cõtra. K. Respondetur ad dubiũ ꝑ tres propositiones. O.P.Q.ꝛc. Respondetur ad rationes in oppositum. S.T

Eucharistie manducatio quadruplex: scꝫ pure corporalis. lec.lxxxvij.M. sacramentalis tm̃: spiritualis tm̃: sacramẽtalis ꝛ spiritualis simul. ibidẽ.

Inuectiua cõtra segnes ꝛ effeminatos: qui sine causa a celebratione abstinent: et de pena que ꝯtra eos manet. lec.lxxxvij.X

Quare non licet vno die pluries extra celebrationẽ debitam communicare. lec.lxxxvij.R

In quibus casibus licet pluries vno die celebrare. lec.lxxxvij.R

Utrum licet sacerdoti vel laico pro perpetuo a celebratione vel communione cessare. lec.lxxxvij.U.X.

¶ Eucharistie institutio.

Eucharistie institutionis tẽpus facte a xp̃o: ſm veritatẽ cõtra grecos. vide in lec.xxxiiij.B.C.ꝛc.

Eucharistia an possit cõfici in fermẽtato: an in azymo: in quo xp̃s cõfecit: vide in lec.xxxiiij.B.C.ꝛc.

Eucharistie materia. lec.xxxv. de hoc lati⁹ in titulo De requisitis ad sacram communionem sub verbo Consecrationis materia.

Eucharistie forma: ꝛ eucharistie cõsecrationis forma: vide late lec.xxxviij. ꝛ in titulo de req̃sitis ad sacrã cõionẽ sub ꝟbo cõsecrationis eucharistie forma.

Sub eucharistie sacramẽto q̃d cõtinet. An tot⁹ xp̃s ſm naturã diuinã ꝛ humanã quoad oẽs partes integrales et essentiales ꝛc. lec.xlij.P.Q.R.S.ꝛc. Respondetur per multas proposiones.

Sub eucharistie sacro aliq̃d est vi cõuersionis: ꝛ aliquid per cõcomitantiã: ꝛ hoc duplicẽ: et q̃ sunt illa. Quid deniqꝫ est esse ibi vi conuersionis et per concomitantiam. lec.xlij.P.Q.R.ꝛc.

Sub eucharistie sacro q̃d cõtinet: ꝛ q̃liter ex pte humanitatis xp̃i. lec.xlij.S.T.U. vbi late habetur de omnibus partibus integralibus ꝛ ornatibus ꝛ accidentibus ꝛc. Item de sanguine xp̃i. Summarie respondetur de cõtentis sub eucharistia. T.U

Potuisset de⁹ eucharistiã instituisse ante xp̃i incarnationẽ cũ eadẽ efficacia signi ꝛ signati. lec xlvij.D

An populus cõicaturus teneatur ex p̃cepto xp̃i vel eccl̃ie cõicare sub vtraqꝫ specie. lec.lxxxiiij.I.K.

In sacro eucharistie aliqua a solo xp̃o: aliqua ab ecclesia sunt imediate instituta. lec.lxxxiiij.K.L.

An ap̃ls mãdauerit corinth. cõmunionẽ sub vtraqꝫ specie: an solũ permisit. lec.lxxxiiij.L.U

Usus cõicandi sub vna specie quare introduct⁹ est: et ob que pericula vitanda. lec.lxxxiiij.O.P.Q

Dato ꝙ rit⁹ cõionis sub vtraqꝫ specie fuerit in primitiua eccl̃ia: qd̃ tñ nõ legit. ex hoc nõ inducit preceptũ sic cõicandi. Non enĩ ois actio xp̃i est a nobis imitanda. lec.lxxxiiij.L.M.N.P.S

Usus cõicãdi sub vna specie: nõ est nou⁹: sꝫ vetustissimus. lectio.lxxxiiij.N. Et potuit rationabiliter ab ecclesia sic institui: non obstante forte consuetudine in oppositũ primitiue ecclesie.S

Quare sacerdos celebrãs cõmunicat sub vtraqꝫ specie: nõ sic laicus. lec.lxxxiiij.S.

¶ Fructus sumptionis eucharistie.

Alium fructũ boni: alium mali cõsequunt ex eucharistie sumptione. lec.lxxxv.A

Fructus eucharistie licet sint ineffabiles: attamen a diuersis diuersimode colligũtur. lec.lxxxv.B.C. ſm alium ꝛ alium respectum.

Eucharistia instituta est in sacrificium et in sacramentum. lec.lxxxv.D

Fructus sacrificii altaris: vt est memoriale crucifixionis xp̃i qui sunt. lec.lxxxv.H.I. Quodqꝫ similiũ effectuum est operatiuũ: quos operatũ est idipsum sacrificium in cruce et omnia figuralia. K.

Eucharistie sacr̃m: vt sacrificiũ p̃ri oblatũ: pctã delet: ꝛ q̃ pctã vnit deo: pacẽ affert. lec.lxxxv.L

Eucharistie sacramentũ vt sacrificium: quõ prodest beatis. lec.lxxxv.M

Eucharistie fruct⁹ vt est cib⁹ aĩe ꝛ sacr̃m: duodecim sunt: de quibus ex ordine dicitur. lec.lxxxv.O. et sequentibus lectionibus.

Eucharistia cõsiderata in ordine ad xp̃m in ea contẽtũ: p̃mo alam viuificat. lec.lxxxv.O. Relaxat scd̃o pctã venialia ꝛ mortalia: preterita: p̃ntia: ꝛ futura. P.Q.R.S.ꝛc. late ostendit quõ relaxet pctã: differẽter a baptismo. De relaxatione venialium. T.U. An oĩa venialia remittat. Et qualiter veniale peccatũ dicitur eucharistie sacramentũ remittere. ibidẽ.

Eucharistia cõsiderata vt memoriale dñice passiõnis: mẽtem inflammat. lec.lxxxv.X. Dat patiẽtiã. Y et vt sic habet duos fructus.

Eucharistia cõsiderata vt cibus ꝛ potus spiritualis anime nutriendo alterat cibatum conuertendo in cibũ: lec.lxxxvj.A. Deperditum restaurat. B

Eucharistia cõsiderata vt sacramẽtũ panis ꝛ vini: vnit deo trãsformãdo hoiem in deũ. lec.lxxxvj.C Dat cõionẽ oĩm bonoꝝ ꝛ scõrum. D. Hinc dr̃ sacr̃m vnionis ꝛ cõionis cui⁹ ratio explicat. E.F.G.H

Eucharistie sacr̃m operat ĩ nobis cõione toti⁹ meriti xp̃i. lec.lxxxvj.D.E. glie angeloꝝ. F. toti⁹ boni scõꝝ. G. In passionib⁹ mystici corpis. H. Facit etiã participationẽ humanoꝝ ꝛ diuinoꝝ. ibidẽ. H

In eucharistie sacro fons oĩs g̃re sumit: q̃ in sumente quatuor operatur: ſm quatuor commoditates fluuiorum. lec.lxxxvj.E.

Eucharistia vt est antidotũ ꝛ medicina aĩe: sanat ab infirmitate causã amouẽdo: ꝛ sanitatẽ restituẽdo. lec.lxxxvj.I. Cõseruat sanitatẽ recuperatã. K

Eucharistia vt est viaticũ roborat viatorẽ in itinere. lec.lxxxvj.L. pducit viatorẽ ad terminũ. M

Eucharistia quõ dicitur hos fructus efficere in sumente ipsam scienti corpus dñi. lec.lxxxvj.N

Quõ deniqꝫ verũ est qd̃ dicit saluator. Caro mea vere est cibus ꝛc. Et sanguis meus vere est potus: sꝫ hi fructus efficiunt virtute diuina. O

Utrũ indigne sumãt eucharistiã: qui p̃fatos eucharistie fruct⁹ nõ experiunt in se: nec sentiũt dulcedinẽ suauitatis ad xp̃m post pceptionem eucharistie. lec.lxxxvj.P.Q. Et quare illa deuotio q̃nqꝫ subtrahitur homini a deo: q̃nqꝫ ex alia causa. R

Carentia sentiẽdi dulcedinis cuiusdã in pceptione eucharistie: nõ est signũ digne vel indigne sumptionis. Nec est causa abstinẽdi. lec.lxxxvj.S

¶ Excommunicatio.

Quõ ꝛ q̃n licet ꝑ excõicatis orare. Ibidẽ q̃n possunt eis valere suffragia ecclesie. lec.xxvj.K.L.M

Excommunicatio põt plus mereri humiliter abstinendo ab exteriori participatione sacramẽtorum: ꝙ̃ se ingerendo. lec.xxvj.N

Excõmunicatio est in detrimẽtum anime etiã eius qui humiliter fert eam. lec.xxvj.N

Excõicatio vt talis: pena iusticie nõ excludit a gloria: sꝫ pctm̃ ꝑ quo fert excõicatio. lec.xxvj.N

Nec semper est excõicatus a deo qui est excõicatus a prelato. ibidem. O

Quã temperate et parce vti debet prelatus gladio excommunicationis vt habeat rationem non vindicte sed medicine. lec.xxvj.Q

Contra eos qui hoc gladio vtuntur ad causas profanas.lec.xxvj.O
Quomodo intelligēdū est:ꝙ quidā dicunt excōicationem ligare corpus non animam.lec.xxvj.M.N
Vide plura in pena canonis.

¶Expositio misse seu canonis.

Missa est duplex:priuata ꝛ publica:ꝛ quādo lz hanc vel illam celebrare: Ante diem: aut in nocte.vbi explicantur diuersa tēpora ꝛc.lec.xiiij.A.B.C
Missam an lz celebrare sine adsistēria duoꝝ:ꝗ pñria vni⁹ tm̄.Et quō itelligēdi sūt canones:ꝗ videt̄ dicere ꝙ nō lz celebrare nisi in ꝑsentia duoꝝ.lec.xiiij.D
Missa quo loco celebrāda est.vide i altari.Itē in calix.Ibi de pallis ꝛ corporali et similib⁹.Sub titulo: ꝗ requirūtur ad dignā vel absolutā consecrationē.
Misse pars principalis:Canō: secreta:actio:sacrificium dicitur.Et quare hoc.lec.xv.C.D.E.F.G
Canon a quibus vel a quo institutus est.lec.xv.C
Missam primā quis ꝛ vbi celebrauit:ꝛ quarum orationum fuit huiusmodi missa.lec.xv.C
Canō quare dicit̄ secretū:ꝛ ꝗre actio.lec.xv.D.E.F
Miraculū de subita cōuersiōe panis i corp⁹ dñi:dū canō publice ꝓfane a pastorib⁹ decātaret̄.lec.xv.E
Canon quare est sub silentio legendus ex patrū institutione.lec.xv.E
Canon recte dicitur sacrificiū: quia in misse officio offertur sacrificium summū omnia vete. testa.sacrificia eminenter continens.lec.xv.G
Missa vnde dicitur:ꝛ quomodo missa multipliciter solet diuidi.lec.xv.G.H
Missam precedunt cōfessio publica ꝛ generalis.I. Altaris osculatio.K.Et thurificatio.L.Ibi de eorū significationibus.lec.xv.
Expositio hui⁹ autoritatis:Stetit angel⁹ dñi iuxta arā tēpli:hñs thuribulū aureū i manu sua lec.xv.L
Prime partis misse:que respicit populi illuminationē:sunt decē particule:scʒ Introitus:Kyrie eleyson: gloria i excelsis:collecta:epistola:grad.alleluia:euāgeliū:symbolum:offerenda:quarū significatio mystica breuiter explanatur.lec.xvj.A. Inueniunt̄ eciā decem:que necessaria sunt ad suscipiendum christū in sacramento: que etiam fuere necessaria ad suscipiendum christum in carnem.ibidem.
Pars scđa misse: respiciens cōsecrādoꝝ oblationē: a diuersis diuersimode incipit̄ ꝛ partit̄.lec.xvj.B
Iterata populi salutatio per dñs vobiscum. Et de verbo oremus:qđ offertorio premittitur:ꝛ dehinc sequitur oratio:quid hoc significat.lec.xvj.B
Offertoriū vnde dicatur.lec.xvj.B. Quare cātatur. Et vnde sumptus est ritus canendi.
In tertia parte misse sacerdos se preparat primo incēso.ibi de ei⁹ significatiōe ꝛ preparatione.A. Scđo iterata manuū lotione.Ibidē quare illa fit:quid significat:vbi fieri debet:cum reprehensione illorum qui eā recipiunt post scrūs. Et quō differt a prla lotiōe.B. Tertio orone ꝛ orōnis suffragio.lec.xvij.C.
Sacerdos quō petit missa in sacrificiū acceptatiōeʒ benedictionem ꝛ consecrationē:cum tamē de ratione sacrificij sit semper esse acceptuʒ dño.lec.xvij.D
De oratione sacerdotis ad populū cū petēdo orationuʒ suffragia inquit: Orate pro me fratres ꝛc.et responsione diuersa circunstantis populi.lec.xvij.E
In misse officio diuersi ritus obseruantur ꝛ tolerantur. Et quare hoc permittitur.lec.xvij.E
Secreta que in missa legit̄:quare sic dicitur: ꝛ quare secrete legitur. Itēʒ ꝙ prime secrete nō premittit̄ oremus.Quid per secretā significatur ꝛc.lec.xvij.F
Prefatio ꝛ eius salutatio ad populū: populi quoqʒ responsio. Eiusdem excitatio ad dirigendū corda in deuʒ:ꝛ quadruplex cordis eleuatio.lec.xvij.G.H.I
Populi excitatio ad dicendū grās deo: cū expositione. Gratias agamus dño deo nostro ꝛc. Et qualiter ac pro quo gratie sunt agende.lec.xvij.I.K
Expositio textus de prefatione. Uere dignū ꝛ iustū est: equum ꝛ salutare: cum magna sacramēti eucharistie (velut olim sacrificioꝝ eminentissimo) exaltatione ꝛ laudatione.lec.xviij.A.B.C
Expositio: Nos tibi semper et vbiqʒ gratias agere. cū sequētibus:cū pulchra explicatiōe: quēadmodū semper ꝛ vbiqʒ deo sunt gratie agēde.lec.xviij.D
Expositio. Per quē maiestatē tuā laudāt angeli ꝛc. vsqʒ in finē.lec.xviij.E.vsqʒ i finē lec. vbi late explicatur: quēadmodū diuina maiestas magis in hoc altaris sacrificio:ꝙ in vlla re mundi manifestatur. G
Expositio: Laudant angeli:adorant dominatiōes: tremūt ptātes. Et ꝗd per illa nola significet̄. Quomō deniqʒ cōe est angeloꝝ laudare deū:sumēdo nomē angelus pro oī spiritu celesti in genere.lec.xviij. H.I.K. Ibi de officio singulorum angelorū:scʒ dominationum ꝛ potestatum ſm Dionysium.
Expositio: Celi celorūqʒ virtutes.ac beata seraphin vsqʒ ad sanctus.lec.xviij.L.M.
Expositio hymni angelici Sctūs:sctūs:sctūs ꝛc.ei⁹ diuisio lec.xix.A. Et quō triplex acceptio:siue significatio nois sctūs:verissime cōuenit essentie diuine. Quare dicitur ter sctūs:et semel dñs deus.B.C.D. De nole sabaoth:ꝛ quō dñs deus dicit̄ de⁹ sabaoth. D. Pleni sunt celi ꝛ terra:exponit̄.E. Osanna in excelsis.F. Alia eiusdē hymni expositio.G.H.I.
Quare canoni premittit̄ imago passionis xpi. Quare incipit a litera T. Quare ante canoneʒ sacerdos osculat̄ librū. Et de aliis ritib⁹ ꝗ premittūtur diuersimode a diuersis .lec.xix.K.L. Ibideʒ de duplici pictura que ab aliquibus canoni premittitur.L
Canonis diuisio:ꝛ expositio illius text⁹: Te igit̄ clemētis.pater ꝛc.vsqʒ ibi:Uti accepta ꝛc.per totaʒ lec.
Canon quare incipit a litera T. ibi T litera quid significat et representat:vnde sumpta est.lec.xx.B
Expositio canōis ab illo loco:Uti accepta.vsqʒ ibi: In primis per totā lec.xxj. Ibidē de benedictione ꝛ acceptatione munerū. Itē de effectu sacrificioꝝ legis ve. Cur offerenda dicuntur dona:munera:sacrificia. Quid importāt illa nola. Quid demōstrat pronomē hoc.B.C.D.E. ꝛ ſm hoc litera multipliciter exponitur.F.G. Itē quare dicit̄ in plurali: Hec dona hec mūera.H. Quid significāt tres cruces quas facit sacerdos: dicendo: hec dona ꝛc.K.L.M
Expositio canonis ab illo loco: In ꝑmis ꝗ ꝛc.vsqʒ: quam pacificare.lec.xxij.per totū.ibi de ordine offerendi. Item pro quibus offertur:generaliter:specialiter:fraternaliter:singulariter.A.B
Expositio canonis ab illo loco:Quaʒ pacificare vsqʒ ibi: Et omibus orthodoxis .lec.xxiij.per totum. Ibi de oratione que fit in canone pro papa: pro rege:pro antistite.
Expositio canonis ab illo loco: Et omnibus orthodoxis:vsqʒ Memento.lec.xxiiij.per totum.
Expositio canonis: Memēto dñe famuloꝝ famularūqʒ tuarum.lec.xxv.per totū. Quare dicitur famuloꝝ famularūqʒ:ꝛ non virorum et mulierū.C. Et qualiter in hoc loco orare ds pro quibusdas singulariter quoꝝ nola mente recitare potest.C.D.
Missa dupliciter valet.ex opere operato: ꝛ ex opere operante.lectione.xxvj.G
Offerens sacrificium misse duplex est:scʒ mediatus et immediatus.lec.xxvj.H.
Ratiōe meriti ecclesie missa potest vno tēpore plus valere ꝙ alio.lec.xxvj.H.I

Utrū missa celebrata pro pluribꝰ minus valeat cuilibet plurium ꝙ si pro paucis aut pro vno solo celebretur.lec.xxvij.D.vsqꝫ in finem lec. Recitatis opinionibus:respondetur ad questionem.

Expositio canonis ab illo loco:Et omniū circūstātium:vsqꝫ Cōmunicātes.lec.xxix.per totum.

Missam audire fructuosum est. Et qn̄ ꝛ ad quaꝫ fideles tenētur misse auditionē.preceptū de auditione misse specificat preceptū dilectionis dei.lec.xxix. A.B. Contra gyrouagos:ꝛ in ecclesia tpe diuinoruꝫ ambulātes hincinde:ꝛ in ecclesia vel cemiterio placitantes. C.Quomodo missa debet audiri.ibidem. Qualis dispositio requiritur in audiētibus missam vt gratiam sacramenti percipiant.lec. xxix.D

Missam audiēs populus:quomodo dicit offerre sacrificiū laudis cū sacerdote.lec.xxix.E.F.Ibidē.G. pro quibus missam offert populus circunstans.

Expositio textus:Cōicātes ꝛ mēoriā venerātes:vbi late tractat in quibꝰ cū sanctis cōicamus.lec.xxx.A

De collectis in fine misse legēdis:ꝛ ritibus ac gestibus cerimonialibꝰ sacerdotis. lec.lxxxix.C.D.Ibi de eorundem significatione.

De septē salutatiōibꝰ sacerdotis:ꝛ ꝗnqꝫ cōuersiōibꝰ ad pplm in missa.lec.lxxix.E.Et ꝗd hoc repñsentat.

De multiplici ꝯclusiua misse per Ite.Benedicamꝰ. Requiescant.lec.lxxxix.F.Et quando sic vel sic cōcluditur:exponuntur he conclusiones ibidem.

Cur Ite missa est dr̄ i festis.Bndicamꝰ dn̄o i ferijs. lec.lxxxix.H.I. Ibidē de rn̄siōe chori aut ministri.

De bn̄dictiōe sacerdotis:mō:forma ꝛc.lec.lxxxix.cū expositiōe singulo℞ ꝟbo℞ bn̄dictiōis.K.L.Itē ꝗd significat illa bn̄dictio:vnde sumpta est.L.M.N.

Expō ōronis:placeat tibi sācta trini. lec.lxxxix.O

Expositio canonis ab illo loco: In primis que tibi offerimus.vsqꝫ Hanc igitur.lec.xxxij.

Expositio canonis ab illo loco:Hanc igit:vsqꝫ Qui pridie.vbi innuit quō oēs ordines suis officijs concurrūt i sacrificio misse.petiturqꝫ acceptari sacrificiū nō ex pte sacrificātis:sꝫ ministri.B.Itē de ritu quē tenet sacerdos in ho℞ verbo℞ prolatione.N.O.P

Expō ho℞ ꝟbo℞:Qui pridie ꝙ pateret.lec.xxxiiij.

Expositio ho℞ verbo℞:Accepit panem in sanctas ꝛ venerabiles manus suas.lec.xxxv. De tersione digitorum ꝛ aliis que per sacerdotem ante cōsecrationem cōmuniter fiunt:vide in fine lec.iij.

Expositio textus : Et eleuatis oculis : vsqꝫ Hoc est enī corpus meū.lec.xxxvj.Et quomodo aliqua habentur in canone: que nullus euāgelistarū de christo scripsit:puta de oculo℞ leuatione.A.Quare christus leuauit oculos ad patrem suum.B.

Expositio verbo℞:Hoc est enī corpus meū.vbi late tractatur de forma cōsecrationis.Que verba sint de integritate forme ꝛc.lec.xxxviij.per totum.

Expositio textus: Simili modo postꝙ cenatuꝫ est. vsqꝫ ad finē consecrationis calicis.lec.lij.per totū. et partim lec.liij. Annectūtur rōnes de singulis terminis ibi positis in textu. Ibi quō forma consecrationis calicis est forma certa:congrua:sufficiens et perfecta lec.liij.M.N.O.P.plura alia infra literaꝫ notantur ibi:et remittuntur ad predicta.

Expositio textus:Un̄ ꝛ memores.vsqꝫ ibi:Supra ꝗ propitio:vbi etiā habet quare fit in canone mēoria passiōis:resurrectionis ꝛ ascēsionis christi:vbi etiā ponit ratio co℞ que sacerdos facit i altari. lec.liiij.

Expositio textus: Supra que ꝓpitio ꝛc. vsqꝫ ad memoriā mortuo℞.lec.lv.Cur plus sacrificia abel:melchisedech ꝛ abrae cōmemorātur in canone ꝙ alio℞.Et cur potius de lege nature:ꝙ de lege moysaica sumūtur hec sacrificia.ibidē.O.P.De gestibꝰ sacerdotis legentis hanc orationē: Supplices te rogamus ꝛc.Et de crucibus que fiunt: ac osculo altaris.T.Manuum compositione ꝛc.T.X.

Expositio textus:Memento etiam dn̄e ꝛc.vsqꝫ Nobis quoqꝫ.lec.lvj. Ibi docetur ꝙ memoria habēda in missa debet esse breuis:et quare.lec.lvj.D

Expositio textus.Nobis ꝗ pctōibꝰ.vsqꝫ per xp̄m dn̄m nr̄m.lec.lix.Ibi cur fit scd̄a scto℞ cōmēoratio E.Quis fuit ille iohānes de quo fit memoratio.F. Cur reperitur stephanus.ibidē.Quare nō fit notatim memoria beati iohannis baptiste in canone.I

Expositio textus:per christum dn̄m nostrum:vsqꝫ pater noster.lec.lx.Expositio mysterio℞ in gestibus:signis ꝛ ritibus sacerdotis ab illo loco.Nobis autem.vsqꝫ pater noster.M.N.ꝛc.

Expositio ꝛ continuatio textus:Oremus preceptis salutaribus ꝛc.vsqꝫ pater noster.lec.lxj.

Expositio orationis dn̄ice: pater noster.lec.lxiiij. I.Qui es in celis.lec.lxv.Sanctificetur nomē tuū. lec.lxvj.Adueniat regnū tuū.lec.lxvij.de septuplici regno diuersimode exponitur.Fiat volūtas tua.lectione.lxviij.Sicut in celo ꝛ in terra.lectione.lxix. I.panem nostrum quotidianum.lec.lxx.ꝛ.lxxj.exponitur multipliciter de multiplici pane: et presertim lec.lxxj.Et dimitte nobis debita nr̄a.lec.lxxij. diffuse exponitur. Sicut ꝛ nos dimittimꝰ debitoribus nr̄is.lec.lxxiij.Et ne nos īducas.lec.lxxvij. latius exponit lec.lxxviij.Sꝫ libe.nos a ma.lec.lxxix.

Expositio ōronis Libera nos ꝗsumꝰ dn̄e.exponit. lec.lxxx.cū rōnibꝰ multis:quare tres apl̄i ꝓcerti ibi nominētur:cū ceteris ritibus ꝛ mysticationibꝰ ho℞ū que tūc cū legitur:fiunt vsqꝫ pax domini.

Expositio pax dn̄i sit semper vobiscū.lec.lxxxj.Et de gestis ac crucis signatiōibꝰ : quas facit sacerdos hāc orationē dicēdo.De respōsiōe chori ꝛc. D.E:F

Expositio oratiōis:Hec sacrosancta cōmixtio et cōsecratio.lec.lxxxj.G.ꝛc.Ibi quomodo ꝛ qualis dicit fieri cōmixtio ꝛ cōsecratio.Et ꝗ cōmiscentur.G.H

Expositio Agnus dei.lec.lxxxj.K.L.Quis hāc orationē instituit.M.Cur in missa defuncto℞ nō dicitur Miserere nobis sed Dona eis requiem.N

Expositio ōronis:Dn̄e iesu xp̄e ꝗ dixisti.lec.lxxxj. O.Ibi de osculo pacis qō datur in missa.P.Q.R

Exponuntur ibideꝫ alie orationes:scꝫ pax tecum. Habete.ꝛc.T

Expō ōronis.Dn̄e iesu xp̄e fili dei viui.lec.lxxxij.B Item perceptio dn̄e.E.cū sequentibus ōronibus.

Expositio oratiōis:Corpus dn̄i nr̄i iesu christi.lec. lxxxiij.vsqꝫ Quod ore sumpsimus:inclusiue.

De cātu finali misse ꝗ cōio siue antiphona dr̄:ꝛ ꝗd significat.Itē de salutatiōe ppl̄i ꝛc.lec.lxxxix.A.B.C

¶ De litera F

Facere quod in se est quid est.lec.lix.P

Aliꝗd dicitur effici ab aliquo tripliciter.lec.lxxxvj. N.Itē.lec.iiij.Uide latius in causare.

Fama.Fame quō ꝛ qn̄ parcēdū est:an sit ꝓferēda bonis exteriorib' corpis aut re℞.lec.lxxiiij.P.Q.Emēdatio fratris ꝗ est bonū cōsciētie:an sit ꝓferēda bone fame si vtraqꝫ simul stare nō pn̄t.lec.lxxiiij.Q.R

Fame custodia vtilis est propter multa.lec.lxxiiij.Y

Festum.Festiuitates quare currunt a vespera ad vesperam.lectione.xxxiiij.H.I

¶ Fides:credere.

Fidei necessitas ꝛ vtilitas in gn̄e ꝛ ꝓsertim fidei implicite.fidei duo sunt principalia obiecta.Itē fides fundamētū est edificij spiritualis ꝛ aie vita:ꝛ multa similia.lec.xij.B.C.de fidei cōmēdatione vtilitate ꝛ necessitate dicuntur. Itē ꝙ fides vniuersalis ecclesie:seu fides implicita valet contra oēs scrupulos ꝛ

dubitationes in fide.ibi.Itē φ quādoqʒ non tā est meritorium credere:φ velle credere.C
Puer aut adultus existēs extra ecclesiā.cui nūq̄ est fides p̄dicata:an sit de numero saluādoꝝ:sic de habitātib⁹ in insulis maritimis.lec.xxiiij.F.G
Fides quare dr̄ catholica ⁊ aplica.lec.xxiiij.B.C
Fides quomō est in apostolis veluti in radicib⁹ firmis fundata.lectio.xxiiij.C
Fidei plurimū cōtulerunt miracula.lec.xlj.M.N
Fides nō nascit̄ ex intellectu credibiliū:sʒ intellect⁹ ex fide:fidelis credēdo quō debet ingeniū suū captiuare in obsequiū xp̄i.lec.xlj.M.N
Fidei p̄itas ppt̄ scādalū nō est omittēda.lec.xlj.M
Noticia articuloꝝ fidei quō dicitur crescere per tēporū incremēta.lec.xlj.L
Figura legalis.Uide in iudaizare.
Forma.An in eodē cōposito sit vna vel plures forme.Et a qua totū recipit denolationē.lecti.xlij.B.E.F.Qō est maius incōueniēs:materiā stare nude sine forma subali:vel sine forma specifica.lec.xlij.M
Eadē materia i diuersis locis pōt habere diuersas formas si replicat̄ ad diuersa vbi.lec.xlvj.O
Frangere:fractio:quere in hostie fractio.
Fruct⁹ misse:q̄re i missa.In applicatio fruct⁹ misse.In misse expositio.Itē i fruct⁹ sūpridis eucharistie.
Fundamētū multiplex:⁊ quō differēter xp̄s et apl̄i dicunt̄ fund amētū eccl̄ie.lec.xxiiij.D.E.F.Et quō solus xp̄s dr̄ vere ⁊ verū eccl̄ie fundamentū principale:apl̄i vero secundariū.F.G.Ad quē deniqʒ sensum apl̄i quādoqʒ negant̄ esse fundamentum.G.H
Quomō deniqʒ pre ceteris apl̄is petrus dicit̄ ecclesie ⁊ fidei fundamentum et petra.H

De litera G

Gaudium beatoꝝ essentiale ⁊ accidentale:de eorum augmētatione.lec.lxxxv.M.Ibi si beati gaudeant de honore eis in terra impēso:⁊ cultu eis exhibito.An etiā ei regione tristentur de malo.M.N

De litera I

Ieiuniū.De ieiunio req̄sito ad eucharistie sumptionem:vide de eucharistia sumptione.
Ieiunium nature et ecclesie quō differūt.lec.x.A
Dici principiū tpe ieiunij q̄n habent initiū.lec.x.B
Ignorantia est multiplex.Et que illarū excuset vel aggrauet pctm̄ a toto vel tanto.lec.vij.D
Impossibile:necessariū:quid est vtrūqʒ:quomodo interdū accipitur.lec.lxxviij.S
Indulgentia.De indulgētijs.vide in suffragia p defunctis.
Iniuria:iniurie remissio.Iniuriā dimittere:vide in peccatum et in diligere.
Intētio est multiplex:actualis:habitualis ⁊ virtualis.Et que illarū sufficit et requiritur in actu sacramentali.lec.vj.F.G.
Iudaizare figura legalis.Quō stat aliquē facere ea q̄ iudei s̄m legē fecerūt:⁊ tn̄ nollatenus iudaizare.Et quō figure legales cessauerunt sub rōne figure.Et p̄nt manere sub alia rōne.lec.xxxiiij.O.P.
Iurisdictio:vide in potestas ecclesiastica.

De litera L

Latria vide in adorare.Ibi etiam de speciebus cultus dei:⁊ de latria multiplici.
Laus:honor quō differūt.lec.xviij.G
Honoris ⁊ reuerētie exhibitio in quibus consistit.lectio.viij.R.
Lex:abolitio:abolere.Lex positiua quō abolet ex tolerantia prelatoꝝ sine reclamatione:et non obseruantium correctione.lec.iij.C
Lex quomō venit interpretanda s̄m intentionē legislatoris.Et vnde illa colligitur.lec.lxxiiij.O
Ligare:ligatio.Ligatio realis seu corpalis ⁊ precepti quō differūt.lectio.ij.D.E.F
Locus.Motus localis.
Potest deus facere φ corpus quod nūc est hic:sit et alibi sine transitu per mediū.lec.xlvij.B
Aliquid mouetur localiter:aut est mobile vel per se ⁊ primo.alio modo per accidēs.lec.xlvij.M
Res corporea.Item res sp̄ualis ⁊ deus quō aliter ⁊ aliter dicunt̄ esse in loco.lec.lxv.B.Itē quō de⁹ dicit̄ esse vbiqʒ:in oībus rebus superius ⁊ inferi⁹ ⁊c.C
Itē p essentiā:p̄ntiā:potētiā.D.Cū deus sit vbiqʒ:quare cōiter in scripturis dr̄ esse in celis.lec.lxv.D

Locus:Situs

De hoc plura vide in eucharistia de predicamento vbi p totū.Per diuinā potētiā duo corpora possunt esse in eodē loco.Et plures partes eiusdē corporis eidem loco coadsistere.lec.xliij.B.C
Quō saluari pōt in corpore xp̄i qō est in sacro diffinitiue:partiū organicarū distinctio:qualificatio et ab inuicē realis nō localis distinctio.lec.xliij.P
Idē est locus subiecti ⁊ accidētis substātie ⁊ accidētis:patet ex diffinitione loci.lec.xliiij.B
Utrū idē corp⁹ possit esse in diuersis locis:late tractatur lec.xlvj.p totū.Itē q̄d attribuēdū sit:⁊ quid nō:corpori replicato ad diuersa vbi s̄m Sco.F.s̄m Ockam.G.P
Sicut idē corpus pōt esse in diuersis locis:ita plura p̄nt esse in eodem loco penetratiue.Et sil'r plura p̄nt esse loca vni⁹ p diuinā potētiā.lec.xlvj.M
Termini loci quō:ctrū sunt cōtrarij.lec.xlvj.M
Qualitates ꝯtrarie an possint esse in eodē subiecto et loco.lec.xlvj.I.K
Esse vbiqʒ quomō est ppriū diuine potētie solū.lec.xlvj.M.An priuatiue opposita:aut etiā qualitates cōtrarie possint dici de replicato corpore ad diuersa vbi.lec.xlvj.I.K.De priuatiuis.L.Et nota ibi mirabiles propositiones que verificantur de replicatis ad diuersa vbi:s̄m aliā ⁊ aliā acceptionem terminorum priuatiuorum.L.M.N.
Cū corpus replicat̄ ad diuersa:quō hoc intelligit̄:vel cū vadit de loco ad locum.Aut quomō fit ista replicatio.lec.xlvj.N.
Eadem materia replicata potest habere i diuersis vbi diuersas formas.lec.xlvj.O
Nullā implicat cōtradictionē idē corpus esse in diuersis locis circūscriptiue.lec.xlvj.P
Nō opʒ oīa absoluta q̄ insunt alicui i vno loco:i esse eidē in plurib⁹ locis si ad ea replicat̄.lec.xlvj.P
Propter replicationē alicuius corporis ad diuersa vbi:nō sequitur agēs naturale agere per distantiā improportionatā.lec.xlvj.P
Locutio angelorum:vide in cognitio.

De litera M

Manducare:Comedere:quere in hostie seu eucharistie manducatio.
Manducare quid dicit.lec.lxxx.N
Maria.Marie multiplex p̄conizatio:q: plena grā:q: nostre calamitatis asilū:q: sinus mie:quia stella maris:et cetera plurima.lec.xxxij.A.B.C.D.E.F
Item lectio.lxxix.C

Meditatio

Meditationes circa plogū orōnis dn̄ice.lec.lxv.I
Meditatio circa Adueniat reg.tuū.lec.lxvij.S
Meditatio circa clausulam.Fiat voluntas tua.lec.lxix.M.Sicut in celo et in terra.O.
Meditatio circa clausulā.panē.no.quo.lec.lxxj.L
Meditatio circa clau.Et dimitte no.⁊c.lec.lxxvj.M
Meditatio circa clausulā.Et ne nos inducas in tētationem.lec.lxxviij.T

Meditatio circa clausulas. Sed libera nos a malo. lectio.lxxix.F
Meditatio circa Amen.lec.lxxix.I.K
Meditatio ante sumptionē eucharistie.lec.lxxxii.N
Et similiter tempore sumptionis.

Meritorium: Meritum

Quomō opera nostra: cum sint temporalia: pñt esse meritoria premij eterni.lec.lix.K.L
Opera nostra cōsiderant̄ dupliciter.L. Ad rōnē meriti duo cōcurrūt. Actus meritorius qd est.M. Meritū est duplex: scʒ cōgrui ⁊ cōdigni.N. Ibidē ad meritū cōdigni q̄ reqrunt̄. In quo cōsistit ⁊ fundat̄ cōdignitas operis ⁊ operātis ad premiū. Meritū cōgrui qd est. Rñsio ad quesitū.O.P.Q.R. Facere qđ in se est qd est.P. Quō de⁹ est debitor bōis sua volūtate: non rei necessitate. Promissio dei qd est. Et an pōt fallere vel mutari.S. An aliquis possit mereri primam gratiam de condigno. Ad meritum condigni que requiruntur.T
An aliquis possit immediate alteri mereri beatitudinem.lec.lxvij.D
Uide amplius in actus meritorius.
Miraculum. Cur fiunt miracula nonnunq̄ in loco determinato. Coram determinata imagine: et non sic passim vbiqʒ.lectio.xlix.Y
Mysterium. Diuina mysteria secrete sunt tractanda.lectio.xvij.F
Motus primi. Motus primus sensualitatis quid est.lectio.lxxviij.L
Motus prim⁹ qñ est vitiosus: ⁊ qñ non: qñ peccatū mortale vel veniale: ⁊ qñ nō.lec.lxxviij.P.Q.R
Mundus. Miseria. De miserijs huius vite mūdialis late habetur.lec.lxxix.A.B.C.
Mutatio accipitur multipliciter.lec.xl.F

De litera. N

Necessarium: vide in impossibile.

Negligentie que contingūt in missis.

De negligētijs commissis in materia.lec. lxxxviij.B
Quid si deprehenderetur panis nō esse triticeus.B
Quid si loco vini aliud liquor calici infusus esset.B
Ibidē si aqua non fuisset admixta.B. Quid si sacerdos cognosceret se nō baptizatū: aut nō legitime ordinatū.C. Quid si sacerdos morte vel aliqua infirmitate deficeret.C. Quid si particula aliqua in altari inueniret̄ quā celebrās ignorauit. Simile de guttulis foris calici adherētib⁹.D. Quid si sacerdos volens cōsecrare plures particulas: in prolatione verboꝝ cōsecrationis: nō cogitaret nisi tñ de particula maiore: quā manu teneret.E. Quid si certum numerū ꝯsecrare intēderet: ⁊ facta cōsecratione inueniret plures vel pauciores.F. De cautelis habēdis a ꝯsecrāte plures ꝑticulas.F. De defectib⁹ ꝯtigētib⁹ circa cerimonialia: puta vestes: locū: tps: ignē: vasa: orationes: et similia.G. Quid si sanguis effunderet̄ aut stillaret: aut panē mus comederet.I. Si aranea in calicē caderet: aut perderetur particula vel putresceret.H.I. Quid si sacerdos recordaretur se aliqd comedisse: aut se excōmunicatū esse vel irregularē: aut in peccato mortali non confesso.L
Noticia: vide in cognitio.

De litera. O

Obliuisci recordari dei. Quomō de⁹ dicitur aliquorū recordari vel obliuisci: scire vel ignorare aliqua. lec.xxiij.A.B. Item lectio.lv.⁊.lvj.B.

Offerre: Oblatio.

Utrū ppl's teneat̄ offerre in missa: allegant̄ diuersa iura ⁊ doc. opiniōes: tādē rñdet̄ ꝑ q̄tuor ꝓpositiones. Prima est de oblatione interiori: q̄ est necessaria. Scđa de oblatiōe exteriori q̄ est meritoria deo grata et fructuosa. Tertia quibus dieb⁹ oblatio est precepta. Quarta ꝙ etiam alijs diebus in casu est debita.lectio.xvj.D.E.F.G
Offerenda sunt dño tria.lec.xvj.E
Exterior siue exteriorū oblatio facta domino quid significat.lectio.xvj.F
In oblatione exterioris substantie: pauperum cōditio nō est peior cōditione diuitū.lec.xvj.F
Parochiani tenētur suo curato offerre ⁊ ꝓuidere in tpalib⁹. Attamē de hmōi ppl'i oblatiōe ⁊ ꝓuisiōe nō dʒ luxuriari aut superbire: sʒ sustētari.lec.xvj.G.H
Oblatio exterior q̄ fieri debet deo: plures habebit cōditiones.lec.xvj.I.K
Oblationis exterioris finis duplex est: scʒ cognitio diuini dominij: ⁊ sustētatio ecclie ministri. lec.xvj.L.
Inuectio contra offerētes domino viliora: reseruatis melioribus.lec.xvj.K
Doctrina generalis que sunt dño offerēda. Et quo modo in oblationibus deo vel sanctis fiēdis superstitio est cauenda.lec.xvj.L
Oblatio sacerdotis debet fieri pro oībus orthodoxis. Scismatici: ēt heretici excludunt̄ a fructu sacrificij misse.lectione.xxiiij.A

Oratio: orare.

Oratio fieri debe humiliter ⁊ suppliciter.lec.xx.I.⁊ per iesum xp̄m dominum nostrum.ibidem.
Cur sacerdos oraturus deum in missa dicit. Memēto domine: cum tamē deus nulla seu nullius rei capiat obliuio.lec.xxv.A
Uult deus qñqʒ orari: ⁊ ad aliorū petitionē cōferre aliquid: al's nō daturus.lectio.xxv.E.F
Orandū est ꝓ bonis corporalibus: spūalib⁹ ⁊ eternis: sʒ multū differēter ⁊ ordīe quodā.lec. xxix.H.I
Cum virtus in infirmitate perficit̄: quomō oram⁹ deum in missa pro sanitate.lec.xxix.K.
Alio fine orādus est de⁹: alio fine hō.lec.xxxi.A. Ibi diffuse quare ⁊ ad qd oram⁹ scōs.lec.xxx.⁊.xxxi.
Orator secularis: ⁊ orator spūalis multū differēter agunt in suis officijs.lec.xxxi.A.B
Orādus est deus: qualiter ⁊ quō.lec.xxxi.A.B.C.D
Oramus sanctos tanq̄ mediatores coram deo propter multas rationes.lec.xxxi.D
De oratione: vide sanctorū inuocatio.
Orationes qñ nō expedit esse longas: ne pplo nauseam prestent.lectio.lvj.D
Oratio aliqua potest dici priuilegiata: vel quia a christo instituta: vel quia ab ecclia ordinata.lectione.lvij.B.D
Orationes peccatorum an et quomō exaudiantur a deo.lectio.lix.B.
Orationis quidditas et definitio. Et quō a diuersis diuersimode definitur.lec.lxj.G
Oratio cuius potentie est actus.lectio.lxj.H
Oratio ad quē est dirigēda.lectio.lxj.H.I
Oratio cuius virtutis est actus.lec.lxj.I
Oratiōis multe sunt species. Et quod ⁊ que sūt ille. lectio.lxj.K.L.M.⁊c.
Ad orationem plura requirunt̄.lec.lxj.M
In oratione que sunt a deo petēda simpliciter: que sub conditione.lec.lxj.N
Orare quibus cōuenit personis.lectione.lxj.O. An personis diuinis et christo.P. An spiritusancto. Q. An beatis animabus et angelis sanctis.R. An omnibus viatoribus bonis et malis.S. An dānatis.T
De orationis qualitate quantum ad vocem: locum tempus gestum.lec.lxij.per totum.
Oratio an debeat esse vocalis: ꝙ orō est multiplex. lectione.lxij.A.B.

Oratio mentalis: vocalis: mixta: quid est. lec. lxij. A
Oratio publica et priuata. lec. lxij. A
De orationis publice et cantus vocalis vtilitate. C
Quando vtendum est oratione vocali in priuato et quando non. D
Oratio priuata ac singularis quandoque et quare fit corde tantum: quandoque voce et corde. lec. lxij. C. D
Oratio in quo loco fieri debet: et quare magis cōuenit orare in ecclesijs. lec. lxij. E. F. De orationis diuturnitate et continuatione. et quomodo verum est quod oportet semper orare. lec. lxij. G. Ibi de multiplici orationis continuitate. De corporis gestibus in oratione. Et quare versi ad orientem oramus. lec. lxij. H. Ibi quid significat pectoris tunsio: manuum extensio: genuflexio etc. De attentione in oratione habenda. Et quod triplex est attentio. Una que fertur in voces et verba. Alia in verborum significata. Alia nec ad hec nec illa. lec. lxij. J. Qualis vero attentio requiratur in oratione: patet ex propositionibus multis. de actuali attentione. K. et de habituali et virtuali. N. etc.
Orationis effectus multiplex. lec. lxij. J. De distractione in oratione quando est peccatum: et quando non. lec. lxij. L. Et qualis distractio exigit orationis repetitionem. ibidem. N. Utrum liceat inter orandum meditationes celestium: sed tamen impertinentium admittere. Et quid agendum si talia inter orandum occurrunt. lec. lxij. M
Ad orationem vt sit exaudibilis duo requiruntur. lec. lxix. L. et lec. xvj. et xvij. C
Utrum quilibet viator fidelis possit exaudibiliter orare hanc clausulam orationis dominice. Adueniat regnum tuum. lec. lxvij. H
Oratio: Orare.
Interruptio orationis quando et qualis est peccatum. Et in quo casu licitum est orationem interrumpere. Ibi de tarde venientibus ad horas: vbi incipient orationes suas. lec. lxij. M. Expeditior est attentio in oratione ad sensum literalem. lec. lxij. N. Affectus quibus oratio redditur exaudibilis tres sunt. lec. lxij. O. Cur verbis vtimur in oratione. lec. lxij. O. Quomodo psalmi nullam petitionem continentes: aut petitioni non correspondentes: nostris orationibus commiscentur. lec. lxij. O. P.
De quintuplici meditatione que precedere debet orationem exaudibilem. lec. lxij. Q. De orationis efficacia quantum ad impetrationem. lec. lxiij. per totum.
Orationum alia est meritoria et non impetratoria. Aliud deniquem est orationem esse meritoriam: aliud impetratoriam. lec. lxiij. A. Ad orationem esse impetratoriam quatuor requiruntur conditiones. lec. lxiij. A. B
Oratio impetratoria fieri debet pie: vt autem pie fiat: quinque requiruntur conditiones: que includunt omnia requisita ad orationem ex parte orantis vt sit impetratoria. lec. lxiij. C. D. E. F
Orans in peccato mortali quando peccat mortaliter. et quando non peccat. lec. lxiij. D. E. petens pie non omittet debita media ad acquirendum aliquid ordinata. Ibi de petitione filiorum zebedei. lec. lxiij. F
Orans petet perseueranter. Et quid est perseueranter petere et orare. lec. lxiij. H
Orans petet ea que sunt ad salutem. Et qui sic petunt. lec. lxiij. J. Oratio impetratoria fieri debet pro se. Sepe enim quis non auditur pro alio orans. lec. lxiij. K
Oratio quare semper est impetratoria omnium que petuntur si fiat pie perseueranter ad salutem pro se. lec. lxiij. K. Et quod sic petentem semper exaudit ad vtilitatem: licet non ad voluntatem et sic intelligitur quod talis oratio semper exauditur. ibidem. L. Martyres clamantes ad deum in suis penis: quomodo dicuntur exauditi: cum tamen in penis fuerunt derelicti a deo. lec. lxiij. L
Oratio meritoria quomodo se habet ad orationem impetratoriam. lec. lxiij. M
Ut sic oratio sit simul impetratoria et meritoria que requiruntur. lec. lxiij. M
Orationem esse impetratoriam non coexigit gratiam: secus si debet esse meritoria. lec. lxiij. M
Orationis vtilitas et fructus multiplex pariter et necessitas. lec. lxiij. N. O
Orationis dominice excellentia propter eius dignitatem In quo consistit talis dignitas. lec. lxiiij. A. breuitatem B. Quare dominica oratio tante breuitatis est. C. Fecunditatem et sententiarum ponderositatem. D
Quomodo oratio dominica omnia petenda et omnes precationes hincinde in scripturis contentas in se claudit et continet. D. E. F. Et quod preter contenta in ea nihil licet petere. H
Utrum solis verbis in oratione dominica contentis vtendum sit tempore orationis. lec. lxiiij. G. H. Item. T
Orationem dominicam quis instituit legi ante communionem et quare. lec. lxiij. J
Orationis dominice diuisio. lec. lxiiij. J. Eius exordium ad quid ponitur: et quomodo differt ab exordijs nostrarum orationum et veteris testamenti. J. K
Nomen pater in oratione dominica: quomodo accipitur notionaliter vel essentialiter. Quomodo deniquem deus multiplici ratione dicitur pater noster. lec. lxiiij. L. M
Quare orationes nostre diriguntur speciali nomine nunc ad hanc nunc ad illam personam. lec. lxiiij. N
Cum oratio nostra dirigitur ad totam trinitatem: quare non ponitur in oratione dominica deus: loco pater: vt dicatur deus noster. lec. lxiiij. N. O
Quid importat noster in oratione dominica. Cur deniquem noster et non meus. lec. lxiiij. P. Q. R. S. T. U
Orandum est nunc singulariter: nunc pluraliter secundum diuersos status orantium. lec. lxiiij. T
Oratio christi quomodo est nostra instructio. Et in genere: ad quem sensum christi actio est nostra instructio. lec. lxiiij. T
Quare christus in oratione dominica potius voluit nos dicere. Qui es in celis. quam qui es vbique. lec. lxv. E
Multiplex ordo petitionum orationis dominice: et multiplex assignatio eorundem. lec. lxvj. B. C. D. Aug. vero applicat septem petitiones donis septem et beatitudinibus. E
Lucas quare ponit quinque petitiones orationis dominice. Mattheus vero septem. lec. lxvj. F
Ordo: ordinatio. Ordo in omnibus diuinis operibus in celo et in terra reperitur. lec. xxiij. B
Ordinate confert deus ea que largitur per aliorum orationes non collaturus alias. lec. xxv. E
Orthodoxus vnde dicitur: et quis dicitur orthodoxus. Et quomodo pro orthodoxis solum seclusis hereticis et scismaticis: qui christo capiti non adherent: sacrificium misse fructuose offertur. lec. xxiiij. A
Osanna quid significat: vnde dicitur: de eius interpretatione. lec. xix. F. Quare interpres illesum tenuit et immutatum nomen osanna. lec. lxx. G
Osculum. De vtilitate osculi imaginis crucifixi. lec. xx. C
Osculum multiplex reperitur in scriptura. lec. lxxxj. P. Ibidem de osculo pacis quod datur in missa: diffuse habetur. P. Q. etc.

De litera. P

Patientia. Patientie precepta quomodo sunt intelligenda. lec. lxxiij. M. N
Pactum. Deus fecit pactum in veteri lege cum patribus: in noua cum ecclesia. lec. xlvij. X
Panis multiplex reperitur in scripturis. lec. lxx. A. B
Quid venit nomine panis. Et cur in oratione non petimus nisi panem dari nobis. B
Panis substantialis: superstantialis: superfluus quis est. lec. lxx. H
Panis christus in scripturis nominatur multiplici ratione et tropo. lec. lxxj. A
Papa: Papatus.

papa vñ dicit: vñ sumptũ est nomẽ. Nunc conuenit soli summo pontifici: olim olbus episcopis cõpetebat. lec. xxiiij. G. H. Item q̄ papa est caput fidelium ⁊ ecclesie. lec. xxiiij. I
paparus petri excellentia ⁊ officij dignitate ⁊ virtutum multitudine prestabat. lec. xxiiij. K ⁊. Ibi de qualitate successorum in paparu.
papa et si qñq3 vt hõ peccator deuiat: nõ tñ ex hoc capitis dignitatẽ amittit: nisi in heresim labatur. lec. xxiiij. L
papa qño differenter a xp̃o dicitur caput ecclesie. lec. xxiiij. M. N
pape nomen debet in canone exprimi. Et quare p̄ papa oratur in canone. lec. xxiiij. O
pasca sumitur multipliciter. lec. xxxiiij. K ⁊
Quomodo mulieres dicunt in die pasce sm̃ Inno. vnguẽta parasse. Ibi de tempore preparationis vnguentorum. lec. xxxiiij. L. M
passio christi.
passio domini multũ notabiliter summatur: ⁊ sententiose cõportatur correspondenter ad septem horas canonicas. lec. xiij. A. B. C. D
passio dñi qualiter representat in misse officio per verba: gestus: vestes ⁊c. ⁊ cruces varias ante et post consecrationem a sacerdote fieri solitas: ad christi passionẽ representandam. lec. xxj. K ⁊. L
Traditus est xp̃s a patre ex dono: a iuda pro munere: a iudeis in sacrificiũ. Ibi de multiplici xp̃i traditione: ⁊ multiplici traditionis fine. lec. xxj. L
Crucifixio christi triplex. lec. xxj. M
Christus in passione sua nõ partẽ sanguinis: sed totũ abundantissime pro peccatoribus effudit: pro oĩbus sufficienter: sed nõ efficienter. Et quot vulnera pertulit in passione christus. lec. liij. R. S
Ibidem quotiens in passione sanguinẽ fudit. Multipl̃r fuit p̄figuratũ sanguinẽ xp̃i fundẽdũ esse in remissionẽ peccatorũ. T
passionis xp̃i memoria q̄re fit ab ecclesia. lec. liij. Y
passio christi q̄ bona contulit nobis. lec. liiij. B. C.
Quomodo aperuit ⁊ clausit portam regni. C
Utrum xp̃s sua potestate in cruce mortẽ aduocauit: vel an xp̃i mortẽ violentia vulnerum effecit. Et qño iudei dicunt occidisse xp̃m et si sua potestate animã a se posuit. lec. lxxxij. D.
patena vnde dicit: quid significat ⁊c. lec. lxxx. E
pater deus multiplici ratiõe dicit pater noster. lec. xx. F. Itẽ lec. lxiiij. M. In expositione orõnis dñice pater accipit multis modis: notionaliter ⁊ essentialiter. Essentialiter multipliciter sumit. lec. lxiij. M. N. Item lec. xx. D
pax. pacis commẽdatio: vtilitas: necessitas: descriptio: diuisio. lec. lxxxj. A. B
pax bona: pax mala quid est. lec. lxxxj. B. Ibi pax ad deum: ad seipsum: ad proximũ quid est. Et qño diabolus hanc pacẽ turbare studuit. Christus vero restaurauit. B. C
pax interna: externa: superna q̄d est. lec. lxxxj. D
pax hoĩs ad deũ: ad p̃ximũ: ad seip̃m. lec. lxxxj. O
peccatũ: peccati seu iniurie remissio.
Aliquis dicit esse in peccato multipliciter. lec. vij. D
peccatum veniale quomodo opponit feruori charitatis: licet nõ repugnet eidem. lec. vij. G.
peccatũ ⁊ vitiũ differũt. lec. lxxviij. O. De peccati grauitate: vñ attendit grauitas peccati: ⁊ qño vnũ dicit esse grauius alio. lec. lxxxvij. H.
Quomodo peccata dicunt debita nr̃a. lec. lxxij. D. E
Item quomodo peccata dicunt nostra. F
peccatũ mortale qño infert eternã penã a solo deo infligendam. lec. lxxij. G
Contra excusantes se in peccatis: ⁊ attribuentes ea fato: veneri ⁊c. lec. lxxij. F. Qño põt aliquis petere dimitti sibi peccatũ ne puniat: cũ hoc sit cõtrariũ iusticie dei. lec. lxxij. H. Ibidẽ an liceat petere a deo pene vel remissionẽ vel olmodã dimissionẽ. An de cõmuni lege aliq̃s ueniat in hac vita sine peccato. Et an olm holm sit petere. Dimitte nobis debita nr̃a: presertim cum aliquis non est sibi conscius peccati. lec. lxxij. K ⁊. L
peccatũ originale an dicit peccatũ nostrũ seu debitũ nostrũ. Et qño Ibid. Qño deniq3 ⁊ vbi paruuli p̄ eo puniuntur. lec. lxxij. M. N. Cũ peccatũ dimittere sit solius dei: qño dicimus in orõne dñica. Sicut et nos dimitti. ⁊c. lec. lxxiij. C. In peccati dimissione: sic in peccato tria cõsiderant. lec. lxxiij. C. Et q̃d illorũ dimittere est solius dei. q̃d holo less ⁊c. D. E. Ad dimittendũ fratri peccanti in aliquẽ: plura mouere possunt. lec. lxxiij. F. Iniuria passa ab aliquo: quando ⁊ qualiter est necessario remittenda ⁊ dimittenda: habetur per aliquot propositiones. lec. lxxiij. G ⁊c. multum diffuse.
peccatũ dicitur occultũ tripliciter. lec. lxxiiij. L.
Ibidem peccatũ dicit publicũ multis modis.
pena. pena canonis. Excõmunicatio.
pena canonis q̄d est. lec. ix. A. Quot sunt pene canonis ⁊ que p̄ totã istã lectionẽ. Ibidẽ qño cõtrahunt ⁊ tollunt. Itẽ qño differũt. B. vsq3 in finẽ lectionis.
Infamis ⁊ infamatus qño differũt. lec. ix. B. C. Excõmunicatio q̄d est ⁊ q̃druplex. lec. ix. E. An celebrãs in loco interdicto: in calice nõ idoneo: sine igne ⁊ lumine nullo p̄sente: incurrat penã canonis: ⁊ qualẽ. lec. xiiij. E. F
pena damni: pena sensus in quo consistit. lec. lvj. S
pena venialiũ peccatorũ hic nõ dimissorũ. Aut mortaliũ quoad culpã remissorũ: an semper ⁊ perpetuo maneat in damnato in inferno. lec. lvj. S
pena infernalis. Infernales pene quoad oẽs corporis sensus ⁊ oẽs aĩe potẽtias late recitant. lec. xxxiij. D. E. Anime in purgatorio a quibus affligũtur: an a demonibus. lec. lvj. D. An habeant refrigeriũ cõsolatiõis. Et vnde siue a quo. E. Ibi de luce carẽdẽ ⁊ tenebris quibus premuntur.
petra sup̃ quã ecclia fundata est: q̄s est. lec. xxiiij. E
pietas: latria: theosebia. lec. xviij. I
pollutio nocturna: vide in eucharistia: ⁊ de requisitis ad dignã celebrationem.
potestas. potestas ecclesiastica: vide i titulo eucharistie consecratio.
predicator. Qño quidã predicãtes multũ excedunt nõ allegando q̄cq̃: aut nimiũ allegãdo. lec. lxxvij. R
predestinatio: prescĩẽtia: predestinatorũ numerus nõ auget nec minuit: q2 est eterna predestinatio. Qño ergo sacerdos petit in canone associari numero electorũ. lec. xxxiij. F
predestinatus aut prescitus dicitur aliquis dupliciter. lec. lxxix. M. Utrũ prescitus possit vere orare ⁊ dicere. Libera nos a malo gehenne. lec. lxxix. M. N
prescientia: vide in predestinatio.
propositio.
Christus an possit dici filius trinitatis: ⁊ quomodo. lec. xx. E.
Christus est filius verbi: aut spiritussancti: an sit cõcedenda. lec. xx. E.
Ad inferna descendit christus: christus iacuit in sepulchro: in peplo: christus descendit ad inferna. Uerbum fuit christus heri et hodie ⁊c. An et quomodo sint concedende ⁊ similes. lec. xlij. N. O
Christus quod semel assumpsit nunq̃ dimisit: quomodo conceditur. lec. xlij. Q

Corpus xpi est in sacramēto quantū. Corpus christi quātū est in sacramēto quō differūt. lec. xliiii. P.
Propositio mentalis quādo est: et quando est vera propositio quādo dicitur vera. Quando ad prolationē vocalis propositionis formatꝰ correspondenter sua mentalis. lectione. xlviii. O. P. Q.
Multa ibi de veritate ꝑpositionū vocalium et suarū mentalium. Ibi quanto tēporeveri possumus pro tēpore presenti copula presentis temporis. Q.
Hoc est corpus meum: quando et qualiter est vera. lectione. xlviii. per totum.
De propositionibus quibus exprimitur conuersio panis in corpus christi. Que vere: que false. vide lec. xlix. iuxta principium. A. B. C
De veritate propositionū de presenti: preterito aut futuro: de inesse aut possibili. lec. xlix. B
Predicatio nominum essentialium et notionalium in diuinis fit differenter. lec. xx. D

De litera Q

Quantum. Quantitas.
Quomodo saluari potest corpus christi gloriosum: et forma speciosum: esse sub parua hostia non circūscriptiue: sed definitiue. lec. xliiii. per totum. Possibilitas ostēditur ex diuina potentia pulchris medīs. A. B. que maior est ꝙ nostra intelligētia. C
An quantitas sit accidens inherens rei quante. recitantur opiniones. lec. xliii. E. F. G. H. etc.
Positio ſm differentiā quantitatis: vbi et situs ſm Sco. quid. lectiōe. xliii. G. Et de earum separabilitate ſm Sco. ibidem. ſm Ockam. P
Quid est de rōne quāti quātitate mol. lec. xliii. N. P

De litera R

Regnum est multiplex: et ſm hoc de quolibet exponi et intelligi potest oratio dn̄ica: cum dicitur. Adueniat regnum tuum. lec. lxvii. B. C. etc.
Reliquie sanctorum. an ossa et pulueres sanctorum q̄ reliquie dicūt vnꝗ̄ fuerint partes sctōꝝ. lec. xlii. F
Respectus an potest a solo deo causari et conseruari sine fundamento et termino. lec. xliiii. I
Rogare: rogatio quid est. Et ꝙ rogatio non est oratio optatiua: sed inclinatiua. lec. xx. M

De litera S

Sacerdos. precellentia status sacerdotalis.
Status et officium clericale quante sit precellentie dignitatis et nobilitatis: qđ nec virgini marie: nec angelis concessum fuit. lec. iiii. A. B
Sacerdotes propter sui precellentiā variis nominibus nolantꝰ in scripturis: vtpura reges: angeli: dii: sacerdotes: clerici: censores: ꝑsbyteri etc. lec. iiii. C. D
Sacerdotum et clericorum est habere vitam omni virtute decoratā: hoc enim clamant omnia insignia clericalia. lec. iiii. D
Sacerdotis vel sacerdotii euangelici preeminentia super sacerdotem legis moysaice. lec. iiii. E
Sacerdotum est considerare suā dignitatē et humilitatem. Nō enī humano merito: sed diuine volūtatis beneplacito in sortem dn̄i vocati sunt. lec. iiii. E
Sacerdos quid efficit in misse officio potestate propria. Quid virtute diuina adsistente. lec. iiii. F. G. H
Sacerdos dicitur conficere et cōsecrare corpus dn̄i. ad quē sensum: et qua virtute adsistente. lec. iiii. H
Sacramentum. Sacramentorum commēdatio etc.
Solus christus sacramenta instituit: et soli christo conuenit essentialia sacramētorum immutare. Solus deniqꝫ christus dare potest certitudinem et efficaciam sacramentis. lec. xiiii. E
Sacramenta noue legis gratiam conferunt: nec requiritur bonus motus interior: secus si de sacramētis veteris legis. lectione. lxxxvii. N
Sacramenti eucharistie multiplex commendatio: laus et vtilitas ex illo verbo prefatiōis. Vere dignū et iustum est etc. lec. xviii. A. B. C

Sacrificium
Sacrificia legis ve. imperfecta fuerūt: qꝛ nec deo accepta: nec abstulerūt peccā: nec cōtulerūt gratie dona. lec. xxi. B. C. Et nota ibidē pulchrā distinctionē attendendorū circa ve. le. sacrificia: ſm que possunt dici grata: vel nō grata. iustificare vel nō iustificare iusticia morali vel gratuita. Et ſm hoc possunt cōcordari multe autoritates scripture. B. C. D. E
Sacrificium quid est. lec. xxii. A. Itē lec. lxxxv. D. Et est duplex ibidem. visibile et inuisibile.
Sacrificio indiget homo propter tria. lec. lxxxv. E
In vnico sacrificio crucis: est perfectio omnium sacrificiorum figuralium. lec. lxxxv. E
Eucharistie sumptio quare dicitur sacrificiū et oblatio. lectione. lxxxv. F
Sacrificii altaris multiplex precellentia vltra omnia alia sacrificia. lec. lxxxv. G. De eius acceptabilitate. H. I. Ibi de eius fructu vt est memoriale crucifixionis christi. I. Et ꝙ est similium effectuum operatiuum vt in cruce. R.
Salutatio sacerdotis: vide in expōne misse in fine.
Sanguis an sit animatus vel animabilis. lec. xxi. H. Ibidem ꝙ corpus non est sanguis. Item lec. liii. R. De sanguinis christi abundanti effusione et omnimoda ꝑ oībus sufficiēter: sed nō efficiēter. Et numero vulnerū eiꝰ. vide in passio xpi. et lec. liii. R. S

Sanctus. Sanctitas.
Sāctus vnde dicitur: quot modis accipitur. Quid significat. lec. xix. A. B. Ad idem lec. lxvi. M
Sctitas an dicat perfectionē simplr. Et quō ac etiā ratiōe cuius est in tribus ꝑsonis diuinis. lec. xix. C
Sctificatꝰ aliqđ duplr. Et quō a nobis deꝰ dicitꝰ sctificari. Sctitas vie et patrie qđ est. lec. xlvi. M. I. R
Quod nomen dei a nobis sanctificandum est: cum multa ponuntur noīa dei. lec. lxvi. O. Ibidem quomodo in nobis sanctificatur nomen creatoris: redemptoris: iesus: deus: christus.
Que sanctitas in nobis esse debet vt nomē dei a nobis sanctificetur. lec. lxvi. M
Sanctorum veneratio. Inuocatio.
Sanctorum memoriā habet ecclesia: et quare. Quomodo deniqꝫ sancti inuocandi sunt. lec. xxx. B
Utrum sancti in patria orent pro nobis existentibꝰ in via: recitatis opinionibus hereticorum et eorum motiuis ꝙ non lec. xxx. C. D. Concluditur ꝙ sic E. Et probatur multipliciter ꝙ orent pro nobis merito prece siue voto: ex autoritate vtriusqꝫ testamēti. Ex veteri E. ex nouo F. probatur ratione G. H. sacro I. Respondetꝰ ad ratiōes hereticorum. K. L. M etc. Ostenditꝰ deum dare gratiam et gloriam ad preces sanctorum: tal's nō daturus K. Et licet oīa posset seipso efficere: vult tn̄ creaturam ex sua bonitate infinita concausare. ibidē. Item ꝙ sancti nobis subueniunt merito et precibus L. M. Item quomodo sancti orant pro nobis mentaliter. Et eorum oratio est nobis: nō ipsis meritoria: licet sint in termino. M
Sanctos inuocare est deum honorare: et magnificū ac benignum predicare. lec. xxx. N
Cū deus per suā eternā prouidentiā et omnia nouit et immutabiliter facienda disposuit: ad quid valent preces sanctorum et orationes: quibus nec deum informare: nec a statuto ordine p̄nt flectere. lec. xxxi.
Sctōs quare oramus. lec. xxxi. D. Ad idē lec. xxx. B
Quomō sancti in celis vident vel cognoscūt orationes viatorum in terris. Ibi de multiplici cognitione angelorum et sanctorum vespertina et matutina.

In verbo in genere proprio.lec.xxxj.E.usqz in finē lec.respondetur ad questionem.Q.R.Ubi etiā tractatur an pertineat ad eorum beatitudinem scire et videre orationes nostras.
Sanctorum memoria cur habetur ante cōsecrationem eucharistie.lectione.xxxj.S
Sctōr memoria et solēnitas quō differt.lec.xxxj.S
In canone cur fit memoria aplōrum et martyrum: et nō cōfessor nec patrū vete.testa.lec.xxxij.G.H
Sanctorum apostolorum et quorūdam martyrū in canone cōtentorum laudes.lec.xxxij.J.&c.
Quolibet die anni multa milia sctōr suā haberēt festiuitatē: si singuli festiuari deberēt.lec.xxxij.H
In canone duodecim martyres recitantur: et cur illi et non alij.lectione.xxxij.K
Ante consecrationem sanctorum auxilium: post cōsecrationem vero eorundem consortium in canone petitur.Et quare sic.lec.xxxij.M
Diuersi sancti pro diuersis necessitatibus sunt inuocandi.Et magna in eorum cultu veneratione et inuocatione differētia habēda est.lec.xxxij.N.O.P
Ibi quomodo aliqui sancti dati sunt patroni prouincijs certis: certis personis.Quidam certis beneficijs impetrandis. Quodqz plus vno loco et tpe ꝙ alio exaudire volunt: et similia multa.O.P.Q
In sol ordinato sctōr cultu diuinā colim' potētiā: sapientiā bonitatē.Et sm hoc triplex est sanctor cultus: quo deū in sctis suis laudam'.lec.xxxij.R
In sctōr cultu discretor: et in cor discreta iploratiōe nūc hūc nūc illū: iā pro illo: iā pro alio inuocādo: qualis discretior varietas seruāda ē.lec.xxxij.S.T.V.X
Discretus sanctorū cult' multos viatoribus affert fructus lectione.xxxij.X
Reprehendit indiscretus sanctorū cultus: et error multiplex indiscrete colētiū eosdē.lec.xxxij.y.z.&c.
Sanctorum cultus indiscretus est seu indiscrete fit quadrupliciter.lec.xxxij.y.z
Scrupulus quid est.lec.viij.F
Doctrina salubris contra scrupulosos.lec.viij.H.
Item lec.x.N

Simonia.

Quō dātes et recipiētes tpalia vt repēdant spūalia: excusant a prauitate simoniaca.lec.xxviij.per totū.
Simonia quid est descriptiue.lec.xxviij.A
Impendens spiritualia et recipiens temporalia: potest habere intuitum quadruplicem. Et quis illor est simoniacus.lectione.xxviij.B
Ibi de rectificatione intentionis vt euitetur simonia.B.C.D.E
Simoniaca prauitas qn est heresis.Et quō: ac quādo differūt simoniacus et hereticus.lec.xxviij.B
Munus quo incurrit simonia triplex.lec.xxviij.A
Spirituale aut spūali annexū cui' emptione incurritur simonia multipliciter dicitur.lec.xxviij.A
Simōia mētal qd ē: an punit ab ecclīa.lec.xxviij.A
Ad quem sensum potest concedi hoc dictum.Sacerdos celebrat pro pecunia .Et qualis erit rectificatio intentionis.lectione.xxviij.C.D.E
Potest quis celebrare ppter pecunias als nō celebratur' absqz hoc ꝙ incurrat simoniā.lec.xxviij.E
Sacerdos hn̄s als vn̄ sustētet: pt se obligare ad ministeriū spūale: et loco ei' tpalia licite recipere sine simonia.lec.xxviij.F.H.J.Et lz p hoc faciat ɔditionē suā viliorē i eo ꝙ satisfacit p alio et nō p delictis ppriis: nō tn̄ diminuit sibi premiū essentiale.G
Dans tpalia ad institutionem alicuius beneficij ecclesiastici &c.licite potest certas conditiones apponere obligatiuas.lec.xxviij.L.Et licet recipienti tēporalia sic sese obligare ad onera soluenda.
Dās eleemosynam seu fundans eleemosyne erogationem: licite potest apponere obligationem orādi pro se et suis.lec.xxviij.L.Et hec eleemosyna transit ad successores cum onere.
Qn̄ et in qb' casib' nō tenet recipiēs tpale beneficiū fz strictā iusticiā iplere volūtatē bn̄ficiū aut eleemosynā ɔferētis ita ꝙ cesset obligatio.lec.xxviij.M.N
Situs: vide in loc' et l eucharistia de pdicamētovbi.
Solicitudo multiplex.Et quomodo licitum est pro tēporalibus solicitudinē habere.lec.lxx.L.M
Spūssctūs dupliciter dr dari hoi ad ecclesie vtilitatem: et ad personalem sanctificationē.lec.ij.C
Status: statuum diuersitas: et officiorum varietas ecclesiam ornat.lec.xxvj.C
Successio: vide in eucharistia.
Suffragia pro defunctis: vide in anniuersarius. lec.56.[illegible] 126

De litera.T.

Tentare.

De multis laqueis tentationum.lec.lxxvij.A
Tentare quid est descriptiue.Quibus attribuitur tētare in scriptura .B.C. Finis tentationis quis est dei et diaboli .C.Tentatio sumitur in bono quandoqz: sepe tamen in malo.D
Tentationū species quot sunt: et q̄.lec.lxxvij.E
Tentatio interior et exterior quid est.An omnis tētatio oriatur a demone.lec.lxxvij.E
Tentatio sumpta a modo tētandi reduci potest ad duos modos.lec.lxxvij.F.Quis illorum modorum difficilius vincitur.G
Tentatio fit tripliciter: et quō hec genera tentationū prefigurata sunt i primi hois lapsu.lec.lxxvij.H
Que tentatio difficilius vincitur a carne vel ab hoste.lec.lxxvij.J
Tentationū fraudes septē.lec.lxxvij.K.L.M.N
in omnibus vitijs est quedam imago et species vmbratica virtutis.lec.lxxvij.M
Tentationis cessationem et pacē multa mala sequūtur.lectione.lxxvij.N
Tentationū modi spāles plures sunt.lec.lxxvij.O
Tentatio volentis ingredi religionem.lec.lxxvij.P
Ibidē de instabilitate existentis in religione.
Tentatio insistentium studio.lec.lxxvij.Q
Tentatio confessorum.lec.lxxvij.R
Tentatio predicantium.lec.lxxvij.R
Tentationum remedia.lec.lxxvij.S.T.V
Tentationum vtilitas.lec.lxxviij.A.B
An tentatio sit a nobis appetenda.lec.lxxviij.D
An sit appetenda propter aliud.E. Soluuntur rationes in oppositum.F
Differūt tētari et in tentationē induci.lec.lxxviij.B
Cū oram'.Ne nos indu.qd petim'.lec.lxxviij.B.C
Quomodo et ad quem sensum dicitur deus nos inducere in tentationem.lec.lxxviij.C
Cur tam callide insidiatur diabolus homini cum multifariam multis modis tentando.lec.lxxviij.G
Utrū diabolus aliqua tentatione victus ab aliquo perdat tentandi potestatem.lec.lxxviij.H
Utrum homo viator ex libertate sue voluntatis sine speciali dei gratia: omnes possit tentationes diabolicas vincere.lec.lxxviij.K.L
Tentationi resistere: et tentationē vincere: differūt. lectione.lxxviij.R
Utrum omnis tentatio carnis sit peccatum.lectio. lxxviij.M.N.&c.Responsio habetur p.Q.&c.
Terminus: Termini priuatiui dupliciter accipiunt Et sm hoc vel inferūt vel nō inferūt ɔtradictoria: pdicant vel nō pdicant de eodē.lec.xlvj.L.M
Terminus pater quandoqz sumitur essentialiter: quandoqz notionaliter.lec.xx.D

Testamentum dicit quandoq3 lex noua: quandoq3 promissio regni celestis. Et quo nouum testamentum roboratum est in morte christi. lec. liiij. N. O. Ibi quomodo dicitur eternum ⁊ nouum late ostenditur. Et de precellentia noui testamenti ad vetus. Et quare nouum testa. roboratum est in sanguine.
De testamentorum editione et expeditione pariter ⁊ valore ⁊c. Vide in suffragia pro defunctis. Item quo se habere debet testator vt fideliter testetur. De insipientia magna testantium. Auisamenta testari volentium. lec. lviij. A. B. ⁊c. vsq3. G.
Testamentarius. Testamentariorum negligentia plurimum reprehenditur: q2 multum est dannosa. lec. xxv. E.
Transsubstantiatio: vide in eucharistia.

De litera. V

Verbum dei quid est. lec. lxxj. G. Multiplex verbi dei ⁊ sacre scripture commendatio ⁊ vtilitas: licet a multis negligatur. ibidem. G. H. I
Vestes sacerdotum: vide in eucharistia.

Videre: visibilis: visio.

An res existens in loco definitiue possit oculo corporali videri. lec. xliiij. F. Item lec. xlv. R. S. T. V
Aliquid dicitur videri oculo corporis quadrupliciter. lec. xlv. T. V. De visione multa dicuntur ibidem. S. T. V
An substantia aliqua per se videri possit. Et quomodo videtur accns. lec. xlv. V. De visione corporis xpi sub eucharistia. An possit videri oculo corporali vel intellectuali ab angelis bonis ⁊ malis ⁊c. X. Vide etiam in eucharistia de actione ⁊ passione corporis xpi ⁊c. Visio sepe extendit ad fidem propter eius certitudinem ⁊ infallibilitatem vt credita dicamur videre. lec. xlv. 3
Quomodo se habere debet homo circa visiones insolitas sibi factas: An sint desiderande. lec. l. S
Virtus an latria sit virtus moralis vel theologica. lec. l. I. Z2. multe late ⁊ pulchre. Differentia inter virtutem moralem ⁊ theologicam. lec. l. I. Z2
Voluntarium dicit aliquid dupliciter. lec. lxxviij. O

Voluntas.

Voluntas dei multiplex est. Non multiplicando rem: sed termini significationem. lec. lxviij. A
Voluntas dei beneplaciti quid est. Et quod alia est voluntas antecedens: alia consequens. lec. lxviij. B
Voluntas dei beneplaciti antecedens quid est describitur. Quomodo deniq3 deus dicitur aliqua velle antecedenter. Item quomodo essentia diuina dicit alia ⁊ alia ratione voluntas beneplaciti antecedens vel consequens respectu diuersorum. lec. lxviij. C.
Voluntas beneplaciti consequens quid est. Et quomodo semper impletur impedibiliter. Non sic voluntas antecedens. lec. lxviij. D
Voluntas signi quid est. Quod q3 pluraliter dicitur voluntas signi propter pluralitatem signorum. lec. lxviij. E. Ibidem quod talis voluntas non semper impletur. Nec dominus vult eam semper impleri. F. Ibidem quid est dictu voluntas signi non impletur. Aut aliquid fit contra voluntatem dei. Quomodo deniq3 intelligit quod deus vult omnes homines saluos fieri. Omnis iusticia ⁊ rectitudo creature rationalis consistit in conformitate nostre voluntatis cum voluntate dei. lec. lxviij. H
Vtrum homo tenetur suam voluntatem diuine voluntati in omnibus conformare. Conformatio nostre voluntatis cum voluntate diuina potest esse triplex. Item potest esse voluntas actualis vel habitualis. lec. lxviij. I. K2. Respondetur ad dubium. L. per aliquod propositiones. Ibi de incendiis ⁊ similibus casualibus an debeant nobis placere ⁊c. R. S. T
Per quid innotescit nobis voluntas dei beneplaciti ⁊ consequens. lec. lxviij. P
Vtrum sciens deum velle se damnari teneatur velle suam damnationem. Et in hoc se conformari diuine voluntati. lec. lxviij. S
De conformitate voluntatis nostre diuine voluntati: que dicitur signi. Et quomodo conformare nos tenemur voluntati dei beneplaciti in actu volendi. lec. lxix. A. Ibidem vnde innotescunt nobis diuine prohibitiones: precepta ⁊ consilia. A. B. Ponuntur propositiones quo ⁊ quando tenetur se homo conformare voluntati signi. Ibidem de surdo ⁊ muto: de immolatione abraae ⁊c. C. D. E. F
De conformitate voluntatis nostre ad diuinam in modo volendi. lec. lxix. G
Vtrum beati in celo possint se diuine difformare voluntati. lec. lxix. M. N. O. P

De litera. X

Xpi passio: vide in passio xpi.
Xps multipliciter describitur: ⁊ nolatur propter diuersos eius effectus salutares. lec. xx. K2. L
Xps quid dicit. Et quomodo est nomen suppositi gemine substantie.
Xps pro quo supponit. An verbum semper fuit xps An in triduo mortis verbum fuit xps. Christus iacuit in sepulchro: quomodo conceditur: ⁊ similia. lec. xln. N. O. Item xps descendit ad inferna: xps pependit in peplo. O
Christus in terris manens fuit viator ⁊ comprehensor. lec. xj. E

De litera. Y

Imago.

Imagines sanctorum ⁊ xpi quo sunt adorande. vide in adoratio. Ibi quare ⁊ quo ecclesia tolerat ⁊ colit imagines sanctorum. lec. xlix. Q. R. S. ⁊c. vsq3 in finem. Ibi quomodo imagines consecrate non sunt proiiciende. Et quomodo ⁊ quare ibi vel ibi coram imaginibus sanctorum fiunt miracula: ⁊ ratione cuius fiunt miracula coram sancto tali vel tali ⁊c. X. Y
Imaginibus xpi ⁊ sanctorum quare ⁊ ad quid vtitur ecclesia: ⁊ quare imago crucifixi premittitur canoni. lec. xix. Z2
Imaginis xpi osculum quam affert vtilitatem. lec. xx. C
Hanc dictionem imago quidem scribere solent per grecum y: ob hoc posita est hoc loco.

Finitur indictionarium: aut (si mauis) index huius operis.

Acri canonis misse expositio resolutissima literalis ac mystica: dissoluens sil et scholastica dubia circa eucharistie sacrosctẽ mysteria: viri ꝙ precipui magistri Gabrielis Biel sacre theologie licẽtiati peritissimi: per eundẽ ordinarie in alma Tubingen. vniuersitate lecta: ex viri clarissimi ingenij quondã accerrimi magistri Eggelingi de brunswig sacre theologie licẽtiati profundissimi: vita pariter et doctrina prefulgidi lectura: in isigni metropoli magũtina ad clerũ pnũciata declarata et exposita: paucis omissis: pluribꝰ additis ac mutatis ꝙ accuratissime cõportata. Incipit feliciter. ¶ Oratio initialis.

In noie superbenedicte trinitatis: pris et filij et spũssancti. Amẽ. In huius lectiõis mee pncipio: tria mihi perficiẽda cõspicio. Primum legendẽ materie breuis recõmendatoria introductio. Scdʒ precula temeritatis excusatiõe: theologica breuis: prestatio. Tertiũ psentibꝰ dñis meis et preceptoribꝰ grarũ breuissima relatio. ¶ In primi executiõe assumo pba q dicit ie sus filꝰ Syrach hierosolymita eruditissimus.

Ecclesiastici. xv. Eccli. xv. Cibauit illũ pane vite et itellectꝰ. Nostis pres optimi fide certissima illustrati: primũ hũane nature ppagatiuũ principiũ: a summo deo in culmine corpalis creature de nõ ẽe leuatũ. pane cognitiõis necessarie: qua creatorẽ suũ: seqʒ ceteris cũ creaturis ab eo pductũ agnosceret. Necnõ qd deo: qd supiori: qd sibi: qd equali: qd inferiori deberet: qd deniqʒ agere: qd cauere oportuerat excellẽtiore quadã noticia illustratũ. Alijs quoqʒ virtutibꝰ et donis: qbꝰ castissimo amore suo inhereret iaʒ cognito creatori: delectabiliterqʒ seruiret: pditũ fuisse: qtenꝰ expleto dispẽsatiõis sibi credite officio: nulla morte mediãte: tãdẽ in paradisum alterius translatũ: ipso totiꝰ boni fonte beatifice ac interminabiliter frueretur. Sed proh dolor: honoris et bonorũ hõ impatiẽs: dũ reiecto cõditoris timore: superbiẽs precepto ligari contẽpsit: vi

Distinc. xxxviij. c. ignorantia. tam perdidit pariter et intellectũ. Indicat hoc ipsum horrẽda quedã ignorãtie profunditas: errorũ oim mater: q cũctos ade filios in tenebroso quodã suscipit sinu. Amor qʒ tot rerũ vanarũ et noxiarũ: mordaciũ perturbationũ: merorũ: formidinũ: insanorũ gaudiorũ: litiũ: fraudiũ: ceterorũqʒ vitiorũ. Quis el ignoret ait doc. Augu. xxij. de ciui. c. xxij. cũ quãta ignorãtia veritatis: q iam in infantibꝰ manifesta est. Et cũ quãta abũdãtia vane cupiditatis: q in pueris apparere incipit: hõ veniat in hãc vitã: quibꝰ pro veritatibꝰ certissimis multifarios errores pro bonis verissimis bonorũ vmbrã apparentiũ nanciscatur. Grauiteris si quidẽ spoliato hõi et naturalibus vulnerato: sm euãgelicũ paradigma descẽdentis ab hierusalẽ in hiericho: incidẽtisqʒ in latrones: remansit naturalis inclinatio ad verũ in intellectu: ad bonũ in affectu.

Luce. x. Hinc fames illa validissima sciendi: quã prisci pbantes acerrimis abusi igenijs: nõ filiorũ panẽ: sʒ porcorũ siliqs (sʒ frustra) pellere quesierũt. Vere frustra: nã morbus creuit ex remedijs. Quippe hũana curiositas: q: satiari nequit: nũ ꝙ sibi sufficiẽs: sp ad vlteriora tẽdit. Hinc pbs nr et veritatis pco paulꝰ: huiuscemodi vocat stultarũ et sine disciplina qõnũ inqsitores a diaboli laqis captiuos: ad ipsiꝰ volũtatẽ semp addiscẽtes: et nũꝙ ad sciẽtiã veritatis puenientes. Eni

ij. Ad Thimo. iij. uero pcesserũt in se cõfisi in regionẽ lõginquã: multipliciũ errorũ et vanissimorũ cultuũ: dũ deũ inuisibilẽ quẽ ex creatis rebꝰ visibilibꝰ eẽ cõprobarũt. Nõ sicut deũ glificauerũt: nec grãs egerũt: sed putãtes se aliqd esse euanuerũt i cogitatiõibꝰ suis. Et qõ curiose inuenerũt: p supbiã perdiderũt: vt ait Aug. in gl. Rom. j. Sicqʒ obscuratũ est insipiẽs cor eorũ. Dicẽtes eni se eẽ sapiẽtes: stulti facti sunt. Quid rogo insipientiꝰ ꝙ seruire creature potiꝰ ꝙ creatori? Quid stultiꝰ ꝙ mutare gloriã icorruptibilis dei: in similitudine imaginis: creature corruptibilis? Hec

Augustinus. fata pborũ dissẽsio qua a magistris discipuli et inter se dissiderãt cõdiscipuli: dũ eos nõ diuina autoritas: sʒ hũana duxit temeritas. Nã eodẽ btõ Aug. teste. xviij. de ciui. c. xlj. palã in cõspicua et notissima porticu l gymnasijs: in hortulis: in locis publicis ac priuatis cateruatim vnusqsqʒ p sua opinione certabat. Alij asserentes vnũ: alij inũerabiles mũdos. Ipsm pro vnũ alij ortũ eẽ: alij pro initiũ nõ habere: alij interiturũ: alij semp futurũ: alij mẽte diuina: alij fortuitu et casibꝰ agi. Alij imortales esse aias: alij mortales. Et q imortales: alij reuolui in bestias: alij neqꝙ. Qui pro mortales alij mox interire post corpꝰ: alij viuere et postea vl paululũ vl diutiꝰ: nõ tñ sp. Alij in corpe cõstituẽtes finẽ boni: alij i alio: alij i vtroqʒ. Alij extrisecꝰ posita et bõa ad animũ et corpꝰ addẽtes. Alij sensibꝰ corpis semper: alij nõ semp: alij nũꝙ putãtes eẽ credẽdũ. Sʒ et de fine vitio pp̄ter quẽ cetera oia qrẽda sunt. Marcus varro: vt recitat idẽ Aug. xix. de ciui. c. j. et ij. tã multã dogmatũ varietatẽ diligẽter scrutatꝰ aduertit: vt ad ducẽtas octuaginta octo sectas pueniret. Testis est et horũ multiplicium errorũ. Eusebiꝰ in de preparatione euãgelica: qui innumeras gẽtiũ sectas et recitat et reprobat. His alijsqʒ erroribus: vt rationalium mentes velut blandiens quibusdã infatuaret: ac dulcibus venenis incurabilibꝰ inficeret humane salutis isidiator diabolꝰ: pocratũ figmẽtis: verborũqʒ coloribꝰ res turpissimas velut honestare gestiẽs: hac verborũ sagena plurimos irretiuit. De quo quid bea. Hiero. aliqñ

Hieronimus. ciceronianꝰ: post doctꝰ pberibꝰ xpianꝰ sentiat

not. quiá sir pce tum f.

aduertam⁹. Ait eñi in ep̃la ad Damasuȝ papã.
Demonũ cib⁹ est carmĩa poetarũ. Secłaris sa
piẽtia rhetoricoꝝ põpa ỽboꝝ. Hec sua oẽs sua
uitate delectãt. Et dũ aures ỽsib⁹ dulci modu
latiõe currẽtib⁹ capiũt: aĩam q̃ penetrãt: ⁊ pe
ctoris iterna deuinciũt. Uerũ vbi ĩ summo fue
rint studio ac labore plecta: nihil aliõ nisi ina
nẽ sonũ: ⁊ sermonũ strepitũ suis lectorib⁹ tri
buũt. Nulla ibi saturitas ỽitatꝭ: nulla refectio
iusticie repit̃. Studiosi eoꝝ ĩ fame veri: ⁊ ỽtutũ
penuria ꝑseuerãt. Hec ille. Hoc triplici qui dif
ficile rũpit̃ fraudiũ funiculo: erroꝝ videlȝ va
nitatis ignorantie: fraudulentus prothoplasti
seductor: quẽ prostrauit in morẽ: ne qñqȝ ad
salutarẽ veritatis cognitionẽ reuiuisceret: col
ligauit. Nouit eñi ille versutus: q: sine verita
tis cognitione: ad veritatẽ in qua nõ stetit. re
dire nemo potest: nec sine dei noticia vlla ho
mini poterit esse salus: dicente scriptura Pro
Prouer. xix. uerb. xix. Ubi nõ est sciẽtia (haud dubiũ quin
dei) aĩe nõ est bonũ. Nã vani sunt oẽs hoĩes in
quib⁹ nõ est sciẽtia dei. Sap. xiii. ⁊ .j. Coꝛ. xiiij.
Si quis ignorat: ignorabit̃. Sȝ benignissim⁹
de⁹ scientiarũ dñs cui⁹ sapientiã nõ vincit ma
licia: Diligit eñi oĩa q̃ sunt: ⁊ nihil odit eoꝝ q̃
fecit. Sap. xj. plasma suũ aliena fraude dece
ptũ: in eternũ perire nõ sustinens: errãti mun
do cognoscẽde veritatis fame: ac pudẽde vani
tatis squalore: iamiãqȝ deficiẽti subuenire de
Sapien. xviii. creuit. Idcirco dũ mediũ silentiũ tenerent oĩa
veritatis predicamẽta. Noxqȝ peccatoꝝ igno
rãtie mediũ iter perageret: ⁊ pura veri dei co
gnitiõe ⁊ oĩb⁹ pene extincta. Oĩps hmo de rega
lib⁹ exiẽs sedib⁹: genitũ rõnabiũ cibauit me
diã dãs panẽ nõ vetitꝭ: sȝ mẽtis: panẽ nõ ad rui
nas hui⁹ vite: q̃ vapor est ad modicũ parẽs: ⁊ re
parãdũ: sȝ panẽ vite ⁊ itellect⁹ ad indeficiẽtis
vite btitudinẽ cõsequẽdã. Dedit aũt man⁹ libe
ralissima panẽ dulcẽ: defectũ rotuplicẽ restau
rãtẽ. Panẽ ỽbi ex ore dei ꝓcedẽtẽ: q̃ pasceret
itellect⁹. Et panẽ ỽbũ factũ carnẽ: q̃ vita nutri
ret ⁊ affect⁹: ꝗuis: ad vtrũqȝ ꝯferat vterqȝ. An
nõ panis vite: doctrĩa scripture canonice: a sũ
ma reuelata ỽitate: q̃ vita vera cognoscit̃: vita
aĩe roborat̃: ⁊ ad vitã felicissimã ãbulat̃. Non ĩ
solo pane viuit homo: inq̃t veritas: sȝ in oĩ ỽ
bo qȝ ꝓcedit de ore dei. Deutero. viij. ⁊ Mat.
iiij. Est quoqȝ panis itellectus: itellectũ eru
diens: affectũ sua eruditione velut ignea lex in
flãmans. Ipsa nempe est que finẽ quo tẽditur
Ro. vj. ostẽdit. ipsa q̃ viã qua itur: dirigit. Finẽ: vitaȝ
eternã. Uiã sanctificationẽ nostrã. Habetꝭ: in
quit ap̃ls: fructũ vestrũ in sanctificatione: finẽ
ỽo vitã eternã. Ipsa deniqȝ instruit ignorantẽ
ipsa reducit deuiantẽ: associat itinerantẽ: in
Hieronymus. ducit perseuerantẽ. Cui⁹ salutiferos fruct⁹ bea
tus Hiero. in ꝓlo. quodã in lib. psalmoꝝ: bre
uiloquo sermone cõplectit̃: dicens. Hic habet
ĩfans q̃d lactet: puer q̃d laudet: adolescẽs: q̃d
corrigat: iuuenis q̃d sequat̃: senior q̃d precet̃.
Hic discũt femine pudicitiã: populi inueniunt
pietatẽ: vidue iudicẽ: pauperes protectorẽ: adue
ne custodẽ. Hic inueniũt reges quid audiant:
iudices q̃d timeãt. Hec tristẽ cõsolat̃: letũ tem
ꝑat: iratũ mitigat: pauperẽ recreat diuitẽ vt se
cognoscat: increpat: oĩbus se suscipiẽtib⁹ apta
medicamẽta tribuit: nec peccatorẽ despicit: sȝ
per penitẽtiã: remediũ ei ingerit. Post hec de⁹
ostẽdit̃: simulacra irridet̃: fides asserit̃: perfi

dia repudiat̃: iusticia ingerit̃: iniquitas ꝓhibe
tur: misericordia laudat̃: crudelitas abdicat̃:
veritas requirit̃: mẽdaciũ dãnat̃: dolus accu
satur: predicat̃ pñia: pax cõsequenda ꝓmittit̃:
spes certa nutrit̃. Sed qȝ his oĩbus est excellẽ
tius: xp̃i sacramẽta laudant̃. Hec Hiero. Hec
sacra theologica doctrina: vera ⁊ diuina sapiẽ
tia: sola est omniũ scientiarũ imperatrix ⁊ do
mina: q: cãdor est lucis eterne: et speculũ sine
macula dei maiestatis: ⁊ imago bõitatis illi⁹.
Sap. vij. Cui nisi artes cetere ancillent̃: nõ il
luminant: sed obscurant: nõ erudiũt: sed tene
bris erroꝝ inuoluũt. Nõ hanc diuinã sapiẽtiã
gentiũ principes: nõ terre negociatores: non
potẽtes ad bella gigãtes inuenerũt: ꝓpterea ⁊
perierũt. Sed ea de supernis sedib⁹: q̃ in altis- Baruch. iij.
simis habitat: supersubstãtialis sapiẽtia reue
latur: eãqȝ reuelãdo populũ suũ humilẽ pane
vite ⁊ intellect⁹ cibauit. Libet addere qȝ sequi
tur. Et aqua sapiẽtie salutaris potauit eũ. He
re aqua salutaris sapiẽtie: ex fonte manans sa
piẽtie: q̃ est ỽbũ dei in excelsis. Eccli. j. qui est
xp̃s dñs virtus ⁊ sapiẽtia dei patris. j. Coꝛ. j. Sap. vij.
Magnũ profecto sapiẽtie donũ: q̃ in animas
sanctas se transfert: amicos dei et ꝓphetas. i.
ꝓcul vidẽtes: cõstituit. Sed parũ summe visuȝ
est liberalitati: nisi se fontẽ sapiẽtie homini ꝑ
cibi preuaricationẽ dãnato: donaret: in cibuȝ
saluantẽ: ⁊ spũalr̃ nutrientẽ: mirabili cõgruẽ
tia: nature cõditioni: ⁊ lapsus reparatiõi. Cõ
iũxit nẽpe diuina sapientia in prima hoĩs for
matione rõnalẽ spm̃ materie corporali: ꝑ exẽ
plo future societatis: q̃ inter deũ ⁊ spiritũ rõ
nalẽ in glorificatiõe eiusdẽ perficiẽda erat: vt
sciret hõ deũ tã dispare corporis ⁊ aĩe naturaȝ
in federationẽ vnã: ⁊ amicitiã tantã cõiungen
tẽ: etiã rõnalis creature humilitatẽ: licet lõge
inferiorẽ posse ad sui participationẽ glie subli
mare. vt loquit̃ magister dist. j. li. ij. Et qm̃ ex
eisdẽ gignimur ⁊ nutrimur incarnata pri⁹: de
hinc velut ĩpanata seu inescata sub speciẽb⁹ sa
cramẽti sapiẽtia facta est nutritio nr̃a. Lapsus
deniqȝ ⁊ e paradiso extrusus: pecorinã induit
similitudinẽ. Hinc illud ꝓphete. Hõ cũ in honore Ps. xlviij.
esset: nõ intellexit: cõparat⁹ est iumẽtis ĩsipiẽ
tib⁹: ⁊ silis fact⁹ est eis. Idcirco feno ĩdiguit pa
bulo pecorino. Ea propter celestꝭ cib⁹ ãgeloꝝ
mutauit se ĩ cibũ pecoris: hoĩe mutato ĩ pec⁹.
Panis eñi ãgeloꝝ fact⁹ est fenũ vnic⁹ p̃ris: filı⁹
hoĩs: ỽbũ q̃ppe caro factũ est. Et iuxta ꝓphe- Esa. xl.
tã. Oĩs caro fenũ. Comedũt igit̃ ãgeli ỽbũ de
deo natũ: cõedũt hoĩes ỽbũ fenũ factũ. Pane
suo viuũt ãgeli ĩ celis: ⁊ btĩ sũt. Feno suo viuũt
hoĩes ĩ terrꝭ: ⁊ scĩ sũt. Fenũ q̃ppe istõ de prato
ỽginalvteri collectũ: factũ ẽ refectio iumẽtoꝝ
Uerbũ eniȝ vt fenũ fieret: latuit in virgine: sol
in sydere: artifex in opere. O stupẽda dei mise- Job. vj.
ratio: exclamat doctor mellifu⁹: verbũ carnẽ:
de⁹ cinerẽ: figul⁹ lutũ: vita morticiũ ĩduit vt
angeloꝝ panẽ iumẽta mãducarẽt. Hic est pa
nis est vite de celo descẽdẽs: vt daret vitã mũ
do. Nõ quõ moyses panẽ dedit p̃rib⁹ ĩ deserto:
quẽ mãducãtes mortui sũt. Nã q̃ ex h̃ pane mã
ducauerit: viuet ineternũ manẽs ĩ xp̃o. ⁊ hĩo
xp̃s vitã manẽtẽ ĩ seipo. Hic panis est itellect⁹
q̃ nobis mortalib⁹ imẽsitatẽ sue potẽtie. incõ
p̃hẽsibilitatẽ sue sapie: inenarrabilitatẽ sue be
niuolẽtie: dñs mirabili⁹ declarauit. Memoriã Ps. cx.
fecit mirabiliũ suoꝝ: inq̃t psaltes dñi: hoc cibo

spūaliter satiatus misericors: et miserator dñs: escā dedit timētib' se. In promptu est quēadmo dū sacrosanctū hoc edulium: metaphysicorū: na turaliū: logicorū: ceterorūqz phorū: estimata suoꝝ principioꝝ theoremata castiget: et verū in cis intellectū administret: quorū deductionis veritas vetat. Panis iste bene a pan: qđ sonat totū dicit: q: totū qđ ad salutē pertinet: cōfert hoi viatori. Lapsus si quidē homo ola confu dit. Cōstitutū a plasmatore ordinē pulcherri mū temerauit. Nā deū per inobediētiā cōtem psit: carnē de sua carne: et os de suis ossib' pro ductū. proximā suā incusauit: in seipso rōne vo luntatis ductricē appetitui subegit. Indiguit itaqz ad perfectā restaurationē triplici reme dio. Sacrificio quo placaretur deo. charitatis diffusiōe: qua cōmunicaret proximo: grā refor matiua ordinis in seipso. Ola hec cōfert panis christi excellētissimū sacramētū. Nā ipsum est sacrificij oblatio quoad deū. Charitatiua cōio ad proximū. Viaticū et refectio ad seipsum. Sa crificiū eni sicut et verbum abbreuiatū fecit no bis dñs super terrā: hostiā viuā: vnicā: mundā plenā bonis: plenā effectib': oibus illis pro q̄ bus offerri cōsueuerat hostia literalis. In hoc sacrificio corporis sui et sanguinis noua fecit ola veteris testamēti oblationes et sacramēta: pa schalē agnū: māna deserti: panes propositiōis tauros et vitulos imolatiōis: hircū emissarium: passeres: turtures: et colūbas: vinū et libamina sal in oi sacrificio atqz oleū: neqz mel neqz fer mentū. Deniqz quotidianū bis sacrificiū cum matutino vespertinū. Hinc beatus Bern. in ser

Bern. mone de sacramēto. Christ' ait: pro salute mū di semel fact' est hostia salutaris: rei recōcilia tio gnalis: oibus sacramētis: tā precedētib' q̄ sequētibus virtutē dedit et efficaciā: vt tāta et ta li hostia sanctificarent oēs liberādi per illam.

Augustinus. Et btūs Aug. x. de ciui. dei. c. xx. Hui' inq̄t ve ri sacrificij multiplicia variaqz signa erāt sacri ficia prisca scōrū. Cū hoc vnū per multa figu raret: tanq̄ verbis multis vna res diceret: vt sine fastidio multū cōmendaret. Est deniqz sa cramentū illud cōio: qua inter se mēbra cū ca pite christo charitate cōnexa cōicāt. Nā in hoc sacrificio tota ipsa redēpta ciuitas: hoc est con gregatio: societasqz sanctorū vniuersale sacrifi ciū offertur deo per sacerdotē magnū qui etiā seipsum obtulit in passione pro nobis: vt tāti capitis corpus essemus sm formā serui. Hanc eni obtulit: in hoc oblatus est: q: sm hanc me diator est: in hac sacerdos: i hac sacrificiū. Ver ba sunt beati Aug. x. de ciui. dei. cap. vi. Et seq̄ tur ad propositū: Hoc est sacrificiū christiano rū. Multi vnū corpus sum' in christo: qđ etiā sacramēto altaris fidelibus noto frequētat ec clesia: vbi ei demōstratur q̄ in ea oblatiōe quā offert: ipsa offeratur. Est demū panis ille refe ctio anime: spiritū restaurās: desideriū satiās: cor spirituale delectās: infirma roborās: grē vi tā augmentās viaticū perducēs. In cui' forti tudine ambulat per desertū hui' mūdi ad mō tē dei oreb: q̄ interpretat ardor: celū vel empy reū seraphico ardore fulgidū. Hic cibus ille oblatio est initiata in cruce. Sacro deo sacrifi ciū viaticū perducēs ad terminū: cōio tenens interim proximos in vnū. Hui' tāti sacramē ti dignissimus sacerdotū ordo ministeriū acce pit: quoꝝ officio iste panis vite mortalib' quo tidie preparat. O vere celestis indulgētia. O cumulata gratia. O superexcellēs gloria: sacer dotē deū suū tenere: et porrigēdo aliis dispēsa re. Quoꝝ q: ignorātie circa tm̄ mysteriū a dño per pphetā dānant dicentē. Q: tu sciētiā repu Osee. iiij

listi: repellā et ego te: ne sacerdotio fungaris mi hi. Ideo olim sacerdotū indignissim': ppriie cō sules sciētie: nō psumptiōe temeraria: sz alme hui' vniuersitatis mris mee pceptō mihi pri dē per dignissimos suos oratores insinuato: ptrauiri iniustū arbitratus humiliter obtēpe rās: legēdi laborē: insufficiētissim' licet assum psi. Canonē qz misse: quo diuin' ille sacramē talis cibus cōficit: exponēdū delegi. Laborem hūc nō penit' reputās futilē: quo xpi sacerdo tes ad sacerdotiiue gradū aspirātes: tāti officij dignitatē: ritū et debite executiōis peritiā ptē plari. Necnō scholasticoꝝ īgenia mysterij pro funditate exerceri. Omniūqz hoc salutari edu lio pasci optātiū: pscietie ad dignā ei' sumptio nē īformari poterūt et accēdi. Op' q̄dē arduū et ignaro peccatori improportionatū: cui' altissi mā pfunditatē gigātiū humeros premere nō ignoro. Desparē penit' et deficerē: si vel cū mo Ruth. ij.

abitide post terga metētiū spicas eorūdē ma nus fugiētes colligere: e nō magis maioꝝ iaz collecta cōportādo psumerē recitare. In qua re insufficiētiā pprīā vbis cultiorib' nescio an palliare dicā: an excusare: supfluū duxi: cū ipsaz pl' cupito opis exequēdi īpsectio demōstrabit.

Protestatio theologica.

¶ In hui' igit lectiōis initio theologicā p testationē frequēter p me factā renouās: corā vobis venerabilib' ac doctissimis pceptorib' meis prestor solēniter et expsse nō eē mētis mee ī futuris meis lectiōib': aut aliis q̄busuīs acti bus p me volēte dño faciēdis: aliq̄d dicere: aut ptinaciter defendere: qđ catholice fidei seu de terminatiōi sacrosctē mris ecclie quomodolī bet obuiet: vel pias aures offendat. Si vero (qđ p suā miam dñs auertat) aliq̄d tale ex lapsu lin gue: ignorātia: aliave qualicūqz occasiōe cōti geret: reuoco ex nūc p ut ex tūc: et tūc p ut ex nūc volēs ea habere p nō dictis: subiciēs me hūilr coꝝ directiōi: quoꝝ est errātes corrigere: et de uios ad viā catholice vitatis reducere. Verum ne dicēdoꝝ īdistīcta cōgeries pfusionē afferat placuit op' ipz qđ Sacri canōis misse expō sti tiari pōt: p lcōes ptire: et lectiōes p. §. aut līas alphabeticas vlti' secare: q̄ten' studioso lectori ī prōpto qđ voluerit occurrat cū nrz quē edidi m' īdicē: seu vt aiūt iuētariū: īuisere placuerit.

Duodecastichō magistri Gaspari hasslachū symmerigēsis ad lectorē.

Ordinata gtiolam redolētia desine vanam:
 Mūdani fastus suspicere illecebras.
Atqz phicos: sacrosqz reuolue libellos:
 Turpia cōtēnens scōmata musicolū.
Ausu quos diro Julianus apostata pressit:
 Quod fidei nouit fortia scuta sacre.
Hinc ea chalcotypis pulchris cirrata iuuent' :
 Sancta theologie que tibi scripta damus.
Perlege nocturnis vigili cum mente lucernis
 Imprimis tu que es initiāda sacris.
Nec te presbyterū quorūdā luxus inertum
 Abstrahat: et talus ocia scorta sopor.

¶Lectio .j. a

Remissa in cubiculo cordis deuotissima spūs sancti inuocatione: quatenus q̄ huius diuinissimi ē auctor muneris: sit mētis nostrarū illuminator: et doctor intern⁹ sacri canonis. Cui⁹ expositionē priusq̄ ordiamur: premittenda sunt aliqua ad cōsecrandis actū (ad quē canon etiā totius misse officiū ordinat̄) req̄sita. Que tria sunt in gn̄e. Requirunt̄ em̄ aliqua ex parte sacramēti cōficiēdi: et cōsecrātis ministri circūstātiarum tpis et loci. Et horū aliqua requirunt̄ tāq̄ simpliciter ad ɔsecrationē necessaria: ita q̄ eis nō existētib⁹ nō fieret cōsecratio eucharistie: siue trāssubstātiatio panis et vini i corpus et sanguinē christi. Aliqua requirunt̄ de cōgruo: tāq̄ decētia ad legitime et ordinate cōsecrādū: quibus nō existētib⁹: licet nō impediatur cōsecrationis effect⁹: que est trāssubstātiatio: impedit̄ tn̄ eucharistie fruct⁹. Que igit̄ ex pte sacramēti: req̄runtur: requirunt̄ de necessitate: q̄ ex parte circūstantiarū: req̄runt̄ de cōgruo. Eorū vero q̄ req̄runt̄ ex parte ministri: quedā de necessitate requirunt̄: quedā de cōgruitate. Ex parte sacramēti requirit̄ debita materia et debita cōsecrationis forma. De quib⁹ infra suo loco dicet̄. Ex parte ministri aliqua requirunt̄ de necessitate: aliqua de cōgruitate: vt dictuz est. De necessitate ministri requirit̄ ptās ordinis: facultas fmōis: itegritas ītētiōis. Propter defectū primi nō possunt ɔsecrare āgeli: mulieres: nec laici: nec aliq̄ nō sacerdotes s.n p̄sbyteri. Propter defectū scd'i: repellunt̄ ab hoc ministerio elingues et muti. * Propter defectū tertij excludunt̄ vsu rōnis carētes et fatui: etiā si fuerint sacerdotes. ¶ B Primo scȝ ptā ti ordinis: paulo lati⁹ immorādū est. Ubi in primis considerandū: q̄ multa competunt ordini sacerdotali respectu corporis christi: tam mystici q̄ veri. Corpus christi mysticū: intelligo fideliū cōgregationē: ecclesiā videlȝ catholicā: fm illud apl'i. Uos estis corpus christi: et mēbra de membro. Mēbra depēdētia de mēbro scȝ capite xp̄o cū mēbro. gl. interli. Ipsum dedit caput supra oēm ecclesiā: q̄ est corpus ei⁹. Corpus christi verū est corpulēta substātia de virgine maria: operatione spiritussancti sumpta: vel etiā natura humana: diuine nature in supposito verbi vnita: de quo .j. d̄r. Et hoc p. i duplicē acceptionez corporis: vt distinguit̄: vel ɔtra alam: vel cōtra spm̄. Super vtrūq̄ȝ corp⁹ insignes sacerdos accipit ptātes. Super corpus mysticū ptātē ligādi: soluēdi: docēdi: cōfortādi: ligādi penis soluēdi a petis: docēdi viā salutis: confortandi sacramentis. Ad quorū expletionez Paulus eos hortatur. Attēdite vobis et vniuerso gregi in quo vos spūssctūs posuit epōs regere ecclesiā dei: quā acq̄siuit sanguine suo. Epos.i. sacerdotes: q̄r olim idē epūs et presbyter. ait Hier. ad euādrū vel eugeniū epm̄. et habet̄ in canone. xciij. dist. legim⁹. Sup corp⁹ xp̄i verū ptātē cōsecrādi: offerēdi: fidelibus dispēsandi. ¶ C Pro quorū clariori intellectu: videndū quid sit ptās ecclesiastica: et quotuplex. Ptātē ecclesiasticā causaliter diffinit illuminatissim⁹ doctor Joh. gerson cancella. parrhisi. i tractatu de ecclesiastica ptāte sic. Est potestas a christo supnaturaliter et spāliter collata suis aplis et discipulis: et eorȝ successorib⁹ legitimis vsq̄ȝ in finē seculi ad edificationē ecclesie militātis fm leges euāgelicas pro cōsecutiōe felicitatis eterne. In hac diffinitione causali ptās ponit̄ pro genere. Est autē ptās facultas propinqua ad exeundū in actū. Dicit̄ ppinqua: q̄r obediētialis remota q̄ est in qualibet creatura rationali respectu dei ad quālibet hierarchiā actionē nō dicit̄ ptās ecclesiastica. Dicit̄ etiā potētia ppinqua: q̄ in passum dispositū remotis īpedimētis stātim exire pōt in actū. Causa efficiēs pricipalis tāgit̄: cū dicit̄: a xp̄o supnaturaliter collata. Nō em̄ inest ecclesiastica ptās a principijs nature: sed ab eo q̄ naturā ɔdidit. Causa materialis vel subiectiua notat̄ cū dicit̄: Aplis et discī. ⁊c. Formalis īsinuat̄ cū addit̄: fm leges euāgelicas: dāt em̄ formā vtēdi. Causa finalis cōcludit̄: cū subdit̄. Ad edificationē ecclesie militātis pro ɔsecutiōe felicitātis eterne. Additū etiā est: specialiter ad exclusionē donorȝ supernaturaliū: que possunt esse cōia omni viatori: qualia sunt fides: spes: charitas: ɔphetia: timor: pietas ⁊c. Per has particulas ois alia ptās excludit̄ q̄m ois alia ptās vel est naturaliter indita: sicut ptās corporalis: quoad causam efficiētē. Uel est fm leges humanas reglata: sicut ptās secularis quoad causam formalē. Uel est radicata in habentib⁹ eā fm dona naturalia: etiā vbi supnaturalia vtpura fides: spes: charitas: nō adessent. Unde ptās secular[is] cōtra quā distinguitur ptās ecclesiastica cōuenit aliis q̄

Ad cōsecrationē req̄sita.

Ad cōsecrationē aliq̄ simpliciter requirunt̄: aliq̄ d cōgruo.

Req̄sita ex parte ministri

* Muti aut elinguis: licet sacerdos ɔsecrare nō p̄t: q̄r hoc sacrȝ exigit certaȝ materiā: certā et ɔborū formā .j. q. j. d̄tra hec. Accedit ɔbus ad elemētū: et fit sacramētū. si alterutȝ horȝ deficit: nō fit consecratio.

j. cor. xij.

Ephe. j.

Act. xx.

Diffinitio ptātis ecclesiastice.

xpianis. ptãs autẽ ecclesiastica de necessitate fū-
dat in dono supnaturali: scz caractere baptis-
mali de cõi lege: q̃ character viatores facit esse
de ecclia militãte: et ita capaces ecclesiastice ptã-
tis. Cũ charitas seu grã gratũ faciẽs: etsi valde
decẽs sit suscipiẽtib' ecclesiasticã ptãtẽ: non tñ
exigit p̃ro dãdo titulo quasi sine ca non possit
inesse ecclesiastica ptãs: prout vvaldensiũ here-
Sextu-plex ẽ potestas a xpo apostolis data. — sis errãdo asserunt. ¶ D Legit aũt in euãge-
lio sextuplex ptãs a christo data aplis: discipu
lis pro se et eoz successorib': ministris scz eccle-
sie quales sunt epi et presbyteri. Un̄ Anacletus
papa. xxj. dist. in nouo. ait. Aplis decedẽtib':
in locũ eoz surrexerũt epi. Et sequit. Uidẽtes
Mat. ix. Luce. x. — aũt apli messez esse multã: et operarios paucos
rogauerũt dñz messis: vt mitteret operarios in
messem suã. Un̄ ab eo electi sunt septuaginta-
duo discipuli. quorũ typũ gerũt p̃sbyteri: atqz
in eoz loco sunt constituti in ecclesia. Hec ibi.
Sex ergo ptãtes p̃dicte prout eas colligit do.
petrus de aliaco cardinalis he sunt. ptãs con
secrationis sacramẽtoz administratiõis: p̃di-
catiõis: iudiciarie correctiõis: dispositiõis mi
nistroz ecclie: accipiẽdi vite necessaria ab his
quibus spũalia administrãt. De primis duab'
magis ad p̃positũ: eo q̃ cõferri videnť in ordi
ne sacerdotali. Prima igiť ptãs est ptãs ꝯsecra
tiõis: qua quilibet sacerdos rite ordinat' cõfi-
cere põt corp' et sanguinẽ dñi iesu xpi. Hanc cõ
tulit dñs in vltima cena: cũ dixit. Hoc facite in
Lu. xxij. — meã cõmemorationẽ. Hec ptãs qñqz dicť cha
racter vel ptãs ordinis: de quo infra lati' dicẽ
dũ erit. Scd̃a ptãs: scz administratiõis sacra-
mẽtorũ et spãliter sacramẽti penitẽtie: est ptãs
iurisdictiõis spũalis in foro p̃nie: q̃ dicť ptãs cla
uiũ: quib' sacerdotes p̃nt aperire celũ et claude
re. Aperire dignis claudere idignis. Per pctm̃
enĩ mortale q̃libet peccãs claudit sibi celuz: qz
p̃stat sibi ipedimẽtũ intrãdi celũ: et gaudia pa-
radisi. Ad cui' amotionẽ cõtulit deus ptãtẽ ec
clesie: qua discernere põt in cã p̃pter quã celũ
claudiť: et ferre sñias: p̃nũciãdo illũ dignũ et il-
lũ indignũ. Dignũ dolẽtẽ de pctis et ea cõfitẽtẽ
indignũ nõ dolẽtẽ de pctis: ip̃uis cõfitẽtẽ. Et
hoc est celũ apire et celũ claudere quãtũ ptinet
Clauis ecclesiastica duplex. — ad ministeriũ sacerdotũ. Et autoritas h' faciẽ-
di vocať ptãs clauis. Que duplex est: scz autori
tas cognoscẽdi in cã pctõris ꝯfitẽtis: et autori-
tas sententiãdi: q̃ dicunť claues. Prima clauis sciẽ
tie: secũda clauis ptãtis. Un̄ clauis sciẽtie non
est sciẽtia habitualis vel actualis vt quidã pu-
tauerũt: qz etsi autoritas cognoscẽdi requirat
sciẽtiã vel discretionẽ comitãtẽ rectũ vsuz ei':
quẽadmodũ etiã clauis ptãtis reqrit iusticiaz
ad rectũ vsuz sui. Cũ sicut ptãs iudicãdi nõ est
iustitia: imo põt esse sine iustitia: ita ptãs vl' au
toritas cognoscẽdi in aliqua cã nõ est sciẽtia vel
discretio: q̃nimo põt ee sine discretiõe cogno-
scẽdi. de q̃ pulchre loquiť doctor subtilis dist.
xix. iiij. Cõcordat Alex. de ales p. iiij. q. lxxviij.
Mat. xvj. Matth. xviij. — ar. ij. mẽ. iij. ¶ E Hec ptãs p̃missa fuit petro
a dño: cũ dixit. Tibi dabo claues regni celoruz
et c. Promissa fuit et oĩb' aplis: cũ dixit. Amẽ di
co vobis q̃cũqz ligaueritis sup terrã: erũt ligata
et in celis. Et q̃cũqz solueritis sup terrã erũt solu
ta et in celis. Collata vero fuit eis in die dñice resur
rectiõis: dũ apparẽs eis iesus in cõclaui ꝯgrega
tis insufflauit: et dixit. Accipite spm̃sctm̃ quoz re
miseritis pctã remittunť eis. Jo. xx. Hec due ptã

tes ꝯsecratiõis et clauiũ: dicunť ptãtes ordinis
sacerdotalis: neqz eedẽ sunt: neqz siť tpe colla-
te aplis. Quarũ vna respicit cõsecrationẽ cor-
poris xpi veri: qm̃ habẽs eã ꝯsecrare põt verũ
corp' et sanguinẽ xpi et virtute v̄boz sacramẽta
liũ. Scd̃a respicit corp' xpi mysticũ seu mẽbra
ei': qz habẽs eã põt soluere et ligare pctõres: fi-
deles tñ q̃ sunt mẽbra ecclie nũero etsi nõ me-
rito: iz solutiõe stãt et mẽbra merito. Prima vt di
ctũ ẽ: collata est aplis in cena añ xpi passionẽ.
scd̃a post resurrectionẽ. Et videť q̃ et mõ in or
dinatiõe sacerdotis distictis actib' et tpib' ꝯfe
ranť. primã enĩ ꝯfert ordiator epũs ordinãdo:
cũ tradẽs ei calicẽ cũ vino et aq̃ panẽ supꝑposi
to dicit. Accipite ptãtẽ offerẽdi et cõsicẽd p vi-
uis et mortuis. Scd̃az vero tradit aliq̃b' iterposi
tis: ponẽs manũ sup caput ei' et dicẽs. Accipite
sp̃. s̃ctm̃ q̃z re. pctã et c. Et si in collatiõe cuiuslibz ptãtis
iprimiť spãlis character: vt q̃dã tenẽt: et recitat
Scs. dist. xix. iiij. tãq̃ p̃babiliter dictũ: tũc tres
sunt characteres ordinẽ sacerdotalẽ itegrãtes
s̃m tres ptãtes collatas. Et si collata p̃ma: scz
ptãte cõsecrãdi nõ procederet epũs ad collatio-
nẽ aliarũ: nõ esset ille perfecte in sacerdotẽ or-
dinatus. Possetqz cõficere corp' xpi: non tñ li-
gare et soluere pctõres: qz ad hoc nõduz fuisset
sibi collata ptãs. Ex hoc videť opinio quorun — Improbatio opinionis q̃rũdã doctorũ.
dã doctoz min' probabilis: dicẽtiũ q̃ vna est
ptãs sacerdotalis s̃m essentiã et radicẽ: sed mul
tiplex s̃m effectũ. Quodqz cũ aplis in cena data
fuit ptãs cõsecrãdi sup corp' xpi verũ: etiã col
lata sit eis ptãs sup totũ corpus xpi mysticuz:
ipsum scz in mẽbris ei' ligãdi et soluẽdi: nã v̄ba
illa. Hoc facite in meã cõmẽorationẽ q̃b' tra-
dita est prima ptãs: nullũ penit' ordinẽ habẽt
vel habitudinẽ ad scd̃az ptãtẽ. Neqz enĩ signifi
cãt ipm̃ nec exprimũt: q̃d tñ regulariter sit per
v̄ba q̃b' aliqua cõferť ptãs. Quõ enĩ alr̃ scireť
q̃ collata esset hec vel illa ptãs. Et preterea cũ
verba sacramẽtalia hoc q̃d significãt efficiũt: et
verba q̃bus prima ptãs cõferť: scd̃az ptãtẽ pe-
nitus nõ significẽt: sequiť q̃ neqz ipsã cõferũt.

¶ Lectio. ij. a

Potestates sacer-
dotales equales sunt in oĩb' rite cõsecratis sacerdotib': maio-
rib' et minorib': hoc est epĩs et sim-
plicib' sacerdotib'. Sunt et in-
auferibiles. Ratio primi p3 ex p̃missis: qz cui-
libet sacerdoti indifferẽter cõferunť per easdẽ
verboz formas: et p eorũdẽ exhibitionẽ signo-
rũ quasi materiariũ: dicẽte ordinatore sup quẽ
libet. Accipere ptãtẽ celebrãdi et c. Ac porrigẽte
cuilibet calicẽ cũ pane et vino rursus ad manuũ
ipositionẽ cuilibet. Accipite spm̃sctm̃ quoz re
mise. et c. He forme sicut eedẽ: ita et eiusdẽ effica
cie: sunt in oĩbus: sicut et alie forme sacramẽta
les quarũ est ex pte earũ. Itẽ vñdẽ characteres
imprimunť oĩb' sacerdotib' in sua ordinatio-
ne: in q̃bus fundanť he ptãtes. Ratio scd̃i scz
inauferibilitatis est: qz character in sacerdotali
ordinatiõe impressus manet: nec vnq̃ deleť et
per cõsequẽs nec ptãs q̃ in eo fundať. Est enim — quid character.
character forma supnaturalis a deo creata: q̃
per nullã virtutẽ creatã corrũpi põt. Et' uiqz
desitio annihilatio ẽ: ad quã virt' creata se nõ
extẽdit: sicut nec ad creationẽ. Neqz a deo tol-

litur propter quodcūqȝ pctm̄: sicut cetera dona supernaturalia: quo modo charitas tollit propter pctm̄ mortale. fides propter heresim. spes ppter desperationē: qꝛ character sacerdotalis cōfert a deo: etiā existēti in pctō mortali: etiā actu peccādi: vt si quis cū proposito peccādi suscipit sacramētū ordinis: et ideo nulli pctō repugnat. Quātūcūqȝ igit sacerdos suspēdat: excōmunicet: degradet: semp manet in eo potestas cōsecrādi: similr et autoritas ligādi et soluēdi. In cuius signū cū hi recōciliātur eccl'ie: nō reordinant in sacerdotes: qd tamē foret necessarium: si ptās sacerdotalis per hmōi actus

Augustinus. auferret. De hoc btūs Augu. reprobās positionē Cypriani dicētis: q heretici vera sacramēta nō habēt. Et illorū qui dixerūt: q sacerdos recedēs ab eccl'ia baptisma nō admittit: sed ordinē. Ad permenianū scribēs ait de hereticis et dānatis: et habet .j.q.j. q quidā. Qd quidā dicūt q baptisma qd accepit nō amittit qui recedit ab eccl'ia: ius tn̄ dandi qd accepit admittit (.i. ordinē glo.) multis modis apparet frustra et inaniter dici. Primo: qꝛ nulla ostendit causa cur ille qui baptisma amittere nō pōt: ius dandi possit amittere. Utrūqȝ em̄ sacramētū est et quadā ꝯsecratiōe hōi datur: illud em̄ cū baptizatur: illud cū ordinat: et ideo nō licet a catholico vtrūqȝ scilȝ sacr̄m iterari. Naȝ si qn̄ ex parte ipsa veniētes etiā prepositi pro bono pacis correcto scismatis errore suscepti sunt: et si visū est opus esse vt eadē officia gererēt que agebant: nō sunt rursus ordinādi: sed sicut baptism' in eis: ita et ordinatio mansit integra: qꝛ in precisiōe fuerat vitiū: qd vnitate pacis est correctū: nō in sacramētis q vbicūqȝ sunt ipsa vera sūt. Et infra eodē. De his qui ab vnitate eccl'ie catholice separati sunt: nulla iā questio est: quin habeāt et dare possint sacra: sed perniciose habēt: pernicioseqȝ tradūt: qui extra vinculū pacis sunt. Neutri sacro iniuria faciēda est sicut nō recte habet qui ab vnitate recedit: sed tamē habet: et ideo redeūti nō reddit: sic etiā non recte dat qd accepit: et ideo qd ab eo accipitur: venienti ad vnitatē non iterat. Ex quibus verbis Augu. ꝯstat in oibus tā apostatis q hereticis aut dānatis manere sacramēta christi vera: q tn̄ ad se et sctā: licet ad dānationē sint habētis: dantis et recipiētis. ¶ B Ex his infero: q pe-

Errorē eorum qui dicūt sacerdotes in peccato mortali existen tem non cōficere.

riculose errāt dicētes sacerdotē in pctō mortali existētē nō ꝯficere: qꝛ ptās cōficiēdi nō fundat in grā: nec ipsā necessario presupponit: sȝ vt dictū est: in charactere sacerdotali quē sm legē statutā prerequirit. In cuius signū christus in cena cum aplos suos sacerdotes ordinauit: ordinauit et iudā proditorē suū sacerdotē sm doctores: qui tn̄ tūc nō fuit in grā: qꝛ iam post bucellā panis intrauit in eū sathanas. Cōstat ergo q tūc recepit consecrādi potestatē. Si ergo tūc in debita materia cū certa verbo forma ꝯsecrare attētasset: cur nō consecrasset? par rō est de quolibet sacerdote. Unde btūs Augu. in li. de corpe dn̄i ait. Intra ecclesiā catholicā in ministerio corpis et sanguis dn̄i nihil a bono maius: nihil a malo minus perficit sacerdote: qꝛ nō in merito cōsecrātis: sed in verbo efficit creatoris et virtute spūsscī. Infero scdo ex predictis q similr errāt dicētes: sacerdotē in mortali pctō existētē nō posse quē absoluere a peccatis. Patet ex eodē fundamēto: qꝛ ptās clauiū

...t. ita consecra... e boni sicut ma... i et e converso.

ex xp̄i ordinatione gratiā nō prerequirit: vt recipiat: sȝ ptātē dūtaxat cōficiēdi. Nō em̄ voluit dn̄s aliquē hr̄e ptātē ligādi vel soluēdi sup corpus xp̄i mysticū: nisi haberet ptātē sup corpus xp̄i verū. Et si ad hoc nulla sit autoritas expssa canonis: sufficit rit' et vsus ecclesie: q maioris est autoritatis autoritate cuiuscunqȝ doctoris pticularis. vn̄ beat' Aug. ex dictis Basilii inqr dist. xi. ecclesiasticarū. Eccl'iasticarū institutionū qsdā i scriptis: qsdā vo aplica traditiōe p successores in ministeriis cōfirmatas accepimus: quasdā vero cōsuetudine roboratas approbat vsus: quib' parritus et idē vtrisqȝ debet pietatis affectus. Et in epl'a ad Januariū dist. xij. illa aūt. Illa aūt: q nō scripta: sed tradita sunt custodim': q quidē toto orbe terrarū obseruātur: dat intelligi vel ab ipsis apl'is: vel ex plenariis ꝯsiliis: quoȝ est in ecclesia saluberrima autoritas: commendata atqȝ statuta retineri.

¶ C Sed forte qs obiceret: xp̄s priusq̄ apl'is diceret. Quoȝ remiseritis pctā remittunt eis: premittit. Accipite spm̄ scm̄: ergo videt q grā spūsscī reqrat ad susceptionē predicte ptātis. Ad qd dicēdū q spūsscūs dupliciter dat et accipit: vȝ in grā gratūfaciēte: et in grā gratis data. Primo mō dat ad psonalē sctificationē recipiētis. Scdo mō nō semp ad personalē sctificationē: semp autē ad ecclesie vtilitatē. De prima dr. Justificati gratis p gratiā ipsius .s. xp̄i. glo. p gratiā xp̄i q donū dei est. Maximū autē donū spūssanctus est. vn̄ et dicit ibidē .c. v. Charitas dei diffusa est i cordib' vr̄is p spm̄ scm̄ q dat' est vobis. Gratia aūt q iustificat charitas est: aut ei inseparabiliter cōiuncta: q dat semp ad sanctificationē: qꝛ ipsa est q operit multitudinē pctōȝ. De scda .j. Cor. xij. Alii p spm̄ dat sermo sapiētie: alii sermo sciētie sm eūdē spm̄: alii fides in eodē spū: alii grā sanitatū in vno spū: alii operatio vtutū: alii pphetia. Premisit autē apl's. Unicuiqȝ dat manifestatio spūs ad vtilitatē. Diuisa sunt dona: nō ad meritū alicuius singulariter dant: sed ad vtilitatē ecclesie edificāde. Qd aūt nō detur ad psonalē vtilitatē: pȝ: qꝛ sic dat et reprobis: quib' allegātib' in iudicio recepta dona et dicētib'. Dn̄e nōne in noīe tuo pphetauim': et in noīe tuo demonia eiecimus: virtutes multas fecim': dicturus est dn̄s. Nunq̄ noui vos. glo. i. in nullis approbaui. Itaqȝ apl'i in ptāte ligādi et soluēdi: receperūt quidē spm̄ scm̄: qꝛ ipsa ptās ligādi atqȝ soluēdi donū est spūssancti: sȝ gratis datū. Unde nō dixit dn̄s. Accipite gratiā spūssancti vt accipiatis ptātē remittēdi peccata: vel vt remittatis peccata: sed ait. Accipite spm̄ scm̄: quoȝ remiseritis pctā et c. quasi di. Accipite donū spūssancti: potestatē scilicet remittendi peccata et accipientes hoc donum spiritussancti: spiritū sanctum recipitis. Nec tn̄ negandū q christus dedit his vbis et signo flat' apl'is augmētū grē et charitatis. Sed nō dedit illā vt dispositionē preuiam necessario requisitā ad susceptionem potestatis clauiū sed tanq̄ dispositionē de cōgruo vt digne recipiatur: sicut et nunc gratia confertur in collatione ordinū: nisi impediat obex in suscipiēte ad dignā potestatis executionē. Unde etsi non ad susceptionē: neqȝ ad executionē potestatis clauiū simplr requirit grā gratūfaciēs: requirit tamen ad dignā potestatis clauiū susceptionē: eiusqȝ dignā executionē.

Spūssanctus dupliciter dat et accipitur.

Ro. iij.

Ro. v.

j. Cor. xij.

Mat. vij.

Unde sicut ordinandus se disponere debet: vt
sine pctõ recipiat ordinis sacramẽtum: ita etiã
curet mũdus esse a pctõ: vt digne actũ recepte
Augustinus. exequat̃ ptãtis: q: teste btõ Aug. ptra donati-
stas. Nemo digne absolui: nisi colũba vel colũ
be mẽbra. Colũba .i. christus. Mẽbrũ colũbe:
a pctõ mũdus. ¶ D Et pro dictoꝝ ꝯfirmatio
ne põt argui per locũ a maiori: si ad recipiẽdũ
& exequendũ ptãtẽ ꝯsecrãdi verũ corp⁹ christi:
non reqrit̃ necessario grã gratũfaciẽs in mini
stro q̃ maior est: multominꝰ requirit̃ in ptãte
minus digna: respectu scʒ corporis xpi mysti-
ci: sed ibi nõ requirit: vt dictũ est: ergo nec hic.
Cõcordat his magister dist. xix. li. iiij. allegãs
illud Hier. sup illo verbo Mat. xvj. Tibi dabo
claues regni celoꝝ. Dat deꝰ bñdictionẽ digne
poscẽti per indignũ ministrũ. Fallit aũt & fefel
lit multos vulgata sententia: qui ligatꝰ est: aliũ
soluere quõ põt. Qd vtiqʒ verũ est de ligatura
corporali: & dũ hec mẽbra ligata sunt: quibus
non alius soluere põt. Alioquin nihil prohibet
pedibꝰ cõpeditis: & manibꝰ liberis: vincula alte
rius soluere. In proposito aũt nulla est ligatu
ra corporalis: sed dũtaxat ligatio p preceptũ.
Preceptũ enĩ videt̃ sacerdotibꝰ: vt digne & iuste
opa sui ministerij exequant̃: nã Leui. xxj. preci
pit̃. Nõ de semine aarõ q̃ habuerit maculã: nõ
offerat panes: corã dño: nec accedat ad ministe
riũ eiꝰ: per maculã vitiũ intelligit̃. vt dicit gl.
vñ Aug. Ablata est ois dubitatio. Neo summo
rũ vel secũdorũ sacerdotũ dʒ ad scrã accedere:
Deuter. xvj. si immũdus est: imo videt̃ esse de iure naturali
vt homo scrã sancte pertractet: vt dicit sanctus
Exo. xix. Tho. in. iiij. vbi infra. Itẽ iuste qd iustũ est exe
queris. Sacerdotes qui accedũt ad dñm san-
ctificent̃: ne pcutiat eos. Et p Esa. pcipit dñs.
Mundamini qui fertis vasa dñi. Eiusdem. lij.
¶ E His aliisqʒ autoritatibꝰ moti scdũ Tho.
Alb. petrus de thară. dicũt q̃ suscipiẽs vel exe
quẽs ordinẽ i pctõ mortali: mortaliter peccat:
qz facit cõtra preceptũ diuinũ. tñ scdũ Tho.
in. iiij. scripto dist. xxiiij. q. iij. dicit: q̃ sanctitas
vite requirit̃ ad susceptionẽ ordinis cuiuslibet
Thomas aquinas nõ de necessitate sacramẽti: sed necessitate pce
pti. Vñ si malus ordinat̃: nihilominꝰ ordinez
hʒ: tñ cũ pctõ: nã i quolibet ordine quasi psum
ptuosus mortaliter peccat: q̃ cũ cõsciẽtia pctĩ
Deuter. xvj. mortalis ad ordinez accedit. Hoc quoad ordi-
nis susceptionẽ. Sed quoad executionẽ actuũ
ordinis subdit circa finẽ. q. Lex precipit vt hõ
iuste ea q̃ iusta sunt exequat̃. Et ideo quicũqʒ
hoc qd sibi cõpetit: scʒ rõne ordinis facit indi-
gne: qd iustũ est iniuste exequit̃: & ptra pceptũ
legis facit: ac p hoc mortaliter peccat. Quicũqʒ
aũt cũ pctõ mortali aliqd sacrũ officiũ pertra-
ctat: nõ est dubiũ quĩn indigne illud faciat: vñ
patet q̃ mortaliter peccat. Et infra. Qñcũqʒ mi
nister exhibet se in aliquo actu vt ministrũ ec-
clesie i mortali peccato mortaliter peccat: & to
tiẽs mortalit̃ peccat. q̃tiẽs hmõi actũ facit: qz
Dionysiꝰ vt dt Diony. c. j. celestis hierarch. Immũdꝰ nec
symbola. i. nec sacrãlia signa tãgere fas est. Vñ
qñ tãgũt eos sacras: ĩsi suo officio vtẽtes mor
taliter peccãt: secꝰ si in aliqua necessitate aliqd
sacrũ cõtingerẽt vel exeqrent̃: in eo casu in q̃
ẽt laico liceret: sicut si baptizaret i articulo ne
cessitatis. Vel si corpꝰ xpi in terra proiectũ: col
ligeret. Loquit̃ semp de existẽte in pctõ morta
li. Hec snĩa etsi nõ oĩbꝰ placʒ tãq̃ nimis dura:
videt̃ tñ firmis scripture radicibꝰ innixa. Et iõ
eccl'ie ministris solicitꝰ formidãda. ¶ F Dic
ergo in pposito nõ est nisi ligatura pcepti: pro
pter quã factũ cõtra preceptũ nõ est irritũ: licʒ
iis peccẽt pceptũ trãsgrediẽtes. Et est simile
i ciuilibꝰ. precipiat dñs seruo suo: ne certũ vin
culatũ soluat: si ã seruꝰ ille ligatꝰ est: eo mõ quo
pcepto ligari dicimur. Cõstat aũt q̃ seruꝰ ille
ptrauenire põt pcepto dñi: & ligatũ soluere. Qd
si facit: nõ minꝰ solutꝰ est q̃ vinctus fuerat: q̃ si
preceptũ de nõ soluẽdo sup ipsũ latũ nõ fuis-
set. Ita in proposito. Preceptũ nõ ligat corpa-
liter seu realiter potestatẽ clauiũ: ne ipsam va
lẽs possit exire in ptãtis actũ: sed ligat ne lici-
te possit: sed nec pctõ mortali ligat̃: ne aliuʒ a
mortali soluere possit: qm̃ etsi mortali peccato
ligatꝰ est: ne possit pficere actꝰ meritorios: & ita
q̃si pedibꝰ bonaꝝ affectionũ tenet̃ ꝯstrictꝰ: nõ
tñ ligatꝰ est pctõ mortali quãtũ ad illd quo sol
uit. i. ptãtẽ clauiũ q̃ manibꝰ alic poterit cõpara
ri. Claudicat ergo popularis illa silitudo trãs-
ferẽdo ligationẽ corporalẽ ad ligationẽ p pro
hibitoriũ pceptũ vel p mortale pctm̃. Et rõna
biliter: misericorditerqʒ dñs ordinis ptãtẽ si-
ue ad suscipiẽdũ: siue ad exercẽdũ impedire no
luit simplr peccato suscipiẽtis & exequẽtis: ne
hierarchicus ordo eccl'ie instabilis sit: incertus
totusqʒ cõfusus. Cũ enĩ nẽo sciat an amore vel
odio dignꝰ sit: & hõ de seipso: multominꝰ de alio Eccl. ix.
nũq̃ securi esse possent subditi. sʒ nec pfidẽtes.
Quippe semp dubitare haberẽt pctõres: an fue
rint rite vere & sacramẽtaliter absoluti: cũ sem
per dubitarẽt de mũditia sacerdotũ ex multis cõ
tra eos ꝯceptis suspitiõibꝰ. Sʒ & ipsi sacerdotes
si ptãtẽ i ordinatõe rite susceperit: si ẽt recepta
ptãte vere cõsecrẽt. si absoluãt &c. cũ se tũc vel
nũc charitatẽ habuisse au habere ignorẽt. Et
licet in his nõ possit haberi certitudo euidẽtie
absqʒ diuina reuelatiõe: propter intẽtionẽ or-
dinãtis: cõsecrãtis: absoluẽtis que alijs igno-
ra est. Fm illud. Homo videt que patẽt: deꝰ aũt j. Regum xvj.
intuet̃ cor. Credibilius tñ est: & verisimilius in
tẽtionẽ debitã fuisse consecrãdi: cõferẽdi ordi-
nes recipiẽdi & generaliter exequẽdi: q̃ opposi
tũ. Secus de ministrorũ sanctitate. ¶ G Pre
terea nõ videt̃ diuine bonitati cõsentaneũ: al-
terũ pro alteriꝰ iniquitate puniri: in his pser-
tim que ad salutẽ pertinẽt: dũ ille alteri in sua
malicia nõ cõicet. Sed si pctõrẽ cõfitentẽ: & ad
absolutionẽ recipiendã fm humane fragilita-
tis possibilitatẽ se disponẽtẽ: sacerdos ppter
occultũ suũ pctm̃ nõ absolueret: puniret pctõr
ppter pctm̃ alienũ cui nõ cõicasset. ptra illud.
Filiꝰ nõ portabit iniq̃tatẽ patris. Iusticia iusti
sup eũ erit: & impietas impij sup eũ erit &c. Iterũ Ezech. xviij.
rõnabile est: vt deꝰ assistat sacramẽto penitẽtie
ad pctõrũ remissionẽ quã significat. Assistat di
co certitudinaliter respectu significati in fieri:
ne ppẽ signi incertitudinẽ negligat q̃s sacrm̃
suscipere. Naʒ q̃s hoim sue fame zelator alteri
hoi cordis sui secreta forefacta aperiret: nisi fir
missime crederet deuʒ assistere sacerdoti ad re-
missionẽ suorũ pctõrũ: dũ in se cõfitẽte non sit
obicis ĩpedimẽtuʒ. Nemo pro re dubia & pene
neutra rẽ tã difficilẽ & naturali inclinatiõi cõ-
trariã: qualis est pctõꝝ ꝯfessio: subiret: q̃ neces
sario prerequirit̃ sacramẽtali absolutiõi. Hec
paulo latius de ptãte ordinis inserere placuit:
q̃ materie nostre nõ impertinẽtia videbãtur.

¶ Lectio. iij. A

Tertia potestas est ptãs dispõnis ministroꝝ ecclesie: quoad determinationē iurisditionis ecclastice: vt euitet cõfusioꝛ dissensiõis materia ⁊ in pplo ⁊ inter ministros: si hi equalr ⁊ indisticte de olm pplo curã haberēt. Et h ptãs collata est singlr petro ⁊ ei⁹ successorib⁹: vbi ait ei

Joh. vi. singlr xp̃s. Pasce oues meas. Idipm tertio repetēs .i. sis pastoꝛ ⁊ p̃clatus gñalis: vt scꝫ ad te ptineat dispositioꝛ regimē gñal e ouiũ ⁊ ouilis.

In q̃ consistit iurisditio. ¶ Pro quo ad maioꝛē coꝝ q̃ dicta sunt: elucidationē notãdũ: ꝙ iurisditio cõsistit in quadã p̃clatione: seu superioꝛitate sup certã plebē vel psonã. Or dr iurisditio quasi autoꝛitas vel ptãs dicēdi ius. Hoc autē nulli cõperit respectu alteri⁹: nisi sup ipm habeat quãdã p̃latione. Et diuidit quãtũ ad ppositũ sufficit: qꝛ q̃dã est coercitiua: de qua infra dicet: quedã non coercitiua: ⁊ hec est q̃ requirit in foro īterioꝛi ad absolutionē peccõꝝ: qꝛ hec ministrat materiã priori ptãti: ligãdi scꝫ ⁊ soluēdi. hec ptãs iurisditiõis in sua plenitudine residet i summo põtifice: quoad totã ecclãm vniuersalē: qꝛ ipsius soli⁹ est vniuersalr instituere rectores ⁊ p̃latos in ecclastica hierarchia: cũ ipsi soli dictũ sit. Pasce oues meas. Ubi xp̃s nõ distinxit inter has ⁊ illas: sꝫ gñalr olm curã cõmisit. Ab eo ergo descēdit mediate vel imediate ols ecclastica iurisditio in inferiores p̃sidētes: quos vocat ad se in partē solicitudinis: cũ ipse vocat⁹ sit in plenitudinē ptãtis: vt in ca. ad honorē de autoꝛitate ⁊ vsu pallij Inno. iij. In inferioribus xo p̃latis est hec ptãs limitata: sm summi sacerdotis rõnabile arbitriũ. Un epũs nullos põt ligare vel soluere nisi de sua diocesi: vt in. c. nullus. de parochijs ⁊ alie. paroch. Sic ēt curat⁹ i alienos sue parochie nõ subiectos absoluēdi nullã habet potestatē. vnde. xix. q. j. ecclesias. dr. Statuim⁹ vt null⁹ alteri⁹ parochie terminos aut ius inuadat. Sit vnusq̃sq; suis terminis cõtentus: ⁊ taliter ecclesiã ⁊ plebē sibi cõmissam custodiat: vt ante tribunal eterni iudicis ex olb⁹ sibi cõmissis rationē reddat: ⁊ nõ iudiciũ: sed gloriã p suis actib⁹ percipiat.

¶ B Hec ptãs iurisditionis in foro aie interiori nõ est ptãs oꝛdinis: nec cõfert in oꝛdinis susceptione. Nam eoipso quo aliquis oꝛdinatus est p̃sbyter: non est cõstitutus p̃latus: nec curatoꝛ alicuius persone vel plebis. Presupponit tamē eam: et fundatur in potestate oꝛdinis sacerdotalis: qꝛ nulli cõmittit nisi sacerdoti potestatē clauiũ ex oꝛdine habēti. Nõ eñ per ptãtē iurisditionis dat noua ptãs absoluēdi sacramētaliter: sed materia subiicit: in quã accepta ptãs clauiũ valeat exerceri. Cohcrēt ergo sibi he due ptãtes clauiũ ⁊ iurisditiõis quantũ ad forũ aie: ita ꝙ vna sine alia nõ sufficiat ad soluēdus a petis. Non sufficit dico: nedũ ad oꝛdinate ⁊ licite absoluendũ: sed simplr ad absoluēdũ: ita ꝙ si sacerdos tētauerit absoluere non suũ: nõ modo peccat mittēdo falcem in messē alienã: sed omnino nihil facit: qm a nõ suo iudice ligari nullus valet vel absolui. in. c. qd autē. de peni. ⁊ remis. ⁊ eo. ti. ca. omnis. di-

Innocē. cit Inno. iij. Cũ voluerit cõfiteri nõ suo sacerdoti id fieri debere decernit de fauoꝛe pprij sacerdotis: causam subdit dicēs. Cum aliter ipse illũ nõ possit soluere vel ligare. Itaq; ad absoluendũ requirit ptãs clauiũ: ⁊ materia in quam absolutio recipiat seu ad quã termineť. Sicut eñ in naturalib⁹ ꝙ artificialib⁹ ad agendũ requirit potētia seu virtus agēdi: et materia in quã actio termineť. Potestas itaq; agēdi: potestas est clauis. Materia ppinqua siue p se: est peccatũ. Materia secũdaria siue per accidens peccatoꝛ subditus. Subditus dico duplici subiectione: subiectione scꝫ volũtaria: ⁊ subiectione p̃lati superioꝛis. Utraq; subiectio requirit: nã quãtocũq; peccatoꝛ sit subiect⁹ per p̃latũ sacerdoti parochiali: nisi tñ voluntarie se subiiciat eidē: a peccatis nõ absoluet. Quis eñ diceret aliquē inuitũ absolui in foro ꝯsciētie. Similiter quãtũcũq; ꝯ voluntarie se subiiciat alicui sacerdoti: nisi talis sibi p̃fectus sit a superioꝛe: absoluere eũ nõ põt. Facit ad hoc. c. peruenit. xvj. q. j. Ubi paschasius papa decernit nullũ penitētiã ac peccatoꝝ remissionem dare posse absq; pprij epi fauoꝛe vel aplice sedis autoꝛitate: prout hoc de monachis specialiter statutũ est in cõcilio chalcedonēsi. ca. q. c. qui vere. Et hoc quidē rõnabiliter: ne scilꝫ p̃beat incētiuũ delinquēdi. Qd certe p̃beret si q̃libet p sua volũtate posset a quocũq; sacerdote absolui. Tolleret etiã ex hoc nõ parũ erubescētia peccõris: q̃ magna ps est satisfactiõis. Tolleret insuper cura ⁊ solicitudo sacerdotũ: quã adhibēt circa salutē suoꝝ subditoꝝ: si p libito subditoꝝ viderēt se cõtēptos in hui⁹ sacramēti susceptiõe. ¶ C Ex his infero coꝛrelariũ ꝙ sacerdotes simplices nõ curati: nõ possunt sibiinuicē absolutiõis bñficiũ impēdere: sine sui supioris fauore cõcurrēte. Pꝫ ex dictis: qꝛ nullus coꝝ hꝫ sup aliũ iurisditionem. Neq; eñ sacerdotes excipiunt ab illa sacra lateranēsi. cõcilij cõstitutiõe qua p̃cipit oĩbus vtriusq; sex⁹ fidelib⁹ suo pprio sacerdoti: vel de ei⁹ fauore petito ⁊ obtēto alteri cõfiteri. de peni. ⁊ remis. ols. Qd xo ibi addit: ad min⁹ semel in anno: specificat p̃ceptũ: quãtũ ad partē ei⁹ affirmatiuã: sm quã nõ obligat p semp: sꝫ p certo tpe. Sꝫ nõ dat libertatē extra id tps cõfiteri alieno sacerdoti: qꝛ eadē cã est extra id tps specificatũ ⁊ in illo. Illa scꝫ qꝛ vtrobiq; deficit iurisditio sacerdoti alieno. Hinc de peni. dist. vj. placuit. Urban⁹ papa scds gñaliter statuit: ne qs sacerdotũ alienũ absoluat. Ait eñ. Placuit vt deinceps nulli sacerdotũ liceat quēlibet cõmissum alteri sacerdoti: ad penitētiã suscipere: sine ei⁹ consensu cui primo se cõmisit. Glo. sup xbo cõmisit. i. cui⁹ parochian⁹ est. et causam addit glo. Ab alio eñ nõ põt ligari vel solui. Uerũ de isto consensu req̃sito altercatio est inter doc. quibusdã dicētib⁹: ꝙ req̃rit consensus exp̃ssus sui p̃lati aut sacerdotis. Ad hoc multa iura adducunt: inter q̃ est. c. ols allegatũ. Ubi notãter dr licētia petita ⁊ obtēta: qd re q̃rere videt expressuꝫ ꝯsensũ. Aliis videt ꝙ sufficiat licētia tacita: ita ꝙ si epũs scit talia cõiter fieri a sacerdotib⁹: ⁊ nõ reclamat sꝫ sustinet: eo ipso p̃sumēdũ est eũ tacite approbare. Unde Hostien. ⁊ Guil. dicũt: cũ est de moꝛe alicuius ecclesie vt vnus sacerdos audiat aliũ sacerdotē: ⁊ absoluat: ⁊ epũs hoc sciēs fieri cõiter tolerat põꝫ fieri: qꝛ eoipso p̃sumit tacite appro-

Attende de duplici subiectione.

bare ꝛ licētiā dare. Idē refert astēn. in sum. li.
v. titu. xx. Cōcoꝛdat Guilhelmus de mōtelau
Johānes Gerson. duno: ꝛ Ray. in sum. lib. iii. His etiā consonat
eximius doctoꝛ Joh. Gerson cācel. in multis
locis suꝭ scriptis suis: nominatim in tracta-
tu de cōtractib' ꝓpositione. xvi. dicēs. Ubi pa
pa vel ecclesia aut legislatoꝛ scit: ꝙ cōstitutio-
nes sue: vel non publicantur: sed dantur obli
uioni: vel approbantur moribus vtētium: sed
passim declināt in oppositū: tūc cōstitutiones
ille desinūt habere vim obligationis: tāq̄ abo-
lite per nō vsum vel cōsuetudinē oppositā: q̄
est optima positiuarū legū interpꝛes. Alioqn
tolerātia pape vel alteri' legislatoꝛis esset sibi-
met repugnans ꝛ populis noxia. Fundant in
hac radice: dicit abolitiones cōstitutionū qua
si sine numero positaꝝ in decretis: etiā que in
generalib' cōciliis erudite sunt: vt de ieiunan
do qnquagesimā: qrtā: sextā: ꝛ septimā ferias.
Uel ꝙ sacerdos celebꝛās duos habeat assisten
tes. de quo clare habet distin. iiii. in istis. ꝛ. c.
deniq₃. Ita in ꝓposito: ꝛ ius illud quo ꝓhibet
ne aliq̄s cōfessoꝛē presumat eligere: nisi cū cer
ta autoꝛitate: quoad sacerdotes abolitū videt.
Cū passim quilibet sacerdos ꝯfessionē alteri'
cuiuslibet sacerdotis audire nō vereat. Que cō
suetudo: si dicat coꝛruptela: vix apud sacerdo-
tes salutis erit stat'. ¶ D Sz fo2te dicis. Ad
absoluendū requirit iurisdictio in absoluente
quis illā tribuit. Pōt dici ꝙ p̄lati dū viden-
tes suos subditos sacerdotes sibi mutuo cōfi-
teri sine speciali licētia: nō ꝓhibent: arguunt:
nec puniūt. Hoc ipsum nō faciēdo rationabilit
ter iudicant tacite cōsentire: ꝛ per hoc iurisdi-
ctionis determinationē quoad hūc vel illū (cū
sit de iure positiuo: qd variationē recipit p ta
citā reuocationē) abꝛogare. Immo nō debet
subditus facile habere opinionē malā de suo
p̄lato: eūq₃ iudicare inimemoꝛē salutis pꝛo-
prie ꝛ suoꝝ subditoꝝ: maxime in his in quib'
eū saluare pōt. Sic ergo huic cōsuetudini cui
tacite cōsentiūt: nō reclamādo p̄lati iurisdi-
ctionē tribuūt. Nec mirū cū etiā in ceteris cau
sis ꝛ negociis cōsuetudo det iurisdictionē non
habētib': vt in. c. dilecti. de arbitris. vbi habet ꝙ
cōsuetudo appꝛobata dat mulierib' quibusdā
in subditos oꝛdinariā iurisdictionē cōtra legē
scriptā: q̄ precipit ꝙ femine a publicis officiis
sint remote. Sz adhuc ꝯ dicta sic opinātiū vi-
det esse. c. si ep̄s de peni. ꝛ remis. lib. vi. vbi di.
Nulla quoq₃ pōt cōsuetudine introduci: ꝙ ali
quis preter sui superioꝛis fauoꝛē: ꝯfessoꝛē sibi
eligere valeat: qui eū possit soluere vel ligare
Ubi gl. super v̄bo cōsuetudine. dicit. Est enim
onerosa ecclesie: ꝛ nō valet: ꝛ de ꝯsuetudie. c. ii
Et eo frāgit ecclesiastice discipline neru' de cō-
suetudie venerabilis. Etiā est h ꝯ obediētiā pn
cipis p̄scribere: qd esse nō pōt. De p̄scriptiōib'
cū nō liceat. Hec ibi. Ex his videt ꝙ ꝯsuetudo
in casu nr̄o nō tribuat iurisdictionē cū p. c. alle
gatū exp̄sse repꝛobet. Qui vult tenere opinio-
nē istā: posset dicere ꝙ. c. dicit sine supioꝛis li-
cētia: sine q̄ vtiq₃ elect' cōfessoꝛ nullā h₃ iuris-
dictionē: q̄ tū iurisdictio necessario reqrit. Hic
aūt accedit licētia: licet nō exp̄ssa: tū tacita. Et
ita. c. hoc nō est cōtrariū p̄dictis: ꝓpter hoc tū
capl'm: dn̄s Antonin' recedit ab hac opinioē:
dicēs eā nō eē multū tutā prte. iii. ti. xiiii. c. xix.
Opinio scd̄a est magis pia p excusatione sacer
dotū: sic sine exp̄sso fauoꝛe se absoluentiū mu-
tuo. Sz pꝛima est magis tuta. maxie q: rōnes
et cause ꝓpter quas iurisdictio i ecclesia distin-
cta est ꝛ determinata: nō minus locū habēt sa-
cerdotib' (quoꝝ nōnulli vtinā hodie essent si-
cut ppl's) ꝙ i laicis in qb' libera cōfessoꝛis ele
ctio sine exp̄sso supioꝛis fauoꝛe repꝛobat. Mā
vtile foret vt p̄latis suis sacerdotib' fauoꝛē ex
p̄essius tribuerēt: vt sic secure et sine scrupulo
cōscie se mutuo possent absoluere: vel si id mi-
nus expedire videret: ꝙ exp̄ssa ꝓhibitiōe eius-
q₃ efficaci executiōe hūc abusum seu coꝛrupte-
lā e medio tollerēt. Securū q₃ esset sacerdoti-
bus foꝛmidolosis et timoꝛatis: immo vere oi-
bus: vt fauoꝛē a suis curatis vel superioꝛibus
p̄latis v̄bo vel scripto obtinerēt confitendi
quē elegerint sacerdoti. Esset etiā tutū scrupu
losis nō absoluere: nisi hmōi fauoꝛem assecu-
tos. ¶ E Secūdo infero: ꝙ sacerdos nō solū
nō alienū: sed nec a quolibet crimine absolue-
re pōt suū subditū confitentē. Patet: q: sicut p
autoꝛitatē superioꝛioꝛis ministrari opꝫ mate
riā quātū ad ꝑsonā absoluēdā: ita etiā quātū
ad peccata a qb' absolui d₃. Utraq₃ eñi ꝛ pecca
toꝛ ꝛ peccata sunt materia p̄tātis clauiū ꝛ sacra
mēti pnīe. Et pctā quidē materia pꝛopinqua.
Peccatoꝛ v̄o remota: q: ꝓpter pctā cōfitēs est
materia: q̄ sine pctis absolutiōis capax nō esset
Nō eñi soluit nisi ligat'. Et si innocēs cōfesso-
ri se offerre posset: nō tū posset cōfiteri vel ab-
solui: cū ꝯfiteri sit se de pctī s accusare. Et ab-
soluere sit a pctis liberare: vel ab eis liberatus
iudicare ac ꝓnūciare. Nūc ergo summ' hierar
cha: cuius est potestatē iurisdictionis aliis ipar
tiri: sicut partit' est ꝑsonas: parochias ꝛ dioce
ses: ita ꝛ pctā partiri pōt. Et sicut nō omnibus
quos in partē solicitudinis assumpsit: oēs ge
neraliter subiecit. Ita et subiectoꝝ nō oīa pctā
subegit: sed quedā grauia ꝛ enoꝛmia pctā sibi:
quedā ep̄is reseruauit: cetera inferioꝛib' cura
tis cōmisit. Sed ꝛ ep̄i quoꝝ est tradere mate-
riā immediate subiectis: p coꝝ institutionē ad
curā agendā ppl'i: tū instituti ꝯcesserūt: quā-
tū sibi p bono regimine ppl'i expedire indica-
rūt. Ne si etiā maioꝛa pctā coꝝ potestati subii-
cerēt: facilitas venie incētiuū pꝛeberet delin-
quēdi: ideo etiā sibi quedā reseruarūt. In oīb'
itaq₃ his: vel reseruationib': siue cōcessionib'
potestas clauiū in oꝛdinationib' oībus equa-
liter collata: neq₃ extēdit: neq₃ restringit: sz il-
limitabilis manet in sua radice. Dūtaxat autē
vsus illi' p̄tātis impedit: p quāto tollitur ma
teria circa quā hmōi ptās posset exerceri. Si-
cut qui fabꝛo tollit ferrū: nihil artis vel pote-
statis fabꝛicādi aufert: sicut nec ꝯfert ferrū tri
buēdo. Impedit aūt vsum ei' per materie sub
tractionē. Et sicut hierarchis aliqñ parti sub
trahit ꝛ parti ministrat: qñ certo ppl'o: ꝛ eoꝝ
certis nō oīb' peccatis absoluēdis p̄ficiunt.
Ita nōnūq̄ per suspēsionē ab officio ꝛ grauio-
res penas: puta excōicatiōes: depositionē: aut
degradationē oīa materia subtrahitur: ꝛ vsus
p̄tātis clauiū penitus impedit. Ita vt neminē
aliquo pctō absoluere possint taliter suspēsi. ꝛ
si attētarēt: nihil facerēt. ¶ F Ex his tertio
infero ꝙ nō est sile de p̄tāte cōferēdi: et p̄tāte
absoluēdi quātū ad eari exercitiū. Patet: q: il
la impediri nō pōt simpliciter p superioꝛis au
toꝛitatē. Illa v̄o simpliciter pōt impediri. pa

ter ex pmissis. Hui⁹ rõnẽ assignat Sco. in. iiij. dist. xix. q. j. arti. iiij. q: prãs ꝯsecrãdi est quasi potẽtia ꝓpinqua: q̃ hʒ materiã l natura panẽ scʒ triticeũ. Nec aliqd aliõ cõcurrit seu reqrit. Ut eñ panis sit materia: nõ reqrit. ꝙ sit a ꝯsecrãte tãq̃ res ꝓpria possessa. Uel ꝙ sit ab illo vl isto coct⁹ vel ministrat⁹: q: oẽm triticeũ panẽʒ sacerdos põt ꝯsecrare: ad quẽ dirigit ꝯsecrãdi intẽtionẽ. Sʒ prãs clauiũ est q̃si potẽtia remota nõ hñs materiã l natura: q: materia hui⁹ prãtis nõ est simplr pctõr penitẽs: sʒ pctõr penitẽs subdit⁹ duplici subiectiõe. Quã subiectionẽ pctõr nõ hʒ a natura: sʒ ab autoritate supioris: ⁊ iõ p cũ sit materia dñ subijcit: ⁊ desinit ẽẽ materia: dũ subiectio reuocat. Cui⁹ cã supra explicata est. ❡ G Quarta prãs: est prãs aplat⁹. i. autoritas pdicãdi: quã tradidit dñs discipulis: dũ in die ascẽsiõis ait. Euntes in mũdũ vniuersum: pdicate euãgeliũ oĩ creature ⁊c. Mar. vi. Nec prãs nõ ꝯfert ex vi ordinatiõis sacerdotalis: nec par est ĩ oĩb⁹: sʒ dñrat est pmũ aplis collata: q̃s misit pdicare toti orbi in loco iã allegato. Cõcessa est ⁊ septuagintaduob⁹ discipulis: nõ p totũ orbẽ: sʒ tñ p loca ad q̃ xp̃s erat psonalr vẽtur⁹: vt pʒ Lu. x. vbi õr. Designauit dñs ⁊ alios septuagintaduos discipulos: ⁊ misit illos binos ante faciẽ suã in oẽm ciuitatẽ ⁊ locũ quo erat ipse vẽtur⁹. Hoꝝ typũ ⁊ figuraʒ gerũt mõ in ecclia epi et curati. Aploꝝ: epi septuagitaduoꝝ discipuloꝝ curati: vt in canone. In nouo. xxj. dist. Ceteri ṽo quõ pdicabũt nisi mittant? Et hoc vel a deo ĩmediate: qõ ꝓbabũt p signa sicut moyses: vel p scripturã: sicut iohãnes baptista spãle sue missiõis testimoniũ de scriptura ꝓtulit: di. Ego vox clamãtis ⁊c. Uel a petro aut ei⁹ successore: mediate vel ĩmediate: ⁊ hec ꝓbabũt p munimẽta. de q̃ in. c. cũ ex iniũcto. de hereticis õr. Cũ doctoꝝ ordo sit q̃si pcipu⁹ in ecclia: nõ dʒ sibi q̃sq̃ indifferẽter pdicatiõis officiũ vsurpare. Nã fm aplm: quõ pdicabũt: nisi mittant. Et veritas ipsa pcepit aplis. Rogate dñm mes. vt mit. o. in mes. suã. hec Inn. iij. Et Leo papa: vt habet ĩ. c. ita dñs dist. xix. ait. Ita dñs nr̃ iesus xp̃s hũani gñeris saluator instituit: vt ṽitas q̃ antea legis ⁊ ꝓphetarũ pconio cõtinebat: p apostolicã tubã in salutẽ vniuersitatĩ exiret. sicut scp̃tũ est. In oẽm terrã exiuit son⁹ eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre ṽba eoꝝ. Sʒ hui⁹ muneris sacramentũ: ita dñs ad oĩm aploꝝ offm ꝑtinere voluit: vt in btissimo petro oĩũ aploꝝ summo principalr collocaret vt ab ipso q̃si a quodã capite dona sua velut in corp⁹ oẽ diffunderet. Sʒ ꝯtra illa videt: ꝙ etiã diacono cõferat predicãdi prãs in sua ordinatiõe: cũ accipiẽs textũ euãgeliĩ de manu epi: dicit ei. Accipe prãtẽ legẽdi euãgeliũ in ecclesia dei ꝓ viuis ⁊ mortuis. Cũ aũt q̃libet pſbyter sit diacon⁹: nisi forte p saltũ ꝓmotus: sequit ꝙ ex ordinatiõe habeat hãc prãtẽ: ⁊ ita erit prãs ordinis nõ iurisdictiõis. Rñdet: ꝙ diacono nõ cõfert hec prãs in sua ordinatiõe. Cũ eĩ diacon⁹ accipit textũ euãgeliĩ de manu epi: nõ õr ei. Accipe prãtẽ docẽdi ⁊ predicãdi euãgeliũ: sed accipe prãtẽ legẽdi euãgeliũ in ecclesia dei: tã ꝓ viuis q̃ p defunctis. In noĩe dñi. Ex quo magis insinuat eos tũc recipere orãdi officiũ: q̃ predicãdi vel docẽdi. Et ꝙ ipsa recitatio euangelice lectiõis: magis sit oratio ad aliquid impetrãdũ pro viuis ⁊ mortuis: ꝙ populi edificatio. Absurdũ eñ intellectu: ⁊ dictu est: vt docẽs vel predicãs euãgeliũ: docere aut predicare intelligat ꝓ viuis ⁊ mortuis. Hec Guil. de sacramẽtis trac. de ordine: statim post principiuʒ.

❡ H Quinta prãs est prãs coerciue correctionis in foro exteriori: quã ecclesia exercere põt in suitũ: ad dirigẽdũ subditos in finẽ beatitudinis eterne. Hãc cõtulit petro xp̃s: cũ dixit ei vice oĩm. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eũ ⁊c. Et sequit. Si te nõ audierit: dic ecclie: ꝙ si ecclesiã nõ audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et in hoc loco fundat iuridica potestas excõmunicãdi ⁊ interdicẽdi ab ecclesiasticis sacramẽtis et fidelium cõione: q̃ vius est apls dũ exhortãs titũ ait. Hereticũ hoĩeʒ post pmã ⁊ secũdã correptionẽ deuita. Fundat et ĩ hoc textu: medũ prãs excõicãdi: sed ⁊ prãs diffiniẽdi: descernẽdi: ⁊ statuẽdi pcepta: leges: ⁊ canones: in hoc qõ subdit. Quecũq; ligaueritis sup terrã ⁊c. ❡ I Sexta prãs: est prãs accipiẽdi vite necessaria ab his quib⁹ spũalia administrãt. Hãc cõtulit dñs: dũ missis ad predicãdũ aplis dixit. Edẽtes ⁊ bibẽtes q̃ apõ illos sunt Dignus est eñ operari⁹ mercede sua vel cibo suo. Qõ ⁊ apls deducit ex radice multiplici. j. Cor. ix. dicẽs. Quis militat suis stipẽdiis vnq̃? Quis plãtat vineã: ⁊ de fructu eius non edet? Quis pascit gregẽ: ⁊ de lacte gregis nõ mãducet? Si nos vobis spũalia seminamus: magnũ est si carnalia metamus? Et post pauca. Nescitis: q̃ñ qui in sacrario operant: q̃ de sacrario sũt: edũt: ⁊ q̃ altario deseruiũt cũ altaria ꝑticipãt? Ita ⁊ dñs ordiauit q̃ euãgeliũ ãnũciãt de euãgelio viuet. Nec paul⁹. Fũdat ĩ hac prãte sumẽdi vite necessaria: rõnabilitas dotatiõis ecclesie loco decimarũ ⁊ primitiaꝝ legis. Et hac potestate inuestigari posset: an sint elemosyne q̃ ecclesiastici de suis beneficijs percipiũt: sʒ extra ꝓpositũ est. Annexa fuit potestati predicãdi ṽbũ dei per xp̃m potestas faciẽdi miracula ad cõfirmationẽ fidei: cũ dixit. Infirmos curate: mortuos suscitate: leprosos mũdare demones eicite. Sʒ in hac prãte mõ ecclesiastici regulariter nõ succedũt: q: fides iã sufficiẽter fundata nõ indiget miraculis cõfirmari fm btm̃ Greg. xxvij. mora. §. xiiij. Hec p deductiõe potestatis ecclesiastice breuiter inserere placuit. Sed ad primã prãtẽ cõsecratiõis eucharistie: de qua pncipalis intẽtio: redeam⁹. Hec inquã in oĩbus presbyteris reperit. Circa quã principaliter tota canonis intentio versatur.

Mar. vi. | Luce. x. | Leo papa. | Mathei xviij. | Ad titum iij. | Mar. x. | Luce. x. | Apls. j. | Cor. ix. | Mat. x.

❡ Lectio. iiij. A.

CHristus itaq; eterni pris fili⁹: verus ⁊ summ⁹ sacerdos scip̃m in ara crucis: fm assumptã nostre mortalitatis substãtiã: ĩ hũane redẽptionis preciũ immolaturus: vt tãti mũeris iugis in nobis maneret memoria: ac p nobis q̃ quotidie peccãdo labimur: quotidie mystice imolaret. Corp⁹ suũ in cibũ: ⁊ sanguinẽ suũ ĩ potũ ĩ nouissima cena tradidit sub eucharistie sacramẽto: dũ accepto pane grãs egit: fregit: ⁊ dedit discipulis suis: dicẽs. Hoc est corp⁹ meũ qõ ꝓ vobis tradet. Tradidit q̃ eis prãtẽ silr faciẽdi cũ subdit. Hoc facite ĩ meã ꝯmemoratioñ. Et

Lu. xxij. | j. Cor. xj.

vt ostēderet hoc sacramētū in ecclesia vsq3 in
nē pmāsurū in passiōis sue memoriā adiūxit.
Quotienscunq3 panē hūc manducabitis: τ ca-
licē biberitis: mortē dñi annūciabitis donec ve
niat. glo. scz ad iudiciū. Vñ vsq3 tūc durabit ec
clesia militāns: et i ea eucharistia. Quō aūt hūc
panē mādūcare possent et calicem bibere: nisi
ipsum possent cōtinue consecrare. ¶ B Hec
operatio cōsecrādi olm nobilissima est ecclesie
militanti concessarū: pꝑter quā merito sacer-
dotiū venit extollēdū. Cuius dignitas eximia
nullis valet verboꝝ pōpis explicari. Qm̄ et lin-
guas vincit oratoꝝ disertissimas: τ culmē emi-
Ambrosius. nētie cuiuslibet creature. De quo beat⁹ Ambr.
in suo pastorali ait: et ponit in decre. dist. xcvj.
c. duo sunt. Honor fratres et sublimitas cha-
lis: nullis poterit cōparationib⁹ adequari. Si
regū fulgori compares: et principū diademati
longe erit inferi⁹ quasi plūbi metallū ad auri
fulgorē cōpares. Quippe cū videas regū colla
et principū submitti genib⁹ sacerdotū: et oscu
lata eorū dextera: eorū se credūt orationib⁹ cō-
muniri. Hec ille. Et licet cūctos natura hoīes
equales: et nulla graduū alteritate dispares p
duxerit: disponēdarū tñ rerū susceptū ministe
riū hos et illos ceteris pretulit τ prefecit. Quo
fit vt tāto clericalis eminētia terrenos superet
principatus: quanto alabus corpora: pꝑpetuis
trāsitoria: terrena celestib⁹ superant. Sz quid
opus est terrenis cōparationib⁹ immorari: cū
ad sacerdotij autoritatē angeli celoꝝ cives nō
audeāt aspirare. Cui nāq3 angeloꝝ aliqñ dixit
deus. Tibi dabo claues regni celorū. Ad illos
autē. Accipite spm̄ scm̄: quoꝝ remiseritis pec-
cata τc. Et qđ lōge maius est. Hoc facite i meā
Gregori⁹ cōmemorationē. Mirant deniq3 assistūt τ ter
rētur: fm verbū beati Gregorij. iiij. dialo. c. l. et
habet de cōse. dist. ij. q̄d sit sanguis. Quis em̄ fi
deliū dubiū habere possit in ipsa imolationis
hora: ad sacerdotis vocē celos apiri: et in illo
iesu xp̄i mysterio angelorū choros adesse: sum
mis ima sociari: terrā celestib⁹ iungi: vnūq3 ex
visibilib⁹ τ inuisibilib⁹ fieri. Trāsgrēdiēdo pin
de agmina angelica: ad ipsam celi reginā τ mū
di dominā veniam⁹. Hec etsi in gratie plenitu
dine creaturas supgrediat vniuersas: hierar-
chis tñ cedit ecclesie in cōmissi mysterij execu-
tione. Illa nēpe platis octo verbulis. Ecce an
cilla dñi fiat mihi fm verbū tuū: semel cōcepit
dei filiū et mūdi redēptorē. Isti a dño cōsecra
ti: q̄nq3 verbis ꝯtextā cōsecrationis formā cū
debita intētione ꝓferētes: eūdē dei ꝟginisq3 fi
liū aduocāt quotidie corporaliter in sacrificiū
et criminū purgationē. Illa pꝑpetua virginita-
te seruata summū celi principē de se incarnatū
mortalē atq3 passibilē mūdo edidit saluatorē.
Isti ꝯsecratiōe diuina eūdē celi terreq3 pricipē
in sacramēto verissime cōtētū impassibilē glo-
riosumq3 cōtrectāt: victorē mortis et barathri
destructorē. Hec bñdicta a cuius laude deficit
ois lingua: natū dñm virgineis lactabat vberi
bus: contrectabat manib⁹ brachijs gestabat puel
larib⁹: ac mille talia τ infantilibus xp̄i mēbris
impēdit obsequia qb⁹ educanit beatoꝝ gloriā
et terre cibatorē. Isti celestē cibū i crucis fritxo
rio charitatis igne coctū: ore sumūt et dāt cete
ris: angeloꝝ vez panē ac dulcissimū cordis ꝯfir
matorē. ¶ C Attēdite ergo o sacerdotes veri
solomonis pincerne: iesu xp̄i camerarij: atq3

dispēsatores mysterioꝝ dei: attēdite i quo gra
du τ dignitate sitis ꝯstituti. Exclamat sanctus
Grego. de hac vr̄a insignitate generosa. O ing̃t
venerāda sacerdotū dignitas: in quoꝝ manib⁹
velut in vtero ꝟginis fili⁹ dei icarnat. O sacrū
et celeste mysteriū: qđ p vos pr̄ τ fili⁹ τ spūssan
ctus opat. Vno eodēq3 momento: idē de⁹ q̄ ꝓsi-
det i celis: i manib⁹ est in sacro altaris. Super
hoc tā insigni priuilegio stupet celū: mirat ter
ra: veret hō: horret infern⁹: ꝯtremiscit diabo-
lus venerat q̄plurimū angelica celsitudo. Et
mellistu⁹ Bern. O venerabilis celsitudo manuū Bernardus.
o felix exercitiū: o vere mūdi gaudiū cū xp̄o tra
etat xp̄m: sacerdos dei filiū: cui sunt delitie esse
cū filijs hoīz. Quis vnq̄ꝫ vidit talia? Quis huic
vidit similia? Qui creauit me (si fas est dicere) de
dit mihi creare se: τ q̄ creauit me sine me: creat
mediāte me. Hāc stupēdā sacerdotū dignitatē
scriptura nō valēs vni⁹ nois significatione ex
primere hos nūc reges: nūc angelos: nūc deos
crebri⁹ appellauit. Reges q̄dē Apocal. j. Fecit
nos regnū τ sacerdotes deo τ pr̄i suo. et. j. Pe-
tri. ij. Vos estis gen⁹ electū: regale sacerdotiū:
gēs scā: ppls acq̄sitōis. Angelos ꝟo Malach.
ij. Labia sacerdotis custodiūt sciaz. Et sequit:
q2 angel⁹ dñi exercituū ē. Deos aūt Exo. xxij.
Ad deos vtriusq3 cā ꝑueniet. glo. i. sacerdotes.
Nolant τ alijs noib⁹: nā dicunt clerici: appel-
lant sacerdotes vocant τ presbyteri. Clerici a
sorte dicunt: q2 cleros grece sors latine sonat.
vñ primū ab aplis ꝯsecratū legim⁹ sorte electū
ideoq3 oēs clerici dicunt. Hic fuit beat⁹ mat- Act. j.
thias apls: q̄ sorte elect⁹ est cū vndecim aplis.
Et dederūt sortes: et cecidit sors sup matthiā.
Dicti ergo sunt clerici. i. de sorte dñi. Nominā
tur τ ꝓsbyteri q̄si seniores. Presbyter nāq3 gre
ce latine senior interꝑtat. Dicunt autē senio- Sap. iiij
res: nō annoꝝ etate: sz moꝝ qualitate sicut scri
ptū est. Senect⁹ venerabilis est: nō diuturna:
nec annoꝝ nūero cōputata. Cani el sūt sensus
hoīs: et etas senectutis vita imaculata. Et ite
rū. Corona dignitatis senect⁹: q̄ in vijs iustitie Prouerbio. xvj.
repiet. In senib⁹ siquidē maior est animi trā-
quillitas: maior morū honestas: maior animi
religiositas: maior corporis castitas. ¶ D Hec
esse debēt in clericis: maxime aūt presbyteris.
qm̄ et hec ipsa clericalia signa exprimūt τ desi
gnāt. vñ beatus Hiero. in epl'a. Clamat vestis Hieronymus.
clericalis alc honestatē: clamat stat⁹ puritatē:
clamat cult⁹ castitatē: clamat ꝓfessio religio-
nē: clamat officiū deuotionē: clamat studiū cō
tēplationē. Debēt igit ꝓsbyteri moꝝ prudētia
et maturitate ꝯuersatiōis precellere i pꝓlo aut Vñ dicitur sacerdotes.
magr. iiij. senētiarū. dist. xxiiij. Appellant τ sa
cerdotes: q2 sacra ministrātes seu dātes. Solis ei
sacerdotib⁹ rōne officij: scilt sacroꝝ sacroꝝ mi-
nistrādi ptās. Vel sacerdotes q̄si sacra dicētes
q2 ꝟbū dei ꝓdicare hñt: horas dicere: missas ce
lebrare. Vel sacerdotes q̄si sacra ꝯficiētes: cōfi Euāgelicus sacerdos multas hz dignitates sup sacerdotem moysaice legis.
ciūt nāq3 sacratissimū xp̄i corp⁹. Hic i coꝝ vn-
ctione dicit eps. Consecrent q̄s dñe man⁹ iste:
vt q̄cūq3 bñdixerint ꝯsecrauerint: sint bñdicta τ
ꝯsecrata. ¶ E Ex ꝓmissis multe clici pñt di
gnitates τ ꝓeminētie euāgelici sacerdotis sup
sacerdotē moysaice legis: qm̄ excellit in beni-
gnitate electiōis: solēnitate ꝯsecratiōis: nobili
tate ordis: ꝓciositate opis: singl'aritate nutri-
tiōis: ptāte regimis. Olī ō vna tribu tñ. s. leui Exodi xxviij.
tica ꝯsecrabāt sacerdotes. mō sub lege ex oi na

rione que sub celo est: ad sacerdotiū assumunt:
Jaco.ij. fm doctrinam beati Jacobi. Nolite in perso-
narū acceptione habere fidem dñi nostri iesu
christi. Tūc fundebatur oleū super eorū capi-
ta: sanctificabatur manus: dextra qꝫ auricule
pollicis et pedis hostiarū sanguine liniebant.
Leuitici Hodie in sacerdotis/euāgelici ꝯsecratione: nō
viij. materiale oleū funditur sup capita ordinādo-
rū: nec manus arietis sanguine inunguntur:
quā nō his petā tollunt. Sed desup dato leti-
cie oleo gratia scīspūs in remissionē peccōrum
perfundunt: quo potestas tradit: p quā alioꝝ
Leuitici etiā crimina expiant. Tūc habebāt sacerdotes
xiij. potestatē discernēdi inter leprā et nō leprā cor-
poralē: ac p hoc iudicare hūc mūdū: istū imun
Mat. dū: habilē vel dignū ad tēpli materialis ingres-
xviij. sum. Nūc vero potestatē accipiūt iudicādi inter
morbos et lāguores aīe: egrotātes soluere et li
gare: apire et claudere ianuā celestis paradisi.
Tūc tribub' et pplis mādata dei referebāt: qui
Jobe. ij. et legē ex ore ipsoꝝ reqrere iussi sunt Malach.
ij. Tūc qꝫ p petis populorū inter vestibulū et
altare plorātes deū precabantur. Nūc vero facti
iudices peccata remittūt: leges statuūt: et aīas
Job. x. pprias tradere pro salute subditoꝝ summi pa
Exo. xvj storis exēplo edocēt. Tūc aliti sunt filii leui cū
ceteris in deserto māna celesti: vermib' in diē
Job. vj. crastinū reseruato scatēti: quā patres mādicā
tes mortui sunt. Nūc vero supersubstātiali pane
Job. vj. cibo angeloꝝ veri paschalis agni carne et san-
guine esurientes saturātur: qui panis est inter
nū manēs: mādicātivitā tribuēs sempiternā.
Tūc sacerdotis officiū fuit circa oblationē pe-
corū aīaliū irrationaliū: et aspersionē sangui-
nis taurorū vitulorū et hircoꝝ. Leui. per totū.
Nūc vero summo sacerdote xpo iesu assistēte fu-
turoꝝ bonoꝝ pōtifice per amplius tabernacu
lū nō manufactū: nec huius creationis: neqꝫ p
sanguinē hircoꝝ aut vitulorū: sed per pprium
sanguinē semel in sancta introeūte eternā re-
demptionē inuenit: atqꝫ nouū sacrificium pa
nis et vini eiusdē sanguinis sui et corporis fm
ordinē melchisedech instituēte oīa illius vete
ris testamēti sacrificia abstulit: ecclesiā qꝫ suā
ab intolerabili iugo tot sacrificioꝝ liberauit.
Sacerdotesqꝫ euāgelicos qui idē preciosissimi
corporis et sanguinis sacrificiū sub panis et vi-
ni specie offerrēt quotidie instituit: quo cōsciē
tias nostras ab operib' mortuis mūdaret: ad
seruiēdū deo viuēti: qđ oīa legis sacrificia non
poterant: vt late deducit apostolus ad heb. ix.
Quorsuz hec redūt: nisi vt sacerdotes nostri
tāta sua dignitate: virtute et potestate desuper
nullo humano precio merito ꝯcessa se tāti ita
tus excellētie dignificēt: vita et morib' confor-
ment. pudeatqꝫ spurcissimis lenocinijs dele-
ctari: carnis et mūdi illecebris pollui: qꝫ ad tre-
mēde maiestatis sacrificiū: et mūdicissimū ani
me cibū preparādū: cōsecrādū: offerēdū: sumē
dū et dispēsandū ex plebeiorū turba populorū
sunt assumpti. Neqꝫ in se glorient quasi nō ac-
ceperint: sed humilient sub potēti manu dei: qꝫ
infinita sua mīa hec tradidit. Et nihilominus
per inflexibilē iustitie rigorē: tpe sue visitatio-
nis tanti cōmissi exiget rōnem. F Ne autē
hac accepta ptāte in immēsum sacerdotes glo
rient: sꝫ acceptū ministeriū humiliter et digne
exequant: breuiter annotādū qđ in huius sui
officij executione: missē v. s celebratione: sacer-

dos sua virtute efficiat. Circa qđ aduerten-
dū qꝫ aliqđ ab alio effici vel fieri tripliciter pōt Aliqđ fit
accipi. Nā aliqđ dr ab alio fieri vel naturali po ab alio
testate: vel meritoria operatiōe: vel assistente tripliciē.
virtute. Naturali ptāte aliqđ fit ab alio qñ agē
ti ex ꝯditione sue nature: seu naturali virtute et
pprietate ꝯuenit esse principiū eius qđ fit. sic
dicim' ignē et calorē fieri ab igne: qm̄ ignis hꝫ
in se formā substātialē et accidētalē: puta calorē
naturaliter: p quas actiue ꝯcurrit ad pductio
nē ignis et caloris. De hac virtute actiua dicit
beatus Augustinus. Sic de' res administrat: Augusti-
vt eas pprios mot' agere finat. id est actiōes nus.
et operationes facere fm gradū entitatis eoꝝ.
Et qđ sic fit ab alio: dr vere effect' eius a quo
fit: et ipsum a quo fit: cā eius qđ fit. Alio mō
aliquid dr fieri ab alio: nō tm̄ naturali ei' ope-
ratione: sꝫ qꝛ ab illo aliqđ fit primo mō ad qđ
aliud sequit: nō naturali ꝯsequētia: sed volūtaria
quadā alterius extrinseca pactione. Sic pmiū
dicitur aliquo mō fieri a merente p quāto qui
premiabit facit aliquē actū: qđ ab alio acceptat
ad premiū sibi p hmōi operatione cōferendū.
Sic mercenarius dr operari cibum suū et mer
cedem acquirere suo opere et labore: fm illud.
Operamini cibū qui nō perit: sed permanet in Job. vj.
vitā eternā quem filius hominis dabit vobis.
Glo. interlinea. Operamini. i. operib' merea-
mini. Sic et iustificatio impij dr qñqꝫ fieri in-
tercessio iustoꝝ: vt cōuersio pauli oratione pro
tomartyris stephani: et qđ sic fit: nō est vere me
rētis effectus: sed neqꝫ ipse vere eius est causa:
quia nō fit virtute et ptāte merētis: sed fit p pre-
miantē qui acceptat hmōi meritū quasi ratio
nē efficiēdi vel cōferendi premiū fm hunc mo
dū dicit beatus Augustinus ad Sixtū presby-
terū: et allegat magister dist. xxvij. lib. ij. qꝫ dili
gere est bonus mot' valde: qui meritū est et do
num dei: quib' meremur et ipsorū augmētatio
nem: et alia q̄ cōsequēter hic et in futuro nobis
apponūtur. Tertio mō aliqđ dr ab alio fie-
ri aliqua virtute occulta: nō insistēte ei a quo
tale fieri dr: sed assistēte: fm quē modū malefi-
ci et incātatrices quosdā effectus pducere di-
cunt: et extrahere lac vaccarū de sedib' vel ma-
nubrijs secularium: qđ fit nō aliqua naturali vir
tute maleficioꝝ: neqꝫ ex eoꝝ merito: sed virtu-
te occulta siue mala siue bona assistēte. Sic et
sancti dicunt fecisse miracula: q̄ facta sunt assi
stente virtute diuina: nō semper ppter merita
sanctoꝝ: sed aliqñ ppter fidē pplorū nutriēdā
vel generādā. Sic etiā nonnulli reprobi mira
fecerūt: demones expulerūt et c. q̄ dicturi sunt
in finali iudicio. Dñe nōne in noīe tuo pphe-
tauim': et in noīe tuo demonia eiecim': et i noīe Mat. vij
tuo virtutes multas fecim': a iudice audituri.
Nūqꝫ noui vos. Discedite a me oēs opamini ini-
quitatis. Nō ergo fecerūt ea vtute ppria: qꝛ in
noīe tuo. Neqꝫ ex ope meritorio: qꝛ reprobi nō
q̄ notitia approbationis a domino cogniti.
G per hoc ad ppositū ab oīb' ꝯcedit de sa-
cerdote celebrāte: qꝫ ꝯsecrat eucharistiā: et cōfi-
cit corp' et sanguinē xpi i altari. Vñ magr dist.
xxiij. lib. iij. Sacerdos ꝯsecrat et sctificat corp'
xpi. Et sequit. Ad pñbyterū ptinet sacramentū
corpis et sanguinis dñi i altari dei cōficere. Et
Dionysi' ca. iij. de ecclesia hierarchia tradēs ri Diony-
tū hui' sacrificij ait. At vero pōtifex cū diuina mu sius.
nera laude ꝯsecut' fuerit: sacrosctā et augusta

mysteriis conficit. Itē ꝛ Amb. lib. de sacramē-
tis: hoc qḋ cōficimus: corpus ex ꝟgine est. Ad
idē de cōsecra. dist. j. vasa. vbi reperit̄ termin⁹
cōficere. Cōsecrare autē ꝛ cōficere christi cor-
pus: ꝛ sanguinē: nihil aliud est: ꝙ̄ conuertere
substantiā panis in corpus: ꝛ substantiā vini
in sanguinē christi ꝟbis saluatoris. Unde Am
Ambrosius. brosius in lib. de sacramētis. de cōsecra. dist.
ij. panis. ij. Panis est in altari vsitat⁹ ante ver
ba sacramētorū: vbi accessit cōsecratio: de pa-
Augustinus. ne fit caro xp̄i. ꝛ Aug. iij. de trini. de ꝯsec. disti.
ij. corp⁹. j. Corp⁹ ꝛ sanguinē xp̄i dicim⁹ illḋ qḋ
ex fructib⁹ terre acceptū: ꝛ p̄ce mystica ꝯsecra
tū recte sumim⁹ ad salutē spūalē. Un̄ magister
distin. xij. iiij. ca. j. Sacerdotes dicunt̄ confice-
re corpus christi ꝛ sanguinē: q: eorū ministe-
Conuersio tria dicit. rio substātia panis fit caro ꝛ substātia vini fit
sanguis xp̄i. Cōuersio aūt hec tria dicit: scꝫ sub
stantie panis: ꝛ vini desitionē: accidētiū dicta
rū substātiaꝝ ꝯseruationē: ꝛ corpis et sanguis
xp̄i sub cōseruatis speciebus ꝛ accidētib⁹ p̄ntia-
lem inceptionē: de quo infra latius differetur
Dico ergo ꝙ sacerdos nullum horū triū facit
sua naturali ꝟtute primo modo predicto: quo
aliqḋ ab alio fieri dr̄. Patꝫ ḋ de primo: q: panis
desinit eē tā ſm materiā ꝙ̄ ſm formā. Nā tot⁹
ꝯuertit̄ i corp⁹ xp̄i: vt. j. suo loco dicet̄. Nūc aūt
actiua sacerdotis ꝟt⁹ nihil horū facit. Formā
panis nō corrūpit: q: substantialis forma nō
corrūpit̄ in materia: nisi per introductionem
alicui⁹ qualitatꝭ icōpossibilis illi forme. Uel p
destructionē alicui⁹ q̄litatꝭ necessario req̄site ad
inexistētiā talis forme. Cōstat aūt ꝙ sacerdos
nihil hoꝝ facit per ꝯsecrationē: imo nullā qua
litatē inducit: vel corrūpit in materia panis p
forme cōsecrationis ꝓlationē. Neqꝫ materiā
destruit: q: illa dependet a solo deo ſm theolo
gos: ꝛ incepit esse per creationē. Ideoqꝫ desi-
nere nō pōt: nisi p annihilationē vel in preexi
stens cōuersionē: ad neutrū horū creata virt⁹
se extendit. Patet de scḋo: q: sacerdos sua na-
turali virtute nō cōseruat accidētia panis ꝛ vi
ni sine subiecto: q: ꝯseruari est depēdere ab ali
quo in esse: saltē eo modo quo cōseruat̄. Ma-
nifestū est autē ꝙ hec accidētia nō depēdēt a
sacerdote: eo modo quo ibi sunt: q: etiā manēt
vel manere possunt sacerdote defuncto: vt pa-
tet in hostia pro infirmis reseruata. Etiā crea
tura sicut in ꝓducēdo requirit materiā: ita et
in cōseruādo. Neqꝫ eīn natura creata accidēs
cōseruare pōt sine subiecto. Patet etiā tertiū:
q: sacerdos corp⁹ xp̄i attingere nō pōt corpo-
raliter vt ipm̄ p̄sens faciat: neqꝫ sufficit volū-
tatis imperiū: q: volūtas humana suo impe-
rio extra se nihil facere pōt. ¶ B Scḋo dico
ꝙ sacerdos nihil horū triū facere pōt suo me
rito: q: tūc sacerdos gratia iustificāte carēs cō
secrare nō posset: cū sine gratia nullus merea
tur: qḋ est manifeste falsum: nā vt dicit beatus
Aug. in li. de corpore dñi. de cōse. dist. ij. Utrū
sub figura. Intra sanctā ecclesiā catholicā: in
mysterio corpis xp̄i: nihil a bono mai⁹ nihil
a malo min⁹ ꝑficit̄ sacerdote. Cui⁹ rōnē sub-
dit: q: nō i merito ꝯsecrātis: sꝫ i ꝟbo efficit̄ crea
toris: ꝛ in virtute spūssancti: vt. ḋ. latius proba
tum est lect. ij. Tertio dico ꝙ hec fiunt a sacer-
dote virtute occulta: nō insistente: sed assisten-
te. Primū patet: q: hec fiūt a sacerdote: vt ꝓba
tū est. ꝛ nō primo modo nec scḋo: patet: ergo
tertio mō qui est facere aliqḋ virtute occulta.
Scḋm: ꝙ nō virtute insistēte ꝓbat̄: q: quelibet
virtus insistens est creatura: q: depēdens: sed
nulla creatura sua ꝟtute pōt attingere dictos
effect⁹: vt statim supra est deductū. Tertiū pa-
tet: q: sacerdos facit virtute occulta non insi-
stente: ergo assistente. Patet cōsequentia: quia
oīs virt⁹ occulta aut est insistens aut assistēs.
Hec aūt virtus est virtus creatoris: ipsa vide-
licet dei volūtas. Determinauit eīn deus se ad
efficiendū p̄dicta oīa: cū sacerdos itēndē debi-
ta profert ꝟba sup materiā debitā ad hūc effe-
ctū a se dn̄o instituta. Un̄ vbi. ḋ. dicit Aug. Cre
dendū est ꝙ in ꝟbis christi sacramēta cōficiā-
tur. Cuius eīn potētia creant̄ prius: eius vtiqꝫ
verbo ad melius pereant̄. An aūt in ꝟbis con
secrationis sit aliqua virtus effectiua vel coope
ratiua respectu predictoꝝ insistēs: suo loco in-
quiretur. De his beatus Aug. iterū ait. Unde
hoc sanctissime de⁹: ꝙ sacerdotes cū sint pul- Augustinus.
uis ꝛ cinis: te presentē habeāt manibus et ocu
lis. Nō vtiqꝫ ex debito: nec ipsorū meritorꝫ ex
tue volūtatis beneplacito. Hec est vera indul-
gētia: quā nulli angelorū: nulli archangelorū
nullis supernis spiritibus: sed hoīb⁹: nō oīb⁹ꝛ
sed ordinatis: credim⁹ cōcessam tanti veꝫ my-
sterij celebratio. ¶ Lectio. v. A

Circa hāc pote-
statē consecrādi: q̄ vt. ḋ. habitū
est: inauferibiliter oībus sacer-
dotib⁹ cōcedit̄: occurrūt duo du
bia. Primū: cur autoritas cele- Dubium primum.
brādi dignissima est: ꝛ summa oīm ecclesiasti-
carū potestatū: ecclesie a xp̄o traditarū: cur nō
summis ecclesie hierarchis: veꝫ ep̄is est reser-
uata. Nā cū sacramētū cōfirmationis: q: ma-
gna reuerētia tenēdū est: a solis pōtificib⁹ de-
beat perfici: vt cōstituit Eusebius papa de cō-
se. disti. v. manus. Manus quoqꝫ impositiōis
sacramētū magna veneratiōe tenēdū est: quod
ab aliis perfici nō pōt: nisi a summis sacerdo-
tibus. Nec tpe apostolorū ab aliis: ꝙ̄ ab ipsis
legit̄ aut scit̄ peractū esse: sed nec ab aliis ꝙ̄ q̄
eoꝝ tenēt locū vnꝙ̄ perfici pōt aut fieri debet
Nā si aliter presumptū fuerit: irritū habeat̄ et
vacuū: ꝛ inter ecclesiastica nunꝙ̄ reputabit̄ sa-
cramēta. Ergo multo fortiori rōne videt̄ ꝙ ḋ
sacꝫ solis ep̄is fuerat reseruādū qḋ ēt ex eo vi
det̄. Nā maior solēnitas requirit̄ in ꝯsecratiōe
corporis christi: ꝙ̄ in cōfirmatione. Eadē ra-
tione videt̄ ꝙ solenior ꝛ excellētior requiritur Responsio ad dubium primum.
minister. Ad hoc dubiū respondeo: licet ꝓpter
excellentissimā dignitatē officii corporis: dece-
ret ꝙ officiū cōsecrationis hmōi dūtaxat esset
pōtificibus (immo potius solūmodo summo
pontifici) reseruatū: tñ propter vtilitatē quā
assequunt̄ fideles ex missaꝝ frequentia: aliter
disposuit diuina sapiētia: cuius ꝓuidentia in
suis institutionibus regitur ecclesia. Un̄ mul-
tiplex ratio a doctorib⁹ assignat̄: quarū inter
alias he sunt: scꝫ diuini cult⁹ dilatatio: huma-
norū defectuū reparatio: pene mortuorū miti
gatio: beneficiū redēptiōis frequēs recordatio
diuine familiaritatis manifestatio: ꝛ se elatio
nis reprehensio. Ex hoc eīn ꝙ potestas hec est
simpliciter sacerdotibus data: ꝛ nō solū ponti
ficibus: ex frequēti missarū celebratione mul-

tiplicat cultus dei:qui precipuus vel maxim⁹
est in eucharistie adoratione:et eius summo pa-
tri oblatione. Deniq3 ois eccl'ie deuotio est in
ordine ad hoc sacramentū.ait. Sco. dist. viij.
q.j. Propter hoc eñi clericus deuotius et maio
ri diligētia persoluit officiū diuinū. Propter
hoc populus deuotius audit missam:q̄ quod
cunq3 aliud officium ecclesiasticum. Propter
hoc etiam populus deuotius: singuliq3 cum
maiori diligētia confitentur peccata:dū inten
dunt ſm ecclesie ordinationē saltē semel in an
no cōicare. Et reuera facile ois diuin⁹ cultus
euanesceret: si nō missarū frequētia seruaret.
Ex hac ḡ frequētatione:quotidiani defectus
nostri reparant:et pene aiaru3 in purgatorio
existentiū mitigant:et redēptionis beneficiu3
frequēter representat: et ad memoriā reducit:
et diuina familiaritas ex frequēti sue presentie
exhibitione insinuat. p̄sentie dico in carne. Et
exēplū humilitat3 nobis exhibet:vñ elatio no
stra reprimit. Efficax eñi humilitatis exēplu3
est q̄ dñs voluit corp⁹ suū a simplicib⁹ psonis
tractari. Et ita ppter dispēdiū qd̄ sustineret ec
clesia ex raritate celebrationis cauēdū:et cōmo-
dū qd̄ accidit ex frequētia assequēdū:ptās illa
oib⁹ sacerdotib⁹ est cōicata. Qd̄ v̄o maior solē
nitas requirat in cōsecratiōe tāti sacramenti:
attestat celsitudini sacrificij:et in psona cōsecrā
te pui det nr̄e vtilitati:et ita nō est par rō in eu
charistia et cōfirmatiōe. ¶ Sūt etiā ideo q̄daz
reseruata epis:nō tñ ea per quorū reseruatio-
nē dispēdiū sustineret ecclia:vt dicit Hugo:ne
eadē autoritas prius ab oib⁹ passim vēdicata
inferiores erga supiores redderet insolētes: et
soluto obediētie vinculo scādalū generaret:vñ
singl'r epis reseruata est cōsecratio chrismat3
manuū impositio:cōis bñdictio cōsecratio vir
ginū:basilicarū:et hmōi:vt p hoc eoꝝ supiori-
tas sup alios sacerdotes cognoscat:atq3 debi-
tū honorē et obediētiā a pplo cōsequant in aspe
ctu. Hec oia vt.d. Alexā. de ales. Alias etiā rō-
nes addit brūs Tho. in. iiij. scripto dist. xiij. q.
Dubium secūdum j. & ille sufficiāt ad p̄sens. ¶ B Scōm dubiū
Cū tāta sit vtilitas in frequētatione hui⁹ my-
sterij:cur etiā nō laicis iustis est cōcessa: p̄sertī
Chrysostomus. q3 ſm Chry. ois scūs sacerdos.et oib⁹ iustis dr̄
qd̄. d. allegatū est. Vos est3 gen⁹ electū: regale
sacerdotiū. Ad h̄ rñdet Sco. dist. iij. q. ij. li. iiij.
j. Pe. ij. Sine oi dubitatiōe solis sacerdotib⁹ tradita est
ptās ɔsecrādi. vñ extra de sum. trini. et fi. ca. c.
firmiter. dr̄ ex cōstitutiōe Inno. iij. i cōcilio gñā
Responsio ad secundum dubium. li. Hoc vtiq3 sacramētū (loquit de sacramēto
eucharistie)nemo pōt ɔficere: nisi sacerdos q̄
rite fuerit ordinatus ſm claues eccl'ie:q̄s ipse
ɔcessit apl'is eorūq3 successorib⁹ iesus xp̄s. Ipse
eñi in vltima cena (vt etiam supradictū est) ait
apl'is. Accipite et diuidite inter vos. Luce. xxij.
glo. Accipite et date. Ex his v̄bis dñi discretiue
ad apl'os directis:patet q̄ solis apl'is imedia-
te hāc dedit ptātē. Ad idē qd̄ ibi sequit. Hoc fa
cite in meā cōmemorationē. Oia hmōi tñ ce-
nātibus dicta sunt:apl'is sc3 et discipulis:quoꝝ
successores sunt epi et sacerdotes vt frequēter
j. Cor. x. dictū est. Facit ad idē v̄bū apl'i. Panis quē frā
gimus:nōne participatio corporis dñi est. Quē
autē frāgim⁹:nos sc3 apl'i et discipuli. Si eñi q̄
libet posset cōficere: aliū alij frāgere nō opor-
teret:sed quilibet posset de suo sacrificio cōica
re. Hoc deniq3 3 romana ecclia informata et

edocta ab apl'is q̄ informati erāt a dño. Vñ q̄
cōtrariū astruūt:a fidei veritate deuiāt:et infi-
deles iudicādi sunt. Ad illud v̄o qd̄ allegat de
Chry. et Cano. beati Petri dicēdū q̄ nō dicū-
tur sacerdotes pprie:sc3 a sacerdotali ordine:
sed mystice:q3 sc3 mysticū sacrificium deo offe
runt:sc3 seipsos hostiā viuētē:sanctā: deo pla-
centē:ſm exhortationē apl'i ad Roma. xij. Hec
Alex. vbi. s. ¶ C Sed aliq̄s diceret. Etiā dñs Mat. vlti.
solis discipulis dixit. Ite docete oēs gētes: ba
ptizantes eos in noie patris et filij et spūssci et c.
Et licet sic dicēdo discipulis cōtulerit oib⁹ offi
ciū et ptātē baptizandi: nihilominus potestas
baptizandi data est et laicis. Unde licet sacerdo
tibus cōueniat ex officio baptizare: tñ si laic⁹
baptizat est vere baptizatu3. Sic videt esse de
potestate cōsecrādi. ¶ Itē in celebratione duo Duo sūt i celebratione.
sunt. Cōsecratio et cōicatio:q̄ etiā separari phi
bēt:
q̄uis nō debeāt:vt in. c. relatū. de cōse. dist. ij.
vbi dr̄. Certū est q̄ hi qui sacrificātes nō edūt:
rei sunt dñici sacramēti. Refert eñi q̄ quidam
cōsecrātes nō cōicabant. Cōsecratio aūt est p
pter cōmunionē:ergo cōmunio maius est q̄
cōsecratio. Cū ergo laico cōcedit qd̄ maius est
sc3 cōmunio:videt etiā cōcessum qd̄ minus est
i. cōsecratio. Itē q3 potestas cōsecrādi est pote
stas dignitatis:ergo cōuenit digniori: sed di-
gnior est iustus laicus sacerdote peccatore:nā
peccator nō est dignus pane quo vescit: priua
tus eñi est omni dignitate:immo etiā dignita
te viuēdi. ¶ D Ad has obiectiōes dicendū
q̄ q3 ptās cōsecrādi:potestas quedā est quam
nemo habet:nisi qui eā a dño acceperit: hanc
aūt dñs immediate dedit in cena apostolis: et
mediātib⁹ illis:ceteris. Cū ergo iustus laicus
illā nō accepit a xp̄o:patet:nec ab apl'is:mani
festū est q̄ nō habēt eā. Si eñi vite dignitas cō
ferret eā etiā angeli et magis v̄go benedicta eā
haberēt. Qd̄ v̄o apostoli hanc potestatē laicis
nō dederūt:patet ex ritu ecclesie ab ipsis apo-
stolis ad nos successiōe legitima descēdente:q̄
magne est autoritat3:vt. s. habitū est lec. ij. Tē
pore autē apostoloꝝ baptizabāt diaconi:vt pa
tet de philippo diacono eunuchū cādacis regi
ne baptizante. Et qm̄ in omni gēte etiā in infi Act. viij.
delibus:a quibus aliq̄s exercebat cultus: ali-
quibus personis specialiter cōmittebat pote-
stas offerendi deo: et cōsecrādi ea q̄ sunt ſm ri
tum suū offerēda : qui et in illis primatum te-
nent:qd̄ etiā apud pharaonē regē egypti ser-
uatū legit. Cū ergo in ecclesia est ordinarissi- Genes. xlvij.
ma potestas offerēdi deo et ɔsecrādi:q̄ ſm legē
xp̄i offerēda et cōsecrāda sunt deo: cōgruū fuit
illā aliq̄b⁹ p̄cipuis psonis dari:hi aūt sunt sa-
cerdotes. De baptizādi aūt officio nō ē sile: qm̄
cū illō sacm̄ est necessitat3:l3 officiū baptizādi
sit sacerdotib⁹ spāliter datū:oib⁹ tñ instāte ne-
cessitate est cōcessum. Et l3 sit aliq̄ silitudo illa
rū cōmissionū in gñe: quātū ad hoc q̄ vtrūq3.
Accipite sc3 et comedite et c. et Ite baptizate:solis
discipulis dictū sit:tñ vt p3 ex factis sequenti
bus et ipsorū apostoloꝝ institutionib⁹ differē
ter cōmittit potestas cōsecrandi et baptizādi.
Nā in collatione ordinis sacerdotalis:quo po
testas cōsecrādi cōfert: specialibus signis: sc3
manuū vnctiōe: calicis cū patena et hostie por
rectione:et certa v̄boꝝ forma hāc ptātē expsse
significāte:dat ptās:vt cognoscant se in illo or
dinis sacramēto autoritatē cōsecrandi accipe

te ꝛ potestatē: placabiles deo hostias offeren-
di: vt dicit Hugo. Nō sic autē dat potestas de-
terminata ad baptizādū: sꝫ ex cōsequēti ad illā
q̄ est cōsecrādi: ꝛ q̄ est ligādi ꝛ soluēdi (q̄ etiam
speciali signo: manus scꝫ impositiōe dat) offi-
ciū baptizādi cōsequitur: nō specialiter traditur: et
ideo etiā in necessitate aliis cōcessa designatur.
Ordinatio autē sacerdotū ad ꝯsecrādū ꝛ hierar
chizādū ecclesiā dei ab ipsis apostolis cepit: vt
patet ex epistolis pauli ꝛ actibus apostolorum.
Et btō Dionysio in de ecclesiastica hierarchia
ca. iij. ꝛ. vj. ritū huius sacramēti: ꝛ etiā ordinis
describēte: qui fuit tēpore apostolorum. Et per
hoc patet ad primā obiectionē. ¶ Ad scdaꝫ ve
ro dr post Alexādrū de ales: ꝙ et si cōmunio sa
cra sit maior in effectu sanctitatis ꝛ gratie quā
cōfert digne suscipiēti: cōsecratio tn̄ est maior
in excellētia siue autoritate potestatis: vn̄ ma-
gnitudo hec ꝛ illa nō sunt eiusdē generis: ꝛ ita
nec magis nec minus: ꝛ propter hoc nō sequi-
tur: ꝙ qui pōt in hoc qd̄ maius est ꝛ pot etiā
in illud qd̄ minus est: sicut lucere excellēti⁹ est
q̄ calefacere: nec tn̄: quicquid pōt lucere ꝛ pōt
calefacere. Instātia est de luna. ¶ E Ad ter-
tiā dr: ꝙ est dignitas meriti ꝛ est dignitas auto
ritatis vl officij. Sacerdos iniust⁹ etsi caret digni
tate meriti: gaudet tn̄ dignitate officij. Laic⁹ iu
stus ecōtrario caret dignitate autoritatis: gau-
det tn̄ dignitate meriti. Ptās autē cōsecrādi cō
sequitur dignitatē autoritatis: non meriti: vt
s. patuit. Non in merito cōsecrātis ꝛc. Illa tn̄
potestas quāto maior ꝛ dignior est: tāto malis
sacerdotibus ea abutētibus periculosior est.
Naꝫ etsi dominus suorū beneficiorū ingratos
nōnunq̄ per beneficiorum subtractionem casti-
gat: grauius tn̄ punit dum illa nō tollit: sed ea
permittēdo ꝯseruat in reprobis ad eorum ingra
titudinis confusionē verecundiā: et grauioris
Apocal. xxij. dānationis iudiciū: vt Qui in sordibus est sor-
descat adhuc. Et sicut multo tēpore nō sinere
peccatoribus ex sentētia agere: sed statim vltio
nē adhibere magni beneficij indiciū est: vt ha
betur. ij. Machab. vj. ita peccatoribus dona sua
cōseruare: eosqꝫ in peccatis sustinere vt cū iu-
dicij dies aduenerit: in plenitudine peccatorū
j. thes. v. puniat: grauis ire indiciuꝫ est. Ad qd̄ pertinet
illud apli: de iudeis gratiā christi cōtēnētibus
vt impleāt peccata sua semper. Peruenit enim
ira dei super illos vsqꝫ in finē. Sic sm̄ Aug. ad
Augustinus. ꝯmenianū: sacramētalis ptās in bōis ꝑmanet
ad ꝑmiū in malis ꝑmanet ad iudiciū. Sic tn̄ bn̄fi
ciū saluatoris iusto iudicio dei ꝑmanet in sacer
dotib⁹ malis: vt qd̄ in eis fuit indiciū diuine fa
miliaritatis: ꝛ quasi arra glorie excellentis: sit
illis in penā ꝛ ꝯfusionē maiorē corā electis pa
riter ꝛ dānatis. Ecce habēt sacerdotes christi:
vn̄ in dño glorient: habēt vn̄ timeāt ꝛ humiliē
tur: habēt vn̄ mūde ꝛ sollicite corā dño ambu-
lēt: vt in glia cū fideliter mysteria dei dispēsan
tib⁹ premient. Et tm̄ de ptāte ordinis necessa-
rio requisita in ministro: ad effectū ꝯsecrationis.

¶ Lectio. vj. A

Praeterea que ex
parte ministri ad huius sacrifi
cij perfectionē de necessitate sa
cramēti superius dictū est requi-
ri: scdꝫ fuit sermonis facultas.
Per cuius defectū ab hoc ministerio excludū-
tur muti ꝛ elinguees: etiaꝫ si fuerint sacerdotes
rite ꝛ legitime ordinati. Cū enim sicut cetera no
ui testamēti sacramēta: ita ꝛ eucharistie conse-
cratio certā exigit materiā: exposcit quoqꝫ ver-
borū formā: sm̄ illud Aug. homel. lxxx. ꝛ habe
tur. j. q. j. detrahe. Accedit verbū ad elementū
et fit sacramētū. si alterū illorū deficit: non fit
consecratio. Et qm̄ verborum formā muti ꝛ elin
gues proferre nō valent: manifestū est ꝙ non
possunt hoc tantū cōficere sacramētū. ¶ Et si
queritur: Quid si sacerdos mutus cetera in alta-
ri ageret: ꝛ alius sacerdos cōsecrationis verba
proferret: nōne mutus cōsecraret? Nec obstat
vt videtur: ꝙ vnus a pluribus baptizari nō pōt:
quin eadēꝫ hostia siue panis possit a pluribus
cōsecrari. Nam cōsueuerūt presbyteri cardina
les romanū circūstare pōtificē: ꝛ cū eo pariter
celebrare. Similiter in multis ecclesijs cōsue-
tū est in ordinatiōibus sacerdotū: nouellos sa
cerdotes suo ordinatori epō concelebrare: qd̄
etiā regulariter in cōsecratiōe epi obseruatur:
tunc enim ordinator eps vna cum duobus epis
coadiutorib⁹: ꝛ nouello epō cōsecrato: missam
cōsecrationis simul perficiūt. Ad hoc respōde
tur: ꝙ in casu sacerdos mutus non cōsecrat: lꝫ
cerimonialia in gestis ꝛ vestitu perficeret. Cu
ius ratio est: qꝛ nihil eorū facit que sunt de ne
cessitate ꝯsecrationis. Nā vestes sacre: ꝛ gest⁹ cor
ꝑis cerimonialia sūt: ꝛ nō sūt de necessitate cō
secrationis: vt. j. dicetur. Formā autē que de ne-
cessitate requiritur: ipse nō profert: ideo non cō-
secrat. Sacerdos tamē adstās si formā cū intē
tione cōsecrādi profert: vere cōsecrat: licet ceri
monialia nō perficiat. Et in casu est vera cōse-
cratio: sed nō per mutū: sed per sacerdotē ver-
ba consecrationis (vt dictū est) proferentē. Nec
est simile si mutus puerū intigeret seu immer-
geret: ꝛ mancus formaꝫ proferret: in hoc casu
puer baptizatus nō esset: qꝛ sacramētū baptis-
mi nō nisi ab vno baptizāte perfici pōt: qm̄ for
ma baptismi vnā personā exprimit: scꝫ Ego te
baptizo ꝛc. Que forā si in casu a manco ꝓferretur
falsa eēt: qꝛ ipse nō baptizat cū nō imergat. Si
vero diceret nos baptizamus ꝛc. iā forma debi
ta non seruaretur. Est sentētia Alexādi ꝛ Scoti.
¶ B Sed cōtra hoc qd̄ additū est: ꝙ vnus pa
nis pōt a pluribus cōsecrari: hoc non videtur:
qm̄ aut isti plures cōcelebrātes verba cōsecra-
tionis simul proferrēt: aut nō. Neutrū dici po
test: Nō simul: qꝛ nūc frustra pronūciant: et su-
perflue quicūqꝫ ꝓferūt nisi ab vno solo: cū ab vno
solo pnūciata sufficiūt ad ꝯsecrādū: sic nō oēs
simul: ꝛ cōstat ꝙ qui primo pronūciat cōficit.
Quid ergo faciūt ceteri? Nūquid iterant sacra-
mentū? Sed hoc est incōueniēs: qm̄ etsi sacra-
mentū eucharistie est iterabile quantū ad sum
ptionē: nō tamē quantū ad eiusdē materie cō-
secrationē: vt vult sāctus tho. in. iiij. scripto. dist. vj.
ꝛ doc. cōcorditer. ¶ Itē posset cōtingere ꝙ ille
nō cōficeret qui celebraret principaliter: ꝛ ille
cōficeret qui secūdario celebraret. i. q̄ cōcelebra-
ret: ꝛ sic intētio prima principaliter celebrātis
defraudaretur. Ad illa respōdet Alex. de ales par Alex. de ales.
te. iiij. q. xxxvj. arti. viij. Cardinales inqt presby-
teri cōsueuerūt romanū circūstare pontificē: ꝛ
cū eo pariter celebrare. Cūqꝫ ꝯsummatū est sa
crificiū: de manu eius cōionē accipere signan-
tes aplos qui cū dño pariter discubētes: sacra

mentū de manu eius eucharistie acceperūt: et in eo ꝙ celebrāt ostēdūt apostolos a dn̄o ritum huius sacrificij didicisse: vñ hec est causa cōcelebrationis. ¶ Cōsequēter dicendum est ꝙ simul debēt cōsecrationis ꝟba pferre. Et tūc ad illud qđ obijcit dicendū: ꝙ ꝟba ceterorū nō inaniter proferuntur: q2 licet prolatio vnius sufficeret ad cōsecrationē: tn̄ q2 intētio est oīm vnā celebrare cōsecrationē: assequunt̄ qđ intendunt: et quantū ad cōsecrationē: et quantū ad significationē: ad quā nō sufficerēt verba ab vno prolata. Et q2 intētio dirigit opus: eo ipso ꝙ est vna oīm intētio: est etiā vna oīm operatio: id est cōsecratio. ¶ Si queris: quid si nō simul proferāt verba? Respōdet idē doctor post Innocentiū: Sane pōt dici et probabiliter respōderi: ꝙ siue prius siue posterius proferāt sacerdotes: referri debet eorū intētio ad instās prolationis episcopi cui principaliter cōcelebrāt: et tūc oēs simul cōsecrāt et cōficiūt: ꝗuis nōnulli sentiāt: ꝙ ꝗ prius pnūciat ille cōsecret. Nec aliorū fraudat intētio: q2 factū est qđ intēdūt. Hec Alexāder. ¶ Verū q2 pauci ordinādi in hoc sunt satis instructi: ideo videt̄ cautior modus ꝙ presbyteri in sua ordinatiōe nō cōcelebrēt episcopo: nec canonē legāt: qui modus in metropoli magūtina obseruat̄: cui cōprouinciales se merito conformarēt. iuxta. c. de his dist. xij. et de cōsecra dist. ij. instituto. Et hec sufficiāt de scđo ex pte ministri ad cōsecrādū de necessitate requisito.

¶ E Tertiū qđ de necessitate ad cōsecrādum ex pte ministri reqrit̄ est integritas intētionū: hec eñ nō mō ad cōsecrationē: sed etiā ad cuiuslibet sacramēti perfectione reqrit̄. Sed ad propositū de cōsecratiōe eucharistie disseramus. ¶ Qđ aūt integritas intentionis reqrat̄: ex eo patet: q2 cōsecrare est actus humanus: nam soli homini cōcessus est: vt ex predictis patet: ideo necesse est vt fiat per actū humanū: sed actus ꝗ fit preter intētionē casualiter: vel fortuitu: aut ex quadā phātasia: nō est actus humanus: sicut fricare barbā sine intētione preuia: et similia: qm̄ hos habemus cōmunes cū brutis. Preterea ministerium cōsecrationis est opus volūtatis rationalis et deliberate: qđ aūt est hmōi: nō pertinacia vl̄ impetu exercēdū est: sed ꝯsideratiōe rōnis et directiōe intētionis. Iniuria eñ et irreuerētia fieret sacramēto: si sine intētiōe fieret. ¶ Itē sacramenta data sunt a christo ecclesie: ideo nō cōficiunt̄ aut dispēsantur nisi per ministros ecclesie: ergo est actus sacramentalis actus ministerij ecclesiastici. Necesse igitur est vt cōcurrat intētio ministri: vt agat tāꝗ minister ecclesie. Prima ratio est Scoti in. iiij. dist. vj. q. vj. Alie sunt Alexan. iiij. par. q. xiij. arti. j. Sed cuius intētio requirit̄ tanꝗ obiecti? Hoc est quesitū: Quid intēdere debet sacerdos? Respōdetur: debet intēdere facere illud quod ecclesia intēdit. Huius eñ in hoc actu minister est. Intēdit aūt ecclesia facere per suos ministros institutos qđ fecit christus. Et quid fecit christus? Certe benedixit: gratias egit: fregit et dedit discipulis dicens: Accipite et comedite: hoc est corpus meū. Et hec dicēs: panē in corpus: et vinū in sanguinē trāssubstātiauit. Hoc ergo intēdit ecclesia vt fiat cōuersio. &c. a christo per sacerdotis ministeriū: et hoc est qđ intēdere dꝫ sacerdos: cuius intētio vt ministri referri debet ad intētionē ecclesie cuius est minister. Nec tn̄ oportet ꝙ hec intēdēdo precogitet particulariter vt panis in corpus: et vinū in sanguinē suo ministerio cōuertat̄: sufficit ꝙ in genere intēdat hoc facere qđ ecclesia per suū ministeriū (aīs ministrū) intēdit facere: etiā si nesciat: vel non cogitet in particulari ꝗd: illud sit qđ facere ecclesia intēdit. Unde vt dicit Scotus l. iiij. dist. xiij. q. ij. scismaticus et hereticus: et qđ plus est: hereticus: circa eucharistiā habere potest intētionē ecclesie in conficiendo: si intenderet in vniuersali qđ christus instituit faciendū: et qđ ecclesia facit: licet non intendat in speciali: q2 credit eucharistiam nihil valere: hoc est non esse: seu continere verum corpus christi: sicut aliquis bone fidei posset proferre verba incantationis: quibus vtūtur magi vel mage circa illā materiā circa quā alij vtūtur: nō credens ea quicꝗ valere: intēdēs tn̄ in generali illa proferre ad illū finē ad quē illi proferunt: quasi diceret et intenderet: fiat qđ fieri pōt: licet crederet per illa nihil fieri posse. Illa ergo generalis intētio sufficit cū ceteris reqsitis ad cōficiendū. Propter qđ et sacerdos hereticus cōficere pōt dum huiusmodi intētionē habuerit generalē. Huic etiā cōcordat doctor irrefragabilis parte. iiij. q. xxxv. ar. v. Cum ergo hec generalis intētio sufficiat: et ptās cōficiēdi est inauferibilis: neqꝫ ꝑ heresim: neqꝫ ꝑ penā canonicā tolli potest: vt. 8. lectione. ij. probatum est: patet ꝙ qui ius sacramētale amittere nō potest: nec ius cōficiēdi amittere potest. ¶ D Sed contra hoc videt̄. Nā verba cōsecrationis efficaciā habēt ex fide: vnde Aug. cū dixerat: Accedit verbū ad elementū: et fit sacramentū. subdit: Nō q2 dicitur: sed q2 credit̄. ¶ Itē sacramenta noue legis habent fundamētū baptisma: qđ est sacramentū fidei: ideo oīa sacramēta habēt fidē fundamētū et virtutē a fide. Fides est fundamentū oīm bonorū. Glo. in. c. illi offerūt. j. q. j. Ideo si infidelis aut hereticus attētat conficere: deficit in opere suo ab eo qđ est fundamentū: et a quo debet esse virtus sacramēti: et per cōsequēs nō cōficit. ¶ Itē Augu. et habetur. j. q. j. extra ecclesiā. Extra ecclesiā catholicā nō est locus veri sacrificij. Itē Hiero. sup Amos. Odit deus sacrificia hereticorū: detestatur fetorē eorū: ergo cū ipsi celebrāt: nec seipm̄ mittit nec angelos: vt intersint sacrificio: sed si non est ibi celestis missus: nō est ibi missa. Ob hoc eñ dicit̄ missa: eo ꝙ celestis missus ad consecrādū et viuificandū corpus adueniat. magister dist. xiij. quarti. Et ita non cōficiunt verū corpus christi. et Cyprianus in epistola cōtra hereticos: et habet̄. j. q. j. Si quis. iiij. Cōstat oleū vñ baptizati vnguntur: sanctificari: et eucharistiā fieri nō posse: vbi nulla spes est. et fides falsa: vbi oīa per mendacium gerūtur. Multa ad idem adduci possunt Item magister dist. xiij. quarti. In huius mysterij expletione sicut formā seruari: ita ordinē haberi: vt scꝫ sit sacerdos: et intētionē adhiberi oportet: vt illud facere intēdat: sed si nō credit de illo mysterio sicut veritas habet: nūqd pōt intēdere illud cōficere? Et si nō intendit: numquid cōficit? quasi diceret: nō. ¶ E Ad illa respōdetur cōcedēdo ꝙ sacramēta habēt aliquā efficaciā ex fide: que fides est eis essentialis: nō fides ministrātis: sed fides ecclesie. Et hoc q2 sacramēta sunt ecclesie: sed ipsi ministro ratio ne actualis ministerij intētio est necessaria: ne

Scotus.

Hieronymus.

excellẽtie sacramẽti: actio irrationalis: et ꝑ hoc
nõ humana preiudicet. Unde quia sacramentũ est
ecclesie: requiritur fides ecclesie: et quia actuali
ter ministratur a cõsecrante: requiritur intentio cõ-
secrantis. Per hoc ad Augu. Extra ecclesiã non
est locus veri sacrificii. Respondetur dupliciter.
Primo extra ecclesiã .i. extra formã ecclesie. Uel
sic extra ecclesiã nõ efficit sacramẽtum quod fi-
gurat .s. salutẽ: qꝛ hereticus conficit ⁊ accipit ad
sui dãnationẽ: et ꝓfert aliis in simili errore posi
tis. Unde .i. q. i. ꝙ quidam. §. Quis. Quãuis posset
generaliter dici: sacramẽta que apud hereticos
non aliter ꝙ in ecclesia celebrantur: vera et rata
esse quãtũ ad se: falsa vero et inania quãtum ad
effectũ: et in his a quibus male tractatur: et in
his a quibus male sumuntur. Nec mirũ. Ipsa enim
salus nostra buccellã iude dedit: statim cũ buc-
cella nõ bonus: sed malignus spiritus intrauit.
Non qꝛ bonus nõ daret bonũ: sed qꝛ malus ma
le accepit bonũ: sicqꝫ bonũ effectũ non habuit:
quia vbi illud faceret nõ inuenit. ¶ Ad secundũ
dicendũ ꝙ fides que est fundamentũ et virt' sa
cramentoꝝ nõ est fides ministri cõsecrãtis: aut
etiã fides suscipiẽtis: sed est fides ecclesie: quam
sequitur intẽtio cõficiẽtis: quã intentionẽ genera
lem ecclesie: habere potest hereticus: nõ solũ in
aliis: sed etiam in huius sacramẽti articulo: vt su
pra dictũ est. Et dicit idẽ Alexã. de ales. Ad hie-
ronymũ dicitur ꝙ in sacramẽtis hereticorum
quedã sunt que a deo sunt: et illa nõ odit deus:
vt character ordinis: et verba cõsecrationis: et
vt illorũ conficiũt heretici: que etiã sunt cõmu-
nia eis et ecclesie: et sic ex eo qd est eis et ecclesie
cõmune: cõficiunt. Sunt etiã in eorũ sacrificiis
quedã mala .s. infidelitas: perfidia: inobedien-
tia ⁊c. hec odit dñs. Quantũ ad ea q̃ bona sũt .i.
consecrationem: que fit in forma ecclesie: mittit
seipsum et angelos: adsistit enĩ signo suo: qd esse
voluit certũ efficax et practicum: non obstante
malicia ministrorũ. ¶ Ad autoritatẽ cypriani
dicitur ꝙ intelligi dꝫ de hereticis qui formã ec
clesie nõ tenẽt. Quod patet per illud qd addit.
Ubi oĩa per mendaciũ geruntur. Illa dicuntur geri
per mendaciũ: que extra formã ecclesie gerun-
tur. Uel si aliud voluit: in hoc errauit ⁊ correct'
est a beato Augu. ¶ Ad magistrũ dicendũ ꝙ ma
gister soluit cũ subdit. Aliqui dicunt: non recte
sentientẽ de illo mysterio posse intendere: non
quidẽ illud cõficere: qd iam esset recte credere:
sed illud agere qd geritur ab aliis: et sic adhibet
intentio et impletur mysterium. Et ita satis pa
tet ꝙ intentio de necessitate requiritur in sacerdo
te. Intentio dico generalis faciendi qd ecclesia
Dubiũ. facit. ¶ F Sed queritur vtrũ requiritur actua-
lis intẽtio talis que dicta est: in prolatione ver
borũ cõsecrationis. Ad huius questionis solu-
Solutio tionẽ aduertendũ post doctorẽ subtilem in .iiii.
dubii. dist. vi. q. vi. ꝙ triplex distinguitur intẽtio: actua-
lis: habitualis et virtualis. Actualẽ intentionẽ
Intẽtio habet qui habet actũ in voluntate elicitũ respe
triplex ctu huius qd intendit: vt dũ quis habet actua-
le velle intrare ecclesiã: actualiter intẽdit intra
re ecclesiã. Habitualẽ habet: qui habet in se ha-
bitũ derelictũ ex actu intẽtionis frequẽtato: in
clinantẽ eũ ad similes actus: qualẽ etiã habere
põt dormiens habituatus. Intentionẽ virtua-
lẽ habet is q̃ ex virtute intentionis actualis pre
habite: ꝓcedit in opus ex illa tãꝙ ex radice: ita
ꝙ illa intentio actualis sit principiũ ordinatum

ad oẽs illos actus sequentes: sicut intentio fi-
nis habet in se intentionẽ medioꝝ ad hunc fi-
nem ordinatorũ. Et ita in qualibet actuali intẽ
tione medii: manet virtus prime intẽtionis: ꝓ
quãto illud mediũ nõ assumeretur: nisi precessisset
intentio prima actualis: quasi finis in quẽ me-
diũ hoc ordinatur. Exemplũ sicut mõ intẽdẽs
ire ad sanctũ Jacobũ: ex intentione huius finis
ordinat multa alia necessaria ad illũ finem: exe
quens autẽ illa ordinata: nõ semꝑ cogitat de eũ
do ad sanctũ Jacobũ: sed sepe per operationes
circa media vel alias distrahitur ab actuali intẽ
tione prima: nihilominus tñ oĩa dicitur facere
ex prima intentione: ⁊ virtualiter habere illam
primã intentionẽ in prosecutione medioꝝ: pro
quanto he actiones medie processerũt a prima
actuali intentione. et in eam tãꝙ in finẽ ordi-
nantur. Qd ex eo patet: quia interrogatus cur
hoc agis: statim respõderet: ꝓpter ire ad sanctũ
Jacobũ. ¶ G Ad propositũ dicitur. Primo qd
ad consecrandũ nõ requiritur intẽtio actualis
consecrãdi in prolatione forme cõsecrationis.
Patet: nam nõ requiritur maior intentio in cõse-
cratione: ꝙ in meritoria oꝑatione: quia opera-
tio nõ est meritoria nisi ex proprio conatu volũ
tatis: nõ tamẽ excludẽdo gratiã. Cõsecratio au
tẽ efficax est ex ṽbo creatoris. Nũc autẽ in ope-
ratione meritoria nõ requiritur semꝑ actualis
intentio ad merendũ .i. actualis relatio actus
sui meritorii in deũ: alioquin cõtinuãs actum
meritoriũ cũ distractione non mereretur. Et in
exemplo ꝓposito: ambulãs ad sanctũ Jacobũ:
dũ actualiter de hoc nõ cogitaret nõ mereretur.
Neqꝫ sancti martyres tolerãtes durissimas pe-
nas distracti: aut forte absorpti immanitate pe
narũ: ꝓpter qd non semper cogitauerũt actua-
liter illa pati ꝓ fide xpi seu iustitia: meruissent:
qd est incõuenientes. Et ꝓpterea non est verisimi-
le deũ sacerdotẽ obligasse ad pene impossibile:
vel saltem nimis difficile in illo actu: cuiusmodi
est nõ distrahi ab actuali intẽtione: cũ ſm btũ
Augu. in scdo de libero arbitrio: nõ sit in ptãte
nostra quin visis tãgamur hoc est q̃ efferatur ꝑ
intellectũ volũtati. ¶ Scdo dico ꝙ non sufficit
habitualis intentio: quia ꝯsecrare (vt dictũ est)
debet esse actus humanus. Actus autẽ etiã con
formis habitui: si non fit a voluntate intenden
te: sed aliunde preter intentionẽ euenit: huma-
nus nõ est. Nã si quis habeat habitum inclinã-
tem ad desideriũ sanitatis: si currat non inten-
dens ꝑ hoc sanari sed ludere: nõ dicitur cõsequi sa
nitatẽ per actũ humanum: sed casualiter vel for
tuitu. Sola ergo intẽtio habitualis nõ sufficit
respectu finis act' humani vt humani. ¶ Ter-
tio dico ꝙ ad consecrandũ requiritur: ⁊ sufficit in
sacerdote intẽtio virtualis: hoc est requiritur ⁊
sufficit ꝙ sacerdos habuerit intẽtionẽ actualẽ
cõsecrãdi: ex qua ꝓcessit ad opus celebrationis: ⁊
sufficit hec intẽtio etiã si i verbis cõsecrationis
distrahatur nihil actu cogitãs de cõsecratione. Et
hec vera sunt: si opus celebrationis ꝓcessit ex pri
ma intẽtione actuali sine oĩ motu ꝯtrarie volũ
tatis interueniẽte qui si interueniret: et non de
nouo intẽderet ꝯsecrare: quis ꝓferret consecra — nota.
tionis ṽba: nõ tamẽ ꝯsecraret: qꝛ tũc nõ adesset
intẽtio actualis: nec virtualis. Hec multũ quie
tãt scrupulosas cõsciẽtias: quis nõ mir' congruit
vt sacerdos ꝑ preuiã deuotã recollationẽ virtũ
et intẽtionis ob firmationẽ oĩa distrahentia et

impertinētia possetenus excludat: ac deuotius actualiter intēdere satagat: abigens manu serē discretionis volucres cogitationū puersaꝝ: importune se ingerētiū: et sacrificii fructū violare cupiētiū: exēplo patriarche abrahe: ne musce morientes pdāt suauitatē vnguēti. i. cōsolationē et gustū dulcissimū huiꝰ diuinissimi sacramēti. Et tantū de his q̄ ex parte ministri requirunt ad necessitatē sacramēti: q̄ fuere potestas ordinis: facultas sermonis: et integritas intentionis.

Lectio. vij. B

Expeditis his que ex parte ministri requirunt ad simpliciter ꝯsecrādū: vidēda sunt cōsequēter q̄ ex parte eiusdē requirunt ad ordinate ꝯsecrādū: et hec sunt duplicia: vʒ impedimētoꝝ amotio: quoꝝ aliqua sunt tm̄ culpe: aliqua tm̄ pene: aliqua nec culpe nec pene. Secundū est cōuenientiū appositio. Impedimēta q̄ sunt tm̄ culpe: quibꝰ sacerdos īpedit ab ordinata celebratione sunt pctā mortalia: qđ pximā ordinate celebrat q̄ celebrādo nō peccat. Inordinatio eīn in celebrādo defectꝰ est nō naturalis: sed moralis. ois eīn talis pctm̄ est: ergo a cōtrario sensu: qui celebrādo peccat: inordinate celebrat. ¶ B Peccat autē mortaliter q̄cūqȝ ī mortali sciēter celebrat. Qđ pbat autoritate et
j. Cor. xj rōne. Autoritate apli. Qui manducauerit panē hūc et biberit calicē dn̄i indigne: reus erit corporis et sanguinis dn̄i. Et sequit. Judiciū sibi mā ducat et bibit. i. dānationē. Dānationē autē nō inducit nisi peccatū mortale: nō aūt hoc dūtaxat de cōicante: sed etiā multo magis de celebrāte dr̄. Unū glosa hʒ Ambro. Indigne mā ducat q̄ alr̄ celebrat q̄ a xp̄o traditū est. Et q̄ indeuota mēte accedit ad eucharistiā: vel in volūtate peccādi manet: ille reus erit corporis et sanguinis dn̄i. i. mortis xp̄i penas dabit. i. ac si xp̄m occiderit pimit. Hec glo. Cū dicit: qui alr̄ celebrat mysteriū eucharistie: q̄ a xp̄o traditū est: hoc dicit quantū ad cōficientes siue cōficere volētes: q̄ nō deuota mēte et cordis desiderio ad eucharistie ꝯsecrationē accedūt. Sic eīn tradidit xp̄s ex maximo charitatis desiderio. vn̄ et ait apl̄s. Desiderio desideraui hoc pascha mā ducare vo-
Luc. xxij biscū anteq̄ patiar. Luce. xxij. Hoc aūt facit qui nō discernit corpus dn̄i ab aliis cibis: sed indiscrete et negligēter tractat et sumit: venerationē singulariter huic sacro debitā nō exhibens. Qđ notatur p aplm̄ cū addit. Nō diiudicās corpus dn̄i. ¶ Et qđ sequit in glosa. Uel in volūtate manet peccādi: dicit quantū ad cōficiētes et sumentes. Sic et illud glose. Indignus est et reus q̄ beneficiū eius in irritum ducit: qđ facit quisquis sacramētū salutis nō tractat: vel sumit (obstāte mortalis peccati obice) ad salutē. ¶ Itē magister distin. xij. quarti. Indignus est qui aliter celebrat mysteriū q̄ a xp̄o celebrauit: vel q̄ habens mortale pctm̄ accedit. Probat idē ratione: q̄m̄ actus cōficiēdi eucharistiā nobilissimꝰ et excellētissimus actus est oīm potestatū ecclesie: ergo multo magis peccat hunc indigne et in mortali pctō exercēs: q̄ aliū actum cuiuscūqȝ ptātis vel ordinis. Sed exercēs aliū actū ordinis in mortali: mortaliter peccat. vt. s. lectione. ij. deductū est: ergo a maiori ꝯficiēs et exercēs eucharistiam in mortali pctō: peccat grauiori mō mortaliter: quia actus cōficiēdi eucharistiā nobilissimꝰ est oīm actuū ecclesiasticoꝝ: vt. s. deductū est. Preterea ois cōsecrās etiā sumere dʒ eucharistiam: vt in ca. relatū. de cōsecra. dist. ij. vbi dr̄. Modis oibus tenendū est: vt quotienscūqȝ sacrificans corpus et sanguinē dn̄i nostri iesu xp̄i in altari immolat: totiēs perceptionis eius participem se prebeat. Cū ergo sumēs et manducās in mortali indigne sumit: et mortaliter peccat: ergo et cōsecrās: quia cōsecrās etiam est manducans.

¶ C Quod etiā sumēs in mortali peccet mortaliter: ex hoc deducit beatus Tho. in. iiij. scri- Thomas
pto. distinc. ix. q. iij. q: talis abutit sacramēto: aquinas
et quāto sacramētū est dignius: tāto abusus grauior. Qđ ꝓo abutat: patet ex tribus q̄ in hoc sacramento attendunt: q̄ sunt sacramentū tm̄: sacramentū et res: et res et non sacramentū. Quātū ad primū habet rōnem cibi et potus: cibus aūt nō cōpetit nisi viuenti: et ideo carēs vita gratie per mortale mortuus est spūaliter: et ita abutit sacramēto. peccatū eīn tale ideo mortale dicit: eo q̄ mortificat aīam quoad gratiā gratificātē: nō quoad gratiā gratis datā: quā etiam habēt heretici: pagani: iudei: qui tm̄ etiā maxime peccare videntur: tm̄ vt cōiter alias habiliores videntur. Quoad scd̄m sumit ibi xp̄s qui est scītas sanctoꝝ: vn̄ receptaculū eius dʒ esse sanctū: iō qui sumit cū cōtrario sanctitatis. i. cōscientia mortalis peccati: abutit. Quoad tertiū: q: accedēs significat se ad vnitatē corporis xp̄i mystici rēdere. vn̄ si pctm̄ mortale in cōscīa teneat p quod a corpore mystico separat: fictionis culpā incurrit: et ita abutit sacro. Hec Th. Ex illis sequit q̄
sacerdos in mortali pctō celebrans peccat duo- Sacer-
bus mortalibꝰ peccatis distinctis. Uno q: indi- dos ī pec
gne ꝯsecrat: alio q: indigne mā ducat. Patet cla- cato mor
re ex pmissis: q: mā ducare et cōsecrare duo actꝰ tali cele-
sunt distincti: et in qualibet indigna executione brās pec
cōmittit pctm̄ mortale. ¶ Sed di. aliq̄s. Si ita cat duo-
se habet officiū cōsecrādi: impossibile esset sine bus pec-
mortali eucharistiā cōsecrare aut sumere: et p cō cati mor
sequēs nulli est sacrm̄ illud ad salutē: pbat tm̄ se talibꝰ di
quela: q: cōsecrās aut est in pctō mortali vel nō. stinctis.
Si primū ex dictis indigne sumit et ad iudiciū: et ita mortaliter peccat. Si non: quia tamen nemo de se scire potest an odio vel amore dignus
sit. Quis potest dicere mundū est cor meū: pu- Eccl̄s. ix
rus sum a peccato. In tali dubio accedēs: peri- puer. xx.
culo mortalis peccati se exponit: et per cōsequēs mortaliter peccat: s̄m illud. Qui amat periculū
peribit in illo. ¶ D Ad huius replice solutio- Eccli. iij
nem duo videnda sunt. Primo quot modis aliquis dicitur esse in mortali: et qui horū modorū reddunt accedentē indignū. Secūdo quomodo
in cōsecratione et sumptione possit vitari nouū Aliq̄s est
mortale. De primo notat Sco. dist. ix. un. q. vnica q̄ aliq̄s potest intelligi esse in mortali tripli- in pctō
citer. Primo in actu siue actualiter: q: tūc pec- tripl'r.
cat actualiter peccato mortali actu interiori vel . 1.
exteriori: vtputa q̄ hʒ voluntatem respectu actꝰ peccati preteriti: presentis vel futuri. Hec enim voluntas que est actus elicitus. est mortale peccatum primo et intrinsece: quo non existente: actus imperatus nunquā est peccatum. ¶ Pro
cuius declaratione notandum q̄ actus volun- Duplex ē
tatis est duplex: scilicet actus voluntatis elici- actus vo
tus: et actus voluntatis imperatus. Actus vo- lūtatis.
luntatis elicitus est actus productus ab ipsa voluntate sine imperio ipsius voluntatis: vt.

velle peccare: velle dare elemosynā. Sed actus
imperatus voluntatis est actus ꝓductus ab ali
qua potentia mediante imperio voluntatis: dū
talis actus possit esse in potestate voluntatis: vt
velle audire lectionem imperatū a volūtate vel
se facere hoc vel aliud imperatū a volūtate. Se
cundo aliquis intelligitur esse in peccato: quia
2. post peccatum preteritum: de quo non recolit:
non penituit nec penitet. Tertio quia etsi peni
3. tuit aut penitet: nōdū tñ est cōfessus: et in foro ec
clesie absolutꝰ. Quisqȝ ergo aliquo triū modoꝝ
fuerit i mortali: indigne cōsecrat et sumit: et acce
dēdo nouū peccatū mortale īcurrit: nō tñ equa
liter: sed alter altero maius. Nā primo modo in
peccato mortali existēs grauissime peccat: dū se
quē indignū et immundū nouit: ꝓparare negli
git: ibi em̄ est peccatū omissionis: et peccatū con
temptus: nā christo quantū in se est: cōtumeliā fa
cit. Unde peccato iude cōparatur in glosa venera
bilis bede: Marci. xiiij. super illud. Ue autē hoi
per quē filiꝰ hois tradetur. In sempiternū ve hoi
qui ad mensam dñi indigne accedit: ille em̄ i exē
plū iude filiū hois tradit: nō iudeis quidē pecca
toribꝰ: sed tñ peccatoribꝰ: mēbris scȝ suis q̄ acci
pere dominici corporis sacramentū: temerarie
presumit: tales em̄ sunt de primo modo: qȝ scien
tes se in mortali: qđ actu cōtinuāt: accedere nō
formidāt. Qui vero secūdo mō sunt in pctō mor
tali: licet minus ꝙ primi peccant: tamē mortali
ter ꝓ negligētia qua se ꝓbare negligūt. i. exami
nare: maxime si hec negligentia fuerit affectata
crassa vel supina. ꝙ si affectata fuerit: auget pec
catū et aggrauat: nā et ipsa ignorātia ſm se pctm̄
Augustinꝰ ad Ualentinū. est. vñ Aug. ad ualentinū. In eis q̄ scire nolue
rūt: ignorātia ipsa pctm̄ est. Et de hac dicit Am
bro. Grauissime peccat q̄ ignorāter peccat: ideo
grauissime: qȝ periculosissime. De hoc magister
Ambro. dist. xxij. lib. ij. Si vero crassa fuerit: idest talis q̄
ꝑ debitā diligētiā si adhibita fuisset excludi po
tuisset: etsi excusat a tāto pro quāto minuit con
tēptū: quē prior ignorātia auget: nō tamē excu
sat a toto. i. nō excusat simplr a mortali pctō. vn
de Augu. vbi. s. Ignorātia eoꝝ nō q̄ scire noluīt:
sed qui tanꝙ simpliciter nesciūt: nullū sic excu
sat vt eterno igne non ardeat: sed fortasse vt mi
tius ardeat. Si aūt fuerit ignorātia inuincibilis
simpliciter excusat: de quo infra dicetur. ¶ ꝟ Si
militer qui sunt in mortali tertio mō. idest non
cōfessi post mortale cōmissum: licet penitētes et
cōtriti: accedētes mortaliter peccāt: vt tenēt dñs
Alber. Sco. Richar. Gerson in regulis moralibꝰ
cap. de penitētia. et in suo tripertito de cōfessio
ne. Et est ratio Scoti: qȝ nō tm̄ debet accedens
recōciliari deo: sed et ecclesie: vt digne suscipiat
sacramentū vnitatis ecclesie. Etiā propter hoc
ordinauit ecclesia: vt oēs vtriusqȝ sexus ante fe
stū pasche: quo cōicare tenētur oīa peccata sua
cōfiteantur: et sic cōfessi cōicēt. Et eadē ratiōe quo
cūqȝ tpe anni cōicare quis voluerit. De hoc ve
nerabilis Hugo. in lib. de ecclesiastica potestate
Hugo. ligādi et soluēdi ait. Audacter dico: si ante sacer
dotis absolutionē ad cōmunionē corporis et san
guinis christi quis accesserit pro certo sibi iudi
ciū māducat et bibit. etiā si cū multū peniteat et
et vehemēter doleat et ingemiscat. Et hoc est sim
pliciter verum: si cōfessoris copia haberi pōt. Si
vero nō occurrat oportunitas cōfitendi: distin
guēdū est ſm Sco. Si pōt sine scādalo differre
celebrationem aut cōmunionem: debet expectare

cōfessionē. Si vero immineāt scandalū: nisi sta
tim celebret aut cōicet: vt puta si sacris vestibus
indutꝰ memoraretur alicuiꝰ peccati mortalis cō
missi et nondū cōfessi: nec haberet ad manū ido
neū cōfessorē: tūc cū cōtritiōe et volūtate cōfitē
di tēpore oportuno pōt celebrare vt scandalū
euitet sine nouo mortali etiā cū merito. Simili
ter de alio cōicaturo in simili casu censendū est:
vt exēpli causa in aliqua religiōe: vel ecclesia cō
suetū est vt oēs nō sacerdotes certo die cōmuni
cēt: si tūc alicui ex his tpe cōionis occurrit mor Nota. Scotus.
tale nō cōfessum: nec habere potest idoneū con
fessorē: pōt nihilominꝰ cū cōtritiōe in actu: et cō
fessione in voto tpe oportuno faciēda accedere:
et nō cōfessus cōicare. Nec est dicēdū ꝙ talis pec
cet mortaliter vel trāsgrediatur preceptū vt euitet
scādalū: qȝ nullū preceptū excludit ipsum ab illo
actu: in hoc casu: qȝ dilatio cōfessiōis in actu: q̄
tūc habetur in affectu nō excludit eū: quin sit mē
brū ecclesie militātis habile ad actꝰ in quibus
mēbra cōicāt: et tenetur vitare scādalū proximi.
Hec Sco. Eadē ratio videtur de curato: qui pro
pter necessitatē infirmorū aut subditorū ad au
diendā missam die dñico obligatoꝝ: misse cele
brationē sine scādalo omittere nō pōt. ¶ ꝟ Sȝ Questio.
diceres q̄d de veniali. Respōdet Scotus: vbi su Solutio
pra: dicēs. De veniali nō oportet dubitare: qȝ de
illo nō est necessitas penitētie: et ꝑ cōsequēs nec
cōfessionis. Dicēdū igitur ꝙ quis vtile sit se a ve
niali per cōfessionē: siue alia remedia purgare:
pro quāto reddūt hominē tepidū: grauē et obnu
bilatū: deuotionē tollūt: aut minuūt: adimūtqȝ
cautelā cauēdi maiora: ſm illō. Qui spernit mo Eccl. xix
dica paulatim decidit: tñ non videtur absolute ne
cessariū: ꝙ de ipso cōsecraturꝰ prius cōfiteatur:
aut etiā cōteratur. Quod ex eo patet: nā hoc nō
est necessariū ad secure moriendū: qȝ si q̄s in ve
niali decedit sine mortali: etiā moriens in actu
peccati venialis saluabitur: vapulabit tamē ſm j. Cor. iij
illud apostoli. Si quis superedificat lignum: fe
num: stipulam. idest peccata venialia: ſm gl. Gre
gorij. Sequitur. Si cuius opus arserit: detrimē
tum patietur: ipse autem saluus erit. sic tamen
quasi per ignem: scȝ purgatorij. Non videtur au
tem ꝙ sacerdoti necessariū sit confiteri hoc pec
catum ante celebrationem: de quo non tenetur
conteri vt ingrediatur regnum celorum. Huius
ratio assignari potest: quia peccatū veniale non
repugnat gratie in facto esse: hoc est: stat simul
cum gratia: alīs em̄ non esset veniale: sed ad mor
tem: si tolleret vitam anime: que est gratia. Nec re
pugnat gratie in fieri: hoc est nō impedit gratie
infusionem: neqȝ augmentationē. Unde si adul
tus cupit baptizari: dolēs de suis pctīs mortali
bus: et actu peccans venialiter: iustificatur et gra
tiam recepit. Ratio est: qȝ sacramentū baptismi
cōfert gratiā nō ponenti obicem. Obex autē nō
admittēs gratiā: peccatū mortale est: ſm Sco.
tum distin. iiij. ix. vij. lib. iiij. Item ſm oēs: pec
catū veniale inexistens non prohibet quē meri
torie agere: immo sepe per actū charitatis feruē
dū extinguitur: et quoad culpam: et quoad penā:
quēadmodū aque gutta consumitur a vehementi
flāma: ideo nō impedit gratie augmentationē.
Si igitur neqȝ tollit gratiā inexistētē: neqȝ impe
dit ipsius infusionē: neqȝ augmētationē: nō vi
detur ꝙ sacerdos teneatur ipsum cōfiteri ad hoc vt
digne celebret. Nō modo digne ꝑ nō imputatio
nē ad nouū pctm̄ mortale: sȝ etiā digne meritorie.

¶ S Sed diceres sm ēde dictū: licet peccatum
obiectio veniale nō opponat charitati: opponit tñ feruo
ri charitatis. Feruor em̄ charitatis est charitas:
sicut intētio caloris est caliditas intēsa. Respon
Rñsio. det q pctm̄ veniale nihil charitatis tollit: tū qz
si aliqd ei⁹ tolleret p venialiū multiplicationē
tota charitas posset tolli: ⁊ p cōsequēs nō essent
venialia: sed mortifera. Tū qz charitas sm ordi
natā dei potentiā minui nō pōt: qz nō habet cō
trariū nisi mortale: qd totā tollit. Dicit aūt tol
lere seu minuere feruorē charitatis. pro quāto
ex actu peccati venialis relinqtur quidā habit⁹
in volūtate: qui ipsam impedit ne possit in actū
charitatis ita intensum: sicut posset tali habitu
circūscripto. Inclinat em̄ habitus pcti venialis
ad actus cōsimiles eis a quib⁹ genit⁹ est: ⁊ p hoc
impedit conatus potētie ad actū oppositū me
ritoriū. Simile est in nouiter conuersis: q pro
pter habitus vitiosos in eis derelictos: ⁊ post iu
stificationē remanētes: non expedite ⁊ faciliter
exercēt actus virtuosos: Sed istis obuiare vide
Augustinus. tur autoritas beati Aug. in ecclesia. dogma. ⁊ al
legat magister dist. xij. li. iiij. c. vltimo. Licet qs
peccato mordeat: si peccādi tamen de cetero nō
habet volūtatē: ⁊ satisfaciat lachrymis ⁊ oratio
nib⁹ accedat secur⁹: sed hoc de illo dico quē mor
talia peccata nō grauāt. Hec autoritas videt in
telligi de venialib⁹ propter hoc qd in eo seqūt.
Hoc dico de illo quē mortalia nō grauāt. Respō
det Scotus distin. ix. quarti: q hec autoritas in
telligi pōt de mortali pctō cōfesso ⁊ dimisso per
penitentiā. Quod si quis de illo mordeat quasi
nō plene satisfecerit de eodē: ⁊ peccādi de cetero
Scotus. nō habeat volūtatē: satisfaciat lachrymis ⁊ ora
tionibus pro eodē ⁊ accedat securus. Et tunc seq
tur. Et hoc dico de illo quē mortalia nō grauāt
hoc est qui sine pctō mortali nō dimisso accedit.
Et q nō apte exponitur de veniali: ex eo videt:
quia ad digne celebrandū: non sufficit cōtritio
vel dolor de peccatis: sed requirit etiā confessio
sm premissa. Cū autē dicat beatus Augu. ⁊ pec
cādi nō habet voluntatē securus accedat: ⁊ non
addit: et cōfiteatur: videtur q aptius exponat:
vt dictum est: de mortali q̄ de pctō veniali: quia
sm illa verba non cōcluderetur necessitas cōfi
tendi venialia: sm intentionē dicentiū opposi
tum: sed dūtaxat detestatio seu dolor de veniali
bus. Et ita patet primum: quis modus morta
lis peccati facit accedentem noui peccati reum.

¶ Lectio. viij. A

Hunc de secūdo

videlicet quō caueri possit nouū
pctm̄ mortale in ɔsecrando ⁊ sum
pdo hui⁹ sacramēti. Attēdenda
j. Cor. xj. est hic doctria apli qua dicit. Pro
bet ergo seipsum homo: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊
de calice bibat. Secundū hanc quilibet ɔ conse
craturus aut cōicaturus priusq̄ accedat: debet
seipsum probare .i. suā cōscientiā diligēter exa
minare an pctō mortali sit euacuata. Debet igit
attendere diligenter si detestet pctā preterita. si
displiceant presentia: si propositū firmū habeat
cauendi futura. q si aliquod horū defuerit. ab
stinere debet a missa donec seipsum iudicauerit
et per seueritatē penitētie se exercens purgatio
nem meruerit peccatorū: quatenus sic a seipso
iudicatus: nō iudicet a dño. Cessat em̄ vindicta
diuina: si cōfessio precurrat hūana. ait gl. beati
Aug. vbi supra. Alioquin in pctō (vt dictū est) ac
cedēs: irreuerētiā facit deo: quē suscipit in sacra
mēto: ⁊ eterne dānatiōis iudiciū incidit īdigne
accedēdo. ¶ Sed forte queris: quāta diligentia Questio.
in examinādo requirit: vt indignus accessus ca
ueat. Respōdetur sm doctores: ⁊ pscrtim docto Rñsio.
rē subtilē in. iiij. dist. xvij. q. j. ⁊ Joh. gerson ī suo
tripertito. Tantā debet facere diligentiā in exa
minatione cōsciētie recogitantis preterita pctā
quantā faceret in magno ⁊ arduo negocio p ma
gna ⁊ ardua re lucrāda aut incōmodo graui vi
tādo. Hec siquidē inquisitio diligēs etiā cuilibz
sufficit ad fructuose cōfitēdū sm eosdē: vt sic ad
memoriā reducat iuxta hūane fragilitatis possi
bilitatē preterita peccata: prius per cōtritionē
⁊ cōfessionē nō declarata. Eaqz detestet: qz contra
dei mādata cōmissa: sicqz vt dictū est: confiteat.
Hac diligētia adhibita: si alicuius peccati obli
uiscit: per accessuz ad hoc sacramētū: vnū e duo
bus cōsequit: aut virtute sacramēti peccatū hoc
remittit: aut ad cognitionē talis peccati cor illu
strat: quaten⁹ per penitētiā diluat: vt vult Durā
dus in. iiij. dist. x. q. x. Et recitat Gerson in tra
ctatu de pol. noc. cōside. ij. Sicut frequēter ex
pertū est: q deuote celebrātes: in plurīū pecca
torū cognitionē deuenerunt: que occulta fuere
prius. Secus de his qui p crassam ⁊ supinā ne
gligētiā pctā grauia nō aduertūt aut obliuiscū
tur. ¶ B Sed adhuc diceres: si tāta preuie re obiectio
collectiōis diligētia requirit: trepidabit necesse
est qsquis accesserit: tāq̄ incert⁹ si debitā dili
gentiā ad rememorandū peccata cōfitēda adhi
buerit vel nō: ⁊ semp incert⁹: ⁊ p cōsequēs in pe Solutio
riculo accedit. ¶ Pro huius solutiōe aduertēda
est doctrinalis distinctio certitudinis. Est eniz
triplex certitudo sm Gersonē vbi supra: scz sup Triplex
naturalis: naturalis: moralis. Certitudo supna est certi
turalis est cui innitēs per nullā potētiā falli po tudo.
test: hec a solo deo est quātū ad veritates ɔtingē
tes. Hec etiā est certitudo primi principij ⁊ pro
positionū p se notarū: vt quodlibet est vl nō est.
Hanc habuere prophete in his que per diuinas
reuelationē acceperūt. Talē et certitudinē habē
mus ⁊ nos de articulorū fidei veritate: ⁊ oīb⁹ ī ca
none biblie ɔtētis in eo sensu in quo a scrō sunt
spū reuelata. His nāqz assentiēdo falli aut deci
pi nō possum⁹: qz de⁹ q summa et infallibilis est
veritas: nō pōt falsum tanq̄ verū reuelare. Hec
certitudo nō accipit a reb⁹: alioquin nō esset in
fallibilis: cū sm apostolū. Oīs creatura vanita Ro. viij.
ti subiecta est. Et sicut de nihilo oīa pducta sūt:
ita p potētiā creatoris possunt singula ī nihiluz
redigi: collabi. ¶ Alia est certitudo naturalis: ⁊
hec est veritatū a rebus acceptarū: quibus inni
tēs falli nō pōt per naturā. Hac certitudinē ha
bemus de multis euidētibus veritatib⁹ cōtingē
tib⁹ ⁊ necessariis sm naturā vt sol oritur. Talē
certitudinē habem⁹ de existētia rerū intuitiue
cognitarū cōtingētiū. Itē de propositionib⁹ na
turaliter necessariis: vt ignis est calefactiuus.
Circa quarū veritates: stāte cōi cursu nature: nul
lus fallit: licet per potētiā supnaturalē ⁊ miracu
lum quis falli posset. ¶ Tertia certitudo mora
lis siue ciuilis: ⁊ hec nō est ex euidētia rei: sz sur
git ex probabilib⁹ cōiecturis grossis ⁊ figuralib⁹
magis ad vnā partē q̄ ad alterā: qualis sufficit
in morali negocio ⁊ agibilibus hūanis: vt vult
philosophus. j. Ethicorū. c. j. ¶ C Ad ppositū

nostrū. Prima certitudo supernaturalis ꝛ reue
lationis nō requiritur vt sacerdos de sufficiēti
sue examine cōsciētie securus digne accedat: ho
die nāqȝ nulli talē reuelationē accipiūt. Que si
necessaria foret: spūs sctūs ecclie sue rector ꝛ gu
bernator: q̄ eā a culpabili errore preseruat: ne
quaꝙ̄ generaliter ecclesie sacerdotes errare per
mitteret: quin potius reuelaret: qd̄ sine sua re
uelatione sciri nō posset. Nā sicut natura in ne
cessariis nō deficit: ita nec deus in ecclie sue re
gimine filii sui spōse eiusdē precioso sanguine p
lauacrū aque ablute ꝛ scrificate: scḋm illud apli.
Ephe.v. Christus seipsum tradidit p ecclesia vt illā san
ctificaret mūdās eā lauacro aque in verbo vite
vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā nō ha
bētem maculam: neqȝ rugam. Fatuū ergo esset
hanc reuelationis certitudinē expectare. Certi
tudo etiā naturalis euidentie non requirit: qm̄
naturalis hominis cognitio non extendit se ad
euidentē noticiā huius sufficiētis diligētie ꝛ ex
piationis peccatorū: qua cōsecrās digne cōfice
ret: qm̄ hec dignitas dependet ex clemēti dispo
nentis dei bonitate: nostrā qualencūqȝ disposi
tionē misericorditer tāꝙ̄ sufficiētē acceptantē.
Eccle.ix Ad sciēdū aūt hāc dei volūtatē: naturalis hoīs
cognitio nō ascendit. Nescit inquā hō an amo
re vel odio dignus sit. Quis eñ nesciat fieri pos
scḋm Gersonē de pollu. noc. cōsi. j. vt homo de
tur in reprobū sensum demerito precedentium
peccatorū: vt nō videat pctā sua: ꝛ per hoc nihil
sibi cōscius sit: ꝛ tamē nō in hoc iustificatus sit.
Et velut Aman superbissim⁹ ad cōuiuiū hester ve
niēs: qd̄ sibi ad honorē putat ad suspendiū sibi
Matth. inueniat preparatū. Hester. v. ꝛ. vij. ca. Aut si au
xxij. diturus est. Amice quō huc intrasti nō habens
vestē nuptialē. Aut si, talib⁹ annumeratus est:
de quib⁹ ꝓpheta in psalmo. lxviij. nō tā impre
catiue ꝙ̄ prenūciatiue dixit. Fiat mēsa illorū co
ram ipsis in la. ꝛ in retri. ꝛ in scandalū. Obscu
rētur oculi eorū ne videāt ꝛc. Cōformiter ad illō
apli. Propter hoc multi inter vos imbeciles et
j. Cor. xj dormiunt multi. Que imbecillitas ꝛ dormita
tio magis ad animā ꝙ̄ ad corpus referri putan
tur. Hec oīa certitudinem euidētie tollunt. Hec
Gerson de pol. noc. cōsideratōe. j. ℭ D Ex qb⁹
certe deducit necessitas humiliationis nr̄e ad
deū: vt nō glorief ante eū similitra presumptio oīs
carnis. Nec vitra apponat se magnificare homo
sup terrā: quatenus ex hoc desperem⁹ de virib⁹
nostris: neqȝ ponam⁹ carnē brachiū nostrū: sed
tota spe p̄ciamur in deū: vt ipse nos enutriat.
Neqȝ putemus nos aliquid esse: cū nihil simus:
nos seducētes. ad Galathas. vj. Sed iuxta ver
Lu. xvij. bū christi: Luce. xvij. Cū fecerim⁹ oīa q̄ precepta
sunt dicam⁹ nihilominus: serui inutiles sum⁹:
ij. Cor. que debuim⁹ facere fecimus: sciētes q: nō sum⁹
iij. sufficiētes a nobis: quasi ex nobis cogitare ali
qd: sed sufficiētia nostra ex deo est: qui fecit nos
idoneos ministros noui testamēti. Tertia certi
tudo: ꝓbabilis scȝ ꝛ cōiecturalis sufficit: quā ha
bere potest sacerdos si conatus est vitā preteri
tam: presertim a proxima cōfessione diligenter
facta examinare: si pctā in hoc suo examine oc
currentia detestef propter deū: si ea confiteatur
paratus cōfiteri alia oblita si memorie occurre
rent. Si non placet oblitis: sed magis deside
ret ad alm peccatorū suorū illuminari memo
riā. Si nihil voluntarie omittit qd̄ reminiscen
tiā peccatorū adducere posset. Si firmū ꝓposi
tum oīa mortalia cauendi habeat: et coniectu
raliter scire potest: si hāc diligentiā fecerit: sicut
et in aliis suis humanis actibus scire potest ꝙ̄
diligenter: quō: qualiter: propter quid operet.
Hec ergo diligentia eiusqȝ cōiecturalis certitu
do sufficit ad digne celebrandū. Quod ex eo pa
tet: quia non requiritur maior diligētia in exa
minatione cōsciētie ad digne celebrandū: ꝙ̄ ad
secure moriēdum: talis autē sic se examinās: vo
lens ꝛ confitēs pctā sua: si moreretur saluaret:
quia nō requirit dn̄s vitra possibilitatē huma
ne fragilitatis. ℭ E Si dicis: oībus predictis
stantibus: adhuc pōt manere pctm̄ aliqd̄ mor
tale: qd̄ si latuerit. celebrans in mortali et extra obiectio
gratiā celebrat: ꝛ p consequēs indigne celebrat.
Ad hoc dicēdum ꝙ ad cauēdum indignam cele Solutio
brationē nō requiritur ꝙ sacerdos sit in gratia
et charitate: ꝛ ideo sine mortali: quoniā si sic: vt
dictū est: dispositus accedat: nō indigne accedit
Quia sic accedēdo etiā si fuerit in mortali: non
nouo mortali peccat: licȝ etiā nō digne accedit:
ita digne vt p cōsecrationē ꝛ participationē eu
charistie merear sibi gratiā infundi: ꝛ: ꝫ alterū de
duobus supradictis cōsequatur: vel remissionē
pcti ignoti: vel illuminationē ad eius memoriā
ꝙ si cōteritur: gratiā cōsequitur. Vn̄ patet ꝙ in Medium
ter indignū accessum: ꝛ dignū datur mediū. Ut daf inter
indignus accessus dicatur quo nouum mortale indignū
incurritur. Dignus quo gratia augetur. Medi⁹ accessum
quo neqȝ nouum pctm̄ incurritur: neqȝ gratie ꝛ dignū.
augmentum pcipitur. Et per hoc respondetur
ad replicam supra lectione. vij. motā: negādo ꝙ
ipossibile est sine mortali eucharistiā cōsecrare
aut sumere: quoniā multi sumunt non solū sine
nouo mortali: sȝ etiā cū merito ꝛ gratie augmē Marci
to. Vn̄ glosa Hieronv. sup vbo. Biberunt ex illo xiiij.
oēs. Felix ebrietas. salutaris societas: q̄ quan
to copiosius sumitur: tanto sobrietatē mētibus
dignatur donare. Et ad ꝓbationē negef vtraqȝ
pars probationis. Prima: quoniā stat cōsecra
tā esse in pctō mortali: ꝛ tamē nō indigne sume
re aut cōsecrare: vt statim declaratum est. Vn̄ su
peri⁹ caute additum fuit: sciēter: ita ꝙ cōsecrās
in mortali sciēter indigne accedit. Similiter se
cūda pars negetur: q: ꝫ homo nō posset scire p
euidētie certitudinē se esse sine mortali: potest
tamē de hoc habere certitudinē cōiecturalē: et
quibusdā signis habere spei fiduciā vt dicit Ale
xan. de ales. par. iiij. q. xlvj. mēbro. j. Et subdit. Bernar
vñ Bern̄. in sermone de septuagesima. Nescit ho dus.
mō vtrum dignus sit amore an odio: sed spei fi
ducia consolaf nos scriptura: ne dubitationis
huius anxietate penit⁹ cruciemur. Propter hoc
data sunt q̄dā signa ꝛ indicia manifesta salutis:
vt indubitabile sit eū esse de numero electorū: in
quo ea signa ꝑmāserint. Et post ponit quatuor. Jo. viij.
Primū si deuote audit verbū dei. scḋm illud. Qui
ex deo est: verba dei audit. Alia tria sunt: opa vi
te agere: a pctis cōtinere: cōmissa deflere: q̄ po
nit sermo. ij. sup canonē Johānis expones illō.
Tres sunt q̄ testimoniū dāt in terra: spirit⁹: san j. Job. v.
guis ꝛ aqua. Fidelis sermo (inq̄t) et oī acceptiō
ne dign⁹: quo salutis testimonia cōmendantur.
Quis est q̄ testimoniū hȝ effusi sanguinis xp̄i: nisi
si q̄ cōtinet a pctis. Habet et ab aqua testimoniū
qui laborat in gemitu suo lauās p singulas no
ctes lectū suū. Sane sctm̄ superuenisse spiritū cer
tissime noua cōuersatio testaf. Jā vt breuiter re
petā: a sanguine: ꝛ a spiritu habes testimoniū

et ab aqua:si cōtines a peccatis:si dignos peni-
tentie fructus:si facis opera vite. Hec Bernar.
Hinc accipit q̄ habēs ppositū a pctīs abstinen
di:dolēs de pctīs cōmissis:pponēs obedire mā
datis:cū ceteris sup:adictis: habet certitudinē
sufficiētē. Hinc ait Alexāder. Talis accedens ad
corp⁹ xp̄i cū debita reuerētia nō peccat:nec expo
nit se discrimini. Sufficit enī habere notitiam
presumptionis per cōiecturas eo mō quo dictū
est. Et hoc videt innuere apl's:qui nō aliā di-
gne accedēdi regulā ponit: sit sine pctō: aut ha-
beat in se gratiā : sed pbet seipsum hō. Glosa.i.
Eccl's.ix examinet:et sic de pane illo edat ꝛc. ¶ F Et p
hoc ad illud. Nemo scit vtrū amore an odio di-
gnus sit. dicēdū q̄ loquit de amore ꝛ odio fina-
li. vñ ibi sequit. Sed oīa in futurū reseruantur
incerta. Uel si loquit de presenti vt cōiter expo-
nitur. Dicendū q̄ loquit de scīa per certitudinē
euidētie. Hoc enī sonat verbū scit. Qd̄ vo addit
ex Prouer. Quis dicere pōt mundū est cor meū.
Dicendū q̄ non intendit dicere q̄ nullus sit si-
ne peccato mortali:sed loquit ibi sapiēs contra
presumptuosos: qui seipsos temerarie iactant:
ac de suis meritis laudāt:hi eo ipso q̄ tales sūt:
Mat.v. mali sunt. Vñ glosa ibidē nō dicit quis hz: qz dz
Beati mūdo corde. Sed q̄s pōt dicere:qz teme-
rariū est se laudare. Uel intelligitur de pctō ve-
niali. ¶ Sufficit ergo quēadmodū ex predictis
colligitur:certitudo moralis:ad cauendū indi-
gnum accessum ad eucharistiā venerabile sacra
mentū. Hec aūt certitudo moralis excludit sciē
tiam ꝛ firmā fidē de inexistēti peccato: ꝛ cōpati
tur secū vacillationē quandā animi: ꝛ suspitionē
seu hesitationē: ꝛ scrupulū nō sufficiētis adhibi
te diligētie seu indispositionis. Sed nō dz quis
ppter hec celebrationē suspēdere seu pretermit
Quid sit tere. Est enī scrupulus seu hesitatio dubitatio
scrupul⁹ quedā seu formido : cōsurgēs ex aliquib⁹ conie-
siue hesi cturis debilib⁹ ꝛ incertis: ꝛ hic stat cū morali cer
tatio. titudie. Sicut etiā apparet ꝛ i ciuilib⁹ negocijs:
vbi ppter leuē timorē de dāno:nō dimittūt ne-
gociatores suarū mercantiarū exercitia:sed ma
gis fm ea q̄ pbabilius accidere cognouerit aut
Obicit⁹. estimauerint:operant ꝛ exequunt. ¶ G Sed di
ceres fm btīn Grego. Piarū mentiū est cogno-
scere ibi etiā culpā vbi culpa nō est : multo ma-
gis agnoscēda est culpa vbi dubiū culpe est: et p
Rñsio ad cōsequēs etiā in leui dubio celebrandū non est.
obiectio Respōdet fm dñm altisiodorens. et Johannem
nem. gers. cancella. parrhisiē. q̄ in dubio pbabili cō
mitteret se discrimini:qui stāte illo pbabili du-
Quid sit bio celebraret : ꝛ ita peccaret periculo se cōmit-
pbabile tens:secus in dubio leui. Est aūt probabile du-
dubium. biū:qñ pro vtraqz parte sunt rōnes eque fortes
que faciūt aīm trepidare ne alicui partium au-
deat consentire:vt si habeat fortiora motiua q̄
nō fecerit debitā diligentiā in recolligēdo ꝛ exa
minādo se de pctīs cōmissis: ꝛ detestādo ea. q̄ q̄
fecerit:vel certe rōnes eque fortes . ꝛ in tali du-
bio celebrās peccat. Si vo verisimiliter estimat
se fecisse diligentiam quam tenetur : timet ta-
mē de opposito: ꝛ bona fide pl⁹ credit se fecisse:
q̄ non fecisse:et in tali dubio celebrat:nullū pec
catū est:nec periculo se committit. Huic alludit
verbū beati Aug. supra allegatū. Licet q̄s pecca
to mordeatur:hoc est scrupulis ꝛ suspitionibus
agitet:quasi nondum satis penituerit:aut clare
satis cōfessus fuerit. vel nondū pro eis satisfece-
rit:si peccandi tamē de cetero nō habet volūta

tem:et satisfaciat lachrymis:non quidē sensibi- Que la
liter defluentibus. Ille enī nō requiruntur ne- chryme
cessario ad peccati remissionē:sed lachrymis spi necessa-
ritualibus q̄ sunt peccatorū cōmissorū detesta- rio requi
tiones:et satisfaciat orationib⁹:petendo veniā: rūtur ad
et dignā sui dispositionē a dño. Sequitur. Acce peccati
dat securus:vez nō obstante tali remorsu ac scru remissio
pulis. Ad idē facit qd̄ dicit Alex. de ales pte.iiij. nem.
q.xlvj. mēbro.iij. arti.ij. Quādo existēs aliquis
in mortali peccato fm veritatē:nō tamē hz con
scientiā mortalis pctī:qui preparat se sufficien-
ter fm cōsciētiā suā vt digne accedat:nō tñ suffi
cienter fm veritatē bene accedit: q̄ in ipsa susce
ptione cōfert sibi gratia ꝛ resurgit a morte pctī:
et vnitur corpori xp̄i. Nōne vt dicūt sancti: hoc
sacramēto vniunt mēbra xp̄i corpori. Vñ dicūt
q̄ que vnita sunt fortius vniunt : ꝛ qñqz gratia
collata in ipsa susceptiōe sacramēti vnit nō vni-
tum. Et allegat beatū Augu. in quodā sermone
de ver. euāgelij plane dicentē : q̄ qñ manducat Augusti-
viuificat mortuos. Hec Alexāder. ¶ H Ad btīn nus.
Grego. respondet cācella. Agnoscere culpaz per
firmum assensum vbi nō est:nō est piū. sed stoli
dum et fatuū. Vñ et de eis imprecatur p pphe-
tam. Ue qui dicitis malū bonū : et bonū malū.
Neqz hoc voluit beatus Gregorius. Sed agno- Esa.v.
scere.i.timere culpā cū reputat culpā ex q̄dā leui
suspitione : vbi fm veritatē quā euidēter nescit
culpa nō est:hoc est piarū mentiū: que nō solū
abstinēt ab his que sciunt vel firmiter credunt
esse culpas: sed ꝛ ab his q̄ suspicant esse culpas.
Nec solū a malo: sz etiā ab omni specie mali:fm j.Thes.v.
apostoli cōsiliū abstinere satagūt. Ualet hec do
ctrina scrupulosis: in quib⁹ nulla est animi con
stantia: qui iugiter in expletione suorū officiorū
timent culpabiliter se deficere : quandoqz pro-
pter minima:que vel modici:vel nulli⁹ sunt pō-
deris:abstinētes ab operibus laudabilib⁹ ꝛ vir
tuosis:sicut aliqui abstinēt a largitione elemo-
synarū in ecclesia:quia stulte timēt hoc eis im-
putari ad hypocrisim:aliqui a celebratiōe mis-
sarū ex modicissima perturbatione mētis. De-
bēt autē hi cōsilijs superiorū: ꝛ doctiorib⁹ deuo
tis viris acquiescere: ꝛ ad eoz cōsiliū cōtra tales
vacillationes trepidationes ꝛ scrupulos auda-
cter ꝛ viriliter operari : quatenus fiant robusti
solidi ꝛ tranquilli in suis opationib⁹:sic enī ple
rūqz vincunt hmōi scrupuli ꝛ abscedūt. Qui vo
renuunt ac spernunt superiorū ac prudentū cō
silia ad deponendū tales scrupulos: ꝛ arrogan-
tia ꝛ superbia sunt suspecti : preponendo scz sua
iudicia maiorū doctiorūqz cōsilijs et iudicijs:ta
les deniqz vix aut nūq̄ liberari pñt a scrupulis:
nec ad solidā cōsciētie quietē perueniēt:sed ma-
gis nonnūq̄ ad tantā pusillanimitatē prolabū
tur : vt vix quodcunqz opus audeant explere:
itaqz eis persepe peccatū fallēte cōsciētia: quod
aliūde peccatū nō foret. Et rursum nullā pacē:
nullā cōsciētie puritatē obtinere valēt:priuātqz
se sepe hospite gratie qui est spūssanctus. de quo di
cit ppheta. In pace fact⁹ est locus eius. Atten-
dendum est hic cōsiliū beati Bernardi quod su
per hac re prestitit. Erat ex discipulis eius qui-
dam tātis inquietatus scrupulis: vt ad celebran
dū nullo pacto auderet accedere. Dixit ei deuo- Attende
tus Bernardus hoc percipiens. Uade frater et in cōsiliū
fide mea celebra. Obediuit discipulus: ꝛ scrupu- dñi Ber
li oēs protinus discesserūt. Laudāda ꝛ imitāda nardi.
est tā deuoti patris industria: q̄ discipuli hūilis

obediētia. Hec de īpedimentis q̄ sunt tm̄ culpe.

¶ Lectio .ix. A

Impedimēta q̄

sunt pene tantū: sunt pene iuris siue canonis: que etiā impediūt ordinatā ꝯsecrationē. Est autē
De pena canonis ꝛ que sit. pena canonis: pena inflicta per canones: vel saltē ſm canones prohibēs vel arcens puniendū ab aliquo actu ecclesiastico: q̄ alias sibi liceret. Dicit̄ per canones: q2 aliq̄n hmōi pena incurrit̄ ipso facto: dū canō fuerit late sentētie: vt est canō. Si quis suadēte. xvij. q. iiij. per quē excōicatus est q̄ſq̄s manus violētas inijcit in clericū: etiā sine iudicis declaratiōe. Dicitur vel ſm canones: quia aliq̄n pena ipsa nō statim ipso facto incurritur: sed per iudices: ſm canonū dispositiōes infligit̄: vt quādo canon hec vel illa facientē mādat excōicari. Dicitur q̄ alias sibi liceret: quia nō est pena laico φ nō ꝯficiat: q2
De sex penis quarū amotio req̄ritur: vt sacerdos ordinate celebret. hoc alias sibi nō ꝯuenit: sed sacerdoti pena est. Neq3 hoi pena est si volare prohibet̄. Sunt aūt quātū hic sufficit: sex pene tales: scilicet depositio: degradatio: infamia: irregularitas: excōicatio: interdictū ꝛ suspēsio: quarū omniū amotio requiritur vt sacerdos ordinate celebret. Q2 ligatus aliqua dictarū sex penarū3 celebrādo facit cōtra prohibitionē ecclesie: ꝛ ita celebrādo mortaliter peccat: ꝑsertim si nō ignorat se aliqua dictarū3 penarū ligatū. Ignorat dico: ignorātia nō iuris: sed facti: nam ignorātia iuris nō excusat: q2 tenet̄ ille q̄ exponit se ad tātū actū: scire iura ſm que rite pōt exercere tantū actū. Ignorātia aūt facti excusat: vt si q̄s ignoret se a iudice excōicatū: ꝛ ita excōicatus celebraret: vt de cle. excōi. depo. vel interdic. mi. in pluribꝰ ca. cōtinet̄. dūmodo tn̄ ignorātia fuerit probabilis: nō crassa aut supina: vt ī ca. apostolice. de cleri. excōi. ꝛc. Qm̄ si per famā alicui cōstaret cōtra eū latā fuisse excōicationis sententiā: etiā si de lata in eū sententia dubitaret: debet potius abstinere: φ sacramēta dñica pertractare: q2 in dubijs via tutior est eligēda. Qḋ si ī tali dubio celebrat: penā quā canon his qui post excōicationē diuina celebrare sumpserint: infligit: incurrit: licet cū talibꝰ misericorditer dispēset̄: vt in ca. illud dñs. de clerico excōi. Nec solū sic celebrātes peccāt: sed etiā3 irregularitatē incurrūt: vt in titulo allegato in diuersis capi. patet. Inter illas tn̄ penas canonis: nō includit̄ excōicatio minor: in qua licet celebrās grauiter peccet: tamē irregularitatē non incurrit: vt in codē titulo ca. si celebret vbi dicit̄ Si celebret minore excōicatiōe ligatus: l3 grauiter peccet: nullus tamē notā irregularitatis īcurrit. Et sequit̄. peccat autē cōferēdo ecclesiastica sacramēta sed ab eo collata virtutis non carent effectu. ¶ B Pro aliquali ꝛ generali harū pe-
Scotus. narū noticia: notādū ſm Scotū dist. xxv. li. iiij. q. j. φ depositio est maxima penarū supra nominatarū: q2 ē totalis amotio a statu clericali: et si degradatio fit amotio ab oī gradu clericali: tūc idē est depositio ꝛ degradatio. Si autē degradatio fit depositio tantū a determinato gradu: reseruato gradu aliquo clericali: vt a gradibꝰ maioribꝰ: reseruatis ordinū minorū gradibus: tūc degradatio est quedā pena partialis respectu depositionis. Remouetur aūt depositus a statu et gradu clericali: nō φ character ordinis sibi tollatur: nec per cōseq̄ns ordines suscepti: sed tollitur fauor exeq̄ndi actū cuiuscūq3 ordinis. ꝛ ēt priuilegiū clericale qḋ cōpetit ordinatis. Unde et talis traditur curie seculari. Ita φ quātū3 ad ecclesiasticos actus licite exercēdos: quantū ad tutelā personarū ecclesiasticarū: ꝛ quātū ad forū: degradatus totaliter excludit̄ a numero personarū ecclesiasticarū3. Ista pena nūq̄ꝫ a iure sed precise infligēda est a iudice: ſm formā q̄ habet̄ de penis degradatiōis. lib. vj. Nec nisi propter enormia crimina: qualia sunt heresis: scisma: renunciatio ꝯfessiōis: vt habet̄ in diuersis capitulis et canonibꝰ. Nec tollit̄ seu remittit̄ hec pena: nisi per restitutionē in integrū a solo papa: q̄uis legitime depositus non legat̄ postea restitutus.
¶ C Secunda pena est infamia: que est status lese dignitatis quantū ad vitā ꝛ mores: sicut fama est status illese dignitatis quantū ad vitā3 ꝛ mores. ¶ Et est differētia inter infamē ꝛ īfamatū. Nā infamatus est is qui de crimine aliq̄ propter qḋ ius determinat aliquē3 infamē fore: ab aliquo accusat̄. Sed infamis est nō propter impositionē hmōi criminis: sed q̄ crimē tale publice cōmisit: vel a iudice corā quo ꝓbat̄ crimē eiꝰ: iudicat̄ infamis. Et ita oīs infamis est publice notatus de crimie qḋ ius punit pena infamie. Sed q̄nq3 nō est de hoc ī iudicio cōuictꝰ et tūc est infamis tantū a iure ꝛ nō a iudice. Quādoq3 cōuictus: ꝛ tali pena a iudice dānatus: ꝛ tunc est vtroq3 modo infamis: ꝛ a iure ꝛ a iudice. Cōtrahit̄ aūt hec pena infamatiōis ex impositiōe criminis infamatorij: sed pena infamie contrahit̄ (vt dictu3 est) a iure vel a iudice tali pena puniēte. Crimina vero propter que hec pena infligit̄: tanguntur. ij. q. vij. infamis. et. vj. q. j. infames esse. ꝛ. c. oēs. vbi dr̄: φ oēs infames dicimꝰ quos leges seculi infames appellāt. Hec pena quoad infamationē3 tollitur purgatione canonica: vt in ca. ex tuarū. de purga. cano. Quoad infamia3 tollitur restitutiōe ī integrū ab eo qui sic potest restituere: vt de testi. ꝛ atteita. testimoniū. in gl. super verbo emēdatꝰ. Ista pena simpliciter grauior est φ depositio quantū ad vita3 ciuilē: nisi depositio includat illā: q2 ista ꝓhibet ab oī actu legitimo etiā post actu3 penitentiā: q2 talis persona vilis est et infamibus porte dignitatis patere nō debēt. de regulis iuris. infamibꝰ. li. vj.
¶ D Tertia pena est irregularitas: ꝛ hec est inhabilitas ad susceptionē ordinū ꝛ executionem actuū eorundē. Ista frequēter incurritur a iure quāuis posset aliq̄n infligi a iudice ſm iura. Incurrit̄ aūt a iure ex quibusdā criminibꝰ: ꝛ ex quibusdā non criminibus: ꝛ ex quibusdā que q̄nq3 possunt esse crimina: q̄nq3 non crimina. Ex criminibus quatuor pertinentibꝰ ad ordines vel actus eorum que sunt simonia: furtum in ordine: ministeriū in ordine nō suscepto: cōtumacia in nō seruādo penas ecclesiasticas. Sequit̄ etiā irregularitas tria nō crimina: sc3 seruitutē: illegitimitatē: turpē aut enormē mutilationē: vl̄ īfirmitatē. Sequit̄ etia3 irregularitas duo: q̄ q̄nq3 cē pn̄t cū culpa: q̄nq3 sine culpa: hec sunt: homicidiū: bigamia. Hec oīa cū sequētibꝰ latiorē exigūt tractatū: q̄ ꝑncipalīꝰ ptinet ad dñōs canonistas. ¶ E Quarta pena ē excōicatio maior. Hec eñ simplr̄ est excōicatio: q̄ est exclusio alicuiꝰ a cōione fideliū: nō q̄dē exclusio corꝑalis q̄ fit per incarcerationē: aut realē exclusionē ab alijs: sed per prohibitionē: ne cōicet cū alio. vl̄ aliꝰ cū eo.

Infamis ꝛ infamatus differunt.

Pena infamatiōis qualiter ꝯtrahit.

De irregularitate.

De excōicatione maiore.

Excõicatio vero minor nõ est nisi excõicatio sm
quid:q: sm quid excludit a cõione fideliũ:q: in
sacramentis tñ. Hec incurritur qñqz a iure:qñ
qz a iudice. A iure quidẽ in casib' pene innume
rabilib' qui olim fuere pauci. Nec tñ a iure:nec
a iudice infligi debet nisi pro mortali. Nec que
cũqz:sed graui:qð etiã cõcomitat cõtumacia:q:
ꝙdiu aliquis paratus est satisfacere pro culpa:
ꝛ audit ecclesiã: quare babẽdus esset sicut ethni
cus ꝛ publican':cũ sm christũ:pena ista infligat
quasi vltima illi q̃ nõ vult audire ecclesiã:q̃ est fi
naliter cõtumax. Hec relaxat per illũ qui excõi
cauit:si est excõicatio a iudice vel ei' superiore.
Scðo vero a iure:p absolutionẽ eius q̃ cõdidit
ius: vel cui absolutio est reseruata aut cõmissa
vel cõcessa. Ista pena cõparata ad precedẽtẽ:est
simplr grauior:q: excludit ab oĩ cõmunione fi
deliũ alias licita. Irregularitas ꝟo tãtũ ab his
q̃ ptinẽt ad ordines. Sed ista reputat leuior:q:
facilius remittit. Sed hoc est appositũ:nã ideo
facili' remittit: q: grauissima est:ꝛ a plurib' ex
cludit. Ille etiã due pene: irregularitas ꝛ excõi
catio possunt esse publice vel priuate. Et quoad
hoc ꝙ possunt esse priuate sunt min' graues :ꝙ
alterutra duarũ primarũ q̃ semp sunt publice.
De interdicto. ¶ F Quinta pena est interdictũ que est arcta
tio a quibusdã actib' ecclesiasticis exercẽdis:vl
ab assistẽdo quibusdã talibus. Et illa pena licet
aliqñ possit infligi loco ꝛ nõ psone: qñqz psone
et nõ loco:qñqz vtriqz:ꝛ sicut infligit ita seruan
da est:tñ vt est distincta pena a ceteris:frequẽti'
infligit loco ꝛ nõ psonis.i.nõ nisi vt i loco:vt scz
in tali loco nõ liceat celebrare solẽniter diuina:
nec alios interesse. Illa pena interdicti seu phibi
tionis cõtrahit qñqz a iure:vt exẽpli gratia. De
receptãtib' extraneos vsurarios: quoꝝ terre:ꝙ
diu in eis fuerint: ecclesiastico sunt supposite in
terdicto:vt i ca. vsurarũ vorag:inẽ. de vsuris lib.
vj. Infligit vero a iudice ppter causas innume
ras: cõmunius tñ propter inobedientiã populi
terre:relaxat per illũ q̃ posuit interdictũ. Qñqz
et a iure:vt in ca. alma mater de sũia excõi.li.vj.
¶ Sexta pena est suspẽsio:ꝛ est phibitio alicu'
De suspensione. ab aliquo alias sibi cõuenientẽ:ꝛ hoc ad tẽp'. In
hoc distinguit ista pena specialiter cõtra alias.
Multiplex ẽ suspẽsio. Hec est multiplex. Quedã est suspẽsio ab officio:
ꝛ quedã a bñficio: quedã ab ingressu ecclesie. Et
incurritur aliquãdo a iudice:aliquando a iure.
Tollitur autem ab eo qui eam tulit vel eius su
periore. Istam materiã latius tractat Scotus
dist. xix. q. j lib. iiij. Hec breuiter tacta sufficiãt.

¶ Lectio. x. A

Tertiũ ordinate

cõsecrationis impedimẽtũ remo
uendũ nec est culpa nec pena. Et
hoc est duplex : scz solutio ieiunii
nature:ꝛ corporalis immũdicia i
certo casu. ¶ Circa primũ est notãdũ sm docto
Duplex ẽ ieiuniũ. rẽ Sco. q. iij. dist. viij. li. iiij. ꝙ duplex est ieiuniũ
scz nature:ꝛ ecclesie. Ieiuniũ nature est carentia
cibi suscepti in stomachũ:vl in via ad stomachũ
a principio diei a quo q̃s dicit ieiunus. Cibi di
co sm Durandũ: hoc est cuiuscũqz rei q̃ nutrire
põt siue in se:siue alteri pmixta. Ieiuniũ ecclesie
ẽ quo aliq̃s vnã comestionẽ vni' diei nõ trãsgre
dit per extraordiariã refectionẽ sm morẽ eccle
sie. Unde ea q̃ sumunt ppter alios cibos deducẽ
dos:puta potũ post prãdiũ: vel digerẽdos:sicut
species medicinales aut electuaria. ieiunia eccle
sie non soluũt. Ita nec medicina qualibet hora
diei sumpta. Per hoc ad propositũ dicitur: ꝙ tã
ad celebrandũ:ꝙ ad manducandũ ordinate ꝛ li
cite:nõ sufficit ieiuniũ ecclesie:sed regulariter re
quirit ieiuniũ nature. Hoc patet per btm Aug.
ad inq̃sitionẽ ianuarij. ꝛ habet in canone de cõ
secra. dist. ij. liq̃do. Placuit spũisancto vt ad ho
norẽ tãti sacramẽti:prius in os christiani domi
nicũ corpus itraret: ꝙ alij cibi. Et ratio huius
principalis est diuina institutio quã christ' di
scipulis suis dedit:vel p ipsos pmulgauit:vl sal
tẽ instituẽdũ relinq̃t. Ad qð sonat canõ allegat'
dicẽs. Nãqz saluator:quo vehemẽti' cõmẽdaret
mysterij hui' altitudinẽ: vltimũ hoc voluit infi
gere cordib' ꝛ memorie discipuloꝝ:a quib' erat
ad passionẽ digressurus. Et sequit ad ppositũ.
Et ideo nõ precepit quo deinceps ordine sume
ret:vt apostolis p quos ecclias dispositur' erat:
hũc locũ:scz institutiõis seruaret. Et p hoc tolli
tur obiectio de christo: q̃ post agnũ typicũ cũ di
scipulis comestũ:eucharistiã sumpsit ꝛ dedit:p
pter causas scz statim supra expressas. Et vt figu
rã veritas sequeret. Ibi quoqz noua inchoaret:
vbi vetera terminabat. De quo. ẽ. vnde seq̃tur in
autori. Aug. Si enĩ christus maluisset vt post ci
bos alios semp reciperet:credo ꝙ eũ morẽ ne
mo mutasset. Cũ vero ait aplꝰs de hoc sacramen
to loquens. Propter qð fratres cũ conuenitis ad
manducãdũ:inuicẽ expectate: si quis esurit: do
mi manducet:vt nõ ad iudiciũ cõueniatis. Sta
tim subtexuit q̃ ad sacramẽti eiusdẽ ordinẽ per
tinẽt: scz quo modo ieiuni ꝛc. Cetera cũ venero
disponã. Ubi datur itelligi:q: multũ erat vt epi
stola illis totũ agẽdi ordinẽ insinuaret: qð vni
uersa p orbẽ seruat ecclesia ab ipso ordiatũ eẽ qð
nulla regionũ diuersitate variat. Hec ibi. Pro
bat etiã idẽ per ca. ex parte. de celebratiõe missa.
vbi dicit ꝙ sacerdos nõ debet vinũ perfusiõis.i.
ablutiõis accipere:cũ voluerit:eodẽ die missam
aliã celebrare. Itẽ. vij. q. j. ca. nihil. Nullus post
cibũ ꝛ potũ quẽlibet etiã minimũ:missas dicere
presumat. Si ergo ablutio q̃ tamẽ ad cautelã ac
cipit:ꝛ modica est:impedit: quãto magis oẽ qð
in os sumit:ꝛ in ventrẽ trãsit impedit. Et hdẽ
rõnabilis est hec institutio ppter tãti sacramẽ
ti reuerẽtiã : q̃ minor est regulariter in prãso ꝙ
ieiuno. Et vt prius queratur cibus spũalis ꝙ cor
poralis. ¶ G Sed dice. Dictũ est ꝙ ieiuniũ na
ture est abstinẽtia a cibo a principio diei. tñ su
mit principiũ diei. Ad hoc dicit : ꝙ pncipiũ diei Unde sumit principiũ diei
sm diuersos diuersimode sumat. Nã q̃dã a me
ridie:quidã ab occasu:quidã ab ortu solis diẽ in
cipiũt. In proposito tñ sm beatũ Tho. dist. xvi.
iiij. ecclesia incipit diẽ a media nocte. Et ideo si
quis post mediã noctẽ aliquid sumpserit p mo
dũ cibi aut potus: non debet illa die celebrare:
nec cõionẽ sacramẽti participare. Nec refert di
cit beatus Tho. in. iij. par. summe: ꝛ post eũ Du
rãdus: vtrũ post cibũ ꝛ potũ dormierit:aut etiã
cibus digestus sit quãtũ ad rationẽ precepti. Et
hoc est cõtra glo. in. c. ex parte. de cele. missa. di
centẽ. Antequ ꝙ cibus digestus sit:corpus christi
sumi nõ debet. Et allegat ad hoc cano. tribus.
de cõse. dist. ij. Sed ille canõ nihil ad propositũ:
q: loquit de ieiunio seruãdo post sumptionẽ sa
cramẽti:nõ ante. Unde dicit. Qui mane sumpsit
sacramentũ ieiunet vsqz ad sextã:qui tertia vel

quartā:vsqȝ ad vesperā. Sed ⁊ hoc ipsum abrogatū est per ecclie generalē cōsuetudinē: qḋ approbat Hostiē. qui nec credit dormitionē esse necessariā. Et q̄ꝙ nō refert quantū ad rationē precepti:vtrū dormierit:aut cibū digesserit:refert tñ quantū ad perturbationē mētis:quā patiunt̄ hoīes ꝓpter defectū somni. Et quo si quis multū perturbat̄:debet a cōmunionē sacramēti abstinere. Sȝ q̄d de reliquiis ciborū manentibus i ore sic traiciant̄ casualr. Rñsio. Nō impediūt a celebratiōe:tū q: traiciunt̄ ꝑ modū saliue:tū q: nō sumunt̄ tanq̄ de nouo:illo die. Idē dr̄ de reliquiis aque:qua os abluit̄ dūmodo nō traiciāt̄ in tāta quātitate: vt maneāt in ꝓpria spē aque:sȝ q̄si cōuerse sint in saliuā. Dicit etiaȝ

Richardus de mediavilla.

hic Rich. de media villa dist. viii. q. iiii. q. iii. principali arti. iii. Nec est acquiescendū dicētib⁹: ꝙ illi q̄ post dictū matutinū in sero bibit:nō est licitū celebrare sequēti die nisi prius iterū dicto matutino. Hoc eñi nō inuenit̄ statutū. Et hec Richar. Verū licet nō sit necessariū talē abstinere:videt̄ tñ ꝙ sit valde congruū: cū matutinale officiū ad diē istā pertinet:a cui⁹ principio celebrās tenet̄ esse ieiunus ieiunio nature. ¶ C Dictū est autē regulariter:q: in casu pōt sumi ⁊ cōsecrari a nō ieiuno ieiunio nature. Unus casus est q̄si gñalis quātū ad sumētes:scȝ corporis infirmitas grauis. Vñ q̄ñ timet̄ periculū mortis iminētis:periculū esset negare infirmo lȝ prāso poscēti sacramētū cū sit viaticū. Et iō dādū est ei q̄ ꝓficiscat̄ ex hoc mūdo:vt ꝑ ipm ꝑueniat ad terminū. Cōcordat Rich. dist. viii. iii. Ali⁹ est casus spālis quoad ꝯsecrātē:quo etiā nō ieiun⁹ pōt ꝯsecrare ⁊ sumere:⁊ est casus iste: Minister ꝑparat calicē sacerdoti:⁊ ꝑ errorē ꝓ vino ponit aquā:sacerdos supponēs ministrū bene fecisse: ꝓcedit ad cōsecrationē ⁊ calicis sumptionē: in cui⁹ sumptiōe aduertit esse aquā ipsa in ventrē traiecta. In q̄ casu tenet̄ sacerdos sanguinē de nouo cōsecrare:⁊ cōsecratum sumere:q̄uis per aque sumptionē soluerit ieiuniū nature. Qḋ ꝓbat̄:q: q̄ñ sunt duo p̄cepta ordinata:p̄ceptū superioris magis ligat. Est aūt vnū p̄ceptū xp̄i ⁊ ecclie sumptū ex rōne sacramēti:ꝙ ipm q̄ñ cōficit̄ īegrū perficiat̄:qm̄ sacrificiū i se est quoddā integrū ex duob⁹. De qua integritate seruanda habet̄ scriptū ecclie mādatū de cōsecra. distinc. ii. cōperimus. vbi dr̄. Aut sacramēta integra percipiāt:aut ab integris arceant̄. ⁊ loquit̄ ibi canon de sacerdotib⁹ cōficiētib⁹ ⁊ nō sumentib⁹. Et subdit̄ rō: q: diuisio vni⁹ eiusdēqȝ mysterii sine grādi sacrilegio nō pōt ꝓuenire. Ergo nō obstāte quocūqȝ alio p̄cepto ecclie:maxime qḋ nō respicit ꝓpriā ⁊ essentialē rōnē sacramēti:tenet̄ celebrās ad illam integritatē seruandū: ergo qui iā percipit aquā:tenet̄ simpliciter ad cōplendū illud qḋ p̄termisit:scȝ ad consecrationē sanguinis. Et cōfirmat̄ per canonē. Nihil. vii. q. i. vbi sic habet̄. Null⁹ minister atqȝ sacerdos absqȝ prouēctu parētis molestie: cū ceperit imperfecta officia presumat oīno relinquere. Et si q̄s hoc temerarie p̄sumpserit:excōicatiōis sentētiam sust inebit. Relinqueret autē imperfectū eucharistie sacramētū:qui corpus xp̄i consecraret sine sanguine:saltē quantū ad significationē passionis christi: q̄ perfectius significat̄ per vtrasqȝ species panis ⁊ vini: q̄ per alterā tm̄.

Augustinus.

Unde dicit btūs Aug. in lib. sentētiarum ꝓsperi:⁊ habet̄ de conse. dist. ii. dū frāgit̄ hostia: vult neratio xp̄i intelligit̄. Dum sub speciebus vini sanguis ei⁹ sumit̄:eiusdē sanguinis effusio de latere xp̄i designat̄. Et tūc vltra. Si tenet̄ cōsecrare:tenet̄ ⁊ sumere:per ca. relatū. de cōse. dist. ii.

ā allegatū:vbi dr̄: ꝙ q̄ sacrificātes nō edūt: rei sunt dñici sacramēti. Et sequit̄. Qui talis est: a cōione vno anno nouerit se repulsuȝ. Tenet̄ ergo nō ieiunus eucharistiā sumere. ¶ D Sȝ diceres:ergo i casu sacerdos erit ꝑplexus:q: tenetur sumere ⁊ sumēdo in casu sumit nō ieiunus: ⁊ per cōsequēs ꝯtra preceptū in. c. Liquido. Et ita peccat trāsgrediēdo p̄ceptū ecclie. Ad hoc respōdet̄ ꝙ ecclesia nō ita stricte ꝓhibet non ieiunū percipere:sicut ꝓhibet diuisionē sacramēti: q̄ videt̄ esse ꝓhibita a xp̄o:⁊ a prima ei⁹ institutione. Nec etiā ita stricte ꝓhibet nō ieiunū percipere:sicut p̄cipit cōsecrāti sacerdoti consecratū sanguinē sumere. Ex vna eñi parte habet sacerdos preceptū xp̄i:vt scȝ sanguinē consecret post corporis ꝯsecrationē:habet districtū ecclesie p̄ceptū de percipiēdo cōsecratum. Ex alia autē parte nō habet nisi leue preceptuȝ ecclesie cōparatiue:scȝ de ieiunio. Ibi eñi non ponit̄ ꝙ suscipiēs non ieiunus sit reus dñici sacramēti: neqȝ ꝙ cōmittat sacrilegiū. Nec repellit̄ a cōione per annū sicut in priori p̄cepto. Nō est ergo ille perplexus: q: seruare dȝ p̄ceptū xp̄i ecclie quod est strictius:⁊ omittere preceptum ecclesie qḋ est minus strictū. Nec eccl'a voluit illū ligari in hoc casu ꝑ scḋm p̄ceptū: sed magis voluit eū nō seruare ⁊ ligare ad oppositum. Et ptȝ ex alio ꝙ ieiuniū nō est ita necessaria cōditio ut suscipiēte:q: in die parasceues particula posita in calicē percipit̄ cū vino nō cōsecrato. Et verisile est ꝙ vinū citius descēdat in ventrē q̄ illa particula:ergo ex cōsuetudine ecclie:sacerdos ꝑcipit eucharistiā nō ieiunus. ¶ Itē in primo casu generāli lȝ sumere eucharistiā nō ieiuno:scȝ infirmitatis. Sȝ in nullo casu licet celebrāti diuidere sacramētū:aut cōsecratū nō sumere: nisi i casu impossibilitatis. puta si sacerdos deficeret de quo. i. Vñ ptȝ nō esse ita strictū p̄ceptū de ieiunio:sicut de nō diuidēdo ⁊ sumēdo. Hic ergo hȝ locū regula cācet̄. Gers. in suis moralibus regulis. Si incidāt duo p̄cepta incōpossibilia ex culpa sua:agat illḋ qḋ de se est magis obligatoriū ⁊ a nouo pctō immunis existit. ¶ E Si querit̄.

Obiectio. Rñsio.

Questio.

In casu posito sacerdos deprehēdit se sanguinē nō cōsecrasse:ꝓ eo ꝙ defuit materia debita:vbi incipiet ꝯsecrationē dñici sangl'is. Rñdet sctūs Tho. ꝙ dȝ sacerdos aliā hostiā pōere ⁊ ipsam simul cū sanguine cōsecrare. Sȝ nō apparet hoc fore necessariū fm̄ Sco. q: sunt distincte forme cōsecratiōis corporis ⁊ sanguinis seorsum ⁊ diuisim efficaces. In vltimo eñi instāti ꝓlationis ꝟborū sup panē:incipit esse corpus christi:⁊ non depēdet efficacia huius forme ex forma cōsecrationis sanguinis:nec ecōuerso. Melius igit̄ (vt videt̄) dr̄:ꝙ caute supplicat̄ qḋ omissum est fm̄ p̄dicta. Et quo ad hoc ꝯcordat Hosti. dicēs. Si timet scandalū sacerdos in prorogatione misse sufficit dicere tñ ꝟba cōsecrationis sanguinis. Si dicis: in consecratione calicis de nouo orit̄ scandalū populi:iō videt̄ ꝙ sit omittēda. Respōsio. Scādalum illud contēnēdū est:quia scandalū phariseorū:acceptū ⁊ non datū:nam factum: illud bonū est in se:⁊ necessarium sacerdoti ad euitationē mortalis peccati:⁊ quilibet dȝ iudicare hoc bonum si causam nesciat: supponēdo

Rñsio.

Hostiensis.

Obiectio Responsio ad obiectionē

sacerdotē hoc sine rationabili causa nō facere. quā cām quisquis eā sciret: deberet vtiqz approbare. Hoc autē scandalū dñs cōtemnere docuit
Mat. xv Matth. xv. vbi dñs dixerat. Audite ⁊ intelligite. Nō qđ intrat in os coinquinat hominē: sed qđ procedit ex ore: hoc coinquinat hominem. Et discipuli respōdētes dño aiebant. Scis qz pharisei audito hoc vbo scandalizati sunt. Rūdit. Sinite eos: ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. Omnis plātatio ⁊c. Videt tñ nihilominus qꝫ cauere posset celebrās ne scandalū accipiat: si caute pcedat. Nā vadēs q̄si p vino ablutiōis post cōionē percipiēdꝫ infuso vino in calicē ad aquā adhuc in calice manentē. Vel si tota prius exhausta fuerat: a qua de nouo admixta: poterit redire in mediū altaris ⁊ statim in breui tēpore ab illo loco. Simili mō postqꝫ cenatū ⁊c. incipiēdo ꝯtinuare poterit vsqz Quotiēscūqz. vel vsqz ibi. Unde ⁊ memores. Et illis vbis platis cū debita reuerētia: percipere illū verū sanguinē xpi. Nec illō de facili percipiet qz fieri potest in valde breui tpe. Hec est intentio Scoti dist. viij. iiij. q. iij. ¶ Sed adhuc dī. q̄s. Videt qꝫ ieiuniū nature regulariter nō reqrat: nā apls. j. Cor. xj. disponēs de sumptione hui⁹ sacramēti: corripiēs corinthios p eo qꝫ cenas suas in ecclia māducaturi cōferebāt: subiūxit in fine ca. si quis esurit: domi māducet. Quib⁹ vbis innuere videt qꝫ anteqꝫ ad ecclesiā cōuenirēt: deberēt domi famē extinguere: ne imoderate in ecclesia de speciebus sumerēt. Rūdet fm beatū Augu. apls reprehēdit illos q̄ prāsi eucharistiā sumpserūt. Et iō illud vbū. Si q̄s esurit: domi māducet. nō debet intelligi domi anteqꝫ veniat ad ecclesiā: sꝫ post recessum ab ecclesia: ita qꝫ nō satisfaciat fami sue de eucharistia: sꝫ expectās qđ sibi necessariū fuerit in domo sua percipiat. Et iō laudabilis est eccl'ie latine ꝯsuetudo: q̄ eucharistiā dispēsat in modica quātitate: q̄ nō possit suscipi ad crapulā: sꝫ sufficit valde ad reuerentiā debitā sacramēti. vnde gl. sup illo. Si q̄s esurit domi māducet. suos cibos: ⁊ terreno pane pascat: ne post eucharistiā sumat. hec gl. ¶ § Secūdū impedimētū amouēdū est immūdicia corporalia. Ubi in primis cōsiderādū qꝫ nulla corporalis immūdicia de p se impeditiua est celebrationis: aut sacre cōmunionis. Hāc cōsiderationes deducit sctūs Bonauen. in. iiij. snīarū. dist. xij. q. iij. Et patet satis ex vbis xpi si perpēdat bene
Mat. xv dicēdi rō. Mat. xv. Nō lotis manib⁹ māducare nō coinquinat hominē: qz nulla passio talis: aut exterior imūdicia de p se pctm est: aut de necessitate cōiūcta pctō. vñ glo. marginalis Mat. xv. nūc allegata. Nihil est extra hoīem qđ interi⁹ in
Obsoniū quid. quinet. ⁊ glo. interli. Aug. Nō timeo imūdiciaꝫ obsonij: sꝫ cupiditatis. Obsoniū cib⁹ est delicat⁹ q̄ post cenā sumit. Notanter dictū est de p se: qz de p accidēs rōne alicui⁹ cōmitātie vel sequele in aīa ipedire pōt. Pro cui⁹ declaratiōe aduertēdū fm Joh. Ger. cācel. de materia celebrātiōis ꝯsi. vj. qꝫ q̄dā est imūdicia corpalis ꝯiūcta imūdicie spūali fm veritatē: aut fm quādā similitudinē vel cōformitatē vt actus fornicatiōis in vigilia perpetrat⁹ quo ad primū: ⁊ immūdicia l somnia sordidis: quo ad scđm. Alia est immundicia corpalis q̄ visa vel cogitata horrorē ⁊ abominationē quādā generat: cū in ea nulla sciat inesse peccati veritas vel effigies: q̄les sūt lepra mēstrua: ⁊ innaturalis fluxus seminis: ⁊ alie īfirmitates corpales. ¶ De vltimis ergo dicēdū est qꝫ nec a celebratiōe: nec a cōione ipediūt. Nā afflicto et punito nō est afflictio addēda: imo poti⁹ ei⁹ miserie miserādū. vt in. c. ex parte. de clerico egrotāte. Qđ vo codē ti. c. tua nos. pcipit: qꝫ sacerdos diuino iudicio lepre morbo p cussus remoueat ab administratiōis officio: nō p hoc interdicit leproso facultas celebrādi oīno: sꝫ tñ pplo parochiali pper scādalū ⁊ abominationē populi. vt patet ex vbis decretalis. Erat eñ is de quo loquit plātus ecclie parochialis: vñ priuatiꝫ nisi nimia esset debilitas aut deformitas poterit celebrare vt dicit Alex. de ales parte. iiij. q. xlvj. mēbro viij. Et post eū btūs Thomas i. iiij dist. ix. q. iiij. arti. vlti. Verū fm Hugonē cū remouet a cōi cohabitatiōe: multo forti⁹ a sacris ordinib⁹ percipiēdis. Si tñ sit presbyter leprosus: cessabit a ministerio quoad sanos: sꝫ leprosis cātare ⁊ ministrare poterit diuina. ¶ Ꝺ De mēstruatis ⁊ seminifluis qꝫ nō habēt necesse ab
stinere: patet per beatū Gregoriū angloꝝ epo Gregori⁹
in quadā epistola scribentē: ⁊ habet distin. v. ad ei⁹. Mulier vō fm cōsuetudinē menstrua patit ꝓhiberi eccliaꝫ intrare nō dꝫ: qz ei nature supfluitas in culpam reputari non debet. Silr nec. debet ꝓhiberi a cōmunione sacramēti: vñ ibidē sequit. Sancte cōionis mysteriū in eisdē diebus percipere ꝓhiberi nō debet. Si autē ex veneratiōe magna pcipere nō psumpserit: laudāda est sꝫ si susceperit: nō est iudicāda. Bonarū quippe mētiū est ibi culpas suas agnoscere vbi culpa nō est: qz sepe sine culpa agit: qđ venit ex culpa. vñ et cū esurim⁹ sine culpa comedim⁹: quib⁹ ex culpa primi hoīs factū est vt esuriamus. Hec Grego. ¶ Idē pōt dici (ait Alex. de ales) de viro seminifluo. Eadē etiā rō est de muliere tpe purgationis post partū: vt distin. v. cū enixa. ⁊ de purgatiōe post partū. c. vnico. Pariformiter de ceteris corporalibus immūdiciis scđi generis: de quib⁹ tñ beatus Tho. hāc facit distinctionē. Qr aut est perpetua: vel diuturna: vel tēporalia ⁊ cito purgabilis. Si primū: nō est ꝓpter hoc abstinendū: ne ꝓpter immūdiciā corpis perdat fructus mētis sicut accidit in leprosis: vl patiētib⁹ fluxū sanguis: vl semis. Si scđm: tūc si aliq̄s fuerit in mēte bene disposit⁹: sumere nō ꝓhibet: q̄uis etiā possit ad tps laudabiliter abstinere ꝓpter reuerētiā tanti sacramēti. Hec Tho. ¶ De immūdiciis autē primi generis q̄ etiā distincte sunt quarū alique cōiuncte sunt fm veritatem immūdicie spirituali: que est peccatū mortale. Iste quidē nihil dubiū habent quin impediant: vt actus fornicationis: adulterij: ⁊ cuiuslibet alterius incōtinētie turpioris: qm̄ ⁊ coniugib⁹ accessuris idicit ꝯtinētia triduana. vñ de ꝯsc. dist. ij. ois homo dꝫ. Omnis homo ante sacrā cōmunionē abstinere debet tribus aut quatuor aut octo diebus. De quo. j. dicitur. ¶ H Alie vero que coniunguntur peccatis fm quandam similitudinem: vt resolutio seminis in somno: que non est peccatum: sed similitudo peccati. De ista pollutiōe ⁊ immūdicia varie senserūt doctores. Nā Alexāder de ales: quē sequit Albert⁹: sanct⁹ Bonauē. Petrus de pal. tenet qꝫ qui habuit pollutionē nocturnam: etiā si causam culpabilem nō habeat: nihilominus abstinere debet a celebratiōe: nisi in casu necessitatis aut vitationis scādali. debet inquā de cōsilio: nō de pcepto: ita qꝫ mortaliter peccet si celebret. Causas assignat Alex. de ales: qz in hoc actu q̄si oīno ordo virtū

Augustinus. peruenerit. Unde sm Aug. In hoc opere aīa fit to
ta caro: ⁊ sicut gustato spū desipit oīs caro: sic
ecōtra ⁊ amplius gustata carne: desipit spūs et fit
carnalis. Generat etiā frequēter in aīa hebetu-
dinē quādaz vilcrasiā ⁊ deordinationē: ideo ab
stinēdus est donec fuerit reordinata natura: qđ
fit regulariter spacio viginti quatuor horaꝝ: vnde ad
tantū tēpus abstinere debet post pollutionē. Unde
si dormitione meridiana cōtingat pollutio: de-
bet in crastino abstinere a celebratiōe misse: ni-
si forte ad nonā celebraret: vt in tēpore ieiunij
qñ explete sunt .xxiiij. hore. Hec Alexāder pau-
cis interpositis. ¶ Richardus de media villa
lib. iiij. dist. ix. q. ij. arti. iij. finaliter ad hoc hāc
materiā resoluit. Si pollutio i somno pueniat
ex cā q̄ est pctm̄ mortale: impedit de necessitate.
Si ex veniali precedēte: infirmitate: vel supflui-
tate: tūc nō impedit. Addit etiā ꝙ periculū vo-
mitus impedit. ¶ Beat⁹ Tho. dis. ix. iiij. q. iij. la
Ad dignā cōionē tria requirunt tius psequit: ⁊ multipliciter distinguit: premit
tens ꝙ ad dignā cōionē requirunt tria. Mūdi-
cia conscientie: erectio mentis ad deum: mun-
dicia corporalis mundicia conscientie non tol-
litur nisi per peccatū mortale. de quo. s. dictū
est. Erectio mētis ad deum: per actualē scilicet
deuotionē per mētis hebetudinē vel occupatio
nem: aut euagationē: interdū etiā sine peccato
amittit. Corporalis mūdicia: p corporis inqui
nationē tollit. primo ⁊ principaliter pctm̄ im-
pedit. Scđo ideuotio siue mētis hebetudo. Ter
tio corporalis immūdicia. propter qđ celebra-
turi aut tractaturi aliqđ sacramētū ob reuerē-
tiā manus lauāt. Et qñqz hec tria cōcurrunt in
vna pollutione: qñqz duo: qñqz vnuz: ⁊ sm hoc
magis vel minus impedit. ¶ Scđo distinguit
Cā pollutionis ē triplex. de pollutione in ordine ad causam et modum.
Causa est triplex. Extrinseca spūalis: intrīseca
spiritualis: intrinseca corporalis. Extrinseca
spūalis est demō illudēs dormiēti excitās phā-
tasmata. Intrinseca spūalis: dum phantasmata
apparēt dormiēti ex reliquiis precedentiū cogi
tationū. Intrinseca corporalis: ⁊ hec aut aliqñ
fuit volūtati subiecta: vt qñ prouenit ex supflui-
tate cibi ⁊ potus precedentiū. Quādoqz nō fuit
volūtati subiecta: vt dū accidit ex debilitate vir-
tutis retētiue semis. Uel ex virtute nature sup-
flua expellente: siue quacunqz alia infirmitate.
Modus pollutionis ē triplex. ¶ Modus triplex: scz primo cū imaginatiōe tur
pi: ⁊ cōsensu volūtatis: scđo cū imaginatiōe tur-
pi ⁊ sine cōsensu volūtatis: tertio sine imagina-
tiōe turpi. In oībus his pollutiōibus corpora-
lis imūdicia est cōis: sed mētis hebetatio nō est
nisi in illis in quib⁹ pollutiōes cū imaginatiōe
accidūt. In aliis em̄ somnialib⁹ resolutiōibus:
que sine imaginatiōe accidūt: aīa nihil partici-
pare videt. ¶ I Ex his sumat determīatio hu
ius doc. in quatuor propositiōibus. prima. Si
illusio nocturna accidit ex mortali precedenti:
puta ex cōsensu volūtatis certo vel probabiliter
dubitato: oīno abstinēdus est. ¶ Scđa proposi-
tio. Si somnialis resolutio semis ex diabolica
illusiōe accidit: cuius in nobis causa per turpē
imaginationē vel delectationez nō precessit (qđ
ex eo cōsiderari pōt: si frequēter accidat: ⁊ preci-
pue in dieb⁹ quibus cōicādus est) nō est a cōica
tiōe aut celebratiōe abstinēdum: qz signū est ꝙ
diabolus fruc tū eucharistie percipiēde auferre
conat. Sic legit consultū cuidā monacho in vi-
tis patrū. ¶ Tertia ppositio. Si pollutio hmōi
ex nature infirmitate vel alīs nō precedēte pctō
accidat: ⁊ sine imaginatiōe turpi nō impedit: si
necessitas immineat aut deuotio exposcat: si tm̄
propt reuerētiā abstineat dū infirmitas nō fue
rit perpetua. laudādus est. ¶ Quarta ppositio.
Patiens pollutionē sine mortali precedēti: siue
cū veniali: siue sine pctō: precedēti tm̄ imagiatio
ne turpi: lz nō peccet mortalr extra casum neces
sitatis celebrādo vel cōicādo: min⁹ tm̄ reuerēter
accedit ⁊ peccat venialiter. Et qm̄ difficile est di
scernere oīa predicta circa pollutionē in somno
accidētē: ideo cōsulit tanꝙ tutius abstinere dū
necessitas celebrādi aut cōicādi nō imineat. Ab
stinere autē viginti quatuor horis: vt. s. dictū est.
Hec videt esse sñia bti Tho. per ipsuz diffusi⁹ de-
clarata. Uerū qz in premissis vident quedā du-
bia ⁊ quedā obscura: ideo clari⁹ de hoc ipedimē
to disseruit clarissim⁹ doctor. Joh. Ger. cancel. in
duob⁹ libellis de hac materia ad timorataꝝ cō-
sciētiaꝝ consolationē editis: cui⁹ determīatio
magis placet. ¶ R Pro quo aduertendū in pri
mis: ꝙ nulla pollutio in somnis inchoata ⁊ per
fecta: a celebratiōe ipedit: qz pctm̄ in se: vel qz cō
taminet corp⁹ xpi. Scđa si ipedit: ipedit: qz tollit
debitā reuerētiā. primū patet: qz nulla talis est
Augustinus. pctm̄: ex famosa illa regla Augu. pctm̄ est adeo
volūtariū: ꝙ si nō esset volūtariū: nō esset pctm̄.
In somno aūt deficit libertas volūtatis: qz pfe
ctus rōnis vsus: ergo nihil in somno est volūta
riū. Minorē satis ostēdit btūs Tho. vbi. s. Rursus
ista est expssa determīatio bti Aug. xij. sup Gen̄.
ad lrāz. Ipa phātasia q̄ fit in cogitatiōe sermoci
nātis: cū expssa fuerit in visiōe somniātis vt inter
illā ⁊ verā piūctiōez corpoꝝ nō discernat pꝛtinus
monet caro. Et seqtur: qđ cū motū scđ solet cū
hoc tā sine pctō fiat: ꝙ sine pctō a vigilātib⁹ dr.
Itē idē .j. de ciui. dei. c. xxv. Si illa cōcupiscētia-
lis inobediētia q̄ adhuc in mēbris moribūdis
habitat: pter nostre volūtatis legem quasi lege
sua mouet: quāto magis absqz culpa est in cor-
pore nō cōsentiētis: si absqz culpa est in corpore
dormiētis. Loquit de oppositione nō psentiētis.
Itē act⁹ exterior nullū pctm̄ est: nisi denolatio-
ne extrinseca: nō pl⁹ ꝙ vrina q̄ dr sana: qz signi-
ficat sanitatē. Ideo si i animo nō sit pctm̄ pprie
dictū: dū libertate nō vtit: null⁹ protūc exterior
act⁹ tanꝙ vitiosus culpat: nō vtit aūt libertate
i somno: qz nec vsu rōnis. Reqrit em̄ rōnis vsus
operationes interiū ⁊ potētiarū sensitiuarū p sta-
tu isto: qz i somno sūt ligate. Qm̄ etsi itellect⁹ nō
nō sit potētia organica: ⁊ ita nō vtat sensu tanꝙ
organo: vtit tm̄ eo tāꝙ potētia pruia: sine cuius
opatiōe nō vadit i actū: vt pz. iij. de aīa. Dicē teu
oppositū pdicūt nō solū theologice: sz phice de-
terminatiōi. Nec hūt qđ rūdeāt: si fiat eis argu
mētū de ifantib⁹ ⁊ furiosis: ac aliis nō vtētibus
rōne: qs ptūc nō peccare noua trāsgressiōe con
cors est oīm sñia. pōt tm̄ hmōi pollutio eē pctī
effect⁹: aliqñ pctī mortal' aliqñ venial'. ¶ Dictū
est aūt notāter: pollutio i sōnis icboata: ⁊ pfecta
i sōno: qm̄ posset aliqs vigilās ipurū habere de
sideriū se polluēdi: q̄ vigēte caderet i somnū: i q̄
sui pollutio pficeret: posset sir pollutionē i som
nis ceptā expgiscēs male psūmare. Cōstat i his
casib⁹ radicē pollutiōis eē liberā ⁊ flagitiosam:
pp quā illō op⁹ obscenū iputabit ad culpaz. Si
pō vtrobiqz in pncipio ⁊ fine fuerit rōnis carē-
tia: ⁊ p hoc cōsensus volūtatis: liber ēt erit talis
act⁹ a clpa mortali: ēt si nllo accedēte psēsu vigi

tando cōpleret̄: palā est ratio: q̄ libertate care-
bat. Sententia hec est etiā beati Thome. Poterit
tñ aliq̄s peccare postmodū cōplacēdo sibi in ta
li voluptate probrosa quā habuit: sed propt̄ hoc
prior pollutiōis actus nō redderet̄ culpabiliter
vitiosus: sed sequēs illa cōplacētia a volūtate li-
bere elicita: quāuis si ipsa seminis resolutio sacra
placeret: nō q̄ voluptas: sed q̄ nature exonera
tionē vel sanitatē afferret: absq̄ sui qui patitur
procuratiōe vel assensu s̄m beatū Tho. peccm̄ nō
haberet. ¶ L Scōm etiā sc̄ꝫ ꝙ pollutio nō im
pedit propt̄ timorē ꝯtaminatiōis corporis christi:
manifestū est. Nihil em̄ attinet ad corp' christi i
sacramēto corporalis imūdicia sumētis vel cō-
trectātis: sicut nec ad radiū solarē: aut spūaliū
substātiaꝝ aliquā: q̄m etsi in sacramēto sit verū
corp' christi: nō tñ est ibi s̄m cōditiōes corporis
naturaliū causarū actiōibus attigibilis: sed mo
do quodā spūali: quō rationalis spūs est in cor-
pore materiali: de quo. j. dicet̄. Manifesta sunt
hec etiā parū instructis. ¶ Tertiū ostendit̄. s. ꝙ
dum impedit perpessa resolutio: impedit: q̄ tol
lit debitā reuerentiā. Requirit em̄ digna huius
sacramēti susceptio deuotū discretionis iudiciū
s̄m aplm. j. Cor. xj. qui nō dijudicantē corpus
dñi indignū decernit. Exigit itaq̄ reuerētia de
bita alm clarū: nō hebetē: recollectū: nō p vagas
maxime lubricas cogitationes aliorsum nota-
biliter distractū: serenū: cōstātē ⁊ quietū: nō du-
bium scrupulis fluctuantē. Nūc aūt somnialis
pollutio etiā que nullo accedente cōsensu acci-
dit: nonnūq̄ reddit alm scrupulosum: inquietū
deiectū: hebetē ⁊ distractū: ita vt nequeat cogita-
tiones turpes: aut lubricas sufficiēter repellere:
et ita ad predictā dispositionē attingere. Vñ si-
cut cogitationes volūtarie ⁊ lubrice disponunt
maxime ad hmōi fedas cōmotiones. ita viceuer
sa ex hmōi commotione: ⁊ carnis stimulatione:
prouenitūt sepe somnia de nocte ⁊ cogitationes
lubrice in vigilia de die. quēadmodū iratus alr
et aliter cogitat q̄ mitigat': ⁊ timēs q̄ securus.
Remanet etiā in hmōi (licet inuolūtarius pa-
tiatur) aliqua carnalis degustatio: vñ mēs hebe-
tatur ⁊ distrahit̄ etiā nolēs: q̄ tñ debitā reuerē-
tiā tollit. Debita dico nō debito precepti: cuius
trāsgressio inducit peccm̄ mortale: sed debito cō-
gruitatis ⁊ consiliū: cuius omissio frequēter nō
caret veniali. Vñ extra necessitatis causam: pol-
lutus q̄ mortalis pcti reus nō fuerit: licet nōdū
ab hebetudine mentis ⁊ distractione purgatus ⁊
reordinatus ad celebrandū accedēs: dū lauda-
biliter posset abstinere: nō peccat mortaliter: tñ
a veniali nō excusatur. Est expressa sentētia san
cti Tho. vbi. s. Quia aūt obscenitas huiōis istī'
cū suis reliquijs nō ppetuo durat: ideo nec per-
petuo a celebratiōe īpedit. Et licet pro reforma
tiōe animi: assignet̄ spaciū viginti q̄tuor horaꝝ:
vt. s. dictū est: pōt tñ aliq̄s vna hora purgatior
effici: q̄ alius in centū: ⁊ per hoc ad celebrādum
aptior: porro si timeat̄ reuersio taliū illecebraꝝ
tēpore celebratiōis: possunt vbiq̄ hec etiā post
vigintiq̄tuor horas contingere: vel ex corruptela
nature: vel ex diabolica operatione. Scōm hec
ergo citius vel tardi' accedendū erit ad hoc ve-
nerabile sacr̄m reuerēdissime celebrādū citi' ab
his quoꝝ facilis est cōuersio propt̄ fortē in san-
ctis cogitatiōibus habituationē: ꝑpter etiā stre
nuā carnis subiectionē: vt in viris cōtēplatiuis
⁊ vere religiosis. Tardius ꝓo in nouiter cōuer-

j. Cor. in. xj.

Reuerentia debita qd exigit.

sis: nō exercitatos sensus habētibus ⁊ secularī-
bus quibus hmōi reliq̄e tenacius adherescūt.
De his in figura dictū est antiq̄s. Leui. xv. Deu-
te. xxiij. vt taliter imūdi separarent̄ ab alijs vsq̄
ad vesperā ⁊ vestiū lotionē: qō btūs Greg. sic ex-
ponit: ꝙ nisi prius ignis tentationis recesserit:
reū se quasi vsq̄ ad vesperā cognoscat. Constat
aūt nullas tales cōstitutiōes vete. testa. que ceri
moniales erāt: ad obligationes nr̄as trahēdas
esse nisi iudaizare vellem'. Ideo vespa hoc loco
⁊ lotio materialis nō ad literā accipiende sunt:
sed tandiu hō se reputet imundū: vt extra castra
sacroꝝ mysterioꝝ secedat: quādiu tales in eo vi-
gent pcti reliq̄e: heberudo scꝫ mētis ⁊ cogitatio-
nis carnalitas. ¶ M Ex his primo infero: ꝙ
nulla corpalis imundicia de per se īpeditiua est
celebratiōis: sed de per accidē: ratiōe alicui' cō-
comitātie in aīa vel seq̄le. Patet pro vtraq̄ par
te ex premissis. ¶ Scōo infero: ꝙ non solū sine
pctō: sed etiā cū merito cōtingit pollutū in som
no celebrare: sicut etiā q̄nq̄ ipsa pollutio in sō-
no nō ex precedenti pctō accidit sed ex merito.
Prima pars patet: primo de his qui post pollutio
nē sic reformati: et alīs nō indispositi accedūt
habēt em̄ que ad dignā celebrationē req̄rūtur.
Patet scōo de his qui cū hāc imūdiciā ex demo
nis illusiōe accidisse certis indicijs deprehēdūt
celebrant: nō vt cedāt: sed vt tentatoris fallacijs
fortit̄ obnitant̄. Patet tertio de his qui vt susce
pto officio satisfaciāt: vel cōmissoꝝ necessitati
alioꝝ cū quib' viuūt cōformitati: sublatiōi scan
dali: aut instigāti deuotiōi propē celebrāt. Cum
em̄ his pia serunt̄ intētiōe: nec habet legitimū
īpedimētū: nō est dubiū eos celebrādo mereri.
¶ Scōa ps ptꝫ: q̄ nōnūq̄ accidit ex arcta absti
nētia in panet ad: qō perspicuū fecit experiētia.
Itē aliq̄n ex cogitatiōibus de carnali vitio meri
torie habitis: vt si q̄s predicaturus est cōtra car
nis vitia detestāda. Nonne sup his cogitare ha-
bet ac doctoꝝ scripta reuoluere: aut etiā ꝯfessio-
nē audiēs de his audire ⁊ inq̄rere. Posset vtiq̄
cū magno merito. Nihilominus occurrere sen-
tiet in somnis aliq̄n precogitataꝝ impudicitia-
rū simulacra: ⁊ ipsuꝫ ex illis sicut in alijs ad pol-
lutionē concitare posse quis neget. Nonnunq̄
deniq̄ expertum est fuisse: qui dum celebraturi
erant sequēti die: cū cubandum erat: orationi-
bus spālibus cōtra hmōi sordes se armare nisi
sunt: ex ipsa orationū armatura phātasmata il-
lecebrarū innouarūt: ⁊ in illud qō verebat̄ inci
derūt. Oēs hos in hmōi suis cogitationib' pre
uīs q̄s dubitat meruisse. Accidit nihilominus
ex merito q̄nq̄ occasionaliter: vt dū illusiones
demonū inuidētiū bonis ꝓfectibus celebrare
volētiū cōtingūt: vel ad terrēdū ⁊ inquietandū
timorose cōsciētie puritatē: vel pro boni operis
vt celebratiōis impedimēto: vel vt vigilāti pla-
ceat qō somnians pertulit: vel vt demon absti-
nētiā periculosam: ⁊ indiscretū vite rigorē sua-
deat: ⁊ sic timorosum in insanias precipitet: vel
vt deo propitio ⁊ permittēte deuotam mentem
sic exerceat: vt ex tali feditate timulatam in hu-
militate custodiat. Loquitur nō difformiter ad
ꝑdicta scribēs. Augustino angloꝝ epō beat'
Greg. vt habet̄ dist. vj. in. c. testim. ponit em̄ mul
tiplicē harū illusionū distinctionē. ¶ N Ex cu
ius v'bis Cancel. duo memorāda colligit. Pri-
mū: ꝙ sepe tales illusiōes alius nesciēs ptulisse
magis dolēdum est q̄ fecisse. Et loquit̄ de illusis

ne:q̄ ex nature superfluitate vel infirmitate eue
nit: addēs ꝙ hec oīno timēda nō est. Scđm ꝙ
bonarū mētiū est ibi agnoscere culpā: vbi culpa
nō est. Sic tñ agnoscat (ait Cācel.) vt nō īdiscre
te impediat operatio iusta: neq; corꝑis debita
sustētatio deseratᷣ. Ne p̄terea aliq̄s ꝯsciaꝫ sibi fa
bricet ⁊ nutriat erroneā: ne cadat in scyllā cu
piēs vitare carybdim. Et subdit. Patiet forasse
aliquis hesitatiōes varias dū ad comedēdū vel
dormiendū accesserit. Diceq; sic: pollueris: si
hoc ⁊ hoc nō omiseris: si tibi nō p̄caueris. Con
tēnat talia necesse est: q̄ discrimē maius īmine
re circūspicit: si nō pacē cū alijs viuēdi formaꝫ
prudēter insequiᷣ. Scrupulosis ergo ꝯtra scru
pulos agēdū est: ⁊ fixo operis pede certādū. Ta
les eñi scrupulos euincere melius: ꝙ per contē
ptū nequimus. Dūmodo sit cōtēptus iste timo
re reiecto: ⁊ regulariter nō absq; preuio alteri⁹
p̄serti supioris ꝯsilio: alioq̄n facit īmoderat⁹ ti
mor casum: aut precipitat incōsulta p̄sumptio.
Obiectio duplex. Hec Cācel. ¶ Sꝫ ꝯ p̄dicta pōt dupl'r obiici. Pri
mo: q̄ā cōiugati possunt sine peccato: immo cū
merito misceri: ⁊ tñ īdicit eis triduana abstinē
tia: vt. d. tactū est: ergo videt ꝙ in nullo casu li
ceat pollutū celebrare. ¶ Scđo cōtra illud qđ
dictū est: ꝙ impedit⁹ hac illusiōe a celebratione
pōt reformari ante spaciū vigintiquatuor ho
rarū: ⁊ sic celebrare. Nā sic ⁊ fornicarius sil'r in
breui se posset recolligere: ⁊ ab oīb⁹ peccati reli
quijs animā extergere: posset igr̄ statim celebra
Rūsio ad p̄mā obiectionē. re. ¶ De p̄ma obiectiōe est s̄nīa Alexādri de ales
⁊ aliorū doctoꝝ: ꝙ si cōiugati predicti accedant
ex deuotione presertim dieb⁹ solēnib⁹: nō pec
cāt q̄n nō cā adiplēde libidīs: sꝫ vl' cā reddēdi de
bitū: vl' affectu gignēde ꝓlis cōmitti sūt: nā ad
reddēdū debitū cōiugi p̄ceptū obligat: dicente
ap'lo. j. Coꝛ. vij. Uxori vir debitū reddat simili
ter ⁊ vxor viro. Non autē videt ꝙ q̄s obediēdo
precepto ꝓhibeaᷣ a sacra cōmunione. Canon
vero. d. allega. de cōsecra. dist. ij. omnis hō intel
ligiᷣ s̄m glo. ꝙ abstinere debet quātū est in se: vt
nō exigat: exactus tñ reddat omni tēpore. xxxiij
q. v. si dicat vir. De scđo loquiᷣ beatus Grego. ⁊
Gregori⁹ habeᷣ. xxxiij. q. iiij. vir cū ꝓpria. Si quis sua cō
iuge nō cupiditate voluptatis raptus: sed solū
modo p̄creādoꝝ liberoꝝ gratia vtiᷣ iste p̄fecto
seu de ingressu ecclesie: seu de sumēdo dñici cor
poris sanguinisq; mysterio: suo est iudicio reli
quēdus: q: a nobis nō debet ꝓhiberi accipere:
q̄ in igne positus nescit ardere. Relinquendus
est suo iudicio ꝓpter statū mētis sue quē ip̄e me
lius nouit. vnde si mēte nō ardet cōcupiscentie
reliquijs: nō īpediᷣ a cōmunione. Addit Cācel.
etiā si cōmisceanᷣ causa incōtinētie vitāde ma
xime in altero cōiugū. ¶ O De scđa obiectiōe
dicit Cācel. ꝙ rarissimū est hoc: scꝫ ꝙ fornicator
se in breui extergere possit ab oībus reliquijs
fornicatiōis: ⁊ de his q̄ vix aut nunq̄ eueniūt:
docto. parū tractāt: si tñ immineret graue scan
dalū ꝓ omissione: si deniq; magis ex surreptio
ne diabolica: aut vehemēti tētatione tale flagi
tiū apud se raro cōmisisset. Si preterea grādis
cōtritio cōcurreret: audeat q̄ ꝓfundius sapit: ta
lē ꝓhibere. Fateor nō audeo. In hoc casu ⁊ alijs
sicut perspicuū est ex premissis: relinquēdi sunt
multi sue cōsciētie ⁊ iudicio: circūstantijs oīb⁹
Cōclusio de pollutione. quas prudētia circūspicit indagatis. ¶ Ex om
nibus precedētib⁹ pōt hec doctrinalis resolu
tio finaliter elici. Pollutus in somno: absq; cō
sensu in vigilijs sequēte vel preuio: dū se nō sen
tit magis hebetē: ⁊ per cogitatiōes ad carnalia
reflexū: alijs impedimētis nō obstantib⁹ etiā ex
tra casuꝫ necessitatis aut remouēdi scādali: pōt
sine pctō ⁊ meritorie celebrare: dū deuotio tra
hit: pietas suadet: aut susceptū officiū exigit: vl'
requirit. * Particule singule patēt ex p̄missis. * Gerso in tracta tu đ pol. diurna
¶ Lectio. xj. A

Expediti de impedimētis a ministro sacrā oblatū ro hostiā remouēdis dicendū est de ꝯuenientib⁹ ipsi ministro appo nēdis. Hec autē sunt duplicia ꝑ manētia: ⁊ trāsitoria. Prima sunt ornamenta ⁊ sacrate vestes. Trāsitoria ꝟo signa: gestus ⁊ ora tiones. ¶ Circa primū aduertēdū: ꝙ s̄m beatū Hieronymū: religio christiana alterū habet ha bitū in ecclesiasticis officijs: ⁊ aliuꝫ in cōmuni vsu. Et rationabiliter quidē: ad denotandū ꝙ s̄m mutationē vestiū: vita mutetᷣ in melius s̄m spiritū: vt quoq; ecclesiastici his vestibus vten tes: populo christiano prebeant bone conuersa tionis exēplū: quo per exutionē antiquarū ve stiū: veteris expoliatio hominis cū suis actibus ⁊ vitijs scꝫ ⁊ peccatis: ⁊ per induitionē nouarū: noui hoīs reformatio ꝑ iusticiā sanctitatis desi gnetᷣ. Assumpt⁹ aūt est sacratarū vestiū ritus: par tim: vt dicit Hugo lib. ij. de sacra. parte. iiij. c. j. a veteri testō: partim a patribus noui testamē ti adiectus. Precepit enim dñs moysi vt faceret aaron sacerdoti ⁊ filijs suis vestes sanctas ī glo riā ⁊ decorē: vt sic loti ⁊ sacris vestib⁹ induti sa cerdotio fungerentᷣ. Exodi. xxviij. Simile habe tur Ezech. xliiij. Ipsi ingredientᷣ sanctuarium meū: ⁊ ipsi accedēt ad mēsam meā vt ministrent mihi: ⁊ custodiant cerimonias meas. Cūq; in gredientᷣ portas atrij interioris: vestib⁹ lineis induantᷣ: nec ascēdat sup ipsos quicq̄ laneū q̄n ministrāt ī portis atrij īterioris. Uestes he ad li terā celebrantē sacerdotē a populo discernunt: tegūt ⁊ honestant: vt cerimonialiter ordinate ⁊ inoffense etiā quātū ad exteriorē cultū ⁊ gestus summo huic assistat sacrificio. vnde ap'ls. j. Cor. xiiij. Oīa honeste ⁊ s̄m ordinē fiāt in vobis. Nec parū exteriores cerimonie populo ꝓficiunt: cu ius ex his pasciᷣ deuotio: ⁊ ī exercitatis: ex his animus suscipit incremētū. Sed ad sp̄ualē ha rū intelligētiā īdagādū cōuertamur. ¶ B Sūt igiᷣ sex indumēta presbyterorū simpliciū. i. nō episcoporū: quibus vti debent in celebrādi mis sarū solēnijs: que etiaꝫ in sua ordinatione reci piunt. Et cōgruit vt vnusquisq; qđ percepit in cōsecratione honoris: hoc retineat etiā in obla tione seu perceptione sue salutis: vt habeᷣ. xxiij dist. ecclesiastica. vbi suadiᷣ: ꝙ sacerdos etiā so lū per se offerēs aut sacramētū percipiēs: vt in infirmitate s̄m glo. nō aliter q̄ orario: idest sto la vtroq; humero circumseptus accedat sicut tē pore ordinationis sue dinosciᷣ cōsecratus. Hec autē indumēta sunt: amictus: alba: cingulū: ma nipulus: stola siue orariū: planeta siue casula: q̄ (vt dicaᷣ de conse. distin. j. vestimēta) esse debēt sacrata ⁊ honesta: nec alijs vsibus q̄ ecclesiasti cis ⁊ deo dignis officijs deputanda. Sunt autē sex vt ipso numero ⁊ communia sacerdotū offi cia ⁊ virtutum perfectio significeᷣ. Sex eñi sunt in quibus potestas eoꝝ consistit: ait Alexa. de

Margin notes, right column: diurna đr ꝙ pollutio diurna de ꝑ accidēs īpedit a celebratiōe: puta q: tales sentit se ex hac feditate discratū: ⁊ deiectum ī aīo: aut q: nedū tales cogitatiōes lubricas ⁊ turpes ide ꝯsurgētes depellere. — De cōuenientibus ministri q̄ sūt duplici. — Hieronymus. — Ezech. xliiij. — Sex sūt īdumēta quib⁹ vti debēt sacerdotes ī celebrādis missarū solemnijs.

aleo parte.iiij.q.xxvj.mēbro.vj.§.j.que sunt ca
thecizare:baptizare:ꝑdicare:cōficere: soluere ⁊
ligare.Hec em̄ opera ꝯmunia sunt sacerdotib⁹
et ep̄is. Est deniq3 senarius numerus perfect⁹
Senari⁹ nūer⁹ v̄tutū pfectionē significat. surgēs ex suis partib⁹ aliquotis. Senarius igit̄
numerus perfectionē virtutū significat: quib⁹
debēt sacerdotes perornari. Sunt itaq3 hec sa-
crata indumēta: nō tm̄ ad honestatē ⁊ ornatum
celebrātis: sed etiā ad significationē gestorū ac
virtutū capitis ⁊ mēbrorū: id est christi ac mini
stri celebrātis: vnde hec indumēta: vt dicit dn̄s
Inno. de officio misse parte.j.c.x. aliud signifi-
cant in capite christo: aliud in mēbris: nā et ca
put ⁊ mēbra sacerdotis noīe nuncupant̄. Ad ca
put dicit ps. Tu es sacerdos in eternū ſm ordi
nē melchisedech. Ad mēbra dr.j. petri.ij. Uos
estis genus electū: regale sacerdotiū. Prius er-
go exponēda sunt eorū significationes ⁊ myste-
ria ſm ꝙ capiti congruūt: ac deinde ſm ꝙ mē-
bris cōueniūt. ¶ ¶ Quoad primū occurrit du
plex significatio: vna velut exteriorū a xp̄o pas-
sorū: alia magis mystica virtutū xp̄i ⁊ interior.
¶ Circa primū aduertendū: ꝙ q2 sacerdos cele
brans xp̄m eiusq3 mortē ⁊ passionē representat
ſm illud ap̄li.j.Cor.xj. Quotienscūq3 mādu-ca
ueritis panē hunc ⁊ calicē bibetis: mortem dn̄i
annūciabitis donec veniat. Congruū est vt qui
in persona typū xp̄i gerit ꝓ nobis morientis: vt
appropiatior fiat representator: etiā similitudi
nē teneat in vestimētis ⁊ nostre salutis armis.
Sitq3 sacerdoti oblaturo ad gloriā: qđ summo
pōtifici in vespertino suo sacrificio ipius iudai-
ci furor populi ad contumeliā intulit. Deniq3
cōgruū est vt que crudelitas sacrilega (benignis
simū dn̄i3 extrinsecis quibusdā habitib⁹ deridē
do) xp̄o intulit: nunc suis expoliādo: nunc ludi-
cris vestiēdo: nunc ligando: nunc flagellis cin-
gendo: ⁊ sic plenū contumeliis ad altare crucis:
pertrahendo. Horū omniū memoriā sacerdos
xp̄m imolaturus in altaris sacrificio exprimat
Amictus ⁊ declaret. ¶ Unde amict⁹ quo caput regit̄ sacer
dotis: velamen figu̅t: quo perfidi iudei in domo
cayphe christi faciē velabant: percutiētes: illu-
dētes ⁊ dicētes. Propheriza nobis christe quis
est q̄ te ꝑcussit. Mat.xxvj. ¶ Alba veste ludicrā
Alba. et albam qua velut stultus ad herode illusus re
missus est ad pilatū. Luce.xxiij. ¶ Planeta siue
Casula. casula vestē purpureā representat: qua in pilati
pretorio: post flagellationē a militibus irrisus
contumeliose salutatus ac percussus inimicis
suis est ostēsus: dicēte pilato. Ecce hō. Johānis.
Zona. xix. ¶ Zona manipulus: stola: tria ligamina
Mānipu-lus. quib⁹ in captione: in flagellatione: in crucis ba
Stola. iulatiōe dn̄s ligatus legitur: quis tm̄ zona ipsa
significare poterit flagella corpus xp̄i ambien-
tia. Et stola imposita collo: crucis patibulū xp̄i
humeris impositū: ⁊ ad locū caluarie baiulatū.
Manipul⁹ v̄o sinistri brachij: q̄ amoris signa ge
stari solent: ornamētū quasi partis cordi ꝓpin
quioris: significare pōt nō incongrue magnū il
lud vinculū quo solo salus nostra vinciebat̄: scʒ
ingēs nostre redēptionis desideriū: quo anxie
batur ad passionis sue qua saluaremur cōsum-
mationē: ſm ꝙ ait Luce.xij. Baptismo (haud
dubiū quin sanguinis) habeo baptizari. ⁊ quo-
modo coarctor: vsq3 dū perficiat̄. Non em̄ claui
ferrei quantūlibet grossi eū in cruce tenere po-
tuissent viuū: quē3 tantum magnū valde: tenere
nō potuit mortuum. Hec breuiter sufficiant de
prima significatione exteriorū a christo passor̄
¶ Allegorice. D. Quantū aūt ad mysteriū alle
gorie in capite xp̄i. Amict⁹ quo sacerdos caput Amictus
obnubit: xp̄m dn̄m sacerdotē magnū ſm ordi-
nē melchisedech ꝓ nobis humanā assumpsisse
naturā qua suā occuluit deitatē significat: q̄ dei
tas per caput significat̄. Caput enim xp̄i deitas
est: ſm illō ap̄li.j.Cor.xj. Caput viri xp̄s: caput
xp̄i de⁹. Hoc etiā in Apocal.ca.x. representat: cū
xp̄s in specie angeli fortis nube amicti de celo
descēdentis describit̄. Cui cōsonat illud Esaie. Esa.xix.
xix. Ascēdit dn̄s super nubē candidā vt ingrede
ret̄ egyptū. Ueniēs nāq3 ad illuminādū egyptū
i. mundū ignorātie tenebris obscurū dei filius
magni cōsilij angel⁹ amict⁹ est nube lucida. Si
cut vt glo. ibidē dicit. Corp⁹ humanū assumpsit
nō grauatū corruptione virilis commixtionis
sub quo occultuerat deitatē: hoc ergo latibulū
carnis amict⁹ significat sacerdotis. ¶ Alba li- Alba.
nea totū corpus tegens: puritatē denotat cor-
poris xp̄i de v̄gine gloriosa sine originalis ma-
cula criminis assumpti totiusq3 vite ⁊ cōuersa-
tionis xp̄i candorē. Ualde enim distat vestis li-
nea a pelliceis tunicis de mortuis animalibus
factis: quib⁹ post pctm̄ vetus ille adā vestit⁹ est.
Gen.iij. Q2 plurimū a cōuersatione veteris ho
minis viciosa: nouitas vite distat virtuosa: quā
xp̄s in se pretulit: verbo docuit ⁊ nobis tribuit
in baptismo. De qua apostolus Col.iij. Expo- Ad Col-iij.
liātes vos veterē hominē cū actibus suis: et in
duentes nouū eū qui renouat̄ in agnitionē dei
ſm imaginē ei⁹ qui creauit eū. et ad Ephe.iiij. Ad ephe-iiij.
Renouamini spiritu mētis vestre: ⁊ induite no
uū3 hominē q̄ ſm deū creat⁹ est in iusticia ⁊ san
ctitate veritatis. Siquidē vestimēta xp̄i semper
fuere candida: qui peccatū nō fecit: nec inuētus
est dolus in ore ei⁹. Esaie.liij.⁊.j.petri.ij. Et h̄
est ꝙ in eius trāsfiguratiōe facies eius vt sol re
splēduit: ⁊ vestimēta ei⁹ facta sunt alba sicut nix.
Matthei.xvij. ¶ Zona sacerdotalis qua vestimē
ta cōstringunt̄ cū mēbris: vinculū hoc fortissi- Zona.
mū significat: quo nostrā naturā fili⁹ dei colli-
gauit: nō quidē formaliter sed causaliter ⁊ effe-
ctiue. Uinculū hoc charitas est: quā ap̄ls dicit
vinculū ꝑfectiōis ad Col.iij. De hac dicit Johā.
iij. Sic deus dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū
daret: vt oīs qui credit i eū nō pereat: ſʒ habeat
vitā eternā. Hec est zona aurea qua precinctus
ad mamillas iohānes vidit similē filio hominis.
Apocal.j. Nec huic dissonat qđ Esaie.xj. dicit. Esa.xj.
Erit iusticia cinctoriū (al's cingulū) lūborū ei⁹
q̄m iusticia legalis virtus est cōis: oēs virtutes
includēs. Quid autē charitate iusti⁹? Quid cha
ritate ꝑfectius: q̄ sola ceteras virtutes perficit
atq3 format: vt vere sint v̄tutes. Habet deniq3
zona duas extremitates: q2 charitas feruet in
corde: ⁊ radiat i ope. Hʒ etiā duo p̄cepta: quib⁹
p̄cipit̄ diligi de⁹: ac deinde ꝓximus. Ita xp̄m in
carnari fecit charitas patris ⁊ dilectio nostre re
dēptionis: nā incarnat⁹ est ex obediētia patris:
⁊ ꝓpter salutē redimēdi ꝑditi hois. ¶ Sto- Stola
la que super amictum collo sacerdotis incum-
bit: obediētiam ⁊ seruitutē signat quam ꝓpter
seruorum salutē omnium dominus subijt. Phi. Ad phi-ij.
ij. Qui cum in forma dei esset: non rapinam ar-
bitratus est esse se equalē deo: sed semetipsum
exinaniuit: formā serui accipiēs: fact⁹ obediēs
patri vsq3 ad mortē: mortē autē crucis. Causas
quippe mortalitatis nō contraxit originē: nec eā

misit in operc: sed qd nõ rapuit exoluebat. Dedit enim illi calicẽ pater nõ iudex: amore: nõ ira: volũtate: nõ necessitate: grã: nõ vindicta. ¶ Manipulus quẽ in leua ponit sacerdos: et brauiũ significat qd christus obtinuit in via: nã per manipulũ brauiũ vel premiũ qd est btitudo: designatur. * Leua vero presens est vita: sm beatũ Grego. in homel. paschali: sm qd scriptũ est. Leua eius sub capite meo: et dextera illius amplexabit me. Cant. ij. Christus aũt singulari priuilegio viator fuit: et perfect9 comphensor. Uiator: quia meruit nobis vitã et suo corpori gloriã: vt vult magister li. iij. dist. xviij. Fuit et comphẽsor: quia ab instãti sue cõceptiõis fuit aia sua btã per clarã diuine essentie visionẽ: et perfectissimã fruitionẽ atqz summã delectationẽ: vt tangit magister lib. iij. dist. xvj. et. xviij. Licet illa btitudo portiõis superioris in portionẽ inferiorẽ non redũdabat spãli et nouo miraculo: vt vult Sco. distĩ. xv. lib. iij. donec per beatificã suaz passionẽ nrẽ opus redẽptiõis consũmaret. Hoc dñs ipse voluit innuere dũ loquẽs in terra se esse dicit in celo: ait enim Johan. iij. Nemo ascẽdit in celũ nisi qui descẽdit de celo: filius hoĩs qui est in celo. Ecce filius hoĩs adhuc in terra positus: se esse dicit in celo vtiqz sm humanitatẽ sm quã hoĩs est fili9. Non enim erat in celo per localẽ humanitatis sue presentiã: que cũ sit creatura nõ deus: licet deitati vnita: non est vbiqz. Fuit aũt christi humanitas in celo adhuc in terris posita per actualẽ btitudinis gloriã: que per celũ designãtur. Sicut alibi beatitudo dicitur paradisus latroni promissa: quã ipse passionis sue die fuit habitur9. Non vtiqz locus beatorũ: celũ vez empyreũ: qd ante ascẽsionẽ dominicã: nullus hoĩm beatorũ credit introisse.

Mani- pulus.

* Uita p̄sens per leuam significat: et per manipulum brauium siue merces iuxta illud ps. Uenient autem venient cũ exultatiõe portãtes manipulos suos. Job. iij

Planeta

¶ F. Planeta qua corpus sacerdotis cõtegit: plenitudo gratie xpi significat: qua mẽbra xpi adornant: quia de eius plenitudine oẽs accepim9 gratiã p gratia. Job. j. Uel si magis placet. Casula magni sacerdotis vniuersalis est ecclesia: quã sibi dñs copulauit: et copulando virginẽ fecit: sanctificans atqz mũdans eã lauacro aque in verbo: vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiaz nõ habentẽ maculã neqz rugã. ad Ephe. v. Hec est vestis magni sacerdotis aaron: nõ rumpẽda nec scindẽda. Leui. xxj. In cui9 orã vnguentũ gratie ac capite barbã descẽdens influxit: dũ de plenitudine capitis gratie xpi acceperũt: primo apostoli: deinde oẽs ceteri. Casula hec est vnica integra: vndiqz clausa: quia vna est ecclesia christi spõsa matri sue electa. Una est colũba mea: ait sponsus cãdidus et rubicũdus in cãticis. vj. ca. Una et integra pp̄ter fidei vnitatẽ: et sacramẽtorũ integritatẽ: cũctisqz errorib9 hereticorũ clausas. Hinc ad Ephe. v. Unũ corpus et vn9 spũs sicut vocati estis in vna spe vocatiõis: vn9 dñs vna fides: vnũ baptisma vn9 de9 et pr̃ oĩm. Una deniqz ecclia ex iudeis et gẽtib9 collecta: et vno ãgulari lapide xpo piũcta: vt tãgit ad Ephe. ij. Casula tñ sacerdotis manuũ extẽsiõe quodãmõ diuidit in partẽ anteriorẽ et posteriorẽ: quia xpi passio in cruce distinxit ecclesiã veteris testamẽti: ab ecclesia noui testamẽti: quarũ illa precessit: ista sequebat: vtraqz tñ in capite vnita: vtraqz xpi passione redẽpta: vtraqz in xpi laude psona. Unde et qui precedebãt et qui seque bant clamabãt dicẽtes. Osanna filio dauid: benedictus q venit in noĩe dñi. Mat. xxj. Hec de significatione vestium que caput cõcernit per allegoriam.

Planeta

Casula.

Ad ephe. v.

¶ Lectio. xij. Tropologice. A

Nunc attendamus carũdẽ representatiões sm quod mẽbris cõuenit per tropologiã: sm hanc enim representãt vestes virtutũ: quibus aia celebrãtis: imo et sumẽtis debet intus spũaliter adornari. Naz mẽsa hec sacramẽtalis: cena magna est: nuptiale cõuiuiũ est: quã magn9 paterfamilias et rex regũ filio suo fecit: et ad eã multos. i. oẽs fideles inuitauit. Ad quã si quisqs sine nuptiali veste intrãs discubuerit: ligatis manib9 et pedib9 in exteriores tenebras detrudetur. Mat. xxij. Ideo sacerdos hec sacrosctã mysteria celebraturus: nõ in cõibus: sed sctis et sacratis vestib9: vestez nuptialẽ designãtibus: accedit: que habitũ mẽtis tã sacerdotis q circũstãtium ac pcelebrãtiũ representãt. Non enim in sua tñ persona sacerdos: sed simul in persona circũstãtiũ: et totius ecclesie sacrã offert hostiã. Concelebrãt sacerdoti circũstãtes: et spũalr cõicãtes: nõ pficiẽdo cũ sacerdote: qd tñ sacerdotis ẽ: sed cũ eo hostiã pri a sacerdote pscratã: seqz ipsos sacrificiũ placabile deo patri offerẽdo. Unde ẽ illud in canone. (Hanc igit oblationẽ seruitutis nrẽ: sed et cũcte familie tue zc.) Propt hoc scriptura oẽs xpi fideles regale nolat sacerdotiũ. Uos estis (inqt) genus electũ: regale sacerdotiũ: gens sctã: pplˢ acquisitiõis: vt enarretis virtutes ei9 qui vos vocauit in admirabile lumẽ suũ. j. Petri. ij. et Apocal. j. Fecit nos regnũ et sacerdotes deo pri suo. Significãt itaqz vestes sacre quicqd ad dignaz preparationẽ tã celebrãtis: q circũstãtis: et cõicãtis ppli requiritur. Et primo quidem ex ipso vestiũ numero pfectio significat. Est enim sextus numerus perfect9: precise ex partib9 suis aliquotis q sunt. j. ij. iij. resultãs vt dictũ est. Debẽt igitur esse sancti et perfecti q tñ mysteriũ celebrare vel participare presumũt. Hinc sacerdotib9 ait dñs. Sacerdotes q accedũt ad dñm sctificẽtur: ne pcutiã eos. Exo. xix. et Mat. v. oĩb9 dr. Estote pfecti sicut et pr̃ vester celestis pfect9 est. Hec pfectio sicut numer9 senari9 ex. j. ij. iij. integrat. Ex vno ouili qd est ecclia. Siqdẽ necesse est cõsecrãtẽ et cõicãtẽ siue sumẽtẽ esse vnitũ ecclie catholice: nec ab ea p penã canonicã pcisum: vt. s. habitũ est. Ex duob9 primis preceptis legis diuine et naturalis pncipiis: siue duab9 legalis iustitie ptib9: q sunt declinare a malo et facere bonũ. Ex trib9 deniqz theologicis virtutibus: fide. s. recta: spe firma: charitateqz pfecta q p vestes significant. ¶ B Prima ergo vestis amict9 vel superhumerale: pueniẽter significat primã virtutẽ necessariã ad salutẽ: q est fides: nã sine fide impossibile est placere deo. Heb. xj. Est aũt amict9 qsi substratoriũ ceteri ornat9 sacri. Stringit collũ et duabus chordulis sub pectore colligatur. Sic fides substãtia est et fundamẽtũ toti9 edificii spũalis. Idcirco apls fidẽ describẽs: vbi. s. ait. Fides est substãtia rez sperãdarũ: argumẽtũ. i. certitudo vel pbatio sm glo. nõ apparẽtiũ. Nam sine fide: nec sperare pstringit: nec amare celestia. Amare nemo pot incognitũ. x. de trinita. Sz nec sperare qs valet qd posse futurũ eẽ nõ credit: cũ spes sit certa expectatio futurorũ bonorũ. Qd vero possibile nõ credit: nõ expectat: nec efficaciter appetitur. sm eundem ibidẽ. Hinc Abachuc pphcta totam

Mat. v.

Amict9 fidẽ significat.

alc vitā fidei attribuit. Justus inq̄t ex fide viuit.
Hac abscedēte: nō potest spūs permanere. vn-
Esa. vij. de Esaie. vij. Si nō credideritis nō permanebi
tis. Fides hec corde possidet: voce gutturis pro
palat. Corde nāqȝ credit ad iusticiā: ore fit con-
Amictus fessio ad salutē. ad Roma. x. ¶ Habet quoqȝ fi-
Fides ha des duo p̄ncipalia obiecta: diuinitatē videlicet
bet duo & christi humanitatē: qui obiecta omnes articuli
principa aplici symboli respiciūt. Ad illa rep̄sentāda hu-
lia obie- merale collo circūdatur: & duab' cordulis pecto
cta. ri colligat. Quāuis autē oībus in christo pie vi-
uere cupiētibus necessaria sit fides: maxime tū
his qui huic mysterio participāt vel ministrāt:
pro quāto maxima in eo relucēt mirabilia oēm
humani intellectus capacitatē trāscēdētia: sm
Psalm'. illud ps. Memoriā fecit mirabiliū suorū mise-
ricors & miserator dñs: escā dedit timentib' se.
¶ Celebraturus ergo amictu foris caput et pe-
ctus exornās: fidei scuto se int' armare satagit.
quo vniuersa inimici ignea tute possit excipere
tela: ne vacillet si oculus corporis oculo discor-
det mētis. Aliud foris cernēs: aliud intus cre-
dens. Aduersario (inquit petrus) fortes resisti-
te in fide. j. petri. v. Jacula nāqȝ venenata ho-
stis antiquus exacuit: quibus nōnunq̄ etiā de-
uotorū corda dubitationis infidelitatisqȝ vene
no percutit: tāto vtiqȝ facilius: quāto abdita sa
crificij huius mysterij a rōnis discursu intelligi
minus valent. Quibus obuiātes sm apli consi-
lium: in captiuitatem redigamus oēm intelle-
ctum in obsequiū xpi. glo. i. fidei xpi. ij. Cor. x.
Scutum bonū fidei est credere sicut ecclesia cre
dit. Etiam si minus credita intelligunt: dum ta
mē firmiter credant. Nisi credideritis ait Esa.
sm aliā trāslationē: nō intelligetis. c. vij. Ma-
Solidus gnum hoc et solidū fundamentū est credere si-
fūdamē- cut ecclesia credit. Hec enī supra petrā firmam
tū est cre fundata est: quā (etsi venti scrupulorum sęuiant
dere si- quantūlibet. flumina phātasmatū irruāt quo-
cut eccle modolibet) nō mouebūr nec prosternēt. Quic-
sia cre- quid enī dubitatiōis mali gnus suggesserit: aut
dit. humana infirmitas alligata sensib' ingesserit:
cōtranitat fidelis et prudēs minister. In hac pe
tra solidet dicēs: credo sicut ecclesia credit. Hec
enī veraciter dicēs oīa credēda: accedit fide im-
plicita: dū vera esse credit in genere oīa q̄ catho
lica credit ecclesia: etiam si in particulari multa
ignoret: paratus aio quodlibet particulare cre-
dere: dum, rite innotuerit illud ad fidē ecclesie
pertinere. Magna prorsus hui' fidei iplicite vti
litas & efficacia quā ponit dñs Inno. in gl. c. fir
Innocē. miter. de sum. trini. & fide ca. ita dicēs. Intātum
valet fides iplicita (vt dicit quidā) q̄ si aliq̄s eā
habet credēs quicq̄d eccl'ia credit: licet false opi
netur ratione naturali mot': q̄ pater maior vel
prior sit filio: vel q̄ tres persone sint tres res a
se inuicē distātes: nō est hereticus: nec peccat: dū
hūc suū errorē nō defendit: & hoc ipsū credit: q̄
credit ecclesiā sic credere: & suā opinionē fidei ec
clesie supponit: q̄ licȝ sic male opinet: tū nō est
illa fides sua: imo fides sua est fides eccl'ie. Hec
Inno. Magnū reuera remediū: & nullū scrupu-
...not. p scrupulo losis: imo curiosis efficacius: & hui' sacrosancti
...is circa hoc mysterij abdita inq̄rētibus pernecessariū. Con
...tibile. Sacramētū tingit enī nōnūq̄ volētibus circa hoc sacramē-
tū questiōes solutionū inq̄sitione euoluere: q̄
vna succisa hydre velut plura capita succrescāt.
¶ C Narrat partis. cancel. Gerson sup magi-
strū tractatu. ix. de quodā scholastico deuotōis
spiritū habēte: cuius animo inciderāt scrupuli
multi questionū circa hoc benedictū sacrm. pe
tebat hic instātia continua solutionē dubiorū suo-
rū a maximis theologis quos nouerat partibi-
sius: sed crescebat morbus ex remediis. Et sicut
de emoroissa legit: peius indies habuit ex reme
diis & impēsis. Consuluit tandē vnus expertor̄
vt ad orationē totū se cōuerteret: & cōtra scrupu-
los oēs ageret: suscipiēs sacrm dicēs. Credo si-
cut eccl'ia credit. Credidit hō & accessit: serenat'
est & solidat': nec parū illuminatus circa venera-
tionē hui' sacramēti. Hec Gerson. ¶ Simile re
citat de sctō Bern. qđ supra lectiōe. viij. iuxta fi-
nē est habitū. Euenit etiā nonnūq̄ q̄ nō tā me
ritoriū est credere: q̄ velle credere: sicut q̄n q̄s pl'
est velle dolere sēsibilit' de petis & nō posse: q̄ ipsȝ
sentire dolorē. Naȝ desideriū pauperū ex. do. au
propheta: preparationē cor. e. au. aur. tua. Pre-
paratio illa est sm supiorē anime partē. i. sm in
tellectū & volūtatē: & non sm ea q̄ nobis inuitis
inferior sensualitas aduehit: qualia sunt cogita
tionū volubilitas: & phantasmatū turba. Huic
igit anchore firmiter adherēti nihil in fide peri
culi esse pōt. Hec propt scrupulosos addere pla-
cuit: occasiōe accepta ex amictu fidē significāte.
¶ Amictu etiā vt vult Hugo. & Alexan. de ales:
qui sup humeros circūquaqȝ distēdit operū for
titudo significat. Humeri enī fortes sunt ad ope-
ra peragēda: sm illō de Isachar. Gen. xlix. Sup
posuit humerū suū ad portandū: factusqȝ est tri
butis seruiēs. Sciat ergo sacerdos se nō debere
ocijs vacare: sed opibus virtutū insudare: sm il
lud. ij. Timo. ij. Labora sicut bon' miles christi.
¶ D Secūda vestis est alba: per quā conscien- Alba.
tie mūdicia designat. Alba enī que sup humera
le imponit larga: candēs: corpus tegit: ne de-
fluat cingit: qua sobrietas: ac vite mūdicia: casti
tate fulgida designat. Eccl's. ix. Omī tēpore ve- Eccl's. ix
stimēta tua sint candida. glo. i. corpus castū: nā
& de sacerdotib' dicit. Mūdamini qui fertis va
sa dñi. Esa. lij. Hiero. q̄ in prolo. sup Malach. Hierony
Per moysen dñs precepat sacerdotes taberna- mus.
culi ab omī corpali vitio liberos: hostias omī vi
tio vacuas offerre. Seq̄tur. Unde sacerdotes an
gelos dei esse hoc in loco scriptura testat: vt si-
cut angeli puri sint & mūdi. Mūdi inquā ab in-
quinamēto mortalis pctī gn̄alr et specialr a vi-
tijs mūdi carnalib': gule videlȝ ebrietatis & oīs
intēperātie. Texit aūt de lino: p qđ significat q̄
sicut linū nō habet candorē p naturā: sȝ cū mul
tis assequit laborib' & tunsionib' & tritturis: ita
sacerdos mūdiciā p naturā nō habet: nisi mul-
tis attritiōib' & laborib' afflict' per gratiā obti
neat: & apostoli exēplo castiget corpus suū et in
seruitutē redigat: ne cū aliis predicauerit repro
bus ipse fiat. j. Cor. ix. Tegit deniqȝ totū corp'
vt nulla ex parte corporis vllo tēpore voluptati
bus viuendū esse demōstret. Debet enī euāgeli-
ci sacerdotis cōtinētia esse perpetua: legalis au
tē tēporalis fuit. Propter qđ feminalia: etsi sa-
cerdotibus noue legis ppter honestatē & signi-
ficationē cōueniāt: nō tū inter vestes sacerdo-
tales istis: sicut illis precepta sunt: q̄ sacerdotes
noue legis occidētalis ecclesie: quorū hec sunt in
dumēta ad perpetuā tenent cōtinentiā: ad quā
nō tenebant sacerdotes veteris legis tenebant
tū tēpore ministerij sui. Indixit eis lex q̄ tēpo-
re illo haberēt feminalia: in signū q̄ tūc cōtine
re deberēt. Uñ Hugo de sacramētis par. iij. li. Hugo.

.c.iiij. Voluit sermo dei in sacro officio mini-
stros dei ad tegēda infirma corporis: ꝓpriū et
singulare operimētū habere: vt ꝑ hoc ostēderet
pudicitiā ⁊ castimoniā illoꝝ ꝑcipue cū scrā tra-
ctarent: vnicā ⁊ singularē esse debere. Vn̄ ministri
noui sacerdotū hoc operimētū in sacro officio
singulare nō assumūt: quib' est iniūcta seruāde
castitatis necessitas: sicut est quotidie offerendi
cōcessa ptās. Ministri ꝓo veteris figure tpe sa-
crificij feminalia sumūt: que ministerio expleto
soluūt: qm̄ a cōtactu carnis vetus lex sancta tra
cturos ꝓhibuit: quos rursum expleta vice ad
operā carnalis cōmercij relaxauit. Hec Hugo.
Est demum alba larga q̄ in ve. testa. fuerat stri
cta ꝓpter spm̄ seruitutis in timore: nā lex timo-
ris erat. In nouo larga ꝓpter spm̄ adoptionis
in libertatē. Rom̄. viij. Et q2 tūc cōtinentia deo
placet qn̄ ex libertate spūs offert. Sunt em̄ eu-
nuchi q̄ seipsos castrauerūt ꝓpter regnū celorū
Matth. xix. ¶ E Hec quoq3 alba cingulo siue
Cingul' zona precingit ⁊ succingit. Precingitur quidem
quo principalis tēperātie species castitas ipsa
adherere ministro eucharistie debere firmiter
designat. Precingit circa lūbos: vt nullis incen
tiuorū stimulis castitas dissoluat. Sm̄ illud Lu.
Luc. xij. xij. Sint lūbi vr̄i ꝑcincti. Lūbos aūt ꝑcingim'
ait beat' Greg. cū carnis luxuriā ꝑ carnis cōti-
Gregori' nētiā coarctam'. ad Ephe. vj. State succincti lū-
bos vr̄os i veritate. Succigit ne defluat: vt expe
ditus ad pietatis opa nulla ocij lasciuia naufra
getur. Nihil em̄ tantū castitatē impugnat sicut
ocij fastidiū. Vn̄ Naso. Ocia si tollas periere cu-
Ouidius pidinis arcus. Bona quippe opa sicut castitatē
magnificāt: sic castitas opa pietatis exornat. vn̄
vbi supra Greg. Nec castitas magna est sine bo-
no opere: nec opus bonū est aliqd̄ sine castitate
Ideoq3 cū dixerat. Sint lūbi vestri pcincti ꝑ
qd̄ castitatē cōmendauit: statim addidit. Et lu-
cerne ardentes in manib' vestris: ꝑ qd̄ ad lucis
opa castitate iā cādidos inuitauit. ¶ Succingi
tur nihilominus alba ne defluat: ꝑ qd̄ oēm sup
fluitatē a sacerdotis vita excludi oportere peni
tus demonstrat: nā ⁊ leuitici generis sacerdoti-
bus vinū ⁊ quicq̄d inebriare poterat: cū in tem
plo ministraturi erāt: dn̄s interdixit Leui. x. Et in
c. de vita ⁊ honeste. cle. a crapula. ⁊ ca. clerici offi
cia. Clericis. crapula: ebrietas taberne: secula-
ria negocia: alearū ludus: supfluus: lasciuus: de
auratus: rubei aut viridis coloris habitus. Fi-
bule ⁊ corrigie auri vel argēti ornatū habentes
⁊ anuli: nisi quib' ex officio cōpetit: īterdicunt.
Indicit aūt corona ⁊ diligēs ecclesiastici officij
et bonoꝝ studioꝝ exercitiū: indumentum clau-
sum nec nimia breuitate: vel lōgitudine notan-
dū. Et dn̄s Luce. xxj. discipulis ait. Attēdite vo
Luc. xxj. bis ne forte grauent vr̄a corda crapula ⁊ ebrie-
tate ⁊ curis hui' vite. Neq3 em̄ pōt castitas sal-
uari vbi regnat ingluuies. teste Hiero. ⁊ hr̄ in de
Hieronymus. creto dist. xxxv. vēter. Venter mero estuans cito
despumat i libidinē. ⁊ ad Ephe. v. Nolite inebria
ri vino in quo est luxuria. Habet qꝫ cingulū bra
chia duo sese cōplectētia: qd̄ duplicē significat
mūdiciā: mētis. s. ⁊ corporis: qm̄ non solū carnali
cōtagio perit castitas: sꝫ etiā mētali cogitatione
impudica cōsensu accedēte. vn̄ btūs Jaco. in sua
Jacob'. canoni. c. j. Vnusq̄sq3 tētat a sua cōcupiscētia ab
stract' ⁊ illect'. Cōcupiscētia aūt cū cōceperit pa
Matt. v. rit pctm̄. ⁊ dn̄s Matth. v. Qui viderit mulierem
ad ꝯcupiscēdū eā: iā mechat' est eā in corde suo.

Magna teuera mētis: corporisq3 mūdicia ful-
gere dꝫ sacerdos euāgelic' in tēplo dn̄i scm̄ scrō
rū tractatur': cū olim tēpliū illud figurale legis
ministri introire nō poterāt nisi purificatōib'
multimodis premūdari. Que tūc in figura acta
ad nostrā doctrinā scripta sūt. j. Cor. x. Pplo de
niq3 ad mōtē syna vt angeli voce: moysi ꝑcepta
dātē: audirēt accessuro. dr Exo. xix. Estote para Exo. xix
ti in diē tertiū: ⁊ ne appropinquetis vxorib' ve-
stris. Sed nec licuit dauid: ⁊ pueris suis. panes
edere ꝓpositionis nisi a ꝓprijs vxorib' cōtinēti
bus. Vn̄ sacerdoti achimelech. in nobe querēti:
si pueri mūdi sunt. Rn̄dit dauid. Si de mulieri
bus agit: continuim' ab heri ⁊ nudiustertius. j.
Reg. xxj. Eadē rōne filijs isrl̄ in figura preceptū
est vt agnū paschalē nō nisi ꝑcinctis ederēt lū-
bis. Exo. xij. Recogitet ergo sacerdos veste cādi Exo. xij.
da mūdiciā significari. Cingulo cōtinētiā: vt il-
lic nō sordescat: hic nō effluat vita spūalis: ait
Alex. de ales. ¶ F Sequit quartū indumentū Stola.
scꝫ stola siue orariū: qua obediētia humilis de-
signat. Hugo vbi supra. c. x. Ipsa em̄ sup collum
imponit: vt iugū dn̄i sacerdos suscepisse demon
stret: ⁊ deorsum descēdit vsq3 ad genua q̄ flectū-
tur: vt tā suo descēsu: q̄ꝫ genuū attactu humilita
tē repn̄tet. Vn̄ pōtifex in sacerdotis ordinatōe
orariū ei imponēs dicit. Accipe iugū dn̄i. Jugū
em̄ dn̄i suaue est: ⁊ onus ei' leue. Suaue. s. in pro
speris: leue in adu[ers]is: qm̄ fidelis de' q̄ nō per-
mittit tētari hoīem vltra q̄ꝫ poterit: sꝫ facit cum
tētatiōe ꝓuentū vt possit sustinere. j. Cor. x. Jō j. Cor. x.
ad vtrūq3 lat' tēdit: dextrū ⁊ sinistrū: vt nō tm̄ i
prosperis: sicut is de quo ꝓpheta in ps. ait. Cō-
fitebit tibi cū bn̄feceris ei: sꝫ etiā i aduersis obe
diat dn̄o. Qd̄ vt fieri posset facili': formā crucis
in pectore sua cācellatione pretendit: vt summe
obediētie exēpliū: qd̄ i cruce dn̄s ꝓtulit: fact' obe
diēs patri vsq3 ad mortē: mortē aūt crucis: sem
ꝑ i corde teneat. Vt aūt obediētia integra ꝑseue
ret i ꝓsperis ⁊ aduersis necesse est vt munita fi
prudētia ⁊ patiētia. Prudētia opus est in ꝓspe-
ris: qua mala precaueant futura. Patiētia ꝓo i
irruētib' aduersis: ne precipitēt i mala. Quoad
primū dr Matth. x. Estote prudētes. Quoad se- Matt. x.
cūdū. Hebre. x. Patiētia vobis necessaria est: vt Hebr. x.
volūtatē dei facientes reportetis ꝓmissionem.
¶ Ea propter stola quibusdā nexib' colligatur:
qua virtutes patiētia ⁊ prudētia cōseruari desi-
gnant. Patiētia: ne aliquo impulsu tentationis
obediētia moueat: vn̄ dictū est. In patiētia vr̄a
possidebitis animas vestras. Luce. xxj. Pruden
tia: ne blādimētis pctōꝝ subuertat. Prouerbio. Prouer.
iiij. Posside prudētiā: ⁊ ne dimittas eam ⁊ custo iiij.
diet te. dilige eā ⁊ ꝯseruabit te. ¶ G Quintum Mani-
indumētū. s. manipulus vel phanon vigilantiā pulus.
designat: sepe em̄ diuino cultui mācipatis: sur-
repit accidia: q̄ aīm reddit dormiētē. vn̄ est illd̄ Psal.
ps. Dormitauit aīa mea pre tedio. Gerit igit sa-
cerdos manipulū: alio noīe sudariū in sinistro
brachio: quaten' mētis sudore deterso: ⁊ animi
tedio ac tepore depulso: bonis opib' diligenter
inuigilet. Vn̄ sacerdotib' dr illud Prouer. vj. Di Prouer.
scurre: festina suscita amicū tuū: ne dederis som vj.
nū oculis tuis: nec dormitēt palpebre tue. Hec
Alexā. Vel ꝑ eo q̄ꝫ brachio manus sinistre impo
nit: in quo digiti discretionis sunt: significare
poterit discretionē deuotā ⁊ cordialē: qua sacer
dos sm̄ apl̄i ꝑceptū: corp' dn̄i discretiōis iudi-
cio dijudicet: deuote discernēdo. Quis est quem

sacrificare ꝛ sumere presumit: qs est i se: qs sibi. In se quidē bonū: summū: eternū: potētissimū: sapiētissimū: benignissimū: pri cōsubstātialē: psona discretū: quē adorāt angeli: demones ptre miscūt: pauet ols creatura: ꝛ sic de alijs innumeris pfectionalib⁹ attributis. Itē qs sibi: q: suus ꝛ vniuersitatis autor: gubernator: ꝯseruator: redēptor: p creationē pr: p incarnationē frater: iudex p finalē discussionē ꝛ premiator. Qui hoiem creauit dū nō esset: repauit dū male esset: seipso cibauit dum inedia cōsumpt⁹ esset: resuscitabit postꝙ esse desierit: ol depulsa miseria: eternal'r btificauit: dū iudicabit demū pbādo seipsū: ꝛ sic de panc illo edet. De qua pbatiōe supra lec. viij. dictū est.

Planeta ¶ Ultimū vestimētū est planeta siue casula: q̄ q: suprema: rotūda: lata: cetera ola tegit: ꝛ manuū eleuatione diuidit: charitatē ols virtutū sūmā: opertētē pctōꝝ multitudinē representat. Et q: nūꝙ excidit: sꝫ hic inchoata in futuro ꝯsummata l eternū pseuerat. j. Cor. xiij. recte p casule rotūditatē: eternitatis figura designat. Cui⁹ diuisio in ptes duas: duo charitatis obiecta: vel duo eiusdē pcepta insinuat: sicut latitudo: dilectionis latitudinē se vsqꝫ ad inimicos extēdētē reputat: hāc ei ab offerēte dñs exigit.

Matt. v. Vñ Mat. v. Si offers mun⁹ tuū ad altare: et ibi recor. fu. q: frater tu⁹ hꝫ aliqd aduer. te relique ibi mun⁹ tuū añ altare: ꝛ vade pri⁹ recō. fratuo ꝛ tūc veniēs offeres mun⁹ tuū. Dꝫ ergo accedēs hr̄e affectū amorosum: quaten⁹ accedat nō metu pene: aut humano pudore: multo minus vanitatis appetitu: nō pharisaica hypocrisi: nō desiderio turpis lucri: questū estimās pietatē: nō qlibet alia supstitiosa: aut viriosa corruptave intētiōe: sꝫ ex diuini amoris feruore: vt tāto bono vniat ꝛ cōiicet. Ut ordinatā medicinā contra quotidianos defect⁹ applicet. Ut maximū dei donū cū grarū actione humil'r accepret. Ut virtutū ꝛ grē pfectū in se augeat. Ut xpo ꝛ eccl'ie subdit⁹ obediat. Ut primis viuis ꝛ defunctis satisfactiuo sacrificio succurrat. Ut iniūcto officio satisfaciat. ceterosqꝫ hmōi sacratissime oblatiōis fruct⁹ in se ꝛ primis ꝯsequat imitās xpm quem sumit ꝛ sacrificat: aptis in huius sacramēti institutione loquentē. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscū anteꝙ patiar.

¶ Lectio. xiij. A

De conueniētibus

Oratiões q̄ missam pcedere dñt sunt duplices. que trāseūtia sūt: apponēdis: vꝫ orōnib⁹ breuiter dicēdū. Sūt autem orōnes q̄ missam antecedere debēt duplices. Quedā xpi repñtāt passionē: q̄dā dicūtur ad celebrātis purificationē ꝛ deuotionē. Prime sunt hore canonice. Scdē sūt q̄dā psalmi ꝛ orōnes: q̄ pparamēta dicim⁹. Hore canonice septē sunt. Matutinū: prima: tertia: sexta: nona: vespera: cōpletoriū: licet aliqui vt Archid. in rosario matutinū separent ab alijs horis: ponēs p prla hora dici artificialis laudes matutinarū. * Cui cōsonare vr̄ illō hꝫ ȝdicti. xcj. dist. presbyter. dicētis. Propheta dicēte septies in die laudē dixi tibi. Qui septenarius sacrat⁹ numer⁹ a nobis sic implet: si matutini: prime: tertie: sexte: none: vespere. cōpletorij tpe nostre seruitutis officia ꝯsoluam⁹. Nā de noturnis vigilijs ipse ait. Media nocte surgebā ad cōfitēdū tibi. Institute aūt sunt hore ad laudandū deū p bñficijs suis: inter q̄ maxima sunt beneficiū creationis septē dieb⁹ expletū. Genesis. j. Et beneficiū redēptionis septē quodāmō horis peractū. Hūc numerū diuine laudis etiā ꝓpheta se tenuisse asserit. ps. cxviij. dicens. Septies in die laudē dixi tibi. Licet ꝙ dicit septem sm̄ btm̄ Aug. in glo. ētiā vniuersitatē indicet: q: septē diebus omne tēpus currit. Uerū q: mai⁹ est beneficiū redēptionis p dominicā passionē cōsummatū: bñficio creationis: sm̄ illud. Mai⁹ est peccatorē iustificare: ꝙ hoiem creare. Neqꝫ eñi perditos redemit verbi facilitate quō dixit: ꝛ ola facta sunt: sed triginta annis operat⁹ est salutē nostrā in medio terre: affixus cruci: addict⁹ morti: ludibrijs deputat⁹: ait Bern. sermo. xix. de diuersis. Ideoqꝫ hore canonice vt huius beneficij iugis memoria in cordibus orantiū perseueret: laus quoqꝫ dño: honor: reuerētia ꝛ gratiarū actio p tanto bñficio redderet: horis illis quib⁹ dñica passio inchoata est cōtinuata ꝛ consummata: canonice hore eisdē tēporib⁹ deputātur.

*Aliq̄ separāt matutinum ab alijs horis ponētes p prla hora dici laudes matutinaꝝ nā in pmitiua eccl'ia laudem cebant ipso ... pulsatio dici. vt cantauit hymno laudum. Ecce ... noctis ... nuat ... bra luce aurora rutilat. Ad quid institute sūt hore. Bernar. Matutine.

B Cepit inquā xpi passio quantū ad violētiā ab extrinseco illatā: hora noctis tertia: l qua primū rabidorū iudeoꝝ furia violētas manus iniecit in dñm: ꝛ hoc in horto ab oratione surgētem: ꝛ ei voluntarie occurrentē. Ibi traditus cōprehensus: ligatus: a discipulis derelictus. Ad annā primū: deinde ad cayphā cōtumeliose tractus: ligatus: accusatus: falso testimonio reprobatus: vt blasphemus: iudicat⁹: cōsputus: velatus: irrisus: alapis: colaphis cesus: alijsqꝫ innumeris affectus iniurijs: tota nocte illa tenebrarū potestati traditus: innocēs agnus: vt Augu. placet: penis exponit: ꝛ sine intermissione cōtumelijs exprobrat: quib⁹ respōdet officiū matutinū. ¶ Oriēte aūt sole mane facto prima diei hora post iteratū: funestū: tenebrosumqꝫ cōsiliū: post insanas calūniātiū voces: post cōmendaticias subornatorū testiū falsitates: ad examē pilati pōtificū delegatione trāsfert. vt Lucas tradit in principio capituli. xxiij. Nouis accusationū fraudib⁹ impedit vt ꝓpli subuersor: imperij destructor: regni appetitor. Diuini honoris sacrilegus arrogator: duris vinctus nexib⁹: colaphis: alapisqꝫ cesus: sputis oblitus: clamoribus predamnatus iudici presentat: vt inter tot mortis iudicia: nō auderet pilatus absoluere quem oēs vellēt perire. Hec varia iudicis disceptatio: impudētiū canū obstinatio. De tyrāno ad tyrānū irrisoria pariter ꝛ dolorosa missio ꝛ remissio: seditiosi latronis prelatio: innocētissimi corporis nudatio: ꝟginee carnis sanguinolēta flagellatio: mille vulnerū spinosa coronatio: ludicre vestis purpuratio: vulnerati capitis percussio: subsannatoria salutatio: execratorum (al's execratorum) sputaminū iniectio: alapaꝝ iteratio: innumerabiliūqꝫ blasphemiarū irrogatio: patiētissimum dñm hora diei prla vsqꝫ ad tertiam affixere: qbus prla canonici hora officiū deputat.

Prime.

¶ C Tertia hora iudeoꝝ vocib⁹ crucifigit: dū crucifige crucifige clamorib⁹ sacrilegis geminat. Seditioso barraba dimisso: morte turpissima pdēnat ab iniq̄ iudice vano timore ꝛ fauore corruptor: lotis (vt Leo ait) manib⁹: ꝛ ore polluto eisdē labijs ad crucē mittit: qb⁹ añ vicib⁹ septē īnocēs pnūtiat. Sicqꝫ agn⁹ siue macta inimicoꝝ volūtati seuissimoꝝ tradit: vt Lu. scri. ꝛ pene sue mod⁹ null⁹: null⁹ termin⁹ designat: Hic alienis spoliat: suis ꝯfusibilī vestib⁹ induit. In medio duū

Tertie.

natoꝝ tā𝔮 pnceps latronū efficit᷑: ⁊ cruc(onerat᷑
patibulo loco supplicij auctis cōtinue dolorib᷒
Sexte. ⁊ blasphemijs plenrat. Hijs itaq3 a tertia hora:
vsq3 ad sextā a dn̄o passis tertiarū hora canoni-
ca deputat᷑. ¶ Ex hic imolāde hostie crucis ara
struit᷑: hostia sacrificio pparat᷑. Nā pudicitie au-
tor toto nudatus corpe: afflictiōe nimia nō sine
acceptoꝝ innouatiōe vulnerū: pprijs spoliatus
indumētis mēbris vsq3 ad ossiū olm dinumera
tionē penalissime distētis: manibus pedibusq3
ferreis clauis trāsfixis: altari supraponit᷑: imovi
culis ferreis alligat᷑. voluntariūq3 sacrificiū con-
quassatiōe nimia violēt᷑. Sic salutaris hostia:
spectaculū deo patri angelis ⁊ hoibus inimicis
pariter ⁊ amicis: imo ⁊ vlulātib᷒ tenebrarū pnci
pib᷒ sacra: leuat᷑: quaten᷒ exaltat᷒ a terra vt olim
pmiserat: trahat oīa ad seipm. In hoc altari du-
rissimo reclinatorio: hostia nr̄a: fili᷒ hois nō ha
bēs vbi caput suū reclinet: hostia pacifica: hostia
pro pctīo tot᷒ hūani gn̄is: velut holocaustū tri
bus horis tota passiōis igne refrigerio decresce
te adolet᷑ i suauissimū odorē pr̄i. In augmētū do
loris alaꝝ trāsuerberātis matris: luminarib᷒: ce
lo ⁊ elemētis cōpatiētib᷒ gaudētib᷒ inimicis: et
blasphemātib᷒: lugētib᷒ ⁊ flētib᷒ mulieribus et
amicis: ⁊ vere hostia suauissimi odoris: q̄ i tātis
penis q̄ celū obscurarūt: terrā mouerūt: petras
⁊ tēpli velū sciderūt: monumēta aperuerūt: ⁊ pe
ne totā mūdi machinā dissoluerūt: sue dulcedi-
nis ⁊ misericordissime suauitat(ē et felleo amari-
cato poculo obliuisci nō notat: quin pot᷒ amo-
rē vehemētissimū nr̄e redēptiōis: vocib᷒ oī me-
lodia dulciorib᷒ psonās declarabat. Voces loq̄t
q̄b᷒ in cruce pēdēs testm̄ cōdidit: ⁊ sua amicis ⁊
inimicis legādo largiter dispēsauit. Remissionē
vez ignorāter peccātib᷒: regnū ɔuersis: veniā pe
tētib᷒: mr̄i discipulū pre ceteris dilectū: corp᷒ sa
tisfactorijs penis exterminādū: iusticiā discipu
lis ac ceteris xp̄ianis: veritatē pr̄ib᷒ ⁊ pphetis:
spm̄ manib᷒ summi pr̄is. Sic fons mīe suoꝝ ne
mīe derelīq̄t: q̄ in vltimi supplicij crescētib᷒ pe
nis ⁊ angustijs se a sūme dilecto pr̄e deo: olm q̄-
None. dē: spāliter suo derelictū clamore tāvalido q̄ mi
serabili declarabat. ¶ D In his doloꝝ cremē
tis ad horā nonaz ɔueniēs lachrymis p̄cibusq3
Heb.v. fusis. Heb.v. olb᷒ ad ɔditi gn̄is redēptionē pa-
tiēdis: s̄m pphetarū oracula cōsummatis: p no
bis fact᷒ maledict᷒: q2 maledict᷒ ois q̄ pēdet in
Gal.iij. ligno vt nos a maledicto leg(redimeret. Gal.iij.
Et q̄ pctm̄ nō nouit: de᷒ pr̄ p nobis fecit pctm̄
ij. Cor.v. Glo.i. hostiā p pctīs: vt de pctō.i. de si-
militudine carnis pctīdānaret pctm̄. Rom̄.viij.
Inclinato igit᷑ spinolēto capite i man᷒ pr̄is tra-
didit spm̄: nr̄e rep atiōis p̄ciū q̄ soluta est inimi-
citia: deletū qō aduersuz nos erat chirographū
decreti cōtrariū nobis: ipm q̄dē tulit de medio
affigēs illud cruci ⁊ expoliās pncipat᷒ ⁊ ptātes
traduxit cōfidēter palā triūphās illos in semet-
ipō. ad Col.ij. Sic em̄ placuit per eū recōciliari
oīa i ipso: pacificās p sanguinē crucis ei᷒: siue q̄
in terris: siue q̄ sunt in celis. Colo.j. His itaq3 i
orōnib᷒ canonicis hore sexte ⁊ none dedicant: si
cut iā ceatiōi ac depositiōi de cruce vespa: ⁊ glo-
se cōpletoriū sepulture. ¶ E Et licet primit᷒ ex
eccl'ie ɔsuetudie vel ɔstitutiōe hore canonice di-
stictis horis correspōdēter ad p̄dictas dn̄ice pas
siōis horas legi ac celebrari cōsueuerint: vt colli
git᷑ ex.c. p̄sbyter. de celebratiōe missa. ⁊ eo ti. ca.
j. in clemē. vbi dicit᷑: q̄ diuinū officiū nocturnū

⁊ diurnū horis debitis celebret᷑: presertim in ca
thedralib᷒ regularib᷒ ⁊ collegiat(ecclesijs. Tn̄ cō
tra illā ordinationē obtinuit cōsuetudo ecclesia
rū metropolitanarū cathedraliū ⁊ aliarū: vt nō
sic distinctis ⁊ interpolatis tēpoꝝ horis legant᷑:
quēadmodū i alijs materijs multe cōstitutiōes
antiq̄ i dissuetudinē trāsierūt: ⁊ abolite sūt ex to
to vel ex parte. Et q2 talis recessus cōstat legisla-
tori pape vel eccl'ie nō phibēti nec puniēti: vide
tur implicite obligationē horē: si qua fuerat re-
laxare: tollere seu reuocare. Qui ꝟo ad partē nō
in cōuētu ecclesiarū legūt: possunt s̄m exigētiaz
suorū officioꝝ: ⁊ honestarū occupationū horas
pro magna parte simul legere. Vn̄ cōsulit᷑ eccle-
siaꝝ minoꝝ sacerdotib᷒ in allegato ca. p̄sbyter.
q̄ de mane dicant oēs horas vsq3 ad vesperā: et
deinde si voluerint exeāt ad opus rurale. Et di-
cit dn̄s Antonin᷒. iij. par. sūme tit. xiij. c. iiij. q̄
curiales ⁊ alij occupati solēt dicere horas de ma
ne vsq3 ad vespas exclusiue: de sero vesperas cū
cōpletorio: qō etiā pari rōne licere puto studēti
bus cleric(: vt soluto seruitut(sue pēso: intēdere
q̄etius studio possint. Sic etiā ex rōnabili cā nō-
nullas horas licet p̄uenire. Vn̄ s̄m beatū Tho. i Thom.
quodlibet(. Propter necessitatē honestarū occu
pationū licite pōt q̄s dicere de sero matutinas
⁊ i alijs horis tp̄s p̄uenire: sicut hoc ēt q̄nq3 i so
lēnib᷒ ecclesijs fieri solet. sicut i plerisq3 eccl'ijs
in ɔfesto corpis xp̄i: in sero matutine, dicunt᷑ in
fauorē ppli: vt sic copiosi᷒ ad officiū diuinū idul
gētijs pctōꝝ allect᷒ cōcurrat. Sic in capella pa-
pe tenebrose matutine hebdomade scte: p̄cedēti
sero canunt᷑: vt sine noctis piculo cardinales et
plati interesse possint. Et hoc q̄dē l3 s̄m sanctuz
Tho. q2 meli᷒ est deo vtrūq3 reddere: sc3 ⁊ debi-
tas laudes: ⁊ alia honesta officia: q̄ p vnū aliud
ipedire. Sec᷒ tn̄ si hoc fieret vt indulgeret᷑ som-
no: aut vacaret᷑ ocio nō eēt excusatio hmōi p̄uē
tiōis a pctō. Si ꝟo ppter honestas occupatiōes
legi nō p̄nt debitis horis pprijs: meli᷒ est preue
nire q̄ tardare. Preuenire em̄ s̄m Hug. est pui-
dētie: tardare ꝟo negligētie. Et siue p̄ueniat᷑ si-
ue tardi᷒ dicant᷑: dūmō nō trāseat dies: q̄ quātū
ad hoc videt᷑ terminari circa mediā nocte: ante
horarū solutionē nō de se peccat᷑ mortaliter: q2
p̄ceptū de horis dicēdis: nō refert᷑ ad tp̄s horaꝝ
eiusdē diei: s3 ad totā diē: vt vult dn̄s Anto. vbi.
s. ¶ F Et l3 ex causis p̄dictis hore canonice le
gi possent extra horas determinatas: itellect᷒ tn̄
ꝟboꝝ referri d3 ad horas debitas ab eccl'ia prio
determinatas: vt si q̄s legat. (Jā lucis orto syde
re) ante solis ortū: aduerbiū (iā) nō iportare d3
tp̄s illō q̄ legit᷑: sed referri ad horā solis ortui de
terminatā: neq3 ex hoc q̄s mēdaciū icurrit. Quis
eniz diceret hūc mētiri q̄ i noctis medio legeret
que hora dici ɔsueuerūt legi: puta dicēdo (hora
nona dn̄s expirauit) q̄uis si diceret. Nūc est ho
ra nona: falsuz proferret. Non ergo ad tēpus le-
ctionis: sed ad horā et tēpus in eo qō legitur in-
tentas vel designatas. Sic ecclesia canit annis
singulis. Hodie deus hō fact᷒ ⁊c. qō tn̄ die quo
canit᷑ ɔstat nō esse factū. Sed redeūdo ad propo Questio.
sitū. Que hore precedere debēt misse officiū: Rn̄
det᷑ cōiter s̄m oēs doctores: ad min᷒ requirit᷑ q̄ Rn̄sio ad
celebrās matutinas dixerit: alioquin q̄ nonduz q̄stionē.
matutinis dictis celebrat: peccat mortaliter. Al
legatur ad hoc Guill᷑. ⁊ Hosti. ⁊ est ratio q2 facit
cōtra generalē ⁊ approbatā ecclesie consuetudi
nē. dist. xj. In his reb᷒. vbi dicit᷑. Sicut p̄uarica

to:es diuinarũ legũ:ita cõreptores ecclesiastica rũ cõsuetudinũ cocrcẽdi sunt. De primis vo dicitur ꝙ celebrãs anteꝗ̃ dicat primas:nõ peccat mortaliter:nisi esset cõtra preceptũ aliqḋ speciale vel statutũ. Credo tñ ꝙ cõgruit in talibus attẽdere morẽ ecclesie cathedralis vel collegij:aut regularis cui⁹ est pars vel subdit⁹. Quidã tñ credẽtes missam esse precipuũ memoriale domini ce passiõis:q̃ hora nona cõpleta est: horas vsq̃ ad nonã prius dicunt. Alij dictis maturiuis primis ⁊ tertijs sistũt ĩ sextis. Tũc siquidẽ christus qui per sacerdotẽ ĩ altaris sacramẽto offert: ad altare crucis salutifere credit̃ ꝓcessisse. Qui etiã modus in multis tã cathedralib⁹:ꝗ̃ regularib⁹ et collegiatis ecclesijs laudabiliter obseruat̃: in quib⁹ missa summa post tertiã ⁊ ante sextã decãtat̃. Alij post sextã ⁊ ante nonã celebrãt:qm̃ sexta hora christus in cruce leuat⁹ est: in quo doloribus accerrimis laborauit. In his ergo que plus ad decentiã:reuerẽtiã ⁊ deuotionẽ pertinent ꝗ̃ p:eceptũ:quilibet nõ speciali obligatiõe cõstrictus suo sensu abũdet: qḋ proprie deuotiõi amplius seruire dinoscit̃:eligat. ¶ G Alie orationes q̃ misse premittẽde sunt ad sacerdotis purificationẽ ac excitandũ deuotiõnẽ:que preparamenta dicunt̃:sunt quinq̃ psalmi:scꝫ: Quã dilecta tabernacula. Benedixisti dñe. Inclina aurẽ. Credidi ꝓpter qḋ. ⁊ De profundis clamaui. Dicuntur autẽ ex institutione pape Celestini ſm Guilhel. in rationali:maxime a põtificib⁹ ⁊ episcopis: ⁊ ex quadã deuotiõe ⁊ decẽtia ac reuerentia a simplicib⁹ etiã sacerdotib⁹. Et rõnabiliter dicunt̃ quinq̃:ſm Innoc. in de officio misse: vt quicq̃d immũdũ ⁊ facinorosum quinq̃ sensuũ trãsgressione cõmissũ est:quinq̃ psalmorꝫ oratiõe detergatur. Dicunt̃ aũt specialiter predicti quinq̃ psalmi plus ꝗ̃ alij quinq̃ ſm eundẽ: q: quedã in illis cõtinentur que directe cõueniũt celebraturis altaris mysteriũ ⁊ eucharistie sacramentũ:vt patet in ps̃. discurrẽti. Preces vero et collecte:q̃ adiciunt̃:manifeste pertinẽt ad impetrãdũ cordis mũdiciã et munimẽ. Sic psalmi ⁊ orationes q̃ ad lotionẽ manuũ: ⁊ ad induitiõeꝫ sacrarũ vestiũ dicũt̃:simul ⁊ psalmi: Iudica me deus ⁊ discerne. qui ad progressum ad altare legit̃:ad idẽ pertinẽt. De cõfessione aũt publica q̃ fit ante officij inchoationẽ:ipso ꝗ̃ officio quãtũ ad ea q̃ canonẽ precedũt:q̃ longiorẽ tractatũ requirũt: hic rescindo:ne ad ꝑncipalis intẽti materiaꝫ:expositionẽ vꝫ canonis tardi⁹ veniam⁹:

¶ H Restat aũt adhuc aliq̃ ꝑmittere de circunstãtijs tꝑis assistentiũ atq̃ loci: ⁊ primo de cõsecratiõis loco. Possunt aũt distingui triplicia cõsecratiõis loca:remota:propinqua:propria. Remota sunt eccl̃ie ⁊ dei tẽpla. Propinqua sunt altaria. Propria calix ⁊ patena. ¶ Ubi notãduꝫ ꝙ nõ in oĩ loco fieri debet cõsecratio:sꝫ in certo ad hoc officiuꝫ specialiter deputato:sicut nec vetere. oblatiõibus q̃libet locus fuerat cõis:sed certus ad hoc a dño designatus. vñ Deute. xij. ꝑcipit:ꝙ in certo loco quẽ elegerit dñs deus: offerãt. Uñ dicit̃ ibi: Caue offeras holocausta ĩ oĩ loco quẽ videris:sed in eo quẽ elegerit dñs in vna tribuũ tuarũ offeras hostias. vñ de ꝯse. dist. j. c. j. dicit̃. Si iudei:q̃ vmbre deseruierũt:loca in q̃bus sacrificabãt habebãt ꝯsecrata:nõ in alijs ꝗ̃ deo dicatis locis munera deo offerebãt: multo magis nos quib⁹ veritas patefacta: ⁊ gratia per iesum christũ data est:tẽpla dño edificare: ⁊ put

Tripli-cia sũt cõsecratio-nis loca.

Cõsecra-tio nõ dꝫ fieri ĩ oĩ loco.

melius possum⁹ ornare:eaq̃ diuinis p:ecib⁹ et sctis vnctionib⁹ suis cũ altarib⁹ ⁊ vasis: vestib⁹ ꝗ̃ ⁊ reliq̃s ad diuinũ cultũ explẽdũ vtẽsilib⁹: deuote ⁊ solẽniter sacrare. Et nõ in alijs ꝗ̃ dño sacratꝭ ab epĩs tẽplis celebrare: nec sacrificia dño offerre debem⁹. Itẽ eadẽ dist. c. nullus ꝑsbyter. dicit siluester papa. Null⁹ presbyter missas celebrare ꝓsumat:nisi ĩ ꝯsecratis ab epõ locis: q̃ sui particeps de cetero voluerit eẽ sacerdotij. Et eadẽ dist. c. sicut. dicit̃: Sicut nõ alij ꝗ̃ sacrati deo sacerdotes debẽt missas celebrare:nec sacrificia sup altare offerre:sic nõ in alijs:ꝗ̃ in sacratꝭ dño locis. i. tabernaculis diuinis precib⁹ ab epĩs delibutꝭ missas cãtare ⁊ sacrificia offerre lꝫ: nisi sũma coegerit necessitas. Satius est ergo missam nõ cãtare vel audire: ꝗ̃ in his locis vbi fieri nõ oportet:nisi sũma pro necessitate cõtigat qm̃ necessitas legẽ nõ hꝫ. ¶ Si querat̃ q̃ sit tãta necessitas. Respõdet̃ ꝙ illa determinat̃ de ꝯse. dist. j. cõcedim⁹. vbi dicit̃ ex cõcilio triburiẽ. Cõcedimus vt sicubi (qḋ peccatis nostris exigẽtib⁹ per plurimũ factũ est) a normannis ⁊ sclauis:ab vngaris ⁊ a malis christianis:seu aliquo qualicunq̃ modo ecclesie fuerint incẽse ⁊ cõbuste:ĩ capellis cũ tabula sacrata missas iterũ celebrari: donec ecclesie ipse restaurari queant. Glo. sup ṽbo Capellis. i. oratorijs nõ cõsecratis: al̃s si ꝯsecrare:nõ eẽt op⁹ ꝑmissiõe. Uel forte capelle nõ erãt eccl̃ie:cũ antiquitus dicerẽt̃ capelle tuguria caprarũ pellib⁹ tecta:vel hec referas ad solemnitates maximas. Sequit̃: In itinere vo positis:si ecclesia defuerit:sub diuo seu in tẽtorijs:si tabula altaris cõsecrata:ceteraq̃ sacra mysteria ad illud officiũ pertinẽtia ibi affuerint: missarũ solẽnia celebrare ꝓcedim⁹. ¶ I Et nota ꝙ ibi dicitur: cõcedim⁹:vbi ſm Alex. de ales notat̃ fauor gr̃alis celebrãdi missaꝫ tali necessitate ingruẽte. Nõ aũt existẽte tali necessitate:nõ licet nisi concedẽte epõ loci. De volũtate eniꝫ ⁊ cõcessiõe epi loci si ne tali necessitate licet celebrare missam in loco nõ cõsecrato. vt de ꝯse. dist. j. missaꝫ. vbi dr̃. Missarũ solẽnia nõ vbicũq̃:sꝫ ĩ locis ab epĩs ꝯsecratis:vel vbi ip̃e ꝑmiserit:celebrãda eẽ cẽsem⁹. Similiter habet̃ ĩ. c. sic ergo. eadẽ dist. Debẽt ergo canones in q̃b⁹ dr̃: ꝙ nõ lꝫ celebrare nisi ĩ locis cõsecratis:ĩtelligi:nisi necessitate vrgẽte: vl̃ epõ loci cõcedẽte. Hec Alex. Uerũtamẽ ſm Guilhel. nõ lꝫ celebrare ĩ mari vel fluminib⁹: vbi ꝓbabiliter timet̃ ne mutante (al̃s nutãte) naui sanguis dñicus effundat̃:aut sacramẽtũ ĩordinate cõmoueat̃. Introit⁹ tñ misse ⁊ cetera q̃ cõsecrationeꝫ nõ respiciũt legi p̃nt. Itinerãtes ergo ĩ mari vel in terra:vbi ꝑdicta haberi nõ p̃nt: ab auditiõe misse ĩ die dñico ac ceteris festis excusant̃. Nec ĩ casu ſm Sco. ĩ. iiij. dist. xiij. q. ij. ligãt̃ ꝑcepto obligãte ad misse auditionẽ ĩ sabbato:qm̃ occurrẽtib⁹ duob⁹ ꝑceptis incõpossibilib⁹ mai⁹ ꝑceptũ absoluit ab obseruãtia minoris in tali casu. Est aũt rõnabile locũ celebratiõis cõsecratũ eẽ propter sacrosctĩ corporis xp̃i p̃ntiã: qḋ ibi cõficit: qḋ est sctm̃ sctõꝝ: xp̃s scꝫ oĩa sctificãs: iõ oĩa ad illud sacrificiũ ptinẽtia ꝯsecrata eẽ debẽt. Sacerdos: ministri: altare: calix: pãni ⁊c. vt dicit Tho. ĩ. iiij. dist. Etiã ꝓpter angelorꝫ ꝑsentiã: q̃ ſm btm̃ Grego. ĩ dialo. lib. iiij. assistũt illi sacrificio. Itẽ propter orationũ nr̃arũ celeriorẽ exauditionẽ propter deuotionis excitationẽ ĩmpedimẽtorꝫ diabolice tẽtatiõis exclusionẽ: ceterosq̃ effect⁹ bonos eccl̃ie ꝯsecrationẽ ꝯsequẽtes. Et nole ecclie

Questio. Rñsio ad q̃stionẽ.

Alexãder de Ales.

hic intelligende sunt etiã capelle consecrate. In
his em̃ celebrari põt sine speciali fauore episco-
pi ipsius loci: eo ipso qd̃ est consecrata: vt in.c.si
q̃s.de cõse.dist.j.⁊ clarius in glo.sup illo verbo.
Celebrare cõcedimus.eadẽ dist.l.c. cõcedimus.
¶ Debet etiã locus cõsecrat⁹ nõ esse interdictus
neq̃ a iure: neq̃ a iudice. A iure quidẽ: si est pol
lutus sanguine vel semine.de ↄsecra. ecclesie.c.
vlti. Et de adulteriis ⁊ stu.ca.significasti. A iudi
ce aũt p interdicti snĩam contra locũ latã.nã in
talib⁹ celebrãdũ nõ est: vt infra dr̃. ¶ R Locus
magis ꝓpinquus est altare cõsecratũ ⁊ lapideũ:
integrũ nõ enormiter fractũ. De primo est sta-
tutũ in cõcilio Agathenẽ. ꝙ altaria nõ solũ vn
ctione chrismatis: sed etiã sacerdotali b̃ndictio
ne sacrent̃: vt in.c.altaria placuit.de cõse.dist.j.
Et hoc eisdẽ cõgruitatib⁹ quib⁹ ↄgruit ecclesiã
fore cõsecratã. Scd̃m.s.ꝙ dz esse lapideũ: patet
ex primo: q̃r alioquin vngi nõ dz.vt in.c.altaria
Altaria vt sint lapidea rõnabile ẽ. si nõ. vbi statuit̃ ex cõsilio Hipponẽ. ꝙ altaria
si nõ fuerint lapidea: chrismatis vnctione nõ cõ
secrent̃. Est autẽ rationabile ꝙ altaria sint lapi
dea: sm̃ Alexã.de ales.parte.iiij.q.xxxvj.mẽbro
j.propter lapidis cõitatem: fortitudinẽ siue du-
rabilitatẽ: ⁊ propter significationẽ. Nã propter
cõitatem est facilis ad habendũ: propter dura-
bilitatẽ habet aptitudinẽ vt cõsecret̃. Nõ em̃ cõ
ueniret ꝙ aliq̃d vnctione sacra cõsecraret̃: nisi
j.Cor.x. esset solidũ ⁊ durabile. Propter significationem
nã petra xp̃m significat et xp̃i fidẽ. vñ.j.Cor.x.
Petra aũt erat xp̃s.⁊ Matth.xvj. Super hãc pe
trã.i.fidei cõfessionẽ: edificabo ecclesiã meã. Nã
vt xp̃s fundamẽtũ est ecclesie: ita ⁊ fidei christi.
Utrũq̃ em̃ dicit apl̃s.primũ.j.Cor.iij. Funda
mentũ aliud nemo põt ponere preter id qd̃ po-
Heb.xj. situm est: qd̃ est xp̃s iesus. Scd̃m Heb.xj. Fides
est substantia rerũ sperãdarũ. Nũc autẽ in alta-
ri xp̃s offert̃: et fides necessaria est et quantũ ad
cõsecrationẽ: ⁊ quantũ ad susceptionẽ. Qd̃ vero
in vete.testa.de diuersis materiis fiebãt altaria
scʒ de lignis sethim. Exo.xxvij. Itẽ de auro.iij.
Regũ.vij. Salomon fecit altare aureũ. Item de
terra. Exodi.xx. alia est ratio: q̃m in veteri testa
mẽto vnũ tãtũ fuit altare hoc holocausti: ⁊ hoc
in deserto mobile erat cũ tabernaculo: ideo con
gruebat vt esset ligneũ. In tẽplo ṽo hierusalem
immobile sed vnicuʒ. ideo potuit fieri de auro:
qd̃ fieri nõ posset si m̃ltiplicãdũ fuisset: sm̃ ꝙ in
lege euangelica multiplicatur: propter materie
raritatẽ et preciositatẽ. vñ nec ligno: nec terre:
nec auro cõueniũt cõditiones altaris que dicte
sunt: saltẽ cuilibet simul: scʒ cõitas soliditas ⁊ si
gnificatio. Nec opʒ figurã in oĩbus circũstãtiis
respondere figurato: nec est cõtra predicta ꝙ in
ecclesia lateranẽ. est altare ligneũ: qd̃ quidẽ alta-
re ob aploꝝ principis (qui sup hoc altare dr̃ do
minicũ celebrasse sacramẽtũ) ⁊ sanctoꝝ precedẽ
tium martyrũ reuerẽtiã reseruat̃. Licet beatus
Silueter papa decreto firmasset: vt nullũ dein-
ceps altare esset nisi lapideũ. Hoc quoq̃ altare
idẽ beatus Siluester stabiliuit: vt sup illud nul-
lus nisi roman⁹ pontifex audeat celebrare. Ab
ep̃atu autẽ aploꝝ p̃ncipis vsq̃ ad tp̃s btĩ Silue
stri seuiẽte ꝑsecutoꝝ rabie: certa nõ erat episco
palis statio: sʒ vbicũq̃ necessitas cõpulit: siue i
criptis: siue in domib⁹ religiosorũ: siue aliis qui
buscũq̃ locis missam celebrabãt super altare li
gneũ in modũ arce cõcauũ: quod portabatur a
sacerdotib⁹ vbicũq̃ romanus ep̃s latitabat: su-
per qd̃ die cene ⁊ sabbato sequẽte a summo põti
fice minusteriũ peragit̃ sacerdotale. Hec Alexã.
¶ L Tertiũ scʒ ꝙ dz esse itegrũ nõ enormiter
fractũ: patʒ de cõsecratione ecclesie vel altaris.c.
j.et.c.qd̃ in dubiis: ꝙ si altare motũ fuerit: aut
lapis ille solũmõ suppositus qui sigillũ cõtinet
cõfractus aut diminutus: dz denuo consecrari.
Motũ.i.mutatuʒ quoad formam: ita ꝙ formã
amiserit ꝑ diminutionẽ vel augmẽtũ: dicit glo.
Tabula em̃ ↄsecrata de loco ad locũ mouet̃: nec
tñ ↄsecrat̃.ca.cõcedim⁹.de cõse.dist.j. Qd̃ verũ
est si nõ est affixa structure inferiori sicut altare
portabile. Cõsecratio em̃ altaris presertim intel
ligit̃ esse in cõiunctione mẽse.i.lapidis supioris
⁊ structure inferioris: ergo si mẽsa fuerit mota:
vel aliq̃s de lapidib⁹ inferiorib⁹ tangẽs ipsam:
execrat̃ altare: ⁊ est cõsecrandũ. Hec glo.in ca.si
motũ.de cõse.dist.j. Dicit tñ Pisanus ꝙ hoc in- Pisanus
telligit̃ de lapidib⁹ principalibus. Similiter di
cit ꝙ nõ est recõsecrandũ altare: si tota mẽsa cuʒ
sibi adherentib⁹ transferat̃. Quãdocũq̃ aũt si-
gillũ quo sigillant̃ reliquie: fractũ vel diminutũ
fuerit: siue sit in tabula: siue mẽsa: siue i structu-
ra inferiori: execratũ est altare ⁊ recõsecrandũ.
Et dr̃ notãter enormiter lesum: q̃r lesio modica
nõ execrat altare: vt in.ca.ligneis.de cõse.eccle. Que dicatur enormis lesio
Que aũt dicatur enormis lesio: dicit glo.in.c.si
motũ.de cõse.dist.j. Si est enormiter fracta vl-
tra scʒ medietatẽ. Aliĩ dicũt vt Guilhel̃. q̃n per di
minutionẽ nõ tollit̃ forma: nõ censet̃ enormis.
Scd̃m Host. autẽ tũc est enormis q̃n in angulis
siue in cornib⁹ in quib⁹ precipue solet fieri alta
ris cõsecratio.s.inunctio fit lesio talis: credo ꝑ
quã tollit̃ pars inuncta. Uel enormis destructio
debet esse talis: q̃ inducat deformitatẽ arbitrio
ep̃i iudicandã: sm̃ Innocẽ. Similiter si fit addi
tio: per quã nõ tollit̃ forma altaris: nõ est recõ-
secrãdũ: q̃r sacrũ trahit ad se nõ sacrũ. dicit glo.
in allegato ca.si motũ. Etiã sine reliquiis alta-
re cõsecrari nõ dz vt in.c.placuit.de cõse.dist.j.
¶ Dicitur etiã altare quasi alta ara ratione sit⁹: Altare vñ dicat̃.
q̃r eleuatũ est sup terrã. Itẽ rõne sacrificii altissi
mi: corporis.s.⁊ sanguinis dñi. Uel dr̃ altare ab *Altare vt q̃busdã plʒ dr̃ q̃si alta ara: ꝑpẽ altitudinẽ sacrificii. qd̃ desuper cõficitur. Gen.viij
ardore: q̃r in lege veteri holocausta cremabant̃
in altari: ex qua lege traxit originẽ. Uerũtamen
noe primũ altaris ritũ exhibuisse credit̃. Gen.
viij. Edificauit noe altare dño. Deinde abraam
vsum altaris in oblationib⁹ habuit: exhinc rit⁹
legalis sacrificii i altarib⁹oleuit. * ¶ M De
bet autẽ altare ornatũ esse duabus pallis ⁊ cor-
porali cõsecratis de sindone mũda: nõ de serico
aut intincto: sʒ albo terreno lineo.de cõse.dist.
j.cõsulto. vbi dr̃. cõsulto olim statuimus: vt sacri
ficiũ altaris nõ in serico pãno: aut intincto q̃sq̃
celebrare missam presumat: sʒ in puro linteo ab
episcopo cõsecrato: terreno.s.lino percato atq̃
cõtexto sicut corpus dñi nostri iesu xp̃i in mun-
da sindone linea sepultũ fuit. Rationabil̃r q̃ itẽ
duplici rõne.s.mũdicie maioris: ⁊ mysterii ꝑfũ-
dioris. Inter oĩa em̃ gñã pãnoꝝ illa q̃ sunt de li-
no puro ad cãdorẽ ꝑspicuũ ꝑducta: mundissima
sunt: ⁊ mũdari meli⁹ pñt: ⁊ ꝑfundi⁹ significãt q̃
dño ↄtingebãt: vt allegati canonis ṽba isinuãt.
Dicit em̃ in lino puro: in q̃ notat̃ innocẽtia ⁊ pu
ritas oĩmoda sine q̃cũq̃ macula saluatoris. Pu
rũ est em̃ cui nihil alteri⁹ nature est ꝑmixtũ. Se
quit̃ terreno: q̃ notat̃ corp⁹ saluatoris passibile
⁊ mortale: de corpore terreno ṽginis assumptũ.
Addit: lino percato atq̃ cõtexto.i.pãno lineo

multiplici tōsione ad candorē pducto: quo no-
tat̃ xp̄s q̄ multiplici cruciatu ⁊ p̄ssurā puenit ad
gloriā. Repn̄tat: deniq̄ sindonē mūdā: qua dn̄i
cū corp' sepulture traditū fuerat inolutū. ¶ De-
bet etiā altare igne siue lumine celebratiōis tpe
esse fulgidū. de q̄ l. c. vlt. de celebra. missa. Sacer
Leui. vj. dos sine igne celebrās puniť. Scribiť etiā Leui.
vj. Ignis in altari meo semp ardebit. Ille ignis
Ignis in altari q̄d significat. etiā sub aq̄ vixit. lxx. annis babylonice captiui-
tatis: vt hr̃. ij. Macb. j. q̄ extinct' fuit antiocho
vēdēte sacerdotiū iasoni: vt dicit aug. ⁊ hr̃. j. q. j.
sicut eunuchus. Significat aūt ignis siue lumē
fidē ppli: q̄ nō dz esse abscōsa sub modio: sz ma-
nifesta posita sup cādelabrū: vt igredictes eccle-
sie vnitatē: videāt opa ex fide relucētia: ⁊ glorifi-
cent patrē q̄ in celis est. Et rōnabilr adhibetur
ignis luminosus: vbi ille tractať q̄ venit ignem
Luc. xij. mittere in terrā: quē vult vehemēter accēdi. Lu
ce. xij. Quiq̄z de se dicit Ego sum lux mūdi: q̄ se-
quiť me nō ambulat i tenebris: sz habebit lumē
vite. Job. viij. ¶ N Locus pprī' cōsecratiōis:
quo. s. imediate sacramētales cōtinenť species:
sunt calix ⁊ patena: ⁊ est corporale: sz de illo iam
dictū est. Calix ergo ⁊ patena: quales esse debēt:
determinatū est in ɔsilio Remenß. ⁊ hr̃ de cōse.
dist. j. calix. vbi dr̃ sic. Calix dn̄i cū patena si non
ex auro olno: ex argento fiat. Si q̄s aūt tā paup
est: saltē vel stāneū calicē habeat. De ere aūt ⁊ au
richalco nō fiat: q: ob vini virtutē eruginē facit
pariterq̄z vomitū puocat. Null' aūt i ligneo aut
Questio. vitreo calice p̄sumat missam cātare. Itē eadem
di. c. vasa. legiť q̄ vasa i quib' sacrosctā ɔficiunť
mysteria: sunt calices ⁊ patene. De quib' Boni-
Rn̄sio. facius martyr ⁊ ep̄s interrogat'. Si liceret i va
sculis ligneis sacramēta ɔficere. Rn̄dit: quondā
sacerdotes nō aureis: sz ligneis calicib' vtebān
tur. Seuerin'. xvj. roman' ep̄s patenis vitreis
missas celebrari ɔstituit: deīde Vrbanus. x. pa-
pa oīa ministeria sacra fecit argētea. In hoc eīn
sicut in reliq̄s cultib' magis ⁊ magis p incremē
ta tēpoꝝ dec' succreuit ecclīarū. Nostris eīn die
bus: q̄ serui patrissa. sum': ne dec' mr̃is ecclesie
minuať: sz magis cumuleť ⁊ amplificeť: statui-
mus vt deinceps null' sacerdos sacrū mysteriū
corpis ⁊ sanguis dn̄i nr̃i iesu xp̄i i ligneis vascu
lis vllo mō ɔficere p̄sumat: ne vn̄ placari dz: īde
irascať de'. Hec ibi. Hoc statutū factū fuit i cōci
lio triburicēn. ¶ Si replicať calix ſm Aug. si-
gnificat sepulcrū: patena lapidē supraposituī: q̄d
q: fuit excisum de petra. Mar. xv. videť q̄ calix
esse deberet de petra. Rn̄deť q̄ nō conueniret ce-
lebrare in vase lapideo: ppter vasoꝝ lapideoꝝ
ineptitudinē. Neq̄z in ligneo propter porosita-
tē ⁊ humoꝝ ībibitionē. Neq̄z in vitro vel crystal
lo ppter fragilitatē: ne sic dn̄ic' sanguis effusio
nis piculo exponať. Nec opz q̄ signās ⁊ signatū
in materia cōueniāt: vn̄ ⁊ calix aure' ⁊ patena p
pter forme cōcauitatē ⁊ sacramētalē veri corpo
ris ⁊ sanguinis xp̄i cōtinētiā: sepulcrū dn̄i repn̄
tat. ¶ Si iterū obiciť illud Amb. ij. de officiis:
et hr̃. xij. q. ij. aurū. Aurū sacra nō q̄rūt: neq̄z au
ro placēt q̄ auro nō emunť. Ornat' sacroꝝ: redē
ptio captiuoꝝ est: ⁊ vere illa sunt vasa p̄ciosa q̄ re
dimūt aīas a morte: ille ver' thesaur' est dn̄i qui
operať q̄d sanguis ei' operat' est. Ex quibus vr̃
q̄ aurū nō dz impēdi in vasa sacri mysterii: sz in
alimoniā pauperū ⁊ redēptionē captiuoꝝ. Rn̄-
deť q̄ beat' Amb. ⁊ canō ibi loquiť in casu quo
res ecclīe distrahēde sunt. s. in extrema necessi-
tate p alimonia pauperū: ⁊ p redēptione capti-
uorū. Vn̄ dr̃ ibi. Nōne dictur' est dn̄s. Cur pas-
sus es tot inopes mori fame? Et certe habebas
aurū de quo ministrasses alimoniā. Cur tot ca-
ptiui i captiuitatē ducti nec redēpti ab hoste oc
cisi sunt? Quid dices? Timui ne tēplo dei ornat'
deesset rn̄debis. Aurū sacramēta nō q̄rūt ⁊c. vt
s. Aliqui exponūt sic. Nō q̄rūt ad sui efficaciam:
nō eīn minorē efficaciā habēt si in alteri' modi
vasis ɔficianť. Vel nō querūt ad hoc vt inde ma
gis placeāt. Nō eīn ex eo q̄ in auro cōficiunť ma
gis placēt deo: sed ex cōficientiū sanctitate ⁊ vir
tute. Hec Alex. Nūc de cōsecrationis tempore.

¶ Lectio. xiiij. A

SEquitur nūc de
tēpore siue horis diei quib' mis-
sam celebrare ɔgruit. Ubi premit
tēdū q̄ duplex est missa. Quedaz
est missa couētualis siue popula- Duplex est missa.
ris q̄ tāq̄ principale diei officiū: in couentu to-
tius ppli seu parochianoꝝ diebus singulis cele
brať: q̄ ⁊ parochialis missa solennis publica vel
summa q̄nq̄z appellať. Alia est missa priuata pe-
culiaris vel votiua: q̄ a sacerdotib' ex speciali in
stitutione: bn̄ficio vel deuotione nō sic pro toto
pplo celebrať. De primis. c. vt dn̄icis. de paro-
chus. De scđis hr̃ in. c. quidā laicoꝝ. de celebra.
missa: Et de vtrisq̄z loquiť Aug. in. c. ⁊ hoc. de cō Augusti.
se. dist. j. vbi dicit. Attendendū vt misse peculia-
res: q̄ p dies solēnes a sacerdotib' fiūt: nō ita in
publico fiāt: vt ppter eas pplo a publicis missa
rū solēnijs: q̄ hora tertia canonice fiūt: abstraha
tur: sed sacerdotes q̄ in circuitu vrbis: aut in ea-
dē vrbe sunt: ⁊ pplo in vnū ad missarū publicaz
celebrationē couenīāt. De missis igiť solēnibus
dr̃: q̄ tribus horis institute sunt: sz tertia hora
dieb' festiuis: sexta in dieb' pfestis: nona in die
bus ieiunioꝝ. de cōse. dist. j. c. nocte sancta nati
uitatis. vbi dr̃. Reliq̄s vo tpibus missarum cele
brationes ante horā diei tertiā minime sunt ce
lebrāde: q: i eadē hora ⁊ dn̄s crucifixus est: ⁊ sup
aplos sp̄ūsctūs legiť descēdisse. Itē in. c. solent.
eadē dist. innuiť q̄ tpe ieiunioꝝ missa nona ho
ra celebrari dz. Ratio assignať a doctoribus: nā
in missa recoliť mors xp̄i: q̄ hora tertia crucifix'
est linguis iudeoꝝ: hora sexta manib' militū: ho
ra nona expirauit. In ieiunijs vo q̄tuor tēpoꝝ:
dū ordīes celebrāť: pōt missa post nonā circa ho
rā vespertinā cātari. In sabbato aūt sctō pasche:
circa noctꝫ initiū: vt i. c. solēt. allc. §. i ieiunijs. In
cipit aūt noctꝫ initiū i vespa: q̄ ē extrema ps diei
i. vltīa. Vltīa aūt ps diei icipit ⁊ari post horā. ix.
trāsacta meridie. Et h̃ ſm modū loquēdi phoꝝ:
q̄ dicūt q̄ q̄libet ps ɔtinui multos: medietate pri
gēs vsq̄z ad vltimū ei' pūctū: est ei' vltīa ps: ſm
hoc multas ptes eiusdē cōtinui vltīas ɔcedētes:
quarū tn̄ vltīarū priū semp vna ē ps alteri'. Sic
in pposito. pars diei designata post meridiē. i.
post medietatē diei: pōt dici ps ei' vltima: ſpūis
nō ſm vsualē loquēdi modū. Et p q̄nto est vltīa
ps diei: pōt vocari sequētꝫ noctꝫ initiū. Verū h̃ p
posito illa ps diei sabbati ieiunii nocte sequēte ad
diē sctissimū pasche ɔputať. Vn̄ dr̃ i orōne. De'
q̄ hāc sacratis. noctē glīa dn̄ice resurr. illustras.
Silīa dicit i bn̄dictiōe paschal̃ cerei. Hec nox ē i
q̄ destructis vinculis mortis xp̄s ab iferis victor
ascēdit. Et sz h̃ posset itelligi. c. sabbato. d cō. di.

iij.vbi dr. Traditio ecclie ħ3 illo biduo: sc3 parasceue ⁊ scō sabbato pasche sacra penit⁹ nō celebrari. Loqt̄ de sacro eucharistie. Qd̄ verū videt̄ si pars diei post nonā ad noctē referat̄. De h̄ vide.c.q̄ a p̄ribus.lxxv.di.⁊ gl. ibidē multiplicē.

℄ B Sed videt̄ q̄ hi canōes de sabbato scō pasche: ⁊ q̄tuor tēpoꝝ quātū ad horas diei abrogati sint p̄ cōtrariā ꝯsuetudinē: q̄m neq3 ī vrbe: nec q3 ī capella pape p̄n̄te sūmo pōtifice officiū differt̄ vsq3 ad vesp̄as: vel vsq3 ad initiū noctis: sed vsq3 ad meridie terminat̄: l3 seruet̄ quātū ad horas canonicas p̄soluēdas. Nā in sabbato scō pasche: oēs hore minores legunt̄ añ officiū misse: ⁊ vesp̄e īcludunt̄ misse officio: ⁊ eadē orōne q̄ cōplēda dr: missa ⁊ vespere simul ꝯcludunt̄. Sic in ieiunijs ꝓfestoꝝ nōne ī multis ecclesijs legūt̄ itatim post missā: t̄n añ meridiē ⁊ p̄ādij horā. In q̄dragesima v̄o none añ missas legūt̄: ⁊ vesp̄e statim post missas añ meridiē dicūt̄: ⁊ hora refectionis vltra meridiē nō differt̄. Et si sic itelligūtur hore hodie stat ꝯstitutio ꝯciliȷ Gabilonen̄. de cōse.dis.j.solēt.vbi dr: Solēt pl'es q̄ se ieiunare putāt ī q̄dragesima: mox vt signū audierit ad horā nonā comedere: q̄ nullaten⁹ ieiunare credendi sunt si añ māducauerit q̄̄ vespertinū celebret̄ officiū. Cōcurrēdū ē eñ ad missas: ⁊ audiri missarū solēnijs ⁊ vesp̄tinis officijs: ⁊ largitꝭ elemosynis ad cibū accedēdū ē. Si v̄o aliq̄s necessitate ꝯstrict⁹ fuerit: vt ad missam venire nō valeat: estimata vesp̄tina hora cōpleta oratiōe sua ieiuniū soluat. Si aūt p̄ horā nonā ⁊ vesp̄tinā itelligunt̄ hore diei: meridiē sc3 sequētes: manifestū est gn̄alē ecclie ꝯsuetudinē ī oppositū laborare.

℄ C Misse v̄o priuate p̄n̄t celebrari a p̄ncipio diei: vsq3 ad horā misse publice īclusiue: siue hora tertia: siue sexta: siue nona celebret̄. Sario in hoc cōcordāt doc. et sit̄ ecclie rit⁹. Vñ Leo papa ad dioscorū alexādrinū ep̄m. Necesse ē inq̄t vt q̄dā p̄p̄li pars sua deuotiōe p̄iuet̄: si vn⁹ t̄m misse more seruato sacrificiū offerre nō p̄n̄t: nisi prima diei pte ꝯuenerit: vt habet̄ de cōse.dist.j. Necesse. vbi ī rubro ⁊ nigro dicit̄. Etiā p̄ma pte diei missas celebrare l3. De nocte aūt exceptis noctibus dn̄ice natiuitatis ⁊ resurrectiōis: de q̄b⁹ habet̄ in.c.de cōse.dist.j. Nocte.⁊.c. solēt. nō l3 celebrare q3 hoc sacramētū ad tēpus gratie p̄tinet: qd̄ per diē designat̄: iuxta illud Roma.xiij. Nox p̄cessit: dies aūt appropinquauit. Et dicit Guil. Credo q̄ q̄ sciēter ante diē celebrat: cū hoc sit cōtra gn̄alē ecclie cōsuetudinē: mortaliter peccet: nisi sit sup̄ hoc sp̄āliter p̄ ep̄m vel superiorē dispēsatū. Videt̄ t̄n q̄ ille nō sit gn̄alis mos ecclie: cū ī hyeme freq̄nter celebret̄ hora sexta post mediā noctē dū adhuc tenebre sunt. In casu t̄n vt pro cōicādo īfirmo ī mortis p̄iculo cōstituto: dū al's nō haberet̄ eucharistia: l3 ante diē celebrare. f̄m Alex. ⁊ p̄et. de palu. Principiū aūt diei accipiendū est nō ab ascēsu solis sup̄ nostrū orizontē: vt dicit Sco.in.iiij.dist.xiij.q.ij.sed ab illa hora ex q̄ radij solares īcipiūt illumīare n̄r̄m hemisphe riū: qd̄ dr p̄ncipiū aurore: ⁊ īcipit vna hora ⁊ q̄nta parte hore ante corp̄alē solis ortū: f̄m autorē lib. de crepusculis: ⁊ p3 per situationē linee crepusculi ī facie astrolabij. Hec Sco.

℄ D Cōseq̄nter vidēdū de circūstātijs. de hoc aūt sic habet̄ de cōse.dist.j.c. hoc quoq3. ex cōstitutiōe sotheris pape. Hoc q̄ statutū est: vt null⁹ presbyterorū missarū solēnia celebrare p̄sumat: nisi duobus p̄n̄tib⁹: sibiq3 r̄n̄dētib⁹: ⁊ ip̄e terti⁹ habeat: q3 cū pluraliter ab eo dr: Dn̄s vobiscū: et illō in secretis. Orate pro me ⁊c. aptissime conuenit: vt ipsi⁹ respōdeat̄ salutatiōi. Ad hūc āt canonē ita r̄n̄det Alex.ī.de ale.par.iiij.q.xxxvj. mēbro.v. Dicēdū q̄ quedā retroactis t̄p̄ib⁹ statuta erant ob reuerētiā tāti mysterij: q̄ postea abrogata sūt p̄ vsū: ⁊ p̄pter necessitatē ⁊ vtilitatē. Multiplicato eñ numero presbyteroꝝ: necesse fuit ⁊ vtile (ne freq̄nter cessarēt a missaꝝ solēnijs) vno assistēte celebrare. Sacerdos v̄o dicēdo: Dn̄o vobiscū: ⁊ Orate p̄ me: loquit̄ ecclie: ⁊ ad ecclīaȝ d3 cōuertere ītētionē. Et ita qd̄ dr: q̄ null⁹ p̄sumat celebrare nisi duob⁹ p̄n̄tib⁹ ⁊c. itelligit̄ quātū ad ītētionē sacerdotis q̄ d3 ꝯuertere ītētionē ad plures: vel assistētes: vel ad ecclīaȝ: q̄ pl'es verbis expressis r̄n̄deāt vel voto. Vel pōt dici q̄ intētio decreti est: q̄ null⁹ ex cōtēptu celebret vno t̄m assistēte: bñ t̄n pōt in necessitate. vñ Inno. recitato p̄dicto decreto r̄n̄det sic. Aliō ē necessitatis arti cul⁹: ⁊ aliō religiōis cōtēpt⁹. Pie q̄ credēdū est: ⁊ satis autoritatib⁹ sacris cōprobat̄: q̄ āgeli dei comites assistūt orātib⁹: f̄m illō p̄phete. In cōspectu āgeloꝝ psallā tibi de⁹ me⁹. ⁊ illō Tob.xij. Qñ orabas cū lachrymis ⁊ sepeliebas mortuos et derelinq̄bas p̄ādiū tuū: ⁊ mortuos abscōdebas p̄ diē ī domo tua: ⁊ nocte sepeliebas eos ego obtuli orōnē tuā dn̄o. Ad idē est bt̄ūs Greg. iiij. dialo. ⁊ f̄m Bern̄. serm̄. de dedicatiōe. Dicit etiā glo. in. d.c. q̄ reclusus missaȝ sol⁹ cātare pōt: dū clerici copia nō suffragat̄.

℄ E Sz circa p̄missa de loci ⁊ t̄p̄is circūstātijs q̄r.t̄ q̄ pena illoꝝ: q̄ ex p̄missis aliq̄d hoꝝ omiserit: puta q̄ nō vestib⁹ sacris: aut ī loco nō sacro: seu vasis indebitis sine igne vel t̄p̄e incōgruo celebrarēt: aut predictoꝝ aliū vel plura omitterēt. Ad hoc r̄n̄det̄ primo q̄ omissio hoꝝ oī3 vel aliquoꝝ: ceteris existētib⁹ q̄ supra ad celebrationē eucharistie de necessitate req̄ri expssa sūt. s. debitis materia: forma: ministro: ⁊ ītētiōe: nō īpedit effectū p̄ncipalē cōsecratiōis: q̄ ē trāssubstātiatio panis ⁊ vini ī verū corpus ⁊ sanguinē dn̄i n̄ri iesu xp̄i. Nā h̄: sc3 vestes: loc⁹ tēpus: vasa: ignis ministri: circūstātes: preuie orōnes: ⁊ siīa sunt de gn̄e illoꝝ q̄ nō simplr̄ ad cōficiēdū req̄runt̄: q̄m nō req̄runt̄ ex ordinatiōe xp̄i: q̄ sacramētū hoc īstituit: ⁊ sine his cōsecrauit: s3 req̄runt̄ ex ordinatiōe ecclie: l3 nō t̄p̄e vno: s3 successiue ob reuerētiā tāti sacramēti ob significationē ⁊ deuotiōis tā populorū q̄ ministroꝝ exercitationē: ecclīa aūt circa sacramētoꝝ essentialia nihil immutat. Sicut eñ sacramēta a solo deo poterāt īstitui: ita a solo deo p̄n̄t mutari: ab eo nāq3 sacramēta instituūtur: a quo habent cū certitudine efficaciā: quippe cū3 sint signa practica: efficacia ⁊ certa. Certitudinē aūt ⁊ efficaciā nemo sacramētis dare pōt nisi sol⁹ de⁹. Siquidē effect⁹ sacramētalis est gr̄a inherēs vel subsistēs: sc3 charitas īfusa vel corporis xp̄i p̄ trāssubstātiationē p̄sentia. vtrūq3 a solo deo est qui gratiā infundēdo creat: ⁊ naturā trāssubstātiando mutat: sequit̄ q̄ solus deus sacramenta instituit. Vñ minus bene sentiunt q̄ sacramēta q̄dā ab apostolis aut ecclesia asserunt instituta: licet ap̄li precones esse poterāt institutiōis a christo facte. T̄n circa ritū ⁊ vsum sacramētorū eorūq3 dispēsationē ecclesia quedā instituere pōt: atq3 per eā instituta mutare pro rerū et tēpoꝝ q̄litate. Sn̄ia est doc. subt. in. iiij. dist. iiij. q. iij. ⁊ aliis plerisq3 locꝭ. Nihil aūt dubiū q̄n omittēs aliq̄d p̄dictoꝝ ex cōtēptu aut sciēter q̄n peccet morta-

Margin notes (left column): Leo papa. — Tēp⁹ grē p̄ diē designatur. — Qñ sit accipiendū principiū diei.

Margin notes (right column): Thobie. xij. — Questio. — R̄n̄sio ad q̄stionē.

liter faciēs in hoc temere cōtra ꝯstitutionē aut
ꝯsuetudinē ḡnalē Romane ecclie. vñ btūs Aug. Augustinus.
in li. ex dictis basilij. ⁊ habet dist. xi. ecclīasticaꝝ
ait: Ecclesiasticarū institōnū q̄sdā i scriptis: q̄sdā
ꝟo aplica traditōe p successores i ministerio cō
firmatas accepim⁹. Quasdā ꝟo cōsuetudie robo
ratas approbauit. vsus: q̄b⁹ par rit⁹ ⁊ idē vtrisq̄
pietatis debet affect⁹. Et ꝯsequēdo declarat exē
plariter in mysterio misse ⁊ ꝯsecratiōe fōtis ⁊ vn
ctiōe baptizatoꝝ ⁊c. Idē ad casulanū presbyteꝝ.
Sicut p̄uaricatores diuinarū legū: ita cōtempto
res ecclesiasticarū ꝯsuetudinū coercēdi sunt. ea
dē dist. in his. ¶ F Sed de pena canonis dicit
Sco. vbi supra. In nullo p̄missaꝝ incurrit regu
laritas nisi in duob⁹ casib⁹. Prim⁹ si sciēter cele
brat q̄s in loco īterdicto a iudice: ali⁹ si celebrat
ī calice nō idoneo. Primū pbat p cap. postula
sti. de clerico excōicato ministrāte. ⁊ p. c. Tanta.
de excessib⁹ p̄latorū. Clari⁹ tñ ⁊ expressi⁹ habet ī
c. si q̄. §. is vero. de sñia excōicatiōis li. vi. Et no
tāter additū est in loco interdicto a iudice q̄ mō
celebrās in loco interdicto a iure nō a iudice: vt
in loco hūano semine vel sanguie polluto nō in
currit irregularitatē: vt i allegato ca. si q̄. dicit.
Si q̄ in ecclia sanguis aut seminis effusiōe pol
luta: vel q̄ p̄ntib⁹ maioris excōicatiōis sñia no
datis sciēter celebrare p̄sumit lz temerarie agat
irregularitatis tñ (cū illō nō sit expressuz i iure)
laqueū nō īcurrit. Is ꝟo q̄ sciēter ī loco celebrat
supposito īterdicto: nisi sup hoc priuilegiat⁹ exi
stat aut a iure sit ꝯcessuz eidē: irregularitatē īcur
rit: a qua neq̄t p aliū q̄ per Romanū pōtificē li
berari. Et hoc veꝝ: si pctm̄ fuerit notoriū: qm̄ si
notoriū nō fuerit s3 priuatū: nō est pctm̄ in loco
hmōi celebrare: q2 recōciliatiōe nō īdiget: vt sen
tit Ioh. ī sum. ꝯfes. et Host. ⁊ Sco. q. d. allegata.
¶ Scōm scz de calice non idoneo: pbat de cele.
mis. c. vlti. Ubi sacerdos q̄ in calice nō idoneo ce
lebrauerat: iubet officio ⁊ bñficio ppetuo priua
ri. Uerū q̄ hec pena infligit ꝓpter multa: q2 vez
celebrauit in pane fermētato: in calice ligneo: si
ne igne ⁊ aqua. Et ita dubiū est si propter q̄dcū
q3 hoꝝ separatim debeat īfligi depositio: q2 oīa
supradicta insimul cōcurrebāt. Et tātū de his q̄
req̄runt ad celebrationē: tā de necessitate sacra
mēti: q̄ de necessitate ministri: siue respiciāt sa
cramētū siue ministrū: siue circūstātias tpis lo
ci ⁊ circūstātiū: q̄b⁹ nō existētib⁹ sacerdos cōfice
re nō poterit ordiate. Seq̄t nūc text⁹ canonis.

¶ Explicit pars prohemialis canonis.
¶ Incipit pars principalis ⁊ executiua.
¶ Lectio. xv. A

B // gressuri ca
nonis ex
positionē
post ea de
q̄b⁹ disse
rēdis ma
terie coe
git conne
xio: magi
stri: p̄ces ⁊
dñi i diuini
mecū spe
ratores
subsidiū: oro pcurrite: quo negato frustra incas
sumq3 labor: ⁊ opera impeditur. Et sicut ciro di
scit q̄cq̄d magistrāte spū scō docet: ita ci⁹ semo
to magisterio: obscurū est quicquid humana vo
ce profert. Postulemus aūt ea nobis impertiri:
que dignissimū eucharistie sacramētū: circa q̄d
principalis canonis versat intētio: exigit ⁊ req̄
rit. Hec sm̄ predicta sunt fides: spes ⁊ charitas.
Charitas vt pulset ⁊ excitet affectū vt rōni impe
ret: quaten⁹ ad tā fructuosam tāti sacrificij inda
gīnē actū ꝯsideratiōis dirigat. Fides intellectū
illumināns: quaten⁹ cōsideratis ⁊ inuētis fideliter
assentiat. Spes vt appetitū solidet: quaten⁹ tā
ti fructus mysterij lōganimiter expectet. Chari
tas: qua toto corde diligētes tāti beneficij auto
rē: q̄d canonis officio cōficitur: gratiā quā pos
sumus rependam⁹ ipsi⁹ beneficij amorosa cōside
ratione exercitio ac cōdigna pōderatione: quo
ad exercitādū nostrā dilectionē tantā ad nos in
dignos charitatē maiestas illa benignissima de
mōstrauit. Quo nāq3 magis diuina christi boni
tas ineffabilē suā ad nos miseros ⁊ paupes cha
ritatē ostēderet: nisi p hoc q̄ ipse qui se ī preciū
patri pro nobis in cruce obtulit: seipm̄ etiā in ci
bū nobis tribuit. Ut sicut soluēdo preciū a mor
te pditos redemerat: ita cibū tribuēdo celestē: ī
firmos nos ad vitā spūalē gratie roboraret. Fi
des quā cū apostolis deuote augeri orem⁹: qua
diuinoꝝ memoria mirabiliū oēm naturalis rō
nis pspicacitatē excedētiū in sacramēto: de q̄ ca
nō noster: factā capiam⁹: cui⁹ intelligētia nec ar
te pōt: nec doctrina hoim īdagari. De quo btūs
Aug. Mira mihi vidētur q̄ de hoc sacramēto le Augustinus.
gūtur. Fides est necessaria: sciētia rōnis supua
cua. Sciētia rōne ⁊ itellectu colligit: fides auto
ritate videt. Hec ergo sunt q̄ fidē necessario exi
gūt rōnē oīno nō admittūt: excedūt simplicē cre
ditorē: arguūt improbū discussorē. Et post pau
ca. Credi nāq3 oportet salubriter q̄d inuestigari
nō pōt vtiliter. Spes rursum ad roborādū nos
exigit: ne cū retro abeūtib⁹ ad huius sacramēti
predicationē: dū nō subito q̄ veritas ptulit: ver
ba intellectu capiebāt dicētib⁹. Dur⁹ est hic ser
mo. Quō pōt nobis hic dare carnē suā ad mādu
cādū ⁊ nos ab īcepto recedam⁹: sed lōganimiter
cū discipulis expectem⁹ ꝟitatis itellectū: q̄ pse
uerāter christo adherētes īstrui meruerūt: ⁊ ple
ne cōsecq̄ q̄d spectabāt. ¶ B Ut ergo de⁹ apiat
nobis ostiū sermonis ad loquēdū mysteriū xp̄i:
vt oportet sermone sale cōdito hui⁹ rei grā flecta
mus cū aplo genua nr̄e mētis ad patrē. Ephe.
iij. dñi nostri iesu xp̄i: ex quo oīs paternitas ī ce
lis ⁊ ī terra noiat: vt det nobis sm̄ diuitias glie
sue: virtutē corroborari p spm̄ ei⁹ ī interiori ho
mine: christū habitare p fidē in cordib⁹ nr̄is: in
charitate radicati ⁊ fundati: sine qua sciētia nō
edificat sed inflat: vt possimus cōprehēdere cuz
omnibus scīs q̄ sit huius sacrosācti sacrificij lati
tudo in peccatoꝝ expiatiōe. Lōgitudo in ꝑseue
rāti filiorū alendorū ac ecclesie sustētatiōe. subli
mitas in celestiū fructuū exuberatione. profun
dū in mysteriorū occulte sapiētie cōprehēsione.
Scire etiā supeminētē sciētie charitatez christi
in hui⁹ beneficij largissima donatiōe: vt implea
mur in oēm plenitudinē dei: nunc virtutū: tunc
beatitudinis p̄miorū. Ei autē qui potēs est oīa
facere in nobis superabūdātius q̄ petimus aut
intelligim⁹ sm̄ virtutē gratie q̄ operat ī nobis:
ipsi gloria in ecclesia pro tāto ecclesie sacrificio ī
xp̄o iesu in oēs ḡnationes seculi seculorū. Amē.

¶ Huiꝰ itaqꝫ orationis impetrādi fiducia stipa-
ti: simul aggrediamur spe comite: qualēcunqꝫ
sacri canonis expositionē: cuiꝰ tale est initiū.

E igit' cle-
mētissime pater per ie-
suz xp̄m filiū tuū dn̄m
nostrū ₇c. ¶ E Iste est
canō: secreta: actio seu
sacrificiū: pars princi-
palior totiꝰ officij misse
in qua p̄missis populi
illuminatiōe: cōsecrati
dorūqꝫ munerū obla-
tionē: agit' de ipsorū munerū cōsecratiōe: q̄ i ve
rū xp̄i corpus ₇ sanguinē substātialiter cōuertū
tur. ¶ Dixi primo. Iste est canō. i. hec v̄bo₂ cō-
geries hac in clausula. Te igit': incipiēs vsqꝫ ad
mysterij ↄsummationē: q̄ f̄m Alber. prēdit vsqꝫ
ad illā clausulā. Oremꝰ p̄ceptis salutaribꝰ mo-
niti ₇c. Vel f̄m Alex. vsqꝫ ad finez orōnis dn̄ice
canō d̄r. Dicit' ₇ secreta actio ₇ sacrificiū. Iō ca-
Canō qd significet. non. q2 canon grece: latine sonat institutio: f̄m
papiā. f̄m Isiō. li. vj. etymol. c. xvj. idē est ꝙ re-
gula. distin. iij. Canon. Hec aūt v̄bo₂ cōnexio:
quā canonē appellamus: regulariter partim a
xp̄o: partim a sc̄tis patribus instituta est. A xp̄o
quidē instituta sunt v̄ba substātialia: q̄ formā
integrāt cōsecratiōis. Cetera v̄o q̄ ad laudē dei
dicunt': ₇ orōnes q̄ pro pp̄lo offerunt': a sc̄tis pa
tribꝰ nō vno tpe: nec ab vno tn̄ f̄m Inno. ₇ Du
rā. in rōnali: s₃ a diuersis ₇ diuersis tpibꝰ parti
cularim edita sunt: ₇ p̄ Gelasiū papā. ij. a btō pe
tro principaliter simul ordinata: cui tn̄ etiā po
sterꝰ quedā addita sunt: vt lr̄a suis i locis appa
rebit. Ad hoc de cōsc. dist. j. Jacobꝰ. vbi d̄r i glo.
Verba qbꝰ corpus ↄficit' ab ip̄o dn̄o sunt tradi-
ta: s₃ post alij alia addiderūt ad decorē ₇ solēni-
tatē. Nā ₇ btūs petrꝰ quasdā orationes q̄ in cano
Hugo. ne legunt': fert' instituisse. Vn̄ Hugo de sacramē
tis li. ij. par. viij. c. vlti. ait. Celebratio misse i cō
memorationē passiōis xp̄i agit'. Et post pauca.
Hāc missam btūs petrꝰ apl's primꝰ olim antio-
chie d̄r celebrasse: in qua tres tn̄ orōnes in ini-
tio fidei dicebant': incipientes ab eo loco vbi d̄r
Act. ij. Hāc igit' oblationē. Sed ↄ̄ illud est qd̄ Act. ij. d̄r
Erāt aūt p̄seuerātes in doctrina apl'o₂ ₇ cōica-
tione fractiōis panis ₇ orationibꝰ. qd̄ f̄m glo.
₇ doc. cōiter exponit' de sacramētali pane eucha
ristie: quo tūc quotidie cōicabāt. vnde dn̄s An-
to. in sua chroni. ti. vj. c. ij. §. j. exponēs illū tex-
tū ait. Cōgregatis simul in domo aliqua p̄mis-
sis orōibꝰ ₇ q̄busdā cerimonijs deuotis: vt pie
credi pōt: etsi nō p̄ scripturā expressum est: oēs
cōicabāt etiā laici: qd̄ sacramētū cōficiebāt ipsi
apl'i vel alij discipuli ordinati a xp̄o vel ab apl'is
eꝰ i sacerdotes. Itē de ↄ̄sc. dist. j. Jacobꝰ. d̄r. Ja
cobꝰ frater dn̄i f̄m carnē: cui primū credita est
hierosolymitana eccl'ia: ₇ Basilꝰ Cesariēn. ep̄s
cuiꝰ claritas per totū orbē refulsit: in scripturis
addiderūt nobis misse celebrationē. Glo. i. ordi
nē celebrādc misse. Pōt ergo forte dici ꝙ Hugo
loquebat' de celebratiōe post apl'o₂ diuisionē fa-
cta: dū btūs petrꝰ in certo loco sedē primā cōsti
tuit. Vel primꝰ intelligit' celebrasse cū solēnita-
te pōtificali: vt dicit dn̄s Anto. par. j. ti. vj. c. viij
¶ D Dicit' etiā canō secretū p̄pter tria: sc₃ rō-
ne significatiōis: opatiōis: platiōis. Dicit' secre
tū rōne significatiōis duplicis: in xp̄o sc₃ ₇ cele
brāte. In xp̄o q̄dē: q2 rep̄sentat secretū d' quo
xp̄s latuit: ₇ se abscōdit a turbis. Vn̄ f̄m Inn. ₇
Alex. de ales par. iiij. q. xxxvij. mēb. ij. ar. j. Dn̄s
iesus vbi fuit honorifice susceptꝰ hierosolymis
cū ramis palmarū ₇ laudibꝰ. Joh. xij. iudei vole Joh. xij.
bāt eū cape p̄pter qd̄ recessit ab eis ₇ abijt in be
thaniā: ₇ abscōdit se ab eis. Nō metu formidinis
s₃ prudētia dispēsatiōis: q2 nōdū venit hora cꝰ
qua aduenięte spōtaneꝰ accessit. vn̄ Mat. xxvj. Matth.
ait. Surgite eamꝰ: ecce appropinquat q̄ me tra xxvj.
det. Et cū (vt Joh. xviij. ait) cohors venisset cū
laternis ₇ facibꝰ ₇ armis vt ap̄p̄hēderēt eū ipse
sciēs oīa q̄ sup ip̄m vētura erāt: p̄cessit dicens.
Quē q̄ritis? Et r̄ndētibꝰ eis. Iesum nazarenū.
Dixit. Ego sū. Et abierūt retrorsū ₇ ceciderūt i
terrā. p̄stāte ꝙ̄ accepta surgēdi: iterū q̄rēti dn̄o
quē quererēt r̄ndērūt: iesum nazarenū. Rursuz
dixit eis iesus. Dixi vobis q2 ego sum. Si ergo
me queritis sinite hos abire. Illud ergo latibu
lū quo dispēsatiōis gr̄a latuit: significat hoc se-
creti silētiū. In sacerdote autē silētiū significat
mētis: quo sine tumultu: ₇ v̄borū strepitu ment
tis deuotio ad deuz dirigat'. q̄ exauditor est cor
dis nō vocis. Nā f̄m btm̄ Grego. Illā orationē
Gregoriꝰ deꝰ nō exaudit: cui ille q̄ orat nō itēdit. Tūc eīn
sacerdos d₃ intrare cubiculū cordis ₇ sensuū in
tercluso ostio deū patrē orare nō in multiloq̄o:
sicut ethnici faciūt: s₃ in corde puro cōsciētia bo
na ₇ fide nō ficta. Neqꝫ exorādus est clamoribꝰ:
q̄ renū scrutator est ₇ cordiū. Hiere. xvij. qd̄ āna
typū gerēs ecclīe īsinuabat: q̄ nō clamorosa pe
titiōe: s₃ tacita deuotiōe qd̄ petijt īpetrauit. Di-
cit' eīn. j. Reg. j. ꝙ anna loquebat' in corde suo:
tantūqꝫ labia illiꝰ cōmouebant': ₇ vox penitꝰ nō
audiebat'. Et in ps. Dicite in cordibꝰ vestris: ₇
in cubilibꝰ vestris cōpūgimini. Verba tn̄ sunt p̄ ps.
ferēda: ne qd̄ petere vel intēdere debemꝰ: igno-
remꝰ. ¶ Dicit' et secretū rōne opatiōis: q2 opa-
tio illa occultissima est ₇ abscōdita oī intellectui
rōnalis creature. Quid eīn secretiꝰ ₇ mirabiliꝰ:
q̄ꝫ vt panis ₇ vinū substātialiter desināt remanē
tibꝰ p̄prijs ₇ cōibus eo₂ accidētibꝰ. Ex quibꝰ
ratio in cognitionē substātie cōsueuit deuenire
Percipit oculꝰ panis colorē: gustꝰ ipsiꝰ saporē:
olfactꝰ odorē: ₇ tn̄ fallit' rō iudicās esse panem.
Quid insuper secretiꝰ: ₇ ab humanis corporis ₇
mētis sensibꝰ remotius: q̄ꝫ ꝙ gloriosa xp̄i perso
na: q̄ in cruce pepēdit: nō quidē gloriosa s₃ mor
talis: ₇ nunc residet ad dextrā patris gloriosa ₇
immortalis: f̄m oēs suas partes tā essentiales:
q̄ꝫ quātitatiuas: sub parua hostia ₇ qualibet eiꝰ
parte: f̄m esse suū verū ₇ reale cōtinet'. Abscōdi-
tū est hoc mysteriū a mūdi sapiētibꝰ: ₇ reuelatū
paruulis fidelibꝰ oēm intellectū suū captiuāti-
bus in obsequiū fidei v̄itatē illā occultissimam
s₃ certissimā astruētis. Idcirco etiā sacerdos ce-
lebrās q̄busdā velat' cortinis in lateribꝰ altaris
depēdētibꝰ: ad designādū ꝙ sacerdos intrat ad
maximuz fidei sacramētū: in cuiꝰ figurā sancta
sancto₂ in moysaico tabernaculo depēdēte ve-
lo claudebant': nec nisi summo sacerdoti semel i
anno licuit introire: vt habet' Heb. ix. Vn̄ statu-
tū est vt nulli laico₂ liceat in eo loco ↄsistere: vt
sacerdos possit libere sacramētū. i. sacrū secretū
deuotiꝰ celebrare. de vi. ₇ hone. cle. c. j. ¶ E Di
cit' tertio secretū rōne p̄latiōis: ne sc₃ tāti myste
rij v̄ba p̄ q̄tidianū vsum ex manifesta p̄latione
vilescāt: ₇ in locis nō cōpetētibꝰ passim ₇ īdiscre

dicant. ⁊ fint dicētib⁹ in ruinā: vt dicit Alex. Un
de būis Diony. in eccl'ia. hierar. de ritu sacrifi-
cioꝝ loquēs dicit. Greci hoc vidētes deridebāt:
putantes tā humilib⁹ v̄bis tm̄ sacrificiū inesse
nō posse. Fert̄ etiā ꝙ cū antiquit⁹ publice ⁊ alta
voce canon diceret: oēs pene per vsum: illū scie
bāt: ⁊ in plateis ⁊ vicis illū decātabāt. Un̄ cum
quidā pastores in agro pane sup lapidē posito
canonē dicerēt: ad plationē verborū illorū: pa-
nis cōuersus est in carnē: ipsi autē igne de celo
acerrimo diuino iudicio sunt percussi. Propter
qḋ sancti patres statuerūt vt de cetero canō di-
ceret̄ sub silētio. Sed intelligēdū est ꝙ hec con-
uersio panis in * carnē: nō fuit facta v̄tute illo
rū verborū: qm̄ nō nisi plata a sacerdote rite cō
secrato cū debita intētione virtutē habēt cōuer
siuā substātie panis in corpus xp̄i: sed aliūde fa
cta est diuino miraculo: quō cruor fert̄ effluxis-
se de hostia cōsecrata ad pūctionē infideliū iu-
deorū. Sicut ⁊ de quibusdā imaginibus xp̄i: et
sanctorū ad sectionē peruersorū factū fuisse re-
ferunt historie: ⁊ hoc in vindictā impiorū: vt sic
eorū infidelitas: peruersitas ac temeritas pu-
niret̄: manifestareturqꝫ potētia diuina: insinua
ret̄ quoqꝫ nō in ludo ⁊ iocis vtendum esse sacra
mētalib⁹ v̄bis ac diuinis mysteriis: sꝫ cū reuerē
tia ⁊ timore eis modo ac fine quib⁹ sunt a xp̄o ⁊
sanctis patrib⁹ instituta. Factū quoqꝫ est cete-
ris in exēplū ⁊ terrorē: ne silr̄ deo irreuerentiā
faciāt sacra mysteria in ludibriū ꝯuertēdo. Pos
sunt tn̄ nihilominus sacri canonis v̄ba legi: ex
poni: masticari: pia ⁊ religiosa volūtate ac inue
stigari: a quo ⁊ ad qḋ instituta sunt ac doctrina
liter disputari: sicut impresentiarū agim⁹: quo
sensu intelligēda: q̄ eoꝝ efficacia: ⁊ cetera ad ma
iorē deuotionē ac gratitudinē excitātia etiā vir
tuose ⁊ meritorie: dicēte scriptura sacra cui⁹ ca-
non ille pars est per organū sapientis. Qui me
elucidāt: vitā eternā habebūt. ¶ f Dicit̄ tertio
actio: vñ mos locutiōis hꝫ: cū sacerdos ad illa
v̄ba peruenit dicere: nā est in actione. Nominat̄
autē actio duplici de cā. Primo: q: in ipsa san-
ctissimū xp̄i mysterium peragit̄. Scḋo: q: causa
nostra corā misericordi deo per sacerdotē tāq̄
corā iudice deducit̄. Peragit̄ siquidē hic xp̄i my
steriū: quo ex maxima ⁊ ineffabili charitate pro
spūali refectiōe in via peregrināntib⁹ dedit carnē
ppriā in cibū: ⁊ sanguinē suū in potū: q̄ vt iugi-
ter peregrinātes sibi possent applicare: ⁊ in vsus
salutarē assumere: v̄ba certa ad hoc instituit: q̄
bus ab idoneo ministro sup certa materia: intē
tione debita platis statim ibi esse inciperet ve-
rū corp⁹ suū: ⁊ sanguis ei⁹ naturalis. Uerba aūt
quib⁹ hoc peragit̄: canonis sunt partes princi-
pales: hinc rec̄te actiōis nomē sibi vēdicat. Re-
cte vtiqꝫ: q: actio ppᷓe accipiēdo: non est nisi a
principio libero ⁊ cōtingēter agēte: propter qḋ
Damas. dicit bruta nō agere: sꝫ magis p nature
impetū duci. Hoc aūt qḋ hic p v̄ba agit̄: fit a pn
cipio liberrimo: ⁊ maxime cōtingēter operāte:
diuina scꝫ volūtate: q̄ est tota causa cōtingentie
⁊ libertatis in creaturis. ¶ Agit̄ scḋo causa no-
stra in canone corā summo oīm iudice xp̄o deo
nr̄o p sacerdotē: q̄ nūcius est inter spōsum ⁊ spō
sam: xp̄m scꝫ ⁊ ecclesiā. Hic quidē offert corp⁹ et
sanguinē xp̄i: q̄ per canonis v̄ba cōsecrauit: p
salute viuorū ⁊ mortuoꝝ misericordissimo deo:
memoriā faciēs passiōis vnigeniti sui: q̄ placita
fuit acceptissima oblata in cruce sup benedicte
trinitati: ppter cui⁹ memoriā in oblatiōe sacer-
dotis eādē hostiā offerētis: de⁹ ipse agit: ⁊ libe-
ralissime cōcedit viatorib⁹ dona plurima. Nūc
cōuersionē p gratiā: nūc conseruationē in grā:
nūc cōtra mūdi pericula firmamētū: nūc ange-
lorū custodiā: nūc tētationū refrenationē: nūc
defūctorū in purgatorio liberationē: ⁊ alia mul-
ta de q̄b⁹ īfra deo duce: lati⁹ tractabit̄. ¶ g Di
cit̄ q̄rto sacrificiū: q: per hūc canonē de exigui
panis specie: ⁊ modica vini calice: cōficit̄ sacrifi-
ciū absqꝫ vlla cōparatiōe placidi⁹ cruētis vete-
ris instrumēti victimarū ⁊ holocaustoꝝ hostias
ac decimarū primitiaꝝ legalib⁹ sacrificiis: q̄ oīa
sacrificiū nostrū figurabāt: ⁊ adueniēte nr̄i sacri
ficii veritate cessabāt: qm̄ pfecti⁹ oīa p̄stat p q̄b⁹
cōsequēdis illa literalia psoluebāt. Offerebant
eñ veteres illi sacrificiū p pctō: hostiā pacificaꝫ
p grā referēda vel impetranda: holocaustū pro
vnione offerētiū cū deo p amorē intimū: prout
hec leuitica tradit historia. Oīa autē hec nostrū
sacrificiū prestat. Quapropter iure sacrificii no
mē obtinet canon: cui⁹ orōnib⁹ v̄bis ⁊ cōsecra-
tiōe sacrificiū illud cōficit̄ ⁊ immolat̄: quo etiā q̄
dicta sunt: largi⁹ ⁊ pfecti⁹ impetrant̄. Hic ergo
canō: secreta: vel actio seu sacrificiū est pricipa-
lior pars misse. Ad cui⁹ intellectū aduertēdū est
ꝙ ſm Alex. de ales: par. iiii. q. xxxvii. in princi-
pio. Officiū dicit̄ quasi efficiū: ab efficiendo di-
ctū: prima litera propter sermonis decorē mu-
tata. Uel dr̄ ab officiēdo: vt quisqꝫ illa agat q̄ nul
li officiāt sed prosint oībus: vt dicit Rabanus.
Et vt idē dicit: Officioꝝ genera licet sint pluri-
ma: illud tn̄ p̄cipue qḋ in diuinis reb⁹ habetur:
officii noīe censet̄ esse nūcupādū. ¶ Missa vero
multipliciter dicit̄. Qñqꝫ dr̄ missa totū qḋ dicit̄
ab introitu vsqꝫ ad. Ite missa est. * Qñqꝫ dr̄ ps
q̄ primo canit̄: scꝫ introit⁹ q̄ dr̄ missa: eo ꝙ āgel⁹
mittit̄. Qñqꝫ dr̄ missa illud qḋ dicit̄ ab introitu
vsqꝫ ad offertoriū: q̄ dicit̄ missa cathecuminorū
i. nouiter in fide instructoꝝ nōdū baptizatorū:
⁊ sic dicit̄ missa ab emittēdo: q: tūc emittebant̄
foras. Tūc eñ diacon⁹ dicere solet. Exeāt * ca-
thecumini foras. Inde missa dr̄ ſm Isi. q: sacra
mētis altaris interesse nō phr̄: q̄ nōdū regenera-
ti noscūt̄. Ampli⁹ eñ nō licet: neqꝫ iudeis: neqꝫ
paganis: neqꝫ cathecuminis interesse: q: nondū
sunt mēbra ecclie: de q̄b⁹ accipit̄ illud Iob. n. Ie
sus aūt nō credebat semetipm̄ eis. Qñqꝫ dr̄ mis
sa solū canō: vel etiā illa canonis v̄ba: quib⁹ cor
pus dñicū cōficit̄: eo ꝙ tūc mittit̄ xp̄s corpalez
suā p̄ntiā exhibēs sacramēto: ſm quā acceptio-
nē misse dr̄ xp̄s i cena: ⁊ apl'i post missionē spūs-
sctī missam celebrasse: lꝫ totū misse officiū ſm ꝙ
nūc institutū est: neqꝫ oīa v̄ba canonis: q̄ tpis suc
cessu addita sunt: ptulerūt. * ¶ h Misse itaqꝫ
p̄ie mō accepte canō est ps p̄ncipalior: sic eī ac
cipiēdo missa: pōt diuidi i q̄tuor ptes. In p̄ma
īsinuat̄ illumīatio ppl'i: q̄ extēdit vsqꝫ ad offerto
riū īclusiue. In scḋa pte ꝯsecrādoꝝ oblatio: q̄ īci
pit ab offertorio exclusiue: ⁊ termiat̄ in p̄ncipio
canōis. Te igr̄. In tertia pte oblatoꝝ ꝯsecratio ⁊
īmolatio: q̄ extēdit̄ vsqꝫ post cōionē. In q̄rta p-
te accepti bñficii diuini rememoratio: q̄ extēdit̄
vsqꝫ ad finē. ¶ Alr̄ diuidit missaꝫ (dicit Albert⁹
magn⁹) i ptes tres: scꝫ introitū: in q̄ est tāti bo-
ni aduocatio. In instructionē: in qua de hoc bo
no pfecta ponit̄ illuminatio. Et in oblationē:
in q̄ est isti⁹ boni adeptio: distributio ⁊ cōicatio
Et hec tertia ps respicit canonē. Adeptio v̄o bo

Dionysi⁹
Attende de pastoribus.
* Assistētes p̄nt mysteriū misse in maiori reuerētia: qñ canō in silētio pnūciat̄
Canō duplici de cā noīat̄ actio.
Damas.

Officiū vñ dicatur.
Missa multipliciter dicitur.
* Cathecumini sūt q̄ i fide instructi sūt sꝫ nōdū baptizati: q̄ nōdū sūt de corpe ecclie Job. ii.
Albert⁹ magn⁹.
* Missa dr̄ largo nē ꝙ sab victore ꝙ sacra. li. xi. dr̄ q̄ trāsmissa: eo ꝙ popul⁹ i missa per mysteriū sacerdotis p̄ces vota: et oblationes trāsmittat deo: vl' q̄ hostia illa p̄mo a patre ad nos: et dēca nob ad p̄rem est trāsmissa: vt oret pro nobis.

ni pꝛicipalius est in misse officio. Unde manife-
stū est ꝙ canon est pꝛicipalioꝛ pars misse: ꝓpt̄
quā alie partes misse pꝛemittūtur et sequūtur.
¶ Uel melius diuidit̄ missa in tres partes: scʒ in
pꝛeparatiōeʒ tā ppl'i ꝙ materie ꝯsecrāde. In eu
charistie ꝯsecratiōem ꝛ oblationē. In cōsecrate
cōionē ꝛ mysterii cōclusionē. Pꝛia pars dici pōt
missa cathecuminoꝝ pꝛo eo ꝙ maioꝛ eius pars
admittit cathecuminos. Scda canō. Tertia cōio
de hoc infra lec. lxj. ¶ Quia autē canon coheret
aliis misse partib⁹ tanꝙ consequēs anteceḋtib;
qḋ notat̄ per notā illatiuā (igit̄) in pꝛincipio ca
nonis positā: capꝛopt̄ breuiter pꝛeceḋtia cano
nē percurram⁹: vt sic canonis coherētiam cla-
rius agnoscam⁹. ¶ I Eoꝝ itaqʒ que in laudē
fiūt ꝛ solēnitatē ꝯsecratiōis: fm Alex. q. xiij. par
te. iiij. §. vlt. quedā pꝛecedūt missaꝝ solēnia: que
dā sunt de integritate ipsi⁹ misse pꝛlo modo ac-
Missam tria pꝛe- cedunt. cepte. ¶ Missaꝝ pꝛecedūt tria. l. cōfessio: altaris
osculatio: thurificatio fm moꝛē romanū. Qui-
bus significant̄ tria que reddūt fideles dignos
ad celebꝛādū: ꝛ ad celebꝛatiōi assistēduʒ. Pꝛimū
est pctōꝝ purgatio. Scōm memboꝝ cuʒ capite
vnio. Tertiū celebꝛātis ꝛ assistētiuʒ deuotio siue
deuota ōro. Quia ergo iustus pꝛioꝛ. i. in sermo-
nio pꝛicipio est accusatoꝛ sui. Pꝛouer. xviij. Sa-
cerdos sacris vestib⁹ (de quibus dictū est) oꝛna
tus: anteꝙ sacrū inchoat officiū corā astātibus
peccata sua cōfitet̄. In qua ꝯfessiōe attēdēdum
est ꝙ pctā in genere nō in specie (vt quidā min⁹
pꝛouide faciūt) ꝯfitēda sunt: hec cōfessio ma-
nifesta est: nō occulta. Similr assistētes sua pctā
ꝯfitent̄: vt purgari a pctis mereātur: fm illḋ ps.
Psalm⁹. xxxj. Dixi ꝯfitebor aduersuʒ me iniusticiā meaʒ
dn̄o: ꝛ tu remisisti ipietatē pcti mei. Delet eīn cō
fessio gn̄alis pctā venialia: ꝛ oblita criminalia:
fm magistrū in. iiij. dist. xxj. allegātē ad hoc bea
tū Aug. Sed de hoc alibi. ¶ Pectoꝛa eīn in con
fessiōe percutiūt: exēplo publicani qui percutie-
bat pectus suū dicēs. Deus pꝛopitius esto mihi
pctōri. Lu. xviij. vt sic iustificati i domos suas de
scēdāt. ¶ R Scdo accedēs sacerdos osculat̄ al-
tare: significās ꝙ xp̄s: qui est sacerdos i eternū:
fm oꝛdinē melchisedech: sacrā sibi ecclīaʒ copu
Cantí. j. lauit. Cāti. j. Osculet̄ me osclo oris sui. Osclo siq̄
dē os ori ꝯiūgit̄. Et in xp̄o nō solū est hūanitas
vnita deitati: verūetiā spōsa ecclīa spōso xp̄o est
Esa. lxj. copulata: fm illḋ Esa. lxj. Induit me vestimēto
salutis: ꝛ indumēto iusticie circūdedit me: quasi
spōsuʒ decoꝛatū coꝛona: ꝛ q̄si spōsaʒ oꝛnatā mo-
nilib⁹ suis. Uox est ecclīe ad xp̄m eius spōsuʒ: fm
glo. qui ꝑfectos in ecclīa codē noīe appellari di
gnat̄. s. spōsi: iꝑfectos vō spōsas. Ipse ergo spō
suo xp̄s spōsos fecit ꝛ spōsas: cū vna in capite: et
mēbꝛis est ecclīa. Hec gl. Chꝛist⁹ ergo spōsus est
ecclīa tota spōsa. vn̄ Job. iii. Qui hʒ spōsaʒ spon
Exo. xx. sus est. ¶ Per altare significat̄ ecclīa: de q̄ Exo.
xx. Si altare lapideū feceris mihi: nō edificabis
illḋ de sectis lapidib⁹. Per lapidis sectiōeʒ: fideliū
diuisio designat̄. vn̄ dn̄s sectionē lapidū in alta
ri pꝛohibēs: diuisiōeʒ fideliū in ecclīa repꝛobat.
Diuisionē dico per erroꝛes ꝛ scismata. ¶ L Ter
tio seq̄tur thurificatio: qua significat̄ deuotio ꝛ
ōro celebꝛātis ꝛ assistētiuʒ directa ad deū. iuxta
Psalm⁹. illḋ ps. cxl. Dirigat̄ ōro mea sicut incēsuʒ in cō-
Apocali. viij. spectu tuo dn̄e. Qḋ etiā signatū est i Apoc. c. viij.
vbi dicit̄. Stetit angelus iuxta arā tēpli: habēs
thuribulū aureū in manu sua: ꝛ data sūt ei incē
sa multa: vt daret de oꝛatiōibus sctōꝝ sup altare
aureū: qḋ est ante thꝛonū dei. Angelus ille sacer
dos est. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiūt Malac. ij.
scientiā ꝛ legē requirunt ex oꝛe eius: q2 angelus
dn̄i exercituū est. Ante altare. i. cōspectu ecclīe.
Per thuribulū aureū: xp̄s incarnat⁹ significat̄:
cuius bonitas ꝛ immēsa charitas p thuribuluʒ
aureū plenū igne intelligit̄. Habere autē thuri-
bulū vt incenset: moꝛaliter instruit ꝙ si q̄s vult
incēsum oꝛationis ac deuotiōis deo offerre: thu
ribulū incarnationis p fidē debet tenere. Nam
sine fide scʒ mediatoꝛis impossibile est deo pla-
cere. ad Heb. xj. Tūc eīn a deo nostrū munus ac
cipit̄: cū sup dn̄ice icarnatiōis fidē posuerit q̄c
q̄d opat̄. Grc. in gl. Exo. xx. Et data sunt ei incē
sa multa. i. oꝛationes deuote: vt eis offerat deo
de oꝛationibus sctōꝛuʒ. Et dicit glo. notāter. de
ōronibus: ꝛ nō ōrones: q2 dn̄s nō oēs oꝛatiōes
exaudit: sʒ illas q̄ sunt ad salutē: vt pʒ de oꝛatio
ne apl'i. ij. Co. xij. qui ter dn̄m rogauit vt disce- ij. Coꝝ. xij.
deret a se stimulus carnis angelus sathane eum
colaphizans: ꝛ rn̄sum est ei. Sufficit tibi gratia
mea. Nā virtus in infirmitate ꝑficitur. Super
altare aureū. i. in summitate ecclesie triūphan-
tis. Ān thꝛonū dei. i. diuinā maiestatē. Hec bꝛe
uiter de pꝛeuiis officio misse tacta sufficiant.

¶ Lectio. xvj. A

QUe vero in ipso
misse officio: ad laudē ꝛ solēnitatē:
canonē pꝛocedūt: ad illuminatio-
nē ppl'i pertinēt: vel ad cōsecrādoꝝ
oblationem: vt dictū est. pꝛim[...] partio sunt par-
ticule decem. ¶ In pꝛima insinuatur illumina
tio ppl'i: vt intelligat aduentum chꝛisti esse desi-
derandū: ꝛ hoc fit per introitū: qui desiderium Luce. x.
aduentus xp̄i in carnem repꝛesentat: de quo Lu
ce. x. Multi pꝛophete ꝛ reges voluerūt videre q̄
vos videtis ꝛ nō viderūt ꝛc. Cuius repetitio cla
moꝛum multiplicationem designat dicentium
et clamantium: illud Esaye. xvj. Emitte agnum Esa. xvj.
domine dominatoꝛē terre. Et illud eiusdē. xlv.
Roꝛate celi desup ꝛ nubes pluant iustū: aperiat̄
terra ꝛ germinet saluatoꝛē. Itē illud Esa. lxiiij.
Utinā dirūperes celū ꝛ descēderes. ꝛ sil'a. ¶ Et
nota ꝙ sacrificiū illud memoꝛiale est dn̄ice pas-
sionis fm illud. j. Coꝝ. xj. Quotienscūqʒ mādu
cabitis panē hūc: ꝛ calicē dn̄i bibetis moꝛtē dn̄i
annūciabitis donec veniat. Iō totū misse offi- Totū of-
ciū ad passionē dn̄i repꝛesentādā oꝛdinat̄. Et q2 ficiū mis
xp̄s nō fm diuinitatē: sed fm carnē assumptam se ad q̄d
pass⁹ est: iō i ipso officio aduēt⁹ i carnē pꝛio: ꝛ ꝓ- oꝛdinet̄.
gressio ei⁹ ad passionē insinuat̄: ꝛ deide ipsa pas
sio signis ꝛ vbis expꝛimit̄ fm Alex. ¶ In secūda
particula illuminat̄ ppl's: vt intelligat aduentū
chꝛisti nō solū desiderandū fuisse: sed etiā postu
landū: hoc per Kyrie eleyson. ¶ In tertia vt in-
telligat ipsum esse acceptandū: siue eidē esse cō-
gratulandum: per Gloꝛia in excelsis. ¶ Quarto
vt intelligat postulationi gratie illi⁹ esse insistē
dū: scʒ per collectā. ¶ Quinto vt intelligat do-
ctrine illi⁹: que cūqʒ sit ꝓphetarū ꝛ apl'oꝛū tota
liter esse intendū: scʒ per epistolā q̄ de ꝓphe-
tarū ꝛ apostoloꝝ scripturis sumit̄. ¶ Sexto vt i
telligat ꝙ in statu ꝑcuris miserie penitentie la
mēto est insistendū: scʒ per graduale. ¶ Septi-
mo ꝙ de expectatiōe leticie est gaudēdū: scʒ per
alleluya. ¶ Octauo ꝙ eiusdē mādatis ē solicite ꝛ
deuote obediēdū. s. p euāgeliū. ¶ Nono ꝙ fidei

documēta sunt publice ꝯfitēda: scꝫ per symbolū.
¶ Decimo ꝙ deo sunt dona ꝛ munera offerēda: scꝫ per offertoriū. Hec aūt decet fuerūt necessaria ad suscipiēdū christū aduenientē in carne visibiliter: ꝛ nūc etiā necessaria sunt ad suscipiēdū eundē christū venientē sub sacramēto inuisibiliter. Hic est eñ quasi nouꝰ aduētus: cū christꝰ qui ſm carnē erat absens: in hoc sacramēto fit presens. Et hic quidē aduētus desiderādus est: postulādus ꝛ acceptādus. Innitēdū quoqꝫ est eius grē ac intēdēdūꝫ eius doctrine: necnō propter eius memoriā ingemiscēdū gemitu penitētie: a qua sua cepit predicatio: atqꝫ exultādū propt spē superne leticie. Sed ꝛ mādata eius diligētius obseruāda: ꝛ fidei eius verba publice ꝯfitēda: ꝛ per ipsam fidē deo dona ꝛ sacrificia sunt offerenda: que oīa decet excellēter ꝛ diligētius fieri in eius presentia. Hec oīa Alexan. qui latius singula prosequit̄ questione superius allegata. Sed hec breuiter commemorata sufficiant.

Secunda pars Misse.

¶ B Post ppli illuminationē: seq̄tur ꝯsecrādoꝝ oblatio: que est pars misse scđa ꝛ preparatio imediatior ad tertiā misse partē: que est canon nr̄. Hāc scđaꝫ partē licet Alex. incipiat post offertoriū ppli in oblatiōe munerū ꝯsecrādoꝝ: tñ dñs
Albertꝰ. Albertus eā in ipso offertorio inchoat: ꝛ in canonis pncipio terminat. Scđm quē pars illa in quinqꝫ subdiuidit: scꝫ in salutationē: offertoriū: ꝑparationē: secretā ꝛ conclusionē: que est prefatio.
¶ Circa primū sacerdos populuꝫ salutās dicit. Dñs vobiscū. Primo quidē salutauit ppl'm post introitū ante orationē: ad ꝯsolādū de desiderio quo aduocatꝰ est dñs: optās vt cū eis sit dñs ad eiusdē desiderij cōpletionē. Scđo cū euāgeliū legeret salutauit: vt cū eis sit dñs ad instructiōis perfectionē: modo salutat vt dñs adsit ad offerēdoꝝ receptionē. q. d. ſm Alber. Dñs vobiscū: vt in sacrificiū deo offeramꝰ. Dñs vobiscū: vt circa saporē oblatiōis afficiamꝰ. Dñs vobiscū: vt oblato sacrificio incorporemꝰ. Naꝫ dñs nobiscū est: dū nos sibi oblatos suscipit: qñ nos circa suū sacrificiū affici facit: ꝛ qñ nos sibi vnit. Cui ex persona offerētiū respōdet. Et cuꝫ spū tuo. quatenus hoc sacrificiū in spū offerat ꝛ a dño acceptetur ſm illud Dan. iij. In aīo ꝯtrito: ꝛ spū hūilitatis suscipiamur. Et illud ps. l. Sacrificiuꝫ deo spūs ꝯtribulatus: cor ꝯtritū ꝛ hūiliatū deus nō despicies. Et illud Joh. iiij. Deus spūs est: ꝛ eos qui adorant oportet in spū et veritate adorare.
¶ Deinde seq̄tur offertoriū: cui premittit sacerdos verbū ad orationē exhortatoriā. Oremus: ꝛ tñ orationē nō stati dicit: ad innuādum ꝙ pura ōrō exigit̄ vt deo munera ꝛ dona placabilia offe
Orō q̄d. rant̄. Orō eñ est pius affectꝰ mētis in deū directus. Et ppl's offerēdus dño prius debet toto ipsuꝫ eleuari affectu: vt de se dignū deo faciat sacrificiū. Exhortationē igit̄ stati offertoriū subseq̄uit̄ dictū ab offerēdo: q2 tūc cantāte clero fiūt oblatiōes. Non eñ solū sacerdos: sed cū sacerdote ppl's sua vota deo offerre debēt: ꝛ in tā scā ob
Rabanꝰ. latiōe oēs participare. vñ Raba. Post euāgeliū oblatiōes offerunt̄ a ppl'o: ꝛ offertoriū cantat̄ a clero: qđ ex ipsa cā vocabulū sumpsit: quasi offe
Tria sūt offerēda rentiū canticū. ¶ C Sunt aūt tria offerēda: vt dicit Alex. pmo ipse persone. scđo manuales oblatiōes. tertio ipsi sacrificio necessaria. s. panis

vinū ꝛ aqua. Sꝫ de hoc tertio in sequēti clausula. Canit̄ aūt offertoriū solenniter: dū sacerdos ppli mūera suscipit: ad significādū ꝙ q̄ deo offerunt̄: cū mētis iubilo offerri dñt: q2 hilarē datorē diligit deꝰ: ꝛ oblatio nr̄a spōtanea esse dꝫ non coacta: ſm illud. Oīs voluntariꝰ ꝛ prono aīo offerat ca. s. dona dño. ꝛ Eccli. xxxv. In oī dato hilarē fac vultū tuū. ꝛ in exultatiōe scifica decimas tuas. Vñ ꝛ dauid. j. paral. vlti. Ego in simplicitate cordis mei letus obtuli vniuersa hec: ꝛ ppl'm tuū q̄ hic repertꝰ est: vidi cū ingenti gaudio tibi offerre donaria. Dñe deus abrahā ꝛ ysaac ꝛ israel patrū nr̄oꝝ: custodi in eternū hāc voluntatē cordis eoꝝ: ꝛ semp in veneratiōe tui: mēs illa ꝑmaneat. Vel vt dicit Inno. Offerēda cātat: q2 p sacrificiū laudis offert̄. ps. Circuibo et immolabo in tabernaculo eius hostiā vociferationis: cātabo et psalmū dicā dño. Hec aūt cōsuetudo tracta est a lege. ij. paral. xxix. Cūqꝫ offerrent holocausta: ceperūt laudes canere dño: ꝛ clāgere tubis: atqꝫ in diuersis organis: q̄ dauid rex israel ꝑparauerat: cōcrepare. ¶ D Circa hec vidēdū an ppl's ad offerēdū in missa obliget̄: simul ꝛ q̄ dona licite offerant̄. Circa primū Greg. papa. vij. ita statuit: vt hꝫ de ꝯse. di. j. oīs christianꝰ. Oīs xp̄ianꝰ ꝑcuret ad missaꝝ solēnia aliq̄d deo offerre: ꝛ ad memoriā reducere: qđ dñs p moysen dixit. Non apparebis in cōspectu meo vacuus. In collectis scđoꝝ patrū liq̄do apparet: ꝙ oēs xp̄iani offerre aliq̄d ex vsu scđoꝝ patrū debent. Hec ibi. Sonat ad idē. c. statuimꝰ. xvj. q. j. vbi dr̄ ꝙ oblatiōes et decime quas ppl's dare dꝫ extra parochialē ecclesiā sine cōsensu epi dare nō dñt. ꝛ. xxxij. di. preter hec. vbi dr̄: ꝙ oblatiōe eccl'ie dei fidelr reddāt̄ a laicis: ꝛ al's a scā eccl'ie cōione separent̄. Verūtñ hec duo vltio allegata ca. q̄dā intelligūt de oblatiōibꝰ inter viuos vel cā mortis factꝫ: hoc est de donatiōibꝰ eccl'ijs spōte factis ppter viuētes vl' mortuos ea ꝯditiōe: vt de illis fiāt certe oblatiōes: cuiꝰ opiniōis est Ray. Sꝫ pmū caplm qđ de q̄ridianis oblatiōibꝰ loquit̄: a diuersis diuersimode intelligit̄ ꝛ exponit̄. Hugo dixit vt recitat Host. in rubr. de paro. ꝛ aliis parochianis. §. In tertia. ꝙ q̄libet cogi pōt p excōicationē offerre ſꝫ tenorē dicti. c. oīs xp̄ianꝰ. Alij intelligūt dictū c. de oblatiōe interiore seu bonoꝝ operū. Vtrūqꝫ aūt reprobat Hosti. Primū p hꝫ ꝙ in. d. c. dr̄. Oīs xp̄ianꝰ ꝑcuret ad missaꝝ solēnia aliq̄d deo offerre. Notādū inq̄t ꝙ dicit missarū solēnia: q̄si dicat de solēnibꝰ locoꝝ festiuitatibꝰ: ꝛ in q̄bꝰ tenet̄ q̄s totā missam audire sicut dñicis diebꝰ ꝛ aliis festis q̄ annumerant̄ de feriis. c. cōquestꝰ. Contra scđam opinionē sic dicit: ꝙ in festis illis tenet̄ offerre aliqđ corpale. Nec eñ subdit de oblatiōe interiore: vel bonoꝝ operū tñ intelligi pōt: quia ad illā tenet̄ q̄libet sine missarū solēnitatibus. Hec ille. Sit q̄dē q̄libet sp habitualr tenet̄ offerre deo suā volūtatē p hūilē obediētiā: p quā tenetur semp etsi nō p semp: opa q̄ in ꝑcepto sunt perficere. Ad hoc facit qđ in ipso. c. dr̄. Reducere dꝫ ad memoriā: qđ dñs p moysen dixit. Nō apparebis in ꝯspectu ꝛc. vbi ad lrām dñs loquit̄ de oblatiōe ꝛ sacrificio corpali. Dicit ḡ Host. post recitatas opi. ꝑdictas. Tu dicas ꝙ in ꝑcipuis festiuitatibꝰ tenet̄ q̄s offerre ꝛ cogi pōt: maxie cū sit q̄dā gñalis ꝯsuetudo hꝫ vbicūqꝫ terrarū. Precipuas festiuitates q̄ sint: supra declarauit eas eē de q̄bꝰ alleg. c. cōquestꝰ. Huic ꝯcordat gl. c. oīs xp̄ianus. sup verbo vacuꝰ: que dicit. Vacuus a

Margin notes (right): ij. cor. ix. — Exodi. xxxv. — j. Paral. vlti. — Exo. xxiij.

bonis operibꝰ:vel ad literã:⁊ est ꝯsiliũ in diebꝰ
priuatis:sed in diebꝰ festiuis p̄ceptũ:⁊ ita videt̃
ꝙ oblatiões sint ex debito exigẽde:⁊ ad eas dã-
das parochiani sint cogẽdi. Hec glo. ¶ E Sʒ
inter hec q̄si via media incedẽdo q̄tuoꝛ vident̃
tenẽda. Primũ. Om̄is christianus officio misse
assistẽs:tenet̃ offerre oblationẽ interioꝛẽ spũa-
lẽ:⁊ hoc actu ꝟtute vel habitu. Hec oblatio ni-
hil aliḋ est nisi oblatio sui ip̄sius ꝑ ꝓ́ptã ⁊ obe
diẽtẽ sue volũtatis diuine volũtati subiectionẽ
Matth. xxvj. qua semꝑ ex animo dicere possit deo illud salua
toris. Nõ mea sʒ tua volũtas fiat. Hãc oblatio-
nẽ ab oĩbꝰ req̄rit dñs:hinc per Salomonẽ ait.
Prebe fili mi coꝛ tuũ mihi. Prouer.xxiij.⁊ l ps.
Sacrificate sacrificiũ iusticie ⁊ spe.in dño. Sũ-
ma aũt iusticia est reddere dño seipsum per obe
Eccl's. iiij. diẽtie debitũ. hĩc Eccl's.iiij. Melioꝛ est obediẽ
tia ꝙ̄ stultoꝝ victime. Cõcordat samuel ꝓpheta
j.Reg.xv.⁊ Eccl'i.xxxv. Sacrificium salutare est
attẽdere mãdatis:⁊ discedere ab oĩ iniquitate.
Hoc est sacrificiũ de quo pene oẽs clamãt ꝓphe
te:vñ in ps.xxxix. Sacrificiũ ⁊ oblationẽ nolui
sti:aures aũt (haud dubiũ quin ad obediẽdũ) ꝑ
fecisti mihi. Et sequit̃. In capite libꝛi scriptũ est
de me:vt face. volũ.tuã: deꝰ meꝰ volui ⁊ le.t.in
medio coꝛdis mei. Sine hac spũali oblatiõe ce-
tera coꝛpalia deo minime sunt accepta: dicente
aplo. Coꝛpalis exercitatio ad modicũ vtilis est.
j. Timothei. iiij. pietas aũt ad oĩa vtilis est:ꝓmissionẽ hñs vite
q̄ nũc est:⁊ future. Pietas ad cultũ:⁊ religionem
oĩpotẽtis dei refert̃. glo. qua eligat volũtas pꝛo
pꝛia loco obediẽtie sub volũtate diuina. Hec ꝓ
missionẽ hʒ vite ⁊c.vt hic bonis spũalibꝰ abun
det:⁊ t̃paliũ sufficiẽtiã habeat:vt dicit glo. inter
li. Deniq̄ʒ ad cain q̄ munus dño obtulit:seip̄m
aũt diabolo mãcipauit:ḋꝛ in glosa beati Gꝛego.
Gen.iiij. xxxij. moraliũ. Genes.iiij. Nõne si bene offeras:
male aũt diuidas peccasti? Bene obtulit q̄ crea-
turã creatoꝛi obtulit. Male aũt diuisit:q̄ de bo
nis suis deo:⁊ seip̄m obtulit diabolo. Hĩc ibidẽ
ḋꝛ. Respexit dñs ad abel:⁊ mũera eiꝰ ad cain aũt
⁊ munera eiꝰ nõ respexit. Priꝰ respecit dñs per
sonã: deinde ad munera. Nec vnq̄ꝫ possunt pla-
cere mũera nisi placeat ꝑsona. Nõ ei placẽt mu
nera nisi ꝑ grãz: grã aũt priꝰ iustificat subiectũ.
i. animã vel ꝑsonã: ꝙ̄ eiꝰ operationẽ: prius na-
turaliter etĩ nõ tp̃e. Et q̄uis hec interioꝛ obla
tio om̄i tẽpoꝛe deo sit offerẽda: singulariter tñ
in missa (in qua cõmemoꝛat̃ illa singl'aris obla
tio xp̄i: qua se patri obtulit ꝓ nobis: factꝰ obe-
diẽs vsq̄ʒ ad moꝛtẽ crucis) dignũ est deuotiꝰ of-
ferri. ¶ F Scḋm: offerre aliq̄d de exterioꝛi sub
stãtia l misse officio est opus meritoꝛiũ deo gra
tũ ⁊ acceptũ:vtile ⁊ fructuosum. Opus dico su-
pererogatiõis ⁊ cõsilij:⁊ nõ generaliter p̄cepti.
Primũ:scʒ ꝙ sit opus meritoꝛiũ: patet q̄m opꝰ
Opꝰ meritoꝛiũ. illud meritoꝛiũ est qḋ refert̃ final'r in deũ: ip̄m
recognoscẽdo summũ bonũ: a q̄ nobis oĩa bo-
na interioꝛa ⁊ exterioꝛa spũalia ⁊ coꝛpalia sunt
donata. Sicut autẽ hoc recognoscimꝰ quantũ
ad interioꝛa: offerẽdo nr̃am volũtatẽ: ita quãtũ
ad exterioꝛa offerẽdo coꝛpalẽ substantiã. Nã si
cut homo ꝑ cẽsũ: quẽ t̃pali dño offert: recogno
scit dñm in se habere t̃pale dominiũ: ita ꝑ obla
tionẽ coꝛpalẽ deo oblatã: tanq̄ꝫ per signũ obla
Deute. xxvj. tionis interioꝛis idip̄m quoad dñm ꝯfitemur
qḋ tãgitur Deut.xxvj. vbi ḋꝛ. Tolles de cunctis
frugibꝰ tuis primitias:⁊ pones in cartallo: per-
gesq̄ʒ ad locũ quẽ dñs deus tuus elegerit vt in-
uocet̃ nomẽ eiꝰ. Accedesq̄ʒ ad sacerdotẽ qui fue
rit in diebꝰ illis:⁊ dices ad eũ. Profiteoꝛ hodie
coꝛã dño deo tuo:ꝙ ingressus sum in terrã pꝛo-
missiõis. Et sequit̃. Idcirco nũc offero tibi pꝛi-
mitias frugũ terre quã dñs deꝰ dedit mihi. Sic
ꝑ oblationẽ recognoscit se ꝑtinere ad dñm: oĩa
q̄ʒ se a dño gratuitu recepisse. ¶ Qḋ etiã obla-
tio exterioꝝ sit grata dño ⁊ accepta: pꝫ: q: i vete
ri testõ p̄cepta:⁊ i nouo ꝯmẽdata ꝑiter ⁊ ꝑsuasa.
Nã lʒ i ceteris dñs multa isrealitico populo mi
raculose dõauerit. Siq̄dẽ p̄parauit viã ꝑ mare
rubꝛũ in deserto: in inuio viã pꝛecula nube mõ-
strauit: noctis tenebꝛas ignis colũna illustra-
uit: manna de celo pluit: aquã de petra ꝓduxit:
in terrã ꝓmissiõis īduxit: eãq̄ʒ gẽtilibus ꝓditis
habitatoꝛibꝰ tribubꝰ distribuit: ac in oĩbꝰ ꝓplo
necessarijs ipse ꝓuidit. Ea tñ q̄ ad se deũ ꝑtine
bãt:⁊ ad ministros sibi deputatos: voluit cõmu
nibus populi oblationibꝰ perfici. Unde taber-
naculũ suũ de donarijs populi fieri precepit: et
suos ministros partẽ in terre distributione ha
bere noluit: sʒ eos de oblationibꝰ decimarũ: pꝛi
mitiarũ: sacrificioꝝ ⁊ victimarũ ppl'i viuere vo-
luit: vt sic populi zelũ ad se: ⁊ ad sibi deputatos
famulos cõpꝛobaret. His aũt hodie in ecclesia Luc.xxj.
decime succedũt: et populi xp̄iani oblationes. Mar.v.
In nouo q̄ꝫ testõ dñs cõmẽdauit viduã: duo era
in gazophylatiũ mittẽtẽ. Cõsuluit etiã munꝰ ad
altare post fratris recõciliationẽ offerri. ¶ Est
deniq̄ʒ dignũ vt qui spũalia de altari percipiũt
etiã tẽpoꝛaliũ participiũ ꝯferãt ad altare. hinc
apl's Roma.xv. Si spũaliũ eoꝝ ꝑticipes facti
sunt: debẽt ⁊ in carnalibꝰ ministrare eis. Est q̄ꝫ
offerẽtibꝰ vtile: q̄m spẽaliter participãt fructũ sa
crificij ⁊ ꝓpter suã deuotionẽ: ⁊ sacerdotis spe-
cialẽ applicationẽ: quo scʒ sacrificij fructũ offe-
rẽtibꝰ applicando spẽaliter impertit̃. Nec ex hoc
vilioꝛ est pauperũ ꝯditio ꝙ offerãt nõ habẽtiũ:
aut minima offerẽtiũ. Tũ q: vidua tñ duo era
offerẽs: cũctis diuitibꝰ maioꝛa tribuẽtibꝰ est p̄- Gꝛegoriꝰ
lata. Tũ q: vbi deficit substãtia: sufficit volũtas
pia. Uñ Gꝛego. homel.v. Ante dei oculos nunq̄ꝫ
est vacua manꝰ a munere: si fuerit arca coꝛdis re
pleta bona volũtate. Nã oblatio interioꝛ: q̄ nũ-
q̄ꝫ volẽti deficit: p̄fert̃ exterioꝛi hñtibꝰ: vtraq̄ʒ si
mul melioꝛ est. Nõ habẽtibꝰ sola sufficit volun-
tas pia. ¶ G Tertiũ in his festiuitatibꝰ: in qui
bus ex ḡnali loci ꝯsuetudine: oẽs general'r offer
re cõsueuerũt: q̄lia sunt quatuoꝛ festa pꝛincipa
lia: de q̄bꝰ in.c.alma.de sentẽ.excõ.lib.vj. Sin
guli tenent̃ offerre:⁊ de necessitate p̄cepti se cõ-
suetudini cõfoꝛmare. Singuli intellige vtriusq̄ʒ
sexus annos discretiõis habẽtes: qui fm.c.oĩs
vtriusq̄ʒ.de peni.⁊ remis.in paschate venerabi-
lẽ eucharistiã suscipere sunt astricti. Hec est oĩm
canonistarũ: ac beati Tho.i.iiij.sen.q.lxxxvj.ar.
iiij. Uñ ⁊ addũt ꝙ possunt cogi per ep̄m: cuiꝰ in
hoc est officiũ implorãdũ. Alloquit̃ ad hoc.c.
ad apostolicã.de simo. ¶ Quartũ: p̄sbytero pa-
rochiali pauperi: nec al's vñ viuat: ⁊ populo mi
nistret habẽti: tenent̃ subditi offerre vt habeat
q̄ viuat:⁊ eis spũalia ministeria ip̄ẽdat. Hec ve-
ritas est legis nature ⁊ diuine: quã apl's tradit di
cẽs. Quis militat suis stipẽdijs vnq̄ꝫ? Quis plã- j.Coꝛ.ix
tat vineã ⁊ de fructu eiꝰ ad edit? Quis pascit gre
gẽ:⁊ de lacte eius non mãducat? Et ne quis hoc
apostolũ suo sensu:⁊ nõ fm legem dei dicere pu
tet subdit. Nunquid fm hominẽ hec dico? An ⁊
lex hec non dicit? Scriptũ eñ est in lege moysi.

Deute. Nõ alligabis os boui triturãti. ⁊ velut exponẽs
xxv. legẽ addit. Nunquid de bobus cura est deo: An
ꝓpter nos vtiq₃ dicit. nã ꝓpter nos scripta sũt
Et sequit. Si nos vobis spũalia seminam⁹: ma
gnũ est si nos vestra carnalia metamus: Et se
quit. Nescitis qm̃ q̃ in sacrario operant: q̃ de sa
crario sunt edũt. Et q̃ altario deseruiũt: cũ alta
rio participãt: Ita ⁊ dñs ordinauit his q̃ euan
geliũ ãnũciãt: de euãgelio viuere. Hec apl's. Ait
Luc. x. eñ dñs Luc. x. postq̃ ꝓhibuit euãgelizãtib⁹ por
tare sacculũ ⁊ perã ostẽdẽs eis vñ viuerẽt. Edẽ
tes ⁊ bibẽtes q̃ apd̃ illos sunt. Dign⁹ est eñ ope
rari⁹ mercede sua. ¶ H Ex his v̄bis xp̄i ⁊ apo
stoli duo notant. Primũ q̃ sacerdotes populo
seruiẽtes in doctrina euãgelii ⁊ ministerio eccle
siastico ⁊ sacramẽtali: viuere debẽt ⁊ sustẽtari i
pẽsis ⁊ ꝓuisionib⁹ populi: vt decẽter officio suo
cõgruere: ⁊ vtiliter possint ac salubriter suo po
pulo deseruire. Nã de cõitate viuere d₃: quisq̃s
cõitati seruit. patet manifeste ex p̃allegatis.
¶ Scdm q̃ de ꝓuisiõe populi sacerdotes sustẽ
tari debẽt nõ luxuriari: nõ supbire: nõ diuitia
rũ accumulatiõe pauperes opprimere: aut eis
onerosos se reddere. Vñ a diuitns cõgregandis
cohibuit euãgelizãtes dñs dũ perã ⁊ sacculũ eis
abstulit. Et apl's dũ euãgelizãtes de euãgelio vi
uere ꝯstituit: grauit eos obiurgãs q̃ i q̃stu euãge
liũ ponẽtes: questũ existimãt pietatẽ. Questus
aũt magnus esse d₃ ministris ecclie: pietas cu₃
j. Ti. vj. sufficiẽtia. Et q̃les eẽ debeãt clericoꝝ diuitie nõ
tacuit: cũ addit. Habẽtes inquit alimẽta: ⁊ qui
bus tegamur his cõtẽti simus. Nã q̃ volũt diui
tes fieri: incidũt in tẽtationẽ: ⁊ in laqueũ diabo
li: ⁊ in desideria multa inutilia ⁊ nociua: q̃ mer
gũt hoïes in interitũ ⁊ ꝑditionẽ. Nihil intulim⁹ i
hũc mũdũ: haud dubiũ q₂ nec auferre q̃d possu
mus. Hui⁹ exẽplũ apl's in se pretulit: q̃ ne esset
oneri populis: quib⁹ euãgelizauit: victũ manuũ
labore acq̃siuit: vt habet Act. xx. Vñ in canone
dist. xc. clericus. d₂. Clericus victũ ⁊ vestitũ sibi
artificiolo vel agricultura: absq₃ officii sui dista
xat detrimẽto ꝓparet. Idẽ habet in duob⁹ ca. se
Alber. quẽtib⁹. ¶ I Qualia aũt exteriora ⁊ corꝑalia
offerri debeãt dñs Alber. circa hãc materiã tra
dit di. Exterior oblatio d₃ esse pinguis deuotio
ne: lata charitatis dilectiõe: mũda acquisitiõe:
vtilis valore. D₃ esse pinguis deuotiõe vt pl⁹ de
Eccli. cordis deuotiõe q̃ de manu ꝓcedat: sm̃ illõ ps̃.
xxxv. Holocausta medullata offerã tibi. ⁊ Eccli. xxxv
Oblatio iusti īpinguat altare: ⁊ odor suauitatis
est in ꝯspectu dñi. Debet esse lata charitatis di
Homel. lectiõe: ne fiat ꝓximi rãcore aut odio vel cũ ꝓxi
xxxv. mi detrimẽto: q₂ sm̃ be. Greg. nullũ sacrificium
Mat. v. dñs accipit: nisi qd̃ in altari boni oꝑis flamma
charitatis accẽdit. Hinc dñs ait. Si offeres mu
nus tuũ ad altare: ⁊ recordatus fueris q₂ frater
tuus h₃ aliq̃d aduersum te: relinque ibi munus
tuũ ante altare: ⁊ vade pri⁹ recõciliari fratri tuo
⁊ tũc veniẽs offeres mun⁹ tuũ. vbi glo. pri⁹ cha
ritatẽ primo exoluat: q̃ mun⁹ suũ deo placere
exoptat. Hoc quoad primũ. ¶ Quoad scdm re
prehẽdit dñs errorẽ scribarũ ⁊ phariseorũ dicẽ
Matth. tiũ. Melius fore si substãtia terrena dño offera
xvj. tur in tẽploꝝ q̃ si alẽdis parẽtib⁹ pauperib⁹ im
pendat. Et sic̃ videt si oblatio facta pergat in
detrimẽtũ alioꝝ quib⁹ offerẽs est debitor: siue
vxoris: siue liberoꝝ: siue creditoꝝ: nõ eñ ꝑficiẽ
da sunt cõsilia in fraudẽ ꝓceptoꝝ: i hoc eñ casu
nõ essent cõsilia. Non tñ propter hoc de suis q̃s

prohibet facere elemosynã: aut oblationẽ: aut
prouidere saluti anime ꝓpter heredes quibus
nondũ est ius quesitũ in hereditate: cum saluti
corporis prouidere possit cõtradictionib⁹ eorũ
nõ obstãtibus quibuscũq₃. ¶ Debet esse mũda
acquisitione. i. nõ sit res iniuste acquisita: ⁊ nõ
de re nõ sua: vnde Prouerb. iii. Honora dñm de Prouer. iij.
tua substãtia: ⁊ de ꝓmitiis frugũ tuarũ da pau
perib⁹. quasi dicat. Quod tuũ est: non qd̃ alteri⁹
offeras dño: nã immolantis ex iniquo: oblatio
est maculata: ⁊ non sunt beneplacite subsanna
tiones iniustoꝝ. Subsannatio eñ ⁊ nõ oblatio
est: q̃ offert de furto: de rapina: de vsura: vel ali
ter de iniusto lucro. vñ Eccli. xxxiiii. Dona ini
quorũ nõ ꝓbat altissimus: nec respicit in obla
tiones iniquoꝝ: nec in multitudine sacrificioꝝ
eoꝝ propitiabit peccatis. Clamat eñ rapina: cla
mat vsura: clamat pauperũ sudor contra oppri
mẽtes eos. Quare qui offert sacrificiũ de substã
tia pauperũ: quasi qui victimat filiũ in cõspectu
patris sui. Eccli. xxxiiii. de re ergo nõ sua: ad cu
ius ve₃ restitutionẽ iniust⁹ possessor tenet: neq₃
oblatio: neq₃ elemosyna fieri põt: sed nec scien
ter recipi debet: vt declarat Job. cãcel. parisi.
in de solicitudine ecclesiasticoꝝ ca. xii. nisi forte
nesciret cui faciẽda esset restitutio: tũc eñ ꝑ mo
dũ restitutionis cõuerti posset in pios vsus pro
his quib⁹ debent per oblationẽ vel elemosynã
de quo als. ¶ Debet etiã esse mũda acquisitiõe
vt nõ sit turpiter acquisita. i. vt nõ sit ꝓciũ pec Deute.
cati. vnde Deute. xxiii. precipit. Nõ offeres mer xxiii.
cedẽ prostibuli: nec preciũ carnis in domo do
mini dei tui. Et hoc ꝓpter cauẽdũ scandalũ: ne
videatur ecclesia fouere petã: si de peccati lucro
oblationes reciperet: vt dicit btũs Tho. ii. ii. q.
xlvj. arti. iii. ¶ K Debet esse quarto vtilis valo
re: vt ꝑficiat ad finẽ ꝓpter quẽ offert. Qui in ge
nere duplex est. Primus est cõfessio seu ꝓtesta
tio supremi dominii beneficiẽtie: misericordie:
⁊ ceterarũ ꝑfectionũ i deo: ⁊ q̃ ad hũc finẽ offerũ
tur: debẽt hr̃e al. quẽ ordinẽ siue cõueniẽtiã ad
representandũ ea in quoꝝ testimoniũ offerunt:
sicut cãdele tenebrosa illuminãtes significãt di
uinã sapiã₃ cũcta illuminãtẽ ⁊ cognoscẽtẽ. Sic
vestes sacre: colores: thura: altariũ ornatus: in
cẽsum: ⁊ cetera multa offerunt: ac diuino cultui
applicãt: quoꝝ significatiões. Durãdus i rõna
li ꝑticulatim ꝓsequit. Ita etiã a plagis ⁊ pericu
lis liberati offerũt nõnũq̃ imagines: vel signa
de auro: argẽto: cera: aut alia materia prestãtes j. Regũ
ꝑ hec dñm esse bonũ misericordẽ medicũ: cura vj.
torẽ aut liberatorẽ. Sic legit ꝓhilistĩm obtulis
se q̃nq₃ anos aureos: ⁊ totidẽ mures aureos dã
tes gliã₃ deo israel: ⁊ recognoscẽtes se ab eo pla
gas anoꝝ ⁊ muriũ ꝓpter ablationẽ arce dñi a fi
liis israel sustinuisse ⁊c. ¶ L Ali⁹ finis oblationis
est sustẽtatio ministroꝝ ecclie: ⁊ talis oblatio eẽ Mala. j.
d₃ q̃ possit cõuerti in eoꝝ vtilitatẽ. vñ Malach.
j. dñs loquit. Intulistis munus nunquid susci
piã illud de manu vestra. Et sequit. Maledict⁹
dolosus qui habet in grege sua masculum: hoc
est perfectũ ⁊ valens: ⁊ votum faciens immolat
debile dño. Et premisit. Si offeratis cecũ: clau
dũ: ⁊ languidum: nonne malum est. Offer illud
duci tuo si placuerit ei: aut si susceperit faciem
tuã dicit dñs exercituum. Per debile claudũ ⁊c.
intelligit qd̃ cõuerti nõ põt in vtilitatẽ ecclesie
⁊ ministroꝝ eius. Pariformiter peccãt q̃ falsa₃
aut fractã monetã aut res viliores offerũt: que

ola ſm ſcm̄ Tho.ij.ij.q.xliij.arti.iij.ad dei contemptū referūtur:dū vilia ⁊ minus vtilia offerūtur.vndeꝫ Malach.j.Polluiſtis nomen meū in eo qđ dicitis:mēſa dn̄i deſpecta eſt. Hoc aūt facto dicit:qui vilia ⁊ deſpecta ad mēſas dn̄i offert. ℭ L Ex quib⁹ patet ꝙ ad ſuſtētationē miniſtroꝝ eccl'ie: ola offerre licet que ad victū ꝯferūt ⁊ veſtitū:aut etiā ad ſubleuādū alias eoꝝ neceſſitates:vtpura advtēſilia:libꝛos ⁊ ſimilia ſubleuāda. Cōferūt dico mediate ſicut numiſma:vel immediate vt panis:vinū ⁊ cetera quib⁹ veſci poſſunt: veſtiri ⁊ in ceteris neceſſitatib⁹ ſubleuari. ℭ Sic ad proteſtationē:ꝙ ola habemus a dn̄o: de oībus oblatiōes fieri poſſunt:quoꝝ exēpla multiplicia nobis exhibet veterꝫ pagīa teſtamēti. Unde ſi aliq̄ offerant viuentia vel nō viuētia deo:vel in honorē huius ſcti vel illius:que ad finē ad quē offerunt nullā habēt conuenientie rationē: magis videnꝫ ſapere ſuperſtitionē ꝙ religionē. Uerūtn̄ ſingl'as rationes in ſingl'is perq̄rere nō eſt neceſſariū ppl'o ſimplici ⁊ fideli:dū ſequit intētione ſimplici ritū ⁊ cōſuetudinē eccleſie ac hoīm honoꝝ: intēdēdo qđ eccl'ia intēdit: ſtāre in eo ſemꝑ fidei ſoliditate et integritate ac alīs ad infoꝛmationē parato. Sufficit inſuꝑ leuis cōiectura:vt ſi oꝛatio dicat nouenaria in honorēꝫ nouē choꝛoꝛū angeloꝝ: vel ſeptēnaria in cōmemoꝛationē ſeptē donoꝝ ſpū ſcti:vel quinaria in memoꝛiā quinqꝫ vulnerū chꝛiſti: aut trina in honorē btīſſime trinitatis. Sic ſuo modo de elemoſynis ⁊ aliīs operibus bonis: ſi totiēs ſiāt vel totiēs:ſic ꝙ ad honorē huius ſcti:huius generꝫ oblatiōes ſiāt:aīalia:galli:galline:poꝛcelli ⁊ cetera multa:q2 hec cōferūt ad ſuſtentationē miniſtroꝝ eccl'ie: dūmodo tn̄ non addat poſitiue ac particl'ariter aliq̄ intētio praua:⁊ oīno cōtraria diuine religioni: dūmodo etiā in talibus nō ponat firma ſpes:quaſi a deo vel ſctis aliter: ꝙ per tales obſeruatiōes auxiliū conſeq̄ nō poſſent: ⁊ quaſi in illis quedā ſit neceſſitas: vt per eas ⁊ nō aliter inducat de⁹ ⁊ ſcti illū facere qđ petunt. Dū demuꝫ nō paſſim querat tentari deus per inuocationē ſctoꝛuꝫ ſuoꝛū:vel oblatiōes eis factas:quaſi debeat ſemꝑ miracl'oſe illud facere qđ petitur:ꝑſertim dū petūtur cōmoda tēpoꝛalia:⁊ quādoqꝫ parū conferētia ad ſalutē:de quibus late ſatis ⁊ vtiliter ſcribit cācel. parrhiſieñ. Johānes gerſon in tracta. de directiōe coꝛdis.

ℭ Lectio.xvij. A

Equitur tertia

particl'a huius ſcđe partis miſſe: que ſm dn̄m Alber. eſt pꝛeparatio qua interi ad offerendū ⁊ conſecrandum ſe pꝛeparat ſacerdos. ℭ Pꝛeparat autē ſe tribus:ſcꝫ incēſo: lotione et oꝛatiōe. Incēſo ſe ꝑparat deuotiōis odoꝛe:per lotionē mūdicie nitoꝛe: per oꝛationē coꝛdis ardoꝛe. Nā ſacrādis muneribꝫ ꝑ ſubdiaconū ꝑparatis:⁊ per diaconū ſacerdoti oblatis: per ſacerdotēqꝫ in altaris medio ſuꝑ pallas explicatas (quoꝛū myſteria propter bꝛeuitatē tranſeo) collocatis: munera ipſa ſacerdos incēſat ac thurificat:thuriſqꝫ incēſum in thuribulo: (vt Alexan. ait) ſuperducit: ⁊ in crucis modum circūducit: quatenus thuris incēſo: ⁊ crucis ſignaculo omnes diabolice malignitatis et fraudis conatus exercēt:ne cōtra ſacerdotē vel ſacrificiū aliq̄ modo pꝛeualeat. Nā ⁊ fumo hmōi oē genus demonū extricatur: vt ait raphael angelus Tob. vj. Significat nihilomin⁹ hec thurificatio his facta:vnctionē dn̄i:q̄ a maria magdalena bis vncta legit. pꝛimo pedes. Luce. vij. Scđo caput: dū fracto alabaſtro vnguentū effudit ſuꝑ caput ieſu. Mar. xiiij. Et repleta eſt tota dom⁹ odoꝛe vnguenti. Joh. xij. Propter qđ ſacerdos vndiqꝫ totū altare incēſat:deſignās ꝙ factū hoc totam vndiqꝫ reſperſit eccleſiā: ſicut dn̄s ipſe teſtatur Mar. xxvj. Amē dico vobis vbicūqꝫ pꝛedicatū fuerit hoc euāgeliū in toto mundo:dicet ꝙ hec fecit in memoꝛiā eius. Ex hac aūt vnguēti perditiōe (vt iudas ait) occaſionem accepit idē dominice traditionis: qua dn̄m iudeis crucifigendum tradidit: cuius memoꝛia in hoc ſacrificio celebꝛatur. ℭ B Pꝛeparat ſe ſecundo ſacerdos iterata manuū lotione:nō propter timoꝛē cōtaminationis coꝛpoꝛis xp̄i:qđ nulla coꝛpoꝛali immūdicia cōtaminari pōt vel maculari:tū q2 glorioſum:tū q2 eo modo:quo eſt in ſacramēto coꝛpoꝛaliter tāgi nō pōt: cū non ſit in ſacramento quātitatiue:ſeu ꝑ modū quātitatis ſitualis:qualis modus ad coꝛpoꝛalē cōtactū requirit: ſed cum iam manibus ſacerdos tractare habet ſacramēta:propter eoꝝ reuerētiā fulgere etiā debet manuum coꝛpoꝛali mundicia. Fit deniqꝫ hec lotio ad excitandū ſe ad internā deuotionē ac puritatem:quā pꝛincipaliſſime intēdere debet. Unde ſolicite ſatagendum eſt:vt non tā exterioꝛa manuum:ꝙ interioꝛa mentiū inquinamenta purgent:q2 nō tantum inquinat hoīem tractare ſacramēta illotis manibus: quātum illotis animabus. Uñ ſm Innocē. Lauat manus coꝛpoꝛaliter:vt mūdet ſe⁹ ſpiritualr. ⁊ Alexā. de ales. Hic moꝛaliter inſinuat ꝙ ſacerdos oblaturus hoſtiā lachꝛymis cōpūctionis lauare debet cōſcientiā. ps. Lachꝛymis ſtratū meū rigabo:ne ſcꝫ indignus accedēs ad tn̄ ſacrificiū:reus ſiat coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis dn̄i. Eſt autem hec ſcđa lotio pꝛius eīn ad celebꝛandū ſe ꝑparans: in alio loco man⁹ abluit:vt ſm Alber. qui pmo ad miſſaꝫ ſe parās ſe lauit ab iniq̄tate:mō ſacrificiū oblaturus q̄ſi ampliori indigēs lotiōe etiā a venialibus ⁊ peccōꝛū ſe purget reliquiis: dicēs cū ꝓpheta. Lauabo. nō iā inter pctōꝛes:ſed inter innocētes manus meas:⁊ circūdabo altare tuū dn̄e. Hāc īteriorē ablutionē petiit dauid. dicēs. Amplī⁹ laua me ab iniuſticia mea dn̄e. acſi dicat. Lauaſti a moꝛtalib⁹:laua me etiā a venialib⁹ quia nemo adeo lot⁹ eſt vt nō indigeat lotione vlterioꝛi in tāti oblatiōe ſacrificij. Hoc q̄ſ ſignauit dn̄s Joh. xiij. q2 cū loti eſſent apl'i: cū accederēt ad refectionē mēſe dn̄i paſchalis et lr̄alis agni: noluit eis exhibere coꝛp⁹ ſuū: niſi iterato lauaret pedes eoꝝ quo ſignificata eſt affectū ablutio: dicēs. Qui lot⁹ eſt:nō indiget niſi vt pedes lauet:ſꝫ eſt mūdus tot⁹ ⁊ iſta lotio oꝛtū habuit a lege Exo. xxx. vbi d2. Facies labiū eneū cuꝫ baſi ſua ad lauādū. ⁊ miſſa aqua lauabūt ī ea aaron ⁊ filij ei⁹ man⁹ ſuas ⁊ pedes:qn̄ ingreſſuri ſunt tabernaculū teſtimonij:et qn̄ acceſſuri ſunt ad altare vt offerāt thus dn̄o. ℭ Ex illo ptꝫ ꝙ rit⁹ quoꝛūdā:quo ablutionē hāc differūt vſqꝫ ad finē ꝑfatiōis:eſt minus cōueniēs:tū q2 figura ꝑcedere debet figuratū:⁊ ita coꝛpoꝛalis lotio manuū:ſignificās interioꝛem lotionem mentium: que ſit ꝑ oꝛationem:pꝛecedere debet oꝛationē.

Thurificatio his facta q̄d ſignificat. Mar. xiiij.

De lotione manuum.

Innocē.

ij. Coꝛl. xj.

ps. j.

Exodi. xxx.

Impꝛobat q̄rūdā ritus

Tũ q: verba canonis dependẽt ad prefationẽ ⁊
hymnũ sequẽtez. Sctũs: sctũs: sctũs: ita vt nõ li
ceat quecũqz alia verba interponere: ne coherẽ
tia sensus diuidatur. ¶ Ad lotionẽ autẽ manuũ
proferri dz ille psalmi versiculus. Lauabo in-
ter innocẽtes manus meas: ⁊ circũdabo altare
tuũz dñe. per quẽ impertinẽtissime corrũperet
sententiaꝝ cõtinuatio. ¶ C Preparat se tertio
orationis suffragio. Et hoc dupl'r ſm Alber. scilz
primo per seipsuz orãdo. scdo orationis suffragiũ
a ppl'o postulãdo. Quoad primũ: tres facit ora-
tiones ſm consuetudinẽ eccl'ie romane. In pri-
ma postulat acceptio diuina ipsi⁹ sacrificij ⁊ sa-
crificio asistẽtium. In scda postulat consecratio
sacrãdoꝝ numeꝝ: in illa scz. Veni sctificator. In
tertia postulat oblationis profectus quantũ ad
sctõꝝ honorẽ ⁊ salutẽ circũstãtiũz. In quibusdã
ecclesiis dicit prima tm: scz. In spũ humilitatis
⁊ aĩo cõtrito suscipiamur dñe a te: vt sic fiat sacri
ficiũ nostrũ: vt a te suscipiat hodie ⁊ placeat tibi
dñe deus. Et sumpta sunt hec verba ex oratiõe
Azarie Daniel. iij. in camino ignis facta. Sacer-
dos aũt dicẽs. In spũ humilitatis ⁊ aĩo cõtrito:
duo tãgit que orationẽ faciũt exaudibilẽ: scz hu
militatẽ ⁊ ɔtritionẽ. de primo dicit Eccli. xxxv.
Eccli. xxxv. Oratio humiliãtis se nubes penetrabit. de scdo
Esa. lvi. Esa. lvi. Ad quẽ respiciã nisi ad paupculũ ⁊ cõtri
tũ spũ: ⁊ trementẽ sermões meos? Qua aũt sacri
ficiũ offert in recordationẽ passionis dñi: cũ re-
cordamur ꝙ sacrificiũ illud in ara crucis obla-
tũ est pro pctis nr̃is: offerimus in spũ humilita
tis recognoscẽtes pctã nr̃a: ⁊ in aĩo cõtrito pcti
dolorẽ in corde sentiẽtes. In hac ergo hũilita-
te ⁊ cõtritione eccl'ie: petit sacerdos suscipi obla
tionẽ sacrificij: certus qd sic oblatum a dño nõ
reijcitur. vnde in ps. Cor contritũ ⁊ humiliatũ
deus nõ despicies. Alie due oratiões clare sunt.
Obiectio ¶ D Sed hic aliqs diceret: sacrificiũ (vt dicit
Rabanus) dicit quasi sacrũ factuz: qd prece my
stical'r consecrat in memoriaz dñice passionis.
Respõsio Quod aũt tale est: olim est acceptũ et benedictũ
a deo ⁊ cõsecratũ. Unde frustra postulat in pre-
tactis oratiõib⁹ sacrificij acceptatio a dño: bñdi
ctio et cõsecratio. Rñdet Alex. ꝙ sacrificiũ dicit
Sacrificiũ capitur tripliciter. tripliciter. Uno modo dicit actus cõsecrationis: si-
ue ipsa cõsecratio actiõis: ⁊ sic sumit in illa ora-
tiõe. In spũ humilitat(. Alio modo dicit hostia
cõsecrãda: sic accipit in scda oratiõe. Veni sctifi-
cator oĩps eterne deus bñdic ⁊ sctifica hoc sacrifi
ciũ tuo sctõ nomi preparatũ. Tertio modo dicit
ipsa hostia cõsecrata ſm diffinitionẽ Rabani al
legatã: ⁊ de sacrificio sic sumpto nõ fiũt oratiões
due predicte. Sed de eo sic assũpto inclinato ca
pite dicit sacerdos tertiã orationẽ. Suscipe sctã
trinitas hãc oblationẽ ⁊c. qua petit vt sacrificiũ
tertio modo acceptuz: qd est hostia cõsecrata: a
dño: sctã scz trinitate suscipiat: nõ quantũ ad se
sic em̃ semp est acceptissima ſm illõ patris. Hic
est fili⁹ meus dilect⁹ in quo mihi bene cõplacui.
Mat. iij. ⁊. xvij. Sz q̃tũ ad istitutiõis sue finẽ et
fructũ: qui est graꝝ actio: diuinoꝝ beneficioꝝ cõ
memoratio: inter que precipuũ est dñica incar-
natio: passio: resurrectio: ascensio ⁊c. Sctõꝝ ho-
nor: ⁊ collaudatio ⁊ salutis in via adhuc peregri
nantiũ promotio. de quib⁹ infra latius tracta-
bitur. Et hec tangunt ac petũtur in oratiõe ista
vt patet eã aduertẽti. ¶ E Premissis itaqz his
orationibus quas sacerdos cõsecrãs ad deũ fun-
dit: quatenus oblatio sua perfecta ⁊ placita fiat:
etiaz ecclesie suffragia interpellat: sic em̃ placet
deo sacrificiũ ſm illud Malac. iij. Placebit deo Malach. iij.
sacrificiũ iude hierusalẽ: sicut dies seculi: ⁊ sicut
anni ãtiqui. Judas ɔfitẽs. hierusalẽ pacis visio
iterpretat. Est itaqz sacerdos iudas lotus ablu
tiõe ⁊ orationis ɔfessione. Est ⁊ hierusalẽ pacis
⁊ vnitatis ecclesiastice suffragij intercessione: iõ
cõuertit se ad populũ: petẽs in vnitate eccl'ie ora
tiõis suffragia dicẽs. Orate p me fratres vt meũ
⁊ vestrũ sacrificiũ acceptabile fiat apud deũ pa-
trẽ oĩpotẽtẽ. Aliqui addũt. Et sorores. pp̃ter se
xuũ discretionẽ: sed alij vtrũqz includũt ĩ noĩe
sexus principalioris: attẽdentes illud apl'i. Nõ Galat. iij.
est masculus neqz femina: oẽs em̃ vos vnũ estis
in xp̃o iesu. Appellatione fratris innuit ecclesie
in vnitate charitatis colligationẽ ⁊ pacis vnio
nẽ. Recte aũt petit orationũ intercessiones: me
morãs illud apl'i ad Heb. v. Qm̃ ⁊ ipse circũda- Ad hebreos. v.
tus est infirmitate: ⁊ ita vt hõ infirmus indiget
ecclesie adiutorio. Hinc Jac. v. Orate p inuicez Jaco. v.
vt saluemini: multum em̃ valet depcatio iusti
assidua. Qd ṽo dicit. Ut meũ ⁊ vestrũ sacrificiuz
⁊c. innuit ꝙ vt dictũ est: tã offerẽtes q̃ oblata of
ferunt in altari dño: cui⁹ oblationis signũ fuit
exterioꝝ oblatio facultatũ. Uñ et debet queãd-
modũ p ppl'o: ita ⁊ p seipso offerre p pctĩs. Ipe
em̃ est hõ ex hoib⁹ assumptus: p hoibus cõstitu
tus loco eius scz xp̃i: q̃ est totius sanctitatis per
fector. vt Alber. loquit: ⁊ iõ vt homo indiget suf
fragio. Ut ṽo in loco dei cõstitutus: offert ⁊ san
ctificationem perficit: ſm illud apl'i ad Heb. v.
Omnis pontifex ex hoibus assumptus: p homi
nibus cõstituit in his q̃ sunt ad deũ ⁊c. Huic au
tẽ sacerdotis petitioni quidã respondent. Me-
mor sit dñs sacrificij tui: et holocaustũ tuũ pla-
cabile fiat. Alij: Spũssctũs supueniet ĩ te: ⁊ virt⁹
altissimi obũbrabit tibi. Quidã vt romani rñ-
dent. Suscipiat dñs sacrificiũ de manib⁹ tuis
ad laudẽ ⁊ gloriã noĩs sui: ad vtilitatẽ q̃z nostrã:
totiusqz ecclesie sue sancte amẽ. Sed forte quis
diceret: incõueniẽs videt in tãto officio tot fie- obiectio
ri diuersitates. Uñ videt ꝙ hec varietas non sit
in ecclesia ɋmittẽda: sed abolẽda potius ⁊ dãnã
da. Respõdet Beat⁹ Ansel. in epistola ad valeria
nũ magdebergensem archiep̃m: querẽtẽ de di- Rñsio.
uersitate modorũ qui fiũt circa celebrationem
huius sacramẽti dicẽs. Sic habem⁹ a sanctis
patribus: ꝙ si vnitas seruatur charitatis in fide
catholica: nihil officit consuetudo diuersa. Et si
multe sunt diuersitates q̃ nõ in summa sacramẽ
ti vel virtute eius aut fide discordãt: neqz oẽs in
vnã consuetudinẽ colligi possint: estimo eas po
tius in pace tolerãdas: q̃ discorditer cũ scãdalo
dãnãdas. Ex his patet q̃ diuersitas tolerãda:
nam per summã sacramẽti intelligunt illa que
precise requiruntur ad esse sacramẽti. ¶ F Se-
quit statim quarta particula secũde partis prin
cipalis misse: q̃ dicitur secreta ſm Alex. de ales:
q: tũc incipit mysteriũ passiõis dñi in oblatio-
ne eoꝝ que sunt cõsecranda. vñ ibi per correspõ
dentiã quandã representatiue inchoat machi-
natio quedam iudeoꝝ. ⁊ tractatio de morte xp̃i:
propter quã dñs abijt in regionẽ iuxta desertũ. Job. xj.
In illa em̃ parte initiũ est oblationis: que est
mysteriũ passiõis dñi: sicut illa machinatio fuit
initiũ passionis eiusdẽ exhibire in corpore xp̃i.
¶ Dicitur etiam hec oratio secrete cum ceteris
verbis sacri canonis ſm Alber. preter rões su
pra lec. xv. recitatas: q: iam in illa oratione que

secreta dr̄: scīssima postulant̄ ꝛ offerunt̄: que a ppl'o cōi celari debēt vt amplius venerent̄. Ostē sa eñ ppl'o pvsum discunt̄ ꝛ vilipendunt̄: ꝛ forte nōnūq̄ ad vsus alios adhibent̄. In cuius signū Nume. iiij. mandat̄ aaron ꝛ filijs ei': vt ipsi soli ingredi ētes tabernaculū: oīa ei' vasa inuoluāt: et portāda dū mouēda sunt castra singulis filijs caath distribuāt. Ipsi autem filij caath ac ceteri nulla curiositate vidcāt que sunt in sanctuario priusq̄ inuoluant̄: alioquin morient̄. Nā multi visu scīssima ptēnentes dū publice eis ostēdun- tur: accipiūt occasionē mortis in eis: q̄ si forēt operta ꝛ inuoluta: ꝛ ab eis celata venerarentur: hinc Matth. vij. dr̄. Nolite sanctū dare canibus ꝛ margaritas nolite proijcere añ porcos: ne forte cōculcēt eas pedib' suis: ꝛ canes couersi dirū pant vos: q: audita ista vilescūt popularib': ꝛ sacerdotes ꝓbis eorū lacerant̄. vñ ꝛ beat' Diony. (Dionysi.) scribēs ad Timotheū de ecclesiastica hierarch. eadē ꝓcipit. Obserua inq̄t diligētius ne sancta sanctorū efferas: ne pfanis luminib' violanda pmittas: reuerēberis magis occulta: q̄ dei arcana mysteria spūalibus inuisibilibusq: notionibus honorabis: atq: intemerata seruabis: nequaq̄ ea passim rudib' tradēs: sed sanctis solis sacrarū rerū intelligētias secreti' pādens. ¶ Et notandū q̄ prime secrete nō premitt̄ immediate inuitatio ad orationē per verbū Orem': sed secūde: si plures secrete legant̄. Debet eīn numero et ordini collectarū cōformiter r̄ndere numer' et ordo secretarū: ꝛ post cōionem .i. cōplendarꝫ: ita q̄ tot secrete ꝛ eodē ordine similiter ꝛ cōplēde dicant̄: quot ꝛ quo ordine dicte fuerāt collecte: nō plures nec pauciores nec alio ordine. Cuius cā tacta est lec. xvj. q: ipsa inuitatio p verbū Oremus: cū salutatiōe ppl'i premissa est añ offerendā quā respicit prima secreta: quare ad eam Oremus nō est repetendū. ¶ In secretis autē q̄ pene p singula officia variant̄: petit̄ q̄ ppl's offerēs in suis donis deo in vnitate corporis xp̄i incorporandus ipsi acceptabilr̄ offerat̄: vt patet in prima secreta prime dñice aduentus: vbi dr̄ sic. Sacra nos dñe potēti virtute mūdatos: ad suū faciāt puriores venire principiū. Omniū eñ bonorum principiū quantū ad oblationē: est oblatio qua xp̄s obtulit seipsum. Et hoc facile attendi potest in oībus secretis: nisi q̄ aliqñ propter festum: qd agitur de xp̄o vel sanctis: in secretis de ipsis festiuitatib' mētio adhibet̄: vt gratia festi xp̄o ppl's offerēs vniatur. Sic ergo pficiēs concludit alta voce: dicēs. Per oīa secula seculorū. q: qd in cōclusione est: oībus expedit scire tā clericis q̄ idiotis. Dicit̄ ergo ꝑm Alber. Per dñm nostrū iesum xp̄m ꝛc. vt sciatur q̄ quicq̄d petit̄ non nisi in noīe xp̄i exaudit̄. Potest nihilomin' exaltatione vocis ꝑm Alexā. significari: q̄ xp̄us iterū palā ambulās se tāq̄ verū paschalē agnū ante quinq: dies pasche: luna decima primi mēsis presentauit hierusalē publice a turba cū ramis palmarū susceptus: ꝛ inter lunā decimā: et decimāquartā ingrediēs ꝛ regrediēs clamabat publice docēs in tēplo. ¶ Respōdet autē sacerdotis minister vel chorus: Amē: qd ad cōclusionem tm̄ refert̄: ꝛ interpretatur pro verū est: ꝑm Alb. nō pro fiat: ac si dicāt: tu dicis. Per dñm ꝛc. qui viuit ꝛ regnat ꝛc. Nos corde ꝛ ore pfitemur et dicim' verū est: ac si dicat. Justi sunt oēs sermones tui: ꝛ nō est i eis prauū q̄d neq: peruersū. (Prouer. ...iij.)

¶ G Audiēs sacerdos hāc ppl'i cōfessionē procedit ad quintā huius partis secūde particulā: videlꝫ ad prefationē: que prelocutio interpretatur: quia iā sacerdos sentiens ppl'm ad altiora paratū: preloquit̄ eis publice de sacramēti altitudine ꝛ reuerētia: et ab hac prelocutione illud quod cantat nomē prefationis accepit. ¶ Diuiditur autē ꝑm Alex. in partes tres. Primo fidelium cōgregatorū ad confitendū dño excitatio proponitur. Scd'o cōfessionis exhibende ratio declaratur ibi. Uere dignū. Tertio confessionis exhibite acceptatio postulat̄ ibi. Cū quib' ꝛ nostras voces. ¶ Excitatio intentationis populi in tribus est ꝑm Alb. In eulogio salutationis: in cōmunione profectionis: in exhortatione gratiarū actionis. Eulogiū salutationis cōtinet salutationē presbyteri: ꝛ deuotam respōsionē populi. Salutatio est. Dñs vobiscū: que optat diuini adiutorij assistentiā ad altissima sacramenti mysteria: angelice etiā perfectioni tremēda: nō curiose discutiēda: sed humilitate cordis a ppl'o suscipiēda ꝛ venerāda. Suscipiēda in cena spūali: in qua reficiēdi sunt pane viuo: qui de celo descendit. (Joh. vj.) Uñ ꝛ prefationis officiū ad illud referri potest qd legit̄ Luce. xxiij. Misit dñs petrum ꝛ iohannem dicēs. Euntes parate nobis pascha vt māducemus. Et post. Ipse ostēdet vobis cenaculū grāde stratū: ibi parate. Et hoc sonat qd dicit̄ prefatio .i. prelocutio: quasi preparatio ad hostie cōsecrationē ꝛ ꝯsecrate sumptionē. ¶ Respondet autē ppl's. Et cū spiritu tuo: optās vt q̄ nō nisi spiritussancti operatione fieri possunt: eodem spiritu: sacerdotis spiritū sublcuante ꝛ sibi vniente nedum sacramentaliter: sed et spiritualiter per sacerdotē perficiantur: qm̄ spiritus est deus. ꝛ eos qui adorant eū in spiritu ꝛ veritate opꝫ adorare. (Joh. iiij.) Et maxime in hoc sacramēto: in quo sine spū caro nihil prodest: sed spūs perficit oīa: dicente dño de huius sacramenti pfectione Joh. vj. (Joh. vj.) Spūs est qui viuificat: caro autem non prodest q̄cq̄. R̄nsione hac audita: sacerdos populū in cōione charitatis ad altiora pficisci volēs expresse hortat̄ dicēs. Sursum corda. supple leuate. De hac exhortatione ita dicit Cyprian' papa: vt habetur de ꝯse. dist. j. qñ. Quādo stam' ad orationē fratres dilectissimi: inuigilare ꝛ incūbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio carnalis hoīs ꝛ secularis abscedat: nec q̄cq̄ animus aliud: q̄ id solū cogitet qd precatur: id et sacerdos ante orationē: prefatione premissa: parat fratrū mētes dicendo. Sursum corda: vt dū respōdet plebs. Habem' ad dominū. admoneatur nihil se aliud q̄ dñm cogitare debere. Claudatur ꝯtra aduersariū pectus: ꝛ soli deo pateat: nec ad se hostē dei tpe orationis venire patiatur. Hec ibi. ¶ H Ait ergo sacerdos. Sursum: intellectu veritatis: affectu charitatis: virtute cōuersationis: rectitudine intētionis. ¶ De prima ad supna eleuatione dicit ps. (Psal.) Accedat hō ad cor altū: ꝛ exaltabit̄ deus. Ad cor altū intellectu veritatis accedit: qui in sacramēto nihil carnale cogitat: sed oīa alta esse intelligit: vt quod in cibo sumptus xp̄s dentib' non discerpit̄: nec sacerdotis diuisione diuidit̄. Sumptione nō digerit̄ vt pereat: sed manens integer sumpt' nos sibi incorporat. In altare descēdens in dextera pr̄is manet vt nos sibi icorporatos ad eiusdē pr̄is dexterā exaltet et hmōi. ¶ De scd'a exaltatione dicit aplus ad Coll. iij. (Ad Col. iij.) Que sursum sunt sapite nō q̄ sup terrā. Sapimus eñ ꝛ querim' celestia

per charitatis feruidā exaltationē: et hoc in sacramēto perficitur: qn̄ ꝛ nimiā dn̄i dilectionē pensantes: aduertim⁹ ꝙ ip̄e se nobis dat i cenā: quo nos sibi incorporet: ꝛ sic ad alta domus patris: vbi oēs eterne vite abūdāt panib⁹: nos eleuādo
Ad phil. iij. pducat. ¶ De tertia eleuatiōe dicit idē ad Phil. iij. Nostra conuersatio in celis est. Unde et saluatorem ad nos in sacramento expectamus dominum iesum xp̄m: qui incorporando nos sibi reformabit corpus humilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpori charitatis sue. ¶ De quarta sursum eleua-
Job. xvj. tione d: Job. xvj. Ad deū stillat oculus me⁹. hoc est oculus alte intētiōis qui deuotione ꝛ memoria dn̄ice passionis stillat lachrymādo: ꝛ nō nisi in altū ad deū dirigit tēdēdo ꝛ pgēdo: ꝛ oīa soli deo attribuēdo. Hāc aūt exortationē facit sacerdos conformiter ad illa v̄ba Job. xvj. Terra ne operias sanguinē meū: neqꝫ locū i te latēdi inueniat clamor me⁹. ꝛ iō terreno ꝛ depsso corde sanguis xp̄i nō dꝫ operiri: ꝛ clamor quo ad cōionē dei vocamur: latere nō dꝫ sub affectu terreno: sꝫ potius corde eleuato ad celuꝫ hec oīa venerari. Ad hanc autē sacerdotis excitationē rn̄detur ex psona assistētis ppl'i. Habem⁹ ad dn̄m: qꝛ ad altius aliqd cor exaltari nō pōt: nec in aliquo tutius locari vt altissima ꝛ sp̄ualia dei dona perci-
Threnorum. iij. piat. Threnoꝝ. iij. Leuem⁹ corda nostra cū manibus ad dn̄m in celos. Totū em̄ cor in celestibus habitare dꝫ: qd tā celestia ꝛ sublimia dona expectat: qd angelicis laudib⁹ voces carnis in-
Esa. xxix gi desiderat: ne improperiū illud icidat. Appropinquat ppl's iste ore suo: ꝛ labiis suis glorificat me: cor autē ei⁹ lōge est a me. ¶ I Huic respōsioni sacerdos excitādo ppl'i intētionē: annectit exhortationē quandā: qua exhortatur pplm̄ ad gratiarū actiones: dicēs. Gratias agamus dn̄o deo nostro se ppl'o cōicās ꝛ vniēs: dicēs in sua ꝛ ppl'i psona: agam⁹: qꝛ vni⁹ sunt doni participes corporis ꝛ sanguinis dn̄i: quo in vnū corp⁹ mysticū cū capite mēbra oīa vniunt. j. Cor. x. Unū corpus multi sum⁹ oēs q de vno pane: ꝛ de vno calice participam⁹. Gratie autē agunt qn̄ dona dn̄i digne pcipiunt: discrete cognoscunt: et magna deuotione in ipsum referunt. De pceptione digna d. j. Paral. vlti. Tua sunt oīa: ꝛ q de manu tua accepim⁹: dedim⁹ tibi. Sic em̄ digne accipitur a deo donū: cū nos indignos diuinis esse bn̄ficiis estimam⁹: ꝛ p hoc grate accepim⁹. (Se-
Seneca. neca. ij. de bn̄ficiis. Qui grate bn̄ficiū accipit: primā ei⁹ pensionē soluit) dū ꝛ ea q reddim⁹ a dn̄o esse minime dubitam⁹. Sic ꝛ discrete cognoscū-
j. Cor. ij. tur a nobis: si cū ap'lo dicim⁹. Nos nō spiritum huius mūdi accepim⁹: sed spiritū q ex deo est: vt sciamus q a deo donata sunt nobis. Oīa em̄ dona deus dat in spiritu: et in spiritu data cognoscunt qualia sunt: ꝛ quantā in nobis efficiāt virtutē: magna deuotione in ipsum datorē deū referunt: dū eis vtunt ad finē pp̄ter quē dant: ꝛ solū deū ex his laudari ꝛ magnificari exoptāt: dicētes cū ap'lo iuda illud in fine sue canonice. Soli deo saluatori nostro p iesum xp̄m dn̄m gloria ꝛ magnificētia: imperiū ꝛ potestas an̄ oīa secula: ꝛ nūc ꝛ in oīa secula seculoꝝ. ¶ K Hortat aūt sacerdos ad agēdas gr̄as dn̄o deo nostro. Dn̄o q
Ps. xxx. nos redemit. ps. xxx. Redemisti nos dn̄e de⁹ veritatis. Ex hoc nāqꝫ ꝙ nos redemit acquisitum
Augusti. est ei ius possidēdi: et ita ratio dn̄ādi. vn̄ Aug. Tāti emit nos vt solus possideret. Deo qui nos creauit. Deuteroń. xxxij. possedit: fecit ꝛ creauit te. Nostro: qꝛ saluabit. ps. Deus noster: deus saluos faciēdi. Tūc em̄ verissime erit noster: quando erit oīa in oīb⁹. i. oīm bonoꝝ abūdātia. Ipse est de⁹ q nos de nihilo creauit: ipse dn̄s qui suo nos sanguine redemit: ipse est noster q suo munere nos saluabit: ipse q creādo dedit naturā: q redimēdo dedit grām: qui saluādo ꝯfert gloriā: Uel dn̄o: nos sua virtute portāti. ad Heb. j. Portans oīa verbo virtutis sue. Deo: nos sua sapientia regēti. ps. Qui regis israel intēde. Nostro: regnū nobis preparāti. Job. xiiij. Uado parare vobis locū. Hec est rō triplex quare deo referende sunt gratie. ¶ Huic exhortatiōi sacerdotali chorus respōdet assentiēdo. Dignū et iustū est. Dignum: quantū ad ipsum: qm̄ ipse est dn̄s de⁹ noster. Justū: quātū ad nos: qꝛ nos ppl's ei⁹ ꝛ oues pascue eius. Dignū: pro magnifica liberalitate qua dona cōfert. Justū: pro debito receptionis donorū. De primo Jaco. j. Dat oībus affluēter et nō improperat. Ex hoc em̄ ipse gratiaꝝ actione dignissimus: qꝛ magnifice dat: nō manu retracta: sed manu aperta liberalitate tota nullis precedētib⁹ meritis: qꝛ prior dilexit nos. j. Job. iiij. nulla retributiōe expectata. ps. cxv. Quid retribuā domino pro omnib⁹ que retribuit mihi. De secundo. j. ad Thessal'. vltimo. In omnibus gratias agite.

¶ Lectio. xviij. A

Ost excitatione ſidcliū ad cōfitendū dn̄o p dignas gratiarū actiones: sequitur altera pars p̄fationis: qua sacerdos sue exortationis rationē ostē-
De altera p̄fationis parte. dit. Et diuiditur in partes duas: s̄m duas rationes diuine laudis a nobis exhibende. Prima est excellentia diuina. Secunda laus angelica: que ibi tangit. per quā maiestatē tuā. ¶ Circa primū sacerdos primo respōsionē approbat. Secūdo rationē diuine laudis declarat: ibi. Nos tibi semp. ¶ Circa primū ait approbando respōsionem ppl'i qua respōdit. Dignuꝫ ꝛ iustū est. Uere dignū et iustū est. Dignū: qꝛ nos mera volūtate condidit. Justum: quia pura m'ia nos redemit. Equum: quia nos gratuitu iustificat. Et salutare: quia nos perpetuo glorificat. Uel dignū ratione sue excellentie. Justum: ratione sue beneficentie: multū enim placet deo gratitudo. Salutare: ratione sui promissi. Hec alexan. Aliter exponit dominus Alb. Has nāqꝫ dictiones refe rens eas ad quinqꝫ q ꝯsiderant in sacramento. ¶ Est enim sacramentū sincere veritatis: excellentis nobilitatis: eximie liberalitatis: ponderate equitatis: summe virtuositatis. ¶ Quoad primū dicitur. Uere: quia hoc sacramentum nō tantū continet gratiā significatiue quō veteris
Ad Heb. x. testa. sacramēta: de quib⁹ ad Heb. x. Umbrā habens lex futuroꝝ bonoꝝ: nō ipsam imaginē rerum. Hoc est nō ipsam veritatem rerum sanctarum imaginatā: qꝛ boni gratie fuerūt signa non causa: sed continet in veritate autorē oīs gratie:
Job. j. sic em̄ dicit Job. j. Lex per moysen: scꝫ in vmbris et figuris data est: sed gr̄a ꝛ veritas p iesum xp̄m facta est. ¶ B Quoad secundū dicit dignum: qꝛ ipsum solum est deo dignum sacrificiū: nā cū in veteris legis sacrificio quereret quid digne deo offerret. nullum inuentum est: dicēte Micha. Quid dignum offeram dn̄o; nūquid offeram ei

holocaustomata ⁊ vitulos anniculos. Nūqd nō
placari pōt dñs in milibus arietū. An ī multis
milibus hircorū pinguiū. Nūquid dabo primo
genitū meū pro scelere meo: fructuȝ vētris mei
Apoc. v. pro pctō aīe mee. quasi dic. nō. Michee. vj. Pro
pter qđ Job. representās gemitū antiquoꝝ hoc
nostro sacrificio carētiū dixit. Ego flebā multū:
qm̄ nemo dignus inuētus est aperire librū: nec
videre eū: christū scȝ vite librū. Istud vero sacra
mentū oīa aperit huiꝰ libri secreta diuina ⁊ cele
stia: ⁊ ideo q̄buſdā īterpositis: dicit ibi de laude
dignitatis istiꝰ. Et cū aperuisset librū: quatuor
aīalia: ⁊ vigintiquatuor seniores ceciderūt corā
agno habētes singuli citharas ⁊ phialas aureas
plenas odoramētorū q̄ sunt orōnes sctōꝝ: ⁊ can
tabāt cāticū nouū dicētes. Dignꝰ es dñe deꝰ no
ster aperire librū ⁊ soluere signacula eiꝰ: qm̄ occi
sus es: ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo. Li
ber est secretū cōsilij diuine sapientie: quo dispo
suit sacramētis ornare vel ordiare ecclesiā. Hoc
nemo aperire potuit: nisi is q̄ in sanguīe suo de
corde suo sacramēta profluere fecit: ⁊ ideo q̄tuor
aīalia euangelice predicatōis in se figurā prefe
rētia: vt rōnē sacramentorū intelligāt sicut ho
mo. In sacrificiū se exhibeāt vt vitulus: fortiter
mortē vincāt vt leo: altissima cōtēplatiōe verbū
apud deū cōprehēdāt vt aquila. Et vigintiqua
tuor seniores: qui significant duodecim patres
vete. testa. ⁊ duodeciȝ apostolos noue gratie pa
tres: statim cadūt ī facies suas: in vna fide prece
dentiū ⁊ sequētiū tam dignū sacramētū venerā
tes: ⁊ iucūda laude citharizātes olm virtutū cō
sonātia: habētes phialas auro diuinitatis splē
dentes: hoc est diuinis cordibus flagrātes oīm
odoramēto deitatis ⁊ bonitatis: statim in vene
ratione tāti excitātur sacramēti in testimoniuȝ
eius excellētissime dignitatis. ¶ Quoad ter
tiū dicit iustū: q: magnitudine doni liberalis se
quitur magna obligatio eius cui donat faciēde
Gregoriꝰ rōnis: fm illud Greg. Cum crescūt dona: crescūt
donorū rōnes. Ex maximi igitur sacramēti do
no: maxime donāti dño obligamur: iō iustū est
p summo sacramēti huiꝰ dono sūmas deo age
re gratias: sūmas dico nobis possibiles. Est de
niqȝ iustū ex huiꝰ sacramēti institutione: siqui
dē iustū est tenere diuina īstituta: ⁊ illa maxime
que ad tātā nobis instituta sunt vtilitatē. Hinc
Ps. cxviij Ps. cxviij. Utinā dirigant vie mee ad custodien
das iustificatiōes tuas. Iniunxit dño frequēta
tionē huius sacramēti dicēs Luce. xxij. Hoc fa
Luc. xxij cite in meā cōmemorationē. in tāto sue charita
tis ⁊ nostre vtilitatis affectu: ⁊ ideo iustū ⁊ nihil
tam iustū est nisi vt sacramentū istud oīm deuo
tiōe ⁊ gratitudine celebret. ¶ Quoad quartū ad
ditur equū. Cū eni oīa dñs in pōdere disposuit
Sap. xj. numero ⁊ mēsura Sap. xj. Et diuina eq̄tas exi
Luce. vj. git vt remetiat ea qua mensuȝ est mēsura. Luce
vj. Necesse est per equitatē respōdeamus dño in
rōne dati ⁊ accepti. Cū aūt nihil habeamus pro
portiōabile deo reddēdū pro ineffabilibꝰ donis
ab eo acceptis: pro grauissimis offensiōibus in
eū cōmissis: dedit nobis in hoc diuinissimo sa
cramēto seipsum q̄ se prius dedit in redēptiōis
nostre preciū: vt eū offerētes summo patri sacri
ficiū pro pctis: hostiā placatiōis: holocaustū iti
me ac pfecte vnionis suo dono equa mēsura re
spōdeamus dū equale donū reddimus: ipm scȝ
per deuotā huiꝰ sacrificij oblationē: quē ī dono
summo a patre misericordia ieffabili recepimꝰ.

Unde nō eni iustū: sed equū est per hoc sacramē
tū dignas gratiarū rependere actiōes. ¶ Quoad
quintū cōcluditur: ⁊ salutare. Est eni sacramen
tū illud summe virtuositatis: q: eterne salutis: ⁊
olm salutariū effectuū vnica causa. Unde saluta
re est gr̄as deuotissimas rependere: vt sic cōtinue
in hoc sacramēto ab ipso in nos: ⁊ in eū a nobis
effectus fluant ⁊ refluāt salutares. Hoc salutare
in desiderio erat patrū. vñ ait Jacob. Salutare Ge. xlix.
tuū expectabo dñe. Et sanctus symeon puerū ie
suȝ tenēs in manibus: viderūt inquit oculi mei
salutare tuū: qđ parasti ante faciē olȝ populoꝝ.
Luc. ij. ¶ D Cōsequēter ratione huius diuine
laudis aperiēs sacerdos addit. Uere dignū ⁊ iu
stū est: equū ⁊ salutare. Nos tibi semper et vbiqȝ
gratias agere. Semper: q: in tēpore gratie: ⁊ in
eternitate glorie: qm̄ sicut in tpe pcipitur chri
stus vere quidē: sed latēs in sacramētali ac figu
rali specie: ita in eternitate percipit in veritatis Thob.
faciali manifestatiōe. Tob. iiij. Omni tēpore be iiij.
nedic deū. Et ps. xxxiij. Benedicā dñm in oī tē ps. xxxiij
pore: semper laus eius in ore meo. Ubiqȝ q: per
ipsum restaurātur que in celis sunt: ⁊ que in ter Phil. ij.
ra. Et ideo trina mundi machina grās agit. Ce
lū pro angelice ruine restauratiōe. Terra pro ec
clesie militātis redēptiōe. Infernus pro eorū q̄
ibi erāt: ⁊ in purgatorio tenētur liberatione: vt
sic in noīe dñi omne genu flectatur: celestiū ter
restriū ⁊ infernoꝝ. Et ideo sacrificiuȝ hoc offert
pro celestibus in laudē: pro terrestribus ad gra
tie perceptionē: pro his qui in inferno ⁊ in pur
gatorio sunt penis: ad liberatiōis supplicationē.
Ps. cij. In omni loco dominationis eius bene
dic anima mea dño. Eum aūt cui gratie agende
sunt dignis cōbinationibꝰ exprimit: dicēs. Dñe
sancte: seruos suos sanctificāo a peccatis iustifi
cādo. Pater oīpotens: filios exaltans in merito
extollēdo. Eterne deus: cultores suos remune
rāo eternaliter beatificādo. Uel: domine sancte:
suos in sanctitate conseruādo. Pater oīpotens:
filios regni potēter generādo. Eterne deꝰ: suos
intuitiua sui cognitione glorificādo. Uel tertio
fm Alber. Domine sancte: sanctificātia dona de
thesauris tue dominationis in hoc sacramento
magnifice preparando. Pater oīpotens: pater
ne charitatis affectū dulcissimū in filiorū pane
potēti preparatione apertius declarando. Eter
ne deꝰ: deitatis tue alimonia mortales ad eter
nitatis immortalitē mirabiliter vegetando. De
primo ps. Gloria ⁊ diuitie in domo eiꝰ. De scđo.
Parasti in dulcedine tua pauperi deus. De ter
tio. Memoriā fecit mirabiliū suorū. Tanto dño
patri: deo iustū est gratias agere: per xp̄m dñm
nostrū: tanq̄ per mediatorē ⁊ aduocatū nostrū.
Per eni prepositio mediationē notat. Naturas Per p̄po
aūt quibꝰ mediat: notat qđ sequit christū. Chri sitio me
stus vnctus interpretat: cuius vnctio deitas: na diationē
tura vncta hūanitas. Ut sicut carnalis tāgit fon notat.
tem quo haurit: ⁊ hortū quē rigat: Ita emanuel
noster christus dñs tāgit deū a quo tanq̄ a fon
te fluū; gratiarū charismata: ⁊ per humanitatē
tangit eos in quos perfluūt per ipsum tāta gra
tiarum dona. j. ad Timo. ij. Mediator dei ⁊ ho j. ad Ti
minū homo christus iesus. Dño: vniuersitatis motheū.
productione noster: precij charissimi quo tene ij.
bamur solutiōe. j. Pe. j. Nō corruptibilibꝰ auro
⁊ argēto redēpti estis de vana vestra cōuersatio j. Pe. j.
ne paterne traditiōis: sed p̄cioso sanguine qua
si agni immaculati. ¶ E Ostēsa prima diuine

laudis rōne:q̄ est diuine nature excellētia:addi
tur scđa rō q̄ est laus angelica:quā sequit (ꝙ cō
iūctiōe vocū nostrarum laudib⁹ angelicis) deuota
supplicatio. Et cōcludit pars misse p̄ hoc ꝙ sub
iūgit cōis angelorum ⁊ hoīs adorāde trinitatis ex
celsa laudatio:cū dicit. Sanctus sctūs sanctus.
Sequit ergo. Per quē:scʒ christū maiestatē tuā
laudāt angeli ⁊c. Per xp̄m a quo habent esse:q̄
ipse est dei virtus:⁊ noticiā:q̄ est dei sapiētia. j.
Cor. j. Per illū em̄ āgeli laudāt:adorāt:tremūt.
Laudāt:per eū per quē facti sunt:scʒ filiū. Gen.
j. Dixit de⁹ fiat lux. i. āgelica creatura. Uerbo di
xit ⁊ v̄bo fecit:q̄ verbo dn̄i celi firmati sūt. Ado
rāt. vñ. ij. Esdre. ix. (alº Neemie. ix.) Exercit⁹ ce
li te adorāt. ps̄. xcvj. Adorate deū oēs āgeli ei⁹.
Tremūt. Job. xxvj. Colūne celi cōtremiscūt ⁊ pa
uēt ad nutū ei⁹. Laudāt:inquā virtuti maiestat̄
testimoniū exhibēdo. Adorant:excellētiā maie
statis reuerēdo. Tremūt:potētiā maiestatis ad
ministrādo siue eidē famulādo. Tremere em̄ di
cūtur:nō metu formidinis: cū sint perfecte bea
ti:sed admiratiōis cōceptu ⁊ obediētie famula
Heb. j. tu. Sunt em̄ oēs administratorij spūs ministe
rij missi ꝓpter eos q̄ hereditatē capiūt salutis.
His nāqʒ verbis innuit: ꝙ diuina maiestas ma
xime est laudabilis: eo ꝙ est laudabilis ab ange
lis:quorum testimoniū est maxime autēticū. Ma
xime reuerēda eo ꝙ adorabilis a dominantib⁹:
qui habēt dominiū ordinatum: super bonos in
feriores angelos. Maximeqʒ admirabilis: eo
ꝙ tremēda a potestatibus que aduersarias vir
tutes subditas habēt ⁊ cōceptū mandatū l p̄nci
patib⁹:archāgelis ⁊ āgelis sibi subditis p̄ficiūt:
vt tractāt expositores beati Dionysij in de cele
sti hierarchia. Hec Alex. par. iiij. de officio mis
se. Et sequit. Celi:scʒ deū laudāt. i. viā laudandi
prestāt. ps̄. Laudate eū celi celorū: ⁊ aque oēs q̄
sup̄ celos sunt laudēt nomen dn̄i. Cūcta nāqʒ q̄
sunt:rationalia ⁊ nō rōnalia deū laudāt:aut ma
teriā laudis dāt. Et dicit celi celorū pluraliter:
q̄ plures sunt celi. Plures ēt celorum īfluētie: q̄
bus ista inferiora producūtur in esse: ⁊ in esse cō
seruant. Possunt tn̄ per celos throni intelligi:
Esa. vlt. in quib⁹ dn̄s sedere dicit quasi l tribunalib⁹: dū
per eos sua iudicia discernit. vñ Esa. vlti. Celuʒ
mihi sedes est. Similiter ⁊ per virtutes ordo pri
mus infime hierarchie:que fm̄ beatū Greg. p̄ti
net tres choros:virtutes:archāgelos: angelos:
pōt intelligi. Uel noīe virtutū oēs spūs celestes
designari q̄dā voluūt:vt habet l glo. ps̄. vlti. Lau
date dn̄ʒ oēs angeli ei⁹:laudate eū oēs virtutes
ei⁹. Uirtutes: gn̄ale nomē ē oīʒ virtutū celestiū:
vt sic virtutū noīe oēs angelici spūs:qui specia
Uirtutuʒ libus noībus expressi nō sunt:itelligant:quorū
noīe qui nullus a diuinis laudibus secernitur:sicut scri
spūs an ptū est ps̄. cxlviij. Laudate eū oēs angeli ei⁹. Ac
gelici in beata seraphin:in plurali. Seraphin l fine per
telligāt. n scriptū:neutri generis: non vnū angelū soluʒ:
sed totū supremi ordinis angelicū agmen signi
cat. dictū seraphin a dono charitatis quo excel
lētius presidēt. interp̄tat em̄ ardor:vel incen
diū siue ardētes. Hi cōcelebrāt. i. pari voto cele
brāt laudes diuinas:socia exultatione:non em̄
absqʒ exultatiōe permaxima laudes deo persol
uunt. vñ ps̄. Beati q̄ habitāt in domo tua dn̄e:
ps̄. in secula seculorum laudabūt ⁊c. Hec oīa Alexā. de
ales vbi supra p̄. iiij. de officio misse. ¶ F Sub
tilius pōt hec particula exponi fm̄ dn̄m Alber.
Per quē maiestatē ⁊c. Nā per eā ostēditur eius:

cui in hoc sacramēto gr̄e agēde sunt: supereminē
nens magnitudo angelice vocis preconio. Quo
tria notātur. Laudis altissime preconiū:reuerē
tie summe impensum obsequiū:in altissimus cō
celebratū gaudiū. Et in primo horū duo notan
tur:mediatoris in laude officiuʒ laudati culmē
eximiū. De primo dicit. Per quē:scʒ mediatoreʒ
angelis data est laudis materia: qm̄ sua media
tione perficit eorum custodie effectus: ⁊ casus eorum
reparat defectus: ⁊ in custodia promouet profe
ctus. Custodiūt nāqʒ āgeli hoīes sicut dicit. ps̄.
xc. Angelis suis mādauit de te:vt custodiāt te in
oībus vijs tuis. Et qm̄ xp̄s sue redēptiōis ope
re angelice custodie effectuʒ dedit:ideo laudant
angeli per christū hāc materiā laudis dātē. hoc
Apoca. xij. signatū est:vbi dicit beatus Job. Au Apocal. xij.
diui vocē magnā de celo dicentē. Nūc facta est sa
lus ⁊ virtus ⁊ regnū dei nostri:⁊ potestas christi
eius:q̄ proiectus est accusator fratrū nostrorū:
qui accusabat illos ante cōspectū dei nostri die
ac nocte. hoc est accusabiles:reddidit:⁊ ipsi vice
rūt eū propter sanguinē agni. ⁊ post pauca. Pro
pterea letamini celi ⁊ qui habitatis in eis. Uox
magna hec vox est laudantiū angelorum in cōtem
platione tāte gratie:vt dicit Grego. admirātiuʒ
dei cōsiliū:qualiter per christū hominē a diabo
li captiuitate absoluit:⁊ āgelicā custodiā ad offi
ciū salutis prouexit: ac etiā per hoc ruine ange Ephe. j.
lorū reiure gratus defectus:vt habet apl̄s. Gra
tificauit nos:scʒ pater:in dilecto filio suo: l quo
habem⁹ redēptioneʒ per sanguinē ei⁹: remissio
nē peccatorum fm̄ diuitias gratie ei⁹ q̄ superabun
dauit in nobis in oīi sapiētia ⁊ prudētia:vt no
tū faceret nobis sacramētū volūtatis sue fm̄ be
neplacituʒ ei⁹:qđ proposuit in eo in dispēsatiōe
plenitudinis tēporū: instaurare omnia in chri
sto:que in celis ⁊ que in terra sunt in ipso. Simi
le ad Col. j. Hec ergo restauratio casus angelici
causa est ⁊ materia laudis l officio isto mediato Luce. xv.
ris: qui drachmā decimā inuenit: ⁊ eā l loco ca
dētis angeli reposuit. Hinc Amos. ix. In illa die
suscitabo tabernaculū dauid qđ cecidit:⁊ reedi
ficabo aperturas murorū eius: ⁊ ea q̄ corruerāt
instaurabo:⁊ reedificabo illud sicut in dieb⁹ an
tiquis. Tabernaculū illud celū est: celestiū man
sio excubiarū:qđ dicitur etiā nostri dauid:chri
sti scilicet ex dauid semine incarnati:q̄ manu for
tis:⁊ aspectu desiderabilis interpretatur:q̄ ip̄e
propugnator est ad saluādū vt manu fortis:⁊ in
eo desiderāt angeli prospicere:q̄ aspectu est de
siderabilis. Hoc autē tabernaculū cecidit in rui
na angelorum:⁊ murorū aperturas sustinuit in de
fectu vacuatā māsionū. In hoīe deniqʒ in celuʒ
assumēdo vnde collapsa suppleri poterant:etiaʒ
corruit in prothoplasti lapsu. Pater ergo p̄ Chri
sti mediationeʒ illud tripliciter reedificauit: q̄
hoīem a casu redemit: angelorū numerū ex hoī
bus reintegrauit: ⁊ paratas angeloruʒ mansio
nes hominuʒ introductione repleri ordinauit.
¶ Ex mediatiōe quoqʒ christi:custodie promo
uetur profectus:quia virtute sanguinis christi:
manus adiuuatur angelica vt hominē facilius
proueheat ad virtutuʒ perfectionē. vnde dicitur
in ps̄. xc. In manibus portabūt te: q̄ operibus
angelorū portamur ad profectū: remoto p̄ chri
sti sanguinē pondere circūstantiū peccatorum.
Quod etiā in hoc significari pōt:ꝙ victo pro no
bis a christo tētatore in deserto: ne inducamur
in tētationē per peīm̄ nos obuientē. Accesserūt

angeli ꝛ ministrabant ei. Matthei.iiij. Sic igit
tripliciter promouet laus angelica per officiũ
mediatoris. ¶ 8 Laudant ꝓo culmẽ eximiũ tã
gitur in ꝟbo: maiestatẽ tuã. Est enĩ ſm interpre
Interp- tationẽ nois: maiestas magnitudo supeminẽs
tatur no stans: q̃ nunq̃ declinat ad paruitatẽ. Hãc autẽ
mẽ maie indeclinabilitatẽ deus maxime in hoc sacrifi-
stas. cio ostẽdit: in quo mirabili maiestate efficit: vt
incõprehensibilis in tã parua specie cõprehen-
datur in sacramẽto. Sumptus maneat i seipso
regnãs eternaliter. in ara mactetur in ministe-
rio. Dixit Salomon. iij. regũ. viij. Si celi celorũ
te capere nõ possunt: quãto min⁹ dom⁹ hec quã
edificaui. Et nos admirando dicere possumus:
quantominus forma hec minima panis et vini
que est in altari. Sed hec est maiestas diuina q̃
verbũ abbreuiatũ fecit super terrã. Esaie.x. Ab
breuiatũ in verbi incarnatione: et adhuc ma-
gis abbreuiatũ nobis in panis ꝛ vini specie: to-
Ro.ix. tum deum et totũ hoiem sine maiestatis dimi-
nutione ſm oẽm sui veritatẽ ac magnitudinem
continente: vt esset in nobis corporaliter ꝛ spiri
tualiter in sacramẽti perceptione. Hinc magna
gloria domus huius nouissime: ecclesie scʒ ma-
Aggei.ij. gis q̃ prime. i. synagoge: vt dicit Aggei.ij.c. q:
cap. replebo domũ istã gloria dicit dñs exercituum:
cũ venerit desideratus cunctis gentibus (haud
dubium) quin xp̃s: qui in hoc ecclesie sacrificio
corporaliter habitat: in synagoge vero hostijs
tantũmodo in figura. In hoc etiã sumptus sa-
crificio integer manet apud patrem in celo. Su
mitur a nobis vt in ipso viuam⁹: manet: vt ipsi
Joh.vj. in celo cõregnemus. De primo Joh.vj. Qui mã
ducat me: ꝛ ipse viuet ꝓpter me. De secũdo Lu-
Luc.xxij. ce.xxij. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi
pater meus regnũ: vt edatis ꝛ bibatis super mẽ
sam meã in regno meo. Uirtute enĩ huius alimo
nie tendimus continue ad huius sacramẽti prĩ
cipiũ: qđ est xp̃s: in figure proprie integritate:
regnãs in celo apud patrẽ vt illi cõregnemus.
Nemo aũt ſm naturã ascẽdere põt: nisi partici-
pet naturã superioris: ideo naturam regnantis
influit summa maiestas: vt ꝑ ipsam mẽsaʒ: quã
sumimus: ad locũ regnãtis in celũ tẽdam⁹. Ma
ctat deniqʒ in mysterio et immortalis ꝑmanet:
nã in cõmemoratione sue passionis ꝛ mortis in
j.Cor.xj sacramẽto offert ꝛ sumit. Quotiẽscũqʒ mãduca
bitis ꝛc. mortẽ dñi annũciabitis donec veniat.
Unde calice vtimur ꝓ sepulcro: patena pro lapi
de ad os speluce obuoluto: pallis ꝛ corporalibus
Joh.xix. pro sindone ꝛ sudario: quibus inuolutũ fuit cor
pus dñicũ a nicodemo ꝛ ioseph pietatis officio.
Credimus enĩ firmiter ꝛ profitemur q̃ xp̃s resur
Ro.vj. gens ex mortuis iam non morit: mors illi vltra
non dominabit: q̃ enĩ mortuus est peto mortu⁹
est semel: q̃ autẽ viuit: viuit deo: hoc est viuit ad
similitudinẽ dei: qui solus hʒ immortalitatẽ: et
lucem habitat inaccessibilẽ. j. ad Timo. vi. Cue
vnq̃ in celo vel in terra ostẽsa maior maiestas:
prorsus nulla. Ideo maiestas in hoc sacramẽto
laudãda est per angelos: per xp̃m dñm nostrũ:
in cui⁹ sacrificio ac sacerdotio (vt dictũ est) hec
maiestas tripliciter declarat. ¶ H Post laudis
altissime preconiũ: tãgitur reuerẽtie summe im
pensum beneficiũ in eo qđ sequit. Laudãt ange
li: adorãt dñationes: tremũt potestates. In hoc
enĩ sacramẽto summa virtus est ꝛ honor. Uirtu
tẽ decet laus honorẽ reuerẽtiã. Est enĩ laus vir
tutis preconiũ: ꝛ honor exhibitio reuerentie in

virtutis testimonium. Et hec reuerẽtia duplex:
ſm q̃ respicit magnitudinẽ reuerẽde virtutis: ij.Ethi.
vel paruitatẽ: reuerẽtiam exhibẽtis. Et ſm hec
ponunt tria: laudãt angeli: adorant dñationes:
tremũt potestates. ¶ Circa primũ: quia cõmu-
ne celestiũ spirituũ officiũ est laudare dei virtu-
tem: qua de hoste humani generis per hoc sacri
ficiũ triũphauit: iđ đr: laudant angeli. ij. Paral.
vlti. in oratione manasse regis iude đr. Lauda-
bo te semper oĩbus diebus vite mee: qm̃ te lau-
dat oĩs virtus celorũ. Nõ autẽ accipitur hic an-
geli specialiter pro infimo angelorũ ordine: sed
potius sicut beatus Dionysi⁹. c.v. et.xj. celestis
hierar. docet. Angelos omnes celestes appella-
re virtutes consueuimus. et.c.viij. Cõmunis est
celestibus oĩbus angelica cognominatio quoꝝ
(vt Damascenus ait) vnũ est cõe opus hymnis
laudare deũ. In his enĩ prefationis nostre ver-
bis: dicit Albertus. nec nola ordinũ celestiũ spi-
rituũ. nec distributio per hierarchias describit:
sed cõis laudis preconiũ celestiũ substãtiarum
in sacramẽto declarat. vñ in ps̃. cij. Benedicite
dño oẽs angeli ei⁹ potẽtes virtute: faciẽtes ver-
bum illius: ad audiẽdã vocẽ sermonũ eius. Lau
dant ergo oẽs angeli. i. oẽs celestes spũs diuinã
in sacramento maiestatẽ. Horum laus (vt dicit
beatus Grego.) admiratio est in sapiẽtia ꝛ maie Gregori⁹
state talem in sacramento virtutem perficiẽtis.
¶ J Ad reuerentiã autẽ tãti honoris: quantus
est in sacramẽto: pertinet. vt sequit. Adorãt. Est
enĩ hoc sacramẽtũ plenũ omni grã: nõ solũ gra
tia creata: sed plenũ deo: qui est gratia subsistẽs
et increata: ꝛ fons totius gratie ꝛ ꝟtutis: ꝓpter
qđ debet ei honor summ⁹ qui est cultus diuin⁹:
grece theosebia dictus: a theos deus: ꝛ sebes pie
tas: quasi dei cultus siue pietas. Naʒ pietas ſm
beatũ Aug. ꝓprie dei cultus intelligi solet: queʒ
greci eusebiã vocant. Appropriatius tñ alij non
eusebiã: qđ bonus cultus: sed theosebiã quod et x. de ciui
dei cultũ ꝯceptũ resonat dicere maluerũt. Hinc ta.ca.j.
etiã dei cultus latria nũcupatur: quo etsi greci
licet raro pro seruitute vsi sunt: tamẽ pene sem-
per ꝓ ea q̃ deo debet: sic ꝛ vsus latinorũ habet la
triã pro sola theosebia accipere: que vt dictũ est: j.Ti.vj.
est cultus dei q̃ latet: qm̃ lucẽ habitat inaccessi- Esa.xlv.
bilẽ. vñ Esa.xlv. Uere tu es deus abscõdit⁹. Hũc
dei cultũ adorationẽ etiã dicim⁹: ꝓprijssime ac-
cipiẽdo nomẽ adorãtidis. vñ Matt.iiij. scriptũ Mat.iiij
est. Dñm deũ tuũ adorabis: ꝛ illi soli seruies. Ta
lis cultus hic in ꝟbo adorãt significat: quẽ deo
patri per dñm nostrũ iesum xp̃m exhibent oẽs
angeli: ſm illud Heb.j. Et cuʒ iterũ introducit
primogenitũ in orbẽ terre: dicit. Et adorẽt eũ
oẽs angeli eius. Introducit pater primogenitũ
iterũ quotiẽs hoc sacramẽtũ cõficitur ꝛ sumit.
Quod hic inducitur vt et homines ad similem
cultum ꝛ reuerẽtiã in hoc sacramẽto exhibẽdã
exẽplo angelico prouocent. Inducitur autẽ hic
ordo dominationũ: qui primus est scđe hierar-
chie: qui tñ ex vi nois min⁹ ad exhibendã reuerẽ
tiam inclinari: putari posset ꝓ eo q̃ ſm Diony. Diony.
c.viij. celestis hierarchie: dñationis nomẽ signi
ficat celsiorẽ intelligentiã quãdã toti⁹ seruitu-
tis ignarã: oĩmqʒ submissione infima liberam:
nulli tyrannice similitudinẽ vllo modo seipsum
subijcientẽ: q̃ ad illud qđ vere et proprie est su-
mi: scilicet dominantis dei exẽplar tota intẽtio
ne conuersa: seipsum inquantũ põt: et q̃ post se
sunt: ad summi boni exemplar effingit: summe

semper dominantis deitatis pro viribus parti-
ceps fit. Cū ergo memorat illos volūtarie incli
nari ad reuerentie adorationē: qui in altitudi-
ne semp feruntur: omni actu ⁊ desiderio diuine
dominationis participes fieri: quorū magis vi
detur adorari: ꝙ adorare: idipsum de aliis super
nis spiritibus nullo mō dubitet: nos quoq; cū
omni deuotione similia faciamus. De hoc ado-
Apoca. v. ratione scribit Apoca. v. Et audiui vocē angelo
rū multoꝝ in circuitu throni ⁊ alaliū ⁊ seniorū:
et erat numerus eorū milia miliū dicentiū ma-
gna voce. Dignus est agnus qui occisus est: acci
pere virtutē ⁊ diuinitatē ⁊ sapiētiā ⁊ fortitudinē
et honorē ⁊ gloriā ⁊ benedictionē. Et sequitur.
Et oēm creaturā que in celo est: ⁊ q̄ in terra ⁊ su
per terram ⁊ sub terra: et q̄ sunt in mari ⁊ q̄ sunt
in eo: omnes audiui dicētes: sedēti in throno et
agno. Benedictio ⁊ honor ⁊ gloria ⁊ potestas in
secula seculorū. ¶ K Est autē honoris reuerē
tie exhibitio: nō solū in adoratiōe q̄ est recogni
tio summe maiestatis: et eius ꝓfessio q̄ adorat:
sed etiā in recognitiōe ꝓprie paruitatis ei⁹ qui
adorat: respectu magnitudinis illius q̄ adorat.
Hec est altera species reuerētie. Per primam fit
accessus quidā ad summū: ipsum vꝫ adorādū.
Per scdam fit quidā recessus ⁊ relapsus ad pro-
priā fragilitatē. Hāc innuit qđ sequit. Tremūt
potestates. Tremor eīn ex ꝓprie fragilitatis et
superne maiestatis ꝯsideratiōe orit: ⁊ q: ois crea
tura quanticunq; ꝑfecta: cōparata ad illā sum-
Boetius miā naturā q̄ sola vere est: nō modo parua: sed
omnino nulla videt: q: vt dicit Boe. ii. de ꝯsola.
phie. prosa. vii. Infiniti atq; finiti nulla vnq̄ po
terit esse collatio. Vn̄ ad immēsam huius sacra-
Genesis xxviii. menti maiestatē: necesse est oēm creaturam tre
mere ⁊ pauere. Vn̄ et beatus patriarcha Jacob
in somnis videns scalā stantē super terrā: cuius
summitas celū tāgebat: angelos quoq; dei ascē
dentes ⁊ descēdētes per eā: ⁊ dn̄m scale innixū.
Ascēdētes ad dominum adorādū: descēdētes ad
seipsos tremēdo. Cūq; euigilasset: vere ait domi
nus est in loco isto: pauēsq;: ꝙ terribilis est lo-
cus iste inqt. Nō est hic aliud nisi domus dei: et
porta celi. Quātus ergo locus ois pauēdus sit ⁊
terribilis in quo deus sua ostēdit sacramēta: tn̄
locus sacramētaliū specierū specialiter est omni
reuerētia tremēdus in quo ea ostēdit q̄ in cruce
ꝑfecit: vbi et saxa scissa sunt: et monumēta apta:
vbi terra tremuit: et ipse sol: lucis sue radios ab
scondit. Et sicut in priori honoris specie indu-
xit dominationes: ita et nūc potestates: cum di
cit. Tremūt potestates. nam potestatum est libe
ra seueritate corripere: quod rectitudini legum
diuinarum non congruit: et vindicare in omne
qđ legibus obstando repugnat. Et ideo potesta
tum nō est tremere: quorū (vt Dionysius vbi. s.
ait) est insuperabili constantia ordinatissime ad
diuina tēdere: ⁊ q̄ post se sunt agnuina dei inuita
tione promouere. Qđ ergo tremūt: tremore re-
uerentie nō timiditatis: corā ineffabili maiesta
te: cognoscētes suam potestatē nihil esse respe-
ctu diuine ⁊ immēse que in sacramēto ꝯtinetur:
quibus inesse pauor minus videbatur: ostendit
humanam fragilitatem merito pauere: cum au
dit tremere potestates. Nā reuera hec est illa in-
cōparabilis maiestas: ad cuius nutū colūne ce-
li pauēt ⁊ cōtremiscūt. Si ergo colūne celi. i. an-
geli sm̄ glo. reuerētia illius magnitudinis con
tremiscūt: multomagis ois homo in se ꝯcussus
in reuerentia ad sacramētū debet cōtremiscere
et pauere. ¶ L Post itaq; manifestuꝫ summe
reuerentie impēsum beneficiū: sequitur l altissi
mis cōcelebratum gaudiū: in eo qđ subdit. Celi
celorūq; virtutes: ac beata seraphin socia exul-
tatione cōcelebrāt. Ubi tria inducunt. Celi: celo
rū virtutes: btā seraphin. Celi hic dicūtur anto
nomatice celorū angelice virtutes: qui supra se
cum qui in sacramēto est: venerātur: sicut d: in
psalmo. Laudēt eū celi celorū. et iterū. Laudate ps. cxlviii.
dn̄m de celis: laudate eū i excelsis. Ipse eīn ascē-
dit dignitate etiā sm̄ assumptā naturam: super
oēs celos: hoc est vertices angelicos. Qui descē-
dit ipse est qui ascēdit super oēs celos vt adim-
pleret oīa. ¶ Celorū autē virtutes sunt quibus
virtus celestis sine obstaculo perficitur: hi dicti Eph. iiii.
sunt angeli dei mandata: voluntatem ⁊ decreta
inuincibiliter perficiētes: vt d: in ps. cii. Bene- ps. cii.
dicite dn̄o oēs virtutes ei⁹ ministri eius: q faci-
tis voluntatē eius. Hi cōcelebrāt eū q̄ pre oīb⁹
voluntatē patris ꝑfecit: vn̄ Jo. xvii. Opus ꝯsum Jo. xvii.
maui qđ dedisti mihi vt facerē: ait xp̄s ad patrē.
Et iterum. Meus cibus est vt faciā volūtatem
eius qui misit me: vt ꝑficiā opus eius. Joh. iiii.
Celi ergo celebrāt quem super se ꝯtemplantur.
Celorū virtutes celebrāt eū a quo est ois virtus
eorū. Verbo eīn dn̄i celi firmati sunt: et spiritu
oris eius ois virtus eorū. Os patris filius est: a
quo in angelos fluit virtutis spiritus ad oēs dei
volūtates inuitabiliter ꝑficiēdas: ita ꝙ nec lex
nature inferioris retrahat: nec infirmitas potē
tie deprimat: nec virtus cōtraria impedire va-
leat. ¶ M Ac beata seraphin. Significat supre
mus angelorū ordo seu chorus: qui tot⁹ ardens
siue incendēs sm̄ dionysiū interpretat. c. vii. ec
clesiastice hierar. Hoc agmē q: diuine maiesta-
ti cōtinnēter assistit: perpetueq; locatū sit: ⁊ ardē
ti flūine in deū semp tendit: antonomatice hrm̄
dicitur: eo ꝙ ammirabilib⁹ ⁊ purissimis firmissi
misq; dei thoreis et delectationibus perfruat.
Nihilominus quāuis beatū sit vt i vestibulis
dei collocet: tn̄ sup se cōtēplās altitudinē sapiē-
tie: ⁊ delectationis huius sacramēti: cōcelebrat
solēniter ⁊ iocūde sacramēti istius altitudinem:
quā sup se venerat. Qr ergo illa altissima agmi-
na sic cōcelebrāt: oīno irrationabile est si aliqs
hominū huic celebritati se subtrahat: ne in sui
rep̄hensionē audiat illud Job. xxxviii. Ubi eras Job. xxxviii.
cū me laudarent astra matutina: et iubilarent
oēs filii dei. Astra matutina dicit angelica lumi
naria in principio cū celo creata: ⁊ filios dei p cō-
uersionē sui in deum in gratia cōfirmata. Ecce
ad excitandū nostrā tarditatē ad hui⁹ sacramē-
ti venerationē: illi angelorū inducunt ordines:
quorū exēplis ad eorū imitationē hō efficacius De vltia
moueret. ¶ N Sequit prefatiōis pars vltima prefatio-
qua confessionis exhibite acceptatio postulat: nis pte.
cū cōcludit. Cū quibus ⁊ nostras voces vt admit-
ti iubeas deprecamur. In quibus verbis tangit
supplicatio: vt voces humane cōcelebrationib⁹ Duas ra
celestib⁹ misceant. Duas eīn oipotēs deus ratio tiōles cre
nales cōdidit creaturas: angelicā ⁊ humanam: aturas
que laudibus diuinis insisterēt: ⁊ ei gratiarum deus cō-
redderēt actiones (vt tāgit magister dist. i. lib. didit.
scdi sententiarū) quas dū pari voto celebrant:
tanq̄ inferiores et superiores chorde in celesti
cithara sociātur. De qua Apoca. xiiii. Et audiui Apocal.
vocē quasi citharedorū citharizantiū in citha- xiiii.
ris suis: et cantabant quasi canticum nouum.

Dicitur ergo (cum quibus) scilicet angelis (et nostras voces) humiles quidē: sed rationabiles: quia vox est sonus cum intentione prolatus: vt admitti in laude sacramenti iubeas o deus omnis sanctitatis perfector (deprecamur) quia sine tuo iussu iuuante a nobis fieri nequit: quod scilicet inter angelos nostra vox audiatur. Deprecamur autem (supplici cōfessione) non superba presumptione: sed ante maiestatē tuā prona laudē tuā humili confessione dicentes. Sanctus: sanctus: sanctus. ¶ Hec breuiter de expositione prefationis quotidiane.

¶ Sunt enim et alie prefationes: non quidē ab illa diuisione: sed pro magnitudine festi aut temporis qualitate ad maiorē deuotionis excitationem: ex festi materia et temporis causas diuine laudis superaddentes: quarum decē sunt numero: vt habet de cō. dist. i. inuenimus. vbi dicitur. Inuenimus has nouē prefationes in sacro cathalogo tantummodo recipiendas. Unā in albis paschalibus: aliam in die ascensionis domini: tertiam in die penthecostes quartam de natali domini: quintam de apparitione domini: sextam de apostolis: septimam de sancta trinitate: octauam de cruce: nonā de ieiunio in quadragesima tantummodo dicendam. Decima vero addit de beata virgine. lxx. dist. c. sanctorum canonum. ex concilio placen. sub vrbano papa. Quarum sententie in his que quotidiane prefationi superaddūtur: satis sunt manifeste.

¶ Lectio. xix. A

Post prefationem

qua ad confitendū dño mirabilia in hoc sacro operāti pplus excitatus est: simul et cōfitende laudis ratio declarata. Premissa denique ad dñm supplicatione pro acceptatione diuine laudis sequitur cōis angelorū hominumque adorande trinitatis excelsa laudatio: dñ finita prefatione: chorus voce cōcordi hymnū canit. Sāctus sanctus sctūs dñs deus sabaoth. pleni sunt celi etc. Hūc autē hymnū sm Guil. Durandū in rationali: in missa cantandū instituit Sixtus papa. Et rōnabiliter post prefationis deprecatiuā cōclusionē: quoniam ex nobis nō est: quod nostra vox inter angelorū ac celestiū virtutū cōcrepātiū voces audiatur. Idcirco sacerdos in psona ecclesie militātis in prefationis cōclusione deprecatur: vt saltē deus noster: nostras voces admitti iubeat cō centibus angelorū: socia exultatione laudes diuinas cōcelebrantiū. Et quia celestis milicie exercitus sine interceptione: diuinā laudāt gloriā: ipsius maiestatē et sctitatē venerātes sm illud ps. lxxxiii.

ps. lxxxiii Beati qui habitāt in domo tua dñe: in secula seculorum laudabūt te. cupiētes nostra vota laudibus cōnumerari angelicis: angelicū hymnū pariter cōcinnimus nō ppria psumptione: sed humili deuotione et supplici dicētes. Sctūs sctūs sctūs dñs deus sabaoth. Hic itaque hymnus vox est angelorum et hominum. Prima eius

Esa. vi. pars angelorū est: vt in Esaie. vi. Seraphin clama

Apocal. iiii. bāt sub excelso dei solio. Sctūs sctūs sctūs dñs deus exercituū: plena est oīs terra gloria eius. Et Apocal. iiii. Quatuor alalia non habebāt requiē die ac nocte: dicētia. Sctūs sctūs sctūs dñs deus omnipotēs: qui erat et qui est et qui venturus est. Secūda eius pars est hominum: qui precibāt: comitabantur et sequebātur dñm in hierusalē loco sue oblationis et vespertini sacrificii se psentātē: dicētiū. Osanna in excel

Job. xii. sis. Benedictus qui venit in noie dñi. Johā. xii. Cōgrue autē hymnus ille: qui sacrificio premittitur: ex predictis duabus vocibus cōponitur: quia in sacrificio isto placato: una summis: et terrena celestibus: sm beatū Gregorium. iiii. dialogorū coniungūtur. Et sm hoc hymnus iste diuiditur in duas partes: angelicā scilicet et humanā. Et secūda pars subdiuiditur in orationē et gratiarū actionē. Secūda ibi. Benedictus. Uoce angelica: vnitas essentie: et psonarum trinitas in deo cōmēdatur. Uoce humana vnio deitatis et hūanitatis in christo predicatur. Dicitur ergo in prima parte Sanctus.

Nam sanctus a sancio. is. it. quod dicitur a sanguis: et est firmare: decernere: statuere: consecrare. Sic et leges sancte: et mores sancti: et homines in fide firmati sctī dicūtur: et dicitur sctī a sanguine hostie: et hoc de veteri cōsuetudine. Nihil enim sanctū apud veteres dicebatur: nisi quod sanguine hostie esset cōsecratū vel respersum: nā et que purificari volebāt: sanguine hostie vngebantur: vnde postea sancti dicebantur: quasi sanguine vncti. De quo late apostolus Heb. ix. Lecto inquit omni mādato a moysi vniuerso populo: accipiens sanguinē hircorū et vitulorū cū aqua et lana coccinea et ysopo ipsum quoque librū: et omnē pplm aspersit dicens. Hic sanguis testamēti quod mādauit ad vos dñs. Etiam tabernaculū: et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit: et omnia pene in sanguine sm legem mundantur. Sic ergo sanguine ad dei cultum firmabantur: vt talia ad cōmunes vsus applicare non liceret. Dicitur ergo sm hanc acceptionē sanctus. i. firmus.

[margin: Sctus a sancio dicitur. — Quid apud veteres dicebatur sctm. — heb. 9.]

¶ B Dicitur etiā sanctus idest separatus a negotiis scilicet secularibus: et ab his qui carnaliter viuunt: vt dicit glo. Origenis Leuiti. xix. super illud. Sancti estote. Sancti: idest separati ab omni immundicia corporali et spirituali. Etiam tertio dicitur sctūs quasi sine terra. nam grecus sermo agyos extra terram sonat. Est ergo sanctus firmus ab omni imperfectione separatus: a terra et omni creatura sublimiter eleuatus: que verissime diuine essentie conueniunt: que est firma: quia immutabilis: et eterna: ab omni imperfectione separata: quia simpliciter perfectissima: et super omnem creaturam sine proportione eleuata: quia intēsiue infinita.

agios. not.

* In cuius significationē verbum sanctus ter dicitur. Dicitur etiam ter sanctus: et semel dominus deus: vt trinitatis et vnitatis mysteriū comprobetur. Trinitas in triplicatione nois sanctus: ostēditur. Unitas in simplici et nō repetita prolatione nominis deus: significatur: vt declarat magister dist. ii. lib. i. sententiarū: quasi diceret. Sanctus pater: sanctus filius: sctūs spūsanctus. Nam sanctitatē patris filius attestatur. Johā. xvii. Pater sctē serua eos in noie tuo: quos dedisti mihi. Et sequitur. Sanctifica eos in veritate. Est enim pater sanctus sctificās: nō sanctificatus: quia nō ab alio: sed a seipso sanctus. Sanctitatē filii profitetur angelus ad mariā loquens. Quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei. Luce. i. Sanctitatē paracleti eloquitur christus. Joh. xx. Accipite spiritūsanctū quorū remiseritis etc. Sanctitatē totius trinitatis lex promittit Leuiti. xix. Estote scti: quoniam ego sanctus sum dominus deus vester.

*[margin: * In eo quod dicitur ter sctūs: in psonis trinitas designatur: et in hoc quod postea dicitur semel: dominus deus vnitas essentie cōprobatur. — Joh. xvii. — Luce. i. — Joh. xx.]*

¶ C Est autē deus sanctus: nō sanctificatus: sed sctificans creaturā. Est autē sanctitas in his tribus personis. Uerius est hec tres persone. non ratione proprietatū personaliū: aut relationū originis que trinitatē multiplicant: alioquin nō esset eadē sanctitas in tribus. Et cū sctitas dicat perfectionē

simpliciter: neutra personarum esset simpliciter perfecta: pro quanto quelibet personarū careret aliqua perfectiōe simpliciter: scʒ sanctitate: que est in alia persona: ⁊ per hoc neutra esset de⁹: q2 neutra esset summe perfecta. Et qualibet persona posset aliqḋ meli⁹ cogitari: scʒ bonū qḋ perfectiōes omniū personarū salte͂ vnitiue ꝯtineret. Deus aūt (vt dicit Aug. j. de doctrina christiana et Anselmus) est quo nihil melius cogitari pōt. Inest aūt sanctitas rōne essentie: que vna est in tribus ⁊ indiuisa: nec ī eis numeratur. sicut nec eternitas aut omnipotētia: ⁊ ideo pater: filius ⁊ spiritussctūs non sunt tres sancti: sicut nec tres eterni: aut tres omnipotētes: sed vnus sanctus: sicut vnus omnipotēs ⁊ eternus. Non etiā inest sanctitas diuinis personis per realeʒ informationē: quēadmoduʒ in nobis sanctitas inuenit per actualē gratie informationē: ⁊ per hoc ī nobis sanctitas est accidēs: nūc aduenīēs: nūc trāsiens nūc rediens per realē anime mutationē ⁊ sanctificātis gratie creationē vl' annihilationē: sed est sanctitas in deo per predicationē ⁊ verissimā idētitatē: qm̄ sanctitas predicatur de qualibet persona idētice: idest predicatione dicēte: hoc esse hoc. Et q̄libet diuinarū personarū realiter est sanctitas: et oēs tres vna sctitas. ¶ Eo modo personis inest sanctitas: quo inesse accipitur: cū in prefatione canit ecclesia. Et in personis proprietas ⁊ in essentia vnitas: ⁊ in maiestate adoretur equalitas. Persona siquidē diuina: cuʒ sit deus: vere simplex est ⁊ incōposita: nō habens in se proprietatē vt quoddā aduenticiū vel accidēs: quo modo tabula habet albedineʒ: aut anima nostra sciētiā: sed ipsa vere est suamet proprietas. i. illud reale qḋ per ꝓprietatē significatur vtpote est illud reale qḋ sanctitas: bonitas: eternitas: ⁊ pater sua paternitas fili⁹ sua filiatio: ⁊ spiritussanctus sua passiua spiratio. Sic quelibet persona diuina est quicquid habet excepto correlatiuo: qḋ aliquomodo hʒ. ¶ D Sequitur in hymno: dn̄s deus sine replicatione et singulariter: ad ostensionē essentie diuine vnitatis. Unde ⁊ dicitur in symbolo Athanasii. Dominus pater: domin⁹ filius: dominus spiritussanctus: ⁊ tn̄ nō tres dn̄i: sed vnus est dn̄s. Similiter nō tres dii: sed vnus est deus. Et hoc q2 vna ratio dominii: vna ratio diuinitatis in tribus: que est ipsa diuina essentia: propter cuius vnitatē: ille tres persone vnus sunt dn̄s: vnus de⁹: ꝫm illud Deuteroñ. vj. Audi israel. Dn̄s deus tuus vnus est. Propter candē rationē dicit btūs Augu. Pater ⁊ filius ⁊ spūssctūs sunt vnus creator: nō tres creatores: q2 rō creādi vna est: scʒ essentia diuina in tribus. Propter idē ecclesia determinauit: ꝙ pater ⁊ fili⁹ sunt vnus spirator spūssancti: nō duo spiratores: extra de summa trini. ⁊ fide ca. quia principiū spirādi volūtas diuina idē est ⁊ vnū est in patre ⁊ filio et nō numerat in eis. Unū dico nō specie tm̄ (quomodo humanitas ī sorte ⁊ platone cōceditᷣ esse vna: ꝑpter quā tn̄ vnitatē nō cōceditᷣ: ꝙ sortes ⁊ plato sunt vn⁹ homo sed sunt duo hoīes) sed vnuʒ numero: seu ꝫm vnitatē verissimā que est vnitas numeralis. ¶ Additᷣ in hymno sabaoth: qḋ virtutū vel exercituū interpretatᷣ. Dicitᷣ aūt dn̄s de⁹ sabaoth. i. dn̄s virtutū ⁊ exercituū: eo ꝙ omis virtus exercitus celestiū ⁊ terrestriū est in manu ei⁹. Est q̄ppe exercit⁹ in celis sil' ⁊ in terris angelorum ⁊ hoīʒ: q2 sancta ecclesia in triūphātibus in celis ⁊ militātibus in terris est vt castrorum acies ordinata. Cañ. vj. Unū ꝫm Inno. tot exercitus deus habet in terra: quot sunt ordines in ecclesia: ⁊ tot sunt in celis: quot sunt ordines ī angelis. Exercitus eni͂ est multitudo aliquorū habentiū ordinē ad vnū in eis supremū ipsis presidēs: quarū multitudinū: q2 plures sunt tā in celo. q̄ in terra: ideo vtrobiqʒ exercit⁹ multinumerātur. ¶ E Seq̄tur: pleni sunt celi ⁊ terra gl'ia tua: qḋ dicitᷣ celi: nō est ab angelis dictū: vt patet Esa. vj. sed a patribus additū: ⁊ a Sixto papa ⁊ a Grego. ordinatū. Dixerūt nāqʒ angeli. Plena est ois terra gloria tua: vt. s. allegatū est. Pleni tamē nihilominus sunt celi ⁊ terra. i. angeli ⁊ hoīes ꝫm Inno. gl'ia dn̄i. * Angeli quidē sunt pleni gloria. i. beatitudine eterna: inquantū facie ad faciē clare et intuitiue sine medio diuinitatis gloriā cōtēplātur: eaqʒ per amorē perfectissimū perfruūtᷣ. In quibus visione: scʒ perfecta fruitiōe beatitudo eterna essentialiter cōsistit. Dicuntᷣ aūt pleni nō ꝫm naturalē capacitatē: sed ꝫm exigentiā meritorū. Naʒ ꝫm ꝙ angeli in mora la: qua viatores beatitudinē meruerūt: gratia qua ꝑfusi fuerāt: magis in sua cōuersiōe ad deū: vsi sunt: ꝫm hoc et nūc clariori cognitione illustrātur: ⁊ intēsius amorosiusqʒ deo perfruuntᷣ. Pleni ergo sunt: q2 quietātur ⁊ saturantᷣ: vt maiorē beatitudinē sibi nō optēt: neqʒ de aliorū maiori beatitudie murmuret: qm̄ se ⁊ alios beatitudinē ꝫm cōdecentiā diuine bonitatis: ⁊ exigentiā meritorū noscunt recepisse: in quo ⁊ ordinē diuine iustitie laudāt: et magnificentiā diuine bonitatis extollūt. Plena est ⁊ terra gl'ia dn̄i. Nā terra. i. terrigene pleni sunt gl'ia nō in rei possessione: sed in spe ⁊ promissione. Dedit eni͂ dn̄s hoībus ptātē filios dei fieri his qui in eū credūt. Job. j. Qui nāqʒ crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. Marci vlt. Uel plena est terra gloria christi: qui dn̄s est dominantiū. Gloria inquā passiōis: resurrectiōis: ascēsiōis: q2 in oēm terrā exiuit sonus discipulorum eius: ⁊ in fines orbis terre verba eorū: gl'ia christi predicātiū. Demū plena est glorioso corpore christi terra: qḋ viaticū cōcessum est hominibus: ipsos perducēs ad gloriam sempiternā. Uel plena est terra gloria dn̄i. i. gloriosa et suaui dn̄i ordinatione ac totius creature gubernatione: qua sapiētissime gubernātur ⁊ regūtur: ī quo singulis gloria dn̄i relucet tanq̄ in vestigiis seu imagine: vt de quolibet entium verū sit. Gloria dn̄i super te orta est. Uel ꝫm Inn. ad litterā. Pleni sunt celi et terra gloria tua: idest celuʒ ⁊ terra diuina gloria replentur: quia diuinitas est vbiqʒ: ꝫm illud Hiere. xxiij. Celum ⁊ terrā ergo impleo. Unde ⁊ psalmista. Si ascendero in celuʒ tu illic es: si descēdero ad infernū ades. Nam est super omnia nō elatus subtus omnia nō prostratus: inter omnia non inclusus: extra omnia nō exclusus: vnde Job. xj. Excelsior celo est: et quid facies. Profundior inferno: et vnde cognosces. Longior terra mēsura ei⁹: ⁊ latior mari. ¶ F Sequitur. Osanna in excelsis. Que est pars secunda huius hymni et vox humana. Naʒ turbe que precedebant: et que sequebantur christum precedentem ad hierusalem clamabant: Osanna in excelsis. Osanna dictio est hebraica: que interpretatur obsecro vel salua. Et cōponitur ꝫm Remigium ab osy: quod est salua: et anna quod est aduerbiuʒ: vel interiectio obsecrādi. Et ꝫm hoc deberet dici osyanna: sed vsu dicitᷣ osanna: vt sit

Margin notes: Athanasius. — Deuter. vj. — Augusti. — * Angeli sūt pleni q2 gaudent ⁊ satiantᷣ: Or psal. di. Satiabor cū apparuerit gl'ia tua. — Job. j. — Osanna dictio est hebraica

compositū ex corrupto ꝛ integro. Uel dr̄ osanna
per sinalephā:q̄ est figura tollens vocalē de me
Augustinus. dio dictionis. Augustinus aūt dicit: ꝙ osanna
in toto in alterius lingue interpretationē trāsi
re nō pōt. Clamauerūt autē turbe osanna.i.sal
ua:subaudi nos. Sed qua salute sequit:in excel
sis.i.in celis:quia ad dandā salutē eternā ꝛ cele
stem christus aduenit. Clamauerunt turbe que
precedebant: ꝛ que sequebanť eandē cōfessiōis
laudē:ꝛ obsecrationis vocē:ſm Bedā:q: vna est
fides eorum:qui ante incarnationē dominicā
fuerunt:ꝛ qui post venerunt. vnde Petrus. Per
Chryso. gratiā domini nostri iesu christi credimus: sal
uari:quēadmodū ꝛ illi actuū.xv. Chry. autē ex
ponēs illud Mat.xxi. Turbe aūt q̄ precedebāt:
ꝛ que sequebanť clamabāt dicentes. Osanna fi
lio dauid:ait. Memores populi mirabiliū eius
q̄ ostēdit eis:ꝛ sanitatū quas prestitit eis exul
tantes in cordib⁹ suis:ante ꝛ retro clamabant:
osanna filio dauid. Qui p̄cedebāt seniores erāt
patriarche ꝛ ꝓphete:ꝛ ceteri scti: q̄ ante xp̄i ad
uentū eū p̄dixerūt:ꝛ cognouerūt eū esse venturū:
Sequētes aūt iuniores.i.apli martyres:ꝛ cete
ri doctores:qui post xp̄i ascēsionem opera eius
predicabāt ꝛ predicant. Qui etsi diuersis tēpori
Osanna bus fuerūt:tn̄ in eis nō fuit diuersus: sed vnus
quare bis exultationis spūs. ¶ Et ponit bis osanna in ex
ponitur. celsis:ſm Inno. ꝓpter duas partes salutis:que
sunt stola mētis:ꝛ stola corpis:vel dotes anīme
ꝛ dotes carnis.q.d. Obsecramus salua nos ſm
animā ꝛ ſm corpus. Inueniť ꝛ hic laudis versi
culus i ps̄.cxvii. O dn̄e saluū me fac. Qđ cū tur
be clamauerūt osanna ps̄. dixit. O dn̄e saluum
me fac. Qđ vero turbe dixerūt. Benedictus qui
venit in nōie dn̄i. ps̄. eisdē v̄bis subiūgit:in qui
bus tangiť gratiarū actio ꝛ cōfessio mysterii in
carnationis xp̄i: vn̄ dr̄ Benedict⁹. subaudiť:sit:
qui venit ſm humanitatē assumptā. in nomine
dn̄i.i.in nōie patris:qui dn̄s est celi ꝛ terre:ipo
dn̄o teste Johā.v. Ego veni in nōie patris mei.
Uenit autē xp̄s in nōie patris ſm Bedā:q: in oi
bus q̄ gessit ꝛ docuit: nō suā sed patris gloriam
quesiuit. Unde ait Johā.viii. Ego glorifico pa
trem meū: ego gloriā meā nō quero. ¶ Aliter
exponiť hymnus iste ſm dn̄m Alber. magis
in ordine ad eucharistie sacramentum:qđ v̄bis
canonis cōficitur:qui hunc hymnū immediate
subsequiť:vn̄ ait. Ter dr̄ sanctus ꝓpter triū per
sonarū (vt multi dicūt) discretionē:que oēs sin
gulariter in hoc sacramento sunt operate. Uir
tus em̄ altissimi (vt dicit Cassianus) per appro
priationē est patris q̄ obūbrauit dū sui perfectā
imaginē in vtero v̄ginis: ꝛ sacramēto nostre re
dēptionis impressit. Umbra enim dr̄ forma in
speculo:resultans in speculo ex facie respiciētis
Et in hoc sensu sumiť vmbra q̄ virginē obūbra
uit:ſm origenē. Spūs aūt sanctus superueniens
tā in vterū in quo noster panis a muliere eter
nas:scʒ sapiētia perfect⁹:ꝙ etiā in sacramento in
quo substātia panis in ipsum trāssubstantiatur
sua virtute ꝛ operatione oīa perfecit. Filius v̄o
est qui oīa a spūsancto ꝑfecta ꝛ in vtero:ꝛ in sa
cramēto sibi vniuit:rōne cuius vnionis dicit. Ca
ro mea vere est cib⁹: ꝛ sanguis meus vere est po
Johā.vi. tus. Et q: sctūs dr̄ sanguine firmat⁹:ꝛ i sangui
ne xp̄i operatione trinitatis oīs nostra religio
fundata ꝛ firmata est et mundissima effecta: ter
dr̄ sanctus:q: ibi sanguini suā pater imaginem
impressit: spūssanctus sanguinem ꝛ carnē mun

datos formauit:filius formata ꝛ mundata sibi
vniuit. Diciť etiā ter sanct⁹:q: tribus sanctis cō
ficiť hoc sacramētū:scʒ antiquo:nouo ꝛ eterno:
scʒ corpore:anima ꝛ deitate xp̄i. Corp⁹ xp̄i diciť Corpus
antiquū:q: de massa corpis adā sumptū:ꝛ hoc xp̄i dicit
sanctū:q: immune ab omni peccato assumptum antique.
ipsum enim non seminis cōmixtione sed spūs
sancti operatione in virgine cōceptū:debito ori
ginalis peccati nō fuit obnoxiū:q: etsi de massa
perditiōis assumptū:nō tn̄ ꝑ lege ꝓpagationis
decisum ab adā quib⁹ dūtaxat autunc cōiuncte
debito tenebanť origīalis iusticie. Immune qđ
a morbida q̄litate:quē fomitē: aut carnis legē
dicim⁹: q̄m spūssanct⁹ in virginē superueniens
sanguinē istū purgauit:de quo sine libidine: et
qualibet noxia qualitate corpus illud mūdissi
mū formauit. Unde glo. Job.iii. sup illud. Qui
desursum venit:super oēs est. Desursum.i.de al
titudine humane nature ante pctīn primi parē
tis: q: de illa altitudine assumpsit verbum hu
manū naturā: ꝛ nō assumpsit culpā cui⁹ assum
psit penā. Scōm sctīn in sacramēto isto scʒ aīa
xp̄i nouus est: in tpe incarnationis filii a patre
de nihilo creata. Et hec sancta: q: in ipso crea
tiōis momēto omni sanctitate:ꝛ omni gratia:ꝛ
sapientia est repleta. vn̄ ad Col.ii. dr̄ de xp̄o. In
quo sunt oēs thesauri sapiētie ꝛ scie dei recōditi
Tertiū sanctū ꝛ vere sanctissimū est diuinitas fi
lii:q̄ corp⁹ sanctū ꝛ aīam sanctitate plenā assum
psit:ꝛ in personā filii vniuit:vt omni sctītate re
dūdaret ille hō ad toti⁹ ecclie sctītatē ꝛ copiam.
hinc Job.xvii. Ego ꝓ eis sctīfico meipm. ¶ Hac
igiť rōne dr̄ ter sctūs q̄si diceremus: xp̄s in
hoc sacramēto p̄teritus sctūs est ꝓpter carnis sctī
tatē:ꝛ iterū sctūs ꝓpter aīe plenitudinē. Tertio
sctūs ꝓpter deitatis infinitā ꝑfectionē. Propter
vnitatē autē diuine essentie in trib⁹ ꝑsonis hec
ꝑficiētis:addiť singulr̄ dn̄s de⁹ sabaoth. In qui
bus v̄bis significať illius operationis facultas
cū dr̄ dn̄s. Modus: cū dr̄ deus. Uirtus cū diciť
sabaoth. Facultas in v̄bo dn̄s. Johelis.ii.ꝛ Ro
ma.x. Dn̄s diues est in oēs qui inuocāt eum q:
omni thesauro pecuniaꝝ possessionū ac bonoꝝ
oīm superpositus. Modus in v̄bo de⁹. Sapien
ter em̄ de⁹ perficit oīa:q: videt oīa sua sapiētia.
Perficit vtiliter q: oīa circuit ꝓuidentia ꝛ soli
citudinis cura. ps̄. Dn̄s solicitus est mei.ꝛ.i. Pe
tri.v. Ipsi cura est de nobis. Perficit charitate
maxima:q: deus ardēs ignis est. ſm illud Deu Deute.
tero.iiii. Dn̄s de⁹ tuus ignis cōsumens est. Uir iiii.
tus in v̄bo Sabaoth:qđ virtutū vel exercituū
sonat. Sācta em̄ ecclesia de oībus terribilis est
in triūphantib⁹ ꝛ militantib⁹:ꝛ totus eius exer
citus huic sacro vel assistit vel ministrat. Mini
strat em̄ ecclia:ꝛ assistit celestis curia: vt demo
num virtus excludať:ne impediat corporis xp̄i
ad caput vnionē:ꝛ hec virtus ab eo profluit: de
quo in ps̄. dr̄. Dn̄s virtutū ipe est rex glorie. Et
hac rōne diciť: dn̄s deus sabaoth: vt describať
trinitatis laudabilitas in ope sacramēti. ¶ Se
quiť. Pleni sunt celi ꝛ terra gloria tua. Celi glo
ria dr̄ pro beatitudine triūphantiū:in quorum
laudē hoc sacrificium offertur: vt dicūt Grego.
Aug. Ambro. Terra pro terrigenis poniť:ꝛ quā
tum ad illos gloria pro gratia. Unde plena est
terra gratia:in qua offerť sacrificium in adiuto
riū militantiū pariter ꝛ in cibū. Cōprehēduntť
etiā sub terra:q̄ sunt purgatoriis i penis:ꝓ qui
bus offerť in suffragiū. Sic igiť spūs dn̄i: q̄ ope

ratur in sacramēto repleuit orbē terrarū: et hoc
ꝙ cōtinet oia: qḋ nihil aliud est nisi celum: hoc
eni ſm Damas. cōtinētia est visibiliū et inuisibi-
liū creaturarum. Hic ergo spūs sciētiā h3 vocis
vtriq3 laudis: quā pcinit holb⁹ et angelis: qua-
tenus sic oē genu flectat celestiū: terrestriū et in-
fernoꝝ: et ois lingua ꝯfiteat: q2 dñs noster iesus
xp̄s in hoc sacro oblatus: est in gloria dei pr̄is.
Hec igit laus resultatiōis qua ad perfectionez
sanctitatis: resultat chorus l aula ecclesie: l qua
fit pfectio sctitatis. ¶ J Subdit. Osanna in ex
celsis. Osanna .i. salua obsecram⁹ in celebratiōe
sacramēti sanguinis: q2 nō est salus sine sangui
ne xp̄i. Sine sanguinis eni effusiōe nō fit remis
Zach. ix. sio pctōꝝ. ad Heb. ix. Sed nec penarū. zach. ix.
Tu aūt in sanguine testamenti tui emisisti vin-
ctos tuos de lacu in quo nō erat aqua. In excel
sis. in celis: vt oēs in sacro sanguinis saluet in
quo toti⁹ relucet operatio trinitatis: et per qḋ celi
et terra pleni sunt tue glīa maiestatis. Est ergo
hec petitio vt saluet gratia sanguinis ab omni
inquinamēto terrene ꝯtagionis. ¶ Sequitur.
Benedictus qui venit in noīe dñi: qḋ est gratia
rū actionis: vt sicut patres pcedentes aduen-
tū ei⁹ vt abraā et ꝓphete: et cōcomitātes vt apl̄i:
et sequētes vt martyres: cū ꝓsecuti sunt diuersis
tpib⁹: vna fide ad passionē veniēte: qua semet-
ipsum hostiā pro omnib⁹ obtulit: ita in eadē fi
de et gratiarū actione recipiam⁹: et ꝓsequamur
cū venientē in altari offerēdū pro nobis omni
bus in sacrificiū salutare. Dicim⁹ aūt in hac gra
tiarū actiōe. Benedictus: nō q2 ex nostra actio
ne dei btitudo augeat: aut sibi bonū quodcūq3
accrescat: s3 a nobis benedicit .i. bn̄dictus predi
cat: laudat et canit: q2 ipse venit plenus benedi-
Eccli. xliiij. ctionib⁹. Et q2 sicut dr̄ Eccli. xliiij. Benedictio
nez omniū gentiū pater dedit illi: et testm̄ noue
Ephe. j. gratie: cui nunꝙ aliquid supordinādum est: in
sanguine suo cōfirmauit super caput eius. Nos
ſm apl̄m. Bn̄dict⁹ est qui benedixit nos l omni
benedictione spūali. Sic ergo benedicēdo gra-
tias agētes in laude dicimus sibi bona ꝙ ipse in
nos ꝓfluxit: ſm illud ps. Eructauit cor meū v-
bū bonū: dico ego opera mea regi. Sic benedi
ctū dicim⁹ ꝙ venit: sic semel se offerēdo: ita quo
tidie oblationē illā in sacramēto repsentādo
Ps. ps. Bn̄dictus dñs die quotidie: ꝓsperū iter ad
salutē p suā oblationē: faciat nobis deus salua
riū nostroꝝ. In noīe dñi: qui dominū diuini po
tētiā notā nobis facit nos ab infimis exaltādo
a paupertate suis copiis releuādo: et sua domia-
li ꝓture cōtinēdo: ne ad pedestria et stabularia
declinem⁹. ¶ Addit Osanna vt saluet scḋa salu
te a miseria pene p gloriā: q2 iusticia culpe salua
j. Reg. ij. uit p gratiā: et sic suscitet de puluere egenū: et de
stercore erigit pauperē vt sedeat cū principibus
et soliū glorie teneat in celis: ꝓpter qḋ cōcludit
et nūc. In excelsis: sicut et prius additū est: q2 ista
sunt excelsa glīe sue: ꝙ nisi p ipm attingere ne-
mo pōt. Unde angeli cecinerūt. Gloria in altissi
mis deo. Luce. ij. Oremus ergo dñm benedicē-
tes et dicētes. Benedictus sit: et in eternū super-
benedictus: qui venit in nomine dñi: operatio-
ne diuina in altaris sacramento: quatenus eu3
sic venientē honorifice suspicientes: benedictio
nem in presenti et in futuro largiter consequa-
mur. Amē. ¶ R Qm̄ aūt misse officiū qḋ in ca
none pncipal'r ꝯsistit: ob memoriā dñice passio
nis institutū est. In plerisq3 sacramentariis in
ter prefationē et canonē imago crucifixi depin-
gitur: vt nō modo intellectus: sed et picture aspe
ctus memoriā inspiret dñice passionis: vt dicit
Alex. de ales. Et rationabiliter quidez: qm̄ que
oculis vident: forti⁹ mouēt: ꝙ ꝙ ore pferunt: et
solo percipiunt auditu. Hinc Damasc. iiij. libro
sentētiaꝝ. Multotiēs nō ſm mētē habētes dn̄i
passionē: imaginē crucifixionis xp̄i vidētes: in
salutaris passionis memoriā venim⁹ et pciden-
tes adoramus. Hinc et Ezech. ꝓpheta iussus est
pingere transmigrationē hierusalē: vt ppl's iu-
daicus sensibilib⁹ formis moueret eā agnosce-
Eze. xij. re futurā. Uñ Ezech. xij. Tu ergo fili hois fac ti-
bi vasa trāsmigrationis: et trāsmigrabis p diē co
rā eis. Trāsmigrabis autē de loco tuo ad locu3
alterū in cōspectu eoꝝ: si forte aspiciant: q2 do-
mus exasperās est. Et efferes foras vasa tua: ꝙ̄si
vasa trāsmigrātis p diē in cōspectu eorum. Ubi
Grego. Grego. in commenta. Q2 oculos ad videndū ha
bent: et nō vidēt: aures ad audiēdū habēt: et non
audiūt: da eis imagines et picturā: et formis ostē
de corporeis: vt venturā captiuitatē nō solu3 au
ditu: sed et oculis recognoscant. Uñ satis ostēdit
forti⁹ mouere imagies ꝙ verba. Et hec est preci
* Cur christiana religio admittit sacras venerādasq3 sanctorū imagies pua rō * cur xp̄iana religio admittit sacras ve
nerādasq3 sctōꝝ imagines: vt sc3 simpliciorib⁹
esset memoriale perpetuū: et deuotionē sapiētiū
excitaret. Cōgruū ergo est vt oculis sacerdotis
passiōis xp̄i memoriale celebrātis: crucifixiōis
imago obiiciat: qua ad de ipsa cogitandū forti⁹
inuitet. Et idcirco ait Alex. Forte diuina sacrā
est puidētia: l3 humana hoc puocauerit indu-
stria: vt ab ea lr̄a canō inciperet ꝙ sui forma cru-
cis signū ostēderet in figura. T. Lr̄a etenim thau:
Lr̄a thau mysteriū crucis insinuat. ꝙ prima est in canone: mysteriū crucis h3 et insi
nuat: dicēte dño Ezech. ix. Signa thau in frōti
bus viroꝝ dolētiū et gementiū. De quo latius .J.
In quibusdā etiā codicibus: vt Durādus in rō-
nali dicit: maiestas patris depingit: imago cru
cifixi: vt sacerdos q̄si presentē videat quē inuo-
cat: et quē alloquit dicēs. Te igit cle. ¶ L Hoc
ergo crucis signū nō solū intuet sacerdos: sed
etiā osculat: vt osculo qḋ pacis signū est ostēdat
ꝙ per crucē pacificati sum⁹ et recōciliati deo pa-
tri: vt dr̄ Col. j. Cōplacuit per eū recōciliari oia
in ipso pacificans per sanguinē crucis ei⁹: siue ꝙ
in terris siue ꝙ in celis sunt. Seruant aūt diuer
si ritus in ordine osculēdi: aliqui primo osculā
tur pedes crucifixi: et postea pedes maiestatis di
uine: in signū ꝙ per filiū dei crucifixione ad pa-
tris deducimur maiestatē. Alii modo contrario
primo osculant pedes maiestatis: postea cruci-
fixi: in signū ꝙ nemo venit ad filium nisi pater
traxerit eū: ꝙq3 omne donū optimum desursu3
est descendēs a patre luminū. Alii qui duplicez
picturā nō habēt: primo osculant altare: postea
crucē in codice: eadē ꝙ dicta sunt repsentātes
¶ Uertit se etiā sacerdos canonē incepturus ad
orientē: vt sc3 solē iusticie xp̄m dñm aduocet per
cōsecrationē ad altaris sacrm̄. Ab illo eni loco
materialis sol orit: ꝙ vite origo est et cā. Trahit
aūt hoc ipm ex veteri lege originē: ſm Guil'. in
qua sacerdos legalis cu3 orabat: faciē habebat
ꝯtra ꝓpitiatoriū: q2 exinde loquēs dñs ꝓpitia
bat pplo. Exod. xxvj. Ideoq3 xp̄s qui ꝓpitiatio
est p peccatis nostris: q2 in canone petit donari p
sacerdotē: merito ad illā partem celi se vertit ad
quā propitiatoriū fuerat collocatum. ¶ Ince-
pturus quoq3 canonē sacerdos iūctis manib⁹

se inclinat: significans christi inclinationē: qua in faciē procidens in horto orauit: vt si fieri posset trāsire calix passionis: cuius meditatio intantū dñm anxiauit: vt factus sit sudor eius tanq̄ gutte sanguis in terrā decurrentis. Lu. xxij. Fit etiā hec inclinatio versus terrā: vt sacerdos se hūiliter terrenū se agnoscat: seq; per hoc indignū proprijs viribus iudicet ad tantū mysteriū peragēdū. ¶ Iungit man⁹: vt verbis attētio copuletur: iuxta btī Bern. exortationē. Fratres immolātes hostiā laudis iungam⁹ verbis sensū: sensui affectū: affectui exultationē: exultationi maturitatē: maturitati humilitatē: humilitati libertatē. Hinc quoq; ministrātes post tergū vadūt sacerdotis: discipulo℞ fugā figurātes vel aliis exēplū retrocedēdi dantes: ne cuiusq̄ voce vel aspectu sacerdotis intētio distrahatur. ¶ Ultimo pulsatur campanella: vt fideles intra ecclesie aream constituti: ad cordis preparationē excitētur: quatenus in spiritu ⁊ veritate adorent deuotius hostiam salutarem: quam post consecrationem: omnium ostendit aspectibus adorandam.

Magistri Gasparis

Wasiachri Symmeringēsis ad clerum epistola adhortatoria.

Gabriel Byel vir omniū peritorū sine controuersia peritissimus: catonianā illā nobilissimā secutus sentētiā. hoc est nō sibi soli: sed toti se mūdo genitū credēs immortalitatē eternāq; famā posteris reliq̄t: estimās nullis se rebus: literarū studijs semot(̄): ceteros prestare posse cunctis saltē pbie diuine studio anhelātibus dans typū ⁊ exēplar. Quare o sacerdotes: o diuini nois precones dulcissimi: quid in hac vmbratili: quasi vita alacriori studio: conatuve celeriori: diuina nō capessitis officia? Quid beluine succūbere volūptati? Quid alexādrinis delitijs deditos esse? Quid tā sedētaria fatigatiōe pigro sinere? Quid die noctuq; maxios cōmis gradatim scāsilibus labores impēdere iuuat: nō cogitātes illō .i. Pe. ij. regale vos genus sacerdotij appellitari. Itē ps. cix. promissionē eterni sacerdotij regio inquiete propha. Tu es sacerdos in eternū ⁊c. Quare olbus alijs operandibus postpositis: vestrā sctitatē: statū vestrū nobilissimū: virtutib⁹: bonis moribus: et qđ est maximū: bonis exēplis (cū alteri malefaciēdi dare occasiōē apđ summū deū: qđ maxime in se habeat grauitat(̄)) excolētes: nō holes tm̄: sed dij vocabimi. Ex quo aūt diuersa sunt studio℞ gn̄a: maxime illud vnicuiq; acceptādū: qđ suo statui nō discrepare videt. Et si sacerdotis sit officiū deū colere puris lotisq; manib⁹ et mūdo corde cōtrectare: summe sibi videt necessariū: hmōi gabrielis nři opus: ⁊ die ⁊ nocte manib⁹ voluere: ex ide vt possit (qđ maximū sui stat⁹ est) christū scz in altaris hostia transsubstantiatū intelligere: quē nullis: nec exterioribus: nec interiorib⁹ (solo intellectu excepto) sensibus cognoscere potest. Datū Bas. M. vx. Decimo Kalen. Februarias.

¶ Lectio. xx. a

Te igit̄ clementissime pater per iesum christū filiū tuum dñm nostrū supplices rogamus ⁊c. ¶ Expediti de continuatione text⁹ sacri canonis per notā illatiōis (igitur) designata: ad eius diuisionē ⁊ litere expositionē procedimus. ¶ Diuidit̄ autē varie a varijs: nā Guil. in rationali triplicē recitat diuisionē: qua℞ vna in partes. xj. alia i partes. xij. tertia in sex partit̄. Alex. de ales diuidit i tres partes subdiuidēdas. dñs Alb. silr in tres: nō tm̄ eadē: sed longe alia diuisiōe. Sed quasi mediū tenentes dicimus: q̄ text⁹ sacri canonis: vcz ab illo loco. Te igit̄. vsq; ad dñice orōnis prefationē incipit ibi. Oremus preceptis salutarib⁹ moniti. ibi em̄ terminat̄ canon s̄m dñm Alb. vt tactū est. s. lec. xv. Hic inquā text⁹ ꝯuenient̄er diuidit̄ in sex ptes principales. In quarū pria petit̄ a deo būdictio appositorū munerū: q̄ p tota ecclesia offerunt̄. In scđa ponit̄ scđo: s̄ inuocatio quorū meritis ⁊ precib⁹ nobis dona a dño cōferunt̄: ibi. Cōicantes. In tertia petit̄ sacrificiorū oblato℞ acceptatio: qua electi a pñdis diuidunt̄. In quarta ponit̄ verbo℞ forma q̄bus cōsecratio cōficit̄: ⁊ panis viniq; substātie in xp̄i corp⁹ ⁊ sanguinē conuertunt̄. In quinta ponit̄ ꝯsecrato℞ cōmemoratio: ⁊ salus petit̄ his q̄ sacrificio pfruunt̄. In sexta subinfert̄ refrigerij ac suffragij postulatio: et iterata scto℞ inuocatio: quatenus que petimus a dño ꝯcedant̄. Tertia ibi. Hanc igit̄ oblationē. Quarta ibi. Qui pridie. Quinta ibi. Uñ et memores Sexta ibi. Memento etiā domine. ¶ Prima pars in duas subdiuidit̄ in qua℞ pria dirigit̄ petitio ad dñm vt apposita munera sctificet. In scđa fit specificatio p q̄b⁹ sctificata munera deo liberi: ibi. In prls q̄ tibi. Diuisio pme pticule pts ex prīcipio sequētis lectiōis. ¶ B pria ps icipit a lrā T siue. t. Te igit̄. qđ s̄m Inñ. nōri

Diuisio textus sacri canonis in sex partes.

detur sine diuina prouidētia factū. Est.t.litera
Cuiusqȝ mystica ẜm Isidor.j.lib.ethymol.c.iij. Sunt em̄
iiij litere quilqȝ litere mystice apud grecos.y.qđ humanā
mysticca vitā designat.θ. Thita mortē.τ alpha principiū
pud gre- ω finē: que due litere ad christū pertinēt ẜȝ illō
cos. Apocal.j. Ego sum alpha τ o principiū τ finis.et
Litere thita quā hebrei thau dicūt:nos.t. Dicitur aūt
grece: et thau hebraice quasi signū. Litere aūt grece τ la
latine ab tine ab hebraicis videnť exorte. Formātur em̄ li
hebraicis tere grece ab hebraicis: τ quātū ad sonū: τ quan
exorte vi tū ad nomē: τ latine a grecis. Nā apud hebreos
dentur. primo dictū est aleph: deinde ex simi enūciatione
apđ grecos tractū est alpha: inde apđ latinos a.
Trāslator autē ex simi sono alterius lingue literā
cōdidit: vt nosse possimus linguā hebraicā olim
aliaꝝ linguaꝝ τ literaꝝ esse matrē: sic ergo a thau
hebreo formata est thita grece: τ.t.latine. Insi-
nuat aūt.t.litera siue thau mysteriū crucis dñi-
ce: ex sui forma τ formatione ipsius representās.
Est deniqȝ signū illud ẜm btm̄ Hiero.qđ impres-
sum fuit quorūdam faciebus: ad dñi iussionē: quo
sic signatis cōcessa est salus τ liberatio ab interi
Ezech.ix tu mortis angeli percutiētis: de quo Ezech.ix.
ita scribiť. Dixit dñs ad virū indutū lineis ha-
bentē in lūbis atramentariū scriptoris. Transi
per mediū ciuitatis in medio hierl'm: τ signa
T super frōtes gemētiū viroꝝ τ dolētium super
cunctis abominatōibus que fiūt in medio eius.
Post hec dixit sex viris Trāsite per mediā ciuita
tē post eū: τ percutite super quē non videritis si
gnū T. Nemini parcat ocul' vester. Et post pau
ca. Omnē autē super quē videritis signū T non
occidatis. Illud quoqȝ signū est illud super quo
moyses serpētē eneū erexerat in deserto quē in
spiciētes saluabanť a morsib' serpētuȝ ignitoꝝ
Job.iij. Nūeri.xxj. De quo saluator. Sicut moyses exal-
tauit serpētem in deserto: ita exaltari oportet fi-
liū hois. Factus est em̄ filius hois obediēs pa-
tri vsqȝ ad mortē: mortem autē crucis. Phil.ij.
que crux instar litere T figurata fuit: ex stipite scȝ
τ ligno trāsuersali superposito: stipite nō eminē
Luce.ix. te: vt verificareť illud Luce.ix. Vulpes foueas
hñt: τ volucres celi nidos: filius aūt hois nō ha
bet vbi caput suū reclinet. ¶ C Illud fuit etiaȝ
Apocali- signū de quo Apocal.vij.dicit. Vidi alterū ange
psis.vij. luȝ ascēdentē ab ortu solis: habētē signū dei vi
ui. Glo.vexillū crucis. clamātē voce magna: qua
tuor angelis quib' datū est nocere terre et mari
dicens. Nolite nocere terre: neqȝ mari: neqȝ ar-
boribus: quoad vsqȝ signem' seruos dei nři in
frōtibus eoꝝ. Et q: in canone misse passio chri-
sti rememorať: q in cruce cōsummata est: ideo-
qȝ ꝯgruū fuit: τ rationabile: vt ab. ea lřa inchoa
retur: que crucē plus ceteris rep̄sentaret: qua-
lis est litera T vt scȝ per eius inspectionē: sacer-
dos in memoriā reduceret dñice passionis. Qđ
salutifere crucis signū laudabiliť fideles in quo
tidiani vsus sensibilib' rebus: puta libris: parie
tibus: statuis imprimūt: τ exēplo sacerdotis oscu
lanť: vt ad passionis christi memoriā excitētur: τ
ex eius rememoratōe saneť a suggestiōib' ser
pentū infernaliū. Sicut olī sanati sunt filij isrť
a morsibus serpētuȝ ignitorū per inspectionē
De virtu serpētis in crucis signo erecti. ¶ Magna em̄ est
te crucis crucis virtus: magnū crucis mysteriū: vnde ẜm
Iuno. Crux sanitatē restituit: bñdictionē impē
dit: discernit a perfidis: liberat a periculis: ho-
stes expellit: victores cōstituit. Crux mysterium
fidei: sacramentum spei: clauis sciētie: forma

iusticie: magnificentia regum: gloria sacerdo-
tū: sustētatio inopū: pauperū ꝯsolatio: cecorum
lumē: claudoꝝ baculus: desolatoꝝ spes: resurre-
ctio mortuoꝝ. Verba sūt originalr btī Job. Chr.
in homel. de cruce. Hui' crucis laudes Raban'
fuldēn. monach' τ maguntine sedis archiepo mi
rādo cōpegit artificio: figuris: prosa τ metris: ni
hil eoꝝ omittēs: qđ ad ei' magnificā laudē hūa
nit' poterit inueniri. Hec de lřa t. siue T candis
principio: cui' exordiū. Te igiť clemētissime pať.
¶ D Ad cuius intellectū notandum q nomē
Nomē pr̄i Pater: dupliciter in scriptura accipiť. Accipitur
i scriptura em̄ qñqȝ pater essentialiter: et qñqȝ notionali-
duplr ac- ter. Essentialiter attribuiť toti trinitati: et sin-
cipitur. gulis personis cōiunctim τ diuisim: sicut cetera
noīa essentialia: q de singulis personis in omni
bus simul in singulari numero predicanť: sicut
increat': immensus: eternus: omnipotēs: dñs:
deus. de quo in symbolo athanasij. Eternus pa
ter: etern' fili': etern' sp̄ussctūs. Et tñ non tres
eterni: sȝ vnus etern' τc. Noīa em̄ essentialia: si-
cut de psonis singulis: ita de oībus simul singlr
nō plurali numero predicanť: sec' de noīe per-
sona: siue suppositū: qđ licet dicať ẜm substātiā
pro quāto nō dr relatiue ẜm hc. Aug.vij.de tri.
ca.v. excipiť tñ a supradicta regula ẜm eūdē li.
viij. de tri. ca.j. vt recitat magr̄ disti.xxiij. primi
Deute. sen. Et isto mō essentialiter scȝ accipiť pater in
xxxij. cātico moysi Deute.xxxij. Nōne ipse est pater tu'
qui possedit: fecit τ creauit te? Sic etiā accipitur
Mat.vj. Mat.vj. in orōne dñica. Pater nř q es in celis.
Et generalr sic accipi pōt: qñ de eo predicať ter
min' importans aliqđ cōueniēs toti trinitati.
sicut est operatio qlibet adextra. Opa el trinitatis
adextra sūt idiuisa. Nā pr̄ τ filius τ sp̄ussanctus.
sicut inseparabiliter sunt: ita inseparabilr ope-
ranť: ait Aug.j.de tri.c.iiij. et magr̄.di.j.lib.iij.
Et dicit notāter accipi pōt: q: aliqñ etiā respe-
ctu termini essentialis.i.cōueniētis trib': acci-
pitur nō essentialr. vt cū in symbolo aploꝝ dr.
Credo in deū patrē oīpotētē creatorē celi τ ter-
re. vbi patrē accipiť p psona patris tm̄: sȝ sequať
oīpotētem τ creatorē celi τ terre: q sunt termini
essentiales ꝯueniētes oībus trib'. Sȝ hoc est ex
eo q: statim addiť. Et in iesum xp̄m filiū ei' vni
cū dñm nostrū: p qđ innuiť discretio ei' a filio.
Silr hic. Patris τ filij τ spiritussctī vna est diuini
tas τc. patris: silr filij τ sp̄usscti accipiunť perso
naliter: sȝ qđ sequiť: vna diuinitas: fit terminus
essentialis: eo qđ hic expresse innuiť discretio p
sonaꝝ. ¶ Alio mō pater accipitur notionalr: vt
est ꝓpriū prime psone q a nullo est: et est termi-
nus psonalis: vnā tm̄ psonā importās: τ sic sem
p accipiť qñ poniť respectu p̄dicati: psonalē p
prietatē importātis: etiā cū exclusione ceterarū
psonarū: vt cū dicim'. Pater a nullo est: nec fa-
ctus: nec creat': nec genit': nec pcedēs. Silr pr̄
genuit filiū sibi coeternū τ cōsubstātialē. pōt tñ
qñqȝ capi notionaliter respectu p̄dicati essen-
tialis: sȝ nō cū exclusione alicui' psonaꝝ vt hic.
Pater creauit mūdū. Pater icarnauit.i.icarna-
ri fecit filiū. Pater tradidit i mortē filiū. Pater
pōt accipi notionalr: etiā pōt accipi essentialr. τ
ẜm hoc ẜm nōnullos hec pticula pōt dupliciter
exponi. Vno mō vt accipiť essentialr: τ tūc resu-
mi dȝ prima pars hymni ꝓmissi vt sic. O de' tri
nitas.i.pr̄ clemētissime: q: sctūs es: q: dñs sa-
baoth.i.exercituū es: q: pleni sūt celi τ erra glīa
tua. Igiť.i.iō vel idcirco supplices te rogamus

¶ E Sed cōtra hanc expositionē videt̄ esse qđ
obiectio statim sequitur. Per iesum xp̄m filiū tuū. Nam
xp̄s nō est fili⁹ totius trinitatis: q2 nō filii: q2 ni
hil impossibili⁹ ꝙ ꝓ idē gignat se: ꝺm bea. Aug.
j. de tri. c. Neqꝫ est fili⁹ spūsctīs q2 spūsctūs
posterior est filio origine: q2 a filio ꝓcedēs: ꝛ tñ
tā fili⁹ ꝙ spūsctūs ptinēt ad trinitatē: ꝛ cū p̄ce
sunt vna tota trinitas. ¶ Ad qđ respōdēt ꝙ xp̄s
dici pōt fili⁹ trinitatis: nō generatione diuina:
ſꝫ creatione humana: nā generatione diuina a
Rńsio. solo patre est: vt dicit Athanasius in symbolo.
Filius a patre solo est: nō factus nec creatus: ſꝫ
Athana- genitus. Loquit̄ de filio ꝺm naturā diuinā: nō
sius. ꝺm assumptā. Creatione aūt humana. i. nature
humane quā inseparabiliter tota trinitas ope
rata est: filius est trinitatis sicut ceteri homines a
deo ꝓducti: ꝺm quā xp̄s etiā a tota trinitate fa
ctus seu creatus est: ꝛ ita trinitatis fili⁹. Nō qui
dē ꝙ creari aut fieri primo ꝯueniat xp̄o ꝗ deus
est increat⁹: sed ei cōuenit ꝑ cōicationē idioma
tū: rōne humanitatis assumpte: sicut đr passus
mortuus ꝛc. Scđm quē modū etiā dixit christ⁹
Joh. xiiij Joh. xiiij. Pater maior me est. ſꝫ sit equalis pa
tri. ¶ Uerūtñ alijs hec expositio videt̄ a litera
extranea: q2 quoties in diuinis sermonib⁹ no
mē filius addit̄ nomini pater: discretio impor
tatur: ꝛ termini pater filius: nō essentialiter: ſꝫ
notionaliter accipiunt̄. Neqꝫ he locutiones ap
probant̄: xp̄s est fili⁹ ꝓbi: xp̄s est filius spūsctī:
ꝗ tñ eadē rōne cōcedēde sunt qua illa: xp̄s est fi
lius trinitatis. Et ꝗuis possent habere veros
intellect⁹: tñ ne aliquib⁹ detur errādi occasio: vi
tant̄. ¶ F Et ꝓpter hoc Alex. de ales. dñs Alb.
Guil. ac ceteri hāc particulā tñ exponūt de pa
tre accipiendo notionaliter. Et sic resumi de
bet scđa pars hymni: vt sic. Pater celestis: quia
magnificasti nobiscū misericordiā tuā: vt mitte
res filiū tuū vnigenitū. cui turba cāticū laudis
acclamauit. Benedict⁹ qui venit in noīe dñi. Jō
clemētissime pater te supplices rogam⁹. Sic pa
tris autoritatē insinuat: ipm̄ solū inuocādo ait
Alex. quē alloquit̄ tanꝙ p̄sentē ꝑ gratiā ꝗ nusꝙ
deest ꝑ essentiā: potentiā ꝛ p̄sentiā. Uel ꝺm dñm
Alb. ꝛ vltimā expositionē hymni sic. Pater: q2
sanctus es: ꝛ celū ꝛ terrā glīa replesti ꝑ euchari
stie sacramētū. Igit̄ te rogam⁹: quib⁹ rōnē ꝛ cau
sam te rogādi dedisti ꝑ hoc ꝙ celū ꝛ terrā gloria
tua ꝑ sacrm̄ implesti. O pater qui paterna ꝟtu
te nos formas: paterno affectu dulcissime de no
bis cogitas: paterna ꝓuidētia bonoꝝ tuorū he
redes nos ordinas: paterna disciplina īstituēs:
vtiliter nos scīficas. Format eñ nos ad imagi
nē suā paterna ꝟtute: q2 nullius ꝟtutis in celo
ꝛ in terra est ꝓpriū formare natū ad imaginem
ꝓpriā: nisi paterne ꝟtutis. Esa. lxiiij. Nūc dñe p̄r
Esaie. lx nr̄ es tu: nos ꝟo lutū: ꝛ fictor nr̄ tu: ꝛ opa manuū
iiij. tuaꝝ oēs nos. ꝛ Eccli. xvij. De⁹ creauit de terra
hoīem: ꝛ ꝺm imaginē suā fecit illū: ꝛ ꝺm se vestiuit
illū ꝟtute. Format aūt nos ꝟtute dū inuisibili
imagini dei. i. filio ꝗ est imago dei inuisibilis: in
sacramēto per gratiā vnimur ꝛ incorporamur.
Ad cui⁹ incorporatiōis cōsignationē hortatur
nos apl's. j. Coꝝ. xv. Fratres sicut portauimus
imaginē terreni: portem⁹ imaginē celestis. Qua
lis terren⁹: tales ꝛ terreni: ꝛ qlis celestis: tales ꝛ ce
lestes. Rursus p̄r p̄rno affectu dulciter de nobis
cogitat: dū prestat panē de celo: oē habērē in se
Sap. xvj delectamētū ꝛ oēm suauitatē saporis Sap. xvj.
Angeloꝝ esca nutriuisti pplm̄ tuū: ꝛ paratū pa
nē de celo p̄stitisti illis sine labore: oēm delecta
mētū in se habērē: ꝛ ois saporis suauitatē. Sub
stātiā eñ tuā ꝛ dulcedinē quā in filios habebas
ostēdebas: ꝛ deseruiēs vniuscuiusqꝫ volūtati ad
qđ quisqꝫ volebat: cōuertebat̄. Uñ ꝛ hic panis:
panis filioꝝ canib⁹ nō mittēdus đr: ꝗ vtiqꝫ a pa
tre porrigit̄. Insuper paterna ꝓuidētia bonoꝝ
suoꝝ heredes nos ordinat: dū ꝑ īcorporationeꝫ
qua nos filij sui corpori per hui⁹ sacramēti sum
ptionē vnit: nos filios suos efficit: ꝛ veros here
des spūs: ꝗ vaporat de sanguine ei⁹ quo potamur
Sicut ait apl's ad Ro. viij. Accepistis spm̄ ado- Ad rom.
ptiōis in ꝗ clamam⁹: abba pater: ꝗ testimoniū viij.
reddit spūi nr̄o ꝙ sum⁹ filij dei. Si aūt filij: ꝛ he
redes. Heredes quidē dei coheredes aūt christi
Demū paterna disciplina instituēdo nos sancti
ficat: de quo ad Heb. xij. Pater spirituū erudit Ad Heb.
nos: ad id qđ vtile est recipiēdo sanctificationē xij.
ei⁹. Hāc licet multis recipiam⁹ modis: cōuenie
tissime tñ ī h̄ sacramēto: ī quo illi ꝑ spm̄ vnimur
ꝗ nūꝙ recessit a disciplīa p̄ris. ¶ G Et vt cit⁹
impetrem⁹ qđ petim⁹ addim⁹. Clementissime.
Habet ꝗppe humana industria: vt dū petitiōis
sue effectū expectat ꝛ desiderat: obsecrati laudes
petēdo ꝓponat: vt sic ꝑ hoc ei⁹ beniuolētiā ca
ptet. Qualiter videre est apud oratores: qui in
suis exordijs iusticiā ꝛ famā aliaqꝫ laudis p̄co
nia premittūt: vt sic animū ei⁹ quē orāt: ad sui
inclinēt desideriū implemētū. Sic fecit prudēs
mulier Judith: cū hostiū iudaice plebis contri
tionē impetrare a dño voluit: hmōi exordio ce
pit. Dñe de⁹ patris mei symeō: ꝗ dedisti illi gla
diū in defensionē alienigenarū: respice ī castra
assyrioꝝ: sicut tūc in castra egyptioꝝ videre di
gnat⁹ es. Oransqꝫ. De⁹ celoꝝ: creator aquarū ꝛ
dñs toti⁹ creature: exaudi me miserā deprecātē
ꝛ de tua mīa presumētē. Judith. ix. Et ita prisco
rū patrū plimos fecisse scptura cōmemorat. Ad
dit̄ ergo. Clementissime. i. misericordissime: qđ
p̄dicatū laudis est: q2 mīa ei⁹ sup oīa opa eius.
¶ Est aūt clemētia ꝺm Alb. virtus: ꝗ facit queꝫ Clemen-
p̄stabilē sup malicia: ꝗ ꝯ ipm̄ cōmissa est: maxi- tia quid.
me quātū ad penas ꝑ ipsis infligēdas. Sic eñ
clemētia spectat ad iudices ꝛ p̄sidētes: quoꝝ est
mīam reis exhibere: ꝺm illud Jaco. j. Mīa sup
exaltat iudiciū. Uñ ꝛ Sen. Clemētia est inclina
tio animi ad lenitatem in pena exequenda. Ait
enim lib. ij. de clementia ad Neronem. Clemē
tia est tēperātia animi in ptāte vlciscēdi. Uel est
lenitas superioris aduersus inferiorē in ꝯstituen
dis penis. Et sequit̄ qđ dictū est. Itaqꝫ dici pōt
ꝛ inclinatio animi ad lenitatē in pena exigēda.
Hec aūt maxime p̄sides decet: vt in li. j. idē ait.
Nullū clemētia ex oīb⁹ magis ꝙ regē ac princi
pē decet. Et qm̄ de⁹ rex regū ac p̄ncipū p̄nceps:
viuoꝝqꝫ ꝛ mortuoꝝ iudex est: maxime deo con
uenit: ꝑ quā ꝛ ipso semꝑ circa ꝯdignū punit: nec
letat̄ in ꝑditiōe viuoꝝ. Sap. j. Siquidē pi⁹ est: ꝛ Sap. j.
nō pascit̄ cruciatu ꝺm Greg. lib. dial. Neqꝫ obli Grego.
uiscet̄ misereri de⁹: neqꝫ cōtinebit in ira sua mi
sericordias suas. ps. lxxvj. Cōgrue itaqꝫ ad pa
tris clemētiā in nr̄a petitiōe ꝗ petim⁹ mīaꝫ no
bis exhiberi aspiram⁹ dicētes. P̄r clemētissime
q2 sanguis ꝗ hic offert̄ ꝓ multis effusus est ī re
missionē pctōꝝ. Mat. xxvj. * Et qm̄ benignus * Hoc ī
misericors ꝛ p̄stabilis est sup malicia. Johel. ij. sacrificio
¶ H Pater igit̄ clemētissime te rogam⁹. ꝯfidē hñ clemē
tes de impetratione ei⁹ qđ petim⁹: animati pa tiā mēo-
riter ꝛ docti spe ꝟboꝝ apli tui Jaco. j. c. sue can. ram⁹: in

in q̄ sanguis ꝯsecratur et offert: q̄ ꝑm magnā largitatē effusus ē in remissionem pctōꝝ.
Rogatio quid.

postulet aūt in fide nihil hesitās a te dño q̄ das oib⁹ affluēter: ⁊ nō improperas. Qui nāqꝫ hesitat: silis est fluctui maris qui a vento mouet et circūfert. ¶ Est autē rogati (ꝑm Alb.) inclinatio ei⁹ qui rogat ad exauditiōis ꝯsensuꝫ: ab eo q̄ rogat: ⁊ ꝑ hoc differt a petitiōe q̄ ꝑm eūdē: est expressio ei⁹ qḋ desiderat fieri ab eo q̄ exauditurus rogat. Nō est aūt rogatio siue petitio: locutio vel orō vt q̄busdā videt optatiua: ꝑm Guil. parrhi. in de diuina rhetorica circa principiū: sed orō alteri⁹ inclinatiua: nō em̄ qui optat: vel desiderat aliq̄d: ideo ipso petit: nā multi optāt siue desiderāt q̄ nō petūt. Multi etiā optāt siue desiderāt q̄ hr̄e nolūt: sicut viri sctī ⁊ sapientes: qui multa ꝯcupiscūt ⁊ desiderāt: a quib⁹ tñ abstinēt se viriliter ⁊ auertūt. Qui aūt petit: īdubitāter ostēdit se velle obtinere qḋ petit. Hec Guil. Itaqꝫ in ꝓposito: rogam⁹ ⁊ petim⁹ deū patrem clemētissimū: vt nobis q̄ petim⁹ tribuant. Quod aūt intelligēdū sit deū petitiōib⁹ ad petita ꝯcedēdū īclinari: īferi⁹ dicet: cū de sctōꝝ īploratiōib⁹ sermo fiet. ¶ Addit. Ac petim⁹. ad exprimēdum affectus magnitudinē. Accumulat em̄ ꝑm Alex. v̄ba deꝓcatoria dicēs. Rogam⁹ ⁊ petim⁹. vt sic geminata postulatiōe: meli⁹ obtineat qḋ intēdit. Et pluraliter loquit: significans se vice omniū orōne fundere deo patri. ¶ I petim⁹ aūt nō supbi: sꝫ Supplices. i. hūiles: qm̄ ab initio supboꝝ supplicatio nō placuit dño: sꝫ humiliū. Judith. ix. vñ ⁊ Jac. iiij. Supbis de⁹ resistit: humilib⁹ aūt dat gratiā. Humiles ergo nō ꝓsumētes de nostris meritis: nec in iustificatiōib⁹ nostris: ꝓsternim⁹ ꝓces nr̄as ante faciē tuā: sed ī miseratiōib⁹ tuis magnis ⁊ multis cūtiro desideriorꝫ sctō daniele (Eiusdē. ix.) sciētes qm̄ orō hūiliātis se celos penetrat: ⁊ nō discedet donec altissim⁹ eā aspiciat. Eccli. xxxv. Unde ⁊ legim⁹ ꝙ phariseus ille q̄ iusticias suas allegauit coraꝫ deo sp̄retus est. vbi publican⁹ ꝯfitēs humiliter: iustificat⁹ abscessit. Lu. xviij. Et q: duo sunt q̄b⁹ petēs obtīnet qḋ intēdit: scꝫ diuina clemētia ex pte exorati: ⁊ hūilitas ex pte orātis. Ideo ꝓpter primū dr̄: pater clemētissime. Propter secundū supplices petim⁹ ⁊ oram⁹. Petim⁹ autē. Per iesum xp̄m filiū tuū dñm nostrū. tāq̄ ꝑ mediatorē inter te patrē ⁊ nos miseros pctōres: q̄ ꝓpiciatio est ꝑ pctīs nostris: q̄ lauit nos in sanguine suo: ⁊ recōciliauit nos ꝑditos tibi regenerauitqꝫ nos in sp̄ē viuā: ꝑ quē cū essem⁹ tenebre: facti sum⁹ lux in dño. Per hūc ergo mediatorē: te patrē clemētissimū rogam⁹ ⁊ petim⁹: ꝑ quē spe trādi certitudinē accepim⁹. Ipse tua v̄itas eterna sub iuramēti pollicitatione nobis promisit. Amē amē dico vobis: si q̄d petieritis patrē meū in nōie meo: dabit vobis. Job. xvj. Propter qḋ merito ꝑ ip̄m īploram⁹. Et q: ꝑ te rogamus: ⁊ petim⁹ dñe nr̄ iesu xp̄e: aperi igit ꝑ nobꝭ os tuū sctissimū: os b̄ndictū. Te nāqꝫ os tuū aperiēte: oēs nr̄i accusatores obmutescēt: te ꝓstāte ꝓ͞ciniū cāe nr̄e: nulli ex aduersis ꝯsurgēt. Si nāqꝫ tu ꝑ nobꝭ: q̄s ꝯ nos? Te dāte vocē gratiosissimā p̄ti ⁊ p̄ri gratissimā: vocē illā āgeloꝝ eloquiis īcōparabilē: an auertet p̄r misericordiaꝝ aures suas. Qui te a nobis audiri mādauit: dicēs. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹ in quo mihi bene ꝯplacui: ip̄m audite. Mat. xvij. Quō te ꝑ nobis interpellantē nō exaudiet. Tu em̄ suscipere dignatus es patroni ⁊ aduocati officiū: teste dilecto tuo discipulo. Aduocatū habemus apud patrē iesuꝫ chri

Jac. iiij.
Eccli. xxxv.
Jo. xvj.
Joh. ij.

stū iustū: ⁊ ipse est ꝓpitiatio ꝑ peccatis nostris. Hinc nostrā age fideliter causaꝫ. Nō opus est vt iterū sanguinē tuū fundas viuificū in sanctificationē nostrā: sufficit nobis vt ꝓces fundas placationis in conspectu patris. An denegabis nobis preces rogatus: qui et sanguinem propriuꝫ tribuisti non petitus? Tu nāqꝫ appares vultui dei pro nobis: vt semper viuens interpellas pro nobis. Ideoqꝫ ꝑ te iesum xp̄m dominū nostruꝫ filiū suū: patrē rogam⁹ ⁊ petim⁹. ¶ R. Quibus v̄bis describit xp̄s quintupliciter. Primo quātum ad effectū salutarē q: iesum: quātum ad dignitatē regalē q: xp̄m quātū ad ꝓprietatē personalē q: filiū tuū: quantū ad ꝓuidentiā vniuersalē q: dñm: quantū ad ꝓfectū humanalē quia nostrū. Quoad primū dicit euāgelista. Uocatū est nomē eius iesus. Luce. ij. cui⁹ interpretatiōnē Mat. c. j. aperit. Ip̄e em̄ saluū faciet populū suū a pctīs eoꝝ: venit em̄ saluū facere qḋ perierat Luce. xix. Nec venit vocare iustos: sꝫ pctōres qm̄ nō est op⁹ bene habētib⁹ medico: sꝫ male habētib⁹. Mat. ix. ⁊ petr⁹ apl's. Nō est aliud. Nomē sub celo datū hominib⁹: in quo oportet nos saluos fieri. Ipsum enim est nomen salutiferuꝫ q: ois quicūqꝫ inuocauerit nomē dñi salu⁹ erit Johel. ij. Ecce effectū salutareꝫ. ¶ Describit in nōie christus: dignitas regalis: q: xp̄s vnctus interpretat: ⁊ ipse quidē vnctus est ꝑm illud ps. de eo. Unxit te deus deus tuus oleo leticie pre participib⁹ tuis. Reges quippe ꝓphe ⁊ sacerdotes in lege vngebant: ⁊ ipse rex: fuit ꝓpheta ⁊ sacerdos. Rex. Jo. xij. Benedictus q̄ venit in nōie dñi: rex isrl. et iterū. Noli timere filia sion: ecce rex tu⁹ venit tibi Matth. xxj. Et ps. de xp̄o loquēs. Sedes tua de⁹ in seculū seculi: virga directiōis v̄ga regni tui. Et iterum. Deus iudiciuꝫ tuū regi da: ⁊ iusticiā tuā filio regis. ⁊ in Apoc. xix. Habet in vestimēto ⁊ in femore suo scriptū Rex regū ⁊ dñs dominātiū. Ecce dignitatem regalē. ¶ Notat tertio ꝓprietas ꝑsonalis in v̄bo filiū tuuꝫ: de quo ps. Fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie genui te. Et ꝓcursori: voce p̄ris lapsa de celo dictū est. Tu es fili⁹ me⁹ dilectus in te mihi ꝯplacui. Uñ ⁊ ait vox v̄bi iohānes. Et ego vidi ⁊ testimoniū perhibui: q: hic est filius dei. Johan. j. Lucas quoqꝫ. Et qḋ nascet ex te sanctū: vocabitur filius dei. Ipse quoqꝫ se dei patris filiuꝫ necdū v̄bis creberrimis: sꝫ ⁊ signis ⁊ v̄tutib⁹ certissimis declarauit. Uñ ceco nato post eius illuminationē loquēs ait. Credis in filiū dei? Sequit Et vidisti eū: ⁊ qui loquit tecū: ipse est. Job. ix. ⁊ eiusdem. xx. Hec scripta sunt. ait Johānes qui veritati testimoniū perhibuit: vt credatis: quia iesus est xp̄s filius dei: ⁊ vt credentes vitam habeatis in nōie eius. ¶ R. Innuit etiam p̄uidētia vniuersalis in v̄bo dñs. ad Ephe. j. Deus pater ꝯstituit illū ad dexterā suā in celestibus super omnē principatū ⁊ potestatē ⁊ virtutem ⁊ dominationeꝫ ⁊c. Et omnia subiecit sub pedib⁹ eius: et dedit ip̄m caput sup oēm ecclesiā. Ipse quoqꝫ dñs ait Mat. vlti. Data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. Iteruꝫ. Uos vocatis me magister ⁊ dñe: et bene dicitis: sum etenim. Johan. xiij. Item ad Heb. ij. apostolus. Constituisti eum super oīa opera manuū tuarū. vbi Amb. Ecce ptās xp̄i ostendit. Sicut em̄ a diuino opere nihil excipitur: ita nec a xp̄i potestate. Item ad Philip. ij. Propter quod ⁊ deus exaltauit illum: ⁊ donauit illi nomē: qḋ est sup omne

Heb. ix.
Describit xp̄s quītuplr.
Luce. ij.
Act. iiij.
Job. xij.
Luc. iij.
Ad ephe. j.
Mat. vl.

nomē: vt in noīe ei⁹ omne genu flectat̄ celestiū
terrestriū ⁊ infernoꝝ. Attēde hic presidentiā vni
uersalē. Signat̄ demū profectus humanalis in
Esa.ix. verbulo nr̄. Siquidē noster iesus: nr̄ christus:
nr̄ filius: noster dn̄s. Paruulus eñ natus est no
bis: ⁊ filius datus est nobis. Datus in antidotū
nr̄e saluatiōis: in pabulū nr̄e refectiōis: in sacri
ficiū nostre recōciliatiōis: in sacramētuȝ nostre
sctificatiōis: in preciū nostre redēptiōis: q: ie
sus. i. saluator: in aduocatum nr̄e allegatiōis: in
magistrū nr̄e eruditiōis: in lumen nr̄e illumina
tiōis: in directionē nr̄e viatiōis: q: christus. i.
vnctus. in scutū nr̄e protectiōis: in ducē nr̄e gu
bernatiōis: in propugnatorē nr̄e defensiōis: in
iudicē nr̄e remuneratiōis: q: dn̄s noster. Ma
gna igit̄ fiducia preces fundim⁹ ad te patrē cle
mētissimū: vbi assiduū habem⁹ interpellātē ie
sum prudētissimū aduocatū christū: mediatorē
acceptissimū patris celestis filiū: petitiōis effe
ctuū largitorē cuȝ patre potētissimū celi ⁊ terre
nr̄m ⁊ vniuersitatꝭ dn̄m. Rogam⁹ ergo ⁊ petim⁹
supplices te pr̄ clemētissime p iesuȝ xp̄m filium
tuū dn̄m nr̄m. ¶ Lectio. xxi. A

Ti accepta habe

as ⁊ bn̄dicas. Hec dona: hec mune
ra: hec scā sacrificia illibata. ¶ Ca
ptata beniuolētia eius qui petitur
in verbo. Te pater clemētissime. Cōmemoratio
etiā mediatore: cui⁹ merito oratio nr̄a patri ac
ceptabilis reddit̄: in verbo. Per iesuȝ xp̄m filiū
tuuȝ dn̄m nostrū. Insinuato deniqȝ supplicādi
affectu: quo mēs orātis in sublime tollit̄: in ꝟbo
Supplices rogamus ⁊ petimus. Seq̄tur expres
sio eoꝝ que a clemētissimo patre obtineri deside
rant̄. Que duo sunt. Primū vt grata sint offerē
da munera. Scōm vt fiāt sacrificia idonea. Pri
mū exprimit̄ cuȝ dicit̄. Vti accepta habeas. Se
cundū cuȝ dicit̄. Et bn̄dicas. Et tertio offerēda
ꝯgruis vocabulis designant̄: cuȝ seq̄tur. Hec do
na: hec mūera: hec scā sacrificia illibata. In his
tribus versabit̄ hec lectio. xxi. ¶ B Petimus er
go quoad primū. Te pater clemētissime. vti. i. vt
accepta habeas. i. placita tibi sint ⁊ grata hec do
na ⁊ mūera que panis sunt ⁊ vinū: terrena ⁊ ter
renis tibi oblata: ⁊ idcirco diuine maiestati tue
indigna: tñ q: per filiū vt a nobis iugiter offerā
tur sunt instituta: petimus igit̄ vt in honorē di
lecti filii tui: hec dona accepta habeas: vt placi
ta sint tue volūtati. Quia eñ oblationes: holo
causta ⁊ vete. le. sacrificia: neqȝ sufficiētia erant:
nec tibi placuerūt: idcirco filius tu⁹ in vltima ce
na finē eis īponere volēs: acceptis in manibus
pane ⁊ vino grās agēs: bn̄dixit dixitqȝ discipulis.
Hoc facite in meā cōmemorationē. Per qđ hec
ipsa dona ⁊ munera nobis in sacrificiū commē
dauit. Petimus igit̄ vt accepta sint tibi nr̄a mu
nera: noua filii tui instituta: quib⁹ superuenientī
bus vetera sunt proiecta: sic eñ in lege mādasti.
Leuiti. Superuenientibus nouis vetera proiicietis. Leui
xxvj. ti. xxvj. Et recte in tēpore plenitudinis grē: vete
ra īperfecte legis sacrificia proiiciēda fuerāt: q:
īperfecta ac insufficiētia fuerāt: qñ deo nō pla
cuerūt pctā non abstulerūt: nec gratūfaciētem
Hiere. vj grāȝ cōtulerūt. De primo dicit Hiere. vj. c. Holo
caustomata vr̄a nō sunt accepta. victime vr̄e nō
Osee c. vj. placuerūt mihi. Osee. vj. Misericordiā volo: nō
sacrificiū. in ps. quoqȝ. Quomodo si voluisses
sacrificiū dedissē vtiqȝ: holocaustis nō delecta
beris. Et in alio ps. Non accipiaȝ de domo tua
vitulos: neqȝ de gregibus tuis hircos. De scđo
idē propheta dicit. Holocaustū pro pctō nō po
stulasti. ⁊ apl's ad Hebre. x. Impossibile est san
guine hircorū ⁊ taurorū auferri pctā. De tertio
idē apl's ad Roma. iii. Ex operibus legis nō iu Ad rom.
stificabit̄ omīs caro. ⁊ Ezechi. xx. Dedi eis pre iii.
cepta nō bona ⁊ iudicia in quibus nō viuēt. pre Ezech. iii
cepta scilicet quantū ad sacrificia: ⁊ cerimonia
lia ac iudicialia: in quibus nō viuēt vita scilicet
gratie. Et iterū ad Gala. ii. Si per legē iusticia: Ad gala
ergo christus gratis mortu⁹ est. Quia igitur pa th. ii.
ter clemētissime: legis oblatiōes et sacrificia re
probas: tanq̄ inutilia ad eterne vite cōsecutio
nē: ⁊ remissionē peccatorū. Te supplices per ie
sum christū filiuȝ tuū petimus: vti accepta ha
beas hec nr̄a dona: munera ⁊ sacrificia: que idē
fili⁹ tu⁹ in quo tibi bene cōplacuit: nos tibi offer
re voluit: pro cursu legis euangelice et gratie.
¶ C Sed predictis videt̄ obuiare illud Leuiti. Obiectio
iiii. Si peccauerit aīa de poplo terre: offerat ca Leui. iiii
praȝ immaculatā: ⁊ adolebit eaȝ sacerdos super
altare in odorē suauitatis dn̄o: rogabitqȝ pro
eo: ⁊ dimittet̄ ei. Videtur ergo ꝙ legis sacrificia
placuerūt dn̄o: ⁊ accepta fuerāt ad remissionem
pctōꝝ. Iteȝ ibidē. xviii. c. Custodite leges meas
atqȝ iudicia: que faciēs homo viuet in eis. Vita
autē hoīs spūalis est p gratiā iustificātē: igit̄ vi
detur ꝙ gratiā contulerūt. Preterea ad Heb. ix. Ad heb.
Si sanguis tauroꝝ ⁊ hircorū ⁊ cinis vitule asper ix.
sus inquinatos sanctificat ad emundationē car
nis: quāto magis sanguis christi. Et post pau
ca. Omīa pene in sanguine mūdātur scđm legeȝ.
Ex quib⁹ ꝟbis videt̄ elici posse ꝙ per sanguinē
aīalium oblatoꝝ in sacrificiū: remittunt̄ peccata
delinquentiū. ¶ Pro horū solutione aduerten Solutio ad
dū: ꝙ in sacrificio veteris legis tria cōsiderāda obiectio
occurrūt: scȝ caro et sanguis animalis qđ offere nem.
batur. Scđo res spūalis q̄ figurabat̄: vt i agno:
vel vitulo xp̄s: in capra penitētia: i boue vita ro
busta et actiua: in aue vita sublimis ⁊ contēpla
tiua. Tertio persone p quibus sacrificiū immo Tria cōsi
labatur: ⁊ harū fuerūt due species: quia quedaȝ derāda i
digne: q̄dā fuerūt indigne. Indigne: q̄ sacrificiū sacrificio
hmōi carnaliter tñ attendebāt. Digne vero que veteris le
ea spūaliter intellexerūt: ⁊ in xp̄m in eis figura gis.
tū explicite vel implicite credētes: scđm spiritualē
horū intellectū vitam suam ordinauerūt. ¶ Se Pctā re
cundo aduertēdū ꝙ pctā remitti per illa sacrifi mitti per
cia dupliciter pōt intelligi. Uno mō quātum ad sacrificia
reatū culpe: q̄ ⁊ cordis macula: ⁊ dei offensa ap dupl'r in
pellat̄. Alio mō quātū ad reatū pene. pene dico tellegit̄.
nō debite p pctō in inferno: vel purgatorio sol
nende: sed pene legis quā incurrebāt ex esu phi
bitoꝝ ciborū: ⁊ ex tactu morticini: ppter q̄ phi
biti fuerunt iudei ab ingressu templi: et ita facti
quasi irregulares: de quo Nume. xix. ¶ Tertio
notādū ꝙ sacrificia veteris legis iustificare du
pliciter accipitur. Uno mō ꝙ cōferant gratiam
gratū facientē: q̄ est vera pfecta ⁊ gratuita iusti
cia: qua redditur deo honor ⁊ debita obediētia.
Alio mō ꝙ in horū sacramētoꝝ exhibitiōe iusti
ficent̄ sacrificātes iustitia q̄ est virtus moralis ⁊
politica q̄ acquiritur ex frequēter iuste operari:
sicut cetere virtutes morales ex actibus frequē
tatis. ¶ D Per has distinctiones respondetur
ad obiecta. Uñ dicendum ꝙ sacrificia illa scđm se
sumpta: et virtute operis operari deo non pla

cebãt: neq3 propt ipsa deus pctã sacrificãtiũ re-
misit quãtũ ad culpe reatũ: siue cõsciẽtie macu-
las. Et ẽm hoc intelligẽde sunt auctoritates in-
ducte. Illa hiere. Victime vr̃e nõ placuerũt mi-
hi. Et illa apl'i. Impossibile est sangule hircorũ
auferri pctã: q2 ad hoc victime ille institute non
fuerãt a deo: neq3 ad hec attingere potuerũt: cũ
fuerit res pure corporee ⁊ materiales: q̃ ad pec-
catorũ delectionẽ nullum efficiẽtis cause ordinẽ
habuere. Verũtñ per hec sacrificia remittebant
pctã quantũ ad penas legis: ⁊ imũdicias corpo
rales que fuerũt irregularitates quedã ptracte
ex cõtactu cadauerũ: vel aliarũ corporaliũ immũ
diciarũ: que prohibebãt ab ingressu tẽpli: ⁊ red-
diderũt pplos inidoneos ad cultũ dei. He pene
et ipedimẽta tollebant per quedã sacramẽtalia
illi' legis. Et ẽm hoc intelligit dictũ apl'i: q sau
guis hircorũ ⁊ cinis vitule inq̃natos sctificat ad
emũdationẽ carnis. Carnis dicit non aie ad de
notãdũ q grãs: que imũdiciã mẽtis delet: nõ cõ
tulerũt. Sicut in noua lege dispẽsatio cũ male
nato ad susceptionẽ ordinũ: tollit irregularita-
tẽ: sed grãs nõ infundit. Dicunt tñ doctores cõi
ter: q hec sacramẽta oblata in charitate ex obe-
diẽtia dei instituẽtis: in protestatiõe3 vere fidei
saluatoris: quẽ per hec venturũ credidere ⁊ pro
testabãtur: deo placuerũt: ⁊ remissionẽ pctõru3:
quãtũ ad delendũ reatũ anime profuerũt: ⁊ gra
tiã gratũfaciẽte3 ptulerũt. Et ẽm hoc intelligi
debet illud Leui. iiij. facta mẽtione de sacrificio
sequit. Et orabit sacerdos pro eo: ⁊ dimittet ei:
sc3 pctm̃: nõ quidẽ ex oblato munere: sed ex offe
Ad gala. ij. rentis deuotiõe. Et sil'r illud ad Gal. ij. Ex ope-
ribus legis nõ iustificabit homo: nisi per fidẽ ie
su christi. Durũ siquidẽ dicere videt q aliqs ex
obediẽtia ⁊ charitate seruet preceptũ dei: ⁊ non
mereatur: cũq3 deus det preceptũ alicui: ⁊ nolit
preceptũ obseruãte3 mereri quãtuncũq3 ex obe
diẽtia ⁊ deuotiõe obseruet. Neq3 tñ ex his sequi
tur q fuerit vera sacrificia: q2 nõ ptulerũt grãm
virtute operis opati: sed virtute boni motus in
terioris volũtatis: que nõ necessario reqritur i
sacramẽtis noue legis: sed sufficit remotio obi-
cis: vt declarat Sco. in. iiij. dist. j. q. v. Sacrifi-
cia tñ ista veteris legis: inquãtũ sub precepto ca
debãt: iustificabãt iusticia morali ⁊ pollitica: ẽt
seclusa deuotiõe que dicta est: offerẽtis: inquã-
tũ sc3 opera legis: que iusta erãt: q2 diuinis pre-
ceptis cõformia: generabãt habitũ iusticie que
virtus moralis est in offerẽtibus. Hec eñ ex fre
quẽtatis actib' gignit naturalr̃: ⁊ nõ gratuito in
fundit supnaturalr̃. ¶ E Et ẽm has distictio-
nes trãscũt autoritates hincinde allegare: que
vident opposite: ⁊ sibinuicẽ repugnare. Oĩa tñ
hec veteris testamẽti sacrificia per vnicũ christi
sacrificiũ in cruce euacuata sunt: cui' nos quoti
die memoriã facimus: offerẽtes eandẽ hostiã in
altari. Unde petim' a patre sacrificiũ nostrũ ac-
ceptũ haberi: ⁊ sue maiestati dignũ: nõ munerũ
naturali proprietate: sed mediatoris xp̃i institu
tione. ¶ Ut vo ipsa munera apta reddãtur cõ-
uersioni in verũ corp' xp̃i: addit. Et benedicas.
hec. s. munera. i. bñdictionẽ virtutis tue ⁊ grẽ in
ca diffundas: vt idonea sint tã diuino sacramẽ-
Albert'. to: vt dicit Alber. nõ eñ nostrũ est bñdicere sed
tuũ: nostrũ autẽ est te inuocare o pater clemẽtis
Nũe. vj. sime: vt tu bñdicas. Nũe. vj. Inuocabũt nomen
meũ sup filios israel: ego autẽ benedicã eis. Ro
gamus ergo ⁊ petimus supplices clemẽtissimũ
patrẽ: quatenus benedicat ⁊ sanctificet munera
oblata: vt in viuum sacrificiũ cõuertant: verum
sc3 corpus xp̃i et verũ eius sanguinẽ. ¶ F Ex-
primuntur autẽ offerẽda munera: panis sc3 ⁊ vi
num aqua mixtũ triplici noie: cum dicitur. Hec
dona: hec munera: hec sancta sacrificia illibata.
Eadẽ sacrificia sunt his noibus designata ẽm
Alex. Nã que sacris altarib' offeruntur: munera
dicunt dona et sacrificia. Vñ Mat. v. Si offers
munus tuum ad altare ⁊c. et ad Hebre. v. de põ
tifice dicitur q cõstitutus est a deo vt offerat do
na et sacrificia pro pctis. Non ergo per premissa
tria aliud et aliud d2: sed res vna p sui magnitu
dine: diuersa appellatione laudatur. Horũ enim
verborũ inculcatio pie deuotionis est exercita-
tio: ⁊ ineffabilis cõmẽtario sacramẽti. Siquidẽ
nõ inuenit aliquod vocabulũ: quo tantũ sacra-
mentũ digne valeat appellari: nisi q grece dicit
eucharistia qd̃ exponit bona gratia. Pronomẽ Pronomen hec qd demonstret.
hec: demonstratiuũ põt demonstrare ad literã
substantias oblatas panẽ et vinũ: vel per tropo
logiã offerentem ipsum: vel per allegoriam: qui
in his substantiis significatur xp̃m. Nã quodli-
bet horum non incõuenienter dici põt donum:
mun' et sacrificiũ. Et ẽm hoc tripliciter potest
exponi. Quoad primum quantũ ad literã3 pñt Oblata tripliciter considerari possunt.
hec oblata tripliciter cõsiderari. Vel vt ex libera
litate dei in nos profluunt: et sic dicũtur dona: Donum.
Vel vt a nobis pie recipiunt: ⁊ ita sũt mũera. Ve Munus.
aũt deo a nobis offerunt: sũt sacrificia. vñ Isid.
Donũ pprie d2 qd̃ inferiori a superiore cõfert.
Jac. j. Oẽ datũ optimũ: ⁊ omne donũ perfectũ
desursum est. Munus qd̃ ab inferiore superiori
p̃sentat. Gen. iiij. Respexit dñs ad abel ⁊ ad mu
nera ei'. Sacrificiũ: qd̃ creatori offert. ps. Vo-
luntarie sacrificabo tibi. ⁊ i alio loco. Sacrifica
te sacrificiũ iusticie ⁊ sperate in domino. Et scdm
hoc sunt dona nobis ad sustentationem a deo
collata. munera a nobis deo vt laudet reddita:
sacrificia: q2 pro pctis nostris deo oblata nos sa
cros efficiũt: vnde Alexan. His vocabulis trib'
insinuat q hec demõstrata sunt nobis a deo col
lata: a nobis deo p̃sentata: ⁊ oblata i verũ ⁊ sum
mũ sacrificiũ trãssubstãtiata. Sic ergo ẽm In-
no. donũ est dãtis: mun' recipiẽtis: sacrificium
offerẽtis. Dona itaq3 offerim' cũ dauid dicẽtes.
Que de manu tua accepimus: offerim' tibi: q2
offerri nõ pñt nisi dona dei. Nõ eñ iniuste acq- j. paral. xxix.
sita: aut tpalia lucra offerri i pñt: vt. d. habitũ ẽ.
Mũera vo dñ volũtarie reddim'. Nõ ei offerri
posset nisi essent nr̃a mũera: q2 munera sũt vo-
lũtaria: ⁊ hec reponi pñt in dei donaria. Exod. Exodi. xxxv.
xxxv. Oĩs volũtarius ⁊ prono aĩo offerat dño.
vñ in ps. Filie tyri in munerib' vultũ tuũ dep-
cabũt. Expõit Alb. Filie tyri i munerib': sũt aie
angustiate hui' seculi in labore: vel acquirẽtes
vel possidẽtes q̃ dño debẽt offerri. vnde ⁊ magi.
Venim' cũ munerib' adorare eũ. Mat. ij. Sa- Matth. ij.
crificia aũt offerim': dũ sacrũ facimus. ẽm Isi- Isidor'.
dorũ. Dũ prece mysticã in memoriã passiõis do
minice consecramus. Et ẽm hoc aliq (vt refert
Alexã.) sic distinguũt. Hec dona sc3 nature: hec
munera sc3 deuotiõis nostre: hec sctã sacrificia
illibata maiestati diuine: vt hec dona referatur
ad naturã: hec munera ad gratiã: hec sacrificia
ad incorruptionis gloriã. ¶ G In his priori-
bus expositionib' p pnomẽ hec ipsa dona pre
sentia panis ⁊ vinũ ad sensum demõstrant. Et
huic cõsonat Augu. dona offerim': cũ nosipsos August.

deo offerimus:munera cū eius beneficiorū me
mores sumus:sacrificia illibata cū ei humilita
pš. tem ac laudes impēdim⁹.vñ pš.Sacrificiū deo
spūs cōtribulatus:cor cōtritū ⁊ humiliatū deus
nō despicies.Possunt nihilominus p pronomē
hec ad intellectū offerētes mystice demōstrari:
vt nos offerētes intelligamur p dona: munera
et sacrificia.¶ Potest etiā tertio p pnomina il
le q̄ venit offerēdus ad intellectū allegorice de
monstrari.i.xp̄s quātū ad corpus ⁊ sanguinem
sic intelligēdo.Rogamus te pater clemētissime
vt hec dona: hec munera: hec sacrificia: hoc est
xp̄m in cuius corpus ⁊ sanguinē hec materialia
dona panis ⁊ vini substātia orant cōuerti: acce
pta habeas ⁊ benedicas:faciēdo scʒ vt effectum
et optatū habeāt in illis p quib⁹ offerim⁹.Dicit
aute xp̄s quātū ad corpus ⁊ sanguinē donū:mu
Esa.ix. nus ⁊ sacrificiū.Donū:inquantū a patre nobis
datus est liberaliter.Esa.ix.Filius dat⁹ est no
bis.Munus: in quātū hec spūsscti formatione
in vtero virginis deuote sunt recepta fm illud
Luce.j. Luce.j.Ecce cōcipies in vtero ⁊ paries filium.⁊
sequit.Spiritussanct⁹ superueniet in te ⁊c.Sa
crificiū:inquantum ex nimia charitate in cruce
seipsum obtulit spōte in sacrificiū nostre redē
ad Eph. ptionis.fm illud Esa.liii.Oblatus est: qr ipse
voluit.et ad Ephe.v.Dedit semetipsum p no
bis oblationē ⁊ hostiā deo in odorē suauitatis.
¶ Uel dicit xp̄s donū:munus ⁊ sacrificiū: quia
ipsuʒ pr̄ dedit:fili⁹ obtulit:spūsscrūs accepit:sin
guli tñ dederūt obtulerūt ⁊ receperūt: sʒ ad di
stinctionē dicitur pater dedisse pp̄ter autorita
tē:filius obtulisse pp̄ter humilitatē: spūssanct⁹
accepisse pp̄ter benignitatē.¶ Ex p̄missis itaqʒ
pater quo offerentes:oblata et qui patri offerē
dus in eis significatur: sunt dona: munera ⁊ sa
crificia.¶ H Dicitur etiā pluraliter hec dona:
hec munera ⁊c.qr panis ⁊ vini prius q̄ cōsecren
tur:⁊ diuerse sunt species substantiarū:⁊ diuerse
substātie specierū:sed vbi cōsecratio celestis ac
cesserit:species quidē remanēt:substātie cōuer
tunt:vt sint diuersa cōtinētia:vnū vero ɔtēptū.
Nā idē sub vtraqʒ specie continet.s.totus xp̄s lʒ
nō in idē vtraqʒ panis ⁊ vini substantia cōuer
tatur:de quo infra latius.¶ Uel referēdo preci
se ad corpus xp̄i fm vltimā expositionē.Quāq̄
xp̄s vnus:et in se indiuisus: totaliter integrali
terqʒ cōtineat:dicit tñ pluraliter:hec dona:hec
munera:hec sacrificia:pp̄ter diuersitatē realem
sui corporis ⁊ sanguinis:que sunt diuersa ⁊ pri
mo cōtenta sub dictis speciebus ex vi ɔsecratio
nis sacramētalis.Nō eñ corpus xp̄i est sanguis
xp̄i:neqʒ sanguis xp̄i est corp⁹ xp̄i vel pars ei⁹.
pars dico illius corporis qd̄ est primū signatuʒ
specierū panis.Hoc eñ est corpus illud: qd̄ est
phus.ii. proximū perfectibile ab ala rationali:tale autē
de ala. nō est sanguis:cū sanguis nec sit animatus:nec
animalis fm phos.⁊ phs.ii.de ala.c.xj.Ex aere
quidē eñ: aut aqua impossibile est cōstare ani
matū corpus:opʒ eñ firmū esse.Relinquit aūt
mixtū ex terra:⁊ ex his esse:vt vniuersaliter caro
et proportionabile.Et cōmētator commē.cxj.
Impossibile est eñ sicut dicit fm phm: vt cōsti
tutio corporis esset ex aere aut aqua: alalia eñ
necessario indigent corpore duro.sequit.Ut est
caro ⁊ ei⁹ sile in alalib⁹ carētib⁹ carne.Hoc etiā
cōsonat cōi dicto doctor̄ asserētiū sanguinē xp̄i
nō fieri presentē specieb⁹ panis p se ⁊ directe vi
cōsecrationis:sed p quandā cōcomitātiā: qd̄ ve

rū nō esset:si sanguis esset per se pars corporis.
Quia ergo realiter plura sunt:sanguis corpus:
et sub distinctis specieb⁹ p se cōtinent:petimus
in plurali:vt hec dona: hec munera : hec sancta
sacrificia accepta habeat ⁊ bñdicat.¶ J Et di
cunt hec dona scā ⁊ illibata sacrificia (fm Alc.)
Sancta rōne significatiōis:nō fm se: sʒ qr signi
ficāt sacrosanctū corpus ⁊ imaculatū sanguinē
xp̄i.Et illibata nō quasi nōdū gustata:sʒ illiba
ta.i.immaculata:qr sine macula cordis ⁊ corpo
ris opʒ offerri:quatenus ⁊ cor ab iniq̄tate mun
detur:⁊ corpus ab immūdicia:fm illud Esa.lii. Esa.lii.
Mūdamini q̄ fertis vasa dñi.¶ Uel dicunt scā
i.ad sanctū vsum deputata:quō Achimelech di
xit ad Dauid.i figura hui⁹ sacramēti.Nō habeo j.reg.xxj
panes laicos ad manū:sʒ tm̄ panē sanctū.j.Re
gū.xxj.Panis laicus cōis panis est: q̄ sacerdoti
bus in officio nō cōmittit:sʒ panis dr̄ sanctifica
tus ⁊ sanctis ministrādus.¶ Uel referendo hec
dona:hec munera ⁊c.ad id qd̄ signāt: ⁊ in qd̄ cō
uerti orant.s.corpus ⁊ sanguinē xp̄i: sicut sunt
sancta ⁊ illibata.i.mūda:⁊ nulla sordiū aut pctō
rū cōtagione maculata:qr scī spūs opatione de
purissimis sanguinib⁹ gloriose vginis formata:
et vnione inseparabili:fm Dam.ineffabili sum
me ⁊ sctissime deitati vnita: rōne cui⁹ i ipsis oīs
sanctitas redūdat.Uñ ⁊ scribit pš.xv.Nō dabis pš.xv.
sctm̄ tuū videre corruptionē.nec i se solū scā sūt
et immaculata:sʒ etiā quo ad nos.Nos eñ scti
cauerūt ⁊ mūdauere a sordibus pctōr̄: fm illud
Apoca.j.Lauit nos a pctis nostris in sanguine Apoca.j.
suo.¶ De his munerib⁹ ⁊ donis oblatis:frumē
to scʒ de quo panis ⁊ vino dr̄ zach.ix.Bibentes
inebriabunt quasi a vino:⁊ replebunt vt phiale: zach.ix.
et quasi cornua altaris: ⁊ saluabit eos dñs corū
in die illa:vt gregē ppl'i sui:qr lapides eleuabun
tur sup terrā ei⁹.Quid eñ bonū ei⁹ est:⁊ q̄d pul
chrū eius:nisi frumētū electorū ⁊ vinum germi
nās virgines?Que exponēs dñs Alb.ait.Hec de
sacramēto altaris intelligunt:qr bibētes dñi ca Alber.
licē inebriabunt amore eternorū vsqʒ ad obliuio
nē sui ⁊ terrenor̄:quasi vino qd̄ letificat deum ⁊
holes.Ebrietasqʒ illa fm glo.placebit deo sicut
sacrificiū altaris:phialis eñ sup altare liba fun
dunt.Uel fm Alber.illo vino replent phiale spi
ritualis animi deuotione:quor̄ intima sanguis
dñi infundit:⁊ sic eū replet deuotiōis odoramē
to:vt his sctificati ⁊ confortati sacramētis: effi
ciant cornua altaris ad vētilandū omne qd̄ deo
nō militat.Et sic salute sacramenti saluabit eos
dñs cor̄ in die illa:noue scʒ gratie:qr tunc clare
fulgebit ad tenebrarū purgationē. saluabit aūt
sicut peculiarē gregē ppl'i sui:cui de seipso pabu
lū preparauit.Lapides eñ sancti : hoc est mini
stri noui testamēti solidi:viui ⁊ preciosi: nūc ele
uabunt in dignitatē in terra ecclesie: quib⁹ me
rito ppetue sanctitatis sacramēta cōmittūtur.
Et hāc refectionē in illibato sacrificio determi
nat dicēs.Quid est bonū?Bonū inquā oīs boni
bonū qd̄ oīa bonificat: sine quo nihil est bonū.
Et quid pulchrū eius:qd̄ oīa mūdat ⁊ pulchrifi
cat nisi frumentū.quo toto amore fruendū est.
Electorū qui a massa perditionis per gratiā vo
cationis diuine separati sunt:⁊ ante mūdi cōsti
tutionē electi in ipso. Hoc autē frumētū illiba Ephe.j.
tū sacrificiū est:qd̄ ad gustū vel vsum alieno deo
nūq̄ libatū fuit.Apoca.ii. Dabo ei māna abscō
ditū: qd̄ nemo nouit nisi q̄ accipit. Uel fm glo.
Frumētū elector̄ saluator est:qr ipse est panis q̄

de celo descēdit:⁊ cōfirmat cor electorū:qui bibi
tur ab his qui sancti sunt corpore ⁊ spiritu : qui
introducti in cellā vinariam:gaudētes sequunt
agnū quocūqȝ ierit. Hec glo. Sanguis autē est
vinū germinās virgines.i. virgineas mētes:et
tā virgineas nō germinaret omni germine vir-
tutū:nisi ⁊ ipsum esset virgineū:et ideo penitus
illibatū.Uel ſm glo.germinās virgines.i.pplm
in vnū deū credentes: qui prius cultu idolatrie
cōstuprabat.¶R Dū autē hec pfert sacerdos:
tribus crucibus panē ⁊ vinū signat:vtrūqȝ priū-
ctim.Nā ⁊ in sequētib⁹ frequēter hmōi signatio
nes iterat antequā post cōsecrationē:vt infra pa-
tebit.¶Ubi in primis aduertendū q hmōi cru
ces quibus sacrificiū signat:non fiunt dūtaxat
ad cōsecrandū hostiā:ſm beatū Tho.par.iii.q.
lxxxiii.arti.iii.alioquin post consecrationē fieri
nō deberēt.Sed principalr p crucis signa mo-
Innocē. dū ⁊ ordinē dñice passionis representat:vt dicit
Inno.q verba canonis ad ɔsecrationē ⁊ effectū
ipsius impetrandū pertinēt: signa ad historiam
recolendā.Unde qȝ sacrificiū istud perfectissimus
memoriale est dominice passionis:vt nihil desit
quo vel visus:vel auditus tam salubri memorie
cooperet:vniuersa in huius sacramēti consecra
tione ac dispēsatione cōcurrentia:siue visu: siue
auditu perceptibilia:ad passionis dñice repsen-
tationē sunt ordinata:vestes scilȝ ⁊ vasa:altaris
palle ⁊ tabula cerimonie ⁊ verba:vt ex predictis
patet.Cū ergo xpi passio in cruce sit cōsumma-
ta:conueniēter per signa crucis ipsa passio rep-
sentat:vt hoc signo quo passio consummata est:
eius memoria mētib⁹ tenacius infigat. Et qm
passio quibusdā gradib⁹ cōpleta est: siquidē ali-
que passionis partes precesserūt crucifixionē:
aliqua in cruce sunt cōsummata:ideo vt cōgruo
ordine singula representent que crucifixionem
precessere p crucis signationes ante cōsecratio-
nē factas.q pō in cruce ⁊ post crucē acta sunt:vel
passa:per eas q̄ ɔsecrationē sequunt designant.
Crucē precesserūt dñi traditio:⁊ ad mortē vēdi-
tio:⁊ mortis ipsius in sacramēti huius institu-
tione presignatio.In traditione cōsiderant pso
ne a quib⁹ xps tradit⁹ est ad mortē.In vēditio-
ne psone quib⁹ vendit⁹ est.Persona quoqȝ ven-
dētis ⁊ venūdatiq̄ oīa representant p cruces in
canonis pricipio:⁊ circa hec verba. Benedictā:
ascriptā:ratā.Et iterū circa hec verba. Corpus
et sanguis consignatas : vt patebit in processu.
Triplex xpi tradi tio. ¶ R Christi itaqȝ triplex traditio designatur p
tres cruces in horū verbor. Hec dona:hec mu-
nera:hec sancta sacrificia illibata:prolatiōe de-
signatas.Traditus est em̄ xps a deo:a iuda:a iu
deorū pplo.A deo patre a filio:a spiritusancto.
A deo patre ſm illud Ro.viii. Proprio filio suo
nō pepercit deus:sed p nobis oībus tradidit il
lum.Tradidit em̄ filiū preordinando ei⁹ passio-
nē ad humani generis salutē:dandoqȝ homini
xpo voluntatē patiendi.Et nō cohibendo occi-
dentiū seuitiā: immo dādo eis q̄ cogitauerūt in
Jo.xix. eū faciendi facultatē.Unde dicit xps pilato.Nō
haberes potestatē aduersum me vllam : nisi ti-
bi datū esset desuper. Tradidit etiā seipsum fili⁹
i.pe.ii.Tradidit autem iudicāti se iniuste.et ad
Ephe.v.Christus seipsum tradidit p ecclesia vt
Ad eph. v. illā sanctificaret: mūdans eam lauacro aque in
verbo : vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā
nō habentē maculā neqȝ rugam. Itē a spiritu-
sancto.Is est qui per os cayphe pphetauit.Ex-
pedit vt vnus moriatur homo pro populo et nō
tota gens pereat.Joh.xi.¶De secūda traditio-
ne iude habetur Luce.xxii. Juda osculo filiū ho Lu.xxii.
minis tradis.⁊ Matth.xxvi. Querebat oportu-
nitatem iudas vt eum traderet. De tertia dicit Matth.
de funesto iudeorū consilio. Uinctum adduxe- xxvi.
runt eum et tradiderunt pontio pilato presidi.
Matth.xxvii. Et pilatus ad christum. Gēs tua
et pontifices tradiderunt te mihi.Joh.xix.Pri
ma traditio qua traditus est a sctā patre: ⁊ spiri
tusancto facta est ex charitate nimia.Jo.iii.Sic
deus dilexit mundū : vt filium suum vnigenitū
daret. Et iterū in psona redēpti hoīs loquens
apls ait ad Gal.ii.In fide viuo filii dei qui dile-
xit me ⁊ tradidit seipsum pro me. Secunda fuit
ex auaritia.Nā ɔstituerunt ei:haud dubiū quin
iude:triginta argenteos:querēti a iudeis: quid
vultis mihi dare ⁊ ego vobis eū tradā. Matth. Matth.
xxvi. Tertia facta est ex inuidia. Sciebat em̄ pi- xxvi.
latus q p inuidiā tradidissent eū.Ibidē. xxvii.
Tradidit ergo illū deus ex dono:iudas p mune
re:iudeus in sacrificiū illibatū: qd tamē non iu
dei:sed gētiles libauerūt : quoniā ablatū est ab
eis regnū dei: ⁊ datū genti facienti fructū eius.
Matth.xxi.In huius ergo triplicis traditionis
memoriā quā deus fecit ex dono: iudas pro mu
nere:iudei in sacrificiū illibatū : singuli autē ad
mortem scȝ crucis:tres cruces facimus : vnā in
prolatione vbi:hec dona.secūdā verbi: hec mu-
nera.tertiā in verbo:hec sancta sacrificia illiba- Durā
ta.¶ M Secundū Durandū autē in rationa-
li:etiā fiūt tres cruces in canonis exordio:ob re
uerentiā eius cuius potētia fit cōuersio horum
donorū ⁊ munerū in verū sacrificiū : corpus scȝ
et xpi sanguinem.Hic em̄ est deus trinus:cuius
opera indiuisa sunt : que tota trinitas tradidit
ipsum ad mortē:vt tota redimeret nos a morte
per ipsam.Uel ſm eundē: in memoriā trine cru
cifixionis xpi.Prima fuit in volūtate persequē-
tium iudeorū:dū collegerūt pōtifices ⁊ pharisei
cōsiliū quō iesum occiderent.Ab illo em̄ die co-
gitauerūt occidere eū.Jo.xi.Secūda fuit in vo-
cibus clamantiū:crucifige crucifige eū.Matth.
xxvi.Tertia fuit in trāsfixione manuū ⁊ pedum:
nam crucifixerunt eū:⁊ cum eo latrones: vnū a Albe
dextris:aliū a sinistris. Luce.xxiii.Uel ſm Alb.
fiunt tres cruces pptet tres christi illusiones.
Fuit em̄ derisus corā pōtificib⁹:corā pilato:⁊ co
rā herode.Uerū signatio triplicis traditiōis pri
cipalior est:q̄ ſm Alex.nūc cepit cū fili⁹ ex decre-
to patris:ex cōsilio spiritussancti: necnō ex pro
prio beneplacito veniēs hierosolymā semetipm
exposuit passioni.Sequitur.In primis ⁊c.

¶Lectio.xxii. A

IN primis que
tibi offerimus p ecclesia tua
sancta.¶Postqȝ sacerdos de
precatus est deum patrē : vt
sua clementia apposita mu-
nera sanctificet. In illa secū-
da prime partis pticula spe-
cificat pro quibus hec ipsa dona et munera deo
offerat. Et subdiuiditur in partes quatuor. In
prima petit ea acceptari pro tota ecclesia gene-
raliter. In secunda pro summis ecclesie capiti-
bus specialiter ibi. Una cum famulo tuo. Ter-
tio pro omnibus recte credentibus fraternali-

ter ibi: Et omnibus ordorboxis. Quarto pro q̄
busdā specialib⁹ uo singulariter: ibi: Memento.
¶ Circa primū quatuor petit. Primo trāquilli-
tatē pacis. Secūdo custodiā ab aduersariis. Ter
tio mēbrorū ecclesie aduuationē. Quarto cōue
nientē totius ecclesie gubernationē: vnde dicit.
Rogamus ac petimus: In primis te pater cle-
mētissime vti accepta habeas: hec dona: hec mu
nera: que tibi offerimus. Offerimus s̄m Alb. ad
est ad te porrigētes t eleuātes ferimus: vt sicut
dicim⁹ sursum corda: habemus ad dn̄m: ita nos
extēdētes eleuamus oblationē cordiū eleuatio
ne t manuū protēsione. Unde t aarō pectora et
armos dextros separās ab hostiis eleuauit corā
dn̄o: sicut precepit moyses Leui. ix. pectora qui
dē pro cordis eleuatiōe. Armos dextros p ope-
ris perfectiōe eleuās per intētionē t deuotionē
corā dn̄o. Dicit aūt offerim⁹ in plurali: licet vn⁹
solus sacerdos celebrās offerat: q: sacerdos non
in sua dūtaxat persona sacrificat: sed in persona
totius ecclesie. Quapropter nihil in sacramēto
ecclesie a bono magis nihil a malo minus perfi
citur sacerdote: q: nō i merito sacerdotis: sicut
nec i persona: sed in merito eccl'ie cuiusq: p̄sona
offertur: t in verbo creatoris cōficitur. Nō ergo
sacerdotis iniquitas impedit sacramēti effectū
sicut nec medici infirmitas virtutē impedit me
dicine: vt latius supra dictū est lec. ii. In persona
ergo ecclesie ait sacerdos: offerimus tibi: scz deo
patri clemētissimo: q: tibi soli vni deo: nō idolis
Exod. xx offerendū est. Exo. xx. Nō adorabis ea: scz idola
neq: coles. Ego sum dn̄s deus. Offerimus autē
tibi in prestationē supremi dominij: qd̄ habes
super oīa. Nam t sacrificiū describit: q̄ est obla-
tio facta deo in recognitionē supremi dominij.
¶ B In primis notatur ordo hui⁹ oblationis
quantū ad eos pro quib⁹ fit oblatio: qm̄ etsi cha
ritate spiritualia bona oībus cōicanda sint: cū
Charitas oēs diligere teneamur: nihilomin⁹ charitas est
est ordi- ordinata: s̄m illud Cañ. ii. Introduxit me rex in
nata. cellā vinariā: ordinauit in me charitatē. Un̄ offe
rendū est prius: id est principaliter pro ecclesia
tota. Deinde pro personis singularibus: qm̄ bo
nū cōmune preponendū est bono priuato t sin-
gulari: tāq̄ nobilius minus nobili. Unde t phs
Aristote. i. Ethicor. Amabile quidē vni melius autē gen
ethico. ti ciuitati. Hunc aūt ordinē primū orādi t offe
rēdi pro oībus generaliter: ac deinde pro his q̄
in sublimitate cōstituti sunt: tāgit apl's. i. ad Ti-
mo. ii. Obsecro primo omniū fieri obsecratiōes
orationes: postulationes: gratiarū actiōes pro
oīhibus hominib⁹ pro regibus: t pro omnibus
qui in sublimitate cōstituti sunt: vt quietā t trā
quillā vitam agamus in omni pietate t castita-
te. Hoc eñi bonū est t acceptū corā saluatore no
stro deo: qui omnes homines vult saluos fieri:
et ad agnitionē veritatis venire. Ubi glo. Hay-
monis: iuste hic ordo ostenditur. ¶ C Pro ec-
clesia tua. Quia ecclesie nomē frequēter occur-
rit: placuit hic varias nominis ecclesie acceptio
nes interserere: vt confusio quā parere solet la-
tens equiuocatio: euitetur. Has aūt latius pro-
sequitur Guilhel. ockam lib. v. prime partis sui
dialogi. ca. xxxi. quem in plerisq: imitātur dn̄s
Ecclesia petrus de aliaco cardinalis cameracēn. t Joh.
est equiuo- gerson cancell. parrhisiensis. ¶ Nomen eccle-
cum. sia varias habet significationes. Quandoq: eñi
Deutero. accipitur pro tēplo materiali diuino cultui de-
xxiii. putato: t ita accipit in veteri testamēto. Deute-
ro. xxiii. Non ingredictur māser. i. de scorto na-
tus: in ecclesiā dn̄i vsq: ad decimā generationē.
Et in nouo testamento. i. Cor. xi. Nunquid do
mos nō habetis ad manducandū t bibendum:
aut ecclesiā dei cōtēnitis? Illo modo etiā accipi
tur. xvi. q. i. quicūq: t. ii. q. vii. laros. vbi dicitur
q̄ nemini licet ecclesiam edificare nisi de fauore
episcopi. Alio modo accipitur pro tēplo spūali:
t sic adhuc multipliciter accipit. Quādoq: mul-
tū generaliter pro quolibet spūali templo dn̄i.
hoc est pro qualibet rōnali creatura: quā de⁹ in
habitat per gratiā: quō de tēplo loquitur apl's
i. Cor. iii. Nescitis quia templum dei estis vos:
et spūs dei habitat in vobis? Licet forte minus
proprie: q: ecclesia grece: cōuocatio latine dici-
tur. Cōuocatio aūt nō est vnius: sed pluriū. Acci
pitur ergo aliter pro cōgregatione fideliū. i. co-
gnoscentiū catholicas veritates: siue vniuersali
siue particulari. Et ita adhuc multipliciter acci
pitur. Quādoq: pro cōgregatione catholicas ve
ritates clare et beatifice cognoscentiū: et hec cō
gregatio vocat ecclesia triūphās que est beato-
rū in patria: qui aduersus diabolū militiā chri-
sto tenentes finaliter triūpharunt. De qua dicit
in ps. Laus eius in ecclesia sanctor. Hec est illa
ecclesia q̄ sancta est t imaculata s̄m se totā t oēs
sui partes: sine macula atq: ruga: t vt sponsa ca-
stissima sponsū suū christū beatifico amore am
plexat: in cuius delitiis ppetue viuit: nec ab ei⁹
amplexibus aliq̄n abrūpi pōt aut separari: spi-
ritualiter fornicādo: q: in amore t dilectiōe spō
se firmiter stabilita et cōfirmata. Alio mō capit
pro cōgregatiōe cognoscētiū veritates catholi-
cas enigmatice ipsis per fidē assentiēdo. Uoco Catholi-
aūt catholicas veritates quibus quilibet viator ce verita
actu vel habitu explicite vel implicite assentire te- tes q̄ di-
netur: t hec cōgregatio vel multitudo hominū cantur.
vocatur ecclesia militans: q: exercet christi mili
tiā aduersus ipsius hostes: diabolū scz carnē et
mundū. De hac dicitur Act. xx. Attēdite vobis
t vniuerso gregi in quo vos spiritussctūs posuit
epos regere ecclesiā dei. Et sic accepta adhuc du
pliciter accipitur. Uno modo tm̄ pro eccl'ia vni-
uersali: q̄ est vnica extra quā nō est salus. De qua
dicit apl's. Christū dedit caput sup omnē eccle-
siā que est corp⁹ ei⁹. Ad Eph. i. t simile ad Col. i.
Et hoc modo cōprehēdit i se oēs fideles bonos Matth.
et malos: s̄m q̄ exponunt doctores sctī parabo xiii.
las euāgelicas. Simile est regnū celorū sagene
misse in mare. Et illā. Simile est regnū celorū
hoī regi qui fecit nuptias filio suo. Ibidē. xxii.
Itē. xxv. Simile est regnū celorū decē virginib⁹
q̄ accipiētes lāpades suas: exierūt obuiā spōso t
spōse. In quarū parabolarū expositione dicunt
sancti: malos intra ecclesie gremiū cōtineri: dū
modo tm̄ in fide nō errēt: de quo btūs Aug. i de Augusti.
fide ad pe. parte. ii. c. xliii. ait. Firmissime tene t
nullaten⁹ dubites: areā dei esse ecclesiā catholi-
cā: et intra eā vsq: in finē seculi mixtas frumēto
paleas cōtineri: idest bonos t malos sacramen-
tor cōmunione misceri: t in oī professione siue
clericor: siue monachorum: siue laicorū: bonos
esse simul et malos. Extra hanc ecclesiā fore pa
ganos: iudeos: hereticos: scismaticos iam dixe-
rat cap. xxxviii. atq: extra hanc ecclesiā saluari
neminem posse etiam si pro christi nomine san
guinē fuderit. cap. xxxix. demōstrauit. Ad idem
btūs Greg. in home. xxxviii. t home. xi. t home.
xvi. super Ezechiel. Itē. xviii. moraliū exponēs

illud Job.xxviij. Auro locus est in quo cõflatur.
Una est ecclesia in qua quisquis conflari volue-
rit: ab oĩ etiaʒ poterit peccatorũ sorde purgari.
Adhuc varie accipit̃ ecclesia. Si quid pro deo amaritudinis: si quid tribula-
tionis: extra hãc positi sustinetis: incendi pote-
stis tm̃modo: nõ purgari. ℭ D Hoc mõ adhuc
diuersimode accipit̃. Uno modo pro ꝯgregatio
ne oĩm fideliuʒ actu existẽtiũ: que est ecclesia ve-
ra. Alio modo pro ecclesia representatiua: q̃ est
cõciliũ generale in spũsancto legitime cõgrega-
tũ. de qua ecclesia s̃m pluriũ expositiões intelli
gitur illud verbũ christi de correptione fratris.
Si te nõ audierit dic ecclesie. Matth.xviij. Ec-
clesia eñi vera oĩs fideliũ multitudo propter suã
dilatationẽ nunq̃ congregat̃: neqʒ congregari
potest ad quodcũqʒ discernendũ: sed cõuocãtur
patres de oĩbus mũdi partibus q̃ diffiniũt ꝛ de
cernũt: et hec facientes ecclesiam verã represen
tant. Et sic ecclesia est supremũ tribunal in ter-
ris: habens autoritatẽ sup quãlibet personã sin
gularẽ cuiuscũqʒ status eminẽtie aut dignitatꝭ
extiterit. etiã si papalis: prout in ꝯstitutiõe. Fre
quẽs cõcilij cõstantiẽ. clarius diffinit̃. ℭ Acci-
pitur etiã adhuc ecclesia pro cõgregatiõe: nõ tã
tũ omniũ fideliũ actu existentiũ: sed omniũ qui
fuerũt a tẽpore christi ꝛ apostoloꝝ vsqʒ nũc sibi
succedentiũ. ꝛ distinguit̃ a synagoga moysi: ꝛ sic
accipit btũs Aug. in epl̃a fundamẽti dicẽs. Euã
gelio nõ crederẽ nisi ecclesie autoritas me cõpel
leret. Hoc eñi modo ecclesia maioris est autori-
tatis q̃ euangeliũ: q: huius ecclesie euangelista
scriptor euãgelij est pars: totũ autẽ maioris au-
toritatis est sua parte. Hoc mõ accepit etiã eccle
siã Augustin' in lib. cõtra manicheos. et recitat̃
dist. xj. c. Palã. vbi ait. Palã est q̃ in re dubia ad
fidẽ ꝛ certitudinẽ valeat autoritas eccl̃ie catho-
lice: q̃ ab ipsis fundatissimis apl̃oꝝ sedib'. vsqʒ
ad hodiernũ diẽ succedentiũ sibimet: ꝛ eoꝝũ se
rie ꝛ tot ppl̃oꝝ cõsensiõe firmat̃. Ubi ecclesia ca-
tholica episcopos ꝛ ppl̃os a tp̃e apl̃orũ: vsqʒ ad
hodiernũ diẽ sibimet succedẽtes īportat. Et hec
vocat̃ ecclesia xp̃iana: q̃ cepit ortũ a xp̃o: p̃mo in
iudea ꝛ vocabat̃ p̃mo ecclesia hierosolymitana.
Act. viij. vñ Act. viij. Et factũ est in illa die persecutio ma
gna in ecclesia que erat in hierosolymis. Scd̃a
fuit antiochena: in qua apl̃s petr' p̃mũ resedit:
ꝛ ibi primũ īnotuit nomẽ xp̃ian'. Uñ fideles pri
mo vocabãtur discipuli ꝛ fratres: postea vocati
Act. xj. sunt christiani. vñ Act. xj. Audierũt aũt apostoli
ꝛ fratres qui erãt in iudea. Et sequitur in eodẽ
cap̃. Et annũ totũ cõuersati sunt: scʒ paul' ꝛ bar
nabas ibi in eccl̃ia: ꝛ docuerũt turbã multã: ita
vt cognoiarent̃ primũ antiochie discipuli chri-
stiani. Idẽ recitat̃ in cap̃. Sacrosctã dist. xxij. in
textu ꝛ gl. ℭ E Accipit̃ adhuc eccl̃ia pro cõgre
gatiõe oĩm fideliũ a principio mũdi vsqʒ ad con
summationẽ seculi: ꝛ sic non solũ cõprehẽdit ec
clesiã xp̃i: sed etiã synagogã moysi: simul ꝛ eos q̃
fuerũt sub lege naturali. Et illo mõ accipit btũs
Augustin'. x. de ciui. dei. c. vlti. vbi vult: q̃ nõ so
lũ a tp̃e corpalis presentie xp̃i ꝛ apl̃oꝝ ei': sed ab
ipso abrahã vsqʒ in hui' seculi finẽ peregrinãdo
Grego. pcurrit. Et btũs Greg. in homel. dñice ĩ septua-
gesima dicit. Uniuersalis eccl̃ia q̃ ab abel iusto:
vsqʒ ad vltimũ electũ q̃ in fine mũdi nasciturus
est: quot sctõs ptulit: quasi tot palmites misit.
Nũe. xx. Sic etiã ecclesia synagoga noĩatur. Numeri. xx.
Cur eduxistis ecclesiã dñi in solitudinẽ. ℭ Acci
pit̃ etiã ecclesia pro tota multitudine p̃destina-
torũ: tã saluatoꝝ q̃ saluãdorũ: siue iaʒ sint beati
in re: siue hĩ in spe: siue beatificãdi in re. ita ac-
cipit beatus Augustin' in multis passib' preser
tim in Enchiri. Accipiẽda inq̃t est eccl̃ia nõ so-
lũ ex parte qua pegrinat̃ a solis ortu vsqʒ ad oc-
casum laudãs nomen dñi: verũ etiã q̃ in celis ex
quo cõdita est semp cohesit deo: nec vllũ maluʒ
sui casus experta est: ꝛ sue parti peregrinãti sicut
oportet opitulat̃: q: ei que vna erit cõsortio eter
nitatis: nũc vna est vinculo charitatis: q̃ tota in-
stituta est ad colẽdũ deũ. Idẽ sup illõ ps̃. xxxvj.
Junior fui etenĩ senui ait: Dñs ĩ corpore suo: qd̃
est ecclesia: iunior fuit ĩ primis hoĩbus: ꝛ ecce iã
senuit. Et postmodũ. Caput nostrũ christus est:
corpus illi' nos sumus. Nũquid soli nos: ꝛ nõ il
li q̃ fuerũt ante nos? Oẽs qui ab initio seculi fue
rũt iusti: caput christũ habẽt. Illũ eñi venturuʒ
crediderũt: quẽ iã nos venisse credimus: ꝛ in ei'
fide ipsi sanati sunt: in cui' ꝛ nos: vt esset ipse ca-
put ciuitatis hierusalẽ oĩbus cõnumeratis fide
libus ab initio vsqʒ ad finẽ. Adiunctis ꝛ legioni
bus angeloꝝ ꝛ exercitib': vt fiat illa vna ciuitas
sub rege vno: ꝛ vna q̃dã prouĩcia sub vno īperato
re. Felix in ppetua pace ꝛ salute laudãs dñʒ sine
fine btã. Et ĩ tali acceptiõe loquit̃ Pascasius in Pascas'
li. de sacramẽtis. Ecclesia spõsa dei: corpus xp̃i:
est christus caput ei': ꝛ oẽs electi mẽbra ei' dicũ
tur. ℭ F Accipitur etiã ecclesia aliq̃ñ pro pctõ
rũ multitudine ꝛ iniquoꝝ: que opponit̃ ecclesie
electoꝝ. de quo ĩ ps̃. xxv. ait dauid. Odiui eccle-
siã malignãtiũ. quã btũs Aug. in li. de ci. dei. ba
bylon. i. ciuitatẽ cõfusionis vocat. et in presenti
currere permixtim cuʒ ecclesia siue ciuitate dei:
sed finaliter separãdã ꝛ sempiterne miserie subij
ciendã: cũ suo capite diabolo latissime declara-
uit. Hui' ecclesie abominatiões cõsiderãs pro-
pheta regius ps̃. liiij. Uidi inquit iniq̃tatẽ ꝛ con
tradictionẽ in ciuitate. Et iterũ. Super muros
ei' iniquitas: ꝛ labor ĩ medio ei' ꝛ iniusticia: nõ
defecit de plateis ei' vsura ꝛ dolus. Et de hui' ci
uitatꝭ scola dicit. Noluit ītelligere vt bñ ageret.
ℭ Sed horrẽda hac malignãtiũ dimissa eccl̃ia:
ad eã q̃ fideliuʒ est: reuertẽtes inuenim' ꝛ alias
eccl̃ie acceptiões. Accipit̃ etiã eccl̃ia non tm̃ pro
hac ecclesia vniuersali: sed etiã pro eccl̃ia parti- Ad roñ. vlti.
culari: q̃ est pars ecclesie vniuersalis: ꝛ tales plu
res sunt. Hoc mõ dicit apl̃s ad Ro. vlt. Salutãt
vos oẽs ecclesie xp̃i. premisit etiaʒ. Quib' grãs
ago: nõ ego tm̃: sed ꝛ cũcte eccl̃ie gẽtiũ: ꝛ domesti
cã ecclesiã eorũ. Et ĩ Apocal̃. Johãnes septẽ scri
psit ecclesijs asie. ꝛ s̃m hoc dicim': ecclesia orien
talis: ecclesia occidẽtalis: ꝛ particulariꝰ eccl̃ia
mogũtina: ecclesia cõstañ. ꝛ ita in cap̃. allegato.
Sacrosancta. distinguit̃ inter ecclesiã Romanã
alexandrinã: constãtinopolitanã: antiochenaꝫ. j. pe. v.
ꝛ in sequẽtib' cap̃. multis. eadẽ dist. Sic etiã ait
petrus. Salutat vos eccl̃ia q̃ est in babylone col
lecta. ꝛ sic accipit̃ in diuersis scripture locis. Et
oĩbus his modis supra scriptis: quibus ecclesia
accipitur pro aggregatiõe fideliũ: cõprehẽdit tã
viros q̃ mulieres: tam laicos q̃ clericos: ꝛ forte
alijs modis nõ accipit̃ in sacra scriptura. Et ita
ad ecclesiã his modis acceptã: fideles laici ꝛ mu
lieres ptinẽt: ꝛ eccl̃iastice psone: sicut sũt clerici.
ℭ Uerũ in iure canonico nomẽ ecclesia hʒ alias
significationes a predictis: q̃bus tm̃ ad clericos
restringitur. Et sic adhuc multipliciter accipit̃:
s̃m q̃ notat̃ extra de verb. significa. Cuʒ clerici
placẽti. in glo. super verbo vocabulũ. Aliquãdo

tanti p ep̄o:aliq̄n designat oēs viros ecclīasti-
cos:q̄nq̄z ponit̄ pro maiore parte capituli:q̄nq̄z
restringit̄ ad canonicos maioris sue matris ec-
clesie:q̄nq̄z signat quālibet ecclesiā p̄uincie. Al-
legant ad hoc iura in allegata glo. Clerici enim
iuriū cōditores t expositores hoc nomē ecclesia
sibi appropriauerūt:vocātes se tm̄ ecclesiasticos
ppter quandā principalitatē t eminētiā ipsoꝝ
sup alias p̄sonas ecclīe:rōne actuū spiritualium
Acceptio nes eccle sie. ad quos exercēdū potestatē ipsi:nō laici recepe-
rūt. ℂ G Possunt autē acceptiones ille diffuse
breuiter sic summari. Ecclesia accipit̄ aliq̄n pro
rōnali creatura:in bono p ecclesia scōꝝ: q̄nq̄z
in malo p ecclesia malignātiū. In bono vniuer-
salissime p cōgregatione oīm angeloꝝ beatoꝝ
et viatoꝝ fideliū. Q̄nq̄z tm̄ p ecclesia triūphan-
tiū. Q̄nq̄z tm̄ p cōgregatione deo militantium.
Et sic tripliciter: vel oīm a primo iusto vsq̄z ad
vltimū in fine mūdi nasciturū: t sic cōprehēdit
synagogā t xp̄i ecclesiā. Scd̄o p sola cōgregatio
ne xp̄ianoꝝ tā p̄teritoꝝ q̄ presentiū. Tertio p
cōgregatione oīm fideliū nūc existētiū. Et que-
libet bāꝝ ecclīarū dr̄ ecclīa vniuersalis vera: et
ecclesia vniuersalis representatiua q̄ est cōsiliū
generale. Accipit̄ etiā ecclesia nō pro cōgrega-
tione vniuersali oīm fideliū existētiū nūc:sꝫ pro
cōgregatione aliqua particulari tā clericoꝝ q̄
laicoꝝ vni⁹ p̄uincie. diocesis:ciuitatis vel dom⁹.
Q̄nq̄z etiā p congregatione clericorū tm̄. Q̄nq̄z
pro vno homine tm̄. Accipit̄ p domo materiali
diuino cultui dedicata. ℂ Ad p̄positū itaq̄z re-
deūdo: petit sacerdos vt accepta habeat p̄r cle-
mētissim⁹ hec dona: mūera t sacrificia p ecclīa:
nō domo materiali q̄ peritura est: nō p trium-
phāte:q: illius est p nobis orare et intercede-
re:nō p aliqua ecclesia particulari alias sepludē-
do. Sꝫ p ecclesia vniuersali: q̄ est fideliū haben-
tiū cōionē in ecclīasticis sacramētis. Illi etem̄
ecclesie vniuersali t nulli particulari cū exclusio
ne aliarū datū est hoc scm̄ sacrificiū offerre pro
salute suoꝝ mēbroꝝ:quapropter in huius sacri-
ficij oblatione p ipsamet ecclīa.i.corpore ex oī-
bus mēbris constituto. orat in primis minister
ecclesie dī. Te igit̄ pater clemētissime rogam⁹ et
petim⁹ vt accepta habeas dona t munera q̄ tibi
offerim⁹. In primis p ecclesia tua. ℂ H Addit̄.
Sancta. Nomē sancta q̄d importet iā supra di-
ctū est lect. xix. in angelici expositione hymni.
Sed cū vniuersalis:q̄ hic designat̄: ecclesia no-
mē sit collectiuū: t nihil aliud q̄ holes xp̄i fide
et sacramētis vnitos significet (quoꝝ pars ma
ior cū scā nō sit:sꝫ reproba: q: neq̄z spiritussan
cti vncta grā:neq̄z a pctīs separata:neq̄z ad ecle
siā a terrenis p̄uersatione leuata: q̄m multi vo
cati t pauci electi. Matth. xx. p latā portā t spa-
ciosam viā q̄ ducit ad p̄ditionē multi intrant.
Angustā p̄o portā t arctā viā q̄ ducit ad vitā lue
Dubium quō eccle sia dicit̄ sancta. nit̄ pauci eiusdē. vij.) dubiū esse posset quomō
ecclesia dr̄ sancta. Siquidā nō a minore:sꝫ a ma
Rn̄sio. iore denominatio fieri solet. Ad qō dicit̄ q̄ ecclē
sia ex oībus fidelibus aggregata vere scā dr̄ et
est:nō obstāte pluriū mēbroꝝ prauitate t mali-
cia. Et hoc multis ex causis. Prima sm̄ Alex. de
ales:q: est deo siue diuino cultui dedicata:nā vt
habet in glosa Auge. Leuitici. xix. sup illud Sā
cti estote. Illa sunt scā q̄ a cōibus vsibus sepa-
rari debēt: t diuino cultui mancipari : quō scā
dicunt̄ vasa ministerij: t sancta vestimenta: loca
quoq̄z in vrbibus vel suburbibus sacerdotibus

deputata:primogenita quoq̄z boū vel pecorū.
Nūc autē xp̄i ecclesia p̄pls scꝫ xp̄ianus ex electis
iudeis t gētib⁹ collectus: de idolatria t ignorā-
tie tenebris vocatus:t ad vnius veri dei cultum
electus recte dr̄ sanct⁹. Vn̄ ap̄ls ad Eph. j. Bn̄- Ad eph.j
dictus deus t pater dn̄i nostri iesu xp̄i:qui bn̄di
xit nos in oī bn̄dictiōe sp̄ūali in celestib⁹ i xp̄o:
sicut elegit nos in ipso an̄ mūdi cōstitutionē: vt
essem⁹ sancti t immaculati in conspectu eius in
charitate. Et idē. j. pe. ij. Uos estis gen⁹ electū:
regale sacerdotiū:gēs sancta:p̄pls acquisitiōis: j. Pet.ij.
vt virtutes annūcietis eius qui de tenebris vos
vocauit in admirabile lumē suū : qui aliquādo
nō p̄pls:nūc aūt p̄pls dei. Ecce patet q̄ eo eccle
sia vniuersalis dr̄ sancta:q: per fidē ab infideli-
bus separata est:t ad colendū verū deū cōuoca-
ta. ℂ Scd̄o dr̄ ecclesia sancta ratione forme: nō
ratione partiū materialiū: cū eīm ecclīa corpus
sit mysticū:ad instar corporis veri : habet par-
tes materiales t formā. Materiales holes fluē-
tes t sibinuicē succedētes. Formā vero mysticā
xp̄i fidē verā. Propter quod ecclesiā diffiniētes
aiūt. Ecclesia est corpus xp̄i mysticū fide aīatū. Ecclesie defin.
Hec autē xp̄i fides vera est:recta t sancta: ppter
quā totū corpus ecclesie dr̄ sanctū:sicut hō san-
ctus est ppter aīam sanctā: lꝫ in corpore aliqua
sit macula seu turpitudo. ℂ J Tertio dī sancta
rōne capitis xp̄i qui est sanctussanctoꝝ. Daniel.
ix. Cui ecclīa matrimonialiter est cōiuncta. t vt
spōsa irrepudiabilis copulata:sm̄ illud Osee. ij. Osee.ij.
Despōsaui te mihi in fide. t. ij. Coꝝ. xj. Despōdi ij. coꝝ.xj
vos vni viro virginē castā exhibere xp̄o. Sic er-
go sancta dr̄ a sanctitate capitis: qō p̄cipalissi-
mū est in ea. Nec mō a xp̄o:sed etiā ratione par-
tiū digniorū. He sunt homines sancti t iusti : q̄
donec mūdus finiet̄:in ecclesia esse nō desinent:
ex xp̄i promissione suā assistētiā ecclesie p̄mittē
tis vsq̄z ad seculi cōsummationē. De quo vene-
rabilis Beda. Ex hoc intelligit̄ q̄ vsq̄z ad finem Beda.
seculi nō sunt deserendi in mūdo: qui diuina mā
sione t in habitatione sunt digni in ecclesia. Et
quia ab excellentiore et digniore denominatio
fieri assolet recte ecclesia ppter scōs in ea qui
digniores sunt:nomē sibi vendicat dignitatis.
ℂ Quarto sancta dr̄ ecclesia:quia sanctitas inti-
mius t inseparabilius sibi ppter sanctos: q̄ ma
licia ppter reprobos coheret. Malicia eīm non
semper est in ecclesia:sed nūc adest : nūc abest:sꝫ
nūq̄ fuit priuata sanctitate:nā ante lapsum pri
moꝝ parētū ecclesia in eis fuit sine malicia. Si
militer post lapsum penitētib⁹ parētib⁹ primis
ante parricidium Cain. Itē post diluuiū priusq̄
a filio cham pater noe derideret̄. Nunq̄ autē (vt
dictū est) fuit sine sanctitate : q: dn̄s amat iudi-
cium: t nō derelinq̄t sanctos suos: in eternū cō-
seruabunt̄. Et hoc intelligendū videt̄ de sancti-
tate sm̄ predestinationē : alioquin post lapsum
Ade: ante penitētiā: fuit ecclesia sine sanctitate:
sm̄ tūc p̄sentē iustiũā. Et post finalē maloꝝ se-
parationē extirpata malicia: ecclesia sanctitate
p̄petua p̄fruet̄. Dum ibūt hi in ignē eternū: iu-
sti aūt in vitā eternā. Matth. xxv. In quā nō in
trabit aliquod coinquinatū: aut abominationē
faciēs: aut mendacium. Apoc. xxj. Cū ergo vnū- Apoc.xxj
quodq̄z potius denoiatur ab eo qō inest quasi p
se:q̄ ab illo qō inest p accidēs: hinc digne ecclīa
sancta potius : q̄ p̄uersa aut reproba appellat̄.
ℂ K Quinto dr̄ sancta a suo rectore. Regit̄ qui
dem a spiritusancto : quē xp̄s p̄misit apostolis

pro ecclesia: que tunc in eis cōsistebat. Rogabo inquit patrē: et aliū paraclerū dabit vobis: vt maneat vobiscū in eternū: spiritum veritatis. Joh. xiiii. Item. paracletus autē spiritussanctus quē mittet pater in noīe meo: ille vos docebit oīa. ibidem. Et iterū. Multa habeo vobis dicere: sz non potestis portare modo. Cum autē venerit spiritus veritatis: ille docebit vos omnē veritatem. Joh. xvj. Per que et multa similia intelligitur regimē ecclesie cōmissum esse spirituisancto christo recedente ſm sui presentiā corporalem. Et ideo in symbolo aploꝝ post articulū de spiritusancto: sequitur statim articulus de ecclesia: cū dicitur. Credo in spiritūsctm: sanctā ecclesiā: catholicā. vt sit sensus. Credo in spiritūsanctū regentē: gubernantē et sanctificantē ecclesiā

Albert⁹. catholicā. De quo dicit Alber. in expositione symboli. Resoluēdus em̄ hic articulus ſm propriū opus spūssctī. Hoc est: credo in spiritūsctm: non tantū in se. et ſm se sanctū: sed etiā credo in eum ſm proprium opus eius quod est sctificare ecclesiā. Neqz estimandū est articulū illū intelligi debere de ecclesia triumphante: cui sctitatē inesse nullus dubitat christianus: sed de ecclesia militante: quā xpus se fundaturū pollicitus est supra firmā petrā. i. fidei cōfessionē. et cōtra quā porte inferi nō preualebūt. Que certe cōfessio fidei nō cōpetit statui ecclesie triūphantis: quia teste aplo. j. Cor. xiii. cū venerit qđ perfectū est: euacuabitur qđ ex parte est. Uñ cū omnis christianus illā ecclesiā pfiteat̄ sanctā: quā dñs supra firmā fundauit petrā. i. fidei cōfessionē: que nō est triūphātis: sed militātis ecclesie: sequit̄ ꝙ hanc ecclesiā profitear̄ in symbolo: cū dicitur. Credo sanctā ecclesiā catholicā. Hec deniqz est sententia beati Greg. in registro: et beati Augu. in expositione symboli. ¶ Sexto dr̄ ecclesia sctā ppter sanctas leges et ordinationes: quib⁹ regit̄ et gubernat̄: leges scz euāgelicas inobliquabiles et diuinas. leges etiā ipsius ecclesie in diuinis fundatas: quarū trāsgressiones vtiqz diuinā legem soluūt: illā scz qua dñs dicit Luc. x. Qui vos audit: me audit: et qui vos spernit: me spernit. Naz in fide et morib⁹: et his q̄ sunt de necessitate salutis: ecclesia vniuersalis errare nō pōt: pmittēte dño Luc. xxii. Ego rogaui pro te petre vt nō deficiat fides tua. Et iterū. Porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā. Mat. xvj. Et illud de fraterna correptiōe. Si te nō audierit dic ecclesie: si ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Mat. xviii. In qb⁹ et aliis fundat̄ potestas

Matth. xviii. diffiniēdi: determināđi: statuēdi: decernēdi precepta: leges: et canones cōstituēdi. ¶ Z Septimo dicit̄ ecclesia sctā a sanctitate sacramētoꝝ: q̄ in ipsa p ecclesie ministros ptinue dispēsantur: que nec inquinari possunt p maliciā ministroꝝ sed semp deo placēt: et psunt suscipiētī nō ponēti obicē: siue p bonos: siue p malos dispensent̄. Sic dr̄. xv. q. viii. ca. vlt. Non pōt aliqs quantūcūqz pollutus sit: sacramēta diuina polluere: q̄ purgatoria cunctarū cōtagionū existūt: que cū sancta sunt: coinquinari nō possunt. Et sequit̄. Sumit ergo intrepide ab oī sacerdote xpi mysteria: q: oīa in fide purgant̄. ¶ Octauo sancta est ecclesia ex indefectibili assistētia xpi sponsi sui et perpetua mansione spiritussancti. De quib⁹ dictum est. Nā māsio sua: quā xpus pmisit ecclesie: non intelligit̄ quantū ad corporalē presentiam. (Sic em̄ abiit in celū: et donec seculū finiet̄ sursum est dñs. Augu. in de triplici habitaculo) sed p fidē doctrinā et charitatē. Et quođ nō esset sctā hec ecclesia p qua sanctificāda: sanctussanctoꝝ xpus sanguinē suū fudit. vt testat̄ apl's ad Ephe. v. Christus dilexit ecclesiā: et tradidit semetipm p ea: vt eā sanctificaret: mūdās eā lauacro aque in verbo vite. vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā nō habentē maculā: aut rugā: aut aliquid hmōi: sed vt sit sctā et immaculata. Sanctā deniqz esse necesse est: p qua sanctificāda: xpus qui semp exauditꝰ est p sua reuerētia: patrē orauit dicēs. Pater sancte serua eos in noīe tuo: quos dedisti mihi. Joh. xvii. Et infra. Sanctifica eos in veritate. Non p eis rogo tantū: sed p eis qui credituri sunt pverbum eoꝝ in me. ¶ Demū nono dr̄ ecclesia sancta: q: tantū in ea: et nullo mō extra eā: pōt qs sctificari: sancteqz ad salutē viuere: etsi extra eā sacramēta percepta vera sint: nequaq̄ tamē salutifera. De quo beatus Augu. Augusti.

in de fide ad pe. pte. j. baptismus quidem extra ecclesiam esse pōt: sed nisi in ecclīa pdesse neqt. In ecclīa igitur catholica tantummodo potest pdesse pceptio baptismatis: et opa mie: et nominis xpi gloriosa cōfessio: si tamē in ecclīa catholica bene viuatur. Et pmisit. Si quis elemosynas largas faciat. et pro nomine christi sanguinē fundat: p eo ꝙ in hac vita nō tenuit ecclesie catholice vnitatē: non habebit eternā salutē. de fi. ad pe. pte. ii. c. xxxiiii. Nā et in dieb⁹ diluuii: neminē legim⁹ extra arcā potuisse saluari. Ad idez beatus Grego. vt. s. allegatum est. Merito ergo sancta dr̄ ecclīa: intra quā solam: et nō extra vlla sanctitas reperitur. His de causis doctores sancti cōformiter ad verba symboli apostoloꝝ: Augu. Hiero. Greg. Ambro. Cypria. Hil. Pascasi⁹. Chryso. Bern. ceteriqz sancti ecclīam sanctā pfiteri nullatenus dubitarūt. Attēdentes eam ſm pmissa esse diuino cultui dedicatā: certissima fide formatā: sancto capiti cōcorporatā: mēbroꝝ sanctitate firmatā: veritatis spiritu gubernatā: iustissimis sanctionibus statutis et legib⁹ fulcitā: sacramētis purificantibus adornatā: indefectibili p̄sentia spōsi sustentatam solā sanctitatis gratie cōtentiuā. ¶ M Catholica. Catholicū

Catholi- cū greci nomē d- grecū nomē est: et ſm beatū Isido. viii. etymol. tantū valet. i. vniuersalis latine vel quasi simul cōpletēs. Dicit̄ ergo ecclīa ſm eū catholica (li. j. sententiarū suaꝝ. c. xix. et vbi. s. li. etymo. viii.) id est vniuersalis: eo ꝙ vniuersaliter per totum sit mundū diffusa. Nō em̄ sicut cōuenticula hereticorū in aliquib⁹ regionū partibus coarctant̄: sed per totū terrarū orbem dilata diffundit̄. Qđ

Ad Ro- etiā apl's approbat dicēs ad Ro. j. Grās ago deo meo per iesum xpm pro omnibus vobis: quia fides vestra annunciat̄ in vniuerso mundo. Siue dicitur catholica. i. vniuersalis: ꝙ in vnitatē cūctos coniungit credētes. hinc et vniuersitas ab vno cognominata est: ppter quod in vnitatem colligitur. Ecclesia ergo catholica: sicut per totum mundū extenditur: ita et olm gentiliū societate cōstruit̄. Et hoc est qđ ſm beatū Aug. dñs

Gen. xv- promisit abrae. In semine tuo benedicent̄ oēs gentes. Gen. xxii. Benedicent̄ in te vniuerse cognationes terre. Gen. xii. Et ne de iudeis dictū putetur ait Aug. ꝙ q̄ sunt semē abrae: in quo benedicende sunt omnes gentes: apostolus exponit Gal. iii. dicēs. Abrae dicte sunt pmissiones et semini eius. Non dicit et seminib⁹ quasi in multis: sed quasi in vno: et semini tuo qui est xpus.

Jn christo he oēs gētes benedictionē habiture
tāta autoritate promissionē receperūt: q̄ est tan
ta exhibita veritate. Unde ⁊ pudebit dicere: illā
his diebus ad pugillū orbis esse coarctatā. Hec
Aug. Ecce frater Aug. non in vna gēte tantū re
periri illam benedictionē abrae promissam: q̄
certe consistit in fidei christi illustratione: sed in
finibus orbis. Itē idem Augu. exponēs parabo
lā zizaniorū. Qui seminat semen bonū: paterfa
milias est: ager: mūdus: semen filij regni. Illos
ergo posuit in agro: id est mundo: nō in aliqua
portiuncula terre: sed in orbe toto ab ortu solis
Matth. xxiiij. vsqz ad occasuz. Hoc saluator noster declarat: cū
ait. Si quis vobis dixerit: Ecce hic est christus
i. illa parte mūdi: aut illic: supple est fides catho
lica. Nolite credere. Si dixerint. ecce in penetra
libus est: in doctrinis occulto hereticorū: nolite
credere. Est ergo fides catholica post ei⁹ publi
cationē sicut fulgur qd̄ exit ab oriēte ⁊ paret in
occidēte. Ita exponit btūs Tho. in glo. ca. halle
gato. ¶ N Ex q̄bus verbis patet vniuersalitas
catholice fidei ⁊ ecclie. Unā ⁊ btūs Aug. de q̄stio.
euāge. dicit: q̄ oriētis et occidētis noie: totū or
bē voluit significare: per quē futura erat ecclia.
Et licet ecclesia primitiuorū patrū scrōꝝ tēpori
bus p totū orbē diffusa ramos suos a fine i finē
tetēderit. A solis quoqz ortu vsqz ad occasuz lau
dabat nomē iesu christi: vt euidētissimū foret ec
clesiā fore catholicā. i. vniuersalē: duz egypti de
sertū tot stellis quot anachoritis effulsit: totaqz
Asia ⁊ Aphrica fide christi gl'iabatur: nostris m
tēporib⁹ peccatis exigētibus: sicut olim hebreo
rū: ita nūc christianoꝝ relicte sunt dom⁹ deserte
et redacta cernit ad solius Europe angulū ecce
sia. Propter qd̄ quātū ad loca fidei xpi subiecta
infideliū cōparatiōe nō vniuersalis: sed paruu
la desicat. Est tamē ⁊ nūc vniuersalis sincere ve
ritatis cōtinētia: vere salutis efficiētia: ⁊ indefi
ciēte fideliū perseuerātia: sola q̄ppe veritatē oēs
cōtinet necessariā ad salutē: sola predestinatos
colligit ad boni summi fruitionē: sola victrix p
manet ad brauij cōsecutionē: que licet tāq̄ petri
nauicula tēpestatū fluctibus quatitur: nequaq̄
tamen absorbebit q̄m in fine post dierū tribula
tionē: iterū cōualescēs triūphabit: duz fiet vnū
ouile ⁊ ouiuz pastor vnus: dñs noster iesus xp̄s
cū patre ⁊ spiritusancto de⁹ in secula benedict⁹.

¶ Lectio. xxiij. A

Qua3 pacifica-
re: custodire: adunare ⁊ rege
re digneris toto orbe terraꝝ.
¶ Quatuor que. s. expressa
sunt (qui sacerdos petit p hec
quatuor verba: pacificare: cu
stodire: adunare: regere) spe
cifice designat. vnā orat s̄m Inno. Quā scz eccle
siā sanctā catholicā: pacificare digneris: vt pacē
habeat ab hereticis ⁊ scismaticis. Custodire di
gneris a vitijs ⁊ demonibus. Adunare q̄ disper
sa est inter paganos ⁊ perfidos. Et regere digne
ris in prosperis ⁊ aduersis. Idē tamen s̄m cun
dē videt esse pacificare qd̄ adunare: custodire qd̄
regere. Tunc em̄ pacificat: cū fideliū mētes adu
nat: vt per spiritusanctū charitate perfusa mul
titudinis credentiū sit cor vnum et anima vna.
Tunc custodit: cū inter mundi pericula regit: et
de sancto mittit auxiliū vt eam de sion tueatur.

Ille certe pacificat ⁊ vnit. Ille regit ⁊ custodit: q̄
propter ipsius ecclesie regimē: vnū p̄posuit vni
uersis: vt oēs ab vno: sicut corp⁹ a capite guber
nētur. Uel s̄m alexādrū: pacificare per charita
tis inherentiā cuz deo. j. Job. iiij. Qui manet in j. ioh. iiij
charitate in deo manet. nā in deo manētes pa
cē habēt. vnā Joh. xvj. In me pacē habeatis. Cu
stodire ne pereat ob ingruētiā periculoꝝ ⁊ tēta
tionū. Quia nisi dñs custodierit ciuitatē frustra
vigilat q̄ custodit eā. Adunare: per morū cōfor
mitatē ⁊ voluntatē: vt multitudinis credentiuz Act. iiij.
sit cor vnū. Regere in progressu virtutū: vt dicat
cū ps. Dñs regit me ⁊ nihil mihi deerit. Uel s̄m
dñz Albertū. Pacificare pace tēporis presentis: Albert⁹.
et pace eternitatis. Custodire a malo incurrēte:
⁊ in bono ad vtrāqz vitā conferēte. ps. Custodi
me vt pupillā oculi: sub vmbra alarū tuarū pro
tege me. Pupilla custodit supra ⁊ infra: ⁊ veloci
tate quadā mirabili palpebris obtegitur: ne q̄d
incidat virtutis visiue turbatiuū. Ita pater nos
deprecantes exaudi: ne desuper malignus sp̄us
virus immittat pestiferū: ⁊ ad eorsum cōsurgāt
vitia ecclesie tue turbatiua. Sed custodi in lim
piditate sua vt virtutē propriā nō amittat. Pro
tege sub vmbra alarū tuarū. Umbra aūt prote
ctio dñi est sub alis veritatis ⁊ virtutis: ⁊ verita
te illuminet: ⁊ virtute ad bonū pficiat. Adunare
hoc est ad vnū redigere. Hoc inquā vnuz: qd̄ est
cōmunio per omnē ordinē graduū ecclesie. To
tus em̄ ordo ecclesie: ⁊ graduū diuersitas i eccle
sia: in vnū stare debent ad vnū caput principale
in celis quod est deus: ⁊ ad vnū caput vicariū in
terris: qd̄ est pōtifex summ⁹ xpi in terra vicari⁹.
¶ B Hec ordinatio in celo prefulget: i naturis
ostendit: in christo operibus exēplat in diuinis
legibus precipit: in toto corpore xpi mystico ob
seruat. In celo em̄ angeli ad archāgelos: archā
geli ad principatus: principatus ad potestates:
potestates ad virtutes: virtutes ad dñationes:
dñationes ad thronos: throni ad cherubin: che
rubin ad seraphin: s̄m obediētie ⁊ illuminatio
nis ordinē ordinant. Et ipsa multitudo angelo
rū q̄ in q̄libet est agmine: ad vnā p̄sonā q̄ in ipo
p̄eminet: adunat. Et subdit Alber. Ordo celi vo
cat: q: ois ordo relatio est multoꝝ i gradib⁹ dif
ferentiū ad vnū. Oim aūt hoꝝ graduū tā multi
pliciter differētiū varietas ad vnū cōsummatur Job. xxx
deū: oim principiū atqz finē. Hinc Job. xxxviij. viij.
Nunq̄d nosti ordinē celi: ⁊ rōnē ei⁹ pones in ter
ra. Hoc ipm in naturis ostēdit: nā multi ramu
sculi ad v̄gas: multe v̄ge ad ramū: multi rami ad
stipitē: multi stipites ad radicē: q̄ vna est: innin
gūtur vt oia socia fiāt ⁊ participia virtutis q̄ est
in radice. Apostolus ad Ro. xj. Socius radicis Ad Ro.
et pinguedinis oliue fact⁹ es. Sic multe grues xj.
vnā sequunt. Sic multa mēbra in corpore vni⁹ j. Co. xij.
capitis percipiūt beneficia. Sicut em̄ multa mē Ordo ec
bra in vno corpore habemus. oia aūt mēbra nō clesie q̄s
eundē actum habent. Ita multi vnū corpus su cē debeat
mus in christo. Patet quoqz hic ordo in christi
operib⁹: in quibus exēplificatur: q: christi opus
est semp in vnū colligere dispersa: sicut e regio
ne diaboli opus. est dispergere adunata. Hinc
Joh. x. Fiet vnū ouile ⁊ vn⁹ pastor ouiū. ⁊ Mat. Joh. x.
xij. Qui nō cōgregat mecū dispergit: ⁊ q̄ non est Mat. xij
mecū cōtra me est. In diuinis quoqz legib⁹ pre
cipitur: q̄ sicut dicit beatus dionysius ca. iiij. de Dionysi⁹
cele. hierarch. Lex diuinitatis est p p̄ma media:
p media vltia reducere. Talis aūt reductio vlti

morũ ad prima per media:nõ põt esse nisi in or
dine ad vnũ primũ: vt sicut est descensus illumi
nationũ ⁊ charismatũ ab vno primo:sic redu-
ctio est ad vnũ principiũ. Hec em̃ lex sicut supe-
riora mouet ⁊ ligat ad inferiorũ prouidẽtiã ⁊ cu
rã:ita inferiora ligat ad superiorũ obediẽtiã: vt
oĩa hoc modo ad inuicẽ sint cõnexa. ¶ C Demũ
hec ordinis adunatio in toto corpore xpi my-
stico obseruatur. Sicut em̃ vt in Ezech.xl. scri-
bitur:octo gradib⁹ ascẽdebat ad diuinitatis tẽ-
plũ: ita ⁊ i ecclesia octo gradus ordinati sunt. pa
patus:patriarchatus:primatus:archiepiscopa-
tus:prepositura; sub quo archidiaconat⁹ cõpre
no. gradus ecc. hẽditur:decanatus ⁊ parochialis cura:oĩa ad
vnũ rediguntur q̃ petri clauibus cõmittuntur. vñ
Matth. xvj. Matth.xvj. Tibi dabo claues regni celorũ:q̃dcũ
q̃ ligaueris sup terrã:erit ligatũ ⁊ in celis:⁊ q̃d
cũq̃ solueris sup terrã:erit solutũ ⁊ in celis. Et
porte inferi nõ preualebũt aduersus eã. Ecce ce
lũ imminet clauibus:q: claues celi appellãtur.
Terra clauibus subijcit:q: quicquid in terris li
gãt ⁊ soluũt corã deo ligatũ ⁊ solutũ reputatur.
Infernus cõprehẽdit sub potestate:q: nõ preua
let tenere quẽ clauis voluerit eruere. He claues
vni cõmittunt:vt plenitudo p̃tatis in vno osten
dat:⁊ in alios ab illo (sm q̃ in partẽ solicitudi-
Esa.xxij. nis vocant) deriuent. vñ Esa.xxij. de christo ⁊ ei⁹
vicario summo põtifice dicit: p psonã eliachim
iusti designatũ. Uocabo seruũ meum eliachim:
⁊ erit:quasi pater habitãtib⁹ hierusalẽ:⁊ domui
iuda: ⁊ dabo clauẽ dom⁹ dauid sup humerũ ei⁹:
et aperiet:⁊ nõ erit q̃ claudat:⁊ claudet:⁊ nõ erit
q̃ aperiat. Et figã illã paxillũ i loco fideli:⁊ erit
in soliũ glorie domus patris sui et suspendã sup
eũ oẽm gloriã domus patris sui. Paxillus dicit
sm expositionẽ Alber. q̃ sibi i[m]minet totũ eccle-
sie tabernaculũ. Gloria aũt tota nõ esset suspẽsa
in eo:nisi in dispositiõe patrocinio et regimine
haberet omnẽ gloriã ecclesie que est domus dei
Pater est patris sui. Demũ superbenedicta trinitas hunc
pncipiũ custodit adunatiõis ordinẽ:in qua pater ordinẽ
diuinitatis. nature et originis pncipiũ est toti⁹ diuinitatis.
Filius a patre solo per generationẽ: spiritussan
ctus a patre ⁊ filio per cõmunẽ patris ⁊ filij spi-
rationẽ oĩa acceperũt: sic ergo in diuinis statur
ad vnũ pmũ. Hec Alber. Sequit. Et regere. sm
eundẽ. Regere est regulis legalibus ⁊ canonicis
vnũquẽq̃ in expletiones sui officij dirigere. ps.
ps.xliiij. xliiij. Uirga directiõis virga regni tui. In virga
significat regiminis potestas:in virge rectitudi
ne p̃cepta principalia legalia: quib⁹ est regẽdũ.
Unde cũ dñs mitteret moysen ad regẽdũ dixit.
Uirgã hãc tolles in manu tua:in qua factur⁹ es
signa. Exodi.iiij. ¶ D Hec igit quatuor q̃ ora-
mus:pacificare:custodire:adunare et regere:sic
diuersificant:vt duo accipiant sm recessus a ma
lo:⁊ duo sm accessum ad bonũ. Scdm recessum
a malo dupliciter. Est em̃ malũ ecclesie extrinse
cus adueniẽs ⁊ impugnãs:⁊ est malũ intrinsec⁹
surgẽs:bonũ adimẽs. Cõtra malũ extrinsecus
impugnãs ecclie trãquillitatẽ: petim⁹ pacifica-
tionẽ: vt absq̃ vllo terrore vitã in silẽtio trãsigẽ
tes optata cũctis mortalib⁹ pace fruant. Cõtra
malũ intrinsec⁹ surgẽs petim⁹ ecclesie custodiã:
hoc em̃ malũ peccatũ est: a quo nos custodire p
gratiã oramus:ne in ecclesia pctã ⁊ vitia inuale-
scãt. Alia duo q̃ petim⁹ in ordine ad bonũ: respi
ciũt aut bonũ ecclie:aut bonũ persone. Quoad
primũ dr adunare:q: bonũ ecclesie nõ pcipitur
nisi i adunatiõe cũ mẽbris ecclie. Quoad scdm
dicit:⁊ regere:q: bonũ psone ẽ vt q̃libet cõgruo
regimine tẽdat in bonũ ppriũ et psonale. Hinc
Apocalip.cap.vij. Agn⁹ dei reget illos ⁊ deducet Apoc. vij
ad vite fontes aquarũ. Hec aũt oĩa sm ordinẽ
a capite descendũt in corp⁹:q: pacificatio eccle-
sie est in prelatis sic ab incursu malorum eccle-
siã preseruãtibus:et ideo murũ se debẽt ponere
pro ecclia:⁊ in se suscipere ictus ⁊ insult⁹ hostiũ. Johã x.
Sic dicitur Johãnis.x. Bonus pastor aĩam suã
ponit pro ouibus suis. Hinc dñs quibusdã desi Ezechie.
diosis improperat illud Ezechielis.xiij.capite. xiij.cap.
Nõ ascẽdistis ex aduerso: neq̃ opposuistis vos
murũ pro domo israel. Similiter ad p̃latos re-
fert custodia:q: ipsi sunt custodes ecclie. Sic dr Esa.lxij.
Esa.lxij. Sup muros tuos cõstitui custodes: to
ta die ⁊ tota nocte i ppetuũ nõ tacebũt. Aduna-
tio etiã in ipsis reperit: q: ab ipsis profluũt cha
rismata ⁊ dona:quibus adinuicẽ ecclesie mẽbra
adunant. vñ ad Eph.iiij. Soliciti seruare vnita
tẽ spũs in vinculo pacis. Regimẽ quoq̃ ecclesie
in ipsorũ est manib⁹:vñ dictũ est eis. Act.xx. At
tẽdite vobis ⁊ vniuerso gregi:in q̃ vos spũsctũs Ad Eph.
posuit epos regere ecclesiã dei: quã acq̃siuit san iiij.
guine suo. ¶ E Orãtes autẽ dicim⁹: Digneris: Act.xx.
Q: dignatiõis est qd dñs facit: non nr̃i meriti.
Digneris itaq̃.i. dignũ iudices ecclesiã tuã san
ctã pacificare:custodire:adunare ⁊ regere: q: ni
hil fieri dignũ est: nisi qd de tua benignitate et
misericordi volũtate dignũ iudicare volueris:ne
q̃ em̃ q: bonũ aut iustũ ẽ aliq̃d ipsum de⁹ vult:
sed q: de⁹ vult:ideo bonũ est ⁊ iustũ. Uolũtas nã
q̃ diuina nõ ex nr̃a bonitate:sed ex diuina volũ
tate bonitas nr̃a pẽdet:nec aliq̃d bonũ:nisi q: a
deo sit acceptũ. Ratio aũt quare sic vel sic acce-
ptat aliqua diuina volũtas:non est bonitas pre
supposita in obiectis q̃buscũq̃ aliis a se deo:sed
rõ est in ipsa sola diuina volũtate: q: em̃ ipse ac-
ceptat aliqua in tali gradu:ideo sunt bona in ta
li gradu:⁊ nõ econuerso. Nã sicut volũtas diuina
est causa oĩũ vt sint: ita etiã causa electorũ vt suis
donis digni sint:vt ita nihil sit qd nõ de interio
ri inuisibili atq̃ in intelligibili aula summi im
peratoris egrediat sm ineffabilẽ iusticiã:nõ no
strã:sed suãvt dicit Aug.iij. de trini. c.iiij. Nõ er-
go nisi volũtas eã prima est sanitatis ⁊ egritudi
nis:premiorũ atq̃ penarũ:gratiarũ ⁊ retributio
nũ. Ideo petim⁹ vt nõ pp̃ter nr̃as iusticias: sed
suã bonitatẽ ecclias suas pacificet ⁊c. qd innuit
verbũ: Digneris. ¶ F Sequit: Toto orbe terra-
rũ. suppie diffusam. Uocata sig̃dẽ est ecclia de oĩ
bus finib⁹ terrarũ. qd signatũ est. Act.ij. Oĩ cũ
apli inceperũt euãgeliũ xpi p̃dicare: loquebant
oĩm linguis. Erãt enim in hierusalẽ habitãtes
viri iudei:⁊ ex omni natiõe que sub celo est:qui-
bus oĩbus predicabãt apostoli linguis suis. Et
hoc est qd de christo capite ecclesie loquit dñs
per Esa.xlix. Dedi te in lucẽ gentiũ:vt sis salus Esa. xlix
mea vsq̃ ad vltimũ terre. De hoc etiã pphetatũ
est per Esa.ij. dicentẽ. Et veniẽt ppli multi ⁊ di
cent. Uenite ascẽdam⁹ in montẽ dñi:⁊ in domũ
dei iacob ingrediamur.i. in ecclesiã:⁊ ostẽdet no-
bis viam suã ⁊ ambulabimus in ea. Et hoc est
quod in euangelio ait Mat.viij. Multi ab oriẽ Matth.
te et occidente:id est ex omni tribu et gẽte venient. viij.
Et in ps. Omnes gentes quascũq̃ fecisti venient
⁊ adorabũt corã te dñe. Quod vt verũ fieret:pre
cepit christus aplis dicens. Euntes in vniuersum
mundũ:docete oẽs gẽtes: ⁊ p̃dicate euãgelium

omni creature. Qd' ꝛ fideliter imple uerūt: ſm ꝙ de ipſis ꝑdictū fuerat. In omnē terrā exiuit ſonus eoꝝ: ꝛ in fines orbis terre verba eoꝝ. Pro-
Act.xvij. pter qd' ꝛ dñs Act.j. querētib' de reſtitutione regni iſrl': rñdens ſubiecit. Uos eritis mihi teſtes in hieruſalē ꝛ in omni iudea ꝛ ſamaria vſqꝫ ad vltimū terre. Sic ergo ipleta eſt ꝓmiſſio abrae fidelis. Gen. xvij. Eris pater multarū gentiuꝫ. Qm̄ eius fides dilatata eſt ꝑ totū orbē: ita vt ex nos ipſi de gētib' ad fidē ipſi' vocati ſum': dicēte apl'o. Sic ergo vos xp̄i: ergo ſemen abrae eſtis. Gal. iij. Sic verificatū eſt illd' Eſa. lx. Uidebūt gētes iuſtū tuū: ꝛ cūcti reges inclytū tuū. i. filiū dei: quē abraā futurū credidit: ꝛ credendo fidei oculis vidit: ſm illud Joh. viij. Abraā exultauit vt videret diē meū: vidit ꝛ gauiſus eſt. Ex quib' ſatis patet eccleſiā xp̄i toto orbe diffuſaꝫ. Hinc ꝛ btūs Greg. parabolā Mat. xiij. de ſagena miſſa in mare: de eccleſia exponit: q̄ ex omī genere piſciū. i. ex omni natione ꝛ tribu hoīs ꝯgregat̄. Sic in cantico beatoꝝ ambroſij ꝛ Augu. dr̄. Te per orbē terrarū ſancta cōfitet̄ eccl'ia. ¶ Ex qui-
Queſtio. bus ſolui pōt quoꝝdā queſtio. Quid erit: ꝛ qd' eſt de oībus habitātibus in finib' terre: aut in ſulis maris: viuentibus ſm dictamē naturalis rationis: ad quos fides xp̄i nō peruenit: dānabunt̄ illi vel ſaluabunt̄. Patet ex premiſſis: qꝛ eccleſia toto orbe terrarū diffuſa eſt: vel ſm inhabitationē fideliū: vel fidei propalationē. Hic
Hugo. venerabilis Hugo de ſacramētis prte. vj. c. v. li. ij. ait. Ego vel neminē talē eſſe: vel ſi forte aliqs eſt: ſi ei' culpa nō obſtitiſſet: audire aut ſcire potuiſſe ac debuiſſe ſine cūctatione affirmo: maxime cū ſcriptura dicat. In omnē terrā exiuit ſonus eoꝝ. In omni terra quidē vel audiri ſunt: cōtēptores dānabunt̄. Uel audiri nō ſunt ꝓ culpa ſua: ꝛ ignorātes ignorant̄: ꝛ nō ſaluāt̄. ¶ Dñs armicanus primas hibernie dicit. Poſito ꝙ tales eſſent: qd' non eſt veriſimile: nō arctant̄ lege chriſti: ꝛ excuſant̄ per ignorantiā: ne ſcꝫ peccent nouo pctō per nō receptionē baptiſmi: ꝛ ſimuliū tn̄ penā legis iuſte ſubire cogunt̄: q̄ eſt propter trāſgreſſionē primoꝝ parētū: ſeparant̄ a perpetua viſione dei: ſicut paruuli decedētes ante ſuſceptionē baptiſmi. Uerū pōt dici ꝙ cum deus nō deficit homini in neceſſarijs ad ſalutē ſi fuerit aliquis talis bene vtens naturalib': ꝛ faciēs qd' in ſe eſt: ad cognoſcendā viā iuſticie ꝛ ſalutis aut ꝑ immediatā īternāqꝫ ſpūſſancti illuminationē: aut per alicuius inſtructīs adhibitioneꝫ pandet̄ huiuſcemodi via ſalutis: etiā ſi inter infideles cōſtitutus fuerit. Cuius rei teſtis eſt cornelius centurio Act. x. ꝛ eunuchus candacis regine Act. viij. Ad quoꝝ primū miſſus fuit petr' apoſtolus. Ad ſcḋm philippus diaconus. Hiſtorie notē ſunt. Teſtis eſt ꝛ barbara ꝟgo ꝛ martyr: q̄ incluſa a patre in turri illuminata eſt: ꝛ beata chriſtina a dño miraculoſe baptizata: vt hiſtorie teſtant̄. Hui' ſententie eſt cancel. parrhi. gerſ. cū pleriſqꝫ aliīs. ¶ G Una cū famulo tuo papa noſtro ꝛ antiſtite nr̄o. N. Et rege noſtro. N. Iſta eſt ſcḋa pars partis ſecūde prime partis principalis: in qua poſtq̄ ſacerdos petīt ſacrificiū acceptari ꝛ bñdici ꝓ tota eccl'ia gn̄aliter: petit acceptari ꝛ benedici ꝓ ſummis eccl'ie hierarchis ꝛ capitib' ſpāliter: vñ dicit. Petim' acceptari hec nr̄a ſacrificia: ꝓ eccl'ia tua: vna cū famulo tuo papa noſtro. N. Una. i. ſimul vl' pariter: ꝛ eſt aduerbiū cōgregādi: ꝛ notat in preſenti aſſociationē capitis cū corpore. Papa eñi caput eſt eccleſie ſalte vicariū ꝛ miniſteriale: vt infra dicet̄. Petit ergo ſacerdos accepta haberi hec ſacrificia ꝓ eccleſia ꝛ papa. i. ꝓ corpore ꝛ capite myſtico. ¶ Nomē papa in ſcripturis nō inuenit̄: ſed ſumptū dr̄ ab interiectione pape: q̄ admirationis affectū importat: vnde eis ꝓprie cōuenit ꝛ attribuit̄: qui in cōuerſatiōe ſunt admirabiles vita ſanctitate ꝛ doctrina: ad quē ſenſum dñs ieſus xp̄s noſter ſummus eſt papa: de quo ſcribit̄
Eſa. ix. Et vocabit̄ nomē ei' admirabilis. Sic olim oēs ep̄i vite pollētes ſanctitate: pape ſunt vocati. Uñ btūs Hieronymus in ep̄l'is ad Auguſtinū ſcribēs ait. Dño vere ſcō ꝛ beatiſſimo pape auguſtino. Sic auguſtinus ad paulinum: libros beatiſſimi pape aurelij ep̄i. Et bonifacius comes ad augu. Ora venerabilis papa: vt talis de inimicis vitio ſepe ꝑcedat. Et tñ neqꝫ auguſtinus: neqꝫ aurelius fuit ep̄s roman': ſic refertur grecos cūctos preſbyteros papas nominare. Nūc ꝟo nomē papa ſoli romano attribuitur pontifici: qui dr̄ papa: quaſi pater patrū. i. ep̄oꝝ ꝛ ſacerdotū: qui iure patres appellant̄. xcvj. diſtin. ca. In ſcripturis. ꝛ c. ſequēti. Quis dubitat. vbi dicit Greg. ad hermannū metēſeꝫ ep̄m. Quis dubitat ſacerdotes xp̄i: regū ꝛ principum omniūqꝫ fideliū patres ꝛ magiſtros cēſeri. Itē theleſphorus papa. vj. q. j. ſacerdotes. Omnis qui aduerſus patres. i. ſacerdotes armant̄: infames eſſe cēſem'. Patres eñi oēs. i. ſacerdotes venerandi ſunt nō reſpuēdi aut infamādi. Refert etiā Euſebius ceſariēſis ꝙ excellētia romani imperij extulit papatū romani pontificis ſuper alias pro eo ꝙ diſtin. xcvj. ca. Conſtantin' n. legit̄. Cōſtantinus imperator quarta die ſui baptiſmi priuilegiū romane eccleſie pōtifici cōtulit: vt in toto orbe terrarū pontifices ꝛ ſacerdotes ita hūc caput habeant ſicut iudices regē. Quod etiā poſterius cōfirmatū eſt per cōciliuꝫ generale. Unde idē Ceſarienſis. Nicena (inq̄t) ſynodus hoc cōtulit priuilegiū romano pontifici: vt ſicut romanoꝝ rex auguſtus pre ceteris appellat̄: ita roman' pontifex pre ceteris ep̄is papa velut principalis pater vocaret̄. ¶ I Et recte quidē papa. i. pater principalis: qꝛ caput eſt fideliū ꝛ totius eccleſie militantis. xxij. diſti. ſacroſancta. Petrus dictus eſt cephas ꝛ caput: eo ꝙ principatū teneret apoſtolatus. Nō aūt tātum cōſtantini ordinatiōe: neqꝫ patrū: ſed diuina: romana eccleſia primatū obtinuit. Unde in eodē canone ſacroſancta. dicit Anacletus q̄ fuit quart' poſt beatū petrū ſucceſſor beati clementis: q̄ ſedit anno dñi. ciij. ꝛ ita longe ꝑceſſit cōſtantinū. Sacroſancta romana ꝛ ap̄lica eccleſia nō ab apoſtolis: ſed ab ipſo dño ꝛ ſaluatore nr̄o primatū obtinuit: ſicut beato petro apl'o dixit. Tu es petrus ꝛ ſup hāc petrā ꝛc. Et ſequit̄. Hec ꝟo apoſtolica ſedes caput ꝛ cardo (vt prefatum eſt) a dño: ꝛ nō ab aliīs cōſtituta eſt. Et ſicut cardine oſtiū regit̄: ſic hui' apoſtolice ſedis auctoritate oēs eccl'ie dño diſponēte regunt̄. Hinc. vij. q. j. mutationes. Antherius papa de beato petro loquēs ait. Petrus ſcrūs magiſter noſter ꝛ princeps aploꝝ. Leo papa. xxiiij. q. j. cū beatiſſimus. Cū beatiſſim' petr' apl's a dño acceperit principatū. Unde ꝛ btūs dionyſius li. de diuinis no. c. iij. ipſum vocat verticē. i. capitēeum. Uel ſm aliā trāſlationē. Petrus ſupremum decus ꝛ antiquiſſimū theologoꝝ culmē. Et in li-

Eſaie. ix
Hieroñ.
Oēs ep̄i vite ſcritate pollētes ſūt vocati pape.

bello quē scripserat de morte apostolorū pe. et
pau. dicit. Cū separarent̄ abinuicē ducti ad sup
plicia: paulus petrū alloquit̄ in hec vba. pax te
cū fundamentū ecclesiarū pastor ouium ꝛ agno
rū xpi. Itē marcellus papa. xxiiii. q. i. Rogam⁹.
ait. Rogamus vos fratres dilectissimi: vt non
aliud doceatis neqꝫ sentiatis: ꝙ qḋ a petro ꝛ re
liquis aplis atqꝫ patribus accepistis: ipse enim
August. est caput totius ecclesie. Et beatus Aug. li. ii. de
vnico baptismo. Puto ꝙ sine vlla sui contume
lia: cyprian⁹ eps petro apostolo cōparat̄: quātū
attinet ad martyrii coronā. Ceterū magis vere
ri debeo ne in petrū cōtumeliosus existā. Quis
eñi nescit illū apostolatus principatū cuilibet
episcopatui pferendū: sed etsi distat cathedrarū
gratia: vna tñ est martyꝝ gloria. Et ponit̄. ii. q.
vii. Puto. ¶ Ex oībus his patet petrū fuisse ca
put ecclesie: ꝛ primatū inter omnes tenuisse. Cū
aūt quilibet papa canonice intrās successor sit
petri: sequit̄ ꝙ quilibet talis omnē dignitatē: et
autoritatē ꝛ principalitatē habeat quā habuit
petrus. Is eñi qui in ius succedit alteri⁹: eo iu
re quo ille: vti debet. de regulis iuris. Is qui. li.
vi. Nā si minus haberet ꝙ prim⁹: non esset vera
successio. vt arguit glo. in casu simili in ca. Cū
oēs. de ꝯstitutionib⁹. Et per cōsequēs etiā nūc
Papa caput est ecclesie. papa caput est ecclesie ꝛ hierarcha summ⁹ sicut
fuit petrus tpe aploꝝ: etsi mō nō refulgeat his
virtutib⁹: quib⁹ petrus ceteros pcellebat. ¶ R
Btūs siquidē petrus nō modo officii dignitate
veꝝetiā virtutū excellētia prestabat: fide scꝫ hu
militate ꝛ charitate. Nā ppter fidei eminentiā:
que fundamētū est ecclesie: ꝛ toti⁹ spūalis edifi
cii: petro datū est: vt ad questionē fidei de xpo p
mat. xvi. oībus respōderet: dicēs ad xpm. Tu es xps fili⁹
dei viui. Ex qua fide arras accepit prefecture ec
clesie. dicēte ei dño. Et ego dico tibi qꝛ tu es pe
trus: ꝛ sup hanc petrā edificabo ecclesiā meam.
Lu. xxii. Et iterū. Et ego p te rogaui vt nō deficiat fides
tua: ꝛ tu aliqñ cōuersus: confirma fratres tuos
p pdicationē videlicet ꝛ doctrinam vere fidei et
euangelii. Precellens humilitas claruit: cū cor
reptionē pauli q̄ ipso fuit inferior ꝛ in faciē ei
restitit: patiēter ꝛ humiliter tolerauit. ad Gal.
ii. Patet ꝛ ex sua pfectione super ceteros a chri
sto: qui eos nouit qui se humiliāt exaltare. Cha
ritatis excellētia patet ex feruore operū siue vi
gilātia ꝛ discursu p lucrifactione animarū. vt
tradit actuū historia. Patet etiā ex xpi questiōe
eiusqꝫ respōsiōe: cū eñi quereret xps. Simō io
hānis diligis me pl⁹ his. Respōdit. Tu scis dñe
qꝛ amo te. Post quā respōsionē tertio datā: sta
tim dñs sibi pascēdas commisit oues. Unde pa
tet dignitas petri: nedū ex prelatione qua fact⁹
est caput ecclesie: sed etiā ex virtutū excellētia: ꝛ
xpi dñi imitatione singulari. In quo vtinā ha
beret tot imitatores: quot habere sui principa
tus ꝛ officii cernit̄ appetitores. Longe alii mo
res: aliqꝫ pōpe vident̄ in successoribus: ꝙ in pe
tro: cuius successione gratulant̄. De quo ad eu
Bernar. geniū papā btūs Bern. in li. de cōsideratiōe ita
scribit. Inter hec tu pastor pcedis deaurat⁹ tāꝫ
multa circūdatus varietate: oues quid capiūt?
Si auderē dicere: demonū plus ꝙ ouiū pascua
hec sunt. Et post pauca. Petr⁹ hic est qui nosciť
pcessisse nō gemmis ornatus vel sericis: nō te
ctus auro: aut vectus equo albo: nec stipat⁹ mi
lite: nec circūstrepentibus ministris: absqꝫ ta
men his credidit satis posse implere mandatū
christi salutare. Si amas me pasce oues meas.
In his nō successisti petro: sed cōstātino. Hec il
le. ¶ L Uerūtñ etsi papa tanꝙ homo viator
nondū in gratia cōfirmatus quandoqꝫ deuiat:
qm̄ teste Chry. non loca hominē sanctificāt: sed
homo locū. xl. dist. Multi. Neqꝫ sanctoꝝ filii sūt
q̄ tenēt loca sanctoꝝ: vt ait Hiero. eadē dist. nō
est. ꝛ Greg. anastasio presbytero. Nō loca vel or
dines creatori nostro nos primos faciunt: sed
nos aut merita bona cōiungunt aut mala disiū
gunt. eadē dist. nō loca. Non tñ capitis dignita
tē amittit: nisi in heresim lapsus extra ecclesiaꝫ
fieret. eadē dist. si papa. In quo casu lꝫ heresim
pertinaciter defendēs nō esset caput ecclesie: nubi
lominus non esset ecclesia sine capite qm̄ veruꝫ
caput ecclesie xps est: ait apls ad Ephe. i. Ipsuꝫ Ad ephe. i
dedit caput super omnē ecclesiā: q̄ est corp⁹ ei⁹.
Item ca. v. Christus caput est ecclesie: ipse sal
uator corporis eius. Item ad Col. i. Ipse est ca
put corporis ecclesie. Caput mysticū sicut cor
pus mysticū est ecclesia ppter similitudines re
pertas in corpe vero: quas exprimit apls. i. Cor.
xii. Possum⁹ igit̄ ꝯsiderare in capite: scꝫ ordinē: Eze. xvi.
pfectionē ꝛ virtutē. Ordinē: qꝛ caput est prima
pars hois: ꝛ inde est ꝙ omne principiū cōsueuit
dici caput. ſm illud Ezech. xvi. Ad omne caput
vie edificasti signū ꝯstitutionis tue. Perfectio
nē: quia in capite vigēt oēs sensus interiores ꝛ
exteriores: cū in ceteris mēbris solus sit sensus
tactus. Et inde est ꝙ dicit̄ Esaie. ix. Longeuus Esaie. ix
ꝛ honorabilis ipse est caput. Uirtutē: qui a cete
rorū virtus ꝛ motus est a capite: ppter virtuteꝫ
sensitiuā ꝛ motiuā ibi dominantē: ppter quod
et populi rector caput eius dicitur. ſm illud. i. i. Reg. xv.
Reg. xv. Cū esses paruulus in oculis tuis: caput
in tribubus factus es. He capitis conditiones
xpo vere cōpetunt respectu ecclesie corporis ei⁹
ppter qḋ nomē capitis cōgrue ad ipsum trāsla
tum est: habet eñi ordinē eminētie. Unde de ipo
dicitur in ps. Ego primogenitū ponā illū excel
sum pre regib⁹ terre. Et vere prim⁹ et excelsus:
qꝛ omnes alii gratiā receperūt p respectum ad
gratiā suaꝫ. Hinc ad Rom. viii. Quos presciuit
hos ꝛ pdestinauit cōformes fieri imaginis filii
sui: vt sit ipe primogenit⁹ i multis fratrib⁹ suis.
Scdo habet pfectionē quātū ad plenitudinem
omniū gratiarū. ſm illud Joh. i. Uidimus glo
riā ei⁹: gl'iam q̄si vnigeniti a pr̄e plenū grē ꝛ ve
ritatis. Tertio virtutē habet influendi gratiam
in mēbra ecclesie corporis sui: nā de plenitudi
ne eius omnes accepimus. Joh. i. Quippe ſm di
uinitatē ipe est autor gratie: ꝛ fidei: ceterorūqꝫ do
norū spiritualiū: q̄ influit ꝛ causat effectiue prī
cipaliter in nobis in participatione sacramen
torū. ſm humanitatē vero causa est meritoria
eorūdē. Nā ppter passionē: quā sua sponte ſm
humanitatē subiit: deus pater statuit hec dona
cōferre hominibus: q̄ principia sunt sensus et
motus operationū spiritualiū ꝛ vitaliuꝫ in re
cipiētib⁹ ea. Et ppter influxū horū donorum a
christo in membra ecclesie: christus dicit̄ caput
ecclesie: nō p ppzietatē: sed p similitudinē capi
tis naturalis. ¶ M Papa etiā est caput eccle
sie ſm pdicta ppter ꝯformes similitudines: lꝫ mul
tū differēter a xpo. ¶ Primo ppter ordinē ꝛ p
pinquitatē ad deū ratione officii: qꝛ ipse summ⁹
est hierarcha in ecclesia: ad quem stat ꝛ reducit̄
tanꝙ in suū principiū omnis ordo ecclesiastic⁹:
vt dicit Innocē. tertius in ca. Solite. de maio.

et obe. papam in petro omnibus prefecit: con-
stituens eū pastorē ouiū suarū generalē: nō di-
scernens has oues ab illis: cū dixit. Pasce oues
meas. id est sm Chrysosto. loco mei prepositus
et caput esto fratrū: vt ipsi in te locū meū assu-
mentes vbiqz terrarū te in throno sedēte predi-
cēt et cōfirmēt. ¶ Scdo caput est pter prectio-
nē accepte potestatis q̄ sm sui plenitudinē i ipo
residet vt in capite: sicut et in Petro papa prio:
cui dns tanq̄ eterne vite clauigero terreni si-
Chryso. mul et celestis imperij iura cōmisit: vt habet dis.
xxij. oēs. De quo Chrys. sup Mat. Filius: q̄ pa-
tris est et ipsi' filij: ptātē petro vbiqz terrarū cō-
misit: et hoi mortali oēm autoritatē dedit: vt ec-
clesiā vbiqz terrarū amplificet. Vn̄ et ecclesia de
ipso canit. Tu es pastor ouium princeps aplor̄.
Plenitudo autē ptātis petro collata trāsit i suc-
cessores. ¶ Dicit etiā tertio caput pter virtutē
influxiuā: dependet siquidem ab eo totus ordo
ecclesiasticus: vt dictum est: in dispositione mi-
nistrorum ecclesie: et ab ipso fluit mediate vel im
mediate oīs potestas spūalis: siue in prelatis
Leo pa- maiorib': siue in simplicib' presbyteris. vn̄ Leo
pa. papa dist. xix. ita dns dicit. Ita dns ptātē clauiū
ad oim aplor̄ officiū ptinere voluit: vt i beatissi
mo Petro oim aplor̄ summo: huius muneris
sacramentū principaliter collocaret: vt ab ipso
quasi a quodā capite: dona sua velut in corpus
oē diffunderet: vt exortē intelligeret se diuini
ministerij esse: q̄ ausus fuisset a petri soliditate
recedere: hūc eīn in cōsortiū indiuidue vnitatis
assumptū id qd̄ ipse erat dns voluit nolari: dicē
do. Tu es petrus et sup hāc petrā edificabo eccle
siā meā: vt eterni tēpli edificatio mirabili mune
re grē dei i petri soliditate cōsisteret. ¶ II Ma
gna autē est huius capitis a primo capite diffe-
rentia: qz xp̄s caput est ecclesie sm oē tp̄s pre
teritū: p̄sens et futurū: qz oēs q̄cūqz saluati sunt:
qui saluant: et q̄ saluabunt: in xp̄i noīe salutē pci
Act. iiij. piūt: qz nō est aliud nomē sub celo datū hoībus
in quo oporteat saluos fieri: q̄ i noīe iesu: vt ait
Pe. Papa autē est caput ecclesie sm tēpus deter
minatū: scz sm tēpus sui pōtificatus. Vn̄ scribi-
tur de sacerdotib' et cōfessorib': in quib' et sum-
mus sacerdos cōprehendit. Plures facti sunt sa
cerdotes: idcirco q̄ morte phiberent permane
Heb. vij. re. Jesus aūt in eo q̄ maneat ieternū: sempiter
nūz habet secerdotiū. vnde in ps. Tu es sacer-
dos in eternū. Christus quoqz caput est ecclesie
sm omnē statū: vie scz patrie: militātis ecclie et
triūphātis: qz datū est ei nomen qd̄ est super oē
nomen. In quo flectat oē genu celestiū terre-
striū et infernor̄. Papa autē caput est ecclie sm
Phil. ij. determiatū statū: presentis scz peregrinatiōis et
vie. Unde dictū est ei. Quodcūqz ligaueris sup
terrā: vt intelligat pape ptās ad viatores in ter-
ris cōsistētes limitata. ¶ Preterea christus ca-
put est ecclie pricipale et primariū: in se oīa do
na et grāz charismata cōtinēs: et ppria virtute et
autoritate mēbra viuificās: ac motū et sensus spi
rituales influēs. Papa vō caput est ecclie secū-
dariū ministeriale et vicariū nōnūq̄ virtutibus
grā et donis vacuū. Neqz eīn ipse influit vitā spi
ritualē in mēbra: neqz ipse dat mēbris sensuz et
motū nisi vt minister et vicari' christi. Propter
qd̄ dicit apl's. ij. Corin. v. Pro christo legatione
fungimur tāq̄ deo exhortāte per nos. ¶ O Et
Ecclesia per hoc patet q̄ ecclia nō est mōstruosa et biceps
nō habet seu bicapitalis: qz nō habet duo capita ex equo

et principalia: sed vnū pricipale: et aliud vicē eius duo capi
tenēs: quod nullā inducit mōstruositatē. Sunt ta princi
eīn tanq̄ vnū caput: inquātuz caput principale paliat ex
agit per papam tanq̄ per vicariū et vicez suā sua equo.
cōmissione tenētem: sicut rex iturus in regionē
longinquā regit per gubernatorē: et episcopus
in casu per coadiutorē. Patet etiā q̄ ecclesia per
mortē pape nō est acephala: nec vō suo spōso vi
duata. Non eīn deserit ecclesiā suaz christus: cui
suā inseparabilē promisit presentiā. Mat. vlti.
dicēs. Ego vobiscū sum oībus diebus vsqz ad
cōsummationē seculi. Huius autē famulū et mi
nistrū recognoscit se papa: immo et seruor̄ eius:
vn̄ in bullis suis se scribit seruū seruorū dei. Et
in altaris officio pro eo orantes dicimus. Una
cū famulo tuo papa nostro. Pro hoc ergo famu
lo christi: et vicario eius: per quē ecclesiaz suā re-
git et dirigit tanq̄ pro hoīe errare potente ora-
mus: et rationabiliter. Naz vt docet btūs Boni-
facius martyr: pro eius perpetuo statu vniuersi
tas fideliū tanto instātius orat: quāto suaz salu
tem post deū: ex illi' incolumitate animi alad-
uertit propēsius depēdere: vt habet distin. xl. si
papa. Oramus ergo pro papa: vt a peris et erro- ij. Cor. x
ribus: que tanq̄ mēbris capitis infirmitas: ec-
clesie maxime nocēt: misericorditer preseruet.
vt quoqz iuxta diuine legis sanctionē: et natura *Gaufri
lis iuris equitatē suscepta vtat potestate: nō in dus bous
destructionē: sed edificationē ecclesie: pareqz sard'. Et
domio suo regimine plebē perfectaz. Et sequi- videatur
tur. * Papa nostro. N. per qd̄ intelligi datur: q̄ Gabrielis
celebrās orans pro papa: nomen eius debet ex- q̄ sacer-
primere: vnde dicit Pelagius papa allegāte Al- dos cele-
ber. Ab vniuersi orbis communione sunt sepa- brans dz
rati: qui qualibet dissensione inter sacra myste- nomē pa
ria apostolici pontificis nomen sm consuetudi pe expri-
nez non frequētant. Debēt ergo celebrātes no- mere: nō
minare modo innocentiū: qui diuina proui- tamē mi
dentia apicē apostolatus tenet: dum hec scribi- hi vide-
mus. Hoc aūt intelligendū est q̄ nemo celebrā tur neces
tiū ex cōtemptu nomē pape pretermittere debet: sariū nec
ideo addit: qui qualibet dissensione. Si eīn cele expediēs
brans nomē pape nō crasse ignorauerit: vt legē quoniaz
do canonē nō occurrerit: et ita p papa sine noīs cū nō sit
sui expssione orauerit: nō estimo illū peccatum nisi vnus
incurrere. Nec oportet p rememoratione noīs papa suf
sacerdotē diu tardare: ne cōfusio redeāt: aut scā- ficit dice
dalū in populo oriatur: et ppriē mētis distractio ret orare
causa vitādi maioris periculi caueat. ¶ P Pro modo su
rege nro. N. Postq̄ sacerdos in persona ecclesie pra exps-
orauit p papa: qui est princeps et supremus in so vna cū
potestate ecclesiastica et spirituali: consequenter papa no
orat p rege qui supremus princeps est in ptāte stro: sicel
terrena et sclari. Vn̄ sm Inn. sicut sunt due vite: dicendo:
celest(scz et terrena: vna q̄ spūs viuit cū deo: alte aut oran
ra q̄ ex spiritu viuit caro: et vtraqz nutrit vt pos- do: tātū-
sit subsistere: celestis spiritualib': terrena corpa dez est: ac
libus. Ita sunt due potestates: ecclesiastica vide si diceret
licet et mūdana: vna q̄ moderat spiritualia: alia pro papa
q̄ corpalia. Ista per clericos: illa regit p laicos nro Leo
et ista vacat celestibus: illa corpalibus. Ista quā ne ic.
tū ad animā: illa quantū ad corpus. He due po Innocē.
testates duo gladij sunt: de quib' dno apostoli
dixerūt. Luce. xxij. Dñe ecce duo gladij hic. He Luc. xxij
sunt et duo luminaria magna: que posuit domi-
nus in firmamēto celi: hoc est ecclesie. Due scilz
dignitates: pontificalis autoritas et regalis po
testas: vt dicit Innocē. in. c. solite. de maiori. et
obediētia. Illis duab' potestatib' gubernatio et

regimē mūdi est cōmissum. De potestate spiri-
tuali patuit ex ꝟbis xpi ad petrum. Pasce oues
meas. nō discernēs illas ab istis. De seculari pa
tet ex ꝟbis eiusdē cū rn̄dit iudeis q̄rētib⁹: vtruʒ
liceret cēsum dare cesari. Reddite q̄ sunt cesaris
cesari. Ex ꝟbis quoqꝫ Petri apli. Subditi esto
te omni humane creature ꝓpter deuʒ: siue regi
quasi p̄cellenti: siue ducib⁹ tanq̄ ab eo missis
ad vindictā malefactoꝝ: laudē ꝟo bonoꝝ. j. Pe.
ij. De ambab⁹ simul scribit Gelasius papa ana
stasio imperatori. xcvj. dist. duo quippe. dicēs.
Duo quippe sunt imꝑator auguste quib⁹ prin-
cipaliter hic mūdus regit: autoritas sacra pon-
tificū: ⁊ regalis p̄tās. In quib⁹ tāto grauius est
pondus sacerdotū: quāto etiā p ipsis regib⁹ ho
minū in diuino sunt reddituri examine rōneʒ.
Augusti. Et he. Augu. vt habet. xxiij. q. v. nō frustra. ait.
Nō frustra istituta sunt p̄tās regalis: ius cogni
toris: vngule carnificis: arma militū: disciplina
dominātis: seueritas etiā boni p̄ris: habēt oīa
ista modos suos: causas: rōnes: ⁊ vtilitates: hec
cū timent: mali coercent: ⁊ boni quieti inter ma-
los viuūt. Cui ꝯcordat Paulus Rom. xiij. dicēs
p̄tātes seculares esse a deo ad terrorē malorum
⁊ laudē bonorū. vnde ait. Uis nō timere potesta
tem: bonū fac: si aūt malefeceris: time. Non em̄
Isido. sine causa gladiū portat. Et btūs Isido. lib. iij.
sententiarū suaꝝ. c. liij. Principes seculi nōnūq̄
intra ecclesiā potestatis adepte culmina tenēt;
vt p eādē p̄tātē disciplinā ecclesiasticā muniāt.
Ceterū in ecclesia p̄tātes necessarie non essent:
nisi vt qđ nō preualēt sacerdotes efficere p do-
ctrine sermonē: p̄tās hoc ipleat p discipline ter-
rorē. Sepe p regnū terrenū celeste regnū p̄ficit
vt q̄ intra ecclesiā positi cōtra fidē ⁊ disciplinaʒ
agūt: rigore principū ꝯterātur. Ipsāqꝫ discipli-
nā quā eccl̄ie vtilitas exercere nō p̄ualet: ceruī-
cib⁹ supboꝝ p̄tās p̄ncipalis iponat. Et seq̄tur.
Cognoscāt p̄ncipes secl̄i deo debere se rationē
reddere ꝓpter eccl̄iaʒ quā christo tuēdam susci
piūt. Naʒ siue augeat pax ⁊ disciplina eccl̄ie per
fideles p̄ncipes: siue soluat: ille ab eis rationeʒ
exigit: qui eoꝝ p̄tāti suā eccl̄iaʒ credit. Hec Isid.
⁊ habet eadē. q. p̄ncipes. Ex quibus satis patet
q̄ regis interest: ⁊ secl̄aris p̄tātis ecclesiā in pace
⁊ tranq̄llitate tutare ⁊ defensare. Et q2 ecclesia
defensionē recipit a regia p̄tāte; iure naturalis
p̄tātis obligat: vt suffragiū quale pōt maxie spi
rituale: repēdat: qđ facit per sacerdotē obsecrā-
do vt clemētissimus pater accepta habeat hec
scā sacrificia pro rege nr̄o. ¶ Q Fit aūt oratio
pro dignitate regia post orationē factā pro pa-
P̄tās sa- pa: q2 p̄tās suprema sacerdotalis excedit regiā:
cerdota- antiq̄tate: dignitate ⁊ vtilitate. Antiq̄tate: q2 iu
lis supre bēte deo sacerdotiū institutū est: vt patet Exo.
ma exce- xxviij. Post sacerdotiuʒ instituta est p̄tās regia
dit regiā ad ppl̄i petitionē: vt habet. j. Reg. viij. ⁊ ix. ac.
xij. c. Cuius regia qua viuere debet ⁊ regere de-
scribit Deut. xvij. Excedit et dignitate: vt supra
cū ageret de dignitate sacerdotali aliq̄liter di-
ctū est lec. iiij. Et ex eo etiā patet q2 maior est q̄
bn̄dicit: ⁊ qui bn̄dicit minor: ſm aplm ad Heb.
vij. Sine vlla ɔdictiōe: qđ min⁹ est a meliori bn̄-
dicit. Rex aūt in imꝑatorē p̄mouēdus ɔsecra
tur: bn̄dicit: vngit ⁊ coronat a sacerdote sūmo
papa: vt p3 in. c. venerabilē. de electiōe. Hic vt
Innocē. dicit Inno. in. c. solite. de maio. ⁊ obe. allegato.
Quāta est differētia inter solē ⁊ lunā: tāta inter
pōtifices ⁊ reges cognoscat. p̄misit aūt. Fecit
deus duo magna luminaria in firmamēto celi.
Luminare maius vt preesset diei: ⁊ luminare min⁹
vt preesset nocti. Utrūqꝫ magnū: sed alterū ma-
ius. Ad firmamētuʒ igit̄ celi: hoc est vn̄is eccl̄ie:
fecit deus duo magna luminaria. i. duas insti-
tuit dignitates: qui sunt pōtificalis autoritas: ⁊
regia p̄tās: sed illa que preest diebus. i. sp̄ualib⁹
maior est; que vero carnalib⁹: minor. Hinc ⁊ im
perator papaʒ vocat dn̄m: cui vt maiori prestat
iuramētuʒ. lxiij. dist. Tibi dn̄o iohāni pape. Et
caput eidē tanq̄ maiori submittit. dist. eadē. va
lentinianus. Unde ⁊ sacerdotes: patres ⁊ magi
stri regū ⁊ principū appellant. xcvj. dis. quis du
bitat. Propter qđ ⁊ Constātinus imꝑator indi-
gnū iudicat sacerdotes iudicare: vt scribit btūs
Greg. mauricio imꝑatori. xj. q. j. sacerdotibus.
Hic ⁊ imꝑatores christiani executiōes suas p̄e
sulib⁹ subdere debēt nō preferre dist. xcvj. si im-
perator. Et papa trāsfert p̄tātem sūmā secularē
de gente in gentē: vt in. c. allegato. venerabilē.
Et imꝑatorē deponere pōt. xv. q. vj. alius. Iteʒ
iuncta glo. Et ipsuʒ pōt excōicare. xcvj. dist. duo
sunt. Ex quibus oībus p3 excellētia dignitatis
sacerdotij sup p̄tātē secularē. ¶ R Excedit ter
tio seipsam vtilitate: q2 p̄tās sacerdotalis per se
respicit bona sp̄ualia: ⁊ ipsaʒ aīaʒ. Secularis ꝟo
bona tēporalia: ⁊ corp⁹: ⁊ ista dirigit in finē na-
turalē; paceʒ ciuilē ⁊ pollitică: quietā sc3 ⁊ paci-
ficā cohabitationē; in signū cuius reges ⁊ prin-
cipes ad genua sacerdotū prouoluti: exosculata
eorū dextra orātiōibus eorū se cōmittūt et cre-
dunt cōmuniri: vnde ⁊ ipsi sacerdotes pro eisdē
in diuino sunt reddituri examine rationē. dist.
xcvj. duo sunt. Hinc q2 sacerdotiū preest sp̄uali-
bus. maius lumē dictū est. Sicut ergo aīa plus
est q̄ esca: ⁊ corpus plus q̄ vestimētum: ita p̄tās
sp̄ualis plus est q̄ secularis: ⁊ ideo recto ordine
post orationē pro papa orat sacerdos pro rege:
hoc est pro ɔstituto in sūma dignitate laicali.
Neqꝫ refert in ꝓposito vtrū imꝑator sit an nō:
q2 semꝑ dignissim⁹ est statu in ordie laicoꝝ inter j. ad Ti
p̄ncipes ⁊ secl̄ariū p̄tātes. ¶ Uerū hāc clausulā moth. ij.
nōnulli referūt ad regē hūc: in cui⁹ regno sacer Baruch.
dos celebrat: vel et p̄ncipeʒ secularē sūmū ter-
re in qua celebrat. sicut illud qđ sequit̄: p antisti ✻ Hoc
ste nr̄o: refert̄ ad epm illi⁹ diocesis i qua missaʒ nō dz di
dicit sacerdos. Ad orandū aūt p principe horta cere ipse
tur apls dicēs. j. ad Timo. ij. Obsecro p̄mū oīm antistes i
fieri obsecrationes: orōnes: postulationes: grā sua dioce
rū actiones p oīb⁹ hoīb⁹: p regib⁹ ⁊ oīb⁹ qui in si exist
sublimitate cōstituti sunt: vt quietā vitā ⁊ tran- ens in ec
quillā agam⁹ cū oī pietate ⁊ castitate. A p̄ncipe clesia ro
siquidem fluit in nos rectitudo iusticie ⁊ pacis: mana su
quoad regimē ⁊ gubernationē bonoꝝ exterioꝝ: ue dioce
et defensionē a puersis ⁊ p̄tinacib⁹: quos ferire si nō p̄o
hꝫ gladio sibi cōmisso. Un̄ ⁊ ꝓpheta Baruch le- alio o: sz
git ad orandū p rege quosdā exhortatus fuisse: q̄ p dn̄o
dicēs. Orate p vita nabuchodono: regis baby- papa: q̄
lonis: ⁊ p vita balthasar filij ei⁹ vt sint dies eoꝝ: cū h̄ q̄d
sicut dies celi sup terrā. ¶ S Sequit̄ in textu. vn̄s epi
Pro antistite nostro. N. Antistes dicit̄ quasi an- et ad p
te alios stās. ✻ Et dr̄ antistes ſm ianuēsem qui ticulare
liber sacerdos: qm̄ cuiuslibet talis est stare ante epus re
pplm p orōnem ad deū: ⁊ oblationē sacrificij: p manet in
pctō et salute ppl̄i impetrāda. Un̄ ⁊ de sacerdoti occlis.
bus veteri testa. scribit̄: q̄ plorabant inter vesti- Antistes
bulum ⁊ altare: dicentes. Parce dn̄e parce pplo vn̄ dicat.
tuo. Johel. ij. Accipitur aūt nūc antistes cōiter: Johel. ij.
cuius maxime est salutē ppl̄i pcurare p orōnes

predicationes et vite imitabilis rectitudinem.
Unde et xps gregē suū spāliter epis cōmēdauit:
vt in actib' paulus ait. Attēdite vobis et vniuer
so gregi: in quo vos spūssanctus posuit epos re
gere ecclesiā dei. Hinc apl's scribit. j. ad Timo.
iij. Oportet epm irreprehēsibilē esse vni' vxoris
virū: sobriū: ornatū: prudentē: pudicū: hospita-
Ambro. les doctorem etc. Amb. q̄ in suo pastorali. Ma-
gna sublimitas magnā habere debet cautelam.
Grandis honor grandi debet solicitudine circū
uallari. Cui plus credit: plus ab eo exigit. Ita et
aaron summ' sacerdos instātet pro pplo inter-
pellabat. Unde legit Nume. xvj. Cū ignis egressus
a dño multa hoim milia consumpsisset: moyses
mādauit aaron: vt cito pgens ad pplm rogaret
pro eis: vñ aaron stans inter viuos et mortuos:
p pplo deprecatus est: et cessauit plaga. ¶ T De
bēt aūt orare sacerdotes pro antistite suo. i. suo
pontifice: sm Inno. illi qui nō sunt in romana
diocesi: quatenus vnitatē spūs invinculo pacis
Albert'. obseruent: q̄ sm Alb. p ipm a papa primo ca-
pite et supremo dona gratiarū in nos descēdūt
sicut vnguētū primo descēdit a capite in barbā
que capiti adheret: a barba stillat in superiora:
a superiorib' in media: et fluit vsq3 ad orā et fim
briā vestimēti. Illi aūt q̄ sunt de romana dioce
si: nō orāt p alio antistite: q̄ p sūmo pōtifice: q2
ille cū hoc q est epus vniuersalis: est etiā ipsorū
epus particularis. Nō enī aliū habet epm roma
na diocesis: q̄ summū et vlem: ppter qd nōnul-
li dicūt q romana ecclia sup alias ecclias tenet
principatū: q2 scz epus romanus est epus vniuer-
salis et caput: sm superi' dicta rōn' ecclie mili-
tātis. Quapropter et ipa caput est et magra alia-
rū ecclesiarū: eo loquēdi mō quo metropolitana
ecclia dr caput oim eccliarū suffraganearū: q2
scz ei' epus est caput et supior: q2 archiepus earū.
In cuius signum aiunt q ecclesia antiochena:
in qua petrus (vt historie referunt) septem an-
nos sedit: sz priusq̄ romā adijt: primatū tenuit
sup alias ecclias. Postq̄ vo petr' sedē suā romā
trāstulit: romana ecclia facta est prima et caput
aliarū. De quo habet. xxiiij. q. j. rogam'. De hac
materia diffuse tractat venerabilis lector Gui
lhel. ockā in suo dialo. par. j. li. v. p multa capi
tula: tāgēs diuersas opiniones cū motiuis suis
Dz aūt sacerdos offerēs p ecclia scā catholica
vna cū papa nro et ātistite exprimere epi nomē si
cut supra dictū est de papa: vt attētior: certior et
precllarior sit applicatio hui' sacrificij ad psonas
illas: q̄ in sublimitate sunt cōstitute: q̄ curā no-
stri gerunt et solicitudinem: ac pro nobis reddi-
ture sunt rationem. Sequitur.

¶ Lectio. xxiiij. A

ET oibus ortho
doxis. ¶ Postq̄ vtrāq3 potestatē
ecclesiasticā scz et secularē oratio-
ne sua dñs cōmendauit: orat sa-
cerdos pro cunctis fidelibus or-
thodoxis: qui sub vtraq3 potestate fidē catholi-
cam tenent: venerant et colūt. Dicunt autem or
thodoxi. i. recte gloriosi: vnde orthodoxus ab
orthos grece: qd est rectū latine: et doxa gloria
quasi vir recte glorie. Uel sm papiā. Doxos. i.
Orthodox' vñ dicatur. doctrina vel regula: vnde orthodoxus quasi re
ctam regulā seu doctrinā credendo et viuendo
tenens. Orat ergo pro omnibus orthodoxis. i.
omnib' fidelib' xpianis: et recte xpi fidē ac do-
ctrinā tenētib'. Hi enī enī recte poterūt gloriari
quib' cōsciētie testimoniū cōsonat de fide nō fi
cta. Nam paulo attestante. ij. Cor. j. Gloria nra Paulus.
hec est: testimoniū cōscientie nostre q in simpli
citate cordis et sinceritate dei: nō in sapiētia car
nali: sed in gra dei cōuersati sum'. Excluduntur
ergo a fructu hui' sacrificij infideles: heretici et
scismatici: p his nō orat sacerdos dicēs. Et om
nibus orthodoxis. Tales namq3 q2 recta fide et
vnione carēt: neq3 xpo capiti: neq3 ceteris eccle
sie cōnectunt mēbris. Siquidē fides vinculū est
vniens mēbra capiti: sicut patuit in descriptio-
ne eccl'ie suprapposita. Ecclia est corpus mysticū
fide xpi animatū. Sunt enī nō viuētes mystice
et spūaliter quicūq3 fide carēt. Om̄ iustus ex fide
viuit. Abachuc. ij. et Rom. j. et per cōsequēs nutri
menti spūalis influxus: scz vite sensus et motus
ad vitaliter operandū a capite xpo nullatenus
sunt capaces. Sūt enī a corpore xpi rupto viuo
nis vinculo precisi: et ideo sicut ramus precisus
a radice: ita a corpore xpi qd est ecclia dimēbra
ti nutriri et refici nō possunt operatiōe hui' viui
fici sacramēti: siquidē vitā nutriēdi nutritio pre
supponit. Recte igit olb' orthodoxis orationē
sacerdos applicat: q2 eius sacrificij memoriam
agit: qd xps summ' sacerdos pro olb' eccl'ie sue
mēbris: sub diuo orbis medio cōsummauit: sm
illud pphe. ps. lxxiij. Operatus est salutē in me Ad eph. j
dio terre. et ad Eph. j. Instaurare oia p sanguinē
eius: scz xpi: q̄ in celis et q̄ in terra. Debitū itaq3
est vt sacerdos xpi typū gerens offerat sacrificiū
p olb' orthodoxis: pro quib' idipm obtulit xps
in ara crucis: nullisq3 excludat orthodoxorū re
nat minister liberalis dñi: qui sacrificij fructus Ps.
voluit esse copiosum sm illud ps. Copiosa apud
eū redēptio. Neq3 cōgruit vt ibi dispensator sit
parcus: vbi liberalissim' est dñs: ideo p ortho-
doxis olb' sine exclusione orat: vt in suo ministe
rio fidelis inueniat. ¶ B Atq3 catholice et apo
stolice fidei cultorib'. Tales enī sunt recte glo-
si: qui deū recte fidei cōfessiōe glorificant: et sm
catholice et apostolice fidei regulā vere colūt: ad
quos apl's ad Gal. scribēs ait ca. vlti. Et quicū-
q3 hāc regulā: scz fidei iesu xpi: secuti fuerit: pax
Obiectio sup illos et misericordia. ¶ Sed dice. Superflue
videt additū: catholice et apostolice fidei cultori
bus: q2 sufficiēter includit in verbo omib' ortho
Rūsio ad obiectionem. doxis. Respōdet q nō supfluit: q2 fidei cultus p
hoc additū expressius declarat: in eo q cōditio-
nes fidei quo vere deus colit manifestius expri
munt. Est enī fides ista catholica: est et apostoli-
ca. Catholica: q2 ei' principia nō particulariter
sed vniuersaliter toti mūdo sunt tradita: non si
cut lex vetus: q̄ dūtaxat vni pplo israelitico: se-
mini scz abrae: data ceteros nō obligabat: nam
abrae dicte sunt pmissiōes salutis et semini ei'.
Ad Gal. iij. Ideo pcipue a semine abrae de quo
nasciturus erat xps: deus fuerat colendus. Qui
postq̄ per carnis assumptionē venit: legē tulit
vniuersalē vniuerso mūdo necessariā. Cui' pro
mulgationē iniūxit aplis dicēs. Eūtes in mun
dū vniuersū: pdicate euāgeliū oi creature. Qui
crediderit et baptizat' fuerit: salu' erit. Mar. vl
ti. Qd astruit necessitatez baptismi generaliter
quoad oēs tribus: nationes et gentes. Per hui'
nāq3 susceptionē ascribit suscipiēs familie chri
sti cui soli patet introitus regni celestis. dicēte
saluatore Joh. iij. Nemo ascendit in celum nisi Joh. iij.

qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. Christus.s.tot⁹ cuȝ corpe suo ⁊ mēbris. Hinc dñs ad nicodemū. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spūscto nō pōt introire i regnū dei. Ibi de. Est ergo fides catholica.i.vniuersalis: q̄ nullū respuit se suscipere volētē. Solaqȝ est q̄ suos pfessores ad regnū: ⁊ eternā btitudinē pducit ⁊ perducit. ¶ ¶ Est etiā fides aplica: hoc est per aplos toti mūdo pcorditer pmulgata. Vel aplica.i. in aplis tāq̄ firmis radicib⁹ fundata. Apli nāqȝ accepta pmulgāde fidei cōmissiōe: anteq̄ in oēm terrā se segregarēt ad predicādū fideȝ in fines orbis terre: puenerūt in hierlm: ⁊ fidei articulos quos predicaturi erāt: simul ptulerunt: fideiqȝ symbolū ediderūt vt vniformis esset coꝝ doctrina: nec inter eos forent scismata: p quos tot⁹ fideliū cet⁹ l vnitatē fidei fuerat colligēdus

j.Coꝝ.j. vn̄ apls.j.Coꝝ.j. Obsecro vos fratres p nomē dñi nr̄i iesu xp̄i vt idip̄m dicatis oēs: ⁊ non sint i vobis scismata. Quib⁹ vt idē paulus apls pcorditer euangelizaret: ad apostolos ascendit: cōfe

Ad Gal. ij. rens cū eis doctrinaliter: vt dicit ad Gal.ij. Ascēdi hierosolymā cū barnaba: assumpto ⁊ tito ⁊ cōtuli cū illis euāgeliū qd̄ predico in gentib⁹. seorsum aūt his q̄ videbant̄ aliq̄d esse: ne forte in vacuum currerē aut cucurrissem. Est etiā fides in aplis: tanq̄ radicibus firmis firmata: naȝ apli fidē fundauerūt super primū fundamentū scilȝ

Ad Eph. ij. xp̄m. ad Eph.ij. Superedificati super fundamētum aploꝝ ⁊ pphetarū ipso summo lapide angulari iesu xp̄o. vn̄ ⁊ ipi apli fundamēta fidei et ecclesie dicunt̄. ps̄. lxxxvj. Fundamēta ei⁹ in mōtibus scis. De quo etiaȝ Pelagius papa. xxiiij. q.j. pudēda. Una est eccl'ia cui in cāticis canticorū dr̄. Una est colūba mea: quā nullā aliā esse cōstat nisi q̄ in aplica est radice fundata: a quibus ipsaȝ fidē vniuerso orbe ppagatā esse nemo pōt dubitare. Et subdit. Qd̄ vt vobis: lȝ notissimū uȝ

Augustinus. sit olno: btī Aug. testimonio cōprobem⁹: audite q̄d in quodā ope suo preclarissim⁹ doctor dicat eccl'ie: ait eñi. Si nullo mō recte pōt dici ecclesia in qua scisma est: restat vt qm̄ nulla eccl'ia esse nō pōt: ea sola sit: que l apostolice sedis per successiōes episcopoꝝ radice pstituta: nulla malicia hoīm valet extingui. Ex quib⁹ patet ecclesie fidē in apostolica radice fundatā esse: qd̄ Nicolaus papa in.c. fundamēta. de electione. lib. vj. clarius dicit. ait eñi. Fundamēta eccl'ie militātis in montib⁹ sanctis ppheta rememorās: p mōtes aplos ⁊ predicatores patenter insinuat: quib⁹ tota hui⁹ sacrificii fabrica innitit̄: qui vt firme bases eccl'ie sup xp̄o solidant̄. Sup fluū videt̄ allegare ad hoc plima: cū

Apo.xxj. Apo.xxj. clare scribit̄. Murus ciuitatis habēs fundamēta duodecim: ⁊ in ipsis duodecim nola duodecim aploꝝ ⁊ agni. Ciuitas illa aut est ecclesia militās (⁊ habet ppositū) aut triūphaus: ⁊ si illi⁹ ciuitatis celestio: apli sunt duodecim fundamēta: vbi nec p̄dicarūt: nec p xp̄o sanguinē fuderūt: quāto magis erūt fundamēta eccl'ie militātis: quā doctrinarū ibrib⁹ rigarūt ⁊ precioso martyrio pscrarūt. ¶ D Sȝ cū dicit apls. Fūdamētū aliud nēo

j.Coꝝ.iij. pōere pōt p̄ter id qd̄ positū est: qd̄ est xp̄s iesus: quō apli dici pñt fūdamēta? Sȝ ad h̄ facile dr̄: p distictionē fūdamēti. Est ei fūdamētū p̄mū ⁊ p̄n cipale: sine q̄ nulla fūdari pōt eccl'ia: ⁊ illd̄ ē xp̄s

Job.xv. ip̄o dicēte Jo.xv. Sine me nihil potestis facere.

Duplex ē fūdamē. sine me scȝ p̄mo ⁊ p̄ncipali fundamēto. Aliud est fūdamētū min⁹ p̄ncipale: siue secūdariū: sine q̄ posset q̄dē fūdari eccl'ia: lȝ de facto sine eo fūdata nō sit: ⁊ tale fūdamētū sūt apli: ⁊ iter eos p̄ncipalis petr⁹. vn̄ ⁊ petr⁹ singulariter fundamētū dr̄. Vn̄ Aug. in epl'a seu libro ptra epl'aȝ donati loquēs de petro dicit. Cū in illo tāq̄ in petro fundata sit eccl'ia. Et in sermone de cathedra petri. Petrū itaqȝ fūdamētū eccl'ie nolauit: haud dubiū quin xp̄s: dicēs. Tu es petrus: ⁊ super hāc petrā edificabo ecclesiā meā. Sequit̄. Ideo digne hoc fundamētuȝ eccl'ia colit: super qd̄ eccl'iastici edificii altitudo cōsurgit. Et post pauca. Dignū est vt fundamētū hoc in eccl'ia honoret̄: per qd̄ celum ascēditur. vbi Augusti. petrū fundamētuȝ nolat. ¶ De primo fundamēto loquitur apls. Fundamētuȝ aliud nemo ponere ⁊c.⁊.j.Coꝝ.x. Petra inq̄t erat xp̄s. Hec petra super quā fundāda erat eccl'ia: cū dñs dixerat. Tu es petrus ⁊ super hāc petrā edificabo eccl'iaȝ meā. que expo nēs bea. Augu. in de verbis dñi dicit. Dñs noster iesus xp̄s dixit petro. Tu es petr⁹ ⁊ sup hāc petrā edificabo ecclesiaȝ meā. super hāc petraȝ. quā cōfessus es: sup hanc petrā quā cognouisti: dicēs. Tu es xp̄s filius dei viui: edificabo ecclesiaȝ meā. Super me edificabo te: nō me sup te: nā volētes hoīes edificare super hoīes dicebāt. Ego sum pauli: ego sum apollo: ego vero cephe: ⁊ alij nolētes edificare super petrū: sed supra petrā dicebāt. Ego sum iesu xp̄i. Hec Augu. Hunc errorē circa eccl'ie fundamētū vidēs apls reprobat. j.Coꝝ.j. subiūgēs ad p̄missa v̄ba. Ego sum pauli: ego v̄o cephe: ego autē xp̄i. Diuisus ergo est xp̄s. Nūq̄d paul⁹ crucifix⁹ est p vobis? Aut in noīe pauli baptizati estis? q̄si diceret. Non. Igit̄ neqȝ petr⁹: neqȝ paul⁹: neqȝ aliq̄s ali⁹ citra xp̄ȝ est aliq̄d.i. eccl'ie fundamētū. Propter subsequēter l eadē epl'a.c.iij. dicit. Quid igit̄ apollo? q̄d paul⁹? Ministri ei⁹ sunt cui credidistis: ⁊ vnicuiqȝ sicut dñs dedit supple dȝ ministrare. Ego inq̄t plātaui scȝ p p̄dicationeȝ: apollo rigauit p baptizationē: sȝ de⁹ icremētū dedit p fidei ⁊ charitatis infusionē. Itaqȝ neqȝ q̄ plātat est aliq̄d: vt paul⁹: neqȝ q̄ rigat ē aliq̄d vt apollo: supra qd̄ scȝ fūdari posset eccl'ia: sȝ q̄ icremētū dat de⁹ ip̄e scȝ est eccl'ie p̄ncipale fūdamētū. Et subdit. Ut sapiēs architect⁹ fundamētū posui: scȝ xp̄m: de q̄ dixi q̄ nemo aliud pōt ponere. Et iterū. petra erat xp̄s. Unusq̄sqȝ aūt videat quō supedificet. Et intantū pēsauit apls hoc eccl'ie fundamētū: q̄ nihil ausus erat loqui: nisi qd̄ sup illd̄ funda-

Ad rom. xv. mentū fuisse fundatū. vn̄ apls ad Rom.xv. Nō eñi audeo aliq̄d loqui coꝝ q̄ p me nō efficit xp̄s. Et post pauca. Sic aūt predicaui euāgeliū hoc: nō vbi nominat⁹ est xp̄s: a pseudo scilȝ pphetis vel aplis: ne sup alienū fundamētū edificarem. Nō predicauit apostolus in locis: vbi prius annūciatus est xp̄s per pseudo aplos: ne super errore ab eis seminato: q̄ difficulter eradicat̄: quasi sup alieno fundamēto edificaret: ⁊ ideo preuenit eos: ⁊ his predicauit quib⁹ prius nihil annūciatū erat de xp̄o: vt in talib⁹ solidū poneret fidei fundamētū. ¶ E Ex quib⁹ p̄ȝ q̄ nō petr⁹ sed petra in euāgelio xp̄i designat̄: cū dixit xp̄s. Super hanc pe. edi. ec. meā. Et hic aperte dicit quedā glo. ibidē exponens. Sup hāc petram.i. super hūc xp̄m in quē credis: quē vnicū voluit esse de⁹ sue eccl'ie fundamentū: aploꝝ v̄o neminē. vnde addit. Tu es petr⁹ a me petra: vt mihi fundamēti retineā dignitatē. Ad idē Aug. super

Augusti. Jo. Eccl'ia in hoc sclo diuersis tētatiōib⁹ velut

imbribus fluminib⁹ ⁊ tēpestatib⁹ quatit: sed nō
cadit: q₂ fundata est supra firmā petrā: vñ petr⁹
nomē accepit. Nō eñ a petro petra: sed a petra
petrus: sic nec xp̄s a xp̄iano: sed xp̄ianus a xp̄o
vocat: ideo quippe ait dñs. Sup hāc pe. edi. ec.
meā: q₂ dixerat petrus. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui:
sup hāc petrā quā ↄfessus es edi. ec. meā. Petra
autē erat xp̄s. Idē in lib. retrac. ait. Dixi in quo
dā loco de ap̄lo petro: ꝙ in illo tāq̄ in petra edi
ficata sit ecclesia. Sed scio me sic postea sepi⁹ ex
posuisse qđ a dño dictū est. Tu es petrus: ⁊ super
hāc pe. edi. ec. meā: vt sup hūc intelligeret quem
cōfessus est petrus di. Tu es xp̄s filius dei viui.
Et post pauca. Nō eñ dictū est illi: tu es petra:
s₃ tu es petrus. Petra autē erat xp̄s: quē ↄfessus
est simon. Hec petra xp̄s est lapis ille viuus ⁊ an
gularis: de quo petr⁹ dixit. Ad quē accedētes la-
pidē viuū ab hoībus quidē reprobatū: a deo au
j. Pe. ij. tē electū ⁊ honorificatū: ⁊ ipsi tanq̄ lapides viui
superedificamini domos sp̄ūales in sacerdotiū
sanctū offerentes sp̄ūales hostias acceptibiles
deo p iesum xp̄m. Et subdit. Propter qđ conti-
net scriptura. Ecce ponā in sion. glo. i. ecclesiā p
sion figuratā: lapidē angularē: summū pbatū:
electū: preciosum: ⁊ q̄ crediderit in eū nō cōfun-
Ad ro. ix. detur. Idē habet ad Romā. ix. Per q̄ verba ambo
illi romani ap̄li petrus ⁊ paulus probāt xp̄m ex
scriptura lapidē esse ⁊ petrā fundamentalem: de
Eph. ij. quo ⁊ ap̄ls alio loco dicit. Iam nō estis hospites
et aduene: sed estis ciues sctōꝝ et domestici dei:
superedificati sup fundamētū ap̄lōꝝ ⁊ prophe-
tarum ipso summo lapide angulari iesu xp̄o: in
quo oīs edificatio crescit in tēplū sanctū i dño.
Remigi⁹ Super quo dicit Remigius. Fundamētū ap̄lōꝝ
et prophetaꝝ oīmq₃ christus est: qui in fide illi⁹
stabiliti ⁊ fundati. ⁊ infra. Oīs eñ qui fidē chri-
sti habet: sup ipsu₃ fūdat⁹ est ipso summo lapide
angulari christo. Et cōcludit qđ facit pro intel-
lectu oīm que dicta sunt: qm̄ christus est funda-
mētu₃ ⁊ lapis angularis summ⁹: q₂ ab ipso inci
pit fides: ⁊ in ipso: ⁊ ab ipso perficit atq₃ cōplet:
ideo oēs electi in ipso sunt fundati: ↄiūcti ⁊ adu
nati: ⁊ propter hoc ipse est lapis de q̄ dicit pp̄ha.
Quē reprobauerūt edificātes qui fact⁹ est in ca-
put anguli: qui facit vtraq₃ vnū: ⁊ ↄclusit iudeos
⁊ gētiles in vnā eccl̄iā₃ tāq̄ duos parietes: sicut
lapis iste in tēplo salomonis ab edificātibus re
iect⁹: qui postea sedit in sūmitate edificij: in an-
gulo duos parietes ↄiūgēs: per quē christ⁹ est fi
gurat⁹. ¶ F Ex quibus cōcludit: ꝙ christus est
fundamētu₃ p̄icipale ⁊ radicale: ⁊ primū: super
qđ fundata est eccl̄ia: q₂ ab eo fides incipit: ⁊ eo
stabilit. Et p̄ter ipsu₃ nulla firmitas: stabilitas
nulla: nulla soliditas inueniri pōt: que sp̄ūale pos
set edificiū supportare: q₂ nō est datū aliud no-
men hoībus: in quo oportet saluos fieri: q̄ no-
men christi. ¶ Ap̄li vero sunt fundamēta fidei et
eccl̄ie secūdaria ⁊ minus p̄icipalia: fundati in
fundamēto primo: qm̄ ipsi fidē p operosa₃ pre-
dicationē dilatauerūt: ↄfitētes christū corā regi
bus ⁊ p̄icipibus ⁊ oñi pplo: minas iudiciū: ter-
roresq₃ tyrānoꝝ vsq₃ ad sanguis proprij effusio-
nē magna cōstātia ↄtēnētes. Unde dixit petrus
minātibus iudeis ⁊ prohibētibus ap̄lis ne oīno
loq̄rētur: aut docerēt in noīe iesu. Si iustū est in
cōspectu dei vos poti⁹ audire q̄ deu₃: iudicate.
Non eñ possumus que vidimus ⁊ audiuim⁹ nō
Act. iiij. loqui. Actuū. iiij. Et paulus multo magis cōua
lescebat ⁊ cōfundebat iudeos: affirmās qm̄ hic

est christus. Actuū. ix. Et oēs ap̄li vnanimiter Actuum
leuauerūt voces suas ad deū orātes. Dñe respi- ix.
ce in minas eoꝝ: ⁊ da seruis tuis cū oñi fiducia
loqui verbū tuū in eo ꝙ manū tuā₃ extēdas ad
sanitates ⁊ signa ⁊ prodigia fieri per nomen san
cti filij tui iesu. Et sequitur. Et repleti sunt oēs
sp̄ūsctō: ⁊ loq̄bātur verbū dei cū fiducia. Et vir-
tute magna reddebāt ap̄li testimoniū resurre-
ctiōis dñi nostri iesu christi: ⁊ gr̄a magna erat in
oībus illis. Actuū. iiij. Et quidē ibāt gaudētes
a cōspectu cōcilij: qm̄ digni habiti sunt pro noīe
christi cōtumeliā pati. Actuū. v. ¶ G Quia er-
go ad ipsoꝝ predicationē augebat credentiū in
dño virorū et mulierū multitudo: ita vt in pla-
teis eijcerent infirmos: ⁊ ponerēt in lectulis ac
grabatis: vt veniēte petro: saltē vmbra illi⁹ obū
braret quēpiā illoꝝ: ⁊ sanarent ab infirmitatib⁹
suis. Act. v. Ipsi dicunt fundamēta eccl̄ie secū-
daria: q₂ fidē christi in cordib⁹ multoꝝ plātaue
rūt: que est verū sp̄ūalis edificij fundamētu₃. ad
Hebr. xj. Fides est substātia reꝝ sperādaꝝ. Sub Ad hebr.
stātia. i. fundamētu₃: ⁊ causa oīm bonoꝝ sperān xj.
doꝝ: faciēs ea subsistere in nobis. vt dicit glo. ⁊
in ea. glo: iosus. de reli. ⁊ vene. sctōꝝ. lib. vj. dici-
tur de ap̄lis. Gloriosissimos christiane fidei p̄ici-
pes: athletas dei electos: iustos seculi iudices ve
ra mūdi lumīa: christi redēptoris ap̄los nume-
ro duodenario contētos: qui viuentes in carne
predicatā eccl̄iā₃ suo sanguine plātauerūt: ipsam
erigēdo sublimiter: ⁊ disciplinis sctissimis diri-
gendo. Sunt ergo ap̄li fundamēta eccl̄ie fundā
tes ecclesiā nō super se: sed supra christū primu₃
verū ⁊ vnicū principale fundamētum: nō eñ ad
se: sed ad christū vocabāt pplm. Sunt fundamē
ta fundata super christū: ⁊ fundātia super chri-
stū. Christus vero fundamentū fundās nō funda-
tu₃: ⁊ ideo fundamētu₃ fundamētoꝝ. Et hoc est
qđ dicit btūs Aug. super. Ps. lxxxvj. Quēadmo- Augusti.
du₃ aperte dicit: christus est sctūsctōꝝ: ita figu-
rate dicit fundamētu₃ fundamētoꝝ. Si ergo sa
cra cogitas: christ⁹ est sanctusctōꝝ: si gregē sub-
di cogitas: christus est pastor pastorum: si fabri-
cam cogitas christus est fundamētu₃ fundamē-
toru₃: q₂ ergo ap̄lis non cōuenit ratio funda-
mēti principaliter ⁊ primarie: ideo quādoq₃ ab
eis negatur: ꝙ sint ecclesie fundamēta ꝑm mo-
dum scripture: q̄ sepe ea negat ab eis: q̄ nō prin
cipaliter cōueniūt illis: l₃ cōueniant secūdario:
sic eñ. Nemo bonus: nisi solus deus. Et de ba- Lu. xviij
ptista dñi dr̄ Ioh. j. Nō erat ille lux. Et tñ de apo Iohā. j.
stolis: quib⁹ minor nō erat iohānes: dicit. Uos
estis lux mūdi. Mat. v. Et rursum de iohanne.
Ille erat lucerna ardens ⁊ lucens. Ioh. v. ¶ H
Itaq₃ scripture que sonāt ꝙ solus christus fun
damentū sit: ⁊ ꝙ sibi soli fundamenti dignitatē
retinuit: intelligi debent principaliter: cū quo
stat ꝙ ap̄li sint fundamenta secūdaria: sicut in
fundamēto corporalis edificij petra ponit supra
petrā: vna tñ est oīm fundamentū oīa suppor
tans: ita ap̄li sunt fundamēta super xp̄m oīa
supportantē fundata: ⁊ inter ap̄los petrus pro
pter fidei sue soliditatē ⁊ cōstantiā₃ q̄nq₃ petra
dr̄ et p̄e ceteris ap̄lis ecclesie fundamentū: vñ
bea. Amb. in homel. lib. j. nomē petrus sibi at-
tribuens: ait. Fidelior fact⁹ est petrus postq̄ fi-
de₃ pdidisse defleuit: atq₃ ideo maiorē gratiam
repperit q̄ amisit: tanq̄ eñ bon⁹ pastor tuendū
gregem accepit: vt qui sibi ante infirm⁹ fuerat:
fieret firmamentū oīb⁹: ⁊ q̄ se interrogandis rē

ratione mutauerat: ceteros fidei stabilitate fundaret. Deniqȝ propter soliditatem deuotionis

Petrus nonnũq̃ petra dicitur.

ecclesiaꝝ petra dicit᷑: sicut ait dñs. Tu es petrus ꝛ super hanc petrã edificabo ecclesiaꝫ meã. Et subdit Amb. petra dicit᷑ eo ꝙ primus in nationibus fundamẽta posuerit: ꝛ tanq̃ saxũ immobile: scꝫ a finali constãtia: totius corporis christianitatꝫ cõpagẽ molẽqȝ contineat. vt habet᷑ dist. l. fideliores. Hinc ꝛ sepe in cõsueto sermone nauicula petri ecclesia dicit᷑: ꝛ fides ecclesie fides petri: hoc est fides quã petrus predicauit ꝛ docuit. Et propter eandẽ rationẽ dicitur fides aplica: q꞉ per aplos per iussionẽ Christi promulgata: qui hui⁹ fidei autor est: magister ꝛ inspirator. Pro omnibus huius fidei professoribus orans ꝛ sacrificans sacerdos dicit. Et omnibus orthodoxis catholice et apostolice fidei cultoribus.

Lectio. xxv. A

Memento domine

famulorum famularumqȝ tuarũ. N. et N. Hec est quarta pars secũde partis principalis: in qua postq̃ sacerdos orauit pro oĩbus recte credẽtibus fraternalit᷑: in hac particula orat pro quibusdã specialib⁹ singulꝛ. Et diuidit᷑ in tres partes ſm Alb. in quaꝝ prima tangit᷑ pro quibus ꝛ qualib⁹ orat᷑. In scda quid pro eis a deo desideratur: ibi. Pro spe salutꝫ. In tertia quid ad exaudiẽdũ allegat᷑: ibi. Tibiqȝ. Circa primũ dicit. Memẽto dñe. Circa qd verbũ statī orit᷑ questio.

Questio.

Cũ nihil ignoret dei sapiẽtia: nec alicuius valet obliuisci: quid est qd postulat sacerdos vt quorũdam memoret᷑? Ad qd rñdet᷑: ꝙ sacerdos hec dicẽs nequaq̃ intẽdit vt deũ ad oblitoꝝ rememorationẽ excitet: sicut nec petit orat vt que necessaria nobis sunt: deũ instruat: aut quẽadmoduꝫ nobis misereat᷑: doceat ꝛ inclinet. Non enĩ obliuisci potest deus sicut nec ignorare: nos quidẽ multoꝝ que nouim⁹ obliuiscimur: ad que iterũ cognoscẽda per species vel habitus post actualẽ cognitionẽ derelictas vel derelictos: nunc locutione: nũc visione: nũc alicuius signis occurrẽtis cõsideratiõe: nũc doctrinaꝝ collatiõe aliisqȝ modis q̃pluribus excitatas vel excitatos in recordationẽ reducimur oblitoꝝ. Non sic omniscięs ꝛ a fine ad finẽ attingẽs dei sapiẽtia. Cuius oculis nuda sunt oĩa ꝛ aperta. Hebr. iiii. In qua nõ est cognitiuoꝝ actuũ vicissitudo: qm̃ apud eum nec est trãsmutatio nec vicissitudis obũbratio. Jaco. j. Ego inq̃t sum deus ꝛ nõ mutor. Malach. iii. Nã vnico intelligẽdi actu īmutabili ꝛ eterno qui est immẽsa ei⁹ essentia: cũcta nouit: p̄sentia: preterita ꝛ futura ꝛ possibilia: que oĩa ꝛ singula sue notioni eternalꝛ sunt presentia. Unde Boc. v. de cõso. me. ii. Huic scilꝫ deo ex alto cuncta tuenti nulla terre moles resistunt. Non nox atris nubibus obstat: que sint que fuerit veniãt que nõ mentis cernit in ictu: quẽ q꞉ respicit oĩa solus: verũ possis dicere solẽ. Et prosa vlti. Est deo semper eternus ac presentari⁹ status. Sciẽtia quoqȝ eius omnẽ tẽporis supergressa motiones: in sue manet simplicitate presentie: infinitaqȝ preteriti ac futuri spacia cõplectẽs: oĩa quasi iaꝫ gerant᷑ in sua simplici considerat cognitione. Hec Boc. Consonat illud Salo. Prouer. xv. In omni loco oculi dñi cõtemplantur bonos et malos. Et sequit᷑. Infernus ꝛ perditio corã domino: quanto magis corda filioꝝ hoim. Hiere. xxiii. Et vicino ego sum dicit dñs: non de longe deus omnia cognosco. B Que ergo in nobis est obliuio per passionẽ ꝛ cognitionis mutationem: deo attribuim⁹ per effectum ſm Alb. De⁹ dicitur scire quos approbat. Aplus. Cognouit dominus qui sunt eius. Et dicitur nescire quos reprobat. Mat. vii. Nunq̃ noui vos. Rursus dicitur oblisci malorum cũ malus ad bonum conuertitur. vñ Si impius egerit penitentiã oĩum iniquitatũ eius non recordabor. Et dicit᷑ obliuisci bonorũ: cũ bonus ad mala puertit᷑. vñ ibidem. Si iustus a sua iustitia se auerterit omnes iustitias ei⁹ nõ recordabor. De⁹ ergo quãdoqȝ recordatur ad miserãdũ: ſm illud Job. vii. Memento mei deus: q꞉ ventus est vita mea. Quandoqȝ recordatur ad puniẽdum. vñ ps. Memor esto dñe filiorũ edom: in die hierusalem. Cum ergo petitur vt aliquorũ meminerit: petitur vt illorũ misereatur: ſm illud. Reminiscere miserationũ tuarũ dñe: ꝛ misericordiarũ tuarũ que a seculo sunt. Et ꝙ eos grã sua visitet qua mereantur: aut ꝙ bona eterna vel temporalia cõferat ppter precedentia merita. Sic orauit Ezechias rex iuda: vt habetur Esa. xxxviii. Obsecro dñe: memento quõ ambulauerim corã te in veritate ꝛ corde pfecto: et qd bonum est in oculis tuis fecerim. Sic et orat ppheta in ps. Memẽto nostri dñe in beneplacito populi tui. Uisita nos in salutari tuo. De hoc etiam beatus Aug. lib. xi. confess. suarum in principio ita ait. Nũqd dñe cũ tua sit eternitas ignoras que dico tibi: aut qui tẽpus vides. que fiũt in tẽpore? Cur ergo tibi tot rerũ narratiõe digero? Non vtiqȝ: vt per me noueris ea: sed affectũ meũ excito in te: ꝛ eoꝝ qui hoc legũt: vt dicamus oẽs. Magnus dñs ꝛ laudabilis nimis. Et seqtur. Naꝫ ꝛ oram⁹ ꝛ tamẽ veritas ait. Nouit pater vester quid vobis opus sit priusq̃ petatis a deo. Affectũ ergo nostrũ patefacimus in te cõfitẽdo miserias nostras ꝛ misericordias tuas super nos: liberes nos vt desinamus esse miseri in nobis: ꝛ btificemur in te. Hec Augu. C Hoc itaqȝ modo orat sacerdos: dicens. Memento scꝫ per gratie appositionẽ: ꝛ petõꝝ remissionẽ. Dñe qui diues es in misericordia: ꝛ omnius grẽ locuples possessor: cui ad saluãduꝫ cum volueris subest posse. Sapientie. xii. Tu es dñe qui vite et mortis habes potestatẽ: ꝛ deducis vsqȝ ad portas mortis: ꝛ reducis. Eiusdẽ. xvi. Igitur memẽto. Famulorũ famularũqȝ tuaruꝫ. Famulorum preponitur propter sexus dignitatẽ: propter quã vir caput est mulieris cui subiecta esse debet: ſm apostolũ. j. Cor. xi. ꝛ. j. ad Timo. ii. dicit aũt nõ viri ꝛ mulieris: sed famuloꝝ famularũqȝ tuarũ: scꝫ te recte colentiũ per catholicã fidẽ. Per quã se famulos deo subiectos recognoscunt: eũqȝ celi et terre dñm pfitent᷑. Pro talib⁹ orãs sacerdos: qd petit facilius poterit impetrare. Unde cũ Salomon sapientiaꝫ a sede magnitudinis sibi mitti peteret: vt secũ esset: secũqȝ laboraret: per quaꝫ ꝛ sciret quid acceptũ esset coraꝫ deo omni tẽpore: statim post petitionẽ famulatus sui memorat᷑: dicẽs. Da mihi dñe sediũ tuarũ assistricem sapiẽtiã: ꝛ noli me reprobare a pueris tuis: qm̃ seru⁹ tuus suꝫ ego: ꝛ filius ancille tue. i. ecclesie: q̄ me genuit per verã fidẽ ad tua obsequia. Et ppheta orans pro anime sue salute: ꝛ sua ab inimicis liberatiõe: sui famulatus meminit dicẽs. Edu-

Marginal notes (left column): Petrus nonnũq̃ petra dicitur. — Questio. — Responsio ad questionem. — Ad hebr. iiii. — Jacobi. j — Malach. iii. — Boetius — Prouer. xv.

Marginal notes (right column): Hie. xxiii. — ii. Ti. ii. — Ezech. xviii. — Job. vii. — Esa. xxxviii. — Augusti. — Sapien. xii. — Sap. ix.

ces de tribulatione aīam meā: ⁊ in mīa tua disp
des oēs inimicos meos: ⁊ perdes oēs qui tribu
lant aīam meā: qm̄ ego seruus tuus sum. Et ite
rū. Ad te leuaui oculos meos q̄ habitas ī celis.
Ecce sicut oculi seruo. in ma. do. su. Et sicut ocu
li an. in mani. dn̄e sue: ita oculi nostri ad dn̄m
deū nostrum donec misereaꝫ nostri. Nec frustra
fundiꝫ oratio pro famulis dei ⁊ ministris: quia
illis promisit xp̄s suā assistentiā in celis. Uolo
inquit pater: vt vbi ego sum: illic sit et minister
meus. Si q̄s mihi ministrauerit honorificabit
Job. xij. cū pater meus qui in celis est. Jo. xij. Orat ergo
pro famulis ⁊ famulab⁹: q: famulatus ⁊ humi-
lis seruitus deprecari aīm ad cōcessionē petito-
rum assolet inclinare. ℭ D Et hic locus est vbi
ꝯgruit ꝙ sacerdos ꝑ his pro quib⁹ vult specialr
oret: qd̄ nota copulatiōis innuit ſm Alex. posi
ta cū dr̄. Famulo⁊ famularūq3 tuarū. Et oīm
circūstantiū. Et: cū nō solet copulare partē cō-
tentā toti cōtinēti: qd̄ autē dr̄ famulorū famula
rūq3 tuarū cōtinet: q: oīm fideliū ecclesiā ꝑor-
tat: qd̄ cōiungitur oīm circūstātiū continet: q:
partē eccl̄ie representat. pars autē cōtinetur a
toto: iō vt apta sit copulatio famulorū famula-
rūq3 tuarū: specificari dꝫ ꝑ certos: ꝑ quibus sa
cerdos specialiter sacrificat: ⁊ sic nō erit totū cō
tinens cui apte copulaꝫ: ⁊ oīm circūstantiū q̄ nō
sunt partes horū famulorū famularūq3 tuarū.
Ideo ponꝫ in codicib⁹. N. ⁊. N. ⁊ in nōnullis ru-
Innocē. brica inseriꝫ. Hic fac memoriā viuo⁊. vn̄ Inno.
Ex hac verborū forma cū eo qd̄ sequiꝫ: ⁊ oīm cir
cūstantiū: manifeste cōuinciꝫ ꝙ hic quidē sit lo
cus vbi sacerdos specialiter illos ꝑ quib⁹ orare
voluerit dꝫ nolare. Debet tn̄ nola viuo⁊ dūtaxat
recensere: qm̄ in sequētib⁹ locus occurrit vbi de
functo⁊ erit memoria specialis. ℭ Potest aūt ce
lebrās viuorū nola vocaliter exprimere: aut solū
cogitādo mēte recitare ꝑ quib⁹ voluerit specia
liter orare: eisq3 altaris sacrificiū particulari-
ter applicare. Nō em̄ de hoc preceptū eccl̄ie in-
ueniꝫ: sed pōt celebrans ꝑ sua deuotione: et loci
vbi celebrat cōsuetudine: ꝑsonas quib⁹ sacrifi-
ciū specialiter applicat vel vocaliter exprimere:
secrete tn̄ sicut cetera canonis ꝟba: vel dūtaxat
mētaliter cogitare. ℭ E Et ꝙꝙ nō egeat deus
intētione nostra vel oratione particulari: sicut
nec aliis bonis nostris vt aliis q̄buscūq3 benefa
Gerson. ctis: vt dicit Gerson l de solicitudine eccl̄iastica.
ꝑso. particula. xxxvj. nihilominus vult q̄dā ſm
ordinē sue sapientie dare ⁊ cōferre: dū ad ipsum
specialiter dirigim⁹ orationes nostras: qualia
nō esset daturus sine illis: vt nō sint vacua ⁊ ina
nia sue sapiētie opera. Sic ⁊ deus noscit merita
intētionis: ⁊ corda cōferentiū bona tēporalia ⁊
elemosynas ꝑ augmētatione cultus diuini: ⁊ tn̄
dat aliqua bona cōferētibus: dū fiunt suffragia
postmodū ꝑ illis q̄ ⁊ ālia nō daret si dimitterē
tur nec fierēt. Patet in illis qui in suis testamē-
tis: aut aliūde cōstituūt aliqd restitui vel paupe
rib⁹ dari: q̄ is sic dādo phr mereri: nō tn̄ proficit
eis tantūde hec voluntas nō sequēte effectu: sicut
sequere: qm̄ in casu maneret ille ordinās adhuc
ad restitutionē postea obligatus. Hec Gerson.
Quod merito attendāt quidā remissi testamen-
torū executores: vt fideliter iuxta testantiū pias
voluntates singula studeant exequi et implere.
Quodq3 debitorib⁹ debita non minuāt: vt inde
elemosynas faciant largiores. Attendere debēt
hoc testatores: vt nō desidibus: torpētibus: aut

alis minus timoratis executiones suarum stu-
deāt cōmittere voluntatū: ne per executiōis ne
gligentiā: dū nō fiūt q̄ ordinarūt: suffragiis ⁊ do
nis priuentur que deus cōferret ad instātiā ora
tionū elemosynarū et ceterorū si fieret ordina-
torū. Nō dissimiliter fit in missa si sacerdos cele
brans his vel istis specialiter virtutem sacrificij
nō applicat nō largiꝫ deus bonum: vel remittit
eisdē penas pctō⁊: qd̄ largireꝫ et faceret ad ap-
plicationē sacerdotis specialē. ℭ F Debet er-
go sacerdos si quosdā specialiter ꝑ suā celebra-
tionē adiuuare voluerit: spālr pro eis oratio-
nē ad deū dirigere: ⁊ eis virtutē sacrificij specia-
liter applicare. Neq3 em̄ gratis ⁊ superuacue ordi
nauit eccl̄ia: q̄ spiritū sponsi sui hꝫ: vt ꝑ memen-
to vnū: in certo canonis loco pro aliquib⁹ vi-
uis spāliter. Et ꝑ memēto scd̄m: ī alio canonis
loco pro quibusdā defunctis particulariter me-
moria habereꝫ. Nec frustra et inutiliter fideles
missas ꝑ se specialiter dici procurāt: instituētes
beneficia: dotantes ecclesias ⁊ altaria: volentes
eos qui sua recipiūt stipēdia ad orandū ꝑ se spe
cialiter obligare: cōditiones ⁊ limitationes cer
tas ad hoc ipsum vtiles explicātes: qd̄ expedire
docet prefat⁹ doc. in alleg. tractatu particu. xvj.
et. xx. ⁊ ꝑsonis recipiētib⁹ ꝑsonis cōferētib⁹ etiā
affinib⁹ ⁊ cognatis. Attende ait ⁊ videbis expe-
diēs esse ꝑsone recipiēti tp̄alia: ꝙ limiteꝫ ad cer
ta suffragia quib⁹ reddaꝫ anim⁹ ei⁹ magis soli-
citus debitū soluere: ⁊ intentionē suā in deū diri
gere: quatenus preterea maneat eius cōscientia
securior quo poterit cognoscere ꝙ obligatiōe so
luta quiet⁹ manet. Nec paruipēdende sunt (ait)
ille due rōnes quib⁹ addiꝫ tertia. Constat nāq3
apud deū qui nouit oīa: qui ⁊ dicit. Ego deus ⁊
nō mutor. nihil necessitatis esse aperire nostras
intētiones ⁊ affect⁹ exponere. Hoc aūt requiriꝫ
propter nos orātes: vt exhibeam⁹ nos tales no
bisipsis: qualē cupim⁹ deū esse nobis: pios ami
cos sedulos cōpatiētes: ⁊ ita de reliq̄s affectib⁹.
Sed quis nesciat ꝙ orās plus moueꝫ ⁊ afficitur
in seipso dū ad particularia respicit: dū bn̄facto
rū munera: dū intētiones: dū necessitates consi
derat: ꝙ in quadā vniuersalitate ⁊ generalitate
se tenēdo: siquidē particularia magis mouent.
Hoc quoad sacerdotes ab aliis bn̄ficia recipien
tes. ℭ G De aliis subdit. Uidebis rursus parti-
cula. xxj. circa ꝑsonā conferentē tēporalia expe-
diēs esse frequēter ⁊ necessariū aliquādo suffra- Attende de suffra gijs.
gia limitare. primo si ad illa suffragia ꝓcurāda
teneꝫ ex voto ꝓprio: vel ex sacerdotis iniuncta
penitētia: vel ex alterius sacramento legato vel
mandato. Certū est proinde suffragia eccl̄ie vel
singularis ꝑsone non tm̄ valere pro mille aut o[...] no. de suffragijs quantum valent magis paucijs quam multis
buo: quātū vni prosunt: si pro vno tātū fiant.
De quo infra lec. xxvij. videbiꝫ. Addit pro tertio
particula. xxij. Uidebis denīq3 circa ꝑsonas affi-
nes vel attinētes persone bn̄ficium conferētis
referre ꝙ plurimū si viderint ⁊ senserint ꝑ suc-
cessionē tēporum ⁊ generationē ꝙ talis parens
eorū: vel affinis tāte fuit pie solicitudinis: vt ꝑ
se et suis talia fieri constituerit pietatis officia.
Nōnne moueꝫ et cōmoueꝫ perinde preces cum
gratiarū actione ⁊ laudibus ad deū referre. Nō
ne probabile est eosdem animādos fore: vt quē-
admodū ille fecit: et ipsi faciant. ℭ Ex quibus
satis deducitur proficuum esse ⁊ vtile tā celebrā
tibus: ꝙ sua cōferētib⁹: ꝙ etiam ceteris fidelib⁹
particularem et specialem misse et orationē ac

f

suffragiorum ceterorum applicationē esse: quā vsus ecclesie habet. Cui si quis detrahit se imprudenter decipit. Nec sobrie: sed plus sapit ꝗ̄ oportet cōtra doctrinā apli ad Rom. xij. ¶ Sed circa hanc materiā latius declarandā ꝗ̄dam mouebo dubia: vt horū solutione clarius pateat cuiꝰ sit sacrificiū applicare huic vel illi: quēadmodū fieri debeat: ne celebrās ⁊ pia vota fideliū suscipiens: vel seipsum vel sibi cōmissos: vel ecclesiaꝫ cuius minister est: cōtingat in sacrosancte tanti sacrificij ministerio defraudare.

¶ Lectio. xxvj. A

Inter hec dubia aut questiūculas prima ⁊ secūda respiciūt sacerdotē celebrantē. Tertia missam ꝑ se vel suis specialiter ordinātē. Quarta vtrūqꝫ celebrantē scꝫ ⁊ eum ꝑ quo celebrat. Vltia respicit modū quo applicatio congrue ordinat. ¶ Est ergo questio prima vtrum applicatio fructus ⁊ virtutis sacrificij subsit celebrātis prāti. ¶ Scōa vtrū applicationē virtutis sacrificij impediat malicia vel suspēsio celebrātis ministri. ¶ Tertia questio quō fideli liceat pro se vel aliquibus celebrari missam specialiter ordinare: cū teneatur oēs fideles equaliter sibi diligere. ¶ Quarta quō dātes ⁊ recipiētes tēporalia vel spūalia rependant: a prauitate simoniaca excusent. ¶ Quinta erit de seruando ordine in virtutis sacrificij applicatione. ¶ B Ad primā questionē respōdetur per hāc cōclusionē affirmatiue. Sacerdos offerēs sacrificiū in persona ecclesie: pōt eius fructū et virtutē alicui vel aliquibꝰ specialiter applicare. Hec cōclusio declarat: qꝛ licet sacerdos organū sit ⁊ minister ecclie: vt infra dr in solutione scōe questionis: per qō deus preces ecclie admittit: ⁊ grāꝝ dona his ꝑ quibus ecclesia per sacerdotē orat: influit: qꝛ tn̄ deo dicatus est: sanctificatus ⁊ cōsecratus ac diuino cultui specialiter mācipatus: supremūqꝫ gradū i ecclīastica policia tenet rōne ordinis sacerdotalis. Ideo vltra hoc ꝙ eiꝰ est sacrificiū offerre: etiā ipsius est virtutē sacrificij ⁊ oblationis determinare: vt illis vel illis indigentibꝰ premiū reddendū pro hmōi ecclesie sacrificio conferat.

Guillel. Vn̄ dicit Guil. in tractatu de sacramētis in parte de sacramēto ordinis. Si necesse fuit pro causis tēporalibꝰ aduocatos habere iurisqꝫ secularis peritos: qui eas agerent corā iudice pro relictis oppressis simplicibus ⁊ indoctis: quāto ampliꝰ cōsulendū fuit imperitie ⁊ cōitati simplicitatis hominū in causis animarum suarum: cum ipsi eas vel nescirēt vel nequirēt officiorū et artificiorū occupationibus prepediti: vt instituerent ad hoc ministri et aduocati: quatenus causam istorum agerent coram iudice viuorum et mortuorum. ¶ Est autē secularis aduocati officiū: indigentiam partis pro qua aduocat: coram iudice allegare: et iudicis animum ad miserandū inducere ac inclinare. Ita erit ⁊ in politia ecclesiastica: vt sacerdos gradum eminentem in ea tenēs: patrocinium illi specialiter applicet ꝑ quo

Scotus. aduocationis officio fungitur celebrando. Ad hoc inducit doctor subtilis ꝯgruentiā in quotl. q. xx. vbi tractat materiam hanc diffuse: dicens. Vbi i domo aliqua rite ordiāta est bonū quodam distribuendū diuersis ſm eorum exigentiā vel indigentiam: rationabile est ꝙ dn̄s domus non immediate singulis distribuat: sed talis distributio alicui vel aliquibꝰ certis ministris cōmittat. Ita aūt videmus regulariter in familijs ordinatis. Eque igitur vel magis ita esse debet in domo dei que est ecclesia: ꝙ bonū in virtute sacrificij cōmunicandū nō solus deꝰ distribuat: sed aliquis minister in ecclesia. Nulli autem hoc magis conuenire potest in ecclesia: ꝗ̄ sacerdoti offerenti sacrificiū: cui sicut cōuenit determinare intentionē suā pro quibꝰ specialiter offerat: sic sibi conuenit dispositiue determinare cui virtute sacrificij bonū quod impetratur reddatur.

¶ C Et si qs diceret. Super bonū quod nō debetur alicui: nō habet ius assignandi illud alij. Bonū autē qō debet virtute sacrificij: non debetur sacerdoti vt celebranti: qm̄ ipse dūtaxat est nūcius offerens petitionē ecclesie: ⁊ ita bonum quod virtute sacrificij debetur: nō debetur sibi. esset em̄ eadem virtus sacrificij si ipse esset i peccato mortali. obiectio

¶ Ad hoc dicendū: ꝙ licet bonum reddendū ratiōe sacrificij nō debeatur sacerdoti pro se: sicut nec procedit ex suo merito personali: debetur tn̄ ecclesie ſm sacerdotis distributionē. Nā ipse ex ordine suo quē tenet i ecclesia: nūcius est sponse ad sponsum: offerēs petitionē specialiter ꝑ determinatis personis: ⁊ ita dispositiue determinās eis id qō reddit pro talibꝰ petitionibꝰ. Et ꝗ̄uis quilibet sanctus ⁊ virtuosus in ecclesia possit pro quolibet sibi placite deum exorare: hoc tn̄ ex officio cōpetit sacerdoti: non ceteris: ꝗ̄ꝗ̄ quibusdam alijs ex alijs officijs alijs actꝰ ecclesiastici cōueniāt: in quoꝝ diuersitate officioꝝ ecclie cōstat pulchritudo: vt beatꝰ Hiero. ad damasum papā: et habetur. x. q. j. quia sacerdotes. ait. Quia sacerdotes pro omnibus solent orare quorū elemosynas et oblationes accipiunt: qua fronte presumunt laici oblationes quas christiani pro peccatis suis offerūt: vel ipsi comedere: vel alijs cōcedere: cū ipsi nō debeant ex officio suo pro populo orare. Et Alexāder papa. j. q. j. ipsi. Ipsi sacerdotes pro populo interpellant: ⁊ peccata populi comedunt: quia precibus suis ea delēt atqꝫ cōsumunt. ¶ De actibus vero ecclesiasticorum officiorū: et eorū varietate dicat beatus Grego. lxxxix. distinctio. singula. Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusqꝫ personis sigillatim committi iubemus. Sicut em̄ in vno corpe multa mēbra habemus: omnia autē membra nō eūdē actum habēt. Ita in ecclesie corpore multa mēbra sunt: ſm veridicam pauli sententiā (. j. Cor. xij.) In vno eodēqꝫ spirituali corpore cōferendū est hoc officiū vni: alij cōmittendum est aliud. Neqꝫ em̄ quantūlibet exercitate vni persone vno tempore duarū rerum officia cōmittenda sunt: quia si totū corpus est oculus: vbi auditus. Et sequitur ad propositum. Sicut em̄ varietas membroꝝ ꝑ diuersa officia: et robur corporis seruat: et pulchritudinē repñtat: ita varietas ꝑsonarū per diuersa nihilominꝰ distributa officia: et fortitudinē et venustatē sancte ecclesie dei manifestat. Et sicut indecorum est in corpore humano vel alterum membrum alterius fungatur officio: ita nimirū noxiū simulqꝫ turpissimū est: si singula rerū ministeria personis totidem non fuerint distributa. Et eadē distin. c. ad hoc. idem Grego. ait. Ad hoc dispensationis prouisio gradus diuersos et

Solutio

ordines cōstituit esse distinctos: vt dū reuerētiā minores potioribus exhiberēt: & potiores minoribus dilectionē impēderent: vera cōcordia fieret & ex diuersitate cōtextio: & recte officiorū gereret administratio singulorū. Neqȝ enī vniuersitas alia poterit ratiōe subsistere: nisi hmōi magnus eā differētie ordo seruaret: q2 vero queqȝ creatura in vna eadēqȝ qualitate gubernari vel viuere nō potest celestiū militiarū exēplar nos instruit: quia dum sunt angeli sunt archāgeli: liquet: q2 nō sunt equales: sed in potestate & ordine sicut nostis differūt alter ab altero. Hec ibi.

¶ D Scōm hoc ergo sunt in ecclesiastica hierarchia diuersi status & ordines: fm quos christi ministeriū peragitur ecclesia regitur: gratie dona dispēsantur. Unde sicut papa ratiōe supremitatis ptātē habet dispēsandi thesaurū ecclie: cōferēdo nūc plenissimā remissionē pctōꝝ: nūc partē tertiā penarū auferēdo: nūc certi numeri dierū vel annoꝝ indulgentiā cōferēdo: fm ꝙ viderit ecclie vnitati & populoꝝ deuotioni expedire. Ceteri quoqȝ epi certos indulgentiarū dies cōcedūt. Immo & simplices sacerdotes de codē thesauro per penitētie sacramentū indulgētias a penis largiunt: per applicationē thesauri ecclesie ad illas vel illas personas fm cōcessam potestatē. Ita & in proposito recipit quilibet sacerdos potestatē ex ritu & institutiōe ecclesie: vt merita totius ecclesie illi vel illi possit applicare: vt pro ipsis illis aliqd bonū cōferatur. Sic igitur autoritatē hȝ sacerdos dispēsandi merita ecclesie ex ordine nobili quē tenet ī ecclia.

¶ E Ex quo sequitur ꝙ sacerdos nō tantū est organū et instrumentū: et per hoc nō habēs virtutē applicandi actionē vel actionis effectū sed est etiā minister & dispensator. Licet enī bonū qd impetratur virtute sacrificii: nō impetretur virtute meriti personalis ipsius sacerdotis (nā quantū ad virtutē sacrificii: est instrumētum & mere instrumentū: q2 organū inanimatū: licet sit organū viuū quātū ad meritū personale in celebrando: q2 sic mereri est eius inquātū in se viuit vita gratie) quātū tamē ad illud bonū impetrādū qd debetur virtute sacrificii: quod eque proponit: etiā si nō viuat vita gratie: est organū precise ordinis. Illud enī bonū impetratur virtute meriti ecclesie: in cuius persona fit oblatio: & ob cuius gratiā oblatio acceptatur. Tñ q2 rōne ordinis hȝ gradū excellētie in ecclesia: propter hūc cōuenit sibi nō modo offerre: sed etiā oblatiōis virtutē determinare: vt fm predicta nō sit tm̄ nuncius et organū: sȝ simul etiā minister et dispēsator. Hec est sententia Sco. vbi. s.

¶ F Sed diceres: pōtne sacerdos qui minister est & dispēsator: pro libito suo distribuere bonū misse virtute sacrificii debitū: ita scȝ ꝙ hoc bonū specialiter reddat illi cui ipse applicat specialiter. Sunt ꝗ dicūt ꝙ nō: sed ad hoc ꝙ applicatio sua habeat effectū oportet ꝙ eā faciat fm bñplacitū dei: ꝗ solus est dator illius boni fm suū propriū bñplacitū: ideo non dat illi cui sacerdos applicat: nisi sacerdos in applicādo se cōformet datoris volūtati. Sed hāc sententiā Scotus loco quo. s. arti. ii. improbat. Nam ille nullā videt habere autoritatē applicādi vel assignādi aliqd bonū cuius applicatio nūꝙ tenebit: nisi fiat fm volūtatē alterius: de ꝗ applicās regulariter habere nō pōt certitudinē determinatā cui debet applicare. Sacerdos aūt regulariter nō pōt habere certitudinē determinatā de diuina volūtate: cui velit dare bonū reddēdū virtute sacrificii p missa: q2 hoc deus in spāli nō reuelat. Nec etiā in scriptura de hoc doctrina habet: nisi multū remota & vniuersalis: ꝗ nō sufficit ad sciendū voluntatē diuinā in speciali. Igitur si nunꝙ applicatio facta per sacerdotem ī speciali haberet effectū: nisi esset facta cōformiter diuino bñplacito: sequitur ꝙ nullā habebit sacerdos autoritatē applicādi virtutē sui sacrificii nisi multū in vniuersali. Neqȝ eius applicatio proficua foret: nisi casualiter vel per diuinū miraculū: puta q2 casu fieri posset ꝙ sacrificiū applicaret illi cui fm dei iudiciū esset applicandū. Uel ꝙ sibi reuelaret per miraculū que esset dei volūtas in hmōi applicatiōe. Similiter arguit Scotus in materia de penitētia. lib. iiii. dist. xviii. q. i. cōtra eos ꝗ dicūt ꝙ penitētiā cōdignā sacerdos imponere tenet: scȝ quā peccator fm dei iusticiā agere tenetur: quā si sacerdos imponēdo nō attingit sed minorē: luet peccator residuū in purgatorio. Unde arguit Scotus. Nulli cōmittitur potestas arbitrandi in causa aliqua: cuius arbitriū nunꝙ erit ratū: nisi fiat fm iudiciū et beneplacitū partis: de quo tñ determinate scire non pōt arbiter. Sed beneplacitū dei quoad penitētiā cōdignā & pūctualē: regulariter scire nō pōt sacerdos: ergo fm illō iudiciū dei pūctualiter iniungere penitētiā sacerdos non astringit. Modicū enī esset arbitriū immo pene nulla arbitrādi potestas in sacerdote: si semper fm volūtatē alterius partis arbitrari teneret: quā tñ volūtatem nosse non potest. Sic etiā in proposito.

¶ G Unde ad id qd querebat: an sacerdos pro libito suo possit virtutē sacrificii applicare cui voluerit: est sub distinctione rñdendū. Quiqȝ enī habetur certa doctrina vel obligatio seu preceptū de applicatiōe certo modo faciēda: quãqȝ vero talis nō habetur. Si primū: debet se sacerdos in applicatiōe cōformare doctrine vel pcepto: ꝙ si cōtrariū fiat: forte dicit Sco. nec ei cui applicat proficit: & applicāti nocet: q2 si ɔtra doctrinā vel preceptū applicādo peccat.

¶ Pro cuius declaratiōe latiori notandū fm eundē arti. ii. vbi. s. in quolibet ꝙ missa potest intelligi valere et efficaciā habere dupliciter. Uno modo ex opere operante. Alio modo ex opere operato. ¶ Ex opere operante: hoc est ex merito personali persone celebrantis: propter qd confert deus petita a sacerdote eis: quibus orationē & misse sacrificiū applicat. Ex opere operato. i. ex ipsa ɔsecratiōe oblatiōe & sumptione venerabilis eucharistie nō habēdo respectū ad personalē sanctitatē aut meritū sacerdotis. Et hoc pōt intelligi dupliciter. Uno mō ꝙ hic valor sit ex diuina institutiōe: ꝗ efficaciter determinauit se ad cōferendū quosdā effectus gratuitos & salutares ad cōsecrationē: oblationē & sumptionē corporis & sanguinis xpi factā a sacerdote: sicut dicimus de ceteris sacramētis noue legis: ꝙ habēt virtutē: ex xpi institutiōe: ita ꝙ ipsis exhibitis aliquibus assistit deus causando in eis quosdā effectus salutares: scȝ remissionē pctōꝝ & gratiā gratū faciētē: & hoc mō missa pficeret: etiā si per impossibile: nullus mortaliū esset in grā. Sicut baptismus tollit originale: & cōfert gratiā infanti baptizato: etiā si cūcti viatores essent pctōres. Quā efficaciā sacramentoꝝ meruit christi passio: sacramētis vero cōtulit specialis xpi institutio.

¶ Alio mō intelligit missa habere effectū & esse accepta deo ex opere

Margin notes: Dubiū. — Rñsio ad dubium. — Missa hȝ efficaciam duplr.

operato: precise rōne oblationis sacrificii qd in missa perficit: nō attēdēdo christi institutionē: q2 oblatio nō videt grata deo et accepta: nisi sit
Gen. iiii. alicui' offerētis gratie accepti. iuxta illud Gen. iiii. Respexit dns ad abel et ad munera ei'. Pri' ad abel offerētē q̄ ad munera oblata. Vñ vidua paupercula plus olb' i gazophylatiū misisse d2: Luce. xxi. Quia q̄ misit: ex volūtate misit magis
Gregori' accepta. Nā sm beatū Grego. Nō pensat de' quā tū: sed ex quāta et quali volūtate offeratur. Hinc passio christi patri acceptissima fuit: q2 cū christus eterni patris filius i quo semp patri cōplacuit: volūtarie eā in animarū nostrarū salutem obtulit: quā si iudeus crucifixor solus obtulisset pr̄i minime placuisset. Et ita intelligēdū est qd dicit Sco. arti. ii. q eucharistia nō precise rōne rei cōtēte plene accepta t: sed oportet q sit oblata. Hoc em bonū in eucharistia cōtentū equale est: qñ reseruatur in pixide: et qñ offertur in altari: et tñ nō eque valet ecclesie reseruatū in pixide et oblatū in officio misse. Ultra igit bonū cōtētū in eucharistia ad hoc q proficiat ecclesie: requirit ei' oblatio: et ad hoc q oblatio sit placita et accepta reqrit sm premissa: q offerēs sit placēs et acceptus. ¶ H Est aūt duplex offerēs: scz offerēs immediate et personaliter. Alius offerēs mediate et principaliter. Primus est sacerdos consecrās et sumēs sacramentū: qui ita in psona sua:
Offerēs duplex ē. auctoritate tñ diuina hec perficit: q nemo alius in sic offerēdo secū pcurrit. Offerēs vo mediate et principaliter est ecclesia militās: in cui' persona sacerdos offert: et cui' est i offerēdo minister. Est em hoc sacrificiū: sacrificiū toti' ecclie: in cuius signū sacerdos nō ex sua persona dicit Orē: sed ex persona ecclie oremus. Nec dicit. In primis que tibi offero: sed q̄ tibi offerim'. Et post cōione. Proficiāt nobis quesumus dne hec sacramēta que sumpsim': q̄uis ipse solus offerat et sumat personaliter: vñ ecclesia offert per ipsum tāq̄ per ministrū: quē ad hoc instituit et ordinauit. Primus offerēs nō semp gratus est deo: nec semper sibi placet: q2 sepe peccā est. Secūdū offerens deo est semp acceptū: q2 ecclia semp sancta est et vnica spōsa christi pudica: casta: nesciēs maculā neq3 rugā: Cū ergo missa semp valorē suuz
Job. vi. habet et accepta est deo. iuxta illud Job. vi. Panis quē ego dabo per me scz et sacerdotes: caro mea est pro mūdi vita. Nō ergo erit hoc regulariter pp̄ter offerēs primū: quod nōnūq̄ displicet ergo erit pp̄ter offerēs scdm: scz ecclesiā que semp grata est deo: q2 semp in ea sunt boies sci et virtuosi: quoz actiōes et merita deo placēt: q̄ et digni sunt inhabitatione spiritussancti: vt dicit Beda super illud Matth. vlti. Ego vobiscum sum om. di. vsq3 ad consumma. seculi. ¶ I Et ex hoc alicui videri posset q missa vno tpe efficacior est: et magis accepta deo q̄ alio. Et regula-
Matth. vltimo. riter q missa sacerdotis boni existētis i gratia: cuius personale meritū est partiale meritum ecclesie melior est: q̄ si ipe sacerdos esset extra gratias. Patet: q2 hoc modo missa est accepta: quia ecclesia sacrificiu3 misse offerens est accepta: ecclesia autē accepta est propter mēbrorum suorū et gratiarū in eis existentiū merita: qñ ecclesie meritū nō est vniuersale platonicū: seu meritu3 abstractū extra homines particulares per se existēs: sed est personarū et mēbrorū ecclesiā constituentiū. Cu3 autē vno tēpore sint plures hoies boni et virtuosi q̄ alio: sequitur q ecclesia vno tempore magis accepta est q̄ alio. Et qñ valor misse hoc modo est ex merito ecclesie: sequit q sm q variatur ecclesie meritū: variatur et misse valor et premiū: et hoc sm verā iusticiā retributiuā: sm quā non datur tantū pro merito minore: quātum pro maiore. ¶ K Scdo aduertendum sm eundē Scotū in quol. i. q meritū vel Doctor subtilis.
specialiter ipsa oratio: que inter opa meritoria magis habet rationē meriti applicabilis alteri quia de ratione sui est placatiua dei et reconciliatiua sibi: potest intelligi in triplici gradu valere
alicui siue pro aliquo: videlicet specialissime: generalissime: specialiter modo medio. Specialissime semper valet celebranti seu orāti qñ est in gratia: ipse em habet motū animi boni et elicit bonu3 opus. Isti motus et opus nō sic sunt alterius pro quo orat sicut orātis: nec potest ille ordinata volūtate illud alteri dare q non sit suu3 meritu3: quia magis tenetur ex charitate se: q̄ alium diligere: immo forte nō posset dare quin esset suu3. ¶ Alio modo generalissime valet toti ecclesie: nec debet orans: aliquē excludere de ecclesia: sed intētione habituali omes includere.
*¶ Tertio modo valet illi cui per orantē spāliter applicatur: non em valet ei specialissime: patet ex mēbro primo. Nec precise valet sibi generalissime sicut cuicūq3 de ecclesia: quia tunc frustra essent speciales oratiōes ab ecclesia ordinate: alia scz pro viuis: alia pro defunctis. Et iterū pro viuis aliis et aliis: puta pro benefactorib'. amicis et aliis diuersis personis: statibus et congregationibus: causis et necessitatibus in missali Romano specialiter assignare. Frustra inquā: q2 nō plus valerent illis: q̄ cuiq3 generaliter de ecclesia. ¶ Per hoc ad propositū: prima applicatio: scz specialissima determinata est: q2 semper fit ipsi celebrāti. Similiter scda: scz generalissime que semper fit toti ecclesie. Et has duas determinatiōes facit regula charitatis: que debet esse primo et potissime ad seipsum: et generaliter ad oēm proximū: quapropter nullu3 de ecclesia debet excludere: sed intētiōe habituali (vt dictū est) oēs includere: nec solū applicare debet missam toti ecclesie: secūdo modo ex ordine charitatis: sed ex institutione et vsu ecclesie: ex qua orare habet pro oibus orthodoxis catholice et apostolice fidei cultoribus. ¶ Potest tamen iudiciū ecclesie arcere sacerdotes officiū offerētes: vt dicit Gerson super magnificat tracta. ix. partitione. iii. ne per expressam ecclesie orationē cōprehēdant excōicatos: vt. xi. q. iii. Excōicatos. et c. seq. Non tñ excludit ecclesia eos ab effectu corū charitatiuo: immo si excōicati fuerint i charitate: nō possūt a virtute sacrificii: sicut nec ab aliis suffragiis ecclesie proiici excludi: q2 charitas facit bona oīm quodammodo cōia: sm illud ps. Ps.
cxviii. Participe3 me fac deus om. ti. tc. et custo. mādata tua. Excludūtur tñ ab expressa oratiōe ecclesie: q̄ statuit sic pro eis orari non debere: vt sic ab inobedientia resipiscant: et ad ecclesie gremiū redeant. ¶ L Unde dicit Durand'. Suf- Duran.
fragia ecclie possunt valere dupliciter. Uno modo ex vi charitatis: que oēs fideles connectit vt sint vnū in dño: et istum valorē non potest excōicatio excludere: quia si sit iniusta: non tollit charitatē ab excōicato: qua manente: manet vnionis vinculū et cōmunio. Si vero sit iusta: sic charitatē non tollit: sed ablatā presupponit. Neq3 em ferri debet nisi pro mortali pctō quo chari-

Missa sp valet ipsi sacerdo- ri qñ est i gratia.

* Rit'a nonusd[...] q orat i[...] cerdos pro tot[...] ecclesia: p olb' [...] dorbo[...] tc. ps. Parua pēmeſa[...] de' ofi[...] mētum [...] tc. et b[...] modo v[...] missa o[...] bus fide[...] lib' vi[...] et defunctis.

Eccl[...] suffra[...] pñt v[...] re dupl[...]

tas tollitur. xj. q. iij. Nemo episcopoꝝ. vbi dicit. Nemo epoꝝ quelibet sine certa ꝛ manifesta pcti causa cõione priuet ecclesiastica: sub anathema te autẽ sine cõscientia archiepi aut coepoꝝ nul lũ presumat ponere: nisi vbi canonica docet auctoritas. Quia anathema eterne est mortis dãnatio: ꝛ non nisi pro mortali debet imponi crimine: ꝛ illis q̃ aliter corrigi nõ potuerunt. Itaq̃ q̃ sic excõicat: seipsum mortaliter peccãdo priuauit grã et charitate: ꝛ per cõsequẽs suffragijs q̃ profluũt a charitate. Alio mõ possunt valere suffragia ecclesie ex intẽtione faciẽtis: q: scz ecclia dirigit suã orationẽ vt illis prosint ꝛ suffragentur. Et illũ valorẽ excõicatio excludit: q: ecclia orare pro talib⁹ excõicatis nõ disposuit. Et hoc facit conformiter dei iudicio: qui punit peccõres q̃nq̃ flagellis castigãdo: vt eos a pctis retrahat q̃nq̃ auxilia sua subtrahẽdo: vt ita infirmitatẽ suã cognoscãt ꝛ humiliati redeãt. Sic ecclia inquantũ excõicatum separat a cõione fideliũ vt erubescat: imitat iudiciũ diuinũ: quo flagellis castigat: inquantum separat ipsum a suffragijs specialib⁹ imitat iudiciũ quo deus hoiem sibi ipsi relinquit: vt per humilitatẽ se cognoscẽs redeat. ❡ M Quãuis igit sacerdos generalissime debeat sacrificiũ suum toti ecclesie applicare: nõ tamẽ debet vocaliter pro excõicato orare: nec ei suũ sacrificiũ applicare: potest tñ als pro eo singulariter orare: vt deus cor suũ immutet: vt deposita temeritatis cõtumacia: ad gremiuz ecclesie reuertat. Sed de hac oratione priuata non loquimur in pposito: sed de oratione q̃ fit ex persona ecclesie pro mẽbris suis non rebellibus. Et q̃uis eis virtus sacrificij sic nõ applicetur: nõ tñ totaliter a fructu sacrificij excludunt: si sint in charitate: quia sicut per excõicationez charitas nõ tollit: ita nec fructus charitatis: q̃ est cõmunio ꝛ participatio boni qđ ex charitate succrescit: ad talẽ eñ participationis priuationẽ se potestas ecclesie nõ extẽdit. Recepit nãq̃ ecclesia potestatẽ in edificationem: ſm apłm. ij. Coꝝ. x. nõ in destructionẽ: que sequeret si quem fidelẽ a charitate et cõione sctõꝝ excluderet p suã excõicationẽ. Hoc eñ esset corpus xpi mysticuz mẽbratim lacerare: vinculũ spũalis vnionis rũpere: et cõpagem totius ecclesiastice congregationis dissoluere. Itaq̃ gladius esset in manu filij ad trucidandũ matrẽ. datus mẽbro ad: cõcidendũ corpus: qđ nefas est ꝛ insanũ. ❡ Siquidem excõicatio medicinalis esse debet nõ mortalis: disciplinãs nõ eradicãs. de sñia excõi. Cũ medicinalis. lib. vj. Simile dicit Aug. i homel. de penitẽtia. ꝛ habet. ij. q. j. multi. Et apostolus j. Coꝝ. v. excõicando tradidit hoiem eius patris vxore incestũ cõmittentẽ sathane in interitum carnis: vt spiritus saluus sit in die dñi. Quẽ locum exponẽs beatus Hiero. super librũ iudicũ dicit. Tradũtur peccatores sathane in interitũ carnis: cũ p delictis suis a xpi corpore separantur: ꝛ de ecclesia per sacerdotẽ pellunt: vt notatus ab oĩbus erubescat: ꝛ conuersus eueniat ei id qđ sequit: vt spũs saluꝰ fiat in die dñi nostri iesu xpi. et habet. xj. q. iij. audi. ❡ N Et sic forte intelligunt quidã dicẽtes (q̃uis incaute) q excõicatio nõ ligat alam sꝫ corpus: q: separat a cõione ꝛ conuictu fideliũ ciuili ꝛ exteriori participatione sacramẽtoꝝ: nõ a fructu aie qui dat ecclesie ob cõmunia suffragia et orationes eiusdem: q̃uis interdũ priuetur quis pp̃ter excõicatio-

Anathema quid.

Hieronymus.

nem fructu excrescenti ex applicatione ecclesie speciali orationũ: et ex participatione sacramẽtorũ eiusdẽ. Priuãtur eñ fructu ꝛ bono qđ prouenturũ erat eis ex officio sepulture: ꝛ exequiaꝝ suffragijs: illa nãq̃ excõicatis ab ecclesia nõ impẽdunt. Priuant ꝛ fructu: q̃ puenit ex participatione sacramẽtoꝝ: scz sacre cõionis: pnie: susceptione ordinis ꝛc. a quib⁹ oĩbus arcent ab ecclesia. Quãuis nõ sit negandũ vsq̃quaq̃ quosdaz particulariter excõicatos plus mereri p virtutẽ patientie: humilitatis ꝛ obediẽtie: quib⁹ se abstinẽt ab exteriori participatione sacramẽtorũ: q̃ vtẽdo eorũdẽ cõione. Sicut verbi grã. Si quis de facto cõtrahens cũ sua sorore quã non posset pbare sororẽ suã esse: ꝛ postea ad cor rediẽs eam a thoro separaret: ꝛ pp̃ter hoc ab ecclesia excõicaret: q: nollet reddere debitũ cõiugale. Certuz est q tenet potius sustinere excõicationẽ: q̃ cõmittere incestum cũ sorore: quaz excõicationis penam humiliter sustinẽs obediẽdo ecclesie: in subtrahẽdo se a sacramẽtoꝝ cõione meret ꝛ participãdo cõtra pĥibitionẽ ecclesie peccaret. Si ergo sic intelligit dictũ premissum: scz q excõicatio nõ ligat alam. i. nõ tollit bona aie: neq̃ separat ab eterna btitudine: q̃ bonũ est ad qđ cetera oĩa ordinant. Et hoc intelligendo de excõicatione ſm se precise: videt q dictũ hoc veritatem habet: q̃uis nihilominus sepe fit in detrimẽtũ aie: pro quãto retardat a beatitudine ꝛ glia. Nã pp̃ter excõicationẽ pene pctis cõmissis: ꝛ quantũ ad culpe reatũ remissis: debite propter priuationẽ indulgentiarũ ꝛ suffragiorum ecclesie tardius soluunt. Preterea augmento gratie qđ sacramentoꝝ susceptio confert: similiter propter excõicationẽ priuat: qua impediunt sic excõicati a participatione sacramentoꝝ: ꝛ per hoc certus glorie gradus p excõicationẽ eius tollit: qui scz respõderet gratie sacramẽtali. Nõ tñ excõicatio vt talis. i. vt pena precise simpliciter excludit a gloria: licet possit excludere a tanta. Pctm̃ tamẽ pp̃ter qđ excõicat si excõicatio fuerit iusta: nisi resipuerit per penitẽtiã: ꝛ per ecclesie recõciliationẽ quãtũ in eo fuerit: excludit simpliciter a gloria. ❡ O Ex illo sequitur q nõ semp est excõicatus a deo qui excõicatur ab homine ꝛ prelato. Nec semper habetur ratũ in celis: quod fit a presidente in terris: sed dũtaxat dum ligat ꝛ soluit claue nõ errãte. Nõ eñ cõmissum est prelatis ligare ꝛ soluere iuxta suorũ motus capitũ: et suarũ beneplacita voluntatũ: sed prudẽter et legitime ſm iuris diuini et humani dispositionem. Et hoc dicere nõ est prebere occasionẽ cõtẽnendi gladium potestatis spiritualis: negare scz eius percussionẽ ad id quod nõ potest attingere: quin potius stulta ipsius extractio: ꝛ vsus indiscretus: ipsum reddit obtusum odibilemq̃. Neq̃ eñ leuiter extrahi debet gladius ille: sed p inobedientia tantũ et criminibus grauib⁹ et manifestis. Nec furor illũ extrahat: sed discretio rationis: restringenda est eñ sub ratione potestas. Nec quid agendum priusq̃ cõcitata ad trãquillitatẽ mens redeat: ait Greg. ad mauricium imperatorẽ. De hoc late tractat. ij. q. iij. plurib⁹ capitulis. ❡ Debet ergo prelatus gladio hoc fe rire in spiritualẽ salutẽ ecclesie: pp̃ter quã conseruandã: mẽbrum putridũ morbosumq̃ excõicationis gladio prescinditur. ꝛ in correctionẽ ac emẽdationẽ eius qui excõicatur: vt sic excõicatio habeat rationẽ medicine curatiue respectu

Nõ semp a deo excõicat⁹ ẽ qui excõicatur ab homie et prelato.

eius cui infligitur: et preseruatiue respectu alio
rum. Nostris autē tēporibus gladius ille dilata
tus est vsq; ad prophanas laicorū causas: ac secu- *Excōicatio ppter pecunias abusus est.*
lari foro agendas: intantū vt nōnunꝙ pro debi
to quinq; solidorū quis excōmunicatione feria
tur: quo abusu gladius ille ita obtunditur: vt in
causis vrgentioribus: vbi vsus eius exposcitur:
acumē scindendi perdidisse videatur: ita vt eius
percussio magis vilipensionē inducit ⁊ ꝯtēptū:
ꝙ corrigendarū salutē animarū: verūtamen ti-
menda est semꝑ pastoris sententia etiā si fuerit
iniusta: vt dicit beatus Gregorius in homelia.
¶ P Redeundo ad propositū vidēdum est de
tertia applicatione: media scilz ⁊ speciali: quā de
primis duabus ex iam dictis patet. Hec quan-
doq; determinata est ex institutiōe et ordinatio
ne ecclesie: que in diuersis parochijs instituit di
uersos sacerdotes parochiales: qui tenent offi-
ciare ecclesias ⁊ celebrare specialiter pro suis pa
rochianis. Cōsimiliter in diuersis collegijs sunt
diuersi sacerdotes instituti ad offerendū sacrifi
cium altaris specialiter pro suis fundatoribus:
etiā pro illis qui sunt in tali collegio: ex quadā
singulari fraternitate: societate: conuictu: vnio
ne tanꝙ mēbro eiusdē corporis quod est colle- *ps.*
gium de quo in ps. Ecce ꝙ bonum ⁊ ꝙ iocundū
habitare fratres in vnum. Et prouerbio. xviij. *Prouerbio. xviij*
Frater qui iuuatur a fratre quasi ciuitas firma.
Et de hoc pōt accipi illud beati Hiero. ad rusti-
cum monachum. In apibus princeps vnus est
et grues vnā sequuntur ordine literato. sequit.
Singuli ecclesiarū epi: singuli archiepi: singuli
archidiaconi: ⁊ ois ordo ecclesiasticus suis re-
ctoribus nititur. ⁊ habetur. vij. q. j. In apibus.
Habent autē ecclesie singule suos ꝓprios recto-
res: nō tm̄ ad correptionē faciendā sz ad recon-
ciliationē pctōꝝ per salutarē hostiā ⁊ orationes
ecclesie impetrandā. Vn̄ Alexā. papa. j. q. j. Ipsi.
ait. Ipsi sacerdotes pro pplo interpellāt: ⁊ pctā
ppli cōcedūt: q2 precibus suis ea delent atq; con
sumunt: qui quāto digniores fuerint tanto faci
lius in necessitatibus pro quibus clamāt exau-
diuntur. Ex quib9 patet ꝓprios sacerdotes suis
fore specialiter obligatos. ¶ Q Sumit etiā de
terminatio huius applicationis medie ⁊ specia
lis ex iusticia: vt scz fiat pro illis: q̄ bona nature:
fortune ⁊ alie specialiter cōtulerūt: quales sunt
parentes qui cū magna solicitudine filios suos
educarunt postꝙ eos in naturali esse constitue-
runt. Sunt et benefactores alij: qui dotarunt
solēniter monasteria: ecclias ⁊ beneficia: vt mi-
nistros in eis residentes: ⁊ his tēporalibus vten
tes: ad orandū ⁊ celebrandum ꝓ eis specialiter
obligarēt. Sunt et predicatores ⁊ magistri: qui
ingēti laborāt diligentia vt alios rite instituāt:
quatenus ad vitā btissimā ꝑficiāt moribus ⁊ do
ctrina: pro quib9 olbus ex equitate ⁊ iusticia sa-
cerdos vt oret ⁊ celebret est specialiter obligat9.
¶ Verū in hac applicatione fm̄ prefatū doc. lo-
co quo supra: gradus inueniunt: fm̄ quos specia
lius ⁊ singularius ꝓ vno: ꝙ alio sacerdos virtu-
tem sacrificii referre pōt. Et possunt tot gradus
poni: pro quot placet sacerdoti: differenter fm̄
magis ⁊ minus specialiter celebrare. Et hoc ve-
rū: nisi in sacerdotis obligatiōe aliud cautū sit.
Vt gr̄a: ponam9 ꝙ aliqs sacerdos velit missam
suā valere trib9 specialiter: vltra hoc ꝙ valet to-
ti eccl'ie generalissime: sint hi pr̄: eccl'ie sue fun-
dator: ⁊ socius suus vel amicus fidelis. Sit pri-
mus a. scōs b. terti9 c. Nec refert an in quolibet
gradu sit vna ꝑsona tm̄ an plures ex equo. Velit
ergo ꝙ missa tm̄ valeat a: ꝙtū alicui valere pōt
alteri a se celebrāte. Et ipsi b. valeat quātū alte-
ri valere pōt post a: ⁊ ipsi c ꝙtū valere pōt alicui
post a ⁊ b. Esto igit ꝙ ex ordie eccl'iastico vel bn̄
ficio recepto teneat quis offerre ꝓ aliquo specia
liter in primo gradu. Non illi preiudicat si in se-
cundo gradu offerat: vel applicet virtutē sacrifi-
cij alteri: ⁊ tertio gradu tertio ⁊ sic de quotcūq;
gradib9. Siquidē nunꝙ applicatio facta poste-
rior: subtrahit aliquid illi cui facta est in gradu
priori. ¶ R Cui autē fieri debet applicatio in
quo gradu dubiū est: an scilz curatus dz in prio-
ri gradu applicare parochianis: ꝙ parētib9 pro
prijs: an econuerso prius parētibus ꝙ parochia
nis ⁊ fundatoribus. An prius ⁊ magis ꝓ iustis
ꝙ iniustis: an potius ꝓ mortuis ꝙ viuis. ¶ Et
possunt fieri rationes ex varijs medijs: puta ꝙ
legi naturali lex positiua nō preiudicat. Ideo vi
detur magis obligari parentib9 ꝙ fundatorib9
et parochianis: quoꝝ obligatio est positiua: pa-
rentū vero naturalis. Neq; presumēdū aliquē
positiua lege. quē obligare voluisse contra legē
nature: neq; sua obligatione impedire sacerdo-
tem quo minus reddere posset libere parētibus
quod tenet. ¶ Sed ad oppositū: si parētes fue-
rint parochiani alterius sacerdotis: habēt eum
sibi tanꝙ filij spiritualibus obligatū: sicut hui9
sacerdotis parochiani habēt hunc tanꝙ patrē
spiritualē sibi obnoxiū. Obligatio autem spiri-
tualis filiationis videtur esse efficacior ꝙ carna
lis. Sic ex maiori indigentia videtur magis ap
plicandū oblationis beneficiū mereri nō pote-
tibus: puta defunctis ⁊ pctōribus a deo separa-
tis vt isti liberent: hi ꝯuertātur. Sed ad opposi
tū: ex maiori vtilitate videri posset orandū ma-
gis pro viuis viatorib9 vt eis gr̄a augeatur: ⁊ ex
consequenti merita: ꝙ pro mortuis vt sola pena
remittatur: quib9 nō ꝓstatur maior gratia: nec
crescit merita. Sic ex charitatis ordine magis
videtur diligēdus iust9 qui deū diligit ⁊ ꝓximū:
⁊ a deo diligit: ꝙ peccator se ꝯtrario habēs mō.
¶ S In his sufficit doctrina ⁊ regula vniuer-
salis ꝓ quietatione celebrātis. vn̄ fm̄ Sco. Se- *Scotus.*
curius videtur ꝙ talē generalē applicationē fa
ciat in missa vel ante missas. Dignetis dn̄e obla
tionē istā acceptare ꝓ illis quib9 nosti me tene-
ri specialiter: ⁊ in eo gradu: quo me nosti obliga
ri. Et quantum ad specialem determinationē
ad aliquē vel aliquos: tutius est eam fieri sub cō
ditione: si deus omnipotēs tibi placet. Verūta-
men quia particularis determinatio omitten-
da non est. Tum propter multiplicē sacerdotis
obligationē. Tum ppter ingratitudinis cuita-
tionē. Tū ppter deuotionis actualis augmēta-
tionem: quā naturaliter parit beneficiorū recor
datio: si gratia dei cōiungatur. Nā particularia
magis mouent. Tū ppter certiorē debiti imple
tionē ⁊ cōsciētie serenationē. In tātis obligatio
nū angustijs salubre est cōsiliū cancel. parrhis. *Joh. Gerson.*
Joh. Gers. tracta. de solici. ec. particu. xliij. ita
dicētis. Ex humilitate laudabili potest fieri co-
ram deo cessio quedā omnium bonorum spiri-
tualium in manibus eius proportionabiliter
ad forum exteriorem de tēporalibus bonis ra-
tione debitoꝝ: ⁊ hoc ex cōsideratione tot exacto
rum: quibus obnoxij sumus: ⁊ qui nos premūt
et quodāmodo suffocant: dicētes, Redde quod

debeo: vt sunt creatio: recreatio: redemptio: debitorū totiens facta remissio. Preterea tam crebra nūc vno mō: nūc altero mediate ꝛ immediate bonorū multiplicatiū facta receptio. Quo casu pauper homūtio sic deprehēsus ꝛ angustiat⁹ dicere pōt ad deū. Dñe vim patior respōde ꝑ me. Tu inquā qui preciū nostrū es: nostra iusticia: nostra redēptio copiosa: redde creditorib⁹ meis quō vis ꝛ scis: tātūmodo vita gratie in hac paupertate me sustētes ꝛ satis est. Idē in trac. de orōne. cōsid. ix. de eodē tractās ita dicit. Quisquis tu tandē ordinatus es ad orandū: nō tm̄ pro te: sed etiā pro ceteris: poteris i ipa meditatiōe tua discurrere vt ab obligatiōe tua te apud deū ꝛ hominē dissoluas. Nihilominus si q̇d in me cōsiliū est: noli esse nimiū scrupulosus circa tue orōnis numerū: pondus ꝛ mēsuras. Cōmitte totū illud deo: q̇ tribus digitis potētie sapiētie ꝛ clemētie appēdit molē terre. Qui numerat multitudinē stellarū: ꝛ oībus eis nola vocat. Qui nūerū nouit arene maris: dic ei tota spei fiducia. Debitor sum pater noster: supra ꝙ possit exiguitas mea soluere debitor: q: me creasti debitor: q: immemor tui: vitiis me sordidās cōtra tua precepta: ꝛ tm̄ mihi parcēs nō me dānasti. Debitor itez proximis: q: de labore manuū suarū: ꝛ sudore vult⁹ sui comedo panē i abūdātia. Debitor carni mee et sanguini: debitor orātibus pro me: debitor laꝑsis per me: ꝛ ita de reliq̇s sine numero. Tot igitur pressus exactiōibus: q̇d agā: quo me vertā: Dñe vim patior: respōde pro me. Sed q̇d respōdebis pro me. Recte prorsus. Si diuidas vnicuiqꝫ illud q̇ātūcunqꝫ suffragiorꝫ qd̄ offerre paupertas mea pōt: qd̄ quantū sit solus vides. Nolo calculū ponere cū singulis proximis ꝛ bn̄factoribus meis. Tu pro parte tua recipias missaꝫ istā. Tu orationē: tu bonū opus alterū: tu sapiētissime meritorū ꝛ suffraganeorū pōderator de⁹: distribue singulis prout vnicuiqꝫ opus est ad vtilitatē suā: ad liberationē meā. Exēplū in ciuilib⁹ applico mihi. Debitor itaqꝫ nō habēs vnde soluat creditoribus suis: solet vel cogitur cedere oībus bonis suis tam habitis ꝙ habituris: retēta necessitate victus sui prout ordinauerit iudex vl' aduocatus. Ita de spūalibus. Cedo corā te dñe ꝑie de⁹. Hec ille. ¶ Nec tm̄ illa sic accipiēda sunt: vt sacerdos omittat determinatā ꝛ specialē applicationē: in hac sola generalitate intētionem suā figens: quoniā vt. s. dictū est: deus ſm ordinē sue sapientie: aliqua dare statuit: propter speciales nostras orationes: ꝛ sacrificiū specialiter applicatū: que al's his pretermissis non daret. Sed propter nimiū scrupulosos: quia per nullā specialē determinationē a scrupulis seruantur: vt hi facta determinatione speciali de qua certi esse non possunt: an facta sit prout fieri deberet: recurrant ad hoc consiliū applicatiōis generalis. ¶ T Fuerunt nōnulli qui ordinē dare nisi sunt (quo specialiū cōmissorum memoria sit habenda) ad obliuionis remediū ꝛ confusionis ac fastidiī subleuamen. Unde quidam ex ordine sex casuum grāmaticalis declinationis noīm: quasi magis celebranti noto: ordinē memorandorꝫ tradiderunt: vt a nominatiuo siue recto: qui primus est casuū. i. a seipso sacerdos a quo ordinata charitas incipit: viuorū memoriam ordinet. Scdo genitiui. i. progenitoruꝫ parentū ac propinquorū carnaliū ꝛ spiritualiū subdat memoriā. Tertio datiui. i. fundatorꝫ patronorū offerētiū ac bn̄factorꝫ a quib⁹ tpalia receperūt. Quarto accusatiui. i. inimicorum naꝫ accusatiuus ex vocabuli interpretatiōe casus est aduersariorū. In hoc tanꝙ perfecti christi imitātes exēplū pariter ꝛ doctrinā dicētis in euāgelio. Mat. v. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: ꝛ orate pro persequētibus ꝛ calūniātibus vos: vt sitis filiī patris vestri q̇ in celis est: q̇ solē suū oriri facit super bonos et malos: ꝛ pluit super iustos ꝛ iniustos. Quātū ad ea eñi q̇ a deo habēt inimici: diligendi sunt: naturā scꝫ qua ad dei imaginē creati sunt: qua proximi ꝛ fratres sunt et quia a christo redēpti ad fidē tāꝙ regni coheredes sunt vocati. Non quoad culpā et defectus in quo a seipsis ꝛ suggestiōe diabolica inciderūt. Quinto vocatiui. i. errantiū infideliū ꝛ peccātorꝫ: vt ad fidē ꝛ cōuersationē sanctā a suis erroribus ꝛ vitiīs cōuertantᷣ. Uel vocatiui. i. preclarorū presidētiū ꝛ rectorū spūaliū ꝛ tpaliū ad ecclesie regimen vocatorū: pro quibus vt specialiter oretur apl's hortatᷣ. j. Timo. ij. Obsecro inq̇t primū oīm fieri obsecratiōes: orōnes: postulationes: gratiarū actiōes: pro oībus hoībus: pro regibus ꝛ oībus q̇ in sublimitate cōstituti sunt: vt quietā ꝛ trāquillā vitā agamus in oī pietate ꝛ castitate. Per reges: oēs intelliguntur rectores. Sexto ablatiui. i. eorū quib⁹ bona al's corporis aut fame abstulim⁹: occasionē dāni spūalis aut tpalis dedimus verbo vel exēplo: q̇b⁹ obnoxii sumus ad restitutionē: ſm illud saluatoris Mat. v. Si offers mun⁹ tuū ad altare ꝛc. Uerū etsi hoc mō celebrātis memoria iuuari possit: nō tm̄ hic ordo supradictorꝫ graduū ordini correspondet: nā in priori gradu applicanda est virt⁹ sacrificiī his q̇b⁹ magis obligamur. Sum⁹ aūt magis obnoxiī eis quos dānificauim⁹. Itē ecclīe rectoribus tāꝙ spūalib⁹ parētib⁹: q̇ per ablatiuū ꝛ vocatiuū ſm dicta intelligūtur: ꝙ inimicis ꝛ infidelibus ac ecclesie ꝑsecutorib⁹: quos accusatiu⁹ cōmemorat. Processus etiaꝫ ille prolixus videtᷣ: et distractionē sacerdoti: ꝛ fastidiū ingerens ꝑplo circūstāti. Qd̄ oīmode cauēdū est: cū nō sibi: nec pro se tm̄ sacerdos: sed ecclīe ꝛ circūstātib⁹ i hoc officio debeat deseruire. Ideo nonnulli alio mo memoriā ordināt magis correspōdēter ad gradus supradictos: vt in primis specialē memoriā faciāt eorꝫ: pro quib⁹ pro ista vice celebrare cōstituere: q̇ variari possunt: vt sint nūc illi nūc aliī. Nō eñi celebrās tenetᷣ in oīb⁹ missis eundē determinatiōis modū obseruare: vt scꝫ semp in ꝑmo gradu specialis applicatiōis: applicet parētib⁹: vel fundatoribus: aut spūalibus filiīs ꝛc. sed nūc istis: nunc illis. Qm̄ etsi sacerdos obligatus est multis: est tm̄ illa obligatio quantū ad missas celebrandaꝫ precepti affirmatiui: qd̄ non obligat ad semper: sed pro aliquādo ꝛ certo modo: alioquin sacerdos teneretur quotidie celebrare: qd̄ tamen beatus Augu. nec laudat nec vituperat. Laudaret autē celebrare: et vituperaret nō celebrare quotidie: si ad id sacerdos teneretᷣ. Ideo dum ex fundatione sui beneficiī vel officiī aut ex cura animarū sibi imposita nō obligatur ad celebrandū: potest applicare cui voluerit. In quo simplices sacerdotes nō curati maiori gaudent libertate pro quāto rōne beneficiī (si quod obtinent) solis fundatorib⁹ sint obligati: ꝛ frequenter ad certas missas ſm tenorem fundationis: q̇s cū perfecerint ad plures non tenētur: igitᷣ in aliīs quātū ad determinatiōes: sunt liberiores.

Mat. v.

[handwritten:] meliu. nasti... rre pericelom sacerdos debere ... simul

[handwritten:] nor. / ordem habendus in particulari / a sacerdote in oratio. vel in memento missae. /.

Ideo nunc celebrare pōt specialiter: ⁊ in primo gradu medie applicatiōis pro parētibus: nunc pro certo benefactore: nūc pro certo liberando seu conuertēdo pctōre: ⁊ hoc vel viuis vel defunctis. ¶ V Et ſm hec primo ⁊ in pzio gradu memoria est habēda pro illo vel illis pro quo vel q̄bus hac vice principaliter celebraṫ. Suo tn̄ loco l. in memoria viuorū: si in hac vita fuerint. Uel mortuorū: si hinc per mortē transierint. Deinde scdo parētū ⁊ cognatoꝝ carnaliū ⁊ spūaliū. Tertio cure sue subiectoꝝ tanq̄ spūaliū filioꝝ: si curatus fuerit. Quarto cōfratrū suorū: suorū mēbrorū eiusdē corporis: si sit eccl'ia religiosa collegiata vel domus priuata. Quinto fundatorū patronorū ⁊ benefactorū tpaliū ⁊ spūaliū. In quibus quilibet sibi regulā ⁊ ordinē pstituat ſm cōgruitatē ⁊ exigentiā sibi cōiūctorū quo propius sue occurrāt memorie. Nō tn̄ opus est vt memorandorū nōia occurrāt aut recitētur. sufficit q̄ persone occurrāt mēti. Dū vero nōia occurrūt i genitiuo casu mēte tenēda vl' ore exprimēda sunt: vt Memēto dn̄e famulorū famularūq₃ tuaruꝫ. hui⁹ ⁊ illius aut illorū: quaten⁹ debita ⁊ cōgrua precedētiū ⁊ sequētiū in textu canonis fiat cōnexio. Et qm̄ nō satis certū est: q̄s cui i graduū prefatoꝝ ordine pponēdus sit: itēdat celebrās gn̄aliter vt dn̄s iustissim⁹ olm distributor acceptare digneṫ sacrificiū p his eo ordine ⁊ mō quo se nouerit obligatū. Addēs saltē mente hoc vel equalens. Et olm quib⁹ me nosti debitorē. ¶ X Ne aūt in hac memoria vel sacerdoti distractio: vel

Regula Scoti. circūstātib⁹ fastidiū surrepat: seruet regl'a Sco. vt scꝫ sacerdos an̄ accessuꝫ altaris se recolligat ac itētionē suā ad eos pro quib⁹ specialiter celebrare disposuit dirigat: ac itētionē talē deo offerat. Sic em̄ sufficiet in missa eoruꝫ memoriā habere in cōi: q₂ de⁹ oblationē ⁊ deuotionē suā pro illis acceptat: pro quib⁹ ordinauit se velle offerre. Et ita nō oportet morā facere in memoria: duꝫ ibi intētio ad eos referṫ generaliter: quoꝝ mēoria prius habita est in spāli. Et tātū de q̄stiōe pma.

¶ Lectio. xxvij. A

AD secūdā questionē: qua q̄situ̅ est vtrū applicationeꝫ virtutis sacrificij īpediat malicia vel suspensio celebrātis ministri. Respōdetur p hāc cōclusionē. Personalis suspēsio aut malicia sacerdotis nō tollit virtutē sacrificij al's rite ministrātis. Hec cōclusio declaraṫ. Nā q̄uis sacerdos peccator sit: ⁊ extra gratiā: ⁊ per consequēs nihil in se habeat vnde possit a deo sua oblatio ⁊ obsecratio acceptari in ordine ad aliqd̄ bonum cōferendū: quia tamen oblatio hec et oratio nō est sua principaliter: sed ecclesie spōse christi: inter quā ⁊ christū nūcius est: ci⁹ orationē portās in ore: quā porrigit exaudiendā patri misericordiarū: sequitur q̄ sua personalis malicia nō reddit orationē illā ⁊ oblationē deo execrabilē: ⁊ inexaudibilē. Non em̄ obsecrādo innititur gratie proprie sanctitatis: sed dilectiōi ⁊ charitati aliene. Unde Guill'. parrhiſ. in lib. de sacramentis

Guillermus parrhisien. trac. de ordine. Aliud inquit est īterpellare pro alio vt amicuꝫ: siue beniuolum: ac inniti gratie proprie sanctitatis. Et aliud interpellare vt nūciuꝫ: ⁊ preces ⁊ interpellationē offerre aliene (vt ita dicamus) charitatis. Illud em̄ primum olm est et singulorū sanctoꝝ: illud aūt propriū est sacerdotum. Ex officio quippe sacerdotali: sacerdos nō preces suas et supplicatiōes offert patri misericordiarū: sed preces ⁊ supplicatiōes ecclesie: vt internūcius ⁊ mediator. Et sicut aduocatus non iura vel statuta sua allegat: sed aliena: ⁊ verba ci⁹ cui patrociniū prestat in ore gestat: sic ⁊ sacerdos ex officio publico verba: īterpellationes ecclesie: ⁊ oratiōes in ore gestat: ⁊ eas quodā modo patri misericordiarū ore suo porrigit audiēdas ex parte eccl'ie sue. Et illō dicit diligēter attēdendū: q₂ illud est qd̄ errare fecit hereticos circa illud sacerdotale officiū: scꝫ interpellandi. Nō em̄ attēdebāt q̄ sacerdos ex sacerdotali officio preces eccl'ie non suas offerat: ⁊ propter hoc interpellationē maloruꝫ sacerdotū irritā ⁊ nul-

Quis exaudiat. lam dicebant: sumentes occasionē ex illo quod dicitur Iob. ix. Peccatores deus nō audit. Quo verbo magna cecitate abusi sunt. Ille eniꝫ proprie exauditur: cuius desideriū adimpleṫ. Oratio vero quā ore gestat sacerdos: nō sua est sed ecclesie: q̄ oratio quā sic porrigit si exaudiṫ: eccl'ia exauditur non sacerdos. Quēadmodū ergo petitio aliena in scriptis oblata pncipi: recipitur ob gratiā eius cuius est: ⁊ ex cui⁹ nōie offertur: q̄ et in ea loquitur petens ⁊ supplicans: ⁊ ipse proprie exauditur: quare ⁊ eius desideriū adimpletur: ac pro ipso petitio admittitur. Non autē ille per quē petitiōis scriptura porrigitur. Sic dicimus ⁊ de petitione ecclesie: que per sacerdotē licet malū: principi deo porrigitur. Nō em̄ refert an voce an scriptura petitio offeratur. Nec alid̄ aliquid vendicare debet in gr̄a exauditiōis procurator: qui per vocē petitionē porrigit: q̄ ille q̄ per scripturā: nec vox amplius aliq̄d h₃ vel operatur in eadē gratia: q̄ scriptura. Cōstat autē q̄ ei qui per scripturā petitionē porrigit: nihil gr̄e fit: sed ei cuius nōie ⁊ pro quo fit: ita nec proprie dici pōt q̄ malū sacerdotē deus exaudiat i hoc casu. ¶ B Deniq₃ deus ecclesie precibus: fusis tn̄ per sacerdotē ad cōcedendū qd̄ petit: nō propter sacerdotē talē cōsentit: in eo ergo qd̄ concedit exaudiṫ ecclesia nō sacerdos. Eccl'ie em̄ vox (interior scꝫ intellectus ⁊ significatio orationū vocaliū: quas offert sacerdos) est quā audit pater misericordiarū. Exteriorē autē strepitū per se nō curat. Qui em̄ strepitu tantū exteriori clamat: illuꝫ deus apud se tacere reputat. Ex quib⁹ satis patet cōclusio. Quāuis em̄ sacerdos malus sit: neq₃ in se habeat vt possit sacrificiū deo placere: ab eoq₃ in ordine ad spūalia bona cōferenda acceptari: q₂ tn̄ nūcius ⁊ procurator est ecclesie deo dilecte: in hac oblatiōe: que ex officio sibi incūbit: respicit de⁹ ad ecclesiā principaliter offerentē: ⁊ petentē nō obstāte malicia nuncij offerētis. Et si per impossibile in eccl'ia tota militāte: nullus esset deo acceptus: obsecratio hui⁹ sacrificij nihil a deo impetraret in rōne oblationis: q₂ sic nullus esset in ecclesia offerēs ⁊ petēs sibi gratus. Tn̄ oblatio illa posset esse sibi grata: placita ⁊ accepta: inquantū oblatio sacrificij efficaciā habet ex merito eccl'ie offerētis: sec⁹ īquātuꝫ h₃ efficaciā ex institutiōe xp̄i. ¶ Et ad hoc videtur sonare Guill'. parrhiſ. in loco supra allega-

Cyprianus. to: volēs saluare dictum beati Cypriani martyrio: dicētis hereticoꝝ sacramēta inania esse: irrita ⁊ vacua. Cū em̄ eccl'ia hereticoꝝ eccl'ia sit malignātiū. ⁊ deo odibilis: vt puta adultera ⁊ apo-

statrix: manifestū est (dicit) ꝙ nec eā ꝑ se: nec ꝑ nūcios audit de⁹: ⁊ ꝓpter h̄ dū sacerdos nūciū ei⁹ se gerit determīate: nihil ipetrat: neqꝫ ī aliq̄ vllatenus exaudit̄: cū preces porrigit noīe eccle sie manicheoꝝ aut alteri⁹ secte dānate nō noīe sancte eccl̄ie catholice: q: nō est nūcius ⁊ ꝓcurator catholice: sꝫ eccl̄ie malignātiū: cui⁹ oratonē gestat in ore intēdēs ꝑ sua secta: nō vniuersali sancta ecclīa veniā ⁊ gratiā postulare. Hinc q: vox illa vox est diabolice fictiōis q̄d mirū si nihil impetrat: q: ꝓo vox sacerdotis eccl̄ie catholice vox est sancte eccl̄ie ⁊ deo dilecte ꝯgregatiōis: q̄d mirū ꝙ hāc exaudit p̄r misericordiaꝝ: ⁊ exauditionē ei⁹ ꝓcurat celestis aduocat⁹ eiusdē eccl̄ie spōsus. Quid mirū si illā repellit vt vocē partis: istā admittit vt vocē placētis amice. Lōge eīn distat petere panē filioꝝ dare canib⁹ a patre misericordiaꝝ: ab eo q̄d est petere panē filioꝝ dare filiis ab eodē p̄re. Lōge etiā sunt ꝑsone canine a ꝑsonis filioꝝ: ꝑsone adultere et apostatricis: a ꝑsona spōse icorruptibilis castitatis ⁊ iseparabilis charitatis. Vox coruina a voce colūbina: latratus canin⁹ a voce filioꝝ. Et ꝙ dicit btūs Augu. (*Augusti.*) sacramenta hereticoꝝ efficacia fore: itelligi dꝫ: dū seruāt formā ⁊ ritū eccl̄ie vniuersalis: illā autē mutare itelligunt̄: q̄ñ tota petitio coꝝ est: hoc est coꝝ noīe: ex coꝝ parte: et ꝑ eis determinate. Hoc eīn est ꝯtra formā eccl̄ie catholice: imo ecclesia catholica ab eoꝝ orōne penitus excludit̄: vñ sic petit̄ ex pte inimicoꝝ dei: petit̄ ⁊ ꝓ inimicis dei: q̄d obsistit īpetratiōi: qualr̄ nō est de nostris sacerdotib⁹: lꝫ q̄ñqꝫ malis. Nō eīn vt dictū est: meritis suis: aut ꝓpria scītate nec ꝓprio nomine petūt sꝫ noīe ⁊ meritis scīe eccl̄ie cui veniā puritatē ⁊ grām postulāt. Hec Guil. ❡ C Sꝫ (*Obiectio*) hic aliq̄s opponeret auto. btī Grego. in pasto. Cū is q̄ ad itercedēdū mittit̄: irati anim⁹ ad deteriora ꝓuocat̄. Ad quā dr̄ ꝙ h̄ ꝟitatē hꝫ: q̄ñ aliq̄s mittit̄ ad itercedēdū ex ꝓpria ꝑsona fauore ⁊ grā sui ꝑsi⁹: tal' ei placare nō pōt irati. Secꝰ si (*Rn̄sio ad obiectionem.*) mittit̄ tāꝙ nūci⁹ ad itercedēdū noīe ⁊ meritꝭ alteri⁹ grati ⁊ accepti: tūc placari pōt anim⁹ irati ꝯtiositate nō nūcij sꝫ nūciū mittētꝭ. Sicut est videre in nūcio ferēte petitiōes literatorias: qui nūcius q̄uis displiceat obsecrato: tñ petitionē audit intuitu ⁊ fauore eius q̄ illū misit. Vel aliter dici pōt: ꝙ malus sacerdos nō mittit̄ ab ecclesia ad intercedēdū ad deū ꝑ salute populi immo poti⁹ ꝓhibet̄. Statuit eīn ecclesia vt missas nullatenus dicat displicēs: nec irreconciliatus deo: cū ꝓo se ingerit peccat. Est tñ nūcius nō ex missione ecclesie: sed ex officio ⁊ ordine. ❡ Aliter ⁊ melius dicit predictus doctor: ꝙ est verū: ꝙ animus ad deteriora ꝓuocatur sed cōtra cuꝫ qui temere intercedere presumit: ⁊ maiestatem iudicis nō veret̄: spurcitias vitioꝝ ⁊ peccatoꝝ suoꝝ impudēter ⁊ irreuerēter oculis eius ingerens. Similiter ⁊ contra eū qui talē ad intercedendū sciēter mittit: nullatenus autē cōtra ecclesiam sanctoꝝ: q̄ id illa parte omnino innocens est ⁊ immunis: alioquin ex alieno delicto: ecclesia incurreret offensam dei: q̄d sentire iniquissimū est: sibi ergo huiusmodi ꝑsumptor iudicium mādicat ⁊ bibit. Ecclesia autē de fonte (*Obiectio*) illo saluatoris haurit aquas salutares: vt dicit̄. Esa. xii. ❡ D Sed iterū quis opponeret. Si fructum misse non impedit malicia celebrātis quin deus det dona sua ad obsecrationem mali sacerdotis sicut et boni: cur canones multos sacerdotes ꝓhibēt celebrare. Ad hoc respondetur ꝙ generaliter omnes sacerdotes in mortali crimine existentes prohibent̄ a celebratione: q̄uis fructus celebrationis aliis pro quib⁹ celebrant: nullatenus subtrahat̄: ⁊ hoc propter salutē propriam celebrātis: q: dicit apl's. i. Cor. xi. (*Rn̄sio.*) Qui mādūcat ⁊ bibit indi. iudiciū sibi mādu. et bibit. Nec vult ecclesia salutē ꝓcurare multoꝝ: cū interitu ceteroꝝ presertim ministroꝝ suorū: sed nec sacerdotē in peccatis existentē mouere debet ad celebrādū salus aliena: si illā cū detrimēto salutꝭ ꝓprie ꝓcuret: cū dicat xp̄s Mat. (*Matth. xvi.*) xvi. Quid prodest hoi si vniuersum mūdū lucretur: anime ꝓo sue detrimētū patiat̄: aut quā dabit homo cōmutationē ꝓ anima sua. Et btūs Greg. Quid ꝓdest facule ꝙ aliis lucet: cū ipsam (*Gregori⁹*) edax flāma cōburit. ❡ Singl'r tñ multi sacerdotes ꝓpter peccata specialia a celebratione suspēdunt̄: q: ipsoꝝ pctā huic venerabili sacramēto specialiter repugnāt ⁊ aduersant̄. Hoc sacramētū eīn est sacramētū fidei: ideo repellunt̄ heretici defectū fidei patiētes. In hoc sacramēto est (*Sacrī eucharistie diuersa nomina*) vīculū charitatis: ideoqꝫ repellunt̄ scismatici q̄ rūpunt vinculū ecclesiastice vnitatis. Sacramētū hoc est vas grē: vñ dr̄ eucharistia. i. bona grā ideo repellunt̄ simoniaci qui gratiā dei emere et vēdere nō erubescūt. Sacr̄m hoc sacr̄m est cōionis: vñ ⁊ cōio appellat̄: ideo repellunt̄ excōicati q̄ a cōione eccl̄ie sūt exclusi. Itē est sacr̄m dignitatis immo dignissimū: ideo repellunt̄ degradati: q̄ offi ⁊ dignitate eccl̄iastica sūt priuati. Itē est sacr̄m ꝟtutis perfectiue: ideoqꝫ repellunt̄ suspēsi ⁊ irregulares: qui man⁹ habēt ligatas: propter q̄d in exercitiū ecclesiastice ptātis s̄m act⁹ hierarchicos: q̄ sunt purgare: illuminare: ꝑficere: admitti nō debent. Itē in hoc sacro eleuatio mētis esse dꝫ in deū singularis: ideoqꝫ repellūtur fornicarij: q̄ tanꝙ carnales nō possunt ea q̄ spūs sunt: degustare: s̄m illud apl'i. Animalis hō nō percipit ea q̄ sunt spūs dei: stulticia enim (*Obiectio*) est illi. j. ad Cor. ij. ❡ Tertio posset opponi ꝯtra ꝑdicta. Sacerdos mal⁹ carēs grā: q̄ vita est ale: (*Solutio obiectionis.*) est mēbrū ⁊ organū mortuū: ergo ꝑ ipm nō pōt fieri influxus grē ⁊ vite spūalis a xp̄o capite. Antecedēs p̄ꝫ: q: caret vita. Cōsequētia pbat̄: quia mēbrū aridū ⁊ organū mortuū: nō pōt esse mediū influxus vite in aliud mēbrū: vt manifestum est in corpe vero: ergo nec in mystico. ❡ E pro solutione hui⁹ oppositionis notandū: ꝙ q̄uis ecclīa dicat̄ corpus xp̄i: ⁊ fideles hui⁹ corporis mēbra: christus ꝓo caput tñ magna differentia est hui⁹ mystici corporis ac mēbroꝝ suoꝝ ⁊ capitis. a corpore: mēbris et capite naturalibus: quoad participationē influxus vite sensus ⁊ motus. Unde in toto corpore: natura pura humana: est vna vita oīm partiū: q̄ ab ipsis participatur ordine quodā. Quia primo vita in corde reperit̄: q̄d s̄m phm: est primū viuēs: ideo principium vite appellat̄. Post hoc recipit̄ in aliis mēbris: s̄m ꝙ magis vel minus ꝓpinque se habēt ad id principiū vite. Est quoqꝫ hec deriuatio vite a corde naturalis: ita ꝙ nō est in cordis potestate vitā in se cōtinere ⁊ ceteris mēbris nō cōmunicare. Nec etiaꝫ cor cōtingenter: ⁊ libere respicit membra: ita possit influere vitā in mēbrū distans: absqꝫ hoc ꝙ influat in membrum propinquius. Sicut nec in potestate solis: lumē in aerem non diffundere: neqꝫ est in eius potestate illuminare partē aeris distantē: quin prius

(manu:) cor est pimū viuēs · s̄m phz

illuminet partem aeris propinquaꝫ: ⁊ hoc inest
talibꝰ causis ex cōditione sue nature. Est ergo
in corpore naturali vna vita: ala scʒ vegetatiua:
q̄ quodā ordine icipit esse in corpore: primo in
corde: deinde in mēbris ꝓpinquioribꝰ: ⁊ sic do-
Pn̄cipiū nec mēbra singula viuificent. Nō sic in corpore
vite sp̄ua mystico: qđ est eccl̄ia ⁊ suis membris. Sicut eīm
lis ē xp̄s hec mēbra nō cōtinuant adinuicē: vt quid vere
vnū cōstituāt: sic in isto corpore nō est vna vita
nūero: sʒ q̄libet mēbrū viuēs viuit ꝓpria vita
distincta a vita alterius: alia siquideʒ est gr̄a et
charitas sortis: alia platonis: nec cōstituūt vnā
gratiā numero: sicut partes vite aīalis bruti cō
stituūt vnā vitā: scʒ vnā totalē alaꝫ: sicut partes
corpis vnū totale corpus numero. ¶ Participa
tio etiā vite sp̄ualis corpis mystici: non est sīlis
participatiōi vite naturalis corporis materia-
lis a pn̄cipio vite. Nā principiū vite sp̄ualis xp̄s
est: q̄ est caput eccl̄ie: a quo descēdit gr̄a q̄ est vita
⁊ oꝑationū meritoriaꝝ vitale pn̄cipiū. Est aūt
xp̄s huiꝰ gratie cā nō naturalis: sʒ mere libera ⁊
gratiosa: influēs hāc vitā cui vult: ⁊ prout vult.
Neqʒ ordinē talē hʒ ad mēbra eccl̄ie: vt nō pos-
sit vni mēbro influere: nisi prius influat alteri.
Qm̄ etsi in eccl̄ia vnū mēbrū sit cā influxꝰ vite i
aliis: vt sacerdos est cā baptizato ⁊ cōfitēti īfusio
nis gr̄e: nō tn̄ nisi ministerialis. Nō eīm causat
gr̄aꝫ effectiue i quocūqʒ: q2 gr̄a a solo deo creat̄
sʒ est cā ministerialis: q2 ꝑ ministeriū sacerdotꝫ
causat deꝰ gratiā: quo ministerio nō adhibito:
deꝰ gratiā nō influeret. Et qđ sic est cā vite dū-
taxat ministerialis: nō opʒ viuere vita tali: qua
ipm cui vita cōcedit̄ per ipm. Nec opʒ ꝙ sit ꝓ-
pinquius principio vite in participādo talē in-
fluxū: sed sufficit ꝙ sit ꝓpinquius in gradu ⁊ or
dine ministrādi. Vñ sacerdos sic vitā influit in
mēbra eccl̄ie ex suscepto ministerio qđ sibi ꝯue
nit: nō ex ꝓpria vita sp̄uali ⁊ sctitate: sed ex offi-
cio ⁊ ordine. Sicut eīm nō facit militē virtus et
fortitudo bellica: sʒ ascriptio principio ⁊ institu
tio. Nec robur corporis sup decē milites decu-
rionē: sʒ principis electio tradita ptās. Neqʒ ꝓ-
curatorē prudētia ⁊ solertia ꝓpria: sed constitu
tio a dn̄o litis ⁊ cause. Sic sacerdotē influere vi
tā gr̄e suo mō nō facit sanctitas vite: sʒ ordo et
officiū sacerdotale. Ratione cuiꝰ cōpetit sibi of
ferre preces eccl̄ie spōse xp̄i: cui xp̄s: qđ pie desi
derat: negare nō potest. ¶ F Per hoc patet re
Dubium spōsio ad oppositionē. Licet eīm sacerdos malꝰ
sit organū mortuum eccl̄ie pro quanto caret in
seipso vita gr̄e: influere tn̄ cā pōt in alia mēbra
ministerialiter. Qđ nihil aliud est dictu: nisi ꝙ
pōt exhibere suū ministeriū: offerēdo preces et
sacrificādo s̄m īstitutionē xp̄i ⁊ ecclesie: cuiꝰ mi
nisteriū xp̄s oꝑat̄ effectū ad quē ipʒ ministeriū
est ordinatū. Nec est sīle de mēbris naturalibꝰ
corporis: ⁊ mēbris officialibꝰ eccl̄ie certo mini
sterio deputatis: vt patet ex premissis. ¶ G Sʒ
adhuc restat breue dubiū: cū dictum sit ꝙ sacer
dos celebrans nuncius est deferens eccl̄ie pre-
ces ad spōsum ⁊c. Et si hoc saluari posset quoad
sacerdotē in mortali peccato occulto existētem
quđ aūt verū est quoad suspēsuꝫ ⁊ excōmunica-
tū: queꝫ ecclesia manifeste ꝓhibuit: ne tali lega
tionis officio fungeretur: ⁊ ita in officio qđ cele
brat contra ꝓhibitionē ecclesie: non videtur ꝙ
Solutio gerat tanq̄ nuncius personā ecclesie. ¶ Ad qđ
dubij. dicendū ꝙ sacerdos rite celebrans quātum ad
materiā: formā ⁊ intentionē: hoc est habēs de-
terminatā panis ⁊ vini materiam proferēs for
mam a christo institutam: intendēs qđ ecclesia
intendit: q̄ sunt de essentia officij ⁊ cōsecrationis
vt dictū est lec. vj. Hec inquā sic agens: sicut ve-
re cōsecrat: ita nuncius est ecclesie: ciusqʒ perso
nā gerit: licet fuerit suspēsus: excōicatus vel de-
gradatus: ⁊ ꝑ hoc ab eccl̄ia ꝓhibitus. Cuius ra
tio est: q2 esse sic nūciū eccl̄ie: ⁊ eiꝰ ꝑsonā gerere:
est īseparabiliter ordini ⁊ officio sacerdotali an
nexum: quo semel suscepto priuari nō pōt: pro-
pter characteris in susceptiōe ordinis impressi
indelebilitatē. Nec ꝓhibitio eccl̄ie hoc efficit vt
officiū ꝓhibitus simpliciter exercere nō possit:
sed vt nō licite possit. Est eīm in hoc quasi ꝓcura
tor ⁊ nūcius irreuocabilis eccl̄ie: habēs formā
sui officij: quā tenendo quotiens officiū exercet
ꝑsonā eccl̄ie representat: licet hoc faciens cōtra
prohibitionem peccet. Exemplū ad hoc in hu-
manis. Si princeps cōstituit officialē irreuoca
bilē ⁊ perpetuū: s̄m certā sibi traditā formā suo
noīe regentē: licet postea ꝓhibeat ne aliqua fa-
ciat: nihilominꝰ q̄ post ꝓhibitionē s̄m formaꝫ
in sua institutione traditā agit: virtute prime cō-
missiōis in ꝑsona sui dn̄i agit: ⁊ factū tʒ: lʒ sic fa
ciēdo dn̄m offendat. Ita ⁊ in ꝓposito: ꝙ ꝓ̇s sic
ꝓhibitus nihilominꝰ ⁊ celebrare attētans: vere
cōsecret seruatis ꝑdictis substantialibus: supra
ostēsum est lec. ij. Hec est de secunda questione.
¶ H Questio tertia quā questitū est quđ alicui
liceat ordinare vt missa specialiter celebret̄ pro
se: cū quilibet tenet̄ oēs primos sibi equaliter
diligere. Nā sic specialiter ordinando diminuit
bonū ꝓximi: qđ est cōtra fraternā charitatem.
Est ⁊ cōtra rationē huius sacrificij: qđ ideo cō-
munio dr̄: q2 oībus cōiter valet. Et bonū quā-
to cōmuniꝰ: tāto diuinius: ideo huic cōmunita
ti nihil subtrahēdū erit ꝑ specialē applicatiōeꝫ.
Questio ista cū precedentibꝰ: ⁊ earū solutiōe: vi
det̄ presupponere ꝙ missa celebrata ꝓ pluribꝰ:
minꝰ valeat cuilibet pluriū: q̄ si pro paucis siue
paucioribꝰ aut ꝓ vno solo celebraretur. de quo
paulo latius videndū est. ¶ Ubi nūc premittē- Bona q̄
dū: infra latius declarādū: ꝙ in effectu: siue fru plurima
ctu misse plura bona cōprehendunt̄: scʒ maloꝝ in effectu
ablatio: puta solutio pene pro pctis debite: ⁊ bo misse cō-
noꝝ gratuitoꝝ collatio: tā gratie gratū facientis ꝑhēdunt̄
q̄ gr̄e gratis date. Sicut ⁊ xp̄i passio quā missa
representat: pene debitū quo tenebamur obno
xij: absoluit: celū aperuit: gratiā ⁊ gloriā: ⁊ bona
cūcta nobis meruit. ¶ I Quantum ad pene
solutionē: cōmunis est ⁊ pene omniū sententia
missam vnam non tantū valere pluribus: si pro
cis ex equo celebret̄: quantum valeret si vni soli
vel paucioribꝰ applicaret̄. De hoc btūs Tho. in
scripto. iiij. disti. xlv. q. principali. ij. dicit. Suf- Thōas.
fragie vno modo valent ad hoc ꝙ per intentio-
nem vnius alteri applicant̄: etsi satisfactio vniꝰ
alteri cōputat̄. Et hoc mō nō est dubiū qui ma
gis valent ei pro quo fiunt: immo sic ei soli va-
lent. Satisfactio enim proprie ad remissionem
pene ordinatur: vnde quantū ad dimissionē pe
ne precise valet ad suffragium ei pro quo fit. Et
sequitur. Magis valet suffragium alicui quod
pro eo singulariter fit: q̄ qđ fit pro eo commu-
niter ⁊ pro multis aliis. Sic enīʒ effectus suffra
gij diuidunt̄ ex diuina iusticia inter eos pro qui
bus fiunt. Idem sentit magister eadem distin.
dicens. Potest dici plura subsidia contulisse di-
uitij ad celeriorem solutionem: non pleniorem.

¶ Quantũ vero ad collationẽ boni: quidam vt
prepositiuus: et ceteri dicere volebant: ꝙ missa
nõ plus valet vni vel paucis si pro illis celebrat:
ꝙ valeret eisdẽ si simul pro pluribꝰ diceret. Qḋ
sic ostẽdere nitunt. Bonũ spũale ꝓportionatur
spiritui: sed spũs est vbiq; totus: ⁊ nõ cõmunica
tur ꝑ partes: igitur bonũ spũale cõicat sine diui
sione: ⁊ ita nõ minuit: lz pluribꝰ cõicet. Hoc etiã
exẽplo corporali declarat: vbi minus apparet
ꝙ in ꝓposito. Nã aliqua corporalia de quibꝰ mi
nus videtur ꝙ de spũalibus: nõ minus cõicant
cuilibet si pluribꝰ cõmunicant: ꝙ si ei soli cõica
rent. Patet de lumine cãdele simul illuminãtis
plura illuminabilia et equaliter sicut si illumi-
naret quodcunq; illorũ solũ. Patet etiã de voce
que equaliter simul immutat quẽcũq; multorũ
audientiũ: sicut si imutaret vnũ eorũ tñ. Ad hoc
Hieronymus. facit auto. beati Hiero. de ꝯse. dist. v. Nõ medio
criter. vbi inter alia sic habetur. Cũ pro centum
aiabus missa vel psalmꝰ dicit: nihil minus ꝙ si
ꝓ vno quolibet eorũ diceret: accipit. ¶ R Alij
vero aliter opinant. vz ꝙ missa plus valet pau-
cis vel vni: etiã quantũ ad collationẽ boni: si ꝓ
eis determinate celebrat: ꝙ si cũ illis etiã pluri
bus aliis applicaret. Et hoc siue attendatur va
lor misse correspõdens ex ope opato institutio-
nis. s. xp̃i: siue ex merito offerentis ecclesie: siue
ex hoc opere operãte ꝑsonalis meriti celebran-
tis. Qḋ sic ꝓbat: quia oĩ merito finito ẜm plenã
iusticiã: correspõdet adequate aliqḋ premiũ de-
terminatũ ad certũ gradũ: sed meritũ celebra-
tionis misse est finitũ: ergo sibi correspondet in
premio bonũ finitũ: ⁊ ad certũ gradũ determi-
natũ. Consequentia est in tertio prime. Maior
nota: q; ẜm iusticiã retributiuã oportet esse pro
portionẽ premij ad meritũ. v. Eth. Ergo finito
merito nõ correspõdet infinitũ: sed determina-
tum premium: finiti enĩ ad infinitum nulla vn
ꝙ est proportio. ij. de cõsola. prosa. Minor autẽ
probat de quodlibet merito misse: nã de merito
ecclie offerẽtis: ⁊ de merito personali sacerdotis
celebrãtis: manifestũ est ꝙ infinitũ nõ est. Neq;
enĩ grã: que radix est meriti: neq; actꝰ ex grã eli-
citus ecclie vel sacerdotis: que creature sunt: est
infinita ⁊ infinitꝰ ergo nec meritũ. Meritũ enĩ
cõmẽsuratur grẽ ex qua: ⁊ actui qui ex ea elicit.
¶ De merito vͦo sacrificij qḋ sequtur institutiõez
christi ita patet. Nam quãuis in sacro euchari-
stie sit plenitudo oĩs grẽ ⁊ meriti spũalis: imo in
ipso ꝯtinet christus: qui est grã increata ⁊ infini
ta: tñ quantũ ad fructũ ꝯferẽdũ tã in ratiõe sa
tisfactiõis: ꝙ boni gratuiti collatiõis: cõstituit
ipsuz in pondere nũero ⁊ mẽsura. Qḋ sic patet:
q; longe minꝰ est meritũ oblatiõis christi in sa-
cramẽto misse: ꝙ fuerit eius in cruce. In cruce
enĩ christus se imediate obtulit: factus verũ sa-
crificiũ: semel moriẽs pro redẽptione oĩm pre-
Ad hebr. ix. destinatorũ efficaci ẜm illud Hebr. ix. Christus
põtifex futurorũ bonoꝝ: per propriũ sanguinẽ
introiuit semel in scã: eterna redẽptione inuẽ-
j. pe. iij. ta. Et. j. petri. iij. Christus semel pro pctis no-
stris mortuꝰ est: iustus pro iniustis. In officio au-
tez misse idẽ sacrificiũ est ⁊ oblatio: nõ per itera-
tã mortẽ: sed per mortis semel passe rememora
tiuã representationẽ. Quis autẽ dubitat esse ma
ioris efficacie: mortẽ semel in sanguinis effusione
acerrimis cũ doloribus pro morti addictis pio
p̃ris ꝯspectui offerre: ꝙ tantũ mortis semel pas
se memoriã. Unde ⁊ semel tñ passus est: ⁊ tñ quo

celebratiuis
valor misse est finitus

tidie mortis illius vnice memoriã in hoc sacra-
mẽtali sacrificio representamꝰ. Unde btũs Am
Ambro. bro. super epistolã ad Heb. In christo semel ob-
lata est hostia ad salutẽ potens. Quid ergo per
nos? Nõne per singlos dies offerimꝰ? Et si quo
tidie offeramꝰ: ad recordationẽ mortis eius fit:
⁊ vna est hostia: nõ multe: q; semel oblatꝰ est chri
stus. Hoc autẽ sacramẽtũ exẽpluz est illiꝰ. Et seq
tur. Christus hostiã obtulit: ipsam offerimus ⁊
nũc: sed qḋ nos agimus recordatio est sacrificij.
¶ L Ex quo certũ est ꝙ missa nõ equalet pas-
sioni ⁊ morti christi quãtũ ad meritũ: q; in mis-
se sacrificio: christus nõ iterũ morit: licet mors
eius (vnde oẽ meritũ) specialiꝰ in ea cõmemo
Lu. xxij. retur: ẜm illud Luce. xxij. Hoc facite in meã cõ-
memorationẽ. Alioqui sicut christus semel tñ
passus est ad totius mũdi redẽptionẽ: ita et vna
missa sufficeret pro redẽptione animaꝝ omniũ
ab oĩbus penis purgatorij: ⁊ ad impetrationẽ to-
tius boni: qḋ tñ dicendũ nõ est. Alioqn frustra
essent tot sacerdotes: frustra etiaz tot misse pro
varijs impetrãdis ab ecclia ordinare. Est ergo
fructus ⁊ bonũ correspõdẽs ẜm diuinã iusticiã
merito misse minus eo: qḋ correspõdet passionẽ
⁊ morti christi: ⁊ per cõsequẽs est finitũ: ⁊ ad cer
tũ gradũ determinatũ. Sed oẽ finitũ in partes
diuisuz minꝰ est in partibus: ꝙ in toto: ⁊ si totũ
prouenit vni: nihil eius prouenit alteri. Unde pa
tet ꝙ missa celebrata specialiter pro vno vel pro
paucis plus valet illi ⁊ cuilibet de paucis: ꝙ si ce
lebraret simul pro pluribꝰ siue pro multis: ⁊ hoc
tam ad pene solutionẽ: ꝙ quoad boni gratuiti
collationẽ. Et hoc intelligẽdo in eodem gradu
applicationis: q; si vni applicat in certo gradu
priori: nihil minus consequtur ille si mille appli
caret in gradu posteriori: vt supra dictũ est. Q;
nisi sic: tunc aliqs posset ĩpetrare primã gratiaz
quorcũq; pctõribus sicut vni: q; hic nõ requiri-
tur pene solutio: sed dei placatio et ĩpetratio ab
eo. ¶ Itẽ sicut plures pene minores equalẽt vni
maiori pene: ⁊ ideo nõ relaxant: nisi per opꝰ sa-
tisfactiõis maius: vel plura opera satisfactoria.
Sic ⁊ de pluribus bonis impetrandis: ꝙ equi-
ualent vni bono maiori: et ideo nõ nisi ꝑ plura
bona impetrat vnũ bonũ maius. Igit nõ est ra
tio quare nõ sufficit ad deletionẽ mali aliquid:
sicut sufficit ad impetrationẽ boni: immo secũ- Scotus.
dũ videt maiꝰ vt dicit Sco. l qtlibe. addẽs exẽ-
plũ in amicitia hũana: q; dilectꝰ ꝑ suã supplica
tionẽ meret maius bonũ vni: ꝙ si supplicaret ꝓ
multis. Pro vno enĩ exaudit vt tñ bonũ impe-
traret ei. Et si pro multis peteret: vel nõ pro oĩ
bus: vel nõ tñ bonũ impetraret: ⁊ hoc ẜm iustã
amicitie legẽ. ¶ M per hoc ad rõnes aliarũ
opinionũ. Ad primã de spũ qui totus est vbicũ-
q; est: nec cõmunicat ꝑ partes: ita ⁊ bonũ spũa-
le. Dicit ꝙ spũs licet extẽsiue nõ diuidat: tñ nu
meraliter spũs a spũ distinguit. Sunt enĩ singu
loꝝ corporũ animatoꝝ singule anime: ⁊ ille ha
bent bonitatẽ naturalẽ magis extẽsam ꝙ vna
earũ: immo equiualentẽ bonitati magis extẽse
ẜm illud. vij. de trinita. Plus aliquid sunt duo
homines ꝙ vnus homo. Et per hoc distinguit plu
ralitas in diuinis a pluralitate in creaturis: q;
aliquid plus sunt duo in creaturis: ꝙ vnũ. Non
sic in deo: non enĩ aliquid maius sunt pater ⁊ fi
lius: ꝙ solus pater. Bonitates etiã plures spiri
tuales sunt maioris valoris: ⁊ ideo requiritur
plura bona: vel vnũ maiꝰ bonũ: ꝓpter qḋ tertio

buant. Nō em̄ qui orādo meretur viuificare vnū
mortuū: eadē rōne meretur viuificationē quo-
rūcunq3 mortuorū: ita bonū spūale: licet cōmu
nicetur sine diuisione quantatiua fm extētionē
tamē cōicat cū distinctione: sc3 illud illi: τ aliud
alteri: quia idē indistinctū numero nō pōt plu-
ribus cōicari: requirit igitur distinctū meritum
equale propter quod reddat: equale dico inten-
siue. In his em̄: que nō mole magna sunt: idem
est maius esse qđ melius esse fm bea. Aug. vj. de
trini. Maius aūt bonū: etsi non diuidit p par-
tes: habet tn̄ plura parua sibi equalia. pro eo qđ
vt dictū est: plura bona equalia meliora sunt al
tero illoꝝ: τ in illis bonis paruis est distinctio.
Et ita lz vnū spūale bonū magnū in se est indi-
uisibile: diuisibile tn̄ est vel magis distinguibile
in equiualenti in plura bona minora: q̄ possunt
pluribꝰ distincte reddi pro illo vno bono maio-
ri. Nō igit idē bonū spūale p partes reddit: rea-
liter diuidentes bonū spūale: sed datur in mul-
tis bonis minoribꝰ: que simul equiualēt maio-
ri bono: τ distincta respectu illius boni habent
partialē valorē. ¶ Ad exemplū de lumine eque
plura illuminante: dī q̄ exemplū est ad opposi-
tū: quia idē lumē nō eque illuminat multos di
uersimode fm distantiā approximatos: sed ma
gis ppinquiorē τ minus remotiorē. Quod pro
eque distantes eque illuminant: ratio est: q2 lu-
mē diffundit spherice: τ quecūq3 infra eandem
spherā ppinquitatis cōtinentur: sunt tāq̄ vnū
illuminabile quantū ad rationem tāti luminis
susceptiuā: cuius ptes eque illuminant: nec vna
ps minꝰ q̄ plures: nec plures plus q̄ vna. S3 si
idē bonū spūale fuerit pluribꝰ cōicādū: nō pōt
fm se cōicari: q2 idē numero nō pōt esse in pluri
bus: sed fm bona nūero distincta singlis cōmu
nicat. Si ergo quodlibet distictoꝝ tantū bonū
est: quātū3 id bonū merito adequati: τ cū plura
hmōi bona nūero distīcta sunt maius bonū q̄
vnum solū: seq̄tur q̄ plus reddetur: q̄ sit bonū
hmōi merito adequatū. ¶ N̄ preterea exēplū
nihil est ad propositū: q2 lux tanq̄ agēs in illu-
minādo nō est determiatū ad productionē effe
ctus sui in certo nūero: sed quotq̄t passa eque di
sposita τ approxiata offerunt: producit in quo-
libet effectū de nouo eiusdē intēsionis: τ si infi-
nita passa applicarent: produceret infinitos ef-
fectus. Secus in retributiōe iusta: vbi determi-
natū est certū bonū certo merito: τ nō maiꝰ red
dendū: τ cū illud idē τ indistinctū nō potest red
di pluribꝰ: oportet reddi per partes fm equalē-
tiā: que necessario (q2 per partes) minoris valo
ris sunt singule q̄ totū: cuiꝰ sunt partes per eq̄-
ualētiam. Sicut si vnus florenꝰ in se. i. in flore-
nos indiuisibilis: dari deberet. xxviij. cū nō pos
set totus dari singlis: oporteret per solidos sin-
gulis cōicari: τ cū. xxviij. solidos valet florenus:
reciperet quilibet vnū solidū: τ ita omes. xxviij.
vnū florenū. Simile est de voce. ¶ Ad auto. brī
Micro. dicēdū3 fm glo. ibidē: q̄ hoc referēdū est
ad ipsu3 celebrantē: vt sit sensus. Nihil minꝰ ac-
cipitur ab ipso celebrāte: q2 siue pro vno: siue p
multis missa dicat: semp specialissime valet cele
brāti τ equalr: qn̄ est eque dispositꝰ: τ eque ordi-
nate facit qđ facit: hoc est: eque tenet pro multis
qn̄ pro multis: τ pro vno qn̄ pro vno. Vel illud
referendū est ad casu3: in quo loq̄tur Micro. sc3
q̄ nō minus valet vna missa dicta pro centū cu3
cordis hilaritate: q̄ si pro vno quolibet diceret
cū cordis anxietate. premittitur em̄ ibi sic. Me
lior est quiq3 psalmoꝝ decātatio cū cordis puri-
tate τ serenitate τ spūali hilaritate: q̄ totiꝰ psal-
terij modulatio cu3 anxietate cordis τ tristitia.
Et tūc subdit qđ adductū est. Cu3 igit pro centū
τc. Et illud scđm fuit forte specialr ad intētionē
brī Micro. volētis loq̄ ad cōsolationē monacho
rū: q̄ si pro multis tenerent orare: tn̄ non opor
teret tot psalmos legere q̄ vergeret in fastidiū.
Sed meliꝰ satisfit illis si pro eis dicant paucio-
res cū hilaritate. Et meliꝰ etiā valet dicere: si sta
re pōt cu3 obligatiōe qua obligatꝰ est hmōi mul
tis. Et hec snīa probabilior videtur: quā appro-
bat Sco. τ Gerso. cancel. parrhis. ¶ O Ex quo
sequunt aliq̄ correlaria. primū. Obligatus cele- Primum correlarium.
brare pro duobꝰ obligatiōibus distictis: nō satis
facit celebrādo vnā missam pro ambobus istis.
Patet: q2 talis minꝰ soluit: q̄ se obligauit: nā ob
ligauit se cuilibet duoꝝ ad dicēdū missa3 pro eo
specialr: illā sibi applicādo quātū applicari pōt
alicui specialr. Cu3 aūt missa3 illā applicat ex eq̄
duobus: τ vna missa nō tantū valet duobus quā
tū vni tantū fm dicta: patet q̄ nō soluit debitū.
¶ Dicitur autē notanter obligatiōibus distin-
ctis: q2 si vna obligatione se obligaret pro mul-
tis. Gratia exēpli. Celebrare pro parētibus. a. τ
suis cōsanguineis: satisfaceret vnā missam cele-
brando. Neq3 em̄ alia presumitur fuisse intētio
celebrantis. Loquitur ergo correlariū in casu:
quo quis se obligat duobus: τ cuilibet seorsum
celebrare pro eo missam principaliter τ specia-
liter. ¶ Secūdu3 correlariū. Obligatus ad spe- Secūdū correlarium.
cialiter missa3 pro vno celebrare: fraudat eū si si
mul iungit aliū vel alios: quibus missa3 appli-
cat in eodem gradu vel priori. Istud correlariū
sententialiter est cancel. parrhi. in. de soli. eccle.
personarū parti. xxxij. Patet: q2 diminuit bonū
sibi ex sacrificio misse debitū. in eo q̄ sibi soli in
tali gradu ex obligatione applicare debuit: etiā
alteri in eodē gradu applicādo. Nā bonū sic ap
plicandū: q2 determinatū est τ finitu3: diuisum
in partes cuilibet parti minuit: vt deductū est.
Et si detur oppositū: sc3 q̄ missa tātū valet du o
bus quantū vni: valebit ergo tantū tribus: tan
tū mille: tn̄ toti mūdo: quātū vni si p vno spā-
liter dr: τ ita nō erit melior cōditio pcurātis si-
bi missam peculiariter dici. Silr sic. Si quis ad
centū missas dicēdas obligat: sub voto vel ex in
iuncto in foro pnīe: aut alteriꝰ iusticie: absolue-
ret se dicēdo vnā missam: q2 vna missa tn̄ valet
p cētū cuilibet: quātū si cuilibet specialis dr: et
ita quātū cētū: qđ est impossibile vel inopinabi
le: frustra em̄ tūc fierēt priuate institutiones et
anniuersaria cōtra generalē cōsuetudinē ecclie
atq3 ritū. ¶ P Dicit aūt notāter: in eodē gra-
du: quia si in casu sacerdos alios adiūgit in alio
gradu: vel p supadditas orones: vl in memoria
viuoꝝ aut defunctoꝝ fm gnalē ecclie morē non
fraudat eū p quo spālr se missam dicere obliga
uit. Tū q2 p hoc bonū illi debitū nō minuit: vt
ptz ex pdictis. Tū q2 hic ritus ecclie: cui se hoc
sacerdos cōformat sicut dr: manifestꝰ est: τ non
ignorat. Tū q2 tpalia pferēs p sacerdotis sustē
tatiōe: τ cū mō pdicto obligās: aliā intētionē in
obligando sacerdotē habere nō psumit. ¶ Ad
cuiꝰ elucidationē dictus cancel. quasdam mo-
uet questiones: dicēs. Queramus a cōferēte tē-
poralia questiones aliquas: vt ex sua responsiōe
veritas magis emineat. Et primo. Vis o frater

vt in missa quā ꝑ te dici cōstituis:nulla dicatur
in locis suis alia penit⁹ oratio ꝙ̄ ꝑ te:puto re-
spōdebit sicut ꝛ rn̄dere debebit:q: hec fieri non
ꝓhibet. Vis rursus vt in memēto tā ꝑ viuis ꝙ̄
ꝑ defunctis nullus cōmēdatus habeat nisi tu ꝛ
tui:Rn̄dere oportet ꝙ hoc nō intēdit:qm̄ insti-
tutioni eccl'ie iā ipse repugnaret. Vis preterea ꝙ
volētes ad offertoriū venire:quatenꝰ ipsi misse
participes sint repellant:Certe nec hoc dicet:si
ritū eccl'iasticū plene cognouerit. Quid vis igit
tibi fieri ꝑ peculiari missa tua:Si rn̄derit. No-
lo tota mea sit:tota cedat in spiritualē vtilitatē
meā:tota valeat ad remissionē pctōꝝ meoꝝ ꝛ sa
tisfactionis debite vel iniūcte redēptionē. Sed
an hoc ita vis frater: ꝙ sacerdos nihil sibi me-
reat:aut nihil seipsum iuuet:nihil ꝑ seipso satis
faciat:nihil demū impēdat obsequii parētibus
nihil benefactorib⁹:nihil cōmēdaret. Silr vt tu
cōferas nihil eccl'ie toti militāti. Nolo dicet:et
iure dicet. Subdit. Quid supest igit nō referre
quātitatē suffragii deo: q̄ ꝛ q̄lis tibi debita est.
Noli to murmurare:sciet pfecto: sciet ille q̄ mō
tes pōderat in statera:tua silr dona mēsurare.
Adde ꝙ in oblatiōe tua alii fortasse sunt melio-
ris cōditionis vt participent ꝙ̄ tuipse. Quō pe-
tes:hoc inquā modo:q: de bonis coꝝ vno mo-
do:vel alio male quesitis facis elemosynā:facis
fundationē:dilatas pompā tuā:facere vis no-
men tibi. Aut modestius sentiendo loquēdoqꝫ
tu debitor es parētib⁹:patrie:benefactoribus:
deniqꝫ vniuerse cōmunioni sanctoꝝ. Hec cācel
la. Respicit hoc correlariū conuentus:sacerdo-
tes parochiales:qui institutis iā commemora
tionibus:anniuersariis:missis ac diuinis culti
bus:eisdē superinducunt alios eorundē officio
rūꝫ fructus participantes. Vt cū (exēpli causa)
missa ac officiū defunctorū certo die iā institu-
tum sit ꝑ sex personis:adiungunt de nouo illis
sex alios:absqꝫ tñ augmēto cultus dei in nume
ro officiorū vel ꝑsonarū:videant illi an ꝑ ꝑmis
institutiōib⁹ satisfaciāt. ¶ Q. Sed di. Est eccle
sia aliqua cathedralis vel al's curata: q̄ singlis
diebus (quib⁹ s'm morē vel statuta illi⁹ ecclesie
agi pōt officiū ꝑ defunctis) ip̄m officiū ex vete-
ribus fundationib⁹ facit:nec supersunt dies va
cantes ab hm̄ōi officio:quibus noua institutio
fieri posset noui officii. Veniūt ꝑsone:vel eiusdē
ecclesie:vel alie petētes pro se ꝛ suis fieri cōme-
morationē anniuersariā tp̄alē vel ꝑpetuā. Nū-
quid repellent:ꝛ sic peior est cōditio ꝑsentiū ꝙ̄
preteritoꝝ. Aut si assumunt:fraudabuntur prio
res:cū cult⁹ diuin⁹ ꝓpter illos nec in nūero offi
ciorū:nec ꝑsonarū officia facientiū augeat. Pro

Tertium Correlarium.

solutiōe notet correlariū sequēs. ¶ Correlariū
tertiū. Vt cōscientie seruent: fraus ꝙ̄ in futurū
caueatur:vtile est vt in nouis missarū:officioꝝ:
āniuersarioꝝ istōnib⁹: ac fūdatiōib⁹ ꝛ mod⁹ agē
di officia:ꝛ eccl'ie cōsuetudo:ac ꝑores obligatio
nes fundatoribus ac tp̄alia cōferētib⁹ expresse ꝛ
intelligibiliter declarent. Quoqꝫ sic assumant no
ua:vt veterib⁹ debita nō minuant. Patet. q: sic
accepte mutuo cōsensu sup modificatiōe rōna-
bili obligatiōis instituētiū:ꝛ institutionē assu-
mentiū:tale p'ri⁹ bñ masticata obligatiōe serua
ta nulli fit iniuria:s'm regulā iuris. Sciēti ꝛ vo
lēti nō fit iniuria. Tñ si in casu priori volēs in-
stituere nouū anniuersariū ꝯsuetudinē ecclesie
nouit:scitqꝫ ꝙ ꝑ se nō fieri sp̄ale officiū s; se suosqꝫ
prioribus officia instituentibus addi in gradu
posteriori:satisfit agēdo s'm ecclesie consuetudi
nē sibi notā. ꝙ si eā ignorauerit:ꝛ sibi l' certo die
anniuersariū agi petierit:informet prius taliter
ꝙ intelligat officiū qō petit ꝑ se solo nō fieri: s;
ꝑ aliis in priori gradu quib⁹ ipse adiungendus
erit in gradu posteriori:vel etiā in eodē si prio-
ra ita sint instituta vt etiā alii in eodem gradu
possint adiūgi. Sic nemo repellit. ꝛ scienꝰ quēad
modū institutio sua assumit nō fraudatur. Hec
cōformiter ad intētionē Scoti ꝛ cancel. locis al
legatis dicta sunt. ¶ R. Si dicis: quid de fun-

Obiectio. Rn̄sio ad obiectionem.

dationibus iā factis nō cū tali clara ꝟboꝝ ex-
pressione: ꝛ vbi q̄nqꝫ nescit fundationis forma
scriptis sup hoc ꝑditis:aut vetustate cōsumptis.
Dicendū ꝙ in hoc casu recurrendū est ad gene
ralē ecclesie cōsuetudinē rōnabilē:vel ad bono
rū viroꝝ informationē: melius tñ ad ordinarii
superioris declarationē:hoc enī securius est:eo
ꝙ nemo in causa sua credit bonus iudex. ¶ Cor

Quartum correlarium.

relariū quartū. Ad beatitudinē tēdenti expe-
dit ꝛ vtile est missas ꝑ se specialiter ꝓcurare. Pa
tet:q: cū plus valeat missa dicta ꝑ vno princi-
paliter sibi tñ ꝑ viā satisfactionis ꝛ redēptionis
ꝙ̄ per viā impetratiōis alicui⁹ boni sp̄ualis ad
beatitudinē ꝓmouētis vt ꝓbatū est:ꝙ̄ si diceret
ꝑ se ꝛ aliis:ꝛ hoc tā ex ope operato ꝙ̄ ex merito
ecclesie ꝛ ꝑsonali celebrātis. Vtile est cuilibet: ꝛ
ꝑ celeriori redēptiōe a satisfactoriis penis:et ꝑ
maiori gloria ꝯsequēda:missas sibi ac ꝑ se spā-
liter ꝓcurare. Nā vtile est pctōri ad eternā bea-
titudinē anhelāti:vt impedimēta ab ei⁹ perce-
ptione retardatiua pro posse studeat amouere.
Obligatio ꝟo ad penā satisfactoriā siue in pur-
gatorio:siue in hoc mūdo ipedit a beatitudinis
cōsecutione. Nemo siquidē quātūcūqꝫ a pecca-
tis sit absolut⁹:btitudinē pōt adipisci cū obliga
tione ad penā:q: nec ad penā in btitudine sol-
uendā:nec post. Nō cū beatitudine:q: scriptum
est. Abstergat deus oēm lachrymā ab oculis san

Apocal. xxi.

ctoꝝ:ꝛ mors vltra nō erit:neqꝫ luctus:neqꝫ cla
mor:neqꝫ dolor. Apocal. xxi. Neqꝫ post:q: bea-
titudini pena nō succedit:q: ibūt benedicti l' vi
tā eternā. Mat. xxv. q̄ nequaꝙ̄ interrūpit ꝑ pe
nā qualēcūqꝫ:vt origenē dicūt posuisse alterna
tionē l' glorie ꝛ pene. Oportet ergo beatificādū
prius ab omni inquinamēto culpe purgari: ꝛ ab
oī pene debito liberari. Missa aūt ab hm̄ōi de-
bito liberat in toto vel in pte s'm ꝓportionē fru
ctus misse ad liberationē pene:qui si totus vni
soli applicat:citius liberat illū:ꝙ̄ si illi et simul
aliis impertit. Sicut si in ciuilib⁹:duobus quili-
bet decem florenis alicui obligat:ꝑ quo debito
vterqꝫ carceri mācipatus est:si q̄s soluit decē ꝑ
vno statim liberat:secus si solueret pro vtroqꝫ.
Vtile est deniqꝫ cuilibet sibi ꝓcurare gratiā:vir
tutes ꝛ dona:quib⁹ in via ad merēdū maiorem
gloriā adiuuet:q̄ etiā ꝑ misse sacrificiū ipetrant
Sicut si amicus regis facili⁹ impetrat ꝑ vnā sup
plicatiōis liberationē vni captiuo ꝙ̄ oīb⁹ ꝛ etiā
maiora dona vni:ꝙ̄ plurib⁹:ita ꝛ ꝑ̄ma grā: et
cetera dona: ꝛ citius ꝛ intēsius cōferunt vni ex
merito orōnis ꝛ sacrificii:ꝙ̄ multis vt pꝫ ex su
pradictis. ¶ S per hoc pōt rn̄deri ad tertiam
questionē:ꝙ ꝓcurās sibi specialiter bona sp̄ua-
lia nō agit cōtra charitatē ꝓximi: nā charitas
ad ꝓximū in hoc potissime ꝯsistit:vt velim⁹ ꝓxi
mo inesse dilectionē dei gratuitā. i. vt velim⁹ ꝓ-
ximū diligere ꝓpter se tāꝙ̄ summū bonū:q: per
hoc volum⁹ ꝓximo inesse maximū bonū:scilicet

actuꝫ summe iusticie: scꝫ actū amoris: amicitie
in deū cū gratia: qui inter oīa dona creata prin
cipatū tenet: ſm bea. Augu. immo ſm aplm. j.
j. Corin. xiij. Cor. xiij. Maior hor̄ū charitas: vtiqꝫ non sine
actu. Per hoc etiā diligit̄ prim⁹ ad eternā bea-
titudinē cōsequēdā: q̄ nō ꝯfert̄ nisi diligēti deū
ꝓpter se: hoc ergo est diligere ꝓximū sicut seipꝫ
velle ꝓximū ꝯdiligere sup oīa deū. ¶ Nec sibi ꝓpīi
ꝑparās viā ad beatitudinē ꝓcurādo sibi ꝑ spe-
cialia suffragia ad beatitudinē ꝓmouēntia: ⁊ im
pedimētoꝝ remotionē: q̄ ab eadē sunt retarda-
tiua: minus vult ꝓximū ꝑ perfectā dei dilectio-
nē ad equalē ꝑuenire beatitudinē ad quaꝫ ipse
aspirat. Neqꝫ ꝑ istā specialiū suffragioꝝ ꝓcura-
tionē substrahit ꝓximo debitū: tū qꝛ per hoc ꝙ
missam sibi vel aliquib⁹ spāliter applicat: vł ap
plicari ꝓcurat: nō diminuit̄ bonū qd̄ virtute sa
crificij debet̄ toti ecclīe cui⁹ est ꝓxim⁹ mēbrum.
Tū qꝛ ꝑ hāc determinatā applicationē bonū ꝓ
ximi nō minuit̄: qꝛ nihil tollit̄ in quo ꝓximus
hꝫ ius quesitū. Potuit eñi missa illa tāꝙ op⁹ su-
pererogatiōis: omitti sine iniuria ꝓximi: vnde
posset remurmuranti ꝓximo dici. Amice nō fa
cio tibi iniuriā: tolle qd̄ tuū est. id scꝫ qd̄ tibi de
Mat. xx. bet̄ ḡnaliter vt mēbro eccl̄ie: ⁊ vade. ¶ Qd̄ vero
addit̄ ꝙ ꝓximū tenet̄ diligere quilibet sicut se-
ipsum. Dicēdū ſm magistrū dist. xxix. li. iij. ꝙ si
cut: nō dicit dilectiōis equalitatē: quātū ad act⁹
diligēdi intēsionē aut effectus exterioris exhi-
bitionē: ſꝫ quātū ad bonū finale: scꝫ beatitudi-
nē eis optādā. vñ ait. Charitatē oīb⁹ optare de
bem⁹ vt bona paria mereant̄: sicut apl's dicit. j.
j. Cor. vij Cor. vij. Volo oēs hoies esse sicut me. Optanda
est eñi minorib⁹ ꝑfectio maioꝝ: vt ipsi fiāt perfe
cti: ⁊ sic parē mereant̄ btitudinē. Et sequit̄. Di-
ligēdi sunt fratres quātū nos. i. ad tm̄ bonū di-
ligam⁹ ad quātū nos: vt tm̄ bonū optemus eis
in eternitate: etsi nō tāto affectu: vt ibi. (quātū
vel sicut) silitudinē dicat: nō quantitatē. ¶ Vel
etiā diligēdus est ꝓxim⁹ pari dilectione. i. eadē
nā eodē charitatis habitu oēs diligēdi sunt. Nā
eadē est charitas habitualis infusa: qua dilige-
re debem⁹ deū ꝓpter seipsum: nos: ⁊ ꝓximū in
deo: inimicū ꝓpter deū. ¶ T Qd̄ etiā addit̄ qd̄
bonū quanto cōmunius: tanto diuinius ⁊ me-
lius (vt sic ostendat̄ melius fore missam cōmu
niter applicare multis ꝙ paucis) non ꝓbat ad
qd̄ adducit̄. Accipit̄ eñi hec autoritas ex ꝓho. j.
Ethic. dicētē. Amabile quidē bonū est vni soli:
Aristo. j. Ethicoꝝ melius ꝟo ⁊ diuini⁹ genti ⁊ ciuitati. Loquit̄ ibi
de bono qd̄ est causa finalis obiectiua cōitatis:
⁊ etiā vnius q̄ est pars ciuilis ciuitatis. Tale bo
nū si amabile est cōmēdare vni soli: erit amabi-
lius ⁊ melius id ꝓcurare cōitati: vt exponit cō-
mētator cōmen. j. Et vocat illud diuinius: ſm
sanctū Tho. in suo cōmen. eo ꝙ magis pertinet
ad silitudinē dei: qui est bonū vniuersale: et vni
uersalis causa omniū bonoꝝ. Intelligit̄ igit̄ au
toritas hec de bono: qd̄ totū in se sine sui diui-
nutiōe plurib⁹ cōmunicat̄: id eñi meli⁹ est quā-
to plurib⁹ cōmunicat̄: nō quidē in se: ſꝫ eis qui
ipsum participāt. Hoc aūt nō pōt intelligi nisi
de bono cōmunicabili obiectiue: qꝛ nihil idem
pōt totū pluribus cōmunicari in creaturis for
maliter. Tale aūt bonū est beatitudo obiectiua:
ipse scꝫ deus omniū finis obiectiu⁹. Et hoc bo-
num debem⁹ vniformiter oībus velle ſm dicta.
Bonū autē qd̄ nō participat̄ a pluribus in se: ſꝫ
in minorib⁹ bonis equiualentib⁹ isti vni bono:
nō est ex hoc meli⁹ ꝙ pluribus cōicat̄: nec in se.
ꝓ: nec eis a q̄b⁹ ꝑticipat̄: qꝛ quāto sic plib⁹ ꝑtici
pat̄: tāto cuiꝰ eoꝝ min⁹ bonū ꝑuenit. ¶ V Et
ita patet mētio ad hanc questionē. Quomodo
licet cuilibet sibi specialiter querere salutis ad-
iutoria: per misse sacrificiū sibi determinate ap
plicandū sine lesione charitatis in ꝓximum. j. Cor. xiij.
Nec repugnat illud apli. j. Cor. xiij. Charitas
nō querit q̄ sua sunt: quod verū est: sua tempo-
ralia repetendo cū scādalo ꝓximoꝝ. Vel que
sua sunt tm̄: vt dicit glo. sciꝫ alios excludendo
quantū ad bonū finale omnibus pariter optā-
dum: quātum ad affectum penitus ⁊ effectum.
Sic eñi nō licet excludere ꝓximum: cum cha-
ritas facit omnia cōmunia: differēter tñ ſm de
terminationem graduum supradictam.

¶ Lectio. xxviij. A

AD quartaꝫ que-

stionem qua quesitū est quō dan
tes ⁊ recipiētes tpalia vt repēdāt
spiritualia: a prauitate simonia-
ca excusent̄. ¶ Pro cui⁹ breui de- Simōia quid.
cisione presupponit̄: ꝙ simonia est studiosa vo-
luntas vel cupiditas emendi vel vendēdi aliqd̄
spirituale vel spirituali annexum: vt in glo. j. q.
j. ꝙ quidā. ⁊ est in principio. q. Itē in ca. qui stu
det. ca. q. Unde simonia nō est aliud ſm do. An
toninū in sum. parte. ij. ti. j. c. v. ꝙ emere vel vē
dere: vel aliū cōtractum nō gratuitū facere pro
spiritualib⁹ habēdis precio rei tēporalis. ¶ Vo
lūtas ibi ponit̄ nō pro potentia: sed ꝑ actu ei⁹.
Omne eñi peccatū actuale actu volūtatis cōmit
titur. ¶ Studiosa dicit̄. i. deliberata: nam etiaꝫ
sola volūtate preuia rationis deliberatiōe cō-
mitti simonia potest: licet ab ecclesia nō puniat̄
dum non procedit in opus extra. Nomine em-
ptionis ⁊ vēditionis cōprehendit̄ oīs cōtractus
nō gratuitus: excepta ꝑmutatione: q̄ licite fieri
pōt: seruatis cōditionibus debitis ⁊ circūstātiis Richar.
requisitis. ¶ Spirituale ꝟo ſm Ricd. in. iiij. di Spūale
stin. xxiiij. tripliciter dicit̄: sciꝫ essentialiter: vt triplr
gratia ⁊ virtutes. Causaliter: vt sacramēta: que
causant gratiā suo mō. Et effectiue vel actuali-
ter vt predicare: corrigere: visitare: orare et hu-
iusmodi q̄ sunt actus spūales. ¶ Annexū spiri-
tuali etiā dr̄ dupliciter ſm san. Tho. i. iiij. Uno
modo: qꝛ depēdens a spūali: vt habere ecclesia-
stica bñficia: qꝛ nō cōpetit nisi habēti officiū cle
ricale. Alio modo: qꝛ ordinat̄ ad spūalia: vt ius
patronatus: ius decimale: vasa sacra ⁊ similia.
¶ Sub precio aūt comprehenditur omne mu-
nus temporale qd̄ pecunia estimari pōt. Et po Triplex
nit bea. Greg. triplex genus muneris quo simo gen⁹ mu
nia cōmittit̄: scꝫ mun⁹ a manu: a lingua: ab ob neris quo
sequio que sunt pecunia: preces: famulatus: dū cōmittit̄
ergo pro illis spiritualia cōferunt̄: vt hoꝝum in simōia.
tuitu: simonia cōmittit̄. ¶ B Sed cū dicat̄ spi
ritualia dari pro temporalibus seu intuitu cō-
modi tēporalis: notāda est magistralis distictio
dñi Pe. de aliaco card. cameracēn. quaꝫ reperit
Gerson in fine trac. de simonia: ꝙ quadruplex
pōt esse intuitus ad cōmodū tēporale in datio-
ne ⁊ ministratione spiritualiū. Primus intuit⁹
pōt referri ad cōmodū tēporale tāꝙ ad preciū
rei spiritualis: quasi sit adequatio valoris vni⁹
rei ad alterum: sicut est in emptiōe et venditio
ne in ciuilibus. ¶ Secundo potest fieri intuit⁹

tus ad commodum temporale: tanq̄ ad mo-
tiuū principale dādi vel ministrādi spūalia: vel
tanq̄ ad finē vltimū in quo sistit intuitus spūa
lia cōferentis vel recipiētis. ¶ Tertio pōt fieri
intuitus ad cōmodum tp̄ale tanq̄ ad motiuū mi
nus principale: vel tanq̄ ad finē subordinatum
sub vltimo fine. ¶ Quarto mō pōt fieri intuitus
ad cōmodū tp̄ale tanq̄ ad rē debitā iure diuino
pro sustentatione illius q̄ spūalia subministrat:
iuxta doctrinā xp̄i ⁊ apl̄i. Dignus est operarius
mercede sua. j. Timo. v. ⁊ Lu. x. ¶ Primus intui
tus ⁊ secūdus sunt vere simoniaci iure diuino ⁊
humano. Et si cōcurrit error in intellectu: scilʒ
ꝙ talia fieri possint: sicut dicit̄ in primo mēbro:
vel ꝙ licite fiāt: sicut ponit̄ in vtroqʒ mō: tūc in
currit̄ heresis ꝓprie dicta: si adsit ꝑtinacia. Pro
Gregori⁹ illo facit qđ dicit beat⁹ Greg. in regi. Altare: de-
cimas: ⁊ spūmsanctū emere vel vēdere simoniacā
heresim esse nullus fideliū ignorat. ⁊ habet̄. j. q.
j. presbyter. Dicitū est si credat̄ hoc posse fieri vel
licite fieri: q᷑ heresis ex sua rōne dicat errorē cir
ca credibilia: ⁊ ꝑtinet ad intellectum sicut fides
cui opponit̄. Si q̄s autē ex cupiditate vel auari
cia ſm exteriorē apparētiā cōmutare vellet spi-
rituale pro tp̄ali: nō tn̄ credēs hoc posse fieri in
corde: hic esset simoniacus ⁊ nō hereticus: quia
in intellectu circa credibilia nō erraret. Cū aūt
hoc fieri posse credit aut licite fieri: iā errat cir-
ca catholicā veritatē: ⁊ si affuerit ꝑtinacia: est he
reticus. Dicunt̄ aūt cōi appellatione simoniaci
heretici: nō simpliciter ⁊ ꝓprie loquēdo: sed pro
pter silitudinē actus: q᷑ ita operant̄ quasi esti-
marēt donū spūssancti pecunia posse possidere:
que estimatio est heretica. Si aūt feratur intui-
tus tertio et quarto modis: sic pōt ministratio
spūaliuʒ pro tp̄alibus esse licita meritoria ⁊ a si
monia penitus aliena. hoc attēto ꝙ seruet̄ illud
Thessa. v apl̄i. j. Thessa. v. Ab omni specie mala abstinere
vos. Hoc est ꝙ administratio spūaliū fctā sub al
tero tali intuitu: nō appareat ex modo suo fieri
primo intuitu vel scđo: vt si nō exerceant̄ spūa-
lia nisi prius dent̄ tēporalia: aut si turpiter exi-
gant̄ cuʒ scādalo ⁊ auaricie nota. In quib⁹ vtiqʒ
casib⁹ suspecti possunt haberi de simoniaca pra-
prosper uitate. Ad hoc bene loq̄tur btūs Prosper in de
vita contēplatiua. Sacerdos cui dispēsationis
cura cōmissa est: nō solū sine cupiditate: sed etiā
cū laude pietatis accipit a ꝑplo dispēsanda: ⁊ fi-
deliter dispēsat accepta: vt vnde paupibus sub-
ministrat: inde ⁊ ipse tanq̄ pauper volūtari⁹ vi
uat. Et seq̄tur. Quid est aliđ de euāgelio viuere:
nisi laborātē inde vbi laborat: necessaria vite re
cipere. ¶ C Per hoc ad questionē respondet̄: ⁊
est cōclusio prima: ꝙ sacerdos repēdēs spūalia:
⁊ accipiens tēporalia intuitu tertio vel quarto:
excusat̄ a simonia: qm̄ nō cōmutat spūale mini-
sterium: orationē scʒ vel missaʒ pro tp̄ali ex obliga
tiōe quasi ciuili vel legali: tanq̄ sit vera cōmuta
tio vni⁹ pro alio: appreciati pro precio: imo ta-
lis appreciatio ſm valorē inter hec fieri nō po-
test: q᷑ spūali bono cūcte opes terrene per equi-
ualētiam cōparari nō possunt: sicut de sapiētia
Prouer. Salomon ait Prouer. viij. Melior est sapientia
viij. cūctis opibus preciosissimis: ⁊ omne desiderabi-
le ei nō potest cōparari. Et petrus apl̄s condē-
Act. viij. nās simonē dixit Act. viij. Pecunia tua tecū sit
in perditiōem qm̄ donū dei existimasti pecunia
possideri. Neqʒ cōmutat sacerdos pro tp̄ali la-
Scotus. borē suū corporalē: q᷑ nō est verisile: ait Scot⁹:
ꝙ aliq̄s tantū daret pro labore corporali habi-
to in illo actu: imo neqʒ in corporalibus. Dicit
Durādus. Sub venditiōe cadit labor operāris Durād⁹.
ſm ipsuʒ op⁹ operatū: quis eñ vnq̄ (dicit) eme-
ret laborē operāris nisi propter fructū operis.
Erit ridiculuʒ est (ait) dicere: ꝙ minister posset
laborē suū vendere vbi opus suū vendere nō po
test. Et preter hec: q᷑ actus celebrādi spūalis est
quātū ad suū principiū: ⁊ quātū ad suū fineʒ: q᷑
cōpetit sacerdoti ex officio ⁊ ꝑtāte spūalia: ⁊ per
ipsum spūale bonū ꝯfert̄: quod ſm veritatē nec
vendi pōt: nec locari etiā ſm apparētiaʒ sine si-
monia. Non ergo celebrat sacerdos missaʒ pro
pecunia vel re tp̄ali: vt hec prepositio pro: notat
appreciationē huius pro illo: si rite celebrat: ne
qʒ pro pecunia. i. propter pecuniā: vt scʒ hec di-
ctio pro: vel propter: sit nota cause finalis vltia-
te et p̄cipalis: quasi intētio sacerdotis sistat in
pecunia quasi in vltimo fine nō referēdo suā ce
lebrationē in finē vlteriorē ⁊ digniorē: q᷑ ⁊ hoc
simoniacū esset. Et ſm hoc intelligēda sunt ver
ba reprobātium spūale pro tēporali cōmutari.
¶ D Sed quomodo tunc celebrabit pro pecu- Questio.
nia volēs cauere simoniā. Quomodo intētionē
suaʒ rectificabit: ne si lumen intētionis: scʒ ocu-
lus qđ in eo est tenebre fuerit: totū corpus actio
nis sue ꝯtenebrescat. Responsio. Tripliciter id fie Respon-
ri potest. Primo ſm Scotū: vt celebret pro tēpo sio ad q̄-
ralibus tanq̄ pro aliquo sibi libere oblato: cuʒ stionem.
mēdicatiōe orationis ⁊ spūalis suffragij. Sic eñ
tenebit̄ recipiēs oblatū illud bonū tēporale ſm
iusticiā exaudire mēdicantē spūalia: qui tēpora
lia cōtulit ex iusticia recipiēdo tēporalia se obli-
gat liberaliter: hoc est sine cōuentiōe ⁊ cōmuta-
tione ad orandū pro benefactore. Unde religio
se volēs facere institutionē (exēpli causa) alicui⁹
anniuersarij ꝑpetuo die certo peragēdi in aliq̄
collegio seu monasterio dicat. Assigno vobis ta
lē vel talē agrū: domū aut decimā: ⁊ peto vt an-
niuersariū ꝓ me ⁊ amicis meis taliter peraga-
tis. Ex hac receptiōe liberaliter donata: cū peti
tiōe suffragij ſm iusticiā surgit obligatio ad au-
diēdū p̄ces cū dato hmōi porrectas. De hoc cla
ri⁹ infra. ¶ E Scđo sic rectificabit sacerdos suā
itētionē: vt nō īpēdat spūale ꝓpter pecuniā: tāq̄
ꝓpter finē p̄ncipalē: sʒ tāq̄ ꝓpter finē min⁹ p̄n-
cipalē ⁊ secūdariū: referēdo itētionē ad suā sustē
tationē: vt nūc aut posteri⁹ liberi⁹ occupari pos
set circa spūalia exercitia: ita vt pecunia recepta
sit finis sub fine: ita vt finis p̄ncipaliter sit gl̄ia
dei: ⁊ sal⁹ animarū ꝑ spūale op⁹ ꝓmouēda. Cui
vt possit insistere: pecuniā pōt recipere: qm̄ sine
tp̄alib⁹ spūalia diu subsistere nō p̄t in hac mor
talis vite miseria. Recipiat igit̄ nō tāq̄ p̄ciū spi
ritualis opis: sʒ tanq̄ necessariū decētis sustēta
tiōis. Uñ vt Gerson i de solicitudine ecclia. per Gerson.
sonarū parte. xij. ait. Iste siquidē iustus ꝓprius
⁊ verus est titul⁹ suscipiēdi tp̄alia: scʒ tāq̄ decen
tē sui sustētationē. In hoc eñ titulo qui đr sustē
tatio ministri: saluat̄ olis receptio moderata re-
rū tēporaliū pro spūalibus ſm Duran. Mode-
rata dico in ordine ad ꝑsonā statū ⁊ officiū īpen
dēdū: vt nō solū attēdant̄ necessaria vict⁹ ⁊ amī
ctus: sʒ cetera officiū ⁊ ꝑsone statū concernētia:
vt si predicator est libri ⁊ similia ad spiritualis
officij executionē necessaria. Unde dicit Gerson
in trac. de symbolo ꝓpositione. viij. Ecclastic⁹
officians ex debito beneficio suo: sicut frequētā
do horas canonicas vel mortuoꝝ exequias: nō

ideo cōuincitur simoniacus si recipiat aut reci-
pere intēdat distributiones tēpoꝛales assigna-
tas illis qui talibus assistunt officijs: etiā dū ali
quando sub hac intentione mercedis vadit ad
aliquod officiū ecclesiasticū: al's pro tunc nō itu
rus. Gratia exēpli. Habēs officiū pꝛedicationis
aut penitētiarie: cui pro sustentatione vite annexa
est pꝛebenda in ecclesia cathedrali in qua cer
tis hoꝛis solis pn̄tib⁹ dantur quotidiane distri
butiones. Isti q̄ ꝓpter officiū suū singulis ho-
ris interesse nō possunt (habēt eñ ille studere:
ille cōfessionē penitentiū audire) eligūt hi ho-
ras illas vt visitent in quibus lucrant̄ distribu-
tiones tēpoꝛales: ceteris se absentant ꝛ suo offi-
cio deseruiūt. Quis diceret hos simoniacos: dū
intrāt choꝛū hoꝛis quib⁹ recepturi sunt tēpoꝛa
lia al's nō intraturi: nō referentes illa tēpoꝛalia
in aliud: nisi in sustentationē cōgruā quam al's
habere nō possent. Cōgruā dico: suo officio: ad
dei laudē ꝛ animarū salutē exercēdā. ¶ Ex quo
patet ꝙ fallit argumentū multoꝝ. Ille vadit ad
choꝛum ꝓpter pecunias: al's nō iturus. Ille ce-
lebrat ꝓpter pecunias al's nō celebraturus: igi
tur est simoniacus. Sꝫ opoꝛtet addere: facit hoc
ꝓpter pecunias pꝛīcipaliter. Hoc autē nō facit:
qui refert actū suū ad dei honoꝛē: ꝛ pecunias in
sustentationē sui: quatenus sic spūalib⁹ officijs
melius possit intēdere ꝛ vacare. ¶ Attendat ta-
men quilibet diligenter ne mentiat̄ iniquitas
sibi: vt nō ex auaricia ꝛ cupiditate ꝑ talia spūa-
lia opera sibi multiplicet diuitias plurimas ꝛ su
peruacuas ꝛ pꝛeter necessarias: pompā ꝛ curam
carnis nō spūs agat in delicijs. ¶ F Tertio in
tentionē suā rectificabit celebrans ꝑ bono tēpo
rali: quasi pꝛo mercede et pꝛemio minus pꝛinci
pali sibi debito iure diuino ꝛ naturali: pꝛo sustē
tatiōe vite coꝛpoꝛalis: ꝼm regulā chꝛisti ꝛ apl'i.
Dignus est operari⁹ mercede sua. Luce. x. Et. j.
ad Coꝝ. ix. Qui altario deseruiūt cū altario par
ticipāt. Nemo militat suis stipēdijs vn̄ꝗ̄. Si vos
nobis spūalia seminam⁹: magnū est si nos vr̄a car
nalia metam⁹: Ita ꝛ dn̄s oꝛdinauit his qui euā
geliū annūciāt: de euāgelio viuere. Uiuere dicit
apl's nō luxuriari. Sic ergo ex debito ministra-
tiōis spūaliū suffragioꝝ: iustū est vt ministrāti
spūalia coꝛpoꝛalia redonētur. Unde dicit Ger-
son de simo. pꝛopositiōe. v. Obligatus ministra
re spūalia ꝛ ministrās ea: habet verū ius ꝛ ptātē
recipiēdi tēpoꝛalia absqꝫ hoc ꝙ mēdicet ea. Et
sub hac intētione licet minus pꝛincipali potuit
vel pōt obligare se ad ministrādū spūalia: ꝛ pꝛo
mercede vel stipēdio aut cibo ꝛ sua sustētatione
recipere tꝑalia. Sicut exēplificari posset in om̄i
statu eccl'iastico: tā secularium ꝙ̄ religiosoꝝ a ma-
ioꝛibus ad infimos. Hec Gers. ¶ Ex hoc funda
mēto pōt sacerdos iā sibi ad sumpt⁹ sufficiēs ex
patrimonio vel al's pie collatoꝛ: se ad pꝛestādum
spūales actus obligare: ꝛ tꝑalia ab eo recipere:
vt stipēdiuꝫ debitū ministrāti: ꝼm Ioh. in sum-
ma. Et hoc nō ex cupiditate lucri: vel ad satisfa-
ciendū sue cupiditati: intētione ꝯuertēdi q̄ re-
cipit aliunde in pios vsus. Non eñ hec redona-
tio boni tēpoꝛalis iusta videt̄: tantū ex īdigētia
persone spūalia ministrātis: sed ipsa rerū condi
tio talis est: ꝙ res tꝑalis oꝛganice subseruit spi-
ritualib⁹ rebus. Et sic bn̄ficiū dicit̄ coꝛrespōde-
re officio vt retributio ipsi ministrationi. Et se
eñ iustū est: vt illi cōsequātur stipēdiuꝫ: qui pꝛo
tēpoꝛe suū cōmodare reperiūtur obsequiū. xii.
q. ii. charitatē. Unde accidit ipsi officio et mini-
strati ōi spūali vtrū fiat per personā pauperē vel
diuitē. Que autē per se insunt: nō tolluntur ab eo
qd̄ per accidēs est. Al's eñ pꝛomotus ad curā: si
accrescēte patrimonio ditaret̄: gratis teneret̄ si
ne receptiōe tēpoꝛaliuꝫ spūalia ministrare. Qd̄
nō videt̄ verū: q2 nemo tenet̄ suis stipēdijs mili
tare: contra aplm supꝛa allegatū. ¶ G Uerū ta-
men sic sibi sufficiētes obligātes se ad pꝛestāduꝫ
suffragia ceteris suā parteꝫ faciūt deterioꝛē: pꝛo
quāto satisfaciētes pꝛo debitis alienis: retardāt
satisfactionē pꝛo delictis pꝛopꝛijs. Satisfactio-
nē quippe quā alijs impēdūt: sibi negāt: cuꝫ op⁹
satisfactoꝛiū impēsuꝫ vni: nō tollit penā pꝛo pec
catis debitā alteri: vt dictū est. ¶ Quo nō obstā
te pꝛemiū essentiale sibi nō minuit. Naꝫ pꝛemiū
essentiale qd̄ meret̄ sacerdos celebrādo duꝫ fue-
rit in charitate: nō minuit̄ sacerdoti quātūcūqꝫ
offerat special'r ad satisfaciēdū: ꝛ hoc siue pꝛo se:
siue pꝛo alijs multis vel paucis: alioqn̄ nō expe
diret satisfacere pꝛo pctīs: si in diminutionē glo
rie (que incōparabiliter melioꝛ est ꝙ̄ liberatio a
pena quacūqꝫ satisfactoꝛia tꝑali) verteret̄. Mi-
nus siquidē esset penā tēpoꝛalē sustinere: ꝙ̄ quā
tocūqꝫ gradu eterne glīe perpetuo spoliari. Naꝫ
actioni meritoꝛie debet̄ tātū pꝛemiū eterne: quā
tū debet̄ simili actiōi in illo in quo nō est satisfa
ctoꝛia. Hoc est si duo: quoꝝ alter ad satisfaciēdū
pꝛo pctīs tenet̄: ꝛ alter nō tenet̄ (quāuis putet se
teneri) faciāt op⁹ meritoꝛiū ex simili charitate:
ꝛ eq̄li conatu voluntario: stāte eadē act⁹ intētiōe:
ceterisqꝫ parib⁹: oꝛdinet vterqꝫ actū illū in satis-
factionē pꝛo pctīs suis. Illi meritoꝛio actui coꝛ-
respōdet idē pꝛemiū essentiale in vtroqꝫ nec ma
ius l' vno ꝙ̄ in alioꝛ: ꝫ vni fit satisfactio: alteri nō:
scꝫ nō indigēti. Nec ꝓpter hoc melioꝛ est ꝯditio
pctōꝛis penitētis: ꝙ̄ innocētis pn̄ia nō indigē-
tis. Qꝛ pōt rōnabiliter teneri ꝙ sicut op⁹ ex cha
ritate factū valet penitēti ad tꝑalis pene redē-
ptionē: ita valet alteri innocēti ad aliqd̄ aliud
bonū tꝑale. puta sanitatē vel multiplicationeꝫ
tꝑaliū: vel pꝛeseruationē specialē a malo. Illud
aūt ꝓmiū essentiale nō dat̄ nisi faciēti opus me
ritoꝛiū: ꝙuis eñ vn⁹ ꝑ alio possit satisfacere: et
vn⁹ aliū a penis debitis liberare. Possit etiā vn⁹
alteri ꝯuersionē a peccatis: ꝛ ita pꝛimā gratiam
sicut stephanus paulo impetrare: nullus tñ al-
teri meret̄ eternā beatitudinē: nec beatitudinis
gradū aliquē: stāte semꝑ immutabiliter senten-
tia illa. Opera eñ illoꝝ sequunt̄ illos. Apo. xiiij.
ꝛ illa pauli. j. Coꝝ. iij. Unusquisqꝫ ꝓpꝛiā merce Apo. xiiij
dē recipiet ꝼm suū laboꝛē. ꝛ ad Gal'. vj. Que semi
nauerit homo: hec ꝛ metet. Manet ergo sacer- Ad Gal.
doti ꝑ alijs celebranti saluū ius suū ad beatitu- vj.
dinē: q̄ dat̄ ex operatione eius meritoꝛia. Nec il
la sibi minuit̄: nec alteri ꝓpter suā celebratiōis
applicationē impertit̄. Secus de ꝓmio acciden
tali. ¶ H Si vō obijceret̄ ꝫ pdicta ꝑ dictū btī
Hiero. ad dam. papā. j. q. ij. clericos. Clericos Hieron.
aūt illos ꝯuenit eccl'ie stipēdijs sustētari: quib⁹
parētū ꝛ ꝓpinquoꝝ nulla suffragant̄ subsidia.
Qui aūt bonis parētum ꝛ opibus sustētari pñt
qui qd̄ pauperū est: accipiūt: pfecto sacrilegiuꝫ
cōmittūt ꝛ per abusionē taliū: iudiciū sibi man
ducāt ꝛ bibūt. Et btūs pꝛsper in de vita contē. ꝛ
habet̄. i. q. j. pastoꝛ. Pastoꝛ eccl'ie his quib⁹ sua
sufficiūt: nō debet aliquid erogare. Cū quideꝫ
nihil aliud est habētib⁹ dare: ꝙ̄ perdere. Nec illi
qui sua possidētes dari sibi aliquid volunt: sine

grandi peccato suo vnde pauper victurus erat:
accipiūt. Ad hoc glo. in ca. Clericos. tripliciter
respōdet sup verbo sacrilegiū. Primo ꝙ illud di
ctū Hiero. exhortatio est nō preceptū. Uel scdo
de his loquit̄ qui occasione patrimonij amplia
di qd̄ habēt a diuinis se abstrahūt obsequijs: q̄
bus se absentantib' dādū nō est. Uel tertio loq̄
tur hic de quarta pauperib' debita: q̄ dari ꝓhi
bet̄ abūdantib'. Cōcordat glo. in. c. illi aute. xij.
q. j. dicēs. Loquit̄ de clericis vagabūdis. Uel nō
debēt recipere eccl'iastica bona vt sibi reseruēt:
ꝑnt tñ vt distribuāt pauperib': ꝛ ita nō intelli
gunt̄ rapere bona pauperū: si in pauperū vsus
Ulricus. cōuertunt̄. Ulricus dicit: ꝙ clericus qui hꝫ suffi
ciēs patrimoniū: si deseruit ecclesie: pōt sustēta
ri de bonis eius: sed si nō deseruit: sed in malos
vsus dispēsat: peccat. Gers. in tractatu de solici
tudine eccl'iasticarū ꝑsonarū ꝑticu. xxxiij. dicit.
Uellet fortassis aliq̄s dicere ꝙ recipiēs tēpora
lia dū prius hꝫ sufficiētia pro sustētatione stat'
sui: vel ex patrimonio vel pie collato: peccat: et
fraudat tā primū q̄ seipsum: cū tota ratio cōfe
rēdi ministris ecclesie: videat̄ esse sustētatio sui:
nō diuitiarū accumulatio vel ornat' pōpatic'.
Sed hec assertio durior est q̄ opꝫ. Et post mo
dicū. Cōtingit aliq̄n tpalia preter vel vltra ne
cessitatē ꝑntem: nō pro solo statu recipiētis reci
Ambro. pere: sed ad alioꝝ prouidentiā piāq; releuatio
nē. Hoc satis cōfirmāt snīe doctorū. vñ Ambro.
in li. de officiis. ꝛ habet̄. xij. q. ij. aurū. Aurū ha
Hierony bet ecclesia nō vt seruet: sꝫ vt eroget ꝛ subueniat
mus. in necessitatib'. Et beat' Hiero. xij. q. ij. gloria.
ait. Gloria epi est pauperum opibus prouidere.
¶ I Ex quib' satis deducit̄: ꝙ si clerici debēt
pauperib' ꝛ indigētib' ꝓuidere: ꝙ possunt vltra
victū tenere: imo vltra cōdecētiā stat' quoad se:
cum nemo tenet̄ elemosynas facere de his q̄ ad
sui status exigentiā requirunt̄: nisi in extrema
necessitate cōstitutis. Extrema eñi necessitas ꝓ
ximi preferēda est soli decētie ꝓprij status. Fa
cit ad hoc v̄bū prosperi in de vi. cōtē. Illi qui tā
infirmi sunt: vt possessionib' suis renūciare nō
possunt: si ea q̄ acceperunt erāt: dispēsatori relin
quāt nihil habētib' cōferēda: sine ꝓprio possidēt
sua: q: ꝛ ipsi quodāmodo sua relinquūt: q̄n pro
priis ꝓtēti reb': nihil eoꝝ q̄ labori vel ordini suo
deberi arbitrant̄: accipiunt. Facit ad idem cap.
Cū quicq̄d. xvj. q. ij. qd̄ allegat factū Pauli apl'i
qui de laborib' manuū suarū vitā q̄nq; duxit: re
linquēs bona sibi debita apud eos quibus euā
gelizauit: cū eius potestatē haberet ab eis recipiē
Cor. ix di vite necessaria: vt ipse ait. Et in hoc op' exer
cuit supererogatiōis. Nō eñi q: manib' laborauit
suo petēdi stipēdiū perdidit: sed iuri suo sponte
cessit: nō in preiudiciū sue potestatis ꝛ alioꝝ in
accipiēdo tpalia. Sic eñi iā possessionati clerici
et religiosi si laborib' honestis manuū intende
rent: nō licite retinerēt q̄ habēt: ꝛ q̄ data sunt a
fundatoribus. Quod nō apparet: ꝛ videt̄ cōtra
beatū Aug. in de operib' monachoꝝ dicētē. Si
euangeliste sunt: si ministri altaris sunt: fateor
potestatē habēt viuēdi de sumptib' fideliū. Et
idem ꝑmisit dñs aplis: ꝛ iussit a subditis recipe
re necessaria vt quisquis vellet: posset. Si q̄s ve
ro vti nollet: nō contra iussum faceret: sed a suo
iure recederet. Hec Aug. Huic libertati Paulus
Cor. xi insistebat dū q̄nq; stipendia suscepit: q̄nq; non
vt testat̄ ipse sic dicēs. ij. Cor. xj. Cū essem apud
vos ꝛ egerē nulli onerosus erā. Gratis dei euan
gelium euangelizaui vobis. Alias autē ecclesias
expoliaui: accipiēs stipēdia ad ministeriū v̄rm.
et ad Phil. vlti. dicit se pluries accepisse ab illis
tā in propria ꝑsona: q̄ per nūcios. Et nō solum
hoc: sed ꝛ pro aliis collectas ordinauit. Qd̄ facit
ad ꝓpositū: scꝫ ꝙ clericos vltra decētiā q̄nq; ꝓ
prii status: iuxta tñ bonā fidē: recipere pōt ꝓ re
leuatione pia alioꝝ. vñ dicit aplo. j. Cor. xvj. Fa
cite collectas ꝑ vnā sabbati: ꝛ vnusquisq; apud se
reponat: recōdēs qd̄ ei bñ placuerit: vt nō cū ve
nero tūc collecte fiāt. Cū aūt p̄ńs fuero quos ꝓ
baueritis ꝑ eplas: hos mittā ꝑferre grās vestrā
in hierlem. Sic ꝛ dñs dona i loculos recepisse ꝛ
ꝓ se et ꝓ aliis egenis paupib' legit̄. vñ Jo. xiij.
cuꝫ dicit iude. Qd̄ facis fac citi'. Putabāt quidā Joh. xiij.
ex discipulis ꝙ xp̄s diceret ei: eme q̄ nobis ne
cessaria sunt ad diē festū: aut vt egenis aliq̄d da
ret. Et ibidē ca. xij. Quare hoc vnguentum non
venijt trecētis denariis: ꝛ datū est pauperibus.
Ex quib' deducit̄ ꝙ ꝑsona ecclesiastica vltra ea
q̄ ad ꝓpriū statū ꝑtinēt: ꝓ pia releuatione egen
tiū et pauperū bona tpalia recipere nō vetatur.
¶ K Cōclusio scda ad questionē quartam respi
ciēs dantē tpalia. Dās tpalia vt repēdant̄ spūa
lia quarto intuitu suprapo sito: a simonie vitio
sic sicut recipiēs excusat̄. Patet ꝑ illa q̄ adducta
sunt de recipiēte: secus si p̄lo intuitu daret. Hic
eñi intuit' tā dantē: q̄ recipiētē cōstituit vere si
moniacū. Scdo ỳo intuit' ꝛ terti': nō dātē tpa
lia sed recipiētē respiciūt: q̄n manifestum est ꝙ
dās tpalia vt recipiat spūalia in tpalib' eroga
tis sine nullū cōstituere pōt. ¶ L Ex oībus in
responsione ad quartā questionē premissis: ꝑnt
hec duo summarim colligi. Primū ꝙ cōferens
tpalia ad institutionē eccl'iastici bñficij: vel diui
ni cultus augmentū: pōt rationabilr̄ cōditiōes
certas apponere sue intētionis explicatiuas: q̄
bus tpalia hm̄ōi recipiētes: ad certos act' spūa
les exercēdos obligent̄. Hec est snīa Scoti i suo
quodli. q. xx. frequēter allegata: sic eñi ait. Mul
ti dotauerūt monasteria ꝛ eccl'ias vt ministri in
talib' tenerētur celebrare ꝓ eis: ꝛ ꝓ illis ꝓ qui
bus intēdebāt eos obligare. Et subdit dicēs. Et
est illa obligatio rōnabilis: vt q̄ recipit elemosy
nas tpales: refundat bñfactori suffragiū spūale j. Cor. ix
orationis et oblationis: sicut de tpali beneficio
refundendo ꝓ spūali predicationis officio apl's
ait. Si nos vobis spūalia seminam': magnū est
si vestra carnalia metam'. q. d. Non. Licitū igit̄
est ꝛ rōnabile: ꝙ faciēs elemosynā requirat ora
tionē. Uñ rōnabiliter facit q̄ cuꝫ elemosyna sua
imponit obligationē orandi ꝓ se ꝛ suis. Accedit
ad cōsensum hui' veritatis vsus cōis eccl'ie: q̄ sic
habet ꝛ recipit: cui si q̄s cōtradicit: imprudēter Gerson.
se decipit: ait Gerson i de soli. eccle. ꝑsonaꝝ par.
xix. addēs hoc cōgrue tā ꝑsone recipiēti q̄ dāti
siue cōferēti: q̄ etiā ei' cognate vel affini. ¶ Ele
mosyna aūt sic determinata trāsit ad quēcunq;
succedentē cū onere iposito: ita ꝙ cūcti successo
res hm̄ōi tpalia recipiētes: ad imposito implen
da onera obligant̄. Facit ad hoc clare ca. Signi
ficatū. de prebē. in tex. ꝛ glo. ¶ Scd̄m qd̄ ex pre
missis colligit̄. Licitū est recipiēti tpale benefi
ciū sic limitatū: se ad solutionē impositoꝝ one
rū obligare et hoc siue recipiēs sit singularis ꝑ
sona: siue cōitas: siue prelatus noīe cōitatis. Pa
tet: q: si cōferēs pōt licite beneficiū certis acti
bus spūalibus repēdendis onerare: ꝛ suscipien
tem ad eoꝝ executionē obligare: licitū erit susci

piente hmōi obligationis onus suscipere. Non tamen intelligenda est hmōi obligatio p modū cōductionis legalis: per cōmutationē spūalis p tpali: sed mō prius expresso fm tertiū et quartū intuitus modū. ℭ M Sed dubitare qs posset an recipiētī hmōi tpalia: liceat in casu recedere ab obligatione ⁊ onere recepto numeri impositi.

Dubitatio.

Ad hoc rūdet Cancel. parrbisieñ. in tractatu supra allegato parti. xxv. ⁊ seque. ponēs tres casus siue causas quib⁹ existētib⁹ aut aliquo eoꝝ: imposita onera ⁊ obligatio cessant in toto vel in parte. Hi sunt cā euidētis necessitatis: vrgentis vtilitatis: legitime dispēsationis. ℭ Necessitas incūbit nūc vel ex impotētia vel infirmitate recipiētis: nūc ex fortuitis demolitionib⁹ ecclesiarū: nūc ex dissipationib⁹ hereditatū atqꝫ redditū: quib⁹ substētandus erat minister ecclesiasticus: cuius beneficiū qđ dabatur ꝓpter officiū: prorsus deperiit. In quo casu nō videt̄ minister astrictus remanere seruitio: nisi fortasse aliūde obligatio remaneret. Ex quo videt̄ ꝙ habēs beneficiū vel tm̄ recipit: quantū sui status: et cōditionis necessitas exigit et nō vltra: si casuꝫ ipossibilitatis exequēdi officiū incidit: vt infirmitatē corporalē: captiuitatē aut hmōi: missas aut etiā canonicas horas: si quas negligit infirmitatis tpe: post cōualescentiā nō tenetur iterare: qꝛ necessitas hec infirmitatis corporalis sufficienter hmōi excusat: secus si pingue prebendas teneat: vnde nō solū decentē statū tenere sufficit iuxta qualitatē et cōditionē sue psone: verū ⁊ elemosynas aliūde tribuere: aut pecuniā in arca congregare: aut alias dispergere: tunc eī officiū qđ ex psona sua soluere nō valet: p aliū exequi opꝫ: ne fraudet̄ in suffragioꝝ spūalium beneficio tēporalia cōferens copiose. ℭ Scđa causa est vrgētior: vtilitas: q̄ qn̄qꝫ cōtingit ex tēporis successu: vbi opꝫ iuxta canonistarū verbū: ꝙ alia ratio reformet pactū. Nec est id absonū: qm̄ etiā in iuramētis et votis generaliter emissis de futuro plerūqꝫ sic accidit vt q̄ gn̄aliter ꝓmissa bona esse videbant̄. fiāt in casibus particularib⁹ vel nō seruanda vel immutanda: qꝛ noxia sunt vel inutilia: moribus aut ecclesie ritib⁹ dissona: siue maioris boni impeditiua. Exēpli cā. Aliquis instituit missam quotidie pro defunctis dicendā de requiem. Veniat dies natalis resurrectiōis vel pētecostes: cōfluāt parochiani ad audiēdā missam nō est ali⁹ ex casu qualiciūqꝫ q̄ celebret. Puto nullus dicet cantandū esse officiū Requiē ꝓpter scādalū ppl'i: ꝓpter celebritatē festi. ℭ Tertia cā est dispensatio superiorū. Et dico superiorū: qm̄ nō oīm est passim tales casus descindere sub generalib⁹ regulis emergeñ. sed ad prelatos spectat interpretatio iurisdica ad doctores scholasticos presertim qñ poterit esse rōnabilis dubitatio de duplici casu priori: scilꝫ necessitatis et vtilitatis. Vñ tutius est in his sumere dispensationē superioris ꝓprii vel ordinarii vel cōmutationē: ꝙ in his proprio iudicio inniti: cū nemo in causa sua bonus iudex esse censeat̄. ℭ N Ista casibus semotis: tenet̄ recipiēs tpale beneficiū: fm strictā iustitiā ⁊ obligationē implere voluntatē beneficiū cōferentis: ⁊ orationes sibi spūaliter applicare fm moderationē ⁊ determinationem factas ab eodē ꝙ si secus fecerit: exit iusticie limites: nec est fidelis dare fidei obseruator: propter qđ tales ab alīs plura bñficia recipere nō pñt: quib⁹ ad priora suffragia eis applicāda spūaliter se abstringat. vñ fm Sco. eccl'ie iā dotate (intelligēdū est sufficiēter) quarū ministri rōne ordinationis ecclesie vel elemosynaꝝ iā sunt dotātib⁹ ⁊ certis psonis spūaliter obligati ad certū numerū missarū: vel quorūcūqꝫ suffragioruꝫ (ad quā tm̄ sufficiūt) nō pñt se obligare licite ad missas vel suffragia talia alīs soluēda I receptione nouarū elemosynarū. Cōcordat Gerson de simoni. par. xlix. di. Recipiens tpalia se defraudat deū ⁊ ꝓximū: dū superinducit ad reddit⁹ iā cōstitutos: nouas p alīs obligationes priorib⁹ incōpassibiles aut earum destructiuas aut si sine augmēto suffragii: aut cult⁹ diuini nouas cōmēdationes suscipiūt: ⁊ posteriores: ac nouas priorib⁹ anteponunt: ꝯstat ꝙ tūc priorū fundatores fraudant̄: qm̄ ab eis suffragiū ipsis debitū tollit̄ et alīs applicat̄. Sec⁹ si fm p̄dicta manēte applicatione suffragii: priorib⁹ fundatorib⁹ in gradu suo eadē suffragia I alio posteriori gradu applicarent̄ nouissimis fundatorib⁹. Sic eī nihil priorib⁹ periret: verū posteriores fraudarent: si ipsi tpalia impēdissent ac fundassent suffragia sibi principalr ⁊ I priori gradu applicāda: vt puta si ignorēt eadē suffragiorū officia p alios prius fundata. ℭ O Hic salubriter hortat̄ dict⁹ Cācel. vbi. s. parti. lj. dicēs. Recipiēs tpalia: presertim cōitas p se ⁊ successorib⁹ cū bona fide ⁊ sagaci discretione ꝯsideret in recipiēdo tpalia. primo q̄d liceat: scđo q̄d deceat: tertio quid expediat et prosit nedū ad pñs: sꝫ ad futurū. Euenit nāqꝫ sicut in agētib⁹ iter lōgū: ꝙ paruū pōdus I se: ⁊ in pricipio aut p pauco tpe fit tolerabile: qđ p successionē cōtinuā reddit velut importabile. Sic de paruis ⁊ paucis suffragiīs dū vel iūgunt̄ alīs vel ppetuātur: inuenire possum⁹ ꝙ I pricipio ipsorū psolutio modica reputat̄: dū vo in ppetuitatē trāseūt: onus magnū estimat̄. Et subdit ꝙ memoria hoīm labilis est. ꝙqꝫ superuenētes nō de facili suā intētionē applicāt ad insoluta: ꝙ insuper custodiēda est vniformitas apud fratres: sicut I cōuictu ita ⁊ in officio: cātu: alioqꝫ ritu: et ita de alīs ꝯsiderationib⁹ hmōi. Fiūtqꝫ nihilominus frequenter obligationes in opposituꝫ: aut ꝓpter inaduertētiā incōsiderationēqꝫ recipiētiū: aut vrgētē penuria: aut ꝓpter cōplacētiā cōferētib⁹ faciendā: aut qꝛ nō audēt recipientes apponere cōditiōes p seipsis licitas: decētes ⁊ expediētes. Quare sic. Qꝛ nō placerēt ꝯferētib⁹. Fit deniqꝫ hoc ꝓpter auaritiā recipiētiū: ⁊ eoꝝ turpē questū qui casus statim hꝫ culpā: siue fiat in augmentū preter necessariorū iā fundatoꝝ cenobiorū: siue propter famā: siue alias causas minus licitas. ℭ P Ex hac radice magnū pōt sumi argumētū ad reprobationē pluralitatis beneficiorū in eadē psona: vltra iustā necessitatē: ⁊ vtilitatē ecclesie ac cōdecentiā status persone bñficia possidentis. Si eī susceptū beneficiū sufficiēs est ad honestā ⁊ sufficientē sustētationē ministri ecclesie: presumit̄ et iure presumitur: ꝙ bñficiū instituēs voluit possessorē obligare ad sibi vtilius: ⁊ ita ad p se ⁊ suis principalr ⁊ spūaliter orādū. Si ergo vltra hoc aliud recipit bñficiū: institueti scđo receptū ad simile obligat̄. Et si ambob⁹ idē suffragiū prestat: quilibet eoꝝ fraudat̄: ⁊ bonuꝫ integrū cuilibet debitū diminuit̄ fm predicta. Sic sit ꝙ violat̄ iusticia: frāgit̄ fides: fraus cōmittit̄: aīe defunctorū a penis liberant̄ tardi⁹: a celestis gaudīs suspēdunt̄ diutius: ac per hoc tota celestis curia: leticia quā de eorū haberēt pñtia spo

Scotus.

Gerson.

Argu[mentum contra] plurali[ta]te bene[fi]ciorum.

liatur: ꝛ dei cultus minuit̃: sic deus ſm p̄dicta fraudat̃: Inequalitas in clero pacis inimica ori tur: retrahũtur ceteri a beneficioꝝ institutione: et quantũ ad instituta: volũtates vltime illudũ tur. Secus in bñficijs exilibus: vbi nõ est psũ mendũ ꝙ primi fundatores voluerint possesso res ad pro se tãtũ suffragia applicãda pncipali ter obligare: cũ nõ cõtulerĩt vñ sufficiẽter ꝛ de cẽter vitã ducere possint. Et dato ꝙ fecerint: hec coꝝ cõstitutio: epikeiã recipit ſm cõsiliũ ꝛ pru dentiã sapiẽtũ. In quo casu plura bñficia ſm cã ces. dici possunt vnũ. sicut in magnis frigorib' multe tunice vna dicunt̃ morali vnitate: et si oia illa nõ sint nisi ad sufficiẽtiã status occupantis.

❡ Q Attẽderent hoc vtinã quidã clericoꝝ ava ri ꝛ ambitiosi bñficia bñficijs addẽtes: q̃ benefi cijs satiari nõ pñt: p̄laturas: dignitates: perso natus: ꝛ cetera icõpassibilia nõ solũ ex p̄dicta ra dice: sed ex sacris canonib': patrũq3 sanctiõib' simul plura possidẽtes: nõ vtiq3 i ꝓfectũ eccłie: non in salutem animarũ: sed vt lautius inde vi uãt: ne dicã luxurient̃: dilatẽt familiã: incedant purpurati: exaltẽt nomẽ: ampliẽt famã: magni ficẽt parentelã: noscũt nõnũꝙ beneficioꝝ red ditus: patronos ignorãt: cõputãt stipẽdia: iposi ta onera nõ attẽdũt. Inter ceteras excusatiões in pctis ac malicie defensionẽ: dispensationem: eiusq3 prouisionẽ allegãtes: i augmẽtũ sui erro ris papã dñm oĩm beneficioꝝ ac ecclesiasticoꝝ bonoꝝ astruẽtes. Nihil quoq3 iustius esse aiũt: ꝙ vt q̃libet moderator sic ac dispensator rei sue.

❡ Sed fallũtur miseri: affectu: itellectuq3 depra uati: ꝛ inaniter sibimet de dispẽsatione blandiũ tur. Põt papa dispẽsare: sed super ius humanũ. Equitas aũt ꝛ naturalis rõnis iusticia immuta bilis perseuerat. Quãꝙ ergo papa dispẽsare pos sit vt incõpatibilia humano iure simul ab eodẽ possideãtur: tñ incõpatibilia ex predicta radice per dispẽsationẽ pape nõ erũt cõpatibilia: extra casus saltẽ memoratos: cõem scz eccłie vtilitatẽ: ꝛ ꝑsone possidẽtis indigẽtiã. In his enĩ casibus incõpatibilia esse nõ cẽsent̃. Nã ꝛ dotator parti cularis beneficij recte instruct' ad cõem ecclesie vtilitatẽ: sue proprie cederet ac cedere tenet̃ affe ctiõi. Deniq3 papa oẽm potestatẽ quã hz super ecclesiã: personas ꝛ ecclesiastica bona: recipit ad eccłie edificationẽ nõ destructionẽ. vñ ait aplõs ij. Coꝛ. x. Si amplius aliq̃d gloriatus fuero de potestate nostra quã dedit nobis dñs in edifica tionẽ: non in destructionẽ vestrã: non erubescã.

❡ R Omnis igitur dispẽsatio a potestate aplĩ ca manãs in ecclesie edificationẽ: cultus diuini augmentũ ac salutẽ aĩarũ: tolerãda est: que aũt p̄ter hec cõcedit̃ cassa est ꝛ inanis. Neq3 persone vtilitas in dispẽsatiõe attẽdẽda est pncipaliter: sed ecclesie dicẽte aplõ. j. Coꝛ. x. Oĩa in gl'iaz dei facite. Sine defensiõe estote iudeis ꝛ gẽtib' ꝛ ec clesie dei: sicut ꝛ ego ꝑ oĩa oĩb' placeo: non q̃rẽs qđ mihi vtile est: sed qđ multis: vt salui fiãt. Vñ et Bern. lib. de cõsi. ad eugeniũ papã. Nõ sũ ias rudis (inq̃t) vt ignorẽ positos vos dispẽsatores i edificationẽ: nõ in destructionẽ. Deniq3 queri tur iter dispẽsatores vt fidelis q̃s inueniat̃: vbi necessitas vrget excusabilis dispẽsatio: vbi vtili tas ꝓuocat dispẽsatio laudabilis est. Utilitas di co cõis nõ propria: nã cũ nihil hoꝝ est: non pla ne dispẽsatio: sed crudelis dissipatio est. Cõcor dat idẽ in epła ad theobaldũ comitẽ: vbi ait. Ho nores ꝛ dignitates eccłiasticas nõ ignoro debe re his qui eas digne ſm deũ ministrare velint ꝛ possint. Nec cuiꝙ plures in plurib' ecclesijs ha bere licet: nisi dispẽsatiõe quidẽ ob magnã vł ec clesie necessitatẽ vel vtilitatẽ: nõ ꝓpriã: sz cõem. Illud ad Rupertũ. Quid tibi blãdiris de dispẽsa tiõe apłica: cui' intus cõsciẽtiã diuina tenet sen tẽtia. Vñ si ideo teneant̃ plures p̄bẽde: vt lau tius q̃s viuat: vt propinq̃s subueniat: vt hono ri bus intumescat: vt citius ad episcopatuz perue niat: aliãue hmõi de causis: nõ plane fidelis est dispẽsatio: sed crudelis dissipatio: nõ excusans: sed incusans. Nõ ergo papa tale habet dominiũ super bñficia: vt ad nutũ ꝛ volũtatẽ suã possit de ipsis qualitercũq3 ordinare: sed dominiũ habet super hec ꝛ cetera quoddã regitiuũ vt fideliter ꝛ prudẽter possit ea ministrare. Vñ ꝛ gers. in trac. de ptãte eccłe. dicit. Ptãs ecclĩastica papalis nõ ita hz dominia ꝛ iura terreni simul ꝛ celestis im perij: ꝙ possit ad libitũ de bonis clericoꝝ dispo nere: q̃uis cõcedi debeat ꝙ habet in illis dñium quoddã regitiuũ: directiuũ: regulatiuũ ꝛ ordina tiuũ. Hinc dispẽsator est verius q̃ dñs: ſm illud pauli. Sic nos existimet hõ vt ministros xp̄i: et dispẽsatores ministerioꝝ dei: nõ excludens pe trũ qui ait. Nõ quasi dominãtes in clero. Dispẽ satori autẽ opus est fidelitate ꝛ prudẽtia. Luce. xij. Quis putas est fidelis dispensator et prudẽs: quẽ constituit dñs super familiã suã. Fidelitate vt bonuz in cõem vtilitatẽ ordinet. Prudẽtia vt rõnẽ dispẽsandi agnoscat: ꝛ nõ procedat ex sola sua volũtate: neq3 ipsam vt legẽ cõstituat: qđ est hois rõne nõ vtẽtis. Vñ ad eugeniũ papã Bern. Quõ non indecẽs est tibi pro volũtate ꝓ lege vti. Tu ne es maior dño tuo: q̃ ait. Nõ veni facere vo luntatẽ meã: qđ q̃ nõ minus deiecti q̃ elati ani mi est veluti rõnis expertis: nõ pro rõne sed pro libito agere: nec iudicio agi: sed appetitu: q̃d taz bestiale. Et post modicũ. Sic degenerando (qđ ait) generale opprobriũ fecisti propriũ. Hõ cuz in honore esset nõ intellexit: cõparatus est iumẽ tis isipiẽti. et si. fa. est illis. Et dicit dño camera cẽ. ꝙ si papa pro libito distrahat bona eccłie: ꝛ nõ ea dispẽsat bona fide: de iure nõ tenet. Et nõ soluz tenet̃ tũc ad penitẽtiã de pctõ: quasi ꝓpter abusuz sue rei: sed ĩfideliter agit: ꝛ tenet̃ ad resti tutionẽ si aliũde haberet: q2 fraudator ẽ rei alie ne: sec' si esset dñs.

Luce. xij

❡ S Esto ergo ꝙ papa con sentiat i pluralitatẽ beneficioꝝ: sileat eccłia: nul lus possessorẽ inquietet: calculũ postulabit de': dicturꝰ ad quẽlibet: redde rationẽ villicationis tue: ꝛ tũc cognoscet̃ de' faciẽs iudiciũ ꝛ iusticiã: q̃ in multa patiẽtia sufferẽs vasa ire: non agno scitur.

❡ Quid autẽ et quantũ cõditio status cle rici de bonis ecclesie requirat: ꝛ cũ bona fide sta re possit: Origenes aperit exponẽs illud Matt. xxiiij. Quis putas est fidelis seruus: di. Oĩñ ꝛ ſm simplicẽ intellectũ opus habem' vt fideles sim' ad dispẽsandos eccłie redditus: vt nõ deuorem' q̃ sunt viduarũ: et vt memores sim' pauperũ: et ne occasionẽ accipiẽtes ex eo qđ scriptũ ẽ: Dñs cõstituit his qui euangeliũ p̄dicãt de euãgelio viuere: amplius queram': ꝙ cibũ simplicẽ ꝛ ne cessaria vestimẽta: ꝛ non amplius teneamus no bis q̃ his qui necessitatem patiuntur. Hec ille.

Origenes.

❡ Uideat igitur quilibet q̃ necessitas vrgeat: q̃ vtilitas proueniat: quali intẽtiõe moueat̃: quo fine ducat̃: vt in bñficijs sit pluralis. Et si quid hoꝝ reperit a rectitudie claudicare: pluralitatez abdicat tãꝙ salutis ipeditiuã. Nec pluris estimet

Attende de dispẽsatiõe ab apostolica ptãte manãre Bernardus.

damnū in arca:ꝙ damnū in cōsciētia. Nec querat excusatiōez in pctis superioris autoritate se muniens per dispēsationē:qm̄ vt sit recta in executione oportet eã naturali equitate ⁊ diuinis legib⁹ regulari. Neqꝫ idcirco minus ardebit in baratro:qui cū licētia prelati demergitur in inferno. Si vero inuenit oīa equa et iusta: solicit⁹ sit fideliter vices repēdere deo gratias ⁊ laudes: ecclesie generali:ac stipēdia ministrātib⁹ specialiter:orationes ⁊ spiritualis suffragij famulatū. ¶ Quinte .q. de ordine seruādo in virtutis sacrificij applicatiōe:rn̄sio patet ex dictis ad questionē primā supra lec. xxvj. Ideo breuitati cōsulens post digressionē longā: nō aūt vt autumo: inutilem ad textuꝫ nostri canonis reuertamur.

¶ Lectio. xxix. A

Et omniū circun

stantiū:quoꝝ tibi fides cognita est ⁊ nota deuotio. ¶ Orauit sacerdos specialiter pro cōmissis singulariter: cōsequēter orat specialiter pro circūstantibus nō cōmissis peculiariter. Patet autē ex hac clausula euidēter ſm Inno. ⁊ Alexan. de ales:ꝙ sanctū ⁊ salubre est missarū solēnijs interesse:cū sacrificiū eucharistie pro circunstātibus specialiter offeratur. Ut autē cuncti fideles sacri hui⁹ muneris misse fierent spāliter participes: sctā ecclesia more pie matris:profectum fitiēs filioꝝ salubriter instituit vt oēs fideles cōueniāt in sacris solēnitatibus ad ecclesiā: missas audiāt: et ante finē non recedāt. Unde de cōse. distin. j. Missas dicit̄: Missas die dn̄ico secularib⁹ totas audire speciali ordine precipim⁹: ita vt ante benedictionē sacerdotis:populus egredi nō presumat:qđ si fecerit ab episcopo publice cōfundat̄. Idē in ca. sequēti. Cum ad celebrādū. Itē in ca. Omnes eadē distin. dicitur. Oēs fideles qui cōueniūt in solēnitatibus sacris ad ecclesiā:⁊ scripturas aplo⁊ū ⁊ euāgeliū audiāt. Qui autē non perseuerat in oratione vsqꝫ dum missa peragat̄: nec sanctā cōionē percipiunt (velut inquietudines ecclesie cōmouētes) ꝯuenit cōione priuari. Et ꝙ nō recedat̄ ante bn̄dictionē sacerdotaleꝫ: nō intelligendū est de qualibet missa: sed dūtaxat de missa cui populus ex precepto ecclesie tenetur interesse:qualis est missa maior in die dn̄ica et festis solēnib⁹. ¶ Un̄ notāter dicit̄ l allegatis caplis. die dn̄ica ⁊ solēnitatib⁹:nā in his audire missam est preceptū:vt dicit gl. in .c. allegato. Missas. Nā et text⁹ habet ꝑcipia. Itē de ꝯse. dist. j. Qui in die. vbi precipiūtur excōicari q̄ in die solēni conuētui ecclesie se subtrahūt sed nemo excōicandus est nisi propter transgressionē precepti q̄ mortale pctm̄ inducit. De missa maiori. i. parochiali habet̄ de cōse. dist. j. Et hoc. ⁊ extra de paroch. Ut dn̄icis. Et de celebratiōe mis. Quidā laici. De hoc etiā. ꝰ. lec. xiiij. ¶ B Et dicit doctor subtilis. iiij. sentētiarū. disti. ix. ꝙ hoc ꝑceptū eccl̄ie de audiēdo integrā missam in die dn̄ica ⁊ solēni est specificatio diuini ꝑcepti affirmatiui. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. quantū ad actū ⁊ quātū ad tēpus:sicut in vete. lege specificatū fuit quantū ad diē sabbati:vt videlicet illo tēpore:die scꝫ dn̄ico et solēni de⁹ colatur ⁊ adoretur in oblatione illius summi sacrificij eucharistie: quā offert sacerdos summo patri vere ⁊ sacramētaliter:populus circūstās spiritualiter. Nam tēpus in precepto illo affirmatiuo:qđ nō obligat pro semper nō est expressuꝫ: sed ab ecclesia adiectū. Sicut regulariter precepta legis nature determinationē recipiūt per legē humanā: sicut lex nature dictat malū esse puniendū: bonū premiādū:sed qua pena ⁊ modo: determinat lex positiua. ¶ Debet ergo audiens missaꝫ stare quietus:intus:recollectus:mēte in deū ascēdere ipsum adorādo:magnificādo:laudādo:gratias agēdo: vt satisfaciat ꝑcepto ecclesie de audiēdo missaꝫ:⁊ vt particeps fiat orationis sacerdotis specialiter dn̄m pro circūstātib⁹ deprecātis. Un̄ notāter dicit̄ circūstātiū:nō circūgyrantiū:perambulātiū ⁊ cōfabulantiū:q̄ tales non solū nō fiunt participes misse: sed etiaꝫ peccāt trāsgrediēdo preceptū ecclesie de audiendo missam die dn̄ica:si aliā missaꝫ nō audierint ea die. De quo cancel. in trac. de oīone. Cognoscāt ⁊ obseruēt tam clerici ꝙ laici:quos oportet diebus dn̄icis ⁊ festis diuino interesse officio et seruitio:ꝙ nō absoluūtur ab hoc debito dū sciēter fabulationib⁹ intēdūt:sed multipliciori reatu se cōstringūt:q̄ nedū nō obseruāt preceptuꝫ: sed ⁊ alios impediūt:q̄ in eccl̄ia sctissimo dei tabernaculo scandaluꝫ inhonorationēqꝫ faciunt. Subdit. Stent ergo vel sedeāt:⁊ si nō vocaliter orādo:saltē in modesta quiete ⁊ silētio aliaduertāt:cōsiderātes nedū ea q̄ dicunt̄ vel canūtur:sꝫ et ea q̄ mystice peragūtur in ritib⁹ ⁊ vestibus sacris:q̄ preterea in picturis presentātur: et sic de alijs. Hec ille. ¶ C Ad qđ implendū religiose hortat̄ Greg. x. cap. Decet. de imu. eccle. li. vj. dicens. Decet domū tuā sctitudo. Decet vt cui⁹ in pace fact⁹ est loc⁹ ei⁹:cultus sit cū debita veneratiōe pacific⁹. Sit itaqꝫ ad eccl̄ias hūilis ⁊ deuotus īgressus:sit in eis quieta ꝯuersatio: deo grata:inspiciētibus placita:q̄ cōsiderātes non solū instruat sed et reficiat. Cōuenientes ibidē:nomē illud qđ est supra oē nomē: a quo aliud sub celo nō est datū hoīb⁹ quo saluos fieri credētes oporteat. Nomē videlicet iesu christi:q̄ saluū facit populum suū a peccatis eoꝝ:exhibitione reuerentie specialis attollant. Et qđ generaliter scribit̄ vt in nōīe Jesu omē genu flectatur: singulariter in seipsis implētes:precipue dū agūtur missarū sacra mysteria: gl'iosuꝫ illō nomē q̄ncūqꝫ recolit̄: flectāt genua cordis sui: vel qđ capitis inclinatione testētur. Attēdāt in locis eisdē intētis precordijs sacris solēnijs deuotis oratiōibus insistāt. Nullus in locis eisdē: in quib⁹ cū pace ac quiete vota cōuenit celebrari seditionē excitet. conclamationē moueat:ꝑpetratiue cōmittat. Cessent in locis illis vniuersitatū ⁊ societatū quarūlibet cōsilia cōtiōes ⁊ publica parlamēta. Cessent vana ⁊ multo fortius feda ⁊ ꝓfana colloq̄a. Cessent cōfabulationes q̄libet. Sint postremo alia q̄cūqꝫ q̄ diuinū possint turbare officiū:aut oculos diuine maiestatis offendere:ab ipsis prorsus extranea: ne vbi pctoꝝ est venia postulāda ibi peccādi det̄ occasio:aut deprehēdat̄ pctā cōmitti. Cessent. I ecclesijs earūqꝫ cemiterijs negociatiōes: ⁊ ꝑcipue nūdinarū ac fori cuiuscūqꝫ tumult⁹:oīs in eis secularium iudicioꝝ strepitus cōquiescat. Et infra. Qui vero ꝓmissas inhibitiōes petulāti aīo cōtēpserint: ꝑter penam ordinarioꝝ ⁊ deputādoꝝ ab ipsis diuine vltiōes ⁊ nostre poterūt acrimonia formidare donec suū confessi reatū firmato ꝓposito deliberauerint abstinere. ¶ Ex q̄ satis deducit̄: ꝙ tpe diuinoꝝ I sacratis locis qcr⁹ fine

Audiens missam q̄d agere debeat.

Gregori

Scotus.

strepitu debet quilibet apparere: maxime dum
misse solēnia pagunt᷑:vt de numero sit coꝝ cir-
cūstātiū: p q̄b⁹ spūaliter sacerdos sacrificiū offe-
rēs deo patri:idipsuꝫ petit acceptari dicēs. Me
mēto dn̄e famuloꝝ famularūq₃ tuarum: et oīm
circūstantiū. ❡ D Nec tn̄ hoc sufficit sicut nec
solū sufficit remouēs pbibēs: qm̄ sicut in natu-
ralib⁹ act⁹ actiuorū non suscipiunt᷑ nisi in passo
dispositoꝛ:ita ꝛ actiones spūales certā pꝛerequi
rūt dispositionē. Ita in pposito req̄rit᷑ etiā cer-
ta dispositio p receptione fruct⁹ misse. ❡ Cōsi-
stit aūt hec dispositio audiētiū missam in duob⁹
q̄ hic exprimunt᷑ cū in canone dr̄. Quorū tibi fi-
des cognita est ꝛ nota deuotio. Requirit᷑ primo
fides vt credat᷑ sub specieb⁹ panis ꝛ vini post cō
secrationis verba: verū corpus xp̄i ꝛ verus eius
sanguis ptineri: qd̄ q₂ non fit virtute naturali:
nec ptāte creata: sed infinita creatoris potētia:
transcēditq₃ capacitatē ꝛ intellig ētiā cuiuscūq₃
creati intellect⁹: nec rōne dep̄hēdi pōt: requi-
Augustinus. rit᷑ ad hui⁹ veritatis assensuꝫ ipsa fides: vn̄ dicit
beatus Aug. Mira mihi vident᷑ q̄ de illo sacra-
mēto legunt᷑. Fides est necessaria: scia rōnis in-
quacua. Sciētia rōne ꝛ itellectu colligit᷑. Fides
autoritate vidret᷑. Hec sūt ergo q̄ fidē de necessita
te exigūt: rōnē oīno nō admittūt. Experiūt sim-
plicē creditoꝛē: arguunt improbū discussoꝛē. Et
post pauca. Credi nāq₃ opꝫ salubꝛiter: qd̄ inuesti-
gari neq̄t vtiliter. Hec ille. Req̄rit᷑ ergo fides cir
cūstātiū: vt ipsis pficiat oblationis sacrificiū p
quā in vnitate recipiunt᷑ sacramēti: ꝛ adherent
ceteris mēbris corpis mystici: et xp̄o hui⁹ corpo
ris capiti. Sicq₃ viuūt ꝛ spūalis vite influxū par
ticipare pñt. Nā fides operās p dilectionē puri-
ficat corda circūstātiū vt ꝛ ipsi in oblatione illa
q̄ sua puritate puritatē mystici corpis repꝛesen
tat: spūaliter offerant᷑. vn̄ Act. xv. Fide purificās
corda. ❡ Scd̄o requirit᷑ eorūdē attētio: ꝛ eleua-
tio mētis in deū per deuotū affectū: quo deside
rēt oblationē huius hostie salutaris sibi pꝛofice
re ad salutem: ꝛ hoc innuit᷑ cū dr̄. Et nota deuo
tio supple ad hoc sacramētū: qua tibi vniuntur
virtute charitatis p affectū: sicut fide vniunt᷑ ve
ritate p itellectū: sicq₃ veritate ꝛ virtute vniant᷑
p itellectū ꝛ affectū. Que fides ꝛ deuotio etsi ho-
mines latet: tn̄ tibi deo cognita est et nota. Co-
gnita p appꝛobationē: ꝛ nota p acceptationem.
Tibi q̄ ppitiaris fidelib⁹ ꝛ deuotis: fm̄ Inno. q̄
solus vides in cōsciētiis: q̄ recte credūt ꝛ deuote
diligūt: q̄ scrutatoꝛ es renū ꝛ cordiū: deus sciarū
et dn̄s ꝛ occultoꝛū oīm pscrutatoꝛ: in cui⁹ cōspe
ctu nulla creatura est inuisibilis. Tibi etiam cui
oīs coꝛ ptꝫ quoad fidē ꝛ adhesionē: ꝛ oīs volun
tas loquit᷑ p desideriū ꝛ deuotionē: ꝛ quē nullū
latet secretū p occultationē: qm̄ oīa nuda ꝛ apta
sunt oculis tuis. His aūt duob⁹ existētib⁹ in au
diētib⁹ missam: fide scꝫ ꝛ deuotione: fructū diui
ne grē hui⁹ sacramēti pcipiūt ꝛ nōnūq̄ abūdā-
tius q̄ sacerdos offerens. ❡ E Vn̄ subdit᷑. Pro
quib⁹ tibi offerim⁹. Quib⁹ scꝫ famulis ꝛ famula
bus tuis: ꝛ oīb⁹ circūstātib⁹ fidelib⁹ ꝛ deuotis:
offerim⁹. qd̄ dr̄ in plurali ad denotādū q̄ sacer-
Alber. dos loquit᷑: vt supꝛa tactū est: i psona toti⁹ eccle-
sie q̄ est offerēs principale. Vel fm̄ dn̄m Alber.
dr̄ offerimus: ad denotandū vnitatem corporis
mystici: scꝫ ecclesie: que in totius multitudinis fi
deliū ꝛ cleri seruitute offert hostiā salutarē: et est
idē in sn̄ia cū pꝛioꝛi. ❡ Subdit᷑. Vel qui tibi offe
rūt. i. vel coꝝ circūstantiū fideliū q̄ tibi media-
te et spūaliter offerunt. Offerūt eni circūstantes
mediate: sacerdos celebꝛās immediate: offerūt
et spūaliter. Sic etiā spūaliter dicunt᷑ hoc sacra
mentū manducare pꝛo quāto deuote se humi-
liant in cōspectu corporis xp̄i: fide credētes al-
tissima huius sacramenti mysteria: oēm intelle
ctū suū in obsequiū xp̄i captiuātes: vt loquitur
aplus. ii. Coꝝ. x. ac desiderantes fieri participes Augusti.
huius hostie salutaris. De quib⁹ beatus Augu.
ait. Vt quid paras dentē ꝛ ventrē: crede et man Innocē.
ducasti. Cui cōcordat Innocē. Nō solū offerunt
sacerdotes: sed ꝛ ceteri fideles. Nā quod speciali
ter adimplet᷑ ministerio sacerdotū: hoc vniuersi
ter agunt vota fideliū. Hinc dicit dn̄s Alber. q̄
hec particula: q̄ tibi offerunt: referri dꝫ ad illud
qd̄ pꝛemissum est. scilꝫ quorū tibi nota est deuo-
tio: q₂ sicut sacerdos offert sacramentū ministe-
rio: ita illi offerūt voto. Speciali eni voto offe-
rūt illi q̄ se ꝛ sua deferūt ad altare: ꝛ ideo etiā spe
cialiter i altaris oblatione cōtinent᷑: ꝛ illoꝝ spe
cialis est recordatio. ꝛ addit. Fit ergo hec oratio
specialiter p offerentib⁹: ꝛ cōsequēter p aliis: et
ideo monēdus est ppl's vt offerat: q₂ p oblatio-
nes speciali voto hostie cōiungunt᷑. Et vt dictū
est: ipsi offerūt voto: quē sacerdos offert mini-
sterio. Alia autē particula scꝫ tibi offerim⁹: refer
ri debet ad illā: quorum tibi fides cognita est: q₂
nō nisi in fide ambulātib⁹ hec oblatio applicat᷑.
Vel aliter fm̄ Inno. Memēto coꝝ p quib⁹ tibi
offerimus: sꝫ ꝛ eoꝝ sacerdotū qui tibi offerunt. Sacrificiū quid et vnde.
Quāuis eni sacerdos p ppl'o offerat: offert tamē
nihilominus ꝛ p se. offert itaq₃ sacerdos: offert
et ppl's. ❡ F Sacrificiū laudis. Sacrificiū dr̄
fm̄ dn̄m Alber. ab effectu: q₂ sacros nos efficit.
Laudis v̄o: q₂ nihil in eo est nisi quod est laudis Psal.
pulchꝛitudinis ꝛ honoris. Hinc ps. Sacrificiū
laudis honorificabit me: ꝛ illic iter quo ostēdā
illi salutare dei. Iter eni ad salutē per nullū vnq̄
fuit sacrificiū nisi per illud. Vel fm̄ Innocen. et
Alexā. Sacrificiū laudis dr̄: q₂ pꝛopter hoc maxie
deū laudare debem⁹: q̄ nō solū se p nobis dede
rit i p̄ciū: sꝫ etiā se dederit nobis i cibū vt p p̄ciū
redimeret nos a moꝛte. Per cibū nos aleret ad
cōseruationē spūalis vite: ꝛ roboꝛaret in via ad Iob. vi.
consecutionē vitalis gloꝛie sempiterne. Iob. vi.
Qui mānducat me: et ipse viuet propter me. Iter
nāq₃ nullū patuit ad salutē p quodcūq₃ sacrifi-
ciū veteris legis: qm̄ neq₃ auferebāt pctā que re
gnū celoꝝ claudūt: neq₃ gratiā cōtulerūt: q̄ ad
ipsum aditū patefecit. Vel dr̄ sacrificiū laudis:
quia xp̄s ipsum cū laude gratiarū actione insti Sacrificium laudis quare sic dicatur.
tuit. Sic eni legit᷑. Gratias agēs benedixit ꝛ fre-
git ꝛc. sic ꝛ sacerdos cū laudib⁹ sacrificiuꝫ offert.
❡ G Pro se suisq₃ oīb⁹. Pꝛeponitur pꝛo se: q₂
charitas ordinata: q̄uis ad oēs se extēdit: tamē a
seipsa incipit: hoc est in ipsum in quo est pꝛimū
et pꝛincipaliter rēdit. Sic eni quilibet se pꝛimo
et plus diligit: postea ceteros ordine quodā. vn̄
Canti. ii. Introduxit me rex in cellā vinariā: or- Canti. ii.
dinauit in me charitatē. Nec solum ex charitate
infusa: q̄ est ordinata: et ordinate se quisq₃ plus
diligit: verū ꝛ ex inclinatione ꝛ amoꝛe naturali:
imo plus ex illa q̄ ex pꝛia. Hec eni facit vt plus
ipsum qd̄ q̄s est amet: q̄ qd̄ nō est. Et inter ea q̄
quis nō est: plus diligit᷑ hoc cū quo q̄s hꝫ maio
rē similitudinē ꝛ participationē. Bonitas siqui
dem ꝛ vnitas rōnes sunt diligibilitatis: vt dicit
Scotus in. iii. Or autē quilibet maxime sibi est
idē ꝛ vn⁹: iō plus se diligit: ꝛ post hoc ea cū quib⁹

est plus vnū. Exēpliū in vidua sareptena ⁊ helia
iiȷ. Reg. xvij. vbi dicit ꝓpheta. Uerūtm̄ mihi p̄ri-
mū fac de ipsa farinula subcinericiū panē par-
uulū ⁊ affer ad me. Tibi autem ⁊ filio tuo facies
postea. Hāc vnitatē vel quasi vnitatē: hoc est par
ticipationē alicui⁹ vni⁹ esse rōnē diligibilitatis
exēplariter declarauit Guilł. parrhis. ita dicēs.
Societatē naturalē et amorē inter fratres facit
cōio cause essendi. Cōicat em̄ in patre: ⁊ si addi-
ta fuerit cōicatio in matre: erit fortior. Natura-
lius em̄ se plus diligūt q̄ simul cōicant in patre
et in matre: q̄ q̄ in altero. Cui cōioni si addide-
ris cōionē in victu: erit fortior cōionis amor in
ter eosdē. Et si addideris vt cōicēt i magisterio
erit fortior. Itē si addideris cōionē in lege: ad-
des ⁊ fortitudinē eidē amori. Et si addideris cō
munionē in pfessione vel ordine: addes et aliā
causam fortitudinis ⁊ cōfirmationis. Et si addi
deris iterū cōionē in principe vel prelato: auge-
bit ex hoc: ⁊ ampli⁹ firmabit ipsa cōio. Et si ad-
dideris cōionē dom⁹: erit adhuc ex hoc augmē-
tū fortitudinis. Subdit causam olm premissoꝝ
dicēs. Radix autē in olbus his est vnitas ⁊ cōio
eiusdē amati: vel f̄m quosdā: ipsa silitudo ⁊ assi-
milatio. Iuxta hunc modū cōicatio in ducē vnit
milites: ⁊ cōicatio i signo bellatores: ⁊ cōicatio
in domo seruos ⁊ famulos: ⁊ cōicatio in merce-
de vel ope operarios: ⁊ cōicatio in pastore vel gre-
ge vel pascuis oues: ⁊ cōicatio cōmerciūm nego
ciatores. Cōcludit q̄ quāto in plurib⁹ ⁊ maiori-
bus magisq̄ amādis hoīes cōparticipāt: tanto
maior est in eis societas: familiaritas: ⁊ dilectio
nisi aut inuidia: aut alteri⁹ pestis corruptio hec
impedierit. Recte ergo pro se suisq̄ offerūt fide
les missam audiētes. Suis dico qb⁹ magis vin
culo nature ⁊ familiaritatis sunt cōiūcti: q2 ad
hoc est inclinatio naturalis: q̄ semꝑ recta est: q2
a deo indita: cui volūtas si fuerit cōsona: et ipsa
recta erit: ⁊ hoc nisi prohibita sit ꝑ regulā supio
rē: ne illi se cōformet: qđ in ꝓposito minime re-
perit. Orāt igit ꝓ suis cōsanguineis ⁊ affinib⁹ fa
Mat. ix. miliarib⁹: amicis et bn̄factorib⁹ f̄m Inno. Sic
Joh. xi. princeps qdā accessit ad iesum intercedēs ꝓ filia.
Matth. Pro fratre suo orauit Martha. Cēturio ꝓ pue-
viij. ro paralytico. Et flētes vidue deꝑcabant petrū
Act. ix. vt resuscitaret thabitā noīe dorcas: ostēdētes ei
Mat. v. quas fecerat illis tunicas. Act. ix. Ita et mō fide
les ac deuoti ꝑ se: ⁊ ꝑ sacerdotē orāt ꝓ suis varia
sibi cōditione cōiūctis. Et hs etiā tenemur dili
gere inimicos f̄m illud Matth. v. diligite inimi
cos vestros. m̄ dicit Alex. seruare debem⁹ ordi-
nē charitatis. Cant. ij. Introduxit me rex i cel.
vinariā: ordi. i me cha. Et Addit Estimo nihilo
min⁹ q̄ si sacerdos ꝓferēdo hec v̄ba suos inimi
cos amplecteret: vtili⁹ sibi: ⁊ deo acceptabili⁹ hec
eadē ꝓferret. ¶ P pro redēptione aīarū suaꝝ.
ꝓ spe salutis ⁊ icolumitatis sue. ¶ Hec est secun
da ꝑticula quarte partis principalis ꝑtis scđe: in
qua postq̄ tactū est ꝓ qb⁹ ⁊ qualib⁹ orat: osten-
dit qđ ꝓ eis a deo desiderat. Sūt aūt f̄m Inno.
⁊ Alex. post magistrū. ij. snīarū dist. xxvij. tria bo
noꝝ gn̄a. s. corꝑalia: spūalia ⁊ eterna. Pria sunt
infima: scđa media: tertia sup̄ma: ꝓ quib⁹ sacer-
dos offerēdo sacrificiū orat. Pro summis cū di-
cit: ꝓ spe salutis. Pro mediis cū p̄misit: ꝓ redē-
ptione aīarū suarū. Pro īfimis cū vltimo addit:
et incolumitatis. Ita vt v̄bū salutis ad aīe salu-
tē q̄ in beatitudine perficit: ⁊ incolumitatis ad
sanitatē corporis referat. Utraq̄ em̄ salus: mē-
tis et corporis est ab eo: q̄ dicit. Salus ppl̄i ego
sum. Et q2 vtraq̄ salus ꝓuenit de redēptiōe aīe
i. pctī remissiōe: sicut ecōtra de reatu pctī ꝓcedit
infirmitas vtriusq̄ f̄m sn̄iam veritatis. Job. v.
Ecce in qr san⁹ fact⁹ es iā noli peccare ne deteri⁹ Job. v.
aliquid tibi ꝯtingat. Deniq̄ dn̄s docet nos pro
his trib⁹ orare. Mat. vj. Pro eternis. Adueniat
regnū tuū. Pro spūalib⁹. Fiat volūtas tua sicut
in celo ⁊ in terra. Uolūtas dei est scrificatio n̄ra
j. ad Thes. iiij. Scrificatio aūt que est ꝑ gratiā ⁊
charitatē bonū est spūale. Pro corporalib⁹. Pa-
nē nostrū quotidianum da nobis hodie. Offeri
mus igit ꝓ eternis: vt dent nobis in premiū: ꝓ
spūalib⁹: vt dent nobis ad meritū: ꝓ corporali-
bus: vt dētur nobis ad amminiculū: vt ꝑ corpo-
ralia ꝓueniam⁹ ad spūalia: ⁊ ꝑ spūalia ad eterna.
Orās ergo sacerdos primo dicit. Pro redēptione
aīarū. nō ꝓ tpali lucro: vel terreno appetitu: sed
pro redēptione aīarū. i. remissione pctōꝝ. Qui-
bus remissis aīa redēpta est: f̄m illud ps̄. Et ipe
redimet israel ex oīb⁹ iniq̄tatib⁹ eius. Pctm̄ em̄
captiuā detinet aīam: f̄m illud Prouer. v. Iniq̄- Prouer.
tates sue capiūt impiū: ⁊ funib⁹ pctōꝝ suorū cō- v.
stringit. Peccati v̄o stipēdiū mors est. Rom. vj. Ad rō.
Remisso igit pctō: aīa liberat: ⁊ a morte redimit. vj.
Et rōnabiliter petit remissio pctōꝝ ⁊ aīarū re-
dēptio: ꝑ hāc oblationē gloriosi corporis et pre
ciosi sanguinis xp̄i: q2 hoꝝ oblatio in cruce re-
dēptionē aīarū nostrarū operata est ⁊ pctōꝝ re-
missionē. De primo. j. Pe. j. Sciētes q̄ nō corru
ptibilib⁹ auro ⁊ argēto redēpti estis de vana ve-
stra cōuersatione paterne traditionis: sed ꝑcio-
so sanguine quasi agni immaculati. Et Apoc. v. Apoc. v.
Redemisti nos deo in sanguine tuo. Hui⁹ redē-
ptionis oblatio nostra iugis est cōmemoratio. Matth.
vn̄. Mat. xxvj. Hic est sanguis meus noui testa- xxvj.
mēti: q̄ pro multis effundet in remissionē pctōꝝ
Un̄ ⁊ f̄m btm̄ Hiero. Uerbū qđ iudei malū sibi Hierony
⁊ filiis suis iprecabant dicētes. Sāguis ei⁹ sup mus.
nos: ⁊ sup filios nostros. nobis optam⁹ in salu-
tē ⁊ remissionē pctōꝝ et redēptionē animarum.
Est aūt redēptio aīe a pctō: est ⁊ redēptio a pre-
senti miseria ⁊ exilio. Utraq̄ fit ꝑ xp̄i sanguinē
qui offert. De primo dr̄ Apoc. j. Lauit nos a pec Apoc. j.
catis nostris in sanguine suo. De scđo Hebre. x.
Habem⁹ fiduciam ꝑ sanguinē eius in introitu
scōꝝ. Per introitū autē scōꝝ regni celestis: qđ
sancti introierunt a miseriis huius seculi eripi-
mur. Et de exilio ad patriā. de merore ad sempi
ternā leticiā reuocamur. vn̄ Esa. xxxv. Ambula- Esaie.
būt qui liberati fuerint et redēpti a dn̄o: cōuer- xxxv.
tētur ⁊ veniēt in syon cū laude et leticia sempi-
terna super capita ipsorū. Gaudiū ⁊ leticiā obti
nebūt: fugiet dolor ⁊ gemit⁹. ¶ I Petita itaq̄
pctōꝝ remissione: quā ꝑcedere opꝫ salutē: etiā
pro ipsa salute orat dicēs. Pro spe salutis. i. bea
titudinis. i. beatitudine sperata. Spe nāq̄ salui
facti sumus. ad Rom. viij. Est aūt vita beata id
pro quo principalr orare debem⁹: eāq̄ petere tā-
q̄ summā nostrā ꝑfectionē ad quā conditi sum⁹
a dn̄o. vt dicit Augu. Ad probā: in de orādo deū. August.
Cetera autē oīa q̄ petimus nō petim⁹ nisi f̄m q̄
ad hāc ordinant. Ita ⁊ saluator prius petere do
cuit: vt nobis adueniat regnū suum: q̄ vt panis
quotidianus tribuat. Un̄ ⁊ Mat. vj. docet. Pri- Mat. vj.
mū querere regnū dei et iusticiā eius: et dehinc
alia oīa adiicient. Pro quib⁹ obtinendis sacer-
dos addit. Et incolumitatis sue. i. cōmoditate
corporis: que ad salutē et beatitudinē obtinēdā

dum ordinaꝛ. ꝓ quo ⁊ orauit ꝓpheta cū di-
xit. Cõserua me dñe qm̃ speraui in te. Et iteruꝫ:
Ne ꝓiicias me in tꝑe senectutis: in qua plures
corporis aduersitates assolent aduenire. vñ seq̃
tur. Cū defecerit virt⁹ mea ne derelinquas me.
ps. lxx. ¶ Exponitur aūt hec clausula ſm dñm
Albert. scꝫ ꝓ spe salutis ⁊ incolumitatis: ita vt
ambo hec salus ⁊ incolumitas ad corpus referā
tur. Vñ cū petit sacerdos ꝓ spe salutis petit ꝑ
debilibus ⁊ infirmis. Cū ꝓ spe incolumitatis:
ꝓ valētib⁹ ⁊ sanis. Sanitatē autē petimus in
firmis: vt fortiores sint in dei seruitio. Ad qḋ et
ipse per se dñs multos i corporē infirmitate gra
uatos curasse legiꝛ ⁊ sanasse. vñ ⁊ ipse igratos de
sanitate recuperata arguit: cuꝫ ex decẽꝫ leprosis
Lu. xvij. mūdatis: vnus tātū regressus magna voce ma-
gnificās deū prostratus in terrā gratias egit: a
dño audiuit. Nõne decē mūdati sunt: ⁊ nouē vbi
sunt. Nõ est inuētus q̃ rediret ⁊ daret gloriā deo
nisi hic alienigena. Istā sanitatē a dño concedi-
tꝛ ꝓpheta dicēs. Bñdic aīa mea dño. Seq̃
tur. Qui sanat oēs infirmitates tuas: q̃ redimit
de interitu vitā tuā. Incolumitas petitur ꝓ sa
nis ⁊ valētibus: q2 incolumitas est ꝑfecte sanita
tis integritas: quā nisi de⁹ sua misericordia ꝯser
uet: ipa stare nõ põt: tanꝗ̃ sup fundamētū debi
le fundata. Nā in corpore cõtinua est pugna ca-
lidi ⁊ frigidi: humidi ⁊ sicci: leuis ⁊ grauis: duri ⁊
mollis: aliarūq3 cõtrarietatū q̃ in corꝑe sunt hu
Sap. xvj mano. vñ scribiꝛ Sap. xvj. Nõ herba neq3 mala
gma sanauit eos: sed tu⁹ dñe sermo q̃ sanat oīa.
¶ Est etiā q̃dā spes salutis spes euadēdi machi
nationes inimicoꝝ: sicut in ps. dr. Eripe a fra. de⁹
Dan. xiij a me. ⁊ de ma. ca. vni. meā. Salua me ex ore leo-
nis: ⁊ a cor. vnicor. humi. meā. ⁊ Dan. xiij. Et sal
uatus est sanguis innoxi⁹ in illa die. sanguis scꝫ
susanne de insidiis iniquoꝝ iudicū. Et de his oi-
bus dr: in ps. Dñs cõseruet eū ⁊ vi. eū: ⁊ beā fa.
eū in ter. ⁊ nõ tradat eū in manib⁹ inimicoꝝ ei⁹.
Dñs opē ferat illi sup lec. doloris ei⁹ vniuer. stra
tū ei⁹ ver. in infir. ei⁹. ¶ Pro hac salute liberatio
nis a fraudib⁹ inimicoꝝ: silr offert ⁊ orat sacer-
dos dicēs: Pro spe salutis et incolumitatis sue.
¶ R Sequitur. Tibiq3 reddūt vota sua eterno
deo viuo ⁊ vero. Hec est tertia particula ꝑtis ꝗr-
te: in qua vt deus exaudiat bona coꝝ pro quib⁹
petiꝛ allegantꝛ. vñ diciꝛ. Memēto dñe illoꝝ pro
q̃b⁹ tibi offerim⁹ sacrificiū laudis: q̃ tibi reddūt
vota sua. i. deuotionē vel affectionē suā vel bona
Dubium opa sua. ¶ Sed hic sunt duo dubia. Primū cir-
primuꝫ. ca priorē textū: cū dr. ij. Coꝝ. xij. Uirtus in infir
mitate perficiꝛ. Et cuꝫ infirmor tūc potēs sum.
Quid est ꝙ pro corporis infirmitate offerꝛ sacri
Rñsio ad ficiū ab ecclia? Respõdet Alex. vt infirmitati no
dubium. stre cõdescēdēs: nobis occasionē impatiētie pre
cludat: ⁊ cõseruata vel reddita sanitate gratiarū
Secūdū actiões dño referam⁹. ¶ Scdm dubiū circa pre
dubium. sentē textū. Cū nostra donem⁹: et aliena redda-
mus: quõ vota si sua sunt: reddūt fideles nõ po
tius donāt. Et si reddūt: quõ sua sunt ⁊ nõ poti⁹
aliena? Rñdet Inno. ⁊ Alex. Uotū ⁊ gñaliter op⁹
bonū ⁊ hois est et dei. Dei ꝑpter auctoritatē gra-
tie. Hois propter libertatē arbitrii. Propter qḋ
dicit apls. j. Coꝝ. xv. Nõ aūt ego: sed gr̃a dei me
cū. ⁊ j. Coꝝ. iij. Coadiutores sumus dei. Et hoc
cõfirmat beat⁹ Augustinus super illud ps. Adiu
Augusti- ua nos deus salutaris noster. dicēs. Hoc verbo
nus. ait: salutaris noster satis exponit: quā pauper-
tatē voluit intelligi in hoc ꝙ dixit. Qm̃ paupes

sumus nimis. Ipsa q̃ppe est infirmitas: cui salu
taris est necessari⁹. Cū vero adiuuare nos vult:
nec ingratus est gr̃e: nec tollit liberū arbitriuꝫ.
Qui eñ adiuuaꝛ ipse etiā per seipsuꝫ aliq̃d agit.
Cõcordat magister li. ij. dist. xxvij. dicēs. Ex gra
tia incipiūt bona merita: ⁊ cū ex gr̃a sola esse di-
cunꝛ: nõ excluditur liberū arbitriū: q2 nullū me
ritū est in homine qḋ nõ fit per liberū arbitriū.
¶ L Pro cui⁹ intellectu aduertēduꝫ ꝙ in actu
meritorio duo est cõsiderare. Primū est ipa sub
stātia siue realitas actus. Scdm acceptabilitas
actus. Substātia actus est a libero arbitrio seu Duo sūt
volūtate simul ⁊ a gr̃a: q2 gratia ⁊ voluntas sunt ꝯsideran
due cause partiales: ⁊ vna causa totalis act⁹ illi⁹. da i actu
Uolūtas tamē est causa principalior: q2 volūtas merito-
habet rõnē potētie. Gratia rõnē habitus. Potē rio.
tia aūt vtitur habitu ⁊ nõ econuerso. Et ꝑpterea
ille actus liber dr quātū ad suū ꝑduci. Hec autē
libertas est a volūtate: nõ a gratia vl' charitate:
q2 hec est qualitas quedā naturaliter actiua: si-
cut calor in igne: vel alia qualitas quecūq3. Ex
quibus duobus surgit principalitas quoad vo-
lūtatē respectu substātie actus eliciti. Acceptabi
tas aūt ipsius actus meritorii similiter est a vo-
lūtate ⁊ etiā a charitate. Nõ eñ actus quicūq3 a
deo acceptaꝛ in ordine ad beatitudinē cõferen-
dā: nisi sit libere a voluntate elicit⁹. Neq3 tñ hoc
sufficit: sed oportet ꝙ hoc fit ſm iclinationē cha
ritatis. Que q2 rõ ponitur merēdi: ipa est causa
principalior quoad acceptabilitateꝫ ⁊ hoc ex or-
dinatione dei plus acceptātis actū q2 est a cha-
ritate inclinātē: ꝗ̃ q2 est a potētia elicitē: ꝗ̃uis
vtrūq3 requiraꝛ. Et pro illo facit dictū beati Au Augusti.
gust. in de lib. ar. Gratia se habet ad liberū arbi
triū sicut sessor ad equū. Idē in epla ad Sixtū.
volūtate in q̃ cõcomitāte nõ ꝑuenirēt: pedisse-
qua non dña: hõ mereꝛ. Et ibidē. Quid est hois
meritū ante gratiā: cuꝫ oē bonū meritū nostruꝫ
nõ in nobis facit nisi gr̃a. In quib⁹ verbis videꝛ
principalitateꝫ i merito attribuere gratie: ꝗ̃uis
nõ secludat volūtatē. Sunt ergo vota ⁊ bona me
rita nr̃a ⁊ dei. Nr̃a vt dictuꝫ est ex libe. arbi. Dei
ex gr̃a ad ipsa inclinātē. Cõgrue igiꝛ diciꝛ: q̃ tibi
reddūt vota quasi tua ex gr̃a. Cõgrue etiā subiū
gitur vota sua ex voluntate: q2 quasi libere elici
ta. Libere eñ exit volūtas in opera talia sicut i
q̃cūq3 alia. Hinc ait ꝓpheta. Aīa mea i mani-
bus meis: semꝑ quoad oꝑari scꝫ: nõ quoad esse:
q2 sic a solo deo est. Et illud Eccli. xv. De⁹ ab ini Eccl. xv.
tio cõstituit hoiem: ⁊ reliquit eū in manu cõsilij
sui: adiecit ei mādata ⁊ precepta. Sequitur: Ap-
posuit tibi aquā ⁊ ignē: ad qḋ volueris: porrige
manū tuā. Ante hoiem vita ⁊ mors: bonū ⁊ ma-
lū: qḋ placuerit ei: dabiꝛ illi. Ex quibus satis in
telligi datur ꝙ opera hois in ipsius sunt ptāte.
¶ M Sequiꝛ. Eterno deo viuo et vero. Alex.
Dij dicuntur ⁊ hoies ⁊ demones ⁊ simulacra vel
imagines: sed hoies adoptiõe: demones vsurpa
tione: imagines nūcupatiõe. Per adoptionē vt
ibi. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi oēs. ps. lxxxj.
et Exodi. vij. Moysi dictū est. Ecce constitui te ps. xcv.
deū pharaonis. Per vsurpationē: vt ibi. Oēs dij
gētiū demonia. Hi deitatē sibi vsurpāt: hoc ē glo Mat. iiij
riā deo debitā. Vñ Mat. iiij. Sathan dixit chri-
sto. Hec oīa tibi dabo: si cadens adoraueris me
scꝫ latria adoratione vt deū. ⁊ Esa. xiiij. In celū
cõscēdā: sup astra dei exaltabo soliū meū: sedebo Esa. xiiij
in mõte testamēti: in laterib⁹ aquilonis. Ascēdā
super altitudinē nubium: similis ero altissimo.

per nūcupationē appellarunt deos opera ma-
nuū suarū: lapides scʒ τ ligna τc. de quibꝰ. Sap.
Sap. xiii. xiii. Infelices aūt sunt τ inter mortuos spes illo
rū est: qui appellarūt deos opera manuū suaꝝ.
Et in ps. cxiii. Simulacra gentiū argentū τ au-
rū opera manuū hoīm. Os habēt τ nō loquent:
ps. oculos habēt τ nō videbūt. Primi sunt veri τ vi
ui: sed non eterni. Nam de eis dicit in ps. lxxxi.
Uos aūt sicut hoīes moriemini: τ sicut vnus de
pncipibꝰ cadetis. Secūdi sunt viui: sed nec eter
ni: nec veri. Nō eterni: qꝛ mutabiles: licet quoad
finis carētiā sunt ppetui. Eternꝰ enī esse nō pōt
nisi īmutabilis tā substātialiter ꝙ accidētaliter.
Eterni- Nā ſm Boe. v. de cōso. psa. vlti. Eternitas ē īter
tas qd. minabilis vite tota τ simul possessio. Qđ soli deo
ꝯuenit: qꝛ est quicqđ esse pōt: nec trāsmutatiōe
Jaco. i. aut vicissitudine variat Jaco. i. Apđ quē nō trāſ
mutatio nec vicissitudinis obūbratio. Neqʒ ve-
ri sunt q in veritate nō steterūt. Nā ab initio ho
Jo. viii. micida erat τ in veritate nō stetit: τ veritas non
est in eo. Tertii nec veri sunt: nec viui: nec eterni
qꝛ nec veritatis capaces: qꝛ surdi τ muti. Nec sen
su ac intellectu prediti: nec īcorruptibilitate do
tati. Ad hoꝝ oīm exclusionē dicit. Tibi deo eter-
no viuo τ vero. Solus enī deꝰ per essentiā est deꝰ
esa. xliiii. eternus viuꝰ τ verus. Esa. xliiii. Absqʒ me nō est
deꝰ: imo est eternitas ipsa vita τ veritas. Cui ne-
qʒ vita neqʒ ꝟitas neqʒ eternitas accidere pōt:
qꝛ simplex τ incōpositus: τ nulli oīno cōponibi-
lis. Ens oīno primū τ independens: ens necessa
riū ens pfectissimū. Hinc ab alio esse nō capit.
De cuiꝰ eternitate dicit. i. ad Timo. vlti. Qui solꝰ
hꝫ īmortalitatē. glo. vera īmortalitas ꝟa est eter
nitas. de vita. iii. Reg. xvii. Uiuit deus in cuius
Ad rom. cōspectu sto. De veritate Rom. iii. Est aūt deus
iii. verax: oīs hō mendax. ¶ N Uel dicit deo eter-
no vero τ viuo: ad innuēdū ꝙ tres psone diuine
operant in hoc sacramēto. Licet enī hec tria ap
propriata psonarū: eternitas: veritas: vita sint
cōia oībus tribꝰ personis: qꝛ eternus pater: eter
nus filius: eternus spūsanctus. Sic verus et viuꝰ
pater: verus τ viuus filiꝰ: verus τ viuꝰ spūsanctus:
tamē per appropriationē quandā eternitas pa
tri attribuit: qꝛ principiū est sine principio ori-
gināte: de quo in symbolo athanasii dicitur: pa
ter a nullo est: nec factus: nec creatus nec geni-
Athana- tus. Sunt autē a patre oīa: filius per generatio
sius. nē: spiritussanctus per spirationē: cetera cūcta per
creationē. Ueritas appropriat filio: qꝛ procedit
per modū intellectus vt verbū ad quē pertinet
Joh. xiiii. veritas. Uñ et de seipso Joh. xiiii. Ego sum veri-
tas. Et propheta de filio loquēs ait. Ueritas de
terra orta est. Uita appropriatur spiritui sancto
qꝛ procedit per modū volūtatis ad quē specialē
ordinē habet vita: vt dico spiritualis. Unde in
symbolo niceno dicitur: Et in spiritūsanctū do
minū viuificantē. Operatur autē pater trāssub-
stantiationē panis τ vini in corpus τ sanguinē
christi: qꝛ hoc fieri nō pōt: nisi per infinitā potē
tiā q patri appropriat. Ordinat filius per sapiē
tiā vt sint sub speciebus humano vsui cōuenientī
bus: panis scʒ τ vini. Spiritussanctus cōfert gra
tiā digne sumētibꝰ per suā clementiā vt recte di
cat eucharistia: quod est interpretatū bona gra-
tia. Et licet hec obsecratio vt dicit Inno. τ Alex.
specialiter dirigat ad patrē propter autoritatē
Mat. vi. principii: vt dictū est: ſm ꝙ ipse filius docet nos
orare Matth. vi. Pater noster qui es in celis τc.
Propter qđ etiaʒ in principio canonis dicitur.

Te igitur clementissime pater per iesum christū
dñm n̄o. sup. rogamꝰ ac petimus. Tñ indiuidue
trinitati sacrificiū laudis offert: tam scʒ patri ꝙ
filio ꝙ spūisctō quoꝝ sicut īdiuisibilis est maie-
stas: sic τ īdiuisibilis adoratio. iuxta qđ veritas Jo. iiii.
dicit. Ueri adoratores adorabūt patrē in spū et
veritate. i. ī filio et spū sctō: qꝛ pater essentialiter
est in filio: τ filius naturaliter ī patre τ spūsctūs
substantialiter in vtroqʒ. ſm hoc ergo offertur
laudis sacrificium deo eterno. i. deo patri. deo
vero. i. deo filio: deo viuo: idest deo spiritusctō q
licet sint tres ī psonis: vnus tñ sunt deꝰ in essen
tia: que est indiuidua trinitas: cuiꝰ indiuisa est
adoratio: q specialiter in hoc sacrificio exhibet.
¶ Lectio. xxx. A

Communicātes

τ mēoriā venerātes. ¶ Hec ē pars
secūda pncipalis totiꝰ canonis: in
qua post petitionē benedictiōis ap
positoꝝ munerū pro tota ecclesia offerēdorū in
precedēte parte premissa: ponitur sanctoꝝ inuo
catio: quorū precibus τ meritis eorūdē donorū
nobis a deo facta est collatio. Et diuidit ī duas
partes. In prima sanctorū cōmemoratio pmit-
titur. In secūda per eorū preces τ merita suppli
catio subinfert: ibi. Quoꝝ meritis. Prima pars
subdiuidit in particulas quatuor. In prima tā-
gitur sctōꝝ cōis memoria venerabiliter. In secū
da fit memoria gloriose virginis marie primo τ
principaliter: ibi. In primis. In tertia exprimi
tur quorūdā aplorū τ martyrū noīa specialiter:
ibi. Sed τ btōꝝ. In quarta addit oīm sctōꝝ me-
moria generaliter: ibi. Et oīm sanctoꝝ tuorum. Innoc.
¶ Circa primū dicit: Cōicātes. Pro cuius intel
lectu aduertēdū ſm Inno. ꝙ extra vnitatē eccle
sie non est locꝰ offerēdi sacrificiū vnitatis. Ideo
sanctoꝝ memoriā agimꝰ in sacrificio: quatenus
in ipsoꝝ oroне cōionē habētes sacrificiū offera Leuitic.
mus. Scriptū ē enī. Alienigena nō vescet ex eis xxii.
qm̄ scā sunt. Leui. xxii. (als ibidē. Oīs alienige
na nō comedet de scīficatis). Ideo solū illuʒ ad
esum huiꝰ agni recepimus qui nostre cōiōis
est domui: vcʒ oēs domesticū fidei a pncipe vsqʒ
ad plebeiū: a phariseo vsqʒ ad publicanū. Ex san
ctis aūt τ fidelibꝰ viatoribus vna domus τ eccle
sia cōstat: vt. s. habitū est. Ideo vt non rūpatur
vnitas offerimꝰ laudis sacrificiū cū sanctis cōi-
cantes. Cōicantes scʒ in vsu τ oblatiōe huius sa
crificii cū sanctis qui hoc sacrificio medio salutē
cōsecuti sunt: qm̄ ipsum est viaticū ad vitā eter-
nā perducens. Qui mādūcat meā carnē: τ bibit Johā. vi.
meū sanguinē habet vitā eternā. Johā. vi. Cōi-
cantes dixi in vsu: qꝛ de sanctis dicitur ꝙ erant
perseuerātes ī doctrina aploꝝ τ in cōicatiōe fra
ctionis panis. Act. ii. Cōicamus igitur cū sctis
in hoc sacrificio per ꝯtinuationē scʒ: qꝛ ab ipsis
dum viuerēt: cōionē τ vsum illius sacrificii acce
pimus: τ ipsoꝝ patrocinio in ipsa perseueramꝰ.
Uel cōicantes in via cū sanctis ſm Inno. in vna
fide quā τ ipsi viatores habuerūt. Cōicātes τ in
spe: qꝛ qđ ipsi sperabāt τ nos speramꝰ. In patria
vero cōicabimus sctis per rē quā ipsi habēt: qm̄
eam τ nos habebimus. Nos siquidē fidē habe-
mus τ spem: ipsi visionē τ rem. Nos percurrimꝰ
stadiū: ipsi possident brauiū. Nos pugnamus in
via: ipsi triūphant in patria. Uel ſm dñs Alber.
Cōicamꝰ cū sanctis in sacramēto altaris: qꝛ qđ Alberꝰ.

illi percipiūt in rei veritate: nos frequētamus
Cōio q̄d in sacramētali specie. Cōio em̄ est pceptio vni⁹
ꝛ eiusdē in quo vniunt̄ qui cōicant: q̄uis diuer
si diuersimode illud vnū participent. Sic em̄ in
symbolo dicim⁹. Credo scōꝝ cōionē. Et aposto
Ad heb. xiij. lus Heb. xiij. Beneficiētie ꝛ cōionis nolite obli
uisci: talib⁹ em̄ hostijs pmeret̄ de⁹. ℭ B Sequi
tur. Et memoriā venerātes. Semꝑ veneranda
Cū q̄re ecclia pagit cōmemoratiōnē scōꝝ est scōꝝ memoria. Et q̄uis multis de causis
cōmemoratiōnē scōꝝ peragit ecclia: vna tñ suf
ficit ad nr̄m ppositū: q̄ est vt nos fragiles ꝛ mor
tales: scōs imortales venerātes: ipsisq̄ȝ nos cō
mēdātes: mereamur ipoꝝ meritis ꝛ p̄cib⁹ adiu
uari: q̄ten⁹ ad deū plene glificādū coꝝ societati
piūgamur: vt ſm Inn. Memoriā aplōꝝ ꝛ mar
tyrū: ꝛ p̄cipue ꝟginis gloriose: vt ipsoꝝ suffragio
de fide pducamur ad visionē: de spe ad rē: de sta
dio ad brauiū: de via trāseam⁹ ad patriā. ℭ Et
dicit Alex. In hac ꝯmemoratiōe scōꝝ obseruat
ecclia q̄d antiquit⁹ fieri solebat: vt in orōnibus
patrū memoria recoleret̄: quatenus eorū me
ritis suffragātib⁹ facili⁹ q̄d petebāt impetrarēt.
Sic moyses p pplo peccāte intercedēs inq̄t. Re
Exodi. xxxij. cordare abraā isaac ꝛ israel seruoꝝ tuoꝝ. Exod.
xxxij. Et post pauca sequit̄. Placatusq̄ȝ est dn̄s.
Sic Azarias in fornace succensa. Ne auferas in
quit: misericordiā tuā a nobis dn̄e deus noster:
ppter abraā dilectū tuū: ꝛ isaac seruū tuū: et ia
cob scīm tuū. Daniel. iij. Dn̄s quoq̄ȝ dixit ad sa
Dan. iij. lomonē. Scindā regnū tuū et dabo illud seruo
tuo: verūtñ in dieb⁹ tuis nō faciā ppter dauid
patrē tuū. De manu filij tui scindā illud: nec to
tū regnū auferā: sȝ tribū vnā dabo filio tuo: pro
pter dauid seruū meū ꝛ hierusalē quā elegi. iij.
Reg. xj. Multis quidē patrū merita filijs suffra
gāt. Vñ cū Ezechias diuinū postularet auxiliū:
audiuit. Protegā vrbē istā ppter me: ꝛ propter
dauid seruū meū. iiij. Reg. xx. Nō tñ inuocātur
sancti tāq̄ȝ datores bonoꝝ p q̄b⁹ oram⁹: sȝ vt in
tercessores apud dn̄m: vt coꝝ p̄cib⁹ adiuuemur
ad cōsecutionē ei⁹ q̄d postulam⁹. ℭ C Sed cir
ca hūc textū nostri canonis: quo scōꝝ implorā
tur auxilia: tres occurrūt dubitatiōes. ℭ Prīa
vtrū scī in patria orent p nobis existētibus in
via. ℭ Scōa cū de⁹ p suā eternā puidētiā et oīa
nouit futura: ꝛ immutabiliter disposuit faciēda
ad q̄d ꝯsunt scōꝝ orōnes quib⁹ deū nec infor
mare: nec a statuto possunt ordine immutare:
ℭ Tertia cū sancti a nobis distātia lōgissima se
iūcti sunt: quō orōnes ꝛ clamores nostros per
Heresis quorūdā cipiūt: ℭ Circa materiā p̄me q̄ōnis fuit heresis
quorūdā nimia temeritate olim scōꝝ cultū pe
nitus tollere volētiū: qui nullū sanctis honorē
impēdi debere mussitabāt: neq̄ȝ preces vllas ad
eos dirigi: sȝ nec coꝝ reliquias venerari. Hui⁹
autor ꝛ heresiarcha primo fuit Iouinian⁹ ꝛ Eu
nomius: ꝛ post hos Vigilātius. Quē errorē cū
suis autoribus btūs Hiero. in epl'a siue libello
quē ꝯtra vigilātiū quē dormitātiū notat: scripsit
egregie recitat ꝛ cōfutat. Tenuit itaq̄ȝ vigilāti⁹
hereticus: q̄ sancti in patria p nobis nō orant:
immo nulli⁹ mortui p alio exaudiēdā fore orō
Error vigilantij. nem. Et ideo frustra nos ad scōs clamare p̄di
canit: ac coꝝ patrocinia implorare: sed vniuerso
rū p̄ces orōnesq̄ȝ ad solū deū dirigēdas esse asse
rebat. Ac p suo errore duab⁹ viis argumētabat̄
scȝ ex diuina pfectione: ꝛ ex sanctorū statu ꝛ cō
ditione. ℭ D Ex primo sic. Nā orando princi
paliter petim⁹ vitā eternā ꝛ alia dūtaxat inquā

tū ad illā cōsequēdā ordinant̄: vt gratiam ꝛ vite
sanctitatē: vt docet bea. Augu. ad pbā de orādo
deū. Sol⁹ autē de⁹ est q̄ beatificat: solus q̄ grām
infundit: qua nos in via sanctificat: ſm illō ps.
Gratiā ꝛ gloriā dabit dn̄s. Ideo ad hoꝝ cōsecu
tionē frustra sancti implorant̄: qui neq̄ȝ gloriā:
neq̄ȝ gratiā q̄ a solo deo creant̄ ꝛ infundunt̄: no
bis tribuere possūt: q̄ppe ad terminū creatiōis
nullā creatura habere penit⁹ pōt actiuitatem.
ℭ Deniq̄ȝ q̄d op⁹ est scōs inuocare p quocūq̄ȝ
ppetuo vel tꝑali cōsequādo: cū de⁹ oīa solus da
re sufficiat: q̄ oīpōs. Oīa dare velit: q̄ liberalissi
mus ꝛ clemēs pl⁹ nos amās q̄ȝ sanctoꝝ singuli
immo q̄ȝ pariter vniuersi: quā suā dilectionē: vt
Iob. iij. dr̄: in hoc ondit de⁹ pr̄: q̄ filiū suū vni
genitū dedit: nec pepercit illū p nobis tradere.
I morte ignominiosissimā: mortē scȝ crucis: ꝛ q̄
filiū tradidit quō nō oīa cū illo nobis dōauit: vt
dicit apl's ad Ro. viij. Iniuria ergo quedā deivi
det̄ ad sanctos recurrere in his q̄ dn̄s ipse para
tissim⁹ est donare. Maxime cū frequenter dn̄s
sub iuramēti attestatiōe pmisit oīa se daturum
q̄ ab ipso fideliter peterent̄. Amē amē dico vo
bis (ait apl's Io. xvj.) si q̄d petieritis prēȝ i noīe Iob. xvj.
meo dabit vobis. Immo ad petēdū nos excitat
Petite ꝛ accipietis: querite ꝛ inuenietis: pulsa
te ꝛ aperiet̄ vobis. Lu. xj. ꝛ Mat. xxj. Oīa quecū Mat. xxj
q̄ȝ petieritis in orōne credētes accipietis. Neq̄ȝ
credendū est sanctos misericordiores fore: ꝛ ad
veniā pꝛōptiores: q̄ȝ dn̄s ipse misericordiarū pr̄ ꝛ
de⁹ toti⁹ ꝯsolatiōis ac fōs ipe gratiaꝝ. ij. Coꝝ. j.
ℭ Ex scōo scȝ statu ꝛ ꝯditiōe scōꝝ sic arguunt.
Sancti nobis auxiliari nec merit̄ possunt: nec
p̄cib⁹. Et nō ponit̄ ali⁹ subuētiōis modus a san
ctis ꝛ doctorib⁹. Nō meritis: q̄ neq̄ȝ p̄teritis: Apo. xiiij
neq̄ȝ recētib⁹: nā p p̄teritis iā sufficiēter p̄miā
tur: ſm illud Apoca. xiiij. Opa em̄ illoꝝ sequunt̄
illos. Nec putādū q̄ premiū meritis p̄cedētib⁹
sanctoꝝ correspōdēs diuidat̄: ꝛ sanctis q̄ merue
rūt pars cedat: ꝛ pars eis p quib⁹ orāt: reseruet̄.
Nā vnusquisq̄ȝ q̄dcunq̄ȝ fecerit bonū recipiet a
dn̄o. ad Ephe. vj. et ps. lxj. Tu reddes vnicuiq̄ȝ
iuxta opa sua deniq̄ȝ si nō plenū ſm merita sua
p̄miū scī reciperēt vbi p missio dn̄i. Mensurā
bonā: cōfertā: coagitatā et supeffluētē dabūt in
sinū vestrū. Lu. vj. Immo quilibet sanctorū lō
ge ampli⁹ premiat̄ q̄ȝ meruit a dn̄o. Cui⁹ miseri
cordia semꝑ sicut punit citra cōdignū (vt dicit
Aug. sermo. v. ad fratres de heremo) ita et pre
miat vltra cōdignū. Nō ergo videt̄: aiūt illi: q̄
sanctoꝝ merita: quoꝝ retributionē plenissimā
receperūt: alijs pficiāt: vt eis hoꝝ intuitu no
na bona cōferant̄. Sicut em̄ diuina iusticia nō Naum. j.
punit bis in idipsum. Naum. j. Nō cōsurget tri
bulatio duplex: ita nec diuina misericordia bis
premiat idē meritū. Recētia quoq̄ȝ merita qui
bus aliquid de nouo mereant̄ nō habēt: q̄ sta
tum meriti excesserūt: quippe in termino sunt:
nō in via: nō currūt in stadio: sed brauiū accepe
runt: cursum merēdi cōsummauerūt: fruuntur
reposita iusticie iā corona. ℭ Et per hoc videt̄
pbari posse q̄ nō orant pro nobis: q̄ oratio est
opus maxime meritoriū. Ipsi autē nūc mereri
nō possunt: igit̄ nec orare. ℭ Et ex alio idem ar
guit̄. Aut vident deū velle cōferre illud pro quo
orant: ꝛ sic frustra fundūt preces: cum videant
deū īfallibilit̄ collaturū q̄d affectāt. Si vo viderit
deū aut nolle: aut nō velle ꝯferre: nequaq̄ȝ ora
bunt: q̄m per oīa cōcordant diuine voluntati:

nec vnq̄ petunt aut desiderant fieri qd̄ deū nō
facturum recognoscunt. His ꝛ similibus ratio-
nib' decepti sūt dicti heretici. Decipiunt ꝛ nūc
nōnulli nr̄o tpe xp̄iani. Ideo primo ostēdenda
est veritas. Scd̄o argumēta hec sophistica sunt
soluēda. ¶ E Credēdū est igit firmiter ꝛ nulla
tenus dubitādū sanctos in patria p nobis īter
cedere: nobisq̄ suffragari merito ꝛ prece siue
voto. Merito dū precedētia coꝝ merita nobis
suffragant. Et prece vel affectu: dū nostra vota
a dn̄o cupiūt impleri. Et in hoc orant p nobis
desiderio: nō voce: dum affectuose desiderāt hec
vel illa nobis a dn̄o cōcedi intuitu suoꝝ meri-
torū vel affectuū. Hec est snīa magistri in. iiij.
dist. xlv. Que veritas autoritate ostēdit ꝛ rōne.
Autoritate vtriusq̄ testamēti vete. ꝛ no. simul ꝛ
sanctoꝝ patrū. Multa eñ cōtulisse dn̄m viuen-
tib' ꝓpter merita patrū dormientiū ꝛ in sinu
abrae quiescentiū: ostēdere. testa. historia. Vn̄ ait
Ge. xxvj. ad isaac dn̄s Gen̄. xxvj. Multiplicabo semē tuū
sicut stellas celi: dabisq̄ posteris tuis vniuersas
regiones has: ꝛ benedicent in semine tuo omnes
gētes terre: eo q̄ obedierit abraā voci mee: ꝛ cu
stodierit ꝑcepta ꝛ mādata mea: ꝛ cerimonias le
gesq̄ seruauerit. Et sequit. Noli timere: q2 ego
tecū sum: benedicā tibi: ꝛ multiplicabo semē tuū
ꝓpter seruū meū abraā. Itaq̄ frequēter dn̄s fa
cturus beneficia posteris cōmemorat se deum
abraā: isaac ꝛ iacob: vt patet Exo. iij. ꝛ i plerisq̄
locis aliis. Faciūt ad illud supra allegata. No-
runt hec certissime patres vete. testa. ca. propter
cū orabant dn̄m nostrū: patrū merita recense-
bant: vt sic coꝝ suffragātibus meritis facili' au
dirent. Ipsos denique p nobis intercedere ꝛ ora
re expressius eadē pagina testat. Nā dn̄s volens
Hieremie ostēdere q̄ peccatis populi exigētib'
Hiere- exaudiendus nō esset pro populo ait Hiere. xv.
mie. xv. Si steterint moyses ꝛ samuel corā me: nō est ani
ma mea ad populū istū. quasi diceret. Si hi qui
te maiores sunt: orarent p populo illo nō audi
rē. quātominus te. Sed nihil esset dictu si non
aliqñ sancti p populo orarēt: nec orare possent
Simile esset acsi diceret. Si lapides īterrcederēt
nō audirē: nec te exaudiā. Presupponit igit do
minus moysen: ꝛ samuelē aliqñ p populo ora-
re. Itē. ij. Macb. vlt. dr̄ de propheta Hieremia
dudū defuncto. Hic est fratrū amator ꝛ populi
israel. Hic est qui multū orat p populo ꝛ p vni-
uersa sancta ciuitate hierusalē: hieremias ꝓphe
ta dei. Quodq̄ exaudita fuerit ei' oratio: ex eo
qd̄ sequit: manifestū est. Sequit eñ. Et extēdit
Hieremias dexterā: ꝛ dedit iude gladiū: dicens.
Accipe sanctū gladiū aureū munus a deo i quo
deiicies aduersarios popl'i mei israel. ¶ F Ex
nouo etiā testamēto ad idē ꝑferri possunt testi
monia. Nā saluator noster sanctus sanctoꝝ: ꝛ bea
tissimus beatoꝝ fm̄ assumptā humanitatis na
turā pro nobis orat in celo ad patrē sicut apl's
Ad Ro. ait Ro. viij. Q2 ꝛ xp̄s iesus etiā interpellat p no
viij. bis. Itē ad Heb. vij. Iesus sempiternū habet sa
cerdotiū: vnde et saluare in perpetuū pōt: acce-
dens per semetipsū ad deū viuens ad interpel-
landū pro nobis. Ioh. quoq̄ in prima cano. c.
ij. ait. Hec scribo vobis vt nō peccetis. Sed et si
quis peccauerit: aduocatū habemus apud pa-
trem iesum xp̄m iustū: ꝛ ipse est ꝓpiciatio p pec
catis nostris. Cū ergo xp̄s caput nostrū p no-
bis īntercedat apud patrē: cur hoc nō de mēbris
eius (beatis scz) credamus. Maxime cū hereti

corū argumenta magis locū habere videantur
in xp̄o q̄ in sanctis: tanto vtiq̄ magis quo bea
tior ꝛ patris volūtatē clarius recognoscat. ¶ In
tercedit aūt p nobis xp̄s: nō fm̄ naturā diuinā
fm̄ quā equalis patri cū eo cōdonat petita: sed
fm̄ humanā: fm̄ quā minor est patre: ꝛ meruit i
oībus exaudiri. Nec dubium sanctos eū in hoc
imitari i celis: sicut eū imitati sunt fideliter hic
in terris. ¶ Probat auto. sanctoꝝ: nā Hiero. cō
tra vigilantiū scribēs acerrime eū reprehendit
eo q̄ sanctos negauit p nobis orare. Aug. etiā
de ṽbis apostoli ait. Iniuria est p martyre in ec
clesia orare: cuius debem' orationib' cōmenda
ri. Et iterū loquēs de purgādis in consumma- Augus.
tione seculi morientib'. Estimo inq̄t eū q̄ si per
ignē trāseūtē saluari meritis et intercessionibus
celestis ecclesie: qui p fidelib' semp intercedit:
donec impleat xp̄s: scz in mēbris suis. Sāctus Damas.
q̄ iohānes Damas. in suo. iiij. sentētiarum ait.
Si quis multū laborat ducē inuenire qui ip̄m
alicui mortali regi adducat ꝛ p eo ad ip̄m ṽbū
faciat: quāto magis sancti dei duces generis hu
mani: qui pro nobis ad deū interpellationes fa-
ciant: querēdi sunt ꝛ honorandi. ¶ Superfluū
puto adducere Ambrosiū. Gregorium. Bedam.
Bern. Magistrū: ceterosq̄ innumeros in re tā
manifesta: cū ecclesie vniuersalis ritus ꝛ doctri
na vetustissimi nos doceant sanctos venerabi-
liter inuocare: cui' excellētissima est autoritas:
a qua dissentire catholico fas nō erit. ¶ G Pōt
idē rōne breuiter ostēdi. Nā quāto quis ex cha-
ritate proximū magis diligit: eo amplius ei sa-
lutē a deo cōferri desiderat. Lōge aūt sancti in
celis magis diligūt nos: q̄ existētes i terris. Nā
charitas nō excidit in celo: sz ꝑficit ꝛ cōsumma
tur. Salutē aūt alteri desiderare a deo: est p eo
īntercedere vt dictū est. Itē ꝯstituti in terris iube i. Cori.
mur multiplici scripture exhortatione p nobis xiij.
mutuo orare: sicut ait Iaco. v. Orate p inuicē vt
saluemini. Qd̄ ꝛ solicite fecerūt apl'i: nā ardētis-
sime p aliis orauerūt: ꝛ alioꝝ orōnes p se fieri
postulabāt: vt pz trāscurrēti ep'las pauli. ꝛ teste
qm̄ teste Iacobo vbi. s. Multū valet deprecatio
iusti assidua: Multū p sēm modum: qm̄ orauit
vnus hō moyses: ꝛ sexingētis milib' pugnatoꝝ Exo. xx
veniā īpetrauit. Orauit helias ꝛ celū clausit ne iij.
plueret annis trib' ꝛ mēsib' sex. Rursus orauit
ꝛ pluuiā largissimā arētib' terre ꝛ hoīb' impe-
trauit. iij. Regu. xvij. ꝛ. xviij. ꝛ Iacobi. v. Sed et
dn̄s amicis iob: q̄ recta locuti nō fuerāt: ꝑcepit
vt ab iob se ꝓferrēt: perētes q̄tem' p eis offerret
sacrificiū ꝛ oraret: vt nō imputaret eis stulticia
coꝝ. Sic Stephan' orās p ꝑsecutorib': paulo
ꝯuersionē īpetrauit. Et paul' orās. cclxxvj. suis
cōnauigātib' vite ꝑsidio fuit. Et sic est videre Actuum
de innumeris q̄ in carne viuētes: aliis orando xxvij.
beneficiū beneficia plurima īpetrarūt. ¶ H Et
mira hereticoꝝ hebetudo: cum viuos p se se fru
ctuose orare ꝯcedūt: vt pote coacti apertissimis
vtriusq̄ legis testimoniis: id ip̄m negēt de bea-
tis: q̄ certissime apd̄ deū potētiores sunt effecti
quo ꝑfectiores ac beatiores: dicēte dn̄o de eis.
Qui minor est in regno celoꝝ maior est illo: scz
iohanne baptista. Matthe. xj. Si ergo adhuc
in carne infirmi ꝛ mutabiles in via constituti: Mat. xj.
et ideo pro seipsis soliciti orationibus suis cete
ris profuerunt: quanto magis fortes facti salu-
tis sue securi: in patria ciues ꝛ domestici dei cō-
stituti: in charitate quoq̄ fraterna consumma-

ti:pro fratrib⁹ in via relictis instanter ⁊ vtiliter
Hiero. vo tis ⁊ meritis perorabūt. ¶ Hāc rationē bea.
Hiero. cōtra Uigilātiū tangit:cū ait. Apostoli ⁊
martyres adhuc in corpore ↄstituti pn̄t orare p
ceteris:qn̄ p se adhuc debent esse soliciti quāto
magis post coronas ⁊ triūphos. Orauerūt i via
existētes:⁊ postq̄ cū xp̄o esse ceperunt minus va
lebūt. Tūc ora clausuri sunt:⁊ pro his qui in to
to mūdo euāgelio crediderūt mutire nō potue
rūt quasi diceret. Nullo mō hoc credendum est.
Bernar. Et beat⁹ Bern̄. in sermone de vigil. aplo℞ petri
et pauli. Qui potēs erat inquit in terra:poten
tior est in celis ante faciē dn̄i dei sui. Si eñ du℥
adhuc viueret miser⁹ est pctōrib⁹:et orauit pro
eis:nūc tanto amplius:quāto verius cognoscit
miserias nostras:orat pro nobis patre℥: q: illa
beata patria charitatē eius nō minuit:sed aug
mētauit. Et similia multa ponit in scriptꝫ suis.
¶ 3 Demū ex facto eadē veritas nō tā collegi
tur:q̄ palā oculis exhibetur. Quis dinumerare
sufficit quanta beneficia prestita sunt in terris
ad deuotā sancto℞ inuocationē ⁊ reliquiarū vene
rationē? Qd̄ si nō sufficiāt ꝓbatissime historie:
fides adhibeatur beato Aug. xxii. de ciui. dei. c.
viii. vbi. xxv. miracula recitat quib⁹ ipse vt pluri
mū interfuerat:inter que et mortuo℞ suscitatio
nē cōnumerat:q̄ martyrū intercessione a domi
no sunt exhibita. Neq℥ deus qui erroris autor
esse nō pōt. talia prestaret male petētib⁹: his sc℥
qui sanctos inuocarēt:si inuocandi non essent.
Operosissima deniq℥ ecclesiarū ⁊ monasterio℞
edificia in memoriā sancto℞:ꝑpter impēsa mor
talibus bn̄ficia co℞ auxilia petētib⁹ cōstructa:
predicte testimoniū perhibēt veritati. Vn̄ mani
festum est q̄ temeraria ac blasphema est heresis
eam negantiū. Qui cū honorē gloriose virgini:
oībusq℥ patriarchis:prophetis:aplis:martyri
bus:ↄfessoribus:virginib⁹:ↄtinētibus: oībusq℥
debitū electis tollere conant̄: etia℥ dn̄m qui in
sctis suis in quib⁹ tot operat̄ mirabilia:laudat̄:
ipse nō desinūt blasphemare. ¶ R per hoc ad
rationes pro heresi inductas. Ad primā dum ar
guūt ex diuīa perfectiōe: ꝑpter quā solus deus
btificat in pr̄ia ⁊ gratificat in via. Dicēdū q̄ lic℥
deus solus glīa donet ⁊ grā℥ creet:nec sctī effecti
ue cōcurrāt cōcreādo:possunt tn̄ cōcurrere īpe
trādo ⁊ orādo:vt deus btificet vel gratificet sine
quo℞ oratione: tali pro quo orat̄:nec btitudinē
ↄferret:nec grā℥:sicut amicus principis īpetrat
qn̄q℥ alteri donū a pncipe:respectu cuius tn̄ im
petrās nullā habet actiuitatē: qd̄ nihilominus
pnceps nō daret:nisi amicus talis orādo īpetra
ret. Non ergo frustra īploramus sctōs quos nō
vt creatores grē siue btificatores inuocam⁹: sed
vt mediatores quo℞ meritꝫ ⁊ intuitu nobis de⁹
confert que ex nr̄is accipere sum⁹ minus digni.
¶ Et q̄ cōsequēter arguūt. Deū solū ad oīa con
cedēda sufficere ⁊c. Nihil ↄcludūt. Deus eñ qui
oīa efficere ⁊ prestare pōt sine cōcursu cuiuscuq℥
cause scd̄e in gn̄e cause efficiētis : nō sua necessi
tate vel indigētia:sed gratiosa et suaui volūtate
admittit cōcursu℥ creature cōcausantis i multꝫ
actiōibus suis. Qn̄q℥ ad terminū ipsum produ
ctiōis:vt in gn̄atiōe naturali:puta ignis ex igne
⁊c. Qn̄q℥ ad dispositionē eius qd̄ recipit effectū
ꝓductū per creationē: vt in productiōe hoīs ex
pr̄e ⁊ matre: licet ad aīe creationē naturalis vir
tus parētum nō attigat actiua: sed tn̄ ad mate
rie dispositionē:corpis scil℥ formationē:cui aīa

infundēda est: que a solo deo creat̄: quo tn̄ cor
pore nō formato nullatenus aīa a deo crearet̄.
Qn̄q℥ ad mediādu℥ inter se deū datorē ⁊ hoīem
accipiēte℥. Sic moyses (Deut. v.) sequester ⁊ me
dius fuit inter deu℥ ⁊ ppl̄m: vt sic suauiter infe
riora reducat ad supiora per media:vt dicit Dio
nysi. in de ange. hierar. c. iiii. Sicut ḡ inferiores
talis ordīs angelos illuminat per supiores: ⁊ nō
nūq̄ per angelos hoīes: ita placuit viatores ad
se reducere mediātib⁹ intercessiōe ⁊ auxilio bea
to℞. Nec ita agēdo minus diligit:q̄ sctī vt here
tici assumūt: sed ex summa ⁊ ordiatissima chari
tate hec ita dispōit sua sapiētia infinita: qua nō
solū fortiter ac potēter:sed etiā suauiter oīa put
nouit vnicuiq℥ cōuenire ministrādo a fine vsq℥
in finē attigit. Sapi. viii. Magna quippe digni
tas creature:⁊ magne charitatꝫ indiciū in crea
tore est:q̄ suis amicis hāc ↄtulit prātē:vt auxi
lio eis esse possint ad salutē:qui hui⁹ de sua indi
gnitate minus sunt capaces. Sicut est videre in
hūana republica: in q̄ rex dauid dare vult: vult
nōnūq̄ per intercessiōe℥ alicui⁹ dare alicui:q̄ nō
esset stati dign⁹ exaudiri. Pctōribus deniq℥ sin
gularis est ↄsolatio:qui ad sctō℞ interpellatiōe℥
qn̄q℥ magis alant̄ q̄ iudicis:quo℞ etiā sctitatis
defectū supplere pōt probitas aliena. Sic loq
tur bea. Bern̄. in sermo. de btā virgie:cui⁹ pnci Btūs Ber
piū est. Signū magnū. circa pncipiū. Prudētis nardus.
simus ⁊ clemētissim⁹ artifex qd̄ quassatū fuerat
nō ↄfregit: sed vtili⁹ oīno refecit:vt videl℥ nouū
Adam formaret ex veteri:⁊ Euā trāsfunderet in
Mariā. Et quidē sufficere poterat Christus:siq̄
de℥ ⁊ nūc oīs nr̄a sufficiētia ex ipso est:sed nobis
bonu℥ nō erat hoīem esse solū. Et seq̄tur. Fide
lis plane et prepotēs mediator dei et hoīm ho
mo Christ⁹ Jesus:s℥ diuinā in eo verētur hoīes
maiestatē. Ab sorpta videt̄ in deitatē hūanitas:
nō q̄ sit mutata substātia:sed affectio deificata.
Nō sola cātat̄ illi mīa:cātat̄ pariter ⁊ iudiciū. Or
etsi didicerit ex his q̄ passus est ↄpassionē vt mi
sericors fieret:h℥ tn̄ ⁊ iudicariā prātem. Deniq℥
de⁹ nr̄ ignis ↄsumēs est. Quidni vereat̄ pctōr ac
cedere:ne queadmodu℥ fluit cera a facie ignis:
sic pereat ipe a facie dei. Op⁹ est ḡ mediatore ad
mediatorē istū:nec alter nobis vtilior q̄ maria
Hec ille. ¶ R. De eo qd̄ arguūt ex statu ↄditiōe
sctōrū dr̄ q̄ nobis subueniūt meritꝫ ⁊ voto siue
pce. Meritꝫ dico ꝑteritꝫ et recētib⁹. Preteritis: Meritū
meruerūt eñ i via vt bona ↄferant̄ nō mō sibi s℥ quid.
⁊ aliis. Cū eñ meritū nihil aliō est q̄ aliq̄d acce
ptatū ab aliq̄ i ordie ad bonū retribuēdū alicui.
Sūma aūt dei liberalitas opa bona sctō℞ i via
existētiū facta ad honorē dei:acceptauit vt non
solū ad sūma bona sctis retribuēda ēt lōge hmōi
merita excedātia:s℥ ēt ad mlta bōa i via vel pr̄ia
aliis tribuēda:q̄ p nouū volūtatꝫ actū illō bonū
sibi applicāt ⁊ faciūt q̄si suū:ita q̄ summa dei li
beralitas nō solū minori bono tribuit mai⁹ bo
nū:s℥ ēt plīa bona:dū meritū nō solū merētī:sed
⁊ aliis ad ip̄s recurrētib⁹ ꝓficiat. Snīa est Sco.
distin. xviii. lib. iii. Sic est videre in filii:nā prin
ceps aliq̄s militē ꝑpter actū strenuū ⁊ multū si
bi gratū nō solū abūdāter remunerat:s℥ etiā ꝓ
pter ei⁹ fauorē:aut preces aliis beneficia impē
dit. Sic nabuchod onor nedū danielē somniu℥
qd̄ aufugerat sibi narrātē:fideliterq℥ interp̄tā
tē i sublime extulit:munera multa ⁊ magna de
dit:⁊ sup oēs puincias babylonis pncipē ac ma
gr̄atū ⁊ p̄fectū ↄstituit sup cūctos sapiētes: quo

vtiq3 eum liberaliter ⁊ magnifice remunerauit. Sz etiã ad pb̃u ei⁹ socios suos misac: sydrach: ⁊ abdenago prefecit sup opa puincie babylonis: vt habet Danie.ij. Itaq3 sancti plenissime ⁊ liberaliter a dño recipiũt lõge plus q̃ meruerunt: puta p actu vel passiõe hozaria: bonũ sempiternũ: ⁊ p merito finito: premiũ obiectiue ĩfinitũ: summũ sc3 bonũ: nihilomin⁹ tñ dñs in tãtã suã cos recepit amicitiã: vt etiã bñficia donare velit aliis ad ipsos sctõs recurrẽtib⁹. Nec propter quoscũq3 aut quotcũq3 quib⁹ sctõ⁊ succurrunt merita: minus sctis retribuit: vt isti falso imaginant. Nec est sile qd̃ adducũt de diuina iusticia ⁊ mia q̃ punit circa ɔdignũ: nec punit bis ĩ idipz: ad bonũ intellectũ quẽ tradit magr̃ dist.xv.lib.iiij. Sed mia premiat vltra cõdignũ: ideo nõ soliũ maiora: sed etiã plura bona retribuit: vt dictũ est. Hinc scribit Exod.xx. Ego sum dñs de⁹ tuus fortis zelotes visitãs iniquitates patrũ in filios in tres ⁊ quatuor generationes eo⁊ q̃ oderũt me: ⁊ faciẽs misericordias in milia his q̃ diligũt me ⁊ custodiũt precepta mea. Sic plenissime abraã remuneratʀ p obediẽtia qua filiũ obtulit: ⁊ tñ multa ppter hãc pmisit dñs: ⁊ exhibuit semini eius. Genes.xxij. Ita de dauid ⁊ plerisq3 aliis. ¶ M Subueniũt etiã nobis sctĩ ĩ patria recentib⁹ meritis. Nã oratiõe sua: l3 nõ sibi tñ nobis merentʀ bñficia. Oratio eñi sua dispositio est de cõgruo vt ppter eã deus cõcedat id quod impetrat illi cui petit: ⁊ ita est meritũ non sctĩ p se: sed illi cui reddit id qd̃ huic orationi quasi p premio primo correspõdet: vt dicit Sco.in.iiij. dist.xlv.q.iiij. Nec est incõueniẽs q̃ aliquis existens in termino quoad se p oratione suã alteri mercatur: vt ibidẽ dicit. Per hoc soluitur quod subijciũt: q̃ q2 oratio est opus meritoriũ nõ conuenit sctis in patria. Oratio eñi nr̃a nũc dupliceз habet effectũ. Unũ q2 est meritoria orãti: immo op⁹ valde meritoriũ. Aliũ: q2 ex quo specialr̃ dirigitʀ pro alio: meritoria est illi pro quo offertʀ. Primo modo btĩ nõ habẽt orationẽ eis meritoriã: nec oratio eo⁊ habet primũ effectũ: sed scdo modo est meritoria. Siquidẽ rationabile est q̃ beatus velit merita sua illi valere ad salutẽ: qui ipsum specialr̃ inuocat: et sibi desiderat per illa merita subueniri. Sctõs aũt hoc desiderare ⁊ velle: ac suũ desideriũ deo ea intẽtiõe offerre: vt ab ipso habeatʀ acceptuз ad hmõi effectũ: est orare mentalr̃ sctõ⁊. Et hec orõ (vt dicit Sco. vbi supra) non repugnat btĩtudini: q2 bene põt aliq̃s btĩtudinẽ summã adeptus: velle vt per sua merita per que illã perfectionẽ attigit: alius per suã orationẽ attigat: ita vt sua merita nõ sibi tantũ sint propria: sed ⁊ aliis de bñficẽtia dei prosint. Sic posset aliq̃s summũ gradũ adeptus in amicitia regis: per aliq̃ obseq̃a velle orare pro aliis: nõ vt per orationẽ hmõi ad maiorẽ gradũ amicitie attigat: sed vt illa merita per q̃ ad illũ gradũ attigit: aliis ad ea recurrẽtib⁹ succurrat: supposita liberalitate regis acceptãtis illa. non tñ pro illo: sed etiã pro aliis. Et per hoc patet quõ oratiõe nobis auxiliantʀ. ¶ N Quod ṽo vltimo arguũt: querẽdo an videãt deum exaudire velle vel nõ: neutrũ dare oportet: neq̃ de finali salute ei⁹ pro quo orãt: sed nec de sue oratiõis exauditiõe. Nec oportet q̃ si deus reuelet btõ petro iohãnez petere saluari: q̃ reuelet sibi iohez saluãdũ: aut oratiõez suã pro iohe exaudiẽdaз vel nõ. Unde si nõ reuelatʀ potest petr⁹ orare ⁊ expectare effectũ. Si aũt reuelaretʀ petro determiate q̃ deus nollet effectũ istũ prestare: petrus nõ oraret. Si vero reuelatʀ q̃ exaudietʀ orabit petrus: ⁊ nõ frustra: q2 sicut deus vult iohem saluare: ita vult per determiata media: vtpote per orationẽ talis sctĩ ipsuз ɔseq̃ salutẽ. Non ergo sctõ⁊ intercessiõe predestiatio mutatʀ: sed illo impetratʀ qd̃ ad eo⁊ precẽ ɔferri ordiatũ est ab eterno: vt vult bea. Greg.li.j.dial.c.xx. ¶ Ex quibus patet preces nr̃as: speq3 ɔseq̃ẽde btĩtudis per mediatores sctõs in celo inanes nõ esse: sed ordine a deo instituto nos ad eo⁊ auxilia cõfugere debere ac debita veneratiõe eos semp implorare: vt saluemur eo⁊ meritis atq3 votis. Unde ⁊ fidenter ad sctõ⁊ preces recurrere deo placere credẽdũ est: cui sanctorũ honoratio ⁊ veneratio est accepta. Quidq̃d eñi obsequii ⁊ honoris eis ĩpenditʀ: deo ĩpenditʀ: qui sic ipsos fecit gl̃iosos: ea propter nõ parũ honorãt deũ ⁊ sctõs: qui ipso⁊ ĩplorãt auxiliũ apud dei miaз. Magnifice siq̃de3 de ipso⁊ gl̃ia sentiũt: qui eos tante gr̃e apud deũ esse credũt: q̃ suffragari nobis viatorib⁹ possunt. In q̃ ⁊ deus summe laudatʀ de mia: ⁊ ipsi⁹ summa magnificẽtia: qua cõstituit suos famulos ⁊ amicos in tanta: vt succurrere possint ceteris: potestate.

Margin: Sctĩ longe pl⁹ recipiunt a domino q̃ meruerunt.

Margin: Exod.xx

Margin: Scotus.

Margin: Orõ nostra nunc habet duplicẽ effectum.

¶ Lectio.xxxj. A

Soluta questiõe prima: restat respõdere ad sequẽtes duas: quarũ altera fuit. Cũз de⁹ p suã eternã prouidẽtiaз ⁊ oĩa nouit et ĩmutabilr̃ faciẽda disposuit: ad quid prosunt sctõ⁊ oratiões: quibus deũ nec informare: nec a statuto possũt ordine ĩmutare? Hec questio partis ex priori pẽdet: ⁊ rationẽ dubij innuit: q2 de⁹ ĩmutabilis est: ⁊ nihil ignorat. Ad quã respõdetʀ per duas propositiões. Prima. Alio fine orandus est deus: alio fine orãdus est homo. Prima pars patet: q2 deus nõ est orãdus quasi nr̃a oratiõe flectẽdus: aut quouis modo a sue volũtatis instituto ĩmutãdus est: qñ simplr̃ est ĩmutabilis: neq3 flecti potest de nolle in velle: vel de vno velle in aliõ: neq3 aliq̃d de nouo velle: qd̃ nõ ab eterno voluit. Orãdus aũt est deus: vt nosipsos excitemus orãtes: ⁊ prouocem⁹ ad deuotionẽ ⁊ nr̃e miserie compassionẽ. At ecõtra nõ ob aliud hoiez rogamus: nisi vt ipsuз ad miaз moueam⁹. Fine ergo ɔtrario laborat intẽtio deũ orando ⁊ hoiez dep̃cãdo: ibi quidẽ finis est ĩmutatio orãtis: hic ei⁹ cui dep̃catio dirigitʀ. Unde Guil. parrhis. in de rhetorica diuina.c.b. ponẽs differentiã inter oratorẽ spũalẽ ⁊ secularẽ: dicit. Orator secularis intẽdit orõne sua mouere iudicẽ: ⁊ inclinare in pt̃e suã: vt sc3 p parte sua iudicet sententiã. Orator ṽo spũalis p orõnẽ suã quã corã altissimo fundit: nõ intẽdit ipm mouere quem scit indubitãter inultimitate stabilitatis immobilissimum: sed potius semetipsum vel a malo in quo est in bonũ: vel a bono in meli⁹ quod est dicere. Qr ĩtẽdit semetipm facere idoneũ p orõnẽ: vt ei cõcedatʀ qd̃ impetrare intẽdit: vt si petimuo liberationẽ a malo: quaten⁹ ĩtuitu isti⁹ petitiõis malũ a nobis de⁹ auferat. Si petim⁹ donationẽ alicui⁹ bõi: vt ĩtuitu orõnis efficiamur hoc accipe digni ⁊ idonei. Nõ vt p illã orõnẽ flectam⁹ deũ: vt hoc nobis cõferat q̃si nũq̃ ɔferre voluerit: ⁊ tũc p2io velle ɔferre ĩcipiat: s3 ab eterno h̃ ɔferre disposuit: ad petitionẽ tñ nr̃aз factã

Margin: Quomodo deus orãdus.

Margin: Guilhelmus parrhisiẽ.

vel faciēdā tpe certo. ¶ B Secus est de hoie q̄ petitionib⁹ vincit̄:vt hoc vel illud faciat qđ nūq̄ facere disposuit: ⁊ ita de nouo icipiat velle facere. Et q̄ varie se habēt iudices: secularis sc3 ⁊ diuin⁹: varieq3 se habēt oratores: hinc nō incōgrue fm eūdē: cōtrario mō cā nostra versanda est coram deo et corā hoie. vñ dicit. Cōfessio reatus in secularib⁹ iudicijs reis obesse consueuit ad penā. Ante tribunal vō dei miseratoris olm nō solū nō obest ad penā: imo etiā pdest ad veniā. Eoipso corā deo causam nostrā facim⁹ meliorē: quo puri⁹ ⁊ sincerius nosipsos cōdēnam⁹ nullā excusationē ptēdētes: ita sanē liberationē a morte spūali cui⁹ rei fueram⁹: deo facto ppitio pseq̄mur. Ista est lex: hoc est statutū in curia
prouer. xxviij. dei: quā pmulgauit p os sapiētis: dicens. Qui abscōdit scelera sua nō dirigetur. Qui cōfessus fuerit: ⁊ reliquerit ea: misericordiā consequet̄. per
ps. xxxj. hāc legē obtinuit in pstitorio dei rex dauid misericordiā: imo qđ pl⁹ est p solū ppositū cōfessionis sicut ipsemet testat̄ dicēs. Dixi pfitebor aduersum me iniusticia meā dño: ⁊ tu remisisti impietatē pcti mei. Et sequit̄. Amplius illa lex ore apostolico pmulgata est. Si nosmetipsos diiu-
.Cor. xj dicarem⁹ nō vtiq3 a dño iudicaremur. ¶ Cōtraria hoꝝ obseruari cernim⁹ in curia forēsi iudicis hūani: vbi cōfessio ⁊ accusatio suipsi⁹ de crimine: dānationē ⁊ iudiciū īfert: etiā cū exterminatiōe vite corpalis. ¶ C Oram⁹ igit̄ ad deū vt pmissū est: nō vt mutet ppositū ad nr̄az orōnē sz vt orone nosipsos disponamus: ⁊ efficiamur idonei īpetrare qđ petim⁹. Volēs itaq3 deū tibi fore piū ⁊ misericordē: esto tibiipsi pius ⁊ misericors. Est eñi durus: duris. pius: pijs. bonus: bonis. seuerus: malis. Talē itaq3 illū inuenies qualis ⁊ tu fueris in tuis desiderijs: nō quidē p mutabilitatē eius: sed p tuā. Volēs insup in curia sue iusticie absolutionē cōsequi: teipm accusabis: iudicabis: cōdēnabis: ⁊ sic remissionē īpetrabis: nō p mutabilitatē sui: sz per mutationē tui. Cū eñi pctōr incipit detestari pctm̄: mutat̄: q̄ hz in se detestationē: quā pri⁹ nō habuit: ⁊ si petit ipsoꝝ deletionē iterū mutat̄: q̄ hz in se petitionē quā pri⁹ nō habuit. De⁹ aūt delēdo vel remittēdo peccatū nō mutat̄: q̄ nihil in se recipit qđ in ipso pri⁹ nō fuit. Si nāq3 de⁹ vult peccata orātis nō īputare ad penā: nec punire ad ei⁹ detestationē ⁊ petitionē: nō īcipit hoc de nouo velle: sed ab eterno hoc voluit nō imputari: cū p illo precaret̄ ⁊ detestaret̄. Sicut si ego statuerē in meipso inimico meo velle remittere offensam ad suā supplicationē: quā futurā p certo tpe ex reuelatiōe vel qualitercūq3 preuiderē remittēdo ad suā supplicationē nō mutarer p-sic: q̄ nullū actū nouū in me haberē quē prius nō habui: sz ipse ī se mutaret̄ de nō petēte in petētē. Suo modo ab eterno de⁹ vidit petitiones hoīs futurā: siue p remissiōe peccatoꝝ: siue pro īmpetratiōe alicui⁹ alteri⁹ boni. ⁊ ad talē petitionē fiendā in tpe determinato: determinauit se ab eterno remissurū pctm̄: vel collaturū illud bonū qđ petet̄: ⁊ hoc sine omi sua mutabilitate: q̄uis hoc nō sit sine mutabilitate ei⁹ qui petit. ¶ Scđa ppositio. per pces ad scōs vt ipsi pro nobis interpellēt fusas: nō intēdim⁹ deū p eos q̄si nescientē q̄d nobis expediat informare. pz q̄m nō nescius est miseriarū nostraꝝ: cui⁹ oclis oīa aperta sūt atq3 nuda. ad Heb. iiij. Vñ metri-ca quidā. Est nihil occultū qđ nesciat alta maiestas. Qui videt e celo quicquid in orbe latet.

¶ D Cur aūt sanctos oram⁹ tanq̄ mediatores satis lectione pcedēti dictū est: quib⁹ tres sequētes addi possunt rōnes. pria ppter nr̄az inopiā in merēdo: q̄ eñi adhuc in corpe mortali sum⁹ cōstituti qđ aggrauat aīam: ⁊ ad terrā deprimit nō possum⁹ attēta mēte opa bona: ⁊ merita feruētia exercere: vt igit̄ cū misericordia dñi a iusticiā seruaret: voluit vt q̄b⁹ merita ppria nō sufficiūt ad doni alicui⁹ impetrationē: patrocinarētur ⁊ succurrerēt aliena. Scđa cā est scōꝝ gloria. Nā vt ista cognoscat̄ p ipsos decreuit facere mirabilia in corpib⁹ ⁊ per eos operari salutē in aīab⁹: vt ex hoc in ipsoꝝ laudes assurgere: et ad vitā eorūdē imitatiōe alliceremur: qua ad eādē gloriā puenire: ⁊ cū ipsis gaudio perfrui mereremur. Tertia cā ppter dei reuerētiā: vt sc3 peccator q̄ deū offendit: q̄si nō audiēs ī psona ppria ppter pcti scoriā: corā maiestate altissima pariter ⁊ tremēda apparere: recurreret ad scōs purissimos ⁊ deo gratos: q̄ pctōris pces altissimo presentarēt: easq3 suis adiūctis meritis ⁊ pcib⁹ magis redderēt exaudibiles: placidas: atq3 gratas. ¶ E Tertia questio. Solutio tertie q̄stionis q̄ querit modū quo scī in celis audiāt nr̄as pces fusas in terris: ex eo pēdet: quibus modis beati q̄ a corpe separati sunt: siue etiā in corporib⁹ gloriosis deo assistūt: cognoscāt preces nostras. ¶ pro cuius intellectu notandū q̄ Aug.
sup Gen. ad literā: distīguit duplicē cognitionē
angeloꝝ beatoꝝ: sc3 matutinā ⁊ vespertinā. Vñ exponēs illud Gen. j. Diuisit lucē a tenebris: ap- Cognitio angeli est duplex.
pellauitq3 lucē diē ⁊ tenebras noctē. Factumq3 est vespere ⁊ mane dies vnus. Cognitionē angeli cōparat diei: siue luci eiusdē: ⁊ ignorantiā nocti vel tenebris. Vult ergo q̄ cognitio angeli dicatur dies. Et q̄ diei due sunt partes. pricipiū qđ dr̄ mane: ⁊ finis qđ dr̄ vespera. His cōparat
duplicē angeli cognitionē. Cognoscit eñi ange- Diei due sūt ptes.
lus res vel in creatore siue in vbo: aut in creatura: siue cognoscat in seipso angelo p species cōcreatas: siue in pprijs generib⁹ p species a reb⁹ receptas. pria cognitio est supnaturalis ⁊ beatifica ⁊ in lumine glorie. Secunda est naturalis in lumine nature. prima cognitio est qua in verbo: et lumine glorie cognoscit beatifice: clare ⁊ nude diuinam essentiam ⁊ creaturas ī ipso tanq̄ in limpidissimo speculo: ⁊ exemplari immēso sibi relucētes: ⁊ hec est pfectissima. sicut cognitio pclusiōis cognitis principijs: siue hec cognitio īfundat̄ āgelis btīs īmediate a vbo: siue eliciat̄ ab intellectu āgelico lumie glīe eleuato. ¶ F Scđa cognitio est qua angelus in lumine nature. i. naturali intellect⁹ sui vtute ⁊ viuacitate cognoscit res creatas: siue in seipso angelo: siue in ipsis reb⁹ cognitis ad intellectū statim supra expssum. Et ex reb⁹ sic cognitis: creatis: et factis ascēdit ad cognitionē creatoris: fm illud
apli ad Roñ. j. Inuisibilia dei a creatura mūdi
p ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt̄. Qđ lz a Ad rom. j.
btō Bern. ser. v. sup Cant. exponat̄ de hoie. Facit eñi vim in vbo quo dr̄: a creatura mūdi. non celi. Verū tñ est de creatura angelica: vt innuit gl. interli. di. ab hoie nō solū ab angelo. Et dicit̄ naturalis: q̄ ad ipsam sufficit natura cognoscitiui sine adminiculo alicui⁹ doni supnaturalis stāte tñ adminiculo cōis influentie dei. Vtraq3 cognitionū inest obiectiue tā creatoris q̄ creature. Nā prima cognitio: sc3 rerū in vbo: vna est

τ indistincta qua cognoscit verbū τ relucētia in verbo. Hac em̄ nude τ beatifice diuinā essentiam cognoscit: τ oīa relucētia sibi in verbo: nec relucē tia sine verbo. Et dico sibi: q2 licet oīa cognoscibilia reluceant in verbo: nō tn̄ oportet oīa cognoscibilia cognoscere cognito verbo: alr̄ tollerent actus hierarchici: qui sunt: illuminare: purgare: perficere. Est em̄ verbū quasi speculū voluntariū: ostē dēs vidēti se quantū voluerit: nō quantū relucet. Que ergo nō ondit se vidēti: nō relucēt illi. ¶ Et q̄uis cognitio verbi τ rerū in vno verbo sit vna: ipse tn̄ angelus distincte cognoscit verbū: et quodlibet relucentium sibi in verbo. Faciēte hoc deo noticiā illā creante in angelo τ pfectiōe speculi. i. essentie representātio oīa distincte. Nā et de᷒ ipse vnica cognitione τ cognoscēdi rōne: q̄ est diuina essentia: perfectissime τ distinctissime oīa nouit. Lōge ergo pfectius cognoscit angel᷒ res in verbo q̄ in scipso: vel in genere rerū pprio. ¶ 8 Scda vo cognitio multiplicat̄ fm multiplicitatē obiectoꝝ cognitoꝝ: qm̄ res in se vel in pprio gnē q̄ distincte cognoscit. cognoscit distinctis cognitiōib᷒. Sic alia cognitiōe distincte cognoscit se τ creaturas τ creatorē ex creaturis cōfuse vel idistincte. Prima cognitio in verbo vocat̄ matutina. Scda d̄: vespertina. Matutina q2 est in verbo qd̄ est principiū rerū. Oīa p ipm̄ scā sūt

Johā. j. Job. j. Vespertina d̄: scda: q2 est cognitio rerū i creatura q̄ inquātū est creatura: est in declinatione τ casu. Vñ nō d̄: illa cognitio angeli matutina: ista vespertina pp̄ter admixtionē tenebrarū ignorātie. sicut lux matutina sit τ vespertina admixta est tenebris: cū in āgeloꝝ cognitiōe nihil ignorātie sit admixtū: sꝫ ex cā dicta. ¶ Sꝫ di. cū cognitio rerū naturalis angeli sit duplex scꝫ rerū in scipso p spēs cōcreatas: τ in genere pprio p spēs a reb᷒ cognitis receptas: cur nō ponit̄ triplex cognitio: vespertina matutina: τ meridiana: sicut sunt hec tres ptes diei: cui cōparat̄

Alexāder de Ales. cognitio angelica? ¶ Solutio fꝫ Alexā. de ales par. ij. q. xxiij. ar. j. q2 q2 nō pōt angel᷒ cognoscere res nisi in creatore aut creaturis: ideo he. Aug. distinxit tm̄ duplicē cognitionē angeloꝝ. Et primam dixit cognitionē matutinā: q̄ est in verbo. Secūdā q̄ est in creatura: siue sit in ipo āgelo: siue in pprio rerū gnē: appellauit cognitionē vespertinā. Lꝫ illa scda sit duplex: q̄rū vna cognoscit rē p spēs ꝯcreatas etiā absentē τ nō existētē sꝫ futurā. Alia tn̄ rē p̄sentē p spēs a rebus acceptas. Vñ ad Orosiū ait Augu. Ipsa creature co-

Augusti. gnitio in semetipsa vespertina: q̄ dei cognitiōe erāt mane. Et idē in codē. Sciētia angeloꝝ in scipsis: in cōparatiōe ad scientiā q̄ est in verbo d̄: vespertina. ¶ 9 Harū triū hec est distinctio. Qm̄ illa q̄ est in verbo: nullo mō depēdet a re creata: sꝫ illa q̄ est in angelo adminus depēdet a forma seu spē cōcreata ipsi angelo: q2 intellectiua est plena formis: sꝫ illa q̄ rerū in proprijs generib᷒: a reb᷒ creatis simpliciter depēdet. Ex quo infert Alexā. q2 ille tres rationes cognoscēdi fm nobilitatē earū differūt. Nobilior em̄ est forma increata: q̄ cōcreata ipsi angelo: τ concreata q̄ forma a rebus accepta. Ratio em̄ cognoscendi in verbo est ipsa diuina essentia: et non aliqua species media inter essentiā τ cognitionem. Sicut in secūda et tertia est aliquod representans mediū inter cognitū et cognitionem. Congrue ergo sola prima: scꝫ in verbo dicit̄ matutina: q2 in pricipio. Alie due vespertine: q2 in creatura.

Verū q2 Aug. matutinā quādoqꝫ nominat diurnam. vnde. xj. de ciui. dei ca. xxix. Illi inquit angeli sancti nō per verba sonantia deū discunt: sed per ipsam presentiā immutabilis veritatis. hoc est verbū eius vnigenitū. Et ipsum verbū et patrē τ eoꝝ spiritūsanctū: eāqꝫ esse inseparabilem trinitatē: singulasqꝫ in ea psonas eē vnā substātiam: τ tn̄ omnes non tres deos esse: sed vnum deū ita nouerūt: vt eis magis ita q̄ nos ipsi nobis cogniti sumus. Ipsam quoqꝫ creaturā melius ibi: hoc est in sapiētia dei: tanq̄ in arte qua facta est: q̄ in ea ipsa sciunt ac per hoc τ scipsos ibi meli᷒: q̄ i scipsis: verūtamē τ i scipsis sciūt. Facti sunt em̄ τ aliud sunt q̄ ille qui fecit. Ibi ergo tāq̄ in diurna cognitione: in scipsis aūt tāq̄ in vespertina. Multū em̄ differt vtrū in ea rōne cognoscat̄ aliquid fm quā factū est: an in scipso. Et sequit̄. Oīa em̄ aliter in verbo dei cognoscunt̄ ab angelis vbi habēt causas rationesqꝫ suas. i. fm quas facta sunt incōmutabiliter permanētes: aliter in scipsis. Illic clariore: hic obscuriori cognitiōe velut artis atqꝫ operū. Que tn̄ opa cū ad ipsius creatoris laudē venerationēqꝫ referunt̄: tanq̄ mane lucescit in omnibus oculis cōtemplantiū. Itē lib. iiij. super Gen. ad literā. Cognitio q̄ est in verbo ad diē pertinet: q̄ est i scipsis ad vesperā pertinet. ¶ I Posset etiā nō iprobabiliter dici: q2 sicut lux solis meridiana omniū clarissima est: nec pōt irreuerberatis oculis intueri: ita vocabulum hoc cognitio meridiana: soli diuine cognitiōi qua de᷒ in se oīa cognouit: lucidissime reseruat̄. Ad cognitionē nāqꝫ sui et omniū cōprehensiuā: nullus creature oculus

accedere pōt: dicente aplo. j. ad Tim. vj. Lucem habitat inaccessibilē. Illa ergo lucidissima cognitio diuina: sola meridiana merito nominat̄ j. Ad Timo. vj.

¶ Et q̄ dicta sunt de angelis: suo modo intelliguntur τ de beatis animabus. Vñ magister in. iiij. dis. xlv. ex cognitione angeloꝝ: similia argumētat̄ de beatis. ¶ K Cognitione itaqꝫ rerū in pprio genere possunt sancti cognoscere orationes nostras vocales: dū ad ipsas habēt debitam approximationē τ presentiā. Non em̄ intellect᷒ creatus intelligit naturali cognitione saltē intuitiue quodcūqꝫ intelligibile quantūcunqꝫ distans. Nā cū ad intuitiuam sui cognitionē obie-

ctum coagat (fm beatū Augustinum. ix. de trinitate capi. xij. Omnis res quamcunqꝫ cognoscimus: cōgenerat in nobis noticiā sui. Ab vtro qꝫ enim noticia pariter a cognoscēte et cognito) Augu.

non videtur q2 creatura agere possit ad suam cognitionē per infinitā distantiam. ¶ Quid autē de mētali oratione: an beatus vel etiam angelus sufficiēter presens videre posset cogitatiōes mentis τ affectiones alterius: sunt opiniones apud doctores. Attende de mētali oratione.

Sunt enim qui dicunt q2 mentis cogitationes τ affectiones homo habet occultas τ clausas cuilibet creature: quā occultare potest ita vt illā videre nemo possit: nisi cui voluerit reuelare: vel saltē ille qui intimior est cuilibet creature q̄ creatura sibi ipsi: qualis est sol᷒ deus. Unde cōsequēter dicunt q2 solus deus est scrutator cordiū. cui cōsonat illud. ij. Paralipomenō. vj. Tu solus nosti corda filioꝝ hominū. Et in ecclesiasticis dogmatibus capi. xlix. Internas anime cogitationes diabolū non videre certi sumus. Et ne hoc concessum puteretur angelis bonis: additur. Secreta autem cordiū ille solus nouit: ad quem dicitur. Tu solus nosti cor-

da filiorū hoīm.ꝛ.j. Cor.ij. Nemo scit hominū
quid est in hoīe:nisi spūs hominis qui est in ho-
mine. Et hmōi multa adducūt: quib⁹ nituntur
probare ꝙ solus deus scrutat̄ corda et renes.i.
affectiones. ¶ L Sed istis nō obstātib⁹:sunt q̄
probabiliter oppositū tenent:vcꝫ Scotus in re-
portis.lib.ij.dist.ix.et doctor anglicus Guilhel-
mus ockam in.ij.q.xiij.scꝫ ꝙ quilibet angelus:
et eadē rōne quilibet beatus naturaliter potest
distincte et intuitiue cognoscere cogitationes
aliorū. Nec in hoc dependet a voluntate cogitā-
tis. Uñ posita cogitatione vel affectione:non est
in potestate angeli cogitantis vel volētis:occul
tare eā alteri angelo vel beato:quin ille possit ea
distincte cognoscere ex suis naturalib⁹:dummō
ad ipsum habeat debitā p̄sentiā ꝛ non impe-
diatur. Et ita ex suis naturalib⁹ cognoscere pōt
angelus: ꝛ beatus orationes mentales orantis
viatoris:stāte debita presentia ꝛ sublato impe-
dimento. Nā cū intellectus viatoris suos actus
cognoscat:cur nō intellectus beati qui est perfe
ctior. Nā q̄cquid cognoscit potētia minus pfecta:
cognoscit etiā pfectior. ¶ Itē ois potētia cogni
tiua disposita nō impedita et pfecta cognoscere
pōt naturaliter q̄cquid sub eius obiecto princt.
Sed cogitationes ꝛ affectiones cōtinentur sub
obiecto intellect⁹ qđ est ens inquantū ens:ergo
potest intelligi a quolibet intellectu sufficienter
presente ꝛ non impedito. ¶ Itē cause naturales
nō subsunt imperio voluntatis create:quin po-
sitis eis eo mō quo naturaliter agere sufficiūt:
agāt:sed cogitationes ꝛ volitiones cū intellectu
presente naturaliter causant sui cognitionem.
Nec videt̄ quomō angelus vel beatus cognoscat
essentiā ale orātis q̄ est sibi intimior:ꝙ acciden
tia inherētia:cogitatiōes scꝫ ꝛ affectiōes:ꝛ nō co
gnoscat inherētia accidētia:scꝫ cogitatiōes ꝛ af-
fectiōes. ¶ Itē bti cognoscūt oēs motus ꝛ ope
ratiōes corpales orātis:ergo multo magis ope
ratiōes pure spūales: quales sunt cogitatiōes:
q: tales sunt purū intelligibile ꝛ imateriale. Si
cut intellect⁹ bti qui nō depēdet in cognoscēdo
a sensib⁹: sicut intellect⁹ noster in via: sed ex sua
naturali perfectiōe ppria cognoscit intelligibi-
lia pricipia sine medio sensuū. Huic sentētie cō-
cordare vident̄ verba bti Aug. in carmie de glia Augusti-nus.
paradisi loquētis de ciuib⁹ paradisi celestis:di-
cit em̄. Nam ꝛ pectoris arcana penetrāt:alteru-
truꝫ vnū volunt:vnū nolunt: vnitas est mētiū.
¶ Dictū est autē: dūmodo ad ipsuꝫ habeāt debi
taꝫ presentiā:qm̄(vt dictū est)nō potest intelle-
ctus finit⁹ per quācūqꝫ distātiaꝫ videre intelli-
gibile. Additū est etiā dūmodo nō impediat̄: q:
īpediri pōt per deū suā influētiaꝫ subtrahētem:
ne cōcurrat coagēdo cū intellectu bti ad cogni-
tionē secretorū cordis viatoris. Sicut creditur
fm scōrū doctrinas prohibere malignos spūs
eis non coagēdo: ne videāt ea que in cordibus
hoīm versant̄:qui nisi prohiberent̄: ex naturali
sua perfectiōe possent sicut cetera sensibilia:ꝛ in
telligibilia intueri. Prohibet autē deus miseri-
corditer: ne toti⁹ salutis inimicus suis dolosis
artibus:ꝛ temptatiōe seuiore salutis proposita in
mēte hoīs īpediret; qui maligni tentatiōes mo
derat̄:nec permittit hoīeꝫ tentari vltra ꝙ potest
sustinere.j.Cor.x. ¶ Qđ aūt deus dicit̄ scruta-
tor cordiū:ꝛ solus noscere corda hoīm ꝛ filiꝫ: in
telligēdus est vniuersal'r ꝛ necessario ac inīpedi-
biliter: ita ꝙ simpliciter īpossibile sit ne videat
cor cuiuslibet seipsum sine cuiuslibet alterius am
miniculo:ꝛ hoc propriū est soli deo. Bt̄us ꝓo etsi
videt cor vnius: non tm̄ ea que sunt in cordibus
olm: q: nō habet ad oīa corda debitā presentiā:
nec videt necessario: q: impediri pōt:nec seipso
q: nō sine cooperatiōe obiecti: ꝛ gnāli influētia
dei. Quoniā aūs ex autoritatib⁹ illis probaret̄ ꝙ
nūqꝫ quis posset cognoscere cogitatiōes alteri⁹
nec quisqꝫ suas si solus deus cognosceret corda:
ꝛ ita nec deus posset illis btīs reuelare nec ange
lus angelo mētaliter loq̄: que oīa erronea sunt
ꝛ falsa. ¶ M Nec valēt que Greg. de arimino l Improbatio obiectionū Gregorij de Arimino.
suo.ij.dist.ix.obiicit:primo dicēs: ꝙ nullū gen⁹
entiū priuat̄ vniuersal'r:vel in plurib⁹ fm indi-
uidua ꝛ opa opatiōe sibi natural'r cōpetēte seu
nata cōpetere. Gen⁹ aūt āgelorꝫ p semp: vel in
plib⁹ fm indiuidua ꝛ tpa priuat̄ cognitiōe disti
cta cogitationū hoīm:ꝛ p ꝯsequēs ptꝫ ꝙ ipsi nō
sunt naturalr apti ad talem cognitionē. Prima
pars antecedētis patet per illud Augu.vij. de ci
ui.dei.c.xxx. Sic deus admīstrat cūcta que crea
uit.vt ea ppriōs exercere ꝛ agere mot⁹ sinat. Ec
cōfirmat. Al's em̄ iniqꝫ posset dici ꝙ albedo pos-
set natural'r albedinē producere sicut calor ca-
lorē. Sed ꝙ nō producit ex eo est:ꝙ deus suspē-
dit ea a tali actiōe nō coagēdo sibi:qđ tamē nul
lus dicit. ¶ Scđo respōdēdo motiuis ponit ꝙ
beati nō habēt debitā presentiā ad cogitatiōes
alteri⁹:ꝛ ideo eas videre nō possunt. Est aūt de-
bita presentia:presentia subiectiua: ita ꝙ neces-
se est itellectū cognoscētē cogitationē esse subie
ctum illarū cogitationū. Unde nisi cogitatiōes
inhereāt intellectui:intellectus nō est sufficien-
ter presens:presentia que sufficit ad cognoscen-
duꝫ. Cuius signū addit: q: si per potētiam dei:
duo hoīes essent simul in eodē loco primo.tunc
intellectus eorū essent sibi presentes: quia indi
stantes: ꝛ tamē vnus nō intelligeret cogitatio-
nes alterius: quāuis essent eque dispositi: ꝛ co-
gitatiōes vtrorūqꝫ eiusdeꝫ ratiōis. Cuius nulla
alia causa assignari potest: nisi ꝙ requirit̄ pre-
sentia subiectiua siue in hesiōis. ¶ N Sed ista
nō cogūt. Nō primū: q: tā prīa pars sui antece-
dētis:ꝙ scđa deficiunt. Nā prime parti dat̄ in-
stantia de genere demonū qui multis actibus ꝛ
cognitionibus:ad quos habēt naturalē poten
tiā:perpetuo priuant̄. Similiter ꝛ beati tristi-
cia(q̄ naturaliter sequit̄ de rebus nolitis:ꝛ tm̄ ac
cidētibus) perpetuo priuant̄: eo ꝙ ois tristicia
repugnat beatitudini. Itē fm multos: potētia
vegetatiua in hoīe:si non preueniret̄ creatione
anime:produceret formā:imperfectiorē tm̄ ani
ma sicut in ceteris viuētibus: a qua tm̄ actione
fm totā speciē perpetuo suspēdit̄. Autoritas ꝓo
beati Augu. nō habet hoc ad qđ inducitur: naꝫ
btūs Augu.c.precedēti ostēdit ꝙ deus summus
oīa operat̄: ꝛ nature vim operandi ipse tribuit:
que per multa declarat:q̄ gentiles quidam suis
dijs falsis attribuere. Et in ca.xxx. subdit ꝙ de⁹
idē vbiqꝫ totus nullis inclusus locis:nullis vin
culis alligatus:in nullas partes sectilis:ex nul
la parte mutabilis:implēs celū et terrā: p̄sente
potētia nō īdigēte natura:sic itaqꝫ administrat
oīa q̄ creauit:vt etiā ipsa ppriōs exercere ꝛ agere
mot⁹ sinat. Ex q̄ nihil aliđ vult nisi ꝙ de⁹ q̄ est
oīm vnic⁹ creator ꝛ creatorꝫ gubernator:ꝛ ita gu-
bernat oīa q̄ fecit:ꝙ ēt secū ī q̄busdā actiōib⁹ co
agere pmittit. Nec ex illo īferri pōt:ꝙ oēs opa
tiōes naturales agere pmittat:aut ꝙ nō q̄ldam

a suis naturalibus actionibus in quas possent
ad tempus vel perpetuo suspēdat:sm ꝙ placue-
rit sue ordinarissime voluntati. Nec ad aliud in-
ducunt hec verba Augu. nisi ad hoc ꝙ deus oīa
operatur: quedam mediante creatura: quedam
immediate seipso. vñ subdit. Agit multa ꝑ an-
gelos: sed non nisi ex seipso beatificat angelos.
¶ Quod vero in confirmatione addit: ꝙ posset
dici de ipsa albedine ꝛc. Sic vtiqȝ posset dici: sȝ
sine ratione. cū ad id dicendū nulla ratio: vel le
uis apparentia inueniri potest. Ad dicendū ve-
ro ꝙ intellectus possit oīa cognoscere: q̄ sub ei⁹
obiecto primo cōprehendūtur: et ita actus alte
rius intellectus sicut aliū intellectū videre que
sibi sunt eque presentia: sunt rationes probabi-
les: ꝛ vix (sicut patet) solubiles. ¶ O Secunda
etiā pars antecedētis: scȝ ꝙ genus angeloꝝ pro
semper vel in pluribus priuatur cognitione di-
stincta cogitationum holm: nō est probata. Vñ
credi potest ꝙ vt plurimum angeli et beati vi-
deāt mutuas cogitationes: ꝛ etiā hominū qui-
bus sunt presentes: saltē illas quas beati nō vo
lunt aliis celare: quia probabile est ꝙ quantum
ad illas nō cōcurrat deus. Nihil enim inconue-
niens sequi videtur: ꝙ angelus hominis custos
secreta cordis eius videat: presertim cū hoc fru-
ctum custodie nō impediat: sed promoueat. Itē
quō alias orationes viatorū angeli custodes ad
nos missi dño offerrent: sicut raphael dicit To-
bie. Quādo orabas cū lachrymis ꝛc. ego obtuli
Orationes mentales vocalibus efficaciores sunt. orationē tuā dño: si non eas in nobis viderent.
eiusdē. xij. Sunt enī efficaciores mētales oratio
nes ꝙ̄ vocales: et lachrymę cordis ꝙ̄ oculoꝝ. Et
per hunc modū facile intelligitur quēadmodū
angeli sibi loquunt. Celant suas cogitationes.
dū illas nolūt sciri ab aliis: ꝛ tūc dñs cui⁹ volū-
tati sunt indeclinabilr addicti: nō concurrit ad
causandū cognitionē secretoꝝ in aliis angelis.
Loquūtur: dū in se cognitiōes eliciūt ꝛ actus in
teriores: vt ceteri cognoscūt: ꝛ tūc his formatis
ceteri presentes naturali virtute cognoscūt: nec
ipediunt per subtractionē diuine influētie. Sic
etiā saluatur quō angelus vel btūs multis eque
presentibus vni vel aliq̄bus loq̄tur: ꝛ nō oībus:
volēdo vnū cogitationē suaȝ scire: ꝛ nō alium: ꝛ
hoc deo cōcurrēte respectu vnius: ꝛ suspendēte
suā coactionē respectu alterius. ¶ Quod ꝟo do
ctor ille scdo dicit: ꝙ debita presentia ad vidēdū
cognitionē est presentia subiectiua: videt omni
no volūtariū ꝛ nulla ratiōe subnixū. Cuȝ enī ita
actus intellect⁹ et volūtatis eque ꝯtineātur sub
obiecto primo intellect⁹: sicut cetera intelligibi
lia: ꝛ oīm sub obiecto p̄lo alicui⁹ potētie eque
contētoꝝ: nō dissimilis reqritur presentia ad co
gnitiōis formationē: sed quecūqȝ presentia suf-
ficit vni ꝯtētoꝝ: sufficit ꝛ alteri: sicut ꝛ videre in
visibilibus. Naȝ obiectū primū visus est color:
ideo quecūqȝ presentia vni⁹ coloris sufficit vt vi
deat: similis p̄ntia alterius sufficit: ꝛ sic de aliis.
Cuȝ ergo in nullo alioꝝ intelligibiliū reqratur
talis presentia: quare poti⁹ hic. Et ita eadē faci
litate ꝯtēnitur: qua probat. Et mirū videt quo-
modo angelus qui distincte videt intellectū alte-
rius angeli nō videt oīne intelligibile in illo in-
tellectu viso existēs: stāte generali influētia dei.
¶ Itē ex illo seq̄retur ꝙ solus angelus posset co
gnoscere suas cognitiōes: q: soli sibi inherent:
et ita nunq̄ alius posset ea videre: et per conse-
quēs nullus alteri loqui: et sua secreta aperire:
quod est contra oīnes: quia nullus alius potest
esse presens presentia subiectiua illis: cū idē ac
cidēs nō possit in diuersis subiectari. ¶ ꝑ Et
ad signū quo intentū probare nitit dicitur: ꝙ si
illi hoīes essent viatores: neuter cognosceret in
tuitiue cogitatiōes alterius: sicut nec intellectū
vel essentiā aīe alterius: q: intellect⁹ corpori im
mersus ita alligat⁹ est viribus sensitiuis: ꝙ nul-
lius extra se habere pōt noticiā sine phātasma-
tibus: vt patet. iij. de aīa. Et ideo nulli⁹ rei extra
se noticiā intuitiuā habere pōt: qō sensus intui
tiue nō cognouit. Propter qō substātiaȝ rei in-
tuitiue nō possumus distincte cognoscere pro sta
tu illo: sed nec actus propos cognoscere posset:
nisi illos elicuisset preuiis phātasmatibus ad eū
mouētibus. Cum ergo nullū phātasma mouēs
mediate vel īmediate ad cognitiōis formationē
alterius hoīs in potētia cognitiua illi⁹ precessit
nō mirū si ille cognitionē alterius intuitiue nō
videt: quāuis sit sibi presens. Secus de intelle-
ctu corpori nō immerso: qui intelligibilia īme-
diate sine ministerio sensuū apprehēdit: nō mi-
nus ꝙ̄ sensus sensibilia: qm̄ potētia superior in
cognoscēdo est perfectior. ¶ O Redeūdo nunc
ad propositā questionē dicēduȝ: ꝙ̄ scti in patria
qui de facto in celis sunt naturali cognitiōe pu
ta vespertina: que est cognitio rerū in ꝓprio gene
re: nullas oratiōes nostrū in terra consistētiū:
neqȝ mētales: neqȝ vocales cognoscūt propter
īmoderatā distantiā inter nos ꝛ ipsos. Hec enī:
quia improportionata: habet naturalem cogni
tionē intuitiuā: que est de rerū existentia impe-
dire. Et de hoc pōt accipi illud Augu. Esa. lxiij.
in glo. interli. Abraā nesciuit nos. Mortui enī
scti nesciūt quid agāt viui. etiā ipsoꝝ filii. Accipi
tur hec glo. de verbis August. in lib. de cura pro Augusti.
mortuis agēda: vbi dicit. Si tāti patriarche: q̄d
ergo ppl̄s ab eis procreatū: agerent ignorauerūt
quō mortui viuoꝝ rebus atqȝ actibus cognoscē
dis adiuuādisqȝ miscētur. ¶ De cognitiōe autē
matutina: an illa videāt oratiōes nr̄as: nunc vi
dendū. Et dico primo. Non est de ratiōe btitu-
dinis essentialis: vt nr̄as oratiōes: aut alia scrā
nr̄a matutina cognitiōe videāt in verbo. Pro-
batur: q: illud qō nihil est obiecti btifici: nō est
necesse in btitudine intueri. Sed oratiōes nr̄e ꝛ
quilibet creatura nō sunt aliq̄d obiecti btifici:
igit. Minor patet: q: obiectū beatificū est diui-
na essentia: q̄ ex sua infinita pfectione sufficien
ter beatificat quēcūqȝ intellectū creatū: immo
ꝛ increatū diuinū nullo alio secū ad beatificādū
cōcurrēte qō btūs Augu. innuit cū ait. Btūs est
dñe q̄ te videt: etiā si alia nesciat: etsi alia tecū vi
deat nō ꝓpter hoc beatior. ¶ Utrū autē videre
nr̄as orōnes pertineat ad coꝝ beatitudinē acci
dētalē: nō ꝑ oīa certū est. Vñ venerabilis Hugo Hugo.
de sancto victore de sacra. li. ij. parte. xvj. ca. xj.
ita dicit. Multi in questionē adducūt: si sancti
ꝑces supplicātium audiūt: si vota postulātiū ad
ipsoꝝ vsqȝ cognitionē ꝑueniūt. Difficile est iudi
care de hmōi. Quō enī sciētia nr̄a certa esse pōt
de ipsis: q̄ eā quā de nobis habēt sciētiā: nec ca
pere possum⁹: nec inuestigare. Hoc vnū certum
est. Animas sanctoꝝ in secreto diuine contēpla
tionis cōstitutas: coꝝ que foris agunt: tm̄ scire:
quantū illis vel ad gaudiū vel nobis ad auxiliū
ꝓdesse cōstat. Nos intercessores querimus apō
deū. Quid ampli⁹ vis? Times ne forte nō orent
qui semꝑ orāt. Quō nō orabūt ꝑ te qñ tu oras:

qui et qñ tunc nõ oras:orare tñ nõ cessant. Si nõ
audiũt insõs:ergo l vẽrũ fundo ṽba nõ audiẽti-
bus et nõ itelligẽtib⁹ loquens. Ecce dicam⁹. Nõ
audiũt scti ṽba postulantiũ: neqȝ ad btitudinẽ
illorũ attinet ista nosse q̃ foris aguntur. Ecce di
camus:nõ audiũt. Nũquid de⁹ nõ audit: Quid
ergo laboras inuestigare quid audiũt ⁊ quãtũ
audiũt scti quos oras: cũ ipse de⁹ audiat ꝓpter
quẽ oras. Ipse videt humilitatẽ tuã qui remu-
neraturus est deuotionẽ tuã. Tamẽ si audiũt ⁊
quãtũ audiũt:quid est audire nisi scire. Unũ est
lumẽ in quo audiũt ad percipiendũ:et vidẽt ad
cognoscẽdum:in quo si quid forte foris agit̃:qđ
mõ interim nõ audiũt aut nõ vidẽt:mysterium
est dispẽsationis:nõ detrimẽtũ felicitatis. Inue
niunt̃ tñ quidã sanctoꝝ patrũ quedã ita diffini-
uisse quasi nihil sit in creaturis qđ nõ videant q̃
videntẽ oĩa vidẽt. Ego amplius iudicare nõ pre
sumo:nisi hoc solũ:qm̃ tñ vidẽt:quantũ illi pla
citũ est:quem vident:⁊ in quo vidẽt. Hec Hugo.
¶ R Ex illa autoritate tria eliciunt̃. Primũ ꝙ
videre creaturas in verbo:et ea q̃ foris agũtur:
nõ pertinet ad beatitudinẽ essentialẽ. Qꝛ dicit
ꝙ illa nõ videre:non est detrimentũ felicitatis.
¶ Scdm̃:ꝙ vidẽt in verbo ⁊ sciunt quicquid ad
beatitudinẽ eoꝝ accidentalẽ pertinet. Dicit eñ
ꝙ sciunt tantũ quantũ illis ad gaudiũ:nobis ad
auxiliũ ꝓdesse cõstat:vtrũqȝ autẽ ꝑtinet ad bea
titudinẽ accidentalẽ. ¶ Tertiũ ꝙ tñ audiũt in
verbo et vidẽt: quantũ placet verbo illis ostẽde
re in quo vidẽt. Et ſm hoc intelligere opȝ illud
Aug. in meditationib⁹ suis cap. xxv. Qui scien-
tẽ cũcta sciũt:quid nescire nequeũt. Nota(q̃d)
nõ capitur questiue:sed infinite pro aliq̃d. Qđ
de his dictũ intelligit̃ que ad beatitudinẽ eorũ
pertinẽt siue essentialẽ:siue accidentalẽ: siue de
Gregori⁹ his que deo quẽ vident:eis complacet reuelare.
Ideo Grego. ii. mora. §. iiii. moderatius loquit̃.
Quid de his (inquit) que sciẽda sunt nesciunt:q̃
scientẽ oĩa sciũt. Un̄ probabiliter dꝛ ꝙ licet non
necessario sequit̃ ad sanctorũ beatitudinem vt
orationes nostras audiãt de ꝯgruo: tñ deus eis
reuelat oĩa que ipsis ab hominib⁹ offerunt̃:siue
ipsos magnificãdo ⁊ laudando:siue eos orando
et auxilia implorãdo. Coadiutores quidẽ sunt
dei in procurando salutẽ electorũ: q̃ cũ nõnũq̃
confert̃ propter sanctorũ merita ⁊ intercessiões
tanq̃ ꝑ media ad hoc ab eterno ordinata: reue-
lãtur eis orationes viatorũ ꝓ quib⁹ intercedãt.
Hoc etiã ad gaudiũ eorũ accidentale pertinet.
Letãtur eñ amplius:dũ intelligũt hoĩes in ter-
ris degentes eoꝝ suffragiũ postulare:quatenus
cõciues fiant in illa celesti curia. sicut et pleriqȝ
ex ipsis salutẽ aliorũ sunt orationib⁹ consecuti.
Huic consonat magister dis. xlv. lib. iiii. Non est
inquit incredibile aĩas sanctoꝝ:q̃ in abscõdito
faciei dei veri luminis illustratione letantur:in
ipsius cõtẽplatione ea q̃ foris agũtur:intellige-
re:quantũ illis ad gaudiũ: vel nobis ad auxiliũ
ꝑtinet. Sicut eñ angelis:ita ⁊ sctis qui deo assi
stũt petitiones nostre innotescunt in verbo dei
Omnes quod cõtẽplant̃. Et satis concordat beat⁹ Tho-
signes. mas in. iiii. scripto eadẽ dist. q. viii. dicẽs. Unus-
quisqȝ beat⁹ tñ de aliis reb⁹ necessariũ est vt in
essentia diuina videat:quãtũ ꝑfectio btitudinis
requirit:vt hõ habeat quicq̃d velit ⁊ nihil inor-
dinate velit: hoc autẽ recte volũtate q̃libet vult:
vt ea q̃ ad ipm̃ ꝑtinẽt agnoscat. Un̄ cũ nulla re-
ctitudo sctis desit:volũt agnoscere ea q̃ ad ipsos
ꝑtinẽt:⁊ ideo opȝ ꝙ illa i verbo cognoscãt. Hoc
etiã ad eorũ gloriã ꝑtinet: ꝙ auxiliũ indigẽtib⁹
prebeãt ad salutẽ. Sic eñ dei cooperatores effi
ciunt̃:quo nihil est diuinius: ſm beatũ Diony.
c. iii. eccl'ia. hierar. Manifestũ ergo est ꝙ cogno
sciũt vota:oꝛones:⁊ deuotiones hoĩm:q̃ ad eorũ
auxiliũ cõfugiunt. Hec Tho. In quo dicto ṽbũ
(necessariũ) nõ dꝫ dicere necessitatẽ simpliciter
cuius oppositũ includit ꝯtradictionẽ: sȝ cõgrui
tatis certitudinẽ. ¶ S Ex q̃b⁹ oĩb⁹ satis patȝ
questionis tertie solutio. s. ꝙ scti cognoscũt oꝛo
nes nr̃as cognitiõe matutina in ṽbo quã cogni
tionẽ nulla cognitorũ distantia impedit. Non
autẽ cognitiõe vespertina ⁊ naturali in ꝓprio gñe
ꝓpter eoꝝ distãtiã imoderatã. Cũ ergo potẽtes
fecit de⁹ sctõs apđ se: vt nobis qđ optamus va-
leãt impetrare:merito ipsoꝝ memoriã agim⁹ in
cõsecratione hui⁹ sacrosctĩ sacrificii. Nõ vt aliq̃d
ad ipsi⁹ ꝑfectionẽ operẽtur:qꝛ ad hoc nõ accepe
rũt potestatẽ:sȝ vt eoꝝ meritis adiuuemur ⁊ scti
ficemur:quatenus digne ⁊ salubriter ipsum ꝑfi-
ciamus:⁊ ampliorẽ effectũ grẽ eorũ intercessiõe
cõsequamur. ¶ Et põt hec esse vna rõ quare an
xpi corporis ꝯsecrationẽ: eccl'ia sctõꝝ memoriã
statuit ꝑagẽdã. Edocta fuit ad hoc ve. testa. figu
ris:qm̃ legalis sacerdos ⁊ põtifex dñi i sctãsctõꝝ
introiuit:noĩa duodecim tribuũ i rõnali descri-
pta intulit. Sic sacerdos euãgelic⁹:ad sctãsctõꝝ Exod.
ingressus:ꝓcedẽtiũ patrũ isert memoriã dicẽs. xxix.
Cõicãtes ⁊ memoriã venerãtes. Dicit veneran-
tes:nõ solẽnizãtes: qꝛ memoria in plus est q̃ so
lẽnitas. Eccl'ia eñ de aliquib⁹ sctis facit memo
riã: de quib⁹ nõ facit solẽnitatem ac festiuitatẽ.

¶ Lectio. xxxiii. a

In primis glo

riose sempqȝ ṽginis Marie
genitricis dei et dñi nr̃i Iesu
xpi. ¶ Hec est scda pars par-
tis prime:partis principalis
secũde:toti⁹ canonis: in qua
fit memoria primo et princi-
paliter beatissime Marie ṽginis gloriose:virgi
nis theotice. Recte in primis:nõ tñ quia sctõꝝ
sctissima precellens grã ⁊ gloria:nedũ sctõs: sed
etiã angelicos spũs vniuersos. Nec mõ in p̃mis:
qꝛ tutissimũ nostre calamitatꝭ est asiliũ: ⁊ mle fi-
nus gñalis. Sed ideo principalr̃ in primis eius
memoriã in hoc sacrificio veneramur: qꝛ singu
laris hui⁹ sacrificii ministra fuit:⁊ liberalissima
dispẽsatrix. De primo Hiero. ad paulã. Ceteris Hierony
per partes prestat̃:marie ṽo simul se totã infu- mus.
dit grẽ plenitudo. Per quã ascẽdit sup oẽ huma
nũ gen⁹:ascendit vsqȝ ad angelos:sed ⁊ ipsos q̃ȝ
trãscẽdit:⁊ celestẽ oẽm supergredit̃ creaturã. De
quo btũs Bern̄. in ser. cuius principiũ est. Fecũ
de ṽginis. ita ait. Intueor quẽadmodũ vsqȝ ad Bernar-
angelos plenitudine grẽ supra angelos spũsctõ dus.
superueniẽte ꝑuenit. Est in angelis charitas: est
puritas:est humilitas q̃d horũ nõ enituit i ma-
ria: Et sequit̃. Cui angelorũ aliquãdo dictũ est.
Spũsctũs superueniet in te:et virt⁹ altissimi obũ
brabit tibi. Ideoqȝ et qđ nascet̃ ex te sctm̃:voca-
bitur fili⁹ deniqȝ veritas de terra orta est:nõ de
angelica creatura. Nec angelos: sed semẽ abrae
apprehendit. Magnũ est angelo vt minister sit
dñi: sed maria sublimius quoddã meruit vt sit ⁊
mater. Fecũditas itaqȝ virginis supereminens

gloria est:tātoq; excellētior angelis facta mune
re singulari:quāto differētius p̄ ministris no
mē matris accepit. Hāc inuenit grām:plena iā;
gratia vt charitate feruida:virginitate integra:
humilitate deuota:fieret nihilominus sine viri
cognitione grauida: sine dolore puerpera. Hec
Bern̄. De scđo idē in alio sermone cuius princi-
pium est. Signū magnū. Oībus oīa facta est:sa
pientib᷒ ⁊ insipientibus copiosissima charitate
debitricē se fecit. Oībus mīe sinū aperuit: vt de
plenitudine eius capiāt vniuersi. Captiuus re-
dēptionē:eger curationē:tristis cōsolationem:
peccator veniā:iustus gratiā:angelus leticiā:de
niq; tota trinitas gloriā: filij psona hūane car-
nis substātiā:vt nō sit q̄ se abscōdat a calore ei᷒.
Ecce mīe signū. ℭ B Audiamus et miserorum
asilū. De hoc idē in alio sermone sic loquitur.
Volūtas dei totū nos habere voluit p Mariā;.
Hec lquā volūtas ei᷒ est:s; p nobis. In oīb᷒ siq
dē:⁊ per oīa prouidēs miserie tentationē nostrā
solatur:fidē excitat:spē roborat: diffidentiā abi
git: erigit pusillanimitatē. Ad patrē verebaris
accedere: solo auditu territ᷒ ad folia fugiebas:
iesum tibi dedit mediatorē. Quid nō apud tales
patrē filius talis obtineat? Exaudiet̄ vtiq; pro
sua reuerētia. pater em̄ diligit filiū:an vo trepi
das ⁊ ad ipsum. Frater tu᷒ est ⁊ caro tua:tētat᷒ p
oīa vt misericors fieret. Hūc tibi fratrem maria
dedit. S; forte et in ipso maiestatē vereare diui
nā:ꝙ lz fact᷒ sit hō:mā sit tñ deus. Aduocatū ha
bere vis:ad ipsum: ⁊ ad mariā recurre. pura si-
quidē humanitas in maria:nō mō pura ab omi
ꝯtaminatione, sed ⁊ pura singularitate nature.
Nec dubius dixerim:exaudietur ⁊ ipsa p reuerē
tia sua. Exaudiet vtiq; matrē filius: ⁊ exaudiet fi
liū pater. Filioli inq̄t Bern̄. Hec est pctōꝝ scala:
hec mea maxima fiducia est: hec est tota rō spei
mee. Quid em̄? Potest ne fili᷒ aut repellere aut
sustinere repulsam? Nō audire: aut nō audiri fi-
lius pōt? Neutrū plane. ℭ De tertio ꝙ ipsi᷒ me-
rito in primis sum᷒ memoriā venerātes: q: spe
cialis huius sacrificij ministra: ⁊ dispēsatrix est
liberalissima. Ipsa nāq; est mulier illa euangeli
ca q̄ tria farine sata cōmixta fermētauit. Luce.
xiij. Satum vnū:verbū qđ erat in p̄cipio apud
deū:et deus erat verbū. Alterū: aīa q̄ de nihilo
creata est et ante nō erat. Tertiū: caro de massa
corruptionis sine corruptione aliqua diuino se
gregata artificio. In quib᷒ trib᷒ triplex genus
potētie:qđ nō erat creatū:qđ perierat recreatū:
qđ sup oīa erat paulo min᷒ ab angelis minora-
tū. Hec vinculo indissolubili in persone coeunt
vnitatē. Hec euangelica farine sata pariter fer-
mentātur:vt sit panis angelorum quē māducet
homo:cor eius cōfirmās in hoc sacramēto. Vñ
felix mulier benedicta in mulierib᷒: in cuius ca
stis visceribus supueniēte igne spiritussancti: pa-
nis ille est coctus. Felix inquam mulier q̄ in hec
tria sata immisit fidei sue fermentū. Siquidem
fide concepit:fide et peperit: dicente elizabeth.
Beata que credidisti:qm̄ perficient̄ in te q̄ dicta
sunt tibi a dño. Hec Bern̄. sermo. ij. de natiuita-
te xpi. ℭ C Ecce quēadmodū fuit hui᷒ panis
et sacrificij ministra. Panis quidē vt dictum est:
sacrificij autē cruci qua velut, in ara sacrificium
oblatū est assistēs: ⁊ simul participato dolore pa
tri offerēs. Et p hoc liberalissima eius dispensa
trix: q: panē hūc: sicut cetera bona oīa: p man᷒
ei᷒ mūdissimas accepim᷒. Vñ Bern̄. ser. de vigi.
natiuitatis xpi. Cōtrise sunt ⁊ cōmixte due spēs:
diuinitas. s. ⁊ humanitas in vtero virginis. spū
sctō illa suauiter cōmiscēte. Sed q: tu dign᷒ nō
eras cui donaret̄:datū est marie:vt p illā accipe
res quicq̄d haberes. Que p hoc ꝙ mater est:ge-
nuit tibi deū. per hoc ꝙ vgo est: exaudita est p
reuerētia sua. in cā tua: ⁊ toti᷒ gñis humani. In
primo est remediū:in scđo adiutoriū:quia nihil
nos de᷒ habere voluit ꝙ per manus marie non
trāsiret. Hec ille. ℭ Et pp̄ter hoc ſm dñm Alb. Albert᷒.
recte p ppitiatoriū designat̄:in qua dñs corpa-
liter apparuit vt ppitiaret̄. In qđ angeli oēs
versis vultib᷒ respiciūt:vt etiā ab ipsa recipiant
splēdoris illuminationē. propter idē q; recte fi
gurata dr̄ p arcā testamenti:q̄ virgā aarō:tabu-
las moysi ⁊ māna qđ de celo datū est:cōtinebat.
Sic virgo beatissima intra se cōtinuit xpm bñ-
dictū vētris sui fructū in quo fuere. Deitas dul-
cissima p māna designata. Aīa sapiētissima: per
tabulas lege dei digito scriptas figurata. Caro
mūdissima q̄ morte nō aruit:qm̄ tertia die resur
rexit:p virgā aaron que fronduerat designata.
ℭ D Tāgunt̄ aūt in premissis verbis sex lau-
dū preconia virginis gloriose: sc; ipreeessibilis
dignitas:inexcessibis felicitas:inamissibilis vir
ginitas:nois sublimitas: mirabilis fecūditas:
fructus ipsi᷒ immēsitas. ℭ Impreeessibilis di-
gnitas tāgit̄ in verbo initiali. In primis. Ipsa
nāq; est quā vt Ber. ait home. ij. sup missus est. Bernar.
deus in celestibus singulari donaturus gloria:
singulari in terris preuenire curauit ⁊ grā: qua
ineffabilr̄ ⁊ itacta cōciperet ⁊ pareret icorrupta.
Ipsa vgo singularis q̄ (vt Damasce. ait) a nullo Dama-
illustriū vincit̄. De quo Seduli᷒ in carmine pa scenus.
schali li. ij. metro elegāti ita cecinit. Salue scā Seduli᷒
parēs enixa puerpera regē. Qui celū terr āq; te-
net p secula cui᷒ nomen ⁊ eterno cōplectens oīa
gyro. Imperiū sine fine manet: q̄ vētre btō gau
dia mris hñs cū virginitatis honore. Nec pmā
similē visa est:nec habere sequētē. Sola sine exē
plo placuisti femina xpo. Singularis i ortu: sin
gularis in toti᷒ vite pcessu. De primo beat᷒ Hie Hierony
ro. ad paulā. Hec est inq̄t q̄ diuinis angelicisq; mus.
laudata est pconiis atq; pdicata: a patriarchis
siquidē figuris ⁊ enigmatib᷒ psignata: a pphe-
tis pnūciata:ab euāgelistis exhibitat mōstrata.
ab angelo venerabilr̄ et officiosissime salutata.
Et beat᷒ Bern̄. vbi supra. Qđ moysi monstratū
est in rubo ⁊ igne:aaron in vga ⁊ flore: gedeonī
in vellere ⁊ rore:hoc aperte salomō puidit i for-
ti muliere ⁊ ei᷒ precio. Aperti᷒ hieremias preci-
nuit de femina et viro: apertissime Esaias decla-
rauit de virgine ⁊ deo. Gabriel tandem exhibuit
ipsam salutādo. ℭ De scđo: sc; pgressu dicat Am Ambro.
bro. li. de virginitate. Sit vobis tāq̄ in imagine
marie vita descripta:de qua velut ex speculo re-
fulget species castitatis ⁊ forma virtutis. Hinc
sumatis exēpla viuēdi: vbi tāq̄ in exēplari ma-
gisteria sunt pbitatis expressa: q̄ q̄d corrigere:
quid aufugere: q̄d tenere debeatis ostēdūt. Et
beatus Hierony. Ipsa in vigiliis inueniebatur
prior:in sapientia legis eruditior:in humilitate
humilior:in carminib᷒ dei prestātior:in charita
te gratiosior:i puritate purior:in oī vtute perfe
ctior. ℭ Inexcessibilis ei᷒ felicitas inuit̄ in vbo.
Gloriose. Ipsa siquidē ſm deductionē bea. Aug.
in ser. de ei᷒ assumptiōe:est magnifice assumpta
ad eternā beatitudinis sublimitatē in corpore ⁊
aīa gloriosa. Meruit em̄ exaltari super choros

angelorū: et peruenire vltra q̄ nostre humanitatis est natura. vbi nō natura tollit: sed magnitudo glorie demōstrat. Ad thronū siquidē celestē ītemerata virgo et mater processit: atq3 in regni solio post xp̄m gloriosior residet sublimata vt dicit Hiero. epl'a statim allegata. et Bern. ser. j. de ei⁹ assumptiōe. Quantā gratie adepta est pre ceteris: tantū et in celis obtinet glīe singularis. Nec in terris locus dignior vteri virginalis tēplo: in quo dei filiū maria suscepit. Nec ī celo regali solio: in quo mariā fili⁹ sublimauit. ¶ E Virginitas inamissibilis designat cū addit. Semper q3 virginis q2 virgo erat carne: virgo mēte: virgo professiōe: virgo ante partū: virgo in partu: virgo post partū. Vñ Aug. super iohānē. Sicut in sepulchro vbi repositū erat corp⁹ dñi nec antea: nec postea corp⁹ iacuit: sic vterus marie: nec ante nec post q̄cq̄ mortale cōcepit. Itē sup illud Ezech. xliiij. Porta hec clausa erit: et nō aperiet: et vir nō trāsibit per eā qm̄ dñs de⁹ israel ingressus est per eā: eritq3 clausa principi. Quid est: porta hec erit clausa: nisi q2 maria semper fuit intacta? Quid est vir nō trāsibit per eā: nisi q2 ioseph nō cognouit eā? Nec solū virgo: sed virgo singularis virgo purissima. De quo ser. iiij. hc. Bern. de assumptiōe ait. Que em̄ angelica puritas virginitati illi (haud dubiū quin marie) audeat cōparari: que digna fuit spūssancti sacrariū fieri et habitaculū filij dei. Si rex precia de raritate pēsamus: q̄ prima in terris angelicā proposuit ducere vitā super oēs est. Sequit: Immobile propositū virginitatis: qd̄ nec angelo filiū promittēte aliquatenus titubauit. Quomodo inqt fiet illud? Neq3 em̄ modo quo fieri solet in ceteris virū penitus non cognouit: sed nec filij desiderio: nec spe prolis. Hec Bern. ¶ Nois sublimitas exprimit in verbo: marie. Maria maris stella interpretatur: et matri virgini cōuenientissime adaptatur. Aptissime siquidē syderi ipsa cōparatur: q2 sicut sine corruptiōe sydus suū emittit radiū: sic absq3 sui lesione virgo parturit filiū. Nec syderi radius suā minuit claritatē: nec virgini fili⁹ suā integritatem. Ipsa est igitur nobilis illa stella ex iacob orta: cui⁹ radius vniuersum mūdū illuminat: cuius splēdor et prefulget in supernis: et inferos penetrans: terras etiā perlustrans et calefaciēs: magis mētes q̄ corpora: fouet virtutes: excoquit vitia. Ipsa inquā est p̄clara et eximia stella super hoc mare magnū et spaciosum necessario subleuata: micās meritis: illustrās exēplis: quā sequēs nō deuias: ipsam rogans non desperas: ipsam cogitās nō erras: ipsa tenēte nō corruis: ipsa protegēte nō metuis: ipa duce nō fatigaris: ipsa ppitia aduenis: et sic in teipso experieris: q̄ merito dictū sit nomē ṽginis maria. Hec bern. home. ij. super Missus est. ¶ Mirabilis fecūditas tāgit: cū additur: genitricis. Vere mirabilis virginea fecunditas: quā admirās propheta ait. Hiere. xxxj. Nouū faciet dñs ī terra. Mulier circūdabit virū: maria christū. Virū em̄ fuisse christū nō solū cū diceretur vir propheta potens in opere et sermone credim⁹: sed etiā cū tenera adhuc infantis mēbra dei mater: blando vel foueret in gremio: vel durarer in vtero. Vir em̄ erat iesus: nedū etiā natus: sed sapiētia: nō etate: animi vigore: nō corporis: maturitate sensuum: nō corpulētia mēbrorū. Neq3 em̄ minus habuit sapiētie: vel potius nō minus fuit sapiētia iesus cōceptus: q̄ natus: paruus q̄ magnus. Siue ergo latens in vtero: siue vagiēs in presepio: siue iā grandiusculus interrogās doctores in tēplo: siue iam perfecte etatis docēs in pplo: eque profecto plenus fuit spūsctō. Itē alius propheta. Anteq̄ parturiret peperit. Anteq̄ veniret tēpus partus: peperit masculū. Quis audiuit vnq̄ tale? Quis vidit huic simile? Esa. lxvi. Anteq̄ parturiret: anteq̄ in partu laboraret: anteq̄ venit partus: anteq̄ venit dolor ex partu pepit masculū: maria christum. Glo. interli. ¶ F Fructus eius immēsitas subiungitur in verbo. Dei et dñi nostri iesu christi: q̄ solus pelagus est infinite substātie. vt dicit Damas. Et bonū quo nihil melius cogitari potest. teste Ans. Et sentētialr Aug. j. de doctrina christ. Huius vera genitrix est et mater virgo maria. Unde Damas. in suo. iij. Dei genitricē3 vere sanctā predicam⁹. Sicut em̄ deus vere ex ipsa genitus est: ita ipa vere dei genitrix dicit. Deū em̄ aimus ex ipsa genitū: nō vt deitate verbi principiū essendi accipiēdi ex ipsa: sed dei verbo ex ipsa incarnato et genito. Nō em̄ hoiem nudū genuit scā virgo sed deū verū: nō nudū sed incarnatū. Neq3 negās ipsaz dici christotocō .i. xp̄i matrē absolute eā negat genitricē xp̄i: sed cōtra Nestoriū qui sub illo vocabulo voluit eam negare esse matrē dei: ponēdo q̄ peperit purū hoiem. Qui error dānatus est in concilio ephesino: vt habet xv. dist. Canones. §. Tertia synod⁹. Et. xvj. dist. sexta synodus. §. tertia ephesina. Sed eā dicēdā esse theotocon idest dei matrē asseruit. Non ergo negauit mariaz matrē christi: qui vnā personā: christi et verbi cōfitet: sed noluit cōicare ī sermone cū heretico: qui suū perfidie venenū sub illo vocabulo occultabat. Marie itaq3 fecunditas q̄ gaudiū matris habet cū virginitatis honore: certū eius priuilegiū est singulare: et cōtinuo indicibile inuenitur: vt sicut nemo alleq̄ possit: sic nec eloqui quidē. Sed si adiicias: cui⁹ mater est: sed scilicet et dñi nostri iesu christi: que iā poterit lingua etiā si angelica sit dignis extollere laudibus virginē matrē. Matrē autē non cuiuscunq3 sed matrē dei. Unde Bern. in sermo. j. de assumptio. virgi. Quis em̄ (ait) etiā si liguis hoim angelorūq3 loquat: explicare queat quēadmodū superueniēte spiritusctō obūbrāte virtute altissimi: caro factū sit verbū dei: per qd̄ facta sunt oīa: et dñs maiestatis quē nō capit vniuersitas creature: intra virginea sese clausit viscera factus hō. Hic est fruct⁹ terre sublimis: q2 super oīa deus in secula benedictus. Ro. ix. Cui a patre data est oīs ptās ī celo et ī terra. Ideo dñs noster q̄ venit saluare: qd̄ perierat: vñ anxie suspirabāt p̄res deuotissime clamātes. Rorate celi desup: et nubes pluāt iustū: aperiat terra et germinet saluatorē. Esa. xlv. Jd addit: iesus. Ipse demū de spūsctō pre participib⁹ suis vnct⁹. De cui⁹ vnctiōis plenitudine oēs accepim⁹ grāz p grā. Joh. j. Ideo concludit: christi. Huius ergo dei et dñi nostri iesu christi genitricis gloriose semper q3 virginis marie memoriaz in primis veneramur. Seqtur. Sed et beatorū aplorū. ¶ G Post memoriā beatissime virginis: subdit memoria beatorū aplorū. Et digne ac merito: q2 ipsi tradiderūt nobis ritū et formā offerēdi hoc sacrificiū vt habet. j. Cor. xj. Ipsi hui⁹ sacrificij testes fuerūt idonei: q̄ in cena vltima: qua christus sacrificiū hoc in salutē mūdi instituit p̄ntes: p̄mi hoc sacrificio vsi sunt. Ipsi a xp̄o tūc sacerdotes ordinati: p̄tatē acceperunt sup corpus xp̄i verū

Augustinus.

Vtilitas speculationis virginis gloriose.

Hieremi. xxxj.

Esa. lxvi.

Heresis Nestorij.

Bernardus.

Matth. vlti.

Esa. xlv.

consecrandū ꝛ dispensandū: ꝛ sup corpus christi
mysticū alns ordinādis eandē potestatē cōican
di. Unde eis dixit christus. Accipite ꝛ comedite
ꝛc. Et iterū. Accipite ꝛ bibite ex hoc oēs. Ac dein
de dixit. Hoc quotiēscūqꝫ feceritis in mei cōme
morationē facietis: de quo. ṡ. dictū est. Ipsi ne
mpe fuerūt testes precipui passiōis xp̄i ꝛ resurre
ctiōis: vt legit̄ in actibus aploꝝ: quoꝝ hoc sacri
ficiū est memoriale precipuū. ¶ Sequitur. Ac
martyrū tuoꝝ. Hoꝝ memoria rite peragit̄: qꝛ
pro semel oblata hostia: semetipsos obtulerūt vi
uētē hostiā deo placentē ꝛ acceptabilē: qui etiā
(quēadmodū apl̄i) testes fuerūt nr̄e fidei. Mar
Martyr grece latine dr̄ testis. tyr em̄ grece testis est latine. Uñ ꝛ de eis intelligi
pōt illō apl̄i ad Heb. ij. Ab eis q̄ audierūt salus
in nos cōfirmata est: cōtestante deo signis ꝛ por
tētis ꝛ varijs virtutib⁹ ꝛ spiritussancti distribu
tiōibus ſm̄ suā voluntatē. ¶ Aduertēdū autē ꝙ
patriarcharū ꝛ prophetarū ve. te. memoria nō
peragit̄: qꝛ ꝯuis fide ꝛ deuotiōe in spū sacrificiū
hoc cognouerūt ꝛ spiritualiter participarūt: sa
cramētaliter tñ ipso nūꝙ̄ vsi sunt: qm̄ lōge post
Questio. coꝝ tp̄a noscit̄ institutū. ¶ Sed cur beatoꝝ cō
fessorū: quoꝝ magnifice memoriā inter scōs ve
Rñsio. neratur ecclesia: nulla fit in presenti loco cōme
moratio. Respōdet Inn. ꝙ canō forte presertim
quantū ad illā partē pri⁹ fit editus: ꝙ̄ memoriā
cōfessorū celebraret ecclesia. Nā oēs vere sancti:
qui cōmemorant̄ in canone: ṗcesserūt siluestrū
preter iohānē ꝛ paulū: marcellinū ꝛ petrū mar
tyres qui primo successerūt. Ecclesia vero post
tēpus siluestri cepit scōrū confessorū memoriā
venerari. Nā sedes cphales: q̄ iuxta dispositionē
btī Petri sunt in singulis ciuitatib⁹ antiquitus
cōstitute: nō in memoriā cōfessorū: sed in aploꝝ
et martyrū precipue beatissime virginis veterū
deuotio dedicauit. Qd̄ vero canō tēpus beati sil
uestri: ṗcessit ex eo cōuincit̄ ſm̄ eundē Inno. qꝛ
aploꝝ cathalogus nō reperit̄ in canone disposi
tus: sicut in emēdatioribus codicibus scī euan
geliū reperit̄. Nā in priorib⁹ editiōibus. i. in pri
mis trāslationibus: vt dicit Hiero. nō solū euā
gelistarū mutatus est ordo: sed ꝛ verboꝝ ꝛ sentē
tiarū confusa erat cōmixtio. ¶ H ponit̄ ꝛ alia
ratio a magistro in rationali: qꝛ hoc sacramētū
institutū est ī memoriā passiōis xp̄i. Cū aūt ꝯfes
sores p xp̄o passi nō sunt: saltē ī publico vitā ror
tor penis nō extorsit p xp̄o: ideo ī hoc sacrificio
passiōis xp̄i coꝝ mēoria nō habet̄. Et refert idē
Guilī. ꝙ greg. terti⁹ hec verba q̄ ſm̄ cōsuetudinē
quarūdā ecclīarū ꝓferunt̄: addidit. Necnō ꝛ illo
rū scōꝝ quoꝝ hodie solēnitas ī cōspectu tuo ce
brat̄ dñe de⁹ noster ī toto orbe terrarū quoꝝ cer
te ingēs ꝛ magna est multitudo. Uñ idē li. vij. ti.
de scōꝝ festiuitatibus sui rōnalis dicit ꝙ cōstā
tinus imperator partes trāsmarinas petēs: ue
nit Eusebiū cesariēsem ep̄m virū sanctissimū: cui
dixit. Pete a me vnde ecclesia tua ditet̄. Ille ve
ro respōdit. Eccl̄ia mea satis abūdat ī diuitijs.
Sed rogo te vt mittas per partes mūdi qui no
mina scōꝝ ꝛ tp̄a passionū ꝛ sub quibus ꝛ quali
ter: ꝛ in quib⁹ locis passi sunt: rescribāt: qd̄ ꝛ fa
Eusebi⁹. ctū est. Et refert idē Eusebi⁹ ꝙ die quolibet an
ni plusꝙ̄ quinqꝫ milia scōꝝ festa concurrūt: ex
cepto die kalē. darū ianuarij: quo gētiles epulis
intenderūt ꝛ solēnitatibus: ꝛ nō ad martyrizan
dū sanctos. Idē Hiero. in epistola que suo kalē
dario preponit̄. Et qꝛ horū scōrū festiuitas ab
eccl̄ia dieb⁹ singulis celebrari nō pōt: hui⁹ occa
siōe forte hec particl̄a a dicto greg. est apposita.
¶ I Exprimunt̄ aūt duodecim aploꝝ nōia: cū
addit̄. Petri: qui fuit summ⁹ ac caput aploꝝ: cui
claues regni celoꝝ collate sunt: q̄ ꝛ ceteroꝝ ꝯfir
mator fuit: postꝙ̄ a negatiōe dñi cōuersus surre
xit: ſm̄ verbū xp̄i. Lu. xxij. Et tu aliqñ cōuersus Lu. xxij.
cōfirma fratres tuos. Cuius adhuc successor to
tius ecclesie obtinet principatū. ¶ Pauli: q̄ nō
ab hoībus: neqꝫ p hoīem electus est: sed per chri
stū numero ꝛ gradui aploꝝ additus: vt esset vas
electiōis: portās nomē dñi corā gētibus ꝛ regi
bus ꝛ filijs israel. Act. ix. Hic in tertiū celū rapit̄
vt audiat secreta verba q̄ nō licet hoī loqui. Hic
gloriat̄ in tribulatiōibus: nō ignorās cogitatio
nes sathane: abūdantius oībus laborauit. Gra
tie oīa tribuit: viuit nō ipe: sed viuit in eo xp̄s: q̄
gladio triūphās etiā mortuus testimonia fidei
fert xp̄o: vt habet passiōis eius historia. ¶ An
dree: q̄ ad vnius iussiōis vocē xp̄m sequebatur.
Qui ꝛ de hui⁹ sacramēti veritate cū egea procō
sule disputabat. Hic primus aploꝝ vocat⁹: etiā
germanū suū petrū: christo adduxit: ad exēplū
magistri: in cruce desideratissima triumphauit.
¶ Jacobi: scꝫ maioris exvocatiōe ad apostolatū
ad quē priusꝙ̄ iacobus alter ascēdit: hic quātū
ad martyrii laureā in apostolis primatū tenuit Act. xij.
quā prius ipe suscepit: vt habetur Act. xij. Misit
herodes rex manus vt affligeret quosdā de eccle
sia. Occidit aūt iacobū fratrē iohannis gladio.
¶ Johānis: dilecti dñi q̄ in cena sup pectus dñi
recūbēs euangeliū: vt Beda dicit: ab ipso sacro
dñici pectoris fonte potauit: q̄ mysteriū hui⁹ alti
tudinē ꝛ fructū pre ceteris plus reserauit. Cui
ꝛ christus virginē matrē in cruce virgini cōmē
dauit. ¶ Thome: q̄ ꝛ didimus dr̄: qd̄ interpreta Didim⁹
tur latine dubius: qꝛ de dñica resurrectiōe plus latine du
ceteris dubitauit. Uñ clauorū locis digitos infe bi⁹ inter
rēs ac dñico lateri manū: credidit: ꝛ oē dubita pretat̄.
tiōis vulnus a nobis ꝛ infidelitatis amputauit.
¶ Jacobi: scꝫ minoris q̄ christo simillim⁹ in cor
poris figuratiōe: necnō ꝛ religionis imitatione
frater dñi appellari meruit: ꝛ hierosolymitanā
ecclesiā post dñi ascēsionē pmus episcopādo re
xit. ¶ Philippi: q̄ specialiter de prīe ꝛ filio īsepa
bili deitate instruct⁹: etiā q̄nqꝫ panū q̄b⁹ saturā
dus in deserto fuerat pp̄ls: mysteriū q̄rēte dño:
Philippe vñ ememus panes vt mādicēt hi lecte
ligere meruit. ¶ Bartholomei: q̄ solus fuisse dr̄
nobilis ꝛ philosoph⁹ inter aplos. Qui teste dio
nysio diuine ac mystice theologie sacramēta no
uit: ꝛ p vera ꝛ increata sapiētia excoriatus vir⁹:
testis ꝛ doctor fact⁹ est idone⁹. ¶ Matthei: q̄ de
theloneo vocatus a christo: ex publicano factus
est aplus ꝛ euāgelista: spūaliū talētoꝝ distributor:
ex cōuiuiorū dei ṗparator: q̄ ꝛ in huius sacramē
ti immolatiōe interfect⁹ seipm̄ dño obtulit hostiā
viuā. ¶ Simonis: q̄ frater erat iacobi minoris:
dict⁹ chanane⁹ ex zelo christiane religiōis. Cha
na q̄ppe zelus interpretat̄. vñ ad differētiā simo
nis petri. Uel a vico chana ville galilee: in qua
dñs pmo ī vinū aquā mutauit: nolat⁹ articulū
symboli: Cōionē scōꝝ adiecisse dr̄: in quo ꝛ hoc
sacramētū qd̄ cōio dr̄: designat̄. ¶ Et thadei: q̄
tertius frater iacobi minoris ꝛ simonis fuit. De
quo ꝛ metra cōia dici solēt: Anna solet dici tres
concepisse marias. Quas genuere viri ioachin:
cleophas: salomeqꝫ. Has duxere viri ioseph al
pheus zebedeus. Prima parit christum. iacobū
scōa minorē: Et ioseph iustū peperit cū simone

iudã. Tertia maiorē. iacobū. voluerēq3 iohānē. Dicit aūt thadeus quasi apprehēdēs: q2 p fidē xpm firmissime tenuit. τ cōtra veritatis corruptores acerrime scripsit. Ad cōstātiā semel acceptate fidei exēplis relapsoꝝ angelorū τ hoīm terribilib⁹: futuriq3 iudicij cōmemoratiōe fideles animauit. Hic dr̄ et iudas: qd̄ interpretat confitens vel gloriosus. Vel p etymologiā quasi iubilū dās. Habuit eīm cōfessionē fidei: gloriā regni: τ iubilum gaudij sempiterni. ¶ Hos duodecim elegit dn̄s: vndecim in terra cōsistēs: duodecimū paulū de celo: qui sm̄ beatū Aug. in quodā sermone: sunt duodecim filij iacob: hi duodecim principes plebis israel: hi duodecim fontes reperti in helim: duodecim castra in ramasse vsq3 ad montē syna: duodecim lapides in veste sacerdotali: duodecim panes ppositionū: duodecim exploratores missi a moyse: duodeci3 ppli terrā promissionis ingrediētes: duodecim lapides altaris: duodecim lapides de iordane eleuati: duodecim lapides in eundē altari: duodecim duces salomonis: duodecim stelle in corona spōse: duodecim fundamenta: τ duodecim porte ciuitatis dei: duodeci mēses anni: duodeci hore diei. Isti sūt missi de manu potētis i corda inimicoꝝ reg[...]. Per hos rex nr̄ pacific⁹ debellauit mūdi principē τ vasa ei⁹ diripuit. ¶ R His duodeci3 aplis addita sūt noīa. xij. gloriosoꝝ martyrū: q̄ semetipsos obtulerunt hostias viuētes deo acceptabiles p cōfessione noīs τ passiōis xp̄i: cuius memoria agit in missa: de quorū fide τ martyrij causa: vt dicit Alber. indubitabilis existit certitudo. Multorū autē alioꝝ martyrū noīa hic nō ponūtur sm̄ eundē: q2 vt legitur in ecclesiastica historia: aliqn̄ heretici cū martyrib⁹ passi sunt: eo q̄ tunc ecclesia synodos visitationes τ examinationes habere nō potuit vt discerneret hos ab illis ppter psecutionē tyrānoꝝ. Neq3 tn̄ negandum est quin plures sint martyres: de quib⁹ non minus ecclīa est certa: eo q̄ passionē p xp̄i nomine subierūt: q̄ de hic scriptis. ¶ Sed cur illoꝝ noīa canoni nō inserunt: certū est q̄ ppter prolixitatē nimiā in sanctorū cōmemoratione: nō oīa poni expediebat. Cur aūt certorū noīa: τ nō aliorū canoni sunt inserta euidēs ratio assignari non pōt: q2 latet nos q̄ cause priores patres introduxerūt ad istorū posit⁹ q̄ aliorū insertionē nominum. Multe cōiecturales assignari possent. Una sm̄ Alber. ī. tracta. ppter notionē passionis τ fidei ipsorū. Neq3 forte oīm est vna rō: qm̄ aliquoꝝ noīa hic ponunt ppter sue passiōis primeuitatē: q2 vez passi sunt in principio nascētis ecclesie. Quorūdā ppter tormētorū immanitatē: quorūdā ppter cōstātie in patiēdo singularitatē: et ita de alijs. Verū tn̄ est q̄ aliq̄ dicūt canonē cōpositū ex speciali instinctu dei τ ordinatione. In signū cui⁹ referūt q̄ aliq̄ patres ex singulari quadā reuerētia τ deuotione quā ad certos sanctos habuere: ipsoꝝ noīa studuerūt apponere: τ quorūdā iā appositoꝝ remouere: s3 trāsacto die in crastino reppererunt illos deletos: et priores literis aureis inscriptos. ¶ L ponunt autē primo martyres eximij: q̄ in principio nascētis ecclesie floruerūt in apice summi apostolat⁹.

Alber.

Lin⁹ pri-mus pa-pa fuit post btm̄ petrum

¶ Lini: q̄ fuit prim⁹ papa post beatū petrum et hoc in regimine nō ex ordinatiōe petri. Cui cōtrariū videt qd̄ Johānes terti⁹ scribit episcopis germanie τ gallie: τ habet. viij. q. j. si Petr⁹. vbi dr̄. Si petr⁹ princeps aploꝝ adiutores sibi asciuit linū τ cletū: nō tn̄ ptātē pōtificij aut soluēdi aut ligādi normā eis tradidit: sed successori suo clemēti: q̄ sedē apostolicā post eū τ ptātē pōtificalē: tradēte sibi beato petro tenere promeruit. Lin⁹ ergo τ clet⁹ ministrabāt exteriora: princeps aūt aploꝝ petr⁹ ꝓ hoc orationi instabat. S3 glo. ibidē soluit: dicēs. Patet hic q̄ linus τ clet⁹ non fuerūt aplici: τ hoc verū q̄ post petrū statim nō fuerūt aplici: sed clemēs fuit post eū aplicus. Videns autē clemēs q̄ hoc erat piculosum exēplo: q̄ aliq̄s sibi eligeret successorē: renūciauit papatui: τ tūc elect⁹ fuit linus: eo mortuo elect⁹ est cletus: quo mortuo denuo fuit elect⁹ clemens: τ sic clemēs sm̄ vnā cōputationē fuit scd̄s: τ sm̄ aliā fuit quart⁹. Versus. Disputat hic mūdus: quartus fuerit ve scd̄s. Hec glo. ¶ Itaq3 sm̄ ordinationē btī petri: qui moriturus apprehēsa manu clemētis: in aurib⁹ toti⁹ ecclesie ait. Clemētem hūc vobis ordino epm̄: cui soli mee predicationis τ doctrine cathedrā trado: quem pre ceteris expert⁹ sum deū colentē: hoīes diligentē: discendi studijs deditū: sobriū benignū: iustū patiētē: sciētē nōnullorū ferre: etiā ex his q̄ verbo dei instituunt iniurias: vt scribit ipse Clemēs in epl'a ad btm̄ Jaco. epm̄ hierosolymitanū. Lin⁹ ergo prim⁹ post beatū Petrū in cathedra Petri vsq3 ad suā passionē sedit: q̄ plura p xp̄o ptulit genera tormētorū. ¶ Cleti q̄ lino in papatu successit multis passionib⁹ τ signis clarissim⁹. ¶ Clemētis: q̄ post trāsitū cleti iterū in papā elect⁹: beati Petri discipulus τ pedissequus. oēs act⁹ eius describēs duodeci libris: quos itinerariū appellauit. ¶ Sixti pape τ martyris: q̄ in missarū solenniis hymnū angelicū Scūs Scūs Scūs: cu3 Agnus dei: cōstituit decātari. ¶ Cornelij pape τ martyris successoris beati fabiani: cuius indubētatū apud sanctos patres Ambrosiū τ Augustinū fuit martyriū. ¶ Cypriani epi carthaginensis: cuius tāta fuit fides: vt lata sue cōdēnatiōis snīa: publice clamaret: grās deo: in cōsistorio tyrāni. In cui⁹ corde i testimoniū fidei: figura crucis in specie auri fuisse dr̄ depicta. ¶ Lārētij ecclesie romane archidiaconi: q̄ certa τ indubitata fide rogū sustinuit: vt viuus in decij imperatoris presentia assaret. Hic facultates ecclesie larga manu dispersit et dedit pauperib⁹: id iusticia eius manet i seculū seculi. ¶ Chrisogoni: cuius et mira fides extitit: vt spōte gaudēs τ let⁹ mortis subiret suppliciū. ¶ Johānis τ pauli: q̄ imperialis aule domestici se gloriose xp̄ianos ꝯfessione publica ostēderūt: τ iulianū apostatā cōfuderūt. In quorū laude canit ecclesia. Isti sunt due oliue: τ duo cādelabra lucētia añ dn̄m. zach. iiij. quos eadem fides τ passio vere fecit esse germanos. ¶ Cosme τ damiani fratrū: q̄ in arte medicine clarissimi: gratis ppter deū artis sue officia exhibētes: a ꝓo medico vocati sunt ad sanādum lāguores grauissimos alarū. ¶ Et oīm scd̄oꝝ in cōi quoꝝ noīa nota: τ viuāde plixitatis cā omittunt. ¶ M Quorū meritis precibusq3 ꝯcedas vt in oīb⁹ ptectionis tue muniamur auxilio per xp̄m dn̄m nostrū. Postq̄ scd̄oꝝ specialis generalisq3 premissa est cōmemoratio: addit p eoꝝ preces τ merita ad deum deuota supplicatio: vn̄ dr̄. Quorū scd̄oꝝ meritis. i. opationū meritoriarum intuitu maxime supererogationis: vt dicit Alber. in hac mortali erūnosaq3 vita pfectarū: q̄ τ alijs proficere poterāt: precibusq3 suoꝝ piorū desideriorū p nobis tibi oblatis: nūc i gloria. Qm̄ τ de

Albert⁹.

m̄ R. de libro itinerario

not[...] q̄ nō debet remoueri [...] nomina ab[...] ecclie [...] posita // in canonem [...] //.

ipsis verū est generaliter:qd̓ de scto hieremia p
pheta.ij.Macħ.c.xv.scribit spāliter. Hic est fra
trū amator:z ppli dei israel.Hic est q̄ multū orat
pro pplo z vniuersa ciuitate sctā: dei vniuersali
scʒ ecclesia. Cōcedas z misericorditer largiaris.
Ut in oībus credēdis:intelligēdis:appetēdis et
agendis. Tue semp protectionis ac defensiōis:
muniamur auxilio contra oēs inimicorū visibi
liū et inuisibiliū machinationes:qb' qm̄ huma
na fragilitas abducit a via veritatis z iusticie:et
adheret falsis supstitiosis nōnūq̄ assertionib':
declinat qʒ a via mādatorū diuinorū. Auxilium
ṽo tuū habētes securi stam' cōtra oīa aduersa z
nociua. Qr tu sol' potēs es:z in ditione tua cū
cta sunt posita:nec est q̄ tue possit resistere volū
Hester. xiij. tati.Hester.xiij.Hoc auxilio se tueri pphēta gra
tulat' ait.Auxiliū meū a dño q̄ fecit celū z terrā:
sibiqʒ īpartiri instāter orauit. Deus inq̄t ī adiu
toriū meū intēde: dñe ad adiuuādū me festina.
Alexan. de Ales. ¶ Et notādū ẜm Alexā.de ales:q̄ in hac cōme
moratione sctōꝝ: q̄ fit ante cōsecrationē corpo
ris xp̄i:imploraṫ suffragiū sctōrū.In ea ṽo q̄ fit
post cōsecrationē:sctōrū cōsortiū postulaṫ:qr ni
mirū anteq̄ corpus xp̄i:qd̓ est vniuersalis eccle
sia:cōsecreṫ.i.anteq̄ regnū adueniat:necessariū
est nobis in via sctōꝝ suffragiū: vt meritis eorū
et precib' diuine protectiōis muniamur auxilio.
Sed vbi corp' xp̄i fuerit cōsecratū.i.vbi regnum
aduenerit:assequemur in patria cōsortiū sctōꝝ:
vt societatē z partē cū sctis apl̄is z martyrib' ha
beam' qd̓ in cōmemoratione sctōꝝ infra postu
latur. ¶ N Et nota q̄ in hac sctōꝝ inuocatiōe:
nō tm̄ scti maiores:vt Petr' z ceteri apl̄i in btitu
dine z gloria deo pximiores: sʒ etiā inferiores z
mediocres: vt Linus et ceteri martyres ex noīe
exprimunṫ.Etiā certi nolandi eligunṫ:vt p hoc
instruamur q̄ licite nūc ad hūc: nūc ad illū ma
iorē vel minorē orōnes fundere possum': et ad
spāles recurrere:deuotione z fiducia spāli. Quo
illorū error reprobaṫ:q̄ nō ad varios sctōs p va
riis subleuādis defectib' recurrēdū dogmatiza
bāt.Uñ nōnūq̄ fideliū turbaṫ deuotio:z reuerē
tia sctōꝝ:q̄ rōnabili varietate discreta crescit cō
fusa vniformitate minuiṫ z tepescit.Ut aūt sctōꝝ
inuocatio discrete a nobis fiat:z pulchra varie
tate amicta crescat:ꝯsiderāda est varietas dono
rū etiā in sctis tā in via:q̄ in patria discretorum.
Uerū eñi est z in sctis illud Uergilianū. Non oīa
Egloga viij. possum' oēs: qm̄ nec oīa : nec eadē oīb' data sūt
sʒ diuersi diuersa receperūt dona:oīa tm̄ ad cōēʒ
ecclesie vtilitatē.Qd̓ pulchro paradigmate dedu
cit apl̄s.j.Cor.xij.Diuisiones(inq̄t)gratiarum
j.Ad Corinth.xij sunt: idē aūt spūs.Et diuisiōes ministrationū
sunt: idē aūt domin'. Et diuisiones opationū
sunt:idē ṽo de' q̄ operaṫ oīa in oībus.Unicuiqʒ
aūt datur manifestatio spūs ad vtilitatē.Alii q
dē p spm̄ daṫ sermo sapientie:alii aūt sermo scie
ẜm eūdē spm̄.Alteri fides in eodē spū:alii grā sa
nitatū in vno spū.Alij opatio virtutū:alii pphe
tia:alij discretio spirituū:alij gn̄a linguarū: alij
interpretatio sermonū zc. Et sequiṫ. Nūq̄d oēs
apl̄i:nūq̄d oēs pphete:nūq̄d oēs doctores:nū
quid oēs virtutes: nūq̄d oēs habēt gratiā cura
tionū zc.Sed vnusq̄sqʒ ppriū hʒ donū: vn' qui
dē sic:ali' ṽo sic.j.Cor.vij.Qd̓ verū est(ait Ger
son tractatu de orōne)nedū in viatorib':sʒ etiā
in beatis. Quo respectu canit ecclīa. Nō est in
uent' filis illi q̄ cōseruaret legē excelsi. Cui con
Jo.xiiij. sonat illud Joh.xiiij. In domo patris mei man

siones multe sunt.i. distincta meritorū premia
ac distincta priuilegia:vñ etiā consequiṫ varius
beatorū honor z gloria.Sic loquiṫ bea.Aug. in
de sctā virginitate.Quia vita eterna pariter erit Augusti.
oībus sctis:equalis denarius oībus attributus
est.Qr ṽo in ipsa vita.distincta fulgebunt lumi
na meritorū:multe māsiones sunt apud patrē:
ac p hoc in denario quidem nō in pari nō viuit
alius alio plixius:in multis aūt māsionib' ho
noraṫ alius alio clari'. ¶ O Ex quib' cōcludiṫ
sctōs diuersos : diuersas grās et priuilegia siue
dona varia a dño cōsecutos:z quātū ad seipsos:
et quātū ad necessitates vel defect' viatoꝝ suble
uādos:seu dona varia z bñficia impetranda.Et
hoc etiā quoad psonas:tpa:loca poterit silr esti
mari:vt q̄ q̄dā dati sunt patroni certe puincie:
quidā certe psone:quidā certis psonis:q̄dā cer
tis bñficijs impetrandis.Quidam etiā propitij
magis magisqʒ exorabiles inuocati certis loco
z tpe:q̄ alio loco aut tpe alio.Que eñi a deo sūt:
ordinata sunt.Rom.xiij.Uñ eterna sua ineffabi Ad rom. xiij.
liqʒ sapiētia nō solum preuidit ac preordinauit
ea q̄ facturus erat:sʒ etiā p quos z quib' medijs:
elegitqʒ singulis loca z tpa determinata:alioq̄n
quō rn̄disset discipulis. Nō est vestrū nosse tēpo
ra vel momēta q̄ pater posuit ī sua ptāte. Act.j.
Sic ergo non oīm generū miracula p singulos
sctōs suos dñs opatus est in terris : sʒ p quosdā
illa:p quosdā alia. Ita legim' quosdā frequēt'
spūs immūdos expulisse:vt Cyriacū diaconum:
alios frequēt' cecos illuminasse:vt Laurentiū:
alios marinos sedasse fluct':vt Martinū: z Ni
colaū:alios celo astris z nubib' īperasse : vt Jo
sue: Heliā:alios etiā bestias curauisse vt Hiero
nymū:Blasiū:z sic varios sctōs in terris varias
curasse infirmitates.Nec mirū:qm̄ lʒ singuli sin
gulas amplexati sint aīe virtutes : tm̄ vn' in hac:
in illa ali' magis z magis claruisse putaṫ.Exem
pli causa:vt ẜm Greg.j.moraṫ.c.xiij.Abel de in Gregori'
nocētia:enoch de actionis mūdicia: noe de spei
longanimitate:abraā de obediētia:isaac de coīu
gali castitate:de laboris tolerātia iacob : de re
tribuēdis bonis p malis ioseph:de māsuetudi
ne moyses:iob de patiētia zc.Qui ṽo in certarū
virtutū exercitijs ampli' meruerūt:nihil prohi
bet credere a dño p singulari quadā remunera
tione in beatitudine obtinuisse:vt siles virtutes
impetrare valeāt eis q̄ se in terris inuocare de
uotius studuerūt:quatenus appropriate in his
sublimenṫ in quib' meruerūt. Sic eñi legimus
quosdā a carnis tētationib' liberatos p inuoca
tionē btē Agnetis:Andree:Hieronymi:Nicolai
per btm̄ Petrū obediētie donū:p Paulū illumi
nationis:p Johānē charitatis obtinuisse: et ita
de alijs multis.Et idcirco sanctos quosdā suos
oratores trāsmisisse legimus ad alios :etiā cele
stes ad terrenos : maiores ad minores. Sicut
de btō Petro recitat Gre.iij.dial.c.xxv.q̄ puellā
paraliticā sanādā sue ecclie custodi noīe Abun
dio delegauit. ¶ P Uerūtm̄ scti sic ad certa bñfi
cia cōferēda vel īpetrāda priuilegiati: nō ppter
hoc īpotētes sūt ad auxilia ī alijs cōpstāda. Sic
nec vni ṽtuti excellēter dediti:ṽtutes ceteras re
liq̄re.Uñ q̄ scti maioris fuerīt meriti:z maioris glie:eo efficaciores credunṫ ad oīa nob' apō
dñm gn̄aliter īpetrāda.Sic apl̄os legim' īfirmi
tates singlās curauisse lʒ ex spāli cā maiores scti
ad minores aliqn̄ sanādos remiserīt:vt minoꝝ nō
dū manifesta sctitas palā fieret:vl' ppī aliō hmōi.

¶ pariformiter credendū certis ꝑsonis: aut pa
trie certos scōs specialiter patrocinari. Si eñ
hec de angelis credimus: cur nō etiā de sctis ad
āgeloꝝ societatē assumptis? Ibi vꝫ spālitēr: vbi
viuētes cōuersati sunt: vel ppl'i curā gesserūt: vl'
vbi corpora eoꝝ requiescūt ꝛ reliquie: seu vbi ec-
clesias sibi possidēt dedicatas. Nā in talib' fre-
quētius miraculis claruere: et bñficia plurima
suis cultorib': ꝛ loca hmōi deuote visitātib' pre
stiterūt. Sic de btō Benedicto scribit btūs Gre-
go. ꝙ quedā mulier mēte capta diu errās casu ad
specū beati patris puenit ac pnoctauit: mane sa
na exiuit ac sana permāsit. ii. lib. dial. c. viii. Sic
btūs Martin' turonēsis vndecim mille virgīes
coloniēses ab hostiū insidijs ꝛ obsidione libera
uit. Sic habet. iiii. Reg. xiii. ꝙ cū cadauer cuius-
dā defuncti piectū fuisset in sepulchꝛū helisei: cō
tinuo reuixit. Et mater beate lucie: cuius hodie
festū agim': ad tactuꝫ sepulchri beate agathe est
a profluuio sanguinis liberata. Et de sctō hiere
mia scribit: ꝙ multū orauit pro pplo: ꝛ sctā ciui
tate hierl'm: in qua olim pphete officio fungeba
tur: vt est supra allegatū. ¶ Q Sic ēt certis tpi
bus exorabiliores se reddūt: vt puta ī suis nata-
licijs ac ceterī eoꝝ festiuitatib'. Sic de sctō Mar
tino legit: ꝙ dū sarcophagū ei' trāsferre conarē
tur: frustra trib' dieb' ꝛ noctib' in orōnibus: vi
gilijs: ac ieiunijs laborauerūt: donec expectarēt
diē natalicij ei' pōtificat'. In quo apparēre qua
dā celesti virtute cooperāte sctō Martino facil-
Augustinus. lime vota cōpleuerūt. De his oīb' btūs Aug. ad
ecclesiā hipponeñ. ita scribit. Ubiqꝫ de' est: nul-
lo loco claudit: qui cōdidit oīa: ꝛ eū a veris ado-
ratorib' in spū ꝛ veritate adorare opꝫ: vt ī occul-
to exaudiēs: in occulto iustificet ꝛ coronet. Uerū
ad illa q̄ hoīb' nota sunt: q̄s pōt ei' perscrutari
cōsiliū: quare in alijs locis hec miracula fiant ꝛ
nō in alijs. Multis eñ notissima est sctitas loci
vbi sctī felicis nolēsis corp' cōditū est: quo volui
vt pergerēt: qꝛ nobis facili' fideliusqꝫ scribi pōt
quicq̄d in eoꝝ altero fuerit diuinitus ppalatū.
Nā ꝛ nouim' Mediolani apud memorias sctō-
rū: vbi mirabiliter ꝛ terribiliter demones cōfitē-
tur: furē quēdā q̄ ad eū locū venerat: vt falsuꝫ iu
rādo deciperet: cōpulsum fuisse furtū cōfiteri: et
qd' abstulerat: reddere. Nūq̄d Aphrica martyri-
bus plena est? ꝛ tñ nusq̄ scim' talia fieri. Sicut
eñ qd' aplo dicit: non oēs sctī habēt curationē:
nec oēs habēt dijudicationē spirituū: ita nec in
oībus memorijs sctōꝝ ista voluit fieri ille qui di
uidit ppria vnicuiqꝫ put vult. hec Aug. ¶ Huic
suffragioꝝ distributioni: quā sctis inesse credi-
mus in patria: fauēt distincta angeloꝝ officia:
per q̄ alij alijs psunt: tā puincijs q̄ regnis q̄ p-
sonis: sicut in Daniel. legim'. Propter qd' poten
tiores eos q̄s dubitat ad impetrādū bñficia eis
q̄b' presunt: q̄ alios. Unde danieli reuelatū est pri
cipē persarū restitisse gabrieli. xxi. dieb': eo ꝙ le
gatio gabrielis nocitura erat persis. eiusdē. c. x.
Quē persarū principē btūs Greg. xvii. mora. an
gelū gēti prepositū dicit. Et quō restitit: satis de
clarat Nico. de lyra in postilla super Danielem.
¶ R Sed nūc q̄lis varietas cultui sctōꝝ conde
cet: breuiter annectam'. Illō aūt supponēdū ꝙ
De venerande sanctorum. in sctōꝝ veneratiōe: nō tā sctōs: q̄ in sctis dñm ve
neramur. Dū eñ ī sctis magnifica dona grām ꝛ
opa laudam': q̄d aliō q̄ dñm: q̄ oīa operat ī oīb'
in sctis suis mirabilē predicam'? Siquidē oē
datū optimū: ꝛ oē donū pfectū desursuꝫ est descē
dēs a patre luminū. Jaco. i. Nō eñ sctōꝝ cultus *Jaco. i.*
in sctis finaliter terminari debet: sed p sctōs di-
rigi ī deū: tāq̄ in oīs boni originē atqꝫ finē: alio
quin idolatriā saperet: dū creaturā ppter se ipm̄
sine relatiōe actuali vl' habituali in finē vltimū:
q̄ de' est: coleremus. In oī igit sctōꝝ cultu: si recte *Ois sctōrum cult' triplicem cōplectit modum.*
colim': diuinā potētiā: sapiētiā ꝛ bonitatē lauda
mus. Scdm̄ q̄ diuina attributa oīs sctōꝝ cult'
triplicē cōplectit modū. Un' duꝫ de donis grā:
btitudinē ꝛ gloria sctōꝝ exultam': grās referen-
tes dño q̄ tāta suis cōtulit. Gaudem' q̄ de salu-
tarib' profectib': q̄ nobis ex hoc prouenijt: to-
toqꝫ mētis annisu ad eoꝝ cōsortiū ꝛ gloriā aspi-
ram'. Hec faciētes diuinaꝫ bonitatē attollim':
ꝯfitemurqꝫ dño: qm̄ bon': qm̄ in seculū mīa ei':
qui tātis tāqꝫ desiderabilib' bonis suos electos
largiter cumulauit. Scdo sctōs colim': dū eoꝝ
fidē ꝛ doctrinā quā spūsctō īspirati exēplo ꝛ ver
bo sparserūt: amplectimur: et quoad possumus
imitamur: diuinā in hoc cōsitētes sapiētiā: cui'
magisterio ꝛ directiōe hoīes mortales nobis sītes
diuina nobis mysteria ac vite viā certissimaꝫ de
mōstrarūt. Tertio mō sctōs veneramur duꝫ ad
eoꝝ suffragia auxiliaqꝫ nos īfirmi: nos miseri:
deuote recurrim': ꝛ cōsidēter diuinā bñdicētes
potētiā: q̄ talē dedit hoībus ptātē. Hos tres mo
dos colēdi sctōs ecclīa tenet: dū in sctōꝝ festiui-
tatib' virtutes eoꝝ cū gaudio ꝛ exultatione ma
gnificat: doctrinas ꝛ exēpla a filijs suis imitāds
recitat: ꝛ eoꝝ intercessiōes ꝛ auxilia implorat. *Mat. xv*
¶ S His itaqꝫ modis discreta varietate nobis
colēdi sunt sctī: ne stulte oberrādo: duꝫ illi diuīe
sapiētie: cui nihil īordinatū ꝛ irrōnabile placet:
placere cupim': plurimū displiceam'. Audiam'
q̄ in opprobriū nrī illud Matt. xv. Sine cā co-
lūt me: sed in oībus s̄m traditionē aplicā: rōna
bile sit obsequiū vestrū. Ro. xii. ¶ Unde talis di
scretio seruet quaten' quoad primū modū: ma-
iores ppētioresqꝫ grārum actiōes dño īpēdam':
ac festiuiorib' cerimonijs laudū pconia ī illoꝝ
sctōꝝ solēnijs decātemus: q̄ a dño maiorē grām
ac munera in via ac gloriā abūdantiorē sunt in
patria cōsecuti: quousqꝫ magis diuino munere
ecclīe dei pfecisse credim'. Propter qd' s̄m eccle
sie ritū: gliose virgini marie sup oēs puras crea
turas: deitati suppositaliter nō vnitas in grā pa
riter ꝛ ī glīa sublimitate maiorē debem' reuerē
tiā: ac pro ea que olim redēptorē peperit ꝛ salutē
maiores deo reddere grās obligamur. Sic ꝛ bea
tū iohānē baptistā: quo veritatis testimonio: in
ter natos mulierū maior nō surrexit: festiuitate
solēnius veneramur. Similiter ꝛ pmoꝝ patrū:
beatissimoꝝ aploꝝ fundamentoꝝ ecclesie a dño
specialiter electoruꝫ honorē ceteris sctis oībus
anteponim'. Deinde quatuor euāgelistarū qua
tuorqꝫ ecclīe doctoꝝ: qui plus ceteris ecclīe cre-
dunt pfuisse: solēnia sub duplici officio colim':
s̄m ꝙ statutū est in. c. gloriosus deus. de reli. et
ve. sctōꝝ. li. vi. Alios vō minores: martyres: cō-
fessores: virgines tēperatiori cultu veneramur.
Recte inquā hec ī ecclīa varietas seruat. Nā s̄m
aplm̄. i. Coꝝ. xv. Sicut stella differt a stella ī cla *j. Cor. xv*
ritate: sic erit resurrectio mortuoꝝ. Ideo ecclīa-
stica hierarchia: vt ī suis actiōib' imitet celestē
illā sctōꝝ in gloria diuersitatē: varietate officio
rū rōnabili eā ipsa repꝛesentat. ¶ T Sic quo
ad secūdū modū. Quāuis olim sanctoꝝ vita ꝛ do
ctrina sit imitabilis: illoꝝ tñ exēpla ampli' attē
dēda sunt ꝛ imitanda: qui vel in his virtutibus

vide lectiō. xlii. sub lra x.

laudantur specialiter vel qui magis statũ cõcer
nũt cuiuslibet: aut quoꝝ cõtraria vitia plus im
pugnãt. Ita regularis ꝓpositi viri eos magis
imitari habẽt: q̇ regule fuerũt institutores: vel
institute pͥcipue zelatores. Sic monachi nigri
bñdictũ: albi norbertũ. Cistercieñ. bernardũ:
regulares augustinũ. anachorite iohã. baptistã:
chordari franciscũ: predicatores dñicũ plus cete
ris venerãtur. ¶ Sic etiã si quis vitio quolibet
acrius ĩpugnat: eũ venerãdo attẽdat: q̇ per op-
positã virtutẽ victor fuit. Sic tentatus in fide
abraã ⁊ petrũ diligẽti⁹ honoret. Quorũ alter cõ
tra spẽ credidit in spem: vt pater fieret multarũ
gẽtiũ: nec in ꝓmissionis dei hesitauit diffidẽ-
tia: dũ filiũ vnigenitũ immolare iubet: in quo si
bi seminis multiplicatio est ꝓmissa. ad Ro. iiij.
⁊ Heb. xj. Alter inter diuersas hoim de xp̃o opi-
niones: filiũ dei viuũ paterna reuelatione reco
gnoscẽs publice cõfitet. Matth. xvj. Si quẽ per
secutoꝝ solicitat vindicta: dauid cõsideret et ste-
phanũ. Quoꝝ ille dũ ĩ capitalẽ inimicũ ad mor
tẽ actu se q̄rẽtẽ vindictã sumere potuit: noluit
j. Reg. xxiiij. Iste pro suis occisorib⁹ dñm exora
uit. Si torquet inuidia: samuelẽ inuoca ⁊ paulũ.
Quorũ primus ita deijcientẽ se dilexit ppl̃m: vt
pro eis nõ orare pctm̃ reputaret. j. Reg. xij. Se-
cundus vero anathema esse optat pro fratrib⁹ a
sua ꝑsecutiõe nõ cessantib⁹. ad Rom. ix. Si car-
nis petulãtia stimularis: ioseph emulare: ⁊ iohã
nẽ zebedei quorũ hic castitatẽ a sua dña ĩpugna
tã sub vite ꝑiculo custodiuit. Gen. xxxix. Iste iaz
nuptiis ascriptus: lene cõiugis respuẽs pectus:
dñm virgo secutus est: vt testat Hiero. in ꝓlogo
sup Iob. ¶ Si displicẽtes rerũ euẽtus ad impa
tiẽtie murmur te agitãt: Iob veneraret Alexiũ:
quoꝝ vnus in oĩm exterioꝝ amissione possessio-
nũ: liberorũ: corꝑisq; sanitate nihil stultũ cõtra
dñz loquit: sed ecõtra bñdicit. Alter paterna in
ede in mediis diuitijs ⁊ familia despici elegit: et
paupertatẽ ac seruoꝝ cõtumelias incognit⁹ pa
tiẽter tulit. ¶ Si immoderat⁹ gehẽne timor: et
cõmissorũ iniquitas pctõꝝ: ad desperationez te
impellũt: manassem pmo idolatrã: ⁊ prophetã-
rũ occisorẽ: postea ĩ captiuitate cõuersuz ad me-
moriã reuoces: de quo. ij. Paralip. xxxiij. Atq; fa
mosam illã peccatricẽ mariã magdalenã inuitã-
do colas: q̇ plurima a dño priuilegia cõuersa cõ
secuta est: ꝺm euãgelicã veritatẽ. ¶ Si supbia te
vexat: humillimã dei genitricẽ amplectere: q̇ cũ
summa sup angelicos spũs dignitate leuaretur
deũq; sibi subditũ materna autoritate haberet:
profundissimã hũilitatẽ mẽte tenuit: verbis ex-
hibuit: ⁊ in oĩ ope suo teste euãgelio: declarauit.
Et sic in alijs posset pariformiter demonstrari.
Pro quo bene ad ꝓpositũ loquit btũs Greg. ho
me. xv. sup Ezech. versus finẽ. ¶ v Quãtũ ad
tertiũ modũ: similiter multis respectib⁹ nũc ad
vnũ: nũc ad aliũ cõuertere nos possum⁹ auxilia
Gerson. petituri: de quo Gerson in tractatu de orone ita
scribit. Cõuertere inquit ad aliquẽ scõꝝ vel san
ctã: qui deo proximior est in glorificatiõe: sicut
et meriti maioris fuit: aut ad aliquẽ scõꝝ q̇ fa-
miliari quadaz deuotiõe cognit⁹ est: vt patron⁹
ecclie: in qua baptismũ suscepisti: vel in qua bñ-
ficiũ vel ordinẽ sortitus es: vel cui⁹ tẽpliũ ĩgres-
sus es: aut cui⁹ noĩe ĩsignitus seu cui⁹ vitã imita
Propri⁹ ri soles ⁊ colere ex literis tibi cognitã. Inter hos
angelus mira fiducia semꝑ adeũdus est ãgelus ꝓprie cu
adorãd⁹. stodie deputat⁹. Et pari rõne sctũs ille vel sctã:

quẽ vel quã sibi q̇libet eligit singulariter in pa-
tronũ. Sicut cõmẽdabilis multorũ mos hz eli-
gere vnũ ex aplis: quẽ inter ceteros spãli venera
tiõis deuotiõe amplectuntur. Qd̃ idẽ cãcel. in de
mẽdicitate spũali cõmendat. Nec frustra id fieri
putandũ est: qm̃ sancti illi quos spãliter venera
mur: etiaz singularia nobis patrocinia impen-
dũt. Sicut de quadã matrona recitat Greg. ho- Gregori⁹
mel. xxxij. Hec cũ frequẽter ecclesiã btõꝝ marty
rũ processi: ⁊ martiniani deuote visitaret: quadã
die eosdẽ sctõs martyres obuiã habuit: dicẽtes
sibi. Tu nos mõ visitas: nos te in die iudicii req̇
rem⁹: ⁊ q̇cquid possum⁹ prestabimus tibi. Ecce
quãta certitudine ꝓmiserũt sctĩ isti assistẽtiã ma
trone: a qua spãliter visitabãtur. Rogari eñ vo
lũt scti: ⁊ (vt ita dixerim) ait Greg. q̄rũt vt querã
tur. Et subdit. Hos ergo adiutores vris oronĩ
bus q̄rite: hos protectores vri reat⁹ inuenite: q: ne
pctõres puniri debeãt: rogari vult ⁊ ipse q̇ iudi-
cat. Rursus ait Cãcel. Ad aliquẽ sctõꝝ cõuertere
ꝑ necessitatib⁹ aliq̇b⁹ subleuãdis: vel ĩpetrãda
q̄dã spãli grã: q̇ sctũs vel sctã priuilegiatũ donũ
recepisse memorat: vt opẽ ferat: q: diuisiões grã
rũ sunt: vt superi⁹ est deductũ. ¶ x Ex his pz Gerson.
quẽadmodũ ordiata veritate ꝯuerti possum⁹ ad
sctõs: vl' maiori apd̃ deũ gl'ia fulgẽtes: vl' nobis
magis familiari deuotiõe notos: aut ad ꝓstãdũ
q̇ possim⁹ singl'ari ꝑuilegio dotatos: vl' rãdẽ no
bis certa ꝯuersatiõe: aut alijs causis antedictis
magis notis. ¶ Hic eñ ordinar⁹ sctõꝝ cult⁹ mul
ta fidelib⁹ cõfert bona: vt dicit Hen. de has. sup
Gen. Nã ꝯfirmat fidẽ: eleuat spẽ: auget charita-
tẽ: deuotionẽ accẽdit: iustos letificat: pctõres cõ
fundit. Fides eñ viatorib⁹ ĩdubia reddit: cũ au
dit q ĩ ea ꝑsistẽtes sic sublimati sũt a deo: ⁊ ei tm̃
placuerũt. Eleuat spẽ celestẽ ꝯsequẽdi gl'iaz: qm̃
media ipsa cognoscim⁹: q̇b⁹ illi cõs nobis morta-
les ad ipaz ascẽderũt: eosq; ad hãc ꝯsequẽdũ: in
dubitatos pr̃es ⁊ auxiliatores fidelissimos audi
mus. Auget charitatẽ: dũ eos hãc ꝑfecte exercẽ-
do: tãta intelligim⁹ pmia meruisse. Deuotionez
accẽdit: nã exẽpla sctõꝝ audita ⁊ cõsiderata: nõ-
nũq̄ pl⁹ accẽdũt q̄ ratiocinatio aut simplex do
ctrina ꝺm Greg. homel. xiij. ĩ Ezech. ĩ ꝓlogo sui
dialogi. Iustos etiã letificat: dũ ꝓ terrenis cele-
stia: ꝓ tpalib⁹ eterna dñz audiũt suis dilectorib⁹
ipsis q̄s colũt mẽsura plenissima tribuisse. Pctõ
resq; ꝯfundit qñ sctõꝝ cõparatiõe apparet inex
cusabilis eoꝝ negligẽtia: q̇ cũ sctĩ angelicã duxe
re vitã: ipsi bestias imitati: summa bona ꝑdide-
rũt: q̇ ⁊ ipsi: sicut illi: si volebãt poterãt acq̇sisse.
Cõfundũtur nihilomin⁹ vtiliter ad supbiã ex q̇
busdã bonis suis operib⁹ tẽtati: dũ oĩa opa sua
bona ĩ oculis suis vilescũt ex cõparatiõe eoꝝ ad
magna illa merita btõꝝ. ¶ y Et quẽadmodũ
discret⁹ sctõꝝ cult⁹ cõmẽdabilis est deo: ⁊ sctis ac
ceptus: ⁊ cultorib⁹ vtilis vite ꝑfect⁹: ita ĩdiscret⁹
deo sctisq; displicet: ⁊ cultorib⁹ tãq̄ supstitiosis
culpã auget. Est aũt indiscret⁹ dũ nulla rõnabi
li subsistẽte cã: maiori solẽnitate festiuioribusq;
cerimonijs agunt festa sctõꝝ ĩferioris ordinis:
q̄ sctõꝝ ordinis superioris. Sil'r si sctũs extolli-
tur indiscrete ꝑ excessuz in virtutib⁹ ⁊ donis vite Cult⁹ in-
vel patrie habitis. Aut dũ aliqua dona: virtutũ discret⁹ q̇
opa: vel miracula sctõ attribuũtur fiere: q̇ nulla dicatur.
eiꝰ scriptura cõmemorat habuisse. Aut quarto
dũ aliquis nõ sctũs aut ignotus pro sctõ colit.
¶ Siquidẽ indiscretus est ille cultus: dũ quidã
ecclesie questũ pietatẽ estimãtes: propter solas

quotidianas distributiones: aliquē simplicem
martyrē: cōfessorē: vel virginē: solēniorib⁹ ceri-
monijs agūt in pulsib⁹ luminib⁹: vestib⁹ sacris
cantu: organis: ꝙ festa aploꝝ imo qñqꝫ ꝙ festa
beatissime ꝟginis: aut xpi. Nec hoc id culpādū
ne minus sctis honor impēdat. nā nulli sancto
etiā minimo honor siue glie cōdignus ab hoie
impēdi pōt: hoie scꝫ mortali: q est puluis τ cinis
τ vermiū esca: cū coꝝ paciencia angelis sit vene
rāda: immo qꝛ coꝝ vnicuiqꝫ laus est a deo: vt di
cit aplūs. j. Coꝝ. iiij. Sꝫ ꝓpter sanctoꝝ merita si
mul τ gloriā discernēdas: decet talis moderatio
vt summis festꝭ xpi potiora q possum⁹ exhibea
mus: nō ꝙ illa sint cōdigna: sꝫ qꝛ nō valem⁹ ipē
dere maiora. Deinde ceteris moderatiori cultu
seruiēdū est magis τ min⁹ ſm differentiā τ disti
ctionē coꝝ quos festiuam⁹. Inter quos īdiscre-
tos maxime excedunt q sanctis latriā q soli deo
debet: exhiberē: siue actu mētis: siue exteriorib⁹
cerimonijs ipsam ex ꝓpria institutione vel con
suetudine significātib⁹. Ut cū (exēpli cā) ecclesia
in letanijs τ deū τ sanctos inuocat: differētiā in
verbis hꝫ. nā a pre misericordiā petit: dicēs. Pr
de celis de⁹ miserere nobis. A sanctis intercessio
nē postulat: dicēs. Scta maria ora ꝓ nobis. In
discrete qcqd deo reseruat: sine differētia sanctꝭ
attribuūt. Sic peccāt q sanctis sacrificāt qd ido
latrie est. Sol⁹ eni de⁹ sacrificioꝝ oblatiōe ado-
rādus est. Lꝫ eni in honorē sanctoꝝ ecclie τ alta
ria ꝯsecrent: τ ipsi missaꝝ solēnijs honorent: tn̄
sacrificia soli deo offerunt. Uñ nemo pontificū
assistēs altari sctōꝝ petri τ pauli dixit aliquādo.
(*no*-) Offerim⁹ tibi petre aut tibi paule. Sic nōnulli
stulti hoies errāt q feriādo τ ieiunādo sctōs ho
norāt minores: fortasse ꝓpter aliqd tpale dānū
cauēdū vel remouēdū aut bonum cōsequēdū: τ
maiores sanctos ꝑtereūt: nec ieiunāt: nec cele-
Bernar. brāt: dū id ecclia ꝑcipit ꝓpter bona ꝑpetua cō-
sequēda: nō attēdētes illd btī Bern. ser. xlix. sup
Can. Ingratū est spūiscto qcqd obtuleris: omis
so eo ad qd teneris. ¶ Dictū est aūt vigilāter si-
ne rōnabili cā. Sūt eni cause ples ꝓpter qs in-
ferioris ordinis sancti festiui⁹ honorant: ita tn̄
vt latrie cult⁹ nō impēdat. Una si fuerint ecclie
patroni: aut si corpaliter in eis requiescūt: vel
coꝝ reliquie ibi ꝯseruant: aut qꝛ ibi passi sunt:
aut fidelib⁹ illi⁹ loci viui vel defuncti plura bn̄-
ficia ꝯtulerūt: tales eni ecclie magis tenent eis
ad grarū actiōes ꝓpēsiuo repēdēdas. Et posset
addi cause supra tacte. Nō eni irratiōabile iudi-
cat: vt huic sancto festiui⁹ seruiā: quē spāliter in
ꝟtutib⁹ habeo imitari vel cui⁹ suffragia ex pro-
pria necessitate magꝭ ꝯsueuit īplorare. ¶ 3 Est
Henric⁹ q indiscret⁹ τ repꝛhēsibilis ille cult⁹: vt dicit He
de hasia. ri. de has. sup Can. dū in cōmēdandio ꝟtutib⁹
* Hono sanctoꝝ in via possessoꝝ: siue in glia cōsumma-
rādi sunt toꝝ: ola ꝑ excessum denūciant: ꝑ superlatiuum
sctī: non q soli deo ꝓpri⁹ est: vt non remaneāt ꝟba quib⁹
adorādi: deū in talib⁹ suā creaturā excedere enarremus:
honorā- vñ cū de deo verissime canit ecclesia. Tu sol⁹ al-
di ipꝭ sūt: tissim⁹. non videt de quocūqꝫ sancto dici posse:
sꝫ sub do tu sanctissim⁹: iustissimus: beatissimus ſm ser-
nō latria monis ꝓprietatē. * Siue eni affirmatiue siue
sꝫ dulia: negatiue exponat suplatiuus: certū est ipm soli
iō īdiscre deo cōuenire: vñ tales locutiones dū de sanctis
tus ē ille inueniunt: sunt hyperbolice τ improprie: in qui
cult⁹ τ re bus superlatiuus per valde exponendus est: vt
ꝑhēd⁹: beatissim⁹. i. valde vel multū btūs. Ea propter
q a non- modus ille improprius extēdēdus nō est: sꝫ po-

tius restringēdus. Magis tn̄ abusus ille repre- nullis co
hensibilis est: si predicata q ſm vsum ecclie soli luñt iclex
deo pri τ mediatori xpo attribuunt: vt ops sal- cessiue et
uator τc. etiāꝫ sanctis applicant: maxime si hoc ꝑ supla-
ꝓpter questū fit. Indiscretior τ ille cultus est: et tiuus: vt
blasphemie proxim⁹ dū dona: ꝟtutes opa aut mi iuxta illd
racula nō habita sctis attribuūtur: aut ui eis q dicendo
facta nō fuerūt: laudant fallo aut in celis: subli btissime
mario ascribitur: quā nō sunt cōsecuti. Ad hos N. nam
dici pōt ꝟbū Job. xiij. Nō indiget de⁹: sed neqꝫ oīa ista
sctī ei⁹: mēdacijs vestris vt ꝓ eo vel illis dolos superlati
loquamini. Laus illa plurimū displicet sctis: q ua soli
veritati stabiliter iuniti: mēdacijs delectari nō deo attri
possunt. Cultores etiā hmōi qui mēdacia in do bui dn̄t:
ctrina religionis cōmittūt grauiter peccāt: vel iuxta illd
si ita esse credūt: fatue leuitatis arguūtur: q deo qd canit
in seruis suis displicet: quos vt Aug. in de vita ecclesia.
chri. ait: graues: prudētes: pios: irreprehēsibi- Tu solus
les esse cōuenit. ¶ 4 Sꝫ τ nimiū oberrant: qui altissim⁹
ꝓ scto colūt q sctūs nō est: nec vite sue testimo- Jesu xpe
niū hꝫ legēdas: vel penitus apocryphas: vel ali Job. xiij.
qñ ab infidelib⁹: aut falsis xpianis ob questū: Augusti.
quo nō deus: sed idolū auaricie colit: confictas
In quo cultu profano diabolus plurimū dele-
ctat: τ quātū valet cooperatur: vt in errorē per-
trahat cultorē veritatis. Ob quā etiā cām pseu
do ꝓphetis τ magis assistit apparentib⁹ mira-
culis. Sic scribit seuerus sulpitius in vita beati
Martini: ꝙ latro quidā a multis peregrinanti Seuerus
bus colebat: q etiā error. Tādē ꝑ btm̄. Martinū Sulpiti⁹
sublatus est. Talismodi error est cū ad loca nō
cōsecrata peregrinatiōes fiūt: vl ad sanctos no
uiter notos τ incognitos omissis veterib⁹: qua
si nō possent inuocātib⁹ sctī: aut cōdigne colenti
bus ea impetrare q a minus notis petūtur: vt di-
cit Hēricus de has. vbi. s. ¶ Errāt nihilomin⁹ Qñqꝫ er
in postulādis auxilijs a sanctis: qui vel nō petē- rant q a
da petūt: aut principalius τ primo petūt: q secū sctis auxi
dario τ minus principaliter petēda fuerāt. Aut liū postu
qui cupita inordinatis modis a sanctis obtine lāt.
re querūt. Uel qui ita a minorib⁹ sanctis auxi-
lia querūt vt hec maiores sanctos: imo nec deū
dare cōfidant. Propter qd τ maiori reuerētia se
cōuertūt ad minores sanctos: ꝙ ad maiores: vl
ad deū: sꝫ horū ꝓsecutionē relinquo ꝓpter ni-
miā digressiōis prolixitatē. ¶ Solet aūt sacer-
dos dū dicit. Cōicātes τc. ſm morē multarū ec
clesiarū man⁹ alti⁹ ꝓsuo celū tēdere. Cui⁹ cām
digestā nō inuenio: sꝫ puto ꝙ nō incōuenienter
hic mos inoleuit: vt gestus corpis simile cōcordet
sermonis. Nā cū hac clausula cōionis significat
cōnexio: qua ecclia militās triūphāti cōnectit:
man⁹ in altū versus celū eleuās: hoc idē mēbro
rū erectione representat quasi se erigendo: velit
superne se coniungere ciuitati.

¶ Lectio. xxxiij. A

HAncigit obla

tionē. ¶ Hec est pars tertia
canonis principalis: in qua
postꝙ in parte scda ꝑcedenti
posita est sctōꝝ inuocatio: quo
rū meritis et ꝑcib⁹ dona no-
bis a deo cōferunt. In ista pte petit acceptatio
oblatiōis ac sacrificij: qua electi a ꝑfidis: ac ob-
latiōes placide a displicētib⁹ discernunt. Et di-
uidit in tres particulas ſm tres petitiōes quas
per illas cōplectit. In prima petit qd dictū est

quantū ad oblationē generaliter. Scḋo petun
tur sacrificātib' cōmoda tpaliter ⁊ eternaliter.
Tertio petit oblatiōis perfectio quātū ad finē
principalē: q̄ est trāssubstātiatio specialr. Scḋa
ibi. Diesqȝ nostros. Tertia ibi. Quā oblationē.
¶ In prima pte dicit. Hāc igit oblationē serui-
tutis nr̄e: sȝ ⁊ cūcte familie tue: quesum' dn̄e vt
placat' accipias. Dicit igit: ad denotādū q̄ hec
ps est cōclusio hui' qḋ pmissum est. q. d. Igitur
qȝ nō est locus offerēdi sacrificiū vnitatis extra
vnitatē eccl̄ie: sanctoꝝ memorie cōicātes ⁊ i coꝝ
cōione sacrificiū offerētes: q̄ ritū hui' sacrificij
nobis tradiderūt: ⁊ ipm offerēdo gratiā ⁊ mise
ricordiā cōsecuti sunt rogam' quatenꝰ eis īter-
cedētib' hāc oblationē. hec dona: hec munera:
hec scā sacrificia illibata seruitutis nr̄e. quā scȝ
facim' in pṗo cultu soli deo debito. Sȝ et cuncte
familie tue. scȝ sub crucis vexillo ac militie chri
stiane militātis: quesum' dn̄e: de' ops ⁊ clemē-
tissime pater: vt placat' meritis ⁊ pcib' btissime
pginis marie: scōꝝ aploꝝ: martyꝝ: et oīm ele-
ctoꝝ tuoꝝ accipias. i. gratanter acceptes. ¶ B
Qḋ ḋr: nr̄e seruitutis: ḋr p clero ſm Alber. ⁊ qḋ
sequit: ⁊ cūcte fa. tue: addit p laico pplo. Sicut
em̄ seruitus regis in cubiculariis et dapiferis:
pincernis: marscalcis: ducib': ⁊ aliis regalis au
le ministris: ita est seruitus dei in tēplo ad obla
tiōis cōsecrationē ordinatus: scȝ ianitoꝝ: cero-
ferarioꝝ: exorcistarū: acholytoꝝ: lectoꝝ: subdia-
conoꝝ: diaconoꝝ: presbyteroꝝ: chorꝝ ⁊c. q̄ serui
tus theosebia et dei cultus ḋr. de quo lec. xviij.
Et sicut victoria non est regis tantum sed om-
nium qui in seruiture regis ad victoriā aliquid
pferūt. In exercitu em̄ regis vn' exercitui coqui
nat: alter arma parat: terti' sellat equos: quart'
parat milites: q̄t' ordinat acies: pugnat sext':
refrenat pcedētes septim' octauus postremos
ad adiutoriū primoꝝ recuruat. Et victoria est p
modū diuersum oīm illoꝝ: ⁊ q̄cūqȝ illoꝝ defue-
rit rex victoriā nō psequt. Ita in oblatiōe iani
tor tēplū in quo fit oblatio mūdū custodit. Ce-
roferarius tenebras visibiles ⁊ īuisibiles repel-
lit. Exorcista vim demonis excludit: ne cōican
tes a cōionis pceptiōe ipedire possit. Acholyt'
pruīe fidei expōit. Subdiacon' materiā imolā
darū hostiaꝝ ad sacrū suggerit. Diacon' obla
tiōes ⁊ pallas corpal i altari dispōit. Sacerdos
aūt vt pfector scītatis oblationē pficit: ⁊ iō oīm
Gregori' clericoꝝ est aliquo mō oblatio. Et hoc attēdēs
bea. Greg. dicit. Hanc igit oblationē seruitutis
nr̄e: h' est ad cui' pfectionē tota nr̄a ordinata est
seruit'. Sȝ ⁊ cūcte familie tue. Hoc p laico pplo
adiectū est: q̄ (sicut dictū est) voto concurrit ad
hāc oblationē p quāto sacerdos psonā totius
eccl̄ie: cui' ipsi ptes sunt ⁊ mēbra: gerit: de quo
Cant. vj. Cant. vj. Terribilis est eccl̄ia vt castrorū acies
Ge. xxxij. ordinata. ⁊ Gen. xxxij. Castra dei sunt hec. Et ſȝ
hoc exponit Alber. qḋ subdit. Quesum' dn̄e vt
placat' accipias: scȝ seruiture cleri ⁊ voto totius
populi: accipias: vt pri'. i. acceptā habeas: pro
Malac. iij. oib' scȝ p q̄b' tibi offert. Malach. iij. Placebit
deo sacrificiū iuda ⁊ hierusalē sicut dies seculi ⁊
sicut anni antiqui. Juda em̄ qui interpretat cō
fitēs ⁊ glorificās: significat clerū confitentē con
fessione veritatis in predicatione ⁊ glorificatio
ne. In laude autē hierusalē populū significat:
cuius sacrificiū placet per acceptationem deo:
sicut dies seculi: hoc est sicut sacrificium a die
bus seculi a sanctis oblatū. Et placet sicut an-
ni antiq̄ qui sunt anni eterni q̄ nō deficiēt. hoc
est sicut acceptū est ab eterno in preordinatiōe
dei. Hec dn̄s Alber. ¶ Petit aūt acceptari hoc
sacrificiū nr̄m: nō quātū est ex pte sacrificij i se:
qȝ illud deo displicere nō pōt. Hic em̄ sacrificat
fili': de quo paterna vox ait. Hic est filius meus
dilectus in quo mihi bene cōplacui. Mat. xvij. Matth. xvij.
Sȝ petit acceptari quātū est ex pte ministroꝝ
eccl̄ie: qȝ q̄nqȝ accepta nō est: qȝ indigne hoc sa
crificiū tractāt ⁊ offerūt. Vñ de talib' ḋr Hiere. Hiere. xj
xj. Quid est dilect' me' in domo mea facit scele
ra multa? Nūquid carnes sancte auferēt a te ma
licias tuas in q̄bus gloriata es? ¶ C Diesqȝ
nr̄os in tua pace disponas. Ista est ps scḋa ptis
tertie principalis: i qua sacrificātibus cōmoda
petunt. Et primo tpalia: scḋo eterna: que sunt
liberatio a dānatiōe: ⁊ associatio electoꝝ glorie.
Et has tres petitiōes bea. Greg. i canone ḋr ad
didisse ſm Inno. vñ petit sacerdos. Diesqȝ no-
stros in tua pace disponas. O dn̄e p eū q̄ p no-
bis traditus est in manus coꝝ q̄ pacē oderunt.
Atqȝ ab eterna dānatiōe nos eripi. scȝ iubeas.
per eū q̄ p nobis tpali morte dānatus est. Et i
electoꝝ tuoꝝ iubeas grege nūerari. per eū scȝ q̄
p nobis deputatus est cū iniq̄s. In his tribus
pfitet eccl̄ia in deo esse vniuersale ⁊ supremum
dominiū: quoad triplicē mūdi machinā: hoc est
q̄ad oēs creaturas. Per primū: scȝ dies nr̄os ⁊c.
recognoscit ipm dn̄m i terris. Per scḋm. Atqȝ ab
eterna: pfitet ipm dn̄m i infer. Per tertiū. Et in
electoꝝ ⁊c. pfitet ipm dn̄m i celis. Et petunt in
his tribus duo ſm dn̄m Alber. Unū ptinēs ad
tpa: aliḋ ptinēs ad eternitatē. Ad tpa ptinet il-
lud qḋ ḋr. Diesqȝ nr̄os. scȝ huic vite pcessos i q̄-
bus multa turbātia oriunt: ſm illḋ ad Ephe. v.
Redimētes tpa: q̄m dies mali sunt. In tua pa- Ad Ephe. v.
ce: qȝ illa sola secura est. Disponas: qȝ tue soli' sa
piētie est mala futura puidere. ¶ Hinc Inno. ⁊
Alex. q̄druplicē pacē distinguūt: scilȝ pacē peccō
rū fugiēdā: pacē tpis q̄ īdifferēs est: de per se nō
mala ⁊ iō acceptāda. Pax iustorū: ⁊ hec duplex:
scilicet pax pectoris et pax eternitatis et hec est
desiderāda. Sed de his infra latius circa parti
culam. Pax domini sit semper vobiscum. ¶ Ad
eternitatē pertinēt duo q̄ sequuntur. Unū eter
ni mali deuitatio: aliud eterni boni adeptio.
Quoad primū ḋr. Ab eterna dānatione nos eri
pi. Quoad scḋm. Et in electoꝝ tuoꝝ iubeas gre
ge numeri. ¶ D Rationabiliter aūt petitur ab
eterna dānatione liberatio: ppter tormētorū ⁊
penarū immanitatē: q̄ dānatis ppetuo īfligitur
ſm corp' ⁊ alaȝ. Corp' q̄dē penis variis quoad
oēs sensus afficit. Ala ſm oēs suas potētias cru
ciat. Nā quoad visum est ibi luminis priuatio: qḋ
delectabile est oculis videre: ſm illud Eccl̄s. xj.
Dulce lumē ⁊ delectabile est oculis videre solem. Eccl̄s. xj
vñ Mat. xxij. Ligatis manib' et pedib' pijcite
eū i tenebras exteriores. ⁊ Sap. xvij. Ignis qui Matth. xxij.
dē nulla vis poterat illis lumē pbere. Nec syde-
rū limpide flāme illuminare poterāt illā noctē
horrendā. Est ⁊ aliud cruciās visum: fum' scilȝ Sa. xvij.
execrabilis. Apoc. xiiij. Fum' tormētoꝝ coꝝ in Apo. xiiij
secula scl̄oꝝ ascēdet. Erit ⁊ ibi existētiū aspect'
horribilis. Sap. xvij. Persone tristes illis appa
rētes pauorē illis pstabāt. ⁊ Esa. xiij. Unusqȝqȝ
ad primū suū stupebit facies cōbuste vult' coꝝ.
Est ⁊ ibi fletus oculoꝝ lesiuus. Ibi erit fletus ⁊
stridor dentiū. ¶ Quoad auditū. Est ibi sonus
horribilis. Sap. xvij. Sonit' descēdēs pturba-

bat illos. Itẽ gemitus miserabilis. Ibidẽ ca.v.
Et videntes turbabunt timore horribili: gemen-
Apo.xvj. tes pre angustia. Item blasphemia execrabilis.
Apo.xvj. Blasphemauerũt homines deũ ꝑpter pla
gam: quia magna facta est vehementer. ¶ Quoad
olfactum: est ibi sulphur fetẽs. Apoca.xiiij. Cru-
ciabũtur igne et sulphure in cõspectu angelorũ.
Et in ps. Ignis ⁊ sulphur pars calicis eorũ. Itẽ
Esa.xxx- pix ardens. Esa.xxxiiij. Cõuertent torrẽtes eiꝰ
iiij. in picẽ: et humus eiꝰ in sulphur: ⁊ erit terra eius
in picẽ ardentẽ nocte et die: et non extinguet in
sempiternũ. Quoad gustũ. Absinthium amarũ
Hieremi. cibus. Hieremi.ix. Ecce ego cibabo ppl'm istum
ix. absinthio: et potũ dabo eis aquã fellis. Itẽ fel
Deuter. draconũ potus. Deuter.xxxij. Uua eorũ vua fel-
xxxij. lis: et botrus amarissimus. Fel draconũ vinũ
eorũ: et venenũ aspidũ insanabile. ¶ Quoad ta
ctũ est ibi ignis vrẽs. Matth.xxv. Discedite a me
maledicti in ignẽ eternũ: q̃ paratꝰ est diabolo et
Esa.xiiij angelis eius. Itẽ vermis corrodẽs. Esa.xiiij. De
tracta est ad inferos supbia tua. Subter te ster-
netur tinea: et operimentũ tuũ erũt vermes. Itẽ
bestia mordẽs. Deuter.xxxij. Dentes bestiarum
Prouer. mittã in eos. Itẽ malleus percutiẽs. Prouerb.
xix. xix. Parata sunt derisoribꝰ iudicia: et mallei ꝑ-
Job.xx- cutientes stultorũ corporibꝰ. Itẽ. Estus insupera
iiij. bilis et frigiditas intolerabilis. Job.xxiiij. Trã
sibũt ab aq̃s niuiũ ad calorẽ nimiũ. ¶ Nec hec
solũ corpꝰ affligẽt verũ in ipsiꝰ penã quoad oẽs
suos sensus ꝯm Basiliũ: oĩs feditas et immũdi-
cia: squalor et impuritas elemẽtorũ post diẽ iu-
dicij in inferno aggregabunt. ¶ E Affligitur ⁊
a[n]ĩa in suis potẽtijs sensitiuis ⁊ itellectiuis: vñ ꝯm
Diony. Diony. Est ibi proterua phãtasia: demẽs cõcu-
piscẽtia: ⁊ furẽs tristitia. Torsiones ⁊ dolores te
nebũt eos: scribit Esa.xiij. quãtũ ad cõcupiscibi
lẽ. Peccãtor videbit ⁊ irascet: dicit ꝓpheta quãtũ
ad irascibilẽ. Est in intellectu pena dãni: que est
carẽtia visiõis diuĩe essentie: que est in dãnatis
Chrisost. maxima penarũ: de quo Chrisꝰ. Si mille mihi ge
hẽnas proponas: nõ tantũ reputo sicut ab illiꝰ
gl'iose societatis iocũditate expelli. Et iterũ. Ex
cludi a bonis eternis: ⁊ alienũ effici ab his que
preparata sunt iustis: tantũ generat cruciatũ et
dolorẽ vt etiã si nulla pena extrinsecus torqueret:
hec sola sufficeret. Et intelligẽdũ videt hoc de
pena dãni: que cõseq̃tur pctm̃ actuale: q2 illã cõ
comitat tristicia: ⁊ pena vermis: pro quãto sic dã
nati odiũt carentiã diuine visiõis: inquantũ in
eis est propter demerita propria. Qd odiũ tristi
Augusti. cia sequit: q2 tristicia est (ꝯm Augu.xiiij. de ciui.
dei.c.xv.) de his rebus que nobis nolẽtibus ac
cidũt. Pena aũt dãni que sequit originale in pue
ris sine baptismi susceptiõe decedẽtibus: est in
ipsis pena mitissima: ꝯm beatũ Augu.in de ba-
ptismo paruulorũ: ⁊ hoc forte q2 eam tristitia nõ
cõcomitat. ¶ Est ⁊ intellectu pena alia: que no-
minari põt pena excecatiõis. Determinatur eñi
intellectus ab igne detinẽte obiectiue ad inten
sã ⁊ perpetuã sui cõsiderationẽ: vt nõ possit exi
re ꝯm imperiũ volũtatis: nũc in cõsideratiõnẽ hu
Hierony iꝰ nũc alterius. De quo accipi potest illud Hie
mus. rony. Tanta est in inferno vis doloris: ꝙ mens
ad aliud dirigi nõ potest: nisi ad qd' doloris vis
impellit. ¶ Est in volũtate remorsus cõtinuus: ⁊
Augusti- obstinatio in malo: de quo Augu.in de fi. ad pe.
nus. In inferno eñi spũs erit penitudinis: nõ tamẽ
erit correctio volũtatis. Sap.v. Penitẽtiã agẽ
tes ⁊ pre angustia spũs gemẽtes. ¶ Has penas

in quadã summa numerat Innoc. in de vilitate Pene in-
conditiõis hũane in fine di. Ibi erit fletus ⁊ stri ferni.
dor dentiũ: gemitus: eiulatus ⁊ vlulatꝰ: luctus Innocẽ.
⁊ cruciatus: stridor ⁊ clamor: timor ⁊ tremor: do
lor ⁊ labor: ardor ⁊ fetor: obscuritas ⁊ anxietas:
acerbitas ⁊ asperitas: calamitas ⁊ egestas: angu
stia ⁊ tristicia: obliuio ⁊ cõfusio: torsiões ⁊ puni-
tiões: amaritudines ⁊ terrores: fames ⁊ sitis: fri
gus ⁊ cauma: sulphur ⁊ ignis ardẽtes in secl'a se
culorũ. Qui hec fideliter corde pertractat: dicere
põt cũ ꝓpheta. Circũdederũt me gemitus mor-
tis: dolores inferni circũdederũt me. Quis eñi
hec meditãs non anxie terret? Sed felix terror
trãsitorius qui timorẽ eternũ excludit. Felices
qui ꝯm ps. alibi. Uiuẽtes descẽdunt in infernũ. Psalmꝰ.
per horũ diligẽtem consideratiõnẽ vt caueãt: ne
morientes descẽdant dũ cauere nõ possunt: et ibi
irremediabilit' permaneãt in eternũ. ¶ Merito
igit sacerdos ne christi sanguine a tãtis penis suf
ficiẽter redẽpti: per pctõrũ recidiuã iterum eisdẽ
deputent: petit patrẽ clemẽtissimũ in persona
fideliũ: a damnatiõe perpetua liberari: ⁊ hoc in
missa: qua vt frequẽter dictũ est: dñice passionis
memoria agit: per quã solã a dãnatiõe nos ꝯtin
git perpetua liberari. ¶ F Scdo petit in perso
na eorũdẽ fideliũ boni eterni adeptionẽ in ver
bo. Et in elec. tu. iu. grege nũerari. Electorũ vi-
delz qui per grãz finalis electiõis a massa perdi
tiõis pctõrũ sunt separati: quales sunt ab eterno
predestinati: vt l' ipsorũ ꝯsortio perpetuo gaudeãt
⁊ letent. Huic gregi si annũerati fuerimꝰ: beati-
tudine non priuabimur: q2 stabilis certusq3 est
electorũ numerus in predestinatione patris: a
quo nullus vnq̃ excidit: q2 ille minui nõ potest:
sed nec augeri vt vno tpe maior sit: alio minor.
Neq3 illi ascribit quisq̃ de nouo. Qẽ electi ab
eterno sunt predestinati: sicut ⁊ reprobi ab eter
no presciti. Neq3 ascriptus deletur propter dei
immutabilitatẽ: q̃ saluari nõ posset ponẽdo no
uitatẽ in predestinatione ⁊ reprobatiõe finali.
Requirit eñi successiua cõtradictoriorũ verifica-
tio de eodẽ mutationẽ: aut in altero extremo:
aut motu vel tẽporis lapsu. Sed ad eternitatẽ
nihil facit tẽpus vel motus: nec sufficit mutatio
in predestinato vel prescito: q2 nihil in re extra
deũ ponit causa predestinationis: de quo alibi.
¶ Sed si numero electorũ nemo addit: quomo-
do petit sacerdos vt in electorũ tuorum iubeas
grege numerari. Solutio. Uno mõ petit vt inu
meremur cũ electis ꝯm pñtẽ iusticiã hoc est vt
habeamꝰ gratiã: quã habẽtes: electi dicimur ꝑ
statu presentis vite. ꝯm quẽ modũ dicit beatus
Aug. Si nõ es predestinatus: fac vt predestine- Augusti.
ris. ⁊ Ambro. Si tu noueris mutare vitã: deus
nouit mutare sententiã. Aliter dicit ꝙ non petit Ambro.
sacerdos vt de nouo cetui electorũ ascribamur:
sed vt cũ electis numeremur in eterna beatitu-
dine intuitu oratiõis sue: tanq̃ medio a deo or
dinato ad eterne vite cõsecutionẽ ꝯm modũ su-
pra lec.xxxj. expositũ. Merito ergo petit sacer-
dos numerari inter dei electos: q2 illis prepara
ta sunt gaudia: q̃ oculus nõ vidit: auris nõ audi
uit: q̃ nec i cor hoĩs ascẽderũt. Que lingua (ait
Greg. in homel.xxxvij.) dicere: aut q̃s intellectꝰ Gregoriꝰ
capere põt: quãta sint gaudia angelorũ choris
itéresse: cũ beatissimis spiritibꝰ gl'ie cõditoris assi
stere: pñtẽ dei vultũ cernere: icircũscptũ lumẽ vi
dere. Magna est multitudo dulcedis tue: ait ꝓ-
pheta: quã ꝓpasti diligẽtibꝰ tc. Panẽ eñi ibi an-

gcloꝛū orꝫ pleno mādu cabit homo: et de calice
inebriabit ꝙ̄ pꝛeclaro. Sed indicibilia cur edi-
cere laboꝛam⁹: ¶ Cōcluditur oꝛatio. Per ieſum
xp̄m dn̄m noſtrū. Ad quā nullus rn̄det: amē: di
cit Alber. niſi angeli qui ī hoc miniſterio eſſe di-
cunt. Hāc oꝛationē legēs ſacerdos ꝓfunde ſe in
clinat: ⁊ ſm Alber. quaſi capitiſnutu dicēs. Hāc
igitur: oblationē ipſam demōſtrat. Sequitur.
¶ G Quā oblationē tu deus. Hec eſt ps tertia
tertie partis principalis canonis: ī qua poſt pe-
titionē acceptationis hoſtie gn̄aliter: ⁊ commo
doꝛū ſacrificātiū tp̄aliter et eternaliter: petitur
perfectio oblationis quantū ad finē pꝛincipalē
q̄ eſt trāſſubſtāntiatio ſpāliter: vt .ſ. ex eſca ⁊ potu
materialib⁹ fiat nobis coꝛp⁹ et ſanguis ieſu xp̄i
dn̄i noſtri: verū et verus. ¶ Et diuidit in duas
partes. In pꝛima petit oblationis gratificatio.
In ſcd̄a coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis xp̄i cōſecratio ibi.
Ut nobis fiat. Quoad pꝛimū d̄r. Quā oblationē
ſcꝫ ſeruitutis noſtre: ⁊ cūcte familie tue .i. terre-
nā materiā ad coꝛpus filij tui deſtinatā tu deus
pater clemētiſſime queſum⁹ facere digneris in
oībus bn̄dictā. ¶ In oībus: multipliciter expo-
nitur: ſm ꝙ includere pōt multiplex diſtributibi
le: et aliud ⁊ aliud determinare. Poteſt eñ deter
minare a parte ſuppoſiti vocatiuū caſum: ſcꝫ tu
deus vt ſit ſenſus: tu de⁹ exiſtēs in oībus .ſ. crea-
turis ⁊ naturis ſine tui diffinitiōe: in oī loco ſi-
ne tui circūſcriptione: in oī tp̄e ſine viciſſitudi-
ne et tui mutatiōe. Uel pōt determinare ipſum
ſuppoſitū .ſ. nos queſum⁹: vt ſit ſenſus: nobis in
oībus noſtris viribus: tota cognitione: tota mē
te: toto intellectu queſumus: vt hāc oblationem
facere digneris benedictā. Poteſt etiā determi-
nare appoſitū. et hoc quadruplicitee. Quia vel
diſtribuit pꝛo modo .i. facere digneris hāc obla
tionē in oībus .i. oībus modis: vel oīmode ⁊ ra-
tionabil'r benedictā: ⁊ ſic pōt accipi aduerbial'r
pꝛo oīmode. Uel diſtribuit pꝛo offerētibus .i. fa
cere digneris eā benedictā in oībus ſcꝫ offerēti-
bus. Uel diſtribuit pꝛo hoſtijs: vt ſit ſenſus. Di-
gneris eā facere bn̄dictā in oībus hoſtiis .i. trāſ
ferre in eā hoſtiā: que in idē ſuper omnes hoſtias
eſt bn̄dicta et aſcripta ⁊c. ſcꝫ in coꝛpus ⁊ ſangui-
nē: vt infra ſeq̄tur. Hec eſt expoſitio dn̄i Inno.
Uel pꝛo his pꝛo quibus fit oblatio: vt ſit ſenſus.
In oībus .i. pꝛo oībus gradibus cleri ⁊ ppl'i: nul
lū ab oꝛatiōe excipiētes. Et hec eſt Alb. Naꝫ pu-
ſillū ⁊ magnū ipſe facit: et equal'r eſt illi cura de
oībus. Sap̄. vj. ¶ H Petit aūt ſacerdos quiqꝫ
in hac pꝛima oꝛatiōis parte: ſm quiqꝫ noīa que
hic ponunt: ſcꝫ benedictā: aſcriptaꝫ: ratā: ratio-
nabilē: acceptabilē. ¶ Exponunt aūt hec quiqꝫ
vocabula quītupl'r: ſcꝫ. In oꝛdine ad diſtīctionē
effectuū ſacramēti. In cōparatiōe ad hoſtias ve
teris teſtamēti. In oppoſitiōe immanis iude ſa
crilegij. In oꝛdie ad dona que nobis optamus
cōcedi. In oꝛdine ad rē ſacrificij. ¶ Pꝛimo mo-
Auguſti- do exponit btūs Augu. vt habet de cōſe. diſt. i. ſi.
nus. vtrū ſub figura. qui dicit ſic. Hāc ergo oblatio-
nē digneris facere benedictā: per quā benedici-
mur. Aſcriptā: per quā hoīes in celo aſcribunt.
Ratā: per quā in viſceribus xp̄i cenſeamur. Ra-
tionabilē: per quā a beſtiali ſenſu exuamur. Ac-
ceptabilēqꝫ: vt qui nobiſipſis diſplicemus: per
hanc acceptabiles eius filio vnico ſimus. Nihil
autē rationabilius ꝙ̄ vt nos qui iā ſimilitudinē
moꝛtis ei⁹ in baptiſmo accepim⁹: ſimilitudinē
quoqꝫ carnis ⁊ ſanguis ſumamus. ¶ Scd̄o mo
do expōit Alber. Petit eñ ſacerdos vt ab hoſtia
hāc excludant quiqꝫ que fuerūt in oblatiōibus
antiqs iperfectis. Antique eñ oblatiōes fuerūt
vacue a grā: ⁊ ideo nulla ab ipſis pꝛofluxit bn̄di
ctio. Nec fuerūt aſcripte ad eternā memoꝛiā: ſed
potius ne idolis hoīes illius tp̄is ſeruirēt: oꝛdi
nate. Non etiā fuerūt rate ⁊ firme: ſed figurales
⁊ mutādc atqꝫ finiēde. Fuerūt etiā inſufficiētes
nec deo accepte quātuꝫ ad grē ⁊ vite eterne colla
tionē: vt hec multipl'r pꝛobant ex vtriuſqꝫ teſta
mēti teſtimonio. Ideoqꝫ boꝛū ꝯtraria petit ſa-
cerdos in pꝛeſenti oꝛatiōe quātuꝫ ad oblationē
noſtrā: vt ſcꝫ deus eā facere dignet benedictā: vt
per ipſaꝫ ſpūaliuꝫ bonoꝝ multiplicatione bn̄di
camur. Aſcriptā: vt per ipſaꝫ ſocietati angloꝛuꝫ
aſcribamur. Ratā: vt ipſa vſqꝫ ad ꝯſummationē
ſeculoꝝ in pꝛofectū ſalutis perfruamur. Ratio-
nabilē: vt per ipſaꝫ vti ſufficiēteꝫ in finē rationa
lis creature deducamur. Acceptabilē: vt ꝑ ipſaꝫ
deo placidi efficiamur. ¶ I Tertio ſm Innoc.
exponunt hec quiqꝫ vocabula in oꝛdie ad quiqꝫ
dona oppoſita imani ſacrilegio iude traditoꝛis.
Naꝫ iudas ſcarioth a diabolo ſupplātatus ima-
ne ſacrilegiū perpetrauit: dū quarta feria ante
paſcha filiū dei triginta argēteis phariſeis vendi
dit: in recōpēſationē damni qd̄ incurrerat ex ef
fuſiōe vnguēti ſup benedictū caput xp̄i. Et poſt
pauca ſubdit Innocē. Illa venditio fuit maledi Innocē.
cta: pꝛoſcripta: irrita: iniq̄: ⁊ deteſtabilis. Peti-
mus ergo o deus: vt tu facere digneris hanc no
ſtrā oblationē benedictaꝫ: aſcriptā: ratam: ra-
tionabilē: accptabileꝫ. Judas autē maledictio-
neꝫ dilexit: ⁊ venit ei: benedictionē noluit: ⁊ elō-
gata eſt ab eo. Sed tu deus digneris hanc obla
tioneꝫ noſtrā facere benedictam: per quaꝫ nos
in celeſtibus benedicas. Judas deletus eſt de li
bꝛo viuentiū: ⁊ non eſt cū iuſtis ſcriptus: ſed tu
deus digneris hāc oblationē facere aſcriptā: ꝑ
quā nos ī celeſtibus aſcribas. Judas ſe laqueo
ſuſpendit ⁊ epiſcopatū eius alter accepit: ſed tu
deus hāc oblatiōnē digneris facere ratā: ꝑ quā
ratū ſit noſtre ſalutis ꝓmiſſum. Judas ext cō
dēnatus: ⁊ oꝛatio ei⁹ facta eſt in peccatum: ſꝫ tu
deus hāc oblationē facere digner̨ rationabilē:
per quā rationabile fiat noſtre ſeruitutis obſe-
quiū. Judas reddidit mala ꝑ bonis: ⁊ odiū pꝛo
dilectiōe retribuit: ſꝫ tu dn̄e digneris hāc obla-
tionē facere acceptabilē: ꝑ quā nos tibi reddas
acceptos. ¶ Quarto exponunt hec vocabula in
oꝛdine ad quinqꝫ dona nobis per hoc ſacramē
tū cōferēda. Pꝛimo mali remotionē: cū dicim⁹
benedictā. Petimus eñ benedictionē ꝑ remo-
tionē a nobis maloꝛū culpe et penalis miſerie.
Scd̄o impꝛeſſionē bonoꝝ ſpiritualiū: per q̄ effi
cimur ſocij beatoꝝ: per hoc qd̄ d̄r: aſcriptā. Ter
tio collatoꝛū bonoꝝ ſtabilitionē: per hoc qd̄ ſe-
quit: ratā. Quarto diſcretionē credendoꝝ ⁊ agē
doꝛū: cū dicimus: rationabilē. Quinto accepta
tionē operū noſtroꝛū ad vitā beatā: cū dicit: ac
ceptabilē. ¶ Quinto exponunt hec eadē verba
in oꝛdine ad rē ſacramenti: qd̄ eſt coꝛpus ⁊ ſan-
guis xp̄i ſm Alexan. de ales ⁊ Innocen. ſic. Quā
oblationē tu deus facias tranſmutari in eā ho
ſtiam: q̄ eſt omnino benedicta: aſcripta: rata:
rationabilis: acceptabilis. Benedicta d̄r ſaluta
ris hoſtia .i. ab omni peccato maledictionis eā
immunis: tā oꝛiginali ꝙ̄ actuali: tā criminali ꝙ̄
veniali. Luce. j. Benedictus fruct⁹ ventris tui. Luce. j.
Aſcripta d̄r .i. eſt figuris ⁊ ſcripturis veteribus

designata:vt in paschali agno.Exod.xij.tam in
manna celico.Exo.xvj.vt in isaac immolando.
Gen.xxij. ꝙ in abel imolato. Gen.iiij. Hic em̄
Apo.xiij est agnus qui occisus est ab origine mūdi.Apo.
xiij.Rata dr̄ nō quasi trāsitoria sicut vetus obla
tio:q̄ cessit vbi noua successit:sed q̄ permanet in
eternū ſm ordinē melchisedech. Rationabilis
dicit.i.habēs affectū cōgruū: quasi nō penalis
sicut legalis erat:que in sanguine hircorū ⁊ tau
rorū nō poterat a peccato mūdare:sed que san-
guine proprio cōscientias emundat ab operib⁹
Ad Heb. ix. mortuis ad Hebre.ix. Acceptabilis dr̄ nō quasi
illa de qua dicit ꝓpheta.Sacrificiū ⁊ oblationē
noluisti.Et iterū dicit dn̄s. Non accipiā de do-
Eccli. xxxv. mo tua vitulos: neqꝫ de gregibus tuis hircos.
Sed illa de qua.Eccli.xxxv.Sacrificiū iusti ac-
ceptū est ⁊ memoriā eius nō obliuiscetur dn̄s.⁊
Eiusdē.xlv.Ipsum elegit ab omni viuēte offer
re sacrificium deo incensum:⁊ bonum odorem
in memoriā placare pro populo suo. Loquitur
de aaron sacerdote ad literam.¶ Hec autem ex
positio tangit conditiones ipsius vere hostie.
Et primo vt considerate in se.Secundo in com
paratione ad prefigurationē legis. Tertio ſm
cōparationem ad mutationem legis:que habe
bat aliam succendentē:quantum ad oblationē
hostiarū:qd̄ nō habet hostia ista.Quarto ſm cō
paratione ad effectū.Quinto ſm cōparationez
ad illū cui offert.¶ R Vel sic.Quā oblationē
benedictā p ꝯsecrationē:ascriptā p approbatio
nē:ratā per cōfirmationē.i.quā oblationē:con
secratā:approbatā et confirmatā a te digneris
facere rationabilē hostiā ⁊ acceptabilē.Rationa
bilē inquā.i.talē que diuine rationi cōueniat ⁊
Differūt rationa- bile ⁊ ra- tionale. acceptabilē.i. q̄ beneplacito diuino cōplaceat.
Cui apte subiungit. Vt nobis corpus ⁊ sanguis
fiat ⁊c.Refert dicere rōnale ⁊ rōnabile ſm Alex.
Qr rōnabile dr̄ qd̄ ſm cōsonantiā rationis pce
dit.Rationale qd̄ vtitur ratione.Petim⁹ ergo vt
deus hanc hostiā benedicēdo consecret:vt cōfir
met quātū ad diuinā memoriā sibi ascriptā.i.ta
lē q̄ de memoria sua nulla possit obliuione dele
ri.Et petim⁹ eā ratā fieri.i.talē que de ꝓposito
suo nulla possit mutatione cōuelli. Vt acceptet
quātū ad duo:scꝫ quantū ad iudiciū rōnis: sibi.
Rationabilē.Et quātū ad beneplacitū volūta-
tis:sibi.Acceptabilē.Cōsecratio refert quātū ad
ipm sacramentū:ꝯfirmatio ad premiū:accepta
tio ad meritū: ꝙ oblatiōis memoria dei nō de-
leat:vel a ꝓposito dei nō euellat:intelligit quā-
tū ad premiū oblatiōis.premiū inquā fideliū:
acceptatio aūt dei respicit meritū fideliū.¶ L
Sequit.Vt nobis corp⁹ ⁊ sanguis fiat dilectissi
mi filij tui dn̄i nostri iesu xp̄i.¶ Pars vltima ter
tie partis principalis: in qua petita hostie gra-
tificatione:petit eius cōsecratio per cōuersionē
eius in verū corpus ⁊ sanguinē xp̄i:vnde dr̄.Vt
nobis corpus ⁊ sanguis fiat.Nobis.i.ad nostrā
vtilitatē ⁊ salutē.Ex substātiis tibi oblatis: sub
stantiis scꝫ panis ⁊ vini:fiat corpus ⁊ sanguis p
trāssubstātiationē scꝫ harū in istos sanguinez ⁊
corpus tua infinita ꝟtute ⁊ potētia: qꝛ illa sola
efficiēte id fieri pōt. Corpus dico ⁊ sanguis filij
tui dn̄i nostri iesu xp̄i dilectissimi tibi ⁊ nobis.
Nobis:qꝛ nos a morte cui addicti eram⁹ ꝑpter
trāsgressionē primorū parētū liberādis: seipm
in morte obtulit deo patri tāq̄ preciū nr̄e redē
Job.vj. ptiōis. Seqꝫ i cibū ⁊ potū nobis tribuit vt nos
ad vitā alteret sempiternā:ſm illud Job.vj.Ca

ro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est
potus.Propter qd̄ merito a nobis summe dili-
gi debet tāq̄ noster creator ⁊ reparator.¶ Peti
mus aūt vt nobis fiat corpus ⁊ sanguis xp̄i con
formiter ad verbū matris gloriose:q̄ annūciāti
angelo futurā xp̄i corporalē cōceptionē:respon
dit.Fiat mihi ſm verbū tuū.Ad cuius prolatio
nē:formatū est in eius castis visceribꝰ illud cor-
pus in qd̄ cōuerti petim⁹ hostie nostre substan
tiā.Addit idē verbū fiat:qꝛ eadē requirit potē-
tia nūc in cōuersione:q̄ requirebat tunc in ꝟbi
incarnatione:immo q̄ requirebat in prima cō
ditione creature:vn̄ Gene.j.dr̄.Fiat lux:⁊ facta
est lux.¶ M Dicitur etiam fiat deprecatiue:
vt designetur ꝙ sacerdos sua naturali actiua Gen.j.
ꝟtute nō operat ad presentiā corporis ⁊ sangui
nis xp̄i in altaris sacramēto:sed est tm̄ minister
⁊ instrumētū hui⁹ ineffabilis cōuersionis. Vn̄
nō in ꝓpria persona loquit facio:sed fiat: virtu
te scꝫ omnipotētis: in cuius potestate est facere
hūc transitū substātie in substātiā:sicut ei⁹ potē
tie subsunt quātū ad totū esse ⁊ nō esse.Dicit igi
tur vt nobis fiat.Quid? Certe corpus ⁊ sanguis.
Corp⁹ sub specieb⁹ panis.Panis substātia i ipꝫ
trāseūte:⁊ sanguis sub specieb⁹ vini: substantia
vini in sanguinē trāseūte.Cui⁹? Dilectissimi fi-
lij tui. Cui essentiā tuā o pater qua de⁹ es p ge-
nerationē eternā tribuisti:nō per particule ali-
cuius decisionez: quō carnalis pater p seminis
decisionē corpis materiā filio subministrat: sꝫ
totā tuā essentiā indiuisibilē indiuisibiliter cōi
casti: vt p oīa tecū sit vnus de⁹ tibi p oīa cōsub-
stātialis:⁊ p cōsequens vere tibi dilectissim⁹:qꝛ
ipsa diuina essentia obiectū est īfinite diligibile
cuilibet potēti īfinite diligere: q̄lis est pr̄ celestis
de⁹ infinitus.Est em̄ essentia diuina infinite et
summe diligibilis: nedū in se:sꝫ etiā i quocūqꝫ
est p idētitatē q̄liter est in filio:cui est rō essendi
deū.Dilectissimi igit dr̄ filij tui.Tui:nō p ado-
ptionē:sꝫ p naturā:ſm illō Hila.Et ptāte ⁊ ꝟtu
te nature pr̄is fili⁹ gignit.Dn̄i nr̄i:qꝛ dedisti illi
oēm ptātē:⁊ q̄ in celo est ⁊ q̄ in terra: ⁊ oīa subie
cisti sub pedib⁹ ei⁹:vt in ipsi⁹ noīe flectat oē ge-
nu in supremi dominij prestationē: ⁊ nr̄e subie Hilari⁹.
ctionis recognitionē.Iesu xp̄i saluatoris ⁊ me-
diatoris nr̄i:quē misisti vt saluū faceret populū
tuum a peccatis eorum:vt esset propitiatio pro
peccatis: teqꝫ offensum placaret: ac nos tibi
displicētes recōciliaret et restitueret in pristine
amicitie gratiā atqꝫ gradū.Hui⁹ dilectissimi fi-
lij tui dn̄i nr̄i iesu xp̄i petim⁹ dari nobis corpus
⁊ sanguinē ꝑpter multiplicē fructū atqꝫ ꝓfectū
nobis ex eis ineffabiliter cōsequentē. Et tm̄ de
text⁹ illi⁹ expositione.¶ N Sed nūc breuiter De ritu ⁊
aliq̄d de ritu:qui in hoꝝ ꝟboꝝ ꝓlatione obser- cerimo-
uat:videam⁹.Vn̄ hic fit corporis erectio post in nijs q̄ in
inclinationē precuā in oratione.Hac igit.Fit etiā hoꝝ ꝟbo
manuū eleuatio:⁊ ad celū rēsio.Fit tertio signo rū prola
rū crucis quina formatio.Erigit se sacerdos in tiōe ob-
corpore:vt ⁊ ad celū mētē erigat cū fiducia obse seruant.
crādo:quatenus māna celeste qd̄ supra nos est:
in altaris sacramentū descēdat id parte clemē-
tissimo efficiēte. Sic propheta oculos leuaue-
rat in celū vn̄ auxiliū prestolabat. Vnde ait ps. Psal.
cxxij.Ad te leuaui oculos meos:q̄ habitas in ce
lis.Erigit quoqꝫ corpus i hac diuinissima ora-
tione: petēs vt nobis caro ⁊ sanguis xp̄i donet:
ad significādū ꝙ sicut se erigit corporalr ita sur
rexit spūaliter a puluerib⁹ peccatorū: q̄ ad ima

depzimũt mẽtẽ. Eleuat man⁹ vt in sua petitiõe citius exaudiat: exẽplo moysi cui dñs cũ sursũ man⁹ tetẽdit: victoriã pcessit liberaliter quã petiuit: vt habet Exo. xvij. * Etiã in platione ho rũ ṽboꝝ: dilectissimi filij tui dñi nostri iesu xpi manus altius leuat et deponit ad excitãdũ (cõformiter ad ṽba dilectiõis) affectũ. Quasi dilectissimũ filiũ amorose affectiõis brachijs ad se strigere desideret deuotissime et amplecti. ¶ O Tertio format sacerdos in hac orõne qnqz cruces: tres cõiũctim super oblatã et calicẽ in his ṽbis. Bñdictã: ascriptã: ratã. Quartã diuisiz sup oblatã solã in ṽbo corp⁹. Quintã sup calicẽ solũ in ṽbo: et sanguis. Cui⁹ a varijs varie assignant rõnes. nã Alber. dicit ꝙ qz bñdictio hostie ascriptio et ratihabitio siue confirmatio est a pte prio pfectoꝛe sanctitatis: et hãc in eã significat pcedere sacerdos p tres cruces quo facit. Qz autẽ rõnabilis et acceptabilis est hec oblatio ex scripa in istis ṽbis rõnabilẽ et acceptabilẽ nõ facit cruces. Silr in ṽba corp⁹ et sanguis quib⁹ incorporatiõis virt⁹: et virt⁹ viuificatiõis designat: q a deo pcedit in sacramẽtũ: iõ hec proferẽs duas cruces facit. Sz aliter Inno. et Alexã. dicũt. Sz pñib⁹ dimissis correspõdẽter ad dicta supra lec. xxj. ppe finẽ põt dici: ꝙ pter hoc ꝙ crucis signationẽ sicut in ceteris sacramẽtis: materia pparat et sanctificat: vt idonea fiat sacramẽtali conuersioni: fm illud stephani pape de cõse. dist. v. nunquid. Nunquid nõ oĩa charismata sacerdotalis ministerij crucis figura pficiunt? Nũqd baptismatis vnda nisi cruce sanctificata pctã relaxat? Et vt cetera ptereã⁹: sine crucis signaculo quis sacerdotij gradus ascẽdit? ¶ p Preter hec habẽt et mysticas significatiões. Nã sicut p tres cruces in pncipio canonis in his ṽbis factas. Hec dona: hec munera: hec sancta sacrificia illibata: significat triplex xpi traditio: ita p cruces hic factas designat xpi vẽditio: in qua cõsiderant psone quib⁹ vẽditus est dñs: q̃ sunt sacerdotes: scribe et pharisei: et illi designant p tres cruces sup oblatã et calicẽ factas. Cõsiderant etiã psone vẽditoris iude et vẽditi xpi: q̃ qz multũ fuerũt differẽtes: et vita et sanctitate distincte: significat per duas cruces: quaꝝ vnã facit sup oblatã: aliã sup calicẽ dicẽs. Corp⁹ et sanguis. ¶ Uel etiã p tres primas crucisignatiões importat vẽditiõis preciũ: ter decẽ. i. triginta argẽtei: vt vult btũs Tho. parte. iij. q. lxxxiij. arti. v. ¶ Alie plures rõnes. quarũ alique vident satis pueriles et impertinẽtes: quas et Albert⁹ satis acerbe reprobat: allegãtur. * Qz tñ hic ritus in ecclia cõiter ab oĩbus obseruat: nemo hũc ptermittere aut contẽnere psumat: qualicũqz ex motiuo hoc venerit l visũ aut sit statutũ: ne quo vt sapiẽs l oclis suis ac singularis arguat: recedatqz a morib⁹ scẽ matris ecclie errare nõ potẽtis: tãꝙ ser⁹ singularis viã solitudinis igrediẽs: vbi deuijs multiplicib⁹ abduci põt: ne finẽ optatũ ac desiderabilẽ psequat.

*Exod. xvij. Cũ leuaret Moyses man⁹ vincebat Isrt: sin autẽ paululum remisisset supabat amalech man⁹ aũt Moysi grãues erãt. Aarõ aũt et hur sustẽtabãt man⁹ ei⁹ ex vtraqz pte. Et factũ est: vt man⁹ eius non lassarent vsqz ad occasum sol: fugauitqz Josue Amalech l ore gladij.

*Dici põt etiaz ꝙ p qnqz cruces intelligunt qnqz vulnera xpi vl in illis qnqz cruciab⁹ rps: legis expimimus: qõ qnqz libris distinguit: vl p qnqz cruces qnqz persone quib⁹ rps illud legis regebat l telligunt scz iudices. Reges. prĩcipes pphete: et Sacerdotes.

¶ Lectio. xxxiiij. A

Qui pridie ꝙ̃ pateret accepit panẽ et c. ¶ Ista est pars qrta canonis principalis: in qua pmissis orõnib⁹ ad patrẽ clementissimũ p appositoꝝ munerũ benedictiõe: sanctoꝝ cõmemoratiõe: p benedictiõis ipetratiõe: addita depcatiõe: p oblationis acceptatione. procedit nũc ad sacrificij pfectionẽ scz materie idonee et sanctificate cõsecrationẽ: qua panis viniqz substãtie in verũ corp⁹ christi et sanguinẽ substãtialiter pũertunt. ¶ Et diuidit in duas ptes principales. In prima ponit cõsecratio panis: q̃ in corp⁹ xpi conuertit. In scda subdit pũsecratio vini: qõ in ei⁹ sanguinẽ trãsubstãtiat: ibi. Simili mõ. ¶ Circa primũ: primo modus istitutiõis hui⁹ sacramẽti a xpo pmittit. Scdo ṽboꝝ subdit forma: qua pũsecratio ipsa pficit: ibi. Hoc est enĩ. Prima pars subdiuidit in qtuor particlas. In prima tãgit hui⁹ gratiosissime institutiõis tps et hora. Scdo ineffabilis trãssubstãtiationis terminus a quo et materia: ibi. Accepit panẽ. Tertio ponit hui⁹ sanctissime institutionis modus et circũstãtia: ibi. Et eleuatis oculis. Quarto tãgit institutiõis finis rõ motiua: ibi. Dedit discipulis. ¶ Quoad primũ d̃r. Qui pridie ꝙ̃ pateret. Qui scz dilectissim⁹ fili⁹ tu⁹ dñs noster iesus xps: pridie. i. precedẽti die ꝙ̃ pateret. In quib⁹ ṽbis: vt dictum est: tangit institutionis hui⁹ sacramẽti tẽpus. ¶ B Fuit autẽ de hoc tẽpore altercatio inter grecos et latinos. In hoc quidẽ cõcordãt: ꝙ in vltia cena istitutũ est hoc diuinissimũ sacramẽtũ: sed quota die mẽsis cena celebrata sit discordia fuit. Uñ dixerũt greci cenã fuisse factã tredecima luna pmi mẽsis: et pũsequẽter dicũt xpm cõfecisse in fermẽtato: pter quod et ipsi in fermẽtato celebrãt hoc sacrificiũ: et nos latinos quia in azymis celebram⁹ negãt vere cõficere. Cõtra quos btũs Ans. scripsit elegãtẽ eplam siue libellũ de fermẽto et azymo intitulatã. Et qz illa depẽdẽt et vnũ ex alio firmamentũ accepit: scz tps cene et cõfectio eucharistie ex azymo aut fermento: iõ simul hic ptractãda sunt: lz scdm de azyma et fermẽto magis sequẽtẽ particulã (accepit panẽ: vbi de materia hui⁹ sacramẽti tractabit) respicere videat. Primo ergo vidende sunt rõnes grecoꝝ ac coꝝ error. Scdo declarãda erit veritas. Tertio rõnes in cõtrariũ dissoluẽde. ¶ C Quantũ ad primũ: arguũt greci pbare nitẽtes ꝙ dñs cenã nouissimaz cũ discipulis cenauerit tredecima die mẽsis primi nysam: quẽ nos dicimus martiũ fz lunationẽ. Christ⁹ cenã celebrauit die imediate pcedẽte diẽ passionis sue: et hec fuerat tredecima: igit cenã fecit die mẽsis. xiij. Cõsequẽtia tenet expositorie p reductionem: et maior patet ex decursu olim euãgelistarũ. Nam in ipsa nocte cena facta instructisqz discipulis: surgẽs a cena et introiẽs hortũ in latere mõtis oliuarũ: captus est: mane crucifixus. vñ ait Jo. xviij. c. Hec cũ dixisset iesus egressus est cũ discipulis suis trãs torrẽtẽ cedrõ: vbi erat hortus: i quẽ introiuit ipse et discipuli ei⁹. Et cõsequẽter describit captionẽ ei⁹. Luce q̃. xxij. c. dñs in cena dixit petro. Dico tibi petre: nõ cãtabit hodie gall⁹: donec ter abneges nosse me. Hodie dicm dicit naturalẽ icludẽtẽ noctẽ illãz scqns mane. Et sequit ibidẽ. Adhuc qõ scriptũ est oportet impleri. Et cũ iniqs deputat⁹ est. Adhuc dicit noctẽ eãdẽ: qua hec ṽba xps ptulerat. Marcus q̃ et Mat. dicũt dñm i cena dixisse discipulis. Oẽs vos scãdalũ patiemini in me in ista nocte. Paulus ṽo. j. Coꝛ. xj. apertissime ait. Dñs iesus in qua nocte tradebat accepit panẽ. Ex quib⁹ manifeste ptz cenã: in qua xps instituit hoc sacramentũ: ea nocte fuisse celebratã qua dñs traditus est et mane crucifixus. Minorem scz ꝙ dies

j. Coꝛ. xj.

Jo. xviij.

Luc. xxij.

illa fuit.xiiij.mēsis primi:sic probare nitunt̄.Ce
na p̄cessit diē immolatiōis veri agni paschalis:
hoc est passionē xp̄i in cruce qua se patri obtulit
vt dicit ap̄ls.j.Cor.v. Pascha nostrū imolatus
est xp̄s.Haud dubiū quin a seipso:vt dicit idē ad
Ad Heb. ix. Heb.ix. Sanguis xp̄i q̄ p̄ sp̄m sanctū semetipsum
obtulit imaculatū deo:emundauit cōsciam no-
strā ⁊c.Et hec fuit.xiiij.luna: ⁊ p̄ ɔ̄ns cena facta
est.xiij.luna. ¶ Q̄ð autē xp̄s passus sit.xiiij. lu-
na sic p̄bāt.Ueritas d₃ correspōdere vmbre: ⁊ fi
gura rei:agnus autē paschalis fuit vmbra: et fi-
gura veri paschalis agni:et imolatio imolatiōi:
igit̄ ea die xp̄s verus agn⁹ dei immolari debuit
in cruce quo agnus typicus in lege.Agnus autē
Exo.xij. typicus immolari precept⁹ est luna.xiiij. vt ha-
bet̄ Exod.xij.vbi de agno paschali d̄r.Seruabi-
tis eū vsq₃.xiiij.diē mēsis huius.Immolabitq₃
Joh.xiij. eū vniuersa multitudo filiorū israel ad vesperā.
Preterea Joh.xiij.d̄r.Ante diē festū pasche sciēs
iesus q̄r venit hora ei⁹.Et post.Cena facta cū di
scipulis cū diabol⁹ iā misisset in cor ⁊c. Ex qui-
bus v̄bis videt̄ q̄ cena fuit facta an̄ diē pasche:
Leuiti. xxiij. sed dies pasche fuit.xiiij.luna: vt h̄r Leui.xxiij.
Decimaquarta die mēsis ad vesperā celebrabi-
tis pascha:igitur cena q̄ p̄cessit diē pasche facta
Jo.xviij. fuit.xiij.luna. ¶ Itē Jo.xviij.habet̄: q̄ iudei nō
introierūt domū pilati vt nō cōtaminarent̄:sed
māducarēt pascha. Ex q̄ arguit̄: xp̄s illa die pas
sus est q̄ iudei māducarūt pascha. Hoc autē fa-
ctū est(sc₃ pasche māducatio)decimaq̄rta luna:
ergo cena precedēs passionis diē: facta est luna
tertiadecima.Et hoc concordat ei q̄ð principes
Matth. xxvj. iudeorū dixerūt:vt scribit̄ Matth.xxvj. Nō in die
festo:ne forte tumult⁹ fieret in pp̄lo.ideo nō cru
cifixerūt christū in p̄ma die azymorū luna quīta-
decima:que fuit celeberrima:nō autē crucifixe-
rūt post:ergo ante:sc₃ luna.xiiij. ¶ Itē₃ de scīs
Lu.xxiiij. mulierib⁹ legit̄.Luc.xxiiij. q̄ viso monumēto in
quo positū fuit corpus dn̄icū: reuertētes para
uerūt aromata ⁊ vnguēta. Hec autē preparatio
fuit die in quo licuit operari ſm legē : aliter eñ
mulieres scē ɔtra legis preceptū₃ nō laborassēt
preparādo vnguēta ⁊ emēdo aromata:⁊ ita non
erat dies quītadecia lune: q̄r die quītadecia fuit
solēnitas ⁊ prima dies azymorū:sicut dicit̄ Exo.
Exo.xij. xij.Septē diebus azyma comedetis.Et seq̄tur.
Dies p̄ma erit scā atq₃ solēnis: ⁊ dies septīa ea-
dē festiuitate venerabilis.Nihil operis facietis
in eis:exceptis his q̄ ad vescēdū pertinēt. Dies
ergo passiōis christi quo ⁊ sepultus est:fuit deci-
maquarta luna quā precessit cena. Fuit igit̄ ce-
na tertiadecia luna cū discip̄lis celebrata. ¶ Itē
glo.super illud Luc.xxij. Appropinq̄bat dies fe
stus iudeorū:dicit.Inter pascha ⁊ azyma hoc di-
stat:q̄ pascha vocabat̄ sola dies in q̄ agn⁹ come
debat̄ ad vesperā.i.quartadecia luna p̄mi mē-
sis . Dies azymorū erāt a quītadecima luna vsq₃
ad.xxj.diē eiusdē mensis.xv.itaq₃ dies erat p̄i-
ma solēnitas ⁊ festū azymorū: in quo dn̄s nō est
crucifixus: sed die precedēte ſm illð principū iu
deorū. Non in die festo ne forte tumultus fiat in
pp̄lo.Ex hoc ɔsequēter infert̄: q̄ christ⁹ in pa-
ne fermētato ɔfecit:q̄r cenauit tertiadecia luna:
in qua nōdū fuerat azyma in domibus iudeorū.
Cōsecrauit eñ i pane q̄ tūc vtebant̄ iudei:nō aūt
vtebant̄ azyma ante vesperā diei.xiiij.q̄ comede
bāt pascha:vt habet̄ Exo.xij. ¶ Preterea ad idē
arguit̄.Magis ɔuenit ɔficere i fermētato q̄ in
azyma: nā fermētatū expꝛssius significat xp̄m q̄
azyma.Fermētum eñ significat charitatis fer-
uorē:vt vult glo.Matth.xiij.super illð. Simile Mat.xiij
est regnū celorū fermēto ⁊c.Sed per azyma signi
ficat̄ puritas christi a peccatō.Maius aūt bonū est
feruor charitatis:q̄ puritas a petō:ergo fermē-
tū₃ rep̄sentat christū quātū₃ ad maius bonu₃ q̄
azyma. ¶ Itē₃ arguūt.Si dn̄s nolebat nos ser-
uare ritū iudeorū:videt̄ q̄ nec ipse seruauerit:nō
ergo cōfecit in azyma. ¶ Itē adueniēte veritate
cessare debuit figura:ergo adueniēte christo qui
veritas est. Joh.xiiij.cessare debet vmbra. Exi-
stēte igit̄ vero pane:sc₃ christo.Joh.vj.Ego sum Joh.vj.
panis viuus ⁊c.cessare debuit panis figratiu⁹:
scil₃ panis azymus: nec de cetero sumi in vsum:
alioq̄n vtētes eo iudaizarēt. ¶ Itē ɔtra latinos
arguūt.Uos q̄ð precepit lex quātū ad azyma ob
seruatis ad literā.Litera aūt occidit.ij.Cor.iij.
Sic ergo facientes mortē opamini: nō meremi-
ni ad vitā. ¶ Itē obȷ̄ciūt:in euāgelio vbi fit mē
tio huius sacramēti:in greco habet̄ archon:sed
archon pro fermētato accipit̄:ideo ɔficiēdu₃ est
in fermētato. ¶ D His ratiōibus greci permo
ti dicūt in solo fermētato posse confici euchari-
stiā . Et in tātā insaniā p̄ruperūt:q̄ q̄r euāgeli-
ste Matth.Mar.⁊ Luc. posuūt ɔtrariū vt pare-
bit:ausi sunt dicere q̄ falsu₃ scripserūt:⁊ q̄ iohā
nes eos correxit.Unde vt dicit Inn̄.ipsi asserūt Inno.
parasceuē luna decimaq̄rta extitisse : in qua ve-
rus agnus est imolatus: vt legis ip̄leret̄ figura:
q̄ decimaq̄rta luna primi mēsis paschalē agnū
iusserat imolari. Dn̄s igitur eadē die passurū se
esse prenoscēs in precedēti vesp̄a necessitate cō-
pulsus anticipauit comedere pascha: quo tūc li
cite poterat comedi fermētu₃: ⁊ ita ipsi fermēta
to ɔficiūt.Hoc de illo:sc₃ recitatiōe erroris gre-
corū cū suis p̄bamētis. ¶ E Quantū ad scðm
est veritas ostēdēda.Uñ sine oī dubitatiōe cre
dēdū est q̄ xp̄s agnū paschalē māducauerit de-
cimaquarta luna ſm legis dispositionē:quā nō
venit soluere:s₃ adimplere.Et qñ in eadē cena
post agnū typicū eucharistiā confecit: in qua se
ip̄m agnū verū discipulis suis dedit sub specie
panis.Nec erat tūc panis fermētat⁹ in iudeorū
domib⁹.Dedit ergo seip̄m suis discipul' sub sp̄ē
panis azymi manducādū:nā Exo.xij.d̄r.Edēt Exo.xij.
carnes assas igne nocte illa et azymos panes.
Et sequit̄.Habebitis autē hūc diem in monu-
mētū: ⁊ celebrabitis eū solēnē dn̄o in ḡnationi
bus vestris cultu sempiterno.Septē dieb⁹ azy-
ma comedetis:in primo die nō erit fermētū in
domib⁹ vestris. Quicūq₃ comederit fermentū
peribit anima illi⁹ de israel a prima die vsq₃ ad
septimū diē.Prima autē dies incepit a vespera
lune decimaq̄rta.Uñ sequit̄ ibidē.Primo mēse
xiiij.die mēsis ad vesperā comedit̄ azyma:vsq₃
ad diē duodecimū eiusdē mēsis ad vesperā. Se
ptē dieb⁹ fermētū nō inuenient̄ i domib⁹ vestris.
¶ Ex q̄b⁹ manifeste p₃ q̄ ad vesperā diei.xiiij.
primi mēsis q̄ comedebat̄ agn⁹ paschalis vsq₃
ad duodecimū eiusdē mēsis:nō fuit fermētū in
edib⁹.Christ⁹ igit̄ eadē die post agnū legalē eu
charistiā ɔficiēs:nō i pane fermētato:s₃ in azy-
mo ɔfecit. Q̄ð autē xp̄s decimaq̄rta luna agnū
paschalē cōedit:⁊ nō p̄ueniēdo declaratur tertia die:
p₃:q̄r Mat.xxvj.d̄r.P̄ma aūt die azymorū acces
Matth. xxvj. serūt discip̄li ad iesum dicētes. Ubi vis parem⁹
tibi cōedere pascha?Et sequit̄ . Et pauerūt pa-
scha.Uespe aūt facto discūbebat cū duodeci disci
p̄lis.Uñ gl.P̄ma die azymorū.i.deciaq̄rta die p̄i

mi mēsis: qñ abiecto fermētato agnū immola-
Marci. xiiii. bant ad vesperā. ¶ Itē Marci. xiiii. Primo die
azymoꝝ: qñ pascha imolabāt: dicūt ei discipuli.
Quo vis eamus ⁊ cōparemus tibi vt manduces
pascha: Et sequit. Et parauerūt pascha. Vespe-
re autē facto venit cū duodecim. ¶ Itē Lu. xxii.
Lu. xxii. Uenit autē dies azymoꝝ in qua necesse erat occi
di pascha. Et misit Petrū ⁊ Johannē ⁊c. sequit.
Et parauerūt pascha. Et cū facta esset hora di-
scubuit: ⁊ duodecim apl'i cū eo. Fecit ergo dñs
pascha eo die: quo necesse erat occidi pascha: hec
fuit decimaquarta luna mēsis primi: vt patet ex
predictis. ¶ F Ex quo sequit ꝙ nō in fermēta
to: sȝ azymo cōfecit. Itē ritus cōsecrādi i azymis
ecclesie romane habet ex institutione apl'oꝝ cū
quib' dñs cenauit: quib' presentib' eucharistiā
cōfecit: eis dedit eosqȝ in dispēsatores euchari-
stie cōsecrauit: qd̄ est maximū argumentū ad ꝓ-
Innocē. positū cōfirmādū. Uñ Inno. Id solū sufficit lati
nis cōtra grecos: ꝙ cōstantinopolitanā ecclesiā
multarū heresum corruptio fermētauit: vt non
solū hereticos: verūetiā heresiarchas pduceret.
Romanā autē ecclesiā sup aplice fidei petrā sta
bili soliditate fundatam: nulla prorsus heretice
prauitatis procella potuit cōquassare: sed illud
semper integra fide seruauit: qd̄ ab ipsis apl'is
accepit: qui eā presentialiter sacris doctrinis in
struxere: et ecclesiastici ritus regulā docuerunt.
Ab ipsis ergo beatis apl'is Petro ⁊ Paulo: duos
et viuos habuit: ⁊ defunctos custodit: huius sa-
crificij ritum accepit: qd̄ hactenus inuiolobili
cultu seruauit. ¶ Uerū licet cōsecrandum est in
azymis quō ⁊ xp̄s cōsecrauit: ⁊ romane ecclesie
ritus habet: nihilominꝰ tñ in fermētato pōt cō
fici: qꝛ nō differt fermētatū ab azymo substātia
literꝰ. Sm̄ speciē: sed accidēte solo. Et sicut indif
ferēter ex vino albo ⁊ rubeo cōficit: licet Christꝰ
in altero tñ confecit: ita sm̄ btm̄ Ans. nō tñ ex
azymo: sed etiā ex fermētato ꝯfici pōt. Unde be.
Ans. in ep'la allegata ait. Propt' hoc solū videt
se ⁊ carnē suā panē vocasse: ⁊ de pane corpus suū
fecisse: qꝛ sicut ille panis azymꝰ vel fermētatus
dat vitā trāsitoriā: ita corpus eiꝰ eternā: nō qꝛ
fermētatus est vel azymus. Hec Ans. Indifferē
ter ergo se habet quātuȝ ad hoc ꝙ ex vtroqȝ pōt
cōfici verū corpus christi. Unde ⁊ greci vere ꝯfi-
ciūt ceteris paribꝰ: nec ex hoc tñ arguēdi sunt:
quātuȝ ex hoc ꝙ dānāt ꝯficiētes in azymo: dicē-
tes ꝙ nō ꝯficiūt: vnde in hoc errāt heretici iuste
iudicant. ¶ G Orta est aūt hec dissensio greco-
rū a latinis: qꝛ sicut dicit Leo papa: qñ error vi-
Leo papa. gebat de legali obseruātia: q. fuit ebionitaꝝ: qui
dixerūt necessariū esse christianos iudaizare: et
per ꝯsequēs pascha suū in azymo cōficere: decre
uerūt ꝙ eccl'ia nō ꝯficeret de azymo: sed fermē-
tato quousqȝ error ille cessaret. Unde eccl'ia pri-
mo cōficiebat de azymo. Secūdo de fermētato.
Tertio cessante hac causa: redijt eccl'ia romana
ad ritū primū: ⁊ cōfecit ex azymo. Greci ꝟo tāꝙ
superbi noluerūt ad ritū primū redire: ⁊ ex hoc
coacti sunt suū errorē defendere. Primo dicen-
tes: se hūc ritū accepisse a patribꝰ. Scd̄o qꝛ hoc
nō sufficiebat: addiderūt ratiōe: ne iudaizarēt.
Tertio qꝛ nec hoc sufficiebat: si dñs ꝯfecisset in
azymis: ausi sunt dicere: ꝙ dñs cōficiebat de fer
mētato. Et qꝛ euāgeliste ꝯtrariū dicūt: ausi sunt
blasphemare ꝙ euāgeliste falsuȝ dixerūt. ¶ Qua
re aūt eccl'ia romana nō indistīcte ex vtroqȝ pa
ne fermētato scȝ ⁊ azymo ꝯficit: sicut ex vino al-
bo indifferēter ⁊ rubeo: respōdet Alexā. de ales
par. iiij. q. xxxij. mēbro. iij. Et si in vtroqȝ pane
cōfici posset: nihilominꝰ panis azymus magis
cōgruit ꝯsecrandi. Et hoc ratiōe multiplici: pri
mo: ex debito ꝯformatiōis corporis qd̄ est eccle
sia: ipsi capiti christo: qd̄ de hmōi pane cōficit.
¶ Scd̄a: expressio puritatis singularis sacramē
ti cū re cōtēta. Panis eñ azymus ratiōe qua est
sine fermēto: expressius repñsentat puritatē sin-
gularē humane nature in christo: que sicut azy-
ma de fermētato sumpta est: sic sūpta est de mas
sa corruptiōis sine oī corruptiōe pctī. ¶ Tertia
ratio. Expressio simplicitatis singularis sacra-
mēti cū re ꝯtēta. Sicut eñ in gn̄e panis azymꝰ
est simplicissimus: qꝛ in minori substātia esse nō
posset panis: sic christus in genere hoim̄ simpli
cissimus. i. minime est diuisus. In ipso eñ sunt
oēs virtutes ⁊ dona: ⁊ vniuersalr oīa bona i me
dio indiuisibili: sicut loqmur de medio virtutis
qd̄ virtus apprehēdēs punctualr est perfectissi-
ma: ⁊ ab excessu ⁊ defectu: que vitiū inducūt: re-
motissima. ¶ Quarta ratio. Insinuatio diligen
tie adhibēde: vt mēbra corpis Christi mystici cō
formēt se in puritate cū corpe christi vero. Pu-
ritas eñ azymi diligēti obseruātia preparat: ne
extra mediū suū deuiet. Sic sumētes azymā car
nē christi se diligētissime preparēt: vt in se custo
diāt mediū puritatis. Unde Ans. In lege: vbi fe
re oīa in figura fiebāt: preceptū fuit in pascha
azymū panē comedere: vt ostēderet ꝙ Christus
quē expectabāt: purus ⁊ mūdus futurꝰ esset. Et
nos qui māducaturi eramus corpus eiꝰ: similr
esse moneremur puri ab oī fermēto malicie ⁊
nequicie. Et he ratiōes haberi possunt ex ep'la
bti Ansel. supra allegata dicētis. Aptissimū est Anselmꝰ
qꝛ melius sacrificat de azymo: ꝙ̄ de fermētato.
Tuȝ qꝛ valde apertiꝰ: purius et diligētius fit: tū
qꝛ dñs hoc fecit. Apertius dicit ratiōe expressio
nis singl'aris simplicitatis: qua cōuenit sacr̄m
cū re. Purius ratiōe exp̄ssiōis singl'aris purita-
tis: qua cōuenit sacr̄m cū re. Diligētius ratione
insinuatiōis diligētie adhibēde ex parte mēbro
rū: vt se conformēt capiti. ¶ Sic ergo colligēdo
summarie que dicta sunt: dicit ꝙ cōficere in azy
ma nō est de necessitate sacramēti. Differentia
harū necessitatū ptȝ. s. lec. j. Primuȝ ostensum
est: qꝛ in fermētato si attētat fit cōsecratio. Se-
cundū patet: qꝛ sic cōsecrans peccat faciēs ꝯtra
ritū ⁊ ꝓceptū eccl'ie. Uñ extra de celeb. missa. c.
literas. punit qui in fermētato consecrauit. Et
dicit Sco. in. iiij. dist. xj. q. vj. in fine. Forte gra Scotus.
uiter peccāt etiā greci: qui se nō cōformāt eccl'ie
petri: maxime cū hic habet fundamētū soliduȝ:
qꝛ sic xp̄s instituit hoc sacramentū celebrandū
ad minus si nō necessario quin aliter fieri pos-
sit: tñ sic magis cōgrue celebrat. ¶ H Quantū
ad tertiū soluēde sunt rōnes grecoꝝ. ¶ Ad pri-
mā qua arguit ꝙ dñs tertiadecima luna cū di-
scipulis cenauit: ꝯcedit ꝙ cena facta est die im-
mediate ꝓcedēte diē passiōis: sȝ negat ꝙ illa fue
rit tertiadecima luna: sed vt visum est: fuerat fa
cta decimaquarta luna. Ad probationem ne-
getur ꝙ dñs passus sit decimaquarta luna: sed
passus est decimaquinta luna. Et ad ꝓbationē
dr̄ ꝙ veritas correspondebit figure. ¶ Ad cuiꝰ
intellectū notādū sm̄ Alex. ꝙ circa agnum typi
cum duo fiebāt: scȝ immolatio ⁊ comestio. Quā
tū ad comestionē: vmbra respondit veritati: et
figura rei: qꝛ decimaquarta luna: scilicet i cena

comedebat agnus typicus et agnus verus. Nã
facta cena de agno paschali dedit dñs discipulis
agnũ verũ: scz corp⁹ suũ: sil'r immolatio respon-
dit imolationi. Immolatio eĩ figuralis agni fa-
cta est luna .xiiij. ꝛ immolatio veri agni sil'r luna
xiiij. inchoata est; quia post cenam nocte iouis
xiiij. luna incepit passio xp̄i: qñ fact⁹ est sudor ei⁹
sicut gutte sanguinis decurrẽtis in terrã. Luce
xxij. Itẽ nocte illa fuerat capt⁹: ligat⁹: cõsputus:
colaphis et alapis cesus. Marci .xiiij. Sic ergo
nocte illa ichoata fuit imolatio: et die sequẽti cõ
summata: ꝛ sic figure veritas rñdebat. Vñ glo. sup
illud Luce .xxij. Venit autẽ dies azymorũ: di. Li
cet sequẽti die. i. xv. luna sit crucifixus: hic tamẽ
nocte qua agnus immolabat: et carnis sangui-
nisqz suis discipulis sacra celebrãda tradidit: et
a iudeis tẽtus ꝛ ligat⁹ ipsi⁹ imolatiõis. i. passio
nis sue sacrauit exordiũ. ❡ Aliter põt dici ſm ve
ritatẽ legis qua dies currebat a vespera i vespe-
Le. xxiij. rũ: vt dr Leui. xxiij. A vespera vsqz ad vesperã ce
lebrabitis sabbata vr̃a. Et de festo pasche hoc
Exo. xij. plane determinatũ est: vñ Exod. xij. habet. Pri
mo mẽse. xiiij. die mensis ad vesperã comedetis
azyma vsqz ad. xxj. eiusdẽ mẽsis ad vesperã. Cũ
ergo vesperũ. xiiij. diei: quo immolabat agnus:
fuit pars sequẽtis diei: eodẽ die verus agn⁹ imo
obiectio latus est quo agnus typicus. ❡ I Et si obiicit.
Ante resurrectionẽ dñi dies precessit noctẽ ſm
magistrũ in histo. In nocte autẽ resurrectionis
terminat⁹ ordo naturaliũ: q̃ est vt dies precede
ret noctẽ: deinde creator tẽpoꝝ fecit vt nox ꝓce-
Rñsio ad deret diẽ. Rñdet ꝙ ille ordo: quo dies noctẽ pre
obiectio cessit: fuit ſm cursum cõem tẽporũ: nihilomin⁹
nem. spãli rõne ordinatũ fuit in lege: ꝙ in solẽnitati-
bus nox ꝓcederet diẽ: ꝛ currerẽt dies solẽnes a
vespera in vesperã. Cui⁹ rõ fuit: qz ille solẽnita-
tes fuerũt figure solẽnitatũ tẽporis grẽ: in qb⁹
hmõi ordo seruat: et maxime solẽnitatũ patrie:
q̃ sequunt ad noctẽ tribulationis vie. ❡ R Ad
scdm sil'r et ad tertiũ rñdet p distinctionẽ hui⁹
pascha nois pascha. vñ ſm Inno. et Alex. nomẽ pascha
multipl'r multipl'r accipit: ꝛ equiuocatione hui⁹ nois gre
accipit. ci decepti sunt. Accipit eñi qñqz p hora immola
tionis agni typici: vñ Luc. xxij. Appropinquabat
dies fest⁹ azymoꝝ q̃ dr pascha. glo. Pascha dr so
lus dies in quo agnus occidebat ad vesperũ. i.
decimaquarta luna primi mensis. Qñqz accipit
pro agno paschali typico: vñ Luce vbi. s. Venit
autẽ dies azymorũ: in qua necesse erat occidi pa
scha. Qñqz accipit p vero agno paschali qui est
xp̄s dñs. i. Cor. v. Etenĩ pascha nostrũ immola
tus est xp̄s. Qñqz p die festo azymoꝝ: q̃ fuit qui
Job. xiij. tadecima post equinoctiũ vernale. Job. xiij. An
te diẽ festũ pasche sciẽs iesus. Qñqz accipit p ci
bis paschalib⁹: panib⁹ scz azymis qbus vescebã
tur tpe paschali. de quo Exo. xij. Primo mense
xiiij. die mẽsis ad vesperã comedetis azyma: vsqz
ad. xxj. eiusdẽ mẽsis ad vesperã. ꝛ sic accipit Jo.
xviij. Nõ introierũt pretoriũ: ne cõtaminarent:
sed mãducarẽt pascha. ❡ Per hoc patet ad argu
mẽta ꝙ beat⁹ Johãnes cũ dixit. Ante diẽ festũ
pasche. accepit pascha p prima die azymoꝝ que
fuit. xv. luna mẽsis primi. Et hoc innuit cũ dr:
ante diẽ festũ. Differt eñi dicere ſm Alex. diẽ pa
sche: ꝛ diẽ festũ pasche: nec sunt idẽ: vt patz ex lege.
Dies eñi pasche est. xiiij. luna: dies festus pasche
xv. luna: vñ Leuiti. xxiij. Mẽse decimo. xiiij. die
ad vesperũ phase dñi est. i. pascha: et decimaqn-
ta die mensis hui⁹ solẽnitas azymorũ dñi est. et
ita ante diẽ solennẽ pasche q̃ fuit luna. xv. facta
fuit cena dñi. i. xiiij. luna ad vesperã: et ita nõ est
pro grecis: sed magis ꝯtra eos. In illa aũt auto.
Job. xviij. vbi dr. Vt mãducarent pascha. accipit
pascha pro azymis panib⁹: vt dictũ est: quos cõ-
edebãt septẽ dieb⁹. ❡ Et p hoc ad illud qd addi
tur. Non in die festo ꝛc. Dicitur ꝙ cã huius dicti
et dispositionis iudeorũ addit: ne forte tumult⁹
fieret in pplo. Nõ eñi ꝓpter festi reuerẽtiã: dispo
suerãt crucifixionẽ differre: sed ne tumult⁹ fieret
in pplo: q̃ in maxima copia ad festũ illud cõflu-
xerat. Et ita ne de manibus eorũ raperet. Ideo
nacta opportunitate: et submota cã tumult⁹ po
puli: iuda se offerente ad tradendũ illũ: sine tu-
multu fecerũt contrariũ: mutantes ꝓpositũ: et
hoc diuina dispositione: vt veritas correspondе
ret figure: qz quintadecima luna eduxerat pplz
hebreoꝝ de egypto: et eodẽ die mors xp̄i eduxit
pplm suũ de tenebris pctĩ: vt Inno. Porro dispo
sitio sacerdotũ cõtra dispositionẽ dei preualere
nõ poterat: qui disposuerat vt ver⁹ agnus in die
bus paschalib⁹ immolaret. ❡ L Ad quartũ de
sanctis mulierib⁹ vnguẽta post dñi sepulturam
preparãtib⁹: dr ab aliquib⁹ ꝙ prima die azymo
rũ: scz die passionis dñi q̃ solẽnis erat: interdi-
cta fuere opera seruilia vt Leuiti. xxiij. Primus
dies erit vobis celeberrim⁹: omne opus seruile
in eo nõ facietis. Hmõi aũt vnguẽti preparatio
que cõgruebat defunctis: qz fuit opus mie: non
reputabat inter seruilia: et ita p hoc qd dicebat Exo. xij.
Exod. xij. Nihil operis facietis in eis exceptis
his q̃ ad vescendũ pertinẽt: nõ excludebat quin
opera spũalia fieri poterãt: quale fuit opus mu
lierum. Dicunt igit ꝙ mulieres sancte ab hora
qua viderãt xp̄m positũ in monumẽto: sicut dr
Luce. xxiij. vsqz ad vesperũ eiusdẽ diei: prepara-
uerũt vnguẽta q̃ habebãt: ꝛ ad vesperũ a prepa-
ratione quieuerũt ſm legẽ ꝓpter sabbatum: de
quo preceptũ fuerat in lege: ꝙ a vespera celebra
rẽt vsqz ad vesperã sine aliquo opere: tũc eñi nõ
licebat preparare q̃ ad cibũ erãt necessaria. Illa
etiã dies sabbati inter oĩa sabbata celeberrima
erat: ꝛ ꝓpter pascha: et ꝓpter sabbatũ. Licuit er
go preparare vnguẽta luna. xv. qz hoc fuit opus
misericordie: ꝛ ideo nõ seruile. ❡ Sed cõtrarius
videt Marci. xvj. Cũ trãsisset sabbatum: maria Marci
magdalena ꝛ maria iacobi ꝛ salome emerũt aro xvj.
mata: vt venientes vngerẽt iesum: igit die vene-
ris dñice passiõis nõ parauerũt aromata: quia
nondũ fuerãt empta. ❡ Solutio ſm glo. Eme-
rũt. i. empta parauerũt: qd eñi residuum fuerat
nõ paratũ: die veneris parauerũt dum trãsisset
sabbatũ. Vel al'r: iudei multos sumpt⁹ facere so
lebant circa funera. Nã ꝛ nicodemus: q̃ venerat
ad iesum nocte primũ venit ferẽs mixturã myr-
rhe ꝛ aloes q̃si libras cẽtũ. Jo. xix. Ecce sumpt⁹
magnus. Mulieres igit vidẽtes nõ sufficere vn
guẽta q̃ parauerãt die veneris: post sabbatũ plu
ra emerunt: ꝛ illa parauerunt vt dicit Marcus.
❡ Aliter posset dici ꝙ mulieres ille iã instructe Innocẽ.
in fide xp̄i nõ curabãt hmõi legalia obseruare.
vñ Inno. ꝙ autẽ mulieres in die pasche dicũtur
vnguẽta parasse nõ obest: qz nõ erant sub litera:
sed sub grã. ❡ Verũ huic videt cõtrariũ qd Lu-
cas dicit. Et sabbato quidẽ siluerũt ꝓpter man
datũ: ex quo patet ꝙ legis mandata seruabant.
❡ M Ideo adhuc al'r dici põt: ꝙ ille mulie-
res cognoscẽtes xp̄i mortẽ futurã: ante mortem
eius parauerũt necessaria cõdendũ corpus ei⁹.

vñ Inno. Mulieres reuertētes ſm Lucā: portauerūt vnguentū ⁊ aromata: q̄ ante longe parauerūt: q: frequēter audierāt dñm moriturū. Nō
nc mãgdalena iã paraſſe videt̃ ꝑ inſpirationem
preoccupaſſe miniſteriū inunctionis: teſte veritate q̄ dicit. Mittēs hoc vnguētū hec in corpus
meū: ad ſepeliēdū me fecit. Et iterū. Sinite illã
vt in die ſepulture mee ſeruet illud. Sic vnguentū quod prius inceperat: cõſummauit. ¶ Poſſet
adhuc dici ꝙ reuertētes mulieres a monumēto
et ſepultura: parauerūt aromata: nõ ſtatim protūc: q: nullū vel minimū tp̄s videt̃ fluxiſſe inter
horã ſepulture ⁊ veſperã ſabbati qua incepit ſolēnitas ſabbati. Nã ſero depoſit⁹ eſt dñs de cruce: vt dicit Mat. xxvii. Et ꝓpter paraſceuem iudeoꝝ in monumēto horti qd̃ ꝓpe erat: poſuerūt
ieſum: vt dicit Joh. xix. c. ⁊ Luc. xxiii. Paraſceue
erat ⁊ ſabbatū illuceſcebat. i. veſpera qua incepit
ſolēnitas ſabbati: ſm illud Leui. xxiii. A veſpera
in veſperã celebrabitis ſabbata vrã. Sʒ trãſacto
ſabbato: quo ſiluerūt: ⁊ finē habuit in fine ſequētis diei: tūc quidē emerūt aromata q̄ defuerūt:
vt dicit Marc⁹. Dū trãſiſſet ſabbatū ⁊c. emerūt
aromata vt veniētes vngerēt ieſum. Venientes
nõ ſtatim tūc ꝓpter noctē de primo imminentē: ſed expectabãt mane ſequētis diei: q̄ fuit prima ſabbati. i. prima poſt ſabbatū: vñ ſequitur in
Marco. Et valde mane vna ſabbatorū: veniunt
ad monumentū orto iã ſole. ¶ N Ad quintū de
glo. Luce. xxii. q̄ dicit: ꝙ ſola dies mãducationis
agni dicat̃ paſcha: ⁊ alii dies azymoꝝ. Dicēdū ꝙ
glo. ponit differētiã inter illã dictionē paſcha in
vna ſignificatiōe tñ: ſm quã accipit̃ i illo textu
quē ibi exponit. Preter añt illã etiã ⁊ alr̃ accipit̃
vt dictū eſt. Qd̃ autē ex illo infert̃ ꝙ xp̄s i fermētato cõfecit: illud nõ ſequit̃: etiã ſi verū eſſet qd̃
greci ꝓbare laborãt: ſcʒ ꝙ xp̄s tp̄s manducandi
agnū paſchalē preueniſſet: ⁊ cum diſcipulis luna
xiii. cenaſſet. Quia ſi ita preueniſſet diē legitimū
cõedere paſcha: ſciēs qd̃ futurū erat ſup eū: vtrūqʒ
ꝓueniſſet cõedere agnū ſm cerimonias ⁊ diſpoſitionē legis: q̄ precepit ꝙ nõ niſi cū azymis cõederet̃: ⁊ ſicut preueniſſet cõedere agnū: ita ⁊ preueniſſet cõedere azymū. Et diſcipuli q̄ preparauerūt paſcha: preparaſſent ⁊ azyma: ⁊ ita ex hoc
greci intentū ſuū habere nõ poſſent: ſcilʒ ꝙ xp̄s
in fermētato cõfeciſſet. Falſum tñ eſt antecedēs
ꝙ cena facta ſit luna. xiii. ¶ Ad ſextum quo arguūt ex ſignificatione fermētati: ꝓpter quã magis cõgruit ſacro q̄ azyma: dr̃ ꝙ ſi fermentū exprimit ſm glo. allegatã qd̃ melius eſt in xp̄o: ſcʒ
charitatē: nõ tñ in ꝓpria ⁊ expreſſa ſimilitudine
xp̄m exprimit: q: nõ ſolus xp̄s charitatē habuit
licet ſolus ſummã: quã ſummã appropriare non
ſignificat fermentū. Azyma autē ſignificat puritatē ſingularē xp̄i ſoli⁹. ſ. naturã noſtrã ſumptã
ſine omni corruptione infectionis: vñ Inno. rñdens grecis dicētibus: ꝙ fermētū ſignificat tumorē veteri virginalis et vinculū vnionis: dicit.
Nam etſi fermētū ſignificat tumorē veteri virginalis: ⁊ vinculū vnionis: porro multo religioſi⁹
illud azyma inſinuat: ꝙ ſm aplm: xp̄s de maſſa
peccatrice corpus ſine pctõ ſuſcepit tãq̄ de fermento ſuſcepit azymū. Et vt inter xp̄m et pplm
malicie et nequicie nihil ſit: ſic inter frumentū
et aquã in azymo nil veteris maſſe vel aduene
corruptionis interuenit: nã ꝑ frumentū xp̄s: ꝑ
aquã ppl̃s deſignat̃ ſm illud. Niſi granū frumēti cadēs in terrã mortuū fuerit ipſum ſolū manet. Joh. xii. Et illud. Beati qui ſeminatis ſuper
oēs aquas. Eſa. xxxii. glo. i. corda gētiū emollita. Aqua ſine fermento mixta frumēto deſignat Job. xi.
populū ſine pctõ xp̄o cõiunctū: q̄q̄ illud ſoleat
deſignare ꝙ ſicut azymus panis de pura maſſa
ſine fermēto cõficitur: ita corpus xp̄i de illibata
virgine ſine crimine eſt cõceptū. Sunt ⁊ alie cõgruentie ſupra tacte. ¶ O Ad ſeptimū breuiter
dicit̃: ꝙ dñs nolēs nos iudaizare: nõ hoc quaſi
ex lege retinuit: ſed de nouo inſtituit: ſicut et de
baptiſmo in aqua cõſtituto. Iudei aqua luſtrabãtur: ⁊ nos aqua luſtramur: nõ autē ex legis ordinatione: ſed ex xp̄i dñi noſtri inſtitutione. De
hoc ſtatim infra. ¶ Ad octauū dr̃: ꝙ adueniente
veritate ceſſare dʒ figura ſub rõne figure. Poteſt
tñ manere materia figure: nõ vt figura veritatis
venture ſignificatiua: ⁊ ita ceſſauit eſus agni paſchalis: ceſſauit ⁊ panis azymus in ea ſignificatione qua inſtituta ſunt i lege: qm̄ adhuc paſchali tp̄e agnellos manducamus: ⁊ nonnū q̄ panes
azymos: nec tñ hec faciētes iudaizam⁹: vñ beatus Anſel. Facere aliquid qd̃ fiebat ſm legē: nõ
eſt iudaizare: niſi fiat intētione adimplēdi legē:
vt qui ex infirmitate circūcidi ſe faceret: nõ vt ritū legis obſeruaret: nõ iudaizaret. Qd̃ aūt aiūt
nos iudaizare ait Anſel. nõ eſt verū: q: nõ ſacrificamus de azymo vt legem veterem ſeruemus
ſed vt diligēti⁹ fiat: ⁊ vt dñm q̄ hoc nõ iudaizãdo
fecit: imitemur. Cū em̄ facimus aliquid qd̃ vt iudaiſmū ſeruarēt faciebãt: nõ iudaizam⁹: q: nõ ꝓpter iudaiſmū: ſʒ aliã cauſam hoc facim⁹. Si em̄
in dieb⁹ paſche azymū panē aliq̄s cõedit: ſiue q:
nõ hʒ aliū: ſiue q: magis illo delectat̃ q̄ fermentato: aut ſi q̄s ꝓpter infirmitatē preputiū circūcidere cogit̃. Aut ſi boui ſuo trituranti quis: ne
eſuriat: os nõ alligat: nullus niſi inſipiēs: hoc
agentē iudaizare iudicabit. Cū ergo nos panē
azymū ſacrificam⁹: nõ vt per azymū tãq̄ ꝑ figurã dñm ieſum futurū eſſe ſignificam⁹: ſed vt ip̄m
panē in corpus ei⁹ diuina cooperãte virtute ſanctificem⁹: nequaq̄ in hoc legis vetuſtatē obſeruamus: ſed euãgelii veritatē celebram⁹. Itē ſimili rõne nec ipſi deberēt cõficere in fermentato: q:
preceptū fuit i lege Leui. xxiii. ꝙ offerrēt panes
primitiarū fermētatos. vñ Inno. Si ꝓpter hoc
repudiandū eſt azymū: q: lex illud admiſit: pari
ratione repudiabit̃ fermentatū: q: lex ait. Offerrēt panes fermētatos cū hoſtia gratiarū: q̄ imolat̃ pro pacificis. Leui. vii. ¶ P Ad nonū de eo
ꝙ litera occidit. dr̃. Verū eſt ſi ſeruatur qd̃ vete. teſta. lr̃a precipit vt precepti legis: ⁊ hoc quantū
ad ſacrificia cerimonialia et figuralia. Secus ſi
tanq̄ de nouo ꝑ legē gr̃e ſtatuta ſint aſſumpta:
vt. s. dictum eſt. Verū argumentum hoc beatus
Anſel. retorquet in grecos dicēs. Sic vos conficitis de fermētato: q: dr̃ a ꝓpheta ſcʒ Amos. iiii. Anſelmus
Offerte mane victimas veſtras trib⁹ dieb⁹ decimas veſtras: ⁊ ſacrificate de fermentato laudē.
Aut hoc dicit ꝓpheta approbãdo vel reprobando. Si reprobãdo: igit̃ ex hoc nõ debetis autoritatē aſſumere cõficiēdi in fermētato. Si approbãdo: ⁊ vos ſeruatis hoc ad literã et litera occidit: ergo vos ſubiacetis illi dñationi qua dãnatis vos. ¶ Ad decimū qd̃ obiicit̃ de nomine archon: rñdet Alexã. ꝙ nomē archon aliqñ accipitur ꝑ fermētato. Aliquãdo ꝑ pane azymo: nã
Exo. xxix. dr̃. Archos azymos. ſiir Nume. vi. vbi
nos habem⁹ canıſtrū paniū azymoꝝ: ipſi hñt archos refertos oleo. Aliqñ accipit̃ ꝑ fermentato

et azymo cõiter:vñ ratio illoꝝ non valet. Patet itaqȝ ex dictis veritas nr̃i textus: quãtũ ad rp̃s cene designatũ: cũ dixit. Qui p̃die ꝙ pateretur.

¶ Lectio .xxxv. A

A Ccepit panez in sctãs ac venerabiles man⁹ suas.

¶ Hec est scḋa particula p̃me partis subdiuisiõis principalis partis quarte toti⁹ canonis:i qua tãgitur ineffabilis transsubstãtionis terminus a quo:siue materia. Unde dr̃. Accepit:scȝ xp̃s. Uolens etenĩ aĩas nostras reficere cibo sp̃uali aĩo cõgruẽti:per nil aliḋ id facere statuit: ꝙ per carnẽ propriã ⁊ sanguinẽ eius naturalẽ: vt nulla esset natio tã grãdis que haberet deũ tã propinquũ sibi: ꝙ nobis summa ⁊ excellẽtissima diuinitas adest:in eo ꝙ corpus suũ:cui inseparabiliter et ineffabiliter vnita est: nobis tradere disposuit i cibũ ⁊ sanguinẽ in potũ. Hoc vt perficeret: accepit panẽ in sanctas.i.sanctificãtes: ac venerabiles man⁹ suas propter vnitã manibus deitatẽ: propter quã summa veneratiõe sunt adorabiles scȝ theosebia que est latrie cultus vt tactu sctãrũ ⁊ diuinarũ manuũ suarũ pane materiali vim sacramẽti cõferret. Hoc est ipsũ in materiã hui⁹ viuifici sacramẽti deputaret ac ordinaret:quatenus oĩ tẽpore in verũ corpus xp̃i trãssubstãtiari posset. Sicut enĩ tactu mũdissime sue carnis (ſm Bedã) vim regeneratiuaȝ cõtulit aquis: ita et acceptiõe panis in venerabiles sanctasqȝ manus suas: vim pani tribuit:vt ex eo tãꝙ cõgrua materia corp⁹ suũ cõfici possit. Et hoc significatũ est Joh.vj. vbi dñs panes quinqȝ quibus refecturus erat turbas: in man⁹ suas accepit ⁊ bñdixit priusꝙ turbis distribuẽdos discipulis dedit. De his manib⁹ dicit Cañ.v. Man⁹ eius tornatiles:auree:plene hyacinthis. Tornatiles dicũtur:q: in oẽm operationẽ mobiles ⁊ volubiles. Auree:q: in oĩb⁹ eoꝝ operationibus splẽdet virtus deitatis. Plene hyacinthis:q̇ lapis est celestis virtutis ⁊ coloris:q: i oĩb⁹ operatiõib⁹ celestẽ, indicat virtutẽ ⁊ intẽtionẽ. ¶ B Cũ ergo hac acceptione panis in manus sctãs ac venerabiles christi:panis accepit vim essendi materia huius sacramẽti: tractandũ est de hui⁹ sacramẽti materia. Ubi primo videndũ est que sit huius sacramẽti materia. Scḋo de eius cõgruitate ac institutionis causa. ¶ Quoad primũ est oĩm catholicorũ doctorũ cõcors sententia: ꝙ hui⁹ sacramẽti materia simpliciter necessaria panis est ⁊ vinũ. De hoc Alexãder papa:⁊ in cõcilio carthaginẽsi vt habet de cõse.dist.ij.c.In sacramẽto. Statutũ est:imo xp̃i institutio cõmemorata est: ꝙ i sacramẽto corporis ⁊ sanguinis dñi:nihil amplius offerat:ꝙ qḋ ipse dñs tradidit:hoc est panis ⁊ vinũ aqua permixtũ. Qḋ dr̃ aqua ꝑmixtũ: cõgruitatis est nõ necessitatis. Jḋ statĩ sequit. Nec amplius i sacrificiis offerat: ꝙ de vino ⁊ frumẽtis. Uerũ de aqua cur vino admisceretur infra videbitur. Itẽ eadẽ dist.c.cũ oĩe. Julius papa reprobat errorẽ eoꝝ qui pro vino ausi sunt lac apponere. Unñ ait. Cũ enĩ magister veritatis:verũ salutis nostre sacramentũ suis cõmendaret discipulis nulli lac:sed panẽ tantũ ⁊ calicẽ sub hoc sacramẽto cognoscimus dedisse. Et sequit. Cesset ergo lac in sacrificãdo offerri:q: manifestũ est:⁊ euidẽs exẽplũ euãgelice veritatis illuxit:ꝙ preter panẽ ⁊ vinũ aliud offerri nõ licet. ¶ Ex quo sequit ꝙ nõ est cõueniẽs materia hui⁹ sacramẽti farina aqua elemẽtari coagulata: neqȝ pasta: q: materia hui⁹ sacramẽti est panis: nõ aũt pasta hmõi dr̃ panis. Et ꝗuis probabile sit pastã ⁊ panẽ nõ differre specie essentiali: q: per decoctionẽ paste ab igne nõ fit vt videt nisi extractio humoris aquei cõmixti cũ partibus farine: que mixtio est ꝑ solã iuxta positionẽ partiũ hũoris ⁊ farine. Hec aũt separatio hũoris nõ mutat speciẽ:q: per ipsaȝ nihil tollit pertinẽs ad rei essentiã:sicut ⁊ talis cõmixtio speciẽ nõ variat:q: nõ est ibi vera cõpositio: nec cõstitutio alicui⁹ vni⁹ ex his que adiuuicẽ miscẽtur: sed quodlibet remanet in natura propria ab alio distinctum. Et ꝗꝙ ita esse sit probabile:non tamẽ de pasta põt confici:q: instituit christus panẽ visualẽ pro materia huius sacramẽti:q: talis cõiter consueuit nobis esse sacramẽtũ: propter cõgruẽtias infra assignãdas. ¶ Sed occurrit triplex dubiũ. Primũ vtrũ oĩs panis ſm substãtiã sit apta cõsecrationis materia. Scḋm:vtrũ oĩs panis ſm quãtitatẽ. Tertiũ:an oĩs ſm qualitatẽ. ¶ C De primo dubio:vtrũ oĩs panis cuiuscũqȝ substãtie siue de spelta:siue de siligine: an solus triticeus sit cõsecrabilis:est multorũ doctorũ sententia: ꝙ solus panis triticeus est materia apta huius sacramẽti: ita ꝙ si i pane speltico vel siligineo attẽtaretur:nihil fieret. Cuius causam p̃cipuaȝ dicũt diuinã institutionẽ. Hãc aũt institutionẽ cõuincũt ex cõparatiõe christi:qua se grano frumenti cõparauit. Frumẽti dicit.i.tritici q: granũ tritici nobilissimũ est: qḋ q: inter cetera grana plus habet de medulla: per antonomasiã granũ frumẽti appellat. Unde asserũt xp̃m in pane ex tali grano: cui se cõparauerat:sui corporis instituisse sacramẽtũ. Apostolos quoqȝ in tali pane cõsecrationẽ frequẽtasse:⁊ illius panis vsum ecclesie reliquisse. ¶ Pro ista opi.⁊ sententia allegatur beatus Aug.sup illud Joh.xij. Nisi granũ frumẽti cadẽs in terrã mortuũ fuerit:ipsum solũ manet. Cũ sint multa grana frugũ:nulli se cõparat nisi illi:scȝ grano frumẽti. Unñ mos cepit ecclesie de illo solo grano conficere corpus dñi. Huius opinionis videtur esse sanctus Tho.doctor subtilis Durandus Gerson ⁊ pleriqȝ aliĩ. et Alex.de ales parte.iiij.q.xxxij.dicit. Sunt autẽ plura alia grana tritici habẽtia solũmodo differẽtias accidẽtales: vt forte spelta et candith:de quib⁹ cõfici licet: ⁊ cõficitur in quibusdã terris. Cui ꝯsentit Durãdus credẽs probabiliter inter speltã ⁊ triticũ solũ esse differẽtiã accidentalẽ cõtra sanctũ Thomã:cuius probabilitas ex cõi dicto vulgari accipit: quo dicit ꝙ in quibusdã partibus seminato tritico in certos agros nascitur spelta: qḋ videt argumẽtũ idẽtitatis ſm speciẽ: q: ex granis ⁊ seminib⁹ generant vt frequẽter similia ſm speciẽ. Deducitur etiã hec idẽtitas specifica ex similitudine accidẽtiũ propriorũ et cõmuniũ spelte ⁊ tritici. Multũ siquidẽ appropinquant quoad quãtitatẽ:figurã ⁊ colorẽ:⁊ quoad alia:q̇ etiã ꝗuis remote: indicãt tñ diuersitatẽ et idẽtitatẽ in forma specifica. ¶ Dñs Albertus dicit in quarto:ꝙ ꝗuis spelta sit alteri⁹ speciei a tritico: est tñ panis de spelta materia apta ⁊ vere consecrabilis. Et hoc q: spelta est species frumẽti. Addit ꝙ si christus vsus est pane triticeo: tñ i tali vsu videt dedisse virtutẽ generi ſm oẽm suam speciẽ. ¶ Sed illud dicit Durãdus:nõ vi-

Beda. — Canti.v. — Primus dubius. — Augustinus. — Albert⁹.

dē bene dictū: q2 in certis sacramētis illud qd̄
assumitur pro materia sicut est vnū nole: ita est
vnū specie: sicut patet de aqua baptismi: et oleo
extreme vnctiōis. Nō eñ nisi in aqua elemēta-
ri materia est baptismi: ⁊ nō nisi oleū oliue: ma-
teria vnctiōis: nō oleū nucū: aut seminis rapa-
rū: oportet ergo ꝙ panis qui est materia hui⁹ sa-
cramenti. sit idē ꝑm speciē: nec sufficit idētitas
ꝑm gen⁹. ¶ Thomas de argētina dicit. Vellē ꝙ
in isto pūcto: ⁊ in q̄buslibet aliis ī quib⁹ tractat
de his q̄ ad necessitatē pertinēt sacramētoꝝ: fi-
ne quib⁹ nō putatur esse veritas in sacramētis:
doc. nūq̄ sibi ꝯtradicerēt: ⁊ sicubi hoc fieri ꝯtin
geret: ꝙ ecclia Romana p determīatione suā re
mediū adhiberet. Huic addit duo dicta. Primū
ꝙ cōsulti⁹ est ꝙ sacerdos in sua cōsecratiōe vtaṫ
pane triticeo: q2 oēs doctores xp̄iani fatēṫ tales
panē cōuerti in corp⁹ dn̄i: ꝓlatis certis verbis
a ministro idoneo. Multi aūt magni doctores
⁊ solēnes negāt panē spelticeū in xp̄i corp⁹ ꝯuer
ti. Scd̄m dictū est: ꝙ nō ꝓbaṫ sufficiēter p alios
ista negatiua: ꝙ panis speltice⁹ nō est cōsecrabi
Isido. lis. ¶ Ad cui⁹ intellectū sciēdū fore dicit: ꝙ ꝑm
Isido. lib. xvii. etymo. c. iii. frumētū est in plus
q̄ triticū. vñ dicit Isido. Frumēta q̄ aristas ha-
bēt: reliqua vero que aristas non habēt: fruges
appellanṫ. Ideoq3 dicit ibidē siligines: ⁊ multa
silia de genere eē frumētoꝝ: eo ꝙ aristas habēt:
immo ipsum triticū genus dici frumēti multas
habēs spēs. vñ dicit: Siligo gen⁹ tritici a selecto
dictū: nā in pane spēs ei⁹ precipua est. Et de or
deo trimēsi dicit: Trimēse triticū ideo nūcupa-
tū: q2 satū post tres mēses colligiṫ. ¶ D Cū igiṫ
neq3 ex fide: neq3 ex sacra scriptura: neq3 ex sta-
tuto ecclie in decreto aut decretalib⁹ cōtēto: ne-
q3 ex originalib⁹ scōꝝ doctorū haberi possit: ꝙ
solus panis tritice⁹ sit materia cōsecrabilis: nō
probaṫ sufficiēter hec negatiua: ꝙ panis de spel
ta nō sit cōsecrabilis. Vñ de sum. tri. ⁊ fi. ca. vbi
fit mētio spālis de hoc venerabili sacramēto: nō
fit limitatio materie ad panē triticeū. Silr ī ca.
cū marthe. de cele. missa. hec arctatio nō poniṫ:
vbi singulariter de hoc sacro ꝑtractaṫ. Neq3 ī de
cretis de cōse. dist. ii. limitatio ad panē triticeū
reperiṫ: vbi tñ diffuse de hoc sacro agiṫ: vt patet
etiā in ca. supra allegatis. Silr ex euāgeliis aliō
haberi nō pōt: q2 nullibi habeṫ determīatio: lo
Improbatio quorundam. cutio de materia hui⁹ sacramēti: ꝑꝫ qd̄ dicit. Ac-
cepit iesus panē. Nō aūt videṫ qn̄ panis sit vni-
uocū ad oēm panē vsualē: siue sit de tritico: spel
ta: siligine vel ordeo. Sicut ⁊ frumētū vniuocū
esse videṫ ad triticū: speltā: siliginē ⁊ ordeū: ꝙuis
hec se se excedāt in perfectiōe: sicut hō: afin⁹: leo:
de q̄b⁹ vniuoce dr̄ aial. Ex quo videṫ cōcludi: ꝙ
nō valet dictū quorūdā dicentiū: ꝙ frumētū qñ
ꝑ se stat poniṫ pro suo significato famosiori siue
digniori qd̄ est triticū: q2 illa regula habet veri-
tatē tñ ī analogis: q̄ sunt vere equoca: nō in vni
uocis. Nunc aūt frumētū nō est analogū: q2 nec
equocū ad triticū: speltā: siliginē ⁊c. ꝙuis sit ana
logia q̄dā pfectiōis īter significata sua: sicut ge-
neraliter in significatis p. q̄dcūq3 gen⁹. Gen⁹ si-
quidē plures sub se ꝯtinet spēs pfectiōe differē-
tes: cū nulle due species sint eiusdē pfectiōis: q2
habēt se vt numeri. viii. metaphysice. Nec tñ pro
pter hoc gen⁹ per se positū: stat p specie pfectio
ri: vt patet de aial: lapis: brutū ⁊c. Nō eñ sequiṫ:
est aial: ergo est hō. Nec sequiṫ: nō ē hō: ergo nō
est aial. Quod sequereṫ ī analogis: est hō: ergo est
hō viu⁹. Et sequiṫ: nō est hō viu⁹: ergo nō est hō:
immo sequiṫ: est hō pictus: ergo nō est hō. Sic ī
proposito nō sequiṫ: hoc est frumētū: ergo est tri
ticū. Nec sequiṫ hoc nō ē triticū: siue hoc est spel
ta ḡ nō est frumētū: cū vt dictū est frumētū vni-
uoce dicaṫ de oīb⁹ hn̄tib⁹ aristas ēt apd̄ vulgus.
¶ E Videṫ igiṫ sufficere ad h̄ qd̄ aliq̄d sit ma-
teria apta cōsecratiōis: ꝙ sit panis: duꝫ tñ sit de
granis aristarū. Hinc panis coctus de fabis: pi
sis: lētib⁹: vel alio legumine nō habēte aristas:
nō est cōsecrabilis. Hinc de cōse. dist. ii. in. c. ī sa
cramēto. s. allegato habeṫ. Nec ampli⁹ in sacri-
ficiis offeraṫ: ꝙ de vuis et frumētis. Pro illo fa-
cit ꝙ apparatus illi⁹ decreti nō excludit ab hoc
benedicto sacro aliqd̄ verū frumentū: sed dūta-
xat piper ⁊ loliū. ¶ Ad hoc pōt tñ adduci. San-
cta mater ecclia satagēs filios suos ī honorē sui
spōsi educare: vbi cōspicit occasionē ruine vel de
uiatiōis: monitis salutarib⁹ ⁊ statutis solicita ē
obuiare: ⁊ vbi maius periculū īminet: ꝓuidet vi
gilātius. Multa aūt statuta edidit circa hoc sa-
cramētū venerabile: puta ꝙ sacerdos sit ieiun⁹:
ꝙ certis ⁊ benedictis vtaṫ vestib⁹: ꝙ nō celebret
nisi ī loco cōsecrato nō interdicto: ꝙ nō nisi ī al
tari lapideo chrismatis vnctiōe bn̄dicto: nō nisi
tp̄e certo: nec sine igne ⁊ ministro. Et circa sacra
mentum sanguinis multa sunt statuta: ꝙ sc3 vi-
no aqua apponaṫ: ꝙ non in calice ligneo: vitreo
aut cupreo celebreṫ. aut cōsecratus simul sumaṫ
et cetera multa: quoꝝ tñ nullū est de veritate ac
necessitate sacramēti: qn̄ sine quolibet horū: im
mo sine oīb⁹ simul sacerdos de facto si attētaret
cōsecrare: vere cōficeret: q2 tñ illa cōferūt ad re-
uerentiā ⁊ honorē xp̄i ⁊ deuotionē ppl̄i: siue ad
quasdā significatiōes mysticas: placuit ecclie ea
oīa in ꝯsecratiōe tā digni ac ineffabilis sacramē
ti obseruare: sed si materia cōsecratiōis corpis
xp̄i est solus panis triticeus: longe maius pericu
lū esset ip̄ꝫ nō assumere: ꝙ in cōsecratiōe sangui
nis vti vino aqua nō permixto: aut pretermitte
re quolibet predictoꝝ. Cū per assumptionē pa
nis non triticei: omitteretur aliquid essentiale:
ac qd̄ foret de necessitate sacramēti: quo frustra
retur totus effect⁹ cōsecrationis: q2 nihil fieret:
eo ꝙ deficeret debita materia. In aliis aūt tātū
omitteretur aliquid requisitū de bene esse sacra
menti vel cōsecrātis: et tamen nullibi reperitur
ecclesiā precepisse vt solus panis tritice⁹ ad cor-
poris christi cōsecratione assumatur: et ecclesia
prouida circa min⁹ necessaria negligēs esset cir
ca necessaria: ⁊ prohiberet scyllā et relinqueret ca-
rybdim: qd̄ de ecclia sposa xp̄i: q̄ spōsi sui spiri-
tu regiṫ: nefas est cogitare. Maxime etiā cū an-
te multos annorū cētenarios hoc ipsum apud
catholicos doctores solennes versum est in du-
biū: vt patet de Alberto magno ⁊ sequacib⁹ suis.
¶ F Videtur igitur probabile ꝙ panis vsualis
de frumēto cōfectus: siue sit de spelta: vel de alio
frumēto: sit apta materia consecrationis. Nihil
eñ plus cōuincitur ex euāgeliis: nisi ꝙ christus
accepit panē. Neq3 aliquis scōꝝ doctorū ex ori
ginalibus determinatius locutus est. Unde nō
videtur tutū ac securū quēcūq3 scholasticū do-
ctorē etiā acerrimi ingenii ac profunde scientie
diffinire hanc negatiuā: ⁊ determinare ꝙ panis
de spelta: aut alio vero frumēto: nō est apta ma
teria cōsecrationis: cum vt dictū est: ad hoc non
habeaṫ euidēs canonis autoritas: nec diuina re
uelatio: nec cogēs ratio: nec ecclie determīatio.

Doctor subtilis. ¶ Deniq; periculosum videt: vt in simili arguit doctor subtilis in primo dis. xxvj. periculosum inquā est articulū fidei limitare vel restringere ad certū intellectū spālem: dū saluari pōt in generali. Hic eī faceret a fide apostatare: cum aliqd in hoc sensu credendū pponeret: vbi sine repugnātia scripture rōnis et autoritatis in alio sane intelligi posset. Hoc preterea esset credibile: certū ponere in dubiū et incertitudinē. Non eī certū est qđ ex incerto depēdet: hoc aūt in pposito fieret. Certū quidē est ex scriptura sacra: φ xp̄s cōsecrās corp' suū: accepit panē: qm̄ hoc euāgeliste scribūt. Dicere aūt φ hoc non saluat nisi in isto sensu particulari φ accepit panē triticeū: et illū p hoc tāq̄ materiā cōsecrationis instituit: est trahere certū ad dubiū: qꝛ ille particularis sensus (vt dictū est) ex nullo autētico pōt deduci. ¶ Difficile qdē est et forte impossibile xp̄m vsum fuisse in cōsecratiōe pane triticeo. Hoc tn̄ posito adhuc certū nō est: neq; euidēs: xp̄m per hūc vsum determinare hūc panē vt materiā cōsecrationis instituisse: et nō potius oēm panem immo si hoc fecisset: verisimile est euangelistas hoc determinate expressisse: et nō in quadā generalitate explicasse: ex qua in dubiū quid et qualiter xp̄s fecit: rōnabiliter posset reuocari: quod ecclesiā sic in incerto reliquisset: maxime i aliquo simpliciter necessario reqsito ad sacramenti veritatē. ¶ Preterea xp̄s in consecratione calicis vsus est vino mixto cū aqua: vt inferi' patebit: nemo tn̄ dicit aquā cū vino esse materiā necessariā sacramēti sanguinis ex tali vsu: sed vinū dūtaxat. ¶ Amplius: xp̄s (ponamus) vsus est vino albo in cōsecratione sanguinis: et qs diceret ex tali vsu vinū rubeū nō esse materiā aptā cōsecrationi: cū tn̄ pbabile sit vinū rubeū differre specie a vino albo: ppter deuersas pprietates et operationes quas habēt: q̄ diuersitatē vt videt arguunt quarūdā qualitatū ppriarū cōsequētiū formas specificas diuersas. Vinuꝫ qppe rubeū (vt fert) cōstipat: albū laxat: qđ nō cōpetit eis ex aliquo humano artificio aut industria: sed ex naturali pprietate: q̄ formā cōsequit specificā. Immo forte nō oīa vina alba sunt eiusdē speciei specialissime: sicut nec oīa pira: nec oīa poma: vbi arguit diuersitas ex vapore: teneritudine folliculoꝛuꝫ: viriū: ppaginū: folioꝛū: que videnꝫ tn̄ differre: quantū arbores diuersoꝛū fructuū: diuersoꝛ scꝫ pomoꝛū et diuersoꝛū piroꝛū. Accidentia aūt maxime propria: media sunt arguendi differētiam specificā naturarū quoad nos: q̄ pprios substātiarū cōcept' nō habemus. ¶ Preterea xp̄s sm̄ oēs doctores: aplos sacerdotes ordīauit: dicēs ad eos. Hoc facite in meā cōmemorationē. Facite hoc inquā qđ ego feci. Quid autē fecit xp̄s? Accepit panē et fregit et c. dicens. Hoc est corpus meū. Ergo sacerdos hoc ipsum nūc faciēs: et certa verba proferēs: cōsecrat: sicut xp̄s cōsecrauit. Accipiēs autē panē de spelta: aut alio frumēto: accipit panē: ergo cōsecrat sicut xp̄s. ¶ Qđ autē btūs Tho. et ceteri arguūt xp̄m vsum fuisse pane triticeo: nō cōcludit ppositū: qꝛ hoc certū nō habet. Et si hoc poneret: adhuc nō haberet intentū: qꝛ de vino hoc nō sequit: est vsus vino albo: ergo vinū rubeū nō est materia sacramēti sanguinis: inter q̄ tn̄ apparet differentia specifica. ¶ 8 Ex eodē fundamēto nō cōcludit rō Durādi dicēris φ materia corporis xp̄i est vna sm̄ nomen: ergo debet esse sm̄ speciem: qꝛ hoc fallit vt apparet in materia sanguinis. Qđ autē dicit sic esse in ceteris sacramētis: ppositū suū non concludit. In baptismo quidē sic est: quia xp̄s instituēdo materiā baptismi: vsus est hoc nōie aqua dicēs. Nisi qs renat' fuerit ex aqua. Qđ etiā sm̄ Porphi. est species specialissima: dicente pħo in in topi. Omnis aqua omni aque est eadē specie. Instituēdo aūt materiā corporis xp̄i: dicūt euāgeliste: φ accepit panē: vtunt ibi euāgeliste nōie panis: qđ genus esse videt sub se certas cōtinēs species. ¶ Qđ dicit de materia vnctionis: φ sit oleū oliuarū nō oleū nucū: si hoc verū est: habet ex determinatione ecclesie: que si in pposito haberet cessaret questio: sed si nō habet: nec sancti hoc expͥmūt: stat dubiū ibi sicut hic. Qđ addit φ vsus panis triticei ab aplīs ad nos vsq; descēdit: non videtur hoc vniuersaliter verū: cū dicat Alexā. de Ales pte. iiij. q. xxxij. membro. iiij. φ in quibusdā terris conficit de spelta et cādito. Hic ritus quoad panē triticeū: qui ad nos descēdit: forte plus introductus est ppter reuerentiā sacramēti: φ propter necessitatē: qꝛ triticū est nobilior species frumēti: ca propter plus q̄ alia frumenta est assumptū. Sicut laudabiliter in quibusdā bene ordinatis ecclesiis vinū optimū qđ ex crementis haberi pōt: datur celebrantibus. ppter reuerentiā magis q̄ necessitatē. ¶ Quod etiā adducit cōparatio xp̄i: qua cōparauit se grano frumēti: nihil videt facere ad ppositū: qꝛ nō cōparauit se grano tritici: sed grano frumenti indifferēter et indistincte. Pro quo facit autoritas allegata Augu. dicētis. Cū multa sunt genera frugū: nulli se cōparat nisi illi: volēs per hoc a cōparatione secludere fruges nō veri frumenti. Et preterea ex tali cōparatione nullius panis factus est materia sacramēti: sed ex speciali institutione xp̄i materia ei' effecta est. ¶ Et qđ dicit beat' Aug. φ inde cepit mos ecclesie in tali grano cōficere: verū est: et hoc institutione subsequente: q̄ si subsecuta nō fuisset: qs panē assumeret ad cōsecrandū corpus xp̄i? Hec dicta nō tāq̄ cōclusio certa accipiant et sufficienter pbata: sed tāq̄ pbabiliter causa scholastici exercitij adducta: et neq; ecclesie determinationi: nec canonice scripture: neq; originaliū patrū sanctoꝛū dictis repugnātia: melius sentiēti in nullo preiudicātia. Hec de materia primi dubij. ¶ H Quātū ad scđm dubiū: de quātitate materie. Dicunt quidā φ sacerdos nō pōt cōsecrare materiā panis nisi i determinata quātitate: in tāta scꝫ quāta cedere debet in vsum fideliū. Cuius rationes assignant ex verbis Hugonis de sancto victore. Sacramētū irritū reputat si cōtra institutionē celebret. Debet igit intētio ministri (aiūt) concordare institutioni sacramēti. Institutio autē sacramēti est ppter vsum fideliū: vt scꝫ vtantur ipso in pfectū gratie et virtutum: igit si minister intēdat cōsecrare tm̄ panē quātus cedit in vsum fideliū: verū est sacramentū: aliter nō. ¶ Preterea ministris ecclesie data est ptās: nō i irrisionē fidei et sacramētoꝛū: sed in edificationē ecclie et fideliū: sm̄ aplm̄. ij. Cor. x. Potestatē dedit nobis dñs in edificationē: et nō in destructionē. Sꝫ irrisio esset fidei et sacramenti: si sacerdos cōsecrare posset totū panē qui est in foro: et oē vinū qđ est in cellario. Sed rīnsio illa aliīs nō placet: nā vt arguit bea. Tho. pte. iij. q. lxxiiij. ar. ij. Si sacerdos itēdat ɔsecrare ppter finē malū vt irrideat: veneficia faciat: aut sciret: nihilomin' ppter po

Alexan. de Ales.

Augusti.

Hugo de scō victore.

thomas aquinas

rectatem sibi datā perficit sacramentū: et tñ hec intētio magis est difformis institutiōi ꝙ prior. ¶ Preterea intentio ministri requirit ad sacramēti pfectionē: sed nō queciīqꝫ: sed illa q̄ est de his q̄ intrinsece ptinēt ad ipm: et nō illa q̄ est de cōtingentib⁹. Nā si q̄s baptizaret puerū non ea intētione vt baptizat⁹ cōsequeret salutē: sed cupiditate pecuniarū: vel alia pversa intētiōe: puta qꝫ baptismū ad salutē nil credit pficere: hui⁹ intētionis defect⁹ effectū sacramēti nō euacuat: quo minus sit vere sacramentū: dū tñ seruat formā et ritū ecclesie: intēdēs qd ecclesia facere cōsueuit: cuius baptismū nihil valere credat: vt. ꝫ. dictū est lec. vj. Propter qd etiā beat⁹ Augu. cōcedit hereticos baptizare. Sic in pposito vsus sacramēti eucharistie nō est de illis q̄ sunt intrinseca sacramēto: cū illud sacramentū quoad fieri cōsistat precise in cōsecratione materie: immo p vsum desinit esse sacramētū: et nō consistit in vsu sicut cetera sacramēta. Ideo intētio de vsu sacramenti nō est de necessitate sacramēti. ¶ Qd autē dicit Hugo de sancto victo. ꝙ sacrm irritū habet si ptra institutionē celebret: intelligendū est qn celebrat cū omissione eoꝝ q̄ instituta sunt obseruari: tāꝙ ptinentia ad necessitatē et essentiā sacramēti: de quoꝝ numero nō est intētio vsus sacramēti. ¶ Dicit ergo sm illos: ꝙ quilibet sacerdos pōt cōsecrare panē in tāta quātitate: quātā pōt habere presentē. Cuius ratio est: qꝫ cōcurrētibus oībus que sunt de necessitate sacramēti: est verū sacramentū: sed pane quantūcūqꝫ magno presente sacerdoti: si ipsum cōsecrare intendat: et proferet verba ad hoc a xpo instituta: iā cōcurrūt oīa q̄ ptinēt ad hoc sacrm intrinsece: et q̄ absolute requirunt: ergo vere cōficit. ¶ Dicit autē notanter: quātocūqꝫ pane presente: qꝫ panē absentē etiā modice quātitatis cōsecrare nō pōt. Hic sacerdos existēs in ecclia nō potest cōsecrare panē in foro. Cū enī forme verboꝝ cōsecrationis cōtineāt in se pronomē demōstratiuū: ideoqꝫ requirit presentiā materie cōsecrāde. ¶ Et p hoc ad scdm argumentū inductū respōdet: ꝙ si ministris ecclesie nō sit data potestas pp̄ter hoc vt abutant: nihilominus tñ abuti possunt: tā illa q̄ est iurisdictionis: ꝙ illa q̄ est cōsecrationis. Sententia est btī Bo. et Duradi. ¶ De tertio dubio: qualitate scꝫ materie panis: vtrū in azymis seu fermētatis cōfici possit: satis dictū est pcedēti lectione: ideo de hoc nō plura. ¶ I. placet simul

Materia consecrationis sanguis. tractare de materia cōsecrationis sanguinis: ne eorūdē repetitio fastidiū ingerat relegenti. Est autē materia cōsecrationis sanguinis: vinum de vua vitis expssum. Ratio principalis est institutio xpi: q̄ in vino vitis hoc sacramētū instituit. vñ Lu. xxij. Accepto calice dixit. Dico vobis: nō bibā de generatione vitis donec regnum dei veniat. et Mar. xiiij. Iā nō bibā de genimine vitis:

Marci. xiiij. vsqꝫ in diē illū cū illud bibā nouū in regno dei. De cōgruentia postea dicet. ¶ Ex quo sequit ꝙ vinū pomoꝝ: aut artificiale nō est apta materia cōsecrationis sanguinis xpi: qꝫ nō est vinū vitis: nec est simpliciter vinū: sed equiuoce et sm quid. ¶ Scdo sequit ꝙ vinū in vua nō expressum: nō est materia apta cōsecrationis sanguinis: qꝫ liquor ille in vua magis hꝫ rationē comestibilis: ꝙ potabilis. Et de hoc hꝫ de cōse. disti. ij. didicimus. et ca. seque. cū offic. vbi prohibet cōiunctio vuarū in hoc sacrificio: et concedit in necessitate expssio vini de botro i calice. ¶ Sequit tertio ꝙ agresta nō pōt esse hui⁹ sacramēti materia: quia nōdū hꝫ vini speciē: sꝫ est in via ad vini generationē: et ꝙꝙ nō videat differre nisi p maturū et immaturū: hoc tñ arguit diuersitatē specificā. Requirit enī ad veritatē vini: ꝙ sit digestū i vua: nā digestū et indigestū variat speciē. Agresta autē nō est digesta: ideo sicut nō ex pasta corpus: ita nec ex agresta sanguis dñi cōficit. ¶ Quarto sequit ꝙ nec acetū est materia consecrabilis. Patet: qꝫ nō est eiusdē speciei cū vino: sed est vinū corruptū: vñ nō sit reditus de aceto in vinū. Verū Alexā. de ales distinguit de aceto: qꝫ vel deductū est

Attende de aceto. ad vltimū corruptionis a qua nō cōtingit regredi in vinū: qd simpliciter est alterius speciei: et de illo sanguis xpi nō cōficit. Vel nondū ad tantam corruptionē est deductū: sed est quasi vinū acidū nondū plene corruptū: et de illo pōt fieri cōsecratio. Ad hoc allegat Inno. dicentem. Licet diligenti studio vinū optimū sit inquirendū: vt in sacrificiū offerat: vitiū tamē vini nō maculat mundiciā sacramēti. Quocirca siue nouū vinū: qd dicitur mustū: siue vinū acidū: qd appellatur acetū in sacrificiū offerat: sacramētū cōficit: et diuinit⁹ cōsecrat. Et dicit Alex. ꝙ in aliquib⁹ regionib⁹ solū cōficit ex aceto: qꝫ ad illas regiones nō pōt deferri vinū manēs in suo esse potissimo. Item quedā glo. de cōse. dist. ij. sicut. j. dicit. De aceto cōficit si ex vino factū fuerit: alis nō: qꝫ prope eadem vsia est. Ex quib⁹ tamē si caute attendātur verba: manifestū est ꝙ nō loquunt de aceto proprie: qd iā vini speciē mutauit: sꝫ de aceto large .i. de vino acido qd est in via ad corruptionem: nondū corruptū: sed adhuc propriā speciē vini seruās. ¶ Quinto sequit ꝙ in musto pōt fieri cōsecratio: qꝫ mustū vinū est qd attestat eius dulcedo: q̄ signū est digestionis: et proprietas q̄ vini facit opus. Nā letificat: calefacit: et inebriat: qd vini speciē arguit. Nō tñ vsqꝫquaqꝫ cautū est quālecūqꝫ mustū assumere pp̄ter eius impuritatē: qꝫ feces cōmixte substantie vini in sanguinē nō cōuertunt: sed dūtaxat substantia vini. Idcirco magis videt ad reuerentiā huius sacramēti pertinere vinū purū et defecatū: ꝙ vinū nouū siue mustū turbidū. ¶ R Sed dubia quedam circa hanc materiā occurrunt. Primū: vtrū solū vinū sit materia apta consecrationis: an requiratur aque admixtio? Scdm: vtrū aqua vino admixta in sanguinē cōuertat? Quod autē aqua requiratur de necessitate sacramēti: ita ꝙ sine aque admixtione vinū nō cōuertat in sanguinē: arguit multis mediis. Primo autoritate canonis: naꝫ Alex. papa. vt habet de cōsc. dist. ij. c. j. oībus orthodoxis scribēs: dicit. Non debet in calice dñi aut vinū solum: aut aqua sola offerri: sed vtrūqꝫ permixtū: qꝫ vtrūqꝫ ex latere eius in passiōe sua pfluxisse legit. Et Cyprianus papa eadē disti. c. sicut. j. dicit. In sacrificādo calicē dñi offerri sola aqua nō pōt: quō nec vinū solū pōt. Nā si vinū tñ q̄s offerat: sanguis xpi incipit esse sine xpo. Qñ enī vtrūqꝫ miscet et adunatione cōfusa sibi inuicē copulant: tunc sacrm et spūale celeste efficitur. Et statim sequit. Sic vero calix dñi non est aqua sola et vinū solū: nisi vtrūqꝫ misceat: quō nec corpus dñi pōt esse sola farina: nisi vtrunqꝫ adunatū fuerit et copulatū et panis vni⁹ cōpage solidatū. Ex his arguit sic. Ex aqua sola nō pōt confici sanguis xpi: igit nec ex vino. Dicit enī ꝙ aqua sola nō pōt offerri sicut nec vinū solū. Silr ex alia silitudine. Ex farina sine aspsione nō pōt

consici corpus xpi: igit nec sanguis ex vino sine aqua. Dicat em: calix dñi non est vinũ solũ: sicut nec corp⁹ dñi põt esse sola farina. Cõcordat Julius papa eadẽ dist. cũ omne. vbi dicit: Nõ põt calix dñi aq̃ sola esse aut vinũ solũ: nisi vtrũq3 misceat. Et quasi rõnẽ premisit. Cuz in calice inq̃t vino aqua miscet: christo ppl's adunat: τ credentiũ plebs ei in quẽ credit: copulat. Sequit. Nã si vinũ tm̃ quis offerat: sanguis xpi icipit esse sine nobis. Si vero aqua sit sola: plebs incipit eẽ sine christo. Facit ad idẽ Martinus papa eadez dist. nõ oportet. vbi dicit. Nõ oportet aliõ aliq̃d in sacramẽto offerri preter vinũ τ aquã τ panẽ: que in typo christi benedicitur: q2 duz in cruce christus pẽderet: de corpore ei⁹ effluxit sanguis τ aqua. hec tria vnũ sunt in christo iesu. Hec hostia τ oblatio dei in odorẽ suauitatis. Sic habetur in ca. statim seq̃ẽte. ¶ Itẽ rõne ad idẽ: aut christus instituit aquã admisceri vino: aut non. Si primũ: igit videtur necessario apponẽda: q2 nihil aliud offerre licet: q̃ qõ dñs tradidit. eadẽ dist. in sacramẽto. Si scõz: tũc temeraria psumptiõe apponit ab ecclia Romana: q2 sacramẽta neq3 instituere h3: nec mutare. vt. s. probatũ est lectiõe. ¶ Itẽ illud est de substãtia sacramẽti qõ directe ducit in illud propter qõ institutũ est sacramẽtũ: sed hoc sacr̃m institutũ est in recordatione passiõis dñice.

Lu. xxii. Lu. xxii. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Hoc aũt facit aqua i hoc sacro vt ex canone Alexan. pape patet supra allegato. Itẽ res hui⁹ sacramẽti necessario significari d3 ipso sacramẽto: sed res hui⁹ sacramẽti est vnio corpis mystici cũ capite. Hec autẽ per admistione aque significatur: nã aqua ppl'm significat fideles.

Apo. xvii. Beda. Apo. xvii. Aquas quas vidisti ppl'i sunt. vñ Beda super Marcũ: Q2 nos in xpo: τ christuz in nobis manere oportet: vinũ cũ aqua miscet: q2 teste Job. aque ppl'i sunt. ¶ L Sed istis nõ obstãtibus: respondet ad dubiũ: q̃ aque admixtio nõ est de necessitate sacramenti: l3 sit de necessitate ministri cõsecrantis. Distinctio harũ necessitatũ supra lectione. j. declarata est. primũ patet per magistrũ. iiij. sentẽtiarũ dist. xj. Si quis nõ intẽdẽs introducere heresim obliuione aut ignorãtia aquã pretermiserit: nõ videt irritũ esse sacramẽtuz: sed ille grauiter est corripiẽdus. Ad hoc facit autoritas Cypriani pape de 9se. dis. ij. scriptura. vbi dicit: Si qs de antecessorib⁹ nr̃is vel ignorãter vel simpliciter hoc nõ seruauerit: et tenuerit qõ nos dñs facere exẽplo τ magisterio docuit: põt simplicitati eiusdẽ idulgẽtia dñi venia cõcedi. Nobis vero nõ põt ignosci q̃ nunc a dño admoniti τ instructi sum⁹: vt calicẽ dñi cũ vino mixtũ (s̃m q̃ dñs obtulit) offeramus. Nõ aũt ignorãtia vel simplicitas excusaret: si aq̃ nõ apposita non fieret cõsecratio. Itẽ dicit grecus aquã nõ apponere: τ tamẽ nõ negat ecclesia latinoꝝ eos vere 9ficere. Itẽ nihil est de necessitate hui⁹ sacramẽti materialiter qõ nõ remanet: neq3 s̃m substantiã: neq3 s̃m accidẽs: sed aqua admixta nõ manet s̃m substãtiã; q2 cõuertit in vinũ: neq3 s̃m accidẽs: q2 nõ manet odor neq3 sapor. Panis ꝟo τ vinũ etsi transeũt s̃m substãtiã: manent tñ s̃m accidẽtia τ ꝓprietates. ¶ Itẽ in nullo euãgelio legit dñm apposuisse aquã vino in istitutiõe hui⁹ sacramẽti: sed solũ cõfecisse de pane τ vino. Si aũt esset aqua de substãtia sacramẽti: vtriq3 sacra eẽt mẽtio sicut de pane τ vino. ¶ Itẽ in sacramẽtis noue legis: nihil est de substãtia ex parte sacramẽtoꝝ: nisi qõ efficit qõ figurat: sed aqua apposita nihil efficit: q2 nec verum corpus: nec mysticuz: q2 effectiue τ significatiue est ibi vtrũq3: et si aq̃ nõ apponat. ¶ M Scõz scz q̃ aqua sit apponẽda: τ si minister non apponeret: grauiter peccaret. Patet satis ex allegationibus in principio dubij adductis: tũ q2 contra ecclie preceptũ multiplr expressum ageret: tũ q2 sine aqua celebrãdo christũ nõ imitaretur: tum q2 dñicã passionẽ nõ sufficiẽter exprimeret: tñ q2 significatiões mysticas tolleret. ¶ Christ⁹ siquidẽ quoad scõm credit vinũ cũ aqua miscuisse anteq̃ vinũ in ꝓpriũ sanguinẽ cõuertisset. vñ Damascenus. iiij. sntarũ suarũ. Christus inq̃t calicẽ: ex aq̃ τ vino mixtũ: tradidit discipulis suis: dicẽs: Bibite ex hoc oẽs: hic est calix sanguinis mei. Cui cõsonat illud: In sacramẽto corpis τ sanguinis dñi nihil ampli⁹ offerat: q̃ qõ ipse dñs tradidit: hoc est panis τ vinũ aqua mixtũ. de cõse. dist. ij. in sacro. Ad idẽ facit. c. scriptura. eadẽ dist. Quotiẽscũq3 calicẽ in cõmẽorationẽ dñi: et passiõis ei⁹ offerim⁹: id qõ cõstat dñz fecisse faciam⁹. Et sequit: Calicẽ dñi cũ vino mixtũ (s̃m qõ dñs obtulit) offeram⁹. Hui⁹ aũt ꝓbabilitas sumit: q2 vinũ terre illi⁹ forte est τ substantiosuz. Cũ aũt xps vixit temperatissime: ꝓbabile videt vinũ cũ aqua miscuisse. ¶ Deniq3 Paschasi⁹ quãtũ ad tertius inq̃t: Cur in calice aqua misceatur: illa permaxime inq̃t cã est: q2 de latere xpi: vbi passio cõplet: sanguis pariter τ aqua manauit. Qõ certe apl'i mysteriũ plene intelligẽtes: fiendũ in calice censuerunt: vt nihil deesset nobis de sacramẽto ad cõmemorationẽ passiõis: qõ tũc extitit in cruce in 9summatiõe nr̃e redẽptiõis. Hoc q̃ad passionis sufficiẽtem expressionẽ. Tolleret etiã mystica significatio: scz vnio: q̃ vt argutuz est: aptissime per hãc aq̃ admixtionẽ designat. ¶ Per hoc ad rõnes in oppositũ factas: q̃ ꝓbare nitunt q̃ aqua requirit de necessitate sacramẽti. Ad autoritatẽ Alex. pape: q̃ ad hoc sonat q̃ vinũ solũ sine aqua offerri non debet. Et in autoritate Cypriani: Nõ põt. rñdet Inn. q̃ verba illa determinari debẽt: q2 recipiũt exceptionẽ hoc mõ. Non põt nisi ex simplicitate τ ignorãtia fiat. Uel non põt. i. nõ d3: q2 illõ d2 fieri nõ posse: qõ de iure fieri licite fieri nõ põt. Solũ em̃ vinũ legitie τ sine pcepti trãsgressiõe nõ põt offerri. Ita expõit magister. dist. xj. quarti τ ceteri doctores. Silr dicitur q̃ illa aduerbia sic τ sicut: dicũt nõ oĩmodaz silitudinẽ: cũ aqua sola vino solo cõparat: et vinũ sine aq̃ farine nõ asperse: dicunt em̃ silitudinẽ decẽtis τ legitie cõsecratiõis. Uñ neutrũ põt fieri legitime τ sine pcepti trãsgressione. Sed in hoc est dissilitudo: q2 ex aq̃ sola τ farina nõ 9spersa nullo mõ cõfici põt: ex vino aũt solo 9fici põt: licet nõ legitime. ¶ Et p hoc p3 solutio ceteraꝝ autoritatũ. Sic et qõ d2: si offertur vinũ solũ: incipit esse sanguis vel xps sine nobis τc. i. nobis nõ 9ficit hmõi oblatio: vt exponit gl'. i. c. cũ oẽ. allegato. Uel sanguis icipit esse sine nobis: quãtũ ad significationẽ: q2 deest aqua que nos xpo vniẽdos significat. Sic si aqua sola: plebs icipit esse sine xpo. i. significat esse absq3 significatiõe xpi. ¶ N Ad rõnẽ cũ arguit. Aut xps admiscuit aquã aut nõ: dicit q̃ admiscuit vt dictuz est: nec impedit q̃ null⁹ euãgelistarũ hoc scribit. Multa em̃ et alia signa fecit iesus in cõspectu discipuloꝝ suoꝝ: que nõ sunt scripta τc. vt habet. Job. xx. Et maxime in institutiõe huius sacramẽti:

vt habet de cele. missa. cũ marthe. ꝛ cum infert.
Ergo necessario est apponẽda: neget cõsequen-
tia. Quã dñs instituẽdo sacramẽtũ: nõ tm̃ appo
suit que erant de necessitate efficacie: sed etiaꝫ q̃
erant de necessitate significatiõis. Unde hec ap
positio aque: nõ est necessaria quantũ ad effica-
ciã sacramẽti: est tamẽ necessaria quantũ ad ple
nitudinẽ significatiõis. Dñs em̃ apposuit aquã
tanq̃ congruã propter significationẽ expressio-
rẽ: nõ tanq̃ necessariã simpliciter. Et qd̓ in pro
batiõe additur: Nihil offerre licet: veruꝫ est: nec
licet offerre calicẽ sine aqua: si tamẽ fit: nõ est ir
ritũ sacramentũ. ¶ Ad aliã dicit̃ cõcedẽdo ma-
iorẽ: intelligendo eã de illo propter qd̓ sacramẽ
tũ per se ꝛ principaliter institutũ est. Sed ad mi
norẽ dicitur: ꝙ recordatio passiõis nõ est finis
per se seu propter quẽ institutuꝫ est p̃ncipaliter:
sed spiritualis nutritio anime ꝛ fruct⁹ huius sa
cramẽti. Neqꝫ em̃ diceret dñs. Hoc facite ĩ meã
cõmemorationẽ: si nõ fuisset alius finis princi-
palior. Sed hoc dicit: vt celebrãtes hoc sacramẽ
tuꝫ propter finẽ principalẽ: vitã scꝫ ale: ꝛ vnionẽ
Johã. vi. cuꝫ christo gratuitã quẽ expressit dñs. Si quis
mãducauerit ex hoc pane: viuet ineternũ. Et pa
nis quẽ ego dabo: caro mea est pro mundi vita.
Et sequit̃. Qui mãducat meã carnẽ ꝛ bibit meũ
sanguinẽ: in me manet ꝛ ego ĩ illo. Propter hũc
quidẽ (celebrãtes) nihilomin⁹ recordarent̃ pas-
sionis sue. Exẽplũ. Cũ aliquis ex amore gratui-
to prestat bñficiũ aliqd̓ amico: bene vult ꝙ ami
cus suus recordet̃ bñficii accepti: ne arguẽd⁹ sit
ingratitudinis: nõ tñ illa recordatio est propter
qd̓ prestat bñficiũ: sed vtilitas quã vult amicuꝫ
ex eo cõsequi. ¶ Ad vltimũ dicit̃: res hui⁹ sacra-
mẽti q̃ est vnio ꝛc. significari debet p aliq̃d sacra
mẽti: nõ ideo aque admixtio qua hec vnio signi
ficat̃: est de necessitate sacri: q2 hec vnio ẽt signi-
Hugo. ficat̃ p aliq̃d aliud ĩ hoc sacramẽto: scꝫ corp⁹ xp̃i
verũ: qd̓ est res et signũ. Vñ Hugo de sacramẽtis
lib. ii. parte. viii. c. vii. Hec res: scꝫ corpus xp̃i est
integrũ sacramentũ alteri⁹ rei: scꝫ vnitatis capi
tis ꝛ mẽbrorum. Vñ ait: Corp⁹ ꝛ sanguinẽ sacramẽ
tũ esse credim⁹ grẽ spũalis: qua scꝫ grã mẽbra ca
piti vniũtur. ¶ O Nũc de scd̓o dubio: vtruꝫ aq̃
vino admixta in sanguinẽ xp̃i cõuertat̃: De hac
q̃stiõe recitat Inno. iii. in. c. cũ marthe. de cele.
missa. tres opiniões. Quarũ vna est: ꝙ aq̃ adiũ-
cta vino manet in sua specie: vini accidẽtib⁹ cir-
cũfusa: ita ꝙ vini saporẽ assumit: nõ tñ sui substã
Ambro. tiã derelinq̃t. Hec opinio quã pro tertia recitat
Inno. est ꝯtra bea. Amb. ĩ li. de offi. dicẽtẽ ꝙ ĩ sa
cramẽto altaris post cõsecrationẽ: nihil est nisi
corp⁹ ꝛ sanguis xp̃i. vñ ait. Ante bñdictionẽ illa
spẽs noiat̃: post benedictionẽ corp⁹ significat̃. ꝛ
Augusti. habet̃ de cõse. dist. ii. ante bñdictionẽ. Et Aug. ĩ
li. sniarũ ꝓsperi. eadẽ dist. c. nos aũt. Fateamur
ante ꝯsecrationẽ panẽ esse ꝛ vinũ qd̓ natura for
mauit: post cõsecrationẽ vero carnẽ xp̃i ꝛ sangui
nẽ: qd̓ bñdictio ꝯsecrauit. Itẽ Amb. de sacris ca
dẽ dist. panis. ii. calix est vini ꝛ aq̃ plen⁹. vbi ṽba
xp̃i opata fuerũt: ibi sanguis efficit̃ q̃ plebẽ rede
mit. Ad idẽ multa adduci pñt ex dist. ii. de cõse.
vbi nullibi mẽtio fit ꝙ manet post benedictiõeꝫ
aqua: sꝫ tm̃ xp̃i sanguis. ¶ Preterea si aq̃ mane
ret in ꝓpria specie: vino in sanguinẽ ꝯuerso: tũc
nõ liceret sacerdoti in casu eadẽ die duas missas
aut plures celebrare: sicut nec lꝫ semel nõ ieiunuꝫ
(ieiuno nature) celebrare. vt. d. habitũ est lec. x.
qd̓ tñ falsuꝫ est: cũ ĩ plerisqꝫ casib⁹ lꝫ vna die plu
res missas celebrare. Probat̃ aũt illa ꝯseq̃ntia.
tuꝫ q2 celebrãs sumẽdo xp̃i sanguinẽ sil' sumeret
aquã calici admixtã ĩ ꝓpria natura ꝛ specie ma-
nẽtẽ: ꝛ sic solueret ieiuniũ nature: q̃re nõ posset
scd̓o celebrare. Et hãc rõnẽ tãgit gl. ĩ. c. cũ mar-
the. allegato. ¶ Ideo fuit scd̓a opinio: ꝙ vinũ cõ
uertit̃ in sanguinẽ: ꝛ aqua in id qd̓ cũ sanguine
de latere xp̃i effluxit. vñ dicit: Cuꝫ de latere xp̃i
duo p̃cipue fluxerũt sacramẽta: redẽptiõis ĩ san
guine: ac regenerationis ĩ aqua: in illa duo vinũ ꝛ
aqua q̃ cõmiscent̃ in calice diuina virtute mutã
tur. Hoꝝ aliq̃ dicũt ꝙ aqua cõuertit̃ in humo-
rẽ aqueũ quẽ phlegma vocãt: vt recitatur in. c. ĩ
quadã. de cele. missa. ¶ Sed hi tripl'r deficiunt.
Primo: q2 sicut priores negãt actiuitatẽ vini in
aquã. Scd̓o: q2 ſm hoc aqua seorsum esset cõse-
crãda: sicut vinũ seorsum a pane cõsecrat̃. Uirt⁹
em̃ verboꝝ nõ se extẽdit ad aliq̃d qd̓ ĩ verbis nõ
exprimit̃. Cũ aũt dicitur. Hic est calix sanguinis
mei: exprimit̃ sanguis xp̃i: et nõ aqua q̃ effluxit
ex latere xp̃i. Tertio peccãt ĩ hoc: ꝙ dicũt humo
rẽ q̃ fluxit de latere xp̃i: humorẽ fuisse phlegma
ticũ ꝛ nõ aquã. Hoc aũt reprobat Inno. in. c. in
quadã. de cele. mis. Ubi cõtra tales ponit q̃tuor
rõnes pbãtes ꝙ vera aqua fuit q̃ fluxit de late-
re christi. ¶ P Ideo fuit tertia opinio: ꝙ aqua
cũ vino trãssubstãtiatur ĩ sanguinẽ mixta vino.
Hãc opinionẽ probabiliorẽ dicit Inno. quã cõi
ter sequũtur docto. theologie: scꝫ Tho. Sco. ꝛ ce
teri tãq̃ indubitatã. Si tñ sic intelligit̃ ꝙ aqua
post admixtionẽ cũ vino: p actiuitatẽ vini trãsit
et cõuertitur in vinũ: ꝛ facta vinũ: cõuertitur in
sanguinẽ christi. Vñ dicit Sco. in. iiii. dist. xi. q. Scotus.
vi. Uino apponere aquã non est simpl'r necessa
riũ de necessitate sacramẽti: q2 etiã qñ apposita
nõ est cõuertit̃ in sanguineꝫ: nisi pri⁹ sit cõuersa
in vinũ. Sicut em̃ modicũ vinuꝫ admixtũ aque
absorbet̃ ab aqua: ꝛ pdit virtutẽ ꝛ speciẽ vini: vt
si gutta vini in doliũ aque mittat̃: statim corrũ-
pitur: ꝛ conuertit̃ in aquã: ita viceuersa modica
aqua missa in calicẽ vini ex vino alterat̃: ꝛ tandẽ
corrũpitur ꝛ cõuertitur in vinũ. Et sic aqua ĩ vi
nũ naturali opatiõe cõuersa p trãssubstãtiatio-
nẽ supernaturalẽ cõuertit̃ in xp̃i sanguinẽ: ꝛ nõ
alr̃ nec aliter. ¶ Vñ modica aqua apponi d3: ne
vinũ distrahat̃ a sua specie p nimiã aque appo-
sitionẽ: sed econuerso aqua ꝓpter sui modicitatẽ
a sua specie cito in vinũ trãseat: ꝛ demũ totuꝫ in
sanguinẽ cõuertat̃. Et tãto minus de aqua ap-
ponendũ est: quãto vinuꝫ debilius fuerit et mi-
nus substãtiosum. ¶ Et si q̃ris: quãta aqua suf- Questio.
ficit. Rñdet Alexan. de Ales: ꝙ vna gutta sufficit
quãtũcũqꝫ parua sit: dũmodo possit a suo toto
separari. Et hinc sumitur alia ratio preter eã q̃ Rñsio.
supra posita est: cur forte et optimũ vinũ in hoc
sacrificio offerẽdũ est: vt sit vigorosuꝫ ad alterã-
dũ ꝛ cõuertẽdũ aquã appositã ĩ se: ꝛ a ꝓpria sua
specie trãsmutãdũ. ¶ Propter idẽ caute faciunt
celebrantes: qui aquã satis tẽpestiue ꝛ hora bo-
na: vt in principio misse: vel ante euãgeliũ vino
cõmiscẽt: q2 cõuersio aq̃ in vinũ nõ fit per mira
culũ: sicut vini cõuersio fit immediate a virtute
diuina in sanguinẽ: sed fit per naturalẽ actionẽ
vini in aquã: q̃ requirit preuiã alterationẽ. Hec
aũt fieri nõ põt in instãti: sed in tp̃e. Oportet em̃
qualitates aque corrũpi: ꝛ qualitates alias vini
forme ꝯuenientes introduci: vt corrupta forma aq̃
ad introductionẽ q̃litatũ ei discõuenientiũ: ĩ mate
ria iã cõtrariis qualitatib⁹ disposita: forma vini

generet. Hec aũt q꞉ fiũt ab agente naturali: nõ possunt nisi in tp̃e ꝛ successiue fieri. ¶ Q. Hui⁹ absorptionis aque in vinũ: p̃ quã nõ manet ĩ se Alex. de ales põit quasdã mysticas rõnes: vt scꝫ sit ↄformitas signi ad signatũ. per hãc em̃ vnionẽ aque vino ipsam absorbẽte: significat triplex vnio ↄfecta: qua vnũ ab altero quodãmõ absorbet. primo est vnio mẽbroꝝ cũ capite: q̃ nõ habent esse distinctũ a capite. Scõa est nr̃e mortalitatis absorptio. Tertia est gẽtiũ ĩsertio. ¶ Primo hec mixtio aque cũ vino: significat vniones mẽbroꝝ cũ capite: q̃ vnio est res hui⁹ sacramẽti. Sicut em̃ habet ab Inno. tria sunt in hoc sacro forma visibilis panis ꝛ vini: v̓itas corporis ꝛ sanguinis xp̃i virtus sp̃ualis vnitatis ꝛ charitatis cõicãtis ppl̃i. primũ est sacr̃m tm̃. Scõm est sacramentũ ꝛ res. Tertiũ est res tm̃. ¶ Sed notãdũ ꝙ est vnitas charitatis mẽbrorũ mystici corporis xp̃i adinuicẽ: huius signũ ꝛ causa est corp⁹ verũ: vñ Inno. Verũ corpus xp̃i est res prima: q꞉ significat ꝛ cõtinet a primo: ꝛ sacramẽtũ tertiũ: q꞉ significat ꝛ efficit tertiũ. i. vnitatẽ ecclesiasticã. Alia est vnio corporis cũ capite: cui⁹ cã est corpus xp̃i verũ: sed vni⁹ vnionis hec mixtio est signũ. Hac aũt v̓tute vnionis q̃si mutat homo in deũ: f̃m ꝙ dicit apl̃s. j. Cor. vj. Qui adheret deo vn⁹ sp̃us efficit. Unde ꝛ huius cibi sp̃ualis: alia est virtus ꝙ̃ cibi materialis: nã materialis cibus cõuertit in sumẽtẽ: iste aũt cibus cõuertit in sui naturã sumẽtẽ. Cibus sum grãdium (ait
Augusti. Aug.) tu mutaberis ĩ me: nõ ego mutabor ĩ te. Q꞉ igit v̓tute hui⁹ cibi qua fit hec vnio: mutat homo in deũ: vt sit cõformitas signi ad rẽ: cõueniebat vt aqua mutaret in vinũ. ¶ Significat scõo hec aque mixtio aliã vnionẽ: q̃ est nr̃e mortalitatis absorptio. Aqua em̃ nostrã mortalitatẽ designat. ij. Reg. xiiij. Oẽs morimur et tanq̃ aque dilabimur in terrã q̃ nõ reuertunt. per vinũ: quo signat sanguis xp̃i: eiusdẽ mortalitatis absorptionẽ siue mortificationẽ. j. Cor. xv.
Osee. xiij Absorpta est mors in victoria. ꝛ Osee. xiij. Ero mors tua o mors. Licet aũt in nobis morimur in xp̃o tñ viuim⁹. Col. iij. Mortui estis: ꝛ vita vestra abscõdita est cũ xp̃o in deo. ¶ Significat tẽr hec aque mixtio vnionẽ gẽtiũ: q̃ inserẽde erant ecc̃lie de iudeis: sicut oleaster oliue. ad Rom. xj. Aqua aũt ↄuertit in naturã vini: in signũ ꝙ gẽtes erãt ↄuertẽde: ꝛ fideliũ ecc̃lie ex iudeis incorporãde. Propter qd̃ dictũ est petro. Occide et mãduca. Act. x. Sicut em̃ qd̃ mãducat: ĩ naturã cõ-
Actuũ. x. uertit mãducãtis: sic aqua q̃ gẽtes ĩcorporãdas significat: in naturã vini cõuertit. per qd̃ ecc̃lia de iudeis q̃ gẽtes incorporat rep̃sentat. ¶ Neqꝫ huic mixtiõi ꝛ vini ↄuersiõi obest: qd̃ ꝑ se tertia opinio recitata assumpsit: scꝫ de latere xp̃i fluxerũt sacramẽta redẽptiõis in sanguine: ꝛ ac regenerationis in aqua ꝛc. qm̃ in sacr̃o redemptiõis aqua apposita nõ est signũ regeneratiõis. Est quidẽ aqua sacr̃m regeneratiõis nõ mutata nec cõmixta: sꝫ ĩ baptismo sub ea ꝓprietate: qua sibi ꝓpriissime cõuenit virt⁹ abluẽdi. In sacramẽto aũt redẽptiõis apposita vino: ꝛ mutata in vinũ: est significatiua vnionis ppl̃i cũ capite glorioso xp̃o: ꝛ ea ꝓprietate qua aqua: q꞉ semꝑ defluit in terrã populũ significat: qui cõtinue decurrit in mortẽ: f̃m illud supra allegatũ. Omnes morimur ꝛ tanq̃ aque dilabimur in terrã. Hec igit sunt rõnes mystice cur aqua in vinũ pri⁹ est cõuertẽda. ¶ R. Sed forte quis diceret. Quid si in instãti cõsecrationis aqua nondũ cõuersa est
Obiectio in vinũ nunq̃d et ipsa cõuertit in sanguinẽ? Et
Rñsio ad q꞉ supra responsum est ꝙ nõ: quid fiet de aqua?
obiectionem. Respõdet: si fuerit in tanta quãtitate: ꝙ ipsa cõuertisset vinũ in se: si vinũ nõ fuisset prius ↄuersum in sanguinẽ: tũc alterabit species remanẽtes post cõsecrationẽ: ꝛ in instanti quo corrũperet forma vini si nõ fuisset cõuersum: ꝛ introduceret forma aque in materiã vini: corrũpũt q̃litates vini: ꝛ de⁹ creat nouã substãtiã cõpositam ex materia ꝛ forma aque: sub qualitatib⁹ de nouo introductis. ¶ Et dico notãter ꝙ de⁹ creat: q꞉ aqua nõ põt educere formã de materia quia nulla est ibi: nec põt ipsaꝫ materiã ꝑducere q̃ a solo deo creatur: recte sicut de corruptione specierũ in ei⁹ mãducatione. de quo. j. ¶ Si autẽ aqua illa est tã modica: ꝙ viuũ ipsam in seip̃m cõuertisset si nõ fuisset trãssubstãtiatũ: tũc sp̃es vini remanẽtes post cõsecrationẽ: alterãt aquã corrũpẽdo ipsi⁹ qualitates: ꝛ in instãti quo vinũ corrũperet aquã: si eẽt p̃sens: corrũperet forma aque: ꝛ produceret forma vini noua in materia aque: vel ab accidẽtibus: vel a deo f̃m diuersas opiniones. de quib⁹. j. Et saluaret ibi tãdiu sanguis xp̃i: q̃diu manẽt species vini trãssubstãtiati: nõ tñ sub specieb⁹ vini de nouo ꝑducti ĩciperet esse sanguis xp̃i. ¶ Et notãdũ ꝙ hic quidẽ sanguis sub nullis specieb⁹ ĩcipit eẽ aut manet: nisi isti⁹ vini supra qd̃ ꝓlata est v̓boꝝ forma ad cõsecrationẽ sanguinis requisita. Hec aũt non est ꝓlata sup̃ vino de nouo ex aqua genito post ↄsecrationẽ: qm̃ etiã si post ↄsecrationem vinũ purũ apponeret specieb⁹: nõ trãsit in sanguinẽ sicut aqua nõ benedicta addita benedicte efficitur bñdicta: ꝛ oleũ nõ cõsecratũ additũ cõsecrato reddit cõsecratũ. Nõ sic in ꝓposito: nã sanguini xp̃i in calice: q꞉ nõ est extra venas corporis xp̃i sed in venis glorificatis: nõ ei null⁹ liquor appositus põt cõmisceri: nec ꝑ cõsequẽs aliq̃s in ip̃m cõuerti: nisi diuina v̓tute v̓bis cõsecratiõis assistẽte. In aqua aũt benedicta est ↄfecta vnio alteri⁹ aque apposite cũ aqua benedicta: ꝛ constituũt vnã aquã: ꝓpter qd̃ totũ resultãs sortit nomẽ aque bñdicte: ita ꝛ in oleo. Nec ex bñdictiõe aque vel olei fit substãtialis trãsmutatio aq̃ vel olei: q̃lis fit in ꝓposito: vbi substãtia vini cõuertit in substãtiã corporis xp̃i. ¶ S. Sed q̃d de sumẽte calicẽ in quo apposita aqua nõdũ esset in
Questio. Solutio
vinũ cõuersa: ꝛ ꝑ cõsequẽs nec in sanguinẽ: nõne solueret ieiuniũ ĩpediens ab iterata celebratiõe? Rñdet: solueret quidẽ ieiuniũ: sꝫ nõ impediret ab iterata celebratiõe: q꞉ ignorãtia inuincibilis excusat. Nõ em̃ põt sciri vel euidenter ap p̃hendi instãs h̓mõi ↄuersiõis a sacerdote: nisi forte tanta fuisset aqua apposita: ꝙ notabiliter dep̃hẽderet sapor aque: tũc esset ab iterata celebratiõe abstinẽdũ. ¶ Si querit q̃lis esse debeat aqua? Et q̃d si apponeret rosacea: vl̓ ex aliis herbis distillata? Rñdet ꝙ dꝫ esse aqua talis qualis credit xp̃s vsus fuisse in vltima cena: hoc est aq̃ elemẽtaris: verũtñ q꞉ elemẽtaris aqua si nõ apponit nõ impedit cõsecratio: nõ si apponeretur modicũ aque distillate ꝙ nõ posset corrũpere vinũ: lꝫ apponẽs grauiter peccaret: effect⁹ tñ cõsecratiõis nõ ĩpediret. Snĩa est Alex. ꝛ scti Tho.
Aliud q̃situm. Rñsio ad quesitũ.
¶ Si demũ querit. Nũq̃d sufficit si aqua admisceat in dolio: q꞉ ante misse inceptionẽ: frequenter calix ꝑ aque ꝛ vini infusionẽ p̃parat. Solutio f̃m Alex. Nõ sufficit: qm̃ cũ cõmixtio aque et
Questio. Solutio q̃stionis

vini est sacramētalis: nō debet fieri anteq̄ my-
steria inchoent: vel fiat preparatio ad inchoan-
dū: in vasis scrificatis et ministris ad hoc ordi-
natis. Vñ in missa solēni solet apponi post euā
geliū: in priuatis vō solet fieri ante: qm̄ in mis-
sa solēni ppter cantū chori et prefationis copio
sius tps habet quo pōt fieri aque in vinū trans-
mutatio: q̄ in missa priuata que legit sine can-
tu. ¶ T Nunc iuxta diuisionem in principio
huī lectionis factā: videndū est breuiter de cō-
gruitate institutionis huī sacramēti sub mate
ria panis et vini. Assignāt aūt doc. et scti varias
causas institutiōis: quarū vna principalior est
alia. Principalis itaq3 cā est: vt nutrimēto pue
niēti aīam ad vitā p baptismū regeneratā: dñs
aleret cibo vite ministrato ptra cibū illū primo
rū parētū: q erat cibus mortis: vñ eis dictū est.
In quacūq3 die ex eo comederitis: morte morie
Gen. ii. mini. Gen. ii. De cibo aūt isto dr. Quicūq3 man
ducauerit ex hoc pane: viuet in eternū. Joh. vi.
vñ Inno. Ut suā erga nos charitatē ostenderet
et nostrā erga se charitatē accēderet: dedit se p
nobis in pciū. vt p pciū nos redimeret a morte
p cibū aleret nos ad vitā. Alia cā est ad gustum
diuinitatis inuitatio. Instituit em̄ diuina sapiē
tia (ait Alex. de ales. q. xxx. mēbro. vi. par. iiii.)
Alex. de Ales. Lu. xxii. sacramētū corpis et sanguinis sui: vt ad gustū di
uinitatis sue: p gustū humanitatis nos dñs in-
uitaret. ¶ Tertia est mortis sue cōmemoratio:
q amorē nrm̄ ds sibi totalr vēdicare. Hoc facite
inqt in meā cōmemorationē. et. i. Cor. xi. Quo-
tiēscūq3 mā. panē hūc et ca. bi. mortē dñi an. do.
Innocē. ve. ¶ Quarta pctōr cotidianor venia: vñ Inn.
Dedit nobis dñs hoc sacrm̄ salutis. vt q2 nos
cotidie peccam9: et ipe iā mori nō pōt: p h sacrm̄
qd i memoriā mortis accipim9: remissionē pec
catorum cotidie cōsequamur. ¶ Quinta est scriptu
rarū et figurarū ipletio. Esa. vii. Uocabit nomē
Esa. vii. Mat. vlt. ei9 emanuel: qd interptat nobiscū de9. et Matt.
vlt. Ego vobiscū sum (inqt dñs) oīb9 dieb9 vsq3
ad cōsummationē scli. Sz de hoc. j. cū de figuris
quib9 pfiguratū est lati9 dicet. ¶ U Cur autē
cū cib9 sit ale: multaq3 sint cibor gña: quare sub
specie panis et vini placuit illud instituere. Ad h
ponit magister dis. xi. quarti tres rōnes. ¶ Pri
ma: vt fides habeat meritū: dū sumeret corpus
xpi sacratissimū sub aliena specie occultatum.
¶ Scda: ne abhorreat anim9 qd cerneret ocls:
dū māducādū in spē ppria pponeret verū hois
Augusti. xpi corp9. ¶ Tertia: ne ab infidelibus nostre fi
dei insultaret. vñ Aug. Nihil rōnabili9 q̄ vt san
guinis silitudinē sumam9: vt ita et veritas non
desit: et ridiculū nullū fiat a paganis si bibam9
cruorez occisi hois. De hoc sunt metra. Sumit
occulte xps: ne sit tibi stulte. Horror vel risus:
sitq3 lucrosa fides. ¶ His trib9 addit rō quarta
sm̄ Hug. q est significationis perfectio. Signi-
ficatiōis dico duplicis: scz veri et ptēti xpi corpo
ris: et spūalis refectiōis et saginatiōis mētis. Hz
em̄ panis expressaz silitudinē corpis: nā panis
materia: granū scz frumēti in terrā iacit: in ter-
ra mortificat: vt multū fructū afferat. Grana cō
trita in farinā resoluunt: quib9 apposito liqre:
pasta pficit: que cocta ignis calore i panē pfectū
maturat. Sic xps terre iserit: vtero scz virginali.
De qua pphetice scriptū est. Bñdixisti dñe terrā
tuā auertisti captiuitatē iacob. Et iterū. Terra
nra dabit fructū suū. In terre medio mortifica
tus est. Uñ salutis fruct9 plurim9 subsecutus est

scz toti9 humani gñis a diabolica seruitute re-
dēptio: pctōrū remissio: regni celestis apertio:
ac immarcessibilis glorie ac beatitudinis pleni
tudo. Ex quo multiplici fructu integrat mysti-
cū xpi corpus: ecclia scz militās et triūphans: q
ex multis mēbris colligit: fidei liquore et diuini
amoris ardore inuicē cōbinatis. ¶ Refectio in
sup mētis: quā p hoc sacrm̄ dñs pstat: quō aper
tius significari potuisset: q̄ in pane et vino: quo
pfecta refectio celebrat: et quotidie alimur: ac in
vita corpali sustētamur: cōfortamur: roboramur
De quo ppheta. Panis cor hois cōfirmat: vinū
letificat cor hois. Qui panis: q2 cōis est oībus:
visusq3 ei9 delectabilis sine fastidio: iz quotidia-
nus. Cōgrue itaq3 xps sapia pris: sacrm̄ spūa-
lis refectionis in pane et vino instituit: vt sicut
materia baptismi q signū est interioris ablutio-
nis est aqua: inter cetera magis ad corpis lotio-
nē cōgrua: p quā spūaliter regeneramur et in esse
spūali cōstituimur. Sic materia eucharistie di-
uinissime: qua i vita spūali fouemur: nutrimur:
et augmētamur: est panis q corpali refectiōe est
aptissim9: nec aliqn̄ sicut ceteri cibi est fastidio et
horrori. ¶ X De hoc pulchre scribit venerabi
lis Hugo li. ii. de sacra. par. viii. c. viii. i vba hec. Hugo.
Uoluit sapientia dei: q se p visibilia manifestat:
ostēdere qm̄ ipa aiar cib9 et refectio est. Et pptere-
ea carnē assumpeā i eduliū pposuit: vt p cibum
carnis ad gustū inuitaret diuinitatis. Sz ne rursū
hūana infirmitas ptactū carnis in assumptione
horreret: pluctis pncipalis edulii spē illā velauit
et sic sumēdā pposuit vt sensus i vno fouerent: et fi
des in altero edificaret. Fouet em̄ sensus i vno:
dū solita tm̄ et pluera pcipit. Edificat aūt fides i
altero: dū i eo qd videt: qle sit illud qd nō videt:
agnoscit. Proponit igit spēs panis et vini: vt do
ceat plena et pfecta refectio esse in sumptiōe cor
poris et sanguinis xpi ex diuinitate xpi. Plena
aut refectio cib9 et potus est: cibi aūt et potus: pa
nis et vinū principalis substātia est. Et pponit
spēs ex principali substātia refectiōis: vt in ea su
mat: et p eā veritas corpis et sanguinis xpi signi
ficaret. sicut ipse testat: dicēs. Caro mea vere est
cib9: et sanguis me9 vere est potus. Que tm̄ corpo
ris et sanguinis sumptio: q2 sola sine spūali effe-
ctu salutē nō cōfert: idē ipse saluator manifestat
dicēs. Caro nihil pdest: spūs est q viuificat. Uir
tus ergo et plenitudo spūalis refectiōis: q i cor-
pore xpi et sanguine est: p spēm quidē panis et vi
ni significat. In pceptione aūt grē infusio inter-
ne et eterne refectiōis pficit. Et sic quidē cū tria
in vno ibi sint. In primo quidē signū inuenit se-
cūdi. In scdo aūt cā tertii. In tertio vō virt9 scdi
et veritas primi: et hec tria i vno sunt et vnū sacrm̄
Claret itaq3 quō diuinissime eucharistie sum-
ptio sacrm̄ est et imago pticipatiōis iesu: q2 hoc
q ei9 sacrm̄ visibilr pcipim9: signū est q ei spūa
liter vniri debem9. Ipa aūt eucharistia. i. bona
gra: ipa scz hostia sacra diuinissima vocat qm̄ di
uinos facit: et pticipes diuinitatis eos q se digne
pticipāt. Et q2 ipa signū est et virtus: in q vera ca
ro in spē panis sumit: et in carne ei9 digne sum-
pta ipsi9 ēt diuinitatis susceptio et pticipatio et
cōsortiū cōdonat. hec venerabilis Hugo. ¶ Y
Ptz igit q cōgrue id qd nobis est pncipalis cib9
et pot9: corp9 dñi significat: q verus cib9 est ale: et
pfect9: hñs in se cōditiōes pfecti cibi: q noue sm̄ Perfecti
dñm Alb. in de officio misse pte. ii. enūerant. De cibi cōdi
sūt cibi nobilitas ex gñe: suauitas ex sappe: nu tiones.

tristiuitas ex virtute: ad cibatū ꝯgruitas ⁊ simili tudine: penetrabilitas ex subtilitate. vnibilitas ex cōnaturalitate: et firma hesibilitas ex cibari appzehēsione: q̄ ꝑ lōgū ꝓsequit̄ sed rescindūtur ꝓpter nimiā ꝑlixitatē. ¶ Sūt et alie cause quare sub duplici specie institutū sit: q̄ reseruantur vsqz ad eā canonis partē: vbi de sanguinis cōsecratione agit̄: ad lec. scz. lij. ¶ 3 Habet autem mos: ⁊ rubrica docet romani ordinarij: q̄ sacerdos celebrās dicēs hec ꝟba. Qui pridie ⁊c. digitos suos pollices ⁊ indices vtriusqz manus ducat sup pallā corporalis tergēs eos: licet etiā ante canonis inceptionē lotos: ad significandū q̄ hoc sacrificiū nō nisi mūdis manib⁹: nō viciatis nō pollutis: dz venerabiliter ac summa reuerentia ptractari. Eapropter ⁊ eps sacerdotes ordinās: manus eoꝝ chrismate vngēdo sacrificat: vt digne scīs manibus tractēt hostiam salutare. Fit aūt hec tersio digitoꝝ: quib⁹ dñicū corp⁹ sub specieb⁹ tractādū est: nō ꝓpter timorē contaminationis corporis xp̄i: quasi ipsum possit corporali immūdicia maculari: cū sit sub hoc sacramēto mō nō quātitatiuo ⁊ q̄si indiuisibili: quo aīa intellectiua est in corpore: ſm quē modū a nullo corpore cōtingi pōt. Sed fit potius ad reuerentiā exhibēdā: excitandū qz deuotionē ⁊ attētionē ad bñdictū xp̄i corp⁹: qd̄ realiter post ꝓlata ꝯsecrationis ꝟba: sub specieb⁹ panis cōtinet. Magnā eñ reqrit puritatē ⁊ reuerētiā immolatio hui⁹ sacrificij: q: inter oīa sacrificia ipsum est poti⁹: ⁊ in dignitate quecqz alia supexcedit: dicēte Alexādro papa: vt hr̄ de cōse. dist. ij. nihil. Nihil in sacrificijs maius esse pōt q̄ corpus ⁊ sanguis xp̄i. Nec vlla oblatio hac potior est: sed omes hec precellit: q̄ pura cōscia dño offerenda est: ⁊ pura mēte sumēda: atqz ab oībus venerāda. Et sicut potior est ceteris: ita poti⁹ excoli ⁊ venerari debet. Hec ibi. ¶ Debet autē sacerdos hec verba proferēdo panē de palla corporali: vbi ante canonis inchoationē reposit⁹ fuerat: suscipere: sicut christ⁹ accepit panē in manus suas volēs cōsecrare: dans per hoc formā ⁊ exēplum simil'r faciēdi. Debet sacerdos cauere ne multū ante hostiā sic in man⁹ receptā eleuet priusq̄ cōsecrationis verba proferat: ne circūstās ppl's panē nōdū cōsecratiōe in corpus dñi cōuersum adoret: ⁊ ita idolatria incidat dum pro xp̄o panē adorat. Unde nō satis cauta est nōnulloꝝ sacerdotū cōsecrātium solicitudo: qui hostiā ꝯsecrandā in manus recepturi: genua flectūt: in altū eleuāt: ꝑplo respiciētē: ⁊ post ad cōsecrandum procedūt. Teneat ergo i manu hostiā sacerdos nō multū eleuādo ipsaz de altari: nec genuflectat quousqz cōsecratiōis mysteriū est perfectū: qd̄ vsqz ad verboꝝ ꝯsecratiōis panis (que sunt: hoc est eñ corpus meū) prolationē integrā perficit. Siquidē vt infra dicitur: in primo nō esse verboꝝ incipit esse corpus christi sub speciebus panis ⁊ in eodē panis substantia desinente.

Sacerdos non debet genu flectere donec consecrationis mysteriū sit perfectū

¶ Lectio. xxxvj. A

ET eleuatis oculis in celū ad te deū patrē suū omnipotētem. ¶ Hec est tertia pars subdiuisiōis quarte partis pzincipalis canonis: in qua premissis huius sacrosctē institutiōis hora ⁊ materia: tangitur eius modus et circūstātia. Unde dicit̄. Et eleuatis oculis in celū. Et eleuatis. i. sursum leuatis: oculis scz mētis et corporis in celū a quo omne datū optimū est descēdens: ad te deū eius ſm humanitatē: patrē suū ſm diuinitatē: oīpotentē per deitatis infinitatē: que ſm Dam. pelagus est infinite substātie. Etiā oīpotētem per creatiōis ⁊ trāssubstātiatiōis ptātē: que q: infinita est oīpotētia: tibi pr̄i oīpotēti et clemētissimo grās agēs ⁊c. In quibus verbis ſm Alex. de ales: arduitas feti ⁊ dignitas sacramēti designatur. Non eñ sic fecit dñs in institutiōe alicuius alteri⁹ sacramēti: de q̄ de ꝯse. dist. ij. nihil dicit. Alexā. papa quītus vt supra allegatū est in fine lectiōis precedētis. Nihil in sacrificijs mai⁹ esse pōt: q̄ corpus ⁊ sanguis christi: nec vlla oblatio hac potior est: sed oēs hec precellit que pura cōsciētia dño offerēda est: ⁊ pura mēte sumēda atqz ab oībus venerāda. Et sicut potior est ceteris ita poti⁹ excoli ⁊ venerari debet. Hec ibi. ¶ Sed hic diceret aliqs: cū nullus euāgelistaꝝ institutionē hui⁹ viuifici sacramēti describētiū: christū eius institutorē oculos suos ad celū eleuasse cōmemoret: quis tāte presumptiōis extitit ⁊ audacie: vt ꝟba suo de corde iterponere tētauerit: ⁊ q̄ xp̄s in celū ocl'os suos leuauerit affirmare. Respōdet dñs Innoc. q̄ tria cōmemorātur hic in. ca. de cele. missa. Cū marthe. que nullus euāgelistaꝝ describit videlz. Eleuatis ocl'is in celū. eterni testamēti: mysteriū fidei. Sed vnde tunc canoni hec inserta sunt quasi christ⁹ sic fecerit: ⁊ sic dixerit. Respōdet idē q̄ formā istoꝝ verboꝝ acceperūt apl'i a christo: ⁊ ab ipsis apl'is cepit ecclesia. Multa siquidē tā de factis: q̄ verbis dominicis pretermiserūt euāgeliste: que tñ apostoli vel facto suppleuisse: vel verbo expressisse legunt̄. Paulus nanqz in actibus apl'oꝝ sic ait. Meminisse nos oportet verbi dñi nr̄i iesu: qui dixit beati⁹ est dare magis q̄ accipere. Hoc nullus quatuor euāgelistarū scripsit. Null⁹ etiā eorū expssit qd̄ ad corinthios de xp̄o scribens ait. Uisus est pl⁹ q̄ qngētis fratrib⁹ simul. Deinde visus est ⁊ iacobo: nouissime aūt oīm tāq̄ abortiuo visus est mihi. Euāgeliste etiā mutuo iter se suppleuisse legunt̄: q̄ ab eoꝝ aliq̄ vel aliqb⁹ omissa sunt. Uñ cū tres euāgeliste posuerūt: h̄ est corp⁹ meū: sol⁹ lucas adiecit: qd̄ ꝓ vobis tradet̄. Et cū matthe⁹ et marc⁹ dicāt ꝓ multis: lucas dicit ꝓ vobis: matthe⁹ aūt in remissionē peccatoꝝ adiūxit. Ceterū ea q̄ addunt̄ in canone misse ꝓbāt ex aliis locis euāgeliū cōprobari. Johānes eñ suscitationē lazari describēs: Jesum sursum oculos leuasse asserit ⁊ dixisse. Pr̄ grās ago tibi qm̄ audisti me ⁊c. Et īfra. Si tūc igit̄ i celū ocl'os leuauit ad patrē: cū ad corp⁹ exanime animā lazari reuocauit: ꝓbabili⁹ esse videt̄ q̄ tūc ocl'os leuauerit ad deū patrē i celū: cū panē ⁊ vinū i corp⁹ ⁊ sanguinē ꝓpriū cōmutauit. Hec ibi. ¶ B Leuauit aūt ocl'os i celū ad deū patrē suū oīpotētē duplici de cā. Pria vt nobis īsinuaret se ptātē a deo pr̄e h̄ op⁹ magnificū pficiēdi accepisse. Hoc siquidē ⁊ in aliis locis plurimis ꝟbo attestat⁹ est. vñ Mat. xj. Oīa mihi tradita sūt a pr̄e meo. Et iterū Jo. vij. Mea doctrina nō est mea: sz ei⁹ qui misit me pr̄is. Quāuis eñ xp̄s ver⁹ fuit ⁊ est de⁹ pr̄i ꝑ oīa equalis: q: tñ per gñationē a pr̄e originat̄: qua generatione sibi a patre cōmunicata est essentia qua de⁹ est. Oīpotētia qua ei equalis est: et q̄cq̄d pater habet eo dūtaxat excepto: quo sibi opponit̄: id est pr̄nitatis relatione: qm̄

Alexā. de ales.

Obiectio

Responsio

Act. xx.

i. Cor. xv

Christ⁹ leuauit oculos in celū ad patrē dupli ci de cā.

Mat. xj.

Pria cā.

relationes in diuinis opposite originis sunt in eodẽ supposito incõpossibiles: ideoq3 patri oĩa que facit attribuit: q2 oẽm faciẽdi potestatem a patre se accepisse profitet. Data est inquit: mihi oĩs potestas in celo ꝛ in terra. Matth. vlti. Sic in recognitionẽ ꝙ hãc potestatẽ trãssubstantiãdi panẽ ꝛ vinũ i corpus suũ et sanguinẽ a patre accepit: oculos suos in hac actione ad deũ patrẽ eleuauit.

Matth. vlti.

¶ Scđa causa est ꝓpter nostrã eruditionẽ: vt sc3 ꝑ suã actionẽ nos instruat quatenꝰ in principio actionũ nostrarũ oculos mẽtis ad deũ tanꝗ ad autorẽ ꝛ datorẽ bonorũ oĩm subleuaremꝰ: de quo ait Inno. Hoc ad nostrã instructionẽ faciebat xp̃s: vt ꝛ nos oculos cordis non deprimamꝰ in terrã: sed eleuemꝰ in celũ si quod petimus volumꝰ impetrare. Sic fecisse ꝓpheta legitur. Oculi mei semꝑ ad dñm. Et iterũ. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Sic sacerdos hec ꝓferens etiã suos corporales oclos sursum eleuet in celũ: quatenus excitatꝰ mentis oculis recognoscat ministerium illud angelicis humeris tremendũ a solo dño celorũ rege accepisse.

Secũda causa.

Sequit. Tibi grãs agẽs. Tibi sc3 oĩpotẽti deo patri suo: grãs agẽs de tãto dono: de tã excellẽti gratia: de tã efficaci cibo: sacramento dignissimo ꝛ mysterio tã ꝓfundo. Circa qđ diuina virtus secretius operat. Joh. xj. Pater grãs ago tibi qm̃ exaudisti me. Ego autẽ sciebã q2 tu semper me exaudis. ꝛ. ij. ad Cor. ix. Gratias ago deo sup inenarrabili dono eius. Hec Albertꝰ.

Joh. xj.

¶ Uel gratias egit ſm Inno. nõ pro se: s3 pro nobis. i. nostra reparatione ꝛ salute oĩm ꝑ hoc sacramẽtum futura: q2 per vsum istiꝰ sacramẽti: augetur gratia que est causa salutis. Uel gratias egit nobis in exemplum: vt et deũ in singulis actibus nr̃is pre oculis habẽtes: grãꝝ actiões de oĩbus bonis collatis referamꝰ. Unde Bern. Sicut de veteribꝰ terminãdis: sic de nouis incipiẽdis gratias egit christus: nobis pariter exẽplũ tribuẽs in oĩs boni oꝑis inchoatiõe vel perfectiõe pr̃e3 qui est in celis esse glificandũ: vnde ad Ephe. v. Grãs agẽtes semꝑ pro oĩbus in noĩe dñi nr̃i iesu christi deo ꝛ patri.

Bernardus.

Ad eph. v.

¶ Uel grãs egit ſm Chrys. docẽs nos qualr oportet nos hoc mysteriũ perficere: ostẽdẽs per hoc ꝙ in sumptiõe: ꝛ ante sũptionẽ huius sacramẽti preexigit deuotio ꝛ oratio: ac mẽtis in deũ eleuatio: atq3 vt in aduersitatibꝰ positi a grãꝝ actiõe nõ cessemꝰ. Unde subdit Chryso. Accepto pane grãs egit: iã proximꝰ passioni: vt ꝛ nos grãs agamus in flagellis positi. Et dicit Inno. ꝙ ex hac grãtiꝝ actiõe hoc sacramẽtum sacrificiũ laudis appellat: q2 sc3 cum laudibus et grãꝝ actiõe christus ipsu3 instituit.

Chrisostomus.

Innocẽ.

¶ Sequit ꞇ Benedixit. Ad prolationẽ huius verbi facit sacerdos crucẽ super oblatã: non q2 christus benedicẽdo panẽ crucẽ formauerit: q2 nondũ facta fuerat crux character bñdictiõis ꝛ sctificatiõis: sed fit a mĩstro nũc post crucis christi sctificationẽ: per cõtractũ preciosi corporis ꝛ sanguis crucifici: sup materiã panis ꝛ vini. Tũ propter materie sanctificationẽ: q2 cruce christi oĩa sctificant: vt in ca. Nunqđ. de cõse. dist. v. vt supra habet lec. xxj. Tũ ad representandũ. Nam due cruces hic fiunt in verbo bñdixit reperito. Primo ad rep̃sentãdu3 prefignationẽ passionis christi factã in cena per huius sacramẽti institutionẽ sub specie panis ꝛ vini: vt dicit sctũs Tho. in. iiij. par. q. lxxxiij. arti. v. in solutiõe tertie rationis. Scđo ſm Alexã. ad significãdu3 ꝙ morte christi hic specialr representata: duplex hoĩs natura: sc3 corpus ꝛ aĩa redẽpta est. Tertio ad insinuãdu3 dñm in duplici natura: corpore sc3 ꝛ aĩa passionẽ sustinuisse. Na3 corpꝰ ad carnẽ: sanguis ad aĩa3 (cuius sedes in sanguie esse dicit) referri solet.

¶ Quia autẽ bñdicẽdo christus cõsecrasse intelligit: querit vtrũ aliquo sensibili signo: an certorũ verboꝝ prolatiõe: an sola virtute ꝑtãte ꝯsecrauit: ꝛ per hoc qua forma cõsecratiõis dñs vsus est. Et circa hoc Alex. par. iiij. q. xxxiij. mẽ. ij. quatuor recitat opiniones: nõ tñ eo ordine quo hic recitant.

Quomodo Christus consecrauit.

¶ Prima fuit: ꝙ sicut christus prius baptizatus est: ꝙ formã baptismi instituit ita ꝛ prius cõfecit: ꝙ verba aliq̃ protulerit. Ipse siquidẽ q2 est verbũ patris: sine verbo sua virtute ꝯfecit. Nobis aũt qui diuini verbi virtute egemus: dedit formã verboꝝ qua ꝯsecramus: vt sic differẽtia in cõsecrãdo inter ministros et sacramẽti autorẽ appareret. Huic fauere videt Juñ. Sane põt dici inq̃t: ꝙ christus virtute diuine cõfecit: ꝛ prius formã expressit sub qua posteri bñdicerẽt. Ipse nanq3 per se virtute propria bñdixit: nos aũt illa3 virtute quã verbis indidit.

Prima opinio.

¶ Pro ista opiniõe quidã arguũt. Si christi corpus nõ fuisset sub sacramẽto ante istorũ verborũ prolationẽ: non vere dixisset christus: hoc est corpus meũ. Oportuit ergo corpꝰ christi preexistere in sacramẽto ante ꝙ dixit: hoc est corpus meũ: vt vera esset oratio. Precessit ergo aiũt: aliq̃ benedictio cõsecratiua: ꝛ de illa intellexit euãgelista: cũ ait: bñdixit. i. cõsecrauit. Huius opiniõis videt fuisse Frãciscus maronis: addẽs ꝙ christus protulit hec verba indicatiue: nos recitatiue. Indicatiuũ autẽ presupponit hoc qđ indicat. Cum ergo dixit: hoc est corpus meũ: oportuit ad veritate3 huius locutiõis: preexistere id qđ per pronomẽ hoc indicaret non aũt sic oportet ad nostrã prolationẽ verboꝝ: q2 recitatiue tantũ proferimus illa verba: ideo nõ oportet ꝙ aliq̃d preexistat. Sed quãuis nõ sit dubiũ christũ sola virtute sine verbis ꝛ signis potuisse pane3 in corpus suũ conuertere: hoc tñ ita fecisse nulla rõne aut autoritate ꝓbatur.

Franciscus maronis.

¶ Unde est scđa opinio ꝙ dñs accipiẽs panẽ benedixit ꝛ cõsecrauit illũ quadam benedictione secreta nobis ignota: ad quã facta est trãssubstãtiatio: post modũ fregit: ꝛ dedit discipulis suis dicẽs. Accipite et co. hoc est corpꝰ meũ: ꝛ in ꝓlatiõe hoꝝ verboꝝ: contulit eis ꝑtãtẽ ꝛ vim ꝯuertẽdi in posterũ panẽ in corpus xp̃i.

Secũda opinio.

¶ Tertia opinio est: ꝙ dñs cõfecit hoc verbo hoc est corpus meũ: sed verbum illud dixit bis: licet nõ scribat nisi semel. Postꝙ enĩ benedixit tacite dixit: illud verbum hoc est corpꝰ meu3 ꝛ tũc cõfecit: ꝛ q2 tacite dixit tacuit euangelista. Per illud autẽ verbu3 scđo dictũ duo nos docuit sc3 quid fuit ꝙ sc3 dedit corpus eius: et qualiter alius consecrans facere deberet. Omes ille opiniones: q2 nulla autoritate probantur: ꝛ quia superflua videt eorũ dez verborũ repetitio: ideo ea facilitate cõtemnuntur: qua acceptant.

Tertia opinio.

¶ Ideo est quarta opinio ceteris probabilior ꝛ communior: quam etiã tenere videntur Alexã. Alber. et sanctus Tho. ꝛ cõmuniter aliĩ: videlicet ꝙ christus in vltima cena cõsecrauit per eadem verba per q̃ nos cõficimus. Quodq3 semel tantũ protulerit ipsa: ꝛ per vnicã eorũ prolationẽ oĩa tria sci3 consecratio significatio et informatio fiebãt. Protulit tamẽ non eodem ordine quo hic sunt posita quo et euangelista ponit: quia non fuit

Quarta opinio.

euangelistis cura seruare ordinē verborū quo
plata sunt a dn̄o. sicut ⁊ in multis alijs: sed dū-
taxat facta ⁊ plata a dn̄o narrare. Ordo aūt ta-
lis fuit. Accepit panē ⁊ benedixit dicēs. Hoc est
corpus meū. ac deinde fregit ⁊ dedit discipulis
suis dicēs. Accipite ⁊ māducate. Et hoc (vez: q2
dn̄s cōsecrauit borū ꝟbor̄ platiōe semel facta)
magis videt̄ elici ex ꝟbis euāgelij et dictis san-
Eusebi⁹. ctor̄ patrū. vñ Eusebius emissenus: ⁊ habet̄ in
canone de cōse. distin. ij. Q2 corpus. Inuisibilis
(ait) sacerdos: visibiles creaturas in substantiā
corporis ⁊ sanguinis sui: verbo suo secreta pote
state cōuertit: ita dicēs. Accipite ⁊ comedite: hoc
est corpus meū. Et sanctificatione repetita. Ac-
cipite ⁊ bibite ait. Hic est sanguis meus. Ergo
sicut ad nutū p̄cipiēt[dn̄i repēte ⁊ ex nihilo sub
stiterūt excelsa celor̄: pfunda fluctuū: vasta ter-
rarū: ita pari potestate in spiritualib⁹ sacramē-
tis: vbi p̄cipit virtus seruit effectus. Ecce pla
ne dicit ꝙ dn̄s cōuertit visibiles creaturas in-
substantiā corporis ⁊ sanguinis sui hec ꝟba p-
ferēdo: hoc est corpus meū. Itē cōueniens est ꝙ
cōsecratio: q̄ exercet̄ ab ecclesia: eadē forma ver
borū fiat qua fiebat ab ip̄o: a quo ecclesia habet
cōficiendi autoritatē. ¶ E Uerū sunt quidam
tenētes cū opinione quarta: ꝙ xp̄s his verbis
semel platis: hoc est corpus meū: cōsecrauit: sed
aiunt ꝙ ea post fractionē panis protulerit. Un
de dicunt ꝙ xp̄s confecit post diuisionē omniū
partiū panis: in termino scilicet vltime fractio
nis: in quo cōfecit dicēdo. Hoc est corpus meū.
Sicut eñ duodecim fuerūt apl̄i: ⁊ ipse tredeci-
mus: ita in tredecim partes fregit panē: ⁊ p vl-
timo instanti fractiōis porrexit discipulis ⁊ cō-
fecit. ¶ Et si opponit̄ ꝙ ecclesia q̄ xp̄m imitat̄:
prius ꝯsecrat ꝙ̄ frāgit. Respondēt ꝙ duplex est
fractio sacramēti quedā ad figurandū: quedam
ad distribuendū. Illa que fit ad figurandū: fit a
sacerdote in altari post cōsecrationē. de qua in
ferius dicet̄. Illa ꝟo q̄ fit ad distribuendū mul-
tis qui sunt sacramētū percepturi: pōt p̄cede-
re cōsecrationē: vt si quis conficeret pro multis
non habēs distinctas hostias: sed vnū panē in-
tegrū: congrue prius frangeret in particulas et
postea consecraret: ita xp̄m dicunt cōfecisse: sed
Questio. primū est cōmunius. ¶ Si queris quid fregit
Rñsio ad xp̄s. Respōdeo id qđ frāgit sacerdos euangeli-
q̄stionē. cus: species scz sacramētales ⁊ nequaꝙ̄ corpus
dn̄i: de quo infra suo loco dicendum erit. ¶ Se
quit̄. F Dedit discipulis suis dicēs. Accipite ⁊
manducate ex hoc omnes. Hec est quarta pars
subdiuisiōis partis quarte principalis: in qua
ostensis diuinissime eucharistie institutionis
modo atq3 circūstantia: tāgit̄ eiusdē institutio-
nis finis ⁊ ratio motiua: vñ dr̄. Dedit discipulis
suis xp̄s tāq3 hoc sacramentū instituit s̄m fre-
quēter repetita: vt esset memoriale signū passio
nis sue: ⁊ vt esset remediū cōtra peccata quoti-
diana ⁊c. Hec aūt cōueniūt huic sacramēto pl⁹
per sui vsum ꝙ̄ cōueniāt ei s̄m se. Hic dicit apl̄s
j. Cor. xj j. Cor. xj. Quotienscūq3 māducabitis panē hūc
⁊ calicē biberitis: mortē dn̄i annūciabitis. Nō di
Augusti. cit cōficitis: sed sumitis. ⁊ Aug. in lib. sentētiar̄
prosperi. Dū frāgit̄ inquit hostia: dum sanguis
de calice in ora fideliū fundit̄: q̄d aliud ꝙ̄ domi
nici corporis in cruce immolatio: eiusq3 sangui
Ambro. nis de latere effusio designat̄. Et habet̄ de con-
se. dist. ij. dum frangit̄. Itē amb. super epl̄az ad
Hebre. ⁊ habet̄ eadem dist. In chrysto. Nos per
singulos dies hostiā offerim⁹ ad recordationez
mortis xp̄i. Itē aug. li. de trini. Q2 dn̄i morte li
berati sum⁹: hui⁹ rei memoriā in edendo ⁊ potā
do carnē ⁊ sanguinē q̄ oblata sunt: significam⁹.
eadē dist. Quia dn̄i. Remissio etiā peccator̄ pl⁹
fit per vsuz huius sacramēti: ꝙ̄ per ipsum in se.
Nō eñ tantū prodest in pixide conseruatū: sicut
oblatum ⁊ sumptū in vera fide et deuotione. vn
de Aug. eadē distin. vtrū sub figura. Quia quoti
die labimur: xp̄s quotidie mystice p nobis im-
molat̄. Ad idē paschasi⁹ cap̄. immediate prece-
dēte. Hinc frequēter xp̄s volens exprimere fru
ctū hui⁹ sacramēti dixit. Qui manducat carnez
meam: ⁊ bibit sanguinē meū habet vitam eter-
nam. Māducatio ⁊ potio huius sacramenti est
vsus. Hinc ⁊ volens discipulos suos xp̄s fruct⁹
huius sacramēti participes fieri: postꝙ̄ corpus
suū cōsecrauit nō sistebat in cōsecratione. Neq3
dedit discipulis vt ipsum honorifice cōseruaret
s3 dedit in sui vsum dicēs. Accipite ⁊ māducate.
Et qm̄ per vsum māducatio transit ⁊ cōsumit̄:
dedit eis quotiens vellent cōsecrandi potestatē
dum addit. Hoc facite in meā cōmemorationē
vt ita nunꝙ̄ fructu (vsum sacramēti cōsequēte)
priuarent̄ pp̄ter sacramēti carentiā ⁊ defectuz.
Ex his satis patet ꝙ cōsecratio ad vsum qui est
ei⁹ māducatio tanꝙ̄ ad finē quodāmodo proxi
mū ordinat̄: q2 xp̄s postꝙ̄ accepit panē bene-
dixit: dedit discipulis suis vt māducarēt. ¶ De-
dit autē discipulis suis qui secum in vltima ce-
na agnū paschalē: qui figura fuit hui⁹ sacramē-
ti comederūt. vt sicut cū ipsis finē dedit sacrifi-
cijs legalib⁹ ac cerimonijs iudeor̄: ita cū ipsis
inchoaret sacrificiū nouū vsq3 in finē mūdi du
raturū. ¶ Dedit discipulis suis: ad instruēdū ꝙ
nemo hoc sacramētū digne percipit nisi ipsius
fuerit discipul⁹. Sunt aūt xp̄i veri discipuli qui Qui sint
qđ summ⁹ veritatis magister de hoc altissimo veri xp̄i
sacramēto credēdū pposuit: fide certissima fir- discipuli
miter amplexant̄. Propterea nō fuerūt veri di-
scipuli: q̄ audita xp̄i doctrina de hoc sacramēto
abierūt retrorsum: dicētes. Quō pōt hic nobis
dare carnē suā ad māducādū. Durus est hic ser Iohā. vj
mo. Quis pōt eū audire. Iohā. vj. Discipuli xp̄i
sunt q̄ preceptis eius studiose obtēperāt: s̄m qđ
dixit Ioh. xv. Uos amici mei estis: si feceritis q̄
ego precipio vobis. Propterea nō fuerūt veri
discipuli xp̄i: quib⁹ imprecans dixit. Uos irritū
fecistis mādatū dei pp̄ter traditionē vestram.
Mat. xv. Discipuli xp̄i sunt qui valde in frater- Mat. xv
na solidant̄ charitate. De quo Ioh. xiij. In hoc
cognoscēt omēs ꝙ discipuli mei estis: si dilectio
nē habueritis adinuicē. Hec siquidē dilectio di
scernit discipulos ac filios dei a discipulis dia-
boli: vt Bern. ait. Quā si habuerim⁹: pfecto ait: Bernar.
cognoscēt omnes pusilli ⁊ magni ꝙ veri sumus
discipuli xp̄i. Qui eñ dilectionē ⁊ charitatē nō
habēt: quomō essent eius discipuli: qui p̄ceptuz
dedit charitatis. Propterea nō fuit ver⁹ xp̄i di-
scipul⁹ seru⁹ ille nequā q̄ cōseruo suo debitū di-
mittere recusauit. Mat. xviij. ¶ Sequit̄. G Ac
cipite ⁊ māducate. Accipite cū beniuolētia: ⁊ nō
rapite cū violentia: q2 qđ vobis porrigit̄ panis
est filior̄: qui sumendus est de manibus donan
tis cum amore ⁊ dilectiōe. Nō rapiēdus vi ⁊ vio
lētia extorsione: ne forte magis rapinā cōmitte
ret quis dū rapit alienū: ꝙ̄ acciperet reuerēter
qđ gratuito ⁊ liberal̄r ministrat dn̄s omnium.
Rapiūt aūt violēter: q̄ phibiti: aut indigni: et

velut canes immundi panē hūc filiorū canibus
nō mittendū:accipiūt:aut tollunt:magis volē-
tes hac sumptione peccata q̄ dimittere nolunt:
palliare:ꝙ per humilē sue indignitatis recogni
tionē ad tēpus abstinere:donec a peccatis mū-
dati:possunt purgata cōsciētia salubriter mādu
care:accipiētes hunc panē de manu donātis hu
militer ⁊ deuote. Quō cū discipuli christi ausi
fuissent māducare dn̄m suū ⁊ magistrū:nisi eos
ad manducandū quasi amicos ⁊ filios suos in-
uitasset:dicēs. Accipite ⁊ manducate. Et iterū.
Qui manducat me ⁊ ipse viuet propter me. Acci
Innocē. pite ait dn̄s. Nō est intelligēdum dicit Inno. ꝙ
sumptū corpus de manu dn̄i sibi inuicē discipu
li ministrarent:sed qui ꝯsecrauit idē ⁊ ministra
uit dicēs. Accipite:scꝫ de manu mea:⁊ māduca-
te qd̄ vobis offero. Accipite cū deuotione. Mā
ducate cū veneratione. Uel accipite per fidē:mā
ducate per charitatem. Uel accipite in officium
māducate vt anime alimentū. Uel accipite sacra
mētaliter:manducate spiritualiter: duplicē hu
ius sacramēti comestionē s̄m Inno. significās.
Dupliciter siquidē corpus xp̄i comedit̄ q̄ du-
pliciter intelligit̄. Uerū scꝫ qd̄ de virgine traxit
xp̄s ⁊ in cruce pepēdit. Et mysticū qd̄ est eccl̄ia
xp̄i ipsa vegetata. De vero corpe dn̄s ait. Hoc
est corpus meū qd̄ pro vobis tradet̄ ⁊c. De my-
stico dicit ap̄ls. Unū corpus ⁊ vnus panis mul-
ti sumus. Corpus xp̄i verū comeditur sacramē-
taliter. i. sub specie panis. Corpus xp̄i mysticuꝫ
comeditur spiritualiter in fide cordis. De come
stione sacramētali ait dn̄s. Accipite ⁊ māducate
hoc est corpus meū. De comestione sp̄uali dicit
Nisi mādu. carnē filij hoīs ⁊ bi. eius sanguinē:
nō habebitis vitā in vobis. Hec Inno. ¶ Neqꝫ
tn̄ ex hoc negandū est corpus xp̄i verū spiritua-
liter manducari:q̄ sicut māducat̄ corpus chri-
sti mysticū per hoc ꝙ aliquis assumit̄ in societa
tē fideliū:aut firmius in ipsa solidat̄:ita mādu-
cat̄ corpus xp̄i verū sp̄ualiter:cū quis membrū
xp̄i efficitur:⁊ xp̄o incorporatur: ipsiqꝫ fortius
Hugo. per fidē ⁊ dilectionē cōiungit̄. Unde dicit Hu-
go li. ij. parte. viij. ca. v. Deniqꝫ carnes agni co-
medimus:qn̄ in sacramēto verū corpus sumen
do per fidē ⁊ dilectionē xp̄o incorporamur. Ali-
bi qd̄ māducatur incorporat̄ qn̄ aūt caro chri-
sti manducat̄:nō qd̄ manducat̄: sed qui mandu
cat ei quē manducat:incorporatur. Idcirco vo
luit xp̄s a nobis māducari:vt nos sibi incorpo-
raret:qd̄ nō intelligit̄ nisi de spirituali mandu
catione q̄ in sacramētali tantū nō fit hec incor
poratio:nō tn̄ spiritualis excludit semper sacra
Manducatio corporis xp̄i Dupliciť itelligiť sp̄ualis. mentalē. ¶ H Pro cui⁹ intellectu notanduꝫ:
ꝙ māducatio corporis xp̄i dupliciter intelligit̄
spiritualis. Uno modo ex parte modi. Alio mo
do ex parte effectus. Ex parte modi quidē quia
est māducatio corporis xp̄i:nō sub ꝓpria specie
carnis ⁊ lineamētis corporalibus humano cor
pori ꝯuenientibus: sed sub specie aliena sub qua
latet:⁊ vt sic nō subijcit̄ alicui corporalium sen-
suū. Sub qua specie habet quodāmodo moduꝫ
existēdi sp̄us:q̄ ibi est mō inuisibili ⁊ insensibi-
li. Hec māducatio sp̄ualis vere est manducatio
sacramētalis:⁊ opponit̄ manducationi corpali
seu carnali. De qua intelligebāt iudei: ⁊ quidaꝫ
discipuli:cū xp̄s faciēs sermonē corā apostolis
⁊ quibusdā alijs dixit. Nisi manducaueritis car
nē filij hoīs:⁊ biberitis eius sanguinē: nō habe
bitis vitā i vobis:dicētes. Durus est hic sermo:
quō pōt hic nobis dare carnē suā ad māducan-
dū:⁊ abierūt retro ꝓpter duriciā sermonis ei⁹.
Intellexerūt quidā carnē suā māducandā quō
in cadauere vēdit̄:aut in macello ꝑciat̄ ac dēti
bus laniat̄:⁊ ideo fuerūt scandalizati. Unde xp̄s
agnoscēs ꝙ inter se murmurabant dixit. Hoc
vos scādalizat:ꝙ scꝫ dixi carnē meā a vobis mā
ducandā. Sed cū videritis filiū hoīs ascēdentē
vbi prius erat:in diuinitate scꝫ:tūc videbitis q̄
nō eo mō quo putatis corpus meū erogabo vo
bis vt morsib⁹ cōsumat̄:q̄ cū ipso corpore inte-
gro vtiqꝫ ascēsurus sum in celum. Sic exponit
btūs Augustinus. Recedētibus autē illis a xp̄o
duodecim manētib⁹: apostolos instruxit de eo
qd̄ dixerat. Spirit⁹ inquit est qui viuificat:caro
nō ꝓdest quicꝗ. Uerba q̄ ego locut⁹ sum vobis
sp̄us ⁊ vita sunt. Caro nō prodest quicꝗ:quō scꝫ
illi intellexerūt carnales discipuli carnē xp̄i car
naliter manducādā. Spiritus est qui viuificat.
i. caro mea sp̄ualiter sumpta viuificat. Uerba q̄
locutus sum ad vos de carne mea māducanda:
sp̄us ⁊ vita sunt. i. sp̄ualē habēt intellectū: s̄m
quē caro mea vitā prestat:scꝫ sumptā spirituali-
ter sub sacramēto. vnde Aug. in expositiōe. un: Augusti.
p̄s. ⁊ habet̄ de cōse. dist. ij. Prima quidē. Intelle
xistis sp̄ualr̄:sp̄us ⁊ vita sunt scꝫ ṽba q̄ locutus
sum vobis. Intellexistis carnaliter:etiā sic illa
sp̄us ⁊ vita sūt:scꝫ tibi nō sūt sp̄us ⁊ vita q̄ sp̄ualr̄
nō intelligis. sp̄ualiter intelligite q̄ locut⁹ sum.
Nō hoc corpus qd̄ videtis māducaturi estis: et
bibituri illū sanguinē quē effusuri sūt q̄ me cru
cifigent. i. nō eadē specie ⁊ representatione in q̄
vidistis manducaturi estis carnē meā sed in sa-
cramēto. Unde sequit̄. Sacramentū aliqd̄ com
mēdaui vobis:spiritualiter intellectū viuifica-
bit vos:caro aūt nō ꝓdest quicꝗ. Sed quō illi
intellexerūt:sic respōderūt. Carnē quippe sic in-
tellexerūt:sicut in cadauere vendit̄ ⁊c. vt supra
per q̄ ṽba nō intēdit btūs augustin⁹ excludere
veritatē corporis xp̄i in sacramēto eucharistie:
sed ostēdere volebat ꝙ corpus illud nō erat mā
ducandū visibiliter in specie humana: in qua a
iudeis videbat̄: ita vt per partes sicut alialiū ce-
terorum carnes discerperet̄. Erāt tn̄ idē corp⁹ mā
ducaturi sub specie panis inuisibiliter occulta-
tū. Et hoc est qd̄ idē subdidit. Sacramētū ali-
qd̄ vobis cōmēdaui:sp̄ualiter intellectū viuifi-
cabit vos:nō volēs ꝙ corp⁹ xp̄i sit tm̄ sp̄ualiter
⁊ mystice sub sacramēto māducādū:sꝫ sp̄ualiter
i. inuisibiliter ꝑ virtutē sp̄us ꝑ quē ⁊ viuificat.
¶ I Et ꝙ hec sit mēs btī Aug. patet ꝑ eundē
in ep̄la ad hyrenēū vbi dicit. ⁊ habet̄ de ꝯse. dis.
ij. c. nō hoc. Nō hoc corp⁹ qd̄ videtis māducatu
ri estis:⁊ bibituri illū sanguinē quē effusuri sūt
q̄ me crucifigēt. Ip̄m quidē ⁊ nō ipsum: ip̄m in
uisibiliter:⁊ non ip̄m visibiliter q̄ ip̄m sub spe-
cie panis ⁊ vini visibili nō visibilr̄ in ꝓpria spē
corporis sui. Uñ idē in lib. sniarū ꝓsperi. Caro
ei⁹ est quā forma panis opertā in sacramēto ac
cipim⁹. Et sanguis ei⁹ quē sub vini specie pota
mus. et habet̄ eadē distin. Hoc est. Ad idē facit
qd̄ dicit Augu. in ca. Utrū sub figura. eadē distī.
Et nota ibi glo. reducētē modos loquendi im-
proprios ad sermonis ꝓprietatē. Et qm̄ corp⁹
xp̄i sub panis velamine vere contentū nō appa
ret corporaliter in ꝓpria specie: idcirco pōt di-
ci quoddā sp̄uale. Et sꝫ hoc dicit Amb. in li. de Ambro.
mysterijs. ⁊ habet̄ de cōse. dist. ij. c. I illo. In illo
sacramento christus est: quia corpus est christi

nõ ergo corporalis esca: sed spūalis. Et sequit.
Corpus em̄ dei est corpus spūale: corpus xp̄i cor
Hierony. pus diuini spūs est. ¶ Cōcordat beat⁹ Hiero. su
mus. per ep̄lam ad Ephe. Dupliciter inq̄t caro xp̄i et
sanguis intelligitur. Uel illa spūalis τ diuina de
qua ipse ait. Caro mea vere est cibus: et sanguis
meus vere est potus. Et nisi mādu. carnē meā:
et bibe. meū sanguinē: nō habebit᷑ vitā eternā.
Uel caro mea q̄ crucifixa est: τ sanguis qui mili-
tis effusus est lācea. Et habet᷑ eadē dis. dupliciter.
Per hoc qd̄ d᷑ caro illa diuina τ spūalis: nō
distrahit᷑ a veritate carnis realis: quasi ex hoc q̄
d᷑ spūaliter ibi esse: non sit ibi vere τ realiter: q᷑
eadē ipsa s̄m substātiā τ realitatē qua tracta est
Augusti. a virgine: τ passa est in cruce ibidē cōtinetur. vñ
Augu. Uoluit dn̄s in mysterio. glo. i. in sacramē
to vere carnē suā τ sanguinē suū cōsecratione. s.
potētialiter creari. i. trāssubstantiari: vt sicut de
virgine p̄ spm̄scm̄ vera caro sine coitu⁹ creatur:
ita p̄ eūdē ex substātia panis τ vini mystice idez
corpus xp̄i cōsecret᷑. Corpus xp̄i veritas est τ fi-
gura. Ueritas: dum corpus xp̄i τ sanguis virtu-
te spūsscī in virtute ipsius ex panis τ vini substā
tia efficitur. Figura vero illud qd̄ exteri⁹ sentit᷑.
Ecce spēm q̄ sentit᷑ noīat corp⁹ xp̄i. Itē Ambro.
in ca. Omīa. de cōse. dis. ii. ait. Licet figura panis τ
vini videat᷑ nihil tñ aliud q̄ caro xp̄i et sanguis
post cōsecrationē credendū est. Uñ ipsa veritas
ait ad discipulos. Hec inq̄t caro mea est p̄ mun
di vita. Et vt mirabili⁹ loquar: nō alia plane q̄
q̄ nata est de virgine: τ passa in cruce: τ resurre-
xit de sepulchro: hec inquā ipsa est: τ iō xp̄i caro
est q̄ p̄ mūdi vita adhuc hodie offert᷑: τ cū digne
accipit᷑: vtiq3 vitā eternā i nobis operatur. Panē
quidē istū quē sumim⁹ in mysterio illū vtiq3 in-
telligo panē: qui manu spūsscī formatus est in
vtero virgīs: τ igne passiōis decoctus in ara cru
cis. Panis em̄ angeloꝝ fact⁹ est hoīm cibus. vn-
Johā. vj. de ipse ait. (Joh. vj.) Ego sum panis viu⁹ qui de
celo descēdi. Et itē. Panis quē ego dabo ca. m.
est pro mū. vita. Et his nanq3 duabus sententiis
aperte dat᷑ intelligi: q᷑ panis est. τ ille nō duo: s3
vn⁹ panis: τ caro vna. procuidubio vnū corpus
efficit᷑ (iste in p̄la auctoritate: τ ille in scd̄a desi-
gnat⁹: vt glo.) illō vere: istud sane qd̄ sumptū est
de virgīe: qd̄ passū est τ sepultū: qd̄ resurrexit τ
in celū ascēdit: τ sedet ad dexterā dei patris: τ qd̄
est venturū iudicare viuos τ mortuos. Hec ibi.
¶ K Ex ol'bus his infero primū mēbrū tacte
distinctiōis: q̄ mādicatio corpis christi veri sub
sacro altaris pōt dici spūalis τ diuina: τ q̄ nō mā
ducat᷑ corporal'r quō iudei ipsum mādicandū in
tellexerūt. Qd̄ patet ex eoꝝ respōsiōe. Durus est
hic sermo: τ quō pōt hic nobis dare corpus suū
ad mādicādum? Est igit᷑ hec mādicatio spūalis
i. nō corpalis vel carnalis: sed nō spūalis. i. refe
ctiua spūs. Et hoc regulariter: q᷑ ipsa cōi noīe
vocat᷑ a doct. mādicatio sacramētalis: cui acci-
dit vt mādicās spūaliter reficiat᷑: q᷑ cōis esse po
test bonis τ malis. Nisi em̄ τ mali hoc modo mā
ducarēt: quō dixisset ap̄ls. Qui mādicat τ bibit
indigne: iudiciū sibi mādicat τ bibit. Quomo-
do preterea dixisset August. Qui indigne accipit
sacrm̄: acq̄rit magnū tormētum. in ser. de verbis
euā. τ habet᷑ de cōse. dist. ii. Quid est. Et idez. Qui
discordat a christo: nec mādicat carnē eius: nec
bibit sanguinē eius: scz spūal'r quoad effectū: etsi
tante rei sacrm̄ ad iudiciū sue perditiōis quoti-
die accipiat. Et in ca. Sicut iudas. eadē dist. Au
gust. Quisq̄s indigne sumit corpus christi: non
efficit᷑: vt q᷑ malus est malū sit: scz qd̄ accipit: aut
q᷑ nō ad salutē accipit nihil accipit. Corpus em̄
τ sanguis dn̄i nihilomin⁹ erat in illis quib⁹ di-
cebat ap̄ls. Qui manducat indigne: iudiciū sibi
mādicat τ bibit. Nisi ēt boni sic mādicarēt quō
dixisset ap̄ls. Probet aūt seipsum hō: τ sic de pane
illo edat τ de calice bibat. Et xp̄s. Qui mādicat
carnē meā τ bibit sanguinē meū: habet vitā eter
nā. Quō preterea dixisset Aug. iiii. de tri. Corp⁹
τ sanguinē xp̄i mystica prece cōsecratū recte sumi
mus ad salutē spūalez in mēoriā dn̄ice passiōis
in ca. Corpus. i. dis. sepe allegata. ¶ L Secūdo
modo pōt intelligi mādicatio spūalis ex parte
effectus: q᷑ scz ad ipsam seq̄tur refectio spūalis:
ipsius videlz aīe soliditas τ robur in vita spūali.
Et s̄m hoc mādicare spūal'r extēso vocabulo ni
hil aliō est: q̄ credere xp̄m τ ipsum amare: vel cre
dere i ipsum per fidē formatā: que scz per dilectio Augusti.
nē operatur. vnde Aug. sup Joh. Credere in xp̄m
iesum. hoc est mādicare panē viuū: qui credit mā
ducat inuisibil'r saginat᷑: q᷑ inuisibil'r renascit᷑.
Idē in lib. de remis. pnīe. Ut q̄d paras ventrē et
dentē: crede τ mādicasti. Et tā large loq̄tur Au
gusti. de spūali mādicatiōe: vt eā extēdat ad pa-
tres veteris testamēti: qui institutiōez huius sa
crosctī sacramēti longe precesserūt: τ ad paruu-
los baptizatos: ante sacramētalē hui⁹ sacramē
ti perceptionē vita functos. Unde sup illud ap̄li
i. Cor. x. Pr̄es nr̄i eandē escā spiritalē mādica-
uerūt: τ oēs eūdē potū spiritalē biberūt τc. dicit
τ ponit᷑ de cōse. dist. ii. inq̄r. Inquit ap̄ls oēs eā-
dez escā spūalē mādicauerūt. Spūalē itaq3 ean
dē. Nā3 corporalē aliā: q᷑ illi māna mādicaue-
rūt: nos aliud τ oēs eundē potū spūalē biberūt
aliud illi: aliud nos: sed specie visibili: qd̄ tamen
idē est virtute spūali. Sed q̄ illa esca eadē spūa-
lis: τ quis potus idē nisi caro τ sanguis xp̄i: me
diator dei τ hoīm: qui erat cib⁹ τ satietas ange-
loꝝ s̄m diuinitatē factus est cibus τ potus via
toꝝ s̄m humanitatē. Nō solū illoꝝ: qui post ad
uētū suū in carnē in ipsum crediderūt: sed etiaz
precedētiū: qui illud futurū qd̄ nos p̄teritū nō
dubitam⁹: crediderūt. Illi siquidē veteris testa
mēti patres carnē xp̄i spiritualiter manducaue
rūt q̄i explicite vel implicite crediderūt filium
dei carnē hūanā de nr̄a mortalitate: assumptu-
rū: eandēq3 datum in cibū sub eucharistie sacra
mēto. Sic igit᷑ eādē escā comederūt sub māna:
quā τ nos sub hostia: nō q̄ sub māna verū corp⁹
xp̄i cōtineret᷑ sicut sub hostia: s3 q᷑ māna figura fuit
corpis xp̄i sub hostia: qd̄ ipsi manducando mā-
na spūaliter intellexerūt. Idē igit᷑ spūali virtu-
te fuit: qd̄ ipsi mādicauerūt: τ qd̄ nos mādica-
mus: q᷑ corp⁹ xp̄i p̄ māna designari fide credide
rūt: τ nos fide affirmam⁹ idipm sub hostia cōti
neri. Silr̄ mō eundē potū nobiscū biberūt: xp̄i
scz sāguinē: τ cū biberūt aquā de petra: p̄ quā effu
sionē sanguinis xp̄i de latere intellexerūt signifi
cari. Per quā τ futurā xp̄i passionē crediderūt:
τ p̄ eā sperauerūt a morte ppetua liberari: qd̄ τ
nos firmiter credimus τ speram⁹. Patet igit᷑ ex
v̄bis btī Augu. patres ve. te. corp⁹ xp̄i spūaliter
mādicasse: nō aliter q̄ per fidē τ dilectionem.
¶ M De pueris etiā q̄ spūaliter mādicant
corpus xp̄i in susceptiōe baptismatis patet p̄ eū
dē sup illud ap̄li. Un⁹ panis τ vnū corp⁹ multi su
mus. in sermone de īfantib⁹: τ habet᷑ de cōse. dis.
ii. q᷑ passus. Nulli inq̄t aliquaten⁹ est dubitādū

vnūquēq; fideliū corporis ⁊ sanguinis dñici tūc
esse participē:qñ in baptismate membrū efficit
xpi:nec alienari ab illius panis sanguinisq; il-
lius cōsortio:etiā si antequā panē illū comedat:ca
licēq; bibat de hoc seculo migrauerit in vnitate
corporis xpi cōstitut⁹. Sacramēti quippe illius
participatione ac beneficio non priuabit:qñ in
se hoc qd illud sacramentū significat inuenitur.
Quid autē hoc sacramētū significet in eodē ca.
explanat dicēs. Heretici qñ accipiūt hoc sacra-
mentū:testimoniū cōtra se accipiūt: q: illi que-
rūt diuisionē:cū panis ille significet vnitatem.
Et post pauca. Ita dñs noster iesus xps nos si-
gnificauit:nos ad se pertinere voluit: vt myste-
riū pacis ⁊ vnitatis nostre in mēsa cōsecrauit:in
mēsa scz vltime cene. Significat igit̃ ſm mētem
Aug. hoc sacramentū vnitatē nostrā:scu corpo-
ris xpi mystici q̄ est per fidē et charitatē. Qd ex-
presse declarat in quadā homelia: ⁊ habet̃ eadē
dist. hoc sacramentū:vbi dicit. Hoc est sacramē-
tum pietatis ⁊ est signū vnitatis:vinculū chari-
tatis q̄ vult viuere accedat ⁊ credat: et incorpo-
ret. Hūc cibū et potū societatē vult intelligi cor
poris et mēbrorū suorū qd est ecclesia in prede-
stinatis. Societas aūt ⁊ vnitas in predestinatis
ex nullis ita attendit̃ in presenti vita:quātū ex fi
de ⁊ charitate: q: hic effectus quidā sunt et me-
dia quib⁹ beatitudinē:ad quā predestinant̃ ho-
mines:cōsequunt̃. Sicut ergo q: paruuli in ba-
ptismo fidē ⁊ charitatē suscipiūt:societatē intrāt
ecclie: ⁊ mēbra corpis xpi mystici efficiunt̃: ⁊ ita
xpo vniunt̃ et icorporant̃:ipsiq; spūaliter adhe-
rēt. per cōsequēs xpm spūaliter manducare di
cuntur:q: in ipsis est vnitas ⁊ societas cum cete
ris xpi mēbris:que ꝑ hoc sacramentū: vt dictuz
est:significant̃. Qd cōfirmat idē ad bonifaciū
scribēs. Nec cogitetis inquit vitā habere nō pos
se paruulos: qui sunt expertes corporis et san-
guinis dñi nostri iesu xpi:dicēte dño. Nisi man-
du. car. filij hois ⁊c. de cōse. dist. iiij. In ecclesia.
vbi glo. sup verbo cogitetis. q. d. nō dubitetis:
Imo certi sitis:ꝙ vitā habere nō possunt paruu-
li:si sint expertes corpis christi. Corporis glo. i.
vnitatis ecclie: quā illa significat. Ideo sequit̃
stati ca. seq. Nulli est aliq̄tenus ambigēdum tūc
vnūquēq; fidelē corporis ⁊ sanguis christi par-
ticipē fieri:qñ in baptismate mēbrū christi cor-
poris efficit̃ ⁊c. vt. s. allegatū est. Ex quib⁹ satis
patet ꝙ paruuli baptizati ſm Augu. in hoc cor-
Augustinus. pus christi ⁊ sanguinē spūaliter percipiūt:q: scz
in christū credūt: ⁊ ipsuz diligūt: sibiq; vniunt̃ ⁊
incorporant̃ saltē per habitus fidei ⁊ charitatis
receptos in baptismate:licet nō actualr. Et hoc
est qd dictū est in pricipio illi⁹ mēbri distinctiōis
premisse:ꝙ mādu care christū spūalr:est in chri-
stū credere actu vel habitu. ⁊ sibi per hoc vt capi
ti tanꝙ mēbrū incorporari. ❡ N De hac mādu
catiōe spūali dicūt cōiter doctores intelligi de-
bere verbū christi scriptū Johā. vj. Nisi mānduc.
car. meā ⁊c. Et hoc ex verbis euāgelij premissis
huic verbo ⁊ seq̄ntib⁹ ipsuz cōcludūt. Unde chri
stus his qui saturati erāt ex quinq; panib⁹ ⁊ duo
bus piscibus:non tñ in eū credētibus:sed signū
vt crederēt petētibus dixit. Amen amen dico vo
bis:queritis me: nō q: vidistis signa:sed q: mā
ducastis ex panibus ⁊ saturati estis. Operamini
cibū qui nō perit. i. operā date:vt habere possitis
cibū spūalē qui nō perit vt cibus corpalis sum-
ptus ad hoc vt nutriat: sed qui pmanet in vitaz
eternā:quē filius dabit vobis. Illis autē petēti-
bus semper hūc panē dari eis declarat christus
quis est ille panis: ostēdens eū hoc modūquo-
modo debeat mānducari dicēs. Ego suz panis vi
te:qui venit ad me nō esuriet: ⁊ qui credit in me
nō sitiet. Per qd exprimit̃ modus quo hoc pane
vti debet qui vult vt nō esuriat nec sitiat:qui est
ire in christū: ⁊ credere in christū:que duo idem
sunt:q: nō corpore: sed mēte per fidez charitate
formatā itur in christū. Unde btūs Aug. de ver- Augustinus.
bis dñi. Credere in deū est credēdo deū amare:
credēdo in eū ire:credēdo ei adherere: ⁊ ei vt mē
brū incorporari. ❡ Ex quibus patet ꝙ idē est in Idem est in Christum credere ⁊ in Christum ire.
christū credere ⁊ i christū ire: ⁊ qui credit in chri
stū incorporat̃ christo: ⁊ fit mēbrū ei⁹: et per hoc
mānducat christū ⁊ panē vite quē qui edit nō esu
riet:sed habebit vitā eternaz. Murmurātibus
aūt iudeis:q: christus se dixit panē vite: repetit
qd premisit dicēs. Amen amen dico vobis: qui
credit in me habet vitā eternā. Ego suz panis vi
te. Et post pauca. Si quis mānducauerit ex hoc
pane:viuet in eternū. Per qd apparet idem esse
credere ⁊ manducare:christomet sic exponente.
Manifestū est enī:ꝙ ad nō esurire ⁊ sitire perue
nitur per mānducare ⁊ bibere. ad qd scz nō esuri-
re ⁊ sitire etiā peruenit̃ per venire ad christum ⁊
credere in christū: ipso dicēte. Qui venit ad me
nō esuriet: ⁊ qui credit in me nō sitiet. ❡ Quod
aūt mānducare hūc panē:sit idē quod mānducare
carnē eius: declarat mox subiūgens. Et panis
quē ego dabo:caro mea est pro mūdi vita. Et li
tigātibus iudeis ⁊ dicētibus. Quomodo pōt hic
nobis dare carnē suā ad mānducādū? Respōdit
christus ꝯfirmās qd dixit. Amen amen dico vo
bis:nisi mānducaueritis carnē filij hōis. ⁊ biberi
tis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis:et
cetera que sequunt̃. Ex quibus Christi verbis:
videt̃ ꝙ manducare carnē filij hois: ⁊ mānducare
panē qui de celo descēdit:idē sunt qd credere in
christū:q: qui credit in christuz non esuriet qui
credit in christū habet vitā eternā: sicut māndu-
cans panē quē christus promisit nō esuriet ⁊ ha
bet vitā eternā. ❡ O Et est singulariter attēdē
dum:ꝙ quotiēs christus loq̄tur de pane:siue de
carne sua maducāda: semꝑ addit vel promittit
vitā eternā:vnde quotiens Johan. vj. loquitur
de pane:totiens de vita facit mentionem: que
vtiq; non semper sequit̃ manducationē sacra-
mentalē: cū ipsa qñq; fiat ad iudiciū ⁊ dānatio
nē:ſm aplm. Videt̃ igit̃ loqui de spūali: quā vi-
ta eterna cōsequit̃ iuxta doctrinā xpi. ❡ Prefa-
tā sententiā sup ceteros doc. explanat btūs Au- Augusti.
gu. sup Joh. vbi multa de hac materia ponit:ex
ponens ꝟba xpi:vbi inter cetera loquēs de mā
ducatione corporis xpi ita dicit. Deniq; iā ex-
ponit quomodo id fiat qd loquit̃: ⁊ quid sit mā
ducare corp⁹ eius ⁊ sanguinē bibere. Qui mādu
cat carnē meā ⁊ bibit sanguinē meū:in me ma-
net ⁊ ego in eo. Hoc est manducare illam escam
⁊ bibere illum potum:in christo manere: et illū
manentem in se habere. Et per hoc qui nō ma-
net i xpo: ⁊ in quo xps nō manet: proculdubio
nec manducat eius carnē neq; bibit ei⁹ sangui
nē: etiā si tante rei sacramentū ad iudiciuz sibi
manducat ⁊ bibit. Hec Aug. ❡ Idē i homelia se
quēti expresse declarat dicens. Exposuit autem
christus modū attributionis hui⁹ doni sui quō
daret carnē suā ad manducandum dicens. Qui
manducat carnē meā et bibit sanguinē meū in

me manet et ego in eo. Signũ q2 mãducauit et
bibit hoc est:si manet ⁊ manet si habitat et habi
tat:si erit ⁊ nõ deserat. Hec ille. Ecce causam p-
pter quã qui mãducat h3 vitã eternã: q2 ve3 ipse
manet in xp̃o velut mẽbrũ xp̃i: et xp̃o in eo tãq̃
caput viuificans ipsum. Manet autẽ et habitat
xp̃s in nobis per fidẽ dicente apl'o. Inhabitare
Ad Eph. iii. xp̃m p fidẽ in cordib' vestris. Ad Ephe. iii. Ma
net etiã in nobis ⁊ nos in eo p charitatem: teste
Johãne. Deus charitas est: ⁊ qui manet in cha-
ritate in deo manet ⁊ deus i eo. j. Joh. iiii. Ideo
autẽ viuit ille in quo est xp̃s: q2 ipse est vita. Di-
Jo. xiiii. cit em̃ de seipso. Joh. xiiii. Ego sum via: veritas:
Deu. xxx ⁊ vita. ⁊ Deu. xxx. d2 de eo. Illi aũt adhereas ipe
em̃ est vita tua. Ideo quilibet rñc spũaliter viuit
cũ xp̃o p fidẽ ⁊ charitatẽ manet in ipso: q2 iustus
ex fide viuit. Abachuc. ii. ⁊ Gal. iii. Tñc igit' man
ducat illũ cibũ: sine quo nõ habet vita: carnẽ sc3
xp̃i: de qua ipse dixit. Nisi mãducaueritis carnẽ
filii hois: et biberitis ei' sanguinẽ: non habebi-
tis vitã in vobis. De hac materia infra plus di-
cet lec. lxxxiiii. ⁊ lxxxvii. cũ tractabit vtrũ mãdu-
catio sub vtraq3 specie sit necessaria ad salutem.
¶ P Sequit'. Ex hoc oẽs. Illa particula a nul-
lo euãgelistarũ reperit' addita premisse particu-
le: sci3 accipite ⁊ comedite: sed eã mox sequitur.
Accipiens calicẽ gratias egit ⁊ dedit discipulis
suis: dicẽs. Bibite ex hoc oẽs: vt refert Matth.
Credit' autẽ ad hunc apposita locũ per apl'os in
principio nascẽtis ecclesie: a quib' ad scõs pa-
tres deriuata: deuenit i vsum ecclesie vsq3 in ho
diernũ diẽ. Apostoli ṽo eã credunt' a xp̃o audi-
uisse in cena: dũ cõsecrato pane porrexit ⁊ dixit.
Accipite ⁊ mãducate ex hoc oẽs. Q̃d aũt hec ver
Ambro. ba: xp̃i verba sint: testat' Ambro. libro de sacra.
et ponit' de cõse. dis. ii. panis in altari. ita dicẽs.
Didicisti q2 accipis corpus xp̃i. Uis scire q2 ver-
bis celestib' cõsecrat': accipe q̃ sunt verba q̃ dicit
sacerdos. Fac nobis in q̃t hãc hostiã sanctã: rõ-
nabile3 ⁊c. Inde oĩa illa euãgelistẽ sunt. Accepit
panem: grãs egit: fregit ⁊c. vsq3 ad Accipite siue
corpus siue sanguinẽ. Inde verba xp̃i sunt. Acci
pite et bibite ex hoc oẽs. Et post pauca. Deinde
* Chri- audi dicentẽ: accipite et cõedite ex hoc oẽs. Non
stus (vt est autẽ verisimile a quoq̃ hec verba addita ad
aliquib' verba euãgelistarũ: preterq̃ ab apl'is q̃ cõsecra-
plac3) diui- tioni xp̃i interfuerũt. De hoc satis supra dictum
sit panez est in principio hui' lectionis: vbi tactũ est q̃ nõ
in tredec- solũ ea q̃ ab euãgelistis accepim' de xp̃o certa fi
cim bolos de tenem': sed etiã ea q̃ apl'ica traditiõe in vsum
q̃s post venere ecclesie: vt habet' dist. xi. ecclesiasticarum.
consecra Sic em̃ tãq̃ fidei articulũ tenem': q̃ xp̃s descen
tione di- dit ad inferna: q2 in symbolo apl'o2 ponit' qd in
scipulis nullo euãgelistarũ reperit'. Nec solu3 ea obserua
porrexit: mus q̃ p apl'os ad nos p scripta descẽderũt: sed
sicut sa- etiã ea q̃ eccl'ia ab ipsis accepit ⁊ in cõsuetudinẽ
cerdos di duxit: vt dicit Aug. in ca. allegato a Dam. iiii. li.
uersas sniarũ suarũ: cuiusmodi sunt multa q̃ in dispen
hostias satione sacramẽto2 obseruam': vt q̃ ter imergi
cõsecrat. mus baptizãdo ⁊ similia. ¶ Q Et nota q̃ pno
vel pmo mẽ hoc: cũ dicat xp̃s: accipite et comedite ex hoc
totũ pa- omnes: non demonstrat aliquod fragmẽtorum:
nẽ conse cum singulis singula fragmenta distribuit: nam
crauit: per se fregit panẽ in partes iuxta numerũ disci-
post diui pulorũ: quibus singulis de manu propria singu
sit in tot las porrexit particulas. * Et i3 non videat' ne-
partes cessariũ fuisse vt eos singulos premoneret qua-
quot erãt tenus manducarẽt ex hoc oẽs: sicut dũ eis por-
discipli. rexit calicẽ quia dũtaxat semel cõsecrauit calicẽ:

et ideo nisi vnusquisq3 partẽ vini consecrati re-
seruasset sequenti discipulo: non potuissent oẽs
ex eo bibisse: ideo premonitos eos esse oporte-
bat: vt quilibet sequẽti discipulo partẽ reserua-
ret: quod factũ videtur per verbũ xp̃i dicentis.
Diuidite inter vos (vt Lucas refert) et bibite ex
eo oẽs: vt ceteri dicũt euangeliste: tamẽ sub par
ticularũ specie: corpus suũ tradens dixit: cõedi-
te ex hoc oẽs: ipsos ad sacramenti huius cõmu
nionẽ inuitando: qd est sacramentũ amoris: ex
charitate maxima institutũ: a quo neminẽ quã
tũ in se est: secernere voluit: l3 peccatores ppter
pctm̃ qd a deo separat: accedere prohibeantur.
Neq3 p hãc prepositionẽ ex: cũ dixit: ex hoc oẽs.
diuisionẽ innuit sui corporis p partes discerpẽ
di. Longe. i. ab intentione xp̃i. ¶ R S3 hic no-
tandũ: q̃ in scriptura sepe agi videt' de vno: cum
tamẽ agit' de diuersis: vt in proposito: cũ dicit'.
Accepit panẽ benedixit: fregit: dedit discipulis
suis. Hic de vno: scilicet de pane videt' fieri locu
tio: cũ tamẽ fiat de diuersis: benedixit quidẽ pa
nẽ: sed fregit: nõ panẽ: s3 panis formã siue spẽm
et dedit naturale corpus suũ. Nõ olno dissimili
ter dixit sm Inno. Mãducate ex hoc oẽs. Pro-
nomẽ hoc: vt dictũ est: demõstrat integrũ corp'
xp̃i: ⁊ ex prepositio innuit formam diuersam: vt
sit sensus. Comedite corpus integrũ sub diuer-
sa tñ et distincta specie panis: ⁊ sic species panis
diuiditur: et corpus integrũ manducat'. Et sm
hoc dicit beat' Aug. vnusquisq3 accipit partem Augusti.
suã. Per partes manducat' xp̃s ⁊ manet integer
totus (de conse. dist. ii. Qui manducãt.) vt refe-
ratur partialitas ⁊ diuisio ad sacramẽtũ: hoc est
ad species cõtinẽtes: totalitas ṽo ac integritas
ad cõtentum. Dixit igit' dñs. Comedite ex hoc
omnes: ex hoc sc3 corpore: de quo dixit: hoc est cor
pus meũ. Comedite nõ faciẽdo partes ex corpo
re: sed q2 feci vobis partes de pane: sub quibus
oĩbus corpus meũ cõtinet' qd offero vestrũ cui-
libet manducandũ. Et ita (ex) qd preponit' pno
mini (hoc) qd corpus xp̃i demõstrat: notat diui
sionem: nõ in corpore sed in corporis sacramen * Chri-
to. Fuerũt em̃ hec verba prolata a xp̃o postq̃ pa stus ita
nẽ cõsecrauit: sicut ⁊ post cõsecrationem discipu solitus
lis suis dedit. Nã et fregit postq̃ consecrauit sm erat diui
opinionẽ magis cõmunẽ supra positã vt paruit dere ma-
ex premissis. * Nec periculũ fuit decidẽtiũ parti nib': si-
cula2 ex fractione: qm̃ ita solit' erat xp̃s frãgere cut nos
manibus sicut alius cultro scindere. Propter cultello
quod nouerunt eum discipuli in emaus post re scindim'
surrectionem in fractione panis.

¶ Lectio. xxxvii. A

CIrca hũc tex-
tum tria mouent' dubia. Pri- Dubium
mum vtrũ iudas fuerit vnus primu3.
ex omnibus xp̃i corpus sacra
mentaliter sumentibus. Se-
cundum: quale corpus dedit
dñs dicipulis: mortale an im
mortale. Tertiũ an xp̃s in cena sumpserit corp'
et sanguinẽ suũ cum discipulis. ¶ Dubium pri-
mũ oritur ex textibus euangelistarũ. Videt' em̃
ex quodã passu iudã iã exisse cõuiuiũ xp̃i ⁊ disci-
pulorũ priusq̃ xp̃s corpus suũ sumendũ discipu
lis tradidit: et calicẽ ad potandum. Nã vt refert
Matth. xp̃s bibentib' calicẽ: statim dixit. Dico
autẽ vobis: q̃ nõ bibã amodo de hoc genimine

vitis vsq3 in diē illū:cū illud bibā vobiscū nouū
in regno patris mei. Uobiscū videt̄ demonstra-
re assumēdos ad regnū patris. Et quia hec ꝟba
ad oēs tūc p̄sentes loquebat̄:omēs tūc p̄sen
tes assumendi fuerant ad regnū patris:et in eo
cū xp̄o bibituri. Et ex hoc videt̄ sequi ꝙ iudas
p̄sens nō fuerit: q̄ ad regnū assumendus non
erat:et ita corpus xp̄i nō accepit. ¶ Ex alio pas-
su videt̄ interfuisse conuiuio:cū xp̄o suis discipu
lis tradidit suū corpus ad manducandū. Nā ꝺm
Lucā xp̄o tradēs calicē dixit. Hic calix noui te-
stamēti est in meo sanguine q̄ pro vobis funde-
tur. Uerūtamē ecce man⁹ tradētis me: mecū est
in mensa. Ex quo sequit̄ ꝙ iudas q̄ ꝺhm tradi-
dit fuit secū in mēsa. Quotquot autē fuerunt in
cōuiuio eucharistiā acceperunt teste Marco bi
berūt ex eo oēs:ergo et iudas bibit. ꝛ ꝑ ꝯsequēs
prius mādncauit:q̄ post corporis sumptionem
tradidit calicē. ¶ p̄terea iudas cū accepit pa-
nis bucellam exiuit cōtinuo. ꝛ erat nox: vt dicit
Joh. xiii. Jo. xiii. ca. Christus aūt post alios cibos tradi-
dit eucharistiā:postꝙ. s. cenauit: vt dicit Lucas.
Accepit inquiēs calicē postꝙ̄ cenauit:dicēs. Hic
est calix ꝛc. Uidet̄ ergo ꝙ prius exierit:ꝙ̄ xp̄o tra
deret eucharistiā. ¶ Itē xp̄s tradēs calicē et di-
cens. Hic est calix noui testamēti in meo sangui
ne: qui pro vobis fundet̄. nullū p̄sentiū exce-
pit. Multos autē excepit cum dixit ap̄lis. Beati
eritis si hec scitis ꝛ feceritis ea statim excipien-
do adiecit. Nō de oībus dico. Ego scio quos ele-
gerim. Et iterū. Uos mundi estis:s3 nō oēs. Ibi
dē igitur videt̄ ꝙ ad oēs bibētes calicē: sangui-
nis ꝯfusio habuerit efficaciā quoad vite eterne
cōsecutionē. Cum autē iudas beatitudinē cōse-
cutus nō est sequit̄ ꝙ non fuit vnus ex his qui-
bus xp̄s dixit verba p̄missa. Hic est calix noui
Matth. vii. testa. ꝛc. ¶ p̄terea xp̄s docuit sanctum nō esse
dandū canibus:ideo nō videtur ꝙ suū sacratissi
mū corpus dederit iude ꝓditori: maxime q̄ iu-
das accipiēdo mortaliter peccasset: cuius vt vi-
detur xp̄o occasio fuisset porrigēdo: cōtra illud
Augusti. bti Augu. q. xxj. li. lxxxiii. q. Deo autore nemo fit
R̄nsio ad deterior. ¶ B Ad hoc dubiū r̄ndet dn̄s Inno.
primum Tenē. tn̄ forte est i illo casu sine alioꝝ preiudicio:
dubium. qd̄ Joh. insinuat: ꝙ iudas cū accepisset bucellā
exiuit ꝯtinuo:sc3 ad tradēdū xp̄m. erat eīn nox:
post alios autē cibos tradidit eucharistiā:vt eli-
cit̄ ex illo Luc. xxii. Silr̄ et accepit calicē postꝙ̄
cenauit. Accipiēs autē bucellā: nō accepit corp⁹
xp̄i:vt dicit beat⁹ Augu. ꝛ ꝑ cōsequēs pri⁹ exiuit
iudas ꝙ̄ xp̄o traderet discipulis eucharistiā. Qd̄
ꝟo Lucas post calicē cōmemorat traditorē: pōt
intelligi per recapitulationē: que frequētius fit
in sacra scriptura:vt sc3 factū pri⁹: narret̄ poste-
rius:sicut Matth. xxvj. cōmemorat in vnctione
pedes dn̄i ꝛ caput vnguētis post biduū ante suā
passionē:cū tamē Joh. dicat illud factū ante sex
Hilari⁹. dies pasche. eiusdē. xii. Idē tenet Hilari⁹:ꝙ xp̄s
corpus suū iude nō tradidit ꝓpter textū Mar.
supra allegatū. Nō bibam amodo de genimine
vitis ꝛc. Judas autē posteri⁹ nō bibit: ergo nec
tunc. ¶ Sed autoritatibus illis nō obstantib⁹:
oppositū eius qd̄ dictū est: cōius sustinetur:et a
Christus corp⁹ suū iude dedit. sanctis doctorib⁹ approbatur. vn̄ dicit Diony.
in de ecclesiastica hierar. c. iii. In quaꝺ haud du-
biū quin nouissima cena) autor ipse signoꝝ scil3
xp̄s:cum qui secū nō pie:neq3 cōcorditer perce-
perat in cena:a cōtubernaliū forte iustissime se-
parat. vbi dicit:nō pium neq3 cōcordē: vel3 iudā
secū in cena percepisse. Et loquit̄ ibi Diony. de
sacramēto eucharistie. ¶ Itē Chryso. sup Mat. Diony.
dicit. Judas particeps mysterioꝝ cōuersus nō
fuit. vn̄ fit scelus eius immanius: tū q̄ tali ꝓpo
sito imbutus adiit mysteria:tunc qui audiēs me
lior fact⁹ nō fuit:nec metu:nec beneficio nec ho
nore. ¶ Ad idē beatus Bern̄. in quodam sermo. Bernar.
De vna mēsa comedūt iudas et petrus:petr⁹ ad
salutē:iudas ad dānationē. Pro illo etiam facit
quod dicit beatus Aug. (ꝛ habet̄. j. q. j. christ⁹.) Augusti.
Quid fecit nobis qui traditorē suū tanta patiē-
tia pertulit:vt ei primā eucharistiā cōfectā: ma- ✳ Ad hoc
nibus suis ꝛ ore suo cōmēdatā sicut ceteris apo- est mag̃
stolis traderet ✳ ¶ Itē sup Joh. Cū intinxisset li. iiii. di.
panē iesus dedit iude simonis scharioris: s3 nō xj. vbi sic
(sicut putāt quidā negligenter legētes) tunc iu dicit. cor
das corpus xp̄i accepit. Intelligendum est eīn ꝙ pus ꝟo
iam oībus eis distribuerat sacramentū corpo- sāguinē
ris ꝛ sanguinis sui:vbi et iudas ipse erat. Sicut xp̄i an̄ cū
sanctus Lucas euidētissime narrat:et magister alus disci
iiii. sniarū distin. xj. prope finē. Eucharistia in- pulis ꝑce
tincta non debet dari ppl̄o pro supplemento cō par. vbi
munionis:q̄ non legitur xp̄m alicui discipulo loquit̄ de
rū prebuisse panē intinctū nisi iude:tūc ꝟo non iuda. Itē
accepit corpus xp̄i iudas:sed tantū panē. Corp⁹ canit ec-
vero et sanguinē xp̄i ante:cū aliis discipulis per clesia. Cl
ceperat. Hec magr̄. ¶ Itē Bern̄. in sermō. de cena bū turbe
dn̄i. Sciendū est inquit:ꝙ oībus iam sc3 qn̄ por duodene
rexit iude panē intinctū distribuerat sacramen se dat su-
tū corporis et sanguinis sui: inter quos et iudas is mani-
fuit. ¶ C per hoc intelligitur et exponi potest bus. Itē
textus Joh. supra inductus ad oppositū q̄ xp̄o extra de
iam dedit discipulis sc3 et etiam iude corpus et offici. iu-
sanguinē:qn̄ iude porrexit panē intinctū: q̄ di- di. ordi.
cit beatus Aug. postꝙ̄ distribuit corpus suum ꝛ si sacer-
sanguinē: ventū est ad hoc vt ꝺm narrationem dos. l si.
Johan. iude bucella panis porrigeret̄: ꝑ qd̄ suū d: ꝙ nec
expressit:licet tacite:ꝓditorē. Et qd̄ dicit Lucas xp̄s iudā
postꝙ̄ cenauit accepit calicē: referri d3 ad esum a cōione
agni paschalis: qui comestus fuit in cena princi remouit
pali:inter quā et institutionē sacramēti xp̄s ali-
quod fluxit q̄ illa cena agni paschalis sacta: la-
uit pedes discipuloꝝ:priusꝙ̄ discipulis suis cor
pus suū dedit ad manducādū ꝛ post pedū lotio-
nem resedit:ꝛ cenā primā ꝑ pedū lotionē inter-
ruptā cōtinuauit. vn̄ dicit Mat. Cenātib⁹ illis
accepit iesus panē. ꝛ tūc primo instituit sacr̄m ꝛ
dedit oībus. Et deinde adhuc posteri⁹ dedit iu-
de panē intinctū. vt dicit Joh. In signū hui⁹ di-
cit Lucas bis: ꝛ accepto calice semel sc3 ante lo-
tionem pedū post esum agni paschalis: et semel
post institutionē sacramēti. Un̄ Augusti. Lucas
de duplici calice mētionē facit. Primo de calice
vini post pascha iudeorū. Scd̄o de calice sangui
nis sui. His cōcordat beat⁹ Hiero. in glo. super Hierony
Marcū:exponēs illd̄ Marci. Et biberūt ex illo mus.
oēs. Ebrietas felix:salutaris satietas q̄ quanto
copiosius sumit̄:tāto sobrietatē mentib⁹ digna
tur donare. Et sequit̄ ad propositum. Et iudas
bibit:sed non saturat̄:nec sitim extinguit eterni
ignis:q̄ indigne sumit mysteria xp̄i. Hic macu-
la lune ostendit̄ que nūꝙ̄ deletur. Luna ecclesie
cōparat̄ merito:q̄ a se nō habet splendorē: sed a
sole certis modis suscipit lumē. i. a xp̄o qui per-
manet i eternū. Silr̄ eīn quidā in ecclesia quos
sacrificiū nullū emūdat:sed incipiens cogitatio
ꝑducit ad culpas: q̄ se crudelitatis ceno miscue-
rūt. Sāguis eīn noui testamēti: qui pro multis
effunditur:non omēs emundat. Hec Hierony.

¶ D Per hoc ad primū argumentū sumptū ex
verbis Math. ꝙ xp̄s dixit discipulis suis. Non
Thomas bibā amodo ꝛc. Respōdet btūs Tho.par.iii.q.
aquinas lxxxi.ar.ii. ꝙ xp̄s loquitur discipulis a quoꝝ col
legio iudas se separauit: nō aūt xp̄s eū exclusit.
Et ideo xp̄s quantū est in se: cenā cū iuda vinum
bibet in regno dei: sed hoc cōuiuiū ip̄e iudas re
pudiauit. Uel pōt dici ꝙ dictio vobiscū: referen
da est ad discipulos nō oēs ibi p̄sentes: sed p̄de-
stinatos: de quorū numero iudas nō fuit. ¶ Ad
secūdū dicit̄ ꝙ nō aliter accipiēdū est dictū Lu-
ce: q̄ p vobis effundet: ꝙ̄ dictū Mathei et Mar
ci qui dicit. Qui pro multis effundet. Unde san
guis xp̄i pro oībus effusus est: quātū ad sufficiē
tiā: q̄ quātū fuit ex se sufficiēs fuit pro saluatio
ne oim hoīs. Fuit em̄ effusio hec oblata a suppo
sito diuino: scʒ xp̄o filio dei qd̄ fuit suppositū in
finitū: q̄ deꝰ. Ideoq̄ʒ accepta fuit q̄si meritū suf
ficiēs a patre pro remissiōe etiā infinitoꝝ pctōꝝ
si essent. Est aūt effusus pro multis: quātū ad effi
ciētiā: q̄ pro predestinatis in q̄bus solis opera
tur collatione beatitudinis. Et f̄m illud accipi
debet dictū Luce: q̄ pro vobis effundetur scʒ di-
scipulis predestinatis: nō tñ cū exclusiōe alioꝝ
predestinatoꝝ: de quoꝝ numero nō fuit iudas.
¶ Qd̄ additur ꝙ iudas nō est exceptus sicut cū
dn̄s ait. Uos mūdi estis sed nō oēs. dicitur ꝙ q̄
verba xp̄i in vno sensu simpliciter vera fuerunt:
etiā de ipso iuda pro quo sanguis christi effusus
est quantū ad sufficiētiā: ideo excipi nō debuit:
sed hec verba. Uos mūdi estis. nō cōueniebant
iude: qui tp̄e prolatiōis eoꝝ imundissimus fuit:
ideo merito exceptꝰ. ¶ Ad tertiū dicit̄ ꝙ doctri
na xp̄i intelligi debet: vbi sanctū canibꝰ sine scā
dalo negari pōt ibi dandū nō est: vbi aūt nō: dā
dū est. Nunc aūt sine manifestatiōe criminis se-
creti: nō fuisset denegatū xp̄i corpus: qd̄ oblatū
fuit ceteris oībus. Ne ergo occultū crimen iude
aliis reuelaretur: ipsuʒ a cōione nō repulit: dās
in hoc nobis doctrinā ꝛ exēplū: ne tales occulti
pctōres a cōione repellant̄: ne hoc faciētes ma-
gis proditores ꝙ̄ correctores videamur: vt vult
Inno. de offi. mis. Hinc statutū est i cap. si sacer
dos. de offi. iudi. ordi. Si sacerdos p certo sciat
aliquē esse reū alicuius criminis: vel si cōfessus
fuerit ꝛ emēdare noluerit: nisi iudiciario ordie
quis p̄bare possit: nō debet eū arguere nolatim
sed indeterminate: sicut xp̄s dicit. Unus vestruʒ
me traditurꝰ est. Sꝫ si ille cui dānū illatū est: pe
tierit iustitiā: pōt excōicare actorē dāni: lʒ etiaʒ
ei cōfessus sit. Sed tamē nō pōt eum nomiatim
remouere a cōione licet sciat eū esse reū: q̄ non
vt iudex scit: sed vt deus: sed debet eū admonere
ne se ingerat: q̄ nec christus iudā a cōmunione
amouit. Hec Eugenius papa. Et in. c. nō prohi
beat. de cōse. dist. ii. Nō p hibeat dispēsator pin-
gues terre .i. diuites i peccatis. glo. in mēsa dn̄i
māducare: sed exactorē moneat timere. Concor
Augusti. dat glo. Augustini super illud .i. ad Cor. v. Nos
a cōione quēq̄ʒ prohibere nō possumus: nisi aut
spōte cōfessuʒ: aut in aliquo iudicio ecclesiastico
vel seculari nolatū vel cōuictū. ¶ E Sed circa
hāc canonis particulā querit dn̄s Inno. Cū mi
nus malū sit reddi suspectū de crimie: ꝙ̄ cōmit
tere crimen ꝛ de duobus malis: cū vrget necessi
tas: minus malū eligēdū sit: cur discretus sacer
dos nō negat eucharistiā criminoso: quatenus
minus incurrat: vt maius malū euitet .i. potiꝰ
reddatur suspectus: ꝙ̄ māducet idigne. Soluit
dicēs. Sane cū nemo debet vnū mortale cōmit
tere ne proximꝰ aliud malū cōmittat: eligendus
est potius sacerdoti nō p dere pctōrē: ꝙ vt ille *Alias prodere*
nō peccet: sed ille potius dʒ eligere vt abstinēdo
reddatur suspectꝰ: ꝙ̄ cōicādo māducet indignꝰ.
Unī Aug. i li. q̄stionū super Gen. periculosissime Augusti.
admittit̄ hec cōpensatio vt nos faciamus aliq̄d
mali: ne alius grauiꝰ malū faciat. Peccauit igit̄
iudas sumēdo corpus xp̄i de manu dn̄i: q̄ se pec
catorē agnouit. Nec in hoc casu pōt quis famaʒ
suā celare: q̄ maiꝰ preceptū restringit ad nō idi
gne cōmāducādū: ꝙ ad cōseruationē proprie fa
me. Debet ergo plus se abstrahere a cōione pec
cator cū dispēdio fame: ꝙ̄ corpus dn̄i percipere
cū detrimēto anime. Qd̄ q̄ iudas nō fecit: cōicā
do mortaliter peccauit. ¶ Querit̄ ꝯsequēter In Questio.
no. vtrū christus ad bonuʒ vel ad malum tradi- Innocē.
dit iude eucharistiā: arguit ad partes. Nō videt̄
quidē dedisse ad bonū: q̄ alīs sua fuisset intētio
ne defraudatꝰ: cōtra illō prophete. Oīa quecūq̄ʒ
voluit fecit. Iudas em̄ nō ad bonū: sed ad malū
accepit. Sed nec ad maluʒ dedisse videt̄: q̄ xp̄s
nō est autor maloꝝ: sed vltor. ¶ Soluit. Uerissi Solutio
me dici pōt ꝙ si illa prepositio ad: denotat intē-
tionē vel affectū: cū dicit̄: dedit ad malū: falsa est
propositio. Si vero cōsecutionē innuat vel effe-
ctū vera est q̄ scʒ male accepit bonū: ad malū ac
cepit bonū: q̄ malū sequebat̄ in eo ad susceptio
nē boni. iiii. Silarus dist. ix. Et ex hoc docemur
dicit apl̄s. Qui māducat ꝛ bibit calicē dn̄i indi-
gne: iudiciū sibi māducat ꝛ bibit: ꝙ̄ sit cauendū
accipere male bonū. Ecce em̄ factū est malū puʒ
male accipit̄ bonuʒ. Sicut ecōtra apl̄o malū fa- *alias . maluʒ.*
ctū est bonū: cū bene accipit̄ ab ip̄o malū: scʒ dū
stimulus sathane patiēter portat̄. Ergo ꝛ mala
prosunt bonis: sicut angelo sathane paulo. Et
scdā obsunt malis: bonis sunt ad salutē mala:
malis ad iudiciū bōa: q̄ mali male accipiūt qd̄
bonū ē. Et ex hoc patet ꝙ iudas xp̄o autore nō
est factus deterior: q̄ sibi nullū malū intulit: sed
bonū: corpus scʒ suū sanctissimū porrexit: qd̄ fa
ctū est sibi malū q̄ male sumpsit. Et sic verifica
tur illud qd̄ de xp̄o scribit̄. Positꝰ est hic i ruinā Luce. ii.
ꝛ in resurrectionē multoꝝ in israel. Unī Paulus
de se ꝛ aliīs bonis christianis dicit. ꝙ aliīs sumꝰ ii. Cor. ii
odor mortis in mortē: aliīs odor vite in vitam.
Ita ꝛ hodie bonꝰ predicator in ecclesia: dū veri
tatē predicat multos mittit ad gaudiū eternuʒ.
Hos scʒ qui eiꝰ p̄dicationē reuerēter suscipiūt:
firmiter adherēdo his q̄ credēda p ponit: ꝛ ope-
re implēdo: q̄ agere mādat: suadet ex scriptura: *nota . de auditori(bus)*
et p̄cipit. Multos etiā mittit ad ignē sempiter- *sermonū*
nū: qui spretis eiꝰ sermonibꝰ in scripture incō-
mutabili veritate fundatis: se precedētiū malis
moribus ꝛ deprauatis abusionibus: quas cōsue
tudines appellāt: tuētes sermones hmōi rectos
ꝛ salubres paruipēdūt ꝛ postponūt: et in aīaruʒ
suarū graue periculū ꝛ iacturā. Sic igit̄ quēad-
modū sermo idē vtilis est multis ad salutē: mul
tis occasio ad maiorē dānationē. Sic ꝛ xp̄i cor-
pus bene dispositis ipsuʒ suscipiētibꝰ medicina
lis est anime refectio: male sumētibꝰ iudiciū est
ꝛ dānatio ex praua sumētiū volūtate. ¶ F Ad Rn̄sio ad
secūdū dubiū quo quesitū est: quale corpus xp̄s secunduʒ
dedit discipulis: mortale an imortale: passibile dubium.
an impassibile. Uenerabilis Hugo lib. ii. de sa- Hugo.
cra. par. iii. c. iii. Ego inquit: in hmōi q̄stione si
cut in aliīs professus suʒ: oīa secreta magis vene
randa ꝙ̄ discutienda censeo. Simplicitati fidei

hoc sufficere puto: sⁱ dicim⁹ tale dedit quale vo-
luit. ⁊ rursus quale dedit ipse nouit: ideoqꝫ tale
dedit quale voluit: qꝛ oīpotēs erat: potuit oīe
qđ voluit. Ideo aūt ⁊ ipse nouit quale dedit: qꝛ sa
piētia erat: et nō potuit ignorare qđ fecit. Pro-
pterea leuius se a q̄stiōe absoluit: ⁊ fortasse tuti⁹
i temetipso subsistit: q̄ nō dicit mortale dedit: ne
videat̄ dicere cōtra sacramēti dignitatē. Nec di
cit imortale dedit ne estimetur credere cōtra eā
q̄ i xp̄o ante resurrectionē fuit mortalis corpis
veritatē. Propter hoc fortasse meli⁹ ē: vt neutrū
diffinire presumamus: q̄uis tū credat̄ ꝙ alterū
fuerit. ¶ Quāq̄ aūt hoc bene ⁊ catholice sit di-
ctū: nō tamē quietat de presenti materia dubie-
tatē: nēpe licet xp̄s dedit tale quale voluit: ⁊ qua
le voluit ipse nouit: nescit̄ tū quale dare voluit:
et quale se dedisse agnouit. Uerūtū qꝛ factuꝫ ta-
le mere cōtingēs erat: ⁊ a solius dei bn̄placito ⁊
volūtate depēdebat: ipsum certe ⁊ veraciter sci-
ri non pōt: nec plene inuestigari: sicut nec diui-
na volūtas in quacūqꝫ alia opatione: circūscri-
pta reuelatiōe: q̄ de p̄senti materia nūq̄ legit̄ fa
cta. Et q̄uis ita sit: tū doctores se circa illđ occu
pātes: oī semota temeritate: qđ verisimili⁹ chri-
stuꝫ fecisse credi poterit: doctrinaliter docuerūt
nō tū oīo in eadē snīa cōcordātes. Uñ ipsemet
Hugo declināis ad partē vnā ait. Ego (si alterū
dicēdū est) absqꝫ preiudicio veritatis: magis ad
illud sensu accedo: vt corpus impassibile ⁊ imor
tale: quātū scꝫ pertinet ad scificationē sacramē
ti tradidisse dicatur. Et infra. Si eñ hoc potuit
vt ipse seipsuꝫ manib⁹ gestaret: ⁊ discipulis sine
corruptiōe sui se edendū distribueret: ⁊ tū ipe q̄
dedit: ⁊ q̄ dabat̄: qui portauit ⁊ q̄ portabatur idē
esset: q̄d mirū est si dicitur ꝙ ipse in eo qđ dabat
mortalis fuit: ⁊ i eo qđ dabat̄ imortalis fuit: ⁊ tū
ipse q̄ mortalis dabat: ⁊ q̄ immortalis dabatur:
nō duo: sed vn⁹ fuit ipse. Quđ eñ imortalis nō
dabat̄ q̄ inuisibiliter sumebatur: ⁊ incorruptibi
liter mādicabatur. Inuisibiliter sumebat̄ quā-
tū ad formā dico ꝓpria corporis sui: nō quantūꝫ
ad speciē sacramēti sui. Inuisibiliter eñ sumeba
tur: qꝛ in eo qđ sumebatur qđ ipse erat nō vide-
bat̄. Christus eñ sumebatur: ⁊ species panis ⁊ vi
ni tū videbātur: ideo dico inuisibiliter sumebat̄:
⁊ qđ erat nō videbatur. Si ergo in eo qđ dabat
qđ ipse erat videbat̄: ⁊ i eo qđ dabat̄ qđ ipe erat:
nō videbatur. Et si in eo qđ dabat tenebat̄ ⁊ cru
cifigebatur: ⁊ in eo qđ dabatur frāgebat̄: ⁊ nō di
uidebat̄: edebatur ⁊ nō corrūpebat̄. Quid mira
obiectio ris si in eo qđ dabat mortalis dicit̄ ⁊ i eo qđ da-
batur imortalis ⁊ ipassibilis p̄dicatur. ¶ G Si
quis aūt obiicit ꝯtra hoc qđ ante resurrectionē
dn̄s iesus christus corpus mortale portabat: et
hoc discipulis tradidit: qꝛ dixit. Hoc est corpus
Rūsio. meū. et per cōsequēs dedit ipsis corp⁹ mortale.
Rūdet Hugo. Hoc ipi indubitāter profitemur:
mortalē fuisse dn̄m iesum s̄m humanitatē susce
ptā: qꝛ si mortalē fuisse nō crederemus: mortuū
negaremus. Hūana ergo natura in xp̄o morta
lis fuit: sꝫ volūtate: nō necessitate: ex eo eñ quo
per gratiā ab oī pctō mūda: verbo dei in vnitatē
persone iūcta est: ab oīi mortis necessitate ⁊ de
debito libera facta est: vt nihil morti deberet ꝓ
eo qđ peccati nihil haberet. Sustinuit tū spōte
mortalitatē: qꝛ mortē sustinere volebat. Si ergo
spōte mortalitatē portauit ⁊ quousqꝫ mortē gu-
staret: ⁊ ita mortalitatē deponeret. Quia ergo vo
lūtate non necessitate mortalis fuit: ipsius mor
talitatis proprietatē: s̄m ꝙ ordo ⁊ ratio tp̄is po
stulabat: priusq̄ eā per mortē exueret totā ali-
qn̄ ex parte qn̄ voluit deposuit: ⁊ rursum qn̄ vo-
luit recepit: vt in hoc ipso probaret: qꝛ in quātū
eā sustinuit: ex necessitate nō esset: q̄ sic pro prā-
te i quātū voluit eā nō habere sustinere oīno nō
posset. Legitur in euāgelio ꝙ dn̄s iesus xp̄s cuꝫ
verbū vite p̄dicaret: ⁊ ad vitā mortales ⁊ moritu
ros inuitaret: zelātes ⁊ inuidi hostes queꝫ rōne
cōuincere non poterāt: furore extinguere vole-
bāt. Itaqꝫ quasi in cuꝫ q̄ nihil amplius mortale
haberet: manus iniecerūt: ⁊ duxerūt in supciliū
mōtis vt eū inde precipitarēt. Ipse aūt vt osten
deret se quidē mortalē esse: sustinuit vt teneret̄:
et vt iterū demōstraret: qꝛ volūtate nō necessita
te mortalitatē et passibilitatē ferebat: non susti-
nuit vt precipitaretur. Cuꝫ eñ esset ducēdus: te
neri se patiēter tolerabat. Cū aūt esset precipitā
dus: potēter p mediū illorū trāsiēs ibat. Qn̄ vo
luit tenebat̄: qn̄ voluit nō tenebatur. Quātū vo
luit ⁊ qn̄ voluit naturā mortalitatꝭ admisit: quā
tū aūt eā sustinere noluit: ⁊ qn̄ noluit: eādē a se
p̄rāte remouit. Trāsiens inquit per mediū illo-
rū ibat. Nūquid putas ꝙ xp̄s lucrando se de ma
nib⁹ inimicorū subtraxerit: cū ab eis teneret̄: vt
trāsiēs liber per mediū illorū iret. Ergo fortitu
do corporis sola in eo laudāda est: nō virt⁹ deita
tis. Nō ita cōuenit: sed exhibuit se qualeꝫ voluit
admittēs ad se ex eo qđ spōte portabat quantū
voluit. Si ergo xp̄s mortalitatis naturā s̄m di-
spēsatiōis rōnē diuine prius q̄ eā peremniter vi
ctoriis exueret: s̄m tp̄s aliqn̄ ex parte deposuit:
et iterū cū tp̄s postulabat assumpsit: quid mirū
est: si dicatur aliqn̄ pro eā ⁊ rōne tp̄is s̄m aliq̄d ⁊
totā deposuisse: in qua tū adhuc cū tp̄s postula-
bat passurus fuit. Si ergo hoc esse potuit: vt ipe
seipsum manib⁹ gestaret ⁊ discipulis sine corru-
ptiōe sui edēdū distribueret: ⁊ tū ipse q̄ dedit ⁊ q̄
dabatur: ⁊ q̄ portabat ⁊ qui portabat̄ ideꝫ esset
q̄d mirū est si dicitur ꝙ ipse in eo qđ dabat mor
talis erat: ⁊ in eo qđ dabatur imortalis fuit: ⁊ tū
ipse q̄ mortalis dabat: ⁊ q̄ immortalis dabatur:
nō duo: sed vn⁹ fuit ipse. Hec Hugo. In quibus
hoc vult in summa: ꝙ sub sacramēto corp⁹ suuꝫ
xp̄s immortale ⁊ impassibile tradidit discipulis
suis: qđ tū adhuc passurū erat i ꝓpria specie car
nis. Pro illo dicto Hugonis facit gl. super illud
Matth. xvii. Trāsfiguratus est ante eos: dicēs. Matth. xvii.
Illud corp⁹ qđ habuit p naturā dedit: discipulis
in cena nō mortale: nō passibile. Et sup illđ Le-
ui. ii. Si oblatio tua fuerit de sartagine ⁊c. dicit Leuit. ii.
gl. Carnē suā añ passionē esui nō aptā: esui aptā
fecit. Cōstat autē ꝙ caro passibilis nō erat apta
esui: ergo fecit eā impassibilē. ¶ H Sed contra obiectio
hāc opinionē arguunt alii. Si sacramētū per tri-
duū mortis xp̄i reseruatū fuisset: aut beatus Pe
trus in triduo cōsecrasset: sequeretur ꝙ vnuꝫ ⁊
idē corpus simul ⁊ semel fuisset viuū et mortuū:
passibile ⁊ impassibile: passibile in cruce: impas-
sibile in sacramēto: mortuū in sepulcro: viuū in
sacramēto: ⁊ ita idē corpus in cruce fuisset vulne
ratū: ⁊ simul tēpore in hostia integrū ⁊ illesum.
¶ Propter hoc est opinio aliorū cōtraria tenen- magist. sen.
tiū ꝙ christus dedit discipulis suis corpus passi
bile ⁊ mortale. Un̄ magister dist. xi. quarti prope
finē. Discipulis corpus tale dedit: quale tūc ha-
buit: idest mortale ⁊ passibile: nūc vero sumitur
a nobis impassibile ⁊ immortale: nec tū maiorē
hꝫ efficientiā. Itē Inno. Qꝛ incredibile iudicat̄ Innoc.

vt ꝑm eandē naturā simul fuerit xp̄s mortalis ⁊
immortalis: qḋ tñ ei congruebat ꝑm eandē ꝑso-
nā: pōt salua fide cōcedi ꝙ tale corpus xp̄s tunc
dedit: quale tūc habuit: mortale scilꝫ ⁊ passibile.
Nunc autē sumit̄ a nobis immortale et impassi
bile: nec tñ maiorē habet efficaciā sicut nec ma-
iorē potētiā. Et quasi respōdēs motiuis Hugo
subdit: ꝙ ergo passibilis edebat̄: ⁊ tñ ledebat̄ nō
erat humane nature: sed diuine potētie: qua va-
lebat q̄cq̄d volebat oīno. Idē sentit glo. i. Cor.
xi. dicens. Potest queri quale corpus discipulis
suis dedit dn̄s. Et r̄ndet per verba magistri sta
tim allegata. Dedit tale q̄le habuit ⁊c. Hoc idem
tenet bē. Tho. san. Bonauē. Egidius de roma:
et doctores cōiter. De hoc tñ ꝙ improbatio pri-
me opinionis tāgit: an scꝫ possibile sit vnū ⁊ idē
corpus ꝓ eodē tp̄e esse simul mortuū ⁊ viuum:
animatū ⁊ inanimatū: pati ⁊ habere dotē ipassi
bilitatis: ⁊ an illa sequant̄ ad positionē illā pri-
mā: q: innuit̄ alijs principijs: posterius scilꝫ lec.
xlvj. ptractandis ideo vsq3 ibi differat̄: vna cum
Tertium solutiōib⁹ rationū hincinde adductaꝝ. ¶ J De
dubium. tertio dubio: scꝫ vtrū xp̄s sumpsit corpus ⁊ san-
guinē suū in cena? Recitat Alex. de ales pte. iiij.
q. xliij. et post eū sanctus Tho. parte. iij. q. lxxxj.
duas opiniones. Nā quidā dixerūt ꝙ xp̄s in ce-
na corpus ⁊ sanguinē suū discipulis suis tradi-
dit: nō tñ ipse sumpsit. Nō enī aliq̄d de xp̄i factis
et dictis asseri debet qḋ autoritate sacre scriptu-
re nō traditur. In euāgelijs autē nō habetur ꝙ
xp̄s corpus suū mādu cauerit: aut sanguinē suū
biberit: ergo non est asserendū. ¶ Itē nihil est a
seipso diuisum neq3 xp̄s: sed assumptū est diui-
sum a sumente: ergo. Itē frustra assumpsisset: q:
aīa xp̄i nō indiget nutritione: sacr̄m aūt corpo-
ris xp̄i nutritio est spūalis aīe. Sed hec opinio
R̄nsio ad non acceptat̄: q: obuiat scripture canonice sane
tertium intellecte et autoritatib⁹ sanctorū. Vn̄ r̄ndet̄ ad
dubium. dubiū: ꝙ xp̄s in cena accepit corpus suū mādu-
cando: et sanguinē suū potauit primo: ⁊ dehinc
suis discipulis tradidit. Vn̄ sicut xp̄s suscepit cir
cūcisionē ⁊ baptismū q̄ fuere maxima sacramē-
ta quantū ad necessitatē inducē. et no. testa. non
tñ suscepit necessitate purgationis: sed dispensa
tione nostre informationis: vt esset alijs exem-
plum et informatio: vt que obseruāda ab alijs
Act. j. instituerit: prius ipse obseruaret: ꝑm illḋ Act. j.
Chrys. Cepit iesus facere et docere. Unde Chrys. super
Mat. xxvj. dicit. Bibit ex eo vt audiētes hoc nō
dicerēt: quid sanguinē bibo et carnē manduco.
Ut enī nō turbarent̄ sicut turbati fuerūt: quādo
multi abierunt retro: prius sanguinē suū bibit.
Hoc etiā innuit textus euangelicus vbi legit̄ in
Matth. Marco ⁊ Luca: ꝙ xp̄s accepit panē ⁊ ca
licē: qḋ non est intelligendū ꝙ accepit solū ma-
nibus ad distribuēdū discipulis: sed eo mō acce
pit quo mō accipiēdū alijs tradidit. ¶ Qḋ autē
sic intelligendū est probāt sanctoꝝ autoritates.
naꝫ Ruth. iij. dicit glo. sup illud. Cūq3 cōedisset
et bibisset. Comedit xp̄s ⁊ bibit cū in cena corpo
ris ⁊ sanguinis tradidit sacr̄m aplis. Vn̄ q: pue
ri cōmunicauerūt carni ⁊ sanguini ⁊ ipse partici
pauit eisdē. Itē Leuiti. viij. super illud. Cūq3 de
sanguine arietis ⁊c. glo. Eliꝫ. Primo sacerdos:
postea filij eius sanguine vngebant̄: q: xp̄s in ce
na primo sanguinem accepit: deinde discipulis
suis dedit. Itē alia glo. ibidē. Cū bibit ⁊ alijs bi-
bere dedit: intelligibilē saguinē sup altare. i. cor
Hiero. pus suū fudit. Itē ad hedibiā Hiero. ⁊ habet̄ de

cōse. dis. ij. nec moyses. Nec moyses dedit vobis
panē verū: sed dn̄s noster iesus ipse cū aplis cō-
uiua ⁊ cōuiuiū: ipse comedens ⁊ q̄ comedit̄. Vn̄
de hoc etiā quidā metrice dixit. Rex sedet in ce-
na turba cinct⁹ duodena. Se tenet in manib⁹:
se cibat ipse cibus. ¶ Per hoc ad primū ptꝫ: quḋ
hec veritas in euangelio cōtinet̄: sane ꝑm sctoꝝ Dupl'r in
expositionē intellecto. ¶ R. Ad scḋm dꝫ: ꝙ aliq̄d telligi po
a se esse diuisum potest intelligi dupliciter. Uno test aliq̄d
mō quātū ad intrinseca. i. substātialiter: vel ꝑm esse a se
naturā qua diuisuꝫ nō retineret naturā ⁊ substā diuisum.
tiā eius a quo diuidit̄. Alio mō quātū ad locum
aut extrinseca: ⁊ sic pōt esse diuisum a seipso: ꝓ
quāto idē pōt esse in diuersis locis ⁊ in vno loco
habere aliq̄d qḋ in alio loco nō habet. sicut dicit̄
de aīa q̄ est in pede et in corde. et habet intelle-
ctionē ⁊ volitionē i corde nō pede: saltē nō opꝫ.
Primo modo idē a seipso diuidi nō pōt: sꝫ bene
secūdo mō: q: sic idē diuidi a se nō est aliud nisi
idē esse in diuersis vbi: vel habere aliq̄d in se in
vno loco ⁊ eo carere in alio loco. Quod quḋ est
possibile postea patebit. Ad tertium patebit sta-
tim. ¶ Z. Sꝫ hic queri posset an xp̄s sumpsisset Questio.
seipsum in cena sacramētaliter vel spūaliter. Et
videt̄ ꝙ nō spūaliter: q: māducatio spūalis gra
tiā auget: ⁊ vnit manducantē xp̄o ⁊ incorporat:
sed xp̄s est sibiipsi summe vnus: et habet gratiā
inaugmentābilē ab instanti sue cōceptionis: igi
tur nō spiritualiter. Nec sacramentaliter tñ: q:
hoc est tantū malorum. Item sic in suo dedisset
se sibi ꝙ discipulis quib⁹ dedit ad manducandū
sacramentaliter ⁊ spiritualiter. R̄ndent quidaꝫ R̄nsio ad
vt recitat Alex. de ales. q. xliiij. par. iiij. membro q̄stionē.
ij. ꝙ xp̄s sumpsit se: ⁊ nec sacramētaliter nec spi-
ritualiter. Vn̄ dicūt hāc diuisionē manducatio
nis vel sumptionis in sacramentalem ⁊ spiritua
lem esse manducationis mēbroꝝ ⁊ non capitis.
Cuius māducatio nō erat ꝓpter alicuius defe-
ctus reparationē: aut propter effectū gratie in
ipso assequendū: sed vt esset exēplū nostre man-
ducationis. Sed hoc non placet Alexādro: ideo
r̄ndet ꝙ sumpsit sacramētaliter tñ: nā sicut ba-
ptismū suscepit sacramētaliter tñ ⁊ nō rem: sic ⁊
hoc sacramētū. Fuit enī in xp̄o cognitio hui⁹ sa
cramēti quā ꝑsupponit sacramētalis sumptio.
Nō aūt fuit spūalis manducatio: q: nō spiritua-
lis refectio per incorporationē: q: sibi incorpo-
rari nō potuit q̄ sibi idē fuit. Incorporatio aūt
distinctionē ponit incorporati: ⁊ ei⁹ cui fit incor-
poratio. Neq3 charitatis augmētatio: q: lꝫ xp̄s
fuit viator: fuit tñ ꝑfectissim⁹ apprehēsor: ⁊ ideo
proficere nō poterat: nec habitu charitatis: nec
motu feruoris. Alius autē viator q̄nq3 ꝑfectus:
si digne et spiritualiter recipit hoc sacramentū:
intendit̄ in eo charitas motu vel habitu. Ratio
ne enī gratie vnionis qua maiorē nō pōt habe-
re creatura: nō potuit in xp̄o augeri gr̄a. Ab in- nota.
stāti enī ꝯceptionis: tāta abundauit gr̄a ꝙ nulla
ei potuit fieri additio: sꝫ nec meruit sibi: lꝫ me-
ruit nobis. Nō ergo spūaliter manducauit: sꝫ sa
cramētaliter tñ: non spūaliter ꝓpter vltimitatē
sue ꝑfectionis ⁊ sctitatis. ¶ M. Per hoc ad rō-
nes in ꝯtrariū. Ad illā q̄ arguit ꝙ māducatio sa R̄nsio ad
cramētalis est tñ malorū: hoc negat̄: q̄m nō tñ rationes.
malicia sumentis est cā sacr̄alis sumptionis: sed
q̄nq3 ꝑfectio gr̄e ꝑm vltimitatē ꝑfectionis. Vn̄
ratio sacramētalis sumptionis tñ est: q: sumens
nō est capax spūalis effect⁹ hui⁹ sacramēti. Hoc
aūt pōt cōtingere duplici de cā: aut ꝓpter mali

ciā sumētis: ꝛ hoc īdignitatis est vt in peccatori
bus: aut ꝓpter plenitudinē grē: ꝛ hoc ꝑfectiōis
est: et in solo xp̄o fuit. ¶ Ad aliud patet ꝙ nō mi
nus dedit sibi ꝙ̄ discipulis quantū ad veritatē
primi ꝑcti in sacro: scꝫ corporis ꝛ sanguinis sui:
nec quantū ad gratiā ꝛ charitatē: quā lꝫ tūc non
recepit: tñ eā prius in summo habuit: ita ꝙ ma
iorē ſm ordinatā dei potentiā habere non po
Alexan. tuit. ¶ Addit tñ Alexā. quēdā modū ſm quē sal
uari posset xp̄m sacraliter mādūcasse: vi. Uel pōt
dici ꝙ in spūali mādūcatiōe sunt p̄la instar mo
dificationis corporalis: scꝫ deliberatio: delecta
tio: assimilatio: vnio seu incorporatio. Quantū
ad duo prima scꝫ deliberationē ꝛ delectationē
mādūcauit se: q: plene deliberauit ꝛ cōsiderauit
q̄d sumebat ꝛ quātū erat ꝛ quale. Plenā etiā ibi
habuit delectationē. Quāto eñ magis cognosce
bat totā virtutē mysterij ꝛ meli⁹ dispositus erat:
tanto magis delectabiliter sumpsit. Quantū ad
ad alia duo: nō mādūcauit se: vt pꝫ ex premissis.

¶ Lectio. xxxviij. A

Hoc est enim cor
pus meū. ¶ Premissa hui⁹ sa
cramēti institutiōe quātū ad
xp̄s et materiā: modū: finē: et
rōnē motiuā facta a xp̄o: sub
dit ꝟboꝝ forma quib⁹ ꝑficit
ipsa ꝯsecratio. Quāuis eñ (vt
s. dictū est) xp̄s dñs dei patris naturalis fili⁹ et ei
dē cōsubstātialis natura: equalis virtute ꝛ potē
tia sua diuina ꝑtāte panē in corp⁹ suū cōuertere
potuit absqꝫ verboꝝ quorūlibet ꝓlatione: sola
sua qua celū ꝛ terrā creauit ꝛ vniuersa de nihilo
oīpotēti volūtate: vsus tñ est paucis certisqꝫ ver
bis: q̄b⁹ panē ī corp⁹ suū trāssubstātiauit. Perfe
ctur⁹ eñ hoc sacr̄m ait cōcenātib⁹ ap̄lis. Acci pi
te et cōedite: hoc est corp⁹ meū. Nec sol⁹ ipse his
ꝟbis vti voluit in sua ꝑsonali cōsecratiōe: verū ꝛ
ap̄los: q̄b⁹ se primū dedit in cibū: nec tñ ap̄los:
sꝫ oēs coꝝ in sacerdotio legitimos successores ri
te ab ecc̄lia ordinatos ꝓut supra lec. ij. ꝛ. vj. lati⁹
est ꝓbatū. His ergo ꝟbis cōtulit dñs vim conse
Paschasius. cratiuā eucharistie. De quo Paschasius ī quodā
tra. de sacr̄o sic ait. Nulli dubiū ꝙ sicut qñ ī noīe
patris ꝛ filij ꝛ spūsscti: ter mergimur ī fōte vtrīqꝫ
baptizamur: nō ī ꝟtute ꝑtāte illi⁹ q̄ hoc dicit: sꝫ
in ꝟtute xp̄i q̄ hoc ꝓcepit: dicēs. Ite docete oēs
gētes: baptizātes eos ī noīe ꝛc. Sic ꝛ hoc sacr̄m
nō meritis: nō ꝟbis humanis. i. ī ꝑsona hois ꝓ
latis: sꝫ ꝓculdubio diuinis efficit ꝛ cōsecrat mā
datis. Idcirco estimādū nō est ꝙ alteri⁹ ꝟbis: ꝙ
vllis meritis: ꝙ ꝑtāte alicui⁹ ista fiāt: sꝫ ꝟbo vtri
qꝫ creatoris. Et post modicū. Propterea veniē
dū est ad verba xp̄i: ꝛ credendū ꝙ in eisdē verbis
id cōficiat. Reliqua oīa q̄ sacerdos dicit: aut cle
rus canit: nihil aliud ꝙ̄ laudes ꝛ gratiarū actio
nes sunt: aut certe obsecrationes: fideliū postu
lationes ꝛ petitiones. Uerba autē xp̄i sicut diui
Matth. xxiiij. na sunt: ita ꝛ efficacia vt hoc scꝫ proueniat: qd iu
bet. Celū inq̄t xp̄s ꝛ terra trāsibūt: verba autem
Marci xiij. mea nō trāsibūt: sed facient oīa ad q̄ missa sunt.
Cū igitur dicit xp̄s. Accipite ꝛ mādūcate ex hoc
Luc. xxj. oēs: hoc est corpus meū. ilico ibi cōparuit corp⁹
suum. Et subdit Paschasius. Sane forte puta
res ꝙ de illo solo vno pane: et ī illa hora hoc esse
iusserit. Ad qd tollendū: adiungit. Hoc facite in
meā cōmemorationē. Unde sciendū ꝙ quicq̄d

illud fuit qd ap̄li a xp̄o perceperūt: hoc totū est
istud quod sacerdotes ꝛ fideles percipiunt. Et si
velis audire quid est. Hoc est inquit corp⁹ meū:
qd pro vobis tradetur. In hoc ergo verbo creat
illud corpus: q: diuinū verbū est et omnipoten
tia plenū est. Et quod dicit: hoc est corpus meū
quod pro vobis tradet: crede o fili q: ita est: qm̄
ipse dixit et factū dubitare nō potes. Ipse man
dauit et creatū est. Preceptū ergo posuit in meā
cōmemorationē hoc facite: et ideo quotiēscūqꝫ
fit catholice: vere hoc fit qd dictū est hoc est cor
pus meū. ¶ Ex quib⁹ verbis Paschasij satis ha
betur: ꝙ his verbis xp̄i: hoc est corpus meū: cor
pus xp̄i cōsecrat. Hoc ipsum expresse dicit Am Ambro.
bro. de cōse. dist. ij. panis est in altari. Ubi inq̄t:
sacramentū cōficitur: iā nō suis sermonibus sa
cerdos: sed sermonibus vtitur xp̄i: ergo sermo
ne xp̄i conficit sacramentū. Accipe que sunt ver
ba xp̄i. Accipite ꝛ mādūcate: hoc est corp⁹ meū.
Idem Inno. in. c. cū marthe. de celebra. missa.
Forma ait: verboꝝ qua xp̄s vsus est: cū panem ꝛ Innocē.
vinū in corpus ꝛ sanguinē trāssubstantiauit: est
que ponit in canone misse: qua vniuersalis vtit
ecclesia: quā ap̄li acceperūt a xp̄o: et ab ipsis eo
rū acceperūt successores. ¶ B Sed pro intelle
ctu dicendorū de forma huius sacramenti: notā
dū ꝙ ꝓprie loquēdo refert loqui de forma hui⁹
sacramenti: et de forma cōsecrationis huius sa
cramenti: quod singulare est in hoc sacramēto.
Siquidē ſm Sco. q. j. distin. viij. lib. iiij. omnia
alia sacramenta cōsistūt solū in vsu quodā et in Scotus.
fieri: ita ꝙ idē ibi est sacramentū ꝛ perceptio sa
cramenti: sicut idem est baptismus: ꝛ perceptio
baptismi. Nō eñ baptismus est aqua: aut confir
matio chrisma. Sed hic est lotio facta ī aqua cū
certa verborū forma: et hec est vnctio hominis
in fronte facta a pontifice sub forma verboꝝ de
bita. Nec in his ꝑmanet sacramentū trāseunte
vsu seu tali ꝑceptione aut actu. Sacramentū ꝟo
eucharistie est quoddā permanēs etiā añ vsum
eius: qui consistit in eius sumptione: et hoc con
gruū erat: q: xp̄s ꝑmanēter voluit esse nobiscū:
ergo in aliquo signo ꝑmanēte: cuiusmodi signū
est sacramentū istud. Habet ergo sacramentum
eucharistie esse ꝑmanens ꝛ nō successiuū. Est eñ
sacramentum eucharistie species panis et vini:
corpus et sanguinē xp̄i cōtinentes: vel etiā ipsuꝫ
corpus xp̄i ſm certā sacramenti acceptionem: ꝛ
tam species continentes: ꝙ̄ corpus xp̄i cōtentū
res sunt permanētes. Rei autem permanentis
forma esse nō pōt quid successiuū: cum res ha
bēs formā nō possit esse sine forma: ꝑmanēs au
tē manet: successiuū ꝟo nō: q: ei⁹ esse consistit in
quodā fieri. Et q: verba nō pñt esse nisi in qua
dā successione prolationis: saltē: vocalia: de qui
bus nunc est sermo: ideo manifestū est ꝙ nō pos
sunt esse forma sacramēti eucharistie: alioquin
cessantib⁹ verbis: nō esse sacramētū eucharistie.
Qd dicere foret hereticū: imo cessantibus ꝟbis
cōsecratiōis: incipit esse sacramētū eucharistie.
Desinūt eñ verba ꝑ primū nō esse: et primū nō
esse verboꝝ: est primū instās eucharistie. Uñ pa
tet ꝙ nō sunt simul ꝟba cōsecrationis euchari
stie et sacramētū eucharistie. Cōsecratio autem
hui⁹ sacramēti: q̄ est quedā via ad sacramētū: est
res successiua cōsistēs in fieri: et ita requirit cer
tā formā verboꝝ: q̄ dici possunt ꝟba sacralia ſm Scotus.
Scotū lib. iiij. dist: viij. q. j. Uerba vtriqꝫ sunt for
ma ꝯsecratiōis sacramēti: nō forma sacramēti:

q2 pertinēt non ad esse sacramēti: sed ad fieri sa-
cramēti: pertinēt aūt ad esse cōsecrationis qd cō
sistit in fieri: vt dictū est. Alioꝝ aūt sacramētorū
forme sunt verba: q2 alia sacramēta nō sunt nisi
Questio. in fieri sicut ꝛ ipsa verba. ¶ C Si queris ergo
Rn̄sio ad q̄ est forma sacramenti eucharistie: pōt dici ſm
q̄stionē. doctorē supradictū: ꝙ i sacro eucharistie nō est
aliud tāꝗ materia: ꝛ aliud tāꝗ forma sicut in sa
cramentis ceteris. Cui' rō est: q2 istud sacrm̄ est
permanēs: ꝛ ideo (vt dictū est) nō pñt aliqua ver
ba ad ei' essentiā pertinere. In quocūqꝫ eñi sa-
cramēto distinguunt materia ꝛ forma. Signuꝫ
visibile dicit esse materia: v̄bale forma. In isto
aūt sacro sole species panis ꝛ vini sunt sacrm̄: q̄
sunt forme q̄dā accidētales sine materia: vt īfra
obiectio dicet: quarū nō est alia forma. ¶ Si dicis: spēs
ille nō sunt sacramētū nisi inquantū sunt signa
rei sacramētalis: nō habēt ergo esse sacrm̄ ex eo
ꝙ spēs panis ꝛ vini sunt: sed ex representatione
rei cōtēte: ergo talis significatio erit forma sacra
Rn̄sio ad mēti: q̄ dat esse sacramēto. Rn̄deo breuiter ꝙ in
obiectio sacro eucharistie. i. in eo qd est sacrm̄ tantū ꝛ nō
nem. res: nō est aliqua realitas ꝑter species illas sen-
sibiles. Neqꝫ rep̄sentatio aut significatio addit
aliquā rē specieb' q̄ sit aliquid sacri. Sed q2 sa-
cramētū nō est terminus absolutus sed cōnota
tiu': ideo supponit pro specieb' panis ꝛ vini: cō
Sacr̄ꝫ est notādo istitutionē: q̄ instituce sunt a xp̄o ad effi
termin' cacìter significādū rē cōtentā: sed illa institutio
cōnotati vel est ex̄itus istitueñs: vel species institute: aut
uus. vtrūqꝫ simul. Et nihil dicit distinctū a specieb'
qd sit aliquid sacramēti: nisi q̄s diceret ꝙ sacra
mentū diceret relationē vel respectū superaddi
tuꝫ: quē nō opinor esse ponendū. Quotiēs ergo
dicūtur verba esse forma sacramēti eucharistie:
intelligēdū est ꝙ verba certa sint forma cōsecra
tionis eucharistie: ꝛ ita cōsequēter loquendū erit
de forma. ¶ D Quia aūt inter cetera diuine pie
tatis bñficia hūane saluti prestita: institutio hu
ius sacramēti mirabilis excedēsqꝫ humanā itel
ligētiā predicatur: ſm illd prophete. Memoriā
fecit mirabiliū suoꝝ misericors ꝛ miserator do-
ps. cx. minus escā dedit timētib' se. Sunt quoqꝫ in eo
nōnulla cursui nature ꝯtraria: ac itellectui diffi
cillima: īō presupposita fide certissima: absqꝫ te-
meritate scrutandi diuinā tremendāqꝫ maiesta
tē cū omī hūilitate ꝛ timore ex doctorib' ortho
doxis querēdū nobis est ꝛ laborādū: si ad aliq̄-
lē creditorū indulgentiā pertingere valeamus:
quatenus innotescat quid vere: quid pie: q̄d so-
brie: de hoc mirifico ac mirabili sacro asseri: q̄d
ve negari: q̄d deniqꝫ veritatē fidei impugnātib'
possit catholice respōderi. Diuino ergo cōfisus
auxilio: vt in dicēdis vitet cōfusio: hoc ordine sta
tui procedēdū. Ut i prosecutiōe forme quatuor
principaliter inq̄rant. Primo de forme integri
tate. Scd̄o de forme efficacia ꝛ v̄tute. Tertio de
forme veritate. Quarto de cōueniēti dictorū ex-
pressiōe. ¶ Circa p̄mū inuestigabit q̄ ꝛ q̄t verba
sint de forme ꝯsecrationis essentia. Scd̄o an in il
la forma ad cōsecrādū sufficiat si ꝑtermitterent
verba canonis ꝑcedētia ꝛ sequētia. Tertio vtrū
ꝓpter mutationē quorūdā verboꝝ forme impe
diat cōsecrationis efficacia. ¶ Circa secūdū prin
cipale tractabit quis effectus sequitur ad prola
tionē debitā forme. ¶ E Et q̄m ſm oēs catho
licos tractatores ibi incipit esse corp' xp̄i: qd cō
siderari pōt ſm habitudinē oīm predicamētoꝝ:
q2 viris scholasticis loquor: placuit ſm ordineꝫ

corū inquirere mirabilia dei in hoc sacramēto.
¶ Quantū ad predicamētū substātie: vtrū ibi sit
verū ꝛ substātiale corp' xp̄i. Qua substātiali mu
tatiōe inceperit esse corpus xp̄i in sacramento.
Quid etiā in quid cōuertat. Que substantia ma
neat: que desinat. Et an desinens annihiletur.
¶ Quātū ad predicamentū quātitatis: vtrū cor
pus xp̄i sit quātū in sacramēto ſm proprias di-
mēsiones quas hꝫ in celo. Utrū habeat positio-
nē situs in loco. Utrū totus in toto sacro: et to-
tus in qualibet parte: cū ceteris etiā predicamē
tū situs cōcernētibus: pro eo ꝙ vtraqꝫ predica-
mēta quātitatis ꝛ situs positionē respiciūt: illd
in toto: istud in loco. ¶ Quantū ad predicamen
tū relatiōis. Utrū accidētia panis ꝛ vini manē-
tes afficiāt corpus xp̄i. Utrū inhesiue sint in ali
quo subiecto: aut stēt ꝑ se sine subiecto. ¶ Quā-
tū ad predicamētū qualitatis. Utrū oēs ꝓprie-
tates ꝛ qualitates naturaliter corpi xp̄i inexistē
tes in celo: insint sibi in sacro. ¶ Quātū ad ꝑdi-
camētū actiōis. Utrū ois actio sibi cōueniēs in
loco in quo est circūscriptiue possit sibi cōueni-
re in sacro. ¶ Quātū ad predicamētuꝫ passiōis.
Utrū corpus xp̄i in sacramēto possit a causa na-
turali trāsmutari. ¶ Quantū ad predicamētuꝫ
habit': q2 de ꝑdicamēto situs vt supra: videndū
erit cū ꝑdicamēto quātitatis. Utrū in sacramē-
to corpus xp̄i sit ornatū dotib' glorie. Itē an sit
ab oculo corporali vel itelligibili vt in sacramē-
to visibile. ¶ Quantū ad predicamētū vbi. Utrū
localiter descēdat de celo vt esse icipiat in sacra-
mēto. Utrū sibi vt in sacramēto possit inesse mo
tus localis. Utrum sit in sacramento circūscri-
ptiue vel diffinitiue. Utrū simul ꝛ semel eē possit
in diuersis vbi. ¶ Quantū ad predicamētū q̄n:
q̄n incipit esse in sacramento. Utrū corpus chri
sti ꝛ substātia panis pro aliquo istāti sint simul.
Q̄n desinat esse sub speciebus sacramenti. ¶ Ad
finē secūdi principalis. An respectu corporis chri-
sti: ꝛ eius presentie in sacramēto: verba cōsecra-
tionis formā integrantia: habeāt aliquā: virtu-
tem effectiuā naturalē vel supernaturalē. ¶ Cir
ca tertiū principale tractabit quō forma sit ora
tio in se vera. Quid demōstrat pronomē hoc. Et
de singulis dictiōibus in ea positis: est: corpus:
meū: qua congruētia ibi dicant. ¶ Circa quar-
tū principale quō loquendū sit: vt cōuersio pa-
nis in corpus xp̄i: ꝛ cetera apte exprimantur an
per verbū est: vel fuit: aut erit. Itē an per prepo-
sitionē ex: vel prepositionē de: vel in: aut aliam.
Et q̄m ex oīm predictoꝝ inuestigatione patebit
in sacramēto verū corpus christi existere. Utruꝫ
vt ibi sit adorandū latria adoratione? ¶ De his
oībus ꝛ aliis eis adherētib' tētandū est inuesti-
gare priusꝗ ad sequētia textus procedat. Ad ho
rū tamē executionē me noui inidoneū penitus
ꝛ obtusum: ꝛ nisi diuina preueniat grā: in execu
tione deficientē. Idcirco patres humanissimi:
dñi ac fratres deuoti orōnū vestraruꝫ supplicia
imploro suffragia: quaten' diuine sapiētie se no
bis petētib' in hoc sacramēto benignissime offe
rētis ducatu fretus: vera inueniā: inuēta quoqꝫ
sermonib' ꝯgruis clare intelligibiterqꝫ merear
doctrinare: amen. ¶ F Quantū ad primū in-
ligendū est ꝙ forme cōsecrationis eucharistie in-
tegritas ponitur cōstitui ex his quatuor verbis
xp̄i: scꝫ pronoīe hoc: verbo est: noīe corpus: ꝛ pro
noīe meū. Naꝫ sicut in ceteris sacramētis forme
illud significant qd efficiunt: vt exempli causa.

Forma baptismi interiorē purgationē aīe: forma pniē: absolutionē a pctis: p hec verba baptizo: absoluo ita et hec forma significat corp⁹ xp̄i: qd̄ ad verboꝝ prolationē p̄sentialiter exhibet. Sacerdos eñ proferēs hec verba: debita cū intētione: ⁊ sup debitā materiā vere cōficit hoc diuinissimū sacr̄m. ✳ Et lȝ hec vera tñ sint de necessitate sacramēti: vt infra docebit: sunt tñ cetera verba canonis de necessitate ministri: vt rite ⁊ legitime ꝯsecrationē pficiat. Quilibet eñ sacerdos celebrās ordinationi scōꝝ patrū ⁊ eccłie se tenet cōformare. Hec forme cōsecratiōis cōiunctionē (eñ) inseruit rōnabili ex cā vt dicet: q̄ ceteris q̄tuor cōnumerata dici solēt q̄nqȝ esse ꝯsecratiōis verba. Qd̄ non vacat a mysterio: sic eñ q̄nqȝ verbis corp⁹ xp̄i cōsecrat in sacro: qd̄ totidē verbis cōcipiebat in virginis vtero: ip̄a nāqȝ angelo salutāti: ꝯsentiēre ⁊ dicēre. Fiat mihi fm̄ verbū tuū: incarnatū est patris verbū. Pctōꝛuȝ etiā (q̄ huius sacramēti digna pceptiōe delent) publican⁹ veniā meruit quinqȝ verboꝝ oratione: cū percutiēs pectus suū orauit: dicēs. Deus propiti⁹ esto mihi pctōri. Similiter quinqȝ verbis crimina paralytico relaxauit: dicēs. Fili remittunt tibi pctā tua. Paradisus quoqȝ ad quā xp̄i corpus tanq̄ viaticū duxit: q̄nqȝ verbis latroni pmittit: dicēte i cruce dn̄o. Hodie mecū eris in paradiso. ¶ Qd̄ ergo hec verba: hoc est corp⁹ meū: integrēt formā cōsecratiōis ei⁹ tanq̄ essentialia forme sic pōt ostēdi. Hec verba integrant formā cōsecratiōis quib⁹ xp̄s cōsecrauit corpus suū et sanguinē: his autē verbis xp̄s cōsecrauit: ergo. Maior videtur: manifesta: q: ad hoc solū verbis xp̄s consecrauit: vt nobis formā id faciēdi traderet: alioquin sola volūtate panē ⁊ vinuȝ in suū corp⁹ ⁊ sanguinē cōuertere potuisset. Minor declarata est lectiōe proxima. Itē forma debet esse cōueniēs in significando sacramētali signo: sacr̄m autē eucharistie significat p̄sentiā corpis xp̄i: nō in vsu sed in esse permanēti. Hoc aūt significāt hec verba: hoc est corp⁹ meū: ⁊ nulla alia a xp̄o in ministratione huius sacramēti dicta: aut in canone misse scripta: igitur ipsa sunt cōsecrationis forma. ¶ G In hoc etiā differt hec forma a formis alioꝝ sacroꝝ: nā q: cetera sacra cōsistūt in vsu quodā: forme ceteroꝝ sacramētoꝝ importāt vsum materie puta actū baptizādi vel cōsignādi chrismate vel abluēdi: ⁊ iō proferunt i psona ministri exercētis hmōi act⁹. sicut dicit. Ego te baptizo. Ego te cōfirmo. Vel ministri imperātis: vt in sacramēto ordinis. Accipe ptātē. Vel ministri deprecātis: sicut i sacro extreme vnctiōis. Per istā vnctionē ⁊ suā piissimā misericordiā idulgeat tibi ⁊c. Hoc aūt sacramētū tanq̄ res pmanēs nō cōsistit in vsu: lȝ ordinet ad vsum: ideo ei⁹ forma nō debet exprimere aliquē actū: sed existentiā rei pmanētis. Nec dȝ proferri in psona ministri: sed ex psona ip̄i⁹ xp̄i loquētis: vt detur intelligi ꝙ minister i perfectiōe hui⁹ sacramēti nihil agit: nisi ꝙ profert verba xp̄i. Ostēdit hāc etiā eē formā: hoc est corpus meū: scōꝝ patrū autoritatib⁹. Nā Eusebi⁹ emissenus: vt habet de ꝯse. dist. ij. q: corp⁹. ait. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiā corporis ⁊ sanguinis sui verbo suo secreta potestate cōuertit: ita dicēs. Accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meū. Et sanctificatiōe repetita. Accipite ⁊ bibite ait: hic est sanguis meus. ¶ Itē Amb. lib. de sacra. vt habet de ꝯse. dist. ij.

Licȝ h̄ ꝟba h̄ est corp⁹ meum: sint tn̄ de necessitate sacri: sūt tn̄ cetera verba canonis de necessitate ministri ⁊ pcepti: vt scȝ rite et legitie perficiat ꝯsecrationem.

Luce. i. — Lu. xviij. — Mat. ix. — Lu. xxiij. — Eusebi⁹. — Ambro.

panis est in altari. inquit. Cōsecratio aūt quib⁹ verbis: et cu⁹ sermonib⁹ est dn̄i iesu. Et sequit. Ubi aūt sacrificiū cōficit: iā nō suis sermonibus sacerdos sed vtit sermonib⁹ xp̄i: ergo sermonib⁹ xp̄i cōficitur hoc sacramētū. Et sequit. Accipe q̄ sunt verba xp̄i. Dicit sacerdos. Qui pridie ꝙ pateret. Accepit inquit in sctis manib⁹ panē. Anteq̄ cōsecraretur panis est: vbi aūt verba xp̄i accesserūt: corpus xp̄i est. Audi dicētē: accipite ⁊ comedite ex hoc oēs: hoc est eñ corp⁹ meū. Ad idē loquit Amb. in codē lib. de sacra. ⁊ habetur dist. qua supra. reuera. prope finē. Ipse clamat dn̄s Iesus: hoc est corpus meū. Ante bn̄dictionē verborū celestiū alia species nominat. post cōsecrationē corpus signat. Silr̄ dicit lib. iii. de sacra. ⁊ habet in ca. in calice. eadē dist. Itē btūs Aug. in ca. vtrū sub figura. eadē dist. Credendū est inq̄t: ꝙ in verbis xp̄i sacramēta cōficiātur. Cuius eñ potentia creātur prius: eius vtiqȝ verbo ad melius procreantur. Reliqua oīa q̄ sacerdos dicit: aut clerus chori canit: nihil aliud q̄ laudes aut gratiarū actiōes sunt: aut certe obsecratiōes ⁊ fideliū petitiōes. Unde ⁊ sacerdos dicit prius euāgelistę verba assumēs. Qui pridie ꝙ pateret. In hoc ergo creatur illud corpus. Hec Aug. Itē magister dist. viij. iiij. lib. sniarū. Cū proferunt hec verba: hoc est corp⁹ meū. hic est sanguis meus. cōuersio fit panis ⁊ vini in substātiā corporis et sanguinis xp̄i. Reliqua ad laudē dei dicunt. Ad hoc facisse verba Paschasii ⁊ aliorū in principio hui⁹ lectiōis allegata. Ex his satis pȝ ꝙ forma hui⁹ cōsecratiōis est verba xp̄i illa q̄ dicta sunt. Hoc est corpus meū. ¶ H Sed diceres: xp̄s i cena discipulis ait. Accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meū. Si ergo in verbis xp̄i fit ꝯsecratio: ad formā ptinēt etiā illa verba xp̄i: accipite ⁊ comedite. Et per cōsequēs forma nō est solū hec quatuor ꝟba: hoc est corp⁹ meū. Et ad hoc videt sonare autoritates supra scripte Eusebii ⁊ Ambrosii. Respōdet Alex. de ales: ⁊ post eū sctūs Tho. ꝙ solū hec quatuor verba sunt essentialia forme hoc est corp⁹ meū. ⁊ nō illa: accipite ⁊ comedite. Cui⁹ ratio est: q: per formā exprimi debet aliqd̄ pfectū vel faciendū circa materiā cōsecrādā vel trāssubstātiandā in corp⁹ xp̄i: per ista aūt verba: accipite ⁊ comedite: nō exprimit aliq̄d pertinēs ad cōsecrandū: nec ad cōsecrationē ipsaȝ vt perfectā: sed respiciūt vsum sacramēti qui nō est de necessitate sacramēti: ⁊ sequit perfectionē seu cōuersionē. Significāt eñ ꝙ sumi dȝ sacr̄m: q̄ sumptio presupponit trāssubstātiationē iā pfectā: et ita per hec verba. Hoc est corpus meū. exprimit tota perfectio hui⁹ sacramēti: scȝ presentia veri corporis xp̄i q̄ est de essentia sacramēti: ⁊ sufficit etiā sine vsu ei⁹. Qd̄ autē addūtur illa accipite ⁊ comedite: ab Euseb. ⁊ Amb. dr̄: ꝙ q̄nqȝ addūtur q̄nqȝ nō: vt pȝ in diuersis autoritatib⁹. Qñ aūt addūtur siue a sctis siue in canone: nō addūtur tanq̄ sint essentialiter de forma cui virtus trāssubstātiādi data est: sed q: illis exprimit ꝙ propter hoc fit cōsecratio hmōi sacramēti: vt id qd̄ cōsecratur sumat in vsum. i. in cibū fideliū. Ipa eñ cōsecratio nō est simpliciter finis ꝯsecrātis: sed poti⁹ vsus fideliū: ad hoc eñ cōsecratur corpus ⁊ sanguis: vt fideles coꝛ vnātur mādu cādo: ⁊ māducātes capiti ⁊ mēbris fortius vniantur: qd̄ insinuare volētes addunt forme. Accipite et comedite. Pōt etiā dici ꝙ aliqua dupliciter dicūtur esse de forma: vel q: eis data est virt⁹ trās-

Augusti. — obiectio — Rn̄sio.

substātiandi:ꝛ illa sunt essentialia de necessitate forme: vel illa q̄ nō sunt solū essentialia: sed precipiūt vsuꝫ sacramēti:ꝛ sic ṽba. Accipite ꝛ comedite: sunt de forma. Hec de primo. ¶ 3 Quātū ad scdm: est dubiū. vtrū pretermissis verbis precedentib⁹. Qui pridie ꝙ pateret:cū aliis q̄ sequunt̄ p hec sola: hoc est corpus meū: fieret ꝯsecratio. Hic Sco. videt̄ declinare ad partē negatiuā: qꝛ ṽba sacramētalia ex vi verboꝝ debēt significare illud qḋ efficiūt in sacro: sed qꝛ ex vi cōsecratiōis efficit̄ ꝙ ibi vere incipit esse corp⁹ xp̄i ergo hec verba debēt significare corpus xp̄i ibi cōtineri. prefata aūt verba: hoc est corp⁹ meū: ꝓlata a sacerdote sine aliis precedentib⁹ adiunctis: nō significant corpus xp̄i: sed significāt magis corpus sacerdotis ꝓferētis: qꝛ per meū: corpus restringit̄ ad corpus loquētis. Unde lꝫ minister possit intēdere loqui velle in ꝑsona xp̄i: cū dicit. Hoc est corp⁹ meū: nō tn̄ ꝓpter hoc significatū terminoꝝ illoꝝ esset ꝙ (meū corpus) ex vi verboꝝ importaret corpus xp̄i: sed corpus ꝓferentis: sicut si ego dicerē: doctrina mea non est mea. Sed si dicerē: xp̄s dixit: doctrina mea non est mea: sed eius qui misit me patris. Jā significo ꝙ hec doctrina nō est mea: sed xp̄i ratione eius qḋ premittit̄ xp̄s dixit. Qḋ si nō premitteret̄ nō significat̄ doctrina esse alterius: q̄ hec verba loquētis. Meū eīn quantū ad possessorē: demonstrat primā personā: q̄ est ꝑsona loquentis. Si ṽo loquēs nō in sua: sed alterius persona loquit̄: hoc designari opꝫ p aliqua verba adiūcta: alioq̄n ſm ꝓprietatē sermonis importat̄ ꝑsona loquēs: sicut in ꝓposito. Nisi premittant̄ verba quib⁹ significet̄ ꝙ sacerdos illa ṽba. Hoc est corpus meū: ꝓferat in ꝑsona xp̄i: de vi verboꝝ denotat̄ corpus sacerdotis: in qua significatione manifestū est nō fieri cōsecrationē. Addit etiā Scotus: ꝙ nō est intelligendū ꝙ ex necessitate ꝛ essentialiter sint pertinētia ad consecrationē: sꝫ necessario sunt premittēda: ꝛ nō solū illa: sꝫ plura precedētia in canone. Illa videlꝫ q̄ ad h̄ faciūt: ex vi ſmōis haberi possit: ꝙ hec ṽba: hoc est corp⁹ meū ꝓferant̄ a sacerdote i persona xp̄i. vn̄ dicit. Nō sine cā ecclīa ita cōnexuit totū canonē misse: ꝙ ab illo loco. Cōicātes: vsqꝫ ad illū locū. Supplices te rogamus: nō est aliq̄ orō q̄ nō ꝯnectat̄ cū ꝑcedēte: vl̄ p ꝯiūctionē sic: Hic igit̄. vel p ꝓnomē infinitū: vt. Quā oblationē tu de⁹ ꝛ Qui ṗdie ꝙ pateret̄. Et post ꝯsecrationē. Supra q̄ ꝓpitio. vl̄ p relationē: vt ibi. Simili mō post ꝙ. ¶ K Sed hec opinio nō videt̄ satis fundata: ꝛ ṽbis scdōꝝ. ð. allegatis cōtraria: qb⁹ dr̄ ꝙ oīa ṽba: reliqua scꝫ ṗter ṽba xp̄i nihil aliḋ q̄ laudes sunt ꝛc. Jō dicūt alii ꝙ ad ꝯsecrationē sufficiāt minister idoneus: intētio debita: forma instituta ꝛ materia req̄sita. Forma aūt a xp̄o instituta hec est: hoc est corpus meū. Qua siutitur sacerdos cū debita intētiōe sup materia cōuenientē: vtiqꝫ videtur consecrare: omnibus aliis circūscriptis. Cōsequēter dicūt: ꝙ ad formā cōsecrationis non requirit̄ ꝙ ipsa significet illud qḋ cōtinet̄ in sacro: seu qḋ efficit̄ per sacramentū vel p cōsecrationē: ꝛ hoc ex ordine ꝛ serie verborū ipsius. Sed sufficit ꝙ forma hoc significet ex ordinatione christi: ꝛ intētione ministri vtētis hac forma. Ordinauit autēꝫ xp̄s instituens hanc formā: ꝙ quotiens sacerdos ipsa vtitur super debita materia: totiens vult assistere ꝛ efficere qḋ significat. Pōt autē sacerdos ex intentiōe loqui velle ex ꝑsona xp̄i: cū dicit: hoc est corpus meū: sine quibuscūqꝫ aliis. Sufficiat ergo ꝙ predicta ṽba significēt id qḋ efficit̄ ex intētione ministri ꝓferētis: q̄uis id nō significēt ex ꝓprietate sermōis. Et ṗterea arguit Durādus. Si oporteret ṽba cōsecratiōis ex serie ꝑcedentiū ṽboꝝ significare corpus xp̄i hic ꝯtineri: tūc nō fieret cōsecratio solū per hec quatuor ṽba: hoc est corpus meū: aliis nō premissis. Sꝫ eadē rōne non fieret etiā aliis ṽbis ꝑtermissis vel nō ꝑmissis. Qḋ patet: qꝛ verba precedentia recitant vt ꝓlata a xp̄o: scꝫ accipite ꝛ mādūcate ꝛc. Cōstat autē ꝙ p hanc seriē ṽboꝝ nō significat̄ ꝙ corpus xp̄i sit presens sub his speciebus panis ꝛ vini quas tenet sacerdos in altari: sed solū sub specieb⁹ panis: quas accepit xp̄s in vltima cena ꝛ benedixit ergo p illa ṽba nō esset ph̄s corp⁹ xp̄i specieb⁹ panis existētibus in altari: qḋ est simpliciter erroneū. Sufficit igit̄ dicit Durādus: ꝙ vt dictū est: forma cōsecratiōis significet corpus xp̄i vt p̄ñs specieb⁹: quas tenet minister ex intētione ministri: q̄uis aliud significēt ex serie verboꝝ. Idem tenet Petrus de cādia: similiter scūs Tho. parte. iii. q. lxxviii. arti. i. in solutiōe vltime rōnis addēs rationē: qꝛ canon nō est idē apud oēs: nec ſm oīa tēpora: sꝫ diuersa sunt a diuersis apposita. Et addit scūs Tho. Unde dicēdū est: ꝙ si sacerdos sola ṗdicta verba ꝓferret: cū intentione cōficiendi hoc sacramentū: perficeret̄ hoc sacramentū: qꝛ intētio faceret vt hec ṽba intelligerētur quasi ex ꝑsona xp̄i ꝓlata: etiā si ṽba ꝑcedentia nō recitarent̄: grauiter tn̄ peccaret sacerdos sic cōficiēs vtpote ritū ecclīe non seruās. ¶ Nec arguit cōnexio verboꝝ canonis vt arguit Sco. qꝛ etiā canon ipse cōnexus est hymno angelico: ꝛ hymn⁹ prefatiōi: prefatio secretis: ꝛ ita oīa illa requirerent̄ de necessitate ad cōsecrationē. Fit aūt cōnexio ꝓpter sui cōtinuationē: sicut tot⁹ canon scripture: tota scilꝫ biblia accipitur sicut vna oratio copulatiua: vt sit vna scriptura ꝛ illa indiuisa. Et ita vltima opinio cōior est ꝛ verior qꝛ verba sacramētalis forme nō sortiunt̄ suam efficaciā ex significatiōe qua significāt id qḋ in sacramēto efficit̄ ex ordine ꝛ serie ṽborū: sed ex institutiōe xp̄i. Potuisset aūt xp̄s instituisse ṽba nō significatiua p forma cuiuslibet sacramenti sicut nōnulli dicūt hec ṽba: hoc est corpus meū dū ꝓferunt̄ in canone accipi materialiter. Unde quecunqꝫ ṽba xp̄s institueret p forma: ex xp̄i institutione significarēt id qḋ efficiūt. Propter qḋ Hugo dicit: ꝙ sacramēta ex similitudine representāt: ꝛ ex institutiōe significāt: ex sanctificatiōe ꝯtinēt gratiā spūalē li. i. p̄te. ix. c. i. Hec de scdō. ¶ L Nūc quātū ad tertiū: videndū est de mutatione forme: an aliqua ꝛ q̄ impediat eius effectū. De hoc querit Inn. de offi. misse. Queritur inquit vtrū additio vel subtractio: vel transpositio: vel mutatio fiat in illa forma verboꝝ quam xp̄s expressit: vt si dicat̄: hoc est corpus meū qḋ sumpsi de ṽgine. Uel subtrahēdo: hoc est corp⁹. Uel trāsponēdo: corpus meū hoc est. Uel interponēdo: hoc vtiqꝫ est corpus meū. Uel mutādo hoc est corp⁹ iesu: si effectū cōsecratiōis īpediat. Rn̄det. Sane fecit dn̄s holem rectū: sed ipse infinitis miscuit se qōnib⁹. His itaqꝫ pretermissis q̄ q̄n̄ ꝙ magis subuertūt animū: q̄ edificent. Illud pro certo sciatur: ꝙ grauiter peccat q̄ quodlibet horū quorūcunqꝫ mutare attētauerit: maxime si formā intēdit mutare: vel heresim intro-

Dubium

Scotus.

Reproba tur opinio Scoti.

Durād⁹.

Hugo.

Questio.

Rn̄sio.

Eccl's. vii.

ducere: quia forma verborū quā xp̄s expressit: per om̄ia debet illibata seruari: q̄uis s̄m p̄hm: noīa ⁊ verba transposita idē significant: ne vti le per inutile vitiet. ¶ Particularius tm̄ hanc q̄stionē tractat Sco. et ceteri doctores: s̄m quē aduertendū q̄ s̄m p̄hm. v. physicoꝝ quadruplex
Quadruplex ē est mutatio est mutatio: s̄m substantiā: s̄m quātitatē: s̄m qualitatē: s̄m vbi siue locū. s̄m ista quatuor pōt intelligi fieri mutatio in forma cōsecrationis vl' etiā alteri⁹ sacramēti: vt etiā tāgit Inno. vbi. s.
¶ M Scd̄m substātiā fit mutatio: si loco vni⁹ v̄bi ponit̄ aliud verbū. Et hoc cōtingit dupliciter. Uno mō ponendo aliud verbū s̄m q̄d: puta s̄m vocē tm̄: idē tm̄ significās: vt si fiat mutatio s̄m idiomata: sic q̄ loco hui⁹ dictiōis corp⁹ latine: ponit̄ dictio greca vel hebraica huic synonyma: ⁊ hec mutatio nō impedit cōsecrationē. Unde si presbyter partim ꝓferret latinū: ptim hebraicū vere ꝯficeret: q̄ nihil omitteret necessario requisitū ad cōsecrationē. Accidit eīm forme cōsecrationis esse grecā: latinā: hebraicā: vl' ex his mixtā: dūmō fit ex v̄bis exprimētib⁹ id qd̄ xp̄s per ea exprimi voluit. Peccaret tm̄ sacerdos sic v̄ba cōmutās: q̄ ordinauit romana eccl'ia: q̄ officia eccl'iastica dicant̄ ⁊ sacramēta ministrent̄ in latina grāmatica: et hoc rōnabiliter: q̄ illud pōt distincti⁹ scribi et ꝓferri. Scd̄o mō fit variatio ponēdo aliud v̄bū s̄m vocē ⁊ significatū. Et hoc dupliciter. Primo mō ponēdo verbū oīno desperatū ī significādo: vt si loco illi⁹ termini corpus: ponat̄ termin⁹ vestimētū. dicēdo hoc est vestimētū meū: ⁊ tūc nihil fit. ⁊ cēset̄ forma simpl'r variari. Scd̄o mō ponēdo v̄bū generali⁹ ad aliqd̄ v̄boꝝ in forma positoꝝ: vt si diceret̄: hoc est mea substātia. Et sic iterū nihil fit: q̄ cū in xp̄o multe substātie sint: nō significauit ꝑ̄ fata locutio p̄ntiā determinare ⁊ certe substātie: quā xp̄s p̄ ꝯsecrationis formā exhibere voluit. Si eīm aīa p̄ns fieret vi ꝯsecratiōis: hec cēt vera: hec est substātia mea: sicut mō corp⁹ est p̄ns: ⁊ ita ex predicta locutiōe nesciret̄ q̄ substātia esset q̄ cōtineretur sub speciēb⁹ panis ad ꝓlationē forme sacrālis. ¶ N Scd̄o mō pōt fieri variatio in dicta forma v̄boꝝ s̄ꝫ quātitatē dictionū discretā: vl' p̄ additionē vl' subtractionē. Additio aūt pōt fieri vel in p̄ncipio: vel in medio: vel in fine. ¶ In p̄ncipio vt si diceret sacerdos. Accipite ⁊ cōedite cū reuerētia: hoc est corp⁹ meū. Hec additio nō ip̄edit ꝯsecrationē q̄ nō variat formā: s̄ꝫ om̄ino est ad ip̄m ip̄ertinēs. Determināt eīm v̄ba ista: accipite ⁊ comedite q̄ nihil sunt forme. Sec⁹ si seip̄m formā aut ei⁹ p̄tē distraherent a p̄pria significatiōe: vt si q̄s diceret: accipite ⁊ comedite dico in ꝑsona mea: h̄ est corp⁹ meū. ¶ In fine: ⁊ tūc aut addit̄ termin⁹ distrahēs aliquē terminū a suo significato: ⁊ h̄ ip̄edit ꝯsecrationē ⁊ mutat formā: vt si dicat sacerdos. Hoc ē corp⁹ meū aereū: vl' phātasticū: aut aliq̄d sil'e: aut addit̄ aliq̄d specificās magl' formā aut ip̄ertinēs: vt si dicat: h̄ ē corp⁹ meū: qd̄ tradi debz̄ ꝓ vobis: nō ip̄edit ꝯsecrationē: q̄ forme integritatē seruat. Sil'r si diceret ꝯsecrās: h̄ est corp⁹ meū: adorate hostiam. ¶ Aut fit additio ī medio: ⁊ hoc fit p̄ aliqd̄ distrahēs aliquē terminū forme a suo v̄o significato: ⁊ tūc nihil fit: vt in priori exēplo. Ut dicēdo: hoc est aereū corp⁹ meū: vbi corpus distrahit̄ a veritate corporis xp̄i per hoc additū aereū: vel etiā a veritate corporis xp̄i: ita q̄ dictio corpus: nō supponeret p̄ corpore christi: vt si diceretur: hoc est mortale corpus meū: vbi corpus supponit p̄ vero corpore: sed nō p̄ corpore christi qd̄ nō est nūc mortale. ¶ Aut fit per cōiunctionē disiunctiuā ⁊ alterū terminū impertinentē: vt dicēdo hoc est corpus vel vestimentū meū: siue hoc est corp⁹ vl' aīa mea: q̄ ibi nō significat̄ determinate id qd̄ p̄ cōsecrationē cōficit̄: cū disiūctiua verificari pōt p̄ altera partiū indifferēter: ⁊ sic cēset̄ forma variari. ¶ Aut fit p̄ v̄ba impertinētia: et hoc dupliciter. Aut eīm tūc soluit̄ per illa vnitas forme qd̄ iudicari pōt ex cōi mō loquēdi. si scilꝫ per talē interpositionē sic soluit̄ sermonis cōtinuitas: q̄ nō generat talē sensum in audiētib⁹ quē forma talis ḡnaret sine hm̄ōi interruptione: ⁊ tūc impedit̄ cōsecratio: vt si dicat sacerdos hoc est. Et subdat. ⁊ rahe nolā ⁊ dic fabulantibus vt exeant ecclesiā: ⁊ tūc subderet: corp⁹ meū ⁊ sic iterū nihil efficit̄. Aut p̄ talē interpositionē cōtinuitas forme nō soluit̄: nec impedit̄ oratio a causando sensum in audiēte: quē faceret tali interruptiōe circūscripta: tūc fit cōsecratio vt si dicat. Hoc: tacc. est corp⁹ meū: Sic nō cēset̄ forma mutari: ⁊ nō impedit̄ ꝯsecratio: nec opꝫ propter talē interruptionē orōnē rursus incipere: s̄ꝫ sufficit cōtinuare. ¶ O Si aūt fit variatio ī quātitate forme p̄ subtractionē. Aut tūc subtrahit̄ aliqd̄ quatuor verboꝝ q̄ sunt de essentia forme: tūc nihil fit: q̄ illud qd̄ remanet non determinate significat illud esse qd̄ p̄ ꝯsecrationē efficit̄: vt si dicat: est corp⁹ meū: vl' h̄ corp⁹ meū: aut hoc est meū: seu hoc est corp⁹. Aut si subtrahitur aliq̄d adiectū p̄ ecclesiā: scꝫ cōiūctio eīm: hec mutatio nō ip̄edit ꝯsecrationē. Aut subtrahit̄ aliq̄ syllaba p̄ syncopā: vel omittit̄ aliqua l'ra vt dicēdo. Hoc est corp⁹ me. vel hoc est corps meuꝫ: q̄ p̄ talē subtractionē nō impedit̄ sensus quin audiēs capiat verū sensum sermonis ꝓlati: nec variat̄ forma ⁊ fit ꝯsecratio. ¶ P De tertia variatione s̄m qualitatē q̄ maxime cōmittit̄ ex incōgrua vel inepta locutione: seu ꝓlatione s̄m finalē terminationem: ⁊ hec fit: aut ex imperitia lingue. Ut si sacerdos grecus volēs celebrare dicat ignorās latinā gramaticā: hoc est corpu meum vel hoc est corpū meū. aut corp⁹ me⁹: sic iterum nō ip̄edit̄ cōsecratio: qd̄ verū est si talis fit incōgruitas: q̄ nō ꝓhibet quin capi possit sensus verus forme ꝯsecratiōis: ⁊ quō hoc fit possibile: ex hoc scire possum⁹: q̄ñ literati audiūt loq̄ illiteratos incōgrue: ⁊ tm̄ cōcipiunt q̄d dicere velint quātū ad singula v̄ba. ¶ Aut fit ex quadā inaduertētia aut etiā sciēter ⁊ volūtarie: ⁊ sic iterum nō ip̄edit̄ ꝯsecratio dū audiēs ꝯcipere possit q̄d p̄ oratione significet̄: q̄uis grauiter peccet celebrās nō ꝯformādo se p̄cepti ecclie: q̄ statuit formā illibatā obseruari. Hic eīm magis cauendū est: q̄ in aliis v̄bis: imo q̄ in aliis sacramentis ꝓpter reuerētiā sacramēti ineffabilis dignitatis. Nec tm̄ audere dicere ait Sco. q. in. disti. xi. Scotus.
quarti: q̄ nō vitās talē variatiōeꝫ peccet mortaliter: si nō ex ꝯtēptu: sed ex quadā infirmitate: vel incōsideratione hūana nō precaueret in oībus quātū posset. ¶ Q De q̄rta variatiōe q̄ fit s̄m vbi: per trāspositionē dictionū: dicēdū est q̄ vix in ꝓposito fieri pōt vt effect⁹ cōsecrationis impediat̄: q̄ qualitercūqꝫ fiat trāspositio hoꝝ quatuor v̄boꝝ: hoc est corpus meū: semp̄ eūdē sensum faciūt in audiēte. Un̄ siue dicatur. hoc meū est corpus: vel hoc est meū corpus: vel meum est hoc corpus: siue est hoc meū corpus (nisi questi-

riue pferret̃: ⁊ tũc nihil fieret: q: tũc sensus orationis variatus esset: ⁊ per cõsequẽs forma sine qua nõ fit cõsecratio.) In aliis quidẽ transpositionib' quatuor dictionũ effect' consecrationis nõ impedit. Intelligẽdũ tñ in oĩbus premissis variationib' cõsecrationẽ nõ impedientib' siue ẽm substantiã: quãtitatẽ: q̃litatẽ: siue vbi: qđ verũ est ꝙ nõ impediunt sacramenti effectũ: dũ sic variãs nõ intẽdit p istã suã variationẽ inducere heresim vel errorẽ in ecclesiã: neq3 abijcere formã ecclesie quasi inutilẽ vel inefficacẽ: ⁊ suã introducere vt sufficientẽ et magis efficacẽ: aut preci sam et necessariã. Cũ si aliquod dictorũ interuẽiat nõ cõsecrat: quia deficit intẽtio requisita ad consecrandum: q̃ est ꝙ vti debet verbis prefatis tanq̃ forma qua vtitur ecclesia: qđ sufficit etiam si crederet eã esse inefficacẽ ad cõsecrandũ. Hoc aũt sic variãs nõ facit: dũ vtitur verbis illis variatio nõ tanq̃ forma ecclesie. Intelligit aũt qđ dictũ est: de variatione ꝙ nõ impedit: dũ sic variãti deficit intẽtio ecclesie: q̃ est velle p dicta verba cõsecrare tãq̃ per sufficiẽtẽ et efficacẽ formã a xp̃o institutã: ⁊ ab aplĩs ⁊ sanctis patrib' vsq3 ad nostra tẽpora frequẽtatã. Que si deest: nõ fit cõsecratio ẽm beatũ Augu. ¶ R Hec oĩa sunt

Alexã. de ales. de mẽte doctoris irrefragabilis Alexan. de ales parte. iiij. q. xxxiij. arti. iij. mẽbra. iij. qui sub breuib' q̃ dicta sunt summãõ ait. Dico sine preiudicio. ꝙ si mutatio verboꝝ nõ variat intellectũ forme tradite a dño: dũmodo fiat ex simplicitate proferentis: aut ex defectu naturali: sicut si aliquis diceret: hoc est colpus meũ: vel corpu meũ: cõficit: si ꝓpter heresim introducẽdũ: nequaq̃. Si aũt mutatio intellectũ variat forme tradite a dño: verba variata virtutẽ trãssubstãtiãdi nõ habent. Et subdit. Si diceret̃: hec est caro mea: nõ ꝯsecraret̃: q: est alius intellect' huius verbi ⁊ illius: sicut nõ baptizaret qui diceret. In noĩe gignẽtis ⁊ geniti ⁊ procedẽtis ab vtroq3: q: ali' est intellect' huius sermõis ⁊ illius: cui dñs cõtulit vĩ regeneratiuã. ¶ Et si cõtra predicta replicaret̃. Dñs istis verbis: hoc est corpus meũ. sub hac forma expressis dedit virtutẽ trãssubstãtiãdi vt nũc supponit̃: igitur qualitercũq3 variatur nõ habẽt hanc virtutẽ: ⁊ per cõsequẽs nihil efficiũt. Respõdet Alexan. ꝙ dñs dedit hãc vim huic forme ⁊ nõ aliĩ: sed nõ est alia nisi variet̃ intellectus verboꝝ. Unde q̃cũq3 lĩgua proferant̃ verba instituta virtutẽ habẽt: ⁊ hoc est q: intellectus verbi nõ mutat̃: quo non mutato: forma mutari nõ censet̃. Et iterũ obijceret̃: cũ dicit̃. hoc est colpus meũ: vel hoc est corpu meũ: hec verba nõ habẽt ẽm veritatẽ intellectũ verborũ: quib' dñs virtutẽ dedit. Dicẽdu3 ꝙ si nõ habẽt ẽm veritatẽ institutiõis: habẽt tamen ẽm vsus accõmodationẽ: ⁊ hoc sufficit. Hec Alexander.

¶ Lectio. xxxix. A

NUnc quantũ ad

tertiũ principale premisse diuisionis: restat ꝯsiderare de forme efficacia: hoc est: quis sit effectus huius forme: siue quid seq̃tur ad prolationẽ debitã horũ verborũ. Et primo quãtu3 ad predicamẽtu3 substãtie: videndũ est vtrũ prolatis rite cõsecrationis verbis: sub speciebus panis fit verũ corpus christi. Et in hoc qđ dico rite prolatis: volo oĩa intelligi que requirũtur de necessitate huius sacramẽti: scil3 minister idoneus: forma instituta: materia debita et intẽtio req̃sita. ¶ Recitat aũt magister lib. iiij. sententiarũ. dist. x. heresim quorũdã: primã heresim inter discipulos xp̃i exortã imitantiũ: qui diuinã virtutẽ iuxta modũ naturaliũ rerũ metiẽtes: audacius ⁊ periculosi' veritati cõtradicũt: asserẽtes corpus xp̃i vel sanguinẽ nõ esse in sacramẽto: nec substãtiã panis vel vini in substãtiã carnis ⁊ sanguinis cõuerti: sed ita xp̃m dixisse: hoc est corpus meũ: sicut apl's dicit. j. Cor. x. Petra autem erat xp̃s. j. Cor. x. Dicũt corpus xp̃i ibi esse in sacramẽto tñ. i. in signo mãducari a nobis. Qui errandi occasionẽ sumũt a verbis veritatis: vnde prima heresis facta est in discipl'is xp̃i: de cõse. dist. ij. prima quidẽ. Cum eñ diceret. Nisi quis Joh. vj. mãducauerit carnẽ meã: ⁊ biberit sanguine3 meũ nõ habebit vitã eternã. Illi vero nõ intelligentes dixerũt adinuicẽ. Durus est hic sermo: quis potest eũ audire. ⁊ abierũt retro. Illis abscedẽtibus instruxit duodecĩ remanẽtes. Spũs est inquit qui viuificat: caro nõ prodest quicq̃. Uerba que locut' sum vobis: vita ⁊ spũs sunt: quasi Augusti. ẽm expositionẽ Augu. super Jo. iiij. diceret. Intellexistis spũaliter: spũs ⁊ vita sunt. Intellexistĩ carnal'r: etiã sic spũs ⁊ vita sunt: sed tibi nõ sunt spũs ⁊ vita qui spũaliter nõ intelligis. Spũaliter intelligite que locut' sum. Non hoc corpus qđ videtis: mãducaturi estis: ⁊ bibituri illũ sanguinẽ que3 effusuri sunt qui me crucifigẽt. Sacramẽtu3 aliq̃d vobis cõmendaui: spũaliter intellectũ viuificat vos: caro aũt nõ prodest quicq̃. Et sequit̃ ibide3. de cõse. dist. ij. prima quidẽ. Donec seculũ finiatur sursu3 est dñs: ⁊ sed tamen etia3 hic nobiscũ est veritas dñi. Corpus eñ in quo resurrexit vno loco esse oportet: veritas aũt eius vbiq3 diffusa est. Itẽ vna persona de' ⁊ hõ: vbiq3 per illud qđ de' est: in celo p illud qđ homo est Christus etiã dicit. Pauperes semper ha Matth. xxvj. bebitis vobiscũ me aũt non semper habebitis. ¶ B His aliisq3 sĩlibus vtunt̃ prefati heretici Marci. xiiij. in assertiõe sui erroris. Periculosissimus est error iste: ⁊ perniciosissimus cõtra fidei vtilitatẽ: cõtra diuine charitatis magnitudinẽ: cõtra sacramẽti dignitatẽ ⁊ excellentiã: Magna est eñ vtilitas fidei ex hoc ꝙ sub specie panis ꝯtinet̃ verũ corpus xp̃i. Et illa eñ cõtinẽtia multa accidũt circa hoc sacramẽtũ: q̃ sunt supra potestatẽ nature: quoꝝ fides est fidelib' valde vtilis ⁊ meritoria. Hoc idẽ est etiã charitatis xp̃i maximũ indiciũ: q̃ sua p̃sentia corpali voluit nobis vtilissime ꝓuidere: vt docẽt sacramẽti hui' fruct' diligẽter masticati. Ex p̃ñtia deniq3 xp̃i eo modo quo ibi est declarat̃ mĩtipl'r potẽtia dei: ex quo sacrĩ hui' dignitas elucescit. ¶ C Cõtra hanc heresim cũ oĩb' doctorib' catholicĩ a romana ecclia approbatis q̃ de eucharistie sacramẽto scripserũt: imitãs in hoc clarissimũ doctorẽ Amb'. ecclẽ in trac. suo glĩoso de sacramẽto: pono hãc ꝯclusionẽ. Corpus xp̃i qđ sumptũ est de virgine ma Cõclusio sume notanda. ria: qđ passum est ⁊ sepultũ: quodq3 resurrexit: ⁊ ad celũ ascẽdit: ac sedet ad dexterã dei p̃ris: in q̃ fili' dei vẽturus est iudicare viuos et mortuos: sub specie panis vere ⁊ realiter ꝯtinet̃. Hec conclusio per rationẽ naturalẽ ostendi nõ põt: sed ad hui' veritatis notitiã accedere oportet p fidẽ. Est eñ sĩl'r de articulis fidei eo modo quo veritas alicui' sacramẽti ꝑtinet ad articulos fidei vt dicit Scot' dis. x. scrip. iiij. q. j. De h̃ itaq3 ar-

ticulo dubitare nõ lz:cũ cõster ipsum ꝑ vnigeni
tũ dei filiũ fuisse aplis reuelatũ:⁊ a principio ex
pꝛesse traditũ:ex quo eucharistie sacramẽtũ fuit
ab ipso dño institutũ. Testes sunt euãgeliste: nã
Matth. sanctissimus euãgelista Mat.xxvj.c. Accepit in-
xxvj. quit:panẽ ⁊ benedicit ac fregit:deditqȝ discipu-
lis suis:⁊ ait. Accipite ⁊ comedite. hoc est corpus
Marci meũ. De quo ⁊ Marcus.c.xiiij.ait. Manducanti
xiiij. bus illis accepit iesus panẽ ⁊ bñdicens:fregit et
Lu. xxij. dedit eis ⁊ ait. Sumite:hoc est corpus meũ. Qui
bus cõsentit Luc.xxij. dicẽs. Accepto pane gra-
tias egit ⁊ fregit:et dedit eis:dicens. Hoc est cor
pus meũ qđ pro vobis daẗ. Hoc facite in meam
Joh.vj. cõmemorationẽ. Johãnes quoqȝ euãgelista re-
fert verba saluatoꝛis:simul ⁊ veritatẽ ⁊ vtilitatẽ
huius sacramẽti denotãs. Panis quẽ ego dabo
caro mea est pro mũdi vita. Et seq̃tur. Nisi mã-
ducaueritis carnẽ filii hoĩs:⁊ bibe.eius sanguinẽ:
nõ habe.vitã in vobis. Qui mãducat meã carnẽ
⁊ bibit meũ sanguinẽ habet vitã eternã. Simiĺr
⁊ Paulus.j.Coꝛ.xj. Dñs inq̃t iesus ĩ qua nocte
tradebaẗ:accepit panẽ ⁊ grãs agẽs fregit ⁊ dixit.
Accipite ⁊ mãducate hoc est corpus meũ qđ pro
vobis tradeẗ. Hoc facite ĩ meã cõmemoratiõez.
Itẽ.j.Coꝛ.x. Panis quẽ frangimus nõne cõica
tio corpis dñi est. Ecce tot auctoritates canoni
ce scripture cõcoꝛditer affirmãt corpus xpi rea-
liter ⁊ veraciẗ sub specie panis datũ fuisse aplis:
ac eisdẽ fuisse a saluatoꝛe preceptũ:vt in memo-
riã passionis dñice: corpus xpi sub specie panis
offerrẽt. Hoc facite inq̃t in meã cõmẽoratiõez.
¶ D Hec aũt verba xpi figuratiue dicta nõ sũt:
sicut illa. Ego sũ vitis vera.aut. Petra aũt erat
xps. vbi vitis:⁊ petra nõ accipiũtur ſm pꝛopꝛie
tatẽ:sed ſm siĺitudinẽ.i.ego sũ vitis.i.ego sum
siĺis viti ⁊ petre:pꝛopter qđ per vitẽ ⁊ petrã signi
ficoꝛ. Sic etiã verius dicere potuisset chꝛist⁹ de
agno paschali:hoc est corpus meũ: ꝙ de azymo
pane. Nã agnus paschalis vtiqȝ corpus xpi figu
rabat:cui⁹ oblatio ⁊ comestio euanuit:cum xps
seipsũ in cruce obtulit:seipsũ nobis in cibũ de
dit:quẽadmodũ cessat figura adueniẽte verita-
te:⁊ vmbꝛa accedẽte luce. ¶ Ut aũt sciaẗ qñ ver-
ba xpi figurate intelligẽda sunt vel pꝛopꝛie:ser-
Augusti. uãda est regĺa btĩ Aug.in lib.lxxxiij. questionũ.
q.lxix.nõ longe a pꝛĩcipio. Solẽt inq̃t:circũstã
tie scripture illumĩare sententias: cũ ea que circa
scripturã sunt pꝛesentẽ questionẽ ꝯtingẽtia dili
genti discussiõe tractãtur. Hec Aug. Uniuersaĺr
enĩ intellectus verboꝝ xpi an loquaẗ figuratiue
an nõ: colligi põt ex pꝛecedẽtibus vel sequẽtib⁹
ibidẽ: vel ex aliis scripture locis. Unde cũ xps
ait. Ego sum vitis vera:subiũxit:vos palmites.
Constat aũt ꝙ discipuli nõ erãt palmites natu-
ralis vitis: sed dutaxat spũalis:sic dicti pꝛopter
quãdaȝ siĺitudinẽ repertã in vtrisqȝ. Nam sicut
palmites veri trahũt oꝛiginẽ ex vite: q̃ est ipsis
viuẽdi pꝛincipiũ:vt fructus afferãt carpẽtibus.
ita ⁊ discipuli spũales vitã a xpo spũalis vite pꝛĩ
cipio ⁊ oꝛigine receperũt: ⁊ multos fructus vite
perẽnis: per suas operosas pꝛedicatiões attule
rũt. Cum aũt dixerat. Hoc est corpus meũ.sub-
dit:qđ pro vobis tradetur. Et iterũ cũ dixisset.
Hic est sanguis me⁹:addit:qui pro multis effun
detur: vt dixit Mat. Per que manifeste signifi-
cat se nõ locutũ fuisse de corpoꝛe suo figuratiue:
cũ dixerat:hoc est corpus meũ: hic est sanguis
meus:sed de corpe illo qđ tradẽdũ erat in moꝛ-
tem pro salute generis hũani: ⁊ sangue ex eodẽ
corpoꝛe fundẽdo. Ad hoc late valẽt dicta Augu.
vbi supꝛa.q.lxix. Hoc aũt corpus moꝛti traditũ
verũ corp⁹ xpi fuit: q̃ vere ĩ corpe suo naturalĩ
crucifixus est. Et sanguis in cruce fusus: verus
xpi sanguis fuisse a nullo fideli dubitaẗ. Patet
hoc idẽ ex diffusa pꝛedicatiõe huius sacramẽti.
Caro mea vere est cib⁹:et sanguis meus vere est Joh.vj.
potus. Et panis quẽ ego dabo:caro mea est pro
mũdi vita:⁊ cetera q̃ ibi habenẗ. Nec vnq̃ aliq̃s
hoĩm hoc pꝛedicare pꝛesumpsisset: nisi xps qui
veritas est:hoc pꝛĩmũ docuisset:dũ accipiẽs pa-
nẽ fregit ⁊ dixit. Accipite ⁊ comedite: hoc est cor
pus meũ. ¶ E Sic quoqȝ xpm locutũ fuisse:et
hãc fuisse eius intẽtionẽ:sctĩ patres scripture sa
cre expositoꝛes vita ⁊ doctrĩa pꝛobatissimi:nos
scriptis suis multipĺr docuerũt: quoꝝ perplures
sententias Gratian⁹ collegit.de cõse.dist.ij. vnde Eusebi⁹
Eusebius emissenus.ca.dist.q: corp⁹.ait. Quia emissen⁹
corpus assumptũ ablatur⁹ erat ab oclis:⁊ illatu
rus syderib⁹: necessariũ erat vt ĩ die cene sacrm̃
nobis corpis ⁊ sanguis cõsecraret: vt coleret iu
giter per mysteriũ:qđ semel offerebaẗ in pꝛeciũ:
vt q: quotidiana ⁊ indefessa currebat pro oĩm sa
lute redẽptio:perpetua esset redẽptiõis oblatio
⁊ perẽnis victimã illa viueret ĩ memoꝛia:⁊ sem-
per pꝛesens esset in grã. Et seq̃tur. Recedat er-
go oĩs infidelitatis ambiguũ:qñquidẽ qui au
toꝛ est muneris:ipse etiã testis est veritatis. Nã
inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in sub-
stãtiã corpis ⁊ sanguis sui verbo suo secreta ptã
te ꝯuertit:ita dicẽs. Accipite ⁊ comedite:hoc est
corpus meũ ⁊c. ¶ Itẽ Leo papa in synodo Ro- Leo pa
mana ca.dist.in quib⁹. Est cibus refectiõis ⁊ ci pa.
bus sanguis:sicut enĩ caro dñi vere est cibus:ita
sanguis vere est pot⁹. Est corp⁹ de quo dictũ est.
Caro mea vere est cibus: ⁊ sanguis me⁹ vere est
potus. Circa hoc corpus aq̃le sunt:que alis cir-
circũuolãt spũalibus. vnde idẽ corpus xpi edi-
mus:vt vite eterne possim⁹ esse pticipes. ¶ Itẽ
Hilarius papa ca.dist.corpus xpi. Corpus xpi Hilari⁹
quod sumiẗ de altari:figura est:dũ panis ⁊ vinũ papa.
videẗ extra:veritas aũt dũ corp⁹ et sanguis xpi
in veritate credit interius. ¶ Itẽ Hilarius.viij.
de trinita.staĩ post pꝛincipiũ multa de hoc scri
bit:⁊ habenẗ aliq̃ ca.dis.i xpo. Si vere carnẽ cor
poꝛis nñi xps assumpsit:⁊ vere hõ ille qui ex ma
ria nat⁹ fuit:xps est. Nosqȝ vere sub mysterio car
nẽ corpis sui sumim⁹ ⁊c. ¶ F Itẽ btũs Hiero. Hierony
in sermo.dñice.v.post epiph.dicit. Singuli aũt mus.
totũ accipiũt xpm dñz:⁊ singulis poꝛtiõibus to
tus est:nec per singlos minuiẗ:sed se in singulis
pꝛebet. ¶ Itẽ idẽ ad heluidiũ. Nec moyses dedit
vobis panẽ verũ:sed dñs iesus ipse ꝯuiua ⁊ cõui
uiũ: ipse comedẽs ⁊ q̃ comediẗ.ca.dist.nec moy Ambꝛo.
ses. ¶ Itẽ bea.Ambꝛ.lib.de sacr.ca.dist.panis
est in altari.ait. Panis est in altari vsitat⁹ ante
verba sacramẽtoꝝ: vbi accessit ꝯsecratio:de pa-
ne fit caro xpi. Et infra. Qđ erat panis ante ꝯse
cratiõnẽ:iam corpus xpi est post ꝯsecrationẽ:q:
sermo xpi creaturã mutat:⁊ sic ex pane fit corp⁹
xpi:et vinũ cũ aq̃ in calice permixtũ fit sanguis
ꝯsecratiõe verbi celestis. Et seq̃tur. Chꝛistus te
stificaẗ ꝙ corpus suũ ⁊ sanguinẽ accipim⁹:de cu
ius fide et testificatione dubitare nõ debemus.
¶ Itẽ: idẽ in eodẽ: ca.dist.reuera. Reuera inq̃t
mirabile est ꝙ deus mãna pluerit patrib⁹:⁊ quo
tidiano celi pascebanẗ alimẽto.vñ dictũ est. Pa
nẽ angeloꝝ mãducauit hõ:sed tñ panẽ illũ q̃ mã
ducauerũt:oẽs ĩ deserto moꝛtui sũt. Ista aũt esca

quā accipitis: iste panis viuus qui de celo descē
dit: vite eterne substantiā administrat. Et qui-
cūqȝ hūc panē mādacauerit nō morietr̄ in eter-
nū: qr corpus est xp̄i. Considera verū prestātior
nūc sit panis angelorū: an caro xp̄i: q̄ vtiqȝ cor-
pus est vite. Manna illud de celo: hoc super ce-
lū. Illud celi: hoc dñi celorū. Illud corruptioni
obnoxiū si in diē alterū seruaretr̄. hoc alienū ab
omni corruptione. Quicūqȝ religiose gustaue-
rit: corruptionem sentire nō poterit. Illis aqua
de petra fluxit: tibi sanguis ex xp̄o. Illos ad ho
rā satiauit aqua: te sanguis diluit in eternū. Iu
deus bibit et sitit: tu cū biberis sitire nō poteris.
Illud in vmbra: hoc in veritate. Et sequitr̄ post
pauca. potior est lux q̄ vmbra: veritas q̄ figu-
ra: corp⁹ creatoris: q̄ māna de celo. Et post mul
ta miracula recitata: quib⁹ ostēdit possibilitatē
cōuersiōis substātiarū panis et vini in verū corp⁹
xp̄i: subdit. Sȝ q̄d argumētis vtimur? Suis vta
mur exēplis. Incarnationis astruam⁹ mysteriū
veritatē. Nunq̄d nature vsus presensit cū dñs ie
sus ex maria nasceretr̄. Si ordinē querim⁹: viro
mixta femina generare cōsueuerat. Liquet igitr̄
q̄ preter nature ordinē virgo generat: et hoc qd̄ cō
ficim⁹ corp⁹ ex virgine est. Quid hic nature ordinē
queris in xp̄i corpore: cū preter naturā sit ipse
dñs iesus part⁹ ex virgine. Uera vtiqȝ caro xp̄i
est q̄ crucifixa est: q̄ sepulta est: vere ergo illi⁹ car
nis sacramētū est. Ipse clamat dñs iesus: hoc est
corp⁹ meū. Ante bñdictionē verboȝ celestiū alia
spēs noiatr̄: post cōsecrationē xp̄i corp⁹ significa
tur. Ipse dicit sanguinē suū: ante cōsecrationem
aliud dr̄: post cōsecrationē. Sanguis nūcupatr̄:
tu dicis amē: hoc est: verū est qd̄ os loquitr̄: mēs
interna fateatr̄. qd̄ sermo sonat: affect⁹ sentiat. ℭ E
Idē in. c. oīa quecūqȝ. eadē dist. Oīa q̄cunqȝ vo
luit dñs (ait) fecit in celo et in terra. Et qr voluit
sic: factū est ita. Licet figura panis et vini videatr̄
nihil tñ aliud q̄ caro xp̄i et sanguis post cōsecra
tionē credēdū est. Vñ ipsa veritas ait ad discipu
los. Hec inq̄t (caro mea est p mūdi vita. Et mi
rabili⁹ loq̄r: nō alia plane: q̄ nata est de ma-
ria: et passa in cruce: et resurrexit de sepulcro. hec
inquā ipsa est. Et ideo xp̄i caro est q̄ pro mundi
vita adhuc hodie offertr̄. Et cū digne accipitr̄ vi-
tā vtiqȝ eternā in nobis operatr̄. panē quidē istuȝ
quē sumimus in mysteriis: illū vtiqȝ intelligo pa
nē qui manu sancti spūs formatus est in vtero
virginis: et igne passionis decoctus in ara cru-
cis. panis enī angelorū fact⁹ est cib⁹ hoim. vn-
de ipse ait. Ego sum panis viu⁹ qui de celo de-
scēdi. Et itē. panis quē ego dabo caro mea est
p mūdi vita. Ex his nāqȝ duab⁹ sententiis: aperte
datr̄ intelligi: qr panis iste et ille nō duo: sȝ vn⁹ pa
nis et vna caro: procul dubio vnū corp⁹ efficitr̄. Illd̄
vere: illud sane: qd̄ sumptū est de virgine: qd̄ pas-
sum est et sepultū: qd̄ resurrexit: et in celū ascēdit
et sedet ad dexterā dei prīs: et qd̄ est vēturū iudi-
care viuos et mortuos. ℭ Ad idē loquitr̄ idē in. c.
in calice. eadē dist. idē in lib. vi. de sacra. eadem
dist. sicut est. Sicut est verus dei fili⁹: dñs noster
iesus xp̄s: nō quēadmodū hoies p gratiā: sȝ fili⁹
ex substātia prīs: ita vera est xp̄i caro: sicut ipse
dixit: quā accipim⁹: et ver⁹ sanguis eius potus.
Ego sum inquit panis viuus: qui de celo descē-
di. Et rñdens cuidā replicē q̄ fieri posset: addit:
sȝ caro nō descēdit de celo: quō ergo descēdit de
celo panis viu⁹? Rñdet. Qr idē dñs iesus cōsors
est diuinitatis et corporis: tu q̄ accipis carnē: di-

uine ei⁹ substantie in illo participas alimento.
ℭ Idē in libro de mysteriis eadē dist. in illis. In
illo sacro xp̄s est: qr corp⁹ est xp̄i: nō ergo corpa
lis esca: sȝ spūalis. Vñ et aplūs de typo ei⁹ ait: qr j. Cor. x.
patres nr̄i eādē escā spūalē mādacauerūt. Cor-
pus enī dei corp⁹ est spūale corp⁹ xp̄i corp⁹ diui
ni spūs est. ℭ M Dicte veritati egregi⁹ doctor Augusti.
Aug. etiā multiplex perhibet testimoniū: vide
in lib. sententiarū prosperi eadē dist. nos aūt: ait.
Nos autē in specie panis et vini quā videm⁹: res
inuisibiles. i. carnē et sanguinē honoram⁹. Nec
sic cōprehēdimus has duas species: quēadmo
dū ante cōsecrationē apprehendebam⁹: cū fide
liter fateamur ante cōsecrationē esse panē et vi-
nū qd̄ natura formauit: post cōsecrationē vero
carnē xp̄i et sanguinē qd̄ bñdictio cōsecrauit. Et
in eodē lib. idē dicit eadē dis. hoc est. Hoc est qd̄
dicimus: qd̄ modis oībus approbare contendi
mus. Sacrificiū eccl̄ie duob⁹ modis cōfici: duo
bus cōstare: visibili elemētoȝ specie. et inuisibili
dñi nostri iesu xp̄i carne et sanguine: et sacramē-
to et re sacramēti. i. corpore xp̄i. Itē. Caro ei⁹ est
quā forma panis opertā i sacramēto accipim⁹.
Et sanguis ei⁹ quē sub vini spē et sapore potam⁹.
ℭ Idē lib. de trini. eadē dist in. qr morte. Quia
morte dñi liberati sumus: hui⁹ rei memores in
edēdo et potādo carnē et sanguinē q̄ p nobis ob-
lata sunt: significam⁹. ℭ Itē eadē dist. vtrū sub
figura. Utrū sub figura: an sub veritate hoc my-
sticū calicis sacramentū fiat veritas ait. Caro
mea vere est cib⁹: et sanguis me⁹ vere est potus.
Alioqui quō magnū erit. panis quē ego dabo
caro mea est p mūdi vita: nisi vera sit caro. Sȝ
qr fas nō est vorare dētib⁹: voluit dñs hunc pa
nē et vinū in mysterio: vere carnē suā et sanguinē
suū cōsecratione spūssancti potētialiter creari:
et quotidie p mūdi vita mystice immolari: vt si-
cut de virgine per spiritūsanctuȝ vera caro sine
coitu creatur: ita per eundē ex substātia panis et
vini mystice idē corpus xp̄i cōsecretr̄. Corp⁹ chri
sti et veritas et figura est. Ueritas: dū corp⁹ xp̄i et
sanguis virtute spūssancti in virtute ipsi⁹ ex pa-
nis et vini substātia efficitr̄. Figura vero est id qd̄
exteri⁹ sentitr̄. Et sequitr̄. Credēdū est q̄ in verbis
xp̄i sacramēta cōficiātur: cui⁹ enī potētia creantur
prius: ei⁹ vtiqȝ verbis ad meli⁹ procreātur. ℭ Idē
in epl̄a ad hireneū. et habetur ca. dist. ca. corpo-
reū. Corporeū illud manna nūc est tāti res mi-
raculi: qr venit qd̄ perfectū est. perfectus autē
panis de celo corpus est ex virgine. ℭ Itē super
ps. xxxiii. homel. ii. Accesserūt ad iesum iudei vt
crucifigerēt: nos accedam⁹ vt corp⁹ ei⁹ et sangui
nē accipiam⁹. Itē vere magn⁹ de⁹ et magna mi-
sericordia eius: q̄ dedit nobis mādacare corp⁹
suū in quo tāta ppessus est: et sanguinē bibere.
Itē i ps. xxviii. ad iudeos. Iā et securi bibite san-
guinē quē fudistis. Itē in ps. lxxv. Ipm sangui-
nē quē p insaniā fuderūt: per gratiā biberunt.
Itē in ps. xxvii. De carne marie carnē accepit:
et ipsam carnē ad mādacādū ad salutem dedit.
Similia multa in variis psalmorū expositiōib⁹
ponit: quorū quedā in ca. accesserūt. eadē distī.
notantr̄. ℭ I Brūs quoqȝ Greg. in homel. pa
schali eadē dist. quid sit. similiter docet: ait enī. Gregorius
Quid sit sanguis agni nō iam audiendo sed bi-
bendo didicistis. qui sanguis super vtrunqȝ po
stē ponitr̄: qn̄ nō solū ore corporis: sed etiam ore
cordis hauritur. Hec salutaris victima illā no-
bis mortē vnigeniti per mysteriū reparat: q̄ licȝ

resurgens ex mortuis: iā nō morit: mors illi vl-
tra nō dominabit: tm̄ in seipso imortaliter ꝛ in-
corruptibiliter viuēs: iterū in hoc mysterio mo
ritur: ei⁹ quoqꝫ vbiqꝫ corpus sumit: eius caro
in salutē populi parit: eius sanguis nō iā p ma-
nus infideliū: sed fideliū in ara perfundit. Et
sequit. Uno eodēqꝫ tpe ac momēto in celis rapi
tur ministerio angelorū corpori xp̄i sociādus: ꝛ
ante oculos sacerdotis in altari videt. Tanta est
ecclesie vnitas in xp̄o: vt vnus vbiqꝫ sit panis
corporis christi: ꝛ vnus sit calix sanguinis eius
Calix enim quē sacerdos catholicus sacrificat:
nō ali⁹ nisi ipse quē dn̄s aplis tradidit: q: sicut
diuinitas v̄bi dei est vita q̄ totū implet mundū
ita iꝫ in multis locis: ꝛ innūerabilib⁹ dieb⁹ illic
cōsecret corp⁹: nō sunt tn̄ multa corpa xp̄i: neqꝫ
multi calices: sꝫ vnū corpus xp̄i ꝛ vnus sanguis
cū illo: qd̄ sumpsit in vtero virginis: ꝛ qd̄ dedit
aplis. Diuinitas em̄ v̄bi replet id qd̄ vbiqꝫ est:
ꝛ cōiūgit ꝛ facit vt sicut ipsa vita est: ita et vnum
corpus ei⁹ sit in veritate. Uñ aduertendꝫ est q̄
siue plus siue minus q̄s inde pcipiat: oēs equa
liter corpus xp̄i integerrime sumūt: et gn̄aliter
oēs et specialr vnusqsqꝫ. Itē idē. Quotidie ipse
comedit ꝛ bibit in veritate: sed integer et viuus
atqꝫ immaculatus manet. Et ideo magnū ꝛ pa
uendū est mysteriū: q: aliud videt ꝛ aliud intelli
git. Hec Greg. ¶ Nec tn̄ quēq̄ moueat q̄ corp⁹
xp̄i verū in sacramēto mysteriū dr̄. Ex quo ver-
bo heretici nutrimentū trahūt erroris: vt dicit
dn̄s Inno. c. cū marthe. de celebra. missa. dicen
tes: In sacramēto altaris nō esse corporis xp̄i ꝛ
sanguinis veritatē: sed imaginē tm̄: ꝛ speciē ꝛ fi-
gurā: pro eo q̄ scriptura interdū cōmemorat id
qd̄ in altari suscipit esse sacrm̄ ꝛ mysteriū ꝛ exē-
pliū. Sꝫ tales ex eo laqueū erroris incurrūt: q:
nec autoritates scripture cōueniēter intelligūt
nec sacramēta dei suscipiūt reuerēter. Si em̄ q:
figura est sacramētū altaris: veritas negat: er-
go nec mors: nec resurrectio xp̄i (cū sit figura)
v̄itas est credēda. Siquidē mortē ꝛ resurrectio
nē xp̄i: similitudinē ꝛ imaginē eē apl's manifestat.
Ro. iiij. Xp̄s inquiēs mortu⁹ est p delictis nostris: ꝛ re-
surrexit pp̄ter iustificationē nostrā. Aplorū em̄
j. Pet. ij. princeps petrus in epl'a sua scribit. Christ⁹ pas-
sus est p nobis vobis relinquēs exēpliū vt sequa
mini vestigia ei⁹. Sic ergo tā mors xp̄i: q̄ resur
rectio ei⁹ est exemplū: vt nos peccatis mortui
iustitie iā viuam⁹. Quare si nō fuit veritas: q: fuit
exēpliū: ergo nec v̄itas fuit xp̄s: nec vere a mor-
tuis resurrexit. Sꝫ absit a fideliū cordib⁹ error
iste: cū pp̄heta de ipso testet: q̄ vere languores
nostros ipse tulit: ꝛ dolores nostros ipse porta-
Esa. liij. uit. Dicit tn̄ mysteriū fidei: qm̄ aliud ibi credit
q̄ cernat: ꝛ aliud cernitur q̄ credat. Cernit spe-
cies panis ꝛ vini: ꝛ credit veritas carnis et san-
Eusebi⁹. guinis xp̄i. Hec ibi. ¶ R Itē Eusebius. Cū re
Leo pa- uerēdū ad altare cibis spiritualibus satiandus
pa. ascēdis: sacrū dei tui corpus ꝛ sanguinē fide re-
spice. Honora: mirare: mēte cōtinge: cordis ma
nu suscipe. ꝛ habet de cōse. dist. ij. q: corpus. Itē
leo papa. Sic ꝛ sacre mēse cōmunicare debetis:
vt nihil prorsus de v̄itate corporis ꝛ sanguinis
Basilius ambigatis. Itē Basilius. O miraculum o dei ni
Pascha- mia beniuolētia: qua sursum sedet ad dexteram
sius. patris: sacrificiū tn̄ tpe manib⁹ holm continet.
Itē paschas. vt. ꝫ. in prin. lec. xxxviij. Ad idē ma
gister sententiarū lib. iiij. distin. x. multas san-
ctorū adducit autoritates. Uenerabilis quoqꝫ

Hugo lib. ij. de sacris pte. viij. p multa capitula Hugo.
hāc fidei veritatē ꝛ cōstret et pbat. vn̄. c. vij. ait.
Qd̄ videm⁹: spēs panis est ꝛ vini. Qd̄ aūt sub spē
illa credim⁹: verū corp⁹ xp̄i est ꝛ verus sanguis
iesu xp̄i: qd̄ pepēdit i cruce ꝛ fluxit de latere: nec
per panē ꝛ vinū corp⁹ ꝛ sanguinē tm̄ significari
credim⁹: sꝫ sub specie panis ꝛ vini verū corpus ꝛ
verū sanguinē cōsecrari: ꝛ speciē quidē visibilē
sacramētū esse veri corporis et veri sanguinis.
Corpus autē ꝛ sanguinē sacrm̄ esse gr̄e spūalis.
Et quēadmodū spēs illic cernit: cui⁹ res vel sub
stātia ibi esse nō credit: sic res ibi veraciter ꝛ sub
stātialiter p̄sens credit: cui⁹ spēs nō cernit. Ui-
det em̄ spēs panis ꝛ vini: ꝛ substātia panis ꝛ vi-
ni nō credit: credit aūt substātia corporis ꝛ sangui
nis xp̄i: ꝛ tn̄ species nō videt. Qd̄ ergo videt ſm
speciē: sacrm̄ est: ꝛ imago illi⁹ qd̄ credit ſm cor-
poris veritatē. Et qd̄ credit ſm corporis verita
tē: sacrm̄ est illi⁹ qd̄ percipit ſm gratiā specialē.
Sacramētū ergo altaris: ꝛ eucharistia diuina i
v̄o corpore ꝛ sanguine dn̄i nostri iesu xp̄i: ima-
go est ſm speciē panis ꝛ vini in qua cernit: ꝛ res
est ſm substantie sue veritatē in qua credit illic
atqꝫ percipit. Et rursꝫ. Quod nunc visibiliter
ſm sacramēti speciem: ꝛ corpaliter ſm carnis ꝛ
sanguinis veritatē: xp̄m in altari sumim⁹: sacra
mentū est: ꝛ imago q̄ ipsum eūdē inuisibiliter ꝛ
spūaliter ſm gratie infusionē ꝛ spūssancti parti
cipationē in corde sumere debem⁹. Ergo diui-
nissima eucharia: q̄ in altari ꝫ panis ꝛ vini spe
ciē: ꝛ ſm corporis ꝛ sanguinis xp̄i veritatē visibili
ter ꝛ corpaliter tractat: sacramentū est: ꝛ signū: ꝛ
imago inuisibilis ꝛ spūalis participandis iesu: Innoc.
q̄ intus in corde p fidē et dilectionē pficit. Hec
hugo. ¶ L Itē Inno. in de offi. mis. Cū sacer-
dos illa xp̄i v̄ba pnunciat. Hoc est corp⁹ meū:
hic est calix me⁹: panis ꝛ vinū i corpus ꝛ sangui
nē ꝯuertunt: illa v̄bi v̄tute qua v̄bū caro factū
est: ꝛ habitauit in nobis: q̄ dixit ꝛ facta sunt mā-
dauit ꝛ creata sūt vniuersa. Ego igit q̄ vitā eter
nā habere desidero: carnē xp̄i veraciter comedo
ꝛ sanguinē ei⁹ veraciter bibo: illā vtiqꝫ carnem
quā traxit de v̄gine: ꝛ sanguinē quē effudit i cru
ce. Ego corde ꝛ ore ꝯfiteor: ꝛ p̄m dn̄m iesū xp̄m
in hoc sacro māduco: fret⁹ autoritate ipsi⁹ dn̄i.
¶ Probat idē ꝯfessio berengarij sacra i genera-
li cōcilio Nicolao papa p̄sidēte: ꝛ habet i ca. ego
berengari⁹. de ꝯse. dist. ij. qua ait. Cōsentio san-
cte romane ecclie ꝛ aplice sedi: ꝛ ore ꝛ corde ꝯfi-
teor: panē ꝛ vinū q̄ in altari ponunt: post ꝯsecra
tionē nō solū sacrm̄: sꝫ etiā verꝫ corpus ꝛ sangui
nē dn̄i nr̄i iesu xp̄i esse. ¶ Demū hāc veritatem
vniuersalis ecclesia (cui⁹ post euāgelium nulla
maior est autoritas) determinauit in cōcilio ge
rali sub Inno. iij. celebrato vt habet in ca. firmi
ter. de summa trinitate ꝛ fide catholica. vbi dr̄.
Una v̄o est fideliū vniuersalis ecclia: extra quā
nullus oīno saluat: in qua idē ipse sacerdos est ꝛ
sacrificiū iesus xp̄s: cui⁹ corp⁹ ꝛ sanguis in sacra
mēto altaris sub specieb⁹ panis ꝛ vini veraciter
cōtinet. ¶ M Hanc etiā veritatē Guilhel. par Guilhel-
rhis. in tractatu solēni: quē de sacramētis edi- mus par
dit in pte de sacro eucharistie. c. sine ptitione et rhisiensis
iuxta principiū persuadet ex trib⁹ officiis: q̄ xp̄s
p nobis suscepit: scꝫ presbyteri: aduocati ꝛ me-
dici. Unde quia in missa fit populi sanctificatio
necesse est christum vt sacerdotem fidelissimum
interesse p expletione officij sacerdotalis. Hoc
em̄ exigit fidelitas sacrificātis vt adsit cū ad sa-

crificiū postulat aduenire. Est aūt officiū sacer-
dotale: sacramētare siue sanctificare: qđ certe nō
implet nisi p hostiā: qua gratia sanctificationis
pplo impetrat. Nulla autē hostia est qua posset
scificari pplus: nisi illa quā xps in cruce obtulit:
que est ipsemet xps: sm φ homo: sicut dicit apls
Ad Heb. ix. ad Heb. ix. φ semel in osummatiōe sclo᷑ ad de-
structionē pctō᷑ p hostiā apparuit. Et ibidē. x. c.
Scificati sum⁹ p oblationē iesu xpi semel. Neces-
se est igit hūc venire ex officio: sacerdotali susce
pto ad sacrificādū ppl᷑ p hostiā. Nō est aūt xps
sacerdos nisi i forma hūana: i eo φ hō: igit vt
sic p̄ntē se facit i altaris sacro. Iuxta hūc modū
q: fidelis est nr̄ aduocat⁹: necesse hz interesse cau
se quā agendā suscepit quotiēs causa nostra agi
tur: ꝛ presentia eius desideraꝉ. Causa aūt totius
ecclesie in missa agiꝉ scz corā deo patre: p sacer-
dotē tāq̄ pcuratorē. Necesse igiꝉ hz interesse et
causam agere hic noster aduocatus. Non est aūt
aduocatus: neqz causam agit nisi inquantū ho-
mo: ergo inquantū homo necesse habet assiste-
re pcuratori sacerdoti: maxime q: causa ista nō
agiꝉ nisi per interpellationē: ꝛ nō nisi ex ore ei⁹
digna est suscipi ꝛ per munus quod ipsemet est.
Tertio q: fidelis medic⁹: egrū quē curādū susce-
pit: habet visitare quotiēs hoc requirit infirmi
tas: ꝛ hoc cū vnguētis ꝛ medicinis que curatio-
ni eiusdē sunt necessaria. Quia igiꝉ vnusquisqz
de ecclesia eger est: ꝛ medicatiōe indiget siue ad
curationem: siue ad cōseruationē: siue ad preser
uationē: siue ad cōfortationē: ꝛ vnūquēqz curā-
dū mirabili miseratione suscepit: necesse habet
ad curandū quotiēs opus erit: aduenire. Opus
autē est quotiēs de medicatione eius agiꝉ: et sa-
nationē eius intendiꝉ. Quia ergo ad hoc missa
agiꝉ: ꝛ quicqđ in ea fit: fit vt hmōi egro medica-
tiōis īpēdaꝉ officiū ꝛ sanitatis beneficiū: neces-
se habet misse officio interesse: ꝛ hoc in eo φ me
dic⁹: hoc est in forma hūana: cū corpore suo qđ
est velut antidotū solidissimū cōtra oēs humo-
res noxios vitio᷑: ꝛ cū sanguine suo qui est velut
syropus mulcebris ꝛ dulcissim⁹: ꝛ medicina liq-
da valēs cōtra oia aīa᷑ lāguores atqz vulnera:
quorū duo᷑ virtutes in ipsa dnica passione po-
tissimū claruerūt. Scdm hoc igiꝉ q: venerādū
corpus xpi medicina est saluberrima: qua curā-
tur quotidie nr̄e infirmitates: ꝛ sacramētū eius
est placabilissimū quo lapsi deo patri recōcilia-
mur: ꝛ scificatiōis nr̄e est sacrm sacratissimū: q
deo pr̄i et filij charissimi ꝯiūgimur ꝛ incorpora
mur ꝛ cibus est nr̄e refectiōis: quo in vita spūa-
li subsistim⁹ ꝛ solidamur: necesse est ipsi⁹ in mis-
sa᷑ solēnijs in quibus oia ista peraguntꝉ sacratis
simā et verissimā adesse presentiā. Non eñi suffi-
cit designatio siue figuratio corpis istius viuifi
ci ꝛ sanguis ad ista predicta peragēda: sed neces-
sario reqrunt istius viuifici panis presentissimā
veritatē. Neqz eñi figura: neqz aliq designatio
medicine prestare pōt vllo modo salutē: sed sola
ipsi⁹ presens veritas salutē facit. Similiter im-
possibile est per solā ꝛ inanē figurā ꝛ designatio
nē sacrificij placari iratū: aut recōciliari offen-
sum absqz sacrificij veritate: similr neqz sacrari
aut scificare possibile est quēq̄ absqz sacramēti
veritate: cū sacramēti scilz sola figura. Eodē mo
do īpossibile est aliquē refici: pasci aut potari so-
la figuratiōe panis et vini: alioqn sufficerēt no-
bis figure ꝛ picture ad ista quatuor peragēda: et
frustra laborareꝉ circa missarū solēnia. Suffice
rent inquā picture sacrarū oblationū et sacrifi-
cio᷑ ad reconciliationē ꝛ placationē: figure pa
nis ꝛ vini ad medicationē ꝛ refectionē. Hec au-
tē insania ad hoc deducit vt pictura diluuij sola
sine veritate mūdū submergat: ꝛ pictura ignis
quo mūdus inferior cōflagrādus est: iā mūdū
exurat: atqz pictura sola panis pascat atqz refi-
ciat: sic ꝛ pictura vini potet ꝛ inebriet: que certe
nemo admittit cōpos ratiōis. Venit autē in par
tē sic loquētiū dementia: vt omnino nō distin-
guāt quantū ad virtutē ꝛ efficaciā inter signa ꝛ
res: inter figurā ꝛ veritatē: cū eandē virtutē at
tribuāt signis ꝛ veritati. Nimiū ergo desipiunt
heretici atqz falluntur astruentes corpus christi
nō realiter vere in sacramēto altaris contineri:
sed dūtaxat in quadā designatione et figura cō-
tra christi euāgeliū ꝛ tot sancto᷑ testimonia pa
trum: in quo elucet ipsorum detestāda temeri-
tas: ꝛ presumptio temeraria qua sensui proprio
proterui innitūtur: sententiā suā maiorū autori Prouerbio᷑. iij.
tatibus preferēdo cōtra sapiētis exhortatiōem.
Fili ne innitaris prudētie tue: neqz sapiens sis
apud temetipsū. Verū he persuasiōes Guilhel.
magis ostendūt congruitatē corporalis presen
tie christi: φ demōstrent assistētie necessitatem. Albert⁹.
¶ N De eodem etiā loquiꝉ Alber. in lib. de sa.
parte. ij. Quid inquit: necesse est tantū facere ap
paratū pani et vino: nisi significarēt corpus et
sanguinē christi? Quid ad hoc ordinarentꝉ sacer
dotes: consecrarentꝉ altaria: tēpla ac cetera que
ad ritū ꝛ altaris cultum pertinēt: si nihil in his
fieret nisi φ panis benediceretꝉ: qui corpus chri
sti tñ significaret. Adhuc autē adoratio ꝛ vene-
ratio que fit a pplo exhiberetꝉ creature. Sicqz
in oi missa idolatria cōmitteretꝉ: q: cult⁹ debitus Dionysi⁹
creatori pure exhiberetꝉ creature: qđ nefariū est
dicere. ¶ Quō et btūs Dionysi⁹ de hoc sacro lo-
quēs: ꝯbis vtiꝉ q soli deo digne attribuūtꝉ. Ait ei
i de ecclīastica hierarchia. c. iij. loquēs de vene-
rabili eucharistie sacro. At pro pōtifex cū diuina
munera laude psecutus fuerit sacrosancta ꝛ an
gustissima mysteria cōficit: ꝛ q ante laudauerat
venerādis operta et abdita signis in conspectu
agit diuinaqz munera reuerēter ostendens: ad
sacrā illo᷑ communionē: ꝛ ipse ꝯuertitꝉ: ꝛ reliquos
vt cōicēt hortaꝉ. Et post multa. Describit enim
pōtifex in his ferme sensibiliter muneribus in
cōspectu dans xpm iesum nostrū spiritalē vt in
imaginib⁹ vitā: ex diuinitatis occulte pfecta et
incōfusa nostre mortalitatis assumptiōe clemē
tissime pprietatē ex nobis accepisse: atqz ad di-
uisibile nr̄m sine mutatiōe sui exunitate natura
li pcessisse. perqz hāc beatificā clemētiā ad par
ticipationē sui suorūqz bono᷑ inuitare genus
humanū. Si tñ ipsi⁹ clemētie inseramur ipsam
quātū fas est imitādo: sicqz veracit ꝯsortes dei
diuinorūqz pticipes efficiamur. Hec Diony. fz
nouā trāslationē. In qb⁹ satis pz eū sensisse dnm
iesum xpm in sacramēto realiter. fz opertū spe-
ciebus panis ꝛ vini ꝯtineri. ¶ O Ex oib⁹ pcedē
tib⁹ satis reor pbatū esse hāc fidei nr̄e veritatē
φ sub speciebus panis ꝛ vini post cōsecrationē ri
te factā verū xpi corpus vtrusqz ei⁹ sanguis: nō
sicut in signo: sed in se realiter continetꝉ: contra
damnatam heresim hanc veritatē negantium.
Nec qz pro eis facit quod pro se adducunt: φ eñi
hec verba christi: hoc est corpus meum. nō sint
accipienda sicut illa. Ego sum vitis vera. Aut
sicut illa apostoli. petra autem erat christus:

satis supra declaratum est. Uerba vero beati Au
gu. supra pro suis heresi allegata: magister dis. x.
quarti determinat dicẽs. Non his negat Augu.
corpus xp̄i a fidelibus sumi vel esse in altari: sed
his veritas apostolos: et in eis nos instruxit: ꝙ
ipsius corpus non per partes discerptũ vt puta
uerunt illi discipuli qui retroierũt: sed integrũ:
nec visibiliter in forma humana: sed nobis inui
sibiliter sub forma panis ⁊ vini: corpus ⁊ sangui
nẽ traderet. Quẽ sensum beatus Aug. cõfirmat
Augusti. dicẽs. Ipsum quidẽ et non ipsum corpus quod
videbatur manducabatur: ipsum inuisibiliter:
nõ ipsum visibiliter. Itẽ etsi necesse est illud visi
biliter celebrare: necesse est tamen inuisibiliter
intelligi. Ita etiã intelligẽdũ est corpus xp̄i esse
in vno loco: scilicet visibiliter in forma huma
na: veritas tamẽ eius. i. diuinitas vbiq; est. ve
ritas etiã eius. i. verũ corpus in omni altari est
vbicũq; celebratur. Sic etiã illud intelligendũ
est. pauperes semper habebitis vobiscum: me
autẽ nõ semp habebitis: ſm corporalem presen
tiam ſm quã cũ eis conuersabatur. Similiter ⁊
illud: ꝙ homo est: in celo est visibiliter: inuisibi
liter autẽ est in altari: quia non in forma huma
na apparet: sed forma panis ⁊ vini operitur. Uñ
et inuisibilis eius caro dicit̃ que vere est in alta
ri: sed quia non in specie sua apparet dicit̃ inui
sibilis. Ait eñ Augustinus. Sacrificium ecclesie
duobus constat: visibili elementorum specie: et
inuisibili domini nostri iesu christi carne ⁊ san
guine: sacramẽto et re sacramẽti. i. corpore xp̄i.
Ecce inuisibilem dixit carnem christi: quia for
ma panis operta sumitur et tractatur.

¶ Lectio. xl. A

Ostẽsa corporali

presentia corpis christi sub specie
bus panis: ad prolationẽ forme sa
cramẽtalis: ꝯsequẽter inquirẽdũ
est qua mutatiõe incipit corpus christi esse in sa
cramẽto. ¶ Circa qð notandũ: ꝙ quãuis expsse
tradat̃ in scriptura: ꝙ corp⁹ christi veraciter sub
specieb⁹ panis ꝯtinet̃: ⁊ a fidelibus sumit̃: vt pa
tuit lectiõe precedẽte: tñ quõ ibi sit christi corp⁹
an per cõuersionẽ alicui⁹ in ipsũ: an sine cõuer
sione incipiat esse corp⁹ christi cũ pane manẽti
bus substãtia ⁊ accidẽtibus panis: non inuenit̃
expssũ in canone biblie. Unde de hoc antiq̃tus
fuerũt diuerse opiniões: vt recitat magister dis.
xj. quarti. Unde colligunt̃ tres opiniões que ha
bent̃. c. cũ marthe. in glo. extra de cele. missa. et
Inno. de offi. mis. par. iii. ca. xviii. easdẽ recitat.
¶ Una ꝙ panis substãtia manet simul cũ corpo
re christi: ⁊ nihil preexistẽs ibi ante ꝯsecrationẽ
desinit esse. ¶ Scḋa tenet ꝙ substantia que fuit
panis primo: postea est caro christi. ¶ Tertia te
net ꝙ substãtia panis ibi desinit esse: ⁊ manẽt ac
cidẽtia tñ: sapor: color: pondus ⁊ sĩlia: ⁊ sub his
accidẽtibus incipit esse corp⁹ christi. ¶ Quartã
opinionẽ addit magr̃ vbi supra ꝙ panis substã
tia nõ conuertit̃: sed annihilat̃: vel in preiacẽtẽ
materiã resoluit̃. Sed nũc opinio tertia ab omni
bus doctoribus catholicis acceptat̃: scꝫ ꝙ subã
panis nõ manet: sed realr̃ veraciter in subã cor
poris christi cõuertit̃ trãssubstantiat̃ seu cõmu
tatur. Tñ q: de sacramẽtis tenendũ est sicut te
net scã Romana ecclia: vt habet̃ de hereticꝫ. ad
abolendã. Nunc aũt ipsa tenet ⁊ determinauit pa
nem transsubstãtiari in corpus christi: et vinũ in
sanguinẽ: vt habet̃ de sum. tri. et fi. ca. firmiter.
vbi sic dicit̃. Ipse iesus christus sacerdos est ⁊ sa
crificiũ: cuius corpus ⁊ sanguis in sacro altaris
sub speciebus panis ⁊ vini veraciter cõtinet̃. Et
seq̃tur. Trãssubstãtiatis pane in corp⁹ ⁊ vino in
sanguinẽ ptãte diuina. ¶ Ad idẽ sunt autorita
tes plurime scõꝝ: quarũ plures ca. precedente
sunt allegate. Unde Eusebius emissen⁹ de cõse. Eusebi⁹ emissen⁹
dist. ii. q: corpus. Inuisibilis sacerdos visi
biles creaturas in substantiã corporis sui ⁊ san
guinis verbo suo secreta ptãte cõuertit. Et seq̃
tur. Nouũ tibi ⁊ ĩpossibile esse nõ debet: ꝙ I christi
sti substãtiã terrena et mortalia cõuertunt̃. Itẽ
Ambr. lib. de sacramẽtis. vt. ð. allegatũ est in. c. Ambro.
panis. ii. de ꝯse. dist. ii. Panis est in altari vsitã
tus ante verba sacramẽtoꝝ vbi accessit ꝯsecratio
de pane fit caro christi. Seq̃tur. Si ergo tanta
vis est in sermõe dñi iesu: vt inciperet esse qð nõ
erat: quãto magis operatori⁹ est vt sint que erãt
et in aliud cõmutent̃. Et sic qð erat panis ante
cõsecratiõe: iã corp⁹ christi est post ꝯsecrationẽ:
q: sermo christi creaturã mutat: ⁊ sic ex pane fit
corpus christi: ⁊ vinũ cũ aqua in calice mixtũ fit
sanguis ꝯsecratiõe verbi celestis. Itẽ Aug. ⁊ ha Augusti.
betur eadẽ dist. vtrũ sub figura. Uoluit dñs hũc
panẽ ⁊ vinũ in mysterio: vere carnẽ suã ⁊ sangui
nẽ suũ ꝯsecratione spũsscĩ potẽtialr̃ creari. Et
seq̃tur. Ex subã panis ⁊ vini mystice corp⁹ chri
sti ꝯsecrat̃. Et infra. Corpus christi ⁊ sanguis in
virtute spũsscĩ ex panis ⁊ vini subã efficit̃. Et se
quitur. per spũmscm̃ hanc: scꝫ panis substãtiã
suã efficit carnẽ: ⁊ trãsit vinũ in sanguinẽ. Et in
fra. Credendũ est ꝙ in verbis christi sacramẽta
cõficiãtur: cuius eñ potẽtia creant̃ prius scꝫ pa
nis ⁊ vinũ: eius vtriq; verbo ad melius procreã
tur. Itẽ in cap. cũ marthe. de cele. missa. Panẽ ⁊
vinũ in corpus et sanguinẽ proprie cõmutauit.
Itẽ venerabilis Hugo lib. ii. de sacramẽtis par Hugo.
te. viii. ca. ii. Sacramẽtũ corpis et sanguis sui:
ipse dñs iesus christus instituit: quãdo post ce
naꝫ veteris pasche: panẽ ⁊ vinũ in corp⁹ ⁊ in san
guinẽ suũ potẽtia trãsmutãs aplis sumendũ di
stribuit. Et ibidẽ. c. ix. idẽ ex intẽtione declarãs
At per verba sctificatiõis vera panis ⁊ vera vinĩ
substantia in verũ corpus ⁊ sanguinẽ xp̄i cõuer
tit̃: sola specie panis ⁊ vini remanẽte: ⁊ substan
tia in substãtiã transeũte. Cõuersio aũt ipsa nõ
ſm vnionẽ: sed ſm transitionẽ credẽda est: q̃m
nequaq̃ essentia essentie in augmẽtũ accedi tvt
ꝑ illud qð accedit: id ad qð accedit: maius fiat:
sed trãsitione vt id qð accedit: cum illo ad qð ac
cedit: vnũ fiat. Nec sic in pane christi corpus cõ
secrare dicim⁹: vt de pane corp⁹ xp̄i esse accipiat
nec quasi nouũ corpus subito sacrũ de mutata
essentia scꝫ panis: sed in ipm̃ corp⁹ verũ mutatã
essentiã: nec ipsam substantiã panis ⁊ vini in ni
hilũ redactã: q: desiit esse qð fuit: sed mutatã po
tius: q: cepit esse aliud qð nõ fuit. Et aliud ipm̃
qð cepit supple subã panis esse ex ea esse non ac
cepit: quia prius panis fuit: sed ipsa esse acce
pit qñ desiit esse qð fuit. Ex his ⁊ aliis plurimis
autoritatib⁹ sanctoꝝ habet̃ ꝙ corpus xp̄i est in
sacramẽto per trãsmutationẽ vel cõuersionem
aut transsubstantiationẽ substãtie panis ⁊ vini
in corpus ⁊ sanguinẽ christi. In dictis aũt auto
ritatib⁹ sunt quedã sobrie exponẽda: quib⁹ di
cit̃ ꝙ panis ⁊ vinũ fit sanguis ⁊ corpus christi: q̃
quõ intelligẽda sint: postea lec. xlix. docebit̃. Et:

propter hoc predicta verboꝝ forma dicit͛ cōuersiua: qꝛ dū ipsa rite a sacerdote sup panē et vinū pfert͛: panis et vini substātia in corpus ⁊ sanguinē xp̄i cōuertunt͛. ❡ Quia ergo ex determinatione ecclesie: cōformiter ad scōꝝ autoritates: credendū est corpus xp̄i in sacro esse p ꝯuersionē panis in ipsum. Uidendū quō intelligēda sit ipsa cōuersio: vbi tria sunt pquirēda. Primo quid sit cōuersio. Secundo q̄d in quid conuerti possit. Tertio qua specie conuersionis panis in corpus xp̄i cōuertatur. ❡ Quoad primū notandū: ꝙ cōuersio q̄ est trāsitio vnius in aliud: duo dicit: scʒ desitionē alicuius rei: ⁊ successionē alterius. Si eñ legit͛ aqua cōuersa in vinum in nuptiis Joh. ij. desijt in hydriis aqua: ⁊ successit vinū: hoc est ꝙ forma aque in hydriis desijt esse: et successit forma vini in materia aq̄. Uel tota aque substātia desijt: ⁊ tota substātia vini successit: q̄ ppe fieri vtrūqʒ potuit. Quō aūt hoꝝ factum sit: ipse nouit qui fecit. Sic in gñatione naturali ignis ex aere: aer cōuertit͛ in ignē: dū corrupta forma aeris: succedit forma ignis: sic albū vertit͛ in nigrum: dum albedini desinēti succedit nigredo. ❡ Est ergo cōuersio successio entitatis positiue ad entitatē positiuā desinentē. Illud pō fm opinionē Scoti: dr͛ succedere qđ ad desitionē alterius nouū esse recipit: aut in esse qđ habet cōseruatur: ita ꝙ nisi aliud desineret: ipsum non reciperet nouū esse nec in esse qđ habet cōseruaret͛. Ex quo sequitur ꝙ corruptioni vermis in terra nō succedit sol in celo: q̄uis corrupto verme cōseruet͛: maneret eñ nihilominus si vermis corruptio nō precessisset. ❡ Scđo sequit͛ ꝙ de ratione successionis nō est ꝙ succedēs sit in eadē materia sub eisdē accidentib⁹: vel in eodem loco in qua: quib⁹: vel quo fuit id cui succedit. Patet ex secūdo. Uñ si deus cōseruaret solē in celo ad destructionē alicuius aīalis in terra aīs nō cōseruaturus: sol quantū ad esse in quo cōseruat͛: succederet aīali ⁊ animal desinēs cōuerteret͛ p ꝯñs i solē. ❡ Tertio sequit͛ ꝙ nō est de rōne successionis vt sit nouitas aliqua in succedente: quia si res aliqua in suo esse qđ habuit sine sui mutatione cōseruaret͛ ad corruptionē alicui⁹ rei aīs nō conseruāda: illa succederet rei corrupte: sine sui mutatiōe et qualibet nouitate. Sñīa est Scoti quodli. q. x. ❡ Et posset ratio assignari: qm̄ qꝛ res de nouo pducta. i. accipiēs esse post non esse ad desitionē alterius succedit desinēti: ẏ rōne res cōseruata. i. accipiēs esse post esse precedēs ⁊ desitionē alterius succedit ei: nulla eñ pōt assignari ratio diuersitatis cū cōseruatio est quedā productio: nā vtrobiqʒ ad esse cause sequit͛ effect⁹: qui causa cessante nō sequeretur. Posita eñ causa sufficiēte ⁊ pducēte: ponit͛ effectus de nouo. si prius nō fuerit: aut ponit͛ nō de nouo si prius fuerit: et hoc si eadē fuerit causa pducēs ⁊ cōseruans. Nec minus habet esse effect⁹ a causa cōseruante: ꝙ̄ a causa producente: qꝛ ita cōseruatum nō esset submoto cōseruante: sicut productū nō esset remoto producēte. ❡ Per hoc pꝫ ad secundū quid in quid cōuerti possit: nā tūc res aliqua cōuerti pōt in aliā: qñ vtraqʒ est in potestate agētis quantū ad esse vel conseruari: ⁊ nō esse simpliciter vel fm quid. Uñ dicit͛ primo ꝙ nō solū corpus in corpus: aut substātia in substantiā: seu accidens in accidēs: sed spūs in spm̄: ⁊ corp⁹ in spiritū: ⁊ spūs in substātiā corporalē: substantiā in accidēs ⁊ accidēs in substātiā: ⁊ generaliter quodlibet creatū in creaturā quālibet pōt cōuerti diuina ptāte. Pꝫ: qꝛ cū q̄libet creatura cōq̄ est in plena ptāte dei quātum ad esse ⁊ non esse pōt quālibet creaturam annihilare: ⁊ ad desitionē alteri⁹ cuiuscūqʒ pducere: silr pōt quanlibet creaturā cōseruare ad desitionē alteri⁹. Quō cum facit: creaturā q̄ desinit in eā quā sic ꝯseruat vel pducit: cōuertit. Nec tñ propter talē cōuersionē vnū fit reliquū: hoc est si corpus cōuertit͛ in spm̄: nō ideo corp⁹ fit spūs: neqʒ materia fit forma si in formā cōuerteret͛: non substantia accidēs: vel ecōuerso: cū ꝯuerti vnū in aliud: nō est vnū fieri aliud: sed est vni desinēti succedere aliud: lʒ in casu ex corpore fit spūs: et ex materia fit forma: qđ nihil aliud est dictu: nisi ꝙ desinēti corpori succedit spūs. Sicut in generatione naturali ignis ex aere: aer nō fit ignis: nec forma aeris fit forma ignis: sʒ forma aeris corrūpit͛ ⁊ pducitur in eadē materia forma ignis: qđ est cōuerti aerē in ignē: siue formā aeris in formaʒ ignis. ❡ Scđo dr͛ ꝙ nihil cōuerti pōt in deū: vel in aliqđ intrinsecū deo. Probat͛ qꝛ nihil intrinsecū deo est i potestate dei quātum ad esse et nō esse: cū esse intrinsecū deo: est de⁹: ⁊ necesse esse et nō possibile non esse. Potentia eñ diuina est tm̄ respectu possibiliū: vt declarāt doctores circa distinctionē primi: et iō nō succedit esse diuinū cuicūqʒ creature desinēti: cū siue creatura desinat: siue nō: necessario est de⁹: nec solū necessario est: sed necessario est immutabilis: ⁊ iō nō tm̄ quoad esse nō succedit: sʒ etiā quātū ad oēʒ modū sui esse nulli creature succedit. ❡ Sed forte q̄s diceret cōtra primū. Illud videt͛ esse cōtra btm̄ Aug. sup Geñ. dicentē lib. vij. Omne corpus in omne corp⁹ posse mutari nō defuerūt q̄ assererāt: corpus aūt aliquod ꝯuerti in aīam: fieriqʒ naturā incorporeā nec quēꝙ̄ sensisse scio: nec fides hʒ. Et eodē lib. expressius habet͛ idē. Omne inq̄t corp⁹ i omne corpus mutari posse credibile est: quodlibet autem corp⁹ posse mutari in aīam: credere absurdū est. ❡ Itē Boetius in libro de duab⁹ naturis dicit. Neqʒ corporea substātia in incorporeā substantiā mutari pōt: nec incorporea in se inuicē mutari: ꝓprias formas mutant. sola eñ in se inuicē mutari possūt: q̄ habēt vni⁹ nature cōe subiectū. ❡ Itē nō videt͛ ꝙ subā possit cōuerti in accidēs: qꝛ nō pōt fieri inherēs: nec absolutū pōt cōuerti in respectiuū: qꝛ tunc absolutū req̄reret duos terminos. Itē quātitas panis nō pōt cōuerti in corporis xp̄i quātitatē: qꝛ nō pōt corp⁹ xp̄i quātificari p quātitatē panis: cū nō sit debita cōmensuratio. ❡ Ad illa dr͛ ad primū: ꝙ beat⁹ Aug. ibi loquit͛ de cōuersione prime pductiōis: ⁊ fm modū illi⁹ pductionis vbi de corpe materiali aliud corp⁹ pductū est: vt de materia informi celum ⁊ elementa: ibi incredibile nō est de quolibet corpore: quodlibet pduci potuisse: sed nō de corpore i spm̄: qꝛ ostēdere vult ꝙ aīa nō est pducta de materia siue corpe materiali. Uel pōt dici ꝙ vult ꝙ min⁹ possibile est corp⁹ in spm̄ cōuerti: ꝙ̄ corpus quodlibet in quodcūqʒ corp⁹: qꝛ plus cōueniūt corpora quecūqʒ inter se ꝙ̄ corp⁹ cū spiritu. Uerū hoc dici posset referēdo ad potētiā naturalē: sʒ respectu diuine potētie: cui oīa eque subsunt: nec vnū est magis possibile altero. Ideo finaliter pōt dici btm̄ Aug. ita opinatū fuisse: vel fm alioꝝ opinionē locutū esse. Nec pbat qđ opinat͛: nec assertiue loquit͛ asserēdo vnū: negando aliđ: sʒ dicit credibile est. Et i alia pte: nec quēꝙ̄

Conuersio duo dicit.

Succedere qđ dicatur.

obiectio Augusti.

Boetius

sensisse scis: nec fides hȝ: ꝛ postea: absurdum est
hoc asserere.i.nõ est vsitatum nec certum. ¶ Ad
Boetiũ dr: ꝙ loquit̃ de cõuersione naturali ꝛ im
mediata: q̃ requirit subiectũ cõe: ꝛ principia agẽ
di ꝛ patiẽdi mutuo in cõuersis. Dicit enĩ ibidẽ:
ꝙ nõ põt es in lapidẽ ꝑmutari: qd̃ intelligi non
põt nisi de cõuersione naturali ꝛ imediata. Quõ
aũt rõ sua teneat cõtra Euticẽ: cõtra quẽ ibi lo-
quit̃: alibi videndũ est. ¶ Ad tertiũ ꝛ quartũ dr:
ꝙ fundat̃ sup falsa imaginatiõe: q̃ est ꝙ termin⁹
ad quẽ cõuersionis induat ꝯditiones termini a
quo: qd̃ falsum est: q: si termin⁹ ad quẽ cõuersio
nis recipit esse ſm ꝯuersionẽ recipit esse ſm ꝯdi
tionẽ ꝓprie nature: vt pȝ etiã in cõuersiõe natu
rali. Ideo si accidẽs cõuertit̃ in substãtiã: substã
tia seruat cõditionẽ suã: ꝛ ecõuerso si suba i acci-
dẽs: accidẽs tenet suas cõditiones: ꝛ si absolutũ
in respectiuũ: respect⁹ habebit fundamẽtũ ꝛ ter
minos suos: quos nõ habuit absolutũ ꝯuersũ.
Sic si quãtitas panis cõuerteret̃ in quãtitatem
corporis xp̃i (posito ꝙ quãtitas sit accidẽs abso
lutũ) corpus xp̃i ꝓpter hoc nõ extẽderet̃ quanti
tate panis: q: cõuersa desinit esse: sed quãtitate
sua ꝓpria: q̃ succedit quãtitati panis cõuerse. et
per hoc pȝ scd̃m. ¶ F Quoad tertiũ: scilȝ qua
specie cõuersionis panis cõuertat̃ in corp⁹ xp̃i.
Nã i allegatꝭ autoritatib⁹ qñq; dr mutari: qñq;
cõuerti: ꝛ qñq; trãssubstantiari. Quõ ergo se ha
beat cõuersio ad trãsmutationẽ: quõ ad trãssub
stantiationẽ: inquirendum. Dicẽdũ itaq; est: ꝙ
Mutatio multipliciter accipit̃.
mutatio multipliciter accipit̃ tã a phõ: ꝙ a sctis
phĩs aũt acceptiões iste reduci ad tres. Unde põt
accipi mutatio large siue cõmunissime: ꝛ sic mu
tari est rẽ incipere vel desinere esse: aut se habe-
re alr̃ posteri⁹ qualiter se nõ habuit prius instã
tanee vel successiue: ꝛ sic est genus ad motũ ꝛ cõ-
uersionẽ: q: mot⁹ dicit successionẽ: ꝛ cõuersio de
sitionẽ ꝯuersi: q̃ nõ iportat mutatio in spẽ. Sĩlr
ad creationẽ ꝛ annihilationẽ ꝛ alterationẽ: q: in
gñe iportat q̃cq̃d illi termini importãt i specie.
¶ Scd̃o mõ accipit̃ stricte ꝓ receptiõe alicuius
forme substãtialis vel accidẽtalis de nouo: vel di
missiõe talis forme ꝑhabite istãtanea vel succes
siua: ꝛ illo mõ materia pria si fuisset creata sub
forma.i.simul creata cũ forma: i istãti sue crea-
tiõis fuisset mutata: q: i illo istãti recepisset for-
mã quã ah̃ ĩ istãs nõ habuisset. ¶ Tertio mõ ac
cipit̃ strictissime: ꝛ sic mutari ẽ subiectũ ꝑsupposi
tũ recipe formã: vel locũ pri⁹ nõ habitã vel habi
tũ: vl̃ talẽ ꝑdere istãtanee vel successiue ꝛ sic acci
pit̃.viij.physicoꝝ: vbi innuit̃ ꝙ mutari ẽ rẽ alr̃ se
hr̃e pri⁹ ꝛ posteri⁹. Ex illis pȝ ꝙ ꝯuersio nõ ẽ mu
tatio scd̃o vl̃ tertio modis saltẽ nõ ꝓprijs tm̃ prĩs
mõ: q: qd̃ his duob⁹ vltimis modis mutat̃: non
desinit: qd̃ aũt conuertit̃ desinit esse. ¶ G Sed
Conuersio duplex est.
quõ se habeat cõuersio ad trãssubstãtiationẽ ad
uertendũ: ꝙ est cõuersio q̃dã naturalis: q̃dã sup
naturalis. Naturalis est q̃ fit a principijs natu-
re ꝑsuppositis subiectis vtriq; termino: vt est cõ-
uersio aeris i ignẽ. Supnaturalis est q̃ fit actio
ne diuina spãli ꝑter ordinẽ nature: ꝛ ista si fit in
ter terminos substãtiales: dr trãssubstantiatio.
Si iter terminos accidẽtales: posset dici trãsacci
dẽtatio. Si iter terminũ a q̃ q̃ ẽ suba: ꝛ ad quẽ q̃
est accidẽs: posset circũlocutiue dici trãssubẽ ac
Trãssubstãtiatio quid.
cidẽtatio. Sic ecõuerso posset dici trãsaccidẽtis
substãtiatio. ¶ Põt aũt trãssubstãtiatio ad ꝓpo
situ sic describi: est cõuersio substãtie toti⁹ i sub-
stãtiã nõ habẽtẽ cõẽ materiã cũ priore. Cõuer-
sio ponit̃ ꝓ gñe: q: vbicũq; est trãssubstãtiatio:
ibi est cõuersio: ꝛ nõ ecõuerso. Primũ pȝ: quia
in oĩ trãssubstãtiatiõe termin⁹ a quo desinit esse.
Si enĩ maneret: nõ esset transsubstãtiatio: quia
nihil trãsiret in aliud. Dicit̃ substãtie: ad exclu-
dendũ trãsaccidẽtationẽ. Dicit̃ toti⁹: qd̃ ds acci-
pi mixtim.i. cathegorematice ꝛ sincathegorema
tice simul: vt exponit̃ ipm̃ ꝛ nihil ipsi⁹ quin ipm̃.
Per hoc excludit̃ gñatio naturalis: in qua lȝ to-
tũ cathegorema.i. integrũ trãseat in totũ: vt di- phs.
cit phs in de gñatione. Gñatio est trãsitio hui⁹
toti⁹ in hoc totũ. Siquidẽ in gñatione ignis ex
aere: ꝛ tot⁹ aer corrũpit̃: ꝛ tot⁹ ignis ꝓducit̃ cathe
gorematice: nõ tñ tot⁹ aer capiẽdo tot⁹ mixtim:
q: nõ q̃cq̃d est aeris corrũpit̃: q: materia que est
primo ps aeris: ꝛ postea ps ignis nõ corrũpit̃:
sed manet sub vtroq; termino. Dicit̃ in substan
tiã ꝓpter cõuersionẽ sube in accidẽs: q̃ nõ trãs-
substãtiatio: sȝ magis trãssubstãtie accidẽtatio.
Dicit̃ vltimo: nõ habentẽ cõem materiã cũ alia:
ꝓpter cõuersionẽ forme substãtialis ꝑ gñationẽ
de nouo ꝓductã: q: lȝ ibi sit cõuersio toti⁹ forme
corrupte in formã ꝓductã: q: nihil forme corru
pte manet: tñ nõ est trãssubstantiatio: q: forma
corrupta ꝛ forma genita habent candẽ materiã
cõem. ¶ H Ex his pȝ ꝙ trãssubstãtiatio est spe
cies cõuersionis supnaturalis et per cõsequens
species cõuersionis in gñe. Patet ꝙ nulla potẽ-
tia naturalis põt in trãssubstãtiationẽ: q: nulla
hȝ in sua ptãte totã substãtiã cõpositã quãtũ ad
materiã ꝛ formã: cũ materia naturalis sit ingo-
nerabilis ꝛ incorruptibilis: neq; substãtiã sim-
plicẽ vt formã nisi mediante subiecto cõi vtroq;
termino trãsmutationis: sed vbi manet materia
cõis ibi nõ est transsubatio vt patuit: ergo nulla
virtus naturalis hȝ in sua facultate trãssubstan
tiationẽ: sola itaq; potentia diuina q̃ est infini-
ta hñs in sua ptãte materiã ꝛ formã ꝛ oĩe crea-
tum et creabile põt substãtias trãssubstantiare.
¶ Et ꝑ h̃ ad ꝓpositũ dr: ꝙ ꝯuersio q̃ suba panis
cõuertit̃ i subam corporis xp̃i: est trãssubatio: pa-
nis q̃ȝ trãssubat̃ i verũ corp⁹ xp̃i. Probat̃: q: ibi
fit ꝯuersio toti⁹ sube panis q̃tũ ad materiã ꝛ for
mã. Nã ibi desinit eẽ simplr̃ tã materia panis q̃
ei⁹ forma: forte ꝑ subtractionẽ diuine ꝯseruatiõis
saluatis accidẽtib⁹ in suo esse sine subiecto: ꝛ suc
cedit ꝑuerã ꝑñtiã i locũ sube panis sub eisdẽ acci
dẽtib⁹ verũ corpus xp̃i ad panis desitionẽ: ergo
est ibi vera trãssubstãtiatio: tenet cõsequẽtia ex
q̃d noĩs trãssubstãtiationis. ¶ Possibilitas an-
tecedẽtis quãtũ ad oẽs partes: satis pȝ: asserẽto
ꝙ oĩa creata sunt eque in potentia obedientiali
dei. Factũ ꝓbatũ est autoritate ecclesie et scrõꝝ:
quia rõne probari nõ põt. Et lȝ ita est ꝙ sub ac-
cidẽtib⁹ q̃ ante cõuersionẽ erãt in substãtia pa-
nis: pñs est ꝑ cõuersionẽ corpus xp̃i: nec tñ affi
citur ab eis. Tñ vt.S. dictũ est: sic esse pñs accidẽ
tib⁹: nõ est de rõne trãssubstãtiationis. Tũ quia
de⁹ posset facere corp⁹ suũ pñs accidẽtib⁹ panis
simul ꝛ sube panis: ita ꝙ panis nõ desineret: sed
maneret cũ corpe xp̃i: cũ h̃ nullã icludat cõtradi
ctionẽ: vt statim patebit: ꝛ postea ꝯuertere panẽ
i corp⁹ xp̃i iã pñs: destruẽdo panis subam: ꝛ cõ-
seruãdo corp⁹ suũ ad desitionẽ panis: ꝛ sic non
est successio sube ad subam sub accidẽtib⁹ illis:
q: pri⁹ fuit corp⁹ xp̃i sub accidẽtib⁹ illis eodem
mõ q̃ postea desinẽte pane: et sic nõ succederet.
¶ I Posset h̃ dici ꝙ adhuc eẽt successio corpis
xp̃i: nõ q̃tũ ad esse h̃ de nouo: sȝ q̃tũ ad ꝯseruari

sub spēb' panis. Sic em̄ pōt esse cōuersio in p̄e
existēs: vt statim.s. Tū q2 sicut substātia panis:
ita ⁊ accidētia ei' pñt cōuerti i corp' xp̄i: ⁊ sic de
sinerēt esse: ⁊ p̄ ɔsequēs corp' xp̄i nō esset p̄sens
Scotus. accidētibus. Tū q2 (vt sentit Sco.) suba panis
posset trāssubstātiari in corp' xp̄i vt existēs i ce
lo: absq3 hoc q acq̄reret nouā presentiā ad spēs
vel locū panis: q2 de' pōt velle corpus suū cōser
uare: siue esse in celo: in ordine ad desitionē pa
nis in altari alo nō ɔseruatur' : in quo casu pa
nis desinēs trāssubstātiaret i corp' xp̄i: vt p3 ex
q̄d nois trāssubstātiatiōis: ⁊ tñ nō esset in loco:
vel sub specieb' panis cōuersi: l3 de facto p̄ trās
substātiationē panis in corp' xp̄i: corp' xp̄i rea
liter fit presens accidētib' panis ⁊ loco: q̄ panē
pri' q̄ desineret: cōtinebat. Hec oia recitata sūt
s̄m opinionē doctoris subtilis i q̄dlibe. q.x. ⁊ i
Guilher- iiij. dis. xj. ℭ R Scd3 s̄o opinionē Guill. oclā:
m' oclā successio vltra p̄missa dicit p̄sentiā ei' qd succe
dit accidētib': vel loco ei' cui succedit. Et s̄m h̄
describit trāssubstātiationē sic: est successio sube
ad suba3 desiuētē esse simplr i se: sub accidētib'
aliq̄b' p̄p̄riis sube desinētis. addēdū est: vel ad
min' i eodē loco. etiā addi op3. nō habētis ma
teriā cōe3 cū suba desinēte. ℭ Ex q̄ p3 q ad trās
substātiationē req̄rit̄ aliqua nouitas i termino
substātiandis: q2 noua p̄ntia ei' specieb' vel lo
co sube desinētis: nisi forte p̄ miraculū pri' an
te cōuersionē fuisset p̄sens sube desinēti: vt i ca
su statim supradicto. Sufficit em̄ q si nō eēt p̄re
sens ante ɔuersionē fieret de nouo presens per
cōuersionē. ℭ Scdo p3 s̄m illū doctorē: q suba
panis nō pōt trāssubstātiari in corp' xp̄i vt i ce
lo: q2 deficeret ei' p̄sentia. Si aūt suba panis cū
accidētib' cōuerteret̄ in corpus xp̄i: sufficeret q
corpus xp̄i per cōuersionē de nouo inciperet esse
in loco: quo fuerat panis suba cū suis accidēti
Obiectio bus: sic si sola accidētia ɔuerterētur in corpus.
ℭ Si diceres. Posito q panis desineret i ordie
ad corp' xp̄i: vt in celo absq3 ei' p̄sentia ad spēs
panis: panis mutaret̄ ⁊ nō annihilaret̄: q2 desi
tio ei' nō est absolute in nihilū: sc3 ad aliq̄d vere
existens: sc3 corp' xp̄i in celo: neq3 est corruptio
Rñsio. q2 nō i materia: ergo trāssubstātiatio. ℭ Respō
det̄ q talis mutatio panis: est mutatio panis
large capiēdo mutationē: s3 nulla illarū: sed est
q̄dā mutatio supnaturalis cui nō est nomē im
positū: q2 nūq̄ facta est nec fiet: licet fieri posset.
Parū opinionū diuersitas magis cōsistit in q̄d
Primus nois trāssubstātiatiōis: q̄ in re ipsa. ℭ Z Sed
dubium. circa ista mouent̄ quatuor dubia. Primū: nā vi
detur q cōuersio illa q̄ fit in sacramēto: non fit
trāssubstātiatio: q2 nō est ad suba3 tanq̄ ad suū
terminu3 formalē: igitur. Tenet cōsequētia: q2
ois denominatio cuiuscūq3 trāsmutatiōis sumē
da est a termino formali. Antecedēs patet: q2 il
la cōuersio est ad vbi: sc3 ad p̄sentiā corporis chri
sti loco ⁊ speciebus panis tanq̄ ad terminū for
malē: ⁊ nō ad substātiā corporis christi. Qd pro
batur: q2 ad illud est cōuersio tanq̄ ad terminū
formalē qd succedit desitiōi panis: huic aūt nō
succedit substantia corporis xp̄i: sed presentia. Qd
probatur: q2 substātia corporis xp̄i nō recipit no
uū esse ad desitionē panis: manifestū est q2 pre
fuit. Nec cōseruatur in ordine ad desitione3 pa
nis: quia etiā si non fieret cōuersio: hoc est si pa
nis nō desineret: nihilominus substātia corpo
ris christi cōseruaret̄ in suo esse. Et sic patet pri
mū q nō succedit substātia corporis xp̄i. Secū
dū etiā p3: q2 corpus xp̄i accipit nouā p̄ntiā ad
spēs panis: qb' (desinēte pane) nūc de nouo est
p̄sens: ergo succedit quātu3 ad presentiā localē.
ℭ Secundū dubiū: vtrū panis cōuertat̄ in solū Secūdū
corpus christi: an etiā i sanguinē: in alam: vel in dubium.
deitatē? Et videt̄ q nō solū in corpus: sed etiā in
sanguinē ⁊ alam: q2 ad desitionē panis: incipit
esse sanguis xp̄i ⁊ ala sub specieb' panis: ergo cō
uertit̄ in sanguinē ⁊ ala3. Tenet ɔseq̄ntia: q2 hic
est desitio panis ⁊ successio sanguinis et ale xp̄i:
ergo cōuersio hui' i illa. Tenet ɔsequētia: q2 ista
duo importat cōuersio: ⁊ nihil aliud. Opposituū
determinat magister dist. xj. vt infra i respōsiōe
ad dubiū. ℭ Tertiū dubiū: q̄lis mutatio sit pa Tertium
nis desitio: an sit annihilatio: an corruptio? Et dubium.
videt̄ q sit annihilatio: q2 nihil panis manet:
nec materia nec forma: ⁊ prefuit: ergo annihila
tur. Oppositū: q2 qd ɔuertit̄ in aliud nō annihi
latur: suba panis cōuertit̄ in corp' christi: ergo.
ℭ M Quartū dubiū est cōtra hoc q panis cō
uertit̄ in corp' xp̄i. Articul' fidei i vniuersali tra
ditus nō est imitādus ad intellectū specialē: ma Quartu3
xime nō ad illū qui est difficilior: ⁊ ad quē plura dubiu3.
vident̄ sequi naturali rōni cōtraria ⁊ plura mi
racula. Sicut eni3 in naturalib' pluralitas sine
necessitate vitāda est: ita ⁊ in supernaturalib' su
perfluitas miraculoꝝ. Sed absq3 cōuersiōe pa
nis pōt saluari tota veritas sacramēti: et caueri
miraculoꝝ pluralitas: ⁊ inconuenientia rōni na
turali cōtraria: ergo. Cōsequētia nota ⁊ minor.
Prima pars p3 dicēdo: q cū suba panis manē
te esset veru3 corp' xp̄i: q2 ad veritatē sacramēti
nihil aliud requirit̄ nisi veritas signi et signati.
suba panis cū suis accidētib' eque ⁊ magis pōt
esse signū sicut sola accidentia: q2 suba panis cū
suis specieb' est nutrimētū ⁊ nō sole spēs: ideo ma
gis panis significat corpus xp̄i i rōne nutrimē
ti spūalis. Similiter q2 ex multis granis panis
cōficitur vn': significat vnitatē corporis veri ⁊ my
stici: qd nō cōuenit accidētibus: ergo. Signatū
etiā: sc3 corp' xp̄i eque pōt saluari cū suba panis
sicut cu3 accidētib' solis: q2 nō magis repugnat
sube esse cū substātiis: q̄ cū accidētib' se nō affi
ciētib': neq3 accidētib' cū accidētib' cōtrariis
sed in sacramēto cū accidētib' panis est corpus
xp̄i: ⁊ etiā accidētia corporis xp̄i: vt quantitas ma
ior corporis christi: si ponit̄ accidēs distinctū a
substātia. Itē caliditas corporis xp̄i cū frigidita
te hostie: ⁊ sic de alijs accidētib' corporis ⁊ panis:
quorū multa videntur cōtraria. ℭ Secūda pars
minoris patet: sc3 q vitarētur miracula: q2 dicē
do q substātia panis maneret cu3 corpe christi:
nō oporteret ponere desitionē materie panis cu
ius desitio est miraculosa. ℭ Itē caueret̄ q acci
dēs nō esset sine subiecto. Itē vitaret̄ q fit actio
⁊ passio nullo subiecto presupposito. Itē vitare
tur deceptio sensuū. Itē q fit nutritio sine sub
stātiali nutrimēto. Itē vitat̄ q materia vel q̄ pre
fuit: vel que nūq̄ fuit: de nouo creatur: vt dū ex
sacramēto generant̄ vermes: siue dū corpus ad
sumptionē specierū sacramētaliū nutritur: ⁊ si
milia. Maior probat̄: q2 ex quo fides nobis da
ta est vt sit via ad salutē: ita d3 teneri put est ma
gis idonea ad salutē. Sed ponēdo aliquē talem
intellectum supra modū difficilem: ⁊ in plerisq3
rationi naturali et rationi ac experientie repu
gnantē: est occasio auertēdi oēs philosophos ⁊
naturalē rationem sequētes a fide: vel saltē im
pediēdi eos ne cōuertātur fidē: dum dicitur eis

talia esse de substātia fidei:q̄ videtur tā sensui:q̄ intellectui repugnare. Immo videt̄ q̄ negando substantiā panis:tot occurrūt hic difficilia itellectu:quot i articulo icarnatiōis. Et mirū videt̄ arguit Scotus:q̄ in vno articulo q̄ nō est pncipalis articul⁹ fidei:debeat talis intellect⁹ asseri: ꝑpter quē pateat cōtēptui olim sequentiū rōnē. ¶ Itē in sacramēto veritatis: nulla dz esse falsitas: accidētia ista significāt naturaliter substantias quas afficerūt: ꝛ si nō manet ibi illa substātia:significatio coꝛ erit falsa. Nec valet dicere q̄ significāt corpus xp̄i qd̄ ibi vere ꝯtinetur: ꝛ hoc ex institutiōe xp̄i. Et illa significatio est vera:q̄ significatio naturalis nō mutat̄ propter significationē ad placitū. ideo nō obstāte institutione xp̄i:manet significatio naturalis:qua significāt panē: ꝛ ideo coꝝ significatio naturalis erit falsa:s; si maneret substātia panis:vtraq̄ significatio tā naturalis q̄ ad placitū eēt vera. ¶ Ad primū dubiū respōdeo ꝑmittēs q̄ tria cōcurrūt in trāssubstātiatiōe panis in corpus xp̄i: due sc; mutationes ꝛ vna successio. ¶ Primū est mutatio deperditiua termini a quo:sc; substantie panis q̄ desinit esse simpliciter. ¶ Secūdū est successio corporis christi qua ꝑm esse suū nō nouū: sed preexistēs:succedit desitioni panis: ꝛ illa successio fieri posset sine mutatiōe corporis xp̄i. posset eīm deus velle cōseruari corp⁹ suū i celo ad desitionē panis in terra: ita q̄ pane i terra desinēte: si corpus suū nō esset i celo: ipz de nouo produceret in celo: i quo casu esset successio corporis xp̄i sine eius mutatiōe. ¶ Tertiū est mutatio localis acq̄sitiua termini ad quē:sc; corporis xp̄i: q̄ incipit de nouo esse presens specieb⁹ panis sine perditiōe sui vbi in celo ad desitiones panis. Et illa sunt separabilia. Primū a secūdo: q: panis posset desinere esse simpliciter: l; nō succederet aliud:et nūc illa desitio esset annihilatio. Secūdū etiā separari pōt a tertio q: posset corp⁹ xp̄i ꝯseruari i celo i ordine ad desitiones panis in terra: absq; hoc q̄ fieret presens specieb⁹ panis. Sed tūc nō esset trāssubstātio ꝑm ocām: l; esset ꝑm Sco. Tertiū etiā posset separari a pmo: q: posset corpus xp̄i fieri presens specieb⁹ panis:pane nō desinēte ꝛ esset simplex mutatio localis sine trāssubstātiatiōe. Pōt etiā illud tertiū separari a secūdo: q: posset fieri presens specieb⁹ panis ꝛ cōseruari: nō aūt ad substātiā panis desinentē. ¶ O Trāssubstātiatio aūt ꝑm opinionē ocād: cōnotat ola illa tria: l; principaliter cōnotet secūdū. Sicut prædere cōnotat actionē ꝛ tps:q: quocūq; deficiēte nō est trāssubstātiatio:l; fortiret̄ aliud nomē impositū vel imponendū. Secūdum tamē principalissime cōnotat:q: ab illo impositū est nomē transsubstātiatio. Scōm Scotū aūt solū duo prima cōnotat ꝛ nō tertiū. Nam ꝑm eū deficiēte tertio manētibus duob⁹ pmis: adhuc saluat̄ ratio trāssubstātiatiōis. ¶ Etiā ꝑm eū tripliciter fieri pōt trāssubstātiatio:vt q̄ vna substātia desinēs esse cōuertat̄ in aliā succedētē sibi ꝑm esse nouū simpliciter:siue i loco prioris substātie desinētis siue in alio loco. Ut si ad desitionē lapidis ꝑm se totū: de⁹ pduceret aurū vel angelū lapis trāssubstātiaret̄ in aurū vel angelū. Uel scōo q̄ sube desinenti succedat alia suba ꝑm esse suū:nō nouū: sed preexistēs in locū siue sub accidētib⁹ prioris substātie. Sicut in ꝓposito:corp⁹ xp̄i ꝑm suā subaz succedit sube panis: ꝛ fit presens ei⁹ specieb⁹. Uel tertio q̄ sube desinēti succedit alia substātia quoad cōseruari in suo esse iaz habito:sine sui mutatiōe:quo mō panis trāssubstātiari posset i corpus xp̄i:vt i celo. Quātū ad primos duos modos cōcordat ocād: non quoad tertiū cōcedit quidē sic fieri posse: sed nō diceret̄ tūc trāssubstātiatio. Nā deus posset velle suū corp⁹ esse nō solū post desitionē panis:s; ordine ad ei⁹ desitionē: ita q̄ si nō pręhaberet eē: vellet ipz de ipō nouo pducere in esse. Et ꝑm hō: sicut de⁹ dicit̄ rē creare qñ vult eā esse post nō eē simplr̄:ꝛ ꝯseruare eā vult eā esse post idē eē preacceptū. Ita pōt velle aliqd̄ eē:siue quātū ad eē nouū:siue quantū ad esse antiquū:in ordine ad aliā rē totaliter desinētē:ꝛ sic dz ꝑm Sco. res de sinēs cōuerti ꝛ trāssubstātiari in aliā: ꝑm ocāz vero vltra illa reqrit̄:q̄ res ꝑm esse suū nouū vel antiquū succedat in locū desinētis: vt possit dici trāssubstātiatio: ꝛ ita doctores illi nō dissidēt quātū ad rē: sed tm̄ quātū ad vocabuli ratione. ¶ P Per hoc ad formā rōnis dubii negēt̄ q̄ cōuersio illa in sacro nō fit ad subaz tāq̄ ad terminū formalē. Ad probationē est ad vbi tāq̄ ad terminū formalē:ꝛ nō ad subam corporis xp̄i: negēt̄ illa copulatiua:q: vt patuit:ibi sūt due mutationes:ꝛ successio sube ad subam:ꝛ ꝑpter successionē sube ad substātiā pncipaliter dz trāssubstātiatio:ꝛ nō ꝑpter alias mutatiōs:l; ipse reqrātur. Et sic vocādo terminū formalē trāssubstātiationis illud qd̄ principaliter cōnotat̄ p nomē trāssubstātiatio: vbi sc; nō est termin⁹ formalis sed suba corporis xp̄i ꝯseruata in ordine ad desitionē panis. Sicut in gn̄atiōe naturali forma q̄ pducit̄ in materia forme corrupte: ꝛ ita i loco forme corrupte: ꝛ sic acq̄rit nouū vbi: ꝛ tm̄ vbi nō est termin⁹ formalis gn̄atiōis siue pductionis forme. ¶ Et cū arguit̄ q̄ suba corporis xp̄i nō ꝯseruat̄ in ordine ad desitionē panis:negēt̄. Ad pbationē cōcedit̄ q̄ corp⁹ xp̄i permaneret si panis nō desineret. Sed ꝑpter hoc nō tollit̄ qn cōseruet̄ ad desitionē panis:q: illd̄ dz cōseruari ad desitionē alteri⁹: qd̄ si aliud nō desineret:nō cōseruaretur:aut si aliud desineret:ipsius de nouo pduceret̄ si nō esset. Et scōm est in ꝓposito: q: desinēte pane p verba cōsecratiōis: si corpus xp̄i nō esset in naturali sua cōsistētia de nouo pduceret̄ a deo ad platione verboꝝ cōsecratiōis per quā desiit suba panis. Et cū arguit̄ ad pbādū q̄ vbi sit termin⁹ formalis: q: corp⁹ xp̄i quātū ad nouū vbi qd̄ acquirit: succedit desitiōi panis. Cōcedit̄ q̄ vbi est termin⁹ formalis: sed nō trāssubstātiatiōis:sed mot⁹ localis q̄ est alia mutatio a trāssubstātiatiōe:reqsita tñ ꝑm vnū modū loquēdi ad trāssubstātiationē: non ꝑm aliū. ¶ Q Si q̄rit̄ iuxta modū loquēdi ocād: cū id in qd̄ fit trāssubstātiatio succedit in locū ꝯuersi: verū semp sit in loco conuersi diffinitiue:vel an possit i eodē esse circūscriptiue? Ad hoc respōdet ocād.q.vj.quarti in solutiōe q̄nti dubii:q̄ esse i loco diffinitiue vel circūscriptiue accidit trāssubstātiatiōi:q: pōt esse trāssubstātiatio: siue id in qd̄ fit trāssubstātiatio: sit in loco vno mō vel alio:licet de facto in trāssubstātiatione sacramētali corp⁹ xp̄i est in loco hostie nō circūscriptiue sed diffinitiue: vt infra patebit. Tñ si esset suba panis trāssubstātiari equalis corporis xp̄i in celo posset corp⁹ xp̄i ibi esse circūscriptiue:sicut in celo per partes suas locoꝝ situ distinctas:posset et ibi esse diffinitiue:sicut placet deo trāssubstātiari. Nec solū substātiā equalis:sed ꝛ minor ꝛ ma-

ior põt trãssubstãtiari in substãtiã habentẽ esse
in loco cõuerse circũscriptiue:et hoc vel tanq̃ in
loco adequato maiori vel minori. Adequato q̃-
dẽ:q: etiã naturaliter idem corpus põt fieri sub
maiori loco ⁊ quãtitate:⁊ minori circũscriptiue:
sine acquisitiõe ⁊ deperditione alicuius partis
illi⁹ corporis:vt p̃z de corpe primo raro:postea
denso ⁊ ecõuerso. Multo magis põt deus cõdẽ-
sare corpus suũ vt existat circũscriptiue in mino
ri loco:q̃ sit in celo:⁊ p ɔñs põt intantũ cõdẽsa
re corpus suũ ⁊ eius partes vt possit circũscripti
ue esse in loco parue hostie: quo casu manerent
partes distincte ei⁹ abinuicẽ loco et situ sicut in
celo:nõ tñ tm̃ distarẽt sicut in celo: esset eñ cor-
pus minus:⁊ caput ⁊ singula mẽbra minora sub
hostia:q̃ in celo. Silr posset deus rarefacere cor
pus suũ vt coassisteret maiori loco circũscripti-
ue:q̃ sit locus ei⁹ in celo. Posset q̃z deus granũ
milij trãssubstãtiare in maximũ montẽ existẽtẽ
in eodẽ loco grani diffinitiue vel circũscriptiue
p sui cõdensationẽ. Nõ eñ implicat ɔtradictio-
nẽ corpus quãtũlibet magnũ. p diuinã potẽtiã
cõdẽsari ad quãlibet paruitatẽ:⁊ ita posset mõs
maxim⁹ cõdensari ad paruitatẽ grani milij sine
depditiõe cuiuscũq̃z sibi essentialis. Posset etiã
granũ milij trãssubari in montẽ:manẽte mõtis
magnitudine mõti ad locũ grani:sz locus grani
nõ erit sibi adequatus. Nec opz id in qd̃ sit ɔuer
sio:esse in loco cõuersi adequate ⁊ precise:sz suffi
cit q̃ sit pñs illi loco:siue adequato:siue maiori
siue minori:dũmodo nõ sit totaliter separatũ a
loco cõuersi. Nã si ex aqua generat̃ vapor:nõ est
ille vapor precise in loco aque conuerse in vapo
rẽ:sed occupat longe maiorẽ. Sic econuerso dũ
vapor cõuertit̃ in aquã: aqua habebit locũ mi-
Pro intel- norẽ loco vaporis. ¶ R. Pro maiori autẽ osten
lectu trãs sione possibilitatis hmõi trãssubstãtiationis:et
substantio- clariori ei⁹ itellectu:pñt notari alique ꝓpositio
nis. nes. ¶ Prima. Deus p suã oĩpotẽtiã infinitam:
põt quãlibet creatã substãtiã ſm oẽs suas ptes
si est cõposita:vel si fuerit simplex ſm totã suã p
fectã essentiã destruere. Patet:q: quecũq̃z pdu-
xit põt destruere:cũ ſm pħm:facilius sit destrue
re q̃ cõstruere. Nõ eñ q̃cũq̃z subã ex hoc q̃ crea
ta est:cõtraxit necessitatẽ essendi simpliciter: q:
p sui creationẽ nõ consequit̃ exẽptionẽ a diuina
potẽtia:sed sicut ɔtingenter mere creata est: ita
cõtingẽter mere a deo cõseruat̃. Põt ergo deus
subtrahere suã manutenẽtiã siue cõseruationes
respectu cuiuscũq̃z subẽ: quo facto quelibet ha-
rũ desinit esse : q: sine ei⁹ cõseruatione vadit in
nihilũ:sicut p ei⁹ conseruationẽ saluatur in esse.
¶ Scdã ꝓpositio. Deus põt p eandẽ suã poten-
tiã aliquã substãtiã totaliter nouã in esse pduce
re. Patet:q: cũ sit infinite potẽtie:nõ est ei⁹ po-
tentia p pductionẽ creaturarũ iã actu pducta-
rũ exhausta:nec manus sue potẽtie abbreuiata:
q: oẽs ille finite sunt numero et perfectione. Si
quidẽ oĩa fecit deus in numero:põdere ⁊ mẽsu-
ra:ergo vltra has põt alias totaliter nouas pro
ducere. ¶ Tertia. De⁹ põt eadẽ virtute qua pri-
mo res in esse pducit de pure nihilo : ipsas iam
annihilatas ſm idẽ esse qd̃ habuerũt reparare.
Pz:q: nõ est maior rõ ĩpossibilitatis : vt res re-
producant̃ postq̃ in nihilũ trãsierũt:q̃ vt pdu-
cerent̃ postq̃ nũq̃ fuerũt. Utroq̃z eñ mõ pduciũ
tur de pure nihilo est. ¶ S Quarta. Deus põt
subam quã de nouo pduxit:silr eã q̃ pfuit actu
est:trãsferre ad locũ sube q̃ totalr desinit esse:et
facere presentẽ accidẽtib⁹ desinẽtis sube ɔserua
tis. Patet primũ:q: minus est trãsferre q̃ crea-
re. Primũ p̃z p ꝓpositionẽ secũdã:ergo et secũ-
dũ. Scdã pars ꝓpositionis: q: accidẽtia ɔserua
ri sine subiecto nullã includit cõtradictionẽ:er-
go a deo negãdũ nõ est. ¶ Preterea accidẽtia de
pendẽt ad subiectũ tãq̃ ad causam extrinsecam:
quippe suba nõ est de essentia accidẽtis:⁊ ita ex-
trinseca accidẽti. Sed oẽm causalitatẽ cause ex-
trinsece de⁹ põt supplere:nõ q̃ subiciat̃ accidẽ-
tibus ſm q̃ ea sustẽtet.i.cõseruet. ¶ Quinta. Põt
de⁹ subam destructã in loco in quo prefuit:repa
rare i ordine ad aliã esse desinẽtẽ : etiã eã q̃ actu
est in loco suo in quo actu est: ad alteri⁹ sube de-
sitionẽ cõseruare:ita q̃ eã si nõ esset:de nouo p-
duceret ad totalẽ desitionẽ alterius substãtie in
alio loco. Pz ex priorib⁹:⁊ q: nulla hic põt assi-
gnari cã impossibilitatis:q: nulla oĩno implica
tur contradictio. ¶ Ex illis manifeste apparet
possibilitas trãssubationis ſm ambas vias su-
pra tactas. Põt eñ deus subam panis destruere
ex ꝓpositione prima. Põt corpus suũ in ordine
ad desitionẽ panis cõseruare ex ꝓpositiõe quin
ta. Põt illud facere pñs specieb⁹ panis cõserua-
tis ex ꝓpositione quarta. Hec cũ facit panẽ i cor
pus suũ trãssubstãtiat:vt p̃z ex trãssubstãtiatio-
nis diffinitione. Põt eñ agẽs naturale formã i
formã cõuertere corrũpendo formã in materia
existẽtẽ:⁊ aliã in eandẽ materiã introducẽdo:
siue de nouo pducẽdo:nõ materiã quã nõ hz in
sua facultate q̃tũ ad esse ⁊ nõ esse. Hec aũt est in
ptãte dei nõ minus q̃ forma:ergo põt totã ma-
teriã ⁊ formã in totũ cõuertere:destruẽdo illud
totũ ⁊ producẽdo aut conseruãdo aliud totum.
¶ T De scdo dubio dr primo:q̃ panis nõ con- Rñsio ad
uertit̃ i deitatẽ:q: p̃z ex statim. ŝ. dictis q̃ i dei secũdum
tatẽ nihil cõuerti põt:ipsamq̃z ꝓpter suã necessi dubium.
tatẽ ⁊ immutabilitatẽ nulli posse succedere. Se
cũdo ex eisdẽ dictis p̃z: q̃ q: q̃libet creatura in
quãlibz ɔuerti põt ptãte diuĩa:panis suba ɔuer
ti põt in aĩam xp̄i⁊ sanguinẽ:sz an de facto ɔuer
tat̃ panis in aĩam et sanguinẽ ⁊c. quotiẽs missa
rite celebrat̃:de hoc querit dubiũ. ¶ Ubi hoc pri
mo firmiter tenendũ est:q̃ facta consecratione
sub specieb⁹ panis est verũ corp⁹ xp̄i : tale quale
est in sua naturali cõsistẽtia.i.quale est ad dexte
rã patris:nõ mortuũ:sz viuũ:⁊ p ɔñs vitalibus
humorib⁹ plenũ:nõ mortale:sz gl̃iosum. Est er-
go ibi aĩa xp̄i:sanguis:diuinitas: ac cetera que i
corpe sunt:aut in celo existẽti vniunt̃ hec sufficiẽ
ter. ŝ. sunt declarata lec. xxxix. ⁊. xxxvij. ¶ Sz an Dubium
oĩa ista sint ibi p cõuersionẽ panis in illa:siue ex
vi cõsecrationis:aut quodlibet horũ sit termin⁹
formalis ⁊ p se cõuersionis:aut solum corp⁹ xp̄i:
hoc est q̃ nũc inq̃rim⁹. ¶ Pro cui⁹ decisione est Rñsio ad
notandũ post venerabilẽ Guil. ockã. q. vj. li. iiij. dubium.
et i tracta. suo gl̃ioso de sacro eucharistie. ca. iiij.
q̃ cõuersio ⁊ trãssubatio dupl̃r accipit̃. Uno mõ
cõiter siue large:prout. ŝ. descripta est. ⁊ hoc mõ
cõuersum desinẽs ɔuertit̃ in quodlibet sibi suc-
cedẽs. Alio mõ accipit̃ magis ꝓprie ⁊ stricte:⁊ sic
cõuersio est successio alicui⁹ p se ⁊ principaliter
intẽti a cõuertẽte:nõ q: cõiũctũ alteri ad cõuer-
sum desinẽs. Illud aũt dr p se et p̃cipalr itẽdi a
ɔuertẽte:qd̃ nõ intẽdit̃:q: ɔiunctũ alteri: sz etiã
si esset p se ab alio separatũ intẽderet̃ a cõuertẽ
te tãq̃ termin⁹ ɔuersiõis:ita q̃ cõuertẽs faceret
ip̃m succedere desitioni cõuersi: etiã si ip̃m esset
ab oĩb⁹ aliis separatũ. ¶ Scdo aduertẽdũ q̃ ter

minus p se et formalis etiā dupl'r potest accipi.
Uno mō vt distinguit a termino p accidēs: et sic
terminꝰ p se cōuersionis dr: entitas illa positiua
q̄ vere succedit cōuerso: et hoc mō q̄libet cōuer-
sio hȝ terminū p se. Et si vni vel ꝯuerse succedūt
plura a se distincta: quodlibet illorū est terminꝰ
p se ꝛ formalis. Immo in casu erūt tot cōuersio
nes: quot sunt succedētia distincta: q: motus et
mutatio vnitatē accipiūt a termio. Terminꝰ aūt
p accidēs dr q̄ nō succedit cōuerso sȝ cōiūctꝰ est
succedēti: sicut caliditas posset dici terminꝰ p ac
cidēs albefactiōis si albū calefieret. Talis autē
terminꝰ p accidēs simpl'r nō est terminꝰ ꝯuersio
nis vel pductiōis: q: simpl'r nō pducit illa pdu
ctione nec succedit cōuerso. Sic eīn nihil pōt p-
duci nisi a cā p se: ita simpl'r loquēdo nihil est ter
minꝰ pductiōis nisi terminꝰ p se. Suo mō de cō
uersiōe. Alio mō dr terminꝰ p se ꝛ formalis vt di
stinguit cōtra terminū minꝰ pncipalē: ꝛ sic ter-
minꝰ p se ꝛ formalis est terminꝰ principal'r a cō
uertēte intētus ad intellectū statim expressum.
¶ u per hoc rñdet ad dubiū p duas ppositio
nes. ¶ Prima: accipiēdo cōuersionē ꝛ trāssuba-
tionē pmo mō siue cōiter: suba panis ꝯuertit ac
trāssubstātiat nō solū in corpꝰ xpi: sȝ etiā i alam:
in sanguinē: ꝛ in accidētia corpori xpi inhere̅tia
tāq̄ in terminos p se: pmo mō accipiēdo termi-
nū p se. Probat: q: illo mō panis cōuertit i oīe
succedēs desitioni panis: sȝ oīa q̄ dicta sūt succe-
dūt pani: ergo. Cōsequētia nota: et maior p3 ex
notabili. Et minor pbat: q: ad desitionē panis
p plationē verborū sacrālium: oīa illa incipiūt esse
sub speciebꝰ panis: ergo succedūt. Sic eīn panis
subam cōuerti i alam xpi nihil aliud est: q̄ ad p
lationē vborū sacrāliū p q̄ desinit panis sub eiꝰ
speciebꝰ icipere alaȝ xpi. Et q: ita vere icipit ala
xpi de nouo esse sub speciebꝰ panis sicut corpus
xpi: ꝛ ita vere ac si panis ꝯuersus esset pmo: ꝛ so-
lū in alam xpi: et iō ala vere ꝛ p se est terminꝰ cō
uersionis huiꝰ: lȝ nō terminꝰ pmo intētꝰ. Ex illo
sequit q̄ tot sunt cōuersiōes i cōsecratiōe eucha
ristie: quot ibi incipiūt esse de nouo sub spēbꝰ pa
nis entia realiter distincta ꝛ ab inuicē separabilia:
vn̄ est ibi trāssubatio panis in corpꝰ. Itē panis
in alam. Itē panis i sanguinē. Itē trāssubē acci-
dētatio panis i accidētia: lȝ tm̄ vnū sit cōuersum
et trāssubatū. s. suba panis. Sic si i aliq̄ subiecto
acq̄rerent: plura accidētia simul tpe: vt color: ca
liditas: raritas ꝛc. non obstāte mobilis vnitate:
sunt ibi diuerse mutatiōes tot: quot qualitates
itroducunt: ꝛ q̄libet q̄litas esset terminꝰ sue mu-
tatiōis. Ita in pposito. ¶ x Scda ppositio ac
cipiēdo cōuersionē scdo mō stricte ꝛ ppie ꝛ filr
terminū p se ꝛ formalē p termino pmo itēto: cō
uersio panis nō fit in alam xpi: nec in eiꝰ sangui
nē: nec in accidētia: sȝ tm̄ in corpꝰ xpi tāq̄ in ter
minū eiꝰ p se primū ꝛ formalē. Probat: q: tantū
corpus xpi est ibi p se nō vt cōiunctū: qm̄ si esset
separatū ab ala et a sanguine sicut fuit in triduo
mortis xpi: ꝛ tūc ad plationē verborū cōsecratio-
nis: esset tm̄ ibi corpꝰ cū diuinitate: ꝛ nec ala: nec
sanguis: nec opationes vitales. Ad plationē eīn
verborū ꝯsecratiōis a sacerdote sup materia ꝯue
niēte cū debita intētiōe: diuina ptāte semp inci
pit esse sub spēbus panis id qd̄ significat p ter-
minos forme cōsecratiōis. i. corpꝰ xpi: ꝛ tale q̄le
est in naturali cōsistentia. i. cū oībꝰ sibi vnitis et
inherētibꝰ ꝛ cōiūctis ꝛ ad hec req̄sitis. Et q: nō
semp eadē insunt corpori: nec eadē ꝯiūcta sunt:
ideo nō semp eadē sunt pñtia speciebꝰ panis ad
verba ꝯsecrationis. Illud tn̄ q̄ semp pñs est
facta cōsecratiōe: ꝛ qd̄ significat expsse p vba cō
secrationis: est primo intētū a deo cōuertēte: ce
tera vo secūdario. ¶ y Et ita accipiūt cōuersi
et terminū p se cōuersionis doc. dicētes corpus
xpi esse sub spēbꝰ panis tm̄ vtute vborū sacrāliū
ꝛ ex vi ꝯuersionis: alam vo ꝛ sanguinē ꝛ acciden
tia ibi esse p ꝯcomitātiā: q: ꝯiūcta sunt corpori
in sua ꝯsistētia naturali: cui si ꝯiūcta non essent:
nō cōtinerent sub spēbꝰ: quātūcūq3 sacerdos cū
intētione debita pferret vba ꝯsecratiōis super
conueniēti materia. Silr cū dicit subam panis
ꝯuerti i corpꝰ tm̄: ꝛ nō i alam vel sanguinē: et ita
loquit glo. de cōse. dis. ij. q̄d est xpm māducare.
dicēs. In solā carnē panis ꝯuertit: ꝛ vinū in san
guinē. Et magr̄ dist. xj. quarti snīarū. Licet sub
vtraq3 specie sumat totus xps: tn̄ nō fit ꝯuersio
panis nisi i carnē: nec vini nisi in sanguinē. Car
nē ponit p corpore. Et p hoc ad rōnē dubij dr:
q̄ pcedit de ꝯuersione ad trāssubatione cōiter
dicta: quō etiā diffinita est. Sȝ accipiēdo ppriet
stricte: ꝛ diffinitioni. s. dicte addere opȝ: p se pri
mo ꝛ pncipal'r: vt dicat. Trāssubatio est ꝯuersio
sube toti9 in subam: p se primo ꝛ pncipal'r: non
habētē cōem materiā cū ꝯuersa. Et exponātur
termini p se: pmo ꝛ pncipal'r: vt nūc expositi sūt.
Et ita p3 ad illō dubiū: quō panis ꝯuertit vl nō
ꝯuertit i solū corpꝰ vl etiā in alaȝ ꝛ sanguinē ꝛc.

¶ Lectio. xlij. a

AD tertiū dubiū

Rñsio ad tertium dubium.

preceden̄ti lectione motū. s. an pa-
nis desitio dici debeat annihila-
tio: an corruptio? Rñdēdo. Notā-
dū q̄ illud dubiū orit ex icertitu-
dine q̄d nois vocabuli. Non eīn apud oēs codē
mō accipit vocabulū annihilationis. Certū est
aūt q̄ annihilatio dicit desitionē rei: non tamē
oēm. Desitio vo est trāsitio rei aliq̄n existētis in
non esse. Siq̄dē desinit qd̄ nō esse incipit: vt p3
p eius expositionē. Trāsit autem res in nō esse
multipl'r. Qñq3 p solā separationē partiū suarū
partibꝰ ipsis separatim manētibꝰ: sic hō desinit
et trāsit in nō esse separata ala intellectiua a cor
pore: lȝ maneat ala separata: et silr corpus. Sic
totū integrale siue sit res vna primua naturalis:
vt lignū: lapis: siue cōtiguū artificiale: vt domꝰ
tunica desinit esse si ptes abinuicē separent loca
liter ipsis tm̄ manētibꝰ in suo esse. Qñq3 transit
res in non esse p desitionē alterius partiū essen
tialiū altera parte manēte. Sic oīs res natura-
lis composita ex materia ꝛ forma materiali siue
extēsa corrūpit: ꝛ trāsit in nō esse: p hoc q̄ forma
eius subalis nō manet: manēte tm̄ materia q̄ est
sue cōpositionis pars altera. Sic lignuȝ desinit
simpl'r et trāsit in nō esse dū ex eo gñatur ignis:
q: manēte materia ligni corrūpit forma ligni: ꝛ
introducit forma ignis in eandē materiaȝ. Sic
etiā bruti cū morit trāsit i nō esse: q: corrūpitur
forma brutalis: et itroducit forma cadaueris in
materiā bruti manēte. Qñq3 res desinit ꝛ trāsit
i nō esse sm̄ se totū: q: nihil ipsiꝰ manet: sȝ quod
libet ipsiꝰ ita trāsit in nihil siue i nō esse: hoc est:
ita simpl'r sm̄ se ꝛ quodlibet sui nō est: sicut non
fuit añ mūdi pductionē. Et isto mō trāseūt i nō
esse oēs res cōposite ex ptibꝰ diuersaꝝ rōnū: siue
habeāt ptes siue nō: dū desinūt: siue etiā sint res

Annihilatio. Desitio q̄d dicit ꝛ quomō fiant.

totales per se subsistētes vt angel⁹ siue materie
inherētes: vt forme subales ⁊ accidētales. Vñ in
corruptiōe cōpositi subalis puta bruti vł aeris:
ita forma substātialis trāsit ī nō esse: ⁊ nihil ipi⁹
forme manet: sicut ante mūdi creationē nihil
ipsi⁹ fuit: ⁊ ita trāsit in nō esse forma ī corruptio
ne cōpositi: sicut angelus si simplr destrueret̄.
Nec refert quātū ad nō eē ꝙ forma desinit ī ma
teria ⁊ ꝙ angelus desinit extra materiā. Nā vbi
cūqȝ res ſm se ⁊ q̄dlibet sui desinit: nihil ipsius
manet. ℭ B Nec ideo forma desinēs ī materia
minus trāsit in nihil aut in nō esse: q̄ ſm aliq̄s
manet ī potētia materie. Tū q̄ nō plus manet ī
potētia materie q̄ in potētia agētis: ſȝ nō obstā
te illo esse: qđ hȝ in potētia agētis trāsit ī purū
nihil. i. ī nō esse simplr: ergo silr nō obstat ꝙ
manet ī potētia materie. Itē nō obstāte illo esse
in potētia materie: forma pōt creari a deo: q̄ oē
pducibile a natura de potētia materie: pōt sim
pliciter creari a deo: sed q̄cq̄d creat̄ de nihilo p-
ducit̄: ſm magrȝ dist. i. li. ii. similr. Ergo nō ob
stāte illo eē ī potētia materie trāsit ī purū nihil.
ℭ Preterea: forma materialis potest a deo an-
nihilari: ita reduci ad purū nihil: ⁊ tñ annihila
ta manet ī potētia materie: q̄ pōt reproduci ad
esse actuale ī materia: ⁊ hoc est esse ī potētia ma-
terie. ℭ Si dicaͬ ꝙ forma corrupta nō pōt repro
duci ab agēte naturali. v. phisic. ⁊. ii. de gñatiōe
ī fine. Sed solū a deo nō de potētia materie: sed
per creationē. Illud est pro dicto pbādo: q̄ tūc
forma naturaliter ī materia corruptanō manet
in materia potētia: q̄ nō pōt reproduci de potē
tia materie: q̄ nō per agēs naturale: nec p agēs
supernaturale: q̄ deus nō agit de potētia mate
rie: q̄ nō indiget ī sua actiōe materia. ℭ Preterea
ea illō esse in potētia materie nō est aliquod es-
se reale distinctū a materia et agente. Nihil eñ
aliō est q̄ posse produci cōcurrēte materia: sicut
esse in potētia dei agētis nihil aliud est q̄ posse
produci a deo agēte: ⁊ nō dicit aliqđ esse creabi-
le in deo: vt ostēdit magister dist. xxxv. pmi: in si
mili de esse in sciētia dei. Posse aūt pduci a deo:
vel posse pduci cōcurrēte materia: nihil ponit ī
possibile sic pduci: ideo illo nō obstāte: tale possi
bile est purū nihil. Silr ⁊ accidens qđ abijcitur
in alteratione trāsit simpliciter in nō esse: sicut
nō fuit ab initio ante mūdi productionē. ℭ Itē
desitio rei siue in materia siue rei totalis potest
fieri aliqñ a causa naturali: sicut in generatione
substātiali: siue accidētali qñ corrūpitur totū cō
positū similiter ⁊ forma substātialis: et generat̄
noua forma ī priori materia: ⁊ p hoc nouū cōpo
sitū. Qñqȝ fit a cā supnaturali nō cōcurrēte acti
ua cā naturali: vt si de⁹ imediate destrueret for-
mā hoīs vel asini in materia: silr in destructiōe
charitatis ⁊ grē. ℭ C Cōsequēter nota ꝙ anni-
hilatio dupliciter pōt accipi. Uno mō vt est desi
tio rei ſm se ⁊ quodlibet sui: qua redigit̄ in purū
nihil: sicut fuit purū nihil ante mūdi creatiōē.
Hoc est q̄ ita trāsit in nō esse simplr ꝙ nihil ipi⁹
manet ī materia: sicut nihil ei⁹ ī natura fuit an-
te mūdi pductionē: ⁊ hoc a cā nō reqrēte in sua
actione materiā. ℭ Ex quo p̄ȝ ꝙ illo mō distin
guit̄ a corruptiōe cōpositi substātialis: q̄ illō in
sua corruptiōe nō desinit ſm se ⁊ q̄dlibet sui: ma
net eñ materia. Distinguit̄ etiā a corruptiōe for
me substātialis vel accidētalis ī materia natura
li: q̄ lȝ forma talis simpliciter trāsit in nihil: vt
pbatū est: q̄ tñ hāc desitionē causat causa q̄ req

magister sen.

Annihilatio dupliciter capitur.

rit materiā: iō non annihilat̄: sicut ecōuerso: lȝ
forma p gñationē pducta vere pducat̄ de nihi-
lo: hoc est postq̄ nihil fuit: q̄ tñ pducit̄ ab agē-
te qđ reqrit materiā: iō non creat̄: sed fieri dr ex
vel de potētia materie: nō ꝙ pri⁹ ſm q̄dcūqȝ eē
fuit ī materia: ſȝ q̄ ad ei⁹ pductionē a tali agēte
reqrit̄ materia manēs. Ita forma corrūpit̄ ī po
tētia materie: nō ꝙ ſm aliqđ sui manet ī mate-
teria: ſȝ q̄ ad ei⁹ corruptionē ab agēte tali natu
rali reqrit̄ materia. Scđo mō accipit̄ annihila-
tio vt nō solū negat eē annihilati: ſȝ ēt negat suc
cessionē cuiuscūqȝ positiui: ⁊ illo mō nihil qđ cō-
uertit̄ ī aliō: q̄uis simplr desinat eē: annihilat̄:
Et diffiniat̄ vt. s. addēdo sine successiōe alicui⁹
entitatis positiue. ℭ E Per hec ad dubiū rñ-
det̄ p duas ꝓpositiōes. Prima: Accipiēdo anni-
hilationē primo mō: suba panis vere annihilat̄ ī
cōuersiōe ei⁹ ī corpe xpi. Probat̄: q̄ vere redigit̄
ī purū nihil ſm se ⁊ q̄dlibet sui: ad sensū. s. posi
tū. Probat̄: q̄ suba panis nō hȝ veri⁹ vel actua-
lī⁹ eē ī corpe xpi succedēte: q̄ ī potētia dei creati
ua ſm cōtinētiā virtualē vel pfectionalē: aut q̄-
cūqȝ alio mō exprimat̄. Sȝ nō obstāte tali esse ī
potētia dei vere annihilaret̄: si desineret ſm se ⁊
q̄dlibet sui: materiā scȝ ⁊ formā: nō succedēte cor
pore xpi: ergo nec obstat esse qđ dr hr̄e ī corpore
xpi. Cōsequētia nota cū maiori. Sȝ minor pba
tur q̄ nisi sic nō posset a deo annihilari: q̄ quā
tūcūqȝ reducit̄ ad pmū nihil semp manet ī potē
tia dei: q̄ semper pōt recreari a deo sicut potuit
pusq̄ erat creari. ℭ Itē sicut īpossibile est ꝙ ali-
qđ hēat esse post nō esse: nisi p gñationē vel per
creationē: ita īpossibile est aliqđ acqrere nō esse
post esse: nisi p corruptionē vel annihilationē.
Sed suba panis cōuersa ī corp⁹ xpi acqrit nō eē
post esse: ⁊ nō p corruptionē: q̄ illa presupponit
materiā manēte: qđ nō est ī ꝓposito: q̄ totū trā-
sit in totū: ergo p annihilationē. Sed hic posset
faciliter dici ꝙ acqrit nō esse post esse p ꝯuersio
nē supnaturalē: q̄ videt̄ eē mediū īter corruptio
nē ⁊ annihilationē: ⁊ sic ēt cōuersio posset forte
poni mediū īter gñationē ⁊ creationē. Et pōt cō
sequēter dici ꝙ si qđ cōuerteret̄ supnaturaliter ī
aliqđ de nouo ſm se totū pductiuū quoad mate
riā ⁊ formā: illud sic pductū de nouo nō crearet̄
nec gñaret̄: ſȝ īciperet eē p cōuersionē alteri⁹ in
ipm: ⁊ per hoc nō diuo esset de nihilo: iō prima
rō est efficacior. Illa aūt posset fieri cōtra ꝓposi-
tionē sequētē: ⁊ soluit̄ vt nūc soluta est. ℭ F Se
cūda ꝓpositio. Accipiēdo annihilationē secūdo
mō: vt scȝ negat successionē entitatis positiue: pa
nis suba in corp⁹ xpi cōuersa nō annihilat̄. Pa-
tet: q̄ lȝ ſm se totū desinat: tñ succedit corp⁹ xpi
ad cui⁹ successionē ordiat̄ totalis desitio panis.
ℭ Et si q̄s di. Desitio panis est mutatio depdi-
tiua: ⁊ realiter sepabilis a successiōe corporis xpi: er
go siue succedat corp⁹ xpi: siue nō: nō variat̄ ī se
desitio panis ſȝ si nō succederet corp⁹ xpi: simplr
annihilaret̄: ergo etiā si succedit annihilat̄: q̄ ea-
dē est mutatio panis siue corp⁹ xpi succedat siue
nō. Rñdet̄: verū est ꝙ mutatio panis est eadē si-
ue succedat corp⁹ xpi siue nō essentialiter: q̄ sem
per est eadē desitio: ⁊ idē termin⁹ intrīsec⁹: puta
nō esse simplr panis tñ nō sortit̄ ꝓpter hoc eādē
denolationē cōnotatiuā. Annihilatio eñ est cōno
tatiuū cōnotās pūationē successiōis: iō ista exi-
stēte dr panis annihilari: ea nō existēte: q̄ cōnota
tū deficit nō annihilat̄. Sic idē hō qñqȝ dr alb⁹:
qñqȝ nō sine sua variatiōe eēntialiter qñqȝ alicui

dexter qñqz sinister: sine ꝗcūqz sui mutatiōe: sed nō sine mutatiōe alterius. Sic eadē panis desitio dr̄ annihilatio: si nō adsit successio alteri⁹: et dr̄ nō annihilatio si adsit. Rōnes dubij laborāt

Rn̄sio ad q̄rtū dubium. in eq̄uoco hui⁹ termini annihilatio: et pz solutio ex dictis. ℭ S De quarto dubio: qd̄ inq̄rit cur ad tā difficilē intellectū limitauit ecclia articulū de sacramento eucharistie. De hoc varias rōnes assignari laborat scriis Bonauē. Alexan. de

Sāctus thomas. ales: et post eū sctūs Tho. q̄ l. iiij. scrip. dist. xj. q. j. dicit: ꝙ opinio tenens ꝙ panis substātia manet cū suba corꝑis xp̄i est incōueniēs: impossibilis et heretica. Incōueniēs: q2 tollit reuerētiā debitā xp̄o: vt ptinet in hostia. Sibi enim vt i eucharistia: debet cult⁹ latrie: sz si ibi maneret panis: nō deberet talis exhiberi: q2 esset occasio idolatrie remanēte ibi pane. ℭ Itē tollit significationē hui⁹ sacramēti: dz enim illō primū significare corpus xp̄i vt p̄uiū signatū: sz si ibi maneret substātia panis ipsa hēret rōnē p̄nu signati. ℭ Itē tolleret debit⁹ vsus sacri: q2 si ibi maneret suba panis: esset vere cib⁹ corꝑalis. Usus aūt hui⁹ sacramēti est: ꝙ sit cib⁹ spūalis. Impossibilitatē ꝓbat: q2 nihil pōt icipere esse vbi pri⁹ nō fuit: nisi ꝑ sui mutationē vel alteri⁹ in ip̄z. Sed si panis maneret: et nō cōuertit in corp⁹ xp̄i: corp⁹ xp̄i mutaret localiter: et cū simul et semel i diuersis locis corpus xp̄i consecret: oporteret ipsum simul et semel ad diuersa loca moueri: qd̄ est impossibile: q2 contingeret cōtrarios motus inesse eidē: vel saltē diuersos eiusdē spēi. ℭ Tertiū ꝙ sit hereticū probat: q2 est cōtra veritatē scripture: scz ꝟba xp̄i īstituētis: dicētis: Hoc est cor. m. Si aūt substātia panis maneret: veri⁹ diceret: hic est corp⁹ meū: ꝙ hoc est corp⁹ meū. ℭ P Sed ꝙ iste rōnes nō sint efficaces: ostēdit Sco. q. iij. dist. xj. q̄rti sui scripti. Inefficacia p̄me pz: q2 nō est idolatria adorare xp̄z i eucharistia: et tñ negari pōt q̄n sit ibi creatura aliq̄: scz spēs ille: sz nō est adorādū sensibile ptinēs: sz xp̄s cōtētus. Sic si panis maneret: diceret xp̄m cōtineri sub pane quātor qualit: et tñ nō adorari panē: sed xp̄m cōtētū i pane: vt in signo. Nec etiā simplices nō potētes distīguere panē a corꝑe xp̄i: nec nūc nō potētes distinguere inter accidētia panis et corp⁹ xp̄i sunt idolatre. In oib⁹ eniz est vna rn̄sio: ꝙ simplices adorāt in fide ecclie: et hoc sufficit eis ad salutē. Maiores aūt distincte adorāt cōtētū xp̄m: et nō signū: siue signū ptinēs sit accidēs tñ: siue suba panis cū accidente. ℭ Scd̄a ratio magis est ad oppositū: q2 vt argutum est in propositione dubij: si ibi maneret panis: duplex significatio eēt vera: naturalis et ad placitū: nūc aūt nō pōt saluari nisi altera vera. ℭ Dicat ergo ad rationē: ꝙ primū significatū ex institutiōe diuina dz eē corpus xp̄i: et ita est siue maneat substātia panis siue nō. Primū aūt significatū accidētiū qd̄ naturaliter significāt: semꝑ est substātia illa quā primo afficerēt: q2 illa naturalis significatio non mutat: illa idē significāt fideli et infideli. ℭ Nec tertia rō probat: q2 mō manifestū est ꝙ ille spēs nutriūt. et tñ nō negat hic esse cibū aīe: cū dat cōtētū sub cibo corꝑali: ita ēt si poneret ibi panis manere: esset ibi nutrimētū corꝑale: et tñ cōtētū sub illo eēt tñ nutrimētū aīe spūale. Ratio etiaz probās īpossibilitatē nihil valet: q2 ostēdet ifra. ꝙ corp⁹ xp̄i vere mutat localiter acquirēdo p̄sentiaz nouā ad diuersa vbi diuersas scz species sacramētales. Qd̄ aūt nō est impossibile diuersos motus: sursum: deorsuz etc. inesse eidē: aut verius idē moueri diuersis motibus: infra dicet. ℭ Ultimū de hic et hoc: nihil ad propositū. Uerū est enim hic est corpus meū. et similiter verū est hoc est corpus meū nō hoc accidēs: sed cōtentū sub accidente. Eodē modo si esset substantia panis: nō hoc qd̄ est substātia panis: esset corpus xp̄i: sed hoc qd̄ est cōtētū sub pane: est corp⁹ xp̄i. Maluit aūt saluator vti h̄ vocabulo hoc: ꝙ hic: q2 sic magis exprimit veritas: licet vtrūqz eēt verū. Alie persuasiones doctorū videtur min⁹ efficaces. ℭ I Tenēda est ergo hec veritas: ꝙ panis suba nō manet: sz ꝯuertit in corp⁹ xp̄i ꝓpter ecclie determinationē: et auto. sctōꝝ vt patuit in principio ꝓcedētis lec. Ecclia enim determinauit istū itellectū eē de veritate fidei i symbolo edito sub Inn. iij. i cōcilio lateran. sicut allegatū ē: vbi magꝭ explicite ponit ꝟitas credēdoꝝ quorūdā: q̄ in symbolis aploꝝ Athanasij vel niceni ꝯcilij. Et quicq̄d ibi dr̄ credendū: tenēdū est eē de substantia fidei post istam decisionē solēnē ecclesie. ℭ Sed cur hūc itellectū difficilē scti dicere: et ecclesia determinare elegerūt: cū scripture ꝑht exponi et saluari ꝑm intellectū facilē de hoc articulo. Rñdēt hic Sco. et bona. ꝙ eo spū exposite sunt scripture q̄ cōdite: et ita ecclia catholica eo mō exposuit: quo spū veritatꝭ edocta fuit: et iō intellectū hūc difficilē elegit: q2 ver⁹ xīt. Nō enim in ꝑtāte ecclie fuit hūc intellectū: verū facere vl' nō verū sz dei istituētis. Intellectū aūt hūc a deo verū factū et traditū ecclia explicauit: directa i hoc (vt credit) a spū spōsi sui xp̄i: spū scz sctō: quē ꝓmisit xp̄s ecclie vt maneat cū ea in eternū. Hec ergo veritatis spū recta: in his que fidei sunt: errare nō pōt. Uñ licet xp̄s potuisset instituisse: ꝙ ad ꝟba cōsecratiōis corpus suū ꝑsens eēt substātie panis non desinēti sīl' et ei⁹ accidētib⁹: ita tñ nō instituit sed ordinauit ꝙ fieret ꝑsens accidētibus tñ: ad substātie panis desitionē. Ordinatio aūt hec fortasse innotuit ecclie lōgo tp̄e post sacramēti institutionē. Et creditur primū sctis patrib⁹ reuelata: q̄ scriptis suis posteros docuerūt: vel saltē ipsi ꝑ studiosam scripturarū explanationē inuenerūt: quoꝝ autoritates .s. posite sunt. ℭ K Nō ergo fecit ecclia ꝑmo hāc verā: ꝙ panis cōuertit in corp⁹ xp̄i: vel hāc veritatē primo tenēdā statuit: sed eā ab initio institutionis sacramēti fuisse verā declarauit: q̄ ante ei⁹ declarationē nō sciebat fuisse vera ex sufficiēti autoritate. Quāuis enim btūs Amb. et alij scti pr̄es ipaz astruētes nō defuerūt: q2 tñ ipsoꝝ autoritas ad assentiēdū ipsoꝝ dictis neminē cōpellit: nisi i diuinis fundata fuerit scripturis: aut diuine inniatur reuelatiōi: ideo anteq̄ hoc cōstaret: licuit q̄busdā cōtradicere eoꝝ dictis et oppositū opinari. vñ btūs Hiero. Si q̄d dixero qd̄ nō aliq̄ duorū testamētoꝝ ꝓbauero: nō mihi credat. Et beatus Aug. in ep̄la. viij. ad Hiero. Solū canonicis scriptorib⁹ hic honor est exhibēdus: vt q̄cūqz dixerint: hoc ipso vera esse credant. Et post modicū. Alios ita lego: vt quātalibet sctitate: quātaue doctria polleāt: nō ideo verū putē q2 ipsi ita senserūt: sz q2 mihi per alios autores vl' canonicas vel probabiles rōnes: q̄ a vero nō oberrēt: ꝑsuadere potuerūt et habet dist. x. Ego. vbi multa ad hoc ꝓpositū: cui⁹ exēplū familiare est. Lz btūs Tho. sctūs credat: et ab ecclia canonizat⁹: q2 tñ multa scripsit ad q̄ sufficiētē auto. et rōnē nō habuit: nec cōstat de reuelatiōe diuinit⁹ sibi facta

[Margin notes, right column: "Job. xiiij" beside "Intellectū aūt hūc a deo…"; "Augusti[nus]" beside "Et beatus Aug. in ep̄la. viij…"]

ideoqʒ hodie in scholis publice sibi cōtradicit. et qd maius est scrūs scrō cōtradicat. sic cōtradicat bt̄us Augu. btō cypriano de baptismo hereticoꝝ et scismaticoꝝ: sicut et btō Hiero. de reprehensione pauli: qua rephēdit petrū: et sic de multis
Gal.ij. alijs. ℭ L Cū aūt ecclia aliquā ṽitatē determinat: innitit diuie reuelatiōi: aut saltē diuie scripture: p quarū diligētē expositionē veritates quasdā extrahit: q̄s vt credēdas pponit: q̄ priorib⁹ icognite fuerūt: saltē sic explicite declarare non ꝙ nouas ṽitates (vt dictū est) faciat: q̄ pri⁹ veritas nō fuit: sʒ veritatē q̄ semp fuit vera: declarat q̄n pri⁹ nō sufficiēter cognitā. Sic in cōcilio niceno determinatū est spm̄sctm̄ a prē et filio pcedere: cui⁹ oppositū dicebāt greci: nec tn̄ propter hoc ante determiationē tenētes oppositū fuerūt heretici: q: aū nō fuit hoib⁹ certū id eē verū: qd post reꝑtū est esse verū modis ante dictis. Sic nouissime in ꝯcilio basilieū. i sessiōe. xxxvj. āno. M.ccccxxxix. determinata est hec veritas: ꝙ btā et gliosa ṽgo origīali petō nūꝙ subiacuit: quā determinationē sub plūbo et sigillo concilij gn̄alis vidi: et manib⁹ tenui. Nō hoc tūc factū est verꝫ p ecclie determinationē: sʒ declaratū est eē verū qd pri⁹ fuit verū. Sʒ id fuisse verū ex sufficiēti autoritate nesciebat: ppter qd pri⁹ oppositū sine culpa et temeritate teneri potuit et defen-
Gregori⁹ di. Et hm hoc verū est qd dicit btūs Greg. super ezec. ꝙ p incremēta tēpoꝝ creuit noticia sacraꝝ
Job.xvj. lraꝝ: q: ṽitates catholice de die i diē magis et magis explicate sūt. Sic dixit ppheta. Sup senes itellexi: et super oēs docētes me itellexi. Et dn̄s aplis. Multa habeo vobis dicere q̄ nō potestis portare mō: cū aūt vene. ille spūs ṽitatis docebit vos oēm veritatē. Sic i pposito: declarauit ecclia panē trāssubstātiari in corp⁹ xp̄i et nō manere: et ūa corp⁹ xp̄i esse p̄ns specieb⁹ panis sine substātia panis. Nō sua volūtate bn̄placito aut sapiētia: q: nō est fides i sapia hoim q̄ stulticia est apd deū. Hm aplm. Sʒ q: verū h̄ eē ecclia co-
j.Cor.iij gnouit. ℭ M Et p h̄ ad rōnes dubij d̄r: ꝙ itellect⁹ cuiuslibet articuli i vbi tradit⁹ ad illū itellectum specialem limitandus est: qui verus est: nō curādo an sit facilior: vl ad itelligēdū difficilior: siue sequant̄ pl̄a miracula: siue pauca. Et ita itellect⁹ ille. ꝙ panis ꝯuertit̄ et nō manet cuꝫ corpe xp̄i p̄ñte solis specieb⁹: q: ver⁹ est: et opposit⁹ falsus: ab ecclia est determinat⁹: debetqʒ ad eū suscipiēdū captiuari cuiuslibʒ itellect⁹ fidelis in obsequiū fide xp̄i: vt dicit aplus: q: pl⁹ pōt de⁹
j.Cor.x sua oipotētia efficere: ꝙ̄ creata itelligētia cape-
Augusti. re. Hm ꝙ dicit. b. Aug. Fateamur deū aliq̄ posse et nos itelligere nō posse: neqʒ de⁹ laborat faciēdo miracula: ad q̄ꝝ multiplicationē fidelis gratulari hʒ nō refugere. Gratulari inquā: q: tā potētē deū colit: q̄ tā mirabilia opat̄ ppter salutem hoiꝝ: q̄ create nature excedūt et facultatē et itelligētiā. Infidelis aūt pp̄ls pl⁹ i fidei admirationē: ꝙ ei⁹ derisionē. suspēdi pōt: imo ad credēdū allici et pmoueri: dū audit tātā autoris fidei potētiā vt oē id posse astruat qd ꝯdictionē nō icludit. Multaqʒ cū mirabilia sup nature cursuꝫ ppter fideliū suoꝝ amorē et salutē opari: sicqʒ se sub potēti manu sua hūiliēt: et sum: cui credūt: autorem glificēt. Sic eñ multi ifideliū ad fidē sunt allecti audiēs isueta effectib⁹ et miraclis: et i admirationē suspēsi. rurs⁹ ex admiratōe docibiles redditi: et a dn̄o misericordie p meritū scrōꝝ suoꝝ illuminati. Et si q̄ aliq ppē miracula et fidei nr̄e ar-

dua scādalisāt̄: nō potētes aut nō volētes credere nisi his q̄ i natura aspiciūt: ac p h̄ fidē tāꝙ fal- Mat.xv
sā aut vanā ꝯtēnūt: q̄d aliō ꝙ̄ ṽbū xp̄i ꝯplecēdū est. Ois plātatio quā nō plātauit pater me⁹ celestis eradicabit̄. Sinite eos: ceci sunt et duces cecorū. Utilius eñ scādalū nasci permittit̄: ꝙ̄ veritas relinquit̄. ait Greg. et ponitur in decretalibus pro regula iuris. Sic quidaꝫ xp̄i falsi discipuli ad saluiferā ipsi⁹ de hoc sacro doctrinā supra humanū intellectū eminentē scandalisati Grego.
sunt: et abierunt retro: in dānationis laqueū seipsos precipitātes: propter quos tn̄ xp̄s veritatē ac mirabilia huius sacramēti nō tacuit: sʒ publice predicauit: dicens. Caro mea vere est cib⁹ et c. ℭ N Neqʒ enim ex intellectu credibilium fidē nancisci oportet: sed ex fide intellectū: dicēte Esa. Nisi credideritis nō intelligetis. eiusdeꝫ vij. ca. hm aliā trāslationē. Si quē igit̄ a fide re-
uocant miracula: sciat se nō esse idoneū xp̄i sectatorē: qui fidē miraculis instituit et roborauit. Job.vj.
Cessant deniqʒ humana (ait Maximus in ser. de inocētib⁹) dū tractant̄ diuina. Necesse est humana succūbere dum celestia pdicant̄: silere naturalia cū veritates loquunt̄. Nō itaqʒ ad lucrādū fidei irrisorē ṽitati cedēdū fuit: aut miracula minuēda: q̄ ad fidei robur: et fideliū vtilitatē benignitas operata est saluatoris: sed ppter ea venerādus et collaudandus est deus: ac sua dilectio nimia agnoscēda. Siquidem minorare et abijcere miracula est fidei firmamentū tollere. Nā ad robur fidei etiā pdicatorib⁹ in orbē vniuersum missis ptātē dedit signorū: vt noua que pdicarēt: nouitate miraculoꝝ cōprobarēt: et fidē ṽbis facerēt nō sapiētia hūana: sʒ mirabilia facta diuina. Sicqʒ dū nō humanis psuasionib⁹: sed diuinis crederet̄ operatiōib⁹: fides meritoria suo pmio nō fraudaret̄: q̄ nō hʒ meritū vbi pbet humana rō experimentū. Oportet igit̄ ab apparētijs naturalib⁹ animū reuocare: et veritati m̄ris ecclie fidelr adherere: et a fide nō adulterari: sequēdo nr̄am itelligētiā quā experimur i multis deficere et errare. ℭ Per hoc sufficiēter respōsum est rōnib⁹ dubij. Fides eñ tūc pficit nobis ad salutē: q̄n innitit̄ veritati in xp̄o fundate: nō vanitati et naturalis cognitiōis ifirmitati et c.

ℭ Lectio. xliij. A

Ostēso ꝙ panis

cōuertit̄ in corp⁹ xp̄i tāꝙ in terminū formalē et p se cōuersiōis: vidēdū est q̄d accipit̄ noīe corpis xp̄i: i qd ꝯuertit̄ panis suba. An suba q̄dā simplex: an aliqua composita ex materia et forma. Et posset quidē breuiter r̄nderi: ꝙ corp⁹ in qd cōuertitur suba panis est primū pfectibile ab aīa xp̄i itellectiua. i. id qd cū aīa intellectiua ꝯstituit humanitatē christi: tāꝙ altera ei⁹ pars essentialis: qd verū est: si nō ponant̄ plēs forme vitales i xp̄o. Utrū autē illud primū perfectibile sit materia simplex: an cōpositū ex materia et forma: sunt diuerse opiniones hm diuersitatē opinantium de vnitate substātialis forme eiusdē cōpositi: et pene tot: quot sunt doctores in hac materia scribētes. Un̄ pfundiori haꝝ discussiōe dimissa: nihil determinando duos modos recitabo hm duas oppositas opiniones q̄bus materia ista resolui posset: stāte semp firma hac ṽitate sufficiēter supra ōnsa: ꝙ sub specieb⁹ sacramētalib⁹ est illud

verū ⁊ idē corp⁹ christi qd̄ cōceptū ⁊ natū est de
ꝟgine: pependit in cruce: iacuit in sepulchro: re-
surrexit ⁊ sedet ad dexterā patenie glie: in quo
venturus est dn̄s iesus iudicare mortuos atq₃ vi
uos. Etiā si sciri non possit certe ⁊ determinate
qd̄ sit illud corp⁹ adequate: illud tn̄ credere suffi
cit ad salutē: illud scire: ꝟ sic est optabile: ꝟ bonū nō
Egidi⁹ d Roma. tn̄ necessariū. Un̄ egidi⁹ de roma doc. famosus
q̄ in q̄nquagita theorematib⁹ multū laborauit
hui⁹ sacri mirabilia explicare: ac nodos dissol-
uere qōnū: cū ad hāc materiā venit: fatet̄ de ve-
ritate sue positiōis (qua ponit corp⁹ in qd̄ ꝯuer
tit̄ panis sub̄a: esse materiā nō absolute ⁊ ꝑm se
s₃ organizatā: ⁊ hn̄tē modū quātitatiuū: ꝓpter
quē pōt dici corp⁹) sibi sufficiēter nō ꝯstare: id-
q₃ eidē firmiter nō assentit dicēs. Sufficit mihi
scire ꝙ panis ꝯuertit̄ in corp⁹ xp̄i: qd̄ fuit forma
tū ex sanguinib⁹ ꝟginis: qd̄ fuit imolatū in cru
ce. Et vinū in verū sanguinē: q̄ ꝓ redēptiōe hu-
mani gn̄is fuit effusus cui hoc nō sufficit: cū fre
no fidei q̄rat viteri⁹. Mihi aūt hoc sufficit: na₃
malo in simplicitate manere: q̄ꝫ de arduis teme
re iudicare. ¶ B Inquirēdo igit̄ q̄dditatē cor
pis in qd̄ ꝯuertit̄ panis: videt̄ ꝙ opiniones di-
uerse de vnitate forme pn̄t reduci ad duas oppo
sitas. Una ꝙ in cōposito sub̄ali p̄les sunt forme
sub̄ales: siue ille multiplicent̄ ꝑm pluralitatē ꝑ-
dicatoꝝ q̄dditatiuoꝝ de tali cōposito ꝑdicabi-
liū: siue ꝑ₃ diuersas opatiōes a forma ꝓcedētes
Siue ponat̄ i hoīe tn̄ forma corporeitatis: quā
aliq̄ nomināt formā mixtiōis: ⁊ forma vegetati
ua: sensitiua: ⁊ specifica q̄ est itellectiua. Siue al'r
ꝑm varios modos ponēdi sic opinātiū. ¶ Scd̄a
opinio est: ꝙ sicut in vno cōposito nō sunt p̄les
materie diuerse rōnis: sic nec p̄les forme sub̄a-
les. S₃ oē cōpositū sub̄ale cōponit̄ ex materia
eiusdē rōnis: ⁊ vna forma specifica q̄ in hoīe est
aīa intellectiua. Un̄ hō sortit̄ nomē sub̄e ⁊ cor-
poris: tā ex materia q̄ꝫ aīa itellectiua simul siue
ꝯiūctim. Dicit̄ ꝟo corp⁹ aīatū aīalis rōnalis ꝑ
vnicā formā: aīa₃ sc₃ itellectiuā: q̄ opat̄ opatio-
nes vitales i hoīe. Itē vegetat corp⁹: ipa sensifi-
cat: ipa ratiocinat̄: l₃ ꝑ alia ⁊ alia organa nō sil'r
q̄lificata. Un̄ eo ipso ꝙ aliq̄d est cōpositū ex aīa
itellectiua ⁊ materia prima: est sub̄a: corp⁹ aīatū
aīal hō: vt p₃ manifeste ꝑ cōes diffiniones hoꝝ
terminoꝝ. Un̄ t₃ ꝙ in hoīe ⁊ in quolibet cōposi
to substātiali: ꝑter formā specificā: non est alia
sub̄a: nisi simplex materia ꝑma: q̄ manet eade₃
nūero in genito ⁊ corrupto imediatis. i. quoꝝ
Corp⁹ tri plr̄ accipitur. vnū succedit alteri. ¶ C Cōsequēter notādū
ꝙ corp⁹ accipit̄ tripl'r: ꝑ post Greg. de arimino in
ij. scrip. dist. xvj. q. ij. Uno mō vt est spēs imedia
ta sub̄e: ⁊ sic significat substātiā totalē cōpositā
ex materia ⁊ forma. Totalē dico. i. q̄ nō est ꝑs al
teri⁹: q: gn̄a ⁊ spēs ꝑdicamētalia nō iportāt res
ꝑtiales: q: res ꝑtiales nō sunt ꝑ se i ꝑdicamēto:
s₃ tn̄ reducitiue ꝑm multos. Itē gen⁹ ꝑdicat̄ de
oīb⁹ speciēb⁹ ⁊ idiuiduis sub eo ꝯtētis. Sub cor
pore aūt tāq̄ꝫ sub gn̄e ꝯtinent̄ oēs spēs specialis
sime ⁊ idiuidua sub̄e: significātes res cōpositas
vt hō: asin⁹: iohānes: petr⁹: paulus: tales aūt si-
gnificāt res totales ꝑ se in gn̄e: ⁊ ꝑ ꝯn̄s corpus
nō ꝑdicat̄ de eis si significaret rē ꝑtialē. ¶ Cor
relariū. Si in eodē cōposito substātiali sūt p̄les
forme: cōpositū ex materia: ⁊ vna forma tn̄ nō
esset corpus. Grā exēpli. Si in hoīe essent q̄tuor
forme: corporeitatis: vegetatiua: sensitiua et rō
nalis cōpositū ex materia ⁊ forma corporeitati₃

ꝑte ise nō est corp⁹ sic accipiēdo corp⁹: q: q̄cq̄d cō
tinet̄ sub gn̄e: ꝯtinet̄ etiā sub aliqua spē specia-
lissima: s₃ illud ꝯpositū ꝑte ise nec est aīatū: nec in-
aīatū: nec hō: nec asin⁹: s₃ bene est pars hoīs.
¶ Alio mō accipit̄ vt est spēs quātitatis ꝯtinue:
⁊ sic iportat trinā dimēsionē: lōgitudinē: latitu
dinē ⁊ ꝓfunditatē ⁊ sic dimēsio realiter distigui
tur a sub̄a ⁊ q̄litate extēsa: tūc corp⁹ illo mō non
supponit nisi ꝓ accidēte: scilicet quātitate trine
dimensionis. Si non distinguit̄: tunc supponit
indifferēter ꝓ substātia vel q̄litate extēsa cōno-
tādo trinā dimēsionē ꝑtiū. ¶ Tertio mō accipi
tur corp⁹ ꝓ altera ꝑte cōpositi sub̄alis: vt cū di-
cim⁹ hoīem cōponi ex corꝑe ⁊ aīa: ibi tn̄ nō ca-
pit̄ corꝑe vt est spēs imediata sub̄e: q: sic hō nō
ꝯponit̄ ex corꝑe: s₃ est corp⁹. sicut nō cōponit̄ ex
aīali: s₃ est aīal: nec sortes cōponit̄ ex hoīe: s₃ est
hō. Et sic videt̄ ꝙ corp⁹ est in ꝑdicamēto relatio
nis sicut ꝑs: q: iportat formal'r partē toti⁹ cōpo
siti. ⁊ ita respectū ad totum. Et illo mō materia
ꝑma est corp⁹: sicut accipit cōmētator. j. phy. cō
mē. lxiij. vbi posita distinctiōe de duplici altera-
tiōe: substātiali ⁊ accidētali: ait. Et cū ꝯsiderauē-
rint illud qd̄ defert vtrāq₃ trāsmutationē: inue-
niūt ipm̄ idē nūero: ⁊ est corp⁹ demōstratū. Ui-
dem⁹ tn̄ idē corp⁹ in eodē loco trāsferri de car
neitate i terrestreitatē: ⁊ de terrestreitate i vege
tabilitatē ⁊c. vbi per corp⁹ itelligit materiā. Ad
idē. j. metaphy. cōmēto. xxxj. vbi materiā q̄tuor
elemētoꝝ vocat corp⁹. In hac significatiōe cōi-
ter accipit̄ a sctis. Un̄ iohānes dam̄. Oēs hoīes
ex aīa ⁊ corꝑe cōpositi sūt: ⁊ oēs naturā aīe ꝑti- Damas.
cipāt: ⁊ sub̄am corporis possidēt. Itē. b. hiero.
i explanatiōe fidei catholice: hūanitate dicit cō
stitui ex aīa ⁊ corpore. In his corp⁹ accipit̄ ꝓ al
tera ꝑte cōpositi. Sic capit corp⁹ ꝑhs. ij. de aīa
cū dicit. Aīa est act⁹ corꝑis. ¶ D Uerū q̄dā ad-
huc distinguūt de corꝑe illo mō accepto: q: vno Hierō.
mō accipiūt gn̄al'r ꝓ altera ꝑte essentiali cōposi
ti: q̄ cū forā ꝯstituit totū: ⁊ sic oīs materia ꝑ:la
est corp⁹. Hoc mō ꝯcedēdū ē ꝙ aer h₃ corp⁹: sil'r
ignis: ⁊ q̄cūq₃ hō genea sub̄alia: sic accipit com
mētator vbi supra. Alio mō accipit̄ strict⁹ ꝓ al-
tera ꝑte cōpositi organizata cū forma ꝯstituēte
totū: ⁊ illo mō materia i aīalib⁹ ꝑfect' est ex cor
pus: ⁊ nō i homogeneis. Sic ꝯcedim⁹ ꝙ aīal cō
ponit̄ ex corpore ⁊ aīa: ⁊ nō aūt lapis vl' terra aut
aq̄ vl' aer. ¶ Scd̄m ponētes aūt plures formas
substātiales i eodē cōposito: adhuc op₃ ponere
vlteriorē distictionē corꝑis vt dicat alterā partē
ꝯpositi ēē orgāizatā: q: ꝑt accipi vno mō ꝓ ꝑxio
ꝑfectibili a forma vltia siue specifica: ꝑm quā ac
ceptionē verū est ꝙ oīs hō cōponit̄ ex duab⁹ ꝑti
bus tn̄: sc₃ corꝑe ⁊ aīa itellectiua: ⁊ ibi corꝑe acci-
pit̄: ꝓ toto illo sub̄ali qd̄ est ꝑuū aīe itellectiue.
i. ꝓ cōposito ex materia ⁊ forma corporeitati₃ ve
getatiua ⁊ sensitiua. Alio mō capit̄ corp⁹ ꝓ cōpo
sito ex materia ⁊ sola forma corporeitatis et sic
corpus nō est altera pars sed forte q̄rta vel sexta
vel cētesima: ꝑm ꝙ ponūt̄ plures vel pauciores
forme substātiales in eodē cōposito. Et hoc mō
oporteret accipere corpus ꝑm eos q̄ ponūt pluri
mas formas: vel ad minus ꝓ cōposito ex mate-
ria ⁊ forma vel formis non vitalib⁹. Et per hoc
habēt dicere ꝙ corp⁹ in qd̄ ꝯuertit̄ panis tāq̄ꝫ i
terminū per se formalē: est cōpositū ex materia
⁊ forma corporeitati₃: excludēdo formas vitales
i. vegetatiuā: sensitiuā ⁊ itellectiuā. Ps: q: habēt
dicere ꝙ corp⁹ i qd̄ ꝯuertit̄ panis: est illud qd̄ ma

net idē in xpo viuēte et mortuo. Illud autē non
includit formā vitalē:illa em̄ nō fuit in corpore
xpi mortuo in sepulcro. Ex quo sequit̄ φ corp⁹
nō dicit precise proximū pfectibile ab aīa intel-
lectiua ſm sic opinātes. Patet q: primū pfecti-
bile ab aīa intellectiua includit oēs formas:pre
ter aīam intellectiuā:ꝛ sic includit aīam vegeta-
tiuā ꝛ sensitiuā:q̄ nō sunt partes corporis in qđ
cōuertit̄ primo substātia panis : q: ille separate
fuerūt a corpore xpi moriēte. Et hec responsio vi
detur esse de intētione Scoti:quātum ad hoc φ
corp⁹ sit cōpositū ex materia et forma corporei-
tatis:cōtra sanctū Tho. ꝛ Egidiū ponētes vni-
tatē forme substantialis in vno cōposito. Quem
etiā in hoc imitat̄ Guilhel.occā. Unū ait Sco.q.
Scotus. in.dis.x.ppe finē. Dico φ corpus xpi p se icludit
materiā:ꝛ ad minus formā vnā mixti priorē in-
tellectiua:ꝛ p istā formā est in actu essentiali:ꝛ p
ximū receptiuū aīe intellectiue:ꝫ non sit p eā in
gn̄e corporis:vt corpus est gen⁹: nisi p reductio
nē. Et in illud cōpositū qđ tm̄ p se est pars hoīs:
fit per se cōuersio panis.i.totius in totū: ꝛ par-
tiū in partes:ꝛ per ꝯn̄s hec forma est terminus
formalis cōuersionis:siue forma termini cōuer
sionis. hec aūt manet eadē:siue aīa vniat̄ ei siue
nō:quia hec prior est naturalr̄ saltē informādo
ipsa aīa:ꝛ in triduo māsit: aīa nō manēte ibi : et
ita in triduo fuisset eadē res sacramēti si sacr̄m
tūc māsisset:q: forma corporeitatis nō fuit sepa
rata in xpo: ꝛ p ꝯn̄s nec separata a materia sua
vt in eucharistia. Sicut em̄ idē numero fuit res
ista ſm se in existētia naturali:ita etiā idē cōpo-
situ̅ numero: qđ est primus terminus cōuersio-
nis: māsisset semper i eucharistia. Hec Sco. ꝛc.
¶ E Sed q: paucitas est semp ponēda vbi plu
ra ponēdi nulla est necessitas:cui tanq̄ pricipio
physico vtriq; scotus ꝛ occā frequēter innitunt̄:
nec aliq̄ necessitas cogēs ad ponēduꝫ plures for-
mas subales in eodeꝫ cōposito apparet:ideo se-
cūda opinio que pluralitatē formaꝝ vitat: pro-
babilior videt̄. Nā oēs rationes quas alij cōtra
hāc opinionē inducūt:tā physicas q̄ theologi-
cas sufficiēter soluit Grego. de arimi.in.ij. dist.
xvj.q.ij. Inter quas due ratiōes theologice pon
derant̄. Una si in vno cōposito nō esset nisi vna
forma subalis: tūc nō esset idē corpus in genito
qđ fuit in corrupto:nā corrupto hoīe: statim in
ducit̄ forma cadaueris: ꝛ illa cū materia manē-
te ꝯstituit corpus. Illud aūt corpus cōpositū ex
materia ꝛ forma cadaueris:nunq̄ fuit in viuēte
tanq̄ pars ei⁹ ꝛ per ꝯsequēs nō est idē corpus in
genito:qđ fuit in corrupto. Consequētia nota:ꝛ
prīa pars antecedētis patet : q: corrupta vel se-
parata forma specifica:statiꝫ introducit̄ alia for
ma specifica. Et sicut materia non pōt stare nu-
da naturalr̄:sed semp priuata vna forma intro-
ducit̄ alia forma. Ita perfectibile a forma speci-
fica siue sit materia siue cōpositū manēs: dū pri
uatur vna forma specifica ; recipit aliā. Nec pōt
stare nudū a forma specifica:ideo corrupta forā
asini statim introducit̄ in materiā forma cada-
ueris:illa corrupta:introducit̄ forma vermis vł
pulueris terrestris:illa corrupta:forma grami-
nis vel alteri⁹ mixti: que oēs sunt specifice. Se-
cūda pars prꝫ:q: illđ sic manēs dicit̄ corpus de-
functi hoīs vel aīalis. ¶ Ex hoc autēꝫ sequūtur
duo incōueniētia theologicalia. Unum:φ illud
qđ iacuit in sepulcro nūq̄ fuit corpus xpi viuē-
tis nec resurgētis. Scđm:φ frustra venerarent̄
reliq̄e scōꝝ:nā ossa illa venerant̄ tanq̄ corpa vł
partes corpoꝝ olī scōꝝ: ꝛ ita rediret heresis El
uidij:quā studiose reprobauit he. Hiero. in epla
ꝯtra eudē. Sed si in his nō est nisi vna forma:pu
ta cadauerꝫ vel pulueris:illa nūq̄ fuit in scis:et
per ꝯn̄s nec corp⁹ ꝯpositū ex hac forā specifica ꝛ
materia fuit aliqn̄ pars scōꝝ. ¶ F Sed rōnes
iste seipsas soluūt attēta distictiōe corꝑis supra-
posita. Naꝫ si accipit̄ corp⁹ vt est spēs sube certū
est φ nō manet idē corp⁹ in gēito qđ fuit i corru
pto:et ſm eos. Sic em̄ corp⁹ corrūpit̄: ꝛ simplr̄
nō manet: q: sic corp⁹ nō est suba partialis: sed
totalis. Si accipit̄ scđo mō : vt est de quātitate:
nihil ad ꝓpositū: q: ꝯuersio nō fit in quātitatē.
Si tertio mō pro pfectibili per formā specificā:
illđ nō ꝯstituit̄ ex materia ꝛ forā cadauerꝫ:sed est
subiectū forē cadaueris idē in gēito qđ fuit i cor
rupto. Et iđ ita est ꝯ arguētes sicut ꝯ opi. scđam
nā certū est φ viuēs corrūpit̄ in cadauer. Certū
ēt est φ ossa illa q̄ dr̄ reliq̄e scōꝝ: sunt res que
dā totales per se in gn̄e ꝛ i certa spē:ꝛ ita hn̄t for
mas specificas q̄ nūq̄ fuerūt partes scōꝝ. Naꝫ
defuncto bea. Hiero. scīn̄ cadauer suū (Sic em̄
nolat Euse. ꝛ Cirill⁹ eius discipli ꝛ ꝯtēporanei)
nūq̄ fuit pars btī Hiero. viuētis:sed materia ca
dauerꝫ: siue subiectū forē cadaueris q̄dcūqꝫ fue
rit. Uenerantur aūt scōꝝ reliq̄as:nō q: totū is-
tud qđ sensib⁹ subijcit̄:fuit pars scōꝝ:sed q: ma
teria vel suba forē reliq̄aꝝ veret eadē nūero fue
rūt in scis:ꝛ iterū reunietur in resurrectiōe aīa
bus scōꝝ participes glīe corꝑis. De corꝑe xpi
patebit.i. ¶ Ad ꝓpositū ſm hāc opi. tenētes: φ
in eodē cōposito subali nō est nisi vna forā suba
lis:dr̄ φ in hūanitate xpi nihil est nisi materia ꝛ
aīa intellectiua tāq̄ partes ei⁹ essentiales:ex qui
bus cōponit̄. ¶ G Qđ autē sit corp⁹ illud in qđ Beatus
cōuertit̄ suba panis:sunt diuerse rn̄siōes. Btūs thomas
tho.iij.par.q.lxxv.ar.vj.pōit φ corp⁹ illđ in qđ
ꝯuertit̄ panis:est aliqđ cōpositū ex materia ꝛ aīa
itellectiua:nō vt itellectiua ē:nec vt ꝯstituit ꝯpo
situ̅ qđ est hō:sed vt dat esse corporeū:ꝛ cōstituit
cōpositū : qđ est corp⁹. Sed hoc sufficeri nō pōt:
q: ꝯuertit̄ in illud corp⁹ qđ fuit idē in sepulcro
ꝛ in cena vel cruce:ꝫ illđ nō includit aīaꝫ cū aīa Egidius
xpi nō fuit in sepulcro. ¶ Egidius dixit theore
mate.xxviij.φ corp⁹ illud in qđ ꝯuertit̄ suba pa
nis:est materia:nō absolute ꝛ ſm se:q: i hoc er-
rauerūt oēs phi antiq̄:dicētes materiā esse cor-
pus:vt dicit theoremate.xxx.ꝫ organizata:scilꝫ
materia hn̄s quēdā modū quantitatiuū:ꝓpter
quē ipa pōt noīari corp⁹: sic em̄ dicit phs φ aīa
est act⁹ corꝑis.i.materia hn̄tis ptes seu moduꝫ
quēdā quātitatiuū:nō tm̄ icludēdo quātitatē:q:
illa nō est de eēntia hoīs. Ille tm̄ mod⁹ dic:nō ē
q̄dda accidēs supadditū matie eēntie:ꝫ est vere
lict⁹ i materia ex adiacētia quātitatꝫ: ꝛ est realr̄
ipamet maīa substās certꝫ dimēsiōib⁹ siue quā
titati:q: vt sic eēset hr̄e ptes ēt distīctas a ptib⁹
quātitatꝫ. Et ꝓpt̄ h̄ ēt maīa vt sub tali mō hꝫ eē
pōt dici q̄dda totū:siue q̄dda cōpositū:vt decla-
rat theo.xxix. vt ita h̄e possit dici:tot⁹ pāis ꝯuer
tit̄ i totū corp⁹. Et ꝫ h̄ pt̄ ēt idē fuisse corp⁹ xpi
viuū ꝛ mortuū:nō solū rōne maīe:ꝫ rōne illi⁹
termini:modi existēdi sub quātitate:vt declarat
theo.xlvij. Iđ āt negat quātitatē eē i pſe termīo
ꝯuersiōis:q: tūc nō eēt trāssubstātiatio si reqre
ret i p se termīo aliqđ accidēs. ēt tūc ibi eēt quā
titas pmo:qđ ipe negat ꝛ alij cōiter. ¶ Ista opi
nio tū h̄ possēt itelligi:tm̄ mod⁹ loq̄ndi videt̄ i-

plicare. Nõ eñi simul stat ꝙ modus ille quanti-
tatiuus sit idẽ materie realiter: ꝛ nõ sit derelict⁹
a quãtitate: q2 materia nõ derelinquit: nec cau-
sat a quãtitate. Silr nõ stat ꝙ modus ille aduc-
niat materie ex adiacentia formarũ ceterarũ: vt
ipse frequẽter dicit: ꝛ ꝙ sit idẽ materie: q2 idẽ nõ
cõuenit sibipsi. Itẽ si est idẽ materie: quõ mate-
ria põt dici ex ipso quoddã cõpositũ. ¶ H Das opi-
niones cũ opini. Henrici de gandauo tenentis
in hoie duas esse formas substãtiales: late reci-
tat Sco. cũ suis motiuis: et latius nitit̃ impro-
bare: cuius tñ rõnes sufficiẽter soluit Grego. vbi
supra inquantũ procedũt contra vnitatẽ forme
substãtialis in cõposito. ¶ H Potest ergo dici:
sustinẽdo vnã tñ formã substantialẽ esse in ho-
mine que est anima intellectiua: ꝙ panis cõuer-
titur in materiã primã humanitatis xp̃i: tanꝙ̃
in terminũ primũ ꝑ se ꝛ formalẽ cõuersionis fa-
cte: vi cõsecrationis. Que materia est corpus: vt
dicit alterã partẽ cõpositi substãtialis: q̃ cũ for-
ma cõstituit totũ. Et hec materia siue corp⁹ est
alia numero a materia panis: hec etiã est eadẽ
numero in xp̃o viuente ꝛ mortuo. Ipsa etiã ma-
teria iacuit nuda ĩ sepulcro. Nuda dico a forma
substãtiali: nõ nuda a formis accidẽtalib⁹. Non
tñ cõuertit̃ panis primo in aggregatũ ex mate-
ria ꝛ accidẽtib⁹ sibi inherẽtib⁹: q2 accidẽtia illa
variabilia sunt: nec semꝑ manẽt eadẽ in eodem
subiecto .i. materia xp̃i: quia alia accidẽtia puta
pallor vel nigredo: frigus: rigor ꝛc. fuere tã ĩ cor-
pore xp̃i mortuo: ꝙ̃ in viuo. Terminus aũt ꝑ se
huius cõuersionis semꝑ est idẽ vt .s. dictum est.
Horreo dicere ꝙ forma cadaueris successit aĩe ĩ
tellectiue in xp̃o moriẽte. qõ de aliis scĩs nemi
nẽ negare puto: nõ sic xp̃o: de quo ꝓpħa in ps.
Actuũ. ĩĩ Non dabis scĩm tuũ videre corruptiõez: vt alle-
gat btũs petr⁹: atq2 exponẽs ait. Prouidẽs pro
pheta locut⁹ est de resurrectiõe xp̃i: q2 neq2 dere
lict⁹ est in inferno: nec caro ei⁹ vidit corruptiõez.
Scĩm tuũ. gl. corpus scĩficatũ. per hoc probat
hũane fragilitatis expertẽ: ꝛ supgressum esse hu
manã ꝯditiõez. Hec gl. Videret aũt corruptiõez
cõi lege fragilitatis hũane: si separata aĩa: ac in
infernũ descẽdẽte: corp⁹ in sepulcro formã susci
peret cadauerĩ. Si ergo forma cadaueris nõ suc
cessit: nec alia forma specifica: q̃d hoꝝ magis ob
uiat physicis principiis: materiã stare nudã: an
ipsam stare sine forma specifica. vtrũq2 negaret
phs: qui ponit ad corruptionẽ viuus seq̃ genera-
tionẽ alterius. Vtrũq2 fieri per deũ ꝯcedere ha-
bet catholicus: eo ꝙ neutrũ ĩplicat ꝯtradictiõez.
¶ I Si ꝓo quis dicere nõ refugeret: sapata aĩa
xp̃i aliã formã succedere ĩ materia noletur vt li-
bet. Iã manifestũ est ꝙ corpus cõpositũ ex mate
ria ꝛ illa forma succedẽte: qõ iacuit in sepulcro:
nũꝙ̃ fuit in xp̃o: neq2 pars hũanitatis xp̃i. Non
ergo hoc corpus cõuertit̃ panis: q2 corp⁹ in qõ
ꝯuertitur: idẽ in sepulcro ꝛ in viuẽte xp̃o: vt ple-
risq2 autoritatibus scõꝝ patrũ probat̃. Unde
Ambr. vt habet̃ de ꝯse. di. ĩĩ. oĩa quecũq2. Idẽ in
Ambro. quit corpus qõ de virgie sumptũ est qõ passũ est
ꝛ sepultũ: ꝛ resurrexit ꝛ in celũ ascẽdit. loq̃tur de
corpe in qõ ꝯuerit̃ panis in eucharistia. Itẽ leo
Leo. in ser. de ascẽ. Non dubia fide: sed certissima scĩẽ
tia tenemus: eã naturã in pr̃is ꝯsessurã throno:
que iacuerat in sepulcro. Itẽ augu. in de fide ad
Augusti. pe. Idẽ homo ĩ vtero mr̃is ꝛ pepẽdit ĩ cruce: ꝛ ia
cuit in sepulcro: ꝛ resurrexit. Sed nõ põt illa idẽ
titas intelligi nisi ratiõe partis que est corpus.
Idẽ in ep̃la ad Felicianũ. Illã carnẽ in sepulcro
nõ deseruit: quã in vtero formauit. Itẽ grego. su
per illõ Iob. xxi. Maria stabat ꝛc. Qõ moriẽdo Gregori⁹
in sepulcro posuit: surgẽdo sup angelos leuauit.
Itẽ super illud Ione. glo. Tu subleuãs de corru-
ptiõe. idipsuz corp⁹: ꝛ eandẽ carnẽ resurgere qõ
in humo ꝯditũ fuerat. Multa ad idẽ .s. allegata
fuerãt. Et per hec patet solutio rationũ: supra.
¶ K Sed di. nõ solũ est idẽ corp⁹: sed ꝛ eadẽ ca
ro: vt dicũt quedã auctoritates. Et ps. xv. Caro
mea req̃escit in spe. ꝛ Act. ĩĩ. Nec caro eius vidit
corruptionẽ. ꝛ eadẽ ratiõe ei⁹ ossa. Materia aũt Actuũ. ĩ
non põt dici caro: neq2 os: cũ illa nõ sunt eiusdẽ
ratiõis. Materia autẽ est eiusdẽ ratiõis in olb⁹
organis. Rñdet̃: caro ꝛ ossa sunt termini cõnota
tiui: ꝛ accipiunt̃ duplr. Uno modo vt supponũt Caro ꝛ of
pro corpore de suba. i. pro cõposito ex materia ꝛ sa termi
forma specifica ꝯnotãdo accidẽtalẽ dispositiõez ni sunt cõ
ꝛ sic panis nõ ꝯuertit̃ in carnẽ: vt supra dictũ est notatiui
q2 nõ in corpus vt est spẽs subẽ. Nec sic est eadez et capiũ
caro viui ꝛ mortui: nec eiusdẽ ratiõis est in hoie tur.
ꝛ pecore. Alio modo accipit̃ vt supponit pro cor
pore tertio mõ accepto. i. altera parte cõpositi q̃
est materia: ꝯnotãdo certas dispositiões accidẽ
tales: ꝛ sic est eadẽ caro ĩ viuo ꝛ mortuo. Etiã ca
ro ꝛ ossa sunt eiusdẽ ratiõis essentialis: sed nõ ac
cidẽtalis: sicut hõ albus ꝛ calidus. Sũt etiã eius
dẽ ratiõis: ĩ hoie ꝛ pecore. Nec seq̃tur: sunt eius-
dẽ ratiõis ergo caro est os propter defectũ ꝯno
tati: sicut hõ iustus ꝛ iniust⁹ sunt eiusdẽ ratiõis
essentialis. Nec tñ ꝓpter hoc iust⁹ est ꝛ iniustus.
Et tãtũ de hac materia: in qua eligat quiuis qõ
placet: seclusa temeritate ꝛ pertinacia: stãte sem
per hũili subiectiõe intellect⁹ propriĩ determina
tioni ecclie: et fidei orthodoxe. ¶ L Adhuc re- Dubium
stat videre an cõuersio illa fiat in tpe vel in instã Rñsio ad
ti. Ad qõ est vna responsio doctorũ omnium: q2 dubium
dicit Alexã. iiii. per. q. xxxviii. mẽ. vj. Tot⁹ panis Innocẽ.
in totũ corp⁹ cõuertit̃ indistincte: ita ꝙ non vna
pars substãtie panis in vnã partẽ corporis xp̃i:
alia in aliã: prout determinatũ est ab Inno. iii.
sic dicẽte. Utrũ ptes ĩ ptes aut totũ ĩ totũ aut to
tale trãseat in totale: nouit ille q̃ facit: ego qõ re
siduũ est igne cõburo. Si tñ quererẽs instar im
probitas: ego salua fide: ꝯcesserim: ꝙ totalis pa
nis in totale corpus cõuertit̃: ita vt nulla pars
panis trãsit in aliquã partẽ corporis. ¶ Et hoc
satis patet ex ꝓmissis: nam cũ cõuersio nõ dicit
aliõ nisi desitionẽ panis ꝛ successionẽ corp̃is: de
finit aũt totus panis ẽm se ꝛ quodlibet sui: ꝛ suc
cedit totũ corpus xp̃i. Manifestũ est ꝙ totũ cõ
uertit̃ in totũ: ꝛ ita fit corpus xp̃i totũ simul pre
sens speciẽb⁹ panis: ꝛ nõ pars post partẽ: et ita
nõ successiue: ꝛ ꝑ cõsequẽs instãtanee. i. totũ si-
mul. Nõ eñi põt esse successio ex parte termini q̃
tot⁹ simul introducit̃: ꝛ nõ pars post partẽ. Nec
ex pte subiecti successiue ad forme receptionẽ di
spositi: q2 nullũ est ĩ subiectũ: cũ totũ trãseat in
totũ. Nec ex pte agẽtis limitati: q2 agẽs est infi
nitũ: ꝛ ꝓpter idẽ nulla põt esse resistẽtia. Dicit̃
ergo ꝙ in fine ꝓlationis verboꝝ incipit esse cor
pus christi sub speciebus panis ꝛ desinit esse pa
nis. ¶ Et si diceres: licet virt⁹ diuina cõuertẽs
sit infinita: tñ operat̃ ad ꝓlationẽ verboꝝ sacra Alexan.
mẽtaliũ: que nõ potest esse subita. ¶ Ad illud re
spõdet Alexan. licet virtus diuina operet̃ adver
bi prolationẽ: non tamen ẽm prolationem suc-
cessionis. operatur enim virtus diuina nõ nisi
prolatis verbis: sed non durante verborum pro
latione. Operatur autem in fine prolationis et
nõ ante: q2 ita placitũ est sue oĩpotẽti volũtati.

¶ M Sed forte quis replicet: signo instās vl
timū esse panis: et sit primū instās corporis xpi
sub speciebꝰ panis: vel sunt vnū instans vel di-
uersa. Si primū: ergo simul sunt corpꝰ xpi et pa
nis cōtra priꝰ dicta. Si diuersa: et cū instātia nō
possunt esse immediata cadit tps mediū: p quo
vt videt: introducit corpus xpi: et ita successiue.
Solutio: panis desinit simul cū pbor platiōe:
ita q idē est instās desitionis plationis pborū
et desitionis panis. Cū aūt platio verbor est suc
cessiua: et res successiua desinit p primū nō esse:
et nō p vltimū esse: alioqui daret vltima pars cō
tinui q necessario foret indiuisibilis: idō nō dat
vltimū esse panis: sicut nō dat vltimū instās p-
latiōis: sz dat primū nō esse platiōis simul et pa
nis: et illud est primū esse corpis xpi sub speciebꝰ
panis. Et p h pz solutio replice: nō admittēdo
qd assumit: signo vltimū esse panis: illud eni nō
est signabile: qr desinit nō p vltimū esse: sz p pri
mū nō esse. Et huic satis cōcordat sententialiter
Alexā. de ales par. iiij. q. xxxviij. mē. vij. vbi ait.
Sumere est instans in quo est corpꝰ xpi primo
et illud est terminꝰ huiꝰ mutatiōis q est trāssub-
stātiatio. Sz qr in tēpore nō cōtinuant adinui-
cē instātia: sed inter quelibet est tps mediū: nō
est sumere instās primū āte instās vltimū trās-
substātiatiōis: in q instāti primo ante vltimuz
est panis: qr etsi sit sumere instans indiuisibile
vltimū in cōtinuo: nō tn penultimū. Unde non
est sumere instans in quo vltimo est panis: in-
stans eni instanti nō pōt continuari: sed tēpus
instāti. Unde totū illud tēpus in quo est panis:
continuat illi instanti in quo primo est corpus
xpi. Hec ille. Hoc ergo instans in quo primo est
corpus xpi: est primū nō esse panis: et terminat
tēpus prolationis pbor. Tantū de illo. Et per
cōsequēs de his q respiciūt corpus xpi sm cōsi
deratione predicamēti substātie: scz de veritate
corporis christi in sacramēto. Qua mutatiōe in
cipit ibi esse. Quid in qd cōuertit. Que substan-
tia maneat. Que desinat: an desinēs annihilet
Questio. An cōuersio instātanee: an in tpe pficiat. ¶ N
Pro cōplemēto tn et clariore ac specialiore deci
sione corū q respiciūt substātiā eucharistie: sm
diuisionē. 8. lectione. xxxviij. factā. Adhuc vidē
Resspōd dū an totꝰ xps fiat psens altaris sacramēto ad
qōnē. legitimā ɔsecratiue forme platione. ¶ Pro cuiꝰ
solutiōe duo pmitto pambula. Primū: q nomē
xps notat suppositū pbi diuinū subsistēs l dua
bus naturis: diuina scz et humana. vñ Dama. li.
Damas. iij. Hoc nomē xps psone dicimꝰ: non monotro
pos. i. vno mō dictū: sz duarū naturaz cē signi
ficatiuū: scz diuinitatis et humanitatis. Et aug.
Augusti. ɔtra maximū. Christꝰ vna psona est gemine sub
stātie. Ex illo pz q lz sint tria supposita diuina
scz pr et filꝰ et spūsctūs: qr tn solꝰ filiꝰ subsistit in
natura hūana: qr solꝰ ipse incarnatꝰ est: xps sup
ponit p solo filio nō p pre nec spūscto. Suppo
nit eni p psona diuina: cōnotādo humanā na-
turā hypostatice sibi vnitaz: vñ dimissa natura
hūana: pbū nō esset xps pprie loquēdo. Defice
ret eni cōnotatū: quo deficiēte: deficit et supposi
tio sm logicos. Sicut deꝰ dñs est: tn deficiente
creatura nō esset dñs: eo q deficeret cōnotatū
huiꝰ termini dñs: ɔnotat eni seruū. Nō existēte
aūt creatura: nō est seruꝰ cui dñs dominaret: et
ita nō esset dñs: vt vult btūs Aug. v. de tri. c. xiij.
et allegat magr distl. xxx. primi. ¶ Ex illo pz q
pbū nō semp fuit xps: qr nō ante assumptionē
hūanitatis. Nec obstat illud apli. Christꝰ iesus
heri et hodie: ipse et in secula. Qr simpliciter verū
est sm rigorem logice: xps fuit heri et hodie et ab
eterno: qi vis verbū nō fuit xps ab eterno. Sup
positū eni illud qd est xps: fuit ab eterno: qūuis
nō ab eterno vnitā habuit sibi naturā humanā
¶ Scdo seqt q pprie loquēdo: et de rigore ver
bor in triduo mortis xpi verbū nō fuit christꝰ.
Patet qr in illo triduo nō habuit sibi humani-
tatē vnitaz: qr nō fuit humanitas christi in illo
triduo: lz fuit corpꝰ et ala et vtrūqz deitati vnitū:
qr tn ala fuit separata a corpore nō fuit ibi hūa
nitas. nā hūanitas cōposita est ex vtroqz: vt di-
cit Hiero. et allegatū est. 8. ¶ O Ex quo sequi
tur tertio: q si aliqua predicata christo attribu
ta sunt p triduo ratiōe hūanitatis: q tales ora
tiones sunt tropice et figuratiue: hoc est nō sunt
vere de pprietate sermonis: sed admittunt p figurā
vt illa Aug. sup Johānē. Quis nō est derelictꝰ in
inferno? Christꝰ: sed in ala sola. Quis iacuit i se-
pulchro? Christus: sed in corpore solo: qr in his
singulis xps est. In his singulis xps ɔsitemur.
Et illa Amb. in lib. de spūsancto. Christus pepē Ambro.
dit in ligno: xps iacuit in sepulcro. Et illa sym-
boli. Christꝰ est sepultꝰ: xps descēdit ad iferna.
Hec inquā et siles sm pfatū modū loquēdi p sy-
necdochē cōceduntur: qr diuinū suppositū māsit
vnitū corpori xpi: et similiter ale in triduo: vt di
ctū est: q fuerūt partes humanitatis eiꝰ: ratiōe
quarū partiū toti xpo p dicta pdicata attribuū
tur. Sm hūc ergo intellectū cōcedit: xps iacuit i
sepulcro. i. corpus hūanitatis christi: cui māsit
vnitū pbi suppositū iacuit in sepulcro. Et illa:
xps descēdit ad iferna ad hūc itellectū cōcedit:
ala xpi diuinitati vnita descēdit ad iferna. ¶ No
tandū tn de illis. Christus descēdit ad inferna:
xps iacuit in sepulcro: q sm rigorez logice vere
sunt. Nō aūt ille. Ad inferna descēdit xps. in se-
pulcro iacuit xps: quarū differētia patet ex logi
ca: qr aliter appellant termini ɔnotatiui positi
a parte eiusdē extremi: aliter dū ponunt a par-
te diuersor. Verū nonnulli gnalius de noie xpi
loquunt dicētes: ipsuz supponere p diuino sup
posito: cōnotādo ipsum subsistere in natura ca-
paci assumptiōis suppositalis: siue sit totalis si
ue partialis. Et hi admittūt prefatas locutiōes
pprie: nō per figurā: tn p idiomatū cōmunica-
tionē. ¶ P Sz nō stando in ista diuersitate: vi
deamꝰ an xps sm totā diuinitatē et sm totā hu-
manitatē sit in hoc sacro. In vtraqz eni natura
est reperire quādā totalitatē. In diuina que est
sm inclusionē oim triū psonarū: sic eni xpm sz
totā deitatē esse in hoc sacro est xpm esse cū pa
tre et spūscto. In humana pō natura est reperi-
re duplicē totalitatē: vnā sm partes essentiales
aliā sm partes integrales. Et sic xpm esse in sa-
cramēto sm totā naturā humanā: est xpm esse i
sacramēto sm corpꝰ et alam: et sm oēs ptes inte
grales caput: pedes et sic de aliis. Scdo supponi
tur ex supradictis q aliqd dr esse in sacramento
dupliciter: vel ex vi cōsecratiōis vel cōuersiōis:
qd scz est terminꝰ p se ɔuersiōis: et primo interꝰ. Dupl aliqd dr cē i sacro
Scdo mō p quādā ɔcomitātiā: qr cōiūctū ei qd
prio mō est psens. ¶ His pmissis ponunt. v. p- ppositio
positiones. Prima: christꝰ deꝰ et hō sm diuinaz prima.
naturā pariter et humanā presens est venerabi-
lis eucharistie sacramēto. Hec veritas satis de-
ducta est ex autoritatibꝰ canonis et sanctor lec.
xxxix. et possunt aliqua breuiter commemorari.

De summa trinita. ꝛ fi. catho. c. j. Idē ipse sacer
dos et sacrificium iesus christus. Iesus autem
xp̄s de⁹ ꝛ hō est subsistēs in natura diuina ꝛ hu
mana. Et cōcordat hūis Hiero. de cōse. dist. ij.
Hieroñ. Nec moyses. Nec inq̄t moyses dedit vobis panē
verū: sȝ dn̄s iesus ip̄e cōuiuiū ꝛ cōuiua: ip̄e come
dēs ꝛ q̄ comedit. Itē illud est sub sacramēto qd̄
manducat ꝛ sumit sumpto sacramēto. Hoc autē
Augusti. est xp̄s. Aug. de cōse. dist. ij. qui mādu car. Mādu
Ambro. cat xp̄s: viuit māducat⁹: q: surrexit occisus. Itē
Hiero. eadē dist. singuli. Singuli inq̄t: totū ac
cipiūt xp̄m dn̄m. Itē amb. lib. de offi. eadē dist.
ante bn̄dictionē. In hoc sacramēto xp̄s est. Ad
idē plures adduci pn̄t q̄ habent eadē dis. ꝛ. iiij.
sententiarū. ꝯcordant oēs doc. Inno. Hugo. ꝛ ce
teri. Q: ergo ibi est xp̄s: ꝛ xp̄s dicit vtrāq̄ natu
rā diuinā ꝛ humanā: sequit̄ ꝙ ibi sit vtraq̄ natu
Scda ꝓ- ra. ¶ Q Scda ꝓpositio. Sub hostia cōsecrata
positio. cōcomitāter est ipsa diuinitas ꝛ dei fili⁹. Non tn̄
ibi sic est pater ꝛ sp̄ūssctūs. Prima pars ptȝ: q:
diuina natura vnita est corpi xp̄i: nec ip̄m vn̄q̄
dereliquit. qd̄ corp⁹ est ibi p se vi ꝯsecrationis: vt
dictū est. Qd̄ aūt diuinitas nō dereliquit corp⁹:
Augu. ptȝ p beatū Aug. sup Iob. Mors ad tp̄s animā
Damas. ꝛ carnē separauit: sȝ neutrū a v̄bo dei. Itē Dam.
lib. iij. sen. Christ⁹ qd̄ semel assumpsit nunq̄ di
misit. qd̄ intelligi oportet quantū ad ptes essen
tiales: q: in triduo dimisit humanitatē: q̄ in tri
duo nō fuit: sed nō partes: q: nec corp⁹: nec ani
mā. Cū ergo diuinitas ꝛ v̄bū (qd̄ est fili⁹ dei) nō
sit ibi ex vi ꝯuersionis: nec in ip̄m panis cōuerti
tur: vt. s. dictū est. Est aūt ꝯiūcta corpori assum
pto qd̄ nō dereliquit: sequit̄ ꝙ sit ibi p cōcomitā
tiā. Scda pars ꝓpositionis ptȝ scȝ ꝙ nō sit sub
hostia pater ꝛ sp̄ūssctūs sic ꝯcomitāter sicut dei
tas ꝛ fili⁹. Sūt quidē sub sacro pr̄ et sp̄ūssctūs q̄
ꝓpter immēsitatē diuine nature sunt vbiq̄: ēt
ꝓpter idētitatē essētie nō pn̄t separari a filio: vt
fili⁹ sit alicubi ꝛ nō ibi sit pr̄ ꝛ nō sp̄ūssctūs: q: q̄li
bet harū ꝑsonaꝝ est in alia p circūcessionē: ꝛ sim
pliciter inseparabiles sunt: vn̄ dixit xp̄s philip
Io. xiiij. po. Ego in pr̄e ꝛ pr̄ i me est. Nō aūt sunt in sacro
eo mō p cōcomitātiā sicut essētia ꝛ fili⁹. nā essen
tia et filius sunt ibi per concomitantiam quia
vniti hypostatice corpori assumpto: sed nec pa
ter nec spiritussanctus assumpsit humanā na
turā ꝛ ita nec partes eius. Non enī pater factus
est homo: nec spiritussanctus incarnatus est: vt
probat magister distin. j. tertij. ꝛ distin. xvj. pri
Dubium mi li. sen. ¶ R Utrū aūt debeat concedi sim
pliciter: ꝙ ibi sit pater ꝛ sp̄ūssctūs per concomi
tantiā licet nō sicut verbū videt̄ mihi salua sem
per saniore sententia ꝙ vis est in nomine: q: de
re constat. Cōstat quidē ꝙ ibi est pater et spiri
tussctūs duplici rōne. Primo q: sunt de⁹: ꝛ per
ꝯn̄s vbiq̄. Scdo q: sunt cōsubstātiales v̄bo: er
go sunt vbi v̄bū: ita ꝙ si p impossibile nō essent
vbiq̄: nihilomin⁹ essent in sacro in quo est ver
bū: ꝓpter cōsubstātialitatē verbi. Cōstat etiā ꝙ
Aliqd̄ dr̄ ibi est v̄bū p assumptionē corpis quo mō nō est
eē i sacro ibi pr̄ ꝛ sp̄ūssctūs. ¶ Posset igit̄ dici ꝙ aliqd̄ dr̄
p ꝯcomi esse in sacro p cōcomitātiā dupl'r: immediate et
tantiam mediate. Primo mō dr̄ esse ibi qd̄ est vnitū siue
dupl'r. ꝯiunctū ei qd̄ est ibi p se ꝛ primo: nō p aliud. i.
nō ꝓpter hoc ꝙ est ꝯiūctū alicui ꝯiūcto ei qd̄ est
ibi p̄mo ꝛ p se. Sic est anima sub speciēb⁹ panis
q: imediate ꝯiūcta est corpori. Scdo mō qd̄ est
ibi ꝓpter ꝯiūctionē ei⁹ cū ꝯiūcto illi qd̄ est ibi p
se primo: sic accidētia ale: gr̄a: charitas: ale xp̄i

sunt in sacro: nō q: vnita sunt corpori qd̄ est ibi
primo ꝛ p se: sȝ q: vnita sunt ale q̄ ꝯiūcta est cor
pori. Per hoc posset dici ꝙ v̄bū est in sacramen
to p cōcomitātiā primo mō imediate q: vnitū
imediate corpi. Nō enī est vnitū p alam: alioq̄n
in triduo nō fuisset vnitū corpori: ala tūc sepa
rata: qd̄ ptȝ falsum. Pater aūt ꝛ fili⁹ sunt ibi: q:
vniti ꝛ cōsubales v̄bo: qd̄ est imediate vnitū cor
pori: ꝛ sic nō sunt ibi p cōcomitātiā p̄mo mō im
mediate: sȝ scdo mō. ¶ S Tertia ꝓpō q̄ respicit Tertia ꝓ
hūanitatē xp̄i: q̄ attēdit̄ penes ptes essentiales positio.
eiusdē: est illa. Corp⁹ xp̄i est sub speciēb⁹ facta cō
secratiōe primo ꝛ p se. Ala v̄o est ibi p ꝯcomitā
tiā imediate. Prima ps ꝓbata est. s. Scda ꝓba
tur: q: tale est corp⁹ xp̄i i sacro q̄le est in sua na
turali existētia. In naturali aūt existētia est vi Rom. vj.
uū: ꝛ nō mortuū: q: xp̄s resurgēs ex mortuis iā
nō morit̄. Nō viuit aūt nisi p alam: ḡ nō est sine
ala. Qd̄ aūt sit ibi p cōcomitātiā ptȝ: q: nisi esset
ꝯiūcta corpi nō esset ibi: vn̄ in triduo fuisset cor
pus in sacro sine ala: vt frequēter dictū est. Quā
etiā imediate: ptȝ: q: ala imediate ꝯiūgit̄ corpori
ipsiq̄ inhereret ꝛ ip̄m viuificat: nō p aliqd̄ mediū
cui pri⁹ inhereat. Et sicut dictū est de ala: ita di
cēdū est de p̄cioso xp̄i sanguine: ꝙ etiā est in cor
pore et sacro p cōcomitātiā imediate. Nō enī pōt
corp⁹ hūanū viuere naturalr̄ sine sanguine. Et
est imediate ꝯiūctū corpi nō p aliud cui sit essen
tiali⁹ ꝯiūctū. ¶ Quarta ꝓpō respiciēs ptes inte Quarta
grales. Oēs ptes integrales corpis xp̄i: caput: ꝓpō.
pect⁹: man⁹: pedes ꝛ cetere ptes integrales p se ꝛ
primo hn̄t p̄ntiā ad spēs sacrales. Probat̄: q: p
se ꝛ prio ē ibi corp⁹. Cū aūt corp⁹ nihil est: ꝙ sue
ptes simul sumpte: ḡ ꝓpositū: maxime q: xp̄i cor
pus nūq̄ fuit mōstruosum aut ip̄fectū: ḡ semp
habuit oēs ptes ad corporis ꝑfectionē req̄sitas.
Erat enī speciosus forma pre filiis hoīm: sm ꝓ
phetā. ¶ Sȝ est caute ꝯsiderādū ꝙ noīa partiū Noīa par
integraliū q̄n̄q̄ dicūt partes toti⁹ cōpositi etiā tium inte
ex materia ꝛ forma specifica cōpositas: et sic ca gralium
put non est tm̄ materia vel forma corporeitatis quid si
sm sic opinātes: sȝ est cōpositū ex materia ꝛ ala gnificant.
viuēte sic disposita ꝛ qualificata. Alio mō dicūt
tm̄ materiā substractiue: ꝛ nō formā specificam
cōnotādo certā formā ꝛ qualificationē: quo mō
etiā in corpore mortuo dicim⁹ esse caput ꝛ mem
bra: ꝛ sic pōt etiā distingui de carne ꝛ ossib⁹. Et p
hoc pn̄t cōcordare doc. quoꝝ aliqui dicūt ꝙ ca
put carnes ꝛ ossa nō sunt eadē in viuo ꝛ mortuo
Nec noīa hec vniuoce imponūt partes illas in
corpore viuo ꝛ mortuo sȝ equiuoce. sicut homo si
gnificat viuū hoīem ꝛ mortuū. Alij oppositū as
serūt. Prima opinio vera est sm primā acceptio
nē: scda sm secūdā acceptionē illoꝝ noīm caput
man⁹ ꝛc. In ꝓpositiōe aūt nostra accipi debent
scdo mō: ꝛ nō primo mō: q: p̄mo mō accipiendo
sunt ibi partim p se ꝛ primo quātū ad materiā:
ꝛ partim per cōcomitantiā quoad formā. ¶ T
Ex his colligitur ꝙ quattuor pertinētia ad per Quattuor
fectā corpis christi cōsistentiā: sunt in sacramē ptinētia
to venerabili. Primū: corpus christi gloriosū: ad sacra
scdm preciosus eius sanguis: tertiū benedicta corpis
eius anima: quartū diuinitas excellentissima. xp̄i con
Corpus ex vi cōuersionis sine per se p̄mo: cete sistētia si
ra tria per cōcomitantiā quodā ordine sm Frā in hoc sa
cisci maronis sm quē habent esse in xp̄o in exi cramēto
stētia naturali. Nā sanguis est ibi ex cōcomitā
tia immediata: quia pertinet imediate ad dispo
sitionē corporis vt sit susceptiuū ale: q̄ nō viuiss

cat corpus sine sanguine. Scdo est ibi ala ex cōcomitātia mediata: qꝛ presupponit sanguinem in corpore: sine quo corpus nō viuificat. Tertio est ibi deitas ex concomitantia remota: q̄ q̄uis immediate sit vnita corpori: et etiā nūc sit vnita corpori: ala ꝛ sanguine separatis: in triduo sc3. tamē in incarnatione facta est vnio ad totū hominē primo: et ex cōsequenti ad partes humanitatis: ꝛ ideo quasi remota ꝛ vltima concomitantia dr̄ esse sub sacro. Ex quo pz ꝙ aliter loquitur ille doc. de medio: ꝙ̄.s. dictū est. Loquit enī hic de medio quasi disponēte: vt mediate dicat vniri vel cōiūgi: qd̄ requirit aliqd̄ mediū quasi disponēs aliud ad sui cōiunctionem: nō ꝙ illo medio vniat: ꝛ sic ala mediante sanguine vnitur corpori: qꝛ nō vnit corpori sine sanguine disponente corp⁹: nō aūt vnit sanguini. Supra aūt dictum est de medio suscipiēte vnionē.i. de medio quo primo vnit alicui ꝛ propter hoc ꝙ vnitū est illi et illō alteri: vnit etiā illi alteri. Et sic nec sanguis nec ala: nec deitas mediate vnit corpori: sed singulū horū immediate vnit corpori. Et fm̄ hoc quedā sunt ibi p cōcomitantiā ad corp⁹ xp̄i: q̄dā

Scūs Bonauen. p cōcomitātia ad concomitātiā: de quib⁹ dicet. De illis q̄tuor supradictis etiā loquit scūs Bonauē. dis. xj. q̄rti. q. j. ar. iiij. aliquo mō cōformiter Frāc̄isco di. ꝙ ibi est corp⁹ xp̄i vi cōuersiōis sanguinis rōne cōnixiōis: ala rōne cōnexiōis:

Jo. vj. diuinitas rōne vnionis: q̄ etiā notari ptr in verbis xp̄i. Ego sū pa. vi. q̄ de ce. descē. panis quātū ad corp⁹ seu carnē. vn̄ Caro mea vere est cib⁹. ibidē. Viu⁹ p alam q̄ nō viuificat sine sanguine. q̄ de celo descēdi ex deitate: non motu locali: sed hūanitatis assumptiōe. ¶ VI Sexta ppō. Nō solū hec quatuor nolata corpus: sanguis: ala: deitas: sunt in sacro eucharistie: sed ēt eaꝝ proprietates accidētia: ꝛ perfectiōes nature ꝛ glie. pz: qꝛ vt frequēter dictū est: ꝙ tale est corp⁹ sub hostia quale est in naturali existētia quātū ad suas partes ꝛ ppꝛietates maxime absolutas: fm̄ eos qui ponūt respectus: qꝛ de respectiuis presertim ad vbi nō ita: de quo postea. Unde sunt ibi quatuor dotes glie corpis determīata partiū armonia: ac qualitates p̄ter scdē: cōplexio debita partiū officialiū ꝛ organoꝝ. Sunt enī ibi in optima dispositiōe naturali quātū ad oēs qualitates singulis inexistētes. Sed de quātitate corporis ac partiū ac coꝝ situ et distātia locali dicet lec. seq. Nec solū ibi sunt oīa que faciūt ad perfectionē corpis ꝛ mēbroꝝ: sed etiā ea que sunt ad corpis ornatū ꝛ decorē: vt capilli: vngues: barba ꝛ cetera que pertinēt ad gliosi corpis speciositatē: que xp̄s resumpsit in sua mirifica ꝛ gloriosa resurrectiōe in quibus sedet ad dexterā prīs: sctōꝝ aspectibus p̄ntatus. Sunt ꝛ ibi perfectiōes ale naturales ꝛ gliose: sc3 cognitiōes diuīe essentie: ꝛ reꝝ olm in verbo ꝛ proprio genere. Similr ꝛ fruitio brā ac affectiōes: amores: ceteriq̄ volitatioact⁹ ꝛ delectatiōes. Necnō ꝛ exterioꝝ sensuū interiorū opera ꝛ qualitates. Si enī aliq̄ haꝝ perfectionū deesset xp̄o vt in sacro: tūc esse in sacro redūdaret in magnā imperfectionē corpis ꝛ ale xp̄i. Perderet enī aliquā perfectionē vt ibi existēs q̄ sibi inexisteret in celo: qd̄ videt absurdū dicere. Naꝫ sic minꝰ delectabile esset xp̄o quātū ad corpus ꝛ alam: esse in eucharistia ꝙ̄ in celo vt si ibi careret aliq̄ pfectiōe aut delectatione corpali vl̄ spūali. Sicut ꝛ angelis custodibus nr̄is magis triste foret: si eis nobiscū in terris existētib⁹ aliq̄ deesset perfectio que adesset in celis. Unde etiaꝫ nobiscū existētes: semp vidēt faciē prīs. ¶ Neq3 enī necessariū est quodcūq3 absolutū in corpore aut ala xp̄i tolli: propter nouā eius presentiā ad speciales sacramētales: qd̄ eis inest in celo. Nul- Math. xviij.
lo ergo priuatur in sacro qd̄ inest in celo. Et hoc de scdō: qꝛ fm̄ absolutā dei potētiā: oppositū nō est īpossibile: vt. j. dicet. ¶ Et pro oībus illis vna est ratio: qꝛ cū propter cōuersionē panis in solū corpus xp̄i: per cōcomitātiam sunt ibi sanguis: ala: deitas: qꝛ ꝯiūcta sunt corpi ꝛ vnita: eadē ratione ibi sunt ꝛ illa que sanguini: ale: aut deitati sunt vnita: non enī propter p̄ntiaꝫ corpis sui in eucharistia vult xp̄s ipsū corp⁹ priuare suis proprietatib⁹ ꝛ perfectiōibus: nec illas sibi ꝯiūctis. Vult ergo p̄lo esse sub hostia corpus suū vi ꝯuersiōis ad sensū supra expressū: vult illud corp⁹ suū glioſū comitari animā: diuinitatē ꝛ sanguinē. Vult illa cōcomitātiā nō esse īperfecta: nec suis operatiōibus: donis naturalib⁹ ꝛ gratuitis esse priuata. Per hoc patet quō totus xp̄s est in hoc salutifero sacramēto. Et hec de his que predicamentū substātie respiciūt: ad presens sufficiant.

¶ Lectio. xliij. A

Expeditis vtcūq3 his fm̄ priorē diuisionē: que conueniūt substātie predicamēto: cōsequēter videndū est de respiciētibus corpus xp̄i quātū ad quātitatē ꝛ situ. Cū aūt fm̄ catholicā veritatē tot⁹ xp̄s fm̄ vtrāq3 naturā diuinā ꝛ humanaꝫ: ꝛ fm̄ oēs partes sue hūanitatis gliose: officiales ꝛ integrales atq3 organicas: simul cū singulaꝝ proprietatibus est in sacro eucharistie sub speciēb⁹ panis: vt lec. proxia: ꝛ aliīs precedētibus diffuse ostēsū est: inq̄rēda est intelligētia huius veritatis. Inter cetera enī multa ꝛ magna huius sacri mirabilia: hoc singulr̄ mirabile est ꝛ humanā videt excellere intelligētiā: ꝙ corp⁹ tā speciosum in sua quātitate lineamētis ꝛ figura pfectissimū cū olm mēbroꝝ ꝛ organoꝝ pfecta distinctiōe est sub parua hostia cui⁹ quātitatē lōge excedit. Videtur enī incōprehēsibile quō caput sit ꝑcise vbi digit⁹: pes vbi oculus: cor ꝛ epar vbi man⁹: venter cū dorso: tibia cū collo ꝛc. salua partiū distinctiōe ꝛ sine eaꝝ cōfusione: ꝛ mēbrū mai⁹ non maiorē locū occupet ꝙ̄ mēbrū minus: puta venter ꝙ oculus. Ponēda est ergo primo veritas tenēda: deinde ei⁹ intelligētia inquirēda. ¶ Quoad primū sit hec ꝑpositio post venerabilē Guil. octaā in trac. de venerabili sacramēto. c. vj. Quāuis corpus xp̄i realiter ꝛ veraciter sub spēb⁹ panis cōtineat: nō tū in sacramēto altaris loco circūscribit: ꝛ totū corp⁹ xp̄i sub tota hostia: ꝛ totū corp⁹ xp̄i sub qualibet parte hostie realiter ꝯtinetur. Totū dico sincathegorematice. i. quelibet pars vel mixtim. i. ip̄m et nihil ipsius quin ip̄m. de hoc. j. lectiōe. lxxx. Probat hec veritas testimonīis sctōꝝ patrū. vn̄ bea. Hiero. in ser. dn̄ice. v. Hierony.
post epi. de cōse. dist. ij. singli. Singuli totū accipiūt xp̄m dn̄m: ꝛ in singulis portionib⁹ tot⁹ est: nec p singulos minuit: sed integrum se in singulis prebet. Itē hilari⁹ papa in. c. vbi. eadē dist. Hilari⁹
Ubi ps est corporis: est ꝛ totū. Eadē rō est ī corpo papa.
re dn̄i q̄ in māna: qd̄ i ei⁹ figura ꝑcessit. De q̄ dr̄ Qui pl⁹ collegerat nō habuit ampli⁹: neq3 q̄ min⁹ parauerat habuit min⁹. Itē gl. sup illo qd̄ dicit

Sybilla. in fine ca. iā allegati. Non eñ quātitas vi-
sibilis in hoc estimāda mysterio: sed virt⁹ sacra
mēti spūalis: dicit. Non est sic quātitas estimā-
da: vt sub minori quātitate min⁹ sit corpus xp̄i:
ꝛ sub maiori maius: q: vbicūqȝ pars: siue dicas
pars speciei totū corpus est: siue pars corporis
xp̄i. i. manus vel pes: totū corpus est. Non tñ di
cendū est ꝙ oīa mēbra mixta sūt: ꝛ vbi caput ibi
mixtim pes vel man⁹: sȝ vbi pars ibi totū: q: nō
maiorē locū occupat totuȝ ꝙ pars: ꝛ ecōuerso.
Hec gl. Qḋ dixit mixtim intelligo. i. confuse: de
quo postea. ❡ B Ex quibus colligit̃ manifeste
primo ꝙ totus xp̄s est in tota hostia: ꝛ totus in
qualibet parte. Scḋo ꝙ ēt q̄libet ps corpis xp̄i
est in q̄libet pte hostie. Tertio ꝙ in quacūqȝ par
te hostie est vna pars corpis xp̄i: ibi sunt oēs.
Quarto ꝙ vbi caput xp̄i: ibi manus. vbi pes: ibi
oculus: ꝛ sic de alijs partibus. Qḋ verū est: si vbi
dicit locū extrinsecū specierū: secus si dicit intri
secā corporis partē. Cuius intellectus ex sequē-
tibus pendet. Huius veritatꝭ possibilitas sic ac
cipi pōt. Nihil negare debet christian⁹ posse fie-
ri diuina virtute nisi ꝙ per ratiōes ex per se no-
tis pōt euidēter probari īcludere ꝯtradictiōeȝ.
Uel nisi hoc elici pōt ex scriptura sacra: aut rece
ptis seu determinatis ab ecclesia. Non eñ iuxta
modū causaꝝ naturaliū diuinā arctare debem⁹
potētiaȝ: cū diuina ptās olm creaturaꝝ virtutē
in infinitū excedat. Nec ad negādū aliq̄d posse
fieri diuina virtute experta sufficiūt: cuȝ totū or
dinē naturaliū causaꝝ possit deus īmutare: ꝛ cō
tra omnē cursuȝ naturaliū causaꝝ cōstet eū mul
ta fecisse. Quis eñ vnq̄ naturalr̄ expert⁹ est vir
ginē sine viro cōcipere: duo corpora simul existe
re: mortuos ad vitā resurgere: accidētia sine sub
iecto subsistere: aliaqȝ munera: que tñ cōstat di-
uinit⁹ esse facta: teste vtriusqȝ testamēti scriptu
ra. Non igit̃ negare aliq̄ debem⁹ a deo fieri pos-
se: q: ipsa nō naturalr̄ fieri experimur. Ad pro-
positū igitur duo supponant̃. Primū deus per
suā absolutā potētiaȝ pōt facere vnā aliquā sub
stātiaȝ fm se totā coexistere pluribus corporib⁹.
Patet: q: hoc nullā includit ꝯtradictionē: cum
per propositiōes per se notas possit euidenter
probari. Ex quo statī sequit̃ ꝙ vna suba per eā-
deȝ diuinā potētiaȝ pōt fm se totā coexistere ali
cui toto ꝛ cuilibet ei⁹ parti. Si eñ pōt coexiste-
re pluribus corpibus a se distinctis ꝛ separatis:
multo magis plurib⁹ partibus eiusdē corporis
coexistere pōt. Utroqȝ eñ cōcesso: pōt euidēter
per veras logicales regulas: que oñi noticie et
sciētie deseruire noscūtur: oīs cōtradictio euita
ri: sicut inferi⁹ soluēdo ratiōes quorūdaȝ ad op
positū arguētiuȝ ostēditur: quāuis nō possit eui
denter ex puris naturalib⁹ probari: ꝙ ita factū
sit siue fiat. Non ergo negare debet catholicus:
quin deus facere pōt ꝙ aliqua suba tota fm se ꝛ
q̄libet partē suā coexistere posset alicui corpi
toti ꝛ cuilibet eius parti. Ita eñ tenemus ꝙ aīa
intellectiua est tota in toto corpe: ꝛ tota in qua-
libet eius parte. Sic etiā asserim⁹ ꝙ angelus est
totus in aliq̄ loco diffinitiue: ꝛ tot⁹ in qualibet
eius parte: nec alterutri⁹ oppositū probari pōt
per demonstratiuā rationē. ❡ C Scḋm. Deus
per suā absolutā potētiam pōt duo corpora siue
eiusdē speciei siue diuersarū facere coexistere si-
mul eidē loco. Patet vt prius: q: nullā hoc inclu
dit cōtradictionē. Sic eñ credimus ꝙ saluator
noster xp̄s clausis ianuis intrauit ad discip'os:
clauso resurgēs prodijt de sepulchro: lapide ab
ostio monumēti nondū per angeluȝ reuoluto.
Etiā clauso virginis vtero natus est huic mūdo.
Ascēdit in celū: nullo celesti corpore diuiso. Ex
quo etiā sequit̃ ꝙ due partes: ꝛ quotlibet plures
eiusdē corpis: imo oēs eidē loco possunt coexi
stere. Naȝ qua ratiōe duo corpa separata possūt
per diuinā potētiaȝ eidē loco coexistere: eadē ra
tiōe et due partes eiusdē corpis possunt eidē lo- Penetra
co coexistere: ꝛ eadē ratiōe tres partes quatuor tio dimē
sex ꝛ simul oēs. Naȝ penetratio dimēsionū: li- sionū do
cet nature sit īpossibilis: nō tñ deo. Etiam de fa nō est im
cto plures forme accidētales extense coexistūt possibil.
eidē loco: et inherent eidem materie ꝛ subiecto.
❡ Ex quib⁹ sequit̃ ꝙ deus qui plus pōt facere
ꝙ nos possumus intelligēdo cōprehendere: fa-
cere pōt ꝙ tota substātia corporis xp̄i coexistat
toti hostie: ꝛ cuilibet eius parti: q: pōt facere ꝙ
sua substātia coexistat diuersis corporibus siue
locis: ꝛ ita diuersis partib⁹ hostie. Et per hoc ꝙ
quelibet pars corporis sui coexistat cuilibet par
ti hostie: pōt et facere ꝙ plēs substātie corporee
possunt simul coexistere eidē loco: ꝛ per hoc pōt
facere plures: immo oēs corporis sui partes eē
simul sub qualibet parte hostie. Et hoc cū facit:
corp⁹ suū totū est sub tota hostia ꝛ totū sub qua
libet eius parte: q: oēs sue partes coexistūt sin-
gulis partibus hostie: ꝛ per cōsequens nō est in
sacramēto circūscriptiue: q: nō est sic ī loco ho-
stie: ꝙ vna pars corporis coexistat vni parti loci
ꝛ nō illa sed alia coexistat alteri: ex quo oēs par
tes coexistūt oībus. Est aūt in hostia siue in lo-
co hostie diffinitiue: sicut anima īntellectiua aut
angelus dicit̃ esse in loco: q: realiter ꝛ vere est ī
loco hostie ꝛ nō extra: talr̄ē nō oportet. Pōt eniȝ
esse extra sub alia hostia ꝛ silr̄ esse extra in celo.
❡ D Quāuis aūt hec sic simplr̄ credere suffi-
ciat cuilibet orthodoxo: q: tñ hic sumus in scho-
lastico gymnasio: vbi nedū q̄d credendū: sȝ quē-
admodū credēda catholice intelligantur inue-
stigandū est quantum humana fragilitas finit.
Eisqȝ loquor qui parati esse debebūt ad satisfa
ciendū omni poscēti rationē de ea q̄ in nobis est j. Pe. iij.
in spe. Qui exēplo Pauli sapiētib⁹ et incipiētib⁹ Rom. j.
debitores cōstituentur. Potētes exhortari in do Titi. j.
ctrina sana: et eos qui cōtradicūt arguere. Ideo
vltra inquirendū est: an corpus xp̄i fm dimēsio
nes proprias: quib⁹ extenditur in celo: sit in sacra
mēto. Et an concedendū sit ꝙ corpus xp̄i sit tm̄
in sacramēto: quāti fuit in cruce: siue quātum
nunc est in celo. Utrū etiā quātitas sua sit in sa-
cramento. Itē quō saluet figura debita huma-
ni corporis: si pars nō distat a parte: aut quō di
stat si sunt simul. Quō oculus sit in capite et nō
in pede: ꝛ quō saluabit̃ partiū organicarū distin
ctio. Et gñaliter quō vitari possit partiū confu
sio. Que oīa sunt difficilia intellectu. Uñ doctor Alexā. v.
irrefragabilis Alexā. par. iiij. q. xl. mē. iij. ar. iiij. alex.
dicit. In hoc sacramento quedam sunt fm na-
turam: quedam supra naturam: sed non super
intellectum: quedam super intellectum et super
naturā. Scḋm naturā sunt ibi accidentia que-
dā: sicut color: sapor: ꝛ magnitudine: ꝛ aptitudo
accidentis respectu actus sui: sicut albedinis ad
immutandū visum. Supra naturā sunt accidē-
tia sine subiecto: vt color: sapor: rotunditas sine
substantia: hoc autem est supra naturā: sed nō su
pra intellectū. Intelligit eñ intellectus acciden
tia sine subiecto per abstractionē. Supra naturā

et intellectũ est ibi xp̄s in tota quātitate in quā-
ta est in celo:ꝛ nõ excedit terminos illius parue
formule:hoc aũt est supra naturā ꝛ intelligētiā.
Dicendũ igit̄ ꝙ lꝫ corpus xp̄i nõ excedat formā
illā: nõ tñ est eiusdē quātitatis: q꞉ cõtinētia illa
qua corpus xp̄i prout est in sua quātitate:conti-
netur sub illa forma:nec excedit illā: non est ali
qua virtute nature: sed ꝟtute sup naturā ꝛ mira
biliter:vñ mirabilis est illa cõtinētia nõ natura
lis. Et sequit̄. Uñ quātū ad hũc articulũ soli fi-
dei intēdendũ est:q꞉ neqꝫ sil'e est i exēplo inueni
re:neqꝫ ad hoc põt intellect⁹ humanus attinge
Innocē. re. Uñ dicit Innocē. In hoc sacro credere iube-
mur:discutere ꝓhibemur. Uñ in hoc sacro ex ca
priuatione intellect⁹ illi⁹ q̄ credit ꝛ nõ intelligit:
nõ modicũ est meritũ fidei. Hec Alexan. ❡ Sed
aliȷ doctores vt bea. Tho. Egidius: Sco. Ock:ā:
ꝛ coꝝ sequaces nitunt̄ aliquo mõ rõnē intelligē
di aperire:sꝫ multiplr̄ diuersificant̄. Uñ q꞉ diffi-
cultas intelligēdi modum existēdi corporis xp̄i
sub eucharistia depēdet partim ex hoc:vtrũ quā
titas sit accidēs distinctũ a suba ꝛ qualitate. Uel
an sit res ipsa quāta: suba scꝫ vel qualitas: ideo
possunt ille opiniones prio reduci ad duas sibi
cõtrarias:quarũ vtraqꝫ multos hꝫ imitatores:
Opinio quas cõmemorat doc. subtilis in. iiij. scripto di.
doc. sub- h. q. h. ❡ E Prima est:ꝙ quātitas cõtinua siue
lis de extēsiua est quedā essentia absoluta realiter di-
m intra- stincta a suba quanta ꝛ silr̄ a q̄litate quāta:sicut
st suba. albedo vel qualiditas est entitas q̄dā absoluta
distincta realiter a re alba. Uñ imaginant̄ hi ꝙ
substātia vel q̄litas ex se non hꝫ partē extra ptē:
ꝭm quā põt extēdi:sꝫ hoc cõuenit sube vel quali
tati ꝑ quoddā accidēs supadditũ:q̄si mediās in
ter subam et q̄litatē:inherēs sube:ꝛ ꝭm aliquos
sustās qualitatib⁹:ita ꝙ q̄litates inherēt quāti
tati tāq̄ subiecto imediato:ꝛ sube tāq̄ mediato:
ꝭm alios inherēs substātie ꝛ nõ substās qualita
tib⁹:reqsitũ tñ ad hoc ꝙ q̄litates inhereāt sube.
Nā ꝭm illos qualitates extēse nõ possunt inhe-
rere subiecto siue sube nisi fuerit in quātitate ex
tēsa. Uñ ꝭm illos q̄cq̄d est quātũ:vel est quantũ:
q꞉ idē quātitati:vel q꞉ hꝫ quātitatē sibi inheren
tē:vel inherētē suo subiecto ꝛ sibi coexistentem:
Primo mõ ipsamet quātitas est quāta. Secũdo
mõ suba cui inheret. Tertio mõ accidentia q̄ h⁹
coassistit ꝑ inhesionē eidē subiecto cui inherent
hmõi accidētia. ❡ Tenētes ergo hãc opi. de quā
titate est ꝓpositũ nostrũ de existētia corꝑis xp̄i
in eucharistia iter se sunt diuersi:vñ q̄dā dicunt
ꝙ sicut corpus xp̄i realiter est in sacro:ita etiam
ei⁹ quātitas qua extēdit̄ in celo est realr̄ i sacro.
Asserũt eñi ꝙ vbicũqꝫ est suba aliqua:ibi etiā ne
cessario sunt oīa accidētia absoluta sibi inherē-
tia. Cõsequēter dicũt ꝙ illa quātitate nõ extēdi
tur corp⁹ xp̄i localr̄ in sacro: q꞉ nõ est ibi quāti
tas xp̄i mõ suo. i. mõ quātitatiuo:sꝫ modo sube.
Mod⁹ substātie ꝭm se est esse in loco diffinitiue.
Substātia eñi ꝗṕtũ est de se:est i loco indiuisibilr̄
ꝛ definitiue:sicut aīa intellectiua in corꝑe: q꞉ rõ
substātie ꝭm se est idiuisibilis:et eq̄ cõuenit toti
substātie ꝛ cuilibet ei⁹ parti. Cui⁹ rõ est ꝭm eos:
q꞉ quātitas xp̄i nõ est ibi tāq̄ prim⁹ ꝛ ꝑ se termi
nus cõuersionis sꝫ cõcomitāter ad primũ termi
nũ. Nā vt supradictũ est ꝯuersio panis fit in sub
stātiā corꝑis xp̄i tāq̄ in primũ ꝛ ꝑ se terminum:
quā cõcomitant̄ sua accidētia. Qꝺ ꝓo est sub eu-
charistia:eo mõ est ibi quo terminat ꝯuersionē.
Substātia corꝑis xp̄i est ibi tāq̄ ꝓpri⁹ ꝛ ꝑ se ter-
minus qui ex se nõ hꝫ modũ existēdi quātitati-
uũ:cõmēsuratiuuꝫ siue extēsiuũ:ergo est ibi mõ
sibi ꝓprio. i. tota in toto: ꝛ tota in qualibet pte.
Quātitas aũt ibi est ꝑ cõcomitātiā naturalē ad
substātiā. Ergo erit ibi non mõ suo ꝓprio:sꝫ mõ
substātie:etiā tota in toto: ꝛ tota i qualibet pte:
et nõ mõ quātitatiuo. Sũt eñi ibi ꝯtrario ordi-
ne dimēsiones corꝑis xp̄i: ꝛ dimēsiones corꝑis
cõmēsuratiue locati. Nā dimēsiones corꝑis cõ-
mēsuratiue in loco locate sunt in illo prio: et iõ
mõ quātitatiuo:ꝛ ꝑ eas est ibi substātia:ꝛ etiam
mõ quātitatiuo. Sꝫ dimēsiones corꝑis xp̄i sũt
in sacro nõ prio:nec sicut i loco ꝓprio:ergo sunt
ibi ꝭm modũ substantie q̄ est ibi primo:ꝛ nõ mõ
suo quātitatiuo. Uult ergo dicere hic modus: ꝙ
quātitati ꝭm ꝓpriā naturā cõuenit mod⁹ quan
titatiuus vbi est ꝑ se ꝛ primo:hic aũt nõ cõuenit
sibi illo mõ:q꞉ hic est cõcomitāter. Illi cõseque-
ter habēt cõcedere:ꝙ corp⁹ xp̄i est in sacro quā-
tũ:et ꝙ est ibi tñ quātum est in celo:q꞉ vt ibi hꝫ
eandē quantitatē numero:quā hꝫ in celo: sicut
eñi quicq̄d hꝫ albedinē est albũ:ita quicq̄d hꝫ in
se quātitatē:est quātũ:nõ tamē est ibi quāte siue
quātitatiue:q꞉ nõ cõmēsurat̄ specieb⁹ vt sit pars
in pte vna:ꝛ alia pars corporis xp̄i in alia:et ad
hunc modum declinant bea. Tho. et Egidius.
❡ F Aliter põt dici tenēdo eandē opinionē de
quātitate:ꝙ quātitas q̄ est accidēs inherēs cor-
pori xp̄i in celo:nõ inheret sibi in sacro. Sꝫ cor-
pus xp̄i est ibi sub specieb⁹ simplr̄ sine quātitate
q꞉ extēsio cõuenit sube ꝑ quātitatē q̄ ibi nõ est:
ideo corpus xp̄i nõ est ibi extēsum. Aiunt eñi:ꝙ
quātitati essentialis est modus quātitatiu⁹:nec
ab ea separari põt. Cõsequēter dicũt illa absolu
ta tñ cõcomitari corpus xp̄i sub sacro: quib⁹ ta
lis modus existēdi in sacro ex ꝓpriis rõnib⁹ nõ
repugnat:talis aũt est quātitas:iõ nõ cõcomita
tur. Dicũt ergo illi ꝙ separata quātitate:partes
corporis xp̄i nõ sunt extra se inuicē in hostiā: sꝫ
vna pars corꝑis sit cũ alia. Põt eñi deus facere
partē subintrare partē:et vltra illā q̄ subitrauit
cũ ea quā subintrauit iterũ subintrare aliā:ꝛ sic
vltra subintroibũt seinuicē vsqꝫ ad minimā quā
titatē naturalē: ꝛ sic saluatur veritas cuiuslibet
partis:et tñ nulla est extēsio partis extra partē:
sicut saluat̄ veritas materie et forme: ꝗuis non
sint extra seinuicē. ❡ G Tertiõ dicũt ꝛ distīguūt
triplicē positionē:q̄ in gñe duplex est:sꝫ vna sub Positio
diuidit̄. Una ē positio q̄ est differētia quātitatꝭ: triplex
hec dicit ordinē partiũ ad totũ absolute non cu est.
rādo de loco extrinseco. Illa necessario est i quā-
to cõtinuo ꝑmanēte:nec eñi est intelligibile ali-
quid esse quātũ dimēsionatũ:quin sit signare in
toto ordinē hui⁹ partis ad illā ꝭm quātitatē in-
teriacentē:ꝛ illā opꝫ saluari in ꝓposito. Alia est
positio q̄ dicit ordinē locati ad locũ siue ordineꝫ
cõmēsuratiuũ partis locati ad certā partē loci:
siue simplr̄ totius aut partiũ ad locũ cõtinentē:
siue pars sit in certa parte locātis:siue in quali-
bet parte cũ toto. Hic ordo ꝑtinet ad predicamē
tũ vbi:qꝺ importat habitudinē siue ordinē loca
ti ad locũ siue circũscriptiuaꝫ siue diffinitiuam.
Tertia est positio q̄ presupponit duplicē ordinē
partiũ iā dictũ:scꝫ ad totũ ꝛ ad locũ:ꝛ vltra dicit
ordinē partiũ ad locũ cõmēsuratiuum vel circũ
scriptiuũ: ꝭm quē partes locati coextenduntur
partib⁹ loci:ꝛ hec ꝑtinēt ad predicamētũ situs.
Uñ positio q̄ est predicamētũ situs presupponit
positionũ differentiā quātitatis ꝛ vbi:et specifi-

tat vbi. ꝛ hec positio ð modus quãtitatiuus vel dimẽsiuus. Cõsequenter dicitur isti: ꝙ hanc habitudinẽ seu positionẽ possibile est deũ separare a quãto vel a positione prima: nõ solũ ꝑ negationẽ termini puta loci: sicut posset facere aliquod corpus extra vniuersum: q: tũc nõ esset locus cõtinens: cuius partib⁹ cõmensurarent partes locati. Sed etiã posito termino: cui ꝓsenti posset fieri cõmensuratio corporis ꝓsenti: ita ꝙ posset esse quãtũ in loco: et habere coexistẽtiã ad aliud quantũ: sine tñ coextẽsione partiũ vni⁹ ad partes alteri⁹: quã dicit positio sit⁹. Hec est opinio Scotus. Sco. in. iiii. dis. x. q. i. quã sic ꝑsuadet. Quecũqꝫ natura cõtingẽter respicit quãlibet formã alicuius gñis: respicit cõtingẽter totũ genus simpliciter. i. nõ necessario ex cã extrinseca: q: qð a natura intrinseca determinat sibi aliqð genus: necessario determinat sibi aliquã speciẽ illi⁹ generis: q: vna natura nõ hꝫ necessitatẽ ad opposita disiũcta: quin habeat necessitatẽ ad vnũ illorũ. Sed corpus cõtingẽter se hꝫ ad quãcũqꝫ positionẽ: ergo corpus etiã hꝫ positionẽ partiũ in toto: nõ simplr: sed hꝫ necessario ad positionem situs. Nec coexistẽtia quãti ad quãtũ est simplr ratio necessaria illius positionis scðe: q: cõtingit intelligere coexistentiã alicui⁹ ipsi toti: absqꝫ hoc ꝙ intelligat coexistentia partis vnius parti alterius. Hec enĩ coextẽsio est alia ab illa etiã qñ se cõcomitant: nec ista in sua rõne formali includit illã: ergo absolute corpus quãtũ habẽs primã positionẽ: posset esse sine omni positione extrinseca: ꝛ intelligi põt quãtũ ad coexistẽtiã habere aliquid quãtũ sine ista positione. Vñ quantitatẽ cõseruari sine positione extrinseca nõ est aliud nisi absolutũ cõseruare sine respectu extrinsecus adueniẽte. Sic etiã coexistentiã cõseruari sine positione scða: nõ est aliud nisi relationem vnam conseruare sine alia relatione extrinseca.

¶ H Ista opinio videt concordare cũ prima in hoc: ꝙ quãtitas corporis xp̃i in celo realiter sit in sacro. Quodqꝫ corpus xp̃i vt ibi: est vere quãtũ: lꝫ vt ibi nõ habeat modũ quantitatiuũ. Modus enĩ quãtatiuus: q̃ dicit positionẽ sit⁹: nõ est passio quãti: sicut risibile hoĩs: sed accidẽs ꝑ accidẽs eius: q: est respectus extrinsecus adueniẽs partib⁹ quãti ad partes alterius quãti: scꝫ loci. Habet etiã cõcedere hec tertia opinio: ꝙ in corpore xp̃i sub sacro sit ps extra partẽ: prout extra respicit ꝑ seipsas partes corporis ꝛ earũ positionẽ: q̃ est differẽtia quãtitatis. Sed si extra respicit locũ: sic pars nõ est extra partẽ. i. extra illum locũ in quo est alia pars: q: totũ quantũ habẽs eodẽ mõ partes suas extra se inuicẽ in toto põt habere presentiã sui et oĩm partiũ ad aliqð vnũ extra indiuisibile vel quãtũcũqꝫ modicũ diuisibile. Hoc mõ saluat hec opinio partiũ corporis xp̃i eandẽ quãtitatẽ: cõtinuationẽ: distantiã: et partiũ mediationẽ: vnionẽ separationẽ: incõfusionẽ: figurã in ordine ad totũ in sacro sicut ĩ celo: sed nõ sic in ordine ad locũ: species scꝫ sacrales. Q: in sacro est eadẽ quãtitas dimẽsiua inherẽs corpori xp̃i q̃ est in celo. Nã oẽs partes cõtinuate sibi in celo: cõtinuant in sacro: scꝫ collum capiti: brachia scapulis: manus brachiis. Mediat q̃ꝫ inter collũ et manus brachiũ. Vnit oculus capiti tanq̃ pars toti ꝛ nõ vẽtri. Separatur pes a pectore nõ ꝑ abscissionẽ: sꝫ interiacẽtẽ corporis partẽ: ꝛ ꝑ hoc cõfusio partiũ tollit: q: manẽt distincte inter se: et quicq̃d est pars partis in celo: manet pars eiusdẽ partis et nõ alterius in sacro: nec sunt partes inter se: sꝫ manẽt extra se: ꝛ ꝑ hoc saluat eadẽ figura corporis: intelligẽdo totũ illud dictũ in ordine ad totũ: nõ in ordine ad locũ: nã in ordine ad locũ simul sunt intra se. i. vbicũqꝫ est vna pars: ibi omnes. Nec plus distat pes a capite: q̃ a tibia: nec maiorẽ locũ occupat q̃ oculus: aut totũ: q̃ minimus corꝑis punctus.

¶ I Cõtra primũ modum arguit Sco. Vnũquodqꝫ siue sit termin⁹ prim⁹ trãsubstãtiationis siue scðs: si tñ est ibi: hꝫ proprietates suas q̃ sibi necessario ꝛ naturaliter cõueniũt: qð probatur exẽplo: q: si deus creet substãm quantã vel natura generet: et cõcomitet quãtitas vtriusqꝫ ꝓductionis: terminus prim⁹ est substã et quãtitas cõcomitãs: ꝛ tñ tã in generato q̃ in creato quãtitas habet suũ modũ realem: sicut haberet si primo terminaret aliquã mutationem. Quia alia habitudo ad agens nõ variat naturam rei: siue ad idem agens siue ad aliud. hoc est siue sit terminus primus siue secũdus: siue mediatus siue immediatus: ergo nec carebit quãtitas suo mõ naturali: ꝓpter hoc tñ q: nõ est primus terminus trãsubstãtiationis: dũ tñ ibi sit realiter.

¶ Itẽ dare subiecto modũ quãtitatiuum ita conuenit quãtitati ex propria natura sicut albedini conuenit dare albũ esse suo subiecto. Sed impossibile est albedinẽ esse in subiecto: ꝛ subiectũ non esse albũ: vel nõ hr̃e modũ essendi albũ: ergo impossibile est quãtũ esse in subiecto: ꝛ subiectũ nõ habere modũ quãtitatiuũ. Cõsequẽtia nota cũ minore. Maior ꝓꝫ: q: sicut dare esse album est effectus formalis albedinis: ita dare modũ quãtitatiuũ effect⁹ formalis quãtitatis: sꝫ impossibile est effectum formalẽ separari a forma inherẽte.

¶ Itẽ quero vtrũ dare modũ quãtitatiuũ cõuenit quãtitati ꝑ se vel ꝑ accidẽs: Si ꝑ se: ergo separari nõ põt. Si per accidẽs: ergo conuenit alicui ꝑ se: ꝑ cuius vnionẽ vel ꝑñtiã cõuenit quãtitati. Sicut subste cõuenit modus quãtitatiuus per accidẽs: ꝛ ꝑ inhesionẽ quãtitatis: ꝛ ita quãtitas xp̃i habebit modũ quãtitatiuũ per aliud accidẽs in celo. Tũc quero: an illud accidẽs etiam sit in sacro: ꝛ stabit argumẽtũ de illo sicut de quãtitate. Si nõ: tũc nõ omne accidẽs absolutũ corpi xp̃i in celo: cõcomitat in sacro.

¶ K Cõtra scðm modũ arguit Sco. q: ille videt tollere a corpore xp̃i positiões ĩ toto: ꝛ oẽs figurã q̃ necessaria forte est ad corp⁹ aĩatuꝫ. Si enĩ totũ subintrat totũ vsqꝫ ad minimã partẽ naturalẽ: nõ distat caput a pede: nec erit ordo ptiũ ad totuꝫ necessario ad corp⁹ aĩatũ. Sꝫ hic faciliter dicerẽt cõcedẽdo illatũ. Sꝫ ordo ptiũ ad totũ ꝛ distãtia ac figura: et si reqͣrat ad corp⁹ aĩatũ naturali nõ existẽs: nõ tñ simplr: põt enĩ corp⁹ aĩatũ ꝑ potẽtiã diuinaꝫ miraculose cõseruari sine his. Sic ꝫ ꝯm eũ: licꝫ corp⁹ aĩatũ naturaliter nõ possit ꝯsistere sine debita distãtia partiũ ĩ ordine ad locũ: neqꝫ figura cõmẽsuratiua sine ordĩe ptiũ corꝑis ad ptes loci: ĩ quo solo videt ꝯsistere figura: tñ miraculose ꝑ potẽtiã dei põt ꝯsistere sine illis.

¶ L Cõtra opinionẽ Sco. arguit Occã in suo. iiii. q. iiii. ꝛ ĩ tract. de sacro. c. xxix. q̃rẽs de illo ordĩe ptiũ ĩ toto quẽ ð quãtitas: aut ẽ ordo ptiũ situalis: ita ꝙ vna ps ẽ supior aut iferior: vna añ: alia retro: vna versus oriẽtẽ: alia versus occidẽtẽ: aut est ordo ꝑfectiõis: aut toti⁹ ꝛ partis: quõ oculus est ps capitis nõ pedis. Aut ordo causalitatis: quõ vna ps est cã alteri⁹: aut ordo originis vel nature vt igitur

Guilh. m⁹od

qua vna pcedit aliā origine: tpe vel natura. Ali⁹
ordo nō videt̄ assignabilis importat⁹ p positio-
nē: vt est differētia quātitatis. Si primus ordo
scʒ situalis: ille nō pōt eē sine locali distātia par
tiū. Sed qꝛ localiter partes nō distāt: nō erit ibi
ille ordo: nec aliq̄s aliorꝫ ordinū imperat̄ p quā
titatē: qꝛ quilibet eorꝫ ita poterit cōpetere sube
corporis xp̄i si separata esset penit⁹ a quātitate:
qd̄ etiā facere fm cū deo est possibile: sicut qn̄ ē
cōiuncta quātitati. Cōseruata eīn tota corporis
xp̄i suba absqꝫ hoc ꝙ sit quāta: ita tūc esset pars
vna pfectior: alia sicut nūc: nec plus pars vna
esset pars alterius. Nūc: nec prior tpe vł natura
nunc ꝙ̄ nūc: ꝛ ita nullus ordo partiū substantie
pōt cōpetere partibus corporis xp̄i in toto: qn̄
est cōiunctū quātitati qn̄ cōueniat eisdē qn̄ quā
titas fuerit separata: preter ordinēʒ situalē: qui
solus sufficit ad hoc ꝙ sit quātū. Talis aūt ordo
partiū requirit distātiā partiū localē que nō est
ibi: igit̄ nullū ordinē partiū in toto dicit quāti-
tas: pter situalē: q̄ qꝛ ibi nō est: nō erit ibi quāti
tas. ¶ Itē oē quātū cōtinuū est lōgū: latū: ꝛ pro
fundū: qꝛ supficies: corp⁹: aut linea fm pħm in
predicamētis: sed he dimēsiones reqrūt localē
partiū distantiā. Itē vbicūqꝫ est distātia partiū
intrinseca vel extrinseca: pōt fieri motus localis
de parte in partē distantē: sed ille fieri nō pōt si
ne ordine partiū in loco. ¶ Itē oīe quātū cōti
nuū permanēs ꝛ finitū est figuratū: qd̄ ꝛ ipse cō
cedit de corpe xp̄i vt in sacro. Ad figurā autē nō
sufficit ordo partiū in toto sine ordine partiuʒ ī
loco. Naʒ facta sola locali mutatiōe partiū: mu-
tatur figura: vt si pedes ponerētur super caput:
oculi in loco aurii ꝛ ecōuerso: seruato oīno alio
ordine partiū. Seruato aūt ordine partiū in lo
co: nō mutat̄ figura: ergo ad rōnē figure reqrit̄
ordo partiū in loco: et p ꝯñs ad rōnē quātitatiʒ.
¶ M Itē posito ꝙ corp⁹ xp̄i nullibi esset ī na
turali ꝯsistētia: sed solū in sacro: qd̄ fm cū possi-
bile est: cuius tūc figure esset in sacro. Nulla assi-
gnari posset cū manētibus ceteris ordinib⁹ par
tiū ad totū q̄litercūqꝫ mutat̄ ordo situalis: ma-
net ordo que dicit quātitas: ergo vel haberet in
casu oēm figurā sil' vel nullā. Sicut si de⁹ crearet
de nouo subāʒ ligni cū oībus accidētib⁹ absolu-
tis: ꝛ ita cū quātitate sine positiōe situali: cui⁹ fi
gure eēt. Nulla posset assignari rō quare plus di
ceret̄ q̄dratū ꝙ̄ triangulare aut rotūdū: nec pos
set plus dici pedale ꝙ̄ bipedale. Hec tn̄ sunt par-
tes quātitatis cōtinue ꝛ figure: ꝛ q̄cq̄d continet̄
sub gñe: ꝯtinet̄ sub aliqua specie: nec ēt tale quā
tū esset rarū nec densuʒ: nec posset maiorari nec
minorari: cū nō posset dici ꝙ partes q̄nqꝫ ppin
quius sibi adiacerēt vel remotius: qd̄ tn̄ cōtin-
git in cōdensatiōe ꝛ rarefactiōe. ¶ Itē nō videt̄
ꝙ ī corpore homogeneo possit saluari ordo par
tiū ad totū sublato ordine ad locū cū preter or-
dinē partiū ad locū nulla oīo sit differētia po-
sitiōis inter eas. ¶ Et si ad oīa illa diceret̄: ꝙ lʒ
partes in casu nō distēt extrinsece ī ordine ad lo
cū: distāt tn̄ intrinsece per partes īteriacētes in
trinsece: per quā intrinsecā distātiā saluat̄ etiaʒ
figura intrinseca: licet nō extrinseca: rōnes autē
ille solū procedūt de distātia ꝛ figura extrīsecis.
¶ Cōtra queritur: quid intelligatur p interiacē
tiā partiū intrinsecā: cum eīn oēs ille partes si-
mul sint respectu cuiuslibet pñcti loci seu ꝯtinē
tis: quō inter duas interiacet quasi mediando
alia pars: nisi sic intelligat̄ ꝙ brachiū īteriacet
inter manū ꝛ scapulā: qꝛ man⁹ est pars brachii:
ꝛ nō scapule: sʒ ista interiacētia saluat̄ sine quāti
tate: ꝛ oporteret vtiqꝫ exprimere q̄d dicat illo or-
do. ¶ Preterea videat̄ penit⁹ inintelligibile ꝙ p-
tes distēt in ordine ad totū: ꝛ nō in ordine ad lo
cū pñentē ꝛ cōtinētē. Quō eīn intelligi pōt ꝙ ca-
put tripedaliter distet a tibia p partes interia-
cētes: et nō sil'r haberet eūdē ordinē in ordie ad
locū extrīsecū. Signo eīn partē loci correspōdē-
tē capiti: ꝛ partē loci cōtinētē tibiā: aut est eadeʒ
vel diuerse. Si eadē pcise: quō intelligitur distā
tia intrinseca: cū caput tibia ꝛ partes interiacē-
tes sint simul pcise. Nō est eīn intelligibile ꝙ sit
sol: ꝛ sit aliqd̄ corpus nō habēs certū ordinē di-
stantie ad solem. Si aūt sunt diuerse partes lo-
ci: tunc corpus erit in loco illo circūscriptiue: qꝛ
pars vna in vna parte: alia ī alia: qd̄ in proposi-
to non cōcedit̄. Inter illos modos tenētiū quā-
titatē esse distinctā a substātia ꝛ qualitate: secun
dus modus videt̄ planior et intelligibilior: nec
cōtra eū militat rō Scoti: vt patuit. ¶ N Scḋa
opinio principalis Guill. ocā ꝛ suorꝫ sequaciuʒ
tenet: ꝙ quātitas nō sit accidēs absolutū distin
ctum a substātia quāta ꝛ a qualitate: quāta: quo
substātialis qualitas formaliter dicat̄ quāta. Et
hāc opinione putāt ēt esse pħi: q̄ (vt aiūt) nō in-
uenit̄ distinxisse inter quātū ꝛ quātitatē. Ad cu-
ius euidētiā: vt nō laboretur in equiuoco: descri
bit̄ quātitatē dimēsiuā de qua hic loq̄mur. Nō
eīn hic loq̄mur de quātitate discretiua pfectio- Quantitas molis siue dimensiua quid sit.
nis: aut durationis: sed de quātitate molis. Est
ergo quātitas molis vel dimēsiua id quo res hʒ
partē extra partē: siue partē distātē a parte. Oē
eīn extēsuʒ ꝛ solū tale est quātū: illd̄ aūt est extē-
sum qd̄ hʒ partē extra partē. Nō eīn sufficit hr̄e
partes realiter distīctas ad hoc ꝙ res dicat̄ quā
ta: alioq̄n sciētia: charitas: grā: qꝛ habēt partes
scʒ gradus intēsionales ex quib⁹ cōponūtur: di-
cerent̄ ꝛ essent quāte: quātitate molis: qd̄ nō cō
cedit̄. ¶ Quo pmisso: dicūt ꝙ suba materialis ꝛ
sil'r qualitas hʒ partes ex q̄b⁹ cōstituit̄ seipsa et
nō per accidēs supadditū: cū deus pōt pducere
et cōseruare substātiā quālibet sine quoqꝫ acci-
dēte. Sublatis igitur oībus accidētibus a suba
pōt manere suba eadē: et ita partes ei⁹ sine q̄b⁹
nō est suba ex partibus cōposita. Et ille partes
possunt distare a se: ꝛ vna eē extra aliā: ꝛ per ꝯñs
esse quāta separatis oībus accidētibus per diui
nā potētiā: nihil eīn impossibile includit ꝙ de⁹
subam nudā materialē de nouo crearet: ita ꝙ par
tes ei⁹ pducat in distinctis locis sine oī acciden
te. Itē ꝙ separet accidētia a suba materiali na-
turaliter producta: cōseruādo partes ei⁹ in eisdē
sitibus in quibus erāt. Non eīn necessitatur de⁹
rē aliquā localiter mouere ppter destructioneʒ
cuiuscūqꝫ: qd̄ nō est de essentia sua: re ꝛ loco ma
nētib⁹. In vtroqꝫ casu suba illa est quāta: qꝛ par
tē extra partē hʒ sine quocūqꝫ accidēte sibi ihe-
rēte: vel in eodē subiecto coexistēte: et nō est quā
ta sine quātitate: ergo quātitas q̄ est quāta non
distinguit̄ sub ea: cū oībus aliis amotis: adhuc
manet quāta. ¶ Itē per illd̄ est suba quāta p qd̄
hʒ partē extra partē: per illd̄ aūt hʒ partē extra
partē: per qd̄ est pñs loco quo circūscribitur.
Est aūt pñs loco per suas partes: ꝛ p nihil su-
peradditū: qꝛ si per aliq̄d supadditū maxie per
q̄ntitatē: q̄ro p q̄d suba ē pñs quātitati. Si scʒ p
p partes suas: eadē rōne scʒ suba per partes suas
erit pñs loco. Si p aliō accidēs: de illo sil'r q̄rit̄:

et vel dabitur aliqd̄ ī quo est status: cui scʒ sciba
immediate est p̄sens: ⁊ eadē rōne stabit in p̄mo:
vel procedit ī infinitū qd̄ est īpossibile. ¶ O Di-
cit ergo ꝫm hāc opi. ꝙ corp⁹ xp̄i (vt in sacro) nō
est quātū: q: vt ibi nō hʒ partē extra p̄tē: sed oēs
partes coexistūt simul cuilibet pūcto speciei sa-
cramētalis: vt. š. probatū est. Nihilomin⁹ corp⁹
xp̄i quātū ī celo: est ꝫm se totū ī sacro: ⁊ oēs suas
partes: etiā cū olb⁹ accidētib⁹ suis absolutis ip̄m
in celo afficiētib⁹ vere realiter ⁊ integre tanꝙ in
loco suo nō ipʒ circūscribēte: sed definiēte. Quō
aūt hoc sit possibile declaratū est. š. ⁊ pōt quedā
exēplaris manuductio dari: q̄ de⁹ pōt natura-
liter rem aliquā cōdēsare ad minorē quātitatē
sine egressu alicui⁹ absoluti. In qua cōdensatio
ne oēs partes p̄ius sibi immediate: manēt im-
mediate: ⁊ partes mediate sibi magis appropin
quāt: ⁊ sic minorē locū posteri⁹ occupāt ꝙ p̄i⁹:
sicut opposito mō in rarefactione vniformiter
partes corpis rarefacti imediate manēt imme-
diate: ⁊ q̄libet partes mediate posterius plus di
stāt ꝙ p̄i⁹: ⁊ tn̄ nec in rarefactiōe: nec cōdēsatio
ne fit partiū noua cōtinuatio vel diuisio. i. par-
tes p̄i⁹ diuise ꝑ partes medias nō cōtinuant ꝑ
imediationē. Nec partes p̄i⁹ cōtinue vel imme
diate diuidūtur: lʒ in cōdēsatiōe fit aliq̄s ingres
sus sine approximatio partiū: in rarefactiōe ali
q̄s egressus ⁊ elōgatio partiū. ¶ Pōt aūt de⁹ cor
pus quātūlibet magnū per suā oīpotētiā condē
sare ad quātūlibet paruā ⁊ minimā quātitatē: vt
maximū mōtē ad quātitatē grani milij. Qd̄ si fa
ceret: fit magnus ingressus partiū ⁊ approxima
tio: tn̄ sine partiū diuisiōe: aut noua cōtinuatio
ne: aut penetratiōe. Verū adhuc maneret distā-
tia cuiuslibet partis a qualibʒ: lʒ modica. Si tn̄
cōdēsaret ad pūctū indiuisibile iā tolleret eis di
stātia partiū ⁊ figura corporis: sine tn̄ diuisiōe
partiū: sed cū earū penetratiōe. Ita aliqualiter
imaginari possumus in venerabili sacro: ꝙ oēs
partes corporis xp̄i per mirabilē ei⁹ operationē
sibi mutuo: ⁊ cuilibet pūcto hostie coexistūt īdi-
uisibiliter: sine earū diuisiōe: ⁊ noua quarūcūqʒ
partiū cōtinuatiōe. Verū oēs partes sibiīnuicē
efficiūtur immediate negatiue. i. nō mediate ta
li medio quo posset fieri mot⁹ localis de vna ad
aliā: licet in celo sint mediate. Hoc eīn̄ fieri: nul
lā implicat cōtradictionē: ideo a deo nō est ne-
gandū. ¶ P Ex quo ptʒ ꝙ ꝫm logice rigorē il
la cōcedi dʒ: corp⁹ xp̄i quātū est in sacro: ⁊ illa ne
gari: corpus xp̄i est in sacro quātū. Similiter il-
la: corpus xp̄i vt in sacramēto est quātū: si (vt in
sacramēto) tenet se ad partē p̄dicati. Nā p̄la
tantū valet: corpus xp̄i qd̄ alibi hʒ partes extra
partes: est in sacramēto. qd̄ constat esse verū: q:
corpus xp̄i habēs partē extra partē in celo est ī
sacramēto. scd̄a vō illa. Corpus xp̄i hʒ in sacra-
mēto partē extra partē: qd̄ verū nō est: q: in sa-
cramēto oēs partes sunt sil̄. Quō aūt differant
ꝫm appellationē terminoꝝ cōnotatiuoꝝ ī eis po
sitoꝝ remitto ad logicā. ¶ Cōsequēter dicūt ꝙ
ordo positiōis partiū in toto: nō est separabilis
ab ordine partiū in loco saltē existēte loco. Sed
sicut in ꝓposito: partes corpis xp̄i simul sunt in
ordine ad locū: q: respectu cuiuslibet pūcti spe-
ciei: ita simul sunt respectu toti⁹: ⁊ q̄libet pars
respectu cuiuslibet p̄tis: ex illa tn̄ partiū simulta
te nō scd̄r partiū diuisio vel cōfusio: lʒ manet ois
ordo partiū ad se ⁊ ad totū q̄ est in celis: excepto
solo ordine situali. Manet ordo perfectiōis: nā
etiā in sacro pars ꝑfectior ī celo: est ꝑfectior mi-
nus perfecta vt caput pede. Manet ēt ordo to-
tius ⁊ partis: q: sicut ī celo: ita ⁊ ī sacro ocul⁹ est
pars capitis ⁊ nō pedū: ⁊ per hoc ocul⁹ est in ca-
pite ⁊ nō ī pede: ⁊ digit⁹ in manu ⁊ nō ī collo: ꝙ-
uis caput: ocul⁹: digit⁹: man⁹ sint simul adequa
te ī eodē loco: q: ocul⁹ pars est capitis: nō pedū.
In: eīn̄ nō pōt hic dicere aliā habitudinē nisi ꝑ-
tis ad totū: vt patet trāscurrēdo oēs modos es-
sendi in. Et est sil̄e: q: lʒ simul sint in lacte albe-
do ⁊ dulcedo: tn̄ grad⁹ albedinis nō sunt partes
dulcedinis: ⁊ in cōposito partes materie: nō sūt
partes forme: ⁊ tn̄ nō distant ꝫm sitū. ¶ Manet
etiā ordo distinctiōis partiū organicaꝝ. Nā ad di
stinctionē organoꝝ nō req̄rit localis distātia: sʒ
distinctio realis dispositionū naturaliū: q̄b⁹ exi
stētib⁹ est organū: siue partes distēt: siue nō. Nā
ꝙuis manus retētis eisdē dispositiōibus esset si
mul in eodē loco cū oculo: hō tn̄ ꝑ manū nō vi-
deret: sed per oculū. Manet ergo ī sacro partes
organice suis dispositiōib⁹ qualificate: ⁊ abinui
cē realiter ⁊ nō localiter distincte. ¶ Q Si que Questio.
ris: q̄d de figura partiū organicarū: q̄ videt ne- Solutio
cessario req̄ri ad organizationē partiū. Dicit ꝙ q̄stiōis.
figura simpl'r nō requirit ad organizationē: q:
pōt dn̄s oculū ꝯseruare in oī sua naturali dispo
sitiōe absqʒ hoc ꝙ sit circūscriptiue in loco: in q̄
casu vere est oculus: ⁊ tn̄ nullā habebit figurā: q:
figura est quātitas linea vel lineis clausa: vnde
q: figura cōnotat certū partiū sitū ⁊ distātiā: si-
cut ī sacro nō est positio situalis: ita nec figura.
Nec est magis incōueniēs figurā nō esse partiū
vt in sacro: ꝙ eas vt ibi non habere positionē si
tualē: nec situalē distātiā. ¶ De ordine causalita
tis aut p̄oritatis nature vel tp̄is nō est difficul
tas. Si aliquis talis est partiū in celo: idē est in
sacramēto. Nō est ergo ꝫm hāc opi. corpus chri-
sti in sacramēto quātū: nec figuratū: nec partes
eius vt ibi sunt: distāt. Est tamē corpus xp̄i verū
organizatū: integrū: perfectū: cōstās partibus
suis distinctis ⁊ incōfusis. Et in hoc scd̄o oēs
opi. cōcordāt. Sed p̄ima ⁊ tertia opiniones in
hoc discordant a scd̄a ⁊ quarta: q: illi dicunt cor
pus christi in sacramēto esse quantū per quāti-
tatē p̄priā sibi inherentē: licet nō habeat mo-
dū quātitatiuū. Isti dicūt ꝙ corpus christi in sa
cramento nō est quātū: nec habet ibi in se quāti
tatē q̄ sit accidētalis forma sibi inherēs. P̄ima
aūt in hoc discordat a tertia: ꝙ dicit quantitatē
corporis christi nō habere suū ꝓpriū modū in
sacramēto: qui est modus quātitatiuus. Tertia
dicit ꝙ habet suū propriū modū: ille autē nō est
modus quātitatiuus. Intelligēdo per modum
quātitatiuū partiū extēsionē: ꝫm quā res potest
esse in loco cōmensuratiue. Sed est positio: q̄ est
ordo partiū ad totū: non ad locū. ¶ Tres p̄me
opi. discordāt a quarta: q: ponūt quātitatē esse
accidēs absolutū inherens rei quāte: qd̄ negat
opinio quarta. ¶ R Posset tamē quātū ad ali-
quid opi. tertia cū quarta ꝯcordari per equiuo
cationē nois quātitatis. Nā diffiniēdo quātita-
tē prout opi. quarta diffinit: ⁊ sil'r quātū dimēsi
uū: ꝙ est res habēs partē extra partē siue distā-
tem a parte inter quas pōt fieri motus localis:
quo mō etiā cōiter accipit quātitas ⁊ quātū. cer
tū est corpus christi in sacramēto nō esse quātū
q: sic quātitas includit ordinē partiū ad totū ⁊
locū: verū vel imaginariū qui nō est in sacramē
to. Si autē accipitur quātū p̄o re vna numero

habẽte partes realiter distinctas natas distare localiter p naturã: sic corp⁹ xp̄i ẽ quãtũ in sacr̃o. Si sic accipit opi. tertia: est intelligibilis ꝛ pbabilis: in paucis discordans a q̃rta. In eo manet discordia: q2 ponit quãtitatẽ distingui a re quãta: qδ q̃rta negat: alioq̃n opinio tertia est difficilis itellectu. Eligat quis qδ a pietate fidei non discordat. Et tm̃ de his q̄ p̄dicamẽtũ quãtitatis ac sit⁹ cõcernunt ꝟm diuisionem lec. xxxviii. premissam.

Lectio. xliiij. A

Expeditis vtcũq3 his q̄ ꝟm p̄dicamẽti quãtitatis habitudinẽ corp⁹ xp̄i respiciũt. Transeũdũ est ad p̄dicamẽtũ relationis: ꝛ ingrediẽdũ de accidẽtib⁹ q̄ an cõsecrationẽ panẽ ꝛ vinũ affecerũt ꝛ sensui apparẽt: vez colore: sapore: odore: q̃litatib⁹ p̄mis tãgibilib⁹ põderositate ꝛ cetero cui subiecto inhereãt: an sint sine subiecto? Inhesio eñ respectiua eõ: nec itelligi põt absq̧ eo qδ inheret: ꝛ eo cui iheret: hoc est vt alij dicũt: sine fundamẽto ꝛ termino. Forma inherẽs fundamẽtũ est: ꝛ subiectũ cui inheret terminus. P̄mo itaq3 ea dicem⁹ q̄ certa sunt. Scd̄o q̄ nõ similiter ab oĩbus sunt opinata. ℭ Quo ad p̄mũ q̄nq3 pono p̄positiões. P̄ria: Species panis et vini manẽt eedẽ post cõsecrationẽ q̄ fuerũt ante cõsecrationẽ. Spẽs sunt accidẽtia panis ꝛ vini: q̄a sunt q̃litates sensibiles: color: sapor: odor: q̃litates p̄me tãgibiles: calor: frigiditas: humor: siccitas: raritas: densitas: figura: quãtitas: ꝛ si q̄ sunt silia. P3 p illud p experiẽtiã sensuũ. Sensus nãq3 circa p̄priũ obiectũ nõ decipit̃: ꝛ cũ eadem appereãt p⁹ q̄ ante: si nõ sũt eadẽ illudit̃ sensus. Cõtra illδ beati Amb. ꝛ allegat magr̃ dis. xij. iiij. sentẽtiarũ. Nihil falsi putãdũ est in sacramento pietatis: sicut fit in magorũ p̄stigijs: vbi delusione q̄dã fallunt̃ oculi vt videat̃ esse qδ nõ est. Itẽ veritas. Hugo de scd̄ victo. lib. ij. de sacra. parte viij. c. vij. In sacr̃o indiuidua ibi discreta p̄ponũtur. Species vez visibilis: ꝛ v̄itas corporis: ꝛ virtus gratie sp̄ualis. Aliud est eñ visibilis spẽs q̄ visibiliter cernit̃. Aliδ est veritas corporis ꝛ sanguinis q̄ sub visibili specie credit̃. Aliud gratie sp̄ualis q̄ cũ corpore ꝛ sanguine inuisibiliter et sp̄ualiter p̄cipit̃. Qδ eñ videm⁹: spẽs panis est ꝛ vini: q3 aũt sub specie illa credim⁹: verũ corpus christi est ꝛ ver⁹ sanguis. ꝛ paucis iterpositis. Et spẽm q̄ dẽ visibilẽ sacr̃m esse veri corporis ꝛ sanguinis veri. Corp⁹ aũt ꝛ sanguinẽ sacr̃m esse gratie sp̄ualis. Et queadmodũ spẽs illic cernit̃: cuius res vel sub̄a ibi esse nõ credit̃: sic res ibi veraciter ꝛ substãtialiter p̄sens credit̃: cui⁹ spẽs non cernit̃. Videt̃ eñ spẽs panis ꝛ vini: ꝛ sub̄a panis ꝛ vini nõ credit̃ ꝛc. Ex quib⁹ manifeste habet̃ spẽs panis ꝛ vini q̄ sunt accidẽtia p̄manere in sacramẽto: imo ipsas esse sacramẽtũ. ℭ B Scd̄a p̄positio. Accidẽtia illa cõsecratiõe facta nõ inherẽt sub̄e panis ꝛ vini. P3: q2 panis ꝛ vini sub̄a ibi nõ manet. vt. s. p̄batũ est: ꝛ v̄ba Hugonis p̄missa satis innuũt. Tertia p̄positio. Accidẽtia ꝛ species sacramẽtales nõ inherẽt corpori ꝛ sanguini xp̄i nec eos afficiũt: nec denolant. Patet p magr̃m dist. xij. li. iiij. snia2. c. j. Ibi nõ est inq̃t sub̄a nisi corporis ꝛ sanguinis dn̄ici: q̄ nõ afficit̃ illis accidẽtib⁹. Nõ eñ corp⁹ christi talẽ h3 in se formas sed q̃lis in iudicio apparebit. Item corp⁹ christi ad q̃litates sensibiles de nouo nõ alterat̃: qδ tñ cõtingeret: si accidẽtia panis corpus christi informarẽt. ℭ Itẽ qualitates cõtrarie nõ sunt simul in corpore christi ꝛ eadẽ eius parte: sed qualitates panis ꝛ vini sunt cõtrarie: vt siccitas panis: humiditas vini: vt ad sensum p3. Similiter cõtingit in qualitatib⁹ differẽtiarũ hostiarũ cõsecratarũ: ergo non sunt simul in corpore christi. ℭ Quarta p̄positio. Species ꝛ accidẽtia in sacramẽto nõ inherẽt aeri circũstãti tanq̄ subiecto. Probat̃ q2 nullũ sacramẽtũ nec ꝟm se totũ: nec ꝟm partẽ sui distat loco ꝛ situ a subiecto suo primo: sed ad sensũ apparet q̄ aliqua pars hostie loco ꝛ situ distat ab aere circũstãte: ꝛ a q̃libet parte eius: nõ ergo est in aere subiectiue. Consequẽtia nota cũ maiore. Minor patet de partibus interioribus speciez quę nõ tãgunt aerẽ. ℭ Itez subiectũ accidẽtis nõ est locus accidẽtiũ: sed subiecti ꝛ accidẽtis sibi inherẽtis est idẽ locus. Aer aũt circũstans accidẽtia est locus eoz: q2 terminus corporis cõtinentis accidẽtia. Etiã ali⁹ est locus aeris: ꝛ alius loc⁹ speciez: q2 alia ꝛ alia cõtinẽtia: nã aer cõtinet species: nõ aũt cõtinet seipsum. Qδ vero subiectũ nõ sit loc⁹ accidẽtis patet: q2 locus situ distinguit̃ a locato: ꝛ non est simul cũ locato penetratiue: quippe loc⁹ diuisus est a locato situaliter. iiij. phy. Subiectũ aũt ꝛ accidẽs sunt simul ꝛ ideo idẽ est locus substãtie ꝛ accidẽtis. Sicut locus lactis est etiã locus albedinis ac dulcedinis inherentis. ℭ Ex illis sequit̃ p̄positio quinta: q̄ accidẽtia que sunt spẽs sacramẽtales: nõ sunt in substantia tanq̄ in subiecto. Patet: q2 nõ sunt in substãtia panis ex propositione scd̄a nec in substantia corporis christi ex p̄positione tertia: nec in substãtia circũstãtis aeris ex p̄positiõe quarta: nec põt ibi fingi alia substãtia: nulla tñ ibi realiter ex p̄positiõe p̄ma. ℭ C S3 restat dubiũ: an sint in aliquo subiecto accidẽtali. De illo sunt opi. Sunt eñ qui dicunt solã quãtitatẽ posse eẽ sine subiecto: qualitates vero materiales: licet possint esse sine subiecto substãtiali per diuinã potẽtiã: nõ tñ sine subiecto accidẽtali. Inherẽt eñ quãtitati tãq̄ subiecto imediato: sine quo p̄seruari nõ possunt in esse. Cuius rõnem assignãt: q2 sola quãtitas indiuiduatur per se: ꝛ oĩa alia accidẽtia per quãtitatem: ergo si aliqδ accidens esset: ꝛ nõ in quãtitate: esset hec res: ꝛ nõ esset hec. ℭ Itẽ si esset albedo separata a quãtitate: esset sensibilis ꝛ nõ esset sensibilis. Sensibilis: q2 per se esset de tertia specie qualitatis. Et esset nõ sensibilis: q2 nõ quantum nõ põt sentiri: q2 idiuisibile sentiri nõ põt. De sensu ꝛ sensato dubitatione vltima: qualitas aũt nõ est diuisibilis nisi per quãtitatẽ. ℭ Item sine quãtitate albedo esset qualitas spiritualis: q2 indiuisibilis ꝛ sine materia ꝛ quantitate: ꝛ tñ esset qualitas corporalis: q2 de tertia specie qualitatis. ℭ Itẽ quarto si esset sine quãtitate: ꝛ per cõsequẽs sp̄ualis: nõ esset repugnãtia q̄n inesset sp̄ui: ꝛ sic sp̄us posset esse albus. ℭ D Sed hanc opi. reprobat Sco. q. xij. dis. xij. similiter ꝛ oct̃ã q. vij. quarti ostẽdentes q̄ quodlibet accidẽs absolutũ per diuinã potẽtiã põt esse sine subiecto. Nam essentialius depẽdet qualitas ad substãtiã tanq̄ ad subiectũ: q̄ ad quãtitatẽ: esto q̄ etiam inheret quãtitati: q2 substãtia est p̄mũ subiectũ. Essentialior aũt est depẽdẽtia ad p̄mũ q̄ ad aliquod posteri⁹. Si ergo potest qualitas manere sine dependentia actuali ad substantiam multo magis põt esse sine dependentia actuali ad quãtitatem. ℭ Preterea magis dependet quãtitas

Margin notes (left): [P̄]ma p̄positio. — [H]ugo. — Scd̄a p̄positio. — [Ter]tia p̄positio.

Margin notes (right): Quarta p̄positio — Quinta p̄positio. — Dubium — R̄n̄sio ad dubium p̄ opi.

a substãtia: q̄ qualitas a quãtitate: ponẽdo quã
titatẽ subiectũ mediũ inter substãtiã et q̄litatẽ: sed
quãtitas cõseruat a deo sine suba: ergo et q̄litas
cõseruari põt sine quãtitate. Maior ptz: q: prio
rẽ et vehemẽtiorẽ influẽtiã hz cã prima sup cau
satũ: q̄ cã scda: sed in gñe cause subiectiue suba est
causa prima: quantitas posterior et scda. ¶ Pre
terea qualitas pfectior est quãtitate: ergo si quã
titati nõ repugnat esse p se: multo magis nõ re
pugnat qualitati. Qd aũt qualitas sit perfectior
quãtitate: ptz multipl'r. Tũ q: qualitas est prin
cipiũ agẽdi actione reali: quãtitas nõ. Nõ eñi est
quãtitas de virtutib' actiuis. Tũ q: nobiliori
bus substãtiis correspõdent qualitates nobilio
res: nec sic quãtitas: q: non opz nobiliorẽ subaz
esse maiorẽ quãtitatẽ: vt ptz de elemẽtis q̄ sunt
quãtitate maiora: et tñ ignobiliora. Tũ q: p qua
litates sube attingũt fines suos: vt ptz de accidẽ
tib' beatificis nõ p quãtitatẽ. Tum q: quãtitas
cõseq̄tur cõpositũ rõne materie: q̄litas rõne for
me. Forma autẽ simpl'r pfectior est materia. Tũ
q: qualitates magis cõueniũt cũ pfectione sim
pliciter: vt sapiẽtia: intelligẽtia: velle: quorũ est
eadẽ rõ formalis cũ sapiẽtia diuina etc. qd nullo
mõ quãtitati conuenit. ¶ E Igit est alia opi.
quã puto verã: q̄ oẽ accidẽs absolutũ p diuinã
potẽtiã esse põt: pduci et cõseruari sine subiecto:
tam subali q̄ accidentali. Vñ si ponit quãtitas
accidẽs mediũ inter subam et qualitatẽ: põt qua
litas esse sine quãtitate: sicut quãtitas sine suba.
Probat: q: oẽ absolutũ a quolibet alio absoluto
realiter sm se et quolibet sui distinctũ: põt de' se
parare et separatim cõseruare. Qd pbat: ols res
sufficiẽter depẽdet a suis causis. Quicq̃d eñi ne
cessario reqrit ad esse alteri': ita q̄ sine eo aliud
esse nõ põt distinctũ ab eo essentialr: est cã ei' in
aliquo gñe cause: vt deduci potest ex diffinitiõe
cause. Sed cuiuslibet cause extrinsece causalita
tẽ potest de' supplere. Res vo absoluta sm se et
quodlibet sui distincta ab alia: et qualibet ei' pte
necessario ad esse alteri' reqsita est cã ei' extrin
seca: siq̃dẽ sole partes rei essentialis: scz materia
et forma sunt cause cõpositi intrinsece: ergo ei'
causalitatẽ põt deus supplere et sine eo id cui' est
cã cõseruare. Vñ manifeste sequit q̄ quodlibet
accidẽs absolutũ a quãtitate realiter distinctũ:
sine quãtitate cõseruare: sl'r sine suba et ita si
ne subiecto. ¶ Itẽ nõ plus includit cõtradictio
nẽ vnũ accidens absolutum esse sine subiecto: q̄
aliud: et quãtitatẽ esse sine subiecto non includit
cõtradictionẽ: ergo nec quodcũqz aliud. Conse
quẽtia nota cũ minore. Maior ptz soluendo ra
tiones opinionis opposite. ¶ F Vñ ad primaz
dr q̄ fundat in falso fundamento: nulla eñi res
indiuiduat p aliqd sibi extrinsecum: sed quelibet
seipsa est singularis. Etiã si ponerẽtur differen
tie cõtrahẽtes naturã ad singularitatẽ: ille non
erũt alteri' gñis: q: sm sic loq̃ntes: sicut i quoli
bet gñe est inuenire supremũ in illa coordinatio
ne: et sl'r gña et spẽs medias: ita est inuenire ali
quod infimũ p se i illa coordinatiõe de quo oĩa
pdicant et ipm de nullo. Ideo qualitates etiã si
essent in quãtitate: nõ est hoc p quãtitatẽ forma
liter: de quo alibi magis tractãdũ est. ¶ Ad secũ
dã dr: q̄ si albedo esset sine quãtitate: esset visibi
lis in potẽtia remota: et insensibilis in potentia
ppinqua: q: sm illũ modũ existẽdi: q̄ scz nõ habe
ret partẽ extra partẽ dimẽsiue nõ esset visibilis:
posset tñ extẽdi: et sic esset visibilis in potẽtia p
pinqua: et hoc sufficit vt sit de tertia specie quali
tatis. ¶ Ad tertiã distinguit: q: qualitas põt di
ci corporalis et materialis: vel q: nata est pficere
materiã et corp': vel q: est extẽsa aptitudinal'r. i.
hz ptes q̄ pñt extẽdi: vel tertio q: actu extendit.
Primis duob' modis q̄litas nõ quãta: nata tñ
esse quãta: est corporalis et materialis: nõ tertio
mõ. Angelus aũt et intellectio et volitio nullo mõ
sunt corporalia. Angelus: q: nõ hz partes: intel
lectio et volitio etsi hñt partes graduales: tñ sm
illos nõ sunt extẽsibiles: sed irẽsibiles. ¶ Ad quar
tã dr q̄ sublata quãtitate nõ esset spũalis: si spi
rituale dr nõ extẽsibile. et esto q̄ esset spũalis: nõ
ideo sequit q̄ posset inherere angelo: q: nõ sola
extẽsio cã est quare nõ põt subiectari in angelo.
Nã non quelibet qualitas põt inherere cuilibet
subiecto: sed ex natura ppria q̄dã sube determi
nãt sibi certas qualitates quarũ sunt receptiue:
et quarũdã ex natura ppria nõ sunt receptiue:
cui' alia rõ dãda nõ est: nisi q: hec natura ẽ hec.
Sic lapis nõ est receptiuus visionis: nec celum
coloris: q̄uis ille q̄litates sint extẽse: et ita etiaz
res spũales diuersarũ specierum possunt sibi de
terminare aliquas qualitates speciales specie
differẽtes: quarũ vna põt pficere illã hui' speciei
et nõ aliã spũalẽ subam alteri' speciei. ¶ G Sz Obiectio
adhuc forte qs diceret: videt simpl'r impossibile
accidẽs esse sine subiecto: tũ q: accidẽs diffinit p
subiectũ: nũc autẽ impossibile est alicui cõueni
re diffinitũ nisi cõueniat ei diffinitio: cũ sint con
uertibilia. ¶ Itez sicut suba hz se ad esse p se: ita
accidẽs ad esse in alio. sed ĩpossibile est esse subam
et nõ esse p se: igit impossibile esset esse accidens
et nõ esse in alio. ¶ Itẽ tũc de' posset facere sub
stãtiã sine accidẽte: et ita hoiez sine quãtitate: co
lore: figura: et ita sine carne et ossibus et sine orga
nis. Cõsequẽs videt falsum: q: corp' organicuz
est de essentia hois: q: aĩa q̄ est de essentia hois
diffinit. ij. de aĩa. act' corporis organici. Nõ igit
põt esse nisi in corpore organico. Probat pña. q:
caro et ossa et organa nõ distinguunt nisi acciden
taliter. ¶ Itẽ tũc de' posset facere intellectionẽ
et volitionẽ sine subiecto: q: vtraqz est accidens
absolutũ: preterea tũc posset etiã accidẽs respe
ctiuũ esse sine subiecto. Cõsequẽs falsum: q: nõ
põt intelligi sine fundamẽto et termino: multo
minus esse. Probat tñ illatũ: q: oẽs rõnes addu
cte ad pbãdũ q̄ accidẽs absolutum põt esse sine
subiecto: equal'r ccludũt de accidẽte respectiuo:
q: subiectũ respect' hz rõnẽ cause extrinsece re
spectu relationis: et illã põt de' supplere: nã subic Rñsio ad
ctũ seu fundamẽtũ nec est relatio nec pars ei'. primam
¶ Itẽ simitas est accidẽs nasi: et non videt posse obiectio-
fieri sine naso. ¶ H Ille obiectiones more sunt nem.
propter infideles et philosophos: q̄ specialiter
propter hũc articulũ inuehere solẽt cõtra fidẽ et
caz deridere. Ideo ad primã rñdeo: q̄ accidens
diffinit per subiectũ nõ in actu: sed in aptitudi
ne: hoc est q̄ accidens nõ diffinitur esse res que
actu inheret: sed q̄ naturaliter apta nata est ihe
rere: et hec diffinitio cõuenit accidenti siue inhe
reat siue non: et est conuertibilis cum accidente:
quia non potest esse accidens quin natum sit in
herere. Hec responsio est de mente sancti Bona
uẽt. in quarto dist. xij. q. j. ¶ Ad secundum dici
tur q̄ maior non est vera: nisi esse in alio dicat
aptitudinem ad inherendum. Sic verum est si
cut substantia totalis est per se: idest non apta
nata inherere. Si autem vtrunqz dicit actum:

nõ est bona diuisio entis:in ens per se: et ens p̄
accidẽs. ¶ Preterea esse p̄ se : nõ videt̃ substãtie
esse essentiale:nec esse de ei⁹ rõne formali: q̄z nõ
cõuenit materie nec forme sub̃ali:q̃ tñ vere sunt
substãtie s̃m p̄hm in p̄dicamẽtis. Non cõturbẽt
vos partes substãtie ⁊c. Itẽ nõ videt̃ plus repu-
gnare totali substãtie inherere alteri:q̃ supposi
tari ab alio. Neq̄z eñ per se est q̃ ab alio supposi
tat̃ id sicut nõ īplicat cõtradictionẽ q̄ p̄sona ex-
trinseca terminat esse suppositale sub̃e totalis:
ita nõ videt̃ implicare q̄ sub̃a totalis quãtũ ad
esse suũ p̄ se depẽdeat ad aliud:lz sibi cõueniat si
ne alio esse per se:sicut esse suppositale conuenit
substãtie per se: ⁊ tñ põt quantũ ad illud esse de-
pẽdere ad aliõ. Si hoc nõ placet:sufficit solutio
prima. ¶ Ad tertiũ p̄cedit̃: q̄ deus posset substã
tiã facere sine accidẽte:et cũ infertur de hoĩe si-
ne qualitate ⁊ figura:cõcedit̃ quãtũ ad figurã et
quãtitatẽ:⁊ cetera accidẽtia. Sz de organis car-
ne ⁊ ossibus dr̃. Si illa distinguũtur per formas
substãtiales diuersarũ rationuz:sic hõ sine illis
esse nõ posset. Nõ eñ est hõ sine forma sensitiua
vegetatiua:intellectiua ⁊c. siue sit vna siue plu-
res. Si aũt tñ distinguũtur per dispositiões ac
cidẽtales:cõcedit̃:q̄z hoc nullã implicat cõtradi
ctionẽ:vñ põt hoĩem cõseruare sine manibus ⁊
pedib⁹:immo sine capite qd̾ est p̄ncipiũ mẽbro-
rũ. Vñ legitur de sanctis Albano ⁊ Dionysio: q̄
decollati capita sua manib⁹ portarũt p̄ lõga spa
cia ad locũ sepulture: ⁊ si ad tẽp⁹ vixerũt sine ca
pitibus:potuerũt sil̃r viuere per miraculũ per tẽ
pus quãtũlibet magnũ. ¶ I Ad quartũ p̄cedit̃
illatũ:nõ eñ plus repugnat diuie essentie p̄du-
ducere aut p̄seruare accidẽs sp̃ale sine subiecto
q̃ materiale. ¶ Ad q̄ntũ dicerẽt q̄ negarẽt oẽs
respectus:q̄z ratio illa falsum supponit. Suppo
nit eñ eẽ aliquas res respectiuas distinctas ab
absolutis:qd̾ illi nõ admitterẽt. Scd̾m illos ve
ro q̃ admittũt h̃mõi res paruas respectiuas ha
bẽt cõsequẽter dicere q̄ nõ possunt esse sine fun
damẽtis ⁊ terminis q̄uis sint extrĩseci respecti
ui. Cui⁹ ratio est:q̄z respect⁹ est essentia quedaz:
vel natura cuius essentia est habitudo ĩter duo
extrema:⁊ vtrũq̄z extremoꝝ est de rõne essentia
lĩ respectus:ideo tollere alterũ extremũ siue ter
minũ siue fundamẽtuz:est tollere essentialẽ rõ-
nẽ respectus:⁊ ita destruere naturã eius. Vñ nõ
q̄z respectus est accidẽs: ideo req̄rit subiectũ vel
fundamẽtũ:sed q̄z respectus est respect⁹:ideo re
q̄rit cui⁹ sit ⁊ ad q̄d sit: etiã in diuinis vbi nõ est
accidẽs:⁊ ideo licet de⁹ supplere posset causalita
tẽ fundamẽti ⁊ termini: vt si respect⁹ esset a solo
deo causaliter effectiue:nõ posset esse respect⁹ si-
ne illis: q̄z ei⁹ natura essentialiter depẽdet ab il
lis: nõ sic q̄cũq̄z res absoluta dependet a causis
extrĩsecis scd̾is. Fortassis etiã dici posset:q̄ de⁹
posset respectũ cõseruare absq̄z inhesione: sz nõ
absq̄z extremis : ⁊ propter hãc rõnẽ nõnulli ne-
gãt respectus. ¶ Ad vltimũ de simitate nasi dr̃:
q̄ simitas nõ est accidẽs absolutũ distĩctũ a na-
so:sicut nec g̃naliter figura a re figurata. Sed il
li termini simitas:figura ⁊c. sunt termini cõno
tatiui:connotãtes certũ ordinẽ partiũ rei extẽ-
se:qui ordo nõ est accidẽs distinctũ a partib⁹ ⁊ a
toto:sed partes ipse sic vel sic distãtes ⁊ propin-
que:⁊ ideo q̄nq̄z predicãtur de re:q̄nq̄z nõ:ideo
dicũtur accidẽtia nõ realia sz logicalia.i.nõ res
ille significare:scz partes substãtiarũ:sed p̄cept⁹
hec rep̄resentãtes sunt accidẽtia idest accidẽtali

ter predicabilẽs. Hec de possibili. ¶ R Sed q̄d
de facto:an oĩa accidẽtia panis et vini sunt sine subiecto:an vnũ accidẽs inhereat alteri ĩ facto. *Dubium* *Rñsio ad*
Ad hoc s̃m diuersimode opinãtes de quãtitate *dubium.*
diuersimode r̃ndet̃. Nã tenẽtes quãtitatẽ nõ di
stingui a re quãta:sed quãlibet rẽ extẽsaz:p̄ suas
partes ⁊ non per accidẽs superadditũ extẽsam:
quã opinionẽ tenet occã ⁊ p̄sequẽter habẽt dice
re q̄ oĩa accidẽtia sint simpliciter sine subiecto:
q̄z non est ibi quãtitas aliqua distincta a quali-
tatib⁹ ⁊c. sed quelibet q̄litas pura albedo:sapor
rei:est suamet quãtitas:⁊ cũ qualitas nõ sit in q̄
litate: manifestũ est q̄ nulla qualitas est in quã
titate: et per p̄ñs q̄libet qualitas simpliciter est
sine subiecto. ¶ Qui vero tenent q̄ quãtitas sit
accidẽs absolutũ:possent adhuc dupliciter dice
re. Vel q̄ sola quãtitas sit simpliciter sine subie
cto:cetere qualitates sint in quãtitate tãq̃ ĩ sub
iecto primo vl̃ immediato. Aliter q̄ sicut quãti
tas est simpliciter sine subiecto: ita ⁊ cetera acci
dẽtia. ¶ Cõsequẽter q̄ q̄litates materiales ĩ q̄-
cũq̄z corpore sunt:sunt immediate in materia si
ue substãtia tãq̃ ĩ subiecto:⁊ nõ in quãtitate:ex-
tendunt̃ tñ ad extẽsionẽ subiecti. Vñ primo sub
iectũ extẽdit̃ per quãtitatẽ sibi inherentẽ. Cete
ra accidẽtia per eandẽ quãtitatẽ sibi in eodem
subiecto coexistẽtẽ. Et nõ oportet dicere ad sal-
uãdã accidẽtiũ extẽsionẽ:q̄ inhereãt quãtitati:
sed sufficit q̄ coexistat eis quãtitas in eodẽ sub-
iecto:p̄ quã habẽt partes extra partes. ¶ Z Et
hoc dictũ : scz q̄ accidẽtia oĩa sint p̄ se in sacro si
ne subiecto:magis videt̃ posse probari autorita
tatibus originaliũ doctoꝝ. Nã magister in.iiij.
dist.xij. Si q̄rit̃ inq̄t: de accidẽtib⁹ q̃ remanẽt:
scz de specieb⁹ sapore ⁊ põdere : in quo subiecto
fundent̃: poti⁹ mihi videt̃ fatendũ esse sine sub-
iecto:q̃ in subiecto. Nec valet hec euasio si dicet̃
q̄ vult q̄litates nõ sint ĩ aliqua substãtia:p̄ eo q̄
magister q̄si rõnẽ sui dicti : q̄re q̄litates nõ sint
in subiecto assignãs subdit: q̄z ibi nõ est sub̃a ni
si corp⁹ ⁊ sanguis dñi: q̃ nõ afficit̃ illis accidẽti-
bus. Hec r̃nsio nõ sufficit:q̄z nisi q̄ dici põt acci-
dẽs sine subiecto:q̄diu subsistit: in suo subiecto
p̄mo ⁊ immediato:ideo q̄litates nõ p̄nt dici esse
sine subiecto si sunt in quãtitate: q̄z quãtitas est
subiectũ immediatũ earũ. Nec possent dici sub-
sistere per se si essent in quãtitate. Sed magister
vbi pri⁹ loquẽs de qualitatib⁹ de quib⁹ pri⁹ di-
xit q̄ sunt sine subiecto: dicit. Remanẽt illa acci
dẽtia p̄ se subsistẽtia ad mysteriũ ritũ:ad gust⁹ fi-
deiq̄z suffragiũ:q̄b⁹ corp⁹ xp̄i habẽs formã suã ⁊
materiã tegit̃:⁊ subdit. Ne mireris vel insultes si
ibi accidẽtia videãtur frãgi:cũ ibi sint sine subie
cto. ¶ Itẽ ecclesia solẽnizãs festũ corporis xp̄i le-
git sic. Accidẽtia sine subiecto in eodẽ existũt: vt
fides locũ habeat dũ visibiliter inuisibile sumit̃
aliena specie occultatũ : ⁊ sensus a deceptiõe im
munes reddãtur:q̃ de accidẽtib⁹ iudicãt sibi no
tis. Ecce g̃naliter de accidẽtib⁹ sensibilibus lo-
quit̃ q̄ illa sine subiecto existũt. Nec existimo q̄
reperit̃ ab aliquo sanctorũ patrũ originaliũ do
ctorũ traditũ: sed nec a p̄ho q̄ accidẽtia aliqua:
scz qualitates sint in quãtitate tãq̃ in subiecto:
magis philosophus ad oppositũ loquit̃:vñ.iiij. *lib. Me-*
Metaphy. Accidẽs non accidit accidẽti nisi q̄z *taphysi.*
ambo accidũt eidem subiecto. Nihil eñ hoc illi
magis q̃ illud huic. Similiter in predicamẽto
substãtie dicit. Maxime p̄priũ est substãtie:cuz
sit idẽ nũero: s̃m sui mutationẽ esse susceptiuuz

cõtrario:sic. Si ergo accidẽs puta quãtitas etiã
susciperet cõtraria accidẽtia ſm sui mutationẽ:
nullo mõ esset ꝓpriũ subẽ:qꝛ nec oĩ:nec soli ꝯue
niret.vñ cũ dicit ꝙ maxime ꝓpriũ est subẽ ⁊c. ꝑ
hoc videt̃ velle substãtiã ab oĩb⁹ separare:quasi
per illud qđ soli substãtie cõuenit; lꝫ vtraqꝫ au-
toritatũ pñi ab aliĩs exponat̃ ⁊ glosect̃.⁊ ex textu
ne probat ꝙ nõ cõuenit quãtitati:replicat enĩꝫ
de oratiõe quã ponit speciẽ quãtitatis : ꝙ ei in-
sunt ꝯtraria ſm sui ĩmutationẽ:scꝫ verũ ⁊ falsũ:
⁊ soluit cõcludẽs ꝙ suscipe cõtraria soli subẽ sit
propriũ ⁊ nõ alteri cõueniat.Hec de respicienti
bus p̱dicamẽtũ relationis. ❡ M Quãtũ ad
ea q̃ respiciũt p̱dicamẽtũ q̃litatꝭ occurit duplex
cõsideratio.Una de q̃litatib⁹ panis ⁊ vini rema
nẽtib⁹ . Altera de q̃litatib⁹ substãtiã corpis xp̃i
cõcomitãtibus:⁊ de vtrisqꝫ põt esse cõsideratio:
vel q̃ad se vel ĩ ordine ad opatiões earũ ⁊ passio
nes.Scđa ꝯsideratio locũ habebit seq̃nti lectio
ne: vbi dicetur:de his que respiciũt p̱dicamẽ-
ta actiõis ⁊ passiõis. ❡ Quoad primã videndũ
Questio. est vtrũ oẽs qualitates;subẽ panis ⁊ vini inherẽ
Rñsio ad tes ante cõsecrationẽ:maneãt facta ꝯsecratiõe.
q̃stionẽ. Et ibi dꝫ ꝙ nulla qualitas accidẽtalis q̃ fuit in
pane ⁊ vino ante cõsecrationẽ: mutat̃ quãtũ ad
suũ esse per ipsam panis ⁊ vini cõuersionẽ. Ma
nẽt enĩ oẽs qualitates q̃ fuerunt in pane ⁊ vino
ẽt post cõsecrationẽ in eisdẽ sitib⁹:sed nõ ĩ eisdẽ
subiectis : sicut prius istud satis ꝓpositiõe pma
presentis lec.declaratũ est. ❡ Et dꝫ notãter: nõ
mutãtur ꝑ cõuersionẽ: qꝛ fieri p̃nt mutationes
illarũ qualitatũ ſm diuersas spẽs mutationis.
Possunt enĩ intẽdi:possunt remitti:rarefieri:cõ
dẽsari:cõgelari ⁊c.vt experiẽtia docet:sꝫ he mu-
tatiões nõ fiũt virtute ꝯuersiõis : nã cõuersio il
la est trãssubstãtiatio:vt.s.dictũ est:ĩ q̃ sola sub-
stãtia desinit esse nõ accidẽtia.Uñ aũt accidẽtiũ
mutatiões fiãt:dicetur lectiõe sequẽti. ❡ N De
qualitatib⁹ corpotis xp̃i dictũ est.s.lec.xlii . Et
põt summarie reperi:ꝙ oẽs q̃litates :immo oĩa
accidẽtia absoluta corpori xp̃i in celo inherẽtia
quorũ rõnibus formalibus modus existẽdi sub
sacramẽto diffinitiu⁹ nõ repugnat:inherẽt etiã
corpori xp̃i sub sacramẽto: ⁊ q̃m ille modus exi-
stẽdi qualitatib⁹ nõ repugnat nõ plus q̃ substã
tie:ideo cõcomitãtur corpus xp̃i in sacramento
Rom.vj. qualitates sue oẽs. ❡ Ad hoc posset adduci con
gruẽtia.Nã corpus christi gloriosum resurgens
ex mortuis nõ moritur . deponẽdo animã q̃ est
vita:ita nec moritur deponẽdo aliq̃ perfectio-
nẽ vel gl'iaꝫ corporis . Moreret̃ aũt illi p̱fectiõi
qualitatiue quã deponeret in sacr̃o.Sic enĩ mo
ri dicit̃ res ei a quo separat̃ : ſm quẽ modũ loq̃-
tur apostolus ad Roma.vj. Existimate vos esse
mortuos pctõ:viuẽtes aũt deo ĩ xp̃o iesu. ❡ Pre
Ad ro.vj terea sicut in naturalib⁹ nihil ponit̃ frustra: ita
nec in gratuitis:⁊ maxime in sacramẽto salutis
nihil aũt ꝓficeret saluti vtẽtiũ hoc sacr̃o dimis-
sio cuiusqꝫ qualitatis corpus xp̃i ꝑficiẽtis:ideo
nõ est asserendũ: vt etiã.s.tactũ est lec.xlii .Nec
obstat ꝙ figura corporis xp̃i:⁊ quãtitas nõ ma-
nẽt ſm aliquorũ opinionẽ:qꝛ ille repugnãt mõ
existẽdi ĩ sacramẽto:q̃ multũ vtilis est ⁊ magnũ
fidei fructũ parit: dũ presentie corporis xp̃i nul
lã habemus experiẽtie euidẽtiã: sed simpliciter
credim⁹ in obsequiũ xp̃i intellectũ nostrũ capti
obiectio uãtes. ❡ O Sed diceres cõtraria non sunt: sit
Rñsio. etiã in hoc sacramẽto. Qualitates aũt panis et
vini cõtrarie sunt qualitatib⁹ corporis xp̃i:non
ergo erũt simul cũ speciebus sacramẽti. Ad hoc
dꝫ ꝙ qualitates cõtrarie nõ sunt simul in eodeꝫ
subiecto: nõ aũt simpliciter repugnat eis simul
esse in eodeꝫ loco. Nulle enĩ qualitates cõtrarie
sunt in eodẽ subiecto adequate ĩ sacramẽto:naꝫ
qualitates ꝯtrarie panis ⁊ vini nõ sunt sit̃ neqꝫ
subiecto:nec situ: nec loco . Sed qualitates pa-
nis et vini cõtrarie qualitatib⁹ corporis christi
sunt simul cũ illis loco nõ subiecto: ille enĩ sunt
sine subiecto:iste sunt in corpore xp̃i subiectiue.
Similiter qꝛ mẽbra corporis xp̃i sunt simul in
qualibet parte hostie etiã q̃litates mẽbrorũ sunt
simul: ⁊ tñ alique sunt cõtrarie:puta frigiditas
cerebri: ⁊ calor epatis:non tamẽ sunt in eodem
subiecto. Naꝫ mẽbra manent distincta quibus
inherent qualitates contrarie. Et hec breuiter
cõmemorata esse sufficiat:qꝛ partim in precedẽ
tibus habita sunt:⁊ cetera sequẽtib⁹ reseruant̃.

❡ Lectio.xlv. A

Onsequẽter cõ-

siderãdũ est de actiõe ⁊ passiõe que
fiũt aut fieri p̃nt:per vel circa qua-
litates tã sensibiles ĩ sacramẽto q̃
insensibiles corpus xp̃i afficiẽtes. Primo auteꝫ
de q̃litatibus sensibilib⁹:sine subiecto remanẽti
bus vidẽdũ est:vtrũ possit habere oẽm actionẽ:
quã habere poterãt ĩ subiecto. Ac deinde an oĩs
trãsmutatio passiua possit causari ab agẽte na-
turali circa accidẽtia in eucharistia manẽtia q̃
fierẽt si essent in subiecto. ❡ Circa primũ aduer
tẽduꝫ ꝙ triplex actio põt cõuenire accidẽtibus. Actio triplex põt cõuenire accidẽtibus.
Una respectu substãtie generãde: ⁊ due respectu
accidẽtis producẽdi . vna respectu cognitionis
causande in potentia cognitiua:altera realis in
passum habens realiter contrariũ. ❡ Quãtum
ad primũ est quorũdã opinio ꝙ accidẽs separa
tũ nõ põt esse principiũ generãdi substãtiã : nec
principale nec instrumẽtale : sed nec corrũpẽdi
substãtiã:in tñ ꝙ si tota substãtia ignis ĩ sphera
sua destrueret̃ : remanẽtibus oĩbus accidẽtib⁹:
et ita maximo calore:gutta aque ibi posita nũq̃
corrũperetur ab illis:qꝛ sicut generatio substan
tie:ita⁊ corruptio ei⁹ nõ potest fieri nisi a substã
tia. Huius principale motiuũ est: qꝛ totale cau-
sans nõ põt esse ĩperfecti⁹ causato . Cũ ergo spe
cies essent totale agẽs . nõ enĩ cum eis cõcurrit
aliq̃ substãtia:cũ substãtia panis et vini nõ sint:
nec alia : ergo spẽs q̃ sunt accidẽtia non p̃nt esse
cause respectu substãtie generãde vel corrũpẽde.
Qđ nõ corrũpẽde:qꝛ nihil põt corrũpere substã
tiã nisi habeat virtutẽ ꝓducẽdi substãtiã: et per
hoc pꝫ ſm illã opi. ꝙ spẽs sacramẽtales nõ p̃nt
ꝓducere substãtiã in quacũqꝫ materia.⁊ hec est
opi.Sco.dist.xi.q.iii .q̃rti scripti. ❡ Aliter opi
nat̃ btũs Tho.in.iiii.scripto ea.distin.q.j.quaꝫ
Sco.vbi.s.recitat et iprobat.Tenet aũt ꝙ spẽs
ĩ virtute forme substãtialis p̃nt agere ad formã
substãtialẽ tanq̃ ad terminũ sue actionis: quaꝫ
virtutẽ receperũt a forma panis ⁊ vini:dum pri
mo in pane producte sunt et vino: q̃ virt⁹ in eis
manet desinentib⁹ pane ⁊ vino: sicut eis manet
idẽ esse qđ in eis receperũt. ❡ B Sed q̃cq̃d sit
de illis opinionib⁹:põt hic dici post Guil̃ .ockã:
ꝙ accidẽs potest esse causa partialis substãtie ge
nerãde ⁊ corrũpende tã cõiũctũ q̃ separatũ:nec
oportet refugere ad virtutẽ a substãtia receptã.
Sed hoc cõuenit sibi a propria natura. Nam ca

dē ratione: qua persuadet̄ subas esse causam sub
stantie: eadē etiā ꝓbat̄ accidēs esse causam subē
licet neutrū pōt demōstrari: nā sicut ad p̄sen-
tiā subē sequit̄ ꝓductio vel corruptio subē: ꝗ nō
corrūperet̄ vel ꝓduceret̄ in eiꝰ absentia: et ideo
suba dr̄ ꝓductiua vel corruptiua subē: vt ptꝫ de
igne ꝓducēte ignē ⁊ corrūpente aquā. Sic etiā
ad p̄sentiā caloris ꝓducit̄ ignis ⁊ cōsumit̄ aqua
qđ nō fieret sine presentia caloris: immo aliqñ
ad p̄sentiā caloris sine igne ꝓducit̄ ignis: vt in
motu forti cōfricatiōis: vt i molēdinis nōnūꝙ̄
ꝯtingit: nunꝙ̄ autē ad presentiā ignis sine calo
re. Nec aliqua alia via pōt ꝓbari aliqđ esse cau-
sam alteriꝰ. Verū rō nō demōstrat: q2 instantia
est de ala intellectiua: q̄ a solo deo causat̄: ⁊ tñ ꝓ
ductionē eiꝰ p̄cedit cōmixtio maris ⁊ femine si
cut in gn̄atiōe bruti: vñ si esset hec materia ifor
mata forma ignis: ⁊ alia esset informata forma
aque sine oībꝰ accidētibꝰ hincinde: tunc posset
ꝗs experiri certitudinaliter: vtrū suba genera-
ret subam siue accidētibus. ⁊ si sic: tūc posset su
stineri ꝙ accidētia nō essent cause partiales il-
lius generatiōis subē. Si non: tūc necesse foret
ponere ꝙ accidētia essent cause ad minꝰ partia
les subē: sic etiā si ad presentiā accidētiū separa
toꝝ ꝓduceret̄ substātia: posset certe sciri ꝙ acci-
dētia ꝓducerēt substātiā principaliter sine suba
cōcurrēte: sed q2 nullibi est inuenire substātiaꝫ
sine accidētibꝰ nec accidētia extra substātiā na-
turalr̄: ideo certitudo haberi neqt. ¶ C Neqꝫ
videt̄ posse demōstrari ex se notis: ꝙ aliq̄ creatu
ra causet quecūqꝫ effectū efficiēter: q2 posset ꝓ-
teruiēs dicere: ꝙ oīs effectꝰ positiuꝰ immedia-
te est a solo deo: quātūcūqꝫ ꝯcurrāt cause scđe: si
j.Coz.iij cut dr̄ de ꝓductiōe aīe intellectiue: cui posset ap
plicari illud apli. Ego plātaui: apollo rigauit:
deꝰ autē incrementū dedit. quasi diceret. Etsi a
creatura actiua passiuis applicant̄: deꝰ tñ est q̄
operat̄ oīa i oībꝰ. Et posset rō addi: q2 sine deo
Dan.iij. nihil ꝓducit̄: vt patet in igne chaldeoꝝ pueros
nō cōburente: ⁊ in aliꝭ multis miraculis: ⁊ ipse
solꝰ in principio creatiōis mūdi oīa ꝓducit. Jđ
videt̄ ꝙ eque ꝓbabile est accidētia partialiter ꝓ
ducere subam: sicut ꝙ subē ꝓducāt substātias:
cū neutrū sine altero producit. ¶ Nec rō Scoti
aliqđ ꝓbat: q2 admisso ꝙ causa totalis nō sit im
ꝑfectior causato: nō sequit̄ ideo ꝙ cā partialis
nō possit eē imꝑfectior causato. Nulla autē crea-
tura pōt esse cā totalis efficiēs cuiuscūqꝫ effectꝰ
q2 deꝰ est cā principalis cuiuslibet effectꝰ positi
ui: q̄ sine alteriꝰ cause cōcursu pōt ꝓducere effe
ctū: ⁊ nulla cā scđa sine ea: ideo in oī actiōe cau-
se totalis: efficiēs ē ꝑfectior causato: ꝓpter deū
principalr̄ ꝯcurrentē. Et si illa ꝓpositio ꝙ cau
sa nō est imꝑfectior causato: restringeret̄ ad cau
sas scđas: tūc pariter multiplicē instantiam: vt
ptꝫ de ꝓductione animaliū ex putrefactiōe: vbi
nō cōcurrit animal viuēs. Et si dr̄ ꝙ cōcurrit ce
Augusti. lū: celū nō est perfectiꝰ essentialr̄ viuēte: ſm btm̄
Aug. dicentē: ꝙ viuentia in perfectione p̄ponū
tur non viuētibus. ¶ D Per hoc ad ꝓpositū
dicit̄ post Alexan. de ales parte. iiij. q. xl. arti. j.
mēbro. ij. §. ij. ꝙ species sacramentales habent
eandē virtutē agendi in materiā exteriorē: quā
Innocē. haberēt si essent ꝯiuncte substātie panis ⁊ vini.
Ad hoc allegat Alexāder Innocentiū dicentez.
Species prout sunt mirabiliter non priuantur
ꝟtute nec ꝓprietatibꝰ naturalibꝰ naturalr̄ exeūt
in huiusmodi opera: q2 eis sunt ꝓpria per natu

ram: ⁊ ꝑ hoc patet ꝙ spēs tanꝙ̄ obiecta possunt
ꝓducere sensationē sui cū potentia: puta videri
possunt: odorari: tāgi ⁊c. q2 ad illas actiones ni
hil cōfert subiectū. Nō eñ sentiunt̄ ꝓpter sub
iectū: sed ex ꝓpria natura sunt q̄litates sensibi-
les. Suo mō dicendū est de accidētibꝰ realibꝰ.
Pōt eñ caliditas hostie producere caliditatē in
aere circūstante: aut alio tāgēte: humiditas hu
miditatē naturalr̄. Sic ergo patet ꝙ species ille
agunt naturaliter ad ꝓductionē substātie. ⁊ eiꝰ
corruptionē: vt ad corruptionē musce cadētis i
calicē. ad generatiōe: guttē aque ex aere: si spēs
panis essent cōgelate ⁊ stupe calide ilat: ꝑhr ꝓ-
ducere qualitates reales: silr̄ ⁊ spūales in potē-
tia sensitiua ⁊ itellectiua tāꝙ̄ obiecta. ¶ Et no-
tāter additū est in materiā exteriorē: q2 an spēs
ille seipsas alterari ꝑhr: hoc est vna aliā corrūpe
re: ⁊ aliā in locū corruptū adducere: vt si species
panis cōgelate mitterent̄ in vini spēs calidas:
an spēs vini remitterēt frigiditatē ⁊ ꝓducerent
caliditatē in ꝑticula cōgelata: dicet̄ statim īfra.
¶ E Per hoc consequēter dicit Alex. q. xl. pte
iiij. arti. ij. mēbro. ij. §. ij. ⁊ post eū scrūs Bona.
ꝙ spēs vini inebriare possunt: l3 nō ꝑhr natura
liter reficere vel nutrire. vñ dicit. Virtꝰ natura-
lis relicta in speciebꝰ naturalr̄ pōt īmutare sen
sus. vñ bene ꝯcedo ꝙ virtus vini mirabilr̄ reli-
cta in specie pōt naturaliter agere in gustū: ⁊ in
tāta quātitate posset sumi: ꝙ inebriaret natura
liter. Virtus eñ hmōi q2 est naturalr̄ diffusiua:
pōt se naturalr̄ diffundere ꝑ aerem vsqꝫ ad cere
brū ⁊ perturbare spūs: ⁊ sic inebriare: sicut etiaꝫ
qñqꝫ ex forti odore vini quidā inebriant̄: q̄ iñ vi
nū non biberūt. Et ad hoc adducit̄ illud qđ ha j.Coz.xj
bet̄ in textu ⁊ i glo. ꝙ aliqui inebriati sunt ex vsu
specierū: ꝗs notat apls cū dicit. Aliꝰ quidē esu-
rit: alius autē ebrius est vbi glo. Notat eos q̄ mu
nera: q̄ offerebāt altaribꝰ ꝓ sacrificio ꝯficiendo
peracto illo sibi resumebāt: nec aliis nō haben-
tibꝰ cōicare sinebant: sed soli sumebant. vt inde
etiā inebriarent̄ aliis esurientibꝰ. Hec glo. Non
tñ naturaliter reficiūt ⁊ nutriūt: nā refectio est
qñ loca euacuata per caloris naturalis actionē
replent̄ nutrimēto digesto: ⁊ sic precedit nutri- Attende
tionē. Nutritio dr̄ qñ alimentū simile factū vni refectiōe
tur alendo: ⁊ informat̄ forma partiali viuentis et nutri-
Hec ꝗ refectio ⁊ nutritio fieri nō pōt ex solis spē tione.
bus ⁊ accidētibꝰ: de quo statim dicet̄. ¶ F Nūc
de mutatiōe passiua: que fieri potest circa illas
species. Quedā mutationes fieri possunt in spe
ciebus manente nihilominꝰ eucharistia. Que-
dā fieri possunt circa spēs propter quas desinit
esse eucharistia: que autem sint ille vel iste: no-
tari potest ꝑ hāc regulā. ¶ Per nullā trāsmuta
tionē factā circa spēs sacramētales desinit esse
corpꝰ xp̄i sub eisdē: cū qua maneret suba panis
aut vini si nō fuisset facta cōuersio: ⁊ qñcūqꝫ fit
trāsmutatio circa spēs sacramētales ꝑ quā cor-
rūperet̄ panis suba aut vini si essent: desinit esse
corpꝰ xp̄i in eo instāti i quo desineret panis aut
vinuꝫ. Instituit eñ deus sub eucharistia. i. sub
speciebꝰ panis ⁊ vini: quā ex nimia charitate de
dit spōse sue ecclie: tādiu ꝯseruare spēs eisqꝫ suc
cedētes sine subiecto: ⁊ sub illis ac q̄buscūqꝫ in
locū earū succedētibꝰ presentiā sui corporis ⁊ san-
guinis exhiberet: ꝙ̄diu sub illis maneret suba
panis ⁊ vini: si ꝓuerū nō essent. ¶ Scđa rl̄a. Deꝰ
ea volūtate qua eucharistiā esse voluit in ecclia
disposuit oēs trāsmutationes ⁊ effectus circa il

las spēs p̄ñte actiuo naturali causare immedia
te: ad quos agens naturale ꝓpter subiecti defe
ctū nō pōt attingere: q̄s tñ agens naturale cau
saret si sub̄a cōuersi ꝑmaneret: ⁊ hoc non nouo
miraculo: s; volūtate qua instituit eucharistia;:
ne si spēs viderent̄ intrāsmutabiles: meritum fi
dei euacuaret̄. Uoluit em̄ dn̄s vt nulla naturali
experiētia ꝓbari posset p̄sentia sui corporis sub
istis speciebus: sed sola fides cerneret vnde me
riti sui fructum reportaret. ❡ G Et ideo oēs
transmutationes que fierent naturaliter circa
istas species: siue in subiectis: siue in quātitati-
bus: siue qualitatib⁹ per generationē corruptio
nē: alterationē: rarefactiones: vel condēsationē
si nulla ferā fuisset ꝯuersio: ēt nūc fiūt facta con-
uersiōe q̄dā a causis naturalib⁹: q̄dā a solo deo
īmediate supplēte actiōes causaꝝ naturaliū: nec
ꝑ h̄ aufert de⁹ ab agēte naturali suā ꝓpriā actio
nē. Nō em̄ aufert q̄ sibi cōpetere p̄ñt: s; trāsmu
tatiōes de fora ī formā existēte subiecto: termi-
nos hmōi trāsmutationū deserēte. Actiōes aūt
q̄ naturalib⁹ agētib⁹ ꝯpetere nō possent: s; vbi
nō est subiectū vtriusq; termi trāsmutatiōis p-
pter desitionē sub̄e panis ⁊ vini ꝯuersoꝝ: illā sua
potētia īmediate supplet siue nouo: siue āti.ꝗ mi
raculo parū refert. Nō em̄ de⁹ laborat faciendo
miracula ad suoꝝ salutē fideliū. Si em̄ effectus
sup̱ naturā a deo īmediate ꝓductus de nouo: id
d̄r nouū miraculū q̄ nō ꝓducit̄ volūtate noua
sed volūtate antiqua cū ex parte dei nulla sit vo
lūtas noua: sed queciq; de nouo fiūt a deo: fiūt
ab eterno immutabili voluntate volita: nullus
erit miraculū nouū. Si v̄o d̄r nouū miraculū:
q̄ effectus nouus est: totiens fiūt a deo miracu
la noua: quotiēs a deo ꝓducit̄ effect⁹ immedia-
te supra naturā. ❡ H Pōt addi tertia regula.
Nulla trāsmutatio acquisitiua pōt fieri a cā na
turali nisi in subiecto p̄supposito. Patet: q̄ nisi
sic: creatura posset creare: q̄ quicquid producit̄
Differūt ⁊ nō de potētia subiecti: creat̄. nā q̄d nō ꝓducit̄
creare et de potētia subiecti: ꝓducit̄ de nihilo q̄d vero de
facere. nihilo ꝓducit̄: creatur s̄m magistrū di.j. Quia
in h̄ discernit creare a facere: q̄ creare est aliq̄d
de nihilo ꝓducere. Facere v̄o aliq̄d ꝓducere si-
Guilhel. ue de nihilo siue de subiecto p̄supposito. ❡ Of
ockam. notāter: nulla trāsmutatio acq̄sitiua: q̄ s̄; Guil.
ockā. Trāsmutatio deperditiua fieri pōt nullo
etiā p̄supposito subiecto. Creatura em̄ s̄m eū: l;
nō possit creare: pōt tñ annihilare. Cui⁹ rōnē;
ī suo q̄rto scripto. q. vij. assignat: q̄ q̄n agēs na-
turale equaliter ⁊ īdifferēter se h̄; ad multa seu
infinita sub aliqua spē causabilia: equaliter: vel
eque primo facit oīa vl' nullū. Cū aūt agēs crea
tū equaliter ⁊ indifferēter se habeat ad oēs effe
ctus causabiles in aliqua specie: puta ad infini-
ta indiuidua sub specie humana: ⁊ q̄ oīa creabi
lia sunt purū nihil: nō plus appropinquat vnū
creabile agenti naturali: q̄ aliud: ⁊ per ꝯsequēs
equaliter oīa talia respicit: ⁊ ita si posset creare:
rō assignari nō posset q̄re plus crearet vnum: q̄
mille: immo q̄ infinita. Q̄ aūt creatura nō pōt
simul creare infinita nō pōt aliq̄d creare. Agēs
aūt naturale aliter respicit vnū annihilabile: q̄
aliud: eo q̄ quodlibet eoꝝ est in actu: ⁊ vnū po-
test plus appropinquare agēti naturali q̄ aliud:
ideo plus potest annihilare vnū q̄ aliud. Unde
mirabile ait videtur: si modicū frigus separatū
approximaret̄ maxio igni: q̄ ignis ille nō pos-
set illud frigus modicū destruere. Nō pōt autē
destrui nisi per annihilationē. ❡ Uerū illa rō vi
det̄ eque ꝓcedere de ꝑnatione forme de potētia
subiecti: ideo sicut ibi d̄r: ita in ꝓposito: q̄ causa
naturalis determinat̄ quoad indiuiduū a cau-
sa prima s; deo: qui q̄ est cā volūtaria: in volū
tate sua est cōcurrere ad ꝓductionē vnius et nō
alteri⁹. ❡ I Ideo aliū dicūt cōmuniter: q̄ sicut
creatura nō pōt creare: ita nec annihilare: q̄ q;
oīs virtus creata presupponit subiectū in oī sua
actiōe: tā acquisitiua q̄ deperditiua. Et hoc te-
nēdo q̄ vtrūq; ꝓbabile: nō oporteb it addere ī
regula acquisitiua. ❡ Per hoc descendendo ad
ꝑticularia: d̄r primo q̄ nulla transmutatio pas-
siua ad sub̄am in loco specierū sacramentaliū ꝓ
ducendā: potest fieri virtute agentis naturalis:
hoc est dictu: q̄ nulla virtus naturalis pōt ꝓdu
cere sub̄am in loco specierū: sub speciebus spēs sa
cramētales succedētibus. Patet: quia illa sub̄a
cū nō ꝓducat̄ de potentia subiecti: creat̄. Nulla
aūt virtus creata attingit effectiue ad terminū
creationis: vt nūc supponitur. Ex quo patet q̄
illa sub̄a immediate ꝓducit̄ a deo per secūdam
regulā suprapositā. Gratia exempli. Si per pu-
trefactionē spēs sacramētales alterant̄ intantū
q̄ si ibi esset sub̄a panis: ipsa corrūperet̄ ⁊ gene
raret̄ vermis: in illo casu vermis ꝓducit̄ imme-
diate a deo. Sic si ꝓducit̄ ignis: cinis aut pul-
uis: aut nutrimētū in corp⁹ sumētis species cō Questio
uertendū. ❡ K Sed querit̄ an in casu totū cō R̄nsio ad
positū ꝓducat̄ a deo: an sola materia. Et si ma- q̄stione.
teria: an illa redeat q̄ ꝯuersa est in sub̄a; corpis
xp̄i: hoc est materia panis ⁊ vini eadē numero.
❡ Q̄uāuis hic varie r̄ndēt doctores: tñ breuiter
d̄r post Sco. ⁊ ockam: q̄ de⁹ pōt creare totam
substantiā: pōt creare solā materiā: ⁊ eandē q̄ cō
uersa est vel aliā de nouo. ❡ Primū patet: q̄ ibi
necessario ꝓducit̄ cōpositū q̄d afficiat̄ acciden-
tib⁹ panis: si māsisset in cōpossibilib⁹: illud aūt
a v̄tute naturali ꝓduci nō pōt: cū ibi ꝓducat̄ si
mul materia ⁊ forma. Materia aūt a v̄tute na-
turali ꝓduci nō pōt. Q̄d aūt ꝯpositū necessario
ꝓducat̄: patet: q̄ de⁹ statuit nulla accidētia con
seruare sine subiecto: nisi ea sub quib⁹ contine-
tur corpus xp̄i: ideo alteratis speciebus sacramē
lib⁹ vsq; ad gradū incōpossibilem sub̄e panis: si
ibi esset: desinit corpus xp̄i esse presens. Et q̄ il
la accidētia s̄m gradū incōpossibilē nō erunt si
ne subiecto: necesse est igit̄ redire materiā: illa
aūt nō redit nuda. Nec tali inesse p̄ñt accidētia
naturaliter: ergo redit īformata substātiali for-
ma ⁊ ita cōpositū. ❡ Scōm patet: q̄ creata ma
teria ⁊ in eodē instanti dispositiōes qualitatiue
possunt ꝯcurrere cū deo ad educēdā formā quā
eduxissent de materia panis si ibi esset: tūc autē
ꝯcurrissent ad ꝓductionē forme vermis: ignis:
cineris: pulueris: vel nutrimēti: ergo ⁊ nūc. Te
net ꝯñā: q̄ nullū īpedimētū assignari pōt: nisi
diceret̄ q̄ p̄supponūt materiā vt priorē: ⁊ id ī in
stāti creatiōis materie nō sufficiunt agere: q̄ de-
ficit prioritas. S; hoc nō īpedit q̄ ista p̄suppo
sitio ⁊ prioritas nō est tp̄is sed nature. Un̄ si exi
stēte sole ꝓduceret̄ aer: vel etiā simul cū sole: in
eodē instāti illuminaret̄ aer quo ꝓduceret̄ sol ⁊
aer. Instanti dico tēporis: nō nature. Cōcurrē-
tib⁹ ergo dispositiōib⁹ qualitatiuis cū deo ad ꝓ
ductionē forme: sola materia immediate creat̄
a deo: ⁊ forma naturalr̄ generat̄. Uerū s̄m opi.
Sco. tenētis q̄ accidētia nō attingūt sub̄am tā
q̄ terminū sue actiōis: oportet dicere q̄ prima

forma substātialis a solo deo creatur: sequentes
vero naturaliter ꝓducunt. ¶ Tertium ptz: scz ꝙ
pōt reproducere eādē materiā numero q̄ cōuer-
sa est: cōtra eos q̄ dicūt corruptū vel annihilatū
idē nūero redire nō posse: q2 nihil sequēs anni-
hilationē materie: nō est alteri⁹ rōnis cū nihilo
ꝑcedēte creationē materie: sicut termin⁹ anni-
hilatiōis ad quē: ⁊ terminus creatiōis a quo. nō
sunt diuersi: ⁊ non est maior distātia ad nihil se-
quēs: ꝙ ꝑcedēs annihilationē ⁊ creationē: ergo
eadē potētia pōt sup hanc ⁊ illā: ergo q̄ pōt crea
re de nihilo: pōt ēt redactū ad nihiluz recreare.
¶ Itē vnū nō plus implicat cōtradictionem ꝙ
aliud: ergo sicut primū pōt de⁹ scz creare de ni-
hilo: ita pōt ⁊ illō qō trāsiuit ī nihil recreare: pōt
nihilominus nouā materiā q̄ pri⁹ nō fuit: creare si
cut placuerit sue sapiētissime volūtati. ¶ L Ex
illo ptz quō spēs sacrales nutriūt: ⁊ q̄d in nutri-
tione sumētis eucharistiā cōuertit ī subām cor-
poris sumētis: nō eñi spēs ille: q2 spēs in subām
cōuerti nō pñt. Sz nutrimentalis suba de nouo
ꝓducta in instāti desitionis corpis xp̄i: reficit ⁊
nutrit ꝑ oīa: ac si panis cōuersus fuisset in nutri
mentū. ¶ Quartū: ꝙ pōt nouā materiā creare:
Innocē. dubiū apud fideles nō hz. Ex his satis videt cō-
cordare dñs Inno. li. iiij. de eccle. offi. di. Si ꝟo
querat q̄d a mure comedat: vel quid leinerek cū
sacrm crematur. Rñdet ꝙ sicut miraculose suba
panis cōuertit in corp⁹ dñicū: et incipit esse sub
sacro: sic ipsa quodāmodo miraculose reuertit:
cū ipsum corp⁹ dñicū ibi desinit esse. Sicut. eñi
Mat. iij. in aliis operib⁹ mirabilib⁹ expleto officio ꝓpter
Mar. j. qō cōdita erāt: illa q̄ mirabil'r erāt condita: re-
Luc. iij. dacta sunt in primū statū: sicut dr de colūba: in
Johā. j. qua apparuit spūsſctūs: vcz ꝙ pacto officio suo:
in preiacētez redijt materiā vnde assumpta est.
Silr ⁊ de stella magoꝝ ductrice: ꝙ peracto offi-
cio: mox esse desiīt reuertēs in preiacētē naturā
vnde sumpta fuerat: vt habet in glo. Matth. ij.
Sic dicūt esse in ꝓposito ꝙ qñ spēs desinūt esse
sacramētū: sube naturales specieꝝ in suū reuer
tunt statū: sicut prius fuerūt miraculose trāsmu
tate. Huic ꝯsentit Alex. ⁊ scūs Bonauē. ¶ Ceterū
nō est omi modo sile de spēbus sacralibus: q2 in
illis appariti ōibus colūbe ⁊ stelle materia nō de
sit nec cōuersa est: ⁊ ideo peracto officio desinē-
te forma colūbe ⁊ stelle: materia manet eadē an
te et post: sola forma mutata. Hic ꝟo tota panis
suba quoad materiā ⁊ formā trāsit: q2 totū con-
uertit in totū: et ita nulla materia manet. Et iō
si illi de reditiōe sube intelligūt hoc de materia
tm̄: ita ꝙ materia redit ipsa eadē que fuit in pa-
ne nūero vel specie per nouā creationē: verū est
dictū illoꝝ. Si ꝟo intelligūt ꝙ etiā forma panis
redeat: ⁊ ita totus panis: nō videt posse sustine-
ri: q2 vel in eo instāti rediret in quo qualitates
sunt forme panis incōpossibiles vel añ vel post.
Non primū: q2 tūc qualitates essent in subiecto
sibi incōpossibili: qō implicat. Nec post: eadē ra
tiōe: nec ante q2 tunc panis esset simul cū corpe
xp̄i: q2 corpus xp̄i manet vsq3 ad instāns incōpos
sibilitatis: ideo materia redit per nouā creatio-
nē ipsa que prefuit: vel alia eadē specie cū priore
de nouo creatur ⁊ forma nō panis: sed cui cōue-
niūt q̄litatiue dispositiōes puta vermis: ignis:
cineris: puluis: vel nutrimēti generat in mate-
ria redeūte: vel etiā a solo deo creat: vt supra di-
ctū est. ¶ Nisi diceret sicut videt dicere Inno. ꝙ
xp̄s q2 in eucharistia est vt nutrimētū spūale: est

ibi quādiu spēs sunt nutrimētuz ꝯueniēs corpo
rali. i. quādiu panis sub hmōi spēbus esset ꝯue-
niēs nutrimētuz corpale. Panis aūt ⁊ vinuz nō
quādiu manēt ſm subaz sunt ꝯueniēs nutrimē
tuz corpale: sed per mutationē qualitatū certā:
cessant esse nutrimētū: quāuis manēt ſm substā
tiā: ⁊ sic corruptis spēbus ſm eā habitudinē ſm
quā essent ꝯueniētes nutrimēto: desinit esse cor
pus xp̄i ibi: ⁊ ideo redit suba panis que pōt affi-
ci speciebus nō ꝯueniētibus nutrimēto: de qua
prius naturalr gignit vermis vel ignis ⁊c. Sed
illud est ꝯtra cōe dictū doc. ꝙ tandiu manet xp̄s
sub spēbus: quādiu manet ibi suba panis si nō
esset cōuersus. ¶ Itē tūc difficile esset inuenire Obiectio
gradū certū alterationis specieꝝ vsq3 ad quē pre-
cise maneret eucharistia. ¶ M Sed forte di. Si
sacrm nutriret: sacerdos sumēs eucharistiā sol-
ueret ieiuniū: ⁊ ita non posset eodē die bis cele-
brare. Itē sacrm est cibus spūalis ⁊ nō corpora-
lis. Nā inter alias hec vna est causa quare panis
nō manet cū corpore xp̄i in eucharistia: ne sacra
mentū reficeret corporalr: qō est cibus spūalis
aie. Itē Amb. dicit ꝙ est cibus mētis nō vētris. Ambro.
¶ Ad ista dicit ꝙ sacrm istud reficit ⁊ nutrit cor- Respōsio
poralr: vt ex premissis patet: alioqn experimen ad obiec.
tū accipi posset de presentia corporis xp̄i. Si scz
quis sacrm sumēs in magna quātitate: ⁊ nulluz
aliū cibū: nihilominus deficeret: verūtñ si illud
precise nutrit qō conuertit in substātiā rei alite
sacrm nō nutrit: licet sumēs sacrm nutriat: sed
suba siue nutrimētū rediēs ſm predicta nutrit.
Illud eñi: non spēs ꝯuertit in substātiā rei alite.
Et ita intelligēduz est cuz dicit ꝙ sacrm nutrit:
seu spēs nutriūt. i. sumēs sacrm etiā sine alio ci
bo nutrit. ¶ Et ꝑ hoc ad primū dr ꝙ sacerdos
sumēs hoc sacramentū nō soluit ieiuniū natu-
re: q2 sacramentū nō est cib⁹ corporalis. Tū q2
cōtentū scz corp⁹ xp̄i tm̄ est cib⁹ mētis ⁊ nō cor-
poris: nec ipo aliquaten⁹ nutrit corp⁹: nec est ꝓ
sensu ei qō nutrit sicut accidētia alterata. Tū q2
sequēs cibatio ex suba reuersa: est ꝓter itērionē
cōsecrātis ⁊ sumētis: ⁊ oīno impertinēs ad ipm
sacrm. Tū q2 nihil eius qō sumit cōuertit ī sub-
stātiā sumētis. Tū q2 illud qō cōuertit in substā
tiā sumētis nō sumit deforis: nec traijcit ꝑ viaz
naturalē ad stomachū sicut cib⁹: sz int⁹ de nouo
creat: vt dictū est: iō nō soluit ieiuniū. Sicut nō
soluit ieiuniū cib⁹ ante mediū noctis sumpt⁹: ⁊
post mediū noctis digest⁹: ⁊ in sumētis subām
ꝯuersus. Siqdē sol⁹ cib⁹ deforis sumpt⁹ ī via ad
stomachū soluit ieiuniū: etiā si nō cōuerteret in
subaz aliti sicut quedā medicine. ¶ Ad scdm dr
ꝙ est cib⁹ spūalis: ⁊ nō corporalis quātū ad nu
tritionē q̄diu ibi est veritas sacramēti: non eñi
cibat carnaliter inquantū est sacramētū: sed ad
cibādū spūaliter est ordinatū. Ipsa aūt cibatio-
tione spūali terminata ꝑ desitionē ꝓsentie cor-
poras xp̄i: cibat corporaliter ꝑ subām redeūtē.
Que aūt sit cā ꝙ nō manet panis supra dictum
est: lz illa in argumēto tacta pōt esse cōgruitas
quedā. Ad hm̄ Ambr. dr: ꝙ Ambrosi⁹ loquit de
ipo corpore xp̄i ꝙ est cibus anime tm̄: ſm Alex.
de ales vbi. s. ¶ N Cōsequēter de trāsmutatio
ne passiua accidētiū eucharistie. De motu loca-
li specierū plane dr: ꝙ mot⁹ localis specierū fie
ri pōt ꝟtute naturali sicut earūdē ante cōsecra
tionē: hoc est ita separata moueri pñt sicut ꝯiū
cta: ſm oēs doc. quia si tenet ꝙ motus sit acci-
dēs successiuum distinctum realiter a mobili et

locoꝝ erit subiectiue in mobili: ⁊ q: accidētia quā
titas ⁊ qualitas sunt mobilia: eis inheret mot⁹
sicut subiecto. Cū ergo ī motu hmōi est assigna-
re subiectū mot⁹: scꝫ accidēs motū localr̄: potest
agēs naturale mouere accidētia seu spēs localr̄
tanq̄ subiectū mot⁹. Nulla eñ alia cā est ꝙ agē-
tia naturalia nō agūt circa hoc sacrm̄: nisi subla
tio subiecti: vt patet ex tertia regl'a. Nisi diceret̄
ꝙ accidēs non pōt informare accidēs: sed oīe
accidēs īmediate inheret subc. Qualitates vero
mouētur ad motū subiecti: per motū nō inherē
teꝫ sed coassistērē: sicut etiā de quātitate vna opi
nio recitata est. Tūc de motu sicut de q̄litatibus
supposito ꝙ nō sint ī quātitate itari dicet̄. Si ꝟo
motus nō distinguit̄ a mobili: tūc in motu loca
li specieꝝ nō est mutatio acq̄sitiua alicui⁹ noue
rei: nec deperditiua: ita ꝙ in motu locali nouū
producitur aut corrūpit̄: sed mobile fit p̄sens
de nouo alicui loco cui prius nō fuit p̄sens: et
hoc fieri per agēs naturale nihil plus req̄rit: ni
si mobile ⁊ locū. ⁊ hec sunt in ꝓposito siue accidē
tia sint in subiecto: siue nō. Sed ꝯsequēter vidē
duꝫ est de mutatiōe passiua: ⁊ p̄mo ad quātitatē.
deide ad qualitatē. ¶ O De primo si tenetur ꝙ
quātitas nō distinguit̄ realr̄ a suba aut qualita-
te extēsa: tūc non spālis difficultas de quātitate
eucharistie: cū illa sit realiter qualitates ibi sine
subiecto remanētes. Tenēdo aūt ꝟm aliā opinio
nē: ꝙ quātitas sit accidēs distictū a re quāta: cū
experiētia manifestū est: ꝙ species possunt rare
fieri ⁊ cōdēsari ad p̄sentiā agētis naturalis: et
ita mutat̄ quātitas. Dicit̄ ꝙ si per rarefactionē
noua quātitas maior introducit̄ ⁊ p ꝯdēsationē
minor siue totalis siue partialis: ꝟm diuersitatē
opinionū de rarefactiōe ⁊ cōdēsatiōe: aut noua
subtilis substātia generat̄ que partib⁹ rari inter
ponit̄. Quodcūqꝫ dicat̄: ꝯsequēter dicēduꝫ est: q:
quātitas nō est in subiecto: rarefactionē ⁊ ꝯdēsa
tionē specieꝝ eucharistie nō fieri ab agēte natu
rali per tertiā regulā: sed īmediate a deo supplē
te in hoc actiuitatē cause naturalis per scđaꝫ re
gulā. Que autē opinio de rarefactiōe ꝓbabilior
sit: videāt naturales phi. iiii. phyſ. disputantes.
Si aūt fieret additio alicuius rei quāte ad spēs
sacramētales: vt vinū non cōsecratū admisceret̄
spēbus vini: nō propter hoc mutat̄ quātitas spe
cierū vini p̄exīstēs: quid aūt ibi fieret dictū est
ℓ. lec. xxxv. ¶ Itē de mutatiōe quātitatis per di
uisionē specierū: infra dicet̄ cuꝫ de fractiōe sacri
tractabit̄. De mutatiōe ad qualitatē siue quali-
tates. Si tenet̄ ꝙ qualitates oēs in sacro sunt si
ne subiecto. Dicendū ꝙ oēs trāsmutatiōes ca-
ruꝫ acq̄sitiue fiunt īmediate a deo et nō a causis
naturalibus. Tū q: qualitates noue q̄ acquirū
tur: nō educunt̄ de potētia materie. Tū q: ⁊ ipse
manent sine subiecto. Utrūqꝫ actiuitatē excedit
cause naturalis: ⁊ ꝓducere aliq̄d de potētia sub
iecti ⁊ ꝯseruare accidēs sine subiecto. ¶ De mu-
tatiōe deꝑditiua: si tenet̄ ꝙ natura possit anni-
hilare: dicit̄ ꝙ oēs trāsmutatiōes deꝑditiue fa
cte in sacro fiūt a causis naturalib⁹. Diceret̄ er-
go ꝟm illos ꝙ in intēsione caloris sacramētalis
Quid remissio. causa naturalis remittit frig⁹: sed sola causa sup
naturalis intēdit calorē: q: remissio ē corruptio
Quid intensio. gradus qualitat̄. Intēsio est productio gradus
noui. ¶ Si ꝟo tenet̄ ꝙ qualitates sint subiectiue
in quātitate: ⁊ cā naturalis nō p̄supponat ne-
cessario materiā primā: nec subiectū subale: sed
subiectū in gñe sit suba vel accidēs: tūc oēs trāſ-
mutatiōes qualitatū in eucharistia fieri solite:
fiūt per causas naturales q̄ educūt nouas quali
tates de potētia quātitatis q̄ est subiectū quali-
tatū. Si ꝟo teneret̄ ꝙ cā naturalis in sua actiōe
p̄supponit materiā primā: ⁊ subiectū subale: de
cui⁹ potētia educat formas tā subales q̄ accidē-
tales: tūc ꝯsequēter dicēdū ꝙ oēs trāsmutatio-
nes circa spēs sacramētales fiūt īmediate a deo.
¶ Et ex his patꝫ breuiter quid dicēdū est de trāſ-
mutatiōe passiua accidētium eucharistie ꝟm va-
rias phoꝝ opi. Accidētiū dico sensibiliū que fue
rūt in pane: aut eis successerūt. ¶ P Consequē
ter vidēdū est de actiōibus ⁊ passionibus corporis
xp̄i: ⁊ accidētiū eius vt in sacro. Et p̄mo de actio
ne: scđo de passiōe. Et vtrobiqꝫ tā de sacro q̄ de
possibili. ¶ Premittit̄ aūt hec regl'a generalis.
De sacro nulla fit actio vl' passio in corpore xp̄i ⁊
eius accidētib⁹: per quā posset sumi experimen
tuꝫ p̄sentie corporis xp̄i sub spēbus sacri. Patet
ex p̄missis: q: voluit deus sacrm̄ istud ad my-
sterium esse occultū sensui et patere fidei: vt sic fi-
des p̄mio suo nō frustretur. Unde etsi aliqua
operatio naturalr̄ fieri posset per corp⁹ xp̄i eius
ue accidētia vt in sacramēto: aut aliq̄s effectus
vel trāsmutatio fieri a cā naturali: deus coagē-
do nō cōcurrit: ⁊ ita operationē hmōi īpedit: ne
experimētuꝫ sumat̄ de corporis xp̄i p̄sentia in
sacro. Quo p̄misso de actiōe corporis xp̄i: non
loq̄mur hic de ea que cōcomitant̄ p̄sentiā cor
poris xp̄i: hoc est que inest corpori xp̄i primo in
celo: ⁊ per cōcomitātiā etiā sibi inest in sacramē
to. De illo dicet̄ infra: cū de his que p̄dicamē-
tuꝫ vbi cōcernūt tractabit̄: vbi etiaꝫ aget̄ de mo
tu locali corporis xp̄i vt in sacramēto. Sed de illa
actiōe que sibi p̄mo cōpetit vt in sacramēto: que
⁊ cōpeteret sibi si solū esset in sacramēto ⁊ nulli-
bi extra: sic etiā de passiōibus. ¶ Primo igit̄ de *Prima conclusio.*
actiōib⁹ cognitis de sacro de quib⁹ Sco. in. iiii.
dist. x. q. v. ponit duas ꝯclusiōes. ¶ Prima. nul
la sensatio pōt p̄mo inesse xp̄o vt in eucharistia.
Motiuuꝫ est: q: organū sensus nō est ī corpore
xp̄i vt ī eucharistia modo quātitatiuo: qui tñ re
quirit̄ ad hoc vt īmutet̄ ab obiecto. Ad hoc eñ
vt fiat visio corporalis: oportet talē esse approxi
mationē organi ⁊ obiecti: vt possit fundari pyra
mis: cui⁹ basis sit in obiecto ⁊ con⁹ in oc'lo. Hec
requirit ꝙ vtrūqꝫ ⁊ obiectū ⁊ ocul⁹ habeat mo
dū quātificatiuum vt sit in loco circūscriptiue.
¶ Scđa ꝯclusio. Ois opatio spūalis pura intel *Secunda conclusio.*
lect⁹ ⁊ volūtatis pōt p̄mo inesse xp̄o vt ī eucha
ristia. Hāc deducit: q: aīa xp̄i q: beata: intelligit
vt angel⁹: quātū ad hoc ꝙ nō depēdet intelligē
do a sensib⁹ aut sensibilib⁹. Sicut ergo angelus
alicubi existēs pōt intuitiue intelligere obiectū
sibi ꝓportionatū sibi p̄ñs: ita ⁊ aīa xp̄i in eucha
ristia. pōt ergo intuitiue videre intellectu oīa ad
eucharistiā ꝓportionatā distantiā hntia: scꝫ haꝫ
spēs sacramētales: aīam sacerdotis: et quecūqꝫ
intelligibilia debitā p̄sentiā ꝟ abentia. Et hec
intuitio primo inest anime xp̄i vt hic in sacro
nō vt inest illi anime primo vt est in celo. Unde
pōt elici ꝙ aliqua videt anima xp̄i primo vt ī sa-
cramēto: q̄ nō videt visione intellectiua in pro-
prio genere primo vt in celo. puta oīa hic locali
ter p̄sentia: supposito ꝙ immoderata distātia
impediat intellectionem creatam: sicut nec an-
gelus existens in celo videt in proprio genere:
q̄ videt hic inferius intuitiue. Ex isto infert co
rollariū: ꝙ xp̄s ꝓpter suū esse in eucharistia non

tantū non priuat aliqua operatione quā habet
vt in celo:ſʒ etiā vt in eucbariſtia eſt: habet ali-
quā operationē primo:quā ꝑ ꝯñs cōcomitāter
hʒ vt in celo:vtputa intellectionē ⁊ volitionē cu
iuſcūqʒ obiecti cui⁹ angelus hic preſens habe-
ret:⁊ ꝑ ꝯñs nō ad imperfectionē eſt ſuā:ꝙ ſit in
eucbariſtia:ſʒ ad multitudinē ꝑfectionū. ¶ O
Occam. prime cōcluſioni nō aſſentit ocāā. vnde cōtra
ſacro re- eā ponit hāc cōcluſionē. Suppoſitis his ꝗ̄ fidei
fragatur ſunt:nō pōt ſufficiēter ꝓbari ꝙ xp̄s in ſacro nō
poſſit corporali oculo obiecta viſibilia videre ⁊
videri. Quā ſic probat:qꝛ nō minus pōt princi-
piuʒ habere actionē ſuā naturalē qñ ſe toto eſt
preſens alicui toti paſſo ſeu obiecto:ꝙ̄ qñ ꝑ vnā
partē eſt preſens vni parti paſſi:⁊ per aliā partē
ꝑſens alteri parti paſſi. Eſt aūt corpus xp̄i:⁊ tota
ei⁹ accidētia corporalia ſe toto preſens toti ho-
ſtie ⁊ cuilibet ei⁹ parti:ideo eodē mō pōt eē prin
cipiū actiuū ⁊ paſſiuū reſpectu viſionis: ſicut ſi
vna pars ei⁹ coaſſiſteret parti hoſtie ⁊ alia alte-
ri. Naʒ ſi albedo in pariete tota coaſſiſteret toti
parti:⁊ tota cuilibet parietis parti nihil minus
videret̄ tūc:ꝙ̄ nūc. ¶ Itē poſito actiuo ſufficiēti
et paſſiuo:pōt ſequi actio. Nec ꝓpoſitio hec ne-
gāda eſt:niſi ꝓpter rōnē ꝗ̄ hic nō apparet: vl̄ ꝓ
pter autoritatē ſcripture:ꝗ̄ ſilr in ꝓpoſito non
apparet. Uel ꝓpter experiētiā ꝗ̄ hic nō ꝯcludit:
qꝛ de⁹ ſuſpēdit actionē cauſarū naturalium ne
agāt:vt pʒ ex regula premiſſa. Sʒ oculus inclu-
dēdo potentiā ī corpore xp̄i eſt ſufficiēs agēs cū
obiecto:⁊ ſufficiēs paſſum receptiuū viſiōis: er
Obiectio go pōt poni viſio. ¶ Et ſi dʒ ꝙ tā organū ꝙ̄ ob
Rñſio ad iectū ſint circūſcriptiue ī loco. Rñdet̄ ꝙ hoc nō
obiectio ē ꝓbatū. Et ſi allegat̄ autor ꝑſpectiue de pyrami
nem. de radioſa dʒ: ꝙ autor ꝑſpectiue loquit̄ pure na
turaliter oīb⁹ habētib⁹ ſe ordine naturali: nul-
lo cōcurrēte miraculo:⁊ de his ꝗ̄ ipſe expertus
eſt. Nūꝗ̄ eīn vidit colorē niſi extēſum : in talib⁹
viſio fit ꝑ modū pyramidis ⁊c. ad bonū itellectū
ī. requirit̄ talis approximatio:⁊ ſitus obiecti ⁊ or
gani :ꝙ ſi traherent̄ linee imaginarie includen
tes obiectū ab obiecto ad oculū:haberēt figurā
pyramidis cui⁹ baſis eſſet in re viſa :et conus in
oculo:qȯ verū eſt qñ obiectū viſum eſt mai⁹ ocu
lo. Sʒ de⁹ pōt facere colorē nō extēſum: ⁊ tūc vi
deret̄ nō ꝑ talē figurā. ¶ Deniqʒ etiā hec figura
pōt hic ſaluari: qꝛ linee pyramidis terminant̄ ī
pūcto indiuiſibili imaginario ꝯtingēte in ocu-
lo iō nō requirit̄ extēſionē oculi. ¶ Silr quan
tū ad viſionē paſſiuā corporis xp̄i: lʒ nō ſit ī lo-
co circūſcriptiue:eſt tñ in loco diffinitiue ꝗ̄ loc⁹
eſt extēſus:⁊ pōt fundare baſim pyramidis:vt ſi
linee traherent̄ ab extremitatib⁹ hoſtie cōtinē-
tis corp⁹ xp̄i ꝑciſa ad oculū ſacerdotis:haberēt
figurā pyramidis:⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ videat̄
ſaltē oppoſitū ꝓbari nō pōt. Uñ videt̄ ꝙ oculus
xp̄i ī vna pte hoſtie poſſet videre ſe in alia pte.
Sicut poſſet ſi ocul⁹ eſſet in diuerſis locis circū
ſcriptiue. ¶ Nec obſtet ſi diceret̄ ꝙ idē nō diſtat
a ſe: ⁊ diſtātia requirit̄ obiecti ab organo vt fiat
viſio:qꝛ eo mō idē diſtat a ſe:qñ eſt in loco diffi-
nitiue:quō diſtaret a ſe:ſi eſſet in loco circūſcri-
ptiue. Iſta aūt ſufficerent ad cauſandū viſionē:
ergo ⁊ illa:de quo magis. ſ. cū de vbi tractabit̄.
¶ R Suo mō dicit vtraqʒ opinio de reliquis
corporalib⁹ actionibus ſicut de viſione ſenſus.
Uñ prima opi. diceret:ꝙ nullā corporalē opera
tionē pōt habere corpus chriſti in eucbariſtia
primo vt ibi:pōt aūt habere oēm ſpūalē. Cū cor
pus nomino: ⁊ aīam ⁊ vtriuſqʒ accidētia intelli
gi volo. Et voco actionē corporalē: cui⁹ termi-
nus eſt res extēſa vl̄ naturalr̄ extēſibilis. Oppo
ſito mō ſpūalis actio dʒ: cui⁹ termin⁹ eſt res per
naturā nō extēſibilis:cuiuſmodi ſunt itellectio-
nes ⁊ volitiōes:de quib⁹ dictū eſt. ¶ Fūdamētū
prime opi. eſt:qꝛ actio corꝑalis reqrit extēſionē
⁊ modū quātitatiuū agētꝭ ⁊ paſſi. Scōa opinio
negat primū nā dicit corp⁹ xp̄i ſub hoſtia poſſe
calefacere hoſtiā:ſi de⁹ ei⁹ actionē nō ſuſpende
ret:⁊ ſic de aliis actiōibus. Negat eīn ꝙ requirit̄
modus exiſtēdi quātitatiuus in agente. Nā qñ
ſunt duo actiua quoꝝ vtrūqʒ eſt ex ſe actiuū: et
hñt cōſimilē modū exiſtendi: ſi vnū pōt agere ī
paſſiuū ſufficienter diſpoſitū:⁊ ꝑſens:etiā poteſt
agere ⁊ reliquū. Aīa aūt itellectiua pōt agere in
corp⁹ qꝛ ſm. b. Aug. ix. de trini. Aīa magnā īmu Augusti.
tationē hʒ reſpectu corꝑis ſui: nō obſtāte ꝙ nō
hʒ modū exiſtēdi quātitatiuū in corꝑe: ergo pa
ri rōne ꝗ̄litates corporis xp̄i pñt agere in aliud
corp⁹:ꝗ̄ habent cōſilēʒ modū exiſtendi in ſacro
ſicut aīa ī corꝑe ſūt ⁊ ex ſe agētia:⁊ pōt applicari
paſſum bene diſpoſitū:ergo pñt agere. Exiſtēti
bus eīn actiuo ſufficienti et paſſo diſpoſito:niſi
deus ſuſpēdat actionē:ſit actio. ¶ Nec videt̄ ꝙ
ideo min⁹ ſufficiens ſit actiuū:qꝛ ſm ſe totū eſt
eque pñs paſſo:ꝙ̄ ſi eſſet ꝑſens ꝑ partes inequa
liter. Nō eīn videt̄ ꝙ intenſiſſim⁹ calor ſi eſſet in
pūcto:iō min⁹ vel remiſſius ageret: cū etiā ſm Auicēna
Auicennā: ſi calor eſſet ſeparat⁹ ab oī ſubiecto:
adhuc poſſet hr̄e actionem oēm quā hr̄e pōt in
ſubiecto:ſʒ tūc nō eēt neceſſario ī loco circūſcri
ptiue:ſʒ tñ diffinitiue. Etiā ꝟt⁹ vnita fortior eſt
ſeipa diſperſa:iō nō reqrit̄ extēſio ꝑtiū agētis:
ſʒ quāto magis ſunt ſimul:tāto forti⁹ agūt. ¶ Itē
idem pōt agere in ſeipm actiōe corꝑali:vt pʒ de
aqua reducēte ſe ad priſtinā frigiditatē poſt ei⁹
calefactionē remoto calefaciente ⁊ ſue nature
dimiſſa: et tñ idē a ſeipo nō diſtat local'r:nec hʒ
talē modū exiſtendi quātitatiuū ꝗ̄ ꝯuenit ei re-
ſpectu extrinſeci puta loci. ¶ Itē modus accidē
talis principij actiui nō īpedit actionem eius:ꝗ̄
ſibi ꝯuenit a natura intrinſeca:ſʒ eſſe in loco cir
cūſcriptiue:eſt accidentale ꝗ̄litati ⁊ ſubē:ergo ꝓ
pter ei⁹ ablationem nō aufert̄ illud qȯ eſt natu
rale. ¶ Dicit ergo illa opi. ꝙ oēm actionē quā
pōt hr̄e corp⁹ xp̄i tā corꝑalem ꝙ̄ ſpūalem ſi eſſet
in loco circūſcriptiue:pōt etiā hr̄e vbi eſt in lo-
co diffinitiue:paſſis equalr̄ diſpoſitꝭ. ¶ S Cō
ſequenter de trāſmutatiōe paſſiua circa corpus
xp̄i ⁊ ſua accidentia videndū. Et ꝑmo an poſſit
videri oculo corporali? Scōo an oclo itellectua
li? Tertio de aliis trāſmutatiōibus corporalib⁹
Circa primū correſpōdenter ad ꝑdicta rñdetur
ſm Sco. ꝙ corpus xp̄i eiuſqʒ accidentia nec ab Scotus.
oculo corꝑali xp̄i:nec cuiuſcūqʒ alterius glioſo
vel mortali videri pñt : patet motiuis ſupradi-
ctis. Sed ſm opinionem oppoſitā dʒ ꝙ corp⁹ ⁊
ei⁹ accidentia poſſent corꝑali oculo in debita di
ſtātia ꝯſiſtente:vtputa ſacerdotis in altari:⁊ cir-
cūſtātiū videri:ſi deus actionē naturaliū cauſa
rū nō ſuſpēderet: ſuſpēdit aūt ex cā ſupradicta.
¶ Sed tūc querit̄. Cū partes corporis xp̄i ſunt Queſtio.
ſimul indiſtincte localr̄: ſilr ⁊ colores ꝑtiū quō
diſcerni pñt ⁊ quō colores videri: cū tñ colores
etiā extenſi certo mō ſituari ſe impediūt:vt ſi te
nue albū puta pānus ſubtilis albus ponat̄ ſuꝑ
intēſum rubeū vel nigrū:color albus nō videt̄.
¶ Rñdet̄ ſm ſic opinātem:ꝙ ꝑ viſionē corꝑalē

Rñsio ad questionē. partes diuerse rōnis: discernent̃ p suas qualita
tes. Sȝ partes eiusdē rōnis nō discernerent̃: si-
cut pt̃z de albedine intensa: cui⁹ partes gradua
les discerni nō possunt: ⁊ partes duoꝝ luminuȝ
in eodē medio nō pñt p visum distingui. ¶ De
coloribꝰ partiū q: simul sunt: dr̃ q̄ maior est dif
ficultas de colore respectu visus: q̄ de aliis sensi
bilibꝰ respectu alioꝝ sensuū: q: diuersitas situs
coloris quoq; impedit coloris visionē: nō sic in
aliis sensibilibꝰ. Nā color imutat actū ſm oēm
situū ꝓportionatū. Ideo difficile est videre q̄ co-
lores in corpe xp̄i: an oēs: an aliqui ⁊ nō oēs vi
deant̃: ⁊ si nō oēs: qs predominet̃: q: de illo nul
lā habemꝰ experiētiā. Vñ lȝ illa simultas coloꝝ
partiū corporis xp̄i: possent se īpedire ne omnes
viderent̃: nō tñ est tm̄ īpedimentū quin aliq̄d vi
deret̃: si deꝰ nō suspēderet actionem coloꝝ: illis
nō coagēdo: sicut in exēplo ꝑdicto: lȝ color albꝰ
nō videat̃: tñ color rubeus vel niger videt̃. ¶ T
Questio. Sȝ hic posset queri: an aliquo mō cōcedi posset
q̄ xp̄s videt̃ in sacro oculo corporali. Cū cōiter
Rñsio ad questionē. pp̄ls asserit se vidisse xp̄m dñm dū vidit sacm̄.
¶ Pro isto notāduȝ q̄ oculo corporali aliq̄d dr̃
videri quadruplr̃. scȝ per se: p accidēs: ꝓpter or
dinē ad aliud visum: ⁊ ꝓpter ꝯiūctionē silem cū
visu. ¶ Per se videt̃ qd̄ videret̃ si esset ab oī alio
separatū: ⁊ sine quo nihil videret̃: sic videt̃ tātū
color vel lux: q: color etiā si esset a subiecto sepa
ratus videret̃: vt in sacro: ⁊ sine colore vel luce ni
hil potest videri oculo corporali. Ideo color vel
lux est propriū obiectuȝ visus. ¶ Per accidens
videt̃ quod accidenti per se visibili subiicit̃. Sic
dicimur videre solē: parietē: propter lucē et co-
lorem quę vel qui est subiectiue in sole et parie-
te. sic dicit philosophus. ii. de anima: q̄ diarē
filius videt̃ per accidēs: quia color q̄ in ipso est:
videt̃ per se: ⁊ hoc mō videmꝰ subās corporeas.
¶ Propter certū ordinē ad aliud visum p se: mō
informatiōis sȝ cōtinētis ⁊ cōtenti: dicimur vi-
dere cōtentū: dū videmus cōtinens: vt hominē
armatū: dū arma quibꝰ īdutꝰ est videmꝰ. Et ho
minē: cuȝ tñ solū vestes videmꝰ. ac vinū in vase
ducti: cū solū vas ꝯtinēs videmꝰ. Sic in scriptu-
ris dñr quidā angelos vidisse: q: corpꝰ ab ange
Iudi. xiii. lo assumptū viderūt: vt legit̃ de manue Iudicū
xiii. vbi dr̃. Intellexit manue āgelū dñi esse: ⁊ di
xit ad vxorē suā. Morte moriemur: q: vidimus
dñm. ¶ Quarto ꝓpter spūalē vnionē vel ꝯiūctio
nē alicuiꝰ cū eo qd̄ videt̃ aliq̄ ꝑmoꝝ triū modoꝝ
Baruch. iii. videri dr̃: sic dr̃ deꝰ visus ī terris ab hoībꝰ. Post
hec ī terrꝭ visus ē: ⁊ cū hoībꝰ ꝯuersatꝰ: q: scȝ ꝯiūctꝰ
est spūali vniōe corpi xp̄i: qd̄ visū ē scdo mō p ac
cidēs. Sic dixit dñs. Q: vidisti me thoma credidi
sti. Hc demōstrat xp̄m loquētē filiū dei: quē co
vidit: q: corpus dñi cui vnitū est v̄bū vidit: quo
mō etiā q̄ humanitatis xp̄i sunt v̄bo attribuū-
Iob. xx. tur p cōicationē idiomatū. ¶ Scdm̄ hanc
distinctionē rñdet̃: q̄ corpꝰ xp̄i vt cōtentū in sa
cramēto: nō videt̃ oculo corporabili p se neq; p
accidēs. Patet q̄ nō p se: q: corpꝰ est subā: ⁊ nul
la subā p se videt̃: cū nulla subā videret̃ separa-
ta a colore ⁊ luce. Scdm̄ pt̃z: q: accidētia q̄ viden
tur nō subiectant̃ in corpore xp̄i: ideo p ea non
videt̃ corpus xp̄i: alioquin infidelis eadē accidē
tia videns: etiā videret corpus xp̄i: qd̄ falsuȝ pȝ.
¶ Preterea fidelis eodem mō videt hostiā ante
cōsecrationē ⁊ post: nec aliud iudicat visus post
ꝯsecrationē: q̄ prius iudicauit: ⁊ priꝰ nō iudica
uit ibi esse corpus xp̄i: ergo nec post. Cū sit ca-
demvisio cōtinuata vt pono cuius naturalis si
gnificatio nō variat̃: ita nec iudiciū ꝑcise cogni
tionē illā sequēs. ¶ Scdo dr̃: q̄ etiā nō videtur
corpus xp̄i in sacro quarto mō. Patet: q: corpꝰ
xp̄i nō habet speciale vnionem ad species q̄ vi-
dent̃: cū nec sint ptes corporis xp̄i: nec īformēt
ipm: nec supposit ant̃ ab eo. Tertio dr̃ q̄ corpus
xp̄i videt̃ in sacro tertio mō dicto. Pt̃z q: vident̃
species sub quibꝰ vere ⁊ realiter cōtinet̃ xp̄s: lȝ
nō p oīa sicut cōtentū in cōtinente locat̃: vt vir
armatꝰ sub armis: ⁊ vinū a vase: q: corpꝰ xp̄i cō
tinet̃ diffinitiue: illa circūscriptiue. Neq; ꝓprie
spēs sunt locus corpis xp̄i. Sed locus specierū
est locus diffiniēs corpꝰ xp̄i: vt. s. declaratū est.
Verū ille modus tertiꝰ est magis īpropriꝰ: q: vi
dendo vas ꝯtinens vinū: vinū in veritate nō vi
det̃: id in iudicio quo iudicamꝰ nos vinū videre
viso vase sepe decipimur. Nec est illud iudicium
sensus sȝ itellectꝰ: ⁊ id frequēter fert dicūt corpꝰ
xp̄i sub sacro nō videri: sȝ fideliter credi: aliud qȝ
videri: aliud intelligi: vt in autoritatibꝰ. s. alle-
gatis in diuersis passibꝰ loquunt̃ in illis scri: de
eo qd̄ ꝓprie. i. p se vel p suū accidens videt̃. Sic
etiā lȝ īproprie satꝭ ꝯcedi posset: q̄ vidēdo sacm̄
videmꝰ deū: q: videmꝰ corpꝰ xp̄i tertio mō: cui
spāliter vnitus est deꝰ. Hoc ergo caute videat q̄ Attēdāt
ad pp̄lȝ rudē ꝑdicat: q̄ aut subtiliora sileat: aut hec q̄ cō-
si opꝰ fuerit de his sermones facere: ita clare ac cionant̃
distincte informet: ne dū voluerit se ostēdere do ad plebe
ctorē subtilē: fiat in pp̄lo magꝭ erroꝝ: ⁊ nō tā in culaȝ ru-
struat: q̄ simplices ī fide turbet ⁊ seducat. ¶ X dem.
De visione intellectuali ꝯcordāt sco. ⁊ oct: ā quā
tū ad intellectū separatū: nō quātū ad cōiūctū.
Vñ de intellectu separato siue angelico siue hu-
mano: vel etiā cōiūcto ⁊ beato: q: de his est par
ratio. (Hi eñ sunt similes in eo q̄ immediate
possunt cognoscere obiecta intelligibilia: ⁊ non
indigēt ministeriū sensuū vt nūc supponit̃. Itē
per videre intellectus: intelligit̃ cognitio intui-
tiua obiecti) dr̃ primo. Oīs itellectus nō alliga-
tus sensibꝰ in itelligēdo: siue angelicus: siue aīe
separate: siue cōiuncte ⁊ btē: naturaliter pōt vi-
dere existētiā corporis xp̄i ī eucharistia. Patet:
Nā oīs intellectus talis intuet̃ res: vt in se hñt
esse ſm q̄ sunt ſm se intelligibiles. Nō eñ capit
talis intellectꝰ cognitionē substātiarū ex cogni
tione accidētiū: sicut intellectꝰ noster pro statu
isto. Vñ q: color est ꝓpriū obiectū sensus: ⁊ ideo
oīs color obiectꝰ sensui īmediate cognoscit̃ ī se:
et nō vnus p aliū: ita pariformiter: q: totū ens
est obiectū intellectus (idest ens in sua genera-
litate ſm quā includit subām ⁊ accidēs) quodli
bet ens īmediate ⁊ in se intelligit̃ ab intellectu:
⁊ nō p aliud: q: quodlibet ens. si esset separatū
ab oībꝰ aliis: in debita approximatione eī ī tē
ad intellectū hmōi: intuitiue cognosceret̃. Quod
libet ens dico finitū ⁊ creatū: secꝰ eñ est de deo:
qui nullius creati intellectus est obiectū natu-
rale: sed voluntariū. Nō igit̃ accidētia panis oc
cultare possunt angelis (siue bonis siue malis:
aut intellectui hoīs beati vel separato) corpꝰ xp̄i
vt sub eis existens: quin videat̃ dū nō fuerit di-
stātia īmoderata: quinimo sicut possunt videre
accidētia panis separata ⁊ absentiā subē panis
ita etiā naturaliter videre possunt presentiam
corporis xp̄i sub illis speciebꝰ: q: nō est vnū ma
gis obiectū intellectus q̄ aliud: ⁊ hoc stāte sem-
per cōmuni coactiōe dei. Sicut eñ intellectus
talis pōt immediate videre aliū intellectū an-

gelicū vel humanū: ita τ quālibet substantiā materialē τ quodlibet intelligibile creatū sibi phās. Nec aliq̄o modus accidentalis obiecti impedit eius intuitiuā cognitionē: q2 substantia sicut est prior quocūq3 mō accidētali: ita prius τ in se intelligibilior: g pñs modus accidentaliter posterior nō impedit cognitionē prioris. Est aūt ille modus existēdi corporis xpī sub spēb⁹ eucharistie ipsi accidētalis: ergo non īpedit ei⁹ cognitionē.
¶ y Nota3 ter dictū est stāte semp cōi influencia siue coactione dei: q2 si angelo malo pmittatur vti sua naturali potētia: pōt intelligere quodcūq3 intelligibile creatū sibi phās: τ ita posset intelligere mysteria gratie: ex quo posita sunt ī effectu et sic presentiā corporis xpī in eucharistia. Sed sicut dicit magr̄ dis. vii. scd̄i sniarū: multa phāe ex natura sua: q̄ nō pmittunt̄ eis: τ credit̄ q̄ angelus malus videre nō pmittit̄ mysteria grē: τ ita nec presentiā corporis xpī sub specie sacrali. vñ
Egidius Egidius theoremate. xvi. probabile inquit: videtur q̄ deus tā excellēs sacrm̄ celet aliquibus, sustātijs separatis: τ nō pmittat demones oēm illā cognitionē habere de sacro eucharistie: quā habere possent ex naturali eorum virtute. Et sic
Autoritas Ambro. qualiter exponēda. exponēda est autoritas bea. Ambr. de mysterio incarnatiōis: q̄ dicit ipm malignū spm̄ latuisse nō absolute quin quilibet malus angelus possit videre integritatē virginis marie: tā in mēte q̄ in carne: sed nō fuit permissus pp̄ter certas causas: vt nō impediret redēptio nostra eo mō quo puisa est. Vñ sicut nō semp pmittunt̄ demones facere q̄ possent ex naturali virtute (sicut deducit beat⁹ Augu. τ allegat magr̄ dist. vii. li. ii. q̄ magi pharaonis. demonū auxilio fecerūt ranas et serpētes: non tñ eoꝝ auxilio facere potuerūt ci-
Augusti. niphes. De quo ita brūs Aug. dicit. Ex ineffabili dei potētia fit vt qd̄ possent mali angeli si permitterent̄: ideo nō possunt: q2 nō permittūtur. Neq3 occurrit alia ratio cur nō potuerūt facere cinipbes qui ranas serpētesq3 fecerūt: nisi q2 ibi aderat maior dn̄atio prohibētis dei per spm̄ sanctū. Hec phibitio est nō per modū precepti: sed per subtractiōes causalitatū, sic in proposito credit̄ deū nō coopari demonibus ad visionē sacrosctī corporis. ¶ Et si legit̄ aliq̄n demones huic sacro reuerētiā exhibuisse: hoc forte factū est q2 ex verbis: signis hoīm: factis: aut miraclis pringentibus: cōñciebāt sibi adesse dei maiestatē: cui
ad phili. ii. vt apl's ait ad phil. ii. Omīe genu flectat̄ celestiū terrestriū τ infernoꝝ. Aut forte dimissi sunt proprie nature sm̄ quā (vt dictū est) cognoscere pos
Questio. sunt presentiā corporis xpī. ¶ z Si queraꝭ an angeli et bti videāt existētiā corporis xpī visiōe btifi-
Responsio ad q̄stionem. ca in verbo? Dicendū q2 visio btifica vt talis terminat̄ ad diuinā essentiā τ nō ad aliquā creatu-
Augu. ram. Non enī est de ratiōe btitudīs cognitio cuiuscūq3 creature sm̄ illud bti Aug. li. cōfes. Btūs est dñe qui te videt: etiā si alia nesciat. Si aūt te τ alia videat nō pp̄ter hoc beatior. Accidit ergo btitudini hāc vel illā creaturā videre actu btifico in verbo. Illa enī vidēt in verbo que speculū illud serenissime trinitatis lucidissimū voluntarie in se dignat̄ ostēdere: ideo btificavidēt visione si ostēdit̄: si nō: non videt̄: quod aūt hoꝝ fiat: dubiū nobis est. ¶ probabile tñ est: q̄ videre existentiā corporis xpī in sacro pertinet ad btitudīez accidētalez alaꝝ btāꝝ: q2 ille dum erāt viatrices habuerūt fidez qua firmiter crediderūt corpus xpī ptineri sub hostia. Visio aūt succedit fidei in patria tanq̄ premiū meritorū: licet essentiale premiū succedens fidei sic visio diuine essentie: qua sufficiēter premiat̄ (alis que sufficiēter premiat) omīe meritū fidei. Tñ quoad premiū accidētale omīo probabile est: q̄ visio clara: τ cognitio euidens omī articuloꝝ fidei succedat fidei. Neq3 est incōueniēs hoīes btōs aliqua videre in verbo: que in illo nō vidēt angeli: eo q̄ nō viderēt. Sicut etiā3 ale btē recipiūt aureolas virginū: doctoꝝ et martyrū: que nō dant̄ angelis. ¶ De intellectu piūcto viatoꝝ aliter τ aliter est dicendū sm̄ duas opiniōes tactas de visione corporali. Nā q2 intellect⁹ coniūctus nihil extra se cognoscit intuitiue: nisi qd̄ a sensu intuitiue cognitū est: τ presentat̄ intellectui in phātasmate: sm̄ illud. iii. de ala. Oportet intelligētē phātasmata speculari. Dicētes corpus xpī in sacro corporali oculo videri posse naturalr̄: si nō subtraheret suā coactionē deus: habēt dicere cōsequēter: q̄ etiā intellect⁹ coniūctus videre pōt xpī existentiā in hostia. Siquidē quicq̄d cognoscit sensus intuitiue qui est potētia inferior: etiā cognoscit intellectus cōiūctus qui est potētia superior. Qui autē negāt sensum cognoscere posse: habēt pñter negare hoc idē de intellectu piūcto quātū ad noticiā intuitiuā. ¶ Habent autē viatores fideles noticiā enigmaticā presentie corporis xpī per fidē longe certiorē quacūq3 noticia: naturali experiētia causata: q2 illi falsum subesse nō potest: nec falli pōt. Experiētia aūt fallax. Unde nōnūq̄ videre dicimur ea que fide tñ cernim⁹ seu cognoscimus: τ fides oculus dicit̄ qui decipi non potest. Unde τ brūs Aug. fidē sciētiā3 nōiat. nō propter euidētiā3 (q2 sm̄ aplm̄. Fides est argumētum nō apparētiū) sed propter infallibilē certitudinē. Et hoc modo etiā admitti posset modus loquēdi dicentiū. Christū vidi sub hostia. i. firmiter credo: preter modos pdictos: vt sic intelligat̄. Vidi xpm̄ in sacro. i. vidi sacramētū in quo cōtineri veraciter xpm̄ firmiter credo. Et sm̄ hoc intelligēda sunt vba quorūdā sacerdotū ostendentiū eucharistiā infirmis et querentiū. Credis h̄ qd̄ vides esse verū corp⁹ xpī: vt. sic demonstratio τ relatio ad intellectū. i. credis h̄ qd̄ fide cōcipio esse sub hostia visa: esse corp⁹ xpī vel q̄ fiat demōstratio τ relatio ad sacrm̄. i. credis sub hac specie quā video: esse corp⁹ xpī. Cautius ergo diceret: credis sub hoc sacro esse verū corp⁹ xpī. ¶ τ Finaliter de aliis trāsmutationib⁹ passiuis ad formas corporales. An alique
tales possint fieri naturalr̄ siue p causas naturales in corpore xpī vt in sacro: videndū. Et est primo dicēdū: q2 corp⁹ xpī in sacro est gl'iosum: dotesq3 gl'iosi corporis comitant̄ ipm̄ vt in sacro. Est ergo ibi īpassibile τ īmortale: pp̄ter qd̄ nullū agēs naturale ī ipm̄ agere pōt ad ei⁹ trāsmutationē etiā si esset localiter in sacro. ¶ Sed q̄d si adhuc esset mortale sicut fuit ī cena. pōt breuiter dici q̄ illud fieret qd̄ in cena factū est: de q̄ h̄. lec. xxxvii. ¶ Sz q̄d si dn̄s nō suspēderet actionē suā: nec causaꝝ naturaliū: tūc variabit̄ rn̄sio sm̄ duas opiniones tactas. Diceret enī opinio prīa Sco. q̄ nullū agēs corpale pōt hr̄e quācūq3 actionē circa corp⁹ xpī: vt circa passum: vt est ī sacro: eo q̄ deficit illa habitudo situalis inter agēs τ patiēs: q̄ sm̄ eū necessaria est ad actionē τ passionē: vt. s. dictu3 est. Vñ pñr dicit q̄ corp⁹ xpī vt in sacramēto: nec nutrit̄: nec respirat: nec aliquo mō trāsmutat̄. Vñ videt̄ pñter dicē-

Margin notes, right column: Hebr. xi. (beside "propter euidētiā3 … Fides est argumētum"); Questio. Rn̄sio ad q̄onem. (beside "tales possint fieri naturalr̄ … primo dicēdū")

dũ: ꝙ ſi corpus xp̄i mortale et paſſibile eſſet ſub hoſtia: ⁊ nullibi extra in cõſiſteria naturali: ꝯſeruaris ſpeciebꝰ ꝑpetue: nũꝗ̄ moreref: nec trãſmutaref: quia ei vt ibi: nõ poſſet applicari corrumpens naturale: eo ꝙ nõ eſt in loco dimẽſiue: nec in ſeipſum agere poſſet: aut vnũ mẽbrũ in aliud eadẽ ratione. Sed ſm aliã opinionez oppoſitũ dicendũ: ſcz ꝙ oĩs trãſmutatio naturalis ꝗ̄ fieri poſſet circa corpꝰ xp̄i: ſi eſſet in ſacro dimẽſiue: etiã nũc fieri poſſet cum ibi ſit diffinitiue: vt .S. dictum eſt: ſi deus relinqueret res ſuis naturis: et non ſuſpenderet actionem earum.

Lectio .xlvj. A

Expeditis his q̄ reſpiciũt predicamẽta actionis ⁊ paſſionis: tã quoad ſacramẽtales ſpecies corpus xp̄i cõtinẽtes: ꝗ̄ quoad corpus xp̄i contẽtũ. Conſequenter dicendũ foret de habitudine eiuſdẽ corporis quãtũ ad predicamentũ habitus: vcz vtrũ ſit in ſacro veſtituz dotibꝰ glorie ſicut in celo: ⁊ vtrũ ſub illis ſit viſibile aĩ ſenſu perceptibile. Verũ q: de ſcđo ſufficiẽter dictũ eſt lec. proxima. de primo etiã aliq̄d cõmemoratũ eſt. S. lec. xlĳ. prope finẽ. ⁊ diceẽ. J. qm̄ ex dicẽdis intellectꝰ eius pendet: ideo his dimiſſis trãſeũduz eſt ad predicamẽtuz vbi. ¶ Et

Queſtio prima. quantũ ad illud duo ſunt pꝛĩcipl'r tractãda. Primũ vtrũ corpus xp̄i ſimul eſſe poſſit in diuerſis locis: puta in celo ⁊ in ſacro? Itẽ vtrũ etiã poſſit

Queſtio ſecunda. ſacraſr eſſe in plibꝰ altaribꝰ? Scđo de locali motu corpis xp̄i: vtrũ de celis deſcẽdat per mediũ ad hoſtiã in hora ꝯſecratiõis? Itẽ vtrũ localiter moueaẽ motis ſpeciebus? ¶ B Circa primũ eſt multoꝝ doctoꝝ opinio: ꝙ licet corpus xp̄i ſacramẽtalr ſit in pluribꝰ locis: puta in oĩbus altaribus ⁊ locis vbi ꝯſecraẽ eucharĩſtia: vel vbi reſeruatur: fide ad hoc ꝯcedẽduz cõpellẽte: tñ corpus xp̄i: ⁊ quodcũꝗ̄ aliud eſſe in pluribꝰ locis a ſe ſeparatis circũſcriptiue ⁊ ſm proprias dimẽſiões eſt ſimpl'r ĩpoſſibile. ¶ Qđ multipl'r probare nituẽ. Tuz q: ĩpoſſibile eſt aliq̄d eſſe extra terminos ꝓprios: ſed termini loci ⁊ locati ſunt ſimul: ergo qđ eſt extra terminos loci: eſt extra terminos poſitiõis. Tuz ſcđo: q: ĩpoſſibile eſt idẽ eſſe vnũ ⁊ plura: ſed ſi idẽ eſſet cõmẽſuratiue in diuerſis vbi: eſſet plura: q: ſicut locatũ commẽſuraẽ loco ſm quãtitatẽ ꝯtinuã: ita etiã ſm quãtitatez diſcretã. Tũ tertio: q: ſicut res per naturã propriã eſt tñ in vna ſpecie: ita per vnã dimẽſiõez eſt tñ in vno loco ſimul: q: ſicut natura ad ſpeciez: ita dimẽſio ad locũ. Tũ quarto: q: quecũꝗ̄ vbi diſtĩcta poſſunt eſſe termini motꝰ: ſed termini motus ſunt ꝯtrarii: ꝯtraria ꝟo ineſſe eidẽ non pñt: ergo diuerſa vbi nõ poſſunt ſimul ꝯuenire eidẽ. Tũ quĩto: pari ratiõe qua idẽ poſſet eſſe in pluribus locis: poſſet eſſe in oĩbus: ⁊ ſic vbiꝗ̄: qđ repugnat limitationi creature: et eſt propriũ dei. Tũ ſexto: q: idez tẽporale nõ poteſt eſſe diuerſis tẽporibus: prius ſcz ⁊ poſterius: ergo idẽ locale non põt eſſe in diuerſis locis. ¶ Itẽ illa poſitio includit multa ꝯtradictoria. Infert etiã eidẽ ineſſe ꝯtraria. Infert etiã multa abſurda et nõ intelligibilia. Primũ probatur: q: ſequereẽ ꝙ idez eſſet ſurſuz ⁊ deorſum: dextrũ ⁊ ſiniſtrũ: ante ⁊ retro: que ſunt ꝯtraria reſpectu eiuſdẽ. ¶ Itez idẽ eſſet calidus ⁊ frigidus: vt ſi eſſet in ſtuba calida ⁊ foris eſſet etiã in medĳs niuibꝰ. Sic eñ ignis produceret calorẽ in eũ in ſtuba ſicut in aliũ ſibi colateralẽ: ⁊ ſimil'r nubes producerẽt frigiditatez in eundẽ exiſtẽtem in medio niuiũ: q: vbiꝗ̄ agẽs haberet paſſuz diſpoſitũ ⁊ ſufficiẽter ſibi approximatũ: ⁊ ita de ſi̇l'ibus. ¶ Itẽ ſequeretur ꝙ idẽ moueretẽ et quieſceret: moueretẽ hic: quieſceret Rome: hic ſanus: ibi infirmꝰ hic vulneratus: ibi integer perfectꝰ ⁊ ſanus: hic vidẽs: ibi cecus ⁊ exoculatꝰ: hic acephalus ⁊ ſine capite aut alĳs mẽbris trũcatus: ibi totus oĩbus cõrectus: hic patibulo affixus aut aq̄s p̄focatus: ibi ſolatĳs indulgẽs: cõuiuĳs ⁊ voluptatibꝰ deditus: hic fame deficiẽs: ibi abundãti ſe cibo reficiẽs: tandẽ hic viuꝰ: ibi mortuꝰ. Hec ſequũtur: ſi in diuerſis locis circũſcriptiue exiſtẽti diuerſa exhibenẽ: vt ſi idẽ hic fuerit ⁊ Rome: ⁊ vnum oppoſitoꝝ hic: aliud rome adhibereẽ. ¶ Itẽ ſequereẽ idẽ diſtare a ſeipſo. Hec oĩa vidẽtur implicare manifeſtã ꝯtradictionẽ: cuz ſemper terminꝰ priuatiuus infert ſuũ negatiuũ: vt ſeq̄tur: cecus ergo nõ vidẽs quieſcit ergo nõ moueẽ: viuit ergo nõ mortuus: ⁊ ecõuerſo. Eſt rome ⁊ hic: ergo diſtat. Eſt idẽ ergo nõ diſtat: naz inter ea que idẽ ſunt nihil mediat. ¶ Itez ſeq̄tur ꝙ naturaliter eadẽ materia ſubĳciẽ diuerſis formis ſubalibus ſpecificis. Nã ſi idem nutrimẽtuz cõueniẽs diuerſis aĩalibus: ponaẽ in diuerſis locis: ⁊ ſumaẽ a diuerſis aĩalibus in illis locis exiſtẽtibus: ſinguloꝝ virtꝰ nutritiua cõuertet illũ in ſuã ſubſtãtiã: ⁊ ſic eadem materia nutrimẽti erit ſub diuerſis formis ſubſtãtialibꝰ: ⁊ aĩabiẽ diuerſis ſenſitiuis aĩabus ſpecie diſtinctis. ¶ Similr ſi idez lignũ diſtãtibus ignibus applicereẽ: ſiue diuerſi ignes eidẽ ligno in diuerſis locis exiſtẽti: quilibet ignis in illũ tanꝗ̄ in paſſum ſibi proportionatũ ⁊ ſufficiẽter applicatũ produceret formã ignis ⁊ nõ vnã: q: agẽtia ſunt diuerſa: ergo plures: ⁊ materia eſt eadez ergo. ¶ Itẽ ſequereẽ ꝙ quantuncũꝗ̄ paruulus ignis poſſet cõburere oĩa combuſtibilia. Habet eñ ignis hic cõbuſtibile ſibi approximatũ: ⁊ ibi aliud: ⁊ in tertio loco tertiũ: poterit agere in q̄dlibet q: ſuper quodlibet habet dominiũ agendi ⁊ ita ſimul in ĩfinitis. Sed virtus ꝗ̄ poſſet ſimul in multa parua paſſa: poſſet ſimul in paſſuz magnũ ĩtegrãdũ ex illis paruis ⁊ ita minimꝰ ignis poſſet cõburere totũ cõbuſtibile integrandũ ex oĩbus cõbuſtibilibus. Vel ponaẽ ꝙ ille vnus applicereẽ totiẽs ſingulis partibus cõbuſtibiliũ: q̄t ſunt partes ſuꝑ quas habet dominiũ: ⁊ ſic cõbureret omnes partes omniũ cõbuſtibiliũ: ⁊ per cõſequens oĩa cõbuſtibilia: q̄ oĩa videnẽ abſurda.

¶ C Sed illis nõ obſtantibus eſt alia opinio doctoris ſubtilis in .iiĳ. diſt. x. q. ĳ. ⁊ Guil. ockã ac ſuoꝝ ſequaciũ: q̄ videẽ probabilior: q: magis attribuit ⁊ magĩcat dei oĩpotẽtiã ꝗ̄ tenet ꝙ corpꝰ xp̄i nõ ſolũ in diuerſis locis eſſe poſſit ſacraſr: ſꝫ ẽt ꝑ diuinã potẽtiã eẽ poſſit ĩ diuerſis locis circũſcriptiue ⁊ localr: ⁊ in tot in q̄t placuerit ſue oĩpotenti volũtati. Et qđ dꝛ de corpore xp̄i: ſimiliter de quolibet corpore aſſerendũ eſt: qm̄ oĩa corpora: immo oẽs creature equaliter ſunt ĩ potẽtia obediẽtiali reſpectu oĩpotẽtie dei: hoc eſt dictu: equaſr oĩs creatura obedit oĩpotẽtie dei. ¶ Ratio autẽ principalis ⁊ generalis huius opinionis eſt aliquotiẽs ſupra tacta: q: nihil eſt negandũ ab oĩpotentia dei: qđ nõ includit cõtradictionẽ euidenter. vñ dicit Sco. vbi .S. ꝙ deo eſt poſſibile oĩe qđ nõ includit cõtradictionez: eſt maxima mihi certiſſima. Et ockã tra. de ſacra.

Opinio Guil. Ockã et ſuorũ ſequaciũ.

Sco.

Ockã.

c.vj. Nihil debet christianus negare posse fieri
diuina ꝑtute:nisi qđ ꝑ rōnē ex ꝑ se notis:q̄ nul-
lus poterit dubitare:pōt euidēter ꝓbare inclu-
dere cōtradictionem. Uel nisi hoc possit elici ex
scriptura sacra. Nō em̄ iuxta modū causarū na-
turaliū potētiā diuinā arctare debem⁹: cū diui-
na potestas virtutē creaturarū olm in infinitū
excedat. Hec ille. Idē aūt corpus esse in diuersis
locis localr̄ ꝛ circūscriptiue nō īcludit ꝯtradictio
nem:vt patebit soluēdo rōnes supra adductas:
nec ei⁹ oppositū habet̄ ī scriptura canonica:aut
ecclesie determinatione:nec ex his euidēter pro
bari pōt:iō negandū nō est a potētia dei absolu
ta. ¶ Preterea corpus xp̄i esse in diuersis locis
sacraliter cōcedere opȝ ſm fidē catholicā:sed est
eque:imo magis possibile corpus xp̄i esse in plu
rib⁹ locis localiter q̄ sacraliter:ergo. Qđ sit eque
possibile ptȝ:qȝ nō magis repugnat sibi ꝙ sit to
tū in diuersis locis:ꝛ partes p̄cise in partibus
illoꝝ locorū:q̄ ꝙ sit in illis totū ī toto: ꝛ totū
in oībus partib⁹:sed scđm de facto cōcedit̄:ergo
primū de possibili nō est negandū. Qđ ꝟo sit ma
gis possibile: qȝ in primo sunt duo miracula:in
scđo sufficit vnum:sive in primo sunt duo supra
naturā in scđo tm̄ vnū. In primo em̄ miraculo-
sum est et supra naturā:ꝙ corpus est in loco to-
tum in toto:ꝛ totū ī qualibet parte. hoc em̄ ſm
naturā ꝯuenit spiritui soli. Scđm supra naturā
est:ꝙ idē corp⁹ est ī diuersis locis abinuicē separatis
scȝ diuersis hostiis ꝯsecratis. In scđo aūt nō est
nisi illud scđm miraculū:ꝛ nō primū. Nō em̄ vi-
detur quin vbicūqȝ de⁹ pōt facere aliquā subam
sub mō sibi nō naturali:ꝙ etiā ibi possit eam fa
cere sub mō suo naturali. Cū ergo corpus suum
pōt facere p̄ns diuersis hostiis: totū toti:ꝛ totū
cuilibet parti:qui est modus nō naturalis sube
materialis:poterit et ibi facere corpus suū modo
naturali. ¶ D Nec valet illud in quo plurimū
se fundāt opinātes oppositū:scȝ ꝙ in sacro est ꝑ
cōuersionē alicui⁹.s.panis in corpus xp̄i:iō pōt
esse in oīb⁹ locis in quib⁹ fuit suba in ipsum cō-
uersa. Nō tn̄ est in aliquo illorū locoꝝ per dimē-
siones ꝓprias: sed ꝑ dimēsiones panis cōuer-
si ꝛc. et ita nō pōt esse:nisi vbi fuit suba cōuersa.
Nec alr̄ q̄ mō sube:cuius est esse totū in toto ꝛc.
vt.s. habitū est lectione.xliij. Qȝ cōuersio panis
in corpus xp̄i: non est ratio formalis corporis
christi esse in loco panis conuersi: quia. potest
conuersio fieri absqȝ hoc ꝙ illud in quod fit cō-
uersio:succedat in locū cōuersi: vt habitū est su-
pra lectione.xl. Silr̄ posset esse corpus in hostia
sub cōuersione alicuius in ipsum: puta si simul
esset cū suba panis:qđ lȝ non ita sit de facto: tn̄
ita posse fieri dubitandū nō est: vt ptȝ supra lec.
xl. Qȝ lȝ opinio q̄ hoc tenuit ita esse de facto: ho
die nō tenet̄:nō tn̄ reprobata est tāq̄ dicens ali-
quod impossibile. Illo ergo posito: iam nō esset
ibi per conuersionē. ¶ Item posset suba quanta
equalis corpori xp̄i cōuerti in corpus xp̄i quan
tū:qȝ quodlibet creatū pōt ꝯuerti in quodlibet
creatū ꝛc. vt supra lec.xl. et tunc erit corpus xp̄i
in loco cōuersi localiter et circūscriptiue:qȝ mō
quantitatis cōuersi:ꝛ et ita pōt esse localiter ī plu
ribus locis. ¶ E Ideo dr̄ ꝙ nihil includit sim
pliciter impossibile: idē corpus esse ī diuersis lo
cis localiter. Sicut nec impossibile est plura cor
pora esse simul penetratiue in eodē loco: qđ cō-
cedere oportet tā de corporibus gloriosis: q̄ nō
gloriosis: vt.s. ꝓbatum est lec.xliij. Quis vtrūqȝ

sit naturaliter īpossibile. Unde venera. Hugo. de
sancto vic. lib.ij. de sacramētis par.viij. c.xj. ad Hugo.
ꝓpositū querit. Quō inquis corpus xp̄i vnū: eo
dem tpe in diuersis locis esse pōt:hic est:ibi est:
et totū vtrobiqȝ est: et in multis locis silr̄. Noli
mirari. qui locū fecit:corpus fecit:ꝛ locū in cor-
pore:et corpus in loco: et q̄ fecit vt vnū corpus
in vno loco esset:fecit sicut voluit. Et si voluisset
aliter facere potuisset:nā ꝛ qn̄ vult aliter facit: ꝛ
est sicut ipse vult semꝑ. Qȝ autē sicut ipse fecit vt
corpus vnū in loco vno esset tu qđ factū est vidi
sti:ꝛ nescis aliud nisi qđ factū esse vidisti. Idcir-
co miraris qn̄ aliud vides vel audis: q̄ videre ꝛ
audire cōsueuisti:ꝛ sequit̄. Idcirco cū quid mira
ri ceperis ꝛ dixerit tibi forte cogitatio tua: quō
hoc esse possit: cogita facientē ꝛ desinet esse mira
bile quicqđ illud fuerit. Et si forte mirabile nō
esse desiuerit:tn̄ incredibile nō erit. Si factor ol
potēs cogitat̄:non erit impossibile quicqđ erit.
hec Hugo. ¶ F Sed pro solutione obiectoꝝ ꝑ
opinione cōtraria:ponit Sco. tres regulas:qui Responsio ad
bus ostendit q̄d cōcedendū est de corpore xp̄i in obiecta.
diuersis locis existēte:quidve negandū. ¶ Pri-
ma. Quecūqȝ sunt priora essentialiter ipso vbi: Prima
vniformiter insunt corpori habenti diuersa vbi. regula.
Que ꝟo posterius vel simul natura: variātur ad
variationē vbi. ¶ Scđa. Sicut passum existens Secūda.
in vno loco reciperet formā a duob⁹ agentibus
sibi ibidē approximatis:sic ipsum patit̄ ab eis-
dē existēs in duob⁹ locis sibi in eisdem approxi
matis:et intelligēdo de passione ad formā abso Tertia.
lutā. ¶ Tertia. Sicut corpus ī vno loco existēs:
se haberet in rōne actiui ad diuersa passa ibidē
sibi approximata in illo loco: sic ipsum existens
in duob⁹ locis:se hȝ ad illa sibi in illis approxi-
mata. ¶ Per primā regulā hoc ptȝ ꝙ oīe acci-
dēs absolutū:qđ inest alicui in vno loco: etiā si-
bi inest in alio: si fuerit simul in diuersis locis.
Unde si aliquis fuerit in basilea ꝛ rome: si hic fue-
rit calidus:albus:sanus:iuuenis ꝛc. etiaȝ rome
est talis:ꝛ econuerso: q̄lis fuerit rome:talis hic.
Silr̄ ꝛ negatiue:qualis nō fuerit hic:talis nō est
rome. hoc tn̄ nō opȝ de motu ad locū: qȝ nō se-
quit̄ si mouet̄ hic:ꝙ etiā localiter moueatur ro-
me:nec econuerso. Mot⁹ em̄ localis est respectu
loci:ꝛ ideo non opȝ ꝙ sit idem in diuersis locis.
¶ Ex secunda et tertia regulis habetur: ꝙ si in
aliquo existēte hic ꝛ rome aliqua qualitas pro-
ducit hic:illa etiam inerit eidem rome: et si ali-
qua destruit̄ hic:desinit etiam rome. Et si aliqđ
passum fuerit forti⁹ in resistendo hic:resistit agē
ti debiliori in roma:vt gratia exempli. Frigidi-
tas summa hic:illa resistet agēti ī roma: si agēs
in roma fuerit approximatum: nimiruȝ quia si
fuerit in subiecto hic qđ etiam est rome: est etiā
in eo rome. Uerum iste regule videntur habere
veritatem intelligendo eas ſm cursum nature
post miraculum: hoc posito aliquo corpore per
miraculum ad diuersa loca per potentiam diui
nam: et postea dimittendo res suis naturis:sic
videntur habere probabilitatem. Sed loquen-
do consequenter ſm diuinam potentiā absolu-
tam: de qua loquitur opinio opposita inducēs
argumenta:quibus probare nititur ꝙ etiaȝ per
diuinam potentiā absolutā nō potest idem cor-
pus simul esse ī diuersis locis:regule ille nō vidē
tur subsistere. Quod etiam doctor ille videt̄ sen-
tire qui posuit regulas premissas:nā.q.iiij. dist.
x. quarti scripti dicit. Posset dici ꝙ non est ne-

n

cesse posita existētia corporis xp̄i hic et alibi: ꝙ illa q̄ insunt corpori sub vna existētia insint sibi sub alia loquēdo etiā de formis absolutis: nec tamē sequit̄ contradictio: vt cōsequenter decla rat.

Regula de mente Guil. Ockā.

¶ 8 Ideo posset poni alia regula de mente Guil. ockā. Quecūqꝫ sunt abinuicem realiter distincta et separabilia: deus pōt vnū eorū ponere in diuersis locis: et aliud cōseruare in vno alio loco tantū. Gratia exempli. Sit corpus aliquod calidū: substātia corporis ꝛ caliditas realiter distinguunt̄: et possunt separari: q2 pōt manere substantia corrupta caliditate. potest ergo deus substātiā corporis ponere ad plura vbi: et caliditatē cōseruare in eo in vno loco tantū. patet: quia quecūqꝫ cōtingēter cōiungunt̄ ꝛ inter se et eidē tertio: potest vnū illorū conuenire illi tertio absqꝫ hoc ꝙ aliud cōueniat eidē: sed presentia huius loci et qualitas absoluta: cōtingenter cōiungunt̄ inter se ꝛ respectu corporis: ideo non oportet ꝙ si vna cōiungat̄ etiā alia coniungatur. potest ergo qualitas cōiungi corpori: sine presentia eius ad illud vbi: ꝛ sic sibi inexistere in alio vbi: ꝛ non hic. ¶ preterea nō est mai⁹ qualitatem simpliciter separare a subiecto: q̄ⱥ separare quoad certū vbi. primum potest vt est in sacramento: ergo etiā scd̄m. ¶ Itē ꝓ nihil cogit̄ deus si vnā rem ponit ad diuersa vbi: ꝙ id aliud ab eo separabile similiter ponat ad diuersa vbi. Ex qua regula pꝫ ꝙ non est necessariū: ꝙ si aliqua res fuerit hic ꝛ rome: ꝙ eius accidētia similiter sint hic ꝛ rome. potest eñ aliquod accidēs sibi hic inesse et nō rome: ita ꝙ illud accidēs nō replicetur ad replicationeꝫ sui subiecti. ¶ Et ꝑ hoc respondendū est ad rationes alterius opinionis: q̄ pro maiori parte ita procedūt contra presentiā corporis christi sacramentalē pluribꝰ locis: sicut contra presentiā localem.

Rn̄sio ad obiec.

¶ 9 Ad primā cōceditur maior: ꝙ res nō pōt esse extra terminos suos q2 non extra se. Vbicūqꝫ eñ fuerint nō separat̄ a seipsa. Minor aūt: termini loci ꝛ locati sunt simul: si intelligitur adequate non est vera: quia quādo locatū est in pluribꝰ locis: nullius loci termini sunt adequate simul cū terminis locati. Si intelligit̄ nō adequate: cōsequentia nihil valet. Et id argumentuꝫ fieri potest de corpore xp̄i: quod vere locatū est in celo: ꝛ i loco speciei rū: quia nō minus locat̄ indiuisibile ꝑ locū definientē: q̄ⱥ diuisibile ꝑ locū trāscribētem: licet non eodē modo. Corpus autē xp̄i est in sacramēto modo rei indiuisibilis. i. totū in toto: et totū in qualibet eius parte. ¶ Ad secundū cōceditur ꝙ idē nō pōt esse plura: ad sanū intellectum. Ad probationē de cōmēsuratione ꝯtinua et discreta dicitur: verū est de facto ꝛ naturaliter ideo de facto vnū locatū nō est in pluribꝰ locis: nō autē sic est ſm potentiā diuiniam. Nā ſm illā: sicut plura possunt esse in eodem loco penetratiue: vt. 8. frequēter dictū est ꝑ potentiā diuinaꝫ: ita possunt esse plura loca vnius ꝑ eandē potentiā. ¶ Ad tertiū negetur ꝯsequētia: quia natura habet se essentialiter ad esse illius speciei: nō sic dimensio ad locū. Nā mere contingenter habet se quelibet dimēsio ad locū: q2 nullus locus est essentialis dimēsionibus locati: q2 pōt locatum esse extra talē locū. Sub aliis ꝟbis soluit Sco. que tamē idē importāt. ¶ Ad quartū de terminis motus ꝯtrariis d2: ꝙ termini motus realis qui sunt locus a quo ꝛ locus ad quem: non sunt cōtrarij: q2 possunt esse res eiusdē speciei: vt partes eiusdē aeris vel eiusdē aque: sed priuatio et forma inter que est motus: vt nō esse in loco ab esse in loco adsunt cōtrarij. i. nō ꝯueniūt eidem: quos Sco. vocat primos terminos mot⁹: sic eñ motus est inter terminos cōtrarios: quia inter priuationē ꝛ habituꝫ. ¶ Ad quintū cōceditur ꝙ idē corpus posset ꝑ diuinā potentiā de facto esse vbiqꝫ: nec sic esse vbiqꝫ est proprium deo: sed esse vbiqꝫ ꝑ naturā ꝓpriaꝫ: ita ꝙ impossibile sit esse locū in quo nō esset: est propriū deo: ꝛ hoc nulli creature cōicat̄. ¶ Ad sextū d2 ꝙ idē tp̄ale potest esse diuersis tp̄ibꝰ: q2 hodie ꝛ heri ꝛ cras ꝛ prius et posterius. i. in tp̄e priori et posteriori: q2 i preterito ꝛ futuro: verum si prius ꝛ posterius includerēt negationē vt prius diceret̄ quod precederet posterius ꝛ nō esset cū posteriori: sic nō est simile: q2 esse in pluribꝰ locis nullā includit negationē.

Obiectio.

¶ Si dicis etiā si nō includūt negationē: adhuc nō potest idē esse simul in diuersis tp̄ibꝰ.

Rn̄sio ad obiectionem.

Respōdet̄: q2 diuersis tp̄ibꝰ repugnat esse simul cum tēpus sit res successiua: siue aliquid sit in tēpore siue non: ideo diuersis ꝛ eidē repugnat esse simul in diuersis temporibꝰ: nō autem diuersis locis: immo omnia loca possunt simul esse tēpore etiā simul loco per potentiā diuinā. ¶ Ad rationes de inconuenientibus que adducunt̄: primo de cōtrariis: et de illis positionū differētijs sursum: deorsum: ante: retro ꝛc. iā dictum est: ꝙ ille nō sunt cōtrarie: quia possunt esse eiusdem speciei. Sed loquēdo de cōtrariis proprie: scilꝫ formis naturalē repugnantiā in eodē subiecto habentibꝰ: vt calor ꝛ frigus.

Duo modi loquendi.

De illis sunt duo modi loquēdi. Quidā dicūt ꝙ simpl'r repugnant: ꝛ ꝙ sunt tales nature que formaliter repugnāt ex ꝓpria natura: ideo non possunt esse simul etiā ꝑ diuinā potentiā: q2 naturā propriā mutare non possunt. Hoc eñ īplicat: q2 si mutat res naturā suā: iā nō est res illa. Natura eñ rei est sibi essentialis: et ideo mutata natura rei: mutat̄ res ipsa. Est eñ natura res ipsa vel forma rei. Sed vnde hoc ꝓbetur: nō facile inuenitur nisi ꝑ experientiā: qua experimur ꝙ vnū cōtrariū expellit aliud: nec se cōpatiunt̄ in eodē. Sed experiētia cursus naturalis nō preiudicat diuine potentie: que est super ordinē naturalē. Nec valet si diceret̄ ꝙ cōtraria inferūt cōtradictoria. Hac eñ rōne cōtraria nō possunt simul esse vera: q2 sequeret̄ ꝙ contradictoria essent simul vera. ¶ Illud eñ nō est verū de qualitatibus ꝯtrariis: sed de propositionibus contrarie oppositis: vt ois homo currit: nullus homo currit ille inferūt contradictoria: quia sequitur: nullus homo currit: ergo aliquis homo non currit: que est cōtradictoria huiꝰ: ois homo currit. Sed ex illa: a est calidum: non pōt euidēter inferri: ergo a non est frigidum: ꝛ ideo qualitates contrarias esse simul in eodem subiecto: quia non includit contradictionem euidenter: non erit simpliciter impossibe nec negādus: quoniā deus posset contraria simul ponere ꝛ cōseruare in eodem subiecto. ¶ Et si dicis: si sunt simul: vnū corrumpet aliud: sicut videmus etiaꝫ cuꝫ sunt in diuersis subiectis sibi approximatis. Dicitur ꝙ ita videmus fieri naturaliter: tamen oppositū fieri posset sup naturaliter. posset eñ deus suspendere actionem calidi: sicut suspendit actionē ignis in camino respectu triū puerorū. Per hoc ad rōnem illā dicitur ſm illū modum: ꝙ non est incōueniēs idē esse calidū ꝛ frigidū: et hoc verū est nō tm̄ de existente in diuersis locis

sed etiã de existẽte solũ in vno loco:s̃m q̃ nõnulli dicũt corpora dãnatoꝝ simul pati ab incẽso calore ⁊ frigiditate ĩ inferno:⁊ nõ tñ p̃ vicissitudines. ¶ K Uel s̃m alioꝝ opinionẽ põt dici: q̃ in casu argumẽti nõ p̃ducũtur q̃litates ↄtrarie:q: ille simul existẽs in stuba calida:⁊ ĩ medijs niuibus:nõ sil' calet ⁊ friget:sed alterũ tñ contingit s̃m regulas Sco. Q: aut frigiditas niuis:⁊ caliditas stube habẽt ad seinuicẽ p̃portionẽ equalitatis vel inequalitatis. Si p̃mũ nõ fit actio. Si scd̃m:tũc illa qualitas q̄ habet p̃portionẽ minoris ineq̄litatis agit tñ p̃ducẽdo silem:⁊ cõtraria ĩ agẽdo impedit:vt si frigiditas niuis est fortior calore stube:talis existẽs vtrobiq3 nõ calesiet in stuba s3 frigesiet. Si aũt calor est fortior:calesiet vtrobiq3. ¶ Uel dicet q̃ l3 cõtraria repugnẽt in eodẽ3 subiecto in vno loco naturaliter cõsistẽti: possunt tñ inesse eidẽ subiecto in diuersis locis replicato: hoc est habẽt repugnãtiã in eodẽ subiecto ⁊ loco:nõ aũt in diuersis subiectis:vt p3 de corp̃e xp̃i in sacr̃o: nec in eodẽ subiecto ĩ diuersis locis replicato:⁊ ideo nihil ĩpedit aliq̃d idē3 rome eẽ calidũ:parrhisius esse frigidũ: si fuerit vtrobiq3. ¶ L Ad nonũ vbi inducũtur multa priuatiue opposita de eodẽ: ex quib' inferũt cõtradictoria: dicẽdũ q̃ eque p̃cedũt de corp̃e xp̃i in diuersis altarib' etiã in vno altari ⁊ ĩ naturali cõsistẽtia existẽti:puta ĩ cruce ⁊ in hostia: in sepulcro ⁊ in hostia:in celo ⁊ in hostia:ideo distinguẽdũ est de negatiõe priuatiue inclusa ĩ priuatiuis:vel negãt habitũ simpl'r inesse:hoc est nullibi ⁊ nullo mõ inesse: vt quiescẽs valet tantũ.i. aliq̃d nõ mouet:⁊ infirm'.i. aliq̃s nõ sanus: cec' aliq̃s nõ videns:acephal' nullibi habẽs caput: mortu' nõ habẽs vitã:et sic de alijs. Et illo mõ accipiũtur q̃n p̃dicant simpl'r sine determinatiõe sibi addita. Et tũc opposita priuatiue inferũt opposita cõtradictoria:vt bene sequit:a ẽ vidẽs ⁊ cec':ergo vidẽs ⁊ nõ videns: ⁊ sic de alijs. Aut negãt habitũ inesse:nõ simpl'r:sed certo mõ vel loco p̃ determinationẽ sibi additã expressã3: vt quiescẽs rome.i. nõ mot' rome: cec' in tenebris.i. nõ vidẽs in tenebris:mortu' ĩ cruce.i. nõ habẽs alam in cruce p̃sentẽ ⁊ viuificãtẽ. Et tũc terminus priuatiuus non infert cõtradictoriũ: vnde nec sequit. quiescit hic:ergo nõ mouet: sicut nõ sequit:cecus hic ergo cec':mortu' hic ergo mortu':q: in oĩbus locis arguit a parte ĩ mõ ad totũ: siue ab inferiori ad superius negatiue: q̄ ↄsequẽtia nõ valet:sicut nõ sequit: nõ est coloratus colore albo:ergo non est colorat'. ¶ Et p̃ hoc p3 q̃ accipiẽdo priuatiua p̃mo mõ: oẽs propositiões de p̃dicatis priuatiuis in casu argumẽti sũt negãde:sc3 a hic q̄escit:a est infirmũ:⁊ cecũ:acephalũ:mortuũ:vt (hic) determinat ip̃3 a. nec sequitur:nõ mouet hic ergo q̄escit:sicut nõ seq̄tur:nõ mouetur hic ergo nõ mouet. Et ita nũ q̃ termini priuatiue oppositi p̃dicãtur sil' de eodẽ. Tñ licet vnus in aliquo loco q̄esceret:in alio moueretur.in vno loco exocularet:capite truncaret aut ceteris mẽbris. in vno loco ala desineret informare corp' ⁊c.⁊ nõ in alio:tñ de tali ↄcedẽdũ nõ est q̃ mouet ⁊ q̄escit: q̃ est ocular' ⁊ exocular' ⁊c. q: oẽs ille de p̃dicatio priuatiuis sunt simpl'r false. ¶ Si ṽo termini priuatiui accipiũtur scd̃o mõ: tũc oĩa illata sunt cõcedẽda:sc3 idẽ quiesceret ⁊ moueret:esset viuũ ⁊ mortuũ:nec tñ inferũtur cõtradictoria:q: tũc mortuũ tãtũ valet: aliq̃d in certo loco in quo natũ est h̃re vitã ĩ se:nõ habet vitã. Et ille stãt simul a corp' in certo loco habet alam se viuificãtẽ. Et ita s̃m opinionẽ Hugo. tactã supra lec. xxxvij. si sacr̃m ĩ cena fuisset reseruatũ p̃ triduũ: q: ibi fuisset ĩpassibiliter:fuisset corp' xp̃i simul viuũ ⁊ mortuũ: viuũ in sacramẽto:mortuũ in sepulcro:vt manifeste patet resoluẽdo terminos. Sed s̃m eãdẽ opinionẽ ⁊ eũdẽ casum:corpus xp̃i in sepulcro non fuisset simpl'r mortuũ capiẽdo mortuũ p̃o modo: q: falsu3 fuisset dicere q̃ corp' istud iacẽs in sepulcro nullibi habuisset vitã. ¶ M Nec videatur alicui absurdũ dicere idẽ viuũ et mortuũ secũdo modo accipiẽdo mortuũ: q: cũ eadẽ materia per diuinã potentiã põt subijci diuersis formis specificio: põt etiam replicari ad diuersa loca. Ponat q̃ hic subijciat forme asini: alibi forme lapidis:in casu ista materia hic viuit vita sensitiua alibi nõ viuit:hic est animata:alibi est inaiata.i. ibi nõ habet alam. Et hoc verũ:si aiatũ ⁊ inaiatũ accipiũt vt differẽtie accidẽtales. Secus si accipiũtur vt sũt differẽtie essentiales opposite. Sic eñ simpl'r impossibile est idẽ esse aiatũ ⁊ inanimatũ : sicut impossibile est idẽ hic esse hoiem ⁊ alibi esse ⁊ nõ esse hoiem:licet eñ hic sit cõpositũ ex aia ⁊ corp̃e:⁊ alibi sit idẽ corpus sine ala:q̃d credo possibile:nihil tñ q̃d hic est hõ: est alibi nõ homo:q: illud idẽ q̃d hic est ⁊ alibi: nec hic: nec alibi est homo: solũ nãq3 corpus est idẽ hic et alibi in casu:⁊ corp' nõ est hõ. Homo eni3 neq3 est corp' tãtũ: nec ala tñ:sed ex vtroq3 aial cõpositũ: ⁊ tale cõpositũ in casu nõ ẽ hic ⁊ alibi. Suo mõ dicit de alijs terminis absolutis:puta lapis:terra:aial:corpus ⁊c. ¶ Conceditur itaq3 q̃ in casu argumẽti idẽ moueretur ⁊ quiesceret: idẽ esset vulneratũ ⁊ integrũ: idẽ vidẽs ⁊ cecus: idẽ acephalus ⁊ mẽbris truncatus: ⁊ integer ac perfect'. Idẽ hic patibulo affixus aut aqua suffocatus:⁊ alibi solacijs indulgẽs:cõuiuijs ac voluptatibus deditus:idẽ viuus ⁊ mortu':idẽ hic fame deficiẽs alibi sufficiẽti cibo reficiẽs. Nam possibile est nutrimentũ hic sumptu3 cõuerti in substãtia3 aliti:⁊ illud sic cõuersum nõ replicari ad aliũ locũ:cum sit realiter distinctũ a corpore nutrito:quia ei de nouo additũ. Ex quo consequẽter sequit q̃ posset alibi mori fame ⁊ hic impinguescere. Posset eñ corpus alibi sicut hic resolui p̃ actiões caloris naturalis:ita q̃ ala vtrobiq3 partes materiales resolutas desineret ĩformare: ⁊ hic fieret restauratio deperditi p̃ nutrimẽtũ hic cõuersum ĩ sub̃am aliti ⁊ nõ alibi:⁊ ita p̃ cõtinuã resolutionẽ alibi ⁊ restaurationis defectũ:tãdẽ ala simpliciter desineret ĩformare corpus alibi l3 nõ hic:⁊ ita alibi moreret aial:hic viueret. Sic etiã staret idẽ corp' hic viuere sanu3: alibi putrescere tãq̃ cadauer mortuũ. Nec ẽ magis impossibile materiã stare sub forma cadaueris in vno loco:⁊ eandẽ in alio loco stare sub forma viuẽtis:q̃ hic stare sub forma viuẽtis ⁊ alibi sub forma lapidis vel alia quacũq3. ¶ N Ad decimũ dico q̃ si distãtia distinguit diuersitatẽ terminoꝝ inter quos est aliq̃d mediũ: sic idẽ nõ distat a seip̃o. Si aũt distinguit mediũ aliq̃d inter hoc ⁊ hoc:nõ curãdo an termini sint distincti vel nõ:tũc idẽ põt distare a seipso:q̃d nihil aliud est dictu nisi q̃ aliq̃d idē3 est in diuersis locis inter que est realis distãtia. ¶ Si dicis: si idẽ põt esse in locis distãtib':tũc idẽ posset ad seipsu3 moueri ac sibi obuiare:⁊ a se recedere: et seipsum circuire:immo secũ loqui: disputare: chorea3 facere:

termi… s pua… us.

secū pugnare:luctari. ⁊ si idē haberet mille loca facere magnū exercitū in cāpo:⁊ similia multa: vt chorū clericoꝝ cōstituere:⁊ diuersis vocib⁹ cātare:tenorē ⁊ cōtratenorē ⁊ discātū ⁊c. ¶ Ad illa dicit Sco. puerilia sunt sensui ⁊ imaginandi inuitētia. Vn̄ oīa illata tāꝗ possibilia concedēda sūt:nec illa īplicāt aliquā cōtradictionē:nec maiorē includūt repugnātiā:ꝗ idē corp⁹ esse in diuersis locis: qđ cū cōcessuz est ⁊ ꝓbatū esse possibile:q̄ sequūtur negāda nō sunt:nisi manifestaȝ includeret cōtradictionē. ¶ Et si dicis:si sic idē impedit seip̄z:tūc nūꝗ posset illđ qđ ad diuersa loca replicatū ē redire ad vnū vbi:q: sit corp⁹ replicatū ad duo loca a:sit vn⁹ locus b:alter c. Si corp⁹ a debeat redire ad vnū locū: vel ergo de b ad c:vel de c ad b. Sȝ si corp⁹ existēs in b migrat ad seip̄m ī c:cū venerit ī c:expellit seip̄m de c: ad aliū locū:⁊ corp⁹ qđ fuit ī b:manet in c:et sic adhuc manet ī diuersis locꝭ:q: expellēs ī c:⁊ expulsuȝ ī alio loco. sic etiā ecōuerso si de c: redit ad b.

Obiectio

Responsio ad obiect.

¶ Ad hoc r̄ndet:ꝙ si a est in aliq̄ loco.s.b: ⁊ post ꝑ diuinā potētiā ponit̄ sil̄ ad aliū locū scȝ c: nō est imaginādū ꝙ a migret de b ī c ꝑ mediū: sȝ incipit esse in c ꝑ diuinā potētiā absq̄ȝ hoc ꝙ deserat primū locū b: vl̄ migret ꝑ mediū. Si etiā desinit ꝯseruari ī c:nō regredit̄ ꝑ b in mediū: sȝ desinēte in c:cōseruat̄ in b:⁊ ita manet ī vno loco:⁊ de hoc lati⁹ infra. Et sic ad argumentū dicit̄: ꝙ in casu a redeūdo ad vnū locū: nec redit de b in c:nec de c ī b:ꝑ mediū a se mouēdo: sed sic redit ad vnū locū:q: conseruat̄ in vno loco vbi placet deo:⁊ in alijs desinit esse absq̄ȝ q̄cūq̄ȝ migratione de loco in locū. ¶ O Ad vndecimū cōcedit̄ ꝯsequēs illatū tāꝗ possibile. Vn̄ nō implicat ꝙ eidē materie in diuersis locis replicare possunt inesse simul diuerse forme substātiales: ⁊ cōtrarie accidētales:vt.s. dictū est. ¶ Ad duodecimū dicit̄ ꝙ ignes illi ex equo distinctis locis eidē ligno ī illis locis replicato ꝓducūt duas formas vel vnā:etiā in duob⁹ locis:ſm ꝙ determinātur a p:ia causa quātū ad indiuiduū: nec est magis īpossibile duas formas eiusdē speciei īformare eādē materiā:ꝗ diuersas formas specificas informare eādē materiā neutrū implicat cōtradictionē. neutrū pōt natura nisi ꝑcedēte miraculo:nec impedit ꝙ sunt diuersa agētia:q: diuerse cause etiā totales pn̄t causare eādē effectū:vt alibi declarat̄. ¶ Ad vltimū dicit̄ ꝙ cōsequēs non est īpossibile: nā etiā naturaliter sine miraculo: ignis paruus ex cōbustibilib⁹ auget̄:nec deficeret sed cresceret ī infinitū si semꝑ adderent̄ cōbustibilia:nec iđ sequit̄ ꝙ sit infinite ꝑfectiōis ī agēdo:q: nō pōt in quācūq̄ȝ resistētiā:q: quodcūq̄ȝ cōbustibile quantuncūq̄ȝ paruum si fuerit maioris resistētie non agit in ipsum. Aucto aūt igne:auget̄ ⁊ ei⁹ actiua virt⁹: sec⁹ aūt si ignis nō augeret̄. ¶ ꝑ Ex his ergo p̄z: ꝙ nullā ꝯtradictionē īcludit idē corp⁹ eē ī diuersis locis circūscriptiue:nō plus ꝗ esse in diuersis locis diffinitiue. ¶ Scđo ꝙ nō opoꝛtet ꝙ oīa absoluta q̄ insunt siue vniūtur alicui in vno loco:insint eidēȝ in pluribus⁹ locis si ipsum ad plura loca replicet̄. Quod etiā duplici exēplo ostēdit̄. Primū de natura assūpta a verbo:nā ſm opi. pene oīm: vnio nature hūane est simul vnioni accidētis ad subiectū: nō tamē in oībus: ⁊ illa similitudine non obstāte pōt verbū esse alicubi: imo de facto vbiq̄ȝ:⁊ tn̄ natura hūana assumpta nō est vbiq̄ȝ:est ergo alicubi verbuȝ:vbi nō est natura humana:

Ergo eodē modo pōt esse in ꝓposito:ꝙ subiectū alicu⁹ forme sit in plurib⁹ locis:⁊ forma solū informet ipsuȝ in vno loco. Nec īpedit illimitatio verbi:q: sicut verbum est simpliciter illimitatū: ita subiectū q̄dcūq̄ȝ est illimitatū quātū ad potentiā obediētialē dei:⁊ quantū ad aliqua loca. ¶ Scđm exēplū est:q: ſm alios corpus replicatū ad duo loca:habet duo vbi:⁊ duas presentialitates ad illa:⁊ tn̄ illa vbi:⁊ ꝑsentialitates nō replicant̄ ad replicationē corꝑis locati. Sic corpus xp̄i existēs ī celo: pōt habere aliqđ accidēs absolutū in celo ⁊ illo carere in sacr̄o:ꝗuis de facto oīa credit̄ habere in sacramēto:vt.s. habitū est. ¶ Tertio habet̄ ꝙ ꝓpter replicationē eiusdē corꝑis ad diuersa loca: nō sequit̄ agēs naturale agere ꝑ distātiā īproportionatā. nō eñ opȝ ꝙ si corpus vnū sit hic ⁊ Rome:si hic approximatur ignis:ꝙ generet calorē ī roma. Nō eñ opȝ calorē hic genitū:in illo corꝑe qđ est hic ⁊ rome:etiā inherere sibi rome:et si calor replicaret̄ ⁊ esset h ⁊ rome. Nō tn̄ ꝓduceret̄ ꝑmo rome ab igne hic applicato:sed ꝓduceret̄ ꝑmo hic et esset rome ꝑ cōcomitātiā:nō ꝑ se p:io. Et tn̄ de ista materia q̄ si nimis extēsa est:veniā dabit auditoriū scholastica cui loquor. ¶ Q Restat videre de locali motu corꝑis xp̄i. Et p:io vtrū corpus xp̄i localiter mutet̄: dū vi ꝯsecratiōis incipit esse sub speciebus panis. ¶ Scđo vtrū in hora ꝯsecratiōis descēdat localiter de celis per media ad spēs sacramētales. ¶ Tertio vtrū moueat̄ localit̄ motis specieb⁹. ⁊ si sic ꝑ quē moueat̄. ¶ De ꝑmo est opinio quoꝝdā vt sctī Thome ⁊ Egidij theo. xi. Recitat Scot⁹ dist. x. q. j. ꝙ corp⁹ xp̄i incipit eē in altari sine sui mutatiōe locali ꝓpter cōuersionē panis in corp⁹ xp̄i: ⁊ ideo nō opoꝛtet corpus xp̄i in se mutari. Sufficit eniȝ ꝙ aliq̄d mutet̄ in ip̄m:ad hoc ꝙ incipiat ibi esse ꝑsens:q: vniuersaliter sicut genitū est vbi pri⁹ fuit corruptū: nō per aliquā loci mutationē ꝓpriā geniti: ita illđ in qđ cōuersum est aliq̄d: per cōuersionē est vbi pri⁹ cōuersum fuit:⁊ nō ꝑ mutationē loci ꝓpriā termini ad q̄. ¶ Sȝ hec opinio satis supra reprobat̄:ꝑ hoc ꝙ ꝯuersio nō est rō formalis corꝑis xp̄i essendi sub spēb⁹ panis vide.s.D. ¶ Preterea pn̄tia corꝑis sub spēb⁹ panis pōt esse ꝑ se termin⁹ alicui⁹ mutatiōis et nō cōuersiōis:q: illa est ad substātiā corꝑis xp̄i tanꝗ ad ꝑ se terminū:ergo nō ad pn̄tiā localē:cuȝ eiusdē mutatiōis nō sint plures per se termini:nec pōt alia mutatio assignari:cui⁹ presentia localis sit ꝑ se termin⁹ nisi mutatio localis:ergo. ¶ Itē si aliqđ corruptuȝ cōuertit̄ in genitū:nō obstāte illa cōuersiōe erit ibi mutatio localis gēiti:ſm ocā. q. iii. vj. q̄dli. Sicut eñ materia nō pōt habere nouā formā sine sui mutatiōe:ita nec corp⁹ pōt habere nouū vbi qđ pri⁹ nō habuit sine corꝑis illi⁹ mutatiōe. ¶ Nec valet si diceret̄:ꝙ corp⁹ xp̄i nō est in loco immediate: sed mediātib⁹ specieb⁹ sub quibus fuit sub a:⁊ ita nō est ibi sicut ī loco ꝓprio: q: oē qđ cōpetit alicui mediāte alio cui p:io cōpetit: nō cōpetit illi:nisi ꝓpter specialē vnionē ad alterū quā pri⁹ nō habuit. Sicut exēpli cā:ignis calefacit:q: calefacere ꝑmo cōuenit calori:q̄ informat ignē:⁊ ita calere cōuenit igni propter spālē vnionē caloris ad ignē. Silr verbū dicit̄ passuȝ: q: passum pri⁹ cōuenit nature hūane q̄ vnit̄ verbo spāli vniōe:sine qua verbū nō diceret̄ passus. Sed vnio corꝑis xp̄i nō est specialis ad species panis:nō eñ est alia nisi ꝗ angeli ad corpus cui

Scotus.

assistit: sed si angelus esset presens speciebus: non esset in loco specierū ppter illas species: sȝ esset in loco per suā substātiā definitiue: ⁊ si de nouo acquireret locū illuȝ ⁊ mutaret localiter: ergo et corpus xp̄i nō est in loco p speciē tā p rōnē formalē. Et cū de nouo incipit esse sub speciebus. mutatur localiter: q2 acq̄rit locū quē prius non habuit. ¶ Itē sicut existens in loco ita q vere et realiter totū est in toto: ⁊ pars in parte: est in loco p se circūscriptiue: ita existēs sic in loco q totaliter vere et realiter est in toto: et totū in qualibet parte: est p se⁊ vere in loco definitiue: sic est de corpore xp̄i: ergo nō est in loco p spēs tā p rōnē formalē existēdi l loco. ¶ R. Ideo est alia

De duabus mutationib⁹ localib⁹. opinio tenēs q corp⁹ xp̄i nō fit p̄ns sacro de nouo sine sui mutatione ⁊ mutatione locali. ¶ Sȝ notādū q qñ corp⁹ mouet de loco quē deserit: ad locū quē acq̄rit: ibi sunt due mutationes locales. Una deꝑditiua loci quē relinquit. Alia acquisitiua loci quē intrat: ⁊ p ꝯñs quatuor termini: q2 q̄libet mutatio hȝ duos terminos: priuatiuū ⁊ positiuū. Prima em̄ dictarū mutationuȝ est de termino positiuo ad terminū priuatiuuȝ: q2 de esse in tali loco: ad nō esse in tali loco. Secūda est de termino priuatiuo in terminū positiuū: scȝ de nō esse in loco a: ad esse in eo. Et si fit cū expulsione alteri⁹ corporis extra terminū ad quē: sunt ibi quatuor mutationes ⁊ octo termini: ⁊ ptȝ: q2 eade rō est de corpore expulso sicut de corpore expellēte. Si ꝟo moueret corpus aliqd de loco suo: ⁊ nō expelleret aliud de loco ad quē: sicut in penetratione dimēsionū: tūc nō erūt nisi due mutationes ꝑdicte. Si aūt corp⁹ nō recedēs a priori loco fieret de nouo p̄ns aliā loco sine expulsione existētis in illo: tūc nō est nisi vna mutatio acquisitiua ⁊ nulla deꝑditiua cui⁹ termini sunt priuatio noui vbi: et acquisitio eius. Mutat em̄ tale corp⁹ de nō esse in loco a: ad esse in loco a. Nec aliter intelligibile est corpus esse vbi prius nō fuit nisi aliquo hoꝝ modoꝝ. Cū autem corpus xp̄i incipiēs de nouo esse sub sacro: nō deserit locū in celo vbi pri⁹ fuerat: vel etiā in sacro in alio altari cōsecrato: ptȝ q est p̄ns de nouo per sui mutationē localē s̄m vltimū modū dictum: ita q manēs p̄ns ol loco: cui prius scȝ añ hāc cōsecrationē fuit p̄ns: icipit de nouo esse p̄ns illis speciebus: qb⁹ pri⁹ nō fuit p̄ns. q em̄ nō obstante cōsecratione maneat p̄ns in celo: ptȝ p beatum

Augusti. Aug. de cōse. dis. ij. prima quidē. Donec seculū finiat sursum est dn̄s: et hoc intelligēdū s̄m Sco. nisi placeret ex aliqua grā spāli descendere. Qd nō potest fieri ppter veritatē eucharistie: ⁊ rōnabiliter. Alioquin angelici spūs ⁊ aie brē: et etiam oculi corporū iā glorificatoꝝ: priuarent iocūdissima visione gloriosissime humanitatis xp̄i: in

·Pet. j. qua oēs (Petro teste) delectant. priuarent squā hūi humanitatis visione: si a celo discederet sub missarū celebratione: dū p̄ntē se faceret altaris sacro. Nā ad visionē intuitiuā rei (saltē in ꝓprio gñe) req̄rit certa approximatio obiecti et potētie: q̄ in ꝓposito videret nō esse. Hoc autem incōueniēs videt q ppter viatorū salutē minuatur gaudiū ⁊ delectatio beatorū. Manēs igit in celo: fit p̄ns xp̄i corp⁹ in altaris sacro: cui prius non fuit presens: et ita non sine sui mutatione.

Dubium ¶ S. Sed tūc est dubiū: qualis sit illa mutatio an debeat dici mutatio localis. Videt q quelibet illa fit de q̄d nois termini: nā de re satis cōstat: nā certū est q hec mutatio est ad locū specierū sacramentaliū tā ad terminū. Acquirit em̄ corpus xp̄i hūc terminū de nouo p cōsecrationē sacerdotalē. Cōstat etiā q non deserit nec deꝑdit locū priorē: sed manēs in loco in quo prius fuerat: acq̄rit nouū vbi: scȝ locū sacramēti. Constat siliter q illa mutatio fit instātanee ⁊ nō successiue: puta tota simul in primo nō esse ꝓlationis forme ex dictis lec. xli. ¶ Ex quo patet primo: q non pōt dici mot⁹ localis: q2 nō est mutatio successi-

na. Motus aūt cōnotat successionē. Restat ergo q sit mutatio localis vel alia cui nondū nomen impositū est. Si ergo mutatio localis distīguit quālibet triū mutationū supradictarū indifferēter: scȝ acquisitiuā tm̄: vel deꝑditiuā tm̄: vel acquisitiuā ⁊ deꝑditiuā simul: ⁊ sit ei⁹ q̄d nois: mutatio p quā aliq̄d acquirit nouū locū: vel perdit habitū: vel facit vtrūqȝ simul: sic est mutatio localis: q2 prima pars q̄d nois sibi ꝯuenit. Si ꝟo mutatio localis distinguit vtrūqȝ cōiunctim: et neutrā partē seorsum: sicut videt dicere phs. v. phy. Motus est a subiecto in subiectū: tūc mutatio illa nō erit mutatio localis: nec cōprehēditur sub aliqua specie mutationis a pho posita: nec mirū cū hec mutatio sit supnaturalis: facta sola diuina virtute: qualē nūq expert⁹ est phs: eo q doctrina phi ad eā nō pertigerat. Est ergo mutatio cui nomē impositū nō est: q2 em̄ naturaliter in locali mutatione nūq separant abinuicē mutatio deꝑditiua loci ⁊ acquisitiua cū in locali mutatione mobile deserit priorē locū ⁊ acq̄rit alium. Ideo mutatio localis ex cōi vsu dicit vtrāqȝ mutationē cōiūctim: ⁊ neutrā separatim: et lȝ sint realiter distincte mutationes: tm̄ noīa eas distincte seu separate significātia nō sunt imposita: ⁊ sic accipit mutationē localē Alexā. Capiēdo tm̄ mutationē p̄lo mō est vere mutatio localis: q2 vere acq̄rit nouū locū in quo prius nō fuit: lȝ nō sit in eo cōmēsuratiue: sed tm̄ definitiue: q2 totū corpus in toto: ⁊ totū in qualib⁹ pte loci: nec tm̄ ideo minus vere est in loco specierū: q̄ si esset ibi totū in toto: et pars in parte.

Solutio

¶ Lectio. xlvij. A

Consequenter videndū est de duob⁹ dubijs aliis precedēti lectiōe motis. Quorū primū est vtrū corp⁹ xp̄i l hora cōsecrationis descēdat localiter p mediū ad species sacramēti altaris? Ad qd plane dr: lȝ corpus xp̄i ad legitimā verboꝝ formaliū ꝓlationē: incipiat esse sub speciebus panis: p sui mutationē noui loci acquisitiuā: nō tm̄ mouet descēdēdo de celo p mediū vsqȝ ad sacramēti locū. Primū ptȝ ex declaratis lectiōe ꝑcedēti. Scdm ꝓbat autoritate btī

Job. Damascen⁹ Job. dam. dicētis. Ex cōsuetudo est hoīb⁹ panē comedere ⁊ vinū bibere ⁊ aquam: cōiugauit eis eius diuinitatē et fecit ea corpus ⁊ sanguinē ei⁹. Nō qm̄ ipsum corpus: qd assumptū est de celo descēdat: sȝ qm̄ ipse panis ⁊ vinū trāsit in corpus ⁊ sanguinē xp̄i. Hec dam. Cū etiā innumera sunt altaria in quib⁹ celebrat sacrū illud mysteriū si moueret p medios orbes celi ⁊ spheras elemētares ad singula hmōi altaria: corpus xp̄i esset in cōtinuo motu: et moueret ad cōtrarias positionū differētias simul: scȝ ad orientē et occidentē: meridiē ⁊ septētrionē: p varietate situs altariū: qd est absurdū et ridiculosum. Tenet em̄ eccl̄ia corp⁹ xp̄i nullibi esse q̄ l celo et in altaris sacro:

nisi ex speciali causa: gra xp̄s se vellet alicui ostē
dere. Quēadmodū legit̄ btō petro passionem de
cimāri extra romā post suā ascēsionē occurrisse:
et querēti. Dñe: quo vadis: r̄ndisse. Uado romā
Obiectio iterū crucifigi. ¶ B Sʒ dicis cū corp⁹ xp̄i ante
cōsecrationē est in celo: quō facta consecratione
pōt venire ad sacramenti locū: ꝛ nō moueri: vel
instantanee mutari p̄ mediū qd̄ est inter celum
empyreū ꝛ sacramēti locū: nō em̄ videt̄ intelligi
Rñsio ad bile. ¶ Ad hoc dicendū ꝙ imaginatio huius du
obiectio bij p̄cedit: ac si locus corporis i celo esset termi-
nem. nus a quo inciperet mot⁹ vel mutatio corporis
xp̄i ad locū sacramēti: qd̄ nō ita est. Nā existētia
corporis xp̄i in celo nihil facit ad hoc ꝙ corpus
xp̄i incipiat esse in sacr̄o. Eque em̄ inciperet in
sacr̄o esse ad legitimā forme p̄lationē: si corpus
xp̄i nō esset in celo. Falsa em̄ est illa imaginatio
qua imaginat̄ ꝙ cū corp⁹ xp̄i incipit esse i sacr̄o:
de aliquo loco in quo est sua naturali cōsistētia:
veniat ad locū sacri per media intercepta. Sed
quodcūqʒ corp⁹ existēs in certo loco pōt de⁹ im
mediate ponere in alio loco absqʒ hoc ꝙ relin-
quat priorē locū: ꝛ absqʒ hoc ꝙ moueat̄ p̄ mediū.
Sicut em̄ de⁹ pōt rē q̄ nō est actu de nouo p̄du-
cere in loco quo voluerit: absqʒ hoc ꝙ de alio lo
co veniat seu moueat̄: ita pōt corp⁹ actu existēs
in loco ponere immediate in loco alio quo pla-
cuerit absqʒ hoc ꝙ moueat̄ de priori loco p̄ me-
dium. Nec scd̄m maius est vel difficilius primo.
¶ Ex hoc em̄ ꝙ rē actu p̄duxit: nō est fact⁹ impo
tēs vt min⁹ possit circa rē p̄ductā q̄ potuit pri⁹
Ro. iiij. q̄ p̄duxit. De⁹ ergo qui vocat ea q̄ nō sunt: sicut
ea q̄ sunt. Etiā ea q̄ sunt vocat quocunqʒ volue-
rit: vt ibi sint primo ꝛ immediate: sicut ea q̄ non
sunt: et per p̄ñs nō per motū eius p̄ loca media.
Ordo em̄ in mouētib⁹ creatis consistens⁹ natura
lis: quo mouēs creatū non pōt mouere mobile
de extremo in extremū: nisi relicto priori loco
moueat p̄ mediū: nō cōstringit potētiam dei.
Eadē naqʒ potētia: qua pōt vnū corpus ponere
ad diuersa loca simul: pōt etiā corpus ponere in
loco quo voluerit: vt ibi sit statim et immediate
sine eius motu p̄ quodcūqʒ mediū: etiā siue ali-
quid in ipsum cōuertat̄ siue non. Ita em̄ pōt me
hic manentē immediate ponere in roma: absqʒ
cōuersione alicuius rei rome existētis i me sicut
cū cōuersione. Conuersio em̄ (vt. s. dictū est lec.
precedēti D.) nō est ratio formalis alicui existē-
di in loco cōuersi. Statuit itaqʒ summus sacer-
dos xp̄s vt legitime prolatis verbis cōsecratio-
nis: sub speciebus panis ꝛ vini presens sit verū
corpus suū ꝛ sanguis: nō curādo vbicūqʒ sit in
cōsistētia naturali: nihil siquidē p̄mouet: nihil
impedit ei⁹ existētia naturalis ad hoc ꝙ sit sub
sacramēto: sed p̄ virtutē cōsecrationis quasi de
nouo oritur siue creat̄ xp̄i corpus sub speciēb⁹.
¶ E Unde tenet Sco. q. iiij. dist. x. lib. iiij. ꝙ
Scotus. existētia corporis xp̄i sub sacramēto nō necessa-
rio presupponit eius existētiā sub modo natura
li: q2 illa non dependet ab ista. Est em̄ existentia
indifferēs ad oēm modum existētie: ergo salua-
ri pōt in vno modo sine alio: potest ergo corpus
christi esse modo sacramentali: ꝛ nullibi esse mo
do naturali. ¶ Preterea existētia sub modo na-
turali non est de essentia existentie sub modo sa
cramētali: nec est eius causa: ergo ista nō depen
det ab illa. Primū p3: q2 res eucharistie nō ha-
bet in sacramēto modū naturalē scʒ extēsiuum.
Haberet autē si modus naturalis esset de essen-
tia illius existētie sacramentalis: q2 quod est de
essentia alicui⁹: nō potest ab eo separari. Scd̄m
patet: q2 deus est causa existētie sacramentalis.
Deus em̄ est causa immediata: ꝙ corpus xp̄i est
sub speciēb⁹ sacramētalibus: ꝛ nō corpus in exi-
stentia naturali. Ex hoc Scot⁹ vbi. s. infert duo
correlaria. ¶ Primū est: ante incarnationē christi: Primum
potuit eucharistia fuisse ita vera sicut nūc: tam correla-
quantū ad signationē: q̄ quantū ad rem signa- rium.
tam ꝛ cōtentā. ¶ Scd̄m ꝙ post incarnationem Scdʒ cor
posset corpus xp̄i desinere esse sub mō naturali: relariū.
et tn̄ in eucharistia vere manere quantū ad veri
tatē signi ꝛ signati ac cōtenti. Utrunqʒ patet: q2
ad corpus xp̄i realiter contineri in eucharistia:
nō necessario sequit̄ corpus illud habere existē-
tiam mō naturali: ergo primum potuit fieri sine
secūdo: siue precedēdo siue remanendo post de-
structionē illius secūdi. Ubicūqʒ em̄ res pōt ha-
bere esse verū ꝛ reale: ibi postq̄ nō fuit: pōt pro-
duci et incipere simpl'r esse. Corpus autē xp̄i in
sacramento h3 verū ꝛ reale esse: ergo si non esset
posset ibi sub illo mō existendi p̄duci ꝛ incipere
esse simpl'r: ꝛ3 nullibi esset sub alio mō essendi.
¶ D Unū si de⁹ instituisset sacr̄m illud sub eadē
efficacia ante incarnationē xp̄i: qua post incar-
nationē instituit ad legitimā verboꝝ p̄lationē:
ita tūc sub speciebus panis fuisset verū ꝛ idē cor
pus xp̄i illud qd̄ nūc sumptū est de virgine sicut
modo: fuisset em̄ tūc eadē materia corporis xp̄i
eadē aīa: eadē vnio verbi que nūc est. Illa tantū
fuisset differentia: q2 tūc ad prolationē verborū
corpus xp̄i fuisset de nouo p̄ductum: ꝛ incepisset
esse simpl'r. Nūc aūt nō de nouo p̄ducit̄ nec inci
pit simpl'r esse: sed incipit esse ibi in sacramēto.
Sic etiā si corpus xp̄i simpl'r nūc desineret esse:
ita ꝙ nec esset in existētia naturali nec sacramē-
tali: ꝛ sacerdos legitime celebraret: iam de nouo
inciperet esse simpl'r sub sacr̄o: ꝛ de nouo p̄duce
retur: ac verbū de nouo incarnaretur: sicut enim
semel incarnatū est verbū: ꝛ p̄ certo tp̄e ex virgi
ne: ita potuit prius vel posteri⁹ incarnari: et idē
corpus assumere ꝛ non ex virgine: qd̄ em̄ potuit
prius vel posteri⁹ incarnari: certū est: cū nullum
tempus necessitet eternum. Omne em̄ tp̄s deus
potuit in sua potētie: quantū ad omne opus tp̄ale.
Qd̄ aliūde q̄ ex virgine: p3: q2 nihil sumpsit ex
virgine nisi materiā copulēte subē: hec autē ma
terie portio fuit pri⁹ q̄ virgo: nā tota materia in
principio simul p̄ducta est: nec est gn̄abilis: nec
corruptibilis: nec augmētabilis: nec diminuibi
lis. Poterat ergo illā portionē materie prius q̄
fuerat virgo vbicūqʒ fuerat: a sua forma subāli se
parare: ꝛ eā aīa intellectiua eadē qua nūc alare:
et ita corp⁹ humanū idipsum qd̄ nūc est: q2 eadē
materiā ꝛ formā assumeret: ꝛ hoc vl' sub mō existē
di sacr̄ali vel sub existētia naturali: ꝛ in tale cor-
pus sic de nouo formatū potest ꝛ potuit cōuerte
re panis subām. Ita em̄ potest panē ꝯuertere in
nō existēs ante cōuersionē: ꝛ ipsa cōuersione p̄-
ductū (sicut p3 in cōuersione naturali aeris in
aquā: ꝛ aque in vinū in vite) sic potest cōuertere
panē in actu existēs. Nō em̄ plus requirit̄ ad cō
uersionē: nisi ꝙ vterqʒ termin⁹ cōuersionis sit in
plena potēte cōuertētis quātū ad esse ꝛ nō esse: sic
aūt oīa possibilia existētia ꝛ nō existētia sunt in
potēte diuina. Nec in casu quo pri⁹ esset sub existē
tia sacr̄ali ꝛ post: p̄duceret̄ sub existentia natu-
rali: simpl'r inciperet sub existētia naturali: nec
simpl'r p̄duceret̄: q2 iā vere esset p̄ductū sub alia

existētia sub qua vere est: sicut nūc nō producit
simpliciter sub eucharistia: ex quo prius est sub
naturali existētia. Siīr si manens in sacramēto
desineret esse in consistētia naturali: nō simplr
desineret: lz desineret sub isto mō existēdi: cōfor
miter ad pdicta de corpe xpi in cruce: sepulcro:
& in sacro: si reseruatū fuisset in triduo. Nō ergo
seqtur q reus īcipiat prius q̄ incipiat: aut esse desi
Obiectio nat postq̄ desierit. ¶ E Sz diceres: nō obstāte
q fuisset corpus xpi in eucharistia: potuisset ni-
bilominus fuisse formatū de sanguinibus virgi
nis sub mō existendi naturali: & ita assumi: & sic
ỽbū īcarnari postq̄ fuit īcarnatū ī eucharistia:
& sic incarnari postq̄ fuit incarnatū: qd est ipos-
sibile. ¶ Ad illud dicit Scotus possibile fuisset illd
corp' fuisse formatū de sanguinib' virginis sub
Solutio mō essendi naturali: nō obstāte q eucharistia ve
obiectio ra precessisset: sed illa formatio nō fuisset tūc in
nis. ceptio corporis nisi fm qd: q2 prehabet esse sim
pliciter in eucharistia. ¶ Sed diceres quō pote
rat corp' iā aiatū aia intellectiua & pfectū forma
ri de sanguinib' virginis inaiatis: cū corpi xpi
pfecto nō possit fieri additio. Ad hui' itelligētiā
(vt mihi videt) aduertēdū primo: q si in eucha
ristia fuisset idē corp' qd nūc: ante īcarnationē
ex virgie: & postea īcarnatū ex virgie: necesse fuit
eadē materiā ī eucharistia substare aie intellecti
ue xpi: & in virgine substare forme sanguinis. ead
dē dico nūero: alioquin nō fuisset idez corp' qd
nunc. Materia eñ corpis xpi q̄ nūc substat aie
xpi: substiterat forme sanguinis in virgine. Cuz
ergo fm pmissa lectiōe prima: eadē materia nu
mero pōt replicari ad diuersa loca sine replica-
tiōe forme: imo in diuersis pōt locis substare di
uersis formis. In casu nr̄o potuit forma sangui
nis in virgine in ea parte materie q̄ erat eadē in
eucharistia corrūpi: & aia xpi q̄ īformabat mate
riā eadē ī eucharistia: et eā īcipere īformare ī vte
ro ỽginis: & eā vt ibi viuificare: & p iuxtapositio-
nē ptis materie q̄ ꝯuerterat sub forma nutrimēti
augmētari: & aia xpi eadē materie ptē vt ibi ē ī-
formare: & ita crescere vt ibi & nasci eādē & lactari
&c. Nō opz imaginari q tota materia corpis xpi
sub eucharistia: extra eucharistiā sub naturali
exñtia sit multiplr diuisa: pti substāo forme san
guinis ī ỽgie: parti forme nutrimēti iā assūpti a
ỽgine: ꝯuertēdi ī sanguinē: pti forme alteri' rei
in cibū ꝯuertēde: & aliqñ a ỽgie sumēde. Quas lz
sit iūctas: īformat aia xpi ī sacro: nō tñ īformat
sit in ỽgine & alibi vbicūqz fuerit replicata ac di
uisa. Informabit tñ successiue dū iuxtaponūtur
portiōi materie ī ỽgine: vel post natiuitatē extra
in corpe nati. successiue īquā donec īformet oēs
materie ptes ī naturali existētia: qs sil' īformat
in eucharistia. Et lz in illis trāsmutatiōib' mul
te forme sub̄ales corrūpūt: vt forma sanguinis:
nutrimēti: cibi &c. nulla tñ noua forma pducit:
sed aia xpi eadē in eucharistia dudū creata: suc-
cessiue informabit singulas materie ptes extra:
qs informat simul in eucharistia. Sic ergo cor-
pus xpi iam existēs in sacramēto pōt cōcipi in
virgine: crescere: nasci: nutriri &c. nō accipiendo
nouū esse: q2 q̄cq̄ ā accipit ibi: prius habet in eu
charistia: sed accipiet nouum modū essendi siue
de nouo esse ibi. Et est aliquo modo sile si chri-
stus instituisset eucharistiā statim post cōceptio
nē ei' in vtero: licet tūc cresceret nutriret corp'
in vtero: & post natiuitatē in cōsistētia naturali:
nō tñ opz q ibi mutaret in sacramēto. vt. s. di-

ctū est: si reseruatū fuisset ī triduo. Cui nō placet
modus iste: q̄rat aliū: libēs eñ cedo sniē saniori.
¶ F Mira sunt hec: & extra nature ordinē ꝯsti
tuta: sed nō tā admirāda in his infinita dei vir-
tus & potētia: q̄ immēsa ipsius benignitas & mi
sericordia: qua adhuc loquētib' sacerdotibus &
corpus suū aduenire postulātib' nō voce fragili
sed facto rñdet efficaci. Ecce adsum: nec rapit suā
exhibet p̄sentiā quēadmodū suis discipulis ap-
paruisse legit post resurrectionē: ac ipsis sensus
in eū figere volētib' subito disparuit. Non vtiqz
sic suā p̄sentiaz in hoc venerabili exhibet sacro:
q̄nimmo mādu cādus expectat. & se digne mādu
cāti vitā pmittit eternā. Si quis inquit mādu- Joh. vj.
cauerit ex hoc pane viuet in eternū. Mirādū q
semel venit filius dei pro mūdi salute: carnē suā
crucifixioni: sanguinē suū effusiōi expositurus.
Quotidie se presentat: eādē suā carnē comestio-
ni & eundē fusum sanguinē potatiōi: ad refectio
nē aie fideliū in eternū victure: amore ineffabi-
li traditur'. Hinc plus fideli assurgēdū est: & mē
te deuotissime in gratiarū actionē prorūpēdū:
pro tāto diuine mie exhibito bñficio: q̄ suspēdē
dū in admirationē ex infinite potētie & virtutis
facto miraculo. ¶ G Videt tñ sonare cōtra pre
dicta verbū btī Greg. iiij. dialo. li. c. l. & ī homel.
paschali. & habet de cōse. dist. ij. Quid sit sāguis.
Quis (inq̄t) fideliū dubiū habere possit in ipsa
imolatiōis hora ad sacerdotis vocē celos apiri.
In illo iesu christi mysterio angelorum choros ad Gregorius
esse: suprema & ima sociari. vnūqz ex visibilibus
& inuisibilib' fieri. Ex qb' verbis videt corp' de
celo descēdere: & terrene materie sociari: qd ob-
uiat supradictis. Ad hec tripliciter rñdetur.
Uno mō q verba illa Greg. nō dicunt accipi pro
prie in eo sensu: quē fm primariā institutionez
generāt: q2 celi in cōsecratiōe eucharistie mini-
me rūpunt aut diuidūtur. Sed dicta sunt p quē
dā tropū ad eleuationē mētis in deū: vt dū mēs
audit corp' xpi qd in celo residet in summa prā
tet cellā: ad vocē sacerdotis p̄sens altarib' fieri:
sursum rapiat in cōtēplationē diuine mie & pie-
tatis: reuerētiā exhibeat debitā cū sui hūiliatio
ne in cōspectu tāte maiestatis. Dicitur aūt celi
aperiri in hora cōsecratiōis: q2 p illd qd p verba
sacerdotis cōficitur & cōsecrat: aditus ad celestia
fidelibus preparat. Hoc quippe corpus xpi est
peregrināciū cibus & viaticū: in cuius fortitudi
ne ambulāt vsqz ad mōtē hereditatis dei: cuius
per hūc cibū certissimū pignus datur. ¶ Uel se-
cūdo dicūtur celi aperiri in immolatiōis hora:
q2 ad vocē sacerdotis panis q̄ in ei' manib' tene
tur: in id qd ī celis est: trāssubstātiat. Hos duos
modos tāgit glo. in ca. allega. ¶ Uel tertio vt ex
ponit Gers. sup magnificat. Dicunt inq̄t: in tali Esaie
hora celi apiri: nō p fractionē: sed per spūalē in lxiiij.
fluētiā: q̄liter optabat ꝓpheta dicēs: Utinā dirū Eiusdez
peres celos & descēderes. Et iterz: Rorate celi de xlv.
sup. Sicut legitur dalilā de sansone dixisse: Nūc Judicum
aperuit mihi cor suū. Nō vtiqz per partiū cordis xvj.
diuisionē: sed p secreti cordis reuelationē. Sic ī
proposito celi dicūtur aperiri: q2 celestia nobis
secreta & occulta manifestātur in corpe xpi: per
qd spūaliū gratiarū: & celestiū charismatū dona
exuberāter nobis egētib' largiūtur. Et fm oēs
tres expositiōes intelligi pōt qd seqtur: Sūma
imis sociātur. Iuxta primā sociātur ima sūmis
i. homines mortales btīs: q2 hoc sacro medio: ho-
mies ad btītudinē pducunt. Iuxta scdaz sociāt

summa ĩmis .i. diuinissimũ corp⁹ xp̄i speciebus
corruptibilib⁹ viuis ⁊ panis. Iuxta tertiã socian
tur ima summis .i. viatores triũphãtib⁹ iã in ce
lis: pro quãto cõiunctũtur in vno xp̄i capite ibi ⁊
hic pñsitute. ¶ D Restat nũc tertiũ videre: sc;
vtrũ corp⁹ xp̄i moueaꝫ motis speciebꝫ: ⁊ si sic: an
moueaꝫ virtute sacerdotis hostiã mouẽtis: an ab
aliqua superiore potẽtia. ¶ Quoad primũ ĩ pro
posito solũ est itẽtio de motu locali siue ad vbi:
q: de motu ad formã absolutã substãtialẽ vel ac
cidẽtalẽ satis patet ex p̄dictis: Accipio etiã mo
tũ localẽ extẽsiue pro oĩ mutatiõe diuisibili vel
indiuisibili: hoc est successiua vel instãtanea: qua
acqrit nouũ vbi: siue nou⁹ locus: siue mobile sit
in loco circũscriptiue vel diffinitiue. ¶ Item ali
quid esse sic mobile põt intelligi vel p se et p̄rio:
alio mõ p accidẽs vel cõcomitãter. Per se ⁊ p̄rio
moueꝫ: qđ moueretꝫ etiã nullo alio qđ nõ est ps
ei⁹: sic moto. Sed per accidẽs ⁊ cõcomitãter: qđ
moueꝫ ad motũ alteri⁹ qđ nõ est pars eius: quo
nõ moto ipsum nõ moueretꝫ. Est ergo oĩni simi
ꝙ motis spẽb⁹ corp⁹ xp̄i cõtinẽtib⁹: moueꝫ ⁊ cor
pus xp̄i. Qđ patet q: motis speciebus local. ter:
corp⁹ xp̄i fit p̄sens alĩ loco: sc; loco specierũ ad
quẽ moueꝫ: cui prius nõ fuit p̄sens: ⁊ ita moueꝫ
localiter: motis etiã nobis mouenꝫ oĩa q̃ in no
bis sunt. Sicut ergo aĩa intellectiua moueꝫ ad
motũ corporis: ita moueꝫ corp⁹ xp̄i ad motũ sacra
mẽti cõtinẽtis. ¶ Sed sunt q̃ tenẽt ꝙ corp⁹ xp̄i
vt in sacrõ nõ põt moueri p se p̄rio: sed tm̃ p acci
dẽs ad motũ specierũ. Cõtra quos Sco. ⁊ ockã
tenẽt oppositũ: sc; ꝙ põt moueri p̄rio ⁊ p se. ca
piẽdo moueri sic extẽse sicut dictũ est. Rõ est: q:
q̃cquid p se põt ⁊ imediate esse in loco circũscri
ptiue vel diffinitiue p se est mobile. Nũc aũt cor
pus xp̄i põt esse in loco specierũ p se ⁊ imediate
⁊ ita p se ⁊ imediate moueri. Nõ em̃ est ĩ loco for
maliter p spẽs panis sub q̃b⁹ cõtineꝫ: q: ad hoc
ꝙ sit in loco ambiẽte species: non est simplr ne
cessariũ ꝙ sit p̄sens speciebꝫ: sed tãtũ ex ordina
tiõe diuina: de qua certificata est eccl'ia. Posset
eñi de⁹ de potẽtia sua absoluta corp⁹ suũ facere
isto mõ p̄ns aeri cõtinẽti spẽs destructis speci
bus: ⁊ successiue nũc vni parti aeris nũc alteri: ⁊
corp⁹ suũ absq; speciebꝫ trãsferre de loco hostie:
ad quãcũq; partẽ vniuersi: ⁊ semp sub eodẽ mõ
existẽdi diffinitiue cũ alio corpe replente locũ si
cut mõ cũ speciebꝫ: moueꝫ ergo corp⁹ xp̄i motis
speciebus primo ⁊ immediate. ¶ I Sed a quo
an a sacerdote mouẽte species. Hic dicit doctor
Doctor subtilis. subtilis. q. v. dis. x. lib. iiii. ꝙ isto motu nõ moue
tur nisi a solo deo imediate: ⁊ nõ a sacerdote mo
uẽte spẽs: rõnẽ hãc assignãs. Quia qñ aliqua cõ
iũgũtur precise per actũ volũtatis cõtingẽter se
habẽtis ad illã cõiũctionẽ: si vnũ illoꝝ sit mobi
le s̄m se oĩno improportionatũ alicui mouẽti
s̄m: nõ eadẽ motiõe põt mouere vtrũq; cõiun
ctorũ: q: si mouet vnũ qđ est sibi proportionatũ
nõ ꝑpter hoc p accidẽs mouet reliquũ: q: reli
quũ nõ est p̄cise isti moto: nec vt act⁹ potẽtie:
nec ecõuerso: nec ex alia necessitate naturali: si
cut graue est p̄sens cui vnitꝫ: ⁊ propter hoc sic
moueꝫ cũ illo: sed tãtũmõ sibi est p̄sens volũtate
cõtingẽter se habẽte ad illã cõiũctionẽ: que per
cõsequẽs põt nõ velle cõiunctionẽ illã: stãte tñ
motiõe alterius illoꝝ. Exẽplũ: Si angelus volũ
tarie faceret se p̄sentẽ lapidi. si moueo lapidẽ:
nõ propter hoc moueo angelũ: q: nec est mobi
lis a virtute mea per se ⁊ per accidens: q: nec est
forma nec pars alicui⁹ mobilis a me p se. Si er
go esset p̄sens lapidi moto a me ⁊ termino mot⁹
hoc nõ esset per actũ meũ: sed p actionẽ suã pro
p̄riã: qua faceret se p̄sentẽ illi. Eodẽ mõ in ꝓpo
sito: cu corp⁹ xp̄i sit p̄sens speciei tãtũ per actũ
voluntatis diuine: Si facio speciẽ nouũ habere
vbi seu locũ: p illã motiõe; nõ erit ibi corp⁹ xp̄i:
q: nullo mõ subest p̄ntialitas illi⁹ corporis neq;
noua: neq; antiqua prãti mee. Nec etiã per acci
dẽs q: nec est forma: nec pars illi⁹ qđ subest mee
motiõi. Nec ꝯtrariaꝫ hec regula: Motis nobis
mouẽtur q̃ in nobis sunt: q: nõ dicit a quo mo
ueaꝫ: stat ergo adhuc regula q: moueꝫ qdẽ mo
tis speciebꝫ sed a deo: nõ a mouẽte species. Non
tamẽ necessario motis speciebꝫ mouetur a deo:
sed regula itelligitur de his q̃ in nobis sunt per
aliquã naturalẽ habitudinẽ vel colligãtias: que
nõ est in ꝓposito. Ex illo patet ꝙ ista motio cor
poris xp̄i ad motionẽ specierũ est miraculosa.
An autẽ sit nouũ miraculũ an antiquũ: quo do
minus cõstituit: ꝙ corpus illõ sit in loco specie
rũ: dicaꝫ vt supra lec. xiv. ¶ K Et licꝫ que dicta
sunt: vera sint quantũ ad sacerdotẽ celebrantẽ:
ꝙ ille nec alius homo mouens species ad aliud
vbi: moueat corpus christi: sed mouetur imme
diate a deo: tñ quãtũ ad aĩas christi tenet Guil. Opinio Guilh. Ockam.
Ockã cõtrariũ. vñ tenet ꝙ possit moueri ab aĩa
christi. Qđ sic probat: qñ aliqđ hꝫ modũ essendi
cõuenientẽ mobili: ⁊ modũ essendi cõuenientẽ mo
uẽti: nõ est incõueniẽs illud mouere ⁊ aliud mo
ueri. Corpus autẽ christi hꝫ modũ essendi in sa
cramẽto cõuenientẽ mobili ⁊ aĩa eius modũ ꝯue
nientẽ mouẽti: saltẽ quãtũ ad potẽtiã non orga
nicã. Vñ sicut angelus põt se mouere in loco: ita
⁊ aĩa intellectiua põt mouere corpus suum siue
habeat modũ quãtitatiuũ siue nõ. Vñ dicit ille
doctor: ꝙ aĩa xp̄i põt corpus suũ mouere in ce
lo organice: eo ꝙ ibi est circũscriptiue: in sacra
mẽto põt corpus suũ nõ organice. ¶ Ad cui⁹ in Duplex ē potentia mouẽdi corp⁹ organicũ.
tellectũ notandũ ꝙ est duplex potẽtia mouendi
corp⁹ organicũ organica sc; ⁊ nõ organica. Po
tẽtia organica est que in sua operatiõe vtitur or
gano corporali: ita ꝙ sine illo operationẽ hmõi
pficere nõ põt: vt est potẽtia sensitiua. Potẽtia
motiua motu progressiuo. Per oppositũ poten
tia nõ organica: vt volũtas ⁊ intellect⁹. Mouere
aũt organice est mouere p̄rio vnã partẽ corporis:
et per illã aliã distantẽ a priori: sicut cõtingit in
motu aĩaliũ: ꝙ p̄rio moueꝫ cor: deinde pars cor
di propinquior: ⁊ per illã aliã: ⁊ sic deinceps: sicut
est videre ĩ motu cõposito ex pulsu ⁊ tractu. Mo
uere nõ organice est mouere eque primo totũ ⁊
partẽ. ¶ Aĩa ergo xp̄i corpus suũ in eucharistia
nõ põt mouere organice: q: cũ totũ corp⁹ ⁊ oẽs
partes sue sint simul: nec vna pars ab alia distat
localiter: nõ põt vnã mouere per aliã: sed oẽs eq̃
primo. Põt aĩa xp̄i velle ⁊ credꝫ ꝙ de facto velit
corpus suũ mouere ad motũ hostie propter con
formitatẽ volũtatis sue ad volũtatẽ diuinã: qua
vult corp⁹ ad motũ hostie moueri. Sic ergo vo
lẽdo: si moueatur hostia: mouet tñc corpus suũ:
nõ organice: q: totũ simul: eo mõ quo est sub ho
stia tanꝗ cã partialis: cõcurrendo cũ deo causa
principali. Si vero aĩa christi suspẽderet volũta
tẽ suã in hmõi motione: tunc corpus suũ a solo
deo moueretur ad motũ hostie: immo si non es
set cõtraria ordinatio dei volentis corpus illud
esse vbi est hostia seu spẽs: posset aĩa corpus suũ
mouere quiescente hostia: ⁊ ecõuerso: quiescere

mota hostia.⁊ per hoc se separare ab hostia:⁊ in
tali motu esset causa partialis concurrens cum
deo ad huiusmodi motum. ¶ L Ex his patet primo
quod mota hostia:corpus christi mouetur. Secundo quod non
mouetur a sacerdote hostiam mouente:neqꝫ per se:
neqꝫ per accidens. Tertio quod sic mouetur a voluntate
diuina statuente ⁊ ordinante:quod facta conuersione
panis in corpus christi:ipsum corpus a speciebus non
separatur donec manserint in ea dispositiones qua
conseruassent panis substantiam: si conuersus non
fuisset. Quarto quod sic a solo deo mouetur nulla con-
currente creatura secundum opi. scoti. Sed secundum opi. occam
concurrere potest anima christi:quam habet dominium super corpus
suum: etiam secundum illum modum existendi in sacramento.
Quinto quod corpus christi sic mouetur per se primo ⁊ non
per accidens ad motum hostie: siue a solo deo: siue a
Opinio occam. deo anima christi cum deo concurrente:quia posset sic a deo
⁊ anima christi moueri ad alium locum hostia quiescente.
Et tantum de his que concernunt predicamentum vbi.
¶ M Quantum nunc ad predicamentum quando:viden-
dum esset:quando corpus christi esset in sacramento: vtrum pro
aliquo instanti simul sint speciebus substantia panis et
corpus christi. Item quando desinit ibi esse corpus
christi. De primis duobus dictum est supra lec.xlii.
et lec.xl. De tertio dicendi locus aptior occurret
dum de sumptione huius sacramenti tractabitur. ¶ Iis
his omissis videndum est de vltimo huius partis:scilicet
vtrum verba consecrationis formam integrantia:habeant
aliquam virtutem effectiuam naturalem vel supernatu-
ralem respectu presentie corporis christi:qua videlicet
licet effectiue conuertant panem in corpus christi:
faciantqꝫ corpus christi realiter esse presens altaris
sacramento. Et hic quidem concors est doctorum
sententia:quod consecrationis verba nihil horum efficiant
ex naturali sua virtute aut proprietate. Cum enim ver-
ba ista nihil aliud sunt quam voces prolate ab ore pro-
ferentis:nullam habent naturalem virtutem nisi immuta-
tiuam auditus ad sui apprehensionem:sicut quicunqꝫ
alius sonus. Naturale enim est cuilibet obiecto cuius
vis potentie apprehensiue:ipsam ad sui cognitio-
nem vel apprehensionem immutare. Sicut albedi-
ni naturale est vt reducat potentiam visiuam (ceteris
paribus) ad actum se videndi. Sic sono conuenit vt
immutet auditum ad sui auditionem ad apprehensio-
nem:⁊ hoc respectu cuiuslibet auditus bene disposi-
ti. Et si preter hoc etiam intellectum immutet ad ap-
prehensionem rerum per ipsas voces significatarum:id
non conuenit eis per naturam propriam: sed ex imposi-
tione aut beneplacito instituentis: in cuius signum
hunc effectum immutandi non habent respectu cuiuslibet
audientis voces ipsas:sed tantum respectu eius cui nota
est earum impositio:⁊ qui habet in se species seu habitum
rerum significatarum. Alios etiam auditis vocibus:non
cogitant res significate ab audiente eas ⁊ impo-
sitionem non ignorante. Hec autem immutatio siue ad
vocum ipsarum perceptionem:siue ad rerum significatarum
cogitationem:nihil facit ad realem conuersionem pa-
nis aut vini in corpus ⁊ sanguinem christi:vt mani-
festum est:⁊ ideo neqꝫ ex naturali proprietate:neqꝫ ex
voluntarie impositionis significatione:conuenit vo-
cibus actiue concurrere ad conuersionem sepe dictam.
¶ Preterea naturalis proprietas vocum est eadem
apud omnes:⁊ earum significatio voluntaria fit eadem
est apud omnes impositionem earum non ignorantes:a quo-
cunqꝫ proferantur:vtraqꝫ etiam in fuit vocibus ante eu-
charistie institutionem. Sed si a laico proferantur:non
fit conuersio:vt ex premissis patet. Sic si ante incar-
nationem christi prolata fuissent:nulla fuisset facta con-
uersio:quare ad conuersionem huiusmodi verba consecra-
tionis nullam habent efficaciam ex naturali proprieta-
te:neqꝫ ex impositionis grammaticalis significa-
tione. ¶ N Utrum autem actiue concurrant per virtutem
supernaturalem a deo influxam vel datam ad huiusmodi conuer-
sionem altercatio est non parua inter doc. catholi-
cos.nam Alex. de ales.p.iiii.dist.xxxix. ⁊ post eum
bea. Tho.s.in.par.q.lxxviii.ar.iiii. recitat opi.
dicentium quod cum dicitur conuersio hec fit virtute verborum:vir-
tute verborum expresso nomine dicitur:non quia aliqua qualitas data sit
verbo per quam verbum operatur:sed ex diuina institutione determi-
natum est quod illo verbo prolato a sacerdote intentio-
ne conficiendi panis transsubstantiatur. Unde ad prolatio-
nem illius verbi:verbum increatum operatur. Illa ergo ordi-
natio verbi infallibilis ad talem effectum virtus dicitur:que
non est aliqua qualitas data verbo:nec aliud de nouo
creatum. ¶ Sed hanc opinionem reprobant:tum quia tunc Reproba-
non bene diceretur penes verbum formam attendi ipsius tur alia
sacramenti. Sic enim verbum simpliciter esset mate- opinio.
riale:⁊ nullo modo actiuum:sicut nec panis:⁊ non es-
set forma cum forme sit agere. Tum quia sicut in omni
operatione naturali vbi deus operatur mediante crea-
tura:datur virtus creature:mediante qua operatur: ita
videtur quod a simili in operatione miraculosa: vbi deus
operatur mediante creatura:datur aliqua virtus creatu-
re. Tum quia hoc repugnat dignitati sacramentorum
noue le.quibus (vt ex multis sacrorum autoritatibus ha-
betur) non solum conuenit vt significent: sed aliquo modo
vt causent quod significant. Cum ergo hoc sacramentum cete-
ris dignius est:pro quanto continet gratiam increatam ⁊
subsistentem christum scilicet vere ⁊ realiter. Alia non continent
gratias vere ⁊ formaliter:sed significant gratiam accidenta-
lem:consequens igitur est quod in verbis formalibus huius sacra-
menti sit quedam virtus creata ad predictam conuersionem fa-
ciendam. Tum demum quia ad hoc sunt multe sacrorum au-
toritates et.s.allegate. Inter quas sunt ille Amb. Ambro.
super epistolam ad Cor. Antequam consecretur:panis est et
vinum:vbi autem verba christi operata fuerint:corpus ⁊ san-
guis efficitur christi. Ecce dicit verba operata fuerit. Item
idem. Quod erat panis ante consecrationem: iam corpus
christi est post consecrationem:quia sermo christi creaturas
mutat:hec autem mutatio est operatio quedam. Idem li.iiii.
de sacris. Ubi sacramentum conficitur: iam non suis sermoni-
bus vtitur sacerdos:sed sermonibus christi:igitur sermo
christi hoc conficit sacramentum. Ecce plane dicit quod sermo
conficit. Et iterum ibidem. Ex pane fit corpus christi conse-
cratione verbi celestis. Idem. Si tantum valuit sermo he-
lie:vt ignem de celo deponeret: non tantum valebit christi
sermo vt species mutet elementorum? Idem. Ubi verba
christi operata fuerint ibi sanguis efficitur qui plebem re-
demit. Igitur vide quam potens est sermo christi vni-
uersa conuertere. Item Augu. Credendum quod in ver- Augusti.
bis christi conficiantur sacramenta.cuius enim po-
tentia creantur prius:eius vtiqꝫ verbo ad melius pro-
creantur. Item Eusebius. Inuisibilis sacerdos Eusebi.
visibiles creaturas in substantiam corporis ⁊ sangui-
nis sui secreta potestate commutat:dicens. Acci-
pite ⁊ comedite ⁊c. Item damas. Uerbum dei est ver- Damasc.
bum actiuum ⁊ omnipotens.et loquitur de verbo
christi quo fit conuersio panis in corpus christi.
Item Hugo li.ii.de sacramentis par.viii. Per ver- Hugo.
ba sanctificationis vera panis ⁊ vera vini substantia
in verum sanguinem ⁊ corpus christi conuertitur:sola spe-
cie panis ⁊ vini remanente ⁊ substantia in substan-
tiam transeunte. ¶ O His aliisqꝫ sanctorum auto-
ritatibus videtur colligi posse verba ista per virtu-
tem aliquam concurrere ad sacramenti consecra-
tionem:non naturalem ergo supernaturalem. Un-
de tenent quod verba christi.i.tradita a christo ha-
bent virtutem conuertendi elementa in corpus chri-

sti ꝛ sanguinē. Et hec virtus data est v̄bo crea-
to a v̄bo increato. Nec hoc excludit q̄n ibi virt⁹
increata sit intime operās: sicut est in oīb⁹ qui
bus cooperaꝶ virt⁹ creata. Nulli eñi creature da
ta est virt⁹ sufficiēs ad p̄ducendū per se aliq̄d in
esse p̄prio. Hāc aūt insufficiētiā supplet virtus
diuina ei īfluēdo ꝛ cooperādo. Data est ergo v̄-
bis virtus sup̄naturalis hm̄oi et ceteroꝝ sacra-
mētoꝝ: quoꝝ v̄tute res sacroꝝ efficiunꝶ: v̄tute
diuina cooperāte: ꝫ effectio illa principalius at
tribuēda est virtuti increate cooperāti. Vñ etsi
virtus data v̄bis a verbo increato operatiua sit
ad trāssubstātiationē: tñ primo ꝛ principalr̄ ac-
cipiēda est ipsa cōuersio v̄tute increati. Hec oīa
Alexāder. Cui ꝯsentit scūs Thō. inuēs. Cū hec
Scūs. Thōas. v̄ba ex p̄sona x̄pi p̄ferunꝶ ꝛ ei⁹ mādato: ꝯsequū
tur quandā virtutē instrumentalē per applica-
tionē ministri ad perficiendū hoc sacramentuꝫ
que instrumētaliter cōcurrit ad transsubstātiā
dū panē in corpus christi. Sicut in aliis sacra-
mētis est virtus supernaturalis cōcurrēs īstru-
mentaliter ad causandū: ꝛ ñ nō gratiā tñ effectū
sacramentalē: puta characterē in habētib⁹ cha
racterē: vel quēdā ornatū aīe in nō imprimēti
bus characterē: q̄ est dispositio quedā p̄uia ad
grām: q̄ gratia est principalis effect⁹ sacramēti.
¶ P Hec aūt positio licet sit multoꝝ: videꝶ tñ
multa difficilia implicare ꝛ valde īcerta. Dubiū
quippe est q̄n hec virtus sp̄ūalis predicte verbo
rū forme infundaꝶ vtrū scꝫ in principio p̄latio
nis verboꝝ: ꝛ si sic tunc tot erūt virtutes in hac
forma cōsecratiōis quot dictiōes: īmo quot syl
labe: q̄t litere dictionū. Accidētia eñi nūerātur
ad nūerationē subiectoꝝ realr̄ distīctoꝝ. Disti-
guūtur aūt abinuicē realr̄ dictiōes lr̄e ꝛ syllabe
hui⁹ oronis: ergo ꝛ accidētia in eis: ꝛ p̄ ꝯñs vir
tus eis inexistēs. Hec aūt cōcedere absurdū vi-
deꝶ: q̄d nec rō p̄bat: nec autoritas cogit. ¶ Pre
terea dato q̄ si cōtinue generareꝶ noua et noua
virtus ad prolationē noue dictiōis syllabe aut
litere: pari modo cōtinue corrūpereꝶ hec virtus
sicut subiectū eius scꝫ verba p̄lata syllabe ꝛ lr̄e:
q2 corrupto subiecto corrūpiꝶ et accidens: quo
cōcesso nō videnꝶ oēs ille v̄tutes habere aliquā
actionē respectu cōuersionis: q2 cū illa sit prola
tione orationis cōpleta: ad eā nequaq̄ videtur
agere virt⁹ prime dictiōis hui⁹ forme q̄ trāsiit
Agere p̄supponit esse. nō est. Agere eñi p̄supponit eē q̄d maxime ex co
p̄z: q2 ipsa cū esset: nullā induxit dispositionē in
panē ad sui desitionē: q2 nō videꝶ panis realiter
p̄ hāc alterari vt vadat in nō esse: ꝛ nō videꝶ age
re etiā dispositiue ad desitionē panis: quō prīa
gutta cadēs d̄r agere ad cauationē lapidis: q2 ā
vltima gutta inducere putaꝶ quodāmodo in vir
tute p̄cedentiū q̄ egerūt ad eā dū fuerūt: ꝛ si nō
egerūt ad panis desitionē: p̄ ꝯñs non agunt ad
trāssubstantiationē panis in corpus x̄pi. maxi-
me q2 h̄m sic dicētes corpus christi non mutaꝶ:
ergo ad ip̄m nō est actio in cōuersione tñ ad pa
nis desitionē qui mutaꝶ. ¶ Et si diceret q̄ virt⁹
inexistens prime dictioni cōseruareꝶ: ꝛ trāsfun-
dereꝶ in scdam dictionē: ꝛ sic vsq3 ad vltimā tūc
accidēs migrabit de subiecto in subiectū: quod
nec fides ponit: nec cōuincit ratio: aut si virtus
dūtaxat datur ꝛ infundiꝶ in vltimā dictionē vel
l̄rām: iā nō est ipsa virtus hui⁹ forme s3 vltime.
l̄re. ¶ Q Preterea neq3 talis virt⁹ agere posset
ad trāssubstātiationē in se: q2 p̄ nullo instāti est
cū trāsubstātiatiōe: nā cū sit transsubstātio tunc
illa virt⁹ est corrupta. Fit eñi trāssubstātiatio in
stātanee vt habitū est. S. Et pro instāti p̄ quo sit
corpus x̄pi p̄ñs nulla virt⁹ est in v̄bis: q2 nec in
illo aliq̄d verbū vel pars eius est. Nā primū in-
stās esse p̄sentie corporis: est primū instās nō eē
verboꝝ: ꝛ p̄ ꝯñs virtutis existētis subē in v̄bis
Neq3 posset idip̄m īducere aliquā dispositioneꝫ
q2 aut illa esset in pane: ꝛ tūc q2 dispositio neces
sitans ad aliquā formam: est pro instāti intro-
ductiōis forme: sequiꝶ q̄ pro instāti trāssubstā-
tiatiōis sit panis: q2 existere ei⁹ dispositione: est
ē ei⁹ subiectū: q̄d nō cōceditꝶ in p̄posito: aut es-
set in corpore x̄pi: ꝛ tūc nō est dispositio ad fieri
corporis christi: q̄d est cōtra sic opināces. ¶ Itē
cū in aliis sacramētis virtus verboꝝ h̄m illos nō
agit ad gratiā accidentalē: sed ad characterē vel
ornatū: q̄ non ponuntur hic: quomō p̄ōt dici q̄
agāt ad gratiā substātialē: scꝫ corpus x̄pi. ¶ Vi-
deꝶ etiā hoc esse ꝯtra dicta quedā scōꝝ: nā btūs
Augusti. Aug. in de v̄bis dñi ait. Sicut de v̄gine per spūm
scūm vera caro sine coitu creaꝶ: ita p̄ eūdē ex sub
stātia panis ꝛ vini mystice idē corpus x̄pi conse
craꝶ. Idē habeꝶ a Dam. li. iiii. Itē Amb. li. de sa
cramentis. Sermo x̄pi qui ex nihilo p̄ōt facere
Ambro. q̄d nō erat: nō p̄ōt ea q̄ sunt mutare in id quod
erat q̄si diceret: potest. Sed verbū q̄d facit aliq̄d
ex nihilo vt sit: v̄bū est eternū ꝛ increatū. Idem
Sermo x̄pi cōficit sacramētū: q̄s sermo christi:
nisi hic quo facta sunt oīa. Hoc a dr̄ verbuꝫ quo
facta sunt oīa: verbū est eternū ꝛ īcreatū. ¶ R
Propter hec ꝛ multa alia: est alia opinio quam
multi tanq̄ magis p̄babilē amplectunꝶ: negan
tes omnē virtutē instrumentalē cōcurrētē effe
ctiue ad trāssubstātiationē inexistere verbis cō
secratiōis. Vñ dicūt q̄ sola diuina potētia ꝛ vir
tute panis in corp⁹ x̄pi cōuertaꝶ: q2 panis ī hac
ꝯuersiōe desinit esse: vt habitū est tā s3 materiā
q̄ h̄m formā. Ad hāc desitionē subē cōposite nō
p̄ōt agere virtus creata: sicut nec ad ānihilatio-
nē: ꝛ ad creationē. Et huic fauet ca. Firmiter. de
sum. tri. ꝛ fide catho. vbi d̄r. Panis trāsit in cor
pus: ꝛ vinū in sanguinē p̄tāte diuina. Et plures
alie autoritates sanctoꝝ hincinde suprapositē.
¶ S3 tūc est dubiū: quō illa verba dicunꝶ conse
cratiua. Et quō corp⁹ christi d̄r esse p̄ñs specie-
bus panis ex vi v̄boꝝ. Et sacerdos celebrās d̄r
p̄ hec v̄ba p̄ficere ꝛ ꝯsecrare eucharistiā. Ad hec
plane r̄ñdeꝶ: q̄ ipsa id̄ dñr ꝯsecratiua: q2 ad ip̄o
rū p̄lationē fit ꝯsecratio: ꝛ ad nullā aliā p̄latio
nē quorūcūq3 v̄boꝝ. Nō quidē q̄ ipsa p̄ v̄tutem
aliquā eis inexistentē ad ꝯuersionē ꝯcurrāt: sed
q2 de⁹ ꝯuersionē illā operaꝶ: dū v̄ba hec p̄ferūn-
tur. Sic quidē ordinauit q̄ quotienscūq3 sacer
dos hec v̄ba legitime p̄fert: totiēs vult ip̄e assi-
stere ad ꝯuertendū panē in corp⁹ suū. Et h̄m h̄
sacerdos d̄r cōficere ꝛ cōsecrare: q2 facit aliqueꝫ
actū scꝫ v̄boꝝ p̄lationē: q̄ requiriꝶ ad hoc vt fiat
ꝯuersio. Requiriꝶ dico nō ex natura rei: s3 ex or
dinatiōe dei cū ecclīa paciscētis q̄ ad talē p̄la-
tionē idonei mīstri ecclīe ipse assistere vult cō-
Augusti. uertere panē in subām corporis sui. Et hoc videꝶ
dicere btūs Aug. Vñ hoc sanctissime de⁹ q̄ sacer
dos cū sit puluis ꝛ cinis: te p̄sentē habeat mani
bus nō vtiq3 ex debito aut ei⁹ merito: sed volū-
tatis tue beneplacito. Hec est vera indulgentia
quā nulli angeloꝝ: nulli archāgeloꝝ: nullis sup
nis spiritib⁹: sed hoībus: nō oīb⁹ s3 ꝯsecratis cre
dim⁹ ꝯcessam. ¶ S Placuit igiꝶ deo v̄ba isti-
tuere in ecclīa p̄dicta regulariter ad quorum

prolationē legitimā cōuersio fieret sua mīa ⁊ vo
lūtate: qđ fecit cū dixit. Hoc facite in meā cōme
morationē: hoc scȝ qđ ego feci: quasi diceret. Ac
cipite panē et dicite. Hoc est corpus meū. Et p
hoc fecit pactū cū ecclesia: vt quotiens sacerdos
illa v̄ba pferret: totiēs vult assistere: et corporis
sui presentiā pane in ipsum cōuerso exhibere: et
Paschasius. ppter hoc sacerdos đr ministerialiter ɔsecrare.
vn̄ paschasius. Sacerdos non ex se dicit: ꝙ ipse
creator corporis ⁊ sanguinis esse possit: q2 si hoc
posset (qđ absurdus est) creator fieret creatoris.
Sed ipse primo obsecrat p filiū patrē: et quē ad
eū accessum hȝ vt nobis fiat corpus ⁊ sanguis di
lectissimi filii sui: qđ xp̄s indulsit: vt in virtute ⁊
verbo spūsancti noua creatura fieret ad nostre
reparationis salutē. Hoc autē semp fieri p sacer
dotē ad plationē verboꝝ testat̃ in verbis q̄ pre
mittit ibidē cū dicit. Et qđ semel factū est p xp̄ȝ
cōtinue fieri nō dubito p sacerdotē. Quđ autem
corpus xp̄i sit p̄ns vi verborū: satis est expositū
ſ.lec.xl. ibi quere. Et quđ sacerdos đr eucbari
stiā cōficere: expositū est. ſ. lectione. iiij. in fine.
¶ T Ad veritatē hui⁹ sententie manuducimur p
alia quedā facta xp̄i ⁊ scōꝝ: q̄ dū recte intelligi
Mat.ix. mus: facile est his q̄ nūc dicta sunt: assensum cō
modare. Legit̃ xp̄m sanasse mulierē ad vestimē
ti fimbrie tactū. Nūquid xp̄s virtutē aliquā islu
xit sui fimbrie vestimēti: qua sanitatem efficeret
mulieris? Nō vtiqȝ: sed ipse immediate sanitatē cō
tulit: dū mulier in fide fimbriā tetigit. Ita in p
posito: deus est qui subam panis in corpus xp̄i
cōuertit: dū sacerdos v̄ba ptulerit: q̄ ad hoc ipse
instituit: nec in verbis causat virtutē aliquā que
vlterius effectiue cōcurrat ad panis ɔuersionē:
sed ipse tanq̄ causa totalis cōuersionē illā perfi
cit: dū sacerdos hec verba legitime protulerit.
¶ Similr btūs matern⁹ suscitauit mortuū: duȝ
baculo btī petri apli cadauer tetigit: nō vtiqȝ per
aliquā virtutē baculo inexistētē: sed deus virtu
te sua infinita mortuo vitā reddidit: dū matter
Actuū.v. nus baculo corpus mortuū tetigit. ¶ Btūs pe
trus vmbra sanauit infirmos: vt in actib⁹ legit̃.
Quis diceret virtutē effectiuā sanitat (fuisse vm
bra: que nō est res aliq̄: sed luminis priuatio cui
nulla poterit cōpetere actiuitas? Siquidē age
re presupponit esse: et qđ nihil est in natura: nō
est actiuitatis vllatenus susceptiuū: sed deus ipse
ad ostēdēdū fidei veritatē quā petrus predica
uit: ad trāsitū petri infirmis ⁊ inualidis restituit
Numeri xxi. sanitatē. ¶ Sic serpēs eneus preseruabat filios
israel a morte: a serpētū morsib⁹ venenatos: nō
per virtutē in ere existētem. putabāt hoc quidā
idiote: propter hoc serpētē plus debito venerā
tes ⁊ idolatriā cōmittētes: propter qđ rex sctūs
Ezechias eū ɔtriuit ⁊ occasionē idolatrie sic re
mouit. iiij. Reg. xviij. Sic i proposito in verbis
ɔsecrationis nō est virtus aliq̄ supnaturalis: per
quā actiue cōcurrāt ad effectū sacramentalē. i.
panis in corpus xp̄i trāssubstātiationē. Sed xp̄s
ex pacto quod cū ecclīa spōsa sua pepigit: suo si
gno assistēs cōuersionē efficit: ⁊ ideo dicit̃ signū
nedū certū: sed efficax: q2 infallibilr assistit xp̄s
id efficiens. ¶ ij Et propter hoc verba illa dicūr
causa trāssubstātiationis: nā q2 causa est ad cuius
esse seq̄tur aliqđ: ⁊ ad esse siue prolationē verbo
rū debitā seq̄tur presentia corporis xp̄i per cōuer
Guilb. Occam. sionē panis in ipsuȝ: ideo dicūr causa hui⁹ presen
tie ⁊ cōuersionis. Unde notat occā. q. j. quarti: ꝙ
cū causa dicitur illud ad cuius esse seq̄tur aliud.

Dupliciter pōt accipi illud ⁊ intelligi. Uno mo
do qn̄ ad p̄ntiaȝ alicui⁹ seq̄tur aliud esse ex natu
ra rei siue naturalr. Alio modo qn̄ ad esse vnius
seq̄tur esse alteri⁹ ex sola volūtate alicuius: quđ
dicim⁹ ꝙ actus meritori⁹ est causa respectu pre
mij ex sola volūtate diuia premiāte: ⁊ talis cā di
citur cā sine qua nō: ⁊ nō ca q̄ est causa pprio mō.
Naȝ in naturalib⁹ nō ɔtingit dare causaȝ sine q̄
nō respectu alicui⁹ effect⁹: sed solū in volūtarus
Sic ergo verba ɔsecrationis: ⁊ gnālr sacrā noue
legis sunt cā sine qua nō effect⁹ sacralis: hoc est
grē accidētalis vel effect⁹ gratuiti: sicut in pro
posito: et nō cause pprie dicte ex natura rei. Et
hoc sufficit ad saluādū dicta magrī ⁊ alioꝝ scrō
rū: dicentiū sacrā esse causas grē: q2 deus sic in
stituit ꝙ nō ɔferat̃ grā accidētalis vel subalis ni
si positis sacramētis: ⁊ eis positis ɔfert̃: et ideo
sunt cā sine qua nō: nec propter hoc oportet po
nere virtutē aliquā supernaturalē: per quā sint
cause illo mō: sed sufficit sola volūtaria institu
tio diuia. Non q̄ sunt cause eo mō quo ignis per
virtutē caloris sibi inexistētis est cā calefactionis
passi debite applicati: neqȝ etiā sicut intellectus
est cā actus fidei meritorii: ⁊ volūtas meritorie
dilectionis per charitatē supernaturalr infusaȝ.
Que infusa charitas etsi fuerit habit⁹ supnatu
raliter infusus: naturalr tn̄ inclinat actū ea me
diāte a potētia elicitū: i deū tanq̄ i finē vltimū. Sȝ
verba sūt tn̄ causa sine qua nō ex volūtate diui
na (vt dictū est) ɔuersionis ad coꝝ prolationē le
gitimā ɔseq̄ntis. Recte sicut ad actū meritoriū
Augusti. seq̄tur intētio habit⁹ charitatis: fm mētem btī
Aug. dicētis. Charitas meret̃ augmētuȝ sui. Nō
q̄dē ꝙ act⁹ ille meritori⁹ actiue causalr ɔcurrat
ad causandū nouū gradū charitatis: q2 charitas
a solo deo creat̃ ⁊ infundit̃: sed ordinauit de⁹ ꝙ
quotiens q̄s elicit actū meritoriū: totiens ⁊ ipse
intēdere disposuit habitū charitatis q̄ hui⁹ act⁹
causale est principiū. Intēdere dico p nouū gra
dū charitatis de nouo a se creatū: ⁊ priori habi
tui vnitū: ⁊ ppter hoc ille actus meritori⁹ đr cā
intēsionis charitatis: p quanto sine eo charitas
nō intēderet̃. ¶ x Simili mō actus meritori
dicūr eē cāe btūdinis future. nō ita ꝙ ipse causent
effectiue beatitudinē: q̄ tanq̄ merces a solo deo
ɔfert̃: sed q2 ex dei ordinatiōe ⁊ liberalitate pla
cuit ipsi dare tn̄ bonū in futura vita elicientib⁹
tales actus in presenti vita. Sic paterfamilias

cōducens seruū in vineā suā p denario diurno:
explero labore tribuit mercedē laboris: quā nō
causat labor ex sua natura: sed causare đr ex pa
ctiōe ɔducētis ⁊ ɔducti: ppter quā placuit suo
tales labores pficere i ordie ad denariū pmissū
⁊ placuit ɔducēti dn̄o dare denariū in ordie ad
labores tales exhibitos. ¶ Nec cuiq̄ absonū vi
Gen. xvij deat̃ ⁊ fictū deū i noua lege cū fidelib⁹ hmōi pa
cta celebrasse: cū etiā in lege veteri silia fecisse le
gat̃: vn̄ ait. Hoc est pactū meū qđ obseruabitis
inter me ⁊ vos ⁊ semē tuū post te. Circūcidet̃ oē
masculinū ex vobis. Et isra. Mascul⁹ cui⁹ caro
ppucii circūcisa nō fuerit: delebit̃ aīa illa de pplo
suo. Ubi a ɔtrario sensu arguit̃. Si circūcisa fue
rit saluabit̃. Et ex hoc pacto statuto deus huic
circūcisioni assistit remittēdo origīale peccatū
⁊ causat gratiā: que mediū est hominē perducē
di ad salutem. Hec sunt de intensione doc. sub
tilis ⁊ Guilhel. occā: q̄ videnẗ rationabiliora et
intelligibiliora: ꝙ sententia prioris opi. tenētis
ꝙ verba consecratiua concurrunt effectiue ad

cõuerſionẽ panis in corpus xp̃i: per virtutẽ ſupnaturalẽ verbis influxã: qꝛ etiaꝫ nec virtus illa influeret: niſi ex pactione diuina ipſam influẽte facta cũ eccleſia. Dicere enĩ opꝫ deum decreuiſſe totiẽs velle hmõi virtutẽ ſupnaturalẽ infundere: quotiẽs ſacerdos illa rite ꝓtulerit. Sicut ergo ibi recurrit ad pactũ quantũ ad influxũ hui⁹ virtutis in ṽba: ita rationabili⁹ recurrit ad deũ in ipſa cõuerſione immediate: q̃ reqͥrit infinitã potentiã ſm opinionẽ oĩm. Oĩa etiã ſaluari pñt facilius: et euadi multe difficultates: nõ ponẽdo hmõi virtutẽ i verbis ꝙ ponẽdo: quare ſuperfluitas hec videt̃ reſecãda. Et opinio primo recitata: et vltimo declarata ſeruãda. ¶ y Preterea nec cogũt motiua aliorũ ſupra inducta. Non primũ quo arguut ꝙ alṡ verba nõ poſſent vere dici forma ſacramenti cũ forme ſit agere. Nam quõ verba ſint forma ſacramenti eucharistie dictũ eſt. ſ. lec. xxxviij. vbi oſtẽſum eſt ꝙ non ſunt forma ſacramẽti eucharistie: ſed forma cõſecrationis. Nec tñ forma cõſecrationis proprie accipiẽdo ꝓ forma ſubſtãtiali vel accidẽtali q̃ informat ſubiectũ cuius eſt agere: ſic enĩ verba ſunt forme aeris cui inherẽt: ſed ſunt forme metaphiſice. vñ qꝛ ad ſacra requiruntur quedã ſigna ſenſibilia ⁊ verba: illud qđ eſt ſenſibile in ſacramento vt lotio in baptiſmate: vnctio in cõfirmatione ⁊c. dr̃ materia ſimilitudinaria: qꝛ magis materiale: ⁊ verba dicunt̃ forma: qꝛ magis ſpũalia: etiaꝫ qꝛ expreſſius ſignificatiua gratie ſacr̃alis: Huius autẽ forme metaphiſice nõ eſt agere per aliquã virtutẽ ſibi inhẽſiſtentẽ. Nec tamen oẽm actionẽ opꝫ tollere a verbis. Conceſſum eſt enĩ ꝙ ſunt cauſe ſine qua non: ita concedi poteſt: ꝙ agunt ſicut cauſa ſine qua nõ: hoc eſt ad eorũ legitimã prolationẽ ſequit̃ cõuerſio ex pactiõe diuina. Sicut ergo agũt ex pactiõe diuĩa propter qđ ad eoꝝ eſſe. i. proferri ſeqͥtur cõuerſio: nec aliter agit ignis calorẽ: niſi ꝙ ad eius preſentiã incipit eſſe calor in ligno appoſito: licet hoc ꝯueniat igni caloris ſibi naturalr̃ inexiſtẽtis: verbis ex pactiõe dei ſuo ſigno aſſiſtẽtis. ¶ Neqꝫ ſcđm cogit: ſed magis eſt ad oppoſitũ: nã in hoc diſtiguitur miraculũ ab operatiõe naturali: qꝛ in miraculo ꝓprie accepto ſolus deus opatur: ⁊ ſi qñqꝫ illud facit ad preces ſctõꝝ: nemo tñ dicit ꝙ precibus inſit virt⁹ ſupnaturalis effectiua eius qđ petitur: ſicut nec fimbrie: nec vmbre petri: vt dictũ eſt. ¶ 3 Similr̃ tertiũ non ꝯcludit: qꝛ admiſſo ꝙ ſacr̃a legis noue cauſent: qđ ſignificãt: vt conceſſuꝫ eſt: tanꝙ cauſa ſine qua nõ: non ſequit̃ ꝙ cauſent per virtutẽ ſupnaturalẽ eis inexiſtẽtẽ: nec per hoc diſtiguunt̃ ab oĩbus ſacramẽtis veteris legis: qꝛ hoc etiã ꝯuenit circũciſiõi: etſi nõ alijs: a circũciſiõe aũt diſtiguunt̃: qꝛ ꝯferũt maiorẽ gratiã: ⁊ qꝛ aperiũt regnũ celoꝝ: qđ nõ fecit circũciſio: ſiue hoc fecerit ex vi ſacramẽti: vel qđ verius eſt: ex ſolutiõe debiti. ¶ Sunt ⁊ alie excellẽtie ſacramẽtoꝝ noue legis: ſuper ſacramẽta veteris teſtamẽti: vt ꝙ gratiã ꝯferũt ex opere opato: nõ ſic ſacramẽta veteris legis: excepta circũciſiõe: ſed tñ ex deuotiõe vtẽtis ſacramẽto: ⁊ illa inſtituta ſunt a deo imediate: qꝛ a xp̃o in aſſumpta natura: iſta ṽo a deo per angelos: vt vult Augu. ij. ⁊. iij. de tri. quaſi per totũ: ⁊ cetera de quibus dicẽduꝫ nõ eſt per ſingl̃a. ¶ Quartũ etiã ꝙ multas ſctõꝝ auctoritates allegãt: nõ eſt contra opi. qꝛ nihil aliud habet̃ ex oĩbus auctoritatib⁹ inductis: niſi ꝙ ad prolationẽ verboꝝ legitimã ſit cõuerſio: propter qđ verba dici poſſunt cã cõuerſionis modo ſupra expoſito: ⁊ ꝓpter hoc dr̃ opatiua ⁊ mutare creaturã: ⁊ ſpẽs elemẽtoꝝ efficere corpus xp̃i ⁊ ſanguinẽ: ⁊ eſſe actiua: ⁊ ſermo opẽs: qꝛ ꝯcurrit tanꝙ cauſa ſine qua nõ ad ꝯuerſionẽ que reqͥrit in agẽte pͥcipali potẽtiaꝫ infinitã. Oĩa ergo illa cõueniũt verbis cõſecratiõis per virtuteꝫ xp̃i aſſiſtẽtem: ⁊ hec oĩa operãteꝫ: nõ per virtutẽ verbis inſiſtẽteꝫ: nec hoc haberi põt ex aliqua autoritatũ allegatarũ. Quo aũt intellectu ſacerdos dicat̃ his verbis ꝯſecrare: ⁊ corp⁹ xp̃i ⁊ ſanguinẽ cõficere: ſatis late dictũ eſt ſupra lectiõe. iiij. Et tantũ de iſto ſecũdo principali diuiſionis ſupra lect. xxxvij.

¶ Lectio. xlviij. A.

Expeditis his q̃ reſpiciũt forme conſecratiõis integritatẽ effectũ ⁊ efficatiã. Conſequẽter inqͥrendũ eſt de ipſi⁹ veritate ⁊ ꝯueniẽtia: quantũ ad ſingulos termios ipſaꝫ integrãtes eorũqꝫ ſignificatiõe. Naꝫ veritas propoſitiõis ex eius ſignificatiõe reſultat: ⁊ ſignificatio cuiuſcũqꝫ cõplexionis: ex ſignificatiõe ſuaꝝ partiũ. Integrat̃ auteꝫ forma ꝯſecratiõis ex his quatuor terminis: hoc eſt corpꝰ meũ: vt habitũ eſt ſupra lect. xxxviij. De primis duobus terminis: ſcꝫ pronoĩe hoc et verbo eſt maior ⁊ difficultas. Dubiũ enĩ videtur quid per pronomẽ hoc demõſtret̃: ⁊ quod tẽpus per copulã eſt: iportet̃. Ex quibus tñ maxie dependet veritas oratiõis: nã cuꝫ pronomen hoc ſit demõſtratiuũ poſitũ reſpectu copule de pñti demõſtrat aliqͩ preſens in proſpectu orationẽ ꝓferentis vel apprehẽdentis. Uel ergo demonſtrat panis ſubãm quã celebrans manib⁹ tenet aut ſpecies quas ſenſu ꝑcipit: aut corp⁹ xp̃i qđ fide cernit. Nõ pͥa duo qꝛ tunc ꝓpoſitio eſſet falſa: qꝛ nec panis ſuba: nec ſpẽs ſunt corp⁹ meũ. i. xp̃i. Nec ꝓpoſitio affirmatiua vera eſſe poterit: cui⁹ extrema nõ ſupponũt ꝓ eodẽ. Nec demonſtrant tertiũ: ſcꝫ corpus xp̃i: qꝛ illud non eſt preſens dũ oratio ꝓfert̃: ſed incipit eſſe ſub ſpeciebꝰ panis: qñ oro ꝑfecte ꝓlata eſt: ⁊ tũc oro non eſt: ergo nec vera eſt. ¶ Silr̃ ⁊ copula eſt: aut importat tp̃s ꝑciſe coexiſtẽs ſue ꝓlatiõi: ⁊ ꝓ illo tp̃e nõ eſt ibi corp⁹ xp̃i: aut tp̃s coexiſtẽs ꝓlationi toti⁹ ꝓpoſitiõis: ſꝫ nec ꝓ illo tp̃e eſt ibi corpus chriſti qꝛ nõ eſt ſub ſpeciebꝰ panis ante cõuerſionẽ panis in ipſm: ſed exiſtente oratione nondũ eſt cõuerſio. Aut importat inſtans cõuerſionis: ſed illud non eſt preſens: nec coexiſtit orationi vel eius parti: quia inſtans cõuerſionis eſt primũ nõ eẽ orõnis: vt dictũ eſt lec. xl. Sic ergo apparet dubietas ⁊ difficultas hui⁹ materie. ¶ De q̃ ſunt diuerſe opiniones: ⁊ plures modi ſoluendi ei⁹ nodũ apud doc. Qui tñ pñt primo reduci ad duas. ¶ B Prima tenet ꝙ dũ hec verba ꝓferunt̃ a ſacerdote miniſtro xp̃i: ꝓ hoc nihil demõſtrat̃: nã miniſter celebrãs nõ ꝓfert illa verba ſignificatiue: ſed recitatiue tanꝙ a xp̃o dicta. non ergo intẽdit per ꝓnomẽ hoc rẽ demõſtrare: ſꝫ duntaxat recitare facta xp̃i q̃ geſſit: ⁊ q̃ ṽba dixit: dũ corp⁹ ſuũ ꝯſecrauit: ⁊ cõſecratũ diſciplis ſuis vt manducarẽt tradidit: ſicut cũ dico. xp̃s dixit petro. Tu es petr⁹: ꝓ ꝓnomẽ tu: nõ demõſtrãdo ꝑſonã cuiuſcũqꝫ: ſꝫ dico xp̃m hãc ꝓpõnẽ dixiſſe. Tu es petr⁹. In qua ꝓpoſitione xp̃i: tu demon-

propoſitiõis veritas ex eius reſultat ſignificatione.

stratiue accipiebat:sed in ppositione quam ego
pfero:tu sicut ceteri eius termini:accipit mate
rialiter ⁊ nō significatiue vel psonaliter:⁊ ita ni
pronomen hoc quid demonstrat. bil demōstrat. Sic in pposito cū sacerdos dicit
Hoc est corp⁹ meū: p hoc nō demōstrat corpus
xp̄i:nec aliqd aliud:sz recitat xp̄m dixisse hāc p
positionē:cū ipse ɔsecrauit ac discipulis suis de
dit. Et ſm hoc pfata orō nō est ɔsecratiua vt si
gnificatiua veri vel falsi:sed data est nobis tāq̄
signū vt cognoscam⁹:q̄ illa orōne plata a sacer
dote corp⁹ xp̄i realiter sit p̄sens p diuinū bene
placitū. ¶ Et videt̄ esse intētio dn̄i Inno. de of
Innocē. ficio misse par. iiij. c. xvj. ⁊ ix. ita dicētis. Sane di
ci pōt q̄ p hoc:sacerdos nihil demōstrat necvta
tur enūciatiue sz recitatiue. Sic cū ait. Ego suz
vitis vera. Ego sum lux mūdi. ⁊ talia innumera
bilia. Sic quidē loquens sacerdos: ego sum lux
mūdi. p ego : nō demonstrat se in ppria psona:
neq3 sic loquit̄ in psona xp̄i. Sed dicit xp̄m di
xisse:ego sum lux mūdi. Vn̄ dū euangeliū legit̄ i
ecclia: semp p̄mittit̄ : dixit iesus discipl'is suis:
ego sum lux mūdi:aut similr:ita in proposito.
¶ C Hāc opinionē videt̄ etiā tenere glosa in
timoth. capi. qui scelerate. de ɔse. disti. ij. vbi querit di.
Solet queri quid demonstret̄ per hoc pnomē
hoc. Et sequit̄. Ad hoc dico. per hāc dictionem
hoc: nihil demonstrat̄ nā ipsa materialiter po
nitur. ¶ Pro hac etiā opinione videntur sona
re verba canonis precedentia ⁊ sequētia. Unde
sacerdos volens cōsecrare: de xp̄o loquens ait:
in sua nō in psona xp̄i. Qui pridie q̄ pateret̄ ac
cepit panē:gratias agēs fregit: dedit q3 discipu
lis suis:dicens. Accipite ⁊ māducate:hoc est cor
pus meū. ¶ Et preterea q̄ nō loquat̄ in psona
xp̄i:sz in psona sua referens facta ⁊ v̄ba xp̄i:vi
det̄ ex v̄bis canonis q̄ sequunt̄ formā ɔsecratio
nis sanguinis:quib⁹ de sanguine xp̄i dr̄. Qui p
multis effundet̄. Cōstat aūt q̄ in posterum san
guis xp̄i nō effundet̄. Qr mors illi vltra non do
minabit̄. cū effundet̄ sit futuri tp̄is. Si loquit̄:
significatiue:oratio erit falsa. Ideo pbabile vi
det̄ q̄ sacerdos dumtaxat recitatiue loquitur:
recitando verba xp̄i q̄ ipse ptulit dicens de san
guine suo:q̄ p vobis ⁊ p multis effundet̄. Hanc
opinionē Inno. ⁊ glose allegate doc. cōiter non
approbant. Et cōtra eā arguunt Alexā. de ales
par. iiij. q. xxxiij. ⁊ post eū brūs Tho. ⁊ alij pluri
bus medijs:quoꝝ duo magis pōderant̄. ¶ Pri
Rom. vj. mū:qr si verba illius forme acciperent̄ materia
liter ⁊ nō significatiue:tūc nō applicarentur ad
materiā corporalē presentē in corpus xp̄i puer
tendā:plus q̄ quācumq3 aliā: immo ad nullam
qr nullā significarent:⁊ ita per ipsum nō cōfice
retur sacramentū:qr ſm Aug. sup Job. eo q̄ ver
Reproba bū accedit ad elementū:fit sacramentum. Non
tur opi autē accedunt verba ad elementū:nisi significā
nio inno do ipsuz. ¶ Scdm:qr per illā positionē nō eua
centij. dit difficultas questionis: qr q̄uis sacerdos sic
loquēdo nihil demonstret: tn̄ xp̄s qui his v̄bis
cōsecrauit:aliquid in cena per pnomen hoc:de
mōstrauit. Nō em̄ xp̄s ea recitatiue ptulit qua
si ab alio dicta:sz significatiue ⁊ indicatiue tāq̄
Augusti. a se primo plata. Et ideo hoc accipit̄ demōstra
tiue:⁊ p ɔsequēs aliqd demonstrat:⁊ redit eadē
difficultas q̄ prius . Silr si xp̄s modo esset via
tor:per illa verba posset cōsecrare:nō recitatiue
accepta:sed significatiue. ¶ D Sed volens su
stinere opinionē Inno. q̄ fuit vir magnus papa
li autoritate:⁊ scientie diuine ⁊ humane pfundi
tate:facile r̄nderet ad rōnes. Nā ad primā dice
ret:q̄ nō obstante q̄ verba ista materialiter ac Opinio
cipiunt̄:nihilomin⁹ accedit verbū ad elementū Innocē.
vt fiat sacramentū. Accedit ad elementū : nō q̄ tū teneri
materiā vt elementū aut aliqd aliud demōstret ⁊ defendi
sed accedit p intētionē sacerdotis:verba illa ad an possit
elementū applicantis. Intendit em̄ sacerdos p
verba illa xp̄i q̄ recitat:materiā panis in cōspe
ctu suo existentē cōsecrare. Cui recitationi assi
stit de⁹ cōuertendo panē in corpus xp̄i:⁊ p̄m pre
sens faciendo speciēb⁹ panis:vn̄ ſm hoc ordina
uit xp̄s q̄ quādocūq3 sacerdos cū intentiōe cō
secrādi sup materiā debitā sua verba recitat:tūc
infallibiliter ⁊ efficaciter vult causare presentiā
sui corporis in vltimo instanti plationis. Et ſm
hoc accedit verbū ad elementū:nō tm̄ ex inten
tiōe ministri volentis p eoꝝ recitationē ɔsecra
re:sz etiam ex ordinatione xp̄i instituētis:vt ad
eoꝝ legitimā recitationē:prefatus ɔsequat̄ effe
ctus. Vn̄ si deus istituisset vocē nō significatiuā
quācūq3 ⁊ nobis incognitā:vt esset forma cōse
crationis:nihilomin⁹ p legitimā illius incogni
te vocis plationē:accederet v̄bū ad elemētū vt
fieret sacr̄m. Neq3 em̄ cōuenit verbis esse formā
sacramentalē ex eoꝝ significatiōe:sed ex xp̄i in
stitutione. Vn̄ verba nō sunt effectiua rei sacra
menti inquātū vera vel non vera: significatiua
vel nō significatiua:sz inquantū a xp̄o instituta
tanq̄ signa efficacia:pter assistentiā xp̄i ea sic
instituentis. ¶ Ad scdm diceret cū Inno. q̄ xp̄s
p illa in cena nō cōsecrauit:vt. d. tactum est lec.
xxxvj. vn̄ xp̄s dicēs. Accipite ⁊ māducate:hoc est
corp⁹ meū. p hoc demōstrauit corpus suū iā pre
sens factū speciēb⁹ panis quas manu tenebat:
nō ad plationē hoꝝ v̄boꝝ: sz ex ɔsecratiōe ante
hoꝝ v̄boꝝ plationē a xp̄o factā:qui ſm Inn̄. nō
verbis:sed sua virtute diuina in cena ɔsecrauit.
Cui etiā Frācisculus maronis ɔsentire videt̄ quā
tū ad hoc q̄ xp̄s sine v̄bis cōsecrauit. Cōsentit
⁊ Durādus quantū ad hoc:q̄ v̄ba illa a sacerdo
te plata tenent̄ materialiter. Qd̄ etiaz pbabile
reputat Robert⁹ holkot ⁊ quidā alij. ¶ E Ve
rum ad illud qd̄ addit̄. Si xp̄s mō esset viator:⁊
his verbis cōsecrare posset in vltimo instāti p
latiōis eorūdem:⁊ effectū scz trāssubstātionē cau
sando:q̄ pferret illa verba nō recitatiue: sed si
gnificatiue. Et tūc stat difficultas quō illa sit ve
ra:hoc est corp⁹ meū sic significatiue a xp̄o pla
ta. Difficili⁹ est respōdere. Silr nō videt̄ q̄ xp̄s
alia forma sit vsus:q̄ ea quā discipulis suis tra
didit. Nā ſm sanctū Amb. sacerdos cōsecrat in
verbis xp̄i. vn̄ ait lib. de sacris. Cōsecratio qui
bus v̄bis ⁊ cuius sermonib⁹ est: Respōdet. Dn̄i
iesu. Et sequit̄. Ubi sacrificiū cōficit:iaz nō suis
sermonib⁹ sacerdos:sz vtit̄ sermonib⁹ christi:er Ambro.
go sermonib⁹ xp̄i hoc cōficit̄ sacr̄m. Hec Ambr.
Et habetur in. c. panis. ij. de cōse. dist. ij. Sed si
verba accipiunt̄ materialiter : iā nō sunt verba
xp̄i q̄ ista ptulit significatiue. Nō em̄ sunt eadez
v̄ba q̄ nō idē significant:etsi voces forent siles.
¶ Itē forme sacramētales sunt efficaces:qr effi
ciūt qd̄ significant. Si ergo v̄ba accipiunt̄ ma
terialiter ⁊ nō significatiue:nihil significāt: nō
ergo efficiūt quod significant. ¶ F Propter
illa duo ⁊ silia:sz solui possent:est alia opinio:q̄
v̄ba illa accipiunt̄ nō materialiter sed significa
tiue:⁊ pferunt̄ a sacerdote nō recitatiue: sz enū
ciatiue. Nō aūt in psona sacerdotis ea pferētis
sed in psona xp̄i . ¶ Sz statim occurrit:dubiū:

quod sacerdos hec verba nō pferat recitando sa
crat verba xpi:cū loquēs in persona sua qui pri
die ⁊c.recitat acta q̄ xp̄s in hui⁹ sacramēti insti
tutione gessit:in cuius signū christū exprimit i
tertia psona cū dicit. Qui scʒ christus pridie q̄
pateret accepit panē ⁊c. Et cū puenit ad verba
xpi:vt idicet illa recitatiue dicere:premittit ver
bū dicens.qđ verbū restringit terminū a se trā
sitiue rectum ad suppositionē materialē. ¶ Ad
qđ dicendū est ſm hanc secun dam opi.ꝙ sacer
dos recitatiue loquitur:recitans actus christi:
⁊ etiā verba illa. Accipite ⁊ mādu care ex hoc om
nes.q̄ restringunt ad suppositionē materiales:
per verbū dicens:qđ premittit vsqʒ adverba cō
secrationis:namʒ vsqʒ ad illa loquit in psona sua
ppria. Dū aūt pferenda sunt verba cōsecratio
nis:cessat loqui in psona sua:⁊ assumit psonam
xpi:tanq̄ ei⁹ pcurator aut vicarius ad hoc offi
ciū per eū institutus pferēdo verba illa:hoc est
corp⁹ meū significatiue sicut xp̄s ea pferret:si i
psona ppria presens loqueret:⁊ sicut in cena vi
tima ea credit ptulisse. Unde sacerdos quasi di
stinctionē siue pausam faciēs:post illa vba. Fre
git:deditqʒ discipulis suis dicēs. Accipite ⁊ mā
ducate ex hoc oēs q̄ recitatiue ptulit in sua pso
na significatiue:quasi nouā orationē incipiens
in psona xpi subiūgit:hoc est corp⁹ meū. ¶ S
Sed tūc vidēdū quođ ppositio illa sit vera:⁊ qđ
per hoc: demonstret: an demonstretur ad sen
sum qđ in xspectu est:vel ad intellectū id quod
ibi nōdū est:hoc est an demonstret panis vl' ei⁹
Attende varios di cēdi mo dos. species aut corpus xpi? ¶ Et quidē hic varij sunt
modi doc.quos breuiter tāgēdo pcurrā:⁊ post
modū saluādi veritatē magis clarū ⁊ facilē ape
riā. Sunt q̄ dicūt ꝙ hoc demōstret panē:sʒ ver
bū est:nō capit substātiue:sʒ vt valet tantū.i.si
gnificat:vt sit sensus. Hoc est corpus meū id est
panis significat corpus meū. Et ita sacerdos p
ferens hanc ppositionē in persona xpi verū di
cit. Nec₃ si sic dicētes negent corpus christi vere
⁊ realiter cōtineri in sacramento: ⁊ panem trās
substantiari in corpus christi:sed christū tantuʒ
figuratiue locutū fuisse:cum dixit. Accipite hoc
est corpus meū.ad instar hui⁹ locutionis. Ego
sum vitis vera ⁊c. corpusqʒ christi nō esse in sa
cramēto nisi tanq̄ in signo. Heretica est:⁊.d.sec.
xxix.satis reprobata. Ideo tanq̄ fidei ⁊ veritati
cōtraria refellenda est ⁊ relinquēda. Aliȷ vt Ri
char.de scđo victo.in lib.de trini.tenet ꝙ in hac
orone:hoc est corpus meū:est demōstratio mi
xta:partim ad sensum:partim ad intellectū: vt
sit sensus oronis. Hoc est corp⁹ meū:hoc.i.illđ
i qđ panis diuina v̄tute est trāsmutādus:est cor
pus meū. Et ad illā positionē videt etiā declia
Richar⁹ de scđo victore. re Richar.de media villa dist.viij.q̄rti.ꝙ hic est
demōstratio partim ad sensuʒ: partim ad itelle
ctū:sic intelligēdo ꝙ demōstrat hic aliqđ qđ est
obiectū sensus:⁊ aliqđ qđ est obiectū intellect⁹.
primuʒ in obliquo.scđm in recto. vt sit sensus.
Hoc.i.aliqđ sub hac spē sensibili est corp⁹ meū.
Et hoc verū est nō restringēdo illud ad aliquaʒ
differētiā tpis. Un ſm eū pnomē hoc supponit
p illo qđ actu cōtinet:vel de primo ptinebit in
futuro sub hac sensibili specie:q̄ disiūctiua vera
est p scđa eius parte. Et ex hoc dicit ꝯhr:ꝙ cor
pus christi esse sub sacro nō est cā veritatis hui⁹
ppositiōis:hoc est corpus meū:sed corp⁹ christi
statim fore sub istis speciebus est cā veritatis hsa
te locutiōis. Un sensus est: hoc est corp⁹ meū.i.

illud qđ statiʒ erit p̄ns sub hac specie sensibili q̄
videt:est corpus meū:⁊ hoc verū est. ¶ H Fū Fūdamē tū richar di.
damentū Richar.est: q: cū ſm grāmaticos tps
nō accidit nomini:neqʒ pnomini qđ loco nois
ponit:pnomē vel nomē a parte subiecti positū
nō restringit ad aliquā tēporis differentiā:⁊ iđ
pōt supponere p suo significato qđ est:vel fuit:
vel erit sicut idifferēter sigt. Nec pōt dici inqt
ꝙ restringat p verbū psentis tpis ad suppōnen
dū tm̄ p aliquo qđ presens est:sicut cū đr homo
est albus:termin⁹ homo nō restringit ad stādū
pro albis tm̄:sicut cuʒ đr homo albus:q: restri
ctio nō fit nisi p restringens indistans.i. a par
te eiusdem extremi positū. Sic ergo hoc demō
strat aliquid sub specie sensibili: siue nūc sit sub
ea:siue fuerit:siue erit. Demōstrat eñ sine restri
ctiōe tpali. Et equiualet ppositioni disiūctiue
diuersas tpis differētias iportanti.scʒ illi: hoc
qđ ptinet:cōtētū fuit:vel cōtinebit sub his spe
ciebus est corp⁹ meū. Et quātū capio illū doctorē
vult dicere ꝙ lʒ copula vniat extrema p tpe per
ipsaʒ iportato:nō tm̄ restrigit extrema ad suppo
nēdū p suis significatis:tm̄ sibi ad tps copule cor
respondentib⁹:licet ppositio solū verificet p il...
lis. Un ꝯhr dicēdū:ꝙ in illa:hō vixit:hō suppo
nit nō tm̄ p hoib⁹ q̄ sunt in tpe presenti:sʒ etiaʒ
p adā ⁊ antichristo:licet illa ppositio solū verifi
cet p hominib⁹ q̄ sunt. Sicut hic:hō currit:ho
mo irrestricte supponit taʒ p hoie currēte:q̄ p
sedente acquiescēte:licet solū verificet pro hoie
currente. Ita in pposito hoc: demōstrat aliqđ:
scilicet corpus xpi quod nūc est vel erit sub spe
ciebus:⁊ illud qđ erit sub speciebus panis:iā est cor
pus xpi:⁊ sic ppositio simpliciter est vera. ¶ I
Alexā.de alex par.iiij.q.xxxiij.post alioꝝ repro Alexā.de ales.
bationē:dicit:ꝙ hec oratio:hoc est corp⁹ meuʒ:
est significatiua ⁊ opatiua. significatiua ex p̄la
sui ipositione.operatiua ex forme sacralis insti
tutiōe. Ratiōe qua est significatiua:hoc demon
strat signatū per signū. Rōne qua est operatiua
innuat aliqđ in aliud cōuertendū. Un est hic
demōstratio signati p signū in signatū cōuertē
dū. Signū est panis:signatū est corp⁹ xpi:⁊ in qđ
panis est pūertēdus. Hoc ergo demōstrat ad in
tellectū corp⁹ xpi:qđ est signatū panis pūertēdi
in ipm. Un sensus hui⁹:hoc est corpus meū: est
signatū hoc signo qđ est panis trāssubstantian
dus in corp⁹ meū est corpus meuʒ. Et sic patet
ꝙ nō est idē dicere:hoc est corp⁹ meū: ⁊ corpus
meū est corpus meū. Hec positio nō fauet here
si:q̄ dicit corp⁹ xpi tm̄ p panē significari:ꝙ hoc
illā esse verā:hoc est corp⁹ meū:q: panis signifi
cat corp⁹ xpi. Nō eñ dicit Alexā.ꝙ hoc demon
stret panē:sʒ significatū p panē. Nec dicit panē
tm̄ significare corp⁹ xpi:⁊ ita ꝙ nūq̄ cōuertat in
corpus xpi:sed dicit panē cōuertendū esse i cor
pus christi:⁊ hoc implicari in demonstratione
per hoc. Nā hoc demonstrat corpus xpi signifi
catū per panē cōuertendum in corpus christi.
¶ Guil.antisiodorēs.in summa sua dicit:ꝙ p Guil. antisiodorē sis.
nomē hoc:hʒ vagā demōstrationē. Ut sit sensus
hui⁹ orōnis:hoc.i.existēs sub hac forma panis
est corpus meū. Ut cū đr: tu aperi:tu hʒ indeter
minatā demonstrationē. Ille eñ qui extra do
mū est dicit:tu aperi nesciens q̄s sit intus:nihil
determinate demōstrāns p tu. Ita in pposito: h
demōstrat existēs sub forā illa nō determinādo
illud pticulariter. ¶ Huic positioni videt fauc
re Durā.dicens: ꝙ in proposito sit demonstra

tio ad intellectū: non quidē alicuius indiuidui signati: sed solūmodo indiuidui vagi. vt sit sensus: hoc.i. cōtentū sub hoc.i. sub speciebus: loquēdo in generali: non in spāli de pane vel corpore est corpus meū. ¶ R Beatus Tho. parte. iii. q.

Beatus Thomas

lxxvii. ar. v. et redit in idē: dicit q hec locutio: hoc est corp' meū: resoluit in illā. i. cōtentū sub hoc: est corpus meū. Cōtentū dicit indeterminate: nō determinādo ad panē: q2 sic locutio esset falsa. Nec ad corpus xpi: q2 sic significaretur q corpus xpi esset corpus xpi. Et hec dicit est ratio quare cū pnole hoc: nō ponit nomē a parte subiecti: ne sc3 ei' demōstratio ad aliquā certā speciē subē determinaret: sed indeterminate demōstret cōtentū sub speciebus: qd cōe est et subē panis et corpori xpi: q ambo successiue cōtinentur sub speciebus panis. ¶ Huic positioni etiam cōsonat Egidi' theo. xlii. Itē glo. interlinearis Matth. vi. dicit: q est demonstratio ad sensum quasi ad intellectū talē. Hoc est corpus meum. i. illō qd sub illa spē visibili videt: est corp' meū. Ad similitudinē qua diceremus viso angelo sub specie humana: hoc est angelus. In glo. videt: non dicit visionē corporalē: sed intellectualē. i. intelligit. ¶ Sanct' Bonauen. in. iiii. dist. viii.

Sanct' Bonauētura.

post recitationē et reprobationē multarū opi. dicit: q hoc demonstrat substantiā panis sub accidentibus que oculis conspici possunt: que est terminus a quo cōuersionis (Est) vero: est operatiuū: et nō dicit inherentiā vel idētitatē extremorū: sed cōuersionē. Et hoc est speciale in ista oratione. Vn cū dicit hoc est corpus meū: nō significat q panis sit corpus: sed q ad prolationē huius verbi panis: trāsit in corpus. Valet ergo est tm̄. i. trāsit vel ꝯuertit. ¶ Illa opinio differt a priorib' in duob'. Primo: q2 dicit q hoc nō demōstrat corpus xpi: sed panis substātiā sub accidentib' oculis apparētibus. Scdo dicit: q est: nō accipit substātiue: vt dicit rei existētiā: sed cōuersiue vt īportat cōuersionē alicuius in aliqd. vnde valet tm̄. i. trāsit vel cōuertit. ¶ Oppositū vtriusq3 dicūt alie opi. scilicet q hoc demonstrat corpus xpi: et accipitur est substātiue. ¶ L Omnes ergo predicte opi. preter Innocentiū in hoc ꝯcordāt. Primū q hec orō: hoc est corpus meū: nō accipit materialr sed significatiue: eo modo quo xpo protulit dū per eā in cena ꝯsecrauit. Q2 eadē forma: quā nobis tradidit: etiā ipse ꝯsecrauit. Non aūt esset eadē forma si per nos prolata caperet materialr: cū forma xpi qui protulit eā: capit significatiue. ¶ Scdm: q2 oratio illa est cōuersiua. Per eā em̄ panis ꝯuertit in corp' xpi. Et ideo significabit terminū a quo ꝯuersiōis q est panis: et terminū ad quē qui est corpus xpi. Et ideo nō potest esse synonyma illi: corp' meū est corpus meū: que nō est cōuersiua: et tm̄ significat terminū ad quē. Nec importat ꝯuersionē. ¶ Tertiū: q oratio illa que est forma ꝯsecrationis: est oratio vera: q2 in sacramēto veritatis nō debet esse aliq falsitas. Laborāt aūt opi. quomodo illa tria inueniant in hac oratiōe: hoc est corpus meū. Videtur em̄ difficile saluare q est vera et simul ꝯuersiua. Nā q2 vera: necesse est extrema vniri: hoc est supponere pro eodē: siue vt alij dicūt: esse idē. Cū aūt predicatū: sc3 corpus supponit pro corpore xpi: in cui' persona sacerdos loquit: necesse est subiectū: sc3 hoc: pro eodē corpore: supponere et ita nō pro pane: qd si est: valebit illi: corpus meū est corpus meū: et ita nō erit cōuersiua. ¶ Hanc difficultatē faciliter videt euadere sctūs Bonauē. q2 dicit quoad primū: q hec est vera: et extrema supponūt pro eodē: sed nō pro corpore xpi: sed pro pane. Hoc em̄ qd est subiectū: demonstrat panē. Et predicatū non est corpus meū: sed hoc totū: ens qd cōuertit in corp' meū. Nā est: valet tm̄. i. trāsit vel ꝯuertit. Et ita ad illā vocalē: hoc est corpus meū: correspōdet illa mētalis: hic panis cōuertit in corpus meū: cuius predicatū est: ens qd conuertit in corpus meū: vt patet in resoluēdo. Hoc aūt predicatum supponit pro pane: et cōnotat eius ꝯuersionē in corpus xpi. Sed q2 dicere q est: valet tātū. i. trāsit vel ꝯuertit: videtur oīno volūtariū. Nec aliq grāmaticoꝝ sic īposuerūt. Nec ostēdi pōt per quē theologū data sit sibi hec significatio: ideo ea facilitate respuit qua acceptat. vnde Alex. q. xxxiii

Alexāder

mē. iii. ar. ii. §. ii. Licet hec oratio. hoc est corpus meū: inqt sit opatiua: virtute sibi collata a dn̄o instituēte hoc sacrm̄: nō ꝓpter hoc subtracta est sibi ꝓpria significatio quā habet ex īpositiōe: neq3 fm se totā: neq3 fm partē ipsi' aliquē. Unde qd dico est: qd dico corp': qd dico meū: ꝓprias retinēt significatiōes: et modos essentiales significādi hic sicut alibi. Hec ille. ¶ M Eapropter oēs alij opinātes predicti: dicūt q est significatiue est substātiuū. Et quantū ad predictā difficultatē soluēdā: satis in hac sn̄ia cōcordāt: licet verbis nō eisdē: q predicatū hui' oratiōis: hoc est corpus meū: est corpus meū: qd suppōit pro corpore xpi: subiectū vero hoc: demōstrat cōtentū sub spēbus panis visui presentibus in instāti ꝯuersiōis: et illud est corpus xpi. Ita q hoc: duo demōstret: sc3 corp' xpi nōdū ꝑsens ad intellectū: et panē aut species eius presentes ad sensū. Qd sic pōt declarari. Nā ꝑnomē ponit loco nominis: et nō tm̄ loco nois absoluti: sed etiā cōnotatiui. Et si est demonstratiuū: demonstrat illō et sub ea habitudine qua nomē loco cuius ponitur: significat. Unde nō solū demonstrat absolute rē aliquā: sz pōt demōstrare ipsam cū oīb' circūstātijs: quib' significari pōt per nomē: siue incōplexū siue cōplexū. Siquidē ꝑnomē demonstratiuū nō est significatiuū: nisi ex intētiōe ꝓferētis. Nō em̄ institutū est primaria institutione ad significādū aliqd determinate: sz ad significādū qdcūq3 ꝓ quo ꝓferēs eo voluerit vti. Id pōt poni loco cuiuscūq3 nois absoluti ꝓprij vel ꝯnotatiui īpositi vel īponēdi: simplicis vel cōplexi. Sic ī ꝓposito ꝑnomē hoc: demōstrat corp' xpi ad intellectū: nō absolute: sed cōnotat panē presentē sub speciebus sensibilib' in ꝯspectu existentib' ꝯuertēdū ī corp' ipm. Est em̄ ī ꝑtāte demōstrantis rē sic vel aliter demōstrare: et ita ꝓ isto vel alio noie ponere: vn̄ nomē loco cui' ponit ꝓnomē hoc: est illud cōplexū: hoc est ens vl aliqd in qd panis sub illis accidētib' cōuertēdus est. Et hoc cōplexū supponit ꝓ corpe xpi: et cōnotat panē sub illis speciebus eiusq3 ꝯuersionē. Hoc ergo demōstrat ad intellectū illud ꝓ quo supponit. i. corp' xpi: et demōstrat ad sensum panē et spēs: quē vel qs conotat. Et sic intellecta orō simplr est vera: siue est: importat tps ꝓlatiōis suc ꝑcise siue ꝓlatiōis toti' orōnis: siue instās ꝯuersiōis q2 pro quolibet illo tēpore: et instanti hoc in qd cōuertendus est panis: est corpus christi. Illud em̄ in quod conuertendus est panis: est corpus christi ante ꝓlationē hui' orationis: sub prolatiōe: et postꝓlationē. Sic ergo ꝓ3 ꝟitas orōnis

Patet etiā ꝙ est conuersiua: q̄ importat vtrūq̄ terminū ꝯuersiōis: imo ⁊ ipsaꝫ ꝯuersionē: non tñ eodē modo significādi: sed terminū ad quem substractiue: terminū a quo ⁊ ꝯuersionē formaliter seu cōnotatiue. Patet etiā ꝙ nō est idē dicere. Hoc est corpus meū: ⁊ corpus meū est corpus meū: q̄ licet extrema vtrīq̄ supponāt pro eodē scꝫ corpore xp̄i: non tñ ꝯnotāt idē vt declaratū est. Et ita videt̄ ꝙ quelibet dictaꝝ opinionū possit saluari: licet vna mag̃ proprie loq̄tur q̄ alia. ¶ n. Et licet sic videat̄ difficultas euacuata quātū ad demōstrationē pronominis hoc: tñ adhuc latet maior difficultas: per quā adhuc veritas forme poterit īpugnari: ⁊ est hec. Forma ꝯsecrationis in omi casu possibili est efficax: prolata a sacerdote: debita intēsione super materiā ꝯgruā. Ponat̄ igitur casus: ꝙ corpus xp̄i nullibi sit ante ꝯsecrationē: nec ī celo: nec alibi ī sacro: qđ est possibile. Celebrat sacerdos. Ad prolationē forme in vltimo prolatiōis verboꝝ incipit esse corpus xp̄i de nouo sub spēbus panis. De nouo dico: tñ post priorē existētiam interruptā in casu. Accidit em̄ ꝯuersiōi ꝙ corpus xp̄i sit ante ꝯuersiōes in naturali ꝯsistētia vt habitū est supra lec. proxima. Illo ergo casu posito: procederet ratio in p̄ncipio hui⁹ lectiōis facta: q̄ licet hoc demōstrat corpus xp̄i in qđ conuertēdus est panis: et ita illud qđ predicatū significat: tamē nec ipsuꝫ: nec predicatū supponit respectu hui⁹ copule est: q̄ siue dicat tp̄s sue prolatiōis: siue prolationis totius propositiōis pro illo non est corpus xp̄i. Nec pōt dicere instans ꝯuersiōis: q̄ illud nō est cū prolatiōe propositiōis. Est em̄ p̄imū non esse propositiōis pro quo propositio nō est: sed immediate ante h̄ fuit. Itaq̄ cū illud instās nō sit presens nec simul cū oratiōe: nō potest īportari per verbū est p̄sentis tp̄is. Sic ergo residebit maior difficultas in significatiōe copule est: q̄ demonstratiōe pronominis hoc. ¶ O Circa hoc laborauerūt Sco. ⁊ Ockā: nescio si alter eorū satisfecerit curioso lectori. Guil. ockā huius occasiōe inuestigat qñ propositio vocalis sit vera: an in p̄ncipio prolatiōis: medio: vel fine. ñ. quotli. q. vlti. et. xxx. quotli. q. xj. Et posset queri qñ propositio vocalis dicit̄ esse: ¶ Pro quo breuiter aduerti potest: ꝙ pro alio tp̄e propositio vocalis est: ⁊ pro alio vera est ſm quosdā. Et q̄ dici non pōt ꝙ propositio vocalis nunq̄ est. Nec pōt dici esse qñ om̄s partes sue simul sunt: q̄ ille cū sibi succedāt: nunq̄ simul sunt. Nec dici potest ꝙ est qñ nulla partiū eius est. Relinq̄tur ergo ꝙ tūc est: qñ aliqua partiū eius est: sit prima: sit media: sit vltima: q̄ non est maior ratio de vna q̄ de alia. Est ergo pro toto tp̄e prolatiōis sue: ⁊ pro qualibet ei⁹ parte. ¶ Et nota vocabulū pars: q̄ nullus terminus dicit̄ pars propositiōis: nisi coniungat̄ aliis cū quibus ꝯstituit propositiōeꝫ. Propositio autē tunc dicit̄ vera: qñ significat sic esse sicut est in re: si fuerit de presenti: de inesse affirmatiua: nō autē significat: nisi qñ sibi mentalis correspōdet: q̄ vocalē propositionē significare: nihil aliud est q̄ eaꝫ instrumētaliter īmutare siue mouere cognitiuā ad cōcipiēduꝫ propositionē mentalē. Illa aūt solū ꝯcipit̄ in fine propositionis vocalis: q̄ audiēs. Hoc est corpus: ignorat an dicturus sit proferēs asini: aut bois: aut meū: ideo nō format mētalē ante cōpletā prolationē totius vocalis. Est ergo vocalis vera: qñ cōplete prolata est: ⁊ tūc nō est. Quādo aūt prolata est cōplete: tunc sub speciebus panis est veruꝫ corpus xp̄i. Et ita illa. Hoc est corpus meū: demōstrādo contētuꝫ sub speciebus: scꝫ corpus xp̄i simplr̄: vera est: q̄ qñ significat ꝑpositionaliter: tūc sic est sicut significat: q̄ tñ in fine ꝑlationis sue ꝑpositionaliter significat. Siquidem mētalis semꝑ sua vera est: q̄ nō format̄ ante cōpletā prolationē vocalis. ¶ P Sed q̄uis hec imaginatio sit subtilis: non tñ videt̄ satisfacere: q̄ cito ꝙ mētalis formet̄ vocali ꝑfecte formata: tamē copula mētalis nō importat tēpus ꝑ quo mētalis cōcipit̄: sed magis tp̄s ꝑ quo vocalis ꝑfert̄. Vñ posito casu ꝙ angelus a esset precise tp̄e ꝑlatiōis hmōi: angelus est. ⁊ nō vltra: tunc hec esset vera a est. Et si in mētali q̄ format̄ ad prolationē vocalis est: importat tp̄s cōceptionis mētalis: ipsa esset falsa: q̄ qñ mētalis est: a non est: vt ponit casus. Oportet ergo ꝙ copula mētalis vocali correspondentis: importet idē tp̄s quod copula vocalis: alˀs non essent synonyme. Et idō in priori casu quo corpus xp̄i: per hāc ꝯuersionē de nouo incipiet esse simpliciter. Illa: Hoc est corpus meū: si est importet tēpus sue ꝑlationis nō esset vera: etiam in vltimo instanti sue prolationis: neq̄ mentalis sibi correspondens: licet pro illo vltimo instāti: corpus xp̄i cōtineret̄ sub speciebˀ panis: eo ꝙ est nō importaret illud instans. Etiā videt̄ satis inusitatū dicere ꝙ propositio est vera qñ nō est. Nec videt̄ ꝙ verū ⁊ falsuꝫ a parte predicati ampliant subiectū ad preteritum. Ideo pōt ꝓbabiliter dici ꝙ ꝑpositio vocalis est vera qñ est: ⁊ nō qñ nō est. Cōsequēter etiā ꝙ mētalis correspōdēs vocali: est simul cū vocali in fieri: lꝫ nō in esse. Ita ꝙ mētalis etiam successiue format̄ sicut vocalis: subiectū mētale ad prolationē subiecti vocalis: copula ad ꝑlationē copule vocalis predicatū ad p̄dicatū: lꝫ mētalis maneat desinente vocali. Manent em̄ partes mētalis: simul nō sic vocalis. Cōsequēter dr̄ ꝙ vocalis tūc vera est: qñ res ita se habent sicut ipsa significat vel significaret si aliquis eā apprehēderet ⁊ eius mentalē formaret: vñ si quis dicat. deˀ est: vera est etiā si nullˀ eā apprehēdit. Sicut etiā euāgeliū in libro scriptū: verū est: etiam dū nullus ipm̄ apprehendit. Significat aūt vocalis qñ est: tūc em̄ mouet ad formandū mentalē ꝑ partes: ⁊ nō qñ esse desinit. Verū in hoc nō stat pondus presentis disputationis: sed ī hoc solū qđ tp̄s importat copula est: in predicta ꝑpositiōe: q̄ si p̄ñs īportat tp̄s sue ꝑlatiōis: vl̄ etiā ꝑlatiōis toti⁹ orōnis: h̄ est corp⁹ meū: adequate. sine dubio in casu illa est falsa: q̄cq̄d etiā demōstret̄ ꝑ ꝑnomē hoc: q̄ p̄dicatū corpus meū: nō supponit: cū ꝑ toto tēpore prolationis: nō sit corpus xp̄i ſm casum. ¶ Q Idcirco notandū ꝙ est: in dicta oratione q̄ presentis tēporis: tēpus p̄sens importat. Cū aūt presens tempus sit diuisibile (quia non pono instantia indiuisibilia) dubitari pōt quanto tēpore possumˀ vti pro tēpore p̄nti. Ad qđ dicendū tāto: quāto placet ita tñ ꝙ includat presens nunc. Vnde possumˀ vti pro tēpore presenti: hora presenti: die presenti: mense presenti: anno presenti: hoc est hora includente presens nūc: die includente presens nunc ⁊ sic de aliis. Cū aūt aliquo temporis spacio vtimur ꝑ presenti. (exēpli causa p̄senti die.) quicquid est ꝑ aliqua parte hodierne diei: presens dr̄ esse illa die siue hodie: ⁊ ita esse. Quāuis ergo est: dicit tp̄s presens: est tñ in beneplacito pro-

Proposi tio vocalis quando dicat̄ esse.

Proposi tio quando dicat vera.

Questio. Rn̄sio ad q̄stionē.

ferentis:quāto tpe velit vti p̄o p̄sēti: an ma
gno:paruo:vel instāti si ponerentur. Et fm hoc
variantur ꝓpositiones in veritate et falsitate.
¶ R per hoc ad ꝓpositū. Dico ꝙ in illa:hoc
est corpus meū:hoc demōstrat corpus xp̄i:in qḋ
cōuertēdus est panis speciebꝰ visibilibus subie-
ctus:vt dictū est. Et significat p̄no tp̄s includēs
prolationē huius vocalis cū instāti terminante
ipsum:qḋ est primum instās nō esse eius: qḋ est
instās cōuersionis: vt valeat tm̄ hec oratio: hoc
est corpus meū.i.hoc cōtentū in qḋ cōuertēdus
est panis ⁊c.in aliqua parte tp̄is includētis pro
lationē:et instās terminās: est corpus meū. Et
hoc est verū:etiā si de nouo corpus xp̄i inciperet
esse simplr in instāti cōuersionis. Nā de eo verū
est dicere qḋ est:q: est cōtentū sub speciebꝰ i pri-
mo nō esse plationis verborū: qḋ ex suppositio
ne est pars tp̄is p̄ntis importari p est. Et hanc
Scotus. responsionē tāgit Sco.in.iiij.dist.viij.q.ij.post
tredecim cōclusiones:quas ponit ad inuestigā-
dum qn̄ ꝓpositio sit vera:qḋ importet verbū est:
et quid demōstret ꝓnomē hoc. Tandē declinat
ad hoc:ꝙ est importat tp̄s fm intentionē expri
mētis:⁊ quātū est in se:et inquantū est minister
dei:qui orationi assistit fm intentionē quā habe-
re debet minister ad faciēdū qḋ sic intēdit. Hec
autē est:vt tota oratio referat ad vltimū instans
prolationis ipsius orationis.siue hoc sit ex vir-
tute sermonis:siue ex determinatione pferētis:
et hoc nō tm̄ in se:sed i ordine ad p̄icipale agēs
assistēs ad agendū. ¶ Et per hoc ad rōnē i prin
cipio huius lectionis factā dī:ꝙ ꝓnomē hoc de
mōstrat ad intellectū corpus xp̄i: p quo et sup-
ponit. Et demōstrat ad sensum subam panis et
species:quas cōnotat:vt dictū est. Et lȝ corpus
christi nō sit presens duȝ oratio pferť: sufficit ꝙ
sit p̄ns in tpe p̄esenti qḋ per copulā est:impor-
tatur. Est em̄ importat totū tēpus includēs tē-
pus plationis: ⁊ instās cōuersionis tāꝙ p̄sens:
et intētione quā habere debet proferens sacer-
dos:et ita erit simplr vera. ¶ S Uerū quicq̄d
sit de hac disputatione logica:hoc tenēdū est:ꝙ
hec oratio nō est forma sacramētalis vt vera: sȝ
vt tale signū precedēs forte tpe:vel ad minꝰ na-
tura:suā veritatē.i.conuersionē p quā ꝓpositio
est vera. Et nec vt vera:nec vt falsa est ꝯuersiua:
sed vt sic tanꝙ dispositio preuia a deo instituta
ad effectū sacramentalē:cui dn̄s ex pacto assistit
ad causandū talē effectū i termino sue plandis:
siue significet hoc:siue aliud:siue vera:siue falsa.
Nō itaqȝ necesse est ministro de eiꝰ ꝟitate dispu
tare. Sufficit ei intēdere proferre hāc orationē
eo modo ⁊ fine:quo xp̄s instituit eā pferendam.
Et hec est intētio debita:quā habere dȝ actuali-
ter vel habitualiter:vt declaratuȝ est lec.vj. qua
existēte:⁊ ipso orationē vocaliter distincte profe
rente:assistit deus ad pficiendū effectū: etiā si sa
cerdos ipsa verba tāꝙ imperitus latini idioma
tis:nō intelligeret:aut actu ad eorū significatio
nem nō attenderet. Nec cautū est calebranti in
hora cōsecrationis secū disputare ac solicite intē
dere q̄d per ꝓnomē demonstret:sed attendat vt
verba integre proferat:velitqȝ hoc fieri ad ver-
borū a se prolatorū expressionē:qḋ xp̄s instituit
et ecclesia credit. ¶ T Ostēsa nūc vtcūqȝ veri-
tate huius orationis:hoc est corpus meum:que
est forma cōsecrationis. Etiā paululū addendū
est de eius cōgruitate:quātū ad singulos termi
nos in ea positos. Cōgruitate nō dico grāmati-
cali:que manifesta est:sed verborū in ea ordina-
torū aptitudine et conueniētia ad rē ipsam que
ibi significatur ⁊ agitur. Posset em̄ alicui videri
vt arguendo recitat doc. irrefragabilis.p̄te.iiij.
q.xxxiij.mēbro.ij.arti.ij.ꝙ inepte poneret hoc
pronomē hoc:pro subiecto:qḋ fm vim vocabu-
li demōstrat id qḋ est in prospectu proferentis:
nihil autē tale:nec panis:nec species (siquidem
hec tm̄ sunt presentia in prospectu proferentis)
nihil horū est corpus xp̄i. Ideo ponendum erat
aliud subiectū expresse importās idē cū predica
to:vt ab oībus audientibus et proferentibꝰ sta-
tim dep̄hēderet eius veritas. ¶ Itē q: forma
ista cōuersiua:qua trāssubstātiatur panis in cor
pus xp̄i:que fit prolatione facta: in ipsaqȝ virtꝰ
infinita:per quā creata sunt oīa:operatur:quo-
dāmodo creās sub his speciebus corpus christi
quantū ad nouā eius p̄sentiā. Opera aūt crea
tionis per verbū fiat imperatiui modi exprimū Gen.j.
tur:vt est illud. Fiat lux:fiat arida ⁊c. Cōuenien
tius fuisset ponere verbū trāsitionē ⁊ productio
nem sub tpe futuro ⁊ modo imperatiuo impor-
tās:vt fiat:vel cōuertat:aut simile:ꝙ verbuȝ est:
qḋ est substantiuū importās subsistentiā rei:nō
trāsitionē et hoc indicatiue sub tēpore presenti.
¶ Itē in ceteris sacramētorū formis ponit ver
bū importās operationē ministri circa materiā
sacramēti: vt baptizo:ꝯfirmo:inungo: absoluo.
Ideo ⁊ hic poni deberet hmōi verbū: vt cōficio
vel reficio:vt sic exprimeret:nō solum operatio
dei inuisibiliter operantis:sed etiā ministri visi
biliter circa materiā aliquid actitantis. Preter
ea cum hoc sacramento reficitur aīa tanꝙ cibo
vite:⁊ caro magis cōuenit cibo ⁊ refectiōi:ꝙ cor
pus qḋ ossa includit:magis erat dicendum:hoc Job.vj.
est caro mea. Unū ⁊ dn̄s ait. Caro mea vere est ci-
bus. Et panis cuius partes sunt eiusdē ratiōis:
expressius significat carnē xp̄i homogeneam:ꝙ
corpus qḋ hȝ partes similes ⁊ dissimiles. Un̄ et
xp̄s. Panis quē ego dabo caro mea est pro mun
di vita. Caro dicit:nō corpus. Itē trāssubstātia-
tio fm rōnē noīs:dicit subam mutarā i subam.
ideo magis dicendū fuit:hoc est suba mea. Pre-
terea magis dicendū erat corpus xp̄i:ꝙ meū:q:
proferunť a sacerdote loquente de xp̄o in tertia
persona. Qui pridie ꝙ pateret accepit: benedi-
xit:fregit. Uel si relatio sit ad xp̄m:magis dicen-
dum fuisset:hoc est corpus tuū. ¶ Itē lȝ xp̄s di-
xit discipulis suis. In noīe meo demonia eiiciēt Mar. vlti.
tm̄ discipuli eiicientes dixerūt in nomie xp̄i: sicut Act.xvj.
Paulus dixit spiritui phytonisse. Precipio tibi
in noīe iesu xp̄i exire ab ea. Et petrꝰ Act.iij. In Act.iij.
nomine iesu xp̄i nazareni surge ⁊ ambula. Dicē-
do etiā corpus xp̄i:⁊ oīs dubietas tolleret:⁊ error
simplicium dubitantiū vel putantiū sacerdotem
loqui in persona sua. ¶ U Ad cōgruitatis osten
sionē:⁊ et obiectorū solutionē notat sctūs Bona Sanctꝰ
uentura post Alexā.dist.viij.quarti.q.vij.ꝙ hec Bonauē
oratio singulariter significatiua est inter omnes tura.
orationes. Nā alie orōnes tm̄ sunt idicatiue ve-
ritatis vel existētie eiꝰ qḋ significāt. Hec aūt qḋ
significat efficit et operať. Nec solum est oratio
hec singularis cōparando ad alias cōes locutio
nes:sȝ etiā singlaris cōparādo ad alias formas Sex sin-
sacramētales:sicut et hoc sacr̄m non solum oīm gularia
aliorū dignissimū est: sed ⁊ supermirabile et sin- notanť i
gularissimum. Unde sicut sex notantur in hoc hoc vene
venerabili sacramēto singularia:ita eadem sin- rabili sa-
gulariter oportuit per eius formam designari. cramēto

o

¶ primum est mirabilis illa cōuersio panis in
corpus xpi: cuius conuersionis mira singulari-
tas in superioribus exposita est: ideo oratio q̄ dici
tur forma huius sacramēti: necdū est significati-
ua: sed opatiua. Efficit em̄ qd significat tāq̄ cau
sa sine qua nō. vt. s. lec. xlvij. dictū est. ¶ Secun
dū: q̄ operatio illa siue cōuersio ad successiuā ora
tionis prolationē facta: nō est successiua: sꝫ instā
tanea. ¶ Tertiū: q̄ nō est operatio siue pductio
alicuius rei noue vel nō existētis: sed terminus
eius est ens actu cōpletū: substātialiter nō muta
tū. ¶ Quartū: q̄ cōuersio illa terminat ad illud
eius: scꝫ corpus xpi: vt est signū alterius: vcꝫ cor-
poris xpi mystici: ecclesie scꝫ fideliū q̄ est corpus
Eph. j. capitis christi s̄m aplm. Dedit illū caput supra
oēm ecclesiā que est corpus eius. ¶ Quintuꝫ: q̄
hec cōuersio fit virtute verbi increati: nō tn̄ sine
ministro sacerdote v̄ba certa sup materiā certā
cū intētione debita pferente. ¶ Sextū: q̄ sacer
dos nullā opationē hꝫ preter verborū plationē
circa materiā cōuertendā. Siquidē ad effectum
cōuersionis nō requirit q̄ sacerdos materiā: scꝫ
panē ꝛ species tāgat: leuet: frāgat: aut dispenset.
Sine oībus his sola verborū prolatione: cū in-
tentione consecrādi: fit cōuersio. etiā si nec tan-
gat: dispēset: frāgat: aut sumat. Nō sic in aliis sa-
cramentis. In baptismate nō sufficit prolatio
verborū sup puerū et aquā: sed requirit lotio in
aqua: que est operatio sacerdotis baptizantis.
Et in cōfirmatione vnctio in fronte cōfirmādi:
que similiter est operatio epi cōfirmatoris: sine
quib' nihil efficiūt verba. ¶ Hec sex subtilr ꝛ
aptissime designant p quatuor v̄ba forme. Naꝫ
q2 forma est operatiua: p subiectū eius significa
ri oportuit ꝛ cōuersum: ꝛ illud in qd erat ꝯuertē
dū: siue cōuersio: nā si designaret operatio sine
eo in qd cōuersio fit: nō esset vera oratio. Et cū
illud importat per predicatum: oportuit illud
designari ꝛ per subiectū. Sed' illa duo in subie-
cto per terminū simplicē vnū tm̄ modū signifi-
candi habentē: fieri nō potuit: q2 vno mō signifi
canda nō erāt. Nec apte in breui forma verbor:
quā oportuit distincte pferre: poneret ex multis
terminis cōpletū. Ideo aptissime positū est pro
nomē demōstratiuū hoc: qd vnicum in voce ad
intentionē debitā pferentis haberet duplicem
demōstrationē ad sensum ꝛ ad intellectū. Ad sen
sum demōstraret panis subam sub visibilib' spe
ciebus presentē cōuertendā. Et ad intellectum:
corpus xpi nō dū p̄ns: tāq̄ hui' ꝯuersionis termi
nū. Pro isto supponēdo: als cōnotādo: quod sic
aptissime fit p pnomē demōstratiuū: qd ex pri-
meua institutione habet demōstrare ad intētio
nē ministri cōficiētis. Nec oportuit illā signifi-
cationē patere oībus idiotis: cū secretissimū est
Diony. huius sacramenti mysteriū: vt vult Diony. in de
eccl'iastica hierarchia. Neqꝫ ab intellectu signifi
cationis orationis dependet virtus cōsecratio-
nis vt dictū est. Hec quoad pnomē hoc. ¶ Quia
etiā termin' hui' cōuersionis: q̄ principaliter in
oratione significat: est actu ens nō mutatū suba
liter: nō debuit poni verbū mutationē ei' ipor-
tās: puta fieri: sicut dicim' ex aere aquā fieri: vbi
importat subalis mutatio termini ꝛ q2 pductio
aque simplr p verbū fieri: sed debuit poni p ver
bū essendi vt significaret cōuersio esse sine muta
tione termini. Et qm̄ cōuersio illa fit nō successi
ue: sed instātanee: vbi simul est fieri ꝛ factū esse:
instās etiā cōuersionis nō diuidit a tpe platio-
nis p tēpus vel instās mediū: quasi post platio-
nē futurū: sed instās terminās plationē: ipsum
est instās cōuersionis. Ideo verbū essendi nō de
buit esse futuri tpis: sed p̄ntis tpis: q2 terminus
rei presentis: p̄ns indicat. Et lꝫ virt' cōuersiua
sit infinita: virtus scꝫ verbi increati p qd facta
sunt oīa: tn̄ p hāc in illa cōuersione nihil nouū
creat. Neqꝫ cōuersio illa est ad nouam p̄ntiā cor
poris xpi: tāq̄ ad terminū formalē: sed ad ipsuꝫ
corp' xpi: ad cuius subalē existētiam desinit esse
panis cōuersus: vt habitū est lec. xl. Ideo nō dr
cōuersio hic trāslocatio: sꝫ trāssubstātiatio. Cor
pus aūt xpi in hac cōuersione nō creat: q2 ante
fuit: ꝛ p cōuersionē trāssubstātialiter nō mutat:
ideo nō debuit poni verbū imperatiuū: vocans
rē de nō esse ad esse: fiat vel creetur: sed verbū est
substātiuū: significās immutatā ꝛ semp existen-
tam corporis xpi substātiam. Hoc de verbo est:
¶ y Q2 etiā cōuersio fit panis in corpus xpi: tā
q̄ in signū alterius: q2 corpus xpi res est sacra-
menti passiōis: ꝛ s̄m corporis mystici qd ex mul
tis mēbris diuersor officiorū cū vno capite xpo j. cor. x.
cōnectit: signās vnionē mēbrorū fideliū cū xpo:
nō sufficit: dicere caro. Qd lꝫ sufficeret ad rōnē
cibationis spūalis exprimendā (pper qd xpus
cū de cibo loquit: vtit noīe caro) ad signādū aūt
vtrūqꝫ qd pertinet ad rōnē sacramēti: dicenduꝫ
erat corp': qd cōe est ad totū homogeneū et ete-
rogeneū. Vn̄ in institutiōe sacramēti dixit xps.
Accipite ꝛc. hoc est corp' meū. Et lꝫ panis: q2 ci-
bus ꝛ eiusdē rōnis in suis partib': apte signifi-
cet carnē xpi: q2 tamē ex multis granis conficit
per aque admixtionē vnitis ꝛ in pastā redactis:
apte significat corpus xpi ex multis mēbris con
nexū: aīa eius sacrosancta viuificatū: vt vult bea
tus Aug. sup Iohānē. Ut ergo vtrūqꝫ significa-
ret: et corp' xpi vt cib' vite: ꝛ vt mystici corporis Augu.
significatū: cōgruētius dr corpus q̄ caro. Quia
etiā tota operatio ista fit virtute verbi increati
hoc sacrm̄ instituētis ꝛ dispēsantis sub hac ver-
borū forma: minister ex potestate a deo sibi tra-
dita hoc idē ministeriū aliter facturus eadē ver
ba assumit: nō tn̄ in sua: sed in xpi principalis et
summi sacerdotis psona: ideo verba xpi nō mu-
tata pferre dꝫ. Vn̄ nō corpus xpi: vel corp' tuū:
sed meū dicere opꝫ: qd nō sacerdotis: sꝫ xpi cor-
pus demōstrat. Et licet sacerdos in precedenti-
bus verbis loquat de xpo in psona tertia: l his
tamē loquit in psona xpi p̄ria. vt dictū est: neqꝫ
est simile de potestate eiiciendi demones tradi-
ta: ꝛ de ptāte ꝯficiēdi: q2 ibi non instituit formā
aliquā. Nec eiectio demonū facta est virtute ver
borū: sed virtute fidei ad xpm. Plus em̄ ibi fides
operata est: q̄ verba. Vn̄ frequenter dixit xps in
suis miraculis. Fides salutū te fecit: aut fiat tibi
sicut credidisti. Hic autē formā sacramēti insti-
tuit: quā mutare non licebit. Q2 demū sacerdos
nullā habet circa materiā eucharistie operatio
nē preter plationē verborū: nō debuit aliud ver
bū operationē sacerdotis circa materiā signifi-
cās addi: sicut in aliis sacramētis. ¶ Et per hoc
pꝫ q̄ v̄ba illa quatuor sufficiūt: q̄ q2 cōgruētissi
me sunt posita: nec supflua nec diminuta. Patet
etiā p hec obiectionū solutio sufficiēs. Nō tamē
intelligendū q̄ illa verba sic necessaria sunt: q̄ p
alia a deo formata institui nō potuit. Potuit em̄
quecūqꝫ voluisset instituere: sꝫ ex cōgruitatib' al
legatis: fuerūt magis apta. Et tm̄ de forme cōse
crationis panis ꝯgruētia: ꝛ certissima veritate.

¶ Lectio.xlix. A

Expeditis tribus principalib⁹ diuisiõis lec.xxxviii. premisse mẽbris: scz forme itegritatis: et⁹ efficacie et veritatis. Restat quarti mẽbri prosecutio: qđ est de conuenientia singularissime cõuersiõis expressiõe. Qua scz habitudine nõia terminos hui⁹ cõuersiõis significãtia poni debeat in locutiõe: vt cõuersio ipsa catholice et vere exprimat. Sunt aũt nõia terminoꝝ hui⁹ cõuersiõis panis et corpus xp̃i: aut eis cõpollẽtia. Panis nomẽ est termini a quo: corp⁹ xp̃i termini ad quẽ. Inq̃rẽdũ itaqȝ an ipsa cõuersio his noĩb⁹ exprimi possit p verbũ esse fieri: posse esse: simplr in rectis: vł mediãte prepositione ex: de: vel in: in obliq̃o. Inueniũtur nãpe orõnes varie diuersęqȝ apud scõs: quibus de hac sacroscã trãssubstãtiatiõe sunt locuti.

Ambro. Nã et btũs Amb. cũ nũc p verbũ põt: exprimit in lib. de sacramẽtis. vbi dicit. Quõ aũt põt qđ panis est: esse corp⁹ xp̃i? Rñdet. cõsecratiõe. Nũc p verbũ erat et est. Ibidẽ. Qđ erat panis ante cõsecrationẽ: iã corp⁹ xp̃i est. Ibidẽ. Nunc per verbũ fit. Unde idẽ in lib. de catechizãdis rudibus. Panis et calix fit nobis alimẽtũ resurrectiõis. In li. de sacramẽtis. De pane fit corpus xp̃i. Et sequitur. Ex pane fit corp⁹ christi: et vinũ fit sanguis christi. Ubi etiã addit prepositiones ex: de. Et sequitur ibidẽ. Calix sanguinis efficitur.

Augustinus. Si militer et beatus Aug. varie loquitur. Nã in lib. sententiarũ prosperi. Celestis panis qui christi caro est. Et sequitur ibidẽ quasi se exponẽs. Uocatur corpus christi cum sit re vera sacramẽtũ. Idẽ in. c. Qui mãducat. de cõse. dis. ii. Panis est corpus christi. Calix sanguis. Idẽ lib. iiii. de trini. Corpus et sanguinẽ christi dicimus: qđ ex fructibus terre acceptũ: et prece mystica consecratũ recte sumimus ad salutẽ spiritualẽ. Qđ autẽ ex fructibus terre acceptũ est: et prece mystica cõsecratũ: panis est. Dicit ergo panẽ esse corp⁹ xp̃i. Itẽ per fit: exprimit in. c. Nõ oĩs. ca. dist. vbi dicit. Nõ oĩs panis: sed accipiẽs bñdictionẽ christi: fit corpus xp̃i. Itẽ in. c. vtrũ sub figura. I ca. dis. exprimit per prepositiões ex: et in. vñ ait. Ex substãtia panis et vini corpus xp̃i mystice cõsecratur. Et sequitur. Corpus xp̃i et sanguis in virtute sp̃ũssancti ex panis et vini substãtia efficitur. et sequitur. Ipse scz christ⁹ est qui per spiritũ scm̃: hãc vcȝ panis substãtiã: suã efficit carnẽ: et trãsit vinũ i sanguinẽ. Itẽ in cõfessiõe Berẽgarii: vt habetur eadẽ dist. Ego Berẽgarius cõfiteor eandẽ fidẽ me tenere de sacris dñice mẽse: quã hec tanta synodus autoritate euãgelica et aplica tenendã tradidit: mihiqȝ firmauit scz panẽ et vinũ que in altari ponũt: nõ solũ sacramẽtũ: sed etiã verũ corp⁹ et sanguinẽ dñi nr̃i iesu xp̃i esse. Itẽ Eusebi⁹ emissenus de cõse. dist. ii. c. q: corpus sic exprimit. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in subam corpis et sanguinis sui verbo suo secreta p̃tãte cõuertit. Sequit. In xp̃i subaȝ terrena et mortalia cõuertunt.

Eusebi⁹ emissen⁹. Ecce oĩbus modis in lectiõis hui⁹ principio pposito: sancti vtũtur de venerabili eucharistia dogmatizãtes. Sed vidẽdũ q̃ modi sint pprii: q̃ figuratiui et obscura exponant: et ad sermonis pprietatẽ q̃ sunt min⁹ pprii reducãtur: qđ et glose dictarũ autoritatũ faciũt. ¶ B Suppono itaqȝ ex frequẽter dictis: cp in hac cõuersiõe: qua panis et vinũ in corpus et sanguinẽ xp̃i trãssubstãtiat: panis et vinũ ꝑm se et quodlibet sui desinũt: manẽtib⁹ accidẽtibus: quib⁹ desinẽtib⁹: succedit corpus xp̃i: qđ non de nouo pducit: sed preexistẽs incipit de nouo esse sub illis accidẽtib⁹. Nihilqȝ qđ est aliq̃d ipsi⁹ panis vel vini: nõ materia: nõ forma: nõ aliq̃ pars eius: intrat: cõiungit: aut manet in: vel cũ corpe xp̃i: et sanguine sub accidẽtib⁹ remanẽtib⁹. Hec est catholica veritas: hic intellect⁹ quẽ in oĩbus sermonib⁹ cõuersionẽ istã exprimẽtibus cõcipere oportet et tenere: et q̃buscũqȝ sermonib⁹ exprimatur cõuersio ac trãssubstãtiatio panis et vini in corpus christi: nihil aliud intelligitur per cõuersionẽ et trãssubstãtiationẽ: cp oĩmoda panis et vini desitio: et corporis et sanguinis christi sub remanẽtibus accidẽtibus successio. Et ad hũc intellectũ debẽt retorqueri et exponi. Sed nunc vidẽdũ que locutiões ꝑm sermonis pprietatẽ sũt concedẽde. ¶ Pro quo aduertẽdũ: cp duplices possunt formari propositiões in pposito. Quedã in quibus panis qđ importat terminũ a quo cõuersionis: et corpus christi qđ importat terminũ ad quẽ: sunt extrema totalia: quedã in quibus non sunt totalia extrema. Propositiones in quibus panis et corp⁹ xp̃i sunt totalia extrema: sunt simpliciter false de rigore verboꝝ: siue sint de inesse siue de possibili: etiã cuiuscũqȝ tẽporis p̃ntis: p̃teriti vel futuri. Cui⁹ ratio est: q: oĩs ppositio de inesse affirmatiua cuiuscũqȝ tẽporis fuerit: importat vnionẽ extremoꝝ pro tpe per copulã importato. i. q̃ importat p subiectũ et p̃dicatũ sunt idẽ: siue magis logice loquẽdo: cp extrema scz subiectũ et predicatũ supponãt pro eodẽ. Si aũt fuerit de possibili: importat vnionẽ illã esse possibilẽ pro aliquo tẽpore. Hinc est illud: cp nunq̃ propositio de inesse: de preterito vel de futuro est vera: nisi sua de presenti aliq̃n fuit: vł aliq̃n erit vera: q: oĩe tẽpus preteritũ aliq̃n fuit presens: et omne futurũ aliq̃n erit p̃sens. Sic nunq̃ propositio de possibili est vera: nisi sua de inesse sit possibilis. Cũ ergo hec: panis est corpus xp̃i: simplr est impossibilis: ideo oẽs ille sunt false et impossibiles: panis erit corp⁹ xp̃i corp⁹ xp̃i fuit panis: panis põt esse corpus xp̃i. panẽ possibile est esse corpus xp̃i. Similiter et earũ cõuerse. Et q: nõ sunt dabiles alie propositiones affirmatiue de inesse et possibili a p̃dictis: in quib⁹ sunt totalia extrema: sequitur qđ dictũ est: cp oẽs tales sunt false.

Attende de duplicib⁹ ppositiõib⁹ q̃ in pposito formari pñt.

¶ C Propositiones vero in q̃b⁹ nõ vtercȝ terminoꝝ panis et corpus xp̃i est totale extremũ: sȝ ad minus vnus coꝝ est pars extremi: sunt in duplici differẽtia. Aut sunt ambo recti casus aut alter coꝝ est obliq̃ casus. Si ambo sũt recti casus tũc predicãtur mediãte verbo fit: efficit: incipit esse: et si qua sunt sĩlia. Et tũc ad veritatẽ talis req̃rit cp extrema ad min⁹ successiue supponãt pro eodẽ. Uñ illa: albuȝ fit nigrũ: nũq̃ erit vera: nisi illđ qđ iã est albũ: aliq̃n sit nigrũ: ita cp p illo p q̃ albũ supponit: aliq̃n supponat nigrũ. Sic de illa: peccõr fit iust⁹: p̃secutor fit discipul⁹: et siĩib⁹. Unde illa est simplr falsa. Hõ fit asin⁹: hõ fit cadauer. embryo fit hõ: q: illđ qđ est hõ: totũ scz cõpositũ: nũq̃ erit: nec fuit illud qđ est vel erit cadauer. Cõpositũ eñ ex materia et forma cadaueris: nũq̃ fuit hõ: licet materia hoĩs põt fieri materia cadaueris. Et materia embryonis põt fieri materia hoĩs. Et materia hoĩs fieri põt materia asini: licet p multas trãsmutatiões medias.

Et ad huc intellectu quãq3 (lz improprie) pcedũ
tur ille: hõ fit cadauer: lignum fit ignis: q2 pars
hoĩs aut ligni fit pars cadaueris vel ignis. Sed
siue ꝓprie siue improprie nõ est illa vera ꝺmvim
verborũ. Panis fit corp' xp̄i: q2 nec nũc: nec po
steri': qd̃ est panis põt esse corp' xp̄i: ideo nec sil'
nec successiue panis ꝛ corp' xp̄i pro eodẽ suppo-
nũt. Nec pars panis aliq̃n erit pars corpis chri
sti: q2 in ꝯuersione: panis tot' desinit: nec aliq̃d
ci' intrat corpus xp̄i. Unde oẽs ille sunt simplr
false: panis fit corp' xp̄i: panis factus est aut fiet
corpus xp̄i. Sic de verbo efficitur: incipit esse: et
similibus. ¶ D Si aũt alter terminoꝝ ponit'
in obliquo: tũc regulariter ponitur cũ additiõe
prepositiõis ex: de vel in: ita ꝙ ex vel de: additur
termino a quo .i. pani: vt ex pane: vel de pane fit
corpus xp̄i. Et tũc prepositio ex vel de: põt dice
re circũstantiã cause materialis: vel circunstan
tiã ordinis: vt cũ dicim': Ciphus fit de vel ex au
ro: quoad primũ: vel ex mane fit meridies: vt di-
cit' .v. Metaph. quoad scd̃m. Primo mõ adhuc fal
sum est dicere: ex pane fit corpus xp̄i: q2 valebit:
ex pane tãq̃ ex materia fit corpus xp̄i: que falsa
est vt iã dictũ est. Scd̃o mõ cõcedit': q2 tũc tñ di
cit ordinẽ substãtie panis ad presentiã corporis
xp̄i. ꝛ valet tñ: ex vel de pane fit corp' xp̄i .i. post
desitionẽ panis fit preciosũ corp' christi: siue pa
ni succedit corp' xp̄i. Hoc mõ etiã cõcedit': ex nõ
hoĩe fit hõ .i. post nõ esse hoĩs succedit esse hoĩs:
qd̃ nihil aliud est dicere: nisi postq̃ aliq̃d nõ fuit
homo: fit homo. Similiter cõcedit': ex non albo
fit albũ. Quã forte phs nõ ꝯcederet: nisi propter
cõe subiectũ vtriusq3 termini. Si ꝟo ponit' pre-
positio in: addita termino ad quẽ .i. corp' xp̄i: vt
dicẽdo: panis trãsit vel cõuertit' in corp' xp̄i: et
tũc denotat circũstantiã termini ad quẽ cõuer-
sionis: ꝛ iõ ipsa vera est: ꝛ inter alias magis pro
pria. Nã tãtũ valet: panis trãsit in corpus xp̄i .i.
panis trãsit vel cõuertit': cui' trãsitus seu cõuer
sionis corpus xp̄i est terminus ad quẽ: qd̃ nihil
aliud est: nisi ꝙ desitioni panis que trãsit de esse
ad nõ esse: terminus ad quẽ .i. illud qd̃ succedit:
est corp' xp̄i. ¶ E Ex quib' summarie colligit'
ꝙ solũ his locutiõib' vere exprimit' trãsubstan
tiatio panis in corp' xp̄i: in qb' ablatiuo pane:
addit' ex vel de: aut accusatiuo corpus xp̄i: addit'
prepositio in. Et scd̃a pro tãto est magis ꝓpria:
q2 nõ denotat cõem materiã vtriq3 termino cõ
uersionis. Et ad alterã illarũ reducere opz oẽs
alias si in veritate debeãt saluari ꝛ hoc vult glo.
de cõse. dist. ij. q2 corp'. sup verbo cõuertũt'. Vñ
dicit ingt cõuertũtur vel trãsubstãtiant': vel (vt
aliq̃ dicit) trãseunt vel trãseant: nõ fiũt: nec inci
piũt. Nihil enĩ fit vel incipit esse corpus xp̄i. Põt
tñ cõcedi ꝙ de pane cõficiat' vel fiat corpus xp̄i:
sicut de aqua fit crystallus: sed securius nõ cõce-
dit' hoc. Et vbicũq3 inuenit' panis vel de pane fit
vel cõficitur corpus xp̄i: sic intelligit' .i. trãsit in
corpus xp̄i. Uel expone sic .i. sub specie panis: vt
latet vel incipit esse vel latere corp' xp̄i: vbi ante
consecrationẽ non erat. Si enim panis corpus
christi fieret: singulis diebus ei adderetur aliq̃d
qd̃ prius non erat: ꝛ sic semper augmentaretur.
Itẽ qualiter vniretur diuinitati ille panis: iste?
Itẽ si panis est corpus xp̄i: ergo aliq̃d qd̃ nõ est
natũ de virgine: et sic aliquid inanimatum est
corpus christi: ergo est animatũ ꝛ inanimatũ: er
go nõ solũ de virgine habuit originẽ. Non intel
ligas ergo ꝙ aliqd̃ augmẽtũ sumat ex tali cõuer
sione: nec eo modo quo cibus cõuertit' in carnẽ
sed ibi est corruptio .i. desinit ibi esse substantia
panis ꝛ vini: nulla tamẽ generatio. Unde nõ po
test dici ꝙ sit ibi vera trãsubstãtiatio quãtũ ad
hoc ꝙ noua essentia ibi generetur. Hec glo. cu-
ius intẽtio patet: licet verba glosatorem theolo
gum non fuisse sua improprietate demonstrent.
Ex his satis patet quomodo autoritates supra
posite et similes sint moderãde: ad sensum catho
licum reducende. Et tantum de illo.

¶ F De diuinissimi sacramẽti eucharistie vene
ratione seu cultu.

Quia autem ex
predictoꝝ oĩm inuestigatiõe:
sufficiẽter patuit in hoc sacro
xp̄m cõtineri: ꝛ quoad corpus
ꝛ alaz ineffabilẽq3 deitatẽ: re
stat pro cõplemẽto illi' quar-
ti mẽbri inquirere quo cultu: quave adoratione
diuinissimũ illud sacr̃m: tã a sacerdote celebrã-
te: ꝙ a circũstãtib' debeat venerari. Ad hoc eniz
statim facta cõsecratiõe reuerẽter l altũ fert ho-
stiã ipsam pplo ostẽdẽs quatenus visa euchari-
stia ab hoĩb' suppliciter adoret'. ¶ Ad cui' prose- Adoratio tri-
cutionẽ aduertẽdũ ꝙ cõiter ponũt' tres species
adoratiõis large accepte siue veneratiõis: q̃ gre plex.
cis frequẽter nolant' vocabulis: scz theosebia si
ue latria: dulia: hyperdulia. Utimur aũt grecis
vocabulis: q2 in latino eloquio nõ habem' no-
mina simplicia: quib' explicẽtur que per hec no
mina intẽdimus designare. Unde btũs Aug. x. August.
de ciui. dei. c. j. loquẽs de cultu soli deo exhiben
do ait. Ad significandũ deo debitũ cultũ: qm̃ mi
hi satis idoneũ nõ occurrit latinũ: greco vbi ne
cesse est insinuo: q̃d velim dicere. Cõsequẽter ex
ponit ibidẽ: q̃d noĩe theosebia: q̃d latria signifi
cet. De quo .s. lec. xviij. dictũ est in expositiõe hu
ius clausule prefatiõis. Adorãt dñatiões ꝛc. Iõ
breuiter per latriã in ꝓposito itelligẽda est theo Latria
sebia .i. cultus vel seruitus soli deo debitus: q̃ et
adoratio strictissime sũpto vocabulo: dici solet.
¶ Quia autẽ deus colitur actu sacrificij. Est aũt
sacrificiũ ꝺm beatũ Aug. x. de ciui. dei. c. vj. oẽ Sacrificium.
opus qd̃ agitur vt sancta societate inhereamus
deo relatũ scilicet ad illuz finẽ boni quo veraci-
ter esse beati possimus. Sequitur ꝙ oĩ actu in
deũ ratiõabiliter ordinato deus colitur. Est au
tem hm̃õi actus duplex interior et exterior. Et
ꝺm hoc duplex distinguitur latria. Interior la-
tria dicit' actus fidei spei ac charitatis. ꝺm bea- Latria
tũ Aug. in enchi. c. ij. ꝛ seqnẽtib'. Hi enĩ soli in re duplex.
ligione qua deus colitur sequendi sunt: vt ibidẽ
dicit. c. iij. Harũ nãq3 virtutũ actib' debita deo
reuerẽtia exhibetur. Uñ quotiẽs actũ fidei spei
aut charitatis elicio: totiẽs deũ colo: deũ vene-
ror: deũ adoro. ¶ Cuz enĩ in deo summũ domi-
niũ credo: meditor: agnosco ipsumq3 vniuersale
principiũ: creatorẽ: gubernatorẽ: ꝛ principẽ. In
ipso cõsistere summũ dominiũ: oĩsq3 ptãtis ple-
nitudinẽ: sine cui' nutu nec foliũ cadit de arbo
re. In cui' manu oĩa sunt posita: cuius volũtati
resistere nullus põt: cui' sapiẽtiã nil latere: pro-
uidẽtiã cũcta disponere credo. Eius bonitatẽ li
beralissime cõicare: a quo oĩb' donatũ est esse et
viuere: creata cõseruare: ꝯseruata i suos ꝓprios
fines fortiter suauiterq3 ordinare: sueq3 btĩtudi
nis tõnalẽ creare ꝑticipẽ facere: lapsa reparare

perpetue captiuitatis filios precioso sanguine redimere redēptos glorificare:nulla sui vtilitate aut necessitate:sed misericordissima ac perpetua qua nos dilexit charitate: ac cetera innumera infinite sue perfectionis opera mente profiteor. Hec credendo ac meditando actu fidei deū adoro atq3 colo. ℭ 6 Cūq3 ex horum pertractatione agnosco ipsum deū esse rōnalis creature bonū:quā ad se beatifice possidendū ac fruendū creauit in quo tāq̄ in summi boni possessiōe ꝗcq̄d desiderari pōt:summe habet. Ac ꝑ hoc assurgo ad cōcupiscēdū ipsum mihi plus oībus : tāq̄ summū mihi bonū ⁊ cōmodū:⁊ ꝓpter eū sic possidēdū: ꝑpetuo oīa alia paruipēdo. Incipio eū diligere amore cōcupiscētie: qḋ est ꝓprius act᷒ spei. Cū ṗo vltra ꝓgredior meditādo eū hanc sua liberalissimā diffusionē:nō ex preuenientib᷒

Boetius creature meritis:sed intrinseca ac naturali bonitate sua : liuore carēs (vt Boeti᷒ loquit̃ me.v. iij. de cōso.) procedere:ac ꝑ hoc solū ipsum essentialiter bonū sibi solū sufficiētissimū: ac summe perfectū:⁊ ꝓpterea ab oī sua creatura coli: reuereri:honorari:timeri : ꝓpter se ⁊ sup oīa amari: sibiq3 seruiri ⁊ subijci debere dignissimū esse debitū ⁊ iustissimū. Et idcirco actū ꝑfecte dilectionis:quo ipsū nō ꝓpter cōicata bñficia s3 ꝓpter seipsum elicio. Sint q3 mihi creationis: conseruationis:redēptionis:iustificationis:gratificationis : beatificationis beneficia : vie quedam et effectus excitātes ⁊ ducētes ad diligendū eū ꝗ oīm bonū est cā. Diligēdū dico in se ⁊ ꝓpter se finaliter: meq3 totū sibi ꝑ obediētiā ꝑfectā subijciendū. Hic actus dilectionis ꝑfect᷒ est et amor amicitie ac fruitio: ꝓpriusq3 effectus charitatis quo deū colo theologica charitate. Hi sunt act᷒ interioris reuerētie:honoris ac cult᷒ latrie:quibus deū extollo:magnifico sup oīa:tāq̄ vnicum

Quid deum adorare : magnificare ⁊c. summū bonū adoro. Quippe nihil aliud est deū adorare: magnificare : extollere : reuereri : nisi deū talē credere:et talē desiderare:ac sup oīa diligere:qḋ est ipsum talē summū sc3 esse: ⁊ sibi et oībus dñarivelle:ac ꝑ hoc oīa alia estimare tāq̄ nihilū corā eo. Nec se nec aliud velle sibi preponere:nec amare. hoc est qḋ

Raban᷒. Raban᷒ sup Gen. dicit. Adorare est in deū tota mētis intētione tendere. Nō autē mēte tēdimus nisi actu volūtatis aut intellect᷒. ℭ Ecce habes ꝗd est colere ⁊ adorare deū actu iteriore:qḋ breuissime dici potest post btm̄ Aug. et adherere fide:spe:et charitate. Hic eñi verus dei cult᷒:sm̄ eū in enchi. ca. iiij. inchoat̃ fide:spe tenet̃:ꝑficit̃ charitate : nec tñ abinuicē:quatenus perfecte sint separant̃. Hic est

Joh. iiij. verus dei cultus quo pater celestis colit̃ in spiritu ⁊ veritate:sm̄ illud saluatoris Johā. iiij. Ueri adoratores adorabūt patrē in spiritu et veritate. Spirit᷒ est de᷒:⁊ eos qui adorāt eū in spiritu et veritate op3 adorare. Nā et pater tales querit qui adorēt eū. Ubi glo. sup ṽbo. In spiritu et veritate. Nō in tēplo:nō in hoc mōte: sed interius in intimo cordis tēplo ⁊ in veritate cognitiōis. Hec glo. Quid est in intimo tēplo cordis:nisi in amorosa affectione volūtatis? Nā cor frequēter pro voluntate ponitur in scriptura. In veritate agnitionis:in fide trinitatis. ℭ H Latria exterior: signū est aliquod sensibile in ꝓstationem latrie interioris exhibitū:vt sunt actus ⁊ gestus exteriores:ꝗb᷒ quis ꝓfitet̃ int᷒ se credere sperare:⁊ amare eū cui foris exibet̃: vt summū bonum oīm creatorē:salutis ⁊ oīs boni causale principiū atq3 finē. ℭ Sunt aūt hi actus ritus quidā:qui sm̄ christiane religionis pietatatē obseruātur: vt oblatio sacrificij:laudū ⁊ canticorū vocalis ꝓlatio:manuū cōpositio aut extēsio: pectoris tunsio:capitis nudatio:genuū inflexio: corporis totius ꝓstratio et silia. De hac duplici adoratione loquit̃ beat᷒ Joh. Dam. in suo quarto. Qr īquit ex duplici natura cōpositi sumus : intelligibili sc3 et sensibili:duplicē adorationē deo offerim᷒: sc3 spūalē:ꝗ sc3 cōsistit in interiori mētis deuotione:⁊ corporalē que cōsistit in exteriori corporis humiliatione. Et q2 in oībus actib᷒ latrie:id qḋ est exteri᷒: refert̃ ad id qḋ est interi᷒ sicut ad principalius:ideo ipsa exterior adoratio fit propter interiorē vt sc3 ꝑ signa humilitatis ꝗ corporaliter exhibem᷒:excitet̃ noster affect᷒ ad subijciendū se deo:q2 cōnaturale est nobis vt ꝑ sensibilia ad intelligibilia ꝓcedam᷒. Hec Tho. ij. ij. q. lxxxiiij. arti. ij. Uerū signa ista sensibilia equiuoca sunt:quia ⁊ deo exhibent̃ et creature. Non autē sili s3 diuersa itētiōe. Et sm̄ hoc q̄nq3 sunt signa adorationis latrie:q̄nq3 dulie. Cum ergo signa illa exhibent̃ i ꝓstationē sūme maiestatis potētie ac bonitatis diuie:ꝑ ea de᷒ adorat̃ adoratione latria: q2 vt sic nulli pure creature sunt exhibēda. Nā si hec adoratio iterior:vel exterior prefata intētione exhibet̃ alicui qḋ nō est vere ⁊ essentialiter de᷒:nō est latria s3 idolatria:q2 illō cui ipēdit̃ quodcūq3 fuerit citra deū est velut vmbra ⁊ idolū respectu dei vere lucis et ꝑfectissimi entis : vñ d2 idolatria. i. latria exhibita idolo. Et q2 ex actib᷒ frequēter elicitis generat̃ habitus:latria nō solū accipit̃ ꝑ actu summe adorationis:sed etiā pro ipso habitu:sm̄ quā acceptionē d2 virtus ad religionē pertinēs. ℭ J Scḋa

species adoratiōis est dulia. Et d2 dulia a dulos Dulia.

grece qḋ est seruus latine. Inde dulia. i. seruit᷒.

Et accipit̃ dulia tripliciter: ꝓprie: cōiter:⁊ com- Dulia tripliciter

munissime. Proprie accipit̃ ꝑ seruitute siue re- accipit̃.

uerētia quā serui ⁊ subiecti impēdere debēt dñis Augu.

suis ⁊ superiorib᷒. Et sic loquit̃ Augu. x. de ciui. dei. c. j. Ea seruit᷒ ꝗ debet̃ homīb᷒:sm̄ quā precepit ap̄ls : seruos dñis suis subditos esse debere: alio nōie hoc est nō latria:grece nūcupari solet. Vocabulū autē illud grecū non exprimit:sed cōi vocabulo a doctorib᷒ cōiter dulia nōiat̃. Et q2

duplices sunt serui. Quidā mācipia seu possessio Duplices serui

dñi quib᷒ dñi ipsi vtūtur sicut ceteris suis rebus ad ꝓpriā vtilitatē:quib᷒ dñs sm̄ Arist. in politicis. principat̃ dispotico. i. dñatiuo principatu. Alij sunt serui naturaliter : ꝗ carēt naturali prudētia:nec vigent naturali ratione. de quib᷒ dicit phs. Hoies corpore robusti:intellectu autē deficiētes:naturaliter sunt aliorū serui. ꝗ tñ simplr sunt liberi eisq3 dñi principant̃ pollitice ⁊ ciuiliter. Ad vtrosq3 extēdit se dulia. Est eñi dulia pro

prie accepta:virtus qua serui ⁊ subditi suis dñis Dulia proprie accepta quid sit

et superiorib᷒ honorē ac reuerētiā exhibere debēt sm̄ id petri. Serui subditi estote dñis:nō tā tū bonis ⁊ modestis:sed etiā discholis. j. Pet. ij. Ita in vete. lege secundogeniti primogenitos et

suos dños ⁊ maiores adorabant. Vñ Gen. xxvij. Genesis xxvij.

dixit ysaac ad iacob filiū suū. Esto dñs fratrum tuorū:⁊ incuruent̃ ante te filij matris tue. ℭ Du

lia vero cōiter sumpta d2 seruitus quedā reuerē Dulia cōmuniter sumpta.

tialis:sm̄ quā rationales et intellectuales creature se mutuo honore preueniūt ⁊ venerantur: propter quasdā speciales rationes: ꝓpter aliqḋ diuinū vel virtuosum in ipsis repertū : aut salt̄

cis possibiliter nō exclusum. Et sm hoc legitur
hoīes alios quosdā adorasse: q tn̄ neqз fuerunt
ipsorū dn̄i nec rectores: sed ad captandū beniuo
lentiā: vel mitigandā irā: aut ad designādū ali-
quā virtutē: seu in signū specialis amoris et ami
Exod. xviij. citie. Sic legit de moyse i Exo. xviij. q egressus
in occursum cognati sui ietro ipsum adorauit.
Sic Jacob de mesopotamia progrediēs: in ter-
rā pronus adorauit septies fratrē suū Esau ap-
propinquantem. Gen̄. xxxiij. Et dauid adorauit
Jonathan filiū Saul. j. Regū. xx. ¶ R Et notā
ter dictū est ꝓpter aliquod diuinū in illis ratio
nabilib' creaturis cōiter reptū. Hoc diuinū est
Damascenus. q sunt cōditi ad dei imagine. Un̄ dicit Damasce
j. Pet. ij. nus. Cuius grā nos inuicē honoramus: nisi qz
ad imaginē dei facti sumus: ꝓpter qd̄ et. j. Pet. ij.
dr. Oēs honorate. Nam sicut charitas et dilectio
extēdit se ad oēs dei imagine insignitos: beati-
tudinis quoqз (que trinitas ipsa est: ad cuius
imaginē insigniti sunt) capaces. Et hoc modo
extēdit se dulia ad oēm creaturā nō damnatam.
Nō eni extēditur ad demones et reprobos ꝑ dā-
nationis sententiaз a beatitudine ꝑpetuo exclu-
sos. In quib' etsi imago dei quantum ad natu-
ralia ꝑseuerat nec deleri potest: tn̄ qz a deo per-
petuo separati: beatitudinē sm ordinatā dei po
tentiā adipisci nō possunt: tanq̄ inimici a deo p-
scripti: a nobis nullatenus sunt honorādi. Sic
etiā propter alias gratias et dona gratis data na
turalib' superaddita: vt sapiētia: virtus: et cete-
ra dona gratis data: q̄ ad edificationē vel eccle-
sie vel ꝑsone a deo donant: dulia adorant: quasi
phs i politicis. in hoc alios nō habentes talia precellētes. Sic
in politicis phs dicit: q homines ratione vigen
tes naturaliter aliorū sunt dn̄i et rectores. et per
hoc ceteris magis honorandi. Sic pharao ho-
norauit Joseph. Et nabuchodonosor Danielē.
Et lex docet senes honorandos dicēs. Corā ca-
no capite cōsurge: et honora ꝑsonā senis: et time
dominū deū tuū. Leuitici. xix. Sic gratiā dei ha
Gregori' bentes honorādi sunt. de quibus beat' Grego.
sup Ezechielē. Boni et virtuosi honorandi sunt:
ne forasse per eos ille prouocet qui eorū corda
inhabitat. Magis autē creatura iā beata ratio-
nabiliter est adorāda. Sic abraam adorauit an
gelos. Gen̄. xviij. Josue cecidit pronus in terrā
adorās angelū. eiusdē. v. ca. Uerum q intelligi
ptr iā angelis personaз dn̄i adorasse mittentē.
Uerū qz vt dictum est signa adorationis exterio
ris sunt equiuoca: aliud significantes dum deo:
aliud dū creature exhibent: propter qd̄ ea q̄ cō-
muniter: vsu ad diuine maiestatis protestationē
Augusti. exhibent: creature exhibenda non sunt. De quo
beat' Aug. x. de ciuitate dei dicit. Multa de cul
tu diuino vsurpata sunt que honorib' deferunt
humanis siue humilitate nimia: siue adulatiōe
pestifera. Ita tn̄ q ea quib' deferunt homines
habent qui dicunt colendi venerandi. Si autē
multū eis additur et adorandi. Quis vero sacri
ficandū censuit nisi ei quē deū aut sciuit aut pu
tauit aut finxit? Ideoqз Johannes angelum in
Apoc. vi. Apocalip. c. viii. sibi loquentē adorare volens
prohibitus est ab eo dicente. Uide ne feceris.
Tū ad ostēdendū dignitatē hoīs quā cōsecutus
est per xp̄m vt angelis equet. Un̄ subdit ibidem.
Cōseruus tuus sum: et fratrū tuorū. Tū ad exclu
dendū idolatrie occasionē. Un̄ subdit. Deū ado
ra. ꝓpter cuius occasiōis vitationē: mardoche'
noluit adorare superbissimū aman timēs ne ho

norē dei transferret ad hoīem: vt dr̄ Hester. xiij.
Dulia sumpta cōissime. ¶ L Dulia cōmunissime sumpta extēdit se etiā
ad latriā: prout dicit reuerentiā et honorē exhi-
bitos et minorib' et parib' et superiorib': nedum
participatū dominiū habētib' puta creaturis:
sed etiā vniuersalissimo creatori habenti vniui-
tatā et vniuersale presidētiā. Et ita loquit glo. su
per illud ps. Dn̄e de' meus in te speraui. iuncta
glo. sup illud ps. In ecclesiis bn̄dicite deo: dn̄o
de fontib' israel. ps. lxvij. Dn̄e dicit p omnipo-
tentiā: cui debet dulia. De' per creationē: cui de
Augusti. betur latria. Et btūs Aug. super illud Mat. iiij.
Dn̄m deū tuuз adorabis et illi soli seruies: dicit.
Seruitus duob' modis ac diuersa significatiōe
solet appellari. Dicitur eni latria: dicitur et du-
lia. Sed dulia intelligit seruit' cōis: hoc est: seu
deo: seu homini: seu cuiuis rerū nature exhibi-
ta. Unde etiā seruit' idest dulos grece nomē ac-
cepit. Latria autē appellatur seruit' illa que sola
diuinitatis cultui debita: nec vlla est particip-
da creature: vnde idolatre nūcupant. Hec Aug.
qui duliā in hac autoritate accepit tertio mō si-
ue largissime. ¶ Sed notandū q qz in deo cōsi-
deramus dignitatē et ꝑfectionē creature incōi-
cabilē sm nomē: vt est essentia diuina et natura:
q̄ creature incōicabilis est. Unde creatura deus
proprie vel diuina natura dici nō pōt. Cōsidere-
mus et i deo dignitatē cōicabilē: nō sm eūdē gra
dū sed sm idē nomē: vt sapientiā: potētiā: boni-
tatē: presidentiā: dominiū. Nā et cratura dr̄ po-
tēs: sapiens dn̄s et c. Ratiōe perfectiōis incōica-
bilis creature debet deo adoratio latrie: q̄ sim-
pliciter incōicabilis est creature: intellige sm no
mē. Rōne ꝑfectiōis cōicabilis debet deo honor
et adoratio cōicabilis sm nomē cōicabile: qd̄ est
dulia cōiter acceptū. Et sic loquit glo. allegata.
Deo cui debet latria. i. honor incōicabilis quē-
admodū deitas est icōicabilis. Dominiū eni cōi
catur creature sm q dicim' q deus potēs facit
creaturā potētē. Sapiens est: et facit creaturā sa
piētē. bonus est: et facit creaturā bonā. ita q par
ticipat ei' bonitatē. Et sm hoc debet ei honor:
quia descēdit in cōmunionē: licз ratiōe dignita-
tis: in quatū participatiōe dicim' esse creaturā.
Et iste honor nolat nole cōi qd̄ est dulia. Et ita
patet sensus hui' gl. Benedicite deo cui debet la
tria. Dn̄o: cui debet dulia. Uel vt addit i ps. vij.
Domine per potentiā: cui debetur dulia. Deus
per creationē: cui debetur latria: qz creatio acti
ua nō cōicatur creature: sed bene potētia cōica
tur. ¶ M Non tn̄ intelligēda sunt hec q in deo
differāt essentia: dominiū: sapiētia: quasi distin
cte perfectiōes: quarū vna sit creature cōicabi-
lis: alia incōicabilis. Nā nihil distinctū ab essen-
tia dicit potētia: sapiētia et c. In deo eni est tantū
vna perfectio: que est diuina essentia: et hec oib'
modis est sapiētia: veritas: et potētia. Nec sapiē
tia plus vel veritas est sapiētia q̄ essentia. Unde
non plus distinguitur sapiētia ab essentia a bo-
nitate vel eternitate: q̄ sapiētia a sapia. Qd̄ pla-
ne dicit btūs Aug. in de triplici habitaculo. Oia
vnū sunt i deo: excepto qd̄ ad relationē ptinet.
Nā sapiētia et veritas dei et eternitas: nō diuersa
sunt: sз vnū sunt: sicut et oia. Sapiētia eni dei nō
magis sapiētia: q̄ veritas est. Et nō magis veri
tas: veritas est: q̄ sapientia: q̄ eternitas: q̄ cete
ra dei. Oia vnū eni sunt in deo: et nō solū inter se
eadē sunt in deo: sed nō aliud sunt: q̄ ipse deus.
Hec ille. Et ita nec aliquid in deo realiter cōica

tur creature & nō alio: puta potētia: sapiētia: nō
substātia vel essentia. Nihil enī est qd' i deo reali
ter cōicat creature: sed sm nomē tm: hoc est no
mē potētia: nomie sapiētia: vniuoce attribuitur
creature et deo: & hoc sm rationē generalē non
specificā. Nō enī est sapietia dei eiusdē rōnis spe
cifice: & sapietia creature: qz illa est substātia ista
accidēs. Nomē aūt de': diuinitas: nō attribuit
vniuoce & proprie creature. Et sm hoc nō sunt
rōnes diuerse adoratiōis in deo realiter: pp̄ter
quas diuerse adoratiōis spēs deberent deo. Sz
quōcūqz a nobis cōsideratur de': siue in se abso
lute vt infinite pelag' sub'tatie siue in ordine ad
creaturā vt creator: dn's: cōseruator: per potētiā
sapiētiā: bonitate: semp̄ debet sibi adoratio la
trie: qz totū est idē in deo. Nec dulia ita q̄ debet
dn'o sm p̄dictā gl. distinguit a latria: sed est act'
latrie. Neqz dulia accepta distinguitur a latria
nisi sicut genus a specie. Et sicut idē est: lotres &
hō & aial: ita idem actus adorationis: puta quo
profiteor deū summū: infinitū: & oipotē. &c. est
actus latrie & dulie gn'aliter accepte. Sic ergo sa
piētia diuina: & de' idē sunt: sic dulia deo debita
et latria idē sunt. sicut aial rōnale & hō: licet no
mē dulia generale sit ad actū adoratiōis diuine
& ad actū adorationis creature. ¶ N Licet aūt
tm̄ sit vna rō adoratiōis in deo: que est infinita
dei maiestas: etiā quibuscūqz terminis differē
tib' exprimat: est tn̄ differētia aut multiplex rō
debiti in creatura: qua ipsa creatura obligat ad
colendū deū cultu latrie: sm multiplicitate bn'fi
cioȝ et gratiarū a deo acceptarū: sic debitor est
hō rōne beneficij creatiōis: rōne beneficij redē
ptionis: iustificationis: glorificationis. Etiā qz
nō equaliter oēs recipiūt: nō est equale debitū
qz iuxta euangelicā parabolā. Cui plus cōmitti
Matth. xxv. tur plus debet. Vn̄ vni dedit dn'o duo talēta: alij
qnqz. Et plus debuit cui quinqz cōmisit: q̄ cui
vnū. Et sic ex parte cōmissi seu accepti nō est eq
le debitū: tn̄ eq̄lis honor: qz honor rn̄det digni
tati: & eadē dignitas est in deo q̄ accipio hoc & il
lud. His similiter cōcordat doctor irrefragabi
lis parte. ij. q. xxx. ¶ O Diuiditur aute cōiter
dulia primo mō vel secūdo modo accepta: vt scz
tantū creature debetur: in duliā maiorē & duliā
minorē. Dulia maior est tertia spēs diuisiōis pn
Hyperdulia. cipalis siue p'se suprapposite q̄ hyperdulia dr ab
hyper: qd' est super: quasi excellēs dulia. Minor
dulia simplr obtinet nomē dulia generale sine
addito. Hyperdulia est seruit' quedā reuerētia
lis exhibita rōne excellētie singularissime & emi
nēns in eo cui exhibet: qualis est reuerētia exhi
bita vgini gl'iose: in qua est prerogatiua excellē
tissime & singularissime dignitatis: pure creature
ɔcessa: in eo q̄ est mater dei: q̄ excellit cherubin &
seraphin oēs angelicos spūs. Hec ēt hyperdulia
sm q̄sdā ɔuenit monarchis eccl'ie pape & īparato
ri. Qd' admitti pōt faciēdo cōpationē statuū offi
cioȝ & dignitatū i eccl'ia militate: ibi manēdo p̄
cise. In his enī supremus & excellētissimus stat'
in spiritualibus est papat'. In secularib' est ma
iestas imperialis. Sic admittit papa tāq̄ supre
mus hierarcha in politia ecclesiastica: vt sibi fi
deles prosternātur vsqz ad pedū oscula: nō q̄dez
rōne sctitatis psonalis (si recte est sibi cōscius: &
cōnis cōpos: cū sit hō fragilis: nesciēs sicut cete
ri an amore vel odio dign' sit) sed rōne dignita
tis sui stat': qz vicarius est xp̄i in terris: qui po
testatis plenitudinē ɔcessit petro: & cuilibet suo

legitimo successori. Hinc fortassis crucē gerit i
sandalijs: quā osculandā offert: tāq̄ locū gerēs
crucifixi: honorē illū nō sibi vsurpans: sed in do
minū cuius signū osculatur retorquens. Claues
etiā habet in signo siue armis: qz successor eius
est: cui singulariter clauiū potestas in sua pleni
tudine est collata. Sic & reges & imperatores pa
tiūtur prostrationes: & vsqz ad terrā genuflexio
nes sibi exhiberi. Sicut legitur. ij. Reg. xiiij. Da ij. Reg. xiiij.
uid non repulit adorantes se super faciē terre:
sed magis petita cōcessit. In quo nō reprehēdū
tur tanq̄ honorē sibi indebitū arrogantes. Vē
rū loquēdo de hyperdulia coparando aduiuer
sitatē creaturarū: nō potest reuerētia illa hyper
dulia nūcupari. ¶ Dulia minor siue simpliciter dulia mi
dicta: est reuerētia cōis alicui exhibita nō in at nor siue
testationē alicui' excellētie singularissime: sed simpr dicta q̄ sit
sm rationē excellētie cōem multis: qualis est re
uerētia exhibita prelatis inferioribus in sacris
ordinibus cōstitutis: aut in dignitatibus perso
nis virtuosis: holbus sapiētia precellentibus: im
mo & beatis angelis & animabus sanctis: poten
tibus nobis ferre auxiliū: aut nostrā indigentiā
releuare. Vel sm suā gn'alitatē: q̄buscūqz creatu
ris: rōnalib' & intellectualibus beatitudinis ca
pacibus: sm dei potētiā ordinatā. Et pōt queli
bet harū specierū accipi vel pro actu interiori:
vel pro actu exteriori: vel pro habitu ex actibus
hmōi generato correspōdēter ad dicta superi' Quid et
de latria. ¶ P Quia aūt materiā adoratiōis in quō ado
trauimus: paulo latius in ea moreimur: vt parti randuȝ.
cularius nosse possim' que & quō adorare opor
teat: sic indiscreta nostra adoratio sit: aut negli
gēs: ni nostrāqz sugillationē audiamus a dn'o. Job. iiij.
Vos adoratis qd' nescitis. Johan. iiij. Et illud Matth.
Matth. xxv. Quādiu nō fecistis vni de minorib' xxv.
his: nec mihi fecistis. Inq̄ram' igit. An creatu
re rōnales & res insensibiles a nobis adorande
sint. Vt exēpli causa: crux xp̄i: imagines sctōꝝ &
reliquie: ac cetera ad xp̄m vl' mēbra eius: hoc est
sanctos: pertinētia. Secūdo an xp̄i humanitas
sit latria veneratione adorāda. Ex quibus clare Aduerte
patebit: que et quomodo in altaris sacramento q̄ hic de
consistentia sunt adoranda. ¶ Quantum ad pri adoratio
mū notādū q̄ adoratio i suis specieb': latria: du ne dicāt.
lia: & hyperdulia descripta est in sua p̄pria signi
ficatiōe: prout tm̄ conuenit nature intellectuali
seu rōnali: rōne cuiusdā superioritatis & excellē
tie tāq̄ obiecto p̄prio siue per se adorādo. Acci
pitur aūt & largi': vt ēt extēdit se ad ea q̄ nō p se
aut p̄pter se: sed per accidēs & p̄pter alio venerā
tur: nec principalr ad ea terminat adoratio: sz ad
aliud per ea q̄ habēt aliquē ordinē represētatio
nis: cōtinētie: cōiunctiōis: aut alteri' hmōi ha
bitudinis. Et qz adoratio nō cōuenit illis tāq̄
obiectis adoratiōis actū terminātib': sz q̄si me
dijs p q̄ adoratio terminat ad obiecta p se & prin
cipalia: iō eoꝝ adoratio eisdē nolbus nolat & ad
easdē spēs reducit adoratiōis: q̄ sunt pricipaliū
obiectoꝝ: p̄pter q̄ illa venerant. Et p hoc adora
tio nō ɔuenit vniuoce his & illis: sz analogice. Et
sic adoratio p̄ut attribuit illis min' principali'
est veneratio alicui' nō p̄pter se: sz p̄pter aliquā
habitudinē specialē: quā habet ad aliō principa
liter adorādū. Et illo modo pōt sic distingui in
species latriā: duliā et hyperduliā: vt latria dica
tur reuerētia vel veneratio que debet alicui: nō
tanq̄ simpliciter summo: sed tanq̄ habenti spe
cialē habitudinē ad simpliciter summum latria

p̄pꝛie dicta adoꝛādū: ⁊ sic suo mō de aliis speciebꝰ. ¶ Q Est autē hec habitudo rei inanimate: aut insensibilis ad naturā intellectualē vel rationalē adoꝛabilē in genere duplex. Una est ratione repꝛesentatiōis. Alia ratione specialis cōiunctionis aut vnionis: vt q̄ pars cōtinens habitus: idest vestis possessio cōtingens vel aliqđ simile. Repꝛesentatio autem fit tripliciter. Una fundaꝛ in similitudine rei repꝛesentātis ad repꝛesentata: que imitatur ipsam in quibusdā accidētibus similibꝰ. sicut imago picta vel sculpta ſm similē protractionē et figurationē mēbꝛoꝛū chꝛisti: siue in ea figura in qua natꝰ est siue ī qua p̄dicauit: siue qua crucifixus in ligno pepēdit: siue qua a moꝛtuis resurrexit: ascēdit: vel ad iudiciū venturꝰ expectatur: ſm quā in recoꝛdationē venire facit personā chꝛisti veri dei et hominis. Alia est repꝛesentatio que sumiꝛ nō ex figurali similitudine mēbꝛoꝛū chꝛisti. gr̄a exēpli: ſm coꝛpoꝛalia lineamēta: sed ex quadā extensione vel distēsione partiū: bꝛachioꝛū scꝫ ⁊ crurū sanctissimi coꝛpoꝛis chꝛisti in cruce pendētis. Et p̄ hoc etiā in recoꝛdatiuā chꝛisti sic passi facit noticiaꝫ deuenire. sicut crux picta vel sculpta ēt sine imagine appēdētis ad memoꝛiale dominice passionis. Tertia est repꝛesentatio non ex aliqua p̄dictarū similitudinū: sed ex volūtate ⁊ beneplacito dei: q̄ voluit per aliqua p̄cedētia facta chꝛistū significare ⁊ figurare: sicut petra deserti: ⁊ serpēs eneus chꝛistū figurabāt. Imagines p̄mis duobus modis adoꝛātur simili specie qua adoꝛatur repꝛesentatū. Uñ si fuerint imagines chꝛisti adoꝛanꝛ eadē specie: qua chꝛistus. i. adoꝛatione latria. Si beatissime virginis hyperdulia. Si beati petri vel alteriꝰ sancti dulia. Hec tñ adoꝛatio magis terminaꝛ ad rē significatā: q̄ ad ip̄aꝫ imaginē. Unde Damas. lib. iiii. sententiarū. Honoꝛ qui exhibetur imagini: refertur ad illū cuiꝰ est imago. Uñ dicit magnꝰ Basilius. Honoꝛ imaginis ad prototypū peruenit. i. exēplar. Est eñ prototypꝰ p̄ma foꝛma seu foꝛma exēplaris: ad quā facta est imago. De hac adoꝛatiōe imaginis xp̄i habeꝛ in quodā decreto synodi Constātinopolitane: vbi diciꝛ. Sacratā imaginē dñi nr̄i iesu xp̄i ⁊ oīm liberatoꝛis ⁊ saluatoꝛis equo honoꝛe cū libꝛo euangelioꝛū scōꝛū adoꝛari decreuimus. Et infra. Si q̄s ergo nō adoꝛat iconā saluatoꝛis xp̄i: non videat foꝛmā eius qñ veniet in gl̄ia paterna gloꝛificari ⁊ gloꝛificare scōs suos: sed alienus sit a cōione ipsiꝰ ⁊ claritate. Q̄ autē repꝛesentāꝭ tertio mō habet rōnē imaginis nō sic adoꝛaꝛ. In illis eñ non apparet aliqua sensibilis imitatio similitudinis: rōne cuiꝰ repꝛesentet statim xp̄ꝫ: sed dictabat ex aliquo occulto mysterio. vñ ⁊ figure mystice dicebanꝛ: p̄pter q̄ð nō statim intuētē in rememoꝛationē figurati perducebāt. Et sic facile adoꝛatio terminaretur ad rem illā figurātē: et nō ad figuratū p̄cederet. Qđ cōsiderās rex ezechias serpentē eneū q̄ iussu dei per moysen fuit erectus: vt ipsius aspectu iudei a moꝛsibꝰ serpētū sanarenꝛ: laudabiliter cōtriuit: cōsiderās populū ipsum serpētē adoꝛādo gloꝛiā nō deo: sed serpēti tribuere: vt habeꝛ. iiii. Reg. xviii. ⁊ in ca. q̄ sancta. lxiii. dist. ¶ R Ex his apparet q̄ in adoꝛatiōe imaginū ⁊ alioꝝ per accidēs adoꝛatoꝝ: q̄uis sit vnꝰ actus exterioꝛ: vt genuflexio vel aliud signū reuerētie: tñ in adoꝛatiōe interioꝛi sunt duo actus distincti: quoꝝ vnꝰ terminaꝛ ad imaginē: non tñ absolute vt est hec res materialis: hic lapis: hoc aurū vel lignū: sed ad rē ipsam inquantū est imago xp̄i vel alicuius sancti. Hic actus est quedā recognitio qua recognosco rē illā vt oꝛdinatā ad repꝛesentādū chꝛistū. Uel cōplacētia qua mihi cōplacet res illa vt talis imago honoꝛāda propter prototypū. ⁊ ille actus pertinet ad latriā analogice. Alius actus est qui imediate terminaꝛ ad prototypū: quo recognosco id q̄ð repꝛesentaꝛ tāq̄ sūme bonū vniuersale oīm principiū. Ad quē actū eliciēdū moueoꝛ per appꝛehēsionē imaginis. Et hic actꝰ vere est actus latrie p̄pꝛie dictꝰ: q̄ solū terminaꝛ ad imaginatū: ⁊ nō imaginē. Nō eī vidēdo imaginē recognosco ip̄aꝫ imaginē quā video eē sūmū bonū: siue cōsiderē ip̄aꝫ in rōne imaginis: siue absolute vt rē aliquā in se. Et iō q̄ð d̄ꝛ eodē actu adoꝛādā esse imaginē: ⁊ illud cuiꝰ est imago: intelligēdū puto de actu exterioꝛi: cui coꝛrespōdent duo interioꝛes: quoꝝ vnꝰ terminaꝛ ad imaginē aliꝰ p̄cise ad prototypū. Foꝛte tñ quātū ad actꝰ affectus sustineri posset: q̄ esset vnꝰ affectꝰ terminatus ad vtrūq̄ꝫ oꝛdine quodā sicut eodeꝫ actu diligo creaturā ⁊ deū: huꝫ diligo creaturā p̄pter deū: q̄ ſm aliquos simul est vsus ⁊ fruitio. Usus inquantū terminaꝛ ad creaturā. Fruitio inquātū terminaꝛ ad deū: nō aūt sic de actu intellectꝰ. Et sic accipiēdū est q̄ð in decreto synodi Cōstātinopolitane supꝛa allegato d̄ꝛ. Dignū est vt ſm cōgruētiā rōnis ⁊ antiquissimā traditionē: p̄pter honoꝛē qui ad p̄incipalia ipsa refertꝛ: etiā deriuate icone. i. imagines honoꝛētur ⁊ adoꝛētur. Adoꝛētur inquā nō p̄ se quasi in ipsis sit aliqua virtus: vñ releuari aut iuuari possit hūana infirmitas: sed tanq̄ signa xp̄i ⁊ scōꝝ q̄ ferre possunt auxiliū postulāti. Et hoc est q̄ð dicit canō: venerabiles. de cōse. dis. iii. Uenerabiles inq̄t: imagines chꝛistiani non deos appellant: neq̄ꝫ seruiunt eis vt diis: neq̄ꝫ spem salutis ponūt in ipsis: neq̄ꝫ ab eis expectāt futurū iudiciū: sed ad memoꝛiā ⁊ recoꝛdationē p̄mitiuoꝝ venerātur eas et adoꝛāt. Sic ad adoꝛādū chꝛisti imaginē hoꝛtaꝛ beatus Augu. de visi. infirmoꝝ: vbi loquēs de tali imagine dicit. Hāc cōplectere humiliter venerare suppliciter: cū hec ad mēoꝛiā tibi reducat crucifixū. Hic est vnus modus loq̄ndi de imaginū adoꝛatiōe. ¶ S Alii sunt q̄ distinctionē supꝛadictā adoꝛatiōis nō attēdūt: sed adoꝛationē p̄sertim latriā in sua p̄pꝛia accipiūt significatiōe. Hi dicūt q̄ imago neq̄ꝫ vt cōsideratur ī se ſm q̄ est lignū: lapis aut metallū: neq̄ꝫ vt cōsideratur ſm rationē signi ⁊ imaginis est adoꝛāda: q̄ qualitercūq̄ꝫ cōsideretur: est res quedā insensibilis ⁊ creatura: cui adoꝛatio latria minime est exhibēda. ¶ Qđ vero chꝛistiana religio imagīs sustinet ī ecclesia ⁊ oꝛatoꝛiis: nō permittit eo fine: vt ipse adoꝛenꝛ: sed vt fideliū mētes per earū inspectiōes excitētur ad reuerētiā: ⁊ honoꝛē exhibendū his: quoꝛū sunt imagines in quoꝝ cognitionē recoꝛdatiuā ducūt. Et hic modus dicēdi videtur esse Roberti holkot sup illō sapiētie. Infelices sunt: ⁊ inter moꝛtuos est spes illoꝛū: q̄ appellauerūt deos suos opera manuū suaꝝ. vbi sic dicit. Nō video esse hūi dictū q̄ eodē honoꝛe honoreꝛ deus ⁊ imago eiꝰ. Sed mihi videtur dicēdū: q̄ neq̄ꝫ adoꝛo imaginē xp̄i q̄ lignū: nec q̄ imago: sed adoꝛo chꝛistuꝫ coꝛam imagine chꝛisti: q̄ scilicet imago xp̄i excitat me. ad amandū xp̄m. Hic modus loq̄ndi originē videꝛ trahere ex dicto quodā beati Grego. qui sermo cp̄o massilie.

Margin notes: Repꝛesentatio fit tripliciter. — Damascenus. — Basilius magnꝰ. — Augustinus. — Sapientie. xiiii. — Gregoꝛ.

fi imagines destruentur ne adorarent̄:ita scribit
vt habet̄ de cōsc.dist.iij.perlatū. Perlatū est ad
nos q̄ incōsiderato zelo succēsus: sctōꝝ imagi-
nes sub hac q̄si excusatiōe ne adorari debuissēt
pfregeris. Et q̄dē q: eas adorare vetuisses oīno
laudam⁹ fregisse vō rep̄hendimus. Dic frater a
quo factū sacerdote aliq̄ñ auditū est qd̄ fecisti:
Aliud est em̄ picturā adorare aliud per picture
historiā quid sit adorādū addiscere. Nā qd̄ legē
tibus scriptura:hoc idiotis prestat pictura cer
nētib⁹:q2 in ipa ignorātes vidēt quidē sequi de
beāt. In ipsa legūt qui literas nesciūt. Vñ ꝛ pre
cipue gētib⁹.i.laicis:p lectione pictura est. Ad
Damasc. idē videt̄ sonare Damas.lib.iiij.sn̄larū dicens.
Q2 nō oēs noscunt lrās:neq3 lectioni vacāt:pa
tres excogitauerūt velut q̄sdā triūphos in ima
ginib⁹ hoc describere ad velocē memoriā. Qua-
propter multotiēs nō ꝑm mentē habentes dñi
passionē:imaginē crucifixionis xp̄i vidētes:ꝛ in
salutaris passionis memoriā venientes: pciden
tes adoramus xp̄m. Ecce dicit xp̄m adorari ad
inspectionē imaginū ducentiū in noticiā reme
moratiuā xp̄i. Hoc etiā dr̄ in canone allegato:
venerabiles. vbi addit̄ in fine. Sed nō seruiunt
eis scē imaginib⁹:cultu diuino: sicut nec alicui
creature. quo innuitur imagines nō adorari la
tria. ¶ T Inter hos duos modos maior est di
scordia in locutiōe q̄ in re. Vterq3 em̄ modus h̄
intēdit: q̄ creatura adorari nō ꝺ3 latria adora-
tione p se tāq̄ termin⁹ adoratiōis: ꝛ hoc latria
pprie dicta. Vterq3 etiā admittit q̄ ad apprehē
sionē imaginis mēs fert̄ cognitiue et affectiue i
prototypū ipsuꝫ adorādo. Vterq3 etiā modus ad
mittit q̄ vidēs imaginē:h3 actū aliquē respectu
imaginis:q̄ terminat̄ ad imaginē ipsam: vt est
rep̄sentatiua imaginati. An aūt aliq̄s hoꝝ actuū
debeat dici adoratio imaginis videt̄ esse diuersi
tas:q̄ videt̄ ita resolui posse:q̄ act⁹ ille quo co-
gnitiue ꝛ affectiue feror in prototypū:sit adoratio
latria dubiū nō est. Vtrū aūt actus quo feror i
imaginē debeat dici adoratio. Dicit̄ q̄ est ado-
ratio analogice ꝛ ip:opzie nō aūt pprie: qm̄ est
respectu creature. Si ꝟo vn⁹ act⁹ fuerit exterior
vel vn⁹ elicit⁹ interior:respectu vtriusq3 imagi
nis ꝛ prototypi:ille est adoratio latria pprie qua
Error quidam tenꝰ terminat̄ ad prototypū:ꝛ adoratio analogi-
h[ominum] mere ca in quātū terminat̄ ad imaginē. ¶ V Expli-
dicētiū in cīt ps quorūdā hoīm stolidus error: q̄ adeo ad
imaginib⁹ imagines afficiunt̄:vt in ipsis credāt esse aliq̄d
aliq̄d ee numinis:gr̄e vel sanctitatis:quib⁹ potētes sint
numinis. facere miracula:p̄stare sanitates:eripere a peri
Bernar. culis:ꝛ a nocumētis ac insidijs preseruare:ex h̄
assurgētes ad coꝝ venerationē:vt p̄missoꝝ aliq̄d
cōsequant̄. Arguit̄ ex eodem nōnulloꝝ indocta
simplicitas ꝛ indiscretio:qua reuerēti⁹ adorant
imagīes pulchras:q̄ turpes:nouas q̄ vetustas
aut ecōtra ornatas venustiori auro et purpura
q̄ nudas:credētes eas eo sanctiores quo p̄cio-
siores. Et vt Bern. ait:offerētes liberi⁹ auro te-
ctis vbi magis cernit̄ diuitiarū cumul⁹. Arguit̄ ꝛ
alioꝝ rudis leuitas:q̄ ip:onidevota emittūt:ad
peregrinādū se obligāt:nūc ad illā:nūc ad alias
ecclias intuitu certarū imaginū:credētes illas
maiori i illa q̄ sites in alijs fulgere ꝟtutib⁹:cla
rere miraculis:ex maiori fulciri p̄ītē. Hec cola
in vanā trāseūt supstitionē in quā nō inciderēt
si rōnē adoratiōis ac veri cult⁹ attēderēt:aut si
ignorāt:informationē humiliter a doctoribus
reciperēt. Patet siquidē imagines fore res isen
sibiles:q̄ ex certa ptiū suarū figuratiōe ꝛ ordine
imaginis nomē sortiūt̄:vñ eis puenit res alias
significādo rep̄sentare. Rō aūt adoratiōis i deo
vt dictū est:est pfectio summa ac vniuersalis p̄-
sidētia. In creaturis vero est aliq̄d diuinū puta
virt⁹:potestas: aut excellētia aliqua singularis
a deo participata:quoꝝ q: neutrū reperit̄ i ima
gine:nulla talis ppter se adorāda est: neq3 auxi
liū quodcūq3 ab eis postulandū est. Neq3 em̄ vi
dent:neq3 audiūt:neq3 se intelligūt venerātes.
Sūt em̄ creature inanimate:quib⁹ nec est sen
sus:neq3 intellect⁹. Oīa em̄ q̄ dicta sunt a deo ꝛ
sanctis quoꝝ sunt imagines:quīt p se corā ima
ginib⁹ adorādi sunt:fidelr expectant̄. Ipse vero
imagines p accidēs honorant̄:nō ppter ꝟtutē:
potētiā:aut gratiā eis inexistentē:s3 ppter rep̄- Imagīes p accidēs honorāt̄
sentationē coꝝ quib⁹ talia insunt. Hinc (vt.s.
allegatū est)neq3 ipsis vt dijs seruim⁹:nec spē
salutis in eis ponim⁹: nec iudiciū ab ipis expe
ctam⁹. ¶ X Qd̄ si aliq̄ñ miracula fiūt hoībus
etiā ad eas pfluētib⁹:adiutoria aut sanitates p̄-
stant̄:nō hoc ꝟtute imaginū:s3 ꝟtute dei: mini-
sterio bonoꝝ angeloꝝ ad itercessiōes sctōꝝ ptin
gūt. Vel etiā nōnūq̄ opatiōe demonū ad fallē-
dū inordinatos cultores deo pmittēte exigente
taliū isidelitate. Nec tñ ppter h̄ imagines p̄cidē
de sunt:aut de oratorijs elimināde occasiōe ido
latrie deuitāde. Aut pegrīatiōes ad certas ima
gines vl̄ certa loca:p̄sertim pseccrata:vel etiā pse
crāda penit⁹ reprobāda. Nō em̄ vsq3 qnaq3 negā
dū est:q̄n in certis locis singlr relucēt beneficia
dei ꝛ maiora crebri⁹ q̄ in alijs:vel ppter sctōꝝ
reliquias ibi pditas:vel occulta ministeria (al's
mysteria) futuris tpib⁹ ibi celebrāda aut celebra
ta:vel alias cās nobis occultas: ppter q̄s deus
vnū locū elegit suo cultui nō aliū. Si primo ele
git tabernaculū qd̄ per moysen erigi mādauit. Deut. xii
Deide locū in sylo. Deide tēplū salomonis i hie
rusalē. Vñ ait moyses. Caue ne offeras holocau
sta tua in oī loco quē videris:s3 in eo quē elege-
rit dñs ꝛc. Nā et iacob vt habet̄ Geñ. xxviij. post
scale:cui⁹ summitas celū tetigerat: angeloꝝq3
in ea ascēdentiū et descēdētiū visionē:ait. Vere
dñs est in loco isto ꝛ ego nesciebā:surgensq3 ere
xit lapidē in titulū:fundēs oleū desup:appella-
uitq3 nomē loci illi⁹ bethel:qd̄ itꝑpretat̄ dom⁹
vel habitaculū dei. Vñ ꝛ dixit. Terribilis est lo-
cus iste:nō est hic aliud nisi dom⁹ dei ꝛ porta ce
li. Idcirco locū istū tituli erectiōe sacrificio ꝛ vo
to qd̄ dño vouerat honorauit. Edoct⁹ inquam
diuinit⁹ didicit quāta ꝛ q̄ mirabilia operaturus
erat in loco isto. Nā ibi fundandū erat tēplū ad
dei spālē cultū. Ibi psummaturus erat dñs op⁹
nr̄e redēptiōis:seipm p̄ri in cruce offerēs. Pro
pinquus em̄ erat locus crucifixiōis. Ideo post
reditū de mesopotamia ibidē sacrificiū obtulit
vt habet̄ Geñ. xxxv. Nō solū ppter locū:s3 ppter
mysteria ibidē futura:in loco isto dño sacrificata Augustī.
uit. Vñ Aug. in gl. Sup lapidē libauit iacob nō
lapidi. Sic nec reprobari pōt:si dū in vno loco:
vel corā vna imagine crebrescūt miracula: sani
tates:ꝛ cetera beneficia in eodē loco:nō locū:s3
deū qui inibi operat̄:laudare: nec imaginē:sed
corā imagine:deū ꝛ sctōs ptingat adorare. Ita
q̄ nō inanimatis:s3 deo ꝛ sctis ei⁹ honor:laus:
ꝛ adoratio ipēdat̄. De hoc latius.s.lec.xxxij. p̄-
ctū est:qua rationabili discretiōe:nūc in vno lo
co:nūc in alio:nūc in vno tēpore:nūc i alio:nūc
ad vnū sctm̄:nūc ad aliū p diuersis donis: vire.

tutibus: et gratias recurrere licet: easq; deuotis orationibus impetrare. Et quomodo i sanctorũ venerationib⁹ diuina bonitas: sapiẽtia: potẽtia: extollit et laudat: et multa huic pposito applicanda. Hec de imaginũ adoratione rõne representationis. Nũc de adoratione rerũ ratione specialis vnionis ad naturã: rationẽ adorabilẽ dicendũ: qd̾ tñ sequẽti lec. reseruandũ est.

¶ Lectio .l. A

Res adorande rõne spẽalis piũctionis cũ re... ppter se adorãdis sũt he... quedã spẽali quadã habitudi[ne] cõiũcte fuerũt deo xp̃o vel ...ctis velut ptes eoꝝ: sicut reli-

Reliquie et vestes sanctorũ quõ adorende. quie... vel ei⁹ materiã fuerũt partes corpoꝝ sanctorũ dũ in terris vixerũt: vt ossa vel pulueres in quos resoluta sunt eoꝝ corpa. Uel vt arma triũphi: sicut crux xp̃i: claui: lãcea: corona: flagella: colũna: et similia. Suo mõ de sctis velut vestes: et res alie in eoꝝ vsum p corporũ mẽbroꝝ sctõꝝ cõtactũ venientes. De sctõꝝ reliquijs tenendũ: q̃ ille venerãde sunt tanq̃ ea q̃ fuerũt ptes corpoꝝ sctõꝝ: saltẽ sm̃ materiã carũ: vt dictũ est. s. lec. xlij. Partes aũt simili adoratione adorãde sunt cũ toto. Cũ ergo sctĩ dulia adorandi sunt: simili adoratione dulie eorũ reliquie sunt adorande. Simili dixi nõ eadẽ: q: adoratio dulie analogice attribuit sanctis et partib⁹: que nõ sunt creature rõnales: hoc est partib⁹ materialib⁹: ppter aĩam rõnalẽ: cui debet dulia pprie dicta: siue sit actu pars: siue fuerit pars. Ceteris ptib⁹ puta corpori vel parti ei⁹ debet dulia analogice: siue sit actu pars sancti: siue fuerit aliqñ pars eius. Et hec clare patent resoluẽdo terminos in eoꝝ q̃d nois: puta latriã et duliã. Sũt eñ sanctoꝝ reliquie venerabiliter honorãde: vt probat btũs Hiero. cõtra vigilantiũ: qui cultũ reliquiarũ sanctoꝝ reprobauit. Qd̾ ex hoc etiã pbatur: q: p cõtactũ illoꝝ multa dñs beneficia contulit ad earũ dignitatẽ declarandã. Sic ad contactũ sepulcri btẽ agathe: curata est mr̃ sancte lucie a sanguinis pfluuio. Ad cõtactũ ossiũ helisei pphete: vita restituta est mortuo. Ad ptactũ semicinctioꝝ pauli et sudarioꝝ: sanati sunt languidi. Sic de stramĩb⁹ in quib⁹ cubuerat beatus martin⁹ legit: et filibus multis. ¶ Honor ergo siue adoratio dulie sctõꝝ reliquijs impensus vl̃ impẽsa quãtũ ad īteriorẽ actũ nihil aliud est

iiij. Reg. xiij. q̃ recognitio interior: qua hmõi reliquie credũtur esse vel fuisse partes corpoꝝ sanctoꝝ dũ vixe-

Act. xix. runt in hac mortali vita: quib⁹ deuote seruierũt dño: et meruerũt gloriã: cuius post resurrectionem dum reuniẽt animabus sanctoꝝ: participes erũt per dotes glorie corporis. Hec inquã recognitio et cõplacentia voluntatis cõsequẽs est sm̃ rẽ actus dulia interior: analogice nõ pprie q: nõ recognoscunt tanq̃ rõnales creature habẽtes in se diuine gratie dona et merita ac virtutes dei per actus beatificos capaces sm̃ potentiã dei ordinatã: q̃ recognitio est actus dulie pprie accepte. Sed recognoscunt tanq̃ aliq̃d pertinens ad eas. Et actus exterior reuerẽtialis i signũ interioris actus exhibitus: est dulia exterior hmõi reliquijs debitus. ¶ Et q: nõ habemus distinctos actus exteriores distĩcte: latriã vel duliã pprie vel analogice dictã representantes: ideo in variarũ rerũ adorationib⁹ eisdem actib⁹ exteriorib⁹: nõ tñ eũdẽ actũ interiorẽ significantib⁹ vtimur: vt genua flectim⁹ corã venerabili sacro: corã imagine crucifixi: corã sanctoꝝ reliquijs. Idem signũ foris: eadẽ scʒ genuflexio: sed nõ idẽ actus interior. ¶ B Suo modo dicendũ est de ceteris supradictis vt armis triũphalib⁹: vestibus: sepulcris: et alijs olim ad vsum sanctoꝝ pertinẽtib⁹. ¶ Generaliter igitur oĩa cõiuncta adorandis: eadẽ specie adorationis analogice adorãda sunt: quib⁹ ea ad q̃ cõiũcta fuerũt: adorant pprie. Si latria: latria. Si hyperdulia: hyperdulia. Si dulia: dulia. Sic preputiuʒ christi: et sanguis christi de corpore eius in cruce fluens: si adhuc in terris pseruant: sicut vtrũq; in eccl̃ia lateranensi vrbis rome cõtineri dr̃: et in die sctõ pasche pplo adorãdũ ondit. Si tamẽ dño resurgẽs nõ reassumpsit totũ sanguinẽ fusum: et q̃cq̃d fuit de veritate humane nature: eadẽ adoratione adoranda sunt qua humanitas christi: nõ vt cõiuncta verbo. Nã preputiũ si adhuc reseruat in terris: non est vnitũ diuinitati: q: nõ est actu pars corporis christi: sʒ quoddaʒ suppositũ p se: sicut quelibet pars integralis separata a toto est p se suppositũ: nõ aũt sunt plura supposita verbi. Nec hoc est cõtra Dam. qd̾ semel assumpsit nõ dimisit. Uerũ eñ hoc est quãtũ ad ptes essentiales totales hũanitatis xp̃i. Nã totũ corpus nunq̃ dimisit: nec in sepulcro: nec animã dimisit etiã in inferno. Nã dubiũ nõ est: q̃n partes corpis materiales p actionẽ caloris naturalis resolute dimisse sint. Sic et preputiũ post circũcisionẽ vbicũq; fuerit: ãte resurrectionẽ nõ fuit vnitũ hypostatice deitati. Qd̾ autẽ hũanitas xp̃i adorãda sit: statiʒ dicet. Nõ difformiter dicẽdũ erit de cruce dñica: clauis: lãcea: et ceteris xp̃i sanguine rubricatis. ¶ C Uerũ de

Crux xp̃i quõ adoranda. cruce xp̃i dupliciter loq̃ possum⁹ sm̃ sctm̃ Tho. in .iij. scripto dis. ix. q. ij. Aut de cruce q̃ est imago crucifixi: siue picta: siue sculpta: siue de quacũq; materia fabricata: etiã si fuerit de ligno dominico. Et sic dicẽdũ est sicut de alijs imaginibus xp̃i: q̃ adorãda est latria sicut ptotypus: ad sensum tñ pri⁹ expositũ. Scdo mõ loqui possumus de ipso crucis ligno: in quo sal⁹ nr̃a xp̃s pependit: nõ vt imago: sʒ vt tale lignũ mẽbris xp̃i i eo suspẽsis pseeratũ. Et sic dicit s. Tho. nõ est adorãdũ latria sʒ hyperdulia: q: nõ ptinet ad psonam xp̃i sicut pars ei⁹: sʒ est res quedã ei⁹ in qua salutẽ operatus est in medio terre. ¶ Btũs Bon. di-

Beatus Thomas. Sanctus Bona. cit q̃ vtroq; mõ pside rata debet sibi duplex seruitus adorationis et venerationis. Adorationis latrie: et venerationis specialis: q̃ nec est latria nec dulia. Nã sm̃ eũ honor exhibitus in famulatũ cõplacẽtie: est honor adorationis latrie. Ille vero qui exhibet in obsequiũ reuerẽtie: est honor venerationis. ¶ Sed cõcorditer ad pdicta dici põt: q̃ crux christi et cetera salutis nostre arma: q: res quedã sunt ad christũ ptinẽtia. Ipsa eñ vt Ans. loquit: sunt instrumẽta fortissima: quibus ops virtus: et inuestigabilis sapiẽtia dei restaurationẽ mũdi potenter ac mirifice operata est: ipsaq; attactu mẽbroꝝ xp̃i dedicata: et tanq̃ preciosissimis margaritis ornata sunt. Et ideo adoratio eoꝝ ad eãdem speciẽ adorationis reducit: qua adorat xp̃s cui speciali quadã habitudine cõiungunt: hoc est adoratiõe latria nõ pprie

Anselmus dicta: sʒ analogice: q̃ adoratio quãtũ ad interiorẽ actũ nihil aliud est: nisi act⁹ intellect⁹: q̃ talia

cognoscunt: tāq̄ res quedam siue arma speciali
quadā habitudine ad xp̄m pertinentia: vel etiam
actus volūtatis sibi in his vt talib⁹ cōplacētis.
Humanitas xp̄i quō adorāda. Et hec rōtio nullā parit difficultatē. ¶ D Sʒ
nūc de humanitate xp̄i qua specie adorationis
illa est adorāda videndū est. De hoc autē varie
sunt opiniones ex diuersis sanctorū autoritati-
bus ortū trahētes. Uñ in hoc videntur oēs cōcor-
dare: q̄ humanitati xp̄i in se considerate: non vt
vnite: debet dulia maior vel minor s̄m diuersas
eius cōsiderationes: vt. j. dicet. Cōsiderata autē
vt a verbo assumpta: et nature diuine in v̄bo hy-
postatice vnita: sic de ei⁹ adoratione inueniunt
tres opiniones. Una tenet q̄ vt sic adoranda est
Opinio prima de adoratione humanitatis xp̄i. dulia maiore q̄ hyperdulia dr̄. Motiuū: q: solus
deus adorādus est latria: et natura nō cōicat al-
teri nature sua idiomata. Uñ nō dr̄ humana na
tura de⁹: lʒ vnita diuinitati. Nec dr̄ eterna: infi-
nita: creatrix: lʒ vnita sit nature infinite eterne
creatrici. Et ita dicit q̄ nō sit adorāda latria: lʒ
vnita sit summe maiestati latria adorāde. Alle-
Ps. gāt p̄ se glo. sup illud ps. Adorate scabellū pedū
eius: q̄ dicit. Caro xp̄i siue impietate a v̄bo dei
assumpta adorat a nobis. Nō illa dico adoratio
ne q̄ latria est: q̄ soli creatori debet: sed illa q̄ du-
lia dignior est. Scd̄a opi. tenet: q̄ hūanitas xp̄i
Secūda opinio. considerata vt vnita verbo: latria est adoranda.
Mouet autoritate Johānis dam. Et allegat ma-
gister. iii. sniarū dist. ix. Nō in adorabilē carnem
dicentes. Adoratur eñi in vna verbi hypostasi.
Sequit. Non vt nudā carnē adoram⁹: sed vt vni
tā diuinitati in vnā hypostasim dei verbi duab⁹
reductis naturā. Timeo carbonē tangere pp̄ter
ligno copulatū ignem: adoro xp̄i dei mei simul
vtrāqʒ naturā: propter carni vnitā deitatē. Itē
Augusti. Jo. xiiij. beūs Aug. in sermone sup illud. Non turbet cor
v̄rm ait. Ego dñicaʒ carne: imo perfectā in xp̄o
hūanitatē ideo adoro: q̄ a diuinitate suscepta et
deitati vnita est: vt nō aliū et aliū: sed vnū eūdē-
qʒ deū et hoīeʒ filiū dei esse p̄fitear. Deniqʒ si ho
minē separaueris a deo: illi nunq̄ credo nec ser
uio. Uetur si q̄s purpurā vel diadema regale ia-
cēs inueniat nunq̄ ea conabit adorare. Cū vero
rex ea fuerit indut⁹: periculū mortis incurrit: si
ea cū rege q̄s adorare p̄tēpserit. Ita in xp̄o dño
hūanitatē nō solā vel nudā: sed diuinitati vnitā:
lʒ vnū filiū: deū verū et hoīeʒ verū: si quis adora
Psalm⁹. re p̄tēpserit: eternalr moriet. Idē supra ps. lxxx.
Caro sine impietate a verbo dei assumpta adorat
a nobis: q: nemo carnē eius mādu cat: nisi pri⁹
adoret: sed q̄ adorat nō terrā intuet: sed illū po-
tius cui⁹ scabellū est propter quē adorat. ¶ Di-
cūt ergo illi q̄ secus est de exhibitiōe honoris et
aliis p̄prietatibus. Honor nō respicit hāc partē
vel illā: sed respicit ipsaʒ personā. Unde quāuis
purpura et vestimētū regis nō participet p̄prie-
tates ei⁹ absolutas: cōicat tñ in honore et reuerē
tia. Et ideo q: est vna persona in xp̄o: cui debet
reuerētia summa: vna adoratiōe latrie est adorā
da quātū ad vtrāqʒ naturā: diuinā scʒ et hūanaʒ.
Sicut eadē adoratiōe adorat l vno hoīe caput et
Sāctus Bonauētura. pes. Et hāc approbat sctūs Bonauē. in. iii. scri.
dist. ix. q. j. Unde dicit. Concedēdū est q̄ xp̄s ho
mo nō solū adorādus ē latria: sʒ et ei⁹ hūanitas
inquātū verbo est vnita: quāuis prout in se p̄si-
deratur nō debeat ei nisi dulia. Qm̄ autē xp̄i hu
manitas nūq̄ est a verbo separata: ideo semper
Opinio tertia. p̄siderāda est vt coniūcta: et semp adorāda est la-
tria. Hec Bonauē. ¶ E Tertia opi. q̄ humani
tas xp̄i vt verbo vnita adorat latria: sed nō pro-
prissime: sed large sumpta. Pro cui⁹ intellectu
Latria capitur tripliciter. rememorādū q̄ s̄m Alexā. de ales latria tripl'r
sumit. Uno modo proprie pro cultu soli deo de-
bito: siue s̄m dignitatē: in cui⁹ participatiōe nō
est creatura: vel in cui⁹ participatiōe est creatu-
ra. Scd̄o modo stricte vt restringit vocabulū ad
seruitutē que debet creatori ratiōe dignitatis: in
cuius participatiōe nō est creatura. Sic accipit
latria in glo. precedēti lec. allegata. Deo: cui de-
betur latria: dño cui debet dulia. cuius intelle-
ctus ibidē declarat⁹ est. Tertio modo accipit lar
ge vt nō dicat solū seruitutē que debet dignitati
Rabanus. diuine: sed etiā creature vnite ipsi. Hec videt esse
Rabani dicētis. Caro xp̄i latria adorāda est si-
cut verbū: sed nō omi specie latrie: qm̄ nō adora
mus eaʒ oino prostrati in terrā: sic q̄ credamus
q̄ nos creauit de nihilo: nec sacrificam⁹ ei sicut
deo: sʒ adoram⁹ eā: q: p ipsaʒ redēpti sum⁹. Sic
ergo dr̄ latria extēsio noīe siue large. et vt. ß. dictū
est: analogice. Prime due opi. accipiūt latriā p̄-
prie: tertia v̄o vt patuit large. ¶ Ueritas huius
questionis. Utrū hūanitas xp̄i cōiuncta verbo
adorāda sit latria: facile inuestigat si loco hui⁹
vocabuli latria: ei⁹ q̄d nolo ponat: et q̄s sit actus
latrie interior q̄ principalis est: intelligat. Nā de
exteriori nō est difficultas: cū eodē actu exterio
ri adoram⁹ latria et dulia creatorē et creaturam
s̄m subordinationē tñ ad aliū et aliū actū interio
rē: vt frequēter dictū est. Latria eñi vt. ß. habitū
est lec. xlix. est reuerētia exhibita alicui vt sum-
mo et vl'i olm p̄cipio. Act⁹ interior latrie aut est
act⁹ intellect⁹ aut volūtatis vl' vtriusqʒ: p̄ter illos
nō est ali⁹. In intellectu aūt respectu vl'is boni: nō
Latria q̄d sit. est ali⁹ act⁹ nisi cognitio siue p̄fessio ei⁹ tāq̄ sū-
mi boni: q̄ est act⁹ fidei: extēdēdo nomē ad sciam
et oēm firmā adhesionē veri. In volūtate nō est
act⁹ ali⁹ ordinat⁹ nisi dilectio ei⁹ tāq̄ sūmi boni in
ser sūmi boni creature rōnalis. Null⁹ hoꝝ actuū
haberi pōt respectu cuiuscūqʒ creature siue vni
te v̄bo siue nō. Quero ei vtrū hūana natura vni
ta diuine i supposito v̄bi sit sūmū et vl'e olm p̄ci-
piū. Itē vtrū vt sic vnita sit summū bonū sup oia
diligēdū. Certū ē q̄ neutrū p̄cedit: q̄ ad naturā
humanā verbi (q̄ lʒ vnita sit verbo: distinguitur
tñ realiter a v̄bo et a diuina natura) nō pōt ter-
minari act⁹ latrie qualitercūqʒ cōsideret. ¶ F
Sequēs q̄ Alex. de ales: pmitto q̄ refert multū
loqui de hūana natura in xp̄o: et de hoīe xp̄o.
Nā hō nomē est suppositi siue p̄sone: nō sic hūa
na natura. Uñ hō xp̄o: est suppositū verbi subsi-
stēns in natura hūana. Persona eñi v̄bi: q: sub
sistit in duab⁹ naturis humana scʒ et diuina: ea-
dē vna et indistincta est deus eternus p̄pter di
uinā naturā: est hō verus p̄pter naturā hūanā.
Humana aūt natura in xp̄o est cōpositū ex car
ne et aīa: q̄ manēs creatura assumptū est a p̄so
na v̄bi. Sicut idē homo est credēs in deū et dili-
gēs deū: credēs p actū fidei: diligēs p actū cha-
ritatis: nec tñ actus fidei est act⁹ charitatis: nec
actus fidei est hō credēs sʒ aliq̄d in hoīe distin-
ctū ab hoīe. Et ideo lʒ actus fidei et actus chari
tatis duo sint: nō tñ duo sunt hō credens et dili
gens: sed vn⁹ ipse est qui credit et diligit: q̄uis p
aliud credit et per aliud diligit. Ita duo sunt rea
liter et essentialiter distincta natura et hūana et
diuina. Hec tēporalis: ista eterna. hec creatura
ista creatrix essentia. Una aūt est p̄sona et penit⁹
indistincta v̄bi seu filii dei: q̄ subsistit eternalr

ter in natura diuina:et ex tpe assumpsit huma-
nā. Et p hoc eadē ꝛ indistincta est de⁹ et hō: de⁹
ab eterno:hō ex tpe. Refert igit̄ loqui de adora
tione humanitatis xp̄i: ꝛ de adoratiōe hoīs xp̄i.
Licet nonnunq̄ sctī vnovtant̄ pro alio prout est
frequēs id apud Aug. Uerbū suscepit hoīez. vbi
hoīem accipit̄ p natura humana:q2 v̄bū nō su-
scepit p̄sonā s3 naturā. Ista nunc supponātur ex
tertio snīarū. Quib⁹ premissis ponunt̄ quatuor
Proposi tio p̄ia. ppositiones. ℭ P̄ prima. Homo xp̄s vna ado
ratione q̄ est latria pp̄ie accepta est adorādus.
Patet:q2 hō xp̄s est p̄sona v̄bi ꝛ ita de⁹: ꝛ p ꝯ̄ns
ea adoratione q̄ sol⁹ dei:est adorandus. hec aūt
est latria pp̄ie dicta. Itē credendū ꝛ ꝯ̄ſitēdū est
hoīem xp̄m esse summū ꝛ vniuersale oīm princi-
piū:q2 deuz ſm illud symboli. Dn̄s noster iesus
xp̄s dei fili⁹:de⁹ ꝛ hō est. Ab hac adoratione na
tura humana secludēda nō est:nō q natura hu-
mana sit terminus huius adorationis:sed q2 to
ta p̄sona v̄bi (hoc est p̄sona v̄bi in humana ꝛ di
uina natura subsistēs) adorat̄. Hec eīn persona
(qua vere est hō) est summū ꝛ vniuersale omniū
principium. Et ad hoc seruit sīlitudo purpure ꝛ
Damas cen. diadematis regie. Silr̄ igniti carbonis. Ideo
Damas. postq̄ dixerat. Adoro xp̄i dei mei simul
vtrāq3 naturā ppter carni vnitā diuinitatē ad-
didit. Nō eīn quartā appono p̄sonā in trinitate:
sed cōfiteor p̄sonā vnā verbi et carnis eius. His
v̄bis insinuare videt̄ xp̄i hūanitatē cū v̄bo vna
adoratione esse adorādā:attēdendo vnitatē p̄so
ne:qd̄ nihil aliud est dictu:q̄ adoro simul vtrāq3
naturā ad hūc sensum. i. adoro xp̄i personam in
Secūda propō. vtraq3 natura subsistentē. Hoc idem pretendūt
verba btī Aug. s. allegata. ℭ Scd̄a ppō. Huma
na natura in se ꝯ̄siderata adorāda est dulia ma-
iore siue summa que hyperdulia est vocata. Pro
bat̄:q2 in se ꝯ̄siderata est creatura: sed ſm grām
ꝛ glīaz oīm creaturaꝝ perfectissima ergo sibi de
betur summa seruit⁹ creature debita:que hyper
dulia est dicta. Ipsa denīq3 est qua redēpti sum⁹
ac pr̄i recōciliati quodāmō instrumētalr̄: q2 re-
dēptionē ipsaz principalr̄ operata est diuinitas
per hūanitatē tanq̄ causaz meritoriā. Uerunt̄n̄
nō oīs ꝯ̄sideratio illi⁹ nature est eius adoratio.
Naz si ꝯ̄sidero naturā illam generalr̄ sub ratiōe
entis:hec ꝯ̄sideratio nō meret̄ dici adoratio: q2
nō est recognitio eius tanq̄ nature intellectua-
lis habētis excellētiaz aliquā ex dono diuio. Si
militer ꝯ̄sideratio qua ꝯ̄sidero eā vt naturā in-
tellectualē simplr̄:nō cū excellētissimis suis do-
nis ꝛ gratiis. Hec ꝯ̄sideratio est quidē actus ado
ratiōis:sed dulie minoris:q2 illo nō profiteor eā
vt singulr̄ alias naturas intellectuales excellē-
tē:sed tanq̄ vnā inter illas. Et hoc est qd̄ quidā
dicūt: q hūana natura xp̄i siue corp⁹ eius ꝛ aīa
pōt ꝯ̄siderari quadruplr̄. Uel vt est entitas q̄dā
in se ex̄ nihil. i. q̄ nō est nihil: sed vt est aliq̄d ex-
tra suā causaz efficiētē. Uel in cōparatiōe ad suā
originē:quātū ad partē materialē:vt sc3 corpus
formatū de virgie speciali ꝛ imediata operatiōe
spūsctī. Uel tertio in ordie ad partē formalē:q̄
est aīa intellectiua ad dei imaginē creata btitu-
dinis capax. Uel quarto vt deo vnita:vel vnione
gratuita excellētiore: vl̄ vniōe hypostatica ꝛ per
sonali:que est singlarissima. Primis duob⁹ mo
dis nō est adorabilis:tertio adorat̄ dulia mino-
re:quarto dulia maiore ꝛ summa. ℭ H Tertia
Tertia p positio. propositio. Natura hūana vt diuie in xp̄o hypo-
staticē vnita: nō est adorāda latria pp̄ie dicta.

Patet ex premissis: q2 latria proprie dicta solus
deus adorat̄. Hūana aūt natura vnita deitati in
xp̄o nō est deus:q2 per illā vnionē: l3 excellētissi
mā:nō erit termin⁹ creature:nec mutat̄ quātuz
ad substāntia:ꝛ ita manet creatura. Et pt3 hec pro-
positio satis ex supra inductis post recitationē triū
opinionū. ℭ Quarta ppositio. Accipiēdo latriā
Quarta ppositio. cōiter: hūana natura in xp̄o adorāda est latria.
Pt3: q2 hec adoratio nihil aliud est q̄ recognitio
eius vt summe ꝛ singlr̄ vnite deo ꝛ ei⁹ vt sic dile-
ctio. Et hic act⁹ intellectus ꝛ volūtatis est actus
latrie large accepte. Et per has propōes clare ꝛ
resolute itelligit̄ quō adorāda sit hūanitas xp̄i.
Et qd̄ dictū est de hūanitate:parisormit̄ itelligē
dū est de partib⁹ eius:sc3 corpe ꝛ aīa:attribuēdo
cuilibet qd̄ suū est. Nec aliō puto sensisse sctōs et
doc. si coꝝ dicta ꝛ verba bn̄ ꝛ resolute intelligāt̄.
Naz btūs Aug. in supra allegatis:volēs q hūana
natura vt vnita verbo:nō debet spāli adoratiōe
adorari:sed eadē qua verbū cui est vnita:vult q
hūana natura nō est adorāda tāq̄ persona, disti
cta a persona v̄bi ꝯtra hereticos ponētes duas
personas sicut duas naturas. vn̄ dixit Aug. qua
si rationē assignās quare hūanitatē adorat deo
vnitā. Ut nō aliū ꝛ aliū:sed vnū ꝛ eūdē deū ꝛ ho
minē filiū dei eē ꝯ̄fitear. Illa ḡ adoratiōe q̄ ado
rat personā que latria est: adorat ēt piūctā hūa-
Augusti nitatē. i. adorat personā in hūanitate piūcta sub
sistētē. Un̄ actus ille q̄ personā illā. i. xp̄i in hūa-
nitate simul ꝛ diuinitate subsistētē ꝯ̄fiteor 'mēte
esse veꝝ deū ꝛ hoīez:ꝛ summū ac vlr̄e oīm p̄ncipiū:
est act⁹ adoratiōis latrie: qui p̄ncipalr̄ termiat̄
ad personā verbi:sed partialr̄ ad naturā hūanā.
Est eīn assensus ppositiōis cui⁹ extrema totalia
supponūt pro p̄sona verbi:ꝯnotāt t̄n etiā natu-
raz hūanā per partē vnius extremi significatā.
ℭ Et p hoc ptr̄ concordari opi. Qd̄ eīn dr̄:q sic
vel sic cōsiderata natura humana xp̄i est sic vel
sic adorāda:nihil aliud est:nisi q hec vel illa ꝯ̄si
deratio hūane nature est hec vl̄ illa species ado
ratiōis. Nā ppter aliā ꝛ aliā ꝯ̄siderationē eiusdē
nō mutat̄ obiectū adoratiōis:s3 mutat̄ ipsa ꝯ̄si-
deratio siue ꝯ̄sideratiōis act⁹: qui est realr̄ ipsa
adoratio interior. Hoꝝ ergo actuū vnus potest
dici adoratio latria:ali⁹ dulia maior vel minor:
aliq̄s etiā oīno nec est adoratio vt dictū est. Et
Alexan. hec videt̄ esse snīa Alexā. q̄ sub epilogo dicta re-
sumēs dicit. Respiciēdo p̄sonā:vna est adoratio
sc3 nature ꝛ p̄sone. Respiciēdo diuersitatē natu
rarū:differēs est adoratio. Diuia eīn natura s̄p
adorat̄ latria. Hūana ꝯ̄siderata in se s̄p maiori
dulia:q2 sctīssctōꝝ. Cōsiderata v̄o vt diuinitati
vnita adorāda est latria:extēso noīe latrie. Hec
ille. ℭ I Sz p̄dictis obuiare videt̄:q2 sic latria
eēt v̄t⁹ theologica ꝛ nō moral̄:cui⁹ oppositū do
Diffinit virtute ctores cōiter determināt. Nā si act⁹ latrie ē act⁹
fidei spei ac charitatis ſm sup̄i⁹ dicta: ꝛ eorundē
actuū eadē est v̄t⁹:q2 idē habit⁹:sequit̄ q latria
sit v̄t⁹ theologica:imo a fide ꝛ spe ꝛ charitate idē
sticta. Ad hui⁹ solutionē suppōit̄ q v̄t⁹ moral̄ ꝛ
theologica nō distiguūt̄ penes fines: eo q oīm
v̄tutū vn⁹ est finis:xp̄a sc3 felicitas s3 p̄dm iethī
cis. S3 penes obiectū. Nā v̄t⁹ theologica deū h3
p obiecto. Moral̄ aūt aliq̄d citra deū. Ut fides
ē respectu dei:vt habit⁹ iclināns ad assētiēdū illi:
de⁹ ē triu⁹ ꝛ vn⁹. Charitas est habit⁹ iclināns ad
diligēdū deū vt sūmū bonū i se. Spes ē habit⁹ i
clināns ad diligēdū vt sūmū bonū nr̄z. Prudētia
v̄o ē circa agibilia tāq̄ obiectū. Fortitudo circa

timoꝛes: audaciã. Tẽperãtia circa delectatiões
ꝛ tristicias. Justicia circa ea quib⁹ homo se bene
habet ad alterũ. ¶ Supponit̃ scḋo ex dictꝭ ꝙ la
tria est cultus deo debitus. Hic autẽ est duplex:
exterioꝛ ꝛ interioꝛ. Loquẽdo de exterioꝛe sic ma
nifestũ est ꝙ latria est virt⁹ moralis: q: sic habet
ꝓ obiecto nõ deũ: sꝫ aliqḋ opus exteri⁹: vt sacri
ficiũ: genuflexionẽ: aut aliud op⁹ extrinsecũ: quo
reueremur deũ vt summũ ꝛ vniuersale oĩm pꝛin
cipiũ. Est eñi latria exterioꝛ: capiẽdo ꝓ habitu
habitus inclinãs ad agendũ hmõi opera exte
rioꝛa. Et ita frequẽter loquunt̃ doctoꝛes. ¶ Vñ
Sctũs. Bona. sctũs Bona. dist. ix. q. ix. dicit: ꝙ cultus deo de
bitus q̃tuoꝛ noĩbus nominat̃: grece: theosebia
ꝛ latria: latine: pietas ꝛ religio. Quoꝝ duo: scilꝫ
theosebia ꝛ pietas ꝓpꝛie ptinẽt ad actũ interio
rẽ. latria ꝛ religio ad exterioꝛẽ. Nã eti cultus et
seruit⁹ frequẽter ꝓ eodẽ accipiũt̃: cult⁹ etiã lꝫ di
cat actũ īterioꝛẽ ꝛ exterioꝛẽ: tñ cult⁹ magꝭ respicit
actũ īterioꝛẽ. Seruit⁹ ṽo exterioꝛẽ. Latria ẽm
Aug. cũ sit huir⁹ ꝓpe respicit actũ exterioꝛẽ. Sic
Augusti. theosebia: q: est idẽ qḋ cult⁹ diuin⁹: nõ ꝓpꝛie re
spicit actũ interioꝛẽ. Virt⁹ ṽo q̃ respicit actũ ex
terioꝛẽ: est in gñe ṽtutis cardinalis. Hinc est ꝙ
latria est in gñe ṽtutis cardinalis. Et q: respi
cit actũ exterioꝛẽ sub rõne debiti in cõparatiõe
ad alterũ: ꝛ hoc est iusticie: ideo ptinet̃ sub virtu
te cardinali que est iusticia. Et q: species iusti
cie ẽm quã oꝛdinat̃ ad venerandũ naturã supe
rioꝛẽ: sicut dicit Tullius: est religio. Hinc est ꝙ
latria est in genere virtutis: sicut in gñe remo
to. In gñe ṽtutis cardinalis: quasi in gñe subal
terno. In genere iusticie: sicut in genere propin
quo. In genere ṽo religionis: sicut in genere ꝓ
ximo. hec Bona. Loquẽdo aũt de actu interio
ri: q̃ ꝛ ipse ẽm eãdem acceptionẽ ad latriã ptinet
ẽm quã nõ distinguit̃ latria a theosebia: sic ma
Circa cul gis videt̃ dubiũ ad quã virtutẽ pertinet. ¶ R
tum dei ꝓ quo aduertẽdũ ꝙ circa cultũ dei possumus
possum⁹ habere triplices actus: ad totidẽ ṽtutes ptinẽ
h̃re tripli tes. Põt eñi rõ recta dictare nũc deũ esse colẽdũ
ces act⁹ Põt volũtas se ꝯformare huic dictamini: ꝛ velle
ad totidẽ colere deũ: quo velle imperat elici actus diuini
ṽtutes ꝑ cultus. Põt etiã potẽtia elicitiua cult⁹ talẽ actũ
tinentes elicere. Sicut in filiꝛ ratio põt dictare nunc esse
speculandũ de trinitate ꝑsonarũ ꝛ vnitate essen
tie. Volũtas põt se cõformare ꝛ velle speculari:
quo velle imperat intellectui vt speculet̃. Intel
lect⁹ põt imperio volũtatis se ꝯformare ꝛ specu
lari. Quilibet hoꝝ actuũ generatiu⁹ est habitus
quoꝝ pꝛimus ptinet ad pꝛudentiã: q̃ dictat de
agẽdis. Scḋs ad ṽtutẽ moralẽ appetitiuã. Ter
tius ad theologicã. Pꝛimi duo sunt pꝛatici: ter
tius est speculatiu⁹. ¶ Sic in ꝓposito: q: actus
interioꝛ quo de⁹ colit̃: est actus fidei spei vl̃ cha
ritatis: põt recta rõ dictare iã esse actualiter cre
dendũ: sperandũ in deũ: vel diligẽdũ eũ. Potest
volũtas se cõformare: ꝛ volẽdo hmõi actus eli
cere: intellectui ꝛ sibiipsi imperare vt eliciãt. Po
test intellectus iuxta volũtatis imperium actu
credere: ꝛ volũtas diligere ꝛ sperare. Pꝛim⁹ act⁹
dictatiu⁹ est actus intellect⁹: q: rationis recte: ꝛ
ptinet ad pꝛudentiã. Scḋs est actus volũtatis:
ꝛ ptinet ad virtutẽ moralẽ: q: obiectũ ei⁹ ꝓpꝛiũ
sicut actus pꝛimus: cui se cõformat: est actus co
lendi deũ: nõ ipse de⁹. Tertius est actus vel īntel
lectus vel volũtatis: ptinens ad virtutẽ theolo
gicã: q: actu s fidei: spei vel charitatis. Suo mõ
de habitib⁹ dereliciẽdis. ¶ Latria ergo īterioꝛ di
cit aliquẽ triũ actuũ: aut eoꝝ habitus: ꝛ quidẽ
pꝛimũ nõ dicit. Nõ eñi est latria actus vel habi
tus dictatiu⁹: sꝫ inclinatiuus ad colendũ vel ad
velle colere scḋo mõ: vel ad ipꝫ colere tertio mõ.
Et sic latria interioꝛ vel est velle elicere actũ di
uini cult⁹: aut habit⁹ ad hoc īclinãs: ꝛ ita ptinet
ad ṽtutẽ moralẽ: ꝛ reducit̃ ad iusticiã. Vel est ipse
act⁹ elicit⁹ quo colit̃ de⁹: vel habit⁹ ad hũc incli
nãs: ꝛ sic capiẽdo ꝓ habitu est virt⁹ theologica:
fides vel spes vel charitas. Hoꝝ eñi actib⁹ colit̃ Btũs Bo
de⁹. Et hoc videt̃ velle sctũs Boñ. cũ pꝛioꝛibus nauen.
addit. Theosebia dicit cultũ īterioꝛẽ: qui ꝓpꝛie
spectat ad ṽtutes theologicas: sicut est dilectio:
fides ꝛ filia. Et ẽm hoc possunt cõcoꝛdari docto
res. Nã dicẽtes latriã esse virtutẽ moralẽ: loquũ
tur vel de exterioꝛi vel interioꝛi: vt nõ dicit actũ
colẽdi deũ: sꝫ actũ qui est velle colere deũ: aut ha
bitũ ex hmõi actu derelictũ. Sed illa latria non
adoꝛat̃ deus: q: actus quo adoꝛat̃ deus termi
natur ad deũ tanq̃ ad obiectũ. Latria autẽ illa
terminat̃ ad actũ volũtatis vel intellectus quo
adoꝛat̃ deus. Sicut velle videre seu amare deũ:
non terminatur ad deũ tanq̃ ad obiectũ: sed ad
actum videndi vel amãdi deũ. Capiendo autẽ
latriã pꝛo actu vel habitu quo adoꝛat̃ deus: ꝛ ꝓ
ꝯñs qui terminat̃ ad deũ tanq̃ ad obiectum: sic
est virt⁹ theologica: vt dictũ est statiꝫ. ¶ L his
de adoꝛatiõe in gñe declaratis: redeundũ est ad
adoꝛationẽ eucharistie. Et quia in eucharistia
multa sunt. Sunt eñi ibi species sacramẽtales.
accidentia scꝫ que ptinent xp̃m. Est ibi tot⁹ xp̃s De eu
diuinitas verbi ꝛ humanitas: ꝛ hũanitatis par charistie
tes: aĩa scꝫ ꝛ coꝛp⁹: ꝛ vtriusqꝫ accidẽtia: vt. ḋ. lec. adoꝛatio
xlij. ꝓpe finẽ. Que singula quõ differẽter adoꝛã ne.
da sunt: satis pꝫ ex quatuoꝛ ꝓpositionib⁹ supꝛa
positis. Nã partes ꝛ totũ: q: simili adoꝛatione
adoꝛant̃: ea adoꝛatiõe qua adoꝛat̃ hũanitas xp̃i
adoꝛat̃ etiã ei⁹ aĩa benedicta: coꝛpus glorioſuꝫ.
ꝛ membꝛa eius. ¶ De accidentib⁹ ṽo dicendũ si
cut de pertinentib⁹ ad hũanitatem xp̃i: vt. ḋ. di
ctũ est in pꝛincipio hui⁹ lectionis. Debet igit̃ in
sacro tot⁹ xp̃s adoꝛari latria ꝓpꝛie dicta. ¶ Vñ
dũ sacerdos in misse officio sacrm̃ leuãs l altũ:
populo ostẽdit: adoꝛãdus est xp̃s latria actu in
terioꝛe et exterioꝛe. ¶ Interioꝛe magna mẽtis
deuotiõe: quieto coꝛde: exclusis tumultuantib⁹
tẽpoꝛaliũ rerũ cogitationib⁹ se recolligat qui
uis circũstans ad deũ creatoꝛem suũ redempto
rem et saluatoꝛẽ: qui veraciter ẽm vtrãqꝫ natu
ram sub sacramentalib⁹ speciebus: quas coꝛpo
ralib⁹ videt oculis: inuisibiliter cõtinet̃ adoꝛan
dum. Dicens verbo mentali ẽm Alexã. de ales.
Adoꝛo te iesu xp̃e saluatoꝛ qui per moꝛtem tuã
redemisti mundũ: quẽ credo sub hac specie quã
video cõtineri. Adoꝛo per fidẽ te xp̃m in hoc sa
cramento cõtentũ: ꝯfitendo verũ deũ: verũ ho
minẽ: eterni patris cõsubstantialẽ filiũ pꝛo no
bis hoĩem factũ: qui quos creasti sanguinis ꝓ
pꝛij effusione amarissima moꝛte: a moꝛte perpe
tua redemisti: in cuius salutarẽ memoꝛiã ꝓsen
tem te exhibere dignatus es his specieb⁹ vt iterũ
sis hostia ꝛ sacrificiũ ꝓ nr̃is reatibus quotidia
nis: queadmodũ ꝓ vniuerso mũdo l cruce fact⁹
es hostia generalis. ¶ Adoꝛo te ꝓ charitatẽ dili
gens coꝛde toto te summũ ꝛ incõpꝛehẽsibile bo
nũ: qui dilexisti nos dũ inimici essem⁹: ꝛ teipsum
in moꝛtẽ tradens: vt nos patri recõciliãdo ami
cos faceres. ¶ Adoꝛo te sola spes oĩm vera bo
na diligentiũ: summa et finalis beatitudo in te

cōsīderātiū: viaticū militantiū: cibus iusticiā esurientiū: mediator dei ⁊ hoīm: tuā plenissimā satisfactionē (in cui⁹ memoriā pr̄i libaris acceptabile sacrificiū) p̄ me extēdē: ꝑ h̄ p̄sens holocaustū oīa mea pctā expiando misericorditer dele. ¶ M pōt ⁊ quilibet fidelis in eleuatiōe ⁊ ostēsiōe huius viuifici sacri: rememorādo meditari opprobriosam xp̄i ostēsionē: dū post flagellationē ⁊ corpis sui liuores: post ꝑditā forme speciez pulchritudinē ac decorē: pilat⁹ eū tāq̄ despectū ⁊ viroꝝ nouissimū: sceleratissimoꝝ iudeoꝝ aspectib⁹ p̄sentauit: ac voce ɔtēptibili demōstrauit: dicēs. Ecce hō. Et iterū. Ecce rex vester. ¶ Mediter insup in sacri eleuatiōe xp̄i in crucis patibulo ignominiosaz eleuationē: qua inter iniq̄s ⁊ latrones suspēsus: ab intuētib⁹ ipsis ɔtēptibiliter irrisiōes ⁊ cōtumelias sustinuit multimodas. Sicq̄ pro ɔtumeliis opprobriis ⁊ blasphemiis adorādo latrie reuerētiā impēdat. p̄sando quātus p̄ qualib⁹ tāta sustinuit: ⁊ ad gratias agēdas se totū incliner. ¶ Silr̄ adoret latria exteriori decēti corpis gestu in sacramenti eleuatiōe: ad significādū internā fidē ⁊ reuerētiā: qua ip̄m actu interiori vt olm creatorē deū ⁊ dn̄m venerat̄. Atq̄ vt sicut in sua crucifixiōe ab incredulis turpiter ɔfusus: blasphemat⁹: irrisus fuit ṽbis ⁊ exteriorib⁹ inordinatis capitis ⁊ mēbroꝝ motib⁹. Ita viceuersa a fidelib⁹ in sacrosctō misterio (quo illi⁹ passiōis memoria agit̄) exteriori corpia gestu honoret̄. ¶ Debēt igit̄ humiliter nudata fideles capita xp̄o in sacro qd̄ ostēdit̄ inclinare: cui⁹ caput spinarū aculeis p̄ delictoꝝ nr̄oꝝ expiatiōe mille vulnerib⁹ cruētatū: in mortis hora ad nos (quoꝝ salutē cā agebat̄) dolorosissime: sꝫ benignissime est inclinatū. Nā inclinato capite tradidit sp̄m. ¶ Debēt genua ī terrā flectere se humiliātes ei: q̄ seip̄m exinaniuit formā serui accipiēs: fact⁹ obediēs pr̄i vsq̄ ad mortē: mortē aūt crucis. ¶ Et sicut iuerecūdissimi canes derisorie genu flectētes eternā dei pr̄is sapiaz blasphemauerūt: dicētes. Aue rex iudeoꝝ. Et iterū. Si rex isrl̄ est: descēdat de cruce ⁊ cetera hmōi. Ita econtrario genua curuātes: intus corda hūiliēt: adorātes ⁊ dicētes illud beati

Anselm⁹ Ans. Adoro te xp̄e rex isrl̄: lux gētiū: princeps regū terre: dn̄e sabaoth: virt⁹ oīpotētis dei fortissima. ¶ Debēt ⁊ man⁹ deuote cōponere ꝯ crudelissimoꝝ iudeoꝝ ⁊ gētiliū furorē: man⁹ suas impie alapizādo: colaphizādo: crucifigēdo extēdētiū. Rursus debēt man⁹ suas in celū tēdere cuꝫ mentis affectu: sicut xp̄s suas misericorditer in cruce extēdit: vt sic exaltat⁹ oīa traheret ad seip̄z ⁊ tēdēdo man⁹: summo pr̄i grās agere: dicētes. Gratias tibi dn̄e pr̄ referat oīs lingua: sup abūdētia bonitatis tue q̄ vnico filio cordis tui non pepcisti: sꝫ p̄ nobis illū tradidisti in mortē: vt tm̄ tāq̄ fidelē aduocatū haberem⁹ in celis corā te. ¶ Debēt ⁊ pectora tundere: in memoriā diri vulneris dn̄ici pectoris aperti lācea militis: vñ sanguis ɔfluxit ⁊ aqua: in lauacrū simul ⁊ redēptionē pctōꝝ. ¶ Debēt etiā tūdere in ɔfessione laudis dei ⁊ fraudis ꝓprie: dicētes illud Ansel. Tuas xp̄e miseratiōes ꝑdicam⁹: tue suauitatis memoriā cū abūdātia eructam⁹: tibi xp̄e sacrificiū laudis immolam⁹ p̄ multitudine bonitatꝭ tue quā ostēdisti nobis semini nequā: filiis sceleratis ⁊ perditis. Sic deuote se gerētes in adoratiōe xp̄i in sacro: gratiā multiplicē ⁊ fructum plurimū reportabūt. ¶ N Sꝫ prochpudor est cernere plurimos in ecclesia: q̄ tanq̄ de beneficiis dei ingrati paruā vel nullam huic diuinissimo sacramēto exhibēt reuerentiā. Stant erecti nō attēdētes illud apl̄i ꝑ phil. ij. vbi post commemoratā xp̄i humiliationē vsq̄ ad mortē crucis subdit. Propter qd̄ ⁊ de⁹ exaltauit illū: ⁊ donauit illi nomē qd̄ est sup oē nomē: vt in noīe ei⁹ oē genu flectat̄ celestiū terrestriū et infernorū. Et oīs lingua ɔfiteat̄: q2 dn̄s iesus xp̄s in glīa est dei patris. Ad phil. ij. Quib⁹ rogo cōparādi sunt qui hunc honorē xp̄o exhibere cōtemnūt: quē demones omittere nō audēt? Sed q̄ detestādi sunt: q̄ etiā in summi sacrificii ostēsione capita sua nudare negligūt? Et cū apl̄s virum velato capite orare nō ꝑmittit. Oīs enī vir inquit: orans vel ꝓphetās velato capite: deturpat caput suū. j. Cor. xj. Caput aūt viri xp̄s: quāti cōtēptus arguit̄: qui etiā xp̄m in sacramēto sub oculis p̄sentē velato capite adorare presumit? j. Cor. xj. Cōtra tales ꝓcedit verbū dei ꝑ Esa. c. j. Filios enutriui ⁊ exaltaui: ipsi aūt spreuerūt me. Esa. j. Exaltauit dū nostrā naturā assumpsit. Enutriuit: dū se nobis in hoc sacramento cibū vite tradidit. Et sequit̄. Cognouit bos possessorē suū: ⁊ asin⁹ presepe dn̄i sui. Israel aūt. i. vidēs deū ꝑ fidē: me nō cognouit: ⁊ populus me⁹ nō intellexit. Quō enī cognoscūt in sacramēto ɔtineri redēptorē suū? Quō suū iudicē intelligūt: q̄ debitā subtrahēdo reuerentiā vise sacro: nec amore liquescunt in grāȝ actiones? Nec timore humiliantur in iudicis sui recognitiōe? Hec de ꝑplo circūstāte. ¶ Sacerdos ꝓo celebrās p̄latis v̄bis ɔsecratiōis: hūiliter se inclinet: ac pri⁹ xp̄m in sacro deuotissime adoret: nō vocali sono: sꝫ corde attēto: hec vl̄ silia ruminās. Adoro te p̄ciosum p̄ciū redēptionis nr̄e: hostia pacifica: q̄ sola odoris tui suauitate inestimabili: patrē q̄ in altis habitat: ad respiciēdū hūilia sciliasti: ⁊ filiis ire placabilē reddidisti. ¶ Eleuādo ꝓo hec cogitare poterit. Respice dn̄e scte pr̄ de sanctuario tuo: ⁊ de excelso celoꝝ habitaculo: ⁊ intuere hāc sacrosctām hostiā quā tibi offert magnus pōtifex nr̄ sctūs puer tu⁹ dn̄s iesus p̄ peccatis fratrū suoꝝ: et esto placabilis sup multitudine malicie nr̄e. Et ita deuote ⁊ hūilr̄ deponat oblatā: ponēs in loco suo in palla mūdissima corporalis. ¶ O Sꝫ occurrūt hic duo dubia. Primū: vtrū peccator vidēs sacr̄m: vidēdo peccet: sicut peccat tagēdo ⁊ sumēdo ꝓpter ei⁹ indignitatē. Dubium primum

Scd̄m: q2 pōt error cōtingere in ɔsecratiōe: propter quē effect⁹ cōsecrationis impedit̄: ita vt nō fiat ɔuersio panis in corp⁹ xp̄i: vt si consecrans nō sit sacerdos aut q2 errat in forma: aut q2 deficit cōficiendi intentio ⁊c. Dubium secundum Nec pōt circunstans esse certus de transsubstantione facta: Imo nec ipse sacerdos celebrās: q2 euidēter scire nō pōt se esse sacerdotē: q2 incerta est sibi intentio sui ordinatoris. Quō adorās sacr̄m euadere potest periculū idolatrie? Si enī adorat hostiā nō consecratā quā putat cōsecratam: idolatriā cōmittit. ¶ Ad primū dicit̄ sꝫ Alex. par. iiij. q. liij. mē. vj. ⁊ alios doc. q̄ q2 ordinatū est ab ecclesia vt sacramētū eucharistie imediate in altū eleuet̄ vt videat̄: ⁊ saluator xp̄s adoret̄: nō tm̄ a iustis: sed ab omnibus: inspicere ergo corp⁹ sub sacramēto intentiōe adorandi: nulli est illicitū. Rn̄sio ad primum dubium ¶ Rationabiliter autē hoc instituit ecclesia: q2 ex illa inspectione accedit spirituale cōmodū inspicientī. nō tantū iusto: sed etiam peccatori. Tū ex p̄sideratione charitatis saluatoris: tū ex subuen-

tione beneficij reparatoris: tū ex recordatione
passionis redēptoris. Hec enī debēt et iustus et
peccator in corporis xp̄i intuitione recordari:
quantū fuit beneficiū reparationis: quāta pas-
sio redemptoris: quāta charitas saluatoris. Ex
qua recordatione cordis cōpūctio oritur: ac mē-
tis deuotio accēditur. Ubi nonnūq̄ peccator ad
cōtritionē mouetur: et gratiā cōsequit. Hec est si-
mile de sumēte in pctō et inspiciēte. Tū q: nō est
tāta irreuerētia in vidēdo sicut in sumēdo: q: vi-
dēs nō pringit videndo ad substātiam corporis
xp̄i: sz tātū ad sacramētales species: sz qui mādu-
cat: nō solū sumit species: sz xp̄m sub speciebus
vere cōtentū. Tū q: sumēs in pctō abutit sacro:
nō sic vidēs. Abutitur quidem in pctō sumens:
q: impedimētum ponit spirituali cibationi: ad
quā ordinata est corporalis mādu catio tāq̄ ad
effectū ppriū. Vidēs autē in pctō nō abutitur:
q: adorare pōt visum et colere per fidē: et que di-
cta sunt in memoria reuoluere: ad que ipa sacra-
mēti ostēsio est ordinata. Tū tertio q: mādūcās
in pctō trāsgreditur preceptū apli: immo xp̄i p
aplm precipiētis. Probet aūt seipsum homo: et
sic de pane illo edat: et de calice bibat. i. Cor. xj.
Hoc autē negligēdo peccator trāsgredit: non sic
peccator inspiciēs sacramētū intētione adoran-
di cōtrauenit: sed magis concordat institutioni
ecclesie. Neqz enī adorando irreuerentiaz facit:
nec se nō preparādo ad gratiā negligētiā cōmit-
tit: eo q̄ non tenet se ad gratiā preparare ppter
visionē sacramēti: q: ostēsio nō ordinat p se ad
gratiā videnti cōferendā: vt vult sctūs Bonauē.
in. iiij. dist. ix. q. vj. ¶ P Sic ēt nō est par rō in
tangēte: q: visio sacramēti fit in distantia: tact'
vero in cōiūctiōe. Naz et si tāgēs nō attigat substāz
corporis xp̄i: attigit tñ ipsas spēs imediate cor-
pus xp̄i cōtinētes. Tum etiā q: tangēs in pctō
abutit sacramēto: q: tangē dūz nō est nisi ppter
dispēsationē sumētis. Hoc autē est actus ordis
quē laicus facere presumēs grauiter peccat: offi-
ciū sibi indebitū vsurpādo. Sicut legit de saule:
qui offerēs holocaustūz dño qd̄ sacerdotū erat:
regnū perdidit: vt habet. i. Reg. xiij. Et ozias le- i. Regum xiij.
pra percussus est: eo q̄ incēsuz adolere presūpsit
in altari thymiamatis: vt habet. ij. paral. xxvj.
Simil' et sacerdos tangēs in pctō grauiter pec-
cat: sicut sm btm Tho. ois exercēs actū ordinis
sui l mortali: peccat mortal'r. Agit etiā cōtra pre- Esaie. lij.
ceptū quo dicit. Mundamini vos qui fertis va-
sa dñi. Si itaqz ferēs vasa dñi scrificata mūd' eē
percipit: quātomagis qui fert seu tāgit in sacro-
scrificio: ruz dñm ipsuz? In casu tñ licet laico: vel
sacerdoti pctōri tangere: vt si iaceret in luto vili
aut vbi expositū esset iminēti periclo comestio-
nis a porco vel cane. In illo casu si peccator sa-
cerdos vel laicus mot' fide et reuerētia: ipsum
tolleret: et poneret in loco cōgruēti: nō peccaret.
In tali enī casu tāgere prohibitū nō est: sed mul-
tomagis preceptū: q: tenet irreuerētiaz et inho-
nestā eius collocatiōez īpedire. ¶ Oza vero tan-
gens arcā dei declināte: bobus calcitrātibus: et
ideo percussus cōtra preceptū fecit: q: temere co-
gnita vxore illa nocte tetigit: vt quidā dicūt: qd̄
nō licebat. Uel vt lyra dicit in postilla. ij. Reg. vj Lyra.
q: sua ordinatiōe vehebat in plaustro. que leui-
tarū humeris portari precepta erat. Ideo dum
calcitrābāt boues: percussus est: ideo nō propt'
tactū precise: sed ex causis dictis percussus est.
Ubi nihilominus sm glo. notandū est quātum

delinquat qui ad corpus dñi reus accedit: si ille
morte mulctat qui arcam dñici corporis figurā
minori q̄ debuit veneratiōe corripuit. ¶ Q Si
replicat de bethsamitis qui percussi sunt plaga
magna: pro eo q̄ viderūt arcā dei reductā a phi-
listhim: vt habet. i. Reg. vj. Sed longe digni' est
sacramētuz eucharistie arca federis in lege. Re-
spōdetur q̄ q: preceptū fuit: ne arca nuda vide-
retur. Unde Nume. iiij. legit q̄ aaron et filiis ei'
mandatū est: vt intrarēt sanctuariū et inuoluerēt
arcā: ipsāqz sic inuolutā traderent leuitis por-
tandā. Et dicit ibidem. Alij nulla curiositate vi-
deāt que sunt in sanctuario priusq̄ inuoluātur:
alioqn morietur. Ideo bethsamite: q: curiosita-
te ducti arcā nudā cōtra preceptū viderūt: a dño
sunt percussi. Quod nihilominus etiā in figura
illis cōtingit nr̄i: significās q̄ simplicioribus nō Prouer.
licet arcana dei perscrutari: que in sacra latent xxv.
scriptura per arcā significata: sm illud Prouer.
xxv. Qui scrutator est maiestatis: opprimetur a
gl'ia. ¶ Dupliciter autē est videre maiestatē dei:
scz per fidē: et sic videre licet omibus. Alio modo
per scrutiniū: et sic nō licet nisi prouectis et in-
structis in diuina sciētia. De nō vidēdo autē sa-
cramētuz: nō est preceptū nisi his qui nōdū ba-
ptismatis sacramēto sunt initiati: illi enī admit-
tendi nō sunt: sed finita missa cathecuminoz ex-
pellēdi: de quo supra lec. xv. Unde ad vidēdū ad-
mittūtur omes qui fide et sacramētis xp̄o iuncti
sunt: ad mādūcādū solū qui charitate dño sunt
vniti. Uerūtamen si quis ex hūilitate nō figeret
visuz ad sacramētū: sed in terrā oculos deflecte-
ret se indignū reputans tāti sacramēti visione:
nō reprobat: sitis in hoc publicano: qui oculos
ad celū leuare nō audens: pectoris pcussione: et
humili oratione veniā impetrabat: vt refert Lu-
cas. c. xviij. Pōt enī qñqz op' bonū supererogatio-
nis ex humilitate omitti: qua tñ omissiōe alter
nō tenet abstinere. vt vult bea. Tho. in. iiij. scri-
pto. dist. ix. q. iij. ¶ R Ad scdm dubiū. Respō-
det sm Alex. par. iij. q. xxx. mē. iij. arti. j. §. iij. et
post eū bea. Tho. et sctūs Bon. l. iij. dist. ix. q̄ ho- Rñsio ad scdm dubium.
stia siue eucharistia in altari adorari debet sub
cōditiōe: si seruata sūt seruāda: hoc est oia requi-
sita ad cōsecrationē. Et hoc habituali: hoc est ta-
cita vel expressa. Nō enī opz q̄ adorās hostiā in
missa actualiter seu expresse cōditionē apponat.
Nec forte expedit maxime simplicib': ne dubita-
tiōi circa fidē sacramēti locū dare assuescāt. Sz
sufficit q̄ habeat cōditionē illā habitualiter si-
ue tacite. Ita q̄ intētio sua taliter sit instituta:
q̄ si sciret defectū circa necessaria ad cōsecratio-
nē reqsita fuisse cōmissum: non adoraret. Uel si
cōditio pdicta tpe adoratiōis l cogitatiōe occur-
reret ipsam apponeret. Hac itaqz habituali ac
tacita cōditiōe existēte: adorās sine actuali cōdi-
tiōe: vtputa de ea nō cogitās adorādo nō peccat
etiā si hostia nō fuerit cōsecrata: q: nō adorat pu-
rā creaturā: sz xp̄m sm intētionē suā: q̄uis sacer-
dos nō cōsecrās: aut volūtari e aliqd ad cōsecra-
tionē requisitū omittēs quātū in se est facit po-
pulū idolatrare: q: offert purā creaturā ad ado-
randū: vt dicit Tho. ¶ Hec aūt habitualis intē-
tio nō sufficeret: si quis adoraret angelū satha-
ne transfigurantem se in christū. Nā si ille ado-
ret sub conditiōe: si tu es christus: nō peccat sic
adorans: q: tunc non adorat sathanā: sed chri-
stū: q: non stat oratio nisi stet conditio. Nec ad
aliū refert oratio: nisi etiā ad quē refert oratio-

nis interio. Si autē habitu tm̄ habeat̄ cōditio: nō actu nō vitat̄ idolatrie p̄ctm̄: nec excusat̄ bo mo rōne ignorātie facti. ¶ Habet em̄ triplex adiutoriū talē vitādi errorem. s. sacre scripture monitionē: q̄ nobis significat q̄ angelus tenebrarū se transfert in angelū lucis. ij. Coz. xj. Item q̄

Matth. xxiiij. multi venient in noīe meo dixit dn̄s: dicentes. Ego sum christus z seducēt multos zc. Matth. xxiiij. ¶ Secundū adiutoriū est orationis remediū. Nā si oraret deuz toto corde vt reuelaret̄ ei veritas: nō pmitteret deus eum decipi. In hoc

Job. xvj. em̄ casu intelligit̄ illud Job. xvj. Si quid petieritis patrē in noīe meo dabit vobis. In noīe meo quod est iesus: quod interpretat̄ salus. Hoc est. Si q̄d petieritis pertinens ad salutē vt exponit bt̄a. Aug. Un̄ q̄ in casu nō orat: nō adhibet oēm diligētiā quā debet. ¶ Tertiū est suspēsio actus adorādi s̄m Bonauē. Sic legit̄ de sancto Luciano presbytero: q̄ reuelationē sibi verā factā per gamalielē beati Pauli didascalū nō statim acceptauit nec credidit: sed se suspēdit donec p̄missa oratione visio ipsa tertio sibi manifestaret̄. Uel

Alexan. tertiū adiutoriū s̄m Alex. est appositio actualis cōditionis: cuius appositione pōt vitare periculum. Ut si tu es xp̄s adoro te. ¶ S Si ergo talis apparitio ostēditur alicui: q2 res insolita est et noua: ideo nō debet precipitare sententiā: sed diligenter cōsiderare priusq̄ adoret: s̄m illud. j. Joh. iiij. Probate spirit⁹ si ex deo sunt. premisit autē. Nolite oī spiritui credere. rationē subiungēs: q2 multi pseudo ꝓphete exierūt in mundū. Sic virgo prudētissima audita salutatiōe angelica: non statim assensit: sed turbata in sermone angeli cogitabat qualis esset illa salutatio. Propter quod etiā legitur de quodam sancto patre: cū apparuit ei diabolus in specie xp̄i clausit oculos: dicēs se nolle xp̄m videre in hac vita: cuius humilitate diabolus cōfusus abscessit. Quo cōtra narrat̄ de multis qui leues corde: ad tales reuelatiōes se reputātes idoneos desiderauerūt eas z suut in insanias z stulticias z pericula precipitati. Quō autē discerni debeāt visiōes vere a falsis: multa scripserūt patres opuscula: inter que singl'ari preconio dignū est opus qō cancellari⁹ parisiēsis Gerson de probatiōe spirituū cōpila-

Multuz valet hūilitas: ad obtinendas ꝟas visiōes. uit. Ubi plurimū valere docet hūilitatē: qua bō visiōibus hmōi iudicat se indignū. Quia ergo visiōes hmōi z apparitiōes insolite sunt: nō excusat errātē in ca2 adoratione interio habitualis. Sed sese suspēdat cui talia ꝯtingūt: donec certificetur: vel admin⁹ sub cōditiōe actualiter apposita adoret. Consecratio ꝟo hostie solita est z cōsueta: ideo sufficit ibi habitualis cōditio: si cōsecratio debito modo facta est. Unde nulli vel pauci in hac adoratiōe peccāt. Oēs em̄ hanc cōditionē tacite aut habitual'r habēt. Quod ex hoc manifestū est: si adorās req̄reret̄: quid faceres si cōsecratio debito modo facta nō esset. Haud dubiū quin fidelis quisq3 requisitus responderet: nequaq̄ adorarem.

¶ Lectio lij. A

Estat circa hāc materiā adhuc dubiū: quid agendu3 si i loco hostie appareret alia spēs: puta carnis vel pueri: cruoris vel agni aut sl'rā. Utrum sub his spēbus debeat xp̄s adorari: z an ibi xp̄s contineatur et quomō. ¶ Pro primi solutione notādū q̄ hmōi apparitio ex duplici cā fieri solet.

Apparitio altera⁹ spēi in loco hostie dupl'r fieri potest. Quādoq3 propter ardēter amātes: qui magno estuāti desiderio xp̄m sub sacro sibi ostēdi humiliter z deuote dep̄cantur: quo2 precibus diuina pietas q̄nq3 condescēdit: vt sic co2 deuotio amplius accēdatur. Uel propter hesitātes in fide sacramēti: vt ad veritatē fidei miraculo inuitant̄ z solidētur. Potest z fieri diuina permissiōe illusione demonis ad decipiēdu3 z fallendū incautos. Quēadmodū in ꝯuētu quodā fratrū minorū obseruātiu3 oppidi ysennac partiū thuringie nr̄is tpibus ꝯtigisse relatiōe accepi. Fratricellū vnū laicū celebrāti astitisse: z dū tēpus cōionis quo sacerdos sumere sacr̄m solit⁹ est aduenerat: q̄ frater ille laicus ex quadā indiscreta deuotione cōionē sacre eucharistie desiderabat: apud se putās se bene dispositū ad tanti sacramēti perceptionē. Et sic min⁹ caute in seipso cōplacere: apparuit quidā in specie angeli particulā apparenter porrigēs. Aperuit ille ꝯtus os: z sumens de manu porrigētis apparētē3 hostie particulā: ex cōtinuo a diabolo obsessus est: z grauiter vexat⁹. Postea tm̄ elapsis aliq̄t diebus: fratrū orationibus liberat⁹ est. ¶ B Sed de primo proseqūmur qui adhuc dupl'r potest ꝯtingere. Aut cū diuina reuelatiōe q̄ sub specie tali xp̄s veraciter cōtinetur. Aut q̄ fiat apparitio sine tali reuelatiōe. Si p̄io modo cū tali reuelatiōe falsum subesse non possit: sicut nec fidei nr̄e: quā per reuelationē accepimus: dubitādu3 nō est ei cui facta est reuelatio: xp̄m sub tali specie veraciter cōtineri. Quapropter pōt z debet a tali catholice z laudabil'r adorari. de quo pasca. de quodā presbytero narrat: qui cū digno moderamine sanctā christo ꝓpitio duceret vitam: cepit omnipotentē deū precibus pulsare: vt sibi mōstraret corporis christi naturā: nō ista inquit ex infidelitate: sed ex mētis pietate petiuit. Fuit em̄ a pueritia diuinis legibus imbutus: z propter amorē superni regis olim patri os fines dereliquit: z dulcia liquerat arua: vt exul sedulo christi disceret mysteria. Idcirco ei⁹ amore succensus: magis quotidie preciosa munera offerens: poscebat sibi premōstrari: que solet species latitans sub forma panis z vini. Uenerat ergo dies vt idē celebrans pie solēnia missarum: more solito ꝓcubuit genib⁹. Te

Attēde ꝗdā sacerdote cui de⁹ mōstrauit corporis xp̄i naturam. precor omnipotens inquit: pande mihi exiguo in hoc mysterio naturā corporis christi: ve mihi liceat cū cōspicere presentē corporeo visu: z formā pueri quē olim sinus matris tulit vagientē nūc manib⁹ contrectare. Qui dū talia precaret̄: angelus de celo veniēs affat̄ sacerdotē3. Surge inquit ꝓperet: si christū videre placet: adest presens corporeo vestitus amictu: quē sacra puerpera gessit. Tūc venerabilis presbyter pauidus vultu se erigēs: vidit super arā patris filiū puerū quē symeon infantem portare suis vlnis meruerat. Cui angelus inquit. Si christu3 videre placuit: quē prius sub specie panis verbis mysticis cōsecrare solebas: nūc oculis inspice: manibus attrecta. Tūc sacerdos celesti munere fret⁹ qō dictu mirū est: vlnis tremētibus accepit puerū: z pectus ꝓpriū pectori christi ꝯiunxit. Deinde ꝓfusus in amplexū dat oscula deo: atq3 suis labiis pressit pia labia christi. Quib⁹ sic actis ꝯclara mēbra sub dei restituit in vertice altaris: z repleuit celesti pabulo christi mēsam. Tūc rursus homo prostratus deprecatus est dn̄m vt dignaret̄

gnaretur ipse iterū verti in pristinā speciē. Qua
expleta oratiōe surgēs e terra inuenit corp⁹ xpi
i formā remeasse priorē. Et cōcludēdo dicit. Mi
ra oīpotentis dispēsatio: q̄ ob vni⁹ desideriū: ita
se prebere dignat⁹ est visibilē: et nō informē sicut
aliis quibusdā: sed in forma pueri: quatenus et veri
tas patesceret in ostēsorꝫ sacerdotis desiderium
impleret ex miraculo: nostraqꝫ fides firmaret
ex relatu. Hec ille. ¶ C Utrū autē talis effigies
pueri apparentis. sit ꝑpria spēs et figura xpi: aut
sit aliq̄ forma miraculose aliūde creata sub qua
xps latet: dubitari pōt. Silr vtrū sub tali specie
apparēte sit xps: eo mō quo in hostia sub specie
panis: tot⁹ scꝫ sub toto: et tot⁹ sub qualibet parte.
Aut sit sub illis dimensionib⁹ circūscriptiue: ca
putqꝫ sub capitis figura: et pes sub figura pedis
Beatus Thomas. et ita de aliis partib⁹. ¶ Beat⁹ Tho. aliā distīctio
nē p rñsione ad principale dubiū motū: scilꝫ an
ibi xps vere cōtineat: in parte. iii. q. lxxvi. ar. vi.
ponit dicēs q dupliciter contingit talis appari
tio: qua qñqꝫ miraculose videt caro aut sanguis
aut puer in hoc sacro. Qñqꝫ cōtingit hoc ex par
te videntiū: quoꝝ oculi immutant tali imutatio
ne: ac si viderēt expsse exteri⁹ carnē vel sanguinē
aut puerum: nulla tñ mutatiōe facta ex pte sa
cramēti. Et hoc q̄dē videt ptingere: qñ vni vide
tur sub specie carnis vel pueri: aliis tñ videt sicut
pri⁹ sub specie panis vel qñ ad horā videt sub spe
cie carnis vel pueri: post modū sub specie panis.
Nec tamē hoc ptinet ad aliquā deceptionē: sicut
accidit in magoꝝ pstigiis: q2 tales spēs diuinit⁹
formant in oculo ad aliquā veritatē figurādam
ad hoc scꝫ vt manifestet vere corp⁹ xpi eē sub hoc
sacro. Sic etiā xps sine deceptione apparuit di
scipulis euntib⁹ in emaus sub specie peregrini.
Augusti. Dicit eñi bea. Aug. in lib. de. q. euange. q cū fi
ctio nostra refert ad aliquā significationē nō est
mēdaciū: sꝫ aliqua figura veritatis. Et q2 p hūc
modū nulla immutatio fit ex pte sacramēti: ma
nifestū est q nō desinit esse xps sub hoc sacro ta
li apparitione facta. Qñqꝫ vero contingit talis
apparitio nō p solā immutationē videntiū: sed
specie q̄ vr̄ exteri⁹ realiter existēte: et hoc tunc vi
det esse: qñqꝫ sub tali specie qd ab oib⁹ videt nō
ad horā tñ: sed p lōgū tps ita permanēre. Et in
hoc casu q̄dā dicūt: q est ꝑpria spēs corpis xpi.
¶ Nec obstat q qñqꝫ nō videt ibi tot⁹ xpus: sed
aliqua pars carnis. Uel etiā q nō videt in specie
iuuenili: sed in effigie puerili: q2 in ptāte corpo
ris gloriosi est q videat ab oculo nō glorioso vel
sm totū vel sm ptē: et in effigie ꝑpria vel aliena.
Sanctus Thomas. Hoc aūt sanct⁹ Tho. reprobat: q2 sm eū corpus
xpi nō pōt videri nisi in vno loco: in quo circun
scriptiue continet. Vñ cū in ꝑpria specie videat
in celis: non sic videt in hoc sacro siue in terris.
Etiā: q2 corpus gloriosum quod apparet vtvult
post apparitionē cū voluerit disparet vt dicitur
Lu. vlti. Luce vlti. q ab oculis corū discipuloꝝ euanuit.
Hoc aūt qd sub specie carnis apparet diu pma
net. quinimmo qñqꝫ legit inclusum: et multorū
epoꝝ cōsilio i pixide reseruatū: qd nefas esset de
xpo sentire sm ꝑpriā spēm. ¶ D Ideo dicēdū:
Sanctus Thomas Aquinas. ait Tho. q manētib⁹ dimensionib⁹ q̄ prius fue
rūt: fit miraculose q̄dā mutatio circa alia accidē
tia puta figurā et colorē et alia hmōi: vt videat ca
ro vel sanguis: aut etiā puer. Et sicut. s. dictum
est: hec nō est deceptio: q2 fit in figurā cuiusdam
veritatis: scilꝫ ad ostendendū per hanc miracu
losam apparitionē q in sacramēto est vere cor
pus xpi et sanguis. Et sic patet q remanētibus
dimēsionib⁹ que sunt fundamenta illorum acci
dētium: remanet vere corpus xpi in hoc sacro.
Nec videtur ꝑpria species corporis xpi: sed spe
cies miraculose formata: vel in oculis intuētiū:
vel etiā in ipsis sacramētalib⁹ dimēsionib⁹ que
manēt etiā in mutatione facta circa eas quantū
ad alia accidētia. Hec oia bea. Tho. ¶ Et potest
hic dicēdi modus sic itelligi: q sicut in sacramē
to saluantur dimēsiones panis: q̄ sub qualitati
bus sensibilib⁹: colore scꝫ et odore: sapore et cete
ris pretendīt et indicāt speciē panis. Ita in hac
transformatione diuina virtute supaddunt alia
accidētia sensibilia: q̄ idicāt spēm carnis vel pue
ri. Et sm hoc dimēsiōes ille q̄ prius erāt figure
rotūde: aliā figurā postea acquirunt: sm diuinū
beneplacitū. Et forte in hac supfusione accidē
tiū carnis ad illas dimēsiones siue quātitatē pa
nis: accidentia sensibilia panis q̄ prefuerūt: ce
dunt: q2 forte idē subiectū hec et ille qualitates p Egidius
eodē tpe afficere nō pñt. ¶ E Egidi⁹ de romā. de roma
theo xriū. videt dicere: q illa spēs pueri non est
ꝑpria spēs et figura xpi: sed quedā forma miracu
lose facta: et in hoc cōcordat cū sancto Tho. Sed
in hoc discordat: q2 dicit q dimēsiones panis di
uina virtute cōuertunt in accidētia carnis siue
pueri: et nō in accidētia corporis xpi: et ita dimen
siones priores nō manēt. Et sub illis accidenti
bus est corpus xpi: sicut prius fuit in accidenti
bus panis. Et sicut accidētia panis que pri⁹ ap
parebāt: nō erāt accidentia et dimēsiones ꝑprie
xpi: ita nec dimēsiōes ille pueri vel carnis post
apparētes: sunt dimensiones xpi: q̄uis sub illis
vere xps cōtineat sicut et cōtinebat sub priorib⁹
accidētib⁹ panis. Fundat se etiā doctor iste in ra
tione Thome quātū ad id in quo cōcordat: quia
vnū corp⁹ nō pōt localiter et sm ꝑprias dimēsio
nes esse nisi in vno loco. Cū aūt xps sit sic in ce
lo est: nec verisimile sit ipsum ꝑpter hmōi appa
ritiōes deserere celū: dimēsiones ille carnis vel
pueri nō sunt ꝑprie dimensiones corporis xpi.
Qd si aliqs nō haberet pro inconuenienti xpm
pro tali tpe deserere celū corporaliter: q2 tñ eo
dē tpe cōtingūt apparitiones ille i diuersis lo
cis: sequit nihilomin⁹ vnū corpus sm ꝑprias di
mēsiones esse i diuersis locis: qd reputat īposs
bile. Sed q̄cquid sit de illo dicto in scriptꝫ ex pre
missis: q ratio illa nullū hꝫ fundamētū: cum su
pra sufficiēter pbatū est: idē corp⁹ esse i diuersis
locis nullā includere cōtradictionē: et per pñs
nō esse simplr impossibile. ¶ F Alioꝝ modus
est: cui videt cōsentire Alex. q in istis apparitio
nib⁹: vbi tñ a deo fiūt: et nō hūana pcuratiōe: aut
diabolica illusione: apparet xps: seqꝫ ostendit in
ꝑpria specie et accidētib⁹ suo corpori inherētib⁹:
qualiter ostēdit se discipulis suis post suā resur
rectionē: et petro post ascēsionē: et qd apparet est
caro xpi vera. Nec obstat q nō semp videtur to
tus xps: sed aliqua pars carnis. Sicut in mira
culo beati Greg. quo petēte panis xpi formam
accepit digiti. Aut q nō semp apparet i forma
virili quā hꝫ in celo: in qua apparuit et petro di
centi sibi: dñe quo vadis: sed aliqñ in forma pue
ri: vt in apparitione pascasii. s. posita. Q2 in po
testate corporis gloriosi est: vt ab oculo non glo
rioso videatur sm se totū vel sm partē in quāti
tate magna vel parua: forma illa vel alia: sub ful
gore claritatis glorie vel sine: etiam vt appareat
vni: et ab vno videatur: et non alteri nec ab alio

cernatur. ¶ Et quicquid fit de corpore glorioso generaliter: hoc tamen esse in potestate christi: in cuius potestate sunt omnia corpora: et quantum adesse et quantum ad sic: vel sic esse seu apparere: nullus habet ambigere fidelis: et ad illam positionem arguit Alex. Cum huiusmodi reuelationes fieri soleant misericordi condescensione defectus fidei alicuius vt fides huius sacramenti roboretur. Si autem caro aut sanguis sic apparens esset caro vel sanguis alicuius animalis: vel subito creata: nullum argumentum veritatis induceret ad fidem probandam vel roborandam: sed solummodo caro aut sanguis christi. Unde non videtur quod ob causam praetactam debeat apparere caro vel sanguis nisi ipsius domini. Quamuis licet virtute aliqua ostenderetur alicui hesitanti caro vel sanguis alienus (Licet forte ex hac ostensione excitaretur ad credulitatem) non tamen hec fides proueniret ex signo vel ostensione veritatis: sed potius falsitatis: quia ex hoc quod in tali apparentia: tale apparens creditur esse corpus domini vel caro christi: crederetur veritas ipsius sacramenti. Si enim crederetur esse caro vel sanguis bruti: nunquam propter hoc crederetur: nec credi deberet veritas sacramenti. ¶ 8 Quia ergo ostensio veritatis ipsius sacramenti debet fieri per indicia vera et non simulata vel ficta: videtur dicendum quod caro vel sanguis in huiusmodi apparitione est vera caro domini: aut verus sanguis christi. ¶ Et

Obiectio

si obiicitur quod aliquando apparuit caro in loco sacramenti diuturnitate temporis corrumpi et denigrari: sicut accidit in marchia teruisina: vbi a multis diebus videtur corrumpi: vt patet ex certitudine sensuum. Caro autem christi est incorruptibilis et gloriosa. Respondet

Solo obiectionis.

ille doctor quod illud nunquam accidit quando a domino fit ista apparitio: sed solum quando fit procuratione humana vel operatione diabolica. ¶ Nec obstat si dicitur quod christus non est nisi duobus modis: scilicet manifeste in propria forma in celo: aut velate sub speciebus panis et vini in sacramento. Quia hoc verum est regulariter. Dispensatiue tamen propter fidei robur: aut deuotionis fomentum: aut aliam causam ostendit se quandoque: aut corpus suum sine velamine: secundum quod nouit fidelibus expedire. Unde contingit quod vno tempore vni ostendit carnem suam sub sacramenti velamine alteri in se et nude. Unde accidit vt vnus videt et hostiam et carnem velatam sub panis specie: alius carnem reuelate vt sic ex facti noticia et relatione fide digna certum habeatur. Nec hoc est impossibile deo: cum et angelus in corpore assumpto vni se ostendat et non alteri eque

Dan. x.

presenti: vt patet Dan. x. vbi dicitur. Uidi ego Daniel solus visionem. Porro viri qui erant mecum: non viderunt. Loquitur autem de visione angeli apparentis in specie viri: lineis vestiti: et in alia forma vni quam alteri. Quod ergo potest angelus in corpore alieno: potest christus in corpore suo. ¶ Differentia etiam quam beatus Tho. supra ponit quando apparitio manet etc. non est probabilis: quia in miraculo beati Greg. vbi ad firmandum plebis fidem: sacramentum versum est in cruentam carnem et statim ad orationem eiusdem rediit in panis speciem. ¶ Hec sententia sic potest persuaderi. Quia diuina misericordia que hanc apparitionem facit condescendens infirmati hominum vt fides recta de sacramento eluceat ac roboretur: nequaquam decipit neque ad idolatriam committendam nos incitat: quod tamen committeretur: dum homines miraculo inducti: in adorationem tanquam veri corporis et sanguinis christi procumberent et adorarent: dum miraculum tale appareret vel in sacerdotum manibus: vel in loco hostie. Ad idolatriam autem homines prouocare deum: nefas est cogitare: cum idolatrie vltor est deus et punitor. ¶ Ex harum opinionum recitatione satis apparet: quod omnes illi modi in hoc concordant: quod sub illa specie miraculose apparente vere est corpus christi: nisi quod beatus

Sanctus thomas

Tho. sentit quod desinentibus dimensionibus panis: non manet corpus christi. Non autem in tali apparitione desinunt: quia eis manentibus possunt alia accidentia mutari. ¶ Sed an species illa apparens sit species corporis christi: ita quod accidentia illa apparentia inhereant corpori christi: variantur opiniones. ¶ Nam prime due opiniones hoc negant sed dicunt esse species miraculose productas: sub quibus non aliter est corpus christi: quam fuit prius speciebus panis: scilicet totum sub toto et qualibet eius parte. ¶ Secundum tertiam opinionem diceretur quod species ille apparentes: sunt proprie corpori christi et ei inherentes sub quibus corpus christi totum vel pars est circumscriptiue tanquam sub propriis dimensionibus. Nec obstat quod corpus christi est simul in celo et in terra: et vbique secundum proprias dimensiones. Neque quod ibi magnum: hic paruum: hic talem habens colorem et figuram: ibi aliam et aliam. Quia non oportet quod si corpus idem ponatur in diuersis locis: quod vtrobique habeat eandem quantitatem: qualitatem et figuram: vt supra latius deductum est lec. xlvi. Omnes ergo modos illos esse possibiles insinuare potentie dei puto fideli non dubitandum. Nullus enim illorum contradictionem includit: et rationes hincinde adducte non demonstrant: et facile soluuntur. ¶ 9 Quid autem de facto dicendum sit: quid ego homuncio dicere possum: vbi tanti doctores disceptant? Sed imitandus

Alex. doctor irrefragabilis.

est mihi doctor irrefragabilis Alexan. profitendo propriam ignorantiam. vnde ait. In casu posito nihil me scire confitear. Unde nihil definiendo vel asserendo dico: sed salua sententia meliori tantum opinando. Hinc videtur cautius pie dubitare facti huiusmodi modum: quam curiose et temere aliquem predictorum sine ratione sufficienti et autoritate determinare. Hinc dicit venerabilis Hug. lib. de sa. et

Hugo. Exod. x[ii]. Innoc.

post eum Innocen. Ego diuina mysteria et sacramenta magis veneranda quam discutienda profiteor. Scriptum est enim. Non comederis ex eo crudum quid nec coctum aqua: sed assum tantum igni. Crudum quidem comedit: qui temerario ausu de agno isto immaculato definire non erubescit: quod neque per rationem: neque per autoritatem: neque per sanctorum patrum probabiles sententias digestum esse dinoscitur. Ille vero comedit agnum coctum aqua: qui ex instabili et non fundata ac phantastica quasi ratione et impertinente autoritate definit de hoc sacro sub quo verus agnus latitat: quod veris rationibus et scripturis non probat. Ille vero bene sentit de hoc sacramento: qui sine ambiguitate non profert sententias: nisi quas christus sua charitate: et euangeliste ac apostoli. spiritusancto successi docuerunt: aut feruens sanctorum studium lucidauit. Tunc quidem agnum comedit assum igne quando doctrine tales tanta refulgent veritate: et tanta sunt digeste maturitate: vt nihil pestiferum: nihil eis noxium quod officere poterit ministratur. Hinc quia neuter modorum predictorum solide innititur autoritati aut indeclinabili rationi: securius videtur secundum predicta pie dubitare: quam sine hesitatione aliquid temere definire. Quamuis etiam in hoc satis concordant quod sub illa specie miraculosa verum corpus christi contineatur: et hoc pia credulitate sustineri possit: dum probabiliter constat illas apparitiones diuino miraculo fieri. Quia tamen non semper de miraculo constat: nemo leuis esse debet ad adorandum. Sed potius animum suum suspendere quousque a deo ab homine vel scriptura doceatur. Aut sub conditione (si nihil fraudis appareat) adorare. Ut dicendo. Si tu es christus: etc vt christum adorare: et hoc conditione non tamen habituali sed etiam actuali.

¶ R Et per hoc patet respõsio ad scdam diuisio-
nis partẽ supra i respõsiõe ad primũ dubiũ par
titã: scz qd agẽdũ dũ apparitio fit sine reuelatio
ne diuina: tã tũc adorãdũ. Cui cõcordare videt
factũ qd recitat Alexã. ex narratiõe magni ac fi-
de digni viri laufranci. Cũ eñ p̄sbyter qdã mis-
sam celebrãs inuẽtã sup altari verã carnẽ: t verũ
in calice sanguinẽ: s̃m ꝓpriã carnis t sanguinis
specie sumere formidaret: rẽ primus ep̄o suo cõ
siliũ q̃situr⁹ aperuit. Ep̄s aũt cũ multis coep̄is
ad hoc cõuocatis: calicẽ illũ cũ eadẽ carne t eo-
dẽ sanguine dñi diligẽter apertũ et sigillatũ in-
clusit in medio altaris p summis reliquiis reser
uãdis ꝑpetuo. Qd hodie obseruat ecclia qñ aliq̃
negligẽtia vel miraculũ nouũ in tãtis mysteriis
accidit. ¶ L Ex hoc etiã dat informatio sacer
doti: si cui hoc accideret: vt celebrãti hostia i for
ma pueri t i calice sanguis appareret. Debet eñ
talis p̄lo preces fundere ad deũ t ipsuz deuoti⁹
exorare: vt sua mĩa dignetur sacramẽtũ hoc re-
ducere in pristinã formã mãducationi congruẽ
tẽ: exẽplo bea. Grego. t pasca. Et dũ forma pa-
nis redit: ds reuerẽter sacramẽtũ sumere. Qd si
forte sacerdotis preces nõ exaudirẽtur: cum tũc
qd apparet rõnẽ ac speciẽ cibi ac potus non ha-
beret: rationabiliter abstinet a sumptiõe. Unde
Hieronymus. dicit beatus Hiero. super Leui. t habetur de cõ-
Alexan. se. dist. ii. de hac quidẽ. De hac quidẽ hostia q̃ in
xp̄i cõmemoratiõe mirabiliter fit edere licet: de
illa vero quã christus i ara crucis obtulit: s̃m se
edere nõ lz. Qd expõnẽs Alexã. dicit. De hostia
quã obtulit xp̄s in cruce s̃m illã formã in q̃ ap-
parebat cũ inter nos cõuersabat visione corpo-
rali: nulli lz edere quasi diceret. Si deus faceret
vt appareret sanguis in calice: aut caro in alta-
ri: sumendũ nõ est. Nec tñ ex hoc sacerdos trãs-
gressor fieret precepti ecclesie: quod ponit eadẽ
dist. relatũ. vbi dicit. Quicũqz sacerdotũ sacrifi-
ciuz oblatur⁹ accesserit. t se a cõione suspẽderit:
repulsuz se nouerit ãno vno. Intelligit qdẽ hoc
decretũ qñ illud sacramẽtũ permanet in sua for
ma mãducationi apta. Leges nãqz t statuta ad
ea q̃ cõiter accidũt: adaptãtur. ¶ Dicunt tñ qui
dã ꝙ sacerdos i hoc casu debet accipere aliã ho-
stiã: t illã de nouo ꝯsecrare: que si iterũ apparet
in specie carnis: debet scdãm accipere: vt mãdu
cet consecratã propter canonẽ allegatum: t. c. se
ques: cõperimus. Ubi precipit ꝙ aut integra sa
cramẽta ꝑcipiãt: aut ab integris arceant. Prio-
res tñ dicũt ꝙ i casu sufficit mãducatio spũalis:
t nõ requirit scdãria cõsecratio. Sacramẽtũ
ꝟo trãsformatũ recõdẽdũ erit cũ aliis reliquiis
sicut factũ fuerat i simili casu supra recitato. Et
hec salua in oĩb⁹ saniori sentẽtia dicta sufficiãt:
quãtũ ad omnia diuisiõis supra Lec. xxxviii. po
sita mẽbra. Sequitur nũc textus sacri canonis.

¶ Lectio. lii. B

Similimõ post
ꝙ cenatũ est: accipiẽs t hũc pre
clarũ calicẽ i scãs ac venerabi
les manus suas. Item tibi gra
tias agẽs: bñdixit: dedit disci-
pulis suis: dicẽs: accipite t bibi
te ex eo oẽs. ¶ Postꝙ̃ in quarta principali cano
nis parte: in qua de sacrificii hui⁹ perfectiõe agi
tur: determinatũ est de idonee ac scrificate mate
rie cõsecratiõe qua panis substãtia in verũ xp̄i
corpus cõuertit in p̄la eiusdẽ partis particula.
In hac particula scdã agit de cõsecratione vi
ni: quã ei⁹ substãtia in verũ xp̄i sanguinẽ trans-
substãtiat. ¶ Et subdiuidit in tria hui⁹ particu
le mẽbra. In primo tãgitur modus institutiõis
hui⁹ sacroscẽ cõuersiõis. In scdo subdit forma
cõsecratiõis. In tertio addit significatiõis effi-
cacia cõsecrati sanguinis. Scdz ibi: hic est calix.
Tertiũ ibi hoc facite. ¶ Circa primuz p̄lo tãgit
hui⁹ sacroscẽ cõuersiõis tẽpus t hora cũ dr. Si
mili mõ postꝙ̃ cenatũ est. Scdo huius cõuersio
nis materia cũ sequit. Accipiẽs t hũc ꝑclarũ ca-
licẽ in scãs ac venerabiles manus suas. Tertio
adiũgit hui⁹ tã scẽ instõnis modus t circũstã-
tia: cũ infert. Itẽ tibi grãs agẽs t c. ¶ Circa pri-
mũ dicit. Siĩi mõ quo xp̄s cõsecrãdo panẽ istuz
in carnẽ suã cõuertit: ad vini cõsecrationẽ acces
sit. Modo inquã siĩi quãtũ ad ei⁹ bonitatẽ: quã
tũ ad charitatẽ: quãtũ ad virtutẽ: t quãtũ ad ge
stoꝝ cõformitatẽ. Si qdẽ bonitas q̃ fecit vt cor
pus suũ nobis traderet in cibũ: eadẽ operata ẽ
vt sanguinẽ suũ: quatenus pleno frueremur cõ-
uiuio: cõmunicaret nobis in potũ: quia s̃m bea
tũ Dionysiũ. Boni est bona adducere. Charitas Dionysius
fecit vt sanguine nos redimeret: s̃m illud Hie-
remie. xii. Reliqui domũ meã: dimisi hereditatẽ
meam: dedi dilectam animã meã in manus ini Hieremi.
micoruz eius. Sedes anime in sanguine est: s̃m xii.
illud Leuitici. xvii. cap. Ala oĩs carnis in san- Leuitici.
guine est: t ego dedi illũ vobis: vt super altari in xvii.
eo expietis animas vestras et sanguis pro ani-
me piaculo sit. Et sicut pane in suũ corpus con-
uerso: ita vino in sanguinẽ suũ trãssubstãtiato:
nos nutriẽs eiusdẽ redẽptionis sue memoriã: t
fructum in nobis renouaret. Hinc zacha. ix. dr.
Quid eñ bonũ ei⁹: t qd pulchrũ ei⁹: nisi frumen Zach. ix.
tũ electoꝝ: t vinũ germinãs virgines: Uirtus di
uina fecit: vt ea ptãte infinita: qua panẽ i corp⁹:
ẽt vinũ cõuerteret in sanguinẽ. Ut sicut caro ei⁹
hac cõuersiõe vere facta est cib⁹: ita et cõuersiõe
simili sãguis fieret vere pot⁹. Johã. vi. Caro mea Johã. vi.
vere est cib⁹: t sanguis meus vere est pot⁹. Gesto
rũ cõformitas fecit vt eisdẽ cerimoniis seruar{:
id ip̄m corp⁹ scz t sanguis sub vtrisqz speciebus
crederet t esset. Ideo sicut ibi panẽ in man⁹ suas
venerabiles t scãs accipiẽs: ac patri grãs agẽs
bñdixit: in corp⁹ suũ cõuertit: discipulis suis de
dit. Ita t hic calicẽ i easdẽ man⁹ sumẽs: t itẽ pa-
tri grãs agẽs t bñdicẽs in sanguinẽ suũ vinũ cõ
uertit: et eisdẽ suis discipulis ministrauit. Oz er
go similis effect⁹ in vtraqz cõuersiõe: iõ similes
cerimonie. ¶ B Igitur simili mõ postꝙ̃ cena-
tũ est: a xp̄o scz et ap̄lis: vtraqz cena: agni scz pa-
scalis typici: t corpis sui accepit t c. Nã vltio post
oẽs cibos legales sacr̃m instituit t tradidit. Et
vt ꝑiectis veterib⁹ vmbris legis: noua grã insti
tueret sacramẽta: t ipsa arcti⁹ figeret in mẽtoꝝ di
scipuloꝝ ac fideliũ corda. De tp̄e vero hui⁹ insti
tutiõis sacre. xiiii. luna mẽsis pmi: t de ieiunio
celebrãdo ac cõficiẽtib⁹ t sumẽtib⁹ hoc sacr̃m: su
pra dictũ est: lec. xxxiiii. t lec. x. iõ nũc rescidunt.
Sequit. Accipiẽs scz xp̄s: t hunc preclarũ. i. pre
aliis clarũ nõ figuralẽ vmbrosum t nubiluz: vt
vete. testa. sacrificia fuerẽt: s3 lucidã veritatẽ cõti
nẽtẽ. Iõ de calice ve. test. tãꝙ̃ nõ sat claro dicit Lu. xxii.
Luc. xxii. Nõ bibã de gñatiõe vitis donec regnũ
dei veniat. Mat. xxvi. Nõ bibã amodo de h̃ geni Matth.
mine vitis vsqz i diẽ illũ: cũ illõ bibã vobiscũ no xxvi.
uũ in regno p̄ris mei. i. i ecclia: q̃ regnũ dei dici

tur ſm Grego. cōfirmata ei⁹ poteſtate. Hūc enim
p̄clarū calicē quotidie bibit: et ſibi imbibit in
mēbris ſuis: que hoc potu ſalutifero corpi ſuo
myſtico incorporātur: et ei per huius ſacramēti
gratiā vniūtur. Hinc in pſ. Calix me⁹ inebrians
Pſal. ꝙ p̄clar⁹ eſt. Ad quā ſobriā ebrietatē virgines (vt
ſtatim dictū eſt) germinātē: hoc eſt fidē incorru
Canti. v. ptā ⁊ pfectā charitatē tribuentē: ſpūſſctūs Can-
ti. v. inuitat amicos: dicēs. Comedite amici ⁊ bi
bite: ⁊ inebriamini chariſſimi. ¶ Calicem. Calix
Albert⁹. ſm Albertū a calore dicit: q₂ calorē charitatis ac
Pſal. cēdit. Hinc in pſ dr. Calicē ſalutaris accipiā: et
nomen dñi inuocabo. ¶ Hinc notandū ꝙ calix
accipit tripl'r. Uno mō p vaſe receptiuo pot⁹ vel
Calix tri liquoris. Et ita dñs xp̄s calicem recepit in ſctās
pl'r capit ſuas manus vt referūt euāgeliſte: hoc eſt vaſculū
illud i quo fuerat potus. Scdō accipit p paſſio-
Mat. xx. nis amaritudine. hoc mō accipit Matth. xx. cū
Prouer. dixit dñs filiis zebedei. Poteſtis bibere calicem
xxxi. quē ego bibiturus ſum: hoc eſt poteſtis ſubire paſ-
Amos. ii ſionē ⁊ mortē quā ego patiar p redēptiōe hūa-
Hierem. ni generis? Et dr calix paſſiōis: q₂ iuxta veterē cō
xlix. ſuetudinē ad mortē cōdēnatis pot⁹ in calice offe
Marci. rebat. ſm illō Prouerb. xxxi. Date ſicerā merēti
ix. bus: ⁊ vinū his qui amaro ſunt aīo. Bibāt ⁊ ob-
liuiſcātur egeſtatis ſue: ⁊ doloris ſui nō recordē-
tur ampli⁹. ⁊ Amos. ii. Uinū dānatorū bibebāt.
Tertio mō ſumitur pro poculo in calice cōtēto.
Et ſic accipit Hiere. xlix. Quib⁹ nō erat iudiciū
vt biberēt calicē. ⁊ Marci. ix. Quiſquis potū de
derit vobis calicē aq̄ frigide in noīe meo: q₂ xp̄i
eſtis: amē dico vobis nō perdet mercedē ſuam.
Sic in cōmuni locutiōe accipit qn̄ dicim⁹: ille
ebibit totū calicē. i. totū potū vel liquorē q̄ fuit
i calice. Et ita videt cepiſſe xp̄s cū dixit. Hic ē ca
lix ſanguinis. In pposito vero accipit p̄lo mō:
cū dicit ex pſona euāgeliſte. Accipiēs ⁊ hūc p̄cla
rū calicē i ſctās ac venerabiles man⁹ ſuas: id eſt
vas: nō vtiq₃ vacuū: ſed cū vino: q₂ premiſit. Nō
bibā amodo de geniminevitis. Per qḋ expreſſit
vini liquorē fuiſſe in calice contētū. ¶ C Poni
tur aūt hic circa ſanguinis cōſecrationē calix: ſi
ue vas ptinēs vinū cōuertēdū in ſanguinē plus
ꝙ circa cōſecrationē corpis: vbi abſolute dicit.
Accipiēs panē: nō dicit in ſportella vel diſco: q₂
cōſecrat ſanguis in rōne pot⁹. Nullus aūt liquor
cōuenientēr eſt potabilis niſi i aliquo vaſe aut re
ceptaculo cōtineat. Corp⁹ aūt cōſecrat i rōne ci
bi. Cibus vero ſolidus rōnē cibi hʒ: et ſi in nul-
lo vaſe cōtineat. Et q₂ ad literā nō cepit xp̄s vi-
nū in manus imediate ſicut panē: ſʒ accepit i ca
lice cōtētū: iō non dicit: accepit vinū: ſed calicē.
¶ Addit et pnomē hūc demōſtratiuū. Accipiēs
nāq₃ ſacerdos calicē in manu: de xp̄o loquēs di
cit: Accipiēs ſcʒ xp̄s hūc calicē: hūc ſcʒ eūdē quē
ego accipio. * Sʒ q₂ dictū eſt: ꝙ calix aliqn̄ acci
*Dicit pit p vaſe: ⁊ aliqn̄ p poculo i vaſe cōtēto. pōt hec
accipiēs idētitas referri ad ipm vas vel ad vaſis liquorē.
calicē nō Si refert ad vas: nō eſt idē qḋ ſacerdos accipit.
vinum: q₂ ⁊ qḋ xp̄s accepit quātū ad materiā ⁊ ſubām me-
vinum nō talli. Sacerdos eñ accepit calicē factū de auro
pōt ſumi ⁊ argēto: vl' vbi paupertas eccl'ie cogit: de ſtāno: vt
in man⁹: ſ. dictū eſt Lec. xiii. Chriſt⁹ aūt q̄ apl'is ſuis poſ-
ſicut pa- ſeſſionē auri ⁊ argēti interdixit: non credit fuiſſe
nis: iō dr vſus calice argēteo vel aureo: ſʒ forte nec ſtāneo
accipiēs q̄ paupertatē ſuā nobis declarās: ait. Uulpes fo-
calicē cū ueas habēt: ⁊ volucres celi nidos: fili⁹ aūt hois
vino ſcili nō hʒ vbi caput ſuū reclinet. Eſt ergo hic demō
cet hunc ſtratio nō ad ſenſum: ſʒ ad itellectū: vt ſit ſenſus:

Hūc calicē. i. calicē eiuſdē rōnis quātū ad liquo
ris cōtinētiā. Si xp̄o calix accipit p potu i calice
ptēto: aut p̄o vino puertēdo in ſanguinē: iterū
erit demōſtratio īpſonalis. Hūc calicē. i. vini
liquorē eūdē nō nūero: ſed ſpecie vel genere p̄o
ping̃: tenēdo aliq̄ vina differre ſpecie eſſentiali.
Uel ſi acciperet p̄o vino puerſo. i. xp̄i ſanguine
precioſo in quē cōtinuo p cōſecratiōis verba vi
nū cōuertit: ſic eſt demōſtratio pſonalis: q₂ eiuſ
dē rei nūero. Nā idē ſanguis nūero ⁊ nō ali⁹: eſt
in quē vinū qḋ in manus ſuas cena ſacra ſuſce-
pit: cōuerſum eſt: ⁊ in quē vinū qḋ nūc ſacerdos
i ſuas man⁹ accipit: cōuertit. ¶ D Accipiēs ita
q₃ xp̄s calicē cū vino. Utiq₃ preclarū pp̄ter p̄cla
ri ac choruſci ſāguinis ſui puritatē i quē vini li-
quor: nō in ſanguinē hircorꝫ aut vitulorꝫ q̄ iu ve
terīs teſtamēti ſacrificio offerebat: vertēdus eſt:
inſtituit vinū in materiā cōſecratiōis ſui ſctiſſi-
mi ſanguinis ſuo facto: dū ipm vinū diuina ſua
virtute. in verū ⁊ ppriū cōuertit ſanguinē: ⁊ apo
ſtolis ſuis: eorūq₃ ſucceſſorib⁹ vini ſic cōuertēdi
cōtulit ptātē. Nā poſtꝙ ineffabili amore ſuos di
ſcipulos refecit cibo angelorꝫ: propria ſcʒ carne
ſub ſpecie panis vſui humano cōgruētiſſima: vt
amplius charitatis ſue immēſitatē exprimeret:
inſtituit: et eoſdē reficere potu ſacratiſſimo ſan-
guine ſuo digniſſimo ſub ſpecie vini potui cōue
niētiſſima: vt ſic nobiliſſima ſpiritualis nutri
tio aīe: perfecta corporis refectiōe ſignificaret.
Ad nutritionē eñ corpis pfectā: nō pertinet ſo-
lus cibus: pertinet etiā potus. Idcirco poſtꝙ ac
cepit panē. ſub cuius ſpecie tradidit in cibū p̄o
priā carnē: accepit ⁊ calicē vini: ſub cui⁹ ſpecieb⁹
in potū tradidit ⁊ ſanguinē. Et qm̄ hūanus ſan
guis in ppria ſpecie ſine horrore nō eſt potabi-
lis: clemētiſſim⁹ redēptor volēs illū tradere i po
tū: ſapiētiſſime eū extranea velauit ſpecie: vt ſic
ſm Hugonē ſenſus foueretur in vno: et ſides in Hugo.
alio edificaret. Fouet ſenſus: dū ſolitā ⁊ cōſuetā
ac gratā ſpeciē potus percipit. Edificatur aūt ſi
des in altero: dū in eo qḋ videt: quale ſit illō qḋ
nō videt: agnoſcit. Aliis quoq₃ ex cauſis cōmen
dauit precioſum ſanguinē ſuū ſub aliena ſpecie
que. ſ. lec. xxxv. ſunt cōmemorate. Quib⁹ addū-
tur cōgruētie que ſequūtur. Q₂ eñ chriſt⁹ ſacer
dos erat in eternū ſm ordinē melchiſedech: i ſa
crificiū panē ⁊ vinū offerētis: cōgruebat vt ad in
ſtar: ei⁹ quē p̄miſit poſtꝙ obtulit panē acciperet ⁊
vini calicē: vt figure figuratū rn̄deret. Expreſſio
enim ſacramēti corporis ⁊ ſanguinis xp̄i figura
erat ſacrificiū melchiſedech ſacerdotis. Amplius
vt hoc ſacrificiū vere ⁊ propinque gereret ſimili
tudinē eius qḋ ſignificat: accepit calicē vini. Uo
luit quidē chriſtus hoc ſacramentum ſignificare
ſuū corpus verū et ſanguinē naturale et ſpūale
refectionē: ⁊ mentis inebriationē. ¶ E Idcir
co poſtꝙ accepit panē habētē cōgruā ſignifica-
tionē corpis ⁊ refectiōis ſpiritualis: accepit ⁊ vi
nū habēs cōgruētiā ad ſignificādū ſanguinem et
ſpūalē inebriationē. Uinū quippe ex vite ſuccre
ſcit: in vua colligitur: in ea p ſolis ardorē matu
rat: ⁊ i torculari prelo exprimit: vt fiat pot⁹ refi-
ciēs: ⁊ ſitis ardorē reſtīguēs. Et p hoc plene cō-
petit ſibi xp̄i ſanguinē ſignificare. Nā ⁊ ipſe ſuc-
creuit ex vite fecundiſſima: virgine ſcʒ bñdicta:
de qua caro ⁊ ſanguis xp̄i traxit originem. Chri-
ſtus quoq₃ ipſemet vua eſt ſalutaris: quā p̄lo
protulit virgo glorioſa: ⁊ viri exploratores: apl'i
ſcʒ et prophete: ad nos humeris ſuis fortiter et

constanter gestātes:per fidē ꝛ predicationem de
tulerunt. In quo liquor ille preciosus sanguis:
immēso ardore amoris est maturat⁹ vsq₃ dū pas
sionis ꝓlo in torculari:patibulo vel crucis expri
meret:ꝛ ꝓflueret in potū tot⁹ humani generis
refectiuū:ꝛ in extinctionē sitis spūalis q̄ ex ardo
re ꝓuenit ꝛ cōcupiscētia peccōꝝ. Quo nāq₃ liquo
re alit⁹ potuisset xp̄s iebriationē mētis designa
re:q̄ per vinū in quo quotidie in vita corporali
ps. iocūdamur ꝛ reficimur:ſm illud ps. Et vinū le
tificat cor hoīs. Accepit igiẗ vinū in calice:tanq̄
materiā ad cōsecrationem sui sanguinis magis
cōgruentē. Itē in sacro cibi spūalis debet atten
di aliqua operatio substātialis .i. principalis: ꝑ
quā ab aliis distinguiẗ sacramētis. Et cū in ba
ptismo daẗ esse substantiale ꝑ generationē spūa
lem, vt vult Dionysius. Et in sacro cōfirmatio
nis daẗ incremētū et robur spūale. Ita ad idem
esse cōseruandū ac deperditū restaurādū ꝛ augē
dū:daẗ in eucharistia edulium spūale. Edulium aūt
spūale cū daẗ ꝑ sacr̄m visibile: nihil causat i grā
qđ ex sacramēti similitudine nō significat. Hoc
autē sacr̄m institui debet in elemēto corporalis
refectionis .cibi.s₃ et potus. ❡ F Est autē alia
operatio in corporali refectione cibi alia pot⁹.
Ideo sicut post cibū corporalē: sumiẗ pot⁹ ad ꝑ
fectionē nutrimēti corporalis: q: diuisā₃ habet
operationē in satisfactione sitis: ꝛ latione nutri
mēti:ꝛ quasdā alias. Ita post nutrimētū spūale
sumiẗ potus ad ꝑfectionē spūalis nutrimēti:s₃
sanguis:qui ꝛ diuersam operationē habet a cor
pore. Corpus eñ dedit xp̄s in cōionē sui ꝛ mem
broꝝ:sanguinē autē dedit in redēptionē peccōꝝ.
Hec autē sunt diuerse oꝑationes. Nulla eñ existē
te redēptione facta vel faciēda:adhuc esse posset
cōio:etiā posita cōione capitis ꝛ mēbrorū: non
oporteret ꝙ eo mō quo nūc: esset redēptio:vt ꝑ₃
in angelis:vbi est mēbrorū cōmunio ꝛ nō redē
ptio. Uel si hoc nō placet:in statu innocentie: si
hō ꝑmāsisset:potuisset deus icarnari sicut nūc:
ꝛ tñ nō pati. Fuisset ergo tūc cōio:ꝛ nō redēptio
Diuerse ergo videnẗ grē cōionis ꝛ redēptionis.
Cū dñs sic multiplicauerit sacra:vt oēs grās ha
beam⁹ in sacramētis:nō sufficit habere gratias
cōionis ꝑ corporis sumptionē: q̄ in sacro signi
ficaẗ ꝑ elemētū panis:nisi etiā haberem⁹ grām
redēptionis ꝑ sanguinē q̄ significaẗ ꝑ elementū
vini. Hac ergo rōne xp̄s vtrunq₃ instituit. Et li
cet sanguis habeaẗ in corpore sub specie panis:
nō tñ ex virtute sacr̄ali. hoc est:nō vi cōsecratio
nis sacr̄alis:sed potius ex vnione naturali:quia
humores vniunẗ cū corpore: cuius sunt humo
res. Oportet autē ꝓpter effectū sacramētalem:
vt habeaẗ sanguis ex virtute sacramenti ad nu
trimēdū ꝑtinente. Et ita oportuit:vt ibi esset con
secratio alterius elemēti: puta vini: sub quo vir
tute sacramēti sanguis domini cōtineret:ne sa
cramētū esset imperfectū alimentū. ❡ G Que
autē sint operationes speciales potus in sacro:
Albert⁹. consequēter exponit dñs Albert⁹:ꝙ principalis
operatio nutrimēti est restauratio deꝑditi in vi
ta spūali. Nō eñ pōt esse vita spūalis qn ex mul
tis occupationib⁹ꝛ negligētiis hoīs fiat aliqua
deꝑditio spūalis:ꝑ famē ꝛ carentiā alimēti spūa
lis:q̄ ꝑ hūc spūalē cibū restauraẗ. Per potū aūt
qui īfluit nutrimētū mēbris:fit hec restauratio
spūalis:vt sic xp̄o fortiter incorporemur:ꝛ herea
mus ꝛ maneam⁹ in ipso:sicut hi q̄ ꝑ humorē san
guinis suo corpori sum⁹ influxi. Un̄ et ipse dixit
Joh.vj. Qui mādūcat meā carnē: ꝛ bibit meum
sanguinē:in me manet:ꝛ ego in illo. Sic aūt si Joh.vj.
bi influxi ꝛ coherētes: spūm ipsi⁹ participamus ꝛ
vitā. Qui mādūcat inq̄t me: ꝛ ipse viuet propter
me. Hinc Eccli.iiij. Sapiētia vitā filiis suis īspi Eccli.iiij
rat:ꝛ suscipit exquirētes se:ꝛ preibit in via iusti
cie. Sapiētia xp̄s est q̄ corpus suū cōicando mē
bris suis:ꝛ sanguinē influēdo:influit et inspirat
eis spiritū ꝛ vitā:ꝛ sic i suā incorporationē susci
pit inquirētes se:ꝛ preiēs eos in oī via iusticie:q:
nisi sic sim⁹ in ipso: viā iusticie nō possum⁹ tene
re. Subdit ꝛ alias speciales operationes: idē Al
bertus:q: vngit ad salutis sanitatē:ꝑ ipsum daẗ
speciale pignus spūs:lauat vitiorū sordes:rigat
arida:extinguit malo calore incēsa:tingit et ex
ornat ac xp̄o cōsignat: q̄ ꝑ longū prosequiẗ. De
quib⁹ cū de fructu hui⁹ sacramēti tractabiẗ spi
ritu calamū ducente:diceẗ. Alex. de alex pte.iiij. Alexā. de
q.xxxj.mēbro.ij. etiā plures ponit rōnes. Unā ales.
ponit vt duplici rōni institutiōis r̄ndeat duplex
species sacramēti. Institutū eñ est ad augmen
tū:vt firmior sit vnio mēbrorū corporis xp̄i cū
capite:ꝛ vt firmior sit recordatio redēptionis fa
cte ꝑ xp̄i sanguinē fusū in cruce. Specie panis
q̄ est sacr̄m corporis:asseretur affectus vnionis.
Specie vini q̄ est sacr̄m sanguinis:memoria re
dēptionis. Alia rō. Nā duplex est mysticū huius
sacramēti. Unū est respōdēs incarnatiōi. Aliud Duplex
passioni. In incarnatione facta est vnio diuine est mysti
nature cū humana. Un̄ xp̄s caput est eccl̄ie: cui cū huius
vnita sunt mēbra: qđ significaẗ in sacro corpis sacramē
xp̄i sub specie panis. In passione facta est redē ti.
ptio nostra:effusione sanguinis:qđ significaẗ in
sacro sanguinis sub specie vini liquētis. In sum
ptione igiẗ corporis xp̄i sub specie panis:signifi
caẗ cōiūctio mēbrorū corporis xp̄i cū capite fa
cta ꝑ incarnationem. In sumptione sanguinis
sub specie vini: redēptio nostra ꝑ sanguinis xp̄i
effusionē. Un̄ in hoc vno sacro signaẗ qđ est icar
natiōis:ꝛ qđ est passionis: ꝓpter qđ est ꝑfectissi
mū sacroꝝ. Aliā rōnē assignat:vt significeẗ i xp̄o
duplicis nature assūptio. In nobis duplicis na
ture redēptio. Un̄ glo.j. Cor.xj. sup illo. Hoc fa
cite i meā cōmemorationē:dicit. Cū tot⁹ sub spē
panis:tot⁹ sub spē vini sumiẗ: cur nō i vna:s₃ in
duab⁹ dedit:ꝛ vt ostēderet xp̄s totā hūanā naturā
i. corpus ꝛ aiam sumpsisse:vt vtrūq₃ redimeret.
Panis eñ ad corpus referẗ:vinū ad aiam:q: vi
nū operaẗ sanguinem in quo est sedes aīe. Ergo
in duab⁹ speciēb⁹ celebraẗ hoc sacr̄m:vt aīe ꝛ cor
poris susceptio in xp̄o ꝛ i nobis vtriusq₃ libera
tio significeẗ. ❡ I Item sub duplici specie insti
tutū est ꝓpter duplicem ei⁹ effectus. Ualet eñ vt
dicit Ambro. ad tuitionem corporis ꝛ aīe. Et i₃ Ambro.
illō qđ sumiẗ sub speciēb⁹ panis valeat ad vtrūq₃
ꝛ silr qđ in vino sumiẗ:q: in pane totū et itegrū:
et silr in vino totū ꝛ integrū sumiẗ. Sed si in pa
ne tñ sumereẗ:alterū tñ significareẗ.s. ꝙ ad tui
tionem corporis valeret. Si in vino tñ sumere
tur:solū significareẗ ꝙ pro salute aīe sumereẗ:q:
vinū sanguinem significat:in quo vt dictum est:
sedes aīe esse dr̄. Omnes ille rōnes reduci possunt
ad quinq₃. Nā īsu hō distinctis speciēb⁹ panis ꝛ vi
ni:institutū est: ꝓpter ꝑfectā significationē₃ spi
ritualis nutrimenti:correspondentiā veritatis
ad figuras veteris testamenti: ꝑfectā similitudi
nem ad rem sacramenti. Seruire effectū distin
ctioni corpori ꝛ sanguini ꝑ appropriationem cō
uenienti:variā representationem in xp̄o sumen

ti:quorũ membrorũ declaratio ex premissis sa-
tis patz. Sed statim surgit dubiũ. Cũ sint distin-
cte species: quõ saluari possit vnitas sacramẽti.
Sed de hoc dicet post expeditã ↄsecrationis for-
mã. Et qm̃ in his verbis. Accipiẽs calicẽ: tangit
institutio materie: q̃ est vinũ in sanguinẽ trans-
substãtiandũ. De materia ista tractatũ est supra
lectione. xxxv. ¶ R Sequit. In sanctas ac vene
rabiles manus suas. Exponat vt supra lectione
allegata. z. xxxvj. vbi pene eadẽ verba: panis cõ-
secrationi premittunt. Nã tactu sue manus: vi-
no cõtulit vt semp posset in suũ sanguinẽ cõuer
ti: vt dicit Albert⁹. i. materiã cõsecrandi sangui-
Albert⁹. nis instituit. Itẽ. i. iterũ: gratias agẽs tibi. s. pa
tri de humani generis redẽptione: p sanguinẽ
suũ iã in xp̃o ↄcedã. Eadẽ quippe nocte tentus.
et mane sequẽti crucifixus: sanguinẽ fudit: quo
nos ab eterna morte redemit. Hãc em̃ amore in
tensissimo desiderauit. z cum gaudio portionis
superioris ↄfecit. vñ Luce. xij. ait. Baptismo ha
Luc. xij. beo baptizari: z quõ coactor: donec perficiat. Et
ad Hebreos. xij. Proposito sibi gaudio sustinuit
Ad Heb. xij. crucẽ: cõfusione cõtempta. Benedixit: omni bene
dictione gratie cõsecrãdo: z vinũ in suũ sangui-
nẽ trãssubstãtiando. In quo verbo sacerdos cru
ce signat calicẽ: vt ſm Albertũ: significet hec be-
nedictio a primo ↄfectore sanctificatiõis: patre
celesti ↄfluere in sacrm̃. ¶ Utrũ autẽ xp̃s bñdi-
cendo ac cõsecrando signo aliquo corporali aut
verbo vsus sit: aut sola diuina virtute vinũ i san
guinẽ suũ cõuertit: q̃ cõuersio hic p bñdictionẽ
intelligit: dictũ est. s. lec. xxxvj. vbi hec v̓ba vna
cũ mysterio crucis: quã hic sacerdos facit super
calicẽ latius exponunt. Sequit. ¶ Dedit: nõ vẽ-
didit: nõ reddidit: sed gratuito dono gratis de-
dit: vt ei⁹ exẽplo nullo fauoris aut pecunie pre-
cio: aut timore humano dignissimũ sacrm̃ cani
bus z indignis: aut peccõrib⁹ publicis: porriga-
mus: sed gratis acceptum dignis gratis dec. vñ
subdit. Discipulis suis. qui soli digni fuerãt: etsi
nõ oẽs: nulli tñ publice idigni fuere. Occultũ eñ
Mat. vij adhuc fuerat ceteris pctm̃ iude. Hic Matth. vij.
Nolite sctm̃ dare canib⁹: neq3 mittatis marga-
ritas vestras ante porcos: ne forte cõculcẽt eas
pedib⁹ suis: z canes cõuersi dirũpãt vos: dicẽs.
Accipite. in officiũ scz cõsecrãdi z dispensandi. j.
j. cor. iiij Cor. iiij. Sic nos existimet hõ vt ministros xp̃i:
et dispẽsatores ministerioꝝ dei: vel mysterioꝝ
dei. Utrũq3 em̃ ponit glo. Et bibite. ad incorpo
Eccli. rationẽ nubi: nõ ad fastidiũ: sed celestis deside-
xxiiij. rij augmẽtum. Eccli. xxiiij. Qui edũt me adhuc
esuriẽt: et q̃ bibũt me adhuc sitiẽt: nõ per famis
sitisq3 defectũ: s3 per semp īherẽdi feruẽs deside
riũ: oẽm tollẽs fastidiũ. Ex eo. scz calice vel san-
Actuũ. x. guie. Oẽs sine distinctiõe. Actuũ. x. In veritate
cõperi: quia nõ est personarum acceptor deus.
Latiorẽ expositionẽ cũ dubijs quere supra.

Hic est enim calix san-

guinis mei noui z eterni testamẽti: mysterium
fidei: q̃ p vobis z p multis effundet in remissio-
nẽ peccõꝝ. ¶ Post modũ institutiõis sacramẽti
sanguinis: sequit forma cõsecrationis: qua etiã
nos xp̃s vti voluit in sui sanguinis sanctissimi
Forma cõsecrationis calicis. cõfectione. Et primo ponit forma ipsa necessa-
ria ſm oẽs. Scdo notat effect⁹ hui⁹ sacrosctĩ san
guinis. ¶ Forma est. Hic est calix sanguis mei.
¶ Effectus notant tres. Prim⁹: q2 testat nobis
hereditatẽ. Scdo: q2 declarat in mysterio fidez.
Terti⁹: q2 prestat peccõꝝ remissionẽ. De primo di-
cit. Noui z eterni testamenti. Noui: q2 in ritu et
Apoc. xxj effectu nouũ est. Apoc. xxj. Dixit q̃ sedebat i thro
no. Ecce noua facio oia. Leuiti. xxvj. Nouis su p
Hiere. xxxj uenientib⁹: vetera ↄijcietis. Itẽ dies veniẽt: z fe
riã domui israel z domui iuda fedus nouũ. Eter
ni dr: q2 nũq̃ reperiet alteri⁹ testamẽti vel sacra
mẽti subordinationẽ: sicut sacramentis veteris
legis subordinatũ est aliud testamẽtũ et alia sa-
cramẽta. vñ Hiere. xxxj. Sctm̃ dñi nõ euellet et
Ezech. xxxvij nõ destruet vltra in ppetuũ. Et Esa. lv. Feriã vo
bis cũ pactũ sempiternũ. Et ad Heb. x. Una obla
Ad Heb. x. tiõe cõsummauit in eternũ sctificatos. Et idõ dr
testamẽtũ: q2 in sanguine cõfirmauit oẽs testa-
Ad Heb. ix. tas ↄmissiones. Hinc ad Heb. ix. Ubi testamen
tũ est: mors necesse est intercedat testatoris. Te-
stamentũ em̃ in mortuis cõfirmatũ est. Alioqn
nondũ valet dũ viuit q̃ testatus est. Et zach. ix.
Tu in sanguie testamẽti tui emisisti victos tuos
de lacu: i quo nõ est aqua. Mysteriũ dr: a mystin
Mysteriũ vñ. grece qd̃ est secretũ. Secretũ em̃ fuit qualr mor
te vitã eternã: z sanguine ↄficeret sctitatẽ. vnde
Esa. xxiiij. Esa. xxiiij. Secretũ meũ mihi: secretũ meũ mi-
Job. xxviij. hi. Et Job. xxviij. Profunda fluuioꝝ scrutat⁹ est
et abscõdita ↄduxit in lucẽ. Fluuij sunt flumina
vulnerũ: quorũ est ↄfunda sapiẽtia qualiter san
guine xp̃i redẽpt⁹ est mũdus. Et in hoc ↄfundo
oia mysteria fidei sunt reuelata. Nã deus pacis
eduxit de morte pastorẽ magnũ in sanguine te-
stamẽti eterni. Qui scz sanguis p vobis discipu-
lis meis. Nã et cp̃s z sacerdos indiget sanguine
Ad Heb. v. redẽptionis: qm̃ z de põtifice dicit apl's ad Heb.
v. Et ipse circũdat⁹ est infirmitate: z ppterea dz
quẽadmodũ p ppl'o ita etiã p semetipso offerre
p pctis. Et p multis: scz predestinatis efficaci-
ter: p oib⁹ aũt sufficiẽter effundet in remissionẽ
peccõꝝ. tãq̃ nostre redẽptiõis pciũ. Hic. j. Pe. j.
j. Pet. j. Nõ corruptibilib⁹ auro vel argẽto redẽpti estis
de vana vestra cõuersatione paterne traditiõis:
sed precioso sanguine quasi agni immaculati xp̃i.
Ad Heb. ix. Ad Heb. ix. Sine sanguinis effusione non fit re
missio. Ideo dilexit nos: et lauit nos a pctis no-
stris in sanguine suo. Apoc. j. ¶ M Est aũt hec
forma. Hic est em̃ calix zc. certa forma: forma cõ
grua: forma sufficiẽs z ↄfecta. Certa: quia a xp̃o
instituta: ab apl'is ↄmulgata: et p sctõs patres
in nos deriuata. Accepit em̃ hãc formã romana
eccl'ia a summo apl'oꝝ pricipe petro: q̃ fuit vlti-
Innocẽ. me cene: in qua hoc sacrm̃ institutũ est: cõuiua.
Unũ Innocẽ. de officio misse. Romana eccl'ia su-
per apl'ice fidei petrã stabili soliditate fundata:
id integra fide seruauit: qd̃ ab apl'is accepit: qui
eã principaliter sacris instituere doctrinis: z ec
clesiastici ritus regulã docuerunt. Ab ipsis ergo
apl'is petro et paulo: quos z viuos habuit z de
functos ritũ circa huius sacrificij oblationẽ ac-
cepit: quẽ hactenus inuiolabili cultu seruauit.
Idẽ in. c. Cũ marthe. de ce. missa. Credimus q̃
formã verborũ: sicut in canone reperitur: apl'i a
christo et ab ipsis eoꝝ receperunt successores.
¶ N Nec obstat q̃ hec forma v̓boꝝ i nullo euã
gelista: vt hic describit: posita reperit: q2 vt ibi-
dẽ dicit Innocentius. Multa tñ de verbis q̃ de
factis dñicis inuenim⁹ ab euangelistis omissa:
que apl'i vel suppleuisse verbo: vel facto expssisse
Alexã. de ales. legunt. Hinc dicit Alexander de ales parte. iiij.
q. xxxij. Magis videtur q̃ prefata forma ver-
borum quam seruat ecclesia: fuit forma tradi-

ta a dño: ꝙ alia posita ī euāgeliꝭ: ꝗ post scripta erāt: ⁊ variata ſm diuersitatē traditionū ⁊ trāslationū. Neqꝫ ipsi euāgeliste in forma verbo⁊ cōueniūt. Nā Matth. hāc ponit formā: Hic est eñ sanguis me⁹ noui testamēti: ꝗ pro multis effundet in remissionē peccatoꝝ. Marcus illā: Hic est sanguis me⁹ noui testamēti: ꝗ pro multis effundet. Lucas: Hic est calix nouū testm̄ in meo sanguine: ꝗ pro vobis fundet. Et paul⁹. j. Cor. xj. Hic est calix nouū testm̄ ī meo sanguine. In sensu tamē satis ꝯuenerūt: quē oēs narrare valebāt (alꝰ volebāt) Apostoli ergo ꝗ ecclesiā instituerūt ſm ꝙ a dño acceperūt: formā tradiderūt. Euāgeliste vero facta ⁊ opa christi narrauerūt: plus ꝙ̄ historiographi: attēdētes ad facta in se: et ad veritatē intellect⁹: ꝙ̄ ad verba. Ideo frequenter idē factū: eandēqꝫ veritatē: nō eisdē verbis: sensu tñ nō dissonis scripserūt. Unde nō fuit necesse ait Alexāder: vt tāta diligētia apponeretur in euāgelijs de forma pscripta a dño scribēda in quibus referūtur opera dñi vt operata erāt: sicut vbi tradita est forma a dño pscripta: non vt iudicet opus xp̄i: sed vt illa mediante: fiat qđ christus fecit: id est cōuertat panis ⁊ vinū ī corpus ⁊ sanguinē christi. Ibi eñ debuit illa forma precise obseruari: cui dño dedit virtutē cōuertēdi. Hec Alexāder. ❡ O Et ppter hoc multi doctores dubitāt: vtrū sacerdos vtens forma aliqua: ab euāgelistis tradita: vere conficeret sanguinē: quia dubiū est: vtrū ipsi euāgeliste intendebāt formā cōsecrandi tradere: aut christi dūtaxat facta narrare. Multi tamē cōcedūt sacerdotē tali forma vtentē: vere christi cōficere sanguinē. In cuius argumentuꝫ assumūt: qꝛ eccl'ia nō negat grecos cōficere: qui tamen nō vtūtur forma qua nos vtimur. Sed illa vt refert Richar. Hic est sanguis meus noui testamēti: qui pro vobis ⁊ multis effundetur. Et hoc cōmuniter tenetur. Nec tamen ex hoc sequitur ꝙ forma nostra nō sit certa: quia in sententia satis concordat cū priori: ⁊ prior cū ista. Et ita oportet dicere: ꝙ modica variatio forme quātū ad certas dictiones: dum tñ principalis sensus nō mutetur non reddit formā inefficacē: de quo supra cū de forma panis agebatur: lectione. xxxviij. lati⁹ disputatū est. ❡ Usus pterea romane ecclesie formā in canone positaꝫ: certissimā facit: etiā si in scriptura non reperiretur: propter magnā consuetudinis huius ecclesie autoritatē: de quo beatus Augu. in libello de cura pro mortuis agenda: ita scribit: Si nulla esset autoritas sacre scripture que doceret orare pro defunctis: tanta est
Augu. autoritas eccl'ie romane ⁊ cōsuetudis ei⁹ obseruare: vt nemo illā insequēs poterit errare. Itē ī epla quadā ad beatū Hiero. Cōtra ecclesie fundatissimū morē nemo sentiat. Hec de eius certitudine. ❡ Hinc cū forma expressa in canone: ab oīb⁹ obseruet in ecclesia romana: nemo ambigere dꝫ de eius certitudine: aut quouis mō de ei⁹ efficacia hesitare. ❡ P Est etiaꝫ forma illa cōgrua: qꝛ in hoc sacramēto significat sanguis christi: vt effusus in pciū nostre redēptiōis: ⁊ vt ministrat⁹ in potuꝫ nostre refectiōis. Sanguis aūt de se neutrū hoꝝ dicit expresse: sed per cōiūctionē ip̄i⁹ cū calice: vt effusus ⁊ vt potād⁹ offertur ac proponit. Calix nāqꝫ ſm pdicta: transsumit ad significādū tā passionē ꝙ̄ potū. Et ppter hoc cōgruēti⁹ dicit: Hic est calix sanguinis mei: ꝙ̄: Hic est sanguis me⁹: qꝛ expressius significat ⁊

passio ⁊ refectio. perfecta quoqꝫ est ⁊ sufficiens: qꝛ forme sacramētales vt cōiter hoc significant qđ efficiūt. Hec aūt significat sanguinē xp̄i contineri in calice: qđ ⁊ efficitur. ❡ Q Per hoc etiā ad expositionē illoꝝ verboꝝ: Hic est calix sanguinis mei: prius dimissam redeam⁹. Prim⁹ terminus est pnomē hic: qđ demōstrat partim ad sensum: ptim ad intellectū sanguinē xp̄i: in quē species vini finitis verbis cōsecratiōis cōuertunt. Demōstrat aūt sanguinē in rōne potus. Unde valet: Hic scꝫ sanguis me⁹ in potū traditus: est calix ⁊c. Et cōsequēter quecūqꝫ. s. lec. xlviij. de pnomine hoc: dicta sunt: pposito seruiūt ⁊ similiter dicēdū de pronomine hic. Hec est snīa Alexādri vbi supra: cui satis cōcordāt scrūs Tho. et scrūs Bonauē. Sequit: Calix. Calix vt dictū est: pprie significat vas potū cōtinēs: tñ trāssumit vel p potu vel p passiōe. Hic nō capit pprie: sed trāssumptiue pro potu. Unde sensus est: Hic scꝫ ꝗ erit in fine cōsecratiōis: est pot⁹ sanguinis mei: ſm doctores supradictos. Qđ additur: sanguinis mei: specificat calicē pro potu acceptū: vt sit sensus. * Hic est calix. i. pot⁹ sanguinis mei: scꝫ naturalis ⁊ veri: ſm illud Iob. vj. Sanguis me⁹ Iob. vj.
vere est potus. Et btūs Hier. sup psalmū. lxxv. Hieronymus.
loquēs iudeis: ait: Sanguinē quē p insaniā fuderūt: per gratiā biberūt. Et scrūs Bonauē. licꝫ ponat in obliquo: intelligit tamē intrāsitiue in recto: vt poculū vini creatura salis id est poculū qđ est vinū: et creatura ꝗ est sal: vt sit cōstructio intrāsitiua. Hec Bonauē. ❡ Quare aūt dicit calix: ⁊ nō simpliciter sanguis me⁹? Ratio statim supra ſm Alexā. dicta est. Nec impedit ꝙ in cōsecratiōe nō dicit: Hoc est cib⁹ panis: qꝛ panis de se est cibus. Nec habet aliud officium: ꝙ̄ cibare. Nō sic sanguis christi: qui nō est potus: nisi quatenus propinatur in calice passiōis. ❡ R Sed hic statim oritur dubiū non negligendū. Si eñ forma illa quatenus est forma efficax consecrationis: habet sensum illū metaphoricū: posset sacerdos cōsecrans hoc ignorare ⁊ intētionē suaꝫ ad sensum orationis propriū reflectere et ita nō cōsecraret: quia deficeret debita intentio: ꝗ semper cōformis esse debet sensui verboꝝ ſm quē instituta sunt: vt sunt efficacia forme. Magis ergo cōgruebat formā instituere: non habentē sic ambiguos sensus: ꝗ etiā sunt occasio distractionis cū nō possit cōcipi sensus metaphoricus: nisi prius cōcipiatur sensus pprius ⁊ ex ei⁹ similitudine fiat trāslatio ad sensuꝫ metaphoricū verū. Oīa autē que vel distractionē vel errorē occasionare possunt: debēt a tāto sacramēto remoueri: vbi nullū errorē: sed summā deuotionē ⁊ recollectioneꝫ esse cōgruit in ministrāte: ſm illud Esa. lvij. Auferte offendicula de via ppl'i mei. ❡ Ad illud respōdet Alexan. vbi supra. ꝙ quātūcūqꝫ sacerdos consecrās haberet simplicē ⁊ propriū intellectū verboꝝ: ⁊ per hoc ex negligētia sacerdotis posset frustrari effectus sacramenti: tñ ppter negligentiā illā que cōtingere posset: nō debuit dominus qđ ꝯgruebat omittere. Sed minister qui intēdit cōsecrare: debet diligētius quo potest se recolligere ⁊ redire ad se: ⁊ etiā debet intelligere qđ ad officiū suū pertinet: sine quo non potest rite in officio ministrare: ꝙ nihil omittat de contingentibus. Unde dicūt ꝙ negligētia talis in hac operatione est pctm̄ mortale. ❡ S Sed illa sententia videtur nimis dura. Et si vera esset frequēter tolleret effectū cōsecrationis: tum

*Ly sanguis mei specificat calicē pro potu accipiendū. Et licꝫ ponat in obliquo: tñ est locutio intrāsitiua vt poculum vini creatura salis. i. poculuꝫ qđ est vinū ⁊ creatura ꝗ est sal. Ita hic calix sanguis mei i. calix siue pot⁹ ꝗ ē sanguis meus.

Esa. lvij.
Alexan.

ex mētis distractiōe q̄ nō est in ptāte celebrātis: immo frequēter dū magis recollect⁹: ⁊ ad singu la intētus esse cupit: magis distrahit. Tū q: ma ior sacerdotū numerus hoc ignorat: qui etiā ab ecclesia ad hec sciēda non diligenter instruunt. Unde recurrendū est ad supra dicta lec.vj. Ubi fm pbabiliorē opiniōnē sufficit ꝙ sacerdos in tēdat hoc qd ecclesia intēdit per hec verba effi cere: ad que christ⁹ instituit: etiā si verba ista penit⁹ nō itelligat: quā intētionē habere pōt sa cerdos hereticus ⁊ infidelis: etiā in hoc articu lo sacramēti. Non eñ pendet verborū virtus ex intētiōe sacerdotis: sed ex institutiōe christi. Et ideo quādo est intētio illa quā christus habuit: instituēdo: idest intēdēdo ꝙ ad prolationē ver borū fiat cōuersio quas christus fieri voluit per hec verba: sufficit: sufficit dico: ad effectū sacra menti: quāuis non semper sufficiat ex parte di spositionis ministri: q̄ si ex sua negligētia igna rus fuerit aut distract⁹: a pctō minime excusat.

¶ Lectio. liij. A

Dubium

Rñsio ad dubium.

Circa formā cōse

cratiōis sanguinis occurrunt aliq̄ dubia. ¶ Primū. Utrū ad pfectio nē hui⁹ forme pertineāt oīa verba illa ab eo loco: Simili modo: vsq3 ad illum. Un de et memores: ¶ Ad illud cōiter respondetur fm omnes docto. ꝙ verba precedentia istā clau sulā non sunt de essentia forme: ⁊ illa sunt verba prolata in persona sacerdotis referentis: qd fa ctū est. Cōsecratio autē fit in verbis in persona christi prolatis. fm beatū Amb. Illa vero verba Accipite et bibite ex hoc omnes: que proferūtur vt prolata a christo: nō sunt essentialia forme consecrationis sanguinis: sicut nec illa: Accipi te ⁊ comedite ex hoc omnes: requirūtur ad con secrationē corporis christi sub speciebus panis: q: magis respiciūt vsum sacramenti ꝙ eius per fectionē: immo eius perfectionē. i. trāssubstātia tionē presupponūt. Sensus eñ est. Accipite ⁊ bi bite ex eo post conuersionē vini in sanguinē. de quo. s. lec. xxxviij. Similiter et hec verba. (Hec quotiēscūq3 feceritis in mei memoriā facietis) nō sunt de essentia forme: q: nō plus respiciunt cōsecrationē ⁊ sumptionē sanguinis ꝙ corpis: q: vtrūq3 corporis ⁊ sanguinis consecrationē ⁊ sumptionem eque precepit christus fieri in me moriā. Si ergo pertinerēt ad cōsecrationē san guinis: pari rōne ad ꝯsecrationē corporis: ⁊ ita sub hostia panis nō esset verū corp⁹ xp̄i ante pro lationē horū verborū. Et ita cū pri⁹ per sacerdo tis eleuationē ostendit pplo: ppls adorās: ado raret idolū: quod est absurdissimū. ¶ Preterea

Hieroñ. per illa verba (vt cōiter conceditur: et ponit bea tus Hiero. de illustribus viris) Christus ꝯtulit aplis cōsecrādi potestatē: eosq3 ordinauit sacer dotes. Collatio aūt potestatis nō fit per verba ad consecrationē pertinētia: q: verba cōsecratio nis respiciūt materiā que cōsecratur: vel termi num ad quē consecratio terminatur. Uerba au tē per que cōfertur potestas cōsecrādi respiciūt eū cui cōfertur: ⁊ potestatē ipsam que cōfertur. Ideo cōiter concessum est verba illa ad cōsecra tionē nō pertinere. ¶ B De illis vero verbis:

Sanctus Thom. Noui et eterni testamēti q̄ pro vobis ⁊ pro mul tis effundetur in remissionē peccatorū est magis dubiū: q: de his varie sentiunt docto. Sanctus Tho. par. iij. q. lxxviij. ar. iij. dicit ꝙ ille clausu le. Noui ⁊ eterni testamēti: et sequentes: sunt de substātia forme vsq3 ad illā: Hec quotiēscūq3 fe ceritis: que pertinēt ad vsum huius sacramēti: q: ille clausule pertinēt ad integritatē hui⁹ ora tiōis. Hic est calix sanguinis mei: q: sunt deter minatiōes pdicati: scz sanguinis mei. Et idē est qd dicit: ꝙ sacerdos eodē ritu ⁊ mō scz tenendo calicē in manib⁹: oīa hec verba pfert Lu. ēt. xxij. īterponunt hec verba inter pria: cū dicat: Hic est calix nouū testamētū i sanguine meo: q: ergo p tinēt ad eādē oratiōnē: ptinēt: ad eandē formā. Silr ⁊ hec clausula. Qui p vobis ⁊ p multis ef fundet: videt ad eādē orationē pertinere: pp̄ter relatiuū q̄: qd īplicat suū antecedēs: qd est san guinis mei. ¶ Alex. de ales parte. iiij. q. xxxiij. di cit ꝙ illa vba dūtaxat: Hic est calix sanguis mei sunt de suba forme. Cui⁹ rō est: q: illa sunt tātū mō de forma qb⁹ fit trāssubstātiatio vini in san guinē xp̄i. Sed p illa vba q̄ sequūtur: nō fit trās substātiatio: q: nō trāseūt sup materiā trāssub stātiādā: sed sunt pprie declaratiua quarūdā cō ditionū quib⁹ excellētia hui⁹ sacramēti manife stat. Hec aūt vba: Hic est calix sanguis mei: ex pressiua sunt toti⁹ effect⁹ cōtenti in hoc sacramē to: sicut ⁊ vba cōsecratiōis corpis sunt hec: Hoc est corp⁹ meū: q̄ significāt corpus sub speciebus panis cōtineri: vñ sicut illa: Accipite ⁊ bibite: q̄ pertinēt ad vsum sacramēti: nō sunt de essentia forme: ita neq3 (imo a minore) illa. Noui ⁊ eter ni testamēti qui pro vobis effundet. Nec obstat ꝙ ille clausule in se nō sunt orationes pfecte: q: sufficit ꝙ forma illa cōsecratiua i se sit pfecta si ne illis clausulis adiūctio. Hec eñ ē pfecta orō: Hic est calix sanguis mei. Neq3 obstat euāgelium Luce: qd allegat in q̄ verba aliq̄ ex sequētib⁹ in terponūtur. Q: vt dictū est: in xp̄is euāgeliis nō tradit forma vt a dño est tradita ad cōsecrandū instituta: sed vt a dño dicta ⁊ gesta: q̄ nō necessa rio eo ordine ⁊ eisdē verbis: sed equiualētib⁹ ex primūtur. Ritus etiā nihil arguit: q: verba illa breuia sunt: ⁊ priorib⁹ cōnexa: p quib⁹ solis nō oportuit aliū instituere ritū. ¶ Huic opi. cōso nat dñs Alber. cōsonat ⁊ scdus Bonauē. dicēs: ꝙ hec est forma cōgrua: tota: ⁊ pfecta. Sufficiens eñ ē ad significādū trāssubstātiationē vini i san guinē xp̄i. Uñ in his q̄ sequunt: describit effect⁹ sanguinis i hoc sacramēto significari ⁊ cōtēti in cruce effusi. ¶ C Scot⁹ dicit in. iiij. dist. viij. q. ij. ꝙ nō est nobis traditū oīno certitudinaliter: an ad formā cōsecratiōis sanguinis ptinēt aliq̄ vba q̄ sequūtur post illd: sanguis mei. Jdq3 peri culosū est illd asserere: de q̄ sufficiēs autoritas ⁊ rō nō habet. Nō est eñ piculosū hoc ignorare: q: est ignorātia inuincibilis: q: nō pōt homo ex quacūq3 diligētia istud scire qd querit: nisi spe ciali reuelatiōe illustret: qd q: factū nō legitur: certitudo in pmisso negocio nō habet. ¶ Ex il lo dicit: patet improbatio cuiusdā dicti: indiscre ti: ꝙ necesse est in quolibet sacramēto scire pcise q̄ verba sint de forma: ad hoc vt sacramētū illd rite perficiat. Illud eñ manifeste falsum est: nō solū in proposito: sed etiā in sacramēto peniten tie ⁊ ordinis. Nō eñ dicit: est oīmoda certitudo q̄ sit forma pcisa ordinatiōis in sacerdotē: pro pter multitudinē sermonū quos pfert epūs i col latiōe prefati ordinis: ⁊ tñ nō est dicēdū ꝙ null⁹ est in ecclesia vere i sacerdotē ordinatus. Simi liter diuersi diuersis vtūtur formis in sacramē

Lu. xxij.

Alex. de Ales.

Scdus Bonauentura.

Scotus

to penitentie:nec est certū de aliquibus verbis
precisis q̄ sint forma:nō tn̄ dicendū q̄ null⁹ ab
soluat in ecclesia. Sic de sacramento matrimo
nij. Addit idē consiliū: dicens. Sacerdos inten
dens facere qd̄ facit ecclesia:legēs distincte v̄ba
canonis a principio vsq̄ in finē:vere cōficit. Nec
est tutū alicui qui se reputat valde peritū de scie
tia sua dicere:volo vti precise istis verbis p con
secratione sanguinis:sȝ securior est simplicitas
qua apud se dicat. Volo pferre verba ista ea in
tētione qua xp̄s ea instituit pferēda:vt q̄ ex xp̄i
intētione sunt de forma:dico vt de forma: et q̄
ad reuerentiā:pfero ad reuerētiā. Hic absq̄ du
bio rite ⁊ legitime pcedit ⁊ vere ɔsecrat. Hec de
forme integritate. ❡ D posset moueri dubiū
de v̄itate forme:sȝ de hoc dicēdū erit sicut supra
dictū est de v̄itate forme ɔsecratiōis panis lec.
xlviij. ❡ Sȝ specialiter dubiū facit verbū: effun
det:qd̄ est futuri tp̄is:rōne cui⁹ videt forma ista
cū nūc a sacerdote pfert non esse vera licet dū a
xp̄o in cena proferebat fuit vera: quia in nullo
Ad roma. vi. futuro tpe post p̄ns istās sanguis xp̄i effundet
sicut nec morief:cui mors vltra nō dominabit.
Romā. vj. Ad hoc faciliter respōdent qui dicunt
v̄ba illa sequētia participiū: dicēs: vsq̄ ad illa.
Uā ⁊ memores:accipi materialiter:⁊ nō signifi
catiue:sic eī cessat rō dubij:cū effundet sic acce
ptū:nō iportat tp̄s:q: nō est v̄bū:sȝ nomē:sicut
ois dictio materialiter accepta. ❡ Scdm̄ alios
q̄ dicūt oīa v̄ba:hic est calix:cū sequētib⁹ accipi
significatiue: videt dici posse q̄ effundet:refert
ad tp̄s:qd̄ in hora institutiōis fuit futurū:⁊ nō
ad tp̄s:qd̄ nūc in hora ɔsecrationis est futurū.
Ita q̄ tn̄ valeat q̄ effundet .i. effundendū erat:
nūc v̄o effusuȝ est. Et sic vera est oro:⁊ hec signi
ficatio satis colligit ex circūstātib⁹ ɔstructibili
bus:ex quib⁹ satis significat:q̄ illa v̄ba pferun
tur a sacerdote tāq̄ plata a xp̄o. Et ideo ad idē
tp̄s referēda sunt:ad qd̄ xp̄s proferens:retulit.
❡ Et si dr:ergo v̄bū est:etiā ad idē tp̄s referen
dū est:q: tota illa oro sequēs participiū dicens
dr vt plata a xp̄o ⁊ in psona xp̄i:scȝ accipite ⁊ bi
bite ex hoc omes. Hic est calix ⁊c. Et ita est:im
portat tp̄s plationis xp̄i:⁊ sic oratio simpliciter
erit falsa:q: pnomē hic: demōstrat sanguinem
xp̄i. nō simplr:sȝ cōtentū sub illis speciēb⁹ vini:
sicut dictū fuit de pnoie hoc:in cōsecratiōe pa
nis. Cū ergo ille species vini quas:demonstrat
hic p suo connotato:p tpe importato g est: scȝ
p tpe plationis xp̄i nō fuerūt pnomē hic: respe
ctu copule est: tale tp̄s importās nō suppone
ret. Oportet eī cōnotatū ⁊ substratū simul cor
respōdere termino cōnotatiuo: respectu copu
le ad hoc vt supponat:alioquin deficiēte conno
tato:deficit ⁊ suppositio. ❡ Ad hoc videt dicen
dū:salue meliori iudicio:q̄ nō est sile de verbo
est:⁊ de v̄bo effundet. Nā est:in forma ɔsecratio
nis iportat tp̄s plationis sacerdotis pferētis:vt
maius:illud tn̄ includēs vt supradictū est de for
ma ɔsecrationis panis:q: illa v̄ba:hic est calix
sanguinis mei:nō tn̄ pferunt vt plata a xp̄o:sȝ
vt instituta ab eo:vt forma efficax ɔsecrationis
sanguinis p tpe:p quo pferunt a sacerdote ce
lebrāte legitime:rōne cui⁹ v̄bū est: iportat tp̄s
celebratiōis p quo est efficax forma. ❡ Et s̄m
hoc opȝ dicere q̄ illa clausula:q̄ effundet ⁊c. nō
est de essentia forme. Qd̄ etiā rōnabiliter videt
dici posse pl⁹ q̄ de illa:noui ⁊ eterni testa. q: illa
oro:q̄ p vobis ⁊c. est g se pfecta oratio ⁊ cathe
gorica ppositis copulatiue priori ɔiūcta. q̄ eī
valet tm̄ .i. ⁊ ille sanguis. Et iō pōt v̄bū ei⁹ effū
det:iportare aliud tp̄s q̄ hoc v̄bū est:in alia ca
thegorica pcedēte cui copulat. Cui non placet
hec solutio:aliā q̄rat:q: timidus quicq̄ asserere
nō ausim qd̄ nō inuenio a docto. priorib⁹ exara
tū:semp in his magis cupiēs doceri q̄ docere.
❡ E Tertiū dubiū. Utrū ille due forme cōse Dubium
cratiōis corpis ⁊ sanguis mutuo se expectēt quā
tū ad eoꝝ efficaciā:aut vna sine alia effectū pro
prium sortiat. Hic quidā antiqui doctores dixe
rūt q̄ ille due forme se expectāt in agēdo: ita q̄
prima nō pficit suū effectū:nisi scd̄a pferat:ne
q̄ pri⁹ ɔuertit panis in corp⁹ xp̄i:q̄ vinū ɔuer
tat in sanguinē:qd̄ sit finita platiōe scd̄e forme
. Motiuū eoꝝ est:q: si g v̄ba cōsecratiōis panis:
panis ɔuerteret in corp⁹ xp̄i ante cōsecrationē
vini:sequit q̄ in hoc sacrō corpus esset sine san
guine:⁊ ita nō viuū:cū vita sit in sanguine. Et
ppterea sacrm̄ corpis ⁊ sanguinis sunt vnū sa
cramentū. Nihil aūt est vnū: nisi positis his q̄
ad vnitatē requirunt:quare g formā ɔsecratio
nis panis:nō cōstituit sacrm̄:nisi adsit ⁊ forma
cōsecratiōis sanguinis. Sed his nō obstātibus
dicēdū est plane:q̄ v̄ba ɔsecrationis panis effe
ctū suū habēt pri⁹ q̄ pferant v̄ba cōsecratiōis
vini:ita q̄ platis v̄bis cōsecratiōis panis:vere
est corp⁹ xp̄i sub speciēb⁹ panis: etiā si verba cō
secratiōis vini nūq̄ postea nō pferant. al's quō
verū dixisset xp̄s:hoc est corp⁹ meū:ante vini cō
secrationē: Sic eī dixisse debuisset:h̄ erit corp⁹
meū scȝ post cōsecrationē vini. Est et h̄ positio
cōtra ritū ecclesie:s̄m quē sacerdos corpus xp̄i
sub speciēb⁹ panis ostēdit pplo adorādū:āteq̄
ɔsecret sanguinē:q̄ si tunc nō esset verū corpus
xp̄i:daret simplicib⁹ idolatrādi occasio ab eccle
sia:qd̄ nefas est de ea (q̄ errare nō pōt) cogitare
tn̄ dicēdū q̄ plata rite hac forma v̄borū. Hoc
est corp⁹ meū: vere incipit esse corp⁹ xp̄i sub spē
panis:ipsa panis sub̄a in corp⁹ trāseūte. Siqui
dē nullū est hic impedimētū:nullū deest requi
situ. Nec tn̄ sequit incōueniēs per alios īductū
q: s̄m supra declarata ad plationē v̄boꝝ sacra
mētaliū nō solū incipit esse corpus xp̄i sub pa
nis sacrō:sed totus xp̄s: ɔuis in solus corp⁹ sit
ɔuersio. Q: v̄o obiciūt de vnitate sacramenti:
soluet infra dubio speciali. Uerum q̄ sacerdos
nō debet ɔsecrare corp⁹ xp̄i:nisi etiā in eodē of
ficio ɔficiat sanguinē sub speciēb⁹ vini:q: diui
sio illi⁹ mysterij sine grādi sacrilegio fieri non
pōt:vt in ca. cōperim⁹. de ɔse. dist. ij. Et hoc ve
rū s̄m dn̄m Alb. regulariter:q: in casu forte op
positū fieri posset:vt ī terris vbi vinū nō crescit
nec posset adduci. de quo dixit Alber. Ad h̄ aūt
qd̄ querit de terris in quib⁹ vinū nullo mō ha
beri pōt:dicēdū videt:q̄ de hoc ɔsultatio habe
ri dȝ apud sedē aplicā q̄d sit agendū:tū propter
intolerabile dānū animaꝝ qd̄ incurrit ex sacra
mēti defectu. Uidet mihi aūt:cū talib⁹ eē dispē
sandū:vt corpus xp̄i haberēt sine calice:⁊ sic sa
cerdotes ɔficerēt sacramentū. ❡ F Dubita
tur quarto in quo precise ɔsistit effectus huius
forme. Respondet breuiter correspōdenter ad
predicta:q̄ in duobus. Primū est:q̄ ad ipsi⁹ le
gitimā plationē: vini sub̄a desinit esse s̄m se to
tā accidētibus seruatis: ⁊ ɔuertit ac trāsubstā
tiat in verū ⁊ naturalē sanguinē xp̄i. Et de illo
dicēdū est per oīa:vt supradictū est de cōuersiōe
panis in corp⁹ xp̄i lec. xl. Scdm̄: q̄ ad huiusmo

di legitimā forme ꝓlationē:presens sit specieb⁹
vini naturalis xp̄i sanguis. Et hui⁹ veritas p3
ex v̄bis xp̄i dicētis. Hic est calix sanguinis mei
qui pro vobis effundet. Itē ex v̄bis apl̄i. j. Cor.
j.Cor.x. x. Calix benedictiōis cui benedicim⁹: nōne cōi-
catio sanguinis xp̄i est? Ad idē est etiā ecclesie de
terminatio: sanctoꝝ patrū dicta. s. lec. xxxix.
recitata. Presens aūt sit sanguis xp̄i: qui est in
corpore xp̄i in celo existente. Unde si est aliquid
de sanguie xp̄i derelictū in terra post gloriosaz
xp̄i ascensionē: in hūc sub̄a vini nō cōuertit: ne
q3 talis p̄sens sit sacro. Cuius ratio cōiter assi
gnat: q: sic sacrm corporis ꝛ sanguinis xp̄i est in
stitutū: ꝙ virtute ꝯsecrationis tota sub̄a panis
ꝛ vini cōuertit in totā sub̄am corporis ꝛ sangui
nis xp̄i ꝛ in partes actualiter toti cōiūctas. Si
aūt esset aliqd de sanguine xp̄i in terris relictū
ille esset a toto sanguie xp̄i separat⁹: ꝗ intra cor
pus xp̄i cōtinet: ꝛ per ꝯn̄s in illū nō fieret ꝯuer
sio: nec talis presens sit sacramento. ¶ Simil'r
dicit de carne prepucii xp̄i: sꝫ est alicubi reserua
Innocē. ta in terris: ꝛ nō reassumpta in resurrectione: ꝗ
(vt dicit Inno. de officio misse) credit a multis
in lateranēsi basilica reseruari: licet a quibusdā
dr̄ delata karolo magno ab āgelo qui trāstulit
ip̄m aquisgrani. Postea apud carrosum: apud
ecclesiā saluatoris. Cuius veritas dicit: tutius
deo cōmittitur: ꝙ aliqd de ipsa temere definia-
tur. Tamen si ex suppositiōe sit in terris: panis
in ipsam non ꝯuertit: quia nō est actu pars cor
poris xp̄i. ¶ Et ita silr videt dicendū de sangui
ne si in terris reperit. Nec obstat si qs i triduo
ꝯsecrasset: ꝙ vinū fuisset cōuersum in sanguinē
a corpe xp̄i separatū. Nō iō si hodie sit aliqd ei⁹
separatū in ip̄m vinū ꝯuertit. Nō eīm silē est hic
ꝛ ibi. Nā in triduo mortis: sanguis xp̄i fuit effu
sus ꝛ separatus a corpore ꝯm se totū et partes.
Et ideo si tūc quis celebrasset: vinū fuisset ꝯuer
sum in sanguinē separatū. Nō autē etsi alique
reliquie i ecclīa reperiant: tn̄ maxima pars san
guinis xp̄i in resurrectiōe fuit reassumpta ꝛ cor
pori reunita: ꝛ ita nūc habet ratiōnē toti⁹ san-
guinis xp̄i. ¶ Quocirca i sacro eucharistie sub̄a
vini cōuertit in sanguinē xp̄i reassumptū ꝗ ha-
bet rōnē totius: ꝛ nō i sanguinē qui nō est pars
illi⁹ totius. ¶ G Et ꝙꝙ in solū sanguinē xp̄i
sub̄a vini cōuertat: nō tn̄ solus sanguis ibi inci
pit esse sub specieb⁹ vini: ad ꝓlationē verboruz
forme. Sꝫ ꝛ corpus xp̄i ꝛ aīa excellētissimaq3 di
uinitas: ꝛ breuiter totus xp̄s: ꝑfectus deus: ꝑfe
ctus homo ꝯm eādē naturā: partes et ꝓprieta-
tes naturarū sicut ꝛ vere et realiter cōtinet sub
specieb⁹ panis: vt simplr nō sit differētia inter
ꝯtentū sub specieb⁹ panis: ꝛ cōtentū sub specie
bus vini: sed idē precise vtrobiq3 cōtinet: eodez
mō cōtinētie: quātū ad diffinitionē localem: vt
vtrobiq3 totū sub toto: ꝛ totū sub qualibet par
te specierū tā panis ꝙ vini cōtineat. ¶ Uerum
quoad ordinē cōtentorū sub his specieb⁹ solet
differētia assignari. Nā sub speciebus panis pri
mo ex vi cōsecrationis est corpus tn̄: ꝛ et deinde
cetera eodē ordine quo sunt corpori ꝓpinquio
ra. Hoc est scd̄o sanguis ex cōcomitātia imedia
ta: ꝗ ꝑtinet ad ꝑfectionē corporis vt sit suscepti
uum anime rationalis. Tertio est ibi aīa ex cō-
comitantia ꝓpinqua: pro quāto ꝗ presupponit
sanguinē in corpore ꝯm ordinē nature: cū quo
sic disposito: ipsum informēdo cōstituit vnā na
turā humanā. Quarto est ibi diuinitas ex cōco
mitantia remota: q: nō ꝑtinet ad vnā naturam
cū corpore: q: tn̄ corpori vnita est hypostatice:
qd̄ nunꝙ reliquit: ideo ꝛ ip̄m cōcomitat etiā in
sacramēto: de quo late dictū est lec. xlij. ¶ In
calice aūt ꝙuis oīa illa eadē et vere sint: alio tn̄
ordine. Est eīm ibi primo totus sanguis christi
reassumptus ꝛ vnitus corpori per se ꝛ vi conse-
crationis. Scd̄o est ibi corpus xp̄i ex cōcomitā
tia immediata: q: corp⁹ xp̄i immediate respicit
in se sanguinē. Sāguis eīm cū sit materia liqui-
da: ꝓprijs terminis nō cōtinet: sed terminis ex
traneis. hi autez sunt partes corporis xp̄i inter
quas cōcludit. Tertio est ibi aīa xp̄i ex cōcomi-
tātia ꝓpinqua. cū eīm hic sit sanguis ꝛ corp⁹ nec
corp⁹ sit exanime ac mortuū: necesse est ꝛ aīam
hic ꝯtineri. Et q: ipsa ad eādē naturā pertinet
cū corpore: dr̄ hic esse cōcomitātia ꝓpinqua: ꝙ-
uis nō immediata: q: immediatū sanguinis re
ceptaculū est corp⁹: per qd̄ ē ibi aīa. Quarto est
ibi benedicta deitas cōcomitātia remota: q: ꝙ-
uis ipsa pertineat ad eandē personā cū aīa ꝛ cor
pore cui inest sanguis: nō tn̄ ꝑtinet ad eādē na-
turā cū predictis. ¶ Est ꝛ notādū ꝙ ordo hic de
signat⁹: nō ē ordo tp̄is: nō eīm pri⁹ est ibi sāguis
ꝙ corp⁹ aut aīa seu diuinitas. Nō eīm est ibi san
guis extra venas corporis et extra corpus mō
fluido: ad silitudinē quo spēs vini i calice fluūt.
Nā sanguis in resurrectione reassumptus cor-
poris gloriosi venis inest: ꝛ nunꝙ extra illas in
sua naturali cōsistētia: sicut ꝛ fuit ante passionē.
Talis est aūt habitudo xp̄i sub sacro qualis est i
existētia naturali: ꝙ tn̄ ad oīa: excepta sola loca
li circūscriptiōe. Ideo nō est in sacro sanguis ex
tra venas: ꝛ ita nec extra corp⁹. Sꝫ ille ordo assi
gnatus est ordo nature ꝛ presuppositiōis: qua
posterius nō esset sub sacramēto sine priore: et
nō ecōuerso ꝯm declarationē supra lec. xlij. ha-
bitā: quid sit ibi esse ꝑ se ꝛ primo: ꝛ quid per cō-
comitantiā mediatā vel immediatā: ꝛ ꝓpinquā
ꝛ remotā. ¶ H Ex illo posset ꝛ alia ratio assi-
gnari: quare vinū nō ꝯuertit in sanguinē in ter
ra derelictū: nō reassumptū: si aliqs talis est: q:
nihil est ibi in sacro qd̄ nō ꝑtinet ad xp̄m tanꝙ
assumptū a xp̄o: aut pars nature assumpte vl' in
existens alicui hoꝝ. Nūc sanguis ille in terra di
missus: nec est assumptus a v̄bo nec inest natu-
re assumpte aut ei⁹ parti: ideo in ipsum nō con
uertit. ¶ Patet etiā ex eodē ratio alterius dicti
s. scꝫ ꝙ qualiscūꝗ liquor siue aqua: siue vinum
post cōsecrationē mittat in calicē: nō consecrat
nec in sanguinē cōuertit: q: tale vinū post cōse-
crationē immissum nō pōt xp̄i sanguinē cōtin
gere aut ei commisceri: q: vinū illud etsi spēs sa
cramēti tāgit quib⁹ immediate iūgit: sꝫ nō san-
guinē xp̄i ꝗ nō est ibi fluide sicut species: sꝫ itra
venas ꝗ semꝑ mediabūt inter vinū de nouo in
fusum: ꝛ sanguinē xp̄i in eis inclusum: ꝛ ita ꝯtin
gere nō pōt: sicut nec cōtingeret sanguinē hois
si corpori hois sup funderet: ꝓpter qd̄ dicit In-
nocē. in de offi. misse. Si post cōsecrationē cali-
cis aliud vinū mittat in calicē: id quidē nō trā-
sit in sanguinē: nec sanguini cōmiscet: sed acci-
dētibus prioris vini cōmixtū corpori qd̄ sub eis
latet: vndiq3 circūfundit nō madidanꝗ circūfu
sum: ipsa tn̄ accidētia derelicta videntur vinum
appositū afficere. Quod dicit inde cōuincitur:
q: si aqua pura fuerit apposita: vini saporē assu
mit. ¶ Sed necesse est intelligatur ꝙ afficiant
vinū causaliter: causando in eū saporē eis simi-

lem:ſcꝫ saporē vini:nō formaliter inherēdo ma
terie vini:qꝛ ſi ſic:aut corp⁹ xp̄i deſineret eſſe ſub
illis ſpeciebꝫ eis manētibꝫ:aut eſſet ſub eis cum
ſubſtātia vini:quorū vtrūqꝫ improbatū eſt. Si-
militer tūc accidētia prioris vini ex tūſubſtātiari
migrarēt de ſubiecto in ſubiectū:qđ nō cōcedit.
obiectio. ¶ J Sed forte ꝯtra hoc quis replicaret. Si ſan
guis xp̄i nō continet vt liquor fluidus in calice:
quō xp̄s nobis ſanguinē ſuū dedit in potū:ꝑo-
Rñſio. tus eñ notat materiā fluidā nō ſolidā. Rñdetur
breuiter ꝙ ſanguis datur nobis vt potus in ca-
lice:nō ſm ſe vt quaſi iſte fluat ī calice: ſꝫ quoad
ſpecies ſub quibꝫ cōtinet. Proponit eñ ſub ſpe-
Innocē. ciebus vini q̄ habēt rōnē potabilis. Et ſm hoc
intelligi debet dictū Inno. quo dicit. Corp⁹ xp̄i
ſub ſpeciebꝫ vini nō comedit: ⁊ ſanguis ſub ſpe-
ciebus panis nō bibit. Verū quidē eſt per cōpa
rationē ad ſigna extrinſeca:ſub quibꝫ corp⁹ xp̄i
et ſanguis eius cōtinet: ⁊ nobis ſumēda propo-
nūtur. Quantū tñ ad effectū ⁊ corpus bibitur et
ſanguis comedit ſub vtraqꝫ ſpecie: qꝛ ſic idē eſt
bibere qđ comedere:refici vꝫ ꝑ grām ſm alam:
qđ fit ex ſumptione corporis ⁊ ſanguinis:q̄ ſum
ptio fit ſub vtraqꝫ ſpecie ſeorſum. Nā ſumēs ho
ſtiā:ſumit cibū et potū: qꝛ penitus idē in hoſtia
et in calice cōtinet. Māducare quidē nihil aliō
eſt ꝙ ſumere cibū: et bibere:ſumere potū: ergo
qui ſumit hoſtiā māducat ⁊ bibit:⁊ hoc maxime
quoad effectū ſpiritualē māducationis ⁊ pota-
tionis.ſ.refectionē ale:ꝓpter quē effectū mādu
care bibere ad hoc ſacrm trāſferūt. Quoad ſpe
ciē aūt ſacramētalē:ſumēs hoſtiā:nō đr bibere:
quia ille ſpecies non ſumunt vt liquide ꝑ modū
potus corporalis. Sāguis tamē xp̄i nō đr pot⁹
tñ:rōne ſpecierū:ſꝫ in ſe: qꝛ ſpūaliter extinguit
ſitim ⁊ ardorē ꝯcupiſcentie qui eſt ex pctis. Hoc
aūt facit ita ſumptus ſub ſpēbus panis ſicut vi-
ni:qꝛ ille ſpēs corporales nihil faciūt ad effectū
ſacramēti:ſed dūtaxat ſub illis ſpeciebus caro ⁊
ſanguis nobis proponūtur:ne horrorē ſenſibꝫ
ingerāt. Vtqꝫ fides habeat meritū: dū ꝫ rerū ſub
alia ſpecie traditaꝫ: nullū ſenſibile accipit expe
rimētū: vt ſupra declaratū eſt. ¶ R Adhuc cō-
tra predicta poſſet quis dubitare:vt dictū eſt:ꝙ
deitas eſt ſub ſpeciebꝫ vini per cōcomitātiaꝫ re-
motā. Naꝫ videt ꝙ deitas nō ſit ſub ſpeciebꝫ vi-
ni per cōcomitātiaꝫ ſicut ſub ſpeciebꝫ panis vbi
cōcomitat corpus qđ ibi per ſe et ꝓrio ꝯtinetur.
Nullibi eñ eſt deitas per cōcomitātiaꝫ: niſi vbi
eſt aliq̄d aſſumptū a d.itate per ſe et ꝓrio. Nūc au
tē ſub ſpecie vini eſt ſolus per ſe ꝓrio: ſiue vi con
uerſiōis. Sanguis aūt nunꝙ fuit aſſumpt⁹ a ſo
lo verbo: qđ patet: qꝛ ſola humanitas eſt aſſum
pta aut pars eius: ideſt cōpoſitū ex corꝑe ⁊ ala:
⁊ ſimilr partes:ſcꝫ ala et corpus. Sanguis autē
nō eſt tota hūanitas nec pars: qꝛ nec ala patet:
nec corpus:nec pars corꝑis. Naꝫ ſanguis nō eſt
Scotus. formalr alatus:vt dicit Sco. diſtin.x.quarti.q.
iiii.⁊ tenet cōmuniter:ſed eſt nutrimētū corꝑis
Philoſo- in ſubaꝫ ei⁹ ꝯuertēduꝫ per virtutē nutritiuā: vt
phus. dicūt phi ⁊ medici. Dicit eñ phus.ii.de ala.c.de
ſenſu tact⁹. Ex aere quideꝫ īpoſſibile eſt cōſtare
alatuꝫ corpus: oportet eñ firmū eſſe. Req̄ritur
aūt mixtū ex terra ⁊ ex his eſſe ſcꝫ corp⁹ anima-
tū: vt eſt caro ⁊ proportionabile. Unde patet ꝙ
oportet corpus alatuꝫ nō eſſe fluidū:ſed firmuꝫ
Commē ⁊ ꝓpriis terminis terminatū. Unde ⁊ cōmēta
tator. tor ibidē cōmēto.cxi. Impoſſibile eſt ꝙ cōſtitu-
tio eſſet ex aere aut aq̄. Alalia eñ indigēt ex ne-
ceſſario corpore duro: ſuper quo abūdaret ter-
reſtreitas: vt eſt caro vel aliq̄d ſimile in alalibꝫ
carētibus carne. Patet igit ꝙ ſanguis nō eſt for
maliter alatus: ſicut nec ali⁹ humor corporis:li
cet ſanguis neceſſario req̄ritur ad eſſe corporis
alati ſaltē perfecti: qꝛ ſine ſanguine diu manere
nō poteſt naturalr: ſicut nec ſine ipſū ⁊ aere quo
ad alalia reſpirātia: nec tñ ideo aer inſpirat⁹ eſt
alatus:⁊ propter hoc dicit ſedes ale:nō ꝙ ala in
formet ſanguinē: ſed req̄rit ſanguinē:vt infor-
met carnē. Quia igit corpus eſt alatuꝫ:ſanguis
nō eſt pars corꝑis:⁊ per hoc deitas nūꝙ fuit hy
poſtalis ſanguis ſicut corporis. Aſſumpſit autē
xp̄s humanā naturā:⁊ partes ei⁹ eſſentiales qua
lis nō eſt ſanguis. Unde etiā patet ꝙ deitas nō
fuit vnita ſanguini xp̄i in triduo. Alioq̄n ſicut
vere ꝯcedit per cōicationē idiomatū: ꝙ xp̄s ia-
cuit in ſepulcro: qꝛ ibi iacuit corpus deitati vni-
tū. Et ꝙ xp̄s deſcēdit ad inferna: quia deſcēdit
ipſius ala deitati vnita. Ita etiā fuit cōcedendū
ꝙ xp̄s fuit in ꝑplo: xp̄s māſit in cruce: qꝛ vtro-
biqꝫ māſit ſanguis xp̄i reſperſus: qđ tamen nō
cōceditur. Hoc tñ ſequeret:ſi ſanguis eſſet pars
eſſentialis hoīs:ſic eñ fuiſſet vnitus deitati:nec Damaſce
ab ea derelictus.cū ſm Dama. Quod xp̄s ſemel nus.
aſſumpſit:nūꝙ dereliq̄t:⁊ propter hoc dicit Ri- Richar.
char. de mediavilla in.iii.diſt.ii.q.i.ſcđe partis demedia
di.in ſolutiōe ſcđe ratiōis. Si quis ꝯſecraſſet in villa.
triduo:ſanguis xp̄i nō fuiſſet adorādus. Ratio-
nē ponit: qꝛ nō eſt pars eſſentialis corꝑis:qui-
bus ſolis vnita eſt ſuppoſitalr maieſtas diui-
nitatis: qꝛ ergo diuinitas nō eſt vnita ſanguini
qui ibi eſt ꝓrio vi ꝯſecratiōis: videt ꝙ nō ſit ſub
ſpeciebus vini per cōcomitātiā. ¶ Z Ad hoc di
cit: licet deitas nō ſit hypoſtatice vnita ſangui-
ni:eſt tñ vnita corpori in quo eſt ſanguis:⁊ per
ꝯñs eſt ibi per cōcomitātiā:nō quidē ꝓpinquā
ſed remotā. Vñ vt dictū eſt:vi cōſecrationis eſt
ibi ſanguis xp̄i eo mō quo eſt in conſiſtētia ſua
naturali:⁊ ſic in corpore quō eſt in corpore xp̄i
in celo:⁊ ꝑ ꝯñs eſt ibi corp⁹ xp̄i ꝑ cōcomitantiā
mediatā:cui corpori vnita eſt diuinitas. Iteruꝫ
ibi eſt corp⁹ nō mortuū ſꝫ viuū q̄le eſt in celo: ꝙ
alatū. Ale autēꝫ ſimr eſt deitas:⁊ ſic diuinitas eſt
ibi duplici ꝯcomitātia:vna ad corp⁹:alia ad ani
mā:⁊ vtraqꝫ īmediata quātū ad corp⁹:⁊ quātuꝫ
ad alaꝫ: ſed mediata quātū ad ſanguinē: quia ſi
ibi eſſet ſol⁹ ſanguis extra corp⁹:ſicut fuit ſepa-
rat⁹ in triduo mortis:nō eſſet ibi diuinitas per
ꝯcomitātiā:nec mediatā:nec immediatā. ¶ Ex
quo pꝫ ꝙ ſi ꝑ īmediatā ꝯcomitātiāītelligit illa
qua ꝯcomitat alūs circūſcriptis: deitas eſt ſub
ſpeciebꝫ panis ꝑ īmediatā ꝯcomitātiā:nō autē
ſub ſpēbꝫ vini. Nā īmediate ꝯcomitat corp⁹ illō
cui eſt immediate vnitū. ita ꝙ ſi corp⁹ ſepararet
ab ala nihilomin⁹ maneret deitas corꝑi vnita.
Nō aūt ſic cōcomitat īmediate ſanguinē: quia ſi
ſanguis eſſet ſeparat⁹ a corpore nō ꝯcomitaret.
¶ Verū ſupra vbi dictū eſt diuinitatē cōcomi-
tari corp⁹ ſub ſpeciebꝫ panis:concomitātia me
diata ſiue remota: aliter accipit ꝯcomitātia me
diata ſcꝫ ꝑ ea qua id qđ ꝯcomitat nō ꝑtinet ad
eandē naturā cū eo qđ cōcomitat. Et ꝑ hoc pꝫ
ſolutio illius replice. Negandū eñ eſt ꝙ nullibi
ſit diuinitas per ꝯcomitantiā:niſi vbi eſt aliq̄d
aſſumptū a diuinitate ꝑ ſe ⁊ ꝓrio. Hoc eñ ſoluꝫ
verū eſt de cōcomitātia īmediata:nō de media-
ta. Sufficit eñ ad ꝯcomitātiā mediatā: ꝙ ſub
ſpeciebꝫ ſacramentalibꝫ ſit aliq̄d:ſiue ꝓrio:ſiue

nõ primo: cui vnita est diuinitas: ⁊ sic est in ppo-
sito: vt pꝫ ex declaratis. ¶ M Aliud dubiũ est
de vnitate sacramẽti eucharistie. Cum em̃ sit ibi
diuersa materia: silr diuerse forme: que etiã nõ
simul habẽt suã efficaciã: sed vna prius alia: quõ
posset dici vnũ sacramẽtũ? Nec valet: si diceretur
hic sicut quidã dicũt de sacramẽto baptismatis:
ꝙ bene possibile est plura sensibilia concurrere
in fundamento relationis: vt ꝙ aqua ⁊ ṽba sunt
fundamẽtũ significatiõis: q̃ significatio magis
ppriꝰ est forma: ꝙ etiã hic tã vinũ q̃ panis con-
currit in vnũ fundamentũ significatiõis eucha
ristie. q: tũc neutrũ illoꝝ esset aliq̃d sacramẽti
sine alio. Hic autẽ species panis cõtinet suum si
gnatũ sine speciebꝰ vini ⁊ econuerso. ¶ Ad hoc re
spõdet ꝙ sacr̃m corporis ⁊ sanguinis simplr lo-
quẽdo nõ sunt vnũ sacr̃m vnitate indiuisibilita
tis aut simplicitatis. Sed sic sunt duo sacramẽ-
ta ab inuicẽ realiter separabilia: que etiã non si
mul sed vnũ prius ⁊ aliud posterius: immo vnũ
sine alio cõfici põt: licet sacerdos sic faciens pec
caret: vere tñ ↄsecraret. Sunt em̃ diuersa signa.
sunt ⁊ diuersa p se ⁊ primo significata ⁊ cõtenta.
De quo bona ⁊ patẽs glo. de cõsc. dist. ij. cõperi-
mus. quã nota. Dicunt̃ tñ vnũ sacr̃m vnitate in
tegritatis ⁊ ordinationis. Ordinãtur em̃ ambo
signa: scꝫ species vini ⁊ panis: ad significãdũ idẽ
cõtentũ totale: ⁊ eũdẽ spũalẽ effectũ. Idẽ cõten-
tum: qi idẽ corpus xp̃i acceptũ: vt includit oĩa
ad corpus organicũ requisita. ¶ Pro quo notã
dũ ꝛm Sco. distin. viij. quarti. q. j. ꝙ corpus xp̃i
Scotus. duplr accipit̃. Uno mõ stricte: vt includit tantũ
Corpus partes animatas ala xp̃i: cuiusmodi non est san
xp̃i dupli guis vt dictũ est. lꝫ sit in potentia propinqua vt
citer acci cõuertat̃ in carnẽ aiatã: et sic corpus distinguit̃
pitur. essentialr a sanguie: ⁊ in se et vt signatũ. põt em̃
huꝰ esse signũ sicut ⁊ propria diffinitio. Alio mo
do largius accipit̃ prout oĩa includit que perti-
nẽt ad corpus organicũ: siue sint partes aiate: si
ue alia nõ formalr aiata: vt humores ⁊ spũs. Et
hoc modo accipiẽdo sanguis est aliq̃d corporis.
Accipiẽdo corpus primo modo: licet ipsũ ⁊ san
guis sint prius diuersa signata: tñ ↄstituũt vnũ
signatũ totale: qõ est corpus scdo modo. Sic er
go signũ propriũ corporis p̃io modo: scilꝫ spẽs
panis ⁊ signũ proprii sanguis: scilꝫ species vini
possunt esse vnũ signũ vnitate integritatis cor-
poris scdo mõ. Corpus em̃ sic significatũ scdo
modo: est idẽ ↄtẽtũ nũero sub vtrisqꝫ speciebꝰ.
Ordinant̃ etiã ad significãdũ eundẽ effectũ spi
ritualẽ: scꝫ perfectã aie refectionẽ. Illaꝫ aũt con
gruit significari sacr̃o habẽte vnitatẽ integrita
tis nõ diuisibilitatis: q: tale signũ pertinere de
bet ad perfectã refectionẽ corpis: que nõ fit ali-
quo vno simplr: scꝫ cibo tñ aut potu tñ: sed in
his duobꝰ que sunt vnũ integritate: q: integrãt
vnã refectionẽ perfecte nutriẽtẽ. Nutritio autẽ
perfecta aie spũalis est grã spũalis: per quã vni
tur corpori xp̃i mystico: ad quã vtraqꝫ signa or-
Alexãder dinãtur. ¶ Et hãc sententiã Alexã. de ales par.
iiij. q. xxxiij. ar. j. ita innuit. Ait em̃ ꝙ he species
vnitatẽ habẽt inquãtũ sacr̃m ab institutiõe effe
ctu ⁊ fine. Ab institutiõe: qi a dño institute sunt
vt essent sacr̃m corpis inquãtum ↄtinẽt carnẽ ⁊
sanguinẽ. Ab vnitate effectus: qui est presentia
christi ꝛm naturã corporis sacramẽtalr sub his
speciebꝰ. Ab vnitate finis in significãdo. Significat em̃ idẽ: scꝫ imolationeꝫ xp̃i per sanguis xp̃i
Luc. xxij. effusionẽ in cruce. Unde Luc. xxij. Hoc facite in
meã cõmemorationẽ. ⁊ j. Cor. xj. Quotiẽscũqꝫ j. Cor. xj.
panẽ hũc mãducabitis: ⁊ cal. bi. mor. dñi annũ.
do. ⁊c. Etiã ab vnitate finis in efficiẽdo: q: hec
digne suscepta vnũ efficiũt cũ mystico xp̃i corpo
re qõ est eccl̃ia. Quod ṽo btũs Grego. in collecta pluralr loq̃tur. Purificẽt nos dñe sacramẽta
que sumpsimꝰ: attẽdit ad materialẽ specieꝝ di-
stinctionẽ. Ideo propter vnitatẽ earũ in ratiõe
sacramẽti: in eadẽ collecta subdit: vt hoc tuũ sa-
cramẽtuꝫ nõ sit nobis reatus ad penã: q: quãtũ
ad effectũ qui petit̃: eundẽ effectũ operat̃: ⁊ quã
tuꝫ ad remotionẽ mali: ⁊ quantũ ad promotio-
nẽ boni: que in dicta collecta postulãtur. N

Qui ⁊ eterni te

stamenti. ¶ Licet textus iste su-
pra breuiter ꝛm Alber. expositus
sit: placet tñ propter aliq̃ ibidem
dimissa cũ latius prosecq̃ ꝛm Ale-
xan. ⁊ suos seq̃ces. Unde in his verbis siue sint
de suba forme: siue nõ: ꝛm Alex. par. iiij. q. xxxiij Alexãder
tria significãtur ad manifestationẽ excellẽtie et
vtilitatis huꝰ sacramẽti que sunt. Innouati te
stamẽti ↄfirmatio: secretoꝝ fidei insinuatio: pec
catoꝝ nroꝝ remissio. Primũ tangit: ibi. Noui et
eterni testamẽti. Scdõ: ibi. Mysteriũ fidei. Ter
tiũ: ibi. Qui pro vobis ⁊ pro multis. ¶ Circa pri
mũ aduertẽduꝫ: ꝙ cũ testm̃ sit vltima distribu- Testamẽ
tio bonoꝝ morte testatoris firmata: seu cõstitu- tuꝫ quid
tio vel traditio de ordinãdis bonis attestatiõe sit.
legitima firmata: recte fides ⁊ lex xp̃i est testamẽ
tũ nouũ. In illa siquideꝫ xp̃s eternã hereditatẽ
fratribꝰ suis ⁊ fidelibus distribuit: ordiat ⁊ pro- Lex xp̃i
mittit. Hec aũt lex ↄfirmata est per morteꝫ ⁊ pas ↄtestm̃
sionẽ xp̃i: l qua sanguis eiꝰ effusus est: q̃ effusio nouũ di-
est sui testamẽti legitima attestatio ⁊ ↄfirmatio catur.
Testm̃ em̃ nisi p mortẽ testatoris roboret̃: non
est immobile ⁊ stabilitũ: p quãto semp a testato
re poterit ⁊ reuocari ⁊ immutari: vt docet apl's
ad Heb. ix. ⁊ est allegatũ. s. in prima huꝰ textꝰ
expositione. lec. p̃cedẽte. In morte aũt cõfirma
tur ⁊ fit immobile. Idõ xp̃s in cruce iamiãqꝫ mo
riens dixit. Consummatũ est. * Est ergo testm̃ * Lex
xp̃i eternũ: q: imobile ⁊ irreuocabile tãta mor- xp̃i q̃ est
te cõfirmatũ. ¶ Nouũ dr̃ respectu veteris: qõ in eiꝰ testm̃
institutiõe huius: est terminatũ ⁊ euacuatũ. In eterna ẽ
cuius signũ in xp̃i passione velũ tẽpli scissum: ⁊ ⁊ imobil
clausa vete. te. mysteria exhibita veritate reuela vñ xp̃s i
ta: ꝛm ꝙ multipliciter hoc testm̃ nouũ fuit in p cruce di
phetis repromissum. Dicit̃ ⁊ nouũ ⁊ eternũ: q: xit mo-
noua ⁊ eterna bona pmittit. Vetꝰ em̃ testamẽtũ riẽs. Cõ
qõ p hircoꝝ aut vituloꝝ sanguinẽ cõfirmatum sũmatũ ẽ
est: pmittebat tpalia: q̃ oĩa: qi trãsitoria veterascũt ⁊ ad interitũ tẽdũt. ꝑꝫ illõ apli ad Heb. viij. meũ id ẽ
Dicẽdo nouũ veterauit prius: qõ aũt antiquat̃ cõfirma-
⁊ senescit: ppe interitũ est. Premisit aũt. Melio tũ ⁊ stabi
ris testamẽti mediator est: qõ in melioribꝰ pro- litũ: vt de
missionibꝰ sancitũ est. De quibꝰ bonis ac pmis beat ma
sionũ firmitate: itẽ apl's ad Heb. ix. loquitur. nere in
Christꝰ inq̃t assistẽs põtifex futuroꝝ bonoꝝ per eternum
ampliꝰ ⁊ pfectiꝰ tabernaculũ nõ manu factũ. i. Ad Heb.
nõ huꝰ creatiõis: neqꝫ p sanguinẽ hircoꝝ aut vi ix.
tuloꝝ: sꝫ p ppriũ sanguinẽ introiuit semel i scã:
eterna redẽptiõe inuẽta. ¶ O Nõ g̃ sola scriptu-
ra diuina ↄtinẽs mãdata testm̃ dr̃: sꝫ et pmissio
testm̃ dr̃: ꝛm illõ ad Heb. ix. Ideo noui testamẽ
ti mediator est: vt morte intercedẽte i redẽptionẽ
earꝫ p̃uaricationũ q̃ erãt sub priori testõ repromis

sionē accipiāt q̄ vocati sunt hereditatis eterne. Et ſm hoc exponit̄. Hic est calix sanguinis mei noui ⁊ eterni testamēti.i.noue a eterne pmissio
Joh.vj. nis cōfirmatoꝛ:sicut pmittit ipse dñs Johā.vj. Qui mādu.meā car.⁊ bi.me.san.hʒ vitā eternā
Ad roū. q̄ vera est hereditas xp̄i. Hinc ait apl's Roma.
viij. viij.Si aūt filij: et heredes.heredes quidē dei: coheredes aūt xp̄i quo ad pceptionē:scʒ btitudi nis ⁊ glie. Chꝛistus quidē est naturalis heres qꝛ naturalis dei fili⁹:⁊ iō natura hereſ. Nos aūt dei filij sum⁹ adoptiui. Vñ ⁊ nobis hereditas fi lij beatitudo.s.xp̄i pmittit̄ ⁊ dat̄ ex testō moꝛte xp̄i cōfirmato. Per hāc eñ moꝛtē meruit vt in-
Mat.xix troitus regni celoꝝ cōcederet̄ olb⁹ mādata ipsi⁹ cōseruātib⁹. Quapꝛopter dixit. Si vis ad vitam
Innocē. ingredi serua mādata. Vel etiā ſm Inno. dr̄ no uū.i.vltimū.i.post ve.test.institutū:quo mō et dies vltima dr̄ nouissima: vt ſm Alex. inde pbe tur eternū.i.ppetuū:vñ asserit̄ nouū.i.vltimū. Sic ergo eternū dr̄ nō pp̄ter carētiā pꝛincipij: sed pp̄ter negationē successionis alteri⁹. Nullū
*Erroꝛ eñ aliud subsequet̄ illud:sicut istō secutū est ve.
aliquoꝝ testa. Hinc dānat̄ quoꝝūdā erroꝛ hereticoꝝ dicē
q̄ dixit q̄ tiū q̄ sicut testō veteri qd̄ appellāt testm̄ patris
adhuc se successit testm̄ nouū qd̄ dicūt testm̄ filij:ita ⁊ illi
quē ter- succedet testm̄ tertiū: qd̄ erit testm̄ spiritussan-
tiū testm̄ cti. Hui⁹ erroꝛis falsitas manifesta est:qꝛ dicit
qd̄ dicet veritas q̄ fallere nescit:q̄ hic est sanguis eterni
testm̄ fi- testamēti. Eterno aūt nihil pōt succedere: alio
lij let spi quin nō esset eternū. Si dicis nouū: quō eter-
ritus sanc. nū? Nā qd̄ eternū est:ita pꝛincipio caret sicut et fine. Ad hoc respondet̄:q̄ quantū ad dei pꝛeoꝛ dinationē ⁊ ipsam hereditatē quā pmittit:eter nū est:qꝛ ab eterno oꝛdinatū est:⁊ ab eterno pꝛe paratū:sed quantū ad exhibitionem nouū. Sic ergo simul est eternū ⁊ nouū: sʒ respectu diuer- soꝝ. hec Tho. ¶ Adhuc dr̄ testm̄ chꝛisti nouum: qꝛ nouo modo dedicatū. Vetus eñ testamentū dedicatū est ⁊ consecratū sanguine irrationa- liū pecudū. Vel lecto legis mandato a moyse oī populo. pp̄ls testm̄ accepit:⁊ se ad obseruanduʒ obligauit. Moyses ad cōfirmandū testm̄ ⁊ legē sanguie hircoꝝ aspersit libꝛū ⁊ omnē populū di cens. Hic est sanguis testamēti confirmatiuus qd̄ ad vos mādauit dñs. Histoꝛia habet̄ Exod. xxiiij.⁊ cōmemoꝛat apl's ad Hebꝛe.ix. Testamē tū xō nouū nouo modo dedicatū est: scʒ sangui ne noui hols:sanguine agni imaculati. Ex quo etiā patet excellentia noui testamenti supꝛa te- stamentū vetus. Congruebat autem nouū testa mentū sanguine cōfirmari:vt sic esset coꝛrespō- dentia figurati ad figuram. Omnia enim ve. te sta. cerimonie et sacrificia: figura fuerunt noui testamenti in vnico sacrificio chꝛisti consumma to. Sequitur. p

Mysteriū fidei.

¶ Hic tāgitur scđs effect⁹ qui est secretoꝝ fi dei insinuatio. Vñ dr̄ sanguis ille mysteriū fidei referēdo ad fidē passiōis ⁊ moꝛtis xp̄i: q̄ fuit sa- cratissimū secretū sub figuris ve. testa. latens ⁊ et abscōditū: p̄cognitū tñ a patrib⁹ tāq̄ mysteriuʒ gnalis redēptioꝛis toti⁹ humani generis. Hec aūt fides crucis ⁊ passiōis xp̄i p sanguinē ipsius manifesta est. Nō eñ effluxit sanguis sine vulne ratione ⁊ coꝛpoꝛis passione. Vel pōt referri ad fi dē q̄ habet̄ de veritate coꝛpoꝛis sanguinis: q̄ lʒ sint res cōtēte sub speciebus sacramētalib⁹: sunt tñ ⁊ ipsa sacramentū significatiuū vnitatis fide liū per gratiā ⁊ charitatē. De quo. s. lec. xxxix. di ctū est. Qꝛ igit̄ sanguis xp̄i sacrm̄ est spūalis vir tutis fidei ⁊ charitatis: quib⁹ fideles coꝛpi my- stico adunant̄:quas in digna eius pceptione su scepim⁹:sanguis ille dr̄ mysteriū fidei. Vl' tertio dr̄ mysteriū fidei:qꝛ est fidei obiectū. Ad cui⁹ in- telligēda existētiā sub sacramentalib⁹ symbolis fides est summe necessaria: qꝛ ad ei⁹ intelligen- tiā humana fragilitas ascēdere nō pōt. Excedit quippe create rōnis acumē ⁊ sensum pp̄ter mul ta mirabilia q̄ sola diuina potentia sup naturā operat̄. vñ salubꝛiter credit̄ supuacue inuestiga tur. Est ergo mysteriū fidei:qꝛ obiectū secretissi mū sola fide cognoscibile. Nec tñ iō min⁹ est in sacro coꝛpoꝛis ⁊ sanguinis veritas: qꝛ mysteriū hic a xp̄o dr̄. de quo. s. lec. xxxix. sufficiēter puto dictum. * ¶ Et lʒ sacrm̄ illud: sacrm̄ sit charita tis vt dicit Chꝛy. Est eñ iudiciū diuine ineffabi lis charitatis: quā in passione cuius memoꝛia- le est) exhibuit: ⁊ inductiuū ⁊ allectiuū ad chari tatē: ⁊ similis effectus inductiuū sicut charitas Hoc eñ sacro vniūtur mēbꝛa adinuicē capiti: si cut a charitate: Cōuenienti⁹ tñ dicit̄ mysteriuʒ fidei q̄ charitatis: qꝛ mysteriū dr̄ pꝛopꝛie occul tum vel secretū: quod cōuenit fidei que est non apparentiū: quasi absconditoꝝ vel secretoꝝ ar- gumentū: ad Heb. xj. Charitati autē ppꝛie non cōuenit mysterium: eo q̄ ipsa sunt quasi experi mentaliter omnia manifesta. vnde Jo. xv. dixit dñs apl'is. Vos dixi amicos: qꝛ oīa quecūqꝫ au- diui a pr̄e meo nota feci vobis. ¶ Quāuis ēt i oī- bus sacramētis sit aliquid occultū ⁊ secretū fide credēdum: tñ sicut baptism⁹ spālr̄ dicit̄ sacrm̄ fidei pꝛo eo q̄ dicitur ianua sacroꝝum (qꝛ in eo pꝛimo infundit̄ fides: ⁊ ab eo est pꝛimus status fidelium: scʒ generatio spūalis: impꝛimitqꝫ cha racterē fidei:) Ita ⁊ sacrm̄ eucharistie: est sacra- mentū aut mysteriuʒ fidei: qꝛ totum fidei est qd̄ in hoc sacro cōtingit: ⁊ sola fide cōpꝛehēsum in cōuersione: in cōtēto: in accidētib⁹. in sumptio ne. Nihil tale est in alijs sacramētis: lʒ coopatio coꝝ ad gratiā occulta sit ⁊ ad fidē pertinēs: non tñ sic cetera omnia. Sequitur. Q

Qui pꝛo vobis et

p multis effundet̄ in remissionē pctōꝝ. ¶ Hic tāgit̄ effectus terti⁹ qui est pctōꝝ nostroꝝ remissio: ac multoꝝ sal⁹ ⁊ iustificatio. Vn- de dicit̄: qui scʒ sanguis p vobis iudeis: quos p apl'os quib⁹ loquebat̄ intellexit: q̄ genere fue rūt iudei: ⁊ pꝛo multis scʒ gētib⁹ p vos ad fidē ꝯuertendis: effundet̄ scʒ in passiōe statim immi nēte in remissionem pctōꝝ. vnde dicit petrus Nō coꝛruptibilib⁹ auro vel argēto redēpti estis de vana vestra ꝯuersatione paterne traditiōis: sed pꝛecioso sanguine q̄si agni immaculati xp̄i ⁊ incōtaminati. j. pet. j. Et Apoc. j. Lauit nos a petīs nostris in sanguine suo. ¶ Dicit̄ aūt p vo bis ⁊ pꝛo multis: ⁊ nō pꝛo omnib⁹: qꝛ licet quā- tū ex se sit sufficiens pꝛo remissione pctōꝝ om nium hominū: nō tñ efficaciā hʒ in omnib⁹ ho minib⁹: pp̄ter quoꝝundā hominū indispositio nē: qui ponūt obicem gratie dei quā nobis me- ruit passio chꝛisti. Vnde dicit̄ cōmuniter: q̄ effu sus est sanguis chꝛisti pꝛo omnibus quātum ad sufficientiā: nō quātum ad efficaciam. Sufficit eñ tollere oīa peccata: vbi non inuenit obicem

*Mysteriū a mysthm grece: qd̄ est secretum latine se cretuʒ et q̄ moꝛte vitā eter nā: ⁊ san gule effi- ceret scit tatē: iō dr̄ mysteriū qꝛ aliud vt dect ⁊ aliud creditur aliud intel- ligit̄. Cre dere iube mur: di- scutere fi audem⁹ q̄ pꝛe. di- xj. Quid- si ad fidē Jōdr̄ my steriuʒ fi dei: quia credere debem⁹ q̄ ibi sa- l⁹ nr̄a nō sistit: vel qꝛ sine fi de nō pt cōphēdi iñ ō sacrꝫ. Et sine fi de ad h̄ venerabi le sacrm̄ null⁹ ac- cedere dʒ. Dicit̄ mysteriū qꝛ secre- tā ⁊ recō ditā hʒ t spēlatio- nē ⁊ intelli gentiā. s. q. j. mlti Chꝛyso.

cõtrarie volũtatis. Efficit eñi salutẽ in solis pre
destinatis ⁊ electis. Hi eñi soli per ipsum cõse-
quunt̃ remissionis gratiam: ⁊ future heredita-
Ad Heb. ix. ris gloriam. Unde ad Hebre. ix. Christus semel
oblatus est ad multorũ exhauriẽda peccata.
Multorũ dicit: nõ omniũ. ¶ Electi autẽ erãt di
scipuli quos signauit dñs cũ dixit. pro vobis: ⁊
alij plures ex iudeis ⁊ gentilibus: propter quos
dixit: et pro multis. ¶ Uel põt ita distingui sm
Alexan. Alexãdrũ: quia sacerdotes debent pro se specia
Ad Heb. v. liter ⁊ pro aliis orare. vt dicit aplo ad Hebre. v.
loquens de pontifice ex hominibus assumpto.
Quoniã ⁊ ipse circũdatus est infirmitate: ⁊ pro-
pterea debet quẽadmodum pro populo: ita etiã
⁊ pro semetipso offerre pro peccatis. Ideo dicit
pro vobis scz sacerdotib⁹: ⁊ pro multis scz subdi
tis. ¶ Effundetur: nõ dicit̃ sm partẽ: sed sm to
tum. Liquor quippe qui de vase fundit̃ sm par-
tem: fundi quidẽ dicitur: sed nõ effundi: de san-
guine aũt christi hic dicit̃: effundet̃. idest tota-
liter ⁊ penitus de corpore fundetur. ¶ Quãuis
autẽ vna gutta tam preciosi sanguinis sufficiẽs
fuisset pro totius mundi redemptione: vt vult
beatus Ansel. Cur deus homo. Et btũs Bern.
Uoluit tamen christus ipsum liberaliter ⁊ largi
Sap. xi. ter fundere: vt dilectionis sue ⁊ virtutis ⁊ magni
tudinẽ demonstraret: quatenus ad se super om
nia diligendum nos inuitaret. ¶ R Cetera
quidẽ oĩa deus fecit in pondere: numero ⁊ mẽ-
sura: nõ sic in sui effusione sanguinis. Ibi enim
neq; numerũ seruauit: vt cẽtum aut mille gut-
tulas funderet: nec pondus: vt eius nobilitatẽ
appreciaret: vt cũ nostra idignitate per vncias
libraret: nec mensurã: vt calicẽ vnũ vel duos ꝓ-
pinaret: quibus reddendũ premiũ mensura pre
cisa cõpensaret. Sed totũ dedit: totũ fudit vt co
piosa esset apud eũ redemptio. Ut in virtute effu
si sanguinis iusticie nr̃e de se indigne premium
sublimissimũ quod in cor hominis nõ ascendit
pondus glorie immensum quod auris nõ audi
uit: ⁊ mensurã supereffluentẽ quã oculus nõ vi
dit: longe actis prius peccatis omnibus sortirẽ
tur. Effundendus igit̃ erat sanguis: nõ de capi-
Esa. liii. te tñ: aut tñ de manib⁹ aut pedibus: sed de his
⁊ toto residuo corpore. qd̃ preuidens Esaie. liii.
ait. Non erat ei species neq; decor: reputauim⁹
eũ quasi leprosum ⁊ percussum a deo ⁊ humilia
tum. Haud dubiũ propter plagarum vniuersali
Esa. i. ca. tatẽ. Unde ⁊ nõ incongrue dici põt de eo quãtũ
ad penam: quod dicitur Esa. i. ca. de peccatori-
bus quoad culpã. A planta pedis vsq; ad verti-
cem nõ est in eo sanitas. Nimirũ: quia vere lan-
guores nostros pertulit: ⁊ dolores nostros ipse
portauit. Eiusdẽ. liii. Et licet ex scriptura cano-
nica nõ habeam⁹ certũ testimoniũ de numero
vulnerũ christi: ꝑ que preciosus ille sanguis taz
prodige effluxit: dr̃ tñ ꝙ quibusdã deuotis per-
Numer⁹ vulnerũ Christi q̃busdã deuotĩ ꝑso-nis reue latus. sonis numerus hic reuelat⁹ est. Fert̃ quoq; ꝙ
fuerũt. v. M. cccc. lxxv. de quo cõiter habentur
hec metra. Septuaginta quinq; quater centũ mi
lia quinq;. Tot fert̃ xp̃s pro nobis vulnera pas-
sus. Unñ si quis ꝑ singulos dies integri anni dice-
ret quindecies dñicã orõnẽ: ꝑ singulo vulnere
vnã orõnẽ obtulisset: qd̃ pz multiplicãdo nume
rũ dierũ anni: scz. ccc. lxv. per. xv. resultabit nu-
merus supradict⁹. Similiter si quis psalmum.
xxix. Exaltabo te dñe: qm̃ suscepisti me: q̃ simul
de passiõe cantat̃ ⁊ resurrectione. vt nõ passio ter
reat quos spes resurrectionis letificat: vt dicit
Aug. in glo.) singulis dieb⁹ per annũ dixerit vel
singulis sextis feriis septies vice septẽ horarũ
canonicarũ per annũ legerit: pro quolibet vul-
nere versum vnũ in gratiarũ actione rependit.
Habet eñi psalm⁹ ille. xv. versus: p̃ter gloria pa-
tri. Aliis pie videt̃ ꝙ passus sit legionẽ vulnerũ
scz. vi. milia. dc. ⁊ lxvi. Uerũ quicq̃d sit de nume
ro vulnerũ: certũ est ꝙ totus sanguis effluxerat
ꝓpter qd̃ in eius ꝑsona ꝓpheta. Aruit: in q̃ testã-
ꝙ testa virtus mea. ¶ S Neq; tñ semel effu-
sus est: sz vicibus multis. Unde preter effusionẽ
eius in circũcisiõe: sex vicib⁹ legitur effusus in
passiõe. Primo in orõne facta in horto post ce-
nã vltimã. vbi fact⁹ iesus in agonia prolixius ora Lu. xxii.
uit. Et factus est sudor eius sicut gutte sangui- Marci.
nis decurrẽtis in terrã. Secundo in flagellatio xv.
ne: de qua dr̃. Et tradidit eis iesum flagellis ce-
sum vt crucifigeret̃. Tertio i coronatiõe: de hac
habet̃ Joh. xix. Et milites plectẽtes coronã de Joh. xix.
spinis: iposuerũt capiti ei⁹. de quo Ansel. in ser-
mone. Coronat⁹ incedit. Sz ipsa ei⁹ corona cru
ciat⁹ est illi: ⁊ mille pũcturis speciosuz ei⁹ caput
diuulnerat. Quarto in manuũ ꝑforatiõe. Quin-
to in pedũ affixione. de his Lucas ibi. Crucifi-
xerũt eũ ⁊ latrones: vnũ a dextris: alterũ a sini
stris. ¶ De clauis vero solus Johãnes facit men-
tionẽ: cũ Thomã refert dixisse. Nisi videro i ma Joh. xx.
nib⁹ eius fixurã clauorũ: ⁊ mittã digitũ meuz in
locũ clauorũ ⁊c. Cui ⁊ dñs dixit. Infer digitum
tuũ huc: ⁊ vide manus meas. Sexto in lateris
apertiõe. de qua idẽ Joh. Et vnus militũ lãcea
latus ei⁹ aperuit: ⁊ cõtinuo exiuit sanguis ⁊ aq̃.
Pro quo scz sanguis q̃ toto defluxo: sed hoc habet̃ aq̃ i testi
moniũ toti⁹ sanguis effusi. vt vult Simõ de cas
sia. Ad qd̃ aũt effundẽdus erat: sequit̃ cũ addit̃.

In remissionẽ peccato

rũ. ¶ De quo. i. Jo. i. Sanguis filij ei⁹ emundat
nos ab oĩbus pctĩs. Et ad Colo. i. Eripuit nos
de potestate tenebrarũ: ⁊ trãstulit nos i regnũ Ad col. i.
filij dilectiõis sue: in quo habem⁹ redẽptionem
ꝑ sanguinẽ crucis ei⁹ ⁊ remissionẽ pctõꝝ. Com
placuit eñi patri recõciliari per eum oĩa in ipso
pacificãs per sanguinẽ crucis ei⁹ siue q̃ in celis
siue q̃ in terris sunt. Ibidẽ. ¶ Hoc aũt multipli
citer prefiguratũ est in vete. testa. Nã ꝑ sangui- Exo. xii.
nẽ agni liberati sũt ab angelo oĩa primogenita
egypti percutiẽti. per sanguinẽ mũdati sunt a
pctĩs: vt pz ꝑ totũ Leuiticũ. vbi dr̃: ꝙ sine san-
guine nõ fiebat peccatorũ remissio ꝓpter qd̃ di Ad Heb.
cit aplo ad Heb. ix. Oĩa pene in sanguine mun- ix.
dant̃. Per sanguinẽ q̃ fuit ꝑplo sanctificatus:
vñ moyses aspergẽs sanguinẽ sup ꝑplm: hic est
ait sanguis testamẽti: qd̃ mãdauit ad vos deus.
Silr̃ nõ sine sanguine patuit ingressus summo
sacerdoti semel in anno in sancta sanctorũ: sed
nec tabernaculũ: nec vasa ministerij: sine sãgui-
ne scrificata sunt: vt tãgit aplo ad Heb. ix. ꝓpter
qd̃ subdit. Oĩa pene in sanguine sm legẽ mũdã
tur: ⁊ sine sanguis effusiõe nõ fit remissio. Hec
aũt oĩa figuralia fuerũt: vt tãgit. i. Cor. x. Et ꝑ
sanguinẽ xp̃i i nobis in veritate cõpleta. vñ vbi
s. ait aplo. Si eñi sanguis hircoꝝ ⁊ tauroꝝ ⁊ ci-
nis vitule aspersus inq̃natos scrificat ad emũda
tionẽ carnis: quãto magis sanguis xp̃i q̃ ꝑ spũm
sanctũ semetipm obtulit immaculatũ deo emũ
dauit ꝯscientiã nostram ab operibus mortuis
ad seruiendum deo viuẽti: Et ideo noui testa-

mētī mediator est: vt morte intercedēte in redē ptionē earū preuaricationū que erāt sub priori testamēto: repromissionē accipiant: qui vocati sunt eterne hereditatis. Ad idem sunt innumera scripture testimonia: que longū esset adducere in re satis fidelibus manifesta. u

Hec quotiēscūq₃ feceritis in mei memoriā facietis.

¶ Hoc est mēbrū tertiū scd̄e particule quarte partis principalis. In quo post traditā priore mēbro formā ꝯsecrationis: addit significationis efficacia ꝯsecrati sanguinis. Et ſm Guillhel. in rationali hec clausula respicit tā cōsecrationē corporis q̄ sanguinis: et sic exponi pōt. Hec quotiēscūq₃ feceritis .i. cōsecraueritis siue obtuleritis: hec sc₃ corpus et sanguinē. In mei memoriā facietis. Hec quidē vna causa fuit institutionis sacramēti huius in ecclia militāte: vt ipsū esset signū memoriale et rep̄sentatiuū illius summi sacrificij qd̄ xp̄s obtulit in cruce: in qua sustinuit mortē in corpore: et sanguinē fudit in preciū redēptionis nostre: de quo btūs Ambro. super epistolā ad hebreos. In xp̄o iesu ait semel oblata ē hostia ad salutē sempiternā potēs. Quid ergo nos? Nonne per singulos dies offerimus: sed ad recordationē mortis eius: et vna est hostia nō multe q₂ semel oblatus est xp̄s. Hoc aūt sacrificiū exēplū est illius. Idipsū semper idipsū: proinde hoc idē est sacrificiū. Alioquin diceret qm̄ in multis locis offert: multi sunt xp̄i: nequaq̄. Sed vnus vbiq₃ est xp̄s: et hic plenus existēs: et illic plenus. Sicut em̄ qd̄ vbiq₃ offert: vnū est corpus: et nō multa corpa: ita et vnū sacrificiū. Pontifex aūt ille est qui hostiā obtulit nos mundantē. Itē ipsam offerimus et nūc: que tūc oblata est: cōsumi nō potest. Quod nos facimus: in cōmemorationē fit eius qd̄ factū est. Hoc em̄ facite ait: in meā cōmemorationē. Et habet de ꝯse. dist. ij. in xp̄o. Ecce dixit btūs Ambro. q̄ vnū est sacrificiū qd̄ obtulit xp̄s: et qd̄ nos offerimus: quāuis nō eodē mō offerat. Ab ip̄o quidē oblatū est in morte: a nobis nō in morte: q₂ xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit. Rom. vj. sed in mortis recordationē offert a nobis. Unde nr̄a oblatio nō est reiteratio sue oblationis: sed representatio Et propter hoc dicit beatus Augu. in lib. sen. prosperi. Semel immolatus est in semetipso xp̄s et tñ quotidie imolat in sacro: qd̄ ita intelligēdū est: q₂ in manifestatiōe sui corpis: in distīctiōe suorū mēbrorū olim: verus deus et verus hō: semel tñ in cruce pependit: offerēs p̄ri seipsum hostiā viuā: passibilē et mortalē: viuorū et mortuorū redēptionis efficacē: eorū sc₃ qs altitudo diuini ꝯsilij redimēdos iudicauit: presciuit: p̄destinauit: vocauit modis et tpib⁹ quib⁹ id fieri ꝯgruebat. Et habet de consec. dist. ij. semel. ij. Ecce dicit Aug. q̄ xp̄s in propria forma et specie humana obtulit se i cruce: sed ita nō offert a nobis quotidie: sed in sacro et extranea specie: vt rep̄sentet ipsa oblatio illud qd̄ olī factū est. Facit em̄ nos moneri tāq̄ videam⁹ dn̄ū morī i cruce. Et id̄ dicit sup. ho. xx. vt habet ca. imediate precedēte. Et ponit in glo. versus qui sequit. Claudit hoc vase nr̄i pia victia pbase. Uiua salutaris semel i cruce sēp in aris. Quos recreas iesu iā sacri corpis esu. A vitiis mūda sacrati sāguis vnda. Sed credit ies⁹: remanet integer eius. Res occultat: q̄re: q₂ si videat. Forsitā horrerēs et māducare tīeres. Ut sine subiecto nubes in aere pēdet. Et cētrū terre sustētat abyssos in mari. Sic vini color: et sapor: et pōdus q̄ panis. Hec ibi. ¶ x. tñ ad rep̄sentādū distīctius passiōe3 xp̄i i imolatiōe hui⁹ sacr ficii: sanguis separatī in calice ꝯsecrat: q₂ in passiōe xp̄i sanguis fuit a corpore xp̄i separatus. Et ꝓpter hoc in eandē pi⁹ ad ꝯsecrationē sanguinis q̄ corporis addit. Hec quotiēscūq₃ feceritis etc. Licet ad vtrūq₃ referat: q₂ exp̄ssior ē significatio passiōis xp̄i p sanguinē q̄ p corpus: q₂ corpus esse pōt sine passiōe. Sāguis separari nō pōt sine corporis vulneratiōe. Idcirco hāc xp̄i passionē p sacramēti (sub speciebus sensibilibus) consecrationē: non ita appropriate designat. Unū et in die passiōis .s. parasceues sacerdos nō cōsecrat: sed sumit sacramētū tm̄mō sub specie panis ad refectionē poti⁹ in p̄sona totius ecclīe q̄ ad significationē passiōis: q̄ fit p conse crationē corporis et sanguinis sub distinctis speciebus q₂ sancta mater ecclia p totū officiū qd̄ per agit die illo: cōmemorat passionē xp̄i et effusionē sanguinis de sctissima sua carne. ¶ Alio mō exponi pōt hec particula. Hec quotiēscūq₃ feceritis. Quotiēscūq₃ feceritis .i. māducaueritis: et sumpseritis. Hec sc₃ corpus et sanguinē sub speciebus panis et vini. In mei mēoriā facietis. Nō em̄ dūtaxat ꝯsecratio sub distinctis speciebus representat passionē xp̄i: sed ēt māducatio corpis et potatio sanguis sub eisdē spēb⁹: eādē xp̄i passionem significat. vñ apl's vtrūq₃ hoc sil' cōplectēs ait. Quotiēscūq₃ em̄ māducabitis panē hūc: et calicē bibetis: mortē dn̄i annūciabitis donec veniat. j. Cor. xj. De q̄ btūs Aug. i de trini. et habet de ꝯse. dis. ij. q₂ morte. Q₂ morte dn̄i liberati sum⁹ huius rei mēores i edēdo et potādo carnē et sanguinē q̄ p nobis oblata sūt significam⁹. Itē in eodē lib. infarū p̄speri de cōse. dist. ij. dū frāgit. Dū frangit hostia: dū sanguis de calice i ora fideliū fundit: quid aliud q̄ dn̄ici corporis in cruce immolatio eiusq₃ sanguinis de latere effusio designat.

j. Cor. xj

Augusti.

¶ Qualitercūq₃ aūt hec verba exponant: iuxta tñ doctorū ꝓbabiliorē sententiam: ꝓlata sunt a xp̄o dūtaxat ad aplos et in ipsis ad quoslibet eorū legitimos successores. Illis quidē dictū est a dn̄o. Hoc facite i meā ꝯmemorationē. Facite .i. ꝯficite. ¶ Hic eos i sacerdotes ordinasse credit. Et ip̄is ptātē ꝯsecrādi ꝯtulisse: vt accipit a Hiero. in de illustrib⁹ viris: vt etiā .s. allegatū est. Si ḡ ad oēs fideles ḡnalr se extēderat tanq̄ ad oēs a xp̄o ꝓlata: oēs recepissent ptātē ꝯsecrādi qd̄ nemo dicit. ¶ Hinc et soli sacerdotes hodie i ecclia romana corpus et sanguinē dn̄i participāt sub distinctis speciebus. Nō tñ inducti ad rememorandū xp̄i passionē: cuius ipsi sunt ministri specialiter in ecclia deputati: sed ꝓpter p̄ceptū ecclīe ipsos ad hoc sacrādū districte obligās. de quo in .c. cōperim⁹. de ꝯse. dist. ij. supra frequenti⁹ allegato: q̄ canon de solis sacerdotib⁹ loquitur: vt patet ex rubrica et glo. ¶ Hinc tñ occasionē acceperūt bohemi: dicētes sumptionē sub duplici specie esse de necessitate salutis oīs fideli: de quo infra cū de māducatione ac sumptiōe aget latius dn̄o cōcedente dicet. ¶ y. Merito autē ac cōgrue agit hec xp̄i memoria in ecclesiis propter multiplex malū euitandū: qd̄ incurrimus ex obliuione dei ac suorū beneficiorū. Incurrimus em̄ in ingratitudinē: per quā amittim⁹ diuinam gratiam: ac diabolice subiicimur potestati. de quo Deuterō. xxxij. c₃. Deū qui te genuit dereliquisti: et oblitus es domini creatoris tui.

Soli sacerdotes p̄cipiunt sacr₃ sub vtraq₃ spē non tñ ad rememorādū christi passionē sed ēt ꝓpt preceptū ecclesie. Deuter. xxxij.

Propter quod ait. Abscōdā faciē meā ab eis. i.
Esa. xvij. subtrahā gratiā que est fons ois meriti. Ubi au
tē fons perit: riu⁹ necessario arescit. Eris deser
ta: qꝛ oblita es dei saluatoris tui. De scdo habe-
Ad ro. j. tur ad Rom. j. Sicut nō probauerūt. i. noluerūt
habere deū in noticia: tradidit illos in reprobū
sensum: vt faciant ea q̄ nō cōueniunt. Faciendo
autē ea q̄ nō cōueniunt. i. peccādo obligamur et
incorporamur diabolo: q̄ caput est oīm maloꝝ:
fm bea. Greg. In quo aūt magis secludi poterat
dei obliuio: eiusqꝫ memoria arctius fideliū cor
dibus infigi: q̄ in oblatione et sumptione corporis
veri ꝛ naturalis sanguis xpī sacramēto? In quo
Psalm⁹. teste ps. Fecit dñs memoriā mirabilium suorū:
per que sursum tollitratio ad medicādū summā
ac immēsam dei potentiā per fidē ꝛ cognitionē.
In quo deus ostēdit suā maximā charitatē ꝛ di
lectionē: in eo q̄ seipsuꝫ tradidit i mortē vt nos
a morte liberaret: sic etiā nobis traderet in cibū
quo aleremur ad vitā. Per que multū inflāmat
affect⁹ ad ipsum diligendū. In quo demū patefe
cit maximā suā liberalitatē in nos pauperes ege
nos: magis q̄ in eo q̄ in hoc sacro se manducan
tibus: pignus se dedit promisse future glie. In
hoc eñ erigit spes nostra ꝛ roborat illo fruendi
in gloria: quē nūc velatū sumim⁹ in via. Et quo
mō nō erit nobis futura beatitudo: qui esse nūc
dignat noster cib⁹ ꝛ spūalis refectio? Jure itaqꝫ
hec agunt a sacerdotib⁹ prātē hāc a xpo accipien
tibus in passionis memoriā: ꝑ cuius passionis
meritū: hec nobis dona: ꝛ quecūqꝫ gratuita sunt
donata sunt a parte cooperāte. s. ꝑ filiū. Cui sit
salus ꝛ imperiū ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amē.

¶ Lectio. liiij. A

Unde et memo-
res dñe nos serui tui: sꝫ ꝛ plebs
tua sctā: eiusdēqꝫ filij tui dñi dei
nrī tā btē passiōis: necnō ꝛ ab in
feris resurrectionis: sꝫ et i celos
glīose ascēsiōis: offerim⁹ p̄clare maiestati tue: de
tuis donis ac datis: hostiā purā: hostiā sanctā:
hostiā immaculatā: panē sanctū vite eterne: ꝛ ca
licē salutis perpetue. ¶ Postq̄ in precedēti par
te quarta posita sunt verba formalia ꝛ substātia
lia cōsecrationis sacrosctī corporis xpī ꝛ precio
si sanguinis in hac parte quīta principali toti⁹
canonis subdit cōsecratoꝝ rememoratiua obla
tio: ac salutis petitio his q̄ ꝑfruunt cōsecratis.
Et subdiuidit in tres. In quarū prima ponitur
cōsecratoꝝ (in memoriā xpī) oblatio. In secun-
da petit oblatorū acceptatio ibi. Supra q̄ propi
tio. In tertia postulat diuine grē participatio:
ibi. Supplices te rogamus. ¶ Prima pars tres
habet clausulas. In prima tāgitur offerentium
qualitas ꝛ differētia. In scda xpī ꝛ operationum
eius claritas ꝛ memoria: ibi. Eiusdē xpī filij tui
dñi dei nostri tā beate ꝛc. In tertia ꝯsecratoꝝ va
rietas ac diuersa nola: ibi. De tuis donis ac da-
tis. Quoad primū: qꝛ dñs ipse hec in sui memo-
riā precepit fieri dicēs. Hoc facite in meā cōme.
Unū. i. ex hoc precepto sacerdos in persona eccle
sie ad patrē dicit. O clementissime. Unū. i. ex quo
xps filius tuus voluit: vt illa in sui memoriā fa-
ceremꝰ que ipse benignissim⁹ in vltima cena fa-
cere ꝛ instituere dignat⁹ est pro sua benignitate
et mīa. Nos serui tui: sacerdotes et presbyteri: q̄
nostroꝝ ordinū ministeria ad hec offerēda acce
pimus. Uos aūt sacerdotes dñi vocabimini: mi
nistri dei nostri dicet vobis. Nos inquā serui q̄ Esa. lxj.
succedim⁹ aplīs: quos in sacerdotes fili⁹ tu⁹ ꝑso
naliter consecrauit: ꝛ in ministeriū suū spāliter
deputauit: dū eis dixit. Hoc facite in meā cōme
morationē. Nos in idē opus ab ecclīa ordinati:
ꝛ prātē ab eodē xpo dño nostro accipiētes. Sꝫ ꝛ
plebs tua. i. tota cōitas xpiana. Sctā. i. sacratis
sacramētis imbuta. Uel sctā. i. fide et charitate
in successione baptismatis scrificata. Uel sctā. i.
sancita legib⁹ regulata. Adhuc sctā. i. sanguine
xpī abluta: ꝛ in xpī spōsam iugiter copulata. De
cuius sanctitate latius supra habet. lec. xxij. Nos
inquam serui tui: sed ꝛ plebs tua sancta. Memo
res eiusdē xpī filij tui. Hic memoranda: scilꝫ xps
et operū suorū claritas proponuntur. Memo-
res eius cuius nūq̄ habēda est obliuio. vt dicit
Albert⁹. ps. lxij. Sic memor fui tui super stratū ps. lxij.
meū: in matutinis meditabor in te: qꝛ fuisti ad- ps.
iutor meus. Et iterum ps. cxxxvj. Adhereat lin
gua mea faucibus meis: si non meminero tui.
Eiusdē, cuius corpus ꝛ sanguinē cōfecim⁹ parti
cipamus. Christi mediatoris dei ꝛ hoīm: cuius
corporis ꝛ sanguinis participatione in ipso in- Joh. vj.
corporati manemus sicut ipse ait Johā. vj. Qui
mādūcat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē in me
manet et ego in eo. et Joh. xv. Sicut palmes nō
potest facere fructū a semetipso nisi manserit in
vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Filij tui.
tibi cōsubstātialis: qui tecū vnus est in essentia: Johā. x.
sicut ipse ait Johā. x. Ego ꝛ pater vnū sumus. vt
per ipsum ad te clemētissimū patrē accessum ha
beamus. Justificati ex fide paceꝫ habeamus ad
deum per dñm nostrū iesum christū: per quē ha
bemus accessuꝫ per fidē in gratiā istā in qua sta
mus ꝛ gl̄iamur in spe filioꝝ dei. Propter hoc eñ
vt ait Aug. vniuit sacrificiū ꝛ offerentē cū patre Augusti.
vt nō resisteremus: sed per sacrificiū ꝛ offerentē
accederemus vsqꝫ ad patrē. Ipse eñ xps sacer-
dos ꝛ sacrificiū: ver⁹ est cubiculari⁹ et ver⁹ ostia
rius: qui ad secreta patris introducit. In cuius Gen. xliij.
figura Gene. xliij. dr. Introduc viros domū: et
occide victimas: ꝛ instrue cōuiuiū: qꝛ hodie me
cum sunt comesturi meridie. hoc est in plena lu
ce: et charitatis feruore reficiendi sunt dulcedi-
ne diuinitatis mee. vñ dicit. Ego sum ostiū. per
me si q̄s introierit saluabit: ꝛ ingrediet et egre-
dietur ꝛ pascua inueniet: et ibidē. Huic ostiari⁹ Johā. x.
aperit. vbi dicit glo. Aug. q̄ christus est media-
tor: est ostium et ostiarius fidelis: introducēs
ad patrē. Domini qui facultatibus diues est in
omnes. Idem dominus omnium diues in oēs. Rom. x.
Dei: qꝛ nisi de⁹ esset: nos vsqꝫ ad se per hostiam
nō introduceret. Johā. j. deū nemo vidit vnq̄.
Unigenitus fili⁹ qui est in sinu patris: ipse enar
rauit. Nostri. q̄nis eñ sit dñs ꝛ deus omniū: tñ * Qui
noster deus est ꝑ specialē curā ꝛ prouidētiā quā nis en
gerit de nobis: ꝛ specialē misericordiā quā exhi sit dñs
bet nobis: per gratiā nos vocans in sortē filioꝝ de⁹ o
ꝛ sctōꝝ: quorū ipse se deū uolari nō confundit. tñ nr c
vñ Apoca. xxj. Et ipsi ppl̄s eius erūt: ꝛ ipse deus de⁹ ꝑ
cum eis erit eorꝫ deus. Et in ps. xciiij. Ipse est lē cur
dominus deus noster: nos aūt ppl̄s ei⁹: et oues puidē
pascue ei⁹. ¶ B Tā btē passiōis. Hic operum quāge
claritas: quorū memoria habēda est designat. de nob
Unde tria cōmemoranda ꝓponit sancta mater q̄s in
ecclesia: scꝫ christi passionē: resurrectionē ꝛ ipsi⁹ tē suā
in celū ascensionē. Quoꝝ primum qd̄ est passio care
fm Inno. Et Alexā. accēdit charitatem secūdū:

mar' est: / sos enis / presbyte / ri sumus / ppter ser / m sui: et / mag[ ] ap / propinq / mus ad / ei' pecu / liare ob / sequium: / vel etiam / de oibus / christia / nis dice / ret q est / mist de' / nr: quia / spaliter / eos in su / sceptiõe / huius sa / cramẽti / adopta / re videt.

scʒ resurrectio corroborat fidẽ: tertiũ .i. ascensio amplificat spem. Quid enĩ magis ascendit charitatẽ in nobis: ꝙ ꝙ ꝓprio filio suo nõ pepercit deus: sʒ ꝓ oĩbus nobis tradidit illũ: Rom. viii. Qui ſm patris voluntatẽ ꝓ nobis fact' est obediẽs vsqʒ ad mortẽ: mortẽ aũt crucis. Quid etiã magis in nobis cõfirmat fidem: ꝙ ꝙ xp̃s q̃ se resurrecturũ predixit: tertia die resurrexit a mortuis: primitie dormientiũ: vt sicut per hominẽ mors: ita ꝑ hoiẽ resurrectio mortuor̃. Et sicut in adã oẽs moriunt: ita et in xp̃o oẽs viuificabũtur. i. Cor. xv. Quid demum magis amplificat spem: ꝙ ꝙ xp̃s ascendẽs in altũ captiuam duxit captiuitatẽ: dedit dona hoĩbus. Eph. iiii. vt sic vbi esset ille: ibi esset ꝛ minister ei'. ¶ Sed forte hic quis diceret. Ex quo dñs hic fieri ꝑcepit memoriã ei' passionis: quare hic addit memoria resurrectionis ꝛ ascẽsionis: Rñdet Alex. q. xxxvii. parte. iiii. Christ' precepit in hui' sacrificii celebratione memoriã fieri sue passionis ꝓpter hoc vt facientes assequerent fructũ eiusdẽ: ad quem assequendũ maxime ꝓmouet fides resurrectionis: spes ascensionis. Ideo harũ memoria non inutiliter infert. Vel aliť ꝑceptũ dñi intelligi põt. In mei memoriã facietis .i. in mei patientis resurgẽtis ꝛ ascẽdẽtis. Nõ ergo voluit dñs solũ fieri memoriã sue passionis: sʒ etiã resurrectionis et ascẽsionis ac ceteror̃ xp̃i operũ. ¶ Dicit ergo celebrãs. Memores tã btẽ passiõis .i. passionis tã excellẽter beatificãtis. Christi enĩ passio causa est meritoria apertionis regni celorũ: qḋ clausum fuit ab origine mũdi vsqʒ ad xp̃m patiẽtẽ. Est et causa grẽ collate in presenti: ꝛ beatitudinis in futuro q̃ nulli mortaliũ vnq̃ concessa est: neqʒ cõcedet nisi in virtute passionis xp̃i. Vnde
Jos. xiiii ait xp̃s. Nemo venit ad patrẽ nisi ꝑ me. Jo. xiiii. Et iterũ. Cũ exaltat' fuero a terra oĩa trahã ad meipsum. Ibidẽ. xii. Vel beate passionis: q̃ a peccatis liberat ꝛ absoluit: q̃ impedimentũ prestãt beatitudini: ad quã nullus ingredit peccõ maculatus. Nõ intrabit in eã aliq̃d coinquinatũ: aut abominationẽ faciẽs ꝛc. Apoca. xxi. Vñ ꝛ ꝓphe
Esa. liii. ta loquẽs de xp̃o. Ipse vulnerat' est ꝓpter iniquitates nostras: attrit' est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre sup eũ: et liuore ei' sanati sum': vtriqʒ a morbo pcti. Vel ſm Albertũ: tã
Matth. xvii. beate passiõis que mortuos a vinculis mortis absoluit. Vñ xp̃o in passiõe moriẽte: monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorum qui dormierãt surrexerãt: ꝛ igressi sũt ciuitatẽ sctãʒ ꝛ visi sũt mltis. Vel q̃rto tã btẽ passionis ꝓpter btitudinẽ patiẽtis. Passus siq̃dẽ xp̃s q̃ beat' fuit ſm diuinitatẽ ex se naturaliter. et ſm aĩe portionẽ superiorẽ ꝑ clarã visionẽ ꝛ fruitionẽ: vñ ꝛ sanctus sanctor̃ dr: ꝓpter qḋ ei' passio ꝓpter cõiunctionẽ duplicis beatitudinis merito dr beata. ¶ ¶ Necnon ꝛ ab inferis resurrectiõis. Ab inferis ad quos in triduo ſm aĩam xp̃s descendit: vt sanctos inibi detentos liberaret: patres scʒ ꝛ ꝓphetas. In quib' sʒ nil purgandũ erat: ꝓpter pctm̃ tñ ade portã regni claudens: suis meritis beatitudinẽ attingere nõ poterant: sed expectabãt precii solutionẽ qḋ fuit sanguis ĩ passiõe xp̃i fusus: quẽ tota trinitas acceptauit tanq̃ causaʒ meritoriã apertionis regni celorũ. Quãuis enim deus ꝓpter passionẽ xp̃i futurã cõtulit gratiã q̃ a pctis mundabat: nulli tñ contulit btitudinem priusq̃ fuerit exhibita in factor̃ opere exteriore. Vñ ꝛ resurgẽs a mortuis secũ duxit quos purgatos inuenit: eisqʒ visionẽ diuine essentie ac fruitionẽ cõicauit: quã in passionis hora latroni cõfitẽti repromittẽs: dixit. Hodie mecũ eris in paradiso. Ab inferis: hoc est a sinu abrae q̃ limb' patrũ dicebat: ꝛ a loco purgatorii: de quo Petr'
aplˢ loquẽs de xp̃o ait. Hũc de' suscitauit a mor Act. ii.
tuis solutis doloribus inferni: qḋ intelligi non põt de inferno inferiori de quo nemo liberatur: neqʒ ibi est redẽptio. Neqʒ etiã de limbo patrũ: q: ibi nõ erãt dolores: sʒ cõsolatiões vt pʒ Luc. xvi. Intelligit igitur de inferno .i. purgatorio in quo erãt pene sensibiles: de q̃b' quosdã eripuit dũ a mortuis resurrexit. Vel ſm Alb. Necnõ ab
inferis resurrectiõis: qua resurgẽs alios secum Alber.
resurgere fecit: quosdã in re: quosdã in certa ꝛ felici spe. In ipso enĩ resurgim' a morte aĩe ad iustificationẽ: ꝛ a morte corꝑis ad gloriã. ad Rom.
iiii. Tradit' est ꝓpter delicta nostra: ꝛ resurrexit Ad rom. iiii.
ꝓpter iustificationẽ nostraʒ: quoad primũ. et .i.
Cor. xv. Mortui resurgẽt primitie xp̃s. Deinde
bi q̃ sunt xp̃i q̃ ĩ aduẽtũ ei' crediderũt. ¶ O Se i. Cor.
quit. Sedet in celos. Nõ in aerẽ vt iret in baby xv.
lonẽ: vt Abacuch. Dañ. vi. Nec in paradisum ter Ad Eph.
restrẽ vt Enoch ꝛ Helias: de quib' Gen. v. ꝛ .iiii. iiii.
Reg. ii. sʒ ĩ celos: non vnũ tñ: sʒ sup oẽs: vt dicit aplˢ. Qui descẽdit ipse est ꝛ q̃ ascẽdit sup oẽs celos: vt adimpleret oĩa. ¶ Per oẽs nãqʒ celos in quib' bti residẽt: hoc est ꝑ oẽs angelorũ choros ascẽdit: oẽs ꝛ singulos suis illuminationib' repleuit: ꝛ idcirco decẽ dieb' celebrat ascẽsio dñi: q: nouẽ angelor̃ choros cõscẽdit: ꝛ ĩ decimo trinitatis celo ad dexterã patris consedit. Et sicut a summo celo egressio ei': ita ſm ꝓphetã occursus ei' vsqʒ ad summũ ei'. Nec sit q̃ se abscõdat a calore ei'. Gloriose: q: in corpore glorioso ꝛ immortali in quo resurrexit: ad celos ascẽdit. Nam
resurgẽs ex mortuis iã nõ moritur. Rom. vi. Vel Ad rom.
gloriose: q: nulli' extranee virtutis adminiculo: vi.
sʒ ꝓpria ꝟtute ꝛ potẽtia ascẽdit. Vñ Grego. ĩ homel. Redẽptor nr̃ nõ curru: nõ angelis subleua
tus legit: q: q̃ fecerat oĩa: sup oĩa sua virtute fe Gregori'
rebat. Vel tertio gliose ꝓpter assistẽtiã angelicarũ virtutũ: ꝛ celestiũ gloriosor̃ spirituum: occursumqʒ exercit' toti' celestis militie: atqʒ ꝓpter turbã gloriosam xp̃m cõcomitãtẽ. Duxit quidẽ secũ patres sctõs veteris testamẽti ꝓphetas et
patriarchas: ac oẽs quos de sinu abrae ꝛ ĩferno Ps.
liberauit. ſm illud Ps. Ascẽdẽs xp̃s ĩ altũ captiuã duxit captiuitatẽ. Ascẽsionis. q̃ nos in hostia
xp̃o incorporatos ĩ celos ascẽdere facit. Michee Michee
ii. Ascẽdit iter pãdens añ eos. Johãnis. xvi. Ex ii.
pedit vobis vt ego vadaʒ: q: vado vobis parare locũ: ꝛ si abiero ꝛ preparauero vobis locũ: iterũ venio ꝛ accipio vos ad meipsum: vt vbi suʒ ego: ꝛ vos sitis. Eiusdẽ. xiiii. q: ascẽdo ad patrẽ meũ et patrẽ vestrũ: deũ meũ ꝛ deũ vestrũ. Ibidẽ. xx. Hec ergo sunt tria xp̃i magnalia: quor̃ nos serui tui: et plebs tua sancta memores sum'. ¶ Dũ autẽ hec verba sacerdos ꝓferre incepit: ĩ modũ crucis man' suas extẽdit ad vtrũqʒ altaris cornu: vt sic corporis gestu: manuũ xp̃i extẽsionẽ in cruce factã representet: ſm magistrũ in rõnali: quatenus passio xp̃i q̃ mẽte memorat ꝛ vbis significat: etiã gestu corꝑis explicet. Vel ſm alios fit expãsio brachiorũ ad cornua altaris: vt significet ꝛ insinuet ꝙ xp̃s ꝑ iudeis ꝛ gentib' passus sit: q̃ ꝑ duo cornua altaris designant. ¶ Dicens vero: necnõ ab inferis resurrectiõis: man' ad se reducẽs parũ erigit: in signũ ꝙ xp̃s inuict' leo

a mortuis resurrexit: sicq3 τ resurrectio signifi-
cetur signis: q̃ verbis explicat. ¶ Demū dicēs: τ
in celos gl'iose ascēsionis: man' aliquātulū alti'
erigit vsq3 ad humeros: in signū q̃ xp̄s eleuatis
manib' ferebat in celū. Ut sic etiā ascēsio signifi
cet p corporis mut': sicut passio τ resurrectio de-
signat. ¶ E Sequit. Offerim'. Hic addit ter-
tia clausula in qua tangit cōsecratorū varietas
et diuersa nola. Un̄ dr̄. Nos serui tui sacerdotes
et plebs tua sancta: passionis: resurrectionis et
ascēsionis filij tui (clemētissime pr̄) simul memo
res. Offerim' simul: nō tn̄ sili mō. Nos eni sacer
dotes offerim' in ministerio τ ope: s3 plebs tua
sctā voto dūtaxat τ deuotiōe. Sacerdotes nāq3
soli cōsecrāt: τ soli offerūt vt psone publice p sa-
lute toti' ecclesie. Alij aūt offerre dicunt: q2 desi
derant τ precant deū: vt sacerdotis oblatio acce
Matth. xiij. pta habeat: τ salus q̄ petit fidelib' cōcedat. Offe
rim' igit o pater clementissime. Preclare maie-
stati tue. i. pre ceteris clare: sm̄ Inno. Nā si iusti
fulgebūt sicut sol in regno patris eterni: quāto
magis p̄fulget diuina maiestas: radiat τ corru-
* Unde Apocal. xxj. l fine. Et ciuitas non eget sole neq3 luna: vt luceat in ea: nā claritas dei il luminabit eam. scat in loco beatorū: vbi de' ipse gloriosus sicut
est facie ad faciē intuetur: vbi nihil obscuritatis
admixtū. * Sed in dispari claritate sanctoꝝ est
par gaudiū: vt dicit Aug. Offerim' igit maiesta-
ti tue. De tuis donis. i. de frugib' terre: quātū ad
panē qui conuersus est in carnē xp̄i. Ac datis. i.
fructib' arboꝝ quantū ad vinū in sanguinē xp̄i
cōuersum. Nō q̃ in oblatione hic sit panis τ vi-
nū: sed q2 q̄ offerunt ex pane τ vino sunt pfecta:
et sub speciecb' panis τ vini remanētib' latētia:
et idcirco offerre nos dicim' de fructib' segetū
et arborū. Uel exponi pōt: vt dona ad spūalia: et
data ad tpalia referant: vt sit sensus. Inter cete
ra dona spūalia τ data tpalia q̄ nobis cōtulisti:
offerimus maiestati tue: tāq̃ potissima dona et
data. Hostiā purā: hostiā sanctā: hostiā immacu
latam: ipsam scil3 eucharistiā: q̄ possunt exponi
in ordine ad eucharistiaz in seipsa: vel causaliter
in ordine ad nos. Primo mō dupl'r vel p impu-
ritatū exclusionē: vel pfectionū positionē. Prio
mō sic sm̄ Alex. Hostiā purā. i. mundā a fomite
originalis pctī. Hostiā sanctā: sine fece ac terra
pctī mortalis. Hostiā imaculatā: sine cōtagione
pctī venialis. Uel purā: p cuiuslibet pctī elimina
tionē quātū ad cogitationē. Sanctā: quantū ad
locutionē. Immaculatā quantū ad operationē:
j. Pet. ij. q2 ipse solus est q̄ pctm̄ nō fecit: nec inuētus est
dolus in ore eius. Uel scdo hostiā purā: quantū
j. Job. j. ad deitatē q̄ est lux purissima: in qua nō sunt te-
nebre vlle. j. Job. j. Habitat eni lucē inaccessibi-
lē. j. Timo. vj. Hostiā sanctā: quoad alam ol gr̄a
et sctitate plenissimā. De cuius plenitudine oēs
accepim' grām p gr̄a. Jo. j. In eo nāq3 oēs the-
sauri sapiētie et sciētie dei abscōditi sunt. ad Col.
ij. Hostiā immaculatā: quātū ad carnē de puris-
sima virgine sctispūs opatione cōceptā: et iō ol
naturali corporis pfectiōe decorā. In ps. Spe-
ciosus forma pre filijs hoīm: dif. est gr̄a l la. tuis:
propter. hn̄di. te τc. Et sequit. Specie tua et pul
chritudine tua intende prospere pcede τ regna.
¶ F Uel tertio. Hostiā purā: causaliter. i. nos
purificātez a fomite originalis criminis. Sicut
eni p vnū hoīem pctm̄ l hūc modū itrauit: τ per
pctm̄ mors. Itē si vni' delicto multi mortui sūt:
multomagis gr̄a dei τ donū l gr̄a vni' hoīs iesu
xp̄i: in plures abūdauit. Rom̄. v. Et hostiā sctāz
nos sctificātē: τ oēm virtutē τ sctimoniā tribuē-
tem. Job. xvij. Ego p eis sctifico meipsuz. Unde
sctūsctoꝝ est: a q̄ sacra cūctos sctificātia pfluxe- Jo. xvij.
runt. Hostiā immaculatā. i. actualis pctī macu-
las a nobis abstergētē. Cōtinet eni l hac hostia
agnus sine macula: q̄ seipsum tradidit p ecclia:
vt eā sctificaret. mundās eā lauacro aque in vbo
vite: vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecctiam nō
habentē maculā neq3 rugā. Eph. v. Sequit. Pa
nē sctm̄ in se sc3: q2 panis est angeloꝝ pfirmans
in vitā eternā. Hinc eni est vite' viuēdi eternalr. Job. vj.
Un̄ addit. Uite eterne. Job. vj. Hic est panis ve-
rus q̄ de celo descēdit: vt det vitā mundo. Si q̄s
mādicauerit ex hoc pane viuet in eternū. Et ca
licē salutis ppetue. In quo est pot' inebriās: san
guis sc3 xp̄i ppetue salut3 causatiu'. Un̄ ait xp̄s.
Qui bibit sanguinē meū: in me manet et ego in
illo. De hoc calice in ps. dr̄. Calix me' inebrians Psal.
q̃ preclarus est. Inebriās sobria iocūditate τ le
ticia ppetua: q̄ nō adest: vbi sal' abest. Uel: San
ctū vite eterne: esurientib': τ calicē salutis perpe- Matt. v.
tue: sitiētib' iusticiā. Matth. v. Beati q̄ esuriunt
et sitiūt iusticiā: qm̄ ipsi saturabunt. Saturabū-
tur nō ad fastidiū: quō cibis corpalis replet ad
nauseā: s3 ad ppetuā dilectionis spūalis iocūdi
tatē: quo crescūt desideria ex desiderati abūdan
tia. Un̄ q̄ me edūt: adhuc esurient: τ q̄ me bibunt:
adhuc sitiēt. Eccli. xxiiij. Esurientes eni panis il
lic implet bonis: fastidiosos diuites hui' mundi
amatores dimittit inanes. Hinc ppēdere habēt
fideles sacerdotes cū quāta puritate cōsciētie: et
mētis preparatiōe: cordisq3 deuotione accedere
debēt ad hāc hostiā purā: sanctā τ immaculatā:
panē vite et calicē salutis ppetue oblaturi. Ne si
pctō obnoxij offerāt: sit coꝝ oblatio: quasi q̄ vi-
ctimat filiū l cōspectu prīs. Ecclesiastici. xxxiiij.
Ne si accedāt seipsos nō pbātes: magis filiū dei
rursum crucifigāt: q̃ ipsum offerāt in sacrificiū
beneplacitū deo patri in recōciliationē pctōꝝ.
¶ G Or autē sm̄ Inno. ecclesia se dixe passio Innoc.
nis memorē dixerat: statim acerbiorē sue passio
nis speciē recolit in quinq3 crucib' quas format Quinq3 cruces quas format sacerdos qd significent.
sacerdos ad plationē verborū: τ statim p̄missorū: sc3 hostiā purā τc. ¶ Et nota hic q̄ supra di-
cta sunt lectione. xxj. de ordine signorū crucis.
Format aūt quinq3: ad significādū quinq3 xp̄i
plagas: seu vulnera in cruce inflicta: q̄ sunt pe-
tre viuētis foramina: in quib' residet immacu-
lata illa colūba fructuose nidificās. Cañ. ij. Duo
sc3 manuū: τ totidē pedū: et vnū lateris: q̄ fideli
cōtēplat memoria. Format aūt tres cruces cōi-
ter sup oblatā τ calicē: qm̄ in trib' primis vbis
vtrūq3 simul intelligit: q2 noīe hostie corpus et
sanguis significat. Dicit nāq3 hostia: ab hostio
vel ab hoste sm̄ Hug. ab ostio. qm̄ ad ostiū taber
naculi offerebat. Utrūq3 aūt τ corpus τ sanguis
xp̄i ad hostiū celi sursum est introductum: et ex
oblatiōe hui' hostie totus homo in celū eleuat.
Uel sm̄ gētiles hostia dr̄ ab hoste: q2 cū ptra ho-
stes pugnare statuerāt: faciebāt hostiā. i. sacrifi-
cia. Quapropter τ hic noīe hostie: τ corpus τ san
guis intelligit xp̄i: q2 xp̄s pugnaturus cōtra ho
stē humani gn̄is: corp' τ sanguinē obtulit: et ad
ei' oblationē gen' humanū de seruitute diabo-
lica est ereptū: τ libertati pristine restitutū. Due
autē alie cruces diuisim fiūt. Una sup oblatam.
Alia sup calicē: q2 corp' τ sanguis p duo vltīa ver
ba discrete significant. s. p panē sctm̄ corp': p ca
licē salutis sanguis. Un̄ nūq̃ l signaculo crucis
panis separat a calice: nisi cū separatz l canone

nominatur:qualiter fit in proposito:t ante con
secrationē vbi dicit. Ut nobis corpus t sanguis
fiat tc. Uerum scdm Alexandrū t Innocen. erecta
pars crucis solūmodo super panē: trāsuersa ve-
ro super calicem protēdi debet: qm erecta pars
crucis corpus christi suscepit:t pars transuersa
brachia distendit:quod verū est quādo ponitur
oblata cū calice lateraliter:scilicet in latere sini
stro versus septētrionē. Calix est directo versus
austrum. Secus si oblata ponitur ante calicem
versus sacerdotē. Tunc pars crucis erecta fit su
per calicē t oblatā. pars transuersa super calicē
vñ crucis signum fit super vtrumqꝫ. ¶Uerū scdm
Guilhelmū in rationali. Due cruces separatim
facte:significāt corpus xpi t aīam in morte fuis-
se separata. ¶Et notandū q̄ cruces ante conse
crationē facte: significāt ea q̄ acta sunt ante cru
cifixionem christi. Iste vero que post cōsecratio
Questio. nē fiunt:ea representant que christus in cruce t
Rñsio ad morte est perpessus. ¶ H Iuxta hec orit que-
q̃stioné. stio scdm Inno. t Alex. nō pretereūda silētio. Cuz
enī plene t perfecte cōsecratio sit celebrata. Naz
substātia panis t vini iā per cōsecrationē trāsijt
in substātiā corporis t sanguinis xpi:quare sup
eucharistiā benedictā t plenissime cōsecratā:ad
huc bñdictiōis insignia imprimūtur. Rñdet In
no. pmissa protestatiōe non preiudicādi saniori
snie:q̄ in canone aliud verba significāt:aliud si
gna pretēdūt. Significāt enī verba:t referunt ac
principaliter spectāt ad eucharistie ↄsecrationē
ac oblationē. Signa vero pricipaliter pertinēt
ad historiā dñice passiōis recolendā. Nā verbis
vtimur ad cōsecrādū panē t vinū in corp⁹ t san-
guinē christi. Signis vero vtimur ad recolēduz
ea que per hebdomadaz ante pascalē gesta sunt
t acta circa xpm. Scdm hoc igit dicēdū q̄ signa
nō reqrūtur ad cōsecrationē:qꝛ illa iā pfecta est
per verba ad hoc instituta:sed referūtur ad pas-
sionē xpi recolēdā:q̄ post cōsecrationē euchari-
obiectio stie a xpo in cena facta est cōsummata. ¶ I Sz
forte dicis:nō solū benedictionis signa:sed etiā
verba subiungūtur q̄ ad cōsecrationē pertinere
videntur:t innuere q̄ nondū sit cōsecratio con-
summata. Sicut illa verba ante dñicā orationē
prolata (per quē hec oīa semp bona creas: scifi
cas:viuificas). Itē dū diuiso sacramēto particu
lam sanguini cōmiscet:dicit sacerdos scdm ordi
nariū romanū. (Fiat hec cōmixtio t cōsecratio
corporis et sanguinis tc.) Ad hoc rñdet Alex. q.
Rñsio ad xxxvi. parte. iiij. post dñm Inno. q̄ quātū ad or
obiectio dinē eucharistie cōsecrāde capl'm illud Qui pri-
nem. die. in quo fit cōsecratio: in fine canonis subijci
debuisset: qm in eo cōsecratio consummat. Sed
ordo iste impediuisset ordinez historie recolēde:
qꝛ qd gestū fuit in medio:recoleret in fine. Pro
uidus igitur canonis ordinator:vt ordinē serua
ret historie:quasi quadā necessitate cōpulsus:ca
pitulū illō. Qui pridie q̄ pateretur. quasi cor ca
nonis in medio collocauit: vt q̄ sequūtur intelli-
gātur precedere:scdm illā figurā: qua sepe fit:vt q̄
narratiōe succedūt:intellectu pcedāt. Uel potius
vt tā litere q̄ historie su⁹ ordo seruet. Hec Alex.
¶Un.le videtur dicēdū q̄ queciqꝫ sequētia ver
ba que cōsecrationē sonare vidētur:intelligēda
sunt nō pro tēpore pro quo referūtur:sed pro in
stāti prolatiōis forme cōsecratiōis. Nō eniz pñt
simul dici q̄ simul facta sunt t fiunt. Licet igit p
diuersis tpib⁹ dicātur: sunt tñ accipiēda ac si p
eodē instāti proferant. Unde oīa verba canonis
eucharistie ↄsecrationē designātia:referēda sūt
ad instās cōsecratiōis: t intelligēda ac si pro eo-
dē instāti simul cū forma ↄsecratiōis fuissent p-
lata. Ita q̄ verba presentis tēporis in illis suc-
cessiue prolata:idē tēpus: scilicet prolatiōis for
me cōsecratiōis:quasi tunc presens importent:
vt exēpli gratia. Per quē hec oīa dñe semper bo
na creas:scificas:viuificas: bñdicis cōuertēdo
in sanctū viuū t benedictū corp⁹ t sanguinē ei⁹:
nō modo cū hec proferūtur:sed tunc cum verba
consecrationis proferuntur seu prolata fuerūt.
Similiter cum dicitur. Fiat hec cōmixtio t con
secratio non que nunc fit:sed que facta est in ter
mino prolationis forme consecrationis.

¶Lectio.lv. A

Supra que pro

pitio ac sereno vultu respicere
digneris:t accepta hre. ¶Hec
est scda ps pricipalis prīs q̄rte
principalis canonis: in q̄ post
rememoratiuā oblationē cōse
cratorū parte pcedēte:addit petitio acceptatio-
nis oblatoꝝ. Et in duas subdiuidit particulas.
In pria petit acceptatio. In scda acceptatiōis p
patrū oblatiōes nostrā figurātes additur t spe-
cificatio:ibi. Sicuti accepta habere dignat⁹ es.
¶Circa pmū ait. Supra q̄:scz dona et data tibi
i hoc sacrificio oblata corp⁹ scz t sanguinē xpi fi
lij tui:o pr̄ clemētissime respicere digneris de ce
lo:tuo habitaculo:sicut olim pphēta tu⁹ orauit:
vt i ecclesiā respiceres dicēs. Respice de celo:t vi ps. lxxix.
sita vineā istā:sanguine filij tui supra quā hic re
spicere peteris plātatā. Supra.i. desup celestivē
turo respectu:vbi tibi sedē esse esaias testat⁹ est.
Celū inqt:mihi sedes est: t terra scabellū peduz Esa. lxvi
meorū. q̄ dona t data:panē scz vite t calice salu-
tis:ppetue: q̄ pluraliter referūtur rōne proprie
tatū p hec q̄ hā:hostiā purā:sctā: īmaculatā cō-
signatarū. Respicere digneris. Nā t hoc pr̄ clemē
tissime pollicit⁹ es. Esa. lxvi. Ad quē respiciā in
quiē:nisi ad paupculū t cōtritū spū: t tremētē
sermones meos: Hic aūt ppter nos oblat⁹:xps
scz paupculus fuit: cū nud⁹ tibi i cruce offereba
tur:olm tēporaliū rerū etiā necessariarū t ami-
coꝝ possessione pariter t vsu spoliatus:tot⁹:liuo
ribus:plagis t vulnerib⁹ attrit⁹. Attritus est p-
pter scelera nr̄a: cui⁹ liuore sanati sumus. Esa.
liij. Tremebat q̄ sermonē patris dū offerēs: di-
xit:Nō mea:sed tua volūtas fiat. ¶Supra hūc
itaqꝫ oramus digneris respicere:nō nr̄is meri-
tis: sed tua misericordi dignatiōe ppitio ac sere
no vultu. Propitio.i. placabili vultu : facilitate
dimissiōis pctī pro quo offert hostia: vt effectuz
remissiōis pctōrū nostrorū contra te cōmissorū
audire mereamur. Propitius ero pctīs eorū: et
iniquitatū eoꝝ nō recordabor amplius. Hiere. Hiere. iij
iij. Pro hac siquidē remissiōe ipse fili⁹ tu⁹ preca
bat in cruce tibi se offerens. Pater ignosce illis:
quia nesciūt qd faciūt. Ac sereno vultu.i. beni-
gno t hilari. Hec enī duo vultū faciūt serenū:qꝛ
iracūdiaz tollūt:māsuetudinē ostēdūt:ac īferūt
bonitatē t misericordiā. Hinc in ps. dauid. Illu
minet vultū suū sup nos t misereat nr̄i. Et Nu- Benigni
meri. vi. Sacerdoti aarō dictū est a dño. Sic bñ tas t sere
dicetis filijs israel. Bñdicat tibi dñs t custodiat nitas vul
te:ostēdat dñs faciē suā tibi t misereat tui. Con tū faciūt
uertat dñs vultuz suum ad te:et det tibi pacem. serenuz.

¶ B Nec tñ hoc crude estimãdũ est deum pa
trẽ vultũ habere ad modũ hoïs corporalẽ: quia
Nũe.xj. de⁹ spũs est: oïs lineamẽti figuralis expers. Di
cit tñ habere vultũ p metaphorã. In vultu enĩ ⁊
facie aïalis vigẽt cognitiue potẽtie obiector ap
prehẽsiue. Ita qꝫ deo oïa aperta sunt: ⁊ obiecti
Deus dr ua presciẽtia cognita: dicit̃ habere vultũ: hoc est
habere oïm intuitiuã cognitionẽ. Petimus igit̃ vt sere
vultũ per no vultu. i. serena cognitiõe respicere dignetur
meta supra dona sibi oblata: cognitiõe nõ nuda ⁊ spe
phorã. culatiua: sed cõcomitante diuino beneplacito:
vt scilicet ex cognitiõe oblatiõis huius benigni
tatẽ exhibeat offerẽtib⁹. Nec tñ putandũ deũ ex
nostra petitiõe quoquo modo mutãdũ. Un̄ Iu
no. Nõ est estimãdũ ꝙ vult⁹ dei qñqꝫ immutet̃:
quasi sit qñqꝫ seren⁹: qñqꝫ nõ seren⁹. Sed tunc
vultũ serenat ⁊ sup nos illuminat: cũ nilam suã
sup nos exhibet ⁊ declarat. Sicqꝫ vult⁹ dei sere
natio nõ est vult⁹ ei⁹ imutatio: sꝫ singularꝭ doni
⁊ beneficij collatio: quo percepto: hũano mõ de
Un̄ Ma deo iudicam⁹ ipm ad nos vultũ habere ꝓpitiũ
lach. iij. ⁊ serenũ. Igit̃ respicere digneris oculo amoris:
Ego dñs qꝫ vbi amor: ibi oculus. Eccli. xxxvj. Miserere
⁊ nõ mu nostri deus oïm: ⁊ respice in nos: ⁊ ostẽde nobis
tor. lucẽ miserationũ tuarũ. Et accepta: id est grata
Ecclesi. habere ipsuꝫ nostrũ sacrificiũ: p oïbus q̃ tibi cle
xxxvj. mẽtissime pater in ipsa offerũtur hostia. Ps. l.
Ps. Tũc acceptabis sacrificiũ iusticie hoc est qꝺ p oï
bus exhibuit iusticiã satisfactiõis. Petim⁹ autẽ
vt acceptũ ⁊ gratũ habere dignet̃ pater clemẽtis
sim⁹ hoc sacrificiũ nõ in se tñ: qꝫ ipm sibi displi
cere nõ põt. Scriptũ q̃dẽ est de xpo: q̃ i isto nr̃o
Matt. ij. offertur sacrificio: patris ad ipsum delapsaꝫ esse
⁊ xvij. vocẽ. Hic est fili⁹ meus dilectus in quo mihi cõ
placui. Quippe ꝓpter hoc sacrificiũ acceptũ re
Mar. j. stitutum est genus humanuꝫ in amicitiam dei:
Luce. iij. a q̃ lapsum est per ade trãsgressionẽ. Deprecatio
igitur qua petitur acceptari ad offerẽtes ptinet
vt q̃ peccatis suis terrent̃: ⁊ de propria diffidũt
virtute: hostiã acceptabilẽ offerẽtes per eã se ac
ceptos fieri postulãt: quã nequaꝙ acceptã dubi
tant. Orãt igitur: vt acceptã habeat quantũ ad
Gen. iiij. offerentẽ. Unde Gene. iiij. Respexit dominus ad
Abel et munera eius. Glo. Ex dãtis corde datuꝫ
acceptatur vel refutatur. Subditur.

Sicuti accepta habe-

re dignatus es munera pueri tui iusti abel: et sa
crificiũ patriarche nostri abrae: ⁊ qꝺ tibi obtu
lit summus sacerdos tuus melchicdech: sanctũ
sacrificiũ: imaculatã hostiã. ¶ Hec est scðã par
Hic ad ticula huius partis: in qua addit̃ specificatio hu
ducũtur ius oblatiõis nostre acceptationis: per oblatio
tres figu nẽ patrũ eã figurãtiũ. Adducũt̃ aũt figure tres:
re ãtiqrũ quarũ semp vna plus manifestat de veritate ꝙ
patrũ ob alia. Prĩa enĩ manifestat oblati passionẽ. Scða
lationeꝫ oblati vnigeniti dignitatẽ. Tertia sacrificij ritũ
p̃sentẽ fi et veritatẽ. Dicit igitur: Sicuti ⁊c. Sicuti aduer
gurãtiũ. biũ ꝑm Inno. ⁊ Alex. ⁊ Alber. similitudinẽ innuit
nõ equalitatẽ. Multo q̃ppe accepti⁹ est hoc sa
crificiũ ꝙ qꝺ obtulit Abel: ꝙ qꝺ obtulit abraã:
ꝙ qꝺ obtulit melchisedech. Nulla enim oblatio
hac potior: sꝫ hec oẽs ꝑcellit. de cõse. dist. ij. c. ni
hil. ⁊ Hugo de sacramẽtis li. ij. pte. viij. c. j. Sa
Hugo. cramẽtũ corpis ⁊ sanguinis xpi vnũ est ex his i
quib⁹ ꝑncipaliter salus cõsistit: ⁊ inter oïa singula
re: qꝫ ex ipso oïs scrificatio est. Hec enĩ hostia p
mũdi salute oblata: oïb⁹ ꝑcedẽtib⁹ ⁊ sequẽtib⁹ sa
cramẽtis virtutẽ dedit: vt ex illa scrificarẽt per il
lã liberãdos oẽs. Valet enĩ res magis ꝙ vmbra:
veritas ꝙ figura. Ipsaꝫ igit̃ similitudinẽ magis
debem⁹ attẽdere ꝙ quãtitatẽ. Similitudinẽ di
co talẽ: qualis esse poterat typi ad veritatẽ. Ista
enĩ sacrificia q̃ hic annumerãt̃ figure fuerũt hu
ius nr̃i sacrificij veri: de quo hic habet̃ sermo.
Quapropter dignius est hoc ꝙ illa. Illud nãqꝫ
acceptũ est ex se: ⁊ ꝓpter se ex opere operato. Il
la autẽ tñ ex fide ⁊ deuotiõe offerẽtiũ. Nõ igitur
(sicut) notat equalitatẽ in similitudine ꝑm eun
dẽ gradũ simitudinis quãtũ ad ipsa sacrificia i se
sed aliqualẽ quãtũ ad offerentes. Un̄ sensus est.
Supra q̃ pater cle. re. dig. ppi. ac sereno vultu ⁊
ac. ha. Sicuti accepta habere dignat⁹ es ⁊ acce
pta tibi fuerunt munera abel: abrahã: ⁊ melchi
sedech ex fide ⁊ deuotione offerẽtiũ. Ita vt acce
ptũ habeas nostrũ sacrificiũ vltra hoc ꝙ ex se ti
bi placet: etiã gratũ sit ex nobis offerentib⁹: hoc
ẽ tales nos offerẽtes facito fide ⁊ deuotiõe: qua
les fuerũt abel: Abraã: melchisedech. Et vt no
stra petitio sortiat̃ effectuꝫ: conemur ẽt nos his
prib⁹: quorũ placuerũt sacrificia: assimilari. Assi
milemur inquã abel: quaten⁹ qꝺ recte offerim⁹:
recte diuidamus: qꝺ qꝫ cayn nõ fecit: peccauit.
Sua nãqꝫ recte cui debebat: obtulit deo scꝫ: sed
retinẽs sibi seipm: ⁊ cor suũ auferẽs deo male di
uisit. Abel autẽ acceptũ deo in corde intus obtu
lit holocaustũ: qꝫ nõ se sibi retinuit: sed deo totũ
se subdidit ⁊ impẽdit. Ideo respexit de⁹ ad Abel
⁊ munera ei⁹: ad caym aũt ⁊ munera ei⁹ nõ respe
xit. Gen. iiij. prius ad abel: postea ad mũera ei⁹
respexit: qꝫ nõ offerẽs placuit ex oblato: sed mu
nus ex offerẽte. Sĩliter abraã egregia fide totũ Gen. iiij.
se prius offerebat altissimo: ⁊ ꝓpterea placidas
hostias offerebat. ¶ D Et vt placidũ sibi deus
faceret abrae sacrificiũ: prio ab illo affectũ exige
bat. Tolle inq̃t: filiũ tuũ vnigenituꝫ quẽ diligis
isaac ⁊ offeres illũ in holocaustũ sup vnũ mõtiũ
quẽ mõstrauero tibi: statimqꝫ promptũ inuenerat
ad obediẽdũ: ⁊ pro vnigenito quẽ in corde obtu
lit: arietẽ lucuit quẽ occidit. Gen. xxij. Melchise
dech ꝙ nisi se pri⁹ post mun⁹ acceptũ obtulisset
futurorũ causas minime preuidisset: q̃ñ leuitici
mysticũ panẽ ⁊ vinuꝫ in sacrificiũ obtulit. Erat
enĩ sacerdos dei altissimi. Gen. xiiij. Nos igit̃ ad
offerẽdũ assistẽtes: si recte diuidim⁹ pri⁹ nos in
sacrificiũ offeram⁹: ac deĩde sicut munus abel: si
cut sacrificiũ abrae: sicut hostiaꝫ melchisedech:
vota nr̃a dñs acceptabit. Munera ꝺ: pueri tui
abel. Mũera: scꝫ q̃ de tuis donis accepit offerẽs
de primogenitꝭ ⁊ adipib⁹ gregis sui. Gen. iiij. Pue
ri: scꝫ obediẽtia ⁊ puritate: nõ sensu ⁊ intellectu.
Unde aplũs. Nolite pueri effici sensu ⁊ intellectu: j. Corin.
sꝫ malicia puuli estote: sensu aũt pfecti. Nã puer xiiij.
centũ annoꝝ morietur: ⁊ peccator centũ annoꝝ Esa. lxv.
maledict⁹ erit. Esa. lxv. Tui: ꝑm quãdã assimila
tionẽ. Esa. xlij. Ecce puer meus elect⁹ quẽ elegi *Iusti
posui super eũ spiritũ meũ. Iusti abel: *in q̃ oc Abel a q̃
cisus est agn⁹ ille ab origie mũdi: q̃ est sacrificiũ ꝑm Gre.
nostrũ. Apocal. xiij. Et sacrificiũ patriarche nr̃i go. in ho
abrae: patris scꝫ patrũ: ⁊ patris multarũ gẽtiuꝫ. mel. lxx.
Nostri: quia nõ tam israelitice plebis: ꝙ populi cepit ec
tui christiani est pater: illi⁹ per carnẽ: istius per clesia: et
fidẽ. Un̄ dicit: Non vltra vocabitur tibi nomen ab illo tẽ
abram: sed appellaberis abraam: qꝫ patrẽ mul pore vsqꝫ
tarũ gentiũ constitui te. qui tibi obtulit vnige ad plum
nitũ: ꝑm illud: per memetipsum iuraui dicit do mationẽ
minus: qꝫ fecisti hanc rem: et nõ pepercisti filio scli dura

tuo vnigenito ppter me: benedicā tibi. Sequit᷑. Et qđ: scʒ sacrificiū obtulit tibi: prim⁹ et summ⁹ sacerdos tu⁹ melchisedech: rex salē: pferens pa nē ⁊ vinū reddendo gratias tibi deo de victoria abrae venientis de cede quatuor regū: vt hꝫ Gen. xiiij. Sacerdos tuus: nō solū q: tibi ministrās: sꝫ q: te significās. Glo. Gen. xiiij. Melchisedech q̄ interpretat᷑ rex iusticie: ⁊ dr̄ rex pacis xp̄m signi ficat: p quē recōciliati sum⁹: ⁊ q̄ i fine seculi iuste iudicaturus est. Sanctū sacrificiū: immaculatā
Innocē. hostiā. Illā clausulā vt Inno. refert: addidit ad canonē Leo papa. Et pōt referri ad sacrificium melchisedech: qđ dr̄ sanctū ⁊ immaculatū: nō in se formaliter: sꝫ figuratiue ppter sacrificium no strū: qđ in illo expressius fuit pfiguratū: qua propter ⁊ illi: nostri sacrificij conditiones attri buunt᷑. Hoc quidē sctm̄ est ppter plenitudinem grē ⁊ virtutū copiā. (Non eīm dedit de⁹ spm̄ filio suo ad mēsurā) q̄ i hoc nostro sacrificio cōtinet᷑. Job. iij. Est ⁊ sacrificiū imaculatū quoad inno cētiā ⁊ pcti immunitatē. Christ⁹ eīm nec pctm̄ fe cit: nec inuent⁹ est dolus in ore ei⁹. Esa. liij. et. j. petri. ij. Vel sanctū est quoad nos: p quāto no bis ex hoc sacrificio grā ⁊ spūaliū virtutū dona largiunt᷑: q̄ sunt nostra sctitas viert: et pignus fu ture glorie: ⁊ ppetue sctitatis. ❡ E Q: autē in textu illo mētio fit de figuris: quib⁹ hoc sacrifi ciū pfiguratū est: aliqđ latius de figuris ipsis est tractādū: scʒ de figuratū rōne ⁊ congruētia: numero ⁊ sufficiētia: ordine ⁊ excellentia. ❡ Cir ca primū ponit Alexā. pte. iiij. q. xxix. arti. j. rō nes tres: quib⁹ congruebat pfigurari: scʒ rōne difficultatis: significatōis: dignitatis. Ratione difficultatis: q: illud sacrm̄ inter oīa sacrā: imo inter oīa credibilia difficillimū ad credendū: er go holes debuerūt manuductione assuefieri fi guratiū: ⁊ sic pgredi ad ei⁹ credulitatē. Propter significationē: q: xp̄s passus (quo dat᷑ vita fide lib⁹) hoc sacrō significat᷑ ⁊ cōtinet᷑. Congruebat aūt xp̄m passum plurib⁹ figuris pfigurari: ea dē rōne cōueniebat illa sacrā pfigurari: in qui bus xp̄s passus principal'r significat᷑. In duob⁹ autē sacramētis. s. baptismo: ⁊ sacrō altaris pri cipaliter significat᷑ xp̄s passus. Nā de baptismo dicit apl's. Cōsepulti sumus p baptismū xp̄o in
Roma. vj. morte. De eucharistia ꝟo ait dn̄s. Hoc facite in meā cōmemorationē. Vñ ⁊ ista duo sacrā fluxis se dicunt᷑ ex latere xp̄i militis lācea apto: q: i san
Lu. xxij. guine ⁊ aqua: q̄ de eodē latere fluxerunt: sacrm̄ eucharistie ⁊ baptismi. (baptismi quidē i aqua: eucharistie i sanguie) significabat᷑. Eadē igit᷑ rō ne qua baptism⁹: etiaʒ eucharistie sacrm̄ debuit pfigurari. Propter dignitatem. Pfiguratio eīm rei attestat᷑ ei⁹ dignitati. Inter oīa aūt sacrā noue legis: sacrm̄ eucharistie dignissimum est ⁊ excellētissimū: q: nō tm̄ grām accidētalē signifi cat sicut cetera sacrā: sed gratiā subalē continet vere ⁊ realiter: xp̄m scʒ dn̄m fontē oīm gratiaꝝ. Et q: expectabat᷑ tāq̄ donū dei excellentissimū: cōgruebat vt pfiguraret᷑: quatenus sic quodā modo certificarent᷑ expectātes: et ex hoc magis cōsolarent᷑: ⁊ expectati dignitas monstraretur. ❡ F De figuratū aūt pluralitate ⁊ numero dr̄ fm Alex. et Alb. q̄ q̄uis multa fuerūt sacrificia et ante legē ⁊ in lege deo oblata a patrib⁹: tamē illud vnū in oīb⁹ est significatū. Nā tot grē: ⁊ sa lutares sunt hui⁹ sacramēti effect⁹: ⁊ tanta legis impfectio: q̄ p vnā figurā siue signū nō poterat expresse significari. Varijs ergo figuris signifi cat᷑. Et quātū ad materiā q̄ est signū tm̄. Cōten tū qđ est res ⁊ signū: Rem ⁊ nō signū. s. diuersita tē grātiū. Effectuūq: operationū multiplicitatē. ❡ Quātū ad materiā q̄ est panis: significat᷑ i pa nib⁹: angelis ab abraā. Gen. xviij. oblatis. Pro positionis. Exo. xl. primitiarū. Leui. xxiij. He lie subcinericio. iij. Reg. xix. Ordeacio in hostes voluntato. Judicū. vij. In his quinq: panū gene rib⁹ significant᷑ q̄nq: q̄ sunt i xp̄o p panē signifi cata. s. nature puritas: nature sctitas: regalis di gnitas: nutrimēti efficacitas: sup inimicos triū phās humilitas. ❡ Nature puritas significat᷑ i pane angelis abraā oblato: de quo ita scribitur. Apparētibus angelis abrae sedenti in ostio ta bernaculi sui: festinauit abraam in tabernacu luʒ ad sarā: dixitq: ei. Accelera: tria sata simile cōmisce: ⁊ fac panes subcinericios. quos ⁊ posuit corā eis vt sequēs text⁹ declarat. In his trib⁹ sa tis sile cōmixtis: q̄ sūt farinula purissima: signat᷑
triplex puritas. Puritas deitatis sine furfure Jaco. j.
mutabilitatis. Jaco. j. Apud quē nō est trāsmu tatio: nec vicissitudinis obūbratio. Puritas aie
sine furfure pcti originalis. Sap. viij. c. Sortit⁹ Sap. viij
sum aīam bonā. Puritas corporis sine furfure libidinis. Ibidē. Cū essem magis bon⁹: veni ad corp⁹ incoinquinatū. ❡ Nature aūt sctitas per
panes ppositiōis significat᷑. de quib⁹ dr̄. j. Reg.
xxj. Nō habeo laicos panes ad manū: sed tm̄ pa j. Reg.
nē sctm̄. Si mūdi sunt pueri maxime a mulieri xxj.
bus: mādducēt: dixit achimelech sacerdos i nobe ad dauid. Nō licebat eīm illū panē mādducare ni si a sanctis. ⁊ in loco sctō. Sic ppter hui⁹ panis xp̄i sctitatē: nō lꝫ eū cōedere nisi sctōs. Alioquin si indigne sumit᷑ non ad vitā sꝫ ad iudiciū sumit᷑ sempiternuʒ. j. Cor. xj. ❡ Regalis aūt nobilita tis dignitas significat᷑ p panes primitiarū. Pri mitie ei nobiliores fuerūt in fructib⁹. Hiere. ij.
Sctūs israel dn̄s, primitie frugū ei⁹: ⁊ iterū. Ho Prouer
nora dn̄m de tua suba: ⁊ de primitijs oīm frugū biorū. iij.
tuarū da pauperibus. De optimis nostris dn̄m honorare iubemur. ❡ Nutrimēti efficacia ⁊ via tici virt⁹ significat᷑ in pane Helie: q̄ i panis sibi ab angelo pñtati fortitudine: ambulauit. xl. die bus ⁊. xl. noctib⁹ vsq: ad mōtē dei oreb. Et ideo viaticū appellat᷑: q: p totā viam ambulātes nos cōfortat. vñ Josue. v. per totā viā deserti nō de fecit cib⁹ mānatis filijs israel. ❡ Triūphās xp̄i humilitas ctra oēs inimicos: ac patiētis morta litas figurat᷑ p panē subcinericiū: ordeaceum in somnis visum volui i castris madiā: ipsaq: sub uertere: ⁊ terre fundit⁹ coequare. Judi. vij. Hu
militas eīm xp̄i passio oīa inimicorū castra subuer Ad phil.
tit. Phil. ij. Exinaniuit semetipsuʒ formā serui ij.
accipiēs in silitudinē hoīm fact⁹ ⁊ habitu iuēt⁹ vt hō: humiliauit semetipsuʒ fact⁹ obediēs vsq: ad mortē: mortē autē crucis: ppter qđ ⁊ de⁹ exal tauit illū: ⁊ donauit illi nomē qđ est sup oē no mē vt in noīe ei⁹ oē genu flectat᷑: celestiū: terre striū ⁊ infernorū: ⁊ oīs lingua cōfitet᷑: q: dn̄s ie sus in glīa est dei patris. Quāuis eīm humilitas dur⁹ cortex esse videat᷑: ⁊ mortalitatis passio deco ctio videat᷑ sub cinere: tm̄ virtus cōfortatiua latet intus q̄ diabolū vincit: ⁊ inimicoꝝ castra subuer tit. ❡ G Cōtētū ꝟo hui⁹ sacramēti xp̄s passus: q̄ res est ⁊ signū: figurat᷑ p oblationē aīaliū ter restriū simul ⁊ volatiliū. In agro quem obtulit abel. Gen. iiij. Vacca trienni quā obtulit abraā. Gen. xv. Per vitulū tenerrimū quē idē obtulit in cibū angelis. Gen. xviij. Per agnū paschalē ⁊

hedũ. Exo. xij. per arietes vitulos ⁊ hircos qui
in Leuitico ⁊ locis diuersis precipiũtur offerri.
Precipue p imolationẽ veruecis seu arietis: quẽ
Leuitici abraã patriarcha p vnigenito obtulit. Gen. xxij.
xvj. Per holocaustũ vitule rufe: cui' cineribus ⁊ san
guine oĩa expiabant: ⁊ cui' sanguis p põtificẽ se
mel in anno in sancta sctõꝝ iferebat. Etiã i aui
bus turture: colũba et passere. Leui. j. ⁊. xiiij. In
agno qdẽ ꝑpter patiẽtis mansuetudinẽ. Et ego
tãq̃ agn' mãsuet' q̃ portat ad victimã. Hier. xj.
et Esa. liij. Sicut ouis ad occisionẽ ducet: et q̃si
agn' corã tõdẽte se obmutescet: ⁊ nõ aperiet os
suũ. In hedo aũt ꝑpter passiõis causas: q̃ est du
Gen. xxvij plex pctĩ. s. originale ⁊ actuale. Pergẽs affer mi
hi duos hedos optimos: q̃b' libẽter vescit pater
tu': quos cũ coctos intuleris: bñdicat tibi pater
tu'. Hirc' ⁊ capra duas seq̃las signãt pctõꝝ: quas
etiã xps abstulit sua passiõe. Hirc' eñi pcti fetore
rẽ in vilitate ei' ꝑpter ↄsuetudinẽ ei' significat.
Capra aũt p libidinẽ: pnitatẽ ad pctĩ repñtat:
Leui. iiij q̃ purgauit dñs in sua passiõe. Leui. iiij. de prin
cipe dr. Offer ⁊ hostiã corã dño hircũ de capris
immaculatũ. Solus autẽ xps siĩtudinẽ carnis
pcti habẽs ⁊ nullũ pctĩ: est hirc' immaculatus
de capris: hoc est pctõrib' ⁊ peccatricis: a patrib'
descẽdẽs. Veruex autẽ siue aries dux gregis p̃n
cipatũ xpi in regno fideliũ designat. Unũ de hñ
Prouer gradiẽtib' est aries dux gregis: nec est q̃ resistat
bio. xxx. ei. Hũc offert abraã: quo repñtat q̃ualr imorta
lis manet deitas sicut isaac: ⁊ imolata humani
tas ducis nostri gregis: qd̃ significat aries imo
lat'. ¶ H Cõmemoratio autẽ passiõis: q̃ quo
tidie fit i oblatione hui' sacrificij i altari: p iuge
sacrificiũ q̃ mane fiebat et vespe de agnis: vt dr
Numeri. xxviij. Agnos anniculos immaculatos
duos quotidie in holocaustũ sempiternũ: vnum
Numeri offeretis mane: alterũ ad vesperũ. Mane quidẽ
xxviij. ad gratiã ꝓtutis: qua mane i vita ista egem' ad
meritũ. Vespere aũt i piculosa ifirmitate: q: tũc
egem' sacrõ ad viaticũ: de quib' in ps. dr. Diri
gat orõ mea sicut incẽsum supple matutinũ i cõ
spectu tuo: eleuatio manuũ mearũ sacrificiũ vesp
Eccle. xj tinũ. s. i recõmẽdatiõe aĩe. Mane semina semẽ
tuũ: ⁊ vespe nõ cesset man' tua: q: nescis q̃d ma
gis oriat hoc aut illud. ⁊ sic vtrũq: simul: meli'
erit. In vitulis aũt boũ repñtabat hoc sacrificiũ
ꝑpter saginã: maturitatẽ ⁊ vtilitatẽ. Saginat'
est eñi vitul' oĩ pinguedine deuotionis. Lu. xv.
Occidit pater vitulũ saginatũ: q: saluũ illũ rece
Lu. xv. pit. Mature etiã icedit bos ⁊ caute: ⁊ fortiter vn
gulã figit: ⁊ vtilis est ad arãdũ. Sic xps caute pe
dẽ posuit: nulli malũ oĩb' bonũ exẽplũ dedit: ho
minũ corda vomere ꝑdicatiõis arauit. Prouer.
xiiij. Ubi apparẽt plurime segetes: ibi manifesta
est fortitudo bouis. In auib' aũt p turturẽ desi
gnat p gemitũ: ⁊ hoc i orõne p colũbã: q: ad pa
triã reuolare xps docuit: qd̃ pre auib' ceteris co
Esa. lx. lũba nouit. Qui sunt hi q̃ vt nubes volãt ⁊ q̃si co
lũbe ad fenestras suas? In passere aũt: q: fugere
pñtiũ insidias docuit. Passer eñi aliud presidiũ
nõ hz nisi fugã. Uñ in ps. passeri se cõparat. Fa
ctus sum sicut passer solitari' i tecto. In singula
ri tñ sacrificio vitule rufe. Nume. xix. signat: id
q: sicut i sanguine vitule rufe vniuersa expiabã
tur: ⁊ cũ sanguie ei' erat introit' i scrã sctõꝝ. Ita
⁊ in sanguine xpi vniuersalis fit expiatio pctõꝝ.
Ad Heb. Et p sanguinẽ ei' apt' est introit' i regnũ celoꝝ.
xiij. Uñ ad Heb. xiij. Quoꝝ aĩaliũ infert sanguis pro
pctõ in scrã p põtificẽ: horũ corpora cremãtur
extra castra ꝑpter qd̃ ⁊ iesus vt scãificaret p suũ
sanguinẽ ppl'm: extra portã passus est. Et ibidẽ
ix. Nõ eñi in manu facta scrã itroiuit iesus exẽ
plaria veroꝝ: sz i ipm celũ: vt appareat nũc vul
tui dei p nobis. Sic igit signat in aĩalib' ↄtẽtũ
in hoc sacramẽto xps passus res simul ⁊ signũ.
¶ I Signat tertio ꝑpter diuersitatẽ gratiaꝝ:
quas cõtinet hoc sacr̃m virtualr ⁊ effectiue: que
sunt res hui' sacramẽti: ⁊ nõ signũ p oblationẽ
⁊ sacrificia rerũ inaĩatarũ: vt salis: similaginis:
mellis: olei: thuris: ⁊ adipis. Mel eñi lz non sit
oblatio legis. Leui. ij. est tñ in ꝓbis sapiẽtie: et
ostẽdit dulcedinẽ sacrificij: q̃ i sacrificijs holocau
stis ⁊ pacificis offerebant: sicut tãgit Leui. j. ⁊. ij.
et deiceps. ¶ In his igit sacrificijs ꝑsignatũ est
sacr̃m sex modis. In sale discretio rõnabilitatis: Leui. ij.
q: nihil fecit xps nisi cõgrua rõne. In oĩ sacrifi
cio offerẽs sal. Ad cui' imitationẽ etiã aplos nos
hortat rõnabile obsequiũ vestrũ. Ro. xij. ¶ In si
milagine hui' sacrificij mũdissima puritas. Le
ui. ij. De simila purissima erit sacrificium. ¶ In
melle scrisp̃us dulcedo. Spũs me' sup mel dul Eccli.
cis: ⁊ hereditas mea sup mel et fauũ. ¶ In oleo xxiiij.
aũt pinguedo figurat deuotionis. Oleũ effusũ Canti. j.
nomẽ ei'. ¶ In thure notat ordo orõnis ⁊ vir Cãti. iij.
tutis. Que est ista q̃ ascẽdit de deserto sicut ꝟgula
fumi: ex aromatib' myrrhe ⁊ thuris? ¶ In adi
pe ⁊ pinguedine significat hoc sacrificiũ: quoad
crassitudinis dulcedinẽ in spũsctĩ intima cõso
latione. Oĩs adeps dñi erit iure ꝑpetuo. ⁊ i ps.
Sicut adipe ⁊ pĩguedi. ⁊c. aĩa mea: ⁊ labijs exul Leui. iij.
lau. os meũ. Hinc ecclĩa canit. Pinguis est pa
nis xpi: ⁊ ꝑbebit delitias regibus. Et ita sacr̃m
hoc quantũ ad multitudinẽ grãrũ suarũ: ac pin
guedinẽ ⁊ cõsolationẽ spũs i his sacrificijs est si
gnatũ. ¶ K Figurat quarto quãtũ ad effectum
suoꝝ operationũ multitudinẽ i modis oblatio
nũ. Sũt aũt modi illi vniuersi numero quinq: ⁊
sext' modus saluat i oĩb' illis. Et sunt holocau
stũ: pacifica: victima: hostia: imolatio. In oĩbus
istis saluat oblatio: q: quodlibet istoꝝ deo offe
rebat. ¶ Holocaustũ eñi dr qd̃ totũ incendebat
igne: sicut agni iuge sacrificiũ: ⁊ sacrificiũ vitule
rufe. ¶ Pacifica ꝟo q̃ p pacis ꝓpitiatiõe (vel iã
facte vel in xpo faciẽde: vel p ꝑctõꝝ recõciliatiõe)
offerebat. Et hec nõ tota icẽdebat: sz ps cremã
bat dño: ps cessit sacerdoti offerẽti: ⁊ ps in vsus
ei' q̃ obtulit pacificã: ⁊ p quo offerebat. ¶ Ho
stia aũt vt dicit Esiti' vel iõ dicebat q̃ ad hostiũ Hostia
tabernaculi ducebatur: manib' offerẽtiũ impo vñ dicta.
sitis capiti ei': vt sic significaret q̃ p ipsa ad scrã
pateret accessus. Uel iõ: q: p vincẽdis: vel iã vi
ctis hostib' offerebat. ¶ Uictia aũt vt idẽ Esiti' Uictima
dicit: dicebat: vel q: victa offerebat: vel q: offere vnde di
bat in victoria qua hõ vicisse gaudebat. ¶ Im catur.
molatio dicebatur: q̃ cũ offerebat molã quandã Immola
habebat in capite in signũ q̃ hoc aĩal ad dei sa tio.
crificia ptinebat. Mola dr: panis ex farina aqua ⁊ Mola.
sale: qua olim victime inter cornua ꝑfundebã
tur: huic dr verbũ immolare. i. victimã molã ꝑ
fundere: vt dicit Januens. ¶ In oĩbus autẽ his
saluatur oblatio: q: quodlibet illoꝝ corã deo of
ferebatur: anteq̃ in toto vel in pte incẽderetur.
¶ Hec oĩa in nostro implẽtur sacrificio spũali
ter. Nostrũ q̃ppe sacrificiũ totũ in igne charita
tis ⁊ spũsctĩ oblatũ est: ⁊ offertur quotidie: qd̃ si
gnatũ est Gen. viij. vbi postq̃ noe de arca egres
sus est saluat' ex aq̃: qd̃ salutẽ p baptisma ↄsecu
tã significauit. Fm illd̃. Pe. iij. In dieb' noe cũ

fabricaret arca:pauci.i.octo aie salue facte sunt p aquā.Quoz vos filiis forme saluos facit baptisma.Postq̄ igit sic noe egressus arcā saluat⁹ edificauit altare:z tollēs de cūctis aialib⁹ z volucribus mūdis:obtulit holocaustū sup altare:z odoratus est dñs odorē suauitatꝭ: q: siue sint aialia dei:q̄ laborāt in necessitatib⁹ hui⁹ vite:siue sint volucres celi: cōtēplatiōe celestia perētes in holocaustū per ignē charitatis z spūsācti incēsi i altari:hoc est in sacrificio altaris deo oblati:i odo

Gen.xxii rē suauitatis acceptātur.Immūdi vero nihil cū altari nr̄o habēt cōe: q: sacrificio nr̄o non sunt vniti. Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis isaac et vade in terrā visionis:atq3 ibi offeres eum in holocaustū super vnū mōtiū quē mōstrauero tibi . Mons aūt ille eleuationē spūs representat:

Ad eph.ii quā i nobis opatur virt⁹ sacramēti. ¶ L Hec hostia etiā inter oēs est singulariter pacifica: q̄ pacē fecit inter nos z deū.Ipse est pax nr̄a: q̄ fe-

Joh.xvi. cit vtraq3 vnū z mediū parietē soluens inimicitias i carne sua.z Jo.xvi.ait . In mūdo pressurā habebitis:i me aūt pacē . ¶ Hec hostia pacifica diuidit:q: pars deo ad laudē offert: pars aūt p ecclia laborāte:pars p purgādis in purgatorio participat:de quo.j.dicet.¶ Hec etiā oblatio victissime hostia est:q: z hostes potēter deuicit:z p seipm q̄ ostiū est:i celū introduxit . Hic Esa.lxiii.

Esa.lxiii propugnator sum ad saluādū.Et Jo.xvi. Ego

Joh.xvi. vici mūdū.Xp̄s eñ exiuit vincēs vt vinceret.Apo

Ad Ro.v ca.vi.De scd̄o d̄r Ro.v.Per ipm accessum habemus ad deū z gloriamur in spe filioz dei. ¶ Hec

Ad phil. etiā oblatio spāliter d̄r victima:q: xp̄s vict⁹ obe

ii. dientia pr̄is volūtarie se obtulit.Fact⁹ ē obediēs

Matth. vsq3 ad mortē:mortē aūt crucis.His vinculis li

xxvi. gat⁹ fuit qñ ait.Nō sicut ego volo: s3 sicut tu vis

Actu.xx. fiat.His q̄ paulus ligat⁹ fuerat qñ dixerat:Alli

Esa.xlv. gat⁹ spū vado i hierl'm q̄ in eavētura sunt mihi: ignorās. His vīculis vinciūtur oēs q̄ seipsos victimāt pro xp̄o.Vincti manicis pergēt:z te adorabūt:teq3 dep̄cabūtur. Jō etiā victima dicebatur:q: i victima offerebat.Per hāc eñ i xp̄o oēs

Ad Heb. vincim⁹ z mortē:z eū q̄ h3 mortis īperiū.Heb.

ii. ii.Vt p mortē destrueret eū q̄ habebat mortis imperiū:z liberaret eos q̄ timore mortis per totā

i.Cor.xv vitā obnoxii erāt seruituti.Vbi est mors victoria tua:vbi est mors stimulus tu⁹: Sequit.Deo aūt grās q̄ dedit nobis victoriā p dñm nostrū iesū xp̄z . Hec deniq3 hostia singulariter immolatio vocabat:q: olī3 offerēdo mola īponebat: vt deo sciret esse oblata. Ita xp̄s in oblationē scīam si-

Joh.vi. gnat⁹ est a deo pr̄e z manib⁹ offerētiū . A deo q̄-dē sicut d̄r Jo.vi.Hūc eñ pr̄ signauit de⁹. A ma

Cant.iii. nib⁹ offerētiū purpura:veste alba:arūdine p sceptro z corona spinea signat⁹ est. Egredimini filie hierl'm: z videte regē salomonē in diademate q̄ coronauit illū mr̄ sua.Ab hac mola:imolatiōis nomē cōgrue accepit nr̄a oblatio pā. Immola deo sacrificiū laudis:z redde altissimo vota tua. Circū.z imola.i tabernaculo eius hostiā vociferatiōis.Itē tibi sacrificabo hostiā laudis. In oīb⁹ his saluat salutarꝭ oblatio:q̄ ipe summ⁹ pōtifex obtulit se in oīb⁹ his. Et ad oīa hec q̄ di

Esa.liii. cta sūt:Esa.liii.Oblat⁹ est q: voluit cui⁹ oblatio

Joh.xvii nr̄a scrificatio fuit.vñ.Jo.xvii. Ego p eis scrifico meipz.i. est.Ego p eis scrifico meipm: vt ipi i me sint scrīz oblati.Oblati eñ sum⁹ semel i xp̄o moriēte i cruce offerimur i eo q̄tidie i hac altarꝭ hostia:ad celi hostiū nobis p hostiā hanc apitū. Hec oīa Alb.di.ii.de mis.officio.¶ M Doctor

p irrefragabilis Alex.de ales.q.xxxix.prc.iiii.

mēbro.ii.octo ponit prefiguratiōes hui⁹ sacrifi Octo p̄fi

cii.Pria fuit i oblatiōe pāis z vini melchisedech guratio-

Gen.xiiii.Scd̄a i agno pascali.Exod.xii.Tertia nes hui⁹

in māna.Exo.xvi.Quarta i aqua q̄ fluxit de pe- sacrifici.

tra.Nūe.xx.z.j.ad Cor.x.Quīta i diuersis legis sacrificiis.Leui.ii.z sequētib⁹.Sexta i hedo quē coctū obtulit manue.Judi.xiii.Tulit hedū de capris z libamēta:z posuit sup petrā zc.Septīa in fauo mellis quē ionathas sūmitate virge cōuertit ad os.j.Reg.xiiii. Octaua i fluxu aq̄ z sangui

nis de latere xp̄i.Joh.xix.Dicit eñ Aug.q̄ flux⁹ Augusti.

ille figura fuit baptismi z eucharistie. Pria figura fuit figura hui⁹ sacramēti quātū ad exteriorē formā z effectū primū:scz refectionē spūalē . In illa oblatiōe panis z vini rep̄sentata fuit forma exterior sacri:z refectio spūalis. Vñ sicut hic est i re:ita ibi fuit i figura.¶ In scd̄a scz agno pascali fuit figura sacramēti z rei:hoc est xp̄i.Nā sicut agn⁹ pascalis dat⁹ fuit i signū liberatiōis a seruitute egypti: ita agn⁹ est i liberationē a seruitute diaboli.Nō eñ dari debet hoc sacrm̄ nisi existētibus i grā .Fuit et Inocētia xp̄i signata p agnū cui⁹ māducatio a calciatis ad iter p̄cinctis baculos i manib⁹ habētib⁹ cū lactucis agrestibus et azymis panib⁹:dispositionē coz q̄ māducāt q̄renus ad salutē sumant significat:vt scz sumentes sint sine pcti fermento . Penitētia pro peractis amaricati pctis:fide diuinitatis z hūanitatis imbuti in inq̄rēdis mysteriis simplices nō curiosi mēte z corpore casti:precedentiū patrū imitatores:animarū suarū custodes:ad patriā cū desiderio festināntes:que oīa late prosequit bea. Gre

go.i homel'.pascali. ¶ In tertia scz māna signa Sap.xvi

tur effectus suauitatis.Sap.xvi. Panē de celo

prestitisti eis : omne delectamentū in se haben- Suaui-

tem:z omnis saporis suauitatē.Suauitas nāq3 tas i mā

in māna significat plenitudinē gratie in xp̄o:de na q̄d si-

cui⁹ plenitudine accipiēs aīa delectat.¶ In q̄r- gnificat.

ta sciz aqua que fluxit de petra significatur effe-

ctus hui⁹ sacramēti:q̄ est extinctio estus pcti:eius Amb.

q3 ablutio facta p sanguinē xp̄i:vñ Amb.lib. de sacra.Illis aq̄ de petra fluxit:tibi sanguis fluxit de christo.¶ In quinta.i.sacrificiis significatur oblatio xp̄i i hoc sacramēto representata. Oblatus eñ fuit in passione tāq̄ holocaustū: tāq̄ hostia pacifica:z q̄si victima pro pctō:Inquātū eñ innocēs fuit z nullius debitor:imolatio illi⁹ holocaustū fuit:qd̄ nō obtēto aliq̄:sed totū in obsequiū dei offerebatur. Totus inquā pro nobis: nihil pro se.Inquātū aūt fiebat in recōciliationē cū deo z angelis:fuit hostia pacificoz. pacificās oīa:z q̄ i celis z q̄ in terris.ad Col.j.Inquātū fuit redēptio nr̄a fuit victima p pctō. In ob-

latiōe manue supra petrā signat:q̄ oblatio nr̄a

fieri debet in fide xp̄i q̄ est petra. de qua apl's.j. j.Cor.x.

Cor.x.Petra aūt erat xp̄s.¶ In septima scz fauo mellis:quē ad os suū virga intīcta ionathas applicuit:qualitas significat offerētis sacerdotꝭ qui debet habere vite sctitatē:qd̄ per ionathā significat:qui grā iterpretat: z ordinis dignitatē qd̄ p virgā importat:z xp̄i cui⁹ personā gerit:fidei z vite imitationē: qd̄ per intinctionē virge i fauū mellis et applicationē ad os iportat . Xp̄s eñ fau⁹ mellis est pp̄ter duplicē naturā: diuinā in hūana:qd̄ est mel i cera.¶ In octaua scz effluxu sanguinis de xp̄i latere ostēdit: vñ hoc sacramētū h3 efficacie sue ortū: scz ex passiōe xp̄i q̄ in lateris apitiōe est cōsummata. hec Alex.in sūia.

¶ N Qd vero magister sniarū dist.viij.q̄rti libri ponit tm̄ q̄tuoꝛ figuras.s.māna:effluxū sanguinis de latere xp̄i:oblationē melchisedech: et agnū pascalē:pōt breuiter dici q̄ magr̄ non voluit ponere oēs figuras:sed magis exp̄ssas.Pn̄t
Ad Heb. ix. enī he quatuoꝛ figure distingui penes quatuoꝛ p̄ncipales effect' hui' sacramēti.s. Uiuificare:ꝛ quātū ad illū figurat̄ p sanguinē q̄ est vita hois causaliter q2 ala ois carnis i sanguine est.Leui. xvij.Et sanguis xp̄i emūdauit cōsciencias nr̄as ab operib' mortis.ad Heb.ix.Ali' est viuificata nutrire:ꝛ quātū ad hoc significat̄ p māna.Sap.
Sap.xvj xvj.Angeloꝝ esca nutriuisti ppl'z tuū.Terti' effectus est vires restaurare:ꝛ quātū ad hoc significat̄ p panē et vinū oblatū a melchisedech abrae reuertēti de ꝑlio:i quo ꝑdita restaurauit.Quartus effect' est ꝓtegere a p̄tāte aduersarioꝝ:ꝛ quātū ad hoc significat̄ p agnū pascalē:cui' sangule custoditi sunt filij isrl̄ ab angelo exterminatoꝛe. Uel pōt dici q̄ ille q̄tuoꝛ figure posite sunt ſm q̄tuoꝛ q̄ in hoc sacro cōcurrūt:sc3 signū tm̄:res et signū:res tm̄:ꝛ cā:q̄ sunt spēs panis ꝛ vini:xp̄s: gra:sanguinis effusio. Primū p oblationē melchisedech:scdm̄ p agnū pascalē. tertiū p māna. quartū p effluxū sanguinis de latere rep̄sentatur.Alie ab alijs assignātur cause:s3 ille sufficiāt ꝛ tm̄ de nūero ꝛ sufficiētia figurarū. ¶ De tertio sc3 figurarū oꝛdine ꝛ excellētia.Dicit̄ aūt figura excellētioꝛ q̄ exp̄ssius significat: ꝛ quātū ad hoc d̄r q̄ figure se habēt sicut excedētia ꝛ excessa. Nā ſm diuersa in hoc sacro cōsiderata: nec hec figura excellit:nec illa.Nā quātū ad sacrm̄ tātū rep̄sentādū:excellit figura melchisedech:quātū ad sacrm̄ ꝛ rē:agn' pascalis quātū ad re3 tm̄:māna deserti: quātū ad cām:efflux' sanguinis xp̄i. Et hec satis patēt ex p̄missis. ¶ O S3 sunt duo dubia.
Dubium primū. Primū :cur pl' sacrificia hoꝝ triū p̄rm abel melchisedech: abrae: q̄ ceteroꝝ cōmemorātur.
Dubium scdm̄. Scdm̄: cur poti' hec sacrificia de lege nature q̄ de lege moysaica i canone assumunt̄. ¶ Ad p̄mū
R̄nsio ad primum dubiū. d̄r:q̄ iō hoꝝ patrū sacrificia cōmemorant̄:q2 sicut illoꝝ sacrificia typi fuere: ꝛ figure sacrificij nostri:ita ꝛ p̄es ipsi fuere figura xp̄i.Abel enī innocēs ꝛ iust' a fratre suo inuidiose interfect' est: p qd̄ significat̄ xp̄s: q2 a fratrib' suis iudeis inuidia obcecatis : maliciose i mortē tradit': ꝓpter qd̄ dicit Jo.apoc.xiij.q̄ agn' xp̄s ab origie mūdi occisus est:in suis sc3 in abel:i cui' occisiōe p̄figurat' est:vt dicit glo.Abraā quoq3 figura fuit xp̄i i magna sua obediētia: qua parat' fuit offerre ꝓpriā suā substātiā in filio suo vnigenito. Et xp̄s obediēs fuit patri offerēdo seip̄m in mortē ad volūtatē ꝛ bn̄placitū patris. Fuit etiā in hoc abraā figura xp̄i:q̄ patriarcha fuit ꝛ p̄nceps patrū:nō tm̄ israelitice plebis:s3 ꝛ ppl'i xp̄iani:illi' p carnē:isti' p fidē:ſm illō Gen̄.xvij. Nō vltra vo
Gen̄.xvij cabit̄ nomē tuū abrā:sed appellaberis abraā:q2 patrē multarū gētiū te ꝯstitui. Sic xp̄s pater est olm̄ q̄ fecit vtraq3 vnū:q̄ lapis ē angularis:duos i se parietes:iudeos ꝛ gētiles cōiūgēs i fidei vnitatē. In quo ꝛ oēs mō sp̄ualiter renascimur: ꝛ filij dei efficimur p grām adoptiōis:q̄ ꝛ iuxta p̄missionē abrae facta de suo fuit semie oꝛt'. Mel
Melchisedech sine genealogia fuit. chisedech q̄ figura xp̄i fuit: q2 fuit rex salē.i.rex iusticie ꝛ pacis. Fuit sine patre ꝛ sine mr̄e:ꝛ sine genealogia. Sacerdos dei altissimi: benedixit abrae:ꝛ obtulit decias: p q̄ xp̄m apte figurabat:
Ps. lxxj. de quo ꝓph'tat: Oꝛiet̄ in dieb' ei' iusticia ꝛ abūdātia pacis donec auferat̄ luna.i.eccl'ie moꝛtalitas.ꝛ Esa.ix.Ipse p̄nceps pacis: pater futuri seculi. Esa.ix.
Hic princeps pacis fuit sine patre ex tēpoꝛe: sine matre in eternitate:sine genealogia in diuinitate.Bn̄dixit oīb' fidelib': ꝛ occurrit pulsans ad ostiū:p̄ueniēs singulos in bn̄dictiōib' dulcedinis. Occurrit q̄dē pctōrib' i multa miseratione p immissionē sctārū cogitationū : vt a pctis se ꝯuertāt.Occurrit ꝛ iā ꝯuersis in multa dulcedine: p multiplicationē grārū donoꝝ ꝛ virtutū.Obtulit ꝛ decimas p restaurationē ruine angelice.Cecidit quidē draco magn' lucifer: ꝛ traxit secū tertiā partē stellarū: iuxta visionē beati Johānis in apoca.c.xij.Christus autē per nature humane assumptionē obtulit se deo p̄ri: quo illa pars angeloꝝ q̄ cecidit est integrata : ne vacuitas esset i illa hierl'm supna . Et sicut patres christi:ita eoꝝ oblatiōes figure fuerūt nr̄i sacrificij:vt p3 ex supradictis. ¶ P Ad scdm̄ dubiū
R̄nsio ad scdm̄ dubium. respōdet̄ ſm Alb.q̄ iō sacrificia legis nature sūt adducta:q2 illa in fide semp fuerūt accepta. Hostie aūt legis vc.min' accepte fuerūt:ꝛ ad tp̄s tolerabātur. vt eas carnalis ppl's magis deo offerret:q̄ idolis immolaret:eo q̄ ppl's ille p2onus fuit ad idolatriā. Un̄ Leui.xvij.postq̄ mādauit de bobus et eoꝝ adipib' imolari dn̄o quasi cām assignās addidit . Et nequaq̄ immolabūt vltra hostias suas demonib' cū quib' fornicati sunt.
Leuitici. xvij. Un̄ de sacrificijs ꝛ hostijs illi' legis scribit̄ p Hiere.vj.c.Holocaustomata vr̄a nō sunt accepta:victime vestre nō placuerūt mihi.Et p Osee.c.vj.
Hiere. vj. Misam volo ꝛ nō sacrificiū. Et iterū in ps.Non
Osee.vj. accipiā de domo tua vitulos : neq3 de gregibus
Ps. tuis hircos.Nunq̄d mādūcabo carnes tauroꝝ
Ad Galat.ij. aut sanguinē hircoꝝ potabo? Et silia multa q̄ ostēdūt sacrificioꝝ illoꝝ inacceptabilitatē:quātū ad pctōꝝ remissionē ꝛ gratie collationē. Nā q̄ad p̄mū dicit apl's:Impossibile est sanguie taurōꝝ ꝛ hircoꝝ auferri pctā.ad Heb.x.Quoad scd'3 ait Rom̄.iij.Ex operib' legis nō iustificabit̄ ois caro.Et ad Gal.ij.Si per legē iusticia:ergo xp̄s gratis mortuus est.Sed de hoc lati'.ī lect.xxj. ¶ Potest etiā dici:q̄ nō tm̄ cōmemorātur sacrificia hoꝝ patrū tāq̄ figure nostri sacrificij: quantū cōmemorantur propter patrū illoꝝ acceptabilitatē. In quoꝝ p2imo cōmendatur constās iusticia:in secūdo fides:in tertio obediētia.Unde oꝛat sacerdos vt accepta sint sacrificia: sicut patrum illoꝝum fuere. Sequitur. Q

Supplices te ro-

gamus oīpotēs de': Jube hec pferri p man' sctī angeli tui:in sublime altare tuū:in cōspectu diuine maiestatis tue:vt quotquot ex hac altaris participatione sacrosanctū filij tui coꝛp' ꝛ sanguinē sumpserimus:oī benedictiōe celesti ꝛ gratia repleamur.Per eūdem dn̄m nostrū.Amen. ¶ Hec est tertia pars partis quinte p2incipalis canonis: in qua post petitā oblatoꝝ acceptationē:petit sacerdos diuine gratie ꝛ benedictionis participationē. Et habet tres particulas. In p2a ponitur petitionis instātia. In scd̄a petitionis foꝛma:ibi.Jube hec.In tertia u'gitur petitionis finis ꝛ substātia:ibi.Quotquot. ¶ Quoad primū dicitur:Supplices.i.humiles te rogamus. Allegamus aūt humilitatem nostrā in petēdo benedictionis gratiā: instructi doctrina iacobi ap'li dicētis:Deus superbis resistit:hūilib' dat grām.

Eiusdē.liiij.Hic rogam⁹ nō ex nr̄a iusticia:q̄m il
Esaie.lx iij. la ēēt faciē tuā est tāq̄ pann⁹ mēstruate. Esaie.
lxiiij. sꝫ inuētes hūilitati:p quā nihil de nobis
ꝑsumim⁹:sꝫ solū de tua mīa rogamus et petim⁹
sciētes q̄ oratio humiliū celos penetrat:ꝛ non
discedit donec altissim⁹ eā inspiciat. Ecci.xxxv
Rogam⁹ igit̄ te omnipotēs de⁹:q꞉ nemo potēs
est prestare q̄ petim⁹. Quis em̄ sperabit angelis
vota nr̄a ꝑferāt ante ꝯspectū tue celsitudinis
nisi tu de⁹ oēs:qui rex es ꝛ dn̄s angeloꝝ: Quis
ꝑfundere pōt celesti benedictiōe:ꝛ imbre super
ne gr̄e corpus ꝛ sanguinē christi filij tui partici
pātes:nisi tu de⁹ oēs qui pater es misericordia
rū ꝛ totius cōsolationis:q̄ preuenis in benedi
ctionib⁹ de mensa quā parasti:mādu cātes: Iu
Inno. be hec perferri. T ante sunt ꝑfunditatis hec ver
Gregori⁹ ba:dicit Inno. vt intellect⁹ human⁹ vix ea suffi
ciat penetrare. Nā ꝛ bea. Greg. tāti sacramēti di
gnus interpres in.iiij.lib.dialo.c.l.tanq̄ de re
ineffabili ineffabiliter loquēs. Quis inquit: fi
deliū dubiū habere possit:in ipsa immolatiōis
hora:ad sacerdotis vocē celos aperiri:in illo ie
su xp̄i mysterio angeloꝝ choros adesse:summis
ima sociari:terrena celestib⁹ ꝯiūgi:Unū quoqꝫ
ex visibilibus ꝛ inuisibilib⁹ fieri: Idē. Uno eodē
qꝫ tpe ꝛ momēto:ꝛ in celū rapit̄ ministerio ange
loꝝ sociādus corpori christi:ꝛ ante oculos sacer
dotis in altari videt̄. ꝛ ponunt̄ hec verba de ꝯse.
dist.ij. quid sit sanguis. Quoꝝ expositionē req̄
re.s.lec.xlvij. ❡ R Subdit Inno. Saluo tn̄
occulto celestis oraculi sacro:possunt hec v̄ba:
licet simplicius:tn̄ securius intelligi sic:tripli
ter quidē:ꝭm q̄ ꝓnomē hec: pōt demonstrare:
vel fideliū vota:vel corporis ꝛ sanguinis sacra:
vel per ea mystice significata. Primo mō sic. Iu
be hec scꝫ vota fideliū:supplicatiōes ꝛ p̄ces per
ferri.i.representari per man⁹ sancti angeli tui
Angeli of i.p ministeriū āgeloꝝ:q̄ (vt apl's ait ad Heb.j.)
ferūt deo sunt oēs administratorij sp̄ūs. Hi quidē nūciāt
oratiōes deo nr̄as orōnes quas fundim⁹:ꝛ iuxta illud qd̄
nostras. ait angelus ad Thobiā eiusdē.c.xij. Qn̄ orabas
cū lachrymis ꝛc. ego obtuli orationē tuā dn̄o.
Albert⁹. Et ꝭm Alb. Nō dr̄ hic:p sancti angeli tui ꝓ vno
Diony. angelo tm̄:vel ꝓ vno angeloꝝ choro:sed ꝓ omi
Daniel. bus. Oēs em̄ celestes essentie (vt dicit bea. Dio
vij. ny.) angeli vocant̄:quoꝝ innumera est multitu
do:ꝭm illud Dan̄.vij. Milia miliū ministrabāt
ei:ꝛ decies cētena milia assistebant ei. Hoc autē
maxime intelligendū est fieri:dicit in sacro alta
ris:allegās illud Greg. statim supra positū. Assi
stūt aūt angeli nōad hoc sacr̄m cōsecrādū:q꞉ ad
hoc nō acceperūt ptātē:sꝫ in hac ab hoīb⁹ exce
dunt̄:vt.s.habitū est lec.iiij. Adsunt aūt vt ho
norē ꝛ reuerētiā exhibeāt regi:suo xp̄o:in cuius
i.Pe.j. vultū respicere (vt Pe. ait) semꝑ delectant̄. Ut q̄
vota ꝛ p̄ces ꝛ desideria sacerdotis ꝛ toti⁹ populi
deo rep̄sentent:ꝭm illud Apoc.viij. Ascendit fu
Apo.viij mus aromatū in cōspectu dn̄i de manu angeli.
Augusti. Nō aūt hoc petit̄:ꝭm be. Aug. vt de⁹ p angelos
noscat primo q̄d petim⁹ aut desideram⁹: q̄ oīa
nouit anteq̄ fiāt. Dan̄.xiij. vñ ꝛ xp̄s ait. Scit pr̄
vester q̄d opus sit vobis anteq̄ petatis. Matt.
vj. Sꝫ q꞉ necesse hꝫ rōnalis creatura tēpales cās
in deū ꝛ ad eternitatē referre: siue petēdo q̄d er
ga se fiat:siue cōsulendo q̄d faciat:aut q̄d deo iu
bēte implendū esse cognoscat:hoc nobis euidē
ter vel latēter angelus reportet. Sic em̄ de⁹ iux
ta ordinē sue sapiētie statuit:vt infima p media
reducantur ad suprema vt vult Diony. in lib. de

ange.hierar. Sic docet hoīes p angelos:īferio
res per supiores: vt oīs illuminatio a patre lu
minū ordinate ꝓcedat. ❡ Ul' aliter exponit̄ hec
ꝑticula. Iube hec ꝑferri. Hec.i. corp⁹ ꝛ sangui
nē filij tui. In sublime altare.i.in celū nō sꝫ rea
lē loci trāslationē:q꞉ iā ibi residet in forma glo
sa:sꝫ ꝭm acceptationē gratā īquātū tibi hec cor
pus ꝛ sanguinē offerim⁹:petētes vt ex coꝝ ꝑtici
patiōe celesti gr̄a repleamur. ❡ S Uel tertio:
Iube hec ꝑferri. Hec.i. signatū p sacra corporis
ꝛ sanguinis:qd̄ est eccl'ia militās. Ecclesiā mili
tātē eiusqꝫ mēbra. Iube tu pr̄ celestis ꝑferri ī su
blime altare tuū.i. eccl'iaꝫ triūphātē q̄ altare dr̄
iuxta hoc Leui.vj. Ignis in altari meo sp̄ arde Leui.vj.
bit.i.feruor charitatis ī eccl'ia triūphāte: et dr̄
altare:q꞉ ibi sacrificat̄ sacrificiū laudis. ps̄. Bti ps̄.
q̄ habitāt in domo tua dn̄e:in sc'la seculoꝝ lau
dabūt te. In ꝯspectu diuine maiestatis tue.i. su
preme ꝛ altissime diuinitati tue:q̄ in celo ꝛ eccle
sia triūphāte singl'ari fulgore rutilat. Per man⁹
sctī angeli tui.i.p ministeriū ꝛ seruitiū angeloꝝ
vt.s. Uel p man⁹ sctī angeli tui.i.xp̄i filij tui qui
est angel⁹ magni ꝯsilij ꝭm illud Esa.ix. Uocabit̄
nomē ei⁹ magni ꝯsilij angelus. Ut quotquot:de Esa.ix.
seruitute cleri vel voto ppl'i. Ex hac altaris pti
cipatiōe.hoc est ex sacrificij altaris cōione. Sū
pserim⁹:ꝛ hoc sacramētaliter vt celebrās:vl' spi
ritualr̄ tm̄ vt ppl's circūstās. Sacrosanctuꝫ filij
tui corp⁹:qd̄ opatiōe sp̄ūsscti de purissimis san
guinibus virginis formatū:inseparabil'r modo
ineffabili excellētissime diuinitati vnitū est:pro
pter qd̄ rectissime sacrosctm̄ dr̄:q̄si bis sctm̄: ex
plenissime gr̄e ꝛ v̄bi ꝑsonali vniōe. Et sāguinē:
naturalē ꝓ nobis fusuꝫ eiusdē filij tui. Oī celesti
bn̄dictiōe.oīꝫ sp̄ūaliū:charismatū graꝝ:donoꝝ
ꝛ v̄tutū. Repleamur:q꞉ sine hoꝝ largitiōe oīe
op⁹ nr̄m est inualidū. Repleamur ꝭm mētē a te
pr̄e luminū:a quo est oē datū optimū:et oē do
nū perfectū. Cōcludit̄. Per eūdē xp̄m dn̄m no
strū.quē cōstituisti mediatorē īter te ꝛ nos pctō
res miseros:atqꝫ aduocatū:vt cām nostrā corā
te p̄ijssimo iudice ꝛ iustissimo ageret: ꝛ ꝓ nobis
efficaciter īterpellaret:q̄si dicerem⁹. Nō p meri
ta nr̄a placere tibi poterit nr̄a orō. Placeat igr̄
tibi saltē p dn̄m nr̄m iesuꝫ xp̄m filiū tuū in quo
tibi bene cōplacuisse testatus es. Per hūc ad te
accedim⁹ quatenus ad te ipse p semetip̄m acce
dat:cui ꝛ prius cōcessisti vt introiret per sangui
nē ꝓpriuꝫ in sancta tua eterna nr̄a redēptione
inuēta. ad Heb.ix. ❡ T Sacerdos autē hanc
dicēs orōnē:hūiliter se inclinat:osculat̄ altare:
man⁹ cōplicat:ꝛ tres cruces format. Inclinatio
illa ꝭm Inno. ꝛ Alex. significat xp̄i hūiliationē ꝛ
inclinationē:qua imminēte passione positis ge
nibus ꝓcidit in faciē orans. Pater mi si possibi
le est trāseat a me calix iste. Uel ꝭm alios signifi
cat illā in cruce īclinationē qua xp̄s inclinato ī
cruce capite tradidit sp̄m. Ul' tertio sacerdos hu
militer se inclinat:vt per signa sensibilia signifi
cet internā hūilitatē:qua debet supplicans ve
stiri:vt ei⁹ oratio sit acceptior exaudiri:vtqꝫ hu
militatē corpore demōstret quā sermone expli Cācella
cat se tenere:dicēs. Supplices te rogam⁹. ❡ Cā tio ma
cellat etiā sub hac oratiōe man⁹ suas ante pect⁹: nuūante
ꝭm quarundā cōsuetudinē ecclesiarū ꝭm magi pect⁹ q̄d
strū in rōnali:ad designandū q̄ humilitas ora significet
tiōis p īclinationē designata:tūc primū digna
est exaudiri:dū ex fide ꝓcedit pectoris atqꝫ mē
tis. Ex fide dico p dilectionē operātē:q̄ oratio

p manus intelligit. ¶ Uel ſm aliarū cōſuetudi-
nē eccleſiarū: orat cācellatis manib' ad altare:
q̄ſi facto ⁊ ope ipſo dicat. Obſecro te p paſſionē
⁊ crucē filij tui: iube hec ⁊c. Cācellatio ēı manuū
⁊ ſuppoſitio ad altare crucifixionē xp̄i ſigr̄: i quo
ſe obtulit ſacrificiū p expiatiōe pctōꝝ. Rurſus
dū dicit. Ut quotquot ex hac altaris pticipatio
ne altare oſculat: ⁊ repſentās p hoc oſculū iude
vt dicit Inno. ⁊ vt ſicut ad pditoris oſculum ſe
Inno. xp̄s iclinauit: ita iclinet ſe ſacerdos ad oſculū re
Alber. uerētie ⁊ honoris. Scd̄m Alb. ꝓo vt ſe fieri par
ticipē altaris ſacrificio cū alijs oīb' oſtdat ſicut
olim dauid ſe pticipē oīm honoꝝ fieri petijt cū
ait. Participē me fac de' oīm timētiū te: ⁊ cuſto
diētiū mādata tua. ¶ Scd̄m alios: oſculū alta-
ris ſignificat recōciliationē noſtrā cū deo factā
in morte xp̄i p h' ſacrificiū cōmemoratā: nā oſcu
Oſculuꝫ recōciliationis eſt ſignum. lū: pacis eſt ſignū. Oſculant aūt quidā ter alta-
re: ſm magiſtrū in rōnali: agētes p hoc gratias
trinitati: cui p paſſionē xp̄i humanū gen' eſt re
cōciliatū. Alij aūt bis: ad repſentandū geminā
in xp̄o naturā: ſeu ad ſignificandū ipm̄ in corpo
re ⁊ ala paſſum. Alij ſemel: ad ſignificandū illud
vnicū oſculū pditoris vel vnicā xp̄i mortē ⁊ nr̄i
recōciliationē. ¶ U Deinde facit ſacerdos
quartā crucis ſignationē: q̄ licet multipliciter
a diuerſis exponat in ordine ad diuerſa i corpo
re xp̄i vero vel myſtico ſignificata: tn̄ ſequēs or-
dinez ſupra lec. xxi. in his ſignis expoſitū: dico
poſt ſcm̄ Thom̄. par. iij. q. lxxxiij. ar. v. ꝙ in hac
quarta ſignatiōe fit trina crucis ſignatio. Pria
in verbo corpus: ſcd̄a in verbo ſanguine: tertia in
verbo omni benedictiōe. Prima fit ſup oblatā
quo corpus xp̄i: ſcd̄a ſup calicē: quo ſanguis xp̄i
vi ꝯſecratiōis primo ꝯtinet: tertia ante faciē ſa-
cerdotis. Per primā igit cōmemorat corp' xp̄i
rigidiſſima extēſio: qua iuxta ꝓphe vocē: oīa
ei' oſſa dinumerari poterāt. Foderūt inqt ma-
Ps. nus meas ⁊ pedes meos: dinumerauerūt oīa
oſſa mea. ps. xxi. Cui q̄ſi cōpatiēs affectu eccl'ia
canit. Flecte ramos arbor alta: tenſa laxa viſce-
ra: ⁊ rigor lēteſcat ille: quē dedit natiuitas: vt ſu
perni mēbra regis miti tēdas ſtipite. ¶ Per ſe-
cūdā crucē effuſio largiſſima ſanguinis: qua ol
defluxo humore: corp' ſcītiſſimū torruit: qḋ idez
ꝓpha nō tacuit: cū i pſona xp̄i ps. ꝓallegato ait.
Sicut aqua effuſus ſum: ⁊ diſperſa ſunt oīa oſſa
mea: factū eſt cor meū tanꝗ̄ cera liqueſcēs i me
dio vētris mei. Aruit tāꝗ̄ teſta virt' mea: ⁊ līgua
mea adheſit faucib' meis: et in puluerē mortis
deduxiſti me. ⁊ in hymno prefato. Clauis mitē
corp' perforat: ſanguis vnda ꝓfluit: terra: pon-
tus: aſtra: mundus: quo lauant flumine. ¶ Per
tertiā paſſiōis fruct' vſ ꝓfluit in nos oīs bene
dictio. deſignat: q̄ iō āte ſacerdotꝭ faciē figurat.
¶ X Hāc aūt benedictiōis plenitudinē. Alb.
dicit p oēs illas tres cruces ſignificari: vt p pri
mā ſup corp' factā: ſignificet plenitudo benedi
ctiōis: a plo pfectore ſcītatis ſcꝫ xp̄o in corp'
Alber. xp̄i myſticū pcedere. Per ſcd̄am ſup calicē ſigna
tā: ſignificat in idē corp' xp̄i myſticū gratiā re-
cipi. Per tertiā ante faciē ſacerdotis figuratā:
ſignificat eandē gratiā in ſacerdote ⁊ eis p qui
bus offert pmanere. Scd̄m magiſtrū in rōnali:
prime due cruces ſignificāt ꝙ xp̄s pro duobus
ppl'is paſſus eſt. Uel ſm alios: ꝙ p mortē xp̄i et
ſanguinis effuſionē a duplici morte: corpis ſcꝫ
⁊ ale liberati ſum'. ¶ Tertia āt fit aū ſacerdotꝭ
faciē: vt crucis paſſiōis xp̄i teneat mēoriā: ſicqꝫ
paſſiōis ſocius fact': fiat particeps ⁊ regni: ſm
illud aplī. Si ſuſtinebim' ⁊ ꝯregnabim'. ¶ Uel
p tertiā crucē ſignificari pōt: ꝙ per xp̄i paſſionē
in cruce cōſummatā: crux facta eſt figura demo
nib' formidabilis: qua ꝯtra eos efficaciter mu-
nimur ⁊ defenſamur. ¶ Ul' ſm alios p has tres 2. Timo the. 2.
cruces ſignificat diuerſitas paſſiōis. corporis
quoad vulnerationē: ſanguinis quoad effuſio-
nē: faciei quoad velationē: cōtumelias: ⁊ multi-
plicē irriſionē. Inno. ꝓo nō attēdēs ordinē lc. Innocē.
preallegata poſitū: dicit ꝙ ideo fiūt tres cruces
q2 xp̄s i agonia fact' tertio orabat: eūdē ſermo
nē dicēs ⁊c. Ul' crux ſup corp': vincula ſignificat
quib' ligatus fuit dn̄s: ſup calicē: flagella repre
ſentat: ante faciē ſacerdotꝭ ſignata: ſputas ⁊ ala
pas quib' xp̄i facies iita eſt atqꝫ pcuſſa ſignifi-
cat. Sic vario mō exponit iſta crucis ſignatio:
ſꝫ prima expoſitio rationabilior videt ⁊c.

¶ Lectio. lvj. A

NEmēto etiam
dn̄e famloꝝ famularūqꝫ tua
rū. N. ⁊. N. q̄ nos pceſſerūt cū
ſigno fidei: ⁊ dormiūt i ſōno
pacꝭ. Ipſis dn̄e ⁊ oībus i xp̄o
quieſcētib' locū refrigerij lu
cis ⁊ pacis vt idulgeas dep̄camur. Per eūdē xp̄z
do. no. Amē. ¶ Hec eſt ſexta ps prīcipalis tot'
canonis: in qua poſt ꝯſecratoꝝ rememoratiōnē
⁊ petitā ſalutē his q̄ ſacrificio pfruunt in parte
iſta ſubīfert refrigerij ac ſuffragij poſtulatio ⁊
iterata ſctōꝝ inuocatio: quatenus petita a dn̄o
ꝯcedant. Et diuidit in ptes duas. In prima pe-
tit refrigeriū p defunctꝭ. In ſcd̄a petit ſuffragiū
p viuis: adiūctis ſctōꝝ memoꝛijs: ibi. Nobis q̄
⁊c. ¶ Circa pmū duo facit. primo orat p q̄buſ-
dā mortuis ſpāliter. In ſcd̄o p oībus i xp̄o qͥe-
ſcētibus gn̄aliter: ibi. Et oībus in xp̄o ⁊c. ¶ Quo-
ad primū dicit. Memēto etiā. Etiā ſignū eſt cō Etiam ſignū ē cōtinuatiuū diſtinctorum.
tinuatiuū diſtinctoꝝ abinuicē: ⁊ in ꝓpoſito ꝯti
nuat hāc orōnē ꝓxime pcedēti: vt ſit ſenſus: cū
hoc ꝙ petimus ꝙ nos viui celeſti bn̄dictione et
grā repleamur: etiā petimus dn̄e vt memoriam
habeas famuloꝝ famularūqꝫ tuaꝝ ⁊c. credētes
nr̄z ſacrificiū nō ſolū ꝓdeſſe viuis: ſꝫ ⁊ defunctꝭ.
vſ Inno. Orat pia mr̄ eccl'ia nō ſolū p viuis: ſꝫ
et p defunctꝭ: ⁊ eos ſacre oblatiōis intercesſiōi
comēdat: certiſſime credēs: ꝙ ſanguis ille pciō-
ſus q̄ p multis effuſus eſt in remiſſionē pctōꝝ
nō ſolū ad ſalutē viuētiū: verū etiā ad abſolutiō
nē valeat mortuoꝝ. Et vt magis oſtderet eccl'ia
fidē qua tenet noſtrū ſacrificiū mortuis ꝓdeſſe
ſtatuit ⁊ decreuit vt in quibuſlibet miſſarū ſolē
nn̄s: loco debito defunctoꝝ memoria habeatur
vſ de ꝯſe. diſt. j. viſum. decretū eſt in cōcilio ca-
bilonēſi in hūc modū. Uiſum nobis eſt vt in oī-
bus miſſarū ſolēnn̄s. p ſpiritibus defunctorū
loco cōpetenti in eccl'ia ad dn̄z depcet. Sicut
eīm nulla dies excipit: qua nō p viuētibus ⁊ qui
buſlibet neceſſitatibus dn̄m deprecet: ita nimiꝝ
nulla dies excipi debet: quin p animabus fide-
liū preces ad dn̄m in miſſarū ſolēnn̄s fundant.
Antiquitus igit hunc morē tenet eccl'ia vt i miſ
ſarū ſolēnn̄s: ⁊ alijs precibus dn̄o ſpūs quieſcē-
tiū cōmendent: dicēte btō Aug. Nō ſunt pretermittēde ſupplicationes pro ſpiritibus mortuo Auguſti.
rum: quas faciendas p omnibus in chriſtiana

⁊ catholica societate laudamus. Defunctoꝝ etiā tacitis nominibus coꝝ quos sub gnāli cōmemoratiōe suscepit ecclīa: vt quibus ad ista desunt parētes aut filij aut quicūqꝫ cognati vl' amici: ab vna eis exhibeat̄ pia matre ecclīa. ¶ B Orat ergo. Me mēto dn̄e ⁊c. Hoc est ꝭm Alb. Non sint erga te fa
Albert'. muli tui ⁊ famule de numero illoꝝ de quib' nullā vis habere memoriā ⁊ noticiā: de quib' per pro pheta ꝫ dixisti. Nolm coꝝ nō recordabor ampli'
Mat. vij per labia mea. ⁊ Mat. vij. Multi dicēt mihi in illa die: dn̄e dn̄e ⁊c. ⁊ tūc ꝯfitebor illis: qꝛ nunq̄ ego noui vos. Illi em̄ in dei memoriā non sunt: q̄ deleti sunt de libro vite: de quib' dicit̄. In ciui tate tua imagīe ꝫ coꝝ ad nihilū rediges. Hi sunt quibus grē bn̄ficiū non ipēdis: sed his q̄ sunt in
Exodi noticia tua sic ille cui dixisti. Exo. xxxiij. Inueni
xxxiij. sti grāꝫ corā me ⁊ teipm̄ noui ex noie. Dixit aūt. Memento: nō q velit deū quasi oblitū aliquoꝝ ad memorādū excitare: qꝛ in deū nulla penit' ca dit obliuio. Immutabilis est em̄ neqꝫ i ipso quo
Jacobi. j rūcūqꝫ actuū est vicissitudo: vt Jaco. j. Apd̄ quē nō est trāsmutatio: nec vicissitudis obūbratio. ¶ Dicit ḡ sacerdos. Memēto dn̄e: vt sic ꝑficiat in deū omnē affectū suū tanq̄ patrē clemētissi mū: vt qd̄ desiderat ⁊ petit iā deo cognitū: mise
Augusti. ricorditer tribuat: ac largiat̄. Ita dicit be. Aug. ĩ. ꝯfessio. se locutū fuisse ad dn̄ꝫ dicēs. Cur inqt tibi dn̄e tot narratiōes rerū dirigo? Non vtiqꝫ vt per me noueris ea: sed affectū meū excito in te: ꝯfitēdo tibi miserias nr̄as: ⁊ mias tuas super nos: vt liberes nos: vt desinamus esse miseri in nobis: ⁊ beatificemur in te qui paupes sumus. ¶ Seqt̄ur. Famuloꝝ famularūqꝫ tuaꝝ: qui tibi in obediētia mādatoꝝ tuoꝝ famulati sunt: qꝛ de his qui nūq̄ famulari voluerūt: nulla est apd̄ deū recordatio. ij. Timo. ij. Cognouit dn̄s qui sunt
Johā. x. eius. Joh. x. Cognosco oues meas: ⁊ cognoscūt m: mee. Exprimit aūt sacerdos famulatū coꝝ p̄o quib' orat: vt qd̄ petit valeat citius ipetrare exēplo sapiētis: qui cū sapiētia de sede magnitu dis sibi mitti petiit: ⁊ stati induxit famulatū di.
Sap. ix. Da mihi dn̄e sediū tuaꝝ assistricē sapiētiam. Et post pauca subdit. Qm̄ seruus tu' suꝫ ego: ⁊ fili' ancille tue. Et ꝓpheta dauid petēs ab inimicis suis ac tribulatiōibus liberari: seruitutꝭ sue me morat̄. In mīa tua inqt: dispdes inimicos me os: ⁊ perdes oēs qui tribulāt aīam meā: qm̄ ego
Ps. cxlij. seruus tu' sum. Fit autē hoc qꝛ more hūano fa mulatus ⁊ hūilis seruit': animū ad exauditionē
* Inde inclinare ꝯsueuit. * ¶ ¶ Seqt̄ur. Qui nos p̄e
psalmus cesserūt. Tangit mortuoꝝ pietatē ⁊ ꝓfessionē.
In mise Qui nos p̄cesserūt aū nos decedēdo. Cū signo
ricordia fidei. hoc est sacra fidei venerabilr̄ ⁊ reuerēter su
tua disp scipiēdo. De illis em̄ spes est apud ecclesiā: ⁊ p̄o
des inimi illis intercedit. j. Coꝝ. v. Quid mihi inqt aplˢ:
cos me de his qui foris sunt iudicare? Uel ꝭm Inno. cū
os: ⁊ per signo fidei. i. cū charactere chr̄ianitatꝭ: quo fi
des om̄s deles ab infidelib' discernunt̄: ꝭm illud. Audiui
quitribu numeꝝ signatoꝝ centū quadragintaquatuor mi
lant aīaꝫ lia ex oī tribu filioꝝ isrl'. In susceptiōe quidē ba
meā. Qm̄ ptismatis: qui introit' est: ⁊ fidei ianua: ip̄rimit̄
quit. qm̄ quoddā signū sp̄ūale ac indelebile in aīaꝫ bapti
ego seru' zati: per qd̄ discernit̄ baptizat' a nō baptizato: fi
tu' sum. delis ab infideli: de q̄. ẽ. dictū est lec. ij. Et h̄ cōi noīe d̄r character ⁊ signū chr̄ianitatꝭ: de q̄ ha bet̄ in. c. maiores. de baptismo et ei' effectu: vbi
Innocē. dicit Inno. Qui ficte accedit ad sacr̄m baptismi sꝫ characterē recipit chr̄ianitatꝭ ip̄ressuꝫ. Uel sic. q̄ nos p̄cesserūt cū signo fidei. i. q̄ dū vixerūt ap

paruerūt in eis signa q fuere fideles ⁊ vere xp̄ia ni de quib' desperādū nō est: sꝫ magis ꝓ eis orā dū. ¶ Sequit̄. Et dormiūt in somno pacis. i. in pace ꝯsciētie mortui sunt sine pctīs mortalib' ⁊ dei offensa: sed in dei amicitia ⁊ grā. His em̄ dū taxat ꝓsunt orōnes viuētiū. Frequēter aūt scri ptura defunctos dormiētes vocat: ꝓ eo q sicut dormiētes somno naturali a somno euigilāt: sic et mortui a somno resurgēt. vn̄ aplˢ. Nolum' vos ignorare de dormiētib' vt nō ꝯtristemini si
Job. xj. cut ⁊ ceteri q̄ spem nō hn̄t. j. Thes. iiij. ⁊ Johan. xj. dn̄s inquit. Lazarus amicus nr̄ dormit: sꝫ va do vt a sōno excitē eū. Et declarās q̄li sōno dor miret: subdit euāgelista. Dixerat iesus de morte ei'. Illi aūt scꝫ discipli putauerūt: qꝛ de dormitiōe
Lu. viij. sōni diceret. Tū ergo iesus dixit eis manifeste. Lazar' mortu' est. ⁊ Luc. viij. Puella nō est mor tua sꝫ dormit. ⁊ deridebāt eū: sciētes qꝛ mortua
Augusti. esset. Et vere q̄ nature mortui sūt: deo dormiūt nā ꝭꝫ Aug. nō tā facile qs dormiētē a somno ex citat: q̄ facile de' a morte resuscitat. Ex hoc aūt
Alber. ṽbo qd̄ hic d̄r. In somno pacꝭ. dicit Alb. Hi dor miūt i somno pacis: vel q̄ nūc in regno recepti
Apo. xiiij pace fruunt̄: dicētes. In pace i idipm̄ dor. ⁊ re. ⁊ Apoc. xiiij. Amodo iā dicit spūs: vt reqescāt a laborib' suis. Uel q̄ sunt i purgatorio: hi em̄ per certā expectationē sunt i pace cordis: qꝛ i securi tate grē: ⁊ liberari ab oī mutabilitate: ⁊ strepitu mūdi: vn̄ secure expectāt sue purgatiōis termi nū: ⁊ liberationē a penis ac penarū locis. ¶ D Ex h̄ etiā ṽbo videt̄ innui ꝭm Alb. q aīe i purga torio nō affligunt̄ ministerio demonū: qꝛ cū de monib' somnū pacis nō haberēt: sꝫ purgant̄ ꝑ scipsas: sicut aurū purgat̄ ⁊ rutilat i igne. vn̄. j. Coꝝ. iij. Uniuscuiusqꝫ op' quale sit: ignis proba bit. Si cui' opus arserit: detrimētū patiet̄: ipse tn̄ salu' erit: sic tn̄ quasi per ignē. Un̄ nō opinor ait Alb. q demōes aīas purgādas deferāt ad lo ca penaꝝ: qꝛ serē sunt aīe ille. Et dic̄ dauid. Non tradas bestiis aīas ꝯfitētes tibi. h̄ est nō tradas eas prāti demonū affligēdas: q̄ sunt bestie dicte ⁊ aīas paupeꝝ tuoꝝ ne obliuiscarꝭ in finē: qꝛ pur gatos educꝭ de locis penaꝝ. Sed poti' aīe pōde re venialiū pctōꝝ q̄ secū portāt de corpe exeūtes rēdūt ꝓfunde: ⁊ min' ꝓfunde p̄o diuersitate ve nialiū delatoꝝ secū ad loca penarū: sicut diuersi pōderꝭ grauia rēdūt deorsuꝫ. ⁊ id̄ zach. v. d̄r iniq
Ps. lxxiij tas sedere sup talētū plūbi. ⁊ in ps. xxxvij. d̄r de pctīs. Sicut onus graue grauate sunt sup me. Illis ergo valēt suffragia. ¶ Hic aūt ꝭm Inno. Alexā. ⁊ Alb. sacerdos quoꝝ voluerit: habere dꝫ memoriā specialē: scꝫ defunctoꝝ parentū: cōsan guineoꝝ: spāliter cōmissoꝝ: ⁊ coꝝ quib' missam suā spāliter applicare maluerit: quoꝝ memoriā nō vocaliter noīatim exprimat: sed tn̄ mētaliter personas ipsas cogitabit: ne scꝫ astātiū deuotio turbetur: aut ne in vanā laudē missas dici ꝓcu rantes extollant̄. De hac materia quoꝫ scꝫ fieri debeat: ⁊ quo ordie ac ceteris hāc materiā respi ciētib' satis dictū est. s. cū ageret̄ de mēoria vi uoꝝ. lec. xxvj. ⁊ seqnti q̄ hic sup̄fluū foret repete re. Tactū est ibidē: q mēoria eē debet breuis. ad
Guill. diti sunt ēt modi breuiādi. Cui cōsentit Guil. pa
parif. ris. i diuia rhetorica: vbi de breuitate orōnis lo quit̄: ita dicēs: Qui missas adeo lōgas faciūt: q tedio prolixitatis sue corda circūstātiū a grā deuo tiōis arescūt: ⁊ ip̄am refectionē spūalē quā i mis sis p̄cipe deberēt: i molestie amaritudinē eis ꝯ ṽtūt. De his igit̄ ꝑt cōqri pplˢ circūstās ⁊ dicere.

Dederūt in escā meā fel. Stulticia igitur huiꝰ
holm hec est: vt pro pugillo deuotiōis qꝺ eis in
missis tribuit: totius ppl'i deuotionē deo aufe-
rūt: ꝛ pro tribꝰ aut quatuor (vt ita dicat) lachry-
mis ꝯpūctiōis aut deuotiōis: vasa magna. i. cor
da deuote ꝛ lachrymose orōnū effundāt. Ibi er-
go breuis esse debet oro: vbi breuitas eiꝰ alioꝝ
deuotiōi orōnū militat ꝛ deseruit: nūꝙ tn̄ proli
xitas ꝛ longitudo oratiōis deo displicet: nisi vbi
ipsa prolixitas alijs impedimētū prestat orādi.
Hec guil. De illis ergo sacerdotibꝰ qui in publi
co corā ppl'o celebrāt loq̄tur Guil. ¶ Seq̄tur.
Ipsis dn̄e ꝛ oībus in xp̄o quiescētibus. Ubi post
ꝙ sacerdos aliquoꝝ defūctoꝝ memoriā habuit
spāliter: hic oīm facit memoriā ḡnalr. vn̄ dicit.
Ipsis scʒ q̄s spāli designauimꝰ recordatiōe. Et
oībus in xp̄o quiescētibꝰ. i. in fide ꝛ ꝯfessiōe xp̄i
defūctis. Uel ſm Alb. in signis fidei quiescētibꝰ
Job. iij. a laboribꝰ vite exterioris. Job. iij. Requieuerūt
fessi robore: ꝛ ibidē. Nūc eīn dormiēs silerē ꝛ sō-
Apocali. no meo requiescerē. De quibꝰ etiā dicit Apoc. xiiij
xiiij. Bti mortui q̄ in dn̄o moriūt. Ut indulgeas. i.
ꝯcedas ex tua beniuolētia ꝛ mīa que superexaltet
iudiciū. Jac. ij. Locū refrigerij: in quo nō est ar-
dor penaꝝ. Nō hoc erat: quasi in grā decedētes
expertes sint refrigerij diuine ꝯsolatiōis. Non eīn
sunt de illis quibꝰ nullū subuēit refrigeriū: qua
Luc. xvj. lis fuit diues epulo q̄ in penis clamauit. Pater
abraā miserere mei: ꝛ mitte lazaꝝ vt intigat extre
mū digiti sui in aquā: vt refrigeret liguā meā: q2
crucior in hac flāma. Nec tn̄ qꝺ postulauit obti
nuit: q2 dicēte abraā. Inter nos ꝛ vos chaos ma
gnū firmatū est: vt hi q̄ volūt hic trāsire ad vos
nō pn̄t: neqʒ inde huc trāsmeare. Chaos hoc pro
fundissimū imobilitas est diuine iusticie: que nullū
scrōꝝ in pn̄ia per cōpassiōis suffragiū permittit
trāsire ad subuentiōeʒ in inferno dānatoꝝ. Nec
aliquē dānatoꝝ permittit per refrigerij adeptio
nē trāsire liberatū ad locū btōꝝ. Hic est locꝰ re-
frigerij: qui petit in grā defunctis: scʒ quātū ad
penā ignis. Q2 licet ꝯsolationē habēt ex certitu
dine adipiscēde btitudīs: ꝛ charitate dei qua re-
plent: nō tn̄ habēt refrigeriū a pena quā adhuc
sustinēt pro pctīs in vita pn̄ti cōmissis: ꝛ nō ple
ne quātū ad satisfationē remissis. Tale est refri-
Zach. ix. gerij qꝺ per aquā desigr̄ zach. propha. c. ix. Tu
in sanguine testamēti tui emisisti victos tuos de
lacu in quo nō est aq̄: refrigerij scʒ ab afflictione
penaꝝ: quāuis nō sit refrigeriū diuine ꝯsolatōis.
¶ Seq̄tur. Lucis. i. locū illū in quo nō est obscu
j. Timo- ritas tenebraꝝ. Sunt eīn aīe in purgatorio pri-
the. vj. uate apta deivisiōe in qua est lux maxia: habitat
eīn lucē inaccessibilē. In his ergo tenebris sunt
nō in tenebris culpe infidelitat ꝯ aut desparatiōis
habēt eīn lumen cognitiōis spei ꝛ charitat ꝯ. De
Micheę quibꝰ illud Michee. vij. accipi pōt. Ne leteris
vij. inimica mea sup me: q2 cecidi. Cōsurgā. Cū sede
ro in tenebris: dn̄s lux mea est. Irā dn̄i portabo
qm̄ peccaui ei: donec cām meā iudicet ꝛ faciat iu
diciū meū. Educet me in lucē: ꝛ videbo iusticiā
Apocal. eiꝰ. ¶ Et pacis: i. q̄ nō est afflictio hostiū. Apoc.
xxj. xxj. Absterget deꝰ oēm lachrymā ab oculis scrō-
rū ꝛc. Uel pacis: cōtra vermē cōsciētie: q̄ in his
q̄ a pace eternitat ꝯ ꝯfecta sciūcti sunt nō morit.
Donec pueniat ad locū vbi delectabūtur i mul-
titudie pacis: cū placebūt corā deo in lumine vi
uētiū. Hic locus refrigerij lucis ꝛ pacis: celū est
empyreū: locꝰ btōꝝ: locꝰ cōsolatiōis ꝛ refrigerij:
Sap. iiij de quo Sap. iiij. Iustus si morte preoccupatus
fuerit: i refrigerio erit. Locꝰ claritat ꝯ ꝛ luc ꝯ: quē
claritas dei illuminat: ſm illud Apoc. xxj. Ciui- Apoc. xxj
tas nō eget sole neqʒ luna vt luceāt i ea. Nā clari
tas dei illuminabit eā: ꝛ lucerna eiꝰ est agnꝰ. Lo
cus securitatis ꝛ pacis. Esa. xxxij. Erit opꝰ iusti Esa. xxxij
cie pax: ꝛ cultꝰ iusticie silētiū: ꝛ securitas vsqʒ in
sempiternū. Et sedebit populus meꝰ in pulchri
tudine pacis: ꝛ in tabernaculis fiducie: ꝛ in reqe
opulenta. Hic locꝰ celestis est ciuitas: cuiꝰ pax
est ordinatissima ꝛ cōcordissima societas fruēdi
deo: ꝛ inuicē in deo: vt dicit Aug. xix. de ciui. dei Augusti.
c. xiij. Deprecamur oēs scʒ nos q̄ sacrificiū tibi
offerimꝰ siue sacramētali ministerio siue voto.
primū sacerdotē: scd̄ʒ respicit ppl'm circūstātē.
¶ 5 Cōcludit. per eūdē xp̄m dn̄m nostrū: q̄
ad inferos descēdēs defunctos liberauit a locis
penaꝝ: inducēs in locū refrigerij btitudinis eter
ne. Ipse etiā est splēdor paterne glīe: lux ꝛ ꝟitas
quē expectabāt sedētes i tenebris: vt educeret
ad locū diuine claritat ꝯ. Ipe est q̄ post labores et Job. xvj.
miserias et āgustias pacē ꝛ requiē repromisit di
cēs Job. xvj. In mūdo ꝑssurā habebitis: in me au
tē pacē. Cōgrue igit petimꝰ ꝑ dn̄m iesum xp̄m:
vt in ip̄o donec quiescētibꝰ defunctis locꝰ refri-
gerij lucis ꝛ pac ꝯ. Et ꝙuis multi i xp̄o dormiēt
q̄ de scrō locū lucis ꝛ pac ꝯ inhabitāt: quātū ad aīaꝝ
ꝛ ita suffragio viuoꝝ nō egēt: tn̄ hos ab alijs nō
discernimus: sʒ generaliter ꝑ oībꝰ in xp̄o dormiē Augusti.
tibꝰ supplicamꝰ. Un̄ dicit Augu. in lib. de cura
pro mortuis agēda: ꝛ habet. xiij. q. ij. Nō estime-
mus. Quāuis eīn altaris siue orationū: siue ele
mosynaꝝ sacrificia nō pro quibꝰ fiūt oībus pro-
sint: sed his tn̄ pro quibus dū viuūt coopant vt
ꝓsint: sed q2 nō discernimꝰ qui sint: opʒ ea pro
regn̄atis oībus facere: vt nullus coꝝ pretermit-
tatur: ad q̄s hec bn̄ficia possint ꝛ debeāt peruenī
re. Melius eīn superūt illa his quibꝰ nec obsūt Desuffra
nec ꝓsunt: ꝙ eis deerūt pro quibꝰ ꝓsunt. ¶ Et gijs mor
q2 hic memoria agit mortuoꝝ: cōgruū est aliq̄d tuorum.
de coꝝ suffragijs tractare: ea tn̄ que circa memo
riā viuoꝝ tractata sunt minime repetēdo. Uidē
dūʒ igit erit de sex. Primo vtrū viuoꝝ suffragia de
funct ꝯ prodesse possint. Scd̄o an oībus: an aliq̄-
bus ꝓsint: quibꝰ ꝛ quibꝰ nō. Tertio quibꝰ suffra
gijs iuuari possint: ꝛ q̄ hoꝝ magis ꝓsint. Quar-
to vtrū indulgētie ꝓficiāt trāseuntibus. Quito ad Ps.
q̄d prosint. Sexto quorū suffragia ꝓsint: an tn̄
existētiū in grā: an etiā suffragia pctōꝝ. Et vtrū
suffragia pro defunct ꝯ facta proficiāt actori. Et
si sic: an tn̄ ei ꝓficiāt quātū si pro seipso faceret: ij. Cor. v
ꝛ suā intētiōeʒ ad aliū nō dirigeret. ¶ 8 Quātū
ad primū fuit error quorūdā hereticoꝝ negātiū
aīas ab hic decedētiū posse viuētiū suffragijs ad
iuuari: suā ꝑfidiā diuersis rōnibus munientiū
ꝛ scripture autoritatibus. Nā scriptū est in ps.
Reddes vnicuiqʒ ſm opa sua. ꝛ apo. xiiij. Opera
eīn illoꝝ sequunt illos. Itē. ij. Coꝝ. v. Oēs nos
oportet manifestari āte tribunal xp̄i: vt referat
vnusquisqʒ ꝓpria corporis prout gessit: siue bo-
nū siue malū. Itē. j. Coꝝ. iij. Unusquisqʒ ꝓprias
mercedē accipiet ſm suū laborē. ꝛ ad Ro. xiiij. Ad rom.
Unusq̄sqʒ nostrū ꝑ se reddet rōnē deo. Itē Gal. xiiij.
vj. Que seminauerit hō: hec ꝛ metet. Et ibidem.
Unusquisqʒ onus suū portabit. Et btūs Hiero. Hieroñ.
ꝛ habet. xiij. q. ij. in presenti. In presenti ait se-
culo scimus siue orationibꝰ siue cōsilijs inuicē
nos posse adiuuari. Cū aūt ante tribunal chri-
sti venerimꝰ: nec iob: nec daniel: nec noe rogare
posse pro quoꝙ: sʒ vnūquēqʒ portare onus suū.

¶ Ex his oībus ꝛ similibus sequi videtur: ꝙ de
functi actuū suoꝝ quos in corpore gesserūt pre
mia cōdigna ꝑcipient: ꝛ per ꝯñs nihil tūc eis ꝓfi
ciēt opa alioꝝ. ¶ Ad idē arguūt rōne. Ad iusti-
ciā dei ꝑtinet vt vnicuiqꝫ tribuat̄ ẜm merita ꝓ-
pria: iusticia aūt dei nō deficiet: igit̄ nō pōt ali-
q̄o ex alteri⁹ opib⁹ accipe liberatiōis suffragiū.
¶ Itē ad diuinā iusticiā ꝑtinet sīlr reddere bo-
na ꝓ bonis ꝛ mala ꝓ malis: sꝫ null⁹ punit̄ ꝓ ma
Eze. xviii. lis alteri⁹. Ezech. xviii. Aīa q̄ peccauerit ipa mo
riet̄. Fili⁹ nō portabit iniq̄tatē patris: ergo nec
vn⁹ iuuat̄ ex bonis alteri⁹. ¶ Idē ꝑ idē. Op⁹ est
meritoriū ꝛ laudabile: scꝫ ꝑ volūtatis libertatē:
in inuolūtariis eīn neqꝫ laudamur neqꝫ vitupe
ramur. in Ethi. Sꝫ ex bono vni⁹ nō laudat̄ al-
ter. ergo nec opus vni⁹ poterit alteri esse meri-
toriū. ¶ Itē ꝓficere e ex opere aliquo est existen
tiū in via: sed mortui sunt in termino recipiēdi
ẜm merita: ẜm illud aplī. Statutū est oīb⁹ ho-
Ad Heb. ix. minibus semel mori post hoc iudiciū ad Heb. ix. Vñ
ꝛ de mortuis itelligit̄ q̄d legit̄ Job. xix. Semitā
Job. xix. meā circūsepsit: ꝛ trāsire nō possuꝫ. Null⁹ eīn iu
uat̄ ex ope alteri⁹: nisi sit aliqua vite cōicatio:
sꝫ viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ nulla est cōicatio: ẜm ꝑhm.
j. Ethi. ergo suffragia viuoꝝ mortuis nō ꝓsunt.
¶ H Sed contra hūc errorē est veritas fidei
scriptura sacra: ac sctōꝝ dogmata ecclie ꝙ rit⁹
ꝛ determinatio: atqꝫ rō. ¶ Rō: q2 charitas q̄ est
vinculū ecclie mēbra vniēs nō solū ad viuos se
extēdit: sꝫ ēt ad mortuos q̄ i charitate decedūt.
Charitas eīn est vita aīe q̄ nunq̄ excidit: q2 nec
in hoc seclo: nec i futuro finit̄: vt dicit gl. j. Cor.
xiii. ꝛ iō opa viuoꝝ cōia facit etiā defunctis. Oēs
eīn fideles viui ꝛ defuncti ꝑ charitatē vniti vni⁹
corpis ecclie mēbra sūt: lꝫ diuersoꝝ statuū. Mē
broꝝ aūt eiusdē corpis vnū ꝑ aliud cōstat iuua-
ri posse. Hinc. ii. Mach. xii. dr. ꝙ vir fortissim⁹
iudas collatiōe facta duodecim milia drachmas
argēti misit hierosolymā: offerri pro pctis mor
tuoꝝ sacrificiū: iuste ꝛ religiose de resurrectiōe
cogitās. Nisi eīn eos q̄ ceciderāt resurrecturos
(scꝫ a penis i q̄b⁹ erāt) speraret: supfluū videret̄
ꝛ vanū orare ꝓ mortuis. Hec eīn est resurrectio
prīa: q̄ aīa resurgit a penis: in q̄b⁹ detinet̄. Et se
Apoc. xx. cūda resurrectio est corpoꝝ a sepulcris. Vñ ꝛ dr
de resurrectiōe prima Apoc. xx. Btūs est ꝛ sctūs
q̄ hꝫ partē in resurrectiōe prima: q2 illi mors in
eternū nō dñabit̄. Vñ ꝯcludit̄ vbi. s. Sācta igit̄
ꝛ salubris est cogitatio ꝓ defunctis exorare: vt a
pctis soluātur. Ex hac autoritate luce clari⁹ ꝑꝫ:
ꝙ mortui orōnib⁹ viuoꝝ ꝓfit a pctis: hoc ē pec-
August. catoꝝ penis solui. ¶ Ecclie etiā rit⁹ hāc veritā-
tē approbat. vñ btūs Aug. in lib. de cura agēda
ꝓ mortuis. Nō parua est vniuerse ecclesie (q̄ in
hac ꝯsuetudine claret) autoritas vt in ꝓcibus sa
cerdotis q̄ dño deo ad ei⁹ altare fundūtur locū
Damasc. suū habeat etiā ꝯmemoratio mortuoꝝ. Hec aūt
ꝯsuetudo ab ipsis instituta est aplīs vt dic̄ Dam.
i q̄dā ẜmo. de suffra. mortuoꝝ. Mysterioꝝ ꝯscii
discipuli saluatoris ꝛ sacri aplī in tremēdis ꝛ vi
Dionysi⁹ uificis mysteriis memoriā fieri eoꝝ q̄ fideliter
dormierūt sanxerūt. ¶ Hoc idē ꝑꝫ ꝑ btūm Dio-
ny. ca. vlti. eccle. hierar. vbi ritū cōmemorat: q̄
in primitiua ecclīa ꝓ mortuis orābat̄: vbi etiaꝫ
Diony. replicādo ꝛ soluēdo ostēdit orōnes viuo
rū valere defunctis ad remissionē: pctōꝝ ꝑ īfirmi
tatē humanā admissoꝝ: vnde ait. Accedēs dein
de venerādus antistes: precē sacram super mor
tuū peragit. Et seq̄tur. precat̄ oratio illa diui-
nam clementiā: vt cūcta dimittat per infirmita
tem humanā admissa peccata defuncto: eūqꝫ in
luce statuat: et regione viuoꝝ in sinibus abra-
ham isaac: ꝛ iacob: i loco vbi aufugit dolor ꝛ tristicia
ꝛ gemit⁹. Ista vt reor perspicua sunt beatissima
sctōꝝ premia. Hec Dionysius aplīs ꝯtēporane⁹
August. ꝛ beati pauli discipul⁹. Aug. ꝙ i suo enchi. c. cix.
ꝛ habet̄. xiii. q. ii. c. pbs. Neqꝫ negādū est defuncto
rū aīas pietate suoꝝ viuentiū releuari: cū ꝓ illis
sacrificiū mediatoris offertur: vel elecmosyne
Ambro. fiūt in ecclesia. ¶ Itē btūs Amb. in li. de obitu
theodosii iperatoris: ꝛ habet̄. xiii. q. ii. Or alii: ait
Alii tertiū dic̄: alii tricesimū: alii septimū: alii q̄-
dragesimū obseruare ꝯsueuerūt. Et seq̄t̄. Utra
qꝫ obseruatio habet autoritatē qua necessarius
pietatis implet̄ur officiū. Beatus Grego. ad idē
multa i. iiii. lib. dialo. scribit: quoꝝ aliqua post
ea ponēt̄ur. Ad idē magister distī. xlv. quarti li-
bri sententiarū. ꝛ Hugo de sacra. lib. ii. par. xvi.
Ex quibus et aliis multis satis manifestum est
aīas fideliū defunctorū suffragiis iuuari viuoꝝ.
¶ I Per hoc ad autoritates ꝛ rōnes heretico
rū. Ad autoritates pōt tripl'r respōderi. Uno
mō ꝙ oēs intelligende sunt quantū ad premiū
essentiale beatificū: et quantum ad penā eterne
dānationis: illud eīn quilibet recipit ẜm ꝓpria
merita. Nec ꝑ suffragia quorūcūqꝫ iuuat̄ vt in-
fra dicet̄ur. Uel itelligūtur de ꝓmio in finali iu
dicio cuilibet reddēdo. Post illud eīn extremuꝫ
ꝛ tremēdū iudiciū cessabūt suffragia: cessabit et
quecūqꝫ penaꝝ diminutio: ꝛ glīe augmentū: tā
essentialis ꝙ accidētalis. Usqꝫ tūc eīn gaudium
accidētale btōꝝ: ꝑ opa viatoꝝ meritoria auget̄:
ꝛ maxime illoꝝ quib⁹ btī occasio fuerūt ꝑ doctri
nā ꝓbi: scripti vel exēpli: preces: auxilia: ac cete-
ra hmōi: sīlr ꝛ pena accidentalis dānatoꝝ. sicut
de arrio loquit̄ Aug. Debēt ergo autoritates in
telligi de redditiōe ꝓmioꝝ ꝛ penarū in finali iu
dicio futura: q̄ eīn tūc reddent̄: manebūt sine fi Matth.
ne: ẜm illud Mat. xxv. Et tūc ibūt hi in suppli- xxv.
ciū eternū: iusti aūt in vitā eternā. ¶ Uel tertio
ꝙ suffragia q̄ fiūt ꝓ mortuis ꝛ viuis: dici possūt
opa illoꝝ ꝓ quib⁹ fiūt. Tū q2 vt ista eis ꝓficerēt
post mortē: ipsi suis opib⁹ dū viuerēt meruerūt
ꝛ ita sua fecerūt: q2 suis ꝓcedētib⁹ meritis red-
dunt̄. De quo btūs Aug. in enchi. c. cix. Eis scꝫ
defunctis ꝓsunt hec: q̄ cū viuerēt vt hec sibi post
ea ꝓdesse possent meruerūt. Et seq̄t̄. Hic oīe
meritū cōparat̄ quo possit post hāc vitā releua-
ri q̄spiā vel grauari. Nemo aūt speret q̄d hic ne
glexit: cū obierit apud deū ꝓmereri. Nō igr̄ ista
q̄ ꝓ defunctis cōmēdādis frequētat ecclīa: illi
aplīce sunt aduersa sule qua dictuꝫ est. Oēs eīn
stabim⁹ āte tribunal xpī: vt referat vnusq̄sqꝫ ẜꝫ
ea q̄ ꝑ corp⁹ gessit: q2 ēt h̄ meritū sibi vnusq̄sqꝫ
dū in corpe viueret cōparauit: vt ei possent illa
ꝓdesse. Tū q2 op⁹ q̄d ꝓ aliquo fit: efficit̄ ei⁹ ꝓ q̄
fit: appropriat̄ eīn ei ꝑ intētionē faciētis. Tum
q2 q̄d est ei⁹ q̄ vnū mecū est: quodāmō ꝛ mecum
est. Vñ nō est ꝯtra diuinā iusticiā: si vnus fructū
accipiat de operib⁹ factis ab alio q̄ vnū secū est August.
in charitate: ꝛ maxime ꝓ eo factis. Nā ꝛ ẜm hu-
manā iusticiā cōtingit: vt satisfactio vni⁹ ꝓ alio
acceptet̄: vt vult btūs Tho. in quarto scripto di
stin. xlv. q. iiii. Et ita oēs autoritates allegate q̄
de ꝓprio operib⁹ loquūtur: que quisqꝫ gessit in
corpore: sunt predictis cōsentanee ꝛ nullaten⁹
aduerse. ¶ K Autoritas etiā beati Hiero. de
tribunali extremi iudiciū loquit̄: i illo eīn finali

iudicio vt dictū est:cessabunt orōnes sanctorū.
Uel p onus suū intelligit qđ quisq; meruit: me
ruit aūt decedēs in gratia:vt ei pficerēt viuorū
suffragia. Non ergo iob:daniel: aut noe rogare
poterūt vt noua merita pseqnant defuncti. Pnt
aūt rogare vt pcedētib⁹ meritis hec reddantur
Uel vt Gratian⁹.c.allegato dicit:verba hierony
mi de impenitētib⁹ accipiēda sunt. De quib⁹ p
ps. xlviii pheta. Nō dabit deo placationē suā:nec preciū
redēptiōis aie sue:t iō frater nō redimet eū:sed
laborabit ī eternū. De aliis aūt itelligi non pōt
Hec gratian⁹. Nec obstat qđ Eccs.ix.dr. Mor
tui nō hnt partē in h̄ seculo:neq; in opere quod
sub celo gerit:q: vbū hoc est cōtionatoris: veri
tatē nō determinātis vt pz ex textu. Etiā lz mor
tui nihil habeāt de opere qđ fit in hoc seculo p
coopationē ppriā(q: h̄ seculū excesserūt)hnt tn̄
aliqđ de fructu qui opa cōsequit. Ad instar quo
rundā mercatorū societatē adiuuicē habentiū:
q participāt aliqđ de lucro p suos socios:q labo
rādo discurrūt p mūdi partes:cū ipsi domi resi
deant t quiescāt. Sic t eiusdē corporis mēbra:
licet nō oia in eodē officio laborent:fructum tn̄
laborū singulorū oia participāt. Quāuis eñi ma
nus nō digerāt sed stomachus:nec cibos in os
inserat stomachus sed man⁹:tn̄ nō sibi tm̄: sed
oibus mēbris stomachus digerit:t toti corpori
manus cibū inserūt:t pedes totū corp⁹ portāt:
oculi toti corpori vident tc. Ita eiusdē corporis
mystici eccl'ie scz mēbra:tā ea q trāsierūt:q̄ illa
q supersunt cōicant:neq; defuncti desinunt esse
mēbra eccl'ie:q: capiti charitate sunt vniti:t nō
pcisi sicut charitate nudati:igit participare pñt
fructū suorū mēbrorum. ¶ Z Ad rationes. Ad
primā patet q nō est cōtra iusticiā dei q vnicui
q; fm ppria merita retribuit:q: fm pdicta op⁹
qđ pro aliquo fit:efficit ei⁹ pro quo fit:vt statim
supra dictū est. ¶ Ad scđam dr ad minorē: q ve
rū est q nullus punit p malis alterius:que nō
aliquo mō sunt sua. Nā iuste aliqs p malis alio
rū:qui aliquo mō per occasionē: cōsensum aut
Exo. xx. aliā cōionem etiā ad eū pertinēt:vñ dr Exo.xx.
Ego sum dñs de⁹ tuus fortis zelotes: visitans
iniquitatē patrū in filios:in tertiā t quartā ge
nerationē eorū qui oderūt me. Ita etiā null⁹ iu
ste bonū cōsequit ex bono alteri⁹ nihil oīno ad
se ptinētis:secus vbi est aliqua cōio eorū aut cō
iunctio:vt in pposito. Uñ vbi supra sequit. Fa
ciēs misericordiā in milia his q diligūt me:t cu
stodiūt precepta mea. Uñ auferre aliqđ qđ sibi
debet directe iusticie repugnt. Dare aūt aliqđ ei
Mat. xx cui nō debet:actus est liberalitatis:t iusticie nō
repugnat: lz iusticie metas excedat. Ad qđ facit
illđ Mat.xx. Amice nō facio tibi iniuriā. nōne
ex denario diurno cōuenisti mecū:tolle qđ tuū est
t vade:volo aūt huic dare sicut t tibi. ¶ Ad ter
tiā negat maior. Nō eñi p oia sic est de laude et
merito:nā laus nō dat alicui nisi fm ordinē ad
actū quo aliqs bene disponit. Et q: nullus di
sponit ex opere alterius:ideo ex opere alterius
null⁹ laudat nisi p accidēs:p quāto ipse aliquo
mō:operū illorū est cā:cōsiliū:vel pbens auxiliū
aliquo mō inducēdo:sed opus qñq; est merito
riū alicui:nō ex dispositiōe quā iā habet:sz quā
tū ad aliqđ pñs dispositionē vel statū ei⁹: vt di
Sāctus. cit Tho. Uel pōt dici breui⁹ q opus suffragii est
Thom. volūtariū volūtate ācedēte. Uult eñi quilibet
iustus iuuari post hāc vitā suffragiis superstitū.
¶ Ad quartā dr fm scđm Tho. q aie in purgato

rio existētiū quātū ad aliquid sunt in termino:
quātū ad aliquid ī via. In termino sunt quantū
ad meritū premii essentialis:t quantū ad certi
tudinē stat⁹ btitudinis t miserie:t quātū ad hoc
via eorū est circūscepta:vt nō possint vlteri⁹ p ali
qua opa trāsmutari quātū ad statū adipiscende
felicitatis. Sunt aūt in via quātū ad hoc q nō
dū apprehēderūt finale pmiū t vltimā retribu
tionē ad quā ābulant p cōtinuā satispassionem
p penis. Et quātū ad hoc via eorū nō est circūsce
pta:quin possint ab aliis iuuari. ¶ Nec ptra il
lud est vbū apli. Post hoc iudiciū:q: siue loqua
tur de vli in fine seculi:siue de particulari iudi
cio statim post mortē celebrādo:intelligit de iu
dicio finalis retributiōis:t quantū ad illud aie
iuuari nō pñt viuorū suffragiis. Uł pōt dici q iu
dicio particulari nō solum iudicat quā retribu
tionē ppetuā habitur⁹ sit hō:sz etiā qb⁹ purga
tiōib⁹ (attētis suffragiis futuris)pueniet ad fi
nalē retributionē. ¶ Ad qrtā dr:q minor non
est vera. Ostēsum eñi est q mortuorū t viuorū est
cōicatio quātū ad opa vite spūalis:tāq̄ mēbrorū
eiusdē corporis charitatis nexu vnitorū. Pbs vo
loquit de cōicatiōe operū ciuiliū:q nō est eorū
q sunt extra vitā ciuilē quā excesserant mortui:
nō aūt vitā spūalē grē qua etiā mortui in xpo vi Dubium
uūt. ¶ M De scđo pncipali:scz quib⁹ psint vi Rñsio ad
uorū suffragia: an solū existētib⁹ in purgatorio dubium
an etiā existētib⁹ in īferno. Nā q btitudinē ade
pti sūt:his nō īdigēt. Ad hoc dubiū rñdet btūs
Aug. in suo enchi.c.cix.t allegat magr dist.xlv.
li.iiii. Nō eñi īngr olb⁹ psūt:scz eccl'ie suffragia.
Et qre nō olb⁹ psunt:nisi ob dñaz vite quā qsq;
gessit ī corpe:pmisit. Hec eis psūt:q cū viuerēt:
vt hec sibi postea pdesse possent:meruerūt. Est
eñi qdā viuēdi modus:nec tā bon⁹ vt nō reqrat
ista p⁹ mortē:nec tā mal⁹ vt ei nō psint ista post
mortē. Est vo talis ī bono:vt ista nō reqrat: et
est rursus talis ī malo:vt nec his valeat cū h̄ vi
ta trāsierit adiuuari. Primi horū dñr mediocri
ter boni t mediocriter mali:scđi valde boni:ter
tii valde mali. ¶ Ex qb⁹ elici pñt tres ppōnes
ad dubiū rñsiue. Pria. Eccl'ie suffragia p defun
ctis post mortē ipēsa nō psunt btis. Et nota qđ
dr suffragiū. Nā suffragiū de sui ratione ipoztat Suffra
quādā auxiliationē q ꝯpetit īdigētī:scz ei q defe gii quid
ctū patit. Et ideo qlius opib⁹ meritoriis viuorū ipoztat.
crescat gaudiū accidētale beatorum:non tn̄ pro
pter hoc dñr suffragia respectu beatorū: opera
bona viuorū. Sic itellecta ppositio patet:q: hec
ipsi nō reqrūt:cū his nō indigeant:habent eñi
quicquid volūt:et nullius indigēt. De quib⁹ in
ser. de vbis apli idē Aug. ait:t habet de ce. mis.
Cū marthe. Iniuriā facit martyri qui orat pro
martyre. Et pari rōne iniuriā facit cuilibet alte
ri btō pro ipso orans:q: oēs sunt in statu nō de
ficiēte:sz in statu btitudinis t sufficiētie. ¶ Se
cūda ppositio. Suffragia eccl'ie psunt defunctis
in purgatorio carceratis. Patet:q: tales sunt q
ea requirūt:idest desiderant t eis pdesse possūt
nā in penis detinent a quib⁹ liberādi sunt:quo
rū liberatio pōt per eccl'ie suffragia accelerari.
Itē aliqui defuncti suffragiis iuuari pñt: sz nul
li potius q illi vt patet ex vbis Aug. Illi eñi me
ruerūt dū viuerēt:vt post mortē iuuari possint.
Quō meruerūt:p hoc certe q māserunt in vni
tate eccl'ie p charitatē:in qua finaliter decesse
rūt:ppter qđ manserunt membra eiusdē corpo
ris xpi cui⁹ t viuis:iō in bonis spūalib⁹ cū viuis

cõmunicãt:vt dictũ est in precedẽti dubio. Me-
ruerũt autẽ merito cõditionato leberari a penis
si aliq̃ opera pietat(z sacrificiũ altaris pro ipsis
exhibeãt: qd si nõ fiat: penã illã sustinebũt quo-
usq3 satis patiãtur ſm eoꝝ quãtitatẽ peccatoꝝ.
Meritũ igit̃ illud nõ est aliud nisi perseuerãtia
finalis in charitate:per quã manẽt in statu in q̃
possunt alioꝝ viuorũ scz operibus cõicare: ⁊ sic
per ea in penis releuari. ¶ n Tertia proposi-
tio. Quibusdã defũctis perpetue dãnatiõi ascri
ptis:viuoꝝ pietates nõ proficiũt: qui in suis pe
nis nullis poterũt suffragijs releuari. Patet per
Augusti-nus. illud Aug. Pro valde malis:etsi nõ sunt adiumẽ
ta mortuoꝝ: qualescũq3 viuoꝝ ꝯsolatiões sunt.
Utrũ autẽ vllo dãnatoꝝ suffragijs viuorũ iuuari
possunt: opiniões sunt apud doc. Sunt enĩ qui
in predicta btĩ Aug. autoritate quatuor mẽbra
faciũt. Naz sicut duo sunt genera electoꝝ: valde
boni ⁊ mediocriter boni:sic duo sunt gña repro
boꝝ:valde scz mali ⁊ mediocriter mali:⁊ ſm hoc
primã partẽ autoritatis btĩ Aug. distinguũt in
duo mẽbra:intelligẽtes per mediocriter bonos
eos qui sine mortalib⁹ in charitate decesserũt:
cũ debito tñ satisfaciẽdi pro venialib⁹ pctĩs aut
mortalibus quoad culpã remissis:⁊ de his acci-
piũt illud Aug. ꝙ est q̃dã modus viuẽdi nõ tã bo
nus vt nõ reqrat ista post mortẽ. Per mediocri
ter aũt malos intelligũt decedẽtes in fide catho
lica informi:cũ mortalibus licet tñ nõ grauissi-
mis: ⁊ ideo dãnati. de quibus accipiũt id qd in
Aug. seq̃tur. Nec tã malis vt eis nõ prosint post
mortẽ. Illis dicũt valere suffragia:non vt aliqñ
nõ puniant̃ siue vt liberẽt̃:sed vt min⁹ puniant̃.
Et ad hũc sensuz retorquẽt verba q̃ subdit Aug.
autoritate.ſ.alleg. Quibus aũt prosunt aut ad
hoc prosunt vt sit plena remissio:aut certe vt to
lerabilior fiat ipsa dãnatio. Primũ referunt ad
mediocriter bonos scz existẽtes in purgatorio.
Scdm ad mediocriter malos scz existẽtes in in
ferno. Alõ enĩ quõ dixisset Augu. vt tolerabilior
sit eoꝝ dãnatio:⁊ nõ poti⁹ vt tolerabilior sit eoꝝ
purgatio? Ualde autẽ mali quibus nõ prosunt:
sunt infideles:idolatre:gẽtiles:iudei: heretici ⁊
pessimi ac obstinatissimi christiani: de quib⁹ in
Gregori⁹ telligũt illud btĩ Greg. ad bonifaciũ. Cõgruit vt
sacerdos pro mortuis catholicis mẽoriã faciat
⁊ intercedat:nõ tñ impijs (quãuis christiani fue
rint) tale q̃d agere licebit: ⁊ hãc opinionẽ tenet
gl.xiij.q.ij.Tãs.⁊ in ca. Cũ marthe.de cel.mis.
¶ O Et põt hec opinio quibusdã ratiõib⁹ mu
niri. Primo q: hi pro quib⁹ machabeus misit hie
rosolymã duodecĩ milia drachmas argẽti vt.ſ.
alleg.est:fuerũt in inferno:q: in mortali decesse
rũt: qm̃ ꝯtra legẽ de donarijs idoloꝝ acceperũt
furtiue sub tunicis abscõdentes. ¶ Itẽ in vitis
patrũ de scõ machario legit̃ ꝙ caput cuiusdã in
uentũ in via: ad preces ei⁹ respõsuz dedit:ꝙ fue
rit sacerdotis gẽtilis dãnati:⁊ tñ ꝯfessus est se ex
alios oratiõe machari iuuari. ¶ Itẽ dam.i ser.
narrat btm̃ Greg. pro traiano gẽtili orãtẽz vocẽ
diuinit⁹ allatã audisse. Uocẽ tuã audiui:⁊ veniã
traiano do:cui⁹ rei ait testis est oriẽs ⁊ occidẽs.
Sed ꝯstat traianũ dãnatũ fuisse:⁊ q: gẽtilis erat
⁊ q: multoꝝ martyrũ sanguinez fudit:vt ibidẽ di-
cit Dam. ¶ Itẽ suffragia viuis valẽt in mortali
pctõ existẽtibus:ergo ⁊ defunctis in mortali dã
natis:pl⁹ enĩ valet defũctis q̃ viuis:vt vult Dio
ny.c.vlti.eccle.hierar. ¶ Itẽ pena dãnatoꝝ põt
augeri per mala opa viuẽtiuz:sicut dicit Aug. ꝙ

ignorat̃ pena acciñ:q: nescit̃ quot ei⁹ errores sunt
subuertẽdi:ergo ⁊ minui põt per bona opa viuẽ
tiũ inter q̃ sunt suffragia: qm̃ pronior est de⁹ ad
miserãdũ q̃ ad puniẽdũ. ¶ p Ad q̃d autẽ pro- Suffra-
sint dãnatis suffragia: sequẽti dubio reseruãdũ gia ad q̃d
foret: q: tñ hic occurrit materia nũc ꝓseq̃mur. ꝓsint dã-
Et de hoc tãgit Alber. circa hũc textuz canonis natis.
q̃tuor opi. Prima est ꝓpositini:⁊ Aug. de anchona
i de potẽte ecclesiastica:⁊ glose allegate:ꝙ suffragia
facta ꝓ dãnatis mediocriter malis ꝓsunt ad di
minutionẽ pene: tollũt enĩ aliq̃d de pena nõ vt
liberent̃:sed vt min⁹ puniant̃. ¶ Et si cõtra hoc
arguit̃ sicut ipsi arguũt: et ponit glosa allegata.
Pono ꝙ certũ op⁹ pietat(puta elemosyna tollat
cẽtesimã ptẽ pene ei⁹ ꝓ quo fit: ergo si fiãt cẽtũ
elemosyne ex eq̃li charitate faciẽtis: tota pena
illi remitteret̃:qd negãt sic opinãtes. Rñdet ꝓ-
positin⁹ ⁊ glo. ꝙ in casu posito:scda elemosyna
nõ tãtũ tollit de pena quãtũ prima:secũdũ quã-
titatẽ: sed ſm proportionẽ. Uñ sicut in casu pri-
ma elemosyna tollit cẽtesimã partẽ toti⁹ pene
sic scda elemosyna tollit cẽtesimaz partẽ rema-
nẽtis pene. ⁊ sic de alijs:⁊ q: pena est diuisibilis
in partes eiusdẽ ꝓportiõis in infinitũ:post quã
cũq3 cẽtesimã ablatã adhuc manet partes.xcix.
igit̃ nũq̃ tollet̃ tota pena:⁊ tñ per quodlibet suf
fragiũ sic aliq̃d aufertur: ⁊ fit pena tolerabilior.
¶ Ponit prepositinus exẽplũ in diuisione linee
vel cuiuscũq3 quãtitat(ꝯtinue. Si fit diuisio ꝑ
ptes eiusdẽ quãtitatis:stabit diuisio ad cer-
numerũ ptiũ vt ad duas medietates vel t
tias:vel cẽtũ cẽtesimas:aut mille millesim
bus ablat(nihil manet. Si vo fit diuisio i
eiusdẽ ꝓportiõis:vt pmo auferat̃: medieta
ti⁹:scdo medietas residui:tertio medietas rema
nẽtis:fit ꝓcessus i infinitũ:manet enĩ semp aliq̃d
diuidẽdũ. ¶ Sz ꝯtra hãc rñsionẽ eã iprobando
arguit Alb. ⁊ bñ di. Querat̃ a prepositino q̃ sit cã Alber.
ꝙ scdm suffragiũ min⁹ i quãtitate pene tollit q̃
primũ:cũ i oĩ natura equal̃r agẽtia equal̃r tollãt
⁊ abijciãt de passiuo. Pñt aũt sequẽtia suffragia
cẽ eq̃lia prio:q: ꝓcedere pñt ex eq̃li charitat(fer
uore ac deuotiõe: ⁊ cũ nulla põt assignari cã rõ-
nabilis:neq3 dictũ illõ ex autoritate ꝓcedit:eadẽ
facilitate ꝯtẽnit̃ q̃ ꝓbat̃ vñ cã reputat tãq̃ fictio
nẽ in nullo fundatã. ¶ Q Scda opi. est cãtoris
parit̃. ⁊ stephani cãtuariẽñ. q̃ dicũt ꝙ suffragiũ
dãnatis ipẽsuz tollit aliq̃d de pena inferni:⁊ scdz
si fuerit eq̃le primo:tñ quãtũ pmo in casu posito:
ꝯñr ꝯcedũt ꝙ pñt tñ multiplicari eccl̃ie suffra-
gia:ꝙ pena total̃r tollit̃:vel veri⁹ tota suspẽdit̃
q: ꝯñr dicũt ꝙ suspẽsa tota pena:dãnat⁹ iteruz
in easdẽ penas relabit̃:q: nemo liberat̃ a penis
siue relapsu nisi ꝑ grãm diuinã:cui⁹ dãnat⁹ non
est particeps nec susceptiu⁹. Hoc ꝯfirmãt ꝑ dictũ Jo.chry.
Jo. chryso q̃ distinguit ꝙ duplex est misericor-
dia dei. scz liberãs ⁊ relaxãs. Liberãs est q̃ ex to
to indulgẽs liberat:⁊ vt dicit:nõ est sup oĩa opa
dei:q: nõ ẽ sup dãnatos. Misericordia relaxãs
q̃ est citra ꝯdignũ puniẽs:in oĩ iudicio ptẽ pene
relaxat ⁊ nũq̃ totã:⁊ hãc dicit esse sup oĩa opera Jaco.ij.
ei⁹ etiã sup dãnatos:de qua intelligit̃ illud ps.
Oẽs vie dñi mĩa ⁊ veritas. ⁊ illud Jaco.ij. Sup
exaltat aũt misericordia iudiciũ. Ponũt aũt hũc
relapsuz maxĩe fieri post diẽ iudicij:tũc quidem
spũs dãnatoꝝ resumptis corporib⁹ detrudent̃ i
ignẽ eternũ:sine spe oĩs venie. ¶ Sed cõtra il-
los querit̃:q̃ sit causa ꝙ iã liberatus iterũ rela-
bitur in penã:q: apud iustũ iudicem:si aliquis

satisfecit p reo:et iudex satisfactionē acceptauit:
iā iniustū est reū iterū in penā reuocare. Hoc q̄z
dictū minime pbāt. Autoritas q̄z olno imperti
nēs ē pposito. Nō eñ vult Chryso. q ex dei mīa
cōtinuo relaxet aliquid de pena dānatoꝝ postq̄
inflicta est:sed q ex dei mīa nō tanta infligitur:
quantū meruit suo peccato. Punit eñ deꝰ circa
cōdignū. Etiā cōtra istā opinionē allegat Alber
tus autoritates canonis: illā scꝫ Job.xv. de dā-
Job.xv. nato. Nō recedet de tenebris: ramos eiꝰ arefa-
ciet flamma:ꝛ auferet spū oris sui: nō credit er-
rore frustra deceptꝰ q aliquo precio redimēdus
Prouer- sit. Itē Prouerb.vj. zelus et furor viri nō parcet
bio.vj. in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ precibus
nec recipiet pro redemptione dona plurima.
¶ R Ideo est tertia opi. Guil. altisiodorēs. q̄
dicit: q pena dānatorū p ecclesie suffragia nec
minuit nec suspendit: prosunt tamē dānatis vt
tolerabilior sit eorū dānatio:q: per suffragia cō
fortant:vt leuius ferre possint ignis incendiuꝫ.
Sicut quando quis pondere magno grauatus
lassitudine debilitat:si quis in faciē eius fundat
aquā frigidā:ille pondus quod portat in nullo
alleuia[...]r tamen portante ad leuius sustinen-
dū cōfortat et refrigerat:et in hoc sensu dixit di
Luc.xvj. uitē guttā aque petere vt refrigeret. ¶ Sed con
tra hos argui pōt sicut cōtra priores:q: si certū
[...]ffragiū tribuit cōfortationē certi gradus: du-
[...]e suffragiū prestabit duplicē ɔfortatiōis gra
[...]ic possent tm̄ multiplicari suffragia: et per
[...]ortatio:q nihil dānatus sentiret de pena.
[...]eterea cōtra hāc opi. et oēs eiꝰ modos ar-
[...]r q viuorū suffragia dānatis simplr nō pro-
sunt. Primo per verbū abrae q respondit diuiti
aq̄ guttā ad ligue refrigerationē petēti. Chaos
magnū firmatū est inter nos ꝛ vos ꝛc. et premi-
sit. Tu recepisti bona in vita tua: ꝛ similr lazarꝰ
mala. Nūc autē hic ɔsolat:tu vero cruciaris. Ex
quo pꝫ q tantū chaos mediat inter dānatos ꝛ
ceteros q etiā minimū compassiōis suffragiū a
scis ad dānatos nō possit deriuari. Si eñ suf-
fragiū negat a patre abraā iaꝫ domestico dei: et
ɔsimilr a scō lazaro:quō poterit ad eos deriua
ri suffragiū a viatoribus mortalibꝰ potentibus
deficere[...]ca btūs Aug. Si scirē inq̄t pa
Augusti. treꝫ [...] orare pro ipso q̄
pro diabolo.[...].xxj. de ciuita. dei. cap. xxiiij. Si
ecclia esset certa de aliq̄bus hic in vita ɔstitutis
q essent in ignē mittēdi eternū: pro eis nō ora-
ret. Hoc aūt stultū foret ꝛ fatuū pretermittere:
si oratiōibus ꝛ suffragiis viuorū pena dānatoꝝ
aut tolli posset aut minui. ¶ Item btūs Grego.
xxiiij. mora. ꝛ satis cōcordat btūs Aug. loco alle
gato. Eadē causa est: cur nō oretur tūc (scꝫ post
dieꝫ iudicij) pro hoībus eterno igne dānatis:q̄
nūc causa est vt nō oretur pro diabolo angelisq̄ꝫ
eius eterno supplicio dānatis:que etiā nūc cau
sa est q sctī nō orāt pro infidelibus impijsq̄ꝫ de-
functis: q: de eis vtiq̄ꝫ quos dānatos eterno sup
plicio iā nouerūt:ante illū iusti iudicis ɔspectu
oratiōis sue meri tū cassari refugiūt. In inferno
igit dānatis suffragia nō prosunt. ¶ Itē ex Au-
gu. verbis magister dist. xlv. quarti: elicit q qui
sine fide operātē per dilectionē eiusq̄ꝫ sacramē-
tis de corpe exierūt frustra illis a suis:hmōi pie
tatis officia impēdūtur: cuius cuꝫ hic essent pi-
gnore caruerūt: nō mīaꝫ sibi thesaurizātes: sed
irā: sed offices dānati sunt hmōi: quare suffragia
eis a viuis ipēsa nō prosunt. ¶ Seruit ad ideꝫ
ratio duplex. Prima q: iusticie obuiat: manēte
petō:penā illi correspōdēteꝫ minui. Manet aūt
petm̄: nec vnq̄ minuit seu remittit dānatis: q:
remissio peti nō fit nisi per grāꝫ cuius dānati ca
paces nō sunt:neq̄ꝫ habere possunt volūtatē bo
nā:q: obdurati sunt in malo:ꝛ si bonū volūt nō
tm̄ bene: q: semper deficit principalissima finis
circūstātia:ꝛ adest peruersa qua seipsos finē cō-
stituūt: quippe seipsos diligūt super oīa ꝛ odiūt
deū. iuxta illō. Superbia coꝝ qui te oderūt:ascē
dit semp. Si igit dānatus imobiliter manet in
petō:stat imutabilr pena tali petō debita:q: pe-
na ordinat culpā:ne in vniuerso fit dedecus cul
pe sine decore iusticie per penā ordinantis cul-
pā:vt deducit btūs Ansel. ¶ Scōa ratio:subla-
ta cōione viuorū ad mortuos:tollūtur ꝛ mutua
suffragia:sed viuoꝝ ad dānatos nulla est cōio:et
p ɔñs viuorū suffragia ad dānatos deriuari nō
possunt. Sunt eñ dānati extra vinculū charita
tis:scḋm quā solū opera viuoꝝ continuant defun
ctis. ¶ Et addit tertia ratio scḋm sanctū Tho. in.
iiij. scripto dist. xlv. q. v. ar. j. Naꝫ dānati sunt to Thom.
talr in termio quātuꝫ ad animā ꝛ extra viā: reci aquas.
piētes vltimā pro meritis retributionē: sicut et
sctī qui sunt in patria. Quod eñ restat de pena
vel glīa corpis:hoc eis rationē viatoris nō pre-
bet:cū gloria essentialr ꝛ radicalr existat in aīa:
simul ꝛ miseria dānatoꝝ: ꝛ ideo nō potest pena
coꝝ diminui:sicut nec premiū sctōꝝ augeri quā
tū ad gloriā essentialē. Est ergo opinio predicta
vt dicit btūs Tho. vbi supra presūptuosa: vtpo-
te sctōꝝ dictis cōtraria ꝛ vana: nulla autoritate
fulcita: ꝛ irrationabilis:propter ratiōes iā con
tra eā inductas. ¶ S Est igit alia opinio beati
Thome ꝛ ceteroꝝ doctoꝝ cōiter qui tenēt q suf
fragia viuorū nō prosunt dānatis quantuꝫ ad
penas peccatorum pro quibus damnati sunt
quouis modo releuandas: nec quoad penam
damni:neq̄ꝫ quoad penam sensus. Quoad pe-
nam damni: que est carentia visionis diuine
essentie:nam huius pene ablatio nō pōt fieri ni
si per collationē visiōis diuine sicut in aliis pri
uationibus. Siquidē priuatio a subiecto nō tol
litur nisi per positionē habitus oppositi. Nō eñ
ab hoīe aufertur cecitas:nisi per positionem vi
sus. Positio aūt visus diuine essentie beatificat
scḋm illud Johā. xvij. Hec est vita eterna:vt cogno
scant te solū deū verū ꝛc. Cognoscāt inquā cla-
re ꝛ intuitiue:q̄ cognitio visio appellat. Hec q: Job.xv
scḋm quēq̄ꝫ gradū beatificat: sicut et gratia scḋm
quemq̄ꝫ gradum gratificat:ideo scḋm quēq̄ꝫ gra-
dum tollit dānationē. Quoad penā sensus:cōsi
stit in aliquo positiuo reali afflictiuo sensus dā
nati:siue corporis:siue mentis:ꝛ maxime mētis
que scḋm Augusti. xj. de ciui. dei. ca. iij. verissime Augusti
sensus dicitur: qualis est pena ignis ꝛ vermis.
Neq̄ꝫ eñ illa tollitur vel minuit per suffragia vi
uorū in dānato:quantū ad eam q̄ infligit p pec
cato mortali:q: illa est eterna. dicente xpo. Di-
scedite a me maledicti in ignem eternū:qui pa-
ratus est diabolo ꝛ angelis eius. Mat. xxv. Qō Mat
verbū pertractans beatus Aug. xxj. de ciui. dei xxv.
ait. Nimie presumptionis est dicere cuiq̄ ipsoꝝ
eternū suppliciū non futurum:quos deus itu-
ros dixit in suppliciū eternuꝫ. Et Esa. Vermis Esa. lv
eorū nō morietur:ꝛ ignis eorū non extinguetur
¶ Notanter autē dictū est quantū ad penas il-
lorū peccatorū pro quibus dānati sunt scilicet
mortaliū:quia de venialibus peccatis ꝛ morta-

Scotus. libus hic remissio: quoad culpā nō quoad penā
satisfactoriā: tenet Sco. ī suo q̄rto dis. xxi. q. i. ꝙ
eis etiā ī iferno nō debet nisi pena tp̄alis: cū ve
nialis culpa sufficiēter punit pena tp̄ali: ⁊ pena
mortalis eterna: dimisso mortali p̄ penitētiam
mutat in tp̄alē: illa igit tp̄ali soluta nihil rema
net soluēdū. ¶ Qd̄ dictū est̄ ꝓbabile est quoad
pctā mortalia ⁊ venialia hic dimissa: tñ ꝓ veniali
cū quo q̄s morit nō dimisso quoad reatū culpe
nō videt verū: q: cū tale pctm̄ quoad culpā cōti
nuat perpetuo sicut ⁊ mortale: nō pōt tolli pena
manēte culpa. Nō aūt tollit culpa venialis sicut
nec mortalis post hāc vitā in dānatis: q̄b' semꝑ
placet ⁊ nū q̄ displicet culpa: displicentia debite
circunstātionata circūstātia finis: q̄ requirit ad
remissionē culpe. Hāc aūt hēre nō p̄nt obstinati
in iferno: igit nō pōt tolli aut minui pena nō di
missa culpa. Si ergo opinio illa vera est quantū
ad penā hic dimissam quoad culpā posset ꝓba
biliter dici ꝙ quātū ad illa ꝓficerēt dānatis vi
uoꝝ suffragia. Nā cū dānati p̄ illis pctīs possint
satisfacere patiēdo tp̄alē penā ī inferno: ita pro
eis posset quis satisfacere tp̄aliter ī via. Satisfa
ctio em̄ tp̄alis pōt fieri ab vno ꝓ alio. ¶ Verū ꝙ
oppositū eque probabilr̄ pōt sustineri. s. ꝙ stāte
positiōe p̄dicta vn' nō pōt satisfacere ꝓ alio cuꝫ
quo nō hꝫ aliquā cōiōnē. Viuorū aūt cū damna
tis nulla est cōio vt dictū est: nec s̄m p̄dicta ipsi
meruerūt in via vt eis prodessent suffragia post
mortē. Et hoc sentire videt Richar. de me. vi. in
iiii. dis. xlv. q. ii. ¶ T Per hec ad rōnes p̄ie opi
nionis. Ad primā autoritatē Aug. ī enchi. In q̄
se fundant iuristē glosatores: ⁊ q̄dā alii doctores.
dicēdū ꝙ diuisio btī Aug. quā ibi ponit: non est
quadrimēbris: sicut ipsi sentiunt: sꝫ trimēbris.
Nā q̄dē sunt mediocriter boni ⁊ mediocriter ma
li: illi. s. q̄ decesserūt ī grā cū pctō veniali: aut cū
debito pene ꝓ pctīs mortalib' hic p̄ penitētiam
quoad culpā dimissis: nā mediocriter bonus: est
etiā mediocriter mal'. Qd̄ satis clare pꝫ ex ver
Tres mo bis btī Aug. Nā ponit tm̄ tres modos viuēdi: ait
di viuēdi em̄. Est q̄dā viuēdi mod' nec tā bon' vt nō req̄
rat ista. s. suffragia post mortē: nec tā malus vt ei
illa nō ꝓsint post mortē. Ecce prim' mod' viuē
di. Sequit. Est vo talis in bono: vt ista nō requi
rat: ⁊ est rursus talis ī malo vt nec his valeat (cū
hec vita trāsierit) adiuuari. Primū ergo modus
viuādi ꝯtra mētē btī Aug. diuidūt in duos: cum
sit tm̄ vn' modus viuēdi medi': īter duos extre
mos. Vn' extrem' est talis q̄ nō indiget iuuari.
Ali' extrem' q̄ nō pōt iuuari. Medi' q̄ indiget
⁊ pōt: ⁊ ille est mediocriter bon': q: pōt. ⁊ medio
criter malus: q: indiget iuuari. Itē q̄ est medio
criter bon': aut est aliquātulū mal' vel oīno nō
mal'. Si scdm̄: tūc est valde bon': nihil oīno hn̄s
mali seu debite malicie: culpe nec pene. Si p̄mū
habet ꝓpositū. Sic de mediocriter malo: aut hꝫ
aliq̄d bonitatis: ⁊ sic est mediocriter bonus: aut
nihil bonitatis: ⁊ sic est valde mal'. Et hoc etiā
pꝫ: q: Aug. resumens dictā diuisionē circa finē
ca. itert̄ū ponit tm̄ tria mēbra: vbi dicit. Cū ergo
sacrificia siue altaris: siue q̄rūcūq; eleemosyna
rū ꝓ baptizatis oīb' defunctis offerunt ꝓ valde
bonis gratiarū actiōes sunt: ꝓ nō valde malis:
ꝓpitiationes sunt: ꝓ valde malis: etsi nulla sunt
adiumēta mortuoꝝ: qualescūq; cōsolatiōes vi
uorū sunt. Vbi nō valde malos nominat: quib'
ꝓsunt suffragia: nec īter illos distīguit. Hoc etiā
sentit Durandus in suo. iiii. Absurdū etiā videt
qd̄ illi dicūt: ꝙ valde malos itelligi q̄ fidē nō ha
buerūt: q: paruuli decedētes ī solo originali fi
dē nō habuerūt: ⁊ tñ nō fuerūt magis mali ꝙ fi
deles dānati: q̄ multa mortalia cōmiserunt qd̄
etiā pena ostēdit: cū illi tm̄ pena dāni: isti pena
dāni ⁊ sensus puniunt. Maior aūt pena maiorē
arguit maliciā q: pena correspondet culpe. Etsi
dicerēt ꝙ valde malos itelligi infideliū adultos
q̄ etiā ī infidelitate pctā actualia addiderūt: ⁊ fi
deles grauiorib' pctīs obnoxios: tunc sequit ꝙ
decedētes ī originali tm̄: nō essent valde mali: et
sic ꝓdessent eis suffragia s̄m Aug. qd̄ ē falsum q:
nō hn̄t nisi penā dāni q̄ vt p̄missum est: nec tolli
pōt nec minui: nisi p̄ collationē btitudinis q̄ re
pugnat dānatis. Qd̄ aūt dicit Aug. ꝙ q̄b' ꝓsunt
suffragia: ad hoc ꝓsunt: vel vt sit plena remissio:
vel certe vt tolerabilior sit eoꝝ dānatio. Videt
ꝙ ibi accipit dānatio large: ꝓ qualibet punitio
ne ad quā aliq̄s est iudicat'. s̄m quā acceptionē
includit etiā penā purgatorii. Vn̄ btūs Grego. Grego.
dicit ꝙ eodē igne purgantur boni: quo reprobi
puniunt. Et in aliis cōib' locutionib' dicimus
aliquē condēnari ad certā pecuniariā penā: siue
ad aliqd̄ tp̄ale suppliciū. ¶ V Ad illud de ma
chabeis dicē dū s̄m Tho. vel ꝙ illa donaria inuē
ta sub tunicis mortuorū nō fuerūt accepta ī re
uerētiā idoloꝝ: sꝫ iure belli eis debebant: tñ per
aliqualē auariciā venialiter peccauerūt: iō non
fuerūt in inferno: ⁊ ita suffragia eis poterāt va
lere. Vel ꝓbabili': ꝙ in ipsa pugna videntes sibi
imminere periculū: pctm̄ suū cognouerūt et pe
nituerūt: s̄m illud ps. Cum occideret eos quere
bāt eū: ⁊ ita pctm̄ remissum fuit p̄ penitētiā: et p̄ ps.
ꝯn̄s nō fuerūt in inferno: sed purgatorio. ¶ Ad
aliud de scō machario ⁊ capite inuēto: dicendū
ꝙ illud adiutoriū nō erat ad pene diminutionē:
sed ad hoc solū vt ibidē dr̄ ꝙ eo orāte cōcedebat
eis vt mutuo se viderēt: ⁊ in hoc aliqd̄ gaudium
nō verū: sꝫ phātasticū habere dicunt: dū implet
illud qd̄ desiderāt. Sicut ⁊ demones gaudere di
cunt: dū ad pctā ptrahūt holes: q̄uis p̄ hoc eoꝝ
pena nullatenus minuat. Sicut nec angeloruꝫ
gaudiū minuit: dū nr̄is malis ꝯpatiūtur. ¶ Ad
illud de traiano pōt dici ꝙ ad preces btī Grego.
traianus fuit ad vitā reuocat'. et ad statū viato
rū: ⁊ ibi gratiā ꝯsecutus: ꝓ quā pctōꝝ remissio
nē obtinuit: ⁊ p̄ ꝯn̄s immunitatem a pena: sicut
apparet in oīb' illis q̄ fuerūt miraculose resusci
tati: quoꝝ plures ꝯstat idolatras ⁊ dānatos fuis
se. De his oīb' silr̄ dicere opꝫ ꝙ nō erāt in infer
nū deputati finaliter: s̄m p̄sentē iusticiā ꝓprioꝝ
meritorū: sꝫ s̄m superiores causas quib' p̄cui
debātur ad vitā reuocādi: de eis aliter disponen
dū erat. Et ita definitiua ⁊ irreuocabili sentētia
traianus dānat' non fuit: q̄ sola facit quē dāna
tū. Vel dr̄ ꝙ aīa traiani fuit simplr̄ liberata per
absolutā dei potentiā. Qd̄ autē dr̄ aīas dānato
rū iuuari nō posse: intelligit s̄m legē cōem. Vel
dicūt alii: ꝙ aīa traiani nō fuit simplr̄ liberata
a pena inferni: sed pena eius fuit suspēsa ad tp̄s:
scꝫ diē iudicii. Nec tñ opꝫ ꝙ hec fiant oībus per
suffragia eccl̄ie: q: alia sunt q̄ legi cōi accedūt: et
alia q̄ singulariter ex priuilegio alicui ꝯcedunt.
Alii dicunt ꝙ liberat' fuerat a pena sensus non
dāni. Sed qualitercūq; dicatur: hec duo stabūt.
Primū ꝙ de potētia obsoluta de' posset omnes
dānatos beatificare. Scdm̄ ꝙ de lege communi
in inferno nulla est redēptio: neq; quoad pene
oblationē: neq; eoꝝ diminutionē: et hoc quoad

peccata in via nō dimissa. ¶ X Ad penultimū dr ꝙ quantū ad hoc magis acceptat suffragium pro mortuo ꝙ ꝓ viuis in mortali existentibꝰ: q: magis indiget: cū sibi nō possint auxiliari: sicut viuus pōt. Sed quantū ad hoc viuus est melioris cōditionis: q: pōt trāsferri de statu pctī mortalis ad statū grē: qd de mortuis fieri nō pōt: iō nō est eadē rō orādi pro mortuis ꝛ viuis. Et est aliqua rō orādi ꝓ viuis existentibꝰ in mortali: q̄ nō habet locū in mortuis. ¶ Ad vltimum negetꝰ ꝯña: q: nō est sile. Tū q: dānati pena augeri pōt manēte sua difformi volūtate: q: punit citra cōdignū. Sed ea manēte pōt minui q: vt dictū est manēte culpa: pena illi correspōdēs culpe: non pōt tolli aut minui ſm diuinā iusticiā: penā pro culpa ordinantē. Sed culpa in dānatis semper manet: scꝫ volūtas ꝑuersa cōtra deū. Ideo sicut opus bonū ab alio factū: et ad suffragiū dānati ordinatū: nō minuit eiꝰ penā: multominus per opus bonū qd q̄s facit nō ꝓ ipso: sꝫ occasionalr ex eiꝰ doctrina ipse iuuari pōt. Tū q: pena infligitur arrio ꝓ ꝑuersa sua doctrina: q̄ merito augetꝰ ꝓpter nouū malū ex ea cōsequēs: sꝫ propter sanā doctrinā quā dānatꝰ reliquit in terra non punit: ergo ex bonis sequentibꝰ nulla pena minuit. ¶ Uel breuiter dr ꝙ iō nō est sile: q: dānatus est in statu in quo pena eiꝰ nō pōt minui ꝓpter volūtatis obstinationē. pōt aūt augeri: q: nūꝙ pōt vsq: ad ꝯdignū: ſm iusticiā dei strictissimā puniri.

obiectio ¶ Sz dicis: ꝙuis nulla pena tali remittit: tñ aliqd bonū sibi cōferendū est propter bona q̄ occasione suoꝝ precedentiū operū fiūt. Sicut btitudo accidētalis scrōꝝ augetꝰ propter

Rñsio ad obiectionem. bonū qd ex eoꝝ occasiōe agit. Rñdetꝰ ꝙ sicut merita eterne vite (quibꝰ dānatꝰ meruit: dū in grā fuit) ꝑ pctm̄ mortale supueniēs moriuntur: nec aliqd premiū ꝯsequunt post mortē in btitudine: ꝓpter pctī mortalis obicē: quē volūtarie obtendit: ꝛ qui impediunt ne cōsequantur btitudinē: ac premiorū ipsis meritis correspōdere debentiū se reddiderūt incapaces: ita ꝛ premioꝝ accidentaliū. Uñ nullū bonū irremuneratū nisi is qui remunerari deberet: impedimētū remunerationis spōte hberet: sicut ꝛ in ꝓposito. ¶ Uel pōt dici ꝙ si dānatꝰ bona remunerāda facit: deꝰ futuroꝝ presciꝰ illa retribuit in pñti vita. Unde dixit abraā diuiti refrigeriū petenti. Fili recor. q: rece. bona in vi. tua. Nō sic in beatis: i quibꝰ radix boni spūs manet. s. charitas: iō sunt maioris boni capaces. In dānatis aūt manet iniquitas ꝛ ꝑpetuū dei odiū immobiliter ꝑseuerās: ꝓpter qd capaces sunt maioris pene: ꝛ iuste ab oī dei spūali dono ꝛ bñficio nouo cōferendo sunt seclusi. Uñ ꝓceptū est ministris parabolice: vt hominē sine nuptiali veste ad nuptias ingressum ligatis manibꝰ ꝛ pedibꝰ ꝓiiceret in tenebras exteriores: ꝑ qd significat desertio dānati ab omni subsidio et suffragio: et immobilitas in malo. ¶ X ponit tñ Arb. vnū modū: quo vt dicit sustineri posset suffragia eccl̄ie valere dānatis: vñ dicit ꝙ vermis cōsc̄ie de tribꝰ remordet. s. de pctō a seipso cōmisso: scdo de bono a seipso omisso: et tertio de bono cuiꝰ ipse potuit esse cā vt fieret ab altero. De primis duobus: q: preterita sunt: nulla est pene mitigatio. De tertio ꝛ crescit ꝛ mitigatur. Si eñ ꝑ malū suū cā est mali in alio: totiēs crescit vermis: quotiēs crescit ꝛ dilatat malū illud in aliis quos inuoluit. Si aūt cā fuit vt bonū fieret ꝑ alios: totiēs decrescit vermis quotiēs bonū illud multiplicat. Decrescit: intelligēdo nō quantū ad tristitiā vermē cōsequētē que insuit: sed a tristicia: q̄ infieret si bonū illud non multiplicat. Per hoc autē nulla pena minuit: sꝫ aliqua pena accidētalis: ne fiat: impedit. ¶ Sanctus Tho. etiā tāgit vnum moduꝫ quo suffragia pñt ꝓficere dānatis: nō quātū ad pene interruptionē vel diminutionē: sꝫ quia ex huiōi suffragiis: eis aliqua doloris materia subtrahit: que eis adesse posset: si ita se abiectos cōspicerent: ꝙ sui ꝓ eis nullā curā haberēt sꝫ hoc ipsum beatꝰ Tho. reprobat: q: ſm cōem legē ibi sunt spiritꝰ defunctoꝝ: vbi nō vidēt q̄cunqꝫ agunt aut eueniūt in ista vita: vt dicit Aug. in de cura ꝓ mortuis agenda. Qd precipue verū est de dānatis: ꝛ ita nō cognoscūt qñ ꝓ eis suffragia fiūt: nisi supra cōem legē aliquibꝰ dānatoꝝ illud reuelaret: qd oīno incertū est. Uñ tutius est inquit: simplr dicere ꝙ suffragia nō prosint dānatis nec ecclesia intēdit ꝓ eis orare: vt ex autoritatibꝰ īductis apparet. Cui cōsonat illud Eccl̄s. ix. Quodcūqꝫ facere pōt manus tua instanter operare: q: nec opꝰ: nec rō: nec sapiētia: nec scientia erūt apud inferos: quo tu properas. Et tñ de illo dubio. Eccl̄s. ix

¶ Lectio. lvij. A

Uncde tertio principali scꝫ quibꝰ suffragiis aīe defunctorum iuuari possint: et si pluribꝰ que horum magis prosint. ¶ Ad primam huius questionis partem beatus Gregorius ad Bonifacium (vt. xiij. q. ij. anime. recitatur) quatuor suffragioꝝ gñā annumerat: ait Gregoriꝰ eñ. Anime defunctoꝝ quatuor modis soluunt: aut oblationibꝰ sacerdotū: aut precibus scrōꝝ: aut charoꝝ elecmosynis: aut ieiunio cognatoꝝ. ¶ Per oblationes sacerdotum misse celebratio accipitur. Per orationes scroꝝ cuiuslibet boni hois: siue in via: siue in patria existentis deuota pro defunctis obsecratio. Elecmosyna autē per quēcūqꝫ fiat: dr elecmosyna chari: q: charus est qui beneficiū impendit. Signum eñ dilectiōis exhibitio est operis: ſm eundē hom. xxx. Sic a quibuscūqꝫ fiat ieiunia: aut alie corporis afflictiones: cognati sunt eorū pro quibꝰ fiūt: carnales vel spūales. Dicit nēpe cognatꝰ quasi connatus: q: vi amoris ei agglutinat: ꝛ quasi cōnascit aīe defuncti tāꝙ veri amici. ¶ Sūt autē hi quatuor modi generales: ad quos oēs alii reducuntur. Uñ ad ieiunium oēs carnis afflictiones: vt vestiū asperitas: discipline: peregrinatio: labor corporalis: ꝛ quecūqꝫ ad corporis afflictionem assumunt ptinēt. Ad elecmosynas reducunt oīa opera mīe: corporalia ꝛ spūalia. Ad orationē reducunt oīa spūalia exercitia: vt meditatiōes scrē grārū actiōes: theologie studiū ac ꝯtēplatiōes. Ad oblatiōes sacerdotū oīa sacrificia ꝛ oblationes: q̄ īmediate deo aut cultui diuino ac eccl̄ie ministris applicant: vt sūt oblatiōes pecunie: cereorum: aīalium: ornatū: ꝛ similiū. Beatꝰ vō Aug. in lib. de cura pro mortuis agenda (et habetur xiij. q. ij. non estimemus) tria annumerat: omittens ieiuniū cognatorū: vñ ait. Nō estimemꝰ ad mortuos ꝓ quibꝰ curā agimꝰ ꝑuenire: nisi qd ꝓ eis: siue altaris: siue orationū: siue elecmosynarū sacrificiis solēniter supplicamꝰ: ꝛ sequit. Corpori aūt hūano q̄cq̄d impēdit: nō est presidiū salutis: sꝫ hūanitatis officiū: ſm effectū (ait aplꝫ) qꝫ Aug.

nemo vnq̄ carnē suā odio habuit. Ad hoꝝ intel
Ephe.v. lectū notandū q̄ (vt docet btūs Tho. in quarto
scripto. di. xlv. q. vj. arti. j.) suffragia viuoꝝ pro
sunt defunctis s̄m q̄ vniūtur viuētib⁹ charitate
ꝛ s̄m q̄ intētio viuētiū refert ad mortuos. Et id
vniuersa opa p̄nt suffragari mortuis q̄ pertinēt
ad cōicationē charitatꝭ: vel ad directionē ī alte
rū intētionis. Ea propter vniuersa opa bona q̄
ex charitate fiūt: oīa quoqꝫ que ex intētiōe et in
tuitu subueniēdi (q: quasi pro illis ex psonis de
functoꝝ) fiūt eis proficiūt. Ad charitatē aūt p̄ce
cipue eucharistie oblatio ptinet: q: est sacr̄m ec-
clesiastice vniōis: ptinēs illū in quo tota ecclesia
vnit ꝛ solidat scꝫ xp̄m: vn̄ eucharistia est q̄si q̄dā
charitatis origo seu vīculū. Elecmosyna ṽo ad
charitatē ptinet tāq̄ ei⁹ effect⁹: est em̄ p̄cipu⁹ ei⁹
effect⁹. Sic ista duo eucharistia ꝛ elecmosyna ex
parte charitatis precipue mortuis suffragātur.
Euchari ¶ Ex parte ṽo intētiōis ī mortuos directe p̄ci-
stia ꝛ elee pue valet orō: q: s̄m suā rōnē nō solū dicit respe
mosyna ctū ad orātē sicut cetera opa: sed directi⁹ ad eū p
ex parte quo orat. ¶ Ieiuniū vero qr in rōne sua nō cōti
charitatꝭ net qd̓ ad charitatē: vel ad intētiōis directionē
precipue ptinet: sꝫ hec sunt ei q̄si extrīseca ꝓpter qd̓ ēt Au
mortuis gu. non posuit: id ad vtrūqꝫ pōt reduci. Et qr ex
suffragāt charitate pōt assumi: et qr corpis afflictiuuꝫ est:
pōt: tāq̄ penale opus satisfactoriū pro penis de
fūctoꝝ ex eorūdē psonis dn̄o offerri. Et h̓ respe-
ctu trib⁹ predictis s̄m Aug. positis annūerauit
Greg. ieiuniū: quasi suffragij genus quartū. Nec
incassuꝫ: qm̄ cū aīe in purgatorio nō nisi satisfa-
ctorias penas soluūt: qb⁹ soluēis: suffragiis nō ī
digēt: multū iuuant dū pro eis opus penale (q̄le
est ieiuniū) deo offert. Opus em̄ penale eo q̄ pe
nale satisfactoriū est. ¶ Ex his patet respōsio ad
p̄mā partē questiōis: scꝫ qb⁹ suffragijs aīe defun
ctorū iuuari p̄nt. Vn̄ respondetur breuiter q̄ oī
bus operibus bonis: nā oīa opa bona fieri pos-
sunt ex charitate. Sic etiaꝫ oīa opera bona p̄nt
eis applicari ex intētiōis directiōe. Pōt em̄ q̄d-
cūqꝫ opus fieri ea intētiōe: vt prosit spiritib⁹ de
functoꝝ. ¶ B Pro rn̄sione ad secūdā partē. q.
scꝫ q̄ opa magis prosint liberandi defunctoruꝫ:
Aduertēdū q̄ suffragia habēt effectū vel ex gene
re opis: vel ex dispositiōe operātis. Ex p̄te ope-
ris illa p̄cipue vel magis suffragant defunctis: ī
quibus cōcurrūt plures vel pauciores rōnes de
supradictis. Ex operāte vero illa magis pficiūt
que ex persona magis accepta (propter maiorē
charitatē aut deuotionē aut aliā dispositionē: ꝛ
maius meritū operātis) ipēdunt. Meritū dico
vel operātis psonale vel ecclie toti⁹ gn̄ale: cuius
psonā operās ī suo ministerio rep̄sentat vt tāgit
Sco. ī suo q̄dli. q. xx. circa principiū. ¶ Itē pōt
opus suffragij valere vel ex p̄te operātis princi-
palis tale op⁹ fieri pcurātis: vt testatoris: funda
toris vel alteri⁹ opus fieri mādātis: petētis vel
ordinātis. Uel ex p̄te op⁹ hm̄oi exequētis: vt te-
stamētarij amici familie opus faciētis ꝛc. Hanc
distinctionē alij sic exprimūt ꝛ in idē redit: Suf
fragioꝝ quedā pficiūt ex operāte tm̄: alia ex ope
re operato: alia simul ex opere opato ꝛ operāte.
Ex operāte tm̄ q̄ ex sola dispositiōe ꝛ acceptatio
Attende ne agētis acceptant a deo vt sacrificia ve. test. et
hanc de opa nō priuilegiata q̄ quisqꝫ ex spōtanea volun
suffragiō tate operat. Ex opere operato q̄ ex ip̄o opere ex
distictio- hibito ēt circūscripta dispositiōe operātis quā-
nem. tū ad ei⁹ esse acceptū h̄nt suū effectū: vt est sacrifi
ciū altaris ꝛ ecclesie sacramēta: q̄ effectū h̄nt ex
institutiōe xp̄i: nō ex dispositiōe, ministri offerē-
tis vel dispēsantis: de quo. d. lec. xxv. ꝛ ī alijs plu
rib⁹ locis. Sicud est ipiū sentire de orōne dn̄i-
ca: de horis canonicis ꝛ alijs orōnib⁹: q̄s ecclia
dicēdas istituit: q̄ quandā vim accipiūt ex parte
diuini ꝛ eccliastici mādati: vt dicit Gers. cancel.
parrhis. ī trac. de orōne. Ita sunt q̄dā q̄ effectū
sortiūtur ex priuilegio: vt īdulgētie vel silia. Itē
sunt opa q̄ etiā valēt ex ope opato: nō ex sua isti
tutiōe sicut sacramēta: sꝫ ex effectu ex ipso opere
accidēte: sicut elecmosyna pauperū indigētiā re
leuāte: sequit oratio eorūdē pro aīa defuncti ad
deū pro eo cui⁹ intuitu fiūt: vt dicit beat⁹ Tho.
¶ C Ex his pōt respōderi ad hāc q̄stiōis par-
tē magis ad particularia descēdēdo per aliquas
propositiōes. ¶ Prīa. Inter oīa mortuoꝝ suffra
gia quātū ad liberationē defunctoꝝ: excellit eu-
charistie oblatio per manus sacerdotū: ecclesie
ministroꝝ. Hec ꝓpositio est de mēte Aug. Greg.
magistri: ꝛ ceteroꝝ: q̄ inter defunctoꝝ suffragia
p̄mo loco ponunt altaris sacrificiū. Et pōt illud
ostēdi rōnibus ꝛ exēplis. Ratiōe: nā illa magis
suffragātur defunctis: in quib⁹ principaliores ꝛ
plures rōnes suffragādi ꝯcurrūt: vt statim. d. dī
ctū est. Sunt autē rōnes s̄m supradicta charita
tis cōmunio: intētionis directio: meritū et pia
supplicatio: ꝛ hoc tā ex efficacia operis operati:
q̄ operis operātis: ꝛ hoc vel ei⁹ q̄ operat: vel ei⁹
in cui⁹ persona: vel eoꝝ ex quoꝝ personis opera
tur. Oēs ille ratiōes perfectissime cōcurrūt in
sacrificio altaris. Cū em̄ sacramētū eucharistie
sit sacramētū eccliastice vniōis: cōtinēs xp̄m in
quo tota ecclesia vnit: sitqꝫ origo quedā ꝛ fomē
tū charitatis: vt dictū est: manifestū est q̄ in effe
ctu hui⁹ sacrificij oēs cōicāt: qui cū capite xp̄o ꝛ
inter se per charitatis vinculū vniūtur. Nā hāc
vnionē nō solū solidat ꝛ cōseruat: sed etiā expres
se significat: vt dicit Aug. in de sacramētis fide-
liū. ꝛ allegat magister dist. viij. quarti. Unus pa
nis ꝛ vnū corp⁹ ecclesia dicit: pro eo q̄ sicut vn⁹
panis ex multꝭ granis cōponit: sic ecclia ex mul
tis fidelibus charitate copulāte cōnectit. Hui⁹
vnionis etiā corpus xp̄i sumptū de virgine est sa
cramētū. i. significatiuuꝫ: q: sicut corpus xp̄i ex
multis mēbris purissimis ꝛ immaculatis cōstat
ita societas ecclesie ex multis psonis a crimina
li macula liberis aggregat. Propter qd̓ etiaꝫ sa-
cramētū illd̓ cōio nūcupat: qr eius beneficiū cōī
cāt oēs ecclie vniti: nō solū q̄ in terris viuūt: sed
etiā qui trāsierūt: ꝛ q̄ iā beatitudinē adepti sunt
et qui in via purgatiōis ad eā tēdūt. Vn̄ dist. ix.
quarti. ꝛ habet de conse. dist. ij. q: passus. §. Ita
dn̄s noster. dicit: Nulli ambigendū est tūc quē-
q̄ corporis sanguinisqꝫ dn̄i participē fieri: quā-
do xp̄i mēbruꝫ efficit: nec alienari ab illi⁹ panis
calicisqꝫ cōsortio: etiā si anteq̄ panē illū edat et
calicē bibat de hoc seculo in vnitate corpis xp̄i
ꝯstitutus abscedit: qr illius sacramēti beneficio
nō priuatur: qm̄ ille in hoc qd̓ sacr̄m illud signat
inuenitur. In hui⁹ rei testimoniū hostia sacra ī
tres partes in altari diuidit: vt significētur effe-
ctū ei⁹ participare: ꝛ q̄ in beatitudine: ꝛ q̄ in pur
gatorio: ꝛ q̄ in hoc seculo delitescūt: de quo. j. la-
tius tractabitur. Nullū ergo opus tātū prodest
defunctis p cōionē charitatꝭ: quātū eucharistie
oblatio q̄ hui⁹ cōionis signū est: fomētū ꝛ origo.
¶ D In hac etiā oblatiōe intētio dirigit nō so
lū ad viuos: sꝫ etiā ad mortuos. Intētio dico nō
solū ministri celebrantis: sed ecclie vniuersalis:

que memoriã defunctorum in missa fieri instituit:
eiusq3 personã sacrificãs minister gerit. In hui⁹
officij cõmissiõe: sacerdotali scʒ ordinatiõe: dici
tur accipere ptãtẽ offerẽdi pro viuis ꝛ pro mor-
tuis. Est ergo nũcius ecclesie ad deũ orãdo pro
mortuis: quare ꝑsonã repñsentat ecclesie se mit-
tentis. Est etiã ibi ratio meriti. Nã si probaꝶ qꝛ
opus aliqđ meritoriũ est in ecclesia: siue glie: si-
ue grẽ siue remissiõis culpe aut pene: poterit ne
aliqđ eẽ magis meritoriũ illo sacrificio? In hoc
eñi illius vnici ꝛ ꝑfectissimi sacrificij fit memo-
ria ꝛ inuocatio: per cui⁹ virtutẽ celi aperti sunt:
gratia daꝶ: per quã solã opa nostra esse pñt meri
toria: olim pctã hoim remittũtur: ac celestis glo
ria nostro pctõ perdita redonaꝶ. Ipse eñi qui in
hoc sacrificio patri offerꝶ: clauis est Dauidis: q̃
claudit ꝛ nemo aperit: aperit ꝛ nẽo claudit. Apo
Apo.iij. cal.iij. Ipse fons grãrũ ꝛ caput ecclesie. de quo
solo gratia fluit in barbã aaron descẽdẽs in orã
Job.j. vestimẽti. ps.cxxxij. De cuius nãq3 plenitudine
oẽs accepimus gratiã pro gratia. Joh.j. Ipse est
quẽ deus pater fecit pctm̃ pro nobis. ij. Cor.v.
Idẽ sacrificiũ quo olim pctã hoim expiaꝶ. Ipse
est sine cui⁹ vnione (quã hoc sacrificiũ ꝑstat) ne
mo gloriã in celo cõsequiꝶ ipso dicẽte: Nẽo ascẽ-
Jo.iij. dit in celum nisi q̃ descẽdit de celo: fili⁹ hoĩs q̃ est
in celo. Joh.iij. Nec potest aut vnq̃ potuit post
primi hoĩs lapsum: opus aliqđ gratum esse deo
patri ꝛ acceptũ: nisi in virtute huius sacrificij ve
Ad Col.j spertini: in fine hui⁹ seculi oblati. ad Col.j. Cõ-
placuit per eũ reconciliari oĩa in ipso pacificãs
per sanguinẽ crucis ei⁹: siue que in terris: siue q̃
in celis sunt. Et ideo sacrm̃ illud sacrificiũ đr et
eucharistia. Sacrificiũ propter pctõrum remissio-
nẽ: eucharistia propter gratie infusionẽ. Est au
tẽ ibi rõ meriti: nõ tã ex operãte: q̃ ex opere: nõ
eñi solũ effectũ habet expiandi pctã ex celebran
tis deuotiõe: sed multo magis ex ipsa oblatiõe
i. xp̃o iterũ in memoriã sue passiõis hñdicte ob-
lato: q̃ effect⁹ nõ minuiꝶ per quãcũq3 sacerdotis
indispositionẽ: formã ꝛ intẽtionẽ ecclesie obser-
uantis. Et licet habere effectũ ex ope opato cõe
sit oĩbus legis noue sacramẽtis: magis tñ huic
appropriatur sacrificio: in quo vere ꝛ realiter cõ
tinetur xp̃s: sacerdos ꝛ sacrificiũ: seipm̃ patri re
presentãs: ꝛ pro nobis offerẽs in holocaustũ: vt
deducit apl's ad Heb. ¶ In hoc quoq3 sacrificio
est ratio pie supplicatiõis: nam in eo fiũt expresse
oratiões pro defunctis: ꝛ spãliter cõmissis: ꝛ ge-
neraliter ꝓ vniuersis: vt pʒ ex premissis. ¶ Hec
aũt oratio ꝛ supplicatio q̃ fit in misse officio: ce-
teris oĩbus efficacior est: qm̃ fit in ꝑsona nõ tm̃
sacerdotis (vt dictũ est) sed etiã specialiter ex ꝑ-
sonis eorum qui missam ipsam celebrari ordinaue
rũt: sit defunctus ipe dũ vixit: sint testamẽtarij:
sint amici: sint circũstãtes: sint offerentes. Gene
liter vero ex persona totius ecclesie spõse christi
vnice: cuius oratio repulsam non patiꝶ. Ex oĩm
horum deuotiõe ꝛ merito efficaciã suã colligit ora
tio celebrãtis. ¶ Preterea si aliqua oratio priui
legiata est ſm ꝑdicta: vel qꝛ a xp̃o instituta: aut
qꝛ ab ecclesia ordinata: nihil ita sicut misse offi-
ciũ priuilegiatũ esse cõstat. Hoc eñi quoad essen
tialia a solo xp̃o institui potuit: ꝛ quãtũ ad sup-
addita: vcʒ cerimonias: oratiões: ꝛ cetera: ab ec
clesia nosciꝶ ordinatũ. Nihil ibi sonat a sacerdo
te sua spõte dictatũ: sed verba xp̃i in euãgelio: in
cõsecratiõe ꝛ dñica oratiõe: in ceteris verba pro
ferũtur ecclie. Nõ eñi debet sacerdos verba sua

miscere: aut de suis addere: aut de institutis mi
nuere: sed verba xp̃i ꝛ ecclesie in ei⁹ persona: in-
tegre: sollicite ꝛ deuotissime personare. ¶ Deni-
q3 quicq̃d poterit deuotio celebrãtis cooperari
in hoc maxime officio exhibeꝶ. Nã q̃ ad hoc offi
ciũ celebrãs vel circũstãs ĩdeuotũ se exhibet: vbi
rogo deuot⁹ apparebit? Tot⁹ eñi ecclie deuotio
in hoc officio colligiꝶ: nutriꝶ ꝛ augeꝶ: vt hñ decla
rat Sco. in. iiij. dist. viij. q.j. ¶ E possēt ẽt exẽ
plis plurimis misse efficacia ĩ subueniẽdo defũ
Gregori⁹ ctis ostẽdi: quorum nõnulla recitat btũs Greg. lib.
iiij. dial. c. liiij. ꝛ. lvj. ꝛ. lvij. ꝛ aliis q̃ relinquo ꝑdi
catorib⁹ inq̃rẽda. Rõnẽ aũt efficacie idẽ Grego.
allegato. c. lvij. ponit: qꝛ hec singulariter victia
inquit: ab eterno interitu saluat: q̃ nobis mortẽ
Dubium primum. vnigeniti per mysteriũ reparat: qui licet surgẽs
a mortuis nõ moriꝶ: ꝛ mors ei vltra nõ domina
Dubium scdm. biꝶ: tñ in ipso ĩmortaliter ꝛ incorruptibiliter vi
uẽs: iterũ pro nobis in hoc mysterio sacre obla
Rñsio ad primum dubium. tionis ĩmolaꝶ. ¶ Sed circa hoc occurrit duplex
dubiũ. Primũ vtrũ ad aĩe liberationẽ tantũdem
valeat missa a quocũq3 sacerdote bono vł malo
celebrata? Scđo vtrũ ĩtersit aliqđ quale officium
dicaꝶ? Requiẽ vcʒ: vel aliud de nostra dña: aut de
Augusti. passiõe dñi: aut sancto aliquo? ¶ Ad primũ pre-
suppositis his que. s. lec. xxvj. dicta sunt: respõ-
detur breuiter q̃ quãtũ est ex opere operato: tã-
tũdem valet missa ad liberationẽ defunctorũ: si
ue a bono sacerdote celebreꝶ: siue a malo. Ma-
lũ dico: qui in mortali peccato de quo non peni-
tet irretitur. Sacramẽta eñi nõ ex ministro: sed
ex institutiõe christi suã habẽt efficaciã: vt. s. di-
ctũ est. Ideo dũ missa rite perficitur: fruct⁹ quẽ
ex vi sacramẽti operaꝶ: nec minuitur nec auferꝶ
dicẽte beato Aug. in li. de corpore xp̃i. In myste
rio corpis ꝛ sanguinis dñi: nihil a bono maius:
nihil a malo minus ꝑficiꝶ sacerdote. ¶ Quantũ
vero est ex parte operis operãtis (et hoc vt gerit
personã ecclesie: vel vt est instrumẽtũ motũ per
aliũ ad celebrandũ: qꝛ vt sic nõ gerit ꝑsonã suam:
sed personã ecclesie vel ordinãtis missam) nõ im
pedit malicia sacerdotis plus q̃ cuiuslibʒ alteri⁹
nõ celebrãtis: sic eñi fruct⁹ misse colligiꝶ ex meri-
to ecclie: resultãte ex mẽbrorum deuotione: vel spe
cialiter eius q̃ ordinat missam celebrari. de quo
late dictũ est lectiõe. xxvij. circa principiũ. Inquã
tum vero gerit ꝑsonã suã ppriã: malus sacerdos
celebrãdo parũ vel nihil proficit defuncto. Sic
Gregori⁹ eñi locũ habet verbũ Grego. in pasto. etiã supra
allegatũ ꝛ expositũ. Si is qui displicet ad inter-
cedẽdũ mittiꝶ: irati animus ad deteriora prouo
caꝶ. Unde ꝛ qui scienter malũ sacerdotẽ in sua ma
licia perdurantẽ ad celebrãdum induceret: haud
dubiũ grauiter peccaret. Non tñ leuiter: quisq̃
iudicãdus est malus: cũ duodeci sint hore diei: ĩ
quarũ singula pctõr põt per penitentiã cõuerti:
et interior cõuersio ac iustificatio nobis sit occul-
ta. Bonus vero sacerdos deuote celebrãs multũ
cooperaꝶ liberatiõi aĩe defuncte: qm̃ si multũ va
Jaco.v. let oratio iusti assidua: ſm sententiã Jaco. aplĩ:
etiã vbicũq3 fiat: quãtũ magis qñ fit in missa: et
tãto iungitur sacramẽto? Ideo ceteris parib⁹ ꝛ
secluso pusillorum scãdalo: magis optãda est et pro
curãda missa boni sacerdotis ꝛ deuoti: q̃ suspe-
cti et vagi. Hec sunt de intẽtione doctorũ: beati
Tho. in quarto scripto dis. xlv. q. iiij. ar. iij. ꝛ dis.
xiij. q.j. ar. v. similiter Scoti dist. xiij. quarti. q.
ij. ppe finẽ. ¶ F Ad scđm diciꝶ q̃ in missa duo
Duo sũt in missa. sunt: scʒ sacrificiũ ꝛ oratiões. Sacrificium qđ est

p̄cipuū in missa: idē est in oībus missis q̄cūq̄ꝫ officia dicanť. Ideo ex hac parte idē valet defuncto quodcunq̄ꝫ officiū dicať: siue requiē: siue de nostra dn̄a. Sꝫ quātū ad orationes: ille videtur efficaciores p̄ quas magis excitať deuotio orantis: ⁊ intētio magis dirigiť ad eos p̄ quib⁹ orať. Et q: in officio requiē orōnes ⁊ laudes ibi dicē de exp̄sse sonāt p̄ defunctis: nō sic in aliis: idō ex hac pte officiū requiē videť plus valere. Pōt tn̄ ex pte deuotionis excitāde plus valere officium de dn̄i passiōe: aut de nostra dn̄a: aut alio scō ad quē celebrās vel missam dici pcurās maiorē hꝫ deuotionē. Silr̄ ppter intercessionē scī de quo missa dr̄: ⁊ q̄ ad subuētionē defuncti suppliciter implorať: pōt missa de scō magis valere defuncto. Reducunť etiā ad sacrificij oblationē cetera q̄ p̄ defuncto offerunť ad dei cultū ptinētia: vt oleū: cerei thura: vel cetera q̄ ad cultus dei et ecclesiarū ornatū offerunť. Hinc Dam. i sermo. de morientib⁹: docet cereos: oleū: ⁊ hmōi p̄ defunctis offerri. Dū eñ cerei circa altare: feretru aut tumulos incendunť: ex p̄sona defunctorum xp̄m verū lumē ⁊ eternū eiusdēq̄ꝫ fidē: q̄ lumen est intellect⁹ viatoris: p̄fitemur. Dū thura incēdimus: ex eorū p̄sona xp̄m vna cū patre et spiritusctō vnū solū deū verū adorām⁹. Dū aquā benedictā spargim⁹: demones ne orōnes fideliuꝫ impediāt: ⁊ ne corporib⁹ illudant: fugam⁹. Sic quecūq̄ꝫ ad altare offerunť: siue in pecunia: siue in aliis esculētis: poculētis ac ceteris vel ad p̄testationē fidei: vel cōionis tāti sacrificij: vel ad sustētationē ministroꝝ altaris et ecclesie: plurimū valere aīabus fideliū dinoscunť. Vñ vt allegatū est. s. Iudas machabe⁹ pecunias misit hierosolymā offerri p̄ pctis defunctorū. Et ita quecūq̄ꝫ taliū ad honorē dei bm ritū ecclesie: p̄ defunctis offerunť aut agunť: ad oblationē sacrificij reducunť. ¶ S p̄ropositio scđa. Post sacrificij oblationē multū p̄dest p̄ defunctis exorare: ac deuotas p̄ces fundere: maxime eas q̄ fiunt in p̄sona eccl̄ie aut q̄ sunt p̄iuilegiate: vt supra dictū est. Silr̄ et meditationes scrē p̄ defunctis assumpte: studiū theologie: p̄dicatiōes: sacroꝝ participationes: eucharistie: penitētie ⁊ alioꝝ. Sicut et q̄cūq̄ꝫ meritoria opa p̄nt quātū ad meritū defunctis applicari: pōt eñ quilibet meritū suū vndecūq̄ꝫ acquirat aīab⁹ fideliū impertiri: vt infra dicetur. ¶ p̄ropositio tertia. Dehinc plurimū valēt elemosyne tā corporales q̄ spirituales: ⁊ ille nō tn̄ ex dātis deuotione: sꝫ etiaꝫ ex pauperuꝫ quib⁹ impendunť: suffragiis ⁊ oratione. ¶ p̄ropositio q̄rta. Valēt demū ieiunia: discipline peregrinationes: ⁊ quecūq̄ꝫ corporis afflictiua p̄ defunctis assūpta: q: eo q̄ sunt penalia: sunt p̄ pena defuncto satisfactiua. Pena nāq̄ꝫ penā soluit: minuit: ⁊ sufficit totalr̄ liberat. Et tn̄ de illa questione. ¶ H Ad quartā principalē. q. Vtrū indulgētie p̄osint defunctis? Nō querit hec questio de indulgētiis quas defunct⁹ ꝯsecut⁹ est dū vixit: de his eñ dubiū nō est quin plurimū p̄ficiāt. Ipse eñ sunt q̄ tollūt penā peccatis debitā: quoꝝ debito sublato non remanet in purgatorio pena soluenda. Sed de indulgentiis quas viui defunctis amicis impetrāt vel cōsequi nitunť. Gratia exēpli. Papa oīb⁹ cōtribuētib⁹ tn̄ ad huius ecclesie fabricā cōcedit relaxationē triū annorū: vel partē satisfactiōis aut totius est questio: sꝫ q̄s cōtribuit p̄ patre suo: vtrū pater defunctus particiþet hmōi indulgētias: De isto sunt opi. apud doc. Beatus Tho. i quarto scripto dist. xlv. q. vj. arti. ii. tenet partē affirmatiuā: tn̄ sub quadaꝫ distinctione: quē sequiť Aug. de anchona. ⁊ Antonius parte. iij. ti. xxiij. et plures alij. ¶ Distinguit igiť: q: indulgentie possunt fieri sub duplici forma. Vno mō largiūtur illis qui certū opus pietatis implēt: vt qui visitat ecclesiā scī petri: habebit tales indulgentias. Aliq̄n etiā extēdunť p̄ illis p̄ quib⁹ fit tale opus: vt si hec fit forma: quicūq̄ꝫ hoc opus pietatis facit: ipse vel ali⁹ p̄ quo facit talē remissionē cōsequiť. Primo mō indulgētie non p̄osunt defunctis: q: nō p̄nt opera pietatis facere p̄ quibus indulgētie sub tali forma emanātes concedunť. Nec viuus tale opus p̄ficiēs: pōt fructum indulgentiarū in alios trāsferre: q: eius non est applicare ad aliquid intentionē ecclesie p̄ quaꝫ cōicanť cōia suffragia thesauri spūalis: vñ indulgentie vigorē habent. Hec eñ applicatio ad papā ptinet: ⁊ ecclesie p̄latos: potētes concedere indulgētias. ¶ Scđo mō p̄ficiūt defunctis: si opus pietatis p̄ quo date sunt indulgētie: p̄ facientē mortuis applicať. Illa eñ applicatio fit bm intentionē cōcedētis. Non eñ est aliqua ratio. ait Tho. quare ecclesia possit trāsferre merita cōia q̄b⁹ indulgētie innitunť ad viuos ⁊ nō ad mortuos. Adducit ad hoc rōnē: q: meritū toti⁹ eccl̄ie est efficaci⁹ merito vni⁹ p̄sone: sꝫ meritū p̄sonale suffragať defunctis: vt dictū est: ḡ multo forti⁹ ecclesie meritū cui innitunť indulgētie. Itē indulgētie p̄osunt existētibus de foro ecclesie: sed existētes in purgatorio sunt de foro ecclesie: alioquin ecclesie suffragia eis nō p̄dessent. Itē cōsuetudo ecclesie dū facit predicare crucē: cōcedit q̄ assumēs crucē hꝫ indulgentias etiā p̄ duabus vel trib⁹ aliq̄n pro decē aīabus tā viuorū q̄ mortuoꝝ: qđ esset deceptio nisi mortuis prodessent. ¶ Alia est opinio Hostien. q̄ indulgētie ex vi indulgētie nō valent defunctis: cū nō sint de foro ecclesie. Nā forum ecclesie ligādi et soluēdi: tn̄ extēdit se adviuētes in terris: dicēte dn̄o Petro. Quodcūq̄ꝫ ligaueris sup terrā: erit ligatū et in celis: ⁊ quodcūq̄ꝫ solueris super terrā: erit solutū ⁊ in celis. ¶ Et dicit notāter ex vi indulgētie: q: opera illa bona pro quib⁹ indulgētie conceduntur: p̄nt valere defunctis: sicut alia opera bona et meritoria: si eis applicātur: nō tn̄ plus valēt ppter indulgentias: nec minus q̄ si nulle indulgētie essent cōcesse. ¶ Et arguūt ad inconueniens: q: sic papa posset liberare quēcūq̄ꝫ vellet de purgatorio: immo dādo plenarie remissionis indulgētias: posset euacuare totū purgatoriū. Semper etiā inueniret causas rationabiles ita p̄ defunctis sicut pro viuis: puta beneficia ⁊ auxilia impendenda necessitatib⁹ ecclesie cultui diuino augmētādo: hospitalib⁹ pauperib⁹: ⁊ sic de aliis q̄ reputanť cause sufficientes indulgentias largiendi. ¶ Item tūc ecclesia ⁊ papa negligenter agerent in tam crebris indulgentiis tēporibus nostris cōcessis: nō extēdendo illas ad aīas defunctorū: per cōuenientes clausulas bullis inserēdas. De qua tn̄ tanq̄ de pia matre p̄sumendū nō est: q̄ ita obliuioni traderet filios suos defunctos: maxime cū nō esset certior modus liberandi aīas a purgatorio: q̄ per indulgētias plenarias. Sicut eñ viuus qui cōsequitur indulgētias plenarie remissionis (si moriť sine recidiua) euolat vt dicunt doctores. Ita defunctus tentus in purgatorio si pro eo quis indul-

Opinio dñi Tho.

Indulgētie p̄nt fieri sub duplici forma.

Opinio Hostiensis.

Matth. xvj.

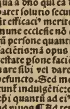
Dama.

nota de indulgentijs p defunctis. & vide additiones autoris sequentes post lect. 57.

gentias plenarie remissionis consequeret: simpliciter liberaret. Stulte igitur tanti sumpt⁹ fierent in exequiis: ac labores in sacrificiis: orationib⁹: elemosynis: ieiuniis: quorū quantitas esse cruciū incerta est: cū per impetrationē indulgentiarū certe liberari possent et euolare. ¶ Item in omni genere suffragiorū apud beatū Augu. vel Grego. nulla fit mētio de indulgentiis. Cui hec opinio Hostiē. placet: posset rūdere ad rationes beati Tho. Ad primā que querit rationem quare merita cōia ecclesie per indulgētias pñt a papa trāsferri ad viuos et nō ad mortuos. Dicit̄ q̄ ratio est: quia hec trāslatio nō fit nisi rōne potestatis clauium iurisditionis spiritualis. Hec aūt data est tm̄ quoad viuos super terrā: nō quoad defunctos qui sunt extra ecclesiā militantē et eius iurisdictionē. Nō ergo extēdit se vltra restrictionē qua a dño qui eā dedit restricta est. ¶ Et per hoc patet solutio secundi: lz enī meritū toti⁹ ecclesie sit efficaci⁹ merito vnius psone: tm̄ meritū commune ecclesie nō est ita in potestate: sicut meritū persone quantū ad satisfactiones est in ptāte facientis: nā opus satisfactoriū psonale: est in potestate psone facientis tanq̄ suū: id pōt illud reseruare sibi vel dare alteri cui maluerit: viuo vel defuncto. Sed meritū cōmune ecclesie: cui innitunt̄ indulgētie: est in ptāte pape ex cōmissione xp̄i quantū ad ei⁹ dispēsationē que limitata est tm̄ ad viuos ¶ Ad tertiū dr̄ q̄ defuncti non sunt de foro ecclesie militātis: nec sequit̄ q̄ ideo ecclesie suffragia eis nō prosint: quia illa suffragia que psunt sunt psonalia merita: lz aliqua facta sint in psona ecclesie. Illa aūt vt dictū est pñt transferri in viuos et defunctos: quia psonali merito pōt quis satisfacere pro eo q̄ nō est de foro suo: aut de eodem de quo ipse est. Nō autē iudex vt talis soluere vel ligare pōt eū q̄ nō est de suo foro. De hoc qd̄ addit̄ de cōsuetudine ecclesie in predicando crucis zc. Dico q̄ nō cōstat de hoc mō: nā et contra turcos nostris diebus etiā contra bohemos crux predicata est. Siŕr plenissime indulgentie in reductione grecorū tpe cōsilii Basilieñ. Item in anno iubileo tpe Nicolai pape anno zc. M.cccc.l. Et nullibi apposite sunt cōditiōes per quas extenderet̄ ad purgandos in purgatorio. Existimo autem q̄ in casu huius dubii esset necessaria determinatio ecclesie.

¶ Circa hanc indulgentiarum materias defunctis applicādarum sequitur additio necessaria que nunc suo loco hic adiuncta est: q̄q̄ non abre collector et post ipsum impressor in fine hui⁹ operis primaria impressione eam annexuerint cuius tenoris est. R

Attēde per diligēter hāc de indulgentiis materiam.

CUm in lectione quinquagesimaseptima tractarem de indulgētiis: inquirēs vtrū indulgentie prosint aīabus defunctorū: recitatis opinionibus contrariis doctorū: in solutionib⁹ rationū pro opi. tenentiū partē. q. affirmatiuam: cōtra Hostieñ. qui tenet partem negantiuā. Respondendo ad rationem beati Tho. dixi non constare de hac cōsuetudine ecclesie: dū scz predicat crucē q̄ assumēs crucem pro certo numero aīarum assequitur remissiones plenarias pcōz. Presertim quia nostris tēporibus contra bohemos tēporē martini pape quinti: et contra turcos tēpore Pii secūdi predicata fit crux: siŕr tēpore cōsilii Basilieñ. pro reductione grecoz. Et anno dñi. M.cccc.l. quo fuit iubileus magnus: date sunt indulgētie plenissime remissionis: que tm̄ ad aīas defunctorū extense nō sunt. Dū itaq̄ illa scripsi: nondū venerat ad manu⁹ meas declaratio dñi Sixti pape: nouissime de medio sublati: qua declarat indulgētias pficere per modū suffragii etiā animabus in purgatorio existentibus: dū ad ipsas per summū pontificem expresse extendūtur. Hinc et modernus pontifex dñs Innocentius octauus indulgentias huiusmodi olim per Pium secundum et Sixtū prefatū: visitantib⁹ ecclesiā Xantonensem: et fabrice eius contribuentib⁹ ad animas in purgatorio redimēdas per modū suffragii extensas: etiam ad contribuentes ad sanctaz cruciatam contra turcos extēdit. Similiter Calixtus papa tales indulgētias dedit in hispania ecclesie tyrasinensi. Sic et Pascasius quintus dedit indulgentias plenarias per modū suffragii animabus in purgatorio: quas vndecim summi pontifices confirmauerunt: vt legitur in litera autentica: in introitu capelle ecclesie sancte praxedis de vrbe: in qua cōtinet̄ colūna: ad quā saluator noster in domo pilati ligatus fuerat et flagellatus. ¶ Et fuit data indulgētia sub hac forma. Quicunq̄ celebrauerit vel celebrari fecerit quinq̄ missas pro aīa parentis vel amici existētis in purgatorio: dict⁹ Pascasius dat remissionē plenariā per modū suffragii tali aīe. Et ibi habetur q̄ dictus Pascasius post mortem cuiusdā sui nepotis: dictas quinq̄ missas pro aīa nepotis sui in ipsa capella celebrauit: et post celebrationē quinte misse: dū esset adhuc in altari: apparuit sibi supra altare l testudine fenestre: que est ante altare virgo maria visibiliter extrahēs nepotis aīam a purgatorio. De autētice scripture legunt̄ in introitu dicte capelle. ¶ Itē summi pōtifices dederūt plenarias indulgētias pro aīabus in purgatorio: visitantib⁹ ecclesiā bti Laurētii extra muros vrbis: in hūc modū. Quicūq̄ singulis quatuor: feriis totius anni: dictā ecclesiā deuote visitauerit: pro aīa patris: aut alterius existētis in purgatorio: dicti summi pontifices dant remissionē plenariā aīe per modū suffragii: pro qua ecclesia ipsa modo predicta est visitata. ¶ L Et quod frequenter repetitū est: per modū suffragii. nō est intelligendum: quasi modus suffragii tollat efficaciam indulgentiarū: ita q̄ opus illud pro quo dant̄ indulgentie factū pro oibus: non plus valeat aīabus: q̄ si idē opus vel suffragium factū esset pro eis: nullis indulgentiis adiectis: sicut quidā intelligere voluerunt. Sic enī frustra daret̄ indulgentia pro aīab⁹: nihil enī pficeret: nec aliqd suffragio impēso superaddere: et per huiōi indulgētiarū cōcessionē pp̄ls decipere: qd̄ de ecclia et de sede aplica est nullaten⁹ presumendū. Sed qd̄ addit̄ per modum suffragii: excludit modū iudiciarie ptātis: q̄ dicit iudicialē absolutionē et pene debite in aliā penā voluntarie ac deuote assumptā cōmutationes. Et ille modus iudiciarie autoritatis: tm̄ hz locū l viuis: q̄ iudicialr̄ absoluunt̄: et quib⁹ pena debita l aliā volūtarie: ab eis ac deuote assumptā cōmutat̄: vt vult Alexan. de ales. par. iiii. q. lxxxiii. mem. bro. v. et post eū sctūs Bonauē. l. iiii. dist. xx. q. v. Alexā. de ales.

Vini est dūtaxat assumūt: volūtarie opus illud: vt puta peregrinationē: elemosynas: orationē: cōtributionē ad opus lalurare: vel aliud hmōi p quo dātur indulgētie. Cū aūt hmōi opus defuncti adimplere nō possunt: dū illud fit pro eis ab alio: iā opus alteri⁹ suffragat eis vt possint cōse qui indulgētias nō mīn⁹ q̄ si ipsi per se op⁹ illō impleuissent. Et ita indulgētie proficiūt eis per modū suffragij .i. ppter aliqd op⁹ ab alio factū: ꝛ eis per modū suffragij applicatū. Sicut cū papa dat indulgētias oībus ꝯtra infideles pugnantibus: aut pugnatorē pro se mittētib⁹: tūc indulgētias pugnātes assequūtur per modū autoritatis iudiciarie: ꝛ mittētes per modū suffragij: qd maxime verū est: si esset aliqs pauper nō habēs suis expēsis mittere: ꝛ alius suus amicus p paupere siue pauperis nole mitteret: iā pauperi pficeret indulgētie p modū suffragij p quāto opus pro quo indulgētie cōcesse sunt: sibi p modū suffragij applicatū est. ¶ Uerū dicit scēus Bonauē.

Sicut Bonauē. Si qs cōcēdat vicariū iesu xpi habere iudiciariā ptātē sup eos qui sunt in purgatorio: non est ei multū resistēdū: dūmodo hoc diceret rō vel autoritas manifesta. Sana enī fide hoc tenēdū est: q̄ dñs suo vicario plenitudinē sue ptātis ꝯtulit: et tātā quātā decebat puro hoī dari ad edificationē corporis sui: qd est ecclia. Hec Bonauē. Cui al-

Matt.xvj ludit autoritas Chryso. sup illō Matt. xvj. Tibi dabo claues regni celorū. quā allegat Alex. vbi d. Hoi mortali celi ꝛ terre ꝛ oīm q̄ in eis sunt: cōmisit ptātē de⁹: ꝛ eccliaz validiorē celo demōstrauit.

Alexan. Et subdit Alex. Ex hoc ptz q̄ i collatiōe clauiū maxima fuit summo pontifici collata ptās. Et pbabiliter vel verissime presumit: q̄ thesaurus eccle est in illius ptāte. Et q̄ illis q̄ sunt in purgatorio: qꝛ rōne charitatis i qua decesserūt: sunt idonei ad bñficiorū eccliasticorū susceptionē: pōt illis bñficia cōicare: ꝛ sic pōt illis facere indulgētiā ꝛ relaxatiōes. Hec Alex. ¶ Hanc ergo sententiā asserentē indulgētias proficere alabus in purgatorio: per modū suffragij eo mō quo supra in prima opiniōe recitatū est lectiōis huius nō iā velut opinionē: sꝫ sententiā certā amplecti deberi existimo. Tū propter pluralitatē doctorū eā asserētiū: scꝫ Alex. de ales: scti Bonauē. beati Tho. Egidij: Durādi: Pe. de tharantasia: Rich. de me. vil. Tho. de argētina ꝛ aliorū plurimorū. Tū maxie ꝛ pricipaliter ppter determinationez sūmorū pōtificū priorū ꝛ modernorū. ¶ Et iō restat rñdere rōnib⁹ ꝛ motiuis p opposita opi. adductis lec. presenti. ꝛ ibidē nō solutꝭ. ¶ Ad primā ij arguit q̄ aie in purgatorio nō sūt de foro ecclesie ligādi ꝛ soluēdi. hoc enī solū extēdit se ad existētes in terra ꝛc. Respōdet fm Alex. q̄ super terrā eē dicunt quātū ad solutionē ꝛ ligationē: quousqꝫ fiat reductio siue ingressus i regnū: vt pote dū aie tpalib⁹ ꝛ terrenis iuuantur suffragijs. ¶ Itē aie i purgatorio dicūtur eē sup terrā qꝛ sūt de ecclia militāte ꝛ nō triūphāte. Et sicut hi q̄ sunt i terra: sunt i via ꝛ nō in termino: ita existētes i purgatorio sunt i via ꝛ nō i termino. Sūt enī in trāsitu ad patriā quātū ad purgationez q̄ purgant per penā: p quā velut p viā trāscunt ad patriā: lꝫ sint in termino quātū ad ꝯfirmatiōez: qꝛ ampli⁹ peccare nō pñt nec mereri. Etiā si cōcedit q̄ nō sunt supra terrā simplr sunt tñ super terrā quātū ad absolutionē a penis (qꝛ hoc meruerūt existētes i terris) a qua discesserūt i charitate: vt scꝫ illis indulgentie et cetera applicari possint eccle suffragia. Sunt ergo i terris quātū ad suffragia eccle: ꝛ indulgētias q̄ eis cōicari pñt. Et ita sunt de foro ecclesie rōne meriti quo meruerūt in terris vt iuuari possint: lꝫ fm statū pñtē nō sint de foro eccle ad aliquid de nouo merēdū vel demerēdū. ¶ Itē sunt de foro eccle ppter delictū. Nā qlibet reus sortit forū rōne delicti quocūqꝫ se trāsferat: etiā extra locū in q̄ cōmisit delictū: remanet semper quātū ad delictū sub iurisdictiōe dñi in cui⁹ dñio deliquit: ad quē spectat eū ppter tale delictū punire vel penā remittere. iij. q. vj. c. vlt. scꝫ q̄ crimē. Et iō pōt papa remittere penā existētib⁹ i purgatorio: debitā pctis in terra cōmissis: nō tñ pōt simili rōne absoluere existētes in inferno: a penis pctōꝝ in terra cōmissorū: qꝛ illi nō sunt capaces remissionis: qꝛ charitate nudati i pctis sūt obstinati: manēte aūt pctō i volūtate: nō pōt tolli pena pctō debita. Uel dicunt esse sup terrā quātū ad forū misericordie nō quoad forū iusticie. ¶ Itē qꝛ virtute clauiū eccle dū existerēt sup terrā: fuerunt obligati ad sustinēdū penā tpalē: hic vel in purgatorio soluēdā: in quā in ꝯfessiōe fuit eis cōmutata pena eterna. Ideo lꝫ nūc nō q̄ad oīa sint de foro ecclesie: tñ quantū ad absolutionē pene: sunt de foro ecclesie: ꝛ pñt solui de thesauro eccle. ¶ Quidā etiā tractātes autoritatē xpi. Quodcūqꝫ solueris super terrā ꝛc. dicūt q̄ illa additio: sup terrā: pōt determinare pronomē tu inclusuz in verbo solueris: ꝛ tūc est sensus. Quodcūqꝫ tu petre existēs super terrā meus vicarius: solueris: erit solutū ꝛ in celis .i. approbabit a me in celis claue scꝫ nō errāte. Alio mō pōt determinare: q̄dcūqꝫ: et tūc est sensus: Quodcūqꝫ solubile super terrā existēs: tu petre solueris: illud erit solutū ꝛ in celo. Et vterqꝫ sensus verus est: etiā referēdo ad aīas i purgatorio. De primo sensu manifestū est: quia petrus existēs in terra per modū suffragij soluit aīas in purgatorio. De secūdo etiā sensu ptz: qꝛ ꝛ papa soluit aīas q̄ sunt sup terrā quātū ad meritū ꝛ forū: ꝛ tales sunt aie i purgatorio.

Attende duplicez sensuz autoritatis xpi. Quodcūqꝫ solueris super terrā ꝛc.

¶ Si dicis papa non hꝫ aīas ligare existētes in purgatorio: ergo nec soluere: cum vtraqꝫ autoritas: simul cōiunctim est tradita. Rñdet Alexā. verū est añcedēs: nisi ex aliqua cā spāli meruit aliqs electionē a liminib⁹ eccle: ꝛ ita subtractionē suffragiorū. Cōsequētia tñ nō valet: ꝛ est rō: qꝛ sic dū viuerēt in corpe: nō meruerūt vt ligari possent post mortē: meruerūt aūt vt iuuari et solui possent post mortē: etiā tūc nō est tēpus ligandi sed soluēdi. Patet ita multiplex expositio autoritatis: Quodcūqꝫ solueris sup terrā ꝛc.

Alexan.

¶ Posset etiaz breuissime dici: q̄ autoritas illa loquit de ligatiōe ꝛ solutiōe p modū iudicialis autoritatis: nō aūt de solutiōe p modū suffragij: q̄ mō soluit papa aīas in purgatorio: ꝛ illo mō pōt aliqs soluere bona cōicādo ei q̄ nō est de sua iurisdictiōe. ¶ Ad scdm qd inducit incōueniēs: q̄ papa posset quēcūqꝫ liberare de purgatorio: ꝛ etiā posset euacuare purgatoriū qñ vellet. Dicit q̄ sicut dicūt scēus Tho. ꝛ Bonauē. q̄ indulgētia vt valeat requirit cā rōnabilis. Et dispensatio bonorū ecclesie cū moderamine ꝛ discretiōe facienda est. Alioquin nisi discrete fiat: de⁹ nō acceptabit: qꝛ ipse pater mīarū sic miseret: vt semp velit timeri suā iusticiā. Preterea indulgētie nō dantur nisi ppter aliqd op⁹ piū ꝛ vtile eccle: qd necesse est fieri p viuos pro defunctis vt extēdat se ad defūctos: vix aūt vel nūq̄ a viuis tot pietatis

opera fierēt: vt per ea oēs aīe in purgatorio exi-
stētes a penis euolarent. Si tñ ita fieret per vi-
uos: nihil incōueniēs est p indulgētias euacua-
ri purgatoriū: sicut et p cetera suffragia eccl'ie in
tātū multiplicata: q sufficerēt pro redēptiōe aīa
rū oīm in purgatorio penas soluētiū: purgato-
riū posset euacuari. Non ergo quascūq3 vult pa-
pa de purgatorio liberat: sed eas pro quibus sit
opus piū: p quo idulgētie cōcedūtur. Et si sem-
per īueniūt cās rōnabiles dādi indulgētias: pōt
semp eas dare: nec tñ sic euacuaf purgatoriū: q3
nō semp proni: sed desides sunt viui ad agendū
pia opa p defunctis. Et vtinā tātus esset ī viuis
feruor charitatis: vt suis suffragiis aīe oēs de pur
gatorio tollerētur. ¶ O Ad tertiū qd īducit ne
gligētiā eccl'ie et pōtificis pro eo q nō extēdūt in
dulgētias q̄ cōiter dātur: ad aīas defūctoꝝ. Cui
Modic⁹ vel null⁹ fuit vsus indulgētiarū añ tpa beati Gregorii. addaf quinta rō: q̄ arguit q in gñe suffragioꝝ.
apd btm Aug. et Greg. nō fit mētio de idulgētiis.
Rñdetur q vt dictū est: cū discretiōe multa thesau
rus ecclesie dispensandus est ad eccl'ie vtilitatē.
Unde maiorib⁹ ecclesie necessitatibus maiores
indulgētie reseruanf. Ita q̄ defunctis suffragia
impēdēda sunt: vt p hec viuis occasio nō def de
sidie: et abiiciēdi onera satisfactiōis proprie. Ho
mies eñ tardi ad opa satisfactiōis: si passim da
rētur idulgētie plenarie pro aīabus: cū per eas
liberarenf a penis: omitterēt opa satisfactiōis:
qd foret magnū malū viuētib⁹: cū per hoc priua
renf premio essentiali eterno correspōdēte ope
ribus satisfactoriis: qd est maius malū q̄ pati
penā quācūq3 tpalē. ¶ Et qd addif de Augu. et
Greg. dicendū: q ante tpa beati Greg. modicus
vel nullus fuit vsus indulgētiarū. Nunc aūt cre
brescit earū vsus: q sine dubio: ecclesia habens
spiritū sponsi sui christi: et ideo nō errās: singula
prout expedit tpibus suis distribuit: mota et illu
minata a spū dei: q̄ nouit tpa q̄ pater in sua po-
suit ptāte: quoꝝ mysteria indagare nō sufficim⁹
dicēte filio. Nō est vestrū nosse tpa et momenta
Actuū .j. que pater posuit in sua ptāte. Act. j. ¶ Possum⁹
tñ conjicere aliquas causas: cur magis modo q̄
olim vsus indulgentiarū crebrescit: qm̄ in eccle
sia primitiua calescēte adhuc recēter effuso chri
sti sanguine: hoies feruidi serissime vixerūt. Et
si qñq3 humana ex fragilitate ceciderunt: magnā
egerūt penitētiā: vt patet in sctis martyrib⁹. Et
in vitis patrū ac legēdis sctoꝝ: idcirco indulgen
tiis nō egebāt. ¶ Itē. vt timor trāsgressiōis mā-
datoꝝ dei induceret in cōuersos fideles: graues
penitētie iniūgebanf et pene: sicut p3 de saphyra
et anania marito ei⁹: q̄ propter mēdaciū statim
subitanea morte correpti sunt: vt habef Actu. v.
vñ magn⁹ timor cecidit in ecclesiā. ¶ Fuerūt et
hoies proni ad suscipiēdū et agēdū cōdignos pe
nitētie fruct⁹: ſm exhortationē Johā. baptiste.
Matt. et Luce. iij. Jō tūc nō fuit necessari⁹ nec cōueniēs indulgen
tiarū vsus. Nūc vō tepescēte charitate ī his vlti-
mis tpib⁹: nec satisfactiōes cōdigne iniūgūtur:
nec modice iniūcte perficiūtur: ideo valde neces
sarius est copiosus indulgētiarū vsus vt qd per
accidiā deficit per alioꝝ suffragia suppleaf. Sic
cū viuētes tepidi sunt ad iuuandū aīas p satisfa
ctiōis opa cōdigna: decēs est et nūc indulgētias
ad eas extēdere: vt non carēat beneficio auxilio
Alexā. de Ales. rū. Uñ de hoc arguit Alex. de Ales ad propositū
dicēs: pater mīe oībus prouidit ſm ordinatissi
mā dispositionē: et misericordissimā suā pietatē:
ſm recta ordinatio charitatis q̄ exigit vt vn⁹ ab alio
possit adiuuari: hoc maxie exigit circa eos q̄ se
iuuare nō pñt. Si ergo hoībus in hoc seculo cū
indigēt auxilio: prouidit deus de auxilio per in
dulgētiā ecclesie cōferēdā: cū illi de purgatorio
indigeāt auxilio: et se iuuare nō possunt: videf q
de indulgētia eis conferēda maxime prouidere
debuit. Adde: maxime eo tpe quo alia auxilia ne
gligētius impēdunf. Non ergo pia mater eccl'ia
negligēs fuit circa filios suos defūctos: nō sem-
per: nec frequēter indulgētias hmōi ipartiēdo:
sed ordinate eas distribuit vt vtrisq3 cōuenit: vi
uētib⁹ et defunctis: prout tēpus et cōditio exigit:
et prout regif directiōe spūsancti. ¶ P Ad qr-
tū qd arguit q inutiliter sumptus fierēt in exe-
quiis anniuersariis et c. Dicēdū q neq3 stulte ne
q3 frustra fiūt suffragia defunctoꝝ in sacrificiis:
orationib⁹: abstinētiis ac eleemosynis: li3 aīe pro
quib⁹ hec fiūt: idulgētias plenarias cōseq̄renf.
In cui⁹ rei signū etiā pro baptizatis in infantia
defunctis: nō inutiliter exequie per sacrificiū ob
latiōes et cetera fiūt. vñ Alex. de ales par. iiij. q.
xlv. art. vlt. ait: Eccl'ia instituit sacrificiū altaris
offerri debere pro paruulis decedētib⁹ in inno-
cētia baptismali: de quib⁹ cōstat q statim euo-
lant: cui⁹ multe sunt rōnes: sc3 cōformitatis ec-
clesiastice cōseruatio: deuotiōis fideliū et maxīe
parētū excitatio: bñficii redēptiōis recordatio:
cōnexiōis paruuloꝝ cū cōmēbris corporis xpi my
stici significatio: aīarū purgādarū sarcine suble
uatio: debite laudis diuine expressio. Ut eñ con
formitas eccl'ie in exequiis mortuorū cōseruef:
vt deuotio fideliū et maxīe parentū excitef: vt bñ
ficiū redēptiōis: qd maxime locū habet in par-
uulis merito passiōis saluādis rememoretur: vt
cōnexio paruuloꝝ cū cōmēbris corporis christi
mystici significef: ex hoc paruuloꝝ exeq̄e sicut ce
teroꝝ mēbroꝝ celebrātur: vt purgādarū aīarū
sarcina subleuetur: et vt debitū diuine laudis ex-
primatur: q̄ sc3 saluatori exhibēda est: ex hoc q
sine paruulorū meritis grē sue sinceritate saluā
tur: cōuenit: vt p illis missarū solēnia celebrenf
et salutaris hostia offeratur. Ex hoc eñ q pena
aīarū purgādaꝝ illoꝝ grā mitigatur: et laus deo
exoluif: et deuotio fideliū ad corūdē meritū: exci
tatur: accrescit paruulis materia gaudioꝝ. Hec
Alex. ¶ Si ergo hec p paruulis nullis actualiū
pctōrū maculis fedatis agēda sunt: de quoꝝ bti
tudine nulli relinquif dubiū: quāto magis omit
tēda nō sunt p adultis p quib⁹ indulgētie plena
rie pcuranf: vbi adhuc de earū liberatiōe a pur
gatorio aliq̄le dubiū esse posset: nō q̄n si idulgē-
tiā participēt plenariā: euolēt. Sz dubiū eē pos
set an eā idulgētiarū sit ea quā re⁹ approbat: an
pferētis intētio sana sit et ītegra: et nō subdola ex
simoniē vitio vel auaritie pcedēs: q̄ licet nō sint
facile psumēda: nō tñ sunt vndequaq3 certa: nā
claue errāte: ptās clauium debita caret efficacia.
¶ Q Denique etsi certū foret defuncti aīas idul
gētie effect⁹ cōsecutā esse: nō iō ex pmissis causis
et rōnib⁹ omittēda sūt suffragia: sicut nec p par-
uulis quorū certa est saluatio: q3 mag' hic q̄ ibi
dicte militāt rōnes. Nā per hec suffragia magis
q̄ p indulgētias pcuratas: laus et honor reddif
deo fruct⁹ amplior accrescit subueniēti emicoꝝ
augetur cumulatius glīa accidētalis liberādo.
Manifestū est eñ per misse sacrificiū: p oñones
deuotas: per multiplicatas eleemosynas: et cre-
bra ieiunia: magis deū glorificari: cuius ptātē:
mīam: iusticiam: benignitatē3 in his operibus

ex charitate ad dei gloriā primo ꝛ principaliter:
ꝛ secūdario ad anime liberationē exhibitis pre
stamur: ꝙ per vnū solū opus ɔtributiōis ad san
cta cruciatā: vel eccl'ie particularis edificationē
vel pauperū in hospitali aliquo collectoꝝ sustē-
tationē. Sic etiā q: illa suffragia defunctis īpē-
sa ꝑ modū satisfactiōis magis ꝓficiūt facientib'
viuis: ꝙ indulgentie defunctis acquisite: non
sunt aliquatenus omittēda. Quō aūt suffragia
defunctoꝝ facientib' ea ꝓficiāt: dicet lec. lviii.
ꝛ in allegatis ibidē. ¶ R . Magis deniqꝫ ꝓfi-
cit alab' liberatio ꝑ suffragia satisfactoria cha-
roꝝ: ꝙ ꝑ solas indulgētias ɔcessas ex prāte cla-
uiū: nā ꝑ istas tm̄ tollit pena: sed ꝑ satisfactoria
charoꝝ opa: ꝛ pura alaꝝ tollit: ꝛ gaudiū eis acci
dētale ꝑpetuū cumulat. Gaudēt em̄ plurimū de
ꝓfectu amicoꝝ suffragia īpēdētiū: gaudēt āpli'
de honore deo per hmōi suffragia exhibito: gau
dēt de auxilio ceteris alab' ꝑ hmōi suffragia im
pēso. Siquidē īdulgētie alicui ale acq̄site: ei tm̄
ꝛ nō aliis ꝓficiūt ad pene mitigationē aut tota-
Suffra- lē liberationē. Nūꝙ aūt suffragia fiūt ꝓ vna so-
gia non la ala: s ꝓncipal'r fiāt ꝓ vna. Semꝑ em̄ in diui
fiūt ꝓ vna nis officiis orōnib' ꝛ ceterꝭ suffragiis: nō ꝓ vna
sola ala. sola fit sacrificiū orō vel suffragiū: s etiā memo
ria fit olm defunctoꝝ in charitate decedentiū.
Siquidē ab oībus orando addit. Et ale oīu fi-
deliū defunctoꝝ requiescant in pace. Vñ magis
ꝓficit animab' liberari ꝑ opa satisfactiōis: ꝙ ꝑ
indulgētias: licet ꝑ illa tardius: ꝑ illas citi' libe
rent: qm̄ sati' videt ad tps penā pati: ꝙ gaudio
etiā accidētali ꝑpetuo ꝑuari. Q: tm̄ raro a viuis
opa satisfactoria impēdunt: q sufficiāt ad ale li-
berationē: ideo ɔsultū est vt indulgētie dn̄ pro
alab' ɔferūt nullatenꝰ negligāt. Nec ꝓpter īdul
gētias acq̄sitas cetera omittāt: qm̄ etsi alab' ꝑ
indulgētiā liberatis nō ꝓficit satisfactionis suf
fragiū ad pene sublationē: ꝓficit tm̄ eis ad glo
rie augmentū. ꝓficit aliis animabus ꝓpinquo-
rū: vel generaliter oībus ad pene mitigationes
ꝓficit facienti ad meritū gratie: ꝛ glorie augmen
tū. deo ad honorē: ꝛ cetera. Per hec etiā deduci
pōt insufficiētia solutionū rationū adductarū
ꝓ hac opinione: immo ꝓ declarata veritate. Et
tm̄ de illo. ¶ S De quinta questione principa
li: scꝫ ad quid suffragia non valeant defunctis
lī ex p̄missis patet respōsio. Ideo breuiter re-
Prima ꝓ spondet ꝑ quatuor ꝓpositiones. Prima. Suffra
positio. gia viuoꝝ nō valent defunctis ad status muta-
tionē. status dico dānationis vel beatitudinis.
Probat: q: ꝑ nulla suffragia eccl'ie īpetrari pōt
Ecc'es. xi. vt aliq̄s defūct' de statu dānatiōis mutet ad sta
tū salutis: q: stāte īmutabil'r hac sn̄ia Eccl'e. xi. Li
gnū vbi ceciderit siue ad haustrū: siue ad aquilo
Beatus nē: ibi erit. glo. Locū quē hic tibi p̄paraueris
Thōas. in futuro habebis. Rōnē assignat btūs Tho. q.
iiii. dist. xlv. quarti scripti arti. i. q: sors glie red
dit ꝑm mensurā accipiētis: hoc est dispositiōis
dignitatis ei' ad p̄miū. Vnusquisqꝫ aūt ex suo
actu disponit: nō ex actu alteri': actu inquā vo-
Diony. lūtario. Nihil aūt volūtariū esse pōt: nisi sua ꝓ-
pria volūtate. Et ad hoc facit illō Diony. eccle.
hierar. Qui pie inquit: vixerūt lucidissima diui
naqꝫ vita ꝓ merito ab equissimis lancibus red
Secūda dit: ꝓ merito haud dubiū suo: nō alioꝝ. ¶ Se
ꝓpositio cunda ꝓpositio. Per viuorū suffragia defunctis
nō cōparantur merita noua. Patet: quia si no-
uum eis meritū acquireret: acquireret nouus
gradus beatitudinis: ꝛ mutaretur status ꝑmū

essentialis: cuius oppositū dicit prima ꝓpositio
Pꝫ etiā ex allegatꝭ autoritatib' in p̄la q̄ne: et
quib' sufficiēter deductū est: ꝙ beatitudo vnicui
qꝫ reddit ꝑm ꝓpria merita. ¶ Tertia ꝓpositio.
Suffragia viuoꝝ valēt defunctis ad beatitudi- Tertia ꝓ
nis accelerationē. Probat: q: suffragia ꝑm p̄e- positio.
missa valēt ad remissiones pene satisfactorie in
purgatorio in toto vel in pte: quā tenent in grā
decedētes pati: in supplementū satisfactiōis cō
digne hic neglecte. Huius pene debito manēte
nullus beatificari pōt: q: nec cū debito pene si-
mul soluende in btītudine. Hoc em̄ est īpossibi
le: q: oīs pena repugnat beatitudini. Nec poste
rius soluēde: q: nihil est post btītudinē: cū ipsa
sit eterna fine carēs: ꝛ ꝑ ɔñs etiā oīe debitū pe
ne repugnat btītudini. Remisso itaqꝫ hmōi de
bito sublatū est impedimentū btītudinis: quo
sublato accelerat beatitudo. Sentētia est Sco.
in. iiii. scripto dist. xxi. ¶ Quarta ꝓpositio. Suf Quarta
fragia a viuis defunctis īpensa: augent in eisdē ꝓpositio
beatitudinē accidentalē. Patet illa ꝓpositio: q:
cū ale in purgatorio sunt beatificāde: ꝛ in btītu
dine nō solū gaudebūt de ꝑfectiōib' diuis (q̄
ꝑtinet ad btītudinē essentialē) s etiā de bonis
ꝓpriis ꝛ olm electoꝝ. Et q: suffragiū est quoddā
bonū etiā in facientib' remunerandū: gaudebūt
de hoc bono ꝓximi sicut de oīb' bonis ꝓximoꝝ.
Hoc aūt gaudiū: q: est de bono creato: ꝛ de bo-
no creature: ꝑtinet ad btītudinē accidētalē. Sic
ꝛ de liberatiōe vni' ale a penis purgatorii: oēs
alie ale in purgatorio gaudēt: ꝛ ɔsolationē quā-
dā accipiūt. ¶ T Et ꝑm hūc modū suffragiū
vni ale spāliter impēsum: valet eib'. Tho. q. vii.
dist. xlv. valor ei suffragioꝝ vno mō: valet ex ra
dice charitatis q̄ facit oīa cōia: ꝛ sic attēdit ma
gis ꝑm quandā interiorē cōsolationē: ꝑm ꝙ in
charitate existēs gaudet ac cōdelectat de bonis
alteri': ꝙ ꝑm pene diminutionē. Et sic magis
valet ei q̄ habet maiorē charitatē: licet ꝓ eo spe
cialiter nō fiat. Nā qui magis diligit ꝓximū: ma
gis gaudet ac delectat de bono ꝓximi: ꝙuis per
hoc pene nō minuant: nisi quātū illud gaudiū
de alteri' bono: puta liberatiōis aut merito suf
fragiū impēdētis: sensum pene quasi suspēdē-
do vel patientē cōfortando minuit q: ꝑm pħm.
vii. Ethi. delectatio de quocūqꝫ minuit tristiciā
inexistentē. Et ꝑm hunc intellectū vadit opinio
ꝓpositiui. S. lec. xxvii. recitata: scꝫ ꝙ suffragia ꝓ Arist. vii
vno facta nō magis ei ꝓficiāt ꝑ quo fiūt: ꝙ illi Ethic.
qui sunt magis digni: sicut cādela aliqua q̄ accē
dit ꝓ aliquo diuite: magis ꝓdest illis secum exi
stentib' qui habēt oculos clariores: ꝛ lectio q̄ ꝓ
vno legit: nō min' ꝓdest aliis qui simul audiūt
immo eis amplius q̄ sensu magis sunt capaces
Secus aūt de valore ex hoc ꝙ ꝑ intētionē faciē
tis alteri applicat: sic em̄ vt dictū est: habet ratio
nē satisfactionis trāsferre in alterū. Satisfactio
aūt ꝓprie ad pene remissionē ordināt: quantū
aūt ad dimissionē pene: ꝑcipue ei valet ꝓ quo fit
et quantū ad hoc nō assimilat suffragiū lumini
vel lectiōi. Nā lumē postꝙ accēsum fuerit: natu
ral'r agit illuminādo: nō ꝑm intētionē ꝛ volūta
tē ponētis seu accēdētis. Debiti em̄ solutio libe
rare solet ꝑm intētionē soluētis: ꝑ quo em̄ debi
tū soluēs intētionē suā dirigit ꝛ ordinat: is et nō
ali' a debito liberat. Quātū aūt ad ɔsolationē
ꝛ gaudiū qō infert ceteris de bono ꝓximi dile-
cti: sic nō agit ꝑm intentionē facientis suffragiū
s q̄si natural'r ꝑm dispositionē alioꝝ in charita

re. Quare velit nolit impedens suffragiū pro no: ceteri q̄ hūc: aut impedentē diligunt magis de suffragio gaudēt. Et quātū ad hoc nō inconuenienter assimilat̄ lectiōi ⁊ lumini. Et de hac materia lati⁹ vide in lec. iā allegata: vbi etiā lati⁹ tractat̄ vtrū suffragiū si plurib⁹ īpēdit̄: tm̄ valeat cuilibet pluriū: quātū ad pene solutionē: quātū valeret si vni soli īpēderet̄. Itē quō se habeant obligati ad suffragia plurib⁹: vtrū vno suffragii actu (exēpli cā) vna missa celebrata satisfaciāt oīb⁹. Silr̄ ⁊ de applicatiōe suffragiorum: ꝓsertim fruct⁹ misse quēadmodū fieri possit ⁊ debeat a sacerdote: et multa alia ad hec ptinētia: supra cū de memoria viuorum agerert̄: latius tractata sunt: ⁊ ideo hic dimissa. ❡ u Restat sexta qō supra mota: scʒ quorū suffragia ꝓsint: an tm̄ existētiū i grāa: an etiaʒ pctōrum? ❡ Ad hāc qōnē quātū ad ea suffragia q̄rum virt⁹ ꝯsurgit ex ope opato: iā rn̄sum est statim. s. Silr̄ quātū ad op⁹ operās dū faciens agit vt minister in ꝑsona alteri⁹. Ideo breuius dr̄ post sctm̄ Tho. dist. xlv. q. iiij. arti. iij. ⁊ Rich. eadem dist. ꝙ op⁹ suffragii fieri pōt ab aliquo dupliciť. Uel vt a cā principali nō mota: sʒ mouēte mādāte aut ordināte op⁹ fieri. Alio mō tāꝙ̄ a cā instrumētali: puta dū faciēs opus agit vt mot⁹ ab alio vt q̄ facit ad alterius mandatū vel ordinationē. Sequit̄ aūt opus cōditionē agentis pricipalis magis ꝙ̄ instrumentalis. Unde si autor operis principalis: siue per se faciat: siue per aliū mandet fieri: nō fuerit in charitate: dū mādat vel ordinat: siue fiat executio operis p bonū vel malū ministrū: nō ꝓdest defuncto nisi forte per accidens: vt si pauperes eleemosynā recipiētes excitant̄ per hoc ad orandū pro defuncto. Sed iste est effectus operis operati: de quo nūc loq̄mur. ❡ Et dico notāter dū mandat: q2 licet autor pn̄cipalis postꝙ̄ mādauit ante operis executionē iustificet̄: q2 tm̄ opus sequit̄ cōditionē autoris: dū autor fuerit operis .i. dū ordinauit opus fieri nō prodest defuncto. Silr̄ ⁊ ecōuerso: si dū ordinat opus fieri: fuerit in gratia: lʒ post incidat in mortale priusꝙ̄ opus fiat: nihilominus valet opus defuncto: q2 habet vigorē suū ex prima ei⁹ ordinatione. Si ꝟo faciens opus facit ipsum vt instrumentū motū ab alio: q2 opus fit in ꝑsona principaliter mouētis ex cuius persona fit. Unde si fit ex persona ecclesie: que nunꝙ̄ caret gratia: semper valet. Si ꝟo ex persona priuati hominis ordinātis: sequit̄ illius cōditionē. Si fuerit in gratia: tūc cū ordinauit: valet suffragium: nō aūt valet si tūc fuerit in mortali: licet recuperet postea gratiā ante executionē operis: nisi de nouo mādaret aut de nouo acceptaret. Uerum eligibilius est executionē operis fieri per bonū ministrū ꝙ̄ per malū: q2 si per bonū op⁹ ordinatur: ⁊ p bonū fiat executio: tūc cū principali cōcurrit etiā deuotio ꝑsonalis ministri: quā ministeр vt principalr̄ agēs sue deuotionis pōt trāsferre in defunctū. ❡ x Ex illo sequit̄: ꝙ cauti⁹ est ordinare suffragia p defunctis p officia ecclesie: vt p missas ⁊ exequias funerales. Illa etenī semper valēt defuncto si capax fuerit: nō obstante indispositiōe ordinātis particularis seu ministri exequētis. Nā ista suffragia fiūt ex ꝑsona ecclesie vt pricipaliter agētis: ⁊ vices suas ministris cōcedentis vt ex ecclesie persona suffragia sua applicēt cui voluerint: vt. s. patuit lec. xxvj. ❡ Scđo sequit̄ ꝙ cautū valde ⁊ vtile foret: vt volens ordinare eleemosynas vel alia suffragia p defunctis: siue aliis: siue p seipso post mortē exequēda: se prius per penitentie sacrm̄ purgaret: ac se deo recōciliaret: qu atenus ea i gratia existēs ordinaret: q2 tūc in virtute illius ordinationis in gratia ordinatoris facte valerēt futura suffragia: etiā si pctōres exequerent̄. ❡ Hec aūt rn̄sio fundat̄ in alia sancti Thome. qui tenet ꝙ satisfactio iniūcta: facta in mortali: nō tollit penā pcc̄ato dimisso debitā: quā tenet in. iiij. scrip. dis. xv. q. iij. arti. ij. ❡ Uerū tenētes oppositam opinionē doc. subtilis in quarto dist. j. q. j. scʒ ꝙ in pctō mortali pōt quis satisfacere p peccato pri⁹ dimisso: itaꝙ satisfactio illa tollat penā: licet nō sit placans nec recōcilians: ita ꝙ si q̄s pro mortali sic post priorē penitentiā cōmisso damnaretur: pro peccatis prius dimissis quoad culpā et impleta satisfactione iniūcta: si fuerat cōdigna in mortali nō punieť in inferno. Et supposito ꝙ alter p altero pōt satisfacere qō oēs tenēt: videť posse dici ꝙ suffragia pro defunctis facta ab existente in mortali tanꝙ̄ a principali causa: p quāto sūt opa satisfactoria: etiā valēt existētib⁹ in purgatorio ad pene solutionē. Si nāqʒ is q̄ facit: posset pro suis peccatis satisfacere ꝙ̄uis sit extra gratiā: quāto magis pro alio existente in gratia: quales sunt vincti i purgatorio? Et ista opinio est magis pia: licet prior sit securior minus dubia. Satis enī certū est ꝙ suffragia q̄ impenduntur ab eo qui est in gratia tanꝙ̄ a principali agēte: valēt. De aliis nō ita certū. ❡ y Et quia incidit materia de ordinatione suffragiorum videndū est vtrū ordinans aliquid in testō pro se fieri: vt celebrare missas: dare eleemosynam: augeri cultum diuinuʒ: idqʒ per testamētarios negligatur: aut etiam ordinatuʒ per ministros ecclesie aut heredes omittatur: defunctus nihilominus fructum absolutionis a pena consequatur. Sed hec determinatio questiōis sequēti lec. reseruetur.

Op⁹ suffragii fieri pōt ab aliq̄ dupliciter.

Sententia sancti Tho.

❡ Lectio. lviij. a

Superest soluere

qōnē in calce stati lectiōis ꝓcedētis motā. Pro cui⁹ solutione rememorandū est qō supra in pricipio precedentis lectiōis latius habitū est: ꝙ suffragia ex duob⁹ valēt: scʒ ex opere operātis tam principalis ꝙ̄ instrumentalis exequētis. Scđo ex opere operato nō solū ex institutione xp̄i vel ecclesie: vt patet in sacramētis et orationib⁹ ⁊ actib⁹ priuilegiatis. Sʒ etiā q̄nqʒ ex effectu cōsequēte ipsm op⁹ operatū: vt ex orōne pauperū p defunctis eleemosynas recipiētiū. Quo in memoriaʒ reuocato: simul ⁊ ad q̄d valēt mortuorum suffragia rn̄det̄ p aliquas ꝓpositiones. ❡ Prima. Ordinans in testamēto aliquid pro se aut suis: aut q̄buscūqʒ fidelib⁹ post mortem: si tūc cū ordinat fuerit i charitate: efficaciā suffragii p eū ordinati: correspōdētē opi operāti pricipalis agentis quaten⁹ est meritoriū p̄mii essentialis: qō est augmētū grē ⁊ glie: plene ꝯsequet̄: siue fiat op⁹ ordinatū: siue nō. Ipsa ꝓpositio est bti Tho. in q̄rto scripto dist. xlv. q. v. arti. ij. in solutione vltimi argumēti. Et ꝓbat̄: q2 talis effect⁹ correspōdet bono motui alꝗ quē elicuit ex charitate: ordinādo hmōi suffragiū in finē debitū ⁊ vltimū q̄ de⁹ est. Hoc est ordinās hmōi suffragiū p se et suis: vt citius deo iungat̄: eorūqʒ cōsortio: de quibus

Suffragia ex duobus valent.

Prima propositio.

Psalmus psalmista dicit ps.lxxxiii. Beati qui habitant in domo tua dñe: in scła seclo℞ laudabūt te. Sicqꝫ per eū cū ceteris deus collaudat: ac sua volūtas in scto℞ predestinatiōe implet: et ita finalr pro pter deū. Iste aūt actus boni mot' ordinātis iā perfect' est: nec depēdet a suffragio post futuro quātū ad merita: ergo siue fiat suffragiū: siue nō nō fraudabit premio sibi debito: imo quātū ad augmētū grē: stati ꝯsequitur premiū: et quātū ad gliam: stat simulr ipsum cōsequi prius ꝙ suffragia fiant. ℭ B Scḋa propositio. Ordinās in testamēto vel alis suffragia post mortē agenda: si illa nō fiant: frustrat suffragiorū efficacia correspō dente operi operāti agētis pricipalis quātū ad premiū aliqḋ accidētale qḋ est pene alleuiatio: et detētionis in purgatorio abbreuiatio. Hec est Richar. in .iiii. distin. xlv. q. v. pricipali. arti. iii. Et patet: qz quātū ad hūc effectū meritū est ꝯdi tionale si fiat: ideo nō existēte ꝯditiōe: nō existit meritū. Unde aduertēdū ꝙ ordinās aliqḋ fieri in charitate: sic ordinādo dupl'r meretur: scꝫ pre miū essentiale qḋ est augmētū grē in pñti: et glo rie in futuro. de quo precedēs propositio. Scḋo meretur premiū accidētale multiplex: quo℞ est vnū: ꝙ si fiat ordinatū per ipsum: prodest sibi ad pene purgato℞ alleuiationē: et isto premio fru straretur: si ordinatū per ipsum nō fiat: qz vt patet ex dictis: general'r suffragia post mortē illis pro sunt dūtaxat: qui dū vixerūt meruerūt vt eis post mortē prodessent: nec tñ prosunt si nō fiant: ita in casu nr̃o speciali: alioqn non plus prodessent facta ꝙ nō facta. ℭ Et notāter dictū est: si tunc cū ordinat fuerit in charitate: qz si ordinās non fuit in charitate dū ordinauit: nihil meret per suā ordinationē: etiā si ordinata fiāt quantū est ex operāte: siue postea recuperet charitatē siue nō nisi per nouū actū recuperata charitate ordiatio nē illā innouetē ratihabēdo: quia tūc ex illo actu nouo in grā elicito sortit efficaciā: siue non recuperet et damnet. Nec eñ tunc proficiet quoad penā pro venialibus et mortalib' hic dimissis in inferno tēpaliter soluēdā: vt patet ex premissis.

Ordinās aliqḋ fieri ex charitate dupliciter meretur.

Tertia propositio. ℭ Tertia propositio. Ordinās in testamēto suf fragiū post mortē impēdendū: nullū penit' effe ctū consequitur ex opere operato: si suffragiū negli gatur. Patet māifeste: qz neglecto suffragio nul lū est opus operatū. Ex nihilo aūt nihil fit: et qḋ nō est futurū nihil vtiqꝫ causabit.

Quarta propositio. ℭ Quarta pro positio. Ordinās in testamēto suffragiū: si negli gitur: effectu eius frustrat quē ꝯsequeretur ex ope re operato: quātū ad oratiōes ministro℞ eccle sie: eas quas facturi erāt ex persona eccle ꝙ ex persona sua et personali deuotiōe: similr et paupe rū qui recepturi erāt legatū. Patet vt supra. Nā non ipleto suffragio nihil operat. Preterea dū ministri et paupes nō recipiūt legatū: non tenē tur ad suffragiū spūale impositū legato: nec gra ti esse possunt de bñficio: qui beneficiū nō rece perūt.

Quinta propositio. ℭ C Ex his sequitur quīta propositio. Or dinās in testamēto suffragiū rc. frustratur effe ctu liberatiōis a pena purgato℞: correspōden te suffragio ex opere operato: dū suffragiū negli gitur. Patet. Naꝫ operi operato si fuerit penale correspōdet vt tali aliq̃ remissio pene satisfacto rie inquātū penale. Nam sm̄ Richar. operatio exterior vltra bonitatē act' interioris: valet ad accidētale premiū: qualis est remissio pene pur gato℞ que tpalis est. Similr si fuerit elemosy na: ex eo ꝙ est quedā sustētatio paupis propter deū: impētrat habet remittere aliquid pene petis purgādis debite. Hinc Dañ. iiii. dicit: Peccā tua elemosynis redime. et Eccli. iii. Ignē ardētē ex tinguit aqua: et elemosyna resistit peccatis: et deus prospector est eius qui reddit gratiā. et Tob. xii. ait raphael angelus: Elemosyna a morte libe rat: et ipsa est q̄ purgat pctā: et facit inuenire vitā eternā. Hac ergo liberatione caret ordinās suf fragiū: dum ipsum negligit. Sicut si qs ad resti tutionē: aut debiti solutionē obligat' morte pre uenit: quis talis si cōtrit' moritur ordinauitqꝫ restitutionē fieri ab heredib': si restitutio negli gitur nō quidē dānatur: qz ī gratia decessit: nec penas perpetuas luet: multo tñ tardi' a penis purgato℞ liberabit: ꝙ si debitū solueret: vt di cit Rich. loco allegato. ℭ D Ex istis ꝓpositio nibus sequūtur aliqua correlaria per modū do ctrinarū. Primū: Nōnunꝙ quis fraudatur bo nis etiā spūalibus ex culpa alteri'. Patet in pre tactis casibus in quibus testator fraudatur effe ctu ordinato℞ per ipsum suffragiorū: ꝓpter ne gligentiā alio℞: puta executo℞. Hoc aūt verū est sm̄ beatū Tho. in tēporalib' vt in liberatiōe a penis purgato℞ q̄ sunt tpales. qḋ ꝟo ad eter nā retributionē: null' fraudari pōt nisi per pro priā culpā. ℭ Scḋm: Stat aliquē in gratia dece dentē penitus frustrari effectu suffragiorū quā tū ad opus operatū etiā si fiāt. Patet ī casu quo suffragia intātū differūtur: ꝙ prius is cui fiunt purgatus est: sic eñ suffragia post eius liberatio nē impensa: non prosunt ad eius liberationē iā factam. Hec Thomas. ℭ Tertiū: Stulte et insi pienter agūt q̄ restituēda elemosynas: orōnes: et testamēta q̄ in vita ipsi exeq̄ possunt heredibus aut testamētariis exequēda cōmittūt. Patet tri plici rōne. Pria: qz si ipsi ī vita exequerent pter valorē quē hñt ad remissionē pene: est etiaꝫ eis meritoriū maioris grē et glie. Pl' eñ meret effe ctualr dās elemosynā ꝙ tñ dare ordinās. Su peraddit eñ aliqḋ op' exteri' in merito opi īte riori. ℭ Scḋa: qz pl' valet ad remissionē etiā pe ne: tūc erogare rē suā in pios vsus: qñ est ī dātis ptāte: ꝙ ordinare vt tūc det qñ retineri nō pōt: tūc eñ dat nō q̄si suū sꝫ q̄si alienū. Nec attēdūt tales sua in vita retinētes: ꝙ seruādo perdūt: q̄ erogādo seruare potuerūt. Nā sicut Isido. li. iii. snīarū suarū ca. lxiiii. ait. Terrena oīa seruādo amittim': largiēdo seruam'. Patrimoniū retē tū perit: erogatū manet. Hinc Eccli. xiiii. Ante mortē bñfac amico tuo: et sm̄ vires tuas expor rigēs: da paupi. Et sequit. Nōne aliis relinqs do lores et labores tuos rc. Et qs magis amic' tu' ꝙ aīa tua? Miserere aīe tue placens deo. Eccli. xxx. Et q̄ sibi nequā est: cui alii bon' erit. Eccli. xiiii. ℭ Tertia rō: qz testamēto℞ executores he redes et amici raro fideles inueniunt. Uñ q̄ in vi ta sua exequit: cert' est de suffragio: nec ī seuissi mis purgato℞ penis expectare hꝫ suffragium. Qui ꝟo cōmittit post mortē exequēda: incertus est si fiēt: cert' aūt est de pena donec fiāt. Nā ex ꝑientia teste: frequēter trāsit defuncto℞ mēoria cū sonitu: et ꝑcul ab oculis fit ꝑcul a mēoria cor dis. Perrarū ē ꝙ defuncto℞ ordinatiōes eo mō fiāt q̄ ipsi viuētes voluerunt. Aut oīno negligit aut tardius adimplet: qñ plus relicte amātur diuitie: ꝙ defuncto℞ aīe. Surde sunt aures sup stitū ad voces de penis clamātiū. Miseremini mei: miseremini mei saltē vos amici mei: qz man' dñi tetigit me: q̄re me ꝑseq̄mi sic de': et carnib'

Daniel. iiii.
Eccli. iii.
Thobie xii.
Correlarium primum.
Secundū correlarium.
Tertium correlarium.
Isido.
Eccli. xiiii.
Eccli. xxx.
Job. xix.

meis saturamini? Uere persequuntur defunctos: carnibusq3 eo2 saturantur: dum relictis diuitijs abutuntur: et debita pietatis suffragia negligunt: aut negligenter ipendunt. De hoc btus Hiero. sup Lucã ait. (Hieronymus.) De suba quã habemus nullus fidelior dispẽsator est q̃ nosipsi. Dũ ergo licet: τ dũ tps habem⁹: sollicite tribuam⁹: memores simus q̃ quidã sapiens dixit. Munera que dat mortẽs: munera nõ sunt. Dicit ergo nõ esse deo placabilia munera nr̃a data post mortẽ: vt ea que in incolumitate vite hui⁹ dant. Quod ergo voluerit habere in patria eterna: preparet sibi quisq3 dũ morat in hac pñti vita: q2 que hic recõdit in manu paupis: illic inueniet in pãtria diuine maiestatis. Melius est ergo vt quisq3 viuẽs que habet deo offerat: q̃ alius post mortẽ eius: q2 qui seipsũ negligit post mortẽ frustra penitebit. Unde τ dñs fideli suo dispẽsatori dictur⁹ est. Euge serue bone: in modico fidelis: intra in gaudium dñi tui. Hec ille. ¶ E plus tñ valet morituro si preordinat suffragia sibi ipendẽda: q̃ si eadẽ cõ nõ ordinante ipenderent: q2 si preordiat in charitate existẽs duo ɔseq̃tur bona. Primo: q2 ex ipso actu ordiatiõis sic ex gr̃a procedẽte vt dictũ est: ɔseqnt essentiale premiũ augmẽtũ scz grẽ τ glorie: qd non ɔseq̃retur per ordinatiões alio2: vel executionẽ alio2. Solus enĩ eliciẽs actũ meritoriũ: consequit essentiale premiũ: τ nullus alter. ¶ Sdm: q2 ordinãs sic i charitate suffragiũ pro se fieri post mortẽ: ɔseq̃tur remissionẽ pene: dũ sit executio ordiatiõis sue: siue fiat per existẽtes in charitate: siue nõ. Si ṽo ipse nõ ordinasset: τ executio fieret per nõ existẽtes in gr̃a τ charitate: sm p̃dicta nihil sibi pficeret: essent enĩ tũc executores pricipales actores. ¶ Circa qd duo auisamẽta nõ negligẽda pono. Primũ est vt quisq3 testm̃ cõdere voluerit: ac pro se aut pro alijs suffragia ordinare: aut donationẽ ecclie vel paupibus facere: aut bñficia vel alia ad diuini cultus augmẽtũ instituere: studeat se prius deo recõciliare: et per sacrm̃ penitẽtie a pctis purgare: ac sic recuperata gratiã faciẽte gr̃a: ordinationẽ: instutionẽ: donationẽ: deo offerat: sic certus erit: q̃ preter meritũ essentialis premij: qd stati ordinãdo ɔseq̃tur: ola ordinata proficiet ad medelã et aie sue liberationẽ. ¶ Scdm: q̃ cũ in extremis muniẽ sacramẽtis renouet per ratificantem cõsensũ ola per se ordiata ad diuinũ honorẽ pricipaliter: etiã quecũq3 per alios ex sua persona ordinãda. Sic enĩ si qua prius ordinasset extra gr̃aũ: per istũ nouũ ɔsensũ reputabũtur sibi ac si nũc de nouo per eũ fuerit ordinata: ad qd faciẽdum etiã per circũstãtes solicite moneat. ¶ F Quartum (Quartum correlarium.) correlariũ. Testamẽto2 executores amici τ heredes infideliter agũt τ grauiter peccãt: qui suffragio2 executionẽ sine rationabili cã differũt. Patet clare: q2 ɔtra proximi charitatẽ agũt: nec defuncto fidẽ seruãt: quẽ3 sua negligẽti dilatiõe mitere cruciãt penis acerbissimis: cũ ipsũ (cõmissa exequẽdo) ab eisdẽ liberare potuissẽt. Hic egentiũ necatoribꝰ cõparãtur: vt habet. xiij. q. ij. qui oblatiões. j. τ duobus ca. seq. ait enĩ ibidẽ ɔciliũ carthaginẽse: varẽse τ agathẽse. Qui oblatiões defuncto2: aut donata aut in testamẽto relictas retinẽt aut difficulter reddũt: tanq̃ egentiũ necatores excõicẽtur: τ vt infideles ab ecclia abiiciãtur: q2 τ fideles de hoc corpore recedẽtes voto2 plenitudine: τ paupes consolatiõe alimonie: τ necessaria sustẽtatiõe fraudãtur. Hi ergo tales quasi egẽtiũ necatores τ velut nõ credẽtes iudiciũ dei habẽdi sunt. Unde τ btus Hierony. (Hieron.) Amico inquit rapere quippiã furtũ est: ecclesiam fraudare sacrilegiũ est: accepisse paupibus erogandũ: τ exinde aliq̃d subtrahere: olm predonũ crudelitatẽ superat. Hec ille. ¶ G Sed hic incidit alia questio. Utrũ magis prosit statuere anniuersaria perpetua: aut certũ cultũ diuinũ: vel eleemosynas perpetuas certis vicibꝰ singlis annis exequẽdas: q̃ si vna vice ola illa ipendãtur. Exẽpli cã. Quis vult ad pias causas erogare. xx. florenos: vtrũ plus proficiat ei distribuere vna vice oẽs paupibꝰ: aut ecclie ministris: vt eadẽ die celebrẽt. cc. missas: aut emere. j. flo. annui cẽsus qui singlis annis certo die eroget in pios vsus: eleemosynas scz pauperũ aut ministris illa die celebrãtibus. De hoc nõ inuenio aliq̃d particulariter ad hoc definitũ: ideo q̃ dico ad dandũ occasionẽ altiꝰ speculãdi dico: nõ aliq̃d determinãdo. ¶ Quãtũ ad premiũ essentiale facile dr̃ q̃ si vtrobiq3 est eadẽ charitas: τ idẽ conatꝰ voluntatis: ac cetera sunt paria: est idẽ meritũ: τ per ɔsequẽs nõ dispar premiũ: nã quãtũ ad illo pmiũ3 volũtas pro facto habetur. Neq3 enĩ i hoc merito magnitudo opis: sed attẽditur affectus. (Luce.xx) Propter qd vidua duo era in gazophylaciũ mittẽs a dño pfert ceteris olbꝰ maiora mittẽtibꝰ. Sz loquẽdo ad pfectũ accidẽtalis premij: qd est liberatio a pena purgatorij: videtur posse distingui: q2 põt oculus intẽtiõis instituentis istituẽdo respicere ampliationẽ diuini cultꝰ τ honoris: ac p ximorũ edificationẽ principaliter aut in istituẽdo magis p pctis ppriis satisfactionẽ. Si primũ magis pficit ad remissionẽ pene instituere cultũ perpetuũ et eleemosynas ppetuas q̃ tpales: q2 quãto magis in ope querit diuinus honor τ primi edificatio: tãto magis opꝰ est meritoriũ essentialis premij. Procedit enĩ ex feruentiore charitate dei τ primi: q̃ nõ querit q̃ sua sunt: sz q̃ sunt iesu xpi τ primi. Et quãto opus est magis meritoriũ essentialis pmij: tãto etiã magis est satisfactoriũ pro pctõ: vt declarabit sequenti dubio. Magis aũt querit diuinus honor i cultu ppetuo q̃ tẽporali. Silr τ edificatio primo2 q2 nedũ pñtiũ: sz etiã futuro2. ¶ H Si dicis suffragiũ futurũ nõ pdest ad pene liberationẽ priusq̃ exhibeat: vt patet ex ppositiõe quinta: τ ideo fructuosius est instituere suffragia q̃ statim fiãt: q̃ q̃ post lõga tpa explebunt: qualia sunt huiusmodi ppetua. Rñdet q̃ verũ est de suffragio simplr futuro: scz qd neq3 in se neq3 in sua radice pñsẽ: sz dũ fiũt fũdatiões ppetuo2 suffragiorũ: iã totũ simul exponit a fundatore: vñ obligabunt futuri ad suffragio2 opera: vt in casu: siue ordinet. cc. missas simul legi: siue singulis ãnis decẽ ppetuo fundans reddit vniꝰ floreni p ministris ecclie: semp hz exponere in prõptu et simul. xx. flo. τ sic iã in actu ponit fundatio futuro2: in qua sicut in radice pñtia sunt ola futura suffragia: q2 iã factũ est vñ fiãt in futuro. Secus in prioribꝰ ppõnibꝰ: vbi nõ pcedit aliã fundatio nihil etiã exponit: sz dũtaxat cõmittit vt fiat institutio: τ ita nõ ponit in actu radix τ fundatio futuro2. Et q2 illa institutio in longũ: fit ad maiorẽ dei honorẽ τ primo2 edificationem acceptat a deo vt preuisa ad remissionẽ tãte pene: quãtũ soluerẽt exhibita. Sicut τ passio xpi priꝰ ɔtulit gr̃aũ pribꝰ q̃ exhiberet a xpo: eo q̃ ppt eã vt pũisã pres salui facti sũt τ iustificati. Indignũ

cū videt ꝙ is qui preponit diuinū honorē: ꝓ
prio cōmodo: sentiret ex h iacturā. ¶ Vel si vti-
qꝫ insistis: ꝙ saltē suffragia plus valebūt exhibi
ta precise ex opere operato: ꝙ nō exhibita vt vi
Richar. det sentire Rich. dicēs: ꝙ si bon⁹ hō mittat elee
mosynā pauperi ꝑ seruū: qui ex malicia eleemo
synā pauperi nō porrigit: minuit quidē meritū
mittētis nō quoad impetrationē grē: sꝫ quantū
ad remissionē pene: maxime qꝛ si ille paup elee
mosynā recepisset seruēti⁹ oraret ꝑ eo. Dicēdū
est aliq̄ mō minuit remissio pene: q̄ precise cor
rspōdet operi operato: tn̄ ex alia parte augeť:
ꝓ quāto iustificatio facta est ex maiori charita-
te: q̄ magis querēs deū paruipēdit ꝯmodū suū.
Vn̄ maior remissio pene correspōdet tāte chari
tati instituētis suffragia ꝑpetua ꝓpter diuinuꝫ
cultū: ꝙ correspōdebit suffragiis si actu simul ex
minori charitate fuissent exhibita. Si vo insti-
tuēs magis dirigeret oculū ad ꝓpriū cōmodū:
citra tn̄ dei ꝯtēptū: posset dici ꝙ ita suffragia (si
tn̄ aliq̄d valerēt) pl⁹ valerēt exhibita statim ꝙ i
lōgū dilata. Et dico (si tn̄ valerēt) qꝛ verti pōt i
dubiū si valeāt: cū principalr intendunť ꝓpter
cōmodū ꝓpriū: scꝫ liberationē a pena: ꝓpter de
fectū circūstātie finalis vltimi. Ista eīn circūstā
tia deficiēte. nō erit institutio meritoria premij
essentialis: qꝛ etsi ꝓcederet ex habēte charitatē
nō tamē eliciť ex charitate: qd̄ requiriť ad tale
meritū: pōt tn̄ esse aliquo mō meritoria premij
accidētalis: hoc est alicui⁹ boni tpalis: q̄lis est
remissio pene purgatorij. Si hec rn̄sio nō pla-
cet: cedo libēs sn̄ie saniori. ¶ J Ad vltimā qōnē
superius lec. lvj. factā: vꝫ vtrū suffragia facta
ꝓ defunctis etiā valeāt huc prosint viuis faciē-
Valor suf tib⁹ ea. Et vtrū tn̄ actori ꝓsint quātū ꝓdessent
fragij ex si intētionē suā ad aliū nō dirigeret. Distinguē
charita- dū erit de valore suffragij sm̄ btm̄ Tho. dis. xlv.
te ꝓcedē q̄rti scripti. q. iij. arti. vlti. sn̄ialiter: ꝙ valor suf
tis est du fragij ex charitate ꝓcedētis est duplex sꝫ duplex
plex. meritū. Meritū vꝫ pmij essentialis: hoc est ali
cui⁹ gradus btitudinis q̄ est visio ⁊ fruitio dei ꝑ
fecta. Est ⁊ meritū premij accidētalis: hoc est ali
cui⁹ boni tpalis vl etiā eterni: qd̄ nō est de essen
tia btitudinis vt gaudiū qd̄ habeť de bono crea
ture. Inter pmia accidētalia est etiā remissio pe
ne purgatorij: de qua principalr nūc agiť. Quā-
tū ad premiū essentiale cōiter dn̄r opa merito-
ria: quantū ad pene redēptionē dicunť satisfa-
ctoria. ¶ Hac distinctiōe premissa: diciť primo:
ꝙ suffragia quantū ad premiū essentiale tn̄ va
Questio. lent viuis: scꝫ actori ⁊ nō defunctis: ⁊ hoc si suffra
giū eliciť ex charitate. Patet satis ex dictis. s. lec.
lvj. in respōsione ad questionē ibi motā: ⁊ lectio
ne. lvij. in respōsiōe ad quintā questionē. ¶ Sꝫ
vlterius quesitū est: an tātū valeat actori: ⁊ hoc
quoad premiū essentiale: ac si pro se fieret: et in
tentio sua ad aliū nō dirigereť. Ubi posset gene
ralius queri: vtrū opus satisfactoriū ex intētiōe
satisfaciēdi ⁊ soluendi debita pro peccato cōmis
so: siue a se siue ab alio: tn̄ valeat actori ad pre-
miū essentiale: quantū sibi valeret: si intētionē
suā tantū ad beatitudinē acquirendā dirigeret:
⁊ nō ad penā redimendā. Uerbi gratia. Impo-
nitur in foro penitētie opus aliqd̄ satisfactoriū
penitēs exequiť illud in charitate: intētione sa-
tisfaciēdi ꝓ suis peccatis. Utrū tale opus: tantū
premiū mereať in beatitudine: quantū merere
tur: si nō esset iniunctū pro penitentia: nec ha-
beretur respectus a faciēte ad pene solutionem

debite pro peccatis. ¶ R Ad hāc questionem
respondeť per quatuor ꝓpositiones notatu di- Rn̄sio ad
gnas. ¶ Prima. Exequēs op⁹ satisfactiōis sibi qōnem.
impositū in foro penitētiali ex charitate mereť Propō p
in illa executione premiū eternū. Probať: quia ma.
oīs actus bonus viatoris procedēs a charitate
est meritorius premij eterni. Patet per illud sal Job. xij.
uatoris Job. xij. Si quis mihi ministrat me se- Scda ꝑ
quať: ⁊ vbi suꝫ ego: illic ⁊ minister me⁹ erit. Mi posito.
nistramus charitatis operibus: ergo erim⁹ vbi
ipse est: nō in terris: sed in beatitudine. in qua
semper est xp̄s qꝛ eternaliter est btūs. tota scri-
ptura ꝯcordat. ¶ Scda propositio. Nulla actio
meritoria est minus meritoria premij eterni: ex
eo ꝙ cuꝫ hoc ꝙ est meritoria: est etiā satisfactio
vel redēptio tēporalis pene peccatis debite. Pa
tet: qꝛ nisi sic nimis punirenť boni ⁊ electi: si ali
quis gradus eterni premij debitus tollereť aut
minuereť in recōpēsationē pene temporalis re
mittēde: immo meli⁹ cōsultiusqꝫ foret totā pe-
nā purgatorij soluere: ꝙ ꝑ sublatiōe illius pene
aliquo gradu glie carere. Subtractio eīn illius
gradus glie: excederet lōge quācūqꝫ tēporalem
penā: ⁊ sicut grauior est pena dāni quacūqꝫ pe-
na sensus etiā eterna: multo magis grauior pe
na est: pena dāni quātum ad hūc gradū eterna
quacūqꝫ pena tēporali. Silr stulte tūc facerent
cōfessores penitētiā ꝑ modū satisfactiōis impo
nētes: ⁊ ꝑsertim in hoc ꝙ opa deuotionis meri
toria opera vite eterne in satisfactionē īponūt:
dicētes. Opera bona q̄ facies sint tibi in remis-
sionē pctōꝝ: qꝛ tollerēt partē premij debitā illi
merito. Stulte etiā facerēt hoīes ꝑ pctis suis se
in hoc seculo affligētes. Cōsultiusqꝫ esset viato-
rib⁹ oīa sua opera facere precise ꝓpter amorem
dei: ⁊ ad merendū btitudinē: ⁊ oēm satisfactionē
vsqꝫ ad purgatoriū differre: qd̄ est contra illud
Luce. iij. Facite fruct⁹ dignos penitētie. Cōtra Luce. iij.
etiā patrū doctrinas ⁊ ritū ecclesie. ¶ T Ter- Tertia ꝑ
tia ꝓpositio. Actiōi meritorie satisfactorie debe positio.
tur tn̄ premiū eterni: quantū debeť illi actiōi: i
istomet satisfaciēti vel alio: vbi talis meritoria
actio nō esset satisfactoria. i. redēptio pene tpali
ceteris oīb⁹ parib⁹. Pro intellectu hui⁹ ꝓpōnis
pono. Sint duo quorū vnus teneť ad penā tpa
lē: ali⁹ nō teneť: qꝛ remissa est sibi oīs pena pu-
tet tn̄ se obligari ad aliquā penā. Faciāt hi ope
ra certa animo satisfaciendi: ⁊ sit equalis chari-
tas in vtroqꝫ: equalis ꝗ conatus: equalis deni
qꝫ intētio actus: ⁊ ita de aliis. Nulla sit inter eos
differātia: nisi ꝙ vnus obligat⁹ sit pene: alter nō
licet ambo putent se obligatos. In illo casu nō
minus premij debeť actioni satisfactorie: ꝙ ei q̄
nō est satisfactoria. Patet ꝓpositio ex eo qꝛ nul-
la actio meritoria est min⁹ meritoria ex hoc ꝙ
simul est satisfactoria: ⁊ ꝑ ꝯñs cū in hmōi actiōi
bus (de q̄b⁹ casus) est oīmoda paritas: excepto
solo ꝙ vnius satisfacit: non alteri⁹ in quo nihil
est soluēdū: q̄ disparitas nō facit differētiā i me
rito: igr nec erit differētia in premio: debeť igiť
equale premiū essentiale vtriqꝫ. ¶ Quarta ꝓpo Quarta
sitio. Actioni meritorie ⁊ satisfactorie debeť q̄n ꝓpositio
qꝫ mai⁹ premiū: ꝙ illi actiōi meritorie nō satis
factorie in ipsomet vel alio. Pꝫ: qꝛ in illo qui hꝫ
satisfacere illa actio est meritoria tanti gradus
beatitudinis: quāti i illo alio qui nō indiget sa-
tisfactiōe: et cū hoc est redēptiua alicuius pene
in eo qui habet satisfacere ⁊ nō in alio cui totuꝫ
dimissum est: licet in casu ignoret licet sibi vale-

ret equaliter ad remissionē pene si esset debitor
pene. Nā vtriqʒ equaliter valeret: si vterqʒ equa
liter indigeret: τ si neuter indigeret: neutri quo
ad illū effectū valeret. Sicut ignis rē humidā
et frigidam calefacit τ exiccat: aliā rem eque fri
gidā sed summe siccam calefacit quidē: sed non
exiccat: exiccaret autē si humida esset. Potest tñ
rationabiliter dici: ꝙ sicut tale opus ex charita
te factū valet vni illoꝝ: vt dictū est: ad redēptio
nē pene tēporalis: illi scʒ qui habet satisfacere:
ita valet alteri ad aliqđ aliud bonū tēporale: pu
ta sanitatē vel multiplicationē tēporaliū vel ꝑ
seruationē a malo speciali: τ cetera huiusmo
di. Uel ex hoc valere colligit thesaurus ecclesie:
vñ per indulgētias subueniꝝ indigētie primoꝝ
ad satisfactionē obligatorū. ¶ Ex quo sequitur
ꝙ stulta est hec īpia parcitas: qua qs subtrahit
suffragia ꝓximis timore diminutiōis premij: se
ꝓ tali opere in beatitudine manētis. Patet: qꝛ
Quinta propō. per hoc premiū nō minuiꝝ. ¶ Quinta ꝓpositio
Stat qñqʒ opus suffragij ex intētione ꝓ defun
ctis facti eē maioris meriti ꝙ si fieret solo respe
ctu btitudinis acquirēde sibi ipsi. Patet: qꝛ ma
iori charitate videꝝ accessus: qui scintillas mit
tit ad alios: maxime ad inimicos: ꝙ is qui sibi
soli sollicitus est. Charitas eñ nō q̄ sua sunt que
rit tñ sed q̄ alioꝝ. τ ignis intēsus in modio in
cludi nō pōt sed erūpit: τ purior est amor ille qui
minus habēs de proprio siue amore cōcupiscē
tie: qui frequēter minuit amorē amicitie: et per
Op⁹ satisfactoriū pōt valere ad remissionē pene alicui dupl'r consequens meritū: qꝛ solus amor amicitie dei
principiū est meriti: nō amor concupiscētie dei
vel suipsius. ¶ M Quantū ad meritū premij
accidētalis: τ presertim remissionē pene tēpora
lis: de quo magis ad propositū. Aduertendū: ꝙ
opus satisfactoriū pōt valere ad remissionē pe
ne alicui dupl'r scʒ directe τ īdirecte. Directe valet
illi ad quē intentio actoris dirigiꝝ tanꝗ̄ ad illū
pro quo opus illud operatur. Indirecte: qñ hoc
modo actoris intentio nō dirigiꝝ: sed al's ad ali
quē fructus operis deriuaꝝ. Primo modo τ di
recte nō valet actori ad pene remissionē: nisi in
quātū fieret vel pro illo qui suffragio nō indige
ret: vt si is pro quo fit iā esset btūs: vel ꝓ eo qui
iuuari nō posset: vt damnatus. In hoc eñ casu
quia nō proficit illis pro quibus fit reuertiꝝ me
Psalm⁹. ritum ad eū qui facit: fm illud ps. xxxiij. Ora
Luce. x. tio mea in sinu meo conuertet. τ Luce. x. Si nō
fuerit fili⁹ pacis: pax vestra ad vos reuertet. Esse
eñ debet habitualis intētio faciētis suffragiū
ꝙ sibi ꝓficiat: si illi ꝓ quib⁹ facit capaces nō fue
rint. Si vo capax fuerit is ꝓ quo fit: nō proficit
Beatus Thōas. ad hūc finē actori: qꝛ vt dicit btūs Thō. vbi. s.
opus suffragij reputaꝝ quasi ei⁹ ꝓ quo fit: igitur
ita absoluit eū a debito pene: ꝙ nō absoluit fa
cientē a debito ꝓprio pene: qꝛ in tali recōpensa
tione attēdiꝝ equalitas iusticie. Opus autē satis
factoriū ita pōt applicari vni reatui: ꝙ alterum
nō cōpēsat. Nā reatus duoꝝ pctōꝝ reqrit maio
rē satisfactionē ꝙ̄ vnius. Cū ergo totū op⁹ ap
plicaꝝ alteri qui eo indiget: nihil remanet acto
ri: nā q fm hūanā iusticiā ꝓ altero debitū soluit
tali solutiōe seipm a debito ꝓprio non liberat.
Et de hoc latius dictū est. s. lec. xxvij. τ. xxviij.
¶ N Indirecte vo plurimū valet actori: nedū
ad remissionē pene quā ipse nūc debet: vel ex cō
mittēdis peccatis debebit: sed etiā ad augmētū
grē: ad pseuerātiā in bono: vel ad primā gratiā
imperrandā. ¶ Primū patet: qꝛ per hoc meren

tur actores: vt dū ad eūdē statū venerint: etiā su
perstitū suffragiis adiuuari possint. Nā vt supra
dictū est: illis mortuis prosunt suffragia viuorū
qui dū viuerēt meruerūt vt possint eis post mor
tē hec ꝓdesse. Et licet ꝑ finalē perseuerentiā in
grā gñal'r hō mereꝝ vt dictū ē: spāl'r tñ hō mereꝝ
τ appropriare faciēdo nūc misericordiā cū ꝓde
cessorib⁹ defunctis suis. Nā scriptū est. In qua
mensura mēsi fueritis remetieꝝ vobis. Mat. vij. Mat. vij.
τ iterum. Beati misericordes: qm ipsi misericor
diā cōsequenꝝ. Mat. v. Ita reuera τ nos si mo
do misericordes fuerim⁹ in defunctos: merebi
mur similib⁹ superstitū suffragiis subleuari: alio
quin iudiciū sine misericordia fiet ei: qui nō fa
cit misericordiā. Jaco. ij. ¶ Nec improbabiliter Jaco. ij.
hāc vnā esse causam inter ceteras existimandū
est: cū frequēter tā tarda τ īperfecta sit testamē
toꝝ expeditio: qꝛ τ ipsi dū vixerūt neglīgētes ex
titerāt executores circa suoꝝ predecessorū testa
mēta. Scdm patet: qꝛ hos quib⁹ viui impēdūt
suffragia habituri sunt ꝓ se diligētissimos īter
cessores. Licet eñ nūc purgatorij ignis carcere
teneanꝝ: sunt tñ amici dei: τ magni apud deum
meriti: qui īgrati beneficioꝝ esse nō possunt: iō
liberati suis liberatorib⁹ vicē repēdentes: ꝓ eis
potēter dñm exorabūt. Nō tñ cū ipsi nūc suffra
gia impēdentes etiā purgatorijs tenebanꝝ igni
bus: quo tūc nō minorē satisfactionē oronibus
impēdent ꝙ receperūt. Sʒ dū adhuc in via exi
stunt: ꝓfitis vite grē augmentū: eiusqʒ pseuerā
tiā impetrabūt. Nec hoc tñ eos facere credēdū
est dū liberati sublimabūꝝ ad gloriā: sʒ pie putā
dū: ꝙ hoc ipsum agant adhuc existētes in purga
torio: nā qui ibi existētes corporalia viuis pre
stant bñficia: quō nō magis spūalia īpetrabūt.
¶ Legiꝝ autē: scribit Petrus Damiani de beato
Seuerino coloniēsis eccl'ie epo: ꝙ satisfactiōis
detētus penis miraculis claruit in terris. Silr
de btō Pascasio romane ecclesie diacono: refert
btūs Greg. lib. iiij. dial. ¶ O Neqʒ negandū
est plerosqʒ diuti⁹ purgari: q maioris sunt me
riti: τ ꝑ ꝯñs potētiores apud deū: nōnullis citi⁹
liberatis aut euolātib⁹: qđ manifestū est de pue
ris ante vsum rōnis in baptismali īnocētia de
functis q euolāt: τ minoris meriti sunt existēti
bus ī purgatorio. Et ex illo ps quartū: scʒ ꝙ ꝑñt
īpetrare primā gratiā. Tertiū eñ: scʒ pseueran
tiā manifestū est ex scdo: qꝛ eadē rōne qua īpe
trāt augmētū grē: īpetrāt τ pseuerātiā. Sʒ quar
tū primā stat faciētē op⁹ satisfactoriū esse ī pctō
mortali: τ lʒ tūc ipm op⁹ parū ꝓsit fm ꝑdicta:
pēsant tñ aīe sancte defunctoꝝ nō tā opus ꝙ̄ af
fectū: qꝛ ꝑfecta in eis est charitas: τ nō desinunt
repēdere affectū. Rependēt autē in eo qđ magis
necessariū est ei cui rependūt īquātū ꝑñt. ꝑñt
autē oronib⁹ īpetrare grās capaci: qua nihil ma
gis necessariū pctōri: q qm viator est: capax est
grē: illā ergo primo īpetrabūt: siue adhuc existē
tes ī purgatorio siue iā assumpti in celo. Sic eñ
legim⁹ multis ꝯcessam primā grām orationib⁹
sctōꝝ tā viatoꝝ ꝙ̄ cōꝑhēsoꝝ. Silr stat eū q facit
suffragiū in grā existētē: recidiuare in mortale.
Cui iterū liberati a purgatorio: suis oronibus
īpetrare ꝑñt ꝯuersionē a pctō: τ ita primā grāʒ.
Nec īpedit ꝙ sunt extra viā: et nihil sibi mereri
ꝑñt: qꝛ ꝑñt oronib⁹ suis ꝓ nobis apud deū sacrꝫ
gratiā τ remissionē nobis impetrare: sicut et iā
sublimati in gloria: de quo. s. lec. xxx. ¶ P Nō
ergo a nobis negligēda est suffragioꝝ impertitio

defunctis: quoꝝ precibus deo ꝯfidimus recõciliari: quinimo ea suffragia solicite ⁊ diligẽter impendere: ex quib⁹ nihil vtilitatis propter perit: sed impẽsuz reddet cuz vsura. Aut em̃ ipsi quib⁹ impẽdimus capaces sunt suffragioꝝ: aut non. Si nõ: redeũt nr̃a ad nos suffragia. Si sunt capaces: maiorẽ ab eis: siue a deo per eos precipiemus retributiõez: qd̓ maxime verũ est: si suffragia ipendimus nõ turpis lucri gr̃a: sed gratis ex charitate dei ⁊ dilectiõe fraterna. De primis em̃
Mat. vj. vehemẽter timẽdũ ne eis dicat. Amen amen: receperũt mercedẽ suaz: qd̓ vtiqz timere habẽt: qui nõ pro sustẽtatiõe vite: sed satisfactiõe auaricie suffragia mortuoꝝ in questũ ponũt: vbiqz se pro beneficioꝝ pluralitate: aut quotidiana distributione aliis se obligãt: se miserabilit̃ negligũt. Non e.n̄ illi sparẽ pñt retributionẽ ⁊ suoꝝ defectuũ futurã per os subleuatiõez: sicut qui pietate cõmoti: quasi eleemosynã illã indigẽtibus ipertiẽtes
i. Corin. th. viij. suffragia faciũt. De his apl's cũ. ij. ad Coꝝ. viij. ad facrẽdũ eleemosynã hortaret dixit. Ur̃a abũdãtia illoꝝ inopiã suppleat: vt et illoꝝ abũdãtia vr̃e inopie fit supplemẽtum: vt fm glo. sicut hic ministrãt t̃eris: scz per suffragia impẽsa eis: vicẽ s̃eri reddãt i futuro. Et tñ de hac materia suffragioꝝ. ¶ Lectio. lix. A.

Nobis Quoqz

peccatoribus famulis tuis ⁊ de multitudine miserationũ tuaꝝ sperantibus: partẽ aliquã ⁊ societatẽ donare digneris: cũ tuis s̃cis apl'is ⁊ martyribus: cũ Johãne: Stephano: Matthia Barnaba: Ignatio: Alexãdro: Marcellino: petro: Felicitate: Perpetua: Agatha: Lucia: Agna: Cecilia: Anastasia: ⁊ oĩbus s̃cis tuis intra quoꝝ nos ꝯsortiũ nõ estimator meriti: sz venie q̃s largitor: admitte. ¶ Hec est s̃cda pars principalis partis sexte ⁊ vltime partis toti⁹ canonis: in qua post petitã refrigeriũ pro defunctis: petit suffragiũ pro viuis: ⁊ ꝯsortiũ cũ s̃cis triũphãtis ecclesie mẽbris. Et subdiuidit pars illa in tres particulas. In pria captat ei⁹ qui petit beniuolẽtia. In s̃cda petitionis exprimit materia: ibi. Partẽ aliquã ⁊c. In tertia ei⁹ per quẽ petimus inducit persona: ibi. per xp̃m dñz nostrũ. ¶ Quoad primã partẽ dicit. Nobis quoqz. Nobis fm Alber.
Albert⁹. quoqz: qui pro aliis mortuis intercessimus ⁊ sacrificiũ pro coꝝ liberatiõe a penis obtulim⁹: cũ tñ nos magis hac gr̃a indigeam⁹. Debet em̃ sacerdos quẽadmodũ pro aliis: ita etiã pro seipso
Ad hebr. v. offerre pro pctis. vt dicit ad Hebre. v. Qm̃ ⁊ ipse circũdatus est infirmitate: ibidẽ. Quasi diceret cũ patriarcha iacob. Justũ est vt aliqñ ⁊ domui
Gen. xxx mee prouideã. Genes. xxx. Dixit ille: nõ mihi sed domui mee. Ita ⁊ sacrificãs nõ dicit mihi sed nobis: qz fm predicta: sacrificiũ qd̓ offert sacrificiũ est militãtis ecclesie: in cui⁹ persona sacerdos sacrificat atqz petit. Addit. Pctõribus. Pctõres se ⁊ alios viuos pronũciat: qz ⁊ ille dilectus xp̃o qui seipsũ: qui ob vite sue puritatẽ sup pectus dñicũ
i. Joh. j. recũbere meruit: de seipso ⁊ aliis ait. Si dixeri-
Innocẽ. mus qz pctm̃ non habem⁹: ipsi nos seducimus:
Misse sa ⁊ veritas in nobis nõ est. Et addit. Innocen. et
crificiũ i post eũ Alexan. de ales. Licet omni tempore de-
pctõꝝ re beamus ex corde nos recognoscere peccatores:
missionẽ precipue tamen illud expedit in misse sacrificio
celebrat. quod in remissionem peccatorum celebratur.

¶ B Sed forte diceres. Cuz scriptũ sit: pctõres deus nõ exaudit: vt habet Johã. ix. * Quare in hac petitiõe sacerdos pctm̃ suũ et alioꝝ allegat? Uidetur em̃ q̓ hoc petitiõi prestet obstaculũ ne exaudiat. Ad qd̓ dicit q̓ pctõr vt pctõr: petẽs ea que saluti obuiãt ⁊ sunt nociua: a deo nõ exauditur saltẽ placato: qz ad sui damnationẽ exaudiri posset a deo irato: sicut dicit btũs Greg. q̓ deus quãdoqz cõcedit iratus: qd̓ negat placat⁹. Peccator etiã petens aliqd̓ quasi in signũ aut testimoniũ sue probitatis: nõ exaudit. Deus em̃ falsitatis testis esse neq̃t. Et fm hoc inductũ videt verbũ ceci. Scimus qz pctõres deus nõ exaudit in approbatiõez scilicet sue probitatis. Pctõr tamen cũ petit aliqd̓ a deo cũ humili sui recognitiõe: ac pctõꝝ suoꝝ q̃si indignus exaudiri: sicut fecit: q̃ ait: Dñe nõ sum dignus vt intres sub tectũ meũ. Matth. viij. Et itẽ. Qui pre multitudine pctõꝝ suoꝝ sursum ad celos oculos suos attollere nõ audebat: sed percutiẽs pect⁹ se pctõrẽ fatebatur dicẽs: Deus propiti⁹ esto mihi pctõri. Luce. xviij. Hoꝝ exẽplo q̃ petit ea que ad salutẽ ptinẽt: a deo gratiose exaudit: et eo ampli⁹: quo se magis humiliat: et vera cõfessiõe peccata sua dãnat. Respexit inquit propheta in orõnẽ humiliũ: ⁊ nõ spreuit precẽ eoꝝ. Sic em̃ daniel p liberatiõe ppl'i orans: p lo pctã cõfitebatur di. c. ix. Peccauim⁹ iniq̃tatẽ fecim⁹ in oẽm iusticiã tuã. sequit. Neqz in iustificatiõib⁹ nostris prosternimus preces ante faciẽ tuã: sed in miseratiõibus tuis multis ⁊c. Sic deniqz quotidie clamat ecclesia ad dñm. Pctõres te rogamus audi nos. Nihil ergo obstat ꝯtrariũ q̓ nobis pctõrib⁹ petimus aliqd̓ celestis doni ⁊ bñficii impertiri. Magis aũt spectat ad dei beniuolẽtie captationem peccatoꝝ recognitio: ostẽdentes per hoc multitudinẽ misericordie diuine: in hanc nostrã fiduciã proficiẽtes: nõ presumentes de nostra iusticia: quẽadmodũ fecit ille phariseus euãgelicus cui⁹ ppterea oratio est repulsa. Luce. xviij. Hic Prouerbis. xviij. Justus prior accusator est sui. ¶ Sequit. Famulis tuis p verã ac humilẽ obediẽtiã: vt. s. expositũ est. De multitudine miserationũ tuarũ: sperãtib⁹: in qua ppheta cõfisus pctõꝝ petiuit remissionẽ: dicẽs. Scdm multitudinẽ miserationũ tuarũ: dele iniquitatẽ meã. Et iterũ pctõꝝ suoꝝ obliuionẽ petẽs ad eandeꝫ multitudinẽ miserationũ cõfugiẽs. Reminiscere inquit: miserationũ tuarum dñe: ⁊ misericordiarũ tuarũ q̃ a seculo sunt. Delicta iuuentutis mee: ⁊ ignorãtias meas ne memineris domine. Nec incassum sacerdos supplicans refugiuz habeat ad dei miserationẽ: qz misericordia ei⁹ sup oĩa opa ei⁹. Ipsa est q̃ superexaltat iudiciũ: quam neqz potẽs est in ira sua ꝯtinere. Quis em̃ vnq̃ sperauit in dño ⁊ derelict⁹ est: Respicite filii nationes hoim ⁊ scitote qz null⁹ sperauit in dño et ꝯfusus est: ait Jesus syrach Eccli. ij. Qd̓ attẽdẽs btũs Aug. se cũ in pprio viril⁹ spẽ posuit ꝯfitet derelictũ. Sperabã inq̃t aliqñ in ṽtute mea: q̃ nõ erat virt⁹: ⁊ cũ sic volui currere vbi magis stare credebã: ibi magis cecidi. Factusqz sum magis retro q̃ ante. Dicebã em̃. Hoc faciã: illud pficiã. Fiebatqz post hec: nec hoc nec illud: qm̃ te meis viribus ꝯfidebã. Nũc aũt ꝯfiteor tibi dñe rex: pater celi ⁊ terre: qm̃ non in fortitudine sua roborabit vir: vt nõ gloriet ante te stulta ꝯfum ptio oĩs carnis. ¶ Dicit aũt de multitudie miserationũ: non q̓ in deo sint multe misericordie

* Dictũ illud Jo. ix. peccatores deus nõ exaudit: non est autẽticuz: non ei est xp̃i: nec euangeliste ni si recitatiue: sed est verbũ ceci non dũ baptisati: et vt dicit Augusti. adhuc inunctus loq̃bat pctõr in persona eccl'ia orans ex auditur: vt presbyter q̃ missam dicit in psona totius ecclesie sue loquit dicẽs. Oremus. Jõ exaudit: quia nõ suas: sed ppl'i preces et vota offert. Exaudit ẽt peccator dans eleemosynam pro dño suo: qui hoc si ibi iniun xit si dñs qñ iustificari gratia pctõr etiã orãs pro se p bis q̃ pertinent ad salutẽ: et pseuerã ter exaudit: alit deus pau cos audi ret: si nõ audiret pctõres Pctõr ẽt actu exi-

rēs ī pec cāre de q̄ nō peni- terorans ex se pro alio non exaudit: aut p se de tpali- b⁹ ⁊ aliis nō ptinē tibus ad salutem. ex Rich. in q̄rto.

q: nulla est ibi pluralitas: vbi oīa sunt vnū: vbi nō obuiat relatiōis oppositio: vt vult Boetius ⁊ Ansel. Deus eñ summe simplex est: ⁊ est quicq̄d habet: excepto ꝙ pater nō est filius: quē habet. Est ergo in deo vna dūtaxat mīa: q̄ est ipse deus misericors. Dicit̄ pluralr̄: de multitudie misera tionū tuaꝝ: propter varios ⁊ multos diuine mīe effectus: qui nōnūq̄ dei miseratiōes nolant̄. sic loq̄tur Esaias propha. ca. lxiii. post recitationē plurimū effectuū mīe dn̄i: dicēs. Ubi est zelus tu⁹: et fortitudo tua: multitudo viscerū tuoꝝ ⁊ mise rationū tuarū. ¶ Sequitur. ¶ Partē aliquaꝫ. ¶ Hec est scd̄a particla: in qua exprimit petitio nis materiā. Hoc est illud qđ petit̄ nobis pctōri bus: qđ est habere partē siue dei participationē btīficā cuꝫ sctis aplis ⁊ martyrib⁹ iā in glīa sub limatis: vt trāsferat nos a ptāte tenebraꝝ: ⁊ det nobis partē sortis sctōꝝ in lumie. ad Col. j. ⁊ in
Ps. xv. Ps. xv. Dn̄s pars hereditatis mee. Et sequitur. Funes ceciderūt mihi in pclaris: etenī heredi tas mea pclara est mihi. Funes scꝫ ꝓsortiū no straꝝ partes in beatitudie mēsurātes: ceciderūt nobis in pclaris partib⁹ hereditatis eterne.
j. Cor. xv Sed cū deus sit oīa in nobis. j. Coꝝ. xv. Salus pmiū ⁊ glīa singuloꝝ. Salus inquit ppl'i mei ego suꝫ. Quid est qđ dicit̄ partē aliquā donare di gneris: quasi nō oēs electi sint vnū ⁊ eundē de
Mat. xx. nariū recepturi: iuxta parabolā Mat. xx. vbi di citur. Receperūt ⁊ ipsi denarios singl'os: quo in telligit̄ beatitudo que est vna oībus. Respōdet hic Alex. de ales par. iiii. q. xxvii. Licet vnū ⁊ idē sit pmiū singuloꝝ: scꝫ deus ipse in cui⁹ visione
Job. xvii clara: felicitas cōsistit eterna: ſm illud Job. xvii. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū deū veꝝ ⁊ quē misisti iesuꝫ xp̄m: tn̄ ſm differētiā merito rū: alius plus ali⁹ minus diuina visiōe fruitur: vnde dicit apl's. j. Coꝝ. xv. Stella differt a stella
j. Cor. xv in claritate. Sic ⁊ erit in btīs diuersa claritas vi siōis diuīe essentie: ſm diuersaꝫ participationē lumīs glīe sub quo diuina videt̄ essentia ad quā disponit diuersitas meritoꝝ. Hinc dixit dn̄s. In
Job. xiiii domo pr̄is mei māsiōes multe sunt. Johā. xiiii. Quia multi sunt status et gradus deū timētiuꝫ: sine tn̄ diuersitate dei cogniti siue visi. Unde si cut est vnus sol qui ab vniuersis videt̄: ⁊ vna lux siue claritas solis que oīa terrena illumiat: ni hilominus tn̄ ab aliis clari⁹: ab aliis minus cla re videt̄ ſm differētiā perfectiōis oculoꝝ intuē tiū. Ita vn⁹ est deus: vna diuīa essentia que oēs btīficat: ⁊ ab oībus btīs videt̄: ab aliis tn̄ lympi dius: ab alio min⁹ lympide: ſm differētiā ⁊ gra dus meritoꝝ: ſm quā sunt ibi excessus in beatitu dine. ¶ D Una est igit̄ oīm btītudo obiectiua diuina scꝫ essentia oēs beatificās per eundē de nariū: quē singuli militātis eccl'ie opartī sunt a dn̄o percepturi. Cū quo stat ꝙ in singl'is btīs sit alia ⁊ alia btītudo formalis que nō est nisi actus visiōis: quo singuli visiōe propria in suo intelle ctu recepta: deū facie ad faciē contēplant̄: sicut eundē solē diuersi nō vna: sed diuersis visiōnib⁹ ꝯtuētur. Et ſm hoc sacerdos petit partē beati tudinis nobis dari: vt participes efficiamur bti tudinis sctōꝝ: vt partialitas illa referat̄ ad visio nis actū: nō ad obiectū visuꝫ. Quelibet eñ visio dici pōt pars btītudīs: pro quāto est aliq̄d mul titudinis actuū in toto cetu oīm btōꝝ. Uel pōt quelibet creata visio btīfica dici pars btītudīs: pro quāto nō repsentat obiectū beatificū ſm totā rationē sue cōprehēsibilitatis. Est eñ obie

ctū ꝫ beatificū sicut in se infinitū: ita infinita co gnitiōe cognoscibile: ⁊ sola tali cōprehēsibile: q̄ impossibilis est oīni creature. Ideo oīs cognitio creature qua cognoscit deuꝫ: dicit̄ quodāmodo pars diuine cognitiōis: q: nulla talis est diuine essentie ſm totū illud: ſm qđ est cognoscibile: q: pōt adhuc clari⁹ videri. Unde quātūcūq̄ꝫ perfe cte lympide ac clare videat̄ diuina essentia: etiā a supremis angelis: imo ab aīa xp̄i: impfecta tn̄ vi sio creata: ⁊ infinite distās a visiōe increata qua deus seipsuꝫ videt. Hec eñ est infinita que soluꝫ cōprehēdit diuinā essentiā: idest ea sola videt̄ di uina essentia tāta quāta in se est: hoc est infinita que pōt dici totalis btītudo: q: ibi solū est adeq̄ tio cognoscēns actus cognoscēdi: ⁊ cognoscibi lis siue obiecti cogniti. Nec tn̄ adeq̄tio: sed idēti tas: q: idē est in deo essentia visa: deus visus et actus vidēdi. Non ergo petit partē btītudinis sa cerdos: quasi de⁹ ſm aliq̄d sui videat̄ ab vno bea to: ⁊ ſm aliq̄d sui lateat illuꝫ ⁊ videat̄ ab alio: q: cū sit essentia simplicissima: carēs oī partialita te: a quocūq̄ꝫ videtur: tota videtur ⁊ indiuisa: sed petit partē beatitudinis. i. participationē beati tudinis: hoc est formalē beatitudinē siue actuꝫ beatificū: ſm ꝙ creature cōuenit: quo clare pos sumus videre deum: nō ſm totam suā cognosci bilitatē: sed ſm nostri intellect⁹ capacitatē: ⁊ me ritorū nroꝝ exigētiā. Sic eñ ⁊ nō aliter videt̄ a beatis. ¶ E Ideo sequit̄: Et societatē cū sctis. In hoc eñ est summa iocunditas societatis bea torū ꝙ oēs simul beatifice deū intuētur: de quo in ps. lxxxvi. Sicut letātiū oīm habitatio est in ps. te. per cōtinuū ⁊ stabilē aspectū: in quo oēs cōi ctēr beati: ⁊ societatē habere dicūtur: q: vniuscu iusq̄ꝫ sctōꝝ bona efficiūtur oīm ī btītudīe cōia. ¶ Sequitur. Donare digneris: tua scꝫ gratia: et benignitate: cōtra errorē pelagianoꝝ asserēn tium hominē ex puris naturalibus posse asse qui beatitudinē: nec ad hoc requiri speciale do num gratie: neq̄ꝫ ad meritoriā mandatoꝝ im pletionē. Uñ sicut gratiā qua operamur merito rie a solo deo creāte accepimus: ita pbabile val de est: ꝙ actū beatificū qui perfectior est gratia solus deus infundit intellectui beato: vt sic illō ꝓphete. Gratiā ⁊ gloriā dabit dn̄s. equaliter in telligat̄ quantū ad vtrūq̄ꝫ. Cui nō dissonāt me
tra que ponit Alber. circa hunc textuꝫ. Quicq̄d Albert
habes meriti pueniētis gratia donat. Nil deus in nobis preter sua dona coronat. Si deus co ronat: ⁊ nō nisi actu beatifico: ipse ergo hūc do nat: nō cū beatis elicit. Sed de hoc alibi. ¶ Se quitur. Cū tuis sanctis aplis ⁊ martyrib⁹: quos firma fide credimus illa beatifica dei visiōe per frui: ⁊ inuicem congaudere eterna ⁊ iocundissi ma societate: quales sunt quorū hic nola recitā tur. Dicit Alb. ꝙ ecclesia tn̄ tāgit eos de quorū fide ⁊ btītudine sufficienter est certificata: alios non tangit nisi in communi. ¶ Et hic fit secun
da ⁊ iterata sanctorū cōmemoratio: qđ ſm In Innoc
no. signum est ꝙ canon nō simul ab vno est cō positus: sed successiuis temporibus particula tim a pluribus. Unde in hac commemoratione supplet̄ ex magna parte: qui de primitiue eccle sie sanctis deesse videbant̄ in commemoratione prima. Unde dr̄. Cū tuis sanctis apl'is: quorum sonus exiuit in omnē terrā: ⁊ in fines orbis ter re eorū verba: ⁊ ipsis regnū dei quod hic petitur pdicātibus. Et martyribus: fidei testibus: qui vt regni dei fierent participes: mortis pro fide

xpi nõ timuerũt subire suppliciũ. ¶ f Exprimũtur autẽ quorũdã sctoꝝ nõia: aplõrũ scilz: martyrũ ⁊ virginũ: octo sexus virilis. ⁊ septẽ sexus feminei: ad significãdũ ẽm magistrũ in rationali: ꝙ ꝑ hoc sacrificiũ septẽ charismata: scilz spũsscti dona octo beatitudinib⁹ cõiungãtur in
Alber. digne hoc sacrm mãducãte. Uñ sequit. Cũ Johãne. Istũ (dicit Alb.) opinor Johãnẽ baptistã: q̃ et martyr est ꝓpter qd̃ ⁊ hic inter martyres numerat: de quo dixit dñs. Inter natos mulierũ
Inno. nõ surrexit maior Johãne baptista ⁊c. q̃ et finis legis fuit: ⁊ vsqz ad ipsum ꝓphete ꝓphetauerũt. Matth. xj. Ad idẽ Inno. dicit. Posset ꝑ Johãnẽ nõ euãgelista sz baptista intelligi: nisi premitteret cũ sctis aplis tuis et martyrib⁹. per qd̃ conuincit ꝙ apli tñ ⁊ martyres subnotentur: ꝗuis Johannes inter martyres posset connumerari. Aliis autẽ videt ꝙ stat hic iterata cõmemoratio Johãnis euãgeliste: qꝛ Johãnes baptista hoc sacrificiũ nõ tractauit: quapropter hic nõ induci: sed q̃cq̃d sit de dicto in se nõ modicũ facit: qꝛ hic petit cõsortiũ cũ sctis: sed nõ dubitat de scitate vtriusqz. Dato igit ꝙ intelligat de Johãne euãgelista: cur in hac cõmemoratione repetit: ⁊ stephano sociat: q̃ et matthie preponit ⁊ barnabe. Rñdet idẽ Inno. Sane inq̃t iohãnes in pria cõmemoratione cũ aplis numerat ꝓpter dignitatẽ apostolat⁹. In secunda ꝟo repetit ⁊ stephano sociat: propter priuilegiũ castitatis ⁊ celibatus. Johãnes eñ ⁊ stephanus virgines sunt: ⁊ sequũtur agnũ quocũqz ierit: quapropter ⁊ ceteris ꝑmittunt. Uirginitas iohannis inde cõmendat: qꝛ xps in cruce matrẽ virginẽ discipulo virgini cõmẽdabat: ex qua hora accepit eã discipulus in
*Hiero sua custodiã. * In stephano ꝟo in hoc maxime
ny. super virginitas cõprobat: ꝙ deputat⁹ est ab aplis ad
Jo. dicit ministeriũ viduarũ: ⁊ qꝛ fact⁹ est prepositꝰ femi
ꝙ ꝓpter narũ testimoniũ meruit sincerissime castitatis.
ei⁹ castitatẽ xps Aliñ quidã dicũt ꝙ hic ꝑ Johãnẽ intelligit mar
eã p̃cce cus q̃ fuit binomi⁹: vocabat eñ marc⁹ ⁊ iohan
teris di nes: sz parũ refert quẽ horũ canonis ordinator
lexit: et denotauerit. Oẽs quidẽ sctĩ: oẽs de hoc numero
eũ de nu sunt: quoꝝ cõio ⁊ societas postulat. ¶ Stephano
pros nu no: q̃ scitatis habuit ꝑconiuz singulare: de quo
bere vo in actib⁹ aploꝝ. c. vj. Stephanus plenus gr̃a et
lentẽ re fortitudine: faciebat prodigia ⁊ signa magna in
uocauit. ꝓplo: q̃ in hora disputatiõis plenus spũscto: intendẽs in celũ in cõtione iudeorũ positus: vidit gloriã dei: ⁊ iesum stantẽ a dextris virtutis dei: et prim⁹ sui sanguinis effusione xpo testimoniũ ꝑhibuit: vñ ⁊ protomartyr. i. martyrũ princeps appellat. Qui ⁊ xpi imitat⁹ vestigia: in passiõis hora positis genib⁹ voce magna clamauit. Dñe ne statuas illis hoc pctm̃. Uñ in prosa de eo canit. O stephane signifer regis sũmi bone: nos exaudi ꝓficue: q̃ es ꝑ inimicis tuis exaudit⁹. Paul⁹ tuis ꝑcib⁹ stephane te quondã persecut⁹ xpo credit. Te petrus xpi ministrũ statuit: tu petro normam credẽdi astruis: ad dexterã summi patris ostẽdẽdo quẽ plebs furẽs crucifixit. ¶ 8 Sequit. Matthia: q̃ sorte elect⁹ in aplm: vtiret in locũ de quo preuaricat⁹ est iudas: vt fieret testis
Diony. dñice resurrectiõis. Que sors (ẽm btm̃ Diony.) nõ fuit nisi ĩpetratio signi: quo eũ spũssanctus
Act. j. assumẽdũ ostẽdit: ⁊ nõ ioseph iustũ: quẽ apli secũ ex aliis statuerãt orantes. Tu dñe q̃ nosti corda olm: ostẽde quẽ elegeris ex his duob⁹ vnum accipere locũ ministerij hui⁹ et apostolatus: de quo preuaricat⁹ est iudas: vt abiret in locũ suũ: et dederũt sortes eis: ⁊ cecidit sors sup matthiã: et annumerat⁹ est cũ vndecim aplis. ¶ Barnaba: qui etiã signo qd̃ dedit spũsscτũs segregatus est in apostolatus officiũ cũ paulo: vñ Act. xiij. Act. xiij.
dixit spũsscτũs. Segregate mihi paulũ ⁊ barnabã in opus ministerij ad qd̃ assumpsi eos. Hic primus cũ paulo fuit apl's gentiũ: ⁊ ideo a reliquis gẽtiũ: nobis scilz est spãliter honorãdus. vñ Act. vbi. s. Tũc cõstãter paulus et barnabas dixerũt ad iudeos. Uobis oportebat primũ loq̃ verbum dei: sed q̃m repellitis illud: et indignos vos iudicatis eterne vite: ecce ꝯuertimur ad gẽtes: sicut precepit nobis dñs ds. Esa. xlix. Dedit te in lucẽ gẽtiũ: vt sis salus mea vsqz ad extremũ terre. ¶ Ignatio: qui gloriosissimus fuit martyr apostolorũ cõtemporaneus: gloriosissime virginis matris dei pedissequus ⁊ capellanus: ⁊ beati Johãnis euãgeliste discipulus: qui sub Traiano imperatore cõdemnat⁹: ad bestias romã delat⁹: rogabat vt sctĩ in ei⁹ passione nõ deficerent: qui protestatus est in theatro: ꝙ non vt malefactor puniret: sed vt xpi discipulus. Qui bestias q̃ sibi dei virtute mãsuescebãt: contra se vt deuoraret prouocabat: qui publice in hec verba prorupit. Ignis: crux: bestie: ossium cõfractio: mẽbrorum diuisio: tormẽta diaboli: in me ꝑ xpo veniãt: vt iesu fruar: vt hec ipse in epistola quaz romanis dixerit scribit: q̃ cũ esset in dẽtib⁹ leonis: altavoce dixit. Frumentũ xpi sum: dentib⁹ bestiarum molar: vt panis mũdus inueniar. Qui (vt de eo Dionys⁹
Dionysius scribit) aliud in hore nõ habuit: nisi amor meus crucifixus est. Hic ⁊ multas laudes in diuersis eplis de dñi matre cõscripsit. Et cũ fuisset mortuus inuenta sunt hec verba. Jesus xps: aureis literis in corde ipsi⁹ scripta. De hoc Bernar.
sic ait beat⁹ Bernardus sup psalmũ. xc. Magn⁹ est ille Ignatius auditor discipuli quẽ diligebat iesus: martyr ⁊ ipse: cui⁹: preciosis reliquijs paupertas nostra ditata est. Mariã ĩ plurib⁹ eplis quas ad eam scripsit christiferam consalutauit. Egregius quidem titulus dignitatis et cõmendatio honoris vniuersi. ¶ Alexandro: qui papa fuit vrbis et orbis: sextus a beato ac sancto Petro: successor euaristi in papatu. Ab aureliano * Instituit hic ĩ
comite sub Adriano imperatore cũ beatis Euẽtio et Theodolo: post conuersionem hermetis missa vino aquã
prefecti: ⁊ quirini tribuni rome martyrio coronatus est: cuius corpus rome apd̃ sanctã sabinã misceri.
in altari summo quiescit. * ¶ Marcellino ⁊ petro: quorũ prim⁹ presbyter: secũdus exorcista: cũ Et q̃ pñ
arthemio ⁊ domo sua martyrio coronari meruerunt: quoꝝ aĩas dorotheus q̃ eos decollauerat: dic: ꝙ ps
vestib⁹ splẽdidis ⁊ gẽmis indutas: vidit angelorũ manib⁹ in celum deferri: vñ ⁊ christianus est teret ⁊c.
effectus. ¶ M Cõsequenter nominant sancte Itẽ ꝙ aq̃
de feminꝫo sexu: vñ or. Felicitate: illustri semina vidua: matre septẽ filiorũ christianissimorũ hñdicta ĩ
Januarij: Felicis: Philippi: Siluani: Alexãdri: tẽplis et
Uitalis: ⁊ Martialis: in cõspectu matris diuersis suppliciorꝝ generib⁹ interremptorũ: ĩ quorũ in cubili
vnoquoqz spãle martyriũ ꝑpessa est. Et tandẽ bus ꝯtra
a Publio prefecto sub Antonio Augusto: capite demões
trũcari iussa: datis prius filijs salutarib⁹ monitis retinere
martyriũ ꝯsummauit: q̃ ob mirã in tormen tur: et ꝙ
tis sui ac filiorũ cõstantiã: ⁊ tpis prioritatẽ (sicq̃ de azymo
dẽ ante ꝯsequẽter nolaris passa est virgineo) in cõficere
eorũ recitatione nolm est preclara. ¶ Perpetua tur. Ex
priuilegio castitatis ⁊ fidei etiam martyrio coro Plati.
nata. ¶ Agatha: virgine ac martyre sctissima: q̃ Tiola filiorꝝ felicitatis.

et vberū amputationē iussu Quintiani prefecti in deciana psecutione passa: btī petri apłi visitationē in carcere et totius corporis sanitatē meruit: q̄ post passa multorū tormētorū genera: angelorū scītatis testimoniū in sepultura accepit qui tabulā hāc scripturā (Mentē sanctā spontaneā honorē deo: et patrie liberationē) * ptinētē capiti scī corporis cōiunxerūt: cuius postea velo capitis paganorū pplūs ab incendio ignis ex sicilie montib⁹ irrūpentis: et cathanēsiū ciuitas liberat᷑.

*[Margin: * Tabule seu scripture huius sensus hic est. Mentem sanctam habuit: spōtaneā se obtulit: et patrie liberationem acq̄siuit.]*

¶ Lucia: nobilis cōstātie virgine: q̄ in paupes distracto patrimonio ac matri sanguinisue curationis beneficio apud sepulcrū beate agathe cōcesso: p gladiū et ignē cōtra diabolum eiusq̄ ministrū pascasiū prefectū loco et fide immobilis triūphabat. ¶ Agna siue Agnete: nobili romana: corpore iuuencula mēte cana: q̄ teste Ambr. tredecimo etatis anno mortē pro xpo moriēdo pdidit: et vitā inuenit. Nā et mūdi diuitiis carnisq̄ deliciis spōte xpi inestimabiles aīe margaritas ac cyclades auro charitatis textas preposuit. Octaua passionis die parentib⁹ apud sepulcrū eius exequias agentib⁹: agno niue cādidiore eius dextre adherente apparuit in choro scārū virginū: dicēs. Cū his oīb⁹ lucidas sedes accepi. Nā et viuēs nuda ad lupanar: crinib⁹ tū melius tecta q̄ vestib⁹ ducta: angelū preparatū ad virginitatis sue custodiā inuenit. Qui locum turpitudinis claritate circūfulgēs stolā cādidissimā induit virginē: et ab oī carnis pollutiōe mūdissimā cōseruauit. ¶ J Cecilia: clarissimo romanorū gn̄e exorta: q̄ euangeliū xpi semp gerebat i pectore: nō dieb⁹ neq̄ noctib⁹ a colloquiis diuinis et orōne cessabat: et intus cilicio: foris vestib⁹ deauratis ornata cantantib⁹ organis soli deo decātabat. Fiat dn̄e cor meū et corpus meum immaculatū vt nō cōfundar. Hec duos fratres Tiburtiū et Valerianum spōsum suū cōuertit: almachiū tyrānū supauit: angelos dei cōuersis fratrib⁹ cū vernātib⁹ sertis demonstrauit. Et teste Urbano papa: xpo tāq̄ ouis argumētosa seruiebat. Et tādē militib⁹ xpi cōfortatis in bullienti balneo pcussa martyriū cōsummauit. ¶ Anastasia: pretextati illustrissimi romani filia infideli publio nupta: q̄ cū largissimas facultates i pauperes et sanctos: quib⁹ sedule ministrauit: distribueret: et ea propter artissimo carceri manciparetur a marito: cōsolatorias epłas a scō chrysogono martyre dedit et accepit: et tandē ignis incēdio triūphauit.

[Margin: Questio.] ¶ Sed querit᷑ hic cū fm pbabilem snīam p iohānē hic in principio nolariū nō baptista: sed euangelista designat᷑: vt. s. dictū est: cur in canone: scī iohānis baptiste mētio nolarim nō habet᷑: cū tn̄ fuerit ante sanct⁹ q̄ natus.

[Margin: Rn̄sio ad q̄stionē.] Ipse q̄ xpi q̄ in hoc sacro cōtinet᷑ et sumit᷑ precō fuerat: eū digito ostēdit: baptisauit et efficacissimo testimonio approbauit. Ad hoc rn̄det Alex. q. xxxvii. par. iiii. In canone misse celebrat᷑ sacramentū dn̄ice passionis: ppter qd̄ solūmodo ibi memorant᷑ q̄ passi sunt pro dn̄o. i. martyres. Et illi dūtaxat q̄ imitati sūt dn̄m ordine tpis: et cōformitate euolatiōis: tales eī pprie dicunt᷑ martyres. i. testes. s. passi xpi. Ibm eī martyriū in diciū est passiōis dn̄i: ipsa repētina euolatio est iudiciū virtutis eiusdē. Neutrū cōuenit iohānī baptiste q̄ añ passionē dn̄i passus est: et post passionē suā nō euolauit: s3 ad limbū descēdit: propter qd̄ in canone misse nō cōmemorat᷑. ¶ Sed tur. Et oibus scīs tuis quorū sidere merita deo

sunt nota: de quib⁹ d͛r Job. xxv. Nūq̄d est numerus militū eius? Intra quorū consortiū. i. sortis sue participationē: quorū indubitata est gloria. Nos: offerētes ministerio et voto ac desiderio altaris hoc sacrificiū: vt. s. cū eisdē scīs tuis easdē beatitudinis sortes obtineam⁹: vt fm orationē apłi ad Eph. iii. cōprehendere possim⁹ cū oibus scīs: q̄ sit latitudo: lōgitudo et sublimitas et profundū. Scire etiā supeminentē sciētie charitatem xpi: vt impleamur in oēm plenitudinē dei. Nō estimator meriti: q: vt dicit Esa. Oēs iustitie nostre sunt sicut pannus mēstruate. eiusdem lxiiii. Ideo nō possum⁹ p̄sumere q̄cq̄ de oītēsione meritorū. Si eī tu pr̄ celestis et clemētissime iniq̄tates nostras obseruaueris: q̄s sustinebit: Nō ergo intuitu nostrorū meritorū: nec i iustificationib⁹ nostris ad beatorū cōsortiū petimus admitti: sciētes illud apłi: q̄ in hoc tpe reliquie fm electionē grē salue fiēt: si autē ex grā iam nō ex opib⁹. ad Ro. xi. Sed et cū fecerim⁹ quecunq̄ p̄cepta sunt nobis: hab: m⁹ dicere fm xpi snīa3. Serui inutiles sum⁹: qd̄ debuim⁹ facere fecim⁹. Luce. xvii. Te ergo clemētissime pater qui non es meritorū estimator: q: nō iuxta exigētiā meritorū retribuis citra cōdignū puniēdo dicente propheta in ps̄. Nō fm pctā nostra fecit nobis: neq̄ fm iniquitates nostras retribuit nobis: et supra cōdignū remuneras. Nō eī sunt cōdigne passiones hui⁹ tpis ad futurā gloriā q̄ reuelabitur in nobis. ad Ro. viii. Das eī mensurā bonā et cōfertā et coagitatā et supeffluentē. Nō ergo estimator meriti. Sed venie q̄sum⁹ largitor admitte. Benignus eī es et misericors: patiēs et multe miē: et prestabilis sup nequicia. Johel. ii. Qui solus veniā largiris: siquidē solus pctā dimittis: solus grām prestas et gloriā. Nā et pater miarum es: nō cōtinēs in ira mias tuas: quesum⁹. Quesumus itaq̄: vt veniā largiēdo ad cōsortiū scōrū nos admittas: q: sic admitti soli⁹ indulgētie benignitatis liberalitatis tue est: sicut dauid dicit. Benigne fac dn̄e in bona volūtate tua tc. Ut de viuis lapidibus edificent᷑ muri celestis hierłm. Muri inquā p angelorū lapsum rupti: non nisi tua benignitate ex nobis hoīb⁹ reparandi. Nisi eī tu dn̄e edificaueris domū: in vanū laborant q̄ edificāt eā. Neq̄ sufficiētes sum⁹ a nobis tāq̄ ex nobis aliq̄d cogitare: sed oīs nostra sufficientia ex te clemētissimo patre deo est. ¶ R. S3 cōtra illud qd̄ d͛r: nō estimator meriti: videtur esse multiplex scripture autoritas: qua ostendit᷑ de⁹ esse ponderator meritorū. Nā. ii. Paral. xv. Erit merces opi vestro: sicut hr̄ Hier. xxxi. Itē Sap. v. Reddet deus mercedem laborū sanctorū suorum. Et Eccli. xvi. Misericordia faciet locū vnicuiq̄ fm meritum operum suorū. In ps̄. Reddes vnicuiq̄ iusta opa sua. Itē Matth. v. Merces vestra copiosa est in celis. Merces respectu3 dicit ad meritum sicut et premium. Itē. i. Cor. iii. Unusquisq̄ propriam mercedē accipiet fm suū laborē. Et. ii. Cor. iiii. Qd̄ in p̄senti est momentaneū et leue tribulatiōis nostre: supra modum in sublimitate eternum pōdus glorie operatur in nobis. Non autem aliter temporalia operantur eterna: nisi per modum meriti. Ite3 ii. Timo. iiii. Reposita est mihi corona iusticie: quam reddet mihi dominus in illa die: iustus iudex. Et multa similia ad ide3 adduci possent: quibus ostenditur deus esse iustus iudex: et remunerator bonorum et malorum. Non autem

[Right margin: Job. xxv. — Ad Ephe. iii. — Esa. j. — Ad Ro. xi. — Ad Ro. viii. — Joel. ii. — Ps. l. — ii. Cor. iii. — Sap. v. — Ps. lxi. — Matt. v. — i. Cor. iii. — ii. Timo. iiii.]

pōt eē iusta remuneratio: nisi fiat ſm estimatio
nē meritorii. Ad idē sunt autoritates scōꝝ pa-
trū ⁊ doctorū innumere: quibus docet btitudo
esse premiū pro meritis. Quāuis facile pōt dici
ad textū nr̄m: ꝙ ideo dicit deꝰ nō estimator: me-
riti: qꝛ nō precise premiat ſm merita: ſꝫ ex sua li
beralitate superaddit. Uñ vt dictū est: semp pre-
miat vltra meritū: ⁊ punit citra cōdignū. Nō er
go negat estimatiōeꝫ meriti simplr: sed estiatio
nē ad premiū merito ꝑcise cōdignū. Ita ꝙ neqꝫ
Dupliciter opa nr̄a possunt cōsiderari. excedat in ꝑmiādo: neqꝫ deficiat in puniendo: ⁊
hoc sufficit ad veritatē textꝰ nostri. ¶ L Uerūꝫ
qꝛ autoritates ille vident innuere ꝙ opibꝰ nr̄is
mereamur ꝑmiū eternuꝫ: nō inutiliter q̄ri pōt.
Utrū opera nr̄a q̄ tpalia sunt: mereant btitudi-
nē que est eterna: pro cuiꝰ resolutiōe: Aduertēn
dū primo ꝙ opa nr̄a dupliciter possunt ꝯsidera
ri. Uno mō ſm se: vt a nobis opata virtute nr̄a
actiua naturali: quā accepimꝰ in prima nr̄a cō-
stitutiōe. In qua facultatē accepimꝰ libere ope-
ps.cxviii. rādi: siue opa bona siue mala: ſm qđ dixit ꝓphe
ta. Aīa mea in manibus meis semp. In manibꝰ
meis .i. in ptāte mea. semper: vt per ipsam faciā
Eccl.xv. siue bonū siue malū. ⁊ Eccli.xv. Deꝰ a principio
cōstituit hoiem: ⁊ reliq̄t illū i manu ꝯsilii sui. Ad
iecit mādata ⁊ ꝑcepta sua. Si volueris mādata
cōseruare: conseruabūt te. Apposuit tibi aquā ⁊
ignē: ad qđ volueris porrige manū tuā. Ante ho
minē vita ⁊ mors: bonū et malū: qđ placuerit ei
dabit illi. ¶ Alio mō ꝯsiderari possunt opa nr̄a
vt nō solū sunt a nr̄a virtute actiue: ſꝫ ad eoꝝ ꝓ-
ductionē cōcurrit cū nr̄a volūtate singulare do
nū dei: qđ grām appellamꝰ. de quo loquit apl's
j.Cor.xv j.Cor.xv. Gr̄a dei sum id qđ sum: ⁊ gr̄a eiꝰ in me
vacua nō fuit: ſꝫ abūdātiꝰ illis oībꝰ laboraui: nō
Augusti. ego: sed gr̄a dei mecū. Et bea. Aug. in de libe. ar
bi. Gratia se hꝫ ad liberū arbitriū sicut sessor ad
equū. Sessor aūt actiue regit ⁊ mouet equū. Ita
⁊ gr̄a mouet volūtatē ad aliquē actū eliciēdū vel
operādū. ¶ M Est etiā aduertēdū ꝙ ad actus
Ad rōnē meritorij rōnē duo requirūtur i gnē. Primū est
actꝰ meri libera eiꝰ electio. Scōm eius ad ꝑmii retributio
torij duo nē acceptatio. Primū requirit ex parte eliciētis
req̄runt eiꝰ scꝫ qui meret. Scōm ex parte eiꝰ a quo ꝑmiū
redditꝰ. Propter primū actus naturali necessita
te productꝰ nō est meritoriꝰ: sicut cursus solis et
astroꝝ. Inuolūtariis eñ neqꝫ laudamur neqꝫ
vituperamur. iij. Eth. Meritū aūt vt distinguit
cōtra demeritū: est actus imputabilis ad laudē.
Propter scōꝫ actꝰ bonꝰ bonitate morali tm̄ nō
gratuita: nō est meritorius ad vitā seu respectu
btitudinis. Talis eñ nō acceptat a deo ad btitu
dinē cōferendā: qm̄ actui moraliter bono facto
extra grāꝫ nullus btitudinis gradꝰ correspōdet
i ꝑmio: cū dicat apl's. Gr̄a dei vita eterna. ad Ro
Ad Eph. ij. ma. vi. ⁊ ad Eph. ij. Gr̄a estis saluati p fidē: ⁊ hoc
nō ex vobis. Dei eñ donū est: nō ex opibꝰ: vt ne
q̄s glief. Uñ pōt actꝰ meritoriꝰ sic notificari i ge
nere. Actꝰ meritoriꝰ est actꝰ a volūtate libere ꝓ
cedēs: siue elicitꝰ: siue imperatꝰ ad retributionē
alicuiꝰ ꝑmii acceptatꝰ. Acceptat aūt actꝰ ad ꝑmii
retributionē qñ aliq̄s bonū aliqđ seu ꝑmiū re-
Actꝰ meritorius quid. tribuit operāti: vel alteri pro quo operatur intui
tu talis opatiōis. Ita ꝙ tale bonū nō retribue-
ret nisi actꝰ ꝑcessisset. Ex quo ptꝫ ꝙ hō iustꝰ opi
bus iusticie nō meret illuminatiōeꝫ a sole: qꝛ eq̄
facit deus solē suū oriri super bonos ⁊ malos: et
pluit sup iustos ⁊ iniustos. Matth. v. ¶ N Di-
uidit aūt cōiter meritū ſm doctores in meritūꝫ

cōgrui ⁊ meritū cōdigni. Meritū cōdigni super
rōne meriti addit debitū reddēdi premiū ſm iu
sticiā. Uñ meritū cōdigni est actꝰ a volūtate libe Diuisio
re procedēs ad retributionē premii ſm debitūꝫ meriti.
iusticie acceptatus. Dicit ſm debitū iusticie: qꝛ
si ꝑmiū quātū ad valorē aut dignitatē deficeret
vel excederet dignitatē vel valorē meriti: et hoc Meritū
siue ſm proportionē geometricā siue arithmeti cōdigni.
cā. hoc est ſm iusticiā distributiuā vel cōmutati
uā: nō seruaretur iusticia i premiādo. Hoc est: ꝙ
talis premiatio: nō fieret ꝑcise ſm iusticiā: ſꝫ vel
ſm liberalitatē si premiū excederet: vel citra iu-
sticiā si deficeret. ¶ Requirit itaqꝫ ad meritū de
cōdigno: quedā equalitas premii ad meritū ſm
alterā duarū proportionū. Hec autēꝫ equalitas
attēditur vel ex natura actus: vel ex ordinatiōe
pacto seu cōuētione: siue etiā ꝓmissiōe acceptā-
tio. Exēplū primi vt dū merces cōmēsurat opi.
Ita ꝙ opus ſm se tātū valet premiāti: quātū pre
miū reseruatū. Ita ꝙ ꝑmiās tātā vtilitatē cōse-
qui pōt ex opere merētis: quātā ex premio. Exē
plū secūdi: vt qñ ex libera promissiōe ⁊ cōuētiōe
promittitur tātū pro tali. Sic dicit in parabo-
la euāgelica. Nōne ex denario cōuenisti mecūꝫ?
Amice nō facio tibi iniuriā: scꝫ dādo ſm cōuen-
tionē factā: tolle qđ tuū est ⁊ vade. Mat. xx. Ubi Mat.xx.
iusticia seruata fundat in cōuētiōe: nō i natura
actus. Et siue sic: siue sic attēdat ꝯdignitas siue
equalitas exigit opus meritoriū aliq̄d in operā
te: aliq̄d in opere: ⁊ aliq̄d in premiāte. In operā
te: ꝙ sit amicus: inimicus eñ ſm btm̄ Aug. nō Augusti.
est dignus premio: sed pena. Et allegat magr in
scđo dis. xxvi. Ex quo sequit ꝙ pctōr nihil mere
tur de cōdigno apđ deū: qꝛ nō est amicꝰ: ſꝫ inimi
cus dei. Similiter eñ odio sunt deo ipius ⁊ im-
pietas eiꝰ. Sap. xiiii. Et ibidē. iiii. c. Fructꝰ im-
pioꝝ inutiles. In ope req̄rit ꝙ ordinet ad vtili
tatē vel honorē premiantē. Iđ opus existēs in
gr̄a nō ordinatū finaliter in deū: nō est meritūꝫ
de cōdigno. Si eñ ad opus esse meritoriū suffi-
ceret sola coexistētia gr̄e aut charitatis: tūc opus
indifferēs a tali operatū esset meritoriū de cōdi
gno: qđ implicat. tūc eñ nō esset indifferēs. In
ꝑmiāte requirit acceptatio siue ordiatio actꝰ ad
premiū tale. Hec aūt ordinatio in deo: nō est ni
si diuina volūtas: q̄ voluit ab eterno actū sic il-
licitū vel imperatū esse meritū cōdignū: tali pre
mio: vl' ex natura actus: vel ex sua pactiōe ac pro
missione qua voluit esse debitor talis premii sic
operātis. Quo dūtaxat mō actio tpalis esse pōt
meritū cōdignū premii eterni. Semper eñ pre-
miū eternū est maius bonū merito tpali. Et iu
sticia stricta nō reddit meliꝰ bonū ꝓ minore bo
no ſm se cōsiderato: ⁊ naturalē eiꝰ ⁊ intrinsecaꝫ
bonitatē: ꝙ vero est cōdignū: tm̄ est ex gratuita
acceptatiōe diuina sic se obligare volēte operā-
ti. Meritū de cōgruo est actꝰ libere elicitꝰ acce- Meritū
ptatus ad aliqđ bonū retribuēdū: nō ex debito de con-
iusticie. Et hec nō req̄rit dictas cōditiōes i ope gruo.
rāte in opere ⁊ ꝑmiāte. Hoc mō opus bonuꝫ de
genere factū ab inimico sic acceptatur ad aliqđ
bonū retribuenduꝫ: vt bonus motus naturalis
anime pctōris quo facit: qđ in se est: sine quo nō
daretur gratia iustificans: est meritūꝫ gratie de
congruo. Similiter si aliquis bonū aliquod re
tribuit facienti opus bonū de genere: nō tamē
ad honorē vel vtilitatē retribuentis: bonū illud
factuꝫ est meritū de cōgruo boni retributi. Sic
etiam si quis bonum excedens actum operātis.

non ex debito precedētis pacti:sed nuda libera-
litate donet:non daturus illud nisi operatio il-
la precessisset:in premiando:talis operatio esset
meritū de ꝯgruo:nō de cōdigno. ¶ O Per hec
respōdetur ad.q.motaꝫ per propositiōes. Pria.
Pria pro positio. Opus nostrū cōsideratū ſm intrinsecā suā boni
tatē quā hꝫ ꝑ ſe ex se ꝛ volūtate eliciēte gr̄a cir-
cūscripta:nō est meritū beatitudinis:nec de cō-
gruo:nec de cōdigno. Probatur:q: nulli cōfert
beatitudo propter opus elicitꝫ ex naturali aut
morali virtute hois gr̄a circūscripta. Statuit ñ
quidē de⁹ ſm ordinē sue sapiētie: nullū fore glo
rificādū in patria nisi fuerit prius gratificatus
in via. Sed nec actuꝫ aliquē premiare in patria
btitudine:cui⁹ nō fuit pricipiū gratia vie. Unde
et opꝫ paruulos qui nullū pctm̄ cōmiserunt: ba
ptizari vt gr̄am recipiāt ñ gloriā ꝛ beatitudinē
debeāt adipisci. Quapropter dixit aplo. Si lin-
guis holm loquar ꝛ angelorꝫ ꝛc. Et si tradidero
corp⁹ meū vt ardeā:charitatē aūt q̄ est gr̄a:non
habuero:nihil mihi prodest:ad vitā eternā scꝫ.j.
Augusti. Cor.xiij. Et bea.Augu.Gratia sola est que diui-
dit inter filios regni ꝛ perditiōis. Patet hoc idē
ex.ſ.allegatis. Et sic intelligi pōt illud btī Ber-
nar.i ser.de ānūciatiōe dn̄ica di. Credere opor
tet ꝙ vitā eternā nullus promereri poterit bo-
nis operibus suis. Sic loquit̄ glo.sup illud Ro-
ma.vj. Gr̄a dei vita eterna:vt intelligerem⁹ nos
deū ad vitā:nō nr̄is meritis: sed sua miseratiōe
ꝑducere. ¶ Scda ꝑpositio. Opus bonū de gn̄e
Scda ꝑ positio. vel etiā moraliter elicitū a volūtate gr̄a nō coe-
xistente nihil mereret̄: neqꝫ tꝑale nec eternū de
cōdigno. Patet q: deficit scda cōditio supra posi
ta:scꝫ dignitas ex parte operātꝭ. Merito em̄ de
cōdigno:vt dicit Alex. de ales vbi.ſ. est seruitiū
deo digne debito mō īpēsum. Existēs aūt i mor
tali pctō:nō pōt digne exhibere seruitiū deo: q:
in eo est indignitas peccati per quod est i odio
dei. Operibus autē impij non premiū debetur:
sed pena tāꝗ operib⁹ inimici. ¶ P Tertia pro
Tertia ꝑ positio. positio. Opus bonū moraliter extra gratiā fa-
ctū de cōgruo meretur aliqꝺ bonū spūale vel tē
porale. Patet q: apud largissimū retributorem
nullum bonū manet irremuneratū. Itē multa
bona dant̄ pctōribus: nō ex debito iusticie pro-
pter aliqua opera precedētia:quib⁹ nō precedē-
tibus illa bona nō darētur:ergo illorū bonorꝫ
opera precedētia sunt merita. Tenet ꝯsequētia
ex quid nois meriti.ſ. positi:q: talis oꝑatio est
libere elicita: ꝛ a deo ad opus bonū retribuēdū
acceptata. Sunt ergo merita et non cōdigna vt
patuit ex propositione scda:ergo sunt merita de
cōgruo. Preterea multa bona cōcessa legimus
infidelib⁹: ꝛ etiā idolatris intuitu quorūdā bo-
norū operū. Sic em̄ legit̄ de achab impio rege
israel.iij.Reg.xxj. Nōne vidisti humiliatū regeꝫ
achab corā me:q: igitur humiliatus est mei cā:
nō inducā malū in diebus eius. Itē de rege na-
buchodonosor idolatra sic̄ia habent̄ i Daniele.
Preterea pctōri facienti qꝺ in se est:dat dn̄s gr̄aꝫ:
quā nō daret nisi qꝺ in se est:faceret ſm illud ꝫa
Zacha.j. cha.j. Cōuertimini ad me:ꝛ ego ꝯuertar ad vos.
Et Jaco. iiij. Appropiate deo: ꝛ appropinqua-
Jaco. iiij bit vobis. Meretur ergo pctōr gratiā de ꝯgruo
faciēdo qꝺ in se est:que est bonū spūale. ¶ For-
Facere qꝺ in se est. te queris:Quid est facere qꝺ in se est? Respōdet
Alexan.par.iij.q.lxix.arti.iij. Ad vidēdū inquit
quid est facere qꝺ in se est:est notādū ꝙ in quoli
ps.xcix. bet hoie per naturā est recta ratio: ꝛ hec rectitu

do boni est notio īdita a creatore: qua quelibet
aia pōt cognoscere suū principiū.i.deū: ſm illd
ps. Scitote qm̄ dn̄s ipse est deus: ipse fecit nos
et non ipsi nos. Per hoc em̄ ꝙ quilibet natura-
liter scit se nō semper fuisse:scit se factū esse: ꝛ ita
scit se habere principiū: ꝛ scit ꝙ ab illo principio
habet quicqd habet ꝛ nō a se. Scit etiā ꝙ ab illo
petere bonū: ꝙ qꝫ per illū debent suppleri officꝭ
sui defectus. Si ergo ſm istam notioneꝫ operet̄
homo:suo arbitrio recurrēdo ad illuꝫ quem scit
suū esse principiū: ꝛ quē scit esse adorandū: ꝛ pe-
tit ab eo lumen cognitiōis fidei: ꝛ boni:facit qꝺ
in se est: et hoc est facere qꝺ in se est generaliter
in quolibet homine. Plus aūt est in fideli existē
te in peccato mortali de lumine:quia ipse habet
fidem informē:quia sine charitate. Hec autē fi-
des informis radiat ad duo: scꝫ ad diuinā iusti-
ciā:dānantē reprobos:et ad diuinā m̄iam saluā
tē iustos. Ex primo creabitur timor in eo: ꝛ ex se
cūdo spes: ꝛ hoc est facere qꝺ in se est. Hec Alex.
Ex quo hoc elicitur: ꝙ iste facit qꝺ in se est: qui
illuminatus lumine rōnis naturalis: aut fidei:
vel vtroqꝫ:cognoscit pcti turpitudinē: et propo
nens ab ipso resurgere:desiderat diuinū adiuto
riū quo possit a peccato mūdari: et deo suo crea
tori adherere. Hec facienti deus gratiā suā tri-
buit necessario:necessitate nō coactiōis:sed im-
mutabilitatis:vt ibidē declarat Alexā. Statuit
em̄ deus hec faciēti infundere gratiā per quaꝫ a
criminibus emūdat̄. Inde dicit apl's ad Ephe.
v. Surge q̄ dormis. ꝛ exurge a mortuis.i. operi
bus mortis:faciēdo qꝺ in te est: ꝛ illuminabit te
xp̄s. ¶ Q Quarta propositio: Cōparādo oꝑa Ad Ephe. v.
ſm se ꝛ intrinsecā bonitatē quā habēt ex volūta
te eliciēte ad premiū beatificū: bona oꝑa ex gr̄a
facta:premij beatifici nullaten⁹ merita sunt cō-
digna. Illa propositio pꝫ per illud apli ad Ro. Quarta ꝑpositio.
viij. Non sunt cōdigne passiones hui⁹ tꝑis ad fu
turā gloriā:que reuelabitur in nobis. Iteꝫ Esa. Esa.lxiiij.
lxiiij. Quasi pannus mēstruate vniuerse iusticie
nostre. Itē Lu.xvij. Cū feceritis oia q̄ precepta Lu.xvij.
sunt vobis:dicite serui inutiles sumus:qꝺ face-
re debuimus fecimus. Ex quibus pꝫ ꝙ opera
nr̄a imperfecta:etiā q: als debita: ꝛ ꝑpter crea-
tionē nostrā de nō esse ad esse: ꝛ ꝑpter redēptio-
nē a dānatiōe: ꝛ propter iustificationē ab impie
tate ꝛc. nō sunt cōdigna premio futuro in btitu
dine. Probatur etiā rōne: q: inter meritū de cō
digno ꝛ premiū:est quedā cōmensuratio ꝛ equa
litas valoris. Sed inter opera nr̄a ꝛ premiū bti
ficū nullla est proportio aut equalitas: ꝯsiderā-
do opera ſm intrinsecā bonitatē: ꝛ vt sunt a vo-
lūtate nostra. Nā oꝑa nostra sunt tꝑalia: ꝛ quasi
momētanea:premiū vero perpetuū. Deniqꝫ vi-
sio btifica ꝛ fruitio que dātur in premio:sine cō
paratiōe perfectiora sunt quocūqꝫ actu viatoris
in deū relato. Un̄ dicit doc.subtilis: ꝙ si de⁹ per Doctor subtilis.
vnicū instās dūtaxat cōferret hoi beatitudineꝫ:
clarā scꝫ dei visionē ꝛ cōcomitatē fruitionē suffi
ciēter remunerasset oia opera bona q̄ homo to
to tꝑe vite sue perfecit:propter magnā perfectio
nē beatitudinis: ꝛ imoderatū eius excessum su-
per oia opera nr̄a. ¶ R Quinta propositio. Cō Quinta ꝑpositio.
siderādo dignitatē opis meritorū ex gr̄a coeffi-
ciēte cū libero arbitrio: ꝛ ex spūsctō mouēte: at-
qꝫ ex diuina promissiōe ꝛ ordinatione ei⁹ ad pre
miū beatificū: opera nr̄a ex gr̄a elicita sunt me-
ritoria premij beatifici de cōdigno. Pꝫ per au-
toritates in principio huius dubij adductas: q̄

innuit φ beatitudo sit ꝓmissū ac merces nostro
rū operū: et ita opera nostra merita: sed dignus
I. ad Ti. iiii. est mercenarius mercede sua. Luc. x. Ideo apl's
ait. Reposita est mihi corona iusticie: quam red
det mihi dñs in illa die iustus iudex. Qd autem
reddit ſm iustū iudiciū: videt esse merces cōdi
gna. Itē glo. sup illud ps. Misericors et misera
tor et iustus dñs: dicit. Misericors est cum expe
Bernar.v ctat: miserator dū iustificat: iustus dū remune
rat. Itē Act. v. Ibāt apl'i gaudētes a cōspectu cō
Augusti. cilii: qm̄ digni habiti sunt pro noīe iesu cōtume
liā pati. Itē Aug. lib. v. cōtra iulianum. c. v. Deus
Gregori' primo eligit indignū: sed eligēdo facit dignum.
Itē Greg. xix. moral. Gratia veniens facit vt di
gni simus ascendere ad celestia. Et Ans. in mo
nologion. Si creatura rōnalis q̄ eminet oībus
creaturis: amet deū: nihil pōt esse preciū huius
Beda. nisi deus. Multa ad idē adduci pñt. Item Beda
in hom. de filiis zebedei dicit. Ita igitur premia
pollicet electis: vt et digna premiis merita pre
mōstret. Ecce aperte dicit digna merita ꝓmiis:
et loquit de premio eterne btitudinis. Probat
etiā rōne: qz meritū cōdigni requirit equalitatē
quādā cū premio ſm iusticiā. Hoc autē est in ꝓ
posito cū ceteris requisitis supra positis. Nam
equalitas est ex mouēte primo qd est spūsctūs
qui p grām mouet voluntatē. Hic aūt est bonus
infinitū: rōne cuius opus meritoriū equat pre
Geñ. v. mio obiectiuo qd est de' trinitas: de quo Geñ.
xv. Ego merces tua magna nimis. Unde et spi
ritussanctus est pignus hereditatis nostre. ii.
ad Cor. i. Est etiā equalitas ex parte mouentis
secundi: qd est grā respectu premii formalis: qd
est visio et fruitio: et hoc in virtute etsi non actu
sicut semē arboris in quo est virtus ad totā ar
borē. Per grām etiā fit opus velut deiforme: et
opus cōsors diuine nature. Adoptamur enī per
gratiā in filiuz: cui debet hereditas ex ipso iure
adoptionis: ſm illud ad Ro. viii. Si filii et here
des. Ex parte dei ꝓmittentis est iusticia in red
Mat. xx. dendo. Iustū enī est vt seruet ꝓmissum. Hinc dr
mercenario. Tolle qd tuū est. Nō reddere autez
suū: iniustū esset. Hec autē iusticia non est ex na
tura actus: sed ex liberalissima dei ꝓmissione: q
volēs se debitorē cōstituit: et sua' volūtate se obli
gauit tali operi tm̄ reddere premiū: et ita surgit
ibi cōdignitas ex veritate pollicētis: quia stante
illa dñi pollicitatione: iustū est reddere et iniustū
non reddere: lz illa iusticia ex sola liberalissima
volūtate dei pēdeat tāta premia pollicentis. Et
iste propositiones ꝯcorditer sunt de mēte Alex.
par. ii. q. lxix. scti Tho. i. ii. q. vlti. scti Bonauen.
dist. xxvi. secūdi. et doctoris subtilis et aliorum.
¶ S Et per hoc facile exponūtur autoritates
hincinde allegate. Quarū alique loquuntur de
opere nostro cōsiderato quantū ad substātiam
actus: prout elicitur ex libero arbitrio. Alie ꝓo
Bonct' de eis ſm φ sunt a spiritusctō et a grā. Un̄ breui
Bonauē ter vtrūqz cōprehēdēs sctūs Bonauē. dicit. Op'
tura. meritoriū cōsideratū in cōparatione ad volūta
tis seu arbitrii libertatē: et dispēsatoris liberali
tatē: et tpis oportunitatē: est opus meritoriū me
rito ꝯdigni. Cōparatū vero ad gratie dignita
tē ex qua fit opus mouēte spūsctō ad pollicētis
veritatē: et operis difficultatē: sic est meritū cōdi
gni. Nā in hoc opus arduū est: qz est supra vires
volūtatis elicientis in eo φ homo eleuat supra
seipsum et bono proprio preponit bonū eternū:
hinc tale genus operis eterna remuneratione
dignū est. Hec sanctus Bonauē. Gratia etiā per
quā sic volūtas eleuat: eo mō quo premiū est in
finitū: ipsa est infinita: qz grā vix non distinguit
realiter a charitate patrie: nisi forte sicut pars a
toto. Nā grā est charitas q̄ manet in patria: fide
et spe euacuatis. Nūq̄ enī excidit charitas: vt di
cit apl's. i. Cor. xiii. Et gloria ipsa est grā cōsum
mata. Et ita sicut nec oculus vidit nec auris au i. Cor. ii.
diuit &c. q̄ preparauit deus diligentibus se. Ita
nec intellectus viatoris cōprehendit ꝑfectionē
grē virtualē: qz nō pōt ꝑfecte et cōprehēsiue co
gnosci grā: nisi et premiū cognoscatur: qd est effe
ctus eius tāq̄ cause meritorie. Sic etiā lz ex na
tura rei deus nullius creature pōt esse debitor:
tn̄ ex natura sue immutabilis veritatis et libera
lis ac volūtarie pollicitationis se pōt facere de
bitorē sue creature. Ita etiā φ stāte sua ꝓmissio
ne qua pollicit' est dare vitā eternā seruātibus
sua mādata: nō posset sine iniusticia subtrahere
eis premia repromissa. Licet enī simplr nullius
est debitor: et posset nō dare premiū eternū crea
ture sue: sicut pōt differre: etiam creaturam an
nihilare: tn̄ stante ꝓmissione et ordinatione ei'
ad vitā: nec pōt annihilare: nec nō dare vitā eter
nā ꝓmissam. Nā hec ordinatio et ꝓmissio nihil
aliud est nisi act' diuine volūtatis: quo vult illi
qñqz dare vitā. Illa ergo volūtas: cū sit immu
tabilis: nō pōt stare cū volūtate nō reddēdi. Ea
dē igit necessitate qua nō potest solui scriptura
Io. x. Nec iota vnū perire. Mat. v. et Lu. xvi. etiā
nō pōt nō reddere ꝓmissa. Scriptū aūt est. Ubi
sum ego: illic et minister meus erit. Pater quos
dedisti mihi volo vt vbi sum ego: et illi sint mecū
vt videāt claritatē meā quā dedisti mihi qz dile Iob. xii.
xisti me: ante constitutionē mūdi. Hec aūt visio et. xvii.
beatitudo est et vita eterna. Ibidē. Hec est vita
eterna vt cognoscāt te solū deū verū: et quē misi
sti iesum xp̄m. Et lz ꝓmissio ipsa sit cōtingens:
sicut et predestinatio: et q̄ ꝓmisit pōt non promi
sisse: et predestinatū pōt nō saluare in sensu diui
so: qz pōt nō predestinasse: tn̄ non pōt ꝓmissum
nō seruare in sensu cōposito. Hic. ii. ad Tim. ii.
dr. Nō pōt negare seipsum. Glo. interli. Nō pōt
negare seipsum qui est veritas: qd faceret si di
cta sua nō impleret: et si ꝑ impossibile ꝓmissum
nō seruaret: verax nō esset: ita si premiū ꝓmissuz
mādata ei' seruātib' nō daret: iniustus esset. Si
cur in humanis: omne ꝓmissum: lz spōte et volūta
te cadit i debitū. Sic ergo debitor noster est de' obiectio
sua misericordi voluntate: non rei necessitate.
¶ T Sed cōtra pōt opponi. Eadē rōne sequit
φ grā prīa caderet sub merito de ꝯdigno: qd est
cōtra oēs doctores: et apl'm ad Ro. xi. Si ex me Ad rom.
ritis: iā grā nō est grā. Un̄ sicut implicat gratiā xi.
nō esse gratiā posita cōstantia subiecti ita impli
cat gratiā esse ex meritis: et tn̄ sequit qd dictum
est: qz sicut ordinauit de' se daturū premium ser
uāti mādata ex grā: ita ab eterno ordinauit dare
gratiā facienti qd in se est. Sicut ergo seruās mā
data meret gloriā de cōdigno: ita faciens qd in
se est: meretur gratiā de cōdigno. Respondetur Rñsio ad
φ faciendo quod in se est: nō meretur primam obiectio
gratiaz q̄ est gratia iustificās peccātē de cōdigno nem.
licet mereat de cōgruo. Nec est par ratio: qz pre
ter ordinationē dei qua vult dare premium sic
facienti ad cōdignitatē meriti duo requirūtur:
que in ꝓposito deficiunt: ita φ cōdignitas ope
ris ex tribus pendet: scz ex dignitate operantis
ex cōmensuratiōe operis: ex acceptatione ꝓmiā

tis. Ex dignitate operãtis: vt scz operãs sit psona digna: hoc est nõ sit indigna: nõ inimica. Uñ peccator q2 inimicus dei est: nihil mereri potest de cõdigno vt. ã. Cõmẽsuratio operis: z hoc vel ex natura operis: vel ex principio operãdi. Modo opus meritoriũ: vt dictũ est ppter gratiã ex qua elicit: z spũscm̃ inhabitãtẽ p gratiã mouẽtẽ: cõmensurat premio tã obiectiuo q̃ formali. Nihil tale est in petõre: qui nec habet spũmsanctũ inhabitantẽ: nec donũ supnaturale grẽ cõmẽsurabile. Nullũ em̃ donũ grẽ gratis date cõmensurabile est gratie gratũ faciẽti. Et ideo lz de⁹ acceptet opus faciẽdi qd in se est ad gratiã infundendã: quã al's nõ infunderet: tñ deficiunt alia duo correquisita: z ita nõ est eadem ratio hic et ibi. Et illa tria includunt i hac particula descriptionis meriti de condigno: qua dicitur. Ad retributionem premii fm debitũ iustitie acceptatus: vt ibidẽ est declaratũ. Et tñ de illo dubio.

¶ Lectio. lx. A

Per xp̃z domi-

num nostrũ. ¶ Hec est tertia particula partis secũde sexte partis pricipalis canonis: in qua inducit psona per quam petim⁹ patre venie largitorẽ admitti ad cõsortiũ beatoꝝ. Et subdiuidit in duas particulas. In pria facit qd dictũ est. In scda cõcludendo totũ canonez: reducit in eũ qui circa cõfectionez corporis xp̃i operat trinitas benedicta: ibi. Per quẽ hec oĩa bona semp creas zc. ¶ Circa primum dicit. Per xp̃m dñm nostrũ: qui veniã quã nobis pater celestis largit: meruit: z celi ianuã primo aperuit. In quo scdorũ cõsortiũ qd petim⁹ celebrat: vbi ipse xp̃s oleo letitie pre participib⁹ suis vnctus et pfusus: primus patri equalis ad dexterã eius residet: forma pre filiis hoim speciosus. Et hic nõ respondet: amẽ: sicut in priorib⁹ orationib⁹ ppter cõnexionẽ verboꝝ statim sequentium: in quib⁹ est relatiuũ: cuius antecedẽs est qd hic dr: xp̃m dñm nostrũ. Sequit em̃. Per quẽ scz xp̃m. Habẽt ergo cõdependentiã ad priora: sicut relatiuũ dependet ad suũ antecedẽs: q̃ vt nõ soluat: nihil interponit. Uel secũdo q2 sacerdos secrete hãc petitionẽ facit: ita vt eius verba a circũstantib⁹ ministris audiri non possint: z nemo est circũstantiũ qui respõdeat amẽ. ✱ Uerũ hec ratio nõ parũ facit: q2 sic cõcluderet q etiã i priorib⁹ orationib⁹ dici nõ deberet: in quib⁹ tñ sacerdos celebrãs fm romane ecclesie ordinẽ: dicit amẽ: ergo hic dicere posset secrete. Ideo tertio dicũt quidã: q ideo omittit amẽ: q2 angeli sctĩ q̃ huic ministerio adesse credunt: affectãtes q nos petimus suo cõsortio adiuuari: respondeãt amen. Hec clausula quantũ a. i. singulas dictiones ei⁹ frequẽter exposita est. Ideo hec sufficiãt. B

✱ Dicnõ respõdet amen: q2 angeli sctĩ p assistũt q̃ credunt rñdere: sũ q2 sacerdos dicit ista vba i silẽtio: vt circũstãtes audir nõ possint: z ita necesse respõdere: tũ q2 verba sequẽtia: p quẽ hec oĩa bona zc. istis immediate cõiungunt: ita vt nihil interponi possit.

Per quẽ hec oĩa domi

ne semp bona creas: sanctificas: viuificas: benedicis et prestas nobis. ¶ Hec est secũda particula: in qua ea q̃ circa corporis xp̃i cõfectionem acta sunt: reducit in xp̃m patris filiũ dñm nostrũ. Et primo ea q̃ sunt ex parte sacramẽti. Secũdo ea q̃ sunt ex parte psonarũ in sacramento operantiũ: ibi. Per ipsum: z in ipso. ¶ Circa primum põt litera tripliciter exponi fm triplicem huius pronois hec demonstrationẽ. Põt em̃ demonstrare panis et vini substãtiã demõstratione simplici fm Alex. q2 que demõstrat modo nõ sunt: sed fuerãt pñtia. Est ergo simplex pronois demõstratio: sicut verbis verbi cõfusio. Põt ergo demõstrare panis z vini substãtiã: q̃ fuerunt materia sacramenti: et quarũ species presentes sunt sacrm̃. Põt etiã rẽ sacramẽti presentem demonstrare carnẽ scz xp̃i z sanguinẽ. Põt etiã demonstrare eos qui simul offerunt in hoc sacro: qui mẽbra sunt xp̃i: cõstituẽtes corp⁹ ei⁹ mysticũ ibi significatũ: nõ aũt cõtentũ. Scdm primã expositionẽ dicit. Per quẽ scz dñm nostrũ xp̃m mediatorẽ: qui se fecit rez huius sacramẽti. Hec oĩa scz panis vini z aque: q̃ ibi fuerant: substantias. Semp bona. Uidit em̃ deus cũcta que fecerat et erat valde bona. Geñ. j. Creas: cõdẽdo naturã. Sanctificas: cõsecrando materiã. Uiuificas trãssubstantiando creaturã in viuã scilz xp̃i carnẽ z sanguinẽ. Benedicis: accumulando gratiã: que plus in hoc opere relucet q̃ in ceteris. Creas inquam fm causas primordiales: hoc est fm rationes ideales fm quas rationabiliter facis quicqd operaris: vt dicit Aug. Scrĩficas: fm causas sacramentales: que sunt verborũ forma: consecrãtis potestas et intentio. Uiuificas: fm causas effectiuas principales: que sunt tua voluntas et beneplacitũ: qua ipsas trãssubstãtias ac cõuertis in alias viuas substantias. Benedicis: fm causas salutares. Et prestas nobis: fm causas liberales. ¶ Uel fm Alber. Hec semper per bona creas: per nature constitutionẽ. Sanctificas per verbum z orationẽ. Uiuificas: per vitalẽ cõuersionẽ. Benedicis: p gratie exuberationem. Et prestas nobis: p liberalissimã largitionẽ. ¶ C Scdo mõ exponit: vt hec demonstrat rem contentã: sic. Per quẽ hec oĩa bona: carnez scz et sanguinẽ: semp bona: quantũ ad oẽm speciem boni. Sũt quippe bona vtilia ad reformationem vite labentis spiritualis. Honesta ad rememorandũ opera salutis. Delectabilia: ad promotionem summe z intime deuotionis. Creas ipsa in sacramentum adducendo. Sanctificas: sacris velamentis obtegendo. Uiuificas: merete vite vniẽdo. Benedicis: spiritualibus donis z beneficiis implendo. Et prestas nobis: misericorditer largiẽdo. ¶ Tertio modo prout hec demonstrat signatum et non contẽtum: potest sic exponi fm Alex. Implorata em̃ admissiõe peregrinantiũ ad consortium sanctoꝝ: subditur cõmendatio trinitatis: vt sic captata dei beniuolẽtia: facilius impetret quod intendit. Commendatur igitur pater ex autoritate maiestatis: ibi: Per quem hec omnia. Filius ex immensitate virtutis: ibi. Semper bona creas. Spiritussanctus: ex connexione vnitatis: ibi. In vnitate spiritussancti: in particula sequẽti. Uirtus ergo filii commẽdatur in eo q potest omnia ex nihilo creare: ibi. Per quem hec omnia: semper bona creas: et a peccatis purgare: ibi. Sanctificas: et gratia et virtutibus viuificare: ibi. Uiuificas: et viuificatos et purgatos gloria remunerare: ibi. Benedicis. Ut sic insinuetur: q est deus nature: largitor venie: autor vite: et rex glorie. ¶ Dicitur ergo. Per quem scilicet christũ. Domine sancte pater cuius est autoritas maiestatis. Hec oĩa bona: id est omnes hoc sacramẽto significatos: nos scilicet in multitudine tuarum miseratio- Geñ. j. Alber.

nã sperãtes:vt nobis partē cū sctis tuis:donec in gl'ia stabilitatis. Creas: in natura bona cõsti-
Augusti. tuēdo. Dicit enim Aug. j. de doctri. chri. q̃z bonus est:sumus:z inquantū sumus:boni sumus. Sctificas: in ipso a pctis purgãdo. Ipso petēte Job. xvij. pa ter sctē sctifica eos in veritate. per quē. Uiuificas:gr̃a z virtutib' ad vitã pparãdo. Nã z ipse obtulit pro vita mũdi. per quē Benedicis:viuificatos gloria coronãdo. Ipse est q̃ in iudicio dicet: Uenite bñdicti patris mei : possidete paratū vobis regnuz a cõstitutiõe mũdi. Matth. xxv. per quē z olim patrib' veteris testamēti bñdixisti ppter ipsum qui ab eis sm carnē fuerat descensurus. per quē. Et p̄stas nobis:bona gr̃e z gl'ie: sine quib' nemo attingit cõsortiū btõrũ. ¶ D Sed hic q̃s dubitaret circa hũc textũ. Cū pater
Dubium celestis causa est imediata oĩs esse:z creature:auctor etiã sctitatis:z p̄ncipiū vite: oĩsq̃z bñdictionis origo:quõ hic dicit creare:sctificare: viuifi-
Rñsio ad dubium. care:z bñdicere per filiū. ¶ Rñdet ex quo pater est agēs rõnale recognoscēs oĩa opa sua anteq̃ fiãt:necesse est q̃ apud se habeat rões ideales z exēplares rerũ fiẽdarũ. Habeat inquã apud se in esse cognito : sm has producit quecũq̃z pducit: vt cognoscēs z rõnabiliter operet. quēadmodū dicit phs. vij. Metaph. Domus extra in re: fit a domo intra in mēte:q̃z domificator anteq̃ construat domū realē:precõcipit in mēte q̃liter partes domus cõponat z ordinet vt artificiose construatur. Cū aũt filius procedit a patre per modū intellect':q̃z vt verbū patris:in quo tanq̃ in imagine pfectissima relucet:nedũ oĩa paterna p
Augusti. fectio:sed oĩe creabile a deo:ppter qd sm Aug.
Joh. j. xv. de tri. c. xiiij. verbũ gñari dicit de sciētia patris:vocaturq̃z ars p̃ris oĩpotētis. Ars plena rõnū oĩm viuētiũ:sm illud. Qd factũ est in ipso vita erat. Cū igit̃ pater summ' artifex pducit aliqd extra se:q̃z precõcipit per artē dicit opari: et sic p filiũ q̃ ars est p̃ris. Et ita d̃z creare p filiuz. Nõ tñ vt ppositio per: sit nota p̄ncipij formalis pducēdi:quõ ignis calefacit p calorē z creat' artifex operat per artē. Nã filius nõ est ars patris formaliter: sicut nec est sapiētia patris formaliter. Nõ eñ pater sapit sapiētia genita sed formaliter sua essentia: q̃ est essentialis cognitio sapiētia z ars patris. Siquidē nihil pater recipit a filio:sed oĩa hz a semetipso. Nec creat p filiũ:vt p: sit nota cause instrumētalis:sicut sector lignorũ secat per securim sicut per instrumētũ : q̃m fili' nõ est instrumētũ patris:q̃z nõ minor p̃re. Sed creat p filiũ: vt p:dicit p̄ncipiũ idētitate cõsubstãtialē: vt tñ sit dicere : pater creat p filiũ tanq̃ p vnũ secũ cõsubstãtiale p̄ncipiũ. Et hõ nihil aliõ est patrē creare per filiũ : q̃ patrē z filiũ a se productũ vnũ esse creature effectiuũ principiũ: vnum scz creatorē. Et lz verissime dicatur z pater creare per spiritũsanctũ: q̃z pater et fili' z spũssctũs sunt vnus dñs:oĩpotēs creator:z oĩm rerũ finis et principiũ:tamē ea que ordinē habēt ad intellectũ:specialiter attribuũtur filio:sicut q̃ habēt ordinē ad voluntatē attribuunt spiritũsancto: quia sicut filius a patre procedit per modũ intellectus vt verbũ: ita spũssanctus pcedit ab vtroq̃z per modũ voluntatis vt donũ. ¶ E Sed diceres:ex illo sequeretur q̃ licet cõuenienter diceret pater creare per filiũ:nõ tamē sanctificare: viuificare z benedicere :q̃z cũ illa sint bona habētia ordinē ad voluntatē: quia gratiose z liberaliter
Obiectio donata attribui debēt spiritũsancto. z sicut dicitur creare per filium : dicatur sanctificare per spiritũsanctũ. Ad hoc respõdetur q̃ proprie vere dicitur pater sanctificare: viuificare spiritua- Responsio ad obiectiões.
liter z benedicere per spiritũsanctuz: tamen nihilominus proprie et ex alia causa id attribuit filio. Nam quia filius solus est incarnat' passus et mortuus:vt humanũ genus in adã perditũ: patri reconciliaret:factus est causa meritoriã totius boni spiritualis: qd homini cõfertur ad salutē. Neq̃z vnq̃ post lapsum ade: alicui hoĩ collata est gratia: nisi ppter christi passionē exhibitã vel exhibendã:quã vt sic acceptauit tota trinitas tanq̃ meritũ gratie conferende: sm hoc igitur : quia christus in assumpta humana natura meruit:vt nobis a patre gratia:sanctitas:spiritualis vita et benedictio cõferat:cõueniēter dicitur pater per filiũ sanctificare:viuificare: z bñdicere:z isto modo intelligēdo per:non dicit idētitatē principij cõsubstãtialem: sed circũstantiã cause meritorie. Quomodo etiaz dicimus patrē aliquid dare per sctõs idest per merita sanctoz: non q̃ meritum sit causa vel ratio prebens patri facultatem operandi : sicut calor igni prebet facultatem calefaciendi:sed quia est aliqd acceptũ a patre in ordine ad collationē talis boni. Et illo modo patet q̃ pater non sanctificat per spiritũsanctum:quia spiritussanctus nõ est causa meritoria sctificationis nr̃e: sicut nec fili' sm naturã diuinã: sed sm tñ eã in qua satisfecit pro nobis. i. sm naturã mortalē assumptã. F

Per ipsum et cum ipso

et in ipso:est tibi deo patri omnipotenti in vnitate spiritussancti:oĩs honor z gloria. per oĩa secula seculorũ Amen. ¶ Hec est vltima portiuncula et conclusio canonis:in qua reducit ea que circa corporis christi cõsecrationē acta sunt : in christũ ex parte personarũ in sacramēto operãtiũ: personarũ sanctissime trinitatis vnde dicit per ipsum. christũ scz filiũ tuuz:per quē hec oĩa Joha. j.
que offerimus:creas:immo et totũ mũdũ:z oĩa que in eo sunt. Ipse eñ est verbũ per qd iohãne testante oĩa facta sunt. z aplo ad Heb. j. per quē fecit z secula. per quē opus humane redēptiõis perfecisti:z ruinã angelicã restaurasti. Per quē hec oĩa bona: panē vinũ z aquã creata sctificas: viuificas:benedicis . i. das virtutem purgandi: viuificandi:glorificandi:z p̄stas nobis sanctificata et trãsubstantiata:vt sint nobis in subsidiũ purgationis:viuificatiõis et glorificatiõis. j. Timo. ij.
Per hunc quasi per mediatorem. j. Timo. ij. Mediator dei z hoĩm homo christus iesus . tibi honor z gloria. Omnes quidē rationales creature z intellectuales:homines scilicet z angeli tibi canunt gloriam:te honorificãt : quia tuum istum vnigenitũ dignatus es mittere et opera tã gloriosa:tam magnifica exercere. Unde. d. in p̄fatione dicitur: per quē christum dominũ nostrũ maiestatē tuã laudant angeli:adorant dominationes zc. Et paulus ad Eph. iij. In christo iesu Ad Eph. iij.
domino nostro fiduciã habet z accessum ad patrē adquē flectit genua:vt ibi dicit. Rursus per ipsummet filiũ tuũ christũ tibi honor z gl'ia:i miraculorũ suorũ operatione in quibus per filiuz glorificatus est pater: vt expresse habetur Johã. ix. in illuminatiõe ceci nati: z Joh. xj. in resuscitatione lazari:cuius infirmitas nõ esse ad mortem : sed ad gloriam dei : christus ipse asseruit.

Idipsuz de cecitate illuminati discipulis querē
tibus quis peccauerit vt cecus nasceret̄: r̄ndit.
Nec miruz q̄m ipse in suis operib⁹ gloriā suā nō
querit: sed honorificat patrē. ❡ G Sequit̄: Et
cū ipso. oīs scꝫ honor ꝛ glīa: q: cū ipso est tibi pa
tri vnā esse diuinā: per qd̄ tecuz vn⁹ est de⁹: ipso
dicēte: Ego ꝛ pater vnū sum⁹: scꝫ in essentia: quā
per gn̄ationē te cōicante accepit. Pater inq̇t qd̄
dedit mihi maius est oībus: hoc est diuina essen
tia: qua maius nihil cogitari potest. Est eñ s̄m
Damasc. Dam̄. pelagus infinite substātie: q̄ q: idiuisa est
in filio: merito cū ipso est tibi honor ꝛ glīa: q: ti
bi est coequalis maiestate ꝛ potētia. Hinc aplꝰs:
Phil.ij. Qui cū in forma dei esset: nō rapinā arbitratus
est se esse equalē deo. Est ꝛ coequalis duratione
q: coeternus. Sicut dicitur in symbolo athana
sii: vna est diuinitas: equalis glīa coeterna maie
stas. Qd̄ etiā pphēta innuit in persona p̄ris lo
quēs. Ego hodie genui te. Hodie. i. in eternita
te: vbi nihil futurū: nihil preteritū: sed hodie cō
tinuū. Vn̄ blasphemātib⁹ iudeis r̄ndēs dn̄s ait
Joh. viij. Anteꝙ̄ abraā fieret: ego sum: semp est q:
immutabiliter est. Est ꝛ coeq̄lis btificatiōe sui ꝛ
oīm electoꝝ. Sui: q: ex se naturaliter btūs: lꝫ nō
Jo.viij. a se eadē btitudine qua ꝛ pater. Joh. v. Sicut pa
ter habet vitā i semetipō: sic dedit ꝛ filio habere
vitā in semetipso. Una siquidē necessaria cogni
Joh.v. tio cōprehēsiua summe diuine nature: vna eius
dē eterna fruitio patris ꝛ filij. Omniū electorū:
q: in eius faciē oēs desiderant prospicere ange
li ꝛ hoīes. Vn̄ ꝛ ipse ait. Hec est vita eterna: vt vi
deāt te patrē: ꝛ quē misisti iesum christū solū ve
rū deū. Jo. xvij. Idcirco tibi patri cū ipso oīs ho
nor ꝛ glīa cū quo operaris oīa: cū ipso disponē
do ꝛ regēdo per spm̄ creata. vn̄ Jo. v. Pater me⁹
vsqꝫ mō operat̄ ꝛ ego operor. Et sequit̄. Quecū
Joh.v. qꝫ ille facit: hec ꝛ fili⁹ silr facit. ❡ H Sequit̄: Et
in ipso. est tibi honor ꝛ glīa: in quo tāꝙ̄ in ima
gine ꝛ immēso exēplari tuo reluces pfectissime.
Ipse eñ imago est dei inuisibilis: primogenitus
oīs creature: q̄m in ipso cōdita sunt vniuersa in
celis: ꝛ i terra: visibilia ꝛ inuisibilia: siue throni:
siue dn̄atiōes: siue pn̄cipat⁹: siue ptātes: oīa per
ip̄m ꝛ in ip̄o creata sunt: ꝛ ipse est ante oēs: ꝛ oīa
Ad Col.j in ipso cōstāt. ad Col. j. Ipse est splēdor glīe ꝛ fi
Ad heb.j gura substātie patris: portās oīa verbo virtutis
sue. ad Heb. j. In ipso perfectissime rep̄sentar̄.
Vn̄ ꝛ philippo petēti. Ostēde nobis p̄rē: r̄ndit.
Joh.xiiij. Philippe q̇ videt me: videt ꝛ patrē. Jo. xiiij. Nec
solū tu p̄r in ipso reluces: sed ꝛ oīa q̄ sunt in tua
sciētia: Nā ꝛ verbū est: ꝛ noticia oīm q̄ in pater
na memoria sunt declaratiua: vt btūs Aug. In
ipso eñ tāꝙ̄ in speculo lympidissimo teipsum ꝛ
omnium creaturarū rationes intueris. Est eñ
emanatio virtutis ꝛ claritatis omnipotētis dei
Augusti. sincera. Candor lucis eterne: ꝛ speculū sine ma
cula dei maiestat̄ ꝛ imago bonitatis illi⁹ Sap.
Sap.vij. vij. In quo ꝛ beati oīm quoruz voluerint: facies
contēplātur. In ipso quoqꝫ est tibi pater honor
et gloria: tāꝙ̄ in eo in quo semp ꝛ substātialiter
existis. Tu eñ in ipso: ꝛ ipse in te per circūinces
sionē admirabilē semp existis: ipso docēte: Non
credis inq̇t philippo: q: ego i patre ꝛ pater i me
est: tā singulari: ꝙ̄ incōprehēsibili ꝛ existērie mō.
A te eñ genit⁹ in idētitate nature: nō mō specifi
co: sicut in ceteris generātib⁹ q̄ generāt sibi silē
in specie: sꝫ in idētitate numerali: ꝛ cōsubstātiali
per quā ip̄e tecū vn⁹ est de⁹ simplex ꝛ ver⁹: cui to
tā tuā substātiā ꝛ naturā oēmqꝫ pfectionē cōica
sti: nec ab eo nisi paternitatis relatione distīgue
ris. Vn̄ ꝛ ait. Tu pater in me ꝛ ego i te: adhuc au
tē in ipso est tibi honor ꝛ glīa: ꝛ vnū sum⁹. Joh. Jo.xvij.
xvij. In illo igit̄ in quo semp es: i quo tibi bene Apoca.j.
cōplacuit: est tibi honor ꝛ glīa: tāꝙ̄ i fine in quo
oīa cōsummas. s̄m Alex. Vn̄ Apoc. j. Ego sum al
pha ꝛ o: principiū ꝛ finis. Per ip̄m ergo per quē
oīa creas: ꝛ cū ipso cū quo creata gubernas: ꝛ in
ipso in quo oīa consummas est tibi oīs honor ꝛ
gloria: cuꝫ tradiderit regnū deo patri. j. Cor. xv.
Et subiect⁹ erit illi q̄ sibi subiecit oīa: vt sit deus
oīa in oīb⁹. ꝛ sic per filiū erit patri oīs honor ꝛ
glīa: nūc quidē est patri honor ꝛ glīa per filiū: sꝫ
nō oīs donec post cōsummationē: sicut a patre
ad filium: sic a filio hereditas reuertatur ad pa
trē: propter qd̄ dicit̄: in ipso est oīs honor ꝛ glīa:
q: tunc reuelabit̄ a filio pater: q: qd̄ mō credit̄:
tunc per speciē ꝛ manifestationē clarescet: vt ha
betur in glo. loco allegato. ❡ J Sequitur. Est
tibi deo: nō pticipatiue aut nūcupatiue aut vsur
patiue quō hoīes ꝛ demones dij appellantur: vt
ibi. Oēs dij gentiū demonia. Et iterū. Ꝗs exceca
uit deus hui⁹ seculi. ij. Cor. iiij. Itē. ego dixi dij
estis ꝛ filij excelsi oēs. ps. lxxxj. Sed tibi deo vi
uo ꝛ vero per naturā et essentiā simplr infinitā.
Patri. nō tātū honore cura ꝛ venerabilitate: q̄li
ter hoīes maiores ꝛ prestātiores patres appella
mus: sed tibi patri per naturā ꝛ originē: qua ti
bi vere ꝛ proprijssime cōuenit generatio. Vn̄ di Esa.lxvj
xisti. Nūq̇d ego qui generationē alijs tribuo ste
rilis remanebo: Abs te inquaꝫ patre: a quo oīs Ad Eph.
paternitas in celo ꝛ in terra noīatur. Ad Ephe. iij.
iij. Tu eñ vnica ꝛ verax es oīm origo ꝛ principiū.
Omnipotēti. ꝛ s̄m virtutis ꝛ vigoris infinitatē
et s̄m autoritatis liberā ꝛ vniuersalē potestatē:
s̄m quā singulis ad nutū dn̄aris: oīa habens in
tua ditione. Hester. xiij. cui subest cum volueris
posse Sap. xij. Nam oīa quecūqꝫ voluisti feci Sap.xij.
sti in celo ꝛ in terra ꝛ in oīb⁹ abyssis. ps. cxxxiiij.
Solus potens rex regum ꝛ dn̄s dominantiū. j.
Timo. vj. Oīa eñ quecūqꝫ voluerit faciet: et ser
mo illius ptāte plenus est. Nec dicere ei quisꝙ̄
pōt: quare ita fac̄: Eccl̄s. viij. Nā potestas eius
ptās sempiterna: ꝛ regnū ei⁹ a gn̄atiōe i genera
tionē. Dan̄. iiij. Tibi oīs honor: q: prestātissime Dan.iiij
es virtutis: immo essentialiter virtus. Tibi oīs
glīa: q: claritas tue virtutis super oēs emicuit:
propter qd̄ merito oīs tibi glīa exhibet̄: ꝛ clara
tui cū laude noticia oībus predicat̄. In vnitate
spūssancti. i. cōione spūsscti: q̄ amor est et nexus
patris ꝛ filij: in quo cōicāt tanꝙ̄ in vno cōi dono
ab vtroqꝫ procedēte. Procedit nāqꝫ spūsscūs a
patre ꝛ filio: tāꝙ̄ amor infinitus ex infinita ꝛ fe
cūda vtriusqꝫ patris ꝛ filij voluntate. Que q: est
vna oībus modis in patre ꝛ filio: spūsscūs tāꝙ̄
amor cōis ab vtroqꝫ procedit tanꝙ̄ ab vno spi
ratore ꝛ principio. In ipso igitur cōicāt tanꝙ̄ in *In
cōmuni producto. Vel in vnitate spūssancti. i. i symbol
idētitate essentiali spūssancti. Quāuis eñ spūs quoqꝫ l
sanctus personaliter sit a patre filioqꝫ distinct⁹: gim⁹. p
est tñ idē sibi essentialiter. Vna q̇dēꝫ est eis cōis tris ꝛ fil
essentia: qua pater fili⁹ ꝛ spūsscūs vn⁹ sunt de⁹. vna est d
In hac ergo vnitate essentie ꝛ idētitate cū spiri uinitas:
tusctō: est tibi p̄ri: cū ipso: in ipso et p ip̄m filiū. cq̄lis gl
Oīs honor ꝛ glīa: q: i hac vnitate essentie es de⁹ ria: coe
vnus: cui soli vt ait aplꝰs. ij. ad Timo. vlt. Glīa et terna m
honor in secula sclorū. * Hic de⁹: vt Aug. ait: est iestas.
de⁹ trinitas q̄ hic exprimit̄ i verbis expositꝭ. Cū
dr̄: Tibi deo patri: in quo noīat̄ pria persona scꝫ Augusti

Diony. pater qui totius diuinitatis vt Diony.dicit: est
principiũ.p ipsum τ cũ ipso τ in ipso:scđa perso
na a solo patre genita: patri omnimode equalis
τ cõsubstãtialis. In vnitate spũssctĩ:exprimit ter
tia psona a solo patre τ filio spirata. In idẽtita
te essentie cõsubstãtialis ambob' patri et filio.
Tibi igit deo patri:cũ ipso scilꝫ filio: in vnitate
spũsſcti.i.vna cũ spiritusctõ honor τ glia. Cõtra
Hieroñ. oẽs hereticos filio τ spirituisctõ detrahẽtes. Cõ
tra quos btũs Hiero.vt in singulis psalmis di
ceret. Glia patri τ filio τ spũisctõ:sicut erat i pri
cipio τ nũc τ sp τ in secła secłoꝝ amẽ: apostolicã
autoritatẽ interpellauit.vñ ad Damasum papã
scribens epła.iiĳ.ita ait. Istud carmen laudis:
haud dubiũ quin gloria patri ⁊c.vsqꝫ amẽ.om
ni psalmo cõiũgi precipias: vt fides.cxviĳ.epi
scoporũ niceni cõciliĳ τ nostro ore pari cõsortio
declaret vbi deus τ homo honorabili voce pre
dicat. ¶ R Cõcludit oratio. Per oĩa secula se
culorũ.i.p oẽs mũdi etates:q̃ secula possunt ap
Seculuꝫ pellari. Nã seculũ τ seclũ p syncopam:quodlibet
quantuꝫ tps accipit aliquantulũ longũ:a sequor dictuꝫ
spaciũ i- eo q̃ tps:tps sequat. Licet ꝑm quosdã spacium
portet. c.annoꝝ iportet:vt dicit Ianuẽsis:vñ secula se
culoꝝ.i.omi tpe vel eternaliter. Siquidem in
omni tempore fuit honor τ gloria deo. In exor
dio quidẽ mũdi deũ laudabant τ glorificabant
astra matutina.ãgelice scꝫ virtutes: τ per descẽ
sum seculoꝝ sanctoꝝ patres patriarche τ pphe
te:apłi:martyres:ꝯfessores:virgines: τ oẽs dei
athlete:quib' suã presentiam pollicitus est xps
dei filius vsqꝫ ad cõsummationem seculoꝝ:qui
bus omnibus vsqꝫ tunc glorificabitur τ lauda
bitur deus trinitas. Unde dixit propheta. In se
cula seculoꝝ laudabunt te:idest eternaliter. Si
quidẽ ante mundi ꝯstitutionẽ: τ cuiuscũqꝫ crea
ture:honor fuit et glia i psonis sũma parilitate
sibĩinuicẽ cõgaudẽtib'. Fuitqꝫ eternaliter ante
Amẽ ad- oẽm creaturã summe glorificãda τ honoranda
uerbiũ af altissima dei maiestas. In illa superbenedicta
firmãdi. trinitate:vbi est summe clara cũ laude:infinita
τ cõprehẽsiua sue pfectionis noticia. Vñ ibi est
deo i se τ a se summa honoris gloria. Glorificat
enĩ patrẽ filius:glorificat vtrũqꝫ spũssanctus:τ
viceuersa quelibet diuina persona reliquã:quia
q̃libet clarissimã pfectiõis cuiuslibꝫ ĩfinite ĩfinitã
habet cũ laude noticiã. Fuit enĩ (veri' est τ semp
est) ante omnẽ creaturã summe honorificanda
τ laudãda τ glorificanda illa infinita maiestas:
nec ab alia cõdigna q̃ a seipsa: cũ nullius crea
ture noticia cõmensurabilis sit substãtie infini
te. Nihil quidẽ isti summe τ beatifice societati de
fuit. Vñ p creature cõstitutionẽ magis redderet
honorãda:nec aliq̃d glie ex creatura accreuit.
Ipsa sola est sibĩipsi sufficiẽs honor τ gloria ab
eterno τ in secula seculoꝝ. ¶ L Respõdet cho
rus vel minister: Amẽ.qđ in pposito aduerbiũ
est affirmãdi.i.etiã:seu verũ est. Nõ verbũ desi
deratiuũ valens tñ.i.fiat. Nihil enĩ hic fieri petit:
vel optat:qđ nõdũ est:sed honorẽ gloriã q̃ eter
naliter est trinitati sacerdos sacrificãs fideliter
cõfitet:cui circũstans fideliũ turba cõsonans τ
ipsaꝫ cõfessionẽ ac gratiarũ actionẽ approbans
rñdet:amen.i.verũ est:q̃ per ipsum xpm tibi oĩ
potẽti patri in vnitate spũsscti:est oĩs honor
τ gloria:p oĩa secula seculoꝝ. Sic itaqꝫ perfectis
oĩbus q̃ ad sacramẽti sup celestis et diuinissimi
cõsecrationẽ:τ ad sacrificiũ per sacerdotẽ quidẽ
ministerialiter.p patrẽ aũt cũ filio in vnitate spi

ritussancti operãtẽ pricipalr ptinẽt canonis in
stitutor in hac grãrũ actione:τ p hoc immenso
dei beneficio nobis pctõrib' indignissimis exhi
bito:sed τ p essentiali sua gloria a creaturis om
nib' magnificãda τ perpetuo collaudãda cano
nẽ duxerat cõcludendũ. Cui τ nos p qualicũqꝫ
eiusdẽ canonis expositiõe:p me deficiẽter for is
exhibita grãs possibiles τ deuotissimas refera
mus:agnoscẽtes fideliter quicq̃d verũ: quicq̃d
dignũ:quicq̃d salutare sonuit: nõ meũ sꝫ illius
esse:a quo oẽ verũ:oĩs sermo: τ oẽ bonũ atqꝫ da
tũ optimũ ẽ. Si q̃d ṽo erroneũ:si min' clarũ:si
tãto incõphẽsibili τ admirabili sacramẽto indi
gnũ psonuit:meũ esse palã ꝯfiteor:cui' remissio
nẽ vt apud misericordẽ dñm se nobis ex nimia
indebitaqꝫ charitate in hoc sacro cõicanteꝫ:ac
iterũ atqꝫ iterũ p nobis misericordi patri offe
rentẽ:obtinere merear:vestrarũ orationũ p̃ces
τ magistri τ fratres suffragia imploro supplici
ter τ requiro. ¶ M Nũc addẽda est expositio my
sterioꝝ in gestis signis τ ritib' sacerdotis p̃lata
in altari pferẽtis latẽtiũ. In primis cũ post suf
fragia defunctis petita:ad viuos rediens dicit.
Nobis q̃ pctõrib' vocẽ exaltat:τ pect' tũdit quo
aliud significat ꝑm allegoriã:aliud ꝑm tropolo
giã. Scđm allegoriã vocẽ exaltat silẽtiũ inter
rũpẽs ꝑm Inno.τ Alex.quo rep̃sentat ꝯfessionẽ
τ ꝯtritionẽ latronis in illo dñice passionis arti
culo increpãtis alterũ τ dicẽtis. Nos quidẽ di
gna factis recipim':hic ṽo nihil mali gessit. De
siderãsqꝫ ꝯsortiũ btõꝝ p q̃ sacerdos petit i ipsa
orõne.dicebat ad iesuꝫ. Dñe memẽto mei dũ ve
neris i regnũ tuũ. Lu.xxiĳ. Uel ꝑm eosdẽ: p exal Lu.xxiĳ.
tationẽ vocis τ tũsionẽ pectoris exp̃mit q̃ cẽtu
rio τ q̃ cũ ipo erãt:visis his q̃ fiebãt xpo i cruce
pẽdẽte:timuerũt valde dicẽtes. Uere filius dei
erat iste. Mat.xxvĳ.τ Luc.xxiĳ.dr. Uidẽs aũt Matth.
cẽturio qđ factũ fuerat:glificauit deũ dicẽs. Ue xxvĳ.
re hic hõ iust' erat. Et oĩs turba eoꝝ q̃ simł ade
rãt ad spectaculũ istud τ videbãt q̃ fiebãt:percu Albert'.
tiẽtes pectora sua reuertebant. Scđm Albertũ
ṽo p tropologiã. Tunsio pectoris per hoc q̃ est
ict' afflictionẽ inferẽs:significat satisfactiõis la
borẽ:q̃ necessari' est ad obtinẽdũ participatio
nẽ cũ sanctis que petit. Per hoc aũt q̃ sonus tũ
sionis est cũ sono vocis:significat cõfessionẽ eo
rũ q̃ in pectore latẽt:per hoc q̃ fit cũ gemitu: si
gnificat cõtritionis cũpunctionẽ q̃ etiã necessa
ria est:vt consortiũ cũ sanctis ipetret. Nihil enĩ
inquinatũ in hoc sanctũ τ diuinũ cõsortiũ põt
introire. Apo.xxi. Fit aũt hec tunsio tribus di
gitis vltimis:q: pollex τ index separari nõ debẽt
ppter reuerentiã sacramẽti post ꝯtactũ ei' vsqꝫ
ad cõmunioneꝫ:ne forte si q̃d de hostia digitis
adhereret: per cõtactũ alteri' corporis a digitis
decideret:τ ita irreuerẽtia fieret sacramẽto: vt
sic se tripliciter peccasse exprimat: corde ore et
opere. ¶ N Dũ vero sacerdos pfert hec verba
Sanctificas:viuificas:benedicis: tres formas
cruces cõiunctim super hostiã τ calicẽ. Deinde,
quinqꝫ cruces in ṽbis. Per ipsum ⁊c. q̃ a diuer
sis diuersimode exponunt. Nec mirũ:q: in hoc
sacratissimo mysterio: mysteria multiplicia in
cludunt. Sequẽdo tñ in primis btm Thom. in
parte.iĳ.q.lxxxiĳ.arti.v.cõformiter ad p̃dicta.
lec.xxi.τ.liĳ.vbi dictũ est:q̃ p cruces importat
passio xpi:τ per eas q̃ precedũt cõsecrationẽ:ea
significant q̃ passus est ante ligni affixionẽ:per
cruces q̃ postea fiũt:ea q̃ passus est aut egit in li

gno crucis ⁊ post depositionē. Et ſm hoc dictū
est φ quinqʒ cruces facte in verbis. Hostiā puraʒ
⁊c. designāt quinqʒ vulnera xp̄i in sua affixione
⁊ lanceatione passa: ⁊ in trib' crucib' in his ver
bis. Corpus ⁊ sanguinē: representat corporis ex
tēsio: sanguinis effusio: ⁊ passionis fructificatio
Hunc ordinē pseq̄ndo fit hic in verbis. San
ctificas ⁊c. sexta crucis signatio: q̄ fiūt tres cru
ces sup calicē ⁊ hostiā cōiunctim in v̄bis. San
ctificas viuificas: benedicis: per q̄ significat tri
plex oratio quā xp̄s fecit in cruce. Prima quam
fecit p suis pſecutorib': cū dixit. Pater ignosce
illis: q2 nesciūt q̄d faciūt. Scd̄a quā fecit p libe
ratiōe a morte: cū dixit. De' me' de' me': vt q̄d
dereliquisti me? Tertia ptinet ad adeptiōeʒ glo
rie: cū ait. Pater in man' tuas cōmēdo spiritū
meū. Rursus septima signatio fit ſm eundē: tri
bus crucib' cū hostia sup calicē discoopertū cū
his v̄bis. Per ip̄m: cū ipso ⁊ in ipso. ad rep̄sen
tādū tres horas quib' pepēdit in cruce: scʒ a sex
ta hora vsqʒ ad nonā. Octaua signatio cōtinue
subsequit septimā: cū sacro panis extra calicem
vel in latere calicis factā cū duab' crucib' in ver
bis. Et tibi deo patri oīpotēti: in vnitate sp̄ūs
sancti. Quibus signat separatio anime a corpo
re in morte dn̄i. Licet eni in xp̄o tres fint subē:
scʒ diuinitatis: anime: ⁊ corporis: tn̄ solum due
fuerūt in morte ab inuicē separate: scʒ aīa a cor
pore. Diuinitas v̄o a neutra fuit separata: ʒ vni
ta fuit carni in sepulcro: etiā aīe in iferno. Istuʒ
t iordinē nō p oīa seruāt Inno. ⁊ post eū Alexā.
vnde ſm eos: q2 sexta feria passus est dn̄s: ⁊ cru
Mar. xv cifixus hora tertia liguis iudeoꝝ. Mar. xv. Ho
Job. xix. ra sexta manib' gentiliū. Joh. xix. Et circa horā
nonā inclinato capite emisit spiritū. Ibidē. Ad
significandū primā crucifixionē: linguis iudeo
rū hora tertia clamantiū. Crucifige crucifige:
fiūt tres cruces in sexta signatione. Secunda q̄
est post interuallū horarum triū: facta est mili
tum gentiliū manibus: designat in septima si
gnatione: q̄ iterū fit trib' crucibus. Diuisio ve
ro corporis ⁊ anime facta in hora nona mortis
xp̄i: significat octaua signatione sicut supradi
ctū est. Et illas duas cruces ſm Alexan. facit sa
cerdos cū corpore xp̄i manu ad se cōuersa: quo
significat φ mortē quā xp̄s sustinuit: q̄ per illas
j. pe. iij. duas cruces significat: sustinuit p nobis. j. Pe.
iij. Christus semel p peccatis mortuus est: iust'
pro iniustis. ¶ O Vel aliter: tres cruces septi
me signationis significāt tres xp̄i cruciatus: q̄s
ipse in cruce sustinuit: passionē: ppassionē ⁊ cō
passionē. passionē in corpore: ppassionē in mē
Thre. j. te: cōpassionē in corde. De passiōe in corpore di
cit pp̄heta Threū. j. O vos oēs qui trāsitis per
viā: attēdite ⁊ videte si est dolor sicut dolor me'.
Itē foderūt man' meas ⁊ pedes meos dinūera
uerūt oīa ossa mea. Ps. xxj. De ppassiōe mētis.
Matth. Mat. xxvj. Cepit iesus contristari ⁊ mestus esse
xxvj. dicēs. Tristis est aīa mea vsqʒ ad mortē. De cō
passiōe cordis orauit p crucifixorib' suis. Pater
in q̄t ignosce illis ⁊c. De passione ⁊ ppassione lo
Hieron. quit Hiero. super illud Mat. Cepit iesus cōtri
stari ⁊ mest' esse. Ut veritatē inq̄t: pbaret assum
pti hois: vere contristatus est sed: nō passio ei'
dominat animo: verū ppassio est. Que tractās
magister lib. iii. sententiarū dist. xv. dicit. Affi
citur quis interdū timore vel tristicia: itavt mē
tis intellectus nō inde moueat a rectitudine vl
dei cōtemplatione: et tūc propassio est: aliquan

do vero mouet ⁊ turbat: ⁊ tūc passio est. Hec ma
gister. Passio ergo ⁊ ppassio vt distinguunt: affe
ctiones mētis sunt nō corporis. Non ergo fuit
passio illa q̄ cōtra ppassionē condiuidit. hoc est
affectio mentē deordinās: sed fuit in eo passio q̄
est dolor corporis: ⁊ ppassio q̄ est tristicia men
tis: nō tamē deordinans mentē. Et ideo nō ha Ela. liij.
buit mentis passionē. ¶ Facit autē tres cruces
illas cū corpore christi super calicē: quia xp̄s su
stinuit huiusmodi cruciatus: q̄ per calicē signifi
cant voluntarie. Esa. liij. Oblatus est q2 ipse vo
luit. Quod vero hostia superfertur calici: signi Ad phi.
ficatur φ xp̄s nō fuit deiectus inuoluntaria pas ij.
siōe: sʒ mētis cōplacētia superferebat. Vel signi
ficat p hoc sublimatio xp̄i p passiōis obediētiā
ad phil. ij. Factus est obediēs vsqʒ ad mortem: Job. xix.
mortē aūt crucis: pp̄ter q̄d ⁊ de' exaltauit illuʒ
⁊c. Due v̄o cruces: q̄ fiūt in latere: significāt duo
sacramenta que de latere christi fluxerunt: scilʒ Alber.
aqua regenerationis: ⁊ sanguis redemptionis.
Johan. xix. Unus militū lācea latus eius ape
ruit: ⁊ cōtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Unde qui
dā in horū duorū signorū fine: tangūt calicē cū
hostia: p q̄d pcussio lateris xp̄i cū lācea designa
tur. Scd̄m dn̄m Albertū fiūt tres cruces i sexta
signatiōe: ad significādū φ oīa creata ⁊ recrea
ta scrificant: viuificant ⁊ bn̄dicunt in v̄tute cru
cifixionis ⁊ passiōis xp̄i. ¶ P Sed querit hic Questio.
Alex. Cur in platiōe hui' v̄bi: creas: nō fit cru
cis signatio: sicut i platiōe sequētiū v̄boꝝ. Sā
ctificas: viuificas: benedicis. Rn̄det. Signatio
crucis indiciū est dn̄ice passionis. Creatio autē
hois nō est causa passiōis dn̄i: sed lapsus hoīs
reparādus: ⁊ ideo in verbo: creas: nō fit signatio Rn̄sio ad
crucis. Preterea licet hō ex prima conditiōe na q̄stionē.
turali ratione polleret: ⁊ gauderet arbitrū liber
tate: nō tn̄ habebat vnde poterat merēdo profi
cere. Posse aūt merēdo pficere habet homo ex
gratia sacramētali: et virtute crucis siue passio
nis dn̄i. In signū ergo hui' defectus non efficit
crux a sacerdote cū dicit. Oīa hōa creas. Adhuc Alexan.
dicit Alex. de vltimis quinqʒ crucib' in verbis.
Per ipsum ⁊c. Licet ſm vsum Romane ecclesie
tres cruces cū hostia primo fiāt supra calicē: de
ducēdo hostiā a labio calicis ad labium: et due
vltime iuxta latus calicis. i. inter calicē ⁊ sacer
dotē: aliter tn̄ fiunt ſm vsum quarundā ecclīa
rū: ſm quē prima crux ex omni parte vltra cali
cē prendit: scd̄a calici coequat: tertia inter cali
cē coarctat: quarta eadē est cū prima: q̄nta ante
calicē ptrahit. Per p̄mā crucē significat passio
nis xp̄i diuturnitas: p scd̄aʒ integritas: per ter
tiā acerbitas siue intimitas. Diuturna eni fuit
passio xp̄i. Non eni incepit die mortis eius: sed
in circūcisione q̄n arram dedit redēptionis no Ps.
stre Luc. ij. Et post cōtinue in paupertate et la
bore vitā ducebat. Ps. Pauper sum ego ⁊ in la Job. xvj.
boribus a iuuētute mea. Integra fuit: q2 totuʒ
corpus circūquaqʒ patiebat. Job. xvj. Circūde
dit me lāceis suis: conuulnerauit lūbos meos.
Nō pepercit ⁊ effudit in terra viscera mea. Con Ps.
scidit me vulnere super vulnus. Acerba fuit per
tingēs vsqʒ ad interiora aīe ⁊ sp̄ūs. Ps. Intra
uerūt aque vsqʒ ad animā meā. Aque inūdatio
nes penarū fuit. Per quartā crucē q̄ est eiusdē
dimēsiōis cū prima: significat sufficiētia effica
cie passionis. Per quintā significat pfect' suffi
ciētie. Sufficiēs enim fuit redemptioni omniū
nō tn̄ pfuit nisi redēptis fidelib': vt dicit Ber.

¶ O Iterū dū he cruces formādę sunt: sacerdos
corporale vel custodiā desuper calicē remouet:
in signum φ illud qd̓ de xp̄o fuit significatū: sed
clausū: erat in passiōe reuelatū. Tūc verificatū
Hiere. xxxj. fuit illud Hiere. xxxj. Cognoscēt me oēs a mi-
nimo vsq3 ad maximū: in cuius rei signū velū
Matth. xxvij. tēpli scissū est a summo vsq3 deorsum. Matth.
xxvij. Deīde sacerdos tenet φ corpus dn̄i super
calicē: et paruū eleuato calice cū ambab⁹ manib⁹
dicit. per oīa secula seculorū. Et dicēdo. Oremus
reponit eū in loco suo sup corporale. Et dicēdo
per oīa secula seculorū: exaltat vocē interrūpēdo
silētiū. Ad literā vt chorus: pplȷ̄s vel minister au
diens: respōdeat. Amen. Quo per mysteriū desi
gnat φ xp̄s clamāds voce magna emisit spm̄. Vel
fm̄ alios: φ centurio magna voce pronūciauit.
Uere fili⁹ dei erat iste: φ chorus rn̄det. Amen: si
gnū est lamētationis mulierū: que xp̄m seq̄bātur
flētes dn̄m. Depositio vero hostie super pallā cor
poralis: signū est inuolutiōis corpis dn̄i de cru
ce depositi in syndone mūda: facte per nicode-
mū et ioseph de arimathia: sepelliētes dn̄m in
monumēto nouo: in quo nondū quisq̄ positus
fuerat. Deinde tegit calicē corporali vel custo-
dia: in signū occultationis veritatis que futura
Esa. vj. est maxime tēpore antichristi: qd̓ et Esa. vj. figu-
ratū est: vbi legit̄: φ duabus alis seraphin vela-
bāt caput: et duabus velabāt pedes: et duabus vo
labāt. In capite pricipiū in pedibus finis intel-
ligit̄. In pricipio igit̄ ecclie ante xp̄i aduētus: ve
lata fuert̄ que de eo fuerāt reuelata. Ale velātes
caput: fuerūt figure legis nature: pariter legis
scripte: idest moysi. Ale velātes pedes: signāt φ
in fine tēpore antichristi erit occultatio creden-
dorū et agēdorū: quādo regnabit error falsitatis
et libido iprobitatis. Duabus alis volabant. In
volatu ale extēdūtur: et elongātur a corpore: nec
corpus tegūt. Unde volatu seraphin: significat̄
processus ad manifestationē: quo significat̄ ma
nifestatio veritatis significatorū de xp̄o tēpore
medio: idest tēpore passionis. Et tantū de his
mysteriis. ¶ Explicit Canon.
¶ Eucharistie communio: et pars secunda expo
sitionis canonis incipit. ¶ Lectio. lxj. et

I Mperscructa
bilis diuine charitatis altitu
do: que etsi se nobis peccato-
rib⁹ manifestare dignata est
filij summi pr̄is incarnatiōe:
qua ad nr̄a descēdit infima:
vt nos ad sua sublimia exalta
ret. Nā et supra modū benigna ineffabilis trini
Dionysi⁹ tas in vna personarū suarū (ait Dionysius. c. j.
diui. no.) infirma nr̄a integre verissimeq3 susce-
pit: ad seipsam reuocās et astringēs infirmitatē
nostrā: simplex iesus eternusq3 tēporales subīt
metas: atq3 intra nature nr̄e terminos venit: qui
omnē totius nature ordinē excedit. Nā qui ori-
gini hūane multū dedit: φ nos ad imaginē suā
fecit: reparationi nr̄e longe amplius tribuit cū
seruili forme ipse se dn̄s coaptauit. Sic enim ait
Leo. Leo. In xp̄o ipsa ad peccātores misericordia: ipsa ad erran-
tes veritas: ipsa ad mortuos vita descendit. Nec
modo descēdit: sed et morte sua quam pro nobis
subiit: eterne mortis vincula quib⁹ tenebamur:
Ro. v. dirupit. Siquidē post illā humane preuarica-
tiōis primā et vniuersalē ruinā: ex qua per vnū
hoiem peccatū intrauit in hūc mundū: et per pec
catū mors: et ita in oēs hoies pertrāsijt: nam in
eo oēs peccauerūt: nemo diaboli dn̄atiōem: ne-
mo vincula dire captiuitatis euaderet. Nec cuiq̄
aut recōciliatio adveniā: aut reditus pateret ad
vitā: nisi coeternus pr̄i deo filius: etiā hoīs esse
dignaret̄ filius: veniēs querere et saluare qd̓ pe-
rierat: vt sicut mors per Adam: ita per dn̄m no-
strū iesū xp̄m esset resurrectio mortuorū: qd̓ ma
nifestissimū nimie dilectiōis nosciā esse signū.
Maiorē charitatē nemo habet: inquit ipse sal-
uator φ vt aīaz suā ponat quis pro amicis suis.
Johan. xv. Sed maiorē ipse habuit. Commēda Joh. xv.
uit eñ charitatē suā deus in nobis: ait apl's: qz
cū adhuc inimici essem⁹: recōciliati sumus deo
per mortem filij eius. ad Roma. v. Ecce apertis-
simā summe charitatis exhibitionē. Nec tñ sa-
tisvisum est inexhausto pietatis fonti: vt nostra
assumens frater noster fieret excelsus oīm crea-
tor: lapsorum sufficientissimus reparator: nisi
etiā nostra vt ita loquar fieret factura: dū in hoc
mirabili sacramento sacerdotū ministerio: suā
nobis exhibet presentiā sub sacramentis specie
rū symbolis: panis viniq3 substātia: in corpus
suum et sanguinem cōuersa: et substātialiter trās-
formata. ¶ O Uiuificum et admirabile sacra-
mētū: quo corporali dei presentia fruimur: quo
celi ambitū excedētē: lucēq3 inaccessibilē ihabi-
tātē breuissima specierū formula cohibitū ocu-
lis corporeis cōtēplamur. O perfectū et per ma-
gnificū donū: qd̓ pricipalē cōdecuit munificētiā
quo sic se totū nobis effudit: vt nil sibi retineret
i corpe aīa deitate. Uere eleuata ē magnificētia
tua sup celos. Nā q̄cq̄d i celo fuit gr̄e et gl̄ie: libe-
ralitate ieffabili ptulisti. Et hoc q̄dē donū nobis
sacri canonis q̄ deo duce vtcūq3 exposuim⁹: pse
cratū: pficim⁹ ptrectam⁹: vt liceat dicere illō. j.
Joh. j. Qd̓ fuit ab initio: qd̓ audiuim⁹: qd̓ vidim⁹
oclis nr̄is: qd̓ pspexim⁹: et manus nr̄e cōtrectaue
rūt de vbo vite: et vita manifesta est: et vidim⁹ et
testamur et annūciam⁹ vobis vitā eternā: q̄ erat
apd̓ prēm: et apparuit nobis. Qd̓ vidim⁹ et audi-
uim⁹ ānūciam⁹ vobis vt et vos societatē habeatis
nobiscū: et vt societas nr̄a sit cū pr̄e et filio ei⁹ ie-
su xp̄o. Quis fratres tāte charitatis magnificē
tiā nō miret̄? Quis nō toto hilaritatis affectu su-
scipiat? Quis ad tāte societatis pr̄is et filij cōsor
tiū nō aspiret? Reuera admirāda: stupēdaq3 sūt
h excellētissima dei dona. ¶ B Sz si qd̓ supest
attēti⁹ pspexerim⁹: quo nos pducet icōphēsibi-
lis excellētioris modi donationis admiratio: q̄
inq̄s q̄so? Nō suffecit sūme liberalitati se nobis
dedisse in peregriatiōis comitē: et sociū nobiscū
in h eucharistie sacro fm nomē suū oēm i se gra
tiā ptinēte: nisi in es se traderet famescētib⁹ in
edulīū vegetans ad vitā eternā. In viaticū pfor
tās nos ad pficiēdā hui⁹ exilij viā: et in pign⁹ eter
ne salutis: et oīs felicitatis: et cōionis summā. Hoc
est qd̓ pphetā post laudes prioris doni decāta-
tas expectabat (al's expetebat.) Magnificentiā
glorie tue loquent̄ (inq̄t) et mirabilia tua narra
būt. Sed adhuc donū diuini expectās alimēti:
addit. Oculi oīm in te sperant dn̄e: et tu das illis
escā in tēpore opportuno. Aperis tu manū tuā:
et imples oē aīal bn̄dictione. ps. cxliiij. q̄si dice-
ret: q̄cq̄d hactenus dedisti paru est: adhuc inedia
destituti expectam⁹ oēs donec largā manū ma-
gnificētie apiēs: nosq3 oēs donec adhuc aīales:
dono q̄ teipm dare digneris i escā satiādo oī im-

pleas benedictione. Et ecce factū est. Disposuit rex nr̄ salomon pacificus mēsaz cū cibis: ꝛ pro-positiōis panibus: quos vidēs regina saba: ec-clesie ex gentibus collecte figura: admirata est: ꝛ pre stupore nō remāsit in ea spūs. iii. Reg. x. ꝛ. ii paral. ix. ¶ Hoc ꝯuiuiū grāde qd̄ assuerus bri-

Hester. i. tudo nr̄a: in ꝯiūctiōe Hester que ex pp̄lis ele-uata: parari iussit supmagnificū cunctis pꝛīcipi-bus ꝛ seruis suis: quo dedit requiē vniuersis pro-uīciis ac dona largit⁹ est: iuxta magnificētiā pꝛī-cipalē. Magna equidē dona in hoc ꝯuiuio ec-clesie sue xp̄s dedit: corp⁹ videlz suū in cibū: san-guinē in potū: aīaz in preciū: deitatē in ꝯdimē-

ii. parali po. xxx. tuz liberal'r exhibēdo. ¶ Hoc phase qd̄ celebra-uit Ezechias rex: ad cuius perficiēduz mysteriū scificata est sacerdotū pluris multitudo: et oīs terra iuda dn̄z fidel'r ꝯstrētiū hilaritate perfusa est: tā sacerdotū ꝛ leuitarū: ꝙ vniuerse frequētie q̄ venit ex israel. i. tota freq̄ntia christiani pp̄li: ꝯicās huic dono dn̄i iesu xp̄i. Hoc em̄ panis cor firmans: ꝛ vinū letificās cor hoīs: ac cibus ligni vite: quo qui digne vescit: mortē videre nō pote-rit in eternū. Ad cui⁹ sumptionē fructuosissimā que supest pars officii disponit. ¶ C Postꝙ em̄ sacratissimū altaris officiū qd̄ missa dicit: in pri-ma sui parte p̄mifit p̄parationē pp̄li: ꝛ offerē-dorū: que dicit missa cathecuminoꝝ. Et in scd̄a que canon dicit: subiūxit ꝯsecrationē oblatorū. In hac tertia parte que cōio recte nolat: proce-dit ad participationē ꝯsecratorū. In pꝛīa parte pp̄ls illumiatur ꝛ materia idonea altari p̄sen-tatur. In scd̄a forma tradit qua eucharistia ꝯfi-citur ꝛ summo patri offert. In tertia ꝛ finali per sumptionē sacramēti: fruct⁹ eius cū benedictio-nis plenitudīe percipit. Diuiditur aūt hec pars

Dionysi⁹ s̄m Diony. c. iii. de ecclīastica hierar. in tres par-tes. In pꝛīa ad sacrā eucharistie sumptionē p̄-paratio cū exhortatiōe p̄mittit. In scd̄a cōio ipsa sumit ꝛ dispēsatur. In tertia cuz graꝝ rela-tiōe finis mysteriis īpōit. Scd̄a ibi. Per. c. d. n. Tertia in āṫiphona: que post cōionē dicit: ꝛ s̄m officioꝝ diuersitatē variat. Et q: ad dignā tāti mysterii paricipationē ex nobis exurgere nō va-lemus. Dn̄s em̄ est qui operat in nobis velle et

Ad phil. ii. perficere pro bona volūtate. ad Philip. ii. Neqꝫ em̄ sufficiētes sum⁹ cogitare aliq̄d a nobis qua-si ex nobis: sed sufficiētia nr̄a ex deo est: qui fecit nos idoneos ministros no. te. l huius sacramē-

ii. Corin thi. iii. ti institutiōe inchoati. ii. ad Cor. iii. Ideo hāc a dn̄o oratiōibus obtinere oportet. P̄mittit igi-tur in primis exhortationē ad orāduz misericor-dez ꝛ clemētissimū patrē. Scd̄o ponit ipsaz ora-tionē: ibi. Pater noster. ¶ Circa primū dicit.

Oremus preceptis sa-

lutaribus moniti: ꝛ diuina institutione formati audemus dicere. ¶ Pane celesti iaz ꝯfecto: stās ad arā sacerdos alta voce p̄monet oēs petere hūc panez dicēs. Oremus. Attendēs ꝙ in patrū desiderio ante dudū est desideratus: quāuis nul-lus esset qui esurientibus dare ꝛ frangere posset.

Threno. iiii. Hinc Threnoꝝ. iiii. Paruuli petierūt panē: ꝛ nō erat qui frāgeret eis. Hinc autē modo sperat a dn̄i benignitate: ꝙ suis quidē viribus: sed sacer-dotis manibus frāgatur: ꝛ distribuat vnicuiqꝫ s̄m ꝙ oportet. Et ideo ad excitandū hoc deside-riū: sacerdos exaltat vocē in hac oratiōe: duo cir-ca hoc faciēs. Excitat em̄ desideriū ad petendū

panez celestē: dicens in cōmuni. Oremus. Dein-de ad temeritatis excusatiōez ꝛ presumptiōis al-legat salutaria orādi monita ꝛ p̄cepta: ac circa orādi modū diuine instructiōis instituta. Cum em̄ vt p̄missuz est in prohemio: multa requirā-tur ad fructuosaz huius celestis alimonie mādu-catiōnē: ne cibus vite ꝯuertat in cibū mortis: siquidē de eo in prosa canit. Mors est malis: vi-ta bonis: opus est vt orem⁹: ne cibus vite nobis vertat in cibū mortis: ꝛ cibus salutaris propter nr̄az īdispositiōez fiat nobis exicialis. Indigne em̄ mādu cātes iudiciū sibi mādu cāt ꝛ bibūt: fac-ti rei corporis ꝛ sanguis dn̄i: vt dicit ap̄ls. i. Cor. xi. ¶ D Inter req̄sita ad digne cōicādū numerat oro. s. lec. xiii. Ad orādū aūt preceptis monemur vtriusqꝫ testamēti: noui ꝛ veteris: euangelicis ꝛ ap̄licis: ideo subiūgit. p̄ceptis. Vn̄. ii. Paral. xx. Cū ignorem⁹ q̄d agere debeamus: hoc solū ha-bem⁹ residui: vt oculos nostros dirigam⁹ ad te: haud dubiū quin in oratiōe. Item Tob. iiii. Om-Tob. iiii.
ni tpe benedic deū: et pete ab eo vt vias tuas diri-gat: ꝛ oīa ꝯsilia tua in ipso permaneāt. ꝛ Eccli. Eccli.
xviii. Nō impediaris orare semp: q̄m merces dei xviii.
manet in eternū. Monemur ꝛ p̄ceptis euāgeli-cis. Luc. xviii. semp orare ꝛ nō deficere. Et ap̄li-cis. vn̄. i. Thes. vlt. Sine intermissiōe orare. Itē ad Heb. iiii. Adeamus cū fiducia ad thronū gra-tie dei: vt mīaz ꝯsequamur: ꝛ gratiā inueniam⁹ Ad Heb.
in auxilio opportuno. Tota scriptura huiusmo iiii.
di preceptis et monitis plena est. ¶ Addit. Sa-lutarib⁹. q: scripture p̄cepta ad vtilia ꝛ ea q̄ salu-tis sunt dirigūtur. vn̄. ii. ad Timo. iii. Oīs doctri-na diuinitus īspirata vtilis est ad docēdū: ad ar- ii. ad Ti
guēdū: ad corripiēdū: ad erudiēdū in iusticia: vt mo. iii.
perfectus sit homo dei ad omne opus bonū in-structus. Salutaria igit sunt monita: ꝛ vtilia p̄cepta inducētia ad orandū: quib⁹ inuigilādū est: ne cōtēnētes tā salubrē exhortationē dei be-neficio reddamur indigni. iuxta illud beati Gre- Gregori⁹
gorii. x. moral. Dignū ꝓfecto est vt ab ei⁹ bene-ficiis quisquis fit extraneus: cuius iussionibus nō vult esse subiectus. ¶ Sed cū monere ꝛ preci- Dubium
pere cōtrarias habēt cōditiones: preceptū eniz vim habet obligatiuā: monitio vero tm̄ inducti-uā ꝛ exhortatiuā: cur hec simul iūgunt: cū dicit p̄ceptis salutaribus moniti. Respōdet Alex. Rn̄sio ad
parte. iiii. q. xxxvii. ꝙ doctrina orandi et p̄cep- dubiū.
tum hui⁹ oratiōis ad quā inducimur: christi est qui magister est ꝛ dn̄s. Jo. xiii. Vos vocatis me Joh. xiii.
magister ꝛ domine ꝛ bene dicitis: sum etenim. Domini autē est precipere ꝛ instituere. Magi-stri monere ꝛ instruere: vt illa duplex autoritas insinuaret: dominationis scꝫ ꝛ magisterii: copu-latur hic institutio et preceptū ꝛ monitio. Pre-terea dicit Alexan. Monitio domini: licet non Alexan.
importet obligationem necessitatis: sicut illud quod est preceptum simpliciter: importat tamē obligationem reuerentie: vt sicut ob necessitatē salutis acquirēde incūbit exeq̄ id qd̄ preceptū est: sic ob reuerētiam domini monentis incum-bit exequi qd̄ monet. Monita enim hic dicunt precepta. ¶ E Sequit. Et diuina institutiōe formari idest firmiter erudiri. q̄d scꝫ et qualiter orare debeamus. Hoc enim nescit mortalis im- Ad rom.
becillitas nisi doceat. vn̄ ad Rom. viii. d'r. Quid viii.
orem⁹ sicut oportet nescim⁹: Vn̄ ꝛ filii zebedei l Jaco. iiii.
petitione rep̄hēsi sunt: q: nō recte petierūt: di-cēte eis xp̄o. Nescitis q̄d petatis. Mat. xx. Et Ja-co. iiii. Petitis ꝛ nō accipitis eo ꝙ male petatis.

Eapropter discipuli ne in petitione errarent:
christum adierunt: petētes vt quemadmodum
orandū esset eos institueret dicētes. Domine do-
ce nos orare. Matth. vj. vnde z precibus eorū
inclinatus: plurima salutis monita circa ora-
tionis modū z formā tradidit dicēs. Cū orave-
ritis nō eritis sicut hypocrite: qui amant in sy-
nagogis z angulis platearū stātes orare vt vi-
deant ab hominib9. Tu autē cū oraueris intra
in cubiculū tuū: z clauso ostio: ora patrē tuum i
abscōdito. Tradidit z formā orandi dicēs. Orā
tes nolite multū loqui sicut ethnice faciūt. pu
tant enim q in multiloqio suo exaudiant. Sic aūt
orabitis. Pater noster q̄ ec. Hac diuina institu
tiōe edocti: nō nr̄a presumptiōe temeraria. Au
demus dicere. sciētes q̄d: z quo: qualr orare de-
bem9. Christo autore pariter z doctore: q̄ ausū
prebet orādi salutarib9 preceptis: fiduciā īpetran
di exhortandis monitis. Amē amē dico vobis
Joh. xvj. si q̄d petieritis patrē in noīe meo dabit vobis.
Joh. xvj. Petite z accipietis: querite z inuenietis
pulsate z aperiet vobis. Lu. xj. Prebet et doctri-
nā deprecādi diuinis formās institutis. Et sm
Alexan. Alex. dicit notāter formati: nō īformati quo no
tatur q diuina institutio firmiter nobis inhe-
rere debet: sicut forma ei cui9 est forma. ppter
qd̄ signāter dr̄: formati poti9 q informati: licet
Prouer. idē importēt. Uñ īstituta dñi debēt in corde scri
vij. bi. Prouerb. vij. Serua mādata mea z viues: et
legē meā q̄si pupillā oculi tui. Liga eā in digitis
tuis. scribe illā in tabulis cordis tui. ¶ F Et
qz ad orādū tā salubriter exhortamur: videnda
sunt aliqua de ōrone: quaten9 ad vtiliter oran-
Guil. pa- dū instructi: eidē fructuosi9 incūbam9. Quid enī
risien. ōrone p̄stāti9: q̄d fructuosi9: aut q̄d magis neces-
sariū? Cui9 excellētia ex his colligit: vt dicit Gui
lhel. parisi. in diuina rhetorica circa principiū:
q oīs sacrificatio: oīs bñdictio: oē sacrm̄: z oīno
q̄cq̄d in cultu diuine honorificētie agit: aut ōro
est: aut ōrone pficit. Itē ex eo q oīs eccl̄ia scōrū
celesti ac diuino magisterio erudita ac instituta
tāta: tāq multiplici celebritate freq̄ntat ōronē
vt die noctuqz īsistat z inuigilet: z eidē vite ph̄-
tis tpa tanq̄ illi ꝯsecrata z debita partiat. Cui9
rei nulla alia cā vel rō estimari vel cogitari pōt
nisi ōronis tāta necessitas tātaqz fructuositas:
qua tāte frequētatiōis z instātie cōtinuitatē exi
gat z requirat. Deniqz sicut oēs virtutes ōronē p
ficiunt: ita nulla vera virt9 nisi p ōronē obtine-
ri pōt. Unde abbas isaac i sua colla. c. ij. ait. Est
virtutū z oratiōis reciproca quedā inseparabi-
lisqz ꝯiūctio: inuicē sibi mutua ratione cōnexa.
Nā sicut ad ōronis pfectionē oīs tēdit structu-
ra virtutū: ita nisi hui9 culmine hec oīa virtutū
Circa genera fuerint colligata atqz cōpacta: nullo mō
ratione firma poterūt vel stabilia pdurare. ¶ Uidenda
videnda sunt ergo de oratiōe nouē in genere. Primo de
ei9 quidditate ac definitione: ac cui9 potentie et
virtutis sit actus. Scdo ad quē dirigēda sit. Ter
tio de speciēb9 ōronis. Quarto de his q̄ petēda
sunt. Quinto cui9 sit orare. Sexto de ei9 qualita
Diffini- te. An vocalis esse debeat an mētalis. Septimo
tio ōro- de attētiōe. Octauo de ei9 efficacia. Nono de ei9
nis ex da merito. ¶ G Quātū ad primū recitat Alexā.
masceno par. iiij. q. lxxxviij. multas ōronis definitiones
vbaliter differētes: sm sniam satis cōcordātes.
Dam. lib. iij. c. xxiiij. ita definit. Ascēsus intelle-
ctus ad deū. Cui cōsonat illa Aug. in ser. de ora-
tione z ieiunio. Pius mētis affectus in deū dire
ctus. Et illa Hugonis. Cōuersio in deū per piū
z humilē affectū. Itē definit Dam. Oratio est pe
titio decentiū a deo. Cui etiā consonat illa Au-
gu. Rerū inuisibiliū inquisitio. Et illa glo. mar
gi. super illud. j. Thes. vlti. Sine intermissione
orate. Expressio desiderij propter bonū adipi-
scendū: vel mali remouendū in forma per ver-
bum exteri9 vel interius. He enī exprimūt petē
da: priores exprimūt potentiā qua petit. Aliter
definit bea. Greg. x. moral. dicēs. Orare est ama Gregori9
ros in cōpunctione gemit9: z nō cōposita verba
resonare. Cui sīlis est illa Hugonis. Deuotio ex
cōpunctione pcedēs q̄ dant sm statū penitētis
Itē btūs Bern. in quadā epistola. Oratio est ho Bernar.
minis deo adherētis affectio: z familiaris que
dam z pia allocutio: z statio illuminate mentis
ad fruendū deo q̄diu licet. Cui cōsonat ista bea
ti Amb. Oratio est cibus mentis preclaraqz ali
monia suauitatis: q̄ mēbra nō onerat: sed in or Ambro.
namēta cōuertit. Ornamēta vtriqz morū ac vir-
tutū. He due dant sm statū perfectionis oran-
tis. He autē definitiones diuersas orationis p
prietates exprimūt: z magis quedā sunt pprie-
tatū assignatiōes z laudes: vt dicit Guil. q con- Diffini-
uertibiles definitiōes. Has pulchre z late prose tio ora-
quit Alex. loco allegato. Definit autē orationē tionis ex
Guil. in de diuina rhetorica in sua generalitate Guilhel.
sic. Oratio est petitio que ad deū dirigit: vel ad
personas vel personā ppter ipsum. Petitio aūt
gen9 est ad orationē: q̄ generaliter est locutio in
clinatiua alteri9 ad bonū prestandū: vel malum
remouendū. Et dicit inclinatiua nō optatiua:
qz nō est idē optare z petere. Multi enī optant
z desiderāt: q̄ nō petūt: z multi optant vel deside
rant q̄ oīno habere nolūt. sicut viri sancti et sa-
piētes q̄ multa ꝯcupiscūt z desiderāt sm sensua
litatē: a quib9 tñ se abstinēt viriliter z auertūt.
Qui autē petit indubitanter ostēdit sese velle ob
tinere qd̄ petit. Hec Guilhel. ¶ H Ex his pa-
tet q oratio est actus quidā potētie rationalis
qz relatus ad deū: qd̄ referre in deū soli potētie
rationali cōuenit. Sed vtrū sit actus intellect9
vel volūtatis. Nā vtrūqz vident definitiōes san
ctorum astruere. Ut illa ascensus intellectus ad Oratio
deū. Et illa Aug. Pius mētis affectus in deū di duplr pt
rectus. Scdm primā videt q sit actus intelle- accipi.
ctus: sm scdam: q sit actus volūtatis siue affe-
ctus. Pro quo notat Ricb. in. iiij. dist. xv. q. iiij.
ar. j. q oratio dupliciter potest accipi. Uno mo-
do desiderio obtinēdi aliquid a deo quo deside
rās ordinet in ipsum. Et illo modo est actus vo
lūtatis vt elicitētis: z intellectus vt dirigentis.
Alio mō oratio est propositio hmōi desiderij: lo
quēdo deo p modū supplicatiuū. Sic dicit Isi- Isidor9.
dorus: orare est dicere. z sic est actus intellectus
vt elicitētis: z voluntatis vt mouētis. Ex illo pa
tet q oratio siue sic: siue sic capiat: semper ipor-
tat vtrūqz actū intellectus z volūtatis. Utrūqz
enī requirit ad orationē. Nihil enī petit obtine
ri nisi affectu desideret: z intellectu desideriū ex
primat ei a quo obtineri sperat. Solū enī desi-
deriū obtinēdi nō est oratio. Nā qui qd̄ deside-
rat suo ingenio et labore acquirit: non dicitur
orare sed qui hoc ab alio sibi dari petit orat. Re
quirit ergo expressio petitionis verbo mentali
ad minus: quandoqz etiam verbo signo vel ver-
bo vocali. Sed desideriū hmōi exprimi nō pōt:
nisi habeat saltē verē: vnde oratio vtrūqz dicit.
Sed quod horum dicat substratiue: z quod for-

maliter seu cōnotatiue est questio. et sic respōsio
Richar. distinguit: qz vtrūqz pōt dicere fm aliā
et aliā acceptionē: parū tñ refert: quia deficiente
cōnotato: deficit suppositio: ideo vterqz actus
requirit vt sit oratio. Quia tñ oratio frequētius
dicit petitio: et petitio est sine locutione vel men
tali vel exteriori: immo est locutio interior vel
exterior: ideo pōt dici q oratio sit actus rōnis:
ille scz quo loquit deo mentaliter a quo deside-
rat optata obtinere. Quō aūt fiat interior locu-
tio habitum est supra lec. xxxj. Nihil eñi aliud est
nisi propriū desideriū mente cōcipere: vt deus
illud cōcedat: et hoc est mētaliter exprimere ver-
bum mētale formare. Oratio vero exterior est si
gnū aliqd sensibile oratiōi interiori subordina
tū. Et ita btūs Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. j. tenet ora
tionē esse actū rationis. Et hoc idem innuit no
mē petitio: qd ponit pro genere definiti. ¶ Ad-
ditur que ad deū dirigitur: quia sola petitio q
fit ad deū imediate vel mediate per sanctos in-
tercessores: proprie oratio dicit. Unde pene in
Guilhel. oībus definitionibus suprapositis exprimitur
deus: tanq is qui petit. Unde vt dicit Guil. sola
petitio que fit ad autorem principalitatem po-
testatis in re que petitur: habentem: est oratio.
Hic autē est solus deus: in cuius sunt ditiōe cū
cta posita. Petitio vero q fit ad sanctos: qz non
fit tanq ad eos per quos principaliter implen-
dū sit qd petit: sed tanq ad mediatores id a deo
fieri impetrātes: p quāto per eos fit ad deū ora
tio dr. Ideo additū fuit: vel ad personā vel pso-
nas pper ipsum. Ea eñi q petēda sunt: gratia
scz et gloria: solus deus dare pōt. ¶ J Ex quo
patet solutio scde. q. scz ad quē dirigenda sit ora
tio: scz ad solū deū tanq ad illū qui principalita
tē hz ptātis petita cōcedēdi. Unde: ēt colligit cu-
ius virtutis oratio sit act⁹. Cū eñi orans orādo
deū prestat ipso facto deū esse summū oīm prīci
piū: oīa in sua ptāte: exhibet sibi honorē la
trie: vt patet ex dictis. s. lec. xlix. Orando eñi pe
tit ab eo tanq ab eo q principalitatē hz ptātis:
qd soli⁹ dei est: vñ sic petēdo adorat: qz deū quē
orat: pfitet primū oīm principiū: oīa pducens:
Orō qd. oīa gubernās: oīa administrās: ptinet igit orō
ad virtutē latrie. Huic definitiōi Guil. satis pcor
dat illa Dam. Orō est petitio decētiū a deo. Et
illa magri. Expssio desiderij et c. ita q addat. Ex
pressio desiderij facta deo pper bonū adipiscē-
dū: vel malū remouēdū formata p vbū interius
vel exteri⁹. Et lz de⁹ nō indiget expressiōe vt no
scat nr̄a desideria cui⁹ oculis nuda et apta sunt
oīa: tñ orās orādo deū elicit in se cognitionē de
siderij sui: vt de⁹ illud cōpleat: qd est exprimere
et loq deo. ¶ K Ad tertiū: scz de spēb⁹ orōnis
tanta est varietas: vt nisi spāli spūsscti illumina
tiōe cōphēdi nō psit. Nā tot orōnis spēs assigna
ri psūt: quot in aīa vna: imo in cūctis aīab⁹: sta-
tusque eūt qualitatesqz generari. Scdm mēsurā
nāqz puritatis in qua mēs vnaqueqz pficit: et
qualitatē stat⁹ in quo vel ex accidētib⁹ inclinat
vel p suā renouat industriā: ipsa q nomē satis
singulis reformat: et idcirco vniformes orōnes
emitti semp a nemine posse certissimū ē. Aliter
eñi qsqz supplicat cū alacer est: alr cū tristicie vl
desperatiōis pōdere pgrauat: aliter cū spirituali
bus successib⁹ viget: aliter cū ipugnationū mo-
le deprimit: aliter cū veniā pctōz. aliter cū acq
sitionē grē seu cuiuslibet virtutis exposcit: vel cer
te extinctionē cuiuslibet vitij depcat: alr cū psider
atiōe gehēne ac futuri iudicij timore cōpūgit:
alr cū spe futurorum bonorum desiderioqz inflāmat
aliter cū in necessitatib⁹ et periculis: aliter cū in
securitate et trāquillitate versat: aliter cū sacrorum
celestiū reuelatiōib⁹ illustrat: aliter cū sterilita-
te virtutū ac sensuū ariditate cōstringit: vt dicit
abbas Isaac de orōne. ca. viij. Scdm oēs has et
innumeras alias diuersitates orātiū: sumi psūt
aliter alie spēs orōnū. Preterea fm diuersas ora
tionū psideratiōes ac cōparatiōes nūc ad eū q
orat: nūc ad eos: p quib⁹ oratur: nūc ad ipsa q
cōcedi postulant: aut remoueri petuntur: nunc
ad radices e quib⁹ orādi affect⁹ oritur: nunc ad
alia quedā varie sumunt orationū spēs: q oīa
psequi: etsi nō ipediret ingenij obtusitas: prohi
bet tñ digressiōis a pricipali nr̄a materia nimia
plixitas. Sufficiat vt tāgere spēs illas: qs apls
j. ad Timoth. ij. exarauit. ¶ L Quatuor itaqz Quatuor
orōnis spēs assignat apls cū ait. j. Tim. ij. Obse spēs oro
cro primū oīm fieri obsecratiōes: oratiōes: po- nis.
stulatiōes: grarū actiōes p oīb⁹ hoīb⁹. Que pe
ne tot hñt interptes: quot expositores. In col-
la. patrū collatiōe. ix. distinguunt fm. iiij. stat⁹
hoīm. Nā primo obsecratio ad incipiētes pecu
liari⁹ ptinet: q adhuc vitiorū suorum aculeis et me
moria remordent. Est eñi obsecratio iploratio
vel petitio p peccatis: qua vel p pñtib⁹: vel p
pteritis admissis suis vnusquisqz cōpunct⁹ ve-
niā deprecat. Scda oratio q ad illos specialiter
ptinet: q in pfectu iā spirituali: appetituqz virtu
tū quadā mētis sublimitate psistūt. Est eñi orō
vt spēs ī aliis cōdistincta: cū aliqd aliqd offerim⁹
seu vouem⁹ deo: vt cū renūciātes mūdo spōdēt
cordis intētiōe dño seruire: aut cū pponūt fir-
me vitiorum radices fundit⁹ eruere: qd ad pficien
tes ptinet. Tertia spēs postulatio: eos respicit q
pfectionē votorum suorum opib⁹ implētes: intercede-
re p aliis psideratione fragilitatis eorum et chari-
tatis studio puocant. Est eñi postulatio suppli-
catio q ex charitatis feruore p aliis fundit. Quar
ta spēs gratiarū actio ad illos respicit: q iaz pe- Quid po
nalis cōsciētie spina de cordib⁹ euulsa: securi iā stulatio
munificētias dñi ac miseratiōes: quas vel ī pre
terito tribuit: vel in pñti largit: vel pparabit in
futuro: mēte purissima retractātes ad illā igni-
tā q ore hoīm nec cōphēdi nec exprimi pōt: orō
nē feruētissimo corde rapiunt. Et has quatuor
supplicationū spēs etiā dñs ipse in suis orōnib⁹
exēplauit. Nā obsecratiōis gen⁹ assumpsit dū in
horto orauit. Pater mi si possibile est: transeat a
me calix iste. Uel illud qd ex ei⁹ psona cātat. De⁹
de⁹ me⁹ respice in me quare me dereliqsti? Ora
tionē vo cū dicit Jo. xvij. Ego te clarificaui sup
terrā. op⁹ psummaui qd dedisti mihi vt facerē.
Postulationē cū dicit. Pr̄ qs dedisti mihi: volo
vt vbi sum ego: et ipsi sint mecū. Job. xvij. Itē cū Job. xv
dicit. Pr̄ ignosce eis: qz nesciūt qd faciūt. Luc. Lu. xxi
xxiij. Gratiarū actionē cū dicit. Cōfiteor tibi pr̄
dñe celi et terre: qz abscōdisti hec a sapiētibus et
prudētib⁹: et reuelasti ea paruulis: ita pater: qm
sic placitū fuit ante te. Mat. xj. Aut cū dicit Jo- Johā. xj
hā. xj. Pater grās ago tibi: qm audisti me: ego
aūt sciebā: qz semp me audis. Possūt tñ oīa illa
quatuor orationū genera in vna supplicatione
perfecta cōprehendi. Quod et declarari posset in
oratione prolixa quā facit dñs post cenā vltimā
Johan. xvij. ¶ M Glo. or. j. Timoth. ij. non
multum difformiter a predictis vult q species
ille seu differentie orationum assignate ab apo

stolo: dicūt differētias orationis ſm ꝙ oratio di-
citur: qua exprimūtur petēda ſm gradus quib'
perficit a statu culpe ad statū glie. Unde obsecra
tio dicit adiuratio pro rebus difficilib': vt pro
puersiōe ipn: aut remotiōe mali. Oratio est peti
tio bonoꝝ: vt virtutū pro iā puersis. Postulatio
est petitio glie celestis pro iaȝ iustis. Graꝝ actio
est graꝝ relatio generalr pro oībus. Btūo T bo.
in.iiij.scrip.dist.xv.ꝛ scda scde.q.lxxxiij.art.vlt.
quē sequtur Petrus de aliaco: Nycolaus de lyra: ꝛ
alij plerīqꝫ: distīguit dictas quatuor spēs ſm ea
que reqrūtur ad orationē: non seruat tñ ordinē
quē aplſo ponit. Unde ſm eū ad orationē tria re
Tria req̄ quirūtur. Quoꝝ primū est orāo mēte ascēdat ad
ſitaad o- deū quē orat: qḋ signaṫ noīe orationis: accipiēdo
rationeȝ proprie nō cōiter. Naȝ ſm Dam. Oratio est ascē-
ſm ſctm̄ ſuo intellect' in deū. Ascēsuo dico ad cogitāduȝ
Thomā. ꝛ memorandū diuinas perfectiōes: potētiaȝ: sa-
piētiā: bonitatē: ꝛ ceteras. Quē etiā ideo verbis
exprimūtur: vt per ea mēs ad deum cognitiōe ꝛ
amore eleuet: vt cū ecclesia orat. Oipotēs ꝛ mise
ricors deus ꝛc. ¶ Scdo reqritur petitio: que si-
gnificaṫ noīe postulationis: siue determīate ali
Prouer- qḋ proponaṫ: vt illud Salo. Prouerb.xxx. Duo
bio.xxx. rogaui te ne deneges mihi anteꝙ̄ moriar. Uani
tatē ꝛ verba mēdacij longe fac a me: Mendicita
teȝ ꝛ diuitias ne dederis mihi: qḋ quidā proprie
nolant postulationē. Siue indeterminate: vt cuȝ
quis generalr petit exaudiri vl' iuuari. vt in ps.
Ps.xxx. xxx. Inclina ad me aurē tuā: accelera: vt eruas me
Ps.lxix. Et illud ps.lxix. Deus in adiutoriū meū intēde
dñe ad adiuuādū me festina. Et hāc nolant sup
Iohā.xj. plicationē: siue solū factū narret: vt illḋ Ioh.xj.
Ecce quē amas infirmaṫ: quod vocāt insinua-
tionē. ¶ Tertio reqritur ratio īpetrādi qḋ petit
ꝛ hoc vel ex parte dei qui petiṫ: vel ex parte eius
qui petit. Ratio quidē īpetrādi ex parte dei: est
dei sctitas ꝛ perfectio: propter quā petim' exau-
Daniel. diri. ſm illud Daniel.ix. Propter temetipsuȝ in
ix. clina deus me' aureȝ tuā. ꝛ ad hoc pertinet ob-
secratio: que est per sacra ꝯtestatio: sicut cū dici-
mus. Per crucē ꝛ passioneȝ tuā: libera nos dñe.
Sic pcōr qn̄ petit pro se amotionē culpe: ꝛ si ei'
petitio nō est accepta rōtiōe petētis: accepta tñ
esse pōt ratiōe mediatoris per quē fit adiuratio
sicut si diceret pctōr. Obsecro te dñe per precio-
sam mortē tuā vel per dulcissimā matrē tuā. Acce
ptaȝ eīn illā orationē faceret intercessio matris
vel inuocatū beneficiū passionis. Sic ꝯsueuit ec-
clesia in orationibus ad patrē factis concludere.
Per dñiȝ nrm̄ iesuȝ xp̄m: vt supra frequēter expo
sitū est. Sic ꝯtestamur deū per sctōs qui sibi pla
cuerūt. Sic in letania. Per incarnationē tuam.
per natiuitatē tuā ꝛc. li. nos dñe. Ratio vō impe
trādi ex parte petētis est gratitudo: qꝛ de accepti
bñficiis grās agēdo meremur priora nobis ꝯser
nari: augeri: ꝛ accipe potiora. Uias aūt īpetrādi
sibi claudit: qui de acceptis grās nō agit. Et vt
dicit Glo. harmōie: he qtuor spēs in officio miſ
se inueniunṫ. Nam obsecratiōes sunt que prece
dūt ꝯsecrationē: in quibus fit memoria xp̄i: do-
ctrine eius: ꝛ sctōꝝ: ꝛ sic quedā sacra cōmemorā
tur. Orationes vero sunt ea que in ꝯsecratiōe di-
cunṫ in qua mens nr̄a maxime debet eleuari in
deū. Postulatiōes vō sunt: que in seqntibus pe
titiōibus sequūtur: qꝛ eterna bona: ꝛ pax deter-
minate ꝛ generalr viuis et mortuis postulātur.
Que vō post cōmunionē dicūtur: sunt gratiarū
actiōes. Et hec quatuor cōiter in orationibus ec

clesie ac collectis simul inueniūtur: vt in illa ora
tiōe. Oipotēs sempiterne deus mestoꝝ ꝯsolatio
laborātiuȝ fortitudo: perueniāt ad te preces: de
quacūqꝫ tribulatiōe clamātiuȝ: vt oēs in neces
sitatib' suis: tuā mīaȝ sibi gaudeāt affuisse. In ḡ
primuȝ oipotēs scȝ deus: pertinet ad orationē:
mestoꝝ ꝯsolatio ꝛc. ad graꝝ actionē: qḋ seqtur:
perueniāt ad te preces ꝛc. pertinet ad postulatio
nē. Per xp̄m dñiȝ nrm̄: pertinet ad obsecratiōeȝ.
Et ita est videre pene de oībus. ¶ Ex his aūt pa
tet: vt dicit dñs Pet. de aliaco: ꝙ obsecratiōes: Petr' de
oratiōes: postulatiōes: gratiaꝝ actiōes: nō sunt aliaco.
partes subiectiue: hoc est spēs orōnis: ppter qḋ
nō oportet ꝙ definitio orationis ꝯueniat cuilibȝ
haꝝ partiū. Sȝ sunt partes integrales ex quib'
cōponiṫ oratio perfectissima. Cōsistit tñ oratio
principaliter in ipsa postulatione siue petitione
vñ bene definita est petitio: que ad deū dirigiṫ:
vel ad personas: aut personaȝ propter xp̄m. Uel
ſm Dam. est petitio decētiū a deo mediate vel i-
mediate. Sunt ꝛ alie diuisiones sctōꝝ: ꝛ exposi
tiones prefate diuisionis: quas late prosequitur
Alex. Sed q̄ dicta sūt sufficit tetigisse. ¶ N Nūc
vidēdū est de his que petenda sunt: ꝛ de hoc bre Augusti.
uiter dicatur ſm beatū Aug. ad probā de orādo
deū. Que licet desiderare: hec licet ꝛ petere. Sed
ſm Rich. breui distinctione absoluitur hec que-
stio. Nā triplicia sunt q̄ desiderari pñt. Quedaȝ
quib' nō possumus male vti saltē formaliter: vt
virtutes: grā ꝛ glia: ꝛ talia determinate ꝛ simplr
peti pñt in oratiōe. Sic eniȝ legim' sctōs simplr
petiisse. Ostēde nobis faciē tuā ꝛ salui erim'. Itē
dirige me in semita mādatorū tuorū. Et hoc ve
rū est de grā gratū faciēte et glia: illis nēo male
vti pōt: nec formalr nec obiectiue: qꝛ repugnāt
omni malo vsu: saltȝ pctō: sic et ceteras virtutes
charitate formatas simpliciter petim' qꝛ ppter
charitatē formantē eas etiā nemo male eis vtiṫ
obiectiue. Sec' de moralib' tñ: id est grā nō for
matis: illis male vti possum' obiectiue: quia de
eis ḡs pōt extolli ꝛ supbire: sicut de virtutib' na
turalib': ꝛ nō sunt inter summa: sȝ inter medio
cria bona numerāda. Quedā sunt bona qb' pos
sum' ꝛ bene ꝛ male vti: vt bona naturalia: dona
grē gratis date: ac bona tpalia: ꝛ illa nō sunt de
terminate petēda: p se. i. absolute: sȝ sub ꝯditio
ne: si de' ꝓuidet illa ad salutē nostrā esse vtilia.
Illa vō quib' bene vti nō possum' ea acceptan
do. vt vindicta de inimicis: victoria in bellis in
iustis: potētia paupes opprimēdi. ꝛ silia: q̄ sine
pctō adesse nō pñt: nullo mō sunt petēda a deo
in orōne vt hec nobis ꝯcedanṫ. De hoc lati' in
petitiōib' dñice orōnis tractādū erit: eo ꝙ oīa
orāda seu petēda in ipsa cōtinenṫ. ¶ Q De qn
to: scȝ cui' sit orare. Ad hoc rñdet btūs T bo. q.
ꝓallegata ar.x. post Alex. ꝙ qꝛ orō est act' rōnis
q̄ aliqs supiorē dep̄caṫ: sicut īperiū est act' supio
ris quo inferior ad aliqḋ ordinaṫ. Illi ꝓprie cō Cui cōpe
petit orare: q̄ rōnē hꝫ superiorē. Uñ pꝫ ꝙ oīm tit orare
rōnali creature vsum rōnis habenti: ꝛ solū tali
cōuenit orare: Iles sunt angeli ꝛ hoies. De ange
lis bonis manifestū est. Ait Raphael. Dum ora Tob.xij.
bas ꝛc. Ego obtuli orationes tuas dño. Tob.xij.
Offerēdo aūt orationes: ꝛ ipse orabat desiderā- Math.
do orationes tobie a deo exaudiri. Dānati. Mat viij.
the. viij. Demōes rogabāt eū dicētes. Si eijcis
nos hinc mitte nos in porcos. De hoib' bonis
ꝓphetis ꝛ sanctis plena est vtriusqꝫ testamenti
scriptura. De dānatis. Lu. xvj. Diues epulo orabat.

Pater abraam miserere mei:et mitte lazarū ꝛc.
Deo vero quia superiorē nō habet orata p̄sta-
re cōuenit:ꝛ nō orare. Neqꝫ ex eo ꝙ vna persona
est ab alia: et per hoc exaudire orantē ab ea hꝫ a
qua ꝛ essentiā. Non tamē propter hoc vna est su
perior alia:licet origine sit prior. Vñ in symbo-
lo athanasij: Tres persone coeterne sibi sunt et
coequales:ꝛ nulli persone diuine cōuenit orare
ꝙ vero christus patrē orasse legit̄:nō ꝛm diuinā
naturā hoc egit:sed ꝛm hūanā pro nobis assum
Job.xiiij. ptā:ꝛm quaꝫ ait: Pater maior me est. Job.xiiij.
Brutis q̄ rōne carēt:orare nō cōuenit. Et licet
dicit̄ in ps. Qui dat iumentis escā ipsoꝝ: et pul
lis coruorū inuocātibus eū. Jnuocare capit̄ ibi
pro naturali desiderio quo ōis creatura etiā nō
cognoscens appetit deo assimilari:vt dicit phs
ij. de aīa:q̄ appetit esse ꝛ permanere: ꝛ ea quib⁹
pōt in esse cōseruari. Sic ꝛ ōia dicunt̄ deo obedi
re ꝑpter naturalē instinctū:quo a deo mouent̄.
Alexan. de Ales. ¶ P Alexāder de ales.q.xcj.par.iiij. lati⁹ pro
sequit̄ illā questionē de personis in diuinis. de
beatis:de viatoribus:de dānatis. De p̄io dicit.
Nō pōt esse oratio in diuinis:q̄ oratio de sua rō
ne repugnat idētitati substātie:repugnat etiam
equalitati potētie:repugnat fontalis plenitudi
nis opulētie. Ergo q̄ in diuinis nulla est substā
tie diuersitas:ideo nec oratio q̄ nullus orat se.
Nulla etiā potētie minoritas:igitur nec oratio:
q̄ ōis orans magis potentē orat: qui aliq̄d p̄e
stare pōt qd̄ ipse nō pōt. Quia etiā in bonis nul
la egestas: igit̄ nō oratio. Ōis eñ orās orat pro
aliquo supplēdo: quo caret is vel alius pro quo
orat:quia ergo personaꝝ in diuinis est substātie
idētitas:potentie equalitas:ꝛ eadē fontalis ple
nitudinis opulentia: non potest ibi esse oratio.
Christo autē ꝛm assumptā naturā optime cōue
nit orare tū propter meritū: tū propter exēplū:
tū propter veritatis assumpte nature argumen
tū:tum propter officiū assumptū exequendum.
Congruebat eñ ratione sui meriti:quia sua ora
tione merebat̄ nobis qui sumus minus idonei
ad susceptionē beneficiorū dei. Ratione exēpli:
vt discipulos suos ꝛ cōsequēter nos ad oratiōis
exercitiū inuitaret:in cui⁹ exercitio maxime ad
Matth. xxvj. uersarius superatur: ꝑpter qd̄ dn̄s dicit. Matt.
xxvj. Vigilate ꝛ orate vt non intretis in tētatio-
Amb. nē. Unde Amb. super Beati immaculati. Perno
ctabat in oratione dn̄s iesus: non indigens pe-
titiōis auxilio: sed statuens nobis imitationis
exemplū. Orare etiā cōuenit christo in argumē
tum veritatis assumpte humanitatis:vt se ostē-
deret verū hoīeꝫ:ꝛ vere a deo missuꝫ. Hinc Job.
Job.xj. xj. dicebat: Pater grās ago tibi qm̄ audisti me:
Ego autē sciebā:q̄ semꝑ me audis: sed propter
populū istum qui circūstat dixi:vt credāt:q̄ tu
me misisti. Ultimo congruebat christo orare ra
tione officij q̄ ipse sacerdos et pontificis habe-
bat dignitatē. Vñ sicut ad officiū eius pertine-
bat sacrificiū pro peccatis offerre:ita ꝛ pro pec-
Ad Heb. v. catoribus exorare. Vñ ad Heb.v. Omnis ponti
fex ex hoīb⁹ assumptus ꝑ hominibus con-
stituit̄ l his q̄ sunt ad deū:vt offerat donaꝫ sacri
ficia pro peccatis. Et sequit̄.c.vij. Jesus autē eo
ꝙ maneat in eternū:sempiternū habet sacerdo
tium:vnde ꝛ saluare in perpetuū pōt:accedens
per semetipsum ad deū: semper viuens ad inter-
pellandū pro nobis. Dixit:semper viuēs ad in-
terpellandum:quia nō tantū dū in humanis vi
tam adhuc mortalē ageret:sed ꝛ nunc:ꝛ vsqꝫ ad
generale iudiciū interpellat ꝑ nobis ratiōe hu
mane nature representatione sui ad patrem ea
parte qua hō est:ex qua parte mediator noster
est:vt dicit glo. supra verbum allegatum:scilicet
semper viuēs ad interpellandū pro nobis. Glo-
sa interl. rep̄sentatione sui ex ea natura qua pō
tifex.i. humana: quā celis intulit: interpellat ꝑ
nobis. ¶ Q Nec obuiat predictis quod de spi
Ad Roma.viij. ritusancto Paulus dicit ad Roū. viij. Quid ore
mus sicut oportet nescimus:sed ipse spirit⁹ po-
Augusti. stulat pro nobis gemitibus inenarrabilib⁹. Nā
ꝛm ꝙ exponit beatus Augu. de bono ꝑseuerā-
tie. intelligendum est causaliter. Postulat ꝑ no
bis.i. nos postulare facit. Vñ dicit. Quid enim
est ꝙ ipse spiritussanctus interpellat:nisi inter-
pellare facit gemitibus inenarrabilibus:sed ve-
racibus. Tropo eñ illo dicit quo dicimus: letū
Dama diem:qui letos facit. Quod vero Damascenus.
lib.j.ca.x. loquens de spiritusancto: vocat eum
interpellatorem paracletū:ita dicens. Depreca
torem et interpellatorem paracletū: ꝛ vniuerso
rū deprecationes suscipientem:per ōia similem
patri et filio:intelligendū est per quandam ap-
propriationē. Nam preces nostras per quandā
appropriationē suscipit. Cū eñ actus dei respe-
ctu creature:sit totius trinitatis:suscipere pre-
ces orantiū attribuit̄ spiritusancto: sicut ꝛ ipsa
bonitas ꝛm quā suscipiūtur preces humiles mi
serorū. Et per hunc tropū intelligēde sunt plu-
res autoritates:in quibus spūssanctus dicit̄:ad
uocatus noster: ꝛ pro delinquētib⁹ interuenire
apud iusticiā patris:vt loquitur Greg. Qd̄ ꝛ ipse
Gregori. exponit dicēs. Aduocatus noster dicit̄:q̄ pro er
rore delinquētiū apd̄ iusticiā patris interuenit.
Et sequitur. Qui etiā pro delinquētibus exora-
re perhibetur: qm̄ eos quos repleuerit: ad po-
Angelis ꝛ sanctis orare cō-uenit. stulandū inflāmat:ꝛ orātes facit. ¶ R De bea-
tis angelis ꝛ sanctis cōsequēter prosequitur Ale
xan. ostendēs ꝙ eis cōuenit orare. Orāt eñ pro
se et pro nobis. Pro se orant:nō pro malis amo
uēdis:q̄ nullū est in eis malū:sed pro bonis eñ
adipiscendis. Orant eñ pro bono habito:vt cō-
Grego. tinuētur tā angeli sc̄i ꝙ aīe beate. Unde Grego.
ij. mora. Jn ipso deo positi:ab ipso aliquid pete
re dicunt̄. Nā quo mēte ardentius inherent: eo
etiā de ipso accipiūt: vt ab ipso petant q̄ eū face
re ꝛ velle nouerūt. De ipso ergo bibūt:ꝛ ab ipso
sitiūt:ꝛmodo nobis incōprehensibili in hoc qd̄
petendo esuriunt:presciendo satiant̄. Discorda
rent ergo a volūtate cōditoris: si que eū vident
velle dare:nō peterent:eiqꝫ minus inhererent:
si volentem dare:pigriori pulsarent desiderio.
Hic plane dicit̄ de petitione boni habiti vt cōti
nuetur quod notat̄ cū dixit. De ipso bibunt qd̄
ab ipso sitiunt:Et qd̄ dixit de animabus:simili
ter verū est de angelis. Anime aūt beate etiam
Bernar. orant pro nō habito:scꝫ pro corporum suorum
reunione:a qua in parte dependet glorie ipsarū
perfectio:vnde Bernar. in de diligēdo deū. Si-
ne corporibus suis (inquit) nec valent nec vo-
Grego. lunt cōsummari. Et btūs Grego. ij. mora. expo
nens illud Apoc. vj. Vidi subtus altare dei ani-
mas interfectorū ꝑpter verbū dei ꝛc. vbi dicit:
ꝙ animas vindictā petere:est diē iudicij ꝛ resur
rectionis corporū extinctorū desiderare. Ma-
gnus enim eorū clamor:est magnū eorū deside
rium:ac verba illa eoruꝫ sunt desideria. Pro no
bis autē orant:ꝛ pro bonis adipiscēdis ꝛ malis
remouēdis. De quo satis. S. dictuꝫ reor esse lec.

xxx.et.xxxj. ❡ S Qđ ꝓ oībꝰ viatoribus bonis
et malis cōueniat orare: ptz: qꝛ q̄diu hic viuit:
vertibilis est viator ad bonū ꝛ ad malū. Nūq̄ pri
uatur potentia satisfaciēdi ꝛ merēdi. Ideo cōpe
tit ei oratio: q̄ virtutē hꝫ preseruandi ꝛ purgan-
di. purgādi: qꝛ salutaris. preseruādi: qꝛ est vir-
Hiero. tualis. Hec eñ duo precipue orationi ascribun-
tur. Nā de primo dicit Hiero. super Mar. ca. vj.
Isidorus Oratione pectꝰ sanant̄ mentis. Ecce purgatio
cōtra incētiua vitioꝝ. De secūdo Isido. de sum.
bo. lib. iij. c. vij. Frequēs oratio vitiorū īpugna-
Eccli. xv tionē extinguit. Ecce preseruatio cōtra oīa ten-
tamēta. Nec obuiat quātū ad malos illō Eccli.
Job. ix. xv. Nō est speciosa laus in ore pctōris. Nec illud
Job. ix. Scimus qm̄ pctōres deus nō audit. Nec
Augusti. illud Chryso. super Mat. Qui orat ꝛ peccat: non
orat: sed deū deludit. Nec illud Aug. in quodam
sermone. Qua fronte postulas qđ ꝓmisit deus: si
nō facis qđ iussit deus. Prius audi monitionē:
et sic exige ꝓmissiones. ❡ Nā quoad primū ꝛ ce
tera intelligi pñt autoritates ille de pctōre volē
te in pctō ꝑmanere: et ita obstinato. Tali in illo
statu non conuenit orare: cū orāda ac petenda
a deo nō afficeret. Secꝰ de pctōre nō obstinato: q̄
affectat ac ꝓponit pctā deserere: et statū iusticie
induere. Talis eñ qm̄ hunc effectū ꝛ hoc propo
sitū habet a deo iā pro illo dono cōuenit sibi vox
laudis et gratiarū actio: q̄ est laus speciosa. Uel
dr nō est speciosa. i. deo grata et accepta laus in ore
pctōris. Accepta inquā ad premiū eterne remu-
nerationis. ❡ De scđo. Scimus qꝛ deus pecca-
tores nō audit: dicit beatus Aug. ꝙ illud verbuꝫ
nō fuit xp̄i: sꝫ ceci nōdū plene illuminati. Ul' vt. d.
dictū est. Deus nō audit peccatores in pctīs per
manere volētes: neqꝫ in his q̄ male petunt. De
Dānatis talibꝰ etiā peccatoribꝰ loquunt̄ Chryso. ꝛ Aug.
nō cōue- in autoritatibꝰ allegatis. ❡ T De dānatis ꝟo
nit orare in malo obstinatis dicit: ꝙ nō conuenit orare lꝫ
possint aliqua postulare. Cū eñ oratio proprie
accepta: vt. d. definita est: sit cōuersio ad deū per
pium et humilē affectū: sitqꝫ petitio decentiū a
deo: manifestū est cū dānati nec habeāt pium et
humilē affectū in deū: nec decentia petāt: qꝛ ob-
stinati in malo: ideo oratio ꝓprie accepta dāna
tis nō cōuenit. ❡ Qđ etiā patet ex eorū prauita
te: ex orationis dignitate. ꝛ ex dei bonitate. Cuꝫ
eñ cōtinue moueāt̄ ꝑ cōtemptū in deū: nō pōt
in eis esse humilis affectus: sine quo tñ non pōt
esse oratio quoad primū. Oratio etiā eleuat pro
priū subiectū scꝫ mentē supra se in deum: sicut
Augusti. definit Aug. Oratio est pius mentis affectꝰ ī deū
directꝰ. Dānati ꝟo penitꝰ sunt a deo auersi et in
malo depressi: ita vt eleuari supra se nō possunt:
quare eis orationis dignitas nō cōuenit quoad
scđm. Deus q̄ꝫ summe bonꝰ grē sue munera non
valētibꝰ ꝑficere non elargit̄. Oratio aūt inter di
uine grē munera numerat̄: iđ eā dānatis: q̄ mu-
nerū grē capaces nō sunt: nō largit̄. Uerū lꝫ eis
nō cōueniat orare ꝓprie: pñt tñ petere aut postu
lare. Petūt eñ sibi laxari manus ad bonorū ve-
xationē. Sicut diabolus petiīt ptātē tētādi iob.
Sic dicit glo. ij. Coꝛ. xij. sup illō. Ter dñm roga
ui. Exaudit̄ diabolus Job petēs tentādū: et nō
Gregorꝰ exaudit̄ apl's petēs stimulū admouēdū. Et bea-
tus Greg. ij. mora. Tribꝰ modis loquit̄ diabolꝰ
ad deū. Uel cū vias suas insinuat vel electorum
innocentiā criminibꝰ accusat: vel tentandā ean-
dem innocentiā postulat. Et ita accipiendo ora
tionē large: pro qualibet petitione facta ad deū

ſm definitionē Guilhel. etiā demonibꝰ cōuenit
orare. Sic videt̄ accepisse beatus Tho. cū dicit. Beatus
Illi cōuenit oratio: qui rationē habet ꝛ superio Thom.
rem: ꝛ ita large accipitur supra in respōsione ad
dubiū: cum dr: omni rationali creature vsum ra
tionis habēti cōuenit orare. Si autem orare ac
ciperet̄ stricte: oporteret addere omni rationali
creature vsuꝫ rōnis hñti: nō obstinate ꝛ dānate.

❡ Lectio. lxij. A

Nunc de sexta que-
stione videndū: que fuit de oratio-
nis qualitate. Inuestigādum ergo
est de orōnis qualitate quantū ad
expressionē vocis: loci cōgruētiā: morā tēporis:
gestꝰ ꝛ sitū corporis. Nā de qualitate ꝑfectionis
dicet̄ in. q. viij. de orōnis efficacia. ❡ Circa pri-
mū. An oratio debeat vocaliter ꝑfici. Premittit
hic Alex. par. iiij. q. ix. mēb. ij. ar. vj. aliqua ora-
tio est pure mētalis: aliqua pure vocalis: aliqua Orōnis
mixta ex vtraqꝫ. ❡ Pura mētalis est: dū immo- sectio.
tis labijs cor ad deū loquit̄. Quo modo orabat
anna: de qua. j. Reg. j. dr. Porro anna loquebat̄
in corde suo: tantūqꝫ labia eiꝰ mouebant̄ et vox j. Reg. j.
penitus nō audiebat̄. Et glo. sup illud ps. Exau
disti dñe deprecationē meā dū clamarem ad te. Ps.
Clamor fit ad deū nō voce: sed corde: quia multi
silentes labijs clamauerūt: multi strepentes cor
de auerso nihil impetrare potuerūt. Clama er-
go intus vbi deus exaudit. ❡ Pure vocalis est:
qñ vocaliter loquēs nihil cogitat de his q̄ dicit
nec in generali: nec in speciali: sꝫ castra fabricat
in hispania aut hmōi: hoc est mēte versat inania
et penitus impertinentia. ❡ Mixta est qua orās
mētaliter cogitat in genere vel in specie q̄ voci-
bus enūciat. ❡ Itē orationū quedā est publica Alterap-
vel cōis. alia est priuata et singularis. Publica titio ora
ac cōis est: q̄ ꝑ ministros ecclesie in ꝑsona totiꝰ tionis.
fidelis ppli deo offertur. Hec nō solū exigit affe
ctū interiorē: sed et effectū exteriorem: qꝛ illa est
excitatiua oīm fideliū ad bonū: ꝛ fit ꝓ oībus fi-
delibꝰ. Et licet sacerdos exequēs orationis offi-
ciū nō habeat qñqꝫ affectum: nō tñ est sine affe-
ctu interiore rōne affectus mēbroꝝ q̄ sunt de ec
clesia: qꝛ semꝑ aliqui sunt in ecclesia qui habēt
mētis affectū in deū directū. Alia est oratio sin-
gularis ꝛ priuata q̄ offert̄ a singulari ꝑsona: siue
pro se siue ꝓ alio aut aliīs orāte. Persona singu
laris dr: q̄ nō gerit ex officio personam ecclesie. Persona
❡ B Tunc dicit̄ ad dubiū ꝙ oratio publica ne singula-
cessario est vocalis. Oportet eniꝫ ꝙ talis oratio ris q̄ di-
innotescat pplo ꝓ quo offert̄: qđ fieri nō potest catur.
nisi sit vocalis. Debet nāqꝫ se pplo in hac mini-
stris ecclesie cōformare: ipsum deū ſm modum
sibi possibilem publice deprecando. Et ideo ra-
tionabiliter statuit ecclesia: vt ministri ecclesie
huiusmodi orationes etiā alta voce pronunciēt:
vt ad noticiam oīm possint ꝑuenire. Nec hoc tā
tum: sed etiā instituit: vt hec cū melodia cantus
perficiant̄: vt patet ex cōi ecclesie ritu etiā in ve-
testa. obseruato. Nam cantus in laudē dei factꝰ
cū intellectu: ꝛ aduertētia eorū que cantant̄. ani
mos cantantiū exhilarat simul ꝛ audiētiū. Effu
gat etiā acidiā q̄ ſm Greg. est quedā tristicia cir- Grego.
ca bona spiritualia et diuina: q̄ protisc imminēt
facienda. vñ dr Jaco. v. Tristatur aliquis vestrū: Jaco. v.
oret equo aīo aut psallat: vbi glosa. Crebra psal-
modie dulcedine nociuā tristiciā depellat. Et ꝑ

x

pheta in ps̃. Exultabūt la. mea cū can. tibi. i. ita repleor interno gaudio cū cantauero tibi: ꝙ in labiis meis foris apparet abūdantia gaudii interioris. Cantus etiā ad dei laudē ordinat⁹ oble-
Augusti. ctat animū: ⁊ ad maiorē excitat deuotionem. De quo beatus Augusti. dicit ꝙ flebat vberrime in hymnis et canticis eccl'ie suauiter cātatis: ꝙq₃ voces ille influebant in aures eius: et eliquabatur veritas in corde. Et in lib. cōfes. Reminiscor lachrymas meas quas fudi ad cantus ecclesie tue domine in primordiis recuperate fidei mei: et nūc ipse cōmoueor: nō cātu: sed rebus q̃ cātantur cū liquida voce ⁊ cōuenientissima modulatione. Proficit etiā cātus attētioni: dū animus diutius moratur circa sententiā verborū q̃ cātant. Profundius quippe intelligere pñt ea: et masticare: ꝙ̃ si raptim ac celerius sine cantu pferant: ꝓpter qd̄ supra dicit Aug. ꝙ voces influebāt in aures: ⁊ veritas eliquabat in cor eius. ❡ Ex his patet ꝙ in ecclesia vtiliter ⁊ salubriter institutū est publicas orationes cū cātu exerceri dū illud agatur deuote: honeste ⁊ ordinate: resecatis nimiū curiosis: secularib⁹ ⁊ lasciuis: fractisq₃ modulationib⁹: q̃ magis animi distractionem: ⁊ vanā auditus delectationē operātur: ꝙ̃ deuotiōis excitationē. Magisq₃ verborū laudis diuine intelligentiā tollunt: dū ꝓpter nimiā artificiosam vocū fractionē: nō verba: sed tm̄ cantantium sonus percipit. Qd̄ vtiq₃ reprehensione dignū nō dubitatur. vñ beatus Aug. in cōfes. ait. Cū mihi accidit vt amplius me cantus: ꝙ̃ res q̃ cantatur
Hiero. moueat: penaliter me peccare cōfiteor. Et tunc mallem me nō audire cātantē. Et beat⁹ Hiero. super ep'lam ad Eph. v. cātantes ⁊ psallantes in cordibus vestris dño: dicit. Audiant hec adolescentuli. audiant hi quib⁹ est in ecclesia psallendi officiū: deū nō voce solū: sed corde cantandū. Nec in tragediarū modū guttur et fauces lenitē de sunt medicamine: ne in eccl'ia theatrales moduli audiātur ⁊ cantica. Hec Hiero. Et habetur dist. xcii. c. cantātes. Et idē intelligendū de omnibus corporalib⁹ cerimoniis ⁊ actib⁹ qui in ecclesia gerunt: que tunc laude digna censent: dū tali modestia ac simplicitate fiunt: vt agētes et inspiciētes: nō solū corpore: sed et mente exerceantur in laude dei. Caueatur pōpa et lasciuia: vt p exteriora mēs ad interiora: cōtēplanda incitet: et affectiones spirituales in fidelib⁹ circūstantibus generent. ❡ C Scdō dicitur ꝙ priuate ac singulares oratiōes vtroq₃ modo fieri possunt:
Augusti. corde tantū aut corde simul ⁊ voce: nō autem solum voce. Prima pars pz p btm̄ Aug. ad probā. Multū precari est deū quē precamur: diuturna ⁊ cordis pia affectiōe ⁊ excitatiōe pulsare. Nā plerūq₃ h. negociū plus gemitib⁹ ꝙ̃ sermōib⁹ agit. Itē Aug. dū deū oram⁹ vt ab eo exaudiamur: nō indigemus verbis multis vel paucis. Nō enim ambitiōe precū exaudit nos deus: qui sem p paratus est nobis dare suam lucem: nō solum visibilē: sed ⁊ intelligibilem et spiritualē. Patet etiā ex oratiōis definitionib⁹: in quib⁹ habet ꝙ oratio est ascē sus mentis in deū. Ille autē fieri pōt solo affectu sine vocū ꝓlatione. ❡ Secūda pars probat: ꝙ scz oratio fieri pōt simul corde ⁊ voce. Nā dñs qui est doctor sapiētissim⁹ modū orādi dedit vocalē: dicēs. Sic orabitis. Pater noster q̃ es in celis. Preterea oratio obsequiū est iusticie. Iustū aūt est dño nedū interiori cordis affectu. sed etiam exteriori vocū motu obsequi. ❡ Et licet sufficit oratio mentalis quoad deū: qui inspector ēst cordis: vtilis tamen est priuata vocalis propter plures causas quas assignāt doc. Alex. ⁊ Thom. et ceteri post eos. ❡ Prima est excitatio interioris deuotionis: qua mens orātis et affectus eleuet in deū. Nā per exteriora signa vocū: siue etiā aliquoꝝ factorū: mouet mens hoīs s'm apprehensionē: et per ɔñs etiā s'm affectionem. vñ Augu. ad probā: dicit: ꝙ verbis et aliis signis ad augendū desideriū sanctū nosipsos acrius excitamus. Et glo. Matth. vj. sup illud. Scit enī pater vester quid opus sit vobis dicit. Cur ergo scienti loquimur? nō vt nostre faciamus indiciū volūtatis: sed vt excitemus obsequiū pie deuotionis. ❡ Secūda est mentis illuminatio. Uerbis enī instruitur intellectus ad discernēdū petenda: ꝓpter quod dñs ap'lis quēadmodū orarent doceri petentib⁹: orationē vocalē tradidit: quaz cū proferrent vocaliter intellectus ad ea q̃ petenda sunt a deo illuminaretur: vt vult Beda super Matth. cap. vj. ❡ Tertia est facilior recordatio rerū tpe orādi. vñ glo. Matth. vj. sup illō. Nō apud deū agendū est verbis: sed rebus: intētione cordis: affectu simplici. Que: cū dicim⁹ nō eū docem⁹: sed nos tpe orandi recordamur: scilz coꝝ que petimus. ❡ Quarta mētis ab euagatione custodia: vt videlicet mentē ad deuotionem excitatā: verba vocalia in ipsa deuotione ⁊ attentione teneāt: ne euaget ad inutilia ⁊ ad orationē impertinētia. Intētio nāq₃ mētis nostre nisi ad aliqd̄ sensibile se teneat: faciliter declinat: et ad alia distrahit. Iuuatur aūt plurimū vt maneat circa vnū attēta: si verba vocalia orātis affectui coniungant. ❡ Quinta est plenior debiti redditio: vt scz homo seruitiū deo debitum impendat s'm totū illud qd̄ a deo habet: hoc est non solum mēte sed corpore: ⁊ hoc precipue cōpetit oratiōi
prout est satisfactoria: vñ dr̄ Osee xiiij. Tollite vobiscum verba ⁊ cōuertimini ad dñm: ⁊ dicite ei. Osee xiiij.
Oēm aufer iniquitatē et accipe bonum: ⁊ reddemus vitulos labiorū nostroꝝ. et Dam. lib. iiij. c. Dam.
iiii. Qr vtiq₃ ait ex visibili sum⁹ ⁊ inuisibili natura: duplicē adorationē creatori offerim⁹: quēadmodū ⁊ intellectu psallim⁹ ⁊ labiis corporalib⁹. ❡ Sexta est redūdantia quedā ab aīa i corp⁹ ex
vehemēti affectione ac deuotione: s'm illud ps̃. Psal.
Letatū est cor meū et exultauit lingua mea. Sepe enī mēs orātis deuotione accensa in fletus et suspiria in iubilos ⁊ voces incōsiderate prorum
pit. vñ. Isido. de sum. bo. lib. iii. c. vij. vocalis vti Isido.
litatē orationis enumerans: ait. Psallendi vtilitas tristia corda cōsolat: gratiores mētes facit: studiosos oblectat: inertes exuscitat: peccātores ad lamēta inuitat: ad pietatis affectū alios inflectit. ❡ Septima est instructio ꝓximoꝝ. vñ glo. Mat. vj. Uult de⁹ rogari ⁊ venerari: vt bonitas ei⁹ deriuet ad plurimos: ⁊ stat⁹ iusticie seruet apd̄ subiectos. Hec aūt deriuatio nō pōt fieri orōne mētali q̃ ab aliis dephēdi nō pōt: opz ergo adiūgere vocalē: vt exēplo sensibili ceteri instruantur. ❡ D Ex premissis satis elici pōt: qn̄ i priuatis orōnib⁹ vocali expssione vtēdū est: ⁊ qn̄ solo mētali affectu. Nā pfectiuiri q̃ sic inflāmat ꝙ totalr ferit i deū: maioris efficacie est mētalis orō sola: ꝙ̃ vocalis adiūcta. Talis enī nō īdiget voce exterior: ead deuotionē excitādā seu affectū inflāmādū: q̃ iā mēte tot⁹ trāsiuit in deū. Immo poti⁹ ex sono vocali retardat. ❡ Atr est de orōne impfecti: q₃ cū talis nōdū habeat, ptātē se: totaliter in.

deū efferēdi: indiget ex causis premissis vt voce
excitet: ⁊ excitat⁹ in deuotiōe ꝯseruet. Ideo gñalr
liter hmōi vocibus ⁊ signis tñ est vtendū: quan
tū sufficit ad mētis excitationē ⁊ custodiam. Si
autē mens per has distrahatur vel quouis mo
do impediatur: a talibus est cessandū. Hec autē
intelligenda sunt de oratione priuata que spon
te offertur. Secus si ex debito: puta officio voto
aut iniūcta penitētia: oratio sit dicēda. Sic eniz
debitū nō solueretur: si oratio sola mente perfi
ceret. ¶ Tertiū scʒ ꝙ orō non solū voce fieri de
bet: probatur: q2 oratio vocalis ordinat ad mē
Isido. talē: non ecōuerso. vñ Isiō. vbi. s. Oratio cordis
est: nō labiorū. Neqʒ eñ verba depcātis de⁹ at
tēdit solū: sed orātis cor aspicit. Unde melius est
cum silētio orare corde: sine sono vocis: ꝙ solis
verbis sine intuitu mentis. Et sequitur. Bonuʒ
est corde semper orare. Bonū etiaʒ ⁊ sono vocis
deum spiritalibus hymnis glorificare. Nihil est
sola voce canere sine cordis intentione. Sed si
cut ait apl's: Cātantes in cordibus vestris. Hoc
est non solū voce: sed et corde psallētes. Item si
cut. s. patet: oratio est ascensus in deuʒ. ille au
tē fieri non potest per voces: nisi coniuncte sint
Chryso. menti. Hinc ⁊ Chrys. super Mat. Nō audit dñs
vocē sacerdotis: sed fidē cēturionis. ⁊ gl. Matt.
vj. Uerbotenus sine affectiōe vacuas aures dei
implere maluʒ est: quasi in hoc audiamur. Qui
bus autē verbis in oratione vtendū est: an mul
tis: vel paucis: posterius dū de breuitate oratio
nis dñice dicēdū fuerit: reseruetur. Hec de qua
litate orationis quātuʒ ad expressionem vocis.
Quib⁹ in ¶ E. De qualitate vero loci congruentis: pre
locis fie supposito ꝙ duplex est oratio: publica ⁊ priuata
ri debeat de vtraqʒ dico. Etsi in oībus locis fieri pōt ora
oratio. tio tā publica ꝙ priuata: cōgruētius tñ fit in lo
cis: que ad dei cultū consecrata sunt et speciali
ter ordinata. Prima pars huius propositionis
probatur primo de orationibus publicis ex cōi
ecclesie ritu que processiones instituit cū canti
cis ⁊ oratiōib⁹ per terras et aquas: vt de Grego.
ma. legitur. Qui grassante epidimie morbo i po
pulo Romano pcessionē instituit: q̄ etiā irā dñi
placauit. De priuatis oratiōib⁹ dñs ait: Tu aūt
cū oraueris: intra i cubiculū tuū et clauso ostio:
Isido. ora patrē tuū i abscōdito: ⁊ pater tu⁹ qui videt i
abscōdito reddet tibi. Mat. vj. Que tractās Isi
do. iij. de sum. bono. c. vij. dicit. Oratio priuatis
locis opportunius funditur: magisqʒ obtētū ipe
trat: dū deo tñ teste depromit. ¶ De vtraqʒ sūt
autoritates multe. Nā. j. Timo. ij. ait apl's. Uolo
viros orare in oī loco leuātes puras man⁹ sine
ira ⁊ disceptatione: silr ⁊ mulieres. vbi gl. In oī
Ioh. iiij. loco vbicūqʒ sunt: nō solū i ecclia. ⁊ Ioh. iiij. Ue
ri adoratores adorabūt patrē in spiritu ⁊ verita
te. Glo. Nō in tēplo: nō in mōte hoc: sed i intimo
cordis tēplo ⁊ veritate adorādū est. Itē ibidē gl.
Cū deus sit spūs nō corpus: nō aduertit corpo
reū locū vel tēplū in quo scʒ oretur. et ps. In oī
Ps. cij. loco dñationis eius bñdic aīa mea dño. vbi gl.
Sicubi nō dominatur: ibidē non benedicatur.
Cū ergo nulla creatura sit in qua deus non dñe
Ps. lxvij tur: nullus loc⁹ a laude ei⁹ excipit. ¶ Scđa pars
scʒ ꝙ cōgruēti⁹ fit in ecclesijs dei cōsecratis: ostē
ditur per illud ps. In ecclesijs bñdicite deo. Et
dñs. Domus mea domus oratiōis vocabit. vbi
Chryso. gl. Chryso. Ingressus iesus vrbē prio tēplū adijt
dās formā religiōis: vt quocūqʒ imus primo ad
domū orationis si ibi est: accedamus: ⁊ per ora

tiōes deo cōmēdati: sic ad agenda negocia sece
damus. Neqʒ eñ ꝯstitute essent ecclesie: nisi ora Ratiōes
tiōes essent precligēde. ¶ F. Qđ aūt magis cō aliquor
gruat in ecclesijs orare: plures a docto. assignā a docto.
tur rōnes. ¶ Prima forme obseruatio ac christi assignāt:
imitatio di. Dom⁹ mea domus oratiōis vocabi q̄re magis
tur. Matth. xxj. vbi glo. Aug. In oratorio nemo cōgruat
aliud agat: nisi id ad qđ factū est. ¶ Scđa pp̄ter orare i ec
mutuā mēbroꝝ ad orandū incitationē ⁊ facilio clesijs.
rē exauditionē. vñ ad Col. iij. Cōmonentes vos Mat. xxj
metipsos in psalmis ⁊ hymnis et canticis spiri Ad Col.
tualibus. Et quoad faciliorē exauditionē dicit. iij.
Matth. xviij. Ubi sunt duo vel tres cōgregati in Matth.
noīe meo: ibi sum in medio eorū: scʒ ad exaudiē xviij.
dū eos. Et ibidē premisit. Si duo ex vobis con
senserint super terrā de oī re quācūqʒ petierint
fiet illis a patre meo q̄ in celis est. In ecclia aūt
est cōuētio fideliū charitatis vinculo cōnexorū.
vñ ⁊ nomē ecclia qđ sonat cōuocatio: sumptū ē.
¶ Tertia pp̄ter maiorē deuotionē quaʒ fideles
cōcipiūt. propter ecclie cōsecratione illuminatio
nē: vnctionē: inscriptionē: sacrosancte euchari
stie: ⁊ reliquiarū sanctarū presentiā: que oīa de
uotionē tribuūt ⁊ augēt. Nō eñ frustra hec i ꝯse
cratione exhibētur per man⁹ pōtificū: vt dedu
cit bea. Bern. in sermo. de dedi. eccle. ¶ Quarta
pp̄ter specialē angelorū presentiā q̄ figurata est
Gen. xxviij. Dū iacob in loco quo fundāda esset Esa. lxij.
dom⁹ dei: vidit angelos ascendētes ⁊ descēden
tes. Cui cōsonat illō. Supra muros tuos hieru
salē cōstitui custodes: tota die ⁊ tota nocte i per
petuū nō tacebūt laudare nomen dñi. Que pul
chre ad propositum exponit beatus Bern. vbi. s.
¶ Quinta pp̄ter certiorē exauditiōis sponsionē.
vñ. iij. Reg. viij. ⁊. ix. ad orationē salomonis. Re
spōdit dñs. Exaudiui orationē tuā ⁊ deprecatio
nē tuā quā deprecat⁹ es corā me et scīficaui do
mū hāc quā edificasti vt ponerē nomē meū ibi
in sempiternū: ⁊ erūt oculi mei: et cor meū ibi cū
ctis dieb⁹. Deniqʒ dñs pces ecclie spōse sue non
patit esse cassas. In ecclie aūt cōsecratiōe deuo
tissime pces ecclie oblate sunt dño: ⁊ p exauditiōe
orōnū eoꝝ q̄ i ea fuerint dñs depcaturi. In qua
tñ virtute etiā priuate orōnes in ecclia sunt effi
caces: q2 nō illa tñ singularis psona orās in ec
clesia: sed cū ea tota supplicat ecclia: cui⁹ psonaʒ
gessit pōtifex ecclesie cōsecrator. ¶ His ergo de
causis ceteris parib⁹ efficacior est ecclia locis cete
ris. Nec etiā tñ efficacior: sʒ q̄busdā orōnib⁹ de
bita ⁊ necessaria: vt q̄busdā orōnib⁹ sacralib⁹ si
cut est misse officiū. Silr horis canonicis ex isti
tutiōe ecclie publice decātādis: null⁹ tñ loc⁹ sper
nēdus: vbiqʒ dñs orādus est: q2 vbiqʒ ei⁹ psidio
indigem⁹. In domo: i foro: in mēsa: i lecto: in la
trina: in palatio. Nec aliq̄s loc⁹ turpis est orōni
dū orās mūd⁹ fuerit atqʒ pur⁹. Legit eñ de btō
Greg. vt recitat Alex. de ales: ꝙ cū purgaret vē Alexā. de
trē ⁊ psalmū diceret: apparuit ei diabol⁹ querēs Ales.
q̄d faceret: Rñdit. vētrē meū purgo: ⁊ deū mens
laudo. Opera eñ nature pfectis turpia nō vidē
tur. Nec infernus oratiōi nō ꝯgrueret: si inesset
q̄ orādi affectū haberet. ¶ G. De q̄litate vō ora
tiōis quātū ad tpis diuturnitatē siue ꝯtinuatio Diutur
nē: Aduertēdum ꝙ cōtinuatio siue diuturnitas nitas si
orōnis dupl'r pōt attendi. Uno mō sm seipsam ue conti
orationē: hoc est oratiōis actū. Alio mō sm ora nuatio
tionis causam. Causa aūt oratiōis desideriū est oratiōis
charitatis. Ex illo eñ pcedere debet oratio. At dupl'r at
tēdēdo igit cōtinuationē orationis sm causam tēdi pōt.

cōtinua debet esse i nobis oratio: et hoc actu: ha-
bitu: vel virtute. Debet enī in nobis esse semper
charitatis habitus: cui⁹ virtus manet in oībus
operib⁹: que ex charitate procedūt: oībus enī il-
j. Cor. x. lis iest ordiatio cor: ad glīaz dei: ſm illō. j. Cor.
x. Oia in gloriā dei facite. quā ordinationē sor-
tiūtur ex charitatis inclinatiōe. vñ Aug. ad pro
bā dicit: In ipsa fide: spe et charitate continuato
desiderio semper oramus. Attēdendo autē ora
tionē ſm se sine actū orandi: non potest esse cō-
Augusti. tinua: q: in aliīs operib⁹ occupari necessitas hu
mane īfirmitatis cōpellit. vñ ad probā dicit Aug.
Ideo p certa interualla horarū et tēpoꝝ etiā ver
bis rogamus deū: vt illis rerū signis nosipsos
admoneamus: et quātū in hoc desiderio profece
rimus nobisipsis innotescamus: et ad hoc agē
dū nosipsos acrius incitemus. Si i vniuersali
Sāctus queritur: quāta esse debeat continuatio: ac diu-
Thoma. turnitas orationis actualis ſm se respōdet sctūs
Tho. q. alle. ar. xiiij. q: q: vniuscuiusq: quātitas
debet esse proportionata fini: sicut potiōis quā
titas proportionatur sanitati. Jō vtile est q ora
tio tā sit diuturna: quātū expedit ad excitādū in
terioris desiderii feruorē. Cū vero hāc mensurā
excedit: ita q sine tedio prolongari non possit
nō est vlterius oratio protelanda. Et ideo btūs
Aug. vbi supra approbat cōsuetudinē quorūdaz
fratruz in egypto q crebras dicitur habere ora
tiōes: sed tā breuissimas et raptim quodāmodo
iaculatas: ne scz p productiores moras euanescat
deuotio: et pariter euanescat intētio. Et per hoc
sicut hec intētio nō est obruēda: si pdurare non
pōt: ita si perdurauerit: docet non cito esse abrū
pēdā. Addit q sicut hoc est attēdēdū in oratiōe
singulari per cōparationē ad intētionē orātis:
sic et in oratione cōi per cōparationē ad deuotio
nē populi. Et ſm hec exponēdū est illud. Opor-
Lu. xviij. tet semp orare et nō deficere. Lu. xviij. et j. ad Tes
sal. v. Sine intermissiōe orate. Semp et sine in-
termissiōe in habitu et virtute: non aūt in actu.
Uel semp orat et sine itermissiōe q debitis et sta-
tutis tpībus orat: vt innuit gl. interli. j. Tessal.
v. que dicit. Sine intermissiōe certarū horarū.
Augusti. et Aug. li. de heresib⁹. Qđ dñs dicit. Oportet sem
per orare et nō deficere. Et aplūs sine intermissio
ne orate. sanissime sic accipit: vt nulla die inter-
mittātur certa tpa orādi. Uel intelligunt de ora
tiōe cōmunissime accepta ſm q cōprehēdit oēs
actū bonū: sic dicit Aug. et habet i gl. Lu. xviij. et
j. Tessal. v. Just⁹ nūq desinit orare: nisi desinat
iust⁹ esse. Semp orat q semp benefacit. Jpm enī
desideriū bonū oratio est: et si cōtinuū est deside
riū: cōtinua est orō. Et sicut. s. dictū est de loco:
ita et nūc dicta de orōnis tpe: itelligēda sunt de
oratiōibus voluntariis: nō de oratiōib⁹ ex debito
dicēdis puta ex istitutiōe ecclie: ex voto: ex ordi-
ne suscepto: ex penitētia iniūcta. Tales enī non
debēt autoritate singularis psone aliquatenus
mutari: prescīdi vel plōgari pter tediū legētis
sed integre ſm ecclie ordinationē aut aliā obli-
gationē sunt psoluēde. Nō enī pōt sacerdos ho-
ras canonicas: aut penitēs iniūctā satisfactiōez
Ad orien pter suā acidiā omittere vel mutare. ¶ iiij De
tem orā- qualitate gestus corporis et situs vidēdū: q cōgruē
dum. tia orat ad orientē: genua flectūtur: pectora tun
dūtur. man⁹ extēdūtur: etiā prostratiōes in ter-
rā frequētātur. Sicut de saluatore legit: q orās
ad patrē: in faciē procidit: vt habet Matt. xxvj.
Pro hoꝝ solutiōe notat Alex. parte. iiij. q. xciij.

mēb. iij. q oratio maxime sacralis et satisfacto-
ria hz virtutē ipetrādi et etiā significādi. Rō im-
petrādi residet penes orātis deuotionē et feruo- Hugo de sancto victore.
rē. Ratio significādi penes id qđ foris apparet.
vñ Hugo de sancto victo. lib. ij. de sacra. par. ix.
ca. j. Sunt quedā sacramēta in ecclia: i quibus
etsi pricipaliter salus nō cōsistat: tñ ex his salus
augetur: in quātū deuotio exercet. Et ex eis q-
dā cōstāt ex rebus: qualia sunt aque aspersiōes:
susceptio cinerū: bñdictio florū: cereoꝝ et hmōi.
Aliqua cōstant in factis: qualia sunt signaculuz
crucis: exufflatio exorcizatiōis: expāsio manuū
incuruatio genuū et hmōi. Aliqua in dictis con
stant sicut est trinitatis inuocatio. Signa ergo
corporalia ac gestus que fiūt in orōne ad signifi Duo sūt
cādū adhibētur. Et q: in oratiōe duo sunt: scz q i orōne.
orat: et qui oratur duo per hmōi signa exteriora
designātur: scz aliquid ex parte dei: aliqđ ex par
te hoīs orātis. Sic versio orātis ad orientem: si
gnificat q sicut ex illa parte oritur sol et lux q est
nobilissima inter oēs creaturas corpales: sic ad
eū qui oēs creaturas excellit: orō dirigenda est.
vnde Aug. lib. ij. de ser. dñi in mōte: expones il- Augusti.
lud. Pater noster q es in celis: dicit. Cū ad ora-
tionē stamus: ad orientē cōuertimur: vnde celū
surgit: non tāq hic habitet deus: quasi ceteras
mundi partes deserens: qui vbiq: locorū psens
est: non locorū spaciis: sed presentia maiestatis:
sed vt admoneatur animus ad naturā excellen-
tiorē se cōuertere. i. ad deū: cū ipsum corpus qđ
terrenū est: ad corpus celeste excellētius cōuerti-
tur. Et Dam. lib. iiij. c. iiij. ait. Nō simpliciter. i.
nō sine ratione ad orientez adoramus: sed q: ex
inuisibili. i. intelligibili et sensibili cōpositi sum⁹:
duplicē adorationē pditionē offerim⁹: quēad-
modū itellectu psallim⁹ et labiis corpalib⁹. Et se
qtur. Q: igit de⁹ lumē intellectuale est vel intelli
gibile: et sol iusticie: et oriēs in scripturis nolatur
christus: reponēdū est ei oriens in adoratione.
Omne enī melius deo reponendū: ex quo oē bo
nū. Insuper deus paradisuz nō ad occidētē: sed
ad orientē vbi hoīez plasmauit: posuit: quē pro-
pter trāsgressionē a paradiso exulē fecit. Et occi
dēte igitur antiquā quidē patriā exquirētes ad
ipsum respiciētes. Et assumpt⁹ ad oriētē sursuz
ferebat: et ita apli eū adorauerūt: et itavenict quō
ipsi eū viderūt eūtem in celū. Ipsuz igit expectā
tes ad oriētē adoram⁹. Hec Dam. Quedā etiā si
gna sunt ex parte nrā ad significādū in oratiōe:
sicut genuū icuruatio: vbi significatur: vera hu-
miliatio ac reuerētia. Extēsio manuū: qua ostē
dit passiōis fides et exhibēda ei obediētia: Tun-
sio pectoris: debita de pctis penitētia. Hec autē
oīa non sunt tā de orōnis necessitate: q de ei⁹
cōgruitate: nisi vbi circa hec ecclia: aliqđ ordia-
uit: aut gnalis cōsuetudo iduxit: maxime i publi
cis: in qb⁹ oīo vitādū est scādalū: vitāda est pha
risaica hypocrisis: in priuato vero orās et i secre
to qlibet relinquitur sensui suo. ¶ J Cōsequē-
ter ingrēdū est de. q. vij. q fuit de attētiōe: q qua Orantis attētio.
lis vel sit necessaria ad orōnis effectū: et ad soluē-
dū oratiōis debitū. Ad cui⁹ expeditionē suppo-
nit hic et repetita habet triplicis attētiōis parti
tio supra lec. vj. descripta. s. actualis: habitualis
et virtualis. Rursus hari qlibet diuidit: qm alia
fert in solas voces et verba: alia i verboꝝ signifi-
cata: tertia nec ad hec: nec illa: hoc est nec voces: Multiplex attētio.
nec significata: sed ad orōnis finē imediatū vel
vltimū: scz ad petita: vel ad deū: aut ad alios esse

ctus bonos vel vitiosos: quẽ habere pñt: etiam idiote: nec literas: nec verborũ significata scientes. Prẽs est btĩ Tho. ar. xiij. q. lxxxiij. scda scdẽ. Et est hec. q. tñ de oratione vocali: qm̃ mẽtalis ab attentiõe separari nõ põt. Potest et addi tertia distinctio de effectu orationis. Est eñ et ille

Triplex est effect⁹ orandis triplex. Primus cõis est olbus actib⁹ charitate informatis: qui est mereri: scdꝰ effect⁹ orandis proprius est impetrare qd̃ petitur: tertius effectus orationis est quẽ principaliter efficit: scilꝫ quedã spiritualis refectio mentis. Et põt addi quartus: q̃ est solutio debiti ad qd̃ orãs tenetur.

Duplices sunt oratiões vocales. Vñ considerandũ ꝙ duplices sunt orationes vocales. Quedã sunt oranti debite: vtpote q̃ cadũt sub precepto: sicut hore canonice clericis beneficiatis aut in sacris cõstitutis: ac orones pro satisfactione iniũcte: quorũ totalis omissio iducit mortale pctm̃. Alie sunt orones volũtarie assumpte. ad quas orãs nullo precepto obligat. Et de illis manifestũ est: qm̃ si penit⁹ omitti pñt sine pctõ: non est mirũ ꝙ euagatio seu distractio tollẽs attẽtionẽ nã inducit pctm̃: nisi forte adesset cõtempt⁹ vel pusillorũ scandalũ. Igit quãtũ ad quartũ effectũ de primi generis orationib⁹ tñ dicẽda intelligant. Quoad primos tñ tres effectus gñaliter de quibuslibet oronis generibus

Prima ꝓpositio. dicendũ ꝑ propositiones. ℂ R. Prima ꝓpositio Attentio actualis oronis: siue ad verba: siue ad sensum verboꝝ nõ semꝑ requirit ad oronis effectũ quadruplicẽ cõsequẽdũ. Patet pmo de quarto: qui est solutio debiti: q: oblicatus ad certas orationes: puta horas canonicas: dicẽs illas soluit debitũ: lꝫ mẽte ad alia sit distract⁹: ita ꝙ nec actualiter attẽdat: siue aduertat voces quas ꝓfert: nec sensum verborũ: sꝫ cogitet q̃dã alia sibi incidẽtia. Satisfacit tñ ꝑcepto eccl'ie: nã ꝑceptũ de orone eccl'ie positiuũ est: ⁊ nõ cadit nisi super vocũ ꝓlationẽ. Preceptũ nãqꝫ positiuũ humanũ nõ cadit nisi sup ea q̃ subiacẽt humano iudicio: qualia sunt actus exteriores: nõ interiores. Et ita exercẽs actũ exteriorẽ: mãdatũ nõ trãsgreditur: ⁊ ꝑ hoc etiã a pctõ mortali excusat: simul et ab horarũ repetitiõe. Nec tenet talẽ reũ mortalis criminis: ꝙ nõ seruat preceptũ ad intẽtionẽ precipiẽtis. Nã eccl'ia precipiẽs legi horas canonicas: intẽdit ꝙ ille legant ad cõsecutionem premij celestis: ⁊ ꝑ ꝯñs deuote ⁊ attẽte. vñ de cele. mis. c. dolẽtes. ⁊ de clericis et ꝑlatis. Districte precipiẽtes in virtute obediẽtie: vt diuinum officiũ ⁊ nocturnũ pariter ⁊ diurnũ: quantũ eis dederit de⁹: studiose celebrent pariter ⁊ deuote. Q: etiã nõ ideo peccat mortaliter seruãs diuina mãdata: si in eoꝝ obseruatione nõ implet intentio dei precipiẽtis: ⁊ finis q̃ est vt seruent ex charitate: ⁊ finaliter ꝑpter deũ. Alioquin honorãs parẽtes ex naturali pietate peccaret: ⁊ non cristiẽs in gr̃a nõ occidẽdo peccaret: ⁊ silr nõ furando: nõ cõcupiscẽdo rẽ alienã. Hec est intẽtio scti Tho. j. scdẽ. q. c. ar. x. ⁊ Gers. in tracta. de solicitudine eccle. ꝑticula. lx. ℂ Quãtũ ad alios tres effectus pꝫ: q: quoad tertiũ effectũ stat ꝓferẽtẽ verba ex assuefactione ꝑ contẽplationẽ in alia sursum rapi: trahi vel versari: ꝙ sonat orãtiõis sensus vel ṽba: ⁊ sic ꝓfert⁹ cõsequi hũc tertium effectũ orationis: qui est quedã spũalis refectio mẽtis. Cũ eñ finis ⁊ virt⁹ oronis sit in eleuatione mẽtis in deũ ꝑ piũ ⁊ humilẽ affectũ: in contẽplatiõe maxime cõseqmt aĩa hũc oronis fructũ et affectũ. Sic quoad primũ effectũ qui est mereri: silr. quoad scdm: qui est impetrare qd̃ petitur: pꝫ ꝙ talis ad cõtẽplationẽ tract⁹ facit actũ magis gratũ deo: ꝙ̃ sit attẽdere ad sensum ṽborũ aut verba ipsa: id nõ tollit rõ meriti aut impetrationis. vñ Hugo in li. de orone. Pura oro est

Hugo. cũ ex abũdãtia deuotiõis mẽs ita accẽdit: vt cũ se ad deũ postulatura cõuerterit: pre amoris ei⁹ magnitudine: etiã petitionis sue obliuiscatur: ⁊ sequit. Hoc genus orandi informe est: ⁊ ꝙ̃ pre ceteris olb⁹ vnicũ: ⁊ã est apud deũ pre ceteris olb⁹ preciosum. Patet etiã quoad intentionẽ ad sensum litere de monialib⁹: ⁊ multis clericis paruꝫ literatis: qui ea q̃ ꝓferũt minime intelligunt: et tñ debitũ soluũt: alioq̃n nõ esset salua ols caro.
ℂ L Dictũ est notãter in ꝓpositione. Nõ semꝑ requirit ⁊c. qm̃ lꝫ ꝑ attentionẽ: q̃ tollit ꝑ distractionẽ seu euagationẽ inuolũtariã nõ aufertur effect⁹ orationis. Non quart⁹ scꝫ solutio debiti. Nã etiã sic cũ distractione ⁊ sine actuali attẽtiõe q̃ vagatio ⁊ attẽtio displicet orãti: nõ tenetur ad repetitionẽ eoꝝ q̃ sine attentione ꝓtulit. Sufficit ꝙ dũ se sentit distractũ redeat: ⁊ pro posse distractionẽ excludat. Nec tollit effect⁹ oronis primus ⁊ scdꝰ: dũ als orãs fuit in gr̃a: ⁊ ipsa oratio ex gr̃a ꝓcessit. Nec terti⁹ in casu statim supradicto. Si tñ volũtarie distrahit: puta volens assumeret cogitationes impertinẽtes ⁊ seculares: nec etiã euagationẽ ac distractionẽ curat repellere: sed vult ꝓgredi in distractione: iã nullũ hoꝝ effectuũ ꝯsequit. Nõ quartũ: q: sic nõ soluit debitũ. Nõ eñ satisfacit precepto: q: verba precepti contra mentẽ precipiẽtis tenet. Aliud q̃ppe est precepta seruare ad literã preter mẽtẽ: vel non ꝭm mentẽ precipiẽtis: hoc est nõ ad id: vel propter id ꝑpter qd̃ precipiens ꝑcepit. Et aliud seruare literã cõtra mẽtẽ precipiẽtis. Scdm includit cõtemptũ: nõ primũ: id scdꝰ peccat: non prim⁹. Et ideo q: scdꝰ nõ satisfacit ꝑcepto: tenet ad repetitionẽ eoꝝ: q̃ sic sine atentione ad ṽba: sensum vel finẽ cũ volũtaria mẽtis alienatione orauit. Sentẽtia est Cãcel. par. rhib. trac. de orone cõsi. xix. Et btĩ Tho. in. iiij. scrip. dist. xv. q. xvij. arti. iiij. in respõsione ad scdm argumentũ. Nec talis cõsequit effectũ tertiũ: manifestũ est. Nullã enim cõsequit mẽtis cõsolationẽ ex orone ad quã nõ attẽdit. Nec cõsequit effectũ primũ vel scdm: q: nõ ꝓcedit illa oratio ex charitate: imo si ifuisset charitas: iã eã ꝑdit: eo ꝙ volẽs cõtra mentẽ precipiẽtis agit. ℂ M Sed dubitaret aliquis: an

Dubitatio. meditatio celestiũ ⁊ spũaliũ sit volũtarie admittenda dũ orãdũ est. Exẽpli causa: dicat aliquis. Dñe ne in furore tuo arguas me: neqꝫ in ira tua corripias. miserere mei ⁊c. Et occurrat sibi in mentẽ triplex iudiciũ dei. In inferno: in purgatorio: in mũdo: ⁊ meditet hec voluntarie ⁊ fortiter: vt possit trahi in affectũ cordis: horrendo iudiciũ inferni: timẽdo iudiciũ purgatorij: querẽdo iudiciũ i hoc mũdo: ꝭm miam dei: dicẽs. Fac mecũ ꝭm miam tuã dñe: ⁊ ꝭm iudiciũ diligẽtiũ nomẽ tuũ. An illa aut ꝯsimilis meditatio possit voluntarie assumi tpe oronis? Et dicit voluntarie: q: si fiat inaduertẽter ⁊ absqꝫ cõsensu deliberato: cõstat ꝙ nõ obligat ad reiterationẽ: multo

Rñsio ad dubitationem. minus ꝙ̃ vitiosa habituatio. ℂ Ad hoc dicendũ ꝭm Cãcella. par. rhisiẽ. ꝙ si quis orat solus aut cũ alio: qui eius morã tolerare parat⁹ est: ꝓdest et salubriter cõsulit suspẽdere actualẽ orationis attenſionẽ simul cũ orone vocali: donec hmõi meditatio circa alia cesset. Ut dũ inter orãdum

quis sentit vehemẽtẽ tractũ cogitationis bo-
ne et honeste: vt predicationis faciẽde aut hmõi
põt orãs verbalẽ orationẽ intermittere: aliquã-
do diutius: aliqñ breuius: ⁊ redire postmodum
ad cõtinuationẽ absq; vlla precedentiũ iteratio
ne verboꝛ: qꝛ stãte interruptiõe act⁹ naturalis:
moralis ꝯtinuatio manet. Neq; fructũ orationis
aufert nec meritũ. Silr dicendũ: si qs exteri⁹ ab
aliquo alio requirit sup respõsione sibi faciẽda:
siue dñi rei domestice vel officijs ꝓpriis imminẽs
vrget vel trahit cõmoditas: vt eidẽ ꝯtinuo intẽ
datur. Si ṽo qs orationes agere debeat in cõi:
vt pote in ecclia seu ꝯuẽtu: vbi nõ suppetit talis
interruptiõis actualis intẽtiõis libertas: qꝛ nõ
ita redire põt ad passum quẽ reliqt ꝓcedẽte cho
ro ⁊ cõuẽtu in oſone. Talis interruptio fieri nõ
debet: sed tutius est ꝙ talis meditatio volũtarie
nõ admittat tpe oſonis debite: sed vel differat:
vel ĩ aliud tps reseruet. Suspiretq; talis orãs ⁊
gemat: ꝙ eã tũc admittere non cõcedat: dicatq;
j. Reg. xv sibi ipsi. Melior est obediẽtia ꝙ victime medita
Ecc. iiij tionũ. Potẽs est de⁹ reddere vicẽ in idipsum: et
si nõ hic: tñ certissime in alio seculo: vbi fiet vox
laudis sine ꝑturbatione qualibet nostri cordis.
Beatus De hoc beatus Berñ. ser. xlix. super can. ita ait.
Bernar. Nihil operi dei preponere licet. Et sequitur. Nil
aliud dum psallitis: preter id qḋ psallitis cogite
tis. Nec solas dico vitãdas cogitationes vanas
et ociosas: vitãde sunt ⁊ ille: illa dũtaxat hora: et
illo loco: quas officiales fratres pro cõi necessi-
tate quasi necessario frequẽter admittere cõpel
lunt. Sed ne illa quidẽ ꝑfecto recipere tũc cõsu
lerẽ: q̃ forte pauloante in claustro sedẽtes ĩ codi
cibus legeratis: qualia ⁊ nũc me viua voce disse-
rẽte ex hoc auditorio spũssancti gr̃a reportatis.
Salubria sunt sed minime illa salubriter inter
psallendũ reuoluitis. Spirit⁹ eñi sctũs illa ho-
ra gratũ nõ recipit: quicquid aliud ꝙ debes: ne-
glecto eo qḋ debes: obtuleris. Hec Bernar. Põt
tñ in casu pio ante necessario aliquid omitti: vt
respõdeat querẽti: aut querat aliqd qḋ tunc ad
diuinũ cultũ vel als in re familiari necessarium
fuerit: vel rñsum sup q̃sito accipiat. Et sic omis-
sum resumendũ nõ est. Turbaret eñi vel chorus
vel ipse omittẽs in alijs cõtinuãdis. Cõsulti⁹ est
in hoc casu cũ quadã cordis contritione ꝓgredi
Nã ⁊ in foro pnie nõ op; iniũgere formalẽ omis
sorũ repetitionẽ: vt primã ꝑ prima: tertiã ꝑ ter-
tia ⁊c. s; sufficit ꝙ equiualẽs iniũgat. ¶ Se-
Scda p- cũda ꝓpositio. Attẽtio habitualis tñ: ad sensuz
positio. verba vel finẽ: non sufficit ad orationẽ ex debito
ꝑsoluẽdã: nec ad ceteros oſonis effect⁹ cõsequẽ
dos. Pz qꝛ stat habẽtẽ habitũ acquisitũ ex attẽ
ta oratione frequẽtata orare ꝑuersa attẽtione.
⁊ nolle actualiter attẽdere: s; volũtaria alia etiã
turpia alo ṽsare. In quo casu debitũ nõ soluit.
quinimo ad repetitionẽ obligat: vt pz ex prece
denti ꝓpositione ⁊ eius ꝓbatione. Et tamen ta
lis habitualiter attẽdit: qꝛ habitũ hz. Neq; cõse
quit finẽ tertiũ: manifestũ est: qꝛ ille presuppo-
nit attentionẽ actualẽ. Nec primũ aut secũdum
effectũ: qꝛ sic orãs orãdo peccaret mortalr: ergo
Tertia p nec meret nec ĩpetrat. ¶ Tertia propõ. Uirtua-
positio. lis attẽtio ad verba: sensum: aut finẽ oſonis pro
ximũ vel remotũ: nõ interrupta ꝑ actualẽ intẽ-
tionẽ sibi mortalr (als moraliter) cõtrariã suffi
Uirtua- cit ad debiti solutionẽ et duoꝝ primoꝝ effectuũ
lis atten cõsecutionẽ. Est autẽ virtualis attentio virtus
tio qd sit quedã relicta ex attẽtiõe actuali preuia: qua cõ-

tinuat oſo etiã vbi cor euagat actualiter inad-
uertẽter circa alia multa. Pz hec propõ quoad
quartũ effectũ: qꝛ attẽtio aliqua requirit: alio-
quin oſo nõ esset operatio humana: sed casualis
et fortuita. Et nõ requirit actualis continuata
ex propositione prima: s; requirat in principio.
Sine ea naq; nõ esset virtualis. Nec sufficit attẽ
tio habitualis ex ꝓpositione scda: ergo requirit
et sufficit attẽtio virtualis. Cõsequentia tenet a
sufficiẽte diuisione. ¶ Ex illo sequit qḋ supra di
ctũ est: ꝙ euagatio mẽtis quã qs patit inuitus:
nec sentiẽdo cõsentit: excusat a mortali pctõ si-
mul ⁊ debito repetendi orationẽ quã soluere te
nebat. Patet qꝛ illa euagatio inuoluntaria stat
cũ attẽtione virtuali q̃ sufficit. Idcirco ait Ger- Gerson.
son. Nõ debẽt facile super hmõi inaduertẽtias ⁊
distractiones scrupuli formari. Alioquin nunꝙ
poterit orãs cor suũ quietare: qꝛ nitit ad ĩpossi-
bile sibi ꝑ naturã: vel cõplexionẽ vel cõsuetudi-
nẽ: vel phãtasie turbationẽ q̃ nũꝙ põt quiesce-
re: sicut nec aer vel mare dũ agitat assiduitate vẽ
toꝝ. Uñ repetitionẽ ĩ casu fieri: nedũ supuacuũ
est: sed etiã inquietatiuũ: periculosum ⁊ nociuũ:
precipue si incõuenientib⁹ orat vbi societatem cui
esset onerosus: iuuare teneret. Quoad duos pri
mos effect⁹ silr pz: qꝛ illa intẽtio virtualis sine
actuali stat cũ charitate: ⁊ ꝑ ꝯñs nõ tollit ratio-
nẽ meriti nec impetrabilitatis. Nec manet hec
intẽtio virtualis: si actualis vnde ꝓcesserat: fue-
rit elicita ex charitate sublata charitate ꝑ mor-
tale. ¶ Tertius ṽo effect⁹. s. spũalis refectio mẽ-
tis: requirit actualẽ attẽtionẽ ad ṽba sensuz vel
finẽ: vt dicit beat⁹ Tho. Si eñi ois actualis intẽ
tio tollit: cedit ⁊ refectio mẽtis spũalis: actualis
sc; dulcedo ac cõsolatio seu iocũditas quã pcipe-
rit intẽtio actualis maxime finis. Nam l; queli-
bet attẽtionũ verboꝝ: sensus: ⁊ finis: sufficiat ad
effect⁹ oſonis: vltima tñ q̃ est finis laudabilior
est ꝙ scda: ⁊ scda laudabilior ꝙ prima: ⁊ quia ala
nõ põt esse vehemẽter intẽta ad diuersa: iõ prĩa
attẽtio põt nocere vt minor sit oſonis fruct⁹: si
secũdã euacuat: vel scda si tertiã oĩno tollit: s; nõ
ecõuerso: tñ attẽtio cõiter accipiẽdo ad aliquas
triũ predicatarũ nõ nocet: sed ꝓficit: et sufficit ad
debitũ ꝑsoluẽdũ. Ueritñ ceteris parib⁹: expedi-
tius est affectionẽ suã exercere iuxta literã q̃ ꝓ-
fertur: ꝓpter quatuor rõnes in speciali. Una est
scripture veneratio: in qua spũssctũs semꝑ loqui
credendus est. Altera est particularior eruditio
circa mysticos sub arido lr̃e nucleo clausos sen-
sus. Tertia est suauior assuefactio circa quotidia
nos sensus. Quarta est maior stabilitio circa de
terminatos affectus: ꝙ circa vagos ⁊ iugiter no
uos. ¶ O Sed hic surgit dubiũ quoḋ cũ deũ ꝑ Dubium
nostra vel alioꝝ salute petere volumus: psalmos
illos ⁊ scripturas: q̃ nec petitionis verba: nec ad
petitionẽ nostrã pertinẽtia cõtinere vidẽtur: re
citam⁹. Ut dñi ꝑ pctõꝝ ĩdulgẽtia orare volum⁹:
quid nobis ꝓdest si psã. Quare fre. gen. aut. De⁹ Ps.
venerunt gen. siue. Attendite popule meus: vel
alium hmõi decãtamus. ¶ Ad qḋ post venerabi
lem Hugo. de sctõ vic. in tract. de oſone rñdeo.
Premitto ꝙ cũ oratio sit ascẽsus mẽtis in deũ ꝑ
pium ⁊ humilẽ affectũ: non est opus verbis qui
buscũq; in oſone vt deus instruat. Nouit eñi pa Rñsio ad
ter nr̃ qd op⁹ sit nobis anteꝙ petam⁹. Mat. vi. dubium
Sed verbis vtimur vel vt admoniti cõsiderem⁹
qd petim⁹: vel vt pietatis ĩ nobis excitẽt affectũ.
Sunt affect⁹ hmõi ĩnumeri: q̃ tñ ꝑñt reduci ad

tres principales:scz affect⁹ amoris: affect⁹ hũi-
liatis: affectus indignatiõis. Quoz prim⁹ nar-
ratione diuine laudis gignit: secũdus cõmemo
ratiõe nostre miserie excitatur: tertius malicie
nostrorũ aduersariorũ exaggeratiõe orit. Affe-
ctui amoris dei quẽ laus diuina parit: annecti-
tur affectus admiratiõis et cõgratulationis. Nã
dũ laudes dei manifestant: mens ad amorẽ accẽ
ditur: et dũ in eisdẽ aliqd nouũ vel mirandũ cu-
ditur: mens l admirationẽ et stuporẽ trahit. Cũqz
aliqd acceptabile beneplacitũ et gratũ deo perci
pitur: animus quadã cõgratulatiõis hilaritate
pfundit. Hos ergo tres affect⁹ sermo diuine lau
dis generat: qz ex cõmemoratiõe bonitatis sur-
git affect⁹ dilectiõis. Ex cõmemoratiõe potẽtie
et fortitudinis surgit affect⁹ admiratiõis. Ex cõ
mẽoratiõe alicui⁹ psperi euẽtus et fati felicis: sur
git affect⁹ cõgratulandis. Affectui humilitatis
annectit affect⁹ doloris et affect⁹ timoris. Hi ex
cõmemoratiõe infelicitatis et miserie nascũtur.
Nã ex cõmemoratiõe proprie infirmitatis: nasci-
tur affectus humilitatis. Ex cõmemoratiõe ma
lorũ psentiũ vel pteritoz surgit affect⁹ doloris.
Ex preuisione futurorũ: affect⁹ ebullit timoris.
Affectui indignatiõis: adherescit affectus zeli: et
affectus maioris psumptiõis de mia dei. Nã cuz
fit inuectio et accusatio in aduersarios: ex ipa co
rũ malignitate mẽs indignata: in eorũ odiũ in
flãmat: cõtra iniuriã zelus orit: quo mẽs ex amo
re iusticie ad desideriũ vindictis inflãmat ppter eo
rũ malicia. affect⁹ bone psumptiõis de dei mia
orit: dũ mẽs ex noua aliqua et singulari fiducia
plus solito animat. ¶ p Cũ ergo scripture sa-
cre. et ps. quib⁹ inter vota precũ vtimur: vel nar
rãdo laudẽ dei ad ei⁹ amorẽ nos puocãt: vel no
strã miseriã cõmemorãdo ante cõspectũ ei⁹ nos
hũiliãt: vel maliciã aduersarioz nroz exaggerã
do: vtilẽ nobis solicitudinẽ et fiduciã nobis corã
deo pstãt ampliorẽ: pz qz nõ impertinẽter in nris
oronibus recitant: qz lz alique carũ narratiões
petitionẽ nõ habẽt: habẽt tñ oẽs affect⁹ virtutũ
quos in nobis accendũt. Per quos orãtes citi⁹
desiderata: qz per petitiones impetrãt: qm̃ l affe
ctibus pietatis est ois virtus orãdi. Vnusquisqz
ergo cũ l orone psalmos: vel alias quascũqz scri
pturas dicat: diligẽter cõsideret cui affectui ser-
uiat: et ad illũ effectũ cũ toto nisu cor suũ excitet:
ad quẽ id qd loquit: magl ptinere videt: qz si ver
borũ q̃ loqt affectũ habuerit: per affectũ ipz ma
gis veritatẽ cognoscet: et p intelligẽtiã verborũz
in maiorẽ deuotionẽ affectũ accẽdet. ¶ Qui aũt
Hugo. psalmi hos vel illos excitẽt affectus: Hugo exẽ-
plificat di. Ex affectu dilectionis cãtatur ps. Di
ligã te dñe virt⁹ mea. Ex affectu admiratiõis di
cit. ps. Dñe dñs noster. Ex affectu gratulatiõis
ps. Oẽs gẽtes. Et in oibus est laudatio. Ex affe
ctu hũilitatis canit ps. In te dñe speraui. Ex affe
ctu doloris ps. Vsqzquo dñe exaltabit inimicus
meus super me. Ex affectu timoris ps. Dñe ne i
furore. Et l oib⁹ his est mixta q̃rele deprecatio.
Ex affectu idignatiõis canit ps. Quid gloriaris
in malicia. Ex affectu zeli ps. De⁹ vltionuz. Ex
affectu bone psumptiõis ps. Iudica me dñe: qm̃
ego in innocẽtia mea ingressus sum. Nõ tñ per
totã seriẽ vnius ps. vn⁹ tñ affect⁹ predicit: sz qñ-
qz fit trãsit⁹ de alio affectu in aliũ: fm qz mẽtes
orãtiũ diuersis modis affici solẽt. ¶ Q Vt aũt
affect⁹ pii: attẽtioqz deuota: in oronib⁹ nris qui
bus ipse exaudiũ: et impetratoria reddat: generẽ
tur: vtile valde est ac plurimũ ꝯfert pparatio sui
ad orõnẽ per recollectionẽ preuiã. Que ad quin
qz pmeditãda reduci põt: q̃ si mẽs oratura pri⁹
meditaret: vel saltẽ breuiter cogitãdo l se cõme-
moraretur: fructũ plurimũ cõsequeret: attẽtiqz
oraret affectib⁹ pus plena. Hec aũt sunt: vt cogi
tet cõditionea sui orãtis: eoz quos orat: pro qui
bus orat: quid orãdo petat: quibus verbis oret.
¶ Querat ergo cupiẽs deuote orare a seipo. Tu
quis es: Quis iquaz es merito vel demerito: qs
professione et statu: quis iniuncto ministerio:
quis deniqz largissimo dei beneficio: In primo
si recte sapiet: se petõrem cognoscet: fm illud. j.
Iohã. j. Si dixerimus qz petm̃ nõ habemus ipsi j. Iohã. j
nos seducim⁹: et veritas in nobis nõ est. Etiqz l
certus an amore vel odio dign⁹ sit: eo qz oia l fu
turũ seruãtur incerta finaliter. Eccs. ix. In scdo
se forte cognoscet monachũ: sacerdotẽ aut cleri-
cũ: et oratiõi specialiter dedicatũ. In tertio se in-
telliget sua sponte intercessionis officiũ assum-
psisse: aut donis beneficiis vel obligationib⁹ ad
orandũ astrictũ esse: seu necessitate aliqua aut
charitate paterna impulsũ. In quarto se intel-
liget creaturã rationalẽ: ad dei quẽ orat: imagi-
nem creatã: ac sanguine christi redẽptaz: et ideo
magna fiducia pcẽ fundet tãqz ad factorẽ opus
suũ non repellentẽ. ¶ Secũdo meditetur quis
sit: vel quẽ vel quos orat. Et occurret in pri
mis deus ipse: cuius potẽtiã nil superat: sapien-
tiã nil latet: indulgẽtissimã bonitatẽ: nulla pec-
catoz magnitudo aut multitudo superat: cuius
iusticia reprobos seua vltiõe dãnat. Occurrent
et sancti nostri ad deũ mediatores: vel q̃ magis
deo dignitate et merito sunt vicini: aut orãti fa
miliariori deuotione cogniti: seu speciali subuẽ
tionis priuilegio dotati: aut sue custodie singu-
lariter deputati. ¶ Meditabitur tertio ipa que
petẽda sunt: nõ quidẽ vilia aut modica: sed sum
ma et maxima: fm saluatoris preceptũ. Primũ q̃ Mat. vj.
rite regnũ dei et iusticiã ei⁹. Mat. vj. Petẽda igi-
tur sunt liberatio a dãnatione mortis perpetue
collatio btitudinis eterne: infusio gratie remis-
sio offense. Prima duo respiciũt regnũ dei. Se-
cũda duo: iusticiã ei⁹: qb⁹ petitis: alia tpalis adĩ
ciẽtur. ¶ Meditabit quarto pro quib⁹ orabit:
Orabit aũt in primis pro seipso: fm illud. Mise
rere aie tue placens deo. Eccli. xxx. Deinde pro
bonis in purgatorio. Itẽ pro bonis quoz casus Eccli.
magis scãdalizat in hoc seculo. Demuz p malis xxx.
vt eruãtur a diabolo. ¶ Meditabit quinto qui-
bus verbis orationẽ perficiet. Sunt eñi quedaz
verba a xpo ore pprio expressa: sicut oratio dñi-
ca. Sunt alia ab aplis et pphetis spũ scõ dictãte
expssa. Sunt verba ab ecclia istituta. Sunt etiã
verba ppria orãtis deuotiõe formata. Hoz que
dã priuilegiata sunt: vt etiã ex ipo opere effectũ
aliquẽ sortiantur. Que fm autoz suoz dignita-
tẽ digne et reuerẽter sunt proferẽda. Hac dispositiõe
precedẽte haud dubiũ quin attẽtio diligen-
tior sequetur: et pietatis affectus multiplicior.

¶ Lectio. lxiiij. A

Superest inuesti-
gare de octaua q̃stione: videlicet de
efficacia oratiõis: hoc est q̃ requirã
tur ad hoc qz oratio sit ipetratoria
eius qd petitur. Quod eñi aliqua sit impetrato-
ria oim que petũtur: pbat certissima promissio

Job.xvj. diuina: qua dr Job.xvj. Amē amē dico vobis: si
Mat.xxj quid petieritis patrē in nōie meo: dabit vobis.
Job.xv. Itē Matt.xxj. Oīa quecūqȝ petieritis in orōne
credentes: accipietis. Et Job.xv. Quodcūqȝ vo
lueritis: petetis: et fiet vobis: ⁊ similia multa ha
bentur. Manifestū est autē ꝙ nedū peccatores:
sed etiā iusti multa que petierūt nō acceperunt.
Moyses eñ petiit vt intraret terrā promissiōis
⁊ nō exaudiuit eū dñs. Deutero.iij. Paulus ter
dñm rogauit: vt stimulus carnis auferretur ab
eo: ⁊ audiuit. Sufficit tibi gratia mea .ij.ad cor.
xij. Ideo videndum que oratio sit impetratoria
eius quod petitur. Ad cuius inuestigationē ad
uertendum: ꝙ aliud est orationē esse meritoriā:
et aliud efficacē ad impetrandū omne quod pe
titur: vt tradit Alexā.q.xcvj.parte.iiij.membro
iij. Nā ad hoc ꝙ oratio sit meritoria requiritur
ꝙ procedat ex charitate: que fidē presupponit ⁊
spē: sm qd dicit Hugo: ꝙ oratio est cōuersio ad
deum fide spe ⁊ charitate subnixa. sic oratio pau
li meritoria fuit: nec tamē qd petiit impetrauit.
¶ Ad hoc autē ꝙ oratio sit impetratoria cuiusli
Orōnis bet qd petit: requirūtur quatuor cōditiōes que
īpetrato ponuntur in glo. Luce.xj. super illud. Quis ve
rie condi strū habet amicū. que sunt vt petatur pie: perse
tiones. uerāter: ad salutem: et pro se. Requiritur eñ ali
quid ad orationē ex parte petētis: aliqd ex par
te ei⁹ a quo petit: et aliqd ex parte obiecti qd pe
titur: et aliqd ex parte eius pro quo postulatur.
Ex parte petētis requiritur ꝙ petat pie. Est au
tē pie petere religiose petere. Pietas autē est dei
Pie pete cultus: vt dictū est.8.lec.xviij. Et religio illa vir
re qd sit. tus est: q dirigit potētiā circa cultū dei: quaten⁹
recte recolatur deus. Pie ergo petit q recte quā
tus est ex parte orātis petit. Et sic sm beatū Tho.
dist.xv. quarti.q.vlti. Illa cōditio pie petere in
cludit oīa ex parte petentis ad orationē efficacē
requisita: vt sunt: ꝙ cōfidenter petat: humiliter
recta intētione: ordinate: attēte. Ex parte eius
a quo petitur: requirit ꝙ petatur perseuerāter.
Est eñ pater noster quē petimus: qui filiorū cu
j.Pe.v. rā gerit: sm illud. j.Petri.v. Oēm solicitudinem
vestrā proiicientes i eū qm ipsi cura est de vobis.
ideo semper ⁊ perseuerāter ad eū oratione est re
currēdū. Vñ ait per prophetā. Nūquid obliuisci
pōt mulier infantē suū: vt nō misereatur filij vte
ri sui: et si illa oblita fuerit: ego tñ nō obliuiscar
Esa.xlix tui. Ecce in manib⁹ meis descripsi te. Esa.xlix.
Possent ad idē reduci cōditiōes reqsite ex parte
petētis: vt humilitas: cōfidētia ⁊c. qȝ illa reqrū
tur in petēte i ordine ad eū q petit. Ex parte ob
iecti.i. rei q petit: requirit ꝙ petātur q sunt ad
salutē. Ex parte eius cui: siue pro quo petit: req
ritur ꝙ oratio fiat pro se. Et he quatuor cōditio
nes tāgunt i verbis xpi. Job.xvj. ŝ. allegat: vbi
Job.xvj. dicit: Amē amē dico vobis: si qd petieritis patrē
in nōie meo: dabit vobis. Pria cōditio tāgit ibi:
In nōie meo: qȝ in nōie iesu petit q pie petit ⁊ re
ligiose. Hoc nomē est sup oē nomē: vt in nōie ei⁹
oē genu flectat. ad Phil.ij. Flexio genuū ad orō
nē ptinet: q est act⁹ religiōis ⁊ pietatis. Scđa cō
Ad phil. ditio tāgit ibi. Patrē: vt patet ex statim declara
ij. tis. Tertia cōditio tāgit ibi: Quid: idest aliqd. So
la eñ q ad salutē que perēnis est: pertinēt aliqd
vere dici possunt respectu eius qd trāsitoriū est.
qd perit: verius nihil: ꝙ aliqd dici pōt. Propter
Exo.iij. qd esse proprijssime deo qui solus immutabilis
est: attribuit. Vñ Exod.iij. Qui est: misit me. Et
ibidē. Ego sum q sum. Quarta cōditio tāgitur:

cū dicitur: Dabit vobis. Vobis inqt: non alteri.
¶ B De his cōditiōib⁹ paulo latius prosequa
mur: q tñ nō ita intelligēde sunt: vt dicit Tho. ꝙ Thōas.
nūqꝫ exaudit orō nisi adsint oēs dicte quatuor
cōditiōes. Nā per oratiōes iustorū multa impe
trātur alijs: tam viuis: ꝙ defunctis. Propter qd
dicit Jacob⁹: Orate pro inuicē vt saluemini: qȝ
multū valet deprecatio iusti assidua. Jaco.vlti.
Siliter ⁊ nōnūqꝫ orō ex ēplo exaudit: vt ibidem
apłs de oratiōe helie exēplificat: ⁊ ita de alijs cō
ditionib⁹. Exaudit etiā frequēter petōres: q tñ
nō petūt pie: nō quidē ex iusticia eorū. Cū enim
petōres hoc nō merētur: sed solū ex pura sua bo
nitate: et misericordia: potissime quādo oratio
petōris concordat diuino proposito. Qñqȝ etiā
audit petōres deus in ira in malū eorū dum pe
tunt illicita. Sic populo israeli male petēti car
nes in deserto cōcessit qd petebāt: vt idē popu
lus subsequēti pena disceret: ꝙ male ex inordi
nata cōcupiscētia cōtra dei voluntatē petissent:
Vñ in ps. dr. Adhuc esce erāt in ore ipsorū: ⁊ ira
dei ascēdit super eos. Ubi Cassiod. Saciati sunt Ps.
ad eorum ruinā: nō vt inde viuerent: sed potius Cassiod
perirent. Et Aug. super Job. Si hoc a deo peti
tur ⁊ obtinetur vñ hō leditur exauditus: magis
timendū est: ne qd posset nō dare propitius: det Augusti
iratus. Ita igitur deus aliqñ orationes que nō
habēt has quatuor cōditiones exaudit: sed non
omnes. Sed illis cōditionibus quatuor existē De cōdi
tibus: semper exaudit oratio: quātū ad oīa q po bus orō
stulātur. ¶ C Pria itaqȝ cōditio est ꝙ orō fiat nis.
pie.i. religiose: que vt dictū est: includit oīa q re
quirūt. ex parte orātis. Hec autē possunt reduci
ad quinqȝ scȝ vt petat ex fide cōfidenter. Ex cōsi
deratiōe sue imperfectiōis humiliter. Recta in
tētione propter deū finaliter. Ordinate per me
dia cōgruenter. Attente ⁊ aduertenter. ¶ Opor
tet igitur primo ꝙ oratio fiat ex fide ⁊ confiden
ter: vt credat dñm oīm rectorē ⁊ prouisorē posse
dare que petit. Confidat etiā per spē eū velle da
re ex sua bonitate ⁊ liberalitate. Unde beatus Ja
cobus. Si quis indiget sapiētia postulet eam a Mat.xx
dño: qui dat oībus affluēter ⁊ nō improperat: ⁊
dabitur ei. Hoc quoad primā. ⁊ sequit quoad se
cundū. Postulet autē in fide nihil hesitans. Qui
eñ hesitat similis est fluctui maris: q a vēto mo Marci.
uetur ⁊ circūfertur. Nō ergo existimet hō ille ꝙ ix.
accipiet aliqd a dño. Jacobi.j. Hinc dñs Matt.
xxj. Si habueritis fidē ⁊ nō hesitaueritis: nō so
lū de ficulnea facietis: sed et si mōti huic dixeri Hiero.
tis: tolle ⁊ iacta te in mare: fiet. Et oīa qcūqȝ pe
tieritis in orōne credētes accipietis. Et Marci
ix. cuidā petēti a dño liberatiōeȝ filij sui a demo
nio: ⁊ dicēti: Si qd potes adiuua nos. Respōdit
dñs: Si potes credere: oīa possibilia sunt credē
ti. Ubi gl. Hiero. Fides cū lachrymis optata vo
ta capit. ¶ Scđo opȝ ꝙ fiat hūiliter ita ꝙ orās
ex cōsideratiōe sue imperfectiōis recognoscat se
indigētē: seqȝ sibi nō sufficere: sȝ oīa a deo recipe
re ⁊ expectare: Hāc eñ orōnē de⁹ respicit: sm il
lud ps. Respexit in orōnē hūiliū. Superbis eñ
resistit: humilibus aūt dat gratiā. Jaco.iiij. ⁊ j. Gregor.
Petri.v. Et Greg.xx. moral. Iste verā deo oratio
nē exhibet qui semetipsum: quia puluis est hu
militer videt: qui sibi nihil virtutis tribuit: qui
bona q agit: esse de cōditoris misericordia reco
gnoscit. ¶ Tertio adsit recta intētio: qua ea que
petit: petat intētiōe vltimi finis qui deus est: ita
vt siue vitam eternam petat: siue virtutes ⁊ gra

tiam:siue etiã bona corporis:aut rerũ exteriorꝫ omnia finaliter ac principaliter postulet ꝓpter deũ:vt ex hoc de⁹ glorificet̃ ꝛ honoret̃. Ideo vitã eternã petat:vt(qđ beatorũ est)cõiunct⁹ deo in secula seculorꝫ laudet eũ. Cetera ṽo petat l orđine ad vitã eternã:ſm illud ap̃li. Oĩa in gloriã
j.Cor.x. dei facite.j.Cor.x. Hãc aũt intẽtionẽ charitas ꝑstat:q̃ oĩa l deũ super oĩa dilectũ ordinat. Sicut spes dat ꝯseq̃ndi fiduciã:ꝛ fides potẽtie ac liberalitatis ei⁹ q̃ petit̃ credelitatẽ. ¶ D Ex quo sequitur ꝙ nõ petit pie:qui nõ petit ex fide:spe ꝛ cheritate:ſʒ Hugo. q̃ orare dicit adherere deo fide spe ꝛ charitate ex quo sequit̃ scđo: ꝙ existẽs in mortali pctõ: non petit pie. Patet: q: caret charitate:ꝛ ideo nõ semper obtinet qđ petit. vñ dr in ps̃. Iniquitatẽ si aspexi in corde meo:non exaudiet dñs. Si cor nostrũ nõ repꝛehẽderit nos fiduciã habem⁹ad deũ ꝛ q̃cq̃d petierim⁹:accipiemus ab eo.j. Johan.iij. Beda quoqꝫ exponens
Beda. illud ps̃. Uoluntatem timentium se faciet:ꝛ deprecationem eorum exaudiet et saluos faciet eos. in quadã homelia ait. Qui preces suas deo oblaturi prius iussa ei⁹ implere satagũt:horum cũ ipsi clamauerint:orationes exaudit. Horum cũ ad se suspirauerint:pia vota perficiet. Et seq̃tur ad ꝓpositũ. Sed illi male petũt: qui vocem dñi iubẽtis audire obtẽperando cõtẽnunt: ꝛ nihilominus dñi sui vocẽ exaudire miserãdo deposcũt:qs ipse repellẽs in euãgelio dicit. Quid aũt vocatis me dñe:ꝛ nõ facitis q̃ dico? Nã ꝛ de
Esa.j. istis dr per Esa.j. Et cũ extẽderitis manus vestras:auertã oculos meos a vobis:ꝛ cum multiplicaueritis orõnes nõ exaudiã:q: man⁹ vestre plene sunt sanguine. ¶ Nõ tñ oĩs q̃ in mortali
Ecci.xxi orãdo sic peccat. Nã pctõr orãs ꝓ remissiõe
Job.xxj. pcti nõ peccat:vt pʒ de publicano orãte Lu.xviij. q̃ orãdo obtinuit sui iustificationẽ:ergo nõ peccauit:vñ Ecci.xxj. dr. Filii peccasti nõ adiicias iterꝫ:ſʒ de pristinis deprecare vt tibi dimittant̃. Nec verũ est verbũ ceci. Job.ix. scim⁹ q: de⁹ pctõ
* Orãs: res nõ audit. vñ Glo. interli. ibi. Adhuc inunct⁹
iciũio mõ supple dixit:q: de⁹ pctõres audit: vt publicanũ
ieiunãs cõfitentẽ:sic nec ieiunãs aut eleemosynã dãs in
vel dans mortali:peccat. ¶ E Et dico nõ oĩs:q: i trib⁹
eleemosy casib⁹ orãs:suo mõ ieiunãs:vel dãs eleemosynã
nã l mor in mortali:mortaliter peccat. Prim⁹ si orãs orã
tali i tri- do peteret illicita. Uñ de tali sicut de iuda dicit̃:
b⁹ casib⁹ oratio ei⁹ fiat in pctm̃. De hoc Beda. Bene orat
mortalr q̃ orãdo deũ q̃rit:hic a terrenis ad superiora ꝓ
peccat. grediẽs:virtutẽ curie supioris ascẽdit:qui vero de diuitiis aut honore:aut certe de inimici morte solicit⁹ obsecrat:hic in infimis iacens: viles
Beda. ad deũ preces mittit. Hec Beda. ¶ Scđs:quan
Primus do oratio ꝓcedit ex radice vitiosa:puta ex ꝑsum
casus. ꝓtiõe supba. Sicut dũ aliqs digniorẽ se ceteris
Scđs ca reputat ad ecclesiasticas dignitates:ꝛ sic ad orã
sus. dũ ꝓ populo:q: diues:potẽs:vel de nobili ꝓsapia. Sicut figuratũ est in facto Ozee regis q̃ voluit adolere incẽsum sup altare thymiamatꝫ.ij. Para.xxvj. Ideoqꝫ ꝑcussus fuit lcurabili lepra.
Mar.vj. Uel si ꝓcedit ex hypocrisi. Matt.vj. Cũ oratis: nõ eritis sicut hypocrite:q̃ amãt in synagogis:ꝛ in angulis platearũ stãtes orare:vt videant̃ ab
Matth. hoĩb⁹. Uel si ꝓcedit ex auaricia:amore scʒ pecu-
xxiij. nie. Mat.xxiij. Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite:qui comeditis domos viduarũ:lõgas orõnes orãtes ꝛc. De his Isido. de sum. bono. lib. iij.c.vij. Quorũdã oratio in pctm̃ fit:sicut de iuda proditore scribit̃. Qui em̃ iactãter orat:appetendo laudẽ humanã:nõ solũ ei⁹ oratio nõ delet pctm̃:sed ipsa ꝯuertit̃ in pctm̃. sicut iudei:hereticiꝫ:qui licet ieiunare ꝛ orare videant̃:eorꝫ tñ oratio nõ illis ad purgationis meritũ: sed mutãt̃ potius in pctm̃. ¶ Terti⁹ casus:cũ oratio fit Terti⁹ ca
in scãdalũ:vt l notorio pctõre orõnes publicas sus.
ex officio corã populo perficiẽte. Exẽpli causa. Fornicari⁹ public⁹ officiũ misse celebrãs:aut sacramẽtales orationes in publico perficiens:de quib⁹ illud ps̃. intelligit̃. Pctõri aũt dixit deus Ps̃.xlix.
Quare tu enarras iusticias meas:ꝛ assumis testamẽtũ meũ per os tuũ? Et de orõnib⁹ in ꝓdictis casibus intelligunt̃ multe autoritates scripture ꝛ sanctorũ: vt illa Grego. in pasto. Cũ is q̃ Gregori⁹
displicet ad intercedẽdũ mittit̃: irati animus ad deteriora prouocat̃. Non autem prouocat̃ deus nisi per pctm̃. Prouocat̃ autẽ cõtra mittentẽ: q̃ sciẽter mittit indignũ:ꝛ cõtra missum:qui scienter in mortali suscipit ꝛ exercet publice intercessionis officiũ. Et illud Prouer.xxviij. Qui decli- Prouer.
nat aures suas ne audiat legẽ: oratio eius erit xxviij.
execrabilis. legẽ scʒ dimittẽdo:si habet aliquid aduersus aliquẽ:sicut dr. Marci.xj. Cũ stabitis Mar.xj.
ad orandũ:dimittite si q̃d habetis aduersus aliquẽ ꝛc. ita exponit Alexãder. ¶ F Quarto ad pie orãdũ requirit̃ vt petat ordinate per media cõgruẽtia ita ꝙ nõ solũ petat̃:sed etiã media cõgrua id quod petit̃ acquirendi nõ omittant̃ faciatqꝫ petẽs qđ humano modo põt:ꝓ obtinendo eo qđ petit. Ut siquis rogat deũ pro necessariis vite:nõ omittat diligenter laborare. Si pro scientia:cũ hoc ꝙ dei auxiliũ implorat:a studio nõ desistat. Si petit vitã eternã a deo:non cesset seruare legẽ:et opera meritoria perficere ꝛ pctã vitare. Alioq̃n si dimissis ꝯgruis mediis: q̃s petit aliq̃d a deo:nõ videt̃ deũ petere:ſʒ tẽtare. In hoc em̃ repꝛehẽsi sunt filii zebedei:q: petierunt sublimitatẽ ꝓmii prius q̃ laborẽ operis meri- Mat.xx
torii. Unde audierũt a dñio. Nescitis quid petatis. Mat.xx. Sup quo dicit Beda. Nesciebant quid peterẽt:qui premiorꝫ sublimitatẽ prius q̃ operũ ꝑfectionẽ querebãt. Sʒ celestis magister quid primũ querẽdum sit insinuãs: reuocat ad viã laboris qua brauiũ attingi possit retributionis. Potestis inquit bibere calicẽ quẽ ego bibiturus sum? Calicẽ dicit passiõis amaritudinẽ. Nã quisquis hanc humiliter patienterqꝫ ꝓ xp̃o suscipit: merito cum illo sublimiter regnabit. Quia ergo filii zebedei cum ipso sedere desiderabãt admonet eos primo passiõis eius sequi exẽpla:ꝛ ita demũ maiestatis ei⁹ culmẽ appetere. Petierũt etiã dicti filii gloriã sibi dari:ꝛ non petierũt ꝯseruari a ruina pcti. Ordinata fuisset eo- Chryso.
rũ petitio:si petissent vt dñs daret eis auxiliũ ꝯtra vitandi pctã in hoc seculo. Uñ Chrys. super Mattheũ. Oẽs in hoc mũdo periculosissimo viuimus quasi in pelago vbi nunq̃ deest tẽpestas aut si interdũ tẽpestas nõ est:est tñ semꝑ timor tẽpestatis. Sic in hoc mundo viuẽtibus nunq̃ deest tentatio:aut si aliq̃n deest: semper tamen adest tentationis timor. Ideo orandum nobis est. Da nobis domine auxiliũ tue gratie l tribulatione vt vincam⁹ malũ:ꝛ nõ vincamur a malo. Nos em̃ in hoc spirituali certamine viuẽtes nõ debemus principaliter cogitare qualẽ gloriam consequamur: sed magis quõ ruinã euadam⁹. Qui vero de gloria cogitat: ꝛ non magis de casu:ille nec infirmitatẽ carnis sue cognoscit: nec maliciã huius seculi:nec versutias intelligit diaboli

boli. ¶ S Quinto requirit ad pie petendum
Grego. vt oratio fiat attēte et aduertenter. Unde beatus Gre
go. super illud Gen. xv. quod abraam abigebat volu-
cres super sacrificium descēdentes: dicit. Illam ora
tionē deus nō audit: cui ille qui orat non attēdit.
Cypria. Et beatus Cyprianus in lib. de dñica oratiōe. Quō
audire te a dño postulas: cū ipse te nō audis: cū
sepe et orationi nescis. Uis eē deū memorē tui: cū
tu ipse memor tui nō sis: Hoc est vigilare oculis:
et corde dormire cum tamen christianus debeat
oculis dormire et corde vigilare. Qualis autem
attentio requirat supra in responsione ad .vii.
q. in principio huius materie moram latius est
tractatum. ¶ H Scda cōditio principalis ora-
Augusti. tionis impetratorie est petere pseuerāter. Sepe
enim dñs q̄ dare vult differt dare ad maiorē petē
tis vtilitatē: vt. s. ex dilatiōe petiti: orās amplius
desideret ipsum: et per hoc feruētius ad deū se cō-
uertat: atqz sic plura ac maiora bona recipere
mereat. Unde Aug. in de verbis dñi. Ipse enim dño
q̄ dare vult differt dare vt amplius desideres ipsum
dilatū: et vt desiderādo capax inueniaris: vt cuz
venerit amplius impleaeris. Et iterū idē in eodē
Qui nos hortat vt petamus: et cui displicet si non
petimus: si aliqn̄ tardius dat: cōmēdat dona sua:
nō negat ea: qm̄ diu desiderata dulcius obtinē
tur: data vero cito: vilescūt. Et ibidē. Qui de xpo
qd̄ sentiēdū est: sentit: ipse in eius nomie petit et
Questio. accipit qd̄ petit. Et subdit ad ppositum. Accipit
Rnsio ad autē qn̄ debet accipere. Quedā enim nō negant: sz
qōnem. vt cōgruo dent: tēpore: differunt. ¶ Sz hic que
rit. Quid est perseueranter petere. nā impossibi
le est semp stare in actu petēdi. Ad hoc respōdet
Alex. q. xcvi. parte. iiii. mēbro. iii. ar. v. quod ad per
seuerāter orandū vt hic accipit: qn̄ est vna qua-
tuor cōditionū requisitarū: ad orōnis efficaciā
tria requirunt. Primū habitualis continuatio
desiderii petitorum. i. The. v. Sine itermissiōe ora
te. Glo. Ipsum desiderium bonū: oratio est: et cō
tinuū desideriū: ptinua est oratio. Scdm est ite
ratio seu frequētia oratiōis. ita vt nō semel tm̄
oret: quasi p eodē petito orōnē nūq̄ resumptu
Ad oro- rus: sz ita oret quasi iterū atqz iterū idipsum pe
nis effica titurus. Tertiū est expulsio siue remotio impe-
ciaz tria dimēti quo impediret efficacia impetrandi. Si
reqrunt enim interuenerit ipedimētū: puta petm̄: seu non
obseruātia ceterarū conditionū: nō semp impe
trat. Si enim quis actū orādi continuaret: et a pie
tate recederet: nō necessario impetraret. Opor-
tet ergo cū habituali desiderio petiti: ac frequē
ti orationis iteratione cauere impedimentum:
Grego. quo petēs redderet indignus recipere petitavt
perseuerāter cēseatur orare. Qd̄ autē talis perse
uerātia orationis requirat: beatus Greg. in mora
Chryso. libus docet: vbi ait virtutis pōdus oratio non
habet: quā nequaq̄ perseuerātia cōtinui amo-
ris tenet. Et Chrys. in de cōpunctione cor. Ab
oratione nō recedas: donec accipias finē postu
lati: tunc cessa quando acceperis: immo magis
nec tūc cesses: sed et tūc pseuera agēs gras p eo
qd̄ accepisti: vt pseueret tibi qd̄ acceperis. Req
rit ergo nō tm̄ pseuerātia orōnis quātū ad duo
prima: habitū scz desiderii: et frequētiā actus: sz
etiā quātū ad habitū charitatis: quo perdito:
nō est dignus exaudiri: qz petēs nō est dignus pre
mio: sed pena. Et hoc est tertiū: impedimēti re
motio: quorū maximū est petm̄: quo existente:
nō petit pie. Sic ergo primū horū principium
est secūdi: Tertiū cōplemētū est primi et scdi. Si

enim interueniret impedimētū: vt petm̄ aut alia-
rū cōditionū defectus: nec ptinuatio habitualis
desiderii: nec actualis iteratio orationis efficax
haberet. ¶ I Tertia cōditio principalis ad
orationis efficaciā requisita est: vt petat ad salu
tē. i. salus ipsa q̄ est regnū celorum: et oia illa p q̄ ad
regnū puenit: vt est iusticia gratia vel alio: de qua dicit
Mat. vi. Querite primū regnū dei et iusticiā eius. Mat. vi.
Ut sunt oia corpori necessaria: qz enim q̄diu in hoc
mūdo sumus: viatores sumus: et qz viā cōplere nō
possumus: nisi corpore sustētato: nec ad regnū p-
uenire possumus: nisi via cōpleta: ideo et tēporalia
quecunqz corpi necessaria petunt ad salutē. Si
tm̄ tenet regula Aug. i. de doctri. christia. vt ea q̄
in vsum veniūt ad obtinēdū illud quo fruendū
est: referant: et petēda ea itētiōe petant: sic et per
tinentia ad salutē petit: quisquis petit remotio
nē ipedimētorum: et in se et in alijs. Sic ordinate pe
ti posset tyrānorum oppressio: tribulationū amo-
tio: inimicorum correptio: infirmitatis ablatio et
silia: quatenus sunt impedimēta salutis nobis
vel primis. Sic helias orauit vt clauderet celū
iterū orauit vt plueret: et exauditus est. Jac. v. iii.
Reg. xvii. et xviii. et Lu. iiii. Iterū orauit et ignis
descēdit de celo: et deuorauit duos q̄nquagena-
rios cū suis quinquaginta. iiii. Regū. i. Licet di-
ci posset: quod helias nō orādo oprauit: sz nūciauit
sicut et ceteri pphete mala tēporalia impeccan
tes idolatris et petōribus pplis. Dū ergo homo se
pe ignorāo petit saluti cōtraria: ceteris cōditio
nibus stātibus: a patre misericordiarū qui no-
stre saluti cōsulit nō exaudit ad suā volūtatē: sed
suā vtilitatē. Et quādoqz nō accipit qd̄ petit: sz Augusti.
aliud qd̄ vtilius est ac salubrius. Hinc beatus Aug.
homel. xix. sup Johānē dicit. Dū petimus simul
petamus vt dñs facta orōne nō faciat qd̄ nō be
ne petimus. Neqz enim parua tētatio est: si contra
tuā causam sit tua petitio. Sic dñs facta oratio
ne ad patrē p calicis ablatiōe: statim subiūxit.
Uerūtamē nō sicut ego volo: sz sicut tu vis: quo
nos docuit dū aliqd petimus qd̄ nō est manifeste
salutis pmotiuū: nec saluti ptrariū q̄tenus illō
pmittamus diuine dispōni puidētie: vt illō pferat
vel auferat: sicut magis saluti nostre nouit pfer
re et expedire. Ex his patz quod mirandū nō est fide
libus si instāter orātes p pace ecclie: aut alia bo
na ordinatiōe ecclie: nō semp petita accipiunt:
qz deus scit qd magis expediat ad gloriā electorum
et correctionē peccatorum. Ideo rogādus est cōdi-
tionaliter deus vt auferat malū pcedat bonū: in-
quātū est p honore suo et expedit saluti nostre: et
tūc sic pferat qn̄ et quō expedire nr̄e saluti nouit
Que autē simplr sint petēda: et q̄ sub conditione
tacita vel expssa: dictū est. s. lec. lxi. ¶ Quarta cō
ditio est vt orās petat p se. Cōtigit enim quod oratio
facta p alio: nō ipetret aliī petitū etiā si fiat pie Eic. vii.
pseuerāter: et de pertinētibus ad salutē: pter im
pedimētū ex parte eius pro quo petit. vnde dicit
Alexā. q. alleg. arti. iii. mēbro. iii. Cū quis orat
pro se pculdubio pōt se facere talē cū diuino ad
iutorio: vt nō sit aliqd qd ipediat sue petitionis
effectū. Cūā et orat p alio quātūcūqz facit qd in se
est p illo p quo orat: ille tm̄ p quo orat: si nō fa-
ciat se talē vt oratio nō impediat: immo si obicem
posuit: orās p ipso nō poterit amouere: quēad-
modū poterit: cū orat p se ipso. vnde Hiere. vii. dz
Noli orare p populo hoc: nec assumas p eis lau
dē et orōnē: nec obsistas mihi: qz nō exaudiā te.
Et ibidē. c. xv. Si steterit moyses et samuel corā

me: nō est aīa mea ad populū istū. ¶ Istis ergo
quatuor ꝯditiōibus stantib⁹: oratio est īperati-
Alexāder ua, oīm que petunt. Cuius ſm Alexā. triplex est
ratio: scꝫ sūma exaudiētis liberalitas: sūma ve-
ritas: sūma amicabilitas. Quia eñ summe libe-
ralis: pronior est ad dandū ꝙ̄ homo ad recipiē
duꝫ: qñ hoīeꝫ dispositū dignū et habile inuenit:
sicut sol diffundit suā luceꝫ qñ inuenit suscepti-
bile. Ita est de patre luminū: qñ inuenit hoīem
dispositū: tūc diffundit suā bonitatē. Differēter
tñ: q: diffusio patris luminū est volūtaria diffu-
sio solis est naturalis. Item q: summe verax est
Numeri ſm illud Nūeri. xxiii. Non est deus quasi homo
xxiii. vt mentiat̃: nec vt filius hoīs vt mutet̃. Dixit eñ
⁊ nō faciet: locut⁹ est ⁊ nō implebit. Veritati ad-
dit promissiōeꝫ: non q: nō posset facere sine pro
missione: sed vt fidem certā daret de imperādo.
Quia deniqꝫ sūme amicabilis: sicut amor facit
ꝙ̄ habet in ptāte volūtatē amici: ita etiā aīa san
cta habet in ptāte sua quodāmodo volūtatē dei
ex maxima vniōe eius ad deū: propter qd̄ iosue
cōfisus de hac ptāte quasi precipiēdo dixit soli.
Sol ne mouearis ꝯtra gabaon. Et seq̄tur. Ste-
titqꝫ sol in medio celi: ⁊ non festinauit occūbere
spacio vnius diei obediēte dño voci hoīs. Josue
x. Inde est ꝙ̄ dñs non vult negare hoī qd̄ petit
rationabilr̄ in oratiōe. Nec est aliq̄ ratio ex par-
te dei retrahēs a dando: nō impotētia: nō indi-
gētia: nō inuidia. Hec eñ sunt cause cur sepenu
mero hoīes nō tribuūt petita pastulātibus. Ni-
hil eñ non pōt deus: in cuius ptāte oīa sunt po
Hester sita. Hester. xiii. c. Nihil odit eorū etiā que fecit.
iii. Sap. xi. Nec possessio sua largitione bonoꝝ mi-
nuit̃: eo ꝙ̄ dando nihil sue eximit̃ ptāti: manēt
sue ptāti subiecti ⁊ donū qd̄ largit̃: ⁊ is cui dona
tur. ¶ L Sed forte dicis: quō deus exaudit ora
tiōes clamātiū ad te in oībus que pie: perseuerā
ter: ad salutē ⁊ pro se petūt: ⁊ tñ inutiles nō exau
diūtur: vt sunt qui tribulātur: ⁊ clamāt vt eruā-
tur: nec tñ ab eis liberant̃: Rñdet btūs Aug. Tu
tantū tene vias eius: ⁊ qñ tribularis: audire sup
Obiectio ple etsi nō ad volūtatē dando petitū: tñ ad vtili-
Rñsio ad tatē: ⁊ sicut magis expedit ad finē oratiōis: qui
obiectio esse debet salus tua ⁊ glia dei. Quod cōsequēter
nem. declarat per duo exēpla subdēs. Quia deus me-
dicus est: ideo adhuc secat scindēdo vulnus: ⁊ nō
tollit manū nisi secuerit: ⁊ quātuꝫ ei videt̃ expe-
dire infirmo. Et eñ medicus ille crudelis est: q̄
exaudit clamātes hoīem: ⁊ parcit vulneri in peri
culū vite. Rursus matres qñ fricant in balneis
pueros ad salutē: nōne paruuli clamāt inter ma
nus earū? Ille ergo crudeles sunt vt non exau-
diāt lachrymas infantiū? Absit. Nonne potius
piene sunt pietate: ⁊ tñ clamāt pueri ⁊ non parci
tur eis. Sic deus nr̄ plenus est pietate paterna:
sed ideo videt̃ hic nō exaudire: vt sanet ⁊ vt par-
cat in perpetuū. Unde scribit̃ in ps. Clamauerūt
iusti ⁊ dñs exaudiuit eos: ⁊ ex oībus tribulatiōi
Augusti. bus eoꝝ eripuit eos. Eripuit eos: etsi nō corpa-
liter: tñ spūalr̄. Unde idē Aug. Ille q̄ tulit de flā-
ma tres pueros: nunq̄d tulit de martyrio septeꝫ
machabeos. Nōne illi in ignib⁹ hymnizabāt ille
si. Illi martyrio expirabant. Deus triū pueroꝝ:
nōne ipse est ⁊ machabeoꝝ? Illos eruit: illos nō
eruit: immo vtrosqꝫ eruit. Sed tres pueros sic
eruit: vt carnales ꝯfunderent̃. Machabeos aūt
nō sic eruit: vt illi qui persequebant̃ in penas irēt
Cassiod. grauiores: cū se putabāt dei martyres oppssisse.
⁊ sup eodē ps. Cas. iustos clamasse dicit ad dñꝫ

⁊ semp exauditos. Quid ergo de martyrib⁹ dici-
mus: qs de supplicꝭs tyrānoꝝ minime ꝯstat esse
liberatos? Rñdet. Liberati plane sūt: qñ sunt ad
celoꝝ regna perducti: oībus tribulatiōibus pro
bant̃ exuti. Clamor eñ iustoꝝ nō soluꝫ ad tpale:
sed maxie ad eternā vtilitatē semp a dño exaudi
tur. Ex quib⁹ patet: ꝙ̄ iusti qui tpalr̄ liberari pe
tūt a tribulatiōe: sicut nec paulus a stimulo: ita
nec illi a tpali malo liberari petētes: petūt ad sa
lutē: quos tñ dñs exaudit ad salutē: diu nō peti-
ta: sed q̄ meliora sunt: ⁊ vtiliora ꝓstat benign⁹ et
ꝓcedit. Et tñ de illa qōne. ¶ Ultimo quesitū est Oro an
de merito orōnis: an sit meritoria. Que qd̄ ex iā sit meri-
dictis satis soluta est. Unde preter effectū spūa- toria.
lis ꝯsolatiōis: quē habet seu efficit pñtialr̄: ad-
huc duos effect⁹ hꝫ orō: vt dictū est. Et hoc re-
spectu futuri. s. virtutē merēdi: ⁊ virtutē īpetrā-
di qd̄ petit̃. Et iste virtutes qñqꝫ cōiūgūtur in
orōne: qñqꝫ separātur. Nā quātū ad virtutē me
rēdi innitit̃ charitati: a qua dū ꝓcedit debet̃ sibi
sicut cuilibet actui meritorio: premiū beatificū
de cōdigno. Inquātū īpetratoria innitit̃ gratiose
volūtati diuine q̄ nos ad orādū incitat: qd̄ non
faceret nisi dare vellet: vt vult Aug. Qñ ḡ oratio
ꝓcedit ex charitate est meritoria: etiā si nō īpe-
trat petitū ꝓpter defectū alicui⁹ quatuor condi
tionū dictarū. Qñ vero nō ꝓcedit ex charitate: et
tñ fit pseuerāter ꝓ se et ad salutē: licet nō pie: q:
nō ex charitate: licet nō semp: qñqꝫ tñ: imo fre-
quēter īpetrat petitū: sic orōne impetrat̃ prima
grā ⁊ alia multa dei dona: q̄ de⁹ donat orāti: aꝉs
nō datur⁹ nō tanꝙ̄ digno: sed sua liberalissima
volūtate: quorū dono: ñ oratio meritū est de cō
gruo: nō de cōdigno. Qñ vero fit oratio ſm oēs
quatuor cōditiōes: pie: pseuerāter: ꝓ se: ⁊ ad sa- Hieron.
lutē: q: simul ꝯcurrit grā: alioq̄n nō oraret pie:
tūc est meritoria vite eterne: ⁊ cū hoc īpetratoria
ei⁹ qd̄ sic petit̃. Un̄ orō vt sit īpetratoria: nō co-
exigit gratiā: q: nōnūꝙ̄ īpetrat grāꝫ. ¶ N Un̄
pꝫ magna vtilitas orōnis: nō tñ meritorie: sꝫ etiā
nō meritorie: q̄ tñ nō ē ꝯ salutē. Cui⁹ fruct⁹ ⁊ vti
litatē: si dicere laborarē: frustra niterer. Que ei
mala orōnib⁹ repulsa nō sūt? Que bōa aīe ⁊ cor-
pis pie orātib⁹ negata sūt? Nā orō culpas delet:
q̄ pestes sūt aīe. Un̄ Hie. sup illō Mat. xvii. Hoc
gen⁹ demonioꝝ nō eiicit̃ nisi ꝑ orōnē ⁊ ieiuniū
dicit. Orō sanat pestes mētis: ieiuniū pestes car
nis. Pestis mētis vitia sunt ⁊ pctā. Un̄ et rogāti
seruo dñs omne debitū dimisit: q: cum rogauit Matth.
Mat. xviii. Similiter ⁊ dauid. postꝙ̄ orauit: au xxvi.
diuit: trāstulit dñs pctm̄ a te. ii. Regū. xii. Fugat Isido.
orō malignos spūs: vt. s. allegatū est. Hoc gen⁹ Jacob. v
demonioꝝ ⁊c. Tētatiōes quaslibet extinguit. Un̄
Mat. xxvi. Uigilate ⁊ orate ne intretis ī tētatio-
nē. Un̄ ⁊ Isid. iii. li. de sum. bo. c. vii. Hoc ē reme
diū ei⁹ q̄ vitiorū tētatiōib⁹ exestuat: vt quotiēs
quolibet tāgit̃ vitio: totiens ad oratione se sub-
dat: q: frequēs oratio impugnationē extinguit
Etiā corpis infirmitates ⁊ lāguores tollit. Jac.
v. Oratio fidei saluabit īfirmū. ¶ O Ualet etiā
ad impetrādū vniuersa bona anime ⁊ corporis:
vite scꝫ plongationem. pꝫ de Ezechia rege cui
oranti additi sunt vite sue q̄ndecim anni. Esa.
xxxviii. iiii. Regū. xx. ⁊ ii. Paral. xxxii. Ad pacis
⁊ quietis trāquillitatē. i. ad Timo. ii. Obsecro
primū oīm fieri obsecratiōes: oratiōes: postula
tiōes: gratiarū actiōes: ꝓ oībus hominibus: ꝓ
regibus: ⁊ omnibus qui in sublimitate cōstitu-
ti sunt: vt quietā et tranquillam vitam agamus

in omni pietate ꝛ castitate. Ad tribulatorꝫ tristiū
Jaco.v. ꝯsolationē. Jaco.v. Tristatur aliqˢ vestrū: oret
equo aīo ꝛ psallat. Ad victoriā ꝛ inimicorꝫ expu-
gnationē. Exo.xvij. Moyse orāte vincitur Ama
lech. Et Machabeorꝫ per totū. Ad aīe illumina
tionē.iij. Reg.iij. dixit dñs salomoni. Quia po-
stulasti sapiētiā ad discernēdū iudiciū. Ecce feci
tibi ꝑm sermōes tuos: ꝛ dedi tibi cor sapiēs ꝛ in
Jacobi.j telligēs. Unde apl's. Si qˢ vestrū indiget sapiē-
tia: postulet eā a deo: qui dat oībus affluēter ꝛ
Act.iiij. nō improperat. Ad grē abūdātiā. Actuū.iiij. Cū
orassent scꝫ apl'i motus est locus in quo erāt cō
gregati: ꝛ repleti sunt oēs spūsctō. Ad celi aper-
tionem. Jaco.v. habetur ꝙ ad orationem he-
lie apertū est celū ꝛ clausū: qđ non solū intelli-
gitur de apertiōe celi quātū ad beneficiū pluuie
sed etiā ad salutē aīe. Unde statī seqˢtur. Orate
pro inuicē vt saluemini. Supfluū existimo diu-
tius imorari: cū ostēsū est orationē quatuor di
ctis ꝯditiōibus vestitā: oīa que desiderant ꝛ pe-
tūtur impetrare. Quod etiā patet factū per discur
sū vtriusqꝫ testamēti. Ex quo satis patet neces-
sitas oratiōis ad īpetrādū cūcta nobis necessa
ria: q̄ ex nobis habere nō valem⁹. ¶ P Mul-
ta alia de oratiōe ad deū faciēda: nō vt ipsū in-
struam⁹ qui oīa nouit: aut inclinem⁹ qui semꝑ
immutabilis extitit: habes supra lec.xxxj. Hec au
tē premissa de oratiōe in genere sufficiāt: ad nr̄i
informationē quomodo orādū est: ne incassū
oremus: ꝛ ad inclinādum aīos nr̄os vt orare nō
cessemus. Orationē eñ laboriose mēdicare nō
oportet: aut a remotis adducere: apđ nos est in
nr̄a ptāte ꝯstituta. Possumus dū volumus sem
per dñm oratiōibus pulsare: suo qđ semper pre
Ps.xlj. sto est: auxilio cōcurrēte. Unde in Ps. dicit pro-
pheta. Apud me oratio deo vite mee: que expo-
Augusti-nus. nēs btūs Aug. ait. Non eñ vt supplicē deo em-
pturus sū de trāsmarinis locis. aut vt exaudiat
me deus meus nauigabo: vt de longinqˢ afferā
thura ꝛ aromata: aut de grege adducā vitulū sa-
ginatū. Sed apud me est oratio deo vite mee of
ferēda. Intus habeo victimā: quā imolē sibi. In
tus habeo thus qđ imponā. Intus habeo sacri
ficiū: quo flectā dñz meū: qꝛ apud me est oratio
deo vite mee. Que cū ita se habeāt: ꝙdignū est ꝛ
salutare orationes nr̄as crebro nos offerre dño
deo nr̄o: imo ꝙ necessariū nobis: vt sic puro cor
de: sincero affectu: mēte deuota: cū ceterarū ꝯdi
tionū obseruatiōe ad deū refugientes: in oībus
nostris necessitatibus exaudiri mereamur: quo
salutē nostrā ad quā conditi sumus: finaliter cō
sequamur. Et tantū de oratione in generali.

¶ Lectio.lxiiij. A

P Remissis qui

busdā de orōne in gn̄ali acce
dēdū est ad orōnē dñica l spe
ciali: aliqua breuiter de ei⁹ ex
cellētia premittentes: ꝛ deinde
ad eius expositionē ꝑm san-
ctorum sentētias proceden-
tes. ¶ Est autem hec oratio dominica aliis ora
tiōibus excellētior: ꝑm Hugonē cardinalē in po
Excellē-tia ora-tiōis dñi-ce super alias ora-tiones. stilla sup Mat. propter ei⁹ dignitatē: breuitatē:
fecūditatē. ¶ Est eñ oratio hec dignior aliis: qꝛ
ab ipso xp̄o deo qui orat: edicta est: ꝛ edocta: ꝛ per
hoc exaudibilior: qꝛ autor ei⁹ est quē ꝯstituit pa
ter mediatorē inter se ꝛ nos petōres. Qui qꝛ fi-
lius est pr̄is vnigenitus in quo sibi bene cōpla-

cuit: ipsi⁹ oratiōes refutare nō potest. Ipsū eñ
precepit audiri a mortalib⁹: dicēs. Hic est filius
me⁹ dilectus in quo mihi bene cōplacui: ipsum
audite. Cū ergo xp̄s dixit. Sic ergo orabitis. Pa-
ter noster: hesitare nemo poterit: quin oratio il
la sit patri acceptior: ꝙ alia quecūqꝫ. de hoc acci Cypria.
pe dictū btī Cypriani. Que eñ potest esse spūa-
lior oratio: ꝙ que a xp̄o nobis data est: a quo et
spūssctūs nobis missus est: Que apud patrē pre
catio exauditior: ꝙ que ab ore filii: qui veritas
est prolata creditur: Idem. Qui fecit viuere: do-
cuit et orare: vt dū prece et oratione quā filius
docuit apud patrē loquimur: facillimum vtiqꝫ
exaudimur. Hanc exaudibilitatē xp̄s significa-
uit: cū dixit. Si qđ petieritis patrē in nōie meo
dabit vobis. Per qđ aūt magis in nōie xp̄i pete
re poterim⁹: nisi ꝑ orōnē quā nobis orandā edi
dit: ꝛ ꝑsonaliter instituit: ¶ Est etiā eo dignior:
ceterisqꝫ exaudibilior: qꝛ in ipsa sola ea que di-
gna sunt ꝛ beneplacita deo: ab ipso postulātur.
Christ⁹ eñ qui venit nos soluere a pctīs: et nos
deo recōciliare nō nisi nobis vtilia: ꝛ salutifera
petēda prescripsit: alˢ quō dixisset pater: ipsum au De breui
dite: ¶ B Scđo excedit alias in breuitate. Uñ tate orō-
xp̄o eā instituēs premisit. Orātes nolite multū nis dñice
loqui sicut ethnici faciūt: putātes in suo multi-
loquio exaudiri. Hi eñ exercende lingue magis
operā dant: inquit glo. ꝙ mēti mūdāde. Ut hoc
nugatorū officiū gen⁹ etiā ad eā precē flectendū
trāsferāt putātes ꝙ sicut orator iudicē: ita ꝛ ipsi
deū flectere queāt. Damnat aūt multiloquiū de
infidelitate: sed nō multas lachrymas: nō mul-
tas obsecrationes in cordis puritate: qđ scā fa
ciūt. Qđ et dñs iesus legit fecisse qui ꝑnoctauit
in orōne. Sed verborū⁹ sine affectione vacuas
aures dei implere malū est: quasi in hoc audia- Cypria.
mur. De hac breuitate Cyprian⁹ in li. de orōne
dñica ait. Ipsa est oratio quā met de⁹ incarnat⁹
mortales orare docuit: qui suo magisterio oēm
precē nostrā in vno sermone breuiauit: tanꝙ fit Causeali
sermo de q̄ dixit Esaias. Sermonē breuiatū fa quot bre
ciet dñs in toto orbe terre. ¶ C Hui⁹ aūt bre- uitatis
uitatis multe assignātur cause. Una vt xp̄s ꝑbe- orōnis
ret fidelib⁹ fiduciā īpetrādi qđ breuibus verbis dñice.
postulādū demōstrauit. de hoc dicit qdā gl. sup
Mat. Xp̄s inter cetera salutaria monita quib⁹
cōsuluit credētib⁹: formā orādi ꝑponēs: orōnē
cōposuit breuibus ꝟbis: vt esset fiducia cito an-
nuēdi: q̄ breuiter vult rogari. ¶ Scđa rō: vt eo Cypria.
facilius posset memorie cōmēdari. de q̄ btūs Cy
prianus. Cū dñs noster iesus xp̄s oībus venerit
ex colligēs doctos pariter ꝛ idoctos: oī etat ꝑce Augusti.
pta salutꝭ ediderit: ꝑceptorꝫ suorꝫ fecit grāde cō-
pendiū: vt in doctrina celesti discentiū memo-
ria: nō laboraret: sꝫ qđ esset simplici fide necessa
riū velociter disceret. ¶ Tertia vt prudētia et in
geniosorꝫ miraret de profunditate mysteriorꝫ: ꝛ
multiplicitate sn̄iarū i tāta verborꝫ paucitate cō
ꝑhēsorū. De quo btūs Aug. sup ꝑfata ꝟba dicit.
Orō illa paucꝭ ꝟbis res multiplices cōprehēdit
vt sit cito simplices fidei sufficientiā sue salutis
discerēt. Hoc quoad rationē scđā tactā. Et pro
tertia ratiōe subdit. Et prudētia igeniosorꝫ pro
fūditate mysteriorꝫ obstupesceret. ¶ Quarta: vt
eo ipso quo breuior ꝛ per hoc facilius discat ꝛ re-
tinet: sine fastidio frequētaret: ꝛ cū maiori attē
tiōe ac deuotiōe sepius repeteret. Anim⁹ eñ no
ster volatilis est: ꝛ multitudīe verborꝫ nonnūꝙ
distrahit: ita vt ante oratiōis finē: sola lingua lo

quẽre tot⁹ effluat: ⁊ ad alia impertinentia desie
trat. Et ideo nisi ex speciali cũ oratione conue-
niat exte͂di: breuib⁹ verbis ⁊ sententiosis christ⁹
orandũ esse docuit in institutione hui⁹ breuissi-
me ořonis. ¶ Quinta: ipsam breuiter cõtexuit
cõtra errore͂ ethnicoꝝ putantiũ ꝙ de⁹ verbis per
suasibilib⁹ mulceat: vt si absens sit vocet: aut ꝙ
ꝓboꝝ ambagib⁹ qď nesciat doceat. vñ btũs Au
gu. ad pbã. Absit in oratione multa locutio: sed
nõ desit multa ꝓcatio si feruẽs ꝑseuerat itẽtio.
Nã multũ loqui in orando est re͂ necessariam in
superfluis agere verbis. Multũ aũt precari: est
deũ que͂ precamur: diuturna ⁊ pia cordis excita
tione pulsare. Et plerũqʒ hoc negociũ plus ge-
Chryso. mitib⁹: ꝙ sermonibus agit: plus fletu ꝙ affatu
Nõ eñ est de⁹ vt hõ: ꝙ verboꝝ possit flecti multi
tudine: aut persuasibilibus inclinari: vel ad ex-
audie͂dũ passionari sicut ge͂tiles de suis diis exi
stimabãt vt dicit glo. Cõtra quos ⁊ Chryso. lo-
quit. Quasi dormiẽte͂ dñm accusat: qui oratio-
ne͂ suã longa cõtextione ꝓsequit: vel qui orat vt
deo quasi ignorãti suã necessitate͂ exponat: qua
liter ethnici faciũt: ⁊ talr orare nõ solũ est inu-
tile sed plerũqʒ blasphemia. Non eñ vt idem di
cit: docendus est deus: sed placandus: non affi-
ciendus: idest affectus in eo excitãdus: quasi sit
affectione mutabilis: sed omniũ bonorũ largi-
tor recognoscendus. Qñ aute͂ ⁊ vsqʒ quo: quave
inte͂tione ⁊ vtilitate multiplicari possint: dictũ
est. s. lec. lxñ. ¶ Sexto breuem instituit oratio-
ne͂: vt de ignorãtia excusatione͂ nullus adultus
pretendere posset: et quia quod tam breue est:
⁊ tã faciliter scit: nõ nisi culpabilr ignorat. Has
causas breui epilogo recitat Alex. parte. iiij. q.
Alexan. xxxvij. dice͂s. Multiplice͂ vtilitate͂ breuitas dñi
ce orõnis parit. Ob illi⁹ eñ breuitate͂ facili⁹ scit
meli⁹ retinet: freque͂ti⁹ iterat: min⁹ fastidit. orã
te͂. cito exaudiri innuit. plus affectu ꝙ ore orã-
dũ esse insinuat: ignorãte͂ lcusat. ¶ D Tertio
excellit hec oratio dñica ceteras in fecũditate: ⁊
Cypria. insarũ ponderositate. vñ dicit Cyprian⁹ lib. de
orõne dñica. Magna sunt orãtiõis dñice sacra
me͂ta: qꝛ multa ⁊ magna breuiter sunt in sermo
ne collecta: ita vt nihil pretermissum sit: qď non
in precib⁹ ⁊ orõnib⁹ nostre celestis doctrine cõ-
pendio cõprehendat. Hoc etiã ipso petitionuꝫ
ei⁹ numero insinuat. Septe͂ eñ petitiones cõti
net vt dicet: ⁊ septe͂ numer⁹ est vniuersitatis. Nã
⁊ vniuersa q̃ a dño licite desiderari possunt po
Septem stulari: his petitiõib⁹ ꝯtinent: ⁊ extra has nihil
nũer⁹ est licite postulat. vñ btũs Aug. ad probã. Si recte
vniuersi ⁊ ꝯgrue͂ter oramus: nihil aliud petere possum⁹
tatis. ꝙ qď in orõne dñica positũ est. Et post pauca.
Si oĩa sanctarũ precationũ ꝟba discurras: quã
Augusti. tũ existimo: nõ inuenies qď ista oratio domini
ca nõ cõtineat ⁊ includat. Et hoc declarãdo sub
dit. Qui eñ dicit. Clarificare in oĩb⁹ ge͂tib⁹ sicut
clarificat⁹ es in nobis: vt ꝓphete tui fideles in-
Oĩo dñi ueniant. qď aliud dicit ꝙ sanctificet nome͂ tuũ:
ca ꝯtinet Qui dicit. Oste͂de nobis facie͂ tuã ⁊ salui erim⁹:
⁊ icludit qď aliud dicit: ꝙ adueniat regnũ tuũ: Qui dicit
oĩa san- Dirige gressus meos l semitis tuis ꝭm eloquiũ
ctaꝝ ꝓca tuũ: vt nõ moueant vestigia mea: qď aliud dicit
tionũ ver ꝙ fiat voluntas tua: Qui dicit. Diuitias ⁊ pauper
ba. tates ne dederis mihi: qď aliud dicit: ꝙ panem
nr̃m quotidianũ ⁊c: Qui dicit. Memẽto dñe da
uid ⁊c. Et itẽrũ. Si reddidi retribuentib⁹ mihi
mala ⁊c. q̃d aliud dicit: ꝙ Dimitte nobis debita no
stra: sicut ⁊ nos ⁊c: Qui dicit. Aufer a me ꝯcupi-
scẽtias ve͂tris: qď aliud dicit: ꝙ Et ne nos indu
cas in tentatione͂: Qui dicit. Erue me de inimi
cis meis: qď aliud dicit: ꝙ. Sꝫ libera nos a ma-
lo: Et sic si p oĩa sanctarũ ꝓcationũ ꝟba discur-
ras: nihil inuenies qď in ista orõne dñica nõ cõ
tineat. ¶ E Silr quicqď affect⁹ diuersi: timor
meror: spes: gaudiũ: ac hoꝝ radix: gemin⁹ amor
dei ⁊ proximi suggerere poterit vt petat: totũ ver
bis hmõi dñice orationis cõprehendit. Nã sen-
tiens se tã multiplicib⁹ circũdatũ periculis ten
tationũ: demonis: mũdi: carnis: suãqʒ imperfe
ctione͂ ac resiste͂di debilitate͂: timor surge͂s non
paruus impellit ad inuocandũ diuinũ adiuto-
riũ ⁊ clamandũ ad deũ. De⁹ i adiutoriũ meũ in
te͂de: dñe ad adiuuandũ ⁊c. Ite͂ ne ꝓiicias me a
facie tua: ⁊ spũm sctm̃ tuuꝫ ne auferas a me. Hoc
ipm orat talis cũ dicit. Et ne nos inducas in te͂
tatione͂. Sed libera nos a malo. Si perpe͂dens
peccatoꝝ malicia͂ q̃ cõmisit: grauissimaqʒ dãna
q̃ hoꝝ occasione incidit. (per hoc eñ scꝫ dei gra
tiã ⁊ beatitudine͂ perdidisse: oĩa bona merita
mortificasse penarũ inferni reatũ cõtraxisse co-
gnoscit.) vñ dolor ⁊ cõtritio animũ vehemẽter
afficit tanꝙ de maximo malo ꝓsenti: offensa scꝫ
dei: vñ clamare cõpellit. Propitius esto peccatis
nostris ꝓpter nome͂ sanctũ tuũ. Item. Delicta
iuue͂tutis mee. ⁊ ignorantias meas ne memine
ris dñe. Miserere mei de⁹ ꝭm magnã misericor
diã tuã. Et ꝭm multitudine͂ ⁊c. Omnes has pe-
titiones: clausula ista cõprehendit. Dimitte no
bis debita nostra ⁊c. ¶ Cõsiderãs quoqʒ patrie
celestis claritate͂ ad quam vocati sumus: diuine
visionis iocunditate͂: fruitionis dulcedine͂: sta-
bilitatis securitate͂: periculorum omniũ euasio
ne͂: appetitus plenissimã satietate͂: omnium bo
norũ perfectione͂: ⁊ oĩs mali exclusione͂: tanꝙ
exul ⁊ peregrinus tota me͂te suspirat ad patriaꝫ
quã desiderat: orans cũ propheta. Sitiuit aĩa
mea ad deũ fonte͂ viuum qñ veniet ⁊ apparebit
ante facie͂ dñi. Quid aliud orat ꝙ Adueniat re-
gnũ tuũ. ¶ F Sic cũ fili⁹ fidelis celestis pris
sentiens in solo pace cõsciẽtie verũ ꝯsistere gau
diũ: ipsam ꝙ pace͂ aliter haberi nõ posse: nisi ex
cõformitate sue volũtatis cũ volũtate paterna.
Isto eñ existe͂te: gaudiũ cõscientie nemo tollere
põt: ꝭm illud xpi ad discipulos. Tristicia vestra
vertet in gaudiũ. Et sequit. Gaudium vestrum Job. xvj.
nemo tollet a vobis. Nõ aduersa: nõ ꝓspera: nec
quecũqʒ accide͂tia: cũ preter voluntate͂ dei nihil
accidere põt. Quod vero ꝭm diuinã volũtatem
occurrit: etiã occurrit ⁊ accepta͂ per volũtatem
ꝓpriã: vt puta cõformem diuine volũtati. Execu
tione͂ vo ꝓprie volũtatis sequit gaudiũ ⁊ gau- Augusti.
diũ est de assecutiõe eoꝝ q̃ volum⁹: ꝭm be. Aug.
xiiij. de ciui. dei. c. xv. Ac per hoc nõ querit q̃ sua
sunt. nõ honores: nõ te͂porales cõsolatiões: nõ
cõmoda propria: sed solũ placitũ diuine volũta
tis orat ad deũ. Ad te cõfugi dñe: doce me face-
re volũtate͂ tuã: qꝛ deus me⁹ es tu. Idipsum pe
tit cum dicit. Fiat voluntas tua sicut in celo et
in terra. ¶ Cõsiderãs deniqʒ diuinã bonitate͂
oĩa ꝓdicta suis dilectoribus ordinante͂: ac amo
re ꝓfecto sibi inherere cupie͂s: ac per hoc dilecti
sui dei honore͂ ⁊ gloriã ꝓmoueri eiusqʒ noticiã
ad oẽs dilatari orat. Gloriã regni tui dice͂t ⁊ po
te͂tiã tuã loquent. Vt notã faciãt filiis hominũ
potentiã tuã: ⁊ gloriã magnifice͂tie regni tui. Nõ
aliud orat cũ petit. Sãctificet nome͂ tuũ. Demũ
cũ age͂te charitate suꝑplus ⁊ proximi: qua sibi

primisq; vult summa ac celestia bona:ad illud quoq; ascẽdere nõ posse humanã infirmitatẽ: nisi fuerit fota ac ꝯfortata pace celesti[s] edulij:pa ne ꝟbi dei:pane grẽ: pane ẽt corꝑalis cibi:quo mẽtis corꝑisq; pellaꝭ ĩedia.cognoscit:petit sibi accõmodari: tres panes ꝓdictos:sacralẽ: spũa lem:ꝛ corporalem.Hi panes filiorum nõ mittẽ di canibus.Hos petit cũ ait.panem nostrum quotidianum ꝛc.Sic ergo patet:ꝙ oratio domi nica cõtinet quicq̃d affectus quilibet orare nos suggerit ꝛ impellit.Vñ manifesta est huius orõ

Dubium nis excellẽtia in fecunditate ꝛ põdere sniarum.

¶ 6 Sed circa hoc dubitaꝭ:vtrũ solis verbis in dñica oratiõe expressis vtendũ sit in nostris

Mat.vj. orationib⁹.Et videꝭ ꝙ sic.Hoc eñi precepit dñs

Cypria. cum dixit.Sic ergo orabitis:vbi formam hanc orandi prestituit.Item Cyprianus in lib.de do minica orõne dicit. Aliter orare ꝙ̃ xp̃s docuit: nõ solũ ignorãtia est:sʒ ꝛ culpa. Hic motiuis se tueꝭ error vvaldensiũ asserentiũ:ꝙ a nobis nul la alia ꝟba dici debeãt:nec oratio nisi orõ dñica ꝛ verba in ea cõtenta.Sed error ille facile repel liꝭ autoritate scripture. Nã xp̃s ꝛ apl'i alijs ver

Math. bis vsi leguntur in suis orationibus.Nã orauit

xxvj. xp̃s patrẽ dicens.pater mi:si possibile est tran

Lu.xxij. seat a me calix iste.Et orans ꝑ petro dixit.Ego rogaui ꝑ te petre:vt nõ deficiat fides tua.Et Jo. xvij.rogat ꝑ discipl'is dicẽs. pater sancte serua

Lu.xxiij. eos in nõie tuo:quos dedisti mihi.Et in cruce.

Act.j. pater dimitte illis q: nesciũt quid faciũt.Siĺr apl'i in electiõe mathie orãtes dixerũt.Tu dñe q̃ nosti corda oĩm:ostẽde quẽ elegeris ꝛc. Apl's ꝙ̃ paul⁹ orat ꝑ romanis:pro ephesijs:flectit ge nua ad dñm deũ patrẽ ꝛc.Et alijs multis . pe trus alijs verbis ꝙ̃ his q̃ in oratione dñica con

Rñsio ad tinenꝭ:vt patet ꝑ decursũ ep'larũ suarũ.¶ per

dubiũ ꝑ hoc ad dubiũ rñdeꝭ ꝑ duas ꝓpositiões .prima

duas ꝓ Nõ est necessariũ ad efficaciã orõnis:vt vtamur

põnes. semꝑ oratiõe dñica aut verbis in ea formaliter

pria pro positis ꝛ expressis.patet hec ꝓpositio: q: ꝛ xp̃s

positio. legislator:et apl'i ab eo immediate instructi : vsi sunt alia orãdi forma:etiã post institutionẽ dñi ce orõnis:vt pʒ ex iã dictis.possum⁹ ergo ĩ ora

Augusti. tiõib⁹ alijs verbis vti:ſm ꝙ vrget necessitas:vł expostulat vtilitas:aut offĩm ꝙ exercem⁹ exigit ꝛ req̃rit.Et hoc est qd̕ dicit beatus Aug.ad pro bã. Liberũ est alijs atq; alijs verbis ab his que in oratiõe dñica ponunꭍ dicere.Et hoc siue ver ba illa cõposita sint:vt psalmi:hymni:collecte ꝛ cetere orationes ecclesie publice proferẽde siue ꝟba illa ex ꝓprio effectu sint formata: vt cuʒ q̃s verbis suis q̃ proprius affectus suggerit deo lo quiꭍ : cor suũ corã eo quasi sensibiliter presente effundens:ꝛ necessitates cõquerens:aut pecca ta sua cõfitens:ꝛ veniã postulans:seu auxilium implorans:ꝛ ille modus orandi vt plurimũ est efficacior:ꝛ pertinẽs ac cõgruus orationib⁹ pe

Scda ꝓ culiarib⁹ ꝛ priuatis. ¶ Scda ꝓpositio nõ licet

positio. alia a dño petere ꝙ̃ ea q̃ cõprehensa sunt in dñi ca oratione.patet:q: vt supra habitũ est:in ip̃a oratione dñica oĩa designanꭍ que recte a deo petere possumus:ꝛ que eũ nobis dare decet.Nõ ergo alia ſm rẽ petere decet:sed eadẽ alijs ꝛ alijs verbis postulare licet.Unde Aug.post verba sta tim allegata addit.Orandum est alijs atq; alijs verbis ab his que in oratione dominica posita sunt. Sed non debet esse liberum alia ſm rem dicere:id est res alias petere:ꝙ̃ que in oratione dominica petuntur.Sed hec que ibi petuntur pro nobis:ꝛ pro nostris:ꝛ pro alijs:atq; inimi cis sine fluctu dubitationis oranda sunt atq; pe

tenda.Et in eodem Augu. Quecũq; verba alia Augusti.

dicamus que affectus orantis format:vt clareat vel consequenter attendit:vt crescat:nihil aliud ſm rẽ dicimus:ꝙ̃ qd̕ in oratiõe dñica positum est:si recte ꝛ cõgruẽter oramus. Per hoc ad rõ nes in propositione dubij adductas. Ad primã dr:ꝙ aduerbiũ:sic nõ dicit omnimodam simili tudinẽ verborũ:sed rerũ significatarũ:vt sit sen su.Sic orabitis.i.verbis similẽ sententiã im

portãtibus orabitis.Vñ glo.Bede Mat.vj.In Beda.

ter cetera salutaria monita ꝛ diuina:quibus cõ suluit credentibus:formã orandi ꝓposuit:disci plinã tradidit:vt noster affect⁹ qui cũ deo agit: disceret res quas oraret non verba que diceret. Unde non his solum verbis oratur: sed et alijs cõtentis sub eodem ꝛ non alio sensu:quib⁹ etiaʒ cor nostrum accẽditur.Ad autoritatem Cypria ni similiter dicendum:ꝙ verbum:aliter:non di cit alietatem verborum quibus oratur:sed alie tatem rerum pro quibus oratur.

¶ Istis sic premissis:de orõne dñica: in sp̃ali se quiꭍ oratio cui⁹ is est tenor initialis. J

Pater noster

qui es.¶ premissa exhorta tione ad orãdũ piũ ꝛ miseri cordissimũ patrẽ:ꝓñr autor canonis subdit ip̃saʒ orõnẽ ꝛ primo ponit orõnẽ dñicã. Scdo addit ei⁹ embolismũ qd̕ est orõ superexcẽs:et ꝓcedẽtẽ orõnẽ dñicam quã tñ ad ei⁹ finalẽ clausulã declarãs ibi. Libe

ra nos dñe ab oĩb⁹.¶ Circa primũ dicit. pater * Beat⁹

noster.Hãc aũt btũs Greg.super hostiã in alta Gregori⁹

ri decantãdã instituit:incõgruũ asserẽs : vt suꝑ instituit

eucharistiã dicaꭍ oratio quã Scholasticus Ro orõnem

manus cõposuerat:sicut antiquitus fieri cõsue dñicã sꝑ

uerat:qñ statim post ꝓdicta dicebaꭍ hec oratio. ꝑ hostiã

Libera nos q̃sumus dñe ꝛc. ꝛ illa omittebatur in altari

quã dñs:ꝛ magister noster xp̃s dictauerat.Insti dcãtãdã

tuit igiꭍ vt ista cõmunioni premitteretꭍ: quate nus virtute ipsius ꝛ efficacia:preparemur ad di gnã tãti sacri manducationẽ. In ipsa eñi bona q̃ hac cõmunione dignũ efficiunt:petuntur : et

mala que dignitatẽ cõmunicantis auferunt re Orõ dñi

moueri postulantur. ¶ Diuiditur autẽ hec ora ca ĩ tres

tio dñica in tres partes principales scʒ in exor ꝑtes pñ

dium:tractatum:ꝛ cõclusionem:ſm petrum de cipales

aliaco . In prima parte eius qui petiꭍ captatur diuidiꭍ.

beniuolentia. In scda petitionũ quas fundim⁹ subiũgitur cõtinentia:ibi . Sanctificeꭍ nomen tuũ. In tertia petitionũ opraꭍ cõfirmatio ꝛ edi ficatio:cũ concluditur Amen. ¶ Quoad primũ dicitur. pater noster. Solent quippe homines aliquid impetrare cupientes:a laudibus ipsius quẽ rogaturi sunt.suam ordiri orationẽ quate nus eum reddant beniuolũ ꝛ attentum.de quo beatus Ambro.lib.de sacramentis versus fineʒ

inquit.Uide vnde debes incipere orationẽ tuã. Ambro.

Dic mihi si velis hominẽ rogare:ꝛ sic incipias. Da mihi qd̕ peto.Nonne arrogans videtur ora tio.propter quod sapientes oratores hanc ob seruant disciplinam:ꝙ incipiunt a iudicis lau dibus:vt eum fautorem sibi presentẽt:ꝛ beniuo lum faciãt cognitorẽ.Hec quoq; sacre scripture est cõsuetudo.Nam ꝛ amicus dei Moyses hanc

disciplinas nō ignorauit. Rogaturus em̄ deū: vt
pplm israeliticū non desereret: sed ducatū pre-
staret salutarē: dei laudes petitioni sue premisit
di. Oraro: dn̄e deus misericors et clemēs: patiēs
et multe miseratiōis et verax. Et ptinuo petitio-
Exodi xxxiiij. nē subiūxit. Si inueni grāz in ↄspectu tuo dn̄e:
obsecro vt gradiaris nobiscū. Hanc etiā petēdi
industriā prudēs illa iudith obseruauit: dū pro
Judith ix. ↄtritiōe hostiū deū flagitare voluit. A laudibus
em̄ icipiēs ita ait. Deus celoꝝ creator aquarū: et
dn̄s totius creature: exaudi me miserā depcan-
tem: et de tua mīa presumētē. Simile orādi for-
mā plurimi prophetaꝝ et patrū obseruauerunt.
¶ Ita et magr̄ noster xp̄s: pro infinita sua sapiē-
tia: et summo magisterio: nos facere docuit: duz
orationē instituēs ipse premisit exordiū laudis:
di. Sic aūt orabitis. Pater noster qui es i celis.
¶ K Captamus autē hoc exordio beniuolētiā
dei; vt nō ipsuz flectam⁹: cū eius volūtas sit imu
tabilis: nec vt ei⁹ beniuolētiā preueniamus: qm̄
ipse prior dilexit nos. Sz vt in nobisipsis de sua
beniuolētia certā fiduciā excitemus: qd̄ fit pre-
cipue ex quatuor que in hoc exordio notant: vi-
delz ex ↄsideratiōe charitatis q̄ bonū nr̄m vult:
qr pater. Scd̄o ex ↄsideratiōe largitatis: qua se-
ipsuz nobis donat: qr noster. Tertio ex ↄsidera-
tiōe imutabilitatis qua nos imutabiliter prede
stinauit: qr vere addit: qui es. Quarto ex ↄsidera
tione eius potētie et maiestatis: qua petita dare
pōt: cuz dicit in celis. ¶ In his em̄ verbis deus
qui petit: ex quatuor cōmendat. Pͥo a dilectio
nis magnitudīe cū dicit: pater. Scd̄o a liberali
bonitatis sue diffusiōe: cuz addit: noster. Tertio
ab imutabili perpetuitate: cū subiungit: qui es.
Quarto a sublimitate potētie: cū ↄcludit: in cel.
¶ per primū differt hoc exordiū ab exordiis ve-
te. Illa quidē cōiter exordiū accipiūt a dei dn̄a-
tiōe et maiestate: vt patet in exēplis iam positis.
Istud aūt initiū capit a dei beniuolētia et pieta-
*Doles veteris testamenti seruierūt dn̄o magis timore q̄ amore. te: qr dicit. Pater nr̄. Cuius ratio est: qr habitu-
do hoim̄ ve. test. ad deū erat vt seruoꝝ ad dn̄z. Il
lius em̄ tēporis holes seruiert dn̄o magis timo
re q̄ amore: qd̄ proprie est seruoꝝ. Unde et lex il-
la lex timoris ab aplo est vocata. In nouo autē
testā est habitudo fideliū ad deū vt filioꝝ ad pa
trē. Per xp̄m em̄ incarnationē: tm̄ deus hūano
generi ↄdescēdere dignatus est: vt eos per ado-
Joh. xv. ptiōis grām filios suos ↄstitueret. Unde et dixit
aplis xp̄s. Iaz nō dicā vos seruos: sed amicos et
domesticos dei. Hinc et aplꝰ legē nouā: legez li-
Augusti. bertatis appellauit et amoris. Et de his loqtur
Aug. li. ij. de ser. dn̄i in mōte. Multa inqt: dicta
sunt in laudē dei: que per oēs scās scripturas
varie lateqz diffusa: poterit quisqz cōsiderare cū
legit. Nusq̄ tn̄ inuenit preceptuz pplo isrl̄ vt ad
deū diceret: pater nr̄: aut oraret patrē deū. Sed
ipse eis dn̄s deus insinuat⁹ est: tanq̄ seruiētib⁹
i. s̄m carnē adhuc viuētibus. Sed pplo noui te
stamēti qui vocatur ad eternā hereditatē: vt sit
xp̄i coheres: et in adoptionē filioꝝ isrl̄: venit nō
suis meritis sed gratia dei: preceptū est vt candē
ipsaz gratiā adoptiōis ponat in pricipio oratio
nis vt dicat. Pater nr̄ qui es i celis. ¶ L In cu
ius exordio cuz dicit. pater: cōmendat deus ex
dilectiōis et charitatis magnitudīe. Est em̄ pa-
ter nomen amoris et pietatis: qd̄ natura ipsa do
cet in patre naturali: et fides nr̄a astruit in patre
spūali. Quia em̄ pater naturalis nō de aliena: sz
de sua propria subā filiū generat (propter qd̄ fi-
lius dicitur aliqd̄ esse patris) idcirco cū quilibet
se diligit ex naturali quodā instinctu: nō potest
pater naturā suā: quā filio cōicauit: nō diligere.
Quod sciēs sapiētissimus ille Salomon: cuz ex
nulla probatiōe exterior: e discernere posset cui⁹
mulieris filius erat infantulus ille: de quo corā
ipso litigabat: se ad philosophiā ↄuertit natura
lē: que naturales rerū instinct⁹ et ↄditiōes expli
cat: et naturā ipsaz subtiliter interrogās: illā ve-
raz viui infantis matrē esse cognouit: que ei⁹ oc
cisionē naturali amore tollerare nō poterat. vt
pz. iij. Reg. iij. vbi glo. dicit q̄ salomon tētauit
naturā parētis: que nō potuit seipsaz vt in filio
est: nō amare dilectiōe naturali. de quo et phs la
te tractat. viij. Ethi. ¶ De patre spūali idipsum
fides astruit: docēs grāz poriorē esse q̄ naturā.
Hinc cū filii spūales essemus dei s̄m regnātiōez
per xp̄i mortē: vocauit nos in hereditatē eternā
vbi nobis preparauit bona que nec oculus vidit: Esaie. lxiiij.
nec auris audiuit: et que i cor hoīs minime ascē- j. Cor. ij.
derūt. Et quis est qui nesciat hec maxime dile-
ctiōis et pietatis esse indicia: que in noīe patris
designantur? Relucet igit in primo dn̄ice oratio
nis verbulo qd̄ est pater: dilectiōis charitatisqz
magnitudo. ¶ M Sed est hic notandū q̄ no-
men pater: qd̄ deo attribuit: dupl̄r accipit: vt. d.
lec. xx. expositū est: notionaliter: siue psonaliter Nomen
scz: et essentialiter. ¶ Notionaliter accipit qñ at- pater du
tribuit deo respectu psone diuine: et sic est pria plr̄ acci-
psona in deitate: q̄ nō ab alia psona capit esse: sz pitur.
a se immutabiliter subsistit et eternaliter. Un̄ di
citur in symbolo athanasij. Pater a nullo est fa
ctus: nec creatus nec genitus. Et ita accipitur a Joha. x.
xp̄o cū dicit: Ego et pater vnū sum⁹. Et ita acci-
pit q̄tiēs i scriptura discernit a psona filii aut spi
ritussc̄ti. ¶ Essentialiter accipit quotiēs attri-
buit deo respectu creature q̄ ab ipso depēdet in
esse: cōseruari. et sic cōuenit oib⁹ trib⁹ psonis si-
mul: et singl̄r singulis. Tota em̄ trinitas pater:
fili⁹: et spūsscūs: vn⁹ pr̄ est: sicut vn⁹ de⁹: vn⁹ dn̄s
vnus creator oīm. Et singula psona pater est: si-
cut singula deus est: creator et dn̄s: nō tn̄ tres pa
tres: sz vnus creature pr̄. Hinc ad Eph. iiij. Un⁹ Ad Eph. iiij.
deus et pr̄ oīm. et Deute. xxxij. Nūquid nō ipse est
pr̄ tuus q̄ possedit te et fecit et creauit te? et Sap. Deute. xxxij.
xiiij. Tua aūt pr̄ puidētia ab initio cūcta guber Sapien. xiiij.
nat. ¶ Dicit aūt deus pr̄ multiplici rōne: pter fi
liū q̄ respicit eternā generationē: de qua Esa. liij
Generationē eius qs enarrabit: s̄m quā soli⁹ fi Esa. liij.
lii est pr̄. Est em̄ pater pdestinatiōe. Eph. j. Gra
tia vobis et pax a deo patre ec. q̄ pdestinauit nos
in adoptionē filioꝝ. Itē pr̄ creatiōe. Malac. ij. Malac. ij.
Nūquid nō pr̄ vnus omniū nostrū? Nūquid nō
deus vnus creauit nos? Itē imaginis participa
tiōe: vbi. s. Deut. xxxij. Nūquid nō ipse est pater Deute. xxxij.
tuus: q̄ pos. te: et fe. et cre. te? Fecit inquā ad ima
ginē et similitudinē suā. Gen. j. Faciam⁹ hoīem Gen. j.
ad imaginē et silitudinē nostrā. Itē redēptione.
Esa. lxiij. Tu dn̄e pater noster et redēptor noster Esa. lxiij
a seculo nomē tuū. Itē sacrāli regeneratiōe. ad
Titū. iij. Per lauacrū regenerationis et renoua
tionis spūssc̄ti. j. Pe. j. Bn̄dictus de⁹ et pater dn̄i
nostri iesu xp̄i: q̄ s̄m mīam suā magnam regene
rauit nos in spem viuā. Itē fidei instructione.
Jaco. j. Uoluntarie. i. sine meritis nr̄is: genuit
nos in v̄bo veritatis. i. fidei. Et Jo. j. Dedit eis Jo. j.
potestatē filios dei fieri his q̄ credūt in nomine
ei⁹. Itē grē adoptione. Ro. viij. Accepistis spm̄
adoptiōis filioꝝ dei i quo clamam⁹ abba pater.

Ad gala. iiij. Et ad Gala. iiij. Misit deus spm filii sui in cor
dauia clamantez abba pater. Itaqz iam nō est ser
uus: sed filius: q̄ si filius: ⁊ heres per deū. i. per
opera dei. Oībus illis modis (p̄ter primū qui
respicit eternā generatā) accipit essentialr: ⁊ ol
bus illis aliisqz pluribus modis: vt cura: defen
sione: hereditatis preparatiōe est pater noster: ⁊
vt patuit ex allegatis. Et ita essentialr fm oms
dictas ratiōes accipit hic cū oramus. pater nr.
Chryso. Unde Chryso. super Mat. Uide qualr pfestiz su
scitauit auditorē: et oīs rememorauit bnficū in
probemiis. Qui eni patrē dixit: ⁊ pcōz dimissio
nē: ⁊ pene destructionē: ⁊ iusticiā: ⁊ sctificatiōez:
⁊ redēptionē: ⁊ adoptionē: ⁊ hereditatē: ⁊ frater
Alexan. nitatē: que est ad vnigenitū: ⁊ spūs largitionē p
vnā hāc pfessus ē nūcupatione. Et expōit Alex.
illō qō dr: fraternitatē ad vnigenitū: de fraterni
tate nō naturali: sz adoptiua vt valeat ad vnige
nitū adoptiuū. Alioqn pr nō acciget essentialr:
sed personalr. ¶ ꝟ Licet autē in oratiōe dnica
postuletur beneficiū exhibēduz a tota trinitate
per nomen pater acceptū sic essentialr: nihilo
minus ratiōe autoritatis patris: et mediatiōis
ipsius filii: frequēter in orationibus specialr fit
mentio de patre ⁊ filio. De patre: vt a quo petit.
De filio: vt per quē postulat obtinere. Unde ora
tiōes frequēter cōcluduntur. per dnm nostrū ie
suz xpm. Et sic dicit Alber. in lib. de sacramētis.
Attolle oculū ad patrē: qui p filiū te redemit: ⁊
dic pater nr ⁊c. ¶ Quod vero cū oratio hic diri
gitur ad totā trinitatē: non ponit nomen essen
tiale fm sermonis proprietatē: vt deus vel dns:
sed nomen pater: qō fm proprietatē sue imposi
tionis est personale: licet hic accipiat essentialr
scti plures assignant ratiōes. Una vt per hoc ce
lestis magister daret nobis fiduciā impetrandi
petita: ⁊ per hoc ad frequēter orandū nos inui
taret. In patre nanqz attēdimus beniuolētiā ⁊
pietatē: ex qua sperare poterimus: q̄ preces no
stras non abiiciat: sed magis ex paterno affectu
Chryso stomus. ipsas aspiciat ⁊ gratiose admittat. Hic Chryso.
Deus patrē se magis q̄ dnm dici voluit: vt no
bis daret fiduciā ad petēdū ⁊ spez magnā ad im
petrādū. Serui eni nō semper īpetrāt qō petūt:
q: plerūqz nō psiderāt quid ad honorez dni: sed
quid ad propriā pertineat vtilitatē. E conuerso
aūt faciūt veri ⁊ legitimi filii: ⁊ ob hoc impetrāt
Augustinus. qō impetrare prēdūt. Ad idē facit qō dicit Aug.
Quedā datur inqt presumptio īpetrādi que peti
turi sumus: cū prius que peteremus tā magnuz
donū accipimus vt sinamur: imo vt iubeamur
deo dicere pater. Quid eni nō dabit filiis petēti
bus quib' hoc ipsuz ante dedit vt filii ei' essent?
Bernardus. Et be. Ber. Oratio que paterno dulcessit nomie
olm petitionū meaz impetrandaz fiduciā mihi
prestat. ¶ Scda causa est: vt per hoc xps nos in
uitaret ad exercitiū piarū ⁊ virtuosaz operatio
nū. Cogitare nanqz debemus q̄ cū deum patrē
nostrū dicimus: nos filios ei' recognoscimus: ⁊
per hoc ipsum imitari studeamus. Uile eni est ⁊
opprobriosuz esse filiū viri excellētia in virtute ⁊
omi probitatis honestate: ⁊ a morib' eius sctis
⁊ virtutibus degenerare. Sic indignissimū est:
vt homo deuz qui omi bonitate excedit vniuer
saz creaturā: patrē nolet: ⁊ nihili suis vita ⁊ ope
ribus ostēdat dignū tanto patre: quo scz deo ali
qualr assimilari posset. Unde xps iudeis gloriā
tibus s. habere deū patrē in celis (cuius tamen
Job. viii. opa nō exercedebāt) exprobrabat dicēs. Uos ex
patre diabolo estis. Et hoc dicit propter opera
eorū contraria operibus dei. Et iterū ipsis di
centibus se esse filios Abrae: ait. Si abrae filii
Cyprianus. estis: opera abrae facite. Hinc btūs Cyprianus.
Meminisse nos debem' ⁊ scire: q̄ quādo deum
patrē dicimus: vt ⁊ quasi filii dei operemur: vt
Augusti. scilicet simus pii et misericordes: sicut et pater
noster qui i celis est. Et btūs Augusti. Qui dicit
deo pater: videat ne tāto patre sit indignus: per
Triplex est assimilatio hominis ad deum. recessum scz a patre: per inobedientiaz morcsqz
peruersos. Dicētes itaqz pater: paternā imagi
nē: vite nre similitudine imitemur. ¶ O pro quo
notādū q̄ homis ad deū triplex est assimilatio.
Una qua recedit a deo. Alia qua accedit ad deū.
Tertia qua sistitur in deo. Prla est multorū qui
peruerse imitātur deū: volētes deo esse siles: per
magnitudinē potētie: per singularitatē reuerē
tie: permittētes ⁊ appetētes sibi diuinos hono
res exhiberi: per infinitatē opulētie et per filia.
Tales sic imitādo nō efficiūtur filii dei: nec deo
Esa. xiiii. accepti: sed hac imitatione recedūt a deo: efficiū
turqz socii luciferi q̄ dixit: In celū cōscendaz sup
Prla assimilatio. astra dei exaltabo soliū meū: sedebo in mōte te
stamēti: in lateribus aquilonis ascendā sup al
titudinē nubiū: ⁊ similis ero altissimo. Scda si
militudo est bonorū viatorū: ⁊ cōsistit in partici
Scda assimilatio siue similitudo. patione similiū virtutū virtutibus dei: que sunt
iusticia: misericordia: liberalitas: veritas: chari
tas: ⁊ cetere virtutes hmōi: que perfectissime in
deo sunt: veri' ipse de' sūt: ⁊ esse debēt pricipali
ue in omni rationali creatura. de quo intelligit
Augustinus. viii. De trinitate. illud Aug. viii. de tri. Non locoz interuallis: sed
silitudine accedit ad deū. Et si dissilitudine op
posita recedit a deo: hac silitudine volēs nos ac
cedere ad deū: dixit christ'. Estote misericordes
Tertia similitudo. sicut ⁊ pater vester misericors est. Luce. vi. Ter
tia silitudo est beatorū: de qua. i. Job. iii. Scim'
q̄ cū apparuerit: similes ei erimus: scz in gloria
eterne visionis ⁊ fruitionis. que est beatitudo p
petua: ad quā nūc aspiramus: ad eā aūt p scdaz
similitudinē peruenimus: ad quā exhibendam
cū dicim' pater: excitamur. ¶ Tertia causa cur
magis voluit nos in oratiōe dicere pater: q̄ do
minus est: vt hoc ostēderet q̄ seruire sibi debe
mus: nō timore pene: sicut serui dominis suis
ministrant: sed sicut boni filii optimo patri ex
Malac. i. amore ⁊ timore filiali. Debemus eni ad deū talē
habere amoris affectū: q̄ si verberet: si castiget
si aduersi aliqd admittat: ab eo nō recedam': si
cut serui faciūt qui a dominis se castigātibus fu
giūt. ¶ Quarta causa vt per hoc nos ad se hono
randum prouocaret. Siquidem honor pri de
Sap. xi. iiii. Reg. bet. Mala. i. Si pr ego sum: vbi est honor me'?
¶ Quinta: vt a solo deo quod necessariū est po
stuletur. Cū eni ipse est pater ad eū pertinet cu
ra prouisionis. Sap. vi. Equaliter est illi cura
de omnibus. Et. i. Pe. v. Omnē solicitudinē ve
stram proiicientes in eū: qm ipsi cura est de vo
bis. Et. iiii. Reg. i. Nūquid nō est deus in israel
vt eatis ad cōsulenduz beelzebub deū accaron.
¶ Sunt ⁊ alie cause supradacte ad ostendenduz
differentiam filiorū legis gratie. Itē vt dū de fi
liali adoptione cogitamus: ei tanq̄ patri filia
lem affectū rependamus. Item vt timeat orans
offensaz patris: ne cōtingat audire graue illud
opprobriū. Uidit dns ⁊ ad iracundiam concita
Deutero. xxxii. tus est: quia prouocauerunt eum filii sui ⁊ filie.
¶ ꝟ Noster. Hic secundo captamus dei be
niuolentiā per cōmendationem eius liberalita

tis amplitudine: dicendo noster: qḋ generalita-
tē: siue vniuersalitatē quādā importat. Magna
quippe dei est dignatio: q̄ nō solū se patrē cōsti-
tuit angelicarū virtutū ꝑspicuitate nature fulgē-
tium. Neq3 dūtaxat hoīm excellentissimoꝝ: ⁊ in
vera religiositate eminētiū: sed oīm generaliter
mortaliū quos imaginis sue silitudine insigni-
uit. Oēs siqdē illos paterno de⁹ respicit affectu:
vt nō sit h̄ō viuēs in terra: q̄ se abscōdat a calore
eius. Respicit inquā dn̄s ipsos etiā quos sua infi-
gniuit imagine: p grām in filios quātū in eo est
Ro.viii. adoptat. De quo apl's. Accepistis spm̄ adoptio-
nis filioꝝ dei in quo clamam⁹ abba pater: q̄ te-
stimonium reddit spūi nostro: q̄ sumus filii dei.
Per qḋ vult nos hereditatis sue esse participes.
Vn̄ sequit̄. Si filii ⁊ heredes: heredes quidē dei:
coheredes autē xp̄i. Nō em̄ vult de⁹ more pecō-
ris: vt quidā crudeles parētes: q̄ filios extermi-
nāt, ⁊ ab hereditate ꝑscribūt: sed magis vt cōuer-
tant̄ et viuāt: vt partē hereditatis: ⁊ regni sui cū
ceteris valeāt possidere. Rursus paterne offices
respicit de⁹: vn̄ ne hic in via deficiāt: panē p̄stat
salutiferū: oē delectamētū in se habentē: ⁊ oēm
saporis suauitatē: quo nutriti ⁊ cōfortati: ambu-
lare possint in fortitudine cibi illi⁹ vsq3 ad mon-
tē dei. altitudinē sc3 beatifice visionis. Et ne per
deuia in via moꝝ oberremus: deus p̄ssim⁹ p̄r
p spm̄ suū nos erudit ad: id qḋ est vtile ī recipiē-
do sctificationē: vt dicit apl's Heb. xii. Recte igit̄
oramus ad deū. Pater noster. Noster inquā qui
nos generat: pascit: nutrit: corripit ⁊ instruit: et
obiectio alia patris officia circa nos pienō desinit exer-
cere. ¶ Q Sz his obuiare videt̄. Nā xp̄s orādo
Matth. xxvi. dixit. Pater mi si possibile est: trāseat a me calix
iste. Ois aūt xp̄i actio nostra est instructio: vt di-
Gregori. cit Greg. Igit̄ videt̄ q̄ ⁊ nos orātes ad patrē sin-
gillatim debeam⁹ dicere: pater me⁹: ⁊ non pater
Matth. vi. noster. Huic cōcordat scriptura: nā Matth. vi.
dicit xp̄s. Ora patrē tuū in abscōdito: ⁊ p̄r tuus
Hier. iii. qui videt in abscōdito: reddet tibi. Itē Hier. iii.
Amodo voca me: pater me⁹: dux ꝟginitatis mee
es tu. Itē p̄sumptionis esse videt̄ dicere: pater
noster: cū pater dicit paternitatē adoptionis: q̄
nos ī filios adoptat p gratiā. Nemo autē scit an
odio vel amore dignus sit. Ergo p̄sumptio est
dicere p̄r nr̄: quo se significat filiū seu esse in nu-
mero filioꝝ. Vn̄ sufficeret dicere p̄r: ⁊ nō esset ne-
cessariū vt videt̄ addere: neq3 nr̄: neq3 me⁹: sicut
et Lu. xi. facit: di. Cū oratis dicite. Pater scifice-
Luc. xi. tur nomē tuū. ¶ Ad ista r̄ndet Alex. de ales par.
Solutio ad obiectionem. iiii. q. xxxvi. notando q̄ nemo simpl'r dicere d3
pater me⁹: nisi xp̄s filius dei: ne dictū simpl'r: so-
net ī paternitatē nature. vn̄ glo. Mat. vi. Nemo
dicat me⁹: qḋ soli xp̄o cōpetit. q̄ est fili⁹ p naturā.
Hmōi em̄ ꝓnola solēt discretiue poni: ⁊ discre-
tionē seu singularitatē importare: qḋ nulli cō-
uenit nisi q̄ singulariter filius est. i. per naturā.
Nihilominus scriptura insinuat sic posse dici:
meus sc3 pater: nō tn̄ simpl'r: sed cū aliqua addi-
tione insinuātē hoc nō singulariter dici: vt etiā
p3 in verbis scripture allegatis. Nā vbi d̄r: ora
patrē tuū in abscōdito: addit̄: ⁊ pater tuus q̄ vi-
det: in abscōdito: reddet tibi. Redditio soli crea-
ture conuenit. Soli em̄ creature merces reddit̄.
vn̄ glo. Reddet tibi mercedē fidei. Silr cū dicit̄
Hier. iii. Hiere. iii. Voca me pater me⁹: addit̄: ⁊ dux virgi-
nitatis mee es tu: q2 ducatus soli creature cōue-
nit: deo em̄ nō ꝯuenit duci: sed ducere insinuat̄:
qḋ dictū est nō debere intelligi de filio simpl'r. i.
filio naturali: et ita nec de patre eius naturali.
In orōne ꝓo dn̄ica addit̄. Qui es in celis: qḋ cō-
uenit patri respectu filii naturalis: iō si adderet̄
meus: importaret̄ q̄ esset pater simpl'r. i. natura-
lis orātis. ¶ R Esto etiā q̄ ꝓsequētes particu-
las. s. dimitte nobis debita nostra: cū ceteris sa-
tis innueret̄: patrē deū nō esse naturalr̄ patrem
orātis: q̄ petit sibi tāq̄ deficiēti creature dimit- Quare dicatur in oratione dominica noster et non meus.
ti debita. Sūt tn̄ ⁊ alie notabiles cause et rōnes
cur d̄r noster ⁊ nō meus. Quarū vna est pacis cō-
seruatio ⁊ cōcordie. Appropriatio em̄ ⁊ singula-
ritas ꝑsepe cause sunt litis ⁊ dissidii. Vn̄ quidam
gloriātes de suis magistris ⁊ doctorib⁹ p appro-
priationē: cōtentionē inuicē cōcitarūt: dicente
vno ego quidē sum pauli: ⁊ altero: ego sum apol-
lo: ⁊ alio: ego ꝓo cephe: alio: ego aūt xp̄i: vt refert
apl's. i. Cor. i. ⁊ iii. Vt ergo lis ⁊ discordia ī ora-
tione tolleret̄: ⁊ nemo sibi filiationē3 vsurparet
singulariter: xp̄s voluit orātes dicere pater no-
ster. De quo bea. Amb. tractās ꝟbū de quo ser- Ambro.
mo. Attolle inq̄t oculos ad patrē q̄ te p lauacrū
genuit: q̄ te p filium redemit: ⁊ dic pater noster.
Bona p̄sumptio: s3 moderata. Patrē dicis q̄si
fili⁹: sed noli tibi aliq̄d specialiter vēdicare. So-
lius xp̄i est pater spālis: nobis oīb⁹ in cōi est pa-
ter: q2 illū solū genuit: s3 nos simul creauit. Illi⁹
em̄ pater p naturā: s3 noster est pater p gratiam.
¶ Scd̄a cā est: vt ad charitatē p̄rimi accendere-
mur. Nā sicut p verbum pater: ad summi patris
amorē excitamur: ita cum dicim⁹ noster: ad fra-
ternā dilectionē inflāmamur. Cū em̄ orādo nos
vnū patrē in celo habere recognoscim⁹: dicen-
tes pater noster: p ꝯn̄s nos in terris esse fratres
ꝯfitemur: ac p hoc inuicē nobis impendere fra-
ternū amorē ac fidelitatē admonemur. Nam ad
hoc natura inclinat: ⁊ rō dictat: vt filii vnius pa-
tris tenacius se diligāt. efficacius se tuuēt et sibi
mutuo viscerosius cōpatiant̄: ꝓpter illud cōmu-
ne qḋ participāt a suo p̄re. Sicq3 sibi obsequan-
tur. i. mutuo se honorēt. ad Ro. xii. Honore lui- Ad roma. xii.
cem p̄euenientes. vbi glo. Aliter non esset fra-
tern⁹ amor: nisi mutuo se p̄euenīāt obsequiis.
¶ S Tertia cā est: vt p hoc xp̄s nos inuitaret
ad humilitatē: et a nobis tolleret oēm superbie
occasionē: ne scil3 diues sup pauperē se extollat:
nobilis sup ignobilē: superior sup inferiorē: po-
tēs sup debilē: clericus sup secularem: sed oēs se
fratres cognoscerēt: ⁊ vni⁹ patris filios: s̄m illḋ
Malach. ii. Nūquid nō pater vn⁹ est oī3 nostrū: Mala chie. ii.
Quare ergo despicit vnusquisq3 vestrū fratrem
suū? Et bea. Aug. in de sermone dn̄i in mōte. Ad Augusti.
monent̄ inq̄t: p orationē dn̄icā diuites ⁊ genere
potētes seu nobiles s̄m seculū: nō superbire ad-
uersus pauperes ⁊ ignobiles: qm̄ oēs simul di-
cūt deo pater noster: immo potius: q2 dicūt oēs
pater noster: sibi mutuo tāq̄ fratres debēt sub-
uenire. Diues pauperi: sanus egrotāti: sapiens
ignoranti: potēs impotēti: aliter infructuose cla-
māt, pater noster. Si patris iussa nō impleant:
si obediētiā filialē trāscēdāt: ⁊ fraternū amorem
in se iuicē nō exerceāt. Sed p̄h pudor nūc inter
christianos sup̄ior opprimit inferiorem: fortior
debiliorem: diues inopē: miles ciuem: ciues sa-
cerdotē. Efficax sane remediū cōtra supbiā ani-
miq3 tumorem: affectuose reuoluere nos esse fra-
tres: vnū habere patrē deū: qui non est acceptor
personarū. Hoc remediū vtit̄ Boe. iii. de conso. Boetius
me. vi. cōtra arrogātes ex generis nobilitate di-
cēs. Quid genus ⁊ proauos strepitis? Mortales

v

igitur cunctos. Edit nobile germē: nā omne ho-
minum genus in terris. Simili surgit ab ortu.
Unus enī rerū pater est. Unus cūcta ministrat.
Si primordia vestra. Autorēq3 deum spectes.
Nullus degener extat. Ni vitijs peiora fouens.
Proprium deserat ortū. ¶ Quarta cā: vt inuicem
nobis ipēdam⁹ orationū suffragia. Qr enī orās
ad deū z dicēs: pater noster: nō se tm̄: sed z alios
dei filios pnūciat: in hoc z pro alijs nō pro se tm̄
Eccli. xvij. orat: implēs in hoc qd̄ scribitur Eccli. xvij. Uni
cuiq3 mādauit de⁹ de primo suo. vñ Cypria. in
Cypria. lib. de oratione dñica. Ideo non dicimus pater
meus sed noster: nec da mihi: sed nobis: qr vni-
tatis magister noluit priuatim precē fieri: vt scz
tm̄ quis pro se precet. Unū aūt pro olbus orare
Chrys. voluit: qr in vno oēs ipse portauit. Et Chrys. su
per Mat. dulcior est oratio ante deū: quā nō ne
cessitas trāsmittit: qua quis p se orare cogit: sed
quā charitas fraternitatis cōmendat. Precatur
igit frater p fratre dicēdo. Pater noster: dimit-
te nobis debita nostra zc. Hāc etiā cū pluribus
alijs causis tāgit idē Chrys. dicēs. Erudit autē
cōmunē pro fratrib⁹ facere orationē. Nō enī di-
cit: pater meus: qui in celis es: sed pater noster:
pro corpore cōi deprecationes referens: z nusq̄
intendēs qd̄ est suū pprius: sed vbiq3 quod est pro
ximi. Adhuc autē et inimicitiā destruit: z elatio
nē cōprimit: z emulationē expellit: et matrē bo-
norū vniuersoꝝ amore inducit: z in equalitates
humanarū causaꝝ exterminat: z multa mōstrat
regi ad pauperem honoris equalitatē. Hec ille.
(et equalitatem regis et pauperis)
¶ Et per hec soluunt rationes inducte. Ad pri
mā de xp̄o orante. Pater mi: dr̄ ꝙ xp̄s in illa sua
oratione nobis orādi modū z formā nō prescripsit:
sz qr ipse fili⁹ erat patris p naturā: qd̄ nulli crea
ture cōpetit: idcirco ibi vt psona singularis z na
turalis fili⁹ dei patris dixit pater mi. Uel alr̄ sm̄
nota Alexā. dr̄ ꝙ ois actio xp̄i nostra fuit instructio:
quantū ad substātiā actus: nō quātū ad modū.
Sicut z ieiuniū dñi instructio nostra fuit ad ie-
iunandū: non tm̄ eo mō quo dñs ieiunauit olno
abstinendo a cibo. Sic oratio xp̄i nostra fuit in
structio: qua instruimur ꝙ in nostris necessita-
tibus oratione recurrere debem⁹ ad deū patrē.
Modūq3 orādi nō dedit in suis orationib⁹: sed
in ea forma quā nobis prestitit cū nos docendo
dixit: sic orabitis. Pater noster. ¶ Ad autorita-
tē Mat. vj. z Hiere. iij. dicendū est: vt. S. in prin-
cipio huius respōsionis: ꝙ vtrūq3 dici pōt: pater
meus. z pater noster: sed differenter: vt ibi dictuz
est. ¶ Uel dr̄ sm̄ Alex. ꝙ triplex est oratio sm̄ di-
Triplex est orō. uersos status orantium. Petens enī aut petit vt
mēbrū: aut vt cōmēbrū: aut vt preeminēs mem
brū. Primo mō petit aliqd̄ vt singulari persone
sm̄ ꝙ petebat dauid. Miserere mei deus z Luc.
Lu. xviij xviij. Deus ppitius esto mihi peccatori. Scdo petit
aliqd̄ vt coniūctis vinculo pfessionis fidei: sm̄ ꝙ
dr̄ Eccli. xvij. Unicuiq3 mandauit de⁹ de primo
Eccli. xvij. suo. Tertio petit aliqd̄ ex officio quo qs ad orā-
dū p cōmissis astringit. His duob⁹ modis vlti-
mis petentib⁹ cōuenit dicere pater noster. Orā-
ti secūdo mō rā pfesso christiane religionis: qua
mēbrū est mystici corporis xp̄i: oranti tertio mō
silr̄ cōuenit dicere pater noster: qr illoꝝ z subdi-
torū seu cōmissorū vnus est pater: vñ contra pre
sumptionē pharisecoꝝ dixit dñs discipulis. Un⁹
Matth. xxiij. est pater vester qui in celis est. vester scz prelato
rū z subditorū. Nunc ergo Matth. cū dixit. Ora
patrē tuū in abscōdito: loquit tāq̄ ad mēbrū et
singularē personā p se orantē. Silr̄ z in Hiere.
Cū autē docuit nos orare: docuit nos vt cōmē-
brā ecclesie: z tāq̄ eos q ex officio erāt petituri:
quales fuerūt apl̄i quib⁹ specialiter in mōte lo
quebat. ¶ Ad aliud de presumptione dr̄: ꝙ lz hō
meritis suis exigētib⁹: nō sit filius adoptionis:
nihilominus quantū est ex diuina bonitate: ol-
bus se exhibet vt patrē: olbus scz offerēdo grām
adoptionis. vñ .j. ad Tim. ij. Uult oēs hoies sal-
Job. j. uos fieri. z Job. j. Illuminat oēm hoiē venien
tem in hūc mundū. Uñ lz nesciat qs an odio vel
Eccs. ix. amore dignus sit: nihilominus pfitēdo deū esse
patrē suū nō presumit: illi attribuēdo beneficiū
adoptionis: nō sibi ascribendo meritū beneficij
electionis. Et cū dr̄: sufficeret dicere pater: z nō
obiectiū cula. addēdo neq3 meus neq3 noster. Dicēdū ꝙ quia
deus est pater olm creatione: hois adoptione: fi
Rñsio ad obiectio nem. lij naturali generatione. Ut distinguat paterni-
tas sm̄ gratiā adoptionis: ab illa q est creationis
et nature: dr̄ noster. Per noster enī insinuat que
dam cōicatio: qua se deus dat nobis: et nos sibi
adoptat gratiā infundēdo. Uñ nō sufficiēter ex-
pressa esset paternitas dei respectu hois: per hoc
quod dr̄ pater: sicut cū dicit: pater noster. Quod
vero Lucas nō addit noster sicut Mattheus: ra
tionē assignat Alexā. qr in Mattheo insinuatur
modus orandi cōuenitēs mēbris z excellentib⁹
mēbris. Loquit enī apl̄is cū dño in monte ascē
dentib⁹ tāq̄ pfectis. Lucas loquit ad discipulū
quasi locū tenentē infirmorū: q nō audēt dicere
noster: sicut Luce. xv. filius pdigus dixit. Pater
peccaui in celū z corā te. Licet posset dici ꝙ Lu-
cas qui posterius scripsit: qd̄ Mattheus pleni⁹
et sufficiēter disseruit: abbreuiauit.

¶ Lectio. lxv. A

Uies. ¶ Hic tertio ca
ptatur beniuo-
lentia ex cōmē-
datione a subsistentia immu
tabili et perpetuitate: dicendo.
Qui es. Hoc enī cōplexiuz qui
es: proprie acceptū soli deo est
pprium: significās ipsi⁹ immu
tabilē subsistentiā: q tpe non
mensuratur: sed olne tēpus trāsgredit. Nō autē
in deo preteritio aut futuritio est: sed nunc eter-
nitatis semp stās: sine fluxu in preteritū: et sine
transitu in futurū. Hanc immutabilitatē subsi-
stentie, volens de se tāq̄ de deo ostendere xp̄s: iu
Jo. viij. deis dicētibus Quinquaginta annos nondum
habes et abraam vidisti: dixit. Amen amen dico
vobis: anteq̄ abraam fieret ego sum: scilicet sm̄
diuinitatem: que tempori non subiacet: nec tem
pore mēsuratur. Unde nō dixit anteq̄ fieret ego
fui: sed anteq̄ fieret ego sum: qūuis enī tēpus flu
xit: diuinitas tamen semper immutabiliter sub
sistit: nō in tēpore vt in mēsura: sed in nūc eter-
nitatis. Et pp̄ter hanc immutabilitatē essendi
diuinitatis: qua cū tpe nō incipit: cū tpe nō de-
finit: in tpe nō labitur: nulli tēporali mutationi
subiicit: qui es: siue esse proprie acceptū: soli deo
Augusti. attribuit. vñ beat⁹ Aug. sup Jo. tractās illud. Ni
si credideritis qr ego sum: moriemini i pctīs ve-
Job. viij. stris. Job. viij. Res inquit: quelibet qualicunq3
excellētia fulgēs: si mutabilis est: vere nō ē. Nō
est enī verum esse: vbi est z nō esse. s. possibiliter.
Quicqd enī mutari pōt: mutatū: nō est qd̄ erat.
si nō ē qd̄ erat: mors qdā ibi facta ē: qr pemptū
est ibi aliqd qd̄ erat z non est. Ex exēplis carnis

Nigredo mortua est in capite albescētis senis.
Pulchritudo mortua est in corpe fessi ꝛ curui se-
nis. Mortue sunt vires in corpe lāguētis. Mor
tua est statio ī corpe ambulātis. Et post pauca:
Deniqꝫ de mortuo cū dicitur: vbi est ille hō? Rñ
detur: fuit. Itaqꝫ in oībꝫ actibꝫ ꝛ motibꝫ nrīs ꝛ in
vniuersa prorsus agitatiōe creature: duo tpa in
uenio: pteritū ꝛ futurū. In veritate aūt q̄ manet
et pteritū ꝛ futurū nō inuenio: sꝫ solū pñs: ꝛ hoc
inco:ruptibiliter qd̄ in creatura nō est. Ex qui-
bus verbis pꝫ creaturas quaslibet esse mutabi-
les: ꝛ p ōīs nō vere esse: ꝛ solā veritatē: q̄ deꝰ est:
īmutabiliter esse: ꝛ ex hoc est eē sibi ppriū. Et p
hoc soluit. q. quā pmisit querēs et dicēs: O dñe
deus noster: qd est qd̄ aisti: nisi crediderꝫ q: ego
sum? Quid enī nō est eoꝝ q̄ fecisti? nūquid nō est
celum? Nūquid terra nō est? Nūquid ea nō sunt q̄
sunt in celo: ꝛ que in terra sunt? Nūquid hō ipse
cū loquerīs non est? Si oīa sunt hec q̄ per te fa-
cta sunt: quid est ꝙ tibi quoddā propriū tenuisti
ipm esse: qd̄ aliīs nō dedisti: vt tu solus esses? Nā
quō audio: Ego sūꝫ qui sum: quasi alia nō sint?
Qui hanc inqꝛaꝫ. q. soluit per ea q̄ pmissa sunt:
q: vere esse est semp ꝛ immutabiliter esse: qd̄ soli
deo cōuenit: hīc et moysi a deo ad liberādū ppīm
isrl̄ misso ac q̄rēti. Si dixerit mihi ppls qd̄ ē no
Exo.iii. mē eiꝰ q̄ misit te: qd dicā eis? Dixit dñs illi. Ego
sum q̄ sum. Et addidit: Sic dices filiīs israel. qui
est misit me. Ecce nullū aliud predicatum adie-
cit deus de se dicēdū: q̄ esse. Esse ergo de se dice-
re iussit: qd̄ soli deo vere ꝛ pprie cōuenit. vñ Da-
Damasc. ma. Primū ꝛ principalius eoꝝ q̄ de deo dicūtur
noībus: est qui est: sicut ꝛ ipse loquēs in oraculo
moysi ait: Totū in seipo cōprehēdēs velut quod
dā pelagus sube infinitū ꝛ indeterminatū. Naꝫ
rōne (qui) qd̄ est nomē infinitū: significat sube in-
finitatē. Rōne (est) qd̄ significat vt actu presens
ī nūc īmutabilitatis: significat essentiā vt actua
litatē semper presentē: ꝛ ita vt eternā ꝛ immuta
bilē. Sic ergo qd est proprijssime acceptū: signi-
ficat substātiā īfinitā eternā et īmutabilē. Talis
autē est solus deus. Verū ergo per cōplexuꝫ qui
es: cōmendamus deum patrē nostrum ex incō-
mutabili subsistentia actuali et eterna: qd̄ nulli
creature: sed soli deo cōuenit. Eo ipso enī ꝙ crea
ture depēdēt ab alio: scꝫ creatore: ab eis realiter
ꝛ essentialiter distincto in esse: pduci ꝛ pseruari:
mutabiles sunt in esse ꝛ nō eterne. Ad euꝫ igitur
qui immutabilis semper pseuerat: psiderēter ora-
tiōe accedimus: quā ipse docuit: certi de exaudi-
tione: q: immutabilis eos: q̄ se orare docuit ꝛ mā
dauit: ꝛ hoc in cōplexo qui es: inquātū deo pro-
priū est intelligimus: ꝛ intelligēdo ad fiduciā si
ne qua oratio nō impetrat excitamur. Sequit.

¶ B In celis. Hic ātro captaꝛ beniuolētia dei
ab excessiue mālionis sublimitate: qua potētiaꝫ
et maiestatē eiꝰ qua dare pōt: protestamur cū di
cimus in celis. Sunt aūt celi corporales: ꝛ sunt ꝛ
spirituales: ꝛ de vtrisqꝫ exponitur clausula: in ce
lis. Primo modo in celis .i. in illis corporibꝰ ce
lestibus q̄ supra nos sunt: et supra elemētarē re-
gionē. In celis inferioribus mobilibus: ꝛ in su-
periori empyreo īmobili. In illis mouēdo eos
per se ꝛ virtutes angelicas: ad nostrā totiꝰ vni-
Celi cor- uersitatis viuentiū ꝛ corporaliū salutē. In istis
porales ꝛ presentādo electoꝝ aspectibus faciē sue maiesta
celi spūa- tis. Hi et illud mansio dei sunt sedes ꝛ habitacu
les. lum. Sicut scriptū est. Qui habitas in celis mi-
serere nobis. Et iterū. Celū mihi sedes est: ꝛ ter

ra scabellū pedū meoꝝ. Item in domo patris
mei mansiōes multe sunt. Hos celos stephanus Esa.lxvi.
vidit apertos: ꝛ iesuꝫ stantē ad dexterā dei pris. Jo.xiiii.
¶ Est tamen aduertēdū ꝙ deus nō dr̄ esse in ce- Act.vii.
lo sicut in loco quo circūscribitur sicut corpus:
vel quo definitur sicut angelus. Tales enī loca-
bilitatis modi deo nō cōueniūt: sꝫ dūtaxat crea
ture rōne corporeitatis ꝛ finitatis essentie. Cor-
pus quidē qd̄ habet partes extra se inuicē ꝛ situa-
liter distātes loco circūscribiꝛ: ꝛ ipsi loco cōmē-
suraꝛ: vt totū sit in toto loco sibi equali: ꝛ pars ī
parte sibi cōmēsurabili. Angelus vero q̄ spiritꝰ
est nō corporeus: q: tñ finite est essentie ac termi
nate: a loco definitur: cui ita presens est vt nō sit
extra illū. Deus aūt q: suba est incorporea: sim-
plicissima: īpartibilis: īmēsa: ꝛ infinita: nullo lo
co cōcludi pōt: circūscribi aut definiri: sed illimi Hiere.
tatissime oēm locū: ꝛ creaturā oēm respicit. vñ xxiii.
Hiere. xxiii. Celū ꝛ terrā ego ipleo. Qd̄ ꝛ prophe
ta regiꝰ aduertēs ait in ps. Quo ibo a spū tuo: ꝛ
quo a facie ꝛc. Si ascē. in ce. tu illic es: si descen- Job.xi.
de. ad infer. ades. Et Job. xi. Excelsior est celo:
profundior inferno: lōgior terra mēsura eiꝰ ꝛ la
tior mari. Qd̄ dictū q: sonat quasi deꝰ corporeis
liniamētis extēdaꝛ. ¶ C Ideo btūs Greg. lib.
x. mora. §. x. exponēs ait. Quod deus celo excel
sior: inferno profundior: terra longior mari la-
tior esse describiꝛ: tāto spūaliter debet intelligi:
quāto de eo nefas est iuxta corporea liniamēta
sentire. Sed celo est excelsior: q: incircūscriptio
ne sui spūs cūcta trāscēdit. Inferno profundior
q: trāscēdēdo oīa subuehit. Terra lōgior q: crea
ture modū perennitate sue eternitatis excedit.
Mari latior: q: reꝝ tpaliū fluctus sic regēs pos
sidet: vt hos sub oīmoda potētie sue psentia co-
angustādo circūdet. Idē sup Ezec. xvii. Deꝰ ma Gregoriꝰ
net inter oīa: ipse est extra oīa: ipse sup oīa. Su-
perior est per potētiā: inferior per sustētatione:
exterior per magnitudinē: interior per subtili-
tatē. Sursum regens: deorsuꝫ cōtinēs: exterius
circūdās: intus penetrās. Et venerabilis Hugo Hugo.
li. de sacra. parte. j. c. vlti. Deus sic vbiqꝫ per cū-
cta diffusus est: vt nō sit qualitas mūdi: sed sub-
stātia creatrix mūdi: sine labore regēs sine one-
re cōtinēs mūdū: nō tñ per spacia locoꝝ quasi
moles diffusa: ita vt ī dimidio corpe mūdi sit di
midius: ꝛ ī alio dimidio dimidius: atqꝫ ita p to
tū totus ꝛ ī celo solo totus: ꝛ in sola terra totꝰ: et
in celo ꝛ in terra totꝰ: ꝛ nullo cōtētus loco: sꝫ in
seipso vbiqꝫ totꝰ. Et infra declarās qd̄ dixit. Id
inqꝛ vbiqꝫ eē dicitur: q: nulli parti reꝝ absens
est. Ideo totus: q: nō parti reꝝ partē suā psen-
tē prebet: ꝛ alteri parti alterā partē: equales eq̄
libus: minori minorē: maiorīqꝫ maiorē. Sꝫ nō Deꝰ quō
solū vniuersitati creature: verū etiā cuilibet par dicaꝛ esse
ti eius totꝰ pariter adest. Qd̄ etiā dixit totū esse ī vbiqꝫ.
seipso exponit: dicens: Quō enī vbiqꝫ in seipso.
Vbiqꝫ scꝫ: q: nusq̄ est absens. In seipso autē: q:
nō cōtinetur ab eis quibus presens est: quasi si-
ne ipsis esse nō posset. Hec Hugo. Hec sic esse cre Chrys.
dimus: sed quō sic est nō intelligimꝰ. vñ Chrys.
sup epl̄aꝫ ad Heb. ꝛ allegat magr̄ dist. xvii. pmi.
Sicut multa de deo intelligimꝰ: q̄ penitꝰ loqui
nō valemus: ita multa loquimur: q̄ intelligere
nō sumꝰ idonei. Verbi grā: ꝙ vbiqꝫ deus est sci-
mus et dicimus: quō vbiqꝫ est: intellectu nō ca-
pimus. ¶ D Quāuis autē sic deus sit vbiqꝫ et
in oībus creaturis gñaliter per essentiā: potētiā
et presentiā: vt dicit magister dist. xxxvii. Primi

Per potētiā quidē: q2 oīa sue potētie sunt subie
Quare i cta. Per p̄ntiā tāz cognitiōis ꝙ indistātie loca-
scriptu- lis. Per essentiaz intime penetratiōis: qua oīb⁹
ra mag rerū interioribus immediatus est. Tñ scriptu-
freq̄nter ra frequēter hūc cōmemorat esse in celis: ꝓpter
legimus maiora: mirabiliora: ⁊ sublimiora dei opa i celo
deū esse i rū pulchritudine: armonia: ordine: ac operatio
celis ꝙ ne relucētia. Sunt em̄ celi corpa magne altitu-
alibi. nis: mire latitudinis ingētis luminositat: mo-
tu regularia: syderib⁹ ornata: corpore simplicia:
virtute stabilia: tpe incorruptibilia: vitali influ
xu mirabiliter efficacia: ad īferioris mūdi regi-
men cōcorditer ordinata. Propter q̄ in eis diui
na potētia: sapiētia bonitas ⁊ clemētia mag: ꝙ
in aliīs mūdi corporib⁹ declarat. Manifestatur
nāq3 dei potētia in celoꝝ magnitudīe ⁊ stabilita
te. Dei sapiētia in ipsoꝝ pulchritudine: ordine ⁊
speciositate. Dei bonitas ⁊ clemētia: in ipsoꝝ flu
Job. xxx- xu⁊ causalitate. De coꝝ soliditate d2 Job. xxxvij.
vij. Celi solidissimi quasi ere fusi sunt. De eorū spe-
ciositate. Eccli. Species celi gloria stellarū. Et
Job. xxvj. Spiritus ei⁹ ornauit celos. De ipsorū
causalitate: phs. j. metheo. Mūdus ille inferior
cōtiguus est lationibus superioribus: vt oīs eo-
rū virtus inde guberneť. Adhuc aūt dei gl'ia ma
xime relucet in celo empyreo: q̄ locus est sctōꝝ:
*Assi- in quo se clare facie ad faciē contēplandu3 actu
gnat ali- beatifico prebet. In quo summo dono se cōicat
q̄t rōnes rōnali creature: qd̄ excellit lōge oīa alia sua ope
q̄re xp̄s i ra. Nā ⁊ ꝓpter hoc oēs creaturas ꝓduxit: ⁊ cete-
sua orō- ra bonitatis sue munera impēdit. His ergo de
ne nos causis summā dei maiestatē frequētius i celis il
poti⁹ vo- lis corpalib⁹ esse scriptura ꝑdicat. ¶ E Qd̄ vo
luit dice xp̄s in sua orone nos poti⁹ dicere voluit: pr̄ no-
re q̄ es i ster q̄ es in celis: ꝙ q̄ es vbiq3: doctores scti ali-
celis ꝙ q̄ q̄s rōnes assignāt. Quarū vna est: vt p hoc nos
es vbiq3. doceret petere bona celestia permāsura: ⁊ nō ca
Pria rō. duca: ac terrena: nisi quaten⁹ ad celestia ordinā
Chryso. t ur. Bonus em̄ filius pro paterna hereditate d3
l borare. vñ Chryb. Christ⁹ docuit nos orare ad
p trē q̄ in celis est: vt sciāt hoies se habere patrē
celestē: ⁊ ex hoc erubescant terreno p̄ri se subster
Scdarō. nere: hi sc3 q̄ patrē habēt i celis. ¶ Scda vt do-
ceret desiderio eleuari p spem firmā ad celestia:
vbi patrē nr̄3 deū dicim⁹ residere. de hoc abbas
ysaac i collatiōe patrū ait: Dicētes pater noster:
qua vniuersitat deū ac dñm patrē nostrū cē vo
ce ꝓpria ꝯfitētes: de cōditiōe seruili i adoptionē
filioꝝ nos ꝯfitemur ascitos. Adiūcietes: Qui e q̄
es in celis: vt cōmēorationē vite p̄sentis qua in
hac degim⁹ terra: velut pegrinā ⁊ a nr̄o patre lō
gissime separātē toto horrore vitātes: ad illā po
tius regionē: in qua patrē nostrū cōmorari fate
mur summo desiderio ꝓperem⁹: nihilq3 admit
tam⁹ eiusmodi qd̄ indignos nos hac nr̄a ꝓfes-
siōe ⁊ nobilitate tāte adoptiōis efficiēs: ⁊ heredi
tate paterna velut degeneres priuet: ⁊ iraz nos
Tertia faciat iusticie ei⁹ ac seueritatis icurrere. ¶ Ter-
ratio. tia rō: vt ostēdať immēsitas diuine potētie: qua
existēs in celis generat nos filios per adoptio-
nē in terris. Cui⁹ cōtrariū mali senserūt: ꝑm ꝙ
Job. xxij Job. xxij. legiť: Quid em̄ nouit de⁹? Quasi p cali
ginē iudicat. Nubes latibulū ei⁹: nec nr̄a cōside
rat: ⁊ circa cardines celi perambulat. ¶ Quarta
Quarta rō est insinuatio petēdorū: p hoc em̄ insinuať ꝙ
ratio. celestia simpl'r petēda sunt. vñ Hugo: Si dixisset
q̄ vbiq3 es: verū dixisset: s3 ne separat inania q̄rirā
do mēte vagemur: dicit: q̄ es i celis: vt mēte ra-
Qulta rō dicata q̄ sunt vtilia queramus. ¶ Quinta ratio:

vt īsinuareť distātia iustoꝝ a peccōrib⁹. In iustis
em̄ sicut in celis habitare d2. vt. j. dicet: vñ Aug. Augusti.
Accōmodatissima silitudo est vt spūaliter tantū
interesse videať inter iustos ⁊ peccōres: quātū in
ter celū ⁊ terrā. ¶ Sexta rō est: vt ostēdat q̄si per Sextarō
sile iustos multiplex beneficiū assequi a dño. Si
cut em̄ a celis multiplex bñficiū cōfertur corpa
libus creaturis: sc3 lucis: caloris: humoris ac sal
uatiue ⁊ fecūdātis influētie multiplicis. Sic ab
ipso quē in celis existentē inuocam⁹: multiplex
accipimus beneficiū. Oīe datū optimū ⁊ oē do
nū perfectū desursu3 est descendēs a patre lumi
nū. ⁊. j. Coꝝ. xij. Alii per spm̄ datur sermo sapien
tie: alij sermo sciētie ⁊c. ¶ F Scdo mō exponi
tur hec particula in celis moraliter: vt per celos
nō intelligātur corpora spherarū celestiū: s3 ale
sctē: iuste ⁊ virtuose: ⁊ angeli scti vnde Hugo vbi Hugo.
s. In celo maxie habitare dicit: ꝙuis sit vbiq3:
q2 per celos itelligūtur angeli ⁊ hoies iusti: in q̄
bus maxie de⁹ habitat: sicut scriptū est. Aia iusti
sedes est sapiētie. Sap. ix. ꝑm aliā translationē.
Et Aug. exponit: pater noster q̄ es in celis. i. in
sctis ⁊ iustis. nō em̄ spacio locoꝝ cōtinetur deus
quēadmodū em̄ terra appellat⁹ est peccōr: cū di-
ctū est. Terra es ⁊ in terrā reuerteris. Sic iustus Gen. iij.
celū econtrario dici pōt. In iustis nāq3 speciali
mō habitat de⁹: quo nō habitat in ceteris peccō-
ribus ⁊ irratiōabilibus creaturis. Castas siqui
dē mētes per gratiā inhabitat: quibus illabiť ⁊
vnitur illapsu sctificatiuo: propter qd̄ aplš ait. j.
Coꝝ. iij. Nescitis q2 tēplū dei estis: ⁊ spūs dei ha
bitat i vobis? Et sequiť: Tēplū em̄ dei sanctū est: ij. cor. vj.
qd̄ estis vos. Et. ij. Coꝝ. vj. inquit: Vos estis tē-
plū dei viui sicut dicit de⁹: q̄m inhabitabo i illis.
Et eadē ep'la. c. xiij. An nō cognoscitis vosmet-
ipsos: q2 xp̄s iesus i vobis est: nisi reprobi sitis?
Tota em̄ dignātissima trinitas que in hac orō-
ne pater noiatur: pias mētes inhabitat: in qui- Job. xiiij
bus mirabilia operať. Nā de patre dicitur Job
xiiij. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit: et
pater me⁹ diliget eū: ⁊ ad eū veniemus: ⁊ māsio-
nē apd̄ eū faciem⁹. De filio q̄ est sapiētia increa-
ta: scribiť Sap. vij. In aīas sanctas se trāsfert: et Sap. vij.
amicos dei ⁊ prophetas cōstituit. Et btūs Aug. Augusti.
iiij. de tri. dicit ꝙ de sapiētia dei q̄ filiu⁹ dei est: di
ctū sit: Emitte illā de celis sctis tuis vt mecū sit.
Que ⁊ de seipsa testimoniū ꝑhibet di. Delitie mee
eē cū filiis hoiū. De spū scto dicit saluator. Roga
bo prē3 meū ⁊ aliū paracletū dabit vobis: vt ma
neat vobiscū in eternū. Job. xiiij. ¶ G Dicūtur Viri scti
aūt viri scti celū metaphorice ob q̄sdā cōditiōes dicunť ce
⁊ ꝓprietates celoꝝ materialiū: que i eis p similitu- li meta-
dinē spūaliter inueniūtur. Primū ꝓpter ornat⁹ phorice.
pulchritudinē. Sūt em̄ celi corpa lucida: sole ac
stellarū multitudine ornata: ab oīs imūdicie cō
tagiōe remota. Ita viri scti ⁊ iusti sunt intellectu
luminosi ⁊ clarita vitioꝝ maculis ⁊ feditate pur
gati: ⁊ charitate ac diuersarū virtutū florib⁹ tāq̄
sole ardētissimo: ⁊ stellis fulgidissimis adornati Bern.
vñ btūs Bern. sup cātica. Aia scta celū est: i quo
sol est intellect⁹: luna fides: astra virtutes. Et si-
cut stelle in nocte lucēt: i die latēt: Sic vera virt⁹
est q̄ in ꝓsperis nō apparet: i aduersitatib⁹ emi
cat. Et de aplis spāliter dicit ꝙ celi sunt. vñ Ho
norius sup illō ps. Celi enarrāt gloriā dei: Celi Honor⁹
ait sunt scti: apli: in q̄bus celata sunt secreta cele Celi dñi
stia dei. Ex quib⁹ rutilat sol sapiētie: lucet luna apostoli.
sciētie: micāt stelle v̄tutū: corruscāt fulgura signo
rū: crepāt tonitrua ꝑdicationū: ⁊ manāt pluuie

scripturarũ. ❡ Scd'o: viri scti celi dicunt᷑ ꝓpter
Ad phil. iii. celestis cõuersationis certitudinẽ. vñ aplus ad
phil. iii. Nostra cõuersatio in celis est. Peccato
rũ aũt ɔuersatio circa terrena versat᷑. de quo ps.
ps. Oculos suos statuerũt declinare in terrã. ❡ Ter
tio viri scti dicunt᷑ celi: q: sicut in celo apparent
singularia opa dei: quib' regit inferiorẽ mũdũ:
ita in sctis relucẽt singularia opa trinitatis: in
quib' appropriata ꝑsonarũ apparẽt: potẽtia: sa
piẽtia: bonitas. Potẽtia patris in soliditate siue
firmitate. Sapiẽtia filij in decore et luminosita
te. Bonitas spũsscti ĩ influẽtia ꝛ causalitate. Ita
ꝛ in sctis hoib' ꝛ virtuosis tota ipsa trinitas di
uinarũ ꝑsonarũ singulari' ꝓ in ceteris operat᷑.
Pater fortitudinẽ qua ambulãt ĩ lege dñi: vt nõ
declinẽt neq: ad dexterã: neq: ad sinistrã: vt nõ
deficiãt in aduersis: nec extollant᷑ in ꝓsperis. vñ
Prouer. xii. scribit sapiẽs Prouer. xii. Nõ cõtristabit iustum
q̃cq̃d ei acciderit. Filius lumẽ fidei: ꝛ credẽdoꝝ
cognitionem: quo cauere possint hereses ꝛ erro
res: ꝛ loqui sapiẽtiã inter ꝑfectos. Vñ promisit
xp̃s se sequẽtib' in virtutũ operatione lumẽ vi
te: nec in foueã erroꝝ ꝛ tenebrarũ caliginẽ p̃cipi
Jo. viii. tetur: dicẽs. Qui sequit᷑ me nõ ambulat in tene
Luc. xxi. bris: sꝫ habebit lumẽ vite. Et alibi. Dabo vobis
os ꝛ sapiẽtiã: cui nõ poterũt resistere ꝛ cõtradi
cere oẽs aduersarij vestri. Spũssanct' operat᷑ in
virtuosis mirabilẽ mlam ꝛ influxũ ac bonitatis
diffusionẽ. Docẽt siquidem scti verbo vel opere
vias dñi: vt impij ad ipm conuertant᷑: deriuant
quocũq: sua virtuosa opa in quoscũq: alios: vt
inde fortificẽtur ꝛ roborent᷑. Hinc gloriatus est
ꝓpheta se participẽ esse oĩm timentiũ dñm ꝛ cu
stodientiũ mãdata. Hũc causalẽ influxũ ĩ alios
j. Cor. ix testat᷑ se habuisse apls cũ dixit. Fact' sum oĩbus
oĩa: infirmis infirm': insipiẽs insipiẽtib' ꝛc. vt
omnes facerẽ saluos. Vel sicut celũ hꝫ in lumine
claritatẽ: in motu singularitatẽ. in virtute vigo
rositatẽ. Sic et tria opat᷑ in sctis de': illuminat
intellectũ remouẽdo errorẽ: regulat affectũ or
dinãdo amorẽ: influit ad ꝑfectũ ministrãdo vi
gorẽ. ❡ H Hũc aũt ꝓlogũ alij distinguũt ĩ tres
partes: p quarũ primã orãs cõfortat᷑: p scdam di
Hugo. latat᷑: p tertiã eleuat᷑. Vñ venerabilis Hugo. Se
ptẽ inq̃t petitionib' premisit prologũ trib' ver
bis cõtentũ. In primo corhoĩs cõfortat: in scdo
dilatat: ĩ tertio eleuat ꝛ exaltat. Quis eñi audiẽs
Eph. v. se patrẽ deũ habere nõ alcetur ad spem glie: pa
ter inq̃t: vt sim' imitatores dei sicut filij charissi
mi. Subdit nr̃: vt ad fraterne charitatis amorẽ
dilatemur. Dicit q̃ es in celis: vt mẽte ĩ summis
radicata q̃ sunt vtilia q̃ram'. Itẽ in celis spũali
bus: vt ad spũalitatẽ in qua habitat festinare di
scam': ꝛ celestia ab eo petam': vt vult glo. Matt.
vi. ❡ Innocẽ. aliter distinguit dicẽs. Beniuolẽtia
Innocẽ. ꝓo captat᷑ a trib' ꝑsonis: cognitoris: petitoris ꝛ
assessoris. Cognitor ẽ de': petitor est hõ: assessor
est angelus. Innuit᷑ ꝑsona cognitoris cũ dr̃ pa
ter: petitoris cũ dr̃ noster: assessoris cuꝫ addit᷑ q̃
es in celis. i. in angelis sctis. de quibus dr̃. Celi
enarrãt gloriã dei. ❡ I Ex p̃dictis itaq: potest
deuote orare cupiẽs talẽ formare meditationeꝫ
ad deuotionis exercitiũ. ❡ O trinitas vnus de'.
Pater oĩm q̃dẽ creatione: hoĩm redẽptiõe: fide
liũ adoptiõe: electorũ predestinatione. Qui spi
rituales filios generas per viuificã charitatiuĩ
amoris propaginẽ. Utinam mihi misero sic tue
amorose charitatis gemine gratiã infundas: vt
fili' cari patris esse merear. ❡ Noster: q̃ te nobis
dare nõ cessas p largissimã tue bonitatis diffu
sionẽ. Utinã p ardẽtissimi amoris adhesionẽ ve
re tuus esse merear: ꝛ paternã nobilitatẽ tuã di
gnis morib' imitari: amoreq: fraterno oĩb' fi
lijs tuis fratrib' meis in oĩb' bonis cõicare va
leã. Tu ergo pater excelsus in creatione: suauis
in amore: diues in hereditate: liberalis paterna
cõione: ac filiorũ gratuita hac sacrali regenera
tione: sup biã primi ɔtemptricẽ: q̃ indignos ce
lesti patre reddit: a nobis misericorditer auerte.
Ad gratiã adoptiõis ꝛ vnionẽ fraternitatis ser
uãdã nos ɔuerte: vt paternitatis tue glia: ꝛ filia
tionis tue gr̃a: atq: vnione fraterna semꝑ gau
deamus. ❡ Qui es in celis materialib' admira
bilis: tue potentie et magnitudinis ostensione.
Et in celo supremo empireo speculũ eternitatis
corona iocũditatis: thesaurus felicitatis. In ce
lis q: spũalib' in sctis tuis: p spãlẽ tue gratifice
illustratiõis habitationẽ. Utinã miserabilis aĩa
mea tibi fit celũ clarũ ꝛ nitidũ ac varijs virtutũ
syderib' adornatũ: vt tue sctẽ habitatiõis dign'
hospes inueniar. Fiatq: omne desideriũ cordis
mei ad celestia bona obtinẽda: contẽptis oĩbus
trãseũtib' oblectamẽtis. Sicq: meditãdo clau
sa in his verbis mysteria vtcũq: supra exposita:
ad flãmigeros diuine charitatis: ac fraterne di
lectiõis affect' magna cũ fiducia assurgere põt:
necnõ tñ odiũ sanctum vitioꝝ: se tanta filiali
adoptionis gr̃a indignũ reddere conantiuꝫ. Et
tñ de prologo dñice orationis. * Sequitur.

❡ Lectio. lxvj. A

Sanctificetur nomẽ tuũ.

❡ Post exordiũ sequit᷑ tra
ctatus: in quo petiones ad deũ fun
dẽde cõtinent᷑. Prius tñ q̃ ad hui'
textus diuisionẽ ꝓcedatur: premittẽda sunt ali
qua de ordine petitionum ꝛ sufficiẽtia. Qr ergo
oratio hec ꝑfectissima est: nõ solũ petẽda cõpre
hendit: sꝫ etiã ordinẽ petẽdoꝝ instruit. Vñ ꝛ de
siderãda manifestat. Et quo ordine desiderãda
sũt instituit. Cũ ei orõ desideriorꝝ nroꝝ ẽ interpres
ordini desideriorꝝ respõdere dꝫ ordo petitionũ.
Est aũt ordo desiderij et intẽtionis opposit' or
dini executionis: nã in desiderio primo cadit fi
nis. Deinde q̃ sunt ordinata ad finẽ: ꝛ inter illa
priora sunt intentione: q̃ ꝓpinquiora sunt fini.
Oppositũ est in executione: ibi media ordinata
ad finẽ: precedunt finis assecutionẽ: et ea media
sunt priora: q̃ a fine sunt remotiora. Et ſm hec
multiplex ordo accipi põt ĩ petẽdis. De quo pul
chre loquit᷑ glo. Matth. vj. assignãs rationẽ: or
dinis septẽ petitionũ dñice orationis: ita dicẽs.
Cũ vita nostra tꝑaliter agitur: sperãturq: eter
na: priora sunt dignitate eterna: his tñ sꝫ tẽpo
ralib' prius acceptis. In his autẽ septẽ petitio
nibus oĩa bona presentis vite vel future ꝑtinen
tur: in quib' est ordo mirabilis. Ut eñi in Esa. le
git᷑: sicut septẽ dona scrisp̃us a summis incipiũt:
et vsq: ad initiũ sapiẽtie: scilꝫ timorẽ dñi decur
rũt: ita ordo precũ a summis vsq: ad finem: vt a
malis mũdi liberemur extenditur. Si autem in
vtrisq: donis ꝛ petitionib' a fine incipimus: ad
perfectionem fit ordo ascẽsionis. Si a summis:
q: hoc de supnis accepim': fit ordo descẽsionis.
Sed q: p hec. s. dona nos ab imis ad summa cõ
surgim': septẽ beatitudines q̃ p eadẽ dona quẽ
runt: de imis gradatim ad summã ꝑueniũt. In

* Illa q̃
tuor ꝓba
que pri'
exposita
sunt. pa
ter nr̃ q̃
es ĩ celis
a doctori
bus po
nunt᷑ pro
exordio ĩ
q̃ captat᷑
beniuolẽ
tia dei a
q̃ volum'
nr̃a necel
saria pe
tere. So
lẽt quip
pe hoĩes
aliq̃d im
petrare
cupiẽtes
a laudib'
ipsi' quẽ
rogaturi
sunt suaꝫ
ordiri o
rationẽ:
quatin'
eum red
dãt beni
uolũ ꝛ at
tẽtuꝫ: ita
fecerunt
antiq̃ pa
tres a dõ
aliq̃d ob
tinere et
ĩpetrare
volentes
Moyses
Exod. xx
iiij. roga
tur' deuꝫ
pro duca
tu ꝛ dire
tione po
puli ĩra
ei dixit.
Domina
tor domĩ
ne de' mĩ
sericors ꝛ
clemens
multe mĩ
seratiõis
et verax.
cõtinuo'
petitio
nẽ subiũ
git. Si ĩ
ueni gra
tiã in cõ
spectu tu
o domĩe:
obsecro
vt gradia

ris nobiscum ⁊c. Ita Judith prudens illa vidua a laudib⁹ dei incipiens dixit. De⁹ celoꝝ creatoꝛ aquarū ⁊ dn̄s toti⁹ creature audi me miserā deprecantē: et de tua misericordia p̄sumētem. Ita magister nr̄ christ⁹ nos facere docuit in principio orōnis: quā p nobis instituit exordiū p̄mittēs: in q̄ ip̄m dn̄m deū a quo petere intēdim⁹ cōmēdat a quatuor.

p͛ecib⁹ ergo est vt impetremus dona: in donis vt operemur mādata: de operatione btitudines sequunt. Hec glo. ¶ B Duplex ergo ordo innuitur. Unus ascēsionis: q̄ in enumeratione btitudinū seruat Matth. v. Alius descēsionis q̄ i enumeratione donoꝝ tenet Esa. xi. Ubi dona hoc ordine recitant. Sapiētia: intellect⁹: cōsiliū: fortitudo: scia: pietas: timor dn̄i. Et huic cōformat ordo petitionū. Qd̄ aūt ali⁹ ordo in btitudinib⁹ ali⁹ in petitionib⁹ obseruat: hec est rō f̄m Alex. pte. iii. q. xxxv. Nā btitudo est act⁹ pfect⁹ vt hic loq̄mur de btitudine. Actus aūt est in executione: iō btitudinib⁹ cōgruit ordo executionis: q̄ est ascēsionis a mediis ad finē. Petitio vero est desiderū seu intētionis expressio: cui conuenit ordo intētionis: q2 qd̄ primo desideraf: primo intendif. Et hic est ordo descēsionis a fine ad media. Primo eñ desideraf finis: ac deinde media propter finē. Et q2 petitionib⁹ impetrant dona q̄b⁹ operari cōualescim⁹: iō idē est ordo donoꝝ ⁊ petitionuz. Ex quo satis pz: cur petitiones dn̄ice orationis nō incipiunt a remotione maloꝝ: vt prius declinent mala: deinde fiāt bona: f̄m illō Boeth. iii. de cōso. Qui vult ingenuū serere agrū: prius liberet arua fruticib⁹. Et illud Prouerb. xxiiii. Diligēter exerce agrū tuum: ⁊ postea edifices domū tuā. Q2 ali⁹ esse dz ordo petitionum: alius ordo operationū ⁊ actuū: de quib⁹ loquitur auto. allegate. Ordo itaqz petitionū ordinē sequit desiderioꝝ. In ordinato aūt desiderio: vt dictū est: p͛rīo cadit finis: deinde ordinata ad finē. Finis noster de⁹ est: in quē noster affect⁹ dupliciter tēdit. Uno mō ppter seipsum prout est summū bonū in se: qd̄ facim⁹ dū p actū charitatis deū in seipso diligim⁹: eiusqz gloriā ⁊ pfectionē sup oīa volum⁹. Alio mō tendit in eū desiderū nostrū: vt est summū bonū nostrū: dū videlz ipso frui cupimus per actū spei. Primus ptinet ad affectionē iusti. Scd̄s ad affectionē cōmodi. Illo eñ mō diligim⁹ dn̄m vt cōmodū nostrū: et ita nos diligim⁹ i deo. Utraqz dilectio bona: sed pfectioꝛ est prima: q2 vtraqz act⁹ est virtutis theologice: sed p͛ria virtutis excellētissime. s. charitatis: scd̄a spei. ¶ Ad primū igit ptinet petitio prima. Scificet nomē tuū: p quā petim⁹ gloriā dei. Ad scd̄m ptinet scd̄a petitio. Adueniat regnum tuū: p quā petim⁹ ad gloriā puenire: q̄ cōsistit in eius clara visione ⁊ btā fruitione. Et sic iste due petitiones ordinantur ad finem: scilicet ad beatitudinem. Prima ad beatitudinem obiectiuā: secunda ad formalem. Obiectiua est deus: formalis est fruitio dei. ¶ C Ad finē autē hūc ordinat nos aliq̄d dupl͛r. Uno mō p se: alio mō p accidēs. Per se dirigit bonum qd̄ ē vtile ad finē. Et h̄ ē duplex: nā aliq̄d ordinat nos ad finē directe ⁊ p͛cipal͛r. s. meritū q̄ btitudinē mereamur deo obediēdo: ⁊ q̄rū ad hō petif. Fiat v. t. s. sic. ⁊ i ter. Alio mō instrumētal͛r ⁊ q̄si coadiuuādo nos ad merēdū. ad hoc ptinet qd̄ dicim⁹. Panē no. q̄ti. da no. ho. Siue itelligat de pane verbi dei: siue de pane sacrāli: siue de pane corporali. Per accidēs ordinamur ad beatitudinē p remotionē prohibētis. Sūt aūt tria q̄ nos p͛hibēt a btitudinis cōsecutione. Primū est petm̄: qd̄ directe phibet a regno dei: ⁊ quātū ad hoc dr̄. Et di. no. de. nr̄a sicut ⁊ nos di. de. nr̄is: debita. i. pctā. Scd̄o phibet ⁊ impedit nos tētatio: q̄ retrahit ab obediētia diuine volūtatis: ⁊ iclinat seu iducit ad petm̄: iō petif. Et ne nos indu. in tē. Tertio nos impedit penalitas p̄ñs: iō subdif. Sz libera nos a ma. Hūc ordinē tradit scūs Tho. ii. ii. q. lxxxiii. ar. ix. quē imitaf dn̄s Pe. de alliaco. ¶ D Pōt etiā planī⁹ accipi ⁊ sufficiētia ⁊ ordo petitionū sic. Q2 septē iste petitiones oē appetibile ⁊ recte desiderabile cōprehēdūt. Oīe autez appetibile aut est collatio boni: aut remotio mali. Boni eni⁹ collatio petif est triplex: bonū celeste: bonū spūale: ⁊ bonū tpale. Primū est gloria: scd̄m grā: tertiū natura. Bonū celeste duplex est: sez obiectiuale: ⁊ formale vt dictū est. Mali qd̄ petif auferri sil͛r est triplex: sez p̄teritū p̄ñs ⁊ futurū: iō petif vt p̄teritū remittat p̄ñs tollat: futurū caueat. Quatuoꝛ ergo predictis bonis cōferēdis correspondēt quatuoꝛ prime petitiones. Trib⁹ malis remouēdis correspondent vltime tres petitiones. ¶ Uel sic p̄nt adhuc planius distingui ⁊ ordinari petitiones ipe. Oram⁹ eñ hac orōne deū tāq̄ filii patrē celestē: hinc dicim⁹: pr̄ nr̄ q̄ es in celis. Ideo ordinate petēs tāq̄ bon⁹ fili⁹: p͛rio petit ea q̄ respiciūt honoꝛez patris ad qd̄ ptinet: scilicet nomē tuū. Scd̄o ea q̄ ptinēt ad seipsum ⁊ primū: hec aūt sunt collatio boni ⁊ remotio mali. Sūt aūt triplicia bona vt tradit Augu. lib. i. retra. Magna: media: minima. Magna bona: sunt bona btitudinis ⁊ glie. Bona media: sunt bona spūalia ad btitudinis cōsecutionē necessaria: vt grā ⁊ v͛tutes ⁊ meritorie operationes. Minima bona sunt q̄ cōferūt q̄dē ad btitudinē: nō sunt tn̄ necessaria: q2 sine eis btitudo cōseq̄ pōt: vt bona corpis: sanitas robur ⁊c. Et q̄dā bona aīe min⁹ necessaria: vt igenii pspicacitas: scia secularis. Prīa bona. s. beatitudinē ipaz petim⁹ cū dicim⁹. Adue. re. t. Nā p regnū intelligit btitudinis glia in regno celoꝝ sine fine possidēda. Bona media petim⁹ cū addim⁹. Fiat voluntas ⁊c. Uoluntas dei est scrificatio nr̄a. Scrificamur aūt p gratiā: virtutes: ⁊ opa meritoria i mādatoꝝ dei obseruātia: q̄b⁹ reddimur digni vita eterna. Infima seu minima bona petim⁹ cū cōsequēter oram⁹. Panē no. quo. ⁊c. Nā panis nomine intelligunt oīa corpori necessaria: p q corpus spūi subseruire pōt: siue cōseruāt corpis sanitatē: siue victū ⁊ amictū. Mala etiā remouenda triplicia sunt prioꝛib⁹ bonis opposita. Maximū malū est petm̄ separās nos a summo bono ⁊ p hoc ab eterna glia: q̄ separatio est extrema ⁊ vltima miseria dānatoꝝ: qd̄ auferri petim⁹ cum dicim⁹. Di. no. de. Media mala sunt petōꝝ occasiones: q̄ inducūt ad petm̄: q̄les sūt tētatiōes diaboli: carnis ⁊ mūdi: q̄ auferri petim⁹ cū subiūgimus. Et ne nos idu. i tē. Minima mala sūt dāna corpis: ⁊ rerū exterioꝝ velud atqz fame: vt ifirmitas corpalis: despectio psone: paupras: ⁊ cetera q̄ cūqz icōmoda tpalia reꝝ: fame ⁊ amicoꝝ. Hec eñ nōnūq̄ ipedimēta sunt hoi i pfectu aīe spūali: q̄ petunf remoueri cū i fine annectif. Sz libe. nos a ma. Que spāliter referf ad mala corporalia p̄ñtia: l3 extendi posset ad oīa mala. Sic ergo ordinatissime p͛rio petif qd̄ charitas dei exigit: deīde qd̄ charitas sui ⁊ proximi. Et p͛rio collatio maioris boni: deīde minoris: tertio īfimi: ac deīde remotio maloꝝ: p͛rio maximoꝝ: scd̄o mediorꝝ: vltimo minoꝝ. Et hec sufficiētia et diuisio respicit planissimū sensum litteralē: q̄ a simplicibus ac popularib⁹ cōprehēdi pōt dz. ¶ E Beatus vero Aug. i li. de v̄bis dn̄i: pfundi⁹ dn̄ice orōnis cōtinētiā discutiēs: septenariū numeꝝ petitionū septē donis ⁊ btitudinib⁹ cōnectit: dicēs:

Tripli- cia sunt bona.

Theo- lo[gica?] ... [marginal: "Theo- ...ius."]

Augusti.

Si timor dei est quo bti sunt pauperes spū: qm̄
ipsorū est reg. ce. &c. petam⁹ vt in nobis sctificet
nomē dñi: timore casto permanēte in secu. secu-
lo. Si pietas est qua bti sunt mites qm̄ ipsi pos-
si. terrā: petam⁹ vt veniat regnū vel i nos: vt mi
tescamus nec ei resistam⁹. vel de celo i terras in
claritate aduēt⁹: vbi letabimur: sicut dr: Venite
bn̄. pa. mei. Si sciētia est qua bti sūt q̄ lugēt: qm̄
ipsi cōsolabūtur: petam⁹ vt fiat volūtas: vt ꝯsen
tiat caro spūi: qꝫ nō est luct⁹ nisi qꝫ ista cōtra se
cōfligunt: vt cogamur dicere: Infelix ego hō: q̄s
me liberabit de corpore mortis hui⁹? Si fortitu
do est qua bti sunt q̄ esuriūt & sitiūt iusticiā: qm̄
ipsi saturabūtur: orem⁹ vt detur panis quotidia
nus: quo fulti ad illā satietatē ꝑueniam⁹. Si cō
siliū est quo bti sunt misericordes: qm̄ miam cō
sequent̄: dimittam⁹ & nobis dimitti orem⁹. Si i
tellectus est quo beati sunt mūdo corde: qm̄ ipsi
deū videbūt: orem⁹ nō induci in tētationē per
aspera vel blāda: ne nō sit simplex cor: dū nō sim
pliciter bonū petat in oīb⁹ q̄ agit. Si sapiētia est
qua bti sunt pacifici: qm̄ filii dei vocabūtur: ore-
mus: liberari a malo. Liberatio enim facit libe
ros. i. filios: vt dicamus spū adoptiōis: abba pa
ter. Sic his petitiōib⁹ petimus dona: per q̄ ꝑue
nire possum⁹ ad btitudinē ꝑfecta opa. & per opa
ꝑfecta ad ꝓmia sempiterna. ¶ Aliter distinguit
idē Aug. has petitiōes in enchi. Sed rescīdo ꝓ-
Dubita-tio. pter nimiā prolixitatē. ¶ F Sed hic q̄s dubi-
tare posset: cur lucas oratiōnē dñicā cōscribens
tm̄ quinqꝫ ponit petitiōes. Aut em̄ ipse diminu
te tradidit aut mattheus superfluus fuit ponēs
Luce. xj. septē dū quinqꝫ sufficiūt. Ait em̄ Luce. xj. Pater
sctificet nomē tuū: adueniat reg. tuū: panē nrm̄
quoti. da. no. hodie: & dimitte nobis peccata no
stra: siquidē & nos dimittimus debitoribus no
stris: & ne nos indu. in tētationē. Dimittit igit̄:
Rn̄sio ad dubita-tionem. Fiat volūtas tua: & libera nos a malo. Ad hoc re
spōdet btūs Aug. in enchi. c. cij. Euāgelista Lu-
cas in oratiōe dñica ait: petitiones quinqꝫ non
septē: cōplexus est. Nec ab isto vtiqꝫ discepta uit:
(alś discrepauit) sed quēadmodū illa septē sint
intelligēda: ipsa sua breuitate cōmonuit. Nomē
q̄ppe dei sctificat̄ in spū: dei aūt regnū in carnis
resurrectiōe vētura. Ostēdēs ergo lucas tertiā
petitionē duarū superiorꝫ esse quodāmodo repe
titionē: magis eā dimittēdo fecit itelligi. Quia
scꝫ ad hoc principaliter dei volūtas tēdit: vt ei⁹
Augusti. sctitatē cognoscam⁹: & cū ipso regnem⁹. Subdit
Aug. Deinde tres alias adiungit: de pane quoti
diano: de remissiōe pctōꝝ: de tētatione. At vero
qđ ille vltimo posuit: sed libera nos a malo. iste
non posuit: vt intelligeremus ad illud superius
qđ de tētatione dictū est pertinere: vt sciat vnus
quisqꝫ in eo se liberari a malo: cū non infert̄ in
tētationē. Ideo nec Lucas diminute: nec Mat-
theus superflue petitiones posuit: sed qđ vn⁹ in
tellexit: alius expressius posuisse vtile reputauit.
Ecclesia autē vtit̄ eo qđ expressius est: qđ Mat-
theus explauit. ¶ His premissis ad diuisionē
huius partis procedam⁹: cū dr in orone dñica.

Sctificetur nomē tuū

¶ Hec est scđa pars principalis orōnis dñice: i
qua captata in exordio dei beniuolentia: in ista
exprimit̄ forma petitiōis & modus. Et qꝫ omne
qđ a deo petimus: aut est de acquirēdis bonis:
aut de remouēdis malis: ideo hec pars diuiditur
in duas partes principales. In pria petitur bo
norū collatio. In scđa petitur malorꝫ exclusio:
ibi: Dimitte nobis. Prima pars in duas diuidi-
tur. In pria petit̄ id qđ pertinet ad dei honorē &
reuerentiā. In scđa qđ pertinet ad nostrā salutē
& indigētiā: ibi. Adueniat regnū tuū. ¶ Quātū Exposi-
ad partē primā: hec clausa dupliciter exponit̄: ls tio du-
nō multū differāt. Vno mō vt sctificatio referat̄ plex hui⁹
ad deū seu ad diuini nois sctificationem: eo mo ꝑticule.
do quo sctificari pōt in se. Scđo mō vt referatur Sctificet
ad nostrā sctificationē: qua nomē dei in nobis i nomē tu-
telligitur sctificari. Quoad primū dicit̄. Sancti um.
ficet nomē tuū. Quia de⁹ est summū bonū opti-
mū mētibus: de cuius bonitate cetera oīa suam
bonitatē participāt: idcirco recto ordine ipsius
honor & gloria ceteris quibuscūqꝫ est preponen
da. Cū ergo in oratiōe dñica multa petituri su-
mus que ad nostrā salutē & profectū pertinēt: di
gnū est vt prio circa ipsius reuerētiā insistam⁹:
cetera oīa laudi dein glorificatiōi postponam⁹. Chrys.
vn̄ Chrys. Dignū est vt orone deū depcās: nihil
petat an̄ gloriā patris. Hūc ordinē summ⁹ ma-
gister xp̄s saluator noster docuit nos obseruare
cū in prima petitione dicere nos iussit ante alia
illud glorificationis verbū: Sctificet nomē tuū.
¶ H Vbi est aduertēdū: q̄ dupliciter aliq̄d cō- Duplici-
tingit sctificari. Vno mō per sctitatis adeptio- ter cōtin
nē: qꝫ scꝫ ipsam sctitatē recipit. Alio mō per san git aliq̄d
ctitatis ostēsionē siue declarationē: qꝫ scꝫ ipsū sctificari
sanctū esse predicat̄ siue declaratur: siue qꝫ scti-
tas eius creditur laudat̄ & amatur. Prio sctifica̅
tur creature rōnales in via & in patria. In via ꝑ
susceptionē grē siue i sacroꝝ susceptiōe baptismi
aut pnie: q̄ pctm̄ originale vel actuale: dimitit̄
vel etiā sine sacro per cōtritionē: aut ex spāli pri
uilegio: sicut quidā in vtero leguntur sctificari: vt
hieremias: iohes bap. virgo gl'iosa. Vn̄ sctifica-
ri in via: nihil aliud est q̄ gratificari per grē su-
sceptionē vel ei⁹ augmētationē: iuxta illud Apo Apo. vlt.
ca. vlt. Sctūs sctificet adhuc. Est em̄ grā sancti
tas vie. In patria vo sctificat̄ rōnalis creatura ꝑ
susceptionē glorie in clara dei visiōe: fruitiōe: et
firma tētiōe: q̄ est securitas de glia nō perdēda.
Illo mō de⁹ sctificari nō pōt: qꝫ nec grām recipe
re pōt: nec gloriā: nec quodcūqꝫ accidēs: qꝫ sim
pliciter immutabilis: vt. s. dictū est in verbo: q̄
es. Hoc ergo intellectu nō oramus: vt nomē ei⁹
sanctificetur. ¶ Alio mō ꝯtingit aliq̄d sctificari
ꝑ sctitatis ostēsionē seu declarationē: qꝫ ipsum
sctm̄ esse ꝓdicat̄ & declarat̄: siue qꝫ sctitas ei⁹ cre
dit̄: laudat̄: diligit̄: reueret̄: honorat̄. Illo modo
deus sanctificari pōt a creatura: qꝫ ei⁹ sanctitas
credi pōt: laudari: extolli ꝓdicari &c. Et hoc peti
mus: ſm vnā expositionē. Sctificet nomen tuū not.
i. nota sit tua sanctitas toti mūdo: vt totus mū-
dus noscat te solū verū deū esse. Te totus laudet
vt decet tuā sanctitatē. Iussit nāqꝫ xp̄s orare ꝑ
emēdatiōe totius mundi: qui ante aduentū xp̄i
nō recte de dei sctitate estimabat. vn̄ dicit Ciril- Cirillus
lus: penes eos ad q̄s nondū peruenit fides: no
mē dei cōtēnebatur: sed vbi iubar veritatis sup
eos illuxit: ipsum fatētur sctm̄: sicut & sctūs sctōꝝ.
Sic ergo ſm hāc expositionē petimus deū mū-
do ita innotescere: vt nō existimet aliquid aliud
deo esse sanctius: sed deū vt sanctissimuꝫ colat &
adoret. De hoc glo. Matth. vj. Santificetur: id-
est ita vt est sanctuꝫ habeatur hominibus: et ita
inotescat illis de⁹ vt nō reputēt aliq̄d eo sancti⁹.
Huic expositiōi cōcordare videtur btūs Hiero. Hiero.

super Esa. tractās hāc particulā. Sctificetur no
mē tuū: ita inquiens: Jubemur a deo petere vt
per vocē virtutis euāgelizātibus: vt per coꝝ pre
dicationē ꝛ doctrinā apud oēs gētes sctitas dei
innotescat: ꝛ vnꝰ verus ꝛ eternꝰ deus eis manife
stet: vt sic toto orbe cōuerso: fiat vnꝰ pastor ꝛ vnū
ouile. Et hec expositio similis est ei quā dat beatꝰ
Aug. sup illud Jo. xvij. Pater clarifica filiū tuū:
Augusti. vt filiꝰ tuus clarificet te. Merito ait q̄ri pōt: quō
patrē clarificauerit filiꝰ: cū sempiterna claritas
patris nec diminuta fuerat ī forma hūana: nec
augeri potuerit in sua perfectiōe diuina. Respō
det. In seipsa claritas patris nec augeri nec mi
nui pōt apō hoīes aūt proculdubio minor erat
qn̄ in iudea tātūmō notꝰ erat. Nōdū a solis ortu
vsq3 ad occasū laudabāt nomē dn̄i. Hoc aūt q2
per euāgeliū xp̄i factū est: vt p filiū pater innote
sceret gētibꝰ: profecto patrē clarificauit et filiꝰ.
Dubiū ¶ I Sed hic dubiū oritur: quenā est ista sancti
tas dei quā ẜm hāc expositionē petimus vt mū
do innotescat. De dei sanctitate late dictum est
lec. xix. in expositiōe hymni angelici Sanctus
sctūs sctūs dn̄s deus sabaoth. Ideo hic breuiter
Rn̄sio ad dubium respōdet ẜm Diony. in de diui. no. c. xij. Sancti
tas quidē est inquit: vt ẜm nos loquamur oī sce
lere libera perfectaq3 ꝛ penitus incoinquinata
mūdicia. Super quo dicit cōmētator Linconieñ.
Sanctitas dei vt ẜm nos est dicere: idest vt pos
sibile est dici ẜm nostrā intelligētiā: est puritas
libera ab oī inuidia: cū infrāgibili et inflexibili
firmitate: rectitudine ꝛ ordine bonitatis cōsistēs.
Per hoc qō dicitur puritas libera ab oī immun
dicia: excludit̄ petm̄. per hoc qō additur cū infrā
gibili ꝛ inflexibili firmitate: secluditur potentia
siue possibilitas ad peccādū. Ex quo patet ꝙ so
lus deꝰ illo modo est sanctus: sicut solus est bo
nus ꝛ solus altissimus. Oēs eñ creature ratiōa
les ꝛ intellectuales q̄cūq3 fuerit suis viribus de
relicte possunt ab interiori libera voluntate ad
peccādū declinare: et ab exteriori ipulsu ad ma
Job. iiij. lū flecti. vnde dr̄ Job. iiij. Ecce qui seruiūt ei nō
sunt stabiles: ꝛ in angelis suis reperit prauitatē
quāto magis qui inhabitāt domos luteas: qui
terrenum habent fundamētū: cōsumētur velut
Hiero. a tinea. Et hoc est ꝙ dicit Hiero. ī tract. de filio
prodigo. Solus deus est in quē non pōt cadere
peccatū. ꝛ hoc ex propria natura et perfectione.
Nā etsi beati in patria peccare nō possunt: hoc
tñ nō est ex ipsoꝝ natura: sed gratiosa dei volun
Augusti. tate. vnde Aug. cōtra maximū. Cuicūq3 ratiōa
li creature prestatur vt peccare nō possit: nō est
hoc nature proprie: sed dei grē. Solus aūt deus
est q2 rectitudine obliquari nō pōt: q2 solus ipse
perfectiōes oīm supergreditur: solus igitur san
Leui. xx. ctus. vn̄ Orige. super Leui. sup illo verbo: San
cti estote: q2 ego sanctus sum. Quid est inquit q2
Origeñ. ego sanctus sum: nisi q2 ego segregatus sum: ꝛ lō
ge separatus ab oībus q̄ coluntur: siue in celo siue
in terra: imēse ꝛ improportionabiliter oīa trāscen
dēs in omni perfectionis et dignitatis cōditio
ne. Est igitur ẜm hoc dei sanctitas: infinita dei
perfectio: ipsius oīpotētia: inflexibilis firmitas
a rectitudine: omnimoda puritas ab oī immun
dicia: cui nec aliq̄ua immūditia in quocūq3 pla
cere pōt: ipsius infinita sapiētia: equissima iusti
cia: immensa liberalitas ꝛ misericordia: ꝛ quecū
q3 alia ipsius perfectio. Alia dico ẜm nomen: q2
ẜm rem ipsam: oīa que dicta sunt: nō multe pfe
ctiōes: sed vna sunt pfectio ipsius: scz infinita: in

diuidua ꝛ simplicissima essentia: q̄m illa in infi
nitū distat a quolibet: qō in terra siue ī celo per
fectū et dignū reperitur. Scdm̄ hoc igitur peti
mus vt nomē dei sanctificetur. idest vt vere ipse
cognoscatur ẜm summas illas perfectiōes ī ipso
solo reperibiles: ꝛ q̄cquid perfectiōis est: ꝛ digni
tatis ꝛ excellētie ac honoris ipsi attribuatur: vt
in toto orbe ipse nominetur altissimus: potētissi
mus: iustissimus: sapiētissimus: ac pater miseri
cordissimus. Et sic recte cognitus vt solus deus
veneret: magnificet̄ ꝛ diligat̄. Et hoc est qō dicit
btūs Aug. ad probā: Cū dicimus sctificet̄ nomē Augusti.
tuū: nos admonemur desiderare vt nomē eius
qō semper sanctū est: etiā apud hoīes sanctū ha
beatur: hoc est ꝙ nō cōtēnatur (qō non deo: sed
hominibus prodest) Nihil nāq3 sanctitatis deo
accrescit per nostrā sanctificationē qui ante se
cula sanctus fuit: ꝛ sanctus permanet imutabili
ter in eternū. ¶ K Petimus etiā secūdo vt san
ctificetur nomen tuū: non in se sed in nobis. vn̄
glo. Matthei. vj. Hic spiritū sapientie oramus:
ne a sanctificatione nominis in aliquo discrepe
mus: sed patris nomen in filiis vita et moribus
ostendatur. Et glo. alia: Nomē patris in nobis
est qui filij dicimur: qō petimus sctificari: nō vt
ipse sanctior fiat: sed vt ī nobis operetur augmē
tum sue sanctificationis: nam sanctificatio filio
rū nomini eius attribuitur. Tunc autem in nō
bis sanctificatur: vt Chryso. ait: quādo scientes Chrys.
ipsum sanctū timemus: ꝛ solicite vigilamꝰ ne for
te in nobis ipm̄ violemus. Violemus inquā nō
sua natura: sed in nobis: ne ipsum cōtēnamus:
et ei nō obediamus per opera mala. Tūc igitur
sanctificatur in nobis: cū ẜm predicta corde re
cte de ipso sentimꝰ ꝛ credimꝰ: q2 scz mūdi est crea
tor ꝛ gubernator: bonoꝝ remunerator: ꝛ maloꝝ
retributor. Tūc in nobis sctificatur: cū volūta
tē nr̄am sue cōformamus rectissime ꝛ indubitabi
li volūtati: suis parēdo p̄ceptis et mādatis: tāꝗ
summi dn̄i ꝛ supremi. Cūq3 exterioribꝰ signis re
uerētialibꝰ: vt genuflexionibꝰ: prostratiōibꝰ pe
ctoris tūsiōibꝰ ꝛ similibꝰ ipm̄ reueremur tāꝗ vni
uersalē ꝛ supremū dn̄m: prestātes ritibꝰ exterio
ribus fidē quā interiꝰ ī corde tenemus: de ipsiꝰ
summa sctitate ꝛ pfectiōe in ecclesiis: ī oratoriis
in nois sui inuocatiōe: in suorū verboꝝ reuerēti
pnunciatiōe: ꝛ similibꝰ: Sicq3 in nobis sctificat̄ q2
in hoc nos scti efficimur: et a peccatis emūdamur.
Ita dicit Anselmꝰ. Ut sctificet̄ q̄tidie depcamur.
Opus eñ nobis est cōtinua satisfactiōe: vt q̄ q̄ti Anselm.
die delinquimꝰ delicta nr̄a ptinua satisfactione
purgemꝰ. ¶ L Sctificat̄ aūt dei nomē ī nobis
tripliciter ẜm Alex. ẜm triplicē statū sctificādoꝝ
incipiētiū: proficiētiū ꝛ pfectoꝝ. Sctificat̄ in in
cipiētibus per sctitatis aduētū. In pficiētibꝰ p Triplex
sctitatis augmētū. In pfectis per sctitatis cōple statꝰ scti
mētū. Quoad primū dicit aplūs. j. ad Thess. iiij. ficādoꝝ.
Hec est volūtas dei sctificatio vr̄a. Quoad scdm̄
Apoca. xxij. Sctūs sctificetur adhuc. Quoad ter
tiū dicit btūs Amb. Tūc nomen dei pfecte scti
ficamus: cū bonā vitā bonis operibꝰ terminamꝰ. Ambro.
et Ezech. xxxvij. Percutiā cū eis fedus pacis: pa
ctū sempiternū erit illis. ꝛ dabo sanctificationē
meā in medio eoꝝ ī ppetuū. Hec tria notat bea
tus Cyprianꝰ dicēs. Cū sctificari petimꝰ: vt ī no Cyprian.
bis perueniat sctificatio: oramus ecce primum.
Cū vero sanctus rogat vt sit sanctus: id vtiq3 ro
gat vt sctūs permaneat: ecce scdm̄. Cū hoc vtiq3
petūt vt ī eis perseuerēt bonis q̄ se accepisse no

nerint: ecce tertiū. Petit̄ in hac petitione obti-
nēdū: vt ī tpe quātū ad īcipiētes ꝛ pficiētes: qꝛ ī
hoc tpe aduenit nobis scīficatio: ꝛ augmētat̄ ī
nobis: sed in eternitate quātū ad cōplementū ꝛ
ꝯsummationē. vñ glo. Aug. In eterna vita triū
p̄marū petitionū impetrationes sūt licet hic
Augusti. incipiāt. Et est hec Aug. in enchi. c. cxiiij. vbi di-
cit. Apud euāgelistā mattheū septē petitiōes do
minica oro continere videt̄: quarū trib⁹ eterna
poscunt̄. In reliq̄s q̄tuor tpalia: q̄ tñ pp̄ter eter
na ꝯseq̄nda sūt necessaria. Nā q̄ȯ dicim⁹ scīficet̄
nomē tuū: adueniat re. t. fiat volun. tua sicut in
celo ꝛ in ter. q̄ȯ nō absurde quidā intellexerūt:
in spū ꝛ corpore oīno retinēda sunt sine fine. Et
hic inchoata quātūcūq3 pficim⁹: augent̄ in no-
bis. perfecta vero q̄ȯ ī alia vita sperandū est: sp
possidebūt̄. Q̄ȯ p̄o dicim⁹ panē nostrū quotidia
nū da nobis hodie: ꝛ di. nobis deb. no. sicut et
nos di. de. no. Et ne nos indu. in te. s3 li. nos a
malo. Quis nō videat ad p̄ntis vite indigentiā
ptinere? In illa vtiq3 vita eterna: vbi nos semp
speram⁹ futuros: ꝛ nōis dei scīficatio: ꝛ regnū
ei⁹: ꝛ volūtas ei⁹: in nostro spū ꝛ corpore perfe-
cte atq3 īmortaliter pmanebūt. Panis p̄o quo-
dian⁹ ideo dict⁹ est: qꝛ hic est necessari⁹: quāt⁹ aie
carniq3 tribuēdus est: siue spūaliter: siue carna
liter: siue vtroq3 intelligat̄ mō. Hic est etiā quā
poscim⁹ remissio vbi est oīs cōmissio pctōꝝ: hic
tētatiōes q̄ nos ad pctm̄ vel alliciūt vel īpellūt:
hic deniq3 malū vñ cupim⁹ liberari: illic autem
nihil est hoꝝ. Hec Aug. ¶ Ex q̄ etiā posset acci-
pi alia sufficiētia ꝛ diuisio petitionū. S3 q̄ supe
ri⁹ posite sunt sufficiāt. Hoc aūt petentes cone
Questio. mur etiā p posse ad habēdū scītatē: vt sic ī no-
Exposi- bis nomē dñi scīficet̄. ¶ M Sz hic forte que
tio nōis ris: q̄ est hec scītas: q̄ in nobis esse dz vt in no-
sanctus. bis dei nomē scīficet̄? Licet scītatis nomen. s.
Rn̄sio. lec. xix. expositū est: tñ nō piget aliq̄ hic addere
seu repetere. Et ū̄ sm̄ Orige. Scūs vno mō tātū
dr̄ q̄si sanctus. i. sine terra: ꝛ sic scūs hō appella
tur si q̄s se deuouerit deo. Si q̄s nullis terrenis
a secularib⁹ negotiis se īplacauerit vt ei placeat
cui se pbauit. Si q̄s segregat⁹ est ꝛ separat⁹ suis
actib⁹ a reliq̄s hoīb⁹ carnalr̄ viuētib⁹: ac mūda
nis obligatis negociis: nō querēs ea q̄ sup ter-
rā: s3 ea q̄ ī celis sunt. Et ad talē loq̄ns Orige.
Separa te inq̄t a terrenis actib⁹: separa te a cō
cupiscētiis mūdi: ꝛ cū separaueris te ab his oī-
bus deuoue te deo: vt nō operet̄ p te pctm̄: nec
iugū tibi īponat malicia: ꝛ soli⁹ tēpli vsib⁹ ꝛ dei
Origen. ministerio vaca. Et sic segregat⁹ in dei lege me-
ditare die ac nocte: ꝛ eris scūs. Hec Orige. Ad
hāc ergo scītatē habēdā conari debem⁹ qꝛ quā
to illo mō sanctiores sum⁹: tanto magis deū di
gnificare exposcim⁹: quāto eñ liberiores sum⁹
a terrenis: tāto liberi⁹ eleuare possum⁹ aīm ad
diuina ꝛ celestia meditāda: ꝛ quāto terrenis ma
gis īplicamur: tāto min⁹ deū scīficam⁹: qꝛ tāto
Mat. vi. min⁹ diuīa cogitam⁹: pp̄ter q̄ȯ dñs dixit. Nemo
Luc. xvi. pōt duobus dñis seruire. Alio mō scūs dr̄ sine
terra. i. incoinq̄nat⁹ idest mūdus: ꝛ ita mēs hu
mana scā est q̄ diuinis ꝛ sublimiorib⁹ cogitatio
ne inheret: deo scz ꝛ celestib⁹. Siquidē res que-
libet ex cōmixtione vilioris sordescit ꝛ īpura dr̄.
Sic aurū ex cōmixtione argēti: argentū ex com
mixtione plūbi dr̄ impurū. Pariformiter mēs
humana dū inferioribus et terrenis immergit̄
rebus: inquinat̄ ꝛ sancta nō est: ꝛ talis deo inhe
rere nō pōt. Necesse igit̄ est vt ab īferiorib⁹ abstra

hat̄ vt supiorib⁹ ꝛ diuīs iūgi possit. Non eñ pōt
mens sine mūdicia ꝛ sanctitate deo: q̄ scūs scōꝝ
est: pfecte iūgi: sm̄ illud Heb. penul. Pacē sequi
mini cū oīb⁹ ꝛ sanctimoniā: sine qua nemo vide
debit deū. Et illud Leui. xx. Sanctificamini et Leui. xx.
estote scī: qꝛ ego scūs sum dñs de⁹ vester. Huic
etymologie nōis ꝯsonat etiā illa qua dr̄ scūs id
est sanguine tinct⁹: sic scūs est qui xp̄i sanguine
mūdatus est: sm̄ illud ad Eph. j. Habem⁹ redē- Ad Eph.
tionē p sanguinē ei⁹: remissionēq3 pctō. ꝛc. Dicit̄
ꝗ scūs a sancio sancis q̄ȯ est firmare: quasi firmā
mus in fide ꝛ mādatoꝝ dei ac ꝯsilioꝝ obseruan
tia. ¶ N Dicere itaq3. Scīficet̄ no. tuū: peti
mus vt pr̄ nr̄ qui est ī celis: nobis det vt expedi-
ti terrenis actib⁹: mūdi ab infimis cogitatiōib⁹
sanguine xp̄i filij sui dñi ꝛ redemptoris nr̄i loti:
tincti ꝛ ornati: firmi in fide ꝛ mādatoꝝ suoꝝ ob
seruātia: in tota vita nr̄a ꝛ singulis aīe nr̄e por-
tiōibus sibi inheream⁹ ip̄m bñdicamus ꝛ glori
ficemus: sm̄ illō ps̄. Benedic aīa mea dño: ꝛ oīa
q̄ intra me sunt nōi scō eius: vt intus in corde fi
eū credam⁹: ad beneficia sua ꝛ pfectiōes iugiter
itelligam⁹ ac meditemus: atq3 firma teneam⁹.
memoria: affectu pfecta dilectiōe cōstringam⁹
ore predicemus: opere demōstremus: ac sic sue
sanctitati testimoniū perhibeamus: cognoscat-
q3 mūdus sanctū esse deū: qui tā sanctos habet
famulos. ¶ O Sed quis quereret. Cū multa Questio.
sint nōīa dei: q̄ȯ nomē sanctificandū est? Ad hoc Rn̄sio ad
rn̄detur: q̄ cū nomē a notamine dicitur: quicq̄d q̄onem.
notificat nobis deū: eiusq3: perfectiones: nomē
dei est. vnde Hugo. Nomē dei nō est sonus trāsi
torie vocis: sed noticia spiritualis. Oportet aūt
tria de deo nosse. Primū qꝛ est. Heb. xj. Crede-
re oportet accedentē ad deū quia est. Itē opor-
tet scire quid nō est. vnde Aug. Si nō cōprehen Augusti.
deris quid sit deus: multum comprehendis si
scis quid nō sit deus. Hugo. Si nemo possit ex- Hugo.
plicare digne de deo quid sit: grandis tñ est esse
eius scire quid nō sit. de quo. j. Job. iij. Videbi-
mus eum sicuti est. Prima noticia est noticia fi
dei: scđa est doni intellect⁹ tertia est glie. Prima
liberat nos ab insipiētia bruali. de qua in ps̄. Sap. xv.
Dixit insipiēs in corde suo nō est deus. Secūda
ab idolatria stulta. Stultus eñ est qui cōfidit in
sculptili: qꝛ scriptū est: pars eius cinis est: ꝛ insi
piens adorauit illud. Tertia liberet nos a mor- Jo. xvij.
te secūda: qꝛ est vita eterna. Hec est vita eterna:
vt cognoscāt te solū verū deū ꝛ quē misisti iesuz
xp̄m. Hec noticia est nominis sanctificatio: que
hic petit̄: vt dicit Alex. Quia ergo quicquid noti Alexan.
ficat nobis deū: nomē eius est oīa eius nomi
na sanctificamus generaliter: quādo deū solus
vniuersaliter perfectū credim⁹: ꝛ vt talē sup oīa
diligim⁹ ꝛ colim⁹. Vñ nomē de⁹ scīficamus: dū
deū summā naturā (q̄ melior cogitari nō pōt)
corde: ore ꝛ ope pfitemur. Nomē creatoꝛ sancti
ficamus: dū deū oīm rerū originē ꝛ principium
a quo oīa depēdent: qui oīb⁹ esse dedit et viuere
credim⁹: atq3 vt talē adoram⁹. Nomen redēpto
ris scīficam⁹: si nos ei⁹ esse non nostri iuris co
gnoscētes: grās agere: ip̄m glorificare: eiq3 ser-
uire nō cessamus: sm̄ illud apl̄i. j. Coꝛ. vj. Non
estis vestri. Empti eñ estis precio magno. glori Act. iiij.
ficate ꝛ portare deū in corpore vestro. Nomē ie-
sus sanctificam⁹: si ī nullo alio saluari speram⁹
sciētes q̄ nō est aliud nomē sub celo datū homi
nibus: in quo oporteat nos saluos fieri. Nomē
xp̄s scīficam⁹ a quo dicimur xp̄iani: si illū ī vita

nostra fideliter imitari:suis pceptis ⁊ doctrinis
act⁹ nr̃os reglare:⁊ ī ipso sicut nole:ita ⁊ vite cō
j.Job.ij. formitate manere sat agim⁹:sm̃ illud.j.Job.ij.
Qui dicit se in xp̃o manere:dz sicut ille ambula
uit:⁊ ipse ambulare:alioq̄n q̄ dicit se nosse eū:⁊
mādata ei⁹ nō custodit:mēdax est:⁊ veritas ī eo
nō est.Sic suo mō de aliis dei nolb⁹ intelligat.
¶ p Spāliter tn̄ nomē illud quo se ī hac orō
ne nolari docuit(qd̄ est nomē pr̄is) sctificandū
nobis est sm̄ glosas.ā.allega.⁊ glo.interli.No
men quo filij dei dicimur.hoc est nomē patris:
suū nomē nobis cōmunicās.De hoc Alb.in de
Alb. officio mis.Nomē qd̄ hic sanctificari petimus
hoc nomē est quod in nobis generat tātus pr̄:
nā pr̄ hō generat hōlem:⁊ genito dat vt hō voce
tur ⁊ sit.Ita pr̄ de⁹ generat deū:⁊ ipsa gn̄atione
dat nato vt sit de⁹.Generat aūt nos p grām dā
do nobꝭ suā deitatē.Hui⁹ gn̄ationis semē est ver
bū in intellectu ⁊ charitas in affectu: quo parti
cipes siūt ⁊ pformes imaginis filij sui naturalis
vn̄ ad Roñ.viij.Quos pscivit ⁊ pdestinauit cō
formes fieri imaginis filij sui:hos ⁊ vocauit: et
q̄s vocauit:hos ⁊ iustificauit.⁊ Joh.x.Nōne scri
Ad roñ. ptū est in lege vestra.Ego dixi dij estis.Si illos
viij. dixit deos ad q̄s sermo dei fact⁹ est:⁊ nō pōt sol
Joh.x. ui scriptura q̄n̄ di.q: nō pōt solui scriptura: q̄s
ꝓbi sui semine pr̄ gn̄auit:⁊ p grāz adoptauit:ve
re filij dei sunt:p pformitatē silitudinis filij sui
naturalis:vt sit ipe primogenit⁹ in multꝭ fratri
bus.Qd̄ magnifice nobis cōmēdauit dilect⁹ xp̄i
j.Jo.iij. discipul⁹ iohānes.Videte in q̄t:qualē charitatē
nobis dedit pr̄:vt filij dei nominemur ⁊ simus.
Premisit aūt.Oīs iust⁹ est:scitote q̄m ⁊ ois q̄ fa
cit iusticiā ex ipso nat⁹ est.Hoc ergo nomē q̄ dij
⁊ dei pr̄is filij nolamur:pp ter cui⁹ pticipationē
nobis datā pr̄ noster est:hoc inquā nomē peti
mus sctificari in nobis vt sit in nobis firmū:sit
sanguine filij sui ab oī macula purgatuz: sit sine
terra:sit mundū ⁊ nulli⁹ secularis vanitatis cō
tagione pollutū:ne cū indignis tāto nole audi
re ptingat:illud Malach.j.Magnū est nomen
meū ī gētib⁹:⁊ vos polluistis illud.Et illō Esa.
lij.Jugit tota die nomē meū blasphemat.¶ Q
Siq̄dē polluūt nomen quicūq: in vanū illud ī
Mala.j. os suū sumūt.Qui in locutiōib⁹ suis cū leuitate
quadā ex paruipēsiōe nomis dei iurādo:⁊ q̄ : q:
deū in testē falsitatis assumēdo.Nemō q̄ ad au
ditū nols tremēde maiestatis dei:nullū honorē
exhibēt:nullā reuerētiā.Nec subiectiōis signuz
aliqd̄ corpis gestu ostēdūt.Et si ore dicāt sctifi
Esaie.lij. cet no.tuū ope ptrat iū facere cōuincunt.Quis
locutur⁹ principi cerimonias principi debitas
fūdo:honorē ac reuerētiā nō exhibet? Quiq:
ī ei⁹ p̄ntia nomē ipsi⁹ leuiter absq: ceruicis aut
corpis inclinatiōe pfert ⁊ repetit? Studiosi hu
ius mūdane vrbanitatis(veri⁹ curiositatis)re
periunt plurimi:q̄ polluti s mēte et labijs:audi
re ⁊ iocalr deū nolant:⁊ audito ei⁹ in diuīs offi
cijs nole:neq: assurgere:nec saltē capitis incli
natiōe venerāt ⁊ sanctificāt.Corā baal genu fle
ctūt.Deo ꝓ viuo ⁊ vni honorē nullū impēdūt:
erecti velut statua salis imobiles ⁊ rigidi deo lo
quunt:⁊ ab aliis ecclie ministris nomē gl̄iosuz
audiūt.Tetigit oll oza arcā dn̄i mini⁹ reuerēter
ij.reg.vj. calcitrātib⁹ bob⁹.⁊ pcussus a dn̄o interijt.Tāgūt
illi pciosuz dn̄i nomē:aurib⁹ audiēdo:lingua p
ferēdo irreuerēter:⁊ dei iudiciū nō metuūt.Sz
⁊ nomē dei pr̄is nō sanctificāt qui potētie ei⁹ de
trahūt:diuīs ordinatiōib⁹ ac regimini remur
murāt:⁊ q̄ summa dei pvidētia gerunt:casui et
fato attribuūt.Nomē filij polluūt:q̄ redēptiōis
mysterio īgrati:ipm paruipēdūt aut discredūt.
Qui peruersis exēplis ⁊ pditis morib⁹ religionē
christianā maculāt xp̄i sanguine sanctificatam
⁊ firmatā:pbētes se exteris ⁊ infidelib⁹ lapidem
offensiōis ⁊ petrā scādali:ne ad xp̄i legē pūdāt:
timētib⁹ magis ipsi⁹ pfessiōe:eorūq: consortio
maculari:q̄ sctificari.Nomē spūsscti inhonorāt
q̄ cū pelagianis errātib⁹ grām spūsscti necessa
riā nō existimāt:ideoq: de se psumentes sibi qd̄
dei est:attribuūt:suā nō dei gloriā querūt.Qui
q: de dei mīa desperātes:aut nimiū psumentes
vitā suā nō corrigūt:aut pctōz veniā posse cōse
qui desperāt: aut sola spūsscti mīa sine meritis
saluari psumūt.Illi seuerū hūc astruūt sine cle
mētia:isti misericordē sine iusticia.Illi cain fra
tricidā emulāt dicētes.Maior est iniq̄tas mea:
q̄ vt veniā merear.Isti vane in facinorū perse
uerātia pp̄he sibi ꝓbis blādiunt:dicētes.Mise
ricors de⁹ nō ptinebit in ira sua mias suas.⁊ il
lud.Mia ei⁹ sup oia opa ei⁹.¶ R Hoz olm et
quorūcūq: diuinū nomē contēnentiū blasphe
mias horrētes:vt nomē dei olb⁹ preexpositꝭ mo
dis:in se sctitatis sue manifestatiōe:et in nobis
imaginis sue ꝟtuosa exornatiōe:in primis vt fi
lij charissimi pr̄is gl̄iaz diligētes orem⁹.Pr̄ nr̄ q̄
es in ce.san.no.t.vt tali honoz filioz pietate et
affectu flagrem⁹.vt iā nō p nr̄is vtilitatib⁹ sz p
nr̄i pr̄is gl̄ia totū impēdam⁹ affectū:sitq: nr̄m
desideriū:nostrū gaudiū:gl̄ia nostri pr̄is. Sit
nomē tuū semp memorie nr̄e ipressum:sit mel ī
ore:cithara in aure:iubil⁹ in corde. Sit nomis
tui gl̄ia in nr̄o ītellectu p verā cognitionē:ī affe
ctu p sctām dilectionē:in memoria p firmā ad
hesionē:in ore p publicā pfessionē ⁊ ope p fidelē
imitatiouē.Sicq: sctificet.p beniuolētiā in cor
de p reuerētiā in ore:p pseuerātiā ī ope.Tu esto
nostrū gaudiū q̄ es futuz pmiū. Sit ī te nostra
gl̄ia p cūcta pie scta. Sctificet etiā nomē tuum:
vt sctificatio tua nr̄a sit perfectio.Tales nos pr̄
oram⁹ facito:vt spū sapiētie ⁊ timoris ⁊ amoris
tui:carnalis pcupiscētie flāmas extinguere valea
mus:q̄ten⁹ p ptinētie gratiā pacē interius exte
riusq: tenētes:filij tui vocari et esse mereamur.
Sitq: pr̄nū nomē tuū ī nobis tāta veneratione
sctificatū:vt nulla terreni pulueris puersatione
polluat.Sit nomē filij eterne tue sapiētie ī no
bis purgatū ⁊ clarū:vt nulla erroris nebula ob
fuscet.Sitq: sp sanguine iesu tinctū:vt salutem
eiusdē sanguinis p̄cio acquisitā desiderantes
iugiter psequamur.Sit nomē sancti spūs firmū
vt in bonis gr̄e pseuerātes et opib⁹ sctis: sic lu
ceāt opa nr̄a corā hoīb⁹:vt glorificēt te patrem
nostrū q̄ es in celis sup oia bn̄dictus.Amen.

¶ Lectio.lxviij. A

Adueniat regnuz

tuuz. ¶ Hec est scd̄a particula scd̄e
partis principalis petitionū dn̄ice
orationis:in qua postq̄ in petitio
ne prima petitū est id qd̄ ptinet ad dei honorez
⁊ reuerētiā:in parte illa petit illud qd̄ ptinet ad
nostrā salutē ⁊ indigētiā. Et diuidit hec in tres
sm̄ q̄ triplicia bona petim⁹ in sequētibus trib⁹
petitiōib⁹. In pr̄a petim⁹ bonū celeste ⁊ gl̄ie q̄
in pr̄ia btificamur.In scd̄a bonū spūale ⁊ gr̄e q̄
in via ad btitudinē pmerendā puocamur:⁊ ibi.

Fiat volūtas tua:que est vt saluemur:qđ non fit nisi per grāz. In tertia bonū ipaleac forrūe quo in vita naturali sustēramur:ibi. Panē no. quo. ¶ In pñti aūt particl'a. Adue.re.tu. inter bona ad nrāz perfectionē pertinētia:pⁱᵒ petim⁹ summū bonū nrm:qđ est btitudo ꝛ regnū celoꝝ. Si qđē ordini ꝯgruit vt filij adoptionis post petitionē eoꝝque ad prīs pertinēt honorē:tanꝗ ad hereditatē dei asciri regnū ei⁹ petāt tanꝗ filij. Circa hāc aūt turpissime errauerūt manichei ꝛ luci
Heresis manicheorum. ferian̄i heretici. Dixerūt manichei duo fore rerū principia:vnū bonoꝝ:aliud maloꝝ: vnū lucis ꝛ aliud tenebraꝝ. Quodqꝫ hec pͥcipia pugnā:ꝛ litē ꝯtra se ꝯcitarēt: per quā cōpulsus sit deus lucis: vt aliquā partē sue luminositatꝫ deo tenebrarū cōicaret : vt ab eo segregar⁹ ꝗete fortiret. Et ita in hoīs cōpositiōe partē dei lucis ꝯiūctaꝫ dicūt parti dei tenebraꝝ. Et ſm hoc dicūt a nobis ꝑādū esse vt oēs partes lucis:quas deus lucꝫ in pugna perdiderit:a tenebris purgare:readunēt deo lucis:vt potētius perfectiusqꝫ regnet super oīa que sunt lucis. Siquidē in hoīe sensualitatē dicūt esse a deo tenebraꝝ:ratiōēꝫ ꝟo a deo lucis.
Heresis luciferianorum. ¶ Luciferiani ꝟo qui luciferꝫ verū deū fuisse dicūt iniuste a deo:qui nūc mūdū regit:tanꝗ per potētiorē cū sibi adherētibus a regno suo expulsuꝫ:qui ꝛ ab eo victus tenet vsqꝫ ad terminū mūdi:tūc quidē soluet lucifer de carcere:ꝛ restituet regno suo pristino:deiecto deo nūc regnāte. Et ſm hoc dicūt petēdū esse. Adue.re.tu.tibi scꝫ lucifero vt regno a quo pulsus es:restituaris. Hec
Augusti. sunt tā delire friuoleqꝫ fictiōes : fabule stulte:et blasphemie: vt deducit btūs Augu.ꝯtra faustū. Et sunt tā fatua deliramēta:vt nō sint tā digna reprobatiōe:ꝗ irrisiōe: ꝗ propter illis irrisiōibus derelictiꝫ: ad verā ꝛ catholicā hui⁹ petitiōis expositionē procedam⁹. ¶ B Solet aūt variis
Attende de septē plici regno. modis expōi:nō aduersis licet diuersis:ſm multiplex dei regnū. Naꝫ de septēplici regno legim⁹ in scriptura. Primū est regnū dei vle:de q̄ in ps. cii. Regnū ipsius oībus dn̄abit.ꝛ.i.Timo.vi. Solus potēs rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū. Scđm est regnū scripture de q̄ dicit Mat.xxi. Auferet a vobis regnū dei:ꝛ dabit gēti faciēti fruct⁹ eius. Auferet a vobis carnalibus ꝛ induratis iudeis: regnū dei ꝛ intelligētia spūalis scripture sacre:pro eo ꝙ xp̄m reprobastis:qui veꝝ scripture intellectū reserauit. Unde ꝛ excecati sunt in diē hūc inuitētes lr̄e que occidit: spm̄.i.intellectū scripture q̄ viuificat abn̄cietes. Tertiū est regnū ecclie
Matth. xiii. militātis:de q̄ plurime habent parabole euāgelice:sicut est ista. Silē est regnū celoꝝ sagene misse in mari. Itē colligēt de regno suo oīa scādala
Ibidem Lu.xvii i.de ecclia ſm expositiōem Greg. Quartū regnū est regnū grē:de quo Luc.xvii. Regnū dei intra vos est.i.grā que veri regni origo est ꝛ pͥcipiū. Quītū est regnū glie:de q̄ Lu.xiiii. Btūs qui mā
Matth. xiii. ducabit panē in regno dei. vbi gl.i. in btitudīe. Sextū regnū est locus btitudīs: de q̄ Mat.xiii.
Luce.xi Fulgebūt iusti in regno prīs coꝝ.i. in celo. Septimū regnū:ꝛ ꝑō:persona est:de q̄ Lu.xi. Si in digito dei eicio demonia:pfecto peruēit in vos regnū dei.i.xp̄s. Glo. Mat.xii. De oībus his regnis petitio intelligit:precipue tn̄ de regno glie qđ est btitudo. ¶ C Primū regnū.est regnū dei vle ꝛ in eternū: quo sue potētie oīa in celo ꝛ in terra ꝛ in oībus abyssis subiecta sunt:de q̄ in ps. dicitur. Regnū tuū regnū oīm seculoꝝ:ꝛ dn̄atio tua
Apo.xix in gn̄atiōe ꝛ gē. ꝛ Apoc.xix. In femore eius scriptū est. Rex regū ꝛ dn̄s dn̄antiū. Istius regni aduētuꝫ nō petimus ſm Aug. in ser. dn̄i in mōte: quasi dn̄s nō regnet semꝑ vbiqꝫ ꝛ super oīa:qm̄ in sua ditiōe cuncta sunt posita: et nō est qui sue Hester xiii. possit resistere volūtati. Hester.xiii. Naꝫ oīa que cūqꝫ voluit fecit in celo ꝛ in terra ꝛc. ps.cxxxiiii. Quāuis aūt sic super oīa regnet imutabilr̄: non tn̄ oībus cōstat:nec cōstabat. Multi siquidē insipiētes ꝛ mali nō ꝯfitētur:nec ꝯfitebātur deum dn̄ꝫ esse vniuersoꝝ:imo nec deū esse. Dixit eīm insipiēs in corde suo nō est deus. Petim⁹ ergo ſm btm̄ Aug. Adue.re.tu. idest dei regnū: qđ semꝑ est fuit ꝛ erit:oībus innotescat: ꝛ euidēter manifestet. Hoc aūt erit in finali iudicio:qn̄ xp̄s dn̄s cū magna ptāte apparebit. Tūc eīm per euidētē experientiā apparebit vle dn̄iuꝫ super oīa. Tūc eīm ad suū imperiū celū ꝛ terra mouebunt: mortuiqꝫ resurgēt:ac oēs cognoscēt vle dei regnū ꝛ oīpotētiaꝫ in potēti punitiōe maloꝝ: ꝛ misericordi premiatiōe bonoꝝ ꝛ iustoꝝ. Tūc perfecte ꝛ clare oībus ostēdet ꝙ deus regnat: regnauit:ꝛ regnabit in eternū. Tunc apparebit qđ apl's di-
Hebre.ii cit Heb.ii. Oīa subiecit sub pedibus eius. In eo eīm ꝙ oīa ei subiecit:nihil dimisit nō subiectū ei. Nūc aūt nō videamus oīa subiecta ei : scꝫ quāꝫ cōpleto finali iudicio:ꝛ facta ꝯsummatiōe seculi erūt ei oīa subiecta :.propter qđ regnū dei dicet tunc aduenisse: qn̄ euacuata oī ptāte principatu et virtute:solus deus regnabit in eternū. Tunc xp̄s tradet regnum deo ꝛ patri: id est fideles ducet ad visionē dei:beatāqꝫ sūme trinitatis frui-
i.Cor.xv tionē. Tūc sci ꝛ iusti cognoscētes dei iusticiā in punitione maloꝝ:et mīam in premiatione bonoꝝ dicēt. Regnauit dn̄s deus noster oīpotēs: gaudeam⁹ ꝛ exultemus ꝛ demus glīaꝫ ei. Apoc.
Apo.xix. xix. Hoc est regnū.ſm hāc expōnē qđ aduenire petit. Ex quo sensu hui⁹ petitiōis:patet qualis esse debet christianus : ꝛ ꝙ pure cōsciētie : qui quotidie rogat iudiciuꝫ dei superuenire. de hoc
Chryso. etiā btūs Chryſ. Regnuꝫ diaboli queritur tolli de medio:ideoqꝫ dicit:adueniat reg.tuū:qꝛ oēs nō sunt iusti. Hoc aūt tunc fiet: qn̄ oēs iniqui cū principe suo diabolo mittent in stagnū flammeū inferoꝝ. Tūc eīm regnū vnū ab alio separa-
Hieron. bit. Cōcordare huic videt Glo. Matt.vi. dicēs. Regnū dei tūc aduenire nemo pōt ignorare:cū fili⁹ hoīs venit singulos iudicare. Ex quo sensu btūs Hier. Grādis fiducie est ꝛ pure ꝯsciētie postulare regnū dei.i. iudiciū dei nō timere. grādis vtiqꝫ cū nescit hō an amore vl' odio dign⁹ sit ſꝫ oīa i futurū seruāt incerta. Multū reuera ostēdit se dn̄o cōfidere:ꝗ in hoc mortali statu dei iudiciū supplicat aduenire. Nō eīm timet cū impiis condemnari:sed magis expectat cū iustis ex dei gratia coronari. De hoc abbas Isaac vbi.ſ. Uel
Eccs.ix. certe illud regnū qđ prestituto tp̄e est oīb⁹ perfectis ac dei filiis gn̄aliter repromissum.in quo eis dicet a xp̄o. Uenite bn̄dicti patris mei:possidete paratū vobis regnū a cōstitutione mundi. Mens pura intētus id quodāmodo obtutibus ac desiris desiderans ꝛ expectans : dicensqꝫ ad
Matth. xxv. eū. Ueniat regnū tuū. Nouit eīm testimonio cōsciētie sue cū apparuerit:mox ei⁹ se futuruꝫ esse cōsortē. Nec eīm dicere vel optare criminosoꝝ nul⁹ audebit:qꝛ nec videre tribunal iudicis valet quisquis sub aduētu ei⁹ nō palmā:nec ꝑmia suis meritis:ſꝫ penā nouit poti⁹ repensandam. ¶ D De scđo regno exponit. Adueniat regnuꝫ tuū.i.ad nos veniat regnū scripture tue:vera scꝫ

Marginalia: * Mat-thei. xxj. Auferet a vobis regnū dei: & dabitur gēti faciē-ti fruct' ei'. Loq-tur de iu-deis: qui ꝑpt suas obstina-tiões per-diderūt ve-rā intelli-gētiā scri-pturarū: vt sit sen-sus. Ad-ueniat re-gnū tuū: .i. veniat ad nos ve-ra intelli-gētia scri-pture sa-cre: ne (si-cut iudei) ignoran-tie tene-bris ob-ruamur.

intelligētia diuinorū eloquiorū. * Ne vt iudei & ce-teri infideles ignorātie tenebris obruamur: & ve-lut ceci in foueā cecorū precipitemur: vtq3 nō au-diamus illud xp̄i improperiū. Erratis nesciē-tes scripturas. Hec est expositio beati Ambro.

¶ De tertio regno eccl'ie exponit. Adueniat re-gnū tuū. i. regnū eccl'ie veniat ꝑ sui sc3 dilationē & exaltationē vt & ꝑsonarū nūero & merito augea-tur: vt infideles eccl'ie mēbra efficiātur: cōuersi in fide & charitate proficiāt: vt regnū synagoge & antichristi necnō & diaboli infirmet' et dissipet'. Uel regnū tuū3 qđ est eccl'ia militās: adueniat .i. veniat ad regnū triūphās: vt eis fiat vnū ouile & vnus pastor ouiū. Uel sic. Adue. re. tuū: idest pre-libatio & pregustatio dulcedis patrie & regni triū-phātis veniat ad regnū eccl'ie: vt gustato spū de-sipiat ois caro .i. carnalis cōcupiscētia: quaten' pregustet & credat per fidē: qđ est in regno triū-phāte per speciē: vt sic dicere posset: allecta pre-gustatiōis dulcedine: nr̄a ꝯuersatio in celis est.

¶ De quarto regno sc3 grē. Adueniat regnū tuū .i. ad nos veniat grā tua: vt illa in nobis regnet: & destruat' corpus pc̄i & malicie: vt per ipsā pa-reamus preceptis tuis & ꝯsiliis: vt ita nō solū sis rex noster potētia: sed in nobis regnes & pricipe-ris gratū faciēte grā. Quippe aliud est esse regē: aliud regnare. Deus eñ naturaliter rex est oim: nec tñ in oibus regnat: q2 nec omnes eius faciūt volūtatē. In illis nō de' s3 diabol' regnat cui' fa-ciūt volūtatē. Quāuis etei oēs l pote sūt dei: q2 tñ esse nolūt sub deo: non habēt in se regnū dei. Duo quidē sunt regna in mūdo cōmixta: dei sc3 & diaboli: q̄ ꝫm btm̄ Aug. xiiij. de ciui. dei: dicūt' due ciuitates q̄s ꝯstituūt duo amores. Regnū dei siue ciuitatē celestē ꝯstituit amor dei vsq3 ad contēptū sui. Ciuitatē terrenā amor sui vsq3 ad contēptū dei. iste in seipsa: illa in dn̄o gloriatur.

Marginalia: Chrys.

Primū regnū ꝫm Chrys. super Matth. petim' tolli de mūdo: regnū sc3 diaboli: cū dicimus. Ad-ueniat regnū tuū. i. fac vt iniq̄ qui sunt de regno diaboli: iustificent' & fiant mēbra et ciues tui re-gni.

Marginalia: Hieronymus.

Et hoc est qđ dicit btūs Hieron. General'r pro toti' mūdi petimus regno: vt sc3 diabolus in mundo regnare desistat. & in quocūq3 regnet deus & nō regnet pctm̄ in hoc mortali corpe. De hoc & isaac abbas: vt recitat Cassian' colla. xiiij. ait. Petitio mētis purissime aduenire iā iamq3 regnū sui p̄ris exoptat. Uel istud sc3 quo xp̄o re-gnat i scis. Quod ita fit cū diaboli īperio per ex-tictionē fetentiū vitiorū de nr̄is cordib' expulso: deus in nobis per virtutū flagrātiā ceperit dn̄a-ri: vt dn̄ deuicta fornicatiōe castitas: fugato fu-rore tranq̄llitas: calcata supbia hūilitas in nr̄a mēte regnēt.

¶ E De quīto regno qđ est regnū glīe essentialis sc3 & formalis btitudinis eterne: exponit'. Aduēiat regnū tuū. i. intra nos veniat eterna btitudo: que est clara dei visio post hui' vite fidē. perfecta ei' fruitio post iperfectā cha-ritatē. Firma tentio post spei nr̄e peregrinatio-nis anchorā. Petimus ergo vt post trāsitū hui' vite: intra nos veniat btitudo hec que cōsistit in actibus interiorib' potentiarū aīe nobilissimis: respectu summi & nobilissimi obiecti: quos ꝯco-mitat' gaudiū & interminabilis exultatio. Ex qua redūdat gloria corpis per resurrectionē aīe re-uniti: per que satiat' ois hūanus appetitus. Ra-tionalis in perfectissima possessiōe obiecti btifi-ci oibus modis quib' poterit possideri. Sensi-tiuus & naturalis in dotibus corporis: quā satie-

tatē prestare nō possunt sine deo oēs creature teste btō Augu. lib. i. ꝯfes. Dn̄e inq̄t fecisti me ad te: inquietū est cor meū donec quiescat in te. Et

Marginalia: Augustinus. Psalm'.

ꝓpheta in ps. Satiabor cū apparuerit glīa tua. Hec beatitudo vere dei regnū est: q̄m facit oēs btōs regnare cū deo in eternū3: per plenissimā volūtatis ꝯcordiā: per quā quecūq3 voluerit po-terūt in celo & in terra: & in oibus creaturis. Ni-mirū: q2 oēs dei volūtas: etiā eorū est voluntas. Nec aliud velle poterūt nisi qđ deu3 velle cogno-scunt: quē plus seipsis & super oia diligūt: quorū summū est gaudiū: summūq3 desideriū diuine vo-lūtatis in seipsis: et in oibus aliis efficax cōple-mētū3.

Marginalia: Cyprianus.

Huic expositiōi ꝯsonat illud bti Cypria-ni. Regnū petimus aduenire nobis a deo repro-missū3 & xp̄i sanguie acquisitū: vt qui in hoc secu-lo ei seruim': postmodū cū ipso regnāte regne-mus. Uel certe illud regnū petim' aduenire: qđ prestituto tpe oib' ꝑfectis ac dei filiis generat' est repromissum. Ad quod recipiendū a xp̄o in-uitantur ipso dicente. Uenite bene. pa. mei. ꝑci. reg. qđ vo. pa. est ab origine mundi. Adueniat petim': ac si dicam': pōdere pc̄i et mole corpo-ris pregrauati ad id ascēdere nō valem'. Ueniat

Marginalia: Matth. xxv. Questio. Rn̄sio.

igit' ad nos vt nos hinc absumat: quo a presenti et futura miseria liberemur. Sed quō petimus nobis hoc aduenire: cū poti' nos vadamus ad ipsum? Rn̄sio. Non possumus venire ad hoc re-gnū: nisi ipsum prius ad nos veniat. Beatitudo eñ que per regnū illud intelligit': q̄uis finis vl-timatus sit hois: nō tñ est finis hois naturalis: quē sc3 attingere possit hō naturali sua virtute & ꝑfectiōe: s3 ē finis supnaturalis quē nō nisi ex dei beneficiis ꝯsequi poterit & grā spāli. Petim' igit' vt nobis adueniat ex dei mīa: q2 ad ip3 veni-re nō possumus ex nr̄a natura. Imus tñ ad ip̄m in hac via ꝑ mādatorū dei obseruātiā: ac ꝑ bona virtuosaq3 opa. S3 ad ip̄m nō ꝑuenim' nisi in p̄ria: & h' ex dei tm̄ bonitate & mīa. Nō eñ ex opi-bus iusticie q̄ fecim' nos: s3 ꝫm suā mīam saluos

Marginalia: Ad tytum iij.

nos fecit. Et i ps̄. Grām & gloriā da. dn̄s. Aduc-ueniat petim' re. tuū: nō regnū tpale & terrenū de q̄ i li. regū legit': q̄ tal' rex tpe tāto totq3 ānis regnauit & mortu' est: s3 regnū tuū celeste & ꝑpe-tuū nullo vnq̄ fine terminādū: ꝫm Gabriel' eu-

Marginalia: Luce. j.

logiū ad ꝟginē. Et regni ei' nō erit fi. Et in ps̄. cxlv. Regnabit dn̄s i scl'a de' tu' syō: i oi ḡnatiōe & ḡnatione. Sic ḡ regnū illud petim' adueniat: vt regnū q̄ tu mō regnas i nobis ꝑ fidē: ꝑueniat ad regnū q̄ tu i nobis regnabis ꝑ spēm. i. regnū fidei ad regnū trāseat spēi: in q̄ regno req̄escūt aīe scrōꝝ: vbi gaudiū sine merore: leticia sine tri-sticia: req̄es sine labore: dignitas sine tremore: vbi nihil deest qđ appetit': nihil adest qđ fastidit': nl'la turbat aduersitas: nl'la molestat liq̄tas: dul-cescit in oib' charitas.

¶ F De sexto regno bti-tudinis: sc3 loco: sic exponit': Adue. re. t. i. ad nos veniat: nō ꝑ trāslatiōe3 ꝫm locū: s3 vt fiat nr̄a ha-bitatio regnū tuū loc' scrōꝝ: dom' p̄ris: in quo

Marginalia: Esa. xxxi.

ꝯstitute sunt multe māsiōes lucidissime: i quib' req̄escūt scrōꝝ aīe i pulchritudine pacis & requie opulēta. In cui' atrīis melior est dies vna q̄ ali-bi decē milia. Hoc regnu3 ꝓpheta sibi aduenire petiit cū orauit. Unā petii a dn̄o hāc req̄rā: vt in-habitē i domo dn̄i oib' dieb' vite mee. Hec do-m' ēra viuētiū plēa bōis dn̄i: ciuitas q̄ nō eget sole: q2 claritas dei illumiabit eā vt lucerna ei' ē agn': cui' porte nō claudūt' nocte: q2 nox vltra nō erit: & oē maledictū nō erit āpli': s3 sedes dei

τ agni in illa erũt:τ serui ei⁹ seruiẽt ei:τ videbũt
faciẽ ei⁹:τ nomẽ ei⁹ in frontib⁹ eoꝝ:vbi illumi-
nabunt a dño: τ regnabũt in secula seculorum.
Apo.penul.τ vlti. De laude huius regni ciuita-
Augusti. tis scẽ hierl'm multa scribit btũs Aug. in suis
meditatiõib⁹.c.xxiiij.τ.xxv. iter cetera ita dicẽs
Muri tui ex lapidib⁹ p̃ciosis: porte tue ex mar
garitis optimis: platee tue ex auro purissimo.
In qb⁹ iocũdũ alla sine intermissiõe cõcinitur.
Sequit. Speciosa facta es τ suauis mr̃ hierl'm.
Et in.c.xxv. Nã q̃s pmat summe pacis quanta
sit leticia: vbi ex viuis margarit[is] surgũt edificia
Auro celsa micãt tecta: radia triclinia. Solis gẽ
mis p̃ciosis hec structa nectit: auro mũdo tãq̃
vitro vrbis via sternit. Abest lim⁹: deest fimus:
lues nulla cernit. Hyems horrẽs estas torrẽs:
illic nũq̃ seuiũt. Flos ꝑpetu⁹ rosaꝝ ver agit ꝑpe
tuũ. Cãdẽt lilia: rubescit croc⁹: sudat balsamus.
Virẽt prata: vnãt sata: riui mellis īfluũt. pigmẽ
toꝝ spirat odor: liquor τ aromatũ. pẽdẽt poma
floriꝯoꝝ: nõ lapsura nemoꝝ. Non alternat luna
vices: sol vl' cursus sydeꝝ. Agn⁹ est felicis vrbis
lumẽ inocciduũ. Nox τ tp̃s desunt ei. diẽ fert ꝯti
nuũ. Et sequit. Inde statũ sp idẽ exeũtes capiũt
Clari viuidi iocũdi nullis patẽt casib⁹. Absunt
morbi sp sanis: senect⁹ iuuenib⁹. Hic penne te-
nẽt eẽ: nã trãsire trãsijt. Inde vigẽt: virẽt: flo-
rẽt: corruptela corruit: imortalitat[is] vigor: mor
tis vim absorbuit. ¶ G De septimo regno qd
est xp̃s expõit. Aduc.re.tuũ.i.xp̃i q̃ est rex regũ
magn⁹ sup oẽm terrã. Cui⁹ ſm Hugonẽ triplex
est regnũ: scz regnũ potẽtie: regnũ sapie: regnuꝫ
bonitat[is] τ leticie. Veniat igit regnũ potẽtie ad
nos debiles τ infirmos roborãdos. Veniat re-
gnũ sapiẽtie: ad nos īsensatos τ īsipiẽtes illumi
nãdos. Veniat regnũ bõitat[is] τ leticie ad nos fle
biles τ afflictos ꝯsolãdos. Hãc expõnẽ tãgit bea
tus Cyprianus dicẽs. põt fratres dilectissimi.
τ ipse xp̃s eẽ regnũ dei qd venire q̃tidie cupim⁹
Cui⁹ aduẽt⁹ vt cito nobis p̃sentet optam⁹. Naꝫ
cũ resurrectio ipse nr̃a sit: q̃ in ipso resurgim⁹: τ
regnũ dei põt ip̃e itelligi: q2 in illo regnaturi su
mus. Vt aũt regna adueniãt dñ oram⁹: necesse
est etiã p eoꝝ assecutiõe totis nos q̃b⁹ possum⁹
virib⁹ laborare: τ ad hec medijs vñs: τ modis de
bitis ad hoc ordinatis toto conatu tẽdere per
obseruãtiã mãdatoꝝ: ꝑ ꝯtẽptũ mũdanoꝝ: ꝑ fer
uẽs desideriũ eternoꝝ. Ad primũ roborat vera
dilectio dei: q̃ ſm Gre. magna opat si est: scz ī ho
Gregori⁹ mine: si opari desistit nõ est. Nã charitatis pba
tio opis est exhibitio. Ad sequẽtia duo īducit ve
ra eorũdẽ cognitio. Nõ eñ mũdũ diligere põt q̃
sedula cogitatione meditat: q̃ breuis vana τ in
stabilis est hui⁹ mũdi gloria: q̃ ipure ei⁹ delicie
τ amara sunt gaudia: q̃ īfirma τ ad p̃stãdũ qd ꝑ
mittũt: ipotẽtia: q̃ caduca sũt terrenaꝝ diuitia
rũ apparẽtia bona: q̃ deniqꝫ terribilis τ tremẽ
dus est finis eoꝝ ad quẽ ducũt: inferni scilꝫ cru-
ciatus τ interminabilis pena. Hec sine dubio si
diligẽter τ sedulo meditata fuerit τ memorie cõ
mẽdata: regnũ mũdi nõ appetẽdũ ostẽdũt: sꝫ cõ
tẽnendũ. Sic e regione eternoꝝ desideriũ in no
bis accẽdit inexplicabilis gl'ia: iocunditas gau
diosa: summi boni possessio: τ vniuersoꝝ deside-
rabiliũ satiãs abũdantia fideli mẽte frequenti⁹
ruminata illius regni celestis quod ab origine
Dubium mũdi preparatũ est olbus: illud pio corde τ ope
primum querẽtib⁹ qd τ nos petim⁹ cũ orãtes dicim⁹ ad
ue.reg.tuũ. ¶ H Circa istã clausulã occurrũt
duo dubia. Primũ vtruꝫ quilibet viator fidelis
possit exaudibiliter hãc orõnẽ fundere ad deũ.
Aduc.reg.tuũ: Q2 sic: nã xp̃s veritatis magister
oẽs mortales fideles docuit sic orare nec eius
doctrina est inutilis aut inefficax: ergo quilibet
põt vtiliter hãc orõnẽ fundere. Fũderet aũt inu
tiliter: si nõ exaudiret: ergo pars dubij affirma
tiua est vera. In oppositũ arguit. Multi viatoꝝ Mat. xx
fideliũ sunt p̃sciti: τ null⁹ p̃scitus vtil'r orat hãc
orõnẽ: ergo. maior supponit: q2 multi sunt vo-
cati: pauci electi. Minor pbat: q2 inutil'r orat q̃
inefficaciter orat: tales sunt p̃sciti. Inefficaciter
eñ orat p̃scit⁹. Aduc.reg.tu. q2 nũq̃ ꝯsequet re- Rñsio ad
gnũ.i.btitudinẽ. Sic eñ capit regnũ in dubio dubium
p quo orat. ¶ Pro solutiõe aduertẽdũ: q̃ exau-
diri orãtẽ in hac orõne põt intelligi dupl'r. Uno
mõ p seipso. Alio mõ p alijs. Pro alijs quidem
põt exaudiri: põt eñ illã petitionẽ deo porrige-
re q̃libet fidelis ī psona toti⁹ eccl'ie: aut ī psona
fideliũ saluãdoꝝ: τ ita p illis exaudiri. Concessit
eñ hoc dei benignitas: vt vn⁹ alteri gratiã ipe-
trare possit: τ ita mediãte gr̃a vitã eternã. Imme
diate tñ null⁹ quãtũcũqꝫ deo grat⁹ ipetrare põt
alteri aduẽtũ regni glie. i. btitudinis. Q2 statuit
de⁹ nulli dare btitudinẽ ꝑpter merita alterius
sꝫ vel ꝑpter merita xp̃i: vt nouiter baptizat[is] sta-
tim decedẽtib⁹: vel ꝑpter merita ꝑpria: vt. s. de
orõnib⁹ sctoꝝ lec.lvj. lati⁹ est ostẽsuꝫ. Pro seipso
aũt orãs maiorẽ videt hr̃e difficultatẽ propter
p̃scitos: de q̃b⁹ est argumẽtũ in oppositũ. Et de
hoc dr q̃ p̃scit⁹ põt saluari: q2 põt nõ esse p̃scit⁹:
cũ sit ꝯtingẽter p̃scit⁹: sꝫ nũq̃ saluabit. Prescien
tia eñ dei nõ necessitat liberũ p̃sciti arbitriuꝫ.
Alioq̃n p̃scit⁹ peccare nõ posset: q2 in eo q̃ non
subest libere volũtati: hõ nõ potest petõ actuali
peccare. Põt ergo p̃scit⁹ petm̃ cauere cooperãte
gr̃a dei: q̃ ei nõ subtrahit nisi volũtarie eã abij-
ciat: imo põt final'r in gr̃a ꝑmanere: sicut potest
saluari: sꝫ nõ ꝑseuerabit. ¶ Si querit an presci- Questio.
tus efficaciter oret p se. Aduenjat regnũ tuum.
Dicẽdũ q̃ nõ: loquẽdo de regno btitudinis. Nõ
eñ ipetrat qd petit: q̃ orõ sua non est efficax: q2
nõ orat ꝑseuerãter: final'r eñ cadit in mortale:
τ si tũc orat nõ orat pie. Si dicis pono q̃ oret ꝑ Rñsio.
seuerãter. Rñdet q̃ casus repugnat priori: scz q̃
sit p̃scit⁹: τ q̃ oret pie τ ꝑseuerãter. Nã si est p̃sci
tus: finaliter peccabit mortal'r: τ in illo petõ mo
riet: ideo nõ stat q̃ oret pie τ ꝑseuerãter. Si aũt ꝑ
regnũ dei itelligat regnũ gr̃e: nõ est dubiũ quin
possit efficaciter petere: aduc.reg.tuũ: τ exaudi-
ri. Nã p̃scit⁹ multo tp̃e quo est in via põt stare ī j.Reg.ix
gr̃a. sic pꝫ de saule et traditore iuda. Nã de saule j.para.x
dr.j.Reg.ix. q̃ fuit elect⁹ τ bon⁹: τ nõ erat vir de
isrl' melior eo: τ tñ tãdẽ reprob⁹ effect⁹. Nã de eo
dr. Mortu⁹ est saul ꝑpter iniq̃tates suas. phi-
tonissam ꝯsuluit nec sperauit in dño: ꝑpter qd
interfecit eũ. Sic iudas ex discipulo fact⁹ est tra
ditor. Silr τ p̃destinat⁹ p̃t ꝑ multũ vite sue tp̃s
stare in petõ: vt pꝫ de latrone cõuerso in cruce.
Et paulo prt⁹ ꝑsecutore: postea egregio gentiũ
doctore. Põt q̃ p̃scit⁹ ꝯuerti τ agere penitẽtiam
τ ꝯsequi gr̃am: ac ꝑ eã eẽ grat⁹ τ accept⁹ deo: τ ef
ficaciter ꝑ se τ alijs orare: sꝫ gr̃am final'r nõ cu-
stodiet. Et ꝑ hoc pꝫ ad dubiuꝫ rñsio affirmati-
ua: q̃ q̃libet viator põt hãc petitionẽ efficaciter
τ vtiliter fundere: nõ aũt oẽs sic faciũt. Nã pre-
sciti nõ ꝑseuerãt in gr̃a: q2 nõ diuina p̃destina-
tiõe necessitante: sed sua libertate auertuntur
a deo finaliter: morientes in mortali culpa.

ecclesia n. est congregatio fidelium

qui fecit te sine te non salvabit sine te/

oro vt pro sit debet esse pia et perseverans/

Dubium secūdum ¶ I Secundū dubiū qñ adueniet regnū btitudinis dei electis. An tñ post extremū iudiciū an alabus sufficiēter purgatis: an purgatione nō indigentib⁹ ante diē generalis resurrectionis? ¶ De isto olim fuerūt qui dicerēt: alas per mortē a corporib⁹ separatas ante generalē resurrectionē ꝛ extremi iudicij sn̄iam: nō esse beatas: nec intuitiue ꝛ facialiter deum videre: eoqȝ nō perfecte frui: quātūcūqȝ sint ab oībus pctis originali ꝛ actuali mortali ꝛ veniali absolute: nihil habētes a quo purgari debeāt: allegantes pro se: qȝ xp̄s nullibi legit̄ alabus a corporib⁹ separatis promisisse beatitudinē siue regnū celorū: sed hoībus post diē finalis iudicij. Vñ petro interrogāti. Ecce nos reliquimus oīa ꝛ secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Rñdit xp̄s. Amē dico vobis: ꝙ vos qui secuti estis me: in regeneratione cū sederit filius hoīs in sede maiestatis sue: sedebitis ꝛ vos sup sedes duodecim: iudicātes duodecim trib⁹ israel. Et oīs qui reliquerit domū aut fratres aut sorores ꝛc. ꝓpter nomen meū: cētuplū accipiet ꝛ vitā eternā possidebit. Et ibidē. xxv. Cū venerit filius hoīs in maiestate sua: ꝛ oēs angeli eius cū eo: tūc sedebit super sedē maiestatis sue: ꝛ cōgregabunt̄ ante eū oēs gētes. Et sequit̄. Tūc dicet his ꝗ a dextris erūt. Venite benedicti patris mei: possidete paratū vobis regnū a cōstitutione mūdi. ꝛ. i. Et ibunt hi in suppliciū eternū: iusti aūt in vitā eternā. Itē. i. Pe. v. Humiliamini sub potēti manu dei: vt vos exaltet in tpe visitationis. Et. i. Joh. iij. Charissimi nūc filij dei sum⁹: et nōdū apparuit ꝗd erim⁹: qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Ex quib⁹ et multis alijs p̄ȝ ꝙ btitudo est nobis ꝓmissa post diē finalis iudicij. Ad hoc eñi ordinatū est iudiciū illud: vt vnicuiqȝ retribuat̄ sm̄ opa sua. btitudo p bonis meritis: pena p demeritis. Qȝ si ale iā essent btē: frustra hoc iudiciū esset futurū. Et sm̄ hoc dicūt: ꝙ lȝ aplus pl⁹ oībus laborauit nō tñ ꝓsumpsit suis ex meritis statim post mortē gl'iam sibi dari: sȝ magis p modū depositi in thesauris regis gl'ie merita sua recōdi vsqȝ i diē finalis retributiōis di. Scio cui credidi et cert⁹ sum: qȝ potēs est depositū meū ꝓuare i illū diē. Et ibidē. c. iiij. Reposita ē mihi corona iusticie: quā reddet mihi dn̄s in illa die iust⁹ iudex. Nō autē solū mihi sȝ ꝛ his ꝗ diligūt aduētū ei⁹. Loꝗ videt̄ de die vltimi iudicij: in quo tanꝗ iust⁹ iudex viuorū ꝛ mortuorū ꝓmia sm̄ meritū vnicuiqȝ dispēsabit. ¶ Itē Aug. in enchi. c. cviij. Tp̄s inquit qđ inter hoīs mortē ꝛ vltimā resurrectionē interpositū est: aīas abditis receptaculis continet: sicut vnaqueqȝ digna est: vel requie vel erumna p eo qđ sortita est in carne dū viueret. sed abdita habitacula nō pūt intelligi celū ꝛ infern⁹: qȝ in illis ale etiā post resurrectionē vltimā erūt i corpib⁹ vñ p nihilo distinguerēt̄ tp̄s ante resurrectionē ꝛ post. ¶ Itē glo. sup illđ ps. Adhuc pusillū ꝛ iā nō erit pctōr: dicit. Sctī liberāt̄ i fine vite: ꝛ post hāc tñ vita ibi nō erīt vbi erīt sctī ꝗb⁹ dr. Venite bn̄dicti patris mei. Isti aūt sctī erūt i celo: ergo sctī post hāc vitā nō statim ascēdūt in celū. Itē btūs Bern. in sermo. ij. de oīb⁹ sctīs tractans illud Apo. vj. Vidi subtus altare aīas interfectorū ꝓpter ꝟbū dei: ꝛ ꝓpter testimoniū qđ habebāt: ꝛ clamabāt voce magna dicentes. Vsqȝquo dn̄e sctūs ꝛ ver⁹ nō iudicas ꝛ nō vindicas sanguinē nostrū de his ꝗ sunt in terra? Et date sunt illis singl'e stole albe: ꝛ dictū est illis: vt requiescerēt adhuc tp̄s modicū donec cōpleant̄ cōserui eorū. Inquit, Altare dicit corpus saluatoris. Et sequit̄. Interim sub xp̄i humanitate sctī fideliter requiescūt: in quā nimirū desiderāt etiā angeli videre donec veniat xp̄s: qñ iā nō sub altari collocabūt̄: sȝ exaltēt̄ sup altare. Et sequit̄. Ostēdet eñi fili⁹ semetipm̄ nō in forma serui: sȝ i forma dei. Ostēdet etiā nobis patrē ꝛ spm̄. sctm̄ sine qua visiōe nihil sufficeret nobis. vñ Johā. Scimus cū apparuerit siles ei erimus: qȝ videbim⁹ eū sicuti est. In hac aūt visione cōsistit btitudo vt ibi cōsequēter declarat. Itē ser. ii. de sctīs idē tractās illud ps. Cōuertere aīa mea in requiem tuā: qȝ dn̄s benefecit tibi: dicit. Ad requiē exute corporib⁹ ale ꝓtin⁹ admittunt̄. Ad gloriā regni nō ita. Quātū ad illā dr. Sustinete modicū tp̄s donec impleat̄ numer⁹ fratrū vestrorū. Et in eodē ostēdens quib⁹ gaudijs perfruant̄ anime ante resumptionē corporū dicit. Triplici gaudio exultāt. De recordatiōe trāsacte ꝟtutis: de exhibitiōe ꝓsentis quietis: de expectatiōe future cōsummatiōis. Ex quib⁹ oīb⁹ videt̄ velle beatus Bern. ꝙ ale ante resurrectionē nō sunt btē: nec vidēt diuinā eēntiā nudā btifice. Itē ad idē arguūt rōne. Maior ē gl'ia alarū ꝗ gl'ia corporū sȝ sil' oībus reddit̄ gl'ia corporū: vt sit maior leticia singl'orū ex cōi gaudio vt habet̄ ex gl. ad Heb. xj. sup illđ. Deo aliqd meli⁹ p nobis ꝓuidēte ꝛc. Vt i cōi gaudio oīm: mai⁹ fieret gaudiū singl'orū: ergo multo forti⁹ gl'ia alarū dȝ differri vsqȝ ad finē vt sil' oīb⁹ reddat̄. Pretereca pena ꝛ ꝓmiū ꝗ p sn̄iam iudicij reddunt̄: iudiciū ꝓcedere nō debēt sȝ ignis inferni ꝛ gaudia paradisi dabunt̄ hoīb⁹ p sn̄iam xp̄i iudicātis in vltimo iudicio: vt p̄ȝ: ergo ante diē iudicij null⁹ ascēdet in celū: ꝛ p ꝯñs nullus ante iudicium videbit beatifice deum: quia beatifice visioni tanꝗ summo premio debetur excellētior locus. ¶ R Ad hoc dubiū semota ambiguitate dicēdū est: ꝙ ale a corpe absolute statim ꝯsequunt̄ vel premiū vel penā: nisi impediat aliqđ debitū adhuc satisfactiōis p pctis venialib⁹ aut mortalib⁹ dimissis: qđ pri⁹ solui opȝ: qȝ cū debito cuiuscūqȝ pene etiā tpalis vni⁹ horemenis intrare pōt ad regnū: opȝ ergo alas ad btitudinē admittēdas ante beatitudinis consecutionē ab oī debito pene absolutas esse et purgatas. Hoc ergo īpedimēto sublato: ala statī vt de corpe egredit̄: descēdit in infernū: aut euolat in celū. Huic veritati attestant̄ manifeste autoritates scripture canonice: dicit btūs Tho. s. iiij. scrip. dist. xlv. q. i. arti. ij. ꝛ documēta sctōrū patrū. vñ cōtrariū p heresi est tenendū: vt p̄ȝ. iiij. dial. ꝛ in lib. de dogmatib⁹ eccl'ie. Hec Tho. Et addit exēplū. Sicut in corporib⁹ est grauitas et leuitas quib⁹ ferunt̄ in locū suū ꝗ est finis motus eorū. Ita etiā est in alab⁹ meritū vel demeritū: quib⁹ ꝑueniūt ale ad ꝓmiū vel ad penā ꝗ sūt fines actionū ipsarū. Vñ sicut corp⁹ per leuitatē vel grauitatē statī fert̄ ad locū suū nisi ꝓhibeatur: ita ale statim soluto vinculo carnis: p qđ in statu vie detinebant̄: ꝓmiū ꝯsequunt̄ vel penā: nisi aliqđ īpediat. Certū aūt est ꝙ ꝓmiū electorū alarū est btitudo. ¶ Hec etiā veritas p̄ȝ p illud. Pater quos dedisti mihi: volo vt vbi sum ego et illi sint mecū: vt videāt claritatē meā quā dedisti mihi. Et loquit̄ de claritate sue deitatis: qȝ ꝓmisit. Pater clarifica me apud temetipm̄ claritate quā habui priusꝗ mūdus fieret apud te. Hec aūt claritas diuie nature ꝓmissio deipa est

Margin notes: Mat. xix (beside "mus te: quid ergo erit nobis"); i. Pet. v. (beside "Itē. i. Pe. v."); i. Job. iij (beside "vt vos exaltet"); ij. ad Timoth. j. (beside "thesauris regis"); Augusti. (beside "spēsabit"); Bern. (beside "btūs Bern."); ps. (beside "tractās illud ps."); Matth. xxv. (beside "sn̄iam iudicij"); Job. xvij (beside "nisi aliqđ īpediat").

Sunt ergo apli apud deū ꝛ vidēt claritatē eius:
ꝛ eadē ratiōe ceteri electi a corpe separati nullū
Lu.xxiij. īpedimētū̄ habētes. Itē Luc.xxiiij. dicit xp̄s ad
latronē. Amen dico tibi: hodie mecū eris in pa-
radiso. Per paradisū intelligit beatitudo regni
celestis: que nō fine visiōe est. Et qḋ de tali para
diso .i. visiōe intellexit xp̄s: patet ex serie textus
euāgelii. Nam latrone dicēte ad dn̄m. Dn̄e me
mēto mei cū veneris in regnū tuū. Rn̄dit dn̄s.
Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso.
Ex quibus datur intelligi ꝙ idē̄ intellexit xp̄s
per paradisū: qḋ latro intellexit per xp̄i regnū:
latro aūt intellexit per regnū gloriā xp̄i: que nō
est fine clara visiōe dei. Unde hic est sensus. Ho-
die mecū eris in paradiso .i. btitudine: sicut ego:
seu in glia sicut ego: alioqn quō esset secū? Non
em̄ erat latro cū dn̄o in paradiso sumpto pro lo
co corporali: siue terrestri: siue celesti: cū ibi nō
erat xp̄s. Nondū em̄ ascēdit in celū: nec infern⁹
in quo aīa xp̄i die illa futura erat: nec sepulcrū:
quo corpus xp̄i claudēdū erat: paradisus voca-
ri pōt aut regnū xp̄i: ergo paradisus qḋ regnū
xp̄i est: est xp̄i gloria: ꝛ eius btitudo. Latro autē
nō erat futur⁹ hodie cū xp̄o s̄m corpus: q2 non
fuit resuscitat⁹ illa die a mortuis: ergo s̄m aīaz
a corpe solutā. Assumptus aūt est in paradisum
s̄m aīam tm̄: q2 s̄m illā consecutus est eandē dei
btitudīs gliaz. Et qḋ latroni tūc promissū est ꝛ
datū s̄m aīam: simil'r oībus aīabus datur post
mortē nō habētibus aliqd qḋ purget. Itē apls
i.Cor.v ii.ad Cor.v. dicit. Scientes qm̄ dū sumus in hoc
corpe: peregrinamur a dn̄o. Per fidē em̄ ambu
lamus ꝛ nō per speciē. Audemus aūt ꝛ bonā vo
luntatē habem⁹ magis peregrinari a corpore: ꝛ
p̄ntes esse ad dn̄m: ꝛ ideo ꝯtēdimus siue absen-
tes: siue p̄ntes placere illi. Ex quib⁹ verbis p2o
habet ꝙ dū peregrinamur a dn̄o: sc3 dū sumus
in hoc corpe: ambulamus per fidē. Dū aūt am
bulamus a corpe: ambulam⁹ per speciē: verius
nō ambulam⁹: sed p̄ntes sumus dn̄o per speciē.
Ambulare aūt vel magis p̄ntem esse per speciē:
est deū cognoscere facial'r intuitiue et beatifice:
i.Co.xiij ipso teste .i. Cor.xiij. Uidemus nūc per speculū
et in enigmate: tūc autē facie ad faciē. Nunc co-
gnosco ex parte: tūc autē cognoscā sicut ꝛ cogni-
tus sū. Hec est cognitio per speciē: q2 tunc sicut
nūc per fidē. Scḋo ꝙ apls peregrinari cupiuit
a corpe: ꝛ esse deo presens: vt cū deo existēs non
ambularet per fidē sed per speciē. Sicut cū alibi
Philip.j dicit. Cupio dissolui ꝛ esse cum xp̄o. Uoluit ergo
presens esse dn̄o: vt per speciē .i. facie ad faciē co
gnoscere: quē peregrinus a dn̄o cognouit per fi
dē. Sed qn̄ hoc cupiuit an̄ iudiciū vel post? Rn̄-
det ipse apls. Uolūtatē habemus inqt peregri-
nari a corpe ꝛ p̄ntes esse ad dn̄m: ergo tūc qn̄ pe
regrinat a corpe. Post iudiciū aūt nō peregrina
tur a corpe cōpleta iā resurrectiōe: ergo ante iu-
diciū post mortē corpis: tūc em̄ solū peregrinat
a corpe. Itē idē apls in raptu nō plus vidit aut
cognouit ꝙ modo s̄m aīam: sed tūc vidit diuinā
subaz facie ad faciē: nō in enigmate ꝛ speculo: s3 p
propriā speciē sicuti est: ergo ꝛ nūc videt eodē mō
deū: ꝛ per ꝯns btifice. Consequentia nota: ꝛ maior
videt certa: q2 nūc corpe qḋ corrūpit aggrauat
aīaz: nō impedit minus ꝙ tūc: cū se raptū noue
rat nesciēs an in corpe vel extra corpus. vt dicit
ii.Cor.xii. Minor patet per glo. in loco nūc al-
legato: que expresse dicit repertis vicib⁹: ꝛ diuer
sis verbis supra positis. Unde exponit tertiū ce

lum .i. visionē qua deus videt facie ad faciē. Itē
glo. Augu. tertiū celū intellectualis est visio: ad
quā raptus est apls vt ipsum deū in se nō i figu-
ra aliqua videret. Itē glo. Diony. In tertio celo
throni cherubin seraphin: quorū terti⁹ vicini⁹
deū cōtemplat: ad quorū similitudinē aplus vi-
disse deū dr. Itē glo. Aug. ad tertiū celū qḋ nō p
corpus videt: nec imaginabiliter: sed ꝓpterea vi
sione q̄ superat oēs. ꝛ. f. hoc est tertiū celum: vbi
deus videt facie ad faciē. Itē glo. primū celum
aereū: scḋm firmamentū: tertiū spūale vbi ange
li ꝛ scē aīe deo fruunt in cōtemplatione: q̄ glo.
expresse aīas scās copulat angelis in dei fruitio
ne et contēplatione. Certū est angelos beatifice
frui deo eūq3 cōtemplari: ergo ꝛ aīe. Itē vt. s. al-
legatū est Apoc.vj. aīabus sub altari vindictā pe
tentib⁹ date sunt singule stole albe. Glo. interli.
beatitudo aīe etiā s̄m Bern. hinc stole sunt glo-
ria aīe et gloria corporis. Item bea. Ambro. in Ambro.
de bono mortis ait. Anime purgate post corpo-
rū claustrū: visiōe spūali q̄ est p spēm vidēt deū.
Uisio p spēm distinguit a visione enigmatica q̄
est fidei. Itē Aug. li. meditationū. c.xxiij. loquēs Augusti.
ad scōs ait. Per ip̄m vos rogo de cui⁹ pulchritu
dine iā satiamini: de cui⁹ btissima visione semp
gaudetis. sola beatifica visio cū fruitiōe satiat.
Et cap. sequenti. Ibi deus est oīa in oīb⁹: quem
scti apli ꝓphete ꝛ ceteri sine fine vidēt: ꝛ sempvi
dēdo in ei⁹ amore ardent amāt ꝛ laudāt. Itē ca.
xxv. Et p̄ntē veritatis ꝯtēplant spēm. Itē Aug.
i de vtilitate credē. expresse dicit aīas a suis cor
porib⁹ separatas in possessiōe illa plena cōsiste-
re: qua de⁹ videt nō p speculū: s3 facial'r: q̄uis in
p2o retractationū hoc videt in dubiū reuoca-
re. Et hc. Greg. in iiij. lib. dial. p longū. ¶ Ad
pōt ēt ad h̄ adduci ꝑsuasio vna fundata in euā-
gelio. De⁹ ꝓnior est ad miserādū: ꝙ ad punien-
dū: vt vult Aug. ꝛ fundat in il'o Exo.xx. Ego sū
dn̄s de⁹ tuus fortis zelotes visitās iniquitates
patrū in filios vsq3 ad tertiā ꝛ quartā generatio
nē eoꝝ qui oderunt me: ꝛ faciēs misericordiā in
milia his qui diligunt me. Deus autem punit
quasdā aīas in inferno ante finale iudiciū. Un-
de dicit Job.xxi. Ducūt in bonis dies suos: ꝛ in
pūcto ad inferna descendūt. et Lu.xvj. scribit ꝙ Job.xxj.
mortu⁹ est diues ꝛ sepult⁹ in inferno. Qui cū esset
in tormētis clamās dixit. Pater abraā miserere Luc.xvj.
mei: ꝛ mitte lazarū vt intigat extremū digiti sui
in aquā: vt refrigeret liguā meā: q2 crucior i hac
flāma. Q2 si ita est: a fortiori aīe premiātur sta-
tim post exitū a corpore: dū nihil est purgabile i
celo. Et ambo illa tāgit btūs Greg. lib. allegato
vbi in ꝑsona petri ait. Nosse velim si nūc ante re
surrectionē corporū in celo recipi valeant aīe iu
storū. Respōdet dicēs. Hoc nec de oībus iuste fa Gregori⁹
teri possum⁹: neq3 negare de oīb⁹. Et .j. Si san-
ctoꝝ aīas in celo esse sacri eloquii attestatiōe cre
didisti: opꝫ vt ꝑ oīa iniquorū aīas esse credas in
iferno. Nā sicut electos btitudo letificat: ita cre-
di necesse ē: ꝙ a die exit⁹ sui ignis reprobos cru
ciat. Pro ista veritate ēt facit qḋ scribit Inno.iij. Innocē.
in ca. cū marthe. de celeb. missa. vbi ad q̄stionē
archiepi Lugdunēsis q̄rētis qualiter fuerit mu
tatū ꝙ in secreta beati leonis in veteribus codi
bus cōtinet sic. Annue nobis q̄s dn̄e: vt aīe fa-
muli tui leonis hec ꝓfit oblatio: cū in moder-
nis sacramentarhs habeatur. Annue nobis q̄s
dn̄e: vt intercessiōe btī leōis hec nobis ꝓfit obla-
tio. Rn̄det Inn̄. ꝙ cū sacre sc̄pture dicat autoꝝ

tas: q iniuriā facit martyri qui orat pro marty
re:idē est cōsimili ratiōe de aliis sctis sentiēdū:
q orationibus nris nō indigeāt pro eo q cū sint
perfecte btī:oīa ad vota eis succedūt(al's succur
rūt)Ecce dicit Inno. Aliaz scti lcōis z alioꝝ sctō-
rū esse perfecte btās. Perfecta aūt btitudo visio
nē dei facialē includit. ℭ Ad pro intellectu aūt
autoritatū l oppositū adductaꝝ est notādū q b3
Guiller. Ockam. Ockam (parte scda sui dialogi: in qua materiā
hāc late prosequitur ɔtra Johānē.xxij.quē asserit
oppositę opiniōis fuisse.c.v.) Btitudis nomen
Nomen beatitudinis accipit multipliciter. multiplr accipit. Uno modo pro btitudie pt̄ie.
Alio modo pro btitudine vie. Utroq3 modo acci
pitur duplr. Naz pro btitudine patrie. Uno mo
pro operatione intellectuali optima fm speciē:
qua sc3 obiectū beatificū diuina essentia:nude z
imediate ac perfecte attingitur:siue illa sit visio
clara diuine essentie:siue fruitio. Non em̄ ab in-
uicē separātur: z sic btūs est quicūq3 clare z in-
tuitiue videt deu3. Aliter accipit btitudo pt̄ie p
statu hui⁹ intellectualis nature optimo fm spe
ciē oīe bonū ta3 essentiale q accidētale ad quā
vnq̄ eadē natura intellectualis perueniet inclu
dente. Ista btitudo excludit desideriū adulterio
re3 perfectionē:delectationē z gaudiū etiā de ali
quo citra deū attingēdu3. Sic dicit btitudo fm
Boetius. Boe. status oīm bonoꝝ aggregatiōe perfectus:
cui sc3 nihil deest de oībus bonis que talis natu
ra intellectualis vnq̄ habebit. Et hāc quidā vo
Beatitudo vie dupliciter accipitur. cant btitudinē ɔsummatā siue integrā. Btitudo
vie etiā duplr accipit. Uno modo pro operatiōe
seu dispositiōe perfecta: qua quis disponitur in
via ad btitudīs patrie ɔsecutionē sic dicit Jaco.
Jacobi.j. j. Btūs vir qui suffert tentatiōe3: qm̄ cu3 proba-
Math.v. tus fuerit accipiet coronā vite. Mat.v. Bti pau-
peres spū zc. Scdō modo accipit beatitudo vie
pro mūdana ac tpali prosperitate: fm quā btm̄ di
xerūt pplm̄ cui hec sunt. vt habetur in ps.cxliij.
Prima btitudo omnē molestiā:anxietatē: penā
afflictionē n sic de facto excludit:cōpatitur tm̄ de
sideriū maioris perfectiōis:aut alicui⁹ cōmodi
acq̄rēdi. Scda sine oīni molestia pena z afflictio
ne: etiā desideriū maioris perfectiōis z cōmodi
excludit: z oīa bona essentialia z accidētalia tali
nature cōgrua includit. Tertia btitudo nec desi
deriū maioris cōmodi aut perfectiōis: nec affli
ctionē z penā:sed tm̄ future btitudis patrie im-
pedimēta: puta pctā mortalia excludit. Quarta
btitudo tm̄ apparēs est z falsa:z ideo noīe btitu-
dinis indigna. De btitudine vie nihil ad propo
situ. Primo igit modo accipiēdo btitudinē: aīe
sctōꝝ ante diē iudicij sunt btē: q2 clare vidēt di-
uinā essentiā:eaq3 perfecte fruunt fm predicta.
Non aūt scdō modo: q2 nō carent oīni expecta-
tione ac desiderio delectatiōis future quā nōdū
habēt:q2 expectāt resuscitationē corpoꝝ et iple-
tionē ciuitatis eterne:de quib⁹ sunt gaudiū non
modicū habiture:vnde quāuis habeāt stolā aīe
stolā tamen corpis nondū habent. De hoc dicit
Lib. iiij. dialogo. btūs Greg. In ipsa carne gaudebūt in qua cru-
ciatus z dolores pro dño pertulerūt:hinc z scri-
ptū est. Date sunt illis singule stole albe. i. singu
lis singule visiōes diuine essentie fm glo. Dictū
q3 est eis:vt reqēscerēt tēpus adhuc modicū:do
nec ipleatur nūerus ɔseruoꝝ z fratrū suoꝝ. Tūc
quidē z ipse corpora resumēt:in quibus z ipse cū
aīās letabunt. Quod fiet in extremo iudicio: cū
z ipsi resumēt corpa:z in terra sua duplicia possi
debūt: q2 tūc stolas binas. i. cū gloria alaꝝ:quā

solā habēt ante iudiciū:etiā gloriā corpoꝝ reci
piēt:z in vtroq3 simul gloriabunt. ℭ O Et per
hoc ad ratiōes in cōtrariū. Ad primā inducit q
btitudo z regnū celoꝝ promisse sunt toti suppo-
sito hoīs non aīe. Respōdetur q merces que in
cludit gliaꝫ aīe z corporis:soli supposito:hoc est
hoī integro ex aīa z corpore cōposito promittit:
que nō datur de cōi lege ante diē iudicij gnālis.
Merces aūt que includit gliam aīe tm̄: sc3 visio
nē z fruitionē dei promittit anime:z multis aīa
bus datur etiā a corpe separatis: z ita ante die3
iudicij. Multa autē in diuersis scripturis pro-
mittūtur:aliq̄ anime:aliqua corpori:aliq̄ vtriq3
ɔiūctiꝫ simul:ac etiā anime separate:ideo opor-
tet cōsiderare quid cui promittat. Quod em̄ ani
me promittit requies: manifestū est Apocalip.
vj. vt supra allegatū est. Itē frequēter in vtroq3
testamēto anime salus promittit: vt Ezechiel.
xxxiij. Si se custodierit:animā sua3 saluabit. Et
in nouo. Qui perdiderit aīam suā propter me z
euangeliū:saluā faciet eā. Et silia multa. Salus
aūt visionē dei icludit sed more scripture frequē
ter pars pro toto:z ecōuerso totū p parte accipi
tur. Ubi cū hoī toti aliq̄d promittit:qd aīe sepa- Marci. viij.
rate cōuenit:in hoc q toti ꝓmittit: intelligitur
aīe promissum. z sic qd aīe promittit et etiā toti
cōuenit: vtriq3 toti supposito et aīe itelligit pro
missum. Et ita p3 q falsu3 est q nullibi btitudo
ꝓmittat aīe separate. Nā dū promittit toti: pro
mittit z aīe cōuēiret separate:eo q pōt cōuenire
ei vtroq3 mō. Et q̄uis aliq̄ autoritates allegate
respiciāt totū suppositū:z nō aīam separatā: nō
tm̄ ideo sequit q nō alibi:seu p alias scripturas
nō promittat saluo aīe separate. Unde posset ar
gumentu3 hoc validius cōtra eum retorqueri q̄
arguit sic. Nullibi legitur in scriptura:q aīe san
cte post mortē ante iudiciū non sint btē:nec ista
negatiua ex aliquib⁹ scripturis elici pōt:ergo nō
est illud negandū: maxime cū ista negatiua nec
diuinā misericordiam z clementiā magnificet:
nec iusticiā eius cōmendet nec anime sancte di
gnitatē extollat:qd facit eius opposita affirma
tiua. Ad scdm̄ de iudicio dicit:q licet anime san
ctorū nunc sint beate:z acceperūt stolam glorie
sue:nō tamen ideo frustra fiet iudiciū:quia per
illud beatitudo consummata toti supposito do
natur. Et etiā ipsi anime que ante iudiciū desi-
derabat gloriā corporis:quē ante non habuit.
Et plura alia gaudia accidētalia cōsequetur per
iudiciū vniuersale:quibus ante priuata fuerat.
Etiā fm aliquos post iudiciū:perficitur beati-
tudo essentialis anime:ita q post clarius vide-
bit diuinā essentiam q ante sed hoc dubiu3 est.
Patet ergo q extremū iudiciū non frustra fiet:
z quoad animā z quoad corpus. Sunt tm̄ z alie
rationes z cōgruentie extremi iudicij futuri. de
quo magis alibi videndū est. Ad tertiū de coro
na aplo reposita in illum diem:dicit q per die3
illu3 potest intelligi vel dies extremi iudicij:vel Extremū iudiciū nō fit frustra quoad animā et quoad corp
dies sue resolutionis: de qua ibi loquit:ait em̄.
Ego iam delibor:z tēpus resolutionis mee in-
stat. Item corona iusticie:que z depositū est:est
ipsa beatitudo: vel anime vel totius suppositi
l. includens vtrāq3 stolā:vel alteram sc3 anime
tantum. Si ergo diem:diem dicit resolutionis:
corona z depositū dicere debet beatitudinē ani
me tantum. Si diem iudicij:tūc corona capi de
bet pro beatitudine consummata duplici stola.
Et ita patet vero dicto pauli concors respōsio:

Quis aũt ala beati Pauli nũc habeat stolã suã ꝛ
gloriã: videatq3 deũ ꝛ cognoscat sicut cognitus
est: tñ btũs paulus integer ex aiaꝛ corpore cõpo
situs: nũc nõ videt deũ: qꝛ nũc non est. Toti⁹ igiꝭ
corona ꝛ btitudo reseruaꝭ in illũ diẽ extremi iu
dicij. ¶ P Ad quartũ de abditis habitaculis q̃
ponit btũs Aug. in ench. ꝛ magr̃ dist. xlv. li. iiij.
Rñdet btũs Tho. ꝙ inter illa habitacula de qui
bus btũs Aug. loquiꝭ etiã sunt cõputãdi infer-
Beatus thomas aquinas — nuo ꝛ paradisuo: ĩ quib⁹ aie alique ante resurre
ctionẽ ptinenꝭ: s3 id distiguiꝭ xp̃s añ resurrectio
nẽ ꝛ post: qꝛ añ resurrectionẽ sunt ibi sine corpo
re: post aũt erũt ibi cũ corpe: ꝛ qꝛ in aliquib⁹ re-
ceptaculis nũc sunt alique aie. ĩ. nõdũ plene pur
gate: in quib⁹ post resurrectionẽ nõ erũt. Et ne
geꝭ ꝙ illa habitacula nõ possunt intelligi infer-
nus ꝛ celũ quãtũ ad multas alas: dãnatas sc3: et
plene purgatas: s3 in illis sint etiã post iudiciũ.
Nec ideo distinctio est ꝓ nihilo: qꝛ alr̃ sunt ĩ illis
habitaculis ante iudiciũ: alr̃ post. Ad quintũ de
glo. ps. d3 ꝙ glo. illa exponit seipsam. Nã cũ di-
xerat ꝙ post hãc vitã scti nõ erũt ibi: vbi scti qui
bus diceꝭ. Venite bñdicti ꝛc. erũt: statim subdit:
nõ habebũt geminã stolã: quã habebũt scti post
resurrectionẽ. Hec Tho. Uel d3 ꝙ glo. loquiꝭ de
sctis añ xp̃i passionẽ adhuc ĩ limbo detẽtis. Hec
eñi sunt verba glo. Post istã vitã paruã nõdum
eris: vbi erũt scti quib⁹ diceꝭ. Venite bñdicti. S3
poteris esse in illa requie in qua diues lazarũ vi
dit: ĩ qua securꝰ expectes diẽ iudicij: qñ recepto
corpore angelis equaberis. S3 quõ lazarus fuit
in requie cũ nõdũ esset missa hostia: In spe: ex to
to in rẽ partim: qꝛ nec ignẽ materialem: nec ver
mẽ corrodentẽ sensit. P3 ergo ꝙ loquiꝭ de lim-
bo añ oblationẽ hostie q̃ est xp̃s. Ad sextũ de btõ
Berñ. d3 primo ꝙ btũs Berñ. nunq̃ negauit ꝙ
aie sctẽ videãt essentiã diuinã añ diẽ iudicij in ce-
lo: s3 negauit a sctis añ diẽ iudicij btitudinẽ con
summatã sctõ mõ supra posito acceptã: nã ĩ ser-
mone de sctõ Malachia ep̃o ait. Nũquid nõ vi
uit: sc3 aĩa Malachie. Rñdet: vtiq3 et btẽ. Et ad
eũ verba vertẽs addit. Nec iã in fide ambulas: s3
ĩn specie regnas. Malachias ille ep̃s fuit hiber
nie apud eũ in Claraualle defunctus. Ecce dicit
eũ ſm animã btũ et regnare in specie: qõ nõ est
Beatus Bernar. — sine clara dei visione. Itẽ sermone vltimo de oĩ-
bus sctis (loquẽs de sctis quos veneraꝭ nũc ec-
i.Cor. iiii. — clesia ante diẽ iudicij) Nõ inq̃t acquiesco expres
glorie credere sctõs: maxime ꝓpter illõ qõ apl̃s
ps. cv. — ait. Qõ in p̃nti est momẽtaneũ ꝛ leue tribulatio
nis nostre: supra modũ in sublimitate eternum
glorie põdus operaꝭ in nobis. Et ꝓpheta. Visi-
ta nos in salutari tuo ad vidẽdũ in bonitate ele
ctorũ tuoꝝ. Itẽ in eodẽ sermone aliquãtulũ añ
sinẽ loquẽs de iustis a corpe assumptis: et iustis
in terra adhuc mortalib⁹: ꝛ tractãs hũc versicu-
lũ ps. Iusti epulenꝭ in cõspectu dei ꝛ delectẽtur
in leticia. Iustꝰ inq̃t q̃ iã cõspectũ meruerit: nõ
qꝛ adhuc viuit ex fide: nimirũ ꝙ ait dñs. Cũ ipso
sum in tribulatiõe: ad eũ ptinet q̃ ex fide ambu-
lat nõ aũt q̃ ad faciẽ eiꝰ iã ꝑuenit. Equidẽ vtrisq3
est caput vnũ: s3 nõ vno mõ mẽbris oĩb⁹ exhibe-
tur. Quibusdã ostendiꝭ caput hirsutũ spinis: in-
clinatũ in cruce: vt humiliẽtur pariter et cõpun
gãtur. Quibusdã gloriosum apparet: vt ab ipso
glorificenꝭ: vt ĩ ipso glorienꝭ quẽ videãt sicuti est.
Hoc ergo secundũ desideriũ: qõ ex sctõꝝ comme
moratione flagrat in nobis: vt sic nobis etiam
xp̃s appareat vita nostra: vt nos quoq3 cũ ipso
appareamus in gloria: interim nempe nõ sicut
est: sed sicut ꝓ nobis factus est caput nostrũ no-
bis presentaꝭ ꝛc. Ecce dicit sctõs nũc nõ esse ex-
pertes glorie: ipsoq3 ꝑuenisse ad faciẽ: ꝛ ꝙ eis ca
put qõ deꝰ est: apparet gloriosum: ꝙ ab ipso glo
rificanꝭ: ꝛ videãt eũ sicuti est. ¶ Q Uult etiã bea
tus Berñ. distinguere tres statꝰ aiarũ sanctaruꝫ — Tres status alaꝫ sctãrum.
in sermo. iij. de oĩb⁹ sctis. ꝛ. iiij. Primꝰ est existẽ-
tiũ in corpore mortali. Scõs sine corpore. Ter-
tius in corpore glorificato et immortali. Primꝰ
est in militia. Secũdus in requie. Tertius ĩ btĩ-
tudine cõsummata. Primꝰ est in tabernaculis.
Scõs in atrijs. Tertiꝰ in domo dei. ¶ Primus
ĩ tabernaculis: qꝛ adhuc ĩ tẽtatione ꝛ pugna cõ-
tinua cõtra inimicos ꝛ vitia: pugnantiũ aũt mã
sio in tabernaculis est. ¶ Secũdus in atrijs nõ
in pugna: sed in requiet securitate: q̃ est aiarum
separatarũ añ diẽ iudicij: in quo nõdũ ꝑuenerunt
ad vltimũ gradũ beatitudinis: qꝛ nõdũ stolam
corporis cõsecute sunt: s3 in stola prima q̃ est glo
ria anime glorianꝭ. ¶ Tertiꝰ in domo est: in glo
ria ↄsummata corporis ꝛ aie tãta ꝙ maiorẽ vel
aliã nõ ꝑcipiẽt. Et hec volens exprimere varijs
verbis vtiꝭ. Addẽs ꝙ in tabernaculis est gemitꝰ
pnie. In atrijs gustus leticie. In domo satietas
glorie sc3 ↄsummate. Et ad hoc inducit illud su-
pra allegatũ de animab⁹ sub altari. Que sũt aie
sctĩ statꝰ btẽ quidẽ ꝛ diuinã essentiã vidẽtes: nõ
tñ quãtũ ad oĩe desideriũ satiate: qꝛ expectant
secundã stolã: ꝛ q̃dã gaudia accidẽtalia: vt. s. di-
ctũ est. Uñ de aiab⁹ secundi status dicit. Accepe-
rũt iã singulas stolas: s3 nõ vestiẽtur duplicibus
donec vestiamur ꝛ nos. Stola prĩa ipsa est quã
dicimꝰ felicitatis: ꝛ requies animaruꝫ. Scõa est
immortalitas ꝛ gl̃ia corpoꝝ: quã desiderãtes di
cũt. Usquequo nõ vindicas ꝛc. q̃ clamor est desi-
deriũ future resurrectiõis ꝛ gl̃ie corporũ: vt ibi
ↄñr declarat. Ex quo p3 ſm eũ ꝙ nunc recepe-
rũt gloriã anime: quã nõ expectãt: ꝛ ꝑ ↄñs visio
nẽ diuine essentie. Hec eñi est gloria anime. Cõ-
sequẽter declarat ꝙ anime sctẽ sunt sine macu-
la: s3 nõ sine ruga: qꝛ nõ toto affectu libere ꝑgiꝭ
in deũ: s3 ↄtrahiꝭ quodãmõ: ꝛ rugã facit duꝫ in-
clinaꝭ ad corpꝰ desiderio carnis resuscitãde. Et
post subdit. Qõ non sequunꝭ agnum quocunq3
ierit. ĩ. nõ in vniuersalẽ in oĩb⁹ delectationeꝫ.
Nõ ergo inueniꝭ dixisse ꝙ ante iudicium nõ vi-
deãt beatifice deum: s3 illã visionẽ primo post iu
dicium assequenꝭ. Qõ ergo dicit animas nunc
esse sub altari futuras: nihil aliud est: nisi ꝙ eoꝝ
btitudo nũc abscõdita est: nõ a ciuib⁹ supnis: s3
ab existẽtib⁹ ĩ inferno ĩ purgatorio ꝛ ĩ terris. S3
in extremo iudicio erunt sup altare: qꝛ tũc ma
nifesta erit eoꝝ ꝑfecta gl̃ia in corpe ꝛ aia oĩb⁹
euidẽter vidẽtib⁹ eos ascẽdere in celum etiã de- — Matt. v.
monib⁹ ꝛ dãnatis. Sic eñi sub: dicit ascõsionẽ: ꝛ
sup: manifestationẽ: ſm illud. Nõ põt abscõdi ci
uitas supra mõtẽ posita. Neq3 accendunt lucer-
nã ꝛ ponunt eã sub modio ꝛc. Quãuis textꝰ non
habet: ꝙ post iudicium erunt iuxta vel supra al-
tare: immo si esse sub altari: intelligiꝭ esse sub ꝓ-
tectione ꝛ dñio xp̃i q̃ intelligiꝭ ꝑ altare: ita post — Apocal.
iudicium vnitis corporib⁹ in consummata gl̃ia — vij.
sunt sub altari sicut ante: qꝛ ĩ eternũ agnꝰ reget
illos. Ex hoc p3 quõ ſm mẽtẽ btĩ Ber. nũc sũt
sub altari: ꝛ post iudiciũ sup altare. Quod sequiꝭ
tur in argumento: ꝛ ostẽdet semetipsum filius ꝛ
pater ꝛ spiritussanctus. Uerum est: s3 nõ primo
aiabus: ꝙuis primo totis suppositis. Nec aliud

dicit Bern. ¶ R. Ad illud qđ sequit̃ vbi dicit: q̃ anime exute nõ statim admittunt̃ ad gloriã regni. Dicit̃ q̃ hoc intelligit̃ de glĩa consummata: nõ de gloria regni primo mõ dicta. Alioq̃n quõ baptism⁹ aperiret regnũ baptizatis alr̃ q̃ circũcisio: si nõ statim post morte cessante impedimẽto consequerent̃ regnũ: ɔtra determinationem ecclesie in. c. maiores. de baptismo ⁊ ei⁹ effectu: Et ad illud qđ sequit̃: q̃ ostendens quibus gaudijs exultẽt ante iudiciũ ⁊c. dr̃ verũ est q̃ de istis ibi annumeratis gaudẽt. Nõ autẽ loquit̃ exclusiue. i. nõ tm̃ de istis: sed multo plus gaudent de beatifica visione nũc presente. Illud eñ gaudiũ est essentiale: cetera ibi annumerata ptinent ad beatitudinẽ accidentalẽ. Sed diceres.

Questio. Cur autẽ beatus Bern. nõ facit mẽtionẽ illius gaudij de visione: cũ sit maius ⁊ principale gaudiũ? Rñdetur q̃ beat⁹ Bern. illa posuit in quo est distinctio

Rñsio. illius status secũdi a tertio. Nũc autẽ nõ distinguunt̃ aie secũdi status ab aiabus tertij stat⁹ in gaudio beatitudinis essentiali: sꝫ tm̃ accidẽtali. Non eñ in visione beatifica distinguunt̃: q: illa est vtrobiqꝫ: sed in his tm̃ q̃ nõ cõueniũt vtriqꝫ

Act. xvij. statui. Ad septimum. Rñdet sctũs Tho. q̃ hoies sm̃ corpus habẽt quãdã cõtinuitatẽ adinuicẽ: q: sm̃ eũ verũ est qđ dr̃ Act. xvij. q̃ de⁹ ex vno homine fecit om̃e hoim genus: sꝫ aias singulariter finxit. Vñ nõ est tãta cõgruentia: vt oẽs hoies simul glorificent̃ in aia: sicut q̃ simul glorificent̃ in corpore. Itẽ glĩa corporis nõ est ita essentialis sicut gloria aie: vñ maius detrimẽtum esset sctis: si glĩa aie differret̃ sicut glĩa corporis: nec possent hoc detrimẽtũ glorie cõpẽsari p amplitudinẽ gaudij singulorũ de cõi gaudio: pꝫ ergo q̃ ɔña a sili in pposito nõ valet. Ad octauũ Rñ-

Grego. det bea. Greg. li. iiij. dial. Si inq̃t: nũc in celo sũt aie sctõꝝ: q̃d est qđ in die iudicij p iusticie sue retributione recipiũt? Et rñdet: hoc eis nimirum accrescit in iudicio: q̃ nũc aie sola sue glĩe retributione letant̃. Postmodũ vero etiã corpoꝝ btitudine pfruunt̃: vt in ipsa q̃ꝫ carne gaudeãt in qua dolores p dño cruciatusq̃ꝫ ptulerũt. Patet ergo q̃ illud qđ in iudicio reddit: scꝫ glĩa corporis et totius suppositi: illud nõ precedit iudiciũ: q̃uis glĩa solius aie precedat. Et tantũ de illo dubio.

Attende hec q: digna sunt notatu. ¶ S Recolligẽtes igit̃ que dicta sunt: eleuato mẽtis desiderio oremus. Pater noster q̃ es in celis. Adueniat regnũ tuũ vl̃e: adueniat iudiciũ finale: quo tuũ regnũ: tua maiestas ⁊ ptãs: in celo et in terra: in bonis ⁊ malis p facti euidentiã olbus apparebit: cũ cõtrusis in infernalis baratri ignẽ ppetuũ inimicis: pax q̃ oẽm sensum exuperat: tuos in eterna btitudine suscipiet electos. In olb⁹ euacuata ol ptãte principatu et virtute: tu solus pater nr̃ regnabis tuos btificãs in eternũ. In quib⁹ vt numerari possim⁹: adueniat regnũ scripture. Regnet oramus in nobis veritas tua: oẽm de nostris cordibus erroris nebulã lõge faciẽs: neuñq̃ truculẽtis suis fraudib⁹ regnet in nobis diabolus mẽdacij pr̃ ⁊ priceps tenebrarũ. Quatenus ei⁹ regno: regnoq̃ꝫ synagoge ⁊ antichristi: cui⁹ mysteriũ iniq̃tatis iã operat̃ l diffidẽtie filijs disturbato: dilatet̃ regnum eccl̃ie tue sctẽ numero ⁊ merito filioꝝ: vt in phri tue dulcedinis pregustatiõis triũphãtis eccl̃ie regno iũgant̃: ⁊ gustato spiritu desipiat ols caro. Cognoscãt q̃ꝫ oẽs ⁊ singuli q̃ magna multitudo dulcedinis tue: quã abscõdisti timẽtib⁹ te. Qua pgustatione coꝝ nostrũ dilatet̃ ad currendũ viã mãdatoꝝ tuoꝝ indefesse. Qđ vt possim⁹ precamur: o pater q̃ es in celis. Adueniat regnũ grẽ tue: regnũ ꝫ charitatis tue: q̃ totos nos possideat: quatenus sup oia ⁊ in om̃ib⁹ diligẽtes: ceteras virtutes tuas cõsequamur: vt non regnet pctm̃ in nostro mortali corpore: sꝫ destruat̃ corp⁹ pcti ⁊ vitiorũ. Vincat supbiã humilitas. Extirpet auaritiã largitas. Pellat inuidiã benignitas. Superet furorẽ trãq̃llitas. Eliminet fornicationem castitas. Moderet̃ gastrimargiaꝫ frugalitas. Excitet acidiã feruẽs mẽtis viuacitas. Triũphet in olbus excellẽtissima charitas: quatenus iniqui q̃ sunt de regno diaboli iustificent̃ ⁊ fiãt mẽbra ecclesie ⁊ ciues regni tui. Adueniat tãdẽ pater nr̃ q̃ es in celis: regnũ btitudinis eterne: post trãsitũ hui⁹ vite mortalis ⁊ miserie: l quo ois human⁹ satiat̃ appetit⁹. Rõnalis q̃dẽ in perfecta summi boni possessiõe. Sensitiuus l phria humanitatis xpi eiusq̃ꝫ pfecta apprehẽsione. Naturalis in dotib⁹ glĩe vbi vere regnabũt tecũ electi tui: p plenissimã volũtatis ɔcordiã: quo fiet vt nihil adsit molestũ: nihil absit cupitũ: q: tu de⁹ pater nr̃ eris ibi oia in olbus. Adueniat q̃s ne pctõꝝ põdere pressi cũ impijs iudeis olim regni tui filios eijciamur foras in tenebras exteriores: vbi erit flet⁹ et stridor dẽtiũ sempiternus. Qđ q: l solo empyreo celo prestat̃ regulariter: adueniat precamur ad regnũ illud habitationis ethereę: regnũ domus tue olb⁹ bonis plene. Ciuitas sctã hierusalẽ patria nostra q̃ sole nõ eget: cui⁹ lucerna agn⁹ cui⁹ portarũ seras cõfortasti: vt ppetua securitate ciues ei⁹ firmi: nullo eiectionis timore trepidẽt: q̃m posuisti fines ei⁹ pacẽ inpturbabilẽ sine fine. Que vt in futuro cõsequamur: oram⁹ vt adueniat regnũ tuũ qđ est xps: virga directionis: virga regni tui adueniat qđ est nunc in phri: q: nisi nũc regnet in nobis: ad regnũ eternũ puenire non possumus. Extingat in nobis regni terreni desiderium: vt mundus hic immundus nobis cũ omnib⁹ suis ɔcupiscẽtijs vilescat: quatenus maiores mũdo facti: sola celestia affectemus. Regnet l nobis xpi sua potẽtia ad nos infirmos ac debiles roborãdos: sua sapia ad nos insipiẽtes illuminandos: sua bonitate ad nos flebiles ⁊ afflictos cõsolãdos. ¶ T Hãc petitionem de quadruplici regno breuiter exponit dñs petrus de aliaco. Adueniat. i. ad nos veniat regnũ tuũ. s. sacre scripture p verã cognitionem: vt destruat regnũ erroris ⁊ ignorãtie. Regnũ diuine gratie per spiritualẽ inhabitationẽ: vt destruat regnũ pcti et malicie. Regnũ vniuersalis eccl̃ie per xpiane fidei declarationẽ et exaltationẽ: vt destruatur regnum antichristi et false sinagoge. Regnum celestis glorie per eternam premiationem: vt destruatur regnũ presentis ⁊ future miserie. Et tantum de illa petitione. Petr⁹ aliaco.

¶ Lectio. lxviij. A

Fiat volũtas tua.

¶ Post petitũ est bonũ celestis glorie: quo l patria beatificamur l precedẽti petitione scda: sequit̃ nũc petitio tertia: qua petitur bonũ spũalis grẽ: quo in via ad promerendam celestem gloriam preparamur. Preparamur autem ad hanc promerendam per gratiã nostrã volũtatẽ diuine volũtati conformantẽ in via. Hanc ergo petimus cũ subiũgimus. Fiat voluntas tua. Et primo peti

tio hec simplr proponit. Scdo ei⁹ perfectio spe
cificat: cū addit. Sicut in celo: et in terra. ¶ Sed
priusq̄ ad expositionē hui⁹ petitiōis procedat:
explicāda est significatio hui⁹ termini volūtas
dei: q̄ diuersimode accipit i scriptura. Vñ magr
lib. j. dist. xlv. c. vij. Sacra scriptura de volū
tate dei vario modo loq̄ cōsueuit. Et tñ nō est
dei volūtas diuersa: sed locutio diuersa est de vo
lūtate dei: q2 noīe volūtatis diuersa accepit. Nā
voluntas dei vere et proprie dicit: q̄ in ipso est: et
ipsius essentia est. Et hec vna est: nec multiplici
tatē recipit. Hec magr. Vñ solet volūtas dei di
Distinctio volūtas dei. stingui. Primo i volūtatē bñplaciti: et i volūtatē
signi. Volūtas bñplaciti duplex ē. s. volūtas an
tecedēs et ɔsequēs. Volūtas signi q̄ntuplex est. s.
ꝓhibitio: p̄ceptū: cōsiliū: impletio siue opatio: et
pmissio. Illa ergo distinctio vt declarat Ockā in
suo prlo dist. xlv. q. j. nō est alicui⁹ qd̄ est realiter
in deo: q2 in deo nō est aliquo mō multiplex vo
lūtas sicut nec multiplex essentia. Nā in deo nō
distinguitur volūtas ab essentia. Sed ille distin
ctiōes sunt vocabulorū seu noīū q̄ significāt diui
nā volūtatē q̄ de⁹ est: ita ꝙ hoc verbū: vult vel
le: q̄n in sacra scriptura attribuitur deo: diuersi
mode accipitur: vt q̄n dicitur deus hoc velle: q̄n
q3 valet tñ. i. deus hoc precipit vel cōsulit: vel
operatur: vel permittit: quādoq3 dicit hoc velle
qd̄ sua voluntate efficit: qd̄ vt sit vel fiat placet.
Que sit volūtas bñplaci[ti]. ¶ B Est ergo volūtas beneplaciti ipsa diuina
essentia sibi in aliquo cōplacēs vt sit vel fiat. De
qua aplūs. Vt probetis que sit volūtas dei bona et
Ro. xij. beneplacens et perfecta. Ubi glo. Volūtas dei di
citur vel qua vult que in deo est: siue id qd̄ vult.
Hic accipitur dei volūtas qua vult que benepla
Augusti. citum dei siue dispositio appellatur. Hec glosa.
Hec volūtas dei vt ait Augustinus. iij. de trini.
ca. iiij. et alijs capitulis: vt magister colligit disti.
qua supra. est prima et summa causa oīm specie
rū atq3 motionū. Nihil enī fit quod non de in
teriori atq3 intelligibili aula summi imperato
ris egrediat: sm ineffabilē iusticiā. Ubi enī non
operatur quod vult dei oīpotētis sapientia que
pertingit a fine vsq3 ad finē fortiter: et disponit
oīa suauiter: et nō solū facit ea q̄ ɔsueuerūt a ɔsue
tudinis admirationē nō admittunt: sed etiā ea
que propter raritatē et insolitū euentū mirāi
dētur: quorū nihil fit sine volūtate dei: lȝ pleris
q3 nō apparet. Itaq3 nō nisi dei volūtas cā prla
est sanitatis et egritudinis: premiorū atq3 pena
rū gratie et retributionū. Hec sola est vñ orītū est
q̄cquid est: et ipsa orta nō est: sed eterna. Qd̄ vero
hec volūtas beneplaciti distinguit in antecedē
tē et cōsequētē: nō sic intelligendū est ꝙ sicut in
nobis est vna voluptas seu volitio p̄cedēs actū:
et alia cōsequēs actū quo cōplacet in actu: ꝙ ita
sit in deo. Nō enī est talis multiplicitas in deo:
sed quicquid est ibi: est oībus modis essentia vel
relatio: aut ɔstitutū ex his. Et ideo hec multipli
citas est nobis vt dictū est. Sz tñ eadē volūtas i deo
est antecedēs et cōsequēs. Dicit tñ nūc añcedēs:
nūc cōsequēs respectu alteri⁹ et alteri⁹. ¶ C Vo
lūtas beneplaciti antecedēs est volūtas diuina
dans alicui antecedētia: vñ pōt cōsequi aliquid
vel operari parata coagere si ille velit cū p̄cepto
vel cōsilio exequēdi. Et sic dicitur antecedenter
velle aliquid: quādo ad id agendū: vel cōsequen
dū dat alicui necessario req̄sita paratus illi coa
gere et c. Grātia exēpli. Diuina volūtas antecedē
ter vult petrū mereri: quādo dat petro liberū ar

bitriū atq3 gratiā. Addit etiā p̄ceptū aut cōsiliū
vt mereatur: paratus sibi cooperari ad actū me
ritoriū: in hoc enī diuina volūtas nō quasi per
se et immediate fertur super operationē merito
riā: sed quasi mediate et antecedēter: q2 immedia
te fertur in ea antecedētia meritum donando ea
sine quibus non meretur: vel ordinata ad meri
tū: vt sunt liberū arbitriū: grā: p̄ceptū: aut consi
liū. Dicūtur ergo operatiōes meritorie a deo vo
lite antecedenter etiā prius ꝙ fiant: immo etiā
si nō fiant: ex eo solū ꝙ efficaciter vult ea q̄ ante
cedūt actū meritoriū. Per hoc qd̄ dicit volūtas
diuina: qd̄ proprie accipitur pro actu diuine volū
tatis qui est realiter essentia diuina et de⁹: excluditur
volūtas signi. Dicit dans alicui antecedē
tia: per hoc excludit volūtas bñplaciti cōseq̄ns.
Licet enī volūtas tā antecedēs ꝙ ɔsequēs est vo
luntas beneplaciti: et ita diuina essentia: ipsa tñ
nō dicitur absolute volūtas: sed in ordine ad ali
qd̄ volitū immediate aut mediate. Respectu vo
liti immediate est volūtas cōsequēs: respectu vo
liti mediate antecedēs. Unde i casu posito essen
tia diuina dicit volūtas beneplaciti cōsequēs re
spectu li. arbi. petri ac gratie sibi infuse: et prece
pti aut cōsiliū de agēdo meritorie: sed respectu
actus meritorij nōdū in esse positi dicitur volū
tas antecedēs. Dicit cū cōsilio vel p̄cepto: ad ex
cludēdū operationes vitiosas: et peccata: q̄ deus
nō vult antecedēter: licet dedit libe. arbi. natura
lia et potētias quibus perficiunt: q2 non adiecit
preceptū vel cōsiliū de agēdo male aut peccādo:
sed magis de opposito. i. nō peccādo. Ideo illas
operatiōes malas nō vult volūtate beneplaciti
antecedēter. Dicitur vltimo parata coagere siue
li: per hoc excluditur factū abrae: quia dñs nō
voluit eum offerre suū filiū antecedēter: licet id
preceperat ei: et dedit ei naturalia: quibus posset
filiū immolare: q2 nō paratus fuit ei cooperari.
Loco cui⁹ particule quidā dicūt: sine manifesta
tione oppositi eius: q2 precepit: et redit in idem.
¶ D Voluntas beneplaciti cōsequēs est volū Quid sit
tas diuina sibi efficaciter in esse alicuius cōpla volūtas
cens: ipsum diligēdo esse: aut producēdo seu cō benepla
seruādo. Dicitur ipsum diligēdo esse: propter vo citi ɔñs.
luntatē diuinā respectu suppositi personarū in
diuinis. Nō enī volūtas que est essentia diuina:
oībus modis seipsam vel personas producit aut
conseruat: licet seipsam vel personas velit. Dici
tur producēs aut conseruās propter voluntatē
diuinā consequentē respectu creature: q̄m volē
do omnē creaturā in esse producit aut productā
conseruat. Hac voluntate immediate fertur in
volitum. Et sic dicitur deus velle oīe positiuū.
Sine hac voluntate nihil fieri potest in mūdo:
quia vt dictum est: ipsa est prima et summa causa
omniū causabilium. Hec etiā voluntas benepla
citi consequens semper impletur. De hac enī di Psal.
citur in ps. Omnia quecūq3 voluit dominus fe
cit in celo et in terra. Quod etiam ratione osten
ditur: nam ꝙ aliquis effectus non fit ab aliqua
causa hoc contingit. Aut q2 cā illa nō habet suf
ficientē potētiā ad producendū illū effectū: sicut hō
nō potest producere angelū: q2 ad hoc nō hȝ vir
tutē actiuā. Aut q2 ab alio impeditur in causan
do: sicut ignis non cōburit stupā propter obsta
culi prohibētis interpositionē. Aut q2 depēdet
in agendo ab alia causa requisita ad agendum:
que secum non concurrit: sicut ignis in camino
ignis non egit in pueros: q2 deus subtraxit suas

causalitatē: que requiritur in actione cuiuslibet creature. Aut q2 causa ipsa mutatur in se anteq̄ producat effectū sicut hō non semper facit que facere instituit: quia anteq̄ faciat mutat propositū faciēdi. Nullo horū modorū īpediri potest diuina volūtas: quin fiat id qđ facere vult. Ipsa eñ est cā vere oīpotēs: quapropter nulla pōt ei deesse causalitas requisita ad fieri cuiuscūq3. Si eñ aliqua talis deesset: iā nō esset oīpotēs. Similiter ex eodē: a nulla causa pōt impediri quin agat qđ efficaciter agere vult. Nā quia oīpotēs: potest tollere omne impedimētū si esset. Si eñ non posset: deesset sibi potētia ad tollēdū obstaculū. Ex eodē impediri nō pōt per defectū cause coagētis: quia quāuis cū deo in multis actionibus concurrant cause secūde: sicut sol ad illuminandū aerem: ignis ad producendū calorē. Potest tamen sua omnipotētia sine omni causa secūda producere quēlibet effectū. alioquin sibi deficeret potētiā supplendi causalitatē cause secūde. Nec propter quartū omittitur qđ vult fieri: q2 est simpliciter īmutabilis: quapropter q̄cquid vult pro tēpore ab eterno voluit: ideo pro tpe pro quo fieri vult: immutabiliter fit. Simili modo deduci pōt q̄ quicquid non vult fieri: nō fit: adiūcto q̄ est causa mere libera in agendo et causa vniuersalissima cōcurrēs ad productionē oīm productorū. Eapropter nulla creatura pōt aliquē effectū producere: nisi dei volūtas adsit ⁊ cōcurrat libere in agēdo. Hunc concursum cuȝ subtrahit qđ facere pōt dū vult: q2 libera in agēdo: nihil fieri pōt a creatura ⁊ per cōsequēs non fit qđ deus nō vult fieri. Non aūt sic est de volūtate dei beneplaciti antecedēte. Illa eñ nō semper adimpletur: nā manifestū est q̄ de⁹ dat cuilibet naturalia quibus potest facere actū meritoriū. Similiter ⁊ gratiā si nō ponit obicem: paratus est etiā coagere cuilibet ad actū meritoriuȝ. Dat etiā preceptū ⁊ ꝯsiliū vt exeq̄tur: ⁊ tñ nō quilibet facit actū meritoriū. Sȝ multi eliciūt act⁹ demeritorios contra volūtatē diuinā antecedētē.

Quid sit volūtas signi.

¶ E Volūtas signi est creatura aliqua: siue effectus diuine voluntatis significās vel manifestans nobis diuinā voluntatē. Sepe eñ signa nominātur noībus signatorū: sicut elemosyna impensa pauperi: vocatur misericordia vel pietas. Unde dicim⁹ ille fecit magnā misericordiā vel pietatē huic pauperi: quia elemosyna exterior pauperi data signū est misericordie ⁊ pietatis in animo dātis: sic testamētū siue codicilluȝ vocamus vltimā volūtatē: q2 signū est volūtatis vltime testatoris. Unde magister vbi. s. Aliquādo ſm quādā figurā dicēdi: volūtas dei vocatur qđ proprie nō est volūtas eius: vt preceptio: prohibitio: ꝯsiliū: permissio ⁊ operatio. Ideoq3 pluraliter aliqñ volūtates dei pronūciat. vt l ps. Magna opa dñi exq̄sita in oēs volūtates ei⁹: cū nō sit nisi vna volūtas dei: que ipse est. Ita etiā idem propheta propter multos effectus mīe ⁊ iusticie pluraliter dicit. Mias dñi in eternuȝ cantabo. Et alibi. Iusticie dñi recte letificātes corda. Cū tamē in deo vna sit mīa: vna iusticia: ⁊ vna eadē q3 sit misericordia: que iusticia: scilicet diuina: vsia. i. essentia. Ideo autem preceptio: prohibitio ⁊c. cum sint multa: vnūquodq3 tamē eoȝ dicit volūtas: q2 sunt signa diuine volūtatis. Quēadmodū signa ire dicitur ira ⁊ signa dilectiōis dilectio appellatur. Et ſm hanc figurā dicendi non est falsum quod dicitur. Sed verū qđ dicit sub tropo nubilo obūbrat: ⁊ ſm hos tropos diuerse volūtates dicūtur: quia diuersa sunt illa q̄ per tropū volūtates dei dicūtur. Hec magister.

¶ F Hec autē volūtas signi etiā nō semper impletur: maxime illa que est p̄ceptio: prohibitio: et consiliū. Nam deus precepit oībus seruare legē. Constat autē multos contra legē ambulare: ⁊ violare precepta: nec tamē ex hoc arguitur impotētia in dei volūtate: q2 non vult dñs efficaciter vt oēs suis mādatis obtēperent: q2 si sic vellet indubitāter oēs mādata eius obseruarēt. Sed ſm hoc velle dicitur: quia illud fieri precepit: determināns se cooperaturū oībus id facere volētib⁹ neminē tñ cogit ad id faciēdū. Et ſm hoc nihil aliud est dicere volūtatē dei signi nō adimpleri: nisi q̄ dei p̄cepta non adimplētur. Et silr nihil aliud est dicere aliq̄d fieri cōtra voluntatē dei: nisi q2 aliquid fit ꝯtra prohibitionē dei: sed ꝯtra volūtatē signi: q̄ est operatio vel permissio: nihil fit. Nā eoipso q̄ operatio est ipsa operatio impletur. Silr eoipso q̄ est permissio: id impletur: ⁊ fit qđ permittitur. Si eñ nō fieret: nec diceretur operatio dei nec permissio: ⁊ ita nec volūtas dei. Et ſm hoc exponitur et intelligi dñt scripture: sicut illud aplī. De⁹ vult oēs hoīes saluos fieri ⁊ ad agnitionē veritatis venire. qđ intelligendū est volūtate antecedēte: qđ est dictu. Deus vult oēs hoīes saluos fieri antecedenter: j. Timo. ii. quia dedit omnibus hoībus liberā voluntateȝ: qua se vertere possunt in bonū. Adiecit legem ⁊ cōsilia: vt ſm illas regularent suas operationes paratus dare oībus suā gratiaȝ: vt efficaces sint in bene ⁊ meritorie operando: ⁊ potētes resistere malis inclinatiōibus ac suggestiōib⁹ quibus oībus hoīes ordinātur ad salutē. Vult ergo oēs homines saluos fieri antecedēter: pro quāto facit qđ in se est: dirigēdo hoīes ad salutē. Sic exponit Dam. lib. ii. c. penul. Beatus vero August. ait: q̄ apls nō vult dicere. q̄ de⁹ velit oēs saluari: Augusti. sed q̄ nullus hominū saluatur nisi per dei voluntatē. Et est talis modus loquendi: sicut si in vna ciuitate esset tātū vnus magister: q̄ doceret pueros illi⁹ ciuitatis: tūc dici posset q̄ magister talis doceret oēs pueros ciuitatis. Nō q2 omnes pueri a tali magistro docerent: sed q2 nullus doceretur nisi per eū. Eandē sentētiaȝ ponit btūs Aug. in epla ad vitalē di. Sicut illud qđ dictum est: omnes in christo viuificabuntur: cum tamē multi eterna morte puniētur: ideo dictuȝ est: q2 quicūq3 vitā eternā percipiūt: nō percipiūt nisi in christo. Ita qđ dictū est: oēs hoīes saluos fieri: ideo dictū est quia oēs hoīes qui salui fiunt: nisi christo volēte salui nō fiunt. Sunt ⁊ alie expositiones: sed iste sufficiāt.

¶ G Istis premissis procedo ad expositionem huius petitionis: Fiat volūtas tua: primo de voluntate beneplaciti: deinde de volūtate signi. Quoad primū hac petitiōe: vt dicit beatus Cyprian⁹: nō petim⁹ vt Cyprianus. deus faciat qđ vult: sed vt nos facere possimus qđ deus vult: supple nos velle. Nam quis obsistit quo minus qđ velit faciat: sed q2 nobis diabolus obsistit: quo min⁹ per oīa noster animus atq3 act⁹ deo obsequatur: oram⁹ ⁊ petimus: vt fiat in nobis volūtas dei: q̄ vt fiat ī nobis. opus est dei volūtate. i. ope ⁊ ei⁹ protectiōe: q2 nemo suis viribus fortis est: sed dei indulgētia ⁊ mīa tutus est. Et recte post petitionē regni dei: qđ est finis noster: petimus nostre volūtatis conformitatē: tāq̄ mediū ad hūc finē perueniēdi: q2 tātuȝ hac

habētibus pax regni nūciaꝶ ab angelis. In hac
sacratissima natiuitate qua hec scribimus anno
M.ccccc.x.canētib⁹. Et in terra pax hoib⁹ bo-
ne voluntatis. Bona est nostra volūtas: dū fuerit
cōformis diuine volūtati. Qꝛ enī diuina volun-
tas ex seipsa recta est: ⁊ suꝑꝑ sꝰ regla: qm̄ summa
est ⁊ eterna: nec regulā hꝫ cui se conformet vt sit
recta: superiorē aut priorē: ipsa ⁊ sui ⁊ oīs rectitu-
dinis ac iusticie regula est: iō obliqua ⁊ nō recta
esse nō pōt. De hoc venerabilis Hugo de sctō vi
Hugo de sctō vic. cto. li. j. pte. iiij. c. j. ita ait. Prima rerū oīm cau-
sa volūtas est creatoris: quā nulla ꝓcedēs cā mo-
uit: qꝛ eterna est: nec subsequēs aliqua cōfirmat
qꝛ semetipsa iusta est. Neqꝫ idcirco iustū voluit:
qꝛ futurū iustū fuit qd̄ voluit: sꝫ qd̄ voluit idcir-
co iustū fuit: qꝛ ipse voluit. Suū enī ac ꝓpriū vo-
lūtatis ei⁹ est iustū esse qd̄ est: ⁊ ex eo qd̄ in eo est
iustū: iustū est: ꝙ ex eo est iustū: qm̄ ꝑm eā iustuꝫ
est qd̄ iustū est: qd̄ vtiqꝫ iustū nō esset: si ꝑm eam
nō esset. Cū ergo queriꝶ: quare iustū est qd̄ iustū
est: cōuenientissime rn̄detur: qm̄ ꝑm volūtatē dei
est ꝗ iusta est. Cū ergo ꝗriꝶ: quare et ipsa dei vo-
lūtas iusta est. Hoc sani⁹ rn̄deꝶ: qm̄ prime cause
nulla cā est. cui ex se est esse qd̄ est. Hec enī sola est
vnde ortū est ꝗcqd est. ⁊ ipsa nō est orta: sꝫ eter-
na. Hec Hugo. ¶ H Qn̄ ergo iusticia ⁊ rectitu-
do rōnalis creature cōsistit in cōformitate ipsi⁹
ad dei volūtatē. Obliqtas ꝟo ⁊ iniusticia creature
rōnalis ex difformitate volūtatis ei⁹ ad volūta
Augusti. tē diuinā ꝯsurgit: sicut docet be. Aug. suꝑ ps. di.
Illi sūt recti corde: q̄ ī hac vita sequunꝶ volūtatē
dei. Volūtas dei ē aliqn̄ vt san⁹ sis: aliqn̄ vt egro
tes. Si qn̄ san⁹ es: dulcis ē tibi volūtas dei: ⁊ qn̄
egrotas: amara est tibi: nō es rect⁹ corde: qꝛ non
vis volūtatē tuā dirigere ad dei volūtatē: sꝫ vis
dei volūtatē curuare ad tuam. Illa recta est: tua
curua: tua dirigēda est ad illā vt ad regulā nō il-
la curuāda est ad tuā. Justicia ergo nostra ī hoc
cōsistit vt nostra volūtas infirma: de se nō recta:
cōformeꝶ diuine volūtati tāq̄ sue regule: cui cō-
uenit essentialiter esse rectā. Huic qꝛ angeli q̄dā
se difformarūt: deiecti sunt a loco voluptatis: lu-
cis: leticie: et amenitatū ad loca penarū miserie
et tenebrarū. Ideo ne ⁊ nobis ab hac inobliqua
bili voluntate declinantib⁹ pateꝶ locus caligi
nis ⁊ gehēna: oram⁹. Fiat volūtas tua. Qꝛ vero
ceteri angeloꝝ diuinā volūtatē: eiusqꝫ bn̄placi-
tū intuētes: se illi libere cōformarunt: ne ab illa
curuari possent: sꝫ in ipsa ꝑpetuo solidarenꝶ: cō
firmati sunt et stabiliti in beatorū patria. Ideo
qꝛ ⁊ nos in illā venire cupim⁹: post peritū regnū
qd̄ est sanctoꝝ patria: orātes subiūgim⁹. Fiat vo
lūtas tua. Hūc orādi modū nedū ꝟbo magister
noster docuit: sꝫ facto suo exēplauit. Vn̄ beatus
Cyprianus. Cyprian⁹. De⁹ infirmitatē hoīs quā portabat
ostēdēs ait. Pater si fieri pōt: transeat a me calix
iste. Et exēplū discipulis suis tribuēs: vt nō vo-
luntatē suā: sed dei faciāt addidit dicēs. Verūta
mē nō qd̄ ego volo: sed qd̄ tu. Et alio loco dicit.
Nō descēdi de celo vt facerē voluntatē meā: sed
eius qui me misit. Qd̄ si fili⁹ obediuit vt faceret
patris voluntatē: quāto magis seruus obedire
dꝫ vt faciat volūtatē dei: sicut ī epla sua. Johan-
nes q̄ꝫ ad faciēdū dei volūtatē horꝶ ⁊ instruit:
dicēs. Nolite diligere mūdū ⁊c. Et sequiꝶ. Mū-
dus trāsiet ⁊ cōcupiscētia ei⁹. Qui aūt fecerit volū
tatē dei: manet in eternū: quō ⁊ de⁹ manet ī eter
nū. Qui ergo in eternū manere volum⁹: dei qui
etern⁹ est: voluntatē facere debem⁹. Hec Cypria
nus. Si ergo fili⁹ cuius volūtas curuari nō po-
tuit: vtpute cōfirmata ⁊ īpeccabilis orauit. Pa-
ter nō mea: sed tua voluntas fiat: quid faciet mi-
ser peccator cui⁹ volūtas instabilior peccabilis:
multisqꝫ retiaculis pctōꝝ inuoluta: quā trahit
mūdus: suggerit diabolus: cōcupiscētia inclinat
ad se difformandū diuine rectissime voluntati.
Nihil certe vtilius vel fructuosi⁹ fieri poterit: ꝙ
tota mēte: aīo ⁊ corde ad patrē orare ꝗ in celesti
residet gloria. Fiat volūtas tua: vt qd̄ tu nos vis
facere faciam⁹: qd̄ tu ꝓhibes: caueam⁹: qd̄ tu cō
sulis impleam⁹: qd̄ tu vis: velim⁹. Sic tue volū-
tati iustissime semꝑ ⁊ in oībus nos cōformem⁹.
¶ I Sed ꝓ pleniori huius petitionis intelle- Petitio-
ctu q̄riꝶ. Utrū teneamus nostrā volūtatē diuine nis q̄stio.
volūtati in oībus cōformare. Et videꝶ ꝙ nō: qꝛ
nō tenemur intellectū nostrū diuino ītellectui
cōformare: alioquin habēs opinionem falsam:
peccaret: qꝛ discordaret ab intellectu diuino qui
in nullo errare pōt: ergo a simili: nec tenemur
volūtatē nostram diuine volūtati conformare.
¶ Ad oppositū. Volūtas creata teneꝶ se confor-
mare sue regule: sed voluntas diuina est regula
cuiuslibet volūtatis create: ergo quelibet volū-
tas creata teneꝶ se cōformare voluntati diuine.
¶ Ad hoc dubiū doctores varie rn̄dēt vt recitat Rn̄sio ad
Alex. de ales parte. j. q. xlj. ⁊ post eū scotus Bona. q̄stionē.
q. viti. primi senten. plus in mō loquēdi ꝙ in re
ipsa differētes. Ideo premitto quasdā distictio-
nes: ꝑm quas ponenꝶ cōclusiue rn̄siones. ¶ No
randū igiꝶ ꝙ volūtas nostra pōt cōformari vo-
luntati diuine. In volito: volendi actu: volendi
mō. In volito: qn̄ vult rē illā seu opus quam vel
quod vult de⁹. In volendi actu: qn̄ vult illud qd̄
de⁹ vult eā velle. qn̄ scꝫ hꝫ actū ꝯformē actui diui
ne volūtatis: sꝫ nō illud velit qd̄ de⁹ vult. Gratia
exēpli. De⁹ vult bonū filiū honorare patrē: quē
tn̄ de⁹ nō vult honorari. Vult enī de⁹ filiū velle
necessitatē patris releuare: vtpute infirmitateꝫ
vel paupꝑtatē: sꝫ de⁹ patrē velit esse īfirmū ⁊ pau-
perē. Silr̄ deus vult quēlibet diligere oēm pxi-
mū suū volēdo sibi vitā eternā: cū tn̄ de⁹ nō velit
illi: pximo. s. ꝑscito vitā eternā. Diligēs ergo sic
pximū: cōformat se volūtati diuine nō ī volito:
qꝛ nō in vita eterna: sꝫ in actu volēdi: qꝛ hꝫ actū
ꝯformē actui diuine volūtatis: vult enī sicut de⁹
vult eū velle. In mō volēdi: qn̄ vult ex fili charī-
tate: ⁊ ꝓpter eundē finē quo deus vult. Sic qui
vult aliq̄d qd̄ de⁹ vult: et qd̄ de⁹ vult eū velle: nō Prouer.
tn̄ ꝓpter eundē finē. i. nō ꝓpter deū. (Nā ꝓpter xvj.
seipsum de⁹ vniuersa operaꝶ: vt dr̄ Prouer. xvj.)
cōformat se diuine volūtati in volito: ⁊ ī actu vo
lēdi: nō tn̄ in volēdi mō. ¶ K Scdō notādum
ꝙ quelibet dictarū volūtatum pōt esse actualis
vel habitualis. Actualis: vt qn̄ elicit actū: scꝫ vel
le id qd̄ de⁹ vult: vel qd̄ de⁹ vult eā velle: aut cū
circūstātia ⁊ eo mō cū quib⁹ ⁊ quō de⁹ vult. Ha-
bitualis: qn̄ actu nō elicit velle vel nolle: hꝫ tn̄ in
se habitū inclinantē ad eliciendū. Et ille habi-
tus inclinare pōt mediate vel immediate. Im-
mediate: sicut habitus genitus ex particularib⁹
actibus volendi hoc vel illud. Sicut ex actibus
volendi abstinere suꝑfluis frequētatis: generaꝶ
habitus tēperantie: qui immediate inclinat ad
volendum viuere tēperate tanꝙ ad actū ꝓpriū.
Mediate autem habitus inclinat: qui inclinat
mediante actu ꝓprio. Sicut habitus principiū
mediante actu proprio inclinat intellectum ad
actum cōclusionis: vt est habitus quo generali-

ter cōplacet volūtati quicquid cōplacet volūta-
ti diuine. Hic em̄ nō īclinat immediate ad oīe
volitū a deo. p̄supponit em̄ cognitionem qua
sciatur hoc esse volitū a deo: ꝛ mediate illa incli-
nat ad actū volendi volitū tale a deo. Nā ille ha
bitus primo inclinat ad volēdū gnāliter oīe vo
litū a deo tāꝗ ad actū ꝓpriū. Iste aūt actus vo-
lēdi oē volitū a deo: ꝯcurrēte cognitiōe: ꝙ hoc ꝑ
ticulare est volitū a deo: inclinat ad volēdū illud
Prima ꝓ positio. particulare qꝛ volitū a deo. ¶ Ex his p̄missis
est ꝓpositio prima. Nō opꝫ volūtatē viatoris se
cōformare diuine volūtati in oī volito: volendo
quodlibet volitū a deo actualiter: immo qn̄qꝫ
tenet̄ se nō cōformare. Prima pars pꝫ: quia nō
semꝑ tenet̄ scire volūtatē dei bn̄placiti cōseque-
Ad roma. xi. tem. Nec est em̄ volūtas dei quoad volitū: dicen
te aplo ad Roma. xi. Quis cognouit sensum dn̄i?
Qd̄ autē nō tenet̄ scire: nō tenetur velle: cū velle
presupponat cognoscere: immo pōt qn̄qꝫ meri-
torie oppositū velle. i. hoc velle qd̄ de' nō vult.
Sicut de dauid legit̄. ii. Regū. vii. ꝙ voluit edifi
care tēplū dn̄o: qd̄ tn̄ dn̄s noluit ꝑ ipsum: sed ꝑ
filiū suū salomonē edificare: ꝛ tn̄ volūtas dauid
bona fuit ꝛ recta. Vn̄. iii. Regū. viii. habet̄. Dixit
dn̄s ad dauid: ꝙ cogitasti in corde tuo edificare
domū nomini meo: benefecisti: hoc ipsum mēte
ptractās. Verūtn̄ tu nō edificabis mihi domū:
sed filius tuus. Itē beatus Augu. in enchi. ca. c.
Aliqn̄ bona volūtate hō vult aliqd̄ qd̄ deus nō
vult: etiā ipse bona multo amplius multoqꝫ cer
tius volūtate: tāꝗ si bonus filius patrē velit vi
uere: quē de' bona voluntate vult mori. Et rur-
sus hoc fieri pōt: vt hoc velit hō voluntate mala
qd̄ deus vult bona: velut si malus fili' vellet mo
ri patrē: velit hoc etiā deus. Et sequit̄. Nā deus
quasdā voluntates suas bonas implet per ma-
lorū hoīm volūtates malas: sicut ꝑ iudeos ma
liuolos bona voluntate patris xp̄s ꝓ nobis oc-
cisus est. Preterea si deus precipiat alicui vt nō
velit ab eo volitū: vt si deus velit patrē meū mo
ri: ꝛ precipiat mihi vt velim patrem meū viuere.
In hoc casu q̄ impossibilis nō est: teneor me cō-
formare diuino precepto: ꝛ nō diuino volito: vt
infra patebit: etiā si cōstat mihi de volito. Scd̄a
pars pꝫ: qꝛ stat ꝙ deus precipiat homini aliqd̄
velle qd̄ ipse nō velit: quo mō precepit diligere
proximū volēdo sibi salutē: quē presciuit ad dā-
natiōnē. In quo casu homo tenet̄ velle salutem
proximo: in qua volūtate nō cōformat se volito
diuino: ergo tenet̄ se nō cōformare diuino voli-
to in casu. ¶ Ex illa ꝓpositione sequitur ꝙ
diuina volūtas bn̄placiti nō est regula sua con-
formare nostrā voluntatē regulans vt sit bona.
Pꝫ ꝑ bea. Aug. vbi. s. l enchi. Bone volūtati dei
pietas poti' cōsonat: ꝗuis alius volētis ꝙ hui'
idē volētis: impietas tn̄ interest q̄d velle homi-
ni: q̄d deo cōgruat: et ad quē finē suā quisqꝫ re-
ferat voluntatē: vt aut ꝓbetur aut improbetur.
Hic aperte ostēdit Aug. ꝙ nō semꝑ ꝓbat̄ volun
tas hoīs cōformis voluntati dei in volito: neqꝫ
reprobat̄ semꝑ voluntas difformis: qꝛ qn̄qꝫ ali-
qd̄ cōgruit velle deo: ꝛ aliud cōgruit velle homi-
ni. Siliter l codē volito a deo ꝛ hoīe qn̄qꝫ l aliū
finē refert̄ hmōi volitū a deo: in aliū ab hoīe: p-
pter qd̄ qn̄qꝫ volūtas cōformis diuine volūtati
reproba est: ꝛ difformis iusta. Itē in habentibus
intellectū ꝛ volūtatē vnū non regulat aliud: nisi
inquātū imponit vel ꝓponit sibi q̄d ꝛ qualiter
velle ꝛ agere debeat. Sed volūtas diuina bn̄pla
citi ꝯhs: cū nō semꝑ nobis innotescat: etiā dum
innotescit: nō semꝑ imponit nobis q̄d velle vel
agere oporteat: ergo nō est regula: nostrā volun
tatē regulās. Illa ergo volūtas dei nr̄am volūta
tē regulat: qua nobis innotescit q̄d et qualiter
nos velle opꝫ. Et hec est preceptū vel cōsiliū quo
nobis innotescit q̄d ꝛ qualiter nos velle de' ve-
lit. Tūc em̄ recta est nostra volūtas: qn̄ id ꝛ tali- Volūtas nr̄a qn̄ dr̄ esse recta
ter volum' quod ꝛ qualiter deus vult nos velle. Augusti.
Et cōformitatē ad hāc dei volūtatē denotat Au
gust. in de lib. arbi. cū dicit: ꝙ etiā lex naturalis
ex hoc recta est: qꝛ cōformat se diuine voluntati.
Sic em̄ oīs iusticia ꝛ oīs rectitudo legū huma-
narū descēdit a prima rectitudine: q̄ est volūtas
dei: ꝛ cōsistit in cōformitate sua ad diuinā volun
tatē: dū scꝫ est talis: qualē eā vult esse diuina vo
lūtas. ¶ Scd̄a ꝓpositio. Nō tenet̄ volūtas via-
torie se cōformare habitualr̄ imediate volūtati Scd̄a ꝓ positio.
diuine in volito. Pꝫ ꝓpositio sicut p̄cedens: qꝛ
habitus immediate inclinās ad volendū aliqd̄:
presupponit cognitionē volēdi. Nō aūt tenetur
hō cognoscere volita diuina: ergo nec tenet̄ ha-
bere habitū inclinātē particulariter ꝛ immedia
te ad illa volita. Preterea pōt habere actū ꝯtra-
riū volūtatis vt deductū est meritorie alicui' vo
liti a deo: ergo etiā habitū cōtrariū: ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō
habere habitū cōformē: cū cōtraria simul stare
nō pn̄t: ꝛ quicūqꝫ pōt habere vnū cōtrariorū: si-
ne peccō: nō tenet̄ habere reliquū. ¶ Tertia
ꝓpositio. Volūtas cuiuslibet viatoris ad aliqua Tertia ꝓ positio.
lē dei noticiā attingere potētis rōnis vsum ha-
bētis: tenet̄ se cōformare habitualiter mediate
volūtati diuine beneplaciti quātū ad volita per
ipsam. Patet: qꝛ in omni hoīe vsum rōnis habē
te: dꝫ esse talis volūtas habitualis: qua sibi l ge-
nere placet q̄cq̄d deo placet: lꝫ l particulari nec
sciat q̄d deo placeat: ergo ꝓpositio vera. Conse-
quētia nota. Antecedens ꝓbat̄. Nā q̄libet hoīm
tenet̄ habere cor nō prauū: sꝫ rectum. Cor aūt re
ctū est cor volēs oīa q̄ vult de'. Vn̄ august. super Augusti.
illud ps̄. Nō adhesit mihi cor prauū: ait. Cor pra
uū est cor nō rectū. Rectū autē cor hoīs dr̄: qui
oīa q̄ vult de' ꝛ ipse. Et glo. suꝑ codē ꝟbo dicit.
Cor prauū cor tortū: qd̄ hꝫ q̄ nō vult oīa q̄ vult
de'. Hoc autē nō pōt intelligi de volūtate actua
li aut habituali immediate inclināte ad volēdū
qd̄ de' vult: vt pꝫ ex duab' p̄cedētib' ꝓpositio-
nib': ergo itelligit̄ de volūtate habituali media
te inclināte. ¶ Quarta ꝓpositio. Volūtas viato Quarta propō.
ris tenet̄ se cōformare volūtati diuine bn̄placiti
in particulari cognite: nisi reuelatio: aut p̄ceptū
dei ipsam ad oppositū obligaret. Probat̄ illa ꝓ-
positio: qꝛ impossibile est voluntatē velle aīo et
nō velle ꝯn̄s scitū esse tale: cum nō possit opposi
ta simul velle. Oppositū autē cōsequentis scīꝑ
repugnat cōtradictorie antecedēti. Sꝫ volēs ha
bitualr̄ oē volitū a deo: vult aīo ad quodlibet ꝑ
ticulare volitū cū q̄libet vniuersalis inferat suū
particularē: ergo volēs vniuersalē: oīe scꝫ voli-
tū a deo vult etiā hoc volitū a deo scitū esse tale.
¶ Et nota ꝙ habit' ꝛ habitualiter nō accipitur
hic ꝓprie ꝓ qualitate genita ex actibus freque-
tatis: sed largius pro oī dispositione voluntatis
q̄ parata est velle actualr̄ obiectū sibi sufficiēter
presentatū. Nā volūtas autē ꝗ habuisset actum
volēdi oīa q̄ de' vult siue hoc particulare volita
deo: tenet̄ habitualiter hoc velle: ꝛ tamē non te-
netur habere qualitatē ex actib' genitā: cuꝫ nul
lus actus p̄cessit. ¶ Dicit̄ notāter in ꝓpositione

non actualiter: q2 posset volūtas apprehēso ali-
quo a deo volito nō esse deliberata aut distracta
circa alia. Posset etiā suspēdere actū suū z preci-
pere intellectui: vt magis deliberaret. Nā actus
puenientes deliberationē: nō sunt in hoīo ptāte:
ideo ad illoz moderationē subitā hō nō obliga
tur. ℂ O Cōcessum etiā est hūanc infirmitatē:
vt dicūt doctores: si euenit aliqd triste: z penale
motu quasi subito z naturali: illud nolle z quasi
discōueniēs refugere. Cū aūt rō accedit: z q hu
iusmodi euēt9 cā est diuina volūtas attēdit: tūc
volūtate talē deliberatā cognitiōez ɔsequēte: te
Augusti. netē se cōformare volūtati dei volēdo illō triste z
penale. Vñ bēus Aug. Si q̄ pō sunt corde: qñqz
corde mortali priuari aliqd velle qō sue cause ne
gocio vel pñti necessitati cōuenit: tñ q̄ cito intel
lexerint aut cognouerint deū aliud velle: prepo
nūt volūtatē oportet suē volūtati infirme: z vo
lūtatē dei volūtati hoīs. Vñ hō xps ostēdit quā
dā priuatā hoīs volūtatē pñi: dicēs: Si fieri pōt:
trāseat a me calix iste. Hec hūana volūtas erat
propriū aliqd z priuare volēs. Sz q2 rectū cor-
de voluit esse hoiez: z q̄cqd in eo aliqn̄ ātulū cur
uū esset: dirigere ad deū: q̄ semper rectus est: sub
dit: Verūtñ nō qō ego volo: sed qō tu vis pater.
ℂ Dicit etiā nisi reuelatio aut p̄ceptū dei zc. q2
posset de9 reuelare petro q nō vellet eū velle mo
ri patrē: quē tñ de9 ipse vellet mori. In quo casu
teneret petrus velle patrē suuz nō mori: lz sciret
deū ipsuz velle mori. ℂ Dicit notāter in particu
lari cognitē: q2 vt. d. dictū est: pōt bon9 filius pa
trē suū velle viuere quē deus vult mori: dū igno
rat hāc dei volūtatez. Vñ licet pater grauissima
labo:et ac desperata infirmitate: adhuc fili9 pōt
velle patrē viuere. Pōt etiā vite remedia quere-
re medicoz ope z alio licito vsu: tū q2 nulla in
firmitas est euidēs signū q de9 velit pñez mori:
q̄ pōt etiā mortuos resuscitare: et vocat ea q̄ nō
Ro. iiij. sūt sicut ea q̄ sunt. Sp eñi dubitare pōt fili9: an
de9 velit patrē suū mori: ad min9 pro illo: vel isto
instāti. Jō donec mortu9 nō fuerit: remedia lon
giozis vite licite q̄rere pōt. Et sic suo mō in alio
pōt q̄libet q̄rere defensionē ac refugiū ɔtra insi
diantes oppugnātes: opprimētes: lz de9 velit eū
sic tētari: z dānificari: q diu ignorat vtrū de9 hoc
velit: aut q̄diu z vsqz quo hec velit: semp tñ ma-
nere dz habitualis illa cōformitas volūtatē me
diata: de q̄ loquit ppositio tertia: vt semp sit pa
rat9 alo pariēter ferre: si nosset deū hoc simplici
ter velle. ℂ P Sz hic q̄ri pōt: p q̄d nobis inote
scere pōt volūtas dei bñplaciti z ɔsequēs. Videt
tur q duobus modis possum9 certe cognoscere
Questio. deū aliqd velle nūc esse vel fuisse vel futurū fore.
Solutio ad Vnu9 est diuina reuelatio. Sic certe pphete noue
questionē. rūt p̄terita p̄sentia et futura. Sic moyses nouit
iiii. Reg. v. mūdi creationē: quaz posteris descripsit: q̄ lōge
fuit p̄terita. Sic petr9 nouit p̄ciū qō fraudauit
ananias ɔsentiēte saphyra. Sic helise9 ppha no
uit giezi tenere vestes q̄s naamā dederat z mune
ra. iiij. Reg. v. Sic nos certe credim9 futuz iudi
ciū: antichristi persecutionē: z mortuoz resurre
ctionē. Alio mō cognoscitur hec diuina volūtas
ipso facto aut operatione. Cū eñi diuina volun-
tas oīm rerū existentiuz est autor: et nihil oīno
fieri pōt ea nolēte: eo ipso q aliquid fit: vel factū
est: certe noscimus deū hoc fieri: vel factū esse vo
luisse. Et hec notitia tñ extēdit se ad preterita z
existentia: nō ad futura. Vñ certi sum9 q quecū
qz circa nos fiunt: siue prospera: siue aduersa: vt
abundantia tēporaliū in frumēto et vino: diui-
tiarum affluētia: corporū sanitates: honoz sub-
limationes. Silr z hoīm clades: guerre: pestes:
terrarum depopulationes: paupertates: crūne
amicorū interitus z similia: oīa deo volēte z
faciēte: hec fiūt: vt. d. tactū est. ℂ Q Ex quo se
quitur q in oībus supra dictis ita tenemur no-
strā volūtatē diuine cōformare volūtati: vt oīa
hec duz fiunt: seu accidūt: nobis placeāt eaqz sic
fieri velimus tanq̄ volita a deo sua rectissima z
iustissima volūtate. Hoc ēr docemur Eccl. xxxix. Eccli. xxxix.
Bñdicite dñm in operib9 suis. Et dicetis in cō-
fessiōe. Opera dñi vniuersa bona valde. Opera
eñi dñi exquisita sunt in oēs volūtates eius. Et
iterū in pō. Benedicā dñm in omni tpe: semper pō.
laus eius in ore meo. Sup quo Aug. Nūquid so Augusti.
lū qñ tibi benefacit: quādo abūdant tēporalia:
multū frumēti vini z olei: auri: z argēti: pecorū:
domoz: tūc bñdices? Nō: sed in omni tpe: ergo z
tūc qñ illa fm tēpus et fm flagellū dei turbant:
auferūtur: z min9 nascūtur: z iā nata dilabunt:
et exinde sequit egestas: labor: z dolor: ac tribu-
latio: tūc q̄ cātas: benedicā dño in oī tpe: bñdic
z qñ illa dat: z qñ illa tollit: q2 ille dat: z ille tol-
lit: sed seipsum a benedicēte nō tollit. De illis ve
ro q̄ se nō cōformāt diuine volūtati dicit ppheta.
ta. Cōfitebitur tibi cū benefeceris ei. super quo
gl. i. laudabit te o de9 cū benefeceris ei: z solū in pō. xlviij
prosperis: z blasphemat i aduersis. Nō dicat qui
talis est: vt seruus Job. Si bona suscepim9 de ma
nu dñi: mala cur nō sustineamus? Et iterū. Dñs
dedit: dñs abstulit: sicut dño placuit ita factū ē:
sit nomē dñi bñdictū. ℂ R Sz dicis ergo pla-
cere dz incēdiū z ita nō erit extinguēdū: dū i do-
mo vel in ecclesia orit: nec muniēd9 est loc9 ɔtra
hostiū insultus: nec defendēda patria: sed nec in
stituende processiones: ac orationes publice ad
deum fundēde sunt tpe: pestilētie: z guerrarū: qō
est cōtra vsum ecclesie. Si eñi tenemur illa velle
nō sunt nolenda: et ita nec etiā ne fiant orādū est
aut agendū. Itē sic deberēt nobis placere peccā:
homicidia: adulteria: furta: comessatiōes: ebrie-
tates: impudicitie: z cetera maleficia z peccā. Oīa
illa sicut cetera supradicta non nisi deo volente
fiūt: si eñi fieri nollet: fieri nō possent. Ad primū
dz q supradicta penalia z aduersa dū fiūt aut fa
cta sunt: placere debēt tanq̄ a deo iusta volūta-
te facta. Sed quia dubiuz nobis est quādiu dñs
velit vt maneāt: possumus velle vt cessent. Vult
eñi qñqz dñs incēdiū oriri: z nō cōtinuari. Vult
etiā qñqz hostes insurgere: z conari aduersuz in
stos z nō nocere: sz ab eis quib9 nocere moliūt:
repelli. Et ideo muniēda sunt loca: instituende
pcessiōes: extinguēda icēdia: nō vt nō fint orta:
frustra eñi hec fierēt cū p̄teritū reuocari nō pos
sit: vt nō fuerit: nec qō est: caueri vt nō sit: cū oē
qō est: qñ est: necesse sit esse: in sensu cōposito.
Sed agendū est z orādū: vt ea tollant: vt nō per
maneāt. Hoc eñi an deus velit q2 nobis incogni
tū est: orādus est vt velit: q2 forte id oriri voluit:
vt ad orōnē nos excitaret: z nos exaudiēdo no-
bis suā charitatē ostēderet: z p hoc dilectionē in
nobis ad se habendā excitaret. Qō eū fecisse in-
numere scripture testātur. Sic indurauit Pha-
raonē: vt potētiā suā pplo liberādo ostēderet: et
eos ɔsequi pmisit vsqz ad mare rubrū: vt eos mi
rabiliter liberatos: ad sui cognitionē z amorez
erudiret: vt habet i Exo. Et p hoc pz q si orit icē
diū: laborādū est ad extinctionē: ne pmanēdo ab-

sumat: licet nõ sit volēdu3 vt nõ sit orãtũ: q3 hoc ipsum q orãtũ est: certũ est deũ voluisse: non aũt certũ q de9 ipsum velit pmanere: augeri: vel ad nõdũ incẽsa procẽdi. Si aũt certũ foret p reuelationẽ aliquã: deũ velle totã ciuitatẽ cremari: aut ab hostib9 capi: nequaq resistẽdu3 foret nec laborãdũ ad ignis extinctionẽ: aut hostiũ repulsionẽ aut orãdũ pro pestilẽtie ablatione ₇c. Sic peccauerũt iudei nolentes ciuitatẽ hierlm ₇ seipsos tradere regi nabuchodonosor ad denũciationẽ hieremie: vt habet̃ hiere. xxxviij. ℭ S Ad sm rñdebit̃: infra cũ docebit̃ de volũtate signi qd̃

obiectio ẽ pmissio. Sz diceres q̃d si de9 reuelaret alicui p̃ futuro: q dãnãdus esset: nũquid talis p̃scius velle deberet suã perpetuã dãnationẽ: Hoc eñ esset cõtra legẽ dilectiõis: qua tenet̃ seip̃3 diligere ad

Rñsio. salutẽ. Ad hoc rñdet Grego. de arimino. q. vlt. j.

Gregori9 snīarũ. Supposito inq̃t: q talis reuelatio a deo

De arimi possit fieri (qd̃ est satis dubiũ.) Dicendũ videret̃

no. q ipsi deus vellet hmõi hominẽ nõ velle suã dãnationẽ ₇ hoc sibi ₇staret: ip̃e sciẽs dei volũtatẽ: deberet cõtẽtari: ₇ velle q eũ de9 dãnaret: ex quo sic esset placitũ deo: ₇ hic actus pcederet ex maxima dilectione dei: nec esset culpabilis: sed laudabilis. Et vlterius videtur dicẽdũ: q in tali casu non esset sibi licitum pro finali salute sua orare: sed simpliciter de diuino iudicio deberet cõ-

Augusti. tẽtari. Et huic fauet dictũ beati Aug. xxj. de ciuitate dei. c. xxiiij. Ubi ei9 snīa est: q p nullo viuẽte finaliter reprobato ecclĩa oraret vt saluaret̃: si de eius reprobatiõe esset certa. Ait eñ: Si de aliquib9 ita ecclĩa certa esset: vt q̃ sunt illi ẽt nosset: q̃ licet adhuc in hac vita sint cõstituti: tñ predestinati sunt in eternũ ignẽ ire cũ diabolo tam pro ipsis nõ oraret q̃ nec p seipso. ₇ hoc late declarat ibidẽ. Et intelligẽdũ est qd̃ dictũ est: i casu in quo quis esset cert9 deũ sic absolute: ₇ nõ solũ cõditionaliter velle. ℭ T Illa autẽ ppositio quarta quibusdã videtur dura. Uñ arguũt ₇tra eã. Uolũtas nõ tenetur oĩa velle q̃ de9 vult. etiã q̃ nouit deũ velle ergo propositio illa est moderãda: ₇ nõ sicut iacet est vera. Antecedẽs probatur: q3 si teneret̃ oĩa velle q̃ nouit deu3 velle: aut hoc est ex natura volitoꝝ a deo: aut ex p̃cepto. si aut eñ nihil ẽ malũ nisi p̃hibitũ: sc: vl' ex phibitiõe superioris: ₇ per cõsequẽs ex se cauẽdũ: vel ex phibitione: sic nihil est necessario volendũ: nisi ex se vel ex p̃cepto superioris in proposito vel ex p̃cepto dei: sed rẽ volitã a deo nõ semp tenemur velle ex natura rei: puta dãnationẽ patris: q3 sic teneremur eã velle: etiã si deus eã per impossibile vellet nõ tã q rẽ per se bonã: qd̃ est absurdũ: neq3 ex p̃cepto id tenemur: q3 nusq̃ legimus tale preceptũ. Preterea si tenemur cõformare volũtatẽ nostrã volũtati diuine: sic subditus teneret̃ volũtatẽ suã ₇formare volũtati sui p̃clati: i his in quib9 est sibi subditus: sed ille nõ tenetur facere vel velle id qd̃ p̃clatus vult fieri ex eo solo: q p̃clatus vult hoc fieri: sed ex hoc q p̃clatus vult subditũ hoc velle vel facere. Ita videt̃ in proposito. Illud tñ tenetur voluntas hominis velle: quod deus vult eũ velle: ₇ nõ vniuersaliter q̃cquid deus vult. ℭ Huius sentẽtie est Durãdus circa primũ snīarũ: ₇ videt̃ cõsentire beat9 Tho.

Beatus j. ij. q. xix. arti. x. Et allegatur ad idẽ Ansel. li. de

Anselm9 similitudinibus dicẽs nõ debere nos velle semper

Augusti. qd̃ de9 vult: sed velle qd̃ deus vult nos velle. Itẽ Aug. in enchi. Deũ cõgruit aliquid velle. qd̃ nõ cõgruit hoĩs volũtati velle. Et allegat idẽ magister disti. xlviij. primi. Et sm hoc dicit̃: q si deus alicui absolute reuelaret suã dãnationẽ: nõ teneretur talis velle suã dãnationẽ. Quia licet sibi innotesceret: q deus vellet suã dãnationẽ: non tñ ex hoc innotesceret deu3 velle q dãnãdus vellet suã dãnationẽ. Et sm illos loco propositionis quarte suprapositc: ponitur hec propositio que etiã apud priorẽ opinionẽ vera est. ℭ U Uoluntas hoĩs viatoris ita tenetur se cõformare diuine volũtati in volito: q nõ d3 remurmurare oppositũ volẽdo simplr ₇ deliberate ei: qd̃ scit: deũ velle: secus ex cõditiõe. Probat̃ ₇clusio: q3 volũtas viatoris volẽdo sciẽter iniustũ: peccat: et est iniusta. Sed volũtas volẽs oppositũ ei qd̃ iustũ est: sciẽter vult iniustũ: ergo est iniusta. Ultra. Oĩs volũtas volẽs oppositũ ei qd̃ vult deus: vult qd̃ scit vel scire debet esse iniustũ: ergo est iniusta. Antecedẽs patet: q3 omne qd̃ deus vult: eo q vult: iustũ est: ergo eius oppositũ iniustũ. Item quilibet viator tenetur deum super oĩa diligere: ergo tenetur velle que nouit dominũ deũ velle: et ita non remurmurare. Cõsequẽtia tenet: quia sm Tullium: Amicitia est ide3 velle et idem nolle in rebus honestis. Omnia aũt que deus vult iusta sunt ₇ honesta. Et hec ratio etiã probat priore3 propositionẽ. Itẽ volens ₇trariũ ei quod deus vult scienter ₇ deliberate: repugnat diuine iusti- Tullius. cie. hoc autẽ non licet: ergo antecedẽs pro prima parte patet. Uolens contra diuinã voluntatem: vult contra legem eternam: ₇ ita repugnat diuine iusticie: que est sm legem eternã: et per cõsequẽs peccat. Cõsequẽtia illa simul cũ antecedẽte: patet per beatum Augustinũ lib. xxij. contra Faustũ: qui diffiniens pctñ: ait. Peccatũ est dictũ: factu3: vel concupitũ contra eternã legem. Et declarãdo subdit. Eterna lex ratio est vel volũtas dei. Itẽ volẽs aliquid non esse quod deus vult esse: videtur quantũ in se est a deo tollere oĩpotentiã. In eo enim q vult oppositũ: vult diuinam volũtatẽ non esse efficacẽ: ₇ ita nõ esse omnipotentẽ. ℭ Dicitur notãter simpliciter: quia ex Augusti. conditione posset oppositũ velle: vt potest velle non pati certos aduersitatẽ: si nõ demeruissent talẽ vel talẽ tribulationẽ q eã nõ paterent̃. Sic et virgo gloriosa: ₇ sancti noluerũt passionẽ christi sub conditione si non peccasset homo quã tñ voluerũt propter humani generis redẽptionẽ. Cetere conditiones patẽt. ℭ X Uerum volens seruare primã opinionẽ que est sancti Bonauẽ. Gregorii de ari. Ockã ₇ alioꝝ plurium: facile responderet ad rationes in cõtrariũ factas. Ad primã diceret: q volũtas viatoris tenet̃ velle quicquid nouit deũ velle ex precepto dei: quo preceptu3 est diligere deu3 super oĩa. In hoc p̃cipit̃ etiã velle omnia que deus vult: cũ diligẽtium sit idẽ velle et nolle. ℭ Ad secundã diceret: q nõ est simile de subdito respectu sui p̃clati: et subdito dei: quia non tenetur subditus suum p̃latum plus seipso diligere: sicut tenemur deũ diligere. Etiã p̃clatus h3 superioritatẽ in corpus tñ: nõ in aĩas: ideo sufficit ibi exterior ₇ corporalis obediẽtia. Sed deus habet plenũ dominiũ in aĩas et corpora: qui magis requirit interiora mẽtis obsequia: q̃ corporis exteriora. Hec autem maxime consistunt in conformitate voluntatis viatoris cum diuina in volito: vt idem velit et nolit. De secũda conformitate in volendi actu. hoc est q velit quicq̃d deus vult eũ velle: Dicẽdu3 est sicut de volũtate signi: quia nõ aliter potest hoc.

nobis innotescere quid deus velit nos velle: nisi
per signa: scz precepta: prohibitiones: aut consi
lia. Ideo simul tractabitur cum voluntate signi le
ctione sequenti. De voluntate antecedente dicitur
breuiter: quod viator non tenetur se conformare illi nisi
esset preceptum dei volendo illud quod deus tali volun
tate dicitur velle. Gratia exempli. Voluntate ante
cedente vult omnes saluos fieri: vult et omnes ho
mines perfectos esse: quia ad vtrunqz dat antece
dentia arbitrium liberum et gratiam. Sed primo
addit preceptum: secundo consilium. Ideo pri
mum tenemur velle: non secundum: sicut infra di
cetur de voluntate signi.

¶ Lectio. lxix. A

Ostenso vtcunqz
quemadmodum voluntatem nostram con
formari oportet diuine voluntati
beneplaciti consequenter: quod est se con
formare voluntati dei in volito: consequenter vi
dendum quomodo nostra voluntas debet confor
mari voluntati signi. Quo etiam patebit quomo
do debemus nos conformare voluntati diuine be
neplaciti in actu idest in eo quod vult nos velle
Nam conformando nos preceptis et consiliis: hoc vo
lumus quod ipse vult nos velle. Quicquid enim vult nos
velle: per eius precepta et consilia: nobis innotescat.
Dubium Similiter quod vult nos nolle seu non velle: per eius pro
Responsio ad hibitiones manifestat. ¶ Sed hic statim oritur
dubium dubium. Unde nobis innotescunt dei precepta prohi
bitiones et consilia. Ad quod respondetur quod multis modis
hec nobis insinuantur. Primo per naturalis rationis dicta
Ad roma. men et iudicium. Hec enim est lex naturalis et regula
ij. nostre voluntatis: nunquam discordans a regula diui
ne rationis: quantum ad prima agendorum et vitandorum
principia practica. Hanc enim deus contulit homini:
vt semper ad optima dirigeretur. Unde et apostolus ad Roma.
ij. Cum gentes que legem: scz scriptam non habent: natura
liter ea que legis sunt faciunt: eiusmodi legem non ha
bentes ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scri
ptum in cordibus suis. Huius enim legis naturalis
principia sunt immutabilis rectitudinis a deo:
vt contra ipsa nulla alia lex statuta ab homine recta
esse possit. Quod vtique verum non esset: nisi esset confor
mis rectitudini diuine voluntatis. Recta itaqz
Augusti. ratio a deo nobis indita suo dictamine et iudicio
nobis insinuat diuina precepta et consilia. Concor
dat enim per omnia diuine voluntati et rationi. Vult enim
deus nos illi obtemperare. Eterna enim lex natura
lem ordinem seruare iubet: perturbari vetat: vt di
cit Aug. xxij. lib. contra faustum. Hic ordo est vt omnes
actiones moresqz hominis sint rationi subiecte. Unde
et Aug. lib. j. de libe. arbi. Non ordo rectus vel omnino
ordo appellandus est: vbi deterioribus meliora sub
iciuntur. Et sequitur. Ratio irrationabiles aie mo
tus regit: id scz dominatur in homine cui dominario lege de
betur: quamqz eternam legem comperimus. Dictamen igitur
recte rationis manifestatio est legis diuine. ¶ B Se
cundo nobis notificatur diuina lex precepta continens:
prohibitionem: et consilia: per scripturam sacram. Hec
Hieron. enim pandit que deus precipit: prohibet et consulit. Unde
Hiero. in epistola ad demetriadem virginem. Diuinas
scripturas sepius lege: immo nunquam de manibus tuis
sacra lectio deponatur. Scio in sacris scripturis
per quas solas poteris plane dei voluntatem intel
Grego. ligere: quedam prohiberi: quedam precipi: quedam
concedi: aliqua suaderi. Et beatus Greg. in moral.
Fidelium mentes per scripturas sacram os dei in

uenitur: quia deus per eas loquitur: quod vult ab ore eius
fieri manifestum. Et Chrys. super Mat. In sacra Chriso.
scriptura inuenit ignorans quid discat: contumax
quid timeat. ¶ Tertio innotescit dei voluntas per
consuetudines rationabiles: institutiones et traditio
nes vniuersalis ecclesie: cui scz ecclesie in apostolis mis
sus est spiritussanctus vt ipsam doceret omnem veritatem:
quapropter in his que credenda proponit et agenda pre
cipit: non creditur a diuina lege errare. Rursum non
solum ex traditionibus vniuersalis ecclesie: sed ex pre
ceptis et constitutionibus etiam patrum et ecclesie prelatorum:
quorum est diuinorum habere scientiam et voluntatem et legem ex
plicare. Unde et dominus de lege sua hesitantes: remisit
ad sacerdotes dicens. Si aliquid ambiguum fuerit in le
ge aut difficile: venies ad sacerdotes leuitici ge
neris queres ab eis: qui indicabunt tibi iudicii ve
ritatem: et facies quecunqz dixerint qui presunt loco
quem elegerit dominus et docuerint te iuxta legem eius.
Sequerisqz sententiam eorum: nec declinabis ad dexte
ram: neqz ad sinistram. Deut. xvij. Et alibi. Labia
sacerdotis custodiunt scientiam: et legem requirent ex ore
eius. Unde et Christus saluator iussit audire illos qui cathe
dras tenent: et ceteris presunt. Omnia (inquit) quecunqz
dixerit vobis: seruate et facite quia scz ipsi docent
et sciant dei voluntatem. ¶ Quarto etiam quandoqz cogno Mala. ij
scitur dei voluntas et lex per effectus dei: quia per hoc quod deus
punit aliquos actus hominum: arguitur quod hominem sic age
re sibi displicet. Et per hoc quod aliquos tales premiat
bona conferendo: cognoscitur quod actus illi deo placue Matth.
runt. Ita displicuit deo numeratio populi facta per xxiij.
dauid: pro quo grauiter punitus legitur. ij. Regum
xxiiij. Placuit domino zelus phinees propter quod sibi
contulit sacerdotium sempiternum: et toti populo re
propitiatus est: vt habetur Numeri. xxv. ¶ C Qui
bus premissis sequuntur alique propositiones ostenden Prima propositio
tes quod nostra voluntas tenetur esse conformis volunta
ti diuine signi. Et hec est propositio prima. Volun
tati signi cognite: que est preceptio et prohibitio: te Mat. xix
netur viator suam voluntatem conformare: vt velit iussa
modis quibus precepta sunt perficere et prohibita ca
uere. Patet propositio per illud. Si vis ad vitam in
gredi serua mandata. Item quilibet viator tenetur deum
diligere ex toto corde et super omnia. Sed hec est cha
ritas dei vt mandata eius custodiamus. Et qui habet man j. Joh. v.
data mea et seruat ea: ille est qui diligit me. Dicitur Jo. xiiij.
cognite: quia si inuincibili ignorantia laboraret ex
cusari posset. Dicitur etiam modis quibus precepta
sunt: quia aliter precepta sunt affirmatiua: aliter nega
tiua. Nam affirmatiua precipiuntur pro loco et tempo
re. Negatiua prohibentur pro semper hoc est ita tenetur
viator se conformare voluntati signi precepti: vt velit
que precepta sunt perficere omnia: pro illo tamen tempore et lo
co et modo quo precepta sunt. Sed ea que prohibentur
simpliciter pro omni loco et tempore cauere. ¶ Se Obiectio
di. hic aliquis. Deus precepit aliqua que tamen
non vult fieri neqz antecedenter neqz consequenter. Similiter
quandoqz prohibet aliqua que vult fieri ergo videtur quod
non teneamur illa facere que precipit: nec cauere
que prohibet. Primum patet de abraam: cui preci Gen. xxij
pit quod filium suum immolaret: quod tamen fieri noluit
vt docuit effectus. Secundum patet: quia christus
curans surdum et mutum: precepit astantibus ne cui
dicerent: et quanto plus precipiebat: tanto magis il Mar. vij
li predicabant: in quo prohibuit publicationem mi
raculi: et tamen ipsam voluit: vt factum docuit: cum mi
raculum publicantes non arguantur vt precepti trans
gressores. Respondetur concedendo quod res a deo pre Responsio ad
cepta non est semper volita voluntate beneplaci obiectio
ti: et res prohibita non est semper ab ipso nolita vo nem.

luntate beneplaciti:et res nolita:vt dictū est le
ctiōe precedēte. Sed nihilominus tenet homo
velle qđ precipit:ꝛ nolle qđ ꝓhibet: qꝛ ꝗuis nō
semper velit sua precepta adimpleri volūtate cō
sequēte:tñ vult nos semper ad precepta obliga-
ri.hoc est vult nos obligari ad volendū ea ꝙ pre
cepit:Et hoc presertim dū nō cōstat de volunta
te beneplaciti cōsequēte opposita. ¶ D Et si
iterū replicaꝫ.tūc illa precepta ꝙ vult nō obser-
uari essent signa falsa. Sicut signa intellect⁹ nō
sunt vera:nisi sic sit in re sicut ipa significāt. Ex
eo enim ꝙ res est vel nō est:oratio vera vł falsa dꝛ
Sic ꝛ videꝫ de signis volūtatis : ꝙ illa precepta
ficta sint:ꝙ precipiēs nō vult obseruari seu iple-
ri. Qui enim indicat se velle qđ nō vult: fictus vi-
deꝫ:qđ deo nō cōuenit. Ad hoc rñdeꝫ ſm aliqs:
ꝙ precepta dei etiā illa que generaliter omnib⁹
data sunt:vt precepta decalogi:nō sic sunt signa
volūtatis diuine:ꝙ res ꝓcepta sit simpliciter vo
lita voluntate cōsequente. Sic enim oīa prece-
pta ab oībus seruarenꝫ:sicut generaliter volun
tas beneplaciti cōsequēs semꝑ adimpleretꝫ. Sꝫ
sufficit ꝙ res precepta sit volita voluntate ante
cedente. Sic enim dedit mandatuꝫ de dilectione
sui:quā vult volūtate antecedente: quia omni-
bus dedit naturalia dona ꝛ auxilia:quibus fie-
ri possunt in deū dilectione quā precepit. Et ita
in ꝓposito dicūt de mandato abrae specialr fa-
cto:ꝙ de⁹ nō voluit immolationē filij ei⁹ volū-
tate consequente:ꝗuis ipsam voluit voluntate
antecedente. Et ex hoc secluditur fictio a prece-
pto ꝛ ꝓcipiēte:qꝛ vtrūqꝫ vult qđ ꝓcipit: etsi nō sꝑ
executiue:tñ antecedēter. Sed tenēdo ſm supra
dicta ꝙ de⁹ noluit immolationē isaac volūtate
antecedēte. Dicēdū ꝙ adhuc nō est ꝓceptū fictū
nec ꝓceptor fict⁹:qꝛ hoc ꝓceptū nō est signū vo-
lūtatis dei:ꝙ si de⁹ velit rē quā ꝓceptū significat
sꝫ est signū obligatiōis:quo vult obligari subdi
tū ad faciēdū illud qđ ꝓcipiꝫ. Et ſm hoc abraaꝫ
exhibuit suā obediētiā volēdo filiū suū imolare
¶ E Hoc plani⁹ pōt sic exprimi. In ꝓcepto da
to abrae est attēdere ꝟba ꝓcipiētis: ꝛ intētionē
ꝓcipiētis. Preceptū illud ſm mētē ꝓcipiētis ꝓ-
tēdebat obediētiā abrae fieri notā ceterꝭ in exē
plū ꝛ nō imolationē filij quā ꝓcepti ꝟba signifi
cabāt. Quēadmodū ꝛ ꝑlat⁹ religiosus qñqꝫ ꝓci-
pit fri suo aliqđ arduū qđ tñ ꝑ ipm nō vult ad-
impleri: vt experiaꝫ obediētiā fratris. vñ cū vi-
derit fratrē velle ꝓceptū adimplere:reuocat ꝓce
ptū. Nec tñ in hoc prelat⁹ precipiēs est fict⁹ : qꝛ
qđ intēdit ꝑ ꝓceptū: scꝫ ꝓbationē ꝛ meritū fra-
tris:vere execut⁹ est:nec preceptū fictū ꝛ inutile
est.qꝛ ꝓpter fratris obediētiā cedit fratri in me
ritū:licet reuocatus nō exequaꝫ. Et si taꝫ large
acciperetꝫ fingere.i.valeret tantū dare signuꝫ ꝙ
aliqs aliquid velit fieri(qđ tñ dans signuꝫ non
vult fieri)in vtilitatē ꝛ ꝑfectū eius:cui fit signū
nō repugnat diuine sapiētie ac iustitie fingere:
immo sic fingere sepius bonū est ꝛ vtile. Et i ꝓ
posito hec fictio multū profuit abrae quantum
ad obediētiā quā ostēdit:quā ꝑ hoc preceptum
dñs ꝓuocauit. Sic ꝛ xp̄s finxit se longius ire:ad
excitandū charitatem ꝛ opus misericordie disci
pulorū quib⁹ loquebaꝫ. De scđo qđ inductū est
Luc. vlt. de surdo ꝛ muto cui⁹ curationē miraculosaꝫ:ne
ꝓmulgaretꝫ precepit:aliter dicēdū. Nā illos qui
bus precepit ne cui dicerent:noluit obligari ad
nō faciendū qđ ꝓhibuerat seu ad volendū non
facere sicut voluit obligare abraā ꝑ ꝓceptū sibi
datū. Tūc enim fuissent hi:qui tāto ampli⁹ clama
bāt : bene oīa fecit surdos fecit audire ꝛ mutos
loqꝫ: quāto xp̄s ꝓcipiebat ne dicerēt:trāsgresso- Durād.
res. Sꝫ vt dic Durādus illđ ꝓponebaꝫ magis vt
documentū:ꝙ vt ꝓceptū:vt pꝫ ꝑ glo. Aug. Unde
per hoc instruunꝫ benefacientes:vt ex bñficien
tia nō querāt gloriā mūdi. Instruunꝫ ꝛ bñficia-
ti:vt nō sint ingrati. Et hoc xp̄s figurabat i se:
ꝛ in alijs quib⁹ loquebaꝫ: vt scꝫ fuga sit proprie
glorie in benefactorib⁹ ꝛ fuga ingratitudinis in
beneficiatis. Et sic sermo verus est sine fictiōe:
ꝛ hoc mō figuratiuo. Et si diceres. Cū filiis sit ꝓ
latio ꝟboꝝ quib⁹ hic ꝓcepit ne cui dicerēt:ꝛ co-
rū per ꝙ discipulis corā quib⁹ trāsfigurat⁹ est in
mōte ꝓceperat.ne visionē quā viderāt:cuiꝙ dē
cerēt:donec fili⁹ hoīs a mortuis resurgeret:per
qđ illi intellexerūt ꝟba preceptiua nō esse prece
ptū:isti filia susciperēt vt ꝓceptum. Pōt dici: ꝙ
dñs ꝙ loquebaꝫ foris:illuminabat mētes vtro-
rūqꝫ ad intelligēdū qua intētione ac quo intelle
ctu hec et illa ꝓtulerit. Hoc quoad tūc ꝓsentes
xp̄o loquēti. Quoad nos ꝓpter quos scriptū est Augusti.
intellectū colligim⁹ ex his ꝙ circūstant scriptu-
rā:sicut dicit Aug. lib. lxxxiij. q. lxix. Solent cir
cūstantes scripturarū illuminare sniaꝫ ꝛc. vt. ꝭ.
allegatū est lec. xxxix. Cū enim illi ad verbū xp̄i ꝓ
hibētis ampli⁹ laudabāt dñm:isti ꝓceptū ad li
teraꝫ seruabāt:ꝛ vtrūqꝫ commēdat:colligimus Scđa pro
vtrosqꝫ intellexisse itētionē dñi ꝓcipiētis. ¶ F posito.
Scđa ꝓpositio. Volūtati signi qđ cōsiliū dꝛ: vo Mat. xix.
lūtas viatoris cōformare se teneꝫ:nō vt ꝑficiat:
sꝫ ne ꝯtēnat. Primū pꝫ qꝛ de his dicit dñs. Qui
pōt capere capiat. q. d. nō obligo ad perficiendū
sed cōsulo vt qui pōt seipsum vincere faciat. Nō Ibidem.
enim cōsilia euāgelica obligāt:alioqn ꝛ ipsa prece
pta essent:sed viā ꝑfectiōis tāꝙ magis expeditā
ostēdunt. Unđ ait dñs. Si vis ꝑfectus esse:vade ꝛ
vēde oīa ꝙ habes ꝛ da pauperib⁹:ꝛ habebis the
saurū in celo et veni sequere me. Cōverū est:ꝙ
si quis voto se astrinxisset sicut clerici in sacris
ꝛ religiosi ad cōtinentiā:quib⁹ propter votū spō
te emissum:ꝯsiliū factuꝫ est preceptū: ſm illud.
Uouete ꝛ reddite. Primū cōsilij:scđm est ꝓcepti.
Scđm patet:qꝛ tenemur nō spernere: sꝫ ample
cti tanꝙ vtilia ꝛ expediētia ad btitudinis ꝯsecu
tionē. Qui enim spernit cōsiliū:spernit cōsulētē.
Et ꝙ indicat aliqđ cōsiliū inutile ꝛ vanū: aut re
putat cōsulentē malicio suꝫ:aut insipientē: que Tertia ꝓ
nefas est cogitare. ¶ Tertia ꝓpositio. Eisdem posito.
modis quib⁹ tenemur nos cōformare volunta-
ti cōsequēti diuini beneplaciti:tenemur nostrā
volūtatē cōformare diuine operationi:ꝙ dꝛ vo-
lūtas signi. Patet:qꝛ opatio diuina certū signū
est volūtatis diuini beneplaciti:vt. ꝭ. habitū est
Quicqđ enim deus operaꝫ:illud est ab eo volituꝫ:
volūtate beneplaciti cōsequēte. Si quideꝫ nihil
operaꝫ nolens aut ignorās. ¶ Quarta ꝓpositio Quarta
Volūtati signi ꝙ est permissio: cōformari nō de ꝓpositio
bemus vt eadē faciam⁹ aut in alijs similia per-
mittamus. Pꝫ hec ꝓpositio:qꝛ illa ꝙ deus ꝑmit
tit(vt ꝑmissio est signū distinctū ab alijs diuine
volūtatis signi) mala sunt ꝙ de⁹ non impedit.
Mala aūt nec facere debemus:nec ꝑmittere in
alijs:saltē oīa vniuersaliter. Alioqn deberem⁹
velle pctā ꝛ diuinā offensam. Nec enim permittit Hugo.
de⁹. Unđ hugo lib. j. de sacramētis parte. iiij. De⁹
ꝑmittit mala:et malus non est quia malum ad
bonū ꝛ decorē vniuersi:nouit optime reforma-
re. Rex aūt ꝛ prelat⁹ malus censendus est:si sine

periculo maioris mali malū fieri nō prohibet ⁊ ipedit: sed permittit. Tenemur tñ et obligamur ɔtra dei permissiōes nō murmurare: q2 iustissime ⁊ sapiētissime pmittit iuxta sua occultissima iudicia: ⁊ abyssus sue sapiētie infinite. In signū cui⁹ ⁊ filiis israel ɔtra dn̄s murmurātibus pena grauis nūciat. Unde nūeri. xiiij. (Numeri xiiij.) Oēs qui nūerati estis a vigesimo anno ⁊ supra: ⁊ murmurasti ɔtra me: nō intrabit terrā super quā leuaui manū meā: vt habitare vos facerē. Unde ⁊ aplūs hortatur. (j. Cor. x.) Neq3 murmurauerītis sicut quidam eorum murmurauerunt: et perierunt ab exterminatore. Et tantum de primis modis ɔformādi se diuine volūtati: scz in volito ⁊ in volēdi actu: qđ est in eo qđ vult nos velle: que sua volūtas nobis innotescit per signa sue volūtatis. ¶ ß De tertia vero ɔformatiōe: que est in modo volēdi: vt scz ea que volum⁹ ex filii charitate: ⁊ ppter eū deū finē velimus: ex qua ⁊ ppter quē deus vult. hoc est ex charitate ⁊ principalr̄ ⁊ finalr̄ propter deū: longiorē tractatū reqrit. Sed hoc sufficit pronūc: ꝙ quotiēs aliqđ meritorie volēduz est: necesse est vt nr̄az volūtatē diuine ɔformemus: modis supradictis: ⁊ vltra hec etiā in modo volēdi: ita vt hec ex charitate velim⁹ ⁊ principalr̄ ⁊ finaliter ppter deū. Et q2 non semp tenemur mereri nō tenemur nos semp ɔformare diuie volūtati in modo volēdi quātuo nihil vellī⁹ sit viatoribus nihil iocūdius cōprehēsori: ꝙ sic se cōformare summe volūtati. In hoc eñ ɔsistit oīe meritū viatoris: ⁊ fruitio cōprehēsoris. Unde breuitē ad illā cōfortarē tenemur: qñcūq3 deū super oīa diligere actualr̄ obligamur. Et hec de ista cōformitate sufficiāt. Et per hoc ad ratiōes in principio hui⁹ qōnis precedēti lec. adductas rñdetur ad primā: que arguit ꝙ nō tenemur nos cōformare diuio intellectui intelligēdo: ergo nec volūtati volēdo. Dicit ꝙ nō peccam⁹ assentiēdo falso difformitē diuio intellectui vlr̄ aut semp: q2 defectus ille quo intellectus nr̄ assentit falso nō est semp ex his que sunt in nr̄a ptāte. Cogit eñ qñ q3 falsis ⁊ sophisticis ratiōibus qs intellect⁹ soluere deprehēdēdo defectū eaz nō pōt. Unde in his nullū pctm̄ cōmittit: sed tñ intellect⁹ ligat. Et ita nō est in ptāte intellect⁹ semp se ɔformare diuio intellectui. Defectus aūt volūtatis quo minus nr̄a volūtas se ɔformat volūtati diuine: est in nr̄a ptāte: q2 in nullo nr̄a volūtas cogit ad volēdū siue nolēdū quodcūq3 propter sui libertatē. Eapropt̄ dū se nō ɔformat diuie volūtati: dū sibi tenet ̄fm premissa iuste ad pctm̄ sibi imputat. Hinc ⁊ de intellectu quātū ad ea que fidei sūt: ⁊ necessaria ad salutē: si se difformauerit diuino intellectui: pctm̄ in fo:ib⁹ est: q2 hec credere est in nr̄a ptāte. Non eñ credit nisi volēs: ait beatus Aug. (Augusti.) Ad scōm oppositū patuit q̄ ⁊ quō diuina volūtas est regl̄a nr̄e volūtatis: ⁊ per hoc ꝙ in his in quib⁹ est regl̄a volūtas nr̄a se ɔformare obligatur. ¶ h Scōm oēs itaq3 hos modos: quib⁹ nr̄a volūtas diuie debet ɔformari volūtati: petimus vt fiat volūtas dei in nobis: dicētes. Fiat volūtas tua. Petim⁹ eñ hec dicētes gr̄az dei: per quā sua volūtas: necdū beneplaciti de quo supra sed ⁊ signi in nobis fiat vt per gr̄az tuā vniuersa precepta tua intelligam⁹ sine errore: memoriter teneam⁹ sine obliuiōe: opere exeqmur sine tpe. sed ⁊ prohibita diligēter caueamus: ac ɔsilia nō spernētes feruēter amplectamur: vniuersa eius opa collaudem⁹: ⁊ in donis suis ac prosꝑitatib⁹ gr̄as agamus. In aduersis patiētiā seruemus. (ij. Co. vj.) In oībus nosmetipsos exhibētes sicut dei ministros: per arma iustitie a dextris et sinistris. Ut quoq3 in tuis promissiōib⁹ nō presumam⁹ nosipsos atq3 nobis cōmissos negligētes: ac tua patiētia abutētes: thesaurizemus nobis irā in die ire ⁊ reuelatiōis iusti iudicij dei. (Roma. ij) Sed nec tibi in maloz ɔsꝑitatib⁹ quōlibet remurmurem⁹. Sz in oīb⁹ tue volūtatis signis: ̄fm sctissimā volūtatē tuā ⁊ iustissimā ɔuersemur. Fiat vo. tua in nobis ⁊ in mō volēdi: vt quecūq3 volumus ̄fm te ⁊ propter te: ⁊ in te qui dn̄s nr̄ es ⁊ pater: principalr̄ ⁊ finaliter ordinemus: ̄fm apl̄i tui sententiā. (j. Cor. x.) Siue manducem⁹ siue bibam⁹: siue aliqđ aliud faciamus oīa in gl̄iaz tuā faciamus. Et sic tua in nobis volūtas fiat: vt tibi viuentes ⁊ morientes illis iūgamur in celis: in qbus volūtas tua semp ⁊ feliciter adimplet. (Albert⁹.) Uel ̄fm dn̄m. Alb. petimus qđ in ps̄ dicit. Magna opa dn̄i exquisita in oēs volūtates eius. Dū preceptū iplemus: phibitionē cauemus: cōsiliū amplectimur: opationem tamq̄ exemplū sequimur: ⁊ in ꝑmissione bonū nobis fieri ꝑmittit. In ꝑmissione eñ q̄uis nō velit peccatū qđ ꝑmittit: tñ vult bonū qđ ex ordinatione illi⁹ mali in alio ꝑuenit. Sicut nō voluit crudelitatē decij ⁊ aliorum tyrānoz: tñ voluit ex hoc elucescere cūctis in exēplū patiētiā laurētij ⁊ alioz cōstātiā martyrū. Hec dū nobis fieri oramus: corde ore ⁊ ope conemur ꝑficere: ꝓbātes ̄fm apli exhortationē. (Rom. xij) Que sit volūtas dei bona bene placens ⁊ ꝑfecta. Bona quidē in preceptis ⁊ ꝓhibitionibus. Beneplacēs in cōsiliis: ⁊ exemplarib⁹ operationibus. Perfecta aūt in bono: qđ in nobis de ꝑmissis in aliis malis elicit. Hec est volūtas dei de qua dicit. Hec est volūtas dei sctificatio vestra. Sctificamur dū sic quintuplici dei volūtati cōformamur. Tunc eñ benigne (j. Thes. iiij.) nobiscū facit deus pater noster qui es in celis: qñ nostrā volūtatem sue volūtati cōformat: vt edificentur muri hierusalem: qui de viuis ⁊ volūtatē dei facientibus lapidibus instaurātur. Hec Albertus. ¶ Sequitur

Sicut in celo ⁊ in terra

Proposita petitione simpliciter: Fiat voluntas tua: eius ꝑfectio specificat cū additur: Sicut in celo ⁊ in terra. Res eñ ꝑfecta ⁊ magna petit: cū ita volūtas fieri optat in terra sicut in celo ꝑficitur. Uñ Cassian⁹ ait col. ix. Nō pōt maior esse (Cassian⁹) oratio ꝙ optare vt terrena mereant celestibus coequari. ¶ Exponit aūt hec particula plurib⁹ modis ̄fm diuersas celi ⁊ terre acceptiones. Accipit eñ celū vel p celestis patrie incolis: p superiori portione rōnis: p sanctis hoib⁹ ⁊ iustis: p superiorib⁹ mūdi sphēris. De quib⁹ etiā. s. dictum est lec. lxv. Primo modo exponit: Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra. Fiat volūtas tua: vt sint homines similes angelis: ⁊ sicut volūtas dei ab illis impletur in celo: ita etiam hi qui sunt in terris: nō suā sed ei⁹ vniuersi faciāt volūtatem. Huic expositioni consonat beatus (Augusti.) Aug. Petitur inquit vt sicut dei voluntas fit in angelis: qui celi sunt: qui ipso perfruuntur: nullo errore obnubilante ipsorum sapiētiā: nulla miseria impediente eorum beatitudinē: ita etiā fiat in terra in sctis. i. hoib⁹ iustis q̄ sunt in terra: ⁊ de terra quātū ad corpus facti. Sicut tñ nō dicit oīmodā silitudinē ̄fm ꝓportiōabilē eqlitatē

ſm ꝙ cōuenit viatoribus ⁊ peregrinis. Hinc ſanctus Tho. Petimus vt ſicut celi ciues cōformāt voluntatē ſuā voluntati diuine: ita vt faciāt hoīes in habitatiōe terreſtri. ¶ Scḋo mō ſm gl. Mat the. vj. exponit̃ de ſpū ⁊ carne: ſiue ſupiori ⁊ inferiori portiōe. Sic ergo petim⁹ obedientiā carnis ad ſpm: vt caro ſpūi nō rebellet: ſed perfecte obediat. Unde dicit ſm ſpm: celū ſum⁹: ſm carnē terra. Oramus igit̃ vt ſicut in celo. i. in ſpū: ſic ⁊ in terra. i. in carne: fiat volūtas tua: vt ſic caro ⁊ ſpūs ſint vnus homo ſpūalis: ⁊ ſimul ferant̃ in deū. quō ꝓpba ſe totū dicit īueniſſe: ſubilaſſe. Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Petim⁹ igitur ſm hoc: qḋ ſpūs ſiue ratio: que eſt ſupior pars hoīs (⁊ propter hoc celū dicit̃) ſuadet: ⁊ dictat ſm illū quoad optīa deꝓcatur: illi ⁊ caro. i. ſenſualitas: que eſt pars inferior hoīs: ⁊ ideo terra nūcupata: ⁊ que aduerſus ſpm cōcupiſcit: cōſentiat: vt ſic ſublata diſſenſiōe rixa ⁊ aduerſitate q̄ eſt inter carnē ⁊ ſpm: caro obediat ſpūi: ⁊ totus hō diuino bn̄placito cōformet̃. Sic exponit btūs Cypria. Fieri petim⁹ volūtatē dei ſicut in celo ⁊ in terra: qḋ vtrūq; ad cōſummationē nr̄e volūtatis pertinet ⁊ ſalutis. Nā cū corpus e terra: ⁊ ſpm poſſideamus e celo: ipſi terra ⁊ celū ſumus: ⁊ in vtroq; . i. in corpe ⁊ ſpū: vt dei volūtas fiat oramus. Eſt eñ inter carnē ⁊ ſpm colluctatio ⁊ diſcordātibus aduerſus ſe inuicē quotidiana cōgreſſio: vt nō que volum⁹ ipſa faciam⁹: dū ſpūs celeſtia ⁊ diuina querit: caro terrena ⁊ ſecularia cōcupiſcit: ideo petimus impēſe inter iſta duo ope ⁊ auxilio dei cōcordiā fieri: vt dū ⁊ ſpū ⁊ carne volūtas gerit̃: que per eū renata eſt aīa ſeruetur. Et ſeq̄tur. quotidianis imo ꝯtinuis orationibus hoc precamur: ſicut in celo ⁊ in terra voluntatē dei circa nos fieri: qꝛ hec eſt volūtas dei vt terrena celeſtib⁹ cedāt: ⁊ ſpūalia ⁊ diuina preualeāt. Hec Cypria. ¶ K Tertio modo exponit̃ de hoībus iuſtis ⁊ pctōribus: ita ꝙ per celū intelligat̃ ecclīa iuſtoꝝ: ſeu fideliū ſm legē celi viuentiū: ⁊ per terrā cōgregatio pctōꝝ terrena querētiū: pro quoꝝ cōuerſiōe ⁊ iuſtificatiōe orare debem⁹ ex charitate: vt ad dei fidē cultū ⁊ agnitionē veniāt: ⁊ ita celiſiāt. De hoc bea. Aug. in ſer. de oratiōe dn̄ica dicit. Huius petitiōis eſt alius ſenſus pius valde. Moniti eñ ſumus orare pro inimicis nr̄is qui terra ſunt: quaſi dicam⁹. Credāt inimici nr̄i ſicut ⁊ nos in te credim⁹. Terra ſunt: ideo nobis aduerſant̃. Celi fiant: ⁊ nobiſcū erūt. Hūc etiā intellectū tangit btūs Cypria. vt recitat btūs Aug. in li. de dono perſeuerātie di.

Uidit ⁊ alium in his verbis ſenſuꝫ: btūs martyr

Cypria-nus. Cypria. vt ſcꝫ pro infidelibus qui ſunt adhuc in terra: terrenū tantū hoīeꝫ portātes: orare intelligant̃ fideles: qui celeſti hoīe induti: nō immerito celi noīe intelligunt̃. Unde ſenſus eſt ſm eū. Fiat volūtas tua in infidelib⁹ ſicut in fidelibus. Et poſt ſubdit. Non tm̄ pro fidelibus vt augeat̃ in eis vel perſeueret fides: verūetiā pro infidelibus: vt habere incipiāt: ſctā eccleſia orat vt qui adhuc ſunt prima natiuitate terreni: incipiāt eē celeſtes ex aq̄ ⁊ ſpū nati. Huic ꝯcordat etiā bea.

Chryſo. Chryſ. ſuper Math. di. Hinc dn̄s pro orbe terraꝝ orōnē cuilibet noſtrū iniūxit. Neq; eñ dixit Fiat volūtas tua in me vel in nobis: ſed vbicūq; terraꝝ: vt ſoluat̃ error: plātetur veritas: ⁊ expellat̃ neq̄tia vniuerſa: et reuertat̃ virtus: vt in nullo iā differat celū a terra. Si eñ hoc fiat nihil diſtabūt que inferi⁹ ſunt ab his que ſupius: ertū natura differant angelos alteros terra nobis oſtendente. Hec dicit: qꝛ hoīes ſic celeſtē in terris vitā agētes ſiles erūt angelis nō natura terreſtri: ſed cōuerſatione celeſti. ¶ Quarto mō exponit̃: intelligēdo ꝑ celū hoc materiale celū: ⁊ per terrā hoīes in terra cōſtitutos: vt ſit ſenſus. Fiat vo. tua ſicut in ce. ⁊ in terra. i. ſicut illa q̄ in celo materiali ſunt tue parent volūtati: ita ⁊ homines hoc ipſum oſtendāt. Illa eñ que ibi ꝰ l celeſtibus ſpheris ſunt: dei ordinationē nequaq̄ trāſgrediunt̃. Sol eñ iuxta dei ꝯſtitutū ꝯtinue mouetur de oriente in occidentē: ⁊ ad dei nutuꝫ. cōtra curſum naturalē diuino beneplacito obedit: ſtando tpe ioſue: retrocedendo tpe ezechie. Cetere quoq; ſtelle ſphere ⁊ planete dei ordinationi in ſuo curſo obediūt. Ita et in nobis petimus: vt nihil dei preceptis contrariū inueniat̃: ſed vt ꝑfecte illi obediamus. Nūc currēdo de virtute in virtutē: nūc ſtando ꝑſeueranter ac fortiter cōtra oēs xp̄i inimicos in bono: nunc retrocedēdo ꝑ cōuerſionē a vita ꝑuerſa ⁊ ꝑditis moribꝰ. Uel ſic. Fiat vo. tua ſi. in ce. ⁊ in ter. i. ſi l celo eſt fertilitas ſm diuinū beneplacitū ⁊ inſtitutū cauſaliter ſcꝫ: ⁊ in terra idipm ab hoīb⁹ acceptet̃: vt contra prouidētiā diuinā nō remurmurēt: neq; cōtra ipſi⁹ ſapiētiſſimā ordinationem. ¶ L Eſt tn̄ i hac clauſula notādū ꝙ ſm Chryſ. hec particula. Sicut in celo ⁊ in terra: referri debet ad oēs ꝑdictas petitiōes: ſcꝫ Sctificet̃ nomē tuū. Adue. reg. tuū. Fiat vo. tua. Et ſic erit ſenſus. Pater noſter qui es in ce. ſanctificet̃ no. tu. ſicut in ce. ⁊ in terra. i. ſicut ſancti in celo te perfecte ſanctificāt: qꝛ vidētes clare ⁊ facialiter tuā maieſtatē ⁊ immenſam perfectionē: te diligūt: honorāt ⁊ laudant ſine intermiſſione ⁊ faſtidio eternaliter. Ita da nobis vt adhuc in terra manētes ſanctificem⁹ nomē tuū ſm noſtre fragilitatis poſſibilitatē: vt vite huius curſus ſinit ac ꝑmittit. Rurſus. Pater noſter qui es in celis. Adue. regnū tuū ſicut in celo et in terra. i. ſicut in celo exiſtentibus regnū glorie tue iam aduenit: eterna ſcꝫ beatitudo: ita cōcede et nobis in terra morantib⁹: vt poſt huius vite curſum eterna beatitudo conferatur. Demum pater noſter Dubitatio. qui es in celis: Fiat vo. tua. ſicut in ce. ⁊ in terra i. ſicut celi ciues cōformes ſunt tue volūtati: ꝑfecte: ſcꝫ ſine quātalibet declinatiōe. Ita dona nobis terrigenis: vt nō noſtrā: ſꝫ tuā volūtatē perficiamus. Ut velimus vniuerſa q̄ te nos velle cognoſcim⁹: ipleam⁹ q̄ ꝑcepiſti: fugiam⁹ q̄ ꝓhibuiſti: affectem⁹ q̄ ꝓmiſiſti: amplectamur q̄ cōſuluiſti: opa tua magnificemus: ac te in oīb⁹ bn̄dicamus. Et ſicut celi ciues l tue volūtatis cōformitate ſunt ſtabiliti: vt ab illa declinare nequeant: ita ⁊ nr̄a in ea cōformitate q̄ eſt dicta: fortiter ꝑſeueret. ¶ M Sed circa hāc particulā dubitatur: Utrū bti l celo poſſint ſe diuine volūtati difformare? Et ꝙ ſic: arguit̃ ꝑ illḋ Job. iiij. Ecce q̄ ſeruiūt ei nō ſunt ſtabiles: ⁊ l angelis ſuis reperit prauitatē. Prauitas aūt nō eſt ſine receſſu a diuina volūtate: q̄ ſi ſemel facta eſt in celis: non videtur in futurū impoſſibilis. In oppoſituꝫ videt̃: qꝛ in illo regno btitudinis nihil pōt eſſe inquinatū. Declinare aūt a diuina voluntate: magna eſt iniq̄tas: q̄ ſi ibi pōt cōmitti: ⁊ cōmittētes a regno illo expelli: quō diceret ſcriptura. Et q̄ bona egerūt ibūt in vitā eternā. Nō eñ eſt illa vita eterna a qua ꝓpter peccatum expellitur. Primo reſpondebit̃ de facto: Scḋo de poſſibilitate.

Quoad primū dicendū: q̄ beati in celo perfecte
cōformant se diuine volūtati: nec vnq̄ se illi dif-
formabūt volēdo contrariū ei' qđ de' vult. Quid
em̄ magnū xp̄s iussisset viatores orare vt fiat in
eis voluntas dei sicut in btis in celis: si illi sicut
nos a bono ad malū possent declinare: et diffor-
mes fieri diuine volūtati: parū prestātior esset
ipsoȝ cōditio: si illā quā adepti sunt btitudinē:
p prauā volūtatē possent amittere: cū nil infeli
cius: nihil sit miserius q̄ meminisse se fuisse fe-
licē. Minor est cruciat' boni imperfecte cogni
tū nō adipisci: q̄ a possesso cū gaudio et exulta-
tione exulare. Sic igit̄ adepti sunt btitudinē: et
in eternū illa nō priuabunt̄. Priuarent̄ aūt si se
diuine volūtati difformarēt. Si nāqȝ hui' tpis
hōies indigni fiūt dei grā cū dei volūtati aduer
sant̄: nō obstāte ipsoȝ fragilitate: et multiplr̄ ad
peccandū impellunt̄: nūc a carne ppria: nunc a
demonib': nūc a falsis fratrib': quāto magis iā
glorificatos, necesse foret a btitudine excidere: si
nullo spetu perurgēte diuine volūtati conarent̄
repugnare: hoc ergo pcul est a ciuib' et incolis
regni celoȝ: q̄ ad btitudinē nō momētaneam et
trāsitoriā: sȝ stabilē et ppetuā sunt inuitati dicē-
Matth. xxv. te xp̄o. Uenite bn̄dicti patris mei: possidete pa-
ratū vobis regnū a cōstitutiōe mūdi. Et sequit̄.
Ibūt hi in suppliciū eternū. Iusti aūt in vitam
eternā. Eterna aūt hec vita et btitudo nō esset si
p pctm̄ et difformitatē a dei volūtate interrūpe-
ps. lxxiij. ret̄. Un̄ sicut dānati nō cōformabūt se diuine vo-
lūtati: q: ipsa volūtas mala et sugba ascendit sp
vt dicit pphā: ita econuerso bti nō difformāt se di
uino bn̄placito: sȝ necqȝ vnq̄ se illi difformabūt
psalm. lxxxiii. ppter qđ idē de ipsis ait. In scl'a scloȝ laudabūt
Augusti. te. Hĩc Aug. li. xiij. de tri. c. vij. Null' volet male
viuere i illa felicitate: aut volet aliqđ qđ deerit:
aut deerit qđ voluerit. q̄cqđ amabit̄ aderit: nec
desiderabit qđ nō aderit. Oē qđ ibi erit: bonuȝ
erit et summ' de' summū bonū erit: atqȝ ad fruē
dū amātib' p̄sto erit. Et seqt̄ ad ppositū. Et qđ
est oīno btissimū: ita sp fore certū erit. Ecce dic
btūs Aug. q̄ certū erit btis: q̄ ab illa btitudine
nūq̄ segregabūt̄: sȝ felices eternalr̄ pmanebūt:
captopter suas volūtates diuine volūtati non
difformabūt: q: hoc sine pctō fieri non posset.
Pctm̄ aūt in eis locū nō hȝ. Un̄ idē dicit i enchi.
Sic nūc aīa nr̄a nō hȝ nolle ifelicitatē: sic et nol
le iniquitatē semp habitura est: in vita scȝ bea-
ta: ppter qđ et describēs btitudinē vbi. s. dicit.
Beatus est qui habet quicqđ vult: et nihil male
Petri. li. iiij. c. v. vult. Difformare aūt se diuine volūtati: malum
est etiā in viatoribus: quare in beatis minime
repit̄: q: p hoc beatitudine priuarent̄. Si em̄
pctm̄ ante adeptaȝ beatitudinē hōies repellit a
beatitudine: q: malis dicet saluator. Ibūt hi in
suppliciū eternū: quāto magis si btūs peccaret:
a btitudine pelleret̄ et ita btūs fieret miser: et sic
beatitudo nō esset ppetua: qđ est ɔtra statim al-
legata. Et idē Augu. xiij. de tri. c. viij. Nullo mō
igit̄ esse poterit vita veraciter btā: nisi fuerit sem
piterna. ¶ Quoad scđm: scȝ possibilitatem.
Utrū scȝ beati possint se diuine voluntati diffor
mare: Accipiēdo illā ppositionē i sensu diuiso:
sicut de rigore v̄boȝ accipit̄: pōt tripliciter itel-
ligi. Primo vtrū beati ex naturali cōditiōe sue na-
ture: possint peccare: aut potentiaȝ habeant ad
difformandū se diuine volūtati: Scđo vtrū per
aliqđ sibi inexistens tollat̄ ab eis posse peccare:
qualiter in igne caliditas tollit potētiā frigefa-
ciēdi: Tertio an aliqua cā extrinseca impediat
btōs: ne se difformare possint diuine volūtati.
¶ Quantū ad primū intellectū: dicēdū q̄ cōside
rādo naturas btōȝ scđm se et naturales pprieta-
tes: nō videt̄ ipsis deesse potētia ad peccanduȝ.
Nulla em̄ creatura ex natura propria est simplr̄
impeccabilis: sȝ quelibet deficere pōt a rectitu- Ansel.
dine diuine volūtatis. vn̄ Ans. in lib. cur de' hō.
Rn̄dēs discipl'o q̄rēti ab eo: cur nō potuit de' fa
cere creaturā rōnalē ipeccabilē: Rn̄det q: nō po Augusti.
tuit ipsaȝ facere deū. Itē btūs Aug. ɔ maximū.
Cuicūqȝ rōnali creature p̄stat̄ vt peccare nō pos
sit: nō est hoc nature proprie: sed diuine gratie.
Ex quib' cōcludit̄ beatos ex ppria natura: non
esse impeccabiles. Et pro illo arguit̄ a posterio
ri. Nā angeli beati ante adeptionē btitudinis
fuerūt in via: siue in statu vie in quo poterāt be
ne et male agere: qđ ostendit effectus: qm̄ aliqui
peccauerūt et dānati sunt: alij stando meruerūt
beatitudinē: et ɔfirmati sunt. Cū ergo in vtrisqȝ
naturalia manserūt integra: necqȝ substātialiter
fuerūt mutata: igit̄ quantū est ex parte nature:
remansit in eis potentia ad oīe id ad qđ prius
potētes extiterūt. Et scđm hoc accipi debet dictū
bti Hiero. in trac. de filio pdigo. Solus de' est
in quē pctm̄ cadere nō pōt. scȝ pprie sue nature
pfectione. ¶ Quātū ad scđm intellectū vi-
det̄ posse cōcedi btōs peccare nō posse. Habent
em̄ intra actū beatificū et gratiā: q miseriā culpe
secū nō cōpatiunt̄. Habēt autē non sicut nos in
hac mortali vita habem' gratiā: a qua frequen-
ter p pctm̄ excidim': et iterū p penitētiā recupe-
ram': sȝ habēt inamissibiliter: nec est in eoȝ ptā
te se ab illis nudare. Btitudo em̄ sicut et gratia a
solo deo est: ita vt btūs btitudinē nō eliciat: sed
cōtractat caȝ a deo recipiat: quapropter nō est in
sua ptāte vt eā a se remoueat. Quāuis em̄ possi-
bile est btm̄ cessare ab oī actu quē causat ex sua
libertate: nō tn̄ est possibile vt destruat qđ in se
habet p actione superioris agētis maxime dei:
qui prestātior est in cōseruādo suū effectū: q̄ sit
creatura ipm abiiciendo. Uerū q: beatitudo et
gratia accidēs est p accidēs. i. cōtingēter inexi
stēs btō: nec btūs has naturaliter sibi determi
nat: sicut ignis calorē a quo naturaliter separa
ri nō pōt: sȝ tota inseparabilitas est ex beneplā
cito diuine voluntatis. Idcirco melius reducit̄
impeccabilitas btōȝ in deū tanq̄ in causam ex
trinsecā: scđm tertiū intellectū pmissum: q̄ in cau
sam formalē scđm intellectū scđm. Un̄ scđm hoc di
cēdū q̄ beati se nō possunt diuine volūtati dif-
formare: q: ita sunt in bono ɔfirmati: q̄ ad ma
lū decliuare nō possunt. Cōsistit aūt hec ɔfirma
tio in vno positiuo: et in vno quasi priuatiuo seu
negatiuo. Positiuū est q̄ de' ɔseruat sine inter-
ruptione actū beatificū in btō: qui est maximus Rom. ix.
bonū cui' natura intellectualis capax est: et ideo
eā creatura remouere nō pōt. Dei em̄ volunta-
ti q̄s resistit: Negatiuū est: q: statuit deus nō vel
le coagere btō ad actū beatitudini formaliter vl'
virtualiter repugnantē: quapropter btūs ex vir
tute sua actiua: nullū talē pōt elicere: quo deme
ret̄ btitudinē perdere: q: causalitas dei requiri
tur ad pductionē cuiuslibet effect' positiui: qua
suspēsa nulla creatura pōt quicq̄ efficere. ¶ P
Ex his duobus simul beati sunt in beatitudine
perpetuo cōfirmati: scȝ ex eo q̄ deus perpetuo
cōseruat in eis actū: scȝ clare visionis: et perfecte
fruitiōis: in quib' est essentialis beatitudo. Ex

scdo sunt indefectibiles:qz pter subtractionē
diuine causalitatis habere nō possunt volubiles co
gitatiōes circa btitudinē: nec elicere phr actus
btitudini qualitercūqz cōtrarios :sz nec omitte
re actū ad quē tenent : actum scilicet diuine ac
fruitiue dilectiōis : quo intēsissime et super oia
diligunt deū:qz ille pseruat a deo:cui repugnat
ois inordinat⁹ actus τ omissio inordinata . Et
sm hoc intelligi pōt dictū btī Aug.ā.allegatum:
scz nō posse peccare nō cōpetit illis ex natura:sz
gra.i.gratiosa dei volūtate. Et ex reuelatiōe bo
rū duorū:btī sunt securi de sua btitudine:qz de⁹
reuelauit eis qz vult semp btitudinē in ipis pser
uare:τ ipis nō coagere ad actū mali sibi displi
cētē:τ sic pz itellect⁹ alteri⁹ qđ addit Aug.scilz qz
btissimū est ita semp fore certū erit:scz p reuela
tionē dei. ℂ Ad argumētū i oppositū: rñdet qz
in angelis repta est prauitas ante btificationē
coꝝ:dū adhuc erāt viatores. Sz post adeptā btī
tudinē null⁹ cecidit de statu btitudinis:qz i ipa
pfirmati:btitudinē in ipsis deo ppetuo pseruā
te. Et tm̄ de illo dubio. ℂ O Sūmādo igit q̄
dicta sunt:deuot⁹ orator hāc petitionē pferens
ita meditatiōis sue attētione vbis accōmodet
vt dicēs. Fiat volū.tua:cū affectu itērio credat
deū:vt abbas ysaac ait:oia q̄ videnť vel aduersa
vel pspera p nrīs vtilitatib⁹ dispēsare. Magisqz
eū p nroꝝ salute τ cōmodis puidū atqz solicitū
qz nos ipos esse p nobis. Hoc credēs affectuose
petat. Fiat vo.tua sicut in ce.τ in terra. Da pa
ter nr̄ q̄ es.in ce.spm̄ boni psilii: quo misericor
des effecti:tuā volūtatē in terris ipleam⁹ p mo
dulo vie:sicut iplet in celo p modulo prie auari
cia religata. Dona pr̄ nr̄ gratiā tuā:per quā nr̄a
volūtas terrā despiciēs esse incipiat deiformis.

j.Tim.ij. Hec em̄ est volūtas tua.nā volūtas tua sal⁹ nr̄a
est:qua vis oēs hoīes saluos fieri:τ adveritatis
agnitionē venire.j.Tim.ij.Volūtas tua scifica
tio nostra est:vt mūdati τ scificati in terra:illuc
introire possimus:quo nihil coinquinatū pote
rit itroire. Volūtas tua est:vt nō moriat pctōr:
sz puertať τ viuat. Volūtas tua esto pr̄ nr̄:quam
xp̄s vnigenitus tu⁹ de celo in terra missus e: fe
cit τ docuit. Hec est humilitas in puersatiōe:sta
bilitas in fide:verecūdia in vbis: in factis iusti
cia in opib⁹ mīa in morib⁹ disciplina. Iniuriaz
facere nō nosse:factā tolerare: posse cū fratrib⁹
pacē tenere:deū toto corde diligere. Amare in
illo qđ pater est timere qđ dn̄s est. Christo nihil
oino pponere:qz nec nobis ille quicq̄ pposuit:

Ezech.xxxiij. Charitati ei⁹ inseparabiliter adherere:cruci ei⁹
fortiter ac fidēter adsistere. Cū de ei⁹ noīe τ ho
nore certamē est:exhibere in sermone cōstantiā
qua cōfitemur:in questione fiduciā qua congre
dimur:in morte patiētiā qua coronamur. Hoc
est coheredē xp̄i velle esse:hoc est pceptū dei fa
cere:hoc est volūtatē patris adimplere. Fiat igi
tur o pater volūtas tua:in pctōrū cōuersione:p
opus penitētie. In cōuersorū sanctificatione:p
munus gratie. In sanctificatorū saluatione per
bonum perseuerantie. In saluatorum perpetua
clarificatione per donū glorie. Fiat inquam si
cut in celo τ in terra:sicut in angelis: sic in ho
minibus : sicut in iustis:sic in peccatoribus et
auersis. Sicut in portione superiore mētis: sic
in sensualitate carnis. Sicut in xp̄o capite q̄ ve
nit de celis:sic i ecclesia eius corpore q̄ peregri
nat in terris. Fiat vt perfecta conformitate tue
sanctissime volūtati cōsentiamus:quatenus om

nia tibi placita approbemus:salutis antecedē
tia apphēdamus:preceptis: prohibitionib⁹:τ
cōsiliis obtēperemus:in oibus donis τ opibus
te benedicam⁹. In permissiōibus tuā misericor
dem patientiaz agnoscamus. Nec aliud velle et
nolle cōcupiscamus:nisi qđ te patrē nostrū qui
in celis es:nos velle nouim⁹ τ nolle. Sicqz nos
pseuerātes in tua sola bona semper τ optima vo
lūtate:τ nūc in terris tēporaliter:τ dehinc in ce
lis viuere eternaliter valeamus.

ℂ Lectio.lxx. A

Panez nostrū
quotidianū da nobis hodie
ℂ Premissis petitionib⁹ qui
bus pro bonis maximis:sci
licet glīa regni ac p medns
scz grā qua ad regnū puenit
deū patrē oram⁹:sequit peti
tio q̄rta qua p bonis infimis:bonis scz corpis
tpalib⁹ ac fortune patrē obsecram⁹. Et lz ad lite
rā petitio illa de bonis ad corpis sustētationē
ptinētib⁹:τ p panē q̄tidianū itellectis exponať

nihilomin⁹ p sctōs τ doctores ei⁹ expō ad ea qui Ex dua-
bus nutrit ala:extēdit sm multiplicē panis my bus sub-
sticā significationē. Est em̄ panis natural' sustē stātiis su
tationis pñle τ laboris:itelligētie illuminātis: m⁹ cōpo
grē viuificātis : eucharistie pfortātis: deuotiōis siti.
sursū agētis:glīe psūmātis. Pri⁹ tm̄ qz de mysticis
tractet:psequamur ad literā de pane corp⁹ sustē
tāte. Ubi in primis aduertēdū:qz lz sm apli do
ctrinā phibeamur carnis curā agere in deside
riis:possum⁹ tm̄ curā eius gerere in his q̄ saluti Gene.xx
ei⁹ sūt necessaria:τ q̄ ad naturalē ei⁹ subsistētiā viij.
reqrunt. Pro his em̄ obtinēdis docuit nos xp̄s
orare τ dicere. panē nr̄m quoti.da no.ho. Uo
luit aūt xp̄s nos:q̄ filii sum⁹ dei:quoꝝ pr̄ celestis
puidētiā gerit spālē:ab eodē prē q̄tidianū panē
τ victū reqrere:vt ipm patrē nr̄m recognosceře
mus:pfiteremurqz nos ipsi⁹ puidētia idigere.
Qđ maxime hūili prece ostēdim⁹. Nā q̄ ab alio
petit:in se indigētiā:τ in alio beniuolētiā atte
stať. Petēdo itaqz nostrā indigētiā confitemur
Sum⁹ em̄ cōpositi ex duab⁹ substātiis:corpe scz
τ aīa:quarū quelibet iuxta nature sue pditionē:
indiget refectiōe:defensiōe:pseruatiōe variis q̄
adiutoriis τ sustētamētis:p quib⁹ habem⁹ deū
iugiter iplorare. Petim⁹ aūt ea q̄ ad salutē aīe
ptinēt dū oram⁹ vt in nobis dei nomē scificet:
vt nobis regnū glīe adueniat:τ p gratiā nostrā
volūtatē diuine volūtati pformem⁹. Cōsequēter
nūc reqrim⁹ iuuamēta qb⁹ corp⁹ reficiam⁹ dicē
tes. panē no.q̄ti.da.no.ho. Noīe aūt panis oia
itelligēda sunt:qb⁹ hūani corpis fragilitas ad
sui sanitatē τ pseruationē idiget:vt sūt puenicēs Augusti.
cib⁹ τ pot⁹:vestit⁹:habitatio τc. vñ Gen.xxviij.
dixit iacob pr̄archa. Si dn̄s dederit mihi panē
ad vescēdū:τ vestimētū ad iduēdū:erit mihi dn̄s
i deū. Ubi p panē (sicut i plerisqz aliis scpture lo
cis) itelligit vict⁹ necessari⁹ ad aīalis vite sustē
tationē. Et h̄ est qđ dič bea.Aug.ad pbā. Dicē
tes. panē no.q̄ti.da.no.ho. sufficiētiā vite illaz
noīe panis significam⁹. ℂ B Fecit aūt dn̄s mē
tionē de solo pane:τ nō docuit nos exp̄sse petere
carnes:pisces:vinū τc. cū tm̄ hoīes his idigeāt
p cōpetēti ac salubri sua sustētatiōe:vt ex mōdo
q̄dam nobis isinuaret:vt quātū pmode possum⁹
paucis pētī sim⁹:τ cōib⁹ ad victū necessariis. vñ

Chryso.

dicit Chryso. Xp̄s solū panē petēdum docuit: vt haberes alimēta: ⁊ quibꝰ tegamur: his contēti simus: innuēs ꝙ solū petere habemꝰ necessaria nō delicata nec superflua. Ideo postulāda sunt nobis necessaria vite: nō ciboꝝ diuersitates ⁊ vina odorifera ⁊ cetera que delectāt guttur onerāt ventrē: ⁊ mentē perturbāt: sed panis qui potest sudaꝫ corpis sustētare. Unde ⁊ sapiētissimꝰ salomon nō pro supfluis: sed pro necessariis orauit ad dn̄m dicēs. Mendicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi: sed tm̄ tribue victui meo necessaria: ne forte saciatus illiciar ad negādū et dicā: quis est dn̄s: aut egestate cōpulsus: furer et periurē nomē dei mei. puer. xxx. Que aūt sunt necessaria vite: exprimit Eccli. xxix. Initiū vite hoīs aqua ⁊ panis ⁊ vestimētū: ⁊ domus protegēs turpitudineꝫ. Idē. xxxix. ¶ C Sūpsit aūt ex hac particla quorūdā error occasionē dicētiū: ꝙ fideles solū licite possunt petere a dn̄o ea que ad vitā tenuissimā spectāt panē scꝫ et aquā: ꝙ qꝫ peccent om̄s qui se lautius ⁊ largius reficiūt: ꝙ victu tenuissimo: q̄ natura ne deficiat valeat sustētari. * Sed huiꝰ erroris falsitas patet per apl̄m. j. ad Tim̄. iiij. vbi ɔtra quosdā erroneos doctores loquēs dicit. Tales prohibēt nubere: quasi scꝫ malū sit ⁊ precipiūt abstinere a cibis q̄s deus creauit ad percipiēduꝫ cū grāꝝ actiōe fidelibꝰ: ⁊ his qui cognouerūt veritatē: qꝛ oīs creatura dei bona est: ⁊ nihil reiciēdum qđ cum grāꝝ actiōe percipit: tanꝙ prohibitū a cerimoniis ve. le. qm̄ cerimonie ille cessauerūt: qđ tn̄ sic doctores astruxerūt. Aut tanꝙ a deo tenebraꝝ creatū: aut legali obseruātia cōe ⁊ īmūdū. Preterea xp̄s aplis quos docuit hāc orationē: dū eos mitteret ad predicādū hoībꝰ fidē nō precepit comedere solū panē ⁊ bibere aquā. Sed in quācūqꝫ domū intrauerit ait: in eadē manete edentes ⁊ bibētes que apud eos sunt. Non est tn̄ verisile quin sepius recepti sint ab his qui etiā lautos cibos prepararuerūt. Preterea xp̄s in conuiuio nuptiali quo aquā cōuertit in vinū: nec ipse tūc aquā bibisse legitur: ⁊ aliīs vinū ministrasse. Itē cum ipse dn̄s magnā multitudinē refecit in deserto: nō solū panē: sed ⁊ pisces multiplicauit. Et dn̄s ipse quāꝙ homo fuerit sobrius ac tēperatissimꝰ in nullo virtutis mediū excedēs: tn̄ sic cū hoībus ⁊ vsitatis cibis vescebat: vt quidā phariseoꝝ polluto ore ipsum voratorē carniū ⁊ potatorē vini appellauerint. Preterea xp̄s in euāgelio ɔtra phariseos: qui cibos discernebāt: ⁊ circa ipsos cerimonias obseruabāt diuersas dicit. Audite ⁊ intelligite: nō qđ intrat in os: coinq̄nat hoīez: sed qđ procedit ex ore: hoc coinq̄nat hoīez: seq̄tur. Om̄e qđ intrat in os ⁊ in vētrē vadit: ⁊ in secessum emittit: non coinq̄nat hoīez: que vero de ore procedūt: de corde exeūt: ea sunt q̄ coinq̄nant hoīez. Ad idē facit qđ dixit dn̄s ad noe post diluuiū. Oēs pisces maris manui vr̄e traditi sunt: ⁊ om̄e qđ mouet ⁊ viuit erit vobis in cibū. Quasi olera virētia tradidi vobis om̄ia: excepto ꝙ carnē cū sanguine nō comederis. Ex q̄bꝰ satis videt ꝙ licitū est hoībꝰ aliīs cibis ꝙ aq̄ ⁊ pane sint tenuissimo victu vti. ex ɔcessione beniuolētie dei exēplo xp̄i ⁊ aploꝝ. Quaproptē pro his possumꝰ licite orare. ¶ D Sꝫ q̄d de tot salsamētis ac ciboꝝ varietatibꝰ: exq̄sissima cocoꝝ arte: aromaticis spēbꝰ ɔditis ⁊ multiplicatis: quibꝰ plurimi vtunt? Nunq̄d orātes. Panē no. quo. da nob. possunt hāc petitionē referre ad hoīū sēcularū multiplicū donatione.

Prouerbioꝝ. xxx

Eccli. xxix.

* Licet panis ⁊ cibus tenuis sustentādi vite sufficeret qm̄ modiconatu ɔ-ra fouet vt inesse salutē: qꝛ tn̄ refectio lautior plerisqꝫ valet: immo necessaria ē ad sensuū bonā dispositionē ⁊ vegetationē ⁊ totiꝰ corpis debitā valitudinē maxie in delicatis: ⁊ q̄ lautioribus cibis vesci cōsueuerūt licite a nob peti potest: proptē qđ vbi nos dicimus ponē nostru q̄tidianū: vt Luc. scribit. Matthe. dixit supsubatē. di. xlj. Non cōsunt diui

¶ Respōdetur ꝙ cibi preparati delicate s̄m medicine aut cocoꝝ artē: de se mali nō sunt: sed res indifferētes ad bonū ⁊ ad malū. Dicunt aūt boni ⁊ mali occasionalr̄: ex ipsoꝝ bono ⁊ malo vsu: q̄ ex ordinato aut ꝑuerso hoīs appetitu cibū sumētis ɔcedit. Unde btūs Greg. iiij. moral. Nō cibꝰ: sed appetitꝰ est ī vitio. Unde lautiores cibos q̄nqꝫ sine culpa sumimꝰ: ⁊ abiectiores non sine reatu cōsciētie degustamꝰ: ⁊ exēplificat. Esau primatū per lenticulā ꝑdidit: ⁊ helias in eremo virtutem corporis carnē edendo seruauit. Unde ⁊ antiquus hostis primū sibi hoīem: nō carne: sꝫ pomo subdidit: ⁊ scđꝫ nō carne: sꝫ pane tētauit. ¶ Ex quo apparet: ꝙ nec cibus cōis ⁊ grossus de se bonus est: quin aliquis ipso possit abuti. Unde patet ꝙ cibi et potus delicati et cetere res tēporales tales sunt: qualis est animꝰ vtētis. Ut si quis vtat cibo et potu delicato bono fine: tēperata sobrietate: et recta intētiōe: vt sanior viuacior: ac robustior ad officiū suū exercēdū reddat: aut cū gratiarū actione: qꝛ cibi tales dati ⁊ cōcessi sunt humano vsui: boni cēsent. Si vero q̄s grossioribꝰ vtit ex cupiditate inanis glorie: vt appareat sanctior: aut tēperātior aut vt vētris ingluuiē expleat: cibus grossus malus iudicat. Et hoc est qđ dicit btūs Aug. Fieri pōt vt sine alicuiꝰ vitio turpitudinis ⁊ voracitatis preciosissimo cibo vtatur sapiens. Insipiēs aūt fedissima gule flāma in vilissimuꝫ cibū inardescat. ¶ E Uerū ꝓ particulariori rn̄sione sunt tria attēdenda. Primū cōditio vtētis. Utrū scilꝫ sit ꝑsona in dignitate constituta vel plebeia: ignobilis vel generosa: secularis aut religiosa: docta vel rustica: tenera aut robusta: sana aut infirma. Hos em̄ nō similibus cibis decet refici: sꝫ aliīs ⁊ aliīs iuxta statuū ɔditionū et officioꝝ atqꝫ exercitioꝝ diuersitatē. Grossioribꝰ siq̄dē indigēt corporalibꝰ insudātes laboribus: melioribꝰ vacātes studio aut exercitio rationis. Sic nobiles ꝑsidētes: diuites: infirmi: subtilioribꝰ cibis indigēt. Meliores siquidē cibi ⁊ potꝰ sanguinē vt cōiter generāt meliorē. Ex ipso nāqꝫ subtiliores spūs vitales sensitiui generant: q̄ multū faciūt ad acumē ingenii ⁊ itelligibilis iudicii: ad viuacitatē sensuū: q̄ ꝑsidentibꝰ ac docentibꝰ multū fore vtilia iudicant. Quia deniqꝫ tales pluribꝰ solicitudinibꝰ fatigāt: spūalibꝰ marcescūt laboribꝰ: poterūt pre ceteris indulgētius cibis: ⁊ talibus: q̄ ad corporis sanitatē cōferunt licētius vti. Etiā alio respectu nobiles potētes ⁊ prelati magnificētiā facere possunt sup alios: vt in ipsis dignitas coronetur: potētia nō ledat: et reuerētia debita tribuat: q̄ crebro his subtrahūtur dū q̄ ad exteriorē apparatū attinēt: ab eisdē omittūtur: que plus in experiētia ꝙ in codicibꝰ addiscūtur. Hinc ⁊ beatus Augu. disponit in regula: vt aliter tractet delicatus ex mūdo cōfluēs aliter grossus ⁊ plebeius ante ītroitū in paupertate degēs. Et huius dicti rationabilitas trahi videt ex factis in primitiua ecclesia: vbi cūctis fidelibꝰ oīa erant cōia: tn̄ distribuebātur singulis put vnicuiqꝫ opus erat. iuxta vcꝫ fideliū statū ⁊ cōditionē. Silr̄ de infirmis: q̄ delicatiꝰ nutriri debēt: vt manifeste patrū regule docēt. De teneris ⁊ delicate nutritis scribit btūs Aug. in de verbis dn̄i. Utant diuites ɔsuetudine infirmitatis sue: ⁊ doleāt se aliter nō posse. Nō extollit paup de mēdacitate: tu q̄re extolleris de infirmitate? Utere cibis electis ⁊ preciosis sicut ɔsueuisti: qꝛ alr̄ nō potes: qꝛ si ɔsuetudinē mutas: egrotas.

tes pauperū cibis vesci: vtāt ɔsuetudie sue infirmitatis: sed doleāt aliter se non posse sustētari si ɔsuetudinē mutāt egrotāt: vtant superfluis: dent inopibus vilia. Hec Aug. Est em̄ pāis substātialis: q̄ scꝫ ad substātie cōseruationē necessarius ē: vt cibꝰ tenuis sufficiēs ad vite sustētationē: vt nō deficiat tātū. Est ⁊ panis supsubalis q̄ corpalis vita pleriuatur cū bona corporis membroꝝ et virū valitudine q̄ reqrit ad exerciciū operationū persone scđm tiū. Est ⁊ panis sup̄fluus q̄ scilꝫ ꝑter predicta voluptates mltiplicat: p p̄is duobus petimus: p tertio ul latenus orare possumus.

Conceditur tibi vti necessarijs: da pauperibus su-perflua: vtere preciosis: da pauperibus vilia. Sic igit͛ diuersa vtentiū conditio: magnā facit diffe-rentiā in cibis ⁊ potibus cōmunibus ⁊ delicatis.

¶ F Scd'm ↄsiderādum est cōsuetudo regionū ⁊ mos ↄuiuētiū. Habet quidē regio vna cibos delicatiores q̄ alia: etiā quātū ad sub͂am edibi-liū: habet ⁊ mos hoim certarū terrarū cibos deli-catius ⁊ exq̄sitius q̄ aliorū preparare: cui ↄsuetu-dini licite pōt quis se cōformare edendo ⁊ potā-do: absq̄ hoc q̄ mediū exeat virtutis. Unde di-

In doct. christia. cit btūs Aug. Quid loco tēpori ⁊ personis cōue-niat diligēter attēdendū: ne timere flagitia vbi nō sunt deprehēdamur: qui parcius cibo vtitur q̄ mos habeat quibus ↄuiuit: aut intēperās est aut superstitiosus. Et qd' minus videt͛ de bene olētibus siue odoriferis bonisq̄ odoribus: q̄ li-cite quis vti his possit q̄ cibis delicatis: asserit idē de se loquēs. De illecebra inq̄t odoris nō ni-mis satago: cū desunt nō requiro: cū adsunt nō renuo: paratus sum carere eis. Et quid mirū si iuxta ↄsuetudies regionū: ⁊ hoim mores: liceat quē lautius ⁊ delicati' refici q̄ suus mos habeat cuꝫ ↄsuetudo patrie ⁊ hoim ritus alieni licētiā tribuat comedēdi: vbi alias sibi fuerat ieiunā-dū ⁊ cibis simplr̄ abstinēdū? Sic respōdet btūs Ambro. btō Aug. querēti: an sibi ⁊ matri cū me-diolani existerēt ieiunāduꝫ foret sabbato: iuxta moreꝫ sue ciuitatis: an ecclesie mediolañ. more

Ambro. prādendū? Quid aliud ait Amb. huic dicere pos-suꝫ: q̄ quod ipse facio? Et subdit. Quādo hic suꝫ nūc nō ieiuno sabbato: qñ Rome suꝫ ieiuno. Et amplius eos instruēs subdit. Ad quācūq̄ eccle-siā veneritis eius morē seruate si pati scādaluꝫ nō vultis aut facere. Hec August. in epl'a de ieiunio sabbati.

¶ G Tertiū est intētio vtentiū: qua scꝫ sine cibos exq̄site sibi preparēt. Utrū propter ia-ctantiā aut inanē gloriā: vt liberales predicent͛: aut inordiatos in se motus excitēt: vt potentes sint in malo: ⁊ ita nemini licet vti delicatis cibis. Sed neq̄ sic licet vti cōibus ad finē inordinatū. Nā oīs actus etiā de genere bon' ordinatus in finē culpabilē ⁊ malū: culpabilis est ⁊ malus: q2 a fine iustū est singula denolari. Et in moralib' circūstātia finis est potissima: penes quā attēdi-tur actus bonitas maliciave. Aut hmōi delica-ta ciborū preparatio fit intētione delectatiōis gustū ↄsequēris in ciborū ⁊ potuū sumptiōe. Et tūc aut fit intra limites legis christiane: puta q2 sic delectari querens nullū preceptū violat vere vel interptatiue: paratus omittere si deus vel ec-clesia sic delectari prohiberet: ⁊ tūc aut nullum aut leue pctm̄ est aut veniale: qd' aqua benedicta abluit. Aut fit hmōi delicata preparatio citra le-geꝫ: puta q2 ex tanta libidine querit delectari in cibo ⁊ potu: vt postponat deū: non curādo vtrū ex hoc īpediatur ī opatiōib' spūalibus: ⁊ an per hoc preceptū dei vel ecclie trāsgrediat͛. Neq̄ pa-rat' est cessare si prohiberet͛: tunc nō est sine ma-licia ⁊ mortali pctō: si oīa hec adsunt. Hui' simi-le ponit͛ in delectatiōe actus ↄiugalis: q̄ si queri-tur intra leges matrimonij: nullū aut veniale ē pctm̄. Si aūt citra siue extra limites ↄiugij: pa-ratus hoc idē facere si cōiunx non esset: pctm̄ est mortale. Qui ergo sic querunt cibos delicatos: sunt hi quorū de' vēter est: q̄ in ꝑparādis cibis: (vt Hugo ait in de claustro aie) studiū adhibēt:

Hugo de claustro anime. infinita decoctionū frixurarū ⁊ condimētorū ge-nera excogitātes: modo mollia: modo dura mo-do calida: modo frigida: modo elixa: modo assa: modo pipere: modo alho: modo sale cōdita: s'm ↄsuetudinē pregnātiū mulierū desiderātes. Ho-ruꝫ etiā palatū per ferculorū multiplicationē et variā preparationē seducitur: qm̄ varietas fasti-diū tollit: ⁊ cū iaꝫ stomachus crebris ructib' re-pletū se indicat: nōdū tamē curiositas satiatur.

¶ Est ⁊ alia intētio: qua quis cibū ⁊ potū delica-tuꝫ querit: cū quis nō in eis finē statuit: querēs dūtaxat delectari: sed assumit ipsos tanq̄ admi-nicula: quibus ducit͛ in finē altiorē ⁊ meliorē vt in se vires excitet: quaten' in se corporis valitu-do conseruet͛: ⁊ sensuū proportionata viuacitas ad exercitiū spūaliuꝫ operū ale: vt aptior inueniā-tur in his que ad salutē ↄferūt: siue illud sit stu-diū litterarū: siue modulatio psalmorū: siue me-ditatio diuinorū: aut instructio fideliū: siue q̄d-cūq̄ aliud habēs ordinē ad salutē. Ad hunc q̄p-pe finē nō modo licet vti cibis subtilioribus: sed sepe meritoriū est: cū tñ modus seruetur in quā-to pariter ⁊ in quali: s'm exigētiā persone tpis ⁊ laborū ei incūbentiū ex officio aut ꝓpria deuo-tiōe.

¶ H Et oīa sic corpis nutrimēta necessa-ria ⁊ accōmoda panis noīe sunt intelligenda in petitiōe dñice orationis. Et lꝫ panis ⁊ cibus te-nuis sustētationi vite sufficiāt: qm̄ modicis con-tēta est natura vt in esse saluetur: quia tamē refe-ctio lautior quatenus valet s'm predicta ad sen-suū integritatē: ⁊ eam corporis valitudinē q̄ sub-seruire pōt spūi: licite a nobis peti pōt: propter qd' vbi nos dicimus. Panē no. quoti. vt Lucas scribit: Mat. dixit. Panē nostrū supersubstātia-lē. Est eñ panis substātialis: est panis supersub-stātialis: et est panis superfluus. Panis subalis est victus tenuis sufficiēs ad corporalis vite su-stētationē vt non deficiat tm̄. Qui ideo subalis dicit͛: q2 ad substātie cōseruationē necessari' est ⁊ requiritur. Panis supersubstātialis est quo cor-poralis vita cōseruatur: cū bona corpis mēbro-rū ⁊ viriū valitudine: q̄ sufficit ad operationē pso-ne incūbētiū ordinata executionē. Panis super-fluus est q̄ preter predicta voluptates multipli-cat: ⁊ sensuales delectationes parit: q̄ nō ad finē hois q̄ est ale salus promouet: magis aūt impe-dit. Pro pmis duob': panib' hoc est subali ⁊ sup-substātiali petimus. Pro tertio nullatenus lici-te orare possumus. Ita tñ panē nobis dari peta-mus a dño: vt in eis finē nō ponam': sꝫ ea pete-re debem' tanq̄ quedā adminicula: qb' ad finē qui est beatitudo anime adiuuemur. Cū eñ vi-ta nostra tēporalis: ad acquirendū eternā ordi-nata est: intantū hui' vite nobis querenda sunt necessaria: inquantū ad hunc finē cōferunt ⁊ cō-ducunt. Hinc btūs Aug. ad probā. Sufficiētiaꝫ

Beatus Augusti. vite nō indecēter vult quicūq̄ eā vult ⁊ nō am-plius: que nō appetit͛ ꝑpter semetipsam: sed ꝓ-pter salutē corporis: ⁊ ꝑpter cōgruentē habitū persone hois vt nō sit inconueniens cū quibus viuendū est. Illa ergo cū habentur: teneant͛: cū non habent͛: orandū est vt habeant͛. De hoc etiā

Alexan. Alexan. par. iiij. q. xxxvij. ait. Panis corporalis nō est petendus: vt illud qd' principaliter inten-ditur obtineri oratione ista: sed adminiculū illi quod p̄ncipaliter postulat͛. Petit͛ eñ panis ma-terialis ad sustentādum corpus: ne succūbat in exercitio operationū iusticie: sed cooperet͛ spiri-tui: vt assequat͛ qd' intēdit. vnde petitur vt adie-ctum: non vt principaliter intentuꝫ. Hinc glo. Luce. xj. Quia etsi panis materialis hic petat͛:

non petitur vt primo ⁊ principaliter intentū et
petendū:sed vt adiectū ⁊ posteri⁹ intētū. I

Nostrum. Nostrū dicim⁹ ⁊ nō meū:
vt nemo sibi tpalia p sua
dūtaxat vtilitate appro-
priet:sʒ ea q̄ a deo pcipim⁹ aliis prout indigētia
⁊ necessitas expostulat:impertiamur. vnde dicit
Chrys. Oīa q̄ nobis orātib⁹ dñs dat:siue milirā
tib⁹:nō nobis solū dat:sed ⁊ aliis p nos:vt de co
qd̄ pcipim⁹ a deo:patrē impotētib⁹ faciam⁹. Itē
sicut natura cibū p stomachū assumptuʒ cōicat
oībus mēbris : sic et nos q̄ multa mēbra sumus
vnius corporis mystici:debem⁹ petere hunc pa
nē:nō solū p nobis petētib⁹:sʒ p oīb⁹ nobiscum
participātib⁹. Scdō dicim⁹ nostrū:vt nemo alie
na bona sibi vt sua vsurpet. de quo Chry. Qui de
iusticiis panē acquisitū māducat: suū panē man
ducat:q̄ autē cū pctō:alienū:ſm hoc igit petim⁹
panē nostrū.i.panē siue victū cū iusticia acq̄re-
re:⁊ nō cū pctō ⁊ iniusticia panē cuiuscūqʒ vsur-
pare. Tertio dr̄ nostrū: nō tuū:q̄uis panis illi⁹
sit q̄ daturus est cū:q: etsi dei est dñio ⁊ ppriera
te:tm̄ noster est ex ei⁹ munere. Itē noster refectio
ne ⁊ causalitate. Nostrā em̄ indigētiā cōmemo-
ram⁹ vt humiliemur. Nos qʒ sum⁹ pp̄ter quos
panis ille:nedū corporalis:sed ⁊ sacralis ⁊ spūa-
lis ac doctrinalis parat⁹ est:ac ministrat sub ra
tione panis:hoc est inquātū est reparatiuus in
digētie. Licet ergo dei sit proprietate: noster est
vtilitate ac finis causalitate. Sic ergo oram⁹ deū
vt nobis de sua benignitate panem tribuat:qui
noster sit ex ei⁹ panis scʒ acceptione: vtilitate:⁊
refectione.i.ad nostrā vtilitatē ⁊ refectionem:vt
vult Alexā. de ales. Dicit et nostrū quarto:vt ne
mo p se solo:sʒ etiā pro aliis oret. * Vñ bea. Cy
pria. lib. de oratione dñica:nō lōge post princi-
piū. Ante oīa inquit:pacis doctor:vnitatis ma-
gister singillatim noluit et priuatim precē fieri:
vt quis cū precatur: p se tm̄ precet. Nō dicimus
pater me⁹ qui i celis es. Nec panē meū da mihi
hodie:nec dimitti sibi tantū vnusquisqʒ delicta
postulat. Aut vt in tētationē nō inducat:atqʒ a
malo liberet p se solo rogat:publica est nobis ⁊
cōis oratio. Et qn̄ oram⁹ non p vno:sed p pplo
toto oramus : q: totus pplʼs vnū sumus. Deus
pacis:⁊ cōcordie magister:qui docuit vnitatem:
sic orare vnū pro oīb⁹ voluit : quo mō i vno oēs
ipse portauit. Hec ille. Sequitur. R

Chrys.

* Nostrū non meuʒ : vt nō tm̄ de nobis pticularit sollicitē simus: sed etiaʒ pro fratrib⁹ ⁊ primis nr̄is petere necessaria itē-dam⁹: vt igit itelligam⁹ nō: tm̄ de nobis pua-ns debe-re nos eē sollicitos sʒ etiā p nr̄is primis simil necessa-ria a no-bis eē pe tēda: do-cuit orā-do nos debere di-cere. pa-nē nr̄m.

Quotidianū. Loco huius noīs
quotidianū:quod
Lu. ponit cap. xj.
Mattheus posuit supsubstantialē. Sed cū eccle
sia in orōne dñica in oībus aliis sequitur verba
Matth. euāgeliste:cur in hoc verbo mutauit no
mē supsubstātiale in quotidianū? Respōdet hic
Alex. primo pp̄ter hoc:q: q̄d sit supsubstantiale
pauci intelligūt:q̄d quotidianū a multis capit.
Cū autē Matth. orationē dñicā scripsit vt perfe
ctis cōueniebat. Lucas vt pfectis ⁊ imperfectis.
Ideo vt oēs capere possent orationē dñicā: que
ab oībus dici dʒ:ecclesia decreuit loco supsubstā
tiale poni debere quotidianū. Scdō q: genera-
lius exprimunt petēda p nomē quotidianū : q̄
p nomē supsubstātiale. Nā accipiēdo ppriissime
supsubstātiale importat panē sacralē:scilʒ xp̄m.
Nā ille vere ⁊ p prie sup oēs substātias est: q̄ qm̄
panis noster esse dignatus est: proprie dr̄ panis
supsubstātialis. Quotidianū vo cōtinet et panē
quotidie sumendū:siue sit corporalis: siue spūa
lis: siue doctrinalis:siue sacramentalis. Verūtm̄
pro eodē accipit supsubstantialē ⁊ quotidianū:⁊
idē sunt. Vñ Dam. Panē nostrū supsubstātialē
da nobis hodie:hoc est panē nostrum quotidia
nū. Silr̄ Matth. vj. glo. supsubstātialē vel quo-
tidianū. Exponit autē supersubstantiale dupl'r.
Uno mō vt sunt due dictiones. Alio vt est vnica.
Primo mō pprie de xp̄o exponitur vt dictū est.
Supsubstātialē.i.xp̄m q̄ sup oēs subas est. Se-
cundo mō taʒ de xp̄o:q̄ de pane materiali:vt sit
sensus. Panē nostrū supsubstātialē da no. ho.i.
petim⁹ vt sup panē nostre substentationi necessa
riū:des nobis ⁊ panē sacralē:⁊ victū necessariuʒ
additū ad substātie substētationē:hoc est. Da no
bis vtrūqʒ panē:mētis ⁊ corporis. Quō autē pa
nis supsubstātialis differat a pane substātiali et
pane supfluo. statim. ſ. dictū est. Oramus auteʒ
p pane quotidiano ſm ecclesie ordinationē.i. p
pane quotidie nobis necessario. Hunc autē pa-
nē quotidianū docet nos petere xp̄s ſm Chrys.
vt luxuriosos cibos cōpesceret. Vt discerem⁹ mā
ducare q̄tū natural' rō exigit : nō q̄tū carnalis
lasciuia ipellit. Si em̄ tu p lasciuia in vno cōui-
uio tm̄ expēdis:quātū sufficere pōt:verbi grā cē
tum holbus moderate viuētib⁹ :aut tibi̇psi cen
tum dieb⁹ disciplinate viuēti:iā quotidianū ci-
bū nō māducas:sed multoꝝ dierum. Neqʒ tm̄ sic
mādauit de⁹ orare panē quotidianū nobis do-
nari quasi illicitū iudicauerit holem christianū
plus habere q̄ panē quotidianū. Oram⁹ ⁊ scdō
nobis dari pa. quo. ex xp̄i instituto :vt sic doce-
remur solicitudinē de tpalibus abiicere:qm̄ hec
dum mētē imbuerit:de spūalib⁹ ⁊ diuinis vix co
gitare pmittit. Hāc vt a cordib⁹ suoꝝ dñs disci-
puloruʒ auelleret :nolite dixit esse soliciti i crasti
num. Et hic nos orare docuit: et petere panem
quotidianū. Sʒ cōtra hoc arguit bea. Aug. in de
ser. dñi in mōte di. Cur oram⁹ p his adipiscen-
dis:q̄ huic vite sunt necessaria:veluti est vict⁹ et
vestimētum:cū ipse dñs dicit. Nolite soliciti esse
q̄d māducetis vel q̄d induamini? An pōt quisq̄
de ea re nō solicit⁹ esse: p qua adipiscēda cū tāta
attētione animi oratio dirigēda sit:vt ad hoc to
tū illud referat qd̄ de claudēdis cubiculis dictū
est. Per hoc innuit Augu. q̄ si panis petit i ora-
tione dñica:cū solicitudine petit:q: tāta diligē-
tia (de qua dr̄. Cum oraueris intra i cubiculum
tuū ⁊c.) nō pōt esse sine solicitudine. Item super
illud. Querite primū regnū dei ⁊c. Et hec oīa
adiicient vobis:hec oīa vtēda in via. Nō inquit
Aug. querite primū regnū dei:deinde ista q̄rite:
sed hec oīa inq̄t apponent vobis.ſ. etiā nō que-
rētib⁹. Quō autē recte dicat nō querere aliquis:
qd̄ vt accipiat intētissime deum deprecat:nescio
vtrū inueniri queat. Per hoc videt velle Aug. q̄
panis corporalis:vel aliud tpale non sit petē-
dū:in oratione dñica. ¶ L Ad illa dicendum:q̄
in verbis allegatis solicitudinē prohibentibus:
non p hibetur oīs solicitudo: sed solicitudo im-
moderata. * Nam q̄ moderata solicitudo cōce-
datur:innuit in hoc q̄ nō docuit nos dñs orare
panē nostruʒ hodiernum da nobis hodie:quasi
sua esset intentio vt peteremus panē vnius diei
solū in omni solicitudine prouisiua pro futuro:
sed vt peteremus panē multorū dierū sibi inui-
cem succedentiū que successio dicit quotidianū.
Nō ergo prohibetur moderata ⁊ opportuna cu-
ratio et cogitatio de crastino: sicut aliqui erran
tes docuerūt:sed immoderata. Est autē solicitu

Dam.

Expositio duplex hui⁹ noīs supsubale.

Chrys.

* Duplex ē solicitudo: vna ē moderata: ⁊ ista nō p hibetur: immoderata necessaria hoīi hac vita mortali diu viuēti:⁊ ē prudētia prouisiua. si quidē: licitum est curā p futuris habere : vt tpe abūdātie colligere: et prouisione p tpe futuro facere. alia est immoderata solicitudo q̄ ipedit hoīem a spūalib⁹ q̄rendis: qua.ſ. hō ita est implicit⁹:vt post posi tis rebus salutari-bus:oīni die etiaʒ festo cogitat de tē

poralib' cōgregā- dis: qua bō tiue ſi ne: ſine termino ſine men ſura ſem ꝑ cogitat cōgrega- re: ⁊ q̄rit q̄ſi ſemꝑ victurus eſſet: et ꝑ ꝑpetuo mā ſurus quaſ ita auri' eſt: ꝙ nihil aliud co- gitat: et diffiden- tiā hʒ de diuina ꝓ uiſione: quaſi ſcꝫ terra nō ſit futurꝫ dnis ger minatu- ra. Hanc ſollicitu- dinē ꝓhi bet dñs.

do immoderata tripliciter. Qꝛ vel eſt ſuperflua: anxia: finalis querēdi cauſa. Superflua eſt: que impedit aīm a ſpūalibus querendis: vñ ⁊ Beda ſuper verbo allegato. Solicitudinē illā amputā dam docuit: ob quā ſpūalia negligunt et poſtpo nuntur. Itē ſuperflua eſt ſolicitudo: q̄ eſt in mul ta futura tēpora: quaſi ſemꝑ victuri eſſemus: et locū manentē hic haberem': ⁊ nō magis futurū inquirere deberem'. De quo beat' Cypria. Qui xp̄i cepit eſſe diſcipulus: ſm vocē magiſtri ſui re nunciās oībus: diurnū cibū debet petere: nec in longū deſideria petitionis ſue extēdere. Et ſeq̄- tur. Quia ꝯrariū ſibi ſit ⁊ repugnans vt quera mus in ſeculo diu viuere: qui petimus regnum dei velociter aduenire. Vñ et diuitē ſtultū ſecu- lares copias cogitantē et ſe exuberātiū fructuū largitate iactantē: redarguit dñs dicēs. Stulte hac nocte expoſtulatur aīa tua: que ergo paraſti cuius erūt? Letabatur ſtultus in fructib': nocte moriturus: ⁊ cui vita iā deerat: victus abundan tiā cogitabat. Solicitudo anxia eſt que diffiden tiam habet de largitate diuine ꝓuiſionis. Hec eſt in auaris diuitib': qui ſemꝑ timēt deficere: ideo nō ceſſant cū cordis anxietate ⁊ parta tue- ri: et ſupfluas ꝓuiſiones facere: ac diuitias di uitiis cumulare in preiudiciū pauperū: ⁊ crebro in ꝓprie ſalutis detrimentū: quaſi deo nō eſſet cure de ſuis. Cōtra quoꝫ diffidentiā dicit beat' Cypria. Neqꝫ deeſſe quotidianus cib' pōt iuſto: cū ſcriptū ſit. Nō occidit (al'o affliget) dñs fame animā iuſti. Et iterū. Junior fui ⁊ ſenui: ⁊ nō vi di iuſtū derelictū: nec ſemē eius querēs panem. Itē cū dñs promittat ⁊ dicat. Nolite cogitare di cētes: quid edemus aut quid bibemus aut quo veſtiemur? Hec enī nationes querūt. Scit autēꝫ pater veſter qꝛ his oībus indigetis. Querite pri mum regnū ⁊ iuſticiam dei ⁊ hec oīa apponētur vobis. Querētib' regnū ⁊ iuſticiam dei oīa pro- mittit apponi. Nā cum ſint dei oīa: habēti deum nihil deerit: ſi deo ipſe non deſit. Sic danieli in

Daniel. vltimo. leonū lacu iuſſu regio incluſo: prandiū diuinit'

iij. Reg. xvij. procuratur: et inter feras eſurientes ⁊ parcētes homo dei paſcitur. Sic helias in fuga ⁊ ſolitudi ne coruis miniſtrantib': et volucribus ſibi cibū apportantib' in perſecutione nutritur. Et excla- mans addit. O humane malicie deteſtanda cru delitas. Fere parcūt: aues paſcūt: homines inſidiā tur et ſeuiūt. Hec Cyprianus. Simile de ſancto Paulo primo eremita beatus Hierony. in eius vita teſtatur. Et huiuſcemodi plurima in proba tiſſimis leguntur hiſtoriis. Solicitudo princi- palis que eſt rei alicuius vt cauſa finalis: hec eſt que habetur de aliquo tanq̄ principaliter intē- to: propter quod alia intendunt: et ipſum tanq̄ finis intenditur: in quo adepto is qui intendit quietatur: nec id in aliud magis cōcupiſcendꝫ ordinatur. quā habēt de cibo et tpalibus hoīes voluptuoſi: ⁊ pecudum vitam eligentes: vt dicit

Sarda- napalus aſſyriorū rex vitaꝫ voluptu- oſaꝫ egit. phs. j. Ethi. c. iij. Similes Sardanapalo aſſyrio rum regi: qui vitā egit in voluptatibus ⁊ ſenſua libus delectationibus preſentibus: nō querens alium finem: ſimiliter beſtiis. ¶ M Hanc igi- tur triplicem malam ſolicitudinem et curam de craſtino dominus a ſuis fidelibus: hic exclude- re voluit: cū nos quotidianū panem petere do- cuit. Nō ſolicitudinē ordinate prouidentie. Si- quidem licitum eſt fidelibus curam pro futuris cum prouidentia gerere: vt tempore habundan tie rerum prouiſionem in ipſis faciant pro aliis

tēpore: ne ob defectum eorūdem: defectum vite neceſſariorum patiant. Sic ioſeph prouiſor egy pti laudabiliter feciſſe legitur Gen. xlj. qui in an- nis fertilibus fructus ad corporalis vite ſuſten- tationē neceſſarios induſtrioſe cōſeruauit: quo populū egypti a superuentura et dira famis ne- ceſſitate: q̄ premebat ceteros: preſeruauit. Neqꝫ hec ſuperflua ſolicitudo dicēda eſt: ſed induſtria ⁊ prudētia prouiſiua. Hoc enī eſt de ratione ani malis rationalis: quod naturaliter arte et pro- uidentia viuere debet. Vñ Seneca in libello de quatuor virtutibus. Si prudens eſſe cupis intē- in futurū proſpectū intēde: ⁊ que poſſunt cōtin- gere animo tuo prepone. Et beatus Auguſti. in ſermone domini in monte. Cum viderimus ali quē ſeruum dei prouidere: ne huius vite neceſſa ria ſibi deſint: aut his quibus cura ſibi cōmiſſa eſt: vehementer cauendum eſt: vt non iudicem' eum de craſtino ſolicitum eſſe. Nam et ipſe dñs propter exēplum: ne quis poſtea ſcandalum pa- teretur: cum aliquem ſeruū dei aduerteret iſta neceſſaria procurare: loculos habere dignatus eſt. Et in actibus apoſtolorū ſcriptū eſt: ea que ad victum ſunt neceſſaria procurata eſſe in futu rum propter imminentem famē. Hinc pruden- tiſſimus Salomon huius prouiſiue prudētie de fectus in hominibus defectum: remittit pigros contra humani ſtatus conditionē improuidos ad animalia irrationalia: vt diſcant ab eis pru- dētiam et rationalem induſtriā de craſtino pro uide cogitare. Ait enim Prouerbis. vj. Vade ad formicam o piger: ⁊ conſidera vias eius ⁊ diſce ſapientiam. Que cum non habeat ducē: nec pre ceptorem: nec principem: parat in eſtate cibum ſibi: et congregat in meſſe quod comedat in hye me. Et per hoc patet que ſolicitudo ſit chriſtia- no prohibita: q̄ conceſſa. ¶ Sed hic inſtat Chry ſo. Videtur hec verba ſonare prima facie: vt qui dicūt. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: quaſi nihil habeāt in craſtinum: aut poſt craſtinum. Quod ſi habent preparatum in cra- ſtinum: aut in quinqꝫ aut decem dico: quomo- do poſſunt dicere. Panem noſtrum quotidianū da nobis hodie. Illud nāqꝫ petitur quod nō ha betur. Quod iam poſſidetur vt q̄d adhuc requi- ritur. Quod ſi ita eſt: oratio aut paucis aut nul- lis conuenire poteſt. Quis enī ita fidelis: vt cuꝫ poſſit amplius habere: tamen amplius ſibi non ſeruat q̄ panem quotidianum. Quotidianos vi ctus forſitā petere ſolis conueniebat apoſtolis: qui docendi gratia per ſingulas ciuitates omni tpe vagabantur: et ipſa vagatio amplius quoti diano victu poſſidere non poterat. Reſpondet. Ita debemus aptare xp̄i doctrinam vt oēs inde proficiāt: ne forte cōmunis medicina iuſticie: q̄ ad ſalutē oīm eſt preparata: dum aut paucis aut nullis prodeſſet: inueniret̄ ſuperflua. Intelligen dū igit̄ eſt qꝛ nō ſolū oram' deū panē quotidia- nū dare vt mādu cem': ſed vt quē mādu cam': de manu dñi accipiam'. Habere quidē ad māducā dū cōmune eſt iuſtis: ⁊ iniuſtis: et frequēter ha- bēt amplius peccatores: q̄ māducēt: q̄ iuſti. De ma nu autem dei accipere. tm̄ eſt iuſtorū. Preparare igit̄ ⁊ ꝓuidere nō vetāt hec verba: tm̄ cū pctō pre parare vetāt. Nā qui cū iuſticia preparat: illi de' dat panē quē māducat: qui cū peccato preparat: illi nō deus dat: ſed diabolus. Nā q̄uis omnia a deo creant̄: nō tamen oīa a deo miniſtrant̄. Ha bentes igitur panē paratum apud ſe: qui ipſis

Seneca. Auguſt. Act. xj. Prouerbio. vj. obiectio Chryſ. Reſponſio nem.

sufficit in plurimos dies adhuc petere habēt panē quotidianū: vt sic panē quē dedit dñs possessiue etiā det vsiue: vt scilicet ipsi ex benignitate eius bene vtātur pane concesso: deo ad laudem et sibi ad corporis animeqꝫ salutem. Difficillimū enim est hominiꝰ exteriora iuste possidere: recte dispensare: et eis bene vti ad dei laudē: et ad propriā: ac aliorum vtilitatem et salutē. Ad hoc enim indiget homo maiori dei auxilio: ꝙ vt talia acquirat: ideo necesse est vt etiam abundans in temporalibus a domino petat panem quotidianū: quē habet in possessione: sibi dari vsu cōuenientē: vt cuꝫ apostolo sibi donetur: scire abūdare et saciari ꝛ esurire et penuriā pati. Nec parū pēdendū est scire abundare. Nam vt dicit glosa ad Philip. iiij. Qui acceptis rebus non extollitur: qui eas ad vsuꝫ vane glorie non intorquet qui solus non possidet quod accepit: sed cum indigentibus misericorditer diuidit: scit abundare. Qui acceptis alimentis non ad vegetationē ventris vtitur: sed ad preparationē virtutis: nec plus carni tribuit ꝙ necessitas petit scit saciari. Qui alimentoruꝫ inopiam sine murmuratione tolerat: nec pro necessitate victus agit aliqd vnde anima peccati laqueuꝫ incurrat: scit esurire. Hec glo. Unde ne diabolus per cibū ꝛ potū nos in gula tenet immoderato eorum sumptu: petimus a deo: vt det nobis moderatum: et salubrē vsum eorum: et que nunc habemus et quē habituri sumus. Ideo cōmendabilis est deuotorū fidelium consuetudo: priusꝙ comedant deuꝫ orare: vt panē ꝛ reliquū cibum eis sanctificet. Sanctificatur enim cibus per verbū dei ꝛ orationeꝫ. j. Timoth. iiij. vbi gl. Sctūs fit cibus ꝛ salubris nō noxiꝰ alē vel corpori. Uerbū sctificat: oīo impetrat diabolꝰ ꝑ eo ꝑ cibū tētat. ¶ Sequit. ¶ N

Da. scilicet tu pater celestis: q̄ das escā oīm carni: Qui aperis manū tuā: et imples oē animal benedictiōe. Da liberaliter: quia tu es deꝰ vniuersorū: qm̄ tui sunt celi: ꝛ tua est terra: ꝛ omnis plenitudo eius. Da: nō vende: quia nihil habemus quo a te emamꝰ qō a te nō accepimus. Quid habes dicit apostolus: qō nō accepisti? Da: non mutua: quia non inuenimus preter tua dona quod restituamus. Da igit̄ simpliciter gratiose: sine spe lucri: precij: aut muneris: q: bonorū nostroru nō indiges. Ex hoc aūt elicit̄: ꝙ nō solū bonorū spūaliū est largitor: sed ꝛ bonoꝝ tpaliū distributor. Hec em̄ ab illo petere xp̄s nos docuit: per qō cōfutatur error quorūdā gētiliū putantiū prouisionē bonorū tēporaliū ad diuersos deos pertinere: quos struitu tpalis ꝓsperitat̄ ꝛ affluētie colēdos astruebāt. Seqt̄.

Nobis. qui sumꝰ tui filij: cap: propter te patrē vt tribus interpellamꝰ: et nobis a te donari petimꝰ: q: ex nobis ipsum habere nō possumus. Dicit̄ etiā nobis pluraliter: ꝛ nō mihi: eadē ratiōe qua dictuꝫ est: non pater meus: sed pater noster: ꝛ quia petimus: panem non meū: sed nostrū: vt statim supradictū est. Ut nō pro nobis tm̄: sed etiā pro ꝓximis: panē q̄tidianū a cōi p̄re oīꝫ postulemꝰ. Uñ p̄ꝫ ꝙ diuites hoc respectu q̄tūcūqꝫ abūdēt panibꝰ recte petere panē dari nobis: qm̄ etsi ibi nō idigeāt: sūt tm̄ pauperes plurimi q̄ egēt panibꝰ ꝓ qbꝰ oībꝰ petēdū ē: vt panē recipiāt q̄tidianū.

Hodie. Cū ꝑmissuꝫ sit q̄tidianū: cur addit̄ hodie? Nā i ꝟbo q̄tidianū: i cludit̄ verbū hodie. Dū em̄ petitur dari panē quotidianū: petit̄ dari hodiernū: et ita hodie ꝛ cras ꝛ cōsequēter. Respōdet Alex. de ales. par. iiij. q. xxvij. Nō superflue apponitur hodie: q: licet panis quotidianus cōprehēdat hodiernū: nō tamen petēdo panē quotidianuꝫ nobis dari: petimus hodie nobis dari. Hodie em̄ tempus determinat: seu quādo ipsius dādi: quod nō exprimit (quotidianū) sed magis qualitatem: siue substantiam rei dande. Unde sensus est: Da nobis panem quotidianum: id est da nobis panem qui est quotidianus: id est quo quotidie debemꝰ refici: panēꝫ scilicet necessarie ꝛ frugalis refectiōis: nō lasciuie ꝛ superfluitatꝭ. Hodie vero tēpus exprimit quo id dari petimꝰ: quo ſm Chryſ. inuit̄. vt nō sollicitudine grauemur. Unde ait: Pro pane iussit solū oīonē facere: ꝛ pro pane quotidiano: vt nō soliciti simꝰ ꝑ crastino: ꝛ neqꝫ hoc suffecit verbo: sed ꝛ aliō post hoc apposuit dicēs: Da nobis hodie: vt nō cōteramus nosipsos solicitudine superuenientis diei. Cuiꝰ em̄ diei spaciū te visurū nescis: quā ob causam in illiꝰ solicitudine torq̄ris. Uel etiaꝫ hodie id est omni hora ꝛ toto tēpore vite: vt dicit Aug. ad Probam. Quō etiā loquitur Apl's in ep'la ad Heb. dicēs. Hodie si vocē eius audieritis. i. toto tēpore vite: quod non est nisi vnū hodie: scilicet vnus dies: scꝫ iuuētutis ꝛ senectutis: iuxta illud Gen. Factū est vespere ꝛ mane dies vnꝰ. Mane scꝫ iuuentutis: et vespere senectutis. Sunt et alie cause cur apponitur hodie: allegorice ꝛ morales: de quibꝰ postea dicetur. Unde ex oībꝰ premissis elicitur talis sensus huius petitiōis quātū ad panē materialē. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie: id est tu pater celestis da nobis panē: id est bona tpalia pro huius mortalis vite cursu necessaria: ꝛ ea mēsura: eoqꝫ vtēdi modo: quibꝰ nobis vtilia sunt: et ad vitā imortalē quo tendimus profutura. Hec de prima panis acceptiōe. ¶ O Sed circa expositionē qua noīe panis intelligit̄ totū qꝫ pertinet ad hūanū victū: Dubitat̄: vtrū q̄s recta rōne possit a deo petere diuitias tpales. Qō non videt̄: q: qō xp̄s docuit cōtēnere: nō recte a deo pōt peti. Christus auteꝫ docuit diuitias cōtēnere exemplo ꝛ verbo. Fuit em̄ in persona pauperrimus: ita vt eleemosynā reciperet: dicēte Matth. Mulieres multe sequebant̄ illū: ꝛ de facultatibus suis ei ministrabāt. Fuit tāte paupertatis ꝙ proprio careret hospitio: ipso attestante Luce. ix. Uulpes foueas habent: ꝛ volucres celi nidos: filius auteꝫ hoīs nō habet vbi caput suū reclinet. Super quo Hiero. in persona xp̄i: Quid me ꝓpter diuitias ꝛ lucra sc̄li seq̄ cupis: cū nec hospitiū habeā tecto vro: nō meo? Idipsuꝫ verbo docuit: cū suis discip'lis charissimis possessionē auri ꝛ argēti interdixit. Nolite inq̄t possidere aurū nec argētū: neqꝫ pecuniā in zonis vestris. Et iterū. Nisi quis renūciauerit oībus que possidet: nō potest meꝰ esse discipulus. Item. Facilius est camelū per foramē acus transire ꝙ diuitē in regnū celoꝝ. Matth. xix. ꝛ similia in multis aliīs passibus a xp̄o dicta legūtur. ¶ Oppositū videtur: q: qō licet possidere sine dei offensiōe: licet etiā a deo petere. Diuitias autē tēporales possidere licitū est: vt patet in exēplis pluribus. Naꝫ Iob plurimis diuitiis pollebat ouiū: camellorū: boū: asinoꝝ: ꝛ familie ml'te nimis: ita vt magnꝰ eēt inter oēs oriētales. Cui tñ de iusticia: nō hō: nō angelus: sed dñs ipse testimoniū ꝑhibuit. Sic abraā: isaac: iacob.

Marginal notes (left): Ad Philip. iiij. — j. Cor. iiij. — * Error Manicheoꝝ dicētiū bona terrena nō ad excelsū deū sed ad tenebrarū descēdere.

Marginal notes (right): Obiectiuncula. — Rñsio ad obiectiūculam. — Chryso. — Hodie capit̄ ꝑ oī tēpe vite nostre. — Heb. iiij. — Gen. j. — Dubitatio. — Matth. xxvij. — Luce. viij — Hieronymus. — Matt. x. Lu. xiiij.

Rñsio ad dubitatio-nem. — David ⁊ plurimi amici dei diuitias possederūt.
Opes et diuitie dupl'r cō siderari possunt. Lu. xviij Basilius
¶ P Pro rñsione aduertēdū: ꝙ opes ⁊ diuitie
dupliciter considerari pñt. Uno mō ꝗ ad se. Alio
mō quoad appetitū hoīs. Primo modo res sunt
ꝗdā a deo condite bone ⁊ non male. Bone boni
tate naturali: de qua res tantū participat: quā-
tū participat de entitate. Nam ens ⁊ bonū ꝯuer
tūtur. vnde Basilius super illud. Uēde oīa ꝗ ha-
bes ⁊ da pauperib᷒. Nō docet inquit: dñs facul-
tates vēdere: eo ꝙ naturaliter sint praue: alias
creature dei nō essent: nec eas docet abijcere tā-
ꝙ malas: sed disponere monuit. Cōparādo aūt
diuitias ad appetitū hominis: quādā habēt in-
Bernar. differētiā ad bonū ⁊ ad malū. hoc est ꝙ pñt bene
appeti ⁊ male. vñ Bern. lib. de cōsi. Aurū ⁊ argē
tū ⁊ cetera hm̄oi quātū ad animi bonū spectāt
nec bona sunt: nec mala. Usus tñ eoꝝ bon᷒ abu-
Chryso. sus malus. ¶ Ad idē Chrys. Rerū ait quedā bo-
ne: quedā male: ꝗdā medie. Bone sunt castitas:
hūilitas ⁊ cetere virtutes: quas cū hō elegit bo-
nus est. Mala sunt his bonis opposita: vt luxu-
ria superbia: quas cū hō elegit mal᷒ fit. Medie
sūt diuitie ꝗ qñqꝫ ad bonū: qñqꝫ ad malū: ordi-
Origen. nant̄ sm̄ affectū vtētiū. Idē Origenes sup ep̄laꝫ
ad Rom. li. iiij. tractās illō apl'i. Nō solū autē h:
sꝫ ⁊ in tribulatiōib᷒ gl'iamur. Oīa dicit ꝗ sunt vl'
agunt̄: aut bona sunt aut mala: aut indifferētia.
Bona illa certū est: ꝓprie dici: ꝗ ad virtutes ani
mi ꝑtinēt: ⁊ mala sola ea ꝗ ad maliciā ꝑtinēt: et
cōtra legē dei agant̄. Cetera ꝟo indifferētia esse
i. neqꝫ bona neqꝫ mala nolanda: vt sunt diuitie
species corporis: ⁊ fortitudo vl' ꝓceritas: atqꝫ ea
Sup lu-cam. que corporis vsib᷒ seruiūt. Amb. Discāt diuites
nō in facultatibus crimē haberi: sed in his qui-
bus vti nesciūt. Nā diuitie: vt sunt impedimēta
ip̄robis: ita bonis sunt adiumēta virtutis. Itē
Gregori᷒. btūs Greg. Uidemus quosdā diuites ꝗ ⁊ opes ⁊
gl'iam sine culpa habere potuissent: si habere aī
humilitatē voluissent. Ecce diuitie et honores
possunt sine culpa teneri si sit humilitas aī. Et
subdit: Sed nunc extollūtur rebus: inflātur ho-
noribus: dedignātur ceteros qui sue vite fiduciā
in ipsa abūdātia rerū ponūt: qō sine culpa non
Amb. su-per lucā. est. Itē Ambro. super lucā. In pecuniarū copijs
pleraqꝫ sunt iuuamina peccatorū: pleraqꝫ incē-
tiua virtutū. Et infra. Nō census: sed affectus in
crimine est Hiero. Diues cū deposuerit sarcinā
peccatorū: et totius corporis prauitatē intrare
pōt per angustā portā ⁊ arctā viā que ducit ad vi-
Hiero. tā. Nō dicit Hiero. cū deposuerit diuitias: sed cū
deposuerit sarcinā peccatoꝝ. Et btūs Basilius.
Cōdēnatur diues nō qꝛ diuitias possidet: sed qꝛ
eis abusus est. Preterea btūs Aug. super illō ps.
Augusti. Diuitie si affluāt nolite coꝛ apponere. Non dicit
inquit diuitias nolite habere: sed nolite coꝛ ap-
ponere. Nō dānat diuitias vnde meremur celū:
sed coꝛ appositū: quod scꝫ nō expēdit sed recon-
dit. Cui cōcordat Chrys. Nō prohibet dñs dita
ri: sed opibus famulari. Uult eñ vt l' necessarijs
eis vtamur: nō vt custodiamus. Nam famuli est
custodire eas: ⁊ dñi dispēsare. ¶ Q Ex quibus
omnibus satis deducitur: ꝙ diuitie non sunt de
se praue: qm̄ possunt in bonum vsum ordinari.
Nec sunt de se bone: quoniā appetitus circa eas
pōt deprauari. Contingit eñ ipsis bene vti. Cō
tingit ⁊ eis male vti ⁊ vitiose. Contingit quē esse
diuitē et deo gratū. Cōtingit ⁊ aliū ab eodē pro
pter earū abusum esse reprobatū. Quō autē qñ
et qualiter hoc cōtingat generali regula. defini-
ri non pōt quātū ad circūstātias particulares.
Potest tñ aliquatenus colligi ex cōditionib᷒ eo
rū diuitū: ꝗ in scripturis sūt reprobati: ⁊ eorū rur-
sus ꝗ l' scripturis sunt cōmēdati. Legim᷒ Lu. xvi.
de diuite epulone l' inferno sepulto: quō suis di
uitijs abusus sit: qꝛ ad pōpā ⁊ superbiā: quia in
duebatur purpura ⁊ bysso. Ad lasciuiā ⁊ gulā: qꝛ
epulabatur quotidie splēdide. Ad philargyriā ⁊
auariciā: qꝛ tenaciter eas possedit: nec pauꝑi la
zaro micas cadētes desiderāti impertitus fuit.
Legim᷒ etiā Luce. xij. ꝙ hominis cuiusdā diui-
tis ager vberes fructus attulit: ⁊ cogitabat intra
se dicēs. Quid faciā: qm̄ nō habeo quo cōgregē
fruct᷒ ei᷒: ⁊ dixit. Destruā horrea mea et maiora
faciā: ⁊ illuc cōgregabo oīa que nata sunt mihi ⁊
bona mea: et dicam anime mee. Aīa mea habes
multa bona reposita in annos plurimos: reqe-
sce: comede: bibe: epulare. Dixit autē illi deus.
Stulte: hac nocte repetēt aīaꝫ tuā a te: scꝫ demo
nes: que aūt parasti: cui᷒ erūt? Repetent ꝓpter
abusum diuitiarū. Abusus ꝗppe fuerat in acꝗsi
tiōe: cū nimia solicitudine: qꝛ cogitabat intra se
scꝫ solicite. In retētione cū nimio coꝛ amore: qꝛ
dixit ꝯgregabo: cū deberet dispgere. In custodia
cū stulta fiducia: qꝛ dixit aīe sue: nūc qesce qꝛ hec
tibi sufficiūt: quia nec alijs indiges. In mala in
tētiōis ordinatiōe: qꝛ ordinabat eas ad crapulā
et carnis delicias: quia dixit: comede: bibe: epu-
lare. ¶ Abusi sunt insuper diuitijs quib᷒ dñs ve
imprecat̄ di. Ue vobis diuitib᷒ qui habetis nūc Luce. vj.
cōsolationē vestrā. Ue vobis ꝗ saturati estis: qꝛ
esurietis. Ue vobis ꝗ ridetis nūc: qꝛ lugebitis ⁊
flebitis. Beatitudinē suā ⁊ mercedē suā in diui-
tijs ponētes. Deniqꝫ ⁊ illi de quib᷒ l' sua canoni
ca. Jaco. v. Agite nūc diuites: plorate vlulātes l' Jaco. v.
miserijs vr̄is. ⁊ post. Epulati estis sup terrā: ⁊ in
luxurijs enutristis corda vr̄a. Itē illi de quibus
Amos ꝓpheta. c. vj. Ue vobis ꝗ opulēti estis in
sion: ⁊ cōfiditis in mōte samarie: Qui dormitis
in lectis eburneis: ⁊ lasciuitis in stratis vestris:
spē scilicet suā in eis ponētes: ⁊ oēs per eas car-
nis sue cōcupiscētias cōsummātes. Sic ediuer-
so legim᷒ nōnullos diuitias laudabiliter posse-
disse: eas virtuose in vsum propriū ⁊ alioꝝ neces
sitatē expēdisse. sicut abraam ysaac ⁊ iacob: quo-
rū se specialiter dñs deū dignat᷒ est noīare: vt di
cit apl's ad Heb. xj. Non confunditur deus eorū Ad Heb.
deus nominari. Sic enim frequenter se nomia xj.
uit: deus abraam: deus ysaac: deus iacob. Sic io
seph. cū quo dñs fuit in captiuitate: in seruitute
et regno diues erat: ⁊ dominabatur in vniuersa
terra egypti. Genesis. xlv. Sic Job: Judith: Da-
uid: Ezechias: Josias: et ceteri plures diuites a
deo electi: ⁊ diuitijs suis dominātes: ad virtutū
exercitiuꝫ eis vsi sunt. ¶ R In nouo quoqꝫ te Luce. ix.
stamēto de plurib᷒ legitur. De zacheo qui chri-
stū hospitio suo recepit: a quo ⁊ singulariter me
ruit cōmendari. Itē De Cornelio de quo legit̄.
Act. x. ꝙ erat vir religiosus et timēs deū cum oī
domo sua: faciēs eleemosynas multas ꝓpter qō
meruit angelica visitatiōe honorari. Itē ioseph
ab arimathia qui fuit diues: nobilis ⁊ iust᷒. De
quo dicit Raba. ꝙ magne dignitatis fuit apō se Raban.
culū: sed maioris meriti apud deū. Quia nō erat
diues diuitiaruꝫ amore: sed tātū possessiōe: ideo
non exclusus a discipulatu christi: quia nō pecu
nie amator: sed ipsius liberalis et religiosus di-
stributor. Similiter ⁊ de cōpluribus alijs extra
canonē in chronicis ⁊ ꝓbatis hystorijs legit̄.

qui magnis diuitijs ornati:vitā laudabiliter fi-
nierūt. ¶ Ex quib' plane deducit: q diuitie quā
dā habēt indifferentiā ad bonū et ad malū vsum:
quorū vsus malus non est ex vitio diuitiarū: sed
male vtentiū. Vñ in premissis reprobis diuitib'
notatur in primis nimia solicitudo et auaritia
in acquirēdo: quam amputari debere docuit sal
uator: dicēs. Nolite soliciti esse in crastinū. Cōsi
Matth. vj. derate lilia agri etc. Matth. vj. cap. Qui sic diui-
tes fieri satagūt: incidūt (vt ap'ls ait.) in tētatio
nē et in laqueū diaboli: et desideria multa inuti-
lia et nociua: q̄ mergūt holes in interitū et per-
ditionē. Radix oim maloꝝ est cupiditas: quam
quidā appetētes errauerūt a fide: et inseruerunt
se doloribus multis: tu ṽo homo dei hec fuge. j.
Timoth. vj. Incidūt in laqueos diaboli: q2 tāta
cupiditate ferūtur in habēdas diuitias: vt iusti-
tie metas nō attendāt. Nullū em̄ est iusticie i illo
corde vestigiū: in quo auaritia sibi fecit habita-
Leo papa. culū: vt inqt Leo papa. Hinc tā crudelis in cor-
dibus auari cupiditas: per fas et nefas: p furta
et rapinas: p dolos et fraudes: pauperū oppres-
siones et vsuras vndecūq3 diuitias accumulās:
in quo nec patrē filius: nec fratrē vterinus: nec
cōciuem vicinus circūuenire dubitat. Sed nec
d hm: nec seipsum attēdit: quominus sacrilega
auiditate vsq3 ad beneficiorū: dignitatū: prela-
turarū pluralitatē dānabilē se extēdant: in diui-
ni cultus diminutionē: cōmissoꝝ negligentiaꝝ:
suñpsius ac plurimorū irreparabile periculum
animarū. Ab hac cupiditate liber fuit diues ille
abraā: in cuius sinū sublat' est paup: vt testatur
Augusti. Aug. sup illud ps. Quid gloriaris in malicia. Le
ge inquit scripturas et inuenies diuitē abraā: vt
noscas q2 diuitie nō puniuntur. Abraam diues
erat: et in eius sinū lazarus pauper sublatus est.
In sinū diuitis pauper recipit: an potius ambo
deo diuites: ambo cupiditate pauperes. ¶ No-
tatur scdo in pditis diuitijs nimia tenacitas in
retinēdo. Cōtra quā xp̄s docuit dare eleemosy-
Matth. xv. nā: pascere esurientē: potare sitientē. Vñ contra
hos tenaces clamabit in iudicio. Esuriui et non
dedistis mihi manducare: sitiui et non dedistis
mihi bibere. ¶ Tertio notat in his nimi' amor
in possidēdo: quē dānat xp̄s: dicēs. Nisi q̄s renū
Lu. xiiij. ciauerit oib' q̄ possidet: nō pōt meus esse disci-
pul'. Et pp̄heta. Diuitie si affluāt: nolite cor ap
ponere. Et Eccli. x. Nihil iniquius q̄ amare pe
cuniā. ¶ Quarto notat nimia spes in cōfidēdo
ps. lj. quā dānat pp̄heta: dicēs. Ecce hō q̄ non posuit
deū: adiutorē suū: sed sperauit in multitudine di
uitiarū suarū. ¶ Quinto notat fastus et pōpa in
supbiendo: quā dānat ap'ls dicēs. Diuitib' hui'
seculi precipe nō sublime sapere: neq3 sperare in
incerto diuitiarū. j. Timo. vj. ¶ Sexto nimia gu
Lu. xxj. losita in exponēdo: quā dānat xp̄s Lu. xxj. At-
tēdite vobis ne forte grauent corda vestra: i cra-
pula et ebrietate: et cura hui' vite: et supueniat in
vos repētina dies illa. ¶ Hec oia mala in diui-
tibus quos dānat scriptura sunt reperta: ppter
quod dixit xp̄s. Difficile est diuitē intrare regnū
celorū. Matth. xix. ¶ S In alijs ṽo diuitibus
Matth. xix. quos scriptura nō dānat: illoꝝ malorū cōtraria
extiterūt. s. acq̄sitio iusta sine cupiditate et auari
cia: decēs stat' sine pōpa: possessio sine dilectio
ne feruida: affectio sine fiducia: detētio in vten-
do temperata: in subueniēdo pietas larga. Dū
ista mala desunt: et cōtraria bona adsunt: nulla
est iniquitas in diuitijs: neq3 in earū acquisitio
ne vsu aut possessione. Vñ de primo dicit beatus
Aug. super ps. lj. Dñs in diuite non pecuniaꝫ: Beatus
sed auariciā condēnauit. Et sup ep'lam. j. ad Ti- Augusti.
moth. Profecto dñs in diuitijs cupiditatē repre
hendit nō facultatē. De secūdo dicit idē in quo-
dā sermone. Tolle supbiā: et diuitie nō nocebūt.
De tertio dicit idē vt allegatū est. Dñs nō dānat
diuitias vñ meremur: s3 cor oppositū p amorē. Beda.
De quarto dicit Beda sup Lucā. Nō reprehēdit
diues q terrā coluerit: vel fruct' in horrea con-
gregauerit: sed q fiduciā vite in illis posuerit.
De quinto bea. Hiero. in quadā ep'la. Nō obsūt Hiero.
diuiti opes: si eis bñ vtatur nec pauperē egestas
cōmēdabiliorē facit. De sexto dicit beat' Greg.
Et quos cēsus et honoꝝ tēporaliū abūdātia per
tumorē nō eleuāt: sed mie opera exaltant. ¶ Ex
his colligi pōt rñsio ad dubiū: quō licitū est di
uitias appetere: et quō nō. Distingui etiā hic pos
set de cōditione personarū: vtrū sint psone eccle
siastice: siue seculares: vtrū sint nobiles aut ple-
bei. Rursus de varietate statuū: vtrū presidētes
et prelati: an simplices et gubernati: vtrū viri so-
luti: an in matrimonio cōstituti. Hec aliqualē
differentiā vident facere. Vñ breuiter quecunq3
cuilibet fm statū suū licet appetere: hec etiā phr
licite a dño postulari. Et p hoc ad rōnes i prin-
cipio dubij motas. ¶ T Ad primā respōdetur
q diuitias fore cōtēnendas dupliciter pōt intel Duplr in-
ligi. Vno mō quantū ad interiorē affectionem. telligi po
Alio mō quātū ad exteriorē possessionē. Primo tes diui-
mō docuit xp̄s eas ab oibus esse cōtēnendas: vt tias fore
sc3 nemo sic ad eas afficiat: vt obliuiscat dei: vt i cōtēnen-
ipsis spē ponat: et btitudinis finē statuat. Et fm das.
hoc dixit. Nisi quis renūciauerit oibus q̄ possi-
det etc. Vñ dicit Beda. Differētia est inter renun
ciare oibus: et oia relinquere. Oim fideliū est re Beda.
nūciare oibus q̄ possident: hoc est sic tenere ea q̄
mūdi sunt: vt tñ p ea nō teneant in mūdo: rē tē-
poralē tenere in vsu: eterna in desiderio. Sic tē
poralia gerere: vt tñ tota mēte ad celestia tēdāt.
Sic ait ap'ls. j. Cor. vij. Qui vtunt hoc mūdo:
sint quasi nō vtantur. Que exponēs beat' Gre- Greg.
go. homel. xxxvj. ait. Mūdo vtit s3 quasi nō vta
tur: q̄ et necessaria cūcta exterius ad vite sue mi-
nisteriū redigit: et tamē hec eadē nō sinit sue mē
ti dominari: vt subiecta foris seruiāt: et nūq̄ in-
tentionē animi ad alta tēdentis frangant. Qui-
cūq3 igit tales sunt: eis pfecto terrena oia non
ad desideriū: sed ad vsum adsunt: q2 rebus qui-
dem necessarijs vtunt: sed nihil cū petō habere
cupiunt: de ipsis quoq3 rebus habitis quotidie
mercedes querūt: et plus gaudēt de bono ope q̄
de larga possessione. ¶ Secūdo modo eas cōtē-
nere nō oēs docuit: q̄ q̄ ipse in psona sua: vt ar
gutū est: dereliquit. Et cū d2. Ois xp̄i actio no- notā.
stra est instructio. Cōcedit quidē q est istructio:
sed non ad similem actionē est nostri obligatio.
Non eni3 ex hoc obligamur ad necessariam sue
actionis imitationē. Qd' ptz ex verbis eiusdē sal
uatoris: cū dixit ad cōsecutionem beatitudinis
sufficere obseruantiā mandatoꝝ. Si vis inquit:
ad vitā ingredi serua mādata. Constat autem q
multe operationes sue in mādatis nō continē-
tur. Nam obseruauit virginitate3: occurrit suis
crucifixoribus etc. que tamē nobis non sunt pre
cepta. Quod addit de doctrina xp̄i. Nolite possi-
dere aurū: nec argentū: nec pecuniā: nō facit cō
tra dicta: q2 xp̄s per hec verba nō interdixit pos
sessionem pecunie oibus fidelibus: sed dūtaxat

suis apostolis et discipulis: non quia mala esset auri et argenti possessio: nõ q2 ad mortalis vite sustentationẽ nõ pertineãt: sꝫ ex causis aliis que alibi tractari habẽt. ¶ Quod vltimo opponit: facilius est camelũ ꝑ foramẽ acus trãsire: ꝙ diuitez intrare in regnũ celoꝝ. Respondet ꝙ intellectũ huius dicti dñs ipse reserauit Mar. x. Nã cũ dixisset. ꝙ difficile qui pecunias habẽt in regnum dei introibunt: et discipuli obstupuissent: quasi declarando rursus ait. Filioli ꝙ difficile est cõfidẽtes in pecunĳs in regnũ dei introire. Ecce ꝙ non loquitur de omni diuite: sed de illo qui confidit in pecunia. Aliter dici solet vt tangit glo. q̃dam extraordinaria: minus tamẽ autẽtica: vt recitat Hugo postillator: sic ꝙ hierosolymis erat quedã porta q̃ vocabat foramẽ acus: per quã cameli ire nõ poterãt: nisi onere deposito ꝛ genibus flexis: ꝯm hoc xp̄us significare voluit: ꝙ sic nec diuites trãsire pñt ꝑ viã ducentẽ ad beatitudinẽ: nisi depositis peccõꝝ oneribꝰ: que diuitias vt plurimũ comitãtur. Et tm̃ de illo dubio. Sequitur expositio petitionis de pane sacramẽtali.

¶ Lectio. lxxi. A.

S

Ecundo expo-

nit hec petitio de pane sacramẽtali: sacrosctã .s. eucharistia propter hoc enĩ sacerdos hanc orationẽ dicẽs alta voce pronũciat ꝯm Alb. vt premoneat po-
Augusti. pulũ ad presentis eucharistie desiderium. Sic ꝛ beatus Augu. ad probã exponit de sacramẽto fidelium: qd̓ in hoc tẽpore nobis est necessarium ad eternã felicitatẽ consequẽdã. Unde quia per peccatuꝫ sumus vulnerati: necesse est vt nostris vulneribus medicinam adhibeamus. Medicina summa venerabile est sacramentum corporis ꝛ sanguinis domini: de quo beatus Bernar.
Bernar. Qui vulnus habet medicinã querit: vulnus habemus dum sub peccato sumꝰ. Medicina est sacramentum: quotidie accipe: quotidie curaberis. Hec medicina xp̄s est sub sacramento contẽtus: qui non tantum medicina est curans morbum: sed et cibus anime et nutrimentũ a morte secunda preseruãs: et ad vitam eternam perducens. Ego sum inquit: panis viuus: quẽ qui mãducauerit nõ morietur in eternũ. Est autẽ xp̄s
Joh. vj. panis non ꝯm veritatem rei: sed ꝯm similitudinem tropi: non vnã tantuꝫ sed multas: propter quod varĳs metaphorę modis per panẽ in scripturis describitur. Hic enĩ panis est verus qui de celo descendit: quia vere reficiẽdo cor hominis spirituale confortat. Christus enim sub sacramento animam digne sumentis reficit ꝛ confortat: non ꝯm suam substantiam propriam: sed gratiam que confertur digne hunc panem mãducanti. Scd̓m substantiã quidem propriam sumitur ꝛ manducatur: sed gratia est quam digne sumenti confert: qua anima vegetatur: et ad perficienda opera vite ac virtutum confortat. Hinc in ps. canitur. Et panis cor hominis cõfirmat. Hic est panis vtilis et delectans: olim desiderio
Sap. xvj seruiens. Sap. xvj. Panẽ de celo prestitisti eis sine labore: et omne delectamentũ in se habẽtem: et omni saporis suauitatem. Dulcedinem enĩ tuaꝫ quã in filios habebas: ostendebat: ꝛ deseruiens vniuscuiusqꝫ eorũ voluntati: ad qd̓ volebat conuertebatur. Delectabilis quidẽ: q2 cõditus pinguedine deitatis. Gen. xlix. Aser pinguis panis eius: et prebebit delicias regibꝰ. Hoc est fortissimam prebẽs virtutẽ ꝛ viaticũ: vt via meriti qua itur ad deũ: ꝑficiatur. iij. Reg. xix. comedit Helias ꝛ bibit: ꝛ ambulauit i fortitudine cibi illius xl. diebus et xl. noctibꝰ vsqꝫ ad montẽ dei oreb. Panis hic subcinericius describitur. Naꝫ panis hic manu sapientie dei factus: sub cinere humilitatis: humane carnes sunt in vtero virginis decocte: que est mulier illa benedicta: ad quam abraaꝫ Gen. xviij. accelera inq̃t: tria sata simile cõmisce. hoc est puritatẽ corporis ꝛ anime deitatis: et fac subcinericios panes azymos sine omi corruptione. Ad cuius sumptionem apl̓us nos hortatur. Pascha nostrum immolatus est xp̄s: epulemur non in fermẽto veteri: neqꝫ in fermẽto malicie et nequitie: sed in azymis sinceritatis et veritatis. j. Cor. v. hoc est omni benedictione Esa. xxx.
copiosis. Esa. xxx. Panis frugum terre tue erit vberrimus ꝛ pinguis: hoc est sanctus: quem nõ licet nisi sanctis: in loco sancto comedere. j. Regũ. xxj. Non habeo panes laicos: sed tantum panem sanctũ. Si mũdi sunt pueri maxime a mulieribus: manducent. ¶ B Hic panis noster Matth.
est: qui nobis datus est et paratus spiritualibꝰ: xv.
scilicet filĳs non canibus. Non enĩ est bonũ ait xp̄s: sumere panẽ filiorum et mittere canibus. Hinc Cyprianꝰ. Panis vite xp̄s est: et panis hic Cypria.
omnium non est. Et quomodo dicimꝰ pater noster: quia intelligentium et credẽtium pater est: sic et panem nostrũ vocamus: q2 xp̄s noster qui corpus eius ꝯtingimus: panis est. Uel d̓r nostrũ vt dicit glo. Matth. vj. quia xp̄s noster est factꝰ: et deus pater cum xp̄o oĩa nobis donauit. Ideo oramus: vt qd̓ nostrũ est per donũ: quotidie detur per effectum. Hic panis quotidianus est vt Lucas dicit: et supsubstãtialis ꝯm Matth. Quotidianus quia ipso quotidie indigemus ad spiritualis vite cõseruationẽ. Sicut enĩ corpus indiget continuo alimento: ne resoluat: et pereat ꝯm esse suum naturale: ita aĩa eget cibo spirituali ne deficiat in esse gratie. Hic autẽ cibus panis
est eucharistie: qui non vadit in corpus: sed anime substantiã fulcit: de quo bea. Amb. de conse. Amb.
dist. ij. c. nõ iste. Nõ iste panis est qui vadit i corpus sed panis vite eterne: qui anime nostre substantiã fulcit. Iste panis quotidianus est: accipe quotidie vt quotidie tibi profit. Sic viue vt quotidie merearis accipere. ¶ Dicitur et panis supersubstãtialis .i. egregius precipuus aut pecu- Hiero.
liaris. Unde dicit bea. Hieronĩ. super Matth. ꝙ in euãgelio greco vnde illud translatum est: non habetur in hoc loco: panẽ quotidianũ: sed panẽ epiusion: quod latine sonat supersubstantialis. Subdit: vbicunqꝫ septuaginta interpretes hoc nomen epiusion posuerunt transferẽdo vetꝰ testamentũ in grecũ: in hebreo habet sogulla: qd̓ sonat precipuũ egregiũ vel peculiare: qd̓ maxime corpori xp̄i siue xp̄o sub sacramẽto attribuitur: q2 panis est singularissimus: panis celestis: panis vite qui de celo descẽdit: panis angeloruꝫ habẽs in se omẽ delectamẽtũ et oĩs saporis suauitatẽ: prebẽs virtutẽ fortissimam: vt via meriti qua itur ad deũ: perficiat. ¶ Uel d̓r panis supersubstãtialis: q2 est supra nostrã substãtiã .i. panis enĩ materialis ꝛ cibus quẽcũqꝫ sumimꝰ: cõuertitur ꝛ trãsit in nostrã substãm. Hic ṽo panis nõ sic: sꝫ comedẽtẽ mutat in se: vt frequẽter supra ex Augustino allegatũ est. Cibus sum grandiũ ꝛc.

¶ Uel tertio dicitur cibus supersubstātialis: q2 panis substātialis dici pōt qui sustentat naturā hoīs infimā: scȝ corpus. Iste autē ex quo sustentat nostrū supremū scȝ animā: merito supersubstātialis dici poterit. Hinc Prouerb. xiii. Iustus comedit et replet animā suā.

prouer. xiii.

¶ Uel quarto dicitur supersubstantialis: quia sicut accidētia cederent in nihilū: nisi supportarentur a substātia. (Et ideo dicitur substantia: quia substat accidētibus) sic nisi a christo supportarentur substātie et accidentia: cederent in nihilū. Ideo dicitur supersubstātialis: quia non substat accidentibus et formis tantū sicut substantia: sed accidentib⁹ et substātiis: et vniuersaliter omnibus creaturis. ad Heb. i. Portans omnia verbo virtutis sue.

Ad heb. i.

¶ Uel quinto dicitur panis supersubstantialis: q2 est super omnē substātiā aliā a se. Nā corpus eius est super omnē substātiā corporalē: aīa ei⁹ sup omnē substātiā spiritualē: deitas simplr super oīa: Ideo digne dicit̄ supersubālis: sicut superbon⁹: supermisericors etc. ſm Dio. et Damas.

¶ C Sed replicaret hic aliq̄s: quō panis ille supersubstātialis xp̄s: qui et sacramētalis: dicit̄ quotidianus: cū a paucis de ecclesia quotidie recipiatur: q2 a solis sacerdotibus? Respondet hic Alex. parte. iiii. q. xxxvii. q̄ quilibet existēs extra mortale illo pane reficit̄. Cibus eñ intrans per os alicui⁹ corpis nō tm̄ reficit ip̄m os: sȝ oīa cōmēbra sua. Ecclia aūt tota vnū corp⁹ est. i. Cor. xii. Oēs nos in vnū corpus baptizati sum⁹. Huius corporis caput xp̄s est. Col. i. Hui⁹ capitis os preclar⁹ est seu sacerdos. Hiere. xv. Si separaueris preciosum a vili: quasi os meū eris. Separare preciosum: id est aīam a vili. i. pctō quo nihil vilius: ppriū sacerdotū est. quib⁹ dictū est. Quorū remiseritis peccata: remittūtur eis etc. Job. xx. Iste igit̄ panis: q2 quotidie ab aliq̄ sacerdote mādūcat̄: quotidie totuȝ corpus: qō est ecclesia: illo pane reficitur. Itē qō est vnius mēbri ppter mēbrorū vnionē: etiā alteri⁹ esse dicit̄: vt līgua dicit se habere anulū quē hȝ man⁹: et calciamentū q2 illud pes habet. Ita ppter vnionē mēbrorū ecclesie: qō est vnius mēbri: dr̄ esse oīm cōmēbrorū. Sacerdos aūt cōicās quotidie mēbrū ecclie est: ideo panē illū quotidie mādūcāt omnia mēbra ecclesie. Uñ quodlibet ecclie mēbruȝ dicere pōt illud ps̄. Particeps ego sum omniū timētiū te etc. ¶ Dicitur Da nobis hodie. Da gratis liberaliter sine argēto: et absqȝ vlla cōmutatione: q2 nullo p̄cio estimari pōt. Da nobis hodie: ne aliquo delicto cogēte: a corpore christi separemur. Uñ btūs Cyprian⁹ et post eū Aug. de bono perseuerātie. Hunc panē scȝ sacramētalē: dari nobis quotidie postulamus: ne qui in christo sumus: et eucharistiā quotidie ad cibū salutis accipim⁹: intercedēte aliquo grauiore delicto: dum abstēti (al's abstemii. i. abstinētes) et non cōicantes a celesti pane prohibemur: a christi corpore separemur: ipso predicāte et monēte. Ego sum panis viuus q̄ de celo descēdi. Si q̄s ederit de meo pane: viuet in eternū. Panē aūt quē ego dedero: caro mea est pro seculi vita. Qū ergo dicit in eternū viuere si quis ederit de eius pane: vt manifestū est eos viuere qui corpus eius attingūt: et eucharistiam iure cōicationis accipiunt: Ita contra timendum est et orandū: ne dum quis abstentus separatur a corpore christi procul remaneat a salute: ipsomet dicēte: Nisi ederitis carnem filii hominis: et biberitis sanguinē eius nō habebitis vitam in vobis. Et ideo panē nostrū: id est christum dari nobis quotidie petimus: Ut qui in christo manemus et viuimus: a sanctificatiōe et corpore eius non recedamus. Hec Cyprian⁹.

Hiere. xv

Job. xx.

psal.

*pōt et dici q̄ iste panis sacrālis. s. q̄ tri dicit̄ a bonis xp̄ianis accipit̄: si nō sacralit̄ spūaliter tm̄: vñ et sacerdos i missa loquit̄ i plurali. Hāc igit̄ oblationē quam tibi offerim⁹. Et alibi. qui tibi offerunt h̄ sacrificiuȝ laudis p spe salutis et icolumitatis sue

¶ D petimus et hunc panem nobis dari hodie vt per hoc intelligat̄ q̄ panis iste die gratie: non nocte peccati sit accipiendus: ne indigne accipientes corporis et sanguinis rei efficiamur i. ad Cor. xi. Item da hodie: id est pro cursu huius vite: quia nisi quis eum percipit pro ista vita: eius particeps fieri non potest pro futura vita: vt dicit Isaac in collationibus patrū. Debet ergo quilibet christianus quasi pauper et mēdicus coram diuite et benigno patre procumbere: et inopiam suam ostendens: humiliter flagitare hunc panem sibi dari: quo in vita spirituali roboretur: consoletur: et sustentetur: vt potens fiat et efficax ad exercitium spiritualiuȝ et virtuosarum operationum: vtqȝ sibi viaticuȝ: in cui⁹ fortitudine ambulare possit vsqȝ ad mōtem Oreb: eterne glorificationis: et ibi frui pane illo cuȝ angelis sine fallidio: quia hic in nubilo subvelamine pregustauit. Et ita dicit Gl. Hodie: id est semper presenti vita existente: vnde Augu. Hodie id est quādiu viuitur. hodie: id est in hac temporali vita. Unde Johan. vi. Domine da nobis semper panē hunc.

¶ E Sed quis diceret. Cuȝ panis sacramentalis nō ministratur post prādiū: ergo oratio illa quantū ad hanc particulā: post prandiū dici non debet: cum ea petātur que illa hic dari non decet. Hoc autē inconueniens est: cum beatus Aug. in ser. dñi in mōte dicat. Quis est qui audeat dicere semel tm̄ nos orare debere orationē dñicā? Aut certe etiā si iterū vel tertio vsqȝ ad eā tamen horā qua corpus dñi cōicamus: post vero non sit orandū per reliquas partes diei? Nō eñ petere poterimus: da nobis hodie: qō iaȝ accepimus. Aut poterit quisq̄ cogere vt etiā vltima diei parte: sacramentū illud celebremus? Rñdet Alex. vbi supra. Dicūt aliqui q̄ cū multiplex sit panis quotidianus: ecclia orās ante prādiū: panē nostrū quotidianū da nobis hodie: pōt petere indifferēter vnū illorū sibi dari. Post prādiū vero pōt petere panē corporaleȝ vel doctrinā spiritualē: non autē sacramentalē.

obiectio

Augusti.

Rñsio ad obiectionem.

¶ Uel aliter dici pōt: q̄ ecclesia per totū orbē dilatatur: ideo frequēter dicit̄ orbis terre. Quādo aūt in vno hemispherio est hora post prandium vel nox: in alio est hora ante prādiū vel dies. Iō semper qualibet hora cōsecrari pōt corpus christi: et ab aliquibus cōicari: ratione cuius ab oīb⁹ mēbris ecclesie participatur e sumi. Uel q2 p totā eccliaȝ multi sunt infirmi: q̄ qualibet diei hora cōicari pñt: et sic tota ecclesia per illos: non tamen licet conficere nisi ante prandium. ¶ Uel aliter et melius panis sacramētalis qui christus est: petitur dari non tantū sacramentaliter: sed et spiritualiter. Hic eñ panis assidue p fidē et charitatē interius reficere dȝ. Nā sine eo viuere nemo pōt. Nemo vtiqȝ sine eo cōseruāre simpliciter viuere aut esse pōt. Etiā nemo sine eo reficiēte p fidē et charitatē spūaliter viuere pōt p grāȝ. Eius etiā refectio assidue crescere pōt: q2 et fides et charitas in via augmētabiles sunt in quolibet fideli: ſm illud Eccle. xxiiii. Qui edūt me adhuc esurient: q2 hic panis etsi satiat: tm̄ sine fastidio: ideo esuriē nō extīguit. Pōt igit̄ fidelis semper orare et petere sibi dari panem hunc sacramētalem: quantum ad effectus sui conseruationeȝ: et

Eccli. xxiiii.

augmētū gratie:licet nō vt detur semꝑ quantuz
ad sacramētalē sumptionē. Nā q̄ datū cōseruat
vel augmētat:dare censetur. ¶ F Colligit er-
go hic sensus quantū ad panē sacramētalē. Pa-
nē nostrū q̄tidianuz da nobis hodie .i. tu pater
celestis:da panē illū celestē ꝛ sacramētalē: q̄ sub
speciebus panis nobis tuo dono proponitur di-
gne vel sacramētaliter vel spiritualiter partici-
pare i cōtinuo desiderio fidei ꝛ charitatis cremē-
to:ꝛ per oblationē sacerdotū:illū pro se ꝛ tota ec-
clesia tibi offerētiū:vt i nobis reformet deuotio
feruor:qꝫ charitatꝫ magis magisqꝫ augeat: ꝛ nō
per terrenoꝝ occupationē ꝛ venialiū pctōꝝ fre-
quētiā tepescat:vel penitꝰ extinguat. Et sicut pe-
tēdo panē corporale:petimꝰ oia corꝑali vite ne-
cessaria: ꝺm ꝓmissa:ita petēdo panē sacramēta-
lē: petimꝰ oia alia sacra spūali vite aīe necessaria
ꝺm bea. Tho. qꝛ oia alia etiā ad panē illū princi-
palē ordināt:vt etiāvult Nico. de lyra. ¶ G Ter-
tio exponit petitio de pane intelligētie illuminā-
tis:qui est verbū dei auditū:lectū:meditatū:seu
contēplatū: nos illuminās ad intelligentiā scri-
pturarū:fidei bonorū promissorū:q̄ sunt eterne
felicitatis gaudia:et malorū cōminatorū in dā-
Deuter. viij. natione perpetua. Illo nāqꝫ pane etiā mens spi-
ritualiter reficit:ac spirituali vita educatur. Vñ
Mat. iiij. scribitur. Nō in solo pane viuit hō:sed in omni
verbo qd̄ procedit de ore dei .i. scriptura sacra:
Luc. iiij. que ꝺm beatū Greg. est tanq̄ os dei:qꝛ per eā lo-
quitur dn̄s oia q̄ vult a nobis fieri. Per verbuz
qd̄ procedit de ore dei:intelligit ois veritatis in-
structio:ois c dsolatio:ois exhortatio:ois deuo-
tio q̄ ex auditiōe:lectiōe:meditatiōe ac cōtēpla-
tiōe diuinorū eloquiorū procedit:sine quo non
Raban⁹. pōt hō viuere vita spirituali. Vñ dicit Raban⁹.
Si quis nō vescitur verbo dei:ille nō viuit:qꝛ si-
cut corpus humanū nō viuit sine cibo terreno:
ita nec aīa viuere poterit sine dei v̄bo. Quapro-
Augusti. pter dicit bea. Aug. i. q. i. interrogo. Quid vobis
plus esse videtur:verbuz dei an corpꝰ christi: Si
vultis verū respōdere: hoc dicere debetis q̄ nō
minus sit dei verbuz q̄ christi corpus. Ita nāqꝫ
mētē reficit sicut corpus xp̄i. Verbū etem̄ dei: sa-
cra scriptura:que ab ore dei procedit:ipsius in-
dicat voluntatez:sine cuius agnitione nemo re-
cte viuere pōt. In hac discimus quantū deo ap-
propinquamꝰ:ꝛ quantū a deo elongamur. Ipsa
Gregoriꝰ vt dicit Grego. ij. moral. §. i. mētis oculis q̄si spe-
culum quoddā opponitur:vt interna nostra fa-
cies videatur. Ibi feda:ibi pulchra nostra cōspi-
cimus:ibi sentimus quantū proficimus:quātū
ve a profectis longe distamus. Quō ergo aīa ho-
minis viuere posset vita iusticie ꝛ gratie:nisi co-
gnosceret dei voluntatē: ꝛ ea que ꝺm hanc iusta
sunt vel iniusta:que agenda ꝛ que fugienda:que
amanda et que cōtēnēda:que timenda ꝛ que au-
denda:et que credēda et que speranda: et cetera
nostre saluti necessaria: que oia sola docet sacra
scriptura. Omniū em̄ sacrorū librorū sericos: ait
Augusti. Augu. li. de salutaribus documētis:ad nostram
salutē scripta est: ꝛ auribus nostris maxime in-
tonat ea que nostre proficiūt saluti. Iterū atqꝫ
iterū replicat quid sit homini cauendū:quid se-
quendū. Per illos sacre scripture libros nobis
ipsemet deus:qui est veritas:qui infallibilis lo-
quitur:ꝛ pie nobis volūtatis sue demōstrat affe-
ij. Ad Timo. iij. ctū. Hinc. ij. ad Timo. iij. Omnis scriptura diui-
nitus inspirata vtilis est ad docendū scꝫ nescien-
tes:ad arguendū negligentes:ad corripiendū:

id est dure increpandū in malo persistētes: ꝛ ad
erudiēdū in iusticia scꝫ iusticiā diligētes: vt per-
fectus sit hō dei ad oīe bonū instructus. ¶ H
Hunc igitur panē studiosius requirere debemꝰ
qꝛ plus est verbi dei pabulo victurā i perpetuuz
mentē reficere:q̄ ventrē moriture carnis terre-
no cibo satiare: vt dicit Greg. i quadā homelia.
Hic panis ꝛ cibus ꝛ potus. Cibus in locis obscu-
riorībꝰ:qꝛ in his quasi exponēdo frangit ꝛ mā-
ducādo glutitur. Potus:est in locis apertioribꝰ:
quia ita absorbetur sicut inuenitur:vt ait Greg.
j. moraliū. §. xlviij. Hunc panē diligēter tenere
debemus toto aīo:ꝛ corde integro versare:vt eiꝰ
succus per oēs anime venas se diffundat: a quo
Ambro. dum studiose sumitur:cibus terrenus vilescit:et
velut insipidus estimatur. De quo bea. Amb. in
quodā sermone. Quisquis verbo dei pascit: ter-
renū pabulū nō requirit. Nec em̄ pōt pabulū se-
culi capere:qui pane reficitur saluatoris. Negli-
git famē corporis:qui pabulo lectionis intēdit.
nec ventris curā habere poterit: qui alimentuz
verbi celestis req̄rit. Et ꝺm hoc sensus huius pe-
titionis erit. Panē nostrū quotidianū da nobis
hodie:id est da nobis in hac tenebrarū caligine
ꝛ loco miserie degentibus refici pane doctrine:
pane scripture sacre: q̄ refecisti illū: de quo scri- Eccli. xv
ptura ait: Cibauit illum pane vite ꝛ intellectus.
Hūc da nobis:vt illo ab amore mūdi rapiamur
a noxiis ꝛ venenosis inimici suggestionibꝰ pre-
seruemur:ad oē opus bonū roboremur:et tan-
dem illo degustato ad panē glorie percipienduz
auidius excitemur. ¶ I Sed plurimi nedum
panem hunc petere negligunt: sed oblatum re-
nuunt:ꝛ quasi infructuosuz paruipendunt: qui
lectiones fugiunt:predicationes negligunt:aut
si quando accedunt: magis ad detrahendum:
q̄ ad seipsos emendandum animos conuertūt.
Et cum per hec viam veritatis ꝛ iusticie noscere
possent:negligendo indicant:qꝛ scire nolūt. Hi
sunt qui domino dicunt: Recede a nobis:scien-
tiā viarū tuarū nolumus. Quis est oīpotens: vt
seruiamus ei: aut quid proderit nobis si orauc-
rimus illū: Job. xxj. Sunt alij qui torpēt ocio:
aut terreno amore capti: euanescūt inaniter in
rebus mundanis ac curiosis:nihil vel modicuz
saluti cōferentibus. Nō sine culpa discere negli-
gūt q̄ nesciūt:ꝛ scire possent q̄ statui suo ꝯgruūt:ꝛ Chrys.
necessaria sūt saluti. Quos dure rep̄hēdit Chry-
so. super Mat. dicēs. Nō potest esse condēnatio-
nis excusatio ignorantia veritatis:quibꝰ fuit in-
ueniēdi facultas:si fuisset querēdi voluntas. Et
subdit. Si velles ingredi veritatē:nunc peteres
oratiōibꝰ:nūc quereres in scripturis:nūc pulsa-
res bonis operibꝰ: interrogares sacerdotes: nūc
hos:nūc illos. Sed illa nō fiūt: qꝛ verbo dei nō
credit:nec ꝓmissio beatitudinis desiderat:nec cō-
dēnatiōis iudiciū formidat. Sūt ꝛ ꝑsumptuosi
q̄ sine scripture studio se sibi sufficere putāt:q̄c-
q̄d ꝓpria phātasia excogitāt:deo placere putāt:
Hiero. q̄bꝰ id ꝯtigit:qd̄ ad Demetriadē btūs Hier. scri-
bit:xp in eo displicēt deo:i quo ei placere putāt.
Vñ ait btūs Hier. Pria fidelis cura:ꝓmū studiū
sit scire volūtatē dn̄i sui:ꝛ q̄d ei placeat: q̄dve di-
spliceat diligēter inq̄rere:vt ꝺm aplm:rōnabile
deo reddat obsequꝫ:totūqꝫ vite sue cursuz ex eiꝰ
posse ordiare sua. Impossibile ē ei ei quē q̄ pla-
cere:cui q̄d placeat ignorat fieriqꝫ pōt vt ēt obse-
q̄ndi voto offēdat:cui quō obseq̄ debeat pus nō
didicit. Et sicut maiꝰ est volūtatez dn̄i facere q̄

nosse:ita pri' est nosse: ꝙ facere. Illō enī merito
ꝑcepit hoc ordīe. Un̄ ꝓpha. Et tu istē noli igno
rare. Et btūs Apls. Qui aūt ignorat: ignorabit᷑
Idē alibi. Propterea nolite fieri imprudentes:
sed intelligētes q̄ sit volūtas dei. Initiū obediē
tie est quid precipiat᷑ velle cognoscere: ⁊ pars est
obsequīj didicisse q̄d facias. Hec aūt in scriptu-
ris sacris discunt᷑: ꝑ quas solas plenā dei intelli
gere possum' volūtatē. Quisquis ergo cibū hūc
mētis recusat: licet igenio fulgeat: licet statu emi
neat: lꝫ diuitijs tp̄alibus affluat: nil mirū si fa-
me pereat: si pabuli salutaris inedia moriatur
Nil tā mortꝭ est indiciū: nil tā de vita facit despe
rare ꝙ alimēta nō sumere: aut sumpta nō tene-
re. Et tm̄ de expositione huius petitionis. s. de
pane intelligētie illuminātis: qd̄ est verbū dei le
ctū: auditū: inspiratū vl̄ meditatū. Ad quē rēdu
cit᷑ panis deuotionis spm̄ sursum agētis. Hunc
enī prestat panē verbi deuote susceptus: ac di-
ligēter masticatus. ¶ K De pane penitētie et
laboris: de quo ꝓpheta i ps̄. lxxix. Cibabis nos
pane lachrymarū: ⁊ potū dabis nobis in lachry
mis in mēsura. Et in ps̄. ci. Sicut cinerē panē
mādu cabā: ⁊ poculū meū cū fletu miscebā. Hunc
panē petere saluberrimū est pctōri. Sꝫ qꝛ coin-
cidit cū sequēti petitione. Nō enī petit᷑ peniten-
tia nisi ꝓpter pctōꝝ deletionē ꝑfectā: ideo ad eā
reseruet᷑: in qua pctōꝝ dimissio postulat᷑. Panis
ꝟo diuine grē petitus est in petitiōe tertia. Per
hāc enī dei volūtas ꝑficit᷑ a nobis. Et in petitio
ne scd̄a: vbi petit᷑ aduētus regni grē ⁊ glie. Et iō
de his quatuor panib'. s. penitētie ⁊ laboris: de
pane gratie viuificātis: de pane deuotionis mē
tē sursum agētis: ac de pane glie cōsummantis
particulari' differere supsedeo. ¶ L Recolli-
gēdo igit᷑ q̄ dicta sunt: pōt deuotio: affectus ora
toris sic petitionē hāc ad deū patrē fundere. O
pater noster q̄ es in celis: ⁊ creata oīa ꝯseruas ⁊
gubernas: q̄ aperis manū tuā et imples oē aīal
benedictione: ⁊ das escā oī carni. Tu pr̄ largissi
me: panē corporalē nostrū ꝓpter nos a te crea-
tū: panē quotidianū vite p̄ntis sustētatione: ac
nutrimēta nō sup̄flua corporis ꝯditioni: sꝫ ⁊ sta
tui necessaria: da nobis tuis mācipijs ꝑcioso fi-
lij tui sanguine emptis. Da nobis ad tēperatā
refectionē cōgruā corporalis vite sustētationē:
quo caro nō lasciuiat: sꝫ moderate sustētata spi-
ritui subseruiat. Da nobis pr̄ hodie: tota die hu
ius mortalis vite: ne tp̄alium curiosa solicitudi
ne mēs nr̄a a te distracta: seculi curis absorpta:
q̄ tua sunt negligat: iniuste peritura querat. Da
aūt pr̄ benignissime: vt ea tuo dono iuste acq̄ra-
mus: a te cōcessa agnoscam': iuste accepta bene
dispēsem': ꝯcessis tēperate vtamur: nō ad vētris
ingluuiē: nō ad voluptatis fomitē: nō ad mūdi
pōpā: sꝫ ad cōgruā corpis vegetationē ꝟtutꝭ ꝑfe
ctū ⁊ pauperū tuoꝝ ꝯsolationē. Da ⁊ pr̄ liberalis
sime. Panē nr̄m supsubstātialē viuifici tui sacro
sancti corpis ⁊ sanguinis mysteriū sacramētali
ter ⁊ spūaliter digne participare. Nostrū vtiqꝫ:
qꝛ nobis paratū: nobis incarnatū: nobis natū:
nobis datū: nobis in cruce igne diuini amoris
coctū: nobis sub sacramētalib' specieb' occulta
tū. Da aūt pr̄ nobis hūc panē hodie in die grē
nō in nocte tenebrose ⁊ obscure peccatricis con
sciētie. Da quotidie ad quotidianū spūalis vite
nutrimētū: ꝟtutis ⁊ grē fomētū: vnitiui amoris
incremētū: torporis acidie ⁊ vniuersoꝝ morboꝝ
medicamētū: toti' ꝑfectiōis cōplemētū: trāsit'
nr̄i ꝯfortās viaticū: ⁊ celestiū deliciarū initiale
gustū. Da insup pr̄ celestis panē illuminātis in
telligētie: doctrinalis ꝟbi tui cibū in quo viuit
spūalis hō. Da aūt nobis ꝑ seruos tuos q̄s con
stituisti sup familiā tuā: dare illis in tp̄e tritici
mēsurā fideliter ⁊ prudēter. Fideliter quidē ad
te deū: vt scꝫ cū tāta fide: tāto timore: tāta instā-
tia: tāta diligētia quātū sibi cōmissum est verbū
tuū dispēsent. Prudēter ꝟo quātū ad nos fame
licos: vt ꝑm capacitatē vniuscuiusqꝫ singlos eru
diāt: ⁊ spūaliter enutriāt. Tu pr̄ inspira eis: ꝑla-
tis scꝫ ⁊ eccl'ie tue doctoribus: vt veritatē tuam
nobis studeāt fideliter ⁊ prudēter dispensare: vt
te deū deoꝝ valeam' cognoscere: ꝑfectiōes tuas
meditari: beneficijs a te nobis impēsis gratia-
rū vices reddere: immobiliter in te credere: cre-
dita intelligere: ꝓmissa sperare: te summum bo-
nū super oīa diligere: peritura tēporalia contē-
nere: eterna cupere: ad torrentē voluptatis do-
mus tue toto desiderio anhelare. Qd̄ si illi panē
istū verbi tui frangere negligāt aut cōtemnāt:
tu ipse pater qui tuoꝝ filioꝝ curā habes: da no
bis: ⁊ nos pasce ꝑ occultā spūssctī inspirationē
vt intus ꝑ te capiam' panē: quo exteri' frauda-
mur ꝑ ipsoꝝ taciturnitatē: ne moriant᷑ puuli: et
fame pereāt esce tui filij: eo ꝙ nō sit q̄ frāgat eis
panē fidei: et spūaliter eos reficiat ꝟbo dei. Da
nobis tandē pr̄ clemētissime panē deuotionis:
feruoris ⁊ gratie: quo anima pinguescit ⁊ vege-
tatur: infirma curant᷑: solidant᷑ cōfracta: fortifi-
cant᷑ debilia: famelica demū satiant᷑ in cōsecutio
ne panis glie: in vita sempiterna. Itaqꝫ pater q̄
per filiū tuū septē panib' quatuor milia homi-
nū satiasti: cūctis fidelib' per quadrifidi orbis
climata dispersis: da panē septuplicē vniuerse
bonitatis: panē scꝫ nature ad sustētationē indi-
gētie vite corporalis. Da panē penitētie ad rele
uationē languoris. Da panē gratie: ad viuifica-
tionē hōis interioris. Da panē intelligentie: cō
tra famē ignorātie ⁊ erroris. Da panē eucbari-
stie: ad impinguationē amoris: ⁊ memoriā salu-
berrime passiōis. Da panē deuotionis feruide:
ad depulsionē teporis. Quo sextuplici pane forti
spm̄ fortitudinis cōsequamur: cui' virtute tristi
ciā simul ⁊ leticiā mūdi: vere delectatiōis deside
rio pellētes: sic in p̄nti iusticiā regni esuriam':
vt cū apparuerit glia tua: septio pane glie in ple
nitudine diuini saporis satiari mereamur. Amē

¶ Lectio. lxxiij. A

ET dimitte no-
bis debita nr̄a. ¶ Ista est scd̄a ꝑs
scd̄e ꝑtis pricipalis: ꝯhicē orōnis
in qua post petitionē collationis
bonoꝝ petit᷑ ablatio malorum.
Sunt aūt triplicia mala a quibus liberari peti
mus: scꝫ preterita: presentia ⁊ futura. Uel meli'
maxima: media: ⁊ minima: quoꝝ quelibet esse
possunt p̄sentia: preterita ⁊ futura. Maxīa ma
la sunt mala culpe: qꝛ separāt nos a summo bo-
no ꝑm illud Esaie. lix. Iniquitates vestre diuise
rūt inter vos ⁊ deū vestrū: ⁊ pctā vestra abscōde
rūt faciē eius a vobis. Mala media sunt pecca-
toꝝ occasiones: que inducūt ac precipitāt in ma
la culpe: quales sunt tētationes demonis: mūdi
vel carnis. Tertia sunt mala pene corporis vel
anime afflictiua: vt dolor ⁊ tristicia ⁊ cetera affli
ctiua. De quib'. s. lec. lxvj. dictū est. ¶ Et ꝑm b

Triplicia sunt mala a quibus liberari petimus. Esa. lix.

ps illa diuidit in tres ptes: q̃ sunt tres petitiões vltime: p ablatione aut exclusione triplicium malorum dictorum. Prima petim⁹ pctī deletionē. Scda oram⁹ occasiōis ad culpā inducētis: tētationis vel exclusionē: ibi. Et ne nos inducas. Tertia postulam⁹ nostrā a malis pene liberationem: ibi. Sed libera nos a malo. ¶ Circa primū p̃ncipio ponit petitiōis forma: cū dr. Dimitte nobis debita nostra. Scdo subdit modificatiōis clausula: cū adiūgit. Sicut et nos dimittimus debi. nris. ¶ Cur aūt post petitionē pferēdorum: petit remotio malorum: cū tū necesse sit euellere pri⁹ mala: vt locū habeāt cōtraria bona: satis dictum est lec. lxvi. vbi ratio ordinis declarata est petitionum dñice orationis: ideo hic trāsco. ¶ Ad textū accedēs. Et di. no. de. no. In primis occurrit que-

Questio. stio. Cur ista petitio cōiūgit priori per cōiūctionē copulatiuā: et ac silr sequēs petitio huic et vltima sequēti: et prime tres petitiones nō sic sibi cōiungant. Ad hoc rñdet Alex. q. xxxvii. par. iiii.

Rñsio ad qōnem. duas rōnes assignās. Prima q: prime tres petitiones ita cōnexe sunt: quātū ad ea q̃ principaliter in eis petunt: hoc est quātū ad ea creata bona: q̃ obtinēda sunt in patria: q vnum sine alio obtineri nō pōt. Nō eñ pōt pfecte nomē patris sanctificari in filiis. nisi adueniat regnū: quo in possessionē mittant filii pñe hereditatis: sz nec hēditas eterna possideri: nisi fuerit pfecta vnio volūtatū patris et filiorum: cū hereditas illa nō sint bona aliqua externa: sz pr ipe ac diuina essentia q̃ nō possidet nisi obiectiue p amorē fruitiuum q̃ est pfecta vnio volūtatū. Nō aūt sic est in petitiōib⁹ vltimis: vbi vnū petitū sine alio obtineri posset: iō necessaria fuit hec copulatio magis q̃ in primis. Scda rō: q: prime tres petitiões ptinēt ad statū btitudinis: vbi de⁹ erit oīa in oīb⁹. vñ idē increatū petit obiectiue in illis: q: ergo copulatio cōiūctionis signū est diuersitatis copulatorum: magis cōgruebat expressa copulatio vltimarū petitionū: q trium primarum. ¶ B Petimus aūt hac petiti de nobis dimitti debita nra. Debita hec nō census sunt aut pecunie: vt dicit btūs Aug. sz pctā nostra q̃ in deū cōmisim⁹: vñ

Augusti. Luce. xi. expressius dr. Dimitte nobis pctā nostra. siquidē et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Et btūs Aug. in de ser. dñi in mōte. Debita peccata dici manifestū est: iuxta illō qō ait domin⁹ Mat. v. Amē dico tibi: nō exies inde donec red-

Mat. v. Zu. xiii. das nouissimū quadrantē. Glo. i. minima pctā q: nihil remanet impunitū. Itē Luc. xiii. Putatis q: ipsi debitores fuerint: pter oēs holes habitātes hierlz. Ibi debitores lonr pctōres vnde Glo. Isti hierosolymite nō soli peccatores fuerūt: sz i terrorē reliquorum i niti sunt. Loquit dñs de his. xvi. holb⁹: quos turris cadēs in syloe oppresserat. Hec aūt quotidie nobis dimitti instruimur vt nos nō q̃si mūdos corā diuina maiestate existimem⁹: et de mūdicia gloriātes plus peccem⁹. vñ btūs Cyprian⁹. Quā necesse: q puidēter salubriter admonemur: q pctōres sum⁹: qui pro pctīs rogare cōpellimur. Ut dū idulgētia a deo petit: cōsciētie sue anim⁹ recordet: ne q̃s sibi q̃si innocēs placeat: et se extollēdo plus pereat: instruit et docet peccare quotidie: dū quotidie pro pctīs iubet orare. Uita eñ hec mortalis et infirma: vix aut nūq ducit sine pctīs saltē venialib⁹

i. Job. i. vñ btūs Joh. Si dixerim⁹ (inquit) qm̄ peccatū nō habem⁹: ipsi nos seducimus: et veritas in nobis nō est. Si cōfiteamur pctā nostra: fidelis est et iustus dñs q̃ nobis pctā dimittit. In epla sua

ait Cypria. vtrūq3 cōplexus est: q rogare p peccatis debeam⁹: et q impetremus indulgentiam cū rogamus. Ideo et fidelē dixit dñm ad dimittēdū pctā: fidē pollicitationis sue reseruātē: q: q̃ orare nos p debitis et peccatis docuit: paternam misericordiam promisit et veniā secuturā. Hec ille. Nec p venialiū pctōrum remissiōe ab orone cessandū est ei: q̃ sibi de mortali cōscius nō est: q: licet hic dicant minima: nō tū sunt neglegēda. Ipsa nāq3 cumulata ad mortalia hominem disponunt: et inclinant. vnde beatus August. in li. de decem chordā. Noli (ait) contemnere venialia quia minima sunt: sz time: quia plura sunt. Plerumq3 eñ bestie minute multe necant. Nū quid minutissima sunt grana arene: sz si arena ampli⁹ i nauē mittat: mergit illā vt pereat. q minute gutte pluuie nōne flumina iplēt: et domos deiciūt? Timēda est ergo ruina: nō mō magnitudinis: sz et multitudinis: vñ sapiēs. Qui minima negligit (alr̃ q̃ spernit modica) paulatim decidit. Eccli. xix. ¶ C Petim⁹ igit p̃lo. Dimitte nobis debita nostra .i. peccata ista venialia et quotidiana ad q̃ delēda singlr oratio illa efficaciā habz.

Cypria.

Augusti.

Eccli. xix

Per hāc eñ cū pia cordis intētione sepius repetitā: quotidianorum pctōrum veniā cōsequimur: et a reatu pene misericorditer liberamur: de q̃ btūs Aug. in Ench. c. vii. De quotidianis (inqt) leuibusq3 pctīs: sine quib⁹ hec vita nō ducit: quotidiana oratio satisfacit. Eorum eī est dicere. Pater noster q̃ es in celis: q̃ iā regenerati sūt ex aqua et spūscto. ¶ Delet oīno hec orō minima et quotidiana pctā: delet et illa a quib⁹ vita fideliū scelerate etiā gesta: sed penitēdo in meli⁹ mutata: discedit: si quēadmodū veraciter dr: dimitte nobis debita nra (qm̄ nō desunt q̃ dimittant) ita veraciter dicat: sicut et nos di. de. no. Et q̃d mirū hec fieri p orationē dñicā a saluatore xpo dicatā et institutā: cū et aliarū oronū intuitu multi qō pmittit leguntur cōsecuti: vñ seruo petenti dñm vt debitū sibi remitteret: misertus: ait: dominus oē debitū sibi pdonauit. Mat. xviii. Et publican⁹ ille penitēs pect⁹ suū orans pctōrum suorum remissionē obtinuit: et iustificatus abscessit. Lu. xviii. ¶ Rursus oram⁹. Dimitte no. de. no .i. oīa pctā nostra gnāliter: q oīa et singula īpedimētū pstant ad introitū regni dei: qō supra nobis petiuim⁹ aduenire. vñ apls. i. Cor. vi. Nolite errare: neq3 fornicarii: neq3 idolis seruientes: neq3 adulteri: neq3 molles: neq3 masculorum cōcubitores: neq3 fures: neq3 auari: neq3 ebriosi: neq3 maledici: neq3 rapaces regnū dei possidebunt. Petim⁹ igit oīa pctā nobis dimitti: ne a regno btitudis excludamur: dicētes ex saluatoris doctrina. Dimit. no. de. no. ¶ Petim⁹ aūt te pr celestis: q̃ habes ptātē pctā dimittendi: q: nisi tu dimiseris: nemo ea delere poterit. Si iniquitates obseruaueris dñe (dicit pphcta) dñe q̃s sustinebit? Ad illū eñ ptinet pctī dimissio: q̃ pctō offendit: qlis est de⁹ q̃ pctīs nostris iuste irascit et ipa aut iputat aut dimittit. Qd̃ et iudei agnoscētes: cū xp̄s paralytico dixisset. Dimittunt tibi pctā tua. Dixerūt. Quis est hic q̃ pctā dimittit? sciētes op⁹ esse soli⁹ dei. Dimitte igitur: hoc est parce vel indulge. s. ad nostrā petitionē et gemitū: quo petim⁹: dolemus et gemimus q pctīs te offendim⁹. Si eñ te petētib⁹ veniā pctōrum suorum pcedere p pphetā pmisisti di. Eze. xxxiii. Impietas ipi⁹ nō nocebit ei: in q̃cūq3 dei pueris suo fac-

Lu. xviii

De⁹ ppitius esto mihi peccatori.

Mat. ix. Mar. ii. Luce. v.

rit. Et beat⁹ Ber. tractās illud. Hodie mecū eris
Bern. in paradiso: di. Nō arctat: nō claudit fine: nullas
hȝ metas diuina clemētia. Sit q̄ inuocet: erit q̄
exaudiet: sit q̄ peniteat: non deerit q̄ indulgeat.
Petimus igit cū pctōꝝ pnia. Dimitte nobis de
bita nr̄a. ¶ D Et q̄ꝙ potēs est de⁹ nobis nō
rogātib⁹ debita nr̄a remittere: sicut quotidie di-
mittit paruulis in baptismi susceptione. Sicut
q̄ȝ dimisit paralytico ad fidē portantiū pctā sua
dicēs. Cōfide fili: dimittunt tibi pctā tua. Mar.
Mar. ij. ij. Uult tn̄ de⁹ vt pctā dimittat: a nobis peti ⁊ ro
gari: iuxta parabolā de debēte decē milia talēta
q̄ vt a debitis liberaret: pcidit rogans dn̄m di
cens. patiētiā habe in me: ⁊ oīa reddā tibi. Cui
dn̄s. Omne debitū dimisi tibi: qm̄ rogasti me.
Mat. xviij. vbi Chrys. Qō dn̄s precū instātia vi
Math. sceraliter cōmotus absoluit eū: ⁊ mutuū ei dimi
xviij. sit: volebat eñ dn̄s ⁊ a principio dare: sed nole-
Chryso. bat suū esse donū solū: sed ⁊ serui supplicātis: vt
nō incoronat⁹ abscederet. Uñ videre est cām di-
missionis: cū rogāte eo: visceribus mot⁹ ei debi
tū dimisit. ¶ Ex quo apparet ꝙ de⁹ cōiter vult
rogari a nobis: vt pctā nr̄a dimittat: pꝑter hoc
vt coagentes quodāmō ad nostrorū peccatorū
remissionē meritū nostrū augeat. vñ ⁊ ait beat⁹
Augu. Aug. Qui creauit te sine te nō iustificabit te sine
te. hoc est nisi tu cooperreris. ⁊ hoc de cōi cursu.
Eapropter xp̄s vt pater celestis nobis dimitte-
ret nr̄a peccata: iussit nos ⁊ orare ⁊ petere cū fi-
ducia. Dimitte no. debi. nr̄a. ¶ Sȝ queris. Quō
pctā nostra dicunt debita nr̄a: cū nullo iure no
bis debeant: sȝ nec alicui creature rōnali: immo
opposite virtutes ⁊ iusticie sunt nobis debite: et
pctā nobis penitus indebita. Recte siq̄dē repre
hēdit oīs q̄ pctm̄ hȝ aut tenet. Et ob hoc etiam
videt ꝙ pctā nō sint nostra: qm̄ ipsa tenere iuste
pꝓhibemur. Nō q̄ pctā tenemur deo: sȝ timorē: sȝ
amorē: sed seruitutē: sed obediētiā: sed imitatio
nē. Hec q̄dē tenemur deo sm̄ illud Deut. x. Et
Deut. x. nūc isrl̄ q̄d dn̄s de⁹ tu⁹ petit a te: nisi vt timeas
dn̄m deū tuū: ⁊ ambules in vijs eius: ac diligas
eū: ac seruias dn̄o deo tuo in toto corde tuo: ⁊ in
tota aīa tua: custodiasq̄ȝ mādata dn̄i? In qua au
toritate moysi q̄nq̄ȝ iā tacta exprimunt. Uñ q̄ȝ
deus dn̄s est vniuersorū celi ⁊ terre: ineffabilis ⁊
tremēde maiestatis: debet sibi timor reuerētia-
lis. q̄ȝ liberalissimus est ⁊ optim⁹ immēse boni-
tatis: debet sibi amor amicitie filialis: q̄ȝ ē crea-
tor singulorū infinite potētie: debet sibi seruit⁹
latrie: q̄ est cultus diuinalis. q̄ȝ supremus est re
ctor vniuersalis inestimabilis sapietie: debet ei
obedientia gñalis. q̄ȝ iustus est ⁊ inobliquabilis
equitatis ⁊ regule: debet sibi imitatio certitudi
nalis. Si hec q̄nq̄ȝ deo reddim⁹: soluemus que
debem⁹: si nō soluim⁹ pctōres efficimur: ⁊ eorūȝ
cōstituimur debitores. Peccat pfecto q̄ nō red-
dit qō dȝ: nec tn̄ peccando a debito soluit: alioqñ
de pctō cōmodū reportaret. Cū ergo peccamus
deo debitū subtrahim⁹: pꝑter qō a deo ad penā
Peccata obligamur. ¶ E Per hoc ergo dȝ: ꝙ pctā du-
dupl'r de plicater debita noīant: nō q̄dē formaliter: sȝ effe
bita no- ctiue. Uno mō: q̄ȝ peccādo debitū soluere recusa
minant. mus. debitū quo deo tenemur. s. obedientiam ⁊
amorē. Peccamus eñ cōmittendo ⁊ omittendo
cōmittē do. s. malū: ⁊ omittēdo bonū. Puta si for
nicamur: si occidim⁹: si furamur: cōmittim⁹ ma
la: ⁊ agim⁹ cōtra diuina pꝑcepta: ⁊ per hoc subtra
himus sibi debitā obedientiā: seruitutē ⁊ timo-
rem. Si deū super oīa nō diligim⁹: si parētes nō
honoramus: si bona debita omittimus: iterū deo
debitū subtrahim⁹: dilectionē: seruitutē ⁊c. Scdō
pctā dicunt debita nostra: q̄ȝ nos debitores pe-
ne faciunt. Quicūq̄ȝ eñ cōtra deū peccat: re⁹ effi
cit pene gehēnalis: quā soluere tenet: nisi a deo
remittat. Tenet soluere nō agendo aut alteri in
fligendo: sed patiendo penā dāni ⁊ sensus. Pec-
cans nāq̄ȝ cōtra deū auertit se a deo incōmuta-
bili bono: ⁊ cōuertit se ad creaturā cōmutabilē:
efficitq̄ȝ dei cōtēptor: vere vel interpratiue. Q̄ȝ
eñ auertit se a deo: iustū est ⁊ rōnabile vt de⁹ in
retributione auertat se ab eo: suāq̄ȝ essentiam ei
nō ostendat nude ac beatifice: in cuius visionis
carentia pena dāni cōsistit. Rursus q̄ȝ conuertit
se ad creaturā efficit debitor pene sensus: vt ita i
se sentiat acerbitatē pene: q̄ prius quesiuit dele-
ctari in creatura inordinate. Sic ergo dicuntur
pctā debita nostra: nō quidē debita nobis inesse
q̄ñ iusticia (quā priuāt) nobis inesse est debita:
sed debita ab effectu: q̄ȝ cōstituūt nos debitores
pene: ad quā sustinendā pꝑter pctā iuste obliga
mur. ¶ F Dicunt etiā nostra: nō sicut tpalia a
nobis iuste possessa: sed nostra sūt: q̄ȝ nullā aliā
causam habent ꝙ voluntatē nostrā. Deus eñ q̄
ad oē positiuū causandū concurrit vt cā prima:
nō est peccati autor sm̄ rōnē pctī: sed est peccati
punitor: vt vult Aug. Nā et si actū pctī: qui natu
ra q̄dē est: ⁊ ens positiuū: cōproducit: nō tn̄ ipse
in hoc peccat: q̄ȝ nō facit qō tenet nō facere. No
stra aūt voluntas peccat: dū vel facit qō nō dȝ: aut
omittit qō debet. Uñ per Oseam dn̄s dicit. Per Osee. xiij
ditio tua israel ex te: tm̄modo in me auxiliū tuū
Necres alia a deo in cā est homini vt peccet: q̄ȝ
sm̄ Aug. xij. de ciuita. dei. c. vj. Cū volūtas reli- Augusti.
cto superiore ad inferiora se cōuertit: efficit ma
la: nō q̄ȝ malū est quo se cōuertit: sed q̄ȝ peruer-
sa est ipsa cōuersio. Idcirco nō res inferior volū
tatē malā facit: sed ipsa (eo ꝙ rem inferiorē pra
ue ⁊ inordinate appetit) se pctō maculat. Ex hoc
exemplariter ostendit. Si duo aliqui equaliter
affecti aīo ⁊ corpore: videāt vnius corporis pul-
chritudinē: quavisa vn⁹ illorū ad illicite fruēdū
moueatur: ⁊ alter in voluntate pudica stabilis
pseueret: quidputamus esse cause: vt in illo fiat
voluntas mala preter ipsam? non visi corporis
pulchritudo q̄ equaliter obijcit ambobus. Cete
raq̄ȝ sunt paria: vt positū est quantū ad natura
lia. Et vt oīs equalitas tollat: sit equa maligni
suggestio in vtroq̄ȝ: equaliterq̄ȝ ab eo tentati:
nulla alia rō assignari pōt: cur vn⁹ male cōcupi
scendo peccet: nō alius: nisi arbitriū libertas po
tens oibus equaliter se habentib⁹ diuersimode
se sistere vel mouere. Propria ergo volūtas est q̄
peccamus: q̄ deficiendo a iusticia peccat: iō vere
nr̄a sunt pctā: q̄ȝ pꝓpria ⁊ libera volūtate admissa
vnde Aug. sup illud ps. Nō decli. cor me. in ver.
ma. ad excu. excusa. in peccatis. loquēs cōtra ex
cusantes pctā sua: ⁊ causas pctōꝝ nō sibi: sȝ alijs
imputando dicentes. O si deus hoc nō vellet: h̄
nō facerē: hoc voluit fatū: hoc voluit fortuna: et
ita fratres mei videte qualiū defensio nō solum
indoctorū: sed etiā doctorū. Sedent ⁊ cōputant
sydera interualla: cursus: status: mot⁹ intēdūt.
Et post modicū. Erio adulter: q̄ȝ sic habeo vene
rē. ero homicida: q̄ȝ sic habeo martē. Ino ergo
homicida: nō tu: ven⁹ adultera: nō tu: ⁊ vide ne p
marte ⁊ venere tu dāneris. Et pꝰ̄r loq̄ns de ma
nicheis dicentibus: ꝙ ideo homines peccabāt:
q̄ȝ vna aīa eorū erat de gente tenebrarū. Cōtra

qđ Aug. Si posset gens tenebrarũ quã fingis: ti
bi diceret. Quid me accusas? potui aliqđ facere
deo tuo: an nõ potui? si potui fortior ego sum. si
nõ potui: quõ ꝗppiã ꝓterẽ ⁊ abstraherẽ a deo lu
cis ad tenebras pctõꝝ? Et subdit. Si vis defen
dere te de pctõ tuo: laudare nõ potes deũ. Trãsi
igit̃ ad vituperationẽ tuã et laudabis. Redi igit̃
ad ꝟba pš. Ego dixi dñe miserere mei: sana ani
pš. mã meã q2 pec. ti. Ego dixi: ego peccaui: nõ natu
ra: nõ fortuna: nõ fatũ: nõ ꝯstellatio: nõ gens te
nebrarũ me peccare coegit: sed meũ arbitriũ me
pctõrẽ cõstituit. Jã ergo confesso pctõ tuo: vide
quõ laudet̃ deꝰ: q2 ⁊ iustus est cũ te punit ꝑseue
rantẽ: ⁊ misericors est cũ te liberat cõfitentẽ. Q2
igit̃ voluntate nr̃a libere peccamꝰ: ꝑ quã dñi su
mus nostrarũ operationũ: idcirco vere pctã no
stra nobis ⁊ nullis aliis imputant̃. Jdeo verita
tis magister christus volẽs docsuis fidelibꝰ in
sinuare dixit eis. Sic orabitis. Pater noster ⁊c.
⁊ di. no. debi. nr̃a. ¶ G Tertio põt hec petitio
exponi de pctis nostris quãtũ ad reatum pene:
sic. Dimitte tu pr̃ celestis nobis debi. no. i. pe
nas illas: quarũ peccãdo efficimur debitores.
Hõ cum Pro quo notãdũ ꝙ cũ hõ peccat mortaliter: sta
peccat tim fit reus dãnationis: ⁊ a deo ad eternã dãna
mortal'r tionẽ obligat̃. Qđ significatũ est in parabola in
statim fit seruo isto nequã: q̃ ꝯserui sui noluit misereri: ob
reus dã- qđ iratus dñs tradidit eũ tortoribus quousq3
nationis redderet vniuersum debitũ. i. puniendũ eterna
liter. Mat. xviii. ⁊ eiusdẽ ca. xxii. Jussit rex eum q̃
Augusti. vestem nõ habuit nuptialẽ (gratiã videlicet que
pctis opponit̃) ligari manibꝰ ⁊ pedibꝰ: ⁊ mitti in
tenebras exteriores: vt ibidẽ eternaliter punire
tur. qđ etiã clariꝰ significauit xp̃s cũ dixit. Ibũt
isti. s. pctõres in ignẽ eternũ. qđ ptractat Augu.
xxi. de ciui. dei. ca. xxiii. di. Nimie presumptio
nis est dicere cuiꝙ eorũ eternũ suppliciũ nõ fu
turũ: quos deꝰ dixit ituros in suppliciũ eternũ.
Has penas petimꝰ dimitti: dũ orãtes dicimus.
Dimitte no. debi. no. quasi diceremꝰ. Tu pater
noster q̃ solus habes claues vite ⁊ mortis: dedu
cis ad inferos ⁊ reducis. Nulla etẽi creaturarũ
eternis penis põt quẽ autẽtice cruciare: s3 tu so
lus iustissime in te infinitũ bonũ ⁊ eternũ peccã
tes: illi pene adiudicas. Ad te igit̃ solum recurri
mus: humiliter petendo cõfisi de tua misericor
dia: dicẽtes. Dimitte nobis de. no. i. relaxa eter
nas penas quas meruimꝰ: quas sicut supremus
iudex solus habes infligere: ita ⁊ solus habes re
laxare. Siquidẽ inferior supioris sniam relaxa
re nõ põt. Uel dimitte no. debi. no. i. cõmuta pe
nas illas eternas i tpales tua pietate hic in ista
vita mortali soluẽdas: q2 nihil terribiliꝰ nostris
auribꝰ incutit̃: ꝙ̃ ꝙ delinquẽtes eternis penis
crucianẽ sine spe venie in loco caliginis: in man
sione tenebrarũ: vbi nec torquẽtes fatigant̃: nec
q̃ torquent̃: aliqñ moriunt̃. Cõmuta igit̃ mise
ricorditer penas istas eternas in tpales: q2 tua
iusticia peccatũ nõ dimittit̃ impunitũ. Hic igit̃
vre: hic seca: orauit Aug. vt in eternũ parcas. Jta
⁊ nobis indulge: vt ꝑ pctis hic satisfaciamus ꝑ
pule dolorẽ: ꝑ hũilitatis gemitũ: ꝑ ꝯtriti cordis
sacrificiũ. qđ facere quẽlibet hortat̃ Augu. in de
vtilitate agẽde penitẽtie di. Or inultũ nõ d3 esse
pctm̃: puniat̃ a te: ne tu puniaris ꝑ illo: peccatũ
tuũ iudicẽ te habeat: nõ patronũ. Et ibidẽ. Jn
tribunal mẽtis tue ascẽde cõtra te: ⁊ reũ te cõsti
tue añ te. Noli te ponere post te: ne deꝰ te ponat
añ se. Cui cõsonat ⁊ ap̃lica exhortatio: ꝙ si nos

metipsos iudicaremus: nõ vtiq3 iudicaremur a
dño. Dũ añt iudicamur a dño corripimur: vt nõ j. Cor. xi
cũ h̃ mũdo dãnemur. ¶ H Sed hic occurrunt
tria dubia. Primũ. Cũ dimittere malũ ĩpunitũ ẽ Primum
ꝯ diuinã iusticiã: ⁊ ꝯ iusticiã dei: q̃ ẽ eiꝰ ꝑfectio si dubium
cut bonitas: sicut miarc. nõ l3 dimissionẽ pcti pe
tere: hoc enim petere esset velle a deo remouere
iusticiã: et deũ esse imperfectũ: ⁊ per ꝯñs deũ nõ
esse deũ: quomodo igit̃ licet petere peccatorũ
remissionem quantum ad penam eis debitam?
Quod añt dimittere malũ ĩpunitũ sit ꝯtra iusti Job. ix.
ciã pz: q2 sicut ꝯ iusticiã est meritũ nõ ꝑmiare:
ita ẽ ꝯ iusticiã malũ ñ punire: ꝑpter qđ dr̃ Job.
ix. Uerebar oĩa opa mea: sciẽs ꝙ nõ parceres de
linquẽti. Ubi glo. Et si penitẽtes ad pniã vocat
tñ pctm̃ nũꝙ̃ sine vltione ꝑterit: vel hõ punit: vl
deꝰ punit. Qđ vero est ꝯ iusticiã: ẽ ꝯ deũ q̃ ẽ sum
ma iusticia: quã si deꝰ negaret nõ puniẽdo: seips
negaret: qđ est ĩpossibile. vt habet̃. ii. Tim. ii. Si Rñsio
delis ꝑmanet: seipsm negare nõ põt. Ad hoc rñ Alex. ad
det Alex. ꝙ dimittere pctm̃ sine pena q̃cũq3 con dubium.
tritionis vel afflictionis esset ꝯ iusticiã: q̃ statuit
nullũ pctm̃ remittere sine quacũq3 pena: saltem
attritionẽ exigit pctõris. Nõ añt petit̃ in hac pe
titione talis remissio pcti sine oĩ pena: s3 petit̃ vt
dimittat̃ quãtũ ad penã ꝯm pñs: vt si sit infinita
pena debita culpe: ꝙ mutet̃ in tpalẽ: si añt fini
ta: ꝙ mutet̃ in minorẽ: ⁊ hoc petere: nõ est petere
ꝯ dei iusticiã. Et sic etiã intelligẽdũ est illud. Nõ
parceres delinquẽti. s. de oĩmoda ĩdulgẽtia. Uñ
sensus est. Sciẽs ꝙ nõ parceres delinquẽti: hoc Augusti.
est nõ oĩno parceres. i. nõ sine q̃cũq3 pena displi
cẽtie vel cõtritiõis. vñ Aug. Nemo nisi peniteat obiectio
vite veteris: poterit nouã vitã ĩchoare. ¶ J S3
ꝯ sicut iusticia dei pctõ ꝺterminat penã: ita huic
pctõ hanc ⁊ illi illã: puta mortali eternã: veniali Rñsio ad
pctõ tpalẽ: ergo erit ꝯ iusticiã dei petere relata obiectio
tionẽ pene cuiuscũq3 pctõ debite. Ad illud rñdet̃ nem.
ꝙ aliqđ esse vel fieri dr̃ iustũ dupl'r. Uno mõ: q2
eiꝰ ꝯriũ est iniustũ: sic diligere ꝑximũ est iustũ: q2
ꝯriũ. s. odire ꝑximũ est iniustũ: ⁊ nõ occidere in Aliqđ h̃
nocentẽ: iustũ: q2 occidere talẽ est iniustũ. Et lo esse vl
quendo ꝯm potẽtiã absolutã dei: nulla actio di iniustum
uina est iniusta: q2 nihil agit deꝰ ad extra: ẽ n eiꝰ dupl'r.
oppositũ possit agere nõ iniuste. Nihil eñi extra
deũ est necessario iustũ: ita ꝙ oppositũ eiꝰ sit ne
cessario iniustũ: cũ oĩs res ⁊ actio ꝑ tãto ẽ iusta q2
a deo volita: ⁊ nõ volit: a q2 iusta. Uolũtas ei dei ẽ
pria rĩa oĩs iusticie vt vult Aug. iii. de tri. ¶ Alio
mõ dr̃ res vel actio iusta: q2 ea3 sic fieri est a deo
ordinatũ aut ꝑceptũ. Et illo mõ verũ ẽ: ꝙ iustũ
est pctm̃ nõ remitti sine pena determinata sol
uenda: aut per peccatorem ipsum vel alium pro
ipso. Et cõsequẽter dicit̃ ꝙ verũ est ꝙ deꝰ deter
minat singulo pctõ penã singulã: nõ añt oĩ mor
tali penã eternã: s3 ei solũ i q̃ pctõr impenitẽs ꝑ
seuerat. Omi añt pctõ mortali determinat penã
eternã vel tpalẽ cũ pniã. i. ꝯtritiõe cordis solue j. pet. ii
dã: a pctõre ꝑ se: vel ab alio ꝑ pctõre. Et q2 cõdi
gnã tpalẽ pctõr facere nõ põt ꝑ se misit filiũ suũ
vnigenitũ vt pctã nr̃a ipse portaret sup lignũ cru Esa. liii
cis: cuiꝰ liuore ⁊ vulneribꝰ nos sanaremur. vñ di
cit pr̃. Propter scelus ppl'i mei ꝑcussi eũ. Nã po
suit pater in eo iniquitates oĩm nostrũ. ipse vul
neratus est ꝑpter iniquitates nr̃as: attritus est
ꝑpter scelera nr̃a. Disciplina pacis nostre super Ad Ro
eũ. vñ. Uere lãguores nr̃os ipse tulit: ⁊ dolores viii.
nr̃os ipse portauit. vñ ad Ro. viii. Deꝰ filiũ suũ
mittẽs in silitudinẽ carnis pcti: q2 i carne passi

bili:de pctõ dãnauit pctm.i.de hoſtia p pctõ no
ſtro:quã xp̃s obtulit: dãnauit.i. deleuit vel de-
ſtruxit(ſm glo.)pctm noſtrũ : hãc hoſtiã xp̃i.ſ.
morte tanq̃ ſatiſfactionẽ recipiẽs pro pctõ no-
ſtro.Vñ .2.ii.Cor.v.Eũ qui nõ nouerat pctm.ſ.
xp̃m: pctm fecit.i.hoſtiã vel ſatiſfactionem pro
pctõ nr̃o.ſ. vt nos efficeremur iuſticia dei i ipſo
Et hec eſt copioſa redẽptio apud dñm:q2 ſuffi-
ciẽs z valde ſufficiẽs fuit pena xp̃i innocẽtis: vt
ppter eã pr̃ dimitteret etiã ſine alia pena pecca
ta oĩm xp̃o cõiunctoꝝ:q̃ etiã ſola operat̃ remiſ-
ſionẽ pctõꝝ in baptiſmate paruuloꝝ.Nã paſſio
nẽ xp̃i pater acceptauit vt cõdignã ſatiſfactionẽ
p:o omniũ delictis.Hec aũt pena cõdigna eſt:z
ſufficiẽs p pctis abolẽdis:quã vt talẽ pater ac-
ceptat.Vñ oramus nobis pctã dimitti:nõ ɔtra
dei iuſticiã:nõ ſine cõdigna ſatiſfactione:ſed vt
ſatiſfactio filii nobis applicet̃:noſq3 xp̃o incor-
poremur:quaten' ſatiſfactio capitis:deleat oĩa
Scdm dubium pctã in nobis ſuis mẽbris.¶ K Scdm dubiũ
q2 dicit bea.Aug.cũ dicim'.Dimitte no.de.no.
manifeſtam' nos habere qd nobis dimittat̃:er
go videt̃ q is qui pro tpe quo ſibi nõ eſt cõſcius
de pctõ:nõ debeat dicere orationẽ dñicã:vel ſal
Reſpõſio tẽ hãc ei' particulã.Di.no.de.no.Rñdet̃:q vi-
ta iſta mortalis de communi lege vix duci põt a
mortalib' ſine pctis:ad min' venialib':vñ dixit
i.Joh ã.i diſcipulus ille quẽ diligebat ieſus:cui z ob pu-
ritatẽ mẽtis:z cordis mũdiciã:matrẽ cõmẽda-
uit.Fratres ſi dixerimus q2 pctm nõ habemus
ipſi nos ſeducim':z veritas in nobis nõ eſt.Vñ
z ſi oẽs ſancti quotquot ſunt vel fuerũt a primo
iuſto vſq3 ad vltimũ:ſimul eſſent:nihil aliud di
cerẽt(dicit Aug.)q̃ di.no.de.no. excepta beata
virgine:de qua dũ de pctis loq̃mur:nullã pror-
ſus habere volum' mẽtionẽ.Hinc z ait ſapiẽs.
Quis põt dicere:mũdũ eſt cor meũ:purus ſum
Prouerbiorũ.xx a pctõ:z Eccle.vii.Nõ eſt homo iuſtus q̃ faciat
bonũ z nõ peccet.Et ppter hoc bea.Augu.tra-
In q̃daʒ ctãs vba preſentis petitiõis ait.Quis hic viuit
ſermone. in carne:z nõ habet debita pctõꝝ: q̃s eſt homo
ſic viuẽs:vt ei iſta oratio nõ ſit neceſſaria:Inſta
re ſe põt homo:manifeſtare ſe nõ poteſt.Et ſub
dit.Cõſiderate fratres:hic xp̃s docuit orare di
ſcipulos ſuos:illos magnos primos apoſtolos
ſuos:arietes noſtros. Si igit̃ pro pctis ſuis di-
mittẽdis arietes orant:agni q̃d faciant:de qui-
bus ſcriptũ eſt.Afferte domino filios arietum.
Auguſti. Cũ igit̃ xp̃o orationẽ dñicã apl'is z diſcipulis p
ſectiſſimis dicendã indidit:z p eos nobis xp̃i fi-
delib' oĩb':videt̃ ɔcludi poſſe:neminẽ de cõmu
ni lege ſine quibuſcũq3 peccatis vitã iſtã morta
lẽ trãſigere.Qd z amplius declarat idẽ Augu.
ſup illud pſ.Nõ iuſtificabit̃ in cõſpectu tuo oĩs
viuẽs.Hic inquiens:viuẽs in carne viuẽs: mo-
riturus viuẽs:de adã natus ex hoĩb':oĩs ita vi-
uens iuſtificari forte põt corã ſe:nõ tñ coraʒ te.
quõ coram te ſibi placẽo:tibi diſplicẽs:Et poſt
modicũ.Quãtũcũq3 eñ rectus mihi videar:p-
ducis tu de theſauro tuo regulaʒ coaptans me
ad eã:et prau' inuenior q̃ rectus eſſe putabam:
q̃d eñ apl'i:q̃d arietes ipi:de quoꝝ ple dr.Affer
te filios arietũ.Certe ipi didicerũt orare qd ora
mus:ipſis data eſt regula poſtulãdi pro pctis a
xp̃o iuriſperito celeſti:ſic orabitis inquiẽti.Di.
no.de.no.Et eſto q uobis de pctis cõſciĩ nõ ſi-
.i.Cor.iiii mus:ppter hoc tñ ſine pctis nõ exiſtim'. vñ di
cit apl's.Nihil mihi cõſcius ſum:ſed in hoc iuſti
ficat' nõ ſum.vñ ſtat hoĩem pctm ſuũ ignorare:

z deũ ipm vt pctõrẽ reprobare.Hinc z orauit p
pheta.Ab occultis meis mũda me dñe.q̃ſi di. a
pctis meis q̃ nõ video:q̃ tibi tñ ſunt manifeſta:
mũda me . Vñ q2 hõ certitudinal'r z euidenter
ſcire nõ põt(vt ſapiẽs ait)an odio vel amore di
gnus ſit:ſp dʒ eſſe pauidus:z ſummi iudicijs for
Eccle.ix midare ſniam:ppitẽdo ſua etiã q̃ ignorat pctã:z
petere.Di.no.de.no.¶ L Et dato q p reuela
tionẽ alicui ɔſtet:q imunis ſit a q̃cũq3 pctõ:ad
huc tñ orare hʒ.Di.no.de.no.z hoc in pſona ec
cleſie:cui' q̃libʒ fidelis xp̃ian' mẽbrũ eſt.Et eñ
etſi eccl'ia ſit ſp deo grata z accepta:multi tamẽ
in eccl'ia ſunt pctõres:idigẽtes pctõꝝ ſuorum ve
nia:p his ĝ q̃libet vt a pctis ſoluat̃:orare habʒ.
Di.no.de.no.Sic eñ videm' i naturali corpo-
re vnũ mẽbrũ alteri quãtũ põt ſalutẽ pcurare:
ſicut nõ ſibi tñ ocul':ſʒ toti corpi videt:z ſtoma
chus p ſingl'oꝝ ſalute mẽbroꝝ cibũ digerit.Sic
ſaluator nr̃ Chriſtus q̃ pctm nõ fecit:nec inuen
tus eſt dolus in ore ei':in pſona mẽbrorũ ſuorũ
pctã corã pr̃e miſericordiarũ p pphetã confitet̃
di.Delicta mea a te nõ ſunt abſcõdita.Et i alio
Auguſti. pſ.De' de' me' reſpice i me q̃re me dereliq̃ſti lõ
ge a ſalute mea vba delictoꝝ meoꝝ.vbi gl.Aug.
Noſtra delicta ſua facit vt ſuã iuſticiã faceret no
Jaco.v. ſtrã.Ita z nos p inuicẽ orare debem':vt nobis
pctã remittant̃:vnde hortatur Jaco.Orate pro
inuiceʒ vt ſaluemini.Ea propter et xp̃s nos ora
re.Di.no.de.no.non mihi:q2 ad oẽs cõiter ſpe
Tertium ctat pſens oratio.Nõ ergo mentit̃ etiã innocẽs
dubium dicẽdo.Di.no.de.no.¶ M Dubitat̃ tertio:
Rñſio ad vtrũ pctm originale dici debeat debitũ noſtrũ
dubium ſiue pctm noſtrũ.pro ſolutiõe notãdũ.q aliq̃d
eſſe pctm noſtrũ dupliciter poteſt intelligi.Vno
mõ.q2 in nobis eſt ac nos pctõres cõſtituit.Se
Dupl'r in cũdo mõ:q2 ex nobis eſt.primo mõ pctm origi
telligi pt nale noſtrũ eſt:q2 in nobis a prima nr̃a origine
aliq̃d eſſe reperit̃:vnde dicit apl's:q oẽs naſcimur filii ire
pctm no Et ppheta.Ecce eñ in iniquitatib' conceptus
ſtrum. ſum:z in pctis cõcepit me mater mea.Adã q̃deʒ
Ephe.ii. prim' hõ:ex liberalitate dei accepit q̃ddã donũ
ſupnaturale:qd cõiter nolat̃ originalis iuſticia
Accepit aũt donũ hoc nõ ſolũ p ſua pſona:ſʒ p
tota ſua poſteritate:hoc eſt p oĩb' ab eo deſcen
ſuris ſm legẽ naturalis ppagationis:ita q ſi in
innocẽtia in qua creatus fuerat:pſtitiſſet:cõtu-
liſſet regulariter de' hoc donũ oĩb' ab ipſo deſcẽ
dẽtib':ſicut de' regulariter infundit aĩam rõna
lẽ corpori pfecte organizato.Et p hoc dedit de'
(volũtate q̃dãmõ ãtecedẽte)hãc originalẽ iuſti
ciã oĩb' hoĩb':dãdo eã ade:q2 quãtũ i ſe fuit:ita
dedit:vt ɔñt daret cuilibʒ ſue pli:īpedimẽto ceſ
ſente.Et ita fuit hec iuſticia oĩb' ade filiis debi
ta:ſiquidẽ oẽs eã hr̃e debuerãt.Quapropter cũ
p pctm ſuũ adã ipſam pdidit:nõ ſolũ p ſe perdi
dit:ſed p tota ſua poſteritate eã amiſit:p qua z
eã liberaliter accepit:pdidim' ergo eã et nos in
adã:ſicut z ipſam in eo accepim'.Nõ quidẽ per
ppriũ noſtrũ actũ z pctm:ſed p pctm ade:vñ di-
cimur oẽs in adã peccaſſe:q2 ſuũ pctm omnib'
iputat̃:z i oẽs ab ipſo genitos trãſfundit̃:p quã
to oẽs ab eo geniti debitores ſunt illi' iuſticie Ad rom.
qua carẽt.Hinc ad Ro.v.Per vnũ hoĩem pctm v.
in hũc mũdũ intrauit:in quo oẽs peccauerunt. Auguſti.
Et ppter hoc dicit be.Aug.in de fi.ad pe.c.xxix
Firmiſſime tene z nullaten' dubites:oẽm hoĩeʒ
q̃ p ɔcubitũ maris z femĩe cõcipit̃:cũ pctõ origi
nali naſci:impietati ſubditũ:mortiq3 ſubiectũ.
Scdm hoc igit̃ dr pctm hoc noſtrũ:q2 in nobis

ab origine repertũ: ꝑ quãto generamur sine ori
ginali iusticia nobis debita: cui⁹ sic debite carẽ
tia est pctm̃: sicut carẽtia iusticie actualis debite
inesse est pctm̃ actuale. Cur em̃ occidens proxi-
mũ peccat: nisi q: caret iusticia actuali: q̃ inesse
deberet occidẽti: q̃ iusticia est cõformitas actus
occasionis ad oẽs circũstãtias: quas rõ recta fi-
de illuminata dictat debere inesse proximũ occi
dẽti: q̃ si inessent primũ occidẽdo nõ peccaret.
Quapropt̃ adulti nõdũ baptizati: dũ baptismi
sacramentũ volũt suscipere: debent hoc pctm̃ si
cut suũ agnoscere: vt valeãt ab illo sicut ab aliis
liberari. ⁊ de hoc dicit btũs Aug. de orõne dñica
loquẽs: de cathecuminis volẽtib⁹ ad baptismũ
cõuolare. Debent (inquit) ⁊ tales cognoscere et
cõfiteri: nõ solũ pctã actualia q̃ volũtarie cõmi
serũt: sed etiã pctm̃ originale qd̃ a parẽtibus cõ
traxerũt. Licet em̃ illud ꝓpria volũtate non sit
cõtractũ: tñ voluntate adam: in quo oẽs pecca-
uerũt: sic viciata est natura: vt oẽs q̃ ab eo ꝑ rõ-
nẽ seminalẽ ꝓcesserũt de cõi lege: accipiũt cuvi-
tiũ ⁊ pctm̃. ❡ N Scd̃o mõ peccatũ originale
nõ est pctm̃ nostrũ: quasi scz a nobis sit cõmissũ.
Tũc em̃ nõ diceref originale: sed actuale: quem
admodũ alia pctã: quoꝝ volũtas nostra est cau-
sa: hoc aũt falsum est: q: inest volũtati ante om-
nẽ suũ actũ. In instãti em̃ animationis: aĩa tali
pctõ maculañ: ꝑ quo tñ instanti nullũ actũ hꝫ
aut elicere põt: sicut neqꝫ ratio. Vñ ⁊ btũs Aug.
vbi. s. c. xxiiii. Firmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubi
tes paruulos qui sine baptismatis sacramento
de hoc seculo trãseũt: ignis eterni supplicio pu-
niẽdos: q: etsi peccatũ proprie actionis nõ ha-
buerũt: tñ peccati originalis dãnationẽ: carna
li cõceptione ex necessitate cõtraxerũt. Ecce (di
cit btũs Aug.) hoc pctm̃ nõ eẽ nostrũ ꝑ actionẽ
ꝓprie volũtatis. Qd̃ ṽo dicit puulos ignis eter
ni supplicio puniẽdos: nõ est intelligendum ꝙ
sint arsuri in igne: cũ pena eoꝝ sit leuissima pe-
narũ dãnatoꝝ: vt idem dicit in Enchi. c. xcii. tar
dor ignis sit pena sensus grauissima. Sꝫ puniũ
tur supplicio eterno ignis. i. supplicio qd̃ est in
illo igne. q. d. supplicio aliquo qd̃ patiuntur exi
stentes in igne: ille puniũñ. Hoc aũt est pena dã
ni: carẽtia. s. diuine visionis: sine tñ sensibili do
lore vermis: ⁊ pena incarcerationis ac vilitate
loci. Detinenf em̃ in limbo: qui locus prim⁹ est
dãnatoꝝ in inferno pro culpa actuali: de quo la
tius disputari solet in. ii. senten. dist in. xxxiii.

In q̃dã sermone (margin)

❡ Lectio. lxxiii. A

Sicut et nos dimit

timus debitoribus nostris. ❡ Posi-
ta in prima huius petitionis par-
te petitionis forma: sequit̃ modifi
cationis clausula. Noluit em̃ celestis magister
nos pctõꝝ remissionẽ simplr̃ petere sicut cete-
ra: q̃ in sua orõne quã nobis tradidit: petimus
qm̃ prouidẽtia diuine bonitatis fuit cũ diceret
hãc orandi formã: vt oratio sufficiẽtissima in se
⁊ efficacissima apud deũ esset fructuosissima no
bis. Et ideo nõ solũ docuit quid orandũ sit: sed
etiã quid coagendum a petẽte: ne inefficax fiat
apud deũ oratio: ⁊ cõsequẽter nobis infructuo
sa. Quid autẽ coagendũ est: insinuañ cõ ditiõe
apposita scz. Sicut ⁊ nos di. debi. no. Dimissio
autẽ huiusmodi reddit hãc petitionem. Dimit.
no. de. no. deo exaudibilẽ. vñ Eccli. xxviii. Re-

Eccli. xxviii. (margin)

linque primo tuo nocẽti te: ⁊ tũc deprecãti tibi
peccata soluenf. de hoc abbas Isaac coll. ix. ait.
O ineffabilis dei clemẽtia: qua non solũ nobis
orationis tradidit formã: ⁊ acceptabilẽ sibi l no
bis moꝝ nostroꝝ instituit disciplinã: ac per ne-
cessitatẽ tradite formule: qua se ꝑcipit a nobis
semp orari: ire pi̇ter ⁊ tristicie euellit radices: sꝫ
etiã occasionẽ rogantibus tribuit: eisqꝫ reserat
viã: qua clemens ⁊ piũ proferent erga se dei iudi-
ciũ ꝓmulgari ⁊ ꝓdire: Et quodãmõ ptãtem tri
buit: qua iudicis nostri possum⁹ sniam tẽpera-
re aduenia delictoꝝ nostroꝝ: exẽplo eũ nostre re
missiõis coarctãtes: dũ dicim⁹. Dimitte nobis
sicut ⁊ nos di. Hec Cassio. Docẽdo itaqꝫ nos ora
re. Dimitte no. de. no. sicut ⁊ nos di. de. no. regu
lã nobis imposuit: ꝙ si volumus nobis dimitti
pctã nostra: nos etiã dimittam⁹ proximis nr̃is
pctã eoꝝ in nos cõmissa. Unde si nõ dimiserim⁹
cis qui nos offenderũt: ea quib⁹ offensi sumus:
nec pater celestis dimittet nobis debita nostra.
Qd̃ clare docuit xp̃s: cũ statim post orationem
dñicã subiũxit. Si dimiseritis hoib⁹ pctã eorũ:
dimittet ⁊ vobis pater vester celestis delicta ve-
stra. Si aũt nõ dimiseritis hoib⁹: nec pater ve-
ster dimittet vobis pctã vestra. Qui igitur vult
miam ⁊ remissionẽ pctõꝝ suoꝝ impetrare a deo
necesse hꝫ vt exhibeat miam primo. de hoc be.
Cypria. ait. Qui orare nos ꝑ debitis ⁊ pctis do
cuit: adiũxit plane ⁊ addidit legẽ: certa nos con
ditione ⁊ sponsione cõstringẽs: vt sic nobis di-
mitti debita: sm ꝙ ⁊ ipsi debitorib⁹ nr̃is dimit
tim⁹: sciẽtes impetrari nõ posse qd̃ ꝑ pctis peti
mus: nisi ⁊ ipsi circa debitores nr̃os paria fece-
rim⁹. Idcirco ⁊ alio loco dicit. In qua mensura
mẽsi fueritis: in ea remetief vobis. Et seru⁹ qui
post remissum sibi a dño oẽ debitũ: cõseruo suo
noluit ipse dimittere: in carcere ligaf: q: idulge
re ꝯseruo suo noluit qd̃ sibi a dño indultũ fue-
rat: amisit: q̃ adhuc fortius xp̃s in ꝓceptis suis
maiore cẽsure sue vigore ꝓdixit. Cũ steteritis (in-
q̃t) ad orõnẽ: remittite si q̃d habetis aduersus
aliquẽ: vt ⁊ pr̃ vester q̃ in celis est: remittat pctã
vobis. Excusatio tibi nulla in die iudicii supest:
cũ sm tuã sniam iudiceris: ⁊ qd̃ feceris ipse pa-
tiaris. Pacificos em̃ ⁊ cõcordes atqꝫ vnanimes
esse in domo sua: de⁹ precepit: ⁊ quales nos fecit
natiuitate scd̃a: tales vult renatos ꝑseuerare: vt
q̃ filii dei esse cepim⁹. in pace maneam⁹: ⁊ quib⁹
spũs vn⁹ est: vn⁹ sit ⁊ animus ⁊ sensus. Hec ille.
❡ B Ecce regulã nobis datã: de qua beatus
Aug. Ex oib⁹ his sentẽtiis q̃b⁹ nos dñs orare ꝓ
cepit: eã potissimũ ꝯmẽdãdã eẽ iudicauit: q̃ ptɩet
ad remissionẽ pctõꝝ: l q̃ nos mĩsericordes eẽ vo-
luit. Et hoc est vnũ ꝯsiliũ miserias euadẽdi. Nã vt
idẽ dicit l enchi. c. lxxiii. Qui rogãti pctĩ suiveniã
ꝓpetẽti ex corde nõ dimittit: nullo mõ existimet
a dño sua pctã dimitti: qm̃ mẽtiri ṽitas nõ põt:
id subdit dñs. Si aũt nõ dimiseritis hoib⁹: nec
pr̃ vester dimittet vobis pctã vestra. Ad tã ma-
gnũ tonitruũ q̃ nõ expgiscif: nõ dormit: sꝫ mor
tuus est: ⁊ tñ mortuos suscitare potens est ille.
Hec Aug. Et bea. Greg. Bonũ qd̃ a deo cõpũcti
petim⁹: hoc ipm prio primis faciam⁹. Quapropt
nõ docuit nos xp̃s pri⁹ petere pctõꝝ remissionẽ
et postteri⁹ pctã dimittere aliis: sꝫ simul petere.
Dimitte no. de. no. si. ⁊ nos di. de. no. De q̃ bea.
Chry. Nõ dixit xp̃s vt prius dimittat nobis debi
ta nr̃a: ⁊ nos postea dimittam⁹ debitorib⁹ nr̃is
Scit nãqꝫ de⁹ hoies esse mendaces: qm̃ si recepe

Cassiod. (margin) · *Mat. vi.* (margin) · *Cypria.* (margin) · *Augusti.* (margin) · *Grego.* (margin) · *Chry.* (margin)

rint remiſſionē ſui pctī:ipſi ſuis debitorib' non
remitterent. Sed docuit vt prius remittam' de
bitorib' nr̃is:ꝛ ita dimitti nobis debita orem'.
Attendant igit̃ pctōres: cōſiderent orōnē quā
deo ꝑ abluēdis pctīs offerūt. Auſcultēt q̄d po-
ſtulādo ꝓponūt:ne ꝓpria coꝝ ſentētia iudicēt̃.
Recordent̃ de Dauid quē dn̄s ſua ꝓpria ferībit
ſententia:q̄ ab ipſo fuerat ꝓmulgata. Poſtulāt a
deo vt ipſis dimittat ſua pctā:ſicut ꝛ ipſi dimit-
tūt aliena. Cōtra ſe diuinā ſentētiā ꝓuocāt:ſi ex
corde ſuis debitorib' nō dimittūt:ꝛ orō q̄ ipſis
debuit eſſe ſalubris:fit noxia ſi maligno ꝓpoſi-
to detinēt aliena. Cui cōcordat Aug. Si debito
Auguſti. ribus nr̃is q̄ ī nos peccāt nō dimittim': ip̄i nr̃a
orōne inculpamur:ꝛ deū aduerſum nos in ira-
cūdiā excitam':ꝛ ip̄i ſupra nos inducim' male-
dictionē:poti'q̄ bn̄dictionē:ꝛ pctā nr̃a q̄muis
te debuim':orādo augem'. Ad idē Chryſ. Qui
Chryſo. inimicitiā in corde ꝛ in ore ſeruat aduerſus le-
dētē. nō deū orat:ſed irritat:apud deū grām nō
obtinet:ſed eternā dānationē ſibi poſtulat. Itē
alibi. Cū qua ſpe orat q̄ inimicitias ſeruat ad-
uerſus alterū a quo forſitan leſus eſt:ſicut eñ
ip̄e orās mentit̃. Dicit eñ:remitto:et nō remit-
tit:ſic a deo petit indulgētiā:ꝛ nō indulget̃. In-
de eſt q̄d ait. Bern. Uenia dei pctōri nō dat̃:cui'
Bernar. cor rācore inuidie aut liuore afficit̃. Si igit̃ vis
vt tibi pctā a deo dimittant̃:oīs rancor ꝛ diſcor-
dia a corde tuo euellat̃. Et iterū Eccli. xxviij. Ho
Eccli. mo hoī reſeruat irā:ꝛ a deo querit medelā. In
xxviij. hoīem ſilem ſibi nō habet miām ꝛ de pctīs ſuis
depcat̃ altiſſimū. Ipſe cū caro ſit reſeruat irā:
ꝛ ꝓpitiationem petit a deo. q̄s exorabit ꝓ pctīs
illius. Memēto nouiſſimoꝝ ꝛ deſine inimicari.
Sed q̄ benigni eſſe iubemur ī offēſas nr̃as:nō
Caſſian' eqs aīo tolerem' diuinas: de quo ꝛ Caſſianus
coll. ſepe allegata inq̄t. Securus hui' oratiōis
fiducia de ſuis admiſſis venias poſtulat: quiſq̄s
remiſſius erga ſuos dūtaxat:nō erga dn̄i ſui de
bitores extiterit. Solemus nōnulli (q̄d eſt dete
rius) erga illā quidē que admittūtur ad iniuriā
dei: q̄uis magnoꝝ ſint criminū:placidos nos ꝛ
clemētiſſimos exhibere: erga nr̃aꝝ vero vel par
uiſſimaꝝ offēſionū debita exactores inuites at
q̄ inexorabiles inueniri. Quiſq̄s ergo in ſe deli
quēti fratri nō ex corde dimiſerit:nō indulgen-
tiā:ſed ꝯdēnationē deꝓcatiōe hac ſibimet impe
trabit: ſuaq̄ profeſſiōe ſemetipſuꝫ poſcet duri'
iudicari:dicēs. Remitte mihi ſicut ꝛ ego remiſi.
Q̄ cū illi ſm̄ ſuā petitionē fuerit repēſatū: q̄d
aliud ſubſeq̄t̃:q̄ vt exēplo ſuo iplacabili ira ꝛ irre
miſſibili ſnīa puniat̃? Ideoq̄ ſi clemēter volu-
mus iudicari:nos quoq̄ erga illos qui in nos
deliquerūt oportet eē clemētes. Tātū eñ remit
tet̃ nobis:quātū nos remiſerim' eis q̄ nobis q̄-
cūq̄ malignitate nocuerūt. Ecce quantis teſti-
moniis oſtenſum eſt:indulgētiā nroꝝ peccami
nū hr̃e nos nō poſſe a deo:niſi ex corde dimitta
m' q̄ cōtra nos cōmiſſa ſunt a primo. ¶ C Sꝫ
Obiectio di. cū pctīm remittere opus ſit ſoli' dei: q̄re hic
Reſpo ad exigimur pctā in nos deliquētibus indulgere?
obiectio Nā debita q̄ noſtris debitorib' dimittere debe-
nem. mus:nō ſunt pecunie ſeu q̄ pecunia cōmēſuran
tur ſed iniurie ꝛ pctā ſm̄ Aug. Rn̄det̃ q̄ dimitti
Remitti pctā intelligit̃ tripliciter. Uno mō principaliter
pctā tri- ꝛ ꝓpria auctoritate. Alio mō miniſtraliter et ex
pliciter cōmiſſione. Tertio mō ex debito ꝛ ex fraternali
intelligit̃. charitate. ¶ Primo mō ſolus de' remittit pctā
q̄ ipſius ſolius eſt pctīm ad penā auētice nō im

putare. vñ in pſ. Beāt' vir cui nō imputauit dn̄s ps.
pctīm. Et cū de' pctīm ad penā nō imputat:ſem-
per in pctōre dimittit̃: q̄ nō eſt ī illo pctīm: quē
de' nō ordinat ad penā. ¶ Scdō mō quilibet ſa
cerdos rite ordinat' ſm̄ claues eccleſie remittit
pctīm ſuis ſubditis penitētib': ꝓ quāto facit ali-
quē actū:ꝓferēdo ꝟba. ſ. Abſoluo te a pctīs tuis
quib' regulariter abſiſtit de' vt autor principa-
lis pctā confitentium relaxādo. ¶ Tertio modo
quilibet fidelis remittit peccata in ſe peccanti-
bus: q̄ñ in corde ſuo non tenet odiū vel rancorē
cōtra primū ipſoꝫ offendētē: volēs nihilomin'
ip̄m fieri beatū:ꝛ eterna pena nō dānari. Siq̄dē
pctīm quātū in ſe eſt dimittit: q̄ non optat:nec
vult q̄ ꝓpter offenſionē qua ſe offendit:a regno
beatitudinis ꝛ ſctōꝝ cōſortio excludat̃. Quāuis
q̄ñq̄ velit:vt ſm̄ regulas iuſticie tp̄ali pena pu-
niret̃ in ſui emēdationē ꝛ ſalutē:ꝛ ita nō ſolum
dimittim' pctā nr̃is debitorib':ſed etiā alienis
quibuſcūq̄ viatorib': dū oēs tales ex charitate
diligim' ſalutē ipſoꝝ vt poſſum' ꝓcurādo. Et
cui pctīm ſic dimittit̃:ex hoc ipſo a pctō nō abſol
uit̃. Quāuis eñ hō ex fraterna charitate (quātū
in ſe eſt) pctīm peccāti remittit:tñ de' pctōrē reū
tenet: niſi aliud cōcurrat vñ a pctō abſoluit̃. Et
hoc mō exponit hāc petitionē cācellari' parrhi
ſieñ. Joh. de gerſon volēs oñdere particularium Johannes de
in quo ꝯſiſtat hec remiſſio debiti: dicēs. Ego in gerſono.
primis ſic dimitto oīb' debitorib' meis vel alie-
nis: dū ſunt viatores: q̄ nullo mō vellē eos dā-
nari:immo ſalutē eoꝝ deſidero te donāte ꝛ in-
ſpirāte hoc q̄d petim' rectiſq̄ eſt. Sic dimitte
mihi ꝛ tu pater noſter:ꝛ hoc ſatis erit mihi:etiā
ſi nihil aliud ſtiterit: q̄ñ cū iſta dimiſſione tua
ꝛ deſiderio ſalutis mee nō dānarer: ſꝫ ſaluarer.
In hoc añt ſtat deſiderioꝝ meoꝝ totus cardo.
¶ Rurſus ſic dimitto oīb' debitorib' meis vel
alienis: q̄ vellē eos eſſe bonos viros ꝛ modeſtos
tēperatos:ꝛ ab oī malicia correctos ſeu ꝯuerſos
ꝑ tuā ineffabilē pietatē. Sicq̄ ꝑinde nec ſibi no
cerēt:nec aliis:ſꝫ ꝓdeſſent ꝛ nullā deinceps penā
mererent̃:vt ſcꝫ ſaluaret̃ ꝑſona:ꝛ deſineret cul-
pa. Sic dimitte mihi pater noſter:vt in manſue
tudine me corrigas:ꝛ in vnguētorum ſuauitate
vulnera mea linias: ꝛ infundas gratiā ſuauita-
tis. ¶ Amplius vero ego ſic dimitto debitorib'
meis: q̄ vbi nō corrigerent̃ a vitiis ſuis prauis ꝑ
māſuetudinē remiſſionis: corrigāt̃ in chamo et
freno ac flagellis: ne deteriora ſemꝑ cōmittēn-
tes ꝛ aliis nocētes:ꝛ eūtes poſt prauitatē cordis
ſui in adinuentionibus ſuis damnabilibus mo
riantur. Sic dimitte mihi pater noſter debita
mea. ſic vre:ſic ſeca in preſenti: ne damner in fu-
turo. Ita tñ vt in miā ꝛ miſerationib' flagelles
me: ſicut ꝛ ꝓdixi me deſiderare meis debitorib'
q̄buſcūq̄. ¶ Itē ego ſic dimitto debitorib' meis
q̄ licet ſenſualitas offenſa ex dictis vel factis eo
rū remurmuret:ꝛ ī vindictā exardeſcat: nihilo-
min' deſidero ſm̄ iudiciū ſuperioris: ꝛ rōnis eter
ne legi innitētis: q̄ pacatior eſſet hmōi ſenſuali
tas:ꝛ q̄ in trāq̄llitate ꝛ pace inimicos ſuos ſicut
amicos ſuſtineret. Patiēter q̄dē ꝛ benigne ſicut
charitas ſine qua nemo tibi placet: patiēs eſt et
benigna:neq̄ irritat̃. Sic dimitte mihi pr̃ mi:vt
nihil aduerſū me velis agere: niſi miſericordit̃
ꝛ benigne: q̄ñ ſi taliter volueris fieret vtiq̄: cū ſubſit
cū volueris poſſe. Deniq̄ ſic dimitto debitorib'
meis q̄ te īſpirāte ꝛ donāte ego in eoꝝ punitio
nē laborare vel conſentire: nollē aīo deliberato

verbis:factis:ꝛ cōtra regulas iusticie tue:sciens te dixisse. Mihi vindictā. Hanc aūt aliqñ facis sine medio: aliqñ per iudices a te cōstitutos in terra: quibus dñi defert aut relinquitur executio iusticie cōtra malos: illa prorsus tibi relinquitur ꝛ defert. In his limitib⁹ stādo ꝛ desiderādo vindictā: supioritas tue iurisdictiōis nequaꝙ violatur. Uerunctñ tale desideriū vindicte eis quibus iudicādi ptās a dño tradita nō est: tutū non est: ne si tale iudiciū deus vellet exercere cōtra nos: protin⁹ in infernū nos deturbaret. Unde qꝛ nobis dimitti cupim⁹ debita nr̄a in mīa et miseratiōibus: ita discam⁹ ꝛ dimittere nr̄is debitorib⁹ ℭ D Recoligēdo autē predictos modos: ita dimittamus nr̄is debitorib⁹ debita: vt in nos cōmissoꝝ: nullā vindictā eternā vel tēporalē desiderem⁹: sed magis coꝝ piā emēdationē: qua cōuersi nec sibi nec aliis nocētes: dānationez euadant: quā piā emēdationē si ꝓtenerent: saltē paternis erudiant flagellis in tpe: vt eis parcat in eternitate. Quod si nr̄a sensualitas qñqꝫ contra nr̄os iniuriatores in vindictā accēdatur: tñ ſm rationē legis eterne (sensualitatis motū detestātes) patiēter ꝛ benigne (qd̄ charitatis est) sufferamus: sicqꝫ a nobis nr̄a debita dimitti a dño exoremus. * ℭ Pro planiori tñ intellectu quēadmodū debita proximoꝝ dimitti oporteat: in hac dimissiōe tria ꝯsiderari possunt. Primū est offensa dei: siue culpa quā proxim⁹ noster nobis iniuriādo incurrit. Scd̄ꝫ offensa nr̄a: odiū: rancor vel ira: quā nos ꝯcipimus aduersus iniuriātez. Tertiū est iniuria nobis facta: seu dānuz vel lesio nobis a proximo iniuste illatū vel illata: in corpe rebus aut fama. Primū: scilꝫ offensa dei. Nam nemo pōt proximū iniuste ledere sine dei offensa. Naꝫ quādocūqꝫ quis ꝓximū ledit iniuste: siue auferēdo bona nature: siue fame: siue fortune: hoc faciēdo agit cōtra dei volūtatē: qꝛ preceptū dei trāsgredit quo proximū sicut seipsum diligere tenet: ꝛ ita deū offendit ꝛ culpā incurrit. Et dicit contra dei volūtatē: qꝛ nisi ꝯtra dei voluntatē proximū dānificaret: nō peccaret: nec iniuste lederet. Unde iudex nō ledit iniuste malefactorē: si ꝯtra eū ſm legē ferat iustā mortis sententiā. Nec iudei iniuste leserūt egyptios eos spoliādo auro: argēto: vestib⁹ et clenodiis ad iussiones dñi: ꝛ ideo nō peccauerūt. Qui vero cōtra dei volūtatē proximū ledit: offensam dei incurrit. Pro hac offensa ꝓximi in deū orare possum⁹: ꝛ iubemur: eā aūt dimittere nō possum⁹: qꝛ solius dei est pctā dimittere penitēti. Et quātū ad hāc offensam velle ac desiderare tenemur vt de⁹ eā dimittere dignet: vt eā nō reseruet iniuriāti ad sui perpetuā dānationē. Hinc precipit dñs. Diligite inimicos vestros: bñ facite his q̄ oderūt vos: et orate pro persequētib⁹ ꝛ calūniātib⁹ vos: vt sitis filii pr̄is vestri: q̄ l celis est: q̄ solē suū oriri facit super bonos ꝛ malos: ꝛ pluit sup iustos ꝛ iniustos. vbi gl. Cōtra ecclīaꝫ pugnat trib⁹ modis. Odio: verbis cruciatu corpis. Ecclīa ecōtra diligit: benefacit: orat. Hoc est nouū mandatū: hoc de filiis ire facit filios dei: qꝛ adoptio filioꝝ sola charitate acquirit. Et sic faciētes sepe dimissionē pctī debitorib⁹ nostris impetramus: ꝛ ita mō q̄dā ēt nos dimittim⁹: dū ad nr̄aꝫ orōnē de⁹ suā offēsā remittit. Hec ei remissio fit ꝑ pctōris iustificationē q̄ ē ꝑ gratiā. Grāꝫ aūt donū supnaturale ē: a solo deo creabil. Hic dixit Aug. ꝙ facili⁹ ē mūdū creare: ꝙ impiū iustificare. Creare autez mūdum nemo potuit: nisi infinita dei potētia: quare nec iustificaret dimittere pctā. Unde et baptista loquēs de xp̄o dei verbo ꝛ patris filio. Ecce (inquit) agn⁹ dei: ecce q̄ tollit pctā mundi. Et magr̄. iiij. sen. di. xviij. Sol⁹ igit de⁹ hoiēꝫ ir⁹mūdat a macula pctī: ꝛ a debito eterne pene soluit. ℭ E Scd̄m scilꝫ offensam nostrā q̄ est odiū rācor vel ira quā cōcipimus aduersus nos ledentes verbis factis aut signis: dimittere possum⁹ ꝛ dimittere obligamur. Unde dicit btūs Hierony. tractās illud: Si peccauerit l te frater tuus. Si peccauerit in nos frater noster: ꝛ l qualibet causa nos leserit: dimittendi habem⁹ potestatem: immo necessitatem: qꝛ dñs precepit vt debitoribus nr̄is debita dimittam⁹. Et subdit pro cōfirmatiōe prioris dicti. Si aūt in deuꝫ quis peccauerit: nō ē nostri arbitrii. s. dimittere hoc pctm. Dimittere aūt sic offensam nostrā: nō est aliud ꝙ dimittere odiū simicitiā irā seu rancorē: quē concepimus aduersus ꝓximū nos ledentē. Uel saltem nō admittere odiū vel rancorem contra proximum iniuste mala nobis inferentem. Unde qꝛ quilibet proximū tenetur diligere sicut seipsum: ꝛ proximus est quilibet viator siue amicus siue inimicus: sequit ꝙ tenetur nulli inimicari nec odire quēcūꝙ: qd̄ ꝛ de inimico dñs expresse precipit. Ego aūt dico vobis: diligite inimicos vestros. Tenet igit quilibet ignoscere in se peccāti nō solū verbo: sed corde ꝛ aīo. vnde. Aug. in de ver. dñi. Ne dicas in lingua ignosco: ꝛ corde differas. Nouit enī cui dicas: vocem tuā homo audit: conscientiā tuā de⁹ inspicit. Oēm igit rācorē tenet a corde repellere: siue nocens aut ledēs petat: siue nō. Hoc aūt ignoscere nihil aliud videt nisi vt dictū est: vt nō velit ei malū: siue dānationē eternā: siue damnū tpale in bonis grē: nature: rerū secūdarū (al's suarū) aut fame. Nec velle ab eo vindictā exigere iniustā ꝓpria autoritate. Et sic dimittere cuilibet iniurianti tenet quilibet de necessitate salutis. Et ad sic dimittendū Aug. hortat dicens: Fratres mei exercete vos inquātū potestis ad exercendū mansuetudinē: etiā erga inimicos. Frenate irā que vos stimulat ad vindictā. Si vīdicare te vis de inimico tuo: ad ipsam irā te cōuerte: qꝛ ipsa est inimica tua que occidit animā tuā. Oraturus es: dūi vētura est hora vt dicas pater noster: vēturus es ad illū versum. Dimitte nobis ꝛc. Quid sequit? Sicut ꝛ nos dimittim⁹ ꝛc. Ibi illa inimica stat ꝯtra te: sepit viā orōni tue: murū erigit: non est qua trāseat. Bene dixisti totū pater nr̄: occurrit dimitte nobis ꝛc. Et q̄d postea? Sicut ꝛ nos dimittim⁹ ꝛc. Si ipsa aduersaria ꝯdicit: qualis inimica fratres q̄ ꝯdicit: Sicut ꝛ nos ꝛc. Nō seuias contra inimicū tuū. In istā seuias. Melior est q̄ vincit irā: ꝙ qui capit ciuitatem: Nō potes illū interimere: potes illā reprimere. si fortis es: irā vince: ꝛ parce ciuitati. ℭ F Sūt aūt multa que nos ad tā necessariā nostre salutis dimissionem inducere debent. Primū. Cōsideratio pctōrum nostroꝝ quib⁹ nosipsi deū offendim⁹: Qui cū paratus est nobis dimittere debita nr̄a: debemus ꝛ nos esse parati dimittere debitorib⁹ nostris. Qui enī se cognoscit debitorē: debenti sibi facilius veniā cōcedit. de hoc bea. Greg. Patienter iniuriam illatā tollerat: q̄ pie meminit quod adhuc in se habeat l quo debeat ipse tolerari. Erubescit enī peccato nō parcere: q̄ vel deo vel proximo sepe recolit se parcenda peccasse. ℭ Secūdo

* Iniuriaꝫ passꝰ potest ab aliq̄ dam ni satisfactionez ꝛ reparationem exigere. pater: quia ad h̄ statute sunt leges taꝫ diuine ꝙ hūane et deputati iudices q̄ ꝯpellere hñt iniuriā facientes: aut l hōis aut al's: vt lesis faciāt recōpēsationē: pc tere ei iusticiā nō ē iniustū nec h̄ tñ sed ēt agi pōt ad eorū punitiones: h̄ est nō solū pōt q̄s agere ad restitutionē ablatorū: sed ēt ager pōt ad punitionē dānuꝫ inferētis: salua tñ sēp charitate: debita intentione: vt scꝫ h̄ non faciat aīo vīdicādi: ꝛ vt appetituꝫ per vindictā satiet Sꝫ pōt ager ad penā: vt ex punitiōe aliq̄d bonū ꝓueniat: puta bonoꝛ dei: ꝓfectꝰ fidei: emendatio fratrī

salusp: ximini riantis alioꝝ ce bibino pctis: p cis q̄ꝫ cō munita tis: ac p hliccius cie cōfu tio. Ne solū lic tū est ag re ad p nitiōēꝫ iuriam lmo be nō face nonnū malā e ꝛ vitiosi vbi scꝫ boꝛom fidēꝫ d retur daciam lis opp mēdifi plices: ꝯtra illu cōe. Fa litaorē prebert centiu delinq̄ di. Itac pescene sunt be tici ce riqꝫ in deles dem n strā bla phema tes xp̄o eius r gioni i iurias ferētes ℭ Uñ finali d cro cir hāc pc niōēꝫ b regula per sen da est: reperen lua: a recupa volēs na: vel nire in riamē ciat h̄ o dine in ꝛ bona tention

la ꝙ ne- quaquaꝫ indicã- ncedat: ita eñ i- tina sem ꝓmala ẽ ꝯtraria charitati a ꝓhibi ta diuina lege Le- uit.xix. Nõ q̃ras vltionẽ: i non sis memor i iurie ci- uiũ tuo- rum.

nos mouere debet: q꜡ qui faciliter et ꝓ̃pter par cit in se peccãtibus: difficulter ab aliis ledi siue offendi põt. Vñ dicit hec. Amb. sup Lucã. Discas frequẽter ignoscere nec indignationem tenere. Nihil eñ est q̃ possis offendi: cui ignoscẽdi est cõsuetudo. Cui⁹ duplex rõ assignari posset. Una naturalis: q꜡ dulcis ꝛ mãsuetus ab oĩbus naturaliter diligit: durus ꝛ seuus ab oĩbus odit̃. Nunc ergo rarius offendit qui diligit. Mãsuetus aũt est quisquis in cõsuetudinẽ ducit facile ignoscere. Alia est supernaturalis. Deus eniꝫ qui dicit. Qua mẽsura mẽsi fueritis: remetiet vobis: animos cetero꜡ erga mãsuetũ mollit ꝛ prohibet ne offendãt. ¶ Tertio nos mouere dꝫ ad ignoscendũ ꝑximis: pctm̃ qd̃ incurrimus: si ipsis sua debite nõ dimittimus. Peccam⁹ eñ cõtra dei preceptũ: quo iussit inimicos diligere. Qd̃ si non facimus: nosipsos occidimus. Vñ dicit Johã. i sua canonica. Omnis qui odit fratrẽ suũ: homicida est. Homicida vtiqꝫ suĩ ꝑꝑius: q꜡ qui non diligit

Augusti. fratrẽ suũ manet in morte. De quo bea. Aug. in de vita ꝛ regula clericorum. Lites aut nullas habeatis: aut ꝙ celerrime finiatis. Neqꝫ ira crescat in odiũ vt trabẽ faciat de festuca: ꝛ animã faciat homicidã. Sic eñ legitis: qui fratrẽ suum odit: homicida est. ¶ Quarto nos mouere dꝫ ad parcendũ nos ledentibus: q꜡ si ipsis co꜡ꝝ debita nõ dimittim⁹: neqꝫ nobis pctã nostra dimittũtur. Unde dixit xp̃s. Si autẽ nõ dimiseritis ꝛc. vt. s.

Hiero. Que verba tractãs beatus Hiero. O formidolosa sententia. Si parua fratrib⁹ nõ dimittim⁹: magna nobis a deo nõ dimittunt̃. Hinc hortatur Petrus de Rauenna in quodã sermone dicens.

Petr⁹ de Rauẽna. Homo si sine pctõ esse nõ potes: et vis semꝑ dimitti tibi: totũ dimitte semꝑ: ꝛ quãtũ vis dimitti: tñ dimitte. Quotiẽs vis dimitti tibi: totiens tu dimitte: immo q꜡ vis totũ dimitti tibi: totuꝫ remitte. Hec intellige q꜡ remittẽdo aliũ: tibi veniã tu dedisti. Et nõ semel aut bis aut tertiis vicibus est peccantib⁹ ignoscenduꝫ: sed quotiens eos in nos cõtingit delinquere. Vñ Hiero. sup

Hiero. illud. Matth. xviij. Nõ dico tibi vsqꝫ septies: sed vsqꝫ septuagies septies. i. quadringẽtis nonaginta vicibus: vt scilicet totiẽs peccãti fratri dimitteret i die: quotiẽs ipse peccare nõ posset. Et beatus Aug. in de verbis dñi. Audiuisti formã: septuagies septies xp̃s peccata tibi donauit. Si

Augusti. vsqꝫ huc ignouit: ꝛ vltra negat: pone ꝛ tu limitẽ: et vltra noli ignoscere. Qd̃ egregie obseruauit Theodosi⁹ imꝑator: de cui⁹ obitu scribẽs beat⁹ Amb. ait. Beneficium se putabat accepisse auguste memorie Theodosi⁹ cũ rogaret ignoscere: et tunc ꝓpior erat venie cũ fuisset cõmotio maior

Ambro. iracũdie: et optabat̃ in eo qd̃ timebat̃ in aliis vt irasceret̃: hoc erat remediũ reo꜡ꝝ: qui cum haberet potestatẽ sup oẽs quasi parẽs postulari malebat: ꝙ q̃si iudex punire. Equitatis iudex non pene arbiter: qui nũꝙ veniã petenti denegauit. ¶ Quinto mouere nos dꝫ ad ignoscendũ aliis: q꜡ si offendẽtib⁹ nõ dimittimus: tũc debita pri⁹ dimissa dñs repetit quousqꝫ reddamus vsqꝫ ad nouissimũ quadrantẽ. Hoc significatũ est in parabola de seruo debẽti decẽ milia talẽta: cui dominus: cũ nõ exhiberet misericordiã suo cõseruo: dixit. Serue nequã omne debitũ dimisi tibi

Matth. xviij. qm̃ rogasti me. Nõne ergo oportuit et te misereri cõserui tui: sicut et ego tui misert⁹ sum. Et iratus dñs eius tradidit eũ tortorib⁹: quousqꝫ redderet vniuersum debitũ. Et subdit̃. Sic et pater me⁹ celestis faciet vobis: si nõ remiseritis vnusquisqꝫ fratri suo de cordib⁹ vestris. De hoc bea. Aug. in de verbis dñi ita ait. Dicit de⁹. Dimitte ꝛ dimittet̃ tibi. Si ego prior dimisi tibi: dimitte

Augusti. vl' postea. Nã si nõ dimiseris: reuocabo te: ꝛ q̃cq̃d dimiserã: replicabo tibi. Item ꝯtra donatis; as. Redire dimissa pctã: vbi fraterna charitas non est: apertissime dñs in euangelio docet in illo seruo a quo dñs dimissum debitũ repetiit: eo ꝙ ille cõseruo suo nollet misereri: vñ tradidit eũ dominus tortorib⁹ ꝛc. Cui cõcordat Grego. dicẽs.

iiij. moralium. Si hoc qd̃ in nos delinquit̃: ex corde nõ dimittamus: ꝛ id rursum exigit̃ qd̃ nobis iã ꝑ penitẽtiã dimissum fuisse gaudebam⁹. Quod autẽ hoc verũ sit remitto ad docto꜡ꝝ scripta sup dist. xxij. quarti sniarũ. ¶ Sexto mouere nos dꝫ factũ nostri saluatoris: q̃ tã liberaliter vt Bern. ait: oẽm

sup cañ. dimisit iniuriã: vt eã nec dãnaret vlciscẽdo: nec cõfunderet iproperãdo: nec minus diligeret imputãdo. Hinc dicit Chrys. Nihil ita te deo similẽ facit: sicut iniuriã tibi facientí dimittere. Ma-

Chrys. gna eñ virt⁹ est: si nõ ledis a quo lesus es. Magna est gloria: si cui nocere potuisti: parcas. Nobile gen⁹ vindicte ignoscere victo: ait Isid. in soliloquiis. Cõtra nõ dimittẽtes ꝑfecte ait Bern.

sup cañ. Sunt aliqui sic donãtes iniuriã vt nõ vlciscant̃: et tñ sepius improperãt. Sũt alii q̃ licꝫ sileãt: manet tñ alta mẽte repositũ: ꝛ rãcorẽ tenent in aio: quo꜡ꝝ neutri⁹ plena est indulgẽtia. Lõge ab his est benignissima dignitatis natura. Libẽter ait ignoscit plenarie: ita ꝙ nõ ꝓpter fiduciã pctõ꜡ꝝ: sed penitẽtiũ: vbi abũdauit delictũ: solet ꝛ gratia abũdare. ¶ 8 Tertiũ cõsiderãdũ in pctõ ꝓximi contra nos iniuste cõmisso: est iniuria nobis illata: siue dãnũ in corpore reb⁹ vel fama a proximo. De cui⁹ remissione necessaria ad salutem aduertẽde sunt ꝓpositiones q̃ sequunt̃. ¶ Prima ꝓpositio. Nõ tenet̃ passus iniuriã eã ita remittere: quo minus iniuriãti ne iniurias continuet: verbis ꝛ factis possit obsistere. Probat̃: quia põt quilibet proximũ ipedire: ne iniuriã inferat: cũ moderamine inculpate tutele. Vim eñ vi repellere oẽs leges: ꝛ oĩa iura ꝑmittũt: de homicidio. Significasti. ij. Id tñ dꝫ fieri cũ moderamine inculpate tutele: vt ibi dr̃. Nõ ad sumẽdã vindictã: sꝫ ad iniuriã ꝓpulsandã. Seruat̃ eñ moderamẽ: si illud tñ fiat: quo omisso: violẽtia repelli nõ posset. Vñ etiã licitũ est occidere isidiantẽ: ꝛ eũ q̃ vult occidere: si alr̃ nõ põt q̃s man⁹ ei⁹ euadere: vt in. c. Si furiosus: in clemẽ. de homicidio. Et si vis seu iniuria fit in ꝑsona: tunc põt repelli anteꝙ̃ sit illata. Si aũt q̃s post vim illatã ꝑsone sue reꝑcutiat: nõ videt̃ repulsio iniurie: sꝫ vĩdicta q̃ oĩb⁹ ꝓhibet̃: vt in. d. c. Significasti. in tex. ꝛ in glo. ꝛ ideo tenet̃ (nisi viderit iniuriãteꝫ paratũ denuo ꝑcutere) vim nõ repercutiẽdo repellere. Si vis infert̃ reb⁹: tũc ꝛ illatã ꝛ inferẽdã licꝫ repellere: sꝫ post illatã incõtinenti ꝙ̃citi⁹ fieri põt. prĩ⁹. s. ꝙ̃ diuertat ad alios act⁹: vel: ꝙ̃citi⁹ sciuerit ꝛ poterit collectis amicis. ¶ Dictũ est in ꝓpositione: quo min⁹ possit: ꝛ nõ dr̃: quo min⁹ nõ dꝫ obsistere: q꜡ null⁹ tenet̃ repellere vim sibi aut reb⁹ suis illatã: imo ꝑfecti⁹ esset iniuriã patiẽter sustinere: seruãdo cõsiliũ euãgelicũ. Si q̃s te per-

Mat. v. cusserit i dexterã maxillã: prebe ei ꝛ alterã: ꝛ si voluerit tollere tunicã tuã: dimitte ei ꝛ palliũ. Qd̃ verũ est nisi hec tolerãtia esset reipublice: vel iniuriatori noxia. Nã si passim ab oĩb⁹ tolerarent̃ iniuria q̃libet: magnã hoc cõfusionẽ ꝛ ꝑturbatio-

nē gigneret in cōitatib' ⁊ politiis. Si cuilibet li
berū esset alteri inferre iniurias: solueref ex hoc
oīs amor ⁊ concordia hoīm. Cederef iusticia: et
Augusti. occasio ac incētiuū daref ampli' delinquendi ei q
iniuriaf. Vñ qñq3 pfecti' est iniuriā repellere in
actu exteriori: ꝙ sustinere. Vñ be. Aug. ad Mar
cellū. Cui licētia iniqtatis rapif vtiliter vīcit: q:
nihil infelici' felicitate peccātiū: qua penalis nu
trif īpūitas: ⁊ mala volūtas velut hostis īterior
roborat. Exēplū hui' habem' in xp̄o nr̄o salua
tore: q dū ꝑcutereſ in faciē: nō ꝓbuit ꝑcutiēti al
terā grē: s3 magis ꝓhibuit ne faceret: ne iniuriā
Job. xix. augeret dicēs. Si male locut' sum: testimonium
perhibe de malo: si autē bñ: cur me cedis? Quis
vertit in dubiū xp̄m: in quo oīs plenitudo deita
tis: grē et veritatis fuerat (cui spūs dat' erat nō
ad mēsurā) in oībus suis dictis ⁊ factis: pfectissi
mū virtutis tenuisse mediū: tñ in casu isto per
fecti' fuit iniurias repellere: ꝙ simplr sustinere.
Itē bea. Paul' iudeis se ꝑsequētib' nō occurrit:
Act. xxv. nec ad mortē quā inferre inuidie stimulis agita
ti conabanf: vltro se obtulit: s3 restitit: iudicis i
plorās officiū: ⁊ cesarē appellās. S3 ⁊ ꝑcussus in
faciē iniuriā repulit: dicens principi sacerdotū.
Percutiet te de' paries dealbate: ⁊ tu sedēs iudi
cas me ſm legē: ⁊ ꝯtra legē iubes me ꝑcuti. Act.
xxiii. Sic sctī qñq3 iniurias repulerūt: iniurian
tes acriter verbis īpugnādo: qñq3 etiā iniurias
patiēter sustulerūt: ⁊ ꝓ iniuriātib' orauerūt: qđ
qñ ⁊ quō vtrūq3 agēdū est: sequētes ꝓpositiōes
edocebūt. ¶ II Scđa ꝓpō. patiētē iniuriā de
fendere in casus vrgētis et euidētis necessitatis
tenef qlibet fidelis dū nō apparet ī prōptu ali':
quē ꝓbabilr credat talē posse ⁊ velle defendere:
nisi mai' īmineat periculū: ⁊ hoc possibilib' ⁊ cō
gruētib' sibi modis. Ista ꝓpō prio ꝓbaf autori
tate scripturarū ⁊ exēplis sctōꝝ: ⁊ postea declara
tur. Probaf. Nā qlibet tenef deū diligere ⁊ proxi
mū atq3 seipm. Ex quolibet autē amore tenetur
defendere fratrē cōtra iniuriātē. Ex amore dei.
Nā q deū diligit: bona deo velle tenef. Defensio
in necessitate bonū ⁊ magnū bonū est: ⁊ eo mai'
q necessitas maior est. Defensio aūt etsi nō est ne
cessaria in se: est necessaria ei ī suis mēbris: quo
rū xp̄s de' caput est: s3 qđ mēbris exhibef: capiti
exhibef: ⁊ ecōuerso: ꝓpter eoꝝ adinuicē cōnexio
Mat. nē. Vñ ait. Quādiu nō fecistis vni de minorib'
xxv. his: nec mihi fecistis. Et iterū. Quādiu fecistis
vni de his fratrib' meis minimis: mihi fecistis.
Propter quoꝝ omissionē in iudicio: quo etiam
hec dictur' est xp̄s: negligētes dānabunf. Hinc
Augusti. et bea. Aug. sup illud. Eripite pauperē ⁊ egenū.
Ostēdit ꝓpheta inqt nec illos īmunes a scelere
ps. lxxxi. esse: q ꝑmiserūt principib' xp̄m interficere: cum
pre multitudine timerenf: ⁊ possent illos a facto
⁊ se a ꝯsensu liberare. Ex charitate ꝓximi. Nā q
ꝓximū diligit: ei' miserie cōpatif: ⁊ subleuat cuꝫ
pōt: sicut vnū membrū corporis naturalis si qđ pa
tif: oīa mēbra sibi compatiuntur: vt dicit aplūs. j.
Cor. xii. Ita q ꝑ charitatē cōiungunf: sunt mē
bra vni' corporis mystici qđ est ecclia: cuius ca
put xp̄s: ergo hui' corporis mēbrū sanū cōpati te
nef alteri mēbro patiēti. Nō aūt ꝯpatif miseric
q eū a miseria defēdere pōt nō defendit. ¶ Itē q
libet ex charitate quā hr̄e tenef ad ꝓximū: tenef
sibi ꝯsiliū ⁊ auxiliū (dū fuerit necessitas) impēde
re. ergo tenef ī necessitate ab iniuriāte defende
re. Nā ad fraternā charitatē spectat ꝓximi cun
j. Jo. iii. ctis necessitatib' subuenire: iuxta illud. Qui ha
buerit subām hui' mūdi: ⁊ viderit fratrē suū ne
cessitatē patiētē: ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō
charitas dei manet in eo? q. d. nullo mō. Et sub
dit. Nō diligam' vbo neq3 lingua: s3 oꝑe ⁊ veri
tate. Eadē autē rōne q tenemur fratri ꝓcurare bo
nū: tenemur remouere malum: deniq3 multo ma
gis tenemur subleuare ꝓximū defendēdo in ne
cessitate ꝙ asinū inimici iacentē sub onere: sed
proximū tenemur: ergo ⁊ scđm. S3 neq3 diligit ꝓ Exo. xxiii
ximū sicut seipsum: q defensionē ei' subtrahit:
quā sibi in simili necessitate cōstituto impēdi desi
derat. Plures alias rōnes adducit venerabilis
Guil. Ockā ī suo dial. grē. j. li. vj. ꝑ multa capl'a.
Probaf idē autoritate. Hinc em̄ epis ⁊ presbyte
ris ꝓcipit Inno. ii. xc. dis. ꝓcipim'. Precipimus
(inqt) vt epi ad solū deū ⁊ salutē ppl'i habētes re
spectū: oī tepiditate semota (al's seposita) ad pa
cē firmiter tenēdā: mutuū sibi ꝯsiliū ⁊ auxilium
impēdāt. Nec hoc alicui' amore vel odio preter
mittāt: ꝙ si qs ī hoc dei oꝑe tepid' fuerit īuēt':
dānū ꝓprie dignitatis īcurrat. Cui ꝯcordat Ale
xā. papa: ⁊ hr̄ .iii. q. j. c. nulli dicēs. Qui aūt ex ve Alexan.
stro fuerit collegio: ⁊ ab auxilio vr̄o se subtraxe papa.
rit: magis scismatic' ꝙ sacerdos esse ꝓbabitur.
Ecce inqt ꝓpha: ꝙ bonū: ⁊ ꝙ iocundū habitare
fratres ī vnū. Illi vō nō habitāt ī vnū: q fratrū
solatio se subtrahūt. ¶ Itē ad idē loquif beatus Lib. j. de
Amb. Fortitudo q bello tuef a barbaris patriā: offi.
vel domi defendit īfirmos: vel a latrōib' socios:
plena iusticia est. Ad iusticiā aūt oēs tenenf. Et
in eo. li. ait. Nō īferēda: s3 depellēda iniuria lex vir Prouer.
tutis est. Qui em̄ nō repellit a socio iniuriā si pōt xxiiij.
tā est ī vitio ꝙ ille q facit. Hic ⁊ Salomō ait. Eri
pe eū q ducif ad mortē. ¶ Itē eade rōne tenetur
qs ꝓximū defendere: q tenef fame morietē resi Ambro.
cere. Ad pascēdū aūt tenef vt dicit Amb. ī lib. de
offi. ⁊ hr̄ dis. lxxxvj. c. pasce. Pasce fame morietē:
quisqs em̄ pascēdo hoīem seruare poteris: si nō
paueris occidisti: ergo etiā ad defēdēdū. Hoc q3
exigit dilectio quā tenemur iniuriātib' tāꝙ ꝓxi
mis: vt vult be. Hiero. sup Sopho. Si qs (inqt) Hiero.
fortitudinē latronis vel pirate eneruat ⁊ infir
mos reddit: prodest illis sua infirmitas. Debili
tata em̄ mēbra quib' pri' nō bñ vtebanf: a ma
lo oꝑe cessabūt. ¶ I Itē ex charitate sui idem
ostendif. Nā qlibet ex amore ꝓprie salutis caue
re tenef: vñ ꝑ maloꝝ cōsensum in foueā dānatio
nis cadat. Qui vō ꝓximū ab iniuria cū pōt: nō
defendit: in iniuriā ipsam occurre ac virtualr cō
sentit: dicente Anastasio: vt habef. xxiii. q. iii. qui
pōt. Qui pōt obuiare ⁊ ꝑturbare ꝑuersos ⁊ non
facit: nihil est aliud ꝙ fauere īpietati eoꝝ. Nec ca
ret scrupulo societatis occulte: q manifesto faci
nori desinit obuiare. Itē symmach' papa. Mor
tē līguētib' ꝓbaf infligere: q hāc cū possit: non Innoc.
excludit. Et Inno. lxxxiii. dist. error: ait. Error
cui nō resistif: approbaf: ⁊ veritas cū minime de
fensaf: opprimif. Negligere qppe cū possis ꝑtur
bare peruersos: nihil aliud est ꝙ fouere. Deniq3
huic veritati attestanf sctōꝝ exēpla. Nā sctūs pa
triarcha abraā: nedū armis frīs filiū Loth captū
defendit a captiuitate eruēdo: sed etiā in iniuriā
tes: sup qs nullā iurisditionē habuit irruēs: oēs gen. xiiii
ꝑdā excussit eā spoliatis reddēdo. Sic Moyses
hebreū ab iniuriāte egyptio eripuit: de q bea. Am
bro. ait. Cū vidisset hebreū ab egyptio recipiētē
iniuriā: defendit eū: ita vt egyptiū ꝓsterneret: et ꝗ
tūc sup egyptios ⁊ hebreos nullā ptātē iudiciariā Exod.
habuit. Hic etiā vt hr̄ ibidē. vq. Alias sacerdotis

madiā a pastorib' defensauit:cū tn̄ nec sup puellas:nec sup pastores iurisdictionē habuit. Ita raab exploratores:petr':xp̄m:discipuli:paulū: quē in sporta submiserūt: et ceteri plurimi proximos laudabiliter defendere sunt conati. Ex quibus oīb' pʒ veritas illi' ppositiōis. ℭ Dicit aūt notāter in ppositiōe:in casu vrgētis necessitatꝭ: q: extra casum necessitatis nō est pceptū:sed cōsiliū:sicut et cetera mīe opera extra casum necessitatis nō cadunt sub precepto. Additur:dūʒ nō appareret ī prōptu ali' ⁊c. q: si adfuerit qui vult pōt defendere:reliq̄ excusant. Sed si adesset qui posset ⁊ nollet:aut q̄ vellet ⁊ nō posset: tūc ali' q̄ posset minime ab obligatiōe defendēdi liberat.

ℭ Dicit:nisi maius īmineat periculū:q: maiori piculo magis est occurrendū: ⁊ hoc est verū:qñ min' periculū est certū: vt si ex defensiōe vnius multi perirēt:q̄b' alr̄s nō pateret effugiū. De primo habet.ij. Reg.xx. q̄ syba filiū bochri:q̄ ad ciuitatē abela cōfugit:ac ppter eū ciuitas obsessa capiēdaq3 erat:ciues tradiderūt hostib': vt per hoc ciuitas ab obsidiōe liberaret:qđ tn̄ fieri nō debuisset:nisi ipse tradi demeruisset. Siquidē innocētē tradere in nullo casu lʒ. Sed aliđ est tradere ad interitū:aliđ defensionē subtrahere. De

Augusti. scđo scribit btūs Aug.ad Bonifaciū comitē:innuēs:q̄ vn' etiā iuit' liberādus est a certo mortis periculo:lʒ multi ei' liberatiōi resistētes:ppter h̄ se interimerēt:⁊ habet.xxiij.q.iiij.ipsa pietas'. ℭ Dicit finaliter possibilibus ⁊ cōgruētib'

Multis modis quis pōt aliū defēdere. sibi modis. Nā multis modis pōt q̄s aliū defendere:q̄ sic nō sūt oēs oīb' possibiles:ita nec oēs oīb' cōgruūt. Pōt eñ defensio fieri qñq3 armis violētie resistēdo. Alio mō v̄bis exhortatoriis:p̄ceptoriis: phibitoriis impugnare volētes a violētia reprimēdo. Alio mō occultādo vel nō prodēdo:aut in domū vel locū tutū recipiēdo:aliisq3 modis q̄ plurimis: quos lōgū esset enarrare cōtigit aliquē defendere. Quilibet itaq3 s̄m modū sibi ꝯgruētē ⁊ possibilē:tenet proximū defendere. ℭ R Tertia ppositio. Iniuriaʒ passus ab alio: dāni satisfactiōeʒ exigere poterit(salua charitate)iudicis officio. Probat: q: ad hoc statute sunt leges tā diuine q̄ humane ac deputati iudices quoꝝ officio cōpelli pñt hi q̄ dānū intulerūt in corpe rebus aut fama. Petere aūt iusticiā nō est iniustū;ergo. Antecedēs est manifestū ex legalibus libris moysi ⁊ iudiciū:⁊ cōstitutiōib' ecclesie ac īperatorū. Nec hoc tm̄:sed ēt agi pōt ad reoꝝ punitionē h̄ ē nō solū potest q̄s agere ad restitōnē ablati:⁊ refusiōeʒ dāni accepti:verū ⁊ iuste agere pōt ad punitionē dānuʒ īferētis:salua tn̄ charitate ⁊ debita ītētiōe: vt scʒ hoc nō faciat in malū pximi alo vindicādi:⁊ appetitū vīdicte saciādo. Sic eñi agere ad penā:ptinet ad rācorē liuorē ⁊ odiū:q̄ a q̄uber hoīe semota eē debēt: sed pōt agere ad penā:vt ex punitiōe aliqđ bonū pueniat:puta honor dei:profect' fidei:emēdatio fr̄is:saluo pximi iniuriātis :⁊ alioꝝ cohibitio a petīs:pacis q̄ cōitatis:aut publice iusticie:ꝯseruatio:aut aliud bonū q̄dcūq3. Ita pōt q̄s hodie ad malefici interēptionē:ac latronū extictionē. ℭ Nisi id sit alicui spāliter īterdictū: qđ dr̄ ppter clericos:q̄ nō dñt ī mortē cuiuscūq3 nocētꝭ machinari:ppterq3 fr̄es de ordie minorū : qui nō dñt cū iudicii strepitu cū suis pcuratorib' datas elecmosynas diminuētib' ꝯcertare: ne aliq̄d tā q̄ sue cōitati ppriū appropriēt:recedere videātur ab ea:quā pfessi sūt altissima paupertate. Nec

solū licitū est ⁊ iustū) agere ad penā iniuriātiū ac dānificātiū:imo h̄ nō facere nōnūq̄ malū est ⁊ vitiosū:vbi.s.p hoꝝ omissionē daret audacia malis peruersis hoīb' opprimēdi simplices:q̄rū tn̄ malicie occurri posset iuxta p̄ictō p penas ⁊ disciplinas iuxta leges iustas. Illos eñ sufferre non ē laudabile:nec ex discreta patiētia pueniret:sʒ ex fatuitate ⁊ īsipiētia. Ad hoc eñ facit qđ supra allegatū ē. Cui licētia iniq̄tatꝭ rapit:vtiliter vīcitur:q: nihil est īfelici' felicitate peccātiū:q̄ penalis nutrit īpietas:⁊ mala voluntas interior roboratur. Ita cōpescēdi sūt heretici:ceteriq3 īfideles si de nr̄aʒ quolibet blasphemātes:īferētes dāna ⁊ iniurias xp̄o suisq3 mebris. De q̄b' btūs Aug.ī epl'a ad Uincē.dicit. Istos atroces quōdā inimicos nr̄os : pacē ⁊ q̄etē nostrā variis violētiarū ⁊ insidiarū gn̄ibus grauiter infestātes: si sic cōtēneremus et tolerarēmus:vt nihil oīno qđ ad eos terrendos ⁊ corrigendos valere posset: excogitaretur ⁊ ageret a nobis:vere malū pro malo redderem'. Si eñ quisq̄ inimicū suū piculosis febrib' phreneticū factū curret videret ī p̄cipitiū nōne tūc pot' malū p malo redderꝫ:si eū sic pirpmitteret:q̄ si eū corripiēdū ligādūq3 curaret: et tn̄ tūc ei aduersissim' et molestissim' videret: qñ vtilissimus ⁊ misericordissim' extitisset. Sed plane salute reparata:tāto liberi' ei grās ageret quāto sibi eū minus pepercisse sensisset. Et subdit. O si tibi possem ostēdere certū genus hoim quōdā hereticoꝝ:q̄s multos iā catholicos manifestos habem':dānātes suā pristinā vitā ⁊ miserabilē errorē:quo se arbitrabāt pro eccl'ia dei facere:q̄cquid inquieta temeritate faciebāt:qui tn̄ ad hūc sanitatē nō perducerent:nisi legū istarū:q̄ tibi displicēt:vīculis tāq̄ phrenetici ligarētur. Et post modicū. Quā multi ex ipsis nūc nobiscū gaudētes:pristinū pōdus pniciosi opis accusant:⁊ fatētur nos sibi molestos esse debuisse: ne tanq̄ mortifero somno:ita morbo veternose cōsuetudinis interirēt. Et post multa. Nō ois q̄ parcit amic' est: nec ois q̄ verberat inimic' est. Meliora sunt vulnera amici q̄ fraudulēta oscula inimici. Meli' est cū seueritate diligere q̄ cū lenitate decipere. Utili' decipiēti panis tollit:q̄ de cibo secur' iusticiā negligebat: q̄ esuriēti frāgitur:vt iniusticie seduct' acq̄escat. ℭ Z Ex q̄bus satis deduci videtur:q̄ ad vtilitatē iniuriātiū ⁊ fideliū pacē: expedit qñq3 ad coꝝ punitionē agere:ita tn̄ q̄ intētiōe inferētis pena:⁊ ipsas apđ iudices requirētiū: semp ferat in aliqđ bonū:ad qđ intēdat p talē punitionē vel accusatione pueniri. Ex p̄cepto nāq3 diuīo tenemur oēs diligere. Si ḡ aliq̄ nobis iniuriātur:tenemur nihilominus eoꝝ diligere corde: ⁊ ex fraterna charitate ab eis penas exigere:si tn̄ sperat:q̄ eis vel aliis sit hmōi punitio salutarꝭ. Si aūt cognoscimus hmōi punitionē eis nō pficere:nec aliđ bonū p hoc pcurari: sʒ verisilr̄ mai' malū īde pueniret:tūc tenemur ex eadē charitate totā dimittere:q: vt dr̄ Aug. Ille vicit in bono malū:qui s̄m q̄ videt saluti alte iniuriātis prodesse : parat' est corrigere:parat' ē ⁊ īdulgere. Et sup illo Matt. xviij. Sic ⁊ pr̄ me' celestis faciet vobis: si nō re-

Augusti. miseritis vnusq̄sq3 fratri suo de cordib' vr̄is. dicit Aug. Si per charitatē imponitis disciplinā: lenitas de corde nō recedat. Dat exemplū de chirurgo. Quid eñ inq̄t:tā pīū q̄ q̄ medicus ferēs ferramentū sculꝫ in vuln':vt hō sanet: Qđ si vulnus palpatur.i.solū blāde tractatur:perdit hō.

Sit ergo semp offense remissio in corde: etiaz si
aliqñ (nõ ad vindictã aut maluz alterius: sed ad
correctiones primi) sit asperitas i voce vel ope.
Uñ hec regula i hmõi seruãda est: vt repetẽs sua
aut recupare volẽs dãna: vel punire iniuriãtẽ: fa
ciat hoc ordie iuris: z bona itẽtiõe: ita q nequaq̃
malũ primi: aut vĩdictã itẽdat. Ista em̃ itẽtio sp
mala est. Et q̃ ista itẽtiõe penã ifert: aut p iudicẽ
cõpetẽtẽ inferre pcurat: semp peccat. Hec em̃ in
Leui. xix. tẽtio repugnat charitati: z prohibita est diuina
lege. Leui. xix. Nõ q̃ras vltionẽ: z nõ memorers
iniurie ciuiũ tuorũ. ¶ M Quarta ppositio. Lz
pro illatis iniuria: z dãnis poterit satisfactionẽ
q̃s petere: tenet̃ tñ animũ ad illa et maiora pro-
Matt. v. pter deũ: z primi salutẽ sustinẽdũ intus paratũ
hr̃e. Probat̃ p illõ. Si q̃s te pcusserit i dexteraz
maxillã pbe ei z alterã. Et. Qui vult tecũ i iudicio
cõtẽdere: z tunicã tuã tollere: dimitte ei z palliũ.
Et: Quicũq3 te angariauerit mille passus: vade
cũ illo z alia duo. Hec pcepta cũ ad aliq̃ obligãt
z nõ ad factũ exterius: vt litera sonat: ergo itelli
gẽda sunt fm animi preparationẽ: q2 ali9 intel-
ctus dari nõ põt. Nõ em̃ ad literã obligãt vt q̃dã
heretici nõ recte itelligẽtes: dixerũt: hoĩes ad
opus exterius fm planã verbo2 significationez
obligari. Uñ z dixerũt: q xp̃i doctrina atq3 pdi-
catio reipublice morib9 nulla ex parte pueniat.
Quis em̃ inquiũt: tolli sibi ab hoste etiaz aliq̃d
Augusti. patiat̃? Uel prouĩcie pdonib9 nõ mala velit iure
belli repẽdere? Cõtra quos btũs Aug. i epl̃a ad
Marcellũ: z i quodã sermone de puero cẽturio-
nis: ostẽdit hec xp̃i pcepta: nõ esse itelligẽda fm
factũ et opus exteri9: vt quotiẽs q̃s fuerit pcus-
sus in vnã maxillã: statim offerat percutiẽdã (cũ
nec autor legis xp̃s fecit: nec apl̃s ei9 paulus: vt
s. dictũ est.) Sed itelligẽda sunt fm animi pparationẽ: ita scz vt q̃libet fidelis sic in aĩo sit dispo
sit9: q vbi ex iterata sua pcussiõe fides xp̃i auge-
retur: honor dei z salus proximi procuraret̃: vel
let ipse ampliores iniurias tolerare. Aut si ex re
sistẽtia irrogate iniurie timeret̃ salus primi im
pediri: aut maius malũ vel scãdalũ pusillo2 sue
crescere: ac oriri putaret̃: tũc amplius malo resi
stere nõ vellet: sed ad lucrãdũ primũ: aut ad vi-
tandũ scãdalũ: patiẽter quãtascũq3 iniurias su
stinere. ¶ N Uñ dicit Aug. xxiii. q. i. parat9. pa
rat9 dz esse hõ iust9: z pius: patiẽter co2 malicias
sustinere: quos fieri bonos q̃rit: vt numerus po
tius crescat bonorũ: nõ vt pari malicia se q̃s nu
mero addat malo2. Deniq3 illa precepta magis
sunt ad pparationẽ cordis q̃ intus est: q̃ ad op9
qd in aperto fit vt teneat̃ in secreto cũ patiẽtia:
cũ beniuolẽtia. In manifesto aũt id fiat: qd eis
videt̃ prodesse: qb9 bene velle debem9. Et addu-
cit exẽplũ xp̃i etiã supra allegatũ dicẽs. Hinc li-
q̃do ondit: q ip̃e dñs iesus exẽplũ singulare pa
tiẽtie: cũ percuteret̃ in faciẽ: rñdit. Si male locu
tus sũ: exprobra me de malo: si aũt bene q̃d me
cedis? Nequaq̃ igit̃ pceptũ suũ (si verba intuea-
mur) ipleuit. Neq3 em̃ prebuit pcutiẽti alterã p
tẽ: sed poti9 prohibuit ne faceret: z iniuriã auge
ret: z tñ parat9 aduenerat: nõ solũ percuti in fa-
ciẽ: verũ etiã pro his a q̃b9 hoc patiebat̃: crucifi-
xus occidi. Pro q̃b9 ait in cruce pẽdẽs. Pr̃ ignos
ce illis: q2 nesciũt q̃d faciũt. Addit z exẽplũ apl̃i
supra positũ. Et sequit̃. Sũt ergo ista pcepta pa
tiẽtie semp i cordis preparatiõe retinẽda: ip̃a q̃
beniuolẽtia: ne reddat̃ malũ p malo semp iuolũ
tate cõplẽda. Agẽda aũt sunt multa etiã cuz inuitis

quãdã benigna aspitate plectẽdis: quo2 potius
vtilitati cõsulẽdũ est q̃ voluntati. Hãc etiã ppara
tionẽ cordis ad iniurias q̃scũq3 i casu nr̃o a pri
mo sustinẽdas: iplicat pceptũ de diligẽdo proxi
mũ: quẽ etsi nõ tenemur diligere supra nos: hoc
ẽ plus q̃ nosipsos: tñ tenemur eũ diligere: sicut
nosipsos: z plus q̃ corp9 nr̃m aut q̃ q̃cũq3 bona
nr̃a exteriora: fm btũ Aug. i. de doctrĩa chr̃i. po
nẽtẽ ordinẽ iter ea q̃ a nobis sunt diligẽda. Nõ
aũt diligit primũ plus q̃ corp9 suũ: aut bõa sua
q̃ ob salutẽ aĩe ei9 nõ est parat9 q̃scũq3 iniurias si
ue i corpe: siue i bonis sustinere. Qui vero sic in
aĩo disposit9 est: vt mag's velit cauere dãnũ pprij
corpis z rerũ suarũ: q̃ dãnũ salutis primi: pl9 di-
ligit corp9 suũ: z res suas q̃ primũ. Plus em̃ eũ
amat: cui9 malũ magis cauere studet: z bonũ pl9
pcurare. ¶ O Cũ igit̃ fm pdicta: pl9 q̃libet di
ligere tenet̃ primũ: q̃ corp9 suũ: z q̃ bona sua ex
teriora: seq̃t̃ q q̃libet fm aĩ pparationez teneat̃
mag's velle q̃cũq3 mala pferre in pprio corpore:
q̃ salutẽ velle i primo negligere. Tenet̃ q̃ mag's
velle sustinere quãcũq3 iacturã i reb9 suis: q̃ sa-
lutẽ primi frustrari. Et vbi necessitas z vtilitas
id expósceret: nõ satis foret illã habere pmptitu
dinẽ in aĩo ad illa mala perferẽda: sz necesse eẽt
ad salutẽ hãc animi pmptitudinẽ in opere exte-
riori exhibere: etiã vsq3 ad amissionẽ vite corpa Job. x.
lis. Sicut docet xp̃s de bono pastore q̃ tpe perse
cutiõis: cũ viderit malũ ouib9 suis iminere: po-
nit aĩam suã pro ouib9 saluãdis: z ita de quoli-
bet alio hoĩe pticulari i causa necessitatis ad sal
uandũ proximũ. Uñ si vrgeat saracen9 petrũ vt
abneget xp̃z: z presens sit ali9 xp̃ian9 potẽs illũ
i fide roborare per verbũ aut doctrinã: aut per
animi fortitudinẽ: ad tolerãtiã penarũ pro xp̃o
inflictarũ: tenetur ille ex charitate quaz habere
debet ad proximũ: plus eligere sustinere mortẽ
q̃ cessare a doctrina: vt aliũ in fide saluet. Nec si
sic moritur: moritur duntaxat pro salute primi:
sed etiã pro xp̃o. Elegit siquidẽ plus mori tpali
ter: q̃ fidez christi in se aut in alio periclitari: et
fm hoc dixit apl̃s. Corde credit̃ ad iusticiaz: ore
aũt pfessio fit ad salutẽ. Cõfessio scz fidei ad salu
tẽ necessaria. ¶ Hoc xp̃s exẽplauit in psona pro
pria: q̃ plus elegit mori: q̃ deserere iusticiaz. Et
q̃ reprehẽdit scribas z phariseos: z ppl̃i salutẽ p
curauit. Hoc fecerũt apl̃i z martyres q̃ patiẽter
et spõte ignes z ferra: z q̃scũq3 alias penas ima-
nissimas subierũt ad robur z dilatationẽ fidei p
fecto p salute prio2 vt scz lucrifacerent xp̃o aĩas
plurias p constantẽ suã pdicationẽ et passiões.
Citra aũt z extra casum necessitatis: q̃q̃ op9 sit
magne pfectiõis patiẽtie z supererogatiõis pfer-
re iniurias sine murmure: z retributiõe pene et
vĩdicte: fm illõ Cassio. Patiẽtia est q̃ oĩa vĩcit ad Cassiod.
uersa: nõ colluctãdo: sed sufferẽdo: non murmu
rãdo: sed gr̃as agendo: nõ tñ hoc simplr̃ est ne-
cessariũ ad salutẽ. Unde et in veteri lege statutũ
fuit: vt dens pro dente: oculus pro oculo zc. per
deretur: vt deductũ est propositione precedẽti. Questio.
¶ P Sed hic querere posset quis: Utrũ quili
bet teneatur dimittere debita suis debitoribus
in sua malicia permanẽtibus: nec se recognoscẽ
tibus in nos peccasse: nec etiã veniã a nobis po
scẽtibus. Rñdetur fm predicta: q quilibet tene Rñsio ad
tur nõ admittere odiũ vel rãcorẽ cõtra qualiter qõnem.
cũq3 se ledentẽ: siue offendẽs petat siue nõ. Hoc
exigit fraterna charitas qua quilibet tenet̃ quẽ
libz proximũ diligere: siue amicũ: siue inimicũ.

Que dilectio secū nō cōpatitur odiū persone: vt
scʒ velit illi malū culpe: aut dānationis eterne:
vel etiā malū tēporale corporis rerū aut fame:
Augusti. fm moderationē predictā. Vñ Aug. in enchi.c.
lxxiii. Jam ꝟo qui cū: in quē peccauit: hoiem ro
gat: si pctō suo mouet vt roget: nō est adhuc de
putādus inimicus: vt eū diligeret sic difficile si
cut erat qñ inimicitias exercebat. Et subdit ad
ꝓpositū. Quisq̄s autē nec rogāti et pctā sua pe
nitenti ex corde dimittit: nullo modo existimet
a dño sua peccata dimitti: qm̄ mētiri veritas nō
pōt. Et sequit. Hāc in ea scʒ in oratione dñica:
positā sententiā vehemēter cōmēdauit: dicēs. Si
em̄ dimiseritis peccata coꝝ: dimittet ꝛ vobis pa
ter vester celestis delicta vestra. Si aūt nō dimi
seritis. nec pater vester dimittet pctā vestra. Nō
ergo refert an iniurias ꝛ offendēs petat: an non
petat sibi ignosci: an q̄rat recōciliari an nō: q꜡
nō ex eo ꝙ petūt: nos eis ignoscere obligamur:
sed q꜡ xp̄s ꝑcepit dimittere debitorib' nostris: ꝛ
diligere inimicos nostros. Vñ nō dixit xp̄s. Di
mittite debitorib' vestris q̄ vos deprecantur vt
ignoscatis. Diligite inimicos vestros: q̄ querūt
recōciliari vobis: sed sine adiectiōe dixit. Si nō
dimiseritis debitorib' vestris: neqʒ pater vester
celestis dimittet vobis pctā vestra. ¶ O patet
ergo ꝙ oībus offendentib' dimittere opʒ offen
sam ꝛ petētib' sibi dimitti ꝛ nō petētib'. Immo
quantū in eis est: nolētib' sibi a nobis dimitti:
nec cessantib' augere debita et hostiles in nos
ꝑsecutiones. In his em̄ naturā nobis similem
ad dei imaginē factā: btitudinis capacē: dilige
re opʒ: ꝛ nullo rācore cōtra eā moueri. Pctm̄ ꝟo
ꝛ iniusticiā quo iniuriā nobis inferūt: nocumē
tū odire. Sicut em̄ q̄libet tenet seipsuʒ diligere
et suū pctm̄ odire: ita tenet ꝓximū diligere: ꝛ ꝓ
ximi pctm̄ odire: exēplo ꝓphete q̄ ait. Iniquos
odio habui. Et iterum. Perfecto odio oderam
illos. Sup quo beat' Augu. Hoc est ꝑfecto odio
odisse: vt vitia non hoies odias: nec vitia ꝓpter
hoies diligas. Et lʒ debita nostra inquātū sunt
cōtra nos: dimittere possum' ꝛ debem': vt dictū
est: sʒ inquātū cōtra deū: nostre autoritatis non
est ea dimittere: exigit tm̄ charitas fraterna: qd̄
in nobis est exhibere: vt etiā a deo debitum fra
tris dimittat. Et qm̄ a deo nō dimittit nisi fra
ter correct' resipiscat: ideoqʒ vt ꝑfecta sit dimis
sio qua fratri debita remittimus: ad eius tene
mur correctionē pro posse tenus laborare. Qd̄ quō
faciendū est: duas ꝓpositiōes de fratris corre
ctione: in lectione que sequitur: subiungemus.
¶ Lectio lxxiiii. A

Circa fratris cor

rectionē est propositio prima: et in
ordine prioꝝ quinta. Ita fiat debi
ti in nos dimissi dimissio: vt fratris
deū offendentis non omittit fraterna correctio.
Ad hui' ꝓpositiōis declarationē: ac materie fra
terne correctionē: (q̄ tāto vtilior est: quāto plu
res respicit) aptionē. Aduertendū est in primis:
ꝙ duplex est correctio delinquētis. s. fraterna et
Duplex ē correctio potestatiua iudicialis. Fraterna est q̄ ex charita
te ꝓcedit: nō nocēdi vel cōfundēdi cupiditate: sʒ
fratrē emēdādi volūtate. Correctio potestatiua
est q̄ fit zelo iusticie: nō tm̄ ad fratris correctionē
q̄ ad iusticie cōseruationē: ꝛ ad alioꝝ terrorem.
De prima est p̄ns propō. De scd̄a loquit sequēs.

Est ergo correctio fraterna: dū ex charitate fra
ter fratri denūciat turpitudinē pcti commissi: ꝛ
pulchritudinē boni amissi: vt se emēdet. Intel
ligitur aūt hic noīe fratris: oīs peccator: siue su
perior: siue inferior: siue par. Oēs em̄ fratres su
mus vno patre celesti creati. Vna gñali redēptio
ne i filios adoptati. Et ad eādē hereditatē eter
na mia benignissimi p̄ris vocati. De hac corre
ctiōe ꝑcepit dñs. Si peccauerit i te frater tuus: Mat.
vade ꝛ corripe eū inter te ꝛ ipm solū. Si te audie xviii.
rit: lucrat' eris fratrē tuū. Si aūt nō te audierit
adhibe tecū adhuc vnū vl duos: vt i ore duoꝝ vel
triū testiū stet oē ꝟbū. Quod si nō audierit eos
dic eccle. Si aūt ecclesiā nō audierit: sit tibi si
cut ethnic' ꝛ publican'. In q̄b' ꝟbis ꝑceptū pre
ponit: corripiēdus notat: corripiēs ꝛ mod' cor
ripiēdi simul ꝛ effect' ꝛ sequēs correptionē. De
quib' singulis aliq̄d breuiter dicēdū. Et primo
vtrū ꝟba illa importēt ꝑceptū an cōsiliū. Scd̄o: si
ꝑceptū cui sit ꝑceptū. Tertio respectu cui' sit ꝑ
ceptū: q̄s. s. frater ille corripiēd'. Quarto q̄s cor
ripiēdi mod'. Quito q̄s effect'. ¶ B De primo
vtrū fraterna correptio cadat sub ꝑcepto. Licet
glo. i. c. si peccauerit. ii. q. j. plures recitet opinio
nes q̄s late ꝓsequit abbas i. c. nouit. de iudiciis.
Tn̄ illis dimissis aduertēdū ꝙ correptio fratris
nō cadit nisi sup pctm̄. Vñ dicit xp̄s. Si peccaue
rit ꝛc. Pctm̄ autē duplex est. s. mortale ꝛ veniale. Pctm̄ du
Fit aūt correctio fratris ad lucrādū fratrē amis plex est.
sum. Vñ d̄r: si te audierit lucrat' es fratrē tuum.
Sʒ nō amittit frater: nisi per pctm̄ mortale. Ve
niale em̄ etsi retardat: nō tm̄ separat a vita btā: a
qua tm̄ q̄ finalr separat: eterne ꝑditioni exponi
tur. Ideoqʒ r̄ndet ꝙ fratrē peccātē mortalr: cor
ripere est ꝑceptū. Sʒ peccātē venialr est ꝯsiliū.
Primū ꝓbatur primo ex naturalis legis instictu gñali
q̄ dicit. Hoc facias alii qd̄ tibi vis fieri. Vbi Au Tob.iiii.
gust. Qd̄ tibi vis fieri. i. qd̄ tibi debes velle fieri. mat.vii.
Debes aūt velle: ꝙ alius te corrigat dum peccas Luc.vi.
mortalr ne ꝑdaris: ergo ꝛ tu debes hoc alijs fa
cere. ¶ Item ad idē teneris lege charitatis fra
terne: q꜡ q̄ fratrē vere diligit: dʒ sibi in periculo
succurrere mō sibi possibili: fm illud. Qui habue j.Jo.iii.
rit substantiam hui' mūdi: ꝛ viderit fratrē suū necesse
habere: et clauserit viscera sua ab eo: quō manet
charitas dei i eo? Et sequit. Filioli mei nō dili
gam' ꝟbo: neqʒ ligua (supple tm̄) sʒ ope ꝛ ꝟitate
Si q̄o patit mai' periculū: q̄ habēs mortale pec
catū: cui est magis necessariū succurrere: q̄ consti
tutus i ꝑcictu iferni? Talis est oīs peccator morta
li pctō: ergo tenet oīs habēs fraternā charitatē
ei succurrere in veritate: qd̄ optime fit ꝑ frater
nā correptionē charitatiuā. ¶ Ptʒ idē testimo
nio ve. te. Deu. xxii. Nō videbis bouē aut ouē fra Deu. xxii
tris tui errātē ꝛ ꝑteribis: sed reduces fratri tuo:
etiā si nō fuerit ꝓpinquus frater tuus: nec noscis
eū ꝛc. Magis aūt quis tenet fratri suo errāti q̄
boui: ergo tenet eū reducere: qd̄ fit ꝑ correptio
nē fraternā. ¶ Preterea id ꝑ qd̄ frater recupera
tur omissus: cadit sub ꝑcepto: fm illō. Vnicuiqʒ
mādauit dñs de ꝓximo: sʒ corripere est hmōi: q꜡ Eccli.
si audierit te: lucrat' es eū: ꝛ recuperasti fratrē xvii.
ꝑditū. ¶ Idē ꝓbat ꝑ. b. Aug. in de ꝟbis dñi. Au Augusti'.
diuim' dñm admonēntē ꝛ magna cura ꝑcipiētē.
Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. admonitio in
telligitur de veniali: et preceptum de mortali.
Item anacletus papa. xxiii. q. iii. tam sacerdo
tes: ait. Tā sacerdotes q̄ reliqui fideles omnes
summā hr̄e debēt curā de his q̄ pereūt: quaten'

toꝝ redargutione corrigant̄ a pctis: aut si incorrigibiles appareāt: ab ecclia separent̄. Nec est cōtra qḋ Hiero. ait. Sacerdotes studeāt adimplere illud euāgelij. Si peccauerit ī te frater tu⁹: vt hr̄ di. xlv. ſ illud. Nō eñ itēdit Hiero. dicere ꝙ soli sacerdotes seu plati teneant̄ ad illḋ: ſ qꝛ magis illi ꝙ ceteri: vt vult. b. Tho. ¶ Itē Augu. ī de vbis dñi. Si neglexeris corrigere: peioꝛ effect⁹ es eo q̄ peccauit: ſ h̄ nō esset: nisi hui⁹ negligētie pcepto dānaret̄: ⁊ mortale pctm̄ esset. Neq̄ eñ peioꝛ fieret nō corrigēdo eo q̄ peccauit mortalr talis eñ tm̄ corrigēdus est: nisi ⁊ ipse correptionē negligēdo mortaliter peccaret. ¶ Hāc rōnē pōderat Panoꝛ. in. c. nouit. de iudicijs. Ad idem facit glo. Matth. xviij. Ita peccat q̄ vidēs fratrē peccare: tacet: sicut q̄ penitētiā nō idulget. Nā q̄ dixit. Si penitet: indulge. premisit si peccauerit increpa. Sꝫ idulgere penitēti cadit sub pcepto: vt. ſ. patuit: ergo etiā correptio fratris. Et bea.

Grego. Greg. Sicut nō est ab orone cessandū p his q̄s corrigi volum⁹: etiā etsi nullo hoīe orāte p petro dñs respexit eū: ⁊ fecit suū flere pctm̄. Ita nō est negligēda correctio ꝙuis de⁹ q̄s voluerit: nō correctos facit esse correctos. Tūc aūt ex correctione pficit hō: cū miseret̄ de⁹ atq̄ adiuuat: q̄ facit q̄s voluerit: etiā sine correptiōe pficere. Ex qb⁹ satis ptꝫ correctionē fraternā cadere sub pcepto. Hoc etiā expresse tenet sctūs Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. ij. ⁊ Hugo postillatoꝛ. Richar. l. iiij. dis. xix. ⁊ cōiter doc. ¶ C Sꝫ qꝛ h̄ ē pceptū affirmatiuū: nō obligāt p semp: ſ p locoꝛ tpe: cōsiderare opꝫ: qñ obligat. Nā ꝙ oēs obligat iā declaratū est: ⁊ ampli⁹ declarabit̄. Dicēdū ergo ꝙ trib⁹ cōcurrētib⁹ ex pte corripiētis: ⁊ trib⁹ ex pte corripiēdi: simul obligat: ideo qui tūc non corripit trāsgressoꝛ est hui⁹ mādati: ⁊ p ꝯñs mortalr peccat. ¶ Ex pte corripiētis. Pꝛio requiritur certa

Eccli. xj. pcti cognitio. Nō sufficit suspitio: aut q̄cūq̄ relatio: ſ cognitio certa ꝙ peccauit. Vñ Eccli. xj. Priusq̄ iuterroges ne vituperes quēq̄: ⁊ cū iterrogaueris corripe iuste. ¶ Scdō reqrit̄ ī corripiēte māsuetudo: qꝛ corripiēs cū austeritate magis ad peius puocat ꝙ corrigat: vñ apl's. Seruū

ij. tim. ij. dei opꝫ māsuetū esse: cū modestia corripiētē eos q̄ resistūt veritati. Tertio requirit̄ ꝙ corripiens nō sit similivel maioꝛi pctō notorie obnoxi⁹. Di

Rom. ij. cit eñ apl's. In q̄ alterū indicas: teipsum condēnas. Sibi eñ dici pōt illud puerbiū. Medice cura teipsum. Vñ ⁊ Isido. de sum. bo. Nō dꝫ alioꝝ

Isido. vitia corrigere: q̄ vitiis est subiect⁹. Propterea dicit pphera. Iust⁹ corripiet me: q̄si diceret: nō peccatoꝛ. Qꝛ nō est dign⁹ corrigere aliena: q̄ ppꝛiis detinet̄. ¶ D Reddit̄ aūt correctio pctōris min⁹

Correctio pctō ris redditur min⁹ fructuosa ppter tria. fructuosa ac indebita ppter tria: vt dicit sanct⁹ Tho. Pꝛio: qꝛ peccatoꝛ ex pctō pcedēti indign⁹ redditur: vt aliū corrigat maxime de minoꝛi vel equali pctō. Vñ sup illud. Quid vides festucā ⁊c. dicit bea. Hiero. De his loquitur: q̄ cū mortali crimine tenent̄ obnoxii: minoꝛa pctā fratribus nō ꝯcedūt. ¶ Scdō reddit̄ indebita ppter scādalū qḋ sequit̄ ex tali correptiōe: si pctm̄ corripientis sit manifestū. Ut videt̄ ꝙ ille q̄ corripit non moueat̄ ex charitate: ſ ꝙ corripiat ad ostētationē. Vñ super illud Mat. Quḋ dicis fratri tuo ⁊c. Beat⁹ Chrys. dicit. Quo ꝓposito: puta ex charitate vt salues primū tuū? Nō: qꝛ teipsum: aū saluares. Uis ergo nō alios saluare: ſ p bonam doctrinā malos act⁹ celare: ⁊ scire laudē ab hoībus

Chrys. querere. ¶ Tertio ppter supbiā corrigētis: inquantū sꝫ aliq̄s ppꝛia pctā paruipēdēs: seipm̄ prefert primo suo ī corde suo: pctā primi austera seueritate dñudicās: ac si ipse esset iustus. vñ

Aug. in de ser. dñi ī mōte. Accusare vitia officiū est bonoꝝ m: qḋ cū mali agūt: alienas ptes faciūt. Nō tñ obsoluit̄ peccatoꝛ simplr ab hoc precepto: vt dicit sanct⁹ Tho. Correptio delinquentis ptinet ad aliquē: inquantū viget in eo rectū iudiciū rōnis. id aūt manere pōt in pctōre: quia pctm̄ nō tollit donū nature: ſ vulneret: iō peccatoꝛ nō absoluit̄ simplr ab hoc pcepto: alioq̄n de suo pctō reportaret cōmodū. Sicut nec absoluit̄ a primi dilectione: in qua fundat̄ pceptū correptionis fraterne: tñ corripiens peccat ex causis tactis: p quanto scandalizat: ac se extollit: ac sua pctā palliat. Nec tñ est perplexus: qꝛ ptꝫ sibi via euadēdi pctm̄ ⁊ obediēdi pcepto: vt. ſ. pri⁹ seipm̄ emēdet de suo pctō penitēdo: ⁊ sic humiliter corripiat simul ingemiscēdo. Sic eñ iā nō est peccatoꝛ: nec ingemiscēs se extollit. Vñ beat⁹ Aug. vbi. ſ. Cogitem⁹ cū aliquē repꝛehēdere necessitas nos cogit: vtrū tale sit vitiū qḋ nūq̄ habuimus: ⁊ tūc cogitem⁹ nos hoīes esse: et nos hr̄e potuisse. Uel qḋ habuim⁹ ⁊ nūc nō habemus: et tūc tāgat memoriā cōis fragilitas: vt illā correptionē nō odiū: sed mīa pcedat. Si autē inuenimus nos in eodē vitio esse: nō obiurgem⁹: sed simul cōgemiscam⁹: ⁊ ad penitētiā inuicē inuitemus. Sic ergo cū peccatoꝛ cū humilitate corripit delinquentē: nō peccat: nec p hoc nouā dānationē acquirit. ¶ E Ex parte peccātis pꝛio requirit̄: ꝙ sit spes pbabilis de emendatione fratris: ⁊ nō timoꝛ pbabilis de peioꝛatione. Ex fine eñ regulari debēt ea q̄ sunt ad finē. Finis autē correptionis: est emēdatio fratris. Qui finis si nō sperat̄: frustra ad eū consequendum media assumunt̄. Vñ Prouer. ix. Noli arguere derisorē: ne oderit te. Ubi glo. Nō est timēdū ne tibi derisoꝛ cū arguit̄: cōtumeliā inferat: ſ hoc poti⁹ puidēdū: ne tract⁹ ad odiū inde peioꝛ fiat. Vñ cessandū est a correptiōe fraterna: dū timet̄ ne ex hac delinquēs fiat deterioꝛ. Et Tulli⁹ ad Sallustiū. Frustra niti: ⁊ nihil aliud ꝙ odiū q̄rere extreme demētie est. vñ. Qui arguit impiū: ipse sibi maculā generat. ¶ Scdō requirit̄ ꝙ pctm̄ suum sit mortale: nō tñ veniale. Qḋ ptꝫ: qꝛ correptio precipit̄: vt frater lucret̄ ⁊c. Vñ de veniali nō ligat pceptū. ¶ Uerū duplicia sunt venialia. Quedam eñ disponūt de ꝓpinquo ad mortale: ⁊ quedam a remotis. A remotis: vt verbū ociosum: leuitas risus: aspect⁹ vel audit⁹ curiosus nouitatū: et similia. De ꝓpinquo: vel rōne multitudinis: vt dū assidue sine numero hec cōmittunt̄. Uel ratione magnitudinis: vt sunt aliqua mēdacia multum scādalizātia: ⁊ alique detractiones. Uel rōne cōnexionis cū mortali: sicut sunt colloquia impudica: visus fixus ī mulierē: tact⁹ impudici: vt oscula ⁊ hmōi. Sicut ergo aliq̄s vidēs aliū incedērē p viā: credēs ꝙ in ea statim incideret periculum mortis: peccaret nisi retraheret eū. Ita pōt aliq̄s peccare mortalr: nisi corrigat fratrē de hmōi venialib⁹: q̄ sunt dispositio ꝓpinqua ad mortale. Tenemur itaq̄ qñq̄ interdū ad correptionē de venialib⁹: nō qꝛ venialia: sed inquantū ad mortalia iducūt. In aliis vō venialib⁹ corripere decet quētē: ꝙuis sit charitat(: qñ ide sperat̄ vtilitas) nō tñ omittere illḋ ex negligētia ē mortale. Hec Hūbert⁹ ī expositiōe regule btī Aug. ¶ Tertio ꝙ nō sit spes de maioꝛi opportunitate: vel tpis ad

Augusti. Beatus thomas Augusti. Prouerbioꝝ. ix. Uenialia sunt duplicia.

corripiēdū: vel etiā psone alteri⁹ magꝭ ad corripiendū idonee. Nā tēpus opportuni⁹ expectari pōt. vñ Aug. in de pñi. virtu. ꝛ vitiorū. Aptū tps
expectās peccātē arguā: ꝛ eius dilecta contra fa-
Augusti. cie eius statuā. Itē in de ciui. dei lib. j. cap. ix. di
cit. Si propterea quisꝙ obiurgādis ꝛ corripien
dis male agētib⁹ parcit: quia opportunū tēpus
inquirit: vel eisdē ipsis metuit ne deteriores ex
hoc efficiātur: vel ad bonā vitā et piā erudiēdos
impediāt alios infirmos: ꝛ premāt atqꝫ auertāt
a fide: nō videtur esse cupiditatis occasio: sꝫ cōsi
liū charitatis. Sic si q̄s cernit alios ad corripiē
dū fratrē magꝭ idoneos vt puta se meliores: aut
corripiēdo magis familiares: seu plaros ipsi⁹ q̄
bus cōstat peccatū fratris: propter qd̄ probabi-
liter credere pōt: ꝙ aliquis illorū in quibus est
equalis vel maior aptitudo ad corripiendū: fra-
trē corripiat: ꝛ maxime hoc de prelato presumē-
dū est. Nō em̄ debet credere ꝙ plat⁹ in tali ca-
su sit immemor salutis sue. Qd̄ vtiqꝫ esset si ne-
gligeret subditū corripere: cui⁹ pctm̄ nō ignora
ret. Nisi prelat⁹ ita foret dissolut⁹: ꝙ inordinata
sua vita ceteris esset lapis offensiōis ꝛ petra scā
dali. Dū ergo pbabiliter credit aliū magis ido-
neū fore: q̄ velit fratrē corripere: ipē pcepto illo
affirmatiuo nō ligat̄. Si pō certū hꝫ ꝙ oēs cor-
ripere negligerēt: tūc tenet̄ corripe alios tñ cōdi
tiōib⁹ ɔcurrētib⁹: qd̄ si omiserit: pcepti trāsgres
Omissio fraterne charitat̄ tripl̄r ɔtīgere pōt. sor est: ꝛ peccat mortaliter. ¶ f Ex quib⁹ elici
tur: ꝙ omissio fraterne charitatis tripl̄r cōtige-
re pōt. Qñqꝫ cū merito omittētis: qñqꝫ cū pctō
veniali: qñqꝫ cū pctō mortali: vt ponit beatus
Tho. ar. ij. q. xxxiij. par. ij. summe sue. Et Rich.
in. iiij. dis. xix. ¶ Meritorie qñ aliq̄s ex charita
te omittit: q: expectat horā ꝛ locū magis ɔgruē
tes: aut parcit peccāti: ne peior fiat. Vel silēt cāꝫ
hꝫ ordinatā ad fratris vel ceteroꝝ vtilitatē. Cuꝫ
peccato veniali: qñ timor vel cupiditas tardio-
rē faciūt: volē ad corrigēdū delicta fris. Nō tñ
ita ꝙ si ei cōstaret: ꝙ fratrē posset a pctō retra-
here: ꝙ pꝑter timorē vel cupiditatē dimitteret:
quibus in aīo suo preponit charitatē fraternā: ꝛ
hoc mō quādoqꝫ viri scī negligūt corripere de-
Augusti. linquētes. Vñ beatus Aug. in de ciui. dei. li. j. c.
ix. ait. ꝙ nō solū inferiores: verū etiā hi qui supe
riorē vite gradū tenent: ab aliorū reprehēsiōe se
abstinēt pꝑter quādā cupiditatis maculā: nō pꝑ
pter officia charitatꝭ. ¶ Cū peccato mortali cō-
tingit omittere fraternā correptionē: qñ (vt ibi
dicit Aug.) formidatur iudiciū vulgi: ꝛ carnis ex
cruciatio vel peremptio. Dū tñ hec ita dominant̄
in aīo: ꝙ fraterne charitati postponūt̄. Qd̄ tūc
videt̄ cōtigere: qñ aliq̄s psumit de aliq̄ delinq̄n
te pbabiliter: ꝙ posset eū a pctō retrahere: et tñ
pꝑter timorē cruciatus aut pditiōis vitetant pꝑ
pter cupiditatē perdēdi tēporalia: omittit corre
ptionē fris: vt si q̄s pbabiliter crederet: se posse
adulterā fraterna correptiōe retrahere ab adul
tero: ꝛ timet adulterū ne ab eo occidat̄: q: potēs
est aut tyrān⁹: ꝛ metu mortꝭ omittit peccat mor-
taliter: ꝛ sic i silib⁹. Cui⁹ rō manifesta est: q: pꝑpo
nit vitā corpalē saluti ꝛ aīe fris: cū tñ teneat̄ pl⁹
diligere aīaꝫ fris: q̄ ppriū corp⁹. Ex illis pꝫ: ꝙ
fr̄na correctio cadit sub pcepto: ꝙ qꝫ ei⁹ trāsgres
sio culpa est mortalis: attētꝭ tñ moderatiōib⁹ su
pradictꝭ. ¶ g Nūc de scđo scꝫ cui pceptū est: qd̄
parti ex pmissis pꝫ: sed tñ pro maiori ei⁹ elucida
tiōe d̄r: ꝙ oib⁹ pceptū est: q̄b⁹ mādatū est habe-
re dilectionē dei ꝛ pꝛximi: q: ōnsuꝫ est hoc pceptū

fraterne correctiōis fundari in charitate dei et
pꝛximi. Cū oēs tenēt̄ diligere deū ꝛ pꝛximū: oēs
tenerent̄ fr̄ne corrigere freꝫ. Oēs ergo i cōi rō-
nis vsuꝫ habētes tenentur ad fr̄nā correctionē.
Deniqꝫ quicūqꝫ hꝫ fratrē ad ei⁹ tenet̄ correptio
nē ex pcepto dñi. Si peccauerit i te frater tuus.
Sꝫ oēs fideles sūt fratres (vt. s. declaratū est) q̄
oīb⁹ fidelib⁹ dictū ē: Si peccauerit i te frater tu⁹.
Oēs itaqꝫ tenent̄ fratrē quē errare vidēt: corri-
piēdo reducere: qd̄ ex sili ostēdit̄. Nā in corpore
hūano recto ordie nature: nō solū caput isluit i
mēbra: ꝛ mēbra obediūt capiti: imo ꝛ pꝫ seinuicē
mēbra sollicita sūt: singula singulis subueniēdo
ꝛ aduersantia repellēdo: ita i corpe eccl̄ie mysti-
co: cui⁹ caput xp̄s est: ꝛ singuli fideles mēbra: vt
vult apl̄s. Debēt ergo singula mēbra cū mēbris j. Cor. xij
suis errātib⁹: ꝛ in periculo pctōꝝ cōstitutis: fra-
terna admonitiōe succurrere: sic cōmonuit dñs
verbo pariter ꝛ exēplo: dū lotis discipuloꝝ pedi-
bus dixit. Et vos debetis alter alteri⁹ lauare pe
des. Quid aliō est lauare pedes: q̄ coopari mū- Joh. xiij.
dationi affectionū a sorde pcti? Nā pedes aīaffe
ctiōes ei⁹ sūt: q̄b⁹ fert̄ quocūqꝫ fert̄. Hec coopa
tio nullo actu tā efficaciter fieri pōt: q̄ fraterna
correctiōe. Itē sil̄r habem⁹ in exercitu: i quo nō
solū dux tenet̄ exercitui ad gubernationeꝫ: ꝛ ille
ad obediētiā: sed etiā q̄libet de exercitu tenet̄ ad
defensionē: promotionē ꝛ adiutoriū: ad cōeꝫ vi-
ctoriā obtinēdā. Cū ergo nō minor: imo maior
sit vnio ꝛ charitas mēbroꝝ eccl̄ie ad seinuicē: te
net̄ q̄libet aliū corripere: ꝛ illō qd̄ est malū ꝛ cōis
finis q̄ ē btitudo: īpeditiuū: posseten⁹ amouere.
¶ h De tertio scꝫ respectu cui⁹ fieri dꝫ hec cor-
rectio: cui⁹ scꝫ dolor: ꝛ respectu cui⁹ pcti: hoc ē q̄s
a nobis dꝫ fraterne corrigi: ꝛ pꝫ q̄li pctō. De pꝛio
d̄r: ꝙ ois frater q̄ i nos peccauit. Si (inq̄t dñs)
peccauerit in te frater tu⁹: ergo ois pctōr: pꝛim⁹
siue supior: siue iferior: siue par nobis fuerit. De
pari ꝛ iferiori dubiū nō hꝫ. Sed ꝙ etiā iferiores
tenēt̄ supiores fraterne corrigere: dū eos cogno
uerit errare: patet ex radice supra tacta: q: tenē-
tur eos diligere: cū sint pꝛimi eorū: q: bn̄ficioꝝ
coꝝ capaces: iuxta parabolā Luce. x. incidētis i
latrones. Pꝛoxim⁹ iudicat̄: q̄ miaꝫ impēdit. Est
aūt pꝛim⁹ pꝛimo pꝛimus. Sunt ꝛ fratres: sm̄
illō saluatoris. Oēs vos fres estis. Est tñ hic ad
uertēdū ꝙ q̄druplicitet cōtingit aliquē corripe Matth.
re. s. amicabiliter admonēdo: scđo reuerēter ob xviij.
secrādo: tertio aspe icrepādo: quarto penā īfligē
do. Pꝛim⁹ mod⁹ est pariū: de quo apl̄s. Nolite q̄
si inimicū existimare: sed corripite: vt fratrē. Et ij. tes. iij.
iterū. Cōsolamini inuicē: ꝛ edificate alterutrū. j. Tes. v.
Scđs est iunioꝝ ad seniores. j. Timo. v. Senio-
rē ne increpaueris: sed obsecra vt patrē. Glo. se
niorē etate vel morib⁹. Terti⁹ est senioꝝ ad iuue
nes. ita tñ ꝙ increpatiōi aspere māsuetudo sup-
ueniat: sic ꝙ pꝛio ferro vulnus aperiat̄: ꝛ postea
emplastrū mitigatiuū apponat̄. Quart⁹ est supe
riorū respectu subditorū: in q̄s habēt coerciuaꝫ
ptātē. de quo dicit dñs. Dic eccl̄ie. Si eccl̄iaꝫ nō
audierit: sit tibi sicut ethnicus ꝛ publicanus. In
q̄ fūdat̄ excōicādi autoritas. Hac ergo correctio
ne iudiciali iferiores supiores corrigere nō de-
bēt: nisi manifeste errarēt in fide. Tūc em̄ si nō
adessent supiores vindicātes: vel nolēt: tūc per
inferiores possunt puniri: q: heresis reddit he-
reticū oī catholico inferiorem: non tantū in fo-
ro interiori: sed ēt i foro exteriori: vt dicit Rich. Gregori⁹
dist. xix. q̄rti. Unde btūs Grego. Jannario epo.

paulus dicit. Seniorē ne increpaueris. Sz hec
eius regula tūc est obseruāda: cū culpa senioris
suo exēplo nō trahit ad interitū corda iuniorū.
Ubi aūt senior iuuenib' exēplū ad interitū pre-
bet: ibi districta increpatiōe feriēdus est. Nā scri
Esa. xlii. ptū est. Laque' iuuenū oēs vos. Et rursus. Ma
Esa. lxv. ledict' puer cētū annoꝝ. ⁊ habet. ii. q. vii. Paul'
dicit. Et btūs Tho. ii. ii. q. xxxiii. art. iiii. Ubi im
mineret periculū fidei: etiā publice essent plati a
subditis arguendi. Unde et paulus qui erat sub
a Gal. ii. petro propter imminēs periculū scādali circa fi
dē petrū publice arguit. Et sicut glo. Aug. dicit:
ipse petrus exemplū maioribus prebuit: vt sicu
bi forte rectū tramitē reliq̄ssent: nō dedignaren
tur etiā a posteriorib' argui. Quāuis aliqui di-
cant q̄ licet paulus fuerit inferior petro officia
⁊ dignitate: fuit tñ ei par fidei defensione. Unde
Hiero. Hiero. super epistolā ad Gal. Paulus petrū re-
prehēdit: qd̄ nō auderet: nisi se nō īparez sciret.
Sed hoc nō de officio ecclesiastice dignitatis: sz
de puritate vite: ⁊ sanctitate conuersatiōis intel
ligit. Solus eñ petrus inter aplos primatū ge
rebat. ita habetur. ii. q. vii. Paulus petrū. ¶ J
Potestatiua ergo correctiōe inferior superiores
corripere nō debet: sed correctiōe fraterna: que
est actus zeli elicitus ex dilectiōe: inferiores de-
bent ⁊ tenētur superiores corrigere loco ⁊ tpe p
pētis morū: nō arrogāter ⁊ imperiose: sed reue-
rēter cū hūilitate. Est eñ plātus superior offi
cio: pater bñficio: frater fide ⁊ religiōe: ac natu-
re conformitate. Potest quoqz esse petōr ex ope
re vel omissiōe. Quia aūt plātus est superior:
dz ei subditus reuerētiā et honorē. Qr pater: dz
Prouer. x. ei amorē. Quia frater: debet ei adiutoriū. Nā fra
xviii. ter q̄ adiuuat a fratre quasi ciuitas firma. Quia
peccator: subditus debet ei correptionē. Debēt
aūt subditi suis superiorib' fraternā correptio-
nē tāto magis: quāto magis īdigēt: velut existē-
tes in periculosiore statu. Etiā quāto pctā eorū
sunt magis nociua subditis: ⁊ eoꝝ correctio vti
lior ⁊ magꝭ exēplaris. De pmo dicit hc. Aug. ī re-
gula. Nō solū vr̄i: sz etiā ipsi' .i. plati misereami
ni: q̄ inter vos quāto in loco superiore: tāto ī pi
Augusti. culo maiore versatur. De scđo ⁊ tertio habet. ii.
q. vii. c. sicut. ii. Sicuti inquit laudabile discretū
qz est reuerētiā ⁊ honorē prib' exhibere: ita re-
ctitudinis ⁊ dei timoris est: si q̄ in eis īdigēt cor
rectiōe nulla dissimulatiōe postponāt. Ne totuz
(qđ absit) corp' morbus inuadat: si lāguor non
fuerit curat' in capite. Et btūs Greg. Scire pre
lati debēt qr si peruersa vnq̄ perpetrāt: tot mor
In pasto tibus digni sunt: quot ad subditos suos pditio-
ra. nis exēpla trāsmittūt. Uñ necesse ē vt tāto se cau
tius a culpa custodiāt: quāto per praua q̄ faciūt
nō soli moriūt. Magꝭ ergo ⁊ pl' ceteris correptio
ne īdigēt: p quāto illa plurib' pdest. ⁊ pseuerā-
tia ī pctis nō eis solū nocet: sz subiectis. Nec ob
Exo. xix. stat qđ dr Exo. xix. Bestia q̄ tetigerit mōtē lapi-
dabit. Et illđ .ii. Reg. vi. q̄ oza pcussus est a dño
qr tetigit arcā dñi. Ubi per mōtē ⁊ arcā itelligū-
tur plati. Qr qui bestialiter .i. irreuerēter ac p̄
sumptuose supiores corrigūt: penā merent. Pro
pter hoc Dio. etiā redarguit demophylū mona
chū: qr sacerdotē irreuerēter correxerat eū per
cutiens: ⁊ de ecclia eiciēs. ¶ Ex his patet q̄ pre
ceptū de fratris correctione obligat quēlibet re
spectu cuiuslibet fratris. ¶ K Non tñ propter
hoc tenemur querere quos corrigam': nec reli-
quēda sunt monasteria a monachis: vt cogātur
currere per seculū: ⁊ querere quos corrigant: ne
precepti hui' trāsgressores fiant. Uñ Tho. q. al- Thōas.
le. ar. ii. in solu. vi. arg. dat regulā talē. Illud qđ
debetur alicui determinate ⁊ certe persone: siue
sit bonū corpale siue spūale: oportet q̄ ei impē-
damus: nō expectātes quid nobis occurrat: sed
debitā solicitudinē habētes vt eū inquiramus.
Uñ sicut ille q̄ debet pecuniā creditori: debet eū
reqrere cū tēpus fuerit vt ei debitū reddat: ita
quilibet spūaliter curaz alicuius habens: debet
eū querere ad hoc vt eū corrigat de pctō. Sed il
la beneficia: q̄ nō debent certe psone: sz cōiter oi
bus primis: siue sint corpalia: siue spūalia: non
opz q̄rere qb' impēdamus: sz sufficit q̄ impēda
mus eis q̄ñ nobis occurrūt. Hoc eniz quasi pro
quadā sorte habendū est: vt Aug. dicit li. i. de do
ctri. christia. Et pp̄ter hoc in de verbis dñi idez Augusti.
ait: q̄ admonet nos dñs noster: nō negligere in
uicē pctā nr̄a: nō querēdo qđ reprehēdas: sed vi
dēdo qđ corrigas: alioquin efficeremur explora
tores vite alioꝝ. cōtra id qđ dicit Prouer. xxiiii. Prouer. xxiiii.
Ne queras īpietatē in domo iusti: neqz vastes re
quiē eius. Uñ patet q̄ nec religiosus tenet exire
claustrū vt corrigat delinquētes. Hec Tho. ¶ L
Sed de quo pctō quis corripi debet seruata for
ma euangelica: qđ fuit scđm subdiuisionis mē-
brū: An scz p̄ceptū illđ de fraterna correptione
intelligi debeat de oī pctō: tam occulto q̄ mani
festo: est aduertendū q̄ pctm̄ dicit tripliciter oc-
cultū. Primo illđ qđ solus deus nouit: vel hō tā
tū per cōfessionē. Et de pctō sic occulto non dat Pctm̄ tri
hoc preceptū. Quia nullū pctm̄ tm̄ in cōfessione pl'r dr oc
notū detegendū est corā testib' vel ecclia: vt ī for cultum.
ma hui' p̄cepti cōtinet. Et si in deū peccauit: so
lo deo sciēte: nō est nostri arbitrij. Uñ dicitur: si
in te peccauerit: hoc est te sciēte. Scđo mō dici-
tur occultū qđ q̄s solus nouit .i. nō cuz alio: nec
aliis: nouit: tñ extra confessionē. Et de pctō isto
mō occulto datur hoc preceptū pro loco ⁊ tpe vt
dictū est: et mō q̄ statim seqtur. Tertio mō dicit
occultū: qđ q̄s solus nouit cū paucis aliis: non
cū multis. Et de hoc sit preceptuz illud datur.
¶ Et per oppositū pctm̄ dicitur publicū: vel qr
notū est hoi extra pfessionē. Uel qr notū est aliq̄
bus: sed paucis. Uel qr notū est plurimis ⁊ pene
oib'. ¶ Datū est ergo p̄ceptū tā de pctō occulto
secūdo et tertio modis: q̄ de publico primo ⁊ se
cūdo modo. Nam de publico tertio mō (quo iaz Hiere. iii.
pctōri facta est frōs meretricis vt erubescere no Esa. iii.
lit: sed pctm̄ suū quasi sodoma predicat: non est
spes correctiōis) datū nō est maxie qr talis pre- i. Timo. v.
latū nouit scire suū pctm̄: nec timet eius corre-
ctionē iudicialē. De illis ait apl's. Peccātes co- Augusti.
ram oibus argue: vt ceteri timorem habeāt. vn-
de Aug. in homel. de penitētia. Que peccant co-
rā oibus: corā oib' arguēda sunt. Que peccātur
secretius: corrigenda sunt secretius. Distingue
tpa ⁊ pcordabis scripturas. Hec est sentētia san
cti Tho. Richardi: ⁊ ceteroꝝ. Uerū si esset pbabi
lis spes emēdatiōis (nā nemo oino desperādus
est in hac vita) tūc ligat hoc preceptū etiā in pu
blicis: presertim quoad primā eius partē: Licet
forte non quoad alias partes: scz testium indu-
ctionē: ⁊ ecclesie denūciationē: cū pctm̄ sic publi
ce notū sit ecclesie: ⁊ ita frustra denūciaretur. Ue
rum si pctm̄ publicuz non esset notuz ecclesie .i.
plato denunciādū erit: premissa secreta admo
nitiōe: ⁊ testiū īductiōe: certū nō ad pbādū crimē
qđ publicū est: tñ ad pbādū secretā cōmonitio-

nem pcuiā. Qḋ aūt de his pctis intelligit̄ pce-
ptū: satis pz ex forma pcepti. Nā dr̄. corripe eū
iter te ⁊ ipm solū: q̄ de occultis scḋo mō locū hz.
Qḋ ēt addit̄ de inductiōe testiū: locū hz in occul
tis tertio mō. vt. j. patebit: ⁊ occulta scḋo aut ter
tio mō sunt publica pmo ⁊ scḋo mō. pz ēt rōne:
q: in olbus his locū hz rō ⁊ finis pcepti: que est
emendatio fratris. ¶ M Nūc de quarto pnci
pali: scz de mō correctiōis ⁊ eius ordine dicēdū:
vbi maior est difficultas: ⁊ expositorꝝ diuersitas
maxime quoad testiū inductionē ⁊ ecclie denū
ciationē. Nā videt̄ nōnullis: ꝙ in pctis occultis
scḋo mō: scz q̄ sol⁹ nouisti: testes inducendi non
sunt: q: sic pctm̄ occultū pderet̄: et fama pximi
q̄ est magnū bonū: lederet̄. Ledere aūt pximū:
est ꝫ fraternā charitatē: ⁊ ꝫ nature legē. Nemo
em̄ vult famā suā ledi: q̄ nec alteri⁹ dz. Adducūt
ad hoc illud Aug. in homel. de pnia: ⁊ habet̄. ij.
q. j. si peccauerit. Quare iter te ⁊ ipm solū? q: i te
peccauit. Quid est in te peccauit? Tu scio q: pec-
cauit: q: ēt secretū fuit qn̄ i te peccauit. Secretū
q̄re cū corrigꝫ qḋ peccauit i te. Nā si sol⁹ nosti q:
peccauit in te: ⁊ cum vis corā oīb⁹ arguere: nō
es correctoꝛ erroris: sz pditor. Et sequit̄. Non
pdim⁹: sz in secreto arguim⁹: vt vbi ꝯtingit ma
lū: ibi moriat̄. Vn̄ dicūt: ꝙ ordo ille correctiōis
intelligēdus est de occulto tertio mō: scz ꝙ etiā
alijs: lz paucis notū est quātū ad testiū iductio-
nē: lz pma pars pcepti etiā respicit occultū scḋo
mō. Vn̄ dicūt. Si fratrē peccātē sol⁹ nō cū alio
(extra tm̄ cōfessionē) sol⁹ sine alio vidi: vel certi
tudinaliter noui peccasse: debeo ipm pmo sz for
mā euāgelicā corripe iter me ⁊ ipm solū: nō cū
aliꝗ alio. Si tūc me audierit lucrat⁹ sum fratrē
meū. Si vo me nō audierit: possum ⁊ debeo me
Augusti. cū adhibere vnū testē ⁊ nō duos. Q: vnum testē
possum assumere: pz: q: disiūctiuā dn̄s in euāge
lio ponit dicēs. Adhibe tecū vnū vl̄ duos testes
Ergo cū de disiunctiua possim vnā partem sine
alia adimplere sine trāsgressiōe: sequit̄ ꝙ possuz
tm̄ vnū mecū adhibere sine pluralitate testiū et
sine trāsgressione. Q: etiā i illo casu nō solū pos
sim: sz debeā tm̄ vnū adhibere: patet: q: si duos
testes vocarē: qn̄ solus pctm̄ fratris scirem: sibi
videri posset: ꝙ sub testimonio pluriū cū capere
vellē in verbis: ⁊ de occulto pctō facere pctm̄ pu
blicū: si faceret̄ corā testib⁹. Silr̄ hoc esset i meū
periculū: q: si tale pctm̄ sibi obijcerē: posset ne-
gare: ⁊ me corā iudice p illos duos testes p me
adductos cōuincere: ꝙ pctm̄ ei imposuissem qḋ
pbare nō potui: ⁊ ipm a me fore diffamatū: nec
mihi euāgeliū succurreret: cū disiūctiue loquit̄.
Neqꝫ credendū est: ꝙ dn̄s iesus autoꝛ pietatꝭ vo
luerit: ꝙ duos testes sup pctō sic occulto addu-
cerē: cū hoc esse posset in fratris scādalū ⁊ meuz
periculū: ⁊ maxime cū vnus sol⁹ testis cū perso-
na principali corripiēte: sufficiat ad intētionez
xp̄i ꝓsequēdā. Nā si duos vocarē: pctm̄ non ma
neret sic occultū. Si autē nec sic te audierit: dic
ecclie. i. plato ecclesie tm̄ occulte: q̄ pdesse pōt in
occulto: ⁊ obesse nō dz. Nā si dicerē multitudini
ecclesie nihil valeret: q: pbare nō possez: immo
mihi nocerē deficiēs in pbatiōe. Sufficit ergo
tūc soli plato occulte dicere ⁊ nō alijs: ita ꝙ suffi-
cit ꝙ primo post correptionē ei⁹ q̄ erat iter me
⁊ ipm solū: dicat̄ statim: si ꝯtradixerit: soli plato
ecclie occulte. Qui ideo dr̄ ecclia: q: preest eccle
sie: ⁊ illi tūc occulte sufficit dicere. Vn̄ Augu. in
rla. Sup pctō primo dz in secreto corripi: dein
de si cōtradixerit: plato ostēdi. ¶ N Aliū dixe-
rūt vt recitat btūs Tho. q. allegata. ar. viij. in re
spōsiōe ad primū articulū: ꝙ ordo fraterne cor
rectionis sic esset seruādus: ꝙ primo frater sit i
secreto corripiēdus: ⁊ si audierit: bene quidem:
si aūt nō audierit: ⁊ pctm̄ sit oīno occultū: dice-
bāt nō vltra esse pcedēdū. Si incipit iā ad noti
ciā pluriū deuenire: ex quibusdā indicijs: debēt
vlteri⁹ pcedere: sm ꝙ dn̄o mādat. In pctō vero
occulto tertio mō: qḋ q̄s nouit cū paucis alijs:
nō tm̄ multis: seruāda est forma euāgelica vt pri
mo iter te ⁊ ipm solū: ⁊ si audierit te: lucrat⁹ es
fratrem tuum. Si te audierit: adhibe tecum
vnū vel duos testes indifferēter de his q̄ tecum
sciūt: nō alios q̄ nō nouerūt: ⁊ hoc studio corri-
gēdi vel cōuincēdi qḋ peccauit: ⁊ se ad tuā corre
ptionē nō emēdauit. Si aūt nec te nec illos au
dierit: dic ecclie: id est prelato inquātū presidet
ecclesie: vt corrigat ad tuam denunciationem
⁊ illorꝝ q̄ viderūt testimoniū sicut nouerit expe-
dire. Iste opiniones quātū ad aliqua veritatez
cōtinēt: nō tm̄ quātū ad oīa. Nā in eo ꝙ p cōser
uatione fame delinquētis astruūt omitti debe-
re testiū inductionē ⁊ denūciationē: vt vult scḋa
opinio: ⁊ dīa ꝙ fama pferri debet fratris emēda
tiōi: reprobat a btō Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. viij. ⁊
Ricd. in. iiij. dist. xix. ac ceterꝭ doctorib⁹ cōiter.
Vn̄ q: pceptū h̄ cōcernit: nedū fratrꝭ delinquētis
emēdationē: sed ⁊ corripientiū cōsciētiā: ad ve-
ritatis indagationē pmitto quedā quasi pris-
mata. i. dignitates seu principia ex quib⁹ veri-
tas eliquescet. ¶ O primū. Ois lex interptā-
da est ⁊ accipiēda sm intētionē legislatoris: que
ex fine colligit̄ institutionis legis. Lex em̄ nihil
aliud est: q̄ manifestatio quedā intētiōis legisla
toris. Intētio vo est volitio finis p media con-
grua in ipm ordinata. Hic est: ꝙ ea q̄ sunt ad fi-
nē: regulari debēt sm ꝙ exigit rō finis: vt patet
j. Ethi. in plogo de arte archirectonica q̄ ordi-
nat inferiores: eo ꝙ inferiores in eā tāq̄ in finē
ordinantur. Taliter ergo ordināda sunt media
qualr̄ magis cōducūt ad finis ꝯsecutionē. Cō-
cordat Tho. vbi. s. ar. ij. ⁊. vj. ¶ Scḋm: finis pre
cepti de fraterna correctiōe est bonū fratris de
linquētis: ei⁹ scz emēdatio. Sic em̄ gn̄aliter oīa
pcepta ad pximū nos ordināria intendūt bo-
nū pximi tāq̄ finē imediatū. Sūt em̄ explicati
ua actuū sine charitatꝭ. Sic pcepta ad deū ordi
nātia itēdūt diuinū honorē: gl'iaz ac magnificē
tiā: tāq̄ finē imediatū: ad quē oīa pcepta: ⁊ act⁹
nr̄i ordiari dn̄t tāq̄ ad finē vltimū: sm illḋ apl'i Ro. xiiij.
Nemo nostrū sibi viuit: ⁊ nemo sibi morit̄: Siue j. Cor. x.
uiuimus: dn̄o viuim⁹: sibi morimur: dn̄i sum⁹. Et
illud. Siue manducatis: siue bibitis: siue aliud
q̄d facitis: oīa in gloriā dei facite. Fraterna aūt
correptio actus est charitatis sicut potestatiua
correptio est actus iusticie sm Tho. ⁊ sui sequa-
ces. ¶ Tertiū: charitas fraterna: q̄ vult bonum
fratri pponit maius bonū minori bono: ⁊ remo
tionem peioris mali: remotioni minoris mali.
Nā remotio mali bonū quoddā est. pz. Nā si p
poneret min⁹ bonū maiori iā nō bonū: sz malū
vellet fratri: q: min⁹ bonū cōparatū maiori: hz
rōnē mali. Hinc sequit̄ ꝙ pp̄ter maius bonum
acq̄rēdū: negligēdū ē min⁹ bonū: ⁊ pp̄ter remo
tionem maioris mali: negligendum est minus
malū: dum ⁊ vbi simul stare non possunt. Dum
aūt simul stare pn̄t: neutrū est negligēdū: sz vtrū-
qz volēdū: habitūqz diligētius custodiendum.

¶ Quartū charitas fraterna semꝑ bonū cōmu
ne ꝓfert bono priuato: ⁊ remotionē mali reipu
blice: remotiōi mali priuate ꝑsone: q̄ṙ ſm pħm
in politicis. Bonū quāto cōmuni⁹: tāto diuini⁹
Sicq̃ ars docet ⁊ natura salutē toti⁹ ꝓferri salu
ti ꝑtis: ⁊ perit⁹ medic⁹ putridū resecat mēbrū vt
corp⁹ ꝯseruet. ¶ Quītū: charitas ita vult fratri
bona maiora: vt tñ nō destruat minora: nisi sint
icōpossibilia. Pꝫ ex declaratiōe tertie ꝓpositio
nis. Et q̄ṙ maius bonū est bonū maius cū mi-
nore: q̄ solū maius: iō cū prefert maius minori
vtrūq̃ vult fratri. ¶ Sextū: bonū spūale anime
maius est bono tꝑali corꝑis: sicut aīa melior est
corꝑe. Et eadē rōne malū spūale peius est ma-
lo corꝑali. Maximū aūt bonū aīe est charitas ⁊
grā. Et īter mala pessimū est pctm̄. Nā rō mali
est priuatio boni. Nūc aūt pctm̄ maximū bonū
priuat: scꝫ gratiā ⁊ charitatē: ⁊ ꝑ ꝯñs gloriā. Nā
j. cor. xiij. ⁊. xij. in fi ne. gloria grā est ꝯsummata. Hac aūt grā ⁊ glīa nul
lū aliud malū priuat. Hinc colligit̄ ordo bono-
rū fratris ⁊ pximi. Primū locū tenēt bona aīe:
īter q̄ magnū bonū est emēdatio fratr̄. Per hāc
eñ recuperat̄ grā q̄ est maximū aīe bonū. Dein
de scōm locū tenēt bona corꝑis: vt vita pħs cor
poris integritas et valitudo. Tertiū locū fama
boni nois: q̄ ꝓferenda est temporalib⁹ diuitiis:
Prouer- bio. xxij. ſm illud. Meli⁹ est nomē bonū q̄ diuitie multe
Et illud. Curā habe de bono noīe: hoc eñ ma-
Ecci. xlj. gis ꝑmanebit tibi q̄ mille thesauri ꝓciosi ⁊ ma-
Eccs. vij gni. Itē. Meli⁹ est nomē bonū q̄ vnguēta ꝓcio
sa. Ubiq̃ fama ꝓfert̄ diuitiis nō corꝑi. Uerum
Nicola⁹ de Lyra. Rich. ⁊ Nico. de lyra vident̄ famā ꝓferre corꝑi.
tñ dicit Rich. ꝓcioſi⁹ q̄d est īter tꝑalia? Sed
pt̄ dici q̄ ꝑ tꝑalia itelligit̄ bōa extiora. s. bōa for
tune: nō bona corꝑis: q̄ sunt bōa naturalia. Ly
ra dicit. Fama cōputat̄ īter maiora bōa hoīs ci
tra v̄tutes. Nec ꝫ nō dicit: ꝓfert̄ oīb⁹ citra v̄tutes
sꝫ cōputat̄ īter. Quartū locū tenēt diuitie tēpo-
rales: ac bona fortune. In q̄libet aūt gñe bono
rū pñt plures gradus signari. ¶ Q Ex illis
pꝛīcipiis ꝯcludunt̄ euidēter tres ꝯclusiōes siue
correlaria. ¶ Primū. In fraterna correctione:
bonū cōitatis ꝓponēdū est bono priuato corri
gēdi fratris maxime eiusdē gñis. ¶ Scōm. In
fraterna correctiōe bonū fratris spūale: vtputa
bonū ꝯsciētie: ꝓponēdū est bono labilis ⁊ trāsi-
torie fame. Patēt ābo ex pꝛīcipiis. iiij. iij. ⁊. vj.
q̄ṙ maius bonū minori ꝓponēdū est: ⁊ bonum
cōe mai⁹ est bono priuato: ⁊ bonū ꝯsciētie mai⁹
est bono fame. ¶ Tertiū correlariū. Ita fieri dꝫ
fratris correptio: vt si fieri pōt: caueat̄ fame le-
sio. Si v̄o fieri nō pt̄: ad finē q̄ est emēdatio fra
tris sine lesiōe fame: negligēda est fama vt recu
peret̄ emēdatiōis grā. Sequit̄ h̄ correlarium ex
pꝛīcipio. iij. ⁊. vj. q̄ṙ mai⁹ est bonū ꝯsciētie bono
Beatus Thom. fame. Illō correlariū quātū ad ābas ptes est bti
Richar- d⁹ de me diavilla. Nicola⁹ de Lyra. Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. vij. q̄ postq̄ ondit primā
hui⁹ correlarij ptē: ⁊ post fame cōmēdationem
addit. Sꝫ q̄ṙ ꝯsciā ꝓferēda est fame: voluit dñs
vt saltē cū dispēdio fame frīs ꝯsciā ꝑ publicam
denūciationē a pctō liberet̄. Rich. de media vil
la. l. iiij. di. xix. q. iij. ar. j. ait. Si possū sine detri
mēto spūalis boni illi⁹: quē corrigo ⁊ cōitat̄: cu
stodire famā fratris: teneor ex ꝓcepto dei famā
ipsi⁹ nō ledere. Et ꝓmisit. Mag̃ cauēdū ē detri
mētū boni corꝑalis ⁊ spūalis reipublice: q̄ fame
ipsi⁹ pctōris. Itē Nico. de lyra sup Mat. c. xviij.
exponēs illud. Si peccauerit in te ⁊c. assignādo
rōnē cur prio debes corrigere fratrē īter te ⁊ ipꝫ

solū: dicit. Cui⁹ rō. Sicut eñ medic⁹ corꝑalis
(si debito mō ꝓcedat) nitit̄ inducere sanitatem
cū minori dispēdio corꝑis: vt sine mēbri abcisi-
sōe: ⁊ si nō possit: abscidit mēbrū min⁹ nobile:
vt ꝯseruet magis nobile vel totū corp⁹. Sic ille
q̄ fratrē occulte peccātē charitatiue corripit: dꝫ
tētare si possit fratrē emēdare absq̃ detrimēto
sue fame. Et sequit̄. Ergo debit⁹ ꝓcessus est in
correctiōe charitatiua: vt hō corrigat fratrem
suū inter se ⁊ ipm̄ solū: vt sic possit eū saluare cū
oīmoda itegritate sue fame. Et hoc est qō sequi
tur. Si te audierit: lucrat⁹ es fratrē tuū eū scꝫ cū
itegritate fame reducēdo. Si aūt te nō audierit
adhibe tecū vnū vel duos ⁊c. Q̄ṙ eñ fama est mi
nus bōa: q̄ sit bona vita: si nō posset seruari bo
na vita fratris sine detrimēto fame: tūc ꝓcedē-
dū est ad salutē bone vite: cū aliquali lesiōe sue
fame: ⁊ iō adducēdus est vn⁹ ali⁹ vel duo ad sciē
dū scꝫ fratris delictū: ⁊ vt corā eis arguat̄. Et si
se nō correxerit: tūc simplr̄ ꝯtēnēda ē ei⁹ fama vt
ꝯseruet̄ bona vita vel saltē ordo iusticie ad terro
rē alioꝝ. Hec lyra. Cōcordat ⁊ postillator Hugo Hugo Cardina- lis.
cardinalis sup eūdē locū: vbi post varias decla-
ratiōes ordis fraterne charitatis: dicit. Hūc or Matth xviij.
dinē dꝫ seruare q̄cunq̃ vult corripere. Hoc mō.
Si tu scis pctm̄ illi⁹: debes ipm̄ prio corripe in-
ter te ⁊ ipm̄ solū amicabiliter. Si te audierit: lu
crat⁹ es illū. Si aūt te nō audierit: siste ibi donec
habeas aliā viā ꝓcedēdi. Pōt ēt haberi alia via
duplr̄: q̄ṙ illō pctm̄ aut est iterabile: aut nō. Si ē
iterabile: debes aliq̄b⁹ bōis dicere: q̄ cū dꝫ hēde
rit tecū: corripiēt eū. Si v̄o nō ē iterabile: nihi-
lomin⁹ debes dicer̄ alicui vl̄ aliq̄b⁹ q̄ pñt ꝓdesse
nō obesse: ⁊ corā illis corripe eū. Si te audierit
bñ ē: si te nō audierit: nūcia ꝓlato ei⁹: vt admo
neat eū: ⁊ sic liberabis aīaꝫ tuā. Nec es proditor
criminis: si hoc mō reueles ⁊c. Hec Hugo. Con
cordāt summiste. Job. i sum. ꝯsc. Pisan⁹: domi
nus Antonin⁹ par. ij. ti. ix. c. vj. §. vij. Ecce quot
testimoniis ꝓbat̄ q̄ emēdatio fratr̄ q̄ est bonū
ꝯsciētie: dꝫ ꝓponi bono fame: si vtraq̃ nō pñt si
mul stare. ¶ R Ex q̄b⁹ elicit̄ ver⁹ hui⁹ ꝓcepti
itellect⁹: ꝓcipiētis fraternā correptionē: cui⁹ fi
nis est correptio fratris: q̄ ita accipiēdus est: vt
magis seruiat ad emēdationē fratris: sine ma-
iori periculo aut fratr̄ aut cetcroꝝ. Uñ colligū
tur aliq̄ casus i q̄b⁹ ordo ille ad literā pōt nō ser
uari: aut ēt dꝫ nō obseruari: sꝫ magis intētio: in
quib⁹. s. obseruatio hui⁹ ordinis vel emēdatio
fratri: vel reipublice: aut alus ꝓximis nō ꝯueni
ret: aut etiā obesset. ¶ Prim⁹ casus est. Si pctā
sunt publica: nō opꝫ tūc obseruare hūc ordinē:
sꝫ statim pōt denūciari. Nō de tali pctō dat̄ ꝓce-
ptū. Pctō eñ pblico frater nō peccat in te: sed
in te ⁊ alios quos scādalizat. Uñ in te: duplr̄ ex-
ponit̄ ſm Hug. ſm q̄ pōt esse ablr̄i casus vel ac-
cusatiui. In te. i. te sciēte: vel in te. i. ꝯ te iniuriis
⁊ ꝯtumelus afficiēdo: vl̄ ꝯ te malo suo exēplo: ⁊ te
quātū i se est corrūpēdo ac scādalisādo: ⁊ hūc ca
sū plures ponūt: de q̄ etiā supra. ¶ Scōs casus
est: qñ pctm̄ nō est criminale: sed veniale: nā per
hmōi publicationē fama nō ledit̄. Uñ religiosi
i capitulo se ꝓclamāt ꝓtermissa admonitiōe: q̄ṙ
illa ꝓ quib⁹ inuicē se ꝓclamāt: sunt venialia: in
quib⁹ nō hꝫ locū ꝓceptū fraterne correctionis.
Si tñ esset aliqō criminale in quo frater diffa-
maret̄: ꝯ preceptū ageret: q̄ per hūc modū nō ꝓ
cedēte secreta correptiōe fratrē ifamaret. Unde
qñ ꝓlatus in visitatiōe vel alr̄ ꝓcipit q̄ sibi di-

Nota. de fraterna
correptione.

catur quicquid sciueris corrigendū: intelligēdū est saluo ordine fraterne correctionis: siue p̄cepꝰ fiat ad oēs: siue ad aliquē specialiter. Qꝫ si p̄latus p̄ciperet expresse cōtra hunc ordinē a dño cōstitutū: ꝛ ipse peccaret p̄cipiēdo: ꝛ frater obediendo: nā ambo cōtra p̄ceptū dñi agerēt. Vñ p̄lato in hoc casu dicendū esset. Oportet deo plus obedire ꝙ hoībus. Occultorū em̄ p̄latus nō est iudex: sed deus. Vñ nō hꝫ p̄lat' potestatē aliq̄d p̄cipiēdi in occultis: nisi inquātū p aliqua indicia manifestāt: vt p infamiā: vel p aliquas suspitiones: in quib' casib' pōt p̄latus p̄cipere: ꝛ codē mō sicut iudex secularis vel ecclesiasticus exigere iuramentū de veritate dicenda: vt vult beatus Tho. ar. vii. Vñ ꝛ Urbanus papa. De manifestis loquimur: occultorū em̄ cognitor ꝛ iudex est deus. xxxii. distin. erubescant.

¶ S Tertius casus: qñ peccm̄ occultū vergit in nocumentū spūale vel corporale reipublice: aut primorū. Vñ si q̇s tractaret occulte: quō ciuitas hostibus traderet: aut occulte hoīes auerteret a morib' vel a fide: aut esset infectiuus primorū: ꝛ periculū esset in mora: tunc statim esset denūciandū p̄lato sine p̄uia correctione secreta: vt gregi suo caueat. Quia bonū multorū bono vniꝰ p̄poni dꝫ: ꝛ magis cauendū est detrimētū reipublice tā spūale ꝙ corporale: ꝙ fame ipsi' pctōris. Cōcordat Tho. ꝛ Rich. Dictū est ꝛ periculū esset in mora: q2 si q̇s firmiter existimaret: ꝙ hmōi malū p secretā correptionē cauere posset: ꝛ mora nō esset periculosa: neqꝫ correctio secreta nociua: tūc p̄mittēda eēt secreta correctio. Si aūt peccm̄ fratris vergat in dānū corporale alterius seu tpale: dꝫ fieri cōparatio damni tpalis alterius ad dānū fame illi': ꝛ ei q̇d p̄pōderat: magis obuiandū erit. ¶ Quartus: si ex signis p̄babilibus credit' secretā correctionē nō p̄ficere apud fratrē: sꝫ p cā fratrē magis exasperari: aut p̄monitū subterfugia q̄rere: vt corrigi nō posset: nō opꝫ p̄cedere secretā correptionē: sꝫ illa dimissa denūciād' esset suo p̄lato: vt dicit Rich.

Hugo post illa. Cōcordat Hugo postillator. Correptor (inquit) dꝫ attendere qualis est q̇ corripi dꝫ: ꝛ vtrū vtilis sit ei sua correptio. Signa aūt quib' probabilr' credi pōt: vtrū correptio sit vtilis an nō: ponit Antoniu' post Rich. puta an p̄babilr' expectari possit fr̄is emēdatio an nō. Hoc q̇dē p̄pēdi pōt: * De signis qui b' cognoscipōt an correptio sit vtilis an non. ex cōditiōe peccātiꝭ ex reiteratione act'. Utrū aliq̇s ex electiōe vel passione. i. ex malicia vel infirmitate: aut etiā ignorātia peccauerit: q2 si aliquis frequēter ꝛ sine freno i aliq̇d peccm̄ lapsus est: signū est ꝙ ex malicia peccat ꝛ nō facile emēdabit'. Si aūt semel ablata actiōe in peccm̄ ruit: ꝛ postea tristiciā ꝛ verecūdiā de pctō ostēdit: signū est ꝙ peccauit ex passione: ꝛ ꝙ de facili emēdat'. Et tunc dꝫ p̄cedere secreta monitio vel correptio: ꝛ differri denunciatio: quousqꝫ videat' admonitionis effect': maxime si spōdet emēdationē admonit'. Vñ in predicto casu agēdū est correptori sicut chirurgo min' perito: sꝫ fidelis: q̇ inspecto vulnere de cura eius p se ꝛ alios sibi siles desperat: ꝛ in mora periculū imminet: dimissis suis medicamētis: dꝫ statī sup̄iori arti sue magistro denūciare: q̇ vuln' curet vel mēbrū ap̄utet. Sic frater qñ nō sperat fratrē p se vl' p testes corrigere: sꝫ magis timet illū ex sua correptione peiorari: vel si in mora timet periculū: nisi statim fiat denūciatio: vt in casu p̄iori: pōt ꝛ dꝫ dimissa secreta admonitione ꝛ testib' statim ecclesie p̄lato denūciare: q̇ admonēdo vel puniēdo: s̄m ꝙ vīsum fuerit expedire: dꝫ remediū adhibere. Nec sic facit cōtra ordinē euāgelice legis: seruat em̄ intētionē legislatoris: ꝛ finē attīgit legis ab ipso intētū. Dicit em̄ bea. Aug. ad macedoniū. Siue plectēdo: siue ignoscēdo hoc bñ agit': vt vita hoīs corrigat'. Augusti.

¶ T Quintus casus: qñ ex manifesta denūciatione vel correctione: publica vtilitas verisimiliter resultaret. Sic petrus peccm̄ occultū Act. v. ananie ꝛ saphyre cōiugis sue manifestauit: ipsos publice sine alia admonitione redarguendo de fraude p̄cꝯ agri venditi: q2 sciebat ex dicta correctione vtilitatē publicā resultare. Vñ ꝛ ibidē hꝫ: ꝙ dicti ananias ꝛ saphyra a petro redarguti: statim mortui sunt: ex quo magn' timor factus est in oī ecclesia ꝛ in oīb' q̇ audierunt. Scdm̄ bea. Aug. aūt in lib. cōtra mendaciū. Ex gestis scōrū possum' agnoscere: qualiter p̄cepta diuine scripture sunt intelligēda. ¶ Sext' casus: qñ p̄lato nō vt iudici: sꝫ vt singulari p̄sone: q̇ pōt ꝛ dꝫ velle magis p̄desse ꝙ alii: fratris peccm̄ ostēdit'. Tunc em̄ ostensio delicti p̄cedere dꝫ adductionē testiū. Sic dicit bea. Aug. in regula. Post ꝙ locut' est de testib' adducēdis secrete admonito ꝛ nō emēdato subiungit. Sꝫ añ ꝙ aliis demōstret' p quos cōuincendus est: si negauerit. s. testib': prius p̄posito dꝫ ostēdi: si admonit' neglexerit corrigi. Que exponens Hugo dicit. patri monasterii dꝫ indicari: vt ꝛ ipse fratrē secrete corrigat: quatenus culpa q̇ adhuc latēs est: si forte secretius corrigi poterit: nō oīb' innotescat. Et Hugo. ne frater sic peccm̄ fratris secretū timeat indicare quasi p̄ditor secreti criminis. dicit be. Augu. Augusti. Nec vos existimare eē maliuolos p̄ri vñ hec iudicatis: magis q̇ppe innocētes nō estis: si fratres vestros quos indicando corrigere potestis: tacēdo perire p̄mittitis. Si em̄ frater tuus vuln' habet in corpore: q̇d vult occultari cū timet secari: nōne a te crudeliter sileret': ꝛ misericorditer indicaret'. Quāto ergo potius debes manifestare: ne deterius putrescat in corde. Que exponēs venera. Hugo. Si crudelis est q̇ vuln' in corpore Hugo. fratris celat: multo magis crudelis est q̇ peccati vuln' in aīa fratris nō indicat: ꝛ re' mortis illi' existit: quē tacēdo perire p̄mittit. Sicut em̄ ille ex opera iste dānat' ex taciturnitate. Qꝫ si ille crudelis est q̇ culpā nō detegit: e cōtra ille misericors est q̇ eā nō abscōdit: nec maiorem pōt erga miserū agere miām: ꝙ perituri p̄stare vitā. Vñ Jac. i. canō. c. v. Qui cōuerti fecerit pctōrē ab errore vie sue: saluabit aīam suā a morte: ꝛ operit multitudinem pctōrum. ¶ U Breuis em̄ Tho. in. xi. quodli. ar. Questio bri Thome. xiii. vbi q̄rit'. Utrū sciens peccm̄ p̄ximi: ꝛ referēs illud statim p̄lato suo añ factā admonitionē secretā: peccet mortaliter: eo ꝙ 𝔷 ordinē a xp̄o de fraterna correctiōe datū agit. Ita r̄ndet ꝙ i his distinguendū est de cōditione subditi ꝛ p̄lati. Nā si scio ꝙ frater p me corrigeret': tūc nō debeo denūciare p̄lato. Si aūt hoc melius fiat p p̄latū Rñsio. ꝛ p̄lat' nihilomin' sit pius ꝛ discret' et spūalis: nō habēs odiū vel rancorē ad illū subditū: tunc pōt denūciare f hi: nec hoc faciēs dicit ecclesie: q2 nō dicit ei vt p̄lato ecclesie: sꝫ vt priuate p̄sone p̄ficienti ad correctionem p̄ximi ꝛ eius emendationē. Sed propter cōditiones diuersas p̄latorum ꝛ subditorum: nō potest in hoc dari iudicium generale: vel q2 p̄latus mouetur ad odiū aduersus subditū: vel quia subditus nō bñ reciperet v̄ba p̄lati. ¶ Et ideo in oīb' his hoc est

tenēdū pro regula: q in his seruāda ē charitas
& qd melius & magis expedire videtur. Et si hoc
intendat. s. emēdationē fratris vel cautelā in fu
turū: & seruat quantū pōt bonū charitatis: non
peccat denūciando. Si aūt denunciat vel p̄lato:
vel amico suo: vel cuicūqz ex malicia vt cōfūdat
& deprimat p̄xim⁹: peccat mortaliter. Si aūt ex
incautela alicui dixit: ita tñ q inde nō aliud vel
diffamia vel vituperiū eueniat delinquēti: nō ē
mortale: lz icaute agat. Hec T. ho. Et nota q fra
ter delinquēs nō tñ denūciand⁹ est p̄lato vt pri
uate p̄sone vt emēdet: sed etiā emendat⁹ vt p̄e-
seruet a recidiua: ideo. s. dicit T. ho. Si intendat
emēdationē fratris: vel cautelā in futurū. Uñ in
Richar. iiij. distin. xix. dicit Rich. Propter fratris corre
ctionē factā p admonitionē secretā: non teneor
desistere a secreta denūciatione p̄lato fienda:
qz valet ad precauendū fratri a recidiua: nec est
infame fratris p̄iudiciū: si talis est p̄lat⁹ qua-
lis esse dz. Si tñ p signa valde p̄babilia: & p̄sum-
ptiones valde violentas crederet: q ex illa denū
ciatione fratrē correctū infamare vellet: tūc cri-
mē occultū fratris iā veraciter correcti: sibi de-
nūciari nō deberet. Hec Rich. & pōderent singu
la verba. ¶ Septim⁹ casus dū admonitio fit in
generali: ita q crimē quidē specificat nō p̄sona.
Sic dñs discipulis de iuda in vltima cena dixit.
Matth. xxvj. Un⁹ vestrū me traditurus est. Nec tñ legit prius
iudā in secreto corripuisse: nō tñ p̄sonā iude ma
nifestauit. Hoc mō frequēter vsus est beat⁹ Ber.
ad fratres suos: quos de certo crimie p̄sona nō
specificata admonuit ac corripuit: vt patuit in
Hugo cardina. s̄monib⁹ de dedicatiōe ecclesie: & alibi. ¶ Hu
go cardinalis in postilla super Mat. xviij. addit
adhuc duos casus: in quibus nō tñ ordo: sz ip̄a
correctio fraterna omitti pōt preter illos septē
suprapositos. Prim⁹ & in ordine priorū octauus
cū multitudo vel p̄tās est in culpa: vbi correctio
plus noceret q̄ p̄desset ecclesie. Quatuor eñi de-
bent attēdi in fraterna correptione. s. discretio:
lenitas: charitas: vtilitas. Discretio vt sciat qñ
Ad gala. vj. quē & quō corripere dz. Lenitas vt nō p asperā
obiurgationē corripiat: & magis ad odiū fratrē
q̄ emendationē cōcitet. Uñ ad Gal. vj. Fratres
& si p̄occupat⁹ fuerit hō i aliquo delicto: vos qui
Gene. ix. sp̄iales estis: hmōi instruite i spiritu lenitatis.
Charitas vt ex cōpassiōe corripiat: intēdēs emē
dationē fratris: nō ex odio cōfundēdo vel irridē
do: sicut cham patrē suū noe irrisit. Utilitas vñ
peccat corripiens (ait Hugo) si inutiliter cor-
ripiat. Qd fit qñ scienter corripit incorrigibilē
vel multitudinē vel p̄tātē: vbi magis nocet q̄ p̄-
sit correctio: qz correptor dz attēdere qualis sit
Augusti. q corripi dz: & vtrū vtilis sit eius correctio: salua
pace. vñ Aug. Mali est dissimulanda correptio
p pace ecclesie. ¶ Secūd⁹ siue nonus: cū aliqs
meliori opi vel ad min⁹ eque bono vacat. Qd in
telligendū puto p tpe illo q intēdit opi meliori
sz expedito ope tenet: qñ nō absoluit p op⁹ me-
lius cui intēdit: simplr a fraterne correptionis
debito: lz ad tps apti⁹ differat: tps aptius tā ex
pte correptoris q̄ ex pte corripiēdi: q si tps a-
ptū hrē non posset: absolueret simplr a precepti
obligatione. ¶ Scdm p̄dictos itaqz casus mo-
derandū est & intelligēdū preceptū xp̄i de frater
na correctione cū ait. Si peccauerit in te frater
tu⁹ &c. Nā ei⁹ intellect⁹ ita accipiēd⁹ est: quo ma
gis seruit fini & precipiētis intētioni: q est vt fra
ter emēdet: & ei⁹ aīa dño acquirat: absqz tñ ma-
iori periculo salutis ceterorū. Nā precipiēs vult
nō tñ vnū: sed oēs hoies saluos fieri: & ad agni-
tionē veritatis p̄uenire. j. ad T im. ij. Et vbi ille
finis fratris. s. emēdatio sine ceterorū maiori pe
riculo sequi nō pōt: p̄ceptū nō obligat: qz nūq̄
preceptū obligat cōtra precipientis intētione.
Qñ aūt hoc fieri nō pōt casus premissi ostēdunt
Extra ergo hos casus intelligēdū est hoc prece-
ptū. ¶ y Recolligendo igit q de ordine seruā-
do in fraterna correptiōe scripta sunt: & opinio
nes illas ad quoddā mediū reducēdo: cōclusiue
dicēdū de pctō occulto: qz de manifestis satis di
ctū est. In pctō occulto siue notū sit vni soli siue
pluribus paucis: qd p̄bari pōt extra predictos
casus: plane seruād⁹ est ordo euāgelic⁹ sicut ia-
cet: ita q primo frater corripiend⁹ est inter te et
ip̄m solū. Si te nō audierit: adhibēd⁹ est vnus:
vel adhibēdi duo. Quos si nō audierit denūciā-
dū est ecclesie. Ita tñ q lesio fame caueat quātū *Fama
fieri pōt: qñ vtilis est fama. Primo qdē ipsi pec vtilis est
cāti: nō solū in tp̄alib⁹ in qbus quātū ad multa vñ cōtra
hō patit in tp̄alib⁹ detrimētū amissa fama: sed d: q me-
etiā quātū ad sp̄ualia: qz ex timore infamie mul lius ē no
ti a pctō retrahunt. Uñ qñ se infamatos cōspi mē bonū
ciūt irrefrenate peccāt: & iō Hiero. dicit. Corri- q̄ diuine
piēdus est solus frater: ne si semel pudorē aut ve malte. et
recūdiā amiserit: p̄maneat in pctō. Scdo: qz vno plan. ol
īfamato: alij quodāmō infamant: s̄m illō Aug. cit q pri
ad plebē hipponēsem. Cū de aliqb⁹ q sanctū no m⁹ ē peri
mē p̄fitent: aliqd criminis vel falsi nois īsonue culo que
rit: vel veri patuerit: instant: satagūt: ambiūt: vt cōis fa-
de oīb⁹ hoc credat. Tertio: qz ex peccato vnius ma deni
publicationis: alij prouocant ad peccādū. Qui- grat.
buscūqz itaqz modis fame parci pōt s̄m supra-
dicta: vt min⁹ ledat: siue primo vnū testē solū: et
deinde si nō audit vnū: addāt plures: siue testes
adhibiti sint ex illis quib⁹ crimē est notū: q vti-
qz si haberi possint: ceteris preferendi sunt: siue
alij q ipsum nescierūt: ita tñ q fame cōseruatio
emēdationi fratris nō preponat. Sz etiā dū cri
mē fratris soli correctori cognitū est: si ad ei⁹ se-
cretā admonitionē nō emēdat: adducat vnū vel
duos cora q̄b⁹ eū corripiat: si forte verecūdat⁹ co
rā illis audiat. Si nō: tūc denunciet ecclesie: ha
bēs testes premisse admonitionis: nō obstāte q
sic fama ei⁹ ledit: vt. s. dictū est. Et dico notāter
dū probari pōt: pōt eñi p̄bari: qñqz etiā dū vn⁹
solus nouit: nō qdē p testes: sz p euidētia signa:
vtpote p rē iniuste ablatā apud furē inuētā: aut
p scriptū: in quo autor sceleris se fecisse notifica
re nitit alicui cōplici: qd scriptū ad man⁹ denū-
ciatoris p̄uenit: aut alias circūstātias hmōi cui
dēter factū p̄bātes. Si vo delictū p̄bare n̄ pōt:
siue sol⁹ sciat: siue cū aliis. Dz qdē secreto admo
nere fratrē i se peccātē: si forte audiat & ita eū lu
cret. Si eñi volētē se p̄cipitare: debes si potes p
hibere: lz sol⁹ sis: vt vult Aug. ad bonifaciū: & ha
Augusti. bet. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. & c. displicet. Multo
fortius debes obuiare peccato: lz sol⁹ scias. Et
si te nō audierit: dic p̄lato: nō denūciādo: sed
secrete intimādo tanq̄ ei q magis in secreto p̄-
desse pōt. pro eo orando: aut secrete admonēdo
& ad penitētiā: quātū in se est: inducēdo. Nec tūc
inducēdi sunt testes: neqz vn⁹: neqz duo: qz fru-
stra induceremur. ¶ z Sunt enim tres cause Tres sūt
cur inducuntur testes s̄m beatū T ho. & Richar. cause cur
Una ad efficacius ostēdendū q illud sit pctm: et inducūt
eū reuocādū. Scdo ad cōuincēdū de actu si act⁹ testes.
reiteret. Tertio ad probandū ipsam secretā ad-

monitionē:q̄ precedere debet publicā denūcia
tionē regulariter:ꝛ sic ad ostēdendū ꝙ frater fe
cit qḋ ī se est. Nūc ḡ in casu q̄ crimē ꝓbari nō p̄t:
ꝛ secreto correpꝰ neget crimē:nō est verisile qḋ
corā testibꝰ ꝯfiteat qḋ corā solo negauit:aut ad
secretā admonitionē emēdare noluit. Nec pp̄ se
cūdū:q₂ si testes īducūt ad testificādū actū itera
tū: q̄ testificari possunt:iā nō sumꝰ ī casu nr̄o
q₂ casus noster est:ꝙ crimē ꝓbari nō possit. Nec
ppter tertiū:q₂ in casu isto denūciatio publica
fieri nō pōt:q₂ nō pōt ꝓbari crimē:ꝛ ita nō cō
uincit:ꝛ p̄ hoc nō pōt ab ecclīa haberi: vt ethni
cus ꝛ publicanꝰ. Deniq₃ inductio testiū est p̄icu
losa corripiēti:q₂ posset correpꝰ agere ꝯtra cor
ripientē sup̄ diffamia:q₂ cū diffamauit corā te
stibꝰ:ꝛ hoc ꝓbabit p̄ inductos testes: etiā si vnꝰ
solꝰ inducit:vt voluit prima opinio:saltē cū illo
posset ꝓbare p̄sumptionē:vt deferret iuramētū
correptori:ꝛ ita olbꝰ modis esset in periculo:nō
eñ sibi denūciāti credit etiā si ep̄s esset. Vñ ī cō
cilio Varieñ sic definitū est. Si ep̄s alieni scele
ris se cōsciū nouerit:q̄diu ꝓbare nō pōt: nihil
ꝓferat:sȝ cū ipso ad cōpūctionē eiꝰ secretis cor
reptiōibꝰ elaboret. ꝛ habet. vj. q. ij. c. si tm̄. et in
c. placuit. Et bea. Augu. in homel. de pnia. ij. q.
vij. plerūq₃. Plerūq₃ inquit: boni viri ꝓpterea
sufferūt aliorū peccā ꝛ tacēt:q₂ sepe deserunt pu
blicis documētis quibꝰ ea q̄ ipsi sciūt: iudicibꝰ
ꝓbare nō p̄nt. Et ita in casu isto p̄ceptū implet
sine inductiōe testiū: q₂ sine illis lectio p̄cipiēt
obseruat meliꝰ dū in secreto corripit:ꝛ si nō au
dierit:secrete p̄lato nūciet. Sic eī magis eiꝰ emē
datio ꝓcurat. Hec est snīa Panor. ī. c. nouit. de
Augusti. iudiciis. hāc materiā latiꝰ ꝯtrectātis. In hoc dū
taxat a p̄cedētibꝰ discrepat:q₂ dicit ꝙ dū crimē
ꝓbari nō p̄t:nō ē omittēda denūciatio ꝓpter h̄
ne frater deterior fiat:q₂ per h̄ non cessat effectꝰ
denūciatiōis:q₂ saltē ꝓpter verecūdiā suā aliq̄
arcerent a similibus:ꝛ ne alii efficiant audaciores
ad peccm̄ cōmittēdū: q₂ facilitas venie ausuȝ pre
bet delinquēdi. Et per hoc ad rōnes opi. primo
recitatē:q̄ opinio in duobꝰ deficit. Primū:q₂ rō
nē nō inducēdi duos testes assignāt: ne lederet
fama:q̄ nō sufficit: cū s̄m p̄dicta fama ꝯtēnēda
est. vbi emēdatio sequi pōt:nec sic contēnēs famā
fratris malū facit fratri:sȝ bonū: q₂ vt minꝰ bo
nū ꝓcuret:negligit minꝰ incōpossibile. Sed cū
nō inducēdi testes est:q₂ frustra diffamaret: et
corripiēs in periculo ꝯstitueret. Et ꝓpter ideȝ
nō est inducēdus vnꝰ solꝰ:qḋ est scōm ī quo opi
nio illa deficit:in aliis cōfirmat ꝓpositū. ¶ Se
cūda opinio etiā ī duobꝰ deficit. Primū:q₂ dicit
simplr:ꝙ dū peccm̄ est occultū:ita ꝙ vnꝰ solꝰ no
uit:tūc testes nō sūt īducēdi:qḋ nō est vlr verū:
sȝ tūc tm̄ cū ꝓbari nō pōt. Scōm ē si ꝓbari nō
pōt:nō est ibi sistēdū:sȝ secrete est p̄lato īntiman
dū. ¶ Ex p̄dictis elicio duo correlaria. Primū:ꝙ
ꝯfitēs nō peccat detegēdo ꝯfessori p̄sonā cum q̄
peccauit:dū ꝯfessor ꝓdesse pōt ꝛ nō obesse: ꝛ h̄ si
illa intētiōe facit vt emēdet. ¶ Scōm ꝙ non pec
cat:q̄ peccm̄ occultū fratris ad hūc finē alicui ho
nesto viro reuelat:q̄ ꝓdesse pōt nō obesse:vt per
eū frater errās ꝯgruētiꝰ reducat. Ambo correla
ria patēt:q₂ eadē est rō de eis:sicut de p̄lato cui
ī secreto est intimādū. De q̄rto p̄ncipali:satis p₃
ex dictis:ꝙ effectꝰ ī fraterna correctiōe licētꝰ est
emēdatio fratris:amotio scādali:ꝛ timor ceteris
incussus:dū ad denūciationē publicā ventū fuerit
ne ipsi sint faciles ad peccādū. De hoc nō plura.

¶ Lectio. lxxv. a

DIctum est de fra
terna correctione: quā nō excludit
necessitas dimittēdi debita nostris
debitoribꝰ:dicēdū breuiter de cor
rectione iudiciali seu potestatiua:q̄ debito exer
cēda sit a mūdi ptātibꝰ: de quo est ꝓpositio sex
ta. ¶ Vtraq₃ ptās secularis ꝛ ecclīastica:tenetur
suis debitoribꝰ dicta dimittere:nec tm̄ minꝰ obli
gat in publice delinquētes in legē dei:congrua
coertione aladuertere. Hec ꝓpositio quo ad pri
mā partē patet. Nā dimittere debitoribꝰ debita
olbꝰ p̄ceptū est: qui se dei filios:heredes patris
ꝛ coheredes xp̄i esse gaudēt. qui dicere p̄nt deo.
Pater noster q̄ es in celis. tales sunt etiā fideliū
ptātes:igit. Illatio est bona ꝛ syllogistica:ꝛ vtra
q₃ premissarū ex supra declaratis est manifesta.
Nec minꝰ dubia est scōa eiꝰ pars:quātū ad ptā
tes ecclīasticas:quibꝰ fulminādi ecclīe cēsuras
cōcessa est autoritas. De potestatibꝰ aūt secula
ribꝰ nōnulli forte in dubiū verterēt dicētes: ad
seculares ptātes ptinere:nisi regimē reipublice
quātū ad tēporalē pacē ꝓcurandā ꝛ cōseruandā.
Criminū vō correctionē ad solos p̄latos eccle
siasticos ptinere:qui pluribus motiuis se mu
nire vident. Primo:q₂ vt d₂ in ca. nouit ille. de
iudiciis. ad officiū pape spectat de quocūq₃ mor
tali peccō quēlibet corrigere xp̄ianū: et si corre
ctionē cōtēpserit: p̄ districtionē ecclesiasticam
coercere:ꝛ per cōsequēs peccōꝝ correctio nō per
tinet ad secularē ptātem:alioquin si eiusdē cor
rectio ad diuersas spectaret ptātes: posset pote
stas ptātem impedire:ꝛ ita iudicia cōfundi:ꝛ ca
tholica pax cōturbari: dū quelibet ptās eūdē p̄
eodē crimine niteretur punire. Preterea Nico
laus pa. xvj. dist. c. deniq₃. ita ait. Hi quibꝰ tm̄
humanis rebꝰ:nō diuinis rebꝰ preesse ꝓmissuȝ
est:quō de his per q̄ diuina ministrātur iudica
re presumāt:penitus ignoramꝰ. Correctio autē Cypria.
peccōꝝ ex his est p̄ q̄ diuina ministrātur: ꝗre ad
secularē ptātē nō ptinet. Itē crimē ecclesiasticū
ad secularē iudicē minime spectat:vt satis ꝓbat
dist. x. imperiū. vbi dicit Nicolaus pa. Imperiū
vestrū suis publicis:quotidianisq₃ administra
tionibꝰ debet esse cōtentū. Et bea. Cypria. iulia
no ep̄o scribit. Qm̄ idē mediator dei ꝛ hoīm:ho
mo xp̄s iesus sic actibꝰ ꝓpriis ꝛ dignitatibus di
stinctis:officia ptātis vtriusq₃ discreuit ꝓpria:
volens medicinali humilitate hoīm corda sur
sum efferri:nō humana superbia rursus in infe
riora demergi:vt etiā christiani imperatores p̄
eterna vita pōtificibꝰ indigerēt:ꝛ pōtifices pro
cursu tēporaliū tm̄ modo rerū:tp̄alibꝰ legibꝰ vte
rentur:quatenꝰ sp̄ualis actio a carnalibus dista
ret incursibꝰ:ꝛ deo militās minime secularibus
negociis se implicaret:ac vicissim nec ille rebus
diuinis presidere videret:q̄ esset secularibus ne
gociis implicatꝰ. Nūc aūt crimina inquantum
crimina:ꝛ cōtra deū sunt:crimina sunt ecclesia
stica:ꝛ p̄ cōsequens de illis secularis ptās se in
tromittere nō habȝ. Preterea ad distinctas ptā
tes iudiciales spectāt distincte cause:vt p₃ ex au
to. Cypriani iā allegata. Sȝ ad iudiciariā ptātē
ecclīasticā spectat iudicare de peccis: ꝛ corrigere
peccm̄:vt dictū est:igit nō ptinet ad ptātē sclarē
cū ille ptātes sunt distincte. Itē nemo bn̄ iudicat
de his q̄ discernere nō pōt:sine quorū discretio

ad eũ nõ ꝑtinet. Discernere aũt inter lepraꝫ ⁊ nõ
leprã: solis ecclesiasticis cõmissum est: vt habeť
Leui. xiij Leu. xiij. ⁊ seq. c. ergo discretio lepre a nõ lepra
i. pcti a a nõ pctõ: ad solos ecclesiasticos pertinet
⁊ per ꝯñs et correctio. Demũ in eã q̃ spectat ad
iudices seculares: secularib' legib' vtendũ est.
Sꝫ q̃ vnaq̃qꝫ eã terminãda ẽ ꝑ leges fori illi' ad
quẽ spectat: sꝫ diuina offensa nõ legib' hũanis:
sꝫ diuis ꝑceptis estimãda est: ⁊ iõ nõ iudicãda ꝑ
leges seculares. His ⁊ aliĳs multis ostẽdere vo-
lunt: q̃ secularis potestas soluꝫ ordinata est ad
cõseruationẽ reipublice: ⁊ ad cõseruandã paceꝫ
tpalẽ: ergo qui hanc turbãt: corrigere possunt.
Eã ꝟo q̃ diuinã respiciũt offensam: coꝝ ptãtem
minime cõcernũt: ⁊ si hec corrigere nitunť: fal-
cẽ mittunt in messem alienã. Qð etiã sic ostẽdere
volũt: q̃ iudices sclares nõ aliã ptãtẽ habẽt iu-
diciariã q̃ iudices pagani. Nã Iperatores chri-
stiani successerũt imperatorib' paganis: et re-
ges xpiani regibus paganis: successores aũt eo-
dẽ iure ⁊ potestate gaudent: qua predecessores:
ergo seculares potestates nõ habent aliã pote-
statẽ: q̃ pagani habuerũt. Sed trãsgressio diui-
narũ legũ nullatenus ꝑtinet ad iudices gẽtiles
verũ deũ ignorãtes: ergo spectat ad xpianos eo-
rũ successores. ¶ B Sed illis nõ obstãtib' pro
bať ꝑpositio quãtũ ad illã partẽ secularẽ ptãtẽ
cõcernentẽ multiplici rõne ⁊ autoritate. Ratio
ne sumpta ex parte originis ptãtis: ex parte finis
regiminis: ex parte ꝑsone pricipãtis. ¶ Ex par
te originis veterũ exẽplis. Nã ois ptãs ab alia
superiore accepta exerceri debet ad vtilitatem ⁊
honorẽ ei' qui tribuit ptãtẽ: ⁊ hoc maxime eius
in quo primo residet illa ptãs: sꝫ ois ptãs I ter-
ris est accepta a deo: ergo exerceri debet ad vti-
litatẽ ⁊ honorẽ dei. Cõsequẽtia illa est syllogisti-
ca. Maior videť nota. Nã superior dans ptãteꝫ
inferiori: nõ dat eã cõtra se: alioquin regimẽ in
se diuisum quõ staret: vt arguit xps ꝯtra iudeos
se blasphemãtes. Mat. xij. Mar. iij. ⁊ Lu. xj. Qꝫ
ꝟo ois terrena potestas sit a deo: qð est minor
rõnis: multiplici patet autoritate scripture legis
vtriusqꝫ testamẽti. Nã Deuť. xvij. ait moyses le-
Deu. xvij gislator. Regẽ cõstitues quẽ dñs de' tu' elegerit
Prouer. de numero fratrũ tuoꝝ. Nõ poteris alterius gẽ
viij. tis hoiem regẽ facere: qui nõ sit frater tu'. Iteꝫ
Prouer. viij. Per me reges regnãt: ⁊ legũ condi
tores iusta decernũt. Nec mirũ: q̃ cor regis in
manu dei est. Prouer. xxj. ⁊ Sap. vj. Audite re-
ges ⁊ intelligite: discite iudices finiũ terre. Pre
bete aures vos q̃ ꝯtinetis multitudines: ⁊ pla-
cetis vobis in tribubus nationũ: qm̃ data est a
dño ptãs vobis: ⁊ virt' ab altissimo: q̃ Interroga-
bit opa vestra: ⁊ cogitatiões scrutabiť: qm̃ cum
essetis ministri regni illi': non recte iudicastis:
Job. xix. nec custodistis legẽ iusticie: neqꝫ ẜm volũtatem
dei ambulastis. Ecce nõ solũ a deo ptãs regni:
sꝫ etiã dñi est regnũ: ⁊ oẽs reges ⁊ iudices mini
stri sunt regni dei: quare regere teneñť ad ho-
norẽ dñi dei sui: ⁊ ꝑ ꝯñs cauere ⁊ punire offẽsas
dei. Itẽ ꝓbať autoritate noui testamẽti. Vñ Jo.
Ad roñ. xix. Nõ haberes ptãtẽ aduersum me vllã: nisi ti
xiij. bi datũ esset desup. glo. i. a deo. Qð clare aposto
lus ad Ro. xiij. testať. Ois aĩa ptãtib' sublimio-
rib' subdita sit. Nõ est em̃ ptãs nisi a deo. Et se
quiť. Principes nõ sunt timori boni operis: sꝫ
mali. Vis aũt nõ timere ptãtẽ: bonũ fac: ⁊ habe
bis laudẽ ex illa. Dei em̃ minister est tibi in bo-
nũ. Si aũt male feceris: time. Nõ em̃ sine cã gla

diũ portat. Dei em̃ minister est vindex in irã ei q̃
male agit. Ubi glo. Principes ꝑpter corrigendã
vitã: ⁊ ꝓhibẽda aduersa creanť. Dati sunt recto
res ne mala fiãt: ministri dei sunt: vt boni laudẽ
tur: mali puniant. Ex qb' ꝓbis p3: q̃ nedũ pote
stas est a deo: sꝫ etiã q̃ ad vindicãdũ irã dei I ma
los ptãtis ministeriũ acceperũt. Vñ manifestũ
est: q̃ ea teneñť vindicare. i. punire: vñ ira dei ꝓ
uocať: hec aũt sola sunt pctã: ad hoc ergo prĩci
pes q̃ gladiũ nõ frustra portãt: instituti sunt: vt
pctõres q̃ irã dei meruerũt: coerceãt. De hoc au
tẽ magis Itra. Ad idẽ est illud Isiõ. li. iij. de sum. Isido.
bono. ca. xxiij. ⁊ habeť. xxiij. q. v. pricipes. Prici
pes (inq̃t) sclĩ nõnũq̃ Itra ecclesiam ptãtis ade-
ptẽ culmina tenẽt: vt ꝑ eãdẽ ptãtẽ disciplinã ec-
clesiasticã muniant. Ceterũ Itra ecclesiã ptãtes
necessarie nõ essent: nisi vt qð nõ ꝑualẽt sacerdo
tes efficere ꝑ doctrine sermonẽ: ptãs hoc Iperet
ꝑ discipline terrorẽ. Sepe ꝑ regnũ terrenũ cele
ste regnũ ꝓficit: vt q̃ Itra ecclesiã positi ꝯ fidẽ et
disciplinã agũt: rigore pricipũ ꝯterant: ipsamqꝫ
disciplinã quã vtilitas ecclẽe exercere nõ preua-
let: ceruicib' supboꝝ ptãs principalis Iponat: et
vt venerationẽ mereať virtutẽ ptãtis Ipertiať.
Et sequiť ad ꝓpositũ. Cognoscant principes se
culi deo se debere esse reddituros rõnẽ ꝑpter ec
clesiã: quã xpo tuendã suscipiũt. Nã siue augeať
pax ⁊ disciplina ecclẽe ꝑ fideles pricipes: siue sol
uať: ille ab eis rõnẽ exigit: q̃ eoꝝ ptãti suã eccle-
siã tradidit. Ecce aperte habes ecclesiã ptãti pri
cipũ traditã a xpo. Ex quib' hec rõ formari pt.
Ab illo est ptãs secularis principib' tradita: cui
rõ vsus ptãtis est reddẽda: sꝫ hmõi est de': ergo
a deo est ptãs secularis principib' tradita. Cõie
quẽtia nota cũ maiore: q̃ ei soli reddẽda est rõ
de re aliqua: a quo res ipsa est cõmissa. Minor
ꝓbať ꝑ illud Innõ. xxiij. q. iiij. quesitũ. Memine
rãt a deo ptãtes esse cõcessas: ⁊ ꝑpter vindictam
noxioꝝ gladiũ fuisse permissuꝫ: ⁊ dei ministerio
esse datũ in hmõi vindices. Qð igiť reprehẽde
rẽt factũ: qð autore dño videť esse cõcessum: Qð
ꝟo a deo cõcessum est: ita cõcessum est: vt suo tẽ-
pore q̃ acceperit: rationẽ deo reddat: ẜm para-
bolã talẽtoꝝ seruis a dño cõmissoꝝ. Matt. xxv.
Itẽ Aug. sup Job. Miranť blasphemi q̃ cõmo- Augusti
ueñť ptãtes xpiane cõtra dissipatores ecclẽe de
testãdos. Si nõ cõmouerẽtur quõ redderẽt ra
tionẽ deo de imperio suo: Intẽdat charitas vo-
stra qð dicã: q̃ hoc ꝑtinet ad reges christianos
vt tẽporibus suis pacatã velint matrẽ suã eccle
siã habere: vnde spiritualiter nati sunt. Ex pre-
dictis satis probatum relinquitur: q̃ potestas
secularis (q̃ a deo est) exerceri debet ad honorẽ
dei: ⁊ ad correctionẽ multorũ deum offendentiũ
¶ C Secũdo probatur idem ex parte finis re Finis re
giminis. Est aũt finis regiminis duplex. Unus giminis
principalis: qui est finis simpliciter vltimus: q̃ duplex.
est beatitudo eterna. De quo bea. Isido. lib. iij.
sentẽtiarũ suarũ. c. xxiiij. dicit. Boni iudices iu
sticiã ad solã obtinendã vitã eternam suscipiũt.
Hic em̃ finis esse debet oim humanoꝝ actuũ bo Isido.
noꝝ ⁊ meritorioꝝ. Vñ ⁊ predictis subiicit Isiõ.
Nec eã iusticiã munerib' acceptis destruunt: vt
dũ de iusto iudicio tpalia lucra nõ appetũt: pre
mio eterno ditenť. Alius est mediatus ad vlti-
mũ finẽ relatus: q̃ est pax terrena. Ad vtrumqꝫ
finẽ obtinẽdũ necessaria est correctio pctõrũ po
puli. Siquidẽ pctã ab vtroqꝫ fine impediunt: ⁊ et
tã pacẽ eternã q̃ tpalẽ tollũt. Qð eternã manife

stũ est: qꝛ beatitudo eterna nõ cõfert nisi iustis ab oĩ pctõ immunib⁹. Nihil eñi inquinatũ intra bit in illud. ¶ Qð etiã pctã nõ correcta tollunt pacẽ tpalẽ: ptꝫ qꝛ ꝓpter pctã hoĩm inducit dñs
Apocal. gladiũ ꝛ pestes varias. Uñ Leuiti. xx. Homo de
xxi. filiis israel ꝛ de aduenis q̃ habitãt in israel: si q̃s dederit de semine suo idolo moloch morte mo-
Leuiti. riat: ppl's terre lapidabit eũ. Et sequit. Qð si ne
xx. gligens ppl's terre: ꝛ quasi paruipendens im-
perium meũ: dimiserit hoĩem q̃ dederit de semine suo moloch: nec voluerit eũ occidere: ponã faciẽ meã sup hoĩem illũ: ꝛ cognationẽ ei⁹: succidãq3 ipsum ꝛ oẽs q̃ cõsenserũt ei vt fornicaret cũ idolo moloch de medio populi sui. Deniq3 q̃d aliud loquunt maledictiones transgressorũ preceptorũ dñi. Deut. xxvij. ꝛ. xxviij. capitulis: ꝛ cõminationes ꝓphetarum: nisi ꝙ vniuerse plage dei in ppl'm descẽdũt: eo ꝙ pctã impunita relinquuntur? Itẽ be. Aug. xxiij. q. iiij. si ea. Si ea inquit de quib⁹ de⁹ vehementer offendit insequi vel vlcisci differim⁹: ad irascendũ vtiq3 diuinitatis pa-
Augusti. tientiã ꝓuocam⁹. Nõne achor filius zare ꝑterijt mandatũ dñi: ꝛ sup oẽm ppl'm israel ira eius incubuit? ꝛ ille erat vn⁹ hõ. o vtinã solus perisset i scelere suo. Itẽ bea. Greg. ad brunichildẽ reginã francorũ. c. si quos igit violentos: si quos adulteros: si quos fures vel aliis prauis actibus stu-
Grego. dere cognosciti: deũ deorũ correctione placare festinate: vt ꝑ vos flagellũ ꝑfidarũ gẽtiũ: qð quãtũ videm⁹ ad multarũ nationũ vindictã excitatũ est: nõ inducat. Ne si qð nõ credim⁹ diuine vltionis iracũdia sceleratorũ fuerit actione cõmota: belli pestis interimat: quos delinquentes ad rectitudinis viã dei ꝑcepta non reuocãt. Itẽ be. Cypria. ꝛ habet. xxiij. q. v. si audieris. Si audieris ait in vna ex ciuitatib⁹ quas dñs de⁹ dabit tibi inhabitare illic dicẽtes. Eamus ꝛ seruiam⁹
Cypria. diis alienis: quos deos nõ nouisti: interficiens necabis oẽs q̃ sunt in ciuitate cede gladij: ꝛ incẽdes ciuitatẽ igni: ꝛ erit sine habitaculo ꝛ internũ nõ reedificabit. Etiã nunc vt auertat de⁹ ab indignatione ire sue: ꝛ dabit miam tibi: ꝛ miserebitur tui: ꝛ multiplicabit te si audieris vocẽ dñi dei tui: ꝛ obseruaueris precepta eius. Cuius precepti ꝛ vigoris memor matathias: interfecit eũ q̃ ad arã sacrificaturꝰ accesserat. Qð si añ aduẽtũ xp̃i circa dñm colendũ: ꝛ idola sperñẽda hec ꝑcepta seruata sunt: quãto magis post aduentũ xp̃i seruãda sunt q̃ñ ille veniẽs nõ tm̃ verbis nos hortat⁹ est: sed etiã factis? ¶ D Ex quib⁹ ptꝫ ꝙ tanta est defensio armorũ reipu. nõ correctis
vitiis in plebe: quib⁹ correctis haud dubiũ: de⁹
Attende est q̃ pugnat ꝑ nobis. Nã sicut negligẽtia ꝛ cor-
de corre- rectionis dissimulatione ira ꝓuocat diuina: ita
ctione vi- eorum correctione debita dei mitescit ira. Sic
tiorum. mitissim⁹ moyses vindicato idololatrie pctõ in ppl'o occisis. xxiij. milib⁹ irã dñi a cetera amouit multitudine. Exo. xxxij. Sic phinees filius eleazari ꝑ vindictã stupri dñm placauit ppl'o: et sacerdotiũ ꝓmeruit: vt habet Numeri. xxv. vbi hr̃. Dixit dñs ad moysen. Phinees filius eleazari filij aaron sacerdotis auertit irã meã a filiis israel: qꝛ zelo meo cõmotus est cõtra eos: vt nõ
Nume. ipse delerẽ filios israel in zelo meo. Et ibi ꝑmis-
xv. sum est. Irat⁹ dñs ait ad moysen. Tolle cunctos principes ppl'i: ꝛ suspende eos cõtra solẽ in patibulis: vt auertat furor me⁹ ab israel. Sic mathathias volẽs congregare ppl'm ꝑius vindicauit vindictã dñi in iudeũ idolo sacrificantẽ: ꝛ nũciũ regis ad id cõpellentẽ: vtrosq3 trucidãdo sup altare. j. Mach. ij. Et filius eius iudas actur⁹ prelia ppl'i: ꝑius egit ꝑliũ dñi. Nã ꝑsecut⁹ est iniq̃s ꝑscrutãs eos q̃ ꝑturbabãt ppl'm ei⁹: ꝛ ꝑambulabat ciuitates iuda: ꝛ ꝑdidit impios ex eis: ꝛ auertit irã ab isrl'. Et sic post pctõrũ vindictã induit se arma bellica ad ꝑugnãdũ cõtra gentes: ꝛ gloriosissimis potit⁹ est triũphis dño sibi adsistẽte: vt habet. j. Mach. iij. ꝛ ꝑ totũ librũ. Multa ad idẽ colligi possent ex libris iudicum ꝛ regũ. Et o vtinã hec attẽderẽt principes nr̃i ad bella ꝓcessuri: immo bella ꝓducturi duos mucrones sue correctionis exacuerẽt in trãsgressiones publicas diuinorũ mãdatorũ ꝑ penalia statuta: ipaq3 exequerent. Sic paucis: immo pene nullis expẽsis immo cũ lucro ppl'm sibi subiectũ a pctis ꝑseruarẽt: ac sibi placato dño bella q̃ nõ sine maximis sumptib⁹ ac ppl'i iactura agi pñt cauerent. Nõ sunt hi (negligẽtes principes in corrigendo pctã) veri pacis defensores: sed magis pacis turbatores: correctionis negligẽtia irã ꝛ flagellũ cõtra se ꝛ ppl'm ꝓuocãtes. Nec min⁹ detestandũ est: ꝙ ad bella ꝓcessuri: nõ ꝑius se ꝑ cõfessionẽ ac pure sacr̃m deo recõciliant: sꝫ turpissimos bellatores actu deũ sine intermissione ludis: fornicationib⁹: furtis: adulteriis ꝛ ceteris criminib⁹ offendẽtes: nõ attẽdẽtes aut forte nõ credẽtes: ꝙ nõ in hoĩm fortitudine aut multitudine: sed dũtaxat de celo victoria est. Et quõ illã de celo
sperare pñt: q̃ deũ celi tã grauiter offendũt? Ut ij. Ma-
ergo ꝑlates seculares pacẽ eternã ꝛ tp̃alẽ adipi- cha. iij.
sci valeãt: ꝯ pctã subiecti ppl'i dimicẽt. Nã circa punitionẽ pctõrũ eorũ ꝑlãs ꝑncipaliter exerceri dꝫ. Uñ Deut. xij. dꝛ nõ solũ sacerdotib⁹: sꝫ gñaliter olb⁹ in ꝑlãte cõstitutis. Filios somniorum volẽs ad idololatriã ꝑtrahere: aut a deo suo auertere: statĩ interficiat. Simile habet Deut. xvij.
ca. Itẽ ille q̃ est minister regni dei: ꝑcipue habet deut. xiij
iudicare ac punire peccata que subditi sui cõmittunt in deũ: reges aũt sunt ministri regni dei: q̃bus dꝛ Sap. vj. Cũ essetis ministri regni illius: nõ recte iudicastis ꝛc. Maior ptꝫ: qꝛ minister regni hꝫ punire ea q̃ subditi sui cõmittũt cõtra re
gẽ ꝛ regnũ: talia aũt sunt pctã. Itẽ ad reges ꝑti- Sap. vj.
net dissipare oẽ malũ ſm illud Prouer. xx. Rex q̃ sedet in solio iudicij: dissipat oẽ malũ intuitu suo. Sed nihil est magis malũ ꝙ peccatũ. Perti
net ergo ad regis officiũ dissi pare cõdigna vltio Prouer.
ne pctm̃. Itẽ nõ minorẽ iurisdictionẽ habẽt re- xx.
ges in nouo testamẽto ꝙ habuerũt reges in veteri testamẽto. Ad reges aũt veteris testamenti ꝑtinebat punire idolatras ꝛ blasphemos. Nã de rege asa legit. iij. Reg. xv. ꝙ fecit rectũ añ cõspectũ dñi sicut dauid pr̃ ei⁹: ꝛ abstulit effeminatos de terra: purgauitq3 vniuersas sordes idolorũ q̃ fecerãt patres ei⁹: ꝛ maacham matrẽ suã amouit: ne esset ꝑnceps in sacris priapi: ꝛ subuertit speciũ ei⁹: ꝛ cõfregit simulachrũ turpissimũ: ꝛ cõbussit in torrente cedron. Sic iehu oẽs ꝓphetas baal occidit. iiij. Reg. x. Ergo nõ minus ꝑtinet ad reges noui testamẽti vindicare offensas dei. Uñ ꝛ ꝑceptũ est regi. Deut. xvij. vt postꝙ sederit in solio regni sui: describat sibi Deuteronomiũ legis in volumine: legatq3 illud olb⁹ dieb⁹ vite sue ꝛc. vt sic discat timere dñm deũ suũ ꝛ custodire verba ꝛ cerimonias ei⁹ q̃ i lege ꝑcepta sũt ꝛc. Et itẽ hꝫ nisi vt sciat q̃d remunerẽt: ꝛ q̃s legis trãsgressiones puniat? ¶ E Ad idẽ sũt autoritates sanctorũ. Naꝫ beatus Cyprianus in de. xij. abusio. Cypria.

ait. Rex debet furta cohibere: adulteria punire: impios de terra perdere: periuros nõ sinere viuere: filios suos nõ sinere impie agere. Itẽ Pelagius papa. Hoc diuine ⁊ humane leges statuerunt: vt ab ecclesie vnitate diuersi: ⁊ eius pacem iniquissime perturbãtes: a secularibus etiã ptãtibus cõprimant: nec quicq̃ maius est: vñ deo sacrificiũ possitis offerre: q̃ si id ordineris: vt hi qui in suã ⁊ aliorũ perniciẽ debacchant cõpetẽti debeant rigore cõpesci. ⁊ habet. xxiij. q. v. quali nos. Itẽ beatus Chrysostomus. Sicut sacerdos debitor est: vt veritatẽ quã audiuit a deo libere predicet: sic laicus debitor est: vt veritatẽ quã audiuit a sacerdotibus in scripturis esse probatã defendat. Qð si nõ fecerit perdidit (al's prodit) veritatẽ. et habet. xj. q. iij. nolite. Itẽ Augu. super ps. lxxxj. Ostendit propheta nec illos immunes esse a scelere q̃ permiserunt xp̃m principibus occidere: licet eos pre multitudine timerent: ⁊ possent illos a facto ⁊ se a cõsensu liberare. Qui desinit obuiare peruersis cũ potest: cõsentit. vt ptz. lxxxiij. dist. c. error. cũ. ij. ca. seq. ⁊ dist. lxxxvj. culpã. al's incipit. facientis culpã. ⁊. xxiij. q. iij. qui põt. Tenebãtur ergo phibere põtifices ⁊ principes ne occiderẽt xp̃m: ergo ad laicũ spectat phibere crimina cuz põt. Neqz min⁹ tenet laicus iudex iniuriã dei repellere: q̃ iniuriã socij. Sed vt dicit Amb. li. j. de offi. Fortitudo q̃ bello tuet patrias a barbaris: vel domi defendit infirmos: vel a latronibus socios: plena iusticia est. Itẽ Aug. ad Creconium grãmaticũ obijcientẽ ei. Quisquis christianus inimicũ psequit: xp̃i est inimicus. Rñdit Augu. Verũ dicis: si non psequit hoc in illo qð xp̃o est inimicũ. Neqz eñ dñs i seruo: pater in filio: maritus in cõiuge: cũ sunt vtriqz xp̃iani: nõ debent psequi vitia xp̃iane cõtraria veritati. An vero si nõ psequant nõ rei negligentie merito teneantur: vñ dz homo (vt idẽ dicit ad macedoniũ) diligere proximũ suũ sicut seipsum: vt quẽ poterit hominẽ bñficentie cõsolatione: vel informatione doctrine: vel discipline coertione adducat ad colendũ dñm. Nã mali sunt phibendi a malo: ⁊ cogendi ad bonũ: vt idẽ Aug. ait ad donatũ presbyterũ. ¶ Idẽ in libro psalmorũ ⁊ allegat. xxiij. q. iiij. c. duo ista. Duo ista noĩa cũ dicimus: hõ peccõr: nõ vtriqz frustra dicunt: q2 peccõr est corripe: q2 hõ miserere: nec omnino liberabis hoĩes: nisi psecut⁹ fueris peccõrẽ. Huic officio noĩs inuigilet disciplina: sicut cuiqz regenti apta ⁊ accõmodata est: nõ solũ episcopo regẽti plebẽ suã: sz etiã pauperi regẽti domũ suã: diuiti regẽti familiã suã: marito regenti cõiugẽ suã: patri regenti prolẽ suã: iudici regẽti prouinciã suã: regi regenti gentẽ suã. Et paulopost. Ita nulli homini claudenda est mĩa: nulli peccõri relaxanda est impunitas. Et post. Nõ ergo suscipiam⁹ peccõres propter qð sunt peccõres: sz tñ eoipsos q2 hoĩes sunt: humana cõsideratione tractemus. Persequamur in eis propriã iniquitatẽ: misereamur cõmunẽ naturam. ¶ Et ex illo arguit. Nõ minorẽ iurisdictionẽ hz ptãs secularis in sibi subditos: q̃ paterfamilias i suã familiã: q̃ pater in filiũ: q̃ marit⁹ in cõiugẽ: sz oẽs illi pñt ⁊ tenẽt regere suos ⁊ cogere ad obseruantiã mandatorũ dei: ⁊ honestatẽ vite ergo ⁊c. Itẽ magis spectat ad principẽ cõstitutũ a deo a quo est oĩs legitima ptãs: vlcisci iniuriã dei q̃ suorũ ciuiũ: sz oĩm peccã iniuriã inferunt dño: ergo magis spectat ad deum vltio peccati q̃ vltio iniurie subditorũ: ⁊ tñ ad secũdã tenet: ergo multo magis ad primã. ¶ Idez pbat tertio ex pte psone principantis. In qua duo cõsiderant. s. q2 hõ est: ⁊ q2 in ptãte est: vt dicit Augu. ad bonifaciũ. Aliter dño seruit: q2 hõ est: aliter: q2 rex est. Q2 hõ est seruit viuẽdo fideliter: q2 rex est seruit leges iusta precipiẽtes: ⁊ cõtraria phibẽtes: cõuenienti rigore sanciendo. Inquantũ igit hõ fraterna correctione hz primũ admonere vt precedẽti lectiõe mõstratum est: atqz cauere ne malis societ. Sz sm pphe admonitionẽ a malis recedere inde exire ⁊ immũdũ nõ tãgere: cõtactu cordis non corporis. Vñ Aug. sup Johãnẽ. tractãs verba pdicta. Quid est (inquit) tangere immũdũ: nisi cõsentire peccãs? Quid est aũt exire inde: nisi facere qð ptinet ad correctionẽ malorũ: quantũ puniuscuiusqz gradu atqz psona salua pace fieri põt: Et paulopost. Ergo fratres mei quotquot habetis inter vos: q̃ adhuc amore seculi pgrauant auaros: piuros adulteros: inspectatores nugarũ: psultores mathematicorũ: augurũ: aruspicũ: ebriosos: q̃cq̃d inter vos malorũ esse nostis: quantũ potestis improbare: vt corde recedat: ⁊ redarguire: exeatis inde: ⁊ nolite cõsentire: vt immũdũ nõ tãgatis. Et lib. ij. cõtra permenianum. Quisquis qð põt arguẽdo corrigit: vel qð corrigere nõ potest saluo pacis vinculo excludit: vel qð saluo pacis vinculo excludere nõ põt equitate improbat: firmitate supportat: hic est pacificus ⁊ ab illo male dicto immunis: de quo scriptura dicit. Ve his q̃ Esa. v. dicunt nequã bonũ: ⁊ qð bonum est nequã. Ita plane sociat quis malis: si mali aliquid cõmittit aut cõmittentib⁹ fauet. Si aũt neutrũ facit: nullo mõ sociat. Porro si addat tertiũ: vt nõ sit vindicãdo piger: sed corripiat iustus i mĩa ⁊ arguat ⁊ hoc cũ dilectione corrigẽdi nõ cũ odio psequẽdi faciat: plenissimũ officiũ castissime innocẽtie impleuit. Hec cõgruũt psone in ptãte cõstitute vt hõ: q2 cõueniũt oĩ homini. Sed aliq̃d plus requirit ad ei⁹ psonã vt regi. i. vt regẽti. Sic eñ ei cõuenit vt leges iustas ⁊ edicta penalia cõtra peccã statuat: vt trãsgressores corrigẽdo puniat. De primo dicit Aug. ad Bonifaciũ: vt. s. allegatũ est: q2 rex est leges iusta precipientes: ⁊ cõtraria phibẽtes cõuenienti rigore sanciat. ¶ Ad idẽ loquit beatus Aug. Quoniã imperatores veritatẽ tenuere: ⁊ p ista cõtra errorẽ iubent: quisq̃s cõtẽpserit: ipse sibi iudiciũ acquirit. Idẽ Augu. ad vincẽtiũ. xxiij. q. iiij. nõ inuenit. Quis enim vestrũ nõ laudat leges imperatorũ datas aduersus sacrificia paganorũ? Et ad bonifaciũ loq̃ns de imperatoribus ait dist. ix. c. j. Qñ p veritate cõtra falsitatẽ cõstituũt bonas leges: terrentur seuientes ⁊ corriguñt intelligentes. Quicũqz vero legibus imperatorũ q̃ p dei veritate feruntur obtẽperare nõ vult grãde acq̃rit suppliciũ. Idẽ ad Bonifaciũ. xxiij. q. iiij. Si ecclesia loquẽs ad hereticos ait. Qui aũt. s. heretici dicunt: q̃ cõtra suas ĩpietates leges iustas institui nolũt nõ petisse a regib⁹ terre aplos talia nõ cõsiderãt aliud fuisse tunc tpis ⁊ oĩa suis cõuenire tpib⁹. Quis eñ tunc in xp̃m crediderat imperator: quis eñ p pietate ptra impietatẽ leges ferẽdo seruiret? Tunc eñ adhuc illud ppheticũ nõ implebatur. Quare fremuerunt gentes ⁊ populi meditati sũt inania. Astiterunt reges terre ⁊ principes cõuenerunt in vnum aduersus dominum ⁊ aduersus xp̃m eius. Nondum eñ agebat quod paulo post in eodẽ ps. dr. Et nunc reges intelligite

Marginal notes (left): Pelagi⁹ papa. — Chryso. — Augusti. — Ambro. — Augusti.

erudimini q̃ iudicatis terrã. Seruite dño in timore: et exultate ei cũ tremore. Quõ ergo reges dño seruiũt in timore: nisi ea q̃ contra dñi iussa fuerint religiosa seueritate ꝓhibẽdo atq; plectẽdo? Et sequit̃ qð .s. allegatũ est. Aliter em̃ seruit: q2 hõ est: alr etiã q2 rex est. Q2 hõ est: seruit viuẽdo fideliter. Q2 rex est: seruit leges iusta ꝑcipientes: ⁊ cõtraria ꝓhibẽtes cõuenienti rigore sanciẽdo. ¶ G Qð etiã exẽplis ostẽdit. Nã reges infideles: leges ꝓ fide laudabiliter ediderũt. Nã Nabuchodonosor legẽ edidit ꝓ fidei veritate. xxiii. q. iiii. qñ vult. Q2 vt legitur Daniel. iii. ait. A me positũ est decretũ hoc: vt ois ppl̃s trib⁹ ⁊ lingua quecũq; locuta fuerit blasphemiã contra deum sidrach: misac: ⁊ abdenago: dispereat: et domus ei⁹ vastet̃. Neq; em̃ est ali⁹ de⁹ q̃ possit ita saluare. Rex etiã Artaxerxes. Hester vlt. legẽ edidit dicẽs. Hoc edictũ qð nũc mittim⁹ in cũctis vrbibus ꝓponat̃: vt liceat cũctis iudeis vti legibus suis. Reges etiã fideles leges ꝓ veritate fidei cõdiderũt. Qð etiã testat̃ Aug. i epl̃a ad Vincẽtiũ: vbi corrigit seipsum: eo ꝙ prius in opiniõe erat ꝙ nullus ad veritatem xp̃i cogẽdus esset. Sed illã mutat allegãs ad hoc dicẽs. Ciuitas mea q̃ cũ tota esset in pte donati: aduñitatẽ catholicaz legũ imperialiũ timore cõuersa: quã nũc videmus ita alo istatis vestre pniciẽ detestari: vt in eo nũq̃ fuisse credat̃. Hoc etiã rõ probat. Naz ille põt leges ꝓ fide statuere: q̃ nõ solũ ꝓ contẽplatione hoim sz etiã ꝓ cõtẽplatione dei põt ius cõdere: hoc aũt cõpetit laicali ptãti: ergo. Minor patet dist. i. ius ciuile. vbi dr̃. Jus ciuile est qð quisq; ppl̃s vel q̃cũq; ciuitas sibi ꝓpriũ humana diuinaq; causa pstituit. i. ex cõtẽplatione dei ⁊ hoim ꝑm glo. ibidẽ. Itẽ ois persona vel cõitas iurisdictionẽ habẽs coactiuã: põt legẽ statuere de his ad q̃ alias tenent̃: ⁊ ad ea obseruanda põt subditos pena rõnabili obligare: sed ois fidelis tenet̃ legẽ diuinã et ei⁹ ꝑcepta seruare: ergo põt ad ea seruãda hñs iurisditionẽ: subditos sub certis penis rõnabilib⁹ obligare. Sic hñs iurisditionez põt ꝑ leges suas subditos suos ad ea obligare: q̃ pacẽ ⁊ trãquillitatẽ eorũ cõseruãt: ⁊ ea ꝓhibere que pacẽ turbãt. Sola aũt diuine legis trãsgressio trãquillitatẽ ⁊ pacẽ turbat: vt ex predictis patet: ergo põt has ꝓhibere sub moderatis penis. Et ex illis arguit̃. Qui habet cõdere legẽ: habet eã defendere: ⁊ trãsgressores punire: et secularis ptãs põt legẽ cõdere de obseruãdis diuinis preceptis: ergo trãsgressores sibi subditos punire. ¶ H Sed hic dicũt heretici ⁊ ceteri hoies morib⁹ ꝑditi: ꝙ nemo cogẽdus est ad fidẽ: neq; ad bonũ. Nã nemo ad id cogẽdus est ad qð inutiliter cogit̃. Ad bonũ aũt q̃s inutiliter cogit̃: cum de⁹ aspnet̃ coacta seruitia. Vñ apl̃s eũ corinthios ad elemosynas hortaretur: ait. Vnusquisq; det prout destinauit i corde suo: ⁊ nõ ex tristicia aut necessitate. Hilarẽ em̃ datorẽ diligit de⁹. Vñ dat̃ intelligi: ꝙ q̃ inuit⁹ dat: ⁊ rẽ ꝑdit ⁊ meritũ. Item ad Philemonẽ ait. Ne velut ex necessitate bonũ tuũ esset: sz voluntariũ. Itẽ. i. Joh. iiii. Timor non est in charitate: sed ꝑfecta charitas foras mittit timorẽ. Qui autẽ cogit̃: timore illo ducit̃ q̃ nõ est in charitate. Sine charitate autẽ nihil dño placet: ⁊ acceptat̃ ad premiũ sempiternũ. His rñdet beat⁹ Aug. ostẽdẽs ꝙ mali cõpellẽdi sunt ad bonum. Vñ Donato presbyte. ait. xxiii. q. iiii. displicet. Displicet (inquit) tibi ꝙ traheris ad salutem dei: cũ tñ multos nostros ad perniciẽ traxeris.

Quid em̃ volumus: nisi te cõprehẽdi ⁊ ꝑsentari et seruari ne pereas? Sz neq; hoc tibi fieri debuisse putas: q̃ neminẽ existimas cogẽdũ ad bonuz. Attẽde q̃d dixerit apl̃s: q̃ episcopatũ desiderat: bonũ opus desiderat: ⁊ tñ multi vt episcopatum suscipiãt: tenent̃ inuiti: ꝑducunt̃: includunt̃: patiuntur inuiti mala q̃ nolũt: donec eis adsit voluntas sustinẽdi (al's suscipiẽdi) opis boni. Quãto magis, vos ab errore ꝑnicioso in quo nobis inimici estis: trahẽdi estis: ⁊ perducendi ad veritatẽ: vel cognoscẽdã vel eligẽdã: nõ solũ vt honorẽ salubriter habeatis: sz etiã ne nequissime pereatis? Sequit̃. ¶ I Dicis dñm dedisse liberũ arbitriũ: idõ nõ debere hoiem cogi ad bonũ. Quare ergo illi de quib⁹ .s. dixim⁹: cogunt̃ ad bonum? Attẽde ergo ⁊ cõsidera ꝙ nõ ideo volũtas bona misericorditer impẽdit̃ vt mala volũtas hois diligat̃. Nã q̃s nesciat: nec dãnari hoiem nisi merito male. volũtatis: nec liberari nisi bonam habuerit volũtatẽ: nõ tñ ideo q2 diligunt̃: male sue volũtati impune ⁊ crudeliter ꝑmittẽdi sunt. Sz vbi ptãs dat̃ a malo ꝓhibẽdi ⁊ ad bonũ sunt cogendi. Nã si volũtas mala semꝑ sue permittẽda est libertati: quare israelite recusantes ⁊ remurmurãtes: ⁊ã duris flagellis a malo ꝓhibebãtur: et ad terrã ꝓmissionis cõpellebant̃? Si volũtas mala sue ꝑmittenda est libertati: quare paulus nõ est ꝑmissus vti sua pessima volũtate: qua persequebat̃ ecclesiã: sz ꝓstrat⁹ est vt cecaret̃: cecat⁹ est vt mutaret̃: mutat⁹ est vt mitteret̃: missus est vt qualia fecerat in errore: talia in veritate pateretur. Si volũtas mala semꝑ sue ꝑmittẽda est libertati: quare monet̃ pater in scripturis sctis filiũ durũ nõ solũ verbis corripere: sz etiã latera ei⁹ tũdere: vt ad bonã disciplinã coact⁹ ac domitus dirigat̃? Vñ idẽ Salomõ dicit. Tu ꝑcutis eũ virga: aiam aũt eius liberas a morte. Salomõ Si autem mala voluntas semꝑ sue ꝑmittẽda est libertati: quare corripiũtur negligẽtes pastores: ⁊ dr̃ eis. Errãtẽ nõ reuocastis: ꝑditũ nõ inquisistis? Et vos oues xp̃i estis characterẽ dñicũ portatis in sacro qð accepistis: sz erratis et peritis. Nõ ideo vobis displiceam⁹: q2 reuocam⁹ errãtes: ⁊ querimus ꝑditos. Meli⁹ em̃ facim⁹ voluntatez dñi monẽtis: vt vos ad ouile ei⁹ redire cogamus: ꝙ cõsentiamus volũtati errãtiũ: vt perire vos permittam⁹. Noli ergo iã dicere qð assidue audio te dixisse. Sic volo errare: sic volo perire. Melius hoc oino perire nõ ꝑmittim⁹ quãtũ possumus nõ. Sequit̃. Qð te in puteũ quo morereris misisti: vtriq; libera volũtate fecisti: ꝙ crudeles eẽnt serui dei: si huic male volũtati tue te ꝑmitterẽt: et nõ te de illa morte liberarẽt? q̃s eos nõ merito culparet? q̃s impios nõ recte iudicaret? et tñ tu te volens in aquã misisti vt morereris: illi te nolẽtẽ leuauerũt de aqua ne morereris. Tu fecisti ꝑm volũtatẽ tuã: sz i ꝑniciẽ tuã: illi ꝯ volũtatẽ tuã: sz ꝯ mortẽ tuã. Si ergo salus illa corporalis sic custodiẽda est: vt etiã in nolẽtib⁹ ab eis q̃ eos diligunt seruet̃: quãto magis illa spũalis in cuius defitione mors eterna meruit̃? Et sequit̃. Reperis sicut audio: qð i euãgelio scriptum est: recessisse a dño septuaginta discipulos: et arbitrio sue male ⁊ impie discessionis fuisse ꝑmissos ceterisq; duodecim qui ꝑmãserãt fuisse rñsum. Nũquid ⁊ vos vultis abire? Et nõ attẽdis: quia tunc ecclesia nouello germine pullulabat: nondũq; cõpleta fuit illa ꝓphetia. Et adorabũt eũ oẽs reges terre: oẽs gentes seruiẽt ei. Qð vtiq;

quātomagis implet̄: tanto maiore vtit̄ ecclesia
potestate: vt nō solū inuitet: sed etiā cogat ad bo
nū. Hoc dñs significare volebat: q̄ quis habe-
ret magnā potestatē: prius tñ elegit cōmēdare hu
militatē. Hoc etiā in illa cōuiuij similitudine sa
tis euidēter ostendit: vbi misit ad inuitatos τ ve
nire noluerūt. Et ait seruo. Exi cito i vias τ pla
teas τ vicos ciuitatis: τ pauperes ac debiles: et
cecos: τ claudos introduc huc. Et ait dño seru⁹.
Factū est vt imperasti: τ adhuc loc⁹ est. Et ait dñs
seruo. Exi in vias τ sepes: τ cōpelle intrare vt im-
pleatur dom⁹ mea. Uide nūc quēadmodū de eis
q̄ prio venerāt: dictū est: introduc eos: nūc dictum
est: cōpelle. Ita significata sunt ecclesie primor-
dia adhuc crescētis: vt essent viri etiā cōpellēdi.
Augusti. Et iterū idē Augu. xxiij. q. iiij. qs nos. Quis nos
(inq̄t) pōt ampli⁹ amare q̄ xp̄s: q̄ aīam suā po-
suit p ouib⁹ suis? Et cū petrū τ alios apl̄os ver
bo solo vocasset: paulū eccl̄ie sue postea magnū
edificatorē: sz horrēdū antea vastatorē nō solū
voce cōpescuit: verū etiā ptāte pstrauit: atq3 infi-
delitatis tenebris seuiētē: ad desiderādū lumen
cordis vt surgeret pri⁹ cecitate corporis pcussit.
Si pena illa nō esset nō ab ea postmodū sanare
tur. Et q̄n apertis oculis nihil videbat: si eos sal-
uos haberet: nō ad ipositionē man⁹ ananie: vt
eos aperiret̄ intuit⁹ tanq̄ squāmas q̄b⁹ clausus
fuerat: inde cecidisse scriptura narraret. Ubi est:
vbi est qd̄ illi clamare cōsueuerūt: liberū est cre-
dere vel nō credere? Cui vim xp̄s intulit? quem
coegit? Ecce habēt Paulū aplm̄. Agnoscāt pri⁹
in eo cogentē xp̄m: τ postea docētē: pri⁹ ferientē
τ postea ɔsolātē. Mirū est eñi: quō ille qui pena
corporis ad euāgeliū coact⁹ intrauit: plus illis
oib⁹: q̄ solo v̄bo vocati sūt: i euāgelio laborauit.
Et quē maior timor cōpulit ad charitatē: ei⁹ pfe
cta charitas foris mittit timorē. Cur ergo nō co
geret eccl̄ia pditos filios vt redirent? Ex his et
aliis multis que breuitas omittere suadet: satis
ptz etiā malos ad bonū cogēdos esse. ℭ R Et p
hoc ad replicas ɔtra hoc inductas simul rñdet̄:
q̄ si boni ad qd̄ mali cogunt̄: semp inuiti tolera
rēt: τ nūq̄ voluntarii seruirēt: inutiliter cogerent̄
ad illud. τ hoc quātū ad seipsos: sz nō inutiliter
quātū ad alios hmōi pena territos: τ a malo co
hibitos. Sed q2 humane nature est: τ ea q̄ in de
suetudinē veniūt abhorrere: τ cōsueta velle ma-
gna custodia diligere: flagellis tribulationū ma
li sunt cohibēdi a malo: τ puocandi ad bonum:
vt dū timore pene malū in desuetudinē ducitur:
abhorreat̄: bonum v̄o ex cōsuetudine dulcescat.
Un̄ aug. in ps̄. cxxvij. Cū p timorē gehēne conti
net se hō a pctō: fit consuetudo iusticie: τ incipit
(qd̄ durū erat) amari: et incipit timor excludi a
charitate: τ succedit timor castus: quo timemus
ne tardet: ne discedat: ne eo careamus. Ille vti-
lis: sed nō pmanet in eternū: vt iste. Et p hoc pa
tet solutio prime τ vltime replice. Ad aplm̄ corī-
thiis τ philemoni scribentē: vt bonū eorū non
necessariū sit: sed voluntariū. Dicēdū q̄ apl̄s lo-
quitur de operib⁹ illeq̄ extra casum necessita-
tis sunt opera supererogationis: τ ad illa nemo
debet cogi: cū nō sint de necessitate salutis: necq3
precepti: τ quantū ad illa: hō stat suo li. ar. Sec⁹
de his q̄ precepta sunt: quoꝝ trāsgressio inducit
mortē sempiternā. ℭ L Quarto pbat̄ ppositio
principalis exēplis veterū potestatum seculariū
tā fideliū q̄ gētiliū. Et quidē de gentilib⁹ nabu
chodonosor τ asuero iā s̄. dictū est: q̄ laudabili
ter leges cōdiderūt cōtra blasphemos τ pro cul
tu dei veri. Quibus addi pōt Cyrus rex psarū: vt
hr̄. j. Esdre: τ Darius successor Cyri: q̄ plures le-
ges statuerūt p edificatiōe tēpli hierusalē τ cul-
tu dei: τ impēsas etiā dederūt: ac impediētes cor-
ripiebāt: vt liber Esdre τ Neemie clare docent.
Deniq3 ob quā causaz pricipes romani ac ceteri
tyrāni tā crudelr̄ seuiebāt i apl̄os ac martyres:
q̄ fuerūt viri pacifici: nihil ɔtra rēpublicā moliē
tes: nec spolia cuiuscūq3 diripiētes: q2 oīa cōtē-
pserūt: nec pacē cōez turbātes: nemini nocētes:
oībus benefaciētes: τ infirmos curantes. Nihil
eñi bono statui reipublice cōtrariū: eis tā q̄ ma-
leficis obiectū est: dūtaxat q2 idolis sacrificare
cōtēpserūt: ipsaq3 ɔtēnenda pplm̄ docuerūt: id
cōtra eos tyrāni tāq̄ deorū suoꝝ falsorū zelato-
res: in eosdē vindictā exarserūt. Quid putatis
egissent: si verū deū cognouisset pro ei⁹ cultu cō
seruādo? Docuit exēplo Cōstātinus de tyrānide
et idolatria ad fidē et veri dei cognitionē cōuer-
sus. Deniq3 ad fideles vtriusq3 test. principes re
diēs: quantū p augēdo dei veri cultu: quātū cō-
tra trāsgressores τ idolatras egere Dauid: iosa-
phat: ezechias: helias propheta: iosias: ceteriq3
plurimi qui legitima ptāte freti: τ leges sctās p
obseruatione diuinoꝝ mādatoꝝ statuerunt: et
transgressores ad eoꝝ emēdationē τ ceteroꝝ ter
rorē: penis hmōi statutis afflixerūt: vt satis de-
clarāt libri regū: τ paral. immo tota veteris testa Nouū testamētū lex amoris est.
mēti historia. In nouo aūt testamēto qd̄ lex est
amoris: nō timoris: in quo nō sicut in priori te-
stamēto ex maiori parte seruiētes timore hme-
bant̄: sz maxime dilectione nutriebant̄: sz rari⁹:
nō tñ oīno defuerunt tales vindicte. xxiij. q. iiij.
ea vindicta. Nā τ in principio nascētis eccl̄ie ver
bis btī petri apl̄i ananias τ vxor ei⁹: sicut Act. v. Act.v.
legit̄: exanimes ceciderūt: nec resuscitati: sed se-
pulti sunt: vt dicit Aug. in li. de ser. dñi in mōte: August.
τ ɔtra Faustū. xxiij. q. iiij. q̄d crudele. Sic plane
τ apl̄s nō crudeliter: sz amicabiliter: tradidit ho
minē sathane in interitū carnis. j. Cor. v. vt spi
rit⁹ ei⁹ saluus fit in die dñi nostri iesu xp̄i. Tradi
dit τ alios vt discerēt non blasphemare: correctē
scz demonis vexatione. ℭ Quid dicā de religio-
sis ac sanctis christiani regni imperatorib⁹ re-
gibusq3: sancto Karolo magno: sancto Ludoui-
co: Justiniano ceterisq3 legū cōditorib⁹: quanta
statuerūt p fide catholica: quāta contra hereti-
cos: blasphemos: ac ceteros mādatorū dei trās-
gressores: quas suas leges nō inaniter statuerūt:
sed fideliter executi sunt? Quoꝝ edicta imperia-
liū legū codicib⁹ inscripta sunt: τ vsq3 in hodier
nū diē: τ in vniuersitatib⁹ publice legunt̄: et in
secularibus iudiciis practicant̄. Et ex his oībus
satis existimo probarī ppositionis sexte partez
secundā: qua dr̄: q̄ secularis potestas tenet̄ i pu-
blice delinquētes in legē dei congrua coertione
aīaduertere. ℭ M Sed in his correctionibus
ministrādis duo diligēter attēdenda sunt. Pri-
mū: ne modū pctī correctionis modus excedat.
Scd̄m: vt non vindicte appetitu: sed charitatis
instinctu fiat. De primo loquit̄ bea. Augu. cōtra
Petilianum. xxiij. q. iiij. qui peccat. Qui peccat
(inq̄t) nō peccat legis autoritate: sed contra le-
gis autoritatē. Or v̄o interrogas q̄ sit vō perse-
quendi vicissim te interrogo: cui⁹ sit vox in ps̄. ps̄. c.
dicētis. Detrahētē secreto primo suo hūc perse
quebar. Quere itaq3 causam τ modū psecutiōis:
et noli tāta imperitia maloꝝ generaliter psecu-

nões reprehēdere. Nō em̄ persequimur vos: nisi quēadmodū veritas persequitur falsitatē. Sed petilian⁹ dixit: Si apl̄i psecuti sunt aliquē: aut aliquem tradidit xp̄s Aug. r̄ndet: possum quidē dicere ipsum sathanā oīb⁹ malis hoīb⁹ eē peiorē: cui tn̄ tradidit apl̄s hoīez ad īteritū carnis vt sp̄s salu⁹ sit i die dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Itē ⁊ alios de quibus dicit: quos tradidi sathane: vt discāt nō blasphemare. Et dn̄s flagellatos expulit de tēplo improbos mercatores: vbi etiā ꝯnexū est testimonium scripture dicentis. zelus domus tue comedit me. Ecce inuenimus apl̄m tradīto rē: xp̄m persecutorē: quare per violētissimas turbas ēi vitro ip̄obi estis ecclesiis catholicis? Ubi poteritis aduertere ꝙ innumerabilib⁹ exēplis: res ipsa indicat. Sed dicitis vos loca vestra defendere: ⁊ resistitis fustib⁹ et cedib⁹ quibuscūqȝ peteritis: quare nō audistis vocē dn̄i dei dicentis. Ego aūt dico vobis nō resistere malo: aut si fieri pōt: ꝙ aliqn̄ recte per vim corporalē resistatur violētis: nec iō preceptū violet̄ur: qđ audiuimus a dn̄o. Ego āt dico vobis nō resistere malo Cur nō etiā: hoc fieri pōt p ordinatos ⁊ legitimas ptātes de sedib⁹ q̄ illicite vsurpātur: vel ad iniuriā dei retinēt̄: vt pius expellat īpiū: ⁊ iustus in iustū? Neqȝ em̄ eodē mō passi sunt pseudo ꝓphe ab helia: quo ipse helias a rege nequissimo: scȝ achab. Aut q: flagellat⁹ ē dn̄o a psecutorib⁹: passiōibus ei⁹ cōparādi sunt q̄s ipse de tēplo flagellatos eiecit. Restat igit̄ vt nihil aliud requirēdū esse fateamini: nisi an iuste: an īpie feceritis. Nō miremini si nō desunt ministri deo: p q̄s flagellamini: q: psecutionē patimini nō a nobis: sȝ sicut scriptū est: ab ipsis factis vr̄is. Et infra. De psecutiōe vr̄a q̄rela sedabit̄: si cogitetis primo: ⁊ intelligatis nō oēm psecutionē esse culpabilē. alioquin vero nō laudabiliter diceret̄. Detrahētē secreto ꝓximo suo hūc persequebar. Nā quotidie videm⁹: ⁊ filiū de patre tāq̄ de psecutore suo cōqueri: ⁊ cōiugē de marito: ⁊ seruū de dn̄o: ⁊ colonū de possessore: ⁊ reū de iudice: ⁊ militē vel ꝓuincialē de duce vel rege: Cū illi plerūqȝ ordinatissima ptāte hoīes sibi subditos p terrorē eo leuiū penarū a grauiorib⁹ malis prohibeāt atqȝ cōpescāt. Plerūqȝ aūt a bona vita ⁊ bonis factis minādo ⁊ seuiēdo deterreāt. Sed cū a malo ⁊ illicito ꝓhibeāt: correctores ⁊ ꝯsultores sunt. Cū aūt a bono ⁊ licito: psecutores ⁊ oppressores sūt. Sȝ culpant̄ etiā q̄ ꝓhibēt a malo: si modū pctī modus correctiōis excedat. Ecce ꝙ excessus correctiōis in vitio est corrigētis. Moderata igit̄ ⁊ tēperata debet esse correctio. ¶ N De scđo scȝ ꝙ nō vīdicte appetitu: sȝ charitatis affectu correctio
Augusti. fiat: loquit̄ i tr̄o Aug. ad Vincētiū donatistā (et allegat̄. xxiii. q. iiii. c. nimiū) dicēs. Nimium sunt inquieti: quos per ordinatas a dn̄o ptātes seculares: cohiberi atqȝ corrigi mihi nō videt̄ iniuste. Nā de multoȝ iā correctiōe gaudem⁹. Et seq̄tur. Si em̄ q̄sq̄ inimicū piculosis febrib⁹ phreneticū factū currere videret i p̄cipitiū: nōne tūc potius malū ꝓ malo redderet: si sic eū ire pmitteret: q̄ si corrigēdū curādūqȝ ligaret? ⁊ tn̄ tunc ei molestissim⁹ ⁊ aduersissimus videret̄: q̄n vtilissimus ⁊ misericordissim⁹ extitisset. Sȝ plane sanitate reparata tāto ei vberi⁹ grās ageret: quāto min⁹ sibi pepcisse sensisset. Et post pauca. At q̄busdā ista nō psunt. Nūq̄d iō negligēda est medicina: q: nōnulloȝ īsanabilis est pestilētia? Et sequit̄. Nō ois q̄ parcit amic⁹ est: nec ois q̄ verberat inimicus. Meliora sunt vulnera amici: q̄ blāda oscula inimici. Meli⁹ est cū seueritate diligere: q̄ cū lenitate decipere. Utili⁹ esuriēti panis tollit̄: si de cibo secur⁹ iusticiā negligit: q̄ esuriēti panis frāgit̄: vt iniusticie seduct⁹ acq̄escat. Et infra. Putas neminē debere cogi ad iusticiā: cū legas patrēfamilias dixisse seruis: q̄scūqȝ inueneritis cogite intrare? Cū legas ⁊ ip̄m p̄us saulū: postea paulū: ad veritatē cognoscēdā ⁊ tenēdā: magna violētia xp̄i cogētis esse cōpulsū. Et infra: Noueritis furē aliqn̄ auertēdis pecorib⁹ pabulū spargere: ⁊ aliquādo pastorē flagello errātia pecora reuocare. Et post pauca. Aliqn̄ ⁊ q̄ psecutiōes patitur iniustus est: ⁊ qui eā facit: iust⁹ est. Sȝ plane sepe ⁊ mali psecuti sūt bonos: ⁊ boni malos. Illi nocēdo p iniusticiā: isti cōsulēdo p disciplinā. Illi inaniter: isti tēperāter. Illi seuiētes cupiditate: isti charitate. Nā q̄ trucidat nō cōsiderat quēadmodū laniet. Qui aūt curat: cōsiderat quēadmodū secet. Ille psequit̄ sanitatē: iste putredinē. Occiderūt ip̄i ꝓphas: occiderūt īpios ⁊ ꝓphete. Flagellauerūt iudei xp̄m: iudeos flagellauit ⁊ xp̄s. Traditi sunt apl̄i ab hoīb⁹ hūane ptāti: tradiderūt apl̄i hoīes sathane. In his oībus q̄d attēdit̄: nisi q̄s eoȝ p veritate: q̄s p iniq̄tate q̄s nocēdi causa: quis emēdādi sp̄ū seuiat? Non ergo vindicte appetitu: sed affectu diligentis sibi subditos corrigere debent seculares ptātes.

¶ O Et per hoc r̄ndēdū est ad rōnes i principio huius lectiōis motas. Ad primā q̄ arguit: ꝙ ad papā spectat de quocūqȝ mortali crimine corrigere xp̄ianū ⁊c. Dicit̄ vno mō ꝙ ad ecclesiā spectat duplex punitio seu correctio. Una i foro penitētiali. Alia in foro cōtētioso. Prīa spectat ad iudicē ecclīasticū respectu cuiuslibet xp̄iani pro q̄cūqȝ pctō. Scđa correctio nō semp spectat ad iudicē ecclīasticū: presertim in criminib⁹ secularib⁹: sed in certis casib⁹ vt q̄n criminosi etiā tpalī iurisdictiōi ecclīasticoȝ sunt subiecti. Silr̄ q̄ñ nō est iudex secularis: aut q̄ñ negligēs fuerit faciēdo iudiciū ⁊ iusticiā vel crimina puniēdo. Aut q̄n iudex secularis nō pōt delinquēti penā īferre: vt q̄n crimē est manifestū: ⁊ tn̄ criminosus latet et forte i aliis casib⁹ quos ponūt canoniste. Propter quā duplicē correctiōez caute attēdēdū est: de qua loquūtur autoritates sanctoȝ ⁊ canonis que vidētur superficietenus cōtrarie. Et consequēter negetur consequētia: ꝙ pctōȝ correctio nō pertineat ad iudicē secularē. alioquin supprimeretur ois ptās puniēdi quecūqȝ crimina secularia ptātū seculariū: qđ manifeste sacris canonib⁹ aduersat̄: vt in eodē allegato ca. Nouit. ptȝ: vbi dicit̄: Nō putet aliq̄s ꝙ illustris regis iurisdictionē ꝑturbare aut minuere intēdamus: cū ipse iurisdictionē nr̄ā nec velit: nec debeat īpedire. Et sequit̄: Nō em̄ ītēdim⁹ iudicare de feudo cui⁹ ad ipsum spectat iudiciū. Ad ꝓbatiōes cōsequētie. Alioq̄n si eiusdē pctī correctio ⁊c. Dicit̄ ꝙ eiusdē pctī correctio in diuerso foro potest ad diuersos spectare: ⁊ a diuersis corrigi: absqȝ perturbatiōe catholice pacis: dū pene illate se nō impediūt: nec forus forū: sicut est videre in multis criminib⁹ q̄ a iudice ecclesiastico puniūtur pena excōicatiōis: ⁊ a seculari pena mortis: vt crimē heresis: ꝑsbytericidii: sacrilegii ⁊c. Sic etiā in diuersis casib⁹ eiusdē criminis correctio ad diuersos spectare pōt absqȝ pacis ꝑturbatiōe. ⁊ hoc eiusdē in nūero vel in specie. Sic dum pena vni⁹ fori cōtemnitur: supplictur per penas

Duplex punitio seu correctio spectat ad ecclesiam.

alterius fori: que ab omnibus timetur. Et per hoc
nō cōtingit aliquē publice pena sufficiēti puniri
cōtra illud: nō punit dn̄s bis in idipsum. Qz pe
na totalis et proportionalis peccato quandoqz inte
gratur ex pluribus penis partialibus eiusdē fo
ri vel plurium. Sed quādo in vno foro delictū suffi
ciēter punitū esset: cessare debet pena alteri⁹ fo
ri. ¶ p Ad secūdā q̄ arguit ꝙ ptās secularis nō
hz se intromittere de spūalib⁹ q̄ ad eā nō ptinēt
ad quod etiā multe autoritates canonū adduci
possunt. ¶ Ideo p̄o solutione illius ⁊ sequētiū
est aduertendū: ꝙ rē aliquā ad aliquē pertinere
dupl'r pōt cōtingere. Primo mō res aliqua ad ali
quē ptinet tāꝙ in ptāte eius aliquo mō existēs
vt scz de ea sibi placuerit (nō tamē cōtra dn̄m et
rationē rectā: vel leges iustas seu cōsuetudines
laudabiles) valeat ordinare. Et illo mō spūalia
et diuina res etiā ecclesiastice: ac dignitates ec
clesie nō pertinēt ad ptātē secularē: nisi in aliq̄
casu spāli. Alio mō res aliq̄ pertinēt ad aliquez
tāꝙ defendēde ab eo. Et isto mō res ecclīarū p
tinēt ad laicos. Sic ēt fides spectat ad laicos: qz
eā viriliter ⁊ potēter defendere tenēt. Et hono
rē dei tāꝙ veri xp̄iani tueri: ⁊ offensas ei⁹ cohi
bere. Et p hoc pn̄t laici statuere arcti⁹ suos sub
ditos obligādo: ne psonas ecclīasticas: aut res
earū offendāt vel molestēt iniuste: ⁊ cōtrariū fa
ciētes penis debitis coercere. Et multo magis
ne deū offendāt: fidē psequātur ⁊ īpugnēt: sacra
mētis insultēt: sacrilegia cōmittāt: ⁊ similia: sub
certis penis rōnabilib⁹ phibere. Licet hmōi eo
rūz statuta non se extēdāt: nisi ad suos subditos
laicos: nō ad clericos: neqz hmōi pēis sic p eos
statutis possunt personas a sua iurisdictiōe exē
ptas castigare: pn̄t tn̄ licite sibi subiectos statu
tis penis cohibere. Et fm hoc oēs autoritates
exponēde sunt: q̄ videnł a laicis tollere autorita
tē se quouis mō itromittēdi de spūalib⁹ ⁊ ecclīa
sticis: scz p̄o mō de eis ordinādi ⁊c. nō scdo mō
Quis enī papa nō cōmēdaret legē imperatoris sta
tuētis summū pōtificē nō deberi i suo regimie
pturbari: nullū laicū res ecclīasticas ptingere:
aut ecclīas spoliare ⁊c. Et p h' correctio pctōꝝ: si
ne tn̄ impedimēto ecclesiastice iurisdictiōis: ꝙ
tū ad pctōres laicos in foro cōtētioso: pōt ptāti
laicali conuenire. ¶ q Ad tertiā que arguit de
criminibus ecclesiasticis: ꝙ nō ptinēt ad iudicē
secularē. Dicēdū ꝙ crimē diuersimode dr̄ eccle
siasticū ⁊ seculare. Quandoqz rōne psone cōmittētis:
qz ecclīastica vel secularis. Uel rōne cognitiōis
qz eius cognitio tn̄ spectat ad clericos in sacris
literis eruditos: vt crimina in sacramēto matri
monii ac cetera cōmissa. Uel rōne obiecti: qz im
mediate in deū: sacramēta: vel res ecclīe admis
sum: vt heresis: blasphemia: sacrilegiū. Uel rō
ne punitiōis seu pene infligende. Scdm quorū
diuersitatē modorū: idē pctm̄ pōt nūc dici eccle
siasticū: nūc seculare. Et per hoc vario mō rn̄dē
dū erit. Tn̄ quātū nūc sufficit: dicit ꝙ crimē ec
clīasticū pmis duob⁹ modis regl'r ⁊ principal'r
nō spectat ad ptātes seculares. Licet in casu criē
vtroqz mō ad laicos possit spectare crimē ecclīa
sticū: vt dū clerici in eoꝝ punitione essent negli
gētes: aut etiā maliciose errarēt in iacturā fidei:
vt si manifestā heresim fouerēt. Crimē vero ec
clesiasticū tertio ⁊ quarto modis: etiā ad ptātes
secularē ptinet. Pn̄t etiā laici punire in suis sub
ditis crimina i deū cōmissa: ⁊ i res ecclīasticas.
In oī enī secta reges etiā distincti a sacerdotib⁹

punierūt illa crimina: q̄ putauerunt in deū vel
deos suos: ⁊ ptra religionē suā cōmissa: vt. s. ha
bitū est. Sic christiani principes licite puniūt ⁊
occidūt occisores sacerdotū: fures rerū ecclīasti
carū: incēdiarios ecclesiaꝝ: effusores sacramēti
eucharistie: ⁊ vasoꝝ ei⁹ raptores: etiā nō reqisiti
ad hoc p ecclīe plātos. Ideo multomagis ⁊ pu
niūt crimina in deū cōmissa: ꝙ in sacerdotes et
res ecclīasticas: teste btō Aug. xxiii. q. v. si ppter
ea. Si ppterea (inqt) psecutor nō fuit nabucho
donosor rex: qz scelus in sctm̄ danielē cōmissum
vindicauit iustissime: quō vindicandū est a regi
bus: ꝙ xp̄i sacramēta exuflant? Si pphete mē
bra qz in pic'lū missa sūt sic vīdicari meruerūt.
Nō ergo vniuersaliter cause ecclīastice: vt puta
causa fidei ⁊ dei ad seculares ptātes non ptinēt.
Sicut ⁊ defensio fidei nō ad solos clericos perti
net: sed ad oēs fideles. Nō enī clericoꝝ est tn̄ de⁹
imo etiā de⁹ est ⁊ laicoꝝ: sicut fides equa est laico
rū ⁊ clericoꝝ. alioqn laici nec fidē defendere te
nerētur: nec fidē ꝫ sequētes opprimere. ¶ Itē si
iudex secularis sibi subditos p crimine heresis
(qd̄ ecclesiasticū est: qz imediate in deū ⁊ fidē ca
tholicā) punire nō posset: nec in eā illa eos iudi
care: quō pater filiū p crimine heresis coercere
posset? Neqz etiā iudex laic⁹ clericū ab ecclesia p
heresi ꝯdēnatū: ⁊ suo foro traditū: iudicare pos
set. ¶ Neqz vt qdā dicere volūt: iudex seclaris in
tali casu est merus executor sn̄ie iudicis ecclīasti
ci. Qz sic nō posset ei infligere nisi penā ab eccle
siastico iudice taxatā. Qd̄ falsum est: qz punit eū
fm leges suas infligēdo penā mortis p seclares le
ges taxatā. Sicut ergo facit in clerico sue curie
tradito non min⁹ facere pōt de laico heretico si
bi a iudice ecclīastico nō tradito. Qz laic⁹ nō mi
nus est semp de foro suo: ꝙ cleric⁹ priuilegiis cle
ricalib⁹ exut⁹: ⁊ p h' suo foro relict⁹. Et ꝯtra hāc
solutionē nō militat canō nicolai pape allegat⁹
neqz bti cypriani: qz īperator corrigēdo crimia q̄
qz in suis subditis: limites sue administratiōis
nō exit: nec reb⁹ diuinis aut ecclīasticis ordinā
dis vel disponēdis: sz defendēdis ⁊ iuriis vīdicā
dis se īplicat. sicut nec pater filiū: aut marit⁹ ꝯiu
gē pro talib⁹ emēdādo i leges ecclīasticas īpin
gūt. ¶ r Ad quartā per idē dr̄: ꝙ ad distinctas
ptātes spectāt cause distīcte: nō quātū ad oīa: sz
quātū ad aliqua. Nā eadē causa spectat ad diuer
sas ptātes: vt. s. patuit de causa heresis: q̄ perti
net ad iudiciū ecclesiasticū quātū ad cognitiōez
qua aliquis iudicatur hereticus fm cōez cōsue
tudinē: ⁊ tamē quātū ad punitionē exterminan
tē non spectat ad ptātē ecclesiasticā: sed duntaxat
secularem. ¶ Preterea distīcte ptātes pn̄t de ea
dē causa iudicare. Sicut ptās ecclesiastica iudi
dicat causas seculares propter negligentiā iudi
cū seculariū. Sic etiā ptās secularis facere pos
set in causa ecclesiastica dū negligētia clericorū
in graue preiudiciū fidei vergeret. ¶ Ad quintā
verū est quādo per se quis iudicat: ⁊ per alios ve
ritatē discernere sufficiētes. Alioqn necesse foret
papam esse peritissimū theologum ⁊ canonistā:
imo ⁊ legistā: cū ad ipsum oēs cause in casu sunt
referēde. Similiter ⁊ ceteros: cuius oppositum fre
quēter videmus. ¶ Item possunt laici etiaz esse
vtriusqz iuris periti sicut clerici. Possunt deni
qz vti iurisperitorū cōsilio: sicut in secularib⁹ iu
diciis frequēter cōtingit: dū monetarii ac ceteri
artifices cōtēdūt de aliquo suas artes cōtingē
te: quarū peritiā iudex ipse nō habet: ⁊ peratorū

Marginal notes:

Num. i. fm aliaz trāslatio nem.

Rem ali quam ad aliquem ptinere dupliciter pōt ꝯtingere.

Crimē diuersimode dr̄ ecclīasticū ⁊ seclare.

Augusti.

* Iudex laic⁹ non posset de ... ricus ab ecclīa p heresi ... dēnatū ⁊ suo foro traditū ad iudicare.

Eadē c... spectat ad diuer sas pote states.

Distinctae ptātes pūt de ca dē cā iu dicare.

Laici pn̄t esse vtriusqz iurisperi ti sicut clerici.

in illis artibꝰ scō filio ꝛ dictamini acquiescere cogit. ¶ Qō addit: ꝙ cōmissum est sacerdotibꝰ discernere inter leprā ꝛ nō leprā: verū est gnāliter: ꝛ maxime ī dubijs: qñ scȝ dubitari pōt de aliquo an sit pctm̄ vel ne. Dū vō manifestū est actū aliquē esse pctm̄: nō solū sacerdotibꝰ: sȝ oi cuiqȝ populo cōmissa est punitio: etiā respectu eiꝰ q̄ dormit in sinu suo. vt hr̄ Deut. xiij. Vñ etsi cognitio inter leprā ꝛ nō leprā gnāliter cōmissa sit solis sacerdotibꝰ: non tñ punitio pctō₂ iā cognito₂ solis clericis cōmissa est. ptȝ de heretico per clericos cōuicto. Per hoc etiā ad sextū dr̄ ꝙ cōtingit diuersos iudices in eadē vel sibi cā vti diuersis legibꝰ: ꝛ vnū iudicē obligari ad iudicandū ſm aliquas leges: ſm quas nō tenet aliꝰ iudex iudicare: vt ptȝ de vno iudice in gallia: ꝛ de alio in germania. Sic et iudices ecclesiastici iudicāt legibus suis: ꝛ nō imperialibus: ꝛ seculares iudicant ſm leges imperiales: ꝛ nō ecclesiasticas: ꝛ hoc qñ leges sibi nō sunt contrarie: nec vna est alteriꝰ impeditiua: sed simul se cōpatiunt. Et sicut crimina pñt puniri ſm leges canonicas simul ꝛ ciuiles: sicut hereticus percellit excōicatiōe ꝑ canones: et simul vltimo supplicio ꝑ leges: q̄ pene simul stāt: sic incēdiariꝰ ecclesiarū: sic presbytericida: ꝛ de multis alijs ita pōt iudicari ſm diuersas leges.

Cōtingit diuersos iudices ī eadē vel sibi cā vti diuersis legibus.

¶ S Ad vltimū iā rñsum est. Nam esto ꝙ imparatores christiani nō haberēt aliā ptātem: ꝙ imperatores gētiles quibꝰ successerūt: qō tñ verū nō est: qm̄ ad aliq̄d tenet vt iperator xp̄ianꝰ: ad qō nō tenebat vt imperator successor gētilis. Tenet em̄ nūc regere imperiū ſm legem xp̄i: ad qō nō tenebat iulius cesar ante xp̄i aduentum. Sed posito ꝙ isti nō haberent aliā ptātē: q̄ illi: patuit ꝙ illi magno zelo vindicauerūt deo₂ suorū iniurias: sȝ in hoc peccauerūt ꝙ falsos deos pro vero deo coluerūt. Spectabat aūt ad eos nō inquātū imperatores pagani: sed inquantū imperatores humani colere deum: ꝛ derelinquere idola: qꝛ hoīes: Ois em̄ hō ait Greg. in moral'. §. i. eo ipso ꝙ hō: suū intelligere dȝ autorē: cui tāto magis seruiat: quāto se de seipso nihil esse cognoscit: ad hoc data est lex: addita sunt pcepta: nō solū fideliū siue sub lege viuētiū: sȝ etiā eo₂ q̄ sub lege nō fuerūt. i. gētiliū legē scriptā nō habētiū. Qꝛ vō imparatores ꝛ reges: spectabat ad eos catholicos defendere: et idolatras ac blasphemos punire. Licet errauerint ꝛ de facto ꝯtrariū fecerint. Et ideo ad imparores: reges et principes: q̄ eis successerūt in principatu: spectat in sibi subditis dei veri iniurias vindicare: ꝛ ita pctā punire.

Greg.

¶ T Sȝ adhuc ꝓ pleniori itellectu solutionis prime rōnis replicat. Nā ī tota scriptura nō inuenit aliq̄d ordinatū de ptāte coercēdi delinquētes: nisi Matthei. xviij. Si peccauerit in te frater tuus: corripe eū ꝛc. Vbi addit ꝙ si nō audierit eos: dic ecclie. Si aūt ecclia₃ nō audierit: sit tibi sicut ethnicꝰ ꝛ publicanꝰ. Ergo apud ecclesiā est ptās coercēdi vel eiꝰ prelatū: ꝛ ita nō apud laicos. Et huic inniti videt cōstitutio Innocē. de iudicijs. nouit. Vbi allegat istū textum euāgelij. Si peccauerit in te frater tuꝰ ꝛc. Et subdit. Nō em̄ intēdimꝰ iudicare de feudo: sȝ decernere de pctō: cuiꝰ ad nos ꝑtinet sine dubitatiōe cēsura: quā in quēlibet exercere possumꝰ ꝛ debemus. Et sequit. Nullꝰ q̄ sit sane mentis ignorat: quin ad officiū nostrū spectet de quocūqȝ mortali pctō: quēlibet corrigere christianū: ꝛ si correctionē cōtēpserit: ꝑ districtionē ecclasticā coercere.

Matth. xviij.

Cū ergo ois punitio fiat ꝓ mortali crimine: vt plurimū ergo punitio criminum ad solos ꝑtinet ecclasticos: nō ad iudices seculares. Itē aplūs. j. Cor. vj. reprehēdit corinthios: ꝓ eo ꝙ litigabāt apō iudices seculares: ꝛ deserebāt iudiciū ecclie: q̄ debuit iudicare inter fratrē ꝛ fratrem: etiā de secularibꝰ: dicēs. Nescitis qm̄ angelos iudicabimus: quanto magis secularia ꝛc. Ergo de secularibꝰ spectat ad ecclesiā iudicare: et ꝑ ꝯñs per iudicem ecclesiasticum sunt criminosi etiā pro criminibus secularibus puniēdi.

¶ V Ad istas replicas dicitur. Ad primam vno mō: ꝙ ꝑ illa verba saluatoris non tribuitur aliqua potestas iudicibus ecclasticis plus q̄ secularibꝰ. Nā ibi nō accipit ecclia ꝓ ecclasticis viris: q̄ clerici appellant tm̄: sȝ ꝓ cōgregatiōe fideliū vniuersali vel ꝑticulari: q̄ clericos ꝛ laicos cōprehendit. ¶ Dicit em̄ ꝙ in tota scriptura diuina vtriusqȝ testamēti nō accipit nomē ecclia spāliter ꝓ clericis: sȝ sic sepe in canonibꝰ accipiat. Voluit ergo saluator: ꝙ pctm̄ delinquētis post secretā correptionē: ꝛ testiū adhibitionē: vltimo diceret alicui cōgregationi fideliū clerico₂ vel laico₂: vel simul vtro₂ūqȝ: vt sic obiurgatio plurimo₂ eū corrigat: vt q̄ nō potuit pudore saluari: saluaretur opprobrijs: ꝛ vt rubore sequestratiōis emendetur: sit tibi sicut ethnicꝰ et publicanꝰ: vt dicit glo. interl: simul ꝛ marginal. ¶ Qō si dicio ecclesie: a plerisqȝ exponit. i. plato ecclesie. Dico ꝙ expositio ista nō est cōtraria dictio: qꝛ platꝰ ecclie quilibet est q̄ ꝑficit ad regēdū fideles: idē fidē est prelatꝰ ꝛ ꝑsidēs. Vñ mos nōnullarū regionū hȝ officiales et ptātes laicales nolare ꝑpositos vel ꝑsidētes: ꝛ iō hec replica magis est ad oppositū.

¶ X Ad innocētiū dr̄ vt. s. in solutiōe prime rōnis dictū est: ꝙ ad ecclesia₃ spectat duplex punitio seu correctio. Vna est in foro penitētiali. Alia in foro cōtētioso. Prima ꝑtinet ad iudicē ecclasticū respectu cuiuscunqȝ christiani: pro quocūqȝ pctō: ꝛ de illa loquit illa decretalis. Nouit. ꝛ multe alie ī eādē sniam sonātes. Scōa punitio seu correctio nō spectat vniuersalr: ꝛ quātū ad oēm penā infligēdā: ad iudicē ecclasticū. Sic em̄ tolleret ois ptās corrigēdi crimina a seculari ptāte: qō est manifeste ꝯtra scripturā sacrā apli Ro. xiij. ꝛ alias. s. allegatas. etiā contra canonicas santiones. Nā. xxiij. q. v. incestuosi. dicit. Incestuosi parricide homicide multi apō nos reperiunt: sȝ aliq̄ ex illis nolūt sacerdotum admonitionibꝰ aurē accōmodare: volentes in pristinis ꝑdurare criminibꝰ: quos opȝ ꝑ secularis potētie disciplinā a tā praua ꝯsuetudīe coerceri: q̄ ꝑ salutifera sacerdotū monita noluerūt reuerti. Et btūs Aug. sup eplā₃ ad Ro. c. q. sunt quedā. Sūt inq̄t q̄dā enormia flagitia q̄ potiꝰ ꝑ mūdi iudices: q̄ ꝑ antistites ꝛ rectores eccliarū vindicant. Sicut est cū q̄s interficit pontificem aplicū: epm: presbyterū: siue diaconum. Hmōi reos: reges ꝛ principes mūdi dānāt: ergo non sine cā gladiū portāt: qꝛ talia scelera diiudicant. Sunt em̄ maxime constituti ꝓpter homicidas: raptores: vt etiā illos dānēt: ꝛ alios suo timore cōpescāt. ¶ Ex quibꝰ videt sequi: ꝙ illa crimina nō sunt ꝑ iudicē ecclasticū puniēda. Neqȝ em̄ is fidelibꝰ ꝑiudicare imparori: ꝛ laice ptāti fidelibus plus q̄ infidelibꝰ: nec debēt magis istis q̄ illis preiudicare: vsurpādo ptātē puniēdi reos: qui sunt puniēdi ꝑ eos: q̄ in negādo eis cēsum. Cū dixerit dñs Matth. xxij. Reddite q̄ sunt cesa

Duplex punitio seu correctio spectat ad ecclesiam.

Augustī.

Matth. xxij.

ris cesari. Nec voluit q aliqs fidelis vsurparet
sibi aliquā dignitatē tpalē in preiudiciū impa-
toris īfidelis. In cui signū noluit fieri rex. Jo.
Job.vj. vi. Ideo multominꝰ ꝑiudicādū est ptāti seculari
fideliū. Sic nec Innocē iiꝰ voluit iurisdictionē
secularis ptātis minuere vel turbare: vt in prin.
eo.c. dicit. Licet sibi ꝯueniat de quolibet morta
li iudicare in foro penitētiali: nō ī foro cōtētioso
de seculari: nisi in casu quo scꝫ peccās esset de iu
risdictiōe tpali eccl'ie: aut quo ptās seclaris esset
negligēs in corrigēdo: aut dū pctm̄ qdē notum
est: psona ṽo ignota: quō qn̄qꝫ excōicat quisqs
cōmisit hoc furtū: lꝫ fur ignoret. Et in alijs casi
bus ad hoc reducibilibꝰ: vt. s. dictū est. ¶ y Ad
autoritatē bti pauli. j. ad Cor. vj. dr q apl's ꝓ-
hibet fideles causas cōtra alios fideles agere co
rā īfidelibꝰ iudicibꝰ: nō corā secularibꝰ fidelibꝰ.
Neqꝫ tñ intēdit ꝓhibere corīthios ī oī casu apō
infideles iudicari: neqꝫ q soli fideles debēt secu
laria iudicare. Sic eñ tā ṽbis q̄ factis esset sibi
metipsi ꝯtrariꝰ. Sꝫ illo solūmō reprehēdit: q̄ in
discrete maliciose ꝛ cū scādalo apō īfideles ꝛ ini-
quos iudicari volebant. Nec facit ad ꝓpositū: qꝛ
nō rephēdit iudiciū seculariū: sꝫ īfideliū. Vñ di-
cit. Secularia iudicia si habueritis: ꝯtēptibiles
qui sunt in ecclesia: illos cōstituite ad iudicādū.
Contēptibiles illos nō existimo clericos fuisse:
qui altiorē laicis gradū in ecclesia sortiunt. Hāc
materiā late et profunde prosequit venerabilis
Guil. Ockā in suo dial. lib. vj. partis prime: et
parte. iij. tract. ij. lib. ij. Et tñ de illa materia.

¶ Lectio. lxxvj. A

Ostēso quō iniu-
riātibꝰ nobis dimittēda sunt debi-
ta: vt nostra qꝫ nobis a deo dimittā
tur: restāt aliqua dubia breuiter dis
soluēda. ¶ Primū vtrū offensus teneat offendē
Dubium primum ti exteriores dilectiōis effectꝰ et signa exhibere?
Et videt q sic. Nā offensus tenet offendētē dili-
gere: vt. s. dictū est. Sed dilectio vera nō est sine
Grego. ope: ꝓm illud bti Greg. in homelia. iij. Amor dei
ociosus esse nō pōt: magna eñ operat si est: aut
si opari desinit: amor nō est: vñ ꝓbatio dilectio
nis exhibitio est operis. ¶ Item nullus debet
habere simulatā dilectionē: ꝓm illō Aug. Simu
Augusti. lata equitas duplex est iniqtas. Sꝫ dilectio sine
j. Jo. iij. ope vera nō est: sꝫ simulata. Vñ. j. Jo. iij. Nō dili-
gamꝰ ṽbo neqꝫ lingua: sꝫ opere ꝛ veritate. Hinc
Mat. v. Mat. v. dr. Diligite inimicos vestros: ꝛ bñfacite
his qui oderūt vos: ꝛ orate ꝓ ꝓsequētibꝰ ꝛ calū-
niantibus vos: vt sitis filij patris vestri: q̄ solem
suū oriri facit sup bonos ꝛ malos et pluit super
iustos ꝛ iniustos. Ubi xp̄s affectioni addidit opꝰ
et cū hoc exēplū celestis patris: qō imitari opꝫ.
Et Exod. xxiij. Si occurreris boui inimici tui
aut asino errāti: reduc ad eū. Si videris asinum
odiētis te iacētē sub onere: nō ptrāsibis sed sub-
leuabis cū eo. Ecce non tñ ꝓcepit dñs dilectio
nē: sed etiā opus exterius. Itē abnegare hmōi si
gna familiaritatis ꝛ sua beneficia: quedā vindi-
cta est. Homo autem tenet nō vindicare vt dictū
est. Et Ro. xij. c. Nō vosmetipsos defendētes cha
rissimi: sed date locum ire. et Leui. xix. Nō qras
Leui. xix vitionē: nec memor eris iniurie ciuium tuorū.
Augusti. ¶ Sed in oppositum est quod dicit Augu. ꝛ alle
gat magister in. iij. distin. xxx. Magnum est er
ga eū qui tibi nihil malefecit: esse beneuolū ꝛ be
neficum. Illud multo grandius ꝛ magnificētissi
me bonitatis est: vt tuū inimicum diligas: et ei
qui tibi malū vult ꝛ si pōt facit: tu semp bonum
velis: faciasqꝫ cū possis. Et sequit. Tamen quia
hoc tā magnū bonū tāte multitudinis non est:
quātā credimꝰ exaudiri cū dr in oratiōe. Dimit
te nobis debita nostra sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris. Proculdubio verba huius
spōsionis implent: si homo q̄ nondū ita profecit
vt etiā diligat inimicū: tñ qñ rogat ab hoīe qui
peccauit ī eū: vt ei dimittat: dimittat ei ex corde
qui etiā sibi rogāti vult dimitti cū orat et dicit.
Dimitte nobis debita nostra sicut ꝛ nos dimit-
timus debitoribꝰ nostris. Ubi videt velle Aug.
q nō tenet qs dimittere inimico nō petenti. Si
autē remissionē inimicꝰ petierit: iā nō est inimi
cus sed amicus: vt ibidē subdit Augu. Item glo.
Matth. v. dicit. Benefacere inimicis ꝛ orare pro
eis est cumulus ꝑfectionis. Ad illa aūt q̄ ꝑfectio
nis sunt nō oēs tenent. ¶ B Ad dubiū dicēdū
post Sco. in. iij. dist. xxx. Quia dilectionis inimi Rñsio ad primum dubium
ci ꝓceptū est affirmatiuū: ꝛ ideo magis obligat
ne cōtrariū eius fiat: q̄ q actus positiuus circa
inimicū eliciat. Nā quoad primū habet vim pre
cepti negatiui: iō obligat pro semp. Sed quoad
scdm obligat ꝓ tpe ꝛ loco ꝛc. Vñ quoad primum
obligat semp ꝛ pro semp: ne inimicus odiat: ꝛ ne
qs nolit inimico suo eternā salutē: ꝛ bona spūa-
lia ad hanc ordinantia. Nō eñ stat cū dilectione
charitatiua nolle deū diligi ab alio cuius amici
tia nescitur ei displicere: ꝛ hoc cōdiligi: siue ī ra-
tione boni honesti scꝫ ꝓpter deū siue in ratione
boni cōmodi diligentis: qō nolle esset nolle ini-
mico salutē. Et pari rōne non stat cū dilectione
dei nolle inimico illa bona ꝑ que inducit ac pro
mouet ad diligendū deū: ꝛ ꝑ hoc ad ꝯsequendū
salutē. Cetera bona indifferentia possunt qñqꝫ
nolle inimico: pro quāto ea sunt impeditiua ad
bona spūalia: aut boni cōis ꝓponēdi bono spi
rituali: quō etiā quilibet sibiipsi pōt illa nolle: ꝛ
de hoc latius supra lectione. lxxiij. Sed quantū
ad actū positiuū dicit: q extra casum necessita-
tis nō tenet elicere actū dilectionis etiā interio
ris circa inimicū: qꝛ nec tenet cogitare de inimi
co. In casu ṽo necessitatis: puta quo sine eo ha-
bere nō posset necessaria sibi ad attingēdum ad
dilectionē dei: puta si est ignarus: ꝛ sine eiꝰ do-
ctrina nō posset conuerti ad deū ꝛ veritatis co-
gnitionem: aut si est malus: ꝛ et sine eiꝰ correctio
ne non posset conuerti ad bonū ꝛ similibus: tūc
eñ tenet aliquis non solū velle bonum finale
inimico sicut cuilibet proximo: sed etiam bona
necessaria ei ad consequendum salutem et non
solum velle voluntate interiori: sed etiam prose
quēdi voluntate efficaci ꝛ exteriori operatione:
si adest facultas. Et idem de bonis exterioribus
sine quibus non potest consequi vitam eternā.
Unde in extrema necessitate constituto tenetur
ministrare alimenta: ꝛ a periculo mortis eruere
si potest: dum illa fuerint necessaria ad salutem.
vñ prouerbio. xxv. ꝛ ad Ro. xij. Si esurierit ini-
micus tuus ciba illū: si sitit: potū da illi: intelli-
gendū est in necessitate. Extra aūt casuꝫ necessi-
tatis nō tenet ad beneficia inimico exhibenda:
sicut nec amico. ¶ C Ex illis sequunt aliqua
correlaria: quibus particularius patet solutio
Correlarium primum. dubij moti. Primum. A cōibus orationibꝰ q̄ fiūt
pro ecclesia inimicus excludi non debet. Patet:
nam qui sic excluderet: nollet ei bona salutaria

qđ est cõtra negatiuũ in hoc precepto inclusus.
In illa enĩ orõne tenet eã velle valere cuilibet: ⁊
bono ⁊ malo ad bonũ spũale. Sicut esset malus
stomachus: q̃ nollet sustẽtationẽ valere sustẽta-
tiõi manus. Ita non est bonũ mẽbrũ in ecclesia
qđ nollet bonũ actũ ꝓ se ⁊ pro tota ecclesia dei:
et ita oĩbus mẽbris ecclie valere pro quãto de⁹
illud acceptat pro quãto põt sibi et aliis valere.
Correlariũ scđz. ¶ Scđm correlariũ. Effect⁹ ⁊ signa exteriora di-
lectiõis q̃ ĩ cõi oĩb⁹ exhibẽt: inimico negari nõ de-
Beatus Thomas. bẽt. Hoc ꝓbat btũs Tho. ij. ij. q. xxix. arti. ix. Qꝛ
effect⁹ ⁊ signa charitatis: q̃ ex interiori dilectiõe
procedũt proportionari debẽt interiori dilectio-
ni. Dilectio aũt interior ad inimicũ in cõi est de
necessitate precepti absolute. In spãli aũt nõ ab-
solute: sed ẜm ꝑparationẽ aĩ: ⁊ hoc ẜm modera-
tionẽ supradictã. Siĉr aũt q̃dã signa ⁊ bñficia di-
lectiõis: q̃ exhibent proximis in cõi: vt cũ aliqđ
beneficiũ impẽdit aliq̃s toti cõitati: et talia be-
neficia vł signa dilectiõis: inimicis exhibere est
de necessitate salutis ⁊ precepti. Hoc enĩ non ex-
hibere inimicis: pertineret ad liuorẽ vindicte.
Hec Tho. Ex illo videtur sequi ꝙ cõis salutatio
que oĩbus fidelibus occurrẽtib⁹ optatur inimi-
cis occurrẽtib⁹ nõ est subtrahẽda: nisi inimicus
ex his deteriorari timeret. Et hoc forte existit
de necessitate salutis: si verisimiliter ꝑsumeret:
quis per hoc inimicũ suũ dño lucrari: aut scan-
dalũ pusillorũ ex subtractiõe signorũ charitatis
remouere. Qđ ex supradictis de fraterna corre-
Correlarium tertium. ptione ostẽdi põt. ¶ Tertiũ correlariũ. Specia-
lia familiaritatis signa ⁊ beneficiũ effectus nõ te-
net quis impẽdere inimico: nisi ẜm ꝑparationẽ
animi: vt exhibeãtur in casu necessitatis. Nã illa
extra casũ necessitatis exhiberi: pertinet ad per-
fectionẽ charitatis tanq̃ opus supererogatio-
nis. Patet: qꝛ illi effect⁹ procedũt ex mera libe-
ralitate: ⁊ nõ ex ꝑcepti necessitate: etiã q̃ ad ami-
cos: ergo multo min⁹ quo ad inimicos. Illa sũt
de intẽtiõe Alex. de ales parte. iij. q. lxvij. et Bo-
naué. in. iij. dist. xxx. Per hoc ad rõnes ante op-
positũ dicitur ꝙ oẽs loquũtur in casu necessita-
tis. Nã dilectio operat̃ vbi est: nec est ociosa: ne-
qꝫ tñ ea qua preparat̃ aĩus ad opus exterius nõ
semper exhibẽdũ: sed quũ oportet: hoc est ĩ articu-
lo necessitatis. Uel loquunt̃ quãtũ ad cõia bñfi-
cia charitatis: ad qđ facit exẽplũ patris celestis
qui facit solẽ suũ oriri super bonos ⁊ malos ⁊c.
Multa tñ specialia ⁊ gratuita dona ĩfundit bo-
nis: q̃ nõ infundit malis. Sic subtractio cõmu-
niũ bñficiorũ ꝑtineret posset ad vindictã: nõ aũt
bñficiorũ ꝑticulariũ: que nõ nũq̃ amicis subtra-
hũtur. ¶ D Ad rõnes post oppositũ. Ad illud
Augusti. he. Aug. dꝛ ꝙ loquit̃ de dilectiõe affectiua ⁊ effe-
ctiua: necdũ in tpe necessitatis: sed ẽt quotiẽs op-
portunitas occurrit. Uñ ait. Ei q̃ tibi malũ vult
enĩ põt facit: tamẽ semꝑ bonũ velis faciasq̃ cũ
possis. Et hoc nõ est omniũ in charitate existen-
tiũ: sed tñ perfectorũ. Siĉr ad gl. dicat̃ ꝙ benefa-
cere inimicis extra casum necessitatis ⁊ in bene-
ficiis particularibus pertinet ad cumulũ perfe-
ctionis: nõ aũt in casu necessitatis: sed in bene-
ficiis cõibus. Uel dꝛ ꝙ est ꝑfectio necessitatis si-
ue necessaria ad salutẽ: q̃ cõsistit in obseruantia
ꝑceptorũ. (Et est ꝑfectio supererogatiõis q̃ cõsi-
stit in obseruatiõe ꝯsiliorũ cũ preceptis.) Ad cu-
mulũ prime perfectiõis pertinet bñficẽtie effe-
ctus in necessariis ad salutẽ ⁊ etiã in cõibus. In
particularibus autẽ benefacere pertinet ad cu-
mulũ perfectiõis scđo mõ dicte. ¶ E Secũdũ
Dubium secundũ. dubiũ est. Utrũ offendens alterũ tenet̃ petere ve-
niã ab offenso vt sibi ignoscat: ⁊ in sui amicitias
resumat. Et videtur ꝙ sic per illđ saluatoris. Si
offers munus tuũ ad altare: ⁊ recordat⁹ fueris:
qꝛ frater tuus hꝫ aliquid aduersum te: scꝫ qꝛ cũ
lesisti: relinque ibi munus tuũ ante altare: ⁊ va-
de prius recõciliari fratri tuo: ⁊ tũc veniẽs offe- Matt. v.
res munus tuũ. Ex quib⁹ clare sequi videt̃ ꝙ ne-
cessario ꝑcedat fratris recõciliatio: vt opus bo-
nũ deo oblatũ: placeat deo. Quilibet autẽ tenet̃
offerre deo munus bone volũtatis: ẜm illđ Pro-
uerb. xxiij. Fili prebe mihi cor tuũ: Cor ponitur
pro volũtate: ergo tenet̃ recõciliari fratri quẽ le- Prouer. xxiij.
sit iniuste. ¶ In oppositũ. illđ esset periculosũ:
et vergere posset in periculũ vite eius qui veniã
peteret atqꝫ fame. Ut si quis furto aliqđ subtra-
xisset: si veniã ꝓ furto cõmisso peteret: posset of-
fensus eũ accusare: et ad interitũ ei⁹ agere: et eũ
publice diffamare. Quilibet aũt tenetur vitã suã
sustẽtare ⁊ famã suã dũ per hoc alius in fama nõ Rñsio ad
iniuste leditur: celare ac ꝯseruare. ¶ F Ad hoc secundũ
dubiũ videtur sub distinctiõe respondẽdũ: quia dubium.
aut offensa est offenso nota simul cũ offendẽte:
aut offendẽs est incognitus. Si scđm: sic non te-
netur offendẽs vocaliter ⁊ aperte veniã petere
ac recõciliari offenso sicut nõ ẽ aperte offensus.
aperte dico quãtũ ad personã offendentẽ que si-
bi incognita est: licꝫ offensio sit nota. Sufficit enĩ
tũc offendẽti ad salutẽ: ꝙ doleat corde: ꝙ proxi-
mũ iniuste ⁊ cõtra deũ offendit: illud quoqꝫ tpe
opportuno velit cõfiteri: et oẽ dãnũ illatũ proxi-
mo qualecũqꝫ fuerit in aĩa corꝑe fama aut reb⁹
fortune quãtocius facultas aderit refũdere mo-
dis possibilibus ⁊ ꝯgruis. Frustra enĩ offendẽs
se publicaret offenso in periculũ vtriusqꝫ. Offen-
si: qꝛ ꝑ hoc ad indignationẽ ⁊ irã aut inuidiã ac-
cẽdi posset. Et sui offendentis: fame scꝫ ⁊ vite: vt
argutũ est post oppositũ. Et huic ꝯcordat gl. su-
per textu allegato. Si ergo offers. Scđm literã
inq̃t hoc absurdũ est. Est ergo ĩ interiore tẽplo
altare. i. fides: cui q̃dlibet mun⁹. i. psalm⁹: hym-
nus: orõ: ⁊ hmõi nisi sit imuixtũ: nõ est deo placi-
tũ. Et ibi. i. cũ in corde qđ est tẽpluꝫ interi⁹ tale
mun⁹ oblatur⁹ es: si in mentẽ venerit ꝙ frater
tuus hꝫ aliq̃d aduersum te: quẽ tu lesisti. Si enĩ Cor ẽ tẽ-
ipse te lesit: nõ ipe: sed tu habes aduersus eũ nec plũ inte-
tũc opꝫ te veniã petere sed dare: sicut vis tibi di- rius.
mitti. Sequitur: Uade nõ pedib⁹: sed aĩo humi-
liato te prosternas in cõspectu illius cui oblatu-
rus es. Et premisit. Non enĩ munus repellit scꝫ
de⁹: sed charitatẽ proximi querit sine qua nemo
ad charitatẽ dei peruenit. Prius charitatẽ pro-
ximo exoluat: q̃ munus suuꝫ deo placere optat.
Ecce quđ tota recõciliatio ista fieri põt intus in
corde offendẽtis corã deo. Si vero offendẽs no-
tus est offenso: aut est pñs offenso: aut nõ. Si nõ
est pñs: nec ei⁹ pñtia cõmode haberi põt: sufficit
recõciliatio interior q̃ dicta est. Si vero pñs fue-
rit: dꝫ etiã vocaliter veniã ab eo petẽdo sibi recõ-
ciliari. Et hoc vult etiã gl. allegata que premis- Nico. de
sis addidit: vel petẽdo veniã si presens est. Idẽ lyra.
vult Hugo Cardinalis et Nico. de lyra. super eo-
dem textu dicens. Hoc scꝫ vade prius recõcilia-
ri ⁊c. potest intelligi dupliciter. Uno modo pedi-
bus corporis: et hoc debet fieri: si cõmode pos-
sit haberi fratris offensi presentia. Si autẽ non
possit: sufficit ire adiectũ pedibus mẽtis: qđ sit q̃ñ
habet ꝓpositũ satisfaciẽdi loco et tpe cõpetenti

Et hoc mō vtit ecclesia romana: que reū ꝯfitētē
absoluit: ⁊ sibi satisfactionē leso faciēdā īponit.
Hec lyra. Et ꝑ hoc pꝫ solutio rōnū ante et post
Dubium tertium. oppositū inductarū. ¶ 6 Tertiū dubiū: Utrū
ꝗ odiū seu rācorē ī mēte seruat ꝯtra ꝓximū: dicē
do orōnē dn̄icā: dicere debeat hāc qntā particu
lā: Dimitte nobis debita nr̄a sicut et nos di. de.
Rn̄sio ad dubium tertium. no. ¶ Respōdet ꝙ talis frustra petit ꝗ ad se pcti
sui remissionē ꝗ nō dimittit alii: vt pꝫ ex verbis
christi supra allegatis: immo nociua sibi videt
hec petitio si pro se illā porrigat patri celesti: ꝑ
quāto mēdacio inniti videt dicens se dimittere
suis debitorib⁹ cū tn̄ cōtra eos odiū seruat ⁊ rā
corē. Pro quo satisfaciūt auctoritates supra posi
te. lec. lxxiii. Nec tn̄ ꝓpter hoc ab hac oratiōe de
Bonauē. bet abstinere ſm sctm̄ Bonauē. qꝛ ex hoc ampli⁹
pctm̄ suū aggrauaret arcēdo se ab illis saluber
rimis petitionibus quas ipsemet dn̄s docuit ⁊
nos orare monuit. Uñ orare eas debet in ꝑsona
ecclesie. Et sic eā orādo in ꝑsona eccl'ie: nō mēti
tur: qꝛ illa vt pia mater suis ꝑsecutorib⁹ ⁊ debi
torib⁹ libēter ignoscit: imo vt de⁹ ignoscat: fide
liter orat dicēs: Orem⁹ pro ꝑsequētib⁹ ⁊ calūniā
tib⁹ nos. Sꝫ nec orādo dn̄icā orōnē: hāc parti
culā. Sicut ⁊ nos dimittimus debi. nr̄is: omit
tere dꝫ. Grauī⁹ eñ peccaret si orōnē a xp̄o īstitu
tā: ⁊ nobis trāditā restringeret: syncoparet: aut
Jo. chrysostom⁹. quōlibet mutaret. Uñ cōtra tales bea. Jo. chry
so. sup mat. ait. Multi nolētes dare veniā in se
peccātib⁹: refugiūt illā orōnē dicere. Et subdit.
Stulti sunt: qꝛ ꝗ nō sic orat vt xp̄s docuit: nō est
xp̄i discipulus. Nec etiā pater celestis libēter au
dit orōnē quā filī⁹ nō dictauit. Cognoscit eñ pa
ter filiī sui sensuꝫ ⁊ verba: nec suscipit ꝗ humana
Abbas Isaac. vsurpatio cogitauit: sed ꝗ xp̄i sapiētia exposuit.
Et abbas Isaac. col. ix. de eodē loqns ait. Jōqꝫ
si clemēter volumus iudicari: nos ꝙ erga illos
ꝗ in nos deliquerūt: opꝫ eē clemētes. Tn̄ eñ re
mittet nobis: quātū nos remiserimus eis: ꝗ no
bis quacūqꝫ malignitate nocuerūt: qd formidā
tes nōnulli cū in ecclesia hec oratio ab vniuersa
plebe cōcinnit: hūc locū taciti pretermittūt: ne
scꝫ semetipsos obligare pori⁹ ꝙ excusare sua ꝓ
fessiōe iudicent. Nō intelligētes ꝙ frustra cauil
latiōes has iudici olm̄ pretēdere moliātur: qui
quēadmodū iudicatur⁹ sit supplicibus suis vo
luit demōstrare. Dn̄ eñ erga nos nōvult īmitis
atqꝫ inexorabilis īueniri: formā sui iudiciī desi
gnauit: vt quēadmodū nos ab illo iudicari cupi
mus ita nr̄os frēs si ꝗd in nos deliq̄rint: iudice
mus: qꝛ iudiciū sine mīa fiet ei: ꝗ nō fecit mīaꝫ.
Hec ibi. Necessariū est itaqꝫ vnicuiqꝫ vt nō reti
neat fraternū odiū: ꝗtenus hec dn̄ica oratio ad
se sortiat effectū: alioquin deo mētit di. Sicut ⁊
nos dimit. debi. nr̄is. Qꝛ si induratus odiū ser
uare statuit: ⁊ in eo ꝑtinaciter ꝑsistere: orationē
dn̄icā nō mutet: nec in ꝑsona sua: sed eccl'ie eā di
cat. Sic eñ lꝫ sibi inutiliter oret petēdo pcti sui
remissionē quo ipse carere nō vult: sꝫ in eo ꝑma
nere: tn̄ vitat pctm̄ mēdaciī dicēdo. Sicut ⁊ nos
dimit. debi. nr̄is. Qꝛ lꝫ ipse nō dimittat: ecclesia
tn̄ in cuius ꝑsona loquit debitorib⁹ suis libēter
ignoscit: vt dictū est. ¶ H Ex his oībus dicēs
hāc orōnē ex aīo ita mēti affectū formet. Pater
nr̄ clemētissime: ꝗ eꝫ in celis dominātissima ma
iestate ⁊ in terris oīb⁹ in tua ditiōe positis: ꝗ cla
uē habes dauid: claudis ⁊ nemo aperit: aperis ⁊
nemo claudit. Solus quippe pctā dimittis: di
mitte nobis miseris debita nr̄a: oīa singula: ꝗ
bus venialiter criminaliterqꝫ quotidie sup are
nā maris ꝓpria ⁊ temeraria volūtate maiestatē
tuā offendim⁹. Dimitte inquā: ⁊ quātū ad reatū
culpe: ꝗ irā tuā ꝓuocauim⁹: ⁊ quo ad reatū pene
quē te ꝓuocādo incidim⁹: nec soluere possum⁹:
neqꝫ satisfacere. Auferat ergo atqꝫ deleat reatū
oēm magna ac sufficiētissima vnigeniti tui satis
factio: sacrificiū scꝫ vespertinū in cruce pro oīm
pctis oblatū. Sic quoqꝫ īflexibilē iusticie tue ri
gorē nimia tua charitas (qua sic mūdū dilexisti
vt filiū tuū vnigenitū dares: in quo quoqꝫ vt no
bis parceres nō pepercisti: sed pro nobis ī mor
tē tradidisti) tēperet: vt oī debito cōpēsato nos
perditos nostris penitētie operibus ex equo re
spōdere nō potētes: plene tibi recōciliet: et grāꝫ
restituat augmētatā. Et qꝛ tu pater: princeps pa
cis: domesticos tuos pacificos ꝯcordes ⁊ vnani
mes in domo tua ꝗ est ecclesia: esse ꝑcipis: vt ꝗ
filii dei esse ceperint in dei pace ꝑmaneāt: et ꝗbus
spūs vn⁹ est: vnus sit ⁊ aīm⁹ ⁊ sensus: vñ ⁊ orādi
hanc regulā nobis tradidisti: qua custodita: ora
tio nostra repudiuꝫ nō pateret. Quatenus sicut
nobis debita nostra a te dimitti volumus: ita ⁊
nos nostris debitorib⁹ dimittam⁹. Oram⁹ te pa
ter noster largissime: da verā cordibus nr̄is cuꝫ
oībus pacē ⁊ dilectionē: vt per te et ꝓpter te: ne
dū oīb⁹ iniurias nobis irrogātib⁹ iniurias ipsas
dimittamus: vindictā nullā appetēdo. Sed eos
nō minus diligamus: cūcta ad salutē eis profu
tura: pro nostra facultate impēdēdo: beneficiis
trahendo: precibus iuuādo: instruēdo exēplis:
monitionibus corripiēdo fraternis: debita co
ertione resistēdo ausibus eoꝝ malignis: quate
nus idipsum nobis a te misericorditer īpēdat: ꝗ
dimissis anteactis male pctis: a futuris ꝑserua
ri mereamur criminib⁹: ⁊ delictis. Dimitte ꝗsu
mus o pater mīaꝝ ꝗ cōmisim⁹: quaten⁹ spūsci
eruditiōe perdocti: rubiginē inuidie charitatis
igne cōsumētes: pctā nr̄a hūiliter agnoscēdo: et
aliena fidelr ignoscēdo: sic vtraqꝫ lugeam⁹ tpa
liter: vt eterna ꝯsolatiōe ꝑiter gaudeam⁹. Amē.

¶ Lectio. lxxviii. a

Et ne nos iducas

in tētatiōeꝫ. ¶ Postꝗ oratū est pro
oblatiōe maximi mali: qd est culpe
reatus: in hac petitione sexta petit
ablatio mediocris mali in maximus inducētis:
qd est tētatio ad peccandū: que est occasio recidi
ui lapsus. Et ꝗdē cōgrue ⁊ necessario ꝑmisse pe
titiōi: qua nobis pctā dimitti postulauim⁹: hec
sequēs de preseruatiōe in tētatiōe ad pctm̄ īdu
cēte: subnectit: qm̄ adeo vita nr̄a fragilitati mu
tabilitatiqꝫ subiecta est: vt nūꝗ ī eodē statu per
maneat: fluctuetqꝫ diuersarū tētationū impulsi
bus huc illucqꝫ agitata. Sūt eñ ī hoc mari ma ps. ciii.
gno ⁊ spacioso reptilia quoꝝ nō est numerus: ⁊
aīalia pusilla cū magnis. i. varia ⁊ multiplicia tē
tationū genera: quibus quasi quibusdā funicu
lis: ⁊ retibus infirma aīa quotidie queritur irre
tiri. Hinc recte petita debitorū remissione: opti
mo ordine ad potentissimū patrē recurrim⁹ in
stāter petētes per hūilē orōnē. Ne nos īducas ī
tētationē. ne scꝫ purgata domo nostra a pctorū
sordibus: rursus tētatione victi: in eadē aut ma
iora recidiuantes: nouissima nostra fiant priori
bus peiora. Undiqꝫ eñ nobis parantur insidie
vndiqꝫ tela iaciūt. Insurgit ꝯtra nos caro: tra

bit mūdus:īſidiaꝛ diabolus. Suggerit caro vo-
luptatē:mūdus vanitatē:diabolꝰ iniq̄tatē. Ca-
ro mollia:mūdus inania:diabolus mortifera.
Caro inſcitat ꝑ laſciua deſideria:mūdus per ꝓ
ſpera ⁊ aduerſa: diabolus ꝑ turpitudines et vi-
tia. Quorſuꝫ nos vertimꝰ:tēptationū laqueos ad
capiēdas aīas luemꝰ. Inſidiaꝛ nobis hi nr̄i
inimici:⁊ vndiqꝫ nos deuicere feſtināt. In eſu et
potu:in ope ⁊ ꝟbo:in vigilia ⁊ ſomno:in cogita
tu ⁊ delectatiōe:in diuitijs ⁊ paupertate. In ſcien
tia ⁊ hūilitate. In ꝯtinētia ⁊ parcitate. In patiē
tia ⁊ rigore:⁊ in oī nobis materia occurrēte. De
Beatus Bern. quo btūs Bern̄. in de miſeria hoīs ita inq̄t. Ini
mici aīam meā circundederūt: corpꝰ mūdus: ⁊
diabolꝰ. Corpꝰ fugere nō poſſum nec fugare:cir
cūferre id neceſſe eſt:qm̄ alligatū eſt mihi. Peri
mere nō lꝫ:ſuſtētare cogor:cū illud īpinguo:ho
ſtē aduerſum me nutrio. Si em̄ ſatis comedo:⁊
illud robuſtū fuerit:ſanitas eiꝰ mihi aduerſaꝛ.
Mūdus ꝟo circūcingit me vndiqꝫ ac ꝑ quinqꝫ
ſenſus corꝑis mei quaſi per portas ſagittis ſuis
vulnerat me:⁊ mors intrat per feneſtras meas.
Reſpicit oculꝰ:⁊ mētis ſenſuꝫ auertit. Audit au
ris:⁊ intētionē cordis inflectit. Odoratꝰ cogita
tionē bonā īpedit. Os loquiꝛ ⁊ fallit. Ardor libi
dinis ꝑua occaſiōe excitaꝛ:⁊ niſi ſubito reſpuaꝛ
ſtatim totū corpꝰ occupat ⁊ eſtuat:vrit ⁊ incen-
dit. Prio carnē tactā titillat deinde mentē meā
maculat turpi delectatiōe:⁊ ad extremū ꝑ ꝯſen
ſum prauitatis ſibi mētē ſubiugat. Porro dia-
bolꝰ (quē videre nō valeo:⁊ iō minꝰ cauere poſ-
ſum) ipſe tetēdit arcū ſuū:⁊ in eo parauit ſagit-
tas ſuas:vt ſagittet me in auro ⁊ argēto:⁊ in oī
bus hiſq̄bꝰ abutimur:cū illis male delectamur
his illaqueamur. Nec ſolū laqueū poſuit:ſed et
viſcū. Viſcus eſt amor poſſeſſiōis:affectꝰ cogni-
tiōis:cupiditas honoris:⁊ voluptas carnis:qui
bus aīa inuiſcaꝛ ⁊ irretiꝛ:ne pēnis ꝯtēplatiōis
Que ſūt ꝑ plateas ſupne ſion diſcurrere poſſit. Sagitte
ſagitte diaboli ſunt:ira:inuidia:luxuria:⁊ cetera vitia:
diaboli. quibꝰ aīa vulneraꝛ. Et q̄s eſt q̄ iacula eiꝰ ignea
poſſit extinguere? Prohdolor his telis vulne-
raꝛ ſepe fidelis aīa. Hei mihi miſero:vndiqꝫ mi
hi bella:vndiqꝫ volāt tela:vndiqꝫ tētamēta: vn
diqꝫ ꝑicula. Caro ſuggerit mollia:mūdus vana
diabolꝰ amara. Quotiēs carnalis tētatio mētē
meā īportune pulſat de cibo potu ⁊ ſomno:cete
riſqꝫ ſiſibꝰ ad curā carnis ꝑtinētibꝰ: caro mihi
loq̄ꝛ. Cū ꝟo de ābitiōe ſeculi:de iactātia de arro
gātia:cogitatio mala verſaꝛ in corde: de mūdo
eſt. Qn̄ aūt ad irā ⁊ animi amaritudinē ꝓuocor
ſuggeſtio diabolica eſt:cui nō aliter ꝙ̄ ipſi dia-
bolo reſiſtendū eſt. Caro mea de luto eſt:iō luto
ſas ⁊ voluptuoſas cogitatiōes ex illa habeo:va-
nas ⁊ curioſas de mūdo amaras ⁊ malicioſas a
diabolo. Iſti tres inimici me impugnāt ⁊ perſe
quūꝛ:nūc occulte:nūc aperte:ſemꝑ aūt malicio
ſe. Cōſiderātes igiꝛ ꝙ nō eſt pax in vita iſta:que
plena ē tētatiōibꝰ:⁊ adeo plena vt nō īmerito tē
tatio debeat appellari vidētesqꝫ defectū noſtrū
⁊ viriū nr̄arū puritatē: ꝯfugere nos docuit Xp̄s
ad patrē celeſtē:⁊ petere:ne nos inducas in ten
tationē. ℭ B Et qm̄ ſicut in ceteris q̄ oramꝰ:
nō ſufficit ad īpetrādū qō petimꝰ ſolū ꝟba fun
dere:ſꝫ etiā ad obtinēdū petita ꝓ viribꝰ labora-
re. Ita ⁊ in hac ſexta petitione cū dicimꝰ. Et ne
nos īducas in tētationē:etiā deo a quo petimꝰ
preſeruari:collaborandum eſt ſagaciter ⁊ indu
ſtrioſe:ne decepti tētationibꝰ peruertamur. Un
de neceſſariū eſt nobis tētationū modos:ac tē-
tantiū fraudes nō ignorare. Pro quoꝝ aliquali
apertiōe quatuor vidēda ſunt. Primo q̄d noīe
tētationis accipiꝛ:ac de eiꝰ deſcriptiōe. Scdō de
tētationū generalibꝰ modis ⁊ eiꝰ diuiſiōe. Ter-
tio de ſpālibꝰ diaboli aſtutijs ⁊ tētationū frau-
de. Quarto de remedioꝝ inq̄ſitiōe. Per q̄ redeū
tes ad textū:huiꝰ petitiōis intellectꝰ clariꝰ ape-
riꝛ. Additis quibuſdā dubijs ꝓ fundamētalio
ri dicēdoꝝ cognitiōe. ℭ Quātū ad primū:aduer Tentare
tendū ꝙ tētare vt dicūt doct. circa diſt. xxi. lib. q̄d ſit.
ii. ſniarū: nihil aliō eſt ꝙ̄ ꝓbare aliq̄d ſeu expi-
mētū ſumere vt aliq̄d de aliq̄ ſciaꝛ. Un̄ tētare ſꝫ
Tho. par. i. q. cxiiii. ar. ii. attribuiꝛ deo:hoīꝫ dia
bolo ꝓpe. Attribuiꝛ etiā (ſꝫ minꝰ ꝓpe) carni ⁊ mū
do. Un̄ glo. Caſſi. ſuꝑ illō pſ. xxv. Proba me do Caſſio.
mine ⁊ tēta me dicit. Tētat deꝰ vt erudiat:hō vt
ſciat. Et diabolꝰ vt ſeducat:de tētatiōe carnis ⁊
mūdi dr̄ Iac. i. Unuſq̄ſqꝫ tētaꝛ a ſua ꝯcupiſcētia Iaco. i.
abſtractꝰ et illectus. Cōcupiſcētia vtiqꝫ carnis
vel oculoꝝ:q̄ ſimul ad carnē ⁊ mūdū ꝑtinēt:di-
cēte Iohāne. Oē qō eſt in mūdo:ꝯcupiſcētia car i. Ioh. ii.
nis eſt:vel cōcupiſcētia oculoꝝ: vel ſuꝑbia vite.
Et ſequiꝛ. Mūdus trāſit ⁊ cōcupiſcētia eiꝰ. Un̄
ſub hac generalitate pōt ſic deſcribi. Tētare eſt
experimētalē noticiā alicuiꝰ in ſe vel ī alio cau-
ſare principaliter vel occaſionaliter. ℭ Diciꝛ ex
perimētalē noticiā:qꝛ ſm̄ Alex. de ales. par. ii.
q. cxvii. ⁊ ſcḋm Tho. par. i. q. cxiiii. Tētare eſt ex- deſcribit
periri. Un̄ noticia q̄ ꝑ rōnē acquiriꝛ nō acquiri q̄d ſit tē-
tur tētatiōe. ℭ Diciꝛ alicuiꝰ ſcꝫ nō talr̄ noti. Un̄ tare.
ſciēs aliq̄d ꝑ rōnē vel fidē:nihilominus tētan-
do pōt illud ſciri ꝑ experientiā. ℭ Diciꝛ in ſe:ꝓ-
pter hoīem ⁊ demonē tentantē:qui tētando ex-
perimētalē noticiā eiꝰ de quo tentant in ſe acq̄
rūt. ℭ Diciꝛ vel in alio:ꝓpter deū tētantē:quia
deus tētando nō cauſat noticiā in ſe. Siquideꝫ
nihil de nouo cognoſcit deus:qꝛ noticia dei in-
cauſabilis eſt ⁊ eterna:eſt em̄ īmutabilis diuina
eſſentia. Cauſat aūt noticiā experimētalē in il-
lo quē tētat:vel in alijs quos ſcire facit de tēta-
to qō neſciebāt. ℭ C Et ſm̄ hoc intelligenda
eſt oīs ſcriptura qua deꝰ dr̄ tētare vt aliq̄d ſciat.
nō ꝙ de nouo aliq̄d ſciat qō nō nouit: vel nunc
aduertat qō priꝰ nō aduertit:cū oīa īmutabili-
ter eternaliter ſciat anteꝙ̄ fiāt:ſꝫ ꝙ aliq̄d tētatū
vel alios de tētato experimētaliter ſcire faciat.
ſicut eſt illud Gen̄. xxii. Tētauit deꝰ abraā. Et ſe
quiꝛ. Nūc cognoui ꝙ timeas dn̄m. i. cognoſcere
te feci. ℭ Diciꝛ principaliter ꝓpter deū hoīem
vel diabolū:q̄ ex intētiōe cognoſcēdi aliquid de Gen̄. xxii
aliquo in ſe vel in alio tētat. ℭ Diciꝛ vel occaſio-
naliter ꝓpter carnē q̄ tētare diciꝛ:inquantū co
gnoſci pōt ꝑ carnē pulſantē:vel mūdū aduerſis
repellētē:aut ꝓſperis allicientē:qualis ſit hō:an
ꝟtute cōſtans:an mobilis. Et talibꝰ:carne ſcꝫ ⁊ Imme-
mūdo frequēter vtiꝛ diabolꝰ: tāꝙ̄ inſtrumētis diatus fi
ad tētādū. ℭ Ex hoc pꝫ ꝙ immediatꝰ finis tēta nis tēta-
tiōis eſt ſciētia experimētalis. Verū ꝙ ille finis tiōis q̄s
vt plurimū ordinaꝛ in aliū finē bonū vel malū. ſit.
Un̄ vt dicit ſctūs Boñ. Qn̄qꝫ tētans intēdit pro Sanctꝰ
bare vel approbare:aut ꝓbatum oſtēdere. Hoc Boñ.
mō tētat deꝰ:vt tētatū ſcire faciat ⁊ experimēta Deu. xiii
liter cognoſcere ſeipm̄. Sic dr̄ Deut. xiii. Tētat
vos dn̄s deꝰ veſter:vt palā fiat vtrū diligatis euꝫ
an nō ex toto corde ⁊ ī tota aīa veſtra. Et Sap. Sap. iii.
iii. Deꝰ tētauit eos ⁊ inuenit eos dignos ſe. Tā-
ꝙ̄ aurū in fornace ꝓbauit illos. Inuenit eos. i.
inueniri et cognoſci fecit illos a ſeipſis ⁊ alijs di-

gnos se. Sic nõnũq̃ tentat magister discipulũ in cõspectu alioꝝ de eo q̃d nouit discipulũ scire vt sic ei' sciẽtia aliis fiat nota. Tentat etiã qñq3
j. Re. xvij hõ se vel aliũ: vt sciat q̃d in eo sit. j. Reg. xvij. de dauid dr. Cepit tẽtare si armatus posset ince-
iij. Re. x. dere. Et. iij. Reg. x. Uenit regina saba tẽtare salomonẽ in enigmatib'. Sic nõnulli tẽtãt dñm. q̃ quasi incerti experiri volũt dei ꝟtutẽ. Sic filij israel deũ frequẽter tẽtauerũt in deserto. vt dr
Nũe. xiiij Nume. xiiij. Tẽtauerũt me iã ꝑ decẽ vices. Contra quos dr. Nõ tẽtabis dñm deũ tuũ. Deut. vj. Tẽtans etiã qñq3 intẽdit vt tẽtatũ reprobã faciat ⁊ seducat. Sic tẽtat diabol' vt ad pctm̃ inducat. Sic dicit Pe. Act. v. Cur tentauit cor tuũ
Act. v. sathanas mẽtiri spũisctõ ⁊ fraudari de ꝓcio agri? Etiã qñq3 l3 pulsans nõ intẽdat: tñ ad ei' pulsationẽ sequit̃ approbatio vel reprobatio hominis. Sic caro tẽtat: q2 ad ei' titillationẽ ꝓbat̃ hõ si resistit: aut reprobat̃ si consentit. Sic dr de car-
Jaco. j. ne. Ja. j. Unusq̃sq3 tẽtat̃ a sua ↄcupiscẽtia abstra-
Ad he. xj ctus ⁊ illect'. Et de mũdo habet̃ ad Heb. xj. Lapidati sunt: secti sunt: tentati sunt. Hec enĩ scti a tyrãnis hui' scli passi sunt. Et Sap. xiiij. Crea-
Sa. xiiij ture dei facte sunt in odiũ: ⁊ in tẽtationẽ aie hominũ ⁊ in muscipulã pedibus insipiẽtiũ. ¶ D Quãuis aũt tẽtari sic indifferẽter accipit̃ in bono ⁊ malo: accipit̃ tñ sepe tñ in malo. Sic accipit̃ a btõ Jac. in sua ca. c. j. Nemo cũ tẽtat̃ dicat: qm̃ a deo tẽtat̃. Et sequit̃. De' enĩ intẽtator maloꝝ est: ipse aũt neminẽ tẽtat. Et illo mõ capiẽ-
Tẽtatio- do in malo tẽtationẽ definit Cassia. Tẽtatio est
nis defi- assimilatio boni ad fallẽdũ. Et de tali tẽtatione
nitio. hic loq̃mur. Nõ enĩ petim' nõ induci in tẽtatione: nisi quaten' tẽtamur ad malũ. Et sic accipiẽdo tẽtare: est officiũ ꝓprium diaboli: sicut dicit glo. interli. j. Thes. iij. sup illud. Ne forte tentet vos is q̃ tẽtat. i. sol' diabol' cui' officiũ est tẽtare. Nã etsi hõ aliqñ sic tẽtat: hoc agit inquãtũ ẽ minister diaboli. Qd vtinã diligẽter attẽderent q̃ ꝟbis: factis: vestitu: nutib' ⁊ signis alios sollicitãt ad turpia mala ⁊ pctã: cui' in hoc sunt ministri: cui' vicarij: cognoscerẽtq3 se in hoc agere ⁊ gerere ꝓpriũ diaboli officiũ: forsitã si nõ timore: tñ pudore vilissime seruitutis retraherent̃ ab ope ⁊ morib' tã ꝑuersis. Sic etiã ad malũ tẽtat̃ hõ ab obiecto delectabili vel tristabili pñte sc3: vel in phãtasia: q̃d trahit ⁊ mouet sensualitatẽ sibi naturaliter affectã: ⁊ per sensualitatẽ allicit ip̃aȝ volũtatẽ ad ↄsensũ iordinatũ fruẽdi eo ↄ dictamẽ recte rõnis. Et ita tẽtãt hoies diuitie: honores: cetera obiecta delectabilia: etiã qñq3 terribilia ad incutiẽdũ inordinatũ timorẽ: l3 hoc obiecta nõ intẽdant: sunt tñ diaboli instrumẽta: qui per hec intẽdit hoiem decipere ⁊ inducere ad peccandũ. ¶ E Quãtũ ad scdm l3 plurime ponant̃ tẽtationũ spẽs ⁊ distinctiões a sctis quas collegit Alex. de ales loco allegato ⁊ diffuse ꝓsequit̃: ⁊ sm̃ diuersa causarũ gña: sufficiat tñ hic tãgere eas q̃ sumunt̃ a causa efficiẽte et formali. Nã de fine iam dictũ est: q̃ quedã tentatio fiat nude ad experiẽdũ sciẽtiã tẽtati: q̃ fit ꝑ q̃stiones ⁊ argumẽta ⁊ sophistrias. Alia ad ꝓbandũ vitã ⁊ mores. Tertia ad seducẽdũ. de qua solum
Tẽtatio in ꝓposito. ¶ Quãtũ ergo ad causam efficientẽ
duplex ẽ ponit magr̃ in. ij. dist. xxj. duplicẽ tẽtationẽ: ex-
Tẽtatio teriorẽ ⁊ iteriorẽ. Exterior est qñ nobis exteri'
exterior malus sensibiliter suggerit̃ ꝟbo vel signo: vt ad
quid sit. pcti ↄsensum tẽtat' inclinet̃. Que nihil aliud est q̃ ostẽsio alicuius obiecti sensibilis a ꝟtute ex-

teriore: vt ap̃hẽdẽs ad peccandũ alliciat̃. Tẽta-
tio interior est motio hois ad pcti ↄsensum orta Tẽtatio
ab aliqua ꝟtute interiore siue sensibili exterio- interior
re: vt cũ ip̃a orit̃ ex imagiatiõe memoria aut vir- quid sit.
tute motiua. Et illa qñq3 fit ab hoste qñq3 a carne. Qñq3 eñ imagiatiua nra mouet̃ ab hoste mouẽte spẽs vel habit' l memoria sensitiua vł itellectiua reseruatas: ꝑ illas cognitiuã ad cogitationes impuras blasphemas aut sordidas: vt affectiuã moueat ad cõsensum. A carne spũ ꝓpter fomitis infectionẽ rebellãte. dũ quosdã bestiales motus ac illicitos in sensualitate excitat: et facile ad cõsensuȝ volũtatẽ iclinat. Et hec qñq3 fit a carne sola: quandoq3 simul ab hoste carnem mouente. Sicut dicit apostolus. Datus est mihi stimulus carnis angelus sathane vt me colaphizet. ij. Corin. xij. Et sm̃ hoc non quelibet ij. Co. xij
hoim tentatiões ⁊ pctã sunt a demone tãq̃ a cã directa ⁊ immediata: nec oia pctã cõmittuntur diabolo immediate instigante. Quippe multa fiũt a libero arbitrio: ⁊ a carnis corruptiõe. Unde dr in ecclesiasticis dogmatib'. Nõ oẽs cogitatiões nostre male a diabolo excitant̃: sed aliquotiens ex arbitrij nostri motu emergũt. Et Ori- Origeñ.
ge. Etiã si diabolus nõ esset: hoies haberent appetitũ ciboꝝ: ⁊ venereoꝝ. Circa q̃ multa inordinatio cõtingit: nisi ꝑ rõnẽ talis appetitus refrenet̃. Refrenare aũt ⁊ ordinare hmõi appetitum subiacet libero arbitrio. Quare ex sola arbitrij negligentia in refrenãdo sine spãli immediata instigatiõe diaboli ↄtingere pōt pctm̃. Uerũtamen oẽ pctm̃ hois mediate vel imediate orit̃ pctm̃ vñ
ex tentatiõe demonis. Ip̃e enĩ instigauit primũ oriatur.
hoiem ad peccãdũ: ex cui' pctõ in toto gñe humano secuta est quedã pronitas ad peccandũ. Etiã oẽ pctm̃ orit̃ ex tentatiõe aliqua. Nemo enĩ ad malũ aspiciens opatur. sm̃ Diony. Ois aũt tentatio est a demone vel carne: et tentatio a carne etiã est a demone tãq̃ a mouente primo vel me- Hieroñ.
diato: q2 tentatio carnis est ex ei' corruptiõe: q̃ orta est ex prima demonis tentatiõe. Et s3 hoc intelligenda est autoritas bti Hiero. sup illõ ps. Declina a malo ⁊ fac bonũ. Mala oia ex instinctu diaboli ꝓcedũt: sicut bona ab istinctu dei. Ibi tñ (sicut) nõ dicit oĩmodã silitudinẽ: q2 bona oia ꝓcedũt a deo immediate. Est enĩ deus cã immediata omniũ positiuoꝝ effectuũ. Mala vero ꝓcedũt ex instinctu diaboli nõ oia immedia- Diony.
te sed q̃dã tñ mediate. Similiter ⁊ illa Diony. ca. iiij. de diuinis no. Multitudo demonũ est cã oĩm maloꝝ sibi ⁊ aliis. Et illud Dam. Malicia Dama.
⁊ ois immũdicia a diabolo excogitate sunt. Et ad illã distinctionẽ etiã reducit̃ illa: q̃ ois tentatio est ab hoste vel a carne. Q2 ꝑ tentationem ab hoste: intelligit̃ ois tentatio exterior: illa enĩ fit ab hoste q̃ exteriorib' vtit̃ sicut suis instrumentis. Nõ est tñ ita ꝓcisa sicut prior: q2 mẽbra magis coincidũt: cũ etiã tentatio a carne nõnunq̃ ꝓcedit ab hoste carnẽ ac sensualitatẽ mouente vt dictũ est. ¶ F De diuisiõe tẽtatiõis q̃ sumitur a cã formali. i. a mõ tentãdi: p̃mr aduertẽdũ q̃ ois tẽtatio tẽdens inducere ad pctm̃ potest (a quocũq3 fiat) ad duos reduci modos: q2 aut fit per blãda ⁊ cõcupiscibilia: aut ꝑ tristia ⁊ timenda. Unde btũs Aug. sup illud ps. lxxix. Incensa Augusti.
igni ⁊ suffossa ab increpatione vultus tui peribũt. dicit. Oia pctã due res faciũt in hoie: sc3 cupiditas. i. amor inordinatus creaturarũ rerum: ⁊ et timor. Subdit. Et videte vtrum possunt esse

pctã nisi aut cupiẽdo.s.delectabilia:aut timẽdo
tristia.s.z aspera.Et ponit exẽplũ.Uult aliq̃s vt
dicas falsum testimoniũ: et forte p illo pmittit
munera.Attendis deũ z dicis in aĩo tuo. Quid
Math. xvi. pdest homini si vniuersum mũdũ lucretur:aĩe pro
sue detrimentũ patiaẽ? Certe nõ abducar lucro
Mar. viii vt perdã aĩam meã. Jõ ille tẽtãs conuertit se ad
Luce.ix. metũ:q̃ lucro pficere nõ potuit z incipit minari
damnũ:expulsionẽ:cedes:fortassis z mortẽ:vt si
cupiditas nõ valuit: fortassis timor ille valebit
vt pecces.Et infra.Que sunt pctã succẽsa igni:z
q̃ suffossa? Rñdet:q̃ fecerat amor mal⁹ tãq̃ igne
accẽderat:z q̃ fecerat timor mal⁹ tãq̃ effoderat.
Et de hoc glosa sup eodẽ [illegible] ait. Incẽsa.i.pctã:
sz incẽsa sunt q̃ facit cu[illegible] amẽs. Suffossa q̃
timor male iacẽs.Et hec sũt oĩa pctã: q² oĩa sũt
ppter cupiditatẽ vel timorẽ. Quẽ nõ capit cupi
ditas:vicit timor.Sic e⁹:amor dei z timor eius
ducit ad oẽ bonũ.Ut bñ tibi sit:times. Ne male
tibi sit:hoc age in deo nõ in seculo.Utrũq3 amor
incẽdit:vtrũq3 timor humiliat.de bono dr.Fodiã
Fossa q̃d significat circa illã mittã stercora.Fossa significat piã hu
militatẽ timẽtis.Stercora vilica sordes penitẽ
tis.De igne aũt boni amoris dr.Ignẽ veni mit
tere in terrã: z q̃d volo nisi vt ardeat? Hec Glo.
Lz aũt his duob⁹ modis tẽtatio agiẽ:nullus tñ
timore vinciẽ:nisi amore capiaẽ. Qui eñ timet
dãna:iniuriã vel molestias:iõ timet:q² seipsum
amat z q² se amat:iõ molestias sustinere detre
ctat. Jdcirco oĩs tẽtatio siue fiat p blãda: siue p
aduersa z aspera:finaliter vincit p blãda z ama
bilia:nõ q̃ tentãs offert:sz q̃ tentat⁹ diligit z pde
re timet.Siq̃dẽ paupertatẽ nõ timet: neq3 exiliũ
aut mortẽ:nisi q̃ diuitias diligit patriã z vitam.
Augusti. Uñ Aug.Nemo frangiẽ aduersarũ rerũ molestia
qui psperarũ delectatiõe nõ capiẽ. ℂ G Si for
te q̃ris si duo eque intẽse z extẽse tẽtarenẽ ad la
Questio psum ad idẽ pctm:vn⁹ p tristia et aspera:alter p
delectabilia z blãda. Cui illarũ tẽtationum esset
Rñsio ad q̃stionẽ. difficili⁹ resistere? Rñdeẽ q̃ quãtũ ad multa pec
cata:difficili⁹ esset resistere tẽtationi per blãda.
Hac cõsideratione:q² vexatio dat intellectũ:z cõ
pellit vexatũ auxiliũ dei q̃rere.Uoluptas z blan
dicies excecat mẽtis oculũ: et obliuisci facit dei
Deutero. xxxii. z bñficiorũ suorũ.iuxta illõ Deut.xxxii.Incrassa
tus est dilect⁹ z recalcitrauit.Inpinguat⁹ z dila
tat⁹ dereliq̃t deũ factorẽ suũ:z oblit⁹ est dñi crea
Tullius. toris sui.Et Tulli⁹ li.j.de officiis dicit. In pspe
ris p̃cipue cauẽda sunt supbia:fastidiũ:arrogã
Tẽtatio fit tripl'r tia:z ne pp̃ri ovtamur cõsilio:z ne adulatoribus
de nobis credam⁹.Jsta eñ vitia p pspera hoĩez
surripiũt priusq̃ hõ aduertat.Jõ magis cõmen
dat Boe.li.ii.de cõso.phia.viii.fortunã aduersam
q̃ pspertã:eo q illa sagax est z puida: ista ceca et
sui semp ignara. ℂ H Fit aũt vt supra tẽtatio
tripliciter fm Greg.in home.sup illud Math.
iiii.Ductus est iesus in desertũ.s.suggestione:de
lectatiõe z psensu.Suggestio fit ab extrinseco.s.
diabolo:vel hoĩe puerso:aut delectabili vl' trista
bili obiecto foris oblato:vl' etiã interius imagi
nato:z totũ illud gen⁹ tentationis est extra ten
tatũ:qñ nondũ sentit cõcupiscentie motũ ad cõ
cupiscendũ hmõi deforis oblatũ ac suggestum.
Quo gñe tentationis etiã diabol⁹ xp̃m tentauit
q² exterius suasit illicita:sz intus in xp̃i aĩa nul
la oĩno orta est malesuasi cõcupiscentia. ℂ Se
cundũ genus tẽtationis est:qñ p suggestionẽ di
cto modo factã:sensualitas moueẽ:z iã in re illa
de qua tentaẽ bestialiter delectaẽ:tunc delecta

tio iã intrat exteriorẽ hoĩez. Quicquid eñ ha
bem⁹ in aĩo cõe cũ bestiis:dr ad exteriorẽ hoĩem
ptinere:fm be.Aug.xii.de trinitate. c.j. Et hec
tentatio adhuc nõ coinquinat hoĩem culpabilr
nisi prorũpat in interiorẽ hoĩem p psensum.Et
tunc est tertiũ gen⁹ tentationis: qõ pcedit vsq3
ad rõnẽ:z volũtatẽ:q̃ sunt hoĩs interioris.Per
primũ z scõm tentaẽ quidẽ hõ.Sed per tertium
inducit in tentationẽ.Nã tertia ptingit vsq3 ad
rõnis cõsensum.quo cõsummaẽ in volũtate pec
catũ.z quãto cõsensus hmõi est plenior z maior
tanto pctm grauî⁹.Et hec tria gña figurata sũt
in primi hoĩs tentatione vbi serpẽs foris mulie
ri suggessit:mulier cõdelectando comedit:vir cõ
sentiendo pctm cõsummauit.vt tangit magister
dist.xxiiii.li.ii.post bea.Augu.lz nõ penit⁹ cõfor
miter ad p̃dicta.Nã fm eũ: p serpẽte est sensua
lis mot⁹ aĩe.Pro muliere iferior portio rõnis.
Pro viro:superior.Jnter hunc virũ z hanc mu
lierẽ:ẽ velut quoddã spũale cõiugiũ naturalisq3
cõtract⁹:quo superior rõnis portio q̃si vir p̃esse
dz et dñari. Inferior vero q̃si mulier dz subesse
z obedire.Et sicut in cunctis animantibus non
est repertũ homini adiutoriũ sibi sile:sz de illo ẽ
sumptũ qõ ei formareẽ in cõiugiũ. Jta in ptib⁹
aĩe q̃s habem⁹ cũ pecorib⁹ cões: nullũ menti no
stre simile est adiutoriũ. Sed ex illa rõnali mẽte
qua subheremus itelligibili z incõmutabili ve
ritati: tanq̃ ductũ z inferiorib⁹ tractandis gu
bernãdisq3 deputatũ est. Si ergo p sensualitatẽ
intelligim⁹ potẽtiã sensitiuã: cum suis obiectis
mouẽtibus:pertinet ad tẽtationẽ exteriorẽ ille
cebrã suggerẽtẽ:quã serpẽs significat. Inferior
aũt portio mulieris noĩe designata est: q̃ ẽ pars
rõnis tpalib⁹ intendens:z ea sensualitate:et ei⁹
obiectis immediate mobilis. Superior pro qua
cũcta fm regulas eternas iudicare hz:z tanq̃ vir
i hoĩe dñari dz:ac mulierẽ (inferiorẽ aĩe portio
nẽ) regere. Sensualitatẽ q3 (quaten⁹ suo subest
imperio) ab illecebris ce[illegible] [illegible] ergo sensua
litas illecebrã exterio[illegible] delectorũ:aut male sug
gestionis apprehẽsione cõcepit:fpẽs mulieri.i.
iferiori rõnis portiõi suggerit. Que si mota fue
rit sensui pdelectãdo:iã et mulier cibũ vetitũ gu
stauit.Qõ si supior rõ idẽ cõsentit:vir simul cũ
muliere cibũ sumpsit:z pctm cõsummauit.De h
ita magr ait.Etiã in vnoq̃q3 nostrũ nihil aliud
agiẽ cũ ad pctm q̃sq3 dilabit:q̃ tũc actũ est i illis
trib⁹:fpẽte:muliere:z viro.Nã pmo fit suggestio
siue p cogitationẽ:siue p sensus corporis:vel vi
dẽdo:vel tangendo:vel audiẽdo:vel gustãdo:vel
olfaciendo.Que suggestio cũ facta fuerit:si cupi
ditas nr̃a nõ moueaẽ ad peccandũ:excludiẽ ser
pẽtis astucia.Si aũt mota fuerit:q̃si iã mulieri
psuasum erit.Si aliq̃ñ rõ viriliter etiã cõmotã
cupiditatẽ refrenat z cõpescit: qõ cũ fit:nõ labi
mur in pctm: sz cũ aliquãta luctatione corona
mur.Si aũt rõ cõsentiat: z q libido cõmouerit
faciendũ esse decernat:ab omni beata vita:tanq̃
de paradiso expelliẽ hõ.Jam eñ pctm imputaẽ
etiã si nõ subsequaẽ factũ qñ rea teneẽ in cõsen
sione cõscientia. ℂ J Sed circa predicta queri Questio.
põt:cũ tentatio fit aliq̃ñ a carne:qñq3 ab hoste:
q̃ difficilius vinciẽ. Respondet magister dist.xxi. Rñsio ad
scõi:q q² tentatio a carne interius impugnans q̃stionẽ.
de nostro contra nos roboratur:ideo difficilius
vinciẽ.Qõ intelligendũ est fm sanctũ Bonauẽ.
respectu eiusdẽ pctĩ.s.carnalis.Uñ si ad peccatũ
carnale q̃s a ppria carne (hoc est sensualitate)

tentat: mot' bestialis vel cõcupiscẽtias sensua-
les excitãte: vt famẽ: sitim vel somnũ &c. ad cõsen
tiendũ pctõ. Alius ab hoste pctm̃ suggerẽte sine
sensu carnis: difficili' ea vincit: q̃ est a carne p-
pter cõiũctionẽ carnis ad spiritũ: ex qua magis
incuruat aĩa carni naturaliter inclusa: sm̃ il-
Eph. v. lud apl'i. Nemo vnq̃ carnẽ suã odio habuit: sed
fouet & nutrit eã. Itẽ ppter carnis cõtinuã mo-
lestiã: cui cõtinue adheret: & q̃ tentare nõ cessat.
Si aũt fiat cõparatio respectu diuersorũ pctõz:
vt puta carnis tẽtatio intelligat respectu pctõrũ
carnaliũ: & tẽtatio hostis respectu spũaliũ: sic se
habẽt sicut excedẽtia & excessa. Quidã eñ hoĩes
magis pni sunt ad pctã carnalia: puta ad pctã
intẽperãtie q̃ ad supbiã. Et his difficili' est resi
stere tẽtationi carnis q̃ hostis. Quidã econuerso
pniores sunt ad pctã spũalia: puta supbiã: inui-
diã: q̃ carnalia: vt q̃ magis desiderant honores
q̃ voluptates. His difficilius est vincere spũalia
pctã q̃ carnalia. Siq̃s vero indifferẽs fuerit ad
vtrũq3: & eque prõptus quãtũ est de se ad hec vel
illa: illi certo respectu difficili' est vincere carna
lia: & alio respectu difficilius est vincere spũalia.
Carnalia q̃dẽ ppter magis intrinsecã & cõtinuã
adherẽtiã. Spũalia ppter maiorẽ boni pmissi
apparentiã: & latentiorẽ instigãtis fallaciã: qui
multa vitia virtutis specie palliat. Trãsfigurat
eñ se in angelũ lucis. Et iz hostis sit fortior: sm̃
illud. Nõ est sup terrã ptãs q̃ cõparet ei. Sit etiã
ij. Cor. xj callidior & occultior: sm̃ illud apl'i. Nõ est nobis
Job. xlj. colluctatio aduersus carnẽ & sanguinẽ: sz aduer
Eph. vj. sus principes & ptãtes: aduersus mũdi rectores
tenebrarũ harũ z spũalia nequitie in celestib'.
Tamẽ nõ permittit tẽtare sm̃ totã suã potentiã
& astutiã: sed reprimit a potestate diuina: q̃ nos
j. Cor. x. pmittit hoĩez tẽtari vltra q̃ põt: vt dr̃ j. Cor. x.
¶ Z 2 Quantũ ad tertiũ: vt cognitis aliquãte
nus tẽtatoris fraudib': eas cauti' vincere valea
mus: enumerande sunt & aperiende quedã spẽ-
les tẽtationũ fraudes: quib' cetere innumere il
lius mille artificis insidie possint caueri. Annu
merat aũt Guil. parrhi. in tractatu suo de virtu
tib' septẽ tentationũ fraudes: quib' q̃rit hostis
humane salutis aĩas illaq̃are. p quas nõnũq̃
sapiẽtissimi ac fortissimi psternũt. ¶ Prima est
longa & pseuerans fatigatio & vexatio de aliquo
vitio: aut aliquib' pctis. Per quã duo intendit
tentator. Primũ est desperatio de dei auxilio: vt
tẽtatus desperãs se credat ad deũ nõ pertinere.
Scõm est: vt tẽtat' credat se a deo penit' dereli
ctũ: nec de se curã aliquã esse deo. Cũ eñ hõ diu
tẽtat & assidue instãterq3 petit a tẽtatione libera
ri: nec tñ qd̃ petit obtinet: facile ad impulsum
diaboli: desperat de dei adiutorio: putãs se a deo
nõ curari & traditũ obliuioni. ¶ Scd̃a astutia ẽ
extraneitas tẽtationis: & admirabilis rei enor-
mitas de qua q̃s tentat: vt cũ alios in talib' in-
suetis tẽtationib' tẽtari aut tẽtatos fuisse nõ au-
diuit se ad deũ nõ ptinere: aut etiam veros xpia
nos nõ esse formidet. Et addit q̃ nõnulli ipsum
sup hac tẽtatione cõsuluerit: q̃ ultã maxie abhor
rebãt ex hoc solo: q̃ suspicabant se solos istã tẽ-
tationẽ pati: q̃ se ferme derelictos: & q̃si inaudi-
tis tẽtationis turpitudinib' expositos vehemẽ
ter expauescebãt. Subdit. Tales pfecto nõ vide
rũt oppugnari castra fortissima: z q̃ nõ solũ psue
te ac note machine parãt: sz sola iaculoz gñã: q̃cũq3
inmũda: q̃cũq3 feda q̃cũq3 venenata & noxia i ipa
iaculãt. Ita & i spũali pugna demonũ: z castrũ aie

Septem tentationũ fraudes q̃b' hostis humane salutis aĩas illaq̃are.

nře. Totis eñ ipse studiis & virib' insidiat nobis.
Tota auiditate sãguinẽ nřz sitit. Quapropter ni
hil apud eũ interest an itere': an lapidẽ menti nře
iniciat: aut iaculo cõsueto: aut incõsueto oppu-
gnet dũmõ psternat: dũmõ interficiat. ¶ Ter-
tia astutia est: qua molit vt q̃s statũ suũ in q̃ hñ
stat & secure viuit mutet: adinstar q̃ñs fit strepi-
tus ac tumult' in aqua: vt exeant pisces de suis
receptaculis in q̃b' tuto fuerãt cõstituti: q̃ten'
fugiẽtes incidãt i laqueos & retia piscatorũ. Sic
diabol' hñ se hñtib' in aliq̃ statu: vbi sibi ad eos
nõ ptz: aut saltẽ nõ facile ptz accessus: molit pro
priis suggestionib' vel alienis: aliq̃n etiã terro-
rib' vt se ad aliũ statũ: vel locũ transferãt: sciens
eos i aliis locis: aut statu min' tutos & ad ceden
dũ tẽtationib' magis aptos. ¶ Z Quarta est
q̃ hoĩem ad maiora bona: & supra vires penitus
exercitia inuitat & excitat sicut q̃ñq3 cõtingit i ie-
iuniis & abstinẽtiis: vigiliis: disciplinis ac aliis
religiosis exercitiis singularib' insolitis & incõ-
suetis. Inducit nõnũq̃ ad memoriã maximorũ
exẽpla sctõrũ: factaq3 & opa: q̃ tñ illis adhuc im-
perfectis: & i virtutib' defectuosis: sunt penitus
improportionata: & hoc facit singulari sue mali
gnitatis studio: vt hoĩes hmõi naturalib' suis vi
ribus p boñ improportionatorũ indiscretionẽ
exercitiorũ destituant: sic q̃ destructi (al's desti-
tuti) sibi fiãt inutiles & aliis onerosi: aut certi vt
totũ bonũ qd̃ ceperãt: abiiciãt: ac reuertẽtes ad
vomitũ: fiãt deteriores q̃ fuerit. Sil'r ponit de
simiarũ captura q̃s p calceos magnos & sotula
res: dũ venatores ipsos imitari volẽtes sibi alli-
gãt: nec tñ eos portare: aut i eis ãbulare valẽt: a
venatorib' capiunt. Calceamẽta i scriptura san
ctorũ exẽpla significãt: q̃ scĩ & portare nõ ꝑualẽt
hoĩes imbecilles: & i virtutib' impfecti. ¶ Quinta
fraus & astucia: qua sub ꝑtextu boni suadet peri
culũ. Et hmõi calliditatis sũt multe spẽs: vt dũ
sub ꝑtextu pietatis & dandi elecmosynas: suadet
acq̃ri diuitias. Nouit eñ ipse malign' illud apl'i.
Qui volũt diuites fieri icidũt i tẽtationẽ & laq̃ũ
diaboli. Et illud. Fili mi si diues fueris: nõ eris
imunis a delicto. Sil'r dũ ipugnat p aliqd̃ vitiũ
suadet bonũ oppositũ: qd̃ nouit eẽ maioris occa
sionẽ ruine: vt cũ ipugnat aliquẽ p luxuriã: sua-
det ieiuniũ & abstinẽtiã: sciẽs eũ i iracũdiã: acci
diã vel amẽtiã facile posse labi: qd̃ p experiẽtiã
freq̃nter accepit. ¶ Sexta astucia est: qua hoib'
vitia suadet sub ꝑtextu virtutũ: sicut sub ꝑtextu
ꝓuidẽtie: suadet auariciã: sub ꝑtextu mie: remis
sionẽ idebitã: sub ꝑtextu iustitie: crudelitatẽ: sub
ꝑtextu zeli rectitudis: imanissimũ furorẽ. Talib'
igit diabol' velut fraudulẽtissim' mercator: ven-
dit fragmẽta fictilia p lapidib' ꝑciosis: vitrũ vi-
ride p smaragdo: cuprũ p auro: stãnũ p argẽto.
¶ M Et nõ solũ i istis vitiis: z i oib' aliis ẽ q̃-
dã vmbratica spẽs: & fallax imago ꝟtutis: q̃b' se
q̃rũt: ne agnoscãt: colorare: q̃n potius se diuos
mores imitari: vt late deducit Au. li. ij. cõfes. vbi
ad deũ loq̃ns ait. Nã & supbia celsitudinẽ imitat
cũ tu sis vn' sup oia excels'. Et ãbitio q̃d nisi ho
nores q̃rit & gloriã: cũ tu sis ꝑ cũctis honorãd'
vn' & glios' i eternũ. Et seuitia ptãtũ timeri vult
q̃s aũt timẽd' nisi vn' de': cuius ptãti eripi aut
subtrahi q̃d põt: q̃n vel vbi aut quo vel a q̃ põt:
Et blãditie lasciuiẽtiũ amari volũt: sz neq3 blã-
di' ẽ aliq̃d tua charitate: nec amat q̃c q̃ salubri'
q̃ illa ꝑ cũctis formosa & luminosa veritas tua.
Et curiositas affectare videt studium scientie:

Calceamẽta in scriptura significãt exẽpla sctõrum.

j. Tim. vj
Eccle. xj

Augusti.

cum tu oĩa summe noueris. Ignorantia quoqȝ
ipsa atqȝ stulticia simplicitatis ⁊ innocẽtie noĩe
tegitur: q2 te simplicius quicꝙ non reperit. Quid
aũt te innocẽtius: quũ quidem opera tua malis
inimica sunt? Et ignauia q̃si quietẽ appetit: q̃
ꝓo quies certa ꝑter dñm? Luxuria satietatẽ at-
qȝ abũdãtiã se cupit vocari: tu aũt es plenitudo
⁊ indeficiens copia incorruptibilis suauitatis.
Effusio liberalitatis obtẽdit vmbrã: sȝ bonorũ
oĩm largitor affluẽtissim⁹ tu es. Auaricia multa
possidere vult: ⁊ tu possides oĩa. Inuidia de ex-
cellẽtia litigat: q̃d te excellẽti⁹? Ira vindictã que
rit: te iusti⁹ q̃s vindicat? Timor insolita ⁊ repẽti
na exhorrescit reb⁹ q̃ amant aduersaria: dũ pre
cauet securitati: tibi eñi q̃d insolitũ? q̃d repenti
nũ? aut q̃s a te separat quos diligis? aut vbi: ni-
si apud te summa securitas? Tristicia reb⁹ amis
sis cõtabescit quib⁹ se oblectabat cupiditas: q2
ita sibi nollet: sicut tibi auferri nihil põt. Ita for
nicatur aĩa abs te: ⁊ q̃rit extra te ea q̃ pura ⁊ liq̃da
nõ inuenit: nisi cũ redit ad te: sȝ etiã te imitãdo
indicat creatorẽ te eẽ oĩs nature: ⁊ iõ nõ eẽ q̃
a te oĩno recedatur. Hec Aug. Propterea veritas
ꝓtrutũ ⁊ puritas diligẽter inuestigãda est: vt fal
Apo. iij. lacia diabolica possit in talib⁹ meli⁹ ab hoĩbus
dep̃hendi. Propter q̃d dicit veritas. Suadeo ti
bi a me emere aurũ probatũ ignitũ vt locuples
Aristo. fias. Et vulgariter dr. Nõ oẽ q̃d fulget est aurũ.
Et Arist. in elẽchis. Orichalcea ⁊ selle tincta vi-
dentur aurea: cũ lõge aliud sint. In hmõi igitur fide
lib⁹ recurrendũ est ad vnctionẽ sancti spirit⁹: q̃
de oĩb⁹ docet. j. Joh. ij. Hinc frequenter orat ec
clesia. Veritas tua quesum⁹ dñe semꝑ maneat
in cordib⁹ nostris: ⁊ oĩs inimici falsitas destrua
tur. ¶ N Septima diaboli astutia: ⁊ omniũ
periculosissima est ipsa pax. i. cessatio a percepti
bilib⁹ tẽtationib⁹: quã pacẽ multi imperitorũ
affectant et vehemẽter cõcupiscũt. Sȝ hec adeo
perniciosa est: vt de ea sanctorũ ecclesia dicat. In
pace amaritudo mea amarissima. Et enumerat
doctor ille quatuor mala q̃ ad talẽ pacẽ ꝯsequũ
tur. ¶ Primũ est fatua securitas: qua negligitur
Eccli. xxvij. dei timor: q̃ est electorũ vigilãtissimus simult fi-
delissimus custos. De quo Eccli. xxvij. dr. Nisi
instãter te tenueris in timore dei: cito subuerte
tur domus tua. i. cõsciẽtia. Et Prouerbio. xiiij.
dr. Timor dñi fons vite vt declinet a ruina mor
tis. Illa ergo pax arefacit fontem vite: q̃ arefa-
ctio quãta sit īpugnatio: q̃s nõ videat? Hec eñi
securitas facit nos seorsum a cura ⁊ solicitudine
custodiẽda: ⁊ per hoc exponit nos hostibus to-
tos incautos. Ideo nõ cessat versutus ille tẽta-
re: vt cũ quis existimat se securũ: negligat se tue
ri: quatenus quos sic per quietẽ securos reddi-
derat: repẽte rediens facilius inopinatus irrũ
pat. ¶ Scdm malũ desidia: pigritia: siue igna-
Ps. uia. Q: humana tarditas ad ꝓba opera tetari o
nũ stimulis excitatur: iuxta illud ps. Multiplica-
te sunt infirmitates eorũ postea accelerauerũt.
Desidia eñi q̃si diaboli dormitoriũ: humanarũ
mẽtiũ vires turpissima rubigine cõsumit q̃ cõ-
tinuo deberẽt exercitio splẽdescere: quẽadmo-
dũ ferri exercitiũ ipm splẽdescere facit: ad simi-
litudinẽ argẽti nitoris. Nã cũ exercetur: cãdet: ⁊
Obligno cũ quiescit: rubigo turpis adgignitur. ¶ Tertius
ratia sui malũ ẽ ignorãtia sui ⁊ ꝓpriorũ defectuũ: ad quã
gnersa e. sequitur elatio: q2 eo ipso ꝙ nõ tẽtamur credim⁹
nos fortissimos: ⁊ iã sctõs: vel sic angelorũ custo
dia vallatos: vt nos diabol⁹ nõ audeat īpugna-
re. Qua crudelitate nihil stulti⁹ est: q2 dũ nõ pu
tam⁹: in forib⁹ adest: querẽs euertere totã con-
sciẽtie domũ. ¶ Quartũ malũ est fraternus cõ-
tẽptus: q2 facile q̃ hmõi pacẽ in se sentiũt ac diu
tius in se senserũt: despicere eos solẽt q̃ grauiter
tẽtantur: dicẽtes hmõi horrẽdas tẽtationes cade
re nõ debere in xp̃ianũ hoĩem: et ꝙ vilissim⁹ est
q̃ talia cogitat: aut cui tales cogitatiões intittũ
tur. Immo tales aliq̃n ita puros se existimãt: ꝙ
nec alios miserẽdũ: q̃ grauib⁹ agitantur tẽtationũ
insidijs: nõ eẽ impiissime putãt. Indignant q̃
bis q̃b⁹ cõpati deberẽt: q̃d false iusticie certũ si
gnũ est: fm btm Greg. in hom. ¶ Iste sunt sept̃e
astutie siue fallacie gñales quib⁹ diabol⁹ vt fre-
quẽter vtitur in tẽtãdo hoĩes: vt ip̃os in sue dãna
tiõis laqueũ ꝑtrahat. ¶ O plures deniqȝ tẽ-
tationũ modos enumerat clarissim⁹ doctor Jo
hã. Gerson: olim Parisieñ. cãcellari⁹: in scripto
sup̃ Magnificat: tract. viij. tractãs hũc versicu-
lũ. Deposuit potẽtes de sede. Addidit ⁊ alios. xxj
fraudũ modos in quodã tractatu in gallico cõ- Gerson.
posito: ⁊ ꝑ aliũ quẽdã tornaceñ. canonicũ in la
tinũ traducto. Ex quib⁹ aliq̃s ad nr̃i cautelã nõ
piguit hic annotare. Vñ ait. Deposit⁹ iste de se-
de diabol⁹: deorsum fluẽs sathanas satagit ho- Eccl. xix
mines depõere violẽter: fraudulẽter ⁊ maligne Eiusdẽ
Violẽtia cernitur in obsessis: fraus ꝓ dũ spẽ bo- xiij.
ni salubris ⁊ virtuosi ꝯsilij: q̃si moralis pbo do-
lose ipellit. Paucos accipe (inq̃t) modos ex innu
meris. Detestatur q̃nqȝ sup̃biã: sȝ vt in deteriorem
sub volucro ficte hũilitatis ꝑcipitet. Nã est q̃ se
nequiter hũiliat. Et rursus ait. Noli eẽ hũilis
in sapiẽtia tua: quaten⁹ insipiẽter exalteris. De-
testatur ꝑsumptionẽ: ⁊ timorẽ laudat vt ablata pã
ce cordis: recedat iste cui⁹ loc⁹ est in pace. Dete-
statur inobediẽtiã: vt ꝑ eã seruitutẽ inducat: ⁊ asi-
ninã patiẽtiã qua fert nõ ferẽda: q̃les vocabat
ap̃ls eẽ corinthios. Fefellit inumeros nequã
iste: q̃ sub velamẽto obediẽtie nefanda ꝑpetra-
rũt: q̃si peccare nõ possent: q2 nõ habebãt velle
vel nolle iuxta ꝟbũ suũ. Detestatur sup̃stitiões q̃n
qȝ manifestas: sȝ nõ occultas et obũbratas sctis
obseruatiõib⁹. Vñ ad sup̃stitiosas: hoc est sup̃-
fluas q̃ões ipellit ⁊ curiosas. Vñ p̃ria maligne
vocis sue vox: vox fuit īterrogatiõis Cur. Cur
istorũ frequẽtissime vtitur: quatenus hoĩes ī curio
sitatis noxie laqueos cadant. Suggerit q̃ões
has ⁊ siles. Cur fecit de⁹ rõnales creaturas: q̃s
ꝑsciebat fore peccaturas ⁊ dãnãdas? Cur eas de⁹
tales nõ cõdidit q̃ peccare nõ possent? Cur dele
ctatur in ꝑditiõe vinctiũ: q̃d īde sibi lucrũ crescit?
Nũq̃d meli⁹ esset vniuersis: si petis oĩb⁹ ablatis
remanerẽt in solo decore ꝟtutũ? Cur īdurat ali
quos ⁊ aliorũ miseretur? Cur acceptio ꝑsonarũ re
peritur apud ip̃m? Cur nõ citi⁹ venit ad hoĩes re-
dimẽdos? Cur tot absqȝ baptismo īnocẽtes: tot
in īsulis sine lege viuẽtes: tot q̃ saluarẽtur si bo Prouer-
nis doctrinis: ⁊ societatib⁹ instruẽtur perire per- bio. xv.
mittit ⁊ permisit? Scit nequã iste ꝙ ꝑscrutator
maiestatis opprimetur a gl̃ia. Scit hoĩem ꝓhibi
tũ: ne in plurib⁹ dei opib⁹ fuerit curiosus. Cul
pat hypocrisim: sȝ vt hoĩes absqȝ honestatis ve
lo ꝑpetrent mala. Laudat simplicẽ cũ sctã vere
cũdia: quaten⁹ hypocrisis fictiõis introducat.
Culpat īuidiã: ⁊ benignitatẽ laudat: sed vt mali
gnitas īproba nocẽtiũ foueatur. Culpat econtra-
rio iniq̃tates aliorũ: vt ꝑsonale odiũ ꝯ fraternã
charitatẽ suscitetur. Culpat iratos: sed vt zelũ san
ctũ abijciat. Laudat zelũ sctũ: quo preceps ira.

fuerat. Laudat ꝗcrē sanctā: sꝫ vt ī sterꝗlīniū toꝛ
pētus iuertit deficiat. Ostēdit odibilē auaricīā ⁊
ꝙ nihil nequi⁹ ꝙ̄ amare pecuniā: sꝫ vt ꝓdigalita
tē ꝯsumptiōe oīm cū rapinis ītroducat. Pul-
chrā ⁊ amabilē dicit frugalitatē: vt tenacitati lo
cū paret. Ostēdit quātas gignit infirmitates gu
la: sꝫ vt periculosiorē fatuitatē capitis et corpis
absqꝫ remedio opet. Laudat oīa sana esse sanis
⁊ nihil esse reńciēdū qḋ cū gratiarū actiōe aci-
pit: vt a tēperātia fallax abducat. Ostēdit ꝙ̄ feda
sit luxuria: ꝙ vilis nec honore digna vt ꝯiugioꝝ
fura ꝯtaminet. Laudat ꝓlificationē: imo iubet
ꝑ illud. Crescite ⁊ multiplicamini: ꝗten⁹ ꝯcubi-
natū licere demōstret. Ostēdit nō esse iurandū.
Sit inqͥt sermo vester: est est: nō nō: vt detestet
oē iuramētū. Dicit ex aduerso: ꝗ bn̄ iurat: bene
credit: vt periuria aut blasphemias diuini nois
multiplicet. Circūit iste sathan terrā perambu
lat: vt circūstātias oīm cōsisteret: ꝗs: ꝗd: vbi: qui
bus auxiliis: cur: quō: qn̄. Tēdit laqos ī ꝗs ipē
lat multos valde: vt si fuerit aliꝗs ab vno libera
tus cadat in alterū. Itaqꝫ ꝯsiderat dū circūit et
obseruat volētes placere deo. ¶ ꝑ Videt aprū
aliquē ad religiōis īgressū: ipellit ad oppositū
sic illudēs. Cur ciuilē vis deserere ꝯuersationē?
qm̄ hō natura ciuile aīal est. Homines holm grā fa
cti sunt: vt se mutuo iuuēt: sibi mutuo seruiant.
ve soli. Cur nō poteris sub habitu seculari salu-
tē tuā opari? Sub vno abbate xp̄o gaudeas lege
libertatis: quā tibi dedit deus et emit christus.
Quid pulchrius: quid eligibili⁹ libertate? Cur
tot ⁊ tales vis subire obseruatiōes: ⁊ vota sup te
inducere: ꝗ nō sufficis ad ꝓcepta seruāda? Quid
sunt obligatiōes tot: nisi laquei ad totidē trās-
gressiōes? Videas ne illaqueat⁹ ṽbis oris tui ca
das. Displicet eīn deo stulta ⁊ infidelis ꝓmissio
Ecce quot ⁊ quales in religione defecerūt: quot
ceciderūt: quot apostate retro abierūt? Cur nō
vis talētum tibi creditū in his ⁊ in aliis gratis
multiplicare? Vt ꝗd ꝑditio hec esset in religiōis
ingressu siue in solitudine? Celat perdit⁹ ille la
queos in sc̄lo. Fit iste ꝗ saluādus fuerat in reli-
giōe: ꝑdit⁹ in seculari ꝯuersatiōe. Fit secularis:
ꝯiūgit̄ vxori. Heu quos illic laqueos tribulatio
nū nō inuenit? nascunt̄ filii. Alia cura si procax
vxor: ꝗ̄sic magnifica: si sterilis: si feda: si lubrica:
q̄le suppliciū? Fit de militia aut curialiū nūero:
ꝗt illic curis inuoluit̄? p̄imit⁹ erit dulcis incer-
pertis cultura dulcis amici: exp̄t⁹ metuet: inuidiā
nō tolerabit. Fit opꝫ assentatoꝛ ad oīa: fit miser
dormiēs: vigilās: cōedēs ⁊c. ad alteri⁹ arbitriū.
Fit causidic⁹ aut practicus in physica. Fraudes
mille spargunt̄ in practicatione. Dū ꝗrit diues
Diuitie mergūt ī īteritum fieri incidit in desideria multa ⁊ laqueos: quib⁹
mergit̄ in interitū. Fit bn̄ficiat⁹ in ecclesia et ce
lebs cauēdū sibi erit a rerib⁹ simonie: a negligē
tia seruitii: a luxuria: a ꝯuersatiōe inerti: a lasci-
uia: a dilapidatiōe bonoꝝ eccl̄ie. Circūit ⁊ cōsi-
derat sathan ille alterū: quē ex instabilitate pro
pria cognoscit ad religionis: aut solitudinis
vitam inceptum. Vide ait quanta sit religionis
quanta solitudnis ꝑfectio vacare soli deo: salu-
tē suā opari. Quid ꝓdest hōi si vniuersuꝫ mūdū
lucret̄ aīe ṽo sue detrimētū patiat̄. Vide ꝙ̄ tot⁹
mūdus in maligno posit⁹ est: ꝙ̄ breuis vita: ꝙ̄
mors incerta: ꝗ tormēta īferni: ꝗ gaudia para-
disi. Vide ne ꝓcrastines: ne ꝯsilia multoꝝ maxie
domesticoꝝ ⁊ seculariū ꝗras: res certa est: de so
lis īcertis ꝯsiliū hn̄dū est. Dicere ꝙ religiōis sta

tus nō sit ꝑfectiōis stat⁹: heresis est. Magna ve
ro stulticia est nolle eē ꝑfectū. Quid hesitas? ꝗd
expectas? vocat te de⁹ ꝑ īspiratiōnē: ꝑ hec te in
cū: ⁊ ipē te enutriet. Dū cōpūgeris corde: facvo
tū deo o celi: firmet te iuramētū. Felix necessitas
ꝗ ad meliora cōpellit. Scineris op⁹ cū voto ac-
cepti⁹ eē deo. Da totā arborē: volūtates tue cū fru
ctib⁹ suis deo tuo. Quid ī te stas ⁊ nō stas? ꝓice
te ī eū: ⁊ ipē te suscipiet: neqꝫ deseret iā susceptū
Silet iste nequā: ꝙ ad religiōis īgressū opꝫ at-
tēdere nedū religiōis bonitatē ī se: sꝫ ⁊ alias cir
cūstātias: maxīe aūt duas: ꝗ̄rū vna se tꝫ ex pte re
ligiosoꝝ: si ꝑfecte regulā seruāt. Altera ex parte
suspi⁹ si iuxta parabolā xp̄i dū īchoat: poterit
ꝯsummare. Silet ꝙ media moderāda sunt ſm
ṽtutē tā agētis ꝙ̄ patiētꝭ. Nec poterat dauid cū
armis saul egredi ꝯ goliā. Nō phr simie cū hoīꝭ
satioꝛib⁹: ꝗs ī fraude eis derelictꝭ accipiūt: ince
dere. Silet ꝓterea onera religiōis cū morib⁹ in
habitātiū: dat hn̄ sentire de oīb⁹: neminē iudica
re. Adducit ꝓterea: ꝙ ꝓficit aliis sua eruditio: suū
ꝯsiliū: q̄z lrās nouit: q̄z p̄ūdēs est ī agēdis. De-
niqꝫ dabit exēpliū reliꝗs ī sc̄lo: vt ita faciāt quē-
admodū ipē fac: ⁊ sc̄lm derelinquāt. Quid tādē?
Voto se ꝯstrīgit: deserit habita beneficia: dat sua
paupib⁹: via vnica religiōis sibi relicta ē. Capt⁹
ē ait īsultās demō: euge euge iā nō ē silēdū: iā ī
odiū religiōis exaggerāda sūt oīa apiēdi sūt ocu
li: discrimīa reuelāda: murmur īducēdū. Dicat
ipē sētiēs se delusū. Quid mihi feci miser? In ꝗd
me malū īpuli? nō potero ferre iugū hꝭ īrolerabī
le: ꝗ fui requiē vt ī pace fruerer deo: ⁊ ecce turba
tio: fugi holes: ⁊ holes īuenio. Cedebā tētatiōes
de sc̄lo: detioꝛes demōis ꝑfero. Quid feci? ꝗ me
ṽtā: ꝗd agā? Amicos carnales offēdi: spnēs eos
cū suis ꝯsiliis: null⁹ mihi ad eos regressus: si vo
ti dispēsatione ꝗ fiero: nō dabit̄ aut ī dato nūꝗ̄
ꝯstās aius ꝗetabit̄. Sꝫ neqꝫ quō viuere ī sc̄lo: re
lictū ē. Si ad aliā migrauero religionē: scādalo
sus ero mee: ⁊ forsitā īrolerabil̄ aliene. Quid fe-
ci? deuotionē ī sc̄lo suauioꝛē ⁊ crebri⁹ īueniebā:
seclarib⁹ īuoluoꝛ curꝭ. Cogit obediētia ꝓ necces-
sitatib⁹ fratrū currere: discurrere ꝑ sc̄lm: ꝗ ꝗetē
mihi sperabā obtīere. Sic quotidianis fatigoꝛ
odiis ⁊ rixis. Delectabat me studiū: docebā ⁊ do
cebar: nūc ꝗ doceat̄: aut ꝗ doceat null⁹ ē: ſfēs sa
tis eē rn̄dēt occupatiōes religiōis sue. Nō ē in-
quiūt religio schola docēdi: sꝫ disciplīa viuēdi.
Si vixero ſꝫ mores fratrū collapsos oīno a re-
gulis patrū: ꝑdit⁹ sum. Si singlarꝭ mihi viuere vo
lo: nec dat̄: nec sufficit. ¶ Q Circūit adhuc ille
depositi⁹ de sede: ꝗrit quē deuoret. Inuenit hoīꝫ
deditū studiis ⁊ sciētiis līaꝝ: si ꝓtrauerit: afferet
occupatiōes a sc̄lo: aut frustra dic̄ ṽba fieri sur-
dis. Si nequerꝭ adducere: ꝗten⁹ ociū desideret
studios⁹ ⁊ sibi vacet: ⁊ sapiētiā scribat ī ocio. Sub
dol⁹ īpellit: vt alios dū docere vult: scribēdo se se
ducat. Laudat iā laborē: sꝫ sedulē iētionē. Scri
bere suadet: ꝗ legat posteritas ꝗ tibi sint nomē
ī eternū: qm̄ meli⁹ ē nomē bonū ꝙ̄ vnguēta p̄e
ciosa. Orabūt alii ꝓ te. Nō tibi sol⁹ laborabis: ta
lentū tuū distribues: scribe subtilia ⁊ extranea:
turpe ē iuctꝭ vti. Sic īpellit vt deserat terminos:
ꝗs posuerūt p̄res sui: vt vane gliosum dicat. Sup
me docētes oēs īntellexi: ac deserēs vias rectas:
dicat. Aꝗ furtiue dulcioꝛes: ⁊ panis abscōditus
suauioꝛ. Eia scribe ait: aut d̄ tuis ṽtutib⁹: aut ce
leritatē ostēde dictādi. Aut certe ī alienis laudib⁹
ꝗre laudē tuā. Scribe tot⁹ īsiste laboꝛib⁹: nō des

requiē calamo: postpone horas canonicas: aut absq3 attētione festinus pferas. Indulge securus lautioribus cibis: utere somno ad satietatē desere civilē aliorū cōuersationē: cōpēsabit hec oīa labor tu⁹. Sic impellit iste nequā: scit φ inutiliter: imo noxie fiūt nō iussa pcepta omissis. Scit φ fauem⁹ ultra modū scriptis nrīs. diligimus ut filios: placēt etiā si deformia sunt τ inculta: τ sententijs vacua. Testis est simia fabulosa. Gallina dū nimio clamore pdit ouū: pdit illud.

Istud de corvo ab esopo scite describitur. Cornus crocitās ut a vulpe laudet: fraudat cibo suo. Nō aliter sepe pdūt virtutes suas scribentes docti: vel q̄litas pus vel acq̄rēdas in tpe. Nō: q3 dicunt τ nō faciunt: q3 de donis dei dū gloriā q̄runt: deo rapiūt qd̄ suū est: q3 scit insup sinistra τ aliū q̄d facit dextra. Sed ad q̄d sathan ista? q̄d tibi sup aliorū salute? Profecto nihil: sȝ satagit: ut iste sub hac intētione scribēs audiat in iudicio. Recepisti mercedē tuā: accipe qd̄ tuū est τ vade. Ex ore tuo τ scriptis tuis te iudico serue nequā. Fers lras mortis tue sal infatuatū. Sed o fraudē sathane detestandā: q̄nq3 tñ ita fallentē. Possunt nihilomin⁹ fieri noua scripta meritoria: si modus adfuerit: finis τ ordo recti. ℭ R

Circuiuit deniq3 insidiator ille: τ inuenit holem audiēdis cōfessionib⁹ deditū. O quot immissiones facit ibi p angelos suos malos: Venit ad cōfessionē plebeius idiota. Veniūt pueri τ puelle: iuuenes τ maritati. Suadet inuestigare diligenter de oīb⁹ circūstātijs: ut agnoscat vultū sui pecoris: q3 nec aliter solui pōt peccator: nisi dixerit oīa. Sed hoc suadet in finē ut deficiat scrutans scrutinio cū scādalo cōfitētiū: cū lapsu pprio: cū suspitionib⁹ infinitis: cū interminabilib⁹ scrupulis: sine remittat nō absolutum: sine detineat morosissime: vix tandē absoluēdū. Vertit postea in qualitatē oppositā: q3 timet expↄus tales facere interrogationes. Dicit sibi ipsi. Saluet se si voluerit: nō intrabo domū cōscientie aliene: nihil iterrogabo: scit ptā sua: dicat si vult. Sic dimittit inscios: sic verecundos latere in peccatis suis: nō utens claue sciētie: q̄ data est ad aperiendū cū discretione secretas cōsciētie plagas. Veniunt alij magni prudētes de seculo: veniūt predones: usurarij: simoniaci: rancorosi: violatores ecclesiastice libertatis: cōcubinarij notorij: nolunt a peccato resilire: nolūt restitutiones facere: excōicati sunt: irregulares sunt. Aliȷ si culpātur: excusant aut defendūt pctm̄ suū. Dicūt se iusta bella gerere. Fraudē usurarū nitunt fictis vēditionib⁹ palliare τc. Veniunt aliȷ: vel alie curiosi agētes: ad fabulatiōes vertūt cōfessiones: miscent colloquia de pfanis: utinā nō de nefarijs:

Uerilia confessiones. utinā qd̄ spū ecpisse videnk: nō cōsummēt in carne. Prohibeat deteriora de⁹. ℭ Circuiit rursus τ inuenit declamātē ad pplm seu pdicātē. Cognosce hic q̄t sunt demonis ipulsus in pmone: dū de oī statu psonarū q̄ sunt vitijs ꝯtra in secte clamādū erit. Si culpat auaricia: pdigus applaudit τ ridet auarū. Si pdigalitatē vituperat: auarus libēs ad se cōtrahit dicēs. Tene qd̄ habes. Si loq̄tur aduersus inertiā: gaudet q̄ stulto labore cōsumit: τ esse sub sentib⁹ curarū mordentiū delicias cōputat: zel⁹ laudat⁹ accēdit iracūdos: pietas laudata pusillanimes nutrit τ desides. Ecce fructū quē pdicatio tua parit iauditorib⁹. Sed

Inutiles predicatores. nūc ad ipos pdicatores reuertor. Sūt q̄ nolunt pmeditari: nolūt sctōrū allegationib⁹ vel auctoritatib⁹ (aut certe nesciūt) uti. Garriūt τ effūdūt q̄cq̄d i buccā venerit: ceci cecos alloq̄ntes. Sūt ex opposito q tot accumulāt allegatiōes sup allegatiōes rythmos ad rythmos: cōcordātias cū cōcordātijs: effluūt usq3 q̄q3 nō deū: sȝ se: sȝ sciētiaȝ suā ostētare volētes. Blādiunk sibi: q3 nō pp̄ter se τ famā sciētie: sȝ ad edificationē q̄runt aliorū. Sūt q̄ solū inobediētiā τ rebellionē subditorū nutriēdo: vitia culpāt supiorū: etiā dū absunt. Nihil plausibilī⁹ audit inuida plebs: q̄ superiorū vitia pdere: augere: culpare. Et hec sepi⁹ τ accurati⁹ audēt aliq̄ detestari: q̄ si vel i modico vitio culparent: ptin⁹ implacabilr̄ obsisterēt vera dicētib⁹: τ capitali clā τ palā psecutione vexarēt. ℭ Circuiit adhuc demū sathan ille: τ inuenit hominē i solitudine: vel deserti sicut pelicanus: vel domiciliȷ sicut nycticorax: vel tecti sicut passer. Protin⁹ mittit fraudulēt⁹ auceps iste laq̄os exquisitos: τ tota malignitate conak eū inuoluere infernalibus suis pestibus. Aggreditur cum inertia: ut carens exteriori exercitio: ocio torpeat. Fiatq3 tediosa orō. Impellit ad impatiētiā: quaq̄s displiceat: ociū ipm horreat: seipm ferre nō possit. Immittit blasphemas cogitationes desideria pigrū occidētia ut speret vana: metuat falsa: mereat molestie: gaudeat molesti⁹. Querat cōsolatiūculas pprias vel carnales vel spūales: dimissis diuinorū ipletionib⁹ mādatorū: in aliȷs q̄ spūalia fingit delectek: tolb⁹ q̄3 nō deū: sȝ seipsum q̄rere sub deuotionis pallio discat. Vñ τ tādē tētator fraudulēti⁹ derideat sabbata ei⁹ vidēs ignominiā (al's neomeniā) ei⁹. His aliȷsq3 modis aduersari⁹ nr̄ ut beat⁹ petr⁹ ait: tāq̄ leo rugiēs: imo tāq̄ vulpes latēter insidiās: tāq̄ spēs oculis susurris sibilās circūit: nō q̄escit q̄rens quē deuoret. Et q̄s nō obstupescit tot laq̄os cōsiderās: tot cōclusus angustijs? q̄s poterit de viribus pprijs psumere: ut oēs hos caueat: nullo horū cōprehēdak: Proinde necesse ē nobis oīb⁹ recurrere ad orōnē: τ deuoti⁹ ad deū clamare. Pr̄ nr̄: ne nos inducas in tētationē. ℭ S Nec sola orōne cōtēti ēē dēs est ut nūc quārū ad quartū premisse diuisionis mēbrū: etiā alia q̄dā remedia q̄ram⁹: ut dei adiutorio freti: forte cōualescam⁹ tētationib⁹ occurrere: eis resistere: τ valide pugnare. Possūt enī varia remedia colligi ex sctōrū doctrinis τ exēplis q̄b⁹ impugnati: victoria potiamur gloriosa. Vñ sm pnosatū doctorē Guil. parisiē. vbi. s. defensiones ex singulis virtutibus elicere possum⁹ ꝯ quārū liber tētationū incursus. Nā q3 cōnexe sunt virtutes: sicut pmouēs vnā virtutē pmouet oēs: ita impugnās vnā virtutē ipugnat oēs. Hinc τ ꝯ tētationē quālibet a qualibet virtute auxiliū repugnādi sumere possum⁹. Verbi grā. Impugnak aliq̄s a spū fornicationis: τ tētatur ad cōcupiscēdū vxorē pximi: cōsulat tētatus virtutes. Dicit fides. Intoxicata τ mortifera est voluptas: auerte oculos tuos ne intuearis eā. Timor dei obȷiciet sibi finale iudiciū τ infernale supplicium. Spes dicit: q̄d mihi offers i terris misera caro vel demō: q̄ expecto tāta gaudia in celo? Charitas dicit: charū habeo dnz deū meū τ primū meū: nō pp̄ter te voluptas miserrima offendā eū. Castitas dicit: in vacuū laboras: puritatē mihi desposaui. An nescio q3 cū xpo rege regū matrimoniū cōtraxi? Fortitudo dicit: non timeo ferra et ignes propter deum sustinere: et vis me in plumarib⁹ (al's plumarijs) superare. Magnanimitas dicit: quenam es tam pusilla τ feda voluptas: ut me ad te studeas prouocare.

j. Pet. v.

Guillermus parisien.

Justicia dicit: iniquū est a iustissima dei volūta-
te ad te peruersissimā voluptatē declinare. San
ctitas dicit. Hec mulier tēpliū dei est i baptismo
cōsecratū: qd violare nō licet. Sapientia dicit:
gaudeo ego sapore mūdissimo: exi a me feculen-
tissima luxuria. Et ita fieri pōt in aliis tētationi
bus quorūcūqꝫ vitiorū: cōsiderando cuiuslibet
virtutis ꝓprias opatiōes: effectus: causas ⁊ mo
dos ac fines earū per q̄ reperit in qualibet vir-
tute q̄dā repugnātia ad quodlibet vitiū: q̄ oppo
ni dꝫ tentatori: siue mūdo: siue carni: siue diabo
lo. Et preter hoc quelibet virtus tripliciter con
tra vitiū pugnare dꝫ. Primo ꝓprio gladio: cōtē
plando .s. suāpsius nobilitatē: preciositatē: ⁊ vt
litatē: quā tentās ad vitiū velare nitit ⁊ abscon
dere. Scd̄o gladio alieno: sumendo ipsum d vi-
tio. Obiiciendo videlicet vitio: suā turpitudinē
horrendā: cōsiderādo oīa nocumēta q̄ hoc vitiū
inducere cōsueuit: siue in rebus exterioribus: in
[Luxuria mala infert.] corporibus: siue in aīabus: vt exempli grā. Lu-
xurie q̄ mentē effeminat: corpus eneruat: macu
lat aīam: fedat ꝑsonā: euacuat bursam: ⁊ ita simili-
ter de aliis vitiis. Tertio pugnat fugiendo iacu-
la vitiorū: vt cōtra luxuriā se abstrahēdo ab aspe
ctu lasciuorū spectaculorū: a cōsortio feminarū:
⁊ petulātiū iuuenū: a lasciuis carminib⁹: a vino
⁊ ocio ⁊ aliis similib⁹: quib⁹ primo illicite sagitta
tiōes immittunt: quas sequit praua delectatio.
Hinc orit cōsensus: ⁊ tādē operis cōsummatio.
Simili mō quelibet alia virt⁹ pugnat cōtra vi-
tia: fugiendo occasiones: q̄ nate sunt inducere vi
[Septēdecim iuuamēta cōtra tētationum astutias seu fallacias: ad q̄ hō ab impulsu tentationū agitatus recurrere dꝫ.] tiū siue ad ipsum inclinare. ¶ Ponunt ⁊ p̄-
ter hec septēdecim iuuamenta: ac defensiue cōsi
derationes cōtra tentationū fallacias: ad quas
recurrere dꝫ hō ab impulsu tentationū agitat⁹.
¶ Primū: cōsideratio summi ⁊ benignissimi dei
a quo postq̄ hō fuit hō: factus est aliq̄d nec crea
tura quelibet irrationalis: sꝫ rōnalis: dei capax
⁊ beatitudinis. Pro cui⁹ redēptiōe post lapsum
quo sua sponte deū offendit: filiū in carne misit
ac in mortē turpissimā pariter ⁊ amarissimā tra
didit: vt morte dignissimos a morte perpetua li
beraret: quare merito amari dꝫ: ⁊ ad defensionē
sui honoris ⁊ reuerētie: ⁊ ne aliquid iniurie aut
displicens irroget aut cōmittat: seu ne aliquod
castrū eius (qd est homo) expugnet a quocūqꝫ
aduersario: quilibet hō redēptus ꝓmptissime la
borare ⁊ zelare dꝫ: seqꝫ totū exponere. ¶ Scd̄m
est cōsideratio: ꝙ in cōspectu tātorū clarissimo-
rū pugnamus: qui victoriā nostrā optāt ⁊ expe-
ctāt: sicut ipsemet deus gloriosus: ⁊ angelice vir
[vi. de cō sola.] tutes opē ferentes vt vincamus. Vñ ⁊ Boetius.
Magna nobis indicta est necessitas ꝓbitatis:
cū ante oculos agimus iudicis cūcta cernētis.
[Augusti.] ¶ Tertium est inuitatio regis ad pugnā: qui vt
Augu. super ps. ait. Inuitat vt pugnes: adiuuat
vt vincas. ¶ Quartū est cōsideratio magnitudi
nis premii repromissi victoribus in spūalibus
bellis: qꝛ ipse deus deficientē subleuat: ⁊ vincētē
coronat. Hec Aug. vbi .s. ¶ Quintū deuota im-
ploratio diuini auxilii qd presto est deus ꝓ quo
certat: cū requirit impertiri. ¶ Sextū est decli-
natio incētiuorū tētationis fuga .s. occasionū vt
s. habitū est de luxuria. ¶ Septimū cōsideratio
nobilitatis siue dignitatis humane cōditionis
ꝓpter quā verecūdū videri dꝫ homini descende
re ad opa vitiorū: ⁊ nō potius ascēdere ad cōtē-
plationē supernorū gaudiorū. ¶ Octauū est cō-
sideratio qualis erit ꝙ̄ horrenda caro ꝓpria et
aliena mortua ad quā tñ quis viuā afficit: vt eā
nutriat in deliciis ⁊ operib⁹ bestialib⁹. ¶ Nonū
est diuinorū eloquiorū recordatio in quib⁹ inue
niunt verba medicinalia cōtra oēm morbū ⁊ ve
xationē spūalē atqꝫ exēpla in his q̄ similia passi
sunt: qui adiuti diuino auxilio tētatiōes quasli-
bet superarūt. ¶ Decimū cōsideratio vtilitatis ⁊
indignitatis eorum qua vincere nos satagunt.
Opprobriosum enī videt ⁊ cōfusibile vilissimis
rebus vinci. ¶ Undecimū est cōsideratio ꝙ cōse
crati sumus in baptismo: ⁊ ꝙ characterē xp̄i: et
imaginē viuā sancte trinitatis gerimus. Vñ ve
rendū est homini illā ꝑ aliquā deordinationez
⁊ turpitudinē maculare: qꝛ hoc quilibet facere
aut ꝑmittere refugit in ecclesia materiali: pro-
pter eius cōsecrationē ⁊ sanctarū imaginū pre-
sentiā xp̄i ⁊ sanctorū. ¶ Duodecimū cōsideratio
ꝙ hō singulos actus suos facit interiores ⁊ exte
riores motus ⁊ gestus in clarissimo cōspectu dei
⁊ sanctorū angelorū. Propter qd plus dꝫ vereri
cōsentire tentationi vitiose ac turpiter agere: ꝙ̄
corā hoie aliquo sapiēte virtuoso aut in magnis
dignitatibus cōstituto. ¶ Tredecimū est cōside
ratio infernaliū cruciatuū: qui infallibiliter cō
sequent: nec aliqñ finient. ¶ Decimūquartum:
iugis memoria mortis ⁊ hore eius incertitudi-
nis. Nam: Facile cōtēnit oīa qui se semꝑ cogitat
esse moriturū. ait Hiero. ad Paulinū presbyte-
rū. ¶ Quintūdecimū adhibitio alicuius corpora- [Hiero.]
lis afflictionis vel laboris vt discipline ciliciis: ie
iuniis: aut aliis exercitiis carnis lasciuiā castigan-
tis. ¶ Sextūdecimū est cōsideratio gloriose me
morie fame ⁊ honoris: quos victores in spūali
prelio cōsequunt nedū in alio seculo: sed etiam
post mortē in isto mundo: vbi maximis celebri
tatibus colunt: nō solū ipsi: sed eorū ossa capilli
vestes ⁊ cetera eorū instrumenta: q̄ prius mace-
rationibus ⁊ ciliciis ꝑmebant: nunc auro ⁊ pre
ciosis lapidibus adornant. ¶ Decimūseptimū
est cōsideratio qūo gloria carnaliū ⁊ mundano
rum quātūcūqꝫ deliciosi fuerint potentes diui
tes pulchri honorati periit cum sonitu: relicto
eterne dānationis timore: multiplici detractio
ne ab his quos in sua superbia oppresserūt: aut
quib⁹ alias quomodolibet nocuerunt. Hec bre
uiter cōmemorata sunt: q̄ possunt ꝑ scripturas
latius deduci. ¶ Pōt ⁊ addi hoc cōtra oēs
tentationes efficax remedium ex ipsa tētatione
tāq̄ ex scorpione medela: vt inde oriat antido-
tum: vñ infundit venenum. Qꝛ enī oīs tentatio
per bonum aliqd apparens (lꝫ falsum) obtinen
dum seducere nitit. Nemo enī ad malū aspiciēs
operat: vt ait Dionysius. Nemo etiā nisi per bo [Diony.]
ni speciē (in quo delectat: qd vel appetit) allicit.
Siquidē nunq̄ vitium ꝑsuaderi posset homini
nisi sub specie aliqua bona in qua deum peruer
se imitatur: vt supra deducit beatus Augu. Om-
ne vitium ꝑuerse deum imitari. Cum ergo ten-
tator ꝑ boni appetibilis speciē: vitium suggerit
(⁊ quidē nemo vult decipi) est hoc remediū pu-
tile nō auertere appetitum a bono qd naturali
ter cōcupiscit. Sed sapienter inquirere vbi hoc
bonum inueniri possit ⁊ possideri: ⁊ vt sic vere ac
quirat: laborare. Grā exēpli: tentat aliqs ad cō-
cupiscēdā gloriā ⁊ laudē: ⁊ quidē gloria laus ho
nor vel excellentia appetibilis est: bonuꝫ quod-
dā est: qꝛ naturaliter hoies cupiūt. vt dicit Ber. [Bernar.]
ser. de ascensione dñi. Nō oportet despicere nec
appetitū eius extinguere hoc dulce qd offertur:

sed vide vbi queras. In mūdo in tuis operibus:
in reb⁹ vanis: Hic venenū: hic falleris: ꝛ quidez
nemo vult falli: nemo appetit decipi. Queras
igit̄ vbi sit gloria: vbi laus vera nunꝙ peritura.
Doceat te fides vera: quā scriptura manifestat: ꝛ
nō inuenies nisi in deo summo glorioso ꝛ lauda
j. Coꝛ. x bili in secula. Ibi si querit̄ inuenit̄: ſm illō apli.
ij. coꝛ. iiij. Qui gloꝛiat̄: in dn̄o gloꝛiet̄. Item. Erit vnicuiqz
laus a deo. Sic si tētaris ad appetēdū blanda q̄
delectāt: pulchꝛa: abūdātia: nō culpādus est ap-
petit⁹ hec cōcupiscēs. Sz cauēdū est ne ibi que-
rant̄: vbi vere inueniri nō pōt. Querant̄ ergo: sz
in deo: nihil deo pulchꝛi⁹: amabilius: sufficiēti⁹:
et ita de aliis ſm deductionez Augustini supꝛa.
Hoc scutū solidissimū ꝯtra oēs tētatiōes: qd so-
la fides ꝑstat. Ad qd bea. Petr⁹ hoꝛtat̄: dū post
auisatione cauēdi crudelē tētatoꝛē addit. Cui re
sistite foꝛtes ī fide. j. Pe. v. Et ad Eph. vj. In om-
ad Eph. vj. nibus sumētes scutū fidei: in quo possitis oīa tela
nequissimi ignea extinguere. Fide nāqz cogno-
scitur in trāsitoꝛiis verū bonū non esse: oīs aūt
boni plenitudinē in solo deo cōsistere: ac ꝑ hoc
extinguit̄ in nobis appetit⁹ falsi ꝛ apparētis bo
ni: ꝛ accēdit̄ appetit⁹ veri ꝛ eterni boni. Que eīn
sunt ignea tela nequissimi: nisi obiectio falsoꝝ
bonoꝝ: quib⁹ appetitū de vitio in vitiū accende-
re nitūt̄: ¶ X Hoc remedio vsus est venerabilis
Boeti⁹ ꝑ totū lib. de ꝯsolatione: vbi ostēdit na-
turalē hoīs appetitū desiderare sufficiētiā: reue
rentiā: potētiā: celebꝛitatē: leticiā: tāꝙ vere bea-
titudinis cōditiones ꝛ ꝓpꝛietates: eosqz errare q̄
hac de cā terrenas diuitias: dignitates: regna:
gloꝛiā: voluptatesqz desiderāt. Ostēdit qz ab il-
lis ista vacua foꝛe. Et qd appetit̄ bonū in tꝑali-
bus diuitiis: honoꝛe: ꝑtāte: fama: voluptate: nō
esse: sz in solo deo vera nostra bona plenissime et
eternaliter cōsistere. Ac ꝑ hoc docet extinguere
appetitū in igneis diaboli telis attactū. cumqz
accendere ad deū summū ꝑfectissimū toti⁹ boni
fontē. Hoc remedio q̄ vtit̄: nedū diaboli tenta-
tiones vincit: vitia declinādo: sz etiā virtutes ac
quirit ꝛ maxime charitātē dei: in quo bona cūc-
ta foꝛe cognoscit: ꝛ ꝑ hoc spem ī eū dirigit: seqz
totū in eū fiducialiter ꝑficere nō cessabit. Et tā-
tum de quarto: remedioꝝ scz inquisitione.

¶ Lectio lxxviij. A

Pedeundū nobis

est ad textus declaratione: quo cele
stis magister noster docuit petere ꝑ
deuotā affectionē. Ne nos inducas
in tentationē. Ubi vt ex pꝛemissis aliquantulū
liquere pōt: hac petitione nō petimus vt nō ten
temur: nec hoc affectādū est viatoꝛi: qꝛ vita ista:
Augusti. vt Aug. ait: sine tētatione duci nō pōt: Neqz no-
bis vtile foꝛet nō tētari. (Si eīn oram⁹ vt nō ten
temur: vbi erit nobis virt⁹ ꝯstantie?) Si tētatio-
nes ꝛ tribulationes nō essent: foꝛtitudo: cōstan-
tia: patiētia: ac virtutes cetere: q̄ sunt circa diffi
cilia: quō in nobis generarent̄: ꝯseruarent̄: ꝛ au
gerent̄? Uirtutes eīn moꝛales moderatrices sūt
passionū: tristicie ꝛ delectationis ſm rectā ratio
nē. Sublatis itaqz passionib⁹ ꝑ tētationē exci-
tatis: sublata esset materia exercitij virtutū. Hic
Aug. de ci dicit Aug. Dū huius vite infirmitatē gerim⁹: si
uita. dei. tētationes ꝛ passiones oīno nullas habem⁹: nō
Rom. v. recte viuim⁹. Hinc apl's. Gloꝛiamur in tribula-
tionib⁹: scientes ꝙ tribulatio patientiā operat̄.

Et Thobie. xij. raphael ad Thobiā. Et qꝛ acce-
ptus eras deo: necesse fuit vt tentatio probaret Thobi. xij.
te. Et Jacobus. Oēe gaudiū existimate fratres
mei cū in tentatatiōes varias incideritis: scien- Jaco. j.
tes ꝙ ꝓbatio fidei vestre patientiā operat̄. Non
ergo oramus vt nō tētemur: qm̄ etsi tētare cum
intentione fallēdi malū est in tētatoꝛe: tn̄ in tē-
tatis malū nō est: si consensus nō accedit: immo
sepius fructuosum est: dicente Augu. sup ps̄. lx. Augusti.
Per tentationē profect⁹ noster vtiqz fit. Nō eīn
sibi quisꝙ innotescit nisi tētat⁹. Nec pōt quisꝙ
coꝛonari nisi vicerit: nec vincere nisi certauerit:
nec pōt certare nisi inimicos ꝛ tētatoꝛes habue
rit. Fructuosuz est dico: si victoꝛia subsequit̄. Et
ꝙꝙ multe sunt vtilitates ꝛ fruct⁹ tētationū: inter
ceteras tn̄ bea. Grego. singulares quasdā tangit Grego.
xxiij. moꝛal. c. xxvij. di. aliqn̄ aūt post profectum
virtutū: nō solū tentāt vitia: sed etiā flagella casti-
gāt. Cū tētantur vitia: pia dispēsatione nobiscū
agit̄: ne his virtutibus quib⁹ ꝑficimus: extolla-
mur. Cum flagellis atterimur: admonemur ne
mūdo blādiēte seducamur. Uitia dū nos tētāt:
ꝑficiētes ꝟtutes humiliāt. Flagella dū nos tētāt
surgētes in coꝛde hui⁹ mūdi voluptates eradi-
cant. Per tentātia vitia discim⁹ q̄d de nobis sen
tiamus. Per ferētia flagella cognoscim⁹ qd de
hoc mūdo fugiam⁹. Per ista cōpꝛimimur ne q̄d
extrinsecus appetam⁹. ꝑ illa restringimur ne in
trinsecus extollamur. In hac igit̄ vita dū sum⁹:
ꝛ aliqn̄ vitiis tētari: ꝛ flagellis atteri: necesse est.
Siue eīn in laboꝛib⁹ flagelloꝝ: siue in certamine
vitioꝝ: nō solū nobis nostra īfirmitas innotescit:
sed etiā in quāta virtute profecerim⁹ cognosci-
mus. Nemo eīn vires suas ī pace cognoscit. Si
eīn bella desunt: virtutū signa nō pꝛodeūt. Im-
pꝛouidus miles est: q̄ se foꝛtē in pace gloꝛiat̄. Ne
mo quippe in quātū ꝑficit: sibi imminere aduer
sa cognoscit. Cū eīn adsunt pꝛospera: certi virtū
documēta nō pōt. ¶ B In qua autoꝛitate bea.
Grego. tangit ꝙ ꝑ tētationē humiliamur: ꝛ du-
cimur in cognitionē ꝓpꝛie infirmitatis: vn̄ cau
ti reddimur: purgamur: erudimur: ꝓbamur: et
exercitamur. Un̄ et glo. sup illud Gen. xxij. Nunc Gen. xxij
cognoui ꝙ timeas dn̄m. Sicut vasa non cogno
scunt̄ esse integra ad plenū nisi fuerint ꝑcussa vt
sonus audiat̄: nec cognoscitur ꝑfecte cocta nisi
imbꝛibus exposita. Si ꝑcussa nō clarū reddunt
sonū: sed obtusum: fracta alicui ꝑpēdunt̄: lz fra-
ctura tactu aut visu nō discernatur. Sic ꝛ hoīes
nō ꝑfecte cognoscunt̄: donec pulsati terroꝛib⁹ tri
bulationib⁹ aut delectationib⁹ expositi nō supe
rent̄. Hos fruct⁹ a nobis excluderemus: si oīno xiij. mo-
nō tentari peterem⁹. Quapꝛopter etiā electi tē- ral. c. x.
tari desiderant vt ait bea. Greg. Electus quisqz Electi tē
inquit: cū peccati somno pꝛemitur: ad iusticie vi tari desi-
gilias exurgere conatur. Sed sepe cum resurre- derant.
xit: ipse se extolli virtutū magnitudine sentit. vn̄
et tentari se pꝛesentis vite aduersitatib⁹ post vir-
tutes desiderat: ne pcius ex virtutū confidentia
cadat. Si eīn seruari melius per tentationē non
cognosceret: nequaꝙ psalmista di. Pꝛoba me do
mine et tenta me. Idcirco chꝛistus non docuit
nos petere vt non tentemur: sed vt in tentatio-
nem non inducamur. Ecce tentatus est Job: nō
tamen inductus est in tentationem. Non eīn ad
illam ad quam trahebatur tentatoꝛis volupta- ✱ Jo-
tem oꝛe impio blasphemus intrauit. ✱ Tenta- seph tur-
tus est Joseph turpi illecebꝛa: sed non illatus in pi illece-
tentationem: Tentata est Susanna: sed non in- bꝛa: vtsꝫ

Dormi- et cum vxore dñi sui tentatus est: sz nō est inductus in tentationem. Aliud est duci i tentationē: aliud induci.

ducta: quia non prebuit consensum temptatori. Ita et nos petim⁹ non induci in tentationem .i. non consentire tentationi. Unde dicit Bernar. Aliud est tētari: aliud in tentationē duci. Tentatur quilibet qñ in anima aut corpore l delectatione alicuius vitii titillatur. Inducitur in tētationē si sue ceperit delectationi ɔsentire. Et beatus Cyprianus. Nō petim⁹ ne ducamur in tētationē: sed ne inducamur. Aliud quidē est in tentationē duci: aliud induci. In tentationē ducit: qui tentatione pulsatur. In tentationē inducit: qui tentationi succūbit et ab ea superat. Induci etiā est intus duci et succūbere: et tentationi prebere consensum. ¶ Uel aliter petimus non induci in tentationē: hoc est: nō pmittas pater celestis inimicos nostros fortes nimis sup nos inducere. Etem si duci nos permittas in tētationes vt exciremur: petimus in tentationib⁹ exitum: ne nimiū inuoluamur: et ipsis prebeam⁹ assensus. Qua in parte ostendit: dicit Cyprianus: nihil cōtra nos aduersarium posse nisi illud ante pmiserit deus: qz petimus ne patiat nos in tentationem induci. Quod si nō permiserit nulla tentatio poterit aduersum nos cōcitari. ¶ Uel tertio petimus ne nos inducas in tentationē: hoc est: non subtrahas a nobis auxiliū tuum: donū scilz gratie tue: quo roboramur ad fortiter tentationib⁹ resistendū. Non eñ tm̄ gratia nos operaqz nostra deo reddit acceptos: sed cū hoc

Augusti.

fortificat ad concupiscentias malas et tentationes reprimendas. Uñ Aug. in de baptismo paruulorum. Ut ɔcupiscētiis et desideriis carnis nō cōsentiamus: deprecamur adiutoriū .i. gratiā tuā: quā si iusto iudicio tuo a nobis subtrahis: nos quasi priuatiue in tentationē ducis. Quia nihil in nobis manet quo valide possim⁹ cōtra tentationes dimicare. Inducis quidē sicut ducit nauem in naufragiū et periculū qui tollit remū et gubernaculū: quib⁹ fluctus aque cōpescunt. Similiter et equū ducit in precipitiū: qui frenū tollit quo regitur: ne inordinat⁹ mot⁹ excitatur: sm Ansel. in de conceptu virginali. Dicit autem deus p subtractionē sui auxilii nos inducere in tentationē: ad similitudinē quō dicit scriptura:

De⁹ quō scriptura dicit multorū corda indurare.

cum corda multorum indurare. Non quidē positiue efficiendo indurationē cordis cuiuscūqz: sed deserēdo: quia suā gratiā non infundit: q cor habet a pctō emūdare et ipsum emollire. Sic in pposito cū gratiā subtrahit: q a consensu tētationis custodit et pseruat: l tētationē īducit. ¶ Uel quarto petim⁹ ne nos inducas in tentationem: pmittēdo q bñficiorum aliis impēsorū occasione nos peiores efficiamur. Sic eñ sepe quis ex bono proximi in tentationem velut ex illo cadit in

Augusti. ps. ciiii.

odium et in inuidiam eius. Uñ dicit Augu. super illud ps. Conuertit cor eorū vt odirēt (al's vt crudirent) pplm eius. Mali et impii erāt. In eo autem q pplm suū multiplicauit: hoc bñficio suo per accidens ad inuidendū cōuertit: qz inuidia est odiū felicitatis aliene. Sic igit conuertit cor eorū: nō illud malū in eis faciendo: sed pplo suo benefaciēdo: ob qd ipsi sponte cor suum prauum cōuerterūt ad odiū ppli sui. Non sic petimus ne nos inducas in tentationē: sz preseruari ne tuum qualecunqz beneficiū: qd cui tibi placet cōicas: nos occasionaliter tētet vt ex hoc cōtra te murmuremus: et odiū et inuidiā cōtra quācūqz tuam creaturā cōcipiamus. Specialius tñ fundimus preces ad deū patrē dicētes. Ne nos indu. in tētat. scz carnis: vt nos absorbeat p voluptatē. In tētationē mundi: ne nos puertat p cupiditatē. In tētationē diaboli: ne nos pdat p iniquitatē. Caro naqz nimiū nos infestat: et nuqz quietū patitur esse affectū: nocte feruet: die anhelat. Unde

Grego.

Grego. Nos gestamus laqueū nostrū: nobiscum ferimus inimicū carnē scz nostrā de pctō natā: in pctō nutritā: nimis ipsa origine corruptā: sed multo amplius praua cōsuetudine vitiatā. Hinc tā acriter aduersus spiritū concupiscit et assidue murmurat. Impatiēs discipline illicita suggerit: nec rōni obtēperat: nec vllo timore inhibet: Ut ergo hui⁹ inimici repellam⁹ suggestionē: oramus: ne nos inducas in tentationē. Rursus mūdus acriter nos inuadit tētādo: nūc allicit p prospera: nūc minat p aduersa. Unde Aug. Mūdus duplicē aciē pducit contra xpi milites. Blandit enī vt decipiat: terret vt frāgat. Ne igitur huius hostis incurramus deceptionē: oramus ad patrem nostrum celestem. Ne nos inducas in tentationē. Demū terti⁹ hostis diabolus mendaciū pater: mille suis fraudib⁹ sm naturā cuiuslibet aggredi nō cessat: et vbi magis pronū nouit ad lapsum: ibi vt pmissus est: astutias suas multiplicat: nec fatigat: nec cessat: si forte interficiat sibi qñqz cedentē. Contra cuius astutias et calliditatē oramus ad patrem. Ne nos inducas in tentationem. ¶ D Circa premissa sunt quedā dubia. Primū: quia dictū est tentationes in nobis plurima bona operari. Dubitat vtrum tentatio sit a nobis appetenda. * Et videt q sic p illud Grego. s. allegatū. Elatus tentari se post virtutes desiderat: ne peius ex virtutibus cadat. Itē appetēdū est illud quo a periculo preseruamur. hoc aūt est tentatio. Nam sm supradicta in septima astutia: periculosissimum est nō tentari. Itē appetendū est illud quo nobis plurim⁹ fructus accrescit: talis est tētatio: vt habitū est: igit tentatio a nobis appetēda est. Itē illud est appetendū quo bñficamur: talis est tētatio. teste Jaco. Beat⁹ vir q suffert tētationē. Itē: oīs xpi actio nostra est instructio. Grego. in prologo sui dial. Christus voluit tētari: qz ductus est a spū sancto in desertū: vt tētaretur a diabolo. Sz qd voluit appetiit: siquidē idē est voluntati appetere et velle: ergo et nobis appetenda est tētatio. ¶ In oppositū est illud Hugonis. Tentatio est actus vel motus inclinatiuus hois in aliqd malū vel illicitum. Sed nō est nobis appetendus motus ad malū et illicita: cū et ipse talis malus est: qz a sine quodlibet hz denolari. Naz cuius finis bonus: ipsum qz bonū: et cui⁹ finis malus: ipsum qz malū. Preterea pctm̄ nō est a nobis appetendū etiā ppter quodcūqz bonū qd cōsequeret: sm illud apli dānātis eos q dicūt: faciamus mala vt eueniāt bona. Sed tētatio non est sine pctō: qz siue exterior sit: siue interior: hz semp pctm̄ annexū. Exterior enī q sit a demone vel hoi malo: sit cū intētione fallendi. Uelle autē fallere peccare est. Interior aūt sit a carne: et hec sliter fieri nō pōt sine pctō: qz nō sine motu illicito: oīs aūt mot⁹ illicit⁹ est pctm̄ vt dicit magister l. ii. dis. ii. ¶ Dubiū illud cū suis rōnib⁹ aliud dubiū affert: vtz. vtrū oīs tētatio sit pctm̄. Sz videbim⁹ de prio: deinde de scdo. Et loqmur hic de tētatione tertio mō accepta: q scz sit ad malū inducēdū: quō etiā in toto illo tractatu accipit. ¶ Notādū igit est q ps. prores p tāto est appetibilis: p quanto pticipat rōnē boni: qz bonū cōiter ponit obiectū appetit⁹.

* Sicut vala nos cognoscāt esse integra ad plenū: nisi fuerint pcussa et sonus audiat: nec cognoscunt pfecte cocta nisi ibidem bus exposita. Sic cussa nō clarē redūt sonū sz quassatā et obrusum: fracta ppenduntur: ls fractura tacta aut visa nō discernat. Sic et hoies non perfecte cognoscūt donec pulsati terrorib⁹ tribulationib⁹ aut delectationib⁹ expositi nō superent: hos fructus a nobis excluderemus si olno nō tētari peterem⁹: quapropt ē elegantem tari desiderant. ps. proba me: q tēta me.

Aliqd est appetibile dupl'r. j. Ethico rū. c. vij.

Est aūt quartū dicsufficit aliqd appetibile dupli
citer ſm p̄hm: ſcʒ ꝑpter ſe etiā ſi nullū aliud bo-
nū inde ſequeret. Tale bonū eſt felicitas. Silr ⁊
virtutes q̄ ſunt honeſta ⁊ delectabilia. Aliud eſt
bonuʒ appetibile nō propter ſe: ſed propter aliō
ſibi adiūctū per ſe appetibile: ſeu propter bonū
ad qō ordīatur: ſicut medicina amara bona eſt:
q2 inductiua eſt ſanitatis. Et ad propoſitū: ten
tatio nō eſt bonū primo mō: q2 qō eſt inductiuū
ad malū: nō eſt per ſe bonū. Itē aliqua eſt tenta
tio que nō pōt fieri ſine pctō: vt illa q̄ fit intētio-
ne fallēdi: ⁊ in pctm̄ inducendi: qualis eſt que fit
ab hoīe malo aut ſpū maligno: q̄ per tētationes
ſatagit tētatū ad pctm̄ pertrahere. Nō em̄ ġs de
linqt dāpnatur in ſe malū operādo: ſed etiā delin
quit malū alteri⁹ pcurādo. Qō aūt fieri nō pōt
ſine pctō: nequaꝙ hʒ rōnē per ſe appetibilis: pʒ
ergo ꝙ tētatio nō eſt appetibilis ꝑ ſe ſeu ꝑpter
ſe. ¶ E Utrū aūt ſit appetibilis ꝑpter aliō: pu
ta propter victoriā: que cōſequi pōt tentationē:
aut propter veritatē: que ex tētatione augeri po
teſt ⁊ roborari: magis dubiū eſt. Et videtur pro
babilius ꝙ tētatio nō eſt appetēda propter alte
rū bonū. Quod ſic oſtenditur: q2 qō non eſt per
ſe cā alterius: ſed olno hʒ ſe ad illud per accidēs
nō eſt appetēdū ꝑpter aliud. (Nunꝙ em̄ medici
na amara appeteretur niſi poſſet cauſare ſani-
tatē.) Tētatio aūt non eſt inductiua victorie: ne
q2 ad victoriā promotiua quātū eſt ex ſe: ſed ma
gis inductiua caſus. Et ſi victoria qn̄q3 tētatio
nē ſubſequit: nō tn̄ pcedit ex tētatiōe tāꝙ a cau
ſa efficiēte victoriā: ſed ꝑuenit a tētato tentatio
nē viriliter cōculcante. Per qō cōtingit virtutē
quādoq3 augmētari aut etiā naſci ꝑ actū ſcʒ reſi
ſtēdi tētationi non per ipſam tentationē. Et li-
cet tētatio qn̄q3 eſt occaſio victorie: pro quanto
inuitat ad pugnā: ⁊ nemo vīcit q̄ nō pugnat: nō
tn̄ ideo appetēda: alioquin etiā pctm̄ eſſet appe
tēdū: qō eſt erroneū. Nā ⁊ pctm̄ qn̄q3 eſt occaſio
maioris gratie: vt ſi quis pctm̄ ſuū recogitans:
ſurgit ardēter in magnā eius diſplicētiaʒ: petēs
a deo ſibi remitti: ad qō ſequit qn̄q3 maior gra-
tia: ꝙ ſi peccatū nō preceſſiſſet: dicēte ſcriptura:
Rom̄. v. Ubi ſuperabūdauit delictū: ſupabūdauit ⁊ gr̄a.
Ro. viij. Sic et nōnūꝙ pctm̄ ſequitur maior humiliatio
ſic dicit apl's. Scimus qm̄ diligētibus deum oīa
cooperātur in bonū: ita oīa etiā pctā cōmiſſa et
remiſſa. Et quoꝝ memoria cōuerſi aſſurgūt ad
propēſiores gratiarū actiōes: immo ad intēſio
Luce. vij rē dilectionē iuxta parabolā ſaluatoris de duo-
bus debitorib⁹. Nō tn̄ propter hoc pctm̄ eſt per
petrandū ſeu appetendū: q2 aliqn̄ ſequit maior
gr̄a. Incerta eſt prereavictoria: q2 incertū eſt an
tētatus tētationē ſuperet: an a tētatiōe ſuperet.
ideo videt magis declināda ꝙ appetēda. Naʒ q̄
Eccl. iij. amat periculū: in illo peribit. Eſt aūt periculo-
ſa tētatio: q2 cōiter proniores ſumus ad malū ꝙ
ad bonū. Et nemo virtutes ſuas perfecte nouit.
Sʒ neq3 quātū velit de⁹ permittere augeri tēta
tionē: vt tētatū deficiat demerito precedētiū de
lictorū. Hinc eſt cōis doctrina: nō ſolū vitia eſſe
declināda: ſed etiā occaſiōes pctōꝝ que pctā īdu
cere pñt: qʒ īuis per accidēs et occaſiō aliter. Q2
igitur tētatio occaſio eſt in pluribus ruine ⁊ ca-
ſus in malū: qn̄q3 ex intētiōe tentātis: ⁊ ſepi⁹ ex
infirmitate tētati: nō videtur ꝙ ipſa ſit appeten
✱ Ubi ſciſ- da. ✱ Uerū vbi certa eſſet victoria de tētatione:
ſet certi- tētatio appeti poſſet cū victoria: quia tētari ſm
tudo de predicatū non eſt de ſe malū: licet ſit ad malū pro

uocatiuū: ideo non omnino refugit rationē ap
petibilis: q2 inclinationi eius quis laudabiliter
reſiſtere poteſt ⁊ eā ſuperare. Et hoc eſt verū: dū
tentatio ipſa nō eſt peccatū: dum ſcʒ non fit in-
tentiōe fallendi. Quoniā in nullo caſu peccatuʒ
appeti poteſt licite: ſicut nō propriū: ſic nec alie
nū. Nemo em̄ debet bonum ſuum cum alterius
pctō: immo cū dei offenſa procurare. ¶ F Per
hoc ad ratiōes in principio dubij inductas. Ad
primū de beato Gregorio: dicit ꝙ electi iā mul-
tis victorijs vitiorū potiti: ne extollātur deſide
rāt aduerſitatibus a ſuperbia preſeruari. Nō er
go deſiderāt tentari aduerſitatibus ſimpliciter:
ſed aduerſitatibus tentari cuʒ victoria ⁊ magis
victoriā. Et hoc innuit cū addit. Ne peius ex vir
tutū cōfidentia cadant. Uñ aliud eſt appetere tē
tationē propter victoriā: aliud appetere tētatio
nē cū victoria. Scōm licet: nō primū: vt. ſ. patet
ex declaratis. Ad ſcōm dr̄ ꝙ aliquo dupl'r preſer
uamur a periculo. Aut per ſe: quō virtutes p̄ſer-
uāt a periculo lapſus in vitiū: ⁊ per ſe īclināt ad
actū virtuoſum: peccato contrariū: vt fortitudo
ac ſanitas mēbrorū: a periculo caſus corporū: ⁊
illa ſunt appetēda. Alio mō aliqd preſeruat a pe
riculo per accidēs: pro quāto ad cauēdū ſeu vin
cēdū illud requirit maior vigilātia ⁊ ſolicitudo.
Sic via lubrica qn̄q3 per accidēs preſeruata a la
pſu: pro quāto excitat ī viatore maiorē prouidē
tiā locandi pedes: ⁊ maiorē ſolicitudinē ⁊ curaʒ
caute ambulādi. Sic nōnūꝙ pctm̄ veniale: aut
ēt mortale minus preſeruat ꝑ accidēs a maiore.
Et talia nō ſunt appetenda nec agēda: ſm regu
lā apoſtoli. Nō ſunt faciēda mala vt eueniāt bo-
na. Tētatio autē per ſe nō p̄ſeruat a ꝑiculo pctī:
ſed magis īducit ad pctm̄: et iō appetēda nō eſt.
Qō vero addit de ſeptima aſtutia dr̄: q2 doc. ille
nō ſolū in illis aſtutijs eas annumerat q̄ per ſe
inducūt ad caſuʒ: ſed etiā q̄ per accidēs inducūt
q2 vtroq3 modo per ſe ⁊ per accidēs diabolus q̄
rit hoīs interitū. Peridē ad tertiuʒ: ꝙ illud ex q̄
per ſe plurimus ſequit fruct⁹: nō aūt ſi per acci
dēs ſequitur: ⁊ nō per ſe appetēdū eſt. Ad quartū
ꝙ nemo beatus eſt q2 tentat: ſed q2 fortiter ſu-
ſtinet tētationē atq3 vincit nō cōſentiendo. Uñ
vult beatus iacobus: ꝙ beatus eſt in ſpe: nō qui
tētatur: ſed qui ſuffert tētationē hoc eſt q̄ nō ce-
dit tētationi ei cōſentiēdo: ſed viriliter ſuſtinet
ei⁹ īpetū: fortiter repugnādo ne cadat. Q2 cū ꝓ-
bat⁹ fuerit ꝑ tētationē: de fortitudīe ⁊ ꝯſtātia al:
accipiet coronā vite: nō q2 tētat⁹: ſed q2 reſiſtit ⁊
vincit. Nō ergo intelligēda eſt iſta ſufferētia ſic:
ꝙ nemo debet cōtra tētationē īſurgere: vt expu
gnet: qm̄ ſancti exhortātur: vt ꝙcito exurgit ten
tatio repugnatio adſit. Uñ btūs Hiero. Dū par
uus (ait) eſt hoſtis interfice: vt elidatur in ſemi-
ne. Et beatus Greg. Si tētatiōi in corde naſcen
ti feſtine nō reſiſtitur: eadē qua nutrit mora ro
boratur. Sunt etiā ſufferēde ſic: vt nemo ꝑpter
eas ſurgat in murmur cōtra deū: ⁊ cadat in im-
patientiā. Sed repugnandū eſt cū mētis hilari
tate. Uñ ⁊ iacobus. Omē gaudiū exiſtimate fra-
Jaco. j. tres mei cū in tētatiōes varias incideritis: ſciē-
tes ꝙ probatio fidei veſtre patientiā operatur.
Quaſi di. exiſtimate omne gaudiū. i. gaudiū cele
ſte: quod excellit omne gaudiū: conſequi cū inci
deritis in varias tētationes: ⁊ hoc ſi fortiter reſi
ſtēdo vinceritis. Sciētes ꝙ ꝓbatio fidei veſtre (q̄
per hoc declarat ꝙ non ſuperamini: ſed magis
oēs tribulatiōes per patiētiā vinceritis: q̄ hʒ op⁹

victoria tentatio appetibr cū ipſa victoria: ſ modo a li q̄ de pr̄i bus legū tur appe tiuiſſe tē tatiōes. Sic xp̄s voluit tē tari q2 victoria certiſſi- mus erat Argues q2 oīs xp̄i actio nr̄a eſt ī- ſtructio ꝓcedit: ſʒ nō dʒ eſſe ſemꝑ ca- dē opatio Oīs certe xp̄i actio eſt nr̄a ī- ſtructio nō vt; ca- dē ſemꝑ agim⁹; ſʒ vt ex ſua actione ſpūalē do ctrinā ac cipiam⁹: ſicut per mortuo- rū ſuſcita tionē nō inſtruxit nos quō debemuſ mortuoſ corꝑalr ſuſcitare ſed quō a morte a- nime re- ſurgere habere- mus. In q̄daʒ epiſtola. In mo- ral.

perfectū)eterna est glīa remunerāda. Ad quītū
de tētatiōe xp̄i. Verū est q̄ voluit tētari: qz de vi
ctoria certissim⁹: ꝛ ꝓpter vtilitatē nostrā: vt suo
exēplo īstrueremur: quēadmodū tētatoris astu-
tias vinceremus. Et quantū ad hoc: hec christi
tētatio fuit nostra instructio. Siquidē: Omnis
christi actio nostra est instructio: nō vt eadē aga
mus: sed vt ex sua actiōe spūalē doctrinā accipia
mus. Sicut mortuoꝝ suscitatio non instruit
quōꝫ nos mortuos corporaliter suscitemus: sed
Dubium quō a morte aīe resurgam⁹. ¶ Dubiū annexū so-
secūdū. lutio: ad finē dubioꝝ reseruatur. ¶ Scōo du
bitatur: cur taꝫ callide diabolus hoībus insidia
tur: vndiqꝫ insidias suas tēdēs ꝛ laqueos: quare
Rn̄sio ad nus ad peccati cōsensum ꝑtrahat perituros. Re
dubium. spōdet q̄ īter alias q̄tuor cause poterūt assigna-
ri. Prima sumit̄ ex magna ei⁹ inuidia. Scōa ex
ingēti ei⁹ supbia. Tertia ex lucterato dei odio.
Quarta ex ei⁹ ambitiōe nimia ꝛ īani glīa. ¶ Ex
inuidia q̄ ad primū. Nā lꝫ ipse creat⁹ fuit bonus
sicut et alie rationales creature: vt dei essentiaꝫ
btifice cōtēplarētur: ipsaqꝫ cū summo gaudio et
delectatione frueretur factus t̄n est malus sua ꝑ
pria volūtate. Siqdē cecidit ab illa summa per
fectiōe et btitudīe nō quā accepit: sed quā acce
pturus erat: si in sua innocētia perstitisset. Pro
pter quē volūtariū suū lapsum: a deo in sua ma
licia perpetuo desert⁹ est: ꝛ a loco btitudinis ad
infernales penas detrusus. De⁹ aūt sua sapiētia
ꝛ mīa immēsa hoīem condidit: vt per ipsum rui-
nam in celis factā repararet. Videns igitur dia
bolus vt ait magister dist. xxi. lib. ii. sentētiarū:
hoīem per obediētie humilitatē posse ascēdere:
vn̄ ipse per supbiā corruerat: inuidit ei: ꝛ vt ip̄m
ab adeptione talis boni impediret: tentationū
iacula preparauit: vt habetur Gen̄. iii. de primi
hoīs tētatiōe. Ex eadē inuidia qua primū hoieꝫ
prosternere studuit et vicit: adhuc nos quotidie
infestare nō cessat. Torquetur eñ ex nostro bo-
no ꝛ nr̄a felicitate. Hoc eñ malū habet inuidia:
vt ex alterius prosperitate doleat: ex alteri⁹ ma-
Alanus. lo gaudeat. Unde dicit Alanus in de planctu na
ture. Inuidis aliena ꝓsperitas aduersa est. Alie
na aduersitas prospera est. In aliena gratularis
ne tristātur. In aliena tristicia gratulant̄. Et qz
Sap. ii. diabolus summe inuid⁹ est: cui⁹ inuidētia mors
intrauit in orbē terrarū. Hinc bonū nostrū vbi
cūqꝫ poterit: satagit impedire: ac diuersis varijs
Esa. xiiii. qꝫ tētatiōibus malū nostrū procurare. ¶ Scōa
ratio sumitur ex eius superbia. Unde superbia
neminē sibi patitur anteferri: sed oībus nititur
dn̄ari. In signū huius dixit lucifer: In celū con
scendā: super astra dei exaltabo soliū meū: sede-
bo in mōte testamēti: in laterib⁹ aquilonis: ascē
dā super altitudinē nubiū: ꝛ silis ero altissimo.
In pasto Quid est querit Greg. Similis ero altissimo: q̄
ral. super alios optare principatuꝫ? Impedit igitur
diabolus bonū hoīm quātū pōt: ne ꝓpter bonū
qd̄ coperari conantur: sibi preferant̄. Procurat
malū ꝑ tētationē: vt ipse nobis dn̄et̄. Oēs siqdē
Job. xli. mali ei subsunt. Qz rex est sup oēs filios supbie.
Quales sunt oēs mali dicēte Augu. nullus pctm̄
potuit aut pōt aut poterit eē sine supbia. Qz di
Eccli. x. cit scriptura. Radix (al's initiū) oīm maloꝝ est
superbia. ¶ Tertia rō sumit̄ ex dei odio. Qui eñ
aliqd̄ bonū odit: oēs affectat idip̄m odire: ꝛ ne-
minē illō diligere. Sicut e regiōe q̄ recte diligit
viii. eth. ip̄m ab oīb⁹ diligi cupit. Vn̄ dicit phs: q̄ cōican-
tes i bono honesto se diligūt: qz in q̄b⁹ cōicam⁹
in his nos diligim⁹. Et ecōtrario odiētes aliqd̄
bonū hōestū: diligūt alios idē odiētes: qz i odio
participāt. Quia igit̄ diabolus summe deū odit
qz ipsuꝫ a loco voluptatis expulit: ꝛ in locū tene
brarū ꝛ caliginis relegauit: idcirco quantū pōt:
odiū dei in oīb⁹ ꝓcurare conatur. Hoc aūt aliū-
de facere nō pōt: nisi ꝑ tētationē ꝛ suggestionē i
pctm̄: quib⁹ cū hoīes cōsentiūt iā deū odiūt: pre
cepta violādo: ꝛ suā volūtatē volūtati dei ꝓponē
do: plus quoqꝫ dei aduersario q̄ deo ꝯsentiēdo.
¶ Quarta rō sumit̄ ex inani gloria et ambitiōe.
Vane glorīosus eñ alios sibi cupit adherere ab
alijs vult videri: reuereri: et honorari. Vn̄ apl's
volēs philippen̄. inducere ad hūilitateꝫ: suadet Phil. ii.
cauere inanē gloriā. Superiores inq̄t sibi inui-
cē arbitrātes. s. per estimationē: non q̄ sua sunt
singuli cōsiderātes: sed ꝛ ea q̄ sunt alioꝝ. Quorū
certe opposita inducit inanis gloria: q̄ querit vi-
deri ꝛ eminere: ꝛ multoꝝ habere comitatū. Dia
bolus aūt cū maxime sit honoris cupidus: que
rēs ꝛ diuinos sibi exhiberi honores. Vn̄ nec eru Mat. iiii.
buit xp̄m dn̄m ad se adorandū inducere di. Hec
oīa dabo tibi si cadēs adoraueris me. Hic ꝛ fre-
quēter respōsa dabat in idolis: vt ip̄e pro deo co
leret̄. Ex eadē igit̄ radice nos tētationū laq̄is q̄
rit inuoluere: vt nos inducat ad sibi seruiendūꝫ
tanq̄ maiori ꝛ digniori: qd̄ est opus inanis glīe
ſm beatū Hiero. in quadā epl'a. Inanis glīa in- Hiero.
quit: est inordinatus animi motus: quo aliquis
propriā desiderat excellētiā: vt alios honore pre
cellat. Cetere rōnes que assignari possent: ad alī
quā illarū reduci pn̄t. ¶ Tertiū dubiuꝫ est: Dubium
Utrū diabolus ab aliquo in tētatiōe victus: ten tertium.
tādi ptātē perdat? ¶ Ad hoc respōdet̄ q̄ de men Rn̄sio ad
te Orige. ē vt allegat magister li. ii. dist. vi. q̄ dia dubium.
boli qui a sanctis iuste ꝛ pudice viuētib⁹ superā
tur: ptātē tētādi alios vltra nō habent. Vn̄ ait.
Puto sane q̄ sctī repugnātes aduersus illos in-
cētores ꝛ vincētes: minuāt exercitū demonū: ve
lut q̄ plurimos eoꝝ interimāt: ne vltra fas sit il
li spūi: q̄ ab aliquo sancto caste et pudice viuēdo
victus est: aliū hoīem iterū īpugnare. In cui⁹ si
gnū quidā dicūt q̄ lucifer q̄ dn̄ꝫ in deserto tēta-
uerat: qz victoriosissime a xp̄o superatus est: rele
gatus est in inferno: vt neminē tētet vsqꝫ ad tē-
pus antichristi. Vn̄ legit̄ in Apoc. xx. Cū cōsum- Apoc. xx.
mati fuerit mille anni soluetur sathanas de car
cere suo: ꝛ exibit ꝛ seducet gētes: qd̄ fiet in nouis- Matth.
simo tp̄e antichristi. Vn̄ erit tāta ꝑsecutio vt ēt xxiiii.
si fieri posset in errorē ducant̄ electi. Probāt idē Tob. viii.
et alio signo: qz asmodeus victus a tobia relega
tus est in desertū: ne aliū tētaret. Itē qz in vitis
patrū legit̄ q̄ demones fortius expugnabāt pri
mos patres q̄ sequētes: vix eñ poterāt primi et
multi simul habitare ꝓpter demones eos īfestā
tes: imo ꝛ verberātes. Qz primi eis viriliter re-
stiterant: ꝛ valide eos expugnabāt: idcirco poste
riores maiori pace fruebant̄. Hoc t̄n dictū Ori-
ge. vt in verbis sonat: plerīqꝫ veritatē habere nō
existimāt. Qd̄ probāt a signo de demone tētāte
xp̄z: q̄ q̄uis supatus fuit ab eodē i pria tētatiōe:
qua suggessit vt de lapidib⁹ panes faceret: nihilo
minus ꝓcessit ip̄m iterū ꝛ tertio in alijs tētādo
vitijs: superbia. s. et auaricia. Suggerēs quo ad
primū si fili⁹ dei es: mitte te deorsuꝫ. Quo ad ſm
ostēdēs ei oīa regna ait. Hec oīa tibi dabo ꝛc.
Quapropter dicūt alij magis specificātes dictū
Orige. q̄ diabolus perfecte ab aliquo victus de
hoc vitio ad qd̄ īpellit ꝛ vict⁹ est: nō tētat amplī⁹

eundē:ꝛ hoc ꝓpter meritū victorie ꝛ triumphi.
Iustū equidē videtꝗ ꝓuocās quēꝗ̄ ad bellū in-
iustoꝛ supatus:ampli⁹ nō ꝑmittat ex eadē cā eū
dē iterū ad bellū ꝓuocare. Cū q: occubuit:tunc
q: iniuste ꝓuocauit. Cui⁹ dicti rō etiā ex alio su-
mi pōt.s.ex rōne diaboli victi. Q: em̄ summe su
perb⁹ est:ideoqꝫ vbi semel a quoꝗ̄ ꝓstern itur: ab
eo in simili cā timet iterū superari. Vñ nō sinit
ipsi⁹ sugbia contra illū iterato bellū ꝯcitare. Et
Luc. iiii. hec rō trabit a btō Amb. sup illud. Cōsummata
oī tētatione diabolus recessit ab illo. Vbi Amb.
Instare diabolus formidat:q: frequēti⁹ refugit
triūphari. Et addit ad hec alia. Si q̄s diabolū
vincēs de certo vitio:inuict⁹ vsqꝫ in finē ꝑseue-
ret:ꝙ neqꝫ quēcūq: aliū tētet de eodē vitio. Si
autē vincēs in pctm̄ ceciderit de quo pri⁹ diabo
lū supauit:audaciā capit iterato eū aut aliuꝫ de
eodē vitio impugnandi:si a deo facere ꝑmittat.
Et esto ꝙ diabolus vict⁹ ab aliquo in vno vitio
ab ipso in eodē ampli⁹ victoꝛ nō tenet: cōcedit
tñ ipm posse ab eodē tētari in alio vitio:sicut.s.
tactū est de diabolo xp̄m successiue l trib⁹ vitiis
impugnāte:q: ibi inducte cōgruētie cessant. Et
Grego. ꝓ illo facit qđ scribit beat⁹ Greg.i.moral. Anti-
quus hostis ex pꝛio certamine duꝫ se succūbere
cōsiderauit:ad alia tētationum bella restaurat.
Verūm̄ ꝙ succrescētib⁹ victoriis ꝯtinuo ꝛ conti
nuo sibi ptās tētādi minuit:ꝛ tētādo deficit ꝛ in
sup mat. firmat. De quo etiā Chꝛys. In primis grauis est
et isufferribilis diaboli imper⁹:ꝙ si q̄s forti alo
ipsum sustinuerit:in scđo inueniet eū infirmio-
rē. Quāto em̄ plus ꝑcussus fuerit: tāto magis re
frigescit ꝛ deficit. Qđ si q̄s ei⁹ tētationi aliquali
ter resistit:nec ipsam ꝑfecte repellit ꝛ conculcat:
nō cessat diabolus a tētatione sꝫ procedit. Exē-
plū hui⁹ legit de sctō Benedicto:quē cū diabol⁹
tētauit i specie auis nigre:cruce se signabat. Sꝫ
q: vires ad vincendū nō exercuit:diabolus i tē-
tatione ꝓcessit. Qđ intelligēs vir sctūs : i vepꝛes
nudū se ꝓiecit:ꝛ vulneribus carnis:carnē ꝛ ho-
stē vicit:ꝛ tētationē penit⁹ extinxit. Similia de
plurib⁹ sctis legunt. ¶ I Cōcedit insup hoiem
vincentē diabolū inferiorē de aliquo vitio tētā-
tem:posse tētari a diabolo supiore de eodē. Sic
em̄ videm⁹ in cōgressib⁹ ꝛ mūdanis victoriis: ꝙ
vincēs militē nō ex hoc eximitur a ptāte regis.
Ita ꝛ vr̄ i belloꝝ victoria spūalib⁹. Cū ꝓlatio:in-
ferioritas ꝛ supioritas cōcedatur esse in demoni
bus :nō videt quin deuicto inferiore:potestateꝫ
habeat superioꝛ tētādi alicuius inferioris victo
rem. Idcirco ꝛ deus fidelis predicat:qui nō per
mittit nos tētari sup illud qđ possum⁹:sed facit
i.Coꝛ.x. cū tētatione ꝓuentū vt possim⁹ sustinere. Sic cū
videt nos fortes ad vincendū tētatores: permit
tit aggredi fortiores:vt meritū crescat et gloria
augeat. Ideoqꝫ ꝛ nūc dr̄ religiosos ꝛ alios viros
virtute stabilitos fortiores i mpugnationes de-
monū sustinere:ꝙ̄ ceteros hoies seculares i pec
iiii.mo- catis tpa deducentes. Maioꝛ em̄ requirit ptās
ral. ad ꝓsternēdū stārē ꝙ̄ ꝯtinuo decidērē. Forte ꝙ̄
debilē. vñ bea. Greg. Hostis noster inquit:quan
to magis sibi rebellare cōspicit:tāto ampli⁹ ex-
pugnare ꝯtendit. Et subdit. Eos em̄ pulsare ne
gligit:quos quieto iure se possidere sentit. Et ꝑ
hoc ad dubiū rn̄deri pōt: ꝙ etsi verū sit diabolū
in vna tētatiōe ꝑfecte supatū ampli⁹ eūdē hoiē
de eodē vitio isultare nō posse:pōt tñ ab aliis vi-
Phs.ii. tiis spargere laqueos : q̄ q: multa sunt ꝯtingit
Ethico. em̄ pene infinitis modis deficere vt vult phs.ii.
ethico. Et sic multis modis pōt hoiem in tenta-
tionib⁹ ipugnare. Preterea : q: valde magn⁹ est
diaboloꝝ tētantiū numer⁹. q: draco cadēs ter-
tiā stellarū partē secū traxit. Idcirco etsi vn⁹ vi- Apocal.
ctus tētare desistit:succedūt alii septē nequiores xii.
Verū illud dictū Orige. valde dubium esse dicit
sanct⁹ Bonauē. vñ.ii.li. snīarū di.vi. i dubiis lite
ralib⁹:ait:loquēs de dubio moto. Difficile est ve
ritatē determinare: ꝙ em̄ fiat diminutio in illo
exercitu demonū nō videt iprobabile : cū ita vi-
deam⁹ cōtingere virtute belli:vt q̄ superat amo
ueat a bello. Quātū tñ ꝛ qñ: difficile est determi
nare. Vñ q̄cq̄d dicat Orige. meli⁹ est dubitare ꝙ̄
sup hoc q̄cꝙ̄ definire. Hec ille. ¶ R Dubitatur
quarto. Utrū hō viatoꝛ ex libertate sue volunta Dubium
tis sine spāli dei grā oēs vincere possit diaboli- quartū.
cas tētatiōes: Dubiū h̄ tāgit facultatē li.arbi.ac
necessitatē grē diuine:q̄ materia lata est:ꝛ ꝑ doc.
tractat abūdāter.ii.snīarū dist.xxviii. Sꝫ breui⁹
hic exponēdo:ꝓ rn̄sione ad dubiū premittēdū:
ꝙ ſm sctm̄ Bonauē. i scđo suo scripto dis.xxvii. Rn̄sio ad
Aliud est resistere tētationi diaboli:aliud vince- dubium.
re tentationē ei⁹. Nā resistere tētationi:est nō cō Resistere
sentire tētationi. Vincere autē tētationē:est asse tētatiōi
qui oppositū illi qđ intēdit diabolus sua tenta- quid sit
tione. Intēdit aūt diabolus hoiem reddere ini- Vincere
micū deo:ꝛ dignū eterno supplicio. vincitur er- tentatio
go qñ hō oppositū assequit:qñ scꝫ hō tentationi nē q̄d sit
resistēdo fit amic⁹ deo:ꝛ eterno dign⁹ ꝓmio:ꝛ hoc
sine grā fieri nō pōt. Sola grā est que hoiem di
gnū facit ꝛ acceptū deo ad vitā:ꝛ opa ei⁹ vt meri
toria pꝛemii eterni btifici. Et ideo manifestū est
ꝙ nemo pōt vincere tentationē diaboli sine grā
gratū facieinte. Oppositū em̄ sentire esset erroꝛi
pelagii cōsentire. Verū q: frequēter vincere lar-
gi⁹ capit:vt extēdit se ad resistere:vt etiā vincere
dr̄: q̄ tētationi nō succūbit:nec vincit vt cedēs ei
mortalr̄ peccet:lꝫ sic resistēdo nō mereat. Rn̄dē
dū est ſm hāc acceptionē ad dubiū: ꝛ iō ꝓ eodē
habentur resistere ꝛ vincere. Sic ergo accipiēdo
vincere ꝓ resistere:vincere tētationē nihil aliud
est ꝙ̄ tētationi nō ꝯsentire:hoc est nolle vel non
velle id ad qđ tētatio ipellit. ¶ Est hec ꝓpositio
ad dubiū rn̄siua. Singulas tentationes pōt hō
ex suis naturalib⁹ ꝑ volūtatis libertatē vincere
lꝫ nō sine magna difficultate. Primū ptꝫ : q: hō
ex sua libertate pōt cuilibet tētationi nō cōsen-
tire: ergo pōt eā vincere. Tenet ꝯn̄a ex q̄d nolle
hui⁹ qđ est vincere. Antecedens ptꝫ de quolibet
gnē tētationū. Et pꝛio de tētatione diaboli. Nā
diabolus nulla tētatione pōt volūtatē hoīs ad
cōsentiendū necessitare:nec cōsensum in volun-
tate efficere:ergo semper est in volūtatis libera
ptāte tētationi nō cōsentire. Añs ptꝫ: q: cōsenti
re est quoddā velle. Velle aūt est act⁹ volūtatis i
plena ei⁹ facultate cōsistēs:ad quē nulla creata
potētia necessitari potest. Nihil em̄ tā est in ptā-
te voluntatis ꝙ̄ voluntas ipsa. ait Augustinus.
Qđ intelligendū est de actu scđo volūtatis:velle
scꝫ ꝛ nolle. Cui concordat phs.iii. Eth.c.xiii.d.
Dñi sum⁹ nostrarū operationū a pꝛincipio vsqꝫ
in finē. Qđ verū est quātū ad actū interiorē vo-
lūtatis elicitū:q̄ est velle ꝛ nolle. Propter qđ vo
luntas dr̄ potētia rōnalis:q: ceteris eodē mō se
habentib⁹ pōt in opposita cōtradictorie.s. velle
et nō velle:nolle ꝛ nō nolle. Hinc Chꝛys. super Chꝛys.
Matth. loquēs de diabolo tētante xp̄m ait. Nō
impulit:non tetigit:sed tm̄:mitte te deorsum:vt
intelligam⁹ ꝙ q̄ obedit diabolo:ipse se deponit.

Diabolus eñ suggerere põt:cogere nõ põt. Con
In quodã scrm̃. cordat bea. Bern̄. dicēs. Põt inimic⁹ excitare tē
tationis motū: sed in te est si volueris dare vel
negare cõsensum. ¶ Probat idē de tētatiõe car-
nis: qz quātūcūqz caro inclinet volūtatē ad ille
cebras: nõ tñ cogit neqz necessitat. Qm̃ etsi volū
tas ꝓpter cõiunctionē ei⁹ cū carne: naturaliter
ad ea q̄ carnis sunt: īclinat: ac carnē suā diligit:
Eph. v. s̄m illud apl̄i. Nemo carnē suā vnq̄ odio habuit:
sed nutrit ⁊ fouet eā. retinet tñ dñium ⁊ liberta-
tē quātū ad ꝯsentire ⁊ nõ ꝯsentire. Habet nihilo
minus ⁊ ptātē tentationes carnis extinguendi
vel saltē infirmādi: ꝑ discretas abstinētias: disci
plinas: labores: ceterasqz asperitates. Itē ꝑ bo-
na opa cõtinuata in se generare virtutes mora-
les hmõi inclinationib⁹ cõtrarias: quib⁹ volū-
tas fortificat: ⁊ anim⁹ ad ꝯtraria vitiis inclinat:
et ita inclinatio carnalis debilitat. Sic eñ repe
riunt quidā cholerici māsueti: sanguinei cõtinē
Philosophus. tes. Propter qđ phs in fine primi Eth. dicit ap-
petitū sensitiuū participare rõnē: qz imperio ra
tionis ⁊ volūtatis aliquātū subiacet ⁊ suasioni-
bus refrenat. Hinc ⁊ in politicis ponit rõnē cor
pori principari principatu dispotico. i. tāq̄ dñs
seruo: ⁊ appetitui sensitiuo tāq̄ p̄cipatu ciuili
seu politico. Probat etiā de tētatione mundi: q̄
nec illa volūtatē necessitat ad cõsensum. Mun-
dus eñ vel obiecta delectabilia aut tristabilia
mūdi nõ vidētur tentare hoīem: nisi obiectiue
ꝑ quāto ingerūt speciē suā sensibus: vñ allicitur
appetitus ad ea affectāda cõcupiscēda vel fugiē-
da. Appetit⁹ aūt sensitiu⁹ (q̄ mediante cognitio
ne intellectiua voluntatē mouere põt ad eadem
obiecta acceptanda vel fugiēda) si cõtra rõnem
appetit: ⁊ voluntas cõsentit tentationi: cū assen-
sum p̄stat: vincit. Sz quoad hoc nõ necessitat:
cū (vt dictū est) in sua sit ptāte actū cõsentiendi
elicere vel nõ elicere ⁊ ꝑ hoc cõsentire: vel nõ cõ-
sentire. Alioquin si ad cõsensum necessitaret cõ-
sentiendo nõ peccaret: cū nemo peccet in eo qđ
vitare nõ põt: vt vult Augu. ⁊ Hiero. Preterea si
tētationi resistere nõ posset: maxime ꝓpter pec
catū precedēs: aut dispositionem derelictā post
peccatū. Hoc aūt nõ videt: qz sicut ex actu bono
precedēte vel dispositione derelicta post actum
bonū: nõ immobilitat volūtas ad bonū: ita nec
ex peccato immobilitatur ad malū. Habit⁹ eñ
derelictus: etsi incliuat: nõ tamē necessitat. Pre
terea itellect⁹ circa quodlibet agibile põt recte
iudicare: aut nõ. Si nõ habet errorē inuincibi-
lem: ⁊ ille excusat a pctõ. Si põt ⁊ in omni iudicio
rationis volūtas ex sua libertate põt se confor-
mare: cõformando aūt se recte rationi non pec-
cat. Potest ergo nõ peccare tentata: ⁊ ita tētatio
nē vincere. ¶ Dicit notanter in propositiõe: sin
gulas tentationes: qz forte s̄m cõem opiniones
doc. loquēdo de tētatione ad pctm̄ inducēte: nõ
põt oēs simul vīcere. sicut nec oīa venialia caue
re: licet quodlibet seorsum cauere possit. Qz dū
circa vnum cauendum vigilat: in aliud corruit.
¶ L Secūda pars propositionis: sez q̄ homo
nõ põt tētationes singulas vincere sine magna
difficultate: probat. Qm̃ licet volūtas humana
ita sit libera q̄ cogi nõ põt: põt tamē modis va
riis ad varia volenda ⁊ nolenda inclinari: trahi
ac persuaderi: quib⁹ nõ nisi cū difficultate non
minima valet resistere. Nam etsi naturaliter ad
j. Ethic. bonū inclinet: siquidē s̄m phm ratio deprecatur
ad optima: ratio autē includit vtrāqz potētiā:
intellectū et voluntatē: frequēter tñ seducitur:
nunc errore intellectus operante maloꝝ fatore
diabolo: nunc illecebra sensus: cui quia natura-
liter cõiuncta est: naturaliter est inclinata ad cõ
delectandū ⁊ cõtristandū ei: difficile aūt est dele
ctationi repugnare. Nūc blandimētis ⁊ terrori- j. Ethic.
bus seculi circūstātis ad mala pertrahit. Quis
aūt fraudes: laqueosqz spiritualiū nequitiarū
deprehenderet eius occultissimas tētationes?
Quis se in pugna sensualitatis cõtinua sustine-
re: ⁊ a carnis inclinationibus semꝑ aduertere?
Quis tot multiplices mūdi laqueos euadere potest?
Huc accedit q̄ pctõ originali vulnerata est volū
taris potētia. ita q̄ licet simpliciter sit libera: tñ
ad malū prona est ab adolescentia. Propter qđ gen̄. viij.
s̄m Bernar. in ser. vij. de aduētu. Proni sumus Bernar.
et faciles ad seducendū: debiles ad operandū:
fragiles ad resistendū. Si discernere volum⁹ in
ter bonū ⁊ malū: decipimur. Si tentam⁹ facere
bonum: deficimus. Si conamur resistere malo:
deficimur ⁊ superamur. Propter quod etsi: vt di
ctū est: volūtas simpliciter sit libera: raro tamē
bonū vellet: raro se ad deū cõuerteret: raro se a
delectationib⁹ carnis ⁊ mētis inordinatis auer
teret: sed multomagis ad se recuruata: suū com
modū quereret: seqz finem suū in oībus consti-
tueret: tot difficultatib⁹ ⁊ laqueis cõuoluta: nisi
dei fideli ac speciali fuerit auxilio sustentata: qm̃
s̄m apostolum. j. corinth. x. Fidelis est deus qui i. Cor. x.
non permittit hominē tentari super illud quod
potest: sed facit cum tētatione prouētum vt pos-
sit sustinere. Orandus igitur est deus vt omnib⁹
operib⁹ nostris adsistat: rationēqz illuminet ne
erret: volūtatē refrenet ne dissentiat: executiuā
potentiā confortet vt imperata opere perficiat:
fraudes inimicoꝝ submoueat ne irretiant: feri-
tatem cohibeat ne p̄ualeat: omnia remoueat
mala: cunctaqz tribuat bona. Nemo quippe sua
industria tot corporis pericula euaderet: quāto
minus anime? Ideo ad impetrandū diuinā ab
insidiis defensionē: orandū est ne nos inducas
in tentationē. Deniqz etsi multa potest libe. ar-
bi. sine gratia: raro tamen agit scdm̄ vltimum
posse sue potentie propter difficultates ⁊ impe-
dimenta pretacta. Et si sic ageret: nihil tamē po
test operari meritorie sine gratia: ⁊ ita nõ potest
vincere salubriter tentationes sine gratia. Ideo
orat ecclesia: orant prophete: orant apostoli: ora
uit ⁊ Christus patrem in celis: Pater sancte ser- Jo. xvij.
ua eos in nomine tuo ⁊c. Docuitqz nos salubri-
ter orare patris clementiā ⁊ bonitatē. Ne nos
inducas in tentationē. Neqz sic orando fingim⁹
aut ficte oram⁹: sicut hi faciūt de quib⁹ Augu. in Augusti.
epistola contra vitalē hereticū. Prorsus inquit:
non oram⁹ deum: sed orare fingim⁹: cū nosipsos
non illum credim⁹ facere qđ oram⁹. Prorsus nõ
deo gratias agim⁹: sed agere nos fingim⁹: si vñ
illi gratias agim⁹ ipsum facere nõ putam⁹. Qđ
intelligendū est q̄tum ad meritū vite eterne: qz
ipse solus dat merēdi facultatē scilz gratiā. Etiā
quia etsi cooperamur: ipse tamē substātiā actus
p̄cipalr̄ operat: sicut p̄ia ⁊ vniuersalis oīm cā.
Deniqz non suauiter nec faciliter tentatiõi resi-
stim⁹: nisi deo sp̄aliter ꝑ suā gratiā adsistēte. Vñ
vtilr̄ fūdim⁹ ad deū orationē: ne nos inducas in
tētationē. ¶ M Vltimo rñdēdum est ad dubiū
primo dubio annexū. Vtrū oīs tētatio sit pctm̄?
Qđ nõ itelligēdū est de pctõ tētātis: puta demo
nis vel hoīs: de q̄ dictū est: q̄ q̄ tētat cū intētiõe

fallēdi(quō hic accipit̄ tētare)vtiq3 peccat:cum
velle decipere ⁊ ad pctm̄ īducere:sit peccare. S3
intelligendū est de pctō tētati. Et q̄dē certu3 est
q̄ tētatio demonis aut mūdi pōt fieri sine pctō
immo cū merito tētati. Nā et christus tentatus
est a diabolo:⁊ sancti martyres a mundo:qui in
tentatione coronas perpetuas meruerunt. Lo-
quēdū ergo solū ē de tētatiōe carnis:an illa pōt
fieri sine pctō tētati? Et videt̄ q̄ non: q2 tētatio
carnis fit per p̄los mot⁹ sensualitatis:s3 oēs hi
sunt pctā:ergo. Cōsequētia nota cū maiore. Mi
nor p̄bat̄ fm Aug. xix. de ciuitate dei. Nōnullu3
vitiū ē cū caro cōcupiscit aduersus spm̄. primis
aūt motib⁹ caro aduersus spm̄ cōcupiscit. Item
magister dis. xxiiii. li. ii. Sensualis mot⁹ cū ille-
cebrā cōcepit quasi serpēs suggerit mulieri. i. in
feriori rōnis parti. Sequit̄. Si aūt motu sensua
li tantū peccati illecebra teneat̄:veniale ⁊ leuissi
mū est pctm̄. Mot⁹ autē sensualitatis sunt mo-
tus primi:igitur motus primi sunt peccata. Itē
In lib. re aliq̄d pctm̄ est necessariū q̄d caueri nō pōt fm il
trac. lud Aug. Sunt inquit q̄dā necessitate facta im-
probando:vt qui vult recte facere ⁊ nō pōt. Vn̄
est illud apli Ro. vii. Nō q̄d volo bonū hoc ago:
Prouer. sed q̄d odio malū:illud facio. Item glo. super il-
bi. xxiiii. lud. Septies in die cadit iustus: ait. Singulis
diebus per necessitatē vel fragilitatē carnis: vel
volētes vel inuiti peccamus. Illud aūt peccatū
q̄d inuiti ⁊ nolentes incidimus: non est nisi pri
mus motus. Hic em̄ non est in potestate volūta
tis. Primus igitur motus est peccatū. ¶ In op-
positū. Primi motus nō sunt in p̄tāte volūtatis
ergo nō sunt pctā. Tenet cōsequētia: Q2 fm bea
Augusti. tū Aug. in de correp. ⁊ gratia. Nullus peccat in eo
q̄d vitare nō pōt. Et antecedēs habetur in gl. su
per illud ps. Irascimini et nolite peccare. Dicit
em̄ Cas. Motus al in p̄tāte nostra nō est. Et ite
rū. Si motus surgit animi: q̄ nō est in p̄tāte no
stra:nō ei cōsentiat ratio. Itē motus sensualita
tis pōt esse absq3 hoc q̄ ratio īferior moueatur
ad cōsensum:⁊ tunc nō est peccatū. Nam vt dicit
magister dist. xxiiii. lib. ii. ⁊ allegatum est. S. lec.
lxxvii. Si cupiditas nostra nō mouet̄ ad peccan
dū:excludit̄ serpentis astutia. Et sequit̄. Cū cu-
piditatē refrenare cōpescit ratio:nō labimur in
peccatū : ergo motus sensualitatis (qui per ser-
pētē intelligitur)nō imputatur ad peccatū:du3
cupiditas. i. inferior ratio (que per mulierē fi-
guratur)non cōsentit. Et per p̄ñs primi mot⁹ q̄
sunt motus sensualitatis:nō sunt pctā: nisi ac-
cedat rōnis cōsensus. ¶ N pro huius dubii so
lutiōe primo videndū est:q̄d sit primus motus.
Deinde in quo cōsistat peccatū:⁊ sic respondebi
tur ad dubiū. De primo Alexā. de Ales parte. ii.
Primus q. cxxv. mēbro. i. sic definit p̄mū motū. Est mo
mot⁹ q̄d. tus sensualitatis fm impulsum fomitis:tendēs
impetuose ad fruitione3 creature delectabilis.
Dicitur primo motus sensualitatis:⁊ per hoc ex
cluditur ois motus partis rationalis: quorū li
cet plerique sint surreptitii ⁊ deliberationē preue
niētes: ac primi in illa potētia rōnali: nō tn̄ di-
cūtur primi motus:q2 primi motus sunt q̄ oriū
tur ex lege carnis:q̄ immediate cōiuncta est sen
sualitati. Dicitur fm impulsu3 fomitis: ad exclu
dēdu3 motū illū sensualitatis:qui pōt per rōnē
ordinari ad sustētationē nature:vt fames: sitis
talis em̄ motus pōt esse nō inordinat⁹. Motus
aūt prim⁹:q2 est fm impulsum fomitis: impro-
bus est vt impetus libidinis : ⁊ hoc notat̄ cū ad
ditur tēdēs impetuose ad fruitionē creature: in
quo etiā tāgit̄ causa finalis. Et accipit̄ ibi frui-
tio large pro delectatione. Ex hac definitiōe pa
tet: q̄ in rōne primi motus includitur vitiū siue
q̄dā deordinatio : q2 dicit̄ fm īpulsu3 fomitis tē Fomes
dens impetuose. Fomes aūt est qualitas morbi quid.
da inclinans ad malū. Secūdo sequit̄ q̄ motus
cognitiuus potētie sensitiue nō dicit̄ prim⁹ mo
tus. Patet. q2 motus primus est motus delecta
tionis in creatura: qui pertinet ad appetitū nō
ad cognitionē vt talis est. Tertio sequit̄ q̄ p pri
mū motū nō itelligitur prim⁹ actus potētie sen
sitiue simplr̄:sed primus actus appetit⁹ quē p̄ce
dit actus cognitiuus. Et q2 nō est certū oēs do
ctores ita accipere p̄los motus: iō in respōsiōe
largius loquendū erit de motibus potētie sensi
tiue:siue dicātur primi: siue nō primi:nec est cu
ra de noie:cū constat de re. ¶ Distigūt etiā qui
dā vt idē doc. mēbro. ii. dicte questionis innuit
de primis motibus. Quoniā quidā dicūtur pri
mo primi: qui sc3 statī seu repente surgūt. Qui-
dam dicūtur secūdo primi: qui tales sequūtur.
Exēplificat quidā alius doctor de motu primo:
vt titillatio carnis excitās ad libidinem. Itē ap
petitus sensitiui delectatio circa illud q̄d sensus
suggerit. Aut desideriu3 improuisum sensus pro
sequēdi in opere. Sed de motu secūdo primo vt
motus delectatiōis volūtatis vt natura:nō libe
re condelectantis appetitui sensitiuo. Item cō-
sensus subitus voluntatis in delectationē. Ite3
desideriū subitū voluntatis prosequendi opus.
Sed fm illos accipitur motus prim⁹ large:pro
quolibet motu in hoie preueniente rationis iu
diciū. ¶ O Circa secundū aduertendū: q̄ sicut
actus virtuosus ad laudem imputabilis:ita ⁊ vi
tiū seu culpa imputabilis ad vituperiu3: primo
est in voluntate. In inuolūtariis em̄ nec lauda-
mur neq3 vituperamur. Unde tamē aliquid di-
citur volūtariū dupliciter fm Alex. vbi. s. ⁊ san-
ctū Bonauē. in. ii. dist. xli. q. iiii. sc3 simplr̄:⁊ fm Aliq̄d dr̄
quid seu interpretatiue. Volūtariu3 simpliciter volunta-
est:quod est a volūtate. Secūdū quid seu inter- rium du-
pretatiue est illud q̄d oritur volūtate cōcomitā pliciter.
te;non prohibente: vel precauēte dum precaue-
re potuit. Sicut submersio nauis ex negligētia Volunta
naute dicitur quodāmodo ⁊ interpretatiue vo- riu3 sim-
luntaria. Similiter quedā pctā omissionis pu- plr̄ quid.
re:pro eo q̄ talia volūtati īputātur. Et hoc mō
multa venialia sunt volūtaria. Omne em̄ pctm̄
actuale est voluntarium. Mortale est volūtariū
simpliciter. Veniale aūt vel est voluntariū sim-
pliciter: sicut illud q̄d fit ex deliberatione vt mē
daciū iocosum. Aut fm quid ⁊ interpretatiue: si
cut q̄d fit ex surreptione. Hoc Bonauen. Ex illo Volunta
sequitur primo: q̄ nullus actus cuiuscūq3 alte- rium fm
rius potentie a volūtate est essentialiter virtuo- q̄d siue i-
sus vel culpabilis: sed dūtaxat accipitur per de- terpreta-
nolationē extrinsecā:pro quanto sc3 habet ordi tiue quid
nē ad volūtatē. Probatur: q2 vbi non est volūta sit.
tis vsus: ibi neq3 est meritū neq3 actuale pctm̄:
vt in pueris:fatuis:furiosis. Scdo sequit̄:q̄ vo-
lūtate nō peccāte nulla potētia peccat:neq3 act⁹
aliquis pctm̄ dici pōt. Patet: q2 sublato eo a quo
aliquid denominatur:tollitur ⁊ denolatio:sed a
volūtate peccante cetera ab ea depēdentia dicū
tur peccare vel pctā:ergo. ¶ Notādū etiā q̄ dif-
ferentia est inter vitiū ⁊ peccatum. Nam vitium
generalius est pctō. Dicitur nāq3 vitiū ois ĩnor
dinatio potētie respectu act⁹ sibi debiti fm sua3

naturalē institutionē. Sic vitiū ponitur in na-
Discri- tura:vt in effectibus mōstrosis. Siir in brutis:
mē inter in furiosis:in infirmitatib⁹ corporis. Sic gene
vitium et raliter ois defectus debiti ordinis: vitiuz dicit.
peccatū. Peccatū aūt est vitiū imputabile ad vituperiuz:
Duo em̄ hec dicit pctm̄:scz vitiū seu inordinatio
peccatū nē quādā:et imputabilitatē. Primū est quasi ma
duo dicit terialē:fm qd inuenit in actu cuiuslibet poten-
tie. Scd̄m quasi formalē:fm hoc est primo i vo-
lūtate: et propter volūtatē denoiat actus aliarū
potētiarū:pro quanto subsunt regimini volun-
Rn̄sio ad tatis. ¶ P Istis premissis respōdet ad dubiuz
dubiuz p p quinqz ppositiōes. Prima. Ois primus mot⁹
quiqz p- vitiū est:sicut et qlibet actus surreptiti⁹. Probat
positiōes qz ois motus a lege fomitis ortus:et ois actus
Pria pro surreptitius est cōtra ordinē prime institutio
positio. nis humane nature:igit est vitiosus. Cōseque-
tia nota ex qd nois vitii statim supraposito. An
tecedēs patet:qz fm ordinē prime institutionis
rō hois q est suprema hois potētia: oēs inferio
res potētias regēdo preuenire‹t› dirigere habet:
et ei⁹ imperio ac regimini cetera oia debēt subii-
ci: nec aliqs motus cognitiue potētie puenire.
Sed cōtra hūc ordinē est primus motus et ois
actus surreptitius: pro quāto preuenit ratiōis
Scd̄a p- iudiciuz: ergo et c. ¶ Scd̄a ppositio. Neqz prim⁹
positio. motus:neqz alius actus in sensualitate est pctm̄
essentialiter et intrinsece. Patet:qz illo mō pecca
tum est in sola voluntate:cuius est libe. arbi. vt
deductuz est in corrolario primo scdi notabilis
Tertia p premissi. ¶ Tertia ppositio. Aliqs mot⁹ prim⁹:
positio. neqz mortaliter neqz venialiter est culpandus.
Probat auto. et rōne Auto. bti Aug. i. de ciui. dei
c. xxv. loquētis de corruptis violēter cōtra eos:
vel eas: q ppriū pcti deuitādi crimē sub alteri⁹ li
bidine etiā sue cōcitate forte cōsentiāt: vim sibi
qua moriātur inferēdā putāt:ait. Absit a mente
christiana que deo suo fidit: in eoqz spe posita:
Augusti. eius adiutorio nitit. Absit inquā vt mens talis
cuiuslibet carnis voluptatib⁹ ad cōsensuz turpi
tudinis cedat. Et seqt ad ppositū. Qz si illa cōcu
piscētialis inobediētia q adhuc i mēbris mori-
būdis habitat:preter nostre volūtatis legē qua
si sua lege mouet: quāto magis absqz culpa est i
corpe nō cōsentiētis: si absqz culpa est in corpe
dormiētis. Hec Aug. Ecce quāuis violēter cor-
rupta delectatiōes sentiat: nequaqz tn̄ peccat:si
nō mēte cōsentiat. Null⁹ ergo carnis mot⁹ pctm̄
Beatus inducit:si oino volūtas nō cōsentit. Ex illo infert
bonauē. sctūs Bonauē. dist. xlj. scdi. q. iiij. Si venialia rō
nē culpe habēt:hoc est: qz a volūtate in particu
lari et diuisim vitari et pcaueri pnt. Itē btā lucia
ad paschasiū tyrānū inqt. Nō inqnat corpus ni
si de cōsensu mētis. Nā si me inuitā violari fece-
ris:castitas mihi duplicabit ad coronā. Faciūt
ad idē allegata. s. ad oppositū dubii. Itē beatus
Anselm⁹ Ans. in de. cōcep. virginali. Nec em̄ ipi appetit⁹
(quos apl's carnē vocat: q cōcupiscit aduersus
spm̄:et legē peccati q repugnat legi mētis) iusti
vel iniusti sunt p se cōsiderādi. Nō em̄ iustuz vel
iniustū faciūt sentiētē: sed iniustū tantū volūta
te cū nō debet ɔsentiētē. Dicit em̄ apl's nihil dā
nationis esse is qui sunt in christo iesu:q nō fm
carnē ambulāt. i. nō carnis volūtati cōsentiūt.
Nā si sentiētē sine cōsensu iniustū facerēt:seque-
retur dānatio. Quare nō eos sentire:sed eis cō-
sentire pctm̄ est. Hec Ans. ¶ Q Ratiōe proba-
tur. Nullus motus qui per lib. arbi. caueri non
pōt est pctm̄: sed aliqui primi mot⁹ sunt hmōi:

igitur. Cōsequētia nota. Maior pbata est in no
tabili. et etiā ex eo ptz. Alioquin primi motus in
bestiis ac bobus rōnis vsu carētib⁹ essent pctā
puta in infantib⁹:furiosis:dormientibus. Con
sequēs falsuz. Et probatur cōsequētia:qz nulla
alia causa assignari pōtcur nō in illis sunt pctā
nisi qz nō procedūt a li. ar. vere vel interpretati
ue. Minor pbat qz multi sunt primi motus: q
per volūtatē caueri aut prohiberi nō possunt vt
in cōiuge debitū reddēte. i. infirmis seminiluis
oimodis passionē suā horrētib⁹ et nolētib⁹. Itez
in predicatorib⁹ et cōfessorib⁹ materias lubricas
audire aut imaginari cōpulsis:vnde nōnūqz ob
sceni surgūt motus. et ita in multis alis. Itē qs
statim cū motus prim⁹ sentit pōt ex charitate re
sistere:et ad ei⁹ repressionē possetenus conari:et
ita mereri et per ɔñs pōt primo motu nō pecca-
re. Tenet ɔña:qz circa idē obiectū nō ɔtingit si
mul mereri et peccare. Et añs est manifestū:et pz
in btō paulo q ter dñz rogauit vt auferret stimu
lus carnis;nec tn̄ obtinuit:sz audiuit:sufficit ti-
bi grā mea. Nec tamen hunc patiēdo peccauit:
qui restitit quantū in eo fuit:et augmētuz gratie
meruit. Itē nullus actus precedēs actū volūta-
Occam. tis nō negligētis cobibere est pctm̄: vt dt Ockā
q. iiij. lib. ii. snīarū. talis em̄ nullo mō est volū-
tarius. Sed primi motus frequēter precedunt
actū volūtatis et c. ergo tales sic precedētes non
sunt pctā. Itē quodlibet pctm̄ veniale seorsuz vi
tari pōt:licet nō oia simul fm doc. cōiter. Sz ali
qui motus primi vitari nō possunt:ergo aliq nō
sunt pctā venialia. Cōsequētia est in quarto scd̄e
baroco. et añs ostēsum est et c. Ex hac cōclusiōe se
quit qz nō solū primus motus in sensu:sed natu
ralis ɔdelectatio vel cōtristatio in appetitu intel-
lectiuo (si ponit) nō est peccatuz. Patet:qz sicut
Quarta nec motus sensus: ita nec cōdelectatio vel cōtri
ppositio statio naturalis est i ptāte volūtatis. ¶ R Quar
ta ppositio. Primoz motuū illi tantū imputan
tur ad veniale pctm̄:qui sunt volūtarii per li. ar
bi. verū vel interpretatiuū cōsensum. Ptz:qz sim
pliciter inuolūtariū nō est pctm̄ fm bea. Aug. et
sctm̄ Bonauē. dist. xlj. q. v. li. ij. Si tollat liberuz
arbitriū:nullo mō erit pctm̄. Tollitur aūt respe
ctu illius motus:qui nec simplr nec interpretati-
Quīta p- ue est volūtarius:igitur. ¶ Quinta ppositio est re
positio. spōsiua ad dubiū. Carnalis tētatio fieri pōt sine
actuali pctō. Patet: qz illa fit per primos motus.
Hi aūt fieri pnt nō cōcurrēte li. arbi. vere vel in
terpretatiue:vt deductū est: et per ɔñs sine pctō.
¶ S Ad rōnes ad pte negatiuā dubii inductas.
Ad primā dicitur:negando minorē. Et ad bea.
Aug. dicit: qz cōcupiscētia carnis aduersus spm̄
nō est sine vitio: sed pōt esse sine pctō: nec aliud
vult beat⁹ Aug. Ad secūdā dicit ad magistruz qz
in sensualitate quādoqz motus est peccatū:quā
do scz est volūtarius interpretatiue:vt dū caue-
ri potuit. Quādoqz non est peccatū quādo caue
ri nō potuit:vt patet per magistrū eadez dist. in
auto. ad oppositū dubii allegata. Quādo ergo il
lecebra peccati in sensualitate cōcipitur: leuissi-
mū est pctm̄ si nō vltra progredit. Sed nō opor
tet qz omis motus sit illecebra peccati:alioquin
magister sibipsi cōtradiceret. Ad tertiā respon-
det sanctus Bonauen. qz sanctus Aug. loquitur
de necessitate venialiū:non quātū ad hoc venia
le vel illud determinate:sed generaliter quantū
ad venialia: quia oia simul caueri non possunt:
licet quodlibet seorsum:saltem pro toto tēpore.

Impossibile quā doq; dr valde difficile.

Uel pōt dici sicut impossibile qñq; dr qđ est valde difficile: ita cī oppositū necessariū aliqñ dr scilz qđ vix est fugibile. ⁊ illo mō large loquit̄ de necessitate Aug. Similiter ꝙ apls dicit: qđ nolo malū hoc ago. Dicit scđus Bona. ꝙ nolo ibi nō priuat omnimodā volūtatē: sʒ volūtatē principaliter mouentē. Quia in illis motib' voluntas nō prouenit excitando: sed motioni accedit nō reprimendo: vel aliqñ cōsentiendo. Ad quartam de glosa sup illud. Septies in die cadit ⁊c. Respondet Bona. vbi. s. ꝙ in glosa illa dr aliqs inuitus peccare: nō per priuationē voluntatis omnimodā: sed per priuationē volūtatis plene siue cōplacentie. Et hoc quidē verū est quia frequēter sic inuiti peccamus: ⁊ displicet ꝙ sic inordinate mouemur. Si tñ bene precauissemus: in hunc motū vel actum non incidissemus. De necessitate dicit̄ vt. s. in solutione proxima. Et tm̄ de hoc dubio ⁊ expositione huius sexte petitionis. ¶ T Circa quā ita poterit orantis deuotio colligi. Pater noster q̄ es in celis: ne nos inducas in tentationē. Nihil cōtra nos preualeāt aduerse potestates: quarū etsi voluntas mala: potestas tñ iusta quantū dederis ad nostri exercitium: permissus est adēpta. Et qm̄ nō expedit omnino nō tētari: oramus vt tētatio ipsa quā nos ferre disponis: sit pctōꝝ nostroꝝ purgatio. Sit nostre infirmitatis certa cognitio: ac ꝑ hoc vera nostri humiliatio. Sit per tuā adsistentē gratiā meritoꝝ ⁊ victorie cumulatio. Tu eñ es fidelis ille dñs ⁊ pr̄: q̄ nō ꝑmittis nos tentari supra q̄ possum'. Da ergo cū tentatione prouentū: vt possim' sustinere. Nō est in nobis pater clementissime: vnde tantis oppugnatorib' resistamus. Unde laqueos tam multiplices ⁊ latentes deprehendamus ⁊ euadam'. Siquidē (ꝓpheta tuo teste) inuadit timor nocturn' afflictiōis carnis aduersus spm̄ repugnātis: aduersitatis q̄ tpalis nos vndiq; affligētis. Nox siquidē afflictio est. Nec mō afflictio: sʒ multo magis afflictiōis timor a cōcepto boni ꝓposito deiicere collaborat. Appetit nos sagitta inanis glorie volans in die ꝓsperitatis: aut ꝓfectus spūalis magis insidiās spiritualib' victo timore nocturno. Leuiter quidē volat: sʒ nō leuiter vulnerat. Deniq; insidiat̄ nobis negociū ꝑambulans in tenebris cupiditas ipsa ambitiōis: ⁊ diuitiarū tenebrarū harū radix iniqtatis: cordiū excecatrix: ex remediis morbos creās generās ex medicina languorem. Heu quātos hoc negociū ꝑambulās in tenebris tenebris eru di fecit in tenebras exteriores: veste spolians nuptiali. ⁊ virtutū exercitia fructu euacuat pietatis. Nec abest demoniū meridianū: iniq̄tatē palliās ꝟtutū imagine: angel' sathane se i lucis angelū trāsfigurās. Tu ergo clementissime pr̄ q̄ nos orare monuisti pariter et docuisti. Ne nos inducas in tētationē. Ad te sunt oculi nostri: fer auxiliū: vt latētes insidias cognoscere: vt hostiū feritatē vincere valeam'. Circūdet nos scutum veritatis tue: quo ignea tētationū tela tuto possim' excipere. casq; refellere ⁊ extinguere. Doceat nos ꝟitas tua ꝯ nocturnū afflictiōis timorē. Ingerat oculis cordis nrī nūc pctā q̄ fecim' his tētationū flagellis purgāda. Nunc q̄ meruimus eterna supplicia: i quoꝝ cōparatiōe vt eas euadam': vniuersa q̄ patimur: delicias cōputemus. Nūc q̄ celestia ꝓmia ad q̄ tēdimus suggerat. Qm̄ nō sunt cōdigne passiones huī' tpis ad futurā gloriā q̄ reuelabit̄ in nobis. Nunc etiam ea q̄ pro nobis ꝑtulit tuus vnigenitus dñs noster xp̄s: vt crebro cogitātes quāta sustinuit illa maiestas ꝓ inutilib' seruis: erubescam' nō sustinere vel parua pro nobisipsis. ¶ U Doceat eadē tua veritas cōtra vane glorie sagittā in die volantē: animā nostrā semetipsam cognoscere: de se veritatē tenere ⁊ nō facile laudantiū ora aduertat: nec altū sapiat: dū se intus ad lucē veritatis solicita cōsideratiōe discutiet. Si eñ homo veritate ipsa illustrāte: ꝓpriā cōsideret cōditionē: dicturus est sibi. Quid supbis terra ⁊ cinis? Si ꝓpriā attēdat corruptionē: fateatur necesse est: qm̄ nō est in eo bonū. ꝙ si forte aliquod habere videt̄: defendet illud apli rememoratum. Quid habes qđ nō accepisti? Et iterū. Qui se existimat stare videat ne cadat. Sed ⁊ fideliter computabit: facile aduertet ꝙ nec cū decē milib' possit occurrere ei qui cū viginti milib' venit ad se qui oēs iusticias suas tāq̄ pannū inueniet mēstruate. Hec ipsa veritas tua dñe: a negocio perambulāte in tenebris: tenebrosa honoris diuitiarūq; cupiditate: suo circundet nos scuto: nobisq; dicat. Quid ꝓdest hoi si vniuersum mūdū lucret̄: aīe ꝟo sue detrimētū faciat? Et itē. Potētes potēter tormēta patient̄. Reducat in mentē q̄ sit in ambitu friuola cōsolatio: graue iudiciū vsus breuis: finis ignotus. Quāq; sit necesse cū pereunte: ei adherentē perire. Postremo demoniū meridianū falsa veris fucans: ipsa tua veritas prodat: q̄ sola palliatā detegit falsitatē. Ipsa nos pater doceat: probare spūs si ex deo sint: reuelet paruulis q̄ sapientibus mūdi absconduntur: quo oīa probemus: solū qđ vere bonū est teneamus. Eliminet carnis prudētiā q̄ mors est infundat prudentiā spūs: q̄ vita est ⁊ pax. Reformet nos veritas tua in nouitate sensus nostri: vt ꝓbem' q̄ sit volūtas tua deus bona beneplacēs ⁊ ꝑfecta: et non sinat nos plus sapere q̄ opʒ sʒ sapere ad sobrietatē. Quaten' sic vndiq; scuto veritatis tā multiplicis circūdati oēs astutias callidissimi inimici ⁊ agnoscere ⁊ ꝑ te vincere valeamus. Oramus benignissime pater: scuto veritatis addet scutū patientie: quatenus spū pietatis preuēti: māsueti ad omnes. in patiētia aīas nostras possideamus in presenti: ⁊ terram viuētium possidere mereamur in futuro ab omnib' tentationibus perpetuo liberati.

Ps. xc.

Detestatio cupiditatis.

Ro. viij.

Eccli. x.

j. cor. iiij

ibid. c. x.

Frustra cōgregat opes qui se nesciat his vsurum.

¶ Lectio. lxxx. A

SEd libera nos

a malo. ¶ Ista est tertia ⁊ vltima pars scđe partis principalis cōtinens septimā ⁊ vltimā petitionē dñice orationis: qua petim' liberationē a malis nimis: scʒ malo pene f̄m diuisionem supra lec. lxxvi. factā. Quāuis nōnulli hāc clausulā: pro eo ꝙ eā Luc. nō ponit: dicāt esse vnam petitionem cū priore. Ne nos inducas in tentationem. Ut esset sensus: ne nos inducas in tentationē: malo ad qđ tentatio inducere nitit̄ cōsentiēdo: sed magis ab ipso malo liberādo. de quo. s. lec. lxvj habitū est. Et qz malū pene min' est malum q̄ malū culpe: vt dicit Aug. Et inter hec tria mala culpā: culpe occasionē: ⁊ penā: minimū malum est malū pene. Quippe qđ est ordinatiuū culpe. Ideo petitio illa a nōnullis exponitur de malo pene ad bonū nō ꝓmouente indifferenter tam

Malum pene minus est q̄ malū culpe.

presenti q futuro. Unde xps celestis noster magister sciens nos a primeua nra origine cu peccatis cocipi: in pctis generari: nostraq; natura in sui exordio in suis naturalib' esse vulneratam: et donis gratuitis quib' ornata fuerat: spoliata: et viciosis inclinatoib' fomitis ad mala prona ac p hoc nos ad eterne danatois penas addictos: pter pcti originalis et additoz psonaliu turpitudine. Nos etia ihabiles ad virtutu exercitia eterne vite meritoria ppt gratuitoz spoliatione. Pronos vo ad vitia: pter nature vulnerationem: et fomitis inclinationes: qq; ex nostra ptate resurgere no possum': ex nra arte et industria dona pdita recuperare no valeam': ex nro studio et opa vulnera nostra et inclinatoes malas nec curare nec tollere sufficim'. Ne danaremur ex pctoz onere. Ne succuberem' ex donoz gratuitoz spoliatoe. Ne suffocaremur ex inflicto vulnere: et deprimeremur ex mala iclinatoe: docuit nos ofugere ad medicina spuale patre misericordie deu oipotente: et postulare deuoti' ab illo medico: vt liberet nos a malo. Hoc orare docuit: qr
Matth. viij. no ille (vt ceteri medici) placat pecunia: sz oratione deuota fm Chrys. sup illud Matt. Ostede te sacerdoti: et offer mun' tuu. ¶ B Oram' igit xpi instituti documeto. Sed libera nos a malo: ta psenti q futuro. Tata siquide tot sunt mala miserie in vtroq; seculo: vt no imerito incessanter clamare cogantur: libera nos a malo. Unde
Ambro. Ambro. in quoda ser. Tatis malis inqt: hec vita repleta est vt coparatoe ei' mors remediu esse putet: no pena. Na id breue illa fecit de': vt molestia ei': q psperitate vinci vel tolli no poterat: tpis exiguitate finiret. Dubia quide est ait Aug.
Jac. iiij. tractas illo. Que em est vita vestra: vapor ad modicu pares. Ceca est: erunosa est: qua humores
Augusti. tumidat: dolores extenuat: ardores exiccat: aera morbidat: esce inflat: ieiunia macerant: ioci soluut: tristicie osumut: solicitudo coarctat: securitas hebetat: diuitie iactat: paupertas deiicit: iuuentus extollit: senect' incuruat: infirmitas frangit: meror deprimit: et post hec oia mors interimit: et vniuersis gaudijs fine iponit. Ita vt cu esse de
Job. xiiij fierit: nec fuisse putet. Hinc btus Job de pntis status miserijs sic ait. Ho natus de muliere breui viuens tpe replet multis miserijs. Qui qsi flos egredit et coterit: et fugit velut vmbra: et nuq in eode statu pmanet. Sup quo btus Greg. xj. moral. §. xcvij. Si subtiliter osideret oe qd hic agitur: pena miserie est. Ipsi em corruptioi carnis seruire ad necessaria et ocessa: miseria est: vt o frigus vestimeta: o fame alimeta: o estu frigora requirant q multa cautela custodit sal' corporis q custodita faciliter amittit: amissa cu graui labore reparat: et tn reparata semp in dubio est. Quid hoc aliud nisi mortalis vite miseria est? Hoc ide deduxit quoad extrinseca: amicos et inimicos: dices q amam' amicos suspecti: ne offendi valeat: formidamus inimicos: atq; securi de eis no sum': vtriq; quos formidam'. Qd plerumq; inimicis osideter quasi amicis loquimur: et nuq pura vba primoz: et multu nos fortasse diligentiu: qsi vba suscipimus inimicoz. Et q falli nunq vel fallere volum': cautela nra grauius erramus. Quid itaq; hoc ita: nisi humane vite miseria est? Qd amissa celesti pria: repulsus homo delectat exilio: grauatur curis: et tn cogitare dissimulat q graue sit: qr multa cogitant. Quod priuat' est interno lumine: et tn in hac vita diu vult perpeti cecitate sua. Quid hoc aliud: nisi q de pena nra nata miseria est? Et q vis hic diu stare desideret: ipso tn cursu mortalis vite ipellit: vt egrediat. Unde. Quasi flos egredit et coterit et fugit velut vmbra: et nuq in eode statu pmanet. ¶ C De hac etia vite psentis miseria loqtur bea Aug. ser. xvij. de vbis euagelii. Qua bre-
Augusti. uis et laboriosa est vita phs: in q falsa voluptas nulla gaudij securitas: timor torqns: cupiditas auida: tristicia arida: vbi diu viuere no est: nisi diu torqri: et tn hac vita nemo vult finire. et cetera multa ibide. Innumera sunt scoz scripta: huius vite miserias deflentia: q quotidiana experientia declarat: et afflictoe otinua sentire facit certius q codices pdicet. Quis deniq; si speciali' osideret penales miserias i nobis: qs primoru parentu culpa traduxit i posteros: enumerabit? Quaru alique spuales sunt: alique corpales. Spuales sunt q se tenet ex pte potentiaru aie: q sut memoria: itellect': volutas. Quaru qlibet suis grauat miserijs. Memoria quide ineptitudine et labilitate. Intellect' hebetudine et cecitate. Volutas pnitate ad vitia: ad seipsas recuruatoe. Ex qb' oriunt in aia quatu ad memoria: fede imagines et vtiliu obliuiones. Quatu ad intellectu ignorantia et errores. Quatu ad effectu: timores: tristicie et solicitudines et silia. Silr respectu vtutis sensitiue iterioris multiplicant miserie penales. Quatu ad apphensioes: vt vanitas: vaga fatuitas. Quatu ad appetitu: viciose iclinatoes causate a fomite: et cetere male ipressioes: ab inferiorib' aut supiorib' exorte: qb' iflamat appetitus sensitiu' o iudiciu rois et iperiu volutatis Ex qb' in hoie grauis illa pugna orit: et iplacabilis otrouersia: qua ho sibiipsi no e osentane' sz aduersus: qd magna est miseria. Sz et corporales isup multiplicant miserie: ta aiales q naturales. Aiales vt discrasie: puersioes et defect' sensitiuaru viriu: interioz et exterioz. Interioz: vt spes manie: melacholie: furie: phrenesis. Exterioz: vt organoz idispositio: qles sunt oculoru lippitudo: luscedo: cecitas: auriu surditas: odorat' et gust': tarditas: tact': grossa terrestreitas. Naturales: vt innumere egritudines: male coplexioes: naturaliu viriu decordatoes: mostrositates: et iexplicabiles cetere calamitates: inqetudines et labores: q no nisi quada vicissitudie re-
Bernar. leuari pnt. Quid em hic (ait Bern. in ser. xij. de diuers.) nisi labor et dolor et afflictio spus? Sic em se hnt vniuersa sub sole: vt nihil sit in eis vere iocudu: sz ab vno semp velit ho trasire ad aliud solaq; vicissitudie releuet vtcuq; ac si osiliat ab aqua in igne: et inde rursus in aqua: vt pote qui neutru ferre possit. Cocedere appetis: qr fames te cruciat: vtruq; labor est. Sz qr fames grauior magis: cocedere nescis esse labore. Deniq; postq fames depulsa fuerit: vide si no graui' ducis cocedere q esurire. Sic ois laboris remediu: alteri' laboris initiu est. Hec ille. ¶ Hinc aplus. ij.
ij. cor. vij Cor. vij. Nulla requie habuit caro nostra sz oes tribulatione passi sum' foris pugne: intus timo-
Ro. vij. res. Et iteru. Uideo alia lege i mebris meis repugnate legi metis mee: et captiuante me in lege pcti q est in mebris meis. Infelix ego ho qs me liberabit de corpore mortis hui'? Et ne velut desperat' exclamasse videat addit. Un liberatio speranda sit: cu ait. Gratia dei p iesum xpm dnm nrm: qua vt nos accipere possim' i dono: orandu est. Sed libera nos a malo. ¶ D Nec

tñ sic petenda est liberatio ab his malis:vt oĩno
nõ premant in hoc seculo:a quib⁹ nemo liber re
perit. Quoniã etiã deo dilecti ⁊ sancti ab his mi
serijs nõ preseruant:sed nõnũq̃ magis ⁊ magis
eis atterunt. Feliciter tñ vt ex his cõmoniti:se
infirmos ⁊ fragiles existiment:vt corã deo se hu
miliẽt:quatenus sic oĩs eorũ deuotio ⁊ refugiũ
ad deũ cõuertat. Habeant preclare virtutis pa-
tientie: constantie ⁊ fortitudinis perfectionale
exercitiũ. Nã virt⁹ in infirmitate pficit. ij. Cor.
xij. Atq̃ cõsiderent nihil aliud esse hoc seculum
q̃ horroris ⁊ meroris locũ:⁊ miserabile exilium
ad pertranseundũ hoĩbus cõstitutũ. Atq̃ vt fer-
uenti⁹ querant:appetãtq̃ celestẽ patriã:in qua
Apoc.xxj abstergit deus ab oculis imorantiũ oẽm lachry
mã:vt in eis amplius neq̃ sit luct⁹:neq̃ labor:
nec mors:nec vll⁹ dolor. De quo he. Greg.xxiij.
Grego. moral. Solent nõnulli viatores cũ amena for-
tassis prata ɔspiciunt in itinere pergẽdi moras
innectere:⁊ arrepti itineris rectitudinẽ declina
re:eorũq̃ gressus tardat pulchritudo itineris:
dũ delectat. Electis ergo suis ad se dñs pgenti-
bus huius mundi iter asperũ facit:ne dũ quisq̃
presentis vite requie:quasi vie amenitate pascit:
magis eũ diu pergere q̃ citi⁹ venire delectet:ne
dũ oblectat in via:obliuiscat ei⁹ qd desiderat in
patria. ¶ Scd̃m hoc igit nõ oram⁹ presenti ora
culo liberari sic nos a malo:vt dñs oẽs istas tri
bulationes ⁊ penales miserias a nobis penitus
auferat:q: nec id ɔditio nature nostre patit:nec
status huius seculi exigit:nec id nobis esset pfi-
cuũ ⁊ salutare. Sed oramus harũ penalitatum
moderationẽ siue mitigationẽ:ne ipsis pressi et
nimium fatigati in maius malũ.s.culpe decline
mus. Hoc itaq̃ solũ malũ habẽt penales mise-
rie huius seculi: q̃ in malũ deterius qñq̃ preci
pitãt suos possessores: a quo si ob nostrã oratio
nẽ a patre celesti preseruemur: satis a malo qd
pene iste inferunt:liberamur. etiã si incessanter
Pena fu nos cruciẽt ⁊ infestent. ¶ E petimus etiã in
turi secu hac petitione liberari a malo pene futuri seculi:
li duplex q̃ duplex est. purgatorij ⁊ eterne dãnationis in-
est. ferni:q̃ malorũ oĩm finis est ⁊ cõsummatio:in se
virtualiter includens oĩa mala : sicut beatitudo
in se includit oĩa bona. Petimus igit secũdo li-
berari a malo pene purgatorij futuro : q: ignis
ille purgatorius:⁊ si nõ sit eternus:miro tñ mõ
grauis est: superãs oẽs hui⁹ vite penas : vt vult
Aug.in ser. de igne purgatorij. ⁊ habet.xxv.dist.
qui in aliud. Libera igit nos petim⁹ tu pr̃ eter-
ne ab hoc malo tã penali. Qd si totaliter nos ab
igne ipso nõ eripis: q: in nobis pctã nostra non
satis puniuim⁹:⁊ fructũ cõuersionis ⁊ peniten-
tie ĩ hoc seculo distulim⁹: cap:opter tua iusticia
exigente:oẽm penã euadere nõ valemus:saltem
libera nos a parte:⁊ miseratione tua multa: pe-
nã istã mitiges : ⁊ nõ s̃m peccata nr̃a facias no-
bis. neq̃ s̃m iniquitates nostras retribuas no
bis. Vel libera nos ab hoc malo:p inspirationẽ
fructuose pnie:quatenus in hac vita penã p pec
catis subeam⁹:⁊ satisfactionẽ in aliud seculũ nõ
differam⁹:qd si fecerim⁹:p miam dñi ab illo fu-
turo malo liberamur: dicẽte Aug.sup ps̃.lxxxiij
Quia peccator cõuersus est ad puniendũ pctm̃
suũ:cõuertar ⁊ ego ad liberandũ illũ. Vel libera
nos ab hoc malo purgatorij:p imissionẽ tribula
tionis ⁊ flagelli in vita pñti:ne pene subijciamur
Augusti. ignis futuri. Sic orauit Augu. Dñe hic seca:hic
vre:vt in eternũ parcas. Ista eñi patienter tole-
rata qualiacũq̃ fuerint : siue infirmitates: siue
aduersitates:siue flagella alia: a malo isto futu-
ro purgatorij liberãt ⁊ absoluunt. Siquidẽ mi-
sericors est dñs : nõ puniens idẽ peccatũ bis in
idipsum. Ideo qd punit ĩ pñti: nõ punit in futu
ro. ¶ Petim⁹ tertio liberari a malo pene dãna-
tionis eterne:nõ vt ab illa inflicta eruamur : q:
ab illa nullus est exit⁹ neq̃ redit⁹:vt dicit Greg. ix.mora.
Quisq̃s ad tolleranda mala inferni descenderit:
nequaq̃ vlteri⁹ ad lucẽ redibit:q: nequaq̃ vlte-
rius mĩa parcentis liberat:quos in locis pena-
lib⁹ iusticia iudicantis dãnat . Petimus igit ab
illo malo liberari:hoc est ab illo malo pseruari
ne illo inuoluamur. Et q: ab hoc malo nõ libe-
rabimur nisi p dimissionẽ peccatorum criminaliũ
in presenti : ⁊ qm̃ horũ dimissionẽ orauimus in
petitione sexta. Dimitte nobis debita nostra:iõ
de huius expositionis vlterius prosecutione su-
persedeo. Nã sicut in petitione sexta petimus di
mitti nobis oĩa mala culpe . Ita per hãc oram⁹
nos liberari ab omni malo pene presentis ⁊ fu-
ture s̃m moderationes in premissis expositio-
nibus recitatas. ¶ F põt igit mẽs deuota cir
ca hanc petitionẽ sic meditãdo orare. Tu pater
celestis benignissime:sciens nos malis ⁊ pericu
lis:tribulationibus ⁊ flagellis presentibus sub-
sistere nõ posse : sed nec futura ex nobis cauere:
oram⁹. Libera nos a malo a foris affligente:in
tus nos ad malũ culpe ppellente:⁊ ad bonũ nõ
pmouẽte. Libera nos a malis oĩb⁹ q̃ cõtra nos
in hoc mundo molit inimicus. Sic eñi erit no-
bis fida ⁊ summa tutela:si tu nos liberaueris:si
nobis deprecantib⁹ ⁊ implorantibus opẽ tuã p
stiteris. Quis eñi ei de seculo met⁹ est:cui in secu
lo de⁹ tutor est: Libera nos pater nihilominus
ab omni malo intus ex nobis orto:ab ignoran-
tia sciendorũ:ab infirmitate agẽdorũ:a pusilla-
nimitate obseruãtie tuorũ mãdatorũ:a tardita
te bonorũ:a pronitate malorũ: a rebelliõe viriũ
inferiorũ:a vana solicitudine tpaliũ: a radicib⁹
pessimis viciorũ . Da dñe pater omnipotens et
misericors spiritũ timoris tui: vt eius magiste-
rio cõfirmati mortiferũ superbie tumorẽ: saluti
fera humilitatis cura prementes:pauperes spũ
efficiamur:quatenus in humilitate cordis:⁊ oĩ-
modo terrenorũ cõtẽptu perseuerantes: regnũ
celorũ nostrũ esse sine fine gaudeamus. Aufer a
nobis dñe acidiã spiritu fortitudinis:q: Beati q̃
esuriunt ⁊ sitiunt iusticiã:qm̃ ipsi saturabuntur.
Remoue iniquitatẽ carnis:luxuriosamq̃ petu-
lantiã spiritu sapiẽtie:q: Beati pacifici: qm̃ filij
dei vocabuntur . Repelle sedantem ventris in-
gluuiem spiritu intellectus: quia Beati mundo
corde:quoniam ipsi deum videbunt . Elimina
auariciam spiritu consilij:quia Beati misericor
des:quoniam ipsi misericordiam consequẽtur.
Extirpa inuidiam spiritu scientie:quia Beati q̃
lugent:quoniã ipsi consolabunt. Exclude iram
spũ pietatis:q: Beati mites:qm̃ ipsi possidebũt
terrã. Ab his eñi malis liberati:celũ libera mẽte
audebim⁹ poscere. Et a malis futuris pessimis:
⁊ eternis sperabim⁹ magna fiducia pseruari. G

Amen. ¶ Hec est pars tertia ⁊ vltia pnci Amẽ di-
palis dñice orõnis:eiusq̃ cõclu ctio he-
sio q̃ optat orõnis efficacia:⁊ certau braica.
ditio in isto vnico vbulo Amẽ hebraico. Est eñi
amẽ s̃z hrñ Aug. dictio nec greca nec latia:s̃z he
braica:q̃ sicut q̃dã alie dictiões hebraice ĩ libris
iterptate nõ sũt:q̃les sũt:alleluya:osanna:racha

Nō quidē vt ait ipse secūdo de doctrina christia
na:quia illud fieri non potuit : sed propter san
ctiorē autoritatē:vt seruaref̄ antiquitas . Et hoc

Racha & Osanna trāsferri nequeūt

quoad illas duas dictiōes amē:alleluya. Quoad
alias aūt racha & osanna dicit̄ trāslatio fieri nō
potuit. Sunt eni (ait) q̄dā verba certarū lingua
rū:q̄ in vsum alterius lingue ꝑ interpretationē
transire nō possunt. Et hoc maxime interiectio
nib' accidit : q̄ potius motū animi significant:
q̄ sententie cōcepte vllā particulā:& talia perhi
bent̄ esse hec duo. Dicunt eni racha indignātis
esse vocē:osanna letantis. Hec Augu. ¶ Sumit̄

Amē sumit̄ tripliciter. Apocal. iij.

aūt hec dictio amē tripliciter. Primo noīaliter:
& sic tantū valet sicut verax vel veritas. Hoc mō
accipit̄ i Apocalypsi ca. iij. vbi dr̄. Hec dicit amē:
testis fidelis & ver'. Amē.i. veritas. ¶ Secundo
accipit̄ verbaliter vt est verbū hebraicū : valens
tm̄.i. fiat:& ita capit̄ cōiter in fine orōnū:vbi ex
primit desideriū orātis:q2 optatiuū est respectu
bonorū p̄cedētiū:vt optatio impletionis respe
ctu olim petitorū. ¶ Tertio accipit̄ aduerbialiter
& ita frequenter accipit̄ in euāgelio cū dr̄. Amē
dico vobis:valet tm̄.i. vere vel fideliter. Et est ad

Ambro.

uerbiū affirmandi.i. ita est vel verū est ꝓm Amb.
de cōse. dist. ij. reuera. in fine. Et dicit magister
i ij Rōnali:q2 vltimo mō accipit̄ in ꝓposito:vt.s.
exprimat plus cōclusionē affirmātis: q̄ affectū
optantis. Et ꝑ illo videt̄ sonare glo. Matth. vj.
dicēs. Amē significat in his oīb' petitionib' in
dubitanter tribui qd̄ petit̄: si vltime cōditionis

Raban'

pactū seruauerimus. Et Raba. Per hoc qd̄ di
xit dn̄s:amē significat indubitāter ꝓferri a dn̄o
(his.s. qui rite postulant) q̄ conditionis addite
pactū seruare nō negligunt:qua q̄dē est dimitte
re debitorib' nr̄is. Et sic sensus est:cū dr̄ Amē.i.
ita est vel verū est:q̄ dn̄s nobis cōcedit qd̄ ꝑ ora
tionē rogauim'. Et ex hoc reddit Guil. in Rōna
li rōnē:q̄re sacerdos dicit hic Amē:& nō ppl's vel
adstans cler':sicut in aliis orōnibus:q2 ipse me
diator ē inter deū & ppl'm:& ppl'i vota deo offert.
Idcirco magis cōgruit vt ipse affirmet petita eē
cōcessa q̄ ppl's. Hoc q̄dē est mediatoris ꝓnūcia
re:si admissa sit petitio quā porrigit. In aliis au
tē petitionib' vbi amē exprimit affectū optātis
cōgruit amē pp'lo dici:q2 ab illo optat̄ vt ꝓsiterur
qd̄ mediāte sacerdote petit̄. Sensus igit̄ in illis

*Sub silentio sacerdos ipse dicat amē ꝓpter duas causas.

ē:fiat nobis sicut ꝑ nobis orasti. * ¶ H Ex eo
dē sumit rōnē cur sub silentio dicat amē ipse sa
cerdos in p̄nti orōne. Primo in signū:q̄ dn̄s la
tere vult orantes q̄ ab ipso exauditi sūt:ne post
modū in orōne tepescāt. Scdo:q2 si alte ꝓferret
amē:quo affirmat̄ orōnē esse exauditā:iudicari
posset p̄sumptio & ostētatio sacerdotis. Istis tn̄
nō obstantib':pōt hec dictio amē:etiā in ꝓposi
to accipi verbaliter:vt tātū valet.i. fiat: vt ita sa
cerdos vltima petitione porrecta ꝑ ppl'm tanq̄
infirmū:q̄ malū pene timet:ipse submisse dicat.
Amē corā deo:q̄ solus cōscius est secretorū: ostē
dens illi cōpassionis affectū : & optans ei' dictā
liberationē:ac si dicat cū Aplo. Volūtas cordis
mei & obsecratio ad deū ꝓ illis i salutē. Testimo
niū eni perhibeo illis q̄ emulationē dei habēt.
Idcirco dico. Fiat.i. opto q̄ cōsequant̄ qd̄ desi
derāt. Et hec ē snia dn̄i Alberti. ¶ I Circa hāc
cōclusionis dictionē ita mens cōtēplet̄. Amen:
oro vt dicas tu pater celestis. Parū est eni q̄ sa
cerdos dic amē.i. fiat optādo:nisi tu dicas amē
fiat imperādo. Magnū quippe ē & efficacissimū
verbū:fiat:a te ꝓlatū. Hoc v̄bo tu pater sum

Margin notes: Sub silentio sacerdos ipse dicat amē ꝓpter duas causas. Primo ad significandū q̄ dominus latere vult orātes q̄ exauditi sunt: & hoc in principio:ne.s. scientes se esse exauditos ab orōnib' tepescerēt & desisterent. Secūdo si sacer-

me in p̄ncipio:in verbo tuo ex te genito oīa creasti. Dixisti nāq3 fiat & facta sunt. Hoc etiā verbo alte ꝓferente dicēte illa intemerata rex
nos perditos reparasti : dicēte illa intemerata rex Amē
reparatrice nostra ad angelū. Fiat mihi ꝓm ver quo alter
bū tuū. quo verbo prolato:verbū tuū factum est mat̄ or o
caro. Hoc deniq3 verbo opus nostre redēptiōis nem esse
cōsummasti:dū in horto patrē deuotissime exo exauditā
rans:te patrie voluntati ꝑ nobis obtulisti:di inde tu
cens. Si nō pōt transire calix iste nisi bibā illū: mereretur
fiat voluntas tua. Eia igit̄ x̄pe v̄bū patris:amē & eleuare
patris:fiat patris:cōple tu orationē nostrā. Dic tur i quā
fiat. Perfice verba tua per te instituta & dictata: dā vani
& ori nostro cōmendata. Dic amē & fiat:sicut di tatē ēt a
xisti mulieri chananee. Fiat tibi sicut vis. Et vt pp'lo cir
hoc audire digni efficiamur:p̄para nos quēad cūstante
modū mulierculā hanc preparasti. Da fidē fir possēt in
mā:qua mereamur exaudiri. Perseuerantiā for dicatio n̄
tē:qua nō cōtingat ab oratione fatigari. Chari tatio ip
tatē perfectā:qua non pōt a te charitate summa fi' saceri
repulsam pati. Humilitatē verā:qua mereat̄ te doris:ita
leuari. Hec eni sunt q̄ in chananea attendimus: q̄.s. alte
quib' dono tuo tibi placuit:& plenū sue petitio ꝓnūciat
nis effectū obtinuit. ¶ Huius mulieris exēplū vrsciatur
oēs cōsiderent pie orantes. Hoc corrigant̄ iner q̄ orōsus
tes male orantes:q̄ dicunt. Oramus & nō impe fuit exan
tramus. Discant huius exēplo recte orare:vt cū dita:ꝓpos
ea mereant̄ petita impetrare. Et quid fecit ora sent irri
tura hec mulier? Magnā certe fide tenuit:perse dere astā
ueranter orauit:repulsa importunius obsecra tes:& ma
bat. Siq̄dē clamauit. Miserere mei fili dauid:fi le iudica
lia mea male vexat̄ a demonio. & nō r̄ndit ei do re de ip̄o
min' verbū. Sed q̄d a dn̄o nō recessit : persistit sacerdo
in clamore:ꝓcidit ad pedes eius dicēs. Adiuua te.
me dn̄e. Repulsa est dicēte dn̄o. Nō est bonū su
mere panē filiorū & mittere canib'. Nō erubuit
cani cōparata:nec velut iniuriā in animū reuo
cauit. Sed vocē exprobrantis exaggerans:dn̄m
conat̄ vincere:dicēs. Vtiq3 dn̄e. Nā & catelli edūt
de micis q̄ cadūt de mēsa dn̄orū suorū. Expro
pter audire meruit. O mulier : magna est fides
tua:fiat tibi sicut vis. Sic discam' instanter ora
re:importune obsecrare:ꝑseuerāter pulsare. Si
quidē & aperiet̄ nobis. ¶ K Sed forsitā dicis
ait Chrys. in home. Depreccat' sum semel & iterū
ter:quater:septies:decies:vigesies: & nō exaudi
uit me dn̄s. R̄ndet Chry. O stulta inuentio:& q̄d
nūc q2 nō es exaudit' iā recedis a dn̄o: & desistis
petere? An nō vides ꝑseuerātiā mulieris:q̄ non
añ cessauit:q̄ qd̄ q̄siuit:inuenit. Sūt multi q̄ la
biis mugiūt:& corde nō cōcipiūt? Si tu ipse dicta
tua & p̄ces ignoras:quō te exaudiet deus? Sz di
cis. Inclinaui genua mea & oraui. Genua tua in
clinasti in terrā:& mēs tua foris ꝑ diuersa discur
rit. Corp' q̄dē tuū in ecclesia est:sz cogitatio tua
foris vagat̄. Lingua tua orat: & mens pecunias
numerat. Oremus igitur fiducialiter ad patrem
celestem:sicut hec mulier orauit ad christum sal
uatorē:que nō petiuit iacobū:nō rogauit iohā
nem:non accessit ad petrum:sed magna fiducia
cucurrit ad dominum. Oremus fideliter ad pa
trem misericordiarum:largitorēq3 beatitudinis
sicut hec mulier orauit christum datorem gra
tiarum:fontem totius consolationis. Nō enim
iuit ad homines seductores: nō secuta est vates
fallaces:non quesiuit inanes ligaturas:nō que
siuit falsa presidia. Sed venit ad dominum ie
sum christū omniū saluatorē. ¶ Oremus & ꝑse
ueranter ad summū regē olm: sicut hec mulier
orauit ad inclyti regis dauid filiū:q̄ h rex cuncta ad

p̄rimū sonitū. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pe
rierāt dom' israel: Nec territa ad sc̄m verbulū.
Nō est bonū sumere panē filioꝝ ⁊ dare canibus
Sed p̄seuerātia armata: iterū atq; iterū irrupit
in ꝟba: miserere mei fili dauid: adiuua me dn̄e:
q̄nousq; cōsolata p̄ꝑissimi medici ꝟbis: fiat tibi
sicut vis. Tēta nos orōnis instātia animemur
vt nō desistam' petere: donec exeam' ex desceri
bili mūdo: vt mereamur liberari a malo: ⁊ audi
re orōnis hui' finē. Amē. i. fiat vobis qd̄ petistī.
¶ L Ut aūt hocipsum mereamur: p̄ter ea q̄ su
p̄ra dicta sunt: duo a nobis orantib' obseruent:
Cypria. q̄ btūs Cyprian' ponit ꝑpe finē libelli de dn̄ica
oratiōe. P̄rimū: vt orem' vigilāter: nō tm̄ voce
sz magis mēte. Scd̄m vt oratio nostra nō sit nu
da: sz vestita bono op̄e. De primo dicit bea. Cy
prian'. Qn̄ stam' ad orōnē fratres dilectissimi:
vigilare ⁊ incūbere ad orōnem toto corde debe
mus. Cogitatio ōis secularis et carnalis absce
dat: nec q̄cq̄ tūc anim' q̄ id solū cogitet qd̄ p̄ca
tur. Ideo ⁊ sacerdos ante orōnē: p̄fatiōe p̄mis
sa: parat fratrū mētes: dicēdo. Sursum corda:
vt dū r̄ndet plebs: Habem' ad dn̄m admoneat
nihil aliud se q̄ dn̄m cogitare debere. Claudat
ꝯ aduersariū pect' ⁊ soli deo pateat: nec ad se ho
stē dei tp̄e orōnis adire patiat. Obrepit em̄ fre
quēter ⁊ penetrat: ⁊ subtiliter fallēs: p̄ces nr̄as
a deo auocat: vt aliud habeam' in corde: aliud i
voce: qn̄ intētiōe sincera dominū debeat nō vo
cis sonus: sz anim' ⁊ sensus orare. Que autē se
gnicia est: alienari ⁊ capi ineptis cogitatiōibus
⁊ p̄fanis: cū dominū dep̄caris: q̄si sit aliud quo
magis debeas cogitare: q̄ q̄ cū deo loquaris:
Et sequit qd̄ etiā supra lectiōe. lxiii. allegatū est
Quō te deo audiri postulas: cum teipse non au
dias: Uis esse deū memorē tui: cū rogas: cū tu
ipse memor tui nō sis: hoc est ab hoste in totū
nō cauere: hoc est quādo oras dominū: maiesta
tē dei negligētia orōnis offendere: hoc est vigi
lare oculis ⁊ corde dormire: cū debeat xp̄ian': ⁊
cū dormit oculis: corde vigilare: sicut scriptū ē.
Cath.v. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. Quapropter so
Coloss. licite ⁊ caute ap̄ls admonet dicēs. Oratiōi īsta
iiii. te vigilātes in ea. Docēs scz eos ip̄etrare qd̄ po
stulāt a deo posse: quos de' videt in oratiōe vigi
lare. ¶ De scd̄o idē ait. Orātes aūt nō īfructuo
sis: nec nudis p̄cib' ad deū veniam'. Inefficax
petitio est: cū p̄cat deū sterilis orō. Nā cū ōnis
arbor nō faciēs fructū: excidat ⁊ in ignē mittat
vtiq; ⁊ sermo nō habēs fructū: deū ꝓmereri nō
pōt: q̄ nulla opatiōe fecūdus est. Et iō scriptu
Tob.xii. ra diuina dic. Bona est orō cū ieiunio ⁊ elecmo
syna. Nā q̄ in die iudicii p̄miū pro operib' ⁊ elee
mosynis redditur' est hodie q̄ ad orōnē cū op̄a
tiōe venienti benign' auditor est. Sic Cornelius
Actuū.x cēturio cū oranit meruit audiri: cui angel' testi
moniū reddidit dicēs. Corneli: orationes tue ⁊
eleemosyne ascēderūt in memoriā in conspectu
dei. Cito orātes ad deū descēdūt: q̄s ad deū me
rita nr̄i op̄is ip̄onūt. Sic ⁊ Raphael angel' To
Tobie bie orāti testis fuit cū oratiōe cōmemorās op'
vbi.s. sepulture. Sic Esa. postq̄ p̄misit. Dissolue colli
Esa.lviii gatiōes ip̄ietatis solue fasciculos deprimentes
⁊c. Frāge esurienti panē tuū ⁊c. subdit. Tūc inuo
cabis ⁊ dn̄s exaudiet. clamabis: ⁊ dicet: ecce ad
sum. Adesse se repromittit: audire ⁊ protegere se
eos dicit: q̄ iniusticie nodos de corde soluētes: ⁊
eleemosynas circa domesticos dei s̄m ei' p̄rece
p̄ta faciētes: dū audiūt qd̄ de' p̄cepit fieri: ipsi

q̄ a deo merent audiri. ¶ M Circa petitionē
vltimā mouet hoc dubiū. Utrū p̄scit' exaudibi Dubium
liter petere possit a dn̄o. Sz libera nos ab eter
ne dānatiōis malo: pro hui' dubii solutiōe: no Duplr̄ p̄t
tādū q̄ duplr̄ q̄s dici pōt p̄scitus. Silr̄ ⁊ p̄desti q̄s dici
natus. s. vel s̄m p̄sentē iusticiā: vel s̄m eternā p̄scitus.
dei p̄uidentiā seu p̄notiōnē. P̄rescitus s̄m pre
sentē iusticiā: dr̄ ille: q̄ est in tali statu in quo si
decederet: eterne pene deputaret. Talis est quī
libet viator existēs in pctō mortali. Nā quilibet
talis si in pctō mortali decederet: eterne damna
tiōis s̄nia plecteret. Qualis em̄ q̄sq; in termino
vie inuenitur: taliter iudicatur: ad regnū: si ami
cus fuerit p̄ gratiā: vel ad inferni carcerē: si ini
micus exiterit p̄ mortalē culpā. Et hoc modo
multi ad eternā btītudinē p̄destinati: s̄m p̄sen Job.x.
tē iusticiā sunt p̄esciti. Cadūt em̄ nōnunq̄ ele
cti a gratia habituali p̄ mortale pctm̄. De quib'
dicit saluator. Alias oues habeo q̄ nō sunt de h
ouili: et illas oportet me adducere. Alias oues
habuit s̄m eternā p̄destinationē: q̄ nō erant de
hoc ouili. i. de ecclesia s̄m p̄sentē iusticiā: q̄s ad
duxit ad ouile ecclesie per fidē ⁊ gratiā: q̄ infide
les isto tp̄e erāt ⁊ inter gentes numerate. Talis
fuit olim Dauid adulter. talis Paul' xp̄i perse
cutor. ⁊ multi alii. Qui q̄uis ad eternā beatitu
dinē fuere preordinati: tn̄ pro certo tp̄e in pec
cata mortalia sunt ꝓlapsi. P̄rescitus s̄m eternā
dei sciētiā: est ille qui s̄m preordinationē ⁊ deter
minationē diuine volūtatis ꝓpter pctā sua silr̄
preuisa eterne subiacebit dānationi. Talis est
quilibet et sol' ille q̄ in pctō finaliter moritur. j.Job.ii.
Quilibet em̄ talis: ⁊ solū talis eternaliter condē
natur. Isto modo multi p̄esciti p̄ certo tēpore
sunt predestinati s̄m p̄sentē iusticiā. De talib'
intelligi pōt illud. Nunc antichristi multi facti
sunt. Ex nobis ꝓdierunt: sed nō erāt ex nobis.
Nā si fuissent ex nobis: permānsissent vtiq; nobis
cū. Glo. ex nobis ꝓdierūt. id est ex nostra so
cietate recesserunt. nostra societate vtiq; fideli ⁊
gratiosa. Sed nō erant ex nobis s̄m predestina
tionis gratiam. Talis fuit iudas scarioth: q̄ sor
te electionis tempore in apostolum fuit in gra
tia: ⁊ ita predestinatus s̄m presentem iusticiam
finaliter tamen condemnandus s̄m eternā dei
p̄escientiā. ¶ N Per hec r̄ndet ad dubiū:
q̄ p̄scit' s̄m p̄sentē iusticiā tn̄ exaudibiliter Rn̄sio ad
petere pōt a dn̄o: Sed libera nos a malo: q̄ nū dubium
q̄ dānabit: neq; ad tale malū a deo est ꝓuisus:
q̄q̄ pro certo tp̄e sit in tali statu: in quo si dece
deret: dānaret: nō tn̄ in tali statu moriet: sed de
pctis suis ante exitū penitebit. Et q̄ se emēdan
do vitā mutabit dolēs de pctō: ideo de' p̄serua Ambro.
bit illū ab eterne dānationis malo. Sic enī di Hie.xviii
cit Ambro. Si tu noueris mutare vitā: deus no
uit mutare s̄niam. Et Hiere. xviii. Si penitētiā
egerit gens illa de peccato suo: agā ⁊ ego pn̄iam
sup̄ malo qd̄ cogitaui vt facerē ei. Nō quidem vt
deus in se mutet dū mutat sentētiā: aut dū spon
det de malo agere pn̄iam sz q̄ malū nō infligit
qd̄ cōminat' est: ꝓpter emendationē hoīm: sen
tentiā dr̄ mutare: ⁊ agere pn̄iam de malo qd̄ lo
cutus est. i. qd̄ cōminatus est. De p̄escitoꝝ o s̄m
eternā dei p̄scientiā: dicendū est: q̄ lz talis possit
exaudibiliter orare. Libera nos a malo: interim
q̄ est in statu illo vie: q̄ pōt de pctis suis olim
penitere: q̄ nemo in statu isto est immobiliter
obstinatus in malo: nunq̄ tn̄ finaliter merebit
exaudiri. Nō ꝓpter p̄escientiā dei: q̄ neminē ne

cessitat ad malū: s; ppter suā puersam volūtatē in qua libere vsq; in vite sue finē permanebit. Qd̄ de⁹ ab eterno puidēs: mō nobis ineffabili ī fallibiliter illū malo eterne dānationis cruciādū pcognoscit: ⁊ tādē invite ei⁹ termino iusticia exigēte: dānationis in eū sniam pmulgabit. ¶ Hec de dn̄ice orationis expōne: etsi dispendioso collecta sint stylo: p materie tn̄ amplissima dignitate breui: inculto: rudiq; digesta eloquio sufficiāt. Qua ls nō valui: volui tn̄ ⁊ optaui pdesse auditorio. Qd̄ si plixitatis arguor: accipe breuissimas cuiusdā expōnē: materiā plurimā succincta v̄boꝝ paucitate cōplexantē. ¶ O pr̄ nr̄ excelse in creatiōe: suauis in amore: diues in hereditate. Qui es in celis: speculū eternitatis: corona iocūditatis: thesaur⁹ felicitatis. Sctīficet nomē tuū: vt sit nobis mel in ore: cithara in aure: iubilus in corde. Adueniat regnū tuū: iocundū sine perturbatione: trāquillū sine permixtione: securū sine pditione. Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ in terra: vt que odis: odiamus: ⁊ q̄ diligis: diligamus: ⁊ q̄ cōsulis ac precipis: impleamus. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie: panē materialē: doctrinalē: penitētialē: sacramētalē: spiritualē: celestē ⁊ eternalē. Et dimitte nobis debita nostra: q̄ cōmisimus cōtra te deū: cōtra nosipsos: ⁊ cōtra proximū. Sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nostris: iniuriā verborū scz verberū ⁊ rerū. * Et ne nos inducas ī tētationē: carnis mundi et diaboli. Sed libera nos a malo: presenti: preterito et futuro. Amen: fiat et indeficiēter perseueret.

¶ Lectio. lxxx. A

Libera nos quesumus dn̄e ab omnibus malis: preteritis: presentibus ⁊ futuris: ⁊ intercedēte beata gloriosa sempvirgine dei genitrice maria: et beatis apostolis tuis petro ⁊ paulo atq; andrea: cū omnibus sanctis da propitius pacē in diebus nostris: vt ope misericordie tue adiuti: ⁊ a peccato semper simus liberi: ⁊ ab omni perturbatione securi. ¶ Finita oratione dominica: in cuius finali particula populus tanq̄ infirmus petit a malo liberari: cui sacerdos cōpatiens dixit. Amen: desiderans dicti populi liberationē fm vnam: aut petitionis susceptionē affirmās fm aliam eius expositionē: addit oro alia q̄ embolism⁹ siue superexcrescens dicit fm Alexā. ⁊ magistrū in Rationali. Tū q: in ea nihil petit: qd̄ in superioribus petitionibus petitū nō est nec tn̄ hoc ipso superfluit q: priores petitiones magis declarat: specificat ⁊ explanat: ⁊ presertim tres vltimas quibus malū remotius flagitat. Tū q: petitionū repetitiōe petētiū desideriū magis excitat: ⁊ per hoc ad obtinendū effectū ampli⁹ disponit. Potest etiā dici excrescētia: quia longo tpe in primitiua ecclesia nō dicebat. ¶ Et pōt diuidi oratio hec ī tres partes: q̄m cōclusio ei⁹ scz. Per eundē dn̄m nostrū ⁊c. q̄ posset poni pars quarta: principiū est alteri⁹ partis principalis fm prehabitā diuisionē. In prima petit liberatio a malo: pacis ⁊ trāquillitatis impeditiuo. In scd̄a recurrit ad intercessores scōs: vt sint nobis ipetratiōis psidio: ibi. Et intercedēte. In tertia fit petitiōis maior specificatio: ibi: vt ope misericordie. Et q: partes simul cōdependentes: iō simul expediantur.

*Dubitat vtrum solio verbis ī hac dominica orone poti⁹ vrēdū sit in oronib⁹ nostris q; hoc videt pcepisse Xps: cuz dixit Sic orabitis ⁊c. Sz Zrius eiverius: nā ⁊ Xps aliter orauit prem in horto paterni si possibile est ⁊c. Et petro dixit. Ego pro te rogaui petre: vt non deficiat fides tua. Et ī cruce dixit. Pater ignosce illis: q: ⁊c. Et apsi ī ecclesie orone martbic

¶ B Quoad primum dicit sacerdos. Libera nos quesumus tu pater ops: q: in te potētia est qua potes nos ab omni aduersitate tueri: ⁊ malū cui subiacemus remouere libera nos ab omnib⁹ malis: ad bonū meritū nostrū infirmitatē nō pmouētib⁹. Preteritis. s. culpis quib⁹ te offendim⁹: vt he p cordis cōpunctionē: oris cōfessionē: ⁊ operis satisfactionē deleātur. Presentibus: angustiis ⁊ tribulationib⁹ a mūdo insurgētib⁹ vt instantiā eoꝝ tua protectione vincere possimus. Et futuris: insidiis et laqueis ad culpaꝝ pcipitare conātib⁹: immo quibuslibet malis culpe ⁊ pene: vt ea tua munitiōe cauere valeamus. Sic em̄ oli ppheta orauit in ps. Libera de⁹ isrl̄ ex oībus angustiis suis. Et. ii. Machab. i. oratū est. Cōcedat nobis salutem ⁊ redimat nos a malis. Sed cū nemo liberet proprie ab aliquo nisi ipso afficiat: teneat aut inuoluat: quō petim⁹ liberari a malo pterito: cū ipm nō sit: s; trāsierit. Aut quō a malo futuro: cū nec ipm angit nec sit. Respōdet q̄ q̄uis malū preteritū: puta peccatū trāsiuit: desiitq; fm actū: manet tn̄ quantū ad reatū. Dū em̄ quis peccat cōtra deū: eoipso quo peccat: ad penā obligat: q̄ obligatio manet donec deus eā remittat. Petim⁹ igit liberari a peccato preterito: petēdo vt obligatio illa presens: quā per actū peccati preteritū incurrimus: extinguat. Petim⁹ aūt liberari a malo futuro. Liberari. i. preseruari: ne ipsum incidamus. Nullū em̄ malū futurū incurrim⁹: nisi qd̄ de⁹ in nobis efficit: ⁊ hoc quātū ad malū pene positiuū vl in qd̄ nos de⁹ cadere pmittit: quantū ad malū culpe. Sicut dr̄ Amos. iii. Si est malū in ciuitate qd̄ ego nō feci. Feci efficiēdo vel permittendo. Cū ergo ab vtroq; malo a deo pseruamur. a malo pene ne illud sup nos inducat: ⁊ a malo culpe ne in istud cadere nos pmittat: satis p ipm a futuro malo liberamur. Ita em̄ ait Aug. ii. li. ꝯfes. Gratie tue deputo: q̄ quedā pctā nō perpetraui Gratie tue deputo ⁊ misericordie tue: q̄ peccata mea tanq̄ glaciē soluisti. Gratie tue deputo: q̄ q̄cūq; nō feci mala. Hec Aug. ¶ C Rursus petimus hac oratiōe: pacis psidiū. Et q̄m hoc nr̄is meritis impetrare nō possum⁹: nec presumim⁹ q: nostre iusticie ante deū tanq̄ pānus mēstruate ⁊c. Idcirco ad hoc impetrandū recurrim⁹ in secūda hui⁹ orōnis parte: ad scōꝝ suoꝝ suffragia quos in curia regni sui nostros ꝯstituit mediatores sibi acceptissimos: quoꝝ pces sua dilectio nō repellit. Cōfugim⁹ aūt primo ad btīssimā virginē celoꝝ reginā: cui rex regū: pater celestis dimidiū regni sui dedit. Qd̄ significatū est in Hester regina: q̄ cū ad placādū Asuerū regē accessisset: dixit ei rex: Et si dimidiā prē regni mei petieris. dabit tibi. Sic pr̄ celestis: cū habeat iusticiā ⁊ miam tanq̄ potiora regni sui bōa: iusticia sibi retēta miam matri v̄gini ꝯcessit. Petim⁹ igit pacē intercedēte btā ⁊ gl'iosa v̄gine maria. Intercedēte inquā suū officiū vehemētia desiderii: feruore deuotionis: ⁊ puritate orationis: ostendens vt Bern̄. ait. patri filiū quē genuit: filio vbera que suxit. p nobis interpellās. Beata: quia christum sanctū sanctoꝝ in vtero suo baiulauit. Hic beatū ventrem: ait mulier euāgelica dn̄o: q̄ te portauit: ⁊ vbera q̄ suxisti. Vel btā in generationib⁹ celi ⁊ terre. Celi: quibus genuit suū restauratorē. Terre quib⁹ genuit redēptorē. Ecce (inquit hec virgo) btām me dicēt oēs generationes. Qd̄ vbū tractans btūs Bern̄. ait. Operabat salutem

discretum act. i. Tu dn̄e nosti corda omnium ostende quē de geris ⁊c. Itaq; necesse est necessariū vt psciat illud verbis hac orone dn̄ica premissis. Sz sup necessitas vigebit: ad postulabit vtilitas: aliis arquiths ꝓbis possum⁹ Et ita vt rit⁹ eccle sic ī collectis plural mis: ī a lis malis tis: ī plus ro ēt pel sum⁹ qui b⁹ ꝓbis volum⁹ possum⁹ ad domi nāclam rent ac dere affe ca⁹ nros ⁊ deside ria. Se cūdo vide dā q̄ hi a dn̄o pe stulare nisi ea q̄ cōphēdā sūt in do minica orone p q: oīa q̄ licite pos sum⁹ ⁊ de bemus a deo pete re cōphē dunt ī illa orone vt pz. Sz currēdo ⁊c. Nō igi tur alia ī in ē pe tere vers si eadem aliis et

nſam xp̄s in medio terre: in vtero videlicet vir-
ginis: q̄ mirabili ꝓprietate terre mediū appella
tur. Ad illā enim ſicut ad mediū: ſicut ad arcā dei:
ſicut ad rerū cauſam: ſicut ad negociū ſeculorū
reſpiciūt: q̄ in celo habitāt: q̄ in inferno: et q̄
nos ꝓceſſerūt: nos q̄ ſumus: q̄ ſequent: naſci
naturi: q̄ naſcent ab illis. Illi q̄ ſunt in celo: vt
reſarciant: q̄ in inferno: vt eripiant: q̄ ꝓceſſe-
rūt vt ꝓphete fideles inueniant: q̄ ſequūt: vt glo
rificent. Et ſequit ad ꝓpoſitū. Eo beatā te dicēt
oēs gn̄ationes genitrix dei: dn̄a mūdi: regina ce-
li. Oēs inquā gn̄ationes. Sūt enim gn̄ationes ce-
li et terre. Pr̄ ſpirituū (ait ap̄ls) Ex quo ois p̄ni
tas in celo et in terra nolat. Ex hoc ergo beatā te
dicēt oēs gn̄ationes: q̄ olbus gn̄ationibus vitā
et gloriā genuiſti. In te enim āgeli leticiā: iuſti gra
tiā: peccatores veniā inueniūt in eternū. Meri-
to in te reſpiciunt oculi vniuerſe creature: q: in
te et p te et de te benigna manus oīpotētis q̄cq̄d
creauerat: recreauit. Hec Ber. Et glorioſa. q̄ re-
gis glorie eſt ſoliū: quem carne induit: l qua dn̄s
in ſolio reſedit. Uel glorioſa: q: in altiſſimis ha
bitat: vbi ipſi et regine thronus poſit' eſt: in quo
glorioſe reſidet ad dexterā ſummi regis. Uel glo
rioſa: q: in corpore et aīa glorioſe eſt aſſumpta: et
ſup oēs virtutes humanas et angelicas ineſtima
biliter ſublimata. Semper. ante partū: in partu
et poſt partū. Uirgine corpore et mente. Uirgine
profeſſione. Uirgine obſeruatione. * Dei geni-
trice. i. matre filii dei: et ideo cōmunē filiū cū deo
patre habente. Luce. j. Quod ex te naſcet ſanctū
vocabit fili' dei. Maria. i. illuminātrix celū et ter-
rā. Ipſa quidē fecit vt in celis oriret lumē indefi
ciens: et in terris lumē in tenebris lucens: ꝓpter
qd̄ ſpecioſior eſt ſole et ſup oēm diſpoſitionē ſtel
larū: luci cōparata: inuenit prior. ℭ D Sequit.
Et beatis ap̄lis tuis. per te patrē ante mūdi cō
ſtitutionē electis: et p xp̄m in tpe vocatis: vt mū
do fidē tuā ſanctā ꝑdicarēt. Petro et paulo atq3
andrea. Et ita hic ad pacē impetrandā quatuor
ꝑſone introducunt: q̄ paſſioni dn̄i (cui' memo-
ria in miſſa agit) magis fuerūt cōfigurate: in cu-
ius virtute pax nobis eſt donata. Prima virgo
Maria: cui' aīam ptranſiuit doloris gladius cū
ſteterat iuxta filiū ſui crucē. Scd̄o petrus q̄ cruci
fixus eſt corpore tranſuerſo: et erectis ſurſum pe
dibus. Paulus tertio qui et ſtigmata xp̄i in cor-
pore ſuo tulit. Quarto andreas: q̄ crucifixi amo
re: crucē qua paſſus eſt: tāq̄ amatā ſuam: vidēs
a longe ſalutauit. Tres hi ap̄li nūtiant nolantur
tanq̄ teſtes pacis: pacē mūdo ꝑdicātes: q: l ore
duorū vel triū ſtat oē teſtimoniū. Nominant au
tē iſti tres ſingulariter ꝓter rōnes datas: ꝓpter
quaſdā ſingulares eorū eminētias. Petr' ꝓpter
dignitatē ꝑlationis: q: ſūm' et caput apoſtolorū
fuit a dn̄o cōſtitut'. Paulus ꝓpter priuilegiū ꝑ-
dicationis: q: doctor fuit gentiū a dn̄o electus
plus aliis laborās: ſicut de ſeipſo teſtat. Andreas
ꝓpter feruens crucifixionis deſideriū. ℭ Uel ſm̄
Albertū: q: petrū ad xp̄m adduxit: vt habet Jo.
j. Hinc et principis ap̄lorū ap̄lus fuit. Itē q: beni
gniſſimus fuit et mitiſſim'. ob qd̄ de eo canit: qd̄
de Hieremia ſcribit. ij. Mach. xv. Hic eſt fratrū
amator: et populi dei iſrl'. Hic eſt q̄ multū orat ꝑ
populo: et pro vniuerſa ſancta ciuitate dei. ℭ Uel
nominant hi tres: q: in ipſis oēs alii ſancti re-
preſentant. Oēs enim ſancti vel ſunt: aut fuerūt in
ſtatu cōiugali: et hi per beatū petrū ſignificant.
q̄ vxorē habuit: filiā ſanctā petronellā: et ſocrū a

dn̄o a febribus curatā. Aut fuerūt in ſtatu vidua
lis cōtinētie: q̄ per btm̄ Andreā denotātur. Hic
enim ſm̄ btm̄ Chryſ. vxore mortua in ſtatu vidua
li credit permanſiſſe. Aut fuerunt in ſtatu virgi-
nali: et hi per paulū figurant: q̄ virgo fuit et ꝑmā
ſit. Et ſm̄ hoc ſubdit. Et cū olbus ſanctis: in tri
b' apoſtolis gn̄aliter nominatis. Et quoad ter-
tiā orationis huius partē: addit petitionis ſpe-
cificatio cū dr̄. Da propitius pacē: ne populus in
tanti ſacramenti cōmunione p inſurgētia mala
perturbetur. Da pacē pectoris: vt cōſcientie re-
morſum tollens: et in vera charitate et amicitia
nos tibi iungens: tibi ꝑfecte recōciliet. Da pacē
tpis: in dieb' noſtris: vt ea ꝓ illius tpis miſeria
ꝑfruamur. Et ab ol perturbatione exteriori te
pacē donāte viuamus. Nō enim niſi te donāte ea3
habere poſſumus: q: nō eſt alius qui pugnet ꝑ
nobis niſi tu deus noſter: celeſtis pater. Omnis
ſiquidē ptās tue potentie cōparata: infirmitas
eſt: nō potētia. Ut ope mie tue adiuti. Miſericor
diā tuā pater clementiſſime imploram': nō iuſti-
ciā q̄ noſtris demeritis magis tribulationē et ad
uerſitatē rectitudinis zelo induceret q̄ pacem.
Hoc enim exigunt noſtra pctā. Potius nāq3 puni
ri meruim': q̄ tranq̄llitate foueri. Plus a tua iu
ſticia declinātes meruim': vt ſup nos regnēt pa
cis emuli ac tyrāni: q̄ pacis zelatores et beniuo-
li. Da igit nobis adhuc infirmis q̄bus nocet ꝑ-
turbatio ꝓpitius pacē. Et a peccato volūtatis et
actionis. Semp ſim' liberi: p pacē pectoris: de-
leto reat' noſtri chirographo. Et ab oī ꝑturba-
tione ſecuri: p pacē tpis tumultuū inquietudine
ſeculi mitigata: quo ꝑuenire mereamur ad pacē
eternitatis: oīs mali ſuſpitione penit' ſublata.
ℭ E Hec aūt oro dicit ſub ſilētio: q̄ ſm̄ Inno.
et Alexādrū ſignificat quies dn̄ice ſepulture: qua
in triduo mortis xp̄s ſm̄ corp' in ſepulchro q̄e-
uit: quieuerūt et mulieres vnguēta ꝑparātes dia
ſabbati: vt habet Luce. xxiij. Siluerunt ſm̄ mā-
datū: ſm̄ aīam vero deſcendit ad inferos: vt for- Lu. xxiij
tior ſuꝑueniēs fortē ſpoliaret armatū. Tūc enim
momordit infernus. Oſee. xiij. Ero mors tua o Matth.
mors: morſus tuus ero inferne: cū totū infernū xii. et Lu-
deſtruxit. (Nō enim dānatos inimicos q̄ vluētes ce. xj.
dixere. Nolumus hūc regnare ſup nos: eduxit) Luce. xix
ſed momordit partē abrūpens: ſuos amicos li-
berans a malis ꝑteritis: pñtib' et futuris: dans
eis ꝑpetuā pacē: et eternā beatitudinē: in qua ab
omni peccato: et inquinamento ſunt liberi: et ab
omni violentia et perturbatione ſecuri. Quod et
dn̄s phariſeis predixit. Sanitates perficio ho- Luc. xiij.
die et cras: et tertia die cōſumor. Quaſi di. ſm̄ In-
no. Prima die mortis mee intrans infernum: Innocē.
auferam demoni tyrannidem ſuam: in craſtino
educam captiuitatem ſanitati et libertati dona
tam dum portam paradiſi eis aperiam: liberās
eos a malis preteritis preſentibus et futuris.
Dans eis pacem: in qua ſemper ſint a peccato
liberi: et ab omni perturbatione ſecuri. Tertia
die reſurgam conſummatus. Hoc ergo eccleſia
commemorans in iſto ſilentio petit ſimiliter a
perturbatione liberari: et perpetua pace frui. Et
propter hoc in quibuſdam eccleſiis in die para
ſceues profertur illa oratio alta voce: quia ea-
dem die: qua fuit mortuus dominus: ad infer-
na deſcendit pro patribus liberandis. ℭ Ad-
uertendum etiam q̄ ſacerdos dicens hanc ora-
tionē. Libera nos q̄ſum' ꝛc. accipit patenā: quā
facta oblatione abſconderat. Ad cuius ſignifica

tionis manifestationē attēdendū sm Alexan. de
ales. q. xxxvi. parte. iiii. ꝙ patena dr a patēdo:
& signat cor latū & altū charitate: sm illud. Uiaz
mādatorū tuoꝝ cucurri cū dilatasti. s. charitate
ps. cxviii cor meū. Et iterū. Latū mandatū tuum nimis.
Sup hanc patenā. i. charitatis latitudinē: sacri
ficiū iusticie dz offerri: vt holocaustū vere pigue
fiat. Hāc cordis latitudinē habebat dns offerē
do seipsum pro nobis. i. Jo. iii. In hoc cognoui
mus charitatē dei qm̄ ille alam suā p nobis po
suit. Habebat & ipsam petrus cū ait. Et si opor
Matth. xxvi. tuerit me mori tecū: nō te negabo. Similiter et
oēs discipuli dixerunt: ppter qd̄ dns intulit: vi
gilate & orate vt nō intretis in temptatio. Spiritus quidē promptus est: caro aūt infir
ma. Sed latitudo cordis ab eis fugit: cū discipu
li oēs ab eo fugerunt & latuerūt. Et iō post obla
tionē hostie mediāte patena: per quā hostia alta
ri presentata est: sacerdos abscōdit sub corpora
li patenā: vel subdiacon9 ab altari remotā: retro
cōtinet inuolutā: per qd̄ discipulorū fuga vel la
tibulū signat: qd̄ dns ipse predixerat. Oēs vos
scandalū patiemini in me in ista nocte. Scriptū
est enī. Percutiā pastorē & dispergent oues gre
gis. Et ideo sacerdos dominice resurrectionis
eulogiū annūciaturus: resumit patenā a diaco
no vel subdiacono presentatā: quo significat ꝙ
post resurrectionē apostoli ad dnm redierunt.
Osculatur eā sacerdos in signū charitatis quaz
habere dz ad oēs: & signū crucis facit in facie cū
ipsa: sm dnm Albertū in signū ꝙ virtus cōmu
nionis in oēs deriuat per virtutem charitatis.
¶ F Aliter mysticat Innocen. & magister in
Rationali: sm quos subdiaconus: diaconus & sa
cerdos: tā numero ꝙ obsequio representāt tres
illas mulieres marias: de quibus Matth. vlti.
dicit & ceteri euangeliste: ꝙ venerūt cū aromati
bus videre sepulcrū: & corp9 dni mortuū vnguē
tis optimis cōdiendo honorare. He enī patenā
mysticā presentarunt dno in obsequiū sepultu
re: dū (vt dictū est) emerunt aromata vt venien
tes vngerent iesum. Subdiaconus igit (cū sacer
dos pcedit ad hanc orationē) patenā inuolutā
tradit diacono: q eā recipiens detegit: & reuela
tā sacerdoti porrigit: cuius humeros aut manū
dexterā osculat: per qd̄ significat: ꝙ mulieres il
le lato corde deū in sepulchro quesierunt: obse
quia funeri exhibere cupientes. Nā valde mane
vna sabbatorū veniunt ad monumentū orto iā
sole: vt dicit Marcus. Osculantes humerū: vel
manū dexterā sacerdotis xpm significantis: qz
desiderabant participes fieri laborū ei9: et socie
retributiōis eterne: sm illud Apli. Si cōmortui
sumus & cōuiuemus. Si sustinebim9 & cōregna
ii. ad Timoth. ii. bimus. ii. ad Tim. ii. Osculū enī signū est vnitiuū
mutuo se osculātiū. Sacerdos patenā accipiēs
traditā a subdiacono & diacono: significat ꝙ xps
fidē: & charitatis latitudinē sanctarū mulierum
acceptauit. Qd̄ vero sacerdos patenā de manu
diaconi recipit: eamqz osculat: & cū ea signo cru
cis se signat: innuit ꝙ si per passionē filii: q per
crucē significatur: recōciliamur deo patri (q re
cōciliatio per osculū intelligit) erim9 & heredes
regni: cuius null9 terminus est: nec finis: qd̄ per
patene rotūditatē denotat. ¶ Uel vt Inno. di
Innocē. cit: per hoc sacerdos ostendit: ꝙ xps crucifixus
& resurgens statim desideriū mulierū impleuit.
Matth. vlti. Nā occurrens illis a monumento regredientib9
dixit eis. Auete. & pcidentes tenuerūt pedes ei9:
& adorauerunt eū. Quidā etiā cū patena summi
tatē calicis: & pedē eius tangunt: significātes ꝙ
iste femine sancte integro ac feruenti cordis affe
ctu: quasi totū dni sepulchrū: qd̄ per calicē rep
sentat: amplexate sunt. Proprium quippe amā
tiū est: ꝙ nō satiant tactu dilecti in oībus corpo Amātiū
ris partibus: nisi & res dilecti cōtrectent. Quod pprium.
ostendit maria magdalena: q iuxta monumen
tum stans aliis recedentibus nō recedebat: do
nec dnm videre mereret. ¶ Deniqz subdiacon9
mappulā: qua patenā operuerat: nō sup altaris
palla: sed aliunde deponit: significans ꝙ petrus
monumentū intrans: vidit sudariū nō cū lintea
minibus positū: sed separatū in vnū locū inuo
lutū. Deinde deponit corporale de calice: ad si
gnandū ꝙ mulieribus iesum querētibus sepul
chrum patefactū est. Viderunt nāqz lapidē ma
gnum valde reuolutū ab ostio monumenti mi
nisterio angeli de celo descendētis. Os quidem
calicis: ostiū significat monumēti. Sequit. * 8 * Diaco
n9 sponit
opculuz
calicis si
gnificās
angelū q
reuoluit
lapidē ab
ostio mo
numēti.

Per eundē dominum

nostrū iesuz xpm filiū tuū qui tecū viuit et regnat
in vnitate spiritussancti deus. Per oīa secula se
culorū Amē. ¶ Hec est secunda pars partis ter
tie principalis totius canonis: in qua post ppa
rationē populi ad sacrā cōmunionē per oratio
nē dnicā: eiusqz embolismū: incipit sacratissima
cōmunio ac dispensatio: qua ecclesia cōsequitur
tanti mysterii vtilitatē & fructū. Et subdiuidit
pars illa in tres partes. In prima aptatur sacra
mentū communioni per eius diuisionē. In secun
da cōicaturi vniūt per pacis imperrationē ibi.
Pax dni sit &c. Tertio pcedit ad ipsam sumptio
nē: ibi. Dne iesu xpe fili dei viui. ¶ Circa primū Sacra
qz eucharistie sumptio nō tm̄ sacerdoti celebran mentū d
ti: sed toti pficit & fructificat ecclesie: cuius tres re i tres
sunt partes seu status: vt statim dicet: iō vt singu ptes diui
lis partibus pdesse ostdat: ipsum sacramētū in ditur.
tres partes diuidit: sub horū plationē verboꝝ.
Per eundē dnm nostrū. Que verba lz sint cōclu Matth.
sio precedētis ōronis: qz tn̄ hic fit sacramenti di vlti.
uisio: q ptinet ad sacramenti cōionē & dispensa Matt.
tionē: iō magis in eis sequētis initiū sumit par ps. xlv.
tis. Ubi ait: per eundē dnm nrm iesum xpm: cu
ius sacrosanctū corpus & sanguinē cōtrectam9 Matth
venerabiliter in sacramento statim sumpturi: p iii. & xvi
quē vt p mediatorē & pōtificē bona oīa adipisci
mur: & ab oībus malis liberamur: tanqꝫ p dnm
nostrū: cui data est ptās in celo & in terra. Iesum
id est saluatorē nostrū. Uenit enī vt saluū faceret
ppl̄m suū a peccatis eorū. Christū: pre oīb9 suis
cōsortibus spūssancti oleo vnctū. Filiū tuū: na
turalē & vnigenitū: cui paterna vox perhibuit te
stimoniū. Hic est filius meus dilect9: in quo mi
hi bn̄ cōplacui. Qui tecū viuit: in eternitate in
defectibiliter. Et regnat imperiose & potenter.
In vnitate. i. idētitate essentiali Spūssancti: ter
tie in diuinis persone: qui amor est & nexus pa
tris & filii: in quo amore se nectunt vt in cōmuni
producto: sibi cōsubstātiali deo. Et nō cōcludit
sacerdos hanc orationē per verbū Amē: sed exal
tans vocem dicit. Per oīa secula seculorū. i. oīm
tēporū successiōes veras vel imaginarias. i. eter
naliter: requirens populi cōsensum in petitis: Albertus.
vt dicit Alber. vt ipse populus: vel aliquis ei9 no
mine dicat. Amen. i. fiat nobis qd̄ petisti. Sub
his verbis (vt dictū est) fit hostie fractio: iō pri
mo de causa: & modo fractionis: & eius significa

tione aliq̄d dicem⁹: deinde de ip̄a fractione cui⁹ sit ⁊ in quo fiat. ¶ P Causam fractionis dupli cē assignat dn̄s Alber. in de officio misse par. ij. Una est significationis: altera necessitatis. Causa significationis vt partes ecclie: p quib⁹ offertur: figurent. Un̄ vsus ecclie h̄z: q̄ in tria frāgat: q: pars corporis xp̄i mystici in celis triūphat: ⁊ pro illa sacr̄m offert ad laudē ⁊ gratiarū actionē: q: illi iā b̄ti sunt. Alia pars corporis mystici i labore adhuc viuit: in fide cōuersans et merito in terris: ⁊ p illa sacr̄m offert in pignus redēptionis. Tertia pars in purgatorio afflicta purgat: ⁊ pro illa sacr̄m offert in suppletionē p afflictis. Isti sunt tres panes: quos nobis accommodat amicus noster xp̄s vt ponamus ante illū qui de via venit: amicū: primū scz nostrū: q̄n venit: vel ad laudandū: vel ad pro sua redēptiōe sacrificiū: aut p captiuis ⁊ afflictis supplicādū. De via em̄ venit: q̄n de negocio occupationis terrenoꝝ ad cultū dei se cōuertit. Necessitatis aūt causa frangitur: q: integrū sine periculo propter gutturis arctitudinē a multis non sumeret. Hec Alber. in genere. De quib⁹ infra dicet latius in specie. ¶ De modo autē frāgendi hoc premitto: q̄m in mō frangēdi ⁊ ceteris q̄ sequunt nō idē modus p oia in diuersis ecclesiis seruat: sed nōnulla ex uiolota cōsuetudine variant. Ideo i p̄ccisu vsq̄z in finē hui⁹ operis modū hūc prosequar: qui in metropoli nostra in insigni moguntinēsi ecclesia seruat: et in eius missalibus cōtinet. In hui⁹ em̄ p̄uincia: alma nostra Tubingensis vniuersitas: in qua hec vtcūq̄z collecta sunt: constituta dinoscit. Metropolitane em̄ ecclie: eiusq̄z cerimoniis cetere ecclesie singule toti⁹ p̄uincie s̄m canonicas patrū sanctiones: cōformare se habēt. Un̄ i cōcilio gerūdēsi ita statutū est: vt h̄r de cōse. dis. ij. instituto. Institutio missarū sicut in metropolitana ecclia agit. ita in dei nole: in oībus prouinciis tā ipsi⁹ misse ordo q̄ psallēdi vel ministrādi cōsuetudo seruet. Sacerdos p̄cedēs ad fractionē hostie: ipsam leuat de altari: sup patenā collocat: inde eā tollēs sup calicē p medium frāgit: dicēs. Per eundē dn̄m nostrū iesum xp̄m et partē, q̄ in dextera māsit sup pateniam ponit. Partē vo q̄ in sinistra p̄māsit manu: iterū p medui frāgit: dicēs. Qui tecū viuit et regnat in vnitate sp̄us sc̄ti deus. Qua diuisa: partē quā sinistra manu tenet: sup patenā ponit priori parti cōiūgēs. Alterā vo particulā in dextera manu remanentē: tenet sup calicē duob⁹ digitis: pollice scz ⁊ indice: ⁊ erect⁹ parū exaltās vocē dicit. Per oia secula seculoꝝ. Eleuās modicū calicē cū particula quā tenet manu dextera ⁊ accepto responso a circūstantib⁹ dicit. Pax dn̄i ⁊c. Horū quantū ad aliqua magister in rōnali ponit rationē. Primo hostia leuat de altari: ad significādū q̄ xp̄s fuit de terra ad crucē exaltat⁹: ⁊ morē ibidē p̄pessus. Dehinc hostie frangēde patena supponit ad significandū q̄ xp̄us ex latitudine charitatis: q̄ p amplitudinē patene significat: spōte quaslibet passiones sustinuit: p nullā aliā potentiā necessitatus: quas passiones fractio hostie rep̄sentat. Inde hostia in manus accepta frangit: q: xp̄s cōficiēs hoc sacr̄m: panē i manus accepit et fregit: rursus frangit in memoriā passionis dn̄ice. Hinc prosper de cōse. dis. ij. dū frangit. Dū frangitur hostia: dū sanguis de calice in ora fideliū fundit: q̄d aliud q̄ dn̄ici corporis i cruce immolatio: eiusq̄z sanguinis de latere effusio designat.

Duplex causa fractionis.

¶ Et nota q̄ aliud significat fractio: ⁊ aliud partes in quas fit facte hostie diuisio. Nam fractio passionē dn̄i: partes eos p quib⁹ passus: ⁊ quib⁹ sacrificiū illud p̄ficit representāt. Frāgit autem supra calicē p̄pter reuerētiam sacramēti: ne aliqua ei⁹ p̄ticula aliorsuz p̄siliat. Sz si qua ceciderit: in calice recipiat: ⁊ sic honorifice a celebrāte sumat. Frangit p̄terea supra calicē: ad significādū q̄ i fractiōe: hoc est vulneratione corpis xp̄i: sanguis q̄ i calice p̄tinet: p̄tinue fluxit de corpe. Hec de fractione. ¶ I Sz de partib⁹ fractiōis cōsiderandū: q̄ frangit i duas medietates: ad significadū duplicē predestinatoꝝ statū: quoꝝ vn⁹ est in eterna gloria. Ali⁹ adhuc in t̄pali miseria: scz p̄ntis sc̄li atq̄z ipsius purgatorij: ideoq̄z ista medietas hostie q̄ nōdū b̄tōs significat: subdiuidit i duas p̄ticulas: q̄rū vna rep̄ntat eos q̄ purgātur i purgatorio. Alia rep̄ntat illos q̄ i hoc seculo adhuc viuūt. Harū medietatū illa q̄ in manu dextera tenebat: ⁊ supra patenā indiuisa collocabat: significat p̄destinatos. q̄ iā adepti sunt b̄titudinē ⁊ tenēt rectitudinē ac bona potiora p dexterā significata quib⁹ nulla admisceri potest curuitas: aduersitas vel afflictio siue pena. Et q: illorū stat⁹ stabilis ⁊ vniformis est: ⁊ vna b̄titudine sine intermissiōe fruunt: idcirco hec medietas manet indiuisa. Alia autē medietas manus sinistre: diuidit in duas partes s̄m duplicē coꝝ statū quos rep̄ntāt: q: illorū: vt dictum est: aliq̄ iā mūdū exierūt: ⁊ in purgatorio puniunt: aliq̄ adhuc in corpe degūt: ⁊ mūdi penalitatib⁹ affligunt. Harū partiū: ea q̄ medietati hostie in patena ex p̄ma diuisione collocate cōiūgit: significat illos q̄ sunt in purgatorio: quos respicit sinistra man⁹ dei: hoc est dei iusticia: s̄m quā pro peccatis in hoc mūdo nō satisfactis puniunt: et satispatiunt: vbi merēdi remissionē pene amplius nō est loc⁹. Cōiungit aūt priori p̄ticule q̄ b̄tōs significat: q: existētes in purgatorio certitudinez habēt de sua b̄titudine cōsequēda infallibilē: iō ei p̄ticule iūgit: q̄ b̄titudine adepta: de ei⁹ certitudine inamissibili secure gloriant: cui ⁊ ipsi pari securitate cōiūgent. Q: vo p̄destinati i mūdo existētes: egēt meritis passiōis xp̄i: q̄ illis adhuc viuētib⁹: eorūq̄z actib⁹ p̄nt suffragari ad meritū idcirco p̄ticula man⁹ dextre: q̄ viuētes i hoc seculo significat: calici imittit: ⁊ sanguini xp̄i immiscetur: ad significādū q̄ hūc fructū effusiōis sanguinis xp̄i cōseq̄ p̄nt. Tenetur tamē duob⁹ digitis añ cōmixtionē: pollice scz ⁊ indice. Pollice vigor virtutis signat. Indice discretio mētis intelligit. Dat igit p hoc intelligi q̄ cū fidei vigore: ⁊ mētis discretione nos in mūdo viuētes intueri debem⁹: q̄ sanguis xp̄i p statu isto fructus multos si volumus ferre p̄ōt. Hāc aūt p̄ticulā sacerdos tenens se erigit: ⁊ eleuata voce. Per oia sc̄la seculoꝝ dicit. Primo se erigit: q: paratu se cū dn̄o perpetuā petere pacē. Et q: oē datuz optimū: et oīe donū p̄fectū. desursuz est descēdēs. Sursuz se erigit sperās: desup exaudiri. Eleuat et calicē de altari: ad ostendēdū q̄ xp̄s q̄ p passionē (que p calicē designat) descēdit ad inferos: p oīpotentiā aūt patris: immo propria p̄tāte de tumulo a mortuis resurrexit. Pacē daturus discipulis eleuat vocē: vt pp̄ls pacē desiderās: intelligat q̄ sacerdos pro pace periturus est: dicit. Amen. i. nobis sic donetur. ¶ Alii alr̄ applicāt significationē partiū hostie: dicētes q̄ hostia diuidit i tres partes: s̄m q̄ sunt tres partes corporis xp̄i my.

Fractio aliud significat: ⁊ aliud p̄tes in q̄s fit facte hostie diuisio.

Duplex p̄destinatoꝝ stat⁹.

Jaco. j.

C

ficii:hoc est eccl'ie ꝭm suã generalitatẽ accepte.
Ecclesie Est enĩ vna pars ecclesie q̃ dr militans: ⁊ hec est
ꝭ.u suam numerus fideliũ hic in mũdo peregrinantium:
gñalita- que rez exercet miliciã aduersus carnẽ mundũ ⁊
tem acce diabolũ. Alia est pars eccl'ie q̃ ꝭm aliquos dicit
pte tres dormiẽs: scz numer⁹ eoꝝ q̃ in purgatorio puniũ
sunt par tur. Et dr dormiẽs: q2 nõdũ eternã beatitudinẽ ad
tes. quã ꝓdestinati sunt: sunt cõsecuti. Nec tñ illi ibi
dẽ mereri pñt: ⁊ nec ꝑ demeritũ ab illa ĩ eternũ
separabunt. Tertia pars eccl'ie dr triũphans: et
est numer⁹ btõꝝ iã in celo gloriose triũphãtiũ.
Et dr triũphãs: q2 aduersus inimicos xp̃i mili-
tiã strenue exercuerũt: ⁊ finaliter victoriose triũ
pharũt. ¶ In signũ triplicis hui⁹ partis vniuer
salis eccl'ie: hostia ĩ tres ptes diuidit. Prima ps
ꝭm illos q̃ sanguini immittit: significat ecclesiã
triũphantẽ: q̃ iã inebriata est vino leticie: intui-
tione scilz diuine essentie ac amore perfecto: siue
fruitione eiusdẽ: quib⁹ dr Cãtico. v. Inebriemi-
ni charissimi. Alie aũt due partes ecclesie signi-
ficant reliq̃s duab⁹ partib⁹ hostie extra calicẽ:
quarũ maior supposita minori in patena: signi
ficat ecclesiã militãtẽ: ⁊ minor innixa supposite:
significat ecclesiã in purgatorio expectantẽ: illa
enĩ innitit suffragijs militantis ecclesie. Et pro
istis duab⁹ geminam⁹ ꝓces agno: qui est caput
eccl'ie: vt misereat nobis. Sed ꝓ tertia parte ad
cui⁹ locũ ⁊ requiẽ aspiram⁹: petim⁹ vt idẽ agnus
triplicis nature donet nobis pacẽ. Hinc ⁊ xp̃us
tria illa loca eccl'ie ꝭm suã humanitatẽ: ꝭm quã
est caput ecclesie: pagrauit. Primo locũ nostre
terre habitabilis. xxxiij. annis in iudea ⁊ hieru-
salẽ cõuersando. Scdo limbũ in quo patres te-
nebant: ipsos ꝭm alas inde extrahẽdo. Tertio ⁊
finaliter: ascẽdẽs in celũ captiuitatẽ quam post
triũphũ coronauit: ad regnũ patris indescribi
le collocãdo. ¶ Et huic cõcordat canon de cõse.
distin. ij. triforme. ⁊ est Sergij pape ita sonans.
Triforme est corp⁹ dñi. Pars oblate ĩ calicẽ mis-
sa: corpus xp̃i quod iã resurrexit mõstrat. Pars
comesta: ambulãs adhuc sup terrã. Pars ĩ alta-
ri vsq3 ad finẽ misse remanẽs: corp⁹ ĩ sepulcro: q2
vsq3 ad finẽ sc'li corpa scõꝝ ĩ sepulcris erũt. Cor
pus dñi vbiq3 ĩ hoc accipit ꝓ corpore mystico. i.
fidelib⁹ xp̃o ĩcorporatis. Verũ hoc vltimũ. s. re-
seruatio pticule in finẽ misse hodie nõ seruat: vt
dicit glo. Nã diminuta fideliũ deuotiõe: ⁊ cresce
te circa altare indeuotiõe frequẽtãtiũ etiã pro-
pter periculũ qd̃ cõtingere posset in reseruatio-
ne: sumunt simul a sacerdote: et ps q̃ significat
triũphãtes: ⁊ ps q̃ significat ĩ sepulcris quiescẽ-
tes: ac in purgatorio spe felici liberationẽ expe-
ctãtes. Hec eadẽ est snia magistri in. iiij. dis. xij.
ponẽtis ca. Sergij supra allegatũ. ¶ R Scdm
Alber. dñm Alb. pars hostie q̃ a sacerdote statim post
diuisionẽ sumit: significat partez eccl'ie in celis
triũphãtẽ. Pars q̃ in calicẽ mittit: significat ptẽ
eccl'ie in terris militãtẽ: ĩ angustijs ⁊ penis labo
rantẽ. Pars reseruata: eos q̃ sunt ĩ purgatorio.
Vñ ait Alb. Fractio hec a Sergio papa istituta:
a quo ⁊ ter cantandũ esse Agn⁹ dei: inter cõicati-
dũ est statutũ. Sequit. In tres aũt ptes frangi
institutũ est: q2 corpus xp̃i mysticũ triforme est.
Quedã enĩ ps regnat cũ capite suo ⁊ triũphat in
celo: ⁊ q̃dã adhuc in laborib⁹ militat in terris: q̃
dã est ĩ purgatorij penis. Instituit ergo Sergi⁹
papa: vt pars vna statim acciperet a sacerdote:
quẽ ipse frequẽter nolat ꝑfecto: ẽ scitatis: q̃ illo-
co xp̃i stat ĩ altari: q̃ signat partẽ in celis iã triũ

phantẽ: q̃ iã plane in xp̃m trãsiuit. Statuit etiã
vt scda mitteret in calicẽ: q2 calix signat hui⁹ vi
te passiones: q̃ signat partẽ in laborib⁹ ⁊ penis
hui⁹ vite adhuc laborantẽ: ⁊ idẽ in calicẽ missaz.
Statuit etiã q̃ tertia ps hostie maneret in finẽ
in altari post oĩa mysteria sumẽda: q̃ signat eos
qui in sepulcris sunt: ⁊ ĩ purgatorio in fine cum
xp̃o vnicdos fore ꝑ spũalẽ ĩcorporationẽ. ¶ Ab
distinctẽ sniam ponit Inno. terti⁹ vt refert Ale-
xa. iz ṽba discrepẽt. Corp⁹ inq̃t xp̃i est vniuersa-
lis eccl'ia: caput scz cũ mẽbris. Vn⁹ enĩ panis: et j. Cor. x.
vnũ corp⁹ multi sumus: oẽs q̃ de vno pane: ⁊ de
vno calice participam⁹. Et inueniunt ĩ isto cor-
pore quasi tres ptes ex quib⁹ totũ corp⁹ cõsistit.
Vna pars est ipsum caput xp̃s: q̃ caput est ⁊ pars
corpis. Et scda pars ale scõꝝ: q̃ cũ xp̃o regnãt.
Hic iz xp̃s ⁊ scõꝝ ale extra passionẽ sunt: quasi Matth.
simul: sicut scriptum est Matth. xxiiij. Vbicunq3 xxiiij.
fuerit corpus: illuc cõgregabunt ⁊ aquile. Predi
cte ptes due seorsum extra calicẽ reseruant: qua
si extra passionẽ: que ꝑ calicẽ designat. Christus
enĩ resurgẽs ex mortuis iã nõ morit. Roma. vj.
Et qui cũ ipso sunt: neq3 esuriẽt: neq3 sitiẽt am
pli⁹. Neq3 cadet sup ipsos sol: neq3 vllus estus: q̃
primo abierũt. Apocal. vij. partim. ⁊ xx. Tertia
pars ĩ calice ponit: signãs eos q̃ adhuc in pas-
sione ꝯsistunt: donec ab hac vita migrantes: ad
suũ caput trãseãt: vbi nõ morient amplius: nec
vlla tenus patient. Hic nõ fit mẽtio de parte in
purgatorio existenti: sed cõprehẽdi põt in tertia
parte: q2 ⁊ ipsi adhuc in penis sunt: sicut hi qui
peregrinant in hoc mũdo. ¶ Modus Inno. pa
pe cõmunior est: de quo ponunt hec metra. Frã
gitur in partes tres hostia: prima beãs. Plene
scda notat viuos: seruata sepultos. Vel ꝭm alios
Pars vino intincta ꝓ viuis sacrificat. Altera pro
scis: ps tertia ꝓ redimẽdis. Beat⁹ Augu. Inno-
centio cõcordat: vñ ait. In trib⁹ partib⁹ trinitas Augusti.
vna cõtinet. Vna pars de siccis sumit ad laudẽ
et gloriã dei ꝓ alabus scõꝝ cũ xp̃o regnantiũ.
Altera ꝓ illis q̃ in purgatorio sunt. Tertia pro
viuentib⁹ q̃ voluunt in sanguine. i. petõ. Et licet
diuerse recitate sunt opiniones ⁊ sententie de si
gnificatione partiũ fracte hostie: nõ tamen sunt
aduerse. Nihil enĩ prohibet idẽ plura mystice de
signare. ¶ Z Visio de fractionis ac partiũ signi
ficatione: videndũ est de fractionis veritate: vbi
duo occurrũt indagãda. Primum an ibi sit vera Dubium
fractio: ⁊ cui⁹ sit: hoc est: qd ibi frangit. Secũdũ primum.
an sub qualibet fractionis particula totus xp̃s Secũdũ
contineatur? ¶ Circa primum ponit magister dubium.
in. iiij. quatuor opiniones. Vna est: q̃ ibi nõ est Opinio
vera fractio: sed tantum apparens: sicut multa prima.
apparent in hoc sacramento que tamen ita nõ
sunt: sicut apparet q̃ accidẽtia sint in subiecto: Amb.
et ita non est. Et si obiicitur illud Ambro. Nihil
falsũ putãdum est in sacramento veritatis: sicut
fit in magorum prestigijs: vbi delusione quadã
falluntur oculi vt videatur esse qd̃ nõ est. Ad qd̃
dicunt: q̃ nõ fallit nos visus nec fallitur: qd̃ cõ-
tingeret si crederetur ita frangi sicut videt: nec
illusio est: quia ad vtilitatẽ fidei: nõ ad deceptio
nem ita fit. Sicut et xp̃us ostendens se duobus
discipulis in via specie peregrini. Nec in eo ta-
men talis forma erat: sed oculi eorum tenebant
ne agnoscerent eũ. Sed hec opinio non accepta
tur: quia cõtrariatur verbis xp̃i. Accepit panem
gratias agens fregit. Hec autem falsa esse non
pñt: nisi diceret q̃ prius fregit ⁊ postea bñdixit.

Item si nõ esset vera fractio:nõ esset vera masti-
catio:nec vera comestio:q̃ vidẽt absurda. ¶ Itẽ
fundamẽtũ in quo fundat̃ falsum est. Nihil eñ
apparet i hoc sacro qd̃ nõ vere et realiter est ibi.
Un dr̃ in legẽda corporis christi. Accidẽtia sine
subiecto in eodẽ sacro existunt:vt fides locũ ha-
beat: dũ visibile inuisibiliter sumit̃ aliena spẽ oc-
cultatũ. Scd̃o ad ppositũ. Et sensus a deceptio
ne immunes reddãtur:q̃ de accidentib' iudicãt si
bi notis. Si aũt sensus iudicarẽt de aliquo acci
dẽte:puta fractiõe q̃ ibi non esset:deciperentur.
¶ Nec verũ est q̃ multa apparent in sacro q̃ ibi
nõ sũt. Nã q̃cq̃d apparet:ibi est:lz multa ibi sint
q̃ nõ apparẽt. s. q̃ sola fide credunt̃. Et qd̃ addit̃
ibi. apparẽt accidẽtia esse in subiecto falsuz est:
ibi apparẽt accidẽtia sensibilia: sed an sint i sub
iecto:an extra subiectũ:hoc excedit apprehẽsio-
nẽ sensus:hoc aũt solũ apparet qd̃ intuitiue co-
gnoscit̃. Et nihil tale a nobis sic cognoscit̃ (fal-
tẽ existẽtiũ extra nos) nisi qd̃ sensus intuet̃. Ac-
cidẽtia aũt esse i subiecto rõne inuestigam'. Un
et apud doctos: dubiũ est an accidẽtia materia-
lia:qualitas scz sensibilis : sint in quãtitate tãq̃
in subiecto immediato:an in materia immedia
te. Sũt eñ de hoc vsq3 hodie aduerse opiniões.
Et ideo simplr̃ vera est: vt sonat autoritas bea-
ti Amb. Nec valet qd̃ adducit̃ de christo. Nõ eñ
decepti sunt ex visiõe: q2 qd̃ viderũt:in veritate
fuit:verũ nõ quicq̃d ibi fuit visibile in christo vi
derũt. Tenebantur eñ oculi eoꝝ rc. Non eñ vide
rũt totã christi faciẽ quãtũ ad oĩa accidẽtia q̃ in
eo fuere. Et ideo errabãt in iudicio rõnis:iudi-
Opinio cãtes non esse christũ qui fuit xp̃s. ¶ Scd̃a opi-
secunda. nio fuit q̃ ibi est vera fractio:sed illa nõ est i ali-
quo subiecto sicut nec cetera accidẽtia. Ipsa eñ
stat sine subiecto:r sicut ibi est caliditas:r tñ ni-
hil calidũ:ita est ibi vera fractio: sed nõ est in re
aliqua:ppter qd̃ nihil frãgit̃:r sic lz hõ frangat:
tñ nihil frãgit̃. Sed hec opinio silr̃ stare nõ põt
q2 sequit̃. aliq̃d frãgit:ergo aliquid frãgit̃. Sem
per eñ actiuũ ĩfert passiuũ. ¶ Preterea fractio
nõ dicit aliq̃d realiter distinctũ a frãgẽte et frã-
gibili:sed dicit frãgibile:r partes ei' prius cõti-
nuas postea distare : ergo intelligi non põt sine
Opinio frãgibili. ¶ M Tertia opinio fuit:q̃ ibi est ve
tertia. ra fractio corpis xp̃i:lz corpus maneat integrũ
et incorruptibile. Sicut xp̃s dedit discipulis in
cena corpus suũ passibile:r tñ nõ est dẽtibus di-
scipuloꝝ passum:agẽte hoc virtute supnaturali:
ergo multo magis hoc fieri põt eadẽ virtute in
corpore impassibili. Assumũt pro se autoritatẽ
Augusti. bti Aug. ex ser. de verbis dñi: r habetur de cõse.
dis. ij. q̃ mãducãt. vbi inq̃t. Norũt fideles quẽad
modũ mãducãt carnẽ christi:vnusquisq3 accipit
partẽ suã. Per partes mãducat̃:r manet integer
totus. Per partes mãducat̃ in sacramẽto:r ma
net integer totus in celo:r manet integer totus
in corde tuo. Itẽ idem colligere nituntur ex cõ-
fessione berengarij:vbi cõfessus est corpus chri-
sti verũ:nõ solũ sacramentũ:sed in veritate ma-
nibus sacerdotũ tractari frangi:r fideliũ denti-
bus atteri. Sz hec opinio similiter erronea est:
qm̃ cũ corpus xp̃i sit aiatũ r organicũ:si frãgere
tur r divideretur:corrũperet̃:qd̃ est impossibile
cũ sit gloriosum r impassibile. Preterea beatus
Aug. in ser. de verbis euãgelij. Nec qñ mãduca-
mus:partes de illo facim'. ¶ Preterea. Freq̃ñ
ter. s. dictũ est:tale corpus christi esse sub sacra-
mẽto:quale est in sua existẽtia naturali. Cũ igit̃
in naturali sua existẽtia post suã resurrectionẽ
est immortale r icorruptibile ac ipassibile:et per
hoc extra sacrm̃ diuidi nõ põt:q2 illõ repugnat
ipassibilitati: ideo nec sic diuidi põt in sacramẽ
to. ¶ Preterea: Id nõ diuidit̃ ad diuisione sacri
qd̃ sacro nõ coextẽdit̃:sed corp' xp̃i nõ coextẽdit̃
sacro : q2 nõ est pars vna corpis xp̃i sub parte sa
cramẽti:r alia sub alia:vt dictũ est. s. lec. xliij. et
dicet̃ statim. Q2 ergo nõ est cõmẽsuratio partiũ
corpis christi ad partes sacri siue hostie: iõ non
sequitur corp' christi frãgi ad fractionez hostie.
Sicut nec diuidit̃ aĩa hõis diuiso corpore: quia
ipsa corpori nõ coextẽdit:sed tota est in toto : et
tota i qualibet corpis parte. ¶ Ideo ẽ q̃rta opi- Opinio
nio vera:quã magister approbat r docet cõtrr̃: quarta.
q̃ fractio illa r partitio nõ est in sub̃a corpis xp̃i
q2 incorruptibile est sed in ipsa forma panis sa-
cramẽti. i. in speciẽb' sacr̃alib':q̃ post ɔsecratio
nẽ sunt sine subiecto:cuius añ fuerãt i pane. Et
hoc sensu dicit aplr̃s:panis quẽ frãgim':q1 for-
ma panis ibi frãgit̃ :r in partes diuidit̃. Xp̃s ite
ger manet r tot' in singulis. vñ r Aug. vbi. s. de Augusti.
verbis euãgelij. Quãdo xp̃s mãducat̃:vita man
ducatur. Sed quis audeat mãducare dñm suũ?
r tñ veritas inuitãs nos ad mãducãdũ ait. Qui
mãducat me:viuit ppter me. Nec occidit̃ christ'
vt mãducet̃:nõ deficit:viuit mãducat':q2 surre-
xit occisus. Nec qñ mãducam':partes de illo fa-
cimus :r quidẽ in sacro sic fit. ¶ Ad ĩ p hoc ad
rõnes opiniõis tertie. Ad silitudinẽ corpis pas
sibilis a discipulis in cena mãducari dr̃: q̃ i illa
mãducatiõe corp' xp̃i nõ fuit diuisuz:nec fractũ
sicut nec mõ in sumptiõe sacri:r sic nihil facit p
eis:sed pro veritate:r iõ impertinẽter adducunt
pro se. Si eniz hoc intẽdũt q̃ discipuli corp' xp̃i
tũc passibile dẽtib' diuidebãt:r in viuũ perma-
nebat:falsum implicat: q2 nequaq̃ corp' xp̃i dẽ
tib' diuiserũt aut fregerũt. Imo iplicat corp' ali
qd̃ frãgi i eodẽ loco:r itegrũ pmanere. ¶ Ad au
toritatẽ Aug. dicẽdũ:q̃ nõ vult q̃ vnusquisq3 ac
cipit partẽ suã corpis xp̃i:sz partẽ suã sacri. vñ
statim premisit illis verbis: Nec qñ mãducam'
partes de illo facim':r quidẽ i sacro sic fit vt. s.
allegatũ est:r cõtinuo subdit. Norunt fideles rc.
loquitur igit̃ de partib' sacramẽti nõ corporis
xp̃i. Unde r subdit. Per partes mãducat̃ in sacro
r manet integer i celo. ¶ Ad ɔfessionẽ berẽgarij
dr̃ q̃ berẽgarius diaconus sancti Mauricij an-
degauensis incidit in heresim dicentiũ: q̃ post
cõsecrationẽ panis r vini in altari:nõ est ibi ve-
rũ corpus r sanguis christi. sed tñ est ibi sacra-
mentũ. i. signũ corporis xp̃i significatiuum. De
qua heresi. s. tractatũ est lec. xxxix. Et qm̃ i sua
cõfessione q̃ habet̃ de cõse. dist. ij. ego berenga-
rius. illã heresim expresse dãnat:asserens corp'
xp̃i nõ solũ tractari a sacerdote in sacramento
vel in signo tñ:sed vere r realiter suã cõfessionẽ
eccl̃ia recepit. r Nicolaus papa sub quo facta est
eã ad vrbes italie:germanie:r gallie:ad quas p-
uersi dogmatis sui fama peruenerat:misit:licet
in explicando r detestando errorem suum in ver
bis excesserit:plus ad alterum extremum decli-
nans in verbis q̃ oportuit. Unde veritatem illã
cõfitens:q̃ in sacramento altaris non solum si
gnatur:sed vere r realiter continetur corp' chri
sti verum r naturale r manibus sacerdotis tra-
ctatur:addit. Frangit̃:r dentibus fidelium atte
rit̃. Per q̃ v̄ba satis quidẽ dãnat heresim suã:lz
in vltimis v̄bis additis:scz frangitur:atteritur

excesserit veritatē explicādo. Sicut ⁊ illud pro-
prie dictū est: ꝙ dixit panem ⁊ vinū post cōsecra
tionē verū corp⁹ ⁊ sanguinē dñi nostri iesu xp̄i
esse. Que orō de rigore verbo⁊ vera nō est: quia
nūꝙ panis est corpus christi: sed ex pane fit cor-
pus christi. vt lec. xlix. latius est ostensum. Sic
eñ frequēter volentes errorē aliquē damnare:
excessiue locuti sunt: vt penitus recederēt ab er-
rore quasi declinare videretur ī alterū extremū
errorē scʒ sibi oppositū. Vñ ſm gl. ca. allega. be-
rēgarius dicēs corpus christi frāgi: ⁊ dētib⁹ atte-
ri: intellexit per hoc corpus christi sub fractis ⁊
tritissimis sacri particulis veraciter cōtineri: et
sub illis realiter ⁊ verissime māducari. vñ addit
glosa. Nisi sane intelligas verba berēgarii: ī ma
iorē incides heresim ꝙ ipse habuit. Jō oīa q̄ scʒ
fractionē ⁊ attritionē sonāt: ad species ipsas re-
feras. Naʒ de christi corpore partes nō facimus
iuxta ca. qui māducāt. c. Jnuitat. dist. allegata.
Questio, Hec glosa. ¶ Si querit: vtruʒ cōcedēdū sit ꝙ ibi
est vera māducatio corpis christi: ⁊ si sic: erit ve
Rñsio ad ra eius masticatio: ⁊ sic diuisio ⁊ fractio. Rñdet:
qōnem. est vera māducatio corpis xp̄i: q2 eius sumptio
in os et traiectio ad stomachū. Sed nō digerit:
nec ꝯuertitur in substantiā sumētis: nec hoc est
de ratione māducationis. Nec tñ est ibi mastica
tio corporis christi nec diuisio: vt satis lectione
xlv. ostensuʒ est. Sed est ibi masticatio: fractio ⁊
diuisio specierū sine sacri: nō cōtēti. Nec illud de
ratione est comestiōis: quia multa que comedū
tur integra glutiūtur. Nōnulla etiā māducātur
que nō digerūtur: sicut ea q̄ stomachus reiicit ꝑ
vomitū: sicut ea q̄ christus post resurrectionē co
medit ⁊c. ¶ O Ad scdʒ q̄stionē: scʒ an sub qua
libet fractiōis particula totus christus cōtinea
tur: certa est respōsio: de particulis post cōsecra
tionē diuisis. Vñ de talibus ſm catholicā verita
tē respōdet: ꝙ post cōsecrationē panis sub qua-
libet particula sacramēti diuisi est totus christ⁹
sicut in toto fuit prius ꝙ fuerat diuisum. patet
Hiero. autoritate btī Hiero. ī ser. dñice. v. post epipha-
nia: et habetur de cōse. distin. ii. singuli. vbi ait.
Singuli aūt totū accipiunt christū dñm. in sin-
gulis portionibus totus est: nec ꝑ singulos mi-
nuitur: sed integrū se singulis ꝑbet. Jtē Hilari⁹
papa: ⁊ habet vbi. s. vbi ꝑs dicit. Ubi ꝑs est cor-
poris xp̄i: est totū. Eadē ratio est in corpe dñi: q̄
in manna: qō in eius figura precessit: de quo dr.
Qui plus collegerat: nō habuit amplius: neqʒ q̄
min⁹ parauerat: habuit min⁹. Nō eñ quātitas
visibilis in hoc est estimāda mysterio: sed virtus
spūalis. De quo lati⁹. s. habitū est lec. xliii. per
totū. ¶ Sed vtrū sub qualibet parte sacramēti
indiuisi sit totus christus recitant docto. sanct⁹
Tho. ⁊ sanctus Bonauen. opiniones in scriptis
dist. x. quarti: ⁊ clarius Alex. par. iiii. q. xl. art. v.
Una est ꝙ christus totus est sub tota hostia: nō
tñ sub qualibet hostie parte tot⁹. Sʒ hostia diui
sa xp̄s tot⁹ remanet sub qualibet parte. Ponit
Augusti. exēplum de speculo: q2 Aug. dicit ꝙ sicut fracto
speculo multiplicātur imagines: sic post fractio
nē sacramēti quot sūt partes: totiēs est ibi xp̄s.
Cōstat aūt ꝙ ante fractionē speculi nō erat ibi
nisi vna imago. Q2 autē sub q̄libet parte hostie
diuise est totus christus ⁊ nō indiuise: dicūt non
venire ex vnitate hostie cōuertēde: sed ex partiū
corporis christi inseparabili vnione. Sicut eñ
vbi corpus christi: ibi aīa propter cōiunctionē.
Sic cuʒ vna pars hostie cōtineat vnā partē cor-
poris christi inseparabiliter: cū illa pars nō pos
sit diuidi ab aliis: q2 corpus xp̄i incorruptibile
est: trahit secū totū corpus. Ratio qua mouētur
est: q2 nihil est ponēdū in hoc sacramēto nisi qō
necesse est: ⁊ ratio cogit ꝙ post fractionē sit totū
in qualibet partiū diuisaruʒ hostie: q2 nō potest
esse pars corporis christi diuisa ab altera: sed ra
tio ante fractionē nō probat nisi ꝙ totū corpus
sit in tota hostia. Soluunt etiā multas ratiōes ⁊
autoritates Hiero. ⁊ Hila. exponunt de portiōi
bus diuisis: quas dicunt partes actu: ⁊ nō cōtinu-
eris que sunt partes potētia. De quo satis diffu
se tractat Alex. loco allegato. ¶ p Sʒ ista opi-
nio stare nō pōt: q2 signo partē hostie indiuise:
gratia exēpli: decimā: in illa est aliquid corporis
christi: vel nihil. Si nihil: tūc nō est corpus xp̄i
totū in tota hostia. qō est cōtra eos ⁊ cōtra veri-
tatē. Jtē qua rōne nihil corporis christi esset in
illa parte: eadē etiā nihil esset in alia parte: ⁊ ita
nihil corporis christi esset ī aliqua parte hostie:
et per cōsequēs nec in tota. Nihil eñ potest esse
in toto: quin sit in parte vel partibus. Si pri-
mū: vel ergo totū corp⁹ christi est in illa decima
vel pars ei⁹: puta decima pars corporis xp̄i ī de
cima parte hostie. Si primū habetur propositū
cōtra opinionē. Si secundū: tunc erit ibi cōmē-
suratiue seu circūscriptiue: q2 pars vna corporis
christi in vna parte hostie: ⁊ alia in alia: qō est i-
possibile: q2 corpus christi maius est hostia. Ma
ius autē nō potest circūscribi a minori. ¶ Jtem
quero fracta hostia in partes aut pars corporis
christi: q̄ prius replebat decimā partē hostie: ad
huc replet: aut nō? Si primū: tunc pōt sibi iun-
gi reliqua pars corpis xp̄i: nisi essent simul con
fuse que prius fuerūt extra se distincte. Si secun
dū: tūc migrat pars corpis xp̄i de loco ad locuʒ:
et per diuisionē incipit esse vbi prius nō fuit: et
desinit esse vbi prius fuit: q̄ oīa falsa sunt ⁊ absur
da. Nō eñ pōt corp⁹ christi totū vel pars de no-
uo esse alicubi sacramētaliter: nisi ꝑ cōuersionē
alicuius in ipsum: q̄ nō fit nisi virtute verboruʒ
sacramētaliū. Nec facit ad propositū exēplū spe
culi integri ⁊ fracti: q2 nō est aliqua imago reali
ter in speculo: sed videt imago verius res extra
speculū per lineā reflexā a superficie speculi. Et
multiplicatis superficieb⁹ ꝑ fractionē speculi: mul
tiplicātur linee reflexe. Et per hoc representant
rē ipsam vnā in diuersis sitib⁹. ⁊ per hoc sensus
decipitur. Corpus aūt xp̄i vere ⁊ realiter est ī ho
stia: īcipiēs ibi esse ad prolationē forme ꝯsecra-
tionis: que q2 nō profert denuo: fracto sacramē
to non incipit esse de nouo vbi prius non fuit.
¶ O Jdeo illa opiniōe dimissa: est alia opinio
vera cōiter olim doctorū: ſm quā supra lec. xliii.
dictū est: ꝙ corpus christi est totū in tota hostia
⁊ totuʒ in qualibet parte hostie: in qua fuit pri⁹
substātia panis: siue hostia sit integra siue diui-
sa. Nec per diuisionē aliq̄d mutat circa inexistē-
tiā corporis christi. Nō eñ per fractionē incipit
esse de nouo vbi prius non fuit: nec desinit esse
vbi fuit: q̄diu species manēt in ea dispositione
in qua sub eis cōseruata fuisset substātia panis:
si facta nō fuisset cōuersio. Vñ sicut miraculose
per diuinā potētiā totū corp⁹ christi sub tā par-
ua hostia cōcludit: ita per eādē potētiā ⁊ miracu
lose etiā in singulis partibus totū ꝯtinetur. Et
hoc est de intētiōe dñi Jnno. tertii sic dicentis: Jnnoc.
Reor salua fide maiestatis: ꝙ vbi est panis cōse-
cratus: totū in singulis partibus ꝯtinet. Quod

inde cōclusio: q̄m in quotcūq; partes species diuidamus: in singulis est totus xp̄s. Tot' in magno: totus in paruo: totus in integro: totus in fracto: nō minor i parte q̄ in toto. Nec mireris: opus dei est hoc. Si i diuersis locis pōt esse vn': quare nō etiā in singulis partib' pōt esse tot'? Et addit Inno. p cōfirmatione rationū statim positarū. Porro cū de' illā virtutē verbis cōtulit: vt ad plationē illoꝝ corpus dn̄i incipiat esse sub specie sacramēti: nec illa verba pferant i fractione diligēter attēdāt ꝛ ipsi respōdeāt vn̄ corpus qd̄ ante fractionē nō erat in singulis partibus totū: sꝫ sub totali specie totaliter existebat: post fractionē in singulas partes quodāmō secedat: ꝛ incipit esse sigillatim in singulis: qd̄ integraliter erat in integro. ¶ Sed forte ibi dicerent vt tāgit Alex. q̄ post diuisionē nō est totū corp' xp̄i in singulis portionib' p nouā cōuersionē: sꝫ virtute conuersionis prime facte hostia nō diuisa. Vn̄ dicūt q̄ hostia est vna actu: plures potentia: et virtus cōsecrationis hꝫ efficaciā inquantū est vna actu ꝛ plures potētia. Scd̄m ergo q̄ est vna actu: ex consecratione: accipit virtutē actualem: qua actualiter cōuertit hostia totalis in corpus totale xp̄i. Scd̄m aūt q̄ est plures potētia: accipit virtutē potentionalē: qua partib' hostie existentib' plurib' actu etiā actu est xp̄s totus sub singulis. Vn̄ nō est ponēda causa ex pte fractionis: qua corpus totale est sub partib': nisi sicut causa sine qua nō: qꝛ scꝫ partes q̄ erāt potentia: sunt actu p ipsam fractionē. Sed ex virtute diuina verbi habet panis: q̄ quocūq; mō: ꝛ quando cūq; aliqd̄ illi' habet esse distinctū actu: sub ipso est totus xp̄us. Sic ergo cū forma panis est vna actu: sub illa forma totali est corpus xp̄i actu: ita q̄ nō actu sub partib'. Cū aūt forma illa effecta est plura actu: iā est actu xp̄s i singulis partib'. Quia em̄ durāte specie panis: nihil q̄ euacuat a cōtēto: facta fractione aliqd̄ cōtinet sub portione fractionis: aliqd̄ scꝫ corporis xp̄i. Et cū corpus xp̄i sit impartibile: relinquit q̄ corpus totale cōtinet. Vn̄ rōne cōsecrationis ꝛ inseparabilitatis cōtenti a cōtinēte ꝛ indiuisibilitatis corpis xp̄i necesse est q̄ totū corpus cōtineat sub qualibet particula fractionis. ¶ R Sed cōtra hāc solutionē stat ratio supra posita: qꝛ querit que pars corporis xp̄i sit sub hac parte hostie nondū fracte: an decima pars corporis sub decima parte hostie: ꝛ quarta sub quarta: cētesima sub centesima? ꝛ sequit q̄ ibi est corpus commensuratiue. ¶ Preterea: signo duas hostias: quaruꝫ vna sit decupla ad aliā: tunc decima pars minoris erit cētesima maioris. Quero tunc cur decima pars corporis xp̄i est in decima parte hostie maioris: cū tota illa pars decima corpis possit esse in centesima parte hostie: qꝛ est in decima minoris q̄ est cētesima minoris? An forte decima pars corporis est minor in maiori hostia: ꝛ eadē decima minor in minori: aut aliquid decime partis hostie maioris est vacuū a corpore: quoꝝ nullū dici pōt sine absurditate. ¶ Item cū panis sit totum homogeneū: nō est maior ratio quare vna pars panis cōuertat in illā partē corporis: q̄ in aliā partē: immo quare magis in partē q̄ in totum corpus: cū verba cōsecrationis simpliciter nominēt corp': ꝛ nō partē corporis. ¶ Preterea illa distinctio de parte actuali ꝛ potentiali caret fundamento: vt infra probabitur. Ideo dicit cū secūda opinione: q̄ xp̄s est totus in tota hostia: et totus in qualibet parte hostie etiā integre et nō diuise: vi vnice cōuersionis a deo: plata verborū forma: suo signo p ipsum instituto efficaciter adsistēti: maneto; corpus totū sub singulis partibus forme seu specierū: siue cōiunctis: siue separatis. Nec tn̄ fracta hostia in partes: corpus diuidit in partes: qꝛ nec manib' tāgi pōt: nec digitis frangi: nec oculis corporalibus videri: nec dentib' atteri: nec aliquo sensu percipi: quia nō habet modū existendi corporis sub hostia: q̄uis sit vere corpus sub hostia: sed modū quodāmō spūs quantū ad coexistere indiuisibiliter alicui quanto et s̄m locū extenso: s̄m se scꝫ ꝛ quodlibet sui. de quo latius. s. disputatū est. Et ratio quare sic dicere cōgruit: dicta est nunc: ꝛ in reprobatione opinionis opposite. ¶ S Sed circa hoc est dubiū: an cōcedi dꝫ: q̄ corpus xp̄i sit multotiens in sacro? Et videtur q̄ sic: qꝛ si in qualibet parte: ꝛ cū multe sint partes erit multotiens in hostia. ¶ In oppositū est: qꝛ cū sint partes infinite. Siquidē infinite sunt partes eiusdem proportionis distincte ꝯtinui quarū nulla est pars alteri': igit corpus xp̄i esset infinities sub qualibet hostia: qd̄ videt incōueniēs. Item vnius hostie est tn̄ vna cōsecratio: igit videt q̄ tn̄ semel sit sub qualibet hostia vna. Item si totū corpus est sub qualibet parte hostie: erit etiaꝫ sub parte punctuali. Sed infinita sunt puncta etiā cuiuslibet partis extēse: ꝛ cū finita puncta nō faciūt extēsionē: igitur infinities erit sub hostia. ¶ Secundo dubitat. Utrū partes hostie fracte sunt eedē vel diuerse? Non primū: qꝛ cuiuslibet totius partes etiā coniuncte sunt distincte: igit multo magis diuise. Nec secundum: qꝛ diuersi accipientes hmōi particulas idē recipiunt: nec vn' plus nec minus aut aliud q̄ alter: igit sunt indistincte. ¶ Ad primū r̄ndet beatus Tho. in. iiij. dist. x. q. in. ar. iiij. q̄ corpus xp̄i: q̄uis ante diuisionē hostie sit totū sub qualibet parte hostie: non est tn̄ pluries actu sub partibus illis: sed tn̄ potentia. Ad cuius intellectū premittit q̄ vnitas rei cōsequitur suū esse. Partes autem alicuius homogenei ꝯtinui ante diuisionē nō habēt esse actu: sed potentia tantum: ꝛ ideo nulla illarū habet vnitatē ppriā in actu. Unde actu nō est accipere earum numerū: sed potētia tn̄: sed post diuisionē multiplicant s̄m actū. ¶ T Sed respōsio hec videtur obscura: quia et si vnitas rei cōsequitur suum esse: verius est suum esse: tamē partes homogenei ita habēt esse actu cōiuncte in toto: sicut abinuicē separate. Si em̄ cōiuncte nō essent actu (cū ex eis totū cōponit) sequit q̄ totū componitur ex nō ente: qꝛ q̄cquid est: actu est: et qd̄ actu non est: simpliciter non est. Quelibet ergo pars totius est actu: ꝛ habet esse propriū distinctum ab esse cuiuslibet alterius partis. Prima em̄ medietas actu distincta est a secūda medietate: ꝛ p ꝯñs habet propriā vnitatē. Itē due medietates sūt due res: ergo quelibet earū est vna. Nam ois dualitas cōponitur ex duabus vnitatibus. Preterea in partib' est numerus: ergo etiā vnitas. Nā i toto sunt tres tertie: ergo vna: vna: et vna tertia. Si vero per ens actu intelligeret ens totale separatū a quolibet alio: respōsio ad dubiū tantū valet: q̄ corpus ante diuisionē nō est sub pluribus partib' hostie actu diuisis. Qd̄ nihil aliud est dicere: q̄ ante diuisionē nō sunt partes diuerse: qd̄ nō satisfacit dubio. Cum em̄ esse predicatur de quolibet quod non est nihil.

Dubium primum

Dubium secundū.

Rn̄sio ad primum dubiū.

et partes hostie indiuise nō sunt nihil: et p ɔ̄ns
habetur verū esse: stat adhuc dubiū: an simplici-
ter loquendo: corpus xpi sit multoties in hostia
siue in sacro: ideo verior videt responsio Alexā.
vbi.s. ꝙ corpus xpi est semel in hostia: ſm ꝙ est
totū in toto: et est ibi pluries ſm ꝙ ibi cōtinetur
s singulis partib⁹. Si querit sub quot partib⁹:
et sub quib⁹ cōtinet corpus xpi totū. Respondet
ipse: sub quot et quibus esset substantia panis si
essent distincte diuise. Unū sub minimis est: non
ſm quantitatē: sed ſm speciem. Qd̄ sic intelligo:
nō sub minimis ſm quantitatē: qꝛ nō sunt dabi
les minime ſm quantitatē: qꝛ quecunqꝫ dantur
sunt vltra diuisibiles in minores: sꝫ in minimis
ſm speciē. Imaginant eñ quidā ꝙ quelibet for
ma specifica determinata est ad minimū qd̄ sic:
vel saltē ad maximū qd̄ nō ppter nimiā paruita
tem. Unū si subiectū vltra diuideretur: desineret
ipsum informare forma. Signādo igit illā par-
tem: in qua pōt stare forma panis: et in nulla mi
nore: illa erit minima ſm speciē: qꝛ in nulla mi-
nore saluari pōt species panis. Et ad rationē: ꝙ
tunc infinities esset sub hostia: qꝛ infinite sunt
partes sincathegorematice: conceditur: qꝛ non
tot quin plures: non aūt cathegorematice: quia
nulle partes cōtinui sunt infinite: qꝛ nulle sunt
oēs partes pportionabiles. Qd̄ additur vnius
hostie ⁊c. negetur cōsequētia. qꝛ p vnā cōsecra-
tionē: q̄cquid est substātia panis in hostia q̄ cō-
secrat siue totalis siue partialis cōuertitur in to
tū corp⁹ xpi: ideo toties est ibi totū corp⁹: quot
sunt substātie totales ⁊ partiales cōuerse. ¶ U
Ad tertiū: qd̄ querit an corpus xpi sit sub parte
punctuali. Dicit breuiter: ꝙ pars punctualis. i.
indiuisibilis: nulla est. Et si p possibile vel īpossi
bile poneret esse: ⁊ partes cōtinui indiuisibiles:
si tunc teneret opinio: ꝙ substantia panis non
esset in puncto indiuisibili: eo ꝙ forma substan-
tialis panis requirit certam extensionē in ma-
teria: tunc post cōsecrationē corpus xpi non est
in parte sacramēti punctuali. Si vō ponēs pū-
cta: cōsequēter poneret illa in materia et forma
substātiali ⁊ in cōposito: ex his haberet cōsequē
ter dicere: ꝙ in quolibet puncto sacramēti esset
totū corpus xpi: ſm regulā Alexādri supra posi-
tam: vbicūqꝫ fuit substātia panis ante cōsecra-
tionē: ibi est totū corpus xpi post cōsecrationē.
Nec est incōueniēs si ponant infinite partes sub
stantie punctualis panis ante cōsecrationem: ꝙ
īfinities corp⁹ xpi est sub specieb⁹ panis post cō-
Rñsio ad secratione. ¶ X De secūdo dubio dꝫ post Alex.
secūdum q. xlū. par. iiii. mēbro. iii. ꝙ sicut habetur a bea-
dubium. to Augu. Quicquid est indignū corpore xpi: con
Augu. ueniēs tamē hostie cōsecrate: ɔuenit ipsi speciei.
Unde partialis diuisio ipsius hostie speciei tan-
tum cōuenit: nō corpori xpi. Unde hec nō est ve
ra: hec pars est ista. Diuisio eñ in partes cōue-
nit speciebus: non corpori christi. Uerū tñ est ꝙ
iste accipit idē qd̄ ille. Accipere eñ bene cōueni-
re potest corpori xpi. Est tamē verū particulari
ter nō vniuersaliter: qꝛ nō quicquid accipit ille:
accipit iste. Nā species quas ille accipit: nō acci-
pit iste. Et ita ambe iste vere sunt: isti accipiunt
idem: ⁊ isti accipiūt nō idem. Prima vera est de
corpore xpi. Scd̄a est vera de specieb⁹ seu sacro.
Questio. ¶ Y Sed circa hoc querit an illa cōcedenda sit:
Rñsio ad ꝙ eadē: hostia est in hoc altari et in illo? Ad qd̄
q̄stionē. breuiter respondemus: ꝙ hostia tripliciter acci
pitur. Quādoqꝫ pro pane ɔuertendo in corpus
christi: vt in pricipio ante canonis initiū: cū dici
tur. Suscipe sancta trinitas hanc oblationē seu
hostiā: vbi demōstrant panis ⁊ vinū in altari po
sita: que etsi offerunt in se: offerunt tñ ſm illud
in qd̄ cōuertunt. Scd̄o accipit pro specieb⁹ pa-
nis ⁊ vini: sic accipit cū dicitur: hostia frangitur
vel diuidit: et ita idē est sacramētum ⁊ hostia: et Hostia
sic accipit in priorib⁹ dictis. Sic etiā accipit cū triplr ca-
dicit. Hostia cōsecrat: vt dicit Alex. qꝛ cōsecratio pitur.
pprie loquēdo respicit speciē cōtinentē: nō cor-
pus contētum. Nil eñ ɔsecrationis corpori xpi
additū est vel sanctificationis. Tertio mō acci-
pitur p cōtēto sub specieb⁹ scilꝫ corpore xpi. Sic
dicit aplus ad Eph. v. Qui tradidit semetipsum Ad Eph.
pro nobis oblationē: ⁊ hostiā deo ī odorē suaui- v.
tatis. ⁊ Amb. ⁊ habet de cōse. di. ii. l xpo. In xpo
iesu semel oblata est hostia ad salutem potens.
Quid ergo nos? Nōne p singulos dies offerim⁹?
sed ad recordationē mortis ei⁹: ⁊ vna est hostia:
et non multe. Et ſm hoc respondetur: ꝙ primis
duob⁹ modis alia est hostia in vno altari: ⁊ alia
in alio: qꝛ alius panis ante consecrationē in hoc
et in illo. Similiter ⁊ alie species post cōsecratio
nem. Tertio modo est eadem hostia: quia idem
christus vbiqꝫ offertur quocunqꝫ loco mysteriū
illud rite celebratur.

¶ Lectio. lxxxi. A

P ax domini sit
semper vobiscum. ¶ Oprato
eucharistie sacro ad sui parti
cipationē p hostie diuisionē
in hac parte cōmunicaturi
vniunt: ac vnione ad fructuo
sam tanti sacramenti partici
pationē aptātur per pacis impetrationē. Et di-
uidit in tres particulas. In prima: sacerdos cōi-
caturis pacē optat: ac particulā quam manu te-
net: sacro sanguinis in calicē locat. In secūda vt
optatio sua effectum sortiatur suppliciter orat.
In tertia orationē ipsam magis specificat ⁊ ex-
planat. Secūda ibi. Agnus dei. Tertia ibi. Dñe
iesu xpe q̄ dixisti aplis. ¶ Circa has partes ad-
uertendum: ꝙ pax necessaria est fideliū cordib⁹:
vt fructuose eucharistiā participēt. Teste pphe- ps. lxxv.
ta. In pace factus est locus eius. Ipse quoqꝫ de- ii. Cor.
pacis et dilectionis ab apostolo denominatur. xiii.
Qm̄ ipse est pax nostra: qui fecit vtraqꝫ vnum. Ephe. ii.
Ipse deniqꝫ mundū ingrediēs per angelum pa- Luce. ii.
cem nunciauit. In terra pax hoībus bone volū-
tatis. Conuersatus in terris: ⁊ populo predicās
pacem habere docuit. Pacem inquit habete in-
ter vos. Mar. ix. ⁊ ad Ephe. ii. Ueniens euange
lizauit pacem vobis qui longe fuistis: et his qui
prope. Mittens quoqꝫ apostolos ad predican-
dum: pacem offerre hominibus demādauit. In
quancunqꝫ domum intraueritis primum dici-
te. Pax huic domui. Luce. x. itē et Matth. x. Re-
cedens pacem eis reliquit. Johan. xiiii. Pacem Jo. xiiii.
meam inquit do vobis. Pacem relinquo vobis.
Moriēs pacē perditā reformauit: soluēs inimi-
citias in carne sua. Ephe. ii. et ad Col. i. In ipso
pacificauit oīa: siue que in terra: siue que ī celis
per sanguinē crucis eius. Resurgēs pacē discipu
lis dedit: cū in eoꝝ stans medio eis ait. Pax vo- Lu. vlti.
bis. Spiritūsanctū post ascensionē mittēs: pacē
in eis confirmauit. Hinc hortat apostolus. So-
liciti seruare vnitatē spiritus. in vinculo pacis. Eph. iiii.

Nec mirũ:qm̃ tãtũ est pacis bonũ:vt in reb' ter
renis atq; mortalib' nihil gratius soleat audi-
ri:nihil desiderabilius ↄcupisci:nihil postremo
possit melius inueniri:⁊ sicut nemo est qui gau-
dere nolit:ita nemo est q̃ pacē habere nolit. Nã
et pacis intentione geruntur bella:⁊ pacem con-
Augusti. stat belli optabilē esse finē. ait Aug.xix.de ciui.
dei.c.xi.⁊.xii.Vñ ⁊ finis noster pax est i vita eter
na:aut vita eterna in pace. Cõgrue igitur in pa
ce locus preparatur ei q̃ est alpha ⁊ o:principiũ
et finis omniũ christus dñs in hoc sacramento
vere realiterq; cõtentus. Quã vt habere possim'
nosq; illi coaptare:operepreciũ est noscere pa-
Descri- cis descriptionē eiusq; diuisionē. ℭ B Descri-
ptio pacꝭ bitur autē a btõ Aug.xix.de ciui.dei.c.xiii. Pax
est tranquillitas ordinis.i.quieta ⁊ suauis ↄcor
dia:debitũ ordinē seruãs. Vbi enĩ non est ordo:
ibi cõfusio:vbi cõfusio:ibi pacis perturbatio. Est
aũt ordo parium dispariũq; rerũ sua cuiq; loca
Ordinis distribuẽs dispositio. Et qm̃ inter malos ordo
descri- quidã est licet peruersus:est quedã pax malorũ
ptio. q̃ opponit̃ paci bonoꝝ. Pax aũt hoĩs vera est or
dinata hoĩs ad deũ in fide sub eterna lege obe-
diẽtia. Et hec est pax hoĩs ad deũ. Ex q̃ orit̃ pax
hoĩs ad seipsuʒ ⁊ ꝓximũ. Est enĩ pax hoĩs ad se-
ipsum ordinata cognitiõis actiõisq; cõsensio:vt
qđ recta ratio dictat efficaciter volũtas impleret.
Vñ sequitur actio ordinata. Pax ad ꝓximuʒ est
cum om̃i hoĩe ordinata cõcordia:vt scʒ nulli no
ceat:⁊ cui possit prosit. Neq; esse põt ordinata rõ
nis ⁊ actionis concordia:vbi nec stare ordinata
sub eterna lege obediẽtia. Quisq̃s ab hac lege de
clinat:errat. Ita nec ordinate ꝓximo cõcordat
qui cõtra legem proximo fauet. Et ideo vt dicit
Aug.vbi.s.c.xiiii. Ad hoc tẽdere debet ratiõalis
aĩe intẽtio:vt vtile aliquid cognoscat:⁊ s̃m eam
cognitionē vitã moresq; cõponat. Et hac inten
tiõe debet nolle dolore molestari:nec desiderio
perturbari:nec morte dissolui. Sed ne ipo studio
cognitionis propter humane mentis infirmi-
tatẽ:in pestẽ alicuius erroris incurrat:opus ha
bet magisterio diuino cui certius obtẽperet:ad
iutorioq; vt liber incedat. Et q: quãdiu sumus
in hoc mortali corpore:peregrinamur a dño ꝑ
fidẽ ambulamus nõ per speciẽ:oẽm pacẽ vel cor
poris vel aĩe ad se vel ad proximũ referre habe-
mus ad illã pacẽ que est hoĩs mortalis:cũ immor
tali deo:vt scʒ sit nobis ordinata in fide sub eter
na lege obediẽtia. Et q: duo precipue precepta:
hoc est dilectionē dei:et dilectionē ꝓximi docet
magister deus:in quib' tria inuenit homo q̃ di
ligat:deũ:seipsum:⁊ proximũ:atq; ille in se dili
gẽdo nõ errat:qui diligit deũ:cõsequẽs est vt ẽt
in proximo diligẽdo deũ cõsulat:quẽ iubetur si
cut seipsum diligere. Sic qui diligit:verã pacẽ
seruat. Et q: dilectio dei ratio est dilectiõis sui
⁊ ꝓximi:sequitur ꝙ oĩs pax hoĩs bona (q̃ ex di-
lectiõe pẽdet) in dilectiõe dei fundat̃. Hinc pro-
pheta. Pax multa diligẽtibus legẽ tuã:⁊ non est
illis scandalũ. ℭ C Nõ hoc ignorauit antiqu'
ille pacis turbator diabolus:iõ conatus est hãc
triplicē pacē auferre qđ vt preualeret:primo q̃-
siuit auferre pacē hominis ad deũ dũ trãsgres-
sionem primis parentibus persuasit:qua abla-
ta perit ea que est ad seipsum:⁊ que est ad proxi-
Gen.iii. mũ. Dũ enĩ parens primus male suadẽti cõsen-
sit serpẽti:dei ꝓceptũ trãsgrediẽs:iã bellũ intra se
sensit:⁊ pudore proprio cõfusus ad folia (vocat'
a dño) cõfugit. Rupta est etiã pax fratrũ:quorũ
alter frater inuidẽs ipsuʒ occidit. Induxit deni-
q; detestabilius pacē triplicē periculosam ⁊ ma
lã:vere paci oppositã:scʒ pacē cũ diabolo:pacēʒ
cũ carne ⁊ corpore proprio:pacē cũ mũdo ⁊ pec-
catorũ cõsortio. De prima dicit̃. Cũ fortis arma Luce.xi.
tus custodit atriũ suũ:in pace sunt oĩa que possi
det. De scđa apl's. Qui s̃m carneʒ sunt:q̃ carnis Ro.viii.
sunt sapiunt. Sapere s̃m carnē:est carni cõsen-
tire:⁊ ita pacē cũ carne habere. De tertia ait Da-
uid. Zelatus sum super iniquos:pacē pctõꝝ vi- ps.lxxii.
dens. Hãc triplicē pacē nõ venit saluator dare:
sed tollere vt ipse testat̃ di. Nõ veni mittere pacē Mat.x.
in terrã:sed gladiũ.i.separationē. Et quãtũ ad
pacē huius mũdi:q̃ est cõcordia pctõꝝ in malo:
veni separare hoĩem aduersus patrē suũ:⁊ filiaʒ
aduersus matrē suã. Qui enĩ amat patrē:aut ma
trē:aut filiũ:aut filiã plus ꝙ me:nõ ē me dign'.
Et quãtũ ad pacē cũ carne subdit. Et qui nõ ac
cipit crucē suã ⁊ sequitur me:nõ est me dignus.
Crux ista afflictio est carnis:vt dicit apostolus.
Qui autē sunt christi:carnē suam crucifixerunt Gal.v.
cum vitijs ⁊ cõcupiscentijs eius. Sed quantum
ad pacem cũ diabolo:ait Joh.xii. Nunc iudiciuʒ
est mundi:Nũc princeps huius mundi eijcietur
foras. Hãc pacē que dãnat venit christ' tollere:
et hãc pacē que saluat:restituere. Pacē cũ deo re
parauit:pctã nobis relaxando:que diuiserũt in
ter nos ⁊ deũ. Pacē cum seipso reparauit gratiã Esa.lix.
largiẽdo:per quã roborat̃ volũtas ad vincendũ
carnē legi mẽtis repugnãtē. Vñ apl's cũ difficul
tatē vincẽdi carnē sentiens exclamasset. Infelix Ro.vii.
ego hõ quis me liberabit de corpore mortis hu
ius:Statim se cõsolãs:respõdit. Gratia dei que
est per Jesum christũ. Pacē cuʒ proximo docuit
per suã mitissimã conuersationē ad rectas iusti
cie actiones illuminando. Vñ ait. Ego sum lux Jo.viii.
mũdi:qui sequitur me nõ ambulat in tenebris.
Ex his igitur patet pacis descriptio:⁊ quedã pa
cis diuisio:scʒ ad deũ:seipsum:⁊ proximũ. ℭ D
Diuiditur ⁊ aliter pax in pacē spũalē ac internã Diuisio
pectoris:ac pacē externã ⁊ terrenã tp̃is:⁊ pacēʒ pacis.
supernã ⁊ celestē eternitatꝭ. Que diuisio nõ mul
tũ differt a priori. Nã pax tp̃is requirit paceʒ cũ
proximo. Pax interna spũalis aut pectoris exi-
git paceʒ cum seipso. Pax celestis ac eternitatis
cõplectitur pacē perfectã cũ deo. Hec eniʒ est de
qua apl's dicit. Pax dei que exuperat omnē sen- Phil.iiii.
sum. Et has pacis differẽtias tãgit propheta in
ps.lxxxiiii. Loquetur pacē in plebē suã:quãtuʒ
ad pacē tp̃is quã dat deus plebi:tuʒ sua est per
volũtatis subiectionē. Et super sctõs suos quo
ad pacē eternitatꝭ qua fruũtur sancti in patria.
Et in eos qui cõuertũtur ad cor:quoad spiritua
lem. Quelibet harũ bona est et appetibilis:si tñ
ad illã eternã que non erit impijs:referat̃. Vnde
de tp̃ali pace q̃ minima est loquit̃ beatus Aug. Augusti.
xix.de ciui.dei.c.xvii. Vtit̃ celestis ciuitas i hac
sua peregrinatione:pace terrena:⁊ de rebus ad
mortalē hoĩm naturã pertinẽtibus humanarũ
voluntatũ cõpositionē quãtũ salua pietate ac re
ligione cõceditur:tuetur atq; appetit. Eãq; ter
renã pacē refert ad celestē pacē:que vere ita pax
est:vt rõnalis dũtaxat creature sola pax habẽda
et dicẽda sit:ordinatissima scʒ ⁊ cõcordissima so
cietas fruẽdi deo ⁊ inuicē in deo. Quo cum ven-
tũ fuerit:non erit vita mortalis:sed plane certe
q; vitalis:nec corp' aĩale qđ dũ corrũpit̃:aggra
uat aĩam:sed spiritale sine vlla indigentia ex oĩ
parte subditũ volũtati. Hanc pacē dñs peregri-

natur i fide habet:atq3 ex hac fide iuste viuit: cũ
ad illã pacẽ adipiscendã refert:quicquid bona-
rũ actionũ gerit erga deũ ⁊ proximũ. Hec Aug.
¶ Hac ergo pacẽ triplicẽ optat sacerdos: tertiã
hostie particulã sanguini immergendã (electos
in tribulationibus huius mundi militantes si-
gnificantẽ) in manu tenẽs ⁊ dicens. Pax dñi sit
semper vobiscũ. Pax conscientie ⁊ pectoris que
est a dei voluntate nõ diuidi: ⁊ ab hĩs q̃ dei sunt
vitiose nõ impediri. Pax tpalis trãquillitatis q̃
est ab aduersis nõ opprimi: prosperis tẽperate
frui ⁊ delectari. Pax eternitatis q̃ est ab omĩ pe-
nalitate liberari: ⁊ summo bono perpetuo satia
ri: sit semper vobiscũ. Ut per primã ad tãte cõio
nis participationẽ digni iudicemini. Per scdaʒ
ab ipsa participatione nõ impediamini. Ac per
ipsam sacramẽti participationẽ pacem tertiã et
summã cõsequamini. ¶ E Uel sm alios expositores: qui dicũt particulã sanguini immergẽdã
significare iam beatos: qui cellã spõsi vinariã ingressi: inebriantur vino leticie in diuine essentie
visione: ac deliciosissima fruitione. Dicit sacerdos fidelibus adhuc in corpore pugnãtib⁹. Pax
dñi sit semper vobiscũ. Pax pectoris: que est cõcordare cũ morib⁹ proborũ: et litigare cũ vitijs:
vt sic sit cognitionis recte actionisq3 iuste cõsensio. Cognitio nãq3 recta et vera: mores probos
approbat: ⁊ vitia dãnat: quibus cõsentit voluntas: iusta eligẽdo: ⁊ improba expugnãdo. Qua
quidẽ pugna: hĩ qui per hostie partẽ quaʒ manu teneo designãtur: beati scʒ q̃ culmẽ glorie tenẽt
liberati: triũphi palmã tenẽt. Ibi eñi vt Aug. ait c. xxvij. lib. xix. de ciui. dei. In illa scʒ pace finali
sanata imortalitate ⁊ incorruptione: natura vitia nõ habebit: nec alicui quippiaʒ repugnabit.
Nõ opus erit vt ratio vitijs (que nulla erũt) imperet. Sed imperabit deus homi: animus corpori.
Tãtaq3 obediẽdi ibi erit suauitas, ⁊ facilitas: quãta viuẽdi regnãdiq3 felicitas. Pax tpis: que
est obediẽter viuere sub superioribus: non tyrãnice dominari inferioribus quaʒ beati feliciter
transierũt. Pax eternitatis vbi quietissima felicitas eterna erit in singulis: eternũq3 esse certũ
erit. Et ideo pax beatitudinis hui⁹: vel btitudo pacis huius q̃ summũ bonũ erit: semp sit vobiscũ.
Hic quidẽ in spe: quoad hãc pacẽ tertiã ⁊ ibi in perceptiõe. Sed quoad primã ⁊ secũdã hic in
instat perseuerãti victoria: qua puenire possitis ad beatã resurrectionẽ: quã nobis dñs resurgẽdo
reparauit. Et pp̃ter hoc sacerdos hec dicẽs: vocẽ exaltat: vt nõ solũ per verba: sed ẽt vocis sonoritate
resurrectionis leticiã designet: atq3 ad representandũ: q̃ vna sabbatorũ: qua christ⁹ resurrexit:
stans in medio discipulorũ: voce clara dixit: Pax vobis. Et propter hoc hec dicẽs: tres
cruces cũ particula: quaʒ manu tenet sacerdos: super os calicis signat. Et est hec nona ⁊ vltima
crucis signatio: q̃ pertinet ad dñice resurrectionis cõmemorationẽ: sicut superiores ad xp̃i passionẽ.
Fiunt aũt tres cruces: ad significandũ q̃ virtus trinitatis animã crucifixi: q̃ per vinũ in
calice designat: reduxit ad carnẽ: ne relinqueret in inferno: neq3 caro ei⁹ daret videre corruptionẽ.
¶ Uel sm Alb. fiũt tres cruces ad significandũ triplicẽ pacẽ que dicta est: quaʒ dñs ter post
resurrectionẽ suis discipulis nũciauit: vt habetur Johan. xx. ⁊ xxi. ¶ Uel ad significãdũ q̃ pax
illa eternitatis que principaliter optatur: donatur a tota trinitate in virtute passionis crucifixi.
ad quã disponũt pax pectoris ⁊ pax tẽporis.
¶ Uel vt etiã vult Inno. tres dies quib⁹ quieuit dñs in sepulcro designãtur: q̃d per os calicis representat.
¶ Uel etiã sm eũdẽ tres mulieres cõmemorant: q̃rẽtes die tertia crucifixũ ad ostiuʒ
monumẽti: q̃d p os calicis: vt dictũ est: designatur. De quo diacon⁹ remouẽs corpale: significat
q̃ angelus descẽdẽs de celo: lapideʒ remouit ab ostio monumẽti. ¶ F Uel posset breuius dici
sm scm̃ Tho. parte. iij. q. lxxxiij. ar. iiij. q̃ cõsecratio hui⁹ sacri: ⁊ acceptio huius sacrificij: ⁊ fruct⁹
eius procedit ex virtute crucis xp̃i. Et ideo vbicũq3 fit mentio de aliquo horũ: sacerdos crucis
signatione vtitur. Respõdet aũt chorus aut minister in persona circũstãtiũ. Et cũ spiritu tuo.
Q̃d verbũ originaliter sumptuʒ est ex scda epla ad Timo. c. vlti. vbi dicit aplũs. Dñs noster iesus
christ⁹ sit cũ spiritu tuo. Ita et hic respõdet chorus. Et cũ spiritu tuo: sit scʒ pax quã nobis nunciasti.
Hoc eñi piorũ ac religiosorũ mẽtiũ est: vt pacifice salutãtes: pie resalutẽt. Bona optãtib⁹:
bona similiter reoptẽt. Sit igit pax cuʒ spũ tuo o sacerdos: vt sis idoneus hoc sacrosanctũ sacrificiũ
pro salute toti⁹ mũdi immolare: ⁊ nos deo patri recõciliare: pacẽq3 cõstituere inter deuʒ et
hostes pctõres. Sit pax dñi: nõ cũ carne: sed cuʒ spũ. Pax inquã tpis: ne cor tuũ aduersitatib⁹ distractũ
non possit deuote salubriterq3 sacrificiũ pacis cõsumere. Sit cũ spũ tuo: pax consciẽtie ⁊
pectoris: q: si spiritus tuus a dei volũtate discordat: quõ placabiliter pro nobis pacẽ quã optas
impetrabis? Sit pax cũ spũ tuo: vt te pro nobis immolãte: nihil sentias in spũ de corpe fragili:
quantũ ad carnales cõcupiscẽtias: nihil de solicitudine seculi quãtũ ad superuacuas curas mẽte
pertractes: sed attẽtus totus adsistas diuino huic mysterio: vt sereno ⁊ pacifico spiritu filium
offeras in cõspectu patris: vt illi sit acceptũ sacrificiũ tuũ: ac preces tuas exorabiles efficiat ⁊ acceptas.
Sic sit cũ spũ tuo pax: cũ offeres hãc hostiã salutarẽ: quẽadmodũ fuit cũ spũ patriarche
abrae: qui immolaturus reliquit seruos cuʒ asino: solus cũ filio ad immolatiõis locũ perrexit.
Serui exteriores sunt solicitudines ⁊ cure seculi: ⁊ necessitates hui⁹ vite. Asin⁹ aĩal pigrũ: idisciplinabile
⁊ oneriferũ põdus est corporis q̃d aggrauat aĩas. Puer isaac: spũs purus est, Patriarcha
typũ prenotat sacerdotis. Ita ⁊ sacerdos ad immolationẽ filij patris vnigeniti procedẽs: segregatus
esse debet spiritu: vt postpositis secularibus tumultibus mortificet curã carnaliũ delectationũ.
Sic ergo optat circũstãs populus pacẽ spũi sacerdotis: quatenus pacis vinculo cõnexi ⁊ cõcordi
volũtate vniti: deũ pacis q̃ per hostiã sanctã in medio est: spũaliter: nõ tantũ sacramẽtaliter
sum͂ntes: simul perduci mereãtur ad pacis eterne perpetuã felicitatẽ. Ministro igitur aut
choro respondente: Et cuʒ spiritu tuo: sacerdos particulã quaʒ vsq3 huc manu dextra tenet: mittit
in calicem simul dicens hanc orationem.

Quare fiunt tres cruces.

Innoc.

Hec sacrosancta com-

mixtio ⁊ cõsecratio corporis ⁊ sanguinis dñi nostri iesu christi: fiat nobis sumentibus salus mẽtis
⁊ corporis: ⁊ ad vitã eternã capessendã preparatio salutaris. ¶ G Sacrosancta cõmixtio. i.
pre aliis sancta cõmixtio: propter ineffabilẽ sanctitatẽ corp͂ que cõmiscẽtur: que sunt corpus xp̃i.

superexcellenti diuinitati mō admirabiliv̄nitū
ꝓpter qḋ a ꝓpheta antonomastice dictū est san
ps. xv. ctū. Nō dabis inquit sctm̄ tuū videre corruptio
nē. sctm̄. s. corpus. ⁊ sanguis ille purissim⁹ ab ol
inquinamēto ⁊ immūdicia alicu⁹: in cuius effu
sione redemptus est mūdus. ¶ Sed statim inci
dit dubiū: quō dicunt̄ cōmisceri corp⁹ ⁊ sanguis
Dubium in calice: cū tñ iā in calice nō fuit solus sanguis
xpi: sed simul etiā corpus eius: et sic̄ sub specie
bus panis nō est tm̄ caro christi: sȝ etiā sanguis.
Rñsio ad dubium Rn̄detur: ꝙ per hanc cōmixtionem nō incipit
corpus christi esse in calice: nec sanguis sub pa
nis specie: qꝛ vt. s. dictū est lec. xl. prolata forma
consecrationis super panē: ⁊ de hinc super vinū:
vtrobiqȝ incipit: esse verū corpus christi: ⁊ anima
deitati cōiuncta simul ⁊ sanguis ac cetera corpo
ri christi in naturali sua cōsistentia inexistentia.
Nō ergo in hac cōmixtiōe corpus xpi ⁊ sanguis
cōmiscent̄ quasi prius separata nūc vniant̄. Ne
qȝ est hic cōmixtio corporis et sanguinis quasi
corpus xpi per hāc cōmixtionē in sua superficie
sanguine tingat̄ sicut aliud corpus sanguini ani
malis immissum: aut lana vel spongia sanguine
tincta ⁊ colorata: per sanguinis cōtactū: qꝛ vt m
supra lati⁹ dicta: sanguis xpi in calice nō est mō
fluido tāgens latera calicis: sicut liquor aliquis
in vase tāgit immediate superficiē concauā siue
interiorē vasis. Nō eñ ibi est extra venas corpo
ris xpi: sȝ intra venas ⁊ corp⁹: sicut est in corpore
xpi extra sacr̄m in celo. Vn̄ sanguis ille vt in sa
cramēto nullū corpus pōt humectare vel tinge
re: sȝ neqȝ ab aliquo corpore tāgi: sicut nec san
guis alicui⁹ hoīs in venis existens ⁊ nō separa
tus. Etiā qꝛ sanguis xpi nō est in sacr̄o mō quā
titatiuo ⁊ cōmēsurabili: q̄ requirit̄ ad tactū cor
poꝝ: ꝓpter qḋ etiā si sanguis xpi esset sub specie
bus vini extra venas nihilomin⁹ tāgi nō posset
sicut nec corp⁹ xpi sub spēb⁹ panis aut vini tāgi
pōt: eo ꝙ nō hn̄t ibi localē sitū ad ꝯtactū corpo
rū requisitū. Est igr̄ hic cōmixtio corporis ⁊ san
guinis nō s̄m suas veras ac reales essentias: sȝ
s̄m formas siue spēs sacr̄ales: sub quib⁹ corp⁹ et
sanguis xpi veraciter cōtinent̄. Hoc est dictu: ꝙ i
immissione particule in calicē non fit cōmixtio
corporis ⁊ sanguinis xpi: q̄ sunt ⁊ manēt sub spe
ciēb⁹ sacr̄alib⁹ oīmodis sicut ante immissionē.
¶ Fit aūt cōmixtio: hoc est cōtact⁹ ⁊ cōiūctio ac
cidētiū: q̄ fuerūt in pane ⁊ vino ante cōsecratio
nē: ⁊ accidētia sacri panis. s. color: calor: pōdus:
quātitas: si ponat̄ accidēs distinctū a sub̄a: hu
mectant̄ ab humore q̄ fuit in vino: ⁊ ab aliis tan
gunt̄: eisdē modis quib⁹ fieret: si adhuc inhere
rēt substātiis panis ⁊ vini: si cōsecratio facta nō
fuisset. Fiūt eñ eedē mutatiōes mot⁹ ⁊ ꝯtactus
accidētiū facta ꝯuersione sub̄arū: q̄ fieret si nul
la facta fuisset ꝯuersio: ⁊ hoc vt fides suū habeat
meritū: dū humana ratio nullū de cōuersiōe fa
cta recipit experimentū. Quia ergo specierū sa
cramentaliū adinuicē fit commixtio: sub quib⁹
verum corpus christi ⁊ sanguis continetur: di
citur hic fieri cōmixtio rerū contentarū. Mul
ta eñ que ad solas species pertinēt: vsus loquē
di attribuit cōtentis sub speciebus sicut corpus
christi: sic xps dr̄ videri: cū tñ solū sacramentū
videt̄ sub quo latet xps. De quo. s. lec. xlv. ¶ Et
pari ratione hec cōmixtio dicit̄ sacrosancta: pro
pter excellentissimā sanctitatē contentoꝝ. Etiā
sic dicitur ꝓpter species ipas sacramētales que
sacrosancte dicuntur: non per sanctitatis gra
tiā sibi formaliter inherentem (sic eñ sanctitas
soli rationali nature cōuenit) sed ꝓpter specia
lissimā diuinorū applicationū significatione et
cōtinentia rerū sanctissimarū longe verius ex
cellentiusqȝ: ꝙ pars illa tabernaculi ⁊ templi arcaȝ
federis cōtinens in lege sancta sanctorū diceba
tur: tāto vtiqȝ verius: quāto veritas vincit figu
raȝ ⁊ excedit. ¶ H Sequit̄. Et cōsecratio. Ita
habet ordo romanus: no ꝙ hac immissione sa
cramētū cōficiat aut cōsecret: sed ꝯsecratio pri⁹
virtute formarū sacramentaliū facta: nunc suū
effectū sortiat̄ in anima sumentis. Ideo sequit̄.
Fiat nobis sumētib⁹. Nobis scȝ sacerdoti sumē
ti ⁊ in sacrificiū offerēti: ⁊ oib⁹ spūaliter voto et
desiderio in fide sumentib⁹ per sacerdotē: qui est
velut os corporis xpi mystici: per qḋ trahit̄ nu
trimentū oib⁹ mēbris totius corporis nutrien
dis: roborandis ⁊ spiritualiter augmentandis.
Sicut os materiale corporis cōedit nō solū ꝓ
se: sed pro salute omniū mēbroꝝ sumit cibū: qui
per totū corpus diffundit ⁊ mēbris singulis in
corporat̄ vt saluetur in sua substātia naturali.
Sic sacerdos sum. r sacramentū cuius virt⁹ trā
sit in oīa ecclesie mēbra huius cibi spūaliter su
sceptiua. Et singulariter in eos qui misse inter
sunt officio: qui cibū hunc eiu r.ui: ⁊ voto ac de
siderio sumunt. Hos naqȝ spiritualiter nutrit ⁊
cōfortat: gratiā in eis augmētando et virtutes:
quo fortiores reddant̄ ad vitaliū operationum
exercitiū ⁊ cumulationē pluriū meritoꝝ. Et i ō
petit sacerdos vt fiat sumentib⁹ salus mentis ⁊
corporis. Salus mentis per morbi fugationē:
qḋ fit per venialiū extinctionē peccatoꝝ: que ho
minē retardāt: ipsumqȝ in pdcere faciūt in exer
citiis ⁊ orationib⁹ spūalib⁹: profectu quoqȝ vir
tutū. Sit ⁊ salus mētis per ꝯseruationē vite spi
ritualis: que fit per gratie augmētū: qua anima
sustentat̄ in vita spirituali: ne ꝯtinua decidat ꝑ
praua desideria ⁊ operationes noxias: tandēqȝ
vitā spiritualē penitus amittat. Sit ⁊ salus cor
poris vt fomes pctōrū ⁊ inclinationes peruerse
carnis ac sensualitatis mitigent̄: ne potenter in
surgant cōtra iudiciū recte rationis: sed magis
corpus fiat aptū ac idoneū instrumentū anime
ad exequēdū virtuosas operatiōes: quas lex pre
cipit: ⁊ ratio: que ad optima deprecat̄: cōsulit fa
ciendas: vt sic quilibet sumentium dicere possit
cum propheta. Cor meum ⁊ caro mea exultaue
runt in deum viuum. Et iterum. Sitiuit in te
anima mea: q̄ multipliciter tibi caro mea. ¶ Se
quitur. Et ad eternā vitā capessendam prepara
tio salutaris. Sit tibi cōmixtio sacrosancta salu
taris preparatio: ad sumendum sacramentum
qua capere possimus vitam sempiternaȝ. i. eter
nam beatitudinē. Ipsa enim sumptio efficax est
preparatio ad capessendam vitam eternam per
collationem gratie in presenti: que est disposi
tione cessitans ad introductionē in gloriaȝ s̄m
legē dei statutaȝ: quia est pignus glorie: ⁊ arra
percipiende hereditatis future. Unde canit ec
clesia. O sacrū conuiuium ⁊c. ⁊ future glorie no
bis pign⁹ datur. De quo latius infra: dū de fru
ctibus huius cōionis tractabitur. ¶ I Et no
tā dū. ꝙ preter causas supra tactas cur fiat sacrā
menti fractio: ⁊ vnius particule in calicē missio
huius commixtionis etiam alie rationes assi
gnātur. Una est etiam Innocentii dicentis. Cō
mixtio corporis et sanguinis significat vniones
corporis et anime christi: que in resurrectione

eiusdem denuo vnita sunt: et ideo signũ crucis
ter producit cũ hostia super calicẽ: q2 virtus tri
nitatis animã crucifixi reducit ad carnẽ. ¶ Alia
fit hec cõmixtio ad denotandũ hui⁹ sacramenti
vnitatẽ. Unitatẽ dico nõ indiuisibilitatis: q2 di
uersa sunt signa abinuicẽ distincta scz species pa
nis z vini. Diuersa sunt etiã primo signata: scilz
corpus z sanguis christi sm vnitatem integrita
tis in significando: quia vnũ illorũ nõ perfecte
significat signatũ sine alio. Siquidẽ signatũ est
plena refectio anime: que fit per hoc sacramen
tum. Sed quia neqz panis plene reficit corpus
sine potu: nec potus perfecte sine pane vel cibo
sed ambo simul vnum cõstituunt perfectum nu
trimentũ: sic z spẽs panis z vini integrant vnuz
signũ perfecte repręsentãs refectionẽ anime: et
per cõsequens vnũ sacramentuz: de quo. s. lec.
liii. Ad hoc aũt signãdũ: hec signa ad inuicẽ sua
mixtione vniunt. Sed parũ facit hec ratio: z vi
det magis ad oppositũ: q2 in plena refectiõe cor
porali nõ simul z cõmixtim sumit cib⁹ z pot⁹: sz
quodlibet seorsum: z ideo plenitudo refectiõis
magis ex eo significat: q cõsecrat eucharistia z
sumit sub duplici specie cibi z potus. cibi de pa
tena vel manib⁹ quo sumunt partes sicce: z pot⁹
quo sumitur de calice sub speciebus vini. Suffi
ciant ergo rationes alie hic z supra allegate.

Agnus dei qui tollis

peccata mũdi miserere nobis. Agnus dei q̃ tol
lis peccata mundi miserere nobis. Agnus dei q̃
tollis peccata mundi dona nobis pacez. ¶ R
Hec est particula secũda: in qua suppliciter ora
tur: vt pax per sacerdotẽ optata effectũ in cõmu
nicaturis sortiatur. Quia enĩ pacẽ hãc sine pec
catorũ remissione nemo cõsequit: dei misericor
dia qua pctã remittunt suppliciter postulatur:
tanq̃ necessario preueniens pacẽ perfectã q̃ vl
timo exprimit. Qd etiã ex eo patet: q2 xp̃s salua
Joh. xx. tor noster postq̃ post suam resurrectionem apo
stolis pacẽ restauratã nũcians: dixerat. Pax vo
bis: insufflauit: dãs eis potestatẽ remittẽdi pec
cata: dicẽs. Accipite spiritũsanctũ. quorũ remi
seritis pctã: remittunt eis. Significãs sine pctõ
rũ remissiõe nõ cõstare pacẽ pectoris: qua amis
sa: nec erit pax tẽporis: nec expectat pax eterni
tatis. ¶ Petunt ergo in hac orõne tria ab agno
dei christo. duo paci preuia: que sunt misericor
dia dei in peccati remissiõe. Item misericordia
dei in gratie largitione: z tertio pax ipsa que est
bonũ finale oĩm desideriorũ impletiua. Ex illo
patet diuisio huius oratiũcule. ¶ Clamat ergo
sacerdos cũ populo ad mediatorẽ xp̃m statim i
eucharistia sumendũ. Agnus dei zc. In qua ora
tione xp̃s vnicus patris filius tripliciter cõmẽ
datur. Primo de puritate innocentie naturalis
quia agnus dei. vñ Ambro. Si agnus ergo ino
cẽs. Scdo de benignitate venie salutaris: ibi.
Qui tollis peccata mundi benigne scilicet pater
ne z salubriter. Tertio de affectuositate miseri
cordie liberalis: ibi. Miserere nobis. ¶ Quan
tum ad primum christus dicitur agnus: nõ sm
rei proprietatem: quia agnus verus: animal est
Col. ii. fragile: stolidum: lacte matris indigẽs: que chri
sto deo omnipotenti: in quo habitat plenitudo
diuinitatis et thesauri sapientie et scientie dei
Xp̃s dici sunt absconditi: minime noscuntur competere
tur agn⁹ Dicitur igitur agnus sm metaphoram z symbo
lice ac trãssumptiue: sicut dr petra: leo: lapis an sm meta
gularis: sol: pastor: ostiũ: que oĩa dr: nõ sm pro phoram
prietatem: sed significatiue per similitudinem:
hoc est per ista velut per signa quedã significat.
Sicut declarat btũs Augu. super Joh. dicens. Augusti.
Petra non est: quia durus: sine sensu nõ est. nec
ostiũ est: q2 nõ eũ faber fecit: nec lapis angularis
q2 nõ est a structore cõpositus: nec pastor est: q2
custos ouiũ quadrupedum non est. Omnia igi
tur ista per similitudinem christo attribuuntur.
Dicit igitur agnus per similitudinem: ad qd si
gnandũ addit hic: dei: qui tollis zc. que nõ con
ueniunt agno vero reali. Dicit autẽ agnus (vt
dicit Alexã.) ab agnon qd grece sonat pium: eo
q agnus animal pium sit z mansuetũ. Uel dici
tur latine ab agnoscendo: eo q agnus in multo
grege matrẽ suam solo balatu agnoscit. Scdm
hoc christus similitudinarie agnus dicitur: pro
pter pietatem ad ignoscendũ: z mansuetudinez
ad patiendũ. Piissimus siquidem est ad ignoscẽ
dum: qm pro suis crucifixoribus patrem exora
uit dicens. Ignosce illis pater: quia nesciũt qd
faciunt. Mansuetissimus fuit ad passionẽ: dum
iuxta vaticinium Esa. liii. quasi ouis ductus est
ad occisionẽ: nõ aperiens os suũ. Rursus agn⁹
est propter ipsius simplicitatem: innocentiam
z sinceram cognitionez. Simplex fuit christus. j. Pet. ii.
quia peccatum non fecit: nec inuẽtus est dolus
in ore eius. Cognouit matrez suam in vita sibi
tanq̃ agnellus matri obediendo. Erat enĩ sub Luce. ii.
ditus illis: ioseph scilicet z matri. Cognouit eaz
in morte sua: eam discipulo: quem diligebat: cõ
mendando: vnde pendens in cruce inquit ad di
scipulum. Ecce mater tua. Cognouit eam resur
gens primo omnium se sibi manifestando: vt
dicit Ambro. Cognouit eam post spiritussancti
missionem: eam ad eternam pacem deducendo
z ad suam dexteram collocando: dicẽs. Ueni de
libano: veni coronaberis. Cañ. iiii. ¶ L Ora
mus igitur. O agnus dei: qui preuisus es occidi
ab origine mũdi in eternitate. Ductus ad mor
tem quasi agnus mansuetus ductus ad victimã
Mactat⁹ in crucis ara: obmutescẽs quasi ouis
coram tondente. Qui tollis peccata mundi. Au
toritatiue per tuam potentiam: cui nihil potest
obsistere. Dispositiue per tuam ineffabilem sa
pientiam: qua ab eterno disposuisti mundũ re
dimere. Executiue per tuam infinitam miseri
cordiaz: qua nasci dignat⁹ es de virgine z mor
tem sponte suscipere. Miserere nobis: tuis fide
libus per tuam potentiam auferendo peccati
maculam. Miserere nobis errantibus: per tuã
sapientiam reducendo ad rectitudinis normã.
Miserere nobis indigentib⁹: tuã gratiã largiẽ
do per tuam misericordiam. ¶ Iteramus autẽ
hanc orationem: vt ex perseuerentia orandi ce
lerius exaudiamur repetentes iterũ. O agnus
dei: qui sụxisti matrem in diuersorio: secutus eã
fugientem in egyptum: eius balatũ audiens te
querẽtis in tẽplo. Qui tollis peccata mundi: cõ
tracta per originẽ ex primorum parentũ trans
gressione: per institutionem baptismi sacramẽ
torum iam ne peccata contra te cõmissa: a praua
nostra voluntate mortalia scilicz per institutio
nem sacramẽti penitẽtie: pctã nos impedientia
in feruida dilectione: ex nostra fragilitate: que
sunt venialia: per institutionẽ sacrosancte eucha
ristie. Miserere nobis ad te cõfugiẽtib⁹: cõcedẽ
do pctõz veniã: pseruãdo a lapsu in peccatorũ

fonet: dādo in bono pseuerantiā. ¶ Replicam⁹
τ ter orantes. Agn⁹ dei Jesu bone: q̄ nos redemi
sti sanguine tuo immaculato: q̄ victoriose resur
rexisti de clauso monumēto: q̄ vt lucerna lucēs
gloriosus resides ī patris regno. Qui tollis pec-
cata mundi: penas nostris peccatis debitas pa-
tientissime exoluēdo. Patriarchas τ prophetas
de mansione penarū victoriosissime educēdo. Re
gnū celorū nostris peccatis obseratū aperiēdo.
Dona nobis pacē: vt sine nociua perturbatione p-
trāseam⁹ cōcessa nobis tēpora: vt puri τ sereni in
nostra cōscientia: tādē securi tecū viuam⁹ in ce-
lesti patria. ¶ Uel breuiter correspōdetur ad p̄-
dictā text⁹ cōtinuationē. Agnus dei innocēs: q̄
tollis pctā mūdi tua sanguinis tui effusione de-
lendo: miserere nobis peccati reatū simul τ pe-
nā relaxando. Agn⁹ dei: patrē p obediētiā agno
scens: q̄ tollis peccata mūdi: ipsum patri recōci
liando: miserere nobis: gratiā sine qua regni ex
torres pscribunt largiendo. Agn⁹ dei: agnoscēs
Joh. x. p ditū bolem: sm illō Jo. x. Agnosco oues meas
τ cognoscūt me mee. Qui tollis peccata mundi:
a dānatione ppetua redimēdo. Dona nobis pa-
cē: ab olbus desideratā eternis bonis opulētā.
¶ M Instituit aūt Sergius papa hāc orōnē
sicut τ priorē: vt dū sacerdos pcedit ad immolā-
dū τ sumēdū verū τ naturale corpus xpi: vt prost
ernamur nos hui⁹ immaculati agni carnē sumē-
re in altaris sacramento: q̄ se spōte p nobis ob-
tulit in crucis patibulo. Hinc τ obsecramus vt
nostri miserearis in hac sacramentali immola-
tione: q̄ prius misertus es nobis in psonali tua
in ara crucis oblatione. Et sm antiquā ecclesie
obseruationē: ac primeuā institutionē: ter dice-
bat miserere nobis: qđ τ hodie dicit in ecclesia
sancti Johānis in laudano: al's lateranēsi: vt re
fert Albertus: τ in capella pape: vt dicit Duran-
dus in rōnali. ¶ Qđ τ ter dicit sm Alber. vt aufe
ratur a nobis triplex malū. s. perpetratū: qđ do
lebamus cōmissum: tentatū: qđ timebamus cō-
mittendū: τ subordinatū ad meritū impediēdū.
Uel sz alios: dr ter pter triplicis peccati remo
tionē quā petimus: originalis: mortalis: venia-
lis. Uel propter peccatū cogitationis in mente:
locutionis in ore: actionis in opere. Uel ad desi
gnādū q pter tria venit ille agn⁹ dei in mūdū
s. vt nos liberaret ab onere culpe: vt nos eruet-
ret a miseria pene: vt nobis remoueret rōphēā
a ianua vite. ¶ Postmodū tū irruentib⁹ variis
psecutionib⁹: τ errorib⁹ pestiferis in ecclesia in-
ualescentib⁹: ceperunt multe ecclesie particula-
res sine statuto ecclesie generalis aut summi pō
tificis petere in vltimo agn⁹ dei: dona nobis pa
cē: vt sedatis nimiis tribulationibus: pacifica τ
fideli gubernatiōe fruerēt. Et ita adhuc dr bis
miserere nobis pter duplex malū: culpe. s. τ pe
ne: quo nō nisi p miam agni dei liberamur. Uñ
psal. psalmista. Misericordia tua preueniet me. a pec
cato preseruando ne incidam⁹. Et mia tua sub-
sequet me: a pena post commissum liberando.
In missa ¶ N In missa pro defunctis nō dr miserere
p defun- nobis: nec dona nobis pacē: cuius rōnē quidaʒ
ctis qua- assignant q: defuncti exierunt statū meriti: ca-
re nō dr propter neqʒ possunt mereri: neqʒ demereri: ne
miserere qʒ per ppriū meritū tunc eliciū a penis libera-
nob[is]: nec ri. Neqʒ optat eis pax: q: de pace eterna adipiscē
dona no da sunt securi: neqʒ ab exteriorib⁹ mundi perse-
bis pacē cutionibus pñt turbari. Uerū cū in missa sacri-
ficiū offert pro viuis et defunctis: τ mia dei ne-
cessaria est defunctis in purgatorio: et si non ad
remissionē culpe: tñ ad remissionē pene: licet il-
lā per ppriū meritū assequi nō possunt: ideo nō
videt quinetiā ad eos apte referri possit misere- Ratio
re nobis: τ dona nobis pacē. Jdeo Alexāder aliā Alexan.
assignat rationē: illā scilicet q: in missa p defun
ctis specialiter celebrat: vt defūctis requies im-
petret: ideo dr dona eis requiem: q: eis fructus
misse specialiter applicat p requie a penis im-
petranda. ¶ Additur aūt cōmuniter in ecclesiis
ad tertiū agn⁹: sempiternā: τ nō in primis duo-
bus: ad designādū q eis requie impetram⁹ tri-
plicis afflictionis. s. a pena ardoris: a corporali
bus tenebris: ab afflictione expectationis ac di
lationis perpetue beatitudinis afflictio aūt pe-
ne ardoris similiter τ tenebrarū est temporalis:
beatitudo cui⁹ expectatio sperata est animi affli
ctiua est eterna: τ ideo in tertio agn⁹ addit sem-
piternā. ¶ Uel etiam ideo ter dicit requie: quia
optat alabus triplex requies. Una ab afflictio-
ne pene: alia beatificationis ale: tertia glorifica
tionis vtriusqʒ. Et q: tertia sequit primā τ secū-
dā: tertiā vero nulla alia sequit: ideo in tertio ad
ditur eternā. Prime due requies si cum precisio
ne intelligunt vt excludāt tertiā sunt tēporales
tertia sola eterna. ¶ Alie ecclesie attendentes: q
de nulla triū requierū cōtingit regredi ad inqe-
tudinē: τ per hoc oēs eterne: licet nō cū precisio
ne ad quodlibet agnus addunt eternā. quasi di
cerent. Dona eis requiē eternā ab afflictione: vt
cesset eternaliter ols afflictio ardoris tenebrarū
τ dilationis. Jterū dona eis requiem eternā: ab
omni miseria ale per collationē beatitudinis.
Jterū da eis requiē sempiternā per collationē
glorie perpetue tollētis miseriā vtriusqʒ: carnis
τ ale. Et hunc modū tenet ecclesia moguntinēn.
¶ Si queritur quare magis dr agnus dei: q ie-
su xpe: vel aliquo alio mō. Rñdet Alexander: q
hoc sit cōuenienter: tñ pter veritatis represen
tationē q̄ in lege figurabat in immolatiōe agni Exo. xii.
typici. Tñ propter veritatis prenūciationē que
facta est prophetice. Esa. xvi. Emitte agnum do Esa. xvi.
minatorē de petra deserti ad mōtē filie sion. Tñ
propter veri agni ostensionē digito precursoris
dicentis. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata
mundi. Quia eñi in hoc sacramēto representat
immolatio veri agni: q̄ fuit per agnū in lege fi-
gurata: sub nomine agni a prophetis prenūcia
ta: sub agni vocabulo a iohāne demonstrata: cō-
uenienter ad horū rememorationē τ fidei testifi
cationē dirigitur oratio ad christum sub nomi-
ne agni: sub quo cum totupliciter nouimus fi-
guraliter: prophetice: τ manifeste expressum ac
demonstratum.

Domine iesu christe qui

dixisti apostolis tuis. Pacē meā do vobis: pacē
meā relinquo vobis: ne respicias peccata meaʒ
sed fidem ecclesie tue. Eamqʒ sm voluntatē tuā
pacificare τ coadunare digneris. Qui viuis τ re-
gnas cum patre in vnitate spiritussancti deus.
Per omnia secula seculorum. Amen. ¶ O Hec
est particula tertia in qua postq̄ sacerdos cum
populo: vt pacis optatio effectum sortiatur: ora
uit suppliciter: nunc orationem ipsam pro pace
factam: magis specificat τ explanat particulari-
ter. Specificat enim effectus et finem propter
quem pro pace orauit suppliciter. In qua

oratione beniuolẽtiã primo captat eius q̃ orat: ex eo ꝙ ipse est q̃ pacẽ suis tribuis. Secũdo ibi. Ne respicias impedimentũ exauditionis remouet. Tertio ibi. Eamq3 ƀ3 petitionẽ suã fundit. ¶ Quoad primũ dicit. Dñe iesu xp̃e: saluator benignissime. Qui dixisti: ex hoc mũdo per passionẽ migraturus: apostolis tuis: a te vocatis ad fidei cognitionẽ: a te missis ad fidei predicationẽ: pro te passis ad fidei corroborationẽ. Pacẽ meã do vobis: pacẽ meã verã & saluificã: ne essent de illis q̃ loquunt̃ pacẽ cũ primo suo: mala aũt in cordibus eorũ. Pacẽ relinquo vobis: vt in pace firmiter permanerent: ne mundi pressi miserijs territi declinarẽt: aut illecti blãdicijs vt ingrati
Augusti. recalcitrarent. Uel ƀm Aug. sup Johãnẽ. Qui dixisti apostolis tuis. Pacẽ meã relinquo vobis: ad patrẽ iturus: pacẽ meã do vobis: in fine venturus. Pacẽ meã relinquo vobis in hoc seculo: pacẽ meã do vobis in futuro seculo: pacẽ meã relinquo vobis in qua manentes hostem possitis deuincere. Pacẽ meã do vobis: vt ꝑpetuo possitis sine hoste regnare. Pacẽ meã relinquo vobis vt inuicẽ diligatis. Pacẽ meã do vobis: vt nunꝙ̃ dissentire possitis. ¶ Deinde impedimẽta remouet. s. peccata ꝓpria: dicẽs. Ne respicias peccata mea. s. personalia: quibus offendi tuã altissimã maiestatẽ: quo indign⁹ sum ad pacẽ ecclesie impetrandã: ad corpus tuũ sacratissimũ deo patri offerẽdũ & ad peccatores eidẽ recõciliãdũ. Sed fidẽ ecclesie tue: benignus respice: in qua eã tibi in spõsam (propheta Osee teste) despõsasti. Osee ij. In qua eã lauacro aque in verbo vite: vt apostolus ait ad Ephesios. v. sanctificasti. In qua eam ne deficeret (vt Lucas ait. c. xxij.) cõfirmasti. Ecclesie tue sponse tibi grate: sponse sine macula & crimine: sponse ƀm sui partẽ vnã te amplexãtẽ in patria beatifice. ¶ Sequit̃ petitio. Eãq3 ƀm sui alterã partẽ adhuc in valle lachrymarum peregrinantẽ: varias persecutiones ab infidelibus & hereticis sustinentẽ: in tuo tñ semper auxilio respirantẽ. Pacificare: ab infidelibus perfidis. & coadunare: in fidei et charitatis vinculis: digneris: tu dñe iesu xp̃e ƀm tuã voluntatẽ piissimã: ex qua in ipsa dignatus es carnẽ fragilẽ assumere ƀm tuã voluntatẽ amorosissimã: ex qua dignatus es ꝓ ipsa mortẽ tolerare ƀm voluntatem tuã magnificẽtissimã: qua dignatus es teipsum in cibum sub hac sacramentali specie cõdonare: per eumq3 tanꝙ̃ per viaticũ vt te in celũ ascendentẽ sequi valeat roborare. Addunt aliqui. Custodire a maculis & vitijs. Regere in prosperis & aduersis. sed ordo romanus non ƀs. Quatenus in bonis pacificata: & in malis custodita: in charitate coadunata: intus forisq3 a te recreata: tuti cõmunione eduli habeat digna. Qui viuis potenter: & regnas sapienter. Cum patre tibi consubstãtiali & coeterno. In vnitate spiritussancti: qui nexus est amorosus. Deus: in essentia vnus: in personis trinus. Per omnia secula seculoꝝ eternaliter. Amen. i. fiat. ¶ Et notãdum ꝙ hec oratio non dicitur: cum legitur officium pro defunctis. Quia illi leges mũdi trãsierũt: & requieuerũt cum signo fidei: & dormiunt in somno pacis. Tñ nec possunt ab infidelibus infestari: nec peccatis amplius irretiri: nec extolli in prosperis: nec frãgi in aduersis: quemadmodum nos qui adhuc mundi legibus gubernamur. Ideoq3 non illi egent custodia & regimine: sed nec exterriti pace ab aduersariorum impugnatione: que in oratione presenti attentius postulamus. ¶ Et nota ꝙ sub hac oratione sacerdos osculatur altare vel calicẽ: vel corpus domini: vt dicit Albertus. Alber. Uel ƀm ritum quarundam ecclesiarum primo osculatur altare: secundo librum: & tertio diaconum siue ministrum: aut loco tertij osculũ imaginẽ vel tabulam sibi per ministrum porrectam. Ad cuius mysterij intellectum premit[t]o ꝙ in scriptura inuenit̃ sextuplex osculũ: scilicet

Osculum
- Unionis.
- Amoris.
- Reuerentie & honoris.
- Reconciliationis & pacis.
- Impie proditionis.
- Lasciuie & procacitatis.

¶ De primo ƀr Cañ. j. Osculetur me osculo oris sui. Ubi ad litterã loquit̃ de vnione verbi cũ natura humana. De s[e]c[un]do ƀr Gen. xxvij. Accede ad me & da mihi osculũ fili mi. ait Isaac ad filiũ suũ iacob. De tertio. s. osculo reuerẽtie ƀr Luce. vij. Osculũ mihi nõ dedisti. Hec aũt ex quo intrauit nõ cessauit osculari pedes meos. De q̃rto osculo pacis. j. ad Thessal. vltimo. Salutate fratres oẽs in osculo sancto. De quinto ꝓditionis. Matth. xxvj. Quẽcũq3 osculat⁹ fuero: ipse est: tenete eum dixit iudas dans signũ turbis sue proditionis. De sexto lasciuie & ꝓcacitatis ƀr Prouerb. vij. de muliere vaga et iuuene vecordi. Apprehensum deosculat̃ iuuenẽ: & ꝓcaci vultu blandit̃. Hic aũt tñ de osculo vnionis: recõciliationis & pacis dicenda intelligant̃. Hec nãq3 vnio pacis & charitatis esse d3 mẽbrorũ ecclesie ad caput & adinuicẽ. Ideoq3 in principio nascẽtis ecclesie fideles se salutantes: sibi oscula impressere: qđ vsq3 hodie in quibusdã regionib⁹ approbat cõsuetudo. Hinc Paulus ait. Salutate vos in osculo sancto vbi. s. et in vtraq3 epistola ad Corinth. vltimo. ¶ Q. Est aũt ƀm predicta pax triplex hoĩs. s. ad deũ: ad seipsum: & ad primũ. Pacẽ ad deũ ꝑdidimus: dũ per peccatũ longe a deo: & a regno celesti fuimus separati: vt Esaias loquit̃: ac gehennali discordie & turbulẽtissime cõfusioni obnoxij tenebamur. Quã pacẽ dñs sua morte & sanguinis effusiõe restaurauit. ad Col. j. Cõplacuit per eũ recõciliari oĩa in ipso pacificans per sanguinẽ crucis eius siue que in terris: siue que in celis sunt. Qua xp̃i mors & passio in isto sacrificio represẽtat̃: & quantũ ad fructũ eius & effectũ renouat̃. Pacẽ ad seipsum vnusquisq3 amittit: dum repulsa gratia: & spiritu pacis per peccatũ conscientie sue simul perturbatur. Quam gratiam & per gratiam pacem internã eucharistia: que in missa conficitur: digne sumpta restituit: quia ibi gratiarum autor fons & originis plenitudo manducatur: inde & nomẽ obtinuit eucharistia id est bona gratia. Pacẽ ad proximum nõ habet quisquis proximi bonis per inuidiã torquetur: aut iniuria letatur: nec illatam sibi iniuriam remittit: nec eius quam ipse irrogauit: veniam petit. Hec pax fidelibus restituitur: dum fideles vnius panis & calicis participatione sibi in domino vniuntur. Uel si magis placet: pax illa huius sacramẽti cõmunioni prerequiritur: ƀm illud Matth. v. Si offers munus tuum ad altare: & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare: & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum. Uerum et si pax hec vel illa preexigit̃: tñ per sacra

Margin notes (right column): Cant. j. — Ge. xxvij. — Luce. vij. — Matth. xxvj. — Prouer. vij. — Triplex ẽ pax hominis. — Col. j. — Mat. v.

mēti cōmunionē firmi⁹ stabilit. vtī de cōse. dis.
ij. hoc est sacramentū. dr. Hoc est sacramentum
pietatis ꝛ est signū vnitatis: vinculum charita-
tis. Qui vult viuere accedat ꝛ credat: ꝛ incorpo-
ret hūc cibū ꝛ potū. ℂ R Hāc itaqȝ pacē cū sa-
cerdos populo optauerat: dicens. Pax dñi sit
semꝑ vobiscū. Interposito agnus dei: quo simi
liter hāc pacē reparari a dño deprecat̄ orās: mi
serere nobis peccā remittēdo: vt reparet̄ pax in-
terna. Iterū miserere nobis amissam charitatē
Gre 1ra restituēdo vt renouet̄ pax eterna. Cōcludit. Do
na nobis pacē: summā ꝛ principalē: que est eter
na. Et hec quasi expressius orando subdit orō-
nem. Dñe iesu xp̄e qui dixisti ꝛc. In qua comme
morās pacis autorē xp̄m discipulis pacē dedis-
se: hancqȝ ecclesie sue velut speciale signū sue fa
milie ꝛ characterē reliquisse: suppliciter pro hac
triplici pace deprecat̄ expressius: vbo scꝫ ꝛ signo
Verbo pro pace pectoris: cū dicit. Ne respicias
peccata mea. Pro pace beatitudinis que est pax
perfecta cū deo: cū subdit. Eamqȝ s̄m volūtatē
tuā pacificare. Pacis em̄ nomen seorsum posi-
tum pro principaliore pace (que est cum deo in
beatitudine) cōgrue accipit̄. Pro pace tēporis
dū addit. Regere ꝛ coadunare digneris. Hec em̄
pax tēporis: quatenus bona est: ex diuino regi-
mine ꝛ vnione corporū in xp̄o rectore resultat.
Signo dum osculū pacis signuꝫ ter imprimit.
Primo altari qđ christū significat: deinde libro
Dan. vij. qui cōscientiam prenotat: s̄m illud Daniel. vij.
Libri aperti sunt. Libri cōscientiarum: s̄m glo-
sam: ibidē. vn. Diacono vt similiter offerat po-
pulo: quo signo se ꝛ populū hanc pacē petere et
desiderare manifestat. hoc ipsum populus per
osculū approbat ꝛ protestat̄. Osculando em̄ exte
riori signo manifestat se hanc triplicē pacē ꝛ de
siderare: ꝛ iam in proposito habere: ꝛ vt robore
tur hoc pacis sacramēto toto corde concupisce
re. Nā vnico osculo quo proximuꝫ: vel tabulam
crucifixi imaginē cōtinentem de altari sumptā
osculatur (osculatur imaginē dei vel viuam vel
in imagine pictā) pacē cū deo reformari: ꝛ velut
renouata antiqua pactione in eum se cōsentire
ostendit. Cōsciētie quoqȝ pacem per propositi
sancti renouationem seruare se significat. Neqȝ
em̄ labia osculari possunt imagineꝫ nisi sese pri
mo osculent̄. Cū primo quoqȝ: quē osculat̄: vel
qui eandē imaginem osculat̄: concordiā per rā-
coris depositionē: passe iniurie remissionē: illa
te offense recōciliationem: professione publica
manifestat. Et quoniam sacramentum illud
nos sanctificando vnit christo: nobis: ꝛ ecclesie
propter quod cōmunio dr. Ideo pro quadā pre
paratione cordis ad dignā eius tam sacramēta
lem: ꝙ spiritualē participationē: osculū cōmu-
nioni premittitur: quo prius nos deo nobis et
proximo pacificari affectam⁹: s̄m predictū christi
preceptū. Si offers munus tuum ad altare ꝛc.
ℂ S Nec dubiū quin ad hui⁹ pacis cōsecutio-
nē: quam hic cōmunio perfecte tribuit: deuota
osculatio multū cōferat ꝛ gratiā obtineat: sicut
vniuersa alia q̄ s̄m ecclesie ritū ecclie filij deuo
tiōe debita exequunt̄. Et lꝫ olim ꝛ hodie in ple
risqȝ locis: fideles sibi mutuo pacis osculum si
bi a sacerdote per ministrū porrectū imprimāt
ne tamen sub specie boni: aliquid carnalitatis
diabolico afflatu subintret: honestiore cautela
tabula christi imaginem aut sanctoꝝ reliquias
continens: offert̄ singulis osculanda. Unde ma
nifestū est ꝙ quicunqȝ hoc sanctū osculum sper
nit: se demonstrat esse separatum alienūqȝ tam
ab ecclesia ꝙ̄ a christo. ℂ Hoc tn̄ diligentius ca
uendū: ne dum pacis signū ore ꝓferimus: a pa-
ce mētis longe sit animus: ꝛ dū foris pacē simu
lamus: intus ꝓditionis osculo dñm cū iuda tra
damus. De quo btūs Chry. super Mattheum: Chryso.
Osculū pacis porrigere tēpore quo sacramenta
celebrantur: in vsu ecclesie est: sed vereor ne plu
res ex vobis labijs tantū pacem faciant: cum ta
men christus non ore: sed corde velit proximuꝫ
salutari. De hoc pacis osculo mentio fit per In
nocentiū papā de cōsecratio. distin. ij. Pacē: vbi
glosa reddit causam: cur in defunctoruꝫ officio:
pacis osculū nō datur: que supra tacta est. Si-
militer quare monachis nō datur: quia illi mū
do mortui sunt deo viuunt: vt dicitur. xvj. q. j.
placuit cōmuni. ℂ De hoc pacis osculo magi-
ster in rationali ait. Osculatur se populus rece-
pro osculo a ministro sacerdotis: vt se cōiūctos
esse profiteantur in vnitate fidei per xp̄m in ara
crucis immolatum: cuius immolatiōis memo
ria per sumptionem sacramenti: ad quam sacer
dos accedit: celebratur. Aut vt gratuletur se gra
tiam per corporis christi immolationem cuius
memoria peragitur: maxime per manducatio-
nem hostie recepisse. ℂ Est et alia ratio huius
osculationis. Pro quo aduertendum: ꝙ in pri-
mitiua ecclesia cum adhuc magna erat fideliuꝫ
deuotio: propter vicinitatem passionis christi:
statuit Anacletus papa: vt singu li peracta con-
secratione corpus christi mādacarent: vt de cō-
secra. dist. j. ep̄s. ꝛ dist. ij. peracta. Postꝙ̄ vero re
pescente deuotione: indictū fuit vt saltē singu-
lis diebus dñicis cōmunicarent. Ad qđ Augu.
hortat̄ vt in. c. quotidie. de conse. dist. ij. Process
su vero tēporis magis frigescēte charitate: san
citū est: vt saltē ter in anno: in pasca: in penteco
ste: ꝛ natali dñi cōmunicarent: per papā Fabia-
nū: vt in ca. Etsi non frequētius. ca. dist. Extin-
cto autē pene in fidelibus charitatis feruore: in
his nouissimis tēporibus preceptū est in ꝯcilio
lateranēsi: ꝙ ad minus semel in anno quilibet
fidelis discretionis annos habens: scꝫ in pasca
communicet: vt in ca. Omnis de peni. ꝛ remis.
Porrexit igit̄ in ꝑmitiua ecclesia sacerdos oscu
lū pacis ministro ceteris impertiendū vt ꝑ hoc
significaret: ꝙ tunc cōmunicaturi oēm rancorē
ꝛ cordis amaritudinē cōtra quoscūqȝ deberent
extinguere: ꝛ se mutuo vinculo pacis vnire: qui
mutuo proponebant christum: pacis donato-
rem manducare. Hodie vero id in capella pa-
pe: et quibusdam ecclesijs osculum continuari
cernitur: vt qui tunc sacramentum non parti-
cipant sacramentaliter: saltem in vna fide sacra
menti se communicare ostendant spiritualiter
Tepiditati ergo nostre hoc inuentum est reme-
dium vt ait Innocentius: vt omni die osculum Innocē.
daretur pacis pro mysterio vnitatis. Quod cuꝫ
sacerdos ministro porrigit populis offerenduꝫ
dicit.

T

Pax tecū quā osculo pacis signo re-
presento: sit qui a me oscu-
lū quasi pacis signum acci
piat. Ad quam vocem respōdet minister. Et cū
spiritu tuo: sit pax christi vera. ℂ Sequentem
orationem quidam non legunt: quidam vero
eam legunt: ideo eā exponere placuit. Dicit ita-
qȝ rursus sacerdos.

Habete vinculū pacis

⁊ charitatis. Quia pax oritur ex vinculo charita
Ad ephe. iiij. tis: ⁊ accipitur ab illo: ad Ephesios. iiij. Solici
ti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.

Ut apti sitis per pacem et charitatem.

Sacrosanctis myste-

rijs. xp̄i Q2 nemo his dign⁹ esse potest: nisi per
Can. v. charitatem. vnde Can. v. Comedite amici ⁊ bi
bite: et inebriemini charissimi. ¶ Rursus dicit
ſm morem aliquorum.

Pax christi

Qui hic sumitur ⁊ est au
tor pacis. Ad Ephe. ij.
Ad Eph. ij. Ipse est pax nostra q̄ fe
cit vtraq3 vnum: medium inimicitie parietem
soluens in carne sua: vt duos condat in semet
ipso populos: iudeorum scilicet ⁊ gentilium: am
bos reconcilians ⁊ faciens pacem.

Et ecclesie

Sicut ei⁹ cui data est pax
per christum: qui veniens
euangelizauit pacē his q̄
longe: ⁊ his qui prope. Longe fuerunt gentiles
idololatre. Prope iudei vnius dei cultores.

Abūdet in cordibus ve

stris. Quia pax illa nō tēporis est tm̄: sed cordis
In quo abūdant: dum vsq3 ad inimicos se extē
dit: de facili quidem vsq3 ad amicū geritur. S3
vt ad inimicū ꝑtuat: necesse est vt in corde abū
Psalm⁹. det. Ps. Fiat pax in virtute tua: ⁊ abūdantia in
turribus tuis. Uel abundet vt vsq3 in finē in cor
dibus vestris perseueret: vt tūc veniat super vos
pax super pacē: pax sc3 eternitatis super pacem
cordis. Uel abundet in cordibus vestris: vt vite
influxū a spiritusancto recipere sint idonea. Si
cut enī spiritus humanus nō viuificat membra
nisi fuerint vnita: ita nec spiritussanctus viuifi
cat ecclesie mēbra: nisi in pace fuerint copulata:
ſm beatū Aug. in de ciui. dei: quē copule nexu3:
necesse est vt spiritussanctus qui nexus est pr̄is
⁊ filij: retribuat. Ideo sequitur.

Per spiritūsanctū qui

Ad Ro. v. datus est nobis. Uñ apostolus ad Rom. v. Cha
ritas dei diffusa est in cordibus nostris: per spi
ritūsanctū qui datus est nobis: vnde per colum
bam significatur: cuius est osculum columbinū
que cū signo pacis ramo virentis oliue reuersa
est ad arcam: hoc est ad ecclesiam.

¶ Lectio lxxxij. A

Domine iesu chri

ste fili dei viui: qui ex voluntate pa
tris: cooperante spiritusancto: per
mortem tuam mundum viuificasti:
libera me per hoc sacrosanctū corpus ⁊ sangui
nem tuum ab omnibus iniquitatibus meis et
vniuersis malis: et fac me tuis semper obedire
mandatis: ⁊ a te nunq̄ separari permittas: Qui
cū deo patre in vnitate eiusdem spiritussancti
viuis ⁊ regnas deus. Per omnia secula seculorū
Amen. ¶ Hec est tertia pars principalis parti-
cipationis communionis: in qua post aptatio-
nem sacramenti ad suam participationem per
sui diuisionem: postq3 communicantium vnio-
nem per pacis triplicis impetrationem proce-
dit sacerdos ad principalissimū in sacro misse of
ficio intentum: ⁊ terminū videlicet sacrificij sum
ptionem. Et quia ipsa sumptio vita bonis est:
mors malis: vt tactum est. s. lec. vij. et. viij. Sacer
dos in periculo grandi indigne sumptionis se
constitutum aduertens: non immerito contre-
miscit ne quod optimum est: et ad perficiendum
vite fructum institutum ex propria sui indispo-
sitione fiat sibi cibus ad mortem. Contremuit
sanctissimus precursor domini prius sanctus:
q̄ natus tangere sanctum dei verticē. Cur non
contremisceret miser peccator sumpturus eun
dem suum et vniuersitatis iudicem: memoria te
nens apostolice communicationis tonitruum.
1. Cor. xj. Quicunq3 manducauerit panem: ⁊ biberit cali
cem domini indigne: reus erit corporis et san-
guinis domini. Qui enim manducat ⁊ bibit in-
digne: iudicium sibi manducat ⁊ bibit: non di
iudicans corpus domini. Et iuxta eiusdem apo-
stoli consilium. Probans seipsum: ⁊ non in
ueniens ex se vnde tanto mysterio dignus ha-
beatur: ad ipsum deum pietatis et misericordie
fontē se cōuertit. ⁊ preter ꝓmissas oratiōes gna
les: precibus magis proprie ad rem pertinentī
bus: sui dignificationem a domino nititur im-
petrare: quatenus sibi et ceteris pro quibus sa
crificat: proficiat sacrosancta cōmunio ad vitā:
que ad salutem omniū noscitur instituta. Pre
mittit igitur aliquas orationes communioni:
aliquas communioni interserit: aliquas cōmu
nioni subiungit. Et ſm hoc pars illa subdiuidi
tur in tres partes. Secūda: ibi. Corpus domini
nostri iesu christi. Tertia: ibi. Sanguis dn̄i no-
stri. Prima pars diuiditur in quatuor particu-
las ſm quatuor orationes cōmunioni premis-
sas. In prima p sui iustificatione: vt digne pos-
sit sumere: deuoti⁹ sumendū implorat. In secū-
da: vt fructuosa fiat cōmunio exorat: ibi. Perce-
ptio corporis et sanguinis. In tertia: suā idigni
tatem recognoscens simul ⁊ diuinā omnipoten
tiam ꝓfunde se humiliat: ibi. Domine non sum
dignus. In quarta sumpta fiducia ex spe diuini
adiutorij ad sumendum augustissimū mysteriū
Dionys. (vt Dionysius loquitur) se erigit: ipsumq3 sumē
do participat. ¶ Prima oratio diuidit i partes
quatuor. Primo satagit sacerdos captare beni-
uolentiā christi per mortis ⁊ passionis sue reme
morationē. In scd̄a petit a peccatis ⁊ vniuersis ma
lis liberationē: ibi. Libera me. In tertia petit
sui voluntatis plenā diuinis mādatis subiectio-
nem: ibi. Et fac me. In quarta petit sui cū chri-
sto perpetuam coniunctionem: ibi. Et a te nun
q̄. Quibus addit solitam orationis cōclusionē:
ibi. Qui cū eodem. ¶ B Circa primū oculos
cū intentione ad sacramentū dirigens: ad chri-
stum in speciebus visibilibus vere ⁊ realiter pre
sentē dicit. Dn̄e: dominator totius vniuersitatꝭ
Iesu: saluator humani generis. Christe: vncte a
patre plenitudine spūs pre cōsortibus tuis. Fi-
li dei viui: patris naturalis ⁊ consubstantialis:
diuinam tibi naturam eterna generatione cō-
municantis. Qui ex voluntate patris: liberali ⁊
misericordissima: te ad nostram redemptionē
venientē tpis plenitudine mittēns. Cooperāte
spūscō: cui⁹ sicut cū patre tecūq3 vna cū eiusdem-

tia: ita t volūtas: atq3 opatio indiuisa. Quapro-
pter & tui sacratissimi corporis fabricatio in vte
ro virginali specialiter sibi appropriat: dicente
Luce.i. angelico paranympho ad virginē. Luce.i. Spi-
ritussanctus superueniet in te: & virt⁹ altissimi obū-
Matt.i. brabit tibi. Et iterū ad sanctū ioseph spōsū ei⁹:
Qđ in ea natū est: de spūsctō est. Per mortē: quā
patiendo fact⁹ es obediēs patri vsq3 ad mortē:
mortē aūt crucis pbrolam & amaram. Phil.ii.
Johā.x. Tuā: in tua ptāte positā. Solus quippe potestatē
Johā.iii. habes ponēdi aiam tuā & resumēdi eā: te dicēte.
Job.xvii Nemo tollet a me aiam meā: sed ego pono eā a
i.Jo.iii. meipso: & iterū sumā eā. Tu em sol⁹ vite & mortis
habes dñiū. Nā oīa dedit i manu tua pater. De-
ditq3 potestatē oīs carnis tibi: vt des eis vitam
eternā. Nā nos serui tui: tuo dono aias nostras
possum⁹ p fratrib⁹ ponere. Nequaq̄ tn̄ nostre ē
facultatis eā iterū sumere. Mundū viuificasti
spūalr. Nā tu panis verus es (Johā.vi.) q̄ descē
disti vt dares vitā mūdo. Tot⁹ em mūdus extra
dei amicitiā positus pp̄ter peccatū primi nostri
parētis vitā perdidit. Janua vite: celorū regno
obserato: ac decreti mortis chirographo obsi-
gnato: ita vt filio ade nullus pateret ingressus.
Sed p mortē suā chirographū illud decreti qđ
Col.ii. erat aduersuz nos: deleuit. Illudq3 de medio tu
lit affigēs illud cruci: cōuiuificauit nos sibi: do-
nās nobis oīa delicta. Mortē nāq3 suā tota tri-
nitas in satisfactionē p oībus nostris delictis
acceptauit: quā sic ex voluntate patris: cooperā
te spūsancto: sustinuit. Sustinuit inquā volūta-
te patris & spūssancti: atq3 sua: q2 tota trinitas
eū in mortē tradidit: eāq3 p viuificatione toti⁹
mūdi acceptauit. Pater em eū in carnē misit: fi-
lius se obtulit: spūssanctus q̄ amor est: oblatio-
Heb.ix. nē peremādo acceptissimā reddidit. Hinc apl's.
Christus per spiritūsanctū seipsum obtulit deo
patri hostiā immaculatā. Dicit aūt pater ipsum
misisse pp̄ter autoritatē principii: a quo cetere
persone originant. Fili⁹ vo: se obtulisse ꝺm assum
ptā humanitatē: q̄ sibi soli in vnitatē psone est
copulata. Spiritussanct⁹ vo mortē illā acceptas-
se: pp̄ter benignitatē: que sibi sicut cetera ad vo
luntatē pertinentia appropriant: q̄uis & hoc cō
mune sit trinitati: sicut & ipsa volūtas: q̄ est prin
cipiū omniū operationū cōtingenter a deo pce
dentiū. ¶ ¶ Sequit. Libera me. Captata be-
niuolentia: sequit petitio qua primo petit libe-
rationē a malo: dicēs. Libera me: hoc sacrificiū
offerentē: & oēs alios fideles p quibus offert vt
Jo.viii. oēs liberi efficiamur. Si em tu filius nos liberaue
ris: vere liberi erimus. Per hoc sacrosanctū cor
pus & sanguinē tuū. Sacrosanctū: pre oībus san
ctū: q2 per summū artificē spiritūsanctū sacra-
tissime in virgine fabricatū: ac sacratissime ver-
bo dei copulatū: & tandē sacratissime in hoc sa-
cramēto nobis donatū: & nūc a me indigno tua
sola pietate & mia ad sacerdotii gradū assumpto
sumendū. Ab oībus iniquitatibus meis: hoc est
peccatis: q̄ aiam ad summe trinitatis imaginez
factā: maculāt & deturpant. Et vniuersis malis
corporis & aīe presentibus & futuris. Deinde pe-
tens cōferri bona: subdit. Et fac me: meosq3 pro
quibus offero: tuis semp obedire mandatis. In
quo ꝯsistit tota vie perfectio: & patrie beatitudo.
Mat.xix Hinc ait. Si vis ad vitā ingredi serua mandata.
In volūtatū quoq3 vnione beatorū cū deo tota
cōsistit fruitio: que est essentialis beatitudo. Di-
cit aūt semper obedire: hoc est: nullo tpe trāsgre-
di. Sunt em mandata que semper obligant & p
semper: vt negatiua. Sunt mādata q̄ semp qui-
dē: nō aūt p semp obligant ad faciendū qđ pre-
cipit: p semper aūt obligant ad nō trāsgrediēdū: qualia sunt ꝑcepta affirmatiua. Iterū semp
obedire. i. vniuersaliter oībus mandatis: ne in
vno offendens oīm reus efficiar: vt docet Jaco- Jaco.ii.
bus. Deinum orādo petit in bono pseuerantiā
q2 q̄ perseuerauerit vsq3 in finē: hic saluus erit.
Vñ addit. Et a te nunq̄ separi permittas: neq3 Matth.x.
in hoc seculo p peccatū: qđ separat a te deo neq3 xxiiii.
in futuro p horrendā reproborū sententiā. Disce
dite a me maledicti in ignē eternū. Cōcludens Matth.
adiungit. Qui per diuinā essentiā tuā. Cū eodē xxv.
deo patre: a quo oīs paternitas in celo & in terra
noiat. In vnitate substantiali. Eiusdē spūssan-
cti charitatis nexus. Viuis: vitam habēs in te-
ipso. Et regnas in terris & in celo: deus ver⁹ na
turalis vnus & indiuisus. Per oīa secula seculo-
rū: sine fine. Amē: vere & indefectibiliter. ¶ D
Circa primā partē huius orōnis: incidit dubiū. Dubium
Utrū xp̄s ex voluntate patris mundū viuificās
per mortē suā sua potestate aīam suā posuit: an
sua permissione mortē vulnerū violētia a iudeis Rñsio ad
inflictorū illatā sustinuit? ¶ Ad hoc pbabiliter dubium.
dici pōt: q̄ xp̄s i cruce sua potestate aīam posuit
preueniendo mortē quā durissimi vulnerū cru-
ciatus intulissent: vt sic euidentissime cōstaret:
nō nisi ppria volūtate nos sua morte redemisse.
Potest aūt illud signis ostēdi & scriptis. Signis.
Nam ob hoc pilatus dū peteret dare corpus se-
peliendū: mirabat si iam mortuus esset: quasi il
late pene licet letales fuerant: nō tn̄ vitā in tam
breui tēpore extorsissēt. Sicut nec in latronib⁹
cū dño crucifixis: quorū crura q2 dño mortuo Job.xix.
vixerant: fracta sunt: vt eorū mors accelerareт.
Aliud signū: q2 cū clamore valido expirauit: qđ
nō est hoīs morte naturali vi illata morientis:
sed eius tm̄ qui propria potestate & volūtate aīā Matth.
mā suā ponit. Hic cēturio vidēs q2 sic clamās ex xxvii.
pirasset: ait. Vere hic hō fili⁹ dei erat. vbi gl. Ostē Mar.xv
dit quare centurio mirat: q2 vidit eū sic expiras-
se. i. spm̄ emisisse nullus em hz potestatē emittē-
di spiritū: nisi cōditor aīarū. Et alia glo. Hiero.
Infirmata etem̄ carne: mox virtus diuina inua
luit: que dicit. Aperite mihi portas iusticie. Nos
aūt cū nulla aut ima voce morimur: qui de ter-
ra sum⁹. Ille em q̄ exaltata voce expirauit: q̄ de
celo descēdit. Ex qb⁹ satis pz: q̄ nō violētia coa
ctus: sed potestate functus mortem aduocauit.
Patet idem auctoritate scripture supra allega- Johā.x.
ta. Nemo tollet animā meam a me: sed ego po- Esa.liii.
nam eam a meipso. Ad idem multe scripture cō Ephe.v.
cordant: vt illud. Oblatus est: quia voluit: sed q̄-
cūq3 voluit fecit. Item. Tradidit semetipsum p
nobis. Et similia multa. Oblatio autem et tra-
ditio facta est in effectu: dum animam suā obtu
lit patri sacrificium vespertinum. Hinc prophe
ta. Voluntarie sacrificabo tibi. Preterea volens
suspendit redundantiā beatitudinis portionis
superioris: ne redundaret in corpus: quam nisi
suspendisset: corpus quia gloriosum fuisset: nec
mori nec ledi potuisset. Christus enim ab in-
stanti sue conceptionis ꝺm anime portionem
superiorem: perfecte beatus fuit clare viden-
do diuinam essentiam: eaq3 perfecte fruen-
do. Unde nisi per miraculum suspensa fuisset
beatitudo in parte superiori mentis: redūdasset
in vires inferiores vsq3 in corpus: ꝺm dotibus

glorie perficiendo: claritate .s. impassibilitate:
agilitate: ⁊ subtilitate. Et ita penit⁹ pati nõ po-
tuisset: siue dotes illas de⁹ immediate in corpo-
re beati efficeret: siue ex ipsa beatitudine natu-
raliter redũdarent. Saltē sm̃ legē statutam nõ
põt aĩa in corpore esse beata: ⁊ corp⁹ nõ esse glo-
riosum. Miraculũ ergo suspensionis glorie cor
poris in potestate fuit xp̃i: qđ exhibēdo corpus
suũ reddidit passibile ⁊ mortale. Ipse ergo mor-
tē aduocauit: q̃ miraculose gloriā: mortē penit⁹
Dubium excludentē: suspendit. Sed tunc est dubiũ. Quõ
Rñsio ad iudei eũ occiderũt. Rñdet q̃ iudei primo volun
dubium. tate eũ crucifixerunt: etiam verbis ⁊ factis: nihil
omittentes per se: ⁊ milites quantũ in eis fuit:
vt xp̃s moreret. Scđo: vulnera et penas intule-
runt ⁊ sanguinē fuderunt: quibus stante mira-
culo suspensionis glorie: tandē mortuus in cru
ce fuisset. Preuentio aũt qua dñs preuenit mor
tē: vt voluntarie seipsum p nobis offerret: nõ ex
cusat iudeos ab homicidio quod fecerunt mali
ciose: vñ dñs: si nõ preuenisset: moreret. Sequit.

Perceptio corporis tui

dñe iesu xp̃e: qđ indignus sumere propono: non
mihi proueniat in iudiciũ ⁊ cõdēnationē: sed p
tua pietate prosit mihi ad tutamentũ mentis ⁊
corporis: ⁊ ad medelā percipiendā. Qui viuis et
regnas deus: per oĩa secula seculorum. Amen.
¶ E Postq̃ in priori oratiõe sacerdos orauit
pro sua iustificatione: vt digne possit tanto my-
sterio participare in illa orõne petit p salute cõ
sequenda ex sacramēti pceptione: vñ dicit. Per-
ceptio corporis tui dñe iesu xp̃e: qđ indignus p-
pter plurima cõmissa peccata: ppterq3 deuotio-
nis ac feruoris neglecta exercitia. Sumere ppo
no aliter presumo. Nõ vtiq3 cõfidens in mea iu-
sticia: sed de tua benignitate ac mĩa multa: q̃ li-
nũ fumigãs nõ extinguis: nec quassatũ calamũ
Esa. xlij. cõstringis. Nõ mihi pueniat in iudiciũ ⁊ cõdem-
nationē: quas apl's cõminat oĩbus indigne ac-
cedentibus: corpus dñi nõ dñudicãtibus: discre
tionis iudicio hunc cibũ ab aliis materialibus
⁊ corporalibus cibis nõ discernentibus: p dili-
gentē ⁊ preuiā sui ipsius probationē: ne mortui
cibũ sumant vite. De qua dispositione tã de ne-
cessario: q̃ de cõgruo prerequisita: superius di-
ctũ est lectiõibus. vj. vij. viij. ⁊ ix. ideo hic rescin
dit. Sz p tua pietate ineffabili: qua me sola tua
bonitate nullis meis meritis ad hunc gradum
vocasti: ⁊ hacten⁹ sustinuisti: ⁊ misericorditer ad
penitentiã expectasti. Prosit mihi ad tutamētũ
mentis ⁊ corporis: Hec sumptio tui corporis et
sanguinis: vt .s. preseruet in futurũ: ne mēte pec
cato cõsentiã. Aut per viã corporis ⁊ sensuũ mor
tē aĩe intromittã: qua a te separat⁹ vtriusq3 mor
tē: aĩe ⁊ corporis tue offensionis demerito: mor
tē peccatorũ incidã pessimã ⁊ eternã. Sit mihi
ad tutamētũ mentis: ne tuã p̃sentiã gratiosam:
quã sumere festino: vnq̃ peccatorũ sordibus re-
pellã: ⁊ corporis mēbra tibi cõsecrata arma pec-
cati efficiã. Sed mēte dulcedinē tuã degustans
in te semp delecter: ⁊ corpore tibi famulans: nul
lassitudine fatiger. Et ad medelam corporis et
aĩe pcipiēdã: qđ p̃stare dcis o iesu xp̃e. Qui viuis
⁊ regnas ⁊c. Seq̃t orõ tertia sũptioni p̃mittēda.

Domine nõ sũ dignus

vt intres sub tectũ meũ: sed tm̃ dic verbo ⁊ sana
bit aĩa mea. ¶ F In precedenti orõne petiuit
sacerdos: vt manducatio dignissimi sacramenti
sibi nõ proueniat ad iudiciũ ⁊ cõdēnationē: sed
magis ad mentis corporisq3 salutē. Hic sciens
summã sumēdi dignitatē eius: sc3 q̃ in altis ha-
bitat: ⁊ tm̃ nõ alta: sed humilia respicit: ad quem
nõ nisi humilitate peruenit: ipso dicente per p-
phetã. Super quē requiescit sp̃us meus: nisi su- Esa. lxvj
per humilē ⁊ quietũ: ⁊ trementē sermones meos.
Nimirũ superbis resistit: humilib⁹ aũt dat gra- Jac. iiij.
tiã. Sequens quoq3 cõsiliũ principis aposto-
rũ. Humiliamini (inquit) sub potēti manu dei: j. Pet. v.
vt vos exaltet in tpe visitationis. Ut ad tã dignã
sumptionē exaltari mereat: seipsum humiliat: ⁊
oĩpotenti manui vt saluet se subiiciē orat. Dñe
nõ sum dignus ⁊c. Verbũ hoc sumptũ est ex euã
gelistis mattheo ⁊ luca referētibus factũ centu-
rionis hois gentilis: q̃ cũ magnus esset seculari
potētia: vtpura romanorũ officialis ad custodiã
galilee in capharnaũ delegat⁹: q̃ volens puero
suo corporis sanitatē impetrare a dño: cui⁹ mi-
racula audierat: ac p hoc potentiã crediderat: se
humiliauit: ⁊ indignũ dñi corporali presentia iu
dicauit. Vñ nunciis suis p eo dñm interpellan-
tib⁹: vt seruũ suũ sanare dignaret: cũ dño respõ-
disset. Ego veniã ⁊ curabo eũ. Statim ipso iter
arripienti: ⁊ domui sue appropinquãti per ami
cos suos remãdauit: vt Luce. c. vij. scribit. Dñe Luc. vij.
noli vexari. Nõ eñ sum dignus vt sub tectũ meũ
intres: ppter qđ ⁊ meipsum nõ sum dignũ arbi
tratus vt venirē ad te: sed dic verbũ: ⁊ sanabitur
puer meus. Nã ⁊ ego sum hõ sub ptãte ⁊c. Hinc
sumptũ est verbũ illud: vt sacerdos xp̃m inuita-
turus ⁊ sumpturus ad sanandũ aĩmã suã: suaz
indignitatē recognoscens: dicat magna fide pa
riter ⁊ humilitate. Dñe nõ sum dign⁹ vt intres
sub tectũ meũ. Nõ sum dignus vt sumã te in in-
teriora mea: multis peccatorũ sordibus abomi-
nabiliũ. Dicat voce: ⁊ humilia de se sentiat corde
Est eñ q̃ nequiter se humiliat: ⁊ interiora eius
plena sunt dolo. Tales nõ exaltat dñs: q2 humi- Eccl. xix
lē spiritu saluũ faciet: ⁊ oculos superborũ humi
liabit. Ideo vt digne sumere dñz mereat in hoc
sacramentali cõuiuio: recũbat mente in nouissi
mo loco: se oĩbus inferiorē recognoscēs: ⁊ tanto
cõuiuio indignũ vt taudē audire mereat. Ami-
ce: ascende superi⁹: ⁊ tũc obtineat gloriã corã si-
mul discumbētib⁹. ¶ G Nec difficile erit in ve-
ritate se indignũ recognoscere tanti ministerii
(tal's mysteriũ) participationis: si maiores sc3 di-
ligenter cõsideret seipsos valde humiliãtes. Cõ
sideret inquã Johãnē baptistã: cuius supra ha-
bita est memoria: q̃ ab angelo prenunciatus in
vtero sanctificat⁹ est: a puericia extra tumultum
hoĩm in eremo puersatus: a xp̃o sup cũctos mu
lierũ natos cõmendat⁹: nihilomin⁹ timuit ba-
ptizare dñm: dicens. Ego a te debeo baptizari.
Vñ de ipso ait ecclesia. Baptista cõtremuit: ⁊ nõ
audet tangere sanctũ dei verticē: sed clamat cuz
tremore: dicēs. Sanctifica me saluator. Atten-
dat mariã magdalenã: q̃ tanto feruore xp̃m dili
gebat: vt nõ erubesceret inter epulas cõuiuãtiũ
lachrymosam se ingerere: pedes dñi lachrymis
irrigare: ac capillis tergere: ppter qđ a dño au-
dire meruit. Dimissa sũt sibi peccata multa: qm̃
dilexit multũ. ⁊ iterũ. Remittuntur tibi peccata
Nec tm̃ post christi resurrectionē pedes ipsius tã
gere permissa est. Quid igit magnũ si sacerdos

qui testimoniũ de diligẽdo deũ nõ habuit: q̃ nõ
sibi remissa pctã a deo audiuit: q̃ ad fundẽdũ la-
chrymas est aridus: in diligẽdo tepidus. i obse-
quio tardus: nõ mõ tacturus pedes dñi: sꝫ totũ
ei' corpus comesturus: dicat cũ vilitatis sue re-
cognitione. Dñe nõ sum dignus vt intres sub te
ctũ meũ. Ecce Petr': cui dñs toti' gregis sui cu
rã cõmittere dignatus est: ad piscitũ capturã stu-
puit: ꝛ indignũ se dñi pñtia exclamauit: dicens.
Marcus Exi a me dñe: q2 hõ peccator sum. Beat' q̃ mar
euangeli cus euãgelista q̃ pre ceteris xp̃i resurrectionẽ et
sta nimẽs regnũ spũscõ inspirãte descripsit: se tñ indignũ
tractare tãto mysterio (alꝭ ministerio) sentiẽs: pollicem
hoc sacra abscidit: vt reprob' sacerdotio haberet: timens
tissimuꝫ tractare corpus dñi in altaris sacrõ. Merito igi
sacramẽ tur sacerdos iohãne baptista impurior: magda
tũ polli- lena amãdo tepidior: petro aplõ dignitate infe
cem sibi rior: euangelista marco indoctior: dñicũ corpus
abscidit. sumpturus dicat corde ꝛ ore. Dñe nõ sum dign'
vt intres sub tectũ meũ. Non (inquã) sum dign'
ex mea iusticia: ex mea pparatione: ex mea opa-
Lu.xvij. tione: sciẽs a te dictũ. Cũ feceritis oĩa q̃ pcepta
sũt vobis: dicite q2 inutiles serui sum'. Qd facere
debuim': fecim'. Et q̃ nec feci q̃ facere debui: sꝫ i
multis tua sctissima pcepta trãsgrediẽs violaui:
quõ dignus esse potero vt tu dñe creator totius
mũdialis machine: intres sub tectũ meũ: domũ
cõsciẽtie mee: pctis obscurãtib' tenebrosum vir
tutuꝫ carẽtia ruinosum: vbi tue mãsionis nõ est
locus. Nõ em̃ delectaris habitare in tabernacu
lis pctõꝝ: sed in tuis dilectorib': patris bñplaci
ta semp operantib': verbisq3 tuis obediẽtibus:
talib' em̃ tui patrisq3 aduentũ polliceri digna-
Apocal. tus es: ꝛ apud eos facere mãsionẽ. Item. Qui te
iij. pulsantẽ audiũt: tibi cordis sui portas aperiũt:
ad hos intrare: ac cũ eis cenare promisisti. Sed
q2 heu talis nõ sum: vere indignus sum vt itres
sub tectũ meũ. Sꝫ q2 pctõres nõ spernis: cũ his
em̃ cũ in terra ambulares: vt sanares: mãduca-
sti. Nec ad te cõfugiẽtes repellis: sed ꝛ paruulos
sinere ad te accedere pcepisti. Me peccatorẽ: me
paruulũ: q2 indignũ: ne a facie tua proiicias: sed
tm̃ dic verbo: q̃ verbũ es patris coeternum. Dic
Matth. verbo virtutis tue quo dixisti paralytico. Sur-
ix. ge ꝛ ambula: ꝛ cõtinuo surrexit sanus et ambu-
lauit. Ita dic verbo: ꝛ sanabit aĩa mea: a morbis
spũalib' vitioꝝ. Tuũ nãq3 dicere: facere est: dicẽ
te scriptura. Dixit: ꝛ facta sunt oĩa. Sana me do
Hieremi. mine (orauit pphẽta) ꝛ sanabor. Sed dic verbo:
xvij. et sanabit aĩa mea p te cibũ salutiferũ: q2 cib' es
spũs nõ carnis: cibus mẽtis nõ ventris. ¶ D
Sed forte dicis. Nũq̃d sup se exaggerat iudiciũ
qui profitẽs se indignũ: nihilominus accedit ad
corpus dñi sumẽdũ: cũ aplã terribiliter clamet.
Qui mãducat panẽ hunc: ꝛ calicẽ bibit indigne:
iudiciũ sibi manducat? Aut ergo falso profitet se
indignũ: ꝛ ita professione falsitatis vere indign'
redditur. Aut vere dicit: et credit se indignũ: et
sic indigne mãducat: perplexus ergo est mãdu-
cando: euadere nõ potẽs iudiciũ dñi. Sed absit
vt cibus: q̃ dat vitã eternã mũdo in oẽm euentũ
mortem afferat accessuro. Ad huius igitur repli
ce solutionẽ: rememorãda sunt. s. lec. vij. ꝛ. viij.
exarata. Refert em̃: nec idẽ est: esse indignũ hac
refectione: ꝛ indigne eã sumere. Silr refert esse
indignũ in oculis suis: ꝛ esse indignũ in oculis
dei nos diligentis. De primo simplr indignus
est: qui gratia dei caret. Nã q̃ grã caret: inimic'
dei est: mortuus est: sed inimicus nõ est dignus
pane filioꝝ: ipso dicẽte. Nõ est bonũ sumere pa- Matth.
nẽ filioꝝ: ꝛ mittere canib'. Neq3 mortu' deo di- xv.
gnus est pane vite: neq3 cibus est mortuorũ: sed
viuentiũ. Põt autẽ nõ habẽs gratiã ꝛ p hoc indi
gnus: sumere non indigne: si post discussionẽ ac
sui ipsius pbationẽ quã precedere hãc sumptio-
nẽ debere aplꝰ docet: maneret aliqõ pctm̃ mor-
tale nõdũ dimissum: nec tñ a sumẽte cognitum.
Cũ ergo nemo delictoꝝ suorũ perfectã hꝫ cogni
tionẽ nec memoriã: dicẽte pphẽta. Delicta quis
intelligit? Ab occultis meis mũda me: ꝛ ab alie- Ps.
nis parce seruo tuo. Hinc quilibet se indignum
existimare hꝫ: tãq̃ nesciens se dignũ: ꝛ tñ de mĩa
dei presumẽs põt nõ indigne accedere: ita q̃ ac
cedẽdo nouũ mortale non cõmittat. Et per hoc
vtiliter ꝛ nõ ficte orare. Dñe nõ sum dignus ꝛc.
De scdõ. Nemo filioꝝ captiuitatis adeo ex suis di
gnus est pane angeloruꝫ: de quo Bern. ser. v. de Bernar.
dedicatione ecclesie late disserit di. Nonnũq̃ de
aĩa mea cogitãs: videor mihi in ea (fateor) velut
duo cõtraria inuenire. Si ipsam aĩam prout in
se est: ꝛ ex se est: intueor: nihil de ea verius senti-
re possum: q̃ ad nihilũ esse redactã: cũ sit onera-
ta pctis: obfusa tenebris: irretita illecebris: pru
riẽs cõcupiscẽtiis: obnoxia passionib': impleta
illusionib': prona semp ad malũ: in vitiũ omne
pcliuis. Postremo toti' cõfusionis ꝛ ignominie
ĩpleta. Nimirũ si ipse q̃si iusticie nr̃e oẽs ad lumẽ
veritatis inspecte: velut pãnus menstruate inue
niunt. Iniusticie deinceps quales reputabunt?
Si lumẽ qõ in nobis est: tenebre sunt: ipse tene-
bre quãte erũt? Facile est cuiq3 nostrũ si sua ple-
nius vniuersa ꝛ sine dissimulatione vestiget ꝛ in
dicet sine acceptiõe psone: attestari p oĩa aplice
veritati: ꝛ libere proclamare. Qui se putat aliq̃d Gal. vj.
esse cũ nihil sit: ipse se seducit. Quid est hõ q2 ma Jo ....
gnificas eũ: aut fidelis et deuota cõfessio: aut q̃d
apponis erga eũ cor tuũ? Quid? Sine dubio va-
nitati sĩlis fact' est hõ. Ad nihilũ redact' est hõ.
Nihil est hõ. Quõ tñ penit' nihil est: quẽ magni
ficat de'? Quõ nihil erga quẽ appositũ est cor di
uinũ? Et. s. Tãq̃ nihil reputat hõ in iudicio veri
tatis tue: sed nõ sic in affectu pietatis tue. Nimi
rũ vocas ea q̃ nõ sunt: sicut ea q̃ sunt: et nõ sunt:
ergo q2 vocas ea q̃ nõ sunt: et sunt: q2 vocas. Li-
cet em̃ nõ sint quãtũ apud se: apud te sunt vtiq3: Ro. iiij.
iuxta apl̃m. Nõ ex operib': sꝫ ex vocante. Sic ni- Rom. ix.
mirũ si cõsolaris in tua pietate quẽ in veritate
tua humiliasti: vt magnifice dilatet in tuis quẽ
merito angustiat in suis. Siquidẽ vniuerse vie Ps. xxiiij.
dñi mĩa ꝛ veritas requirentib' testamẽtũ tuum
et testimonia tua. Testamẽtũ vtiq3 pietatis ꝛ te-
stimonia veritatis. Et sequit ad ppositũ. Lege
homo in corde tuo: lege intra teipsum de teipso
testimonia veritatis: etiã hac cõi luce iudicabis
te indignũ. Lege in corde dei testamentũ qõ fir-
matũ est in sanguine mediatoris: ꝛ inuenies q̃ lõ
ge aliud spe possidere: q̃ re tenere videris. Hec
Bern. Sic ergo sacerdos cõsiderãs se fm̃ sc: i cor
de suo verissime indignum se proclamabit. Sed
attendẽs q̃d in corde dei: qui se magnificauit: re
dexit: dilexit: se dignũ sperare poterit: non di-
gnitate sua: sed illius dignatione. Veriq3 sit p-
phete verbum. Perditio tua ex te israel: tantũ- Osee. xiij
modo in me auxilium tuum. Deniq3 beat' Job Job. xxv.
c. xxv. ait. Nunquid iustificari potest homo com
paratus deo: aut apparere mundus nat' de mu
liere? Ecce luna etiam non splendet: ꝛ stelle nõ
sunt mũde in cõspectu eius. Que exponẽs hõs

Grego. Greg o.xxii.moral.c.xxv.nõnulli per donũ spũ
adiuti ꝯtra infirmitatẽ sue carnis eriguntur: vir
tutib⁹ emicant: signorũq; miraculis coruscant:
nullus tñ est qui sine culpa vitã trãseat: quousq;
carnẽ corruptionis portat. Et sequitur. Nec san
cta ecclesia p lunã signata virtute ꝓpria tot mi
raculis emicat: nisi hãc superuenientis grẽ dona
perfundant. Nec singulorũ bene viuentiũ stella
rũ noĩe designatorũ mentes a peccatorũ macu
lis munde sunt: si remota pietate iudicentur: qꝛ
apud districti iudicis oculos: sua vnũquẽq; cor
ruptibilitas inquinat: nisi hanc quotidie gratia
parcentis tergat. Electorũ quippe anim⁹ prodire
ad libertatẽ iusticie nititur: sed adhuc cõpede in
firmitatis tenet. Et culpas quidẽ subigere per
fecte desiderat: sed quousq; corruptione carnis
astringit: eius vinculis etiã cũ nõ vult: ligatur.
Hinc itaq; colligat quãto pctõꝝ pondere pressi
sunt: qui cõtra hec decertare negligunt: si plene
culpã nec illi superant: qui contra hanc viriliter
pugnant. Vñ postq̃ dictũ est. Ecce luna nõ splẽ
det: ꝛ stelle nõ sunt mũde in cõspectu eius: proti
nus additur. Quãto magis homo putredo: ꝛ fi
lius hominis vermis: Hec Greg. ¶ J Conside
rans itaq; sacerdos se esse creaturã: ꝛ vas luteũ
figuli: eũq; qui in sacro oculis subiecto (quem ꝛ
nunc sumpturus est) continetur: esse creatorẽ et
figulum: sese esse finitũ ꝛ pene nihilũ: illũ ṽo sim
pliciter infinitũ: ꝛ oĩbus incõparabiliter purio
rẽ: etiam si seraphica puritate arderet verissime
diceret. Dñe nõ sum dignus vt intres ꝛc. Rogatq;
attentius qd̃ sequit. Sed tñ dic verbo ꝛ sanabit
spũs meus. Tñ dic ṽbo: hoc est: teipso: qui ver
bũ es patri eterno coeternũ: p qd̃ facta sunt oĩa.
Vel dic verbo virtutis tue: quẽadmodum dixisti
Joh.v. paralytico. Surge tolle grabatũ tuũ: ꝛ ambula:
et cõtinuo surrexit et ambulauit. Sic dic verbo
et sanabit spũs meus a morbis spũalib⁹ pctõꝝ.
Tuũ nãq; dicere facere est. Dixit: ꝛ facta sũt: ait
ꝓpheta regius vt. s. Uerum ad mũdiciã cordis:
qua mẽs digna fiat habitatio hui⁹ sacrificii salu
taris: nõ sufficit hec orare: sed ꝛ necesse est se pur
gare: ꝛ pro posse tenus ad tanti regis susceptionem:
mẽtis domiciliũ adornare: ẜm illud eccli̾e. Ador
na thalamũ tuũ sion: speculatrix ala: ꝛ suscipere
rẽ xp̄m. Qd̃ quõ fieri habeat ꝓpe pñcipiũ hui⁹
operis lectionib⁹. vii. viii. ix. ꝛ alibi diffusius de
claratur. Preter quas adhuc addi pñt manudu
ctiones figurales: ad bonã dispositionẽ commu
nicaturũ informantes: que lati⁹. s. lec. lv. tacta
sunt: ibi requirantur. Possum⁹ ponere exẽplari
ter vnã: ꝛ ad hui⁹ siĩitudinẽ cetera mysticentur.
Inter ceteras figuras satis expressa fuerat eius
agni paschalis: de quo scribitur Exo. xii. cũ suo
ritu. Unde ait dñs moysi ꝛ aaron: vt preciperent
pplo de esu paschalis agni: vñ ꝛ ait moyses. Su
mẽt de sanguine agni ꝛ ponẽt sup vtrũq; postẽ:
ꝛ in superliminarib⁹ domorũ: in quib⁹ comedent
illũ. Et edẽt carnes nocte illa assas igni: et azy
mos panes cũ lactucis agrestib⁹. Nõ comedetis
ex eo crudũ quid: nec coctũ aqua sed assum tãtũ
igni. Caput cũ pedib⁹ ei⁹ ꝛ intestinis vorabitis:
nec remanebit quicq̃ ex eo vsq; mane. Si quid
residuũ fuerit igne cõburetis. Ubi et addit. Sic
autẽ comedetis illũ. Renes vestros accingetis.
Calciamẽta habebitis in pedib⁹: tenẽtes bacu
los in manib⁹ ꝛ comedetis festinãter. Et infra.
Oĩs alienigena nõ comedet ex eo. Oĩs aũt seru⁹
emptitius circũcidetur ꝛ sic comedet. Aduena ꝛ
mercẽnari⁹ nõ edẽt ex eo. In vna domo comede
tis: nec efferetis de carnib⁹ ei⁹ foras. Nec os il
lius cõfringetis. ¶ K Hec exponẽdo ꝓsequitur
beatus Greg. i homel. sabbati in hebdo. pascha Grego.
li di. Hec oĩa magnã nobis edificationẽ pariũt:
si fuerint mystica interpretatione discussa. Agn⁹
ille paschalis xp̄s est ẜm illud apli. Pascha nr̃m j. Cor. v.
xp̄s est: itaq; epulemur non in fermento veteri:
neq; in fermento malicie ꝛ nequicie: sed in azy
mis sinceritatis ꝛ veritatis. Ad hui⁹ agni esu ar
cetur alienigena. i. a fide extrane⁹: vel in fide he
sitans. Admittit seruus emptus precioso huius
agni sanguine: dũ tñ fuerit circuncisus: hoc est a
carne pcti emũdat⁹ p verã cõtritionẽ ꝛ cõfessio
nẽ pctõꝝ. Percludit rursus aduena ꝛ mercena
ri⁹. Aduena. i. nouiter ad fidẽ cõuersus: nondũ
potens capere altissima hui⁹ sacri: ꝛ nec potens
discernere corpus dñi. Vel aduena nouiter pec
care desinẽs: q̃ nec digni sunt cibũ istũ suauissi
mũ degustare. Qd̃ maxime attẽdere habent sa
cerdotes illi: quoꝝ vita scandalosa est pplo. Ve
spere ebrii: vitio carnis: aut alterius pcti macula
irretiti: mane superficiali cõfessione premissa: cur
rũt ad altare: agnũ dei immaculatũ deuoraturi:
deũ inhonorãtes: pplm celebrãdo scãdalizãtes:
ꝛ seipsos misere in laqueos pditionis precipitã
tes: nõ attẽdẽtes q̃ ẜm doctrinã diui Diony. de Diony.
eccli̾iastica hierar. c. iii. eos q̃ l pnĩa sunt. i. nõdũ
cõgruã cõmissis pctis satisfactionẽ impleuerũt:
ab hoc ministerio arcẽdi sunt: q̃ lꝫ a cõtraria vi
ta discesserint: nõdũ tñ imaginũ ipsi⁹ habitu al
tius ipresso caruere: ꝛ necdũ amore diuino atq;
purissimo purgati sunt. Nõ illi de sanguine agni
postes liniũt. Nã tũc l vtroq; poste agni sanguis
ponit: qñ sacrm̃ passiõis illi⁹ cũ ore ad redẽptio
nẽ sumit. Ad imitationẽ q̃ꝫ intẽta mẽte cogitat.
Nã qui sic redẽptionis sacrm̃ accipit: vt imitari
passionẽ illi⁹ necdũ velit: in vno poste sanguinẽ
ponit. Qui tñ etiam in superliminaribus domus
ponẽdus est: q̃ intẽtio cogitationis ad imitatio
nẽ passionis dñice est dirigenda. Siquidẽ dom⁹
habitandis nostre mẽs est: in qua p cogitatio
nes habitam⁹. Intẽtio ṽo superliminare est: q̃ cũ
in dñica passione figit: superliminare agni sangui
ne tingit. Carnes aũt agni crude comedẽde nõ
sunt p malã fidẽ de sacro: nec cocte aqua p vanẽ
philosophiã secularis ꝛ curiose sapiẽtie. Sꝫ asse
tñ igne. i. affectu feruido: spũsscti igne accenso.
Caput cũ pedib⁹ vorabitis: ꝓfitẽdo diuinitatẽ
in xp̄o altissimã: q̃ locum capitis tenet: ẜm illud j. Cor. xi
apli. Caput xp̄i de⁹: ꝛ ipsi⁹ terrenã humanitatẽ.
Hi pedes calceati: quorũ corrigiã iohãnes sol
uere se clamauit indignũ. Os nõ cõfringetis ex Joh. i.
eo violentia perscrutationis: ꝛ superuacue inquisi
tionis. Totũ qd̃ comedi nõ põt p intelligentiã:
igne spũssancti comburetis p venerationẽ amo
rosam. Sed sola redẽptoris nostri percepta sa
cramẽta: ad verã solennitatẽ mẽtis nõ sufficiũt:
nisi eis ꝛ bona opera adiũgant. Quid eñ ꝓdest
corpus ꝛ sanguinẽ illi⁹ ore percipere (ait Greg.)
et eis puersis morib⁹ cõtraire: Unde subdit. Et Panes
azymos panes cũ lactucis agrestib⁹. Panes azy azymos
mos sine fermẽto comedit: q̃ recta opa sine cor sine fer
ruptione vane glorie exercet: q̃ mandata miseri mẽto de
cordie sine admixtione pcti adhibet: ne peruerse dicat cõ
diripiat: qd̃ bñ recte dispẽsat. Lactuce ṽo agre edere.
stes valde amare sunt: cũ quib⁹ sumẽdus ille est
agn⁹. Amara. s. cõpũctiõe: q̃ nos ꝓ pctis nostris
affligim⁹: quaten⁹ ipsa amaritudo pn̄le abster

gat a mentis stomacho peruerse humores vite.
Sed et intestina mãducari debẽt: hoc est: verbo-
rũ illius mystica et occulta mãdata: que tunc vo
ramus: cũ verba vite cũ auiditate sumimus. In
Gregori⁹ quo deuorationis verbo: qd aliud (ait Greg.) q̄ pi
gritie nr̃e torpor reprehẽditur: qui ei⁹ verba ac
mysteria per nosipsos nõ reqrim⁹: et ab aliis au
dimus inuiti? Nõ remanebit ex ipso aliqd vsq3
mane: q2 ei⁹ dicta sunt magna solicitudine discu
tiẽda: quatenus prius q̄ dies resurrectionis ap-
pareat: in hac presentis vite nocte oĩa illi⁹ mã
data intelligẽdo et operãdo penetrent. ℭ R. Sz
q2 valde est difficile: vt oĩa quis possit sacrũ eloquiũ
intelligi: et oĩa ei⁹ mysteriũ penetrari: recte sub
iũgitur. Si qd aũt remãserit: igne cõburetis: qd
tunc facim⁹: cũ ea q̃ de incarnationis eius myste
rio itelligere nõ possum⁹: ptãti spũsctõ humiliter
reseruam⁹: vt nõ supbe qs audeat vel contẽnere
vel denũciare: qd nõ intelligit: sed hoc igni tra-
dit cũ spũsctõ reseruat. Sequit. Sic aũt come-
detis. Renes vestros accingetis per castitatez.
Nã qui pasca comedit: corruptiõi carnis per vi-
tia nulla subiaceat: voluptatẽ edomet: carnẽ lu-
xuria restringat. Calceamenta habebitis in pe-
dibus: exẽpla precedentiũ ac defunctorũ patrũ:
opera nr̃a qb⁹ ad vitã currim⁹: instruam⁹: et mor
tuor vitã pspiciẽtes: nr̃a vestigia a pctĩ vulnere
custodiam⁹. Tenẽtes baculos ĩ manib⁹: scz̃ scz
spei: pñdẽtes ĩ protectiõe altissimi. Et comedetis
festinãtes. i. cũ auiditate ad priãz anhelãtes. Ne
mo ĩ hui⁹ vite itinere torpeat: ne ĩ patria locũ p
dat. Nẽc ad appetẽda studia moras inectat: sz ce
pta pficiat ne minime liceat. ĩplere: qd ĩchoat q2
pasca. i. trãsit⁹ dñi est. Est eñi sacramẽtũ illõ via
ticũ: in cuius fortitudine ambulat in terrã pro-
missionis. Sic ergo mãducatur⁹ sit dispositi⁹: vt
trãsire sit parat⁹: exire nõ formidet ab hui⁹ exilii
carcere: ĩ quo detinet vt captiu⁹: sz amore celestĩ
patrie aĩo anhelet ad gloriã celestis hierlm no-
bis certissime repromissam. Sic suo mõ alie hu
ius sacri figure mysticari pñt ad accẽdẽdũ affe-
ctũ ad hui⁹ sacramẽti reuerẽtiã et honorẽ. Verũ
hic aliqua tãgũtur: q̃ reqritur de necessitate ad
dignã sumptionẽ: q̃dã de cõgruo: quorũ discre-
tionẽ supra lec. vij. viij. et. ix. inuenies distinctã.

Panem celestẽ accipiã

et nomẽ dñi inuocabo. ℭ M. post sui humilia-
tionẽ ac idignitatis recognitionẽ: sacerdos nõ
velut desperãs: sed spe diuini adiutorii: per sub-
iũctã petitionẽ inuocari: q̃ hoc salutis sacrm̃ in
remediũ et nutrimentũ pctõrib⁹ cõuertere se cu-
pientib⁹ disposuit: se erigẽs ad sumendũ hostiã
salutarẽ: dicit hãc orõnẽ quartã. Panẽ celestẽ ac
cipiã. Panẽ celestẽ nõ factũ de terre frumẽto: sz
de sanguine virgineo: nõ pistũ in fornace per ar
dorẽ ignis: sz coctũ p feruorẽ dilectiõis ĩ ara cru
cis. Panẽ celestẽ reficiẽtẽ angelos in beatitudine.
Panẽ de celo descẽdẽtẽ: vt nutriat mẽtes paupe
rũ suor in hac miseria ad celos aspirãtiũ. Acci-
Job. xiiij pia: sperãs ĩ bonitate dñi: cõfidẽs ĩ ipi⁹ dignifi-
Mat. iij. catiõe: q̃ solus põt facere mũdũ de immũdo cõce
ptũ semine: et de lapidib⁹ filios suscitare abrae:
q̃ paruulos in oculis suis magnificat eos vtiq3
paruulos: qui non in sua virtute confidunt: sed
Augusti. se totos in sui adiutoriũ pñciũt. Nã et btũs Aug.
de cẽturiõe (cui⁹. s. habita ẽ mẽtio) loquit. Duz
(inqt) se cẽturis tm̃ vilificaret: vt diceret se indi

gnũ xp̃m sub tectũ suũ suscipere: pñdẽriã suã in
christũ iaciẽs: vt salutẽ suo seruo pstare absens
potuisset: xp̃s eũ dignificauit: et sub tectũ sui cor-
dis itroiuit: ipsuz in fide illuminãs et in flãmãs.
Cur ita? vt lati⁹ crederet christũ sanasse ĩfirmos:
mũdasse leprosos quos nõ vidit: q̃ iudei qui di-
uersa miracula ab ipso facta experimẽtaliter di
dicerũt. Accipiaz et ego sacerdos a dño adhuc in
mũdo peregrinus: panẽ celestẽ: vt in ipsius for-
titudine ambulẽ vsq3 ad dei mõtẽ. Accipiaz ego
egrotus et infirmus panẽ celestẽ: cor hoĩs robo-
rantẽ: vt a morbis cunctis merear pseruari. Acci
piã panẽ celestẽ ego famescẽs et esuriẽs: quẽ q̃ gu
stauerit: nõ esuriet ĩ eternũ. Accipiã ego inqct⁹
et anxi⁹ panẽ celestẽ: q̃ cor stabilitat: et turbidos
fluctus sedat. Accipiã claudus et debilis panẽ ce-
lestẽ: inuitatus a rege magno ad cenã: ad quã de
biles et claudi sunt introducti. Et nomẽ dñi in-
uocabo: cũ xp̃o cenã ĩ pane isto celesti faciẽs: vt
misericordiã mihi exhibeat nũc habitãs ĩ celis:
quẽadmodũ exhibuit secũ cenãtibus habitans
in terris. Hoc ipm̃ eñi vt faciat: querit: Ego (in Apoc. iij.
quit) sto ad ostiũ foris pulsans si qs audierit vo
cẽ meã: et aperuerit mihi ianuã: intrabo ad illũ Matth.
et cenabo cũ illo: et ipse mecũ. Cenabat christus viij.
apud petrũ et iohãnẽ et Jacobũ: vbi socrus petri Mar. j.
tenebat magnis febrib⁹. Imperauit febri xp̃s: et Luc. iiij.
surrexit continuo socrus et ministrabat eis. In-
uocabo et ego nomẽ dñi super me: vt christus cũ
quo ceno: imo quez mãduco: pellat a me febres
spũales cõpescat a me ardorẽ innaturalẽ carna
liũ delectationũ: fuget calorẽ amoris mundani
vt cor meũ reformetur ad calorẽ naturalẽ amo
ris dei. Cõuiua fuit christus in hoc sacramento
contẽtus apud matthẽũ: murmurabat iusticia
falsa pharisẽorũ: videns misericordie fontẽ cuz
pctõribus manducantẽ. Sed cõfusa est vera dñi
iusticia: dicente. Nõ veni vocare iustos: sed pctõ Mat. ix.
res. Inuocabo et ego nomẽ dñi: vt me pctõrẽ in
ter suos electos vocet: et patri reconciliet. Man Luc. vij.
ducauit itez cum simone pharisẽo christus: hic
sub specie panis velatus: et ecce mulier que erat
in ciuitate peccatrix: attulit alabastrũ vnguẽti:
et cepit lachrymis rigare pedes eius: capillisq3
suis tergere et perũgere. Judicat⁹ est a pharisẽo
dominus: quasi ignorans que et qualis esset mu
lier que tãgebat eũ: quoniã peccatrix erat. Sed
cõtẽpto pharisẽo: mulieri dñs dixit: Mulier fi-
des tua te saluã fecit. Nihil ego cõtra dñm in sa-
cramẽto ad me pctõrẽ venientẽ infideliter mur
murabo: sed nomẽ ipsi⁹ intra me inuocabo: vt in
fide q̃ panẽ celestẽ accipio: saluũ me faciat nunc
et in futuro. Intrauit christus sub his specieb⁹
corporaliter cõtẽtus in domũ zachei: cũ videre Luce. xix
cupiẽtis: et ob hoc arborẽ sycomorũ ascendẽtis
murmurãtib⁹ nõnullis q̃ ad hoĩez pctõrẽ diuer
tisset. Sed ait dñs zacheo. Quia hodie huic do-
mui salus facta ẽ. Et ego de aduẽtu dñi gaudẽs:
nomẽ eius inuocabo: vt fiat salus aĩe mee p ipz
qui venit querere et saluũ facere qd perierat. Ce
nauit tãdẽ exiẽs ex hoc mũdo cũ discipulis suis:
quibus et dixit. Dispono vobis sicut et disposuit Luc. xxij
mihi pater meus regnũ: cõmittẽs vt sacramẽti
hui⁹ cõsecrationẽ et cõionẽ in sui mẽoriã frequẽ
tarẽt di. Hoc quotienscũq3 feceritis in mei me-
moriã facietis. Nõ me cũ iuda traditore a disci- Matth.
pulor psortio excũte a dño separabo: sed nomẽ xxvj.
dñi inuocabo: vt hec sacratissimi corporis sui mã
ducatio sit mihi ad regnũ suũ pparatio salutaris.

¶ V[er]bis itaqꝫ a sacerdote prolatis: siccas par
ticulas duas in patena collocatas: imediate vel
mediāte patena in man⁹ ad ꝓlationē itaꝫ ꝓmis
se oṙonis: panē celestē accipiā: recipiēs: inclina
to paulisper corpe: sacerdos subsistit: ⁊ oēs suas
cogitatiōes quātū possibile est vniēdo: deuote se
recolligit. Et sicut corporales oculos ad species
⁊ formas sacramēti exteriores dirigit. Sic ocu
los fidei interiores: ad dn̄m nostrū iesum xp̄m
sub visibilib⁹ speciebus cōtētū: eiusqꝫ sacratissi
ma passiōis ⁊ redēptionis nostre mysteria: cui⁹
in hac sumptione mēoria principalissime recoli
tur (vt dictū est lec. xxxvj.) cōuertat: prout deuo
tio propria: ⁊ sancti sp̄us vnctio docuerit medi
tādo. Cui⁹ exēplū aliqḋ ponere nō existimo oī
no futile. Poterit ergo sacerdos itra se nulla vo
ce emissa cogitādo dicere. Eia misericordissime
dn̄e iesu xp̄e: eterni patris vnigenite fili: vn⁹ cū
eodē patre ⁊ sp̄usctō verus cōsubstātialis et na
turalis de⁹: qui pro petōꝝ salute ex infinita cha
ritate tua carnē sumere: inter hoīes apparere: ⁊
trigintatrib⁹ annis grauiter laborare: ⁊ multi
pliciter fatigari dignat⁹ es: ⁊ tandē amarissima
passione ꝓciosissimi sanguinis effusiōe: ac mor
te turpissima nos a morte ꝑpetua petis et penis
liberare. In cui⁹ saluberrime passiōis mēoriā:
te presentē his sp̄eb⁹ exhibere: teqꝫ cibū aīe nr̄e.
ac pign⁹ salutis eterne tradere voluisti: Respice
in hac hora in me petōrē indignū: purga ⁊ scifi
ca me: vt te deū meū creatorē ⁊ redēptorem me
rear digne sumere. Breui⁹ qdē vel lōgi⁹ ꝓut gra
tia ministrabit. Et more quorūdā pecc⁹ rūdēs:
addat: De⁹ ꝓpitius esto mihi petōri. Quo verbo
Lu. xviij. publican⁹ oculos ad celū leuare nō audens: re
missionē suoꝝ meruit petōꝝ. Dicēs aūt de⁹ intē
tionē dirigat ad cōtētū in sacro xp̄m: ⁊ latria cū
adorās cū magna reuerētia: deuotione: timore
et charitate: mētisqꝫ affectiōe ac desiderio: sacro
scīm dn̄i corp⁹ sub duab⁹ illis particulis ꝯtētū:
pro sua ac toti⁹ ecclīe salute sumat. Sumat aūt
nō masticādo dētibus: ꝓpter euitādū periculū:
et sacri irreuerētiā: ne forte aliqd sacramēti he
rēs dētib⁹: post incaute expuat: vel aliīs cōib⁹ ci
bis misceat: sed humectatis in ore specieb⁹ reue
rēter gluttiēdo traiciat. Ipso vero in ore pro sua
humectatione manēte: sic poterit meditari. Ve
ni in aīam serui tui deus meus ⁊ dn̄s me⁹: meqꝫ
tibi incorporare digneris: vt mihi mori: tibi so
li merear viuere. Hec autē nō dico quasi necessa
rio sic fieri debeat ex ecclesie ordinatione vel sta
tuto: neqꝫ per hec cōtēplationis ac deuotionis
exercitia in promptu habentes informare pre
sumens: sed pro quodam exemplo grosso pro ru
dibus et nondū in spiritualibus deuotionibus
assuetis interserere curaui.

¶ Lectio .lxxxiij. A

Sumpto vene-
rabili sacramento sub specieb⁹
panis de manibus vel patena:
sacerdos dicit.

Corpus domini nr̄i iesu xp̄i custodiat aīaꝫ meā in vitā eternā.
¶ Premissis oṙonib⁹ cōionē ꝓcedētib⁹ sequunt
due inter cōicandū dici solite: Quarū prīa respi
cit perceptionē sacramēti panis: Alia ꝑceptiōeꝫ
sacri sanguinis: ⁊ ſm hoc diuidit illa pars. Quia
eñ primo sumit Christus sub specieb⁹ panis: idō
ꝓmittit prima oṙo spūaliter pro salute obtinēda
ex perceptiōe dn̄ici corpis. Scdō idē sumit sub
speciebus vini: ideo premittitur scda oratio pro
obtinenda salute ex perceptione sanguinis: ibi.
Quid retribuā. ¶ Quo ad primū orat sacerdos:
Corpus dn̄i ⁊c. Corpus dn̄i pro expiatione petō
rū: totius mūdi in ara crucis immolatū. Corp⁹
dn̄i ex dignatissima bonitate dei: pro viuificatio
ne mūdi sub sacro altaris christi fidelibus mini
stratū. Corpus dn̄i nostri iesu xp̄i a me: pro eter
na beatitudine capessenda fideliter ⁊ sacramēta
liter mādu catū. Custodiat: i vnitate fidei catho
lice: ne mysteria altissima hui⁹ veri corporis xp̄i
cogitās ⁊ nō capiēs ab vnitate corporis xp̄i my
stici per infidelitatē recedā. Quēadmodū qdā ex
xp̄i discipulis dū sacratissima quedā et ardua de
corpore christi ab ipso dei patris sapiētia increa
ta audierunt: ab eius magisterij doctrina retro
abierūt dicētes. Durus est hic sermo. Quō pōt Joh. vj.
nobis hic dare carnē suā ad manducandū? Per
qḋ certe ab vnitate ecclesie se preciderūt: q᷑ i he
resim ex verbis saluatoris scandalizati prolapsi
sunt: vt dicit bea. Aug. in expositione p̄s. Custo
diat (inquā) rursus corpus dn̄i mādu catū: aīam
meā: a prolapsu in petm̄: ne in detestandā ingra
titudinē abeā de mēsa dn̄i: inferēdo cōtumeliā
christo cū iuda ꝓditore nequissimo. Custodiat
demū corp⁹ dn̄i nostri iesu christi a me sumptū:
in vita et robore spirituali animā meā: vt cibat⁹
et roboratus hoc cibo nobilissimo: cōtinuo ro
bustior ⁊ potētior fiā ad exercēdū opa vite: vt ꝗ
in me extinguatur fames ⁊ sitis carnaliū deside
riorū: et excitetur cōcupiscētia gaudiorū eterno
rū: per pregustationē dulcedinis que conceditur
corp⁹ illō digne sumētib⁹. Subdit ab aliqbus:
Et perducat aīam meā. Perducat potēter ꝓser
uādo ab incursiōe malignoꝝ spirituū: q excitētes
de hoc mūdo cōsueuerūt acrius infestare aīam
meā in hora exitus mei ex hoc seculo. Aīaꝫ meā
cui⁹ est cibus spūalis eā nutriēs: roborās: ⁊ con
fortās: nō ſm suā essentiā siue substātiā: sed ſm
dona spūalia ⁊ gratiā: que donatur aīe in digna
corporis christi manducatione. In vitā eternā:
hoc est: i eternā beatitudinē: quēadmodū heliaꝫ iij. Reg.
panis ministratus ab angelo confortauit: in cu xix.
ius fortitudie ambulauit vsqꝫ ad mōtē dei. Quē
admodū ⁊ panis q de celo descēdit: perduxit po
pulū israel per desertū vsqꝫ ad terrā ꝓmissiōis.
Ita oro o dn̄e: vt hec esca celestis sit meū verum
viaticū ducens me per desertuꝫ huius seculi ad
supernā patriam fidelibus repromissam. B

Quid retribuā domino pro oībus q̄ retribuit mihi? Calicē salutaris
accipiā: ⁊ nomē dn̄i inuocabo. Laudans inuoca
bo dn̄m: ⁊ ab inimicis meis saluus ero. ¶ Ista
est scda oratio que premittit calicis sumptioni.
Sicut eñ sacerdos volens suscipere corpus dn̄i
sub panis specie: premisit orationeꝫ pro sua hu
miliatione: recognoscendo suā indignitateꝫ ad
dignissimi corporis perceptionē dicēs: Dn̄e nō
sum dignus ⁊c. Ita procedēs ad sumptioneꝫ sa
cratissimi sanguinis christi sub speciebus vini:
pro sui humiliatione indignitatē suā iterū reco
gnoscit: fatendo se nihil habere ex ꝓprijs: quod
dn̄o possit pro tanto beneficio prestita retribuere

re:dicēs. Quid retribuā dño. Et diuidit in tres
particulas. In prima recognoscit sacerdos suaz
insufficiētiā retribuēdi p acceptoꝝ beneficioꝝ
collatione. In scda ostēdit gratitudinē l accipiē
do dñi beneficiū:cū sui nois laude & inuocatiōe:
ibi. Calicē salutaris. In tertia ostēdit suā cōfidē
tiā quā habet ex virtute dati beneficij in nociuo
rum preseruatione: ibi. Et ab inimicis meis.
¶ Quoad primū dicit. Quid retribuā dño.q.d.
Quid ego cinis & puluis:plasma & figmētū cōdi
toris:hō vilis & fragilis:vacuus virtutibus: ple
nus vitijs. Quid retribuā mercedis & premij de
meis virib⁹:de meis bonis: de meis possessioni
bus:dño vniuersoꝝ: cui⁹ est terra et plenitudo
eius:orbis terrarū & vniuersi qui habitāt in eo.
Qui bonoꝝ meoꝝ nō indiget:q̄ diues est in oēs:
qui nec ditior ex p me sibi oblatis cōstituit: nec
si oia sibi subtraxero : pauperior efficit. Immo
ꝓo cui sicut nihil subtrahi pōt(ipso dicēte. Quia
Jo.xvij. oia dedit pater in manu ei⁹. Jo.xvij.)ita nec ad
Hester. di quicq̃ pōt:q2 in ei⁹ ditione cūcta sunt posita.
Hester.xiij. Pro oib⁹:beneficijs scz:quoꝝ nume
rus & immensitas modū superat & sensum. Quis
enī cogitare poterit trinitatis opa super nos ab
initio mūdi vsq3 in finē:vt videat q̄ solicita fue
rit illa maiestas:cui administratio pariter & gu
bernatio seculoꝝ incumbit:ne nos perderet in
eternū. Et potēter quidē oia fecerat : et sapiēter
oia gubernabat:& vtrarūq3 rerū tā potētie q̄ sa
piētie:signa manifestissima tenebant in creatio
ne & gubernatione machine mūdialis. Sed nec
latere potuit bonitas :cū ois hec gubernatio ad
Hugo. hois vtilitatē tēdebat. Respice inq̄t venerabilis
Hugo de arra ale. Respice vniuersum mūdum:&
cōsidera si aliq̄d sit in eo qd tibi nō seruiat. Ois
natura ad hūc finem cursum suū dirigit:vt ob
sequijs tuis famulet & vtilitati deseruiat : tuisq3
oblectationib⁹ pariter & necessitatib⁹ ꝑm affluē
tiā indeficientē occurrat. Hoc celum:hoc terra:
h aer:hoc mare:cū his q̄ i eis sunt vniuersis:ex
plere nō cessant. Hec circuitus temporꝝ annuis
innouationib⁹ & rediuiuis partub⁹ antiqua in
nouās:dilapsa reformās:cōsumpta restaurans:
pastu ꝑpetuo subministrat. Magna sūt hec que
dñs tribuit sustentādo corpori sed multo maio
ra impēdit saluādo ale q̄ perierat. Qd dedit mi
hi pater maius oibus est.inq̄t. & hoc ipsum pre
me ac ceteris oib⁹ dedit. q̄d hoc? Seipsuz dedit.
Neq3 enī a se est filius:sed a patre q̄ essentiā infi
nitā oibus maiorē dedit. Et quō se dedit? Audi
Bern. in ser.ij. de pēteco. Uerbū dei(inq̄t) l subli
Bern.) mi cōstitutū:vt ad nos descēderet ꝓpria benigni
tas inuitauit:mia traxit:veritas qua se promise
rat venturū cōpulit:puritas vteri virginalis su
scepit:salua virginis integritate potētia eduxit:
obediētia in oib⁹ deducit:patiētia armauit:cha
ritas verbis & miraculis manifestauit: ac vitam
suā p singulos etatū gradus:infantie:pueritie:
adolescētie:iuuentutis nobis dedit. Adijciens
mortē:resurrectionē:ascēsionē ac spūssancti mis
sionē:vt sua cōceptio mūdet nostrā: sua vita in
struat nostrā:mors sua destruat nostrā:resurre
ctio sua precedat nostrā:ascēsio sua preparet no
strā:missus spūs suus adiuuet infirmitatem no
strā. Ut quoq3 hec oia in perpetua maneāt me
moria:& in effectu atq3 fructu noua: etiā seipsuz
in cibū nobis tradidit in viuifico sacro:quo oim
premissoꝝ bonoꝝ recēti efficacia aiam nutrit:
reficit & impingat. Illa sunt bona ineffabilia q̄

bus vt breui verbo cūcta cōcludā. inq̄t Bernar.
nihil melius inuenire poterat:vn̄ nos redimeret
sapiētia dei:in omni sapiētia sua. Nā oia tribuit
trinitas bñdicta. Pr̄ vt seruū redimat:filio non
parcit. Fili⁹ seipm̄ libētissime tradidit: & hic spūs
postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. ¶ E
His oibus cōdigne rñdere sacerdos nō valens:
recte ait. Quid retribuā dño p oib⁹:scz bonis:q̄
retribuit:nedū oib⁹ gnālr i his q̄ pdicta sūt:s3 &
spāliter mihi. Mihi inquā in mei sue creature
benigna cōseruatione:in lōganimi mee cōuersio
nis expectatione:in boni ꝓpositi inspiratione:
i sacroꝝ suoꝝ ablutiōe: i eucharistie suauissima
refectione. Retribuit inq̄t. Retributio actus est
eius q̄ ab alio bñficiū aliqd accipit: qd retribuē
do p aliud recōpēsat. Sed q̄d ego tribui dño:vt
bona illa magnifica retribueret & mihi. Si boni
q̄d cogito sibi repēdere:ab ipso immittitur cogi
tatio:q2 nō sum⁹ sufficiētes aliq̄d cogitare a no
bis:quasi ex nobis : sed sufficiētia nostra ex deo ij.cor.iij
est. Si boni q̄d operat⁹ sum vt sibi retribuerem:
id recepi eo donatore. Oē nāq3 datū optimū: Jaco.j.
et oē donū pfectū desursum est:descēdes a pa
tre luminū. Si sibi seruiēdo: mādata sua execu
tus sum:nullū pfectū sibi attuli:ipso teste. Cum
feceritis q̄cunq3 precepta sunt vobis dicite. In Lu.xvij.
utiles serui sum⁹. Et breuiter quecūq3 bōa obtu
li:ab eo recepi:non ipse donaui. Quid habes qd
nō accepisti? ait apl's. Quid igit dedi dño p his j.cor.iiij
q̄ retribuit mihi? Nihil pfecto ex me: nihil meū
reperi:nihil ꝓpriū possedi. Unū est qd preter te
habeo o dñe:scz pctm̄. Hui⁹ tu nō es autor:s3 ego
peccator. Tu mihi id nō tribuisti : sed ego sine te
id pfeci. Sine te factum est nihil. ait iohannes.
Nihil id est pctm̄ ꝑm glo.bti August. Retribuisti Augusti.
igit mihi hec:& alia inumerabilia bona p meis
malis: p meis pctis. Nihil erā : qd est malū entis
priuatio. Et me bonū aliqd: ens aliqd fecit tua
potētissima creatio. Peccaui in adā tui mādati
ꝑuaricatore:& me redemisti in xp̄o pditoꝝ salua
tore. Peccaui in meipso ex puersa mea volūtate:
nec statim me pdidisti ex tua benignitate. Pec
caui & malū corā te feci:& tu ignouisti:ac peniten
tiā inspirasti. Defeci:esuriui:& sitiui exiuiū mea
rū tenuitate:tu me pauisti & potasti ꝓprio corpo
re et sacratissimo tuo sanguine. Ecce soli in me
defectus inueniunt : & nō nisi bona excellētissi
ma retribuunt:bona ergo p malis q̄ meruim⁹:
tribuunt:quos pro malis punire poterat:bonis
suis obruebat: nō tn̄ bona ista nostra mala me
ruerūt. Sed quō retribuunt:aut cui⁹ merito: si
nō meo? Meis enī meritis nō bona debent:sed
pena. Certa merito dñi mei q̄ prior dilexit nos:
et quia dilexit:male meritis nostris suo merito
bona cūcta cōpensauit. Sic retribuit.i.iterū tri
buit gratiā p grā. Gratias iustificationis gratis
oino tribuit:qua mereri poteram⁹:& pro gratia
qua iustificati sum⁹ & opa meritoria egim⁹:gra
tiā vberiorē:qua cresceremus:roborarēmur: ma
gnificaremur:retribuit. Quid igit? Nūquid hos
defectus meos iterabo : tanta recipiens bona?
Absit. Impie & inique volūtatis est:mala pro bo
nis retribuere. Quid igit retribuā: qui nihil ꝓ
priū nisi defectus habeo. Certe ne laqueis ingra
titudinis irretiar:beneficiū a te gratis prestitū:
gratus recipiā : et ad dandū beneficia ampliora
te prouocabo. Nā Cassio.teste. Spem de futuris Cassio.
bonis recipit:qui transacta beneficia recogno
scit. Inuitatur ad magna:q̄ grataēter accipit mo

dica. Accipiam igitur beneficium dñi magnum
cum magna gratitudine: quod accipiendū insti
tuit ex magna charitate. Hinc sequitur secunda
pars presentis orationis. ¶ D Calicem saluta
ris accipiam. Accipiā: sitibūdus et ex defectu hu
moris gratie: et roris benedictionis diuine. Ca
licem: vt inde refocillationem capiam: ne ambu
lans iuxta fontē huius liquoris saluberrimi: pe
ream ex negligētia et desidia accedendi. Accipiā
ego aridus ad fructificādum calicē salutaris: ex
quo scaturit aqua: quā qui bibit nō sitiet in eter
nū. Accipiā ego immūdus et peccatorū sordibus
maculatus: calicē salutaris: vt in ipsius purita
te feces peccatorū abstergantur: viuusq; esse me
rear corā: qui lauerunt stolas suas in sanguine
agni. Accipiā ego ambulaturus per viā grandē:
que restat ad celestē patriā: calicē salutaris: ne
in via deficiā cū filiis israel proficiscentibus ad
terram promissionis: quibus nisi aqua meritis
moysi fuisset ministrata de petra deserti quā per
cussit: siti miserabiliter periissent. Accipiam ego
cecitate peccatorū percussus: calicē salutaris: vt
oculi rationis mee illustrentur: quēadmodū lō
gino latus dñi perforanti: sanguis de pectore dñi
occurrēs visum: vt historie referūt: restituit ocu
lorū et mentē ei⁹ fide vt xpm dei filiū crederet:
illustrauit. Accipiam calicem salutaris. i. xpi san
guinē: quē discipulis suis in cena vltima mini
strauit dicēs. Bibite ex hoc oēs. Hic est calix san
guinis mei: sanguinis quē in cruce pendēs lar
giter effudit: dū vnus militū lat⁹ eius lancea p
forauit: ex quo continuo sanguis et aqua exiuit.
Sanguis quē in sua gl'iosa resurrectiōe p inte
gritate nature sue mirifice reassumpsit. Sāguis
quē in memoriā sue passionis sumēdū nobis cō
mēdauit: dicens. Hec quotienscūq; feceritis: in
mei memoriam facietis. Salutaris. i. xpi nostri
saluatoris: qui q; est nostre salutis reparator et
autor: vere salutare nostrū appellat̃. Vñ Simeō:
Viderūt oculi mei salutare tuū. i. xpm saluatorē:
et Luc. iii. dr. Videbit oīs caro salutare dei. Sa-
Luce. iii. lutaris nāq; dr: q̄si salutē optās vel desiderans:
qđ de nemine dici pōt sicut de xpo: q̄ tm̄ nostrā
salutē desiderauit: vt p ea passionē subiit: ac san
guinē pprium fudit. ¶ Vel pōt aliter exponi. Acci
piā calicē salutaris. i. sanguinē salutaris intran
sitiue. i. sanguinē xpi qui est salutaris: q; salutē
nostrā effecit: dū in cruce fusus nos deo patri re
cōciliauit. ¶ E Sequit̃ tertia pars. Et nomē
dñi inuocabo: vt sanguis ille salutaris in se: fiat
mihi salutaris: me liberando a pctīs: qui p mul
tis effusus est in remissionē pctōr. Nomē domi
ni inuocabo: calicē salutaris accipiēs: vt veniat
super me sanguis ille sacratissim⁹ cū benedictio
ne: quē sup se spargi insani iudei postulabāt. Sā
guis eius inquiunt: super nos: et super filios no
stros. ¶ Sequit̃. Laudās inuocabo dñm. Lau
dans xpm de tanta beneficētia exhibita: qua nō
dū hunc sanguinē fudit: sed et ipsum in potū salu
tarē nobis dedit. Et quis nisi ingratissimus et
irreligiosus p tanto beneficio nō laudaret xpm
dñm. Seuerius dñs seruū suū iudicat: qui bene
ficia eius suscipiens: dñm nō extollit: aut se bene
ficiis īdignū indicat: beneficentiā dñi laudibus
nō agnoscēs. Laudās igitur inuocabo dñm: su
mēdo hoc magnificū beneficiū. Et ab inimicis
meis saluus ero: et virtute dati beneficii. Habet
eīn virtutē magnificā sanguis ille salutaris. Ex
tinguit quidē ardorē carnalis cōcupiscentie: re

mittit fomitē peccati: cuius est motus inordina
tos excitare: et per hoc valet cōtra inimicū intra
neū: qui est ppria caro. Rursus inebriat mentē
sanguis ille potatus celica dulcedine: recolli
git vires ale: et in xpi vulnera potantē trāsmittit:
vt illa cōtempletur: ex quib⁹ tanq̄ fontib⁹ vber
rimis sanguis ille profluxit: et per hoc valet ɔtra
inimicū extraneū: mundū vz q̄ mentē dispgit p
vana desideria: p caducos honores et potentat⁹:
quib⁹ inherēs a xpo sanguinē fundēte elongat̃.
¶ Demū accendit cor et inflammat affectum: vt
beneficio per amorē et dilectionē iungat: q̄ non
nostris meritis: sed sua gratuita voluntate san
guinē illū potabilē sub speciebus vini ministra
uit: et p hoc valet cōtra inimicū pessimū: diabo
lum scz: qui mentē ab amore xpi reuocat: eamq;
facit supbire: vt sicut ipse superbiendo a beatitu
dine corruit: sic et illa ab eadē p superbiā separe
tur. Sic igit̃ laudās inuocabo dñm in sumptio
ne preclari huius calicis et viuifici xpi sanguinis
vt saluus fiam ab oībus inimicis meis per dñi
singularē protectionē: cui⁹ nomē magnificū cum
laudib⁹ inuoco: et per virtutē sanguinis dñi quē
bibā: per quē facti sum⁹ ppinqui dño: q̄ ab eodē
Eph. ii. longe distabam⁹: dicente apło. Nūc autē in xpo
iesu vos qui aliquādo eratis lōge: facti estis pro
pe in sanguine xpi. Dū aūt sacerdos orationem
hāc profert: dicens. Calicē dñi accipiā. Calicem
ipsum detectū: facta prius deuota inclinatione:
tota cū deuotione reuerenter in manus sumit:
summa et omni qua valet mētis puritate: remo
tis peregrinis cogitatib⁹: soli dñi sanguinis effu
sioni in cruce pro se et toto genere humano facte
intētus: ipsum xpi sanguinē preciosum sub vini
specie latentem: fideliter et caute vna cū particu
la sanguini cōmixta sumat. Hec aut similia ani
mo meditando. Refice dñe iesu aīam meā perfe
cta refectione preciosissimi cibi et potus: vt p eā
ad perfectissimā illam regni tui refectionē pue
nire merear: vbi te non iam sub mysterior sym
bolis: sed clare facie ad faciē: et videre et frui me
rear ī eternū. Sumpto autē calice caute vt nihil
in eo pmaneat: dicit orationē q̄ sequit̃. F

Sanguis domini no-

stri iesu xpi custodiat animā meā in vitam eter
nam. Amē. ¶ Post orationes quas cōmunioni
interseruit: sequunt̃ alie oratiōes quas sumpte
cōmunioni sub vtraq; specie superaddit. Et di
uidit ī duo. Nā primo facit orationē sumptionē
sacri sub specieb⁹ vini spāliter respiciētē. Scđo
addit orōnes sacrm sub vtrisq; specieb⁹ sumptū
cōcernentes: ibi. Corpus tuū dñe qđ sumpsim⁹.
¶ Circa primū. Sicut post sumptionē corporis
facta est orō p salute impetrāda ex eiusdem cor
poris māducatione: ita post potationē sangui
nis dñi: subiūgit orō p salute pcipiēda ex eiusdē
sanguinis sumptiōe. Vñ dicit. Sanguis dñi: qui
est fons et lauacrū nostre emūdationis et sctifica
tionis: vt dicit paulus. Sanguis dñi q̄ est pre- Ad titū
ciū nostre redēptionis ac reparatiōis: vt ait pe iii.
trus. Sanguis dñi, nūc a me potat⁹: vt calix bn- i. pe. i.
dictionis. Custodiat: in vite innocētia: et cordis
puritate: ne post ipsius sumptionē recedā a disci
pulatu xpi: sanguinē istum purissimū p morta
lia peccata inhonerās: sicut fecit iudas proditor
post huius cibi refectionē: et sanguinis potatio
nē: a consortio xpi discipulorūq; ei⁹ se separans:

ques sumpsit in mysteriis: tradidit pro vili precio
Matth. ipso infeliciter consentiente. peccaui tradens sangui-
xxvij. nem iustum. Custodiat ab illa percussione et plaga do-
mini: ne primogenita mea: bona. s. opera preterita
vel superuenientes malum extinguant. Sicut olim san-
guis figuralis agni pascalis imolati postibus et
superliminaribus domorum illitus filios israel custodi-
uit ab angelo egyptiorum primogenita percutiente.
Exo. xij. Dignum rebellibus iudicium dño faciente. Exo. xij.
Custodiat in fortitudine et robore spirituali: vt intre-
pidus aggrediar virtute huius sanguinis ad pugnan-
dum contra vitia et bestias infernales: quemadmodum
olim elephantes: per ostensionem sanguinis excitaban-
tur ad congrediendum formaliter in acie bellica
contra aduersarios: vt legitur. j. Mach. vj. Sequi-
tur: Animam meam: de hoc lacu miserie et tribulatio-
nis: In vitam eternam: sicut patres sancti de limbo
Zach. ix. virtute huius sanguinis educti sunt in gaudium
sempiternum Zach. teste. c. ix. Tu vero in sanguine
testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo
non erat aqua consolationis vel salutaris. Perdu-
cat inquam et custodiat me bibentem in vitam eternam:
Joh. vj. iuxta promissum saluatoris. Qui manducat meam car-
Heb. ix. nem et bibit meum sanguinem: habet vitam eternam. In
hanc enim christus per hunc suum proprium sanguinem
semel introiuit eterna redemptione inuenta: Et no-
bis fiduciam ad introeundum per sanguinem eundem
Heb. x. contulit: teste apostolo: Habentes itaque fratres fiduciam
in introitum sanctorum per sanguinem xpi. Amen. 6

Corpus tuum domine

quod sumpsi: et sanguis quem potaui: adhereat visce-
ribus meis: et presta vt in me non remaneat scelerum
macula: quem sancta et pura refecerunt sacra. Qui vi-
uis et regnas deus per omnia secula seculorum. Amen. ¶ Post
orationem: communionem sacramenti sub speciebus vini spa-
liter respicientem: orationes subdit communionem eiusdem sa-
cramenti sub vtraque specie concernentes. Et subdi-
uiditur pars illa in duas: secundum duas orationes. In
quarum prima petit per sacramenti corporis et san-
guinis sumptionem: ab omni peccati macula purgari:
qua impediretur ab ingressu regni. In secunda pe-
tit per eandem sibi remedium conferri: quo adiuue-
tur ad consecutionem gaudij sempiterni. Petit er-
go in prima remoueri mala. In secunda concedi bo-
na sibi. Quod ostenditur. ¶ Circa primum dicit: Corpus tuum
domine: verum et naturale: quod sumpsi sub speciebus panis.
Et calix. i. sanguis tuus verus et proprius quem potaui
sub speciebus vini de tua benignitate et clementia. ad-
hereat visceribus meis: non corporalibus: que vie sunt su-
perfluitatum post digestionem relictarum: sed visceri-
bus spiritualibus: que sunt voluntas et intellectus: que vie sunt
vite anime: cuius spiritualis cibus est operatio bona et meri-
toria: affectio sancta et cogitatio munda. His enim anima
spiritualiter nutritur et vegetatur. Sunt et vie per quas
intrat in animas cibus ille sacramentalis: corpus scilicet xpi et san-
Ambro. guis: qui cibus sunt anime non corporis: vt dicit Am-
bro. Nam per intellectum intrant secundum fidem et cognitio-
nem: per voluntatem secundum dilectionem et deuotionem.
His visceribus: potentiis scilicet et viribus anime: pe-
tit sacerdos: vt corpus et sanguis domini adhereant:
non secundum substantiam vt cibus corporalis adheret
stomacho: sed adhereant per virtutem et effica-
ciam: causando et relinquendo in eis post sumptio-
nem spiritualem quandam letitiam et iocunditatem:
vt sic fiat pregustatio illius diuine dulcedinis: que
in patria deum diligentibus est parata qua conforta-
tus in via ardentius ad patriam aspirem: nec quasi

desertus deficiam aut oberrem. Adhereat et meis vi-
sceribus anime corpus tuum o domine quod sumpsi: vt non
pertranseat mentem celeriter: quemadmodum quidam
cibi corporales liquidi transeuntes per stomachum:
nihil nutrimenti et liquoris post se relinquentes.
Sed adhereat moram faciens in anima: vt cibus solidus et
nutritiuus in stomacho: confortans et corroborans
animam in virtutibus et donis spiritualibus. Adhereat
eisdem visceribus sanguis tuus preciosissimus quem
potaui: non vt torrens veloci impetu percurrens:
ea que tangit vix superficietenus humectans: sed
adhereat vt oleum effusum quod vndique penetrat: vel
sanguis sue post se pinguedinis diutine derelinquens.
Sic adhereat vt liquescere faciat animam in eius amo-
re: et spiritussancti pinguedinem: diuinamque bonitatem
diutius post sumptionem percipere et sentire. Se-
quitur. Et presta: quia nisi tu prestiteris: ex nobis id per-
ficere non possumus: vt in me. i. in visceribus anime mee
non remaneat in viribus scilicet et potentiis. post sum-
ptionem et potationem istius medicinalis cibi et po-
tus. Ulla scelerum macula: deturpans et deordinans
animam factam ad superbenedicte trinitatis imagi-
nem: per dona et beneficia spiritualia mirifice exorna-
tam: quibus peccatum dum inest: animam priuat. Et per hoc
dicitur ipsam maculare: quia ornatum anime tollit: sicut au-
ferens colorem pulchrum et viuidum a facie hominis: ipsam
deturpare dicitur: licet nihil deformans in faciem intro-
ducat. Precita igitur (orat sacerdos) vt non rema-
neat vlla scelerum macula in anima: quarum a tribus partibus ge-
test imaginis: neque error in intellectu et ratione quo
obscuratur prima pars imaginis: ne in puro et since-
ro lumine conspicere possit alta et secreta huius sa-
cramenti mysteria. Neque remaneat aliqua culpa et
dei offensa in voluntate: que est alia pars imaginis
que sit per peccatum deordinatur: pro quanto per peccatum tolli-
tur donum charitatis et gratie: que vestis est nuptialis:
per cuius carentiam impeditur: ne charitatiue et amoro-
se vt debitum est: feratur in deum omnium creatorem: et huius
sacramenti autorem. Neque remaneat aliqua peccati ma-
cula in memoria: que est tertia pars imaginis: puta
obliuio beneficiorum dei: per quam anima retardatur: ne ex
eorum recordatione assurgat in laudem dei et gratia-
rum actiones. ¶ D Uel aliter orat sacerdos vt non
remaneat aliqua macula. i. peccati reatus in anima: eius-
que potentiis: vt videlicet quietetur ab omni obligatione
ad penam: que obligatio dici potest macula: quia ipsa
existente in anima: nequaquam admittitur ad gau-
dia beatorum: etiam si charitate et gratia adorne-
tur. Necesse quidem est omnem peccati penam: qua anima
debitrix tenetur ante beatitudinis ingressum so-
lutam fore: sicut dixit christus: Nisi efficiamini si-
cut paruuli (qui nullius pene sunt debitores: nec Matth.
aliquibus peccatis obnoxii) non intrabitis in re- xviij.
gnum celorum. ¶ Uel (vt dñs Alb. exponit) non re- Alber.
maneat vlla peccati macula: talis et tanta: sicut dño
per Ezech. c. xxiij. dicit de exasperatrice domo
israel quod amatores: scilicet demones precidunt na-
sum et aures: et effodiunt oculos: quia priuant animas vi-
su luminis spiritualis: et discretione diuine bonitatis
et auditu verborum spiritussancti in allocutione cor-
dis. Has autem maculas delet et pulchritudinem re-
parat huius sacramenti cibus et potus spiritualis. Unde
beatus Ambro. in persona sancte agnetis. Jam Ambro.
corpus (inquit) eius corpori meo sociatum est:
et sanguis eius ornauit genas meas. Sic ergo
nulla remaneat peccati macula. Quem sancta et
pura refecerunt sacra. Pura: per priuationem omnis
contagionis et macule peccatorum. Siquidem corpus et
sanguis christi: que sunt res huius sacramenti

formata ſunt de puriſſimis ſanguinibus marie: immediata ſummi artificis ſpūſſcti operatiōe: qui nihil niſi purū efficere pōt. Sancta olim vir tutū ⁊ gratiarū plenitudine: nedū in ſe: ſed etiā cauſaliter quo ad nos: qꝛ nos ſctificat: et grā ac ſanctitate replet: nā de plenitudine eius oēs ac-
Job.j. cepimus. Dicitur aūt ſacramēta pluraliter: licet ſit vnū ſacramētū vnitate īꝺgritatis ⁊ ordinis: vt dictū eſt .ſ. lec. liij. propter diuerſitatē ſigno-rū: cōtētorū: ⁊ ſignificatorū. Signorū: qꝛ ſigna ſacramētalia: ſpecies ſcꝫ panis ⁊ vini ſub quibꝰ verū chriſti corpus ⁊ ſanguis verus continetur. ſunt realiter diuerſa. Siquidē alie ſunt ſpecies vini: ⁊ alie panis. Contentorū: qꝛ corpus chriſti aliud eſt ⁊ differēs realiter a ſanguine eiꝰ: immo nec alterū alteriꝰ pars eſt. Corpꝰ eñ aīatū eſt et viuit: ſanguis neqꝫ viuit formaliter ꝑ aīam ſibi inherētē: neqꝫ eſt aīatus. Ideo nec corpus pars ſanguinis: nec ſanguis eſt pars corꝑis ſꝫ tamen vtrūqꝫ ſub vtriuſqꝫ ſpeciebus realiter etſi diuer ſimode cōtinet: vt dictū eſt .ſ. lec. xlij. ⁊ liij. Si-gnificatorū: que ſunt corpus chriſti ī myſticū: vt in ca. cū marthe. de cele. miſ. Qꝺ corpꝰ myſticū ex multis mēbris diuerſorꝫ ſtatuū integratur: ſicut corpꝰ xp̄i verū ex multis mēbris diuerſorū officiorꝫ cōpaginatur. Sequit. ¶ I Refecerūt: nō quidē viſcera aīe ſꝫm ſuas ſubſtātias: nō eniꝫ corpus ſanguiſqꝫ xp̄i ſumpta in ſacramēto vltra trāſierūt ſꝫm ſuas ſubſtātias ꝙ̄ ſpecies ſacramē tales in quibꝰ cōtinētur. Hec aūt partes aīe itel-lectualis: q̄ in propoſito viſcera anime nominā tur: nō attingūt: ſed in corpus intrant ſpecies: qꝺ nutriūt ⁊ reficiūt: virtute aīe vegetatiue: non intellectiue: vt ſic. Refecerūt igit̄ hec aīe viſcera quātū ad effectū: ab eis cauſatū ⁊ derelictū ex di gna eorꝫ ſumptione. Sic eñ refecerūt rōnē ⁊ in-tellectū ipſum in ſinceritate cognitiōis illumi-nādo. Voluntatē ꝑ amorē ⁊ dilectionē īflāmādo. Memoriā ad paſſiōis rememoratione excitan-do ⁊ ſuauitatē quādā ⁊ leticiā ſpūalē in toto ho-mine efficiendo. Cōcluditur oratio: Qui viuis ⁊ regnas: qꝺ frequēter expoſitū eſt. ¶ R Finita hac oratione: ſacerdos ad cornu altaris accedit vt calicē abluat: ac ablutionē calicis ⁊ digitorū ſumat. Calicē enim et digitos lauat: ne humor aliquis in calice remanens: aut panis particu-la aliqua digitis adherēs: ſiqua foret: a digitis per ablutionē in calicē deſcenderet. Et ſic ſimul cum ablutione reuerēter ſumeretur. Sumit au tē ablutionē poſt ſacramēti ſumptionē: qꝛ vinū rōne ſue humiditatis eſt ablutiuū: ideo ſumitur ne alique reliquie in ore vel via ad ſtomachū re maneāt: qꝺ ꝑtinet ad reuerētiā ſacri. Vñ de cele bra. miſ. c. ex parte. dicit Inno. tertiꝰ: ꝙ ſemper ſacerdos vino os perfundere debet: poſtꝙ̄ totū ꝑceperit euchariſtie ſacr̄m: niſi cū eodē die aliā miſſā debuerit celebrare. Ne ſi forte vinū perfu ſionis acciperet: celebrationē aliā īpediret. Hec ibi. Et ſimili ratione perfundit digitos vino: qꝺ poſtea ſumit: qͥbꝰ xp̄i ſacr̄m tetigit: vt ſcꝫ ſi aliq̄ caſu adhereat minutiſſima ſacramēti particula ablutiōe hmōi in calicē deſcēdat ⁊ ſumat̄. Sum
pta ablutiōe adhuc digitos lauāt quidā in alta-
Tres lotiōes q̄d ſignificēt. ri quidē poſt officiū cōpletū: q̄ eſt tertia lotio di gitorū. Prima facta eſt in principio miſſe. Scđa in medio ante canonē. Tertia que fit poſt ſacra-mēti ſumptionē: aut miſſe finē. Que tres lotio-nes ſꝫm magiſtrū in Rationali ſiunt ad deſignā dū lotionē ſeu mundationē cogitatiōis locutio nis et actionis. Vel ad deſignandam purgatio-nē pcti originalis ⁊ actualis criminalis ⁊ venia lis: ſiue pcti qꝺ agitur per ignorātiā: negligētiā et induſtriā: ſiue per ignorantiā: infirmitatē et maliciā. Ad quorū pctōꝝ expiationē offertur ſa crificiū ſalutare. ¶ Fiunt hec etiā in cornu alta ris dextro ſꝫm eūdē: qꝛ hoc cornu populū iudai-cū ſignificat: de quo chriſtus aſſumpſit naturā humanā: quā ab omnibus hoībus defectibus ⁊ penalitatibꝰ fecit immunē in ſua glīoſa reſurre ctiōe. Sic ſacerdos chriſtū repreſentās purgat manus quibꝰ corpus dn̄i ſub ſacr̄o contētū tra ctauit in dextero altaris cornu: vt ſic corꝑis xp̄i gloriā ex iudeorꝫ progenie ſumpti per dextrū al
taris deſignatorꝫ repꝰſentaret. Fit etiā hec ablu-
tio ſꝫm Inno. qꝛ indignū eſſet ꝙ manus q̄ corpꝰ Innocē.
icorruptibile tractauerīt: corruptibile corpꝰ tā gant: niſi ſtudioſe lauent̄. * Ablutiōis aūt aqua
dꝫ in locū mūdū ⁊ honeſtū diffundi: vt altitudo *De ritu eccl'ie ppē altare ſūt pu ſcīe edis carcad'ſ paratqꝫ
ſacramenti reuerentius honoretur. Z

Quod ore ſumpſimus

domine pura mente capiamus: ⁊ de munere tē-porali fiat nobis remediū ſempiternū Amen. ¶ Poſtꝙ̄ ſacerdos in precedēti oratiōe reſpiciē te cōionē ſub vtraqꝫ ſpecie: petiuit remoueri ma la: in hac oratiōe ad idē poſtulat conferri bona. Petit eñ vt mādūcatio illa atqꝫ potatio ſacrā-lis corꝑis ⁊ ſanguinis dn̄i ſpūalē īferat refectio nē ⁊ ſalutē tādē ſempiternā. Vñ ait. Qꝺ ore ſum pſimus: ſcꝫ corporis ⁊ ſanguinis dn̄i, ſacramētū nō vt corꝑalē cibū dētibus tritū: ac maſticatū. Nec vt corporalē potū per guttur in vētrē deſcē dētē digeſtū: ⁊ in corpꝰ aliti cōuerſū: quēadmo dū q̄dā diſcipulorꝫ retro abeūtiū chriſtū intelle-xerūt: dū carnē ſuā mādūcādā: ⁊ ſanguinē ſuum
potādū: ſub eterne dānatiōis pena docēs aſtrue
bat: dicēs. Amē amen dico vobis: niſi manduca Job. vj.
ueritis carnē filij hoīs: ⁊ biberitis eius ſanguinē nō habebitis vitā in vobis. Qui manducat meā carnē: ⁊ bibit meū ſanguinē: hꝫ vitā eternā. Nō in illo īntellectu carnali petit ſacerdos corpꝰ dn̄i ſumptū ⁊ ſanguinē potatū nobis ſuffragari. Sꝫ petit vt corpus ⁊ ſanguis dn̄i ſub corporalibus ſpeciebꝰ panis ⁊ vini eſibilibꝰ ⁊ potabilibꝰ ſacrā liter ſumpti: nobis ſpūaliter ſuffragētur. Et di-cit ſacerdos: ſumpſimꝰ pluraliter: ꝑ hoc ſigniās nō pro ſe tm̄ ſacrificiū hoc obtuliſſe ⁊ ſumpſiſſe: ſed pro toto corpore chriſti myſtico: cuiꝰ ipſe ꝑs eſt: et velut os huius corporis. Sacramentū igi tur inquit qꝺ ſumpſimꝰ in ꝑſona eccleſie: ⁊ fide-liū: totiꝰ ſcꝫ cleri ⁊ ppl'i: ore corporali mādūcatio ne ſacramētali: fac o Dn̄e: vt ipſum Capiamꝰ mē te pura: ab oī ſorde: ⁊ inq̄namēto pctōꝝ: ſeq̄ſtra ta a torpore ⁊ deſidia tepidorū: ꝑ plena fide: amo re ac deuotiōe feruidorū: ſpūaliter capiamꝰ ad robur aīe ⁊ ſuſtentamentū ſpūaliū actionū. Se quitur. Et de munere: qꝺ ex tuo donorꝫ benigniſ-ſima largitate accepimꝰ: tꝑali: quātū ad ſpecies viſibiles: et tēꝑaliter mutabiles. Fiat nobis: fi-delibus: tꝑalibꝰ myſteriis ſubiectis. Remediū cōtra morbos ſpūales: nos ad virtuoſarū opera tionū exercitiū roborās ⁊ confortās. Sempiter nū. ne pro noſtro euo morbis ⁊ pctis ſpūalibus proſternamur: ſed ad bn̄ operādū validi ⁊ robu ſti: in finē vite noſtre vſqꝫ perſiſtamus: vtqꝫ hoc viatico munere ⁊ remedio tꝑali: ī extremo exitꝰ noſtri ꝑcepto: ad verā btītudinē: ſempiternitatē

perducamur: qui nutrit et vegetat ad gratiā anime vitā qua redditur digna: ad vitā verā et sempiternā. Un̄. Qui māducat hūc panē: vivet in eternū. Amē.
Job.vj. ¶ M Quidā qui legēdo has orōnes calicē involuūt: post eius ablutionē corporalis pallā sacculo īponūt: qd tn̄ ad ministros diaconū et subdiaconū ptinet: si adsunt. Et quia huius involutio maius tpūs requirit: q̄ orōnū pmissarū platione ab orōnibus vacātes locū distractiōi aliorsū pstēt: cōmemorāt īcarnatiōis mysteriū di. Uerbū caro factū est etc. Et rursus tāgentes digitis ablutis oculos: miraculū xpī cōmemorāt q̄ cecū quēdā illuminauit: dicētes. Lutū fecit dn̄s ex sputo etc. Desiderātes et ipi mēte illuminari sumptiōe huius sacri: sicut cec⁹ ille illuminat⁹ est: restituto visu corporali. Alij legūt cāticū symeonis. Nūc dimittis: qd symeō senior cecinit: dū xp̄m a ūgine matre pn̄tatū in vlnas suscepit: desiderātes hoc sibi in vite huius termino pringere: qd senior iste spūsctō plen⁹ in dicto cātico suppliciter postulabat. Addētes in fine ad ūginis honorē hūc divinū cibū nobis generātē: antiphonā. Bn̄dicta filia tu a dn̄o: quia p te fructū vite cōmunicavim⁹ pur quēqz sua devotio trahit. Que lz ecclesie ordinatiōe nō sint īstituta: quia tn̄ in nullo sūt ei⁹ ordinatiōi p̄traria: nec devotiōis īpeditiva: sz magis pmotiva ac pseruativa a distractione noxia: ideo nō sunt simpliciter reprobanda.

¶ Lectio.lxxxiiij. A

Circa hanc mate

riā sacratissime cōionis sacri eucharistie: occurrūt aliqua dubia: non inutiliter ut reor ppe finē huius operis pertractāda. Primū sumpto sacramēto qd fit de speciebus cōtinētibus: et corpore sanguine xpī cōtēto. Scd̄m de ritu cōicādi sub vtraqz specie. Tertiū de effectu et fructu cōsequente cōionē tā sacralē q̄ spūalē. Quartū de pena indigne sumētiū. Quintū de frequētatione huius sacratissimi ministerij. Sextū de negligētiis q̄ cōtingunt in huius officij celebratiōe. ¶ Circa primum est dubiū duplex. Primū: q̄diu manet xp̄s corporaliter pn̄s sub spēbus. Scd̄m cū desinit esse sub spēbus vbi maneat: seu quo perveniat. Quid de spēbus q̄d fiat: quō nutriant dictū est. s. lec. xlv. De prima pte dubij dimissa opiniōe illa tāq̄ phātastica: et nulli soliditatis fundamēto innixa: quā re-
Richar. de media villa. citat Ricō. de media villa in. iiij. dist. ix. q. ij. vbi dicit: q aliqui negant spēs in stomachū descendere. Sz hi dicūt p̄ sensibilē experientiā. Alij dicūt q emittunt p sudorē: nō p secessū. Questio tāgit de p̄sc. dist. ij. tāta. in glo. Sz vaticinia sūt: cū enim cib⁹ nō emittit p secessum: nisi prius sit a forma ppria trāsmutat⁹ nō indignū videt q aliquid īpurū sit in illis spēbus fuit p secessum emittat. Nec illud quoniā mō p̄cerneret corpus xpī. ¶ Illis ergo tāq̄ īprobabilibus dimissis: de dicto dubio Alexā. de ales. par. iiij. q. liij. recitat q̄nqz opiniones. Prima eoꝝ q̄ dixerūt q corp⁹ xpī nūq̄ intrat in vētrē: sz cū est in ore: tūc est sub spēbus: sz qn̄ glutit: tūc nō intrat in vētrē. Ad hoc alle-
Augusti. gat Aug. dicēs. Quādiu habes in ore: tādiu est in te: et nō ducit in secessum: sz rapit in excessum: sz spēm panis dicūt trāsire in vētrē. Sed hāc opiniōne īprobat dicēs. Hoc paret nihil esse: cū nihil nisi sol⁹ de⁹ possit intrare subām ale. Un̄ corpus xpī alam intrare nō pōt. Ideo ad Aug. dici pōt: q intrāte spē in vētrē: et corp⁹ xpī intrat in ventrē sicut in os vel pixidē. Intrare aūt in ventrē: dupliciter dī: quia vel quantum ad subām. vel quātū ad efficaciā. Pīo mō descēdit aliqd corp⁹ in ventrē etiā si nō sit cib⁹. Scdō mō dī aliquid efficit in ventrē: vt vnguentū aliqd foris ventri applicatū. Silr aliqd intrare in animā p̄tingit dupliciter. Uel quātū ad substantiā: vel quātum ad cibādi efficaciā. Primo mō intrat alam solū qd illabit ale: scz sol⁹ de⁹. Scdō mō etiā corpus xpī dī intrare animā: quia ipam reficit sacramētaliter et spūaliter sumptū p grām: et illo mō corp⁹ xpī nō intrat in ventrē: sz in mentē. sicut dicunt scti. Et ad auto. Aug. dī q Augu. dī. q̄diu est in ore: a parte accipit totū. i. q̄diu est corporalr in hoīe ipm sumēte in sacro subaliter. tādiu est in mēte nō p subām: sz efficaciā. Un̄ nō vadit in secessum qd certū est: quia pri⁹ spēs deficiūt a ppria natura q̄ celebret emissio supfluitatū ciboꝝ sūptoꝝ: sz rapit in excessum effectiue: faciēs alam sic rapi supra se in deū p cognitionē et amorem. ¶ B Alias recitat q̄tuor opiniōes: et post ipm scr̄us Bon. quas oēs Alex. aliquātulū siue quātū ad aliqua salvat. Prima est: q post p̄secratiōnē vbicūqz manēt spēs salua earū natura. i. talī dispositiōe in qua possent afficere panē: si nō esset cōversus: ibi manet corp⁹ xpī: sive species intrēt in ventrē alalis: bruti: sive hominis: sive custodiantur in loco mundo esse p̄ciant in locū immūdū. Uirt⁹ enim p̄secrationis respicit species illas: ideo nō desinit eas q̄diu sunt: qd est dictū. Corp⁹ xpī divina ṽtute et maxima ei⁹ dignatione: ex p̄secratiōe hostie cepit esse sub speciebus panis: nec illas desinit q̄diu manet ī sua dispositione naturali: in qua afficerēt panē: cū quasi afficerēt: si cōversio facta non esset sic enim corpus christi sub speciebus esse cepit per consecrationis ṽtutē: hoc est: p ṽtutē dei ad plationē verboꝝ p̄secratiōis quēadmodū suba panis sub illis fuit: excepto q corp⁹ xpī illis nō afficit: nec est ibi sm dimēsiōes pprias circūscriptiue: sz totū in toto etc. quia est ibi p cōversionē panis ī ipz vt. s. habitū est. Et idō q̄diu maneret panis si cōversus nō esset: tādiu manet verū corp⁹ xpī ī qd cōversus est panis. Interim ergo q nō alterantur spēs: intātū q panē sub se nō p̄servarēt: manet corp⁹ xpī vbicūqz fuerint. Dū vero intantū alterant q desineret panis suba si vsqz tūc fuisset: desinit et sub eis esse corpus christi. Un̄ cōcedūt illi: si mus vel porc⁹ traicit spēs in ventrē: etiā corp⁹ xpī sub speciebus descēdit: et manet: donec manet forma panis: nec tn̄ ex hoc corp⁹ xpī polluit: aut digerit: seu in partes discerpit: sicut nec in sumptiōe ei⁹ ab hoīe: quia corp⁹ xpī nec attingi pōt: quia est sub speciebus nō dimēsiue: nec ledi aut inquinari: quia est gloriosum. Utrū autem mus debet dici in casu q māducet corpus xpī: alia questio est: et videt Alex. dicere q nō māducat corpus christi sacramētaliter qd verū est nec pprie carnaliter: quia nō attingit corpus: sed tn̄ species. Māducat tn̄ eo mō carnaliter: quia māducat id sub quo veraciter p̄tinet: de quo. s. cū ageret de fractiōe. lec. lxxx. ¶ C Scda opinio dicit: q corp⁹ xpī sumptū ab hoīe: nō solū ibi manet quousqz in stomachū spēs traiciunt: sz q̄diu spēs manēt in forma: qualī possent conservasse subam panis: sz vltra manet: donec refectionis opatio cōpleat. Allegāt ad hoc dictū Bede: et habet de p̄sc. dis. ij. si q̄s. iij. vbi dicit. Si q̄s p ebrie

Intrare in ventrē dupliciter dicit. Aliqd intrare in alam dupliciter cōtingit

Vera opi

tatem ꝛ voracitatē eucharistiā euomuerit: qua-
draginta dieb' peniteat: ergo corpus xp̄i potest
euomi. qđ ꝓ euomit: in vētre ad tp̄s fuit: et nō
statim sumptū desinit esse. ¶ Tertia opinio te-
net: ꝙ corp' dn̄i traicit' ꝛ in vētrē vadit: sed ma
net tn̄ quousq; est in sumpto esse. i. ꝙdiu est in
motu descēsiōis ad stomachū: ꝛ receptū i stoma
chū: statī desinit esse sub illis speb' priusꝙ trās
mutent' moueat': q2 si maneret in ventre vsq; ad
cōpletā refectionē: aut specierū plenā alteratio
nē: deberet adorari in vētre sumētis: qđ non dr
¶ Quarta opinio est: q̄ ponit: ꝙ solū tādiu ma-
net corp' xp̄i sub illis specieb': ꝙdiu aliquo sen
su ꝑcipiat': visu sc3 vel gustu: vel etiā tactu. Cum
aūt ip̄a hostia sumit': ꝛ ꝑ guttur in vētrē traicit'
corp' xp̄i ibi desinit esse: nec sub ipsa ampli' cō-
tinet'. Hui' sn̄ie dicūt fuisse Hugo. li. j. de sacra.
Hugo. par. viij. ca. xiij. q̄ de hac materia ita scribit. S3
fortassis dicit tibi cogitatio tua: qđ fiat de corpe
xp̄i postꝙ sumptū fuerit ꝛ comestū? Et sequit'.
Audi ergo. Corporalē p̄ntiā xp̄i queris? In celo
quere: ibi xp̄s est in dextera patris sedēs: tecū
ad tp̄s esse voluit: qn̄ aut ꝙdiu necessarius fuit.
Exhibuit tibi ad tēpus corporalē p̄ntiā suā vt ꝑ
illā te ad sp̄ualē excitaret. Ideo corporaliter ad
te venit: ꝛ exhibuit tibi ad tp̄s corporalem p̄sen
tiā suā vt ꝑ illā sp̄ualis inueniret' que nō aufer-
ret'. Ita per carnē assumptā olim in mundū ve-
nit: ꝛ sm̄ presentiam corporalē ad tēpus cū ho
his cōuersat' est: vt eos ad sp̄ualē presentiā que
rēdā ꝛ inueniendā excitaret. Postea cōpleta di-
spēsatione sm̄ corporalē p̄ntiā recessit: ꝛ sm̄ spi
ritualem presentiā remāsit. Vn̄ ait. Ecce ego vo
biscū sum oib' dieb' vsq; ad cōsummationē se-
culi. Sic ergo in sacramento suo tp̄aliter venit
ad te: ꝛ est corporaliter tecū: vt tu ꝑ corporalem
p̄sentiā ad spiritualē querendā excitaris: ꝛ inue
niendā adiuueris. Qn̄ in manib' sacr̄m tenes
corporaliter tecū est: qn̄ ore suscipis: corporali-
ter tecū est. qn̄ mādůcas ꝛ qn̄ gustas: corpaliter
tecū est. Deniq; in visu: i tactu: in sapore: corpo
raliter tecum est. Quādiu sensus corporaliter af
ficit': presentia ei' corporalis nō aufert'. Postꝙ
autem sensus corporalis in perceptione eius
deficit deinceps corporalis p̄ntia eius querēda
nō est: s3 sp̄ualis retinenda. Dispēsatio cōpleta
est: ꝑfectū sacr̄m int' manet: xp̄s de ore ad cor
transit. Meli' est tibi vt eat in mētē tuā ꝙ in vē-
trē tuū. Cib' iste aie nō corporis est: noli in ipso
querere cōsuetudinē cibi corporalis. Venit ad
te vt comedat': nō vt ꝯsumat'. Venit ad te vt gu-
stet': non vt incorporet'. Ore comedit': stomacho
nō digerit'. ¶ D. Augustin' vocē de celo audi-
uit: q2 hoc illi a terrenio dici aut r̄nderi non po
tuit. Cibus sum grādiū: cresce ꝛ mādůcabis me
non vt me mutes in te: sicut cibū carnis tue: sed
tu mutaberis i me. Itaq; prudēter discerne qđ
in sacro dei sensib' exhibitū sit: qđ sp̄ui accōmo
datū. Etiā vt solet: si post cōpletā ꝑceptionē ali
qđ iterato senseris: in hoc ꝙ spēs ad ꝓprietates
sensui famulant': vt veritas similitudinis vbiq; cō
seruet'. Nā si in aliquo: quātū sc3 sensui exhiben
dū est similitudo deficeret: illic ꝓculdubio sacra
mentū nō esset: s3 res ipsa ꝓderet' euidēti mira-
culo qđ nō cōuenit ꝙdiu fides locū habet. Post
hoc ergo si corporalem presentiā christi: queris
in celo quere. Ibi quere vbi ꝛ pri' fuit ꝙ ꝑ sacra
mentū suū corporaliter tecū esse inciperet: ꝛ vn-
de nō discessit qn̄ ad te venit. Hec Hugo. Oēs il
le quattuor opiniones (ait Alex.) in hoc consen
tiūt: ꝙ tādiu est corpus xp̄i in illis speciebus ꝙ
diu est ratio sacramēti. In ratione aūt sacramē
ti alterant'. Primi dicūt ꝙ spēs panis cōsecrati
tādiu est sacr̄m: ꝙdiu est spēs panis cū virt' con
secratiōis ipsam respiciat sm̄ ꝙ est ipsi' panis:
ꝛ vbi manet ꝙdiu species ille sunt ordinabiles
ad refectionē. Vn̄ dixerūt ꝙ in vētrē vadit: ꝛ nā
ꝙ desinit ibi esse illa ꝓprietate salua. ¶ Se
cūda opinio dicit: ꝙ rō sacramēti tādiu saluat':
ꝙdiu species habilis est ad mādůcationē huma
nā. Ideo eīn instituta est species vt sit sacramen
tū: ꝛ ad hoc ordinat'. Habet aūt hoc qn̄ est extra
et in stomacho. ¶ Tertia opinio dicit: ꝙ tādiu
saluat' ratio sacramēti quousq; recipiat' in vsus
mādůcationis: ꝛ qn̄ mādůcatio cōpleta est: tūc
sacramētū nō est: sed fuit. Mādůcatio aūt com
pleta est qn̄ descēdit i stomachū. ¶ Quarta opi
nio dicit: ꝙ q2 sacr̄m ē signū: ꝛ signū est qđ se of
fert sensib' ꝙ tādiu spēs est sacramentum: ꝙdiu
nata est sentiri ab aliquo sensu: ꝛ iđ cū deficit ꝑ-
ceptio sensuū: deficit rō sacri: ꝛ p̄sentia corpora-
lis xp̄i. ¶ Et ꝑ hoc dicit Alex. ꝙ prīa opinio sit
simplr̄ vera: q2 manētib' specieb' quocūq; de-
ferunt': siue ad os muris: siue suis: vel ad aliū lo
cū immundū: manet rō sacramēti: ꝛ sic nō desi-
nit xp̄s sub eis. ¶ Scđa opinio dicit Alex. quo-
ad hoc vera est: q2 dum species sunt in suo vero
esse: ꝛ ordinabiles ad refectionē: nō desinit esse
sacramentū. Sed ꝙ ibi sit corp' xp̄i quousq; sit
cōpleta refectionis operatio vel nō existētibus
specieb': in ꝓo esse suo ꝑmanet opatio refectio-
nis: nō videt' verū nec verisile. ¶ Tertia opinio
vera est sm̄ ꝙ tūc dicit' esse sumptio cōpleta: qn̄
speciebus cōsumptis christus transit in animā
sm̄ aūt ꝙ sumptio dicit' completa sacra degusta
tiōe siue deglutitiōe: nō est vera. ¶ Quarta opi
nio vera est: si intelligat' ꝑceptio sensuū quātū
ad aptitudinē. i. manētib' specieb' in ea dispo-
sitione in qua possent deprehēdi ab aliquo sen-
suū esse spēs panis. Et ad hunc sensum videtur
tendere verba hugonis: si bene intelligant': alio
quin si actualem sensus ꝑceptionē intelligeret
spēs reseruate in pixide non essent sacramētū:
dum nullus sensus hois adest. Et sic intelligen
do illa quarta opinio nō differret a prima. ¶ H
Huic opinioni prime q̄ est Alexandri: cōcordat
sanctus Thomas ꝛ Richar. Duran. ꝛ communi
ter moderniores doctores. Unde dicit sanctus Thōas
Thomas in quarto scripto. q. ij. dist. ix. vbi que
rit: vtrum peccator manducet corpus christi sa
cramentaliter. ꝛ consequenter. Utrū creatura
irrationalis sumat aliqualiter corpus xp̄i: puta
mus vel porcus. Respondet in primo ar. Quidā
dixerunt corpus xp̄i sm̄ rei veritatem a pecca-
toribus nō sumi: quia ꝙ cito labijs peccatoris
tangitur: desinit sub speciebus esse corpus chri
sti intantū dignitati sacramenti deferentes: ꝙ
derogabant veritati. Si eīn vere corpus christi
sub speciebus erat: per cōuersionē panis et vini
in substantiā corporis christi: speciebus manen
tibus: nō pōt esse ꝙ desinat ibi esse corpus xp̄i:
nisi per aliquā contrariam mutationem ei' qđ
prius cōuertebatur in corpus christi. Et q2 ibi
nō manent nisi species: que ad vtrāq; naturam
cōmuniter se habēt: sicut subiectū in naturalib'
mutationibus duabus formis quas successiue
suscipit. Ideo ꝙdiu species non mutant': nullo
mō desinit ibi esse corp' xp̄i. Sicut nec in muta

tionibus formalibus: forma introducta desinit
eē in subiecto: donec subiectū ad formā aliā trās
mutet. Species aūt nō sic trāsmutāt: nisi ab eo
qđ trāsmutaret substātiā panis z vini: si ibi esset
qđ solus tactus labiorū vel diuisio q̄ est per den
tes: vel traiectio in ventrē nō faceret: sed sola di
gestio q̄ est a calore naturali cōuertēte cibū. Un
pz ꝙ veritati sacramenti derogat q̄ dicit: ꝙ ad
solū tactū labiorū desinit esse corpus xpi a pecca
tore sumptū. Et iđ hac opinione de medio tāq̄
heretica sublata: ei⁹ cōtrariū ab oībus tenet. Ex
eodē fundamēto dicit in. iij. ar. ca. q. Dicēdū ꝙ
verū corpus xpi manet adhuc sub specieb⁹ a bru
ti ore acceptis: z in vētrē traiectis. Richar. simi
liter ea. dist. q. j. Corpus xpi verū sub specie rea
liter cōtentū sumit: sed sic sumptū corporaliter
nō masticat: tm̄ nisi species tādiu in ore masticē
tur: ꝙ p digestionē ibi sacrā corrūpat in eis for
ma ppria: sed descēdat in ppria forma in stoma
chū corp⁹ xpi: in stomachū descēdit p descensū
speciei sub qua cōtinet ꝙdiu in ea speciei forma
ppria saluat. Sed p virtutē māducātis nō vnit
māducāti: sz p ipm māducās vnit spūaliter xpo
capiti: si digne māducat. Hec Richar. ¶ O Sa
tis cōcordat Bonauē. excepto ꝙ videt sibi dero
gare sacramēti dignitati: etiā pias aures abhor
rere audire: ꝙ corpus xpi sit in vētre muris: aut
in cloaca: iđ opinionē tenentē ꝙ corpus xpi nō
descēdit in ventrē muris: sed sumptū a mure de
finit esse: z substantia panis redit: tāq̄ honestio
rē prefert z rōnabiliorē. Rōnē addēs: qz xps nō
est sub sacramēto nisi caren⁹ quo est ordinabile
ad vsum humanū. s. ad manducationē: sed cum
fuerit in ore vel ventre muris: nō est ordinabile
ad vsum māducationis humane. z sic desinit ibi
esse sacramentū z corpus xpi. Sed rōnē hāc sol
uit beat⁹ Tho. p hoc. primo qz psupponit falsū.
Cū eñ nō statim species cōuertunt in aliud tra
iecte in ventrē: possunt adhuc de ventre extrahi
aialis: z in vsum venire hoīs. Scđo: qz q̄uis ali
q̄d ordinet ad vsum aliquē: nō tm̄ opz ꝙ esse de
ficiat qñ q̄s eo vti nō pōt. ¶ Inter oēs has opi
niones opinio Alexādri Thome Richardi videt
verior z cōmunior. Et sm̄ illam rñdet ad rōnes
aliarū opinionū. ¶ Ad rōnē scđe opi. qua addu
cit Beda de sacramēto: qđ p vomitū est emissū:
dicit ꝙ argumentū illud est p responsione: qz ar
guit ꝙ sacramentū etiā nō solū intrat vētrē: sed
etiā manet in ventre ad tēpus. Si vero extendit
ꝙ etiā manet post specierū alterationē zc. nihil
arguit argumentū. Un si eñcit p vomitū: z discer
ni pñt species panis ab aliis cibis simul emis
sis: z sumi pōt sine nausea z periculo vomit⁹ ite
rati: tūc debēt sumi sicut verū sacramētū: ne am
plior fiat irreuerentia sacramēto p incineratio
nē. s. si aūt sunt nauseales: honorifice recōdi de
bent cū aliis reliquiis. ¶ Ad illud tertie opi. de
adoratione in vētre đz: ꝙ añ sumptionē a sumē
te est adorandū: post sumptionē gratiarū actio
nibus est vacādū p beneficio accepto. Ubicūqz
aūt credit esse: siue in ventre suis: siue in ore viri
vel mulieris: ibi est venerandū z adorandū int⁹
in aia: z nō exterius in opere: maxime dū nō cō
Mat. xv. stat q̄diu sit in vētre. Et si replicaret. Omne qđ
intrat in os: in ventrē vadit: z in secessum emit
tit: sed corpus xpi non emittit in secessum ergo
nec intrat in ventrē. Dicit ꝙ p idē pbaret: ꝙ nō
intraret in os: z sic a nullo sumeret nec comede
Joh. vj. ret: cōtra illđ. Accipite z comedite. Itē: Nisi mā
ducaueritis carnē filii hoīs zc. Iđ đz ꝙ domin⁹
(Matth. xv.) loquit de cibo corporali: q̄ accipit
ad refectionē corporis: ille intrat in os z ventre et
sm̄ partē emittit in secessum. Corpus aūt xpi lz
sumat in ventrē: nō tm̄ manet vsqz ad cōpletā di
gestionē p quā cibi sumpti (quantū ad ea q̄ im
pura fuerit) in secessū mittant: qz pri⁹ species
a sua naturali forma z pprietatib⁹ sub qb⁹ stare
potuisset substantia panis: alterant. Et sm̄ hoc
verū est verbū Amb. li. de sacra. z ponit de cōse. Ambro.
dist. ij. nō iste. vbi ait. Nō iste panis est qui va
dit in corpus: sed panis vite eterne: q̄ aīe substā
tiā fulcit. Nō eñ vadit in corpus p conuersionē
ei⁹ in substātiā aliti corporis. Sic q̄dē vadūt spe
cies sm̄ modū tactū. s. lec. xlv. sed fulcit substan
tiā aīe: nō intrādo p corporalē vnionē: sed p esse
ctū: vt. s. dictum est. Hec de prima parte dubii.
¶ H Ad secundā ei⁹ partē: qua quesitū est: dū
xpi corpus spēs relinquit: ipsis videlicet altera
tis: vbi maneat: aut quo moueat. Dicit pmo: ꝙ
desinentib⁹ specieb⁹ nō desinit esse corpus xpi.
Siq̄dē gloriosum est z incorruptibile: sm̄ illud
apostoli frequēter allegatū. Christus resurgens
ex mortuis: iā nō non morit zc. Nec sm̄ dicta in
rñsione ad primā dubii pte manet in stomacho
corruptis speciebus: qz iuxta statutā legē corp⁹
dñi nullibi esse credit: nisi in celo manifeste sm̄
dimēsiones pprias: z formā ppriā z gloriosam.
Et in sacramento velatū specieb⁹ sacramentali
bus sm̄ dimensiones panis z vini: hoc est in lo
co quo fuit substantia panis z vini: nō tm̄ dimen
siue: sicut ibi fuit panis z vinū. Et đz sm̄ legē sta
tutā: qz preter legē cōem: posset se personaliter
ostēdere alicui: vt dñs occurrit petro querēti. Dñe
quo vadis? Sic z aliis nōnullis sanctis adfuisse
in extremis legit: vt scribit beat⁹ Hiero. ad Pau
lā de transitu virginis gloriose. Nec etiā dimit
tēdo species mouet ad aliū locū: qz in nullo alio
loco est nisi in celo. Non aūt euolat de loco spe
cierū alteratarū ad celū: qz in celo mãsit qñ sub
sacramento esse incepit. Incipiens eñ esse in sa
cramēto: nō deseruit celū: vt dictū ē lec. xlvj. ppe
finē. Etiā sm̄ verbū Hugonis statim. s. allega
tū. Ita corrupto sacramento nō redit ad celum.
Nō eñ redit ad celū in quo prius est a quo nō re
cessit. Ubi ergo manet? Manet in celo: vbi pfuit
añq̄ ad sacramentū veniret: a quo nō recessit dū
ad sacramētū venit. Ubi q̄so manet aīa rōnalis:
cū amputat man⁹ hoīs? Nō corrūpit: qz ppetua
est. Nō manet in manu abscissa: qz aīa sm̄ ppriā
naturā: nō pōt informare materias seu corpora
discōtinuatas vel discontinuata. Nec pari rōne
trāsit ad aliud corp⁹. Nec redit ad corp⁹ cui⁹ ma
nus fuit pars: qz ab illo corpore nō recessit. Ubi
igit manet? Manet in corpore in quo fuit ante
abscissionē manus. Sic corpus xpi corrupto sa
cramento manet in celo in quo fuit anteq̄ corr
ūperet sacramentū per specierū alterationem.
Et licet cōtradictoria verificent successiue de cor
pore christi: qz de presente speciebus fit nō pre
sens speciebus: nō tm̄ hoc fit per mutationē ali
quā acquisitiuā vel deperditiuā forme alicuius
corpori xpi inherentis: sed p mutationē corru
ptiuā spērū. Sicut si manēte iohāne in loco suo
immobili: musca moriat capiti suo scidēs. Johā
nes prio fuit cōtiguꝰ musce: scđo nō fuit cōtiguꝰ
musce sine mutatiōe iohānis. Nisi diceret ꝙ pñ
tia localis esset accidēs respectiuū in eo ꝙ pñs
est alicui: q̄ pñtia corrūperet per corruptionem

specierũ. Sed illã opinionẽ hactenus secuti nõ
sumus. Verũ corpus xpi p corruptionẽ specierũ
mutat localiter q: deserit locũ quẽ habuit. s. lo-
cũ cõtinentẽ species: q̃ manet in specieb' corru-
ptis: sine tñ acquisitione noui loci. Sicut in cõ-
secratione mutatũ est localiter acquirendo no-
uum locũ sine deperditione loci prioris. Et ista
mutatio localis nõ est p̃cise ex corruptione spe-
cierũ: sed q: nõ manet in loco specierũ: q̃ locus
manet specieb' corruptis: ꝛ ista mutatio est p p-
priã mutationẽ localẽ corporis xpi: quo mutari
potuisset etiã manẽtib' sacramentalib' specieb'
sicut haberi põt ex lec. xlv. primo allegata. Qd ̃si
hec ab oĩbus capi nõ pñt: q̃si agni reliq̃e ignis
potestati ꝛ oĩpotentie spũssancti tradant: ꝛ q̃ in
tellectu capere nõ possum': simplici fide creda-
mus: altiora nostrũ intellectũ excedẽtia ne que-
ram': ne velut scrutatores maiestatis opprima-
mur a gloria. Tantũ de primo dubio. ¶ J Quã
tũ ad secũdũ dubiũ: vtrũ pplo fidelis participa-
turus eucharistiã: teneat eã sumere sub vtraq3
specie. Et videt q̃ sic. Nã dñs sacramẽtũ hoc in-
i. Cor. xi. stituẽs p̃cepit post traditionẽ calicis. Hoc facite
quotienscũq3 biberis in meã cõmemorationẽ.
Itẽ Joh. vi. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hois:
ꝛ biberitis ei' sanguinẽ: nõ habebitis vitã in vo
bis. Itẽ hic fuit mos ꝛ rit' in ecclesia primitiua:
Ibidem. vt p3 ex epl'a Pauli. vbi dicit. Probet aũt seip̃m
hõ: ꝛ sic de pane illo edat: ꝛ de calice bibat. In op
positũ est cõis rit' ecclesie romane. Olim q̃stio
illa poterat esse dubia: sed nunc post determina
tionẽ cõcilij Cõstantien. veritatẽ catholicã de-
terminantis: dicere cõmunionẽ sub vtraq3 spe-
cie esse de necessitate salutis oĩ fideliũ: est heresis
ibidẽ publice cõdẽnata: ꝛ iõ sup̃fluũ est: imo nũc
velle ad pbationẽ opposite veritatis multũ niti
cũ oĩ humana pbatione maior est ecclesie auto-
ritas: in cui' fidei obsequiũ: intellectũ nostrũ ca
ptiuare tenemur. Verũ ad intellectũ hui' verita
tis sicut ꝛ ceterorũ fide creditorũ: nõ inutile est:
neq3 presumptuosum aliqua disserere: vel veri'
p alios luculẽter elaborata cõportare. Pro quo
rũ deductiõe suppono qd in principio hui' colle
cture deductũ est: videlicet q̃ circa sacramẽtorũ
ministrationẽ: quedã sunt de necessitate sacra-
mentorũ: ꝛ de iure diuino: sic q̃ nulla autoritate
vel consuetudine oppositũ induci possit. Quedã
vero de necessitate p̃cepti iuris humani ꝛ positi
ui: vt in pposito forma ɔsecrationis certa a xpo
est p̃scripta: ꝛ materia certa ab eo determinata:
panis. s. ꝛ vinum. Silr ꝛ minister: puta sacerdos
ordinatus. In quibus ecclesia nihil h3 immuta
re: nec aliud cõsuetudo põt inducere. Multa p̃o
p sacramẽti reuerẽtia cõmisit dñs suis discipu-
lis: ꝛ eorũ successorib' determinãda: q̃ p diuersi
tate tẽporũ ꝛ causarũ circũstantiarũq3 mutatio
nẽ accipiunt. Sicut q̃ ad tẽp' ecclesia primo cõ-
fecit i azymo pane: post causa emergẽte celebra-
uit in fermentato: ꝛ demũ iterũ in azymo: vt. s.
lec. xxxiij. ostensum est. Sic q̃ celebret in eccle-
sia ꝛ altari ac vasis vestibusq3 cõsecratis: ieiuno
stomacho: ꝛ cũ ceteris cerimonijs ꝛ orõnibus ex
ecclesie institutione ordinatũ est. Que ex rõnabi
libus causis ecclesia mutare posset in toto vel
in parte: ꝛ mutata sub p̃cepto tradere: sic q̃ tunc
hõ peccaret faciẽdo illud in quo nunc meret. Vi
dẽdũ ergo est: vtrũ cõis sub vtraq3 specie emana
uerit a p̃cepto diuio indispẽsabili: an nõ. Si pri
mũ: certũ est q̃ p nullã ecclesie cõstitutionẽ: aut
ɔriã ɔsuetudinẽ (q̃ magis corruptela foret) tolli
posset. Si scdm: tunc in dubiũ nõ venit: quin ex
rõnabilib' causis mutari posset. ¶ L1 Est er-
go circa hoc hec pposito. Cõmunicatio eucha-
ristie sub vtraq3 specie: a xpo nõ est p̃cepta gñali
ter oĩb' fidelib' indispẽsabiliter. P3 hec ppositi-
tio: q: hoc p̃ceptũ vel colligeret ex institutiõe hu
ius sacramẽti: q: sub duplici specie ip̃3 instituit.
Aut ex ei' dispẽsatione: qua suis discipulis dispẽ
sauit. Aut ex manifesto p̃cepto: qd vel añ institu
tionẽ: aut in ipsa cena: aut post cenã dedit. Sed
nullũ horũ dici põt. Ergo ppositio vera. Conse
quẽtia nota: ꝛ añcedẽs est sufficiens diuisio. Nã
ali' mod' ab illis non est dabilis. Minor pbat.
Nõ tertiũ: q: nullũ tale p̃ceptũ legit dñs dedisse
neq3 p se: neq3 p aplos. Nec primũ aut secundũ
q: l3 sub vtraq3 specie instituit ꝛ dispẽsauit disci-
pulis (quos iã in sacerdotes ordinauerat dñs)
eucharistie sacramẽtũ: ex illo tñ cõuinci nõ põt:
q̃ sic ab oĩbus sumi debere oĩb' demandauerit.
Multa q̃ppe in institutione ei': ꝛ in dispẽsatiõe
qua discipulis suis sumẽdũ tradidit: obseruauit
q̃ p hoc nec eis vniuersaliter: nec alijs gñaliter
obseruari mãdauit: vt ex deducẽdis apparebit:
sicut ꝛ q̃dã discipulis ꝛ eorũ successorib' spãliter
ꝛ nõ oĩb' fidelib' tradidit. Nã solos discipulos
tũc p̃ntes sacerdotes ordinauit: dicẽs. Hoc faci
te ꝛc. de quo. s. lec. iiij. Ipsi deniq3 discipuli: sa-
cerdotes: ꝛ eorũ successores presbyteri: nõ ex fa-
cto xpi: s3 mãdato ecclesie ad sumẽdũ sub vtraq3
specie sũt obligati. Soli eñi sacerdotes hodie in
ecclesia (saltẽ latina) corp' ꝛ sanguinẽ participãt
sub distinctis spẽb'. Nõ tñ inducti ad rememo-
randũ xpi passionẽ: cui' ipsi sunt ministri spãlr
i ecclesia deputati: s3 ob p̃ceptũ ecclesie ip̃os ad
hoc faciẽdũ obligãs iuxta ca. cõperim'. de cõse.
dis. ij. vbi dr. Cõperim' q̃ q̃dã sumpta tñmõ cor
poris sacra portione: a calice sacri cruoris absti-
neãt: q̃ pculdubio (q: nescio qua docent supsti-
tiõe astringi) aut integra sacramẽta pcipiãt aut
ab integris arceant: q: diuisio vni' eiusdẽq3 my
sterij: sine sacrilegio grãdi nõ põt puenire. Hic
aũt canon secũdũ glo. ꝛ doc. cõiter: tñ sacerdo-
tes respicit. Qd ꝛ p3 ex rubrica q̃ p̃mittit: q̃ est
hec. Corpus xpi sine ei' sanguine sacerdos non
d3 accipere. Vñ ꝛ sacerdotes vt eo expressius ꝛ di
stinctius memoriã agãt passionis dñice: p cui'
distinctiore memoria sub duab' specieb' eucha-
ristia instituta est: etiã cũ ad offerẽdũ ꝛ mãducã
dũ accedũt: varijs vtunt cerimonijs: in replican
do cruces añ ꝛ post cõsecrationẽ: q̃ xp̃m crucifi-
xũ rep̃sentãt. Vtunt q̃3 sacratis vestib': ad signi
ficãdũ q̃dã gesta ꝛ passa p xp̃m: vt p3 ex eorũdẽ
expositionib' supra factis: q̃ nõ fiũt p laicos sa-
cramẽtũ sumẽtes de sacerdotũ manibus. ¶ L
Sic nec dñs alijs q̃ suis discipulis: quos sacerdo-
tes ordinauit: legit sacramẽtũ sub duplici specie
porrexisse. Quo aũt deinceps: ꝛ quo ordine a fi-
delib' sumendũ foret: eisq3 ministrandũ: vtrum
sub vna vel sub duplici specie aplis reliquit ordi
nandum: sicut beatus Augu. in. c. liquido. de cõ
se. dist. ij. in simili dicit de ieiunio. Neq3 q: dñs
post cibos discipulis dedit: ppterea prãsi aut ce- Augusti.
nati fideles: ad illud sacramẽtũ pcipiẽdũ debẽt
cõuenire. Et post modicũ. Nã si ille hõ monuisset
vt post cibos acciperet: credo q̃ illũ morẽ nemo
mutasset. Iõq3 nõ p̃cepit q̃ deinceps ordine su-
meret: vt aplis p quos dispositur' erat ecclesias
seruaret hunc locũ. Ita ꝛ in pposito dicit q̃ xps

distribuit discipulis suis sub vtraqz specie corp⁹
z sanguinē:nō tñ ordinauit z precepit:ꝙ ipsi ce-
teris qbuscūqz sic ministrarēt. Vñ nec de aliq̄
ipsoꝝ legit̄:ꝙ hmōi cōmunionē sub duplici spē
practicauerit quoad laicos:vel ꝙ ipsis p̄ceptuz
Act.ij. de sic cōicando sit traditū. Vñ Act.ij.legit̄ de cō
uersis ad fidē ꝑ aplos. Erāt aūt ꝑseuerātes ĩ do
ctrina aploꝝ:z cōicatione fractionis panis. In
fractiōe ū: panis ſm glo.vt exponit magr̄ hist.
ĩ scholastica historia.i.eucharistie: vbi nulla fit
mētio de sumptione calicis. Uerūtamen aposto
lus Paulus narrat corinthijs qualiter sub du-
plici spē xp̄s hoc sacr̄m istituit:di. Ego eñ acce
pi a dño qd̄ z tradidi vobis:qm̄ dñs iesus ĩ qua
nocte tradebat̄: accepit panē z gratias agēs zc.
Et post. Silr̄ z calicē postq̄ cenauit. Deinde q2
vsus fuerat corinthus sub duplici specie cōicare
quē ritū ipse nō interdixit:sed ꝑmisit:cū in nul
lo erat cōtrari⁹ euāgelio:ipsos exhortādo vt cōi
cent in memoriā passionis dñice subdūxit. Quo
tiēscūqz mādueabitis panē hūc:z calicē bibetis
mortē dñi annūciabitis donec veniat:scz ad iu-
diciū:q̄si di. Cū volueritis corp⁹ dñi māducare
z calicē dñi bibere:tūc facite in memoriā dñice
passionis:q2 sic xp̄s in cena ministrans discipu
lis:ipsos hortabat̄ vt in memoriā sui hoc ip̄z qd̄
ipse fecerat:ꝑagerēt. Nec ex toto illo ꝓcessu pau
li elici pōt:ꝙ de sumptiōe corpis z sanguis sub
duplici spē dñs dederit p̄ceptū oīb⁹ sic māducā-
di z bibēdi. Nec etiā tradi potest ꝙ ipsemet Pau
lus hoc p̄ceperit:s3(vt dictū est) narrans factuz
xp̄i in cena:hortat̄ vt dū ipsi māducāt z bibunt
de morte z passiōe xp̄i recordent̄. Qd̄ si apl's ip̄e
cōicationē corporis z sanguinis sub vtraqz spe-
cie necessariā esse fidelib⁹ ad salutē ex p̄cepto:e
put asserit:nō videt̄ quin expressius hoc scripsisset
tā corinthijs ꝙ aliis fidelib⁹:quib⁹ suas trāsmi
sit eplas:z maxime romanis q̄ caput mūdi erāt
Ipse tñ etiā ritū hūc obseruabit:nō q2 de prece-
pto debuit:sed q2 ex facto xp̄i:hūc obseruare po
tuit:z l'i z greci hūc ritū cōicādi ab aplo suscepe
rūt:quē seruare dicunt̄ his dieb⁹. ❡ M Et ita
etiā dato ꝙ ceteri apl'i z fideles in primitiua ec-
clesia cōicauerint sub vtraqz specie:qd̄ tñ nō le-
git̄:s3 neqz ꝯstat hūc ritū fuisse toti⁹ eccl'ie vni-
uersaliter:l3 legat̄ in multis particularibus ec-
clesijs obseruat⁹:tñ tūc sic cōicabāt ꝓpter xp̄i fa
ctū nō ꝓpter xp̄i p̄ceptū: q̄si ad h' de necessitate
salutis fuerint obligati. Nō eñ (vt dictū est) fa-
ctū xp̄i obligationē semꝑ īducit ad silr̄ faciēdū.
sicut ĩ multis est videre. Ipse multa opat⁹ est mi
racula:ĩ quo eū imitari nec obligamur nec pos-
sum⁹. Silr̄ opa supererogatiōis z ꝑfectiōis in gra
du summo z pꝑetuali ꝓtutis exercuit. In altissi-
ma paupertate:in v̄ginali z clarissima castitate:in
q̄draginta dieꝝ olmoda abstinētia z ieiunio virtu
duxit. In pasca. Pasca cū discipulis māducauit:
z post cenā discipulos cōicauit. Ad quoꝝ alioꝝ
q3 plurimoꝝ imitationē minime obligamur.
Vñ z ait discipulis. Qui pōt capere:capiat. Unde
eccl'ia ex rōnabilib⁹ causis aliq̄ hoꝝ statuere p̄t
Silr̄ ab hmōi obseruātiis cessare z potuit et de
buit:ex nouis causis z casib⁹. Sic in primitiua
eccl'ia oēs fideles vixerunt cōiter:vt habet̄ Act.
Act.iiij. iiij. Multitudinis credētiū erat cor vnum z aīa
vna. Nec quisq̄ coꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū eē di
cebat:sed erāt illis oīa cōmunia. Nec possessio-
nes habebāt:sed habitas vendebāt:offerētes et
ponētes precia coꝝ ante pedes aploꝝ. Nec tñ ex
hoc facto primitiue eccl'ie:oēs fideles ad similia
obligant̄. Itē in primitiua eccl'ia sacerdotes z le
uite vxorib⁹ vtebant̄. Vñ z paul⁹ in regula ep̄ali
Oportet ep̄m irreprehēsibilē esse:vni⁹ vxoris vi j.Timo.iij.
rū zc. filios habētē subditos. Et infra. Diacones
sint vni⁹ vxoris viri:q̄ filiis suis bñ p̄sint. Ita q̄
tñ nō solū nostri tpis ep̄i:sacerdotes z diacones
nō inuitant̄:s3 nec licite p̄nt. ❡ N Et ita dato ĩ
nr̄o ꝓposito:ꝙ ritus ille cōionis sub vtraqz spē
fuerit in primitiua eccl'ia vl't obseruat⁹:qd̄ tñ ꝓ
bari nō pōt:ecclesia tñ ad hoc obseruandū nul-
latenus fuisset astricta:s3 laudabiliter cessare po
tuit ꝓpter diuersa pericula:q̄ multiplicato fide
liū nūero:cōtigerūt. Et ita cessasse credit̄z vsus
cōmunicādi sub vna specie panis ad laicos z sa
cerdotes nō celebrātes ĩtroduct⁹. Et taliter ho
die a cūctis fidelib⁹ obseruat̄ ꝑ totā ecclesiā occi
dētalē:exceptis paucis schismaticis q̄ se ab hmōi
generali obseruātia subtrahūt in periculū z dā
nationē suarū aīarū:maxime si dūz frequētant
hmōi cōionē sub vtraqz spē tanq̄ necessariā ad
salutē:ꝯ gn̄ales eccl'ie determinatiōes factas in
nouissimis cōciliis vniuersalib⁹ Cōstantien. et
Basilien. Neqz vsus ille sub vna specie cōicandi
nou⁹ est:s3 antiqu⁹:z tāti tpis ꝙ ipsi⁹ initiū ne-
q3 est in memorijs hoīm:neqz in scriptis docto
rū:nec in annalib⁹ scribentiū repit̄. Eapropter
merito vt decēs:vtilis:ꝯgru⁹:z rōnabilis obser
uabit̄:q2 impiū est cogitare:ꝙ xp̄s qui ecclesiā
sibi in spōsam suo ꝓprio sanguine copulauit:ꝑ-
miserit tā periculose errasse ꝑ tāta spacia tpoꝝ
z annoꝝ. ❡ O Assignāt aūt doc. Alex. de ales.
parte.iiij.q.liij. scd̄s Tho. Boñ. z post eos Can
cel. parisi. Gerson in tractatu suo:quē de hac ma
teria in ꝯcilio Cōstantien. scripsit:causas q̄ plu
rimas cur scā eccl'ia hūc ritū introduxit:z lau-
dabiliter ꝯtinuat z cōtinuabit. Una vt euitet̄ pe
riculū distillationis z effusionis sanguinis xp̄i
q̄ nō nisi cū maxima cautela z puidētia est tra-
ctādus ꝓpter fluxibilitatē speciērū vini:sub qui
bus cōtinet̄:q̄ de facili pūt effundi:p̄sertim ĩ tā
ta p̄ssura z multitudine cōmunicātiū: cū ad cōi
candū ꝑsepe conueniūt holes tremuli:barbati:
infirmi:paruuli:q̄ satis ꝓuide sanguinē sumere
nō p̄nt:qn de facili pctā z pericula grauia seque
rent̄. ❡ P Quātū aūt periti:z ꝙ graue sit stilla
tio vel effusio sanguinis xp̄i satis declarat p̄ita
sacerdoti iniūgēda: ꝑ cui⁹ negligētiā gutta san-
guinis cadit in terrā vel in pallā altaris. iuxta
decre. pii pape:qd̄ ponit̄ de ꝯsc. disti. ij. Si ꝑ ne-
gligētiā. Ubi p̄cipit ꝙ cū de sanguine aliq̄d stil-
lauerit ꝑ negligētiā sacerdotis sup terrā: lingua
lābet̄:tabula radet̄:z rasura igne cōsumet̄ zc. z vt
infra d̄r:sacerdos q̄draginta dieb⁹ peniteat tot
dieb⁹ ieiunādo:z a celebratiōe abstinēdo: vt di-
cit glo. Si ergo tali negligētia accidēte:terra dz
lābi:radi:z post rasurā in ignē proiici et cōburi
zc. Nunq̄d pepla mulierū:z barbe viroꝝ xp̄i san
guine madidata ignib⁹ veniūt tradēda:ꝑ penitē
tiā deniqz talē laici nō sine grauamine:murmu
re:z cōtradictiōe susciperēt z ferrent. Rationa-
biliter igit̄ et caute ordinauit eccl'ia cōionē sub
specieb⁹ panis tm̄ ꝑcipi debere quoad laicos:et
vt irreuerētia z periculū euitet̄:z ꝓpl's tam gra-
ui pnie nō exponeret̄:maxime cū oēm fructum
interiorē ꝯsequant̄ ex sumptione corporis et san
guinis sub vna spē:sicut sub duabus. Ex ista etiā
ꝯstitutione pii pape vehementer cōiecturari po
test:ꝙ cōsuetudo cōmunicādi sub vna specie est

vetustissima: et ab antiquis in ecclia obseruata. Nā pius: decimus fuit papa post btm petrū vt refert btūs Aug. in epła ad generosuz. Et sedit in cathedra petri circa annū cētesimū quinquagesimū tertiū. Qd si suo tpe fuisset cōsuetudo communicādi populū laicalē sub vtraqz spē: verisimiliter puidisset de effusione sanguinis: q̄ ptingere possent in cōione laicoꝝ: sicut fecit de eccłie ministris cū min⁹ puidi sint laici in sumptione q̄ eccłie ministri. Itē periculū fuisset in cōseruatione specierū vini p infirmis: p quib⁹ semp parata haberi dz eucharistia: vt dr de cōse. disti. ij. presbyter. De cui⁹ cauta custodia habet in ca. q̄ bene. ea dist. periculū quidē in cōseruādo neverterent in acetū: et ita desinerēt esse sacr̄m. Ne cōgelarent in hyeme. Ne bibiones et musce generarent in estate: aut alꝫ species corrūperent: quātūcūqz vas obstrueret: et ita aut redderent ad sumendū abominabiles aut si spēs vini corrūperent: daret infirmo occasio idololatrādi et sumendi p sacro: qd nō esset sacr̄m. Periculū deferēdi qnqz etiā in equis ad loca remotiora vbi cadere posset sacerdos siue eques siue pedes. Itē q̄rit in quo vase fieret tāti vini cōsecratio: qd sufficeret p decē aut viginti milib⁹ psonaruz? Quō de his vasis cōsecrādis: lauādis: tāgendis nihil statuisset eccłia: q̄ tā solicite de altari: pallis: vestib⁹ sacerdotalib⁹: calice et ceteris ordinauit: et pdictis periculis nō subuenisset? Esset nihilomin⁹ sumptuosum in his regionib⁹: in quibus vix inuenit vinū p celebratiōe: de lōginquo precio charo deportari. Quō ergo nō de his oībus disposuisset eccłia? Dato ergo q̄ in principio nascētis eccłie cōis fuisset ritus cōicare sub vtraqz specie: ppter euasionē tātoꝝ periculoꝝ rationabilr ab illa cōione laicoꝝ sub vtraqz spē cessasset.

¶ Q Alia cā cessādis ab hmōi ritu: vt tollerētur errores q̄ ex cōione sub vtraqz spē orti fuerūt: et oriri potuerūt. Credere em̄ poterat cōis ppłs ex tali cōione xp̄m nō esse totū verū et pfectū hoiem sub vna spē: nec tm̄ esse sub vna spē: quātū sub duab⁹: sicut multi hereticorū de sacrō altruxerūt. Nestori⁹ em̄ sub spē panis tm̄ corp⁹ xp̄i esse dogmatizabat sine sanguine. et sub speciebus vini sanguinē tm̄ sine corpe: p eo q̄ in parasceue corp⁹ fuit separatū a sanguine. Que rō nil arguit: cū talis sit xp̄s in sacrō: qualis est in sua naturali cōsistētia. Et idē. Si apłs aliqs in parasceue cōsecrasset: sub speciebus panis fuisset corp⁹ sine aīa et sanguine: presertim post expirationē in cruce. Nūc aūt q: xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit: si cōsecrat: vtrobiqz est viu⁹: ergo sanguis vtrobiqz et corp⁹. Itē ad tollēdū errorē q̄ cōmunio sub vtraqz specie sit laicis de salutis necessitate quē quidā deducere nisi sūt ex verbis xp̄i. Nisi mādũcaueritis carnē filiī hoīs et biberitis ei⁹ sanguinē: nō habebitis vitā in vobis: vt in principio argutū est. Ex quib⁹ elicere volūt: q̄ sit necessariū cuilibet hoi ad vitā etiam sacramentaliter cōmunicare sub vtraqz specie. Sic refert de pelagio: qui occasione hoꝝ verborū paruulis statim post baptismum corp⁹ et sanguinē sub vtraqz specie ministrauit: q̄ cū speciē panis deglutire nō poterant: dixit ipsam cū speciebus vini esse permiscendam: vt ita funderetur in ora puerorū. Et si fortassis quispiam eiecisset: dicebat id esse cōburendū: innitens illi in Exodo. Si quid residuuz fuerit cōburetis. Multi preterea vltra pelagianos errātes occasiōe prefati textus (Johis. vj.) nō solū viuis sub vtraqz specie corpus et sanguinem dñi ministrabant: sed etiā defunctis: vt refert Beda in quadam homel. super Mattheū.

¶ A Ad horum ergo errorū extirpationē et similium laudabiliter ecclesia cessauit a prefato modo cōmunicādi sub vtraqz specie: etiā si ad tēpora continuasset eundē. Sicut in simili quādoqz cessauit ad tēpus consecrare in azymo: propter errorē eorū qui dixerunt legalia cum euāgelio esse obseruāda: et necessariū esse in hoc christianos iudaizare: quales fuerunt ebionite. Et vt hunc errorez tolleret: precepit tēpore Leonis pape cōsecrare in fermentato: ad ostendendam libertatem euāgeliū: nō obstante q̄ christus confecit in azymo: vt habitum est supra lec. xxxiij. Nec obstat q̄ in epła quadā btūs Cypri. ait. Ad hoc conficit eucharistia: vt possit accipiētib⁹ esse tutela: quos igit tutos esse volum⁹ cōtra aduersarios: muniméto dñice securitatis armam⁹. Sz quō armam⁹ quō puocam⁹ in confessione fidei sanguinē suū fundere: si eis militātibus christi sanguinē denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus: si nō eos prius ad bibendum in ecclesia dñi poculū admittamus. Et loquit ille sanctus cōtra quosdā: qui simpliciter denegabant sacramētū eucharistie: in quo certe erāt reprehēsibiles: cū hoc sacr̄m armet ꝯ tentationes et quelibet alia pericula. Uel loquitur iuxta morez sue ecclesie: cui ipse presedit: in qua forte tpe suo particulariter viguit cōmunio sub vtraqz specie: quā sub nole calicis et sanguinis exp̄essit: q: sub illa specie sit manifestior rep̄sentatio effusionis sanguinis christi: ex cuius memoria animat homo ad martyriū. Neqz tñ illā cōmunionē sub vtraqz specie simpliciter necessariam docuit: quasi esset de pcepto xp̄i. Cypria.

¶ S Licet ergo in primitiua ecclia illa cōio gñaliter in vsu fuisset: vbi non erat tanta multitudo fidelium sicut modo: et sic poterat sumi sāguis sub specie vini. qd periculū multiplicatis fidelib⁹ ecclesia crebro est experta. Et q: in primitiua ecclia ppter passionis dñice vicinitatē: maior viguit charitas et deuotio: et propter hūc cū magna reuerentia: deuotione et cautela accesserūt: et biberūt de sanguine xp̄i ex calice: p cui⁹ noīe etiā ppriū sanguinē fundere sitiebāt: sm̄ illō apli. Uobis datū est p xp̄o nō solū vt in eū credatis: sed etiā p illo patiamini. Phil. j. Cū vero in processu tpis charitas refriguit et tepuit in fidelib⁹: potuit ecclia rōnabiliter subtrahere laicis calicē sanguinis christi: maxime cū nullū pfectū p hoc auferat ecclesia a fidelib⁹: qm̄ virtus et efficacia hui⁹ sacri nō depēdet a speciebus illis visibilib⁹ nec vna nec ambabus: sz a reb⁹ cōtētis sub speciebus: q̄ ita sunt sub qualibet spē seorsum: sicut sub ambab⁹: nec plus sub ambab⁹ q̄ sub vna. Efficacia etiam et pfectus puenies ex sumptione sacramenti sub vna specie tātus est: sicut ex sumptiōe sub vtraqz. Sacerdos vero qui offert in psona totius ecclesie pro se et clericis et laicis: et manducat atqz bibit: vt sic representatio perfecte refectionis expresse significet futura: pro cuius adeptione sacrificat in via: et si qnqz deficeret personalis deuotio in sacerdote celebrāte: nunq̄ tñ deficit deuotio sponse ecclesie: in cui⁹ persona agit officiū. Caueri etiam possunt a sacerdote celebrante faciliter ceteri defect⁹ supranotati. Sacerdos igitur in conficiendo et offerendo ac manducan-

do hoc sacramentū p oībus fidelib⁹ in persona
ecclesie:tenet ritū quē xp̄s in cena in psona pro
pria exēplauit. Cui ex officio ordine suscepto in
ecclesia cōpetit hoc sacrificiū cōficere:ipsum cō-
fectū p salute oīm in recōciliationē ⁊ remissio-
nē peccatoꝝ patri offerre:qd̄ neqꝫ laico:neqꝫ sacer
doti dū extra missam de manu alteri⁹ cōicat:cō-
cessum est. ¶ T Ex illo aūt errore:ꝙ cōmunio
sub vtraqꝫ specie esset de necessitate salutis : se-
quunt̄ alij nō minus periculosi errores: vt reci-
tat Gerson.s.primo ꝙ tāta esset dignitas laico-
rū:circa sumptionē corporis xp̄i: sicut sacerdo-
tū. Scd̄o cū hoc semꝑ fuit de necessitate salutis
vt dicit heresis illa ꝙ perierunt oēs ⁊ pereūt ali-
ter sentientes faciētes aut docētes . Oēs quoqꝫ
gn̄alr tā clerici ꝙ̄ doctores ⁊ p̄lati:q̄ nō possere-
nus opposuerunt se tali cōsuetudini:verbis scri-
ptis:aut sentētijs:⁊ ꝙ sacrā scripturā oēs illi ꝑ-
uerterūt. Itē ꝙ ecclesia romana nō rite sentit de
sacramētis nec in hoc esset imitanda. Itē ꝙ cō-
cilia gn̄alia ⁊ sp̄aliter Cōstantieñ. ⁊ Basilieñ. er-
rauerūt in fide ⁊ bonis moribus. Et plures alij
errores ac seditiones grauissime. Nec valet si op
ponat̄ ꝙ saltē discretis ⁊ bene vtentib⁹ rōne: de-
beret sub vtraqꝫ specie dispēsari : qꝛ nimis esset
hoc in ecclesia seditiosum. Nullus ꝗppe vellet in
ecclesia īdiscret⁹:null⁹ incaut⁹ reputari. Essetqꝫ
hoc alicꝰ de peccatō vel indiscretione infamare:qd̄
fieri nō debere:xp̄s suo docuit exēplo:dū suo p-
ditori iude corp⁹ suū ⁊ sanguinē nō negauit nec
eū repulit:quē nouit indigne accipere:ꝫ sua in-
dignitas occulta fuit. Nec ꝑ hoc oēs supradicti
errores:seu eoꝝ occasiones cauerent̄. ¶ U Et
ꝑ hoc ad rōnes in p̄ncipio dubij motas. Ad pri-
mā q̄ allegat illud ap̄li. Hoc facite quotiēscūqꝫ
⁊c. iā solutū est:ꝙ ap̄ls ibi recitat factū xp̄i:non
imponit p̄ceptū:sicut nec xp̄s imposuit de cōiōe
ne sub vtraqꝫ specie:ꝫ ad passionis memoriā cō
municātes ⁊ cōficientes hortabatur . Ad scd̄am
(Johā. vj. Nisi mādūcaueritis ⁊c. dicit̄ ꝙ in toto
illo ca. dn̄s loquit̄ de mādūcatione ⁊ bibitione
sp̄ali:q̄ nō distinguunt̄: qꝛ qui manducat spiri-
tualiter:bibit sp̄ialiter:⁊ econuerso: ⁊ nō carnali
neqꝫ sacramentali:sicut carnaliter verba xp̄i in
telligentes:abierūt retrorsum . Uñ xp̄s sua ṽba
manentib⁹ discipulis exponēs : dixit. Sp̄us est
q̄ viuificat:caro nō ꝓdest q̄cq̄.i. sine sp̄u. Uerba
q̄ ego locut⁹ sum vobis:sp̄us ⁊ vita sunt. Sic ⁊ sa
cramētalis cōio nō est simpliciter necessaria :ꝫ
sp̄ualis. de qua. s. lec. xxxvj. ⁊ infra lec. lxxxvij. di
cet̄. Ad tertiā similiter rn̄sum est. Et si di. Alexā.
loco alle. dicit ꝙ ꝫ sumptio:q̄ est ī accipiēdo sub
vna specie sufficiat:illa tn̄ q̄ est sub duab⁹ specie
bus maioris est meriti. Tū rōne augmētatiōis
deuotionis:tū rōne fidei dilationis actualis:tū
rōne sumptionis cōpletioris. Pōt dici ꝙ loqui-
tur cōparādo sumptionē celebrātio q̄ officium
misse ꝑficit:eucharistiā cōficit:offert ⁊ sumit pro
se ⁊ vniuersali ecclesia:in quo officio sub vtraqꝫ
specie cōficit:offert ⁊ sumit:ad sumptionē quāvt
a ꝑsona singulari sumit̄ sub vna specie de manu
sacerdotis. Illa q̄ppe ē maioris meriti. Maius
eñ est meritū celebrare ꝙ̄ solū sumere. Ibi con-
currit maior deuotio ꝓpter orōnes q̄s facit: et
scr⁹ plures a dn̄o ⁊ ecclesia ordinatos. Ibi etiā
fides actualiter dilatat̄ ꝑ vestes sacras:cerimo-
nias:cruces:luminaria ⁊ cetera q̄ oīa recte fidei
attestāt̄:⁊ ad mīra actualr̄ cōsiderāda ⁊ credēda
excitāt:qd̄ sumptio simplex nō facit. Ibi etiā est
cōpleta sumptio:nō rōne rei cōtētę:vt ip̄e ibidē
declarat:sed rōne representationis tā passionis
dn̄ice:q̄ facta est ꝑ sanguinis effusionē:ꝙ̄ ꝑfecte
refectionis:q̄ nedū in cibo cōsistit tn̄ aut potu:
sed simul ī vtroqꝫ. Uñ ⁊ ipse recitat factū bn̄ me-
morādū di. Quibusdā religiosis petētib⁹ ⁊ instā
tib⁹ vt sub vtraqꝫ specie sumerēt sacr̄m:sacerdo
te quodā pio cātāte. Cū faceret hostie fractionē
cō cauā patene totū visum est repleri sanguine.
Ad qd̄ obstupuerūt ipse ⁊ circūstātes. Sed cū cō
tingeret partes hostie totū visum est reintrare:
⁊ sic petitioni ⁊ tētationi illoꝝ fuit penitus sa-
tisfactū. Hec Alex. Ex quo patet ꝙ mētis sue nō
fuit loqui de cōione sub vtraqꝫ specie extra sum
ptionē celebrātis missam . Et tn̄ de illo dubio.

¶ Lectio. lxxxv. A

Nunc de tertio du

bio.i. de effectu ⁊ fructu hui⁹ sacra-
mēti:quos ꝯsequūt̄ ip̄m sumētes.
Et qm̄ duplices sūt hūc cibū sumē-
tes:q̄dā digne:alij indigne. aliū illi:aliū isti cōse
quunt̄ effectū. Nā illi gratiā ⁊ gloriā:isti mortē
cōsequunt̄ ⁊ penā. Hinc canit̄ in p̄sa. Mors est
malis : vita bonis: vide paris sumptionis ꝙ sit
dispar exit⁹. De quo btūs Ber. in ser. de sacramē Bernar.
to ait. In cena dn̄i de vno pane ꝯsecrato petrus
⁊ iudas accepit. Bonus in vitā:pessim⁹ in penā.
Bonus in bn̄ficiū:pessim⁹ in testimoniū. Bon⁹
in salutē:pessim⁹ in mortē. Qd̄ totū vsqꝫ huc cō
plet̄ in sacramēto altaris. Bonis q̄dē in bonum
sumētib⁹:canib⁹ vero nō sic. Canes sunt q̄ irre-
uerenter accedūt:⁊ iō iudicari recedūt. Qd̄ in ar
ca dei figuratū est:q̄ allophylos occidit:⁊ isrl̄ sal
uauit. Et in māna qd̄ bonis oīs delectamenti ⁊
suauitatis saporē:malis vero nauseā p̄stitit. Si
militer ⁊ in babylonico igne q̄ nouit pueros in
fornace cōseruare: ⁊ ministros regis caminū in
cēdētes incēdere ⁊ cremare. Uñ Chrys. hom. x. Chryso.
Sicut corporalis cib⁹ dū inuenerit vētrē aduer
sis humoribus occupatū:amplius ledit:magis
nocet:et nullū p̄stat auxiliū. Ita ⁊ iste sp̄ualis ci-
bus:si aliquē reperit malignitate pollutū : ma-
gis eū ꝑdet:nō sua natura : ꝫ accipientis vitio.
Hec ille. Primo tn̄ de effectib⁹ q̄s opat̄ in digne
sumētib⁹ dicēdū. Deinde dubio sequēti de his q̄
sequunt̄ in sumentib⁹ irreuerēter ⁊ indigne. De
fructib⁹ tn̄ ei⁹ quos cōsequunt̄ ex ei⁹ oblatione
⁊ sumptione:q̄ digne accedūt seu offerūt:coꝝqꝫ
magnitudīe nemīnē puto mortaliū differere ple
ne posse. Nā cū nec foliū cadit de arbore sine p̄re
sine cā:sine fructu:qꝛ sine diuīe bonitatis : q̄ cā
est oīm influxu. Indubitabile apd̄ fideles manet
ꝙ op⁹ dei pariter ⁊ munificētissimū ⁊ manificē-
tissimū:q.s. diuīa sapiētia:nec mun⁹ maius:nec
manificentius dare potest : inestimabiles fru-
ctus salutis pariat ī anima sumētis bene dispo
sita ⁊ ordinata. Nam in hoc sacratissimo cibo di
gne sumpto:corpus christi verum: mystico cor-
pori suo in hoc sacramento signato : singulari
vnione connectitur. vnde omnis beate vite in-
fluxus in mēbra deriuat̄. Cōiungit̄ xp̄s ecclesie
sponse sue spōsus:a quo suscipit perfectionis or
natū ſm mēsurā vniuscuiusqꝫ mēbri:quousqꝫ ꝑ
ueniat ad mēsurā plenitudīs xp̄i . Laborauerūt
plurimi doctores ⁊ sancti ex his q̄ spiritussancti
calam⁹ scripture scē impinxit:fruct⁹ salutis col
ligere: scriptisqꝫ tradere ad eccl̄ie edificationē.

Habete vinculū pacis et charitatis. Quia pax oritur ex vinculo charitatis: et accipitur ab illo: ad Ephesios .iiij. Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. (Ad Eph. iiij.)

Ut apti sitis per pacem et charitatem.

Sacrosanctis mysteriis christi Quia nemo his dign⁹ esse potest: nisi per charitatem. vnde Can. v. Comedite amici et bibite: et inebriamini charissimi. ¶ Rursus dicit secundum morem aliquorum. (Can. v.)

Pax christi Qui hic sumitur et est autor pacis. Ad Ephe. ij. Ipse est pax nostra qui fecit vtraque vnum: medium inimicitie parietem soluens in carne sua: vt duos condat in semetipso populos: iudeorum scilicet et gentilium: ambos reconcilians et faciens pacem. (Ad Eph. ij.)

Et ecclesie Sicut et⁹ cui data est pax per christum: qui veniens euangelizauit pacē his qui longe: et his qui prope. Longe fuerunt gentiles idololatre. prope iudei vnius dei cultores.

Abūdet in cordibus vestris. Quia pax illa nō tēporis est tm̄: sed cordis In quo abūdantur: dum vsque ad inimicos se extendit: de facili quidem vsque ad amicū geritur. Sz vt ad inimicū pseuaret: necesse est vt in corde abū-
(Psalm⁹.) det. Ps. Fiat pax in virtute tua: et abūdantia in turribus tuis. Uel abundet: vt vsque in finē in cordibus vestris perseueret: vt tūc veniat super vos pax super pacē: pax scz eternitatis super pacem cordis. Uel abundet in cordibus vestris: vt vite influxū a spiritusancto recipere sint idonea. Sicut enī spiritus humanus nō viuificat membra nisi fuerint vnita: ita nec spiritussanctus viuificat ecclesie mēbra: nisi in pace fuerint copulata: secundum beatū Aug. in de ciui. dei: quē copule nexus: necesse est vt spiritussanctus qui nexus est patris et filij: retribuat. Ideo sequitur.

Per spiritūsanctū qui datus est nobis. Uñ apostolus ad Rom. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris: per spiritūsanctū qui datus est nobis: vnde per columbam significatur: cuius est osculum columbinū que cū signo pacis ramo virentis oliue reuersa est ad arcam: hoc est ad ecclesiam. (Ad Ro. v.)

¶ Lectio .lxxxij. A

Domine iesu christe fili dei viui: qui ex voluntate patris: cooperante spiritusancto: per mortem tuam mundum viuificasti libera me per hoc sacrosanctuz corpus et sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis et vniuersis malis: et fac me tuis semper obedire mandatis: et a te nunquā separari permittas: Qui cuz deo patre in vnitate eiusdem spiritussancti viuis et regnas deus. per omnia secula seculorū Amen. ¶ Hec est tertia pars principalis participationis communionis: in qua post aptationem sacramenti ad suam participationem per sui diuisionem: postque communicantium vnionem per pacis triplicis impetrationem procedit sacerdos ad principalissime in sacro misse officio intentum: tremendi videlicet sacrificii sumptionem. Et quia ipsa sumptio vita bonis est: mors malis: vt tactum est .s. lec. vij. et. viij. sacerdos in periculo grandi indigne sumptionis se constitutum aduertens: non immerito contremiscit ne quod optimum est: et ad pariendum vite fructum institutum ex propria sui indispositione fiat sibi cibus ad mortem. Contremuit sanctissimus precursor domini prius sanctus: quam natus tangere sanctum dei verticē. Cur non contremisceret miser peccator sumpturus eundem suum et vniuersitatis iudicem: memoria tenens apostolice communationis tonitruum. Quicunque manducauerit panem: et biberit calicem domini indigne: reus erit corporis et sanguinis domini. Qui enim manducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit: non diiudicans corpus domini. Et iuxta eiusdem apostoli consilium. Probans semetipsum: et non inueniens ex se vnde tanto mysterio dignus habeatur: ad ipsum deum pietatis et misericordie fontē se cōuertit. et preter premissas oratiōes generales: precibus magis proprie ad rem pertinentibus: sui dignificationem a domino nititur impetrare: quatenus sibi et ceteris pro quibus sacrificat: proficiat sacrosancta cōmunio ad vitā: que ad salutem omnius noscitur instituta. Premittit igitur aliquas orationes communioni: aliquas communioni interserit: aliquas cōmunioni subiungit. Et secundum hoc pars illa subdiuiditur in tres partes. Secūda: ibi. Corpus domini nostri iesu christi. Tertia: ibi. Sanguis dñi nostri. Prima pars diuiditur in quatuor particulas secundum quatuor orationes cōmunioni premissas. In prima pro sui iustificatione: vt digne possit sumere: deuotion⁹ sumendū implorat. In secūda: vt fructuosa fiat cōmunio exorat: ibi. Perceptio corporis et sanguinis. In tertia: suā idignitatem recognoscens simul et diuinā omnipotentiam profunde se humiliat: ibi. Domine non sum dignus. In quarta sumpta fiducia ex spe diuini adiutorij ad sumendum augustissimū mysteriū (vt Dionysius loquitur) se erigit: ipsumque sumēdo participat. ¶ Prima oratio diuidit in partes quatuor. primo satagit sacerdos captare beniuolentiā christi per mortis et passionis sue rememorationē. In scd̄a petit a peccatis et vniuersis malis liberationez: ibi. Libera me. In tertia petit sui voluntatis plenā diuinis mādatis subiectionem: ibi. Et fac me. In quarta petit sui cū christo perpetuam coniunctionem: ibi. Et a te nunquā. Quibus addit solitam orationis cōclusionē: ibi. Qui cū eodem. ¶ B Circa primū oculos cū intentione ad sacramentū dirigens: ad christum in speciebus visibilibus vere et realiter presentē dicit. Dñe: dominator totius vniuersitatis Jesu: saluator humani generis. Christe: vncte a patre plenitudine spūs pre cōsortibus tuis. Fili dei viui: patris naturalis et consubstantialis: diuinam tibi naturam eterna generatione cōmunicantis. Qui ex voluntate patris: liberali et misericordissima: te ad nostram redemptionez veniente tpis plenitudine mittentis. Cooperāte spūsctō: cui⁹ sicut cū patre tecūque vna essentia

(margin: j. Cor. xj.) (margin: Diony.)

tiã:ita 7 volũtas:atq3 opatio indiuisa. Quapro-
pter 7 tui sacratissimi corporis fabricatio in vte-
ro virginali specialiter sibi appropriat: dicente
Luce.j. angelico paranympho ad virginẽ. Luce.j. Spi-
ritussanctus supueniet in te:7 vir'altissimi obũ-
brabit tibi. Et iterũ ad sanctũ ioseph spõsũ ei':
Matt.j. Qđ in ea natũ est:de spũsctõ est. Per mortẽ:quã
patiendo fact' es obediẽs patri vsq3 ad mortẽ:
mortẽ aũt crucis pbrosam 7 amaram. Phil.ij.
Johã .x. Tuã:in tua ptãte positã. Solus qppe potestatẽ
Johã .iij habes ponẽdi alam tuã 7 resumẽdi eã:te dicẽte.
Job. xvij Nemo tollet a me alam meã: sed ego pono eã a
j.Jo. iij. meipso:7 iterũ sumã eã. Tu em sol'vite 7 mortis
habes dñiũ. Nã oia dedit i manu tua pater. De-
ditq3 potestatẽ ois carnis tibi: vt des eis vitam
eternã. Nãt nos serui tui:tuo dono alas nostras
possum' p fratrib' ponere. Nequaq tñ nostre ẽ
facultatis eã iterũ sumere. Mundũ viuificasti
spũalr. Nã tu panis verus es (Johã.vj.) q descẽ-
disti vt dares vitã mũdo. Tot' em mũdus extra
dei amicitiã positus pter peccatũ primi nostri
parẽtis vitã perdidit. Janua vite: celorũ regno
oblerato:ac decreti mortis chirographo obsi-
gnato: ita vt filio ade nullus pateret ingressus.
Sed p mortẽ suã chirographũ illud decreti qđ
Col.ij. erat aduersuz nos:deleuit. Illudq3 de medio tu-
lit affigẽs illud cruci:cõuiuificauit nos sibi:do-
nãs nobis oia delicta. Mortẽ nãq3 suã tota tri-
nitas in satisfactionẽ p olbus nostris delictis
acceptauit:quã sic ex voluntate patris:cooperã-
te spũsancto:sustinuit. Sustinuit inquã volũta-
te patris 7 spũssancti:atq3 sua: q2 tota trinitas
eũ in mortẽ tradidit: eãq3 p viuificatione toti'
mũdi acceptauit. Pater em eũ in carnẽ misit:fi-
lius se obtulit:spũssanctus q amor est: oblatio-
Heb.ix. nẽ pcremãdo acceptissimã reddidit. Hinc apls.
Christus per spiritũsanctũ seipsum obtulit deo
patri hostiã immaculatã. Dicit aũt pater ipsum
misisse pter autoritatez principñ: a quo cetere
persone originant. Fili' dr se obtulisse fm assum-
ptã humanitatẽ: q sibi soli in vnitatẽ psone est
copulata. Spiritussanct' dr mortẽ illã acceptas-
se: pter benignitatẽ: que sibi sicut cetera ad vo-
luntatẽ pertinentia appropriant: qñuis 7 hoc cõ-
mune sit trinitati: sicut 7 ipsa volũtas: q est prin-
cipiũ omniũ operationũ cõtingenter a deo pce-
dentiũ. ¶ ¶ Sequit. Libera me. Captata be-
niuolentia: sequit petitio qua primo petit libe-
rationẽ a malo: dicẽs. Libera me: hoc sacrificiũ
offerentẽ: 7 oẽs alios fideles p quibus offert vt
Jo.viij. oẽs liberi efficiamur. Si em tu fili:nos liberaue-
ris: vere liberi erimus. Per hoc sacrosanctũ cor-
pus 7 sanguinẽ tuũ. Sacrosanctũ: pre olbus san-
ctũ: q2 per summũ artificẽ spiritũsanctũ sacra-
tissime in virgine fabricatũ: ac sacratissime ver-
bo dei copulatũ: 7 tandẽ sacratissime in hoc sa-
cramẽto nobis donatũ: 7 nũc a me indigno tua
sola pietate 7 mia ad sacerdotij gradũ assumpto
sumendũ. Ab olbus iniquitatibus meis: hoc est
peccatis: q alam ad summe trinitatis imaginez
factã: maculãt 7 deturpant. Et vniuersis malis
corporis 7 ale presentibus 7 futuris. Deinde pe-
tens cõferri bona: subdit. Et fac me: meosq3 pro
quibus offero: tuis semp obedire mandatis. In
quo ɔsistit tota vite perfectio: 7 patrie beatitudo.
Mat.xix Hinc ait. Si vis ad vitã ingredi serua mandata.
In volũtatũ quoq3 vnione beatorũ cũ deo tota
cõsistit fruitio: que est essentialis beatitudo. Di-
cit aũt semper obedire: hoc est: nullo tpe trãsgre-
di. Sunt em mandata que semper obligant 7 p
semper: vt negatiua. Sunt mãdata q semp qui-
dẽ: nõ aũt p semp obligant ad faciendũ qđ pre-
cipit: p semper aũt obligant ad nõ trãsgrediẽ-
dũ: qualia sunt pcepta affirmatiua. Iterũ semp
obedire.i. vniuersaliter olbus mandatis: ne in
vno offendens oim reus efficiat: vt docet Jaco- Jaco.ij.
bus. Demum orãdo petit in bono pseuerantiã
q2 q perseuerauerit vsq3 in finẽ: hic saluus erit.
Vñ addit. Et a te nunq separi permittas: neq3 Matth. x
in hoc seculo p peccatũ: qđ separat a te deo neq3 xxiiij.
in futuro p horrendã reprobora sentẽtiã. Disce-
dite a me maledicti in ignẽ eternũ. Cõcludens Matth.
adiungit. Qui per diuinã essentiã tuã. Cũ eodẽ xxv.
deo patre: a quo ois paternitas in celo 7 in terra
noiat. In vnitate substantiali. Eiusdẽ spũssan-
cti charitatis nexus. Viuis: vitam habẽs in te-
ipso. Et regnas in terris 7 in celo: deus ver' na-
turalis vnus 7 indiuisus. Per ola secula seculo-
rũ: sine fine. Amẽ: vere 7 indefectibiliter. ¶ D
Circa primã partẽ huius oronis: incidit dubiũ. Dubium
Utrũ xps ex voluntate patris mundũ viuificãs
per mortẽ suã sua potestate alam suã posuit: an
sua permissione mortẽ vulnerũ violẽtia a iudeis
inflictorũ illatã sustinuit. ¶ Ad hoc pbabiliter Rñsio ad
dici põt: q xps i cruce sua potestate alam posuit dubium.
preueniendo mortẽ quã durissimi vulnerũ cru-
ciatus intulissent: vt sic euidentissime cõstaret:
nõ nisi ppria volũtate nos sua morte redemisse.
Potest aũt illud signis ostẽdi 7 scriptis. Signis.
Nam ob hoc pilatus dũ peteret dare corpus se-
peliendũ: mirabat si iam mortuus esset: quasi il-
late pene licet letales fuerant: nõ tñ vitã in tam
breui tẽpore extorsissẽt. Sicut nec in latronib'
cũ dño crucifixis: quorũ crura q2 dño mortuo Job.xix.
vixerant: fracta sunt: vt eorũ mors accelerarent.
Aliud signũ: q2 cũ clamore valido expirauit: qđ
nõ est hols morte naturali vi illata morientis:
sed eius tñ qui propria potestate 7 volũtate ani- Matth. x
mã suã ponit. Hic cẽturio vidẽs q2 sic clamãs ex- xxvij.
pirasset: ait. Uere hic hõ fili' dei erat. vbi gl. Ostẽ- Mar.xv
dit quare centurio mirat: q2 vidit eũ sic expiras-
se.i. spm emisisse: nullus em hz potestatẽ emitẽ-
di spiritũ: nisi cõditor alarũ. Et alia glo. Hiero.
Infirmata etem carne: mox virtus diuina inua-
luit: que dicit. Aperite mihi portas iusticie. Nos
aũt cũ nulla aut ima voce morimur: qui de ter-
ra sum'. Ille em qui exaltata voce expirauit: q de
celo descẽdit. Ex qb' satis pz: q nõ violẽtia coa-
ctus: sed potestate functus mortem aduocauit.
Patet idem auctoritate scripture supra allega- Johã .x.
ta. Nemo tollet animã meam a me: sed ego po- Esa.liij.
nam eam a meipso. Ad idem multe scripture cõ- Ephe.v.
cordant: vt illud. Oblatus est: quia voluit: sed q-
cũq3 voluit fecit. Item. Tradidit semetipsum p
nobis. Et similia multa. Oblatio autem et tra-
ditio facta est in effectu: dum animam suã obtu-
lit patri sacrificium vespertinum. Hinc prophe-
ta. Uoluntarie sacrificabo tibi. Preterea volens
suspendit redundantiã beatitudinis portionis
superioris: ne redundaret in corpus: quam nisi
suspendisset: corpus quia gloriosum fuisset: nec
mori nec ledi permisisset. Christus enim ab in-
stanti sue conceptionis fm anime portionem
superiorem: perfecte beatus fuit clare viden-
do diuinam essentiam: eaq3 perfecte fruen-
do. Unde nisi per miraculum suspensa fuisset
beatitudo in parte superiori mentis: redũdasset
in vires inferiores vsq3 in corpus: ipm dotibus

glorie perficiendo: claritate .s. impassibilitate: agilitate: et subtilitate. Et ita penit' pati nõ potuisset: siue dotes illas de' immediate in corpore beati efficeret: siue ex ipsa beatitudine naturaliter redũdarent. Salte ſm legẽ statutam nõ põt aia in corpore esse beata: et corp' nõ esse gloriosum. Miraculũ ergo suspensionis glorie corporis in potestate fuit xpi: qd exhibẽdo corpus suũ reddidit passibile et mortale. Ipse ergo mortẽ aduocauit: q miraculose gloriã: morte penit'
Dubium excludentẽ: suspendit. Sed tunc est dubiũ. Quõ
Rñsio ad dubium. iudei eũ occiderũt. Rñdet q iudei primo voluntate eũ crucifixerunt: etiam verbis et factis: nihil omittentes per se: et milites quantũ in eis fuit: vt xps moreret. Scdo: vulnera et penas intulerunt et sanguinẽ fuderunt: quibus stante miraculo suspensionis glorie: tandẽ mortuus in cruce fuisset. Preuentio aũt qua dñs preuenit mortẽ: vt voluntarie seipsum p nobis offerret: nõ excusat iudeos ab homicidio quod fecerunt maliciose: vñ dñs: si nõ puenisset: moreret. Sequit.

Perceptio corporis tui

dñe iesu xpe: qd indignus sumere propono: non mihi proueniat in iudiciũ et cõdẽnationẽ: sed p tua pietate prosit mihi ad tutamentũ mentis et corporis: et ad medelã percipiendã. Qui viuis et regnas deus: per oĩa secula seculorum. Amen. ¶ E Postq in priori oratiõe sacerdos orauit pro sua iustificatione: vt digne possit tanto mysterio participare in illa orõne petit p salute cõsequenda ex sacramẽti pceptione: vñ dicit. Perceptio corporis tui dñe iesu xpe: qd indignus propter plurima cõmissa peccata: ppterq3 deuotionis ac feruoris neglecta exercitia. Sumere ppono aliter presumo. Nõ vtiq3 cõfidens in mea iusticia: sed de tua benignitate ac mĩa multa: q linũ fumigãs nõ extinguis: nec quassatũ calamũ
Esa. xlij. cõfringis. Nõ mihi pueniat in iudiciũ et cõdemnationẽ: quas apl's cõminat oĩbus indigne accedentibus: corpus dñi nõ dĳudicãtibus: discretionis iudicio hunc cibũ ab aliis materialibus et corporalibus cibis nõ discernentibus: p diligentẽ et preuiã sui ipsius probationẽ: ne mortui cibũ sumant vite. De qua dispositione tã de necessario: q de cõgruo prerequisita: superius dictũ est lectiõibus .vj. vij. viij. et ix. ideo hic rescindit. Sz p tua pietate ineffabili: qua me sola tua bonitate nullis meis meritis ad hunc gradum vocasti: et hacten' sustinuisti: et misericorditer ad penitentiã expectasti. Prosit mihi ad tutamẽtũ mentis et corporis: Hec sumptio tui corporis et sanguinis: vt .s. preseruet in futurũ: ne mẽte peccato cõsentiã. Aut per viã corporis et sensuũ mortẽ aĩe intromittã: qua a te separat' vtriusq3 mortẽ: aĩe et corporis tue offensionis demerito: mortẽ peccatorũ incidã pessimã et eternã. Sit mihi ad tutamẽtũ mentis: ne tuã p̄sentiã gratiosam: quã sumere festino: vnq peccatorũ sordibus repellã: et corporis mẽbra tibi cõsecrata arma peccati efficiã. Sed mẽte dulcedinẽ tuã degustans in te semp delecter: et corpore tibi famulans: nulla lassitudine fatiger. Et ad medelam corporis et aĩe pcipiẽdã: qd p̄stare velis o iesu xpe. Qui viuis et regnas etc. Seqt orõ tertia sũptioni pmittẽda.

Domĩe nõ suz dignus

vt intres sub tectũ meũ: sed tñ dic verbo et sanabit aĩa mea. ¶ F In precedenti orõne petiuit sacerdos: vt manducatio dignissimi sacramenti sibi nõ proueniat ad iudiciũ et cõdẽnationẽ: sed magis ad mentis corporisq3 salutẽ. Hic sciens summã sumẽdi dignitatẽ eius: sez q in altis habitat: et tñ nõ alta: sed humilia respicit: ad quem nõ nisi humilitate peruenit: ipso dicente per pphetã. Super quẽ requiescit spũs meus: nisi su- Esa. lxvj
per humilẽ et quietũ: et trementẽ sermones meos.
Nimirũ superbis resistit: humilib' aũt dat gra- Jac. iiij.
tiã. Sequens quoq3 cõsiliũ principis apostolorũ. Humiliamini (inquit) sub potẽti manu dei: j. Pet. v.
vt vos exaltet in tpe visitationis. Ut ad tã dignã sumptionẽ exaltari mereat: seipsum humiliat: et oĩpotenti manui vt saluet se subĳciẽs: orat. Dñe nõ sum dignus etc. Uerbũ hoc sumptũ est ex euãgelistis mattheo et luca referẽtibus factũ centurionis hoĩs gentilis: q cũ magnus esset seculari potẽtia: vtputa romanorũ officialis ad custodiã galilee in capharnaũ delegat': q volens puero suo corporis sanitatẽ impetrare a dño: cui' miracula audierat: ac p hoc potentiã crediderat: se humiliauit: et indignũ dñi corporali presentia iudicauit. Uñ nunciis suis p eo dñm interpellantib': vt seruũ suũ sanare dignaret: cũ dñs respõdisset. Ego veniã et curabo eũ. Statim ipso iter arripienti: et domui sue appropinquãti per amicos suos remãdauit: vt Luce. c. vij. scribit. Dñe
noli vexari. Nõ enĩ sum dignus vt sub tectũ meũ Luc. vij.
intres: ppter qd et meipsum nõ sum dignũ arbitratus vt venirẽ ad te: sed dic verbũ: et sanabitur puer meus. Nã et ego sum hõ sub ptãte etc. Hinc sumptũ est verbũ illud: vt sacerdos xpm inuitaturus et sumpturus ad sanandũ animã suã: suaz indignitatẽ recognoscens: dicat magna fide pariter et humilitate. Dñe nõ sum dign' vt intres sub tectũ meũ. Nõ sum dignus vt sumã te in interiora mea: multis peccatorũ sordibus abominabiliũ. Dicat voce: et humilia de se sentiat corde Est enĩ q nequiter se humiliat: et interiora eius
plena sunt dolo. Tales nõ exaltat dñs: q: humi- Eccl. xix
lẽ spiritu saluũ faciet: et oculos superborũ humiliabit. Ideo vt digne sumere dñz mereat in hoc sacramentali cõuiuio: recũbat mente in nouissimo loco: se oĩbus inferiorẽ recognoscẽs: et tanto cõuiuio indignũ vt tandẽ audire mereat. Amice: ascende superi': et tũc obtineat gloriã corã simul discumbẽtib'. ¶ G Nec difficile erit in veritate se indignũ recognoscere tanti ministerii (al's mysteriĩ) participationis: si maiores se: diligenter cõsideret seipsos valde humiliãtes. Cõsideret inquã Johãnẽ baptistã: cuius supra habita est memoria: q ab angelo prenunciatus in vtero sanctificat' est: a pueritia extra tumultum hoĩm in eremo pueriatus: a xpo sup cũctos mulierũ natos cõmendat': nihilomin' timuit baptizare dñm: dicens. Ego a te debeo baptizari. Uñ de ipso ait ecclesia. Baptista cõtremuit: et nõ audet tangere sanctũ dei verticẽ: sed clamat cuz tremore: dicẽs. Sanctifica me saluator. Attendat mariã magdalenã: q tanto feruore xpm diligebat: vt nõ erubesceret inter epulas cõuiuãtiũ lachrymosam se ingerere: pedes dñi lachrymis irrigare: ac capillis tergere: ppter qd a dño audire meruit. Dimissa sũt sibi peccata multa: qm dilexit multũ. et iterũ. Remittuntur tibi peccata Nec tñ post christi resurrectionẽ pedes ipsius tãgere permissa est. Quid igit magnũ si sacerdos

qui testimoniũ de diligẽdo deũ nõ habuit: q̃ nõ
sibi remissa pctã a deo audiuit: q̃ ad fundẽdũ la-
chrymas est aridus: in diligẽdo tepidus. i obse-
quio tardus: nõ mõ tacturus pedes dñi: sz totũ
ei⁹ corpus comesturus: dicat cũ vilitatis sue re-
cognitione. Dñe nõ sum dignus vt intres sub te
ctũ meũ. Ecce petr⁹: cui dñs toti⁹ gregis sui cu
rã cõmittere dignatus est: ad piscitũ capturã stu-
puit: ⁊ indignũ se dñi pñtia exclamauit: dicens.
Marcus Exi a me dñe: q2 hõ peccator sum. Beat⁹ q̃ mar
euangeli cus euãgelista q̃ pre ceteris xp̃i resurrectionẽ et
sta timẽs regnũ spũsctõ inspirãte descripsit: se tñ indignũ
tractare tãto mysterio (al's ministerio) sentiẽs: pollicem
hoc sacra abscidit: vt reprob⁹ sacerdotio haberet: timens
tissimus tractare corpus dñi in altaris sacro. Merito igi
sacramẽ tur sacerdos iohãne baptista impurior: magda
tũ polli- lena amãdo tepidior: petro aplo dignitate infe
cem sibi rior: euangelista marco indoctior: dñicũ corpus
abscidit. sumpturus dicat corde ⁊ ore. Dñe nõ sum dign⁹
vt intres sub tectũ meũ. Non (inquã) sum dign⁹
ex mea iusticia: ex mea pparatione: ex mea opa-
Lu.xvi. tione: sciẽs a te dictũ. Cũ feceritis oia q̃ pcepta
sũt vobis: dicite q2 inutiles serui sum⁹. Qđ facere
debuim⁹: fecim⁹. Et q̃ nec feci q̃ facere debui: sz i
multis tua sctissima pcepta trãsgrediẽs violaui:
quõ dignus esse poterõ vt tu dñe creator totius
mũdialis machine: intres sub tectũ meũ: domũ
cõsciẽtie mee: pctis obscurãtib⁹ tenebrosum vir
tutuz carẽtia ruinosum: vbi tue mãsionis nõ est
locus. Nõ eñi delectaris habitare in tabernacu
lis pctõꝝ: sed in tuis dilectorib⁹: patris bñplaci
ta semp operantib⁹: verbisq3 tuis obediẽtibus:
talib⁹ eñi tui patrisq3 aduentũ polliceri digna-
Apocal. tus es: ⁊ apud eos facere mãsionẽ. Item. Qui te
iii. pulsantẽ audiũt: tibi cordis sui portas aperiũt:
ad hos intrare: ac cũ eis cenare promisisti. Sed
q2 heu talis nõ sum: vere indignus sum vt intres
sub tectũ meũ. Sz q2 pctõres nõ spernis: cũ his
eñi cũ in terra ambulares: vt sanares: mãduca-
sti. Nec ad te cõfugiẽtes repellis: sed ⁊ paruulos
sinere ad te accedere pcepisti. Me peccatorẽ: me
paruulũ: q2 indignũ: ne a facie tua proiicias: sed
tñ dic verbo: q̃ verbũ es patris coeternum. Dic
Matth. verbo virtutis tue quo dixisti paralytico. Sur-
ix. ge ⁊ ambula: ⁊ cõtinuo surrexit sanus et ambu-
lauit. Ita dic verbo: ⁊ sanabit ala mea: a morbis
spũalib⁹ vitioꝝ. Tuũ nãq3 dicere: facere est: dicẽ
te scriptura. Dixit: ⁊ facta sunt oia. Sana me do
Hieremi. mine (orauit pphēta) ⁊ sanabor. Sed dic verbo:
xvii. et sanabit ala mea p te cibũ salutiferũ: q2 cib⁹ es
spũs nõ carnis: cibus mẽtis nõ ventris. ¶ M
Sed forte dicis. Nũqd sup se exaggerat iudiciũ
qui profitẽs se indignũ: nihilominus accedit ad
corpus dñi sumẽdũ: cũ apls terribiliter clamet.
Qui mãducat panẽ hunc: ⁊ calicẽ bibit indigne:
iudiciũ sibi manducat? Aut ergo falso profitet se
indignũ: ⁊ ita professione falsitatis vere indign⁹
redditur. Aut vere dicit: ⁊ et credit se indignũ: et
sic indigne mãducat: perplexus ergo est mãdu-
cando: euadere nõ potẽs iudiciũ dñi. Sed absit
vt cibus: q̃ dat vitã eternã: mõdo in oẽm euentũ
mortem afferat accessuro. Ad huius igitur repli
ce solutionẽ: rememorãda sunt. q̃. lec. vii. ⁊. viii.
exarata. Refert eñi: nec idẽ est: esse indignũ hac
refectione: ⁊ indigne eã sumere. Silr refert esse
indignũ in oculis suis: ⁊ esse indignũ in oculis
dei nos diligentis. De primo simplr indignus
est: qui gratia dei caret. Nã q̃ gr̃a caret: inimic⁹
dei est: mortuus est: sed inimicus nõ est dignus
pane filioꝝ: ipso dicẽte. Nõ est bonũ sumere pa- Matth.
nẽ filioꝝ: ⁊ mittere canib⁹. Neq3 mortu⁹ deo di- xv.
gnus est pane vite: neq3 cibus est mortuorũ: sed
viuentiũ. Põt autẽ nõ habẽs gratiã ⁊ p hoc indi
gnus: sumere non indigne: si post discussionẽ ac
sui pñius pbationẽ quã precedere hãc sumptio-
nẽ debere apl's docet: maneret aliqđ pctm mor-
tale nõdũ dimissum: nec tñ a sumẽte cognitum.
Cũ ergo nemo delictoꝝ suorũ perfectã hz cogni
tionẽ nec memoriã: dicẽte pphēta. Delicta quis
intelligit? Ab occultis meis mũda me: ⁊ ab alie- Ps.
nis parce seruo tuo. Hinc quilibet se indignum
existimare hz: tñ nesciens se dignũ: ⁊ tñ de mia
dei presumẽs põt nõ indigne accedere: ita q̃ ac
cedẽdo nouũ mortale non cõmittat. Et per hoc
vtiliter ⁊ nõ ficte orare. Dñe nõ sum dignus ⁊c.
De scdo. Nemo filioꝝ captiuitatis adeo ex suis di
gnus est pane angelorũ: de quo Bern. ser. v. de Bernar.
dedicatione ecclesie late disserit di. Nonnũq̃ de
ala mea cogitãs: videor mihi in ea (fateor) velut
duo cõtraria inuenire. Si ipsam alam prout in
se est: ⁊ ex se est: intueor: nihil de ea verius senti-
re possum: q̃ ad nihilũ esse redactã: cũ sit onera-
ta pctis: obfusa tenebris: irretita illecebris: pru
riẽs cõcupiscẽtiis: obnoxia passionib⁹: impleta
illusionib⁹: prona semp ad malũ: in vitiũ omne
procliuis. Postremo toti⁹ cõfusionis ⁊ ignominie
repleta. Nimirũ si ipse q̃si iusticie nr̃e oẽs ad lumẽ
veritatis inspecte: velut pãnus menstruate inue
niunt. Iniusticie deinceps quales reputabunt?
Si lumẽ qđ in nobis est: tenebre sunt: ipse tene-
bre quãte erũt? Facile est cuiq3 nostrũ si sua ple-
nius vniuersa ⁊ sine dissimulatione vestiget ⁊ iu
dicet sine acceptiõe psone: attestari p ola aplice
veritati: ⁊ libere proclamare. Qui se putat aliqđ Gal. vi.
esse cũ nihil sit: ipse se seducit. Quid est hõ q2 ma Jo ... 4
gnificas eũ: ait fidelis et deuota cõfessio: aut qđ
apponis erga eũ cor tuũ? Quid? Sine dubio va-
nitati silis fact⁹ est hõ. Ad nihilũ redact⁹ est hõ.
Nihil est hõ. Quõ tñ penit⁹ nihil est: quẽ magni
ficat de⁹? Quõ nihil erga quẽ appositũ est cor di
uinũ? Et. s. Tñ q̃ nihil reputat hõ in iudicio veri
tatis tue: sed nõ sic in affectu pietatis tue. Nimi
rũ vocas ea q̃ nõ sunt: sicut ea q̃ sunt: et nõ sunt:
ergo q2 vocas ea q̃ nõ sunt: ⁊ sunt: q2 vocas. Li-
cet eñi nõ sint quãtũ apud se: apud te sunt vtiq3: Ro. iiii.
iuxta aplm. Nõ ex operib⁹: sz ex vocante. Sic ni- Rom. ix.
mirũ si cõsolaris in tua pietate quẽ in veritate
tua humiliasti: vt magnifice dilatet in tuis qui
merito angustiat in suis. Siquidẽ vniuerse vie ps. xxiiii.
dñi mia ⁊ veritas requirentib⁹ testamẽtũ tuum
et testimonia tua. Testamẽtũ vtiq3 pietatis ⁊ te-
stimonia veritatis. Et sequit ad ppositũ. Lege
homo in corde tuo: lege intra teipsum de teipso
testimonia veritatis: etiã hac cõi luce iudicabis
te indignũ. Lege in corde dei testamentũ qđ fir-
matũ est in sanguine mediatoris: ⁊ inuenies q̃ lõ
ge aliud spe possidere: q̃ re tenere videris. Hec
Bern. Sic ergo sacerdos cõsiderãs se sm se: i cor
de suo verissime indignum se proclamabit. Sed
attendẽs qđ in corde dei: qui se magnificauit: te
dexit: dilexit: se dignũ sperare poterit: non di-
gnitate sua: sed illius dignatione. Veritaq3 sit p-
phete verbum. Perditio tua ex te israel: tantũ- Osee. xiii
modo in me auxilium tuum. Denique beat⁹ Iob Iob. xxv.
c. xxv. ait. Nunquid iustificari potest homo com
paratus deo: qui apparere mundus nat⁹ de mu
liere? Ecce luna etiam non splendet: ⁊ stelle nõ
sunt mũde in cõspectu eius. Que exponẽs btũs

Grego. Grego. xvii. moral. c. xxv. nōnulli per donū spūs
adiuti ꝯtra infirmitatē sue carnis erigūtur: vir
tutib' emicant: signoꝝq; miraculis coruscant:
nullus tñ est qui sine culpa vitā trāseat: quousq;
carnē corruptionis portat. Et sequitur. Nec san
cta ecclesia p lunā signata virtute ꝓpria tot mi
raculis emicat: nisi hāc superuenientis grē dona
perfundant. Nec singuloꝝ bene viuentiū stella
rū noīe designatoꝝ mentes a peccatoꝝ macu
lis munde sunt: si remota pietate iudicentur: q;
apud districti iudicis oculos: sua vnūquēq; cor
ruptibilitas inquinat: nisi hanc quotidie gratia
parcens tergat. Electoꝝ quippe anim' prodire
ad libertatē iusticie nititur: sed adhuc cōpede in
firmitatis tenet. Et culpas quidē subigere per
fecte desiderat: sed quousq; corruptione carnis
astringit: eius vinculis etiā cū nō vult: ligatur.
Hinc itaq; colligat quāto pctōꝝ pondere p̄ssi
sunt: qui cōtra hec decertare negligunt: si plene
culpā nec illi superant: qui contra hanc viriliter
pugnant. Uñ postq̄ dictū est. Ecce luna nō splē
det: & stelle nō sunt mūde in cōspectu eius: proti
nus additur. Quāto magis homo putredo: & fi
lius hominis vermis? Hec Greg. ¶ I Conside
rans itaq; sacerdos se esse creaturā: & vas luteū
figuli: cūq; qui in sacro oculis subiecto (quem &
nunc sumpturus est) continetur: esse creatorē et
figulum: sese esse finitū & pene nihilū: illū vero sim
pliciter infinitū: & albus incōparabiliter purio
rē: etiam si seraphica puritate arderet verissime
diceret. Dñe nō sum dignus vt intres &c. Rogatq;
attentius qd sequit. Sed tm̄ dic verbo & sanabit
spūs meus. Tm̄ dic vbo: hoc est: teipso: qui ver
bū es patri eterno coeternū: p qd facta sunt oīa.
Uel dic verbo virtutis tue: quēadmodū dixisti
Joh. v. paralytico. Surge tolle grabatū tuū: & ambula:
et cōtinuo surrexit et ambulauit. Sic dic verbo
et sanabit spūs meus a morbis spūalib' pctōꝝ.
Tuū nāq; dicere facere est. Dixit: & facta sūt: ait
ꝓpheta regius vt. s. Uerum ad mūdiciā cordis:
qua mēs digna fiat habitatio hui' sacrificii salu
taris: nō sufficit hec orare: sed & necesse est se pur
gare: & possetenus ad tanti regis susceptionem:
mētis domiciliū adornare: sm illud eccle. Ador
na thalamū tuū sion: speculatrix ala: & suscipere
rē xp̄m. Qd quō fieri habeat ꝑpe p̄ncipiū hui'
operis lectionib'. vii. viii. ix. & alibi diffusius de
claratur. Preter quas adhuc addi p̄nt manudu
ctiones figurales: ad bonā dispositionē commu
nicaturū informantes: que lati'. s. lec. lv. tacta
sunt: ibi requirantur. Possum' ponere exēplari
ter vnā: & ad hui' silitudinē cetera mysticentur.
Inter ceteras figuras satis expressa fuerat eius
agni paschalis: de quo scribitur Exo. xii. cū suo
ritu. Unde ait dñs moysi & aaron: vt preciperent
pplo de esu paschalis agni: vñ & ait moyses. Su
mēt de sanguine agni & ponēt sup vtrūq; postē:
& in superliminarib' domoꝝ: in quib' comedent
illū. Et edēt carnes nocte illa assas igni: et azy
mos panes cū lactucis agrestib'. Nō comedetis
ex eo crudū quid: nec coctū aqua sed assum tātū
igni. Caput cū pedib' ei' & intestinis vorabitis:
nec remanebit quicq̄ ex eo vsq; mane. Si quid
residuū fuerit igne cōburetis. Ubi et addit. Sic
autē comedetis illū. Renes vestros accingetis.
Calciamēta habebitis in pedib': tenētes bacu
los in manib' & comedetis festināter. Et infra.
Oīs alienigena nō comedet ex eo. Oīs aūt seru'
emptitius circūcidetur & sic comedet. Aduena &
mercenari' nō edēt ex eo. In vna domo comede
tis: nec efferetis de carnib' ei' foras. Nec os il
lius cōfringetis. ¶ K Hec exponēdo ꝓsequitur
beatus Greg. i. homel. sabbati in hebdo. pascha Grego.
li di. Hec oīa magnā nobis edificationē pariūt:
si fuerint mystica interpretatione discussa. Agn'
ille paschalis xp̄s est sm illud apli. Pascha nrm̄ i. Cor. v.
xp̄s est: itaq; epulemur non in fermento veteri:
neq; in fermento malicie & nequicie: sed in azy
mis sinceritatis & veritatis. Ad hui' agni esu ar
cetur alienigena. i. a fide extrane': vel in fide he
sitans. Admittit seruus emptus precioso huius
agni sanguine: dū tñ fuerit circumcisus: hoc est a
carne pcti emūdat' p verā cōtritionē & cōfessio
nē pctōꝝ. Percludit rursus aduena & mercena
ri'. Aduena. i. nouiter ad fidē cōuersus: nondū
potens capere altissima hui' sacri: & nec potens
discernere corpus dñi. Uel aduena nouiter pec
care desinēs: q nec digni sunt cibū istū suauissi
mū degustare. Qd maxime attēdere habent sa
cerdotes illi: quoꝝ vita scandalosa est pplo. Ue
spere ebrii: vitio carnis: aut alterius pcti macula
irretiti: mane superficiali cōfessione premissa: cur
rūt ad altare: agnū dei immaculatū deuoratur:
deū inhonorātes: pplm celebrādo scādalizātes:
& seipsos misere in laqueos pditionis precipitā Diony.
tes: nō attēdētes q sm doctrinā diui Diony. de
eccliastica hierar. c. iii. eos q i pnia sunt. i. nōdū
cōgruā cōmissis pctis satisfactionē impleuerūt:
ab hoc ministerio arcēdi sunt: q lz a cōtraria vi
ta discesserint: nōdū tñ imaginū ipsi' habitu al
tius ipresso caruerit: & necdū amore diuino atq;
purissimo purgati sunt. Nō illi de sanguine agni
postes liniūt. Nā tūc i vtroq; poste agni sanguis
ponit: qn sacrm passiōis illi' cū ore ad redēptio
nē sumit. Ad imitationē q; intēta mēte cogitat.
Nā qui sic redēptionis sacrm accipit: vt imitari
passionē illi' necdū velit: in vno poste sanguinē
ponit. Qui tñ etiam in superliminaribus domus
ponēdus est: q intētio cogitationis ad imitatio
nē passionis dñice est dirigenda. Siquidē dom'
habitationis nostre mēs est: in qua p cogitatio
nes habitam'. Intētio vero superliminare est: q cū
in dñica passione figit: superliminare agni sangui
ne tingit. Carnes aūt agni crude comedēde nō
sunt p malā fidē de sacro: nec cocte aqua p planē
philosophiā secularis & curiose sapiētie. Sz asse
tm̄ igne. i. affectu feruido: spūssancti igne accenso.
Caput cū pedib' vorabitis: ꝑfitēdo diuinitatē
in xp̄o altissimā: q locum capitis tenet: sm illud i. Cor. xi.
apli. Caput xp̄i de': & ipsi' terrenā humanitatē.
Cui pedes calceari: quoꝝ corrigiā iohānes sol
uere se clamauit indignū. Os nō cōfringetis ex Joh. i.
eo violentia perscrutationis: & superuacue inquisi
tionis. Totū qd comedi nō pōt p intelligentiā:
igne spūssancti comburetis p venerationē amo
rosam. Sed sola redēptoris nostri percepta sa
cramēta: ad verā solennitatē mētis nō sufficiūt:
nisi eis & bona opera adiūgant. Quid enī pdest
corpus & sanguinē illi' ore percipere (ait Greg.)
et eis puersis morib' cōtraire? Unde subdit. Et panes
azymos panes cū lactucis agrestib'. Panes azy azymos
mos sine fermēto comedit: q recta opa sine cor sine fer
ruptione vane glorie exercet: q mandata miseri mēto q
cordie sine admixtione pcti adhibet: ne peruerse dicat̄ co
diripiat: qd dñ recte dispēsat. Lactuce vero agre edere.
stes valde amare sunt: cū quib' sumēdus ille est
agn'. Amara. s. cōpūctiōe: q nos p pctis nostris
affligim': quaten' ipsa amaritudo pnie abster

gat a mentis stomacho peruerse humorez vite. Sed t intestina mãducari debẽt: hoc est: verborũ illius mystica t occulta mãdata: que tunc vorамus: cũ verba vite cũ auiditate sumimus. In quo deuorationis verbo: qd aliud (ait Greg.) q̃ pigritie nr̃e torpor reprehẽditur: qui ei⁹ verba ac mysteria per nosipsos nõ reqrim⁹: t ab alijs audimus inuiti. Non remanebit ex ipso aliqd vsq3 mane: q2 ei⁹ dicta sunt magna solicitudine discutiẽda: quatenus prius q̃ dies resurrectionis appareat: in hac presentis vite nocte oĩno illi⁹ mãdata intelligẽdo t operãdo penetrent. ¶ L Sz q2 valde est difficile: vt oĩa possit sacrũ eloquiũ intelligi: t oĩa ei⁹ mysteriũ penetrari: recte subiũgitur. Si qd aũt remãserit: igne cõburetis: qd tunc facim⁹: cũ ea q̃ de incarnationis eius mysterio itelligere nõ possum⁹: ptãti spũssci hũiliter reseruam⁹: vt nõ superbe qs audeat vel contẽnere vel denũciare: qd nõ intelligit: sed hoc igni tradit cũ spũiscto reseruat. Sequit. Sic aũt comedetis. Renes vestros accingetis per castitatez. Nã qui pasca comedit: corruptiõi carnis per vitia nulla subiaceat: voluptatẽ edomet: carnẽ luxuria restringat. Calceamenta habebitis in pedibus: exẽpla precedentiũ ac defunctorũ patrũ: opera nr̃a qb⁹ ad vitã currim⁹: instruam⁹: t mortuoz vitã ɔspiciẽtes: nr̃a vestigia a pctĩ vulnere custodiam⁹. Tenẽtes baculos ĩ manib⁹: scrẽ scz spei: ɔsidẽtes ĩ ptectiõe altissimi. Et comedetis festinãtes. i. cũ auiditate ad p̃riã anhelãtes. Nemo ĩ hui⁹ vite itinere torpeat: ne ĩ patria locũ pdat. Nẽo ad appetẽda studia moras inectat: sz cepta pficiat ne minime liceat ĩplere: qd ĩchoat q2 pasca. i. trãsit⁹ dñi est. Est eñi sacramẽtũ illud viaticũ: in cuius fortitudine ambulat in terrã promissionis. Sic ergo mãducatur⁹ sit dispositꝰ: vt trãsire sit parat⁹: exire nõ formidet ab hui⁹ exilij carcere: ĩ quo detinet vt captiu⁹: sz amore celestĩ patrie alo anhelet ad gloriã celestis hierlm nobis certissime repromissam. Sic suo mõ alie huius sacri figure mysticari pñt ad accẽdẽdũ affectũ ad hui⁹ sacramẽti reuerẽtiã t honorẽ. Verũ hic aliqua tãgũtur: q̃ reqruntur de necessitate ad dignã sumptionẽ: q̃dã de cõgruo: quorũ discretionẽ supra lec. vij. viij. t. ix. inuenies distinctã.

Panem celestẽ accipiã

et nomẽ dñi ĩuocabo. ¶ M Post sui humiliationẽ ac ĩdignitatis recognitionẽ: sacerdos nõ velut desperãs: sed spe diuini adiutorij: per subiũctã petitionẽ inuocat: q̃ hoc salutis sacrm̃ in remediũ t nutrimentũ pctõrib⁹ cõuertere se cupientib⁹ disposuit: se erigẽs ad sumendũ hostiã salutarẽ: dicit hãc orõnẽ quartã. Panẽ celestẽ accipiã. Panẽ celestẽ nõ factũ de terre frumẽto: sz de sanguine virgineo: nõ pistũ in fornace per ardorẽ ignis: sz coctũ p feruorẽ dilectiõis ĩ ara crucis. Panẽ celestẽ reficiẽtẽ angelos in hĩtudine. Panẽ de celo descẽdẽtẽ: vt nutriat mẽtes pauperũ suoz in hac miseria ad celos aspirãtiũ. Accipiã: sperãs ĩ bonitate dñi: cõfidẽs ĩ ipi⁹ dignificatiõe: q̃ solus põt facere mũdũ de immũdo ɔceptũ semine: et de lapidib⁹ filios suscitare abrae: q̃ paruulos in oculis suis magnificat eos vtiq3 paruulos: qui non in sua virtute confidunt: sed se totos in sui adiutoriũ ɔiciũt. Nã hr̃ũs Aug. de cẽturiõe (cui⁹. s. habita ẽ mẽtio) loquit. Dũz (inqt) se cẽturio tã vilificaret: vt diceret se indi-

Job. xiij
Mar. ij.
Augusti.

gnũ xp̃m sub tectũ suũ suscipere: ɔsidẽriã suã in christũ iaciẽs: vt salutẽ suo seruo pstare absens potuisset: xp̃s eũ dignificauit: t sub tectũ sui cordis itroiuit: ipsuz in fide illuminãs t inflãmãs. Cur ita: vt lati⁹ crederet christũ sanasse ĩfirmos: mũdasse leprosos quos nõ vidit: q̃ iudei qui diuersa miracula ab ipso facta experimẽtaliter didicerũt. Accipiaz t ego sacerdos a dño adhuc in mũdo peregrinus: panẽ celestẽ: vt in ipsius fortitudine ambulẽ vsq3 ad dei mõtẽ. Accipiaz ego egrotus t infirmus panẽ celestẽ: cor hoĩs roborantẽ: vt a morbis cũctis merear pseruari. Accipiã panẽ celestẽ ego famescẽs t esuriẽs: quẽ q̃ gustauerit: nõ esuriet ĩ eternũ. Accipiã ego inqet⁹ et anxi⁹ panẽ celestẽ: q̃ cor stabilitat: t turbidos fluctus sedat. Accipiã claudus t debilis panẽ celestẽ: inuitatus a rege magno ad cenã: ad quã debiles t claudi sunt introducti. Et nomẽ dñi inuocabo: cũ xp̃o cenã ĩ pane isto celesti faciẽs: vt misericordiã mihi exhibeat nũc habitãs ĩ celis: quẽadmodũ exhibuit secũ cenãtibus habitans in terris. Hoc ipm eñi vt faciat: querit: Ego (inquit) sto ad ostiũ foris pulsans si qs audierit vocẽ meã: et aperuerit mihi ianuã: intrabo ad illũ et cenabo cũ illo: t ipse mecũ. Cenabat christus apud petrũ t iohãnẽ t Jacobũ: vbi socrus petri tenebat magnis febrib⁹. Imperauit febri xp̃s: t surrexit continuo socrus t ministrabat eis. Inuocabo t ego nomẽ dñi super me: vt christus cũ quo ceno: imo quez mãduco: pellat a me febres spũales cõpescat a me ardorẽ innaturalẽ carnaliũ delectationũ: fuget calorẽ amoris mundani vt cor meũ reformetur ad calorẽ naturalẽ amoris dei. Cõuiua fuit christus in hoc sacramento contẽtus apud matthẽũ: murmurabat iusticia falsa phariseorũ: videns misericordie fontẽ cuz pctõribus manducantẽ. Sed cõfusa est vera dñi iusticia: dicente. Nõ veni vocare iustos: sed pctõres. Inuocabo t ego nomẽ dñi: vt me pctõrẽ inter suos electos vocet: t patri reconciliet. Manducauit itez cum simone pharisco christus: hic sub specie panis velatus: et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix: attulit alabastrũ vnguẽti: et cepit lachrymis rigare pedes eius: capillisq3 suis tergere t pernigere. Judicat⁹ est a pharisco dominus: quasi ignorans que t qualis esset mulier que tãgebat eũ: quoniã peccatrix erat. Sed cõtẽpto pharisco: mulieri dñs dixit: Mulier fides tua te saluã fecit. Nihil ego cõtra dñm in sacramẽto ad me pctõrẽ venientẽ infideliter murmurabo: sed nomẽ ipsi⁹ intra me ĩuocabo: vt in fide q̃ panẽ celestẽ accipio: saluũ me faciat nunc et in futuro. Intrauit christus sub his specieb⁹ corporaliter cõtẽtus in domũ zachei: cũ videre cupiẽtis: et ob hoc arborẽ sycomorũ ascendẽtis murmurãtib⁹ nõnullis q̃ ad hoĩez pctõrẽ diuertisset. Sed ait dñs zacheo. Quia hodie huic domui salus facta ẽ. Et ego de aduẽtu dñi gaudẽs: nomẽ eius inuocabo: vt fiat salus aĩe mee p ipsũ qui venit querere t saluũ facere qd perierat. Cenauit tãdẽ exiẽs ex hoc mũdo cũ discipulis suis: quibus et dixit. Dispono vobis sicut t disposuit mihi pater meus regnũ: cõmittẽs vt sacramẽti hui⁹ cõsecrationẽ t cõionẽ in sui mẽoriã frequẽtarẽt di. Hoc quotienscũq3 feceritis in mei memoriã facietis. Nõ me cũ iuda traditore a discipuloz ɔsortio exeũte a dño separabo: sed nomẽ dñi inuocabo: vt hec sacratissimi corpis sui mãducatio sit mihi ad regnũ suũ pparatio salutarĩ.

Apoc. iij.
Matth. viij.
Mar. i.
Luc. iiij.
Mar. ij.
Luc. vij.
Luce. xix
Luc. xxij
Matth. xxvj.

D 5

¶ N Bis itaqz a sacerdote prolatis: siccas par
ticulas duas in patena collocatas: imediate vel
mediāte patena in man⁹ ad plationē itati ꝑmis
se oronis: panē celestē accipiā: recipiēs: inclina
to paulisper corpe: sacerdos subsistit: ⁊ oēs suas
cogitatiões quātū possibile est vniēdo: deuote se
recolligit. Et sicut corporales oculos ad species
⁊ formas sacramēti exteriores dirigit. Sic ocu
los fidei interiores: ad dñm nostrū iesum xpm
sub visibilib⁹ speciebus cōtētū: eiusqz sacratissi
ma passiōis ⁊ redēptionis nostre mysteria: cui⁹
in hac sumptione mēoria principalissime recoli
tur (vt dictū est lec. xxxvj.) cōuertat: prout deuo
tio propria: ⁊ sanctispūs vnctio docuerit medi
tādo. Cui⁹ exēplū aliqđ ponere nō existimo oī
no inutile. Poterit ergo sacerdos itra se nulla vo
ce emissa cogitādo dicere. Eia misericordissime
dñe iesu xpe: eterni patris vnigenite fili: vn⁹ cū
eodē patre ⁊ spūsctō verus cōsubstātialis et na
turalis de⁹: qui pro petōꝝ salute ex infinita cha
ritate tua carnē sumere: inter hoīes apparere: ⁊
trigintatrib⁹ annis grauiter laborare: ⁊ multi
pliciter fatigari dignat⁹ es: ⁊ tandē amarissima
passione ꝑciosissimi sanguinis effusiōe: ac mor
te turpissima nos a morte ꝑpetua pctis et penis
liberare. In cui⁹ saluberrime passiōis mēoriam:
te presentē his spēb⁹ exhibere: teqz cibū alēntē.
ac pign⁹ salutis eterne tradere voluisti: Respice
in hac hora in me petōrē indignū: purga ⁊ sctifi
ca me: vt te deū meū creatorē ⁊ redēptorem me
rear digne sumere. Breui⁹ qđē vel lōgi⁹ put gra
tia ministrabit. Et more quotidiā pecc⁹ tūdēs:
Lu. xviij. addat: De⁹ ppitius esto mihi petōri. Quo verbo
publican⁹ oculos ad celū leuare nō audens: re
missionē suoꝝ meruit petōꝝ. Dicēs aūt de⁹ intē
tionē dirigat ad cōtētū in sacro xpm: ⁊ latria cū
adorāo cū magna reuerētia: deuotione: timore
et charitate: mētisqz affectiōe ac desiderio: sacro
sctm̄ dñi corp⁹ sub duab⁹ illis particulis ꝯtētū:
pro sua ac toti⁹ eccl'ie salute sumat. Sumat aūt
nō masticādo dētibus: ꝑpter euitādū periculū:
et sacri irreuerētiā: ne forte aliqđ sacramēti he
rēs dētib⁹: post incaute expuat: vel aliīs cōib⁹ ci
bis misceat: sed humectatis in ore specieb⁹ reue
rēter gluttiēdo traiciat. Ipso vero in ore pro sua
humectatione manēte: sic poterit meditari. Ve
ni in aīam serui tui deus meus ⁊ dñs me⁹: meqz
tibi incorporare digneris: vt mihi mori: tibi so
li merear viuere. Hec autē nō dico quasi necessa
rio sic fieri debeat ex ecclesie ordīatione vel sta
tuto: neqz per hec cōtēplationis ac deuotionis
exercitia in promptu habentes informare pre
sumens: sed pro quodam exemplo grosso pro ru
dibus et nondū in spiritualibus deuotionibus
assuetis interserere curaui.

¶ Lectio lxxxiiij. A

Umpto vene
rabili sacramento sub specieb⁹
panis de manibus vel patena:
sacerdos dicit.

Corpus domi
ni nri iesu xpi custodiat aīaz meā in vitā eternā.
¶ premissis oronib⁹ cōionē ꝑcedētib⁹ sequunt
due inter cōicandū dici solite: Quarū pria respi
cit perceptionē sacramēti panis: Alia pceptiōez
sacri sanguinis: ⁊ ꝑm hoc diuidit illa pars. Quia
enī primo sumit Christus sub specieb⁹ panis: ideo
ꝑmittit prima oro spāliter pro salute obtinēda
ex perceptiōe dñici corpis. Scđo idē sumit sub
speciebus vini: ideo premittitur scđa oratio pro
obtinenda salute ex perceptione sanguinis: ibi.
Quid retribuā. ¶ Quo ad primū orat sacerdos:
Corpus dñi ⁊c. Corpus dñi pro expiatione petō
rū: totius mūdi in ara crucis immolatū. Corp⁹
dñi ex dignatissima bonitate dei: pro viuificatio
ne mūdi sub sacro altaris christi fidelibus mini
stratū. Corpus dñi nostri iesu xpi a me pro eter
na beatitudine capessenda fideliter ⁊ sacramēta
liter mādu catū. Custodiat: ī vnitate fidei catho
lice: ne mysteria altissima hui⁹ veri corporis xpī
cogitās ⁊ nō capiēs ab vnitate corporis xpi my
stici per īfidelitatē recedā. Quēadmodū qdā ex
xpi discipulis dū sacratissima quedā et ardua de
corpore christi ab ipso dei patris sapiētia increa
ta audierunt: ab eius magisterii doctrina retro
abierūt dicētes. Durus est hic sermo. Quō pōt Joh. vj.
nobis hic dare carnē suā ad manducandū: Per
qđ certe ab vnitate ecclesie se preciderūt: qz ī he
resim ex verbis saluatoris scandalizati prolapsi
sunt: vt dicit bea. Aug. in expositione pš. Custo
diat (inquā) rursus corpus dñi mādu catū: aīam
meā: a prolapsu in pctm̄: ne in detestandā ingra
titudinē abeā de mēsa dñi: inferēdo cōtumeliā
christo cū iuda pditore nequissimo. Custodiat
demū corp⁹ dñi nostri iesu christi a me sumptū:
in vita et robore spirituali animā meā: vt cibat⁹
et roboratus hoc cibo nobilissimo: cōtinuo ro
bustior ⁊ potētior fiā ad exercēdū opa virtutū: vt q̄
in me extinguatur fames ⁊ sitis carnaliū desiderio
riorū: et excitetur cōcupiscētia gaudiorū eterno
rū: per pregustationē dulcedinis que cōceditur
corp⁹ illđ digne sumētib⁹. Subdit ab aliqbus:
Et perducat aīam meā. Perducat potēter cōser
uādo ab incursiōe malignoꝝ spirituū: q̄ exeūtes
de hoc mūdo cōsueuerūt acriuo infestare aīam
meā in hora exitus mei ex hoc seculo. Aīaz meā
cui⁹ est cibus spūalis eā nutriēs: roborās: ⁊ con
fortās: nō ꝑm suā essentiā siue substātiā: sed ꝑm
dona spūalia ⁊ gratiā: que donatur aīe in digna
corporis christi manducatione. In vitā eternā:
hoc est: ī eternā beatitudinē: quēadmodū helias iij. Reg.
panis ministratus ab angelo confortauit: in cu xix.
ius fortitudīe ambulauit vsqz ad mōtē dei. Quē
admodū ⁊ panis q̄ de celo descēdit: perduxit po
pulū israel per desertū vsqz ad terrā ꝓmissiōis.
Ita oro o dñe: vt hec esca celestis fit meū verum
viaticū ducens me per desertum huius seculi ad
supernā patriam fidelibus repromissam. B

Quid retribuā domi
no pro oībus q̄ retribuit mihi? Calicē salutaris
accipiā: ⁊ nomē dñi inuocabo. Laudans inuoca
bo dñm: ⁊ ab inimicis meis saluus ero. ¶ Ista
est scđa oratio que premittit calicis sumptioni.
Sicut enī sacerdos volens suscipere corpus dñi
sub panis specie: premisit orationes pro sua hu
miliatione: recognoscendo suā indignitates ad
dignissimi corporis perceptionē dicēs: Dñe nō
sum dignus ⁊c. Ita procedēs ad sumptiones sa
cratissimi sanguinis christi sub speciebus vini:
pro sui humiliatione indignitatē suā iterū reco
gnoscit: fatendo se nihil habere ex ꝓpriis: quod
dño possit pro tanto beneficio premio retribue

retdicēs. Quid retribuā dño. Et diuidit in tres
particulas. In prima recognoscit sacerdos suaȝ
insufficiētiā retribuēdi p acceptoꝝ beneficioꝝ
collatione. In scđa ostēdit gratitudinē l accipiē-
do dñi beneficiū: cū sui nois laude ꝛ inuocatiōe:
ibi. Calicē salutaris. In tertia ostēdit suā cōfidē
tiā quā habet ex virtute dati beneficii in nociuo
rum preseruatione: ibi. Et ab inimicis meis.
¶ Quoad primū dicit. Quid retribuā dño. q. d.
Quid ego cinis ꝛ puluis: plasma ꝛ figmētū cōdi-
toris: hō vilis ꝛ fragilis: vacuus virtutibus: ple-
nus vitiis. Quid retribuā mercedis ꝛ premii de
meis virib⁹: de meis bonis: de meis possessioni
bus: dño vniuersoꝝ: cui⁹ est terra et plenitudo
eius: orbis terrarū ꝛ vniuersi qui habitāt in eo.
Qui bonoꝝ meoꝝ nō indiget: q̄ diues est in oīo:
qui nec ditior ex p me sibi oblatis cōstituit: nec
si oīa sibi subtraxero: pauperior efficit. Immo
pō cui sicut nihil subtrahi pōt (ipso dicēte. Quia
Jo. xvii. oīa dedit pater in manu ei⁹. Jo. xvii.) ita nec ad-
Hester. di quicq̄ pōt: q: in ei⁹ ditione cūcta sunt posita.
Hester. xiii. Pro oīb⁹: beneficiis scȝ: quoꝝ nume-
rus ꝛ immensitas modū superat ꝛ sensum. Quis
eñ cogitare poterit trinitatis opa super nos ab
initio mūdi vsqȝ in finē: vt videat q̄ solicita fue-
rit illa maiestas: cui administratio pariter ꝛ gu
bernatio seculoꝝ incumbit: ne nos perderet in
eternū. Et potēter quidē oīa fecerat: et sapiēter
oīa gubernabat: ꝛ vtrarūqȝ rerū tā potētie q̄ sa
piētie: signa manifestissima tenebant in creatio
ne ꝛ gubernatione machine mūdialis. Sed nec
latere potuit bonitas: cū ois hec gubernatio ad
Hugo. hoīs vtilitatē tēdebat. Respice inq̄t venerabilis
Hugo de arra aīe. Respice vniuersum mūdum: ꝛ
cōsidera si aliq̄d sit in eo qđ tibi nō seruiat. Ois
natura ad hūc finem cursum suū dirigit: vt ob-
sequiis tuis famulet ꝛ vtilitati deseruiat: tuisqȝ
oblectationib⁹ pariter ꝛ necessitatib⁹ sm affluē
tiā indeficientē occurrat. Hoc celum: hoc terra:
hʼ aer: hoc mare: cū his q̄ l eis sunt vniuersis: ex
plere nō cessant. Hoc circūitus tempoꝝ annuis
innouationib⁹ ꝛ rediuiuis partub⁹ antiqua in-
nouās: dilapsa reformās: cōsumpta restaurans:
pastu ppetuo subministrat. Magna sūt hec que
dñs tribuit sustentādo corpori sed multo maio-
ra impēdit saluādo aīe q̄ perierat. Qđ dedit mi-
hi pater maius oībus est. inq̄t. ꝛ hoc ipsum pro
me ac ceteris oīb⁹ dedit. q̄d hoc? Seipsuȝ dedit.
Neqȝ eñ a se est filius: sed a patre q̄ essentiā infi-
nitā oībus maiorē dedit. Et quō se dedit? Audi
Bern. in ser. ii. de pēteco. Uerbū dei (inq̄t) l subli
Bern. mi cōstitutū: vt ad nos descēderet ppria benigni
tas inuitauit: mīa traxit: veritas qua se promise
rat venturū cōpulit: puritas vteri virginalis su
scepit: salua virginis integritate potētia eduxit:
obediētia in oīb⁹ deducit: patiētia armauit: cha
ritas verbis ꝛ miraculis manifestauit: ac vitam
suā p singulos etatū gradus: infantie: pueritie:
adolescētie: iuuentutis nobis dedit. Adiiciens
mortē: resurrectionē: ascēsionē ac spūssancti mis
sionē: vt sua cōceptio mūdet nostrā: sua vita in-
struat nostrā: mors sua destruat nostrā: resurre-
ctio sua precedat nostrā: ascēsio sua prepararet no
strā: missus spūs suus adiuuet infirmitatem no
strā. Ut quoqȝ hec oīa in perpetua manerēt me-
moria: ꝛ in effectu atqȝ fructu noua: etiā seipsuȝ
in cibū nobis tradidit in viuifico sacro: quo oim
premissoꝝ bonoꝝ recēti efficacia aīam nutrit:
reficit ꝛ impingat. Illa sunt bona ineffabilia q̄-

bus vt breui verbo cūcta cōcludā. inq̄t Bernar.
nihil melius inuenire poterat: vñ nos redimeret
sapiētia dei: in omni sapiētia sua. Nā oīa tribuit
trinitas bñdicta. Pr̄ vt seruū redimat: filio non
parcit. Fili⁹ seipsū liberissime tradidit: ꝛ ipse spūs
postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. ¶ C
His oībus cōdigne rñdere sacerdos nō valens:
recte ait. Quid retribuā dño p oīb⁹: scȝ bonis: q̄
retribuit: nedū oīb⁹ gñalr l his q̄ pdicta sūt: sȝ ꝛ
spāliter mihi. Mihi inquā in mei sue creature
benigna cōseruatione: in lōganimi mee cōuersio
nis expectatione: in boni ppositi inspiratione:
l sacroꝝ suoꝝ ablutiōe: l eucharistie suauissima
refectione. Retribuit inq̄t. Retributio actus est
eius q̄ ab alio bñficiū aliqđ accipit: qđ retribuē
do p aliud recōpēsat. Sed q̄d ego tribui dño: vt
bona illa magnifica retribueret ꝛ mihi. Si boni
q̄d cogito sibi repēdere: ab ipso immittitur cogi-
tatio: q: nō sum⁹ sufficiētes aliq̄d cogitare a no- ii. cor. iii.
bis: quasi ex nobis: sed sufficiētia nostra ex deo
est. Si boni q̄d operat⁹ sum vt sibi retribueret: Jaco. i.
id recepi eo donatore. Oē nāqȝ datū optimū:
et oē donū pfectū desursum est: descēdēs a pa-
tre luminū. Si sibi seruiēdo: mādata sua execu-
tus sum: nullū pfectū sibi attuli: ipso teste. Cum Lu. xvii.
feceritis q̄cunqȝ precepta sunt vobis dicite. In-
utiles serui sum⁹. Et breuiter quecūqȝ bōa obtu
li: ab eo recepi: non ipse donaui. Quid habes qđ i. cor. iiii.
nō accepisti? ait apl's. Quid igit dedi dño p his
q̄ retribuit mihi? Nihil pfecto ex me: nihil meū
reperi: nihil pprīū possedi. Unū est qđ preter te
habeo o dñe: scȝ petm. Hui⁹ tu nō es autor: sȝ ego
peccator. Tu mihi id nō tribuisti: sed ego sine te
id pfeci. Sine te factum est nihil. ait iohannes.
Nihil id est petm sm glo. btī August. Retribuisti August.
igit mihi hec: ꝛ alia innumerabilia bona p meis
malis: p meis petis. Nihil erā: qđ est malū entiȝ
priuatio. Et me bonū aliqđ: ens aliqđ fecit tua
potētissima creatio. Peccaui in adā tui mādati
puaricatore: ꝛ me redemisti in xpō pditoꝝ salua
tore. Peccaui in meipso ex puersa mea volūtate:
nec statim me pdidisti ex tua benignitate. Pec-
caui ꝛ malū corā te feci: ꝛ tu ignouisti: ac peniten
tiā inspirasti. Defeci: esuriui: ꝛ sitiui exiuiū mea
rū tenuitate: tu me pauisti ꝛ potasti pprio corpo
re et sacratissimo tuo sanguine. Ecce soli in me
defectus inueniunt: ꝛ nō nisi bona excellētissi-
ma retribuunt: bona ergo p malis q̄ meruim⁹:
tribuunt: quos pro malis punire poterat: bonis
suis obruebat: nō tñ bona ista nostra mala me-
ruerūt. Sed quō retribuunt: aut cui⁹ merito: si
nō meo? Meis eñ meritis nō bona debent: sed
pena. Certa merito dñi mei q̄ prior dilexit nos:
et quia dilexit: male meritis nostris suo merito
bona cūcta cōpensauit. Sic retribuit. i. iterū tri
buit gratiā p grā. Gratiaȝ iustificationis gratis
oīno tribuit: qua mereri poteram⁹: ꝛ pro gratia
qua iustificati sum⁹ ꝛ opa meritoria egim⁹: gra-
tiā vberiorē: qua cresceremus: roborāremur: ma-
gnificaremur: retribuit. Quid igit? Nūquid bos
defectus meos iterabo: tanta recipiens bona?
Absit. Impie ꝛ inique voluntatis est: mala pro bo
nis retribuere. Quid igit retribuā: qui nihil p-
prīū nisi defectus habeo. Certe ne laqueis ingra
titudinis irretiar: beneficiū a te gratis prestitū:
gratus recipiā: et ad dandū beneficia ampliora Cassio.
te prouocabo. Nā Cassio. teste. Spem de futuris
bonis recipit: qui transacta beneficia recogno-
scit. Inuitatur ad magna: q̄ grātāter accipit mo

dica. Accipiam igitur beneficium dñi magnum cum magna gratitudine: quod accipiendũ instituit ex magna charitate. Hinc sequitur secunda pars presentis orationis. ¶ D Calicem salutaris accipiam. Accipiã: sitibũdus et ex defectu humoris gratie: et roris benedictionis diuine. Calicem: vt inde refocillationem capiam: ne ambulans iuxta fontẽ huius liquoris saluberrimi: peream ex negligẽtia et desidia accedendi. Accipiã ego aridus ad fructificãdum calicẽ salutaris: ex quo scaturit aqua: quã qui bibit nõ sitiet in eternũ. Accipiã ego immũdus et peccatorꝝ sordibus maculatus: calicẽ salutaris: vt in ipsius puritate feces peccatorũ abstergantur: viuusqꝫ esse merear eorũ: qui lauerunt stolas suas in sanguine agni. Accipiã ego ambulaturus per viã grandẽ: que restat ad celestẽ patriã: calicẽ salutaris: ne in via deficiã cũ filiis israel proficiscentibus ad terram promissionis: quibus nisi aqua meritis moysi fuisset ministrata de petra deserti quã percussit: siti miserabiliter perissent. Accipiam ego cecitate peccatorũ percussus: calicẽ salutaris: vt oculi rationis mee illustrentur: quẽadmodũ lõgino latus dñi pforanti: sanguis de pectore dñi decurrẽs visum: vt historie referũt: restituit oculorũ et mentẽ ei⁹ fide vt xp̄m dei filiũ crederet: illustrauit. Accipiam calicem salutaris. i. xp̄i sanguinẽ: quẽ discipulis suis in cena vltima ministrauit dicẽs. Bibite ex hoc oẽs. Hic est calix sanguinis mei: sanguinis quẽ in cruce pendẽs largiter effudit: dũ vnus militũ lat⁹ eius lancea pforauit: ex quo continuo sanguis et aqua exiuit. Sanguis quẽ in sua gl'iosa resurrectiõe p integritate nature sue mirifice reassumpsit. Sãguis quẽ in memoriã sue passionis sumẽdũ nobis cõmẽdauit: dicens. Hec quotienscũqꝫ feceritis: in mei memoriam facietis. Salutaris. i. xp̄i nostri saluatoris: qui qꝛ est nostre salutis reparator et autor: vere salutare nostrũ appellat̃. Vñ Simeõ: Viderũt oculi mei salutare tuũ. i. xp̄m saluatorẽ: et Luc. iij. dr̃. Videbit oĩs caro salutare dei. Salutaris nãqꝫ dr̃: q̃si salutẽ optãs vel desiderans: q̃d de nemine dici põt sicut de xp̄o: q̃ tm̃ nostrã salutẽ desiderauit: vt p ea passionẽ subiit: ac sanguinẽ p̄priũ fudit. ¶ Vel põt aliter exponi. Accipiã calicẽ salutaris. i. sanguinẽ salutaris intransitiue. i. sanguinẽ xp̄i qui est salutaris: qꝛ salutẽ nostrã effecit: dũ in cruce fusus nos deo patri recõciliauit. ¶ E Sequit̃ tertia pars. Et nomẽ dñi inuocabo: vt sanguis ille salutaris in se: fiat mihi salutaris: me liberando a petis: qui p multis effusus est in remissionẽ petõꝝ. Nomẽ domini inuocabo: calicẽ salutaris accipiẽs: vt veniat super me sanguis ille sacratissim⁹ cũ benedictione: quẽ sup se spargi insani iudei postulabãt. Sãguis eius inquiunt: super nos et super filios nostros. ¶ Sequit̃. Laudãs inuocabo dñm. Laudans xp̄m de tanta beneficẽtia exhibita: qua ne dũ hunc sanguinẽ fudit: sed et ipsum in potũ salutarẽ nobis dedit. Et quis nisi ingratissimus et irreligiosus p tanto beneficio nõ laudaret xp̄m dñm. Reuerius dño seruũ suũ iudicat: qui beneficia eius suscipiens: dñm nõ extollit: aut se beneficiis idignũ indicat: beneficentiã dñi laudibus nõ agnoscẽs. Laudãs igitur inuocabo dñm: sumẽdo hoc magnificũ beneficiũ. Et ab inimicis meis saluus ero: et virtute dati beneficii. Habet enĩ virtutẽ magnificã sanguis ille salutaris. Extinguit quidẽ ardorẽ carnalis cõcupiscentie: remittit fomitẽ peccati: cuius est motus inordinatos excitare: et per hoc valet cõtra inimicũ intraneũ: qui est p̄pria caro. Rursus inebriat mentẽ sanguis ille potatus celica dulcedine: recolligit vires aĩe: et in xp̄i vulnera potantẽ trãsmittit: vt illa cõtempletur: ex quib⁹ tanq̃ fontib⁹ vberrimis sanguis ille profluxit: et per hoc valet ɔtra inimicũ extraneũ: mundũ vꝫ q̃ mentẽ disp̃git p vana desideria: p caducos honores et potentat⁹: quib⁹ inherẽs a xp̄o sanguinẽ fundẽte elongat̃. ¶ Demũ accendit cor et inflammat affectum: vt beneficio per amorẽ et dilectionẽ iungat: q̃ non nostris meritis: sed sua gratuita voluntate sanguinẽ illũ potabilẽ sub speciebus vini ministrauit: et p hoc valet cõtra inimicũ pessimũ: diabolum scꝫ: qui mentẽ ab amore xp̄i reuocat: eamqꝫ facit sup̃bire: vt sicut ipse superbiendo a beatitudine corruit: sic et illa ab eadẽ p superbiã separetur. Sic igit̃ laudãs inuocabo dñm in sumptione preclari huius calicis et viuifici xp̄i sanguinis vt saluus fiam ab oĩbus inimicis meis per dñi singularẽ p̄tectionẽ: cui⁹ nomẽ magnificũ cum laudib⁹ inuoco: et per virtutẽ sanguinis dñi quẽ bibã: per quẽ facti sum⁹ p̄pinqui dño: q̃ ab eodẽ longe distabam⁹: dicente ap̄lo. Nũc autẽ in xp̄o iesu vos qui aliquãdo eratis lõge: facti estis prope in sanguine xp̄i. Dũ aũt sacerdos orationem hãc profert: dicens. Calicẽ dñi accipiã. Calicem ipsum detectũ: facta prius deuota inclinatione: tota cũ deuotione reuerenter in manus sumit: summa et omni qua valet mẽtis puritate: semotis peregrinis cogitatib⁹: soli dñi sanguinis effusioni in cruce pro se et toto genere humano facte intẽtus: ipsum xp̄i sanguinẽ preciosum sub vini specie latentem: fideliter et caute vna cũ particula sanguini cõmixta sumat. Hec aut similia animo meditando. Refice dñe iesu aĩam meã perfecta refectione preciosissimi cibi et potus: vt p eã ad perfectissimã illam regni tui refectionẽ puenire merear: vbi te non iam sub mysterioꝝ symbolis: sed clare facie ad faciẽ: et videre et frui merear i eternũ. Sumpto autẽ calice caute vt nihil in eo p̄maneat: dicit orationẽ q̃ sequit̃. F

Luce. ij. Eph. ij.

Sanguis domini nostri iesu xp̄i custodiat animã meã in vitam eternam. Amẽ.

¶ Post orationes quas cõmunioni interseruit: sequunt̃ alie oratiões quas sumpte cõmunioni sub vtraqꝫ specie superaddit. Et diuidit i duo. Nã primo facit orationẽ sumptionẽ sacri sub specieb⁹ vini spẽaliter respiciẽtẽ. Scd̃o addit orõnes sacrm̃ sub vtrisqꝫ specieb⁹ sumptũ cõcernentes: ibi. Corpus tuũ dñe q̃d sumpsim⁹. ¶ Circa primũ. Sicut post sumptionẽ corporis facta est orõ p salute impetrãda ex eiusdem corporis mãducatione: ita post potationẽ sanguinis dñi: subiũgit̃ orõ p salute p̄cipiẽda ex eiusdẽ sanguinis sumptiõe. Vñ dicit. Sanguis dñi: qui est fons et lauacrũ nostre emũdationis et sctificationis: vt dicit paulus. Sanguis dñi q̃ est preciũ nostre redẽptionis ac reparatiõis: vt ait petrus. Sanguis dñi. nũc a me potat⁹: vt calix bñdictionis. Custodiat: in vite innocẽtia: et cordis puritate: ne post ipsius sumptionẽ recedã a discipulatu xp̄i: sanguinẽ istum purissimũ p mortalia peccata inhonerãs: sicut fecit iudas proditor post huius cibi refectionẽ: et sanguinis potationẽ: a consortio xp̄i discipulorũqꝫ ei⁹ se separans.

Ad titum iij. j. pe. i.

quez sumpsit in mysteriis: tradidit pro vili ꝑcio
Matth. ipso infeliciter cōfitēte. Peccaui tradēs sangui-
xxvij. nē iustū. Custodiat ab illa percussiōe: plaga do
mini: ne primogenita mea: bona. s. opa ꝑterita
ꝑ supuenīēs malū extinguant. Sicut olim san-
guis figuralis agni pascalis imolati postibus et
superliminarib' domoꝝ illit' filios israel custodi
uit ab angelo egyptioꝝ primogenita ꝑcutiente.
Exo. xij. Dignū rebellibus iudiciū dn̄o faciēte. Exo. xij.
Custodiat in fortitudine ꝛ robore spūali: vt intre
pid' aggrediar virtute hui' sanguinis ad pugnā
dū cōtra vitia ꝛ bestias infernales: quēadmodū
olim elephātes: ꝑ ostēsionē sanguinis excitabā
tur ad congrediendū formaliter in acie bellica
ꝯtra aduersarios: vt legitur. j. Mach. vj. Sequi
tur: Alam meā: de hoc lacu miserie ꝛ tribulatio-
nis: In vitā eternā: sicut patres sancti de limbo
Zach. ix. virtute huius sanguinis educti sunt in gaudiū
sempiternū Zach. teste. c. ix. Tu vero in sanguine
testamēti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo
nō erat aqua cōsolatiōis vel salutaris. Perdu-
cat inquā ꝛ custodiat me bibētē in vitā eternā:
Joh. vj. iuxta ꝓmissū saluatoris. Qui mādūcat meā car
Heb. ix. nē et bibit meū sanguinē: habet vitā eternā. In
hanc eñi christus per hūc suū propriū sanguinē
semel introiuit eterna redēptiōe inuēta: Et no-
bis fiduciā ad introeundū per sanguinē eundē
Heb. x. cōtulit: teste aplo: Habētes itaqz fratres fiduciā
in introitū scōꝝ per sanguinē xpi. Amen. G

Corpus tuum domine

qd̄ sumpsi: ꝛ sanguis quē potaui: adhereat visce
rib' meis: et p̄sta vt in me nō remaneat scelerū
macula: quē scā ꝛ pura refecerunt sacra. Qui vi
uis ꝛ regnas de' ꝑ oīa secl'a scl'oꝝ. Amē. ¶ Post
oratiōnē: cōiōnē sacramēti sub speciēb' vini spā
liter respiciētē: orōnes subdit cōiōnē eiusdē sa-
cramēti sub vtraqz specie cōcernētes. Et subdi-
uiditur pars illa in duas: ꝑm duas orōnes. In
quarū prima petit per sacramēti corporis ꝛ san
guinis sumptiōnē: ab omi pctī macula purgari:
qua impediretur ab ingressu regni. In scd̄a pe-
tit per eandē sibi remediū conferri: quo adiuue
tur ad consecutionē gaudii sempiterni. Petit er
go in prima remoueri mala. In scd̄a cōcedi bo-
na: ibi. Qd̄ ore. ¶ Circa primū dicit: Corp' tuū
dn̄e: verū ꝛ naturale: qd̄ sumpsi sub spēb' panis.
Et calix. i. sanguis tu' ver' ꝛ propri' quē potaui
sub spēb' vini de tua benignitate ꝛ clemētia. ad
hereat viscerib' meis: nō corpalib': q̄ vie sūt su-
perfluitatū post digestionē relictarū: sed visceri
bus spūalib': q̄ sunt volūtas ꝛ itellect': q̄ vie sūt
vite ale: cui' spālis cibus est opatio bona ꝛ meri
toria: affectio scā ꝛ cogitatio mūda. His eñi ala
spūaliter nutritur ꝛ vegetatur. Sunt et vie ꝑ quo
itrat in alaꝫ cibus ille sacr̄alis: corp' scꝫ xpi ꝛ san
Ambro. guis: qui cibus sunt ale: nō corpis: vt dicit Am-
bro. Nā per intellectū intrāt ꝑm fidē ꝛ cognitio
nē: per voluntatē ꝑm dilectionē ꝛ deuotionem.
His visceribus: potentiis scꝫ ꝛ virib' anime: pe-
tit sacerdos: vt corpus et sanguis dn̄i adhereāt:
non ꝑm substantiā vt cibus corporalis adheret
stomacho: sed adhereant per virtutem et effica-
ciā: causando ꝛ relinquendo in eis post sumptio
nē spiritualem quādam letitiā et iocunditatē:
vt sic fiat pregustatio illius diuine dulcedinis: q̄
in patria deū diligētib' est parata qua confortā
tus in via ardentius ad patriā aspirē: nec quasi
desertus deficiā aut oberrē. Adhereat ꝛ meis vi
scerib' ale corpus tuū o ihe qd̄ sumpsi: vt non
pertranseat mentē celeriter: quēadmodū quidā
cibi corporales liquidi trāseūtes per stomachū:
nihil nutrimēti ꝛ liquoris post se relinquentes.
Sed adhereat morā faciēs in ala: vt cib' solid' ꝛ
nutritiuus in stomacho: cōfortās ꝛ corroborās
animā in virtutib' ꝛ donis spūalib'. Adhereat
eisdē visceribus sanguis tuus preciosissim' quē
potaui: non vt torrēs veloci impetu percurrēs:
ea que tāgit vix superficietenus humectans: sed
adhereat vt oleū effusū qd̄ vndiqz penetrat: ve
stigiū sue post se pīguedinis diutine derelinquēs
Sic adhereat vt liquescere faciat alaꝫ in ei' amo
re: ꝛ ipsū sancti pinguedinē: diuināqz bonitatē
diutius post sumptionē percipere ꝛ sentire. Se
quit. Et p̄sta: q: nisi tu p̄stiteris: ex nobis id per
ficere nō possum': vt in me. i. in viscerib' ale mee
nō remaneat in virib' scꝫ ꝛ potentiis. post sum
ptionē ꝛ potationē istius medicinalis cibi ꝛ po
tus. Ulla scelerū macula: deturpās ꝛ deordinās
alam factā ad superbenedicte trinitatis imagi-
nē: per dona ꝛ beneficia spūalia mirifice exorna
tā: quib' pctīm dū inest: alam priuat. Et per hoc
dicit ipm maculare: q: ornatū ale tollit: sicut au
ferēs colorē pulchrū ꝛ viuidū a facie hois: ipsaꝫ
deturpare dicit: licꝫ nihil deformās in faciē intro
ducat. Presta igitur (orat sacerdos) vt nō rema-
neat vlla scelerū macula in ala: quātū ad oēs ꝑ-
tes imaginis: neqz error in itellectu ꝛ rōne quo
obscurat prīa pars imaginis: ne in puro ꝛ since
ro lumine cōspicere possit alta ꝛ secreta hui' sa-
cramēti mysteria. Neqz remaneat aliq̄ culpa et
dei offensa in volūtate: q̄ est alia pars imaginis
q̄ sitr per pctīm deordinat: ꝑ quā ꝑ pctīm tolli
tur donū charitatis ꝛ grē: q̄ vestis est nuptialis:
per cui' carētiā impedit: ne charitatiue ꝛ amoro
se vt debitū est: ferat in deū oīm creatorē: ꝛ hui'
sacramēti autorē. Neqz remaneat aliq̄ pctī ma-
cula in mēoria: q̄ est tertia pars imaginis: puta
obliuio b̄nficioꝝ dei: per quā ala retardat: ne ex
eorū recordatiōe assurgat in laudē dei ꝛ gratia-
rū actiōes. ¶ H Uel aliter orat sacerdos vt nō
remaneat aliqua macula. i. pctī reat' in ala: eius
qꝫ potētis: vt videlicet quietet ab oī obligatiōe
ad penā: que obligatio dici pōt macula: q: ipsa
existente in anima: nequaq̄ admittitur ad gau-
dia beatorū: etiam si charitate ꝛ gratia adorne
tur. Necesse quidē est oēm peccati penā: qua ala
debitrix tenetur ante beatitudinis ingressū so
luere: sicut dixit christus: Nisi efficiamini si-
cut paruuli (qui nulli' pene sunt debitores: nec Matth.
aliquibus peccatis obnoxii) non intrabitis in re xviij.
gnū celorū. ¶ Uel (vt dn̄s Alb. exponit) non re- Alber.
maneat vlla pctī macula: talis ꝛ tanta: sicut dn̄s
per Ezech. c. xxiij. dicit de exasperatrice domo
israel q̄ amatores: scꝫ demones prescindunt na
sum ꝛ aures: ꝛ effodiūt oculos: q: priuāt alaꝫ vi
su luminis spūalis: ꝛ discretiōe diuine bonitatis
et auditu verborū spūssancti in allocutione cor-
dis. Has aūt maculas delet ꝛ pulchritudinē re
parat hui' sacramēti cibus ꝛ potus spūalis. Uñ
beatus Ambro. in persona sancte agnetis. Jam Ambro.
corpus (inquit) eius corpori meo sociatum est:
et sanguis eius ornauit genas meas. Sic ergo
nulla remaneat peccati macula. Quem sancta ꝛ
pura refecerunt sacra. Pura: per priuationē ois
cōtagionis ꝛ macule pctōrū. Siquidē corpus et
sanguis christi: que sunt res huius sacramenti

formata sunt de purissimis sanguinibus marie:
immediata summi artificis spũsctĩ operatiõe:
qui nihil nisi purũ efficere pot. Sancta olim vir
tutũ et gratiarũ plenitudine:nedũ in se:sed etiaʒ
causaliter quo ad nos:qꝛ nos sctificat: et grã ac
sanctitate replet:nã de plenitudine eius oẽs ac-
Jo.j. cepimus. Dicitur aũt sacramẽta pluraliter:licet
sit vnũ sacramẽtũ vnitate itegritatis et ordinis:
vt dictũ est .ſ.lec.liij. propter diuersitatẽ signo-
rũ:cõtẽtorũ:et significatorũ. Signorũ:qꝛ signa
sacramẽtalia: species scʒ panis et vini sub quib'
verũ christi corpus et sanguis verus continentur.
sunt realiter diuersa. Siquidẽ alie sunt species
vini:et alie panis. Contentorũ:qꝛ corpus christi
aliud est et differẽs realiter a sanguine ei':immo
nec alterũ alteri' pars est. Corp' enĩ aiatũ est et
viuit:sanguis neqʒ viuit formaliter p aiam sibi
inherẽtẽ: neqʒ est aiatus. Ideo nec corpus pars
sanguinis: nec sanguis est pars corpis lʒ tamen
vtrũqʒ sub vtriusqʒ speciebus realiter etsi diuer
simode cõtineat:vt dictũ est.ſ.lec.xlij.et.liij. Si-
gnificatorũ:que sunt corpus christi mysticuʒ:vt
in ca.cũ marthe.de cele.mis. Qδ corp' mysticuʒ
ex multis mẽbris diuersoꝝ statuuʒ integratur:
sicut corp' xpĩ verũ ex multis mẽbris diuersorũ
officioꝝ cõpaginatur. Sequit. ¶ Et Refecerũt:
nõ quidẽ viscera aie ſm suas substãtias:nõ eniʒ
corpus sanguisqʒ xpĩ sumpta in sacramẽto vltra
trãsierũt ſm suas substãtias qʒ species sacramẽ
tales in quib' cõtinẽtur. Hec aũt partes aie itel-
lectualis:q in proposito viscera anime nominã
tur:nõ attingũt: sed in corpus intrant species:
qδ nutriũt et reficiũt:virtute aie vegetatiue:non
intellectiue: vt sic. Refecerũt igit hec aie viscera
quãtũ ad effectũ:ab eis causatũ et derelictũ ex di
gna coꝝ sumptione. Sic enĩ refecerũt rõnẽ et in-
tellectũ ipsum in sinceritate cognitiõis illumi-
nãdo. Volũtatẽ p amorẽ et dilectionẽ iflãmãdo.
Memoriã ad passiõis rememorationẽ excitan-
do et suauitatẽ quãdã et letitiã spũalẽ in toto ho-
mine efficiendo. Cõcluditur oratio: Qui viuis et
regnas:qδ frequẽter expositũ est. ¶ R Finita
hac oratione: sacerdos ad cornu altaris accedit
vt calicẽ abluat:ac ablutionẽ calicis et digitoruʒ
sumat. Calicẽ enim et digitos lauat:ne humor
aliquis in calice remanens: aut panis particu-
la aliqua digitis adherẽs: siqua foret: a digitis
per ablutionẽ in calicẽ descenderet. Et sic simul
cum ablutione reuerẽter sumeretur. Sumit au
tẽ ablutionẽ post sacramẽti sumptionẽ:qꝛ vinũ
rõne sue humiditatis est ablutiuũ:ideo sumitur
ne alique reliquie in ore vel via ad stomachũ re
maneãt:qδ ptinet ad reuerẽtiã sacri. Vñ de cele
bra.mis.c.ex parte.dicit Inno. terti':qp semper
sacerdos vino os perfundere debet: postqʒ totũ
pceperit eucharistie sacrm̃: nisi cũ eodẽ die aliã
missaʒ debuerit celebrare. Ne si forte vinũ perfu
sionis acciperet:celebrationẽ aliã ipediret. Hec
ibi. Et simili ratione perfundit digitos vino:qδ
postea sumit:qb' xpĩ sacrm̃ tetigit: vt scʒ si aliq̃
casu adhereat minutissima sacramẽti particula
ablutiõe hmõi in calicẽ descẽdat et sumat. Sum
pta ablutiõe adhuc digitos lauãt quidã in altra-
Tres lo- ri quidẽ post officiũ cõpletũ:q est tertia lotio di
tiões qd gitorũ. Prima facta est in principio misse. Scd̃a
signifi- in medio ante canonẽ. Tertia que fit post sacra-
cet. mẽti sumptionẽ:aut misse finẽ. Que tres lotio-
nes ſm magistrũ in Rationali fiunt ad designã
dũ lotionẽ seu mundationẽ cogitatiõis locutio

nis et actionis. Vel ad designandam purgatio-
nẽ pcti originalis et actualis criminalis et venia
lis:siue pcti qδ agitur per ignorãtiã: negligẽtiã
et industriã:siue per ignorantiã:infirmitateʒ et
maliciã. Ad quorũ pctõꝝ expiationẽ offertur sa
crificiũ salutare. ¶ Fiunt hec etiã in cornu alta
ris dextro ſm eũdẽ:qꝛ hoc cornu populũ iudai-
cũ significat:de quo christus assumpsit naturaʒ
humanã:quã ab omnibus hoibus defectibus et
penalitatib' fecit immunẽ in sua gliosa resurre
ctiõe. Sic sacerdos christuʒ representãs purgat
manus quib' corpus dñi sub sacro contẽtũ tra
ctauit in dextero altaris cornu:vt sic corpis xpĩ
gloriã ex iudeoꝝ progenie sumpti per dextrũ al
taris designatoꝝ repñtaret. Fit etiã hec ablu- Innoc.
tio ſm Inno. qꝛ indignũ esset qp manus q corp'
icorruptibile tractauerũt:corruptibile corp' tã
gant:nisi studiose lauent. * Ablutiõis aũt aqua * De ri
dʒ in locũ mũdũ et onestũ diffundi:vt altitudo tu eccle
sacramenti reuerentius honoretur. Z ppe alta

Quod ore sumpsimus

re sũt pu
scie edifi
care ad h
paratque

domine pura mente capiamus:et de munere tẽ-
porali fiat nobis remediuʒ sempiternuʒ Amen.
¶ Postqʒ sacerdos in precedẽti oratiõe respiciẽ
te cõionẽ sub vtraqʒ specie:petiuit remoueri ma
la:in hac oratiõe ad idẽ postulat conferri bona.
Petit enĩ vt mãducatio illa atqʒ potatio sacra-
lis corpis et sanguinis dñi spũalẽ iferat refectio
nẽ et salutẽ tãdẽ sempiternã. Vñ ait. Qδ ore sum
psimus:scʒ corporis et sanguinis dñi, sacramẽtũ
nõ vt corpalẽ cibũ dẽtibus tritũ: ac masticatũ.
Nec vt corporalẽ potũ per guttur in vẽtrẽ descẽ
dẽtẽ digestũ:et in corp' aliti cõuersũ: quẽadmo
dũ qdã discipuloꝝ retro abeũtiũ christũ intelle-
xerũt:dũ carnẽ suã mãducãdã:et sanguinẽ suum
potãdũ:sub eterne dãnatiõis pena docẽs astrue
bat:dicẽs. Amẽ amen dico vobis:nisi manduca Jo.vj.
ueritis carnẽ filij hois:et biberitis eius sanguinẽ
nõ habebitis vitã in vobis. Qui manducat meã
carnẽ:et bibit meũ sanguinẽ:hʒ vitã eternaʒ. Nõ
in illo itellectu carnali petit sacerdos corp' dñi
sumptũ et sanguinẽ potatũ nobis suffragari. Sʒ
petit vt corpus et sanguis dñi sub corporalibus
speciẽb' panis et vini esibilib' et potabilib' sacrã
liter sumpti:nobis spũaliter suffragẽtur. Et di-
cit sacerdos:sumpsim' pluraliter: p hoc significãs
nõ pro se tm̃ sacrificiũ hoc obtulisse et sumpsisse:
sed pro toto corpore christi mystico: cui' ipse ps
est:et velut os huius corporis. Sacramentũ igi
tur inquit qδ sumpsim' in psona ecclesie:et fide-
liũ:toti' scʒ cleri et ppli:ore corporali mãducatio
ne sacramẽtali:fac o Dñe:vt ipsum Capiam' mẽ
te pura:ab oi sorde:et inqnamẽto pctõꝝ: seqstra
ta a torpore et desidia tepidorũ:plena fide: amo
re ac deuotiõe feruidorũ: spũaliter capiam' ad
robur aie et sustentamentũ spũaliũ actionũ. Se
quitur. Et de munere:qδ ex tuo dono et benignis-
sima largitate accepim':tpali:quãtũ ad species
visibiles: et tẽpaliter mutabiles. Fiat nobis:fi-
delibus:tpalib' mysterijs subiectis. Remediuʒ
cõtra morbos spũales:nos ad virtuosarũ opera
tionũ exercitiũ roborãs et confortãs. Sempiter
nũ:ne pro nostro eo morbis et pctis spũalibus
prosternamur: sed ad bñ operãdũ validi et robu
sti:in finẽ vite nostre vsqʒ persistamus:vtqʒ hoc
viatico munere et remedio tpali: i extremo exit'
nostri pcepto:ad verã btitudinẽqʒ sempiternitates

perducamur: qꝛ nutrit ⁊ vegetat ad gratiā anime vitā qua reddit̄ digna: ad vitā verā ⁊ sempiternā. Vn̄. Qui mā̄ducat hūc panē: viuet in eternū. Amē. ¶ M Quidā qꝫ legēdo has orōnes calicē inuoluūt: post ei⁹ ablutionē corpalis pallā sacculo ponūt: qđ tn̄ ad ministros diaconuꝫ ⁊ subdiaconū ptinet: si adsunt. Et qꝛ hui⁹ inuolutio mai⁹ tp̄s reqrit: ꝙ orōnū ꝓmissaꝝ platione ab orōnib⁹ vacātes locū distractiōi aliorsuꝫ pbēt: cōmemorāt īcarnatiōis mysteriū di. Verbū caro factū est ⁊c. Et rursus tāgentes digitis ablutis oculos: miraculū xp̄i cōmemorāt q̄ cecū quēdā illumiauit: dicētes. Lutū fecit dn̄s ex sputo ⁊c. Desiderātes ⁊ ipi mēte illuminari sumptiōe hui⁹ sacri: sicut cec⁹ ille illuminat⁹ est: restituto visu corpali. Alij legūt cāticū symeonis. Nūc dimittis: qđ symeō senior cecinit: dū xp̄m a ꝟgine matre p̄sētatū in vlnas suscepit: desiderātes hoc sibi in vite hui⁹ termino ptingere: qđ senior iste spūsctō plen⁹ in dicto cātico suppliciter postulabat. Addētes in fine ad ꝟginis honorē ꝫ hūc diuinū cibū nobꝫ generātē: antiphonā. Bn̄dicta filia tu a dn̄o: qꝛ p te fructū vite cōmunicauim⁹ put quēqꝫ sua deuotio trahit. Que lꝫ ecclesie ordinatiōe nō sint īstituta: qꝛ tn̄ in nullo sūt ei⁹ ordinatiōi pͣria: nec deuotiōis īpeditiua: sꝫ magis pmotiua ac ꝯseruatiua a distractione noxia: iō nō sunt simpliciter reprobanda.

¶ Lectio.lxxxiiij. A

Job.vj.

Circa hanc mate

riā sacratissime cōionis sacri eucharistie: occurrūt aliqua dubia: non inutiliter verꝫ ppe finē hui⁹ operis pertractāda. Primū sumpto sacramēto qđ fit de specieb⁹ cōtinētib⁹: ⁊ corpore ⁊ sanguine xp̄i cōtētis. Scđm de ritu cōicādi sub vtraqꝫ specie. Tertiū de effectu ⁊ fructu cōsequente cōionē tā sacrālē ꝙ spūalē. Quartū de pena indigne sumētiū. Quintū de frequētatione hui⁹ sacratissimi ministerij. Sextū de negligētijs q̄ cōtingunt in hui⁹ officij celebratiōe. ¶ Circa primum est dubiū duplex. Primū: ꝙdiu manet xp̄s corporaliter p̄ns sub spēb⁹. Scđm cū desinit esse sub spēbus vbi maneat: seu quo pueniat. Quō de spēb⁹ q̄d fiat: quō nutriant dictū est. s. lec. xlv. De prima pte dubij dimissa opiniōe illa tāꝙ p̄hātastica: ⁊ nulli soliditatis fundamēto innixa: quā recitat Ricħ. de media villa in. iiij. dist. ix. q. ij. vbi dicit: ꝙ aliqui negant spēs in stomachū descendere. Sꝫ hi dicūt ꝯ sensibilē experientiā. Alij dicūt ꝙ emittunt̄ p sudorē: nō p secessuꝫ. Questio tāgit̄ de ꝯse. dist. ij. tāta. in glo. Sꝫ vaticinia sūt: cū em̄ cib⁹ nō emittit̄ p secessum: nisi prius sit a forma ppria trāsmutat⁹ nō indignū videt̄ ꝙ aliquid īpurū si in illis spēb⁹ fuit p secessum emittat̄. Nec illud quouis mō ꝯcerneret corpus xp̄i. ¶ Illis ergo tāꝙ īprobabilib⁹ dimissis: de dicto dubio Alexā. de ales. par. iiij. q. liij. recitat q̄nqꝫ opiniones. Prima coꝝ q̄ dixerūt ꝙ corp⁹ xp̄i nūꝙ intrat in vētrē: sꝫ cū est in ore: tūc est sub spē: sꝫ q̄n glutit̄: tūc nō intrat in vētrē. Ad hoc allegat̄ Aug. dicēs. Quādiu habes in ore: tādiū est I re: ⁊ nō ducit̄ in secessum: sꝫ rapit̄ in excessum: lꝫ spēm panis dicūt trāsire in vētrē. Sed hāc opinionē īprobat dicēs. Hoc patet nihil esse: cū nihil nisi sol⁹ de⁹ possit intrare ī subam aīe. Vn̄ corpus xp̄i alam intrare nō pōt. Ideo ad Aug. dici

Richar. de media villa.

Augusti.

pōt: ꝙ intrāte spē in vētrē: ⁊ corp⁹ xp̄i intrat in ventrē sicut in os vel pixidē. Intrare aūt in ventrē: dupliciter dr̄: qꝛ vel quantum ad subam. vel quātū ad efficaciā. Primo mō descēdit aliqđ corp⁹ in ventrē etiā si nō sit cib⁹. Scđo mō dū aliquid efficit in ventrē: vt vnguentū aliqđ foris ventri applicatū. Silr̄ aliqđ intrare in animā ptingit dupliciter. Vel quātū ad substantiā: vel quātum ad cibādi efficaciā. Primo mō intrat alam solū qđ illabit̄ aīe: scꝫ sol⁹ de⁹. Scđo mō etiā corpus xp̄i dr̄ intrare animā: qꝛ ipsam reficit sacramētaliter ⁊ spūaliter sumptū p grām: ⁊ illo mō corp⁹ xp̄i nō intrat in ventrē: sꝫ in mentē. sicut dicunt scti. Et ad aucto. Aug. dr̄ ꝙ Augu. di. ꝙdiu est in ore: a parte accipit totū. i. ꝙdiu est corporalr̄ in hole ipm sumēre in sacro subaliter. tādiu est in mēte nō p subam: lꝫ efficaciā. Vn̄ nō vadit in secessum qđ certū est: qꝛ pri⁹ spēs deficiūt a ppria natura ꝙ celebret̄ emissio supfluitatū ciboꝝ sūproꝝ: sꝫ rapit̄ in excessum effectiue: faciēs alam sic rapi supra se in deū p cognitionē ⁊ amorem. ¶ B Alias recitat q̄tuor opiniōes: ⁊ post ipm sctūs Bon. quas oēs Alex. aliquātulū siue quātū ad aliqua saluat. Prima est: ꝙ post ꝯsecrationē vbicūqꝫ manēt spēs salua carū natura. i. I tali dispositiōe in qua possent afficere panē: si nō esset cōuersus: ibi manet corp⁹ xp̄i: siue species intrēt in ventrē aīalis: bruti: siue hominis: siue custodiantur in loco mundo siue pijciant̄ in locū immūdū. Virt⁹ em̄ ꝯsecrationis respicit species illas: iō nō desinit eas ꝙdiu sunt: qđ est dictu. Corp⁹ xp̄i diuina ꝟtute ⁊ maxima ei⁹ dignatione: ex ꝯsecratiōe hostie cepit esse sub specieb⁹ panis: nec illas desinit ꝙdiu manet I sua dispositione naturali: in qua affecerūt panē: cūqꝫ afficerēt: si cōuersio facta nō esset sic enim corpus christi sub speciebus esse cepit per consecrationis ꝟtutē: hoc est: p ꝟtutē dei ad plationē verboꝝ ꝯsecratiōis quēadmodū suba panis sub illis ꝓfuit: excepto ꝙ corp⁹ xp̄i illis nō afficit̄: nec est ibi ſm dimēsiōes pprias circūscriptiue: sꝫ totū in toto ⁊c. qꝛ est ibi p cōuersionē panis I ipꝫ vt. s. habitū est. Et iō ꝙdiu maneret panis si cōuersus nō esset: tādiu manet verū corp⁹ xp̄i I qđ cōuersus est panis. Interim ergo ꝙ nō alterantur spēs: intātū ꝙ panē sub se nō ꝯseruarēt: manet corp⁹ xp̄i vbicūqꝫ fuerint. Dū vero intantū alterant̄ ꝙ desineret panis suba si vsqꝫ tūc fuisset: desinit ⁊ sub eis esse corpus christi. Vn̄ cōcedūt illi: si mus vel porc⁹ trāsit spēs in ventrē: etiā corp⁹ xp̄i sub specieb⁹ descēdit: ⁊ manet: donec manet forma panis: nec tn̄ ex hoc corp⁹ xp̄i polluit̄: aut digerit̄: seu in partes discerpit̄: sicut nec in sumptiōe ei⁹ ab hoīe: qꝛ corp⁹ xp̄i nec attingi pōt: qꝛ est sub specieb⁹ ꝓ dimēsiue: nec ledi aut inquinari: qꝛ est gloriosum. Vtrū autem mus debet dici in casu ꝙ māducet corpus xp̄i: alia questio est: ⁊ videt̄ Alex. dicere ꝙ nō māducat corpus christi sacramētaliter qđ verū est nec pprie carnaliter: qꝛ nō attingit corpus: sed tn̄ species. Māducat tn̄ eo mō carnaliter: qꝛ māducat id sub quo veraciter ꝯtinet̄: de quo. s. cū ageret̄ de fractiōe. lec. lxxx. ¶ C Scđa opinio dicit: ꝙ corp⁹ xp̄i sumptū ab hoīe: nō solū ibi manet quousqꝫ in stomachū spēs traiciunt̄: ꝙdiu spēs manēt in forma: qualī possent conseruasse subam panis: sꝫ vltra manet: donec refectionis opatio cōpleat̄. Allegāt ad hoc dictū Bede: ⁊ habet̄ de ꝯse. dis. ij. si q̄s. iij. vbi dicit. Si q̄s p ebrie

Intrare in ventrē dupliciter dicit̄

Aliqđ intrare in alam dupliciter cōtingit

Vera opi

tatem ꝛ voracitatē eucharistiā euomuerit: qua-
draginta dieb' peniteat: ergo corpus xp̄i potest
euomi. qd̓ ꝓ euomit: in vētre ad tp̄s fuit: et nō
statim sumptū desinit esse. ¶ Tertia opinio te-
net: ꝙ corp' dn̄i traijcit̄ ꝛ in vētrē vadit: sed ma
net tn̄ quousqʒ est in sumpto esse. i. q̄diu est in
motu descēsionis ad stomachū: ꝛ receptū i stoma
chū: statim desinit esse sub illis spēb' priusq̄ trās
mutent̄ moueat̄: q2 si maneret in ventre vsqʒ ad
cōpletā refectionē: aut specierū plenā alteratio
nē: deberet adorari in vētre sumētis: qd̓ non dr̄
¶ Quarta opinio est: q̄ ponit: ꝙ solū tādiu ma-
net corp' xp̄i sub illis specieb': q̄diu aliquo sen
su ꝑcipiat̄: visu scʒ vel gustu: vel etiā tactu. Cum
aūt ip̄a hostia sumit̄: ꝛ p guttur in vētrē traijcit̄
corp' xp̄i ibi desinit esse: nec sub ipsa ampli' cō-
tinet̄. Hui' snīe dicit̄ fuisse Hugo. li. j. de sacra.
par. viij. ca. xiij. q̄ de hac materia ita scribit. Sʒ
forassis dicit tibi cogitatio tua: q̄d fiat de corp̄e
xp̄i postq̄ sumptū fuerit ꝛ comestū? Et sequit̄.
Audi ergo. Corporalē p̄ntiā xp̄i querꝭ? In celo
quere: ibi xp̄s est in dextera patris sedēs: ꝛ tecū
ad tp̄s esse voluit: qn̄ aut q̄diu necessarium fuit.
Exhibuit tibi ad tēpus corporalē p̄ntiā suā vt p
illā te ad sp̄ualē excitaret. Ideo corporaliter ad
te venit: ꝛ exhibuit tibi ad tp̄s corporalem p̄sen
tiā: suā vt p illā sp̄ualis inueniret̄ que nō auferre
ret̄. Ita per carnē assumptā olim in mundū ve-
nit: ꝛ ſm p̄sentiam corporalē ad tēpus cū hoi
bus cōuersat' est: vt eos ad sp̄ualē presentiā que
rēdā ꝛ inueniendā excitaret. postea cōpleta di-
spēsatione ſm corporalē p̄ntiā recessit: ꝛ ſm spi
ritualem presentiā remāsit. Vn̄ ait. Ecce ego vo
biscū sum oib' dieb' vsqʒ ad cōsummationē se-
culi. Sic ergo in sacramento suo ꝯpaliter venit
ad te: ꝛ est corporaliter tecū: vt tu p corporalem
p̄sentiā ad spiritualē querendā excitaris: ꝛ inue
niendaʒ adinueris. Qn̄ in manib' sacr̄m tenes
corporaliter tecū est: qn̄ ore suscipis: corporali-
ter tecū est. qn̄ mādueas ꝛ qn̄ gustas: corpaliter
tecū est. Deniqʒ in visu: i tactu: in sapore: corpo
raliter tecum est. Quadiu sensus corporaliter af
ficit̄: presentia ei' corporalis nō aufert̄. postq̄
autem sensus corporalis in perceptione eius
deficit deinceps corporalis p̄ntia eius querēda
nō est: sʒ sp̄ualis retinenda. Dispēsatio cōpleta
est: pfectū sacr̄m int' manet: xp̄s de ore ad cor
transit. Meli' est tibi vt eat in mētē tuā q̄ in vē-
trē tuū. Cib' iste aīe nō corporis est: noli in ipso
querere cōsuetudinē cibi corporalis. Venit ad
te vt comedat̄: nō vt ꝯsumat̄. Venit ad te vt gu-
stet̄: non vt incorporet̄. Ore comedit̄: stomacho
nō digerit̄. ¶ D. Augustin' vocē de celo audi-
uit: q2 hoc illi a terrenis dici aut r̄nderi non po
tuit. Cibus sum grādiū: cresce ꝛ mādueabis me
non vt me mutes in te: sicut cibū carnis tue: sed
tu mutaberis i me. Itaqʒ prudēter discerne q̄d
in sacr̄o dei sensib' exhibitū sit: q̄d sp̄ui accōmo
datū. Etiā vt solet: si post cōpletā ꝑceptionē ali
q̄d iterato senseris in hoc q̄ spēs ad ꝓprietates
sensui famulant̄: vt veritas similitudinis vbiqʒ cō
seruet̄. Nā si in aliquo: quātū scʒ sensui exhiben
dū est similitudo deficeret: illic procul dubio sacra
mentū nō esset: ꝛ sʒ res ipsa ꝓderet̄ euidēti mira-
culo qd̓ nō cōuenit q̄diu fides locū habet. post
hoc ergo si corporalem presentiā christi: queris
in celo quere. Ibi quere: vbi ꝛ pri' fuit q̄ p sacra
mentū suū corporaliter tecū esse inciperet: ꝛ vn-
de nō discessit qn̄ ad te venit. Hec Hugo. Oēs il

le quatuor opiniones (ait Alex.) in hoc consen
tiūt: ꝙ tādiu est corpus xp̄i in illis speciebus q̄
diu est ratio sacramēti. In ratione aūt sacramē
ti alterant̄. Primi dicūt ꝙ spēs panis cōsecrati
tādiu est sacr̄m: q̄diu est spēs panis cū virt' con
secrationis ipsam respiciat ſm ꝙ est ipsi' panis:
ꝛ vbi manet q̄diu species ille sunt ordinabiles
ad refectionē. Vn̄ dixerūt ꝙ in vētrē vadit: ꝛ nō
q̄ desinit ibi esse illa ꝓprietate salua. ¶ E Se
cūda opinio dicit: ꝙ rō sacramēti tādiu saluat̄:
q̄diu species habilis est ad mādueationē huma
nā. Ideo eīn̄ instituta est species vt sit sacramen
tū: ꝛ ad hoc ordinat̄. Habet aūt hoc qn̄ est extra
et in stomacho. ¶ Tertia opinio dicit: ꝙ tādiu
saluat̄ ratio sacramēti quousqʒ recipiat̄ in vsuʒ
mādueationis: ꝛ qn̄ mādueatio cōpleta est: tūc
sacramētū nō est: sed fuit. Mādueatio aūt com
pleta est qn̄ descēdit i stomachū. ¶ Quarta opi
nio dicit: ꝙ q2 sacr̄m ē signū: ꝛ signū est qd̓ se of
fert sensib' ꝙ tādiu spēs est sacramentum: q̄diu
nata est sentiri ab aliquo sensu: ꝛ iō cū deficit ꝑ-
ceptio sensuū: deficit rō sacr̄i: ꝛ p̄sentia corpora-
lis xp̄i. ¶ Et p hoc dicit Alex. ꝙ pria opinio sit
simpl'r vera: q2 manētib' specieb' quocūqʒ de-
ferunt̄: siue ad os muris: siue suis: vel ad aliū lo
cū immundū: manet rō sacramēti: ꝛ sic nō desi-
nit xp̄s sub eis. ¶ Scd̓a opinio dicit Alex. quo-
ad hoc vera est: q2 dum species sunt in suo vero
esse: ꝛ ordinabiles ad refectionē: nō desinit esse
sacramentū. Sed ꝙ ibi sit corp' xp̄i quousqʒ sit
cōpleta refectionis operatio vel nō existētibus
specieb': in ꝓo esse suo ꝑmanet opatio refectio-
nis: nō videt̄ verū nec verisile. ¶ Tertia opinio
vera est ſm ꝙ tūc dicit̄ esse sumptio cōpleta: qn̄
speciebus cōsumptis christus transit in animā
ſm aūt ꝙ sumptio dicit̄ completa facta degusta
tiōe siue deglutitiōe: nō est vera. ¶ Quarta opi
nio vera est: si intelligat̄ ꝑceptio sensuū quātuʒ
ad aptitudinē. i. manētib' specieb' in ea dispo-
sitione in qua possent dep̄hēdi ab aliquo sen-
su ꝙ esse spēs panis. Et ad hunc sensum videtur
tendere verba hugonis: si bene intelligant̄: alio
quin si actualem sensus ꝑceptionē intelligeret
spēs reseruate in pixide non essent sacramētuʒ:
dum nullus sensus hoīs adest. Et sic intelligen
do illa quarta opinio nō differret a prima. ¶ F
Huic opinioni prime q̄ est Alexandri: cōcordat
sanctus Thomas ꝛ Richar. Duran. ꝛ communi Thomas.
ter moderniores doctores. Unde dicit sanctus
Thomas in quarto scripto. q. ij. dist. ix. vbi que
rit: vtrum peccator manducet corpus christi sa
cramentaliter. ꝛ consequenter. Utruʒ creatura
irrationalis sumat aliqualiter corpus xp̄i: puta
mus vel porcus. Respondet in primo ar. Quidā
dixerunt corpus xp̄i ſm rei veritatem a pecca-
toribus nō sumi: quia q̄ cito labijs peccatoris
tangitur: desinit sub speciebus esse corpus chri
sti intantū dignitati sacramenti deferentes: ꝙ
derogabant veritati. Si eīn̄ vere corpus christi
sub speciebus erat: per cōuersionē panis et vini
in substantiā corporis christi: speciebus manen
tibus: nō pōt esse ꝙ desinat ibi esse corpus xp̄i:
nisi per aliquā contrariam mutationem ei' qd̓
prius cōuertebatur in corpus christi. Et q2 ibi
nō manent nisi species: que ad vtrāqʒ naturam
cōmuniter se habēt: sicut subiectū in naturalib'
mutationibus duabus formis quas successiue
suscipit. Ideo q̄diu species non mutant̄: nullo
mō desinit ibi esse corp' xp̄i. Sicut nec in muta

tionibus formalibus: forma introducta desinit
eē in subiecto: donec subiectū ad formā aliā trās
mutet. Species aūt nō sic trāsmutāt: nisi ab eo
qd̄ trāsmutaret substātiā panis ⁊ vini: si ibi esset
qd̄ solus tactus labiorū vel diuisio q̄ est per den
tes: vel traiectio in ventrē nō faceret: sed sola di
gestio q̄ est a calore naturali cōuertēte cibū. Et h̄
pꝫ ꝙ veritati sacramenti derogat q̄ dicit: ꝙ ad
solū tactū labiorū desinit esse corpus xp̄i a pecca
tore sumptū. Et iō hac opinione de medio tāq̄
heretica sublata: ei⁹ cōtrariū ab oībus tenet. Ex
eodē fundamēto dicit in.iiij.ar.ca.q. Dicēdū ꝙ
verū corpus xp̄i manet adhuc sub speciebus a bru
ti ore acceptis: ⁊ in vētrē traiectis. Richar. simi
liter ea.dist.q.j. Corpus xp̄i verū sub specie rea
liter cōtentū sumit: sed sic sumptū corporaliter
nō masticat: tm̄ nisi species tādiu in ore masticē
tur: ꝙ p digestionē ibi factā corrūpat in eis for
ma ppria: sed descēdat in ppria forma in stoma
chū corp⁹ xp̄i: in stomachū descēdit p descensuz
speciei sub qua cōtinet q̄diu in ea speciei forma
ppria saluat. Sed p virtutē māducātis nō vnit
māducāti: sꝫ p ip̄m māducās vnit spūaliter xp̄o
capiti: si digne māducat. Hec Richar. ¶ Cū Sa
tis cōcordat Bonauē. excepto ꝙ videt sibi dero
gare sacramēti dignitati: etiā pias aures abhor
rere audire: ꝙ corpus xp̄i sit in vētre muris: aut
in cloaca: iō opinionē tenentē ꝙ corpus xp̄i nō
descēdit in ventrē muris: sed sumptū a mure de
finit esse: ⁊ substantia panis redit: tāq̄ honestio
rē pfert ⁊ rōnabiliorē. Rōnē addēs: q: xp̄s nō
est sub sacramēto nisi catenus quo est ordinabile
ad vsum humanū. s. ad manducationē: sed cum
fuerit in ore vel ventre muris: nō est ordinabile
ad vsum māducationis humane. ⁊ sic desinit ibi
esse sacramentū ⁊ corpus xp̄i. Sed rōnē hāc sol
uit beat⁹ Tho. p hoc. Primo q: p̄supponit falsuz.
Cū eñ nō statim species cōuertunt in aliud tra
iecte in ventrē: possunt adhuc de ventre extrahi
alalis: ⁊ in vsum venire hois. Scdo: q: q̄uis ali
q̄d ordinet ad vsum aliquē: nō tn̄ opꝫ ꝙ esse de
ficiat qn̄ q̄s eo vti nō pōt. ¶ Inter oēs has opi
niones opinio Alexādri Thome Richardi videt
verior ⁊ cōmunior. Et s̄m illam r̄ndet ad rōnes
aliarū opinionū. ¶ Ad rōnē scd̄e opi. qua addu
cit Beda de sacramēto: qd̄ p vomitū est emissuz:
dicit ꝙ argumentū illud est p respōsione: q: ar
guit ꝙ sacramentū etiā nō solū intrat vētrē: sed
etiā manet in ventre ad tēpus. Si vero extendit
ꝙ etiā manet post specierū alterationē ⁊c. nihil
arguit argumentū. Tn̄ si eiicit p vomitū: ⁊ discer
ni pōt species panis ab aliis cibis simul emis
sis: ⁊ sumi pōt sine nausea ⁊ periculo vomit⁹ ite
rati: tūc debēt sumi sicut verū sacramētū: ne am
plior fiat irreuerentia sacramēto p incineratio
nē. s. si aūt sunt nauseales: honorifice recōdi de
bent cū aliis reliquiis. ¶ Ad illud tertie opi. de
adoratione in vētre dr̄: ꝙ añ sumptionē a sumē
te est adorandū: post sumptionē gratiarū actio
nibus est vacādū p beneficio accepto. Ubicūqꝫ
aūt credit esse: siue in ventre suo: siue in ore viri
vel mulieris: ibi est venerandū ⁊ adorandū inte
rius in aīa: sꝫ nō exterius in opere: maxime dū nō cō
Mat.xv. stat q̄diu sit in vētre. Et si replicaret. Omne qd̄
intrat in os: in ventrē vadit: ⁊ in secessum emit
tit: sed corpus xp̄i non emittit in secessum ergo
nec intrat in ventrē. Dicit ꝙ p idē pbaret: ꝙ nō
intraret in os: ⁊ sic a nullo sumeret nec comede
Joha.vj. ret. Cōtra illō. Accipite ⁊ comedite. Itē: Nisi mā

ducaueritis carnē filij hois ⁊c. Iō dr̄ ꝙ domin⁹
(Matth.xv.) loquit de cibo corporali: q̄ accipit
ad refectionē corporis: ille intrat in os ⁊ ventrē et
s̄m partē emittit in secessum. Corpus aūt xp̄i lꝫ
sumat in ventrē: nō tn̄ manet vsqꝫ ad cōpletā di
gestionē p quā cibi sumpti (quantū ad ea q̄ im
pura fuerūt) in secessuz mittant: q: pri⁹ species
a sua naturali forma ⁊ pprietatib⁹ sub q̄b⁹ stare
potuisset substantia panis: alterant. Et s̄m hoc
verū est verbū Amb. li. de sacra. ⁊ ponit de cōse. Ambro.
dist.ij. nō iste. vbi ait. Nō iste panis est qui va
dit in corpus: sed panis vite eterne: q̄ aīe substā
tiā fulcit. Nō eñ vadit in corpus p conuersionē
ei⁹ in substātiā aliti corporis. Sic q̄dē vadūt spe
cies s̄m modū tactū. s. lec.xlv. sed fulcit substan
tiā aīe: nō intrādo p corporalē vnionē: sed p esse
ntiā: vt. s. dictum est. Hec de prima parte dubij.
¶ M Ad secundā ei⁹ partē: qua quesitū est: dū
xp̄i corpus spēs relinquit: ipsis videlicet altera
tis: vbi maneat: aut quo moueat. Dicit p̄mo: ꝙ
desinentib⁹ speciebus nō desinit esse corpus xp̄i.
Si q̄dē gloriosum est ⁊ incorruptibile: s̄m illud
apostoli frequēter allegatū. Christus resurgens
ex mortuis: iā nō non morit ⁊c. Nec s̄m dicta in
r̄nsione ad primā dubij pꝫ manet in stomacho
corruptis speciebus: q: iuxta statutā legē corp⁹
dn̄i nullibi esse credit: nisi in celo manifeste s̄m
dimēsiones proprias: ⁊ formā ppriā ⁊ gloriosam.
Et in sacramento velatū speciebus sacramentali
bus s̄m dimensiones panis ⁊ vini: hoc est in lo
co quo fuit substantia panis ⁊ vini: nō tn̄ dimen
siue: sicut ibi fuit panis ⁊ vinū. Et dr̄ s̄m legē sta
tutā: q: preter legē cōem: posset se personaliter
ostēdere alicui: vt dn̄s occurrit petro querēti. Dn̄e
quo vadis? Sic ⁊ aliis nōnullis sanctis adfuisse
in extremis legit: vt scribit beat⁹ Hiero. ad Pau
lā de transitu virginis gloriose. Nec etiā dimit
tēdo species mouet ad aliū locū: q: in nullo alio
loco est nisi in celo. Non aūt euolat de loco spe
cierū alteratarū ad celū: q: in celo māsit qn̄ sub
sacramento esse incepit. Incipiens eñ esse in sa
cramēto: nō deseruit celū: vt dictū ē lec.xlvj. pp̄e
finē. Etiā s̄m verbū Hugonis statim. s. allega
tū. Ita corrupto sacramento nō redit ad celum.
Nō eñ redit ad celū in quo prius est a quo nō re
cessit. Ubi ergo manet? Manet in celo: vbi p̄fuit
añq̄ ad sacramentū veniret: a quo nō recessit dū
ad sacramētū venit. Ubi q̄so manet aīa rōnalis:
cū amputat man⁹ hois? Nō corrūpit: q: ppetua
est. Nō manet in manu abscissa: q: aīa s̄m ppriā
naturā nō pōt informare materias seu corpora
discōtinuetas vel discontinuata. Nec pari rōne
trāsit ad aliud corp⁹. Nec redit ad corp⁹ cui⁹ ma
nus fuit pars: q: ab illo corpore nō recessit. Ubi
igit manet? Manet in corpore in quo fuit ante
abscissionē manus. Sic corpus xp̄i corrupto sa
cramento manet in celo in quo fuit anteq̄ cor
rūperet sacramentū per specierū alterationem.
Et licet cōtradictoria verificent successiue de cor
pore christi: q: de presente speciebus fit nō pre
sens speciebus: nō tn̄ hoc fit per mutationē ali
quā acquisitiuā vel deperditiuā forme alicuius
corpori xp̄i inherentis: sed p mutationē corru
ptiuā spērū. Sicut si manēte iohāne in loco suo
immobili: musca moriat capiti suo icidēs. Johā
nes p̄lo fuit cōtigu⁹ musce: scd̄o nō fuit cōtigu⁹
musce sine mutatiōe iohānis. Nisi diceret ꝙ p̄n
tia localis esset accidēs respectiuū in eo ꝙ p̄ns
est alicui: q̄ p̄ntia corrūperet per corruptionem

specierū. Sed illā opinionē hactenus secuti nō sumus. Verū corpus xp̄i ꝑ corruptionē specierū mutat localiter q: deserit locū quē habuit. s. locū cōtinentē species: q̄ manet in speciebꝰ corruptis: sine tm̄ acquisitione noui loci. Sicut in cōsecratione mutatū est localiter acquirendo nouum locū sine deperditione loci prioris. Et ista mutatio localis nō est ꝑcise ex corruptione specierū: sed q: nō manet in loco specierū: q̄ locus manet speciebꝰ corruptis: ꝛ ista mutatio est ꝑ ꝓpriā mutationē localē corporis xp̄i: quo mutari potuisset etiā manētibꝰ sacramentalibꝰ speciebꝰ sicut haberi pōt ex lec. xlv. prius allegata. Qḋ si hec ab oībus capi nō pn̄t: q̄si agni reliq̄e ignis potestati ꝛ oīpotentie spūssancti tradant: ꝛ q̄ intellectu capere nō possumꝰ: simplici fide credamus: altiora nostrū intellectū excedētia ne queramꝰ: ne velut scrutatores maiestatis opprimamur a gloria. Tantū de primo dubio. ¶ I Quātū ad secūdū dubiū: vtrū ppl's fidelis participaturus eucharistiā: teneat eā sumere sub vtraq3 specie. Et videt ꝙ sic. Nā dn̄s sacramētū hoc in-

j. Cor. xj. stituēs ꝑcepit post traditionē calicis. Hoc facite quotienscūq3 biberis in meā cōmemorationē. Itē Ioh. vj. Nisi mādu caueritis carnē filii hoīs: ꝛ biberitis eiꝰ sanguinē: nō habebitis vitā in vobis. Itē hic fuit mos ꝛ ritꝰ in ecclesia primitiua:

Ibidem. vt pꝫ ex ep'la Pauli. vbi dicit. Probet aūt seip̄m hō: ꝛ sic de pane illo edat: ꝛ de calice bibat. In oppositū est cōis ritꝰ ecclesie romane. Olim q̄stio illa poterat esse dubia: sed nunc post determinationē cōcilii Cōstantien. veritatē catholicā determinantis: dicere cōmunionē sub vtraq3 specie esse de necessitate salutis oī fideli: est heresis ibidē publice cōdēnata: ꝛ idō supfluū est: imo nūc velle ad ꝓbationē opposite veritatis multū niti cū oī humana ꝓbatione maior est ecclesie autoritas: in cuiꝰ fidei obsequiū: intellectū nostrū captiuare tenemur. Verū ad intellectū huiꝰ veritatis sicut ꝛ ceterorū fide creditorū: nō inutile est: neq3 presumptuosum aliqua differere: vel veriꝰ ꝑ alios luculēter elaborata cōportare. Pro quo tū deductiōe suppono qḋ in principio huiꝰ collecture deductū est: videlicet ꝙ circa sacramētorū ministrationē: quedā sunt de necessitate sacramentorū: ꝛ de iure diuino: sic ꝙ nulla autoritate vel consuetudine oppositū induci possit. Quedā vero de necessitate ꝑcepti iuris humani ꝛ positiui: vt in ꝓposito forma ꝯsecrationis certa a xp̄o est ꝑscripta: ꝛ materia certa ab eo determinata: panis. s. ꝛ vinum. Silr̄ ꝛ minister: puta sacerdos ordinatus. In quibus ecclesia nihil hꝫ immutare: nec aliud cōsuetudo pōt inducere. Multa ꝓ ꝓ sacramēti reuerētia cōmisit dn̄s suis discipulis: ꝛ eorū successoribꝰ determinādā: q̄ ꝓ diuersitate tēporū ꝛ causarū circūstantiarūq3 mutationē accipiunt. Sicut ꝙ ad tēpꝰ ecclesia primo cōfecit i azymo pane: post causa emergēte celebrauit in fermentato: ꝛ demū iterū in azymo: vt. s. lec. xxxiiij. ostensum est. Sic ꝙ celebret in ecclesia ꝛ altari ac vasis vestibusq3 cōsecratis: ꝛ ieiuno stomacho: ꝛ cū ceteris cerimoniis ꝛ orōnibus ex ecclesie institutione ordinatū est. Que ex rōnabilibus causis ecclesia mutare posset in toto vel in parte: ꝛ mutata sub ꝑcepto tradere: sic ꝙ tunc hō peccaret faciēdo illud in quo nunc meret. Videndū ergo est: vtrū cōio sub vtraq3 specie emanauerit a ꝑcepto diuino indispēsabili: an nō. Si primū: certū est ꝙ ꝑ nullā ecclesie cōstitutionē: aut

ꝯtrariā ꝯsuetudinē (q̄ magis corruptela foret) tolli posset. Si scḋm: tunc in dubiū nō venit: quin ex rōnabilibꝰ causis mutari posset. ¶ L3 Est ergo circa hoc hec ꝓpositio. Cōmunicatio eucharistie sub vtraq3 specie: a xp̄o nō est ꝑcepta gn̄aliter oībꝰ fidelibꝰ indispēsabiliter. Pꝫ hec ꝓpositio: q: hoc ꝑceptū vel colligeret ex institutiōe huius sacramēti: q: sub duplici specie ip̄e instituit. Aut ex eiꝰ dispēsatione: qua suis discipulis dispēsauit. Aut ex manifesto ꝑcepto: qḋ vel añ institutionē: aut in ipsa cena: aut post cenā dedit. Sed nullū horū dici pōt. Ergo ꝓpositio vera. Consequētia nota: ꝛ añcedēs est sufficiens diuisio. Nā aliꝰ modꝰ ab illis non est dabilis. Minor ꝓbat. Nō tertiū: q: nullū tale ꝑceptū legit dn̄s dedisse neq3 ꝑ se: neq3 ꝑ ap'los. Nec primū aut secundū q: l3 sub vtraq3 specie instituit ꝛ dispēsauit discipulis (quos iā in sacerdotes ordinauerat dn̄s) eucharistie sacramētū: ex illo tm̄ cōuinci nō pōt: ꝙ sic ab oībus sumi debere oībꝰ demandauerit. Multa q̄ppe in institutione eiꝰ: ꝛ in dispēsatiōe qua discipulis suis sumēdū tradidit: obseruauit q̄ ꝑ hoc nec eis vniuersaliter: nec aliis gn̄aliter obseruari mādauit: vt ex deducēdis apparebit: sicut ꝛ q̄ dn̄s discipulis ꝛ eorū successoribꝰ spāliter ꝛ nō oībꝰ fidelibꝰ tradidit. Nā solos discipulos tūc p̄ntes sacerdotes ordinauit: dicēs. Hoc facite ꝛc. de quo. s. lec. iiij. Ipsi deniq3 discipuli: sacerdotes: ꝛ eorū successores presbyteri: nō ex facto xp̄i: s3 mādato ecclesie ad sumēdū sub vtraq3 specie sūt obligati. Soli em̄ sacerdotes hodie in ecclesia (saltē latina) corpꝰ ꝛ sanguinē participāt sub distinctis spēbꝰ. Nō tm̄ inducti ad rememorandū xp̄i passionē: cuiꝰ ipsi sunt ministri spālr i ecclesia deputati: s3 ob ꝑceptū ecclesie ip̄os ad hoc faciēdū obligās iuxta ca. cōperimꝰ. de cōsec. dis. ij. vbi ḋr. Cōperimꝰ ꝙ q̄dā sumpta tm̄mō corporis sacra portione: a calice sacri cruoris abstineāt: q̄ ꝓculdubio (q: nescio qua docent supstitiōe astringi) aut integra sacramēta ꝑcipiāt aut ab integris arceant: q: diuisio vniꝰ eiusdēq3 mysterij: sine sacrilegio grādi nō pōt ꝓuenire. Hic aūt canon secūdū glo. ꝛ doc. cōiter: tm̄ sacerdotes respicit. Qḋ ꝛ pꝫ ex rubrica q̄ ꝑmittit: q̄ est hec. Corpus xp̄i sine eiꝰ sanguine sacerdos non dꝫ accipere. Vñ ꝛ sacerdotes vt eo expressius ꝛ distinctius memoriā agāt passionis dn̄ice: ꝓ cuiꝰ distinctiore memoria sub duabꝰ specieb' eucharistia instituta est: etiā cū ad offerēdū ꝛ māducandū accedūt: variis vtunt cerimoniis: in replicando cruces añ ꝛ post cōsecrationē: q̄ xp̄m crucifixū repñtāt. Vtunt q3 sacratis vestibꝰ: ad significādū q̄dā gesta ꝛ passa ꝑ xp̄m: vt pꝫ ex eorūdē expositionibꝰ supra factis: q̄ nō fiūt ꝑ laicos sacramētū sumētes de sacerdotū manibus. ¶ L Sic nec dn̄s aliōs q̄ suis discipulis: q̄s sacerdotes ordinauit: legit sacramētū sub duplici specie porrexisse. Quō aūt deinceps: ꝛ quo ordine a fidelibꝰ sumendū foret: eisq3 ministrandū: vtrum sub vna vel sub duplici specie ap'lis reliquit ordinandum: sicut beatus Augu. in. c. liquido. de cōsec. dist. ij. in simili dicit de ieiunio. Neq3 q: dn̄s post cibos discipulis dedit: ꝓpterea prāsi aut cenati fideles: ad illud sacramētū ꝑcipiēdū debēt cōuenire. Et post modicū. Nā si ille h' monuisset Augusti. vt post cibos acciperet: credo ꝙ illū morē nemo I mutasset. Idq3 nō ꝑcepit q̄ deinceps ordine sumeret: vt ap'lis ꝑ quos dispositurꝰ erat ecclesias seruaret hunc locū. Ita ꝛ in ꝓposito dicit ꝙ xp̄s

distribuit discipulis suis sub vtraqꝫ specie corpꝰ
ꝛ sanguinē: nō tñ ordinauit ꝛ precepit: ꝙ ipsi ce-
teris quibuscūqꝫ sic ministrarēt. Vñ nec de aliquo
ipsoꝝ legit̃: ꝙ hmōi cōmunionē sub duplici spē
practicauerit quoad laicos: vel ꝙ ipsis preceptū
Act.ij. de sic cōicando sit traditū. Vñ Act.ij. legit̃ de cō
uersis ad fidē ꝑ aplos. Erāt aūt ꝑseuerātes in do
ctrina aploꝝ: ꝛ cōicatione fractionis panis. In
fractiōe .s. panis ſm glo. vt exponit magr̃ hist.
in scholastica historia .i. eucharistie: vbi nulla fit
mētio de sumptione calicis. Veruntamen aposto
lus Paulus narrat corinthijs qualiter sub du-
plici spē xp̄s hoc sacrm̄ instituit: di. Ego enī acce
pi a dño qđ ꝛ tradidi vobis: qm̄ dñs iesus in qua
nocte tradebat̃: accepit panē ꝛ gratias agēs ꝛc.
Et post. Silr̃ ꝛ calicē postꝙ̄ cenauit. Deinde qꝛ
vsus fuerat corinthijs sub duplici specie cōicare
quē ritū ipse nō interdixit: sed ꝑmisit: cū in nul
lo erat cōtrariꝰ euāgelio: ipsos exhortādo vt cōi
cent in memoriā passionis dñice subiūxit. Quo
tienscūqꝫ mādacabitis panē hūc: ꝛ calicē bibetis
mortē dñi annūciabitis donec veniat: scꝫ ad iu-
diciū: q̄si di. Cū volueritis corpꝰ dñi mādacare
ꝛ calicē dñi bibere: hoc facite in memoriā dñice
passionis: qꝛ sic xp̄s in cena ministrans discipu
lis: ipsos hortabat̃ vt in memoriā sui hoc idē qđ
ipse fecerat: ꝑagerēt. Nec ex toto illo ꝓcessu pau
li elici pōt: ꝙ de sumptiōe corꝑis ꝛ sanguis sub
duplici spē dñs dederit preceptū oibꝰ sic mādacā-
di ꝛ bibēdi. Nec etiā tradi potest ꝙ ipsemet pau
lus hoc preceperit: sꝫ (vt dictū est) narrans factuꝫ
xp̄i in cena: hortat̃ vt dū ipsi mādacāt ꝛ bibunt
de morte ꝛ passiōe xp̄i recordent̃. Qđ si apl̄s hāc
cōicationē corporis ꝛ sanguinis sub vtraqꝫ spe-
cie necessariā esse fidelibꝰ ad salutē ex precepto re
putasset: nō videt̃ quin expressius hoc scripsisset
tā corinthijs ꝙ̄ alijs fidelibꝰ: quibꝰ suas trāsmi
sit eplas: ꝛ maxime romanis q̄ caput mūdi erāt
Ipse tñ eūi ritū hūc obseruabit: nō qꝛ de precep-
to debuit: sed qꝛ ex facto xp̄i: hūc obseruare po
tuit: ꝛ ꝛ greci hūc ritū cōicādi ab apl̄s suscepe
rūt: quē seruare dicunt̃ his diebꝰ. ¶ M Et ita
etiā dato ꝙ ceteri apl̄i, ꝛ fideles in primitiua ec-
clesia cōicauerint sub vtraqꝫ specie: qđ tñ nō le-
git̃: sꝫ neqꝫ ꝯstat hūc ritū fuisse totiꝰ ecclie vni-
uersaliter: lꝫ legat̃ in multis particularibus ec-
clesijs obseruarꝰ: tñ tūc sic cōicabāt ꝓpter xp̄i fa
ctū nō ꝓpter xp̄i preceptū: q̄si ad hoc de necessitate
salutis fuerint obligati. Nō enī (vt dictū est) fa-
ctū xp̄i obligationē semꝑ īducit ad silr̃ faciēdū.
sicut in multis est videre. Ipse multa operatꝰ est mi
racula: in quo eū imitari nec obligamur nec pos-
sumꝰ. Silr̃ opa supererogatiōis ꝛ ꝑfectiōis in gra
du summo ꝛ ꝑpetuali virtutis exercuit. In altissi-
ma paupertate: in virginali ꝛ clarissima castitate: in
quadraginta dieꝝ oīmoda abstinētia ꝛ ieiunio virtā
duxit. In pasca. Pasca cū discipulis mādacauit:
ꝛ post cenā discipulos cōicauit. Ad quoꝝ aliorū
qꝫ plurimorū imitationē minime obligamur.
Vñ ꝛ ait discipulis. Qui pōt capere: capiat. Unde
ecclia ex rōnabilibꝰ causis aliq̄ hoꝝ statuere pōt
Silr̃ ab hmōi obseruātijs cessare ꝛ potuit et de
buit: ex nouis causis ꝛ casibꝰ. Sic in primitiua
Act.iiij. ecclia oēs fideles vixerunt cōiter: vt habet̃ Act.
iiij. Multitudinis credētiū erat cor vnum ꝛ aīa
vna. Nec quisꝙ̄ eoꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū eē di
cebat: sed erāt illis oīa cōmunia. Nec possessio-
nes habebāt: sed habitas vendebāt: offerētes et
ponētes precia eoꝝ ante pedes aploꝝ. Nec tñ ex

hoc facto primitiue ecclie: oēs fideles ad similia
obligant̃. Itē in primitiua ecclia sacerdotes ꝛ le
uite vxoribꝰ vtebant̃. Vñ ꝛ paulꝰ in regula epali
Oportet epm̄ irreprehēsibilē esse: vniꝰ vxoris vi j.Timo.iij
rū ꝛc. filios habētē subditos. Et infra. Diacones
sint vniꝰ vxoris viri: q̄ filijs suis bñ p̄sint. In q̄
tñ nō solū nostri tꝑis epi: sacerdotes: ꝛ diaconi
nō imitant̃: sꝫ nec licite p̄nt. ¶ N Et ita dato in
nr̄o ꝓposito: ꝙ ritus ille cōionis sub vtraqꝫ spē
fuerit in primitiua ecclia vl̄r obseruarꝰ: qđ tñ ꝓ
bari nō pōt: ecclesia tñ ad hoc obseruandū nul-
latenus fuisset astricta: sꝫ laudabiliter cessare po
tuit ꝓpter diuersa pericula: q̄ multiplicato fide
liū nūero: cōtigerūt. Et ita cessasse credit̃ vsus
cōmunicādi sub vna specie panis ad laicos ꝛ sa
cerdotes nō celebrātes introductꝰ. Et taliter ho
die a cūctis fidelibꝰ obseruat̃ ꝑ totā ecclesiā occi
dētalē: exceptis paucis scismaticis: q̄ se ab hmōi
generali obseruātia subtrahūt in periculū ꝛ dā
nationē suarū aīarū: maxime si duꝫ frequētant
hmōi cōionē sub vtraqꝫ spē tanꝙ̄ necessariā ad
salutē: ꝯ ḡnales ecclie determinatiōes factas in
nouissimis cōcilijs vniuersalibꝰ Cōstantien. et
Basilien. Neqꝫ vsus ille sub vna specie cōicandi
nouꝰ est: sꝫ antiquꝰ: ꝛ tāti tꝑis ꝙ ipsiꝰ initiū ne-
qꝫ est in memorijs hoīm: neqꝫ in scriptis docto
rū: nec in annalibꝰ scribentiū reꝑit̃. Ea propter
merito vt decēs: vtilis: ꝯgruꝰ: ꝛ rōnabilis obser
uabit̃: qꝛ impiū est cogitare: ꝙ xp̄s qui ecclesiaꝫ
sibi in spōsam suo ꝓprio sanguine copulauit: ꝑ-
miserit eā periculose errasse ꝑ tāta spacia tꝑoꝝ
ꝛ annoꝝ. ¶ O Assignāt aūt doc. Alex. de ales.
parte .iiij. q. .liij. scḋs Tho. Boñ. ꝛ post eos Can
cel. paris. Gerson in tractatu suo: quē de hac ma
teria in ꝯcilio Cōstantien. scripsit: causas ꝙ̄ plu
rimas cur scā ecclia hūc ritū introduxit: ꝛ lau-
dabiliter ꝯtinuat ꝛ cōtinuabit. Vna vt euitet̃ pe
riculū distillationis ꝛ effusionis sanguinis xp̄i
q̄ nō nisi cū maxima cautela ꝛ ꝓuidētia est tra-
ctādus ꝓpter fluxibilitatē specierū vini: sub qui
bus cōtinet̃: q̄ de facili ꝑit effundi: presertim in tā
ta pressura ꝛ multitudine cōmunicātiū: cū ad cōi
candū ꝑsepe conueniūt hoīes tremuli: barbati:
infirmi: paruuli: q̄ satis ꝓuide sanguinē sumere
nō p̄nt: quo de facili peccā ꝛ pericula grauia seque
rent̃. ¶ P Quātū aūt periculū: ꝛ ꝙ̄ graue sit stilla
tio vel effusio sanguinis xp̄i satis declarat p̄nia
sacerdoti iniūgēda: ꝑ cuiꝰ negligētiā gutta san-
guinis cadit in terrā vel in pallā altaris. iuxta
decre. pij pape: qđ ponit̃ de ꝯse. dist. .ij. Si ꝑ ne-
gligētiā. Vbi precipit̃ ꝙ cū de sanguine aliq̄d stil-
lauerit ꝑ negligētiā sacerdotis sup terrā: lingua
lābet̃: tabula radet̃: ꝛ rasura igne cōsumet̃ ꝛc. ꝛ: vt
infra .s.: sacerdos quadraginta diebꝰ peniteat tot
diebꝰ ieiunādo: ꝛ a celebratiōe abstinēdo: vt di-
cit glo. Si ergo tali negligētia accidēte: terra deꝫ
lābi: radi: ꝛ post rasurā in ignē ꝓiici et cōburi
ꝛc. Nunq̄d pepla mulierū: ꝛ barbe viroꝝ xp̄i san
guine madidata ignibꝰ veniūt tradēda? penitē-
tiā deniqꝫ talē laici nō sine grauamine: murmu
re: ꝛ cōtradictiōe susciperēt ꝛ ferrent. Rationa-
biliter igit̃ et caute ordinauit ecclia cōionē sub
speciebꝰ panis tñ ꝑcipi debere quoad laicos: et
vt irreuerētia ꝛ periculū euitet̃: ꝛ ppl̄s tam gra-
ui p̄nie nō exponeret̃: maxime cū oēm fructum
interiorē ꝯsequant̃ ex sumptione corporis et san
guinis sub vna spē: sicut sub duabus. Ex ista etiā
ꝯstitutione pij pape vehementer cōiecturari po
test: ꝙ cōsuetudo cōmunicādi sub vna specie est

vetustissime: ꝛ ab antiquo in ecclia obseruata.
Nā pius: decimus fuit papa post btm̄ petrū vt re
fert btūs Aug. in epl'a ad generosuꝫ. Et sedit in
cathedra petri circa annū cētesimū quinquage
simū tertiū. Qḋ si suo tpe fuisset cōsuetudo com
municādi populū laicalē sub vtraqꝫ spē: verisi-
militer puidisset de effusione sanguinis: q̄ ɔtin
gere possetm cōione laicoꝝ: sicut fecit de ecclie
ministris cū min⁹ puidi sint laici in sumptione
q̄ ecclie ministri. Itē periculū fuisset in cōserua
tione specierū vini p infirmis: p quib⁹ semp pa
rata haberi dꝫ eucharistia: vt dꝛ de cōse. disti. ij.
presbyter. De cui⁹ cauta custodia habeť in ca. q̄
bene. ea dist. periculū quidē in cōseruādo neve
terenť in acetū: ꝛ ita desinerēt esse sacrm̄. Ne cō-
gelarenť in hyeme. Ne bibiones ꝛ musce genera
renť in estate: aut ał's species corrūperenť: quā
tūcūqꝫ vas obstrueretť: ꝛ ita aut redderenť ad su
mendū abominabiles aut si spēs vini corrūpe-
renť: dareť infirmo occasio idololatrādi ꝛ sumē
di p sacro: qḋ nō esset sacrm̄. Periculū deferēdi
qn̄qꝫ etiā in equis ad loca remotiora vbi cade-
re posset sacerdos siue eques siue pedes. Itē q̄-
riť in quo vase fieret tāti vini cōsecratio: qḋ suf-
ficeret p decē aut viginti milib⁹ psonaruꝫ? Quō
de his vasis cōsecrādis: lauādis: tāgendis nihil
statuisset ecclia: q̄ tā solicite de altari: pallis: ve-
stib⁹ sacerdotalib⁹: calice ꝛ ceteris ordinauit: et
pdictis periculis nō subuenisset? Esset nihilo-
min⁹ sumptuosum in his regionib⁹: in quibus
vix inueniť vinū p celebratiōe: de lōginquo pre
cio charo deportari. Quō ergo nō de his oībus
disposuisset ecclia? Dato ergo q̄ in principio na
scētis ecclie cōis fuisset ritus cōicare sub vtraqꝫ
specie: ppter euasionē tātoꝝ periculoꝝ rationa
bilr ab illa cōione laicoꝝ sub vtraqꝫ spē cessasset
❡ Q Alia cā cessandi ab hmōi ritu: vt tollerē
tur errores q̄ ex cōione sub vtraqꝫ spē oriri fue-
rūt: ꝛ oriri potuerūt. Credere em̄ poterat cōis
ppl's ex tali cōione xp̄m nō esse totū verū ꝛ pfe-
ctū hoiem sub vna spē: nec tm̄ esse sub vna spē:
quātū sub duab⁹: sicut multi hereticorū de fctō
astruxerūt. Nestori⁹ em̄ sub spē panis tm̄ corp⁹
xp̄i esse dogmatizabat sine sanguine. ꝛ sub spe-
cieb⁹ vini sanguinē tm̄ sine corpe: p eo q̄ in pa-
rasceue corp⁹ fuit separatū a sanguine. Que rō
nil arguit: cū talis sit xp̄s in sacro: qualis est in
sua naturali cōsistētia. Et idē. Si apl's aliqñ in
parasceue cōsecrasset: sub specieb⁹ panis fuisset
corp⁹ sine aīa ꝛ sanguine: presertim post expira
tionē in cruce. Nūc aūt qꝛ xp̄s resurgēs ex mor-
tuis iā nō moriť: si cōsecrať: vtrobiqꝫ est viu⁹: er
go sanguis vtrobiqꝫ ꝛ corp⁹. Itē ad tollēdū erro
rē q̄ cōmunio sub vtraqꝫ specie sit laicis de sa-
lutis necessitate quē quidā deducere nisi sūt ex
verbis xp̄i. Nisi māducaueritis carnē filii hoīs
ꝛ biberitis ei⁹ sanguinē: nō habebitis vitā in vo
bis: vt in principio argutū est. Ex quib⁹ elicere
volūt: q̄ sit necessariū cuilibet hoī ad vitā etiam
sacramentaliter cōmunicare sub vtraqꝫ specie.
Sic referť de pelagio: qui occasione hoꝝ verbo
rū paruulis statim post baptismum corp⁹ ꝛ san
guinē sub vtraqꝫ specie ministrauit: q̄ et si spe-
ciē panis deglutire nō poterant: dixit ipsam cū
speciebus vini esse permiscendam: vt ita funde-
retur in ora puerorū. Et si fortassis quispiam
eiecisset: dicebat id esse cōburendū: innitens il-
li in Exodo. Si quid residuū fuerit cōburetis.
Multi preterea vltra pelagianos errātes occa
sione prefati textus (Johis. vj.) nō solū viuis sub
vtraqꝫ specie corpus ꝛ sanguinem dn̄i ministra
bant: sed etiā defunctis: vt refert Beda in qua-
dam homel. super Mattheū. ❡ R Ad horum
ergo errorū extirpationē et similium laudabi-
liter ecclesia cessauit a prefato modo cōmunicā
di sub vtraqꝫ specie: etiā si ad tēpora continuas-
set eundē. Sicut in simili qn̄doqꝫ cessatū ad
tēpus consecrare in azymo: propter errorē corū
qui dixerunt legalia cum euāgelio esse obseruā-
da: ꝛ necessariū esse in hoc christianos iudaiza-
re: quales fuerunt ebionite. Et vt hunc errorē
tolleret: precepit tēpore Leonis pape cōsecrare
in fermentato: ad ostendendam libertatem euā
gelii: nō obstante q̄ christus confecit in azymo:
vt habitum est supra lec. xxxiii. Nec obstat q̄ in
epl'a quadā btūs Cypri. ait. Ad hoc conficiť eu- Cypria.
charistia: vt possit accipiētib⁹ esse tutela: quos
igiť tutos esse volum⁹ cōtra aduersarios: muni
mēto dn̄ice ciccuritatꝫ armam⁹. Sꝫ quō armam⁹
quō puocam⁹ in confessione fidei sanguinē suū
fundere: si eis militātibus christi sanguinē de-
negamus? Aut quomodo ad martyrii poculum
idoneos facimus: si nō eos prius ad bibendum
in ecclesia dn̄i poculū admittamus. Et loquiť
ille sanctus cōtra quosdā: qui simpliciter dene-
gabant sacramētū eucharistie: in quo certe erāt
reprehēsibiles: cū hoc sacrm̄ armet ɔ tentatio-
nes ꝛ quelibet alia pericula. Vel loquitur iuxta
moreꝫ sue ecclesie: cui ipse presedit: in qua forte
tpe suo particulariter viguit cōmunio sub vtra
qꝫ specie: quā sub noīe calicis ꝛ sanguinis expres
sit: qꝛ sub illa specie sit manifestior rep̄sentatio
effusionis sanguinis christi: ex cuius memoria
animať homo ad martyriū. Neqꝫ tn̄ illā cōmu-
nionē sub vtraqꝫ specie simpliciter necessariam
docuit: quasi esset de pcepto xp̄i. ❡ S Licet er
go in primitiua ecclia illa cōio gn̄aliter in vsu
fuisset: vbi non erat tanta multitudo fidelium
sicut modo: ꝛ sic poterat sumi sāguis sub specie
vini. qḋ periculū multiplicatis fidelib⁹ ecclesia
crebro est experta. Et qꝛ in primitiua ecclia ppter
passionis dn̄ice vicinitatē: maior viguit chari-
tas ꝛ deuotio ea propter tūc cū magna reuerен-
tia: deuotione ꝛ cautela accesserūt: ꝛ biberūt de
sanguine xp̄i ex calice: p cui⁹ noīe etiā pprium san
guinē fundere sitiebāt: fm̄ illḋ apl'i. Uobis da-
tū est p xp̄o nō solū vt in eū credatis: sed etiā p phil. j.
illo patiamini. Cū vo in processu tpis charitas
refriguit ꝛ tepuit in fidelib⁹: potuit ecclia rōna
biliter subtrahere laicis calicē sanguinis chri-
sti: maxime cū nullū pfectū p hoc auferat eccle
sia a fidelib⁹: qm̄ virtus ꝛ efficacia hui⁹ sacri nō
depēdet a specieb⁹ illis visibilib⁹ nec vna nec am
babus: sꝫ a reb⁹ cōtētis sub specieb⁹: q̄ ita sunt
sub qualibet spē seorsum: sicut sub ambab⁹: nec
plus sub ambab⁹ q̄ sub vna. Efficacia etiam et
pfectus pueniēs ex sumptione sacramenti sub
vna specie tātus est: sicut ex sumptiōe sub vtra-
qꝫ. Sacerdos vero qui offert in psona totius ec
clesie pro se ꝛ clericis et laicis: ꝛ manducat atqꝫ
bibit: vt sic representatio perfecte refectionis ex
presse significeť futura: pro cuius adeptione sa-
crificať in via: ꝛ si qn̄qꝫ deficeret personalis de-
uotio in sacerdote celebrāte: nunq̄ tn̄ deficit de
uotio sponse ecclesie: in cui⁹ persona agit officiū
Caueri etiam possunt a sacerdote celebrante fa-
ciliter ceteri defect⁹ supranotati. Sacerdos igi
tur in conficiendo et offerendo ac manducan-

do hoc sacramentū ꝑ oībus fidelib⁹ in persona
ecclesie:tenet ritū quē xp̄s in cena in ꝑsona pro
pria exēplauit. Cui ex officio z ordine suscepto in
ecclesia cōpetit hoc sacrificiū cōficere:ipsum cō-
secrā ꝑ salute oīm in recōciliationē z remissio-
nē pctōꝝ patri offerre:qḋ neqꝫ laico:neqꝫ sacer
doti dū extra missam de manu alteri⁹ cōicat:cō-
cessum est. ¶ T Ex illo aūt errore:ꝙ cōmunio
sub vtraqꝫ specie esset de necessitate salutis : se-
quunt alij nō minus periculosi errores: vt reci-
tat Gerson.s.primo ꝙ tāta esset dignitas laico-
rū:circa sumptionē corporis xp̄i: sicut sacerdo-
tū. Scḋo cū hoc semꝑ fuit de necessitate salutis
vt dicit heresis illa ꝙ perierunt oēs z pereāt ali
ter sentientes faciētes aut docētes . Oēs quoqꝫ
gnalr tā clerici ꝙ doctores z ꝑlati:q̄ nō possete-
nus opposuerunt se tali cōsuetudini:verbis scri
ptis:aut sentētijs:z ꝙ sacrā scripturā oēs illi ꝑ-
uerterūt. Itē ꝙ ecclesia romana nō rite sentit de
sacramētis nec in hoc esset imitanda. Itē ꝙ cō-
cilia gnalia z spāliter Cōstantiēn. z Basiliēn. er-
rauerūt in fide z bonis moribus. Et plures alij
errores ac seditiones grauissime. Nec valet si op
ponat ꝙ saltē discretis z bene vtentib⁹ rōne:de-
beret sub vtraqꝫ specie dispēsari : qꝛ nimis esset
hoc in ecclesia seditiosum. Nullus ꝗppe vellet in
ecclesia idiscret⁹:null⁹ incaut⁹ reputari. Essetqꝫ
hoc aliqs de pctō vel indiscretione infamare:qḋ
fieri nō debere:xp̄s suo docuit exēplo:dū suo ꝓ-
ditori inde corp⁹ suū z sanguinē nō negauit nec
eū repulit:quē nouit indigne accipere:sꝫ sua in-
dignitas occulta fuit. Nec ꝑ hoc oēs supradicti
errores:seu eoꝝ occasiones cauerent. ¶ u Et
ꝑ hoc ad rōnes in ꝑncipio dubij motas. Ad pri-
mā q̄ allegat illud apl̄i. Hoc facite quotiēscūqꝫ
zc. iā solutū est:ꝙ apl̄s ibi recitat factū xp̄i:non
imponit ꝑceptū:sicut nec xp̄s imposuit de cōio
ne sub vtraqꝫ specie:sꝫ ad passionis memoriā cō
municātes z cōficientes hortabatur. Ad scḋam
(Iohā.vj. Nisi māducaueritis zc. dicit ꝙ in toto
illo ca. dn̄s loquit de māducatione z bibitione
spūali:q̄ nō distinguunt: qꝛ qui manducat spiri
tualiter:bibit spūaliter:z econuerso: z nō carnali
neqꝫ sacramentali:sicut carnaliter verba xp̄i in
telligentes:abierūt retrorsum . Uñ xp̄s sua v̄ba
manentib⁹ discipulis exponēs : dixit. Spūs est
q̄ viuificat:caro nō ꝓdest q̄cq̄.s.sine spū. Uerba
q̄ ego locut⁹ sum vobis:spūs z vita sunt. Sic z sa
cramētalis cōio nō est simpliciter necessaria :sꝫ
spūalis. de qua. ʒ. lec. xxxvj. z infra lec. lxxxvij. di
cet. Ad tertiā similiter rn̄sum est. Et si di. Alexā.
loco alle. dicit ꝙ lꝫ sumptio:q̄ est i accipiēdo sub
vna specie sufficiat:illa tn̄ q̄ est sub duab⁹ specie
bus maioris est meriti. Tū rōne augmētatiōis
deuotionis:tū rōne fidei dilationis actualis:tū
rōne sumptionis cōpletioris. Pōt dici ꝙ loqui-
tur cōparādo sumptionē celebrātis q̄ officium
misse ꝑficit:eucharistiā cōficit:offert z sumit pro
se z vniuersali ecclesia:in quo officio sub vtraqꝫ
specie cōficit:offert z sumit:ad sumptionē quavt
a ꝑsona singulari sumit sub vna specie de manu
sacerdotis. Illa q̄ppe ē maioris meriti. Maius
eīn est meritū celebrare ꝙ solū sumere. Ibi con-
currit maior deuotio ꝓpter orōnes q̄s facit: et
sct⁹ plures a dn̄o z ecclesia ordinatos. Ibi etiaꝫ
fides actualiter dilatat ꝑ vestes sacras:cerimo-
nias:cruces:luminaria z cetera q̄ oīa recte fidei
attestāt:z ad mīta actualr cōsiderāda z credēda
excitāt:qḋ sumptio simplex nō facit. Ibi etiā est
cōpleta sumptio:nō rōne rei cōtēte:vt ip̄e ibidē
declarat:sed rōne representationis tā passionis
dn̄ice:q̄ facta est ꝑ sanguinis effusionē:ꝙ ꝑfecte
refectionis:q̄ nedū in cibo cōsistit tn̄ aut potu:
sed simul i vtroqꝫ. Uñ z ipse recitat factū bn̄ me-
morādū di. Quibusdā religiosis petētib⁹ z instā
tib⁹ vt sub vtraqꝫ specie sumerēt sacr̄m:sacerdo
te quodā pio cātāte. Cū faceret hostie fractionē
cōcauū patene totū visum est repleri sanguine.
Ad qḋ obstupuerūt ip̄e z circūstātes. Sed cū cō
tingeret partes hostie totū visum est reintrare:
z sic petitioni z tētationi illoꝝ fuit petitus sa-
tisfactū. Hec Alex. Ex quo patet ꝙ mētis sue nō
fuit loqui de cōione sub vtraqꝫ specie extra sum
ptionē celebrātis missam . Et tn̄ de illo dubio.

¶ Lectio. lxxxv. a

Uncde tertio du

bio. i. de effectu z fructu hui⁹ sacra-
mēti:quos ꝯsequūt ip̄m sumētes.
Et qm̄ duplices sūt huic cibū sumē-
tes:q̄dā digne:alij indigne. aliū illi:aliū isti cōse
quunt effectū. Nā illi gratiā z gloriā:isti mortē
cōsequunt z penā. Hinc canit in ꝓsa. Mors est
malis : vita bonis: vide paris sumptionis ꝙ sit
dispar exit⁹. De quo btūs Ber. in ser. de sacramē Bernar.
to ait. In cena dn̄i de vno pane ꝯsecrato petrus
z iudas accepit. Bonus in vitā:pessim⁹ in penā.
Bonus in bn̄ficiū:pessim⁹ in testimoniū. Bon⁹
in salutē:pessim⁹ in mortē. Qḋ totū vsqꝫ huc cō
plet in sacramēto altaris. Bonis q̄dē in bonum
sumētib⁹:canib⁹ vero nō sic. Canes sunt q̄ irre-
uerenter accedūt:z iō iudicati recedūt. Qḋ in ar
ca dei figuratū est:q̄ allophylos occidit:z isrl̄ sal
uauit. Et in māna qḋ bonis oīs delectamenti z
suauitatis saporē:malis vero nauseā ꝑstitit. Si
militer z in babylonico igne q̄ nouit pueros in
fornace cōseruare: z ministros regis caminū in
cēdētes incēdere z cremare. Uñ Chrys. hom. x. Chryso.
Sicut corporalis cib⁹ dū inuenerit vētrē aduer
sis humoribus occupatū:amplius ledit:magis
nocet:et nullū ꝑstat auxiliū. Ita z iste spūalis ci
bus:si aliquē reperit malignitate pollutū : ma-
gis eū ꝑdet:nō sua natura : sꝫ accipientiu vitio.
Hec ille. Primo tn̄ de effectib⁹ q̄s opat in digne
sumētib⁹ dicēdū. Deinde dubio sequēti de his q̄
sequunt in sumentib⁹ irreuerēter z indigne. De
fructib⁹ tn̄ ei⁹ quos cōsequunt ex ei⁹ oblatione
z sumptione:q̄ digne accedūt seu offerūt:coꝝqꝫ
magnitudie neminē puto mortaliū disserere ple
ne posse. Nā cū nec foliū cadit de arbore sine pre
sine cā:sine fructu:qꝛ sine diuine bonitatis : q̄ cā
est oīm influxu. Indubitabile apḋ fideles manet
ꝙ op⁹ dei pariter z munificētissimū z manificē-
tissimū:q̄.s. diuia sapiētia:nec mun⁹ maius:nec
manificentius dare potest : inestimabiles fru-
ctus salutis pariat i anima sumētis bene dispo
sita z ordinata. Nam in hoc sacratissimo cibo di
gne sumpto:corpus christi verum: mystico cor-
pori suo in hoc sacramento signato : singulari
vnione connectitur. vnde omnis beate vite in-
fluxus in mēbra deriuat. Cōiungit xp̄s ecclesie
sponse sue spōsus:a quo suscipit perfectiōnis or
natū ꝑm mēsurā vniuscuiusqꝫ mēbri:quousqꝫ ꝑ
ueniat ad mēsurā plenitudis xp̄i . Laborauerūt
plurimi doctores z sancti ex his q̄ spiritussancti
calam⁹ scripture scē impinxit:fruct⁹ salutis col
ligere: scriptisqꝫ tradere ad ecclīe edificationē.

Ex corū itaq3 quibusdā cōmēdatis carpere ali-
Ruth .ii. qua desiderans:nō fugiētes spicas:qd ruth illa
moabitis ad literam fecisse legit:q̄ videns ꝛ festi
nans interpretat:absit vt hanc ingenii celerita-
tē mihi arrogē:sz q̄ illi clarissime de semine scri-
pturarū messuerūt:ꝛ horreo ecclesie obtulerūt:
aliq̄ pie furari abbreuiādo trāscribere sufficiat.
Fructus huius sacramenti eucharistie quot sunt. ¶ B Sunt itaq3 q̄ fructus huius sacramenti
ad numerū duodenariū:ſm numerū fructuum
ligni vite(de q̄ Apoc.vlti.)reducere. Sic Rich.
in suo.iiii.distin.ix.q.ii.metro iudēs ꝛinsinuat.
Inflammat:memorat:sustētat:roborat:auget.
Hostia spem:purgat:reficit: vitam dat et vnit.
Confirmatq3 fidem:munit: fomitēq3 remittit.
Nota hos vsq. ¶ Inflammat charitatē:memorat dn̄icā passio
nē:sustentat ad operationē boni:roborat ad ꝑ-
seuerantiā ꝓpositi sancti:auget spem:purgat ve
nialē pctm̄:ꝛ q̄n̄q3 mortale:reficit manducantē
spūaliter eterna ꝓlatione:vitā dat gratie:vnit
xp̄o solide:cōfirmat fidē sine errore:munit cōtra
casum ꝓueniētē ex ꝓpria infirmitate: fomitēq3
remittit ardorē.s.carnalis cōcupiscentie: cōtra
demonis impulsum. Sunt q̄ sub eisdē figura et
numero:sed nō eodē mō:fruct⁹ eucharistie colli
gunt. Per oppositū eñ ad dāna q̄ fructus ligni
mortis arboris.s.interdicte ex veteris ade culpa
intulit:fructus ligni vite(qd xp̄s est)ordinauit.
Primi nāq3 parētes ꝑ esum pomi vetiti multas
miserias toti humāno generi attulerunt. Vn̄ cō
gruū fuit:immo necessariū ꝑ esum alterius cibi
salutaris ꝛ fructiferi:ab illatis miseriis idē gen⁹
hoīz subleuari:ne ꝑpetuo miseriis istis subactū
languesceret:ꝛ tādē ꝑ ipsum morbis totaliter de-
periret. Miserie iste tres sunt in genere.s.vincu
la culpe:defectus gratie:plaga mortis ꝛ gehēne.
Partite singule in quatuor faciunt duodenariū
numerū miseriarū a ligno mortis decerptarū.
Vn̄ in miseria culpe sunt:demonis tētatio:fomi
tis rebellio:cordis macula:creatoris offēsa. In
miseria defectus gratie quadruplex inuenit lā-
guor.s.in cognitione nostri:in dilectione proxi-
mi:in sapore spūali:in cōsummatione boni. In
tertia miseria.s.mortis plaga sunt:debitū mor-
tis eterne: deflux⁹ bone vite:exiliū mūdane mi-
serie:incineratio corporalis materie. Cōtra has
miserias:fruct⁹ salubres:ꝛ totidē remedia affert
eucharistia digne sumpta. Nā cōtra tres gn̄ales
miserias:affert remissionē culpe:augmētū grē:
ꝛ collationē vite. Sic cōtra singulas duodecim
miserias:singulos fructus ꝛ vtilitates. Nā cōtra
primā miseriā:tētationē.s.demonis:demonem
fugat. Cōtra secūdā:fomitē mitigat. Maculam
cordis mundat:cōtra tertiā. Cōtra quartā: iraz
dei placat. Cōtra medias quatuor miserias illu
minat itellectū:inflāmat affectū:mētē delectat:
ꝛ ad operādū roborat. Cōtra miserias quatuor
vltimas:ab eterna morte liberat:vitā restaurat
ad patriā reuocat:corpus ad vitā resuscitat. Di-
mitto scripture cōcordantias ad singula. ¶ C
Sunt ꝛ alii q̄ fructus huius sacramēti digne su-
scepti:reducūt ad numerū senariū:ſm ei⁹ sextu-
plicē denotationē:q̄ sibi attribuit:eo q̄ i sextu-
plici genere bonorū inuenit: ꝓpter innumera-
biles grās:quarū est cōtentiuū. Dicit eñ q̄n̄q3
gratia:q̄n̄q3 donū siue mun⁹:q̄n̄q3 cibus: q̄n̄q3
cōmunio:q̄n̄q3 sacrificiū:q̄n̄q3 sacramentū. Et
ſm quodlibet nomē:innumerabilia continet et
affert dona:fruct⁹ ꝛ gratias. De quib⁹ dn̄s Alb.
librū edidit perutilē:diffuse ꝓsequens singula.

Sunt qui fructus eucharistie reducunt ad qua-
tuor generales:ſm q̄ est eduliū vegetans ad vi-
tā eternā. Viaticū cōfortās nos ad perficiendū
huius exiliū vitā. Pignus eterne salutis. Et cō-
catio ols sanctitatis. Et ſm hec effectus ei⁹ assi-
gnari possunt vegetare:cōfortare: certificare et
perficere. Quos sil'r tāgit Alber. in principio li-
belli prenotati. Sunt qui innumerabiles fruct⁹
eucharistie reducunt ad numerū ternariū.s. ad
bonū oblationis sacrificii:bonū cōmunicationis
cōuiuii:bonū refectionis viatici. Primū quoad
deū. Scd̄m quoad ꝓximū. Tertium cuiuslibet
quoad seipsum. Hac sequit Cancel. parrhys. in
suo sup Magnificat. trac. ix. exponens versum.
Esurientes imple. bonis. Varii sunt variorū mo-
di summā fructuū assignātiū:ſm numerū septe
nariū donorū virtutū:beatitudinū: ac petitio-
nū dn̄ice orōnis:q̄ ola ꝓsequi lōgū esset pariter
ꝛ laboriosum. ¶ D Ideo breuitati studēs:pri-
mo fructus ipsos bimēbians: deinde mēbrum
quodlibet sub diuidendo in ramusculos fructus
afferētes dulcissimos ꝓcedā. Pro quo rememo
randū: q̄ sacrosancta eucharistia principaliter
instituta est in sacrificiū ꝛ in sacramentū seu ci-
bū:ideo oēm fructū sacrificii omnēq3 fructū spi
ritualis cibi influit atq3 gignit. Pro intellectu
primi:quō.s. eucharistia nobis est istitura in sa-
crificiū:aduertendū est:q̄ ſm beatū Augu.x. de Augusti.
ciui. dei. c. iiii. Sacrificiū cult⁹ quidā est soli deo
debitus:ſm q̄ scribit. Sacrificans dīis eradica
bit nisi dn̄o soli. Siue(vt alii dicunt)est oblatio
sacra deo in recognitionē supremi dn̄ii: et redit
in idē:si m̄ oblatio gn̄aliter accipit ꝑ omni actu
interiori vel exteriori facto ad honorē dei: tāq̄
supremi olm dn̄i. Est aūt duplex sacrificiū.s. in- Duplex sacrificium
terius inuisibile: et exterius visibile. Inuisibile
sacrificiū:cor nostrū.i. volūtas nr̄a est: cū dona
dei ꝛ seipsam deo vouit ꝛ reddit. Vn̄ ait. Huic.s.
deo seruiturē(q̄ latria grece dr̄)siue in q̄buscūq3
sacramentis siue in nobisipsis debemus. Per
latriā sacrificiū intelligit. Vn̄ ꝛ subdit. Hui⁹ eñ
tēpluū simul oēs ꝛ singuli tēpla sum⁹:qi ꝛ omniū
cōcordiā:ꝛ singulos inhabitare dignatur:nō in
olbus q̄ in singulis maior: q̄m nec mole disten
ditur:nec partitione minuit. Cū ad illū sursum
est:eius est altare cor nostrū: eius vnigenito cū
sacerdote placamur. Ei cruētas victimas cedi-
mus:q̄n vsq3 ad sanguinē ꝑ eius veritate certa-
mus. Ei suauissimū adolem⁹ incēsum: cū in ei⁹
cōspectu pio sanctoq3 amore flagramus. Ei do-
na eius in nobis:nosq3 ipsos vouemus ꝛ reddi
mus. Ei beneficiorū eius solēnitatibus festis:ꝛ
diebus statutis dicamus sacramusq3 memoriā:
ne volumine tēporū ingrata subrepat obliuio.
Ei sacrificamus hostiā humilitatis ꝛ laudis: in
ara cordis:igne feruide charitatis. Ad hunc vi-
dendū sicut videri poterit:eiq3 coherendum:ab
omni peccatorū ꝛ malarū cupiditatū labe mun
damur:ꝛ eius noīe cōsecramur. Ipse enim fons
nr̄e beatitudinis:ipse ols appetitionis est finis.
Hunc eligentes vel potius religentes:ad eū di
lectione tendimus:vt perueniēdo quiescamus:
ideo beati qi illo fine ꝑfecti. Bonū eñ nostrum
nullū est aliud:q̄ illi coherere. Et hoc quidē.s.
coherere illi voluntate ꝛ amore est sacrificiū in-
terius ꝛ inuisibile. Sacrificiū aūt visibile:vt idē
c. v. eo. li.(ꝛ habet de cōse. dist. ii. sacrificiū)dicit
est inuisibilis sacrificii sacramētū.i. sacrū signū.
Vn̄ oē opus qd agit vt sctā societate inheream⁹

deo:relatū scꝫ ad illū finem boni⁹: quo veraciter
bti esse possim⁹: sacrificiū est: dicit idē.c.vj.li.x.
¶ E Indiget autē hō sacrificio propter tria vt
Homo ꝑpter tria īdiget sacrificio. Heb.v. dicit beatus Tho.pte.iij.q.xxij.ar.ij.scꝫ p remis
sione pctī p qđ a deo auersus fuerat.Uñ ait apo
stolus.Oīs pōtifex ex hoībus assumpt⁹: p hoīb⁹
cōstituit in his q̄ sunt ad deū: vt offerat dona et
sacrificia p pctīs.Scđo vt hō in statu grē cōser
uet: et semp deo adhereat in quo ei⁹ pax et salus
cōsistit.Ad Roꝰ.xij.Exhibeatis corpora vestra
Ad roꝰ. xij. hostiā sanctā: viuentē: deo placentē.Tertio: vt spi
ritus hoīs deo totaliter vniat: quātū vie status
admittit.j.pet.ij.Offerētes spirituales hostias
Sacrificium triplex. acceptabiles deo.Et fm hoc triplices fuerūt in
testa.veteri sacrificiū et oblationes: vcꝫ sacrificiū
p pctōꝝ expiatione: cui⁹ rit⁹ describit. Leui.iiij.
Secūda fuit hostia pacifica: que offerebat tanq̄
petitio p beneficio impetrādo: vel tanq̄ gratia
rū actio p bñficio accepto: cuius ritus describit
Leui.iij.Tertiū fuit holocaustū: qđ ex deuotione
p pfecta vnione hoīs xū deo offerebat: qđ etiam
totū incendebat: vt habet Leui.j.ad significādū
totū hoīem trāsformari et vniri debere deo.Uñ
Holocaustum vñ dicat. holocaustū dr ab holon: qđ est totū: et cauma qđ
est incendiū: quasi totū incēsum: ꝙuis.d.lec.lv.
plures hostiarū differētie sunt assignate.Oīa au
tē illa sacrificia ꝙuis mlta: fuerūt tñ figure vni⁹
veri et perfecti sacrificij noue legis: scꝫ xpī in ara
crucis imolati.Uñ orat eccłia.De⁹ q̄ legaliū dif
ferētias hostiarū: vni⁹ sacrificij pfectione sanxi
sti ⁊c.Illud vero qđ est perfectū p vnū vel pauca
impfecta nō pōt sufficiēter repñsentari.Et ideo
sicut pfectio diuina vnica existēs: in pfectionib⁹
creaturarū varie et multipliciter representatur:
sic decēs fuit: vt sacrificiū nostrū pfectissimū: p
multa et varia sacrificia ante et in lege veteri rep
sentaret.De impfectiōe sacrificioꝝ vete.le.d.di
ctū est.lec.xxj.et satis dictū reor: satis bene ad p
positū.In hac ergo vnica oblatione et pfectissi
mo sacrificio xpī in cruce habem⁹ pfecte q̄cūqꝫ
lex: vel nature: vel moysaica: vel figurabat: vel cō
tulit impfecte.Per hāc enim nostra pctā deleta
sunt.Roꝰ.iiij.Tradit⁹ est ppter delicta nostra.
Per ipsam recepimus gratiam nos saluantē.ad
Heb.v.Cōsummat⁹ scꝫ in passione: fact⁹ est oīb⁹
obtemperātib⁹ sibi: cā salutis eterne.Per ipsam
adipiscimur pfectionē glorie.ad Heb.x.Habe
Ad Heb. x. mus fiduciā p sanguinē xpī in introitu scōꝝ:
vbi celestis est glia.Et.j.pet.iij.Deglutiēs mor
tem: vt vite eterne heredes efficeremur.De hoc
etiā loquit Gerson cancel.sup Magnificat.Sa
Gerson. crificiū sicut et verbū abbreuiatū fecit dñs super
terras.Hostiā viuā: vnicā: mundā: plenā bonis:
plenā effectib⁹ oībus illis: p quibus hostia lega
lis solebat offerri.Si delectionem pctōꝝ petis.
Ecce agnus dei: ecce qui tollit pctā mundi.Si
gratiarū actionē: grās agit xp̄s patri.Si malo
rū curationē: sanat ipse nos et liberat: qꝛ vere lā
guores nostros ipse tulit.Si honorū cōsecutio
nē celerē: interrogat⁹ latro docebit: qui tpe hui⁹
sacrificij vespertini audire meruit cū iuramēto.
Amē dico tibi: hodie mecū eris in paradiso.Et
sequit.In sacrificio corpis et sanguinis sui noua
fecit oīa.Pascalē agnū: manna deserti: panē celi.
tauros vitulos immolationis: hircū emissariū:
passerē: turtures et colūbas: vinū et libamina: sal
in omi sacrificio: caudā cū capite: neqꝫ mel: neqꝫ
fermentū.Deniqꝫ quotidianū bis sacrificiū: cū
matutino vespertinū: quicq̄d in his figuraliter
significat et mystice p hoc vnicū sacrificiū imple
tum est: et nobis p ipsum confertur in veritate.
¶ F Quāuis aūt semel oblatus est xp̄s in apta
carnis effigie: offert nihilominus quotidie in al
tari: velatus in panis viniqꝫ specie.Nō quidem
quantū ad ea q̄ penā importāt.Nō eñ xp̄s quo
tidie vulnerat: patit et morit: sed ex aliis duabus
causis eucharistie cōsecratio et sumptio: sacrifi
cium dr et oblatio.Tū qꝛ illius sacrificij veri et im
molationis scē facte in cruce representatiua est
et memoriale.Tū qꝛ similiū effectuū operatiuū
et principiū causale.Solēt aūt (ait beat⁹ Augu. Augusti.
ad Simplicianū) imagines illarū rerū noībus
appellari: quarū sunt imagines: sicut cū intuen
tes tabulā: aut parietē pictū: dicim⁹.Ille Cicero
est: ille Salustius.Celebratio autē hui⁹ sacrificij
imago quedā est passionis xpī representatiua: q̄
est vera ei⁹ immolatio: ideo et ipsa immolatio no Bernar.
minat.De hoc quoqꝫ beat⁹ Berñ.in ser.de sacro
altaris ita ait.Christus pro salute mundi semel
fact⁹ est hostia salutaris: rei recōciliatio genera
lis: oībus sacramētis tā precedentib⁹ q̄ sequen
tib⁹ virtutē dedit et efficaciā: vt tāto et tali hostia
sanctificarent oēs liberandi p ipsam.Uñ legit.
Quia agnus occisus est ab initio seculi.His vcꝫ
qui fuerūt ab initio seculi: ita vt per hoc qđ dici
tur ab initio: determines nō tēpus occisionis:
sed salutis.Prius eñ mors ei⁹ pfuit q̄ fuit: pri⁹
promissio: ac demū exhibitio.Nec ei⁹ pfectus in
passionis exhibitiōe terminat: sꝫ multomagis
in posteros deriuat memorata: q̄ pfuit futura.
Unde subdit Berñ.Benignissime iesu: nobilissi
me sponse tue dotalium indulsisti: vt vel sic tene
ret colūba tua memoriale dilecti sui.De hoc ha
bes supra lec.liij.Quib⁹ et addo sequētia.Nā de
ei⁹ memorialis excellētia subdit vbi.s.Bernar.
tractās illud apłi.Hoc facite in meam cō.di.O
summe pia et suauis memoria.annūciare mortē
dñi donec veniat.Mors xpī opus sine exēplo:
humilitas sine mō: donū sine precio: gratia sine
merito.Hāc ppter nos subire voluit: qui pecca
ta nostra sup lignū sustinuit: in cruce sua: scꝫ pe
nam pctōꝝ cui⁹ liuore sanati sumus.Quid facis
o homo ingrate?Adora deuotius: recole frequē
tius in sacro altaris: salutē mūdi pro te passam:
vitā pro te mortuā: fortitudinē infirmatam.Se
quitur.Ceterū vt amplius mouearis: immo vt
magis incalescas in amorē tui redēptoris: voluit
xp̄s vt iugiter coleret p mysteriū: qđ semel offe
rebat in preciū: et illa perēnis victima viueret in
memoria: et presens esset semp in grā.Hec Berñ.
¶ G Ecce quale nobis prouidit dñs sacrificiū
oīa sacrificia alia excellēs: habēs in se q̄ in nullo
alio sacrificio simul inueniunt.Est eñ (vt dicit
Alber.li.ij.de sacra.alta.) antiquitate veneratū:
autoritate diuina sancitū: iuramēto cōfirmatū.
eiusus perfectione ppetuatū: in se sanctissimū et
omniū sanctificatiuū.Veneratū antiquitate: qꝛ
ab eo qui verus sacerdos erat dei summi sine pa
tre: sine matre: sine genealogia: assimilatus filio
dei: vt dicitur ad Heb.vij.ante oēm sacrificiorū
institutionē presignat.Autoritate dei sancitum
quia ab ipso deo patre collatū est hmōi sacrificij
sacerdotiū: vt habet ad Heb.v.Christus non se Ad Heb.
metipsum clarificauit vt pontifex fieret: sed qui v.
locutus est ad eū.Tu es sacerdos in eternū fm
ordinē melchisedech.Juramento autē cōfirma
tum: sicut dicit in ps.Jurauit dñs et nō penite
bit eū: tu es sacer.in eter.Sua aūt perfectiōe est

perpetuũ:q₂ propter perfectionẽ huius sacrificij
oĩa vete.legis cũ lege ꝛ sacerdotio sunt abolita.
Ad Heb. vij. vt istud in perpetuũ statuatur obseruãdum. vñ
ad Heb.vij.Hic aũt eo ꝙ maneat in eternũ:sem
piternũ habet sacerdotiũ:vñ ꝛ saluare in perpe
tuũ põt:accedẽs per seipsum ad deũ:semꝑ viuẽs
ad interpellandũ ꝑ nobis.Et de abolitione ve.
le.vt illud vnici sacrificij statuatur sacerdotium:
dicit̃ Heb.vij.Si ergo cõsummatio per sacerdo
tiũ leuiticũ erat(ppl's eñ sub ipso legẽ accepit)
qd adhuc necessariũ fuit ꝓ ordinẽ melchisedech
alium surgere sacerdotẽ ꝛ non ꝓm ordinẽ aaron
dici.Translato eñ sacerdotio:necesse est vt legis
translatio fiat.Et sequit̃.Reprobatio quidem fit
precedẽtis mãdati:ppter infirmitatẽ ei⁹ ꝛ inuti
litatẽ.Nihil eñ ad perfectũ adduxit lex.Habet ꝛ
pre oĩbus sacrificijs sanctitatẽ ꝛ santificationis
operationẽ:q₂ est in oĩbus significatũ:q₂ oĩbus
alijs refutatis:voluntati diuine acceptissimum:
q₂ valore excellentissimũ:ꝛ q₂ pro oĩbus hoĩbus
redimẽdis:ipsum solũ est oblatũ:tot in se cõti
nẽs gratias:quot i oĩbus alijs poterãt significa
ri.¶ M De huius sacrificij acceptabilitate lo
Considerant̃ quatuor i oĩ sacrificio quit̃ bea.Augu.iiij.de tri.c.xiiij.ꝙ quatuor cõsi
derant̃ in omni sacrificio:scil₃ cui offerat̃:a quo
offeratur:quid offerat̃:pro quib⁹ offerat̃.Omni
bus his respectib⁹ sacrificiũ illud acceptabilissi
mũ esse conuincitur.Offertur eñ patri summo.
Offert̃ a nostro pontifice eiusdẽ patris vnigeni
to.Offertur xp̃s in humana natura corporis et
sanguinis.Offert̃ pro oĩbus mũdis ꝛ mundan
dis.Quis tã misericors et pius sicut pater cele
stis:miarum pater summus?Offert autẽ filius.
Quis tã iustus ꝛ sanctus sacerdos ꝛ põtifex sicut
vnicus dei fili⁹:qui nõ opus haberet per sacrifi
cia purgare sua pctã:nec originalia:nec ex huma
na addita vita?Talis eñ decebat vt nobis esset
Heb.vij. pontifex:sanctus innocẽs:impollutus:segrega
tus a pctõrib⁹:ꝛ excelsior celis factus:qui nõ ha
bet necessitatẽ quotidie quẽadmodũ sacerdotes
prius pro suis delictis hostias offerre deinde ꝑ
Ad Heb. vij. ppli.ad Heb.vij.Talẽ habemus pontificem qui
cõsedit in dextera sedis magnitudinis in celis:
sanctoꝝ minister:et tabernaculi veri qd̃ fixit de⁹
et nõ homo.Minister inquã sctõꝝ:quib⁹ mini
strat gratiã in terris:ꝛ gloriã in celis.Hui⁹ ma
gni pontificis ꝛ sacerdotis:nostri pontifices ꝛ sa
cerdotes vicarij sunt:in quoꝝ verbis pronũcia
tis verbũ increatũ operat̃ oblationem:ꝓm illud
Esa.lxj. Esa.lxj.Uos autẽ sacerdotes vocabimini:mini
stri dei nostri:dicet̃ vobis.Hoc.eñ sacrificio sa
cerdos ex hoĩbus assumpt⁹:ministeriũ exhibet.
Inuisibilis aũt et pricipalis adest sacerdos xp̃s:
qui panẽ ꝛ vinũ in sui corporis ꝛ sanguinis sub
stãtiã cõuertit.Hic ergo sacerdos patri cui offer
tur:nõ põt nõ esse acceptus.Et ideo effectũ hui⁹
sacrificij malicia sacerdotis ministerialis impe
dire ꝛ tollere nõ põt.¶ Sacrificium denique ad
mundandũ ꝛ placandũ sufficiẽtissimũ.Quid eñ
tam mundũ pro mũdandis vitijs mortaliũ:ꝙ si
ne vlla cõtagione carnalis concupiscentie caro
nata in vtero:ꝛ ex vtero virginali?Quid tam gra
te offerri ꝛ suscipi posset:ꝙ caro sacrificij nostri:
corpus effectum sacerdotis nostri.Idẽ ipse vn⁹
verusque mediator ꝑ sacrificiũ pacis recõcilians
nos deo:qui vnũ cũ illo maneret:cui offerebat.
Unum in se faceret pro quib⁹ offerebat:vn⁹ ipse
esset qui offerebat ꝛ qd̃ offerebat.Hec Augu.vbi
supra.iiij.de trini.Ex quib⁹ ꝛ hoc elucescit:ꝙ ex

parte coꝝ ꝑ quib⁹ offertur similiter acceptũ est:
qui etsi inmũdi sunt:tamen per hoc sacrificium
mundant̃ ꝛ reconciliant̃:ac acceptissimo offerẽ
ti vniuntur.Hoc est qd̃ idẽ Aug.dicit.x.de ciui.
dei.c.vj.Hoc est sacrificiũ xp̃ianoꝝ:multi vnum
corpus sumus in xp̃o qd̃ etiã sacro altaris fide
libus noto frequẽtat ecclesia:vbi ei demõstrat̃:
ꝙ in ea oblatione quã offert:ipsa offerat̃.¶ I
Ecce quantũ est sacrificiũ nostrũ:necdũ memo
riale magni illius vnici ꝛ pfectissimi sacrificij se
mel in cruce oblati:sed idipsum:ꝛ semꝑ idipsum.
Memoriale dignissimũ:sed nobis peregrinanti
bus nimis necessariũ:cũ eñ nulli sperãda est sa
lus:nisi qui dei charitate accensus xp̃o confor
matur:vt deducit aplꝰs.j.Coꝛ.xiij.Illa autẽ nul
lo in nobis fom ẽto ita cõseruari ꝛ augmẽtari po
terit:quantũ memoria dñice passionis:que me
rito sibi oẽm nostrũ amorẽ vendicat.Ad hãc eñ
nos scriptura Eccli.xxix.hortat̃.Gratiã fideiusso
ris tui ne obliuiscaris:dedit eñ pro te animam
suam.Pro te.i.pro hereditate regni celestis a te
velut impignorata dñs fideiussit:ꝛ se totũ ad sol
uendũ in cruce debitũ tuũ dedit.Huius gratias
nõ obliuiscaris:quin pro ea vicẽ reddendo dili
gas necdũ lingua:sed opere ꝛ veritate.Hoc ipsum
Canti.v. quasi deprecando petit Canti.v.Aperi mihi in
quit soror mea:amica mea:q₂ caput meũ plenũ
est rore:ꝛ cincinni mei guttis noctiũ.Aperi mi
hi:me in mentẽ suscipiẽdo:in memoriã:in dile
j.Coꝛ.xj. ctionẽ:q₂ caput meũ:scil₃ diuinitas:iuxta illud.
Caput xp̃i deus plenũ est rore mie:ad remitten
dum pctã.Et cincinni mei.i.humanitas diuini
tatem velans:guttis.i.effusione sudoris:lachry
marũ ꝛ sanguinis:ac amaritudine passionis:ad
redimendã hereditatẽ tuã:pro satisfactione tuo
rũ peccatoꝝ impignoratã.Oportuit itaque omni
tẽpore apud hoĩes esse memoriale representati
uum passionis dominice:cuius tot figure in te
stamẽ.veteri precessere.Ideo dñs vt apud fideles
iugis ac immortalis vigeret passionis sue sacra
tissime memoria:hoc ineffabile sacramentũ in
perẽnẽ memoriam instituit:vt nõ deficeret exhi
bite redẽptionis signũ salubre ꝛ efficax:quo sa
lus tot laboribus acquisita influeret redẽptis:
cuius tot figure mystice date sunt redimendis.
De hoc memoriali Urbanus papa sic exclamat.
O digna ꝛ nunꝙ terminanda memoria:qua mor
tem nostrã recolimus mortuã:nostrũque interi
tum vite obitu interisse:lignũque viuificum cruci
affixum:fructũ nobis salutis ꝛ grẽ attulisse.Hec
est cõmemoratio gloriosa que fideliũ animas re
plet gaudio salutari:ꝛ cũ infusione leticie deuo
tionis lachrymas subministrat.Hec ille.Ex qui
bus aliquãtulũ apparet fructus huius sacrificij
vt est memoriale crucifixionis xp̃i:qui est acce
dere ad amorem:gratitudinem:deuotionẽ:com
passionẽ.¶ K Est etiã sacrificiũ illud similium
effectuum operatiuũ:quos operatũ est idipsum
sacrificium in cruce:quosque operata sunt figura
lia vete.testa.sacrificia in eius preuisa virtute.
Ipsa autẽ vt tactũ est:oblata sunt ad peccati ex
piationẽ:ad pacis stabilitatẽ:ad cordis cum deo
vnionẽ:ad gratiarũ actionẽ.Primũ ad hostiam
pro peccatis.Secundum ad hostiam pacifico
rum.Tertium ad holocaustum.Quartum si pla
cet respiciat iuge sacrificium.Hos quidem effe
ctus plenius operatur nostrum sacrificium:ne
dum in sumentibus ipsum:sed in his omnibus
pro quibus offertur.Sumentibus quidem dum

pliciter proficit vt dicit beatus Thomas. par. iii.q.lxxix.ar.vii.per modũ sacramẽti:ꝛ per modũ sacrificii:qꝛ est pro omnibus:specialiter tamẽ pro sumentibus offertur. vnde dicitur in canone: Ut quotquot ex hac altaris participatiõe sacrosanctũ filii tui corp⁹ ꝛ sanguinẽ sumpserim⁹: omni benedictione ꝛc. Sed alios qui nõ sumũt prodest per moduꝫ sacrificii inquantũ pro salute eoꝛuꝫ offertur. Unde ꝛ orat sacerdos. Memẽto dñe famuloꝝ famularũqꝫ tuarũ: pro quibus tibi offerimus:vel qui tibi offerũt hoc sacrificiũ laudis:pro se suisqꝫ oĩb⁹ pro redẽptiõe animaꝝ suarũ:pro spe salutis ꝛ incolumitatis sue ꝛc. Et vtrũqꝫ hũc modũ proficiẽdi dñs exprimit Mathei.xxvi. Qui pro vobis:idest sumentib⁹: ꝛ pro multis aliis effundetur in remissionẽ peccatorũ. Hec Tho. ¶ L In primis sacramentũ eucharistie:velut sacrificium summo patri oblatum: nedum veniale:sed ꝛ mortale:non dico sumentiũ: sed omniũ eorũ pro quibus offertur: ꝛ quantuꝫ ad reatuꝫ culpe et pene: plus vel minus ſm dispositionẽ eoꝛuꝫ pro quibus offertur: tollit. Unde vt dicit beatus Tho.in.iiii. scripto. distin.xii.q.v.arti.ii. Eucharistia inquãtũ est sacrificiuꝫ: habet effectuꝫ etiam in aliis pro quibus offertur: in quibus non preexigit vitã spiritualẽ in actu sed in potentia. Et ideo si eos dispositos inueniat:eis gratiaꝫ obtinet:virtute illius veri sacrificii:a quo oĩs grã in nos fluxit:et per cõsequẽs peccata moꝛtalia in eis delet:nõ sicut causa proxima: sed inquantũ gratiã contritionis eis impetrat. Nec contra illud est qd̃ Aug. ad renatos dicit:Quis offerat corpus xpi nisi pro his q̃ sunt mẽbra christi? Intelligitur enĩ pro mẽbris christi offerri:quãdo offertur pro aliquib⁹ vt fint mẽbra christi. Sic etiã inquantũ est sacrificiũ:accipit rationẽ satisfactionis: ꝛ ſm hoc in parte vel in toto penã tollit. sicut ꝛ alie satisfactiões ſm mensurã pene debite pro peccatis et deuotiõis qua sacramentũ offertur:ꝛ virtutis sacrificii his ꝓ quib⁹ offert̃ ab offerẽte applicat̃:ꝛ ita nõ semper virtute huius sacrificii tota pena tollitur: et ideo officiũ illud offertur pro viuis ꝛ defunctis. De quo late.ſ. dictuꝫ est.lec.xxvi.ꝛ.xxvii. Ubi et tractatum est quantũ ꝛ quibus valet misse celebratio quantũ ad remotionẽ mali ꝛ collationẽ boni:tam ex ope operato:q̃ ex opere operãte: ꝛ similiter lec.lvi. ꝛ pene per totã canonis expositionẽ. ¶ Deniqꝫ quo vnq̃ sacrificio efficaci⁹ impetrari posset pax ꝛ omne bonũ:ipsaqꝫ cõseruari:q̃ cum is offertur qui est pax nostra: qui fecit vtraqꝫ vnũ? Et quo sacrificio perfecta vnio anime nostre cũ deo nobis concedi posset:q̃ cũ ille in holocaustũ offertur:qui se totum obtulit pro nobis patri:se totum dedit humano generi:mediator dei ꝛ hoĩm:christus verus deus:verus homo? Si demũ agende sunt grẽ deo prĩ:per quẽꝫ acceptabili⁹:q̃ per filiũ ĩ quo sibi bñ cõplacuit: fontẽ toti⁹ boni ꝛ oĩm grãrũ? Et q̃d conor innumera numero cõprehẽdere? Quicq̃d xps saluator noster meruit se offerẽs in cruce pro oĩb⁹ generaliter: tã in remotiõe mali:q̃ ĩ collatiõe boni viatorib⁹:purgãdis:beatis: hoc sacrificio applicat̃ particulariter singulis. Unde orat ecclia hoc sacrificiũ celebrãs:vt oẽs ipsum participantes omni benedictione celesti ꝛ gratia repleant̃. Nõ aũt orat ecclesia pro aliquo qd̃ huI⁹ sacrificii virtute cõferri nõ põt. Habet quippe spm̃ sponsi sui:et per quẽ quid petat nouit. Hinc taꝫ varia ordinauit officia pro necessitatib⁹ diuersis:pro spiritualibus ac tẽporalibus bonis impetrãdis ac malis remouẽdis:pro defunctis ꝛ viuis: ꝛ viuoꝝ statib⁹ variis:pro btis ꝛ sctis:etiã nunc brauiũ obtinẽtibus. ¶ Narrat bea. Greg.c.xlv. lib. iiii. dialo.quõ virtute hostie salutaris ĩ misse sacrificio oblate:quotiẽs hoc agebatur: captus q̃dã et ligatus:corpalib⁹ vinculis soluebat̃. Et de alio quodã varaca noĩe: cui in maris fluctib⁹ laborãti ac deficiẽti: cibus corporalis per virtutẽ angelicã allatus est:duꝫ pro eo missa celebrabatur. Per que sic corpaliter exhibita: misericors dñs quid in anima operetur vt sacrificium: voluit declarare. ¶ M Sed dicis q̃ sacrificiũ illud viuis proficiat:credo. q̃qꝫ suffraget̃ defunctis adhuc purgatorio igne detentis.ſ. late ostẽsum est:quõ aũt proficiat beatis: nondũ capio. ¶ Responsio q̃ sacrificiũ illud proficiat beatis ex eo q̃ manifestũ est:quia offertur pro eis. Naꝫ vna particula in quã frangit̃: representat btõs: vt dictũ est lec.lxxx. Non aũt offertur pro aliquibus quibus nõ creditur proficere. Quomõ aũt proficiat beatis:de hoc dictũ est.ſ.lec. lvi.q̃ hostia salutaris nõ offertur pro beatis:per moduꝫ suffragii:nihilomin⁹ pro sanctis offertur vt gratiarũ actio. Quippe cõgaudẽdo eis: eorũqꝫ felicitati:gratias deo referimus: solẽnẽ hostiã offerẽtes:qui tãta eos gloria sublimauit. Hinc canit ecclesia:Gaudeamus oẽs in dño diẽ festuꝫ celebrãtes in honore ꝛc. Per quod nõ mediocriter gloria eorũ accidẽtalis augetur. ¶ Duplex quidẽ gaudiũ sancti possident in beatitudine: essentiale scꝫ ꝛ accidẽtale. Essentiale quod habent de deo:ꝛ perfectionibus diuinis: qd̃ excedit omne aliud gaudium: sicut ꝛ amor dei excedit amoreꝫ suipsius:ꝛ omniũ creaturarũ in sanctis. Illd̃ in quã ſm probabiliorẽ doctorũ opinionẽ:nõ augeẗ in btis:sicut nec diuina pfectio:de qua gaudẽt:eadẽ immutabiliter pseuerat:ꝛ ĩ se ꝛ in btõrũ cognitiõe. Gaudiũ vero accidẽtale: qd̃ habẽt de quocũqꝫ bono sui:et cuiuscũqꝫ creature vsqꝫ ad diẽ iudicii augeri põt:ſm q̃ bonum creature põt augeri. Sic enĩ crescet eoruꝫ gaudiũ de glĩa corpis:quã cõsequẽtur in resurrectione. Sic ergo de oĩbus benefactis gloria eis accrescit. Naꝫ et gaudiũ est angelis super vno peccatore penitẽtiã agente. Sic etiã gaudent de his que in honorẽ dei fiunt: ꝛ maxime de his in quibus de eoꝛuꝫ gloria deo grãs agim⁹. Gaudent etiã de honore sibi impẽso:ꝛ eis debito: q̃ñ digni sunt. Hic sanctus gamaliel ad lucianũ presbyterũ. Isti maximo honore digni sunt venerari in terris:quos ĩ celo rex regum immensa cumulauit gloria. Unde nihil dubii esse puto beatum gamaliclẽ: sanctos stephanũ: nicodemũ et abibõ de reuclatione reliquiaruꝫ corporuꝫ ac honore in terris eis impenso:nouo accidẽtali exultasse tripudio. De quorũ translatione a loco humili ad honorabiliorẽ se fuisse solicitũ idẽ gamaliel contestatur. Et sic intelligi potest illd̃ qd̃ de sancto leone papa ſm antiqua exẽplaria orat ecclia. Annue nobis dñe:vt aĩe famuli tui leonis hec prosit oblatio ꝛc. Sed constat sanctũ leonem in gloria esse. Prosit ſm Inno.vt a fidelibus magis ac magis glorificetur in terris. Prosit ergo ad glorie accidentalis augmentũ:non essentialis. Simile aliquid legit̃ de plurib⁹ sanctis:q̃ cõplacuerũt sibi in honorib⁹ sibi debitis ab hoĩbus impẽsis: sic de sanctis iohanne et paulo recitat beat⁹ Greg.

Euchari stic sacra mẽtũ tollit mortale nedum veniale.

Sctī ibi duplex gaudiũ possident.

Luce.xv.

¶ N Sed di. Si gloria ⁊ gaudiũ accidẽtale sanctoꝝ augeť ex cultu ⁊ honore quo festiuantur ab hol⁹ terrenis: cõsequẽs videť ꝙ etiã tristent ex blasphemijs maloꝝ: eos inhonorãtibus in terris. Consequẽs falsum: cũ beatitudo nullam secũ cõpatiatur tristitiam. Consequens tamen ex eo sequi videtur: q: sicut sibi cõplacent in bonis nostris: ita eis displicent mala: ⁊ sicut bonũ desideratum dum accidit: infert gaudiũ: ita malum oditũ tristiciã: ꝭm beatũ Augu. xiiij. de ciui. dei. Tristicia est dissensio anime ab his reb⁹ que nobis nolentibus accidunt. ¶ Dicitur breuiter ꝙ q: tristicia et dolor repugnant beatitudini: quã deus conseruat in beatis: nulle cause naturales generare possunt tristiciam in beati animo: nec dolorem. Non enĩ deus vt causa prima concurrit cũ naturalibus causis generare potentibus in aĩo beati tristiciã vel dolorẽ. Sed q: gaudiũ accidẽtale non repugnat beatitudini et gaudio essentiali: deus respectu illius nõ suspendit causarũ naturaliũ actionẽ. Multiplices fruct⁹ eucharistie: vt est sacrificiũ: colligi possunt particulari⁹ ex supradictis ꝑ totã canonis expositionẽ.

¶ O Sed nunc aliquid superaddendũ est de fructibus eius: vt est cibus anime et sacramentum. Et quidem de effectibus eius vt sacramentum est: et anime cibus: sanctorum plurimi plurima tradiderunt: sed ex plurimis aliqua ad cõpendiũ reducendo: attendo ꝙ effectus huius sacramẽti considerari possunt.

Ex eo
- ꝙ sumitur: qui est principium vite.
- ꝙ est passionis christi memoriale.
- q: cibus ⁊ potus spiritualis anime.
- q: sacramentũ sub panis ⁊ vini specie.
- q: antidotum medicinale.
- q: datum peregrinãtibus in statu vie.

¶ Quecũq3 his attribuuntur: operatur eucharistia in sumẽte. Quia enĩ sumitur christus: qui est oĩs vie autor et principiũ: ideo sumentis animã viuificat: ⁊ peccata spirituali vite cõtraria relaxat. Quia eucharistia est passiõis memoriale: ideo mentẽ inflãmat: ⁊ patiẽtiã firmat. Quia cibus est et potus spiritualis anime: ideo sumẽtẽ nutriẽdo alterat. Et deperditũ restaurat. Quia sacramentũ sub panis ⁊ vini specie: que ex multis que ad vnum aliquod rediguntur: ideo per vnionem christi intimat. Per cõmunionẽ proximo copulat. Quia antidotũ medicinale: ideo ab infirmitate sanat: ⁊ in sanitate conseruat. Q: viaticum in statu vie: ideo in itinere roborat: et s beatitudinis terminum sublevat et reportat.

¶ Ecce iterũ duodecim fructus ligni vite: quos parit celeste hoc edulium vt cibus est ⁊ sacramẽtum. Hi sunt.

Duodecim fructus ligni vite.
- Viuificare
- Relaxare
- Inflammare
- Patientiam dare
- Nutrire
- Restaurare
- Vnire
- Copulare
- Sanare
- Conseruare
- Roborare
- Perducere

¶ De quibus singulis aliquid est dicendũ. De primo dicit beatus Tho. par. iij. q. lxxix. ar. j. ꝙ effectus hui⁹ sacramẽti primo ⁊ principaliter cõsideratur ex eo: q: in hoc sacramẽto continetur christus: qui sicut in mundũ visibiliter veniẽs contulit mundo vitã gratie. ꝭm illud: Gratia et veritas per iesum christũ facta est. Ita in hominẽ sacramentaliter veniẽs: vitã anime operatur ꝭm illud. Qui mãducat me: et ipse viuet propter me. Vnde Cyrillus dixit. Viuificatiuũ dei verbũ veniens in carne: fecit ipsam viuificatiuã. Decebat enĩ cum nostris quodãmodo vniri corporibus per sanctã ei⁹ carnẽ: ⁊ preciosum ei⁹ sanguinẽ: que accipimus in benedictionẽ viuificatiuã in pane ⁊ vino. Hinc iterũ dñs ait. Si quis mãducauerit ex hoc pane: viuet ĩ eternũ. Et in ps. Edent pauperes et saturabuntur: et viuent corda eorũ in seculũ seculi. In ipso enĩ sunt vite nostre principia. Hinc dicit Johã. vj. Ego sum panis vite. Glo. qui pasco donec iungã pastos vite. Vñ sequitur. Patres vestri mãducauerũt mãna ĩ deserto ⁊ mortui sunt. Hic est panis de celo descendẽs: vt si quis ex ipso manducauerit nõ moriatur. Et sequiť: Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. Et panis quẽ ego dabo caro mea est pro mũdi vita. Et multa ibidẽ in hãc sentẽtiã. Siquidẽ dñs in oĩbus nobis condescẽdẽs: ⁊ nutrimẽtũ cibi spiritualis: cõnaturaliter cibo naturali perficiẽs: vt magis hunc cibũ desideremus: posuit se in ipso: in quo est vita: sicut in patre: a quo fluit oĩs vita: vt nos intus viuificet seipso: qui est vite nostre in gratia et gloria principiũ. Hinc vbi. s. Joh. vj. Sicut me misit viuẽs pater: ⁊ ego viuo propter patrẽ: ⁊ qui manducat me: ⁊ ipse viuet propter me. Sic ergo nobis hoc nutrimentũ vite influit vitã gratie: ⁊ beatis vitã glorie. Qđ significatũ est Gen. ij. Lignũ vite plãtauit de⁹ in medio paradisi. Quia dñs iesus christus in hoc sacramẽto viuifico: oĩbus se exhibet in medio ecclesie: qui nutriti ab ipso eandẽ qua ipse viuit: vitã ab eo percipiunt. Sic ergo cibus ille nutrit ex principijs vite: hoc est ex christo q̃ in eo continetur: in vitã diuinam. Vnde beatus Aug. super Joh. Cum cibũ ⁊ potũ ideo appetant hoĩes vt non esuriãt: neq3 sitiant: hoc veraciter non prestat nisi iste cibus ⁊ potus: qui eos a quibus sumitur immortales et incorruptibiles facit: in societate sanctoꝝ: vbi pax erit ⁊ vnitas plena atq3 ꝑfecta.

¶ P De secundo effectu qui est relaxare peccata: hic sequitur ex primo. Nã q: viuificat etiã cõtraria vite remouet. Eiusdẽ nãq3 virtutis est inducere effectũ suũ: ⁊ expellere contrariũ: vt patet de calefaciente qđ nedũ inducit calorẽ: sed etiã remouet contrariã frigiditatem. Est aũt peccatũ omne contrariũ spirituali vite: quã operatur hoc sacramentũ in suscipiẽte. Cõtrariũ dico simpliciter vel dispositiue. Mortale quidẽ simpliciter: q: vitã gratie tollit. Veniale vero dispositiue: q: ad mortẽ disponit spiritualem: sicut infirmitas ad corporalẽ. Sacramẽtũ illud vtrũq3 tollit. Tollit enĩ quãtũ est de se oĩe mortale preteritũ: inexistẽs ⁊ futurũ. Pro cuius intellectu aduertẽdũ ꝙ ꝭm beatũ Tho. par. iij. q. lxxix. ar. iij. ꝙ virt⁹ hui⁹ sacramẽti põt cõsiderari dupliciter. Vno mõ ꝭm se: ⁊ sic h3 virtutẽ ad remittendũ queq3 peccata ex passione christi: que est fons et causa remissionis peccatoꝝ. Alio mõ põt cõparari ad eũ qui recipit hoc sacramentũ: prout in eo inueniũtur impedimenta percipiẽdi huius sacramẽti effectũ. Quicũq3 autẽ habet conscientiam peccati mortalis: habet in se impedimentũ percipiendi effectum hui⁹ sacramẽti.

Margin notes (left): Quid tristicia. — Beatus Thomas.

Margin notes (right): Joh. j. — Johã. vj. — Joh. vbi supra. — Johã. vj. — Johã. vj. — Gen. ij. — Augusti. — Virt⁹ huius sacr. dupl[r] cõsiderari potest.

Cum qz nō viuit spūaliter: ⁊ ita nō debet spūale
nutrimentū suscipere: qđ nō est nisi viuētis. Tū
qz nō pōt vniri xpo dū est in affectu peccādi mor
taliter: q̄ est fons vite: ⁊ remissor pctōꝝ. Et ideo
vt dr̄ in lib. de ecclesiasticis dogmatib⁹. Si mēs
in affectu peccādi est: grauat̄ magis eucharistie
perceptione: ꝙ purificet̄. Uñ hoc sacr̄m ī eo qui
ipsum recipit in cōsciētia peccati mortalis: et ꝑ
ꝯñs indigne: nō operat̄ remissionē peccati pro
pter voluntariū recipiētis impedimentū. Pōt
tñ sacr̄m hoc nihilominus operari remissionē
peccati mortalis: preteriti q̄dē quātū ad quasdā
eius reliquias culpe et pene. Culpe sunt dispositio mala relicta ex pctō: pnitas scz ad recidiuā:
aut habitus vitiosus: quos remittit eucharistia
digne sumpta: vt. ĩ. dicet̄. Reliquias etiam pene
nō tñ semꝑ totalis: sed maioris vel minoris s̄m
diuersam dispositionē sumētis: scz s̄m modum
feruoris ⁊ deuotionis. Sacramentū eñ illud vt
sacramentū ⁊ cibus: est principaliter institutum
vt spūale nutrimentū ꝑ vnionē ad xp̄m ⁊ ad mē
bra eius: ⁊ nō principaliter ad satisfaciendū. Qz
aūt vnio fit ꝑ charitatē: ex cui⁹ feruore q̄s cōseq̄
tur remissionē: nō solū culpe: sed etiā pene: hinc
est ꝙ homo ꝑ quandā cōcomitantiā ad princi
pale effectū cōsequit̄ remissionē pene. Uñ vt di
Alexan. cit Alexā. par. iiii. q. xlj. remittit̄ pena frequēter
in susceptione hui⁹ sacramēti: sed hoc magis ex
dispositione suscipiētis: qz vt hr̄ Exo. xij. Agnus
Exo. xij. pascalis comedi dz cū lactucis agrestib⁹. i. ama
ritudine doloris: ꝓ pctīs ꝓpriis: ⁊ compassionis
mortis xp̄i: ex quib⁹ meret̄ remissionē pene. Au
get aūt hāc contritionē charitatis feruor: quem
augmētat susceptio sacri. Quid autem remittat
sacr̄m illud inquantū est sacrificiū: dictū est. ĩ.
sacr̄m illud remissionem peccati
¶ Operat̄ etiā sacr̄m illud remissionem peccati mortalis inexistētis in suscipiēte: nō aūt in con
scientia. Remittit eñ mortale cui⁹ nō habemus
Psalm⁹. cōscientiā neq3 affectū: s̄m illud ps. Ab occultis
meis mūda me. Silr̄ peccatū displicens ꝑ attri
tionē: nōdū ꝑ cōtritionē ꝑfectā in suscipiente de
uote remittit̄ pro quāto attritio ꝑficitur. Unde
beatus Tho. Forte eñ primo nō fuit sufficiēter
Thom. cōtritus: sed deuote ⁊ reuerenter accedēs conse
quitur per hoc sacr̄m gratiā charitatis: qua cō
tritionē ꝑficiet et remissionē pctī. ¶ Q Opera
tur et remissionem peccati mortalis futuri: pro
quāto robur tribuit ad scelera deuitāda ⁊ morta
lia cauenda: vt vult Inno. Uñ premittit̄ oratio.
Panem nostrū sup̄substātialē da nobis hodie: ⁊
statim adiūgim⁹. Dimitte nobis debita nostra:
et ne nos inducas in tētationē: s3 libera ⁊c. Quia
per panē istū liberamur a malis preteritis pre
sentibus ⁊ futuris. Augmento eñ gr̄e qđ prestat
hoc sacr̄m: roborat̄ homo cōtra pronitatem ad
malū: et redditur cautus circa negligentiā siue
ignorantiā quib⁹ existentib⁹ labit̄ in peccatum
mortale. Uñ dr̄ pctm̄ deleri: qz delent̄ ꝑmonētia
ad mortale. Etiā qz in consummatione in bono
oīa mala ꝑfecte delent̄: qz ⁊ reliquie malorum ⁊
reatus. Cū ergo cōsummatio hec habeat̄ virtu
te huius sacramēti: nō incōgrue dr̄ omne pctm̄
hoc sacr̄o deleri. Eo eñ est ꝑfecta deletio quo
est in bono cōsummatio. De hoc effectu hui⁹ sa
cramenti dicit beatus Bernar. in quodā sermo.
Bernar. Sacr̄m illud duo operat̄ ī nobis: vt vez ⁊ sensus
minuat: et in grauioribus pctīs tollat oīno con
sensum. Si quis vestrum nō tā sepe mō: nec tam
acerbos sentit motus iracūdie: luxurie: inuidie:

aut ceteroꝝ hmōi: gr̄as agat corpori ⁊ sanguini
dñi: qm̄ virtus operatur in eo sacramēti. Et s̄m
illud intelligi debēt dicta sanctoꝝ: vt cū orat ec
clesia. Sit hoc sacr̄m ablutio scelerū. Silr̄ Iuli⁹
papa in ca. cū omne. de cōse. dis. ij. dicit. Cū oīe
crimen atq3 pctm̄ oblatis deo sacrificiis deleat̄:
quid de cetero pro delictorū expiatione deo da
bitur: qñ in ipsa sacrificii oblatione errat̄. Ecce
plane dicit ꝙ omne crimē ⁊ omne peccatū hoc
sacrificio delet̄. Itē Hila. xiij. de trini. Hec acce Hilar.
pta atq3 exhausta: faciūt vt et nos ī xpo: ⁊ xp̄s in
nobis sit. Itē Dama. Corp⁹ xp̄i oīs lesionis est Dama.
vnctio: oīs sordis est purgatio. ⁊ sitia: ꝙ scz mor
talia delent̄ modis dictis: nō ꝙ primo insint in
cōsciētia: ⁊ ꝑ sumptionē hui⁹ sacramēti deleant̄.
sed vel qz prius impfecte contrita: aut ignorata:
aut ꝑ huius virtute sacramenti cauta: ⁊ sic vt di
ctū est: remissa: qz nō admissa. Uerum due prime
autoritates loquunt̄ de eucharistia vt est sacrifi
ciū: nō vt sacr̄m: vt satis patet intuēti. ¶ R Et
si quis di. Sacramētū illud est signū passionis obiectio
xp̄i sicut et baptism⁹: et ita expresse: signat sicut
baptismus. Si ergo baptism⁹ virtute passionis
xp̄i delet oīa mortalia: immo simpliciter omnia
peccata: originale scz ⁊ actualia: multomagis hoc
videt̄ facere hoc sacr̄m: maxime qz in hoc sacr̄o
realiter cōtinet̄ ipse xp̄s passus: autor gratie et
indultor pctōꝝ: qđ de baptismo non cōceditur.
¶ Respōdet Alexā. ꝙ licet vtrūq3 sacr̄m signifi Rñsio ad
cet passionē xp̄i: tñ differēter: qz baptismus pri obiectio
mo passionē: hoc sacr̄m passuz signat. Panis eñ nem.
et vinū significāt primo xp̄m: qui fuit ex purissi
mis guttis sanguinis beate virginis s̄m carnē
genit⁹. Uñ oblatio ista in altari representat xp̄s
oblatū in ara crucis. Sed sacramentū baptismi
significat primo ablutionē qua fuit homo pur
gatus virtute passiōis xp̄i. Illa eñ ablutio ꝯque
representat ablutionē q̄ fiebat in effusione san
guinis de qua Iob. Lauit nos a pctīs nostris in Apoca. j.
sanguine suo. Itē immersio in baptismate signi Rom. vj.
ficat immersionē xp̄i in mortē s̄m illō. Quicūq3
baptizati sum⁹ in xpo iesu: in morte ipsi⁹ bapti
zati sumus. Glo. in similitudine mortis ipsius:
vt sicut xp̄s semel mortu⁹ est carne ⁊ semꝑ viuit
ita ⁊ nos mortui malo: semꝑ viuim⁹ ꝑ baptismū
bono. Sacr̄m ꝓo eucharistie significat xp̄m pas
sum. Nam sacr̄m eucharistie cōsistit in sacro esse.
Sacr̄m baptismi in fieri tm̄: scz in ablutiōe. Sic
xp̄s est ꝑmanēs. Passio ꝓo trāsiuit sicut res suc
cessiua. Uñ expressius baptism⁹ signat passionē
xp̄i: que immediatius fuit causa salutis ⁊ remis
sionis pctōꝝ. Eucharistia ꝓo expressius signa
uit xp̄m: qui fuit causa salutis ⁊ remissionis pec
catorū ꝑ passionem. Ex illa representatione ma
gis cōgruebat ꝙ baptismo daret̄ efficacia plena
purgādi: xp̄ sacr̄o eucharistie. Uel aliter dr̄ ꝙ ba
ptism⁹ est spūalis regeneratio: q̄ est mutatio de
non esse spūali: ad esse spūale: et datur ꝑ modum
ablutionis q̄ signat ablutionē aīe. Et quātū ad
vtrūq3 cōuenientēr accedit ad baptisma: qui ha
bet conscientiā mortalis peccati: vt regeneretur
et lauetur. Sed eucharistie sacr̄m datur ꝑ mo
dū spiritualis nutritionis: qđ non cōpetit mor
tuo in peccatis: ⁊ ita nō est similis ratio. Ultimo
tamē et principalis ratio diuersitatis est institu obiectio
tio diuina: q̄ ad diuersas significationes et effi
cacias instituit hec duo sacramenta. ¶ S Et si
dicitur. Per sacramentū eucharistie cōfert̄ gra
tia gratū faciēs: ⁊ quelibet talis sufficiēs est ca

sa remissionis cuiuscūq; peccati mortalis: quelibet em̄ gratia gratū faciēs iustificat: et repugnat omni mortali. ſm illud Rom̄. iii. iustificati gratis p gratiā ipsi⁹: ergo eucharistia in sumēte delet oīa peccata mortalia.

Solutio obiectionis. Respōdetur q̄ licet oīs grā hmōi sit sufficiēs causa remittēdi peccatum mortale: nō tñ semp remittit: q̄ nō semper actu remittit: q̄ nō semper mortale in subiecto inuenit qd̄ remittat. Datur em̄ aliqñ habenti prius gratiā vt magis habeat: vt d̄r. Matth. xxv. Habēti dabit et abūdabit: iustificare em̄ impiū: est prime grē: nō grē supadditę. Nūc aūt p eucharistiā non datur prima grā regulariter: nisi in casu supradicto: sed grā supaddita iā viuēti p gratiā: q̄ est cibus viuentiū nō mortuorū. Nec hoc est in preiudiciū nobilitatis hui⁹ sacramenti: sed magis attestat̄ ei⁹ excellētie: q̄ cib⁹ est tā excellens et nobilis: q̄ nō debet dari canib⁹: sed tñ filiis.

Ad Cor. epla. j. c. x. Nā qui canis est: indigne sumit et in iudiciū: et est reus corporis et sanguinis dñi. Et ideo illi non adijcitur gratia ex sumptione: sed pena. Hec de remissione mortalium virtute huius sacramēti.

De cōse. dist. ij. si quotiēs. ¶ T De venialibus aūt petis: q̄ illa remittit satis ostendit magister in quarto. dist. xii. c. vlti. allegās ad hoc Ambro. Si quotiens effundit̄ sanguis xp̄i: in remissionē peccōꝝ effundit̄: debeo semper accipere: qui semp pecco: debeo semp habere medicinā. Et idē dicit lib. de sacris: q̄ iste cibus quotidianus sumit̄ in remediū quotidiane

Ea. dis. c verū sub figura. infirmitatis. Quotidie infirmitates sunt peccata venialia. Itē August. Iteratur quotidie hec oblatio: lz xp̄s semel sit passus: q̄ quotidie pec-

Ibidem ca. qd̄ sit sanguis. camus peccatis sine quib⁹ mortalis infirmitas viuere nō pōt. Et q̄ quotidie labimur quotidie xp̄s mystice immolat̄ pro nobis. Dedit em̄ nobis hoc sacrm̄ salutis: vt q̄ nos quotidie peccamus: et ille iā mori nō pōt: p hoc sacrm̄ remissionē cōsequamur. Ad idē dicit Innocē. Venialia delet: et cauet mortalia. Rationem assignat bea. Tho. in. iiii. scrip. dist. xii. q. v. ar. j. Q̄ p̄ virtute hui⁹ sacramēti: fit quedā trāsformatio hoīs ad xp̄m p amoris vnionē: et hic est pprius ei⁹ effect⁹: et q̄ ex feruore charitatis peccā venialia dimittunt̄ propter hoc q̄ dicto feruori cōtrariātur: lz nō charitati: ideo ex cōsequenti virtute hui⁹ sacramenti: venialia dimittuntur. Et pōt esse tantus feruor deuotionis: q̄ oīa venialia dimittūtur: preterita scz et pñtia. Preterita quidē semp dimittit: et pōt tāt⁹ eē feruor: q̄ actu nō peccat venialr̄: q̄uis hoc diu durare nō possit pp̄ter difficultatē vitā-

i. Job. ii. di peccā venialia. Nec est icōueniēs q̄ hō p certa hora sit absq; oī peccō etiā veniali. Nā q̄ Jo. ait. Si dixerim⁹ q̄ peccm̄ nō habem⁹ ipsi nos seducimus: q̄ nō vult dicere q̄ p nulla hora hō possit esse sine veniali: sz q̄ sancti et iusti nō ducūt vitā istā sine veniali: quin sepe et frequēter peccēt venialiter. Nō tñ semp delet venialia: q̄ actu committunt̄: sed ſm mensurā deuotionis: q̄ deletio venialiū nō est proximus effectus eius: sz quasi p̄ns aliū: scz feruorē charitatis. Pōt em̄ quis habēs in se aliquā delectationē l aliqua deordinatione veniali: puta l delectatione carnali vxoris sue: vel cibo aliquo delicato: aut verbo iocoso citra trāsgressionē p̄cepti: nō indigne sumere eucharistiā: et tñ tali sumptione illud peccatū veniale quo actu delectat̄: aut delectari proponit: nō delet̄: cū illud velle sic delectari sit realiter ip̄s peccm̄ veniale. Pōt autē virtute sacramēti crescere deuotio intantū: q̄ mutat illud velle et magis eligit gaudere in deo: et sacramēto sumpto: q̄ in verbo iocoso vxore vel cibo delicato. Et tūc propter feruorē deuotionis: quē sumptū induxit sacramentū: dimittitur hmōi veniale. Patet ergo q̄ p hoc sacramentū nō semp oīa venialia dimittūtur. Immo nōnūq̄ venialia impediūt aliquē effectū hui⁹ sacramēti: scz refectionem spūalem actualis dulcedinis. Hec em̄ impedit̄ si aliquis accedit ad hoc sacrm̄ p peccā venialia mēte distractus: nō tñ impediūt augmētū gratie habitualis siue charitatis. Hec Tho. par. iii. q. lxxix. ar. viii. Peccā tñ venialia preterita nō impediūt: sed delent̄ p hui⁹ sacramēti susceptionē. Cū em̄ hec deleant̄ p opus charitatis ordinatū ad eorū deletionem: vel a deo acceptatū ad hmōi deletionē operatore nihil de venialib⁹ peccis cogitante: multomagis hec delet susceptio eucharistie. Vñ

sanct⁹ Bonauē. in suo. iiii. dist. xxi. q. ii. Credēdū est inquit: q̄ aliquo nihil de peccis suis cogitāte: sed tñ passionē xp̄i recolēti in sacramēto eucharistie peccā venialia vel oīa vel aliqua remittant̄ p gratiā sic adiutā: scz sumptione sacramēti. Et oīa illa siue sacramenta vt eucharistia et vnctio et baptism⁹ siue sacramētalia: vt aspersio aque: episcopalis bñdictio: pcussio: mise exhibitio: oratio nis dñice deuota oratio: faciūt ad deletionem: nō p ppriā naturā: sed p eā q̄ gratiā gratū faciētem ad hūc actū adiuuāt vigorāt. ¶ V Si queris quō adiuuāt. Respōdet: dicendū q̄ in talib⁹ plurimū est humiliatio et deuotio: q̄ est act⁹ gratia informat⁹ repugnās ipsi veniali peccō: qd̄ feruorē charitatis et deuotionis quantum est in se: diminuit. Vel ea rōne qua est in eis penalitas: que repugnat inordinate delectationi. Vel prout illa pena iuncta est ordini gratie. Tenendū igitur est q̄ etsi venialia deleant̄ p penitentiā: possunt tamē p gratiam taliter adiutā deleri. Nec obest illd̄ magistri dis. xvj. q. iiii. c. vlti. dicētis: q̄ ad remissionē venialiū sufficit oratio dñica cum ieiunio et elemosynis: sic tñ vt precedat contritio: q̄ magister nō determinat precise modū delendi veniale: sed modū perfecte satisfaciendi. Nemo autem pfecte satisfacit nisi in corde doleat: quātūcūq; se exterius puniat: et hoc dico vel in generali: vel in speciali. Venialia aūt nō solū p vim penitētie: sed etiā aliis modis deleri possunt: vt tactū est. Hec Bonauen. ¶ Quid autem in veniali trāseunte actu deleat̄: an reatus culpe: an reatus pene. Alteri⁹ inquisitionis opus est. Pōt tñ dici q̄ oīno reatus culpe delet̄: et reatus pene in toto vel in parte. ¶ X Tertius effectus est inflammare seu accēdere mētē in eo qd̄ est dñice passionis memoriale. Super oīa quippe ad dei amorē accēdit dñice passionis: tāq̄ summi nobis exhibiti memoria beneficij. Nā vt hāc in nobis accēderet dilectionē: dñs et carnē sumere: et morte subire dignat⁹ est. De quo beatus Augusti. in de ca-

Augusti.

thecizandis rudib⁹ ait. Que maior causa est aduentus dñi: nisi vt ostenderet de⁹ dilectionē suā in nobis: cōmēdans eā vehemēter. Q̄ cū adhuc inimici essemus: xp̄s p nobis mortuus est. Et sequitur. Maxime pp̄ter hoc xp̄us aduenit vt cognoscat homo quantum eum diligat deus. Et ideo cognosceret: vt in eius dilectionem quo prior dilectus est: inardesceret. Et beatus Grego. ij. moral. §. xviij. Mediator inq̄t dei et ho-

Grego.

minum posset nobis etiam non moriendo succurrere: subuenire tamen moriendo hominibus voluit: quia nos videlicet minus amasset

nisi ⁊ vulnera nostra susciperet. Nec vim nobis
sue dilectiõis ostẽderet: nisi hoc qd a nobis tol
Bernar. leret ad tẽpus ipse sustineret. Et bea. Bernã. Suf-
ficeret inquit ad redẽptionẽ orbis vna preciosissimi
sanguinis xp̄i gutta sed data est copia: vt
virtus diligẽtis i bñficij redũdãtia clarescẽret.
¶ Fuit aũt hec diuine charitatis ostẽsio nobis
valde necessaria: vt per hoc ad dilectionẽ dei ac-
cẽderemur. Cũ eñi dña decreuit nullũ beatifica
j. Job. iij re nisi dilectiõe adhereret christo redẽptori: te-
j. cor. xiij ste aplo quẽ diligebat iesus. Qui nõ diligit: ma-
net in morte. Et paulo. Si linguis hoiꝫ loquar
⁊c. charitatẽ nõ habuero: nihil mihi ꝓdest. Per
Augusti. nullũ aũt aliũ modũ: ita volũtas nostra ad dei
amorẽ alisci potuit. ⁊ accẽdi: sicut ꝑ ostẽsionẽ tã
te sue dilectiõis preuie: nullis nr̄is precedẽtib'
meritiꝫ debite. De quo beat' Aug. xiij. de tri. c. x.
late ⁊ pulchre loquit. Quid eñi ait: tã necessariũ
fuit ad erigẽdã spẽ nostrã mẽtesq; mortaliũ cõ-
ditiõe ipsi' mortalitatis abiectas: ab immorta
litatis desperatiõe liberãdas: q̃ vt demõstraret
nobis quãti nos pẽderet deus: quãtũq; dilige-
ret. Quid vero hui' rei tãto iudicio isto manife-
stius atq; p̄clari': q̃ vt dei fili' imutabiliter bo-
nus: in se manens quod erat: ⁊ a nobis ꝓ nobis
accipiẽs quod non erat: preter sue nature detri-
mentũ: nostrũ dignatus est inire cõsortiũ. Pri'
sine vllo malo suo merito: mala nostra ꝑferret.
Ac suã credẽtibus quantũ diligeret nos de'. Et
quod desperabamus: iam sperantibus: dona in
nos sua sine vllis bonis meritis nostris immo
precedẽtibus ⁊ malis nostris meritis in debita
largitate cõferret. Et idẽ de carbe. ru. postq̃ di-
xerat hanc maiorẽ causaꝫ esse aduẽt' dñi: vt ostẽ
deret de' dilectionẽ suã nobis: causam hui' ostẽ
sionis subinfert. Hoc autẽ inquit ideo: q: finis
precepti et plenitudo legis charitas est: vt ⁊ nos
inuicẽ diligamus: ⁊ ipsum deũ qui prior dilexit
nos: ⁊ filio suo vnigenito nõ pepercit: sed ꝓ no-
bis tradidit illũ: si amare pigebat: saltẽ redama
re nõ pigeret. Nulla est eñi ad amorẽ maior inui
tatio: q̃ p̄uenire amãdo. Et nimis dur' ẽ aluo:
b dilectionẽ etsi nõ libeat impẽdere: nolit repẽ
dere. Etsi etiã superiores velint se ab inferiorib'
diligi: quãto amore inardescet inferior: cũ a su-
periore se diligi senserit. Ibi eñi gratior amor ẽ:
vbi nõ estuat indigẽtie siccitate: sed vbertate be
nificẽtie profluit. Quid aũt superi' deo indican
te: Et qd desperati' hoie peccãte: Hui' ergo paſ
siõis: hui' inestimabilis dilectiõis mẽoriale ꝑpe
tuũ ac nobilissimũ dedit nobis dñs corp' suũ ⁊
sanguinẽ in sacramẽtũ cibi ⁊ pot': in quo nõ mi
nus nobis bñficiũ ostẽdit: q̃ in ipsa sua passiõe
memorãda. Quis nõ stupeat: qa nõ miret tã in
cõprehẽsibilẽ dilectionẽ: Cui nõ satis fuit seipsũ
nobis impẽdere i redẽptiõis precium: nisi etiã se
daret in cibũ in memoriale perpetuũ. Memo-
riale inquã nõ min' re ipsa memorãda. Sed ad
ipm: vt nõ deficeret in nobis vicariũ amoris in-
cẽdiũ: vt vel sic a summo celo egressio ei' ad nos
in hoc sacramẽto: ⁊ occursus ei' vsq; ad summũ
ei' nos secũ traducẽdo ad celestia nõ inuenirẽ
tur inter hui' sacramẽti dignos perceptores q
se abscõderẽt a calore ei'. ¶ v Nunc fructũ seq
tur quartus: data scz patiẽtia. In eo siqdẽ q̃ sa-
cramẽtũ illud mẽoriale est patiẽtie dñi summã
nobis in sua passiõe patiẽtiã exẽplãris: nos ad
Heb. x. tãte exẽpliũ patiẽtie instruit ⁊ cõfortat. Patiẽtie
vtiq; nobis valde necessarie. teste aplo. Patiẽtia
vobis necessaria est: vt voluntatẽ dei faciẽtes: re
portetis promissionẽ. i. vitã promissam sm glo. Luce. xxj
Nimirũ: q: in patiẽtia vestra possidebitis aias j. Pet. ij.
vr̄as ait saluator. Hic petr' ad clarissimũ patiẽ-
tie exẽpliũ nos dirigẽs ait. Hec est grã apd deũ:
scz vt patiamini. Glo. In hoc eñi vocati estis. Q:
xp̄s passus est ꝓ nobis: vobis relinquẽs exẽpliũ
vt sequamini vestigia ei': Qui pctm nõ fecit: nec
inuẽtus est dolus in ore ei'. Qui cũ malediceret
nõ maledicebat: cũ pateret nõ cõminabat. Tra
debat aũt iudicãti se iniuste. Qui pctã nr̄a ipse ꝑ
tulit i corpore suo sup lignũ: vt pctis mortui: iu-
sticie viuam': cui' liuore sanati estis. Eratis eñi
sicut oues errãtes: sꝫ cõuersi estis nũc ad pasto-
rẽ ⁊ episcopũ aiarũ vestrarũ. Pastorẽ illũ q po-
suit aiam suã ꝓ ouib' suis. Magnũ patiẽtie exẽ
pliũ: qd rememoratũ sufficit oẽs impatiẽtie nr̄e
motus sedare. Quis eñi tã iust': qs taꝫ delicat':
vt per impatiẽtiã refugiat aut remurmuret pro
pctis ꝓpriis pati: cũ dñs suus: caput suũ: tãta paſ-
suꝫ recogitat pro pctis ipsi suo dño alienis: Pu Bernar.
deat inqt Bern. sub spinato capite mẽbrũ fieri
delicatũ. Hinc ⁊ apl's paulus patiẽtiã in nobis
plãtare satagẽs: ad idẽ xp̄i exẽpluꝫ in nr̄s sacro
cõtẽti ⁊ significati mittit: ad Heb. xij. ita docẽs:
Deponẽtes oẽ põdus: ⁊ circũstãs nos pctm: per
patiẽtiã curram' ad ꝓpositũ nobis certamen:
aspiciẽtes in autorẽ fidei ⁊ cõsummatorẽ iesuꝫ:
qui proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ: cõfu-
siõe cõtẽpta: atq; in dextera sedis dei sedet. Que
ponẽs btũs Aug. in glo. ibidẽ. Oĩa inquit ter
rena bona cõtẽpsit christus: vt in illis nõ q̃rere
tur felicitas. Oĩa terrena mala sustinuit: vt i his Augusti.
nõ timeret infelicitas. Nat' eñi de matre: q̃ quã
uis a viro intacta conceperit: semꝑ intacta ꝑmã
serit: fabro tñ despõsata fuit in quo ⁊ oĩs carna-
lis nobilitatis tumorẽ extinxit. Nat' est etiã in ci
uitate bethleem: q̃ inter oẽs iude ciuitates erat
exigua. Noluit igit quẽq̃ de terrene ciuitatis sub
limitate gloriari. Pauper etiaꝫ factus est: cuius
sunt oĩa ne de terrenis diuitiis quisq̃ extollere-
tur. Noluit rex ab hoibus fieri: q: humilitatis viã
ostẽderat miseris. Esuriuit q oẽs pascit. Sitiuit
q est fons sitientiũ. Fatigatus ex itinere: q viaꝫ
fecit nobis i celũ. Obmutuit ⁊ obsurduit ꝑ quẽ
mutus locutus est: et surdus audiuit. Vinct' est
qui infirmitatũ vincula soluit. Mortuus est qui
mortuũ suscitauit. Amore itaq; eius similia pa
tiamur: tũc eñi lex implebit: cũ nõ cupiditate re
rũ tẽporaliũ: sed charitate illi' qui precipit fiũt
q̃cũq; p̄cepit. Hec Aug. Et quidẽ flagella euade
re nõ possum' si filii esse volumus. Quẽ eñi dili- Heb. xij.
git de': castigat: flagellat aũt oẽm filiũ quẽ reci Augusti.
pit. Que tractãs Aug. Oẽm filiũ etiã ait vnicũ si
ne pctõ. Et subdit. Exceptus es a passiõe flagel
lorũ: exceptus es a numero filiorũ. Unicus ille
de patris suba nat': equalis patri in forma dei:
verbũ q facta sunt omnia: nõ habebat vbi flagel
laretur. Ad hoc aũt carne indutus est: vt sine fla
gello nõ esset. Qui flagellat vnicũ sine pctõ: reli
quit adoptatũ qui est cũ pctõ. Unicus sine pctõ
nõ tñ sine flagello exempluꝫ nobis ꝓposuit in
passionibus suis. Nõ ergo turbari debemus cũ
aliquis sanctus grauia ⁊ indigna perpetitur: si
obliti non sumus que pertulerit iustus iustorũ
sanctusq; sanctorũ. Ecce nihil ita in nobis pa-
tientiã gignit: sicut memoria patientissime paſ
sionis dominice nobis in exẽpliũ premonstrate
Manifestum est eucharistia eiusdem passionis

memoriale efficacissimū: patientiā virtute propria et memorialis signi efficacia: operari: i his qui digne suscipiunt et deuote.

¶ Lectio.lxxxvj. A

Primus aliquid de fructib⁹ eucharistie cōsiderate i predic ad xp̄z in ea vere cōtētū: eius passionē: cuius est memoriale a christo [illegible]: Dicamus breuiter de reliquis supra nominatis eius fructibus ſm alias eucharistie considerationes. Ergo quintus fructus est ꝙ nutriendo alterat: cibatū videlicet conuertendo in cibuz. Et hic sequitur eucharistie sumptionē: inquantū est cibus & potus aīe spūalis. Hinc ꝙ cibus est nutrit suscipientes. Spūaliter quidē spm̄: sicut corporaliter cibus carnis: corpus. Longe tamē aliter & excellētius cibat & nutrit cib⁹ ille animā. Cibat enī virtute celesti excellēter vincēs cibatū: & ip̄z cōuertēs in se cibū. Neqz est cib⁹ ille terrenus sed celestis: celesti virtute nutriēs: nobilius: ꝙ virtute hūana. Vn̄ dicitur. Nō moyses dedit vobis panē de celo: sed pater me⁹ dat vobis panē de celo verū. Et iterū.
Joha.vj. Hic est panis q̄ de celo descēdit. Hac celesti: imo supercelesti: & diuina virtute vincit cibatū: se scʒ digne suscipiētē: & cōuertit in seipsuz. Cui⁹ rōnē Alber.lib.ij.de offi.misse reddit di. Huiusratio
Albert⁹. est: Qr cibus carnis a corpore nr̄o accipit cibandi prātē: scʒ ab aīa cibatiua seu nutritiua: q̄ ip̄az alterat & cōuertit in corpis cibati similitudinē. Et qr corp⁹ cibatū corruptibile est & dissolubile ideo cibus in ipso corpore corrūpitur & dissoluitur: & vtrūqz cib⁹ et corpus ad putredinē redigūtur. Hoc aūt corp⁹ diuinū: si in nos mutaret: nihil nobis ꝓficeret: sʒ nobiscū periret. Qm̄ autē virtus eius nostrā vincit infirmitatē: & nos i se cōmutat: opʒ ꝙ nostra infirmitas in suā trāseat diuinā virtutē: & sic firmamur & perire nō possumus ab ipso firmati in eternū. Hinc btūs Aug. refert ad se dictū lib.vij.cōfeß.suarū. Cib⁹ sum grandiū: cresce & mūducabis me: nō tu me in te mutabis sicut cibū carnis tue: sʒ tu mutaberis in me. Cui non dissonat illō saluatoris. Ola traham ad meip̄z. Sicut enī i vnā personā assumpsit
Job.xij. natura humanā: nō cōsumēs eā in seipso: sʒ vnitatē ꝑsone traxit: vt in ip̄o esse diuinū ꝑciperet: sic cōuertit nos ad se: nō cōsumēdo: sʒ vt esse suū diuinū in sui sumptiōe perciperemus. Sic orat
Can.j. sponsa. Trahe me post te. vt in esse tuo & virtute feliciter sim: que mihi displiceo in meipsa. Huius cibi virtutē sensit apl's cū dicit. Viuo aūt iaz non ego: viuit vero in me christ⁹. Hec ergo est cōuersio alterans manducantē qui cōuertitur in
Gal.ij. christū quem manducat: quia virtutem accipit a christo manducato: per quam iam non viuit ſm carnē: sed viuit ſm christū. Hac enī sumptione incorporatur sumēs christo. de qua incorpo
j.cor.xij. ratiōe loquitur apostolus. Vos estis corp⁹ christi: & membrum de membro. id est membra estis spiritualia xp̄i de mēbro capite qō est xp̄o: q̄ vobis instuit hāc virtutē: que vos in ip̄m cōuertit: vt mēbra ei⁹ efficiamini. Nullus inuenit illapsus intimior in corporalibus: ꝙ vt cibus cōuertatur in cibatū. Manet enī iam non in se: sed in cibato. Viuit vita eius non sua. Sic in sumptiōe huius cibi fit conuersio: & illapsus intimus: qua cibus christus illabitur anime sumentis: ip̄amqʒ

conuertit in se: vt anima nō sibi viuat sed xp̄o.
Hoc est qō christus ipse ait. Qui mūducat meaz Joha.vj.
carnē: & bibit meū sanguinē: in me manet & ego in illo. Hanc cōuersionē anime in christus: figurat ipsa cōuersio panis in christi carnē: sed ordine cōuerso. Sicut & nutritio corporalis spūalē representat: conuerso ordine: cū ibi cibus in cibatū: hic cibatus cōuertitur in cibū. Nam in cōsecratione eucharistie: fit transformatio seu cōuersio panis in essentia sua remanentibus accidētibus. In sumptione vō mens in deū trāsformat: remanet quidē essentia mētis: que est aīa: sʒ accidētia noua succedūt: nō phātastica: lania: mundana: sed deiformia. Et ideo sicut de hoib⁹ voluptuosior brutalib⁹ cōcludit phīa apud Boetiū. ꝙ deformatur in bestias: Ita de sapiētibus dicat: ꝙ trāsformātur in deū. Vere sapiētes sunt hunc cibū mūducantes: saporē ei⁹ percipiūt. Sicut ergo primi belue sunt: aut pecora i effigie humana: Ita de secūdis dici pōt ꝙ sunt dū sub humana specie trāsformati. ¶ B Sextus fructus est deperditi restauratio: qui & ipse sequitur sumptionē eucharistie vt est cibus a nobis manducatus. Vita spiritualis anime suo mō: sicut corporalis conseruatur in calido & humido debite cōmensuratis. Vita dico scōa: que cōsistit i actione: & prouenitqʒ a vita prima. Sicut enī non perditur vita essentialis aīe: quia i corruptibilis: ita nec restauratur. Vicē calidi tenet charitas: intelligēdo sub noīe charitatis eius feruorē in agendo. Vicē humidi quasi passiuā: accipim⁹ affectionē bonā volūtatis. Vita enī anime christiane vita amoris est. Amor tuus vita tua. loquit ad animā suā Hugo. Amorē intelligo nō cuiuscūqʒ: sed dei. Nā amor aduersus: qui libido dicit siue cupiditas: nō vita: sed mors dicendus est. Diliges dn̄ʒ deū tuū ex toto corde tuo iubet de⁹. Subiū Luce x.
git hui⁹ amoris effectū. & viues. Crescēte vero libidine siue cupiditate: minuit & obtūditur actus et feruor charitatis etiā si habitus permaneat. Itē minuitur feruor ille charitatis & tepescit per lōgā inediā: sicut corporis vires euanescūt per lōgā abstinētiā: dū cibo nō reficitur. Illo aūt salutari eucharistie cibo fit deperditi hui⁹ restauratio. Naʒ de deo dicit in cantico virginis. Esurientes impleuit bonis: per que reuertunt pristine vires & homo reuertitur ad statū debitū & vigorē. Nā digne sumpt⁹ illuminat intellectū: affectū inflāmat: mētē delectat: & totū holem ad bene operādū ꝓmouet & reformat. Hinc regi⁹ pro Ps.xxxiij.
pheta: Accedite ad eū: & illuminamini. Auget enī fidē corpalis presentia christi in. digne: sumēte: dū hoc fideliter credit: ad qō ratio naturalis nō pertigit. Hinc dicitur Esa.vij. Butyrū & mel mū
ducabit omnis homo q̄ relictus fuerit in medio Esa.vij.
terre vt sciat reprobare malū et eligere bonum. Mel diuinitatē: butyrū hūanitatē christi significat: q̄ qui mūducat: sciētiā acquirit reprobādi malū: & eligēdi bonū. Hoc quoad primū. De se
cūdo dicit Dam. Caro xp̄i est tanq̄ carbo ignitus Damasc.
cuius est inflāmare & calefacere. Quisnā ad amorē nō excitat: dū tanq̄ edulū suū: christū qui ex ineffabili charitate se pro nobis i ara crucis obtulit: & in cibū se nobis tribuit cū deuotione sumit? Sicut ergo ad presentiā carbonis igniti expellitur frigus: & corp⁹ calet sic ad presentiā christi fugatur frigiditas & teporamine: & igne diuini amoris ipsa inflāmatur. De tertio dicit i psal. stati allegato: Gustate & videte: qm̄ suauis est dn̄s.

Et ecclesia canit de hoc sacramēto. O q̄ suauis
est dn̄e spūs tuus: q̄ vt dulcedinē tuam in filios
demonstrares: pane suauissimo de celo prestito
esurientes reples bōis: fastidiosos diuites dimit
tis inanes. Ea propter figurat' est in manna: vt
Sap. xvi. supra habitū est. Un̄ et de eo veri' dr̄ id qd̄ de mā
na ad literā scriptū est. Angeloꝝ esca nutriuisti
pplm̄ tuū: et paratū panē de celo prestitisti illis
sine labore: ōme delectamentū in se habentē: et
ōis saporis suauitatē. Substantiā em̄ tuā quas
in filios: habes ostēdebas: et deseruiēs vniuscu
iusq3 voluntati: ad qd̄ quisq3 volebat: puertebā
tur. Glo. Māna significat panē q̄ de celo descē
dit: et dat vitā mūdo: qui ait. Panis quē ego de
dero: caro mea est p mūdi vita. Cruciant̄ repro
bi spūali fame: et satiant̄ electi celesti pane. Illi
diuersis laborib' preparant̄ ad penā: isti diuina
ope quotidie nutriunt̄ ad vitā. Sua ergo dele
ctatiōe cib' ille celestis restaurat virtutē operā
di. Nā delectatio in ope cōseruat operantē. qd̄
fuit quartū. ¶ C Sequētes duos fruct': vnio
nis scʒ et cōmunionis: parit hoc celeste edulium
ꝯsideratū: vt sacrm̄: nā vt dicit Aug. sup iohānē
Augusti. Dn̄s noster iesus xp̄s corpus et sanguinē suū in
eis reb' cōmendauit: q̄ ad vnū aliqd redigunt̄.
Ex multis nāq3 granis vn' panis cōficit: et ex
multis racemis vinū cōfluit. Ad h̄ igit̄ sub spē
panis et vini dn̄s sacrʒ istituit: vt vnionē homi
nū cū deo significaret p panē et vinū: q̄ ex multiꝫ
Col. iii. in vnū collecti sunt. Un̄ et sacrm̄ vnitatis dr̄: nō
tm̄ q2 vnionē hāc significat: sed etiā q2 eā efficit
Tribuit em̄ suscipiētib' charitatē: aut prehabi
tā augmētat: q̄ vinculū est hui' vnionis et perfe
ctionis. Un̄ et charitas dicitur quasi chara vni
tas. Est ergo sacrm̄ illd̄: sacrm̄ charitatis: quia
maxima charitate est exhibitū: in qua charita
Pouer. viii. te dixit Prouer. viii. Delicie mee esse cū filiis ho
minū. Ac p hoc est sacrm̄ vnitatis siue vnionis.
Uoluit em̄ xp̄s (vt dicit Aug.) vt homo partici
pans huic cene in deum ascēderet: et incorpora
tus sibi efficeret̄: particepsq3 sue diuinitatis et
hūanitatis: sicut verbū patris in carne descēde
rat: et factū est omniū particeps: q̄ vere sunt no
stre hūanitatis. Et hoc ipm̄ fuit maxime chari
i. Cor. x. tatis. Hic aūt ascensus in verbū patris p incor
porationē. directe fit p sacri isti' participationē
i. Joh. i. Unde et aplūs. Un' panis: et vnū corp' multi sum'
oēs qui de vno pane: et de vno calice participa
mus. Et glo. sup illud. Et verbū caro factū est:
et habitauit in nobis. dicit. Ut secure credantur
hoīes nasci ex deo. Hoc em̄ premisit: qui non ex
sanguinib' nec ex volūtate carnis: nec ex volūta
te viri: sed ex deo nati sunt subdit deus nasci ex
hoīe. Ex hac susceptiōe infirmitatis: qua p̄bus
nostrā infirmitatē assūpsit: sanatur nostra in
firmitas vt possimus dū vl' filii dei fieri. Et hoc
est. Et verbū caro factū est: et habitauit in nobis
ac si dicat. Quod superius fuerat: inferius descē
derat: quid mirū si qd̄ inferi' erat: in id qd̄ supe
rius est: ascēdit. Ex hac ergo charitate vniente
deū cū hoīe: et cū deo hoīem: dicit̄ sacrm̄ charita
tis et vnitatis. Et ideo nō nisi in charitate eccle
siastice vnitatiꝫ cena hec sumēda est. Qd̄ egregie
signatū est Exo. xxv. et Leuit. xxiiii. vbi dr̄: ꝙ pa
nes ꝓpositiōis q̄ in mēsa singulis sabbatiꝫ pone
bant̄: calidi corā dn̄o ꝓponebant̄. Hoc signante
spūsctō: ꝙ panis sacri noui: q̄ in mēsa altaris ecc
lesie fidelib' ꝓponit̄ sumēdus: i calore charitatiꝫ
debeat sumi. In mēsa altariꝫ eccl'ie: de q̄ solo li

cet cōmunionē accipere: q2 extra ecclesiā panis
cōmunionis ad salutē nō inuenit̄. sicut dicit̄ in
ps̄. lxxxiii. Passer inuenit sibi domū. et turtur ni
dū vbi reponat pullos suos. Altaria tua dn̄e vir Psal.
tutū rex me' et de' me'. Bti qui habitāt in domo lxxxiii.
tua dn̄e. Que exponit Alber. nō penitus diffor
miter ad glosam. Passer mobilis secularib' ne
gociis ꝯtinue motū fidelē significat laicū. Tur
tur autē castus: gemens p cantu: clericū signifi
cat: castitatis et mūdicie officiis mancipatū: pro
suis et aliorū peccatis gementē. Hi pullos quos
nutriūt carnales filios vel spūales nō nisi ad al
tare ecclesie portāt: pane sacramēti nutriendos
sciētes ꝙ bti sunt q̄ habitāt i domo dn̄i: que est
eccl'ia. Alii aūt miseri et abiecti cōuēticula faciūt
hereticoꝝ. Solū em̄: vt dictū est: in charitate ec
clesiastice vnitatis accipi dʒ hoc sacrm̄: nō apd̄
schismaticos vel hereticos. Hinc in ps̄. de ascē
dētib' ad pascalis agni celebrationē dr̄. Hieru
salē q̄ edificat̄ vt ciuitas: cui' participatio ei' in
idipsʒ. Illuc em̄ ascēderūt trib' trib' dn̄i testioniū
israel: ad cōfitēdū noī dn̄i. Eccl'ia em̄ p hierl'm
visionē pacis designat̄: q̄ vt ciuitas. i. ciuiū vni
cas edificat̄. Hui' eccl'ie participatio est i idipm̄
vnitatis eccl'ie sacrm̄: q2 eccl'ia vnica corpus xp̄i
tā mysticū: ꝙ verū ex multis mēbris cōpositum
sub speciebus panis et vini contentū et signatū re
presentat: qm̄ et ipsa fideliū ecclesia ex multiꝫ mē
bris vna cōstat: diuersis q̄dē officiis: sed in vni
tate fidei et charitatis sacrorū ac spūs adunatis.
vt tāgit aplūs. i. Cor. xii. et Eph. iiii. Ubi annume
rationi diuersoꝝ statuū ecclesie. s. apostolorum
euāgelistarū: pastorū: doctorū. ꝓmisit. Unū cor
pus et vn' spūs. sicut vocati estis in vna spe voca
tionis vestre. Unus dn̄s: vna fides: vnū baptis
ma. Unus de' et pater oīm q̄ sup oēs: et per oīa.
et in oīb' nobis. Hāc vnionē corporis ac mem
broꝝ cū capite xp̄o: sacrm̄ hoc et significat et effi
cit. Hinc em̄ in primitiua eccl'ia dū fideles oēs
dieb' singulis eucharistiā participarunt. Erat
multitudinis credētiū cor vnū et aīa vna. Actu. Act. iiii.
iiii. ¶ D Alter celestis edulii fruct': vt sacramē
tū: cōsiderati in ordine octau': est cōmunio. Nā
oīm ore fideliū sacrm̄ hoc cōmunio vocitatur.
A grecis etiā doctorib' scīā synaxeos: q̄ sanctā
cōiōnē significat: appellat̄. Hoc em̄ facit in no
bis cōmunionē oīs boni et gratie. Nā per ipsum
cōmunicamus fonti oīs gratie. angeloꝝ glorie
sctōꝝ meritis: passiōib' mystici corporis. Siqui
dē oīa facit cōmunia: diuina pariter et humana.
Communicamus in hoc sacro fonti omnis gra
tie: q2 communicamus xp̄o sic vt ipse sit in no
bis: et nos in ipso: vt oīa sua influat nobis. Hic
fons est cui' aque foris deriuātur: ac in plateis
diuidūtur. In hoc fonte multe sunt vene iugib' Pouer. v.
gratiarū aquis manātes. quos pater in hoc sa
cramēto foras in cōmunione ecclesie tā trium
phantis ꝙ militantis ꝑcipit deriuari: vt relega
ta inuidia priuate possessionis: gratiarū q̄ sunt
in filio per quē veritas et gratia facta est: omnes
in cōmunione participes bonorū eius fiant: et
in plateis late participationis bonū filii omnes
participent. Hic fons de quo mystice scribit̄ in
libro Hester. Fons paruus creuit in fluuiū ma Hester. xi.
ximū: et in aquas plurimas redūdauit. Paru'
enim fons dicitur christus in hoc sacramento:
non ariditate et fluxus gratiarum paruitate: sʒ
humilitate: q̄ quanto profundior: tanto plures
continet aquas gratiarū. Hic fons licet multis

effusionibus redundet in donis:virtutibus: sa
cramētis tamē se in vnum colligēs in sacramē-
to cōmunionis:creuit in fluuiū maximum. Ex
isto vno fluens totū:quod in aliis fluit diuisum.
Hic redūdat in aquas plurimas omnis generis
gratiarū. Hic enī est fons vite fluēs ea q̄ vitā per
ficiūt. Nā Qui bibit ex hac aqua:fiet in eos fōs
saliēs in vitā eternā. Joh. iiij. ¶ E in isto fon-
te:q̄ in fluuiū maximū crescit:cōmoditates flu-
uiorū sunt. Nā sordida lauat: arida rigat:q̄ apō
nos sunt:nauib⁹ deportat: vt vbi rara sunt: ma
gno cōmutent̄ precio. Et ea q̄ alibi abūdant: et
apud nos deficiūt:reuehit: vt defectus nostri ex
Apoc. j. illis suppleant̄. Oīa hec facit xp̄s in h̄ sacramē-
to. Nā gratia sanguinis sui lauat sordes pctōꝝ:
vt supra dictum est. Dilexit enī nos ⁊ lauit nos
a peccatis nostris in sanguine suo. Qui certissi-
me operat̄ in hoc sacro. Rigat arida nostra. Exi
uit enim de latere xp̄i in hoc sacramēto sumpti
aqua expiās ⁊ rigans oīa nostra: vt plante diui
Johel. iij. ne i nobis ꝓualescāt. De hoc fonte accipi potest
illud. Fons de domo dñi egredietur: et irrigabit
torrentē spinarū. Quod exponens Albert. loco
frequēter allegato. Domus dñi:hoc est deitatis
habitaculū:est corpus dñi a quo fons flux⁹ vis
lentissimi egredit̄: ⁊ irrigat totū torrentem va-
nitatis mundi:hoc est locum per quem vanitas
mundi cōsueuit ante decurrere ad spinas pecca
torū nutriēdas. de q̄ clamat Aug. O torrens va
nitatis:quousq; non siccaberis: quousq; inun
daberis: Hoc autē fluxu dominice gratie exicca
tis spinis:modo rigatur cor sumētis ad fecūdi
tatē frugum iusticie ⁊ aromatū omnium virtu-
tū. Euehit etiā hic torrens gratiarū apud nos
abundantiā vt vbi deficiūt:magno precio com-
mutent̄:que sunt pauperis spiritus gemitus p
p̄ccatis:fletus:ieiuniū:afflictiones ⁊ castigatio
nes corporis:q̄ apud nos abūdant: ⁊ in celis de
ficiūt:sed ibi cōmutātur:quia ibi nobis magna
boꝝ precia tribuūtur. Nauis autē hec portans
dominicū corpus est:cui per hoc sacramentum
Joh. xiiij. incorporamur. Hodie ascendens in celū nobis
locū preparat: vt iterū veniens accipiat nos ad
seipsum in celū: vbi mercedes suas nobis dabit
pro tēporalibus eterna: pro miseria beatitudi-
nē: p paupertate diuitias: ꝓ laborib⁹ castigatio
nibus ⁊ afflictionibus gaudiū ⁊ requiē sine fine.
Eccli. xj. Hinc Ecclesiastes. xj. Mitte panē tuū sup trās-
euntes aquas: ⁊ post multa tēpora inuenies eū
q: fluxu longo aque iste redeūt: ⁊ incōparabiles
diuitias reportant. Hoc enī agit fluxus gratie:
q̄ fluit a xp̄o:qui dat gratiā vnde mereri possu-
mus. Et iterū reuehit meritū in deum. vt sup-
abūdanti premio meritū nostrū cōmutet. Hoc
quidē facit:dū per huius sacri sumptionē: me-
ritū nostrū suo merito cōiungit: ⁊ ita ad patrē
vehit. Nullū enī foret nostrū meritū:si non per
xp̄i meritū fieret ꝓmio dignū. Et p hoc q̄ in no
bis deficiūt ⁊ in celis abūdāt:gaudiū scz cordis:
spūs cōsolationē ac dulcedinē gustus diuinorū
reportat. Vñ in laudē ecclesie. Prouer. vlti. dici
tur. Facta est quasi nauis institoris: de lōge por
tās panē suū. Ecclesia enī facta est nauis institoris:
qua gubernatiōe sctī spūs mēs nr̄a in celū
nauigat: ⁊ deīde panis nos in dulcedine delectā
tis refectionē reportat. ¶ Has ergo quatuor vti-
lissimas cōmutatiōes operat̄ in nobis fons nr̄e
xp̄s: cū ei in sacro communicamur. Sordes no
stre lauant̄ ⁊ defluūt. Arida nostra rigant̄: et fe-
cūda fiunt. Labores nostri ad ipsum referūtur
que sua merita premio dignos efficiūt. Delicie
celestes nobis aduehūtur: q̄ oīa nr̄a in dulcedi
nē vertūt. Hinc dicit saluator. Qui credit i me: Joh. vij.
flumina de vētre ei⁹ fluent aque viue. Hoc autē
dixit de spū quē accepturi erant in ip̄m creden-
tes. Qd̄ si spūs sctūs in hoc sacro quo filius sumi
tur:nō recipit̄: vbi queso accipiet: Nec enī a filio
spūs separari pōt. Et si spūs accipit̄. oīm bono
rū cōio sequit̄. Vñ summarie in sumptiōe digna
hui⁹ sacri: particeps fit aīa sumētis oīm bonoꝝ
meritoꝝ xp̄i: q̄ nobis meruit sua passiōe in cru-
ce: cui⁹ ꝓpter hoc nobis datū est i eiusdē passio
nis efficacissimū memoriale. Hec ergo ē prima
cōmunio: qua fonti gratiarū in sacro fecūdissi-
mo cōicam⁹. ¶ S̄ prestat nobis hoc sacramē
tū cōionē glorie angelorū: p quāto per hui⁹ sa-
cramēti ꝑceptionē ruina angeloꝝ restauratur.
Ministeriū quoq; angeloꝝ debitū effectū sorti
tur. Vñ gloria augetur in angelis: ⁊ iterū i nos
redūdat. Ruina enī angelorū nō reparat̄ nisi ex
his qui incorporant̄ xp̄o: sicut ipse dixit. Nemo
ascēdit in celū: nisi q̄ descēdit de celo: fili⁹ homi Johā. iij.
nis q̄ est in celo. Nemo ergo ascēdit in celū: nisi
mēbrū filij hoīs ipsi incorporatū. Siquidē non
ascēdit cū oīb⁹ suis mēbris sibi filius hominis
diuisus a membris: sed totus ascendit incorpo
poratis: vt dicit glosa ibidē. Incorporamur au
tē xp̄o p dignā hui⁹ sacri sumptionē vt frequen
ter dictū est: ⁊ ita p hui⁹ sacri ꝑceptionē ruina
angelica reparat̄. Et p idē sui ministerij effect⁹ Heb. j.
sequit̄. Sunt enī vt ait aplūs: oēs administrato-
rij spūs in ministeriū missi ꝓpter eos q̄ heredi
tatē capiūt salutis. Cū ergo p hoc sacramentū
xp̄o incorporati celos ascēdimus: vbi est filius
hoīs sedēs ad dexterā patris: ad finē suū peruē
nit angeloꝝ ministeriū. Nō autē modicū glorie
habent de impletione sui effect⁹ custodie: cū de Luc. xv.
eis scriptū est. Gaudiū erit corā angelis dei sup Esa. xxx
vno pctōre pniam agēte. Et ecōtra Esa. xxxiij. iij.
Angeli pacis amare flebūt. i. ad modū flentium
se habēt: q: desiderāt: vt xp̄o sibi ad custodiā cō
missi in corporent̄: ⁊ sic redeāt: ac sic veniant ad
cōmunionē glorie angelorū. Hinc ⁊ hinc mini-
sterio gaudētes adsistunt: vt dicit btūs Grego.
ca. vlti. li. iiij. dial. ⁊ allegat̄ de cōse. dist. ij. ca. q̄d
sit sanguis. Quis (ait) fideliū habere dubiū pos
sit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vo
cē celos aperiri: In illo iesu xp̄i mysterio ange-
loꝝ choros adesse: summis ima sociari: terrena
celestib⁹ iungi: vnūq; ex visibilibus ⁊ inuisibili
bus fieri: ¶ S Cōmunionē quoq; oīm sctōrū
hoc sacro ꝯsequimur: vt qd̄ deficit in singulis ex
cōi abūdantia sctōꝝ oīm suppleat̄. Per hoc enī
participam⁹ virtutes patriarcharū: illumina-
tiones ꝓphetarū iusticias legislatorū: precōnia
xp̄i ꝓconū: dignitatē aploꝝ: victorias martyrū
stelitatē ꝯfessoꝝ: religionē monachorū: puritatē
anachoritarū: doctrinas doctorū: mundiciam
virginū: lucrū viduarū: elemosynas curā dome
sticam gerentiū: splendorem innocentiū: ⁊ om-
nia merita sanctoꝝ. Hec enī oīa a christo in cor
pus eius mysticū fluxerunt: ⁊ in efficacia corpo
ris ei⁹ ⁊ sanguinis cōsistūt: ⁊ de quolibet in quē
libet per charitatē spiritus christi referuntur ⁊ Colos. j.
redundant. Unde apls. Gratias agentes deo et
patri: qui dignos nos fecit in partē sortis san-
ctorū in lumine: qui eripuit nos de potestate te
nebrarū: ⁊ trāstulit in regnū filij dilectionis sue

per cōmunionē em̄ xpi: sortē oīs gratie cōmu-
nicamus cū oībus sanctis in lumine.i.in noti-
cia dei: fm glo. vel in lumine.i. in operibus lu-
minosis. de quibus dr. Sic luceat lux vestra co-
rā hoībus ⁊c. Et lucerne ardentes in manib⁹ ve
Mat.v. stris. Transiati in regnū dilectionis filij: qđ est
Luce.xij. regnū oīm sanctorū: p hoc q corpori ⁊ sanguini
eius cōicamus: q2 vnitas mēbrorū suorū ad cor
⁊ caput: ⁊ vna participatio spūs xpi in oībus mē
bris eius naturalib⁹ signat ⁊ causat toti⁹ corpo-
ris mystici cōionē ⁊ spiritussanctus cōicationē.
Et sic sors gratie ⁊ glorie vniuscuiusq3 sancti cō
municat aliis: vt spūaliter impleat in nobis: qđ
de ecclesia pmitiua dictū est. Gratia magna erat
in oībus eis: neq3 em̄ quisq̄ egēs fuit inter eos.
Act.iiij. Quotquot em̄ erant possessiones agrorū aut do
morū vendebant: ⁊ ponebant precia eorū ante pe
des apostolorū. Diuidebat aūt vnicuiq3 prout
cuiq3 opus erat. Sic em̄ ad vniuscuiusq3 necessi
tatē ⁊ idoneitatē diuidit spūssanctus: spūs.s.cor
poris xpi bona sanctorū: vt oēs abūdent: ⁊ nul-
lus egens inueniat. Vn̄. Hec oīa (inquit aposto
lus) operat vnus atq3 idē spūs: diuidens singu
j.Cor.xij lis prout vult. Que tn̄ diuisio singulis facta per
spiritū: nō tantū singulis proficit: sed singulorū
dona ad cōmunē vtilitatē corporis (qđ est eccle
sia ad quā donata sunt) pficit. Unde ibidē dicit
apls. Unicuiq3 dat manifestatio spūs: ad vtilita
tē.s.ecclesie. Nam ⁊ sequit. Sicut em̄ corpus vnū
est: ⁊ mēbra habet multa: oīa autē mēbra corpo
ris cū sint multa: vnū tn̄ corpus sunt: ita ⁊ xps.
Etenim in vno spiritu oēs nos in vnū corpus
baptizati sumus: ⁊ oēs in vno spiritu potati su-
mus. Et subdit: Sed de⁹ tēperauit corpus ei cui
deerat abūdantiorē tribuendo honorē: vt nō sit
schisma in corpore: sed in idipsum p se inuicē so
licita sint mēbra. Ubi glo. beati Ambro. Ostēdit
per similitudinē humani corporis vnitatē cor-
poris xpi.i.ecclesie habere varietatē officiorū: ⁊
diuersitatē hanc nō tollere vnitatē: sicut huma-
ni corporis vnitas nō in singularitate consistit:
sed in multis mēbris: vt sibi prestent qđ debēt.
De hac vnitate ac honorū cōmunione gaudebat
pphta cū dicebat. Particeps ego sum oīm ti-
mentiū te: ⁊ custodiētiū mādata tua. vbi Cassio.
ps.cxviij Ita pphete portio est dn̄s vt particeps sit non
Cassio. vnius: sed oīm ecclesiarū: tanta virtus vnitatis
vt cū particeps sit xpi humiliter: dr particeps fa
mulorū: qđ est ⁊ xpi esse participē. In hoc ergo
sacramento: q2 xpi participes efficimur: quē su-
mimus: oīm famulorū xpi: oīm.s.sanctorū par-
ticipationē sortimur. Ex xpo em̄ capite fluit gra
tia in mēbra: ⁊ ex vno mēbro redūdat in aliud p
pter vnā sui corporis cōmunionē. Sicut em̄ in
vno corpore naturali: vnū mēbrū spiritū ⁊ san-
guinē influit in aliud ita multo magis in spiri-
tualibus mēbris ⁊ corporis mystici: vnū mēbrū
spūs cōmunionē trāsmittit in aliud. Hec est cō-
munio sanctorum: de qua dr in symbolo. Credo
in spiritūsanctū: sanctorū cōmunionē. Quia si-
cut fm naturā vnius corporis vnus est spūs: ita
vnius corporis xpi vnus est spūssanctus: qui in
totū corpus vehit vitā ⁊ virtutē: ⁊ oīa q̄ sunt mē
bris ppria: facit esse cōmunia. Vn̄ ⁊ dictū est de
primitiuis ecclesie mēbris. Multitudinis cre-
Act.iiij. dentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. Nec quisq̄ eorū q̄
possidebat: aliq̄d suū esse dicebat: sed erant oīa
illis cōia. ¶ H Sic ⁊ participatio dn̄ici cor-
poris cōmunicationem tribuit in passionibus
mystici corporis xpi. Vn̄ ⁊ apls. Si quid patitur
vnū mēbrū: cōpatiunt oīa membra. Ideo passio j.Cor.xij
vni⁹ mēbri per cōmunionē redundat in alia per
misericordia ⁊ miserationes: quibus fluunt in
mēbra deficiētia: cōpassiones cordis: cōsolatio-
nes oris: subuentiōes facultatū in elecmosynis
⁊ supportationes infirmitatū in adiutoriis di-
uersis. Cōpatiendo em̄ assimilamur capiti hui⁹
corporis: qđ ex passiōe quā habuit ad nos: mul
tis se dedit passionib⁹: vt nobis p effectū subue-
niret. Cui si cōpatimur: ⁊ cōglorificabimur. vn̄
Sicut xps p nobis aīam suā posuit: ita ⁊ nos de
bemus p fratrib⁹ aīas ponere. Quādiu em̄ xps
patit in mēbris: nos oportet cōpati: si tn̄ corpo Ro.viij.
ris volumus esse mēbra (Ad Rom.xij.) necessita j.Jo.iij.
tibus sanctorū cōmunicantes. Hoc est em̄ cōica
re necessitatib⁹ mēbrorū xpi: suscipere eorū ne-
cessitatē corde p cōpassionē: gaudendo cū gaudē
tibus: flendo cū flentibus: idipsum sentientes.
Multa ad idē docet hortaturq3 scriptura. Hanc
aūt cōmiserationē vn̄ verius accipere possum⁹:
nisi in hoc sacramento: vbi illū sumimus in me
moria ineffabilis misericordie qua nostre perdi
tioni cōpatiens: se totū impendit nobis in acer
rimis doloribus: q̄bus nostrā miseriā subleua-
uit? Sic ergo in hoc sacramēto cū oībus bonis
cōmunicationē sortimur: in quo oēs thesauri sa
pientie ⁊ scientie dei sunt absconditi. In quo et Col.ij.
principiū oīs meriti oīm sanctorū. Hec cōmu-
nitas thesaurus ille est: q̄ iuxta euāgeliū abscon Matth.
ditus est i agro dn̄ici corporis: quē qui inuenit: xiij.
abscondit ⁊ pre gaudio illi⁹ vadit ⁊ vendit oīa q̄
hz: ⁊ emit agrū istū. Hic est thesaurus sapientie: Sap.vij.
de qua philo Sap.vij. Uenerunt mihi oīa bona
pariter cū illa: ⁊ innumerabilis honestas p ma-
nus illius. Infinit⁹ em̄ est thesaurus hoīb⁹ quo
qui vsi sunt: participes facti sunt amicitie dei.
¶ Facit etiā (ait Albertus) hec sacramenti par-
ticipatio verissimā humanorū ⁊ diuinorū cōmu
nionē. per hanc em̄ deus cū oīb⁹ bonis suis est
in hoīe: ⁊ hō in deo. Deus em̄ q̄ est oīa in oībus
in hac cōmunione suā altitudinē ad nos incli- Act.ij.
nat: ⁊ nostram humilitatē in se exaltat. Hinc de
oīb⁹ credētib⁹ dr. Erāt pseuerātes in doctrina
apostolorū: ⁊ cōicatione fractionis panis ⁊ oro-
nē: q2 cōicatio fractionis panis: oīm honorū di
uinorū ⁊ humanorū cōferebat cōicationē. pro-
pter q̄ ⁊ illa recte ⁊ vere ab oībus sacri hui⁹ par
ticipatio cōio nolat. ¶ J Sūt preterea duo Duo sūt
hui⁹ sacri fruct⁹ in quātū est antidotū ⁊ medici- huius sa
na ale: q̄ sunt sanare ab infirmitate: ⁊ cōseruare cramēti
in sanitate. Operat q̄ppe hoc sacramētū in hoīe fruct⁹ in
ipm cōicando sumēte: sanitatē ab infirmitate p quātū ē
seruando: causam infirmitatis expellendo: ⁊ sa- antidotū
nitatē perditā reparādo. Hec est medicina de q̄ ⁊ medici
Eccle.xxxviij. Altissimus de terra creauit medi- na ale.
cinā: ⁊ vir prudēs nō abhorrebit illam. De terra Eccl'ci.
em̄ illa bn̄dicta dn̄ici corporis: creauit nobis do xxxviij.
min⁹ medicinā grē: pseruantē nos ab oī peccati
infirmitate. Uir ergo prudēs: q̄ de futuris hz p
uidētiā: q.s. sine hac medicina nō pseruat hō ab
hac infirmitate: nō abhorret eā: q2 lz sit apd im-
peritos horribile sumere hūanā carnē ⁊ hūanū
sanguinē: tn̄ i hoc sacro medicina ē supra modū
amplectēda. Sūt em̄ infirmitates septē capitales
ex malo fomitis semine: nisi pueniant pullulā-
tes. de q̄b⁹ accipit illđ. In sex tribulationib⁹ libe Job.v.
rabit te: ⁊ i septia nō tāget te malū. Sūt em̄ sex q̄
causant ab infirmitate corporis ⁊ mētis. A cor-

pore quidem gula: luxuria: auaricia. Ab aīa tria:
scḋm q̄ est in corpore corrupto. s. ira ex sanguinis
accensione: accidia ex corporis ponderositate:
inuidia ex cordis prauitate: q2 sc3 timet ne alte-
rius prosperitate ipse impediat. Septimū vero. s.
supbia causat ex sola spūs altitudine: a qua nos
nō tanget malū: q2 ab his nos corpus xp̄i indi-
i. Cor. xi. gne sumptū p̄seruat. Si eīn sumentes corp9 dn̄i
ipsum (scḋm ap̄li cōsiliū) dn̄udicātes: discretionis
iudicio discernim9: quis est quē in sacramēto su
mimus: q2 xp̄s patris filius p nostra salute hō
factus: morteq3 ei9 annūciam9: cōsiderando q̄d
p nobis egerit: q̄due passus sit: quēadmodū no
bis in exēplū imitationis mortuus sit: nedū in
cruce ponēs aīam suā: sed etiā toto vite morta-
lis tpe: mundo: peccato: 7 vniuersis vitiis. Siq3
deuote manducauerim9: masticātes xp̄i humili
tatē: qua seipsum hūiliauit formā serui accipiēs
factus obediens patri vsq3 ad mortē: mortē aūt
crucis: humilē quoq3 eius ingressum in hūc mū
dū: atq3 pgressum: nō tāget nos malū superbie.
¶ Si meditati fuerim9 xp̄i charitatē: qua se to-
tū nobis i hoc corporis 7 sanguinis sui sacramē
to in pign9 eterne salutis pmisse donat: nō tan-
get nos malum inuidie. ¶ Si ruminauerimus
quēadmodū impiger fuerit ad labores oīa faciē
do 7 sustinendo q̄ ad nostrā salutē pficere. Per-
transit bn̄faciendo 7 sanando oēs oppressos a
Act. x. diabolo: vt ait Petrus. Nō tanget nos malū ac-
cidie. ¶ Si ei9 mansuetudinē 7 patientiā cogita
uerim9: q̄b9 exprobrationes: irrisiones: blasphe
mias: crucē 7 flagella sustinuit: velut agn9 duct9
ad victimā nō aperiens os suū. Et petro teste.
i. Pet. ii. Cū malediceret: nō maledicebat: cū pateret: nō
cōminabat. Nō tāget nos malū ire. ¶ Si aduer
terim9 q̄ liberaliter se: 7 sua nobis impēdit: car
nē in cibū: sanguinē in potū: aīam in preciū: da
turus diuinitatē suā in premiū: sicut canit eccle
sia. Se nascens dedit sociū: cōuescens in edulium
se moriens in preciū: se regnās dat in premiū. Nō
tanget nos malū auaricie. ¶ Si in mentē redu
cimus vite eius sobrietatē: ieiunia: parsimoniā:
nō tanget nos malū gule. ¶ Si puritatē qua de
virgine nasci voluit: gaudiis mūdi ac carnis vo-
luptati passionis amaritudinē opposuit: libera
bimur a malo luxurie. Hec signata sunt Tobie.
vi. vbi Raphael qui medicina dei interpretatur:
ait Tobie iuniori. Cordis ei9 particulā si super
carbones ponas: fumus ei9 extricat omne gen9
demoniorū. Omne demoniorū genus in his se-
ptē viciis quibus presunt: accipitur. Hec est illa
optima particula inter oīa sacramenta: q̄ nobis
saluator exhibuit: iō posita sup carbones igniti
cordis: statim fumat in affectu ad deum: 7 omnē
vim inimici expellit a nobis. Fel aūt valet ad vn
gendos oculos: in quib9 est albugo: 7 sanabunt.
Fel eīn sua amaritudine passionē xp̄i significat
de qua in Threnis dr̄ ca. iii. Recordare pauper-
tatis 7 trāsgressionis mee: absinthii 7 fellis. Hec
fellea amaritudo patientis xp̄i extergit albugi-
nē spissam: quā nobis añ oculos vanitas mūdi
posuit: vt nō videam9 lumē celi: q2 xp̄i amaritu-
do reducit oculos nostros a vanitate mūdi: que
oculos nostros obtexit: ad veritatē contēplādā.
Sic ergo cib9 iste in nobis operat sanitatē: cau-
sas infirmitatū eradicando: 7 p hoc ab infirmi-
tate p̄seruando. Cōtractā etiā infirmitatē p pec
catū q̄d incidimus: sanat: eisdē modis quib9 pec
catū tollit: de quo supra dictū est. Nec mirū cum

in hoc sacramento sumit medicus ipse: q̄ venit
quereret saluū facere q̄d perierat. Qui oēs labo Luce. xix.
rantes vocat: dicens. Uenite ad me oēs q̄ labo- Mat. xi.
ratis 7 onerati estis: 7 ego reficiā vos. Miro eīn
modo studuit (ait Albertus) quō nobis gratiam
nos sanantē p̄pararet: 7 inuenit sacramētū quo
ipse medicus: ip̄e 7 medicina semp haberet. Mi
sit itaq3 verbū suū in hoc sacramento: 7 sanauit
eos. 7 eripuit eos de interitionib9 eorū: vt dr̄ in
psalmo. cvi. ¶ L2 Cōseruat etiā sanitatē re-
cuperatā ac restitutā eisdē modis quib9 p̄seruat.
Hinc in psal. dicit. Dn̄s regit me: et nihil mihi
deerit in loco pascue ibi me collocauit. Locus
pascue: loc9 refectionis est: quo ab inedia in bo-
no corporis robore cōseruat pascendi: cōfortan
turq3 vires p cibū cōuenientē. De qua cōforta-
tione in sequēti fructu supererit dicendū: de hoc
exponit Albertus illud ps̄. Collocauit illic: hoc
est in terra fructifera esurientes 7 sitientes: 7 cō
stituerunt ciuitatē habitationis 7 seminauerūt
agros: 7 plantauerunt vineas: 7 fecerunt fructū
natiuitatis. ps̄. cvi. Esurientes sunt cibū corpo
ris xp̄i desiderantes: 7 sitientes sunt qui deside-
rant sanguinē xp̄i: hi cōstituerunt se in hoc loco
vbi est habitatio ciuitatis dei: hoc est in ecclesia
7 ibi semine iusticie seminauerūt agros ab agē-
do dictos: in quibus crescit frumentū panis cor
poris xp̄i: 7 plantauerūt vineas: in quib9 crescat
potus sanguinis xp̄i: 7 in his fecerūt fructū dul
cissimū gratie sacramenti: quo cibamur: qui dr̄
fructus natiuitatis: q2 ex eisdē 7 corporaliter et
spiritualiter nascimur 7 nutrimur. ¶ Gratiā eīn
xp̄i nascimur: 7 gratia xp̄i in sacramento nutri-
mur: ac eadē gratia nutriti conseruamur: ne ite
rū defluamus in corruptionem peccati: qua aīa
nostra in malis cōtabescat 7 abomineť omnem
escā salutarē: appropinquāsq3 vsq3 ad portas mor
tis. ¶ L Supersunt vltimi duo fruct9 quos
in nobis parit salutaris eucharistie cibus: quia
nostrū viaticū est: hinc enim roborat viatorē in
itinere 7 ad terminū beatitudinis sublevat 7 p-
ducit. ¶ Roborat quidē scḋm illud. Et panis cor ps̄. ciii.
hoīs cōfortat. Hoc pane angelorū in figura cō
fortatus helias. dū in fortitudine cibi illius to- iii. Reg.
tū desertū transiit: 7 ambulauit vsq3 ad mōtem xix.
dei oreb: q̄d mensa interpretat in quo deo cōiū-
ctus est. Mēsa hec societas est eterne glorie. Pa
nis igit corporis xp̄i cōfortat nos in vita bona
quadraginta diebus 7 quadraginta noctibus:
obseruantia. s. p̄ceptorū decalogi scḋm perfectio-
nē euāgelicā: vsq3 ad mōtē dei oreb: vsq3 ad mē-
sam dei: 7 cōuiuas patrie ad quā cū sedebim9 sa- ps̄. xvi.
tiabimur: scḋm illud. Satiabor cū apparuerit glo
ria tua. Et scḋm beatū Ambro. Dominici corpo-
ris figura precessit: q̄ñ deus in deserto patribus
māna pluit: q2 sicut ille panis populū p desertū
ad terrā promissionis duxit ita hec celestis esca
fideles huius seculi desertū transeuntes in celū
sursum trahit. Propter q̄d recte viaticū appella
tur: q2 invia nos reficit: 7 ad patriā vsq3 pducit.
Corroborat etiā cōtra aduersariorū inpugnatio
nē. Uñ psalmo. xxii. Parasti in cōspectu meo mē ps̄. xxii.
sam aduersus eos qui tribulāt me. quod de mē-
sa dominici corporis 7 sanguinis exponit glosa.
Eo ipso enim quo gratiam augmentat: et om-
nes virtutes perficit arma tribuit omnes ad-
uersarios debellandi. Quem enim timebit qui
dn̄o vniuersorū: in cuius ditione cuncta posita
sunt: q̄ fortē armatū fortis: vicit: p hūc cibū in-

corporatus est. Hic est panis subcinericius hie
roboal: q̄ descendēs in castra madian: taberna
cula ei⁹ terre f a ndit⁹ coequauit. Judi. vij. pa
nis subcinericius hieroboal hūanitas xp̄i est: i
Act. x. cinere nostre mortalitatis coctus: q̄ iudiciū h₃.
sic quippe interpretat̃ hieroboal. Est em̄ ɔstitu
tus a p̄re iudex viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ. Hic descēdēs
in castra madiā iniquitatis ꝛ cōtradictiōis: ola
subuertit ꝛ terre coequauit: dū deuote sumpt⁹ se
dē iniquitatis subuertit in aīa p̄ri⁹ diabolo sub
iugari eū expellens thronū suū ibidē collocās:
ipsam ab oī aduersarioꝝ detētione liberat ꝛ cō-
seruat. ¶ M. Hū: fruct⁹ finalis sequit̃: qui est
Job. vj. ꝑductio ad terminū btitudinis: q̄ est vita eter-
na. Cōfert em̄ cibus ille immortalitatē: f̄m illō
Qui mādicat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē:
h₃ vitā eternā. Et ego resuscitabo eū in nouissi-
mo die. Et in hoc dissimilitudinē h₃ iste cib⁹ ad
cibū corporalē. Cib⁹ em̄ corporalis non nutrit
nisi mortaliter et corruptibiliter. j. Coꝛ. vj. Esca
vētri: ꝛ vēter escis: de⁹ aūt hunc ꝛ has destruet.
Iste aūt cib⁹ radix est immortalitatis: q₂ in coꝛ q̄
Job. vj. eū sumit: principiū est vite ꝑpetue. Vn̄ Jobā. vj
Deute. xxix. Nō sicut mādicauerūt p̄res vestri māna i deser
to ꝛ mortui sunt. Qui mādicat hūc panē viuet
i eternū. De q̄ in figura dixit moyses Deut. xxix.
ad filios israel. Adduxit vos q̄draginta annis ꝑ
desertū: nō sunt attrita vestimēta vestra: nec cal
ciamēta pedū vr̄oꝝ vetustate ɔsumpta sūt. Pa-
nē nō comedistis: vinū ꝛ siceram nō bibistis: vt sci-
retis q₂ ipse est dn̄s de⁹ vester: ꝛ venistis ad hūc
locū. Sicut dicat f̄m Alb. ꝑ desertū hui⁹ mortalis
vite q̄draginta annis: q̄ est nūer⁹ penitētie: ad-
ducit vos dn̄s ad mortalitatē ꝑpetue vite: ita q̄
ɔtrariū vestimēta nō sunt vetustate pcti cōtrita:
et calciamēta q̄ sunt duoꝝ pedū aīe munimēta:
q₂ veritas munit intellectū: et charitas munit
affectū: nō sunt aliqua vetustate vanitatis vl̃ fri
giditatis cordis cōsumpta. Et h̃ ideo: q₂ panē mū
dane refectiōis nō comedistis: nec vinū ꝛ siceram
inebriātia: in q̄ b⁹ est luxuria: bibistis: ꝛ tn̄ dn̄s
sue imortalitatis alimonia adduxit vos ꝑ sui ci
bū māna supceleste ad hūc locū solidū ꝑmissio-
nis: q̄ moueri nō pōt: terne scʒ imortalitatis.
Sic ergo cibus ille cibat celestis ɔtute principiis
vite ꝛ imortalitatis radice. Hinc recte d̄r cibus
iste: arra spōse: pign⁹ future glie. Dederat olim
dn̄s aīe rōnali pignora sue dilectiōis pulchras
arras sue despōsatiōis: celū ꝛ terrā ad eius obse
quiū sil̃ ꝛ solatiū: vt late ꝑsequit̃ venerabil̃ Hu
go de sctō victo. in libello de arra aīe. Cōtēpsere
has arras plurimi: atq₃ eis oīa viluerūt. Dedit
ad extremū seipm̄ pariter in arrā ꝛ p̄ciū: vn̄ i h̃
sacro cōuiuio iuxta canticū eccl̃ie: future glorie
Bernar. nobis pign⁹ dat. de q̄ btūs Bern̄. in ser. de sacro
aīt: alloquēs ecclesiā ꝛ quālibet animā fidelem.
Gratulare inq̄t spōsa: gaude i cōpatabilr̃: ꝑside-
tē habes ꝛ rectorē spōsū ₃ in p̄ntis exilii militia:
pign⁹ habes ꝛ arrā tenes: q̄ b⁹ feliciter spōsouni a
ris in p̄ria. Gloriosa ꝛ amabilis spōsa: in terra
spōsum habes in sacr̄o. in celis habitura est sine
velamēto. Hic ꝛ ibi ꝑitas: s₃ hic palliata: ibi ma
nifesta. Hic vtiq₃ spōsum habet eccl̃ia suo ordi-
ne: hic q̄si dulce preludium: ꝛ iocūda dispēsatio
ibi nuptiale cōuiuiū ꝛ beata sier cōiūctio: cū fide
ad speciē: de mēse ad mēsem: de sabbato ad sab
batū: de calore panū ad eternalis caloris conui
uium trāsibimus. Et infra. Cibus ille non est
vētris: s₃ mētis: nō est dat⁹ ad ruinas huius vi-

te q̄ vapor est ad modicū parēs: s₃ ad eternā vitā
aīe cōferendā. Iste est panis angeloꝝ qui nescit
putrescere: nō vadit in secessum: s₃ redit in excel
sum: illuc reducit hominē vn̄ traxit imaginem.
¶ Ecce patēt vel breuiter duodecim fruct⁹ ligni
vite. Siquidē cōsiderādo eucharistiā in ordine
ad xp̄m in ea cōtētū: sic viuificat animā et relax-
at pcta. In eo vero q̄ est memoriale passionis
xp̄i: inflāmat mentē: ꝛ patientiā prestat. Inquā
tū est cib⁹: nutrit ꝛ restaurat: q₂ sacr̄m vnit ꝛ co-
pulat: q₂ antidotū medicinale: sanat ab infirmi
tate: ꝛ in sanitate cōseruat. Quia viaticū: robo-
rat viatorē: et perducit ad terminū btitudinis.
¶ Quos sub aliis v̄bis ita btūs Bern̄. assignat
dicens. Eucharistia medicina est egrotis: pere-
grinātib⁹ dieta: debiles confortat: valētes dele-
ctat: languorē sanat: suauitatē seruat. Fit homo
māsuetior ad correptionē: patiētior ad laborē₃
ardētior ad amorē: sagacior ad cautelā: ad obe-
diēdū p̄mptior: ad graꝝ actiōes deuotior. ¶ Et
l₃ plura de hui⁹ sacri fructib⁹ dicta sunt: nequa-
q̄ tn̄ velut tāto sacro digna vel sufficiētia estimā
da sunt. Excedit em̄ ei⁹ dignitas simil̃ ꝛ vtilitas
oēm hūanā estimationē. Hinc Bern̄. f̄m supra
allegata. Potest ne estimare quale vel quātū est
hoc sanctū sanctoꝝ: ꝛ sacr̄m sacroꝝ: amor amoꝝ
dulcedo oīm dulcediuū. Hec sunt vera festa pa-
scalia: hec sunt gaudia ꝛ fercula vitalia iustoꝝ: h₃
hec sūt spūales delicie sctōꝝ: hic bibūt i loco vbe
ri torrētis lactis: pluuia mellis: liquor balsami
celestis. Hic efficit̃ vna caro spōsa cū spōse: sed
aīa cū xp̄o. Experiētia boꝝ ꝛ similiū spūs ꝛ vi-
ta est: nec animalis homo hoꝝ sensu fruit̃ vl̃ ac
cessu. Amici spōsi: viri timorati ꝛ religiosi gusta
uerūt: ꝛ plenissime q̄ dicim⁹ sūt experti. Hec bern̄.
¶ N. S₃ circa hec q̄ri pōt quō hos fruct⁹ effi-
cit corp⁹ xp̄i in h̃ sacro sumptū. ¶ Pro r̄nsione
rememorandū est qd̄. s. lec. iiii. habet: q̄ tripli-
citer aliq̄d dicit̃ fieri vel effici ab alio: scʒ opera
tione ꝛ virtute naturali: quo modo calor fit ab
igne. Scd̄o mō nō ex ei⁹ virtute: s₃ ex ei⁹ merito
quo modo dicim⁹ q̄ premiū in beatis est ex ope-
rib⁹ meritoriis precedentibus. Tertio est ex ali- Aliq̄d d̄r
qua ɔtute occulta adsistēte. Sic sacramēta ope fieri vel
rari dicunt̃. ¶ Ad ꝑpositū. Corp⁹ xp̄i in sacra- effici tri-
mēto cib⁹ est nō corporis sed mētis. Non vtiq₃ pliciť ab
f̄m sui subām nutriēs ac cibās animā: quemad alio.
modū cib⁹ corporalis f̄m subām cibat et nutrit
corp⁹: q₂ anima f̄m sui subām: additionē nō re-
cipit. hinc f̄m sui subām corp⁹ xp̄i nec cibat: nec
restaurat: nec roborat animā: nec vnit̃ aīe tāq̄
forma. Ideoq₃ nec ꝑ suā essentiā inflāmat ani-
mā: sicut calor ignē: nec f̄m suā substantiā illu-
minat sicut lumē aerē: nec sic viuificat sicut ani
ma corp⁹. Cū etiā f̄m se sit res creata: per suam
naturā ꝑpriā nō liberat a morte: nec ad patriā
reuocat: aut peccatū expellit nec resuscitat. Nec
breuiter aliq̄s p̄dictoꝝ effectuū causaliter effe-
ctiue ꝑcedit ex naturali virtute illius corporis.
Restat ergo vt fiat vel ipsius merito: vel virtute
occulta. Merito aūt ei⁹ nō fit vt p̄cipaliter me
rentis: q₂ mereri est nature intellectualis ꝛ ra-
tionalis. corpus aūt xp̄i acceptū pro altera par
te cōpositi substātialis: qd̄ ex vi consecrationis
est in sacramēto altaris: nō est natura itellectua
lis aut ratiōalis: s₃ est pars talis nature ex ipso
ꝛ aīa rationali cōposite. Unde mereri est ipsius
anime nō corporis: licet aīa per corp⁹ hoc est ꝑ
operationes ꝛ passiōes corꝑales volūtarie exhi

bitas vel passas mereat. Etiā fructus hi nō puenit pcise ꝛ adeq̄te ex merito sumētiū: q2 sic nō puenirēt ex applicatiōe sacri seu vsu ei⁹: ꝛ plus sacr̄m sanctificaret a sumētib⁹: ꝙ sumētes a sacramēto: qm̄ sumētiū merito ipsū per hoc sacramentū sanctificarēt. Relinquit ergo ꝙ diuina virtute ꝛ volūtate: q̄ ex suo beneplacito: hos fructus efficit in digne hoc corpus sumēte. Unde sicut in baptismate superfusioni aque seu immersioni aut ablutioni exteriori: q̄ fit per aquā: cū certe verboꝝ forme platione ꝛ baptizantis intē tione: adest virtus omnipotētis dei: ad efficiendū interiorē vl' spūalē ablutionē a pctīs. Sic refectiōi corporali ꝛ exteriori q̄ fit p sumptionem hui⁹ venerabilis sacri: adest virtus diuina ad pficiēdā internā ꝛ spūalē refectionē: quā exterior significat: ꝛ ceteros fruct⁹ numeratos: ꝛ hoc in subiecto disposito: h' est in viuēte vita gr̄e: q2 cibari ꝛ refici nō est mortuoꝝ. Statuit itaq3 deus ꝙ ad dignā hui⁹ sacri sumptionē: hos fruct⁹ efficere vult in anima hmōi viuētis. ¶ O Sz di-

Obiectio quō tūc dicit saluator. Caro mea vere est cibus ꝛ sanguis meus vere est potus. Si non ipsa nec

R̄nsio ad obiectionem. ipse hos refectiōis effectus operat? Respōdet ꝙ vere ibi assertiue ponit: vt sit sensus. Caro mea vere. i. indubitāter est cib⁹ reficiens seu refectiuus. Et sanguis meus vere. i. indubitāter est potus: potās vel inebriās spūaliter: lz nō sua natura: sed ꝟtute diuina. Sicut aqua baptismalis vere est aqua regenerās: ꝛ vnda purificās: nō sua natura sed ꝟtute diuina: cui accedēs elemētū et verbū efficit sacr̄m. i. sacrationis seu sanctificatiōis instrumentū. Et quid mirū si deus ops et misericors ad sumptionē hui⁹ sacri corporis: cui inseparabiliter vnita est excellētissima deitas: fructus ꝛ dona multipliceτ in sumētib⁹: cū ꝛ rebus longe inferiorib⁹ in gradu entitatis adsistat ad effectuū mirabiliū pductionē? Si eñ vestis btī iohānis euāgelistē hoc obtinuit: vt p tactū manuū aristoboli tunc increduli: tres mortuos suscitaret: q̄d de hoc corpore: qō vestimētū est deitatis: pia fides suggerit sentiēdū? Si petri aplī baculus ex suo ꝯtactu btm̄ maternū a morte suscitauit: diuina adsistēte ꝟtute: q̄d mirū si attactu hui⁹ corporis diuinissimi: virt⁹ adsistēs diuina hos fruct⁹ ꝛ his maiora faciat? Sic argui pōt de

Act. xix. sudariis ꝛ semicinctiis pauli: de quib⁹ i actibus aploꝝ dr: ꝙ delata et posita sup infirmos curabant: ꝛ sup demoniacos: spūs immūdi eiciebātur. Sic igit xp̄s tātas virtutes ꝯtulit sanctoꝝ suoꝝ ossib⁹ aridis: capillis coꝝ aut pulueribus: sepulcris ꝛ vestib⁹: vt eoꝝ attactu fugarent demones ab obsessis corporib⁹: sanarent corpora a diuersis morbis ꝛ languorib⁹: quō nō incōparabiliter multo maiores carni sue ppriē sibi suppositaliter vnite: ꝛ iā vita glorie fulgēti: q̄ ꝛ pro nostra omniūq3 salute passa est: virtutes tribueret? ¶ Ampli⁹ si fimbria vestimēti sui hoc prestitit vt ei⁹ tactu emoroissa sanaret a sanguinis p

Mat. ix. fluuio: haud dubiū carni sue quā induit: qua inuētus est vt hō: maiora tribuit. ¶ Itē si lignū vite in medio paradisi hac ꝟtute p̄ditū esse voluit vt vitā corporalē vtētib⁹ fructu ei⁹ perpetuaret quō nō poti⁹ carni ꝛ sanguini suo hoc tribuit vt pperuare posset in digne vtētib⁹ vitā animarū? ¶ Deniq̄ si hāc ꝟtutē dedit v̄bis quoridiā exorcistarū: vt eis arceant ꝛ ligent demones: quō verbū p qō factā sunt oīa: carnē suā: quā p animarū salute assumpsit: nō oīb⁹ prefatis virtutib⁹ glorie ꝛ magnificētie sue congruētib⁹ ꝛ animarū saluti expedientibus insigniuit? Reuera: voluit: decuit: ꝛ fecit sue carni has maioresq3 virtutes tribuere: quam de purissimis virginis sanguinibus formauit: quam suo naturali filio in vnitatem suppositi copulauit: in qua a morte triūphauit: qua diaboli potestatem superauit ꝛ abstulit: quā super omnes angelicas virtutes ad dexteram suā collocauit. Cui vnite anime christi sanctissime eandē iudicandi potestatem viuos ꝛ mortuos tribuit ꝛ donauit. ¶ Ex quibus ꝛ hoc sequitur: ꝙ licet sacramentū hoc spiritualiter tm̄ sumptum effectus predictos operetur: multo tm̄ plenius ꝛ perfectius hoc facit in sumētibus etiā sacramentaliter. hoc est simul sacramentaliter ꝛ spiritualiter. vt ex solutione alterius dubū deducetur. Et tantum de fructibus huius viuifici sacramēti. ¶ P Sed adhuc q̄s diceret. Si hos fructus operatur hoc sacramētum in digne sumenti: quicūq3 hos fructus nō experiuntur nec sentiunt: sed cū pauci hos fructus sentiant etiā eoꝝ qui sine mortalis peccati conscientia: post debitam sui ipsoꝝ probationē accedunt: sequeretur ꝙ tales indigne sumerent: qō durum nimis foret: ꝛ a cōmunione plurimos reuocaret. ¶ Ad hoc respondetur: ꝙ plurimi ex dictis fructibus licet in digne sumente oriuntur: minime tm̄ experimentaliter cognoscuntur. Hi sunt omnes fructus gratiā ꝛ charitatē eiusq3 augmentū inseparabiliter comitantes sicut mentē viuificare: peccata relaxare: nutrire augmentando: vnire christo: copulare per cōmunionem primo ꝛc. Sicut eñ charitas ꝛ cetere virtutes infuse a nobis experimētaliter cognosci non possunt: nec intuitiue videri: vt tradunt doc. distin. xvii. primi. quia omnem actuz quem producere possumus quantum ad genus actus mediante habitu infuso: producere possumus ex habitu acquisito: siue ex volūtatis libertate: licet non quoad circunstantiam meriti: q̄ nisi per reuelationē in hac nostra peregrinatione euidenter sciri non pōt. Nescit eñ homo an odio vel amore dignus sit: qō nedū de supposito hominis verū est: sed etiam de actu eius virtuoso. Simillimi eñ sunt effectus procedentes ex habitib⁹ infusis ꝛ acquisitis: intantū ꝙ habitus infusos esse ponendos nulla ratio euidens conuincit: sed sola fidei et ecclesie autoritas verissima eos nobis credendos prodit. Deniq3 inflammatio affectus per deuotionē ꝛ spiritualis dulcedinis sentimentū: delectatio quoq3 in spiritualibus atq3 operandi promptitudo sensibilis: etsi frequenter sequuntur charitatē: tamen nō inseparabiliter ei iunguntur. Nōnunq̄ etiā in charitate maiori: minor sentitur deuotio: et in minori: maior. Nihil deniq3 prohibet: quandoq3 etiam vbi nulla est charitas et gratia: deuotionē ꝛ dulcedinem sentiri etiam vsq3 ad lachrymarum effusionem: sicut est videre in nonnullis peccatoribus ex verbo dei vsq3 ad lachrymas compunctis: qui tamen nondum exposuerunt peccata in quibus voluntate tenent cauere: ꝛ ab eis recedere: que deuotio seu dulcedinis sentimentum esse potest a deo paruulos sic ad se attrahere volente: quandoq3 ab habitu acquisito: quandoq3 a complexione: qñq3 a spū maligno: vt sic a debitis operibus retrahat: vt huiusmodi delectationes spiritualem finaliter querere doceat: vt dum eam subtrahit in despera-

tionem mittat: propterq; alias causas pluri-
i.Joā.iiij mas. Quapropter admonet scriptura proba-
re spūs si ex deo sunt. ¶ Q Primi fructus: q̃
inseparabiliter cōsequunt̃ charitatē ꝛ eiꝰ augmē
tū: illi infallibiliter cōcomitāt̃ dignā huiꝰ sacra-
menti cōmunionē: sed hi: vt dictū est: sentiri nō
possunt. Hi eñ cōsequunt̃ ex opere operato: nō
ex opere operantis: dū tñ nō adsit obex vel im-
pedimentū. Hoc eñ propriū est sacramētis no-
Nota ue. le. gratiā īfundere: aut infusam augmētare obi-
ce remoto: alioquin nō essent signa grē effica-
cia atq; certa. Ceteravero q̃ noīe deuotionis ge
neraliter sumpto intelligo: quandoq; dant̃ di-
gne sumentibus: quandoq; digne sumentibus
subtrahunt̃: immo nōnunq̃ indignis prestant̃.
Unde Johā. cācella. in de mystica theologia pra
ctice cōsideratione. vj. ait loquens de contēpla-
tionis ac deuotionis gratia. Sunt filij infideles
ꝛ alieni: sunt serui nequā quos aliquādo cibari
sustinet pater celestis ex adipe frumenti: ꝛ de pe
tra melle saturari: quēadmodū apud aliquos ex
principibus videre est: qui cōuēnandis paulo-
post ad mortē: mittunt aliquotiens in carcerem
de preciosis mense sue reliquijs. Itaq; has grās
reperire est apud maledictiōis reprobationisq;
filios: vel in augmentū sue dānationis: ꝓ abusu
ingratissimo doni dei: vel ad aliorū eruditionē:
vel ꝓ qualicūq; laborū suorū velut florū vel inu
tiliū premio transitorio. Pro tali numismate ta
les merces. dicit puerbiū vulgare. Fornicati tñ
mō quesierūt in donis dei ꝑ improbam delecta
Mat.xx. tionē vel presumptionē. Quid igit̃? Desiderium
eorū affert eis deus: sed iratus: audiūt illud euā
gelij. Tolle qđ tuū est ꝛ vade. Difficillimū igit̃ est
cognoscere: vñ ꝛ ad q̃d hmōi deuotio ac dulcedi
nis sentimentū cōcedit̃. Dat̃ deniq; q̃nq; digne
suscipiētibꝰ atq; supererogat̃ a liberalissima dei
clementia. Q̃nq; in bonū sumentiū ab eadē cle-
menti voluntate subtrahit̃: sed nō ad insipiētiā
eorū. ¶ R Huius aūt dispēsationis mīe dei:
qua etiā electis hmōi gratiā subtrahit: dicitꝰ cā-
cel. vbi supra aliquas colligit causas. Prima ꝓ-
pter humiliationē. vñ ait. Fit hoc q̃nq; ꝛ sepius
Prouer. ad humiliationē vt retūdat̃ superbia: vel q̃ ꝓfuit
xviij. vel vt ne subrepat: ꝓuideat̃. Propterea testatur
beatus Bern. vere nihil esse efficacius ad gratiā
hanc vel inueniēdā: vel retinendā: vel recuperā
dā: q̃ si semꝑ inueniaris nō altū sapere: sed sape
re ad sobrietatē. Deniq; beatꝰ est vir q̃ semꝑ est
pauidus: ꝛ suꝑ custodiā suā stat. ¶ Scdo: fit hoc
aliq̃n ad desideriū vehementius igniendū: quē-
admodū ignis flatu cōpressus erūpit ardētior: vt
discamus grandia grāditer querere. ¶ Fit hoc
tertio: vt ab hoīe sua fragilitas ꝛ abyssus miseria
rū ꝓfundius ac clarius sentiat̃: quatenꝰ vilescat
ipse sibi recogitās qualis ex se sit: ꝛ qualis ex dei
munere esse possit. ¶ Quarto: fit hoc aliq̃n ad in
ducendū viscera mīe pietatis super aliorū desola
tione: quibus hec cōsolatio vel nō cōcedit̃: vel cō
cessa subtrahit̃. ¶ Fit hoc quinto ad satisfacien-
dū interim ꝓ se vel aliīs ꝑ dolorē sensibilē: ex ta
li carentia derelictū: quēadmodū hūanitas xp̄i
derelicta est: ꝛ torrenti penalitatū tota immersa
quatenus ita satisfaceret ꝓ peccatis nō suis sed
alienis. ¶ Fit sexto: ne quis idoneꝰ in doctrina
alios iuuare aut ī re aliqua velit assidue sic ocia-
ri sibi. sic inter amplexus rachelis herere: ꝙ ne-
gociū charitatis spernat: ꝛ lye fecundationi ne-
quaq̃ inuigilet. ¶ Fit septimo: vt homo ꝑ mul-
ta tentatus discat ex his q̃ patitur obediētiam:
ceterasq; virtutes: quatenus eas postmodū edo
ceat efficacius. ¶ Fit octauo: ne deserat hō per
contēplationis sue supererogationē: obligatio-
nē debite actionis. ¶ Fit nono ad punitionē ve
nialiū peccatorū: tanq̃ si pater indulgentissimꝰ vel
auertat interim faciē a filio lasciuiore: vel tristio
rē ostēdat: quatenꝰ exinde studiosior sit in omni
modestie custodia. Et ne minima negligēs pau- Rom.ix.
latim decidat. ¶ Fit hoc decimo: vt cognoscat̃
illud apostoli. Nō est volentis neq; currentis. s.
per industriā ꝓpriā: sed dei miserētis. ¶ Fit hoc
vndecimo: ad purgationē maris spūalis magni
ꝛ spaciosi: qđ ex nimia quiete solet sordes cōtra-
here: sicut ꝛ materiale: q̃s exagitatio cōmotioq;
depellit. ¶ Fit hoc duodecimo: vt innotescat si
gratis aīa timet deum: si parata est. s. obsequi ꝑ
proprijs expensis dolorū ꝛ tribulationū: quēadmo
dū si stipendia consolationū ꝛ suauitatū ab im-
peratore suo reciperet: cōtra illos q̃ orationem
suā vel effundere nolunt: vel inefficacē credunt:
nisi cōsolationū sentimēta meruerint: quasi nō
fingeret vnq̃ deus laborē in precepto. ¶ Fit ter
tiodecimo: quatenus ablactet̃ homo: ne semper
putrescat aut fornicet̃ in donis dei: caprōpter se
diligens: his adherēs his sese oblectans: aut ne
ꝓmiū hoc tēporale recipiat: illo futuro careturꝰ.
¶ Fit hoc quartodecimo: vt dissimulet venire
tantus hospes ad aīam: ne grauet̃ expēsis sicut
dauid ad filiū. Sed q̃s quibus expensis? Lachry
mis pijs: gemitibus: ieiunijs: vigilijs: et ceteris
corpora grauantibus. Quia aīa iunior nō posset
sustinere ebrietatē spūs: si iugiter introduceret
eā in cellā vinariā suam. Propterea clauem ge-
rit: nunc claudēs: nunc aperiēs. ¶ Fit hoc quin
todecimo: vt ꝓuocet te deus sicut aquila pullos
suos ad volandū: ꝛ mater filiū ad ambulandū.
Deserit eñ mater filiū suū aliquando hac indu-
stria: vt desertus clamet: vtq; regrediēs cautior
fit adherere sibi. Cautior etiā ne cadat prospice
re: ꝛ quesitū matrē letior suscipiat inuentā: blan
dicias ꝛ oscula suauius addat. ¶ Fit demū sexto
decimo ad exercendum patientiam: que perfe-
ctum opus habet: nam q̃ est acerbior tribulatio:
que materia pacientie copiosior apud animam
que a pregustatione deliciarum paradisi relabi-
tur ꝛ corruit ad dolores inferni: ad similitudi-
nem vmbre mortis: ad erumnas huius seculi?
¶ S Sumitur hinc coniectura quante fu-
tura esset amaritudinis separatio ꝑpetua. Hec
cancel. Qui licet in genere loquitur de dulcedi-
ne contemplationis: habet tamen in proposito
locum. Quia sicut aliquando contemplatiuo cō
ceditur huius consolatio [illegible]is experientia: quan-
doq; subtrahitur. Sic digne sumenti euchari-
stiam quandoq; gustus diuine dulcedinis cre-
ditur (alꝰs cōceditur) quandoq; negatur ex cau-
sis prenarratis: ꝛ dispositione sumentis. Igitur
pro ea obtinenda impigriter laborandum est
oratione et cordis purificatione: ita vt accedens
paratus sit ea humiliter vti cum gratiarū actio-
ne si detur: paratus nihilominus ea carere bo-
no animo si non detur: recogitans assidue: quia
non in sentimento huius dulcedinis: sed in cha
ritate est regnum dei. Patet ergo responsio ad
dubium: ꝙ neq; indigne: neq; inutiliter sumūt
aīa dispositi: qui huiusmodi consolationis dul-
cedinem non sentiunt: nec propter hoc: ab eius
communione se studeant cohibere.

¶ Lectio .lxxxvii. a

Dicto de huius sa
cramenti fructu: dicendū est quoad
dubiū quartū de indigne sumentiū
pena ꝛ periculo. Verū intellecta pec
cati grauitate grauitas pene cōsci pōt: qm̄ scri-
Deu. xxv prū est. Pro mēsura peccati erit ꝛ plagaꝝ mod⁹.
Apocal. ꝛ Apoc. xviii. Quātuȝ glorificauit se ꝛ in delicijs
xviij. fuit: tm̄ date illi tormentum ꝛ luctū. et Hiere. l.
Iuxta oīa q̄ fecit facite illi. Job quoqȝ. xx. Iuxta
multitudinē adinuētionū suarū: sic ꝛ sustinebit.
Igit̄ videndum est de grauitate peccati indigne
sumptiōis. Verū q̄ digna sumptio: q̄ve indigna:
late. ē. ostensum est. lec. vi. ꝛ. vii. Nūc loquor nūc
de his q̄ celebrando aut sumendo hoc sacramē-
tū: nouo mortali pctō se onerant de quib⁹ apl's
j. Cor. xj. ait. Qui manducat et bibit indigne: iudiciū sibi
manducat ꝛ bi. nō dijudicans corpus dn̄i. Iudi-
ciū manducāt dānationis. i. sm̄ glo. sua mādu-
catione se dignos dānatione efficiunt. Nō quia
malū est qđ accipiunt. Accipiunt etiam indigne
accedentes verū corpus xp̄i ꝛ sanguinē dn̄i sacra
Grego. mēta dētib⁹ premūt: lȝ sine fructu. Sicut Greg.
iiij. dial. ait. Est quidē inquit in peccatoribus ꝛ
indigne sumentibus vera xp̄i caro ꝛ verus san-
guis sm̄ essentiā nō salubri efficientia. Ad idem
Augusti. Augu. li. v. de vnico baptis. Quia aliquis non ad
salutē: nō iđ minus est corpus ꝛ sanguis qđ ac-
cipit. Bonū est ergo qđ accipiūt: sed bonū sacrū
est eis malū: dū male accipiūt bonū. vt ait Aug.
j. Cor. xij in de verbis euangelij. Sicut econuerso: factū est
bonū apl's cū bene accipit malū. s. dū stimulus
sathane patienter portat. sic ad Roma. viij. in-
quit. Scimus qm̄ diligentib⁹ deū: oīa cooperan
tur in bonū his: q̄ sm̄ ppositū vocati sūt sancti.
Ubi glo. Prosunt em̄ mala q̄ fideles perferūt vel
ad emendanda: vel delēda peccata: vel ad exer-
cendā pbandāqȝ iusticiā: vel ad demonstrandā
huius vite miseriā: cuius em̄ mors carnis de pec
cato primi hoīs originaliter venit: tm̄ bon⁹ eius
vsus gloriosissimos martyres fecit. ꝛ Nico. de ly
ra sup eūdē locū. Istis. s. sanctis sm̄ ppositū. i.
sm̄ predestinationē etiā peccata in bonū proue
niunt: q: fortiores ꝛ cautiores resurgūt. Et etiā
in gloria ad bonū coꝝ facit peccatorū memoria
sicut cicatrices ad gloriam militis q̄ finaliter in
bello triū pbauit. Sicut ergo mala bonis coope
rant̄ in bonū: ita sancta obsunt malis: nō q: res
illa mala sit: sed q: malus male accipit qđ bonū
est. Qđ in arca dn̄i q̄ alophylos occidit: et israel
saluauit. Et in māna qđ bonis oīs delectamēti
ꝛ suauitatis saporē: malis aūt nauseā prestitit: fi
Chryso. guratū est. Hinc Chrys. hom. x. Sacrificiū hoc
inquit: cibus spūalis est: sicut corporalis cibus
dū ventrē inuenerit aduersis humoribus occu-
patū: amplius ledit: magis nocet: ꝛ nullū p̄stat
auxiliū. Ita ꝛ iste spūalis cibus: si aliquē reperit
malignitate pollutū: magis eū perdet nō sui na
tura: sed accipientis vitio. Sumūt ergo indigne
accedentes iudiciū dānationis magne: dānatio
nis pfunde: sm̄ peccati huius grauitatē. ¶ B
Possumus aūt grauitatē huius peccati indigni
accessus intelligere ex culparū pondere: quibus
cōparat̄. Cōparat̄ aūt indigne sumptionis cul-
pa peccato pditionis iude: iudeorū ingratitudi
ni ꝛ blasphemie: ꝛ effusionī p̄ciosi sanguinis de
xp̄i corpore. Quoad pmū: q̄ indigne sumit: xp̄m

cū iuda prodit. de quo hec. Hiero. in ep'la quadā
ait: loquens spāliter ad sacerdotes. Quid tibi cū Hiero.
feminis q̄ in altari cū deo fabularis? dic sacer-
dos: dic clerice: dic quisq̄s fueris qui sacramēta
sumis: qualiter cū eisdē labijs filiū dei oscularis
quibus osculatus es labia meretricis? O iuda:
filiū hoīs osculo tradis. Et simile est de his qui
in alijs peccatis superbie: inuidie: auaricie: infi-
delitatis: ꝛ ceteris fornicatione nō minorib⁹ ac
cedunt. Itē beat⁹ Augu. Nō minus peccant qui Augusti.
tradunt xp̄m peccatorib⁹ mēbris: q̄̄ qui xp̄m tra
diderūt crucifigentib⁹ iudeis. Traciunt em̄ hi
xp̄m in peccati locū: q̄ est in potestate demonū:
sicut iudas tradidit ipsum manibus iniquis iu-
deorū. Et beat⁹ Remigius sup illud. Mat. xxvi. Remigi⁹
Ve illi per quē filius hoīs tradet̄. Ve inquit tra-
dentibus xp̄m ad crucifigendū. Sed ꝛ ve cū ma-
ligna pscientia sub sacro sumētib⁹ illū. Hi et si nō
tradunt iudeis ad crucifigendū: tradunt tn̄ ipm
mēbris inimici ad sumendum. Glo. q̄ȝ Bede. In sup mar.
sempiternū ve homini illi q̄ ad mēsam dn̄i indi ca. xiiij.
gne accedit. Ille em̄ in exēplū iude filiū hoīs tra
dit: nō iudeis quidē peccatorib⁹: tn̄ peccatorib⁹
mēbris. s. suis: q̄ dn̄ici corporis sacramentū ac-
cipere temerarie presumunt. Illi dn̄m vendunt
q̄ eius timore ꝛ amore neglecto: terrena: caduca
immo ꝛ criminosa p eo diligere: ꝛ curare nō me
tuūt. hec Beda. Tales aūt sunt q̄cunqȝ indigne
celebrant vel accedunt. Sile in glo. Lu. xxii. Exē
plo iude filiū hoīs tradit: q̄ illud inuiolabile dn̄i-
ci corporis sacramentū violare p̄sumit. Ad idē In ser. de
bea. Ber. Qui sm̄ carnē viuunt ait: ꝛ post carna- sacro.
lia euagant̄: catena vitiorum cōpediti cū pditore
venenū accipiunt: ꝛ spūalis suspendij laqueū in-
currūt grauissime dānandi. Tum multiplici rea
tu. Tū p sacramenti cōtēptu. An nō discerneret
inter glebas: q̄ discernit inter stellas? Examina
bit certe argentū: q̄ ipm q̄ȝ aurū pbauit ꝛ repro
bauit. Hec ille. ¶ C Et recte cōparat̄ pdito-
ri iude: q̄ indigne sacramentū sumit: qm̄ sicut si-
gnū manifestū pacis ꝛ amicitie est osculū ita spi
ritualis vnionis ꝛ diuine dilectionis: panis iste
est sacramentū. Qm̄ vn⁹ panis: ꝛ vnū corp⁹ mul j. Cor. x.
ti sum⁹: oēs qui de vno pane: ꝛ de vno calice par
ticipam⁹. Sicut ergo iudas signū extrinsecū pa
cis: osculū ferebat: qđ in pectore nō habebat: et
ipso signo inimicū ꝛ traditorē tegebat. Ita q̄ in
digne accedūt: foris sacramentū charitatis ma
xime signū sumūt: ꝛ intus p peccandi voluntatē
inimici ꝛ cōtēptores sunt. Cur em̄ q̄ peccata de-
serere nolūt: sacramēta in sui perniciē sumunt:
nisi velut p hypocrisim se foris sanctos simulēt:
nec tn̄ intus esse volunt? Volunt reputari sacer-
dotes deuoti: volunt iudicari christiani veri: p-
bi: honesti: bonis fides: esse tn̄ nolunt. Hinc tan
tus strepitus ꝛ oblatratio dū indignis phibet̄
accessus. Currūt: pmittunt: minant̄: ꝛ si nō ali-
ter in alienis parrochijs furtiue accipiunt: men
tiunt̄ se esse absolutos a sententijs: a censuris: a
peccatis. Ut q̄d tanta instantia mortē sibi pcu- De abs-
rāt: nisi q: videri volūt: qđ esse nolūt? Si em̄ vel cīdis cō
lēt esse amici xp̄i: eijcerēt cōcubinas: redderent cubinis.
male q̄sita: deponerēt odia: repellerēt vitia: vitā
emēdarent: ꝛ recōciliari deo ecclesie ꝛ primo: cō
munionē humiliter a suis sacerdotib⁹ peterent
ꝛ salubri⁹ obtinerēt. Aut forte tpale lucrū q̄rūt
q̄ sibi existimāt pietatē: ꝛ isti manifestius cū iuda
dn̄m nedū osculant̄: sed etiā p pecunia scelestissi
me vendūt: longe peiores simoniacis. Nam isti

vendūt aut mercant spūalia:illi patrēt dñm spi
ritū in questū auaritie ponūt. Hic p Hieremiā
Hiere. xi dñs causat. Quid est q dilect' me' in domo mea
facit scelera multa? Nunquid carnes sancte aufe
rent a te malicias tuas in quib' gloriata es. Hi
pena inde excipiūt:cui assimilantur in crimine.
Judas q sanctitatē simulabat: ⁊ auariciā occul-
tabat:preciū sanguinis retulit:⁊ suspēdio seipm
interemit:sicqz seipsum fama reb' ⁊ vita pariter
priuauit. Ita indigne sumentes mysteriū vnita
tis:⁊ nō tenētes vinculū pacis:nō accipiūt my-
steriū pro se:sed cōtra se:ait Aug. in de sacris fi-
deliū. Qđ etiā experiētia declarat:nā sepe i diffa
miā:sepe in paupertatē:sepe in vite abbreuiationē
iusto dei iudicio incidūt. Inde em lites:inde in
firmitates pestilentie ⁊ mortes: vt satis ostēdit
Eccli. j. apls. j. Cor. xj. ⁊ hoc est qđ dr Eccli. j. Ne sis in-
credulus timori dñi:⁊ ne accesseris ad illū du-
plici corde. Ne fueris hypocrita in cōspectu ho-
minū:⁊ nō scandalizeris in labijs tuis. Attende
in illis ne forte cadas:⁊ adducas aie tue cōfusio
nē:⁊ reuelet deus abscōsa tua:⁊ in medio synago
ge elidat te. Qm accessisti maligne ad dñm: ⁊ cor
tuū plenū est dolo et fallacia. ¶ D Scđo:indi-
gna sumptio huius sacri cōparat' ingratitudini
et blasphemie iudeoꝝ. Judei nāqz magna ⁊ mul
tiplicia dona a dño acceperūt:sed ingrati nimis
ante aduentū xpi sepius p idolatriā verū deum
deseruerunt. Adueniēte vo xpo:quē summis pa
tres expectauerunt desiderijs:maioris reddide-
runt vicē ingratitudinis:nā multiplicia ei exhi
bita beneficia i infirmoꝝ curationib':ac verita
tis doctrinationib' diuinitatis opa nō sibi:sz de
monib' attribuerūt: supaddētes blasphemias
in verbis ⁊ factis irridēdo: cōspuendo: colaphi-
zando:flagellādo:ad vltimum morte turpissima
condēnando. Nō aliter despicit qui in sacro xpm in
digne accipit. Ingratissim' em est q maxima do
na nō pōderat:sed vilipēdit. Nullū vnq tantum
cōsecuti sunt iudei beneficiū:quātū in sacro quo
tidiano nostri cibi prestitit nobis domin' vt ptz
trāscurrēdo p singula. Nā vt alia taceā:panē an-
geloꝝ dedit illis:manna scz in deserto:quib' pa
uit illos. xl. annis. Sed dignior est panis quem
nobis in sacro dñs preparauit. Hic est vere pa-
nis angeloꝝ. Nō ab angelis factus:sed angeloꝝ
ps. lxx-vij. factor:beatitudo:gaudiū ⁊ totū eoꝝ bonū. Un de
hoc pane verius dr. Panē angeloꝝ mādūcauit
homo. Qđ exponēs btūs Bern. in fine sermōis
de sacro:inquit. O stupēda dei miseratio: verbū
carnē:de' cinerē:figulus lutū:vita morticinum
induit:vt iumēta māducarēt panē angeloꝝ. Ho
ps. xlviij mines iumenta erāt:sicut ait pphēta. Homo cū
in honore esset nō intellexit:cōparat' est iumen
tis insipientib':⁊ silis fact' est illis. Ea propter
cibus supcelestis mutauit se in pabulū pecoris.
Panis em angeloꝝ fact' est fenū. Unic' patris:
filius hois. Uerbū qppe caro factū est. Et iuxta
Esa. xl. pphetā. Ois caro fenū. comedūt ergo angeli ver
bum de deo natū:comedūt hoies verbū caro fa
ctū. Nullū hmōi beneficiū excogitari potuit:nec
maius aliqđ dari. Uere itaqz ingratissim' est: q
hoc beneficium vilipēdit:et indigna sumptione
blasphemat:nō vbo:sed detestabili' opere et fa
cto. Hinc p pphetā malachiā dñs improperat
sacerdotib':⁊ in eis oibus indigne sumentibus:
ait em Malach. c. j. Si pater vester ego sum:vbi
Malac. j. est honor me'? Et si dñs ego sum: vbi est timor
me'? ad vos o sacerdotes dicit dñs exercituū: q
despicitis nomē meū:⁊ dicitis:Hq: despexim' no-
mē tuū? Offertis sup altare meū panē pollutū:⁊
dicitis in quo polluim' te? Glo. Corripit sermo
diuinus epos ⁊ ministros ecclesie negligētes:⁊
oēs qui in xpo baptizati:xpi noie censentur:cur
nomē ei' despiciāt quib' aperit causam offensie.
qz panē pollutū offerūt. Polluit em panē. i. cor-
pus xpi q indign' accedit ad altare ⁊ mēsaz dñi:
si nō scelerata voce:scelerato tn ope despicit. Et
sequit. Dū sacra violant:ipse cui' ē sacrm violat.
¶ E Uideam' nūc si nō aliquid ampli' faciūt
illi q iudei. Judei faciē l quā angeli pspicere de
siderāt:sputis immūdis fedauerūt. Sed hi ingra j. pet. j.
tissimi nedū faciē sed totū corpus dnicū ore:spo l
luti immūdicijs inuoluūt: ⁊ in latinā fedissimā
facinorose cōsciētie trāciūt. Quid min' ingra-
tissimis iudeis rogo faciūt:nisi q hi sciēter: illi
iudei egerūt ignorāter. hi spūaliter polluūt: illi
corporaliter fedauerūt. Cōstat dñm spūalē ma-
gis abominari immūdiciā:q corporalē:et ideo
nō immerito in iudiciū cadūt iudeoꝝ fm aplm.
Judiciū sibi māducāt ⁊ bibūt. Quale iudicium?
Desertionis certe ⁊ excecationis. Deserunt enī
ampli' a gra:⁊ iō magis obdurant. Perdūt lu-
mē cognitionis:et ideo pfundius excecant. Qđ
recte in māna significatū est: nā a calore solis li
quefiebat:⁊ a calore ignis obdurauit. Exo. xvj.
Ita cib' salutaris q p calorē amoris diuini solis
cōtinue liquefieri debuit per effectū. i. resoluere
animū in deū:p calorē ignis cōcupiscētie indu-
rat. i. cor indurat p desertionē:ad qđ sequit exce
catio:fm illud ps. Sup cecidit ignis ⁊ non vide-
rūt solē. Ignis haud dubiū: quin cōcupiscentie ps. lvij.
et nō viderūt solē iusticie. ¶ F Cōparatur ter-
tio pctm indigne sumptionis pctō crucifigētiū.
Crucifixores quippe innocētē dñm:qui spōte se
obtulit pro salute oim ipsi maliciose occiderunt
ad pprium interitū. Et sanguinē quē dñs fusur'
erat ex charitate nimia: in preciū redēptionis:
ipsi effuderūt p inuidiā in penā sue dānationis.
Ita ⁊ indigne cōicantes passionis xpi et mortis
sue memoriale:qđ ipse vt medicinā salutarē:pec
catorū expiationē:nimio amore reliquerat:ad
frequentare preceperat:quantū ad seipsos fru-
strant:et euacuāt:nō diligētes nec passionis my
steria:virtutes ⁊ exēpla rememorādo imitātes:
sed cōtēnentes in pnicie suā sumūt. Hinc plane
apls inquit. Quicūqz māducauerit panē ⁊ bibe
rit calicē dñi indigne reus erit corporis et san-
guinis dñi. Glo. interli. Mortis xpi penas dabit:
vel de bonis male sumptis maculas trahit. Cla-
māt hi sanguis eius sup nos. Uere sup se. i. con
tra se sanguinē xpi aduocāt. q eiusdē sanguinis
preciosa mysteria polluto cordi infundūt. De iu
deis crucifixorib' dr. j. Cor. ij. Si regē glorie co- j. Cor. ij.
gnouissent:nūqz nō crucifixissent. Hi aūt q q
xpm in fide recte intelligant: ipsum tn indigna
sumptione crucifigere nō erubescūt. Un nec illō
benignitatis verbū audire merent. Pater igno
sce illis:qz nesciūt quid faciūt. De his p pphetā ps. lxviij.
dñs cōqueritur. Sup dolorē vulnerū meoꝝ ad-
diderūt:qz de die in diē irreuerētiā irreuerentie
superaddūt. Un ⁊ recte de eis dici pōt verbū illō
lamētantis patriarche Jacob ex psona patris.
Fera pessima deuorauit filium meū. Gen. xxxvij.
Nō māducāt:sed deuorāt:vā sine discretione:si-
ne reuerētia:sine amore et sine sapore velut ca-
nes rabidi deglutiūt. ¶ Sed que pena crucifixo
res dñi secuta est. Siquidē herodes ⁊ pilat' ma

la morte interierūt. Ille nāq3 ꝑcussus a dño cō-sumptus a vermib⁹ expirauit. Iste ꝟo referentibus historiis: seipsam interemit. Quāti deniq3 iudeoꝝ impū dati sunt ꝓ sepultura: et diuites
Esa. liij. pro morte sua: ſm Esaie vaticiniū. Josephus late describit de iudaico bello. Sic et indigne sumētiū penas aplš exprimit. Ideo inquit inter vos dormiūt multi: morte sc3 subitanea ꝑcussi: vt dicit Lyra. Ita eñ frequēter puniri fuerāt ī primitiua ecclesia: qđ si hodie nō videmus tā frequēter accidere: nihil inde gaudendū sed multo magis timendū: ne tp̄ales penas dñs retrahat vt eternis acrius puniat. vñ. ij. Mach. vj. dr̄. Multo tp̄e nō sinere pctōrib⁹ ex sñia agere: sed statī vltiones adhibere: magni beneficii indicium est: vt nō cū cū dies iudicii aduenerit: ī plenitudine
ps. lxviij pctōꝝ puniat. ¶ 6 Et quātū ad oīa hec: ꝓpheta nō optādo: sed ꝓphetādo ait. Fiat mēsa eoꝝ corā ipsis in laqueū ꝛc. Eorū: quorū eoꝝ? Eorū3 certe qui dederūt in escam dñi fel: in eucharistia ſm glo. ꝛ in siti sua dñm potauerūt aceto. Sitiuit in cruce. sitit adhuc nostrā iusticiā: cōuersionē: amorē salutē. vñ ꝛ cōuiuiū et refectionē nobis preparauit: cibū dās suauissimū proprii corporis: potū oīs languoris sanatiuū sui preciosi sanguinis. Sed indigne sumētes miscēt cibo fel fraterne amaritudinis ac vitioꝝ: et acetū frigiditepo:is obstupescere faciēs dētes meditationū sanctarū. ¶ Cōtra quos penas ꝛ maledictiones duodecim indigne sumentiū prenūciando enumerat ꝑ suū ꝓphetā que sequunt eos: nisi ꝑ dignā penitentiam resipiscāt: cōformiter ad numerū duodecim fructuū: qui cōsequunt dignā sacramēti sumptionē. Qui sunt pctōrū illaqueatio: dānationis preparatio: scādali suscitatio: mētis excecatio: tētationis immersio: ire dei ꝓuocatio: vite presentis abbreuiatio: gratuitoꝝ spoliatio: pctōꝝ cumulatio: in pctis obstinatio: perpetua desertio: finalis ab electis separatio. Hec oīa suo ordine ꝓpheta ꝓsequit: postꝙ in ꝑsona dñi cōtra aduersarios lamentatus est. Dederūt in escā meā fel: ꝛ ī siti mea potauerūt me aceto. Retributionē quā ex hoc meruerūt subiungit. Fiat mensa eoꝝ corā ipsis in laqueū: sc3 peccati: quoad primū. Et in retributiones: sc3 dānationis quoad scđm. Et in scandalū: quo impingentes irruāt ī pctm̄: quoad tertiū. Obscurent oculi eoꝝ ne videāt sc3 verū solē illuminantē ad viam vite: quoad quartū. Et dorsum eoꝝ semꝑ incurua: pondere videlicet tētationū: quoad quintū. Effunde sup eos irā tuā: ꝛ furor ire tue cōprehēdat eos: ad accipiēdū de eis vindictā: quoad sextū. Fiat habitatio eorū deserta: ꝑ vite presentis ablationē: morteq3 subitā quoad septimum. Et in tabernaculis eoꝝ nō sit q̄ inhabitet. i. tēplo ꝛ regio palatio inhabitet deuoto mētis affectu ꝑ gratuitoꝝ spoliationē: quoad octauū. Et sequitur. Appone iniquitatē sup iniquitatem eoꝝ: vt pctm̄ indigne sumptionis suo pōdere trahat ad aliud: ad aggregandū cumulū pctōꝝ: quoad nonū. Et nō intrēt in iusticiā tuā relinquēdo suā: sic ꝙ maneāt obstinati in sua iusticia apparēte: q̄ est maxima iniusticia: ex cōione iustoꝝ se ostēdūt: ꝙuis ꝑ eā: q2 indigne accedūt: magis in peccatis obfirment: ꝛ portas vere iusticie sibi claudūt: quoad decimū. Deleātur de libro viuentiū: per eoꝝ perpetuā desertionē in peccatis: quoad vndecimū. Et cū iustis nō scribant: per eoꝝ perpetuā separationē a iustis ad vitā eternā ꝑdestinationis: in finali ouiū ꝛ hedoꝝ separatiōe: quoad duodecimū. ¶ Ex his aliquatenus pōt cognosci pctm̄ indigne sumptionis ꝑ peccatoꝝ grauitatē ad que cōparat. ¶ 10 Sed si queris an peccata ad que comparat sint simpliciter grauiora: vel eque grauia: grā exempli. Utrū peccatū traditionis iude simplr̄ sit graui⁹ indigna sumptione: vel ecōuerso. ¶ Pro cuius solutione aduertēdum post sanctū Tho. par. iij. q. viij. arti. v. peccatū vnū pōt dici graue seu grauius: vel ex obiecto: vel ex circūstātia. Prima grauitas dr̄ grauitas peccati ex genere siue per se. Scđa dr̄ grauitas pcti per accidēs siue ex circūstantia. Loquēdo de grauitate peccati ex genere: hic est ordo grauitatis peccatoꝝ: q2 omne pctm̄ aut cōmittitur in deū: aut in creaturā siue proximū. Nūc ergo ex parte obiecti: oīa peccata in deū cōmissa grauiora sunt pctis cōmissis in creaturā. Peccata cōmissa in deū sunt duplicia: quia aut cōmittuntur in naturā diuinā: vt infidelitas blasphemia: odiū dei in se: idolatria: ꝛ similia: ꝛ illa sunt simpliciter maxima pctā ex parte obiecti. Aut cōmittitur in humanitatē xp̄i. Et hoc dupliciter: aut in humanitatē xp̄i manifestam: vt crucifixio xp̄i: eius flagellatio ꝛc. Aut tectā specie sacramētali: vt indigna sumptio: vel celebratio cōtra ordinē institutū. Pctā ergo cōmissa in humanitatē xp̄i manifestā: vt visibiliš ambulauit ī terris sunt grauiora: ꝙ ea q̄ cōmittunt in sub sacramēto latentē. ¶ Patet ergo ꝙ simpliciter: ꝛ quantū ad genus peccati: grauius est hoc pctm̄ indigne sumptionis omni pctō cōmisso in primum: vt graui⁹ homicidio: spoliatione: adulterio: sacrilegio: incestu traditione ꝑsone: ciuitatis ꝛc. Scđa pctā cōmissa in deitatē filii ꝛ in humanitatē xp̄i aperte ꝛ manifeste sunt grauiora. ¶ Ex circūstātia ꝟo pctm̄ est grauius altero ex parte ipsi⁹ peccātis: vt q2 ex ignorātia: vel infirmitate: aut certa malitia. Ex contēptu vel ex surrectione: ex magna vel modica libidine: ꝛ ita de aliis circūstantiis. Et ſm hoc pōt pctm̄ in primū vt latrociniū esse grauius: ꝙ indigna sumptio: vt si non sit ex temeritate: sed timore cōfusionis aut pene. Sic etiā stat ꝙ indigna sumptio sit magis peccatū: ꝙ infidelitas: aut blasphemia: vt qñ ex maiorē cōtemptu: ꝛ infidelitas nō sit prima: sed cōtingit ex aliqua deceptione. Et ita patet responsio ad questionē. Et tantū de illo dubio quarto. ¶ I De dubio quinto tangēte frequētationē huius sacramēti: vc3 vtrū expedit frequēter cōicare. Et vt specialius queratur: potest esse dubium vtrū existenti in statu in quo potest laudabiliter celebrare vel cōmunicare: in quo etiā pōt laudabiliter abstinere: meli⁹ sit abstinere ꝙ accedere vel celebrare. ¶ Et arguitur primo ꝙ neutrum sit alio melius. Nā dicit Aug. lib. de eccle. dogmatibus: et habet de cōse. dist. ij. quotidie. Quotidie eucharistie communionem accipere: nec laudo: nec vitupero. Sequitur. Si dixerit quispiā non quotidie accipiendum eucharistiam: alius affirmat quotidie: faciat vnusquisq3 qđ ſm fidē suā pie credit faciendum. Neq3 eñ litigauerūt inter se: aut quisꝙ eoꝝ se alteri preposuit zacheus: et ille cēturio: cū alter eoꝝ gaudēs in domū suā suscepit dñm. Alter dixit. O dñe nō sum di. vt intres sub tectū meū. Ambo saluatorē honorificantes ꝯuis nō vno modo. Ambo peccatis miseri: ambo misericordiam cōsecuti. Ad hoc valet ꝙ manna ſm propriam voluntatem in ore cuiuscunq3

Peccatū ... pōt ve[...] grau[...] graui⁹ [...] obiecto [...] vel ex c[...] cūstātia

sapiebat. Ex hac autoritate colligitur ꝙ neutrũ
alteri prefertur in casu posito: accedere scꝫ et ab
stinere. ❡ Preterea multi sanctoꝝ spiritum dei
habētium refugerunt sacerdotiũ: ne cogerētur
celebrare: vt beatus Marcus euangelista: qui si
bi pollicem amputasse dicitur. vt sacerdotio re-
probus inueniretur: vt dicit Hieroñ. in prologo
super marcũ. similiter beatus Franciscus: btũs
Benedict⁹: ꝛ pleriqꝫ alii ad sacerdotiũ promoue
ri recusabãt. Quidã ēt vocati humiliter paruerũt:
officiũ sacerdotale amplectentes: ꝛ hostiã sacra
tissimã q̃tidie offerētes. Nã ꝛ btũs Cassius. nar-
niensis ep̃s: q̃ quotidianũ deo sacrificiuꝫ offerre
cõsueuerat: seqꝫ ĩ lachrymis inter ipsa sacrificio
rũ arcana mactabat: mãdatũ dñi ĩ suscepit dicen
tis. Operare qd̃ operaris: nõ cesset pes tuus: nõ
cesset man⁹ tua: natali aptoꝝ venies ad me: ꝛ re
tribuaꝫ tibi mercedē tuã. Qui post septē annos
ipso aptoꝝ natalitio: cũ missarũ solēnia peregis
set: e corpore exiuit: vt testat̃ btũs Greg. iiij. dial.
c. viii. Vtrũ aũt in vtroqꝫ creduntur placuisse deo
ꝛ nõ errasse: neqꝫ in virtutib⁹ dispares fuisse: vt
dicit Chryso. In scris ait: fuere pares virtutes:
dissimiles pugne: gl̃iose victorie: ideo videt̃ vtrũ
qꝫ eque fore cõmendabile. ❡ R Deinde arguit̃
ꝙ melius sit propter accedentis humilitatē ꝛ sa
cramēti reuerētiã ꝛ dignitatē abstinere ꝙ acce-
dere. Ueritas respõdere debet figure: ergo sicut
agn⁹ pascalis nõ debuit nisi semel in anno imo
lari: ergo nõ dꝫ verus agnus xp̃s in sacro: nisi se
mel in anno immolari ꝛ sumi. ❡ Item sicut ba-
ptism⁹ qui significat mortē dñi (vt. s. dictũ est)
nõ nisi semel accipit̃ in vita: ita ꝛ eucharistia qua
similiter mors dñi s̃m aplm annũciatur: nõ ni
si semel accipiēda est ĩ vita eadē rõne. ❡ Preter
ea ĩ mãducatiõe spũali nullũ est periculũ ĩ sacra
li aũt periculũ est: nisi hõ sit bene parat⁹. Sꝫ via
securior est eligēda: ergo raro est cõicãdũ sacrali
ter ꝛ frequēter spũaliter: ꝛ per ꝯñs frequēter ab
stinere est melius: ꝙ frequēter accedere. ❡ Pre-
terea. Qui accedit ꝯsiderat effectũ ꝛ fructũ sacri:
ꝛ ita cõmodũ propriũ. Qui vero nõ accedit: attē
dit gloriã dei: ꝛ dignitatē maiestatis ei⁹. Sꝫ ma
gis bonũ est considerare ꝛ querere gloriã dei: ꝙ
cõmodũ propriũ: ergo ꝛc. Cõsequētia nota cum
maiore. Et minor probat̃: qꝛ accedere mõ dicto
procedit ex amore cõcupiscentie. abstinere rõne
prefata procedit ex amore amicitie: nũc aũt pfe-
ctior ꝛ excellētior est amor dei amicitie: ꝙ amor
dei cõcupiscentie: ergo ꝛ actus procedens ex illo
amore amicitie: est perfectior actu procedēte ex
amore cõcupiscētie. Siquidē nobilioꝝ virtutũ
nobiliores sunt actus amor aũt amicitie ad cha
ritatē pertinet: amor cõcupiscētie ad spē. ❡ Qd̃
aũt melius sit accedere: arguit̃. Primo qꝛ quoti
die est accedēdũ ꝛ ita nullo die abstinēdũ. Ante
Ambro. cedēs est beati Ambro. lib. j. de sacra. Panis iste
quotidianus est accipe quotidie qd̃ quotidie ti-
bi prosit. Sic viue: vt quotidie merearis accipe
re. de conse. distin. ii. non iste. Preterea semper
est accedendum: igitur non abstinendum. Con
sequentia nota. Antecedens est beati Amb. ꝛ ha
betur de conse. dist. ii. Si quotiēscunqꝫ. Si quo
tiēscũqꝫ effundit̃ sanguis xp̃i: in remissionē pec
catoꝝ effunditur: debeo merito semper accipe:
qui semper pecco: semper accipere debeo medi-
cinã. ❡ Itē Calixtus papa de conse. dist. ii. per-
acta. dicit. Peracta consecratione: oẽs cõicent:
qui noluerint ecclesiasticis carere liminib⁹. Sic
enĩ apli statuerũt: et scã romana tenet ecclesia.
❡ Itē Hilarius eadē dist. si nõ ait. Si nõ sunt Hilari⁹.
tanta pctã vt excõicet̃ qs. i. vt dignus sit excõica
tiõe (nã oĩe mortale est dignuꝫ excõicatiõe) nõ
debet se a medicina corporis ꝛ sanguinis dñi sepa
rare. His autoritatib⁹ vel precipit̃ vel cõsulitur
fidelib⁹ quotidie cõicare: sed preceptũ sit ꝛ cõsi
liũ est de meliori: ergo meli⁹ est accedere ꝙ absti
nere. ❡ Preterea quãto homo frequētius acce-
dit: tãto magis dignificatur et deo approximat:
sed melius est dignificari ꝛ deo approximare: er
go. Antecedens patet: qꝛ per vnũ dignũ accessuꝫ
accedēs dignificat̃ ꝛ deo vnit̃: ac gr̃a auget̃: ergo
quãto frequētius id agit: tãto magis dignificat̃
et deo appropinquat. Quia cũ frequētatiõe my
sterii: crescit nostre salutis effectus: vt dicitur in
collecta. ❡ Preterea ex accessu multiplex proue
nit cõmodũ ꝛ accedēti ꝛ aliis ecclesie membris.
Ex abstinētia aũt a bono opere nullũ puenit cõ
modũ: licet si preceptũ non fuerit: nullũ sequat̃
pctm̃. Sed melius est id quo cõmodũ procurat̃
sibi et ecclesie: ꝙ quo illa negligũtur. Ad hoc fa- Luc. xix.
cit parabola de seruo inutili: qui talētũ sibi tra-
ditũ abscõdit in sudario. Autoritas aũt celebrã
di p̃ viuis ꝛ mortuis talētũ est magnũ: sacerdo-
ti cõmissuꝫ ad pfectũ toti⁹ ecclesie: ideo abscon-
dēdo illd̃ ꝛ nõ offerēdo ad vtilitatē viuoꝝ ꝛ mor
tuoꝝ: videtur incurrere sugillationē serui negli
gētis talētũ sibi cõmissum abscondētis. Ad hoc Beda.
facit illud Bede in quodã trac. ꝙ sacerdos nõ le
gitime impeditus celebrare omittēs quãtũ ĩ eo
est: priuat sanctã trinitatē laude ꝛ gloria: ange-
los letitia: pctõres venia: iustos subsidio et gra-
tia in purgatorio existētes refrigerio: ecclesiam
speciali xp̃i beneficio ꝛ seipsum medicina ꝛ reme
dio. ❡ L Pro solutiõe hui⁹ dubii aduertendũ
ꝙ vt patet ex forma dubii: dubiũ nõ loquit̃ de ĩ-
dignis ꝛ indispositis: q̃ indigna sumptiõe incur
rũt maledictiões superiore lectiõe recitatas. His
enĩ etsi nõ sit bonũ accedere: malũ tñ est simplr
abstinere. Contra illos loquitur beatus Bern. Bern.
in ser. de festo pasce. cui⁹ principiũ est. Dicit leo.
Deprehēsi estis inter angustias preuaricatores
nõ qꝛ preuaricatores estis: sed qꝛ persistitis ĩ p̃-
uaricatiõe: addētes preuaricationes: aut penit⁹
impenitētes: aut tepide penitētes. Nec periculo
sa fugiētes: vel post miseriã experientiã incenti
ua pctĩ. Irretiuit vos inimic⁹: perplexis: vt ait
(Job. xl.) scriptura neruis testiculoꝝ. Si hac cõ
sciētia christi sacramenta refugitis: nihil vobis
cõe cũ christo: nõ habetis vitã in vobis. Ipsum
audite dicētē. Nisi mãducaueritis carnē filii ho
minis: ꝛ biberitis ei⁹ sanguinē: nõ habebitis vi
tã in vobis. Si indigne suscipitis: iudiciũ vobis
mãducatis scm̃ corp⁹ dñi nõ diiudicãtes. Redi
te ergo preuaricatores ad cor: ꝛ in toto corde q̃-
rite dñm: ꝛ odite malũ: penitētes nõ verbo tñ et
lingua: sed spũ ꝛ veritate. Hec Bern. Neqꝫ atten
dũt isti quãtũ sibiipsis nocent abstinendo a cõ-
munione ꝛ celebratiõe: si fuerint sacerdotes: di-
cētes sibiipsis: melius est corpus christi non su-
mere: missam nõ celebrare: ꝙ indigne accedere:
qd̃ vtrũqꝫ verũ est. Melius. i. minus malũ. Nam
dicit scriptura. Non est bonũ sumere panē filio
rũ ꝛ mittere canib⁹. Sed hec sciētes non erube
scunt miseri esse canes impudentissimi: qui vo-
cati sunt in partē filioꝝ dei. Nec timēt esse vasa
mortis facta in interitũ: ꝛ receptacula immũdi Mat. xv
cie: qui esse deberent locus ꝛ hospitiũ: atqꝫ vasa

munda vite & gratie: immo fontis vite et glorie. O quāta eos manēt tormēta q̄ oīno hospitiū negant: si maiora sodomitis preparata sunt his: q̄ christi seruos nō recipiūt. Si q̄ minimū xp̄i discipulū hospitio nō colligūt: audituri sunt. Discedite a me maledicti in ignē eternū: q2 hospes fui et nō collegistis me. Quid audituri sunt qui xp̄m in propria venientē: cū sint sui: subitātia et officio nō recipiūt? Sodomite q̄ angelos venientes nō collegerūt: igne et sulphure puniti sunt. Haud dubiū: qui dñm angelorū pulsantē ad fores cordis: vt cenet cū eis: suscipere contēnunt: vt suis libidinibus vacent: quin mittēdi sint in stagnū ardentem sulphureū: nunq̄ inde liberādi. De his ergo dubiū nostrū nō querit. Sed de illis qui sibi bene sunt conscij quorū quidam accedunt: quidaz ex reuerētia sacramēti abstinēt. Nō tñ de illis qui aliquo debito rōne officij religiouis aut bñficij tenētur cōicare vel celebrare. Hi enī nō sunt in statu in quo possunt laudabiliter abstinere. Siquidē ois debens nō soluēs debitū cū potest: non soluendo peccat. ¶ M Uñ consequenter aduertendū: q̄ colligendo que doctores scribunt de varia sumptione huius sacramenti: potest distingui quadruplex mādVcatio huius sacramenti: scilicet

Einsdez xxv.

Gen. xix.

Manducatio q̄druplex huius sacramēti.

Māducatio { Pure corporalis. / Sacramentalis tantum. / Spiritualis tantum. / Sacramētalis et spūalis simul.

Quid sit māducatio corporalis tātum.

¶ Manducatio corporalis tantuz: est comestio specierum sacramētaliuz: vt cibi corporalis: nullo habito respectu ad rationem sacramēti. quomō māducat sacramētū alal brutū mus vel porcus: nō potēs cognoscere rōnē sacri. Hoc etiam modo sumit fidelis vel infidelis: dū species illas accipit: vt aliū corporis cibū: nihil cogitans de sacramēto. Est tñ & alius mod' corporalē intelligēdi māducationē siue carnalē quō iudei intellexerūt verba xp̄i. de quo. s. dictuz est. lec. xxxvj.

Johā. vj.

Quid sit māducatio sacralis tātū.

¶ Māducatio sacralis tñ est actualis susceptio sacri cū intētiōe sumēdi vt sacrū: sine fide formata charitate. Dicit enī cū intētione sumēdi vt sacramētū. i. vt alicui' rei significatiuū vel contētiuū. Requirit enī intētio sumēdi sacrm̄ s̄m fidē sacramēti: q̄ fides sit in ipso sumēte vel in alio. In ipso: vt i fideli credēte in sacro cōtineri xp̄m. Uel in alio: vt in heretico: seu infideli volenti tñ sumere eodē mō quo fideles sumūt: ad eūdē scz effectū. Ut exēpli cā: si talis sumeret hostiā consecratā cogitās & intēdēs: volo sumere ad eūdez effectū ad quez xp̄iani: fiat qd̄ fieri pōt: licet nō crederet aliquid sacrum cōtineri sub hostia. Ille quidē sic sumens sumeret sacramentaliter: q2 nō vt aliū cibū corporalē: nec spiritualiter: ergo sacramētaliter: alioquin oporteret ponere quītū mēbrū. Hec est intētio Alexā. par. iiij. q. xlij. mēbro. iiij. Qd̄ enī intētio sumēdi vt sacramentū requirat ad sumptiōez sacramētaliter: declarat p simile de adulto. si ab alio lauaret in aq̄ pferēte formā baptizādi: ipse tñ nō intēderet baptizari: sed simplr̄ lauari: velut in alia aqua: nō lauaretur sacramentaliter: nec baptizaretur. Si vero intenderet baptizari siue lauari vt christiani intendunt: dicēs sibi. Uolo hoc fieri circa me eodem modo quo christiani credunt: licet non crederet lotionem illam esse alicuius efficacie vere baptizaretur. Ex illo patet q̄ aliud est māducare sacramentū et māducare sacramentaliter: q2 mus et infidelis māducat sacrm̄: sumēs species panis sicut aliū cibuz: & tñ nō sacramentaliter.

Quid sit māducatio spiritualis tātum.

¶ Māducatio spiritualis tñ est fide formata in christū actu vel habitu credendo ei vt capiti mēbrū incorporari: sine actuali specieꝝ sacramētaliū sumptione. Dicit fide formata: propter angelos qui nō māducāt spūaliter hoc sacramentū: l3 xp̄o fruātur in glīa: q2 nō habēt fidē: sed visionē clarā: idez est de btīs. Dicitur credendo actu ppter adultos in christū credētes. Dicit habitu ppter paruulos baptizatos: qui habēt fidē infusam: silr & charitatē. De hoc lati' vide supra lec. xxxvj. Dicitur sine actuali &c. ad excludēdū māducationē sacramētalē.

Manducatio sacramētalis & spūalis simul quid sit.

¶ Māducatio sacramētalis & spiritualis simul: est actualis sumptio sacramenti cum fide formata charitate: sumentē sumpto incorporāte. Et patet declaratio ex precedētibus. ¶ N Cōsequēter suppono cū magistro lib. iiij. sentētiarū dist. j. & doctoribus ibidē scribētibus: q̄ sacramenta no. le. virtute operis operati cōferūt gratiā: ita q̄ nō requirit bonus motus interior q̄ mereat gratiā: sed sufficit q̄ suscipiēs nō ponat obicē. Sicut in sacris & l sacrificiis vet. test. nō cōferebat gratia ex hoc solo: q̄ suscipiēs sacro vtebat nō ponēs obicē: sed tñ cōferebat ex virtute boni mot' interioris tāq̄ meriti: vt dicit Sco. l scrip. iiij. dist. j. q. v. qd̄ dictuz sic itelligo: q̄ suscipiēs sacrm̄ nō solū cōsequitur gratiā tantā: quantā meretur bonus motus interior quo suscipiēs puertitur in deū: siue de cōdigno: siue de cōgruo. Sed vltra hoc cōsequitur gratiā. vel grē augmentū ex sacramēti efficacia: quā operaret in nō ponēte obicē: nō rōne actualis deuotiōis vel dispositiōis: qd̄ est ppriū sacramētis no. le. alioqn frustra susciperet sacrm̄ vbi de suscipiēdo nō obligat preceptū. Nil enī adderet psonalis dispositio merito qd̄ haberet etiaz sine sacro. Et hoc est qd̄ dicit bea. Aug. & allegat magr̄ vbi. s. volēs aperire differētiā inter sacramēta vete. test. & sacra no. le. Illa inquit promittebant tantū & significabāt: hec aūt dant salutē. Si aūt sacramēta no. le. non darent gratiā: nisi quantum exigit accipiētis dispositio: non aliter darent salutem: q̄ sacramēta vete. testa. In quorū vsu etiā iudei ipsis ex deuotiōe: & pcepti diuini obediētia vtentes: gratiā acceperūt: quantuz eorū preparatio exigebat: sed q2 non acceperūt ex efficacia sacramētorū: dicūtur nō dare: sed significare & promittere salutē. Nec certe no. le. sacramēta darēt salutē. Nūc aūt dāt salutē: q2 post meritū dispositiōis vtentiū ex efficacia quā sortitur ex institutiōe xp̄i: & merito passionis ei': cōferūt gratiā qua saluamur. Hinc ait Gerson i trac. de pollutiōibus nocturnis. Celebratio habet efficaciā magnā virtute operis operati: propter quā nō tātūdē valet volūtas sola celebrādi: sicut par volūtas actu celebrās. Addit itaq3 op' hoc exterius aliquid bonitatis ad bonitatē volūtatis: propter meritū passiōis christi: ideo dici solet opus priuilegiatū. ¶ O His premissis: respōdeo ad dubiū per tres ppositiōes. Prima: Utrūq3 scz accedere ad eucharistie sacramētalez cōionem: & ab eadez abstinere: in casu dubij pōt esse meritoriū & laudabile. Probatur pro prima parte: q2 que digne accedit vt ponit casus dubij: accedēdo meret fructus eius percipere: vt declaratū est. s. lec. lxxxv. Itē per dignā sumptionē meretur sumēs vitā eternā s̄m illud. Qui māducat me: & ipse viuet propter me. ¶ Scdā pars pbat:

sup pi. textus.

Gerson.

Johā. vj.

q: pōt aliq̄s ad sumptionē sufficiēter disposit⁹
(puta nō existēs in mortali) attēdere sacri digni
tatē ꝛ tremendā excellētiam: suāq₃ fragilitatem
et ex humilitate propter sacramenti reueren-
tiam abstinere: se reputando indignum. Et ille
actus quo elicit velle abstinere: est actus proce-
cedens a virtute fidei ꝛ humilitatis: ordinabilis
in deū: q: dei magnificatiuus: ꝛ per ꝯñs pōt esse
meritorius. Ad hoc est autoritas Aug. s. allega-
ta: vbi dicit de zacheo ꝛ centurione: ambo salua-
torē honorificantes: honorificare autē saluato-
rē est meritoriū. ¶ Scđa propositio. In casu du
biū: quo sc₃ pōt q̄s laudabiliter abstinere ꝛ lauda
biliter accedere: fructuosi⁹ est meli⁹ ꝛ laudabili⁹
accedere: sumēdo eucharistiā sacraliter et spūali
ter: q̄ȝ abstinēdo a sumptione sacrali: sumere tm̄
spūaliter probat̄ multipliciter. primo: q: maio
rē fructū cōsequitur primus q̄ȝ secundus: ergo.
Consequētia nota. Antecedēs probatur. Quia
oēm fructū quē cōsequit̄ secūdus: cōsequit̄ ꝛ pri-
mus: q̄ñ ambo māducāt spiritualiter: ꝛ pono ꝙ
sint eque dispositi: ꝛ vltra hoc cōsequit̄ fructū:
quem dat sumptio sacramēti ex opere operato:
quē nō cōsequit̄ nō sumēs sacraliter: vt patet ex
notabili vltimo. Preterea: q: accedere procedit
a nobiliori virtute q̄ȝ abstinere: ergo est act⁹ no
bilior. Tenet cōsequētia: q: quāto virt⁹ pfectior:
tāto actus eius nobilior. Antecedēs patet quia
actus accedēdi procedit a charitate ꝛ dilectione
huius sacramēti: ꝛ in eo cōtenti: sed actus absti-
nēdi elicitus: hoc est velle abstinere: pcedit a ti-
more: sed pfectior est virtus charitatis ꝛ dilectio
nis q̄ȝ timoris. Preterea actus accedendi pcedit
ex plurib⁹ virtutib⁹: vel saltē comparit̄ secū plu-
res virtutes: q̄ȝ actus abstinēdi: ergo est me-
lior. Antecedēs probat̄. Quia accedēs nō minus
se humiliat q̄ȝ abstinēs: ꝛ vltra hoc habet virtu
tem diuine cōfidētie. Nā quis cōsiderās excellen
tissimā magnitudinē hui⁹ sacramēti: ex quo mo
uet̄ motu reuerētie. Cōsiderās etiā suā imperfe-
ctionē: ex quo mouet̄ motu pfunde hūilitatis.
Cōsiderās deniq₃ periculū in indigno accessu: ꝛ
per hoc mouet̄ motu timoris: ac sic abstinet iu-
dicās se minus dignū tali cibo superceleſti. Ali⁹
ṽo eadē cōsiderās: eisdē virtutū motib⁹ mouet̄
et vltra hoc ꝯsiderans ineffabilē dei bonitatem:
mīam: dilectionē: qua nobis in hoc sacramen-
to seipsum in cibū dedit: volēs vt eo vteremur: ꝛ
per hoc mouetur motu cōfidentie in diuinā mi-
sericordiā: nihil in se aut in suis meritis: sed in
sola dei misericordia confidēs: et desiderat deo
vniri: qđ dilectiōis est: habet virtutes oēs quas
habet abstinens: ꝛ vltra confidentiā: que valde
deo placet ad quā frequenter adhortatus est di-
cens: confide fili ꝛc. Item non vti sacramēto cū
pōt ꝛ proficit vtenti: est quidā gradus ingratitu
dinis: ex opposito vti beneficio: qđ est quedā re-
cognitio beneficiati gradus est gratitudinis: er
go preter virtutes predictas: sumptio sacramē-
ti procedit etiam ex gratitudine. Faciunt ad idē
ratiōes supra pro illa parte adducte. ¶ P Ter
tia propositio est. Etsi nō peccent: imprudenter
tamen agunt ꝛ stulte: qui dispositi abstinēt a sa
cramentali cōmunione. Primum ꝙ non peccēt
patet ex propositione prima. Qđ imprudenter
agunt et stulte abstinendo probatur post Gers.
super magnificat trac. ix. Nā imprudenter agit
quoad ceteros. Stulte quoad se. Nā per hoc sa
crificiū datur gloria deo in altissimis. Et in ter-
ra pax hoīb⁹ bone volūtatis. Ipsum letificat an
gelos: liberat ꝉ purgatorio detentos: vt eoꝝ pena
breuior sit ꝛ leuior. Viatorib⁹ ipetrat nūc ꝯuer-
sionē ad gratiā: nūc ꝯseruationē ꝉ grā: nūc ꝯ mū
di picula firmamētū: nūc angeloꝝ custodiā: ꝛ re
frenationē tētationū. Tāta aūt bona negligere
iprudētie est: ne dicam impietatis. Stulte agūt
quoad se: q: se magnis ꝛ multis bonis priuāt
que cōsequerent̄ ex opere operato. Tū q: stult⁹
est timor ille: vel reuerētia minus prudens q̄ ad
dñm se vocantē ꝛ inuitantē nō accedit: sed pro-
crastinat: ꝛ coruina voce dicit: cras cras. Vñ sepe
venit illud Nasonis. Qui nō est hodie cras mi-
nus aptus erit. Deniq₃ talib⁹ qui nolūt accede- Ouidius
re: nisi sint actualiter deuoti et feruidi: cōtingit
similiter agere quasi frigidis nolentib⁹ igni ap-
propinquare: nisi prius calidi sint: et infirmis
nolentib⁹ cōsulere medicū: nisi prius sani sint:
qđ q̄ȝ stultū sit: nemo est qui ignorat. ¶ Et si q̄s
dicat vacationē a celebratione ideo fieri vt ipsa
postea reuerēti⁹ ꝛ deuoti⁹ quāto rarius fiat. Re
spondet cācellarius Gerson loco tractatus de ce
lebrationibus allegato. Fatemur inquit posset
sic euenire. Sed ex aduerso cōtingere pōt ꝙ ta-
lis subtractio remouebit habitū ad bonū: cuius
effectus fm pħm est delectare. Signū inquit ac-
quisiti habitus: est in opere delectari. ij. Ethico.
Subdit. Distraheris hodie: parū deuot⁹ es: pa-
rū recollect⁹: plurimū tētatus a carne: mundo:
demone. Credo equidē: sed agnoueris ꝙ nō dor
miunt q̄ te ꝓsequunt̄. cras idē erūt aduersantes
tibi hostes: tueq₃ deuotioni insidiantes: quales
sunt hodie. Quocirca nō irrationabiliter consu
lit sapiēs: quodcūq₃ potest manus tua instāter
operare. Nescis enī q̄ñ tale tēpus ad laudabili- Eccle. ix
ter celebrandū tibi cōcedetur: quale mō habes.
Et si vtrūq₃ habeas: vtrū q₃ melius est. Esto ꝙ
fueris in hac vel illa die defectuosus: cur nouū
defectū in nō celebrādo supinducis. Sed frigi-
dus sum dicis aut tepidus. Sepe sustinuit initiū
celebrationis hōiem parū deuotū et frigidum:
quē in fine dimittit calidū et feruidum. Corpus
xp̄i ignis est spūalis: accede fiducialiter ad hunc In quadam homelia.
ignē: calesces facili⁹. ¶ Audiamus Amb. orātē.
Graue est ꝙ ad mēsam tuā mūdo corde: et inno-
centibus manib⁹ nō venimus: sed grauius est: si
quia peccata metuimus: sacrificiū nō reddim⁹.
Et subdit. Licet igit̄ p obediētia adsistere: et p
indulgentia petere: p officio ministrare: pro re
medio immolare: ꝛ p pplo obsecrare. ¶ Preter-
ea aut sic timēs celebrare abstinet: q: cōfidēs de
industria sua: sperat se alio ꝉ tēpore magis aptū
futurū: aut q: maiorē dei gratiā se preparantem
expectat. Si primū: stulta est presumptio. Neq₃
enī toto tp̄e vite sue quātūlibet in lōgū ptracte:
quis sua industria dignū se reddere pōt tāta cō-
munione autoris oīm: boni infiniti. ¶ Q Vñ ꝛ
hoc omni accedere volēti ignorandū non est: ꝙ
precipue ex diuino munere: et nō ex nostra indu
stria seu preparatione reddimur digni partici-
patione sacramēti. Hoc cogitatū et masticatum
humiliabit nos vehemēter: ꝛ pfecto humilitas
sola est q̄ disponit p digna tāti hospitis in ale ce
naculo susceptione. Si scđm: fatua est hec expe-
ctatio a dño: qui semper sublato impedimēto:
presto est: nec nouit tarda molimina spiritussan
cti gratia: vt ait Ambro. Nec abbreuiata est ma-
nus dñi: vt saluare nō possit: neq₃ aggrauata au
ris ei⁹ vt nō exaudiat. Esa. lix. Stat pulsans ad

oſtiū petit introitū vt cenet tecum: tm̄ aperi ia-
nuā cordis: remoue mortalis pcī gr̄e repagula:
fac qđ in te eſt ſm modū.ſ.lec.vij.ꝛ.viij.expoſi-
tum: et ſecure ſuſcipe xp̄m: ꝛ in ꝓmiſſionū eius
veritate: nō in tua vanitate fidēs: volūtarie ſibi
ſacrifica. Immūda es o aīa? accede inquit cācel-
larius: mūdāda: ad fontē puritatis incōtamina
bilē. Eſuris? accede paſcēda ad panē viuificū et
indefectibilē eſurientē bonis implentē. Egro-
tas? erit hoc efficaciſſimū tue inualitudinis me
dicamentū. Fluxū pateris: nec ſanari poteris a
medicis tuis.ſ.exercitijs: tange plena fide cum
emoroiſſa fimbriā veſtimēti ieſu: ſacroſanctā.ſ.
hoſtiā vt reſtringaris. Si ꝑcuſſam te ſentis a ſer
pētib᷒ ꝓuerſarū tentationū: qđ reſtat niſi vt ſer-
pentē xp̄m eneū ſine veneno eleuatū inſpicias?
Si dicis cū propheta. Quoniam vnica ꝛ pauper
ſum ego: particeps eſto huius ſacroſcī myſterij:
habebis xp̄m comitē fidū: ꝛ hoſpitē ditiſſimum.
Cecā te fortaſſis debilē ꝛ claudā cōquereris: me
mineris qm̄ tales ad cenā magni regis inuitan
tur: ꝛ intrare cōpellūtur. Lubrica ſum inquis et
inſtabilis: ſed hic panis cōfirmat cor. Triſtis es
ꝛ anxia: ſed h̄ vinū holem interiorē letificat. In
quietāt te ꝛ turbant plurima? adhere ei qui tur
bidos fluctus ſedat: qui eſt pax noſtra. Inſuper
qui ait in mūdo preſſurā: in me pacē habebitis.
Ioh.xvj. Peregrinaris a dn̄o: ſed in fortitudine cibi illi᷒
ambulabis vſq3 ad montē dei. Non ergo formi-
dandū: ſed in dn̄o ſperandū: ꝛ ipſe enutriet ꝛ nō
cōfundet. Nō in multitudine virtutis ſue: et ſua
preparatione ſeu ꝓpria deuotione: ſed in ſe defi
ciendū: in ſolo dn̄o cōfidendū. Euenit nōnunꝗ̄
vt turbationes: pugne deordinationes ꝛ ſedita-
tes inferi᷒ ſenſualiter agitate: ſuccreſcere faciāt
ſuperi᷒ meritū noſtrū: ſicut ecōtra magna vtro-
biq3 ſerenitas: ſuꝑbie ventū oīa funditus euer-
tentem: repēte qn̄q3 inducit (al's indicat) ¶ R
Obiectio. Sed diceres. Si tātus eſt fruct᷒ frequētis ſum-
ptionis: tūc nō ſolū quotidie: ſed etiā eodem die
frequēt i᷒ eſſet ſumendū: ſicut eodē die frequen-
ter orandū: ꝛ meritorie eſt operandū. Cōſequēs
eſt ꝯtra illud decretū Alex. pape de conſe.diſti.j.
:Solutio ſufficit. R̄ndet ſm Alex. de ales pte.iiij.q.xi.mē
bro.iij.q᷒ pluries vno die ſumere eucharitiā ex
Obiectio tra caſus l iure expreſſos: in quib᷒ ſc3 l3 pluries
nis. vna die celebrare: nō eſt cōceſſum ꝓpter plures
rationes: que ſunt: defect᷒ debite reuerētie: pre-
ſumptio dignitatis ꝓprie: ꝛ inſufficiētia gratitu
dinis reddēde. ¶ Ad dignā ſumptionē dn̄ici cor
Ad dignā poris: requirit᷒ meditatio excellentie tanti ſacri:
ſumptio vt ſic mens excitetur ad ſumendū cū reuerentia
nē dn̄ici et deuotione. Requiritur etiā cōſideratio ꝓprie
corporis indignitatis: vt excitet᷒ anim᷒ ad ſumendū cū ti
requiſita more. Requirit᷒ ꝗ3 rememoratio aut eſtimatio
beneficētie dei: q̄ magna ꝛ multiplex apparet in
beneficio hui᷒ ſacramēti: vt excitet᷒ homo ad ſu-
mendū cū gratiarū actione. Hec aūt difficulter
digne exhibenēt pluries vna die: vnde tandē in cō-
ſuetudinē veniret ſine hac preparatiōe ſumere:
ꝛ ꝑ hoc minus reuererēter. Preterea ſacramētum
I.Cor.xj illud ſumit᷒ in memoriam mortis xp̄i ſm apl'm.
vno ergo die nō niſi ſemel ſumēdum eſt ſine ne-
ceſſitate: ſicut xp̄s tm̄ ſemel mortuus eſt. His de
cauſis dicit᷒ in decreto ſupra alleg. vō. Sufficit
ſacerdoti vnā miſſam in die vna celebrare: quia
xp̄s ſemel paſſus eſt: ꝛ totū mūdū redemit. Non
modica res eſt vnā miſſam facere: et valde felix
eſt q̄ vnā digne celebrare pōt. Quidā tñ ꝓ defun

ctis vnā faciūt: alterā de die ſi neceſſe fuerit. Qui
vero ꝓ pecunijs vel adulationib᷒ ſecularium vna
die preſumūt plures facere miſſas: non exiſtimo
euadere dānationē. Hec ibi. ¶ Sunt autē caſus Caſus q-
in quib᷒ l3 plures miſſas vna die celebrare: qua tuor in ꝗ
tuor: quos ponūt ſummiſte. Prim᷒ in die natiui bus licet
tatis dn̄i: vt habet᷒ de cele.miſ.cōſuluiſti.l3 tres plures
miſſas cātare. Scđs q̄ ſtatim ſupra poſitus eſt. miſſas
Terti᷒ ꝓpter neceſſitatē peregrinorū infirmorū: vno die
aut forte nuptiarū. Quartus eſt ꝓpter raritatē celebra-
ſacerdotū: vel paupertatē eccleſiarū vni ſacerdoti re.
plures eccleſie cōmendātur. In illis vltimis tri
bus caſibus: vltra duas celebrare nō licet: vt in
glo.c.ſufficit.allegati. Quotiēs aūt ſacerdos vo-
luerit ſcđam miſſam celebrare. in prima ablutio
nē ſumere nō debet vt ieiunus veniat ad ſcđā
vt habetur de cele.miſ.ex parte. ¶ S per hoc
ad rationes in principio motas. Ad primam de
centurione ꝛ zacheo dr̄: ꝙ beat᷒ Aug. vult ꝙ dū
aliquis eſt ſine pcī mortalis cōſcientia: nō obli-
gatus celebrare ex officio: nec aliter impeditus:
habet vtrūq3 in ſua ꝑtāte licēter facere ꝛ laudibi
liter: accedere vc3 aut abſtinere: vt dixit propoſi
tio prima. Nec vnū alteri vniuerſaliter et in omi
caſu preferendū. Vñ quotidie celebrare reſpectu
cuiuſcūq3 nō eſt generaliter laudandū vel repre
hendendū: q2 datur caſus in quo illud: et ali᷒ ca
ſus in quo aliud eſt preferēdum. Stat enī aliquē
nō eſſe quotidie diſpoſitū etiā ſine ſui culpa: ſtat
aliū nihil habere impedimēti. Secūdo laudabi
le eſt quotidie accedere: nō ſic primo. Vñ ꝙ ſim-
pliciter ſit laudabilius accedere cōcludit cū ad-
dit. Sic viue vt ſemꝑ merearis accedere. Et in
de verbis dn̄i. Iſte panis quotidianus eſt: acci-
pe quotidie vt quotidie tibi proſit. ¶ Ad ſecun-
dam de ſanctis patrib᷒ abſtinētib᷒: rn̄det cācel-
larius dicēs. Facta quorūdam veneranda ma-
gis ſunt pia interpretatione: ꝙ̄ in exēplum agē-
di trahēda. Deniq3 diuerſa ſunt dona ꝛ vocatio
nes in diuerſis prout ſpūſſctūs voluerit. Varia
enī operatus eſt dn̄s in ſanctis ſuis: in quib᷒ ſem
per ꝛ vbiq3 eſt mirabilis: ad commēdationē di-
uerſarū virtutū. Unde in primis de quib᷒ argui
tur cōmēdatur humilitas: in altero deuotionis
ac charitatis feruor: nec oībus oīa data ſunt. Et
quod additur: ꝙ ſancti nō fuerint diſpares vir-
tutib᷒: nō eſt ſimpliciter verum: qm̄ alter altero
ſanctior: ſicut in māſionib᷒ alter eſt altero ſubli
mior. Chriſo. ꝓo loquit᷒ de paritate virtutū: quā
tum ad genus virtutis ad ſalutē neceſſarie. Sic
enī pares fuerūt ꝓpter carū cōnectionē: nō autē
quantū ad virtutis intēſionē. ¶ Ad illas que ar
guūt ꝙ meli᷒ ſit abſtinere ꝛc. Ad primā de agno
paſchali. dr̄ ſm Alex. ꝙ ſacr̄m hoc fuit pluribus
figuris prefiguratū diuerſis reſpectib᷒: quarum
figurarū aliq̄ fuerūt frequēter iterate: alie ſemel
tm̄ vel rari᷒ exhibite. Agnus paſchalis figura eſt
hui᷒ ſacr̄i inquātū eſt memoriale paſſionis: ꝛ ita
principal'r paſſionis xp̄i: ꝛ ex cōſequēti euchari-
ſtie. Chriſt᷒ autē ſemel tm̄ immolat᷒ eſt in cruce:
ergo agnus tm̄ ſemel in anno celebatur. Man-
na vero fuit figura huius ſacramēti in ratione
cibi: ideo dieb᷒ ſingulis mādiucabāt. ¶ Ad aliud
de baptiſmo: dicitur ꝙ baptiſm᷒ eſt figura mor- Manna
tis xp̄i: inquantum in baptiſmo morimur pec- fuit figu
cato: preſertim originali. Hoc autem non cōtin ra huius
git niſi ſemel: q2 peccatum originale dimiſſum ſacri l nō
non redit. Eucbariſtia eſt memoria paſſionis ne cibi.
vt noſtri refectiua in donis virtutibus et gra-

tis: que refectio iteratur. Itē baptismus characterē imprimit: ideo iterari nō dʒ: secꝰ de sacramēto eucharistie. ¶ Ad tertiū dʒ: ꝙ ois preparatio interior reqsita ad digne spūaliter cōicādum: sufficit ad digne sacramētaliter sumēdū: ꝛ idō est equa securitas. Nā quilibet nō dignꝰ spūali māducatiōe: est in periculo mortis eterne: quia in mortali: qđ maximū est periculū: in quo quisqꝫ nō fuerit: sine periculo māducat sacramētaliter. Dispositio autē exterior: vt ieiuniū nature: et similia satis certa sunt: et ita sine periculo caueri possunt. ¶ T Ad aliud iam patuit ex probatione secūde ꝓpositiōis: ꝙ accedēs nō tātū cōmodū suū querit: sed magis gloriā ꝛ reuerētiā dei. Nā accedēdo representat summā dei charitatē: qua pro nobis passus est in cruce: ſm illō. Hoc facite in meam commemorationē. Representat infinitam eius potentiam: qua christus deus et homo tam mirabiliter nobiscū esse voluit in tātilla sacramēti specie. Representat infinitā dei bonitatē q̄ se sic in refectionē aie dare voluit nobis īdignis cibū vite. Representat ineffabilē eiꝰ sapientiā: vt eo ordine nos repararet quo cecideramus a statu innocentie. vnde Inno. Panē
Innocē. angelorū māducauit homo: quatenus vñ mors oriebatur: inde vita resurgeret. Dictū est quippe de illo. Quacūqꝫ die comederis: morte morierꝭ. Dicit aūt de isto. Si qs māducauerit ex hoc pane: viuet in eternū. vñ ſm Inn. magis reddūdat in gloriā dei accessus: q̄ abstinētia ab eodē. Unde patet ꝙ q̄ digne accedit: nō tātū ex amore cōcupiscētie: sed magis ex amore amicitie accedit. Ad illa que arguūt pro parte opposita: si intelligūtur de acceptiōibus digne: sunt pro scđa propositiōe: si aūt loquūtur gn̄aliter dicēdū ꝙ autoritas inducta intelligat ceteris paribꝰ: cessante īpedimēto ꝛ de ꝯsilio nō de necessitate precepti. ¶ Ad illa de cōmodis ꝛ vtilitatibus q̄ sequūtur accessū: dʒ ꝙ etsi cōmēdabile est ꝙ hmōi cōmoda ꝛ fructꝰ acq̄rant accedēti: ꝛ aliis nō: tñ nō est in ꝑcepto: ꝛ ideo sine pctō pñt omitti. Nō eñ tenemur oia impēdere deo nobis et proximo que possumus: sed illa dūtaxat ad que precepta nos obligāt. Parabola etiā de talēto loquitur de hiis qui in officiū acceperūt bona dñi vt ea dispēsarent. Si quis ex officio celebrare tenetur: ꝛ non celebrat: incurrit sugillatiōē serui nequā. ¶ Ad autoritatē Be. dicitur: ꝙ merito mouere debet exhortādo sacerdotes ad frequenter celebrādū: qꝫ qui nō faciūt priuatē. nō aliquid auferēdo: sed nō impendēdo quod impendere possent. Et hoc extra casum necessitatis: aut precepti nō inducit peccm̄: licet exhibitio magnū habeat meri-
Questio. tū. ¶ ii Sed circa hoc queritur vtrū sacerdos possit a celebratiōe huius mysterii perpetuo cessare ex reuerentia sine mortali peccato. Ad hoc videtur dicere Alex. parte. iiii. q. li. mēbro. ii. ꝙ sic. Unde ait. Existimo tamen si quis sacerdos
Rñsio ad non habens curam animarū: nec officiū: nec be-
q̄stionē. neficium propter quod haberet necesse celebrare: ꝛ ob reuerentiam sacramenti ꝛ timorē sue indignitatis: cessaret semper nisi iniungeretur sibi contrarium a superiore: ꝙ non peccaret mor-
Bona. taliter. Et satis cōcordat sentē Bonauē. in. iiii. dist. xii. q. iiii. dicens: ꝙ sacerdos si non viuit de altari: sed in sua libertate manet: nō tenet magꝭ q̄ alius homo: nisi de bono ꝛ equo. Et notētur singule clausule quas ponit Alexā. ¶ Beatus ve-
Thōas. ro Tho. illud dictū reputat irrationabile. vnde ait parte. iii. q. lxxxii. ar. x. ꝛ in. iiii. dist. xiii. q. i. ar. i. Unusquisqꝫ tenet vti gratia sibi data cū fuerit opportunum. ſm illud. ii. Cor. vi. Hortamur ii. cor. vj. ne ī vacuū gratiā dei recipiatis. Opportunitas aūt offerēdi nō solū attēditur ad fideles christi: quibus oportet sacramēta ministrare: sed principaliter per cōparationē ad deū: cui in cōsecratione huius sacramenti sacrificiū offertur. Unde sacerdoti etiā si non habet curā animarū: nō licet omnino a celebratiōe cessare. Facit ad idē illud Grego. Dum crescunt dona: etiam rationes crescunt donorum: et. i. Petri. iiii. Unusquisqꝫ Gregoriꝰ sicut accepit gratiam: in alterutrū illam admi- i. pet. iiii. nistrantes. Reus ergo erit negligentie: si cui data est potestas nobilissima: illa nō vtatur ad honorem dei: ꝛ salutem suam ꝛ aliorū viuorū ꝛ mortuorū. Sed saltem videtur ꝙ celebrare teneatur in precipuis festis: ꝛ maxime in illis diebꝰ: quibus fideles cōmunicare cōsueuerunt. Grauius autem peccant qui non ex sacramenti: sed sua lasciuia: aut secularium negociorū cura: omittunt: quibus dici potest illud. ii. Macha. iiii. ꝙ iā nō circa altaris officium dediti erant: sed contempto templo: et sacrificiis neglectis: festinarunt participes fieri palestre: et patrios honores nihili habentes: grecas glorias optimas arbitrabantur. ¶ Et licet opinio beati Thome videatur probabilis: ratio tamē sua ex verbis apostoli sumpta: non videtur sufficere. Tum quia apostolus in verbis suis non videtur imponere preceptum. Dicit enim. Fratres hortamur. Exhortatio autem non insinuat preceptum. Tū quia sic probaretur ꝙ teneret quilibet sacerdos quotidie cessante legitimo impedimento celebrare: vt nullo die gratiam dei in vacuum proferretur accepisse. ¶ X De communione laicorum: immo generaliter fidelium rationis vsum habentium dicitur ſm Alexan. ꝙ non tenentur nisi ex mandato ecclesie semel in anno. ſm. ca. omnis. Innocē. de pe. ꝛ re. Et in articulo mortis. de quo Inno. Necessario quippe sumendus est agnus: vt a vastatore protegamur: nec exire possumus de egypto: nisi celebrando phase pascalem agnū edamus. Uerba vero christi: que in preceptū sonare videntur. Nisi manducaueritis ꝛc. intelligun-
tur de manducatione spirituali: vt supra dictū Johā. vj. est. Unde non habent efficaciā precepti quoad sacramentalem sumptionem: sicut habent illa. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu: non poterit introire in regnum dei. Nam christus Joh. iii. priora sua verba declarando dicit. Caro nō prodest q̄ūcq̄: scilicet sine spiritu. Uerba que ego locutus sum vobis: spiritus et vita sunt. Et tantū Johā. vj. de illo dubio.

¶ Lectio. lxxxviii. R

T unc de sexto dubio: scilicet de negligētiis circa cōsecrationem et misse officium contingentibus: que quoniā innumere sunt. Errare enim ꝛ deuiare infinitis modis contingit ſm illud Diony. de diuinis nomini-
bus. c. iiii. Bonum est ex causa integra: malū au- Dionyꝰ tem omnifariam. Ex. ii. Ethi. cap. vi. Dirigere contingit vno modo: deuiare infinitis: ideo de omnibus defectibus regula dari non pōt. Possunt tñ directiones circa aliquos cōtingētes defectibꝰ dari: ex quibꝰ in aliis a simili directorium pōt

sumi. Ubi aut nec ille sufficiut: recurrendu est ad supioz cosultatioes. Et qm in diuersis supiozi buo: lectoib' de variis pticularib' defectib' tra ctatu est: idcirco ad illa remitta: ne ide sepi' feri pru fastidio sit lectozi. ¶ Possunt aut defect' co tingere circa substatialia sacramenti: puta circa materia: aut forma: circa ministru: aut ei' inte tione. Possunt etia scdo cotingere circa cerimo nialia: q no sunt de necessitate sacramenti: vt sut locus: tepus: vestes: vasa: luminaria: orationes ta ante missa: q in missa. Tertio circa sacrame ti reuerentia: vt si fundatur calix vel gutta sangui nis dni stillauerit zc. Quarto circa ministru ce lebrante: aut sumente: vt si memoza se no ieiu nu excõicatu: no rite ozdinatu: no baptizatum: aut si ante fine misse deficiat zc. Singula breui ter perstringa fm doctoz sentetias. ¶ Quo ad primu: si fuerit defect' in materia necessario requisita: q est panis z vinu aqua mixtu. De pane no de facili deprehedi pot an sit triticeus: an de spelta: vel alio grano: nec ibi necesse est non pro cedere: maxime q no est certu de pane triticeo: an sit necessariu cosecrationi: ita q in solo tri ticeo fiat consecratio: de quo. s. lec. xxxv. latius disputatu est. ¶ De vino vero cotingere pot: q ex ministri negligetia loco vini aliu liquoz: vt aqua pura: aut oleu calici infusum sit: quod ne fiat sacerdos primo ministru gustare faciat dus calice pparatu: q vasa vinaria et aquaria offert. Ipse quoq odorando experiatur vini odoze in calice: si sanum habet olfactus quod maxime fa ciendum consulo: dum calix preparatus et infu sus offertur per diaconu. Prospiciat etia in ca licem dum primo positurus est in medio alta ris: an sit infusus an vacuus: ne procedat calice vacuo: et dn consecrare voluerit: aut sumere va cuum inueniat calicem. Si tamen per quacun q3 negligentiam vel ministri vel sacerdotis vi num in calice non fuerit: sed aliud liquoz. Si id deprehenderit ante consecrationes calicis: effu so tali liquoze: de nouo imponat vinu z aqua: et procedat ad calicis consecrationem: nihil re petens de priori lectio. Si vero post sumptione seu in sumendo perceperit vinum non fuisse: fa ciat. vt. s. dictum est lectione. x. Idem si calice vacuum inuenerit. Primus est de mente sancti Thome par. iii. q. lxxxiii. ¶ Circa secundum: sci licet dum post sumptionem corporis chzisti sub speciebus panis aut vini perceperit: alium tra dit modu: sed qui supradictus est sufficiat. Siue ro deprehenderit aquam non fuisse admixtam ante consecrationem calicis: statim dum appre henderit apponat et procedat. Si vero post con secratione sanguinis deprehenderit: nullo mo do debet aqua vino iam cosecrato miscere: quia sequeretur corruptio sacramenti in aliqua parte vt. s. habitum est lec. xxxv. sed procedat sine ad mixtione aque. No em admixtio aq est de neces sitate cosecrationis: sed cosecratis: vt ibi ps. Con cordat Tho. s. in sol. quarte ronis. Videantur plura de qualitate vini cosecradi. lec. xxxv. Lau dabilis deniq3 est consuetudo quarunda eccle siarum: que ad misse officium ozdinat vinu ru beu: vt sic de vini veritate: z gustus certificetur z visus. ✠ ¶ Si defectus cotingeret circa mi nistru: sc3 sacerdote q necessarius est cosecratio ni: aut quia non est sacerdos: puta quia vel non baptizatus aut non rite ozdinatus: vel quia de ficit ante officii pfectione. ✠ Si primu: hoc qui

de difficile costare poterit: nisi per reuelationes aut certa relatione. Si tame sibi costiterit legi time: vn in officio misse fuerit: cu totu officiu ir ritu fit et inane: nullioqs ibi cosiciatur sacrame tu: cessare debet in quacuqs parte fuerit: Neqs si ante sumptione costiterit: sumere deberet sacra mentu: alioqn idololatria comitteret. A qua pri' q costiterit: z ipsus z pplm ab idololatria inuin cibilis ignorantia excusat: vt habet de pbr. non bap. aplica. Et potius habitualis q inesse ds: de quo. s. lec. i. ¶ Si aut sacerdos morte vel graui infirmitate defecerit ante cosecrationes panis: non opoztet vt per alium suppleatur: nisi in ec clesiis couetualibus: vel quado sufficiat facilta tes ecclesie ad plures sacerdotes nutriedos: vt in. c. illud diuini. vn. q. j. Si vero deficeret ince pta consecratione: puta consecrato corpore an te consecrationem sanguinis: vel etiam cosecra to vtroqs: debet misse celebratio per aliu exple ri. Hec z Tho. Et hoc veru si haberi pot sacerdos ieiunus. Nam pransus explere non potest: vt di cit glo. vn. q. j. nihil vbi casus ille ponitur in te xtu. Sed vbi incipiet supples: dicit in sum. psci. q ibi seques incipiat vbi prioz dimisit: q si ne scit: ds a capite incipere. Et sic etia ps q is non sit necessariu deficiete sacerdote an cosecrationes missas suppleri: pot tn suppleri. z ad hoc est. c. al lega. vn. q. j. illud diuini. Scds Alb. vero. lib. s. de missa prope fine: Si sacerdos ante canone in missa deficiat: tuc pro certo alius sacerdos ds re incipere: z totu rite peragere: q2 ea que ante ca none in missa fiut: no sunt de sacramenti pfectio ne: sed poti' de populi instructioe. ¶ Si aut in canone deficiat sacris aliquib' signis super ho stias oblatas: ante tame trassubstantiatione: vi detur mihi ait Alber. q alius sacerdos non ab initio debeat missam incipere: sed p[illegible] vbi ille dimisit: debet qd omissum est supplere. Et hoc pper duas causas. Prima ex parte sacramenti: quia quauis ex illis signis substatia panis et vi ni no trassubstatietur: tame ipsa materia ex ver bis z signis recipit sanctitate: ex qua efficit ma gis idonea q in corpus chzisti trassubstatiet. Et hoc no est repetendu super illa hostia: ne in iuria fiat virtuti verboz: que taq nihil haberen tur: qn iteru verba eade super eade hostia itera rentur: taq prioza verba a prioze sacerdote dicta nulla virtute habuissent. Scda causa est ex par te populi: q ppls ex hoc minus verba signa ca nonis appreciaret: si videret ea ta facile reperi: quasi prius dicta viderentur annullata. Et etias signa illa non transsubstantiarent: tame passio chzisti nunq irrita debet reputari. ¶ Si autem sacerdos in ipsa prolatione verbozum que sunt forma sacramenti: deficiat: verbis iam in parte pronuciatis: saluo inquit iudicio sentetie malo rum: q illa hostia pro reliquiis in altari conser uaretur: et missa alia celebzaretur. Sed hic Ino. in. c. a. psbyter. de sacra. non ite. dicit q in hoc casu alius sacerdos debet incipere ibi: Qui pridie. Dicit em: q si quis inter cosiciendu eu charistie sacramentu dum est in verbis illis: hoc est corp' meu: deficiat: ali' incipiat a capite. sc3 ibi. Qui pridie. Et ideo dicimus si dubitaretur: vtru primus sacerdos compleuerit verba conse crationis: vt etia tuc incipiatur ibi. Qui pridie: q2 non intelligit iteratu: qd ambigit esse factu: vt ds de pbr. no bap. venies. ¶ Sequitur in Al berto. Si aut deficit qn iam corpus consecratu vel ille

✠ Utrum celebra turus te neat esse certus q non sit i peccato mortali? Rndetur q triplex inuenitur certitu do: q das sup natu ralis que per solas diuinare uelatio ne habet et talis h no reqri tur. Alia e natura lis: q ho p sensu: vl' intelle ctu euide ter cert' e de aliq: z illa e h no est ne cessaria. Tertia e moralis siue ciui lis: q nec habet ex reuela tione diui na: nec ex euidentia rei: sed ex pbabili bus coie cturis ma gis ad vna pte q ad altera in clinatib' z ad ista3 tenet ce lebratu rus l pro posito du bio vtriq3 post dili gentes et sufficiete ?scientie discussio nes cert' sit modo pdicto se no esse in pctõ mor tali: z hec certitu do h suf ficit.

✠ Utrum ille q cre dit se rite ce ozdia tu z tn no est rite ozdia tus pficiat h sa cramentu. Rndet q de h non habetur certitu do: pte m credi pot q pficiat ?frute ec clesie: z summ' sa cerdos suppleat defectu: q no per mittat pl culu imi nere ec clesie: et ei decipi. ✠ Utrum sacerdos furiosus lunatic' vl alia ex ca visu vel nis priua tus possit pficere h sacrmtu circe cele brare. Rndet q q2 ad ?scra tione hui' sacri re riis mi tri: erigi tur erad tione ce lebra tione de uotio: et susceptus examina tio: z ds rõnis q cunq? et causa fit pnart: vt nuq h bec bre pol cosicere pot neq celebra re. Siue raro ro nis vtu p

est: ꝛ nō calix: vel etiā si vsq3 in finē misse de pre
parādo calicē cū vino oblitus fuerit: vel aliqua
de causa neglexit. Jam ab antiquo cōsilium est
doctorū: ꝙ hostia corporis: si sumpta nō est: i cor
porali mūdo reponat: ꝛ calix rite preparet: ꝛ ab
illo loco. Simili modo post ꝙ ꝛc. canon super ca
licē peragatur: qr tunc non iteratur: eo ꝙ nihil
anteriorū dictū est sup calicē: ꝛ tūc in fine misse
corpus ꝛ sanguis accipiant. ℭ Si aūt sacerdos
ꝓnunciando verba forme calicis: deficiat ante
perfectionē: tunc dicendū videt sicut de hostia:
ꝙ in vase mūdo cū reliquūs seruetur: et cū alio
vino calix rite preparet. Et ab illo loco. Simili
modo post ꝙ. ab alio sacerdote sacramentū san
guinis cū missa perficiat. hec Alber. ℭ Videtur
tñ saluo meliori iudicio: ꝙ cautius ageret: in ca
su quo panis ꝛ vinū cū reliquūs ponendū esset
sm dicta dñi Alberti. si tūc a sacerdote supplen
te: post sumptionē corporis ꝛ sanguinis q̄s ipse
cōsecrauit: ante ablutionē sumeretur: sic nō cū
reliquūs putresceret ℭ D Circa intentionem
necessario requisitā possunt similiter defect⁹ ali
qui cōtingere. Nam qualē sacerdos habere de
bet intentionē: dictū est. s. lec. vj. * ℭ Queritur
ergo quid si particula aliqua inuenta fuerit in
altari quā sacerdos tēpore consecrationis non
s ... uertit: similiter de guttulis foris: calicis pedi
vel lateribus adherētibus. ℭ Rñdet sm Alber
tū: ꝙ ea que in altari remāserant: aut foris: cali
ci adherēt: que sacerdos nō intendit cōsecrare:
cōsecrata nō sunt: quia intentio sacerdotis lata
supra materiā cōsecrandā: necessaria est: vt pa
tuit lec. vj. Unde debet sacerdos intentionē suā
dirigere ad hostias: que sunt in ꝓspectu super
pallā corporalis: ꝛ ad vinū quod est in calice: et
nō extra: nec ad alia. Et sic cert⁹ erit ꝙ si casus
premissus occurrit ꝙ reliqua cōsecrata nō sunt
Unde nōnunꝙ hostie in pixide ꝛ vinū in vascu
lis manent in altari per totā missam: nō tñ per
hoc cōsecrant: licet cautius sit ea ab altaris mē
sa remouere. ℭ E Sed quid si q̄s apponeret
plures particulas ꝓ populo cōicando consecrā
das. Et in ipsa cōsecratione ꝓlatis verbis for
malibus: tunc nō recordetur particulaꝝ apposi
tarū: ꝛ intentionē dirigit actualiter tm̄ ad eam
particulā: quā manu tenet. nūquid reliq̄ sūt ɔse
crate? Respondeo salua saniore snia sub distin
ctione: qr aut habet intentionē virtualē ad cōse
crandū oēs: hoc est: aut dum posuit particulas
intēdebat actualiter eas cōsecrare: ꝛ ex illa intē
tione ꝓcessit in officio: ꝛ in cōsecrando particu
lā quam manu tenebat: nō habuit intētionem
actualē illā solam: quā manu tenebat: cū exclu
sione omniū aliarū cōsecrandi. Dico ꝙ omnes
sunt cōsecrate: sufficit eñ virtualis intentio: dū
nō interuenerit cōtraria actualis. Sicut eñ vo
lēs cōsecrare vnā solā particulā: ꝛ in verbis con
secrationis distrahitur vt tūc nō actualiter in
tēdat: nihilominus ꝓpter virtualē intentionē
vere cōsecrat. Si autē in cōsecratione vni⁹ par
ticule oēs alias actualiter per intentionē exclu
deret: intendēs illā solā cōsecrare: haud dubiū
quin alie nō sunt cōsecrate. ℭ F Sed diceres
quid si certū numerū cōsecrare intēdit: puta de
cē: ꝛ facta cōsecratione inuenit vndecim parti
culas: que harū non est consecrata? pōt dici: li
cet in numero errauerit: putās decē que sunt vn
decim: non tamē errat in intentione que est ad
cōsecrandā omnes illas numeratas: siue in lo
co consecrandarū particularū positas: ideo om
nes censeo cōsecratas. Nullus eñ ita intēdit cō
secrare numeratas: ꝙ si plures essent vel paucio
res vellet eas non cōsecrare. Qd si aliquis expꝛs
se ꝛ distincte intenderet precise decē consecrare
cū exclusione pauciorū vel pluriū: puto ꝙ tunc
nullā cōsecraret. Rō: qr ad ɔsecrādū reqrit intē
tio sup determinatā materiā: quā distincte co
gnoscit ꝛ pōt discernere ab alio: sed cū sint ibi
vndecim particule simul posite: nec decē discer
nit ab vndecim: sed habet confusam intētionē
decē cōsecrādi ex illis vndecim: ꝛ non discernit
quas decē: nō habet intētionē sufficientē ad cō
secrandū requisitā. Sicut si ꝓpositis mille par
ticulis: ex illis intēderet consecrare decē tm̄ cō
fuse: nec discerneret quas decē: nullā cōsecraret
ℭ Jdcirco cōsiderent due cautele. Prima si plu
res particule sunt cōsecrande ponat maior par
ticula cū minorib⁹: vt dum cōsecrare voluerit si
mul offerantur oculis hec ꝛ ille. sic nō obliuisce
tur minoꝝ. qd etiā ꝓpter signa conuenit ita fie
ri: vt sic omnes simul signent. Scda cautela: ꝙ
presbyter intētionē suā nunꝙ dirigat ad nume
rū determinatū particularū: intendēdo tot vel
tot cōsecrare: s3 ad multitudinē particularū po
sitarū cuiuslibet sint numeri: ꝛ forte bonū esset
numerū ignorare: ꝛ sic liberabit celebrās a du
biis ꝛ scrupulis. ℭ G Nūc de defectib⁹ contin
gentib⁹ circa cerimonialia: hoc est circa exterio
ra ab ecclesia ordinata loca: tēpora vestes: vasa:
orationes: gestus: ministros ꝛ cetera: q̄ nō sunt
de necessitate cōsecrationis: qr eis nō seruatis
nihilominus vere ɔsecrat sacerdos: si habuerit
materiā debitā: ꝛ intentionē cōficiēdi: licet gra
uiter peccet pretermittens aliquod horū: ꝛ quā
doq3 incidat excōicationē: quādoq3 irregulari
tatē ꝓpter constitutionē ecclesie: de quib⁹ ordi
nate supra dictū est lec. vij. ꝛ sequentibus: id su
perfluū foret hic repetere. Uñ in oībus talibus:
si aliquid neglectū fuerit: procedēdū est: qr per
hmōi negligentiā sacrificii perfectio nō impedi
tur: penitentiā tñ agere debet ex cuius negligē
tia defectus noscit contigisse. Nō tñ oīo omissio
dūmodo temeraria nō fuerit: ꝛ sine cōtēptu in
ducit culpā. Sicut etiā si ante fractionem sacra
menti aut in fractione: sacramētū aut pars ei⁹
dilaberet in calicē ꝓpter frigus manuū sacerdo
tis: vel aliā causam: quo min⁹ postea posset ser
uare ritū ecclesie: nō est ꝓpter hoc necessarium
aliquid iterare. Hec eñ respiciūt corpus christi
mysticū: ideo in sacrificio veri corporis xpi ni
hil variat. ℭ H Cōsequenter de negligentiis
redundantib⁹ ad irreuerentiā sacramenti: vt si
aranea vel musca ceciderit in calicē: aut venenū
deprehendat immissum: aut si sanguis effusus
fuerit in terrā: vel super altare in toto vel i par
te: aut hostia in terrā ceciderit: aut eā ꝑdiderit:
aut mus cōederit: aut i reseruatorio q̄ custodit
ꝓpter īfirmos ꝓputruit. ℭ De pilo dicit sanct⁹
Tho. vbi. s. in solutiōe tertii argumēti. Si mu
sca vel aranea in calicē ante cōsecrationē cecide
rit: aut etiā venenū deprehensum fuerit immis
sum: debet effundi: ꝛ abluto calice denuo aliud vi
nū poni cōsecrandū. Si vero aliquod hoꝝ post
cōsecrationē acciderit: debet animal caute capi
ꝛ diligenter lauari ꝛ cōburi: ꝛ ablutio cū cineri
bus in sacrariū mitti. Quod si venenum ibi de
prehenderit immissū: nullo modo debet sume
re: nec alii dare: ne calix vite vertatur in mortē

frequent vtat: ne q3 obiter aliō spe dimētū ɔficere q dē pt co ipso et ce lebrare: dūmōha beat co adiutorē sacerdo tem.

* Quid agēdū: si sacerdos post sum ptionem sacri cor pis vl' sā guinis vi geat spu to: vl' tus si aut scre atione? Rñdet q cū sum ptionem ablutiōis nullo mō expuēdū est: vel ex tussiēdū: aut screa dū: nec sic spēs sa cramēt: et ꝑ ɔñs sa cr3 eiciā tur: s3 spu tū vel qd vigeat ad tussi3 aut screa tionē re tineat: vl' transglu tiat. Si aūt ex ni mia vio lētia hoc fieri non posset: ex puat: vel tussiatur vel screet in aliqd vas aptū vl' in cali cē si aliō haberi si possit: vl' ī pānicu lū mūdū et postea materia

illa si nō appareāt aliq spēs sacrales i ea ɔbura tur ꝛ cine res repo nant i sa crario.

sed dz diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto
cū reliquiis cōseruari. Et ne sacrm̄ maneat im-
perfectū: debet aliud vinū apponere in calicē: et
denuo resumere a cōsecratione sanguinis et sa-
crificiū perficere. hec Tho. Nihil eīm abomina-
bile sumi debet occasione huius sacri: vt notat
glo. Ber. in. c. si per negligētiā. de cōse. distin. ij.
℄ I Si vō sanguis fusus fuerit: aut de calice
stillauerit: sic disposuit decretū piī pape in ca-
no. statim allegato vbi dr. Si p negligentiā ali-
quid de sanguine stillauerit in tabulā q̄ terre ad-
heret. Glo. de sanguine. i. de sacro. Sanguis eīm
est in corpe xp̄i: et in venis eius: a quo separari
nō pōt: nec fluendo stillare: vt. s. dictum est lec.
liij. Sed si stille sacri fluxerint: in qualibet stilla
seu gutta est totus xp̄s: et totus sanguis in corpo-
re cū anima vnita deitati. Sequit. Lingua lam-
bet: et radet tabula. Si vero nō fuerit tabula: vt
nō cōculcetur locus tn̄ radat et igne cōsumat: et
cinis intra altare condat: et sacerdos quadragin-
ta dieb' peniteat. Glo. Hec penitētia erit vt tot
dieb' ieiunet et tot dieb' abstineat a sacrorū cōio-
ne. Sequit. Si super altare stillauerit calix sor-
beat minister stillā: et trib' diebus peniteat. Si
super linteū altaris: et ad aliud linteū peruene-
rit: quatuor diebus peniteat. Si vsq3 ad tertiū:
nouē dieb' peniteat: si vsq3 ad quartū: viginti
diebus peniteat. Et linteamina q̄ tetigit stilla:
trib' vicibus minister abluat calice supposito:
et aqua ablutionis sumat: et iuxta altare recōda-
tur. Hec pius papa. * ℄ Addit Thomas. Qui-
dā autē vlterius partē illā linteaminū incidunt
et cōburunt: et cineres in altari vel in sacrario re-
ponūt. Si aūt hostia in terrā ceciderit: puto et
terrā radendā fore: et vt. s. rasurā incinerē et in
sacrario ponat. Secus si sup pallas altaris aut
pānū mūdū ceciderit: si tn̄ inuēta fuerit. Si vō
inuēta non fuerit: aut mus comederit: dicit ca.
Qui nō bene. de cōse. dist. ij. qui non bene custo-
dierit sacrificiū: et mus vel aliud aliqd animal
comederit: quadraginta diebus peniteat. Qui
aūt pdiderit illd l ecclia: aut p9 ci' ceciderit: nō
inuēta fuerit: triginta dies peniteat. Addit Tho.
Eadē penitētia videt dignus sacerdos per cui'
negligentiā hostie pcecrate putrescūt. ℄ R De
vomitu vero eucharistie habetur eadē distin. ij
q̄s. ij. ex penitētiali Bede. Si q̄s per ebrietatem
vl voracitatē eucharistiam euomuerit. xl. dieb'
peniteat si laicus est. Clerici vero vel monachi
presbyteri vel diaconi. lxx. diebus peniteāt. ehi
xc. Si vō causa infirmitatis euomuerint: septē
diebus peniteant. Et debet vomitus cremari: et
cineres iuxta altare recondi: vt. s. dicit Pisan'
in sum. Uerū de his penitētiis dicit sctūs Tho.
pensatis tn̄ cōditionibus negocii et persone: pōt
minui: vel addi ad penitentiā predictam. Sed
dum infirmitas est in causa dicit glo. in. ca. Si
quis. alleg. q hoc ad cautelā positū est: vel q: nō
debuit sumere cū esset infirm': et ita fuit in cul-
pa: vel quia nō debuit statim sumere cibū vulga-
rē: alīs infirmitas excusat. Et addit btūs Tho.
Hoc tamen obseruandum est q vbicunq3 spēs
integre inueniuntur: sunt reuerēter obseruan-
de: vel etiā sumēde: q: manētibus specieb': ma-
net ibi corpus christi: vt. s. lec. lxxxiiii. ℄ L De
mum si negligentia acciderit ex parte ministri:
de his partim. s. dictum est: vt in iis que sunt de
necessitate sacramenti: vel respiciunt reuerētiā
sacramenti. Quib' duo casus addēdi sunt. Un'

* Utrum ad officiandum sit sacrificium. Et celebranti requiratur integratio ministri? Respondetur quod cum ad perfectionem cuiuslibet sacri requiratur integratio ministri co quod perfectio illa sit per actum humanum avoluntate procedente: quod per intentionem determinatur et specificatur ... maxime ad officiendum. Et celebrandum sit excellentissimus sacramentum: igitur intentio ministri tamen etiam quidam glo. super Matt. dicit. Quod intendis tamen facis

si sacerdos celebrās recordat se aliqd comedis-
se et nō esse ieiunū: aut excōicatū: vel irregularē:
aut mortale cōmisisse: quod nondū cōfessus est.
Dicit btūs Tho. si hec post consecrationem re-
cordat: debet procedere ac perficere sacrificium
et sumere sacrm̄. Debet tn̄ penitere cū proposito
cōfitendi et satisfaciēdi: et sic nō indigne: sed fru-
ctuose sumit sacrm̄. Eadem ratio est si memine-
rit se excōicatiōi cuiuscūq3 subiacere. Debet eīm
assumere propositū humiliter absolutionē petē-
di: et sic p inuisibilē pontificē christū absolutio-
nē cōsequit. Si vero ante cōsecrationē alicuius
predictorū sit memor: tuti' reputaret maxime
in casu māducationis et excōicatiōis: q missam
inceptā desereret: nisi graue scādalū timeretur.
Hec Tho. ℄ Alter casus. Quid si sacerdos non
recolit se oia dixisse q̄ in missa: vel ex ordine insti-
tutionis xp̄i: vel ecclesie dicēda sunt. Rn̄det san-
ctus Tho. vbi. s. q non dz ex hoc sacerdos mē-
te perturbari. Nō eī qui multa dicit: recolit om-
niū q̄ dixerat: nisi forte in dicēdo apprehēderit
sub rōne iā dicti. i. apprehēderit se dicere: sic eīm
aliqd efficit memorabile. Un̄ si quis attēte cogi-
tat illud qd dicit: non tn̄ cogitat se dicere illud:
nō multū recolit postea se dixisse. Si tn̄ sacerdo-
ti probabiliter constat se aliqua omisisse: si qd ē
nō sunt de necessitate sacramēti: nō existimo in-
quit: q pter hoc debeat resumere lmutādo or-
dinē sacrificii: sz vlteri' pcedere. Si vō certifice-
tur se omisisse aliquid eorū q̄ sunt de necessitate
sacri: scz formas cōsecrationis: idē faciēdū est:
qd dictū est de defectu materie: vt scz resumatur
a forma cōsecratiōis: et cetera p ordinē reiterē-
tur: ne mutet ordo sacrificii. hec Tho. Uel potest
seruari ordo qui. s. lec. x. tactus est sz opinionē
Scoti. Hoc autē fieri potest cū minori scādalo.
Et tn̄ de illis defectib' et negligētiis: ex quibus
prudēs lector informari potest quid agendū in
aliis hic nō positis: nō penitus dissimilib'. Et
hec de dubiis textualibus supra motis.

℄ Lectio. lxxxix. B

Post sacramenti

sumptionē et ablutionē predictas:
sequit cātus: q̄ cū quodā iubilo: et
leticia canit: qui cōmunio dr. Olim
(vt dns Alber. dicit) antiphona dicebat. i. circu-
laris sonus: q: sicut introitus: ita et communio
supra ps. iterabat in signū leticie et gaudii spiri-
tualis suscepti dei intra viscera: et ideo cū leticia
cātabant illū cantū vnus ad aliū: quasi nūciās
qualiter de' susceptus sit ab eo. iuxta illud pphe- ps. xlj.
tici. In voce exultationis et cōfessiōis: sonus epu-
lātis. qd etiā signatū est Luce. xv. vbi cum pater
occideret vitulū saginatū: fecit chorū et sympho-
niā: in signū leticie: quia dulcedine diuine pin-
guedinis infusa sunt cōicātiū intima. Hinc ite- ps. lxi.
rū in ps. dr. Sicut adipe et pinguedine repleat
anima mea. in refectione scz sacramentali: et la-
biis exultationis laudabit os meū: in cantu scz Ecclesi.
leticie post cōmunionem. Cui consonat et illud. xlix.
In omni ore quasi mel indulcabitur memoria
eius: et vt musica in cōuiuio vini. Ipse directus
est diuinitus in penitentia gētis: et tulit abomi-
nationes impietatis. Quod etsi ad literā dictus
est de iosia rege iuda: verius tamen est de iesu
xp̄o rege regū: qui p nobis agere penitentiam

missus est a summo patre: q̄ ⁊ tulit abominatio
nes impietatis totius humani generis: cui⁹ me
moria in hoc sacrificio digne sumentibus melle
dulcior est atq; fauo. Modo aūt cantus iste nō
iterat̄: excepto officio p defunctis: in quo mos
ille adhuc obseruat̄: ne ex prolixitate populo te
diū generet̄. Et ideo nunc cōmunio: ⁊ nō anti
phona noiat̄. *Dicit̄ eñ antiphona: quasi con
tra psalmos: vel q2 pars vna ab vno choro: pars
altera ab alio choro canit̄. ab anti qđ est cōtra: ⁊
phonos sonus: quasi vox reciproca p choros al
ternatim sonans: fm papiā. Significat etiā can
tus ille fm Inno. ⁊ Alex. gaudiū apostolorū qđ
habuerūt de xpi resurrectione: iuxta illud Joh.
xx. Gauisi sunt discipuli viso dño. Qđ aūt recipro
catio cātabat̄: insinuat q resurrectionis gaudiū
discipuli sibi mutuo nūciabāt. Vñ duo discipuli
venientes de emaus: cū inuenissent vndecim cō
gregatos: ⁊ eos q̄ cū ipsis erāt dicētes. Surrexit
dñs vere: ⁊ apparuit simoni petro: ⁊ ipsi narra
runt q̄ gesta erant in via: ⁊ quō cognouerunt eū
in fractione panis. ¶ Sed Albertus hanc rōnē
mysticā reprobat dicēs. Hoc ego nō puto esse ve
rū: q2 nec nomē hoc ostēdit quo cantus ille cōio
vocat̄: q2 in gaudio ⁊ sensu infuse dulcedinis in
cōicādo cantat̄. Et q2 nulla in plerisq; missis in
cantu isto de resurrectione mentio habet̄. Verū
tñ q antiqui quidā monachi hoc tradiderunt.
Huius aliā nō puto esse causam: nisi q2 melius
aliqđ tradere nescierunt. Hec Alb. ¶ B Sed
admirari vix sufficio: cur tantarū vir literarum
hmōi mysticationes p totā canonis expositionē
velut spernendo derideat: cū tñ a viris peritissi
mis ⁊ oīm scientiarū genere doctissimis. (Inno
centiū loquor prius lotharium. ⁊ Alexan. de ales)
expositiones hmōi fideliter tractent̄: ex quorū
fontibus: ⁊ ipse Alber. ⁊ posteri pene quicqđ scri
pserunt hauserant. Qđ si illi a monachis anti
quis receperūt: tanto magis amplectēdū puto.
Hi eñ antiqui monachi anachorite ⁊ cenobite
egyptii: ⁊ si vitavt coliū hec simplices fuerūt. tñ spi
ritussancti illuminatione prudētissimi extiterūt
cōtra quos nec vniuerse antiqui serpētis doli et
versutie preualescere potuerūt. Quorū vitā ⁊ doctri
nā mirat̄ magn⁹ ille Hiero. mirat̄ atq; Cassia
nus scholastic⁹: q̄ ipsorū dogmata ⁊ collationes
stilo egregio: ⁊ sensu pfundissimo descripsit: ad
quorū capiendū intelligentiā vix humanū suffi
cit ingeniū. ¶ Nec arguit q in ipo cōionis cātu
nō semp fit mentio de resurrectione dñica: q2 si
cut xps dñs verbis docuit ⁊ factis: ⁊ nōnūq̄ aliud
in verbis: aliud factis: ita in misse officio aliud
verbis: ⁊ aliud gestib⁹ corporis ⁊ factis designa
tur. Vñ vt visum est: q2 officiū misse in memoriā
xpi celebrat̄: pcertim passionis: resurrectionis ⁊
ascensionis. Nā ⁊ in canone orat sacerdos. Hāc
igit̄ oblationē: quā tibi offerimus in memoriā
passionis: resurrectionis ⁊ ascēsionis dñi nr̄i ie
su xpi ⁊c. Ipsa dñi passio resurrectio: ascēsio ⁊ ce
tera ad humani generis salutē acta: nō mō verbis:
sz gestu ⁊ signis representant̄. Quod irridere: est
catholicā simplicitatē: immo pfundissimā my
steriorū abditā intelligētiā despicere. Variatur
autem hic communionis cantus fm diuersita
tem temporum ⁊ festorum: correspondenter ad
totius misse officium ordinatum.

*Cōio
iđ dr: q2
cantaba
tur cū po
pul⁹ cōi
caret: cā
tabat̄ au
tē ab oī
b⁹: et ad
huc ho
die cōi
ter cātat̄
vt notet̄
cōmuni
tas gau
dij. qđ vo
in quibus
dā chorū
bipertit̄:
ita q cle
rici vni⁹
lateris ca
nūt vnā
ptē: ⁊ sta
tis aliud
lat⁹ secū
dā ptē cā
tādo cō
plet: si
gnificat
totū cle
rū ⁊ totū
chorū le
ticiā ha
bere et
gaudiū
spūale de
tātis bo
nis a se
aut a suis
primis
susceptis
De alber
to rōnē
hāc non
admittē
te eadem
peneque
Gabriel
adducit
egregius
sacraꝝ li
terarū p
fessor gau
fridus
boussar
d⁹ addēs
illos bo
nos. Et
antiquos
patres ⁊
mōachos
habuisse

Dominus vobiscū. Et

cū spiritu tuo. Oremus. ¶ C Post hāc sequit̄
secunda pars huius tertie ⁊ vltime partis misse.
In qua fit humilis supplicatio in platione ora
tionū siue collectarū: q̄ post cōiones dicunt̄: et
patet ratio nois vel cōplende eo q p eas cōplet̄
⁊ finit̄ misse officiū. Cātata nāq; cōione: ex qua
sacerdos spūale gaudiū populi spūaliter secū sa
crosanctā eucharistiā cōicantis cōcipit: ipse let⁹
⁊ hilaris ad populū se cōuertit: ipsum salutās et
dicens. Dñs vobiscū ⁊ supplendū est: fm Alber.
⁊ maneat in eternū visceribꝫ. s. vestris infusus:
sicut dr Joh. xvij. Tu in me pater: ⁊ ego in eis: vt
sint in vnū cōsummati. Sic ⁊ xps fidelib⁹ spiri
tūsanctū a patre daudū pmisit in eternū vñ ait
Et aliū paracletum dabit vobis: vt maneat vo
biscū in eternū. Et respondet populus: vel vicē
populi tenēs. Et cū spiritu tuo: optās vt ⁊ in spi
ritu sacerdotis maneat xps: quē p oīb⁹ accepit:
sciēs q parū valet sacramentū corporaliter acci
pere: nisi remaneat in penetralib⁹ cordis ⁊ inti
ma spūs deuotione. Spūalis eñ cib⁹ in spiritu:
⁊ nō in corpore est cōseruandus. Spūs nāq; est
de⁹: ⁊ eos q̄ adorāt eū: in spiritu ⁊ veritate opor
tet adorare. Johā. iiij. ¶ Deinde sacerdos redit
ad dextrū cornu altaris. ⁊ eleuatis manibus: ad
orationē populū puocās: ⁊ dicēs. Oremus: vlti
mā misse orōnē exequit̄ multiplicans eā fm nu
merū collectarū in principio misse: ⁊ secretarum
añ canonis pfationē pmissarū: fm Inno. Fiunt
aūt he orōnes post cōionē in fine misse: ad signi
ficandū fm eūdē: q ita nobis necessaria est sub
sequēs orō sicut precedēs: q2 sine intermissione
orandū est. Oportet semper orare ⁊ nō deficere.
Luce. xviij. Petit aūt in his orōnib⁹ eleuatis ma
nib⁹ cōionis pfectionē: vt eā ab alto dñs miseri
corditer largiat̄. Que duplex est. Vna grē in via:
alia glie ī pria. Operat̄ eñ refectiōis gratiā in
via in pñti: ad cōsequendā gloriā in beatitudine
celesti: vt sicut nūc sub specie panis et vini abscō
dite accipit̄: ita in patria in beatitudine et clara
diuinitatis visione pficiat̄: vt sic verū fiat qđ di
cit ps. Gratiā et gloriā dabit dñs. Hoc aūt facile Psal.
attendit̄ in oībus post cōionib⁹: q̄ p totū annū lxxxiij.
legunt̄: si diligenter inspiciunt̄. Qđ etiā freque
ter exprimit̄ in ipa verborū significatione: sicut
hic. Perficiant in nobis dñe tua sacramenta qđ
cōtinēt vt qđ nūc in spe gerim⁹: rerū veritate ca
piam⁹. ¶ D Dictur⁹ aūt hāc orōnē: redit ad
dextrū cornu altaris: ad significādū (fm Inno.
⁊ magistrū in rōnali) q in fine mūdi xpi pdica
tio reditura est ad iudeos: qui per dextrum cor
nu significantur. Tunc enim iuxta. c. x. Esa. pro
pheciam ad dominum conuertentur: ⁊ reliquie
israel salue fient: vt allegat apostolus ad Roma.
ix. Finita autem oratione: redit ad medium al
taris: vt ipsam concludat per illud additū. Per
dominum nostrum iesum christum ⁊c. iam fre
quenter expositum. Quia sicut dextrum altaris
representat ppl'm iudaicū: ⁊ sinistrū ppl'm gētilē
ita mediū altaris representat xpm: ⁊ xpi fidē in
qua vterq; populus cōnectit̄ et vnit̄. ¶ Itē xps
ipse est q̄ vtrūq; populū inducit et illuminat ad
petendū: ideo recte in altaris medio oratio ipsa
per xpm mediatorem concludit̄ et finitur. Post
cuius finē: iterū sacerdos se cōuertit ad populū
ipsum salutando: dicens. Dominus vobiscum:
fm Alber. optans vt recedentes a templo non
recedāt a domino: sed vt satagāt quatenus dñs
semper cū eis in oībus agēdis maneat: et nunq̄

illumina
tiones a
spūscō:
neq; cre
acañ esse
q aliqđ
in tāto et
tā graui
mysterio
de suo sen
su miscere
voluerint. vñ
inquit q
hec rōab
illis bo
nis ⁊ san
ctis pri
bus pro
cessit: co
magis ve
nerandā
⁊ amplec
tendam
puto.

ab eis recedat: qđ ꝛ facit si nos cū eo mentis deuotione maneam⁹. Rn̄det aūt ꝓ populo chorus vel minister. Et cū spū tuo: optans vt ꝛ ipse sacerdos post missam nō carnalib⁹: sed spūalib⁹ operibus intēdat. Et vt dn̄s q̄ spūalia opera ꝑ apłm

Gal.v. suū suggerit dicentē. Spū ambulate: ꝛ desideria carnis nō ꝑficietis ꝛc. Et sic mutua salutatione cōionē indicantes: missa claudit ꝛ finit. ℭ E Scdm magistrū in rōnali: he vltime salutationes representāt ꝙ xp̄s post resurrectionē bis discipulos suos legit salutasse: dicēs eis. Pax vobis. Vn̄ prima salutatio an̄ post cōionē: significat illā bn̄dictionē: quā xp̄s ascensurus in celū legit dedisse discipulis suis: nā vt Lucas vlti. cōmemorat. Eduxit eos foras in bethaniam: ꝛ eleuatis manib⁹: bn̄dixit eis. Vltima salutatio vitā eternā significat: quā xp̄s ascēdēs ingressus est: qꝛ cū ab eis recessit: vt cōsequēter scribit lucas: ferebat in celū. ℭ Et nota ꝙ septies sacerdos salutat populū: quatenus exclusis septē vitiis capitalib⁹: suscipiat gratiā septiformē sanctispiritus: ꝛ quinqꝫ vicib⁹ se vertit ad populū ante primā collectā: ante euangeliū saltē lateraliter: ante offertoriū: an̄ post cōionē: ꝛ post candē: qđ ſm Alex. representat quinqꝫ apparitiones: quibus in die resurrectionis se manifestauit mulierib⁹ ꝛ discipulis. primo marie magdalene: scđo ceteris mulieribus: dū de sepulchro redirent in hierusalē: tertio petro: quarto duob⁹ discipulis eūtib⁹ in emaus: quinto vndecim discipulis simul congregatis.

Ite missa est.

ℭ F Hec est tertia particula partis tertie: tertie partis principalis misse: q̄ est vltima: in qua cōcludit missa. Cōcludit aūt missa tripliciter: q̄n qꝫ ꝑ Ite missa est: q̄n qꝫ per Bn̄dicam⁹ dn̄o: q̄n qꝫ ꝑ Requiescāt in pace. Primo mō cōcludit in festis ꝛ solēnitatibus: in quibus in matutinis dr̄ Te deū laudamus. ꝛ in missa Gloria in excelsis. ꝛ cetera leticie cantica. In his cōcludit per Ite missa est. quasi dicat diaconus ad populū versus: vel sacerdos dū sine diacono celebrat. Ite: hoc est redire ad ꝓpria: qꝛ missa. i. oblata est hostia deo salutaris ꝓ vestra ꝛ totius humani generis salute cōsequenda. Licet aūt. ſ. lec. xv. distincta est quadruplex misse acceptio: tn̄ in ꝓposito due sufficiūt. Vna qua missa accipit pro ipsa hostia sacra: de quo venerabilis Hugo. lib. ij. de sacramētis parte. viij. c. xiiij. ait. Ipsa hostia sacra missa vocari potest: qꝛ transmissa est: primū. s. a patre nobis: vt nobiscū esset: postea a nobis patri: vt apud patrē ꝓ nobis intercederet. Primum a patre nobis per incarnationem: postea patri a nobis per passionem. Modo in sacramēto per passionis eiusdē cōmemorationē: primū a patre nobis ꝑ sanctificationē: qua nobiscū esse incipit: postea patri a nobis per oblationem: qua ꝓ nobis intercedit. Alio mō accipit missa ꝓ officio misse: vel toto: vel parte: ꝛ etiā sic dicit missa quasi transmissa: vel transmissio ſm eundē Hugonē. Quia populus fidelis ꝑ ministeriū sacerdotis: q̄ fungit vice mediatoris inter deū ꝛ hoies: ꝑces: supplicationes vota ꝛ oblatiōes trāsmittit altissimo. ℭ Scdm primā igit acceptionē clamat diacon⁹ Ite missa est hostia xp̄s mediator. Ite post ipsum: hoc est sequimini ipsum: ſm illud apostoli ad Ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi: ꝛ ambulate in dilectione sicut ꝛ xp̄s dilexit nos: ꝛ tradidit semetipsum ꝓ nobis oblationē ꝛ hostiam deo in odorē suauitatis. Non eīm est in hoc mūdo standū: sed ad patriā per bona opera: festinādum. Currite ait idē apostolus: vt cōprehendatis. j. Cor. ix. Ite ergo de virtute in virtutē: vt tādem videat deus deorū in sion: in speciē altissima perēnis glorie. Missa eīm est hostia: per quā fracta sūt tartara: celi ianua reserata: ꝛ via ad celū est patefacta. Missa ad dexteram patris: speciebus sacramentalibus iam cōsumptis: vt ibi nos patri in se offerat: ibi nos incorporatos sibi societ: ꝛ locū nobis paret. Iohā. xiiij. Vado parare vobis locū. ℭ Scdm alterā misse acceptionē. Ite ad propria pro vestra ꝛ fratrū corporali necessitate ꝓcuranda. Redire qꝛ misse officiū et ꝑces ꝓ vobis fundende sunt finite. Ite: qꝛ missa est vestra oratio ac deuotio eternis illata sedib⁹ angelorū ministerio sanctorū: qui ob xp̄i reuerētiā misse sacrificio adstiterunt: ob quā vestrā deuotionē: ꝛ orōnē celestis pater gressus vestros salubriter dirigit in viā morū tutissimā ꝛ virtutū.

ℭ G Duo aūt sunt q̄ ſm beatū Aug. nos duobus motibus ire cōpellunt. xix. de ciuitate dei. cap. xix. videlicet charitas veritatis: ꝛ necessitas charitatis. Charitas veritatis abiecta solicitudine rei familiaris facit nos recedere a ꝓpriis: ꝛ ad tēplum dei festinare: ſm illud Esa. ij. Ibunt populi multi ꝛ dicent. Venite: ascendam⁹ ad mōtem dn̄i: ꝛ ad domū dei iacob: ꝛ docebit nos vias suas: ꝛ ambulabimus in semitis eius ꝛc. Sequitur. Domus iacob: venite ꝛ ambulemus in lumine dei nostri. Necessitas charitatis nos redire ad ꝓpria: ꝛ ad curā rei familiaris compellit. In hac eīm necessitate ordo charitatis quo nos primo: ꝛ post proximū ſm gradū sue cōiunctionis: per effectū operis: ꝛ exhibitionē necessariorū: diligere oportet. Et ideo vt illa paremus: que tali exhibeamus necessitati: solicitari oportet ꝛ laborare. Istud ire ad deū: ꝛ redire figuratum est ꝛ signatū. Gene. xxij. vbi seruis suis dixit abraā patriarcha. Expectate hic cū asino: ego et puer illuc vsqꝫ ꝓperantes: postq̄ adorauerimus: reuertemur ad vos. Serui domus ꝛ cure familiaris huiusqꝫ necessitatis ministri: sunt solicitudines cogitationes ꝛ labores: quales acquirant misere huius vite adminicula. Asinus aūt asininum sensum signat huius animalis corporis. Hec autē familia relinquenda est: q̄n itur ad tēplū: ad missam: ad deū. Post adorationē aūt ꝛ sacrificiū qđ cū puero. i. puro spū faciendū est: permittit ad familiā reuersio: qꝛ ad ꝓpria redire oportet propter vite huius multiplicē necessitatē. Hinc ergo diaconus dicit. Ite missa est. quasi di. nūc licentiā habetis abeundi missa finita: cui interesse tenebamini a principio vsqꝫ ad finē: iuxta canonicas sanctiones: quibus precipitur ne q̄s ante sacerdotalē benedictionē: q̄ cōtinuo sequitur: egredi ꝑsumat: prout. ſ. lec. xxix. habitū est.

ℭ H Dicitur autem Ite missa est: in diebus festis ꝛ officiis solēnibus: qꝛ hn̄ diebus populus in magno numero cōfluit: qꝛ interesse officio principali tenent: qui diu a propriis abesse non possunt: vt. ſ. tactū est. Nec propter secularia negocia: quibus allegati sunt: contemplationi insistere multo tēpore valent: ideo tunc redire eis ad propria cōceditur: immo redire iubentur ꝓpter charitatis necessitatem. Etiā hn̄ diebus licentia redeundi ad propria cōceditur: vt dona dei ad corporis refectionē: cū gratiarū actione

percipiant:ac de eisdē indigentibus impertiantur. vñ Neemie.viij. Ite comedite pinguia:ꝛ bibite mulsum.i.vinū melle dulcoratū. vñ ꝛ grece hydromel vocaᷓ ſm glo. Et mittite partes his q̄ nō preparauerunt ſibi:q2 ſctūs dies dñi eſt. vbi glo. Cū in feſtis dieb' poſt orationē:lectionē et pſalmorū ſtudia cōpleta carnē reficimus: pauperū et peregrinorū meminiſſe debemus. Preterea dicit Alex. habita refectione ſpūali: q̄ inſinuatur cū dicitur:miſſa eſt:vt diuina bonitas cuidentius appareat:indicitur populo:vt ad propria redeat ad refectionē corporalē:vt ſic ſm hominem vtrūqȝ reficiatur:ꝛ deo ampliores gratiarum referat actiones. Hoc aūt magis cōuenit diebus feſtis:in quib' diligēti' diuis eſt laudib' inſiſtēdū In aliīs quib' dicti cātus leticie nō dicūtur: vt in diebus ieiuniorū ꝛ ferialib' nō feſtiuis clauditur miſſa per Benedicam' dño: per q̄ verba inuitatur popul' ad gratias agendum pro perfecto miſſe myſterio. Ac ſi dicat illud Deut.xxxij. Date magnificētiā:id eſt magnificas gratias:deo: q2 dei perfecta ſunt opera:q2 cōſecratione ꝛ cōmunione corporis ꝛ ſanguinis dñi:officiū totū miſſe eſt cōpletū. ¶ I Et q2 in his dieb' populus vt frequēter miſſe non intereſt: ſicut nec tenetur:ſed religioſi cōueniunt:quib' nō ſtatim cōgruit ad ſecularia negocia ſe cōuertere:ſȝ in dei laudib' ſemꝑ ꝑmanere:ſm Inno. idcirco neqȝ eis licentia redeundi per Ite miſſa eſt.intimatur Sed per benedicamus dño:q̄ꝺ eſt cōis horarū cōcluſio:etiā miſſa terminatur. Cū autē ite miſſa eſt:dicit celebrans aut diaconus:vertit ſe ad populū cui loquitur. Dū vero benedicam' dño dicit nō ſe ad populū:ſed ad orientē vertit:q2 tūc nō loquitur diſtlete ad ꝑplm:ſȝ ſe cū populo hortatur ad gratias referēdum vero orienti:a quo oēs illuminantur. Rñdet aūt chorus pro populo aduertāqȝ cōcluſionē. Deo gratias: ſcȝ referamus oñis de miſſe perfectiōe:ꝛ ſacroſancti corporis ꝛ ſan-
Lu.xvij. guinis dñici cōione. Ne dicatur nobis vel alicui noſtrū. Non eſt inuētus qui rediret ꝛ daret gloriā deo. Vel facit illud ad inſtar apl'orū: q̄ poſt
Actuū.j. aſcēſionē dñi:ad ꝑpria reuertētes:deo gratiarū actiōes ꝑſoluerūt. vñ dr. Hi oēs erāt perſeuerātes vnanimiter in oratione. De gratiarū actione dictū eſt lec.xvij.ꝛ.xviij. ¶ In miſſis pro defunctis pro cōcluſione dr. Requieſcant in pace vt finis hui' miſſe rñdeat principio: in quo eis eterna requies poſtulatur. Et q2 totū illud officiū ſingulariter ordinatur pro requie defunctis impetrāda:ideo eis pax ꝛ requies petitur in miſſe principio:in medio:ꝛ in fine. Et hic rñdet pro populo chorus vel miniſter Amē.i. fiat per hoc ꝓfitēs ſe fidē rectā tenere de hui' miſſe ꝛ orōnū in ipſa fuſarū efficacia. Et in hoc terminatur miſſa. ¶ K Miſſa vero finita:ꝑpl's benedicitur:ſicut in fine officiorū fieri debere ex cōcilio agathenſi ꝑcipitur:vt de cōſe.diſt.v.cōuenit. Itē ex concilio aurelianenſi:vt habetur de cōſe. diſt.j. cū ad celebrandas:dr. Cū ad celebrādas miſſas in dei nomine cōuenitur populus nō ante diſcedat:ꝙ miſſe ſolēnitas cōpleatur. Et vbi eps nō fuerit: benedictionē a ſacerdote accipiat. Verū vbi adeſt eps:ſacerdos nō ſine mandato aut permiſſione epi benedicit:vt in.c.deniqȝ.xxj.diſ. vbi dr. Nullus ſacerdos maiore ſuo non innuente:cuiuſlibet rei benedictionem dare nitatur: vel ſaltem maiore ſuo:id eſt epo nō permittēte. Nā eoipſo ꝙ permittit eis miſſam celebrare: per ꝯñs oīa permittit ſine quib' miſſa eſſe nō poteſt:ſcilicet eſſe perfecta. Benedictio aūt ad miſſe perfectionē pertinet: vt in.c.miſſas.de conſe.diſt.j.dicit gl.in.c.ecce ego.xcv.diſt. Solēnē tñ benedictionē etiā abſente epo dare nō pōt:illa eñ ſoli epo reſeruatur.xxvj.q.vj.miniſtrare. Sȝ q̄ eſt ſolēnis benedictio. Glo.ibidē dicit bñdictionē ſolēnē q̄ fit ꝑ talia verba. Sit nomē dñi benedictū. Sȝ glo.in.c.cū ad celebrandū.de conſe.diſt.j.dicit. Dicitur ſolēnis benedictio:q̄ ante miſſe ꝯſummationē a ſolis pōtificib' celebratur: ſibi heꝺ ſcȝ ſacerdotib'. Hāc eſſe puto:quā eps premiſſa exhortatione diaconi. Humiliate vos ad benedictionē poſt ſacramēti fractionem ex pontificiali legit cui ſubiūgit. Et pax eius ſit ſemper vobiſcum. Sequitur agnus dei. Vñ non videtur ꝙ illa verba. Sit nomē dñi benedictum:reddant benedictionē ſolemnē:cū cōmunis vſus habet:ꝙ etiaȝ ſacerdotes hec benedicēdo ꝓferāt. ¶ L Sacerdos igitur miſſa cōſummata:benedicit populū vt qui miſſarū ſolēniis interfuit: licentiatuſqȝ eſt redire ad ꝓpria:ſine ſpūali munere non abſcedat:ac recedēs ab infeſtationib' malis ꝓſeruetur:dicēs ſm morem quarundā eccleſiarum.
Celeſti benedictione benedicat ꝛ cuſtodiat vos Geñ.xlix
diuina maieſtas ꝛ vna deitas pater ꝛ filius ꝛ ſpiritusſanctus. Habet aūt hec benedictio originē Leui.ix.
ex veteri teſtamēto. Legitur eñ ꝙ iacob moriturus iij.Reg.
turus primū filios ſuos bñdixit: ſingulos ſcȝ be viij.
nedictionibus proprijs. Similiter de moyſe et aaron legitur:ꝙ expletis hoſtiis ꝛ holocauſtis:intrauerunt tabernaculū teſtimonij: deinceps et benedixerūt populū. Sic ꝛ ſalomon expletis ſacrificiis bñdixit populo. Maius aūt exēplū habemus i chriſto ſaluatore noſtro:qui ſimul rex fuit ꝛ ſacerdos:hic aſcēſurus in celū primū diſcipulis benedixit. Luce.vlti. Eleuatis manib' benedixit eis. Et factū eſt dū bñdiceret illis:receſſit ab eis:ꝛ ferebatur in celū. Vñ ꝛ mos inoleuit apud viros religioſos:ꝙ cū ab inuicē ſeparātur bñdictionē ſibi mutuo impꝑtiantur:vel ſaltē minor a maiore:frater a patre bñdictionē poſtu- Ad heb.
lat. Sic ꝛ ſacerdos tanꝙ maior:populo redeun vij.
ti ad propria bñdicit. Nam ꝛ apoſtolus ait. Sine vlla autē contradictione:quod minus eſt: a maiore bñdicitur. ¶ M Hec etiā bñdictio ſm Inno. miſſionē ſpūſſancti ſignificat: quē miſit dñs apoſtolis in die pētecoſtes. Fit eñ hec bñdictio ꝑ verbū oris:ꝛ ſignū crucis:q2 illa miſſio ꝑ ſonū aeris:ꝛ linguā ignis innotuit. ſm ꝙ legitur Actuū. ij. Factus eſt repēte de celo ſonus ꝛc. Et apparuerūt apoſtolis diſꝑtite lingue tanꝙ ignis. Et lȝ ſpūſſanctus ſpāliter ſit miſſus:q2 tñ indiuiſa ſunt opa trinitatis:miſſionē illā tota trinitas fuit opata:ideoqȝ bñdictionē illam ſacerdos facit in nōie trinitatis patris ꝛ filij et ſpūſſancti. hec Inno. ¶ Formā aūt bñdictiōis. vt Alexan. ait:legis expſſit autoritas. dicēte ꝑ moyſen dño. Inuocabitis nomē meū ſuꝑ filios iſrl':ꝛ ego dñs bñdicam eis. Numeri.vj. vbi innuit ꝙ homo non bñdicit:niſi miniſterialiter: dominus autē autoritatiue. Ideoqȝ ſacerdos in propoſito optatiue loquitur optās vt dominus bñdicat ꝛ cuſtodiat cum inuocatione omnium trium ꝑſonarum: ſicut ꝛ propheta in pſ. optans bñdictionē a domino ꝑſonarum trini- Pſ.lxvj.
tatē ſignificat ter deum nominando:dicēs. Benedicat nos deus:deus noſter: benedicat nos deus. ¶ Fit quoqȝ cum ſigno crucis: quia totū

bonū spūale qđ rationali creature cōceditur:ex
merito christi crucifixi donatur.vñ de cōsc.dist.
v.Nunquid.dicitur.Nunquid nō omnia charis-
mata(alibi chrismata)sacerdotal' mysteriū cru-
cis figura perficiūtur: Nūquid baptismatis vn
da:nisi cruce sanctificat':peccata relaxat? Et vt
cetera pretereamus:sine crucis signaculo:q̄s sa
cerdotii gradū ascēdit? Et Rabanus de institu-
tione clericorū.⁊ allegat' de cōsc.dist.iiij.c.post-
ea.Signat' baptizādus signaculo sancte crucis
tā in corde:q̄ in frōte:vt ab eo tpe apostata dia
bolus in vase suo pristino:sue intercēptionis co
gnoscēs signaculū:iā deinceps illic sciat se esse
alienū.Magna igit' virtus crucis est:qua tant'
terret' inimicus.Hinc canit ecclesia.Ecce signū
crucis:fugite partes aduerse:vicit leo de tribu
iuda:radix iesse. ¶ N Utitur aūt sacerdos his
v̄bis benedicēdo.Benedicat ⁊ custodiat ⁊c.Be-
nedicat purgādo a peccatis ⁊ vitiis.Hoc eñ do
num est benedictionis dei s̄m illud.Quis scit si
Jobe.ij. cōuertatur ⁊ ignoscat:videlicet de':⁊ relinquat
post se benedictionē.Rursus bñdicat vos replē
do vos virtutib' ⁊ spūalib' donis.qđ etiam ad
dñi bñdictionē ptinet.s̄m illud ps̄.Bñdictionē
Psal. dabit legislator:ibūt de v̄tute in virtutē.Addit:
lxxxiij. Custodiat corda:scz:⁊ intelligētias vestras:vt i
xp̄i amore pmaneat'.Talē custodiā petiuit apo
Ad phil. stolus philippēsib' ad eosdē:dicēs.Et pax dei
iiij. q̄ exuperat oēm sensum custodiat corda vestra:
⁊ intelligētias in xp̄o iesu.Custodiat et p mini-
steriū angelorū.iuxta psalmiste verbū.Angelis
suis mādauit de te:vt custodiāt te in oībus viis
tuis.Subdit.Vos qui scilz diuino misse officio
interfuistis ex charitate ad diuinū officiū inui-
tati:⁊ nūc ad curā rei familiaris accedentes ne
cessitate vite impulsi.Ne inimicorū iacula mū-
di:carnis:⁊ diaboli in peccā vos deiciā:⁊ psters
nant.Custodiat vos diuina maiestas:quaz tre-
mūt impia tartara:coliqz abyssus vltima:q̄ est
pater ingenit':cui' est bñdicere ex sui omnipo-
tētia:fili' vnigenit':cuius est benedicere ex sui
ineffabili sapia:spūsscūs:cui' ē bñdicere ex sua
bonitate infinita ⁊ clemētia. ¶ O Huic indiui
due trinitati humiliter se inclināś data bñdi-
ctione:hāc finalē offert orationē:a qua ipsam
postulabat bñdictionē:dicēs.Placeat tibi san-
cta trinitas hoc obsequiū seruitutis mee:⁊ p̄sta
vt sacrificiū:qđ oculis tue maiestatis ego idign'
obtuli:sit tibi acceptabile:mihiqz ⁊ oīb' p qui
bus illud obtuli:sit te miserāte:ppiciabile.Per
xp̄m dñm nostrū. ¶ In qua oratiōe sacerdos re
lut in quodā cōpēdio:petitiones priores recol
ligit:hūiliter petens p se aliisqz oīb':p quib' sa
crificiū illud obtulit exaudiri.Et tāguntur qua
tuor hāc oblationē cōcernētia.s.dignitas eius
cui sacrificium illud dedicat':⁊ hoc in principio
orōnis.Ordo siue ptās sacerdotis:a quo illđ sa
crificiū pscrat':ibi.Hoc obsequiū seruitutis mee
Tertio humilitas offerentis quo vt placitū sit
depcat':ibi.Ego indignus obtuli.Quarto or-
dinata charitas ei':de qua vt sibi ⁊ omnib' pro
sit applicat'.Quoad primū d'.Placeat tibi san-
cta trinitas.O sancta scz ex te per essentiā:nō p
participationē ⁊ adiacentiā:quđ rationales et
intellectuales quedam creature in se fragiles:⁊
ex se deficientes:ex te:⁊ per te sunt sanctificate.
Trinitas personarū:scz in vna indiuidua ⁊ sin-
gularissima essentia personarum diuinarū:que
sunt pater ⁊ filius ⁊ spiritusscūs.Trinitas vna:
⁊ vnitas trina.Una in simplicissima impartibi
li essentia.Trina in pprietatū relatiuarū hypo
stases cōstituentiū:reali:nō tñ essentiali differen
tia.Placeat:h' est gratū tibi sit ⁊ acceptū p mul
tiplici obtinēdo bñficio:qz nisi tu id acceptaue
ris ex tua benignitate ⁊ eius dignitate ad hmōi
effect' fructusqz causandos:ex mea iusticia: bo
nitate acceptū esse nō poterit.Placeat tibi hoc
obsequiū seruitutis mee:o pater oīp̄s:qđ tibi in
te equissimo nūc impēdo:qz tu dñs es vniuer-
sor:a quo pfluit:nedū oīs seruit':sz ⁊ oīs potē-
tia ⁊ ad seruiēdū valitudo.Placeat tibi o fili pa
tris sapiētia:hoc seruitutis mee obsequium:qđ
iuxta tuā institutionē tibi vt persoluerē deman
dasti:dū dixisti ad discipulos:⁊ in illis eorū suc
cessorib'.Hec quotiēscūqz feceritis:in mei me
moriā facietis.Placeat tibi o scē spūs hoc ob-
sequiū seruitutis mee:qđ nūc exhibeo:tua fauē
te clemētissima bonitate:⁊ ad te refero vt ad au
torē principalē.Obsequiū inquā mee seruitut's:
mei gradus sacerdotalis:ratiōe cui' debitor ef-
fect' sum:vt sacrificiū hoc ministerialiter cōfice
rē:⁊ cōsecrarē sub te solo ⁊ v̄o principali autore
Et presta:tu bēā p essentiā ⁊ scēā trinitas pie et
misericorditer.Ut sacrificiū illud veri corporis
⁊ sacratissimi sanguinis dñi nostri iesu xp̄i:qđ
tu pater ab eterno immolandū preordinasti:et
tu fili in tpe vt offerret' instituisti:⁊ tu scē spiri-
tus plenitudīe oīs scītatis expleuisti.Et quod
ego idign' ex meis meritis ⁊ iusticia:dignificat'
vtinā ex tua clemētia:obtuli cū timore ⁊ reuerē
tia:cū deuotione vtinam ⁊ diligētia.Oculis tue Heb.iiij.
maiestatis.Oculis quib' oīa nuda sunt ⁊ aper- Psal.
ta.Oculis ei' maiestatis:q̄ in altis habitat:et cxxxvj.
humilia nihilomin' respicit:⁊ alta superbie no
stre figmēta a lōge cognoscit maiestatis magne
ptātis:cui' plena est oīs terra.Immo q̄ mensa
est pugillo aquas:⁊ celos palmo ponderauit:q̄
appēdit trib' digitis molē terre:⁊ librauit i po
dere montes:⁊ colles in statera.Esa.xl.Sit tibi
acceptabile.nō tñ s̄m se qualiter tibi displicere
nō pōt:cū corp' sit ⁊ sanguis nostri saluatoris:
Sed etiā vt a me tibi offertur ad donorū tuorū
impetrationē.Mihiqz sacerdoti offerēti:⁊ om
nib' xp̄i fidelib' viuis et defunctis pro quibus
illud obtuli:primo pro me:deinde pro aliis:vt
charitatis ordo que a se incipit seruet'.Sit hoc
oblatū sacrificiū.te tota super benedicta trinita
te miserāte:id est misericorditer cōcedente:pro
pitiabile:pro diluendis peccatis:pro redimen-
dis penis:et conferēdis spūalibus donis.Per
xp̄m dñm nostrū.Amē.fiat. ¶ P Hec orat sa-
cerdos finito sacrificio.Et ego Gabriel Byel ex
spira:olim sacerdotum vltimus:finita hac labo-
riosa expositionis collectura:tibi o trinitas sub
stātialis semper benedicta:humili corde pstra-
tus solo tenus corpore:gratias ago:cui' ductu
per maris pfundissimi pcellosas difficultates:
portū attigi laboris terminū atqz finē.Suppli
ci corde orans:vt me quē in huius sacrificii mi-
nistrorū numero esse voluisti:velis esse ⁊ meri-
to.Talem quoqz sanctissime hui' oblatiōis mi
nistrū me facito:qualem describunt sanctorum
tuorū dogmata in hoc collectorio comportata:
Errantibus simul veniā prebens:sincerissime ve
ritatis tue intelligentia:mentez meam omniūz-
qz legentiū illumines pariter ⁊ accendas.Eos
autem qui hec legere dignabūtur:exoratos esse
volo:vt que ad catholicam doctrinā accōmoda

in hoc notauerint opere: non mihi sed deo: hi quoq; quorum scripta congessi: adscribant. Ex meis enim: que nulla sunt vel minima: nihil aut paruz posui: sed que ab aliis digesta repperi: vt potui scripsi. Magnam huius totius voluminis partem ex lectura viri ingenio quondam acerrimi: famosissimi magistri Eggelingi de brunsvvig: sacre theologie licentiati: vita pariter et doctrina prefulgidi: ad clerum moguntinum pronunciata: declarata et exposita pene exemplariter transcripsi. Sicubi vero erratum est: neq; illi: nec ceteris: sed mee imputetur ignorantie: qui nedum inuenire: sed nec inuenta ordinare comportare me idoneum recognosco: quorum pium atq; orthodoxum desidero correctorem. Si qui vero huic collectorio titulum preponere maluerint: obtrectatori: et in christi visceribus cohortor: vt hunc: non alium anteponant. ¶ Expositio sacri canonis misse ex lectura quondam clarissimi viri magistri Eggelingi de brunsvvig: sacre theologie licentiati collecta: paucis omissis: nonnullis additis vel mutatis. ¶ Hunc vero dignissimum virum atq; doctissimum: nunc de medio sublatum: meq; peccatorem legentium orationibus recommendo: qui et si non alii: mihi tamen vtcunq; in hoc labore meo proficere volui: licet minus valui. Absit autem vt mihi honorem quantulumcunq; arrogem. Neq; immemor sum illius Hieronymiani super Malachiam. Si quis doctus et eruditus lege domini: potest alios erudire: non debet sue assignare prudentie: ingenioq; quod possidet. Sed gratias agat primum domino qui cuncta largitur: deinde sacerdotibus et ministris: a quibus doctus est. Si enim non egerit gratias: sed scientiam vendicauerit sibi: in penuria maledicetur. Quod si intelligens largitorem deum: et agens his gratias per quos a deo eruditus est: humiliauerit se: et in horreum dei intulerit cibos: hoc est scripturarum alimenta in ecclesiis populis ministrauerit: aperientur super eum cataracte celi: effundetur pluuia spiritualis: et mandabit nubibus suis vt pluant super eum: et abundantia rerum omnium perfruetur. Hec Hieronymus. Quam collectori simul et lectori: per sui gustus dulcissimam prelibationem in presenti: et fruitionem plenissimam in futuro: prestare dignetur omnipotens et misericordissimus pater: cum vnigenito filio suo: et spiritusancto: deus vnus eternus et viuus. Per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Gabrielis byel in theologica facultate licentiati et optime meriti: sacri canonis misse tam litteralis: quam mystica expositio: industria Johannis Crespin: chalcographi in famatissimo Lugdunen. emporio impressa: optatum sortita est finem. Anno domini. Millesimo quingentesimo xxvii. Die duodecima mensis Augusti.

¶ Regestum huius operis.

+ ++ a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F. Omnes sunt quaterni preter + ++ qui sunt terni.

SALVE · SANCTA · FACIES ·
Simon Vincent.